15488. V. 2. a.

Elucidatio Sancti Bonauenture
in Tertium librum Sententiarum

K K
LYCEAL
BIBLIOTHEK
ZU
LAIBACH

Hain *35H1! Pars III

P443

IN=030012856

Prologus in librū. III.

Celebratissimi patris domini Bonauenture ordinis minorum. Apostolice sedis Cardinalis ⁊ sublimitatis theologice interptis eximij p erlu stratio in archana tertij libri sniz.

Deus qui diues est i misericordia. propter nimiam charitatem suam qua dilexit nos cum essemus mortui peccatis conuiuificauit nos christo. cuius gratia saluati estis. Verbū istō scribitur. ij. ad eph. in quo insinuatur nobis nostre redemptionis mysterium. ac per hec verba manifestatur nobis subiectum libri sententiarum. ⁊ specialiter quantum ad tertiā partem ipsius. in qua implicatur nostre redemptionis sacramentum facte per christum. Possunt autem in hoc verbo quattuor notari pertinentia ad reparationem generis humani. Quorum primum est actio reparationis. Secundum est lapsus reparabilis. Tertius persona reparatoris. Quartum autem ⁊ vltimum salus hominis reparati. Actor autem reparationis notatur cum dicitur. Deus qui diues ⁊c. Ipse enim in sua largissima misericordia non aliunde motus disposuit reparare genus humanum. sicut scribitur Joh. iij. Sic deus dilexit mundū vt filium suum vnigenitum daret vt omnis qui credit in ipsum non pereat. Lapsus vero reparabilis cum dicitur. Cum essemus mortui peccatis. Peccatū enim primi parentis erat causa nostre mortis. per quem a statu innocentie prolapsus fuit genus humanum. Quod scribitur Roma. v. Sicut per vnum hominem peccatum mundū intrauit. ⁊ per peccatum mors. ita ⁊ in oēs mors pertransiit. in quo omnes peccauerunt. ⁊ quia in alio ⁊ per aliuz peccauerūt ideo reparabiliter ceciderunt. Persona vero reparatoris notatur cum dicitur. Conuiuificauit nos christo. Nam christus fuit in quo facta fuit hec reconciliatio. sicut scribitur ad Colo. j. In ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare. ⁊ per eum reconciliare omnia per ipsum pacificans per sanguinem crucis eius. siue que in celis siue que in terris sunt. Salus vero hominis reparati tangitur in hoc quod dicit. Cuius gratia saluati estis ⁊c. Cum enim merito passionis christi collata est efficacia sacramentis. vt per ea infirmis detur gratia sanatiua. ſm illud ad Tit. iij. Scōm misericordiam suam saluos nos fecit per lauacrum regenerationis. ⁊ renoua. spiritussancti. quem effudit in nobis abunde per iesum christum. De his quattuor simul habetur. v. ad Roma. in quodam verbo vbi sic ait. Commendat aūt deus charitatem. s. in nobis. Ecce actor reparationis. Cum adhuc peccatores essemus. ecce lapsus reparabilis. Christus pro nobis mortuus est. i quo persona notatur reparatoris. Multomagis iustificati nunc per sanguinem ipsius saluati erimus ab ira per ipsum. ecce salus hominis reparati. Et hec quattuor que in predicta autoritate describuntur quattuor sunt libri sententiaruz. Nā in primo libro agitur de reparationis actore. vtpote de beata trinitate. In secunda vero agitur de persona reparabili. vtpote homine cadente a statu cōditionis ⁊ innocentie. In tertio agitur de persona reparatoris. vtpote de christo dō ⁊ homie. In quarto vero agitur de hominis reparati salute. quequidem consistit in expiatione culpe. ⁊ amotione oīs miserie. Et sic patet quomodo iste totalis liber versatur circa nostre reparationis mysterium explicandum. specialiter tamen modo hoc spectat ad tertium librum. in quo manifestatur qualiter conuiuificati sumus per christum. Et hoc notat apostolus in verbo predicto cum dicit. Cōuiuificauit nos christo. Quia deus vluificauit nos 2
in christo. cum christo. per christum. ⁊ ſm christuz. Primo ergo deus conuiuificauit nos in christo. quia in psona eius mortalitatem nostraz vite sociauit. ſm illud Joh. v. Sicut pater habet vitam in semetipso. ita ⁊ filius debet habere vitam in semetipso. Si ergo vitā habet filius in semetipso dum sibi mortalitatem nostram assumpsit. nos immortali vite sociauit. Ac per hoc i semetipso conuiuificauit etiaz cum christo. dum ipe christus qui vita erat inter mortales homines vixit. ſm illud quod dicitur in principio. j. Joh. j. Quod fuit ab initio. qō audiuimus. quod vidimus oculis nostris. quod perspeximus. ⁊ manus nostre contrectauerunt de verbo vite. ⁊ vita manifesta est. ⁊ vidimus. ⁊ testamur. ⁊ annunciamus vobis vitam eternam. ⁊ sic dum in terris est visus. ⁊ cuz hominibus conuersatus est deus nos conuiuificauit cum christo dum viuere nos fecit cum ipso. Conuiuificat etiam nos per christum. dū nos a morte eripuit per mortem ipsius. ſm illud. j. Petri. iij. Christus semel pro peccatis nostris mortuus c. iustus pro iniustis vt nos offerret deo. Dum ergo christus vitam suam pro nobis posuit. deus per ipsum genus humanū mortuum viuificauit. Postremo ſm christum nos viuificauit. dum ad eius exemplum nos per viam vite direxit. Juxta illud ps. Notas mihi fecisti vias vite. Notas nobis fecit vias vite dum nobis fidem. ⁊ spem. ⁊ charitatem. ⁊ dona gratiarum distribuit. ⁊ mandata adiunxit in quibus ipse christus ambulauit. ⁊ in quibus consistit via vite. per quā christus nos docuit ambulare. Deus ergo nos viuificauit ſm christum. quia ad viam dirigit imitatores ipsius. De his quattuor simul habetur Phil. ij. Exinaniuit semetipm formam serui accipiens. ecce primum scilicet q̄ mortalitatem nostram vite sue vniuit. In similitudinem hominum factus. ⁊ habitu inuentus vt homo. ecce secundum videlicet q̄ cum hominibus vt homo vixit. Humiliauit semetipsum vsq; ad mortem. ecce tertiuz videlicet q̄ per mortē suam nos a morte liberauit. Propter quod ⁊ deus exaltauit illuz. ecce quartū q̄ videlicet post mortem multos habuit sequaces ⁊ imitatores credentes in eum.

Dist·j·de vnione naturaꝝ in xp̃o ex pte psone assumentis·

Um venit igit plenitudo tp̃is ꝛc̃. Cū intendat determinare mḡr q̃liter nos de⁹ xp̃o ꝓuiuificauit. liber iste diuidi bz in q̃tuor ptes ꝑm q̃ttuor q̃ pdicta sunt. In q̃z ꝑma mḡr determiat de vnione naturaꝝ in xp̃o. p quaz dicimur ꝓuiuificati in xp̃o. In scḋa ꝙo determiat q̃liter se nr̃is infirmitatib⁹ ꝙformauit ex q̃ dicimur viuificati cū xp̃o. Et incipit ibi scḋa ps infra. dist·xij. Soleet etiã q̃ri. vtrū aliū hoiem vel aliūde ꝛc̃. In tertia ꝙo determiat q̃liter p morte suã nos a morte liberauit. ex q̃ nos dicimur viuificati p xp̃m infra dist·xix. Nūc ḡ q̃ram⁹ quō p mortē ipi⁹ ꝛc̃. In q̃rta ꝙo ꝛ vltima determiat q̃liter habit⁹ virtutū in xp̃o fuerūt. ꝛ q̃liter esse ꝺbeant in ei⁹ imitatorib⁹. ex q̃ ꝺ⁹ q de⁹ ꝑm xp̃m nos viuificauit. infra dist·xxij. Cū ꝙo supra habitū sit xp̃m ꝛc̃. Uel aliter. Quoniã in hoc libro agit q̃liter deus nos ꝓuiuificauit xp̃o. ꝛ xp̃s nos viuificauit assumẽdo vitã nr̃e nature ꝛ participãdo nobis vitã gr̃e. iō liber iste bz ptes duas. In ꝑma agit de vita quã p nob xp̃s assũpsit. In scḋa ꝙo ꝺ vita quã nob ꝓtulit. infra dist·xxij. Cū ꝙo s habitū sit ꝛc̃. vbi agit ꝺ ꝙtrib⁹. donis. ꝛ ꝑce/

a Cū venit igi tur ꝛc̃. Querit Dī·I· de ꝙbo apl̃i qđ dicit. At vbi venit pleni·tẽ. ꝛc̃. Contra. Uidet Gal·iiij· q nō fuerit plenitudo tp̃is in aduentu filij ḋei s. Loꝛ·xij. Ex pte cogno. ꝛ ex pte p. is plenitudo euacuat qđ ex pte est. ḡ videt q plenitudo tp̃is nōdū supuenerit. Itē Math·xij. de sagena q̃tū imple. glo. in fine mūdi. ḡ nō videt q añ finem mūdi sit tp̃is plenitudo. Rº. ꝺom q tp̃s incarnationis ꝺ tp̃s plenitudinis multiplici ꝺ cā. Prima q⁹ ꝺ impleuit qđ ꝑfinierat. Unī sup illd Gal·iiij. At vbi veple. tẽ. glo. Cõpletū est tp̃s qđ ꝑfinierat pr̃ q̃n mitteret filiū suū. Alia rō est. ꝓpter iplet̃ionē ꝓmissionis. q⁹ il/le nob dat⁹ ẽ q fuerat repromissus. Unī sup Job·j. Plenū gr̃a ꝛ v̄itatis. glo. ad iplet̃ionē ꝓmissoꝝ. Tertia rō ē q̃tū ad cõpletõz figuraꝝ. q⁹ in xp̃i aduentu figure ille q erãt in vere. te. iplete sunt v̄itate. Math·v. Non veni legẽ soluere sꝫ adimplere. Quarta rō est ꝓpter plenitudinẽ gr̃e q fuit in xp̃o q fuit ꝓncipiū oĩm plenitudinuz. Unī Col·ij. In xp̃o habitat oĩs plenitudo diuinitat⁹ corporaliter. Quãta rō ꝓpter plenitudinẽ generatiõis. q⁹ cū sit q̃druplex mod⁹ generatiõis. Prima q̃dẽ nec ꝺ viro nec de muliere. sꝫ ꝺ terra. Scḋa muleres de solo viro. Tertia ꝙo plis ꝺ viro ꝛ mulere. Quarta ꝙo viri ꝺ sola muliere. Ista q̃rta ẽ ꝓsummata in xp̃i incarnatõe. Sexta ꝙo rō est. q⁹ tp̃s incarnatõis ẽ tp̃s. vj. etatis. in q quidẽ est plenitudo ꝛ pfectio. vt sic mūd⁹ in sexto die est ꝓsummat⁹. sic in. vj. etate sit repat⁹. Ita q ꝑma etas fuit ab adam vsq̃ ad noe. Scḋa a noe vsq̃ ad abraam. Tertia ab abraã vsq̃ ad moysen. Quarta a moyse vsq̃ ad dauid. Quīta a dauid vsq̃ ad xp̃m. Sexta a xp̃o vsq̃ ad finẽ. Dis q̃ sex rõnib⁹ ꝺ tp̃s incarnatõis tp̃s plenitudinis. Ad illud q̃ in ꝛrariũ q nō est plenitudo vsq̃ ad gl̃iam. ꝺom q est plenitudo gr̃e ꝛ plenitudo gl̃ie. ꝛ ille due rõnes ꝓcedunt ꝺ plenitudine gl̃ie. auctas ãt

Ofidit incarnatõz factã ẽ i psona filij aucte apl̃i. a

a Um venit igit plenitudo tẽ/
poris. vt ait apl̃s mi/
b sit de⁹ filiũ suũ b factũ de mulie/
c re. c factũ sub lege. vt eos q sub lege erãt redimeret vt in adoptionẽ filioꝝ ḋi recipemur. Tẽ pus aũt plenitudinis dicit tp̃s gr̃e. qđ ab aduentu saluatoris exoꝛdiũ sumpsit. Hoc ẽ tp̃s miserendi ꝛ ann⁹ benignitatis. in quo gr̃a ꝛ veritas p ihm xp̃m facta ẽ. Gr̃a. quia p charitatez apl̃i intelligit ꝺ plenitudine gr̃e. Propter qđ no 4
tãda ẽ qdã distinctio de plenitu/
dine. q quedam ẽ plenitudo nature. Quedaz gratie. quedam glorie. Pleni/
tudo nature in duplici est differentia. Prima quantum ad rem in cõ/
ditione. ꝺ qua Ben̄. j. Compleuit de⁹ die sexto opus suũ. Secunda q̃tuz ad reꝝ multiplicationẽ. de q ps. Dñi est terra ꝛ plenitudo ei⁹. Silr ꝛ plenitudo gr̃e duplex est. Quedam in capite. ꝛ de hac Joh. j. Plenũ gratia ꝛ veritatis. Quedã in mẽbris. ꝛ de hac Act. j. Repleti sunt omnes sp̃iritusancto. Et Eph̄. j. Proposuit ꝛc̃. Similiter plenitudo glorie duplex est. vel q̃tuz ad numerum electoꝝ. De hac Apoca. vi. Sustinete modicũ tempus donec imple. ꝛc̃. Aut q̃tum ad perceptionem eternoꝝ bonoꝝ. Eccl·xxiij. In plenitudine sanctoꝝ detentio mea. b Factum de muliere. Contra Jn symbolo legit. Genitum nō factũ ꝛc̃. Item si de mu liere factus est. nō videt q mulier sit eius mater sed solum materia. Propter quid ḡ magis dicit factum q̃ genitum. Rº. ꝺom q xp̃s ꝑm naturã diuinã ita est ge/ 5
nitus q nō factus. quia nō est creatura. Sc̃ōm humanam vero ita est genitus q factus. quia ꝓceptus fuit a virgine faciente diuina virtute. Qualis aũt virginis fuerit virtus hoc melius manifestabit loco suo. Per ḃ autẽ quod dictum est patet responsio ad obiecta.

c Factuz sub lege. Contra. quia dicit. Ihm̄. j. Justo nō est lex posita. si ergo christ⁹ iustissim⁹ erat. videt ꝛc̃. Item christus nō tenebat implere mandata legis. ḡ nō videtur q sub lege esset fact⁹. Rº. ꝺom q esse sub 6
lege ꝺicitur tribus modis. vel q̃tum ad causaz. vel q̃tum ad obseruationẽ. vel q̃ntum ad motiuũ. Quãtum ad causam sunt illi qui nati sunt sub peccato. Quãtum ad obseruationẽ sunt isti q legẽ obseruant. Quantũ ad motiuũ sunt illi qui timoꝛe seruiunt. Christ⁹ ergo nō fu

it sub lege ꝯtuz ad causam vel quantuz ad motiuum sed soluz quantum ad obseruationez. aliter tamen ꝯ alij homines. quia esse sub lege ꝯtum ad obseruationē potest esse dupliciter. vel quantū ad obedientiā obligatoriam. vel quātum ad obediē/tiam spontanee/am. Et primo mō sunt homines. scdo modo fuit christus. qui sua liberalitate legalis obser/uantie (vt exemplum daret) veri obedient' subdidit. Et sic pater responsio ad obiecta.

impletur qđ in lege p̄cipiebat. Veritas. quia p christi aduentum exhibet atq; pficit humane redemptōis spōsio facta ab antiquo. Filij ergo missio ē ipa incarnatio. Eo em̄ missus ē q̄ i forma hois mūdo visibilis apparuit. de quo supra sufficiēter dictum est.

Rōnē inq̄rit q̄re filius assūpsit nō p̄ vel spūsctūs. b

Diligēter vero annotādū ē q̄re filius nō p̄ vel spūsctūs est incarnat⁹. solus nanq; filius hominē assumpsit. Qđ vtiq; congruo ordine atq; alto dei sapia fecit. psilio. vt de⁹ q̄ in sapia sua mūdū p̄diderat p̄m illud. Opa in sapia feciſti oñe q̄ in celis sūt et q̄ in terris. restauraret in eadem. Hec est mulier euāgelica q̄ accendit lucernā. et dragmaz decimā q̄ p̄dita fuerat reperit. sapientia scz patris. q̄ testā humane infirmitatis lumine sue diuinitatis accēdit. p̄ditūq; hominē repauit nōie regis et imagine insigniti. Jō etiā filius missus est et nō pater. q̄ cōgruenti⁹ mitti debebat q̄ est ab alio ꝯ q̄ a nullo est. filius aūt a patre ē. p̄ vero a nullo ē. vt ait Aug. i li. de trini. Nō em̄ hz de q̄ sit. Sicut g̃ pater genuit. filius genitus est. ita congrue pater mittit. filius missus est. Ab illo em̄ queniēter mittit dei verbū. cui⁹ est verbū Ab illo mittit de q̄ natū est. mittit quod genitū ē Pater vero q̄ missit a nullo est. ideoq; p̄ missus nō est. ne si mitteret. ab alio eē putaret. Missus est ergo p̄mo filius q̄ a solo p̄re est. deinde etiā spiritusctūs q̄ est a patre et filio. scz filius sol⁹ missus i carne est nō spūsctūs sicut nec pater. Qđ iō factum est. vt q̄ erat in diuinitate dei filius. in humanitate fieret hois filius. Nō pater vel spiritussanctus carnē induit. ne alius in diuinitate esset filius alius in humanitate. et ne idem esset pater et filius. Aug. i ec si deus pater de homine nasceret. Unde in ecclesiasticis dogmatibus. Nō pater carnē assumpsit neq; spiritussanctus. scz filius tm̄. vt qui erat i diuinitate dei filius. ipse fieret in homine homis filius. ne filij nomē ad alterum transiret qui non esset eterna natiuitate filius. Dei ergo filius. hominis factus est filius. natus p̄m veritatem nature ex deo dei filius. et p̄m veritatem nature ex homine hominis filius. vt veritas geniti nō adoptione. nō appellatione. sed in vtraq; natiuitate filij nomen nascendo haberet. vt esset verus deus et verus homo vnus filius. Nō ergo duos christos neq; duos filios. sed deum et hominē vnū filium. quem propterea et vnigenitū dicim⁹ manentē in duabus substantijs. sicut ei nature veritas contulit nō confusis naturis neq; immixtis (sicut thimotheani volunt) sed societate vnitis. Ecce habes quare filius. nō pater vel spiritussanctus carnem assumpserit.

Mouet dubitationē. vtq; spūsctūs vel pater potuerit incarnari vel mō possit. c

Si vero querit vtrū pater vel spūsctūs incarnari potuerit vel etiā modo possit. Sane ñderi p̄ot. et potuisse olim. et posse nunc carnē sumere et hoiem fieri tā p̄rem q̄ spūsctm̄. Sic em̄ filius hō factus ē. ita p̄ vel spūsctūs potuit et p̄t. Sz forte aliqui dicēt. Cū indiuisa sint opa trinitatis. si filius carnē assūpsit. tūc et p̄ et spūsctūs. q̄ si filius carnē assumpsit. nec hō fecē p̄ vel spūsctūs. nō oē qđ facit filius. facit et p̄ et spūsctūs. Ar oia sit p̄ et filius ambo⁹ spūs piter et p̄ co⁹diter opant. Ad qđ dicim⁹. q̄ nihil opat filius sine p̄re et spūsctō. sed vna ē hoz triū opatio indiuisa et indissimilis. et tū filius. nō pat vel spūsctūs carnē assūpsit. ipam tū carnis assūptōz trinitas opata ē. sic aug⁹. dic in li. de fide ad Pe. Reconciliati sum⁹ p̄ solū filium p̄m carnē. p̄ñ soli filio p̄m ōitatē. Trinitas ei nos sibi reconciliauit p̄ hoc q̄ solū verbū carnē ipa trinitas fecē. Trinitas g̃ carnis assūptōz fecit. scz verbo ñ p̄ri vel spūsctō. Si ei p̄ sibi et filius sibi vel p̄ filio et filius p̄ri carnis assūptionē opat⁹ eēt. iā ñ eadē esset opatio vtriusq; p̄ diuisa. Sz sic inseparabil' et indiuisa ē vnitas subtriū. vt ait Aug. i li. de trini. ita et opatio. Nō tū eādē trinitatez natā de virgine. crucifixā et sepultā catholici tractatores docuerūt. p̄ tm̄mō filiū. nec eādē trinitatē⁹ in spē colūbe descēdisse super ihm. p̄ tm̄ spūsctm̄. nec eādē dixisse de celo. Tu es filius me⁹. p̄ tm̄ p̄ris vocē fuisse ad filiū factā. q̄uis p̄ et filius et spūsctūs sic inseparabiles sūt. ita et inseparabil' opant. Hec et mea fides ē. q̄m̄q; dē h catholica ē fides. Nz g̃ sol⁹ filius carnē assūpserit. ipaz tū incarnatōz cū p̄re et ss. opat⁹ ē.

Dubium. Vtrū pater vel spūsctūs incarnari potuerit vel etiā modo possit.

Obiectio. Nō filius q̄ tm̄ carnem assūpsit aut q̄d fecē qđ n̄ p̄ vel spūsctūs.

d In specie columbe descēdit/ se. supple spūsctūs. Sz cōtra. Tota columba illa et q̄quid in ea erat. erat simul a patre et filio. ergo videtur q̄ tota trinitas i illa columba descenderet sicut descendebat spūsctūs. Item nunq; descendit spiritus sanctus i hominem quin descēdat simul pater et filius. ergo videtur q̄ nec i colūba. Rō. dō. q̄ in columba illa nō erat aliter spiritussanct⁹ ꝯ pater et filius. nec aliter operabatur. sed tamē sol⁹ in ea signabat. q̄ significatio relationē dicit sic incarnatō. iō solus poterat i ea significari. ꝯ/uius nō sol⁹ in ea posset operari. Et sic pz q̄ expēdiuz mgri ē rectum et idoneū. Sz h̄ magis declaratū ē i p̄mo li. de missione spūsancti. dist. xvj.

Marci. j.

Liber Tertius

Ꝓ intelligentiã ꝙ huius ꝑtis incidit hic q̃stio circa incarnationez c̃ꝝ ad duos articulos. Primo q̃ritur de incarnatione c̃ꝝ ad vnionis possibilitatẽ. Scõo querit de incarnatõe quantum ad vnionis ꝯgruitatem. Circa ꝓmum q̃runtur q̃tuor. Primo querit vtrũ diuina natura potuit vniri cũ humana natura. Scõo q̃rit. vtz vna ꝑsona potuerit vniri sine alia. Tertio q̃rit vtz vna ꝑsona potuit vniri sil cũ alia. Quarto q̃rit. vtrũ q̃libet triũ ꝑsonaz potuit incarnari ꝓ seipsam.

Questio I

Utrum diuina natura potuerit vniri cũ humana natura. Et ꝙ nõ videt. Vniri ẽ pati sicut vnire ẽ agere. g̃ quod ipossibile ẽ pati. impossibile ẽ vniri. Sz diuinaz naturã impossibile est pati. g̃ impossibile ẽ eam cũ alia natura vniri. Item q̃cunqz vniunt ad inuicẽ. aliq̃ mõ cõponunt. g̃ qđ impossibile est alteri cõponi. impossibile est alteri vniri. sed diuinã naturam impossibile est alteri componi ꝙ cum sit simplicissima ꝙ perfectissima. ergo ꝛc. Itẽ oĩe vnibile ꝙ nõ vnitũ est ad actũ ꝙ cõplementũ vnionis possibile. oĩe aũt possibile ad actũ ꝙ cõplementũ est mutabile ꝙ impfectũ. sz in ꝺo nulla põt eẽ mutatio. nulla impfectio. g̃ nulla talis vnio. Itez q̃ cunqz sunt vnibilia sunt ad inuicez ꝓportionabilia. qm̃ inter illa nulla est vnio inter q̃ nulla cadit ꝓportio. sed deus ꝺ infinitus ẽ ad creaturã q̃ finita ẽ nulla cadit ꝓportio. g̃ nulla põt esse illaz naturaz vnio. Itẽ plus distat creatora creatura c̃ꝝ distãt duo opposita. ꝓ eo ꝙ oĩa opposita cõueniant in aliq̃ genere ꝓximo vel remoto. deus aũt ꝙ creatura in nullo genere cõe ꝓticipant. g̃ facilius est vnire aliqua opposita. c̃ꝝ sit vnire diuinã naturã cũ humana. Et deus nõ põt facere ꝙ idẽ sit hõ ꝙ asinus vl ꝙ idem sit albũ ꝙ nigrũ. aut certe ꝙ idem sit ꝙ nõ sit. g̃ non põt facere ꝙ idem sit hõ ꝙ deus. Sed ℑ. Plus põt deus facere c̃ꝝ hõ dicere. iuxta illud Luce. j. Nõ erit impossibile apud deũ oĩe verbũ. si g̃ homo põt illud credere ꝙ dicere ꝙ deus sit humanitati nostre vnitus. videt ꝙ hoc nõ sit impossibile apud deũ. Item plus potest deus facere c̃ꝝ nos petere. iuxta illud Eph. iij. Deus q̃ põt facere supabundãter c̃ꝝ petimus aut intelligamus. si ergo homo potuit petere filium dei incarnari. ergo verbuz dei fieri carnẽ vel incarnari nõ fuit deo impossibile.

Itẽ qñ duo sic se habẽt ꝙ vnũ est materiale respectu alterius ꝙ illi ꝺ forme. possibile est vniri vnũ alteri. sz aĩa plus hz ꝛe possibilitate respectu ꝺi c̃ꝝ habeat corpus respectu aĩe. Plus etiã hz de rõne ꝺ forme. cũ aĩa sit suba spũalis ꝙ imago dei. g̃ si deus aĩam potuit vnire corpori. videt ꝙ similiter possit substãtiã humanã vnire sibi.

Item oĩe quod est alteri maxime intimũ ꝙ amabile. ẽ ei vnibile vnione maxima. sz deus est aĩe intimus ꝙ amabilissimus. g̃ videt ꝙ sube rõnali ꝑfecte vniri possit spiritus increatus. Itẽ si diuina natura nõ põt sibi vnire hũanam. aũt �varied est ꝓpter impedimentũ nature sue. aut ex ꝑte creature. Si ꝓpter impedimẽtũ ex ꝑte nature sue. g̃ cũ illud sit opus ꝑfectissimũ ꝙ nobilissimũ. videt ꝙ diuina natura nõ sit ꝺ sona oĩmode ꝑfectioni ꝙ nobilitati. Si ꝓpter impedimentũ creature. g̃ videt ꝙ creatura nõ sit in ꝑfecta obedientia respectu creatoris. ꝵ aũt derogat diuine oĩpotentie. g̃ impossibile est ꝙ respectu talis vnionis intercedat impedimentũ ex ꝑte aliq̃. ꝙ si ꝵ. restat ꝙ deus potuit creaturã rõnalẽ sibi vnire. R. dõm ꝙ 8 absq̃ dubio possibile fuit naturã humanã vniri diuine in ꝑsona filij. Rõ aũt huius est ista. q. oĩa illa attribuẽda sunt diuine potentie q̃ sibi nõ derogãt. ꝙ talia sunt que possibile est posse. Diuinã aũt naturã humane vniri in 9
vnitatẽ ꝑsone. nõ est aliud c̃ꝝ diuinã ꝑsonã q̃ ab eterno fuit hypostasis respectu diuine nature. eẽ hypostasim respectu hũane nature in ꝛe. ꝵ aũt nõ dicit aliquã impfectionẽ. sz porius dignitatẽ ꝙ nobilitatẽ. Sicut em̃ cuz deus ab eterno sit bonus. in nullo fit derogatio bonitati sue cũ ẽ causa bonitatis create in ꝛe. c̃ꝝ bonitas creata lõge sit inferior bonitate increata. sicut cũ ꝑsona filij dei. sit hypostasis intellectualis. ꝙ spũalis. ꝙ increata ab eterno. in nullo derogat ei si sit hypostasis rõnalis nature create in ꝛe. Et quẽadmodũ deus de nõ creante fit creans in actu absq̃ sui aliq̃ mutatõe vel innouatione. sz solum facta immutatõe ex ꝑte nature create Sic ꝑsona filij dei q̃ nõ erat hypostasis humane nature in actu. habet eius eẽ hypostasis absq̃ aliq̃ sui mutatione vl innouatione. sola facta mutatõe ex ꝑte nature assumpte. Et quẽadmodũ deus ꝺ est in creatura p eẽntiã pñtiã. ꝙ potentiã. in nullo dependet ab ipa. sz porius ꝺpendet ab ipo creatura tanqz a cã ꝺseruãte ꝙ sustentãte sic deus cũ est in creatura rõnali p vnionẽ. nõ dependet ex ipa. sz potius ecõuerso rõnalis creatura dependet ex hypostasi diuina. ꝙ hz sustẽtificari in illa. sicut natura sustentat in ꝑsona. Et sic pz ꝙ vnio diuine nature cũ humana in nullo derogat nobilitati diuine. ꝙ tõ cũ oĩa attribuẽda sint deo q̃ nõ derogãt oĩpotẽtie ei. indubitanter ponẽdũ est ei incarnatõis mysteriũ esse ꝛo possibile. Propter qđ dixit angel ad mariã in eius ꝓmptione apis deũ oĩe verbũ. Uñ ꝙ cedende sunt rõnes q̃ fundunt

Ad illud g̃ quod obr in ꝓtrariũ. ꝙ vniri est pati. dõ. 10
ꝙ sicut dicit Priscian. quedã sũt verba q̃ in voce activa signant passionẽ. ꝙ ꝵ mõ intelligendũ est cũ dicit diuinã naturã humane vniri. nõ ꝙ diuina natura aliqd patiat. sz ꝙ ipa diuina natura humanã naturã vnit sibi in ꝓpria ꝑsonã siue hypostasim. Posset etiã aliter dici ꝙ sicut generare ꝙ generari nõ signãt in diuinis actionem vel passionẽ sed relationẽ. Sic etiã vniri dictuz de diuina natura vel humana ꝑsona nõ dicit actionez aliquã sz relationẽ potius. q̃ qđem relatio dicit ꝛpendẽtiam solũ in natura creata. sicut haberi põt ex his que i ꝓmo li. determinata sunt cũ agebat de diuis noĩbus. q̃ dicunt respectũ ad creaturã diuinã. di. xxx. Ad illud 11
quod obr ꝙ q̃ vniunt cõponunt. dõm ꝙ ꝙ si ꝓprie accipiat verbũ cõponendi. etiã plus est vnio c̃ꝝ cõpositio. Unio em̃ dicit cõpositionẽ duoz siue vniant ad ꝺstitutionẽ tertij siue nõ. Cõpositio vero dicit ꝺiunctionẽ aliquoz ita ꝙ veniũt ad ꝺstitutionẽ tertij. ꝙ oĩe tale aliq̃ mõ est materiale respectu alteri. Et tõ cõpositio sp importat ꝑfectionẽ in cõponentibus. vnio vo nõ. ꝙ ꝓpterea nõ sequitur. diuina natura nõ põt alteri componi ꝙ nõ potest alteri vniri. Sed ad illud qđ obiicitur ꝙ oĩe vnibile intimũ est ad cõplemẽtũ vnionis possibile. dõm ꝙ 12
illud vez ẽ de illo vnibili qđ hz ꝓduci ad actũ vnionis p aliq̃d acq̃situm in ipo. de illo aũt qđ est vnibile solum p aliud acq̃situm in altero nõ hz veritatẽ. ꝙ hoc mõ est vnibilis diuina natura humane nature p mutatiõez factã in creatura. ꝙ tõ ex hoc nõ sequitur ꝙ aliq̃ sit impfectio vel mutatio in hac vnione ex ꝑte diuine nature. sed solũ ex ꝑte nature create. Et rõ illius est. qz vnio dicit relatõez. relatio introduci hz in eẽ p mutationẽ factã in vno extremo altero oĩno imobili pmanẽte. sic pz. si ego sim albus. ꝙ generer alius q̃ sit albus. statim incipit mihi esse silis nulla in me facta mutatione. Sile exemplũ ponit boetius

dextro ꝛ sinistro. sic intelligēdū ꝛ in ꝓposito. Et pōt etiā huius simile inueniri in vnione radij ꝛ cristalli. si em̄ cristallus superinducaꝫ radio tā domū illuminanti. cristallus illuminari dicitur. ꝛ a radio ptransiri. ꝛ ei copulari absq; mutatōne facta ex pte radij. sed solus ex parte cristalli. sic suo modo ſ3 longe spūalius intelligē
13 dum ē in natura assumpta ꝛ psona verbi. Ad illud quod opp̄itur. q̄ oīe vnibile est proportionabile. dicendum q̄ verum est si intelligatur de ꝓportōne que attenditur in ꝟuenientia ordinis. Si aūt intelligatur ō ꝓportione que ē in ꝟmensuratōne q̄ntitatis veritatē nō habet. p eo q̄ si aqua maris infinita esset adhuc possit spongia immergi. sicut nūc immergereꝫ ꝛ vniri. ꝛ ideo sufficit ad vnionē ꝓportio que surgit ex ꝟuenientia ordinis. ꝛ talis est ꝟuenientia que est inter creaturaꝫ rationalem ꝛ deū. p eo q̄ natura rational' eo ipso q̄ ē imago dei nata ē ordinari ad ipm̄ imediate. sicut in primo ꝛ
14 secūdo lib. fuit ostensū. Ad illud qđ obr. q̄ maior est ꝟuenientia oppositorꝫ q̄ sit dei ad creaturaꝫ. Et infra q̄ magis sunt vnibilia. dicēdum q̄ etsi maior sit ꝟuenientia ꝓpter aliquius ꝟmunē ꝑticipationem. nunq̄ tamē ita ē ꝟuenientia fm̄ possibilitatem ꝛ ordinem vni9 ad alterū q̄ vnum opp̄itū non habet ordinari ad suū oppositū sicut ad cām ꝛ ꝟplemētum. sicut creatura rationalis habet ordinari ad deum. Cōuenientia aūt in ꝑticipatōne alicuius ꝟmunis non facit aliqua esse vnibilia nisi sit aliqua ꝟuenientia fm̄ rōnem inclinatiōis et ordinis. sic̄ patet. Magis enī est anīa vnibilis corpori q̄ſ sit vna anima vnius alteri. ꝛ sicut nō tenet illō argumentum. anīa non pōt alteri anime vniri. g̃ nec potest corpi vniri. sic nec illud argumētum ꝟcludit. oppositū non pōt vniri opposito. g̃ creatura nō pōt vniri dō

Utr̄ vna psona possit vniri sine altera. Et q̄ nō videt ꝓmo p dam̄. q̄ dic̄. q̄ in diuinis oīa sūt vnum ꝓter generationem in generatione ꝛ ꝓcessionem. sed incarnatio nō est aliq̄d hoꝝ. g̃ si incarnari ꝟuenit vni psone. necesse ē q̄ ꝟueniat alteri. Itē opera trinitatis sūt indiuisa. ergo opus qđ ꝟuenit vni psone necesse est q̄ ꝟueniat alteri. g̃ si incarnatio est opus dei. impossibile ē q̄ ꝟueniat vni psone sine altera. Itē incarnatio est op9 recreatōis. sic̄ hominis formatio fuit opus creatōnis. ſ3 impossibile est hoīem formari ab vna psona q̄ ñ ab alia ergo impossibile est hoīem reformari ab vna psona q̄ ñ ab alia. g̃ vna psona non pōt incarnari sine alia. Itē3 pfectionē mō ē deus in aliquo quādo ē p vnionem q̄ cuz est p gram̄ inhabitantē. sed impossibile est vnam psonā inhabitare in aliquo sine alia. g̃ impossibile ē vnā psonam vniri carni q̄ nō vniat ꝛ alias. Itē impossibile ē filiū venire i mentē q̄n simul veniat cū eo ꝛ pater ꝛ spiritus sanctus. sicut dicitur Joh. xiij. Ad eū veniem9 ꝛ man. ꝛc. g̃ impossibile ē filiū venire in carnē q̄n simul veniat pater ꝛ spiritus sanct9. Si g̃ mitti i carnē est incarnari. vī. q̄. Itē impossibile ē aliq̄d absolutū ꝟuenire vni qđ nō alteri ꝟueniat. p eo q̄ solū relationibus distinguuntur. ergo si ē incarnatū vel esse hoīem ē predicatū absolutū. ergo impossibile est q̄ ꝟueniat vni ita q̄ nō ꝟueniat alteri. ergo vna psona nō pōt sine altera incarnari. Sz ꝟ. Joh. j. Verbū caro factū est. sed verbuz sic̄ in p̄ncipio habitū est nomiat ꝓprietatem psone g̃ si attribuitur ꝟbo incarnatio. vī q̄ alicui psone potuit ꝟuenire p se. Itē incarnari nō est aliud nisi in carnem mitti. sed mitti pōt ꝟuenire vni psone sine alia. q̄ filius mittit. ꝛ nunq̄ p̄ legit esse missus. g̃ ꝛ incarnari

Itē incarnatō est vnio in psona. g̃ si alia ē psona patris. alia filij. videt q̄ si vnio sit in psona vna. nō sit necesse fieri in alia. ꝛ si vnio pōt fieri similiter ꝛ incarnatio Itē3 cuius vna sit veritas p̄is ꝛ filij ꝛ spūssancti tm̄ psona p̄is signari pōt p aliud signū q̄ psona filij vl' spūssancti. siue loquamur de signo vocali siue reali. ſ3 qua rōne signū pōt copulari vni psone sine alius scōm signatonē. eodē mō potest aliquod creatuz copulari in creato fm̄ vnionē personalem. g̃ si vna potest sine altera signari. similiter pōt vna sine altera incarnari. Rn̄ 15 dom̄ q̄ sine dubio vna psona incarnari p̄t ita q̄ ñ alia incarnet. sic̄ operis euidentia manifestat. Et ratio huius est ista. qr cū contingat dupliciter ꝟparari creaturam ad creatorem. vic3 fm̄ susceptionez alicuius ꝟpletionis ꝛ fm̄ relatōnis habitudinem. Prima ꝟparatio necessario respicit tres psonas indistincte ꝛ indiuisuz p eo q̄ in eis est vna pfectio essential'. Comparatio vō fm̄ habitudinem relationis pōt esse respectu alicuius psone determinate ꝛ distincte. p eo q̄ ille psone relatio
16 nibus distinguuntur. Similiter deus dupliciter habz ꝟparari ad creaturam. vic3 in rōne p̄ncipij causantis. ꝛ in ratione suppositi sustentificātis. In prima ꝟparatione necessario sibi ꝟmunicant tres psone. p eo q̄ i deo vnica est natura ꝛ vnica est virtus operatiua. p quam deus creaturarum ē causa. Secūda vero ꝟparatio pōt respicere aliquā psonam distincte. p eo q̄ et si vna psona ꝟueniat cū altera in natura ꝛ eius virtute. distinguit tamē ab alia in supposito ꝛ psonali ꝓpietate. Qm̄ ergo in vnione naturarū siue incarnatōne psona diuina sit suppositū siue hypostasis humane nature. ita q̄ vnio siue incarnatio nō tm̄ dic̄ habitudinem dei ad creaturaz p modum cause. imo etiā p modū suppositi. Similiter ex pte creature non dic̄ ꝟparationē soluz q̄ntum ad susceptōnem ꝟpletionis. sed etiā q̄tū ad habitudinez relatōnis. hinc est q̄ incarnatio pōt ꝟuenire vni psone. ita q̄ nō ꝟueniat alteri. vnde rōnes h̄ ostendentes ꝓcedēde sunt. Ad illud ꝟo qđ ꝓmo opponit q̄ in diuinis oīa sūt vnū ꝓter generationē. ꝛc. Dicēdū q̄ verꝫ est 17 sed cū dr̄ q̄ incarnatō nō ē aliq̄d hoꝝ. Dom̄ q̄ etsi ñ sit aliq̄d hoꝝ. tamē aliq̄d hoꝝ includit. Includit enī intellectū psonal' distinctionis. incarnatō em̄ ē vnio carnis ad naturam diuinam in psonam distinctam. Ad illud quod opponitur q̄ indiuisa sūt trinitatis opera. Di 18 cēdū q̄ verꝫ ē. ſ3 cū dr̄ q̄ incarnatio ē op9 trinitat'. Dicendū q̄ incarnatio fm̄ q̄ dr̄ operationem est ꝟmūis tribꝰ psonis. sed ꝛ ꝓter hec imprat relationem. nō vni psone sine alia pōt attribui. Et est exemplū. Si tres puelle vestiāt vnā vestez. induitio est a tribus. nō tm̄ tres induūtur sed vna sola. Similiter tres psone operate sūt incarnationē. ꝛ tamē vna sola dr̄ incarnari. Ad illō 19 qđ opponitur de ope creatōis. dom̄ q̄ nō est sil'e. qr ho mis formatio dic̄ actionē ꝛ operatōnem tm̄. nō relationem ad psonam. ꝛ ideo ꝟmunis est tribus. non sic̄ de incarnatōne. Ad illud qđ opp̄itur q̄ filius nō pōt esse in aliq̄ q̄ inhabitantē grām̄ q̄ nō sit ꝛ tota trinitas 20 Dom̄ q̄ nō ē simile. qr deum habitare in aliquo dr̄ effectū in creatura quaz necesse est esse a tota trinitate. sed vniri dr̄ respectuz ad psonam. ꝛ h̄ pōt esse ad vnam psona sine alia. sic̄ prius ostensum ē. Ad illud qđ opponitur de missione in carnē ꝛ mentem. dom̄ q̄ nō est sile. 21 quia missio filij in mentē solū est fm̄ operationem essentialem non fm̄ vnionem psonalem. non sic est de missōe filij in carnem. Ad illō qđ opponitur q̄ esse incarnatum est predicatum absolutum. Dom̄ q̄ q̄tus non sit 22

predicatum relatum exterius · est tamen interius · z ratione relationis implicite potest alicui persone conuenire distincte · Hoc patet · quia nihil aliud est filium incarnari q̄ filium sibi carnem vnire · Nihil aliud est deum esse hominē q̄ vnam z eandem personam esse hypostasim diuine z humane nature.

Questio III

Utrum plona vna possit simul vniri cuz alia assumendo vnā z eandez naturā numero · Q̄ non videt Ans. in li. cur deus homo · ca. ix · Ples plone nequeunt vnū z eundem hoīem assumere · quare rātū in vna plona fieri necesse est · Itē si plone ples vnirētur vni z eidem nature · aut ḡ in vnitate eētie · aut i vnitate suppositi · In vnitate essentie nō · qz impossibile ē creatorem z creaturā conuenire in vna essentia · In vnitate plone nō · qz tres plone in plona nō conueniūt sed distinguūtur personaliter · ergo non videtur q̄ aliq̄ modo plures persone possint vnū hominē accipere · Item vnio diuine nature ad humanā facit sibi mutuo cōmunicare ppria ydiomata · ḡ si tres plone assumerēt vnuz hoīem · ille hō esset p̄ z filius z spūssanctus · z ex hoc sequeret ppē cōmunicationē ydiomatū q̄ p̄ ēet filius z spūssc̄us z ecōuerso · z si hoc tūc periret plonalis distinctō · Itē si tres plone assumerent vnū z eūdem hoīem · aut ḡ vnica vnione aut pluribus · Si vnica · ergo eum pater z filius z spiritussanctus nō cōmunicāt nisi in essentia · vnio illa esset in aliq̄ essentiali · quod est impossibile · Si pluribus ḡ plures essent incarnatōes · Item ɔ Impossibile est esse plures incarnatōes respectu vnius carnis · qz incarnatio non habet ineptionem nisi rōne carnis · ergo pari rōne nec numerari bz nisi i rōne carnis · ḡ nec i plibus incarnatōibus · nec in vna plures persone possūt assumere vnam z eandem naturam · Sed contra Humana natura idoneitatez habet ad hoc vt assumatur a persona inc̄tum est imago · sed vna z eadem anima est imago trium plonarum simul z semel · ergo videtur · q a tribus personis possit simul z semel assumi · Itē vna plona potest assumē plures naturas · z nihil impedit q̄ dei filius non potest assumere vnum alium hominez cū artatus nō sit ad illā singularē naturam quaz assūpsit · ḡ videt pari rōe q̄ plures persone possint assumere vnam z eādē naturam · cū ita possint plures plone sup vnam naturā · sicut persona vna in plures naturas ·

Item gratia habet ɔformari nature · Sed plures plone diuine cōicant per naturam in vna subā z essentia simpliciter vna · ergo pari ratione cōmunicari possunt in vna natura p vnionem gratuitam · ergo plures persone p̄nt vnam z eandem naturā assumere · Itez aut vna natura que assumitur ab vna plona potest assumi ab alia aut non Si sic · habeo ppositum · Si nō · quero quid impedit cū non sit ibi nisi natura creata · et plona diuīa · Aut ḡ erit impedimētū ex pte nāe create aut ex pte plone diuie · sz ex pte nature create nō p̄t · cū illa subiaceat omnipotētie diuīe plone · Ex pte diuine plone non · quia inter diuinas personas nulla est resistētia · nulla est repugnātia · cum vna aliam circumcedat · z vna sit cū alia · ḡ si nullū ē impedimētū vr simpliciter q̄ ples plone p̄nt vnū hoīem assumere · Q̄ · dōm q̄ sic dic̄ Anselm⁹ · ples plone nō p̄nt vnū z eūdez hoīem assumere · non ꝓpter defectum potentie · sed propter repugnantiam contradictionis implicite Si enī plures persone assumerent vnum hominem ad vnitatē talem q̄ faceret cōicatōnē ydiomatū · ḡ aut assumerēt i vnitatē que q̄dē eēt vnitas q̄ se tenerz ex pte assumētis aut assūpti · Si in vnitatē que quidē se teneret ex pte assumētis cū ex pte assumētis nō sit reperire nisi vnitatem personalem et vnitatem essentialem · tunc plures persone assumerent vnā naturā in vnitatē essentie vel vnitatez persone · sed vtrūq̄ horum est impossibile simpliciter · Nam plures persone diuine nō possunt conuenire in vna plona · nec natura creata z increata possunt trāsire in vnam naturam · Si aūt assumerent in vnitate que q̄dem se tenet ex parte assumpti · cum illa sit vnitas indiuidualis · assumerent ergo in vnitatē indiuidui · sz illō adhuc est impossibile · quia assumēs nō trahitur ad vnitatem assumpti · sed potius trahit assumptum ad vnitatē propriā · Nam assumere est ad se sumere · Et sic pz q̄ si dicatur tres personas assumere vnum z eundē hominē · omnibus modis implicat cōtradictio · siue intelligatur q̄ assumptio fiat in vnitatē nature · siue in vnitatem persone · Nam si fit talis assumptio in vnitatem nature · ergo ex diuina natura z humana cōstituit vna natura · ergo non est distinctio assumentis ad assumptum · ergo nec assumptio vera · Si aūtē fit assumptio in vnitatem persone · ergo plures persone cōmunicant in vnam personā · ergo plures persone nō sunt plures plone · Si autē fit assumptio in vnitatē indiuidui · cuz illa vnitas nō se tenet ex parte assumētis sed assumpti · assumens nō assumit naturā aliam ad propriā vnitatē ergo nō assumit ad se sed ad aliud · z si nō assumit ad se · nō assumit · assumptio ergo in vnitatē indiuidui nō est assumere vere z proprie sicut nunc loquimur de assumptione · Propter igitur contradictionē implicitā · plures personas assumere vnā z eandē naturā · nec ē possibile · nec est intelligibile · Rōnes hoc ostendentes sunt concedende · Ad primū quod opponitur in contrarium · q̄ vna est imago trium · dōm q̄ imago de ratione sui dicit expressam representationez nō sm totum illud in quo imago est sed sm aliquid sui · Unio autē que est in incarnatione · totā humanā naturā in athomo z sm totum facit vniri diuine persone · ita q̄ tota substantificatur in vna tanc̄ in vna propria hypostasi · Non est autem inconueniens q̄ aliquid representat plures personas sm differentes proprietates z potentias · inconueniens autē est q̄ vnum z idem vniatur pluribus personis in persone vnitatē · z ideo nō sequitur q̄ si vna anima potest esse imago trium q̄ simul z semel possit vniri tribus personis · Ad illud quod obiicitur q̄ vna plona potest assumere plures naturas · ergo similiter plures persone vnā naturā · dōm q̄ nō est simile · quia cuz vnio illa incarnationis fiat in vnitatē persone · nō in vnitatē nature · pluralitas naturaz nō sic repugnat vnioni incarnatōis sicut pluralitas personaz · Ad illud quod opponitur q̄ plures persone possunt cōmunicare in eadem essentia p naturam cē · dōm q̄ nō est simile · quonia vnitas personarū in vna substantia dicit conuenientiam in natura · Conuenientia autē in natura nō repugnat distinctioni in persona · sicut nec econuerso diuersitas in natura repugnat vnitati in persona · Sed vnio gratuita nō dicit conuenientiā in natura sz in persona · z ideo pluralitas personarū repugnat vnitati vnionis · z propterea predicta ratio nō tenet · quia nō est simile hinc inde · Ad illud quod queritur quid impediat · dōm q̄ nec persona impedit per se · nec natura humana per se · sed modus vnionis · Quia cum diuina nāa vnit̄ būane in vnionē plone · incōpossibile ē q̄ illa vnīo sit vnitas ex pte extremoz · z pluralitas ex pte

23

24

25

26

27

medū in quo attenditur illa vnio. Unde sicut est incō/possibile q plures persone sunt in vna persona. ſnō p/pter repugnantiā personarū. sed propter intitulatio/nem duorum oppositorū. sic in proposito est intelligen dum. Hec autē dicta sunt de incarnatione ipa fm eum modū fm quē facit idiomatū cōmunicationē. per quē modū filius dei factus est homo. Et isto modo impossi bile est intelligere plures personas assumere vnū t eū/dem hominē. sicut ostendit Anſ. t ostendunt rationes premisse. In hoc tamen nō excluditur omis alius mo/dus assumptionis. quia cum multa possit deus facere que intellectus nō videtur posse capere. quis audebit asserere q tres persone nō possint vnū t eundem homi nem assumere. ſ sibile enim videtur impedire quin tres persone possint per gratiam illud efficere. vt sint perso ne vnius singularis nature in tempore. cum illa nec sit impossibilis nec omino obediens respectu cuiuslibet p sone in trinitate. Et pro tanto voluerunt aliqui dicere non irrationabiliter q poterant tres persone assume/re vnum hominē in vnitate indiuidui. quia si rationa/biliter intelligatur. istis rationabiliter potest sustineri. ſNec repugnat verbum Anſ. nec ea que predeterminata sunt. ſNon em volunt dicere q illa assumptio termi/naretur ad vnitatē indiuidualē ex parte assumentis. ſz q tres persone si vnum hominē assumerēt essent vnus homo. ita q in illis tribus personis esset cōmunis vni tas singularſ nature assumpte nō vnitas psone. Quic/quid autē sit de hoc. illud pro indubitanti habendū est q modo assumendi predeterminato impossibile est vnū t eundē hominē assumere propter implicationē impli/cite pradictōis. q sequēt q filiꝰ esset pater.

Questio IIII d

Utrū quelibet trium psonarum possit incarnari per seipsam. Et q sic videtur. Tantūdem distat creatura a persona filij ꝙtum a persona patris t spiritussancti. ergo qua ratōne persona filij incarnari potest distātia non impediente. eadem ratione videtur q etiam perso na patris t spiritussancti. Item posse incarnari spe ctat ad dignitatem. alioquin non conueniret filio. ſz de/quid potest filius ad dignitatem spectans potest t pr̄ cum totū posse habeat filius a patre. ergo si persona fi lij potest incarnari t carnem sibi assumere. videt q b̄ possit t pater consimili ratione Item ad incarnatō nem faciendam non plura exiguntur q̄ extrema vnibi lia. t vnitas in persona t immensitas in potentia que extrema illa coniungat. sed natura patris ita est vnibilis sicut natura filij. cum sit vna t eadem. t persona patrſ ita est vna sicut persona filij t potentia immensa. ergo t̄. Item si persona filij potest incarnari. aut eoipso quo est filius. aut eoipō quo est persona. Non eoipso quo est filius. quia filius solum dicit respectum ad pa trem non ad creaturam. ergo si potest incarnari eoipō quo est persona diuina. igitur cum pater t spiritussan ctus sit persona diuina. sequitur necessario. q persona patris et spiritussancti ita possit incarnari sicut psona filij. Sed ptra. Si persona patris vel spiritussancti incarnaretur tunc duo essent filij in trinitate. sed hoc ē inconueniens. Q aūt hoc inconueniens sit. dicit An selmus in libro cur deus homo. Apud deum est impos sibile. t̄. ergo videtur similiter esse impossibile psonaz patris incarnari vel spiritussancti. Item incarnari nō est aliud q̄ in carnem mitti. sicut vult Augustinus sed impossibile est patrem mitti cum nō habeat alium a quo sit. ergo impossibile est patrem incarnari. Item quod est ꝓprium vnius persone impossibile est alte/ri conuenire. sed incarnari est ꝓprium filij t sibi soli con/uenit. ergo impossibile est q alteri persone conueniat. Item maiorem conuenientiam habet natura assump/ta a verbo cum alijs personis q̄ alia natura que non est assumpta. ergo si alie persone non possunt illam naturam assumere que assumpta est a verbo. videt. q nec aliquam aliam. sed illam non possunt assumere. si/cut in precedentibus monstratum est. ergo videtur q nullam aliam assumere valeant. sed altera persona al/teram naturam assumpsit. ſ. persona spiritussancti na turam columbe. ergo t spiritussanctus potuit huma/nam naturam quam filius assumpsit assumere. Ad de/structionē consequentis ad destructōnem antecedētis

Rn. ad predictorum intelligentiam est notandum q aliqui dicere volunt. q nulla persona incarnari potest nisi persona verbi. Et rationem huius assignant. Qa si persona alia incarnaretur. nasceretur quedam trini/tatis confusio. dum plures in trinitate filij dicerent. ſNasceretur etiam quedam equalitatis diminutio dū duo filij essent in trinitate quorum vnus haberet excel lentiorem nobilitatem q̄ alter. ſNasceretur etiam que/dam oppositorum indistinctio. quia tunc vnus t idem filius genitus t ingenitus diceretur si pater incarna retur. t hec omnia sunt inconuenientia Et quia nihil in/conueniens potest in deum t circa deum. ideo dicerūt q nulla alia psona a psona filij poterit incarnari. nō p defectum potentie. sed propter dignitatem potentie. que non admittit aliquod indecens circa suum opus. Sed licet videantur in hac positione sequi beatuz An selmum ipsum tamen veraciter non sequuntur. pro eo q nec Anſ. vult b̄ dicere eē impossibile apud deū aliā p/sonā a filio incarnari. ſz vult b̄ ondere q nō ē ita decēs de alia psona sic de psona filij. t b̄. vez ē sic melꝰ videbit infra. Q āt pr̄ aut spāssetūs incarnari possit absq; ali/q repugnātia planū est. posset em formare sibi corpus qō sibi vniret de genere humano. nō p viā generatois. sic formauit corpꝰ eue. q̄ n̄ dicē filia ade. Preterea. esto q alia psona assūpsisset carnē de ꝙgine sic assūpsit. ꝙbuz adhuc nō esset ibi cōfusio neq; eqlitatſ diminutio fm rē q: ex b̄ nulla fieret trāsmutatio circa psonas diuinas. ſNulla em est cōfusio qn nos credimꝰ q vnꝰ t idē ē tqa/lis t eternꝰ. imortalis t mortuꝰ. imēsus t circūscriptꝰ. ſNullū etiā ē incōueniēs cū filiū dicimꝰ eē eqlē pr̄ t mi norē pre fm naturā dualitatē. Et iō cōcedēdū ē sic mgr dic in tra. q qlibet triū psonaz pt t potuit incarnari.

Ad illud g qō pmo opponit in ōtrū q si pr̄ incarnar. t q duo tūc eēnt filij. dō. q ista rō pcedit supposito q de nō possit aliter assumere carnē qn assumeret de mulier tanq; de matre. b̄ aūt est falsum. quia aliter posset deꝰ sibi carnē assumere si sibi placeret. Preterea esto q alia persona assumpsisset carnē de virgine t esset filius vir ginis. hoc in nullo derogaret deo. q nihil perderet ibi diuina psona. t ideo si est inconueniēs. hoc ē solū ꝓpter nr̄am repn̄tationē t rōcinatōnē. Cū aūt dicit Anſbel. q ꝙtumcumq; paruū inconueniēs in deo est impossibi/le. dicēdum q hoc intelligit de eo qō est inconueniēs in deo fm se. t tale est inconueniens qō nullo mō potest eē conueniens. t ideo est impossibile. De eo aūt nō habet veritatē qō est inconueniēs fm nr̄am estimationē. q deꝰ posset illud facere cōueniēs. vnde sicut cōcedimꝰ de ali/

quo malo q̄ pōt dē facere illud p eo' q̄ illud pōt bñfieri sicut est malū in se. de aliq̄ vero nō q̄ est fm se malū. quia nullo modo pōt benefieri. sic etiā in ꝓposito est intelligendū cū dicit. Nōlibet incōueniēs in deo est ipossibile. 31 Ad illud q̄ opponit q̄ incarnatio nō est aliud q̄z in carnē mitti. dām q̄ verū est put incarnatio dī de filio. Sz incarnari fm suū intellectū generalē nō dic̄ plus q̄z vniri carni in vnitate psone. Et q̄uis psona patris nō possit mitti. pōt tñ vniri. et iō rō illa nō tenet. p eo q̄ 32 pcedit ab inferiori ad supius destruēdo. Ad illud q̄ opponit q̄ incarnari est ꝓprium filij. dām q̄ sicut si petrus sit vnicus filius pauli. esse filiū pauli est ꝓprium petri. nō q̄ nō possit ꝓuenire alteri. sz q̄ nūc nō ꝓuenit alij. Sic etiā in ꝓposito intelligendū est q̄ incarnari dī esse ꝓprium psone filij. nō q̄ alia psona nō possit carni vniri. sz q̄ nulla alia psona actualiter vnit carni a psona filij. 33 Ad illud q̄ opponit q̄ natura assumpta a ūbo plus conuenit cū alijs psonis q̄z nō assumpta. dām q̄ sic in pcedentib⁹ dictū ē. q̄ et si plus cōueniat natura talis cū alijs psonis rōne eminētie et dignitat. tñ nō plus cōuenit conuenientia ordinis. q̄ cū sit actualiter a psona ūbi assumpta. nō habet possibilitatē ad vlteriorē assumptionem. nō sic q̄uis est de natura q̄ assumpta nō est. et ꝓpterea illa ratio non concludit.

QOnsequēter q̄rit de scdo ꝑncipali vicz de incarnatione ūbi q̄z tum ad dignitatē. Et circa b̄ quaruntur quattuor. Primo q̄rit vtr̄ in ope incarnationis seruet debita congruētia. Scdo q̄ sit incarnationis rō ꝑcipua. Tertio q̄ psonaꝝ triū sit ad incarnationē magis idonea. Quarto q̄ritur q̄ bona tpis magis fuerit congrua.

Quēstio I e

Utr̄ in ope incarnatōis fuerit debita cōgruētia ex pte dei. Et q̄ sic videt. Infinita potentia. sapia. et bonitas dz se pfecte manifestare. sz nō pōt se pfecte manifestare nisi p effectū aliq̄ mō infinitū. nihil aūt est infinitū actu nisi sol⁹ de⁹. g̃ ad b̄ q̄ diuie potētie. sapie. et bonitat̄ infinitas manifestet. congruū fuit aliquē effectū fieri cui attribueret ee idē q̄ est bonū infinitū. sz b̄ fuit cū deus vnit⁹ est carni. g̃ ꝛc. Itē pfectissimū agere est ꝓducere actionē suā ad statū et cōplementū. sz stat⁹ et cōplemētum rei est ꝓuectio ꝑmi cū vltimo. ꝑncipiū aūt q̄ dē facta sunt oia est ūbum siue de⁹. vltimū aūt in opib⁹ ē hō g̃ ad b̄ q̄ pfecta eēt operatio ꝓcedens a pfecta potētia. cōgruebat q̄ diuina natura vniret cū humana. Itē ꝓtingit pluralitatē naturaꝝ repiri in vna psona. sed q̄ vna natura repiat in pluribꝫ psonis nullo mō multiplicata. b̄ spectat ad dignitatē diuine nature. g̃ pari rōne q̄ vna psona in tribꝫ naturis vl subꝫs nullo mō subsistat cōposita b̄ spectat ad dignitatē psone. sz oīs ꝓpetas dignitatis ꝑcipue cōgruit diuine psone. g̃ valde cōgruus est q̄ psona diuina in se habeat tres naturas. b̄ aūt fit p sacrm incarnatōis. g̃ videt q̄ in incarnatōe seruet debita cōgruētia. Itē decet largissimū remuneratorē diligēres se remunerare pfecte. sz hō q̄ ē amator dei nō beatificat pfecte nisi in ipo deo. q̄ est tota merces. nec beatificat pfecte nisi totaliter beatificet. et ex pte corpis. et ex pte aie. et ex pte sensus exteriorꝭ. et ex pte sensus interiorꝭ. Sensus aūt exteriores nō pōt beatificari nisi in re corpali. g̃ cū deceret deū pfecte hoiem beatificare. et deus beatificat hoiem in seipo dādo se in ꝑmiū. decebat eum habere naturā nō solū spūalem sz etiā corpalē. et b̄ est ex incarnatōe. g̃ ꝛc. Itē deū decebat hoiem q̄ seduct⁹ peccauit sibi reconciliare. sz vbi ē cōueniens reconciliatio. ibi ꝓuenit esse reconciliatorē et mediatorē. mediator aūt dz cuz vtroq̄z extremoꝝ cōicare. b̄ aūt nō est nisi p vnionē diuine nature et humane in vnitate psone. g̃ vī q̄ op⁹ incarnatōis maxime cōgruū fuit pietati diuie. Sz ꝑ. Nihil q̄ spectat ad ꝓceptionē et abiectionē decet summā maiestatē. sz carnē assumere que est de limo formata dicit ꝓceptionē. g̃ vī q̄ b̄ nullo mō deceat dei maiestatē Itē sicut vituperabilis est nimia elatio. ita vituperabilis ē nimia dejectio. sz tanta est dejectio cū de⁹ fit hō. q̄z est elatio cū homo appetit esse de⁹. ergo ita vituperabilis est vna sicut et altera. si ergo nihil quod est vituperabile decet deū. patet ꝛc. Item nullo modo decet sapientissimum conditorē facere aliquam rem excedere terminos quos sibi statuerat p naturā. ergo cū oīs creatura q̄ntum est de natura creatōis semp sit infra deū et intra terminos creature. videt q̄ nullo modo cōgruat q̄ de⁹ faciat creaturā deū esse. g̃ nō videtur opus incarnatōis sibi congruere. p quod dī hominē deum esse. Item nomen quod est supra oē nomē debet vni soli nature cōuenire. ergo nō videtur q̄ conueniat deo tale nomē creature cōmunicare. ergo videtur q̄ nō cōgruat sibi hominem in vnitatē psone assumere. Item q̄cunq̄ adorat deum in sculpta imagine facit deo iniuriā. g̃ pari rōne q̄ credit deum habere humanā effigiē iniuriat diuie nature. videtur ergo q̄ nō congruat diuine nature incarnari. siue humanari. Per hunc modū soler argui ab infidelibꝫ. ℟. dām q̄ absq̄ dubio congruum fuit et decuit incarnari. Et hoc propter sue potentie. sapientie. et bonitatis eminentē manifestationē. que quidē facta est in humani generis assumptione. Longanū etiam fuit ꝓpter diuinoꝝ opm excellentē cōsummationē. q̄ quidem facta est in humano generis assumptione cum vltimū cōiunctū est ꝑmo. Ibi ei est pfectōis cōsummatio. sicut patet in circulo q̄ est pfectissima figuraꝝ. q̄ etiam ad idem punctū terminatur a q̄ incepit. Decebat etiam ꝓpter supabūdātē pcij solutionē ad liberationē hominis capti. q̄ sola psona diuina erat q̄ ꝓponderabat toti humano generi. Postremo decebat ꝓpter superfluentē hois glorificatiōz. vt nō tm̄ mō inueniret hō in deo pascua interi⁹ imo etiā pascua exteri⁹. Et sic ptz q̄ op⁹ incarnatōis multū quidē p oēm modū deo cōgruebat. et q̄z tum ad eius infinitatē. et q̄z tum ad eius perfectionez. et q̄z tum ad pietatem. et q̄z tum ad liberalitatem. Ad infinitatem in seipso. ad perfectionē in operādo. ad pietatē in liberādo. et q̄z tum ad liberalitatē in remittendo. Cōcedēde sunt ergo rationes oīdentes sacramētum incarnationis deo cōgruere. Ad illud quod opponit in cōtrariū q̄ nō decet diuinā maiestatē humiliari. dicēdum q̄ deum humiliari potest intelligi dupliciter. aut in se. aut in ratōe sibi vniti. In se quidē cū sit oīno inuariabilis. nec potest humiliari. nec pōt exaltari. Rōne aūt sibi vniti pōt humiliari ad maiorē manifestatiōz sue altitudinis. sicut pt infirmari ad maiorē manifestatiōz sue fortitudinis. In b̄ em̄ q̄ deus carnez humilē et infirmā assumpsit. superbissimū dyabolum decepit. et hominem humilem exaltauit. Fortissimuz aduersariū confregit. hominē infirmū stabiliuit. Et in hoc eminenter facta est manifestatio potentie et sapiētie. Si em̄ quod infirmum est dei potēti⁹ est oīb⁹ hoīb⁹. et q̄ stultū est dei sapientius est oīb⁹ hoīb⁹. et etiaz dēmonib⁹. planum est q̄ eius potētia et sapientia superexcellunt oia in infinitū. Et iō si incarnationis op⁹ in seno videat facere ad diuine manifestatōis honorē. si tñ ꝓsiderat ad illud ad q̄ est facit elegantissime. et ideo hereticis et insi-

delibus eccīs velatū est sacīm incarnatiōis · diceres q̄ opus incarnatōis faceret ad diuine maiestat̄ ignominiam · cum ex oppositō faciat ad excellentissimā gloriaz

36 Ad illud q̄ō opponit̄ q̄ nimia fuit ibi humiliatio · respōderi pōt vt dictū est · q̄ diuina natura nō fuit humiliata aliqua electōe · sed cū creatura appetīt se esse deuz inflata fuit aliqua elatōe · ⁊ ideo ex parte ista nimietas nō sonat in viciū sicut ex parte illa · Preterea in illa rōne deficit similitudo · q̄ exinanitio que facta fuit in assumptione hūane nature fuit ex excessu charitat̄ ⁊ amoris Sed elevatio qua voluit homo deo assimilari fuit ex excessu plumptōis · Et q̄ nimietas pſumptōis ⁊ elatōis vitupabilis est · ⁊ nimietas dilectōis in sūmo deo laudabilis est · hinc est q̄ exinanitio xp̄i nō fuit vitupabilis · sed laudabilis · sicut vitupabilis fuit elatio p̄mi parentis · p̄cedebat enī ex nimia charitate · de qua supra habitum est in auctoritate · Deus p̄ter nimiā charitatē qua

37 dilexit nos ⁊c · Ad illud q̄ō opponit̄ q̄ nō debet creatura suā trahere extra terminos suos · dōm q̄ creatura in xp̄o remanet intra terminos creature · rōne tū psone in qua substantificat̄ habet cōicationē idiomatū ⁊ participiat nomen diuinū p eo q̄ illa vnio facit cōicationem idiomatū saluis p̄prietatib⁹ assumētis ⁊ assumpti ·

38 Et p hoc p̄z respōsio ad sequēs q̄ō opponit̄ de cōicatōe nois excellētissimi · q̄ deus nec nomen nec gloriā suā cōmunicat alīj · Unus enī ⁊ idem q̄ est xp̄s est homo ⁊ deus · vnde cum nomen diuinitatis attribuit̄ homī · hoc est rōne diuine hypostasis · Sīr intelligendū est de hono

39 re latrie sicut inferius apparebit · Ad illud q̄ō opponit̄ q̄ deo facit iniuriā q̄ credit ip̄m b̄re hūanā effigiē dōm q̄ verū est · q̄n credit ip̄m b̄re effigiē in p̄pria natura · q̄ talis credit ip̄m esse q̄d corporeū · cum ip̄e sit spūs nobilissim⁹ · incarnatio autē non facit eū b̄re effigiē in se · sed vniri ei qui habet effigiem salua dei spūalitate et nobilitate · qui ḡ sic ponunt deuz incarnari · cum nihil detrahat eius nobilitati et p̄fectōi · ⁊ multū addat exaltatōis ⁊ dignitatis generi humano · non tm̄ deo nō derogat sed etiā debitā bonitatē multū cōmēdat · ⁊ ecōtra de bonitatē ēctum in se est diminuit q̄ hoc negat ·

Questio II f

Que fuerit incarnatōis rō p̄cipua · Et q̄ generis humani redemptio · ostendit̄ ad Hebr · ij · cum dicit̄ · Cum venit ḡ plenitudo tp̄is · misit deus filiū suū factū ex mulie · factū sub lege · vt eos q̄ sub lege erant redimeret · Si ergo apl's p̄ncipalē assignat rōnez missionis filij dei incarnez · videt̄ q̄ nostra redemptio sit eius rō p̄cipua · Si tu dicas q̄ hoc nō dicat apl's ranē̄ causaz p̄ncipalem · Opponit̄ cōtra hoc illud q̄ō idem apl's dicit Hebr · ij · vbi loquēs de xp̄o · ip̄e silr participauit eisdē vt per mortē destrueret eum ⁊c · Et post · Nusq̄ angelos apprehendit · Glo · Participauit vt hoīes sanctificaret et liberaret · ⁊ recte hec causa ponit̄ · q̄si nō esset eos liberaturus · nō eis p̄ticiparet · q̄ō in angelis apparet · q̄ nusq̄ angelos apprehēdit · Si ergo illud quo posito ponitur · ⁊ quo remoto remouet̄ ⁊ redemptio assignat̄ ranē̄ causa p̄ncipalis ⁊ p̄cipua incarnatōis · videt̄ q̄ principaliter incarnatio facta fuit p̄pter reparationē generis humani · Item in psal · In fixus sum in limo p · Glo · Aug⁹ · vtinā maneret homo in eo q̄ō deus fecit · si enī maneret in eo q̄ō deus fecit · non in limo infixus esset · quē deus genuit · igit̄ si homo stetisset · incarnatio facta non fuisset · ḡ incarnatōis rō p̄cipua videt̄ esse hois repara.io · Item Aug · sup Joh · tractans illud Joh · j · Ecce quem amas infirmat̄ · Si p̄cōres dñs non amaret ad terrā de celo non descenderet · ergo videt̄ q̄ p̄cipua ratio incarnatōis fuerit liberatio peccatoris ·

Item si deus assumpsit humanā naturā · aut hoc fuit p̄pter humanā dignitatē · aut necessitatē · Si p̄pter hūanā dignitatē · cum dignior sit angelica q̄z humana magis debuit assumpsisse angelicā · Si p̄pter necessitatem · ⁊ necessitas indigētie non sit nisi p̄pter peccatū videt̄ q̄ p̄cipua ratio fuit q̄ hominē assumpsit redemptio generis humani · Item opus incarnatōis fuit maxime gratie ō qua homo maxime tenet̄ ad gratiarū actionem · sed magis tenet̄ homo esse gratus deo · ⁊ maior fit ei gratia quādo aliq̄ō beneficiū p̄stat̄ sibi quo indignus est in statu in quo indignus est · ⁊ p eius liberatōe q̄z si alias esset p̄standū · ḡ si homo lapsus p beneficio incarnatōis est maxime deo obnorius · videt̄ q̄ si ip̄e nō esset lapsus · ip̄e nō esset incarnatus · et nec hmōi beneficiū esset sibi p̄stitū · Precipua ḡ ratio incarnationis videt̄ esse redemptio generis humani · Sed cōtra Aug⁹ · de spiritu ⁊ anima · Totuz hoīem assumpsit vt totū beatificaret · sed homo debebat totus beatificari · ⁊ ita plene beatificari si nō essz lapsus · sicut si esset lapsus · ḡ si homo nō essz lapsus · deus esset incarnatus · ḡ nō videt̄ q̄ p̄cipua rō incarnatōis sit liberatō generis humani · Item sup illud Heb · ij · Nusq̄ angelos apprehendit · glo · Non angelice nature data est hec dignitas vt ei psona diuina vniret̄ Si ḡ hec dignitas data fuit humane nature · ⁊ humane nature nihil datū est frustra · ḡ si non peccasset · talis dignitas non remaneret vacua · ḡ adhuc vniret̄ cum diuina natura · ḡ liberatio generis humani nō est ratio p̄cipua Itez ita decebat deū manifestare suā infinitatē ⁊ pfectionē · ⁊ liberalitatē si homo stetisset sicut si lapsus esset · ḡ sic oia ista facit in ope incarnatōis · videt̄ q̄ incarnatio fuissz etiā si homo lapsus nō fuisset · et ita idem quod p̄ius ·

Item tante difficultatis ⁊ nobilitatis est vendicare siue acquirere sibi infinitū bonū · sicut satisfacere p offēsa que est cōtra bonū infinitū · si ḡ homo nō poterat satisfacere p se de offensa qua offendit deū · sic nec p se poterat mereri habere deū · ḡ sicut oportunū fuit filiū dei incarnari hoīe cadente vt p̄o hoīe satisfaceret · videt̄ q̄ sic oportunū fuit filiū dei incarnari hoīe stante · vt homo eum mereri posset Item que solūmodo p̄pter occasionē pcī introducta sunt exterīt a deo · nō p̄ncipaliter sed occasionaliter · ḡ si incarnatio facta est p̄ncipaliter p̄pter pcī expiationē · aīa christi facta est nō principali intentōe sed quedam occasione · si ḡ incōuenies est nobilissimā creaturā occasionaliter esse introductā · cū agens p̄ncipaliter intēdat opa nobilissima · videt̄ q̄ incōueniens sit dicere incarnationē factā esse p̄pter hominis reparationē · Item in incarnatōe filij dei hūana natura plurimū ē exaltata · si ḡ de⁹ incarnat̄ ex hoc q̄ humana natura peccauit videt̄ q̄ homo reponet cōmodū de malicia · ḡ si hoc non decet diuinū retributorē · patz ⁊c · Itez xp̄s est caput ecclesie nō solū p̄m diuinā naturā sed etiā humanaz · sicut oñdit Aug⁹ · sup Joh · sed si homo nō peccasset · adhuc esset corpus ecclesie · ḡ vel dei filius incarnaret̄ · aut corpus eccl'ie remaneret acephalū · ḡ si illud est impossibile · restat q̄ de⁹ incarnaret̄ si homo nō peccasset · ḡ idem q̄ō p̄us Itē si hō lapsus nō fuissz · nihilominꝰ fuisset sacīm mīmonij · si ḡ sacīm mīmonij in cōiunctōe sexuū dicit siue signat p̄iunctionem xp̄i ⁊ eccl'ie · ēctū ad naturaz vnionē p̄pter insepabilitatē · vt dī Eph · v · hoc sacīm magnū est · ego aūt dico in christo ⁊ in eccl'ia · ḡ si homo stetisset · aut sacīm mīi

monū falsuz esset · aut dei filius incarnarek · sz ꝑmū ē impossibile · ꝯ restat ꝛc · Itē q̄druplex est mod⁹ educēdi hoiem in esse · Cōuenit enī hoiem educi de viro ⁊ mulie/re · cōuenit educi sine viro ⁊ muliere · cōuenit educi sine viro de muliere · ⁊ de mūliere sine viro sed tres illoz modoz fuissent si homo stetisset sicut planuz est · ꝯ videk ꝙ et quartus fuisset · quo eductus est de sola muliere · sed hic quartus est in incarnatōz · ꝯ si homo stetisset · incarnatio fuisset · aut si nō · tūc vnus mod⁹ ꝓductōis hoiuz deficeret · ⁊ sic vniuersum ꝓfectū nō eēt · hoc est maximū incōueniēs · Dic ei aug · ꝙ vniuersum hz tantā ꝓfectionem ꝙ nemo pōt in eo impfectū rōnabiliter aliq̄d inuenire · nec rōnabiliter aliq̄d addere · sicut ipe dicit in li · de libe · ar · ꝙ nihil pōt intellect⁹ nr̄ intelligere qō sb̄terfugeret illā supernā arcem · ℟⁹ · ad ꝓdictoz intelligēdum est notādū · ꝙ circa hoc duplex est mgroz opinio Quidā enī dicere volūt ꝙ de incarnatōe loq̄ est dupliciter · Est enī incarnatio carnis assūptio · De carne aūt assumpta est loq̄ dupliciter · aut q̄ꝯtū ad subām · aut q̄ꝯtum ad defectū passibilitatis · Si fiat sermo de ipa q̄ꝯtū ad defectū passibilitatis ⁊ mortalitat⁹ · dicūt ꝙ incarnatōis ꝑcipua rō fuit būanī generis redēptō · Nisi enī hō peccasset · ⁊ lapsus fuisset · ⁊ redimēdus esset · xp̄s carnē mortalē nō assumpsisset · Si aūt loq̄mur de incarnatōe ꝑm ꝙ dicit assūptionez būane nature · loquēdo simplr · sic dicerūt ꝙ ꝑcipua rō incarnatiōis nō est liberatio generis būani · q̄ etiā si hō nō peccasset · xp̄s incarnat⁹ eēt
41 Sz but⁹ rō est ꝓfectio multiplex surgēs ex dignitate illius opis · Incarnatio enī facit ad ꝓfectionez hoīs · ⁊ ꝙ ꝑtīs ad ꝓfectionē totius vniuersi · in hoc ꝙ cōplet ⁊ cōpletōnē dat būano generi · ꝑm illud qō respicit naturā et ꝑm illud qō respicit grāz · et ꝑm illud qō respicit gloriam Scōm illud qō respicit naturā in incarnatōe est cōsūmatio modoz educēdi hoiem in esse · Est etiā cōsūmatio in cōparatōe ad ꝓfectionē agēris · in hoc ꝙ in incarnatōe hō q̄ est vltim⁹ ꝯiungit cū suo ꝑncipio vniōe qua sb̄ deo nulla est maioz · Facit etiā ad ꝓfectionē hoīs q̄ꝯtū ad illud qō respicit grāz · q⁹ in incarnatōe assumit xp̄s būanā naturā · rōne cui⁹ plene hz esse caput totius ecclesie · cuius corpis mēbra vniri habēt rōe charitatis et grē · ⁊ sīl cum hoc facit ad ꝓfectionē meriti · q⁹ oīa merita pēdent ⁊ meliorant merito xp̄i · Facit etiā ad ꝓfectionem glorie in eo ꝙ hō in deo suo inuenit pascua · q̄ꝯtū ad ptē corpalē · et q̄ꝯtū ad ptē spūalē · siue ingrediat · siue egrediat · qō nō faceret si deus nō esset incarnatus · Cōpletus etiā est tot⁹ būane nature appetit⁹ dum ꝙ opus incarnatōis nobilissima idoneitas q̄ erat in būana natura ꝑm quā vnita erat diuine ad actū ꝓfectū reducit · ⁊ rōne hui⁹ multiplicis ꝓfectōis q̄ surgit ex ope incarnatōis · ꝯgruū fuit deū incarnari · Et q⁹ hec multiplex ꝓfectio nō respicit tm̄ statū nature lapse · imo respicit etiā statū nature instirute · ideo si hō lapsus nō fuisz · nihilominus deus incarnatus esset · q⁹ ita cōpetebat hoiem ꝓfectū eē · ⁊ ꝑm naturā · ⁊ ꝑm grām · et ꝑm gloriā · sicut si esset in statu lapso · ⁊ q̄dāmō ampli⁹ Et ꝑm istā opinionē ⁊ q̄ hāc opinionē sequunt ꝯcedūt rōes q̄ ad hāc ptē adducunt · Rōes vo ad oppositū et auctes ꝓbāt effugiūt q⁹ dicūt eas intelligi ꝑm ꝙ incarnatio dr̄ carnis mortalis ⁊ passibilis assūptio · Loq̄tur enī scꝑtura ⁊ lra de incarnatōe ꝑm eū modū q̄ fuit post lapsū · nō ꝙ eū modū q̄ fuisset hoīe ꝓsistēte in statu innocētie · Alioz vo positio fuit ꝙ ꝑcipua rō incarnatōis fuit repatio generis humani · q̄ꝯuis multe sint rōes ꝯgruētie huic annexe Ista enī est ꝑcipua respectu oiuz · q⁹ nisi genus būanū fuisz lapsuz · verbū dei nō fuisset incarnatū · Et rō huius est q⁹ incarnatio dei est supereedētis dignatiōis · ⁊ ideo cū sit ibi quidā excessus · nō fuisset introductū incarnationis mysterū · nisi ꝑcessisset excessus oppositꝰ ꝙ ipm corrigendū ⁊ restaurandū · Uñ nisi deus ouem suā ꝓdidisset · nō de celo ad terrā descēdisset · Quis aūt boz modorum melioz sit · nouit iste qui pro nobis incarnatus est Qō etiā boz alteri ꝓponendū sit · difficile est videre · ꝙ eo ꝙ vterq̄z modus catholicus est · ⁊ a viris catholicis sustinet · Uterq̄z etiā modus excitat animā ad deuotionem ꝑm diuersas cōsideratiōes · Uidet autem primus modus magis cōsonare iudicio rōnis · secūdus tamen sicut apparet plus cōsonat pietati fidei · Primo · q⁹ auctoritatibus sanctoz et sacre scripture magis cōcordat · nam tam nouū q̄ vetus testa · vbi de filio dei descensu loquunt · generis humani · liberationē rationē reddūt quod patet singula discurrēdo · Sancti etiam hoc dicunt sicut patz in auctoritatibus suprapositis · Et ideo si diuina eloquia · nobilissimā ⁊ precipuā incarnatiōis rationem assignant generis humani liberationē · nihil etiaz a nobis dicendū est preter ea que nobis ex sacris eloquiis clarent · ideo magis videtur pietati fidei consonum · ꝙ precipus incarnatiōis ratio sit liberatio generis humani q̄ aliter sentire · Et hanc apte dicit Aug⁹ · lib · de verbis apostoli in sermone · lxx · tractans illud · Luce · xix · Uenit enim filius hominis saluū facere qō perierat · Si homo non perijsset · filius hominis nō venisset · Et expressius idem tractans illud · j · Thimo · j · Uenit in hūc mundū pecōres saluū facere · Nulla causa veniendi fuit christo nisi pecca · sal · facere · Et idem plura dicit ad hoc ptinentia · Et in illa oratōe que incipit · Al cella aromatica · que dicitur esse Aug⁹ · hoc ꝑm habet expressius · Ad hoc etiam ꝯcordant verba Bern̄ et glo · super dictū locum eplē ad Thimo · Sc̄o vero ꝓdictus modus magis cōcordat pietati fidei · q⁹ deum magis honorificat q̄ precedens · Nam precedens dicit ꝙ deū cōgruebat incarnari ad ꝓfectionē vniuersitatis · ⁊ ideo quodāmodo deum intra perfectionē vniuersi cōcludit · et quandā necessitatē incarnatōis ponit ei cum dicit · opera eius aliter ad perfectionē non ꝓduci · Hic aūt modus dicēdi cum dicit ꝙ incarnatōis mysteriuz est super omnē ꝓfectionē · ponit christū esse supra omnē ꝓfectionē vniuersitatis · siue q̄ꝯtū ad naturā · siue q̄ꝯtuz ad gratiā · siue q̄ꝯtum ad gloriā · Et hoc recte facit · q⁹ ut dicit phs lib · xj · pme phie · deus supra omnē vniuersi ordinē ponēdus est · sicut non dicit esse dux de exercitu sed supra exercitū · Tertio modus iste dicēdi incarnatōis mysterū magis cōmēdat dum dicit hoc mysterium tm̄ esse qō non debuit fieri nisi ex maxima causa · vtpote ꝓpter placandā diuinā iram et restaurandi omnia · siue que in celis sunt · siue que in terra · Et ideo dicunt ꝙ tantū mysterium non fuisset introductuz nisi precessisset lapsus nobilissime creature et offensio maiestatis diuine · Quarto etiam fidelē affectū magis inflammat · Plus enim excitat deuotionem animē fidelis ꝙ deus sit incarnatus ad delēda scelera sua q̄ꝯ ꝓpter cōsūmanda opera sua · Uñ ergo hic modus dicē di ⁊ si non videat esse ita subtilis sicut ꝑcedēs · plus tamen cōsonat pietati fidei · in hoc ꝙ auctoritatib⁹ sc̄oz magis cōcordat ⁊ deū magis honorificat · etiā incarnationis mysterū magis cōmendat ⁊ affectū nostrū ardētius inflāmat · ideo cōcedendū est vt ꝓdicte autoritates ⁊ rōnes oñdunt · ꝙ precipua rō incarnatiōis fuit redēptio generis humani · q̄ꝯuis multe alie rōnes congruē/

42 tie huic rōni sint annexe. Ad illud quod p̄mo opponitur in ꝓtrariū ꝙ hominē totum assumpsit vt totum beatificaret. dōm ꝙ ista nō est ratio p̄cipua sed annexa p̄ncipali. ꝓ eo ꝙ si deus nunq̄ incarnat⁹ esset. homo glorificatione cor̄is sui. ⁊ visione dei pfecte ⁊ totaliter esset beatus. Visio em̄ xp̄i corp̄alis spectat nō ad essentialem cōpletionē beatitudinis. sz ad quoddā accidentale gaudium. ⁊ hoc patet ꝙ alīꝫ sensus beatificantur vt visus. ⁊ tam obiecta sibi cor̄espōdentia. vt tact⁹ gustus. Preterea aspectus xp̄i nō crit min⁹ beatus conuersus ad alia cor̄ora videnda. q̄ aspectus alioꝝ conuersi ad videndum cor⁹ip̄ius. Gloria em̄ sensuū exteriorum erit per redundantiam delectationis venientis a parte superiori ex visione dei. cuius visio adeo refulcit cum pfecte apparet vt nihil vltra sit necessariuz anime ad eius beatitudinē. quoniā omne aliud bonū ⁊ pulcrum ad illud compatum quasi nihil est. nec intendere potest essentiale gaudium. vnde multū derogare videt summo homo qui dicit ip̄m nō sufficere absq̄ bono causato sibi adiūcto ad hoiem pfecte beatificandū. nisi hoc dicat venire ꝑpter impfectionē sensus q̄ ad ip̄m nō potest ptingere q̄ nō habet obiecta sua sicut visus. ⁊ tñ pfecte beatificati sunt. siue rōe aspectus xp̄i. q̄ ad alias sanctos aspicit. Siue rōe pfectōis beatitudinis. q̄ nō facit hoiem aliq̄d extrinsecus se mendicare. Siue etiā q̄ op positū nō posset itelligi. ꝙ gloriosus homo posset a xp̄i

43 p̄sentia absentari absq̄ glorie sue detrimēto. Ad illō q̄d opponit ꝙ in humana natura data est cōgruitas vl idoneitas ad incarnationē. dōm ꝙ illa idoneitas attēditur ex pte repabilitatis hois p̄ncipaliter. cuius rōne dignitatis ⁊ aliaꝝ conditionū aliquo mō attendit. ⁊ iō *sicut hō nō fuisset repar⁹ si nō cecidisset* cuius esset repabilis. sic diuinitati nō eēt vnit⁹ cuius eēt vnibilis. Sīlō tñ frustra illa potentia fuisset q̄ multe sunt potentie et idoneitates q̄ ad actum nō ꝓducunt. nec tñ frustra sunt

44 q̄ nobilitati ⁊ dignitati nature attestant. Nec dicit potentia frustra si nō reducit ad actum. sz tunc frustra est dum ad actū nō reducit ⁊ tñ ad actū exigit eaz reduci tēpus ⁊ locus.

45 Ad illud quod opponit ꝙ nō decet dei sapiam. prudentiā ⁊ potentiā in statu innocētie manifestari. dōm ꝙ satis se manifestabat sufficiēter ꝙ opus creationis. ⁊ distinctōis. ⁊ ornat⁹. ⁊ iō si illa pstitissent cuz valde bona fuissent nō oportuisset nouū modū agēdi sup̄addere ad manifestatōez. quēadmodū opa miraculosa facta sunt post hois lapsum q̄ nō oportuit fieri ante. quia dei potētia. sapia. ⁊ bonitas nota eēt ⁊ satis in suis effectibus reluceret. Nunc aūt congruū est ⁊ decens deū multa opa facere miraculose ad manifestatōez sue potētie ꝑ cōfirmatōe fidei nostre. sic etiā in ꝓposito intelligendū est sicut dicūt sancti. Quia ꝙ hō ꝑ peccatum interi⁹ lumē obfuscatū habebat. ⁊ ꝓuersus fuerat ad sensibilia ⁊ illa amabat. ideo de⁹ inuisibilis. fact⁹ est visibilis in carne. vt ꝑ visibilia reducere ad inuisibilia cogitanda ⁊ amanda. Et h̄ est quod dicit greg. in q̄da ꝓfatione. vt dum visibiliter deū cognoscim⁹. ꝑ hunc in

46 inuisibiliū rap. Ad illud qō opponit ꝙ ita difficile est p̄mereri vitā eternā sicut satisfacere ꝑ offensa. dō. ꝙ falsum est. q̄ ad meritū vite eterne sufficit cōplacentia ex pte inherentis. Ad hanc aūt complacētiā sufficit gratia diuina. Et quia diuinā gratiā poterat hō habere p̄missionē sp̄ussancti ⁊ filij in mentē absq̄ filij missione in carnem. hinc est ꝙ ad perfectionē meriti vite eterne non oportuit incarnationem interuenire. Ad satisfaciendum autem non solum requiritur ꝙ satisfaciens placeat. sed ꝙ damnū recompensare valeat. ⁊ honorem deo sublatum restituat. sicut melius videtur infra. ⁊ ideo non fuit tanta necessitas incarnatōnis ꝓpter necessitatem merendi. sicut ꝓpter necessitatē satisfaciendi. Et q̄ illud sit verum planū est angelis. q̄z natura non est vnita verbo. ⁊ tamen meruerūt vitam eternam. Preterea esto ꝙ tante difficultatis sit. non tamē oportet ꝙ propter hoc necessaria sit incarnatio. ꝑ eo ꝙ sp̄iritussanctus ipse qui per charitatez mouet animam. dignam eam facit gloria sempiterna. vñ neutrū fit sine missione alicuius persone. sed ad satisfaciendū necessaria est missio in carnem. quia sicut infra patebit congruentissimus modus fuit satisfaciendi per mortē ⁊ passionem. sicut ꝓgruentissimus modus est ad merendum per charitatem ⁊ dilectionem. 47

Ad illud quod opponitur ꝙ anima xp̄i educi debuit principali intentōne. Dicendū ꝙ de⁹ q̄ ab eterno p̄scivit lapsum humani generis. ideo fecit quia se recuperaturum ꝓgnouit. ⁊ ideo principalius in intentōne fuit reparatio lapsi. q̄ conditio eius ad lapsum possibilis. Et propter hoc non sequitur ꝙ deus non p̄destinauerit christum p̄ncipaliter sicut et alios. immo multum principaliꝫ. Hoc em̄ teneret si deus in conditione generis humani non p̄cognouisset eorum lapsum. tunc enim quasi p̄ter intentionem subsecutum fuisset. Ad illud quod op- 48

ponitur ꝙ humana natura est exaltata propter incarnationem. Dicendum ꝙ absq̄ dubio verum est. sed ex hoc nō sequitur ꝙ reportauerit ex malitia ꝓmodum. quia h̄ non fuit ex sua malitia. sed ex sua benignitate diuina ⁊ sapientia. Quia em̄ sapientia dei vicit malitiaz hinc est ꝙ non patitur esse malum aliq̄d de q̄ non eliciat bonum. ⁊ etiā maius bonū. alioq̄n non perfecte malicia vinceret. Et propterea ꝓtra ꝑuaricatōnem ade q̄ totum genus humanum infecit. statuit rectitudinē sequādi ade qui ꝓ toto genere humano posset satisfacere. ⁊ cuius obedientia multoplus sibi placeret q̄z inobedientia p̄imi ade potuit displicere. Similiter h̄ fuit ex bonitate diuina. ex qua deus plenus est dilectione ⁊ misericordia. Et ideo diligentibus se quos sc̄os vocauit s̄m ꝓpositum suū. omnia facit eis cooperari in bonum. vnde filium dei incarnari non fecit nostra. malicia sed dei charitas nimia ⁊ misericordia. s̄m ꝙ dictū est in auctoritate prius posita. Deus autem qui di. ē in mise. p. n. ⁊c. Ad illud qō opponitur ꝙ xp̄us est 49

caput ecclesie s̄m humanam naturaz. Dōm ꝙ duplex est capitis p̄prietas. Una que attenditur s̄m conformitatem ad membra. alia que attenditur s̄m donorum gratuitorum influentiam. Ratione p̄me ꝓprietatis xp̄us caput est inq̄ntum homo. Ratione secunde xp̄s caput est inq̄ntū deus Et ratōne huius p̄ncipaliter tenet rationem capitis. ⁊ ideo esto ꝙ incarnat⁹ non esset adhuc ecclesia capite non careret. Quia caput viri eēt deus. ⁊ ita ecclesia hominuz caput haberet deū sicut habet ecclesia angeloꝝ. ⁊ ideo non sequitur ꝙ corpus ecclesie esset accephalum. cuius non haberet caput scōm omnē ꝓprietatem quam habet mō. haberet em̄ tunc cāput deū. sicut nunc habet ecclesia angeloꝝ. Ad illud 50

qō opponit ꝙ mr̄imoniū signat ꝓiunctionē naturaruz Dōm ꝙ matrimoniū duplicem habet significatōnem. Signat enim ꝓiunctionem dei ad ecclesiam s̄m charitatē. ⁊ signat etiam ꝓiunctōnē s̄m vnionem in persone vnitate. ⁊ vtramq̄z hanz significationū habet s̄m statuz lapsus. alteꝝ aūt habuisset si stetisset. ⁊ ideo non esset falsum signum. Sicut enim matrimonium nunc est in

officiū ⁊ remediū. cūc aūt solū in officiū. sic matrimoni
um duplex habet signatum. tunc aūt vnum. Ad il/
51 lud quod opponitur q quadruplex est modus pducti/
onis hominū. Dōm. q ille quartus modus pducendi
hominem nō est de pfectione vniuersi. sed supra pfectō
nem vniuersi. Et ideo Piero. vocat illū nouum eū ait
Nouū faciet dñs sup terrā. hoc aūt nouū dñs nō feciſ
set nisi aliqua veteratio precessisset. Et idēo nō sequit.
q si homo stetisset q talis modus pducendi hominem
esset. nec ex hoc sequitur q vniuersum sua pfectione ca
ret. sicut etiā non potest argui imperfectio vniuersi.
cūtum ad suscitationem mortui. quā deus nō fecisset si
homo pstitisset. Posset etiā dici q de illo modo pdu/
ctionis non potest argui veritas incarnatōnis. q deus
posset pducere hominē de muliere absq viro. qui tamē
non esset deus. hec aūt omnia absq preiudicō dicta sint
non enī volo bonitatem dei coartare. sed nimietatē ca/
ritatis sue erga hominē lapsū cōmendare. vt affect⁹ no
stri excitentur ad amandum ipm. dū attēdimus nimie
dilectionis eius excessum. cē.

Questio III g

Que trium psonarū fuerit magis ydonea ad incarna/
tionem. Et ostenditur primo q persona patris. Illi⁹
enī est recreare cuius est creare. sed creatio maxime at/
tribuitur ⁊ conuenit potentie patris. ergo ⁊ recreatio.
ergo ⁊ pari ratione videt q incarnatio. Itē illius ē
filios adoptare cuius est generare. sed incarnatio ordi
natur ad adoptionē. sicut dicit Hal. iij. ergo videtur.
q maxime conuenit ei cui cōuenit generare. ergo maxi
me cōuenit patri incarnari. Itē. filius totum quod
habet. habet a patre. ergo magis decet habere patrem
aliquid quod non habeat filius. cūtum filiū habere qō non
habeat pater. si ergo incarnatio facit humanā naturā
haberi a psona que incarnat. videtur q hoc magis cō/
petat psone patris cūtum psone filij. Q aūt magis cōpe/
rat psone spiritussancti ostēdit. quia quod maxime ha
bet rationem gre. maxime oppetit missioni spūssancti.
Sed q deus factus ē homo. hec est sūma gra. sicut vult
aug⁹. xiij. de trini. g videt q hec magis debuit eē in per
sona spūssancti cūtum in psona filij. Itē spūs amoris fa/
cit nos ⁊ filios dei adoptionis fm illud Roma. viij.
Non accepistis spiritum seruitutis in ti. sz spūm. cē.
ergo si incarnatio est vt fiamus filij dei adoptiui. vī q
incarnatio maxime debuerit eē in persona spiritussancti.

Itē mitti dicit subauctoritatē in misso. g ei magis cō/
uenit mitti in q magis reperit rō subauctoritatis. sz sbau/
ctoritatis magis reperitur i psona spiritussancti cūtum filij. g si in
carnatio est in carnem missio. videt q magis cōueniat
spūisctō cūtum filio. Q aūt magis competat filio. videtur
Magis decet psonam mediam tenere rōnem mediato
ris cūtum aliā. sed incarnatio est ordinata ad effectū media/
toris. psona aūt media in trinitate est psona verbi. g cē

Itē magis decet filiū dei esse filiū cūtum aliā psonam. sed
p incarnationē ille q incarnatur efficitur filius virgis
g vī q psonā filij incarnari sit magis decens ⁊ cōgruū.

Item cōuenientius est filium supplicare patri cūtum ali/
am psonam. sed incarnatio ad hoc ordinat. vt sit aliqs
mediator qui p hominibus intercedat ad deum. g. cē.
52 R⁹. dōm. q persona verbi ad incarnationem inter ce/
teras psonas fuit magis ydonea. siue loquamur de ip/
sa incarnatōne in se. siue put ordinata est ad humāi ge
neris redemptionē. Si enīz loquamur de ipsa incarna/
tione in se. magis cōgruum fuit psonam filij incarnari
⁊ ideūtum ē imago. ⁊ indūtum est verbū. ⁊ indūtum ē fi/
lius. Indūtum est imago. quia homo assumptus erat
ratione dignitatis imaginis. ⁊ quia filius est imago pa
tris. ideo magis conueniens erat filij psonam assume/
re carnem. Rursus. quia filius dei verbum est patris
sic pcedit ab ipo vt pater se manifestet per ipm. ⁊ ideo si
cut ad intentionis manifestationem verbū intelligibi/
le copulatur voci sensibili. sic ad diuinitatis reuelatio
nem verbū patris cōgruū fuit vniri carni. Postremo
q filius ē semel genitus ab eterno. ⁊ sic cōgruebat eum
carnez assumere vt esset de genere hominū. ⁊ ita homīs
filiū. ⁊ ideo decebat ipm magis incarnari cūtum prem ⁊ spi
ritū scm. Et hoc ē qō dicit aug⁹. in li. de tri. ⁊ mgr i lra.
q dei filius nō quesiuit nisi matrem in terris. q iaz ha/
bebat prem in celis. magis ergo decens fuit filiū incar
nari cūtum aliā psonā. si loquamur de ipa incarnatōne fm
se. Fuit etiam magis congruum si loquamur de ipa in/
carnatōne fm comparationē ad generis humani redem/
ptionē. ⁊ hoc apparet si cōsideremus homīs lapsum. et
repandi modū. ⁊ reparatōnis fructū. Si cōsiderem⁹ ho/
minis lapsū. videbimus q lapsus fuit appetendo fal/
sam dei similitudinē ⁊ equalitatē. ⁊ q filio pmo attribu
itur eqlitas. hinc est q quasi ex ipo sumpsit homo lap/
sus occasionē. ⁊ ideo inde sumere debuit reparationē. Et
hoc dr Bern. explanās illud Jone. Propē me orta est
hec tēpes. tolli. me. ⁊ mit. in ma. Aut certe in hoc q hō
psumpserat dei similitudinē. directe ꝺ filiū peccauit. et
ideo filio magis cōperebat vindicta ⁊ indulgentia. Et
hoc ē qō dicit Anshel. in li. cur deus hō. Homo p quo
erat moriturus. ⁊ diabolus quē erat expugnatur⁹. am
bo falsā dei similitudinē psumserāt. Un specialiꝰ ad/
uersus filiū peccauerūt. Illi itaq cui specialiter fit in/
uria. cōuenientius attribuitur culpe vindicta ⁊ indul
gentia. Rursus si cōsideremus modū reparatōis. magis
ꝺpetit filiū. Reparati enim sumus p mediatoris obe/
dientiā ⁊ supplicationem. ⁊ q magis ꝺpetit filiū supplī
care patri ⁊ obedire. hinc ē q magis ꝺpetit persone fi/
lij incarnari cūtum alij. Un Anshel. in lib. cur deus homo.
Conuenientius sonat filiū supplicare patri cūtum aliā perso
nam. Postremo si cōsideremus reparatōnis fructum
vel effectū. magis ꝺpetebat filio incarnari q incarnatō
ad hoc ordiatur vt simus filij dei. si g posterius p illud
habet reduci qō est prius i eodē genere. congruum fuit
vt filij dei efficeremur p eū q est filius naturalis. Unde
aug⁹. in. iij. de trini. Ut homo ex deo nasceretur. primo ex
ipis natus ē de⁹. Optuit enī vt p eū efficeremur filij ad/
optiui qui est filius naturalis. Et sic pz p omnē modū
q cōgruentius fuit filiū incarnari cūtum alium. Un cōcedē
de sūt rationes q ad hoc inducebantur. Ad illud qō 53
opponitur q patri magis cōuenit opus recreatōnis si
cut ⁊ creatōis. Dōm q pater sic est actor recreatōnis si
cut ⁊ creatōnis. ⁊ sicut per verbum omnia fecit. sic etiā
per verbuz omnia refecit. Sed ex hoc non sequitur. q
pater magis debuerit incarnari. q incarnatio nō respi
cit personam actoris sed mediatoris. Et q rō mediato
ris nō cōuenit patri sed potius filio. hinc ē q nō sequi/
tur q incarnatō magis cōueniat patri cūtum filio. imo po
tius ecōuerso. Ad illud qō opponitur de adoptōne. 54
dōm q verū est q adoptio conuenit patri tancq pncipa
li actori. sed hoc nō oportet facere nisi p filium cui⁹ to/
ta est hereditas. ⁊ p quē alij ad hereditatē dñt admitti.
Ad illō qd opōit q filij hz a pre qcqc hz. dō. q filij dō 55
aliqd hre p naturalē ordiem. aliqd p gratuitā vnionē Si
pmo mō intelligat. qcqd hz. hz a pre. ita q idē qō ē fi/
lio a pre. est in pre a seipo in essentialib⁹ loquēdo. Si

sūt loquamur de eo quod habz per gratuitam vnionē. sic habet a patre tanqz a principio effectiuo. non tanqz a generante. quia fm illud filius est minor patre. ꝛ qz magis decet filium fm humanam naturam esse minorem patre. hinc est q; isto modo magis competit filiuz habere aliquid quod non habeat pater q̄z econuerso.

56 Ad illud qđ opponitur q; magis cōuenit spiritui sancto. quia hic est summa gratia. Dōm q; p illā rōnem nō cōcluditur q; incarnatio debeat fieri in persona spūssancti. sed q; opus incarnatōis debeat attribui spiritui sco ꝛ hoc melius videbitur infra. Et similiter respondēdū

57 est ad hoc quod sequitur de adoptōe Ad illud quod opponitur de missione. Dōm q; missio in carnez fuit ad redimendū a seruitute. ꝛ qz oportet prius hoīem liberari a seruitute q̄z adoptari in filiū. hinc est q; missio in carnem ei psone competebat cui p̄mo ꝺpetebat mitti. ꝛ qz psona filij habet mitti solum a patre. psona spiritussancti habet mitti ab vtroq;. hinc est q; primo decebat filiū mitti in carnē. vt redemptōne facta idem ipse cū patre mitteret spiritū sanctum in mentē. Et hoc est quod dicit apls ad Gal. iiij. Cū venit plenitudo tē. mi. deus filium suū. tē. Et post. vt adoptōnez filioz dei. tē. Post q̄z aūt estis filij dei. mi. de⁹ fi. su. in corda vra. ꝓpterea nō sequit q; si maioz ratio subauctoritatis est in ipso q; in filio q; ꝓpterea debuerit in carnē mitti. imo pōt inferri cōtrarium. Pater enī qz a nullo est. nō debuit mitti. Et hoc est qđ dicit aug. iij. de trini. Cōueniēs nō erat vt pater ab alio mitteret. q; ab alio nō erat. Cōueniens aūt fuit vt primo filius mitteret. q̄ a solo p̄e est. Deinde spūs scūs q̄ est a patre ꝛ filio. primo filius venit vt homines liberarētur. deinde spiritussanctus vt hoīes beatificarentur.

Quo tpe fuerit magis congruū filiū dei incarnari. Et videtur q; in primordio temporz. primo per illd quod dicitur geneſis scdo. Cōsummauit deus sexto die opꝰ suū. sed cōsūmatio operz maxime competit in opere incarnationis. sicut superius tactum ē. q̄ videt q; incarnari debuit in aliquo illoz ser dierū. Itē magnitudo amoris non tm facit dona multiplicari sed accelerari. sz deus ꝓpter nimiam charitatē suam misit filium suum in si. car. pec. q̄ vī q; cōgruū fuerit filiū dei incarnari statī cū homo indiguit. sed homo statim indiguit cum lapsus fuit. ergo ꝛc. Itē si christus ab initio tēporis venisset. multi ad viam veritatis venissent. sicut dicitur Mat. xj. Olim si in tyro ꝛ sydo. ꝛc. Sed ad diuine benignitatis magnitudinez spectat q; velit oēs saluos fieri. ergo multo magis videtur q; congruū fuerit filiū dei incarnari in p̄mordio temporum. Itē ergo in periculo mortis succurri debet sine mora. homo cum peccauit. periculosissime egrotauit. si ergo homini egrotāti succurritur p filij incarnationem. videtur q; statiz debuerit incarnari Sed ⅁tra. Eccl. viij. Oīa tempꝰ habent. ꝛ hoc ip̄m dicitur Eccl. xxxx. Oīa tēpore suo operabūtur. ergo si nullum tempus est adeo congruuz beneficio plenissimo sicut tempus plenitudinis. videtur q; filius dei debuerit tūc incarnari quādo venit plenitudo temporis. ergo non in primordio temporis.

Item deꝰ in oībus opibus suis maxime seruat ordinez. ꝛ sicut est ordo ꝛ gradus in ꝓuectu etatis. sic est ordo et gradꝰ in ꝓuectu mūdi. q̄ sicut magis homo dispositus est ad sapiam in etate ꝓuecta q̄z in etate iuuenili. qī antiquis est sapia. ꝛ in multo tpe prudētia. videt q; maioz sit ꝺgruitas q̄z diuina sapia incarnarē ꝛ de cel' mitteret missione ꝓfecta in plenitudine tpm q̄z in p̄ncipio. Itez opꝰ incarnatōis ꝛ redēptōis magꝝ se tz cū ope glificatōis q̄z cū ope p̄me ꝺditōis. sz opꝰ glificatōis hz cē in fine tpis. opꝰ ꝺditōis hz cē i p̄ncipio. q̄ vī q; opꝰ incarnatōis magꝝ debuerit pficī i approximatōe ad finē tpm q̄z in initio. Itē bn̄ficiū incarnatōis nulli ē vtile nisi ei q̄ illd recognoscit ꝛ p illo ē gratꝰ. sz dilatio beneficij facit ad eius cognitionem ꝛ acceptionē. q̄ videt q; dei filiꝰ nō debuerit statim a p̄mordio tpm incarnari. sz p longa tpa in quibus posset expectari ꝛ desiderari. R°. dm q; sic rōnes oñdunt. ꝛ ipa diuina opatio cōprobat. magis cōgruū fuit filiū dei incarnari q̄si in fine seculoz q̄z in p̄ncipio. Pōt aūt huiꝰ qdruplex rō assignari quare tādiu incarnari distulerit. Prima est ꝓpter peccatū hoīs puniendū. In hoc em manifestat diuine vltionis seueritas q̄ tantos clamores ꝛ luctus hoīm tāto tpe sustinuit. anteqūz vellet descendere. ꝛ ipe adā cū posteritate sua tāto tpe expectauit in limbo exulans a paradiso. ꝛ hoc ꝓpter manifestationē diuine iusticie q̄ nihil inultū dimittit. Scōa rō fuit ꝓpter morbū melius curandū. morboꝝ enim spūalis nō curat debite nisi infirmꝰ pius eū cognoscat ꝛ p curatōe eius gratꝰ exīstat. Plus em bō egrotat p ingratitudinē p curatōe q̄z culpe cōmissione. ꝛ tō debuit deꝰ bn̄ficiū incarnatōis differre. vt bō ꝑuinceret de impotentia ꝛ ignorātia anteq̄z incarnaret. ꝛ in lege indita. et in lege scripta. vt sic ꝑuictus ꝑfugeret ad diuinā grām ꝛ ꝑfugiens curaret efficaciter. Tertia rō est ꝓpter ordinē vniuersi seruandū. qz em hoc erat plenū. i. maximuz beneficiū. differri debuit vsq̄z ad plenitudinē diez. Et ꝓpter hoc dicit apls ad Gal. iiij. At vbi venit plenitudo tē. mi. deꝰ fi. tē. Quarta rō fuit ꝓpter incarnatōis bn̄ficiū amplius cōmendandū. qđ em amplius differī ꝛ diutius desideratur. preciosius reputat. ꝛ tō beneficiū incarnatōis qđ est inter dei beneficia p̄ciosissimū. ꝑpus debuit esse desideratū ꝛ expectatū q̄z exhibitū. Et ꝓpterea magis cōgruū fuit filiū dei incarnari in fine tpm. Et ꝺcedēdo sūt rōnes q̄ hoc ꝓbant. Ad illud hoc qđ opponit p̄mo in cōtrarium de ꝺsūmatōe diuinoz opm. dōm q; in ope incarnatōis nō attendit ꝺsummatio q̄dem sit de ope primo vniuersi. sz ꝺsummatio oēm ꝺsummationē supercedēs ꝛ ideo nō spectat ad opa seꝛ dierez in quibus vniuersum ꝺditum est ꝛ fabricatū q̄z tum ad ea q̄ spectant ad cōplementū p̄marij. 58

Ad illud qđ opponit q; magnitudo amoris facit beneficia accelari. dōm q; verū est quando 59
acceleratio doni ꝑdest ei quē amat. sed quādo dilatio magis ꝑdest q̄z acceleratio. tūc amoꝛ ꝑtꝰ facit differre q̄z accelerare. Preterea amoꝛ diuinꝰ nō opat fm impetum. sed fm dispositionē ꝛ regulā sapientie. ꝛ ideo dona nō accelerat. nisi seruato debito ꝛ congruo ordine. Et ꝓpter hoc qz ordinis cōgruitas exigebat. ideo amoris imensitas nō faciebat acceleratiōnē. Ad illud qđ 60
obiciť. q; multi saluati essent si deꝰ venisset citiꝰ. dōm q; deus bonū cōmune ꝓponit bono ꝑtō. ꝛ bono totius vniuersitatis p̄ponit bono ꝑsone singularis. ꝛ tō cū ordinis exigētia hoc requireret. vt deꝰ in fine tpm incarnaretur. vsq̄z ad sextā etatē fuit dilatū. Neq̄z ꝓpter vtilitatem aliquaz ꝑsonaz existētiū in ꝓuincijs etatibꝰ accelerari debuit diuinū beneficiū. Placuit em vniuersitatis ꝺditor in alijs seruare seueritatē iusticie. in alijs manifestare benignitatē misericordie. Ad illud quod opp̄itur 61
de egro q; statim dz ei succurri. dōm q; nunq̄z defuit diuinus succursus. Nā ipsa expectatio ꝛ fides futuri aduentus erat eis in remediū salutare ꝛ sustentationē quousq̄z veniret ille qui ꝺsummaret. vnde omni tpe fuerunt aliqua sacramenta q̄ attulerūt egris remediū salutare. sz alia ꝛ alia in diuersis fuerint tpibus instituta. sicut ex iam. iij. li. expīnus habet manifestatum.

Distinctio .ij. de incarnatõe psone siue de vnione nature ex pte nature assumpte.

AT quia in homine tota humana natura vitio corrupta erat. Tota pra egit mgr de incarnatõe ex parte persone assumentis. in hac parte agit de eadẽ ex pte nature assumpte. Diuiditur aũt ps ista i tres ptes. In quarũ prima determinat veritatem. In secunda cõfutat errores. ibi. Non sunt g audi. tc. In tertia remouet quãdã dubitationẽ. ibi. Si aũt queritur vtr verbũ carnem. tc. Prima pars diuidit i duas ptes. In prima pte determinat magister de natura assumpta. qtũ ad ptũ suarũ integritatẽ. In secũda qtũ ad ordiez ibi. Assumpsit ergo dei filius carnẽ t animã. Subdiuisiones aũt ptũ manifeste sũt in littera. tc.

Determinat veritatẽ de natura assumpta quãtum ad partium integritatẽ. a

DI.II. AT quia in homine tota hũana natura vicio corrupta erat. tõtã assumpsit. id ẽ alam t carnẽ. vt totã curaret t sanctificaret. Q; aũt hũane nature siue humanitatis vocabulo aia t caro intelligi debeant

Hiero. apte docet Hiero. in expositõe catholice fidei dicens. Sic ꝓfitemur in xpo vnã filij eẽ psonã. vt dicamus duas pfectas t integras eẽ subas. i. deitatis t humanitatis. q̃ ex aia ptinet t corpe. Ecce apte oñdit humanitatis noie aiam t corp⁹ intelligi. q̃ duo assumpsisse dei filiꝰ intelligit. vbi hoiem siue humanitatẽ. vel humanã naturaz accepisse

Errorẽ q̃rũ dã tangit q̃ humanitatẽz male accipiunt. legitur. Errant g qui noie humanitatis nõ substãtiam sed ꝓprietatẽ quãdã a q̃ hõ noiaꝝ significari ꝓtendũt. vbicũq; hũanitas xpi memoraꝝ. Ait eñ Job. dam. Sciendũ q̃dẽ est q; deitatis t humanitatis nomẽ subarũ. s. naturarũ ẽ repitatiuũ Natura eñ nõ sic accipiꝝ in xpo. vt cũ õz vna natura eẽ oim hoim. qõ euidẽter idẽ Job. oñdit differentẽ rõnẽ dicti assignãs cũ natura humana in xpo noiaꝝ. t cũ vna õz natura oim hoim. Ait enim Cũ vnã naturã hoim dicim⁹. sciendũ est q; nõ cõsiderãtes ad aie t corpis rõem hoc dicim⁹. Impossibile eñ est vnius nature dicere dñi corp⁹ t animã adinuicẽ cõpata. Sz q; plurime psone hoim sunt. oẽs aũt eandẽ suscipiũt rõnẽ nature. omnes eñ ex aia t corpe cõpositi sunt. t oẽs naturas aie pticipant. t subam corpis possident. cõem speciẽ plurimarũ t differẽtiũ psonarũ vnã naturã dicimus vnuscuiusq; .s. psone duas naturas habentis. t in duabus pfecte naturis. anime. s. t corporis existentis. In dño aũt iesu xpo nõ est cõmunẽ speciẽ accipere. neq; eñ fact⁹ est. nec est. nec aliquãdo fiet alius. Sz xps ex deitate t humanitate est. i deitateq; t humanitate deus fact⁹ est idẽ hõ pfect⁹. Totã g hois nãm. i. aiam t carnẽ. t horũ ꝓpietates siue accidẽtia assumpsit de⁹. nõ carnẽ sine aia nec aiam sine rõne. vt heretici voluerũt. Sz t carnẽ t aiaz cũ sensib⁹ suis. Vñ Job. da-

a aiꝝ.[a] Oia q̃ in nãa nra plantauit de⁹ verbũ assumpsit. scz corp⁹ t aiam intellectualẽ. t hozũ idiomata. Totus eñ totũ assũpsit me. vt tori mihi salutem gratificet. Qõ eñ in assumptibile est.

1 a Oia q̃ in natura nra plãtauit tc. Contra. de⁹ plãtauit i ꝓmo hoiẽ ĩmortalitatẽ. ergo assumpsit mortalitatẽ. incurabile est.

De natura assumpta qtum ad ordinẽ. Vel de vnione vbi t carnis mediãte aia. b

Assumpsit g dei filiꝰ carnẽ et aiam. sz carnẽ mediãte aia. vnitũ est carni p mediũ intellectũ verbũ dei. Tante eñ subtilitatis atq; simplicitatis ẽ diuina essentia. vt corpori de limo terre formato vniri nõ cõgruerit. nisi mediante rõnali eẽntia. Illa aũt vnio inexplicabilis ẽ adeo vt etiã iohãnes ab vtero sanctificatus se nõ esse dignũ fateaꝝ soluere corrigia calciamẽti ihu qz illiꝰ vniõis modũ inuestigare alijsq; explicare ñ erat sufficies

Confutat errores hereticorum. c

Nõ sunt g audiẽdi q̃ nõ vez hoiem filiũ dei suscepisse dicũt neq; natũ de semia. ꝑ falsaz carnẽ t imaginẽ corpis simulataz oñdisse videtib⁹. In quẽ errorẽ ꝓpũpũt. qz timẽt qõ fieri ñ possit. s. ne hũana carne veritas t suba di inq̃net. t tñ ꝓdicãt istũ visibilẽ solez radios suos p oẽs feces spargere t cos mũdos t sinceros fuare. b Si g visibilia mũda visibilib⁹ imũdis ꝓtingi pñt t nõ coinq̃nari. q̃to magis incõmutabilis t inuisibilis veritas p spiritum animã. t pannam corpus suscipiens totum hominẽ sine sui cõmutatione assumpsit. t ab omnibus infirmitatibus liberauit. Ecce hic dicit dei sapientiam per spiritũ assumpsisse animam. t per animam corpus. Spiritus eñ sanctus ps aie supioz t maioꝛi sibilitudine do. ꝓpinq̃t q̃ anĩa. s. ipa eadẽ fm inferiozẽ ptẽ t aia magis q̃ corp⁹. Et iõ nõ incõgrue anima dicit assumpta p spm. et corpus per animam.

b

tẽ qõ falsuz ẽ. q; mortaꝝ fuit. Itẽ i naka nra plãtauit vtrũq; scrũ. s. femininũ t masculinũ. g vtrũq; assũpsit. qõ similit fallũ ẽ. Rõ. dõ. ẽ q; q̃dã plãtauit õs i naka nra. q̃ respiciũt ipi⁹ cõstitutõz q̃ dã q̃ respiciunt statũ t accidẽta Job. j. lẽ dispositionẽ. Cũ g õz q; oia assumpsit q plãtauit. oia dic ibi q̃ sũt õ ipi⁹ cõstitutione cũ g ipe arguit ꝓ b de imortalitate t sex⁹ diuinctõe. ñ istat fm ꝓpitatẽ. sed ꝓpter predicti cõmunionẽ paralogizatur sophistice istat. t pb patent illa duo obiecta. 2 1

b Si ergo visibilia mũda tc. Contra. Rõ illa quã assigt ꝓ hereticos n videt valere. Quãuis enim radij solis non inquinentur ex feditate illumiabilis. anima tamen q̃ spiritualiter est inficitur ex cõiunctõe carnis. Preterea filius dei ẽ passibilis. propter assumptõnẽ carnis. g filr sanctus ẽ carnalis. sz spũs fedaꝝ et inficitur q̃n carnalis efficitur. ergo videtur q; hereticus verũ dixit in hoc q; dicebat veritatez ex sui societate eiz carne maculari.

R⁹. dm q exemplū illud bonū est cōtra hereticos t rō est bona t efficax. Radius enī a rebus fedis nō inq̄natur ꝓpter hoc q; nō cōicat in materia transl̄ptibili. nec etiā ab ea dependet. si g̃ veritas multo magis a rebꝫ fedis distat t est indepēdens. necessario sequit q multo minus est contaminabilis. Nec valz illud de aīa ꝓpter hoc q; aīa et si sit spūalis. habet tm̄ a corpe dependentiā t inclinationē. Ad illō ꝫo qō opponit q filius dei passibilis factus est. dm q illud vez est ꝓpter cōicationē idiomatuz. nō q patiat fm diuinā naturā. sz fm naturā assūptā t silr ꝓcedi q sit carnal fm q noiat nām sed nō fm q nominat vicioz qō suscipit carnis passibilitatē nō viciositatē. Luz g̃ obz q hūs inficit cum carnalis efficit. dōz q nō valet. q; obꝫcit de carnali put sonat in viciū. c Nec caro fuit t Lōtra vr̄ hoc fallū q; qō nō ē nō pōt assumi sz caro que nōdum cōcepta est. nōdum est. g̃ nō est assumptibil. ergo necesse est q caro ꝓius cōcipiat cꝫ assumat. Jtē nō est assumptio nisi carnis iam organizate. sed ante organizationē p̄cedit formatio. formationē p̄cedit cōsolidatio. cōsolidationē cōceptio. g̃ a ꝑmo ante assumptionē est cōceptio. R⁹. dm q est loqui de cōceptōe cꝫtuz ad ordinē tpis t cꝫtū ad ordinē nature. Si loquamur cꝫtū ad ordinē nature. sic ꝓior est cōceptio cꝫ assumptio sicut ille rōnes ostendūt. Si autē cꝫtū ad ordinē tpis. sic nō decet nec oportet ipam esse anteꝫ oportet. q; vtrūcꝫ fuit p virtutē infinitā. que subito potuit facere vt deduceret. q; mulier nō carnis fructū. sed virū debuit circūdare in angelica annūciatōe Jllud aūt melius patebit in sequēti di. vbi mgr̄ inārit istam qōem. d Angelo annūciarete. Contra Jncarnatio excellētius opus est cꝫ gr̄e infusio. sed gr̄e infusio nō fit p angelicā annūciationē. g̃ nec incarnatio. Item deus vicinioz erat br̄ē virginis cordi fm gratiā cꝫ angelice menti. Un̄ Bern̄. Virgo credit exaltata super omnes ordines angelorꝫ ergo potius debuit transire illuminatio p beatā virginem ad angelū cꝫ econuerso. Sit g̃ qō quare cōceptionē filij dei p̄cessit angelica annūciatio. Queritur etiā de q ordine angelus ille fuerit. Non enī videt fuisse de supioribus angelis. q; dicit Dioni. q; qui p̄eminēt. vsum exteriozis officij nō habēt. Nec de inferioribꝰ. qm̄ illi mysteriū incarnatiōis ignorāt. p ecclesiā didicerūt. Un̄ querit Esa. lxiij. Quis est iste q; venit de edom. sicut exponit Greg. R⁹. dm q incarnationē debuit p̄cedre angelica annūciatio. sicut hois p̄uaricationē p̄cessit diabolica tentatio. vt sic ordo reparatōis correspōdeat ordini p̄uaricatōis. Un̄ sicut diabolus tentauit mulierē vt eam ptraheret ad dubitationē. t p dubitatio oē ptraheret ad cōsensum t ad lapsuz. Sic angel⁹ nūciauit virgini vt nuncians do excitaret ad fidez. t p fidē ad cōsensum t p cōsensuz ad cōcipiendū dei filiuz p spiritūsanctuz. Alia etiā rō ordinis fuit ibi. q; btā virgo erat in statu viatricis. sed angel⁹ in statu cōprehēsoris. et ideo volūtatē dn̄i clarius p illo tēpe agnoscebat. t deuz videbat angel⁹ facie ad faciē. btā virgo per speculū t enigma. Rursus angelus erat dī seru⁹ et minister et btā virgo electa t p̄electa fuerat vt essz dei mr̄ q; g̃ congruū est nesciente erudire p nūciū intelligentē t cognoscētē volūtatē dei. Congruū est etiā ministrū famulari dn̄e sue. hinc est q decēs t congruū fuit mysteriū incarnatōis p angelū virgini nūciare. Tertia etiā rō ꝓ gruētie pōt assignari. q; incarnatio t humani generis redēptio. nō tm̄ faciebat ad repationē lapsus hūani. verūetiā ad repationē ruine angelice. t iō angeli beati nō debuerūt excludi. Un̄ sicut sexus muliebris nō excludit a cognitōe misteriū incarnatōis t etiā resurrectōis. sic etiā nec angelic⁹ nūcius. imo vt pz. ōs angelo mediāte nūciat mulieri incarnationē. s. br̄ē ꝰginī. et resurrectionē magdalene. t sic pz q decēs fuit ante incarnationē p̄cedere angelicā nūciationē. ꝓpter triplicē ordinē. vicz repatōis generis hūani. ministeriū angelici et lapsus āgelici restaurādi ordinē. Qō dr̄ de gr̄a q nō fit p angelicū mīsteriū. est dm q gr̄a infundit p misteriū humanū t p verbū humanū. sz incarnatio q ē ꝓncipiū totⁱ glificatōis ñ p hoiez debuit nūciari sz potⁱ p angelū Ad illud qō opponit. q ꝓpinqor erat ꝰgo maria deo cꝫ angel⁹. Dm q verū est cꝫtū ad gr̄am electōis. sz nō cꝫtū ad gr̄am cōpbēsōis Ad illud qō opponit de q ordine fuit. dm q pbabilr credit q fuit de ordie archāgelorꝫ. sic canit ecclesia. Un̄ si dicat gabriel fuisse sūm⁹ int̄ angelos. h nō intelligit de angelo fm q est nomē nature. sz fm q ē nomē nūcij. t fm q ad nūciāda exteriora p gredit. t hoc nihil ipedit q̄n gabriel scierit misteriū incarnatōis. t alij angeli poterāt ign̄are. Vel posset dici q inferiores angeli sciuerūt misteriū incarnatōis. sz q̄rebāt ꝓfunda diuini ꝓsilij. t b melius cognouerūt post filij exaltatōz t ꝓmulgatōz p̄dicatōz qbꝫ explicita t manifestata est multiformis dei sapia.

Remouet dubitationē vtrū verbū simul assumpsit carnē et aīam vel an caro ꝓius est cōcepta cꝫ assumpta. d

Si autē queritur. vtrū verbū carnē simul t aīam assumpserit. an ꝓius aīam cꝫ carnē. vel carnē cꝫ aīam. Et vtrū caro illa ꝓius fuerit in vtero virginis cōcepta t postea assumpta. Dicerissime et absq; vlla ambiguitate dicit. q; ex quo deus hoiem assumpsit totū assumpsit simul q; ibi vniuit aīmaz t carnem. c Nec caro ꝓius fuit cōcepta t postmodū assumpta. sed in cōceptōe assūpta. t in assumptōe cōcepta. Un̄ Aug. in libro de fide ad petrū. Firmissime tenet nullatenus dubites. nō carnē xp̄i sine diuinitate cōceptā i vtero virginis ꝓiusq; susciperet a ꝫbo. sed ipm verbū deū sue carnis acceptōe cōceptū. ipsamq; carnē verbi incarnatōe cōceptā Jdem in li. de trini. Non esset dei hominūq; mediator nisi esset idem deus. idem homo. in vtroq; ꝰnus t verus. quā seruilem formā a solo filio susceptā tota trinitas cuius vna est voluntas t opatio fecit. Non aūt in vtero virginis ꝓius caro suscepta est. t postmodū diuinitas venit in carnē. sed mox vt verbū venit in uteruz. seruata veritate ꝓprie nature factum est caro t perfectus homo. t in veritate carnis t aie natus est. De hoc etiā Gregorius in moralibus ait. d Angelo annūciante t spū aduenīte. mox verbū in vtero. mox intra vterū verbum caro.

Liber Tertius

Ad intelligentiã buiꝰ ptis incidũt qõnes circa tria. Et querit. Primo de natura assumpta q̃z tum ad vnionis ɔgruitatẽ. Scõo vo querit q̃z tum ad partium integritatẽ. Tertio vero queritur q̃z tum ad dispositõis siue medij necessitatẽ. Circa primũ querũt tria. Primo querit vtrũ maior sit ɔgruitas ad vnionẽ in rõnali natura q̃z i toto vniuerso. Scõo querit vtrũ maior sit ɔgruitas ad vnionẽ in bũana natura q̃z in angelo. Tertio querit vtrũ maior sit ɔgruitas ad vnionẽ in tota specie q̃z in vno indiuiduo.

Questio. I a

Utrũ maior sit cõgruitas in rõnali creatura q̃z in toto vniuerso. an ecõtrario Et q maior sit ɔgruitas in rõnali natura. videt̃ primo q deus assũpsit solã rõnalẽ naturã. si g̃ deus sp facit qõ melius est t magis cõgruũ videt̃ q maior sit cõgruitas i rõnali natura q̃z in tota machina mũdana. Itẽ natura creata assũpta est in vnitatẽ psone. et qõ magis idoneũ est ad vnitatẽ psonalẽ. magis idoneũ est ad assumptionẽ. Si g̃ dignitas psonalis nõ est nisi in creatura rõnali. videt̃ q illã solã maxime cõgruũ sit vniri. Item gratia vnionis maiorẽ q̃z sit gratia fruitõis vel bti̇ficatõis. Sz sola natura rõnalis est disposita ad fruitionẽ. g̃ sola videt̃ q habeat cõgruentiã ad vnionẽ. Itẽ totũ vniuersũ factũ est pter creaturã rõnalẽ. g̃ rõnalis creatura excellẽtior est oĩbus aliis creaturis q̃ sunt de ɔstitutõe vniuersi. g̃ ad deũ magis accedit Et qõ magis ad deũ accedit magis est cõgruũ deo vniri. g̃ ꝛc Itẽ vniuersũ totũ nõ dicit factũ ad dei imaginẽ t similitudinẽ sed sola rõnalis creatura. Sz imago dicit similitudinẽ expssaz. g̃ inf̃ oĉs creaturas sola rõalis creatura expssius assimilat deo. Si illõ solũ est cõgruũ ad vnionẽ cũ deo qõ hz expssaz similitudinem cũ eo. g̃ idez qõ pus. Sz ɔ. Aug. ad volusianũ In rebus mirabilibꝰ tota rõ facti est potẽtia faciẽtis. g̃ cũ incarnatio sit assũptio creature. t sit opus mirabile vr̃ q tota rõ assumptiõis sit expte faciẽtis. ergo nõ est maior ɔgruitas in rõali creatura q̃z in alia natura creata. Itẽ infinite distantiũ nõ magis approximat vnuz q̃z alterũ. Sz oĩs creatura distat a natura diuina in infinitũ. g̃ nõ est cõgruitas in rõnali creatura magꝭ q̃z in aliis. Itẽ incarnatio facit aliq̃ mõ ad cõplementũ totius vniuersi. sz magꝭ pficeret vniuersũ si deus vniret ipi toti q̃z ipi pti. g̃ vr̃ q magis sit abilis ad vnionẽ vniuersitas tota q̃z rõnalis creatura. Itẽ effectꝰ vniuersalis magis assimilat̃ causę vniuersali q̃z effectꝰ pticularis sz vniuersũ claudit in se vltra oẽm effectũ dei. g̃ magis assimilat̃ deo q̃z rõnal̃ creatura. Sz qõ magis assimilat̃ deo maiorẽ hz ɔgruẽtiã ad vnionẽ. g̃ ꝛc. Itẽ illud ẽ magꝭ vnibile in cuiꝰ assũptõe magꝭ manifestat̃ diuina potẽtia. sapia. t bonitas. Sz vniuersũ est hmõi. Probatio minoris. magis enĩ manifestant̃ diuina potẽtia sapia et bonitas in ɔditõe totiꝰ vniuersitatis q̃z alicuiꝰ eius pti. q cũ q̃libet ps eius sit bona. eius vniuersũ est nõ solũ bonũ. sz etiã valde bonũ. g̃ si magꝭ manifestet i vniuersitatis ɔditõe. multo magis vr̃ q manifestet in vniuersitatis assũptõe. Rõ. dõm q nõ est tãta nobilitas ad vnionẽ in tota vniuersitate sicut est in eius pte aliq̃ vtpote in rõnali natrua. Et rõ hꝰ est defectꝰ vniuersitatis. t psonalis dignitatis. t similitudis siue ɔformitat̃ que q̃dẽ nõ repit̃ in tota vniuersitate. t pp̃ea nõ est idonea ad vnionẽ cũ psona diuina sicut rõnalis creatura. Uniuersũ enĩ hz ptiũ multitudinẽ differẽtiũ nũero. genere. t specie. t iõ nõ cõpetit ad vnionẽ cũ deo i ipostasis vnitate. Hz etiã ptes carẽtes vita t rõe t sensu. t iõ deficiẽtes ab excellẽtia pfectionis psonalis t pter hoc nõ hz idoneitatẽ ad vnionẽ in vnitate psone. Hz etiaz ptes in q̃bus repit̃ solũ rõ vestigiũ. t iõ deficiẽtes a psonalitate expsse similitudis. t pterea ineptas ad tãtã excellentiã vnionis. In rõnali aũt creatura repiri põt vnitas. t psonal̃ dignitas. t expssa cõformitas. t iõ maior est in ea ad assũptionẽ idoneitas siue ɔgruitas Et pro pterea rõnes q̃ boc oñdũt ɔcedẽde sunt Ad illud qõ 9
opponit̃ de ẽbo Aug. q tota rõ facti est potẽtia faciẽtis dõm q est rõ causalitatis. t rõ ɔgruitatis Causalitat̃ in efficiẽdo. ɔgruitatis in suscipiẽdo. Cũ g̃ dicit Aug q rõ facti tota est potẽtia faciẽtis. itelligit de rõne causalitatis nõ de rõne ɔgruitat̃. Ad illud qõ opponit 10
de infinitate distantiũ. dõm q sicut habitũ est in pmo et scõo cũ dr̃ q ois creatura distat a deo in infinitũ. intelligit̃ de distãtia p recessũ ab eq̃litate t pticipatõe eĩne nature. q nihil vniuocũ est creature ad creatorẽ. in nullo etiã creatura creatori pt̃ eq̃ri sz nõ hz̃itatẽ de distantia q̃ attẽdit̃ p oppositionẽ ad ꝓueniẽtiã fm rõnẽ ɔrdinis t imitatõis. nã rõnalis creatura imediate i deũ ordinat̃. t expssissime inf̃ creaturas deuz imitat̃. t rõne huiꝰ assimilatõis t ꝓueniẽtie hz rõnẽ imaginis. t ɔgruitatẽ respectu diuine vnionis. Ad illud qõ opponit q in 11
carnatio facit ad cõpletionẽ vniuersi. dõm q ẽ accidit nihilominꝰ tñ ɔgruẽtiꝰ facit ad cõplemẽtũ vniuersi in assũptõe nobilissime creature q̃z oĩuz q̃m multitudo hz reduci ad aliq̃ vnũ sicut ad cõplemẽtũ. t status est in vnitate magis q̃z in multitudie. Ad illud qõ obꝫ q 12
magis assimilat̃ vniuersũ totũ q̃z rõnalis creatura dõz q assimilari dr̃ dupl̃r. Intẽsiue vel extẽsiue. Et extẽsiue verũ est q magis assimilat̃ mũdo architypo siue deo maior mũdus q̃z minor. siue vniuersitas tota q̃z rõnal̃ creatura. Qualitative siue intẽsiue est ecõuerso. ꝓpter magne distantiã aliq̃ gruũ ptiũ eius in q̃bus relucet diuina bonitas deficiunt̃ sic in vestigio. Ad illud qõ opponit q ma 13
gis manifestat̃ diuina bonitas. sapia. t potẽtia si assumeret vniuersũ. dõm q falsũ est. q facere vnionẽ q̃z asinus fieret deus. vel aliq̃d aliud brutũ. potiꝰ dedeceret diuinã potentiã t sapiam q̃z cõmẽdaret. Facere aũt q hõ sit deus in nullo ꝓiudicat nec potẽtie. nec sapie. cũ hõ natus sit effici deiformis. Nec valet illud qõ obꝫit q magis manifestaũt diuina potẽtia t sapia in ɔditõe vniuersitat̃ q̃z in ɔditõe alicuiꝰ sue pt̃. p eo q decet diuinã sapiam t potẽtiã nõ solũ pducere ad eẽ creaturas magꝭ nobiles. sz etiã minus nobiles. t iõ tã i his q̃z in illis cõmẽdat̃ t magꝭ mãifestat̃ oĩb sil̃ q̃z i aliq̃ earũ p se. nõ sic aũt est de assũptiõe sicut visum est. g̃ ꝛc.

Questio II b

Utrũ maior sit ɔgruitas ad vnionẽ in bũana natura q̃z in angelo. an ecõuerso. Et q maior sit̃ in angelo. vr̃ Deus spũs est. sic dr̃ Joh. iiij. g̃ creatura q plus hz de rõe spũalitat̃. plꝰ ꝓuẽit cũ deo t plꝰ ꝓuẽit cũ ẽo. plꝰ ẽ vnibil̃ i vnitatẽ psone. cũ g̃ natra ãgelica sit spũalior q̃z bũana. vr̃ ꝛc Itẽ natra assũpta eo ipo q̃ assũpta ẽ. exaltata est sup ceteras creaturas. sz quãto creatura ẽ excellẽtior. tãto est idonior exaltari. g̃ cũ natura angelica iure ceter̃ anteponat̃. iurta qõ dicit Rich. de sctõ victore. ipa est totiꝰ vniuersitatis caput. vr̃ q magis decẽs fuerit ipam vniri q̃z humanã naturã. Itẽ natura angelica passa est ruinã. t in malũ culpe. t in malũ pene. g̃ si diuina mia ɔdescẽdit miserie. t maiorẽ abũdãtiã misserie ɔuenit repi in ãgelica natura q̃z i bũana. vr̃ q maior sit in ea ɔgruitas ad vnionẽ q̃z in bũana. Itẽ natura assũpta est ꝓncipiũ nr̃e reparatiõis. si g̃ ꝓueniẽs eq

repatio fiat ꝑ ea que fuit destructio · cū angel⁹ fuerit totius ꝑuaricatōis ꝓncipiū · vr̄ ꝙ angel⁹ debuerit assumi ad ꝺplēdū mīsteriū redēptōis · ꝛ tō maior fuit ꝺgruitas in natura angelica ꝙ̄ hūana. Sz ℞. assūptio est act⁹ ꝓsone habēt̄is distinctionē ſm originē cuiuſmodi distinctio est ī diuinis ꝓsonis · ġ illa natura in q̄ hz eē distinctio ꝓsonalis ſm originē · maiorē hz ꝺgruitatē ad vnitatem ꝓsonalē ꝙ̄ illa q̄ caret hmōi distinctōe · ſz in hoīb⁹ ē hmōi distinctio · in angel⁹ ꝛo nō ġ · ꝛc. Itē assūptio creature ad creatorē in vnitatē ꝓsone fuit ad hūanitat̄ cōmēdationē · ſz maior hūanitatis dignatio appet ī assūptōe hoīs mortalis ꝙ̄ ſpūs īmortalis · ġ vr̄ ꝙ magꝭ cōgruū fuit ad vnionē hūana natura ꝙ̄ angelica. Itez assūptio est ꝓncipal̄r ꝓter gener̄ assūpti repationē · ſz angeli q̄ lapſi sunt peccauerūt pctō irremdiabili · ſic̄ superi⁹ in ſcō fuit oñsum · hoīes ꝛo pctō remediabili · ġ magis ꝺgruū fuit assumere hūanā naturā ꝙ̄ angelicā.

Itē ōs q̄cd facit ꝺgruētiſſime facit · Sz ōs nuſq̄ angelos appēdit Heb · ij · ġ maior fuit ꝺgruētia ī hūana
14 natura ad vnionē ꝙ̄ in angelica. ℞. dō · ꝙ absq̄ dubio maior fuit ꝺgruētia ad vnionē ī creatura hūana ꝙ̄ in angelica. Et ꝫ q̄dem satis manifestat ipa opatio diuina · ōs enī nuſq̄ an · ap · sed semen abrae appēdit. Rō aūt maioris ꝺgruētie accipit̄ · vicz ſm hūane nature institutionē · ꝛ ſm eiusdē repationē Scōm nāq̄ hūane nature institutionē maior est ꝺgruitas in hūana natura ꝙ̄ angelica. Et ꝫ triplici de cā · Prima ē ꝓter ꝓsonalē distinctionē · q̄ q̄dē in hūana repit̄ ſm originē · ꝛ nō in angelica · ꝛ tō magis ꝺgruebat ꝙ ꝓsona filij q̄ distinguit̄ a ꝓsona p̄r̄is ſm originē eā naturā accipet in q̄ ꝓpetratē filiatōi s retineret · ꝫ q̄dē factū est in hūane nature assūptōe Nā idē ipe q̄ ab eterno erat p̄r̄is filij · ex tpe fact⁹ est filij ꝙginis mr̄is. Scōa est ꝓter maiorē diuini crēplaris repr̄tationē · rōne cui⁹ hō ꝺ minori mūd⁹ Alia enī rōalis nō tm̄ repr̄tat deū ꝓut ꝺsiderat in se · ſz q̄tū vnit̄ corpi q̄ regit · ꝛ in q̄ toto ībabitat sicut ōs in maiori mūdo. Et ꝫ pluries dicit Aug · Rōne maioris but⁹ ꝺformitatis maior erat rō vnibilitat̄ · Tertia rō ē ꝓpter multiplicē hoīs cōpositionē · Quia enī hō cōpositus ē ex natura corpali ꝛ ſpūali · ꝛ q̄dāmō cōicat cū oī creatura sicut dicit Greg · hīc est q̄ eū hūana natura assumit̄ ꝛ deificat̄ · q̄dāmō oīs natura in ea exaltat̄ · dum in suo ſili deitati vnit̄ · Et hinc est q̄ assūptio hūane nature plus facit ad tot⁹ vniuersi pfectionē q̄ angelice · et tō maior ē ī ea ꝺgruitas ad vnionē etiā ſm suā īstitutionē · Sil̄r ꝛ ſm repatōz maior ꝺgruitas ī ea repit̄ ad vnionē triplici de cā · ſ · q̄ hō magꝭ indigebat · ꝛ min⁹ idignus erat · ꝛ ampli⁹ ei pderat vt filij⁹ dei assumeret naturā suā · Magꝭ indigebat · q̄ tot⁹ lapſus fuerat · Minus indign⁹ erat · q̄ ꝙ aliū corruerat · Plus ei pderat · q̄ adhuc in malo obstinat⁹ nō erat. Q̄m ġ diuina mia ista tria pēſat in bñficijs q̄ impēdit · hinc q̄ ōs q̄ est dies in mia · ꝓpter nimiā charitatē q̄ dilexit nos · magꝭ assūpſit hūanā naturā ꝙ̄ angelicā q̄ maior repiebat in in ea ꝺgruētia ad ſuſcipiēdū tm̄ bñficiū diuie mie · ꝛ vt ꝙ illud releuaret̄ ka miseria. Dec aūt rō q̄ sūpta ē ad būni generis repationē efficatior ꝛ ꝓncipalior ē ꝙ̄ ꝓcedēs Quia sicut supⁱ oñsum fuit · ꝓcipua rō incarnatōis fuit
15 hūane generis repatio. Ad illud ġ q̄ ꝓmo opponit ꝙ angel⁹ rōne ſpūalitat̄ plus ꝺuenit cū deo ꝙ̄ hō · ꝺ · ꝙ ꝛ ſi plus ꝺueniat intrēſiue · nō tm̄ pl⁹ extrēſiue. Hō enī ꝺuenit in ſpūalitate rōe aīe · ꝛ corp⁹ supadditū facit ad ꝺformitat̄ maioritatē · ꝛ ſic vtroq̄ vicz ſpū ꝛ corpe maior fit repr̄tatio exēplaritatis diuine Preterea ꝓcipua rō ꝺgruētie respectu vnionis nō attēdit respectu maioris ꝺgruētie in ſpūalitate · ſz potiꝰ maioris idoneitatis ad ſuſcipiēdū bñficiū diuie mie Ad illō q̄ opponit 16
de exaltatōe nature assūpte · dō ꝙ ꝛ ſi angel⁹ altior sit natura ꝙ̄ hō · ꝙ gratiā tm̄ vnionis magis decuit hoiem ꝙ̄ angelū exaltari · ꝛ ad ꝺfutandū supbiā luciferi q̄ deo voluit eq̄ri · ꝛ ad cōmendandā gratiā dei vt appeat ꝙ sublīmatio in gloria nō sit ex natura · sed potiꝰ ex gra diuina Et hec est etiā rō q̄re dn̄s nr̄ iesus xp̄s magꝭ elegit pauperes ꝛ ignobiles ꝙ̄ potētes · vt ꝺfunderet altaꝛ fortia · ꝛ nō gloriaret̄ in ꝺspectu eius oīs creatura · q̄ regi seculoꝝ īmortali ꝛ inuisibili deo ꝺz esse honor ꝛ gloria

Ad illud q̄ opponit̄ ꝙ angel⁹ magꝭ indigebat ꝙ̄ hō 17
dō ꝙ falsū ē Nō enī totaliꝛ indigebat q̄ totaliꝛ lapſus fuerat angel⁹ ꝛo nō · Et ſi tu obꝯcis ꝙ ā gel⁹ lapſus magis indigebat ꝙ̄ hō lapſus · dō ꝙ ſi magis indigebat minus tm̄ dign⁹ erat · q̄m ex maiori supbia paccauerat Unꝰ Bern̄ · in Cantic̄ · Quis tam indiget mia sicut miser · ꝛ q̄s tam indign⁹ est mia sicut miser supb⁹ · Prec ea ipa assūptio angelice nature angelo lapſo nō ꝓdesset · q̄ cū obstinati sint naturaliꝛ in malicia · nō inflāmaret̄ ad būilitatē · nec ad charitatē · ꝓ exhibitionē tanti bñficij ꝛ exēpli · Et illud videm⁹ hodie in multis pctōrib⁹ · q̄ bus ꝓt̄ suā ꝙuersitatē valde parū ꝓdest incarnatō xp̄i

Ad illud q̄ opponit̄ ꝙ ꝓuaricatio sūpſit exordiū ab 18
angelo · ġ ꝛ repatio sil̄r ꝺz ab illo inchoare · dō ꝙ ꝓuaricatio generis hūani sūpſit exordiū a demōe ꝛ ab hoīe sed ab hoīe tanq̄ a ꝓncipali actore · a demōe sicut a suggestore · ꝛ q̄m xp̄s auctor est nr̄e redēptiōis · tō magis ꝺz repatio inchoari ab hoīe ꝙ̄ ab angelo · vt sic repatio directe rñdeat lapſui · ꝛ q̄ēadmodū diabol⁹ in lapſu decepit euā · sic in repatōe gabriel instruxit mariā Et q̄ē admodū in ꝓmo adam facta est nostre redēptōis ꝺsummatio · sic ꝙ scōm adam facta est nr̄e redēptōis pfectio et sic ptz respōsio ad ea que obꝯciunt̄.

Questio. III c

Utrū maior sit ꝺgruitas in tota spē hūana ꝙ̄ ī vno indiuiduo · Er ꝙ maior sit ī tota hūana specie vr̄ · q̄ tota indigebat curatōe · Et dam̄ · dicit q̄ erat insassūptibile · erat incurabile · ġ si ꝓter curationē generꝭ hūani deus naturā assūpſit · vr̄ ꝙ magis ꝺgruū fuit totā spēz assumere ꝙ̄ vnā naturā singularē Itē maioris ptāt̄ debuit eē repator ꝙ̄ ꝓm⁹ ꝓuaricator · Sz in ꝓmo ꝓuaricatore ꝺs posuit totā hūanā spēz ita ꝙ nihil erat extra ipm adā · ſz oēs in ipo erāt · ġ vr̄ ꝙ magꝭ ꝺgruerit dei filiū totā massa quā Adā corruperat assumere · quā alioquā eius ptē Itē bonū ē diffusiuū sui · ġ magis bonū magis diffusiuū · ergo in maximo effectu bonitatis maxime se ꝺbet deus diffundere · sed maximus effectus bonitat̄ diuie fuit redēptio generis hūani · ġ ꝺgruebat ꝙ maxie se diffunderet · ġ magꝭ ꝺgruū fuit vt assumeret spēm quā aliquā naturā ꝓticulare Itē filij⁹ miss⁹ est in mētē · ꝛ miss⁹ ē ī carnē · ſz missio filij dei in mētē nō tm̄ respicit vnā aīaz singulare · ſz oēz aīaz filioꝝ dei p adoptōz · ġ pari rōe missio ī carnē nō ꝺz eē in vnū corp⁹ singulare · ſz in oīa corpa hūana vel saltē in aliqua q̄ ꝺiuncta sūt aīab⁹ ad q̄s mittit̄ diuīa sapia · ℭ Contra natura nō facit ꝓ plura q̄ pōt facere ꝓ pauciora · Et ꝫ facit ad ei⁹ cōmēdatōz · Sil̄r ġ de⁹ q̄ est instituꝛ nature · si ġ gen⁹ hūanū potuit sufficienꝛ repari ꝙ vnū hoīez · ġ magis cōgruebat ꝙ vnū assumeret ꝙ̄ plures Itē decet hūanā naturā assūptā bri in ꝓcipuo honore · Sed si oēs assūpſiſſz · nō eēt magꝭ bonorabil̄ vnus ꝙ̄ alī · ꝫ q̄dē derogaret honori ꝛ dignitati mediatoris · ꝛ nihil tale cōgruit

fieri·g̃ ꝛc· Itē si oēs assūpsissz g̃ assūsissz pctōres·sz si mō nullo cōuenit mediatorē esse pctōrem· ergo nō cōuenit filiū dei assumere omnē hoiem· Item si omnes hoies aut multos assūpsissz· aut esset inꝰ eo alīq̃ germanitatis affinitas· aut nulla· Si nulla·nō vr q̃ hoc cōueniret·cum inter psonas diuinas sūma attendaꝰ germanitas·vt dicit Rich·Si aūt eēt affinitas ita q̃ vnꝰ pr̃·alter filius·iam esset ꝓprietatū ꝯfusio· Et iō si hoc nō decet nec ꝯgruit vz ꝓprietates ꝯfundi in trinitate· vr̃ q̃ mltitudo hoiuz nō hr̃et ꝯgruitatē ad vnionē quē admodū natura singularis R⁹·dōm q̃ absq̃ dubio nō ꝯgruit ita totā speciē·siue indiuiduoz multitudinē assumi a filio dei·sicut cōpetit ipm assumere naturā in singulari·ꝛ hoc tū rōne ipius vnionis in se·tū rōne repratōis nr̃e·tum rōe exaltatōis nr̃e assūptōis· Rōne vniōis magis se ꝯgruebat q̃ assumeret vnā naturā q̃ plēs·sic decēs erat vnū vniri vni·ꝛ vnigenitū pr̃is fieri vnigenitū mr̃is vt sic p vnionē naꝰ nec fieret recessꝰ ab vnitate nec fieret ꝯfusio i psonali ꝓprietate· Rōe ꝯo reparatōis nr̃e magis ꝯgruebat·q; vnio fiebat ꝓpꝫ mediatorē· Mediator aūt vnus ē vt reducat ad vnitatē ꝛ ꝯcordiā deū ꝛ hoiem· Si q̃ plures essent·aut vnus sufficeret·aut nō· Si sufficeret·tūc alīq̃ supfluerēt Si nō sufficeret·iam imꝑfectꝰ mediator esset· Uñ sic̄ xps semel p pcīs mortuꝰ ē·q; vna oblatōe ꝯsūmauit in eternū sctificatōes·ita semel ꝛ in vnica natura debuit incarnari· Rōne ꝯo exaltatōis nature assūpte magis ꝯgruebat·q; decebat illū hoiem q̃ ōs erat sic exaltari vt dareꝰ ei nomen qđ est sup oē nomē Et qm̃ illud qđ p supabūdātiā dr̃ vni soli ꝯuenit sicut ōs est vnꝰ· q̃ nō hz aliā naturā eq̃lem·sz sūmus est inter oīa· sic natura assumpta vnica est·cui nō equaꝰ alīq̃ creatura·sz ipse excellit inꝰ oīa creata·tanq̃ cui data est oīs ptās in celo ꝛ in terra Lō cedēde sunt g̃ rōnes oñdētes q̃ magis decēs fuerit assumere vnā naturā singularē q̃ totā spēm· Ad illō ꝯo qđ opponiꝰ in ꝯriū·q̃ tota idigebat curatōe·dōm q̃ tota indigebat curatōe·ꝛ tota curari poterat ꝓpꝛ hoiez sicut totū corpꝰ curari pōt p cauterīū qđ fit circa vnuz mēbrū·iō nō oportuit assumi totū genꝰ hūanū· Nec valet illud qđ obz de damn̄· qđ erat incurabile erat inassūptibile·loquiꝰ enī de assūptibili in se vel i suo siū·sic tota hūana natura assūpta fuit in xpō sicut patebit·j· Et nihil in hoie indigebat curatōe·qđ nō sit assūptū a deo in vnitate psone· Ad illud qđ opponiꝰ q̃ tota spēs hūana fuit in p̄uaricatōe· dōm q̃ nō est sile·q; p̄uaricator corrupit ꝛ corruptōz trānsfudit mediāte generatōe carnali·xpꝰ aūt sanat p gratiā ꝛ mediāte regnatōe spūali·ꝛ iō nō oportet q̃ illi q̃ curādi sunt sint in carne xpi sicut fuerūt in natura hoīs p̄mi· Sufficit·n·renasci in eccl̄ia p eius sacra·in q̃ xpꝰ regenerat filios ꝓpinginitate integra Ad illud qđ opponiꝰ q̃ bonū est diffusiuū in pcipuo effectu bonitatis·dōm q̃ magnitudo diffusionis pōt itelligi itēsiue vl extēsiue·sz in affectu bonitatis pcipuo nō oportet esse diffusionē bonitatis p extensionem·sed p intēsionē· Uñ q̃nto maiora sunt dona·tāto paucioꝝ cōicanꝫ· Et q; gra vnionis est maxīa·ita q̃ nō pōt esse maior nec cogitari·hinc est q̃ vni soli natu/re debuit cōicari· Ad illud qđ opponiꝰ q̃ missio ī mētem nō respicit vnā psonā tm̄·dōm q̃ nō est sile· q; missio in mentē attendiꝰ fm effectū gr̃e inhabitantē·q̃ cōis est oīb⁹ iustis·Sz missio filīj in carnē est fm grām vnionis q̃ facit hoiem esse deū· q̃uis aūt ꝯgruū sit q̃ multis cōicet iusticiē bonitatē·nō tm̄ ꝯuenit q̃ multꝫ cōicet diuinitatis nomēz dignitatē· Decet enī deū br̃e mltos seruos ꝛ filios adoptiuos· sed nō decet multos hoies esse naturales dei filios siue deos· vel vt ꝓprius loq̃r esse deū vel dei filiū vnigenitū.

Onsequēr querit de natura assūpta q̃tū ad sua rū partiū integritatē· Et q̃tū ad h̄ q̃runt tria· Primo q̃rit vtrū xpꝰ assūpserit verā carnē Scōo q̃rit vtrū xpꝰ habuerit verā aīaz rōalē· Tertio q̃rit vtr̄ xpꝰ assumēdo carnē būanā spēz accepit seu habuerit cōem·

Questio. I d

Utrū xpꝰ assūpserit verazz carnē· Et q̃ sic vr̃ p illud Lu·vlti· Palpate ꝛ videte q; spūs carnē ꝛ ossa nō hz· Si g̃ xpꝰ post resurrectōnē verā carnē habuit·nec̄ario sequiꝰ q̃ ante· Itē dam̄·qđ erat in assūptibile erat incurabile·g̃ qđ fuit curabile·erat assūptibile ꝛ qđ fuit curatū fuit assūptū sz ñ tm̄ aīa sz etiā caro recepēr p xpm curatōz·g̃ ꝛc· Itē nō nasciꝰ hō ex hoie nisi ex carne·sz xpꝰ natus ꝛ sceptꝰ fuit ex maria v̄gine·g̃ verā ex ea traxit carnē Itē caro vera est nec̄ario de vera ꝯstitutōe hoīs·g̃ si xpꝰ caruit vera carne· caruit vera būanitate et si vera būanitate caruit· caruit ꝯo sanguīe ꝛ ꝯo pcio redēptōis·g̃ tota nr̃a fides ē inanis·q; sil̄ dicere est heretice pūitatis·hereticū est ꝛ vere fidei aduersarīū ponere xpm nō habuisse verā carnē būanā· Sz Bal· Caro ꝯcupiscit aduersus spm̄· sz in xpo nō fuit aliq̃ ꝯcupiscētia vel inordiatio·g̃ nec vera caro· Itē Joh iij· Qui de terra est ō terra loquiꝰ·q̃ aūt de ce·ve·su·o· est· In h̄ aūt assignaꝰ dr̃ia xpi ad alios hoies· Sed alīj hoies de terra sunt·q; corpꝰ eoz de terra ē· g̃ corpꝰ xpi nō fuit de terra·nec de alīs elemētis sicut alia corpa·g̃ vr̃ q̃ nō habuit verā carnē hūanā· Itē vnio ꝓsupponiꝫ in vnibili rōe imaginis· Uñ creatura irrōnalis nō hz in se ꝯgruitatē ad vnionē·sz būana caro non hz in se imaginē dei·q; illa est in supiori portōe rōnis·g̃ nō vr̃ q̃ a v̄bo dei habeat assumi· Itē excellētior est gr̃a vnionis q̃ fruitōis·sz fruitio nō ꝯuenit xpi carni·g̃ multo minus necessario ad deitatē·g̃ nec xpꝰ assūpsit verā carnem· Itē vnio facit cōicationē idiomatū·sz caro xpi nō recipit cōicationē idiomatū q̃tū ad ꝓpietates diuinas·caro enī nō est deus·g̃ vr̃ q̃ nō ē vnita vel assūpta a v̄bo dei· 74
R⁹·dōm q̃ circa hoc fuit triplex modꝰ dicendi·ꝛ duo sunt heretici·tertiꝰ ē catholicꝰ· Quidā dicere volūt q̃ xpi caro nō fuit caro vera sz caro fantastica·ꝛ hoc ꝯdem dicebāt·q; indecēs eis videbaꝫ deuz vniri nature corpee·sz hi dū voluer̄t vitare apparēs incōueniēs·inciderūt in verū icōueniēs· Et dū volūt ꝺo reddere laudē apparenꝫ·in blasphemiā inciderūt ꝺacit Ponere enī q̃ xpꝰ carnē habuit fātastica· est pfecto attribuere imꝑfectionē·ꝛ v̄itati deceptionē· Si enī verū corpꝰ nō habuit·pfectus hō nō fuit· Itē si verū corpus nō habuit· vere passus nō fuit· g̃ cūctos credētes in cū decepit Si g̃ hoc dicere est deū ipie blasphemare pz q̃ manifestꝰ erroꝛ est ꝓponere q̃ verū corpꝰ nō assūpserit·

Et iō alīj dixerūt q̃ xpꝰ verū corpꝰ habuit ꝛ veram carnē·sz caro illa nō fuit t̄restris sz celestis De celo enī carnē illā attulisse xpm dixerūt· q; nō decebat ipm br̃e carnē peccatricē·tū q; ꝯcupiscit aduersꝰ spm̄·tū q; etiā actorē hz diabolū· Et hūc suū erroꝛē munire volūt p illud·j·Coꝛ·xv·Primꝰ hō de t̄ra terrenꝰ· Secōs hō de celo celestis· Et p illud qđ dr̃ Job·ix· Qui de celo venit sup oēs ē· Sz h erroꝛ pessimꝰ repugt v̄itati ī carnatōis et reparatōis· Ueritati ī carnatōis·q; xpꝰ fm q̃ sacra eloq̃a testanꝫ fuit ex semine dō fm carnē q̃ natꝰ fuit de maria v̄gine q̃ fuit de stirpe dō· Repugnat aūt v̄itati reparatōis·q; si nō habuit carnē terrestrē sz celestē·nō ha

buit passibilē. Si etiā nō habuit carnē terrestrē. nō habuit carnē de nr̄o genere. ⁊ si hec vera sunt nec vere patiebat. nec nr̄o p ipm vere redimebat. Si g̈ hec duo ipietatis sunt ⁊ blasphemie planū est q̄ iste modus dicēdi falsus est ⁊ hereticꝰ. Ideo est tertius modus dicēdi verus ⁊ catholicꝰ. q̄ xp̄s verā carnē hūanā habuit. ita q̄ caro illa ⁊ verū corpus fuit. ⁊ vere carni nr̄e in natura cōsilis. Non enī decebat in ipa veritate inueniri decep̄tionē ⁊ oculoꝝ ludificationē. q̄ veritas nō nouit fallere. Nec decebat in pfectissimo dei filio inuenire imperfectionē. q̄ pfectissimꝰ nō nouit deficere. ⁊ iō sicut apparebat. sic verū corpꝰ ⁊ pfectū de nr̄o genere ⁊ de vtero bēt̄ v̄ginis assūpsit verissime. Et p̄cedēde sunt rōnes hꝝ
25 oñdētes. Ad illud g̈ qō p̄mo opponit in p̄ncipio. dōm q̄ verū est de carne in q̄ viget fomes p̄cupie. ⁊ talis caro est peccatrix. talis aūt caro fuit in adam post pctm̄ et in posteris p̄cupiscētialiter genitis. Sed talis caro nō fuit in adam ante pctm̄. nec in xp̄o q̄ nō fuit p̄ceptꝰ in libidine. sed spūscī virtute. ⁊ p tanto dr̄ eius caro celestis. ⁊ venire desursum. q̄ assiliat altitudini hūane
26 nature que fuit in adam q̄ntū ad p̄uationē oīs inūdicie Et p hoc ptz rn̄sio ad sequēs obiectū. Non enī xp̄s dr̄ venire de celo. q̄ eius caro descēdit de celo. sed q̄ missus est a p̄re. caro enī formata est p̄m diuinā operationē carēs oī originali pctō ⁊ oī rebellione. Et in hoc errauerunt impij manichei. sicut supius oñsum est in .ij. lib. q̄ crediderūt q̄ caro terrestris de sui natura repugnaret spūi tanq̄ hēret ortū a deo malo. ⁊ in hūc errorē incide-
27 rūt. q̄ nescierūt distīguere int̄ vicium ⁊ naturā. Ad illud q̄ nō opponit q̄ vnio p̄supponit rōnez imaginis in suo vnibili. dōm q̄ hoc verū est vel in se vel in rōne annexi. ⁊ q̄ntus caro hūana nō habeat in se rōnē imaginis
28 tm̄ vnita est aīe facte ad imaginē dei Ad illud q̄ō opponit q̄ excellētior est gr̄a vnionis q̄ fruitōis. dōm q̄ verū est p cōparationē ad idem. vtpote ad aīam q̄ deo fruit ⁊ deo vnit. excellētior est g̈ gr̄a vniōis q̄ fruitōis ⁊ ea p̄supponit. tm̄ respectu corpis secus est. q̄ gr̄a fruitionis nō est nata esse in corpe. siue circa corpus. cū ponat solū habitū creatū q̄ hz habilitare potentiā cognoscitiuā. Sed gr̄a vnionis in corpe nō ponit aliquꝰ habitꝰ collationē. sz solū sustētificationē ipīus corpis assūpti in p̄sona diuina. sicut in ypostasi. q̄ quidem est ex mera ⁊ gratuita bonitate dei. ⁊ p̄pterea nō sic repugnat.
29 nec sic est extranea sicut gr̄a fruitōis Ad illud q̄ō opponit de cōicatōe idiomatū. dōm q̄ sicut infra p̄batebit idiomata nō cōicant ipsi nature assūpte. vel p̄tibꝰ eius sed cōicant ipi rei nature. Nam hec est falsa. filius dei est caro vel aīa rōnalis. q̄ius illa sit vera. filiꝰ est hō.

Questio. II e

Utrū xp̄s assūpsit aīam rōnalē. Et q̄ sic vī Matth. xxvj. Tristis est aīa mea vsq̄ ad mortē. Sed si non hēret aīam rōnalē. nō tristaret. g̈ ⁊c. Jn̄ in symbolo athanasij. Perfectus deꝰ p̄fectus hō ex aīa rōnali et hūana carne subsistēs. g̈ ⁊c. Jtē xp̄s mortuus fuit. sed mors illa non fuit p̄ separationē deitatis a carne. ergo fuit p separationē anime a carne. ergo habuit animā. Jtem christus descendit ad inferos. ⁊ tertia die resurrexit a mortuis. aut g̈ rōne anīe. aut rōne corpis. aut rōne diuinitatis. Rōne carnis nō. q̄ illa remāsit in sepulchro. Ratione diuinitatis. nō q̄ nō potest mutare locuz. g̈ rōne anime. g̈ ⁊c. Sz cōtra Joh. j. Verbū caro fact̄m ē ibi iohānes sufficienter exp̄mit mysteriū incarnatōnis g̈ nihil addēdū est. g̈ v̄ q̄ solā carnē assūpsit. Jtē vnio diuine nature ad humanā dr̄ incarnatō. sed denomia-
tio sp debet fieri a digniori. ⁊ cū aīa dignior sit carne. ⁊ incarnatio nō dicat animatōz̄ p̄ incarnatō. g̈ v q̄ aīa nō sit assumpta a verbo. Jtē vnio respicit peccati originē. sed originale habet ortū a carne. g̈ videt q̄ filio dei sufficit carnē assumere ad humāi generis reparatōz̄. Jtē natura ñ facit p plā qō p̄t facere p pauciora. sed in xp̄o diuina potētia potēs erat in actū intelligēdi et amādi ⁊ viuificādi. cū ipe filiꝰ dei nō careat volūtate nec intelligētia. nec vita. g̈ nō v̄ q̄ xp̄s habuit 30
rōnalē aīaz. Rñ. dōm q̄ circa hoc fuit triplex modꝰ dicēdi. et duplex fuit hereticꝰ. ⁊ tertiꝰ catholicꝰ. Qui dā nāq̄ direrūt sicut ennomiꝰ. q̄ filiꝰ dei assūpsit carnē sine aīa. q̄ diuinitas erat ei in loco aīe. ⁊ cū verbū dei vivificaret ipam carnē. nec indigebat alio spū viuificāte Sed cū diuina natura nullo mō posset eē forma pfectiua corpis. q̄ deus nullius est forma pfectiua siue constitutiua. nullo etiā mō possit habere passiones tristicie ⁊ doloris. impossibile est hoc dicere q̄ christꝰ vixerit vita creata. et dolores et mortē senserit. et nō habuit aīaz Et ideo fuit alius modꝰ dicēdi q̄ xp̄s aīam habuit. ñ quācūq̄. sz solū aīam viuificātē ⁊ sensificātē cuiusmōi est ania sensibilis. aīa āt rōnali nō indiguit. q̄ ad cet̄os actus p̄tis intellectiue sufficiebat virtus p̄sone increate. Sed iste error adhuc pessimus ē. q̄ si xp̄s aīaz rōnalē nō habuit. aīam rōnalē a pctō nō redemit. Et iterū si animā rōnalē nō habuit. verus homo nō fuit. q̄ nō habuit hoīs cōplemētū. Et hoc dicere absq̄ dubio ē errorneū. Et ideo est tertius modus dicēdi verꝰ ⁊ catholicus q̄ christꝰ assumpsit verā carnē. verū corpus. ⁊ verā aīam cū suis potētijs. vegetabili. sensibili. ⁊ rōnali. Et rō huius est. q̄ xp̄s assūpsit humanā naturā vt esset mediatoꝛ dei et hominū. Et q̄ pfectus mediatoꝛ. iō pfectus ds et pfectus homo. Et q̄ pfectus homo non est nisi habeat corpus cū oīmb̄ mēbris. et aīam cū oīmibus potētijs. ideo oīa hec assumpsit. Rursus q̄ perfectus mediatoꝛ fuit. ideo pfectꝰ cōphensoꝛ. fuit et pfectꝰ viatoꝛ. pfectus i cōtemplatōe. et pfectus in actōne. ⁊ pfectus i opatōne. et pfectus i passione. Et ad oīa hec sequitur q̄ habuit verā substātiā anime. Uñ cōcedēde sūt rōnes hoc ostendētes. Ad illud q̄ō p̄mo opponit 31
de verbo Jo. dōm. p illud dictū est verū p synodichen et caro accipit ibi p tota natura humana. Et si tu q̄ras quare ipse vsus est illo synodochico sermone. dōm q̄ h̄ ideo fecit. quia ipa natura assumpta nobis ē notioꝛ ex pte substantie corpalis q̄ spiritualis. Et iō q̄ cognitō nostra incipit ab his q̄ sūt nobis magis nota. ministriū vnionis humāe nature cū diuina magis describit ex pte carnis. Aliā etiā ratōnē p̄t reddi. q̄ in assumptōne carnis. claudit assumptō aīe rōnalis. Si ei assumpsit q̄d minus ad assumptōez erat ydoneū. ⁊ magis ab assumēte distabat. multomagis assumpsit illō q̄d erat magis ydoneū et magis cōueniebat. Et p hoc patet rēspō 32
sio ad sequēs quare incarnatō potius dr̄ q̄ animatio. sic enī fit denomiatio a pte notioꝛ. et ab ea pte in q̄ implicat rō totius Et q̄ dicit q̄ denoiātō debet fieri a digniori. dō. q̄ hoc verū est nisi alia rō interueniat. Ad 33
illō q̄d opponit q̄ vnio ordinat cōtra peccati originem dōm. q̄ et si origo peccati sit a carne tanq̄ a deferente. ⁊ a sua infectōe aīam inficiente. nunq̄ tamē est̄ in carne nisi ab aīa. nec traductio carnis ex carne ē nisi p̄ virtutez aīe. ⁊ ideo creatio nō tm̄ debebat respicere carnē sed et aīam. imo p̄cipaliꝰ aīam q̄ carnē. Et p̄pterea nō sufficit assumere solā carnē. Ad illud q̄d opponit q̄ p̄so 34
na verbi sufficit ad viuificandū ⁊ regenerandū carnē p

intellectū ꝛ volūtatē. dōm ꝙ ꝛ si ꝑsone ꝟbi ꝺueniat vi/
uificare ꝑ modū efficiēt. nō tm ꝺuenit viuificare ꝑ mo
dum forme ꝓficiētis. ꝛ hoc rōne sūme ꝑfectōis que ē in
deo. ꝓpter quā nō pōt ps esse alicui⁹ ꝺstitutiua. ꝛ ideo
fm humanā naturā xp̄s formā creatā habuit completi
uam. ꝛ sic certissime credendū est xp̄m assumpsisse. ꝛ ve
ram carnē. ꝛ verā animā rōnalē.

Questio. III f

Utrū xp̄s habuit cū alīs hoibus cōem speciē. Et ꝙ
sic vī. Phil⁹. ū. In silitudinē hoiuz facti⁹. Si ḡ cōitas
speciei attendit fm assilationē in forma būanitatis. vī
ꝙ xp̄s in forma specifica ꝺueniat cū alīs hoib⁹. Itē
genitus est eiusdē speciei cū generāte vniuoco. sed xp̄s
genitus fuit ex btā virgine. ḡ fuit eiusdē speciei cum ea
Item aīa rōnalis vnita carni cōstituit hoīem eiusdē
spēi cōis. sed in xp̄o fuit aīa rōnalis vnita carni. ḡ xp̄s
habuit spēm cōem cum alīs Item in xp̄i incarnatōe
natura būana exaltata est ꝛ repata. sed hoc nō esset nisi
xp̄s cū alīs hoib⁹ brēt spēm cōem. ḡ rē. Sed cōtra
Job. dam. ꝛ habet in lra. In dño iesu xp̄o nō est spēs
cōem accipe Item mgr in lra. Natura nō sic accipit
in xp̄o sicut cū dr. vna est natura oīuz hoīuz. sed cuz dr
vna est natura oīuz hoīuz. dicit esse vna vnitate spēi.
ḡ vī ꝙ in xp̄o nō sit accipe vnā naturā. cū qua cuz alīs
cōicet tanḡ in specie specifica. Item species vt dicit
Boetius dicit totū esse indiuiduoz. sed būanitas non
dicit totū esse xp̄i. ḡ xp̄s nō ꝺtinet sub hoīe tanḡ indi/
uiduū subḡpta specie. Item forma specifica accipit
ab eo qđ nobilissimū ꝛ ꝑfectissimū est in re. sed nobilis/
sima ꝛ ꝑfectissimū in xp̄o nō est natura creata sed incre
35 ata sed penes naturā increatā nō est accipe spēm cōem
cum alīs hoib⁹. ḡ nullo mō rē. Rº. dōm ꝙ species
dicit formā ꝛ nō quācunḡ sed formā totī⁹. hoc est for/
mam cōplectentē totū esse. Iuxta qđ dicit Boetius. ꝙ
36 species est totū esse indiuiduoz. Et Auicē. ꝛ alī ꝑhi in
hoc cōcordant. Forma ḡ specifica cōis dupliciter pōt
intelligi. Aut fm ꝑdicationē. aut fm ꝺstitutionē. Se/
cūdū ꝑdicationē homo dicit formā cōem Petro ꝛ pau
lo. Secōm ꝺstitutionē homo dicit formā que simul re/
spicit animā ꝛ corpus. ꝛ que resultat ex cōiunctōe ani/
me cum corpe. Aīa enī ꝛ corpus cōcurrūt ad vnā essen
tiam ꝺstituendā. ꝛ hinc est ꝙ cōstitutus ex aīa et corpe
habet humanā formā specifica cōem sibi ꝛ alīs sic con
stitutis ꝑ ꝑdicationē cōem. nihilomin⁹ partib⁹ ꝺstituē
tibus ꝙ quandā informationē ꝛ cōpletionē. Cū ḡ que/
ritur vtrū in dño iesu xp̄o sit cōmunē speciē accipe. hoc
dupliciter pōt intelligi. Aut rōne nature assūpte. aut
rōne vtriusqz humane. s. ꝛ diuine. Si rōne būane na/
ture. sic est cōmunē speciē accipere christi ad alios ho/
mines. Quia sicut in alīs hominibus ex ꝺiunctōe ani
me ad carnem ꝙ modū ꝑficientis et informantis resul/
tat forma humanitatis. sic et ī christo. Et tō isto modo
est accipe in eo cōem spēm. tā ꝑ ꝑdicatōnē qḡ etiā ꝑ con
stitutionē. Si aūt loquamur de christo rōne diuine na
ture ꝛ humane. sic in dño iesu christo nō est accipe cōes
spēm. qz diuīa natura nō vnitur humane ad vni⁹ essen
tie cōstitutionē. ideo ex cōiūctōe diuīitatis ad humani/
tatē nulla ī xp̄o resultat forma cois vl vniuersalis in q̄
possit alīs assimilari. Et tō dam. dicit subiūgēs ī eadē
auctoritate. q ī xp̄o nō est cōem spēs accipe. qz nec fact⁹
est. nec aliq̄n fiet ali⁹. subaudiēdū est á cōicet cū eo ī for
ma vna ex hoc qđ dicit christ⁹. alr enī sua rō nō valeret
Quia etiā dato ꝙ eēt vnus solus hō. sicut ē vnus sol⁹
sol. adhuc eēt ī eo cōem spēm accipe Vno ḡ mō ē in xp̄o
spēm cōem accipe. et alio mō nō. qz cū sit ī eo triplex sub
stātia ex cōiūctōe duoz. vīz aīe ꝛ carnis resultat vna
forma specifica ī qua cum alīs hoib⁹ cōicat. Et sic pce
dūt rōnes q̄ inducūtur ad pmā ptē. Ex cōiūctōe ho dī
uinitatis ad naturā creatā nulla oīno forma resultat.
et hūtū ad hoc intelligit verbū Dam. ꝛ mgr q̄ ōt ꝙ non
est vna natā xp̄i. sic oīm hoīm. Ad illō ḡo qđ oppōit 37
ꝙ spēs dicit totū esse indiuiduoz. dōm. ꝙ verē est eate/
nus q̄ est ī diuiduū cōtētū sub illa spē. xp̄s aūt est indiui
duū cōtētū sub spē humana rōe nature create. nō rōne
nate increate. Ad illō qđ vltimo oppōit ꝙ species 38
specifica accipit penes illō qđ nobilissimū est ꝛ ꝑfectis
simū in re. dōm. ꝙ verē loquēdo de illis fm q̄ res hz eē
in genere. xp̄s āt fm diuinā naturā nō ponit in aliq̄ ge
nere. fz solū rōe nate create Sic ḡ cōcedēdū est ꝙ xp̄s as
sūpsit verā carnē ꝛ verā aīam. ꝛ hec vnita put ꝺcurrit
in vni⁹ spēi spēialissime veritatem.

Consequenter querit de natura assūpta hūtū ad
medū necessitatē. Et circa hoc q̄rūtur tria. Pri
mo q̄rit. vtrz caro assumpta fuerit a verbo mediante spū
humāo. Secō q̄rit. vtrz assūpta fuerit a verbo mediā
te habitu gratuito. Tercō q̄rit. vtrz tota humana natā
assumpta fuerit mediante spiritu sancto.

Questio I g

Utrz corp⁹ christi vnitū fuerit mediāte spū humāo siue
aīa. Et ꝙ sic vī ꝑmo auctē Dam. quā mgr adducit ī lra
Unitū ē carni verbū ꝺi ꝙ mediū intellectū. Itē Greg.
carnē ētas mediāte aīa suscepit. Itē. Aug. hīpm ad
volusianū. Aīam rōnalē ꝑ ipam corp⁹ humanū apta/
uit sibi. Itē hīpm vī rōe. extrema mlt̄ū distātia non
vniūtur nisi ꝙ mediū aliq̄d. sz corpeum creatū ꝛ corrup
tibile. ꝛ increatū incorporeū ꝛ incorruptibile sūt maxi/
me distātia. ḡ vniūtur ꝙ aliq̄d mediū qđ q̄dē sit creatū
ꝛ incorpeum. sz talis ē spūs rōnalis. ḡ rē. Itē maio
ris dignitatis ē esse vnitū diuinitati q̄z eē glorificatum
sz corp⁹ nō est abile ad glorificatōnē nisi mediāte aīa. ḡ
nec ad vnionē. Itē circūscpta aīa corp⁹ humanū ē mi
nus nobile q̄z sit brutalis spūs. Qrba spūalis dignior
est corpali. sz aīal brutū nō hz cōgruētiā ad vnionem. ḡ
nec corp⁹ humanū ꝑ seipm. si ḡ cōgruētiā hz. hoc est me
diāte spū vel intellectu. Szī ds ē intim⁹ oīm create
tā corpali q̄z spūali. ḡ nihil cadit mediuz inf. ipm ꝛ crea
turā. si ḡ vnit sibi corp⁹ humanuz. vī ꝙ nō vniat sibi
mediāte spū. Itē magis vnit medū cuilibz extremo
rū q̄z extrema ad inuicē. ḡ si diuinitas vnit carni medi
ante aīa. ḡ magis vnit diuīitas aīe q̄z carni. ꝛ caro ma
gis vnit aīe q̄z ds. Szī hoc ē falsū. qz aīa vniebat car/
ni sepabilit. diuīitas insepabilit. Et ita illa caro erat ꝺi
sicut aīa ꝺi. ḡ relinq̄tur illō qđ ꝑs. Itē soluto me
dio soluūtur extrema. ḡ si ds vnit carni mediāte aīa. fa
cta sepatōe a carne. fit sepatio a diuinitate. Szī h̄ ē fal/
sū. qz ī morte aīa a carne recessit. ds aūt carnē quā assū
psit nunq̄z dimisit. ḡ vī ꝙ mediāte aīa carnē nō assum/
pserit. Itē ds nō organizauit nec formauit, carnē illaz
mediāte aīa. ḡ si eadē ētate assūpsit q̄ formauit. ꝛ ita
imediate assūpsit sic imediate fecit. nō vī ꝙ assūpsit me
diāte spū rōnali. Rº. dōm. ꝙ cū ōrit. vīz caro assūp 39
ta fuerit a verbo mediāte spū humāo. h̄ dupliciť pōt itel/
ligi fm ꝙ ad cōiūctōez aliq̄z ōt cōcurrere mediū fm du
plicē rōnē. Est enī mediū colligātie. ꝛ ē mediū cōgruen
tie. Mediū colligātie ē ꝙ qđ extrema ligātur adinuicē
sicut duo corpa adinuicē iūgūtur interueniēte glutino
Mediū cōgruētie ꝺr rōe cui⁹ cōgruū est aliq̄ duo extre
ma ꝓduci ad aliquā vnionē. sic mulier nobilis mediāte

te nobilitate cõgruẽtiã hz vt sit spõsa regis. cũ tñ ret sibi vnĩ magis vnĩ sicut cõiugi q̃z sicut nobili. Si g̃ intelligĩ ō medio colligãtie. cũc q̃rĩ. vtz ꝑbũ vnĩ carni mediãte spũ creato. Rñdendũ est q̃ ꝓ eo q̃ ĩmediate ꝛ insepabiliꝫ ꝑbũ vnĩ ram carni q̃z aĩe. tõ nõ cadit ibi aĩa mediũ q̃si glutinũ vel vinculũ inĩ corpi ꝛ deũ. Si autẽ intelligĩ de medio ꝯgruẽtie. sic absq̃ dubio ꝯcedẽdũ ẽ q̃ caro vnĩ ipi ꝑbo mediãte spũ creato. nõ enĩ erat cõgruũ q̃ dei ꝑbũ ō est vita. acciper corpi nisi vinificatũ nec ꝯgruebat eũ q̃ est spũs ĩmortalis vnĩri corpi nisi vinificato spũ ĩmortali. vñ illud corpi esset idoneũ ad incorruptionẽ. Et hoc est qđ dr in lra. q̃ incõmutabilis ꝛ iuisibil' ꝓpter. q̃ spũ aĩaz ꝛ q̃ aĩaz corpi. totũ hoiez sine sui ꝯtagione suscepat. Et accipiĩ spũs ꝑ suptionẽ portẽ aĩe sicut dicit mgr. q̃ maiorẽ ꝯuenientiã hz cũ deo. Aĩaz ꝑbo ꝓ inferiori pte aĩe fm quã vinificat corpi. Et ꝑ hec duo nihil aliud daĩ intelligi q̃z illud corpi ꝯgruũ cẽ ad vnionẽ. qđ ꝯdem hz ꝑ aĩam vinificari. ꝛ ꝑ spũm ad ꝓpetuitatẽ ꝛ incorruptionẽ ordinari Et qr rões q̃ ad fmã ptẽ inducunĩ ꝓcedũt fm mediũ ꝯgruẽtie. tõ sunt ꝯcedẽ-
40 de. Ad illud g̃ qđ ꝑmo obr in ꝯriũ q̃ ōs est intimus creature corpali. g̃ nõ vnĩ spũ mediãte. Dom̃ q̃ rõ illa ꝓcedit de medio distãtie vel colligãtie. qđ ꝯdem nõ est ibi repiri. nõ aũt obuiat medio ꝯgruẽtie. cuius. n. sit intimus ꝑ mediũ essendi potẽtialr. eẽntialr. pñtialr. ĩ oĩ creatura. nõ tñ ꝯgruũ est vt assumat quãlibet ĩ vnitatẽ psone. sicut s̃ visũ est. sz eã solã q̃ est ad eiꝰ imaginẽ. vel
41 q̃ cũ sua imagine hz cõpositionẽ. Ad illud qđ obr q̃ nõ magi vnĩ ōs aĩe q̃z carni. ĩmo eque ĩmediate vtriq̃z vnĩ dom̃ q̃ verũ est de ĩmediatẽ fm quã ꝑuat mediũ faciẽs distare. sed nõ est verũ de ĩmediatẽ q̃ ꝑuat mediũ faciẽs ꝯgruere. qr plus ꝯgruit vnioni ſba rõnalis
42 q̃ est ad eius imaginẽ q̃z ſba corpalis. Ad illd qđ opponiĩ q̃ soluto medio soluũĩ extrema. dom̃ q̃ illud nõ hz ꝑitatẽ de medio ꝯgruẽtie sicut pz cũ aliq̃s accipit in vroẽ aliquã rõne pulchritudis. nõ tñ ab ea sepaĩ pulchritudie recedẽte. sic ꝛ ĩ ꝓposito intelligẽdũ est. Preterea aĩa nõ recedebat a corpe simpl'r. sz solũ ad tẽps. ꝛ corpus illud ex ꝑma ꝯiunctõe sui ad aĩam. dispõnẽ ad incorruptõez habebat. ꝛ tõ ꝑ̃ sepatõz ipi aĩe ꝯgruitatẽ ad vnionẽ nõ amittebat. ꝛ tõ q̃uis aĩa separet a carne.
43 nõ tñ oportebat diuinitatẽ a carne separi. Ad illud qđ opponiĩ q̃ ōs ñ formauit carnẽ illã mediãte aĩa dõ. q̃ si dicat hoc ō medio ꝑ modũ causẽ nõ tenet. tenet tñ de medio ꝑ modũ ꝯgruẽtie. cuius cnĩ aĩa nõ fuerit causa corpis effectiua tñ ex cõicatõe corpis cũ aĩa potuit eẽ aliq̃ ꝯgruẽtia ad vnionẽ cũ diuina natura.

Questio. II b

Utrũ aĩa xpi fuerit assũpta a ꝑbo mediãte aliq̃ habitu g̃tuito Rñ sic vr̃ Aug. i. xiiij. li. de tri. In reb̃ ꝓpositis sũma gr̃a est q̃ ōs in vnitate psone nullis p̃cedẽtibus meritis hoĩ copulaĩ. g̃ vr̃ q̃ dei filiꝰ vniaĩ aĩe mediãte aliq̃ gr̃a siue dono gratuito. Ite Aug. Quicqđ cõuenit filio dei ꝑ naturã ꝯuenit filio hoĩs ꝑ gr̃am. g̃ vr̃ q̃ vnio ꝑbi ꝛ aĩe fiat mediãte aliq̃ dono gr̃e. Ite pfectius est ōs cũ est cũ aliq̃ ꝑ vnionẽ q̃z ꝑ inhabitatõez. sz si ōs in nullo bitat nisi mediãte aliq̃ dono g̃tuito. g̃ nõ vr̃ q̃ aĩam assumat nisi mediãte aliq̃ hitu vel gr̃a disponente. Ite plus ẽ aĩam vniri ꝑbo q̃z frui deo sed aĩa xpi nõ fruiĩ deo nisi mediãte aliq̃ hitu gl'e ꝑ quã fit dei formis. g̃ vr̃ q̃ nec vniaĩ ipi ꝑbo nisi mediãte aliq̃ hitu gr̃e cuius deiformitas supercellit deiformitatẽ gl'ie.

Ite vnio est ralatio. sz nulla relatio introducit ĩesse nisi ꝑ introductionẽ vl̃ mediationẽ alicuiꝰ absoluti. qr in aliud nõ est motus q̃ se Si g̃ ōs assumit aliquã aĩaz quã ꝑus nõ assũpsit. cũ hoc nõ sit fm vnionẽ sui. qr est inunibilis. nec fm mutationẽ aĩe de nõ eẽ ineẽ. qr hec mutatio est creatio. restat g̃ q̃ ꝑ erit mediãte infusione alicuiꝰ gr̃e nobilissime. Ite vniri diuine nature ĩ vnitatẽ psone ꝑ excedit oẽm naturã creatã Sz cũ creatura aliq̃ ordinaĩ ad aliud qđ est s̃ naturã suã. indiget hitu aduuãte ꝛ eleuãte. g̃ vr̃ q̃ aĩa vniaĩ diuine nature aliq̃ hitu gr̃e mediãte. Sz ad oĩs gr̃a q̃tuz est de se q̃liter respicit tres ꝓsonas cũ sit totiꝰ trinitatis effectꝰ. g̃ si hitꝰ ꝗuit faceret vniri ꝓsone filij dei. eadẽ rõe ꝛ ꝓpr̃is et spũsancti. sed ꝯstat q̃ ꝓsona ꝓpr̃is ꝛ spũsancti nõ sunt vnite illi aĩe in vnitatẽ ꝓsone. g̃ illa vnio nõ fuit alicuiꝰ gr̃e

Ite oĩs hitus ꝗuitus dicit qđ creatũ. sz oẽ creatũ ẽ in infinitũ deo inferiꝰ. g̃ ꝓ nihil creatũ efficiĩ hõ ōs. sz ꝓ vnionẽ factũ est vt hõ eẽt deus. g̃ nõ vr̃ q̃ illa vnio fieret aliquo habitu gratuito. Item si illa vnio fieret ab aliquo habitu g̃tuito. cũ corpi nõ sit illius gr̃e susceptibile. g̃ corpi nõ esset vnibile. sed corpi est vnibile et vnitũ. g̃ nõ vr̃ q̃ vnio fiat aĩe ad deũ ꝑ habitũ mediuz.

Ite intelligam q̃ ōs assumeret vnã aniã gloriosã et ipam deponeret. planũ est q̃ aĩa illa ꝛ ante vnionez et in vnione. ꝛ post vnionẽ. nõ hr̃et nisi habitũ gl'ie. Si g̃ habitꝰ ille cõis est creature vnite ꝛ nõ vnite. vr̃ g̃ q̃ vnio deitatis ad aĩam nõ fiat aliq̃ habitu gl'ie mediante. nec aliũ habitũ supũ est dare. g̃ non vr̃ q̃ aĩa vniaĩ ꝑbo mediãte aliq̃ habitu gratuito R°. dom̃ q̃ cum queriĩ vtrũ aĩa vniaĩ ipi ꝑbo mediãte aliq̃ habitu gratuito. hoc dupliciꝫ põt intelligi. Aut q̃ ille habitꝰ in illa vnione teneat rõnẽ ꝯgruẽtie. vel rõnem causẽ. Si ita q̃ teneat rõnẽ ꝯgruẽtie. sic ꝯcedi põt q̃ aĩa vniĩ ipsi ꝑbo mediãte habitu creato. qr nõ decet ipam ꝑbo vniri nisi assimilẽt habitu pfecte deiformitatis. Uñ aĩa xpi non tñ fuit grata in instãti vnionis. sz etiã gl'ificata supoñis aĩas btãs. qr nõ decet aĩam dei carere deiformitate. Si aũt vnio illa intelligaĩ fieri mediãte habitu gratuito. ita q̃ ille hitus respectu vniõis teneat rõnẽ causẽ sic ꝑitatẽ nõ hz. Qñ illa vnio q̃ est ꝑ habitũ infusum. sicut est vnio amoris ꝛ cognitõis ꝯueniẽter respicit tres ꝓsonas. Unio aũt illa respicit vnã solã. Rursus. vnio illa facit hoiem ꝯformẽ esse deo ꝛ ad deũ. qr gr̃a ẽ influẽtia a deo ex̃iens. ꝛ ad deũ reducẽs. Sed hec vnio facit hoiem esse deũ. ꝛ tõ nullus hitus creatus põt hoc efficere. nec ꝑ collationẽ alicuiꝰ boni creati vt hõ sit ōs. sz ꝑ hoc q̃ ipa ꝓsona ꝑbi seipam facit hũane nature yposta sum ꝛ suppositũ. hoc aũt nõ facit fm mutationẽ factã in se. sed fm mutationẽ factã in natura assũpta. Illa autẽ mutatio in natura assũpta fuit in ipius nature formatione. ita q̃ careret ꝓsonali distinctõe in genere ꝓprio. ꝛ inniteret ꝓsone diuine. Sz qr hoc totuz deus gratuita bonitate facit. ideo maria gr̃a dr̃ esse in vnione diuine nature ad humanaz. nõ q̃ illa vnio ꝓficiaĩ vel cõpleat ꝑ aliquã influẽtiã creatã. sed qr fit ꝑ gratuitã dei bonitatẽ. sil' coexistẽte influẽtia doni gratuiti ad cõgruitatẽ nõ ad causalitatẽ. Uñ rões que ostẽdũt q̃ nõ fiat vnio illa mediãte aliq̃ habitu gratuito sunt cõcedẽde. qm̃ ea via ꝓcedũt fm q̃ dicĩ aliq̃d fieri ꝑ habitũ gratuitũ cooperãtem ꝑ modũ causẽ. sicut homo iustificaĩ mediante gr̃a informãte. ꝛ mereĩ mediãte charitate mouente et regulãte. Ad duas g̃ auctoritates Aug. adductas de gr̃a vnionis. dom̃ q̃ large ibi accipiĩ gr̃a. non ꝑ habitu animã informãte. sed ꝑ eo qđ gratis accipiĩ et superexcellit terminũ nature. ꝛ sic potest dici factam ms gnam gr̃am corpi. dum assumptũ fuit a persona verbi.

et ita ex hoc non sequit̄ q̄ vnio illa verbi ad animā fiat
46 mediāte aliquo habitu gratuito. Ad illas duas rō/nes de inhabitatōe fruitōe. dōm q̄ nō est sil'e q̄m inha/bitatio dei in aīa ⁊ fruitio ipa ponit aliquē actū qui fit ab aīa respectu cuius gr̄a infusa est causa. ⁊ ad quē abi/litat aīa mediāte gr̄a. ⁊ in quē exit cum a gr̄a est adiuta et regulata. nō sic aūt est de vniōe. Q̄m̄ nutura hūana vnit̄ diuine absq̄ actu suo. ⁊ solū se hz ibi p̄ modū passi/ui ⁊ nō actiui. ⁊ ideo nō sic indiget p̄ habitū adiuuantē
47 et regulantē dispōne. q̄ quidē sit p̄ncipiū illius vniōis
Ad illud q̄ō opponit̄ q̄ relatio nō introducit̄ nisi p aliquā mutationē factā in aliquo absoluto. Dōz q̄ ve/rum est. sed quēadmodū due linee pūt intelligi vniri in pūcto ⁊ cōtinuari. ita tn̄ q̄ nō fit mutatio alterā li/nearū nisi p̄ hoc q̄ amittit discretionē vnitat̄. sic intel/ligendū est q̄ si deus assumeret aliq̄d individuū hoīs inesse cōstitutū ⁊ gr̄a informatū. solū amitteret psonalē discretionē p̄ vnionē cū ipō verbo in vnitatē p̄sone In assumptōe aūt illius nature quā fili⁹ dei assumpsit de virgine simul fuit formatio ⁊ vnio. ⁊ ideo nūq̄z fuit in in illo hoīe q̄z tū ad humanā naturā psonalis discretio hoc enī faciebat vnio ipius cum v̄bo. Et ꝓpterea non sequit̄ ex hoc q̄ vnio in vnitatē p̄sone fieri habeat mediā/te aliq̄ habitu gratuito. Assumptio em̄ ꝓprie respicit illā naturā. q̄z uis cōgrue nō habeat fieri absq̄ gratia.
48 Ad illud q̄ō vltimo opponit̄ q̄ vniri diuine nature supercellit gradū creature. dōm q̄ verū est. ⁊ ideo cōce/dendū est q̄ talis vnio ex gr̄a fit. sed tn̄ nō sequit̄ ex hoc q̄ fiat p̄ donū gr̄e create. q̄ oē donū creatū est hac vnio/ne inferius. Un̄ si querat̄ vtrū gr̄a vnionis dicat quid creatū aut increatū. dōm q̄ gr̄a vnionis tripliciter p̄t accipi. P̄ot em̄ gr̄a vnionis dici illud p̄ q̄ō efficit̄ aīa satis cōgrua ad vnionē. ⁊ sic dicit donū gr̄e create per q̄ō aīa habuit excellēter deiformitatē. Alio mō d̄r gra/tia vnionis gr̄a effectiua vnionis. ⁊ sic dicit donū gr̄e increate. Tertio mō p̄ot dici gr̄a vniōis ipa vnio gra/tuita siue grat̄ facta. ⁊ sic ex pte diuine nature dicit q̄d increatū. ex pte hūane nature dicit q̄d creatū. nō abso/lutū sed relatū. ⁊ sic p̄z totū ꝛc̄.

Questio. III i

Utrū verbū sit vnitū humane nature mediāte spiri/tusctō. Et q̄ sic v̄r. q̄ vnio verbi increati ad carnē est si/milis modi verbi intelligibilis ad vocē. sz verbū intel/ligibile nō vnit̄ voci nisi mediāte spū vel flatu spirato. qui est vehiculū verbi. sicut dicit dam̄. q̄ nec verbū vni/tur carni nisi mediāte spūsctō. Item oīs vnio volū/taria est mediāte amore. sicut dicit dion̄. Q̄ amor ni/hil aliud est q̄z vis vnitiua. sed vnio verbi ad humanā naturā est volūtaria. q̄ est mediāte amore. Aut q̄ medi/ante amore creato vel increato. Non mediante amore creato. q̄ amor creatus nō potuit facere illā vnionē. q̄ mediāte amore increato. sed amor iste est spūsctūs. er/go vnio in humana natura facta est mediāte spūsctō.

Item maior est vnio diuinarū p̄sonarū admuicē q̄z nature assumētis ⁊ assūpte. sed p̄sona p̄ris ⁊ filij nectū/tur spūsctō. q̄ multo fortius natura hūana vnit̄ diuine mediāte spūsctō. Item remotiora iūgunt̄ p̄ ꝓpinqo/ra. sed inter p̄sonas tres ꝓpinqor est nobis p̄sona spūs/cti. sicut vult Hylari⁹ ⁊ Aug⁹. Nam oē donū ⁊ oīs vsus doni est ex munere. q̄ v̄r q̄ p̄sona filij nō vniat̄ hu/mane nature nisi mediāte p̄sona spūsctī. Sed ℈. Si p̄sona verbi vnita est hūane nature mediāte spūsctō. q̄ spūsctūs est vnitus humane nature. q̄ sicut filius ē in/carnatus. ita ⁊ spūsctūs. Item magis vnit̄ mediū ex/tremo. q̄z extremū extremo. q̄ si vnio verbi ad humanā naturā est mediāte spūsctō. magis est facta vnio in p̄so/na spūsctī q̄z in p̄sona v̄bi. sed hoc est falsū. q̄ ꝛc̄. Item in vnione diuine nature cū hūana non p̄ot esse vnitas essentie sed p̄sone. q̄ necesse est q̄ vnio illa fiat mediāte vna sola p̄sona. sed filius ⁊ spūsctūs nō ꝓueniūt in p̄so/na. q̄ impossibile est filiuz vniri hūane nature mediāte spūsctō in vnitate p̄sone. Item infinita est distātia in p̄sona spūsctī sicut in p̄sona filij sed q̄ncunq̄ aliq̄ sunt in eq̄li distātia respectu eiusdē. vnū nō est mediū vniē di alterū. p eo q̄ mediuz plus appropinq̄t extremis q̄z extrema sibi inuicē. q̄ v̄r q̄ p̄sona verbi nō habeat vniri mediāte p̄sona spūsctī. R⁹. dōm q̄ cū querit̄ vtrū p 49
sona verbi habeat vniri hūane nature mediāte spūsctō hoc dupl'r p̄ot intelligi. Aut ita q̄ illa vnio fiat media/te spūsctō sicut vinculo interuenieēte. Aut ita q̄ fiat si/cut p̄ncipio efficiēte. Si p̄mo mō intelligat̄ sic non hz v̄itatē p eo q̄ p̄sona v̄bi p se vnit̄ hūane nature. nō p̄so/na aliq̄ mediāte Nequaq̄z. n. p̄sona spūsctī intercidit media inter p̄sonā v̄bi z naturā assūptā. Si aūt vnio il/la intelligat̄ fieri mediāte spūsctō. sicut p̄ncipio efficiē/tie p modū cuiusdā sub auctoritat̄ ⁊ approbatōis sic v̄i/tatē hz. Incarnatio em̄ v̄bi fuit a p̄re et a filio mediāte spūsctō. sz hoc mō nō est hic q̄ō. sz infra erit suo loco cū querit̄. vtrū incarnatōis opus approbari debeat spū/sctō. nūc aūt est q̄ō vtrū vnio v̄bi fiat mediāte spūsctō. sicut vinculo interueniēte. Ad hāc q̄em rndendū ē q̄ hoc falsū est ⁊ nō intelligibile sicut oīdūt rōnes ad h̄ inducte. Ad illud v̄o q̄ō opponit in ℈riū q̄ verbū in 50
telligibile vnit̄ voci mediāte spū. dōm q̄ similitudo ē inf̄ creaturā ⁊ creatorē. ita tn̄ q̄ maior repit̄ dissilitudo. vn̄ q̄dām̄ō est sil'e ⁊ q̄dām̄ō nō. In hoc q̄dez est sil'e. q̄ sicut mens formāt vocē exteriorē mediāte spū. sic ds̄ p̄ for/mauit carnē assūptā mediante spūsctō. In h̄ est dissil'e q̄. ff. est vehiculū verbi. nō sic. ff. p̄sone filij. Nunq̄z em̄ est p̄sona spūsctī vbi nō sit p̄sona verbi. ⁊ ideo q̄z tū ad hoc silitudo nō p̄ot nec debz attēdi. Ad illud q̄ō op 51
ponit̄ q̄ vnio volūtaria ē mediāte amore. Dōz q̄ vnio volūtaria d̄r duplicit̄. Aut q̄ est a volūtate. aut q̄ est fm̄ volūtatē. Illa vnio que est volūtaria que est a volū/tate est mediāte amore sicut efficiēte. Illa v̄o que ē vo/luntaria que est fm̄ volūtatē illa hz fieri mediāte amo/re sicut glutino ꝯiungēte. Dico q̄ q̄ vnio verbi ad hūa/nā naturā est volūtaris. q̄ est a volūtate sz nō ē volūta/ria q̄ sit fm̄ ꝯformitatē volūtatū. sz poti⁹ fm̄ ꝯiūctōez naturarū in vna p̄sona. Et iō nō sequit̄ q̄ talis vnio fi/at mediāte spūsctō sicut vinculo interueniēte. sz poti⁹ sicut p̄ncipio efficiēte Ad illud q̄ō opponit̄ q̄ diuine 52
p̄sone nectunt̄ mediāte spūsctō. Dōm q̄ nō ē sil'e. Quia nexus duarū p̄sonarū attēdit̄ fm̄ ꝓductionē p̄sone vni/us p volūtatis fecunditatē. ita q̄ inter illas p̄sonas et/carū nexus est distinctio p̄sonarū. Non sic aūt est in p/posito. q̄ due nature cōcurrūt in vnitatē p̄sone. Ad 53
illud q̄ō opponit̄ q̄ ꝓpinquior est nobis p̄sona spūsctī dōm q̄ dictū est p approbationē. non q̄ p̄sona spūsctī magis accedat ad naturā creatā q̄z p̄sona verbi. sed q̄ tm̄ p̄cedit ita q̄ nō ꝓducit aliā p̄sonā. ⁊ p̄cedit p modū fecūditatis volūtatis. Et quēadmodū oēs creature p/ducte sunt volūtarie. ⁊ ex diuīa liberalitate. hinc est q̄ p̄sona spūssancti d̄r nobis magis appropinquare. Et ideo fm̄ quandā approbationē cōcedi p̄ot q̄ vnio illa fi/at mediāte spūsctō. cum sit facta a spūsctō tanq̄z efficiē/te fm̄ appropriationē. nō interueniēte tn̄ fm̄ p̄sonalem distinctionem ꝛc̄.

Distinctio. iij. de xpi conceptõe.

Querit etiã de carne verbi an pulsꝫ cõcipeꝝ. Supra egit mgr de incarnatõe. hic ño agit de cõceptõe. Et q3 ante conceptionẽ filij dei ꝓcessit sctificatio xpginis. ĩ ista ps bz duas ptes. In ꝑma determinat qliter virgo maria fuerit p. ss. sctificata 7 ab oi labe purgata. Scõo ño determinat qliter caro xpi fuerit p spũm sctũ ꝛcepta. j. dis. iij. Cum ño incarnatio xbi 7c.

Prima ps diuidit in duas partes. in quarũ ꝑma determinat de sanctificatõe que ꝓcessit xpi ꝛceptionẽ. In scõa vero inq̃rit vtrũ caro xpi ita poterit in abraã decimari sicut in virgine potuit sanctificari. Ideo primo agit de sanctificatõe. Scõo de decimatõe. ibi. Cũ aũt illa caro 7c. Prima ps diuidit in tres ptes. In prima parte determinat que fuerit sctificatõis exigentia. In scõa que fuit sanctificatõis causa. ibi. Maria ꝫ totꝫ spũsanctus 7c. In tertia vero que fuit sanctificatõis efficacia. ibi. Ex aute sacra virgo extunc 7c.

a Mariaꝫ ꝙz tota Innuit magister q. ss. mariam a fomite peccati purgauit.

Contra. Si fomes relinquit in nobis ad exercitiũ 7 meritũ. 7 beata xpgo fuit maxime meriti non vr q. debuit a fomite liberari. Itẽ stimulus carnis datus fuit aplo ad gre diuine cõseruationẽ. q vr q. non debuerit auferri btẽ virgini. Rõ. dz q. aliquid ẽ ꝓmotiuũ ad bonuz dupliciter. scz fm omnem statũ. aliqd ño fm statũ nature lapse 7 egre

2 Sicut aliqd est ꝓmotiuuz ad sanitatez dupliciter vicz cõiter. sicut cibꝰ bone cõpositõis. Aliud vero fm statum egritudis. sicut medicinalia. Dicendũ est ergo q fomes est ad ꝓmotionem nõ simpliciter sed fm statũ nature lapsẽ quo homo facilis est ad desidiã 7 superbiã. ideo est ei vtilis talis stimulus ꝑpter exercitationẽ ad expellendã pigritiam. 7 ꝑpter humiliationẽ ad expellẽdã superbiã. Cũ ergo beata virgo erat repleta charitate 7 humilitate. 7 cõfirmata in vtroq̃. ideo fomitis stimulo non egebat ideo nõ est sile de alijs 7 de ipsa.

b Et virtus altissimi 7c. Querit ꝑ quanto dicit eum altissimũ. cum potius sit nũcius diuine humilitatis ꝙ altitudinis. Itẽ querit de hoc ꝙ subiũgit. obũbrabit tibi. q3 cum deus filius sit candor lucis eterne. ei nõ cõgruit obumbrare.

3 sed potius illuminare. Dõm q ꝑ nomen altissimi intelligitur pater ꝑ appropriationẽ. patri enim appropriat potẽtia. 7 in ꝑsona patris principaliter est auctoritas. Per virtutẽ aute intelligim9 filiũ. q3 ꝙ dicimus dei virtutẽ 7 dei sapientiã. qm ergo sermo ꝓcesserat de spiritusancto. subiũgit etiã de ꝑre 7 filio. vt sicut illi tres mundũ fabricaverãt. sic etiã intelligant̃ mundũ repasse opere indiuisibili. 7 hoc per fabricã vteri virginalis

De sctificatiõe q̃ ꝓcessit xpi ꝛceptionẽ qua scz btã virgo est sctificata. ex qua assũpta est caro xpi. Et que fuerit sanctificationis exigentia.

a Veritur etiã de carne xbi. an pulsꝫ cõcipeꝝ obligata fuerit pctõ. an 7 talis assumpta fuerit a xbo. Sane dici ꝑt et credi oportet iuxta sctõꝝ attestatõis ꝙuenientiã. ipaz ꝑ pus fuisse pctõ obnoxiaz sicut reliq̃ virginis caro. ꝑ spũsci opatõe ita mũdatã vt ab oi cõtagione pcti imunis vniret xbo. Pena tñ nõ necessitate ꝫ volũtate assumentis remanẽte.

b Que fuit sctificatõis cã. a Mariã ꝙz totã spũsctus in eã ꝓueniẽs a pctõ ꝓ9us purgauit et a fomite pcti etiaz liberauit. vel fomitẽ ipm penit9 euacuãdo. vt q̃busdã placet. vel sic debilitãdo. vt extenuãdo vt ei post modũ peccãdi occasio nullate

nus exiterit. potẽtiã ꝙz generandi absq̃ viri semine xpgini ꝑ pauit. Ita eni xba euãgelij docẽt. vbi angel9 alloquẽs xpginẽ ait. Spũsctus supueniet in te 7 virtus altissimi obũbrabit tibi. Et qd̃ nascet ex te sctũ vocabit filius dei. Cui sacra virgo rñdit. Ecce ancilla dñi. fiet mihi fm verbũ tuũ. Qd̃ exponẽs Johes ait. Post ꝓsensum autẽ sctẽ xpginis spũsctus ꝓuenit in ipam scõm xbũ dñi qd̃ dixit angel9 purgãs ipam. et potentiã deitatat xbi receptiuã ꝑparãs simul aũt 7 generatiuã. Et tũc obũbrauit ipam dei altissimi p se sapia 7 virtus existẽs. i. filius dei pris homousios. i. ꝙsubstãtialis sicut diuinũ semẽ. Et copulauit sibijpsi ex sanctissimis et purissimis ipius xpginis sanguinib9 nre antique ꝙsperssionis carnẽ aiatã aia rõali 7 intellectiua nõ seminãs ꝫ spiritũ sanctũ creãs quere sit caro. sit dei caro sit caro aiata rõali 7 in

c

d

sumptaz carnis humanitatẽ. Copulauit sibijpi ex 7c. Contra hec verba damas. obijcit. Ex hoc videt 4 q cõceptus fuit christus ex sanguine virginis. Sed cõtra hoc est illud Augustini qd̃ sequit. q assumpsit sibi carnẽ de carne xpginis. Itẽ primo rẽ caro carni ꝙz sanguis ꝙ ꝑ9us debuit assumere carnẽ de carne ꝙz sanguinẽ Rõ. dõm q ꝑ purissimos sanguines intelligit humores qui ꝑpinqui sunt ad corꝑis formationẽ ex q̃bus carο christi formata fuit. Ille autem humor aliquãdo vocatur caro. aliquãdo sanguis. aliquãdo semen. et hoc fm diuersam cõparationẽ. Sanguis eni dicit in cõparatione ad illud vnde ꝓcessit. Caro in cõparatõe ad illud qd̃ ex ipsa fit. Semen vero ꝙz tum ad formã quam habet. Ad illud qd̃ obijcit q caro est carni ꝑpinquior. dõm q verũ est in via speciei. sz nõ i via generatõis q caro nunq̃ ꝙuertit in carnẽ nisi ꝑius ꝙuertat in humorẽ. d Nostre antique ꝙsperssionis 7c. Videt ꝑimum esse falsum. q3 prima cõsperssio sonat in vitium. sicut dicit apostolus. j. ad Corinth. v. Expurgate vetus fermentũ. sed caro christi nunq̃ fuit vitiata. q7c.

Ratio aũt quare magis patrez vocauit altissimum q̃ patrem appellaret. vt ostendat in opere incarnatõis mira fuisse dignatio. in hoc q nostram humilitatem sue celsitudini copulare voluit. Virtus vero altissimi virginez potius dicit obumbrare q̃ illuminare. Obumbratio eni visum adiuuat. et calorẽ refrigerat et in aduentu filij dei virgo maria ꝛfrigerata fuit fomitis extinctione. fuit etiaz ad dei cõtuitum adiuta ꝑ carnis cõiunctionẽ cuz verbo vt que nõ poterat deũ sentire ĩ se ꝑpter suę lucis ĩmensitatẽ sentiret 7 cogitaret ĩtra se per as-

Luce. j.

Jo. damas.

Item obūcit de illo qđ subiungit. sed per spīrtūm sanctū creans. qz falsum videt dicere. Creare enī est de nihilo aliqđ facere. Sed caro christi nō fuit de nihilo. sed de carne virginis assumpta. Rō. dōm q antiqua cōsper/sio dicit hic ꝓpter penarū vetustatē ⁊ rugositatē. Apostolus autez fermentū vocat male cōsuetudinis corruptōnē que attendit in vicio/sa ꝓnitate. christus autē assumpsit carnem penalez sed nō peccatricem. et hoc vult dicere dam

6 Ad illud qđ opponit de hoc verbo creare. dicenduz q creare dicit hic ꝓ actu q̄ ꝓprie cōuenit deo. nō qz fit oīno ex nihilo. vnde accipitur hic creatio pro conditione. et creator tantuz valet quantum conditor. et hoc ipsum vult dicere dam q caro illa creata est non seminaliter sed cōdi/

7 tiue. e Si omnes sancti ⁊ sancte ⁊c. Innuit magister per verbū Joānis. Si dixerimus q peccatū non habemus nosipsos seducimus ⁊c. q omnes hoīes pctō sunt obnoxij excepta beata virgine. Contra hoc videtur falsum de infantibus recenter baptisatis qui nullum habēt peccatum neq̄ actuale neq̄ originale. Item opponitur de adultis statim post baptismum. et de his qui sunt statim absoluti ab omnibus peccatis videtur q possint dici peccatum non habere. Rō. dicendum q̄ circa verbum illud tripliciter potest fieri vis vt sanus ex eo capiatur intellectus. Primo ex hoc q dicit q non possumus dicere. quia nemo certus est vtrum omni peccato careat. vt dicit apostolus. primo Corinthiorū. iij. Nihil mihi conscius suz. hoc autem dicere potuit virgo ex speciali dono gratie. Aliter potest intelligi q fiat vis in hoc qđ dicitur peccatū. Peccatum enīz dicit actus peccati. et macula ⁊ e causa peccati. Et beatus Johannes nō tantum accipit peccatum ꝓ macule. sed etiam pro 1. Joh. 1. causa siue sequela. nullus autez alius a christo ꝓter virginem dicere potuit qđ causam. id est fomitem non haberet. In ipsa enim sola extincta fuit concupiscentia. Tertio potest fieri vis in hoc quod dicit. Dabemus. quia potest dicere presens vt nūc. vel presens simpliciter. Si dicat psens vt nunc. non videtur esse impossibile quin possint esse immunes in aliqua hora ab omni actuali. Si autem dicat presens simpliciter. sic soli competit virgini que ꝓ totum tempus vite sue nullum actuale peccatum commisit. Hoc autem de nullo aliorum sanctorum potest dici veraciter q̄ in hac vita aliq̄diu permanserūt.

tellectu. simul dei vbi caro animata rationali ⁊ intellectiuo. Ex his perspicuū fit qđ ante dixim⁹ carnem scz verbi simul conceptā ⁊ assumptā. eandēq̄ immo totam virginem spiritu sancto ꝓueniēte ab omni labe peccati castificatā. Cui collata est potentia nouo more generandi. vt sine coitu viri sine libidine ꝓcipiētis in vtero x̄gis celebrarēt ꝓceptus dei ⁊ hois. Illa enī caro quā deus de x̄gine sibi vnire dignatus est. sine vicio concepta. sine pctō nata est. hanc tū carnē non celestis. non aeree. nō alterius cuiusq̄ pures esse nature. sed eius cuius est oiuz hoiuz caro.

Que fuit sanctificatiōis efficacia. c

Q autē sacra virgo extunc ab omni pctō imunis extiterit

Aug. euidenter ostendit in li. de natura ⁊ gratia inq̄ens. Excepta sancta virgine maria. de qua ꝓpter honorē dñi nullā ꝓsus cū de pctis agit haberi volo qōez. Inde enī scim⁹ q̄ ei plus sit grē collatū ad vincendū ex oī pte pctm q̄ cōcipere ac parere meruit. quā cōstat nullū habuisse pctm. Hac ꝙ virgie excepta. c sī oēs sancti ⁊ sctē cōgregari possent ⁊ quererēt ab eis an pctm haberēt. qđ respōderēt nisi qđ Johes ait. Si dixerim⁹ q̄z peccatū nō habem⁹ nosipos seducimus. Illa aūt virgo singulari grā ꝓuenta est atq̄ repleta. vt ipm hāret ventris sui fructū quem ex initio habuit vniuersitas dñm. Et illud qđ nascebatur ex ꝓpagini primi hois. tm modo generis nō criminis originem duceret.

Ad intelligentiā huius ptis incidit hic questio circa sanctificationē virginis q̄tum ad duo. Primo querit de sanctificacōe virginis q̄tum ad cōgruentiā ꝓtis. Scdo vero q̄tum ad efficaciā virtutis. Circa primū querunt tria. Primo querit. vtrū caro virginis sanctificata fuerit ante animationē. Secundo querit vtrum anima eius sanctificata fuerit ante originalis cōtractionē. Tertio querit vtrum sanctificata fuerit ante natiuitatis originē.

Questio. I 2

Utrum caro virginis sanctificata fuerit ante aiationem. Et ꝓbat ꝓmo q sic hiere. j. Anteq̄ formarē te in vtero nouite. Cōstat q btā x̄go excellētior fuit q̄ Hiere. ꝙ prius fuit approbata ⁊ purificata eius caro q̄ essz formata. sed ante fuit formata q̄ aīata. ergo ante fuit carnis sanctificatio q̄ animatio. Item sup illud Luce. j. Exultauit in gaudio infans in vtero meo. Bla. Nōdum erat in eo spiritus vite. ⁊ iam erat spūs gratie. ꝙ multo fortius hoc fuit in dñi matre que dignior fuit q̄ ioānes. ergo sanctificata fuit ante spūs vite. ⁊ ita ante animationē. Item nō est minus potens virtus sanctificās q̄ sit virtus inficiēs ⁊ fedans. Sed caro inficī pōt ⁊ fedari ante animationē. ꝙ pari rōne ante animē infusionē. imo a fortiori pōt sanctificari. cum oppositā nata sint fieri circa idem. Si ergo btē virgini hoc cōcessum est. quātūcunq̄ ꝺgruū est ꝺcedi pure creature. videt q caro eius ante animationē fuerit sanctificata. Item cōceptio gloriose virginis fuit ex legitimo matrimonio. ⁊ de parentib⁹ sanctis. ⁊ de matre sterili fm q narrat quedā historia. vī ergo q ipa ꝺcepta fuerit virtute spūssancti. Si ergo illa ꝺceptio que est fm legitimū mrimoniū ⁊ fm spūssancti adiutoriū est sctā ⁊ imaculata. videt q caro virginis marie in ipa sua conceptōe fuerit sanctificata. sed ante fuit cōceptio q̄ aiatio. ergo fuit ante sctificata q̄ aiata. Sed contra. Bern. in epla ad ludinēses. Ante ꝺceptionē sctificari

minime poterat. qz nō erat. Sz nec ipo ꝺceptu. ꝓpter
pctm̄ qꝺ inerat. Sed cōstat q illud non est dictū ꝓpter
pctm̄ qꝺ esset in pentib. qz potuissent eaz concipe sine
pctō. g̃ dicit ꝓpter causam pctī q̄ erat in carne. g̃ nō vr
q sctificatio fuerit ante infusionē aie. Item sctifica/
tio est q aliq̄d munus gratie spūssctī. sz gratia nō hz eē
in carne sz in aīa. g̃ nō vr q ante fuerit carni gr̃a infusa
q̄z aie Itē esse gr̃e ꝑsupponit esse nature. z pfectio gr̃e
pfectionē nature. si g̃ sctificatio dicit effectū gr̃e viuifi
cantis. ipossibile vr q caro sctificet ātecq̄z aīa viuificet

Item nihil ptinet ad sctificationē qꝺ non ptinet ad
glorificationē. Sz caro ante aīationē nō ptinet ad glo
rificationē nec resurrectionē. vñ fetus abortiui añ aīa/
tionē nō resurgūt. vt dicit Aug. in li. de baptismo puu
lor. g̃ caro ante aīationē nō erat idonea ad sctificatōcz
g̃ nō fuit caro virginis ante sctificata q̄z aīata. ℞o.
8 ꝺōm q caro btē ꝟginis ante aīationē nō fuit sctificata
nō qz deus nō poterit carnē virginis purificare antecq̄z
aīare. sz qz sctificatio hz esse p aliq̄d donū gratuitū sup
addituz. qꝺ q̄ꝺem nō hz esse in carne sz in aīa. īō si caro
btē ꝟginis ꝺr̄ sctificari. aut hoc intelligit mediāte gr̃a
exñte in eius aīa. vel mediāte gr̃a exñte in aīab parentū. Cōstat q nō mediāte gr̃a exñte in eius aīa. qz tūc
esset opposituz in adiecto. vicz q caro sctificat ante aīe
creationē. z tm̄ sctificetur p virtutē gr̃e illi⁹ aīe. seq̄tur
enī q idem sit ꝑtus z posteri⁹ in vno z eodē. Si aūt irel
ligat hoc fieri p gratiā que collata fuit aīabus parentū
hoc nō pōt esse triplici rōne. Prima. qz rō sctificatiōis
nō hz transfundi a pente in plem. p eo q ples nō est in
pente ꝑm aīam. īō nec in pente hz sctificatōis gr̃az. Et
ideo doc. dicit Bern. ad ludinenſ. Ante ꝺceptionē
minime sctificari potuit qꝺ nō erat. exponendū est ꝑm
cnūm. erat enī in eis ꝑm carnē causaliter. sed illud eē nō
sufficiebat ad sctificatōis gr̃az que respicit aiam̄. Se
cunda rō est. qz z si hoc esset possibile q sctificatio deri
uret a parēte in plem. sicut originalis iustitia. nunq̄z
tm̄ deriuat mediāte coitu libidinoso. qz tūc duo opposita
essent sīl z semel in eodē. Et īō dicit Bern. forte inter
amplexus maritales. sctās ipi cōceptiōi se imiscuit.
vt sīl sctificata fuerit z ꝺcepta Sed hoc rō nō admittit
quō nanq̄z sctās abiq̄z spū sctificante. aut spūssctus so/
cietas cum petrō fuit. aut quō petm̄ nō fuit. vbi libido
nō ꝺfuit. Tertia rō est. qz esto q sctificatio adesset z li
bido ꝺfuerit ꝟrute diuina. nō tm̄ decuit vt ꝺesset ꝓpter
hoc q hoc est solius btē ꝟginis ꝓrogatiua. sola enī ipa
vr sctī dicūt sine petō ꝺcepit. z sine dolore pepit. z iō h
pentib. ꝺcedi nō pōtuit btē ꝟginis. sed soli virgini reſ
uari. Et īō Bern. dicit. Dico ꝟginē gloriosā de spūsco
ꝺcepisse. nō aūt ꝺceptā fuisse. dico pepisse ꝟginē. nō tm̄
partā a ꝟgine. alioq̄n vbi erit ꝓrogatiua mr̄is de q̄ sin
gularit credit exultare. z munere plis. z carnis integri
tate. si eam dederis mr̄i. nō est hoc ꝟginē honorare. sed
eius honori detrahere. Et īō simpliciter ꝺcedendū q ca/
ro eius ante aīationē nō fuit sctificata. Et ꝺcedēde sūt
rōnes q̄ hoc ꝓbāt. Ad illud g̃ qꝺ opponit in Ir̄ū de
Viere. ē noticia approbatōis. q añ cognouit q̄z formā
9 uit. ꝺōz q noticia illa nō ponit aliq̄d circa ipm̄ sz circa
ꝓpositū dei ꝑdestinātis. sicut electio. z dilectio. z ꝑde/
stinatio eterna nō ponit aliq̄d circa ꝑdestinatū z īō nō
sequit ex hoc q caro Vieremie vel virginis ante fuerit
sctificata q̄z formata. z ad illud qꝺ opponit de Joāne.
10 q nondū erat in ipo spūs vite. ꝺōz q in scptura aliq̄d
ꝺr̄ fieri q̄ñ innotescit. z nō esse q̄ñ nō apparet. Et īō ꝺr̄
spūssctus nō fuisse in ioāne. qz nō apparebat adhuc enī
erat in vtero. spūs aūt in eo ꝺr̄ fuisse q̄ñ in occursū ꝺn̄ı
exultauit in ventre Ad illud qꝺ opponit q caro pōt 11
infici ante aīationē. g̃z sctificari. ꝺōm q non est sīle. qz
gñatō carnis ex carne ē carnal z ñ spūal tō magis hz trāſ
fundi caro viciosa ex carne vitiosa. q̄z sca ex pentib. sctī
ficatis p gr̃am. Ad illud qꝺ opponit q ꝺceptio ꝟgi 12
nis fuit ex legitimo mr̄imonio. g̃ tē. ꝺōm q totū illud
est ꝓbabile. vicz q ꝺcepta fuerit ex sterili. et ex coitu cō
iugali. absq̄z tū culpa actuali. nō tm̄ sequitur q ꝺcepta fu
erit absq̄z causa pctī. qz ita trāſfundit originale ex illis
sicut q̄ generāt ex coitu adulterino. sicut oñ sum fuit in
ū. li. Et si obiiciat q non debuit ibi esse cā originalis. qz
facta est mediāte ꝟrute ſſ. fecūdante. z ꝓpter fecūdatōz
sterilitatis mr̄ne. que nō fuit ab hoie sed a deo. ꝺōm q
illud nō valet. qz hoc silr posset obiici de ioāne z ysaac.
q̄ de sterilib. sunt ꝺcepti. Propter qꝺ nota q. ſſ. aliq̄n
opat vt spūs. aliq̄n vt sctus. Tūc q̄ꝺem opat vt spūs. 13
q̄n opus facit supra naturā. Tūc vt. ſſ. opat. cū nō fac
solū opus supra naturā sed etiā sctificat illud supra qꝺ
opat. Dico g̃ q in ꝺceptiōe filij dei q̄ est sctus sctōz nō
solū opatus est vt spūs. sed vt. ſſ. In cōceptiōe ꝟo qua
ioānes est ꝺceptus siue btā virgo. opatus est vt spūs
tm̄. ideo sola virgo maria ꝺr̄ ꝺcepisse de sctō spū. Pre/
terea nullius ꝺceptiōis solēnitatē celebrat ecclesia nisi
solius filij dei in annūciatōe btē virginis marie Sunt
tm̄ aliqui q̄ ex speciali deuotōe celebrāt cōceptionē bea
te virginis. quos nec oīno laudare nec simpliciter audeo
rephendere. Non oīno approbare audeo. p eo q sancti
patres q̄ alias solēnitates ꝟginis ſſ. docēte statuerūt.
qui etiā magni amatores z venatores btē virginis fue
rūt cōceptionē virginis solēnizare nō docuerūt. Bea
tus etiam Bern. ꝓcipuus virginis amator. z honoris
eius zelator illos rephendit qui conceptionē virginis
celebrāt. Statuta etiaz vniuersalis ecclesie de sanctoz 14
celebritatib. oīa fundata sunt sup sanctitatē. vt nullo
die p aliquo sancto solēnizet. in quo vel p quo ꝑsona
sancta non fuerit cui honor ille defert. Si ergo sancti/
tas non fuit in virgine ante anime infusionē. nō videt
vsq̄z securū conceptōis illius etiā solēnitatē celebrare.
Non etiam audeo rephendere. qz vt quidā dicunt hec
solēnitas celebrari non cepit humana inuentōe sed di/
uina reuelatiōe. quod si verum est. sine dubio bonū est
solēnizare in eius conceptōe. sed qz hoc autenticū non
est. non cōpellimur credere. qz etiam contra fidem re/
ctam non est non cōpellimur negare. Potest etiaz esse
q illa solēnitas potius refertur ad diem sanctificatōis
q̄z conceptōis. Et q̄m̄ dies conceptōis fuit certa. et di
es sanctificatiōis incerta vt patebit infra. idco non ir/
rationabiliter solēnitas diei sāctificatōis statui potu/
it in diem conceptōis. nec imerito. qz q̄uis conceptio
nis diem non oporteat celebrari p eo q non fuit sancti
tas in cōcepto. possunt tm̄ irrephēsibiliter gaudere san
cte anime. p eo q tunc inchoatū est. Quis enī audiens
virginē de qua salus totius mundi pcessit conceptaz.
gratias deo exoluere negligat. et obmittat exultari in
deo salutari suo. nisi qui erga gloriosaz virginē minus
deuote afficit. z magis considerat ꝓsentia q̄z futura
magis etiam cōsiderat boni defectū q̄z fundamentuz.
Etenim si filius regis claudius nascat. qui sit a claudi
catione pcessu tempis liberandus. non est de claudica
tione dolēdum. sed potius de natiuitate gaudenduz.
Per hunc modū si quis in die conceptōis eius solen/
nizat. attendens magis sanctificationē futurā q̄z con/
ceptionē ꝓsentem. nō videtur dignus redargui. z ideo

dirl q̄ tales nec vituparе audeo nec laudare. credo tñ
et ꝓfido de virgine gloriosa q̄ si q̄s hāc solēnitatē cele/
brat. non ex amore vanitatis. sed potiꝰ ex deuotōe vir/
ginis. nō credēs etiā ꝯtra illud qđ elici ꝑt ex sacra scri/
ptura. q̄ bn̄dicta virgo deuotiones eius acceptat. ⁊ si
aliq̄d est reꝓhensibile. spero q̄ apud iustū iudicē digna
bit excusare. ⁊ Nec huic obuiant dicta Bern̄. ⁊ Potius
enī intendit excludere errorē ne q̄s credat virginē san/
ctificatā in cōceptōe. q̄ erga virginē deuotionē nostrā
minuere. cui nullus pōt nimis esse deuotꝰ. ita tñ q̄ ni
hil credat de ea qđ sit ꝯtra veritatē. ⁊ sacre scripture. ⁊
fidei xp̄iane. que oēm deuotionē nostrā tam erga deuz
q̄ erga mr̄em eius debet p̄cedere. q̄ si aliq̄s obꝺ̄ciat ali
orum sc̄tōr cōceptōes non esse celebres ꝓpter sequētes
sanctificatōes. poterit ei dici q̄ alꝫ sancti ꝑ malo non
habebūt si aliq̄s bonor specialis matri dn̄i tribuat qm̄
sc̄tificatōis ip̄ius magnitudo ⁊ acceleratio ceteras an
tecellit. Et iō mirādū nō est si spūs. s. inhabitās in cor/
dibus fideliū. magis deuotionē ip̄or erga virginē in/
flāmat q̄ erga alios sc̄tos ⁊ sanctas. ⁊ Hac etiā de causa
quotidie de virgine gloriosa facimus officiū spāle iu/
xta ordinē romane ecclesie. lz ꝑ btō petro ap̄lor ꝓncipe
solūmō ter in anno facimꝰ officiū. Quacūq̄ g̃ hora. q̄/
cunq̄ die aliq̄s fideliuz cum totis p̄cordꝫ ⁊ viscerib⁹
honorat virginē increpādus nō est ꝑtinaciter ne ip̄ius
virginis animaduersio incurrat. q̄ autiliatrix ⁊ ama/
trix est omniū fideliuz suor laudator. sicut illi q̄ tales
sunt experimēto multiplici cognouerūt.

Questio. II b

Utrū aīa btē virginis sc̄tificata fuerit ante origina
lis pcti ꝯtractionē? Et q̄ sic vr̄ Ansel. de ꝯceptu v̄gi.
Decebat vt illius cōceptus fieret de mr̄e purissima ea
puritate qua maior sub deo neq̄t intelligi. sed maior ē
puritas vbi nec actualis nec originalis culpa inuenit
q̄ vbi est aliqua earū. si g̃ btā virgo fuit purissima. nō
vr̄ q̄ ꝯrit originalē culpā. g̃ vr̄ q̄ sc̄tificata fuerit ante
originalē culpā. Item aug. de natura ⁊ gr̄a. De mr̄e
dn̄i cū de pcīs agit nullā volo ꝓsus hr̄e questionē. g̃
non vr̄ in ea fuisse pctm̄. nec actū nec ꝯtractū. Item
rōne vr̄ Honor mr̄is refert ad filiū vt dicit dam̄. sz ois
honor mr̄is debet filio gloriose v̄ginis. maxime q̄ tuz
ad īmunitatē pcti. si g̃ ad honorē filij spectat hr̄e mr̄em
purā ⁊ sanctā. vr̄ q̄m̄ xp̄i īmunis fuerit ab oī culpa tā
originali q̄ actuali. Item si est ponere extrema. ꝯue
nit ponere mediū. sed cōuenit ponere hñtes originale
pctm̄ in aīa ⁊ in carne. sicut filij adam habēt cōiter. cō/
uenit inuenire carentē in aīa ⁊ carne. sicut in xp̄o. g̃ cō/
uenit repire mediū. s. habētē in carne ⁊ nō in aīa. sz hr̄e
in aīa ⁊ nō in carne est impossibile. q̄ originale ortū hz
a carne. aīa enī nō traducit sed caro. restat g̃ q̄ aliq̄ ꝑso
na fuit que hr̄et originale solū in carne ⁊ nō in aīa. hec
aūt fuit illa que maxime accedit ad xp̄m puritate ⁊ hec
est virgo maria. g̃ rē. Itez sc̄tificatio btē v̄ginis sup
excellit sc̄tificationē alior sc̄tor. g̃ cū btūs Johes sc̄tifi
catus fuerit q̄tū ad natiuitatē er vtero quā ecclesia ce/
lebrat. vr̄ q̄ virgo maria nō tm̄ sc̄tificata sic fuerit. sed
etiā inq̄tū ad natiuitatē in vtero. sed natiuitas in vte
ro est in aīe infusione. g̃ btā virgo in instanti infusiōis
aīe. sc̄itatē habuit diuine gr̄e. g̃ nunq̄ habuit infectōz
originalis culpe Item possibile fuit gratiā dare aīe
btē v̄ginis in ꝑmo instanti creatōis. sed cōgruū est po/
nere q̄ aīe illi id deus dederit qđ cōgruebat ei suscipe.
g̃ vr̄ q̄ in ꝑmo instāti dederit ei gratiā. g̃ cū gr̄a nō pos
sit sil̄ stare cū culpa. aut gratiā ꝓdidit aut originalē cul

pam nō ꝯtraxit. sed nō est dicere q̄ gratiā ꝓdidit. g̃ vr̄
esse dōm q̄ nō habuit culpā originalē. Sz ꝯ. Ro. v.
Oēs in adam peccauerūt. Hoc aūt nō est nisi q̄ fuim⁹
in adam ſm seminalē rōnē. g̃ si virgo fuit ſm seminalē
rōnē. vr̄ q̄ ꝯtraxit originale sicut ⁊ alij. Item Aug.
⁊ Nemo liberat a massa pcti nisi in fide redemptionis. g̃
oīes q̄tcūq̄ eripiunt ꝑ xp̄m eripiunt. sed nō liberat q̄s a
pctō qđ nō hz. g̃ vr̄ q̄ oēs alij a xp̄o ꝯtraxerint originā
le peccatū. Item Bern̄. Saluator nr̄ sicut ꝑ oībus li
berandis venit ita nullū liberū a reatu repit. g̃ nec bea
tam virginē inuenit liberā. g̃ originale pctm̄ cōtraxit.
Item hoc ip̄m vr̄ rōne. q̄ si btā virgo caruit originali
pctō. caruit merito mortis. g̃ vel iniusticia facta ē ei cū
mortua fuit. vl dic pēsatiue ꝑ salute generis hūani mor
tua est. ⁊ Primū facit ad ꝯtumeliū dei. q̄ si illud verū ē.
deus nō est iustus retributor. Secōm ad ꝯtumeliā xp̄i
q̄ si illud vex est. xp̄s nō est sufficiēs redēptor. g̃ vtrūq̄
falsuz est ⁊ ip̄ossibile. ⁊ Restat g̃ q̄ habuit pctm̄ origina
le. Item nullus ꝑtinet ad redēptionē xp̄i nisi q̄ habz
culpā. Si g̃ btā virgo caruit originali. vr̄ q̄ ad redem/
ptionē xp̄i nō ꝑtineat. Sz magna ē gloria xp̄o de sc̄tis
q̄s redemit. g̃ si nō redemit btām virginē. nobilissima
gloria p̄iuat. Si g̃ hoc est ꝓphanū ⁊ impiuz dicere. vr̄
rē. Itē si btā virgo pctm̄ originale nō habuit. ⁊ nul
li est clausa ianua nisi merito originalis pcti. vr̄ g̃ q̄ si
mortua fuisset ante xp̄m. statim euolasset ad celū g̃ non
videt q̄ ianua oībus apta fuerit ꝑ xp̄m. Et ita falsū di
cit ap̄s cū dicit Col. j. ⁊ Placuit ei ꝑ ip̄z recōciliari oīa
que in celis siue que in terris sunt. ⁊ ⁰. ad p̄dictor itel/ 15
ligentiā est notandū. q̄ q̄dam dicere volūt in aīa glo/
riose v̄ginis gratiā sc̄tificatōis ꝓuenisse maculā pcti
originalis. ⁊ Rōnē aūt hui⁹ assignāt. q̄ decebat animā
gloriose v̄ginis sc̄tificari excellētissime sup aīas alior
sc̄tor nō solū q̄tū ad abūdantiā sc̄itatis. sed etiā q̄tuz
ad acceleratiōnē ꝑpis. iō in instāti sue creatōis fuit ibi
gratia infusa. ⁊ in eodē instanti aīa infusa est carni. sed
q̄ oīuz mobiliū motor est sapia. ⁊ nescit tarda molimi/
na. ss. gratia. g̃ mlto potētior est gratia q̄ natura hinc
est q̄ effect⁹ gr̄e sc̄itatis magis ꝓualuit in carnē q̄ effe
ctus feditatis in aīam. ⁊ iō culpā nō ꝯxit. Nec aūt po
sitio videt posse fulciri multiplici ꝯgruētia. tum ꝓpter
xp̄i p̄cipuū honorē quē decebat de matre purissima fie
ri. tuz ꝓpter v̄ginis p̄rogatiuā singularē. que debuit in
dignitate sc̄tificatōis ceteros sc̄tos ⁊ sc̄tas p̄ire. tū etiā
ꝓpter ordinis decorē. vt sicut fuit ꝑsona īmunis ab ori
ginali ⁊ in carne ⁊ in aīa. siue in cā ⁊ in effectu. ⁊ ꝑsona
vtroq̄ mō hñs originale. sic esset ꝑsona media q̄ q̄dāmō
hr̄et ⁊ q̄dāmō nō hr̄et. ⁊ ista est btā virgo. q̄ mediatrix
est inter nos ⁊ xp̄m. sicut xp̄s int nos ⁊ deū. Et hoc di
cunt sonare verbū anselmi cū dic. q̄ btā v̄ginis purissima
fuit ea puritate q̄ maior sub deo neq̄t intelligi. In hoc
enī notat gradū sue puritatis inferiorē esse respectu fi/
lij. ⁊ superiorē respectu alior sc̄tor. Et iō q̄si rōnē media
hui⁹ multiplicis ꝯgruētie voluerūt q̄daz apponere. ad
dentes insup illud qđ nō repugnat veritati sacre scptu
re. ⁊ fidei xp̄iane Veritati inq̄ nō repugnat imo potiꝰ
ꝯsonat si q̄s mysteria eius attendat. Btā g̃ virgo maria
signata fuit ꝑ archā. aīa vero btē virginis signata fuit
ꝑ vrnā in qua positū fuit mānа. Cū g̃ vrna illa ꝓius
fuerit implera mānа q̄ posita in arca. ꝓius saltē ꝑ na
turā sc̄tificata fuit aīa btē v̄ginis q̄ carni vnita. Fidei
etiā xp̄iane vt dicit positio p̄dicta nō repugnat ꝑ eo q̄
dicūt ip̄am virginē ab originali pctō liberatā ꝑ gratiā
que q̄dem p̄cedebat ⁊ ortū habebat a fide et capite xp̄o.

sicut alie gr̃e sc̃ōz. Et iterū. Lz illa gr̃a p̃uenire aīe īfectionē. nō tū p̃uenit carnis feditatē. Et ideo rōne illius feditatis iuste remāserūt in virgine penalitates. gr̃a eni sc̃ificatōis nō obuiat pene sed culpe. Et hinc est q̄ btā ꝟgo penalitatib⁹ fuit obnoxia. ꝛ p xp̃m liberata ab originali pctō. sed aliter q̄z alīj. ¶ Nam alīj post casuz erecti sunt. virgo maria q̄si in ipo casu sustētata est ne rueret. sicut exemplū ponit de duob⁹ cadētib⁹ in luto. ꝛ p istā viam effugiūt auctes ꝛ rōnes que ꝺ eos adducunt dicētes nō ꝺcludere q̄ btā virgo habuit infectionē originalis pcti q̄tū ad effectū. sed q̄tū ad causā solū. Alīorū positio est q̄ sc̃ificatio ꝟginis sb̃secuta est originalis pcti ꝺtractōez. ꝛ hoc q̄z nullus īmunis fuit a culpa originalis pcti nisi solū filius ꝟginis. Sicut eni dicit ap̄ls ¶ Ro. iij. Oēs peccauerūt ꝛ egēt gl̃ia dei. ibi glo. Oēs pct̄ores inueniūt gr̃am xp̃i q̄ solus sine pctō venit et oēs egēt gl̃ia dei. i. vt ipe liberet q̄ pōt. nō tu q̄ liberatōe indiges. Et hoc ip̃m dicit Aug⁹. sup Joh̃em tractans illud ꝟbū. Ecce agnus dei. vbi dicit. q̄ sol⁹ pctā mūdi potuit auferre. q̄ solus sine pctō venit. ꝛ oī pctō caret. hic aūt modus dicēdi cōmunior est. ꝛ rōnabilior et securior. Cōmunior inq̄ꝫ q̄z oēs fere illud tenēt q̄ btā virgo habuit originale. cū illud appareat ex multiplici ipius penalitate. quā nō est dicere ip̃am passam esse p/pter aliorz redēptionē. quā etiā nō est dicere q̄ assūptionem habuisse. sed p ꝺtractionē. Rōnabilior etiā est. q̄z esse nature p̄cedit esse gr̃e vel tp̄e vl̄ natura. Et ꝛpterea dicit Aug. q̄ p̄us est nasci q̄ renasci. sicut p̄us est eē q̄ bñ esse. p̄us est ḡ aīam vniri carni. q̄ gr̃am dei sibi infūdi. Si ḡ̃ virgo illa infecta fuit. ex sua infectōe nata erat aīaz culpa originali inficere. necessariū ḡ est ponere q̄ ante fuerit originalis culpe īfectio q̄ sc̃ificatio Securior etiā est. q̄z magis ꝺsonat fidei pietati. ꝛ sc̃orz auctoritati. Magis ꝺcordat p eo q̄ cōiter sc̃i cū de materia illa loquunt solū xp̃m excipiūt ab illa generalitate q̄ ōz. Oēs peccauerūt in adam. ¶ Nullus aūt inuenit dixisse de his q̄s audim⁹ auctib⁹ nr̄is virginē mariā a pctō originali fuisse īmunē. Piorati etiā fidei magis ꝺcordat p eo q̄z si mr̄ habēda sit in reuerētia. ꝛ magna erga ip̃am habēda sit deuotio. m̄lto maiorz ñ est habēda erga filiū et q̄ est ei oīs honor ꝛ gl̃ia. Et ideo q̄z hoc spectat ad excellentē dignitatē xp̃i q̄ ipe est oīuz redemptorz ꝛ salvatorz. ꝛ q̄ ipe oībus apuit ianuā. ꝛ q̄ ipe vnus p oībus mortuus est. ꝛ nullaten⁹ ab hac generalitate btā ꝟgo maria excludēda est. ne dum mr̄is excellētia ampliat filij gl̃ia minuat. et sic in illo mr̄ p̄uocet. que magis vult filiū extolli ꝛ honorari q̄ seip̃am. vtpote creatorē creaturā. Vnde ḡ positōi adherētes p̄pter honorē iesu xp̃i. q̄ in nullo p̄iudicat honori mr̄is. dum filius mr̄em incōparabiliter excellit. teneamus fm q̄ cōmunis opinio tenet. virginis sanctificationē fuisse post originalis peccati contractionē. Unde rōnes hoc ꝓphantes cōcedendе sunt. Ad illud quod opponit in ꝯrariū q̄ virgo purissima fuit. dōm. q̄ tria attendēda sunt in illa auctoritate. Primo. q̄ dicit sub deo. ꝛ in hoc innuit q̄ defuit a puritate christi. ꝛ ideo aliquā maculā habuit. vel originalē vel actualē. ¶ Non actualē vt patebit. ergo originalē. Ideo vult dicere q̄ caruit omni macula actuali non originali. Aliud attendendū quod dicit Quod maior nequid intelligi. sc̄z rationabiliter. Illud enim dr̄ intelligi. quod rationabiliter cogitat vel cognoscit illud non rationabiliter. q̄ nata de voluptate viri. care at peccato originali. Postremo attendenduz est quod dicit. q̄ de mr̄e purissima facta est illa cōceptio in quo innuit q̄ hec summa puritas est ponēda in ea p̄o tempore in quo concepit filium dei. ꝛ tunc omnino purificata et mundissima fuit. sicut patebit infra. Et ꝺo nō sequitur caruisse originali culpa. Ad illud q̄ ōp̄o 17
nitur q̄ nulla habenda est questio cum agitur de peccatis fm verbum august. dōm. q̄ Aug. intelligit de pctō actuali non originali. sicut patet ex serie littere. Ad il 18
lud q̄ ōbjcitur q̄ honor matris refertur ad filium. dicendum q̄ verum est. non tamen sequitur q̄ oīs honor qui attribuitur filio. attribuendus sit matri. q̄z sic non esset filiū honorare. sed potius filio contumeliam facere. dum honorem sibi soli ꝺbituz. quis alīj attribueret. Et q̄a hic honorz̄ immunem esse ab omni peccato tam originali q̄ actuali solius filij dei est. quia solus conceptus est de spiritusancto. ꝛ natus de virgie. ideo virgini attribuendum non est. Sufficiunt eī virgini alie dignitates quas sibi filius cōmunicauit ꝛ dedit. in quibus superexcellit oīes humanas laudes et deuotiones. Et ideo non oportet nouos honores confingere ad honorem virginis. que non indiget nostro mendacio. que tantū plena est veritate. Ad illō q̄ 19
opponitur. q̄ si est ponere extrema. ꝛ medium. dicēduz q̄ verum est si medium illud natum sit confici ex extremis sc̄m ꝺbitum ordinem ꝛ congruentiā. non sic aūt est in p̄posito. nam ponere causam sine effectu. vl̄ effectum sine causa. non conuenit neq̄ ꝺcēs est. Ad 20
illud quod opponitur q̄ sanctificatio beate virginis excellit sanctificationem alioz sanctoz q̄tum ad imaginem ꝛ celeritatem. dōm. q̄ verum est. verūtamen nō sequitur ex hoc q̄ sanctificata fuerit in primo instāti creationis anime. quia non excellit nisi q̄tum ꝺcet. Ad 21
illud q̄ opponit. possibile fuit in primo instanti gratiam infundi. Dicendū q̄ absq̄ dubio non erat impossibile apud deū omne verbum. nec illud. s. q̄ posset facere virginem ab omni peccato immunem. non tam̄ hoc ꝺcuit alicui cōcedere nisi ei soli per quem omnia facta est salus. videlicet domīo iesu christo. vt non gl̃ietur in conspectu eius oīs caro. Sed ipsi soli sit honor ꝛ gl̃ia in secula seculorum. Amen.

Questio III c

Utrum beata virgo sanctificata fuerit ante natiuitatem. Et q̄ sic. videtur Bern̄. ad lugduñ. Fuit p̄ocul dubio mater dī ante sancta q̄ꝫ nata. Itē Bern̄. Oō paucis mortalium in ortu congruit esse collatū. fas certe non est credere tāte virgini fuisse negatū. sed Joh̃es ꝛ Jeremias sanctificati fuerūt in vtero. fm q̄ habetur Jeremie p̄io. Anq̄ꝫ exires. ꝛc̄. Et Luc̄. j. Et spiritusā cto replebit adhuc ex vtero matris sue. Ergo videtur multo fortius q̄ virgo maria fuerit in vtero sanctificata. Itē ecclesia celebrat ꝛ solennizat virginis natiuitatem. sed statui in peccato solennitas non ꝺbet. ergo videtur q̄ in hora natiuitatis fuerit sanctificata. Itē si aliqua p̄sona de plenitudine gratie christi ꝺbuit participare. mater ei⁹ maxime particeps debuit fieri. Ergo sicut tūc maxime erat ydonea. vt cū ipa ꝛ in ipa gratia augmentaretur. cum eum gestabat inter viscera. videtur q̄ in ipo vtero gratia spiritussancti fuisset repleta. Sed contra. ¶ Ro. viij. Ut sit ipe p̄mogenitus. Glo. q̄z primus sine peccato natus. ꝛ primo impassibilis resurgens. ergo videtur q̄ beata virgo nō fuerit nata sine peccato. cum nata fuerit anteq̄ꝫ christus. q̄ non fuit sc̄ificata anteq̄ꝫ nata. Itē Augus. ad dardañ.

Illa gratia qua efficimur templum dei singuli non nisi renatorum est. quia non nisi nati homines esse pnt. ergo cum per sanctificationem beata virgo sit facta templū dei. nō fuit ante scām ꝛ̄ nata. Itē nulla ꝓpietas permittitur ꝛ̄ diu habet cōtinuitatē cū sua causa. sed aīa cōtrahit originale a parentibus. g̃ ꝛ̄ diu ꝓles cōiuncta est mātri. nō videt ꝙ ab originali pctō possit mūdari. g̃ nec sānctificari. Itē ēe ordinatū supponit esse distinctū. sz gratia sanctificationis ꝓsupponit esse distinctum. ergo nulli pōt conferri nisi habēti esse distinctum. ergo ꝛ̄ diu ꝓles cōiuncta est mātri. nō videt posse sanctificari. Item sanctificari in utero est effectus cōgruus soli deo. ergo de nullo sancto asserendū est esse sanctificatū in utero nisi de eo de quo expresse legit in scriptura tradita a sancto spū. Sed hoc nō legit de virgine. g̃. ꝛ̄. Juxta h̄ arguitur. Quare potius in scriptura sanctificatō iobis baptiste et hieremie expimit ꝛ̄ alteri⁹ sancti. Et si tu dicas. ꝙ illi fuerūt soli sanctificati. Tūc est questio. vnde hoc sit cū multi fuerūt sancti. tam in nouo ꝛ̄ in veteri testa
22 mēto. et sanctitatis valde eminētis. ℟. dom. ꝙ ꝓ in dubitāti habz hoc eccl̄ia. vicz ꝙ btā virgo fuerit i utero sanctificata. ꝛ illud ex hoc patet. ꝙ ei⁹ natiuitatem tota eccl̄ia celebrat. qđ nō faceret nisi sanctificata eēt. Si aūt queratur. qua die vel hora sanctificata fuerit. h̄ ignoratur. tamē probabiliter creditur ꝙ cito post infusionem anime fuerit facta infusio gratie. Quicq̄d tamen de hora sit. ꝓ certo habendū est ꝙ ante natiuitatem sanctificata fuerit. licet enī hoc expresse nō habeatur in scriptura. haberi tamē pōt ex his q̄ in scriptura legūtur. In scriptura namq̄ non legit. qz cuz euāgelia inchoctur a iohe. qui fuit consummatō prophārū ꝛ initiū legis nouc. ꝛ btā virgo nata et cōcepta fuit añ iohānē. ideo nihil legitur de ei⁹ natiuitate vel scificatōe in euangelijs Habet tamē in no. siue ve. te. vñ scificatō ei⁹ possit elici. In nouo habet de scificatōne iohis. In veteri de sanctificatōe hieremie. quoz uterq̄ legit in utero sanctificatus fuisse. Et ex hoc quasi a minori colligitur hoc beate virgini fuisse concessū. Quia sicut dicit Bern̄. Dō alijs legit fuisse collatū. nō est credendum virgini fuisse negatum. maxime cū scitas ꝙ ginis excedat hieremie ꝛ iohānis puritatem et virginitatem. In alijs fuit virginitas. in hac tamē virginitate fecūditas Et si illi sanctificati fuerūt in utero. qz ad scām sctoz fm expssionē prophetie accesserūt. ꝛ̄ tomagis in utero illa sanctificari debuit que deum in utero portauit. Johes namq̄ inf̄ ceteros expssius de domino prophetauit. qz i matris utero de aduentu dñi exultauit. ꝛ postmodum suo digito ostendit. Hieremias etiā de iohe expressius prophetauit. cū dixit. Nouum faciet dñs sup terrā. mulier. ꝛ̄. cap. xxxj. In hoc namq̄ ꝙ dicit Nouū faciet do. super ter. datur intelligi ꝙ nō ex virili semie. ꝛ ꝙ ille quē circūdabit nō erat prius hō. qz neutz esset nouū. Et in h̄ totū cōprehendit ꝙ dicit Esayas. Ecce virgo concipiet. ꝛ̄. Esa. vij. In hoc aūt ꝙ subiūgit. ꝛ circūdabit vir dat intelligere christū ab instanti cōceptōis fuisse pfectum gratia et sapientia. Prophetauit nihilominꝰ fcō quasi enī oīa gesta sua. signa fuerūt dominice passionis Et ꝓterea de his duobus legitur specialiter ꝙ fuerūt sanctificati. Et ꝓ hos duos dat manifeste intelligi sanctificatio beate virginis. Si q̄s aūt velit dicere ꝙ alijs sanctis cōuenit scificatio ex utero. vt Job. qui dicit. Ab infantia creuit mecum miseratio. ꝛ ex utero egressa est mecū. Et sicut volunt quidā dicere de iacob

Dicendū ꝙ hoc nec certitudinez habet nec auctoritatē apertam nisi quis velit facere scripture violentiam. Et ideo eadem facilitate contēnitur qua ꝓbatur. ꝛ nec alijs videt fuisse nisi ꝓginibz hec gra sanctificatōis cōcessa. Concedēdum est ergo reginam virginum ex utero fuisse sanctificatam. Et ratōnes que hoc ostendunt concedende sunt. Ad illud qđ opponitur in contrari 23
um de glosa ꝛ Aug. dom. ꝙ est duplex natiuitas. Natiuitas in utero. ꝛ natiuitas ex utero. Natiuitas i utero est ex coniunctione anime cum carne. Natiuitas ex utero est egressus ꝓlis de ventre. Uerbum ergo de glo. ꝛ auctoritate augul. intelligit de natiuitate in utero. nō de natiuitate ex utero. In illa enī natiuitate in utero fit originalis contractio. et post illam pōt esse sanctificatio. Posset tamē dici. ꝙ illud verbū augul. intelligit ꝺ gratia regenerante scōm legem cōmunem. Et hoc melius patet in li. iij. distinc. v. Ad illud qđ opponitur 24
ꝙ nō perimitur ꝓpetas ꝛ̄ diu cōiuncta est cum sua origine. Dom ꝙ verum est de illa ꝓpetate que habet cōseruari cum continua influentia cum sua causa. Talis ān nō habet esse in proposito. et ideo nō habet hic locum.

Ad illud qđ opponitur ꝙ esse ordinatum ꝓsupponit 25
esse distinctum. Dicendum ꝙ verum est. sed ex hoc nō sequitur gratiam sanctificantem sequi natiuitatem carnalē pro eo ꝙ ante natiuitatē carnalē proles distinguitur. et ꝛ̄ tum ad animā et ꝛ̄ tū ad corpus. licet illa distinctio ante natiuitatem ex utero oculis corporeis nō ꝓpaletur. Ad illa duo vltima que obijciūtur iam patet ℟ per ea que dicta sunt. ꝛ̄.

Consequenter queritur ꝛ̄ tum ad secundū de virtutis efficacia. Et circa hoc, querūtur tria. Primo queritur. si per sanctificatōis grām immunis fuerit ab oīi culpa actuali. Secūdo queritur. utz ꝓ pmā scificatōnem extincta fuerit fomitis concupiscētia. Tertio queritur utrū ꝙ scōam sanctificatōnem ablata fuerit peccandi potentia.

Questio I d

Utz ꝓ sanctificatōnis gratiam mūda fuerit ab oīi actuali peccato Et ꝙ sic. ꝓbatur ꝓmo ꝓ augustinū de natura et gratia. De sancta maria virgine nullā ꝓsus cū de peccatis agit habere volo questionē. Inde enī scim⁹ ꝙ ei plus gratie sit collatū ad vincendū ex oīi pte peccatum. qz plem meruit parere. eū quē constat nullū habuisse peccatū. Si ergo vicit ex oīi parte peccatuz. vī ꝙ immunis fuerit ab oīi culpa. Item Bern̄. ad lugd̄. Puto ꝙ copiosius munus gratie in eam descenderit. que eius non solum sanctificaret ortuz. sed eā ꝺ inceptu ab oīi peccato custodiret immunē. g̃ videtur ꝙ nunq̄ peccauit actualiter. Itē sanctificatō virgis merito eminentioz fuit ꝛ̄ sanctificatio sci iohānis. Sed de btō iohāne baptista legit. Ne leui saltē maculare vitā famie posset. Si ergo beatus iohānes vitauit venialia. videtur ꝙ beata virgo maria oīa vitauerit peccata per gratiam sibi datā. Itē de nulla aīa pōt dici Tota pulcra es amica mea. ꝛ ma. nō est in te. cōgruentius ꝛ̄ de beata virgine maria. vbi aūt est macula vel culpa actual̄ vel venialis. vel mortalis. de eo non potest recte dici. g̃ videtur ꝙ in virgine nulla fuerit culpa per grām sibi datam. Sed cōtra sup illud Luc. j. Spūssanctus superueniet in te. Glo. Superueniens. s. s. in ginem. eā ab oī sorde vitioz castificauit. sed hoc fuit in conceptōne filij. ergo nō erat immunis ab oīi culpa. Item Aug. in li. de perfectōne iusticie. Dominē esse sine peccato i

hac vita de solo vnigenito dictum est. ḡ videtur q̄ ꝑ nō
ꝓueniat btē vgini Item mḡr in lra. Mariā totā. ss.
ꝓueniens a pctō ꝑsus purgauit. ꝛ hoc intelligit ꝑ tpe
cōceptōis filū dei. sed nullus purgat̄a pctō nisi qui ha
bet pctm̄. ergo ꝛc. Item beata virgo bona conscien-
tia dicere poterat. Dimitte nobis debita nostra ꝛc. cū
sit cōis forma orandi oībus sanctis collata. ḡ nō fuit si
ne culpa. ḡ ꝛc. Rō. dōm q̄ beata virgo maria ꝑ san-
ctificatōis gr̄am copiosaz ĩmunis fuit ab omni culpa
actuali tam mortali q̄z veniali. sicut aperte dicit auctor
tas Aug⁹. Et hoc cōgruebat aduocatā generis huma
ni vt nullū haberet pctm̄ qō suā ꝓscientiā remorderet.
Unde audiui notari q̄ ipa cuidā ꝓsone reuelauit q̄ nō
rephendebat eam cor suū in omni vita sua. Longruz
etiā erat vt beata virgo maria ꝑ quā auferē nobis ob-
probriū vinceret diabolū. vt nec ei succūberet ad modi
cum. vnde de ipa exponit tam Bern̄. q̄z Augus. illud
Gen̄. iij. Ipa cōteret caput tuū. si ḡ suggestio est caput
diaboli. nulla suggestio cadere habuit in mentē virgi-
nis. ꝛ ita tam a mortali ĩmunis fuit q̄z a veniali. Con-
gruū etiā fuit vt illa que placuit altissimo. adeo vt fie-
ret eius sponsa. ꝛ mater filū dei vnigeniti. sic esset ĩma
culata mente. sicut intemerata carne. Qm̄ ergo btā vir
go maria aduocata est pctōz. gloria et corona iustoz.
spōsa dei. ꝛ totius trinitatis triclinū. ꝛ specialissimū
filū reclinatoriuz. hinc est q̄ speciali gr̄a dei nullū in ea
pctm̄ habuit locū. Undeꝯcedende sunt rōnes que hoc
ostendūt. Ad illud ḡ qō primo opponit in cōtrariū
q̄ virgo maria fuit castificata ob omni sorde viciorz.
Dōm q̄ differt dicere pctm̄ ꝛ viciuz. Nam pctm̄ dicit
culpā. viciū dicit culpe sequelā Glo. ḡ illa non vult di
cere q̄ in scōa sanctificatōe indiguerit gr̄a ad culpā de
lendā. sed ad culpe seq̄lā ex originali relictā. Ad illd
qō opōit de Aug⁹. q̄ eē sine pctō ĩ hac vita ptinet ad
solum vnigenituz. Dōm q̄ dupliciter est loquī de hac
vita. Aut scōm oīe tempus ꝛ statum. Aut post vsuz
li. ar. Si scōm tēpus omne hoc cōuenit soli filio ōi. q̄
iste solus caruit originali peccato. Si p⁹ vsum li. arb.
sic cōuenit btē virgini gratia speciali. per quā immūis
fuit nō solū a mortali verūetiā ab actuali. Ad illō qō
opponitur de auctoritate magistri. q̄ s. s. virginem pur
gauit. Dōm q̄ peccatuz dicit dupliciter. Aliq̄n dicit
culpa sicut coīter consueuit accipi. Aliq̄n pena pecca
ti. sicut Ro. vij. de peccato dānauit peccatū. Aliquā
do ōr causa pcī. sicut Ro. vij. Sz qō volo malū facio.
nō ego operor illud. sed quod habitat ĩ me pctm̄. Dico
ergo q̄ virgo maria post secūdā sanctificatōnem nō fu
it a pctō mūda rōne alicuius macule. sed solū rōe alicu
ius pene. sicut melius infra manifestabit. Ad illud
qō opponitur de petitōe illa dimitte nobis debita. ꝛc.
Dōm q̄ in petōne ista virgo maria poterat petere re-
missionē debiti qō debebat nō rōne sui. sed rōne aliorū
mēbrorū christi q̄bus poterat petere vt debita dimitte
rentur. et bona cōscientia illā formare dr̄oz. nō ꝑ se. q̄
sicut dicit augustin⁹ illa nō cōtinet sub illa generalita-
te qua dicit. Si dixerimus q̄ peccatū nō habem⁹. nos
ipsos seducimus. et veritas in nobis nō est. vñ aug⁹.
vult q̄ ad alios sanctos ptineat illa oīō ꝑ se. ad beataz
virginē nō ꝑ se. et ideo nō cōprehenditur sub generali-
tate predicta.

Questio II e

Utrū in ꝑma sanctificatione in virgine fuerit fomitis
concupiscentia extincta. Et q̄ sic videtur Luē. j. dicit
ab angelo ei. Aue gratia plena. ergo añ aduentum filū
dei fuit repleta gratia ꝛ plene amore diuino. Sed vbi
est aliquo modo cōcupiscentia. ibi non potest esse gra-
tia dei plena. videt ergo q̄ in ꝑma virginis sanctifica-
tione fomitis cōcupiscētia oīno fuerit extincta. Itē
vbicūq̄z est fomes. est necessitas ad aliquod peccatum
veniale. ergo cū in nulla fuerit peccādi necessitas. q̄ in
ea nulla culpa. ergo videt q̄ fomitis cōcupiscētia in ea
fuerit oīno extincta. Itē fomes reddit illum difficilem ad bonū in quo est. Sed in beata virgine nulla
fuit difficultas ad bonū. ergo videt q̄ post ꝑmaz sanctificationē non remanserit in ea cōcupiscētie vitium.

Itē si tanta gratia fomitē minuit. ꝛ maioꝛ gr̄a magis minuit. et ꝑfecta totaliter extinguit. Sed gloriose vgini in ipsa sua sanctificatōe ꝑma collata fuit gratia ꝑfecta. ergo oīno fuit extincta ĩ ea cōcupiscētia. Sz
cōtra. Dam̄. dicit. ꝛ habet in littera. Post cōsensuz virginis ꝑuenit spūssanct⁹ in ipam scām verbū qō dixit angelus ad eā purgans eam. sed nō purgauit a culpa. ergo purgauit ab originali sequela. hec aūt ē fomitis concupiscētia. ergo ꝛc. Item magister in littera.
Mariam quoq̄z totam spūssanctus ꝓueniens purgauit. et a fomite peccati liberauit. vel fomitem ipm̄ penitus extinguendo vel exterminādo. hoc dicit de sanctificatōne secūda. ergo ante ipam nō fuit fomes extinct⁹.
Itē Beda in q̄dā omelia. In ꝓposito virginis erat omniū hominū frequētiā fugere. ne ꝓturbaretur orantis silentium. aut virginalis castitas temptaretur. ergo videt q̄ occasione accepta ab extrinseco. excitari poterat in ea fomitis cōcupiscētia ꝑaua. ergo oīno nō fuit extinctus. Itē si oīno fuisset in ea extinctus fomes cōcupiscētie. ergo secūda sāctificatio nō fuisset opportuna. Si ergo opportuna fuit. videt q̄ aliq̄d remāserit ĩ ea fomitis cōcupiscētie. Rō. Dōm q̄ circa hāc que- 31
stionē est triplex modus dicēdi. Quidā dicere volunt q̄ nec in ꝑma nec in secūda sanctificatione extinctus erat in ea fomes cōcupiscētie. sed solum consopit⁹ fm q̄ plus ꝛ minus fomes habet causam in carne. vnde nō directā habet oppositionē ad grām scām essentiam. sed fm inclinationem. ideo si gratia magna est. fomes minus inclinat. cuius q̄ gratia nō deleatur eius essentia.
Quoniam ergo in virgine magna fuit gratia in ꝑma sanctificatione. et valde magna in secunda. hinc est. q̄ in ꝑma fuit consopitus. ꝛ in secūda magis cōsopit⁹. cuius nō oīno fuerit extinctus vel euacuatus. Sed qm̄ caro christi sumpta est de carne virginis. in xpo etiam nulla fuit cōcupiscētia fomitis. cū caro christi ꝛbeat carni virginis assimulari post virginis sanctificatō nem. sicut caro aliorū parentum. videtur q̄ spūssanct⁹ secūdo sup eā aduenies ꝑsus extinxerit fomitem. Et ideo p̄dicta opinio nō videt habere ꝓbabilitatē. Se
cundus modus dicēdi est. q̄ tā in ꝑma cuz in secūda sanctificatōne fuerit in ea extinctus fomes. sed aliter ꝛ aliter. In ꝑma namq̄z extinctus fuit cuz respicit ꝑsonā in secūda cuz respicit naturam. In ꝑma ergo sanctificatōne mūdata fuit vt nunq̄z peccaret. In secūda ꝛo sanctificata fuit vt germē pie ꝓlis emitteret sine peccato. nō solū actuali. sed etiā veniali. In ꝑma etiā sanctificatōne extinctus fuit fomes. inq̄tum reddit ꝓnū ad malum. in secūda cuz tum difficilem ad bonum. Sed illud difficile est intelligere. q̄z hoc ipo q̄ ꝓni sum⁹ ad malū. difficiles sumus ad bonū. quo extingui pōt cuz tū ad ꝓnitatē ad malum. ipo remanere cuz tum ad difficultatem ad bonuz. Rursus qualiter ꝑ intelligi q̄ fomes possit extingui inq̄tum respicit ꝑsonaz. ꝛ nō sit extin-

ctus inquantū respicit naturā·cum ibi sit vnus fomes sic diuersimode cōparatus·z extinctio dicat ipius fo/mitis eradicationē·nō videt vsq3 intelligibile quomodo fomes extinguat in prima sanctificatōe·z tm̄ nihilominus remaneat respectu plis ꝓpagande·Si enim extinguit̄·non ergo remanet aliquo modo nisi quis forte accipiat extinctōnē largo modo ꝑ ablutione inclinationis ad malū respectu persone in qua est·z ita forsan fis intelligit̄ ꝓdicta positio quā satis ꝓbabilē z ratio/nabilem credo. Tertius autē est modus dicendi videlicet ꝙ in prima sanctificatiōe fuit fomes in virgine cōsopitus·in scōa extinctus z eradicatus. Fomes enī radicat̄ in carne z ascendit vsq3 ad mentē. In p̄ma sanctificatiōe virgini collata est tanta gratia perfectiōis·ꝙ redūdaret in eius sensualitate in tanta redūdātia vt fomitē adeo reꝑmeret ꝙ nullū effectū ad incitandū aliquādo haberet. In scōa autē sanctificatōe in qua spiritussanctus non tm̄ descēdit in mentē sed etiā in carnē. et de carne oꝑatus est·de ea mirabiliter carnē sine macula fabricādo·reliquit ipius carnem imaculatā·extirpando ex ea z fomitē z oēm cōcupiscentiā·et hoc sonāt verba Bern̄·magistri·z dam̄·sicut ꝓz in auctoritatib⁹ in oppōnēdo habitis. Unde rōnes ꝓbantes ꝙ in p̄ma
32 sanctificatiōe non fuit fomes oīno extinctus cōcedende sunt. Ad illud qō opponit̄ ꝙ virgo maria fuit gratia plena in p̄ma santificatiōe·dōm ꝙ aliter fuit plena in prima. sed z aliter in scōa. In p̄ma fuit plena fm̄ ꝙ expediebat ad meritū. In scōa fm̄ ꝙ expediebat ad cōcipiendū filiū dei. Et ideo prima sanctificatio respiciebat virginē fm̄ animā. Scōa autē respiciebat virginē
33 totā fm̄ ꝙ dicit magister. Mariā quoq3 totā. ss. puniens. Ad illud qō opponit̄. Fomes impellit ad necessitatē ad peccādū venialiter. z ad difficultatē ad bonum. dōm ꝙ illud est verū vbi est fomes in vigore suo vbi non reꝑimit̄ a gratia mouēte ad contrariū. z ideo non habuit locū in virgine vbi fuit gratia ꝑfecta tran
34 quillans eius animā z potētias. Et sic patz responsio ad illa duo. Ad illud qō obiicit̄ de perfectōe gratie dōm ꝙ gratia que directe respicit animā minuit fomitem q3tum ad inclinationē. sed non oportet vt minuat q3tum ad radicē. z ideo non sequit̄ ꝙ ꝑfectionē illius gratie fomitis concupiscētia euellat̄. sed solum vt eius inclinatio consopiat̄. z hoc quidem cōcedendū est tanq3 verum.

Questio. III f

Utrū in scōa sanctificatōe ablata fuerit ab ea peccādi potentia. Et videt ꝙ sic. primo ꝑ Amb. in li. de virginitate beate virginis. Impossibile fuit vterū virgis quē filius dei inhabitādo cōsecrauit. aliene copule coitu incestari. sed similis ratio fuit de alienis generibus peccatoꝝ. ergo videt ꝙ nullo alio peccati genere potuit maculari post ꝯceptionē filij dei. Item vitu periū esset xp̄o si haberet mr̄em peccatricē. si ergo xp̄o in nullo potest fieri cōtumelia. videt ꝙ post ip̄ius ꝯceptionē in beata virgine nō potuerit esse culpa. Item si beata virgo potuit peccare. potuit in petō pseuerare. ergo potuit damnari. Si ergo matrē dei et reginā celoꝝ in inferno damnari oīno est impossibile. ergo z illud er q̄ sequit̄. scz hoc qō ponitur ip̄am posse peccare. ergo ꝛc.

Item dignior fuit mater xp̄i er hoc ꝙ mater dei effecta est q3 sit aliq3 angelus in celo. Si g̃ angeli boni in gratia sunt cōfirmati. multo magis et mater dei. g̃ ꝛc.

Sed �contra Lu. j. Tuam ip̄ius animā ptransibit gladius. Hoc verbū tractans dam̄. dicit. Dolores quos virgo effugit pariens. hos in christi passione sustinuit. ita ꝙ gladius animā eius ptrāsiuit. ergo ip̄ius anima fuit in christi passione turbata. z ira pturbata. Si ergo potuit pturbari. videt ꝙ potuit ad venialē pertrahi.

Item Aug. in questione no. z ye. te. tractans illud. Tuam ip̄ius animā ptransibit gladi⁹. Animā ait. sic hic vtiq3 signauit ꝙ maria ꝙ quam gestum est mysterū incarnatōis dubitaret. non tm̄ in dubitatōe ꝑmaneret. Si ergo postq3 genuit filiū dei potuit dubitare in fide. potuit peccare. Item potentia moriēdi cōsequitur potentiā peccādi. Sed beata virgo maria post cōceptionē mori potuit. ergo videtur ꝙ peccare potuit.

Item impotētia peccādi spectat ad statū cōmpōbensoris. sed beata virgo ex hoc ꝙ filiū dei genuit non est posita extra statū viatoris. ergo videt ꝙ non sit ei ablata peccandi potentia. R⁹. dōm ꝙ in scōa sanctifica 35
tione non tm̄ fuit data virgini gratia sanctificans. sed etiā gratia in bono cōfirmans. et hoc qr filio suo adco fuit cōiuncta. vt nullo modo ꝑmitteret eam a seipsa sequestrari. Propter qō notandi sunt gradus diuinoꝝ 36
beneficioꝝ. Christus enim qui fuit sanctus sanctoꝝ facultatem habuit vitandi omne petm̄. z impossibilitatē cōmittendi aliqō peccatū. Alij vero filij hominū difficultatem habent ad vitandū peccatū. z necessitatem ad cōmittendū. Et hoc quidem competit omnib⁹ generatis de massa peccati. Ab hac ergo massa liberata fuit virgo maria in prima sanctificatōe. liberata fuit etiam in secūda. Sed in prima fuit conformis filio quem genuit. In prima nanq3 sanctificatōe data est ei potestas et facultas vitandi omne peccatū mortale. data est etiam facultas vitandi frequentiā venialiū. datq3 est etiā nihilominus facultas vitandi omne peccatuz non tm̄ particulariter sed etiaz vniuersaliter. Et in his tribus gradibus patent tres gradus sanctificationū. videlicet Johis baptiste Iere. z marie. Nam prima cōditio fuit Iere. Secūda vero ioānis. Sed ista triplex virginis marie. que plus ad filij accessit puritatē ꝑ vite meritum. Sed cum sanctū sanctoꝝ gestauit in vtero suo. tunc sanctificata fuit cōformiter filio suo. non tm̄ q3tum ad impotentiā ad peccatū. sed etiā q3tum ad impossibilitatē labendi in aliqō peccatū. Unde sicut impossibile fuit ꝓpter honorē filij sui vt alium haberet filium. sic impossibile fuit vt vnq3 vlterius haberet peccatum. Sicut etiam impossibile fuit vt carnis virginitas violaret̄. in qua filius dei habitauerat. sic impossibile fuit vt mentis sanctitas aliqua culpa macularet̄. Ad cuius testimoniū valet qō iudei asserūt hoc mirum fuisse in virgine maria. ꝙ cum esset pulcherrima. tamē a nullo vnq3 viro fuerit corrupta. Nec vilipendendū est illud infideliū testimoniū. oportz enim testimoniū habere ab his qui foris sunt. Concedēde sunt ergo rationes ostendētes ꝙ beata virgo maria post filij dei cōceptionem peccare nō potuit. non ꝓpter alicuius potentie amissionē. sed ꝓpter potentie confirmationez et defectus ablationē. Ad illud ergo quod primo op/ 37
ponitur. ꝙ beata virgo fuit pturbata. dicendū ꝙ īmensitas illa doloris non refertur ad partem animē rationalem sed sensibilē. Unde anima stat ibi ꝓ illa parte fm̄ quam conuertit̄ ad corpus. vnde non fuit pturbata fm̄ ꝙ pturbatio dicit deordinationē in parte rationali. Ad illud quod oppōnit̄ de auctoritate. q. no. z 38
ve. testa. ꝙ beata virgo dubitauit. dicendū ꝙ non conuenit illum li. esse Aug. ꝓpter hoc ꝙ ibi multa sunt q̄ non vident̄ esse verba Augustini. verūtamen ne fugaz

petere videamur. dici potest q̄ est dubitatio ꝓueniēs ex fidei debilitate. ⁊ est quedam dubitatio ꝓueniens ex ammiratōis īmensitate qua dicit̄ homo dubitare cum stupescit. et quasi fit totus extra se ex intuitu rei admirabilis. ⁊ hoc modo intelligendū est virginē dubitasse
39 non ꝓpter defectū fidei. Indubitāter enim credenduz est q̄ virgo maria semper stetit Unde in ea fides sibi inuenit solidū fundamentū. Unde discipulis non credētibus ⁊ dubitātibus ipa fuit in qua fides ecclesie remāserat solida ⁊ inconcussa. ⁊ ideo diem sabbati solēnizat
40 in honorē eius omnis ecclesia. Ad illud quod opponitur q̄ potuit mori. dicendū q̄ non est simile pro eo q̄ non fuit decens filiū dei habere matrem īmortalē cum ipse esset mortalis. sed valde indecens esset si haberet matrem peccatricē. q̄uis Hieronimus dicat q̄ solum peccatrices numerātur in genealogia saluatoris. hoc enim non est ꝓpter peccatū. sed ꝓpter aliquod speciale factum. ꝓpter quod ille mulieres exprimunt̄ in scriptura. Et complet̄ in eis illa ꝓphetia Esai. xvj. Emitte agnum dominatorē ⁊c. quod de Ruth exponit Hieronimus. Quicquid tamen sit de parentib⁹ remotis. nulli dubium est de matre dei. quin talis debuerit esse que non potuerit redargui de peccato. quia fuisset ad improperium christi. Ad illud quod opponitur de 41
impossibilitate peccandi. dicendū q̄ verum est quantum est de lege communi. sed nihil impedit quin de gratia speciali possit alicui concedi in via. Quod alijs communiter datur in patria. et illi persone precipue que in terris degens. regina erat eoruz qui exultant in celis.

Utrum caro christi in abraā fuerit decimata.

Cum autem illa caro cuius excellentia ⁊c. Supra ostendit magister qualiter beata virgo fuit sanctificata ex qua caro christi est assumpta. in hac v̄o parte ad maiorē intellectū inquirit. Utrum caro christi in abraam fuerit decimata. Diuiditur autem pars ista in tres partes. In quarū prima inquirit magister. Utrū caro christi potuerit decimari vel debuerit in abraam In secūda post huius determinationē elicit quandaz conclusionem q̄ caro christi non fuit caro peccati. ibi. Quo circa primitiuā nostre masse. In tertia vero ⁊ vltima dissoluit quandā dubitationē de formatione corporis dominici. ibi. Illi autē sententie. Subdiuisiōes autē partiū manifeste sunt in littera.

42 a Illa caro ⁊c Contra videtur hoc falsuz. q̄ nō est pctm̄ nisi ī anima vel ratōne a anime. sed caro illa non fuit ante nata q̄z verbo vnita. ergo non fuit pctō obnoxia. Item beata virgo ante cōceptionez filij dei fuit sanctificata ergo caro ei⁹ nō fuit pctō obnoxia. R⁰. dōz q̄ sicut tactuz fuit in precedētibus aliquādo. pctm̄ dicit̄ ipsa pena. vl̄ sequela. dico ergo q̄ caro non dicitur obnoxia pctō ratione culpe. sed ratōne feditatis q̄ est culpe causa. ⁊ ratione passibilitatis que est culpe pena. et vtroq̄ modo fuit peccato obnoxia maria ante sanctificationez. secūdo modo postea Et sic patent illa duo.

Qua intelligentia leui decimatus dicat̄ ī abraam.

43 b Primitiuaz nostre masse Cōtra. videt̄ hoc eē falsum. quia cuz incarnatus sit ī fine seculoꝝ. potius videt̄ assumpsisse reliquias nostre masse q̄z primitiua. R⁰ dicēdū q̄ p̄mitiuam nostre masse dicit̄ christus assūpsisse triplici ratione. Naz primitiuus dicitur ab eo q̄d est primū. primum autem dicit̄ aliquid s̄m ordinē dignitatis. ⁊ sic non est dubium quin christus assumpsit nr̄e carnis primitiua ꝓ eo q̄ ei⁹ caro excedit omnem dignitatez carnis humane Scd̄m autem q̄ primitiuus dicit̄ a p̄oritate s̄m temp⁹ dicit̄ christus assumpsisse primitiuū nostre masse. nō per prioritatem. sed ꝑ conformitatē ⁊ similitudinem. Duplex est autē ratio ꝯformitatis ibi. Una q̄ntum ad q̄litatem alia

Aug⁹. sup Gen.

Scd̄m aliquē modū ibi fuit leui q̄ nō xp̄s.

Utrum caro christi potuerit vel debuerit decimari in abraam. d

Cum autem[a] illa caro cuius excellentia singularis v̄bis explicari non valet. anteq̄z esset verbo vnita. obnoxia fuerit a pecato in maria ⁊ in alijs a quibus ꝓpagatione traducta est. non immerito videri potest in abraaz peccato subiacuisse. cuius vniuersa caro peccato subiacebat. vnde queri solet quare leui decimatus dicatur in abraam et non christus. cum in lumbis abrae vterq̄z fuerit s̄m materialem rationez quando abraam decimatus est. et decimas dedit melchisedech. Tūc enim apostolus. leui decimatū dicit in abraam tanq̄z in materiali causa Quia ea decimatio sicut abraam minor melchisedech ostendit̄ cui personaliter decimas soluit. ita ⁊ leuitic⁹ ordo qui in abraaz s̄m rationē seminalē erat ⁊ ex eo per cōcupiscentiam carnis descendit. xp̄s autē non est decimatus. q̄z licz ibi fuerit s̄m carnē. non tamen descendit s̄m legē cōmunē. scz per carnis libidinē. sicut etiam in adam om̄s peccauerūt. sed non christus. Unde Aug⁹. sup Gen. Sicut adam peccante q̄ in lumbis eius erant peccauerunt. sic abraaz dante decimas qui in lūbis eius erant decimati sunt. sed hoc nō sequit̄ in christo licet in lumbis ade et abrae fuerit. q̄z nō s̄m cōcupiscentiā carnis inde descendit. Cum ergo leui ⁊ christus s̄m carnez essent in lumbis abrae quādo decimatus est. ideo pariter decimati nō sunt. q̄z s̄m aliquē modum non erat ibi christus quo erat ibi leui. Scd̄m rōnez quippe illam seminalē ibi fuit leui q̄ ratiōe per cōcubitū venturus erat in mr̄em. s̄m qnā rationē nō erat ibi christi caro q̄uis s̄m ip̄am ibi fuerit marie caro. Ille ergo decimatus est in abraā qui sic fuit in lūbis abrae. sicut ille fuit in lumbis patris sui. id est qui sic est natus de pr̄e abraam. sicut ille de pr̄e suo natus est. scz per legez carnis ⁊ inuincibilem concupiscentiā.

Elicit ex supiori determinatione cōclusionē q̄ caro xp̄i nō fuit caro peccati. e

Quo circa[b] p̄mitiuā nostre masse recte assūpsisse dicit̄ xp̄s q̄z nō carnē pcti sed similitudinez

b plex est autē ratio ꝯformitatis ibi. Una q̄ntum ad q̄litatem alia

ctum ad virtutē. Quantū ad qualitatē. qz sicut caro que in ꝓncipio fuit creata caruit oīmis vicij corruptione. sic et caro a verbo assumpta. Quantū vero ad virtutem est similitudo. qz in his que a principio nascunt intensior est nature vigor vt ad maturitatē ptingant. t talia dicunt primitiua. i. primi fructus qui debēt offerri domino. talis autē fuit caro xpi. Et sic patz p ctō dicā primitiua tū pter dignitatē. tum pter mūdicie qualitatē. tū pter virtutē vigorē. pter quā ceteras pcellit pus ptingens ad maturitatē pfectiois t dulcedinis gloriā. Et p tanto dicit assūpsisse primitias nostre masse. et per hoc patz determinatio rōnis pcedit enī fm q dicit a ꝓximitate originis c Sola illius nō est caro t. Contra si ꝓcupiscentia est vicium t defectus nō g est generationis principiū. Nihil g̃ dictu nō eum mr̃ cōcupiscētia ꝓcepit. R̄o dō. q ista illa pōt itelligi vno modo q ꝓcupia sit noiatiui casꝰ t sit ꝓstructō apositiua t tūc negat mgr̃ q xp̃s nō ꝓcepit ꝓcupiscētia sz gra tāq̃ mr̃ p eo q ꝓcupiscētia locū tenet mris in gnatōe filioz pcti fm illō Ezech. xvj. Pr̃ tuus amoreꝰ. t mr̃ tua ethea. vt p amoreū itelligam diabolū. t p etheā ꝓcupiaz si g eō gra est mr̃ in gnatōe spūali et q xp̃s nō hūit petiñ in gnatōe sed gram. iō potꝰ

Aug⁹. de xbis apli.

Hiero. 44

Tres causas ponit.

Job. ij.

carnis peccati accepit. Misit enim deus filium suum. vt ait apostolus in similitudinez carnis peccati. assumpsit enīz verbum carnem peccati similez in pena et nō in culpa. et ideo nō peccatricem. Cetera vero hominum omnis caro peccati est c Sola illius non est caro peccati. quia non eum mater concupiscentia. sed gratia concepit. habet tamen similitudinē carnis peccati per passibilitatē. et mortalitatē. quia esurijt. sitijt. et huiusmodi. licet ergo eadē caro sit que est nostra. non tamen ita facta est in vtero sicut nostra. Est enim sanctificata in vtero. t nata sine pctō. t nec ipe in illa vnq̃ peccauit. In pena ergo similis est nostre nō in qualitate peccati. quia polluti onem que ex cōcupiscētie motu cōcepta est. oīno non habuit. nec ex carnali delectatōe nata est Venit ergo ad corpus imaculatū. quod pter libidis cōcupiscentiā fuit ꝓceptū. nec illud in se habuit viciū quod in alijs est causa peccati. nec ideo peccauit Ideoq̃ vere dicit verbi caro non fuisse in christo obligata peccato.

Soluit dubitationez de formatōe corpis dñici. f

Illi autem sententie qua supra diximus carnem verbi nō ante fuisse conceptā q̃ assumptam. videt obuiare qđ Augꝰ. ait super Joānem vbi legitur. Soluite templum hoc t in tribus diebus excitabo illud. Dixerūt ergo iudei. xl. et. vj. ānis edificatum est hoc templum. et in tribus diebus excitabis illud. hic inquid numerus perfectioni dominici corporis conuenit. quia vt dicunt phisici tot diebus humani forma corporis perficitur. horum occasione verborum quidam dicere presumpserūt dominici corporis formam tot diebus ad modum aliorum corporum perfectam. t membrorum lineamentis distinctam. et mox verbum dicitur sibi vnisse carnem t animam. t hoc modo dicunt illum numerum perfectioni dominici corporis cōuenire. Sed alia ratio illius dicti extitit ex qua sane oritur intelligentia verbi. Non enim ideo illud dixit. Augustinus. quin mox vt caro illa opere spiritussancti sanctificata. et a reliqua separata fuit verbo dei cum anima vniretur. vt perfectus t verus deus. esset perfectus t verus homo. Sed quia membrorum illius dominici corporis distinctio in ipso momento conceptionis. et vnionis dei t hominis adeo tenuis erat et parua. vt humano visui vix posset subici. Diebus autem quos Augustinus memorat perfecta est et notabilis facta Incarnatum est ergo verbum vt ait Johānes damasce. et a propria incorporalitate non recessit. t totum incarnatum est. Et totum est incircumscriptum. Adnotat corporaliter et contrahit. et dīne est incircumscriptum. non coextensa carne eius cum incircumscripta diuinitate. In omnibus. igitur qui super omnia erat. et in vtero sancte genitricis existebat. sed in ipo actu incarnationis.

dicit mater gra q̃ eo cupiscentia. Sed licet isto modo posset intelligi. tn est alius modus magis ꝓprius veritati. vt hoc q est ꝓcupiscentia et gra sit ablatiui casus et construat cum hoc verbo concepit. nō fm habitudinem cause. sed fm habitudinē concomitātie. t hoc qō dicit mater supponat p virgine maria t ē sensus mr̃. i. ego maria nō ꝓcepit ꝓcupiscētia ꝓcōitante sz ꝓcōitāte gra. t tūc non notat q ꝓcupia sit alicuius ꝓceptōis ꝓncipiū. sz vicium cōmistās. Et sic patz rūsio ad obā. Totū incarnatum est. Contra. Si enim totū est qō habet partem et partem. t verbū simplicissimum, est. male dicit q totum incarnatum est. R̄o. dicendū q totuz potest accipi p variue vel positiue. Si priuatiue. tunc dicitur verbū incarnatum totuz. quia non habet partes fm quas incarnari habeat. Alio modo dicitur positiue. Et tunc dicitur dupliciter. quia totum vno modo ē idem quod ex suis partibus cōstitutū. Alio modo ē idem qō perfectū. Et fm q totuz dicit integritatem t totalitatem perfectionis. et fm q dicit priuationē partis et partis t sic patet q illa obiectio non procedit recte ꝓpter diuersam acceptionem huius vocabuli quod est totum. Sed hoc melius in ꝓmo libro distinxtix. inuenīt determinatum.

45

46

47

AD intelligētiā huius partis iuxta tria quem gister determinat incidit hic questio. Primo queritur de christi decimatione. Secūdo queritur de carnis christi traductione. Tertio de domini ci corporis formatione. Circa primum querunt duo. Primo queritur vtrum aliquis possit decimari in parentibus. Secūdo querit. Utrum christus in abraam fuerit decimatus.

Questio I g

Utrum aliquis decimari habeat in parentibus? Et probat q sic per illud Apostali heb. vij. p abraam t leui quidē decimas accepit decimatus est. Item hoc ipm videt per Aug. x. super Ben. ad litterā. t habetur in glo. Sicut adam peccante peccauerūt qui erant in lumbis eius. sic abraaz dante decimas. qui in lumbis eius erant decimati sunt. Sed cōstat q proles potuit peccare in adam. ergo t decimari in abraaz. Item hoc ipm videt ratione. q proles in parētibus potest liberari. t in seruitutem redigi. q seruus natus est seruilis cōditōis. ergo pari ratione videt q in parentibus dantibus decimas. filij habeant decimari Item decimatio actus est figuralis. sed figura non tm est respectu presentis. sed preteriti et futuri. ergo videt q non tm possit decimari in ppria persona filius. sed etiaz in parente tanq̄ in causa t materia. Sed cōtra Aug. super Ben. x. ad litterā. In lumbis abrae illud decimabatur quod curabat. sed filij abraaz non sunt curati ab originali. imo nati sunt cum pcō originali. ergo nō videtur q in abraam fuerint decimati. Item cum decima datur de frumento. non ppter hoc datur decima de illo frumento quod debet nasci. ergo pari ratōe cuz datur decima p homine. non videt q ille qui nascitur est ex eo decimet in eo. sicut enim homo est in homine seminaliter. sic granum in grano. ergo ratio ista bona videt. Item sicut circūcisio remediū est cōtra originale in lege figure. t baptismus in lege gratie. sic decimatio in lege nature. Unde dicit Hug. de sanc. vic. Si nullus in ventre matris poterit baptizari. nec circū
46 cidi. ergo nec decimari Item aut decimari est per decimā curari. Aut decimari est ad decimā obligari. Aut decimari est de aliquo partem decimā dare Aut decimari est per decimā prefigurari. sed nullus istoz modoz fuit in abraam decimatus. q non per decimā curatus. nec ad dandū decimas obligatus. cum potius reciperet. nec decimā dedit. nec per decimā figuratus fuit. ergo nullo modo videtur decimatus fuisse in abraam. t si ille non fuit decimatus. pari ratōe nec ali
47 qui alij. Ad predictoz intelligentiā est notandū. q decimatio fuit actus moralis. sacramentalis. t figuralis. Secundū q fuit actus moralis. sic decimatō dicitur alicuius certe partis donatio. ad sustentationez eorum qui seruiunt dño. et deputari sunt cultui diuino. t hoc modo decimatio perseuerat vsq̄ modo. Secundū q decimatio est actus sacramētalis. sic decimatio est alicuius partis donatio ad curationem morbi originalis. Secundū autem q decimatio est actus figuralis. sic decimatio est decime partis donatio ad p figurationem curationis vniuersalis. que futura erat per oblationē christi. Duobus primis modis accepta decimatio respicit tm tempus presens. q nō datur nisi de hoc quod habet. t non curat nisi quod iam habet modus. Tertio autem modo decimatio accepta non tm est presentis sed etiā futuri pro eo q figuratio est signatio. et signatio non tm extendit se ad presentia sed etiam ad futura. et hoc modo dicuntur filij abrae decimati in abraam. quia per illam decimationez prefigurati sunt omnes filij abraam curandi esse per eum qui figurabat per melchisedech. id est per verum sacerdotem christum. Et hoc est quod dicit Augustinus. x. super Gene. ad litteram. Cum ipsa decimatio ad prefigurandam medicinā pertinuerit. ille in abraam decimabatur qui curabat. non quando prefigurabat. sed quando illius figure veritas implebatur. Concedendum sunt ergo rationes ostendentes q aliquo modo potest decimari proles in parente. fm eum modum quo decimatio nihil ponit in actu circa decimatos. sed solum fm significationē. que non tm est presentiū sed etiam futuroz. Ad illud quod opponitur de auctoritate Augustini. dicendum q sicut patet ex verbo precedenti. decimabat quod curabat. non dicit cōcomitantiam fm illud tempus ad hoc quod est decimari. imo potius se extendit ad omne tempus. t pro illo tempore reddit locutionē veram in quo implebat veritatis. 48
signa. Ad illud quod opponitur q non datur decima de grano quod non est in re. sed solum in ratione seminali. dicendū q nō est simile. quia decimatio prout est actus figuralis non se extendit ad significandū aliquid circa granum. sed significanduz aliquid circa genus humanū. Unde granum respicit vt materiā circa quam habet exercere. non circa illud quod per ipsuz habet significari. t quia exercitiū requirit materiā presentem. signatio se extendit ad futura. ideo nō est simile. 49
Ad illud quod opponitur de baptismo t circumcisione. dicendū q non est simile nisi in ꝯtum decimatio est actus sacramentalis legis. nec ad remediuz originalis peccati. hoc modo non est nisi circa presens sicut circumcisio t baptismus. Secundū autem q est actus figuralis. sic non est simile. Si autem queratur quare circumcisio t baptismus non potest esse actus figuralis sicut t decimatio. dicenduz q ratio huius est. 50 51
quia circumcisio t baptismus est actus in persona. decimatio autem cum sit decime partis oblatio est actus pro persona. Et quia oblatio potest fieri pro eo quod est. et quod futurum est. et circumcidi t baptizari non nisi quod iam est. hinc est q actus decimandi potuit se extendi ad futuros et non actus circumcidendi vel baptizandi. Ad illud quod queritur quomodo ples 52
dicitur decimari in parēte. dicendū q decimatio idem est q prefiguratio curationis. Unde nullo istoruz modorum accipitur qui in opponendo assignant. et ideo insufficienter precedebat illa obiectio.

Questio. II b

Utrum christus in abraam fuit decimatus Et q sic videt auctoritate apostoli heb. vij. Abraam t leui decimatus est. Adhuc in lumbis patris erat quando obuiauit ei melchisedech. Sed christus fuit in lumbis abrae quādo decimas illas dedit. ergo fuit decimatus sicut t leui. Item sicut dicit Hugo de sanc. victore. per decimas signat ipse christus. ergo videt q ipa decimatio in ꝯtum est actus figuralis. principalius respiciat christū ꝯ alios filios abrae. ergo magis videtur q debeat dici decimatus ꝯ alij. Item nihil requiritur ad decimationē nisi illud realiter impleat in prole quod signatum fuit in decimatione abrahe. Sed hoc fuit maxime implerum in christo. qui seipsum obtulit hostiam deo t patri per oblationē corporis t sanguinis sui. Item tota caro christi fuit in carne beate

virginis. Sed caro virginis habuit decimari in abrahaz. ergo ꝛ caro christi. Sz cōtra aug. x. sup Beñ. ad litterā. Ille nō est decimatus. cuius caro nō feruorē libidinis seu vulneris. sed materiā medicinis traxit. xp̄us aūt fuit huiusmodi. ergo ꝛc. Itē sicut se habet adā peccans ad posteros. ita abraham in dando decimas. Sz cui⁹ christus esset in adam peccante. non dicit christ⁹ peccasse in adam. ergo pari rōne in abraham dante decimas non arguitur decimatus. Item decimatio vel erat curatio vel curationis p̄figuratio. Sed christus nec ibi curabatur. nec curari p̄figurabatur. ergo videt q̄ ibi decimatus non fuerit in lumbis abrahe. sicut ꝛ leui. ergo nulla est argumentatio apostoli qua p̄bat maius esse sacerdotium melchisedech sacerdotio leuitico. per hoc q̄ leui decimatus fuit. Q̄ si rationatio apostoli recta est. restat ergo q̄ christus nō decimatus fuit in abraham. Est ergo questio iuxta hoc vnde tenet illa cōsequentia qua p̄bat apostolus maius esse sacerdotium melchisedech sacerdotio leuitico. p eo q̄ leui obtulit decimas melchisedech. videtur q̄ non cogat. q. fm illam rationem posset argui q̄ maior est dignitas vnius sacerdotis pauperis q̄ pape. esto q̄ pater pape dederit
53 decimas simplici sacerdoti. Rñsio. dōm. q̄ sicut dicit magister in littera. immo aug. sup Beñ. ad l̄ram x. Christus in lumbis abrahe non fuit decimatus. Et rō huius est. q. decimatio p̄figurabat futuram curationem. Quia ergo christus in lumbis abrahe non erat sicut curatōne indigens. sed potius sicut medicina. hinc est q̄ decimatio ad ip̄m non p̄tinebat. Sicut etiaz in adam illi soli peccauerunt. qui fm carnalem generatōnem. ꝛ concupiscentiam seminalem ab ipso procedunt Et ideo ab illa generalitate excluditur christus qua dicitur. omnes in adam peccauerūt. q. nō p̄cessit ab ipso fm libidinis ardorem. sed fm sp̄ūsancti operatōnem.
54 sic est in ꝓposito intelligendū de decimatōne. Et per hoc patet rēsponsio ad illud quod p̄mo opponitur i cōtrarium. q̄m christus in lumbis abrahe fuit ꝛ leui. sz nō eodem modo. Et ꝓpterea nō sequit q̄ sicut vni competit decimari. ita cōueniat alteri. Decimatio enī non tā tū respicit esse in lumbis. sed etiā modū essendi fm ceñdi traductionem originalis peccati. Ad illud quod
55 opponitur q̄ christus figurak p decimā oblatam. R⁹ q̄ decima oblata nō decimak. sed decimatio potius respicit illud qđ remanet in aliquo (sicut dicit Hugo. q̄ remanet impfectō ablata vnitate que ē pfectō denarij) figure futura curatio Uñ sicut alij figurank in illa decimatōne curari. sic christus figuratur ratio esse medica
56 menti. Ad illud qđ opponitur q̄ in illa decimatione signatur oblatio christi. Dōm q̄ verum est. sed non signatur christi oblatio. tanq̄ p quo fieret oblatio. sz tāq̄ qui offertur p alijs. Et q̄m decimari dicitur ille p quo offertur oblatio decime. hinc est q̄ actus decimatōnis nō debet christo attribui. Alr enī ibi p̄figurabat xp̄us
57 alr alij. Ad illud qđ opponit. q̄ caro xp̄i fuit i beata virgine. et caro virginis in abraham. Dōm q̄ ibi est sophisma fm accidens. q. variak modus essendi in hinc ꝛ inde. Alio enī mō fuit caro be. v̄ginis i abraham. alr caro christi in mr̄e sua. q. beata v̄go processit scōm legē
58 cōcupiscentie. xp̄s v̄o minime. Ad illud qđ querebatur de auctoritate apli ꝛ ratione dici p̄t. q̄ rō apostoli bona est ad illos cōtra quos arguit. s. iudeos. qui supponebant abrahā dignioꝛem esse in suo genere. si ergo abraham bñdictus fuit a melchisedech. et ei decimas obtulit tanq̄ superiori. sequit ex hoc q̄ nō tm̄ maior fuit melchisedech abrahaz. sed etiā maior oīmbus q̄ p̄cesserūt scōm legem carnis ab eo. et ideo dignioꝛ fuit leui ꝛ aarō. Sed qm̄ illō nō vr̄ē vez. q̄ excellētioꝛ fuit melchisedech q̄ moyses. et dauid. ꝛ btā virgo. q̄ p̄cesserūt ex abraham. ꝛ apls non p̄cedit ex falsis. suppositōibus ideo oportet aliter dicere. viz q̄ apls arguit ex veritate et ex significatōne. ꝛ illius figure necessaria argumētatōne q̄ decimatō p illo tpe signabat curatōnem. Lū 59
ergo abrahā obtulit decimas melchisedech. ꝛ ab eo bñdictus est. significauit se indigere curatōne et bñdictōe per illū sacerdotē qui figurabak p melchisedech. Sz ille qui curat ꝛ bñdicit maior est absq̄ vlla cōtradictōne ergo sacerdotiū christi fuit illud qđ p̄figurabak per illō melchisedech. sicut in ps. legit. Tu es sacerdos in eternū scōm ordinē melchi. Restat igit q̄ maius fuit sacerdotiū christi q̄ leui. ꝛ hec est ratio apostoli quā impossibile est dissolui. Nec est simile de sacerdote simplici. ꝛ de p̄re pape. q. ibi nulla est ratō figure. Hec aūt tota rō fūdatur sup decimatōne scōm q̄ est actus figuralis. nam scōm q̄ est actus moralis nihil facit ad ꝓpositum quia nec abraham nec eius posteri obligati fuerunt ad dandas decimas melchisedech. maxime illi q̄ fuerunt de stirpe leui ad nullas decimas dādas fuerūt astricti.

Onsequenter queritur de incarnatōis xp̄i traductōne. ꝛ circa hoc querūtur duo. Primo q̄ritur. vtr̄ xp̄i caro fuerit in p̄mis parētibus fm qualitatem puritatis vel inq̄natōnis. Secūdo queritur vtr̄ alr fuerit q̄ fm legem p̄opagatōis.

Questio I i

Utrum caro christi in abraham ꝛ alijs patribus distincta fuerit fm qualitatē a carne aliorū filioꝛ. Et fm illud Sap. vij. Nihil inq̄natū i dei sapientia occurrit. videt q̄ nunq̄ fuerit inq̄nata. sed caro alioꝛ in parētibus inq̄nata fuit. ergo videtur q̄ alr fuerit caro christi in abraham q̄ aliorū. Itē in christo debuit esse maxima puritas. sed magis purū est q̄ nunq̄ fuit inquinatum q̄ illud quod aliquādo inquinatum fuit. ergo videtur q̄ caro christi nec in se nec in parentibus subiacuerit feditati corruptōnis. ergo a carne aliorum hominum distincta fuit qualitative Item alterius qualitatis est medicina. et illud quod curatur per medicinam. Sed caro christi fuit in lumbis patruz sicut medicina. sicut dicit Augustinus. x. super Beñ. ad litteram. Caro vēro aliorum hominum sicut indigens medicina. ergo videtur q̄ habuerit qualitatem aliam et aliam. Item. quod totaliter corruptum est. non est possibile ad curationem. Si ergo adam fuit possibilis ad curationem. aliqua particula remansit in eo incorrupta. sed de illa particula que remansit sine corruptione maxime decebat generari carnem que esset sine originali macula. ergo videtur. ꝛc. Sed contra Augustinus. x. super Benek ad litteram. Caro non abrahe tantum. sed ipsius primi terrenicq̄ hominis simul habuit vulnus preuaricationis ꝛ medicamentum vulneris. ergo si medicamentum vulneris spectat ad christum. vulnus preuaricans spectat ad alios. Eadem ergo fuit caro christi in primis parentibus cum carne aliorum. ergo non fuit distincta ab alijs. Item magister in principio huius distinctōnis loquens de carne christi. Et credi inq̄t oportet iuxta scōz doctoꝛ cōueniētia. ipam p̄ius fuisse peccato obnoxiā. sicut fuit reliqua v̄ginis caro. restat ergo idem quod p̄ius. q̄ non fuit distincta ab alijs. Itē. quicquid lege corruptionis traducit. corruptū ē. sed tota caro abrahain que fuit traducta in ysaac fuit

corrupta·ergo similiter caro christi nō fuit traducta ab abrahā ī ysaac·aut si traducta fuit·ab alīs hoīb⁹ di/
stincta nō fuit. Itē aut caro xpi fuit simil' carni abra/
he relique·aut nō·Si similis habeo ꝓpositū·Si dissi/
milis·g̃ nō vr̃ q tal' caro ꝓueteret ad redēptōnē humāi
gener̃·si ergo h̄ est falsū ⁊ inc̄ueniēs·restat q caro xpi
a carne alioꝝ hoīm nō fuit distincta. Itē distinctio fm
oppositas qualitates·p̄supponit distinctōnē fm substā
tiā q· oppositę q̄litates nō p̄nt eē in eodē ⁊ fm idē·sz ca
ro alioꝝ filioꝝ ī p̄mis parētibus ñ potuit habere disti/
ctōnē fm substātiā·q nō eēt tot machinas inuenire in
corpe adē q̄t inde filiꝰ p̄creari sūt·g̃ si caro xpi in p̄mis
parētibus nō fm substātiā potuit distingui a carne ali
oꝝ fm substātiā·vr̃·nē· Itē si trāsfundebat caro mū
da aut corpalis·aut incorpalis Si incorporal'·g̃ corpꝰ
xpi debuit esse impassibile·qđ falsū est·Si corpalis·er/
go videt q poterat trāsmutari in carnē reliquā·⁊ assu/
mi vel augeri ab alīs·g̃ pari rōe ⁊ alia poterat trāsmu/
tari in alīs·g̃ aut caro illa fuit consumpta anteq̄ pue/
niret ad xp̄m tāte simplicitatis·aut fuit adeo multipli
cata·vt possent inde mille corpa formari·sed hoc est fal
sum·g̃·nē· Qꝰ ad p̄dictoꝝ intelligētiam ē notanduꝫ
60 q circa hāc q̄stionē fuit quedā positio erronea quoꝝ/
dā dicētiū q caro xpi nō tm̄ distinctōnē habuit a carne
alioꝝ hoīm cū fuit vnita aīe christi·sed etiā cū fuit ī lū/
bis p̄mi hoīs·Dicebāt enī·q adā repabiliter peccauit
in pctō nō p̄misit ōs totū corrūpi·⁊ iō remāsit in eiꝰ se/
mine aliqua portio incorrupta·vt p illā fieret medica/
mētum carni relique·⁊ ex illa portiūcula dicūt carnem
xpi formatā·quā dicūt eē generis humani medicinam.
Hāc āt p̄ticulā trāsmisit adaz ad noe·⁊ noe ad abrahā
⁊ abraham ad dauid·⁊ dauid vsq̄ ad ꝯginem de q̄ na/
tus est xp̄s· Hec aūt positio et si videat habere ꝓbabi/
litatē in superficie·intrinsecus tn̄ falsū ⁊ erroꝝ cōtinet p
eo q nō solū est cōtra scōꝝ dcā·sz etiā cōtra p̄fidei docu
menta·Dctōꝝ auctoritatibus repugnat·q Dam̄·doc/
toꝝ grecus·⁊ Aug⁹·p̄cipuus doctoꝝ latinꝰ in h̄ cōsen/
tiūt·q caro xpi añ vnionē cū ꝟbo indistincta erat a reli
qua virgis carne·Dam̄·dic·q de purissimis ꝯginis sā
guinibus fuerit formata·Augu·dt·q assumpserit p̄mi
tiua nr̃e masse·Et hoc quidē necessariuꝫ est ponere·q
alꝰ ñ fuisset necessaria ꝯginis sc̄ificatō ad hoc q forma
ret caro xpi sine oīi pctō·Sz nō cēt etiā xp̄s vere de semi
ne dauid et abrahe·sed solū ade·qm̄ si p̄dicto modo ab
illa particula descendisset·ad nullū alioꝝ ptineret nisi
sicut ad deferens quēadmodū aqua compatur ad cana
le·Nō esset aūt in tali carne vere passibilitatis assump
tio·nec nostre infirmitatis ꝟa reparatio·q non de na
tura lapsa fabricasset sibi carnē·sed potius de instituta
q̄ omnino inc̄ueniencia sunt·⁊ fidei sane aduersantia
Et ido p̄dicta positio tanq̄ erronea ē respuenda·sicut
mgr̃ bñ notauit in lra·⁊ mgr̃ Hugo in li·de sacramētis
Planū ē g̃ fm doctrinā catholicā carnē xpi ī lūbis pa/
rentum in quibus fuit materialiter a carne alioꝝ hoīꝫ
nō fuisse distinctam qualitatiue vel formaliter·q̄uis
post q̄ vnita est verbo distinctōnem habeat ꝓ eo q nō
est caro peccati·sed similis pcc̄atrici·et p tāto dt aug·
q caro xpi venerit ꝺ altitudīe humane nature·nō q in
p̄mis parētibus sine pollutōne fuerit·sed q sic purifi/
cata fuerit ⁊ mūdata ī sua assumptōe·q simil' fuerit car
ni in statu innocētie·Propterea ꝺra Boetio·de omni
statu aliquid accepisse·sicut infra melius manifestabi
tur·Ūn rōes que ad banc ptem inducūtur sūt cōceden/
de. Ad illō ꝟo qđ opponit primo in ꝺrium de Sap̄.

vñ·q nihil inq̄natum in illā incidit·Dōm·q verꝫ est 61
hoc enī intelligitur de sapientia fm diuinā naturam q
nullo modo fedatur ex aliqua creatura·verūtamē si eti
am intelligatur fm humanā naturam·adhuc hoc non
habet instantiaꝫ·quia caro christi ex quo vnita fuit ver
bo dei facta fuit immaculata·sed ex hoc non sequitur q
immaculata fuisset in p̄mis parentibus·ꝓ eo q q̄ꝫ/
uis in lumbis parentum esset vnibilis·erat tamē in di
spositione remota· Ad illō quod opponitur q mari
ma puritas debet esse in carne christi·Dicēdū q vez ē 62
fm q competit ad repationē humāi generis·sic aūt in/
telligendo nō potest maiꝰ puritas cogitari q̄ꝫ cum de
massa peccatrice formatur caro oīno immunis a pec
cato·et sic factū est in carne vnita verbo operante spū
sancto·quia si intelligatur caro illa nunq̄ꝫ in se vel ī pa
rentibus fuisse obnoxia·nō sic cogitatur qualis ñre re/
demptōni fuerit aptā·⁊ ideo non cogitatur qualit̄·sed
potius signatur qualiter non debet. Ad illud quod
opponitur q caro christi est medicina·Dicendum q ve 63
rū est ꝓ tpe q̄ medicina est·medicina aūt est ꝓ eo tpe q̄
a ꝟbo assumpta est·et sic alterius qualitatis est q̄ꝫ alio
rum hominū·Pro eo aūt tempore quo fuit añ assump
tionem non erat medicina nisi materialiter loquendo·
fm illud tēpus nō oportet formaliter distingui ab alia
carne·p eo q ex eodem p̄ncipio materiali potest forma
ri sanū et egrum·Libus enī eiusdē generis cōuertitur ī
sano ī carnē sanam·⁊ in leproso in carnem corruptam.
Ad illud qđ opponitur q si totus eēt corruptus·iaz
nō esset medicabilis eius morbus·Dōm q illud argu. 64
dupliciter deficit·Primo q si homo totus corruptus
esset·nō sequit̄ q incurabilis esset nisi illa corruptio et
inseperabiliter adhereret·Preterea etsi totus hō corru
ptus esset q̄tum ad ea q̄ erant in se·nō tamē corruptum
esset genus humanū totū quod fabricatuꝫ est ex illa ho
minis carne·sed illō solū qđ ꝓcessit fm legem cōcupīe.
Et q̄m caro christi in virgine fabricata est p̄ter legē con
cupiscētie a s·s·hinc est q caruit corruptōe·⁊ rationem
tenuit medicine a sua primaria formatōne.

Questio II k

Utꝛ caro christi fuerit in parētibus alr q̄ꝫ caro alio/
rū hoīm fm legē ꝓpagatōis·Et q alr videt aucte augꝰ·
x·sup gen̄·ad lrām tractātis illō ap̄li Heb·vij· Adhuc
erat ī lūbis p̄ris·fm aliquē modū erat ibi xp̄us·q non
erat ibi leui·Scōm rōem q̄ppe seminalē fuit ibi leui·q̄
rōne nō fuit ibi caro christi· Itē hoc ipm oñdit rōne
Mediatū p̄ncipiū reducit ad immediatū·sz xp̄s scōm
aliū modū ꝓpagandi exiuit de vtero virginis·q̄ꝫ alīꝫ fi/
lij de ventre matrū suarū·p eo q non de vicili semine.
Si ergo mediante btā ꝯgie dr̃ fuisse in p̄entibus p̄cedē
tibus videtur q alio modo fuerit caro eius in paren/
tibus fm legē ꝓpagatōis q̄ꝫ alioꝝ hominū· Item·si
eodē mō fuisset caro xpi ī parētibus sicut alīj hoies·ita
peccasset adā peccāte sicut alīj homies·sz hoc ē falsum.
g̃·nē· Itē eodē mō habet res educi ī eē p quē modū ha/
beri in suo p̄ncipio existere·sed xp̄s nō fuit genit⁹ vel con
ceptus fm legem nature·sed potius mirabiliter·Alīj
aūt homines educuntur naturaliter·Aliter enim fu/
it caro eius quantum ad legem propagationis in lum
bis parentum q̄ꝫ aliorum hominum· Sed contra·di/
cit magister in littera·Caro illa anteqūꝫ verbo fuit vni/
ta peccato fuit obnoxia·sicut in maria reliqua virgi/
nis caro·Sed caro que ꝺsimilis est scōm traductionē
originalis·consimilis est fm legem propagatōnis·g̃ si
caro christi in lumbis parentuꝫ fuit obnoxia pctō·g̃ ⁊

eadē lege cum alijs a primis parentibus est traducta.

Item oīe qđ descēdit ab adam i sem descēdit scōm corporalē substātiaz. z fm seminalē rōnem. ergo si caro christi descēdit ab adam in seth. et a seth in alios parentes. videt q scōm legem ppagatōis fuit i lumbis parētū eodē mō sicut caro alioz hoīm. Jtē semen vnū seminatū. et corpus seth in totis parentibus habebat rōnē seminalē. ergo nihil inde futurū erat qđ nō esset ibi etiam scōm corruptam substantiam z rōnem seminalem. sed si caro christi exinde facta est. videt q ibi fuerit ad modū alterius carnis humane. Jtē tota caro virginis fuit in lūbis parētuz scōm legē propagationis. sic caro aliorum hominuz. Sed caro christi fuit ex aliqua parte carnis virginis. ergo scōm legem propagatōis sic fuit in lumbis parentū. sicut caro totius humāi ge-
65 neris. Rō. dōm. q dupliciter est loqui de carne xpi aut ꝯtum ad materiā vnde sumpta est. aut ꝯtū ad formā fm quā anime christi cōiuncta est. et a verbo in vnitatez persone assūpta. Si loquamur de carne xpi. fm materiā hoc est de co vnde fcā est caro christi. sic cōceditur q pctō fuerit obnoxia. q ante cōceptionem christi tota massa humani generis corrupta erat. sicut i precedenti pbleumate monstratum est. Si aūt loquamur ō carne christi fm formā. sic dōm est q nunqz peccato fuit obnoxia. quia nunqz habuit illā formā q ēet immunda et maculata. Scōm aūt q caro dicit duplicit. sic et de propagatōne dupliciter contingit loqui. Aut rōne materialis. aut rōne formalis. Si rōne materialis. sic propagata fuit ab adam vsqz ad virginē in tota illa genealogia. et tota illa ppagatio fuit scōm legem nature z cōcupiscentie. Si ꝯtum ad esse actuale z formale. sic concepta fuit a virgine p cōmunē legē nature et concupiscētie. Et sic patet q vno modo dicendi cōcedit pt q caro xpi materialiter loquēdo sic fuit in lumbis parentum fm propagatōnem sicut caro alioz hoīm. Sz qm caro ꝯtum est de ratōne sui nominis nō nomiat materiam ipam tm. sed materiā sub tali forma. z ppagatō et ler propagatōis addita ei qđ est caro xpi respicit eius eductionē scōm esse actuale. hinc est q hec est improba caro christi fuit pctō obnoxia. z hec. caro xpi fuit ex parētiby seminaliter traducta. p eo q in oīiby quantuz ē de vi sermonis predicatū nō attribuitur subiecto rōne materie tm. sz rōne materie sub tali forma. Caro enī est res substātialis. et ideo quāuis supponat verbo de preterito. oporter tn ad idē tēpus referri formā ꝑdicati cum subiecto. z iō oēs ꝑdicte locutōes tanqz false z imprope. sūt negāde. nisi ꝑferātur cū determiatōne. s. rōe materialis ꝓncipij. Si aūt alicubi absolute ꝑferantur sunt exponende. Nota tamē q hec est improba. caro xpi fuit pctō obnoxia. sed hec magis improba. caro xpi fuit seminaliter traducta. hec aūt magis improba adhuc et falsa. caro christi fuit decimata scōm q magis et magz in ꝑdictis locutōnibus caro accipitur ratōe forme. Cōcedendū est ergo q aliter fuit caro christi scōm propagationis legem in parentibus ꝯ alioz hoīnū. Nam
66 caro aliorum hominū ortū habuit a parentibus fm seminalem rōnem z fm legē cōcupiscētie. Illud aūt dicit ꝓcedere scōm rōem seminalem. qđ quidē erit in esse fm vtutē et operationē nature. sicut sūt illa in qz ꝓducti-one natura nō solū se habet p modū obedientis z suscipiētis. immo etiā p modū nature agētis et dātis spēm siue cōpletionē. z hoc importat q dico seminalis rō. p-prie loquēdo. sicut ostensū fuit in secūdo libro. quāuis
67 cōtingat extēsionē mō vti ꝑdicto vocabulo. Illud autē intelligit traduci fm legē cōcupiscētie. i cui⁹ creatiōe cōcurrit feditas dilcōis carnis ex pte viri generātis. z mlieris cōcipientis. neutrū horz in generatōne xpi fuit nā cōceptio eius mirabilis fuit z supvtutē nature. Nō fuit enī ex virili semie p eo q caro eius cōcepta fuit ex sola matre. necz scōm legem concupiscentie. qz non intercruenit delectatō ex commixtōne sexus. Cōceptus enī fuit ex castissimis virginis visceribus. Jdeo concedendē sunt rōnes que ad hanc partem inducuntur. 68
Ad illud qđ opponitur de aucte mgri. dōm q locutō ista est improba. vicz q pctō fuit obnoxia. z hoc intelligēdum est materialiter. z hoc magister insinuat cum dicit Q pctō fuerit obnoxia. nō simpliciter sed in materia in q materialiter erat. Unde nō est simpliciter cōcedēda sz exponēda tanqz improba. z ex improbis fm earū improprietatē acceptis nō licet arguere. sicut manifestuz est. 69
z ideo rō non valet. Ad illud qđ opponitur. quicqd descendit ab adam in seth. descēdit scōm seminalem rationem. dōm q seminalis ratō nō dicit qd absolutum. sed qd respectiuum. Dicit enī respectū eius qđ propagatur ad illud de quo ꝓducitur. cuz ergo dicit. q qcqd descendit ab adā in seth descēdit scōm seminalē rōnem dōm q verū est p comparatōnē ad seth. z ad hos qui p ducēdi erant fm ppagatōnē nature. respectu quoz omniū semen decisum a lūbis ade habuit vtutem sufficientem ad rationē seminalez. respectu aūt xpi nō habet veritatem p eo q totū illud qđ scōm legem nature ex illo semine ꝓducenduz erat. respectu carnis xpi se habebat in ratione passibilis z materialis. q nō poterat reduci ad actum nisi per virtutem spūssancti. Cū ergo dicit. q quicquid fuit in seth. fuit scōm seminalē rōnem. verz est si ꝓparet ad adā. sed si competur ad christū nō habz veritatē. Ad illd qđ opponit q totū semen decisum ab 70
adā habuit seminalē rōnem. dōm q verus est respectu coz q ꝓducēdi erāt scōm legem nature. respectu xpi nō habet veritatē. Quāuis enī in aliq semine sit ratō seminalis scōm qlibet eius ptem saltē formalem. vt ex eo aliquid posset fieri. tamē si deus aliquid faciat ex illo semine ad qđ nō habebat ordinatōnem. scōm naturam dicitur fuisse in illo semine. scōm corruptam substātiā nō scōm rōnem seminalez. quia semen illud respectu illius qđ ōs educit nō habet vim sufficienter actiuaz. sed passiuam. scōm quam subministrat corporalem substātiaz. Esto etiā q illa seminalis ratō comparetur ad administratōnem materie illius rei faciende. vt si planta reciperetur vnū semen paruum. ita q de illo ꝓduceretur arbor magna. cuius magnitudo materia esset ad ꝓductionem magni corporis alterius speciei. sic z in proposito intelligendum ē cum dicitur. christum fuisse in lumbis parētum scōm corpulentam substantiam. nō scōz seminalez rōnem. non q substantia corporis christi ibi tota fuit. sed q erat aliquāta materia que p vim seminalez poterat augeri z crescere appposito sibi aliquo. ita vt corpora omnium hominum inde possent fabricari. z per illam vim sunt corpora omniū hominū fabricata excepto solo corpore christi. quod fabricatum fuit per virtutem supernam sicut melius manifestabitur infra. Et sic patet pro quanto christus dicit fuisse i adā scōm corpulētam substātiā. z q nō sequit si fuit in semie ade q fuerit in illo scōm seminalem rōnem. Ad hoc autez 17
intelligendū valent illa que determinata sunt secūdo libro. xxx. di. Ad illud ergo qđ opponit q caro tota beate virginis fuit ibi fm seminalē rationē. sicut caro alioz hominū. dōm q in illo argumento est sophisma

fm accidēs. sicut dictū fuit de decimatōe supra.

QOnsequenter querit de perfectōe corporis dominici. Et circa hoc querunt duo. Primo queritur de perfectōe corporis dominici quantuz ad molem. Secūdo querit de eius perfectōe q̄tum ad membrorum distinctionem.

Questio. I l

Utrum corpus christi pductum fuerit ad pfectā molem subito aut successiue. Et q̄ successiue ostendit primo Lu. ij. Puer iste crescebat. sed ad crementū etatis sequit crementū molis. ergo ꝛc. Item sicut ptz ex hystoria euangelica. christus habuit necessitates infantiles. vnde ꝛ lactatus fuit a matre. hoc autē non esset nisi paruulus fuisset in quantitate. ḡ videt q̄ prius tempore fuerit in quātitate modica q̄ pfecta. Item Augmentū sequit nutrimentū. sed corpus christi alebat sicut corpus alterius homis successiue. ergo similiter videtur q̄ augebat paulatiue et successiue. Item christus assumpsit naturā passibilē ꝛ mortalē. sed est nature mortalis q̄ decrescit aut crescit. aut pficit. aut deficit. Vix enim aut nunq̄ in eodē statu pmanet vt dicit in Job. ḡ si nō cōperebat christo decrescere. videt q̄ talem naturā assumpsit q̄ semp in hac vita q̄tum ad corpus pfecerit. ergo per successionē tempoz ad pfectionis quātitatē puenit. Sed cōtra Vbi e. xxxj. Mulier circūdabit virum. hoc intelligit de christo ꝛ de beata virgine. sed virum circūdari in vtero. est in vtero cōtineri. Ad virum autē spectat corpus pfecte quātitatis habere. ergo videt q̄ corpus christi in vtero virginis fuerit fm pfectam quantitatē molis. non ergo ad pfectionē venit p successionē temporis. Item hoc ipm videt per hoc quod sequit in eadē auctoritate. Nouū faciet dñs super terram. sed nouū est. cuius simile non precessit. sed q̄ mulier in vtero habet puerū parue quātitatis hoc non est nouū. ergo videt q̄ christus statim fuit ad pfectionē quantitatis pductus. ergo de virgine est cōceptus. Item diuina virtus sūma est ꝛ perfecta. Quia sūma. nata est operari subito et in instanti Quia pfecta. nata est educere operationē pfectaz. Si ergo formatio corpis christi fuit a virtute increata. videtur q̄ in instanti cōceptōis corpus illud eductū fuerit in quantitate pfecta. Item sicut anima cōiuncta est verbo in vnitate persone īmediate. ita ꝛ corpus. sed anima statim quando vnita fuit verbo dei. pfecta fuit in virtute ꝛ scientia. ergo ꝛ pari rōne corpus in quantitate ꝛ figura. nō ergo videt q̄ per successionē tempo-
72 ris. quātitas corporis christi q̄tum ad quantitatē molis ad pfectionē sic deducta. R°. dicendū q̄ corpus christi q̄tum ad quātitatē molis ad perfectionē deductum est per successionē temporis. ꝛ ratio huius est. q̄ perfectio quātitatis illius corporis fuit operatōe nature. cuius est operari fm successionē tempis Si autē querat vnde est q̄ deus corpus illud ad pfectionē voluit deduci mediante nature operatōe. dicendū q̄ hoc fecit deus valde congrue. Hoc enim q̄uis alio modo facere posset. sic tñ fecit ad cōfirmandā fidei veritatē. ad cōmendandā humilitatis virtutē. ad conseruandā vniuersitatis legem. In hoc enim fidei veritas confirmatur. dum manifeste ostendit p cōuersationē ꝛ similē modū pficiendi in etate q̄ christus nō fantastica sed veram carnem assumpsit. ꝛ hoc q̄dem valde fuit optimū. q̄ sine fidei veritate nullus est incarnationis fructus. Humilitatis etiam virtus in hoc cōmendat dum dei filius qui est rex regū ꝛ dñs dominātiū factus est paruulus. et qui pus nullo indigebat. lacte materno sicut alij paruuli pascebat. pannis inuoluebat. ꝛ alia plura gessit quibus humilitatis vtilitas cōmendat. ꝛ hoc valde oportunū fuit. q̄ pter hoc potissime deus descendit de celo vt superbiam extirparet. Vniuersitatis etiam lex ꝛ ordo cōseruat. q̄ deus vnicuiq̄ nature cōcessit p̄priam operationē. nec vtit miraculis vbi natura p se sufficiēter potest operari. Et q̄ natura in christo satis sufficiēter poterat corpus christi ad perfectā quantis sufficiēter poterat corpus christi ad perfectā quantitatem deducere. ita q̄ in nullo derogabat eius dignitati. ideo noluit deus tempus anticipare vt tanq̄ vniuersitatis iustus administrator vnūquodq̄ iuxta virtutem sibi cōpetentē operari sineret. Et hoc q̄dem conueniebat. q̄ naturā nolebat p̄mere sed reparare. et in hoc insinuat q̄ maior ptās vsum inferioris ptātis nō debet absq̄ causa p̄uare. Et sic ptz q̄ valde rōnabiliter deus corpus christi ad perfectā quantitatē molis dedurerit per tpis successionē. Unde ꝛ rōnes hoc pbātes cōcedende sunt. Ad illud ergo q̄d p̄mo obiic̄it in cō- 73
trarium de auctoritate Vbi e. dōm q̄ vir dicit ibi christus nō ab etate corporis. sed a vigore animi. quia plenus fuit virtutibus ꝛ scientia ab instanti cōceptionis.

Ad illud q̄d opponit q̄ nouuz fuit. dōm q̄ nouitas 74
attendit in hoc q̄ ipse erat deus et homo. cuius simile nunq̄ p̄cesserat. in hoc. q̄ ab instanti conceptōnis vir fuerat adeo pfectus q̄ pficere nunq̄ potuit. ꝛ huius simile nunq̄ fuit. Et sic ptz q̄ non oportuit q̄ esset quātitatis pfecte ad hoc q̄ nouū quid esset. Unde ratio illa peccat fm cōsequens. Ad illud q̄d obiic̄it q̄ vir- 75
tus infinita operat in instanti. dōm q̄ verum est quādo virtus infinita operat fm totalitatem sue potētie. et operat per se. In perfectōe autē dñici corporis non tm̄ operat virtus diuina. sed etiā creata. cuius est operari successiue sicut ostensum est supra. ꝛ illius est operari successiue cum sit virtus finita. Ad illud quod 76
obiic̄it q̄ ab instanti conceptōis fuit pfectus virtute ꝛ scientia. dōm q̄ non est simile. q̄ q̄uis deceret deū assumere aliquas penalitates ad redemptionē nostraz. nō tñ decebat assumere culpā vel ignorantiā. ideo magis haberet horuz opposita. scz virtutē ꝛ scientiā. q̄ in instanti pduci ad corpis quantitatē perfectā.

Questio. II m

Utrum mēbroz formatio ꝛ distinctio facta sit subito an successiue in corpe dñico. Quod nō subito videt Aug. in. iij. de trini. tractans illud verbū Joh. ij. Solute templū hoc. Dixerūt iudei. xlvj. ānis ꝛc. ibi Aug. Dic numerus pfectōi dñici corpis cōgruit. q̄ vt dicit phisici tot diebz forma humani corporis pficitur. ergo non videt q̄ corpus christi ab instanti cōceptōis organizatū fuerit ꝛ formatū. Si tu dicas sicut dicit magister in littera. q̄ hoc dictū fuit pter incrementū molis tunc non videt q̄. xlvj. diebus perfectū sit. q̄ ad perfectionem hanc non peruenit vsq̄ ad annos. xx Item Hebre. ij. per omnia debuit fratribz similari. ꝛ ergo videtur q̄ in modo formatiōis corporis sequit alioz hominū corpora. sed corpora alioz hominū successiue formant. ḡ videt q̄ similr corpus xp̄i. Item corpus xp̄i nutritū et augmentatū fuit successiue sicut corpa alioz hominū. ḡ videt pari rōne q̄ fuerit successiue formatū

Item formationē veri corpis antecedit cōsolidatio. ꝛ consolidationē antecedit cōuersio. ꝛ cōuersionem seminis decisio. Si ergo quelibet illarū operationū nō

potest fieri in instanti. ⁊ vna est ordinata ad aliam. ergo videt q formatio nō poterit esse instātanea. Sz cōtra Aug⁹. in libro de fide ad petrū. Firmissime tene et nullatenus dubites non carnem christi sine diuinitate in vtero virginis p̄uisse suscipere a verbo fuisse sed verbū non suscepit nisi carnem formatā. ⁊ in instāti cōcepit eam. ergo videt q in instanti corpus christi fuerit ad perfectōis organizationē deductuz. Item Aug⁹. in libro de trinita. non ex vtero virginis p̄ius caro concepta est. ⁊ postea diuinitas venit in carnem. sed mox vt dei verbum in vterū venit factum est caro seruata p̄prietate nature ⁊ perfectus homo in veritate carnis ⁊ anime. Item virgo beata dicit cōcepisse filium dei ratione carnis assumpte ex ipsa. sed nō est ibi cōmunicatio idiomatū nisi p̄tervnionē. non est autē vnio nisi ad naturā perfectā. cum ergo in instanti cōceptionis verum sit dicere filiū dei conceptū ex virgine. necesse fuit etiaz corpus ad perfectā organizationem esse deductū. Item cōceptio christi fuit virtute mirabili ⁊ mirabiliter operāte. sed virtus mirabiliter operans est infinita ⁊ operans infinite. ergo videt q eius operatio debebat esse instantanea. Et si hoc. corpus dominicū in instanti in perfecta organizatōe fuit constitutū. R⁰. dēm q absq dubio sicut dicit Augustinus corpus christi ab instanti cōceptionis habuit perfectionē organizatiōis. Et ratio huius sumi potest ex parte verbi assumētis. ⁊ ex parte virtutis efficientis. ⁊ ex parte virginis cōcipientis. Ex parte verbi assumētis. quia non decebat illud assumere partē humane nature vt esset homo fm quid. sed totam humanam naturā. ⁊ ita carnez ⁊ animā. maxime cum anima dat carni ogruentiā vt vnitā cū diuina ⁊ humana natura. sicut ostensum est supra. Et quoniā anima nō est nata vniri nisi carni formate ⁊ organizate. ideo in primo instanti conceptōis fuit corpus christi ad p̄fectionis organizationē deductuz. Ratio etiam est ex parte virtutis operātis. q̄ibi virtus diuina operat mirabiliter. Hoc enim est miraculū miraculoz q femina concipiat deum. Et ideo ad sue mirabilis potentie ostensionem subito formauit illud corpus. quod natura nō potest formare nisi successiue. Ratio vero nihilomin⁹ est ex parte virginis cōcipientis. que statim consensit replera fuit spiritusancto. ⁊ mater dei effecta. iuxta illud quod angelus annūciabat. Et quoniaz mater dei non erat nisi deus quem cōceperat vnitus esset carni. et caro nec deo nec anime ogrueret. congruerat matri vt haberet membroz distinctionē conuenientē. ¶ Hinc est q ab instanti conceptōnis corpus christi debuit in membroz distinctione perfectū esse. Unde concedēde sunt ratiōes ad istam partem inducte. 77

Ad illud qō opponit q numerus quadragintasex dieruz conuenit perfectioni corporis dominici. dicendū q in scriptura frequēter res tunc est in fieri. cum innotescit. et per hunc quidem modū verbuz Aug⁹. est intelligendū. q et si corpus dominicū ab instanti cōceptionis fuit formatum. non tamen apparuit. nec percipi potuit parui tate quantitatis molis. sed post quadragintasex dies ad tantā quantitatē p̄fectionis deductū est q aspectibus hominū patere potuit. Unde corpus christi incremento cum alijs corporibz similitudinez habuit. q̄uis non haberet similitudinē in formatōne p̄maria. non enim naturaliter sed mirabiliter formatū fuit Et sic intelligenda sunt verba Aug⁹ in tertio libro de trinita. Et in libro. lxxxiij. questionū que ad p̄sens obmittūtur ad vitandā plixitatē. Ad illud autē opponit de verbo apostoli. Quod per omnia debuit fratribus assimilari. dicendū q verum est quantū ad ea que faciebant ad reparationē generis humani. sicut temptari. cōuersari cum hominibus. ⁊ pati. Sed in modo cōceptionis. quia in nobis annexā habet traductionē originalis peccati. non debuit assimilari. quia non cōpetebat hoc hominū mediatori ⁊ reparatori. 78

Ad illud quod obijcit q similiter fuit nutritū ⁊ augmentatū. dicendū q non est simile. quia nostra augmētatio ⁊ nutritio culpam non habet annexam sicut nostra generatio. ⁊ ita non sic debuit assimilari in generationis p̄mordio sicut ī augmēto et nutrimēto. 79

Ad illō quod obijcit q formationē veri corporis p̄cedit cōsolidatio. et consolidationē cōuersio ad. dicendū q duplex est ordo. vicz fm tempus ⁊ naturā. vel fm naturam tm̄. isti autē tres actus ordinē habēt in nostra generatōe vtro. q modo. quia nostra generatio est a virtute finita que opatur in tpe. In generatōne autē christi non habent ordinē nisi fm naturā. ⁊ quoniā habētia ordinē fm naturam simul esse possunt tempore absq aliqua incompossibilitate. hinc est q nihil impedit illos actus esse. in generatōe dominica. q̄uis nō sint simul i nostra generatione. Unde ratio illa non cogit. quia aut p̄cedit ab ordine fm naturā. ad ordinē fm tempus. Aut p̄cedit ab operatōe nature ad operationē virtutis diuine. Et nullo istorum modorum est ibi necessitas consequentie. 80

Distinctio. iiij. Qualiter caro christi fuerit per spiritūsanctū concepta.

QUm vero incarnatio verbi ⁊c. Supra determinauit magister de sanctificatōe ꝑginis que fuit p̄ambula ad cōceptionē christi. In hac parte determinat de ipa conceptōe domini Et quoniā cōceptio christi habet cōparationē ad spiritūsanctū fecūdantem. ⁊ ad virginē concipientē. ideo pars ista diuiditur in duas partes In quarū p̄ma determinat de conceptōe christi in cōparatōe ad spiritūsanctū. In secunda determinat de ea in cōparatiōe ad virginē. ibi. Sed queri potest cum nos saluatorē natum profitemur. Prima pars in partes tres diuidit. In quarum p̄ma ponit vel exponit veritatē assignans quare incarnationis mysterium sit spiritui sancto attribuendū.

In secunda vero mouet dubitationez er his que dicta sunt habentē ordum. ibi. Sed non est hic diutius immorandum. In tertia vero subiungit maiorē explanationem p̄dictorum. ibi. profecto modus iste quo natus est christus de Maria ⁊c. Prima pars habet duas. In prima exprimit veritatem. In secunda confirmat eam per autoritatē. ibi. Unde Augustinus super hoc mouens questionem. Similiter secunda pars in qua mouet dubitationem diuiditur in duas. In prima parte ponit questionem. In secunda solutionem. ibi. Non est autem concedendum eodem modo. Z ertia pars vbi ponit explanationē diuidit in duas. In quarum p̄ma ponit vnum explanandi modum fm Augustinū. In secunda alium. ibi. Potest etiam dici christus fm hominem ⁊c.

a Sed potⁱ⁹ vno noiato tres intelliguntur.

Obz. noiata est sentia ñ ex necessitate intelligiť plona. ḡ noiata vna plona. multo minus intelligiť alia. Jtē si
DI·IIII· noiata vna plona intelligiť alia ḡ dicto q pr̄ generet. vr q t filius generet. Rº dom̄ q pr̄ pt nominari respectu actus subitātialis vl plonalis. Si respectu essential' actus. q3 vna entia est i tribus. et ꝯcd essentiale conuenit vni cōuenit et alteri. t vna plona nomiata noiatur t altera p necessitatē cōsequētie. maxie cū actus illi⁹ ē respectu effectus creati in q̄ relucēt appropriata trib⁹ plonis Et sic patet respon
78 sio ad vtrāq3 obiectoz. vtraq3 ei currit fm p̄dictionē aliquā. q ita cōtingit vni q alio mō est extracta alteri.

b Qui nascūtur ex aq̄ t spiritu scō nō aq̄ filios. rē. sz dei patris t mr̄is ecclesie. Cōtra. si nō dicit mater nisi fm aliquā trāslatōnez. t silitudo trāslatiua pt repiri i aqua. sicut et i ecclia. videť q possint dici filij aque. sic filij ecclie. Jurta boc q̄riť. cuz lūbric⁹ naturaliter nascať ex homie. q̄re nō dicitur filius eius.

2 Rº. dom̄. q filius t pater n solū dicūtur ab

De conceptione xp̄i in comparatione ad spūsctm̄. Et exp̄mit veritatē q̄re in scriptura sepius tribuať incarnatio que ē op⁹ trinitatis spūsctō. t de ipo etiā p̄cept⁹ et nat⁹ dicať. a

OBz vero incarnatō verbi sicut in supioꝛib⁹ tractatuz est opatio vere sit patris t filij t spūssancti. inuestigatione dignum nobis videť q̄re in scp̄tura spūsctō hoc op⁹ sepi⁹ tribuatur. t de ipo xp̄s concept⁹ t natus memoꝛeť. nō em̄ iō incarnationis opatio spūsctō sepi⁹ tribuiť. q ea ipe sol⁹ sine patre ac filio fecerit. sz q3 spūssctus ē charitas t donū patris t filij. t ineffabili dei charitate verbuz caro factū est. t ineffabili ōi dono filius dei sibi vniuit formaz serui. nō ḡ frequēs denoiatio. s. ab illo ope patrē t filiū seclu
a dit. sz potius vno noiato tres intelliguntˇ. sicut fit sepe in aliis operibus.

Confirmat veritatē p̄dictā autoꝛitate Augu. b

Uñ Aug. sup hoc mouēs q̄stionē in hūc modū. eandē determinat in ench. ita inq̄ens. Cū illaz creaturā quā virgo cōcepit t pepit. q̄uis ad solā plonam filij ptinēt ez tota trinitas fecerit. neq3 em̄ sepabilia sunt opa trinitatis. cur in ea facienda spūssctus sol⁹ noiat⁹ est. An etiā q̄ vn⁹ triū in aliq̄ ope nominať. vniuersa opari trinitas intelligať. ita vere ē. t exēplis doceri pōt. Audiťis ꝓpositam q̄stionē. eiusdēq3 solutionē vel expositionem.

Mouet dubitationē ex q̄ sensu dicať xp̄us cōcept⁹ t nat⁹ de spiritusancto. c

Sz nō est in ꝟ diuti⁹ imoꝛandum. Illud em̄ mouet. quō dictus est xp̄s nat⁹ de spūsctō. cū filij⁹ nullo mō sit spūssancti. Mū q̄d dicturi sum⁹ patrē hois xp̄i esse spm̄sctm̄. vt de⁹ pater verbum genuerit. spūssctus hominem. ex q̄ vtraq3 suba xp̄s vn⁹ esset t dei patris filij⁹ fm verbū t spūssancti filij⁹ fm hoiem. Q eum spūssctus tanq3 pater ei⁹ de matre virgine genuisset. q̄s hoc dicere audebit. cū ꝟ ita sit absurdū vt nulle fideliū aures id valeant sustinere. Proinde cū fatemur xp̄m natū de spiritusctō ex maria ꝟgine. quō nō sit filij⁹ spūssctī. t sit filij⁹ ꝟginis. cū t de illo t de illa sit nat⁹. explicare difficile est. Proculdubio nō sit de illo vt de patre. sic aūt de illa vt de matre nat⁹ est.

Ponit dubitatōis mote solutionem. d

Non ē aūt ꝓcedendū. q̄q̄d de aliq̄ renascať. ꝓtinuo eiusdē rei filiū nūcupādū. vt em̄ omittam aliter de hoie nasci filium. aliter capillū. aliter pediculū t lūbricū. q̄ nihil est filius. Ut ḡ ꝟ omittā q̄m̄ tāte rei deformiter cōpanť. Certe ᵇ qui nascuntur ex aqua t spūsctō. nō aq̄ filios eos recte q̄spiā dixerit. sed dicunť filij dei patris t matris ecclesie. Sic ḡ de spūsancto natus est xp̄s. nec tm̄ filius ē spiritussancti. Sic ecōuerso nō oēs q̄ dicunť alicui⁹ filij. ꝓsequēs ē vt de illo etiā nati eē dicanť. vt illi q̄ adoptantur. c Dicuntur etiā filij gehenne. nō ex illa nati. sed in illā ꝓparati. Contra. ex hoc q aliq̄d ꝓparať ad aliq̄d p⁹ suū eē. vť potⁱ⁹ rōz p̄ris q̄ filij in se habere. ḡ vť q potⁱ⁹ debērēt vocari p̄res gehenne q̄ filij. Rº. dom̄. q dupliciter ꝟ ꝓpetatē filij⁹ respectu patris. Uñ attēditur quantuz ad emanatōez. t altera q̄tū ad possessionis hereditatē. et ꝑma ātecedit. t scḋa subsequitur. Et filij gehēne dicūtur nō rōne ꝑme ꝓpetatis. sz rōe secūde ad quā ꝓ

origīs habitudine. sed dñt habere exp̄ssam similitudinem. Qm̄ ḡ aqua nō habet exp̄ssaz similitudinez ad eū q renascit. sz potius ad grām q quaz renascit etiā q exp̄ssā habet similitudinē ad eum qui ī ea nascit que nihil aliud ē q cōgregatio fideliū. tōo renati ex aq̄ dicuntur filij ecclesie. nō filij aq̄ Per hāc eādem rōnē lūbric⁹ non ꝺz dici filij⁹ bomis q̄uis ex ipso nascať ꝓ hoc q nō ꝟ ad eū similitudinē. Et iō recte Aug. infringit illud ar/ Non oēs q̄
gumētū q illa ex dicūť alicuius filij. de
empla. hoc nascitur ex illo. ergo est filius eiꝰ illo nati sūt
b
quia filiatō plꝰ dicit q̄ natiuitas. Nam filiatio dicit ordinem cum assimulatione.

c Dicūtur etiam filij gehēne. nō ex illa nati sz in illā ꝓparati. Contra. ex hoc q aliq̄d ꝓparať ad aliq̄d p⁹ suū eē. vť potⁱ⁹ rōz p̄ris q̄ filij in se habere. ḡ vť q potⁱ⁹ debērēt vocari p̄res gehenne q̄ filij. Rº. dom̄. q dupliciter ꝟ ꝓpetatē filij⁹ respectu patris. Uñ attēditur quantuz ad emanatōez. t altera q̄tū ad possessionis hereditatē. et ꝑma ātecedit. t scḋa subsequitur. Et filij gehēne dicūtur nō rōne ꝑme ꝓpetatis. sz rōe secūde ad quā ꝓ

parātur ꝑ aliq̄ assimulatōnem in ꝑuersis actibus in q̄/
bus imitant diabolum cui⁹ habitatio est gehenna.
d Diuīa gratia corporaliter replet⁹. Contra. si enī
gratia nō fuit in corpore sed spiritu. nō videtur ꝙ fuerit
repletus corporaliter sed spiritualiter. R⁹. dd̄m. ꝙ
4 hoc verbū quo
christus dicitur
repletus corpo
raliter gr̄a. tri/
pliciter exponi
tur Uno modo
dicitur repletō
corporalis ꝑ op
positionem ad
vmbram figure
Ueritas enīz se
habet ad figurā
sicut corpus ad
vmbraz. Unde
repletus corpo
raliter dicitur.
id est vere nō tā
tum figuratiue
Alio modo po
test expōi vt di
catur corporali
ter repleri. qꝛ ip
suz corpus fuit
in vnitatem ꝑ/
sone assumptū.
Unde ꝑ corpo/
ralem repletio/
nez intelligim⁹
perfectam cor/
poris et gratui/
tam anime vni/
onem. Tertio⁹
potest exponi.
vt dicatur cor/
poraliter reple/
tus per similitu
dinem ad tripli
cem dimensio/
nem. Quia dei/
tas fuit in chri/
sto per essentiā
sicut in omnib⁹
creaturis. ⁊ ita
per modum lō/
gitudinis. Et ꝑ
gratiam sicut ī
omnib⁹ sanctis
et sic per modū
latitudīs. Et ꝑ
vnionem. et sic
ad modum pro
funditatis. Et
istud tactum fu
it plenius ī p̄n/
cipio. li. distin.
xxxvij. e Natus de spiritusancto. quia eum fecit.
Contra. Hoc enim non habetur in simbolo. sed con/
ceptus est de spiritusancto. natus ex maria virgine.
Queritur ergo. quare magis attribuitur conceptō spi

ture humane susceptiōe fieret
qd̄āmō ipa gr̄a ipi hoī naturali
ter qua nullū possit admittere
peccatū. q̄ gr̄a iō ꝑ spm̄sctm̄ est
significata. qꝛ ipe ꝓprie sic ē de
us vt sit etiā dei donū. Per h̄ ḡ
ꝙ de spūsctō esse natiuitas xp̄i
dicit. q̄d aliud q̄ ipsa gr̄a dei de
monstratur qua homo mirabi/
li ⁊ ineffabili modo verbo dei ē
d adiunct⁹ atq̄ cōnexus. ⁊ d diui/
na gratia corporaliter replet⁹.
Addit aliā explanationē p̄/
dictorum ꝑm aliū modū Aug.
in ench. f
Potest etiaz dici xp̄s ꝑm ho
e minem ideo e natus de spiritu/
sancto qꝛ eum fecit. Inquātuz
em̄ homo est ex tempe factus ⁊
f vt ait apl̄s. f Conceptus ergo ⁊
natus de spūsancto esse dicitur
nō ꝙ spiritussanctus fuerit vir/
gini pro semine. nō em̄ de sub/
stantia spiritussancti semen ꝑt⁹
accepit. sed quia per gratiam
dei ⁊ operationem spiritussan/
cti de carne virginis est assum/
ptum quod verbo est vnitum.
Et in euangelio ꝑm hanc intel
ligentiam legitur de maria ꝙ
inuenta est in vtero habens de
spiritusancto. Cuius dicti ratio
nem Ambrosi. insinuans in. iij.
libro de spiritusancto. ait. Qd̄
ex aliquo est. aut ex substantia
aut ex potestate ei⁹ est. Ex sub
stantia sicut filius. qui a patre
vel ex patre. ⁊ spiritusancto q̄
a patre ⁊ filio procedit. ex pote
state autem sicut ex deo omnia
Quomodo ergo in vtero ha/
buit maria ex spiritusancto. Si
quasi ex substantia. ergo spiri/

tus in carnem ⁊ ossa cōuersus
est. non vtiq̄. Si vero quasi ex
operatione et potestate eius
virgo concepit. quis neget spi
ritumsanctum dominice incar
nationis autorem.

De cōceptione christi in cō/
paratione ad virginem. quare
scilicet apostolus dicat christuz
factum cum nos eum esse fate/
mur natum. g
Sed queri potest cum nos
saluatorem natuz profiteamur
cum apostolus eum factum di/
cat ex semine dauid. Et alio lo/
co factum ex muliere. cum ali/
ud sit fieri. aliud nasci. Aliquid
ḡ significaui hoc dicto. Quia
enim non ab humano semine
congregata est caro domini in
vtero virginis. et corpus effe/
cta. sed effectu et virtute spiri/
tussancti. ideo apostolus dicit
factum non natum. Aliud est
enim semine admixto ⁊ sangui
nis coagulo generare. Aliud
est non permixtione sz virtute
procreare. Possunt enim ho/
mines generare filios sed non
facere. Ecce quare dicit apo/
stolus factum ⁊ non natum. ne
eius scilicet natiuitas que fuit
sine virili semine. nostre similis
putaretur que conficitur semi
num commixtione. Ideo autē
cum factum diceret apostolus
addidit. ex semīe dauid. ⁊ quia
si non intercessit semen homi/
nis in conceptione virginis. ta
mē quia ex ea carne xp̄s forma
tus est que constat ex semine.
recte dicitur quia factus est.

ritui sancto q̄ natiuitas.. R⁹. dd̄m. ꝙ vtrumq̄ p̄t at 5
tribui vtriq̄. in simbolo tamen magis attribuitur ipsa
conceptio spirituisācto q̄ natiuitas. propter sanctifi/
cationem que fuit in ipsa conceptōne. Et quia nomen
natiuitatis plus appropinquat ad actum generati/
onis. ⁊ ipsa cō/
ceptio ad fabri/
cationez corpo
ris. vnde magis
proprie dicitur
concept⁹ de spi
rituscō. hec enī
prepositio de te
netur ibi nō ma
terialiter nec sb
stātialr. sz pote
statiue. Et ipsa
conceptō potis
sime scōspūi hz
attribui. ⁊c.
f Cōcept⁹ ḡ ⁊
nat⁹ ⁊c. Innuit
magister ꝙ chri Ro. j.
stus conceptus
est de spiritusā
cto quia ꝑ gra/ Gal. iiij.
tiam dei et ope/
ratōnez. ⁊c. Si
enim hec est ra/
tio. videtur pa/
ri rōe ꝙ spūssan
ctus eū genuit.
⁊ h̄ ꝓbat ꝑ glo.
Math. iij. Po
tēs est d̄s d̄ lapi
dib⁹. ⁊c. In h⁹
rei testīoniū d̄s
genuit de sara fi
liū. ḡ vr̄ ꝙ mlto
forti⁹ possit di/
ci ꝙ gn̄auit fili/
um de v̄gīe ma/
ria. si cōcepit de
spūscō. R⁹. dd̄. 6
est ad h̄ ꝙ sic ī se
q̄nti ca. hr̄. Dif
fert gn̄are ⁊ fa/
cer̄. qꝛ facere d̄t
opatōnē v̄tutis
effectīe. siue cau
se efficiētz. maxi
me ꝑ volūtatez.
Generare v̄o d̄t
ꝓductōnē alic⁹
ꝑ modū nature
maxīe cū attēdi
tur q̄ntum ad de
ductōz rei ī esse.
⁊ iō non cōcedit
aliq̄ mō ꝙ ipsū
genuit. qꝛ ip̄m formauit ex virgīe ꝑ volūtatē ⁊ grām. n̄
ꝑ naturam. Quia v̄o obijcitur d̄ glo. debet exponi cau
saliter. deus genuit filium de Sara. id est fecit vt Sa/ 7
ra filium gigneret. locutiones autem improprie non

sunt extendende.

AD intelligentiã autẽ huius ptis incidit hãstio de cõceptõne xpi ãztũ ad tria. Primo enĩ querit de ipa cõceptõne in compatõe ad spiritũ sanctuz efficiẽtẽ. Scõo de ipa ãztũ ad grãm interueniẽtẽ. Tertio de ipa ãztũ ad ẏginẽ cõcipiẽtẽ. Hec ei tria tãgit magister i littera. Circa pmũ qrũtur tria. Primo querit. vtrũ filiꝰ di incarnatõ vel cõceptõ appropriari debeat psone spũssancti. Scõo querit. vtz spũssancti filiꝰ debeat filiꝰ appellari. Tertõ querit. vtz xps possit dici filiꝰ trinitatis.

Questio I a

Utrũ filiꝰ di incarnatio debeat appropriari patri. an spũsco. Et q̃ pri. vr. xpi incarnatio vel cõceptõ nõ est aliõ ãz filiꝰ missio. Sz filiꝰ missio magis cõpetit patri ãz spũsco. ḡ pari rõe et incarnatõ z cõceptõ. Itẽ filiꝰ incarnatõ nõ est aliõ ãz eiꝰ dõatio. Vñ i eiꝰ natiuitate cãtamꝰ. filiꝰ datus ẽ nobis. Sz donatõ maxime cõpetit pri. Iuxta illõ Joh. iij. Sic dꝰ dilexit mõm vt filiuz suum vnigenitũ darz. ḡ vr. q̃ cõceptõ dz appropriari pri nõ spũsco. Itẽ ãnũciatõ cõceptõis filiꝰ di fcã est p ãgelũ gabrielez. q̃ est fortitudo dei. sz fortitudo siue potẽtia appropriat pri nõ spũsco. ḡ pari rõe z incarnatõ. Itez potẽtia diuĩa maxime mãifestat i operatõe illa. cuiꝰ extrema distãt distãtia maxima siue infinita. sz filiꝰ di et creature est infinite distãtiũ. vnde ḡ in operatõe illa est potissime diuine potẽtie manifestatõ. sed hmõi opꝰ appropriat pri nõ spũsco. ḡ nõ cõceptio Sz cõtra. q̃ debet appropriari filio. vr Opꝰ cõceptõis ptinet ad opus reparatõis. Sz opꝰ reparatõis pertinet ad ẏbũ. ḡ z ipa cõceptio. Itẽ ei ppe formatõ carnis attribuit cui attribuitur assũptio. sed carnis assũptio attribuit soli ẏbo. ḡ vr. q̃ soli ei debeat appropriari ipa cõceptõ Itẽ ei psone potissime dz appropari carnis cõceptõ ex tpe cui potissime cõuenit cõceptõ ex eternitate. sz hec est persona filiꝰ hm q̃ dr Prouerb. viij. Nõdũ erãt abyssi z ego iã cõcepta erã. Itẽ opꝰ qõ ẽ maxie diuĩe sapie mãifestatiuũ persone filiꝰ dei ẽ appropriãdũ. sz tale ẽ incarnatõis mysteriũ. qz sic dr i Job. Prudẽtia ei percussit superbiaz. vr ḡ q̃ cõceptõnis sacramẽtũ filio di sit appropriãdum Sed ↄ hoc ẽ auctas i symbolo. Cõceptꝰ est de spũ scto. nõ dr de pre vel filio. Et luce. j. Spũssc̃us superueniet in te. Itẽ Matth. j. Qõ ei i ea natũ ẽ de spũscto est. Itẽ rõe. eo q̃ opꝰ incarnatõis manifestatiuuz ẽ diuĩe bõitatis z charitatis. sed ẽ appropriat spũsco. ḡ. nẽ. Rꝰ. dõm q̃ opus incarnatõis manifestatiuũ ẽ diuĩe potentie. sapiẽtie z bonitatis hm diuersas cõditõnes in ipo repertas. Cõtingit enĩz loqui de ipo ẽtum ad ipa vnibilia z quantum ad vnionis modum. z quantum ad vnionis fructũ. In cõparatõe ad vnibilia inter que est infinita distãtia mãifestat diuĩa potẽtia. In cõparatione ẽo ad vniõis modũ cõgruẽtissimũ ꝑut competebat ad humanũ refhediũ manifestat dei sapia. In cõparatõe ẽo ad fructũ siue effectũ cõsequẽtẽ quo scobtulit deo et pri i odore suauitatis. mãifestat diuĩa bonitas. mia. et charitas. Et ẽ est qõ dicẽ Dam. Mõstrat simꝰ in incarnatõe bonitas. iusticia. z sapia dei. Bonitas q̃dẽ. q̃ñ deperit ẋpũ plasmatis infirmitatẽ. sed viscera eiꝰ cõmota sũt ipo cadẽte. Manũ porrexit iusticia. qñ hoie victo nõ aliũ fecit vincere tyrãnũ. Sapia. qñ inuenit aponã. i. difficilis solutõnẽ decẽtissimã. Oñ ḡ i incarnatõis opere hm cõsideratõnes diuersas cõuenit inuenire appropriata trib⁹ psonis valẽ excellẽter et ꝓcipuẽ Dic ẽ q̃ cõceptio cũ sit opꝰ trium psonarũ. appropari ꝑt trib⁹ psonis hm diuersas cõsideratões. sicut obiẽdunt rõnes q̃ pri inducte sũt Scẽptura tñ magis appropriat spiritui sco. ãz alicui triũ psonarũ. Et hoc duplici rõne vicz ꝓpter erroris exclusionẽ. z propter veritatis manifestationẽ. Propter erroris exclusionẽ. q̃ in conceptione humana cõsueuit se immiscere fedit⁹ cõcupia ac ꝑ hoc originalis culpa. Ne illud ḡ dicat fuisse in cõceptõe christi. dicit cõceptus fuisse de spũsco. ad excludendũ carnalẽ cõmixtõez. Dicit etiã cõceptus fuisse de spũsco. ad excludẽdũ cõcupiẽ fedit⁹. Alia vero rõ ẽ propt̃ ẏtatis manifestatõnẽ. Illud enĩ qõ maxime ꝑparauit virginẽ ad filiũ di cõceptõnẽ fuit amor diuꝰ. Vñ quẽadmodũ mulier cõcipit ꝑ viri delectatõnẽ z ipius adhesionẽ que ẽ cũ desiderio z amore virtutis generatiue. sic bta virgo ꝑpter amoris singularitatẽ. singulariter cõcepit deũ et de deo. et ideo cõcepisse dr de spũsco. Et hãc rõem assignat Hug. de sco victo. in quodã suo li. vbi sic dicit. Cõcepit virgo maria de spũsancto nõ q̃ ex spũssancti substãtia semẽ ꝑtus accepit. sz q̃ per amorẽ et operatõnẽ spũssancti ex carne virginis diuꝰ partui substãtiã ministrauit. Nã q̃ amore singulariter in corde ardebat. iõ i carne eiꝰ mirabilia faciebat. cuius dilectõ q̃ in corde nõ suscepit sociũ. operatõ in carne illiꝰ nõ bẽbat exẽplũ. Et sic patet q̃ ꝓpter erroris exclusionem et veritatis manifestationẽ. incarnatõ filiꝰ dei potissime appropari dz spũsco. Et propter has rões duas frequẽter in scẽptura fit appropriatio sicut ostẽsuz fuit in li. j. Ex his aũt manifesta ẽ resp̃sio ad obiecta. q̃ verũ cõcludũt hm diuersas vias. q̃ incarnatõis mysteriũ diuersis de causis ꝑt appropari cuilibet triũ psonarũ. Si ꝯs aũt ex his velit arguere q̃ incarnatõis opus magis debet appropari pri vel filio ãz spũsco. ad oia ẽ vna resp̃sio. qz ꝓcedũt ex insufficiẽti. z peccãt hm cõsequẽs. qz vna sola rõ nõ sufficit appropari vni soli psone vbi respectu alterius psone reperitur rõ maioris cõgruẽtie. z sic est i ꝓpõsito Ille tñ due rões qua fũdãtur spa hoc q̃ filiꝰ dei incarnatõ nõ est aliud ãz missio. z cõceptio nõ est aliud ãz incarnatõis assumptio. nõ valẽt. qz missio ãz assũptio importãt relationez. que ꝓpẽ ꝑt respicere psonã patris et filiꝰ. sed cõceptõ dicit affectũ et opatiõnẽ que cõis est tribus psonis. z appropriatur spũsco ex causis ꝓdictis ãz alie rões cõgruẽtie possint assignari siue q̃ nomiato spũsancto intelligãtur alie psone q̃ est amboꝝ veritas z cõio. sic Augꝰ. explanat i littera siue q̃ i incarnatõe fuit copiosissima diuine bonitatis effusio. z sic spũsco appropriat cõceptio. tũ rõe ꝓpriꝰ. q̃ ẽ amboꝝ vnitas. tũ rõe appropriati que ẽ amboꝝ bonitas. Ex his aũt satis patet ꝑtñsio ad obiecta.

Questio II b.

Utrũ xps possit dici filius spũssancti. Et q̃ sic. vr. quia Dam. dicẽ. Descẽdit i virgiẽz vbũ. i. tanãz stipõ. i. semẽ sed qõ cõpat ad alicuꝰ generatõz mediãte semine hz rones ꝓpis. Si ḡ hoc mõ opatus ẽ spũssanctꝰ. vr dr Dam. ḡ ẽ prẽ eiꝰ. Itẽ pr dr q̃ deducit rez ad cẽ. ḡ q̃ magis deducit rem ad cẽ magis debet dici pr. ḡ si spũssc̃us magis opatus ẽ ad ẏbũ q̃ caro xpi. pducerẽt in cẽ ãz aliqs pr respectu ꝓpis creãde. vr q̃ xps sit filius spũssancti loquẽdo ꝓpe. Itẽ spũssc̃us cũ ẏgie opatus est filiꝰ xpi cõceptõez nec minꝰ operatꝰ ẽ spũssc̃us ãz ẏgo. sed multo amplius. si ḡ xpũs dr filiꝰ virgis. z virgo dr eiꝰ mr. vr q̃ multo fortiꝰ debet spũssc̃us dici eiꝰ pr. Itẽ oẽ qõ ẽ de aliquo ꝓmodũ cõceptõis hñs similitudinẽ sube cũ illo dr eiꝰ pr. sz xps cõceptꝰ est de spiritusancto. z similis est in substantia cum illo. ergo christus est filius spũssancti. Itẽ. quicũãz habet gratiam spiritussancti. hoc ipo est filius eiꝰ. sz

christus ab instanti cōceptionis habuit gratiā excellē-
tissimā spiritussancti·g̃ videt q̄ filiatio conueniat xpo
respectu spiritussancti·Sed cōtra Christus nullus est
filius nisi natura·sed solꝰ pr̃is vel mr̃is ẽ filiꝰ p̄ naz
nō g̃ spūssci·Jtē filiatō respicit ypostasim·sz ypostasis
filij dei nullo mō bz opari ad spūmscm̃ i bitudine filia-
tōnis·imo potiꝰ i bitudie p̄ncipij·g̃ silr fm̃ ẽ dicere·q̄
xps sit filiꝰ spūssci·Jtē si xps ẽ filiꝰ spūssācti·g̃ spūssan
ctus ẽ pr̃ xpi·7 ōs pr̃ ẽ pr̃ xpi·g̃ duo pr̃es i ẽnitate·Jtē
si xps ẽ filiꝰ·ss·q̄ opatꝰ ẽ eiꝰ cōceptōez·g̃ pari rōe xpūs
est filiꝰ suꝰ·sz b̄ nec rō nec fides admittit·q̄ eadē res se
ipaz gignat·q̄ idē sit pr̃ 7 filiꝰ sibi·g̃ si xps ñ est filiꝰ su
pari rōne nec spūssctus pr̃ eiꝰ·Jtē ad h̄ ẽ auctoritas aug·
quā pōit mgr̃ i li°a·Quis dicere audebit xp̃m eē filiū ss·
cū b̄ ita sit absurdū vt nulle fideliū aures h̄ valeāt susti
nere·Videt g̃ tāq̄ hereticū dicere spūmscm̃ eē pr̃ez xpi·
R°·dō·q̄ absq̄ dubio ista locutō ñ admittit·nec est ad
9 mittēda·tū ppt̄ vitādū errorē circa generatōz tpalem·
tū circa gnatōz eẽnā·Ad vitādū errorē circa generatō
nē tpalē·q̄ fm illā ōs xps cōceptꝰ de virgie 7 spūsctō·si
diceret spūssctus eiꝰ pr̃·sicut ℞ndo eiꝰ mr̃·iā videret ex h̄
xps natꝰ eē de maria 7 ss·sic nascit̄ ples ō mliere 7 viro
g̃ si b̄ fm̃ ẽ·q̄ ples ptē accipit a pre·ptē a mr̃e accipit i
q̄ assimilat pr̃i 7 mr̃i i eadē forma 7 natā·7 b̄ nō ẽ repire in
xpo q̄tū ad eiꝰ cōceptōz·imo soli mr̃i assimilat i natā assū
pta nō bz admitti xp̃m eē filiuz ss·sz soliꝰ ℞ndet mr̃is·ad
mānifestādā et kuādā ẽnitatē 7 p̄fectē tpalē gnatōnis·
Sumit etiā rō ex pte gnatōis eterne·q̄re catholici talē
fmonē nō admittāt·ne cōfusio fiat eẽnaz relatōnū 7 p
petratū·Un̄ cū ppe sit plone pr̃is gnate respectu plone
filij·nullatenꝰ admittit xpz eē filiū ss·i q̄ nō ẽ alia plona
vl ypostasis q̄ illa quā pr̃ ab eẽno genuit·iō ppt̄ vitan
dos errores tā circa gnatōz tpalē q̄ circa eternā·nō re
cipiūt theologi p̄dictā locutōz·Un̄ cōcedēde sūt rōnes
10 ad p̄dictā ptē·Ad illō q̄ ob̄z p̄mo ō Dam̃·q̄ ebū ōi de
scēdit i ẽginē ad modū semis·dō·q̄ semē i se bz dupli-
cē ppetatē·Una i b̄ q̄ hz i se vim actiuā·Altera in hoc
q̄ agit p ducēdo similē i forma 7 natā·Dam̃·g̃ assumit
silitudiez semis ad opatōz ss·rōe p̄me ppetatis ñ secūde·
Cū ℞o assumit q̄ opatō ad modū semis fac̄ p ductiuz
p̄ncipiū hr̃e bitudinē vel silitudinē pr̃is·h̄ intelligitur
rōe secde ppetatis·Ad illō q̄ obiicit·q̄ pr̃ ē q̄ p ducit rē
11 ad ee·dō·q̄ ista nō ẽ tota rō pr̃is·q̄ncē ẽ q̄ cōueniat i
natā 7 forma·sz ss·ñ cōuēit cū xpo i natā 7 forma bz quā
12 p ducit ipm̃ ad ee·Ad duo obiecta sequētia pz rnsio p
tā dcā·Qđ enī op̄ōit q̄ ebo ōs mr̃·g̃ 7 ss·pr̃·dom̃ q̄ ñ
est silr·q̄ ebo cōformat xpo i natā fm quā cōceptꝰ ẽ ex
pte·spūs āt scūs q̄tūs xpo sit silis i natā·nō tñ ciꝰ ēpn
13 cipiū fm illā·7 iō nō cogit rō tertia nec q̄rta·Ad illud
āt q̄d opponit ō gra·dō·q̄tūs de alijs hoibus cōcedi
possit q̄ sint filij ss·ppter grām quā ipi suscipiūt imedi
ate q̄ i filioz ōi adoptionē assumūtur·tñ circa xp̃m nō
bz locū ppt̄ vnionē q̄ nō tñ facit illū hoiem eē filiū dei
p grām·sz filiū ōi p naturā·Et iō nō sic cōcedit de ipo q̄
sit·ss·filiꝰ·sic cōcedit de alijs hoib9. Questio III c
Utz xps possit dici filiꝰ ẽnitatis Et q̄ sic vr̃ Lāc·Deu·
Nūqd nō ipe ẽ pr̃ tuꝰ q̄ po·7 se·rē·sz h̄ totū p̄t dici de
xpo rōe nate assūpte·7 fm illa tria ōs eē filiꝰ totꝰ trini-
tatis·cuiꝰ ẽ possidere·facere·7 creare·g̃ vr̃ q̄ h̄ xpo sat̄
catholice possit attribui·Jtē Ro·viij·vt sit ipe p̄mo
gēit9 i multis frib9·Blo fm illō q̄d dixit ẽ nō bz frēs
fm illō q̄d p̄mogenit9 ẽ·frēs dignat9 ẽ vocare oēs·si g̃
frēs sūt eiusdē pr̃is·et sūt filij totꝰ trinitatis·vr̃ q̄ et h̄
xpo cōueniēter possit attribui·Jtē q̄ncūq̄z aliq̄ se hñt p
ondifferētiā ad aliquā opationē·fm illā opatōz cōcm 7
vnifōmē recipiūt devoiatōz·sz tota trinitas opata est
i carnatōis mysteriū·g̃ si p̄sona pr̃is ōz ee pr̃ xpi·ñ solū
q̄tū ad deitatē sz etiā q̄tū ad hūanitatē·vr̃ silr q̄ tota
trinitas possit dici pater·Jtē q̄uis i trinitate vnꝰ solꝰ
sit pater ppt̄ eternā generatōz·tñ ex pte ppt̄ effectꝰ tpa
les tota trinitas ōz ee pr̃·7 p̄sona pr̃is ōz nō solū pater
filij·sz etiā aliaz rez·its q̄ nullo p̄iudicat̄ ppetari filiū
g̃ cū filiꝰ ex pte naturā sumpserit·7 eq̄lez 7 vnifōmē bz
cōpationē ad totā trinitatē·vr̃ q̄ sic q̄tū ad diuinā na-
turā ōz ee filiꝰ pr̃is·ita fm hūanitatē sit filiꝰ totꝰ trini-
tatis·Jtē in xpo triplex ẽ suba·scz·supma·media·7 in-
fima·Supma scz diuina·media scz aia·7 infima scz cor- 14
pus·Sz xps rōne nature supme ẽ filiꝰ alicuiꝰ scz patris
dei·rōne nature infime filiꝰ alicuiꝰ scz matris ex q̄ traxit
carnē·g̃ 7 rōne medij filiꝰ alicuiꝰ erit·sed media scz aiāe
est a tota trinitate eq̄liē·g̃ vr̃ q̄ filiꝰ totꝰ trinitatis dici
possit·Jtē nō est maior ofusio in ppetatib9 ex cōpatice
alicuiꝰ ppetatis ad plura·q̄ si de eodē dicant duo oppo
sita·imo multo minor·sz de xpo vere 7 catholice dicunt
duo oppositā rōne duplicis nature mortalis 7 īmorta-
lis·passibilis 7 impassibilis·g̃ multo fortiꝰ rōne nature
assumētis pōt dici filiꝰ pr̃is·7 rōne nature assumpte fi-
lius totiꝰ trinitatis·Sz ℣. Aug. de trini. ij. Jesus nec q̄
suꝰ nec trinitatis filiꝰ dici pōt·g̃ nō pōt dici filiꝰ trini-
tatis·Jtē filiatio ẽ ppetas plonalis·vñ respicit ipostasim·sz in xpo est vna sola plona 7 ipostasis q̄ nō pōt di
stingui a tota trinitate fm illiꝰ relatōis habitudinē·g̃ ñ
videt q̄ dici possit filiꝰ trinitatis·Jtē xps nō tñ est filius sz filiꝰ vnigenitꝰ·fm q̄ ℣. Joh. j·Vidim9 gloriā eius
q̄si vnigeniti a pre·sz trinitas nō bz aliquē filiū vnige-
nitū·cū eq̄liter cōpet ad oēs·g̃ nō vr̃ q̄ xpus possit dici
trinitatis filiꝰ·Jtē filiatio p̄supponit generatōz·gene-
ratio aūt dicit q̄uenientiā in natura·7 distinctionē i sup
posito·sz h̄ impossibile ẽ repire in xpo nec fm diuinam
naturā nec fm humanā·g̃ nullatenꝰ ẽ concedēda locutio
p̄dicta·R°·dō·q̄ apud theologos fm cōem vsuz nō ad
mittit̄ ista locutio xps ẽ trinitatis filiꝰ·7 huiꝰ rōnē assi- 15
gnant diuersi diuersimode·Quidā ei dicere volueruṇt
q̄ h̄ est ppter ppetratē filiatōis q̄ respicit plonā 7 ipo-
stasim·7 qm̃ ipostasis filij dei siue plona eterna ẽ·nec bz
originē a tota trinitate sz solū a plona pr̃is·hinc ẽ q̄ q̄-
uis in xpo sit repire hūanā naturā a tota trinitate crea-
tā·nō est tñ concedendū xp̃m eē filiū totiꝰ trinitatis ppter
repugnātiā q̄ repta ẽ in ipostasi·h̄ est in plona q̄ est eter
na·Sz si rō ista interiꝰ cōsideret·nō vr̃ magne efficacie
q̄tūs ipostasis xpi sit eterna·nihil tñ impedit ipsuz
dici filiū virgis rōne nature assumpte·Si g̃ illi ipostasi
si innasci pōt filiatōis bitudo in cōpatōe ad mr̃em ex q̄
natura tracta est·q̄re nō pt innasci respectu totiꝰ trini-
tatis a q̄ facta ẽ·7 iō ex pte ppetatis filiatōis·7 eterni-
tatis ipostasis·nō vr̃ efficax rō posse sumi ad repudia-
tionē p̄dicte locutiōis·Et iō est aliꝰ modꝰ dicēdi q̄ p̄di-
ctus fmo nō recipit·q̄ appropinq̄t errori·Nā xps cuz
sit filiꝰ vnigenitꝰ dei pr̃is·nō recipit q̄ sit filiꝰ trinitatis
similit̄·ppt̄ h̄·q̄ talis locutio appropinq̄t errori salbel
lij·q̄ posuit ppetratē pr̃is cuilibet triū plonaz q̄uenien-
ter posse attribui·Nō recipit etiā q̄ similiꝰ totiꝰ trinita-
tis per creationem·quia talis locutio appropinquat er
rori arrij·qui posuit xp̃m esse puram creaturam·Non
recipitur etiam q̄ sit filius totius trinitatis per gratiam·quia talis locutio appropinquat errori nestorij·q̄
posuit in xpo duas naturas 7 duas plonas·diuinam
scz 7 humanā·Et q̄tuz ad humanā plonā dicit xp̃m fi-
liū dei p grām·g̃ sermo p̄dictꝰ oīno erroris ipietati ap-
propinqt·7 iō respuit ab his q̄ piti sunt in sacra scr̄tu-

ra. Ūñ rōnes ad hāc ptē ꝺcedēde sunt. ꝯtus nō multuꝫ
16 cogant. Ad illud qꝺ oponiť ꝙ tota trinitas possedit
ť fecit ť creauit ſm humanā naturā. ꝺō. ꝙ alios hoies
ſimplr fecit trinitas ſm oēm ſui naturā. xp̄m āt nō ſim/
pliciter ſꝫ oēm naturā fecit. qz ſm diuinā naturā eū so/
lus pater genuit. ť tō nō ē ſile de xpo ť alīs hoīb. Quā
uis em̄ alīq hoies possint dici creature dei. h̄ tm̄ de xpo ñ
17 recipiť. ſicut infra melꝰ videbiť. Ad illud qꝺ oponiť ꝙ
nos sumꝰ fratres xp̄i. ꝺōm ꝙ er h̄ nō ſequtur ꝙ xps sit fi/
lius tonꝰ trinitatiſ. ſꝫ ꝙ nos dicamur filij dei p̄ris p euꝫ
ꝯtus nos p gr̄am. ipe ꝺo p naturā sic dicit Hreg. ſup il
18 lud. aſcēdo ad p̄rem meū ť p̄rem vr̄m Joh. xx. Ad illꝺ
qꝺ oponiť ꝙ tres ꝓsone se hñt ad ꝓsonā assumptā p in
differētiā. ꝺōm ꝙ verꝫ ē. ſꝫ nō sic se hñt p indifferētiā re/
ſpectu ꝓsone assumēntis. qz aliā habitudinē hꝫ ad ꝓsonā
p̄ris. aliā ad ꝓsonā spūſcti. Cū aūt ꝺr xp̄s ē filiꝰ dei pa/
tris. h̄ magꝭ ꝺr respectu nature assumēntis ꝯ assumpte.
qꝺ pz. qz ꝺr filiꝰ p̄ris vnigenitꝰ ť naturaľ. ť tō rō illa nō
19 cogit. qz ab insufficiēti procedit. Ad illud qꝺ oponiť
ꝙ pater nō ꝺr p̄r tm̄ respectu filij. ſꝫ etiā respectu aliox
qz est cā ť ꝓncipiū er tpe. ꝺōm ꝙ sic̄ pater q tpaliť ali/
q̄s adoptat ꝺr eos p̄r ex tpe. sic etiā xps p generationez
tpalē pōt dici filiꝰ virgīs. nō tm̄ pōt ꝺcludi ꝙ sit filiꝰ to/
tius trinitatiſ. Nō em̄ est sile. Nulla ei ꝺfusio ꝑpetatuꝫ
incurriť. nec a iqō v̄itati fit p̄iudiciuꝫ. aut error in aliq̄
20 appropinqt. Si dicať p̄r ē p̄r filij saltē p generationē.
ť alioꝝ p creationē. nō sic āt xps ꝺr filiꝰ ē toti⁹ trinitatiſ.
Nā si intelligať p generatoꝝ. incurrim⁹ in errorē sabel/
lij. Si p creationē. appropinquam⁹ errori arrij. Si so/
lū p adoptiōis gratifi ationē. errori nestorij. Ad illud
qꝺ oponiť de natura supīma. media. ť infima. iā pz rñ/
ſio p ꝑdicta. qz cū illa sit creata. ñ recipiť circa xp̄m filia
tio aliq̄ rōne illa. Pōt tm̄ dici ꝙ nō est sile de subīs ex/
tremis ad mediā. qz tū rōne diuie subē. tū rōne carnis.
genitꝰ est ť assilat suo ꝓncipio ꝓducēti. scz p̄ri ť m̄ri. pa
15 tri in diuinitate. ť m̄ri in hūanitate. nō sic āt est de rōne
21 aīe. ť tō nō est sile. Ad illud qꝺ vltimo obr de ꝑpetati
bus absolutiſ ꝙ nō faciūt ꝓfusionē. ꝺō. ꝙ nō est si ē. qz il
le ꝑpetates ꝓncipaliť respiciūt naturā. vtpote eē passi
bilē ť mortalez. ſꝫ filiatio respicit ipam ipostasim circa
quā miſti fuerūt errores ꝙb⁹ ꝑdicta locutio vr̄ appropin
quare. ť tō ꝯtus ille recipiant a veteris catholicī tāꝯ
catholice. h̄ respuiť tanꝯ aduersaria fidei xp̄iane.

Quēadmodū ꝓmiť de ꝑceptōe xp̄i in cōpatione ad
gr̄az interueniētē. ť circa h̄ qrunť tria. Primo
ꝓmiť de gr̄a illa ī cōpatione ad merita ecclie. Se
cūdo in cōpatione ad meritū v̄ginis marie. Tertio ī cō
paratōe ad dignitatē nature assumpte.

Quēstio I ꝺ

Utrū xp̄i ꝑceptio vel incarnatio fuerit ex mera gr̄a.
an h̄ impetrauerunt patrū merita sctōz. Et ꝙ fuerit ex
mera gr̄a videť Apls ad Tyt. Apparuit beni. ť hu. sal.
n. nō ex op⁹ ius̄ticie. sed apparitio illa benignitatiſ et
hūanitatis ē filij dei hūanatio. sic̄ in ꝙ. dicit. Cū beni/
gnus ť humanꝰ ꝺr nr̄ apparuerit. ꝯ vr̄ ꝙ filij dei hūa/
natio nō fuerit n ediātib⁹ nr̄is meritis. Itē sup il ud pſ.
Respice in testa. ſ. tu. glo. Meminerūt ꝓmissiōis. qz
merita ꝺfecerūt. ť loqtur de ꝓmissiōe incarnatōis. ꝯ tē
Itē p eo qꝺ p merita acq̄riť nō tātū tenemur ad gr̄aruꝫ
actōes. sic̄ p eo qꝺ gratiſ ꝺat. ſꝫ de xp̄i donatōe tenemur
ad oīmodas gr̄arū actōes. ꝯ vr̄ ꝙ illā nō impetrauerūt
merita ecclie. Itez qꝺ eī fundamētū totiꝰ meritī ecclie
meritis eiꝰ nō pōt reddi. ſꝫ xp̄i incarnatio ē fundamētū
totiꝰ meritī ecclie. qz p ipm q̄tquot sunt recōciliati sunt
dco ť p̄ri. nec aliq̄s saluať nisi p eū. ꝯ ñ vr̄ ꝙ incarnatio
xp̄i p merita patrū siue ipiꝰ ecclie poterit impetrari.
Sꝫ ꝺ. sup illꝺ pſ. Propť miseriā inopū ť ge. pauperꝫ.
glo. ibi exurgā. id ē. mittā filiū ꝓpť gemitū pauperū. q̄
p malis gemūt. ť petīs ꝺterunť. nā aliť nō essent digni
auxilio. ꝯ si ꝓpť gemitū facti sunt digni missiōe filij dei
videť ꝙ incarnatio siue filij dei ꝑceptio coꝝ meritiſ im/
petrata fuerit. Itē q̄ mereť p̄ncipale. mereť ť accessoriū
ſꝫ incarnatio filij dei fuit ordinata ad nr̄am glorificatio
nē. ſꝫ nr̄am glorificationē potuerūt sctī mereri. ꝯ ꝑce/
ptionē xp̄i. Itē q̄ mereť qꝺ maiꝰ ē. mereri pōt etiā quod
minꝰ est. ſꝫ maiꝰ ē nr̄a bñficatio ꝙ sit filij dei incarnatio
qz illud est finis istiꝰ. ꝯ cū meruerūt sctī p̄res suā beati/
tudinē. meruerūt ꝯ filij dei ꝑceptionē. Itē q̄ petit aliq̄d
in oꝛōne ex charitate pseuerāter pie ť ad salutē. mereť il
lud qꝺ petit. maxime cū talis rei petitio deo placet. sed
anteq̄ p̄res maxio desiderio petebāt filij dei incarnatoꝝ
ť h̄ pseuerāter pie. ť ad salutē. ť deo placebat ꝙ tale q̄d 22
petereť. ꝯ vr̄ ꝙ meruerūt filij dei incarnatoꝝ. Rñ. ꝺō.
ꝙ de bñficio incarnatōis sic̄ de aliis bñficiis diuinis lo
qui ē triplicit. vicz. ꝯtū ad subam vel ēntiā. ť ꝯtū ad
efficaciā. ť ꝯtū ad circūstantiā. Si loq̄mur de ipa ꝯtū
ad ēntiā. sic ꝺō. ꝙ illud bñficiū erat s̄ctoꝝ patrū me/
rita. ꝓpterea. qz nō est iuste retributōis. ſꝫ dignationis
eminētissime. ť nō sequtur merita hoīs lapsi. ſꝫ portꝰ est
fundamētū oīs meriti. qz nullꝰ deo placere potuit post
lapsuꝫ absq̄ fide istiꝰ bñficij. vel ī generali vel ī specia/
li. ť ſm hāc viā procedūt rōnes ť auctates ad p̄mā ptem
adducte. Si vo loq̄mur de bñficio incarnatōis ꝯtum
ad efficaciā. sic cū ei⁹ efficacia ecē ꝺupler. vicz. ꝙ ordīa/
bať ad liberatoꝝ a futurte culpe. ť a reatu carētie visiō/
nis dei. qꝺ mō cadit sub merito. qꝺ mō nō. Nā ꝯtuꝫ
ad liberatoꝝ a reatu carētie diuie visiōis ť captiuatōis
diaboli h̄ meruerūt sctī p̄res ť cadit sub merito. ꝯtum
vo ad ereptionē de statu culpe nō cadit sub merito. nisi
q̄s large sumat meritū ad meritū cōgrui ť cōdigni. Si
vo loq̄mur de bñficio incarnatōis ꝯtum ad tpis circū
stātiā. pōt ꝺcedi absq̄ calūnia ꝙ cadit sub merito pce/
dētis ecclie. Sctī em̄ p̄res flagrātissimis desideriis me/
ruerūt incarnatōis acceleratoꝝ. Jn q̄z ꝓsona dic̄ Esa.
lxiij. Utinā dirūpes celos ť descēderes ꝛc̄. Et sic̄ pz ꝙ
incarnatōis bñficiū ꝯtū ad ēntiā nō cadit sub merito.
Quantū vo ad tpis circūstantiā cadit sub merito sctō/
rū patrū. Quātū vo ad efficaciā mediaz. qꝺ mō cadit
sub merito. qꝺ mō nō. Et q̄m rōnes inducte ad p̄tē p/
mā currūt ꝯtū ad illud qꝺ est. siue ꝯtū ad excellētiā sui
in se oñdunt ipm nō cadere sub merito p̄cedēt ecclie. tō
sunt ꝺcedēde. Ad illud qꝺ ꝓmo obr in ꝺriū de glo. pſ 23
Propter miseriā inopū ť gemitū pau. ꝺō. ꝙ illa itelli/
giť de bñficio incarnatōis ꝯtū ad efficaciā mīe libatōis a
pena. sic̄ pz ex ipa lra. Si tu obꝺcias ꝙ deus nō citiꝰ incarna/
tus est ꝯ ꝺispoſuerat ab eterno ꝓpter merita patrum
dicendum ꝙ propter merita patrum deus preuiderat
se acceleraturum. ť sic fecit sicut preuiderat. Ad illud 24
quod oponiť ꝙ q̄ mereť ꝓncipale mereť ť accessoriū
ꝺōm ꝙ illud hꝫ instantiā qñ illud accessoriū nō solūmō
ꝓparat ad ꝓmū ſꝫ etiā ꝓparat ad meritū. Et q̄m ipius
incarnatio ꝓbebat sctis patribus viā mereꝺi p fidē ipi⁹.
hinc ē ꝙ illa ꝓpositio nō hꝫ v̄itatē in ꝓposito. Pōt etiā
am alio mō ꝑdicte locutōi instari. Nō em̄ hꝫ v̄itatē qñ
illud accessoriū nō necessario adheret ꝓncipali. ť tale ē
incarnatio filij dei. Potuit em̄ ꝺr alio mō gen⁹ hūanū
glorificare ť saluare ꝯ p filij incarnatoꝝ. ꝓpť h̄ nō sequť

q̄ sīsceti p̄res meruerūt sui glorificatōz. r xp̄i incarnati/
onē. ꝓsset tñ ꝺcedi q̄ ẽ tū ad efficaciā liberatōis. po/
tuerūt sceti p̄res mereri bñficiū incarnatiōis. nō tñ sum/
25 pliciter sicut pr⁹ oñsum ē. Ad illud qō obr. q̄ q̄ me/
rek qō mai⁹. merek r qō mi⁹. dō. q̄ p̄dicta ꝓpō instan
tiā hz in gl̄ia r gr̄a. q̄ gl̄ia cadit sub merito. gr̄a ꝓpo non
sic r instātiā pōt br̄e in ꝓposito. ꝓsset etiā rñderi p̄/
teremptōz assumptōis. cū em̄ assumit q̄ maior ē glorifi
catio ꝯ incarnatō. dō. q̄ ē falsuz. nisi glorificatio intel
ligak cū p̄suppone incarnatōis. vel nisi intelligak respe
ctu alicui⁹ p̄sone speak. vtpote respectu petri vel pauli
meli⁹ essē ē petro videre dm̄ in gl̄ia. ꝯ humanā naturā a
ꝺbo ee assūptā. simpl̄r tñ loq̄ndo meli⁹ ē filiū dei incar/
nari ꝯ petrū glorificari. q̄ filiꝰ dei incarnatio valet to/
ti generi hūano. petri glorificatio āt sibi soli. Et iō nō
seqk q̄ si aliqs p̄t sibi mereri suā glorificatōz. q̄ mereak
26 xp̄i ꝺceptionē. Ad illud qō opponit. q̄ q̄ petit pseue/
rāter. pie r ad salutē q̄ merek. dō. q̄ vez ē si petat p̄ se.
sz null⁹ petit q̄ filiꝰ dei assumeret se. r iō null⁹ ꝫ meruit.
petēdo tñ alīs merebanť vitā eternā sibi. r iō nō infru
ctuose oꝛabāt. ꝓsset etiā dici q̄ adhuc hz illud instāti
am qñ aīa gr̄eret a deo excellētiā gl̄ie petri q̄ eēt pue cha
ritat. nō ꝫ mereretk. q; ꝫ qō petit merita sua excedit. p
hunc modū in ꝓposito potest instantia inferri.

Questio II e

Utrū meruit btā v̄go xp̄m ꝺcipe. an fuerit ꝺceptio il
la solū ex munere gr̄e diuine. Et q̄ beata v̄go meruerit
xp̄m ꝺcipe oñditur p̄ illud qō dicit Lu. j. Beata q̄ cre/
didisti. qñ p̄ficient in te q̄ dicta sunt tibi a dño. sz an/
nunciata erat ꝺceptio a dño. g̃ ideo ꝺcepit q; credidit
sz ꝺstat q̄ fides siue credulitas nō fuit cā efficiens ꝺcep/
tionis. g̃ fuit cā meritoria. Itē in collecta q̄ ꝺr cōiter
ab eccl̄ia. Oīpotens sempiterne dē q̄ glo. vir. ma. coꝛ/
poris r aīam vt di. fi. tui ba. effici merek spūsctō coope
rāte xp̄ē. Ex ꝫ colligit q̄ beata maria meruit. r q̄ digna
fuit. g̃ meruit merito cōdigno ꝺcipe. Itē Bern̄. v. de cō
sideratōe ad euge. tangens illud Matb. xiij. Simile ē
regnū celoꝝ xp̄ē. dicit q̄ mulier fuit sapientia que fermē
to fidei beate virginis in incarnatione tria sata miscu/
it. nouū. antiquū. eternū. Nouū in anime creatione de
nihilo. Antiquū in assumptōe coꝛporis de natura ade.
Eternū in vnione diuinitatis. g̃ fides beate virginis
aliquo modo cooperata est in ista cōmixtione. sed non
quantū ad p̄incipiū solum effectiuū. g̃ per modū meri
ti. Item beata virgo aut habuit gratiā sufficientē p̄e/
parantem ipam ad conceptionē filiꝰ dei. aut nō. Si sic.
Sed gratia sufficienter p̄parās facit mereri illud ad
qō p̄parat merito condigni. g̃ videtur q̄ beata virgo
ex illa gratia meruit conceptionē filiꝰ dei cū ea bene vsa
fuerit. Si non. aut g̃ caruit illa gratia sufficienter p̄e/
parante. quia ipam nō potuit recipere. Aut quia eam
noluit deus vel nō potuit dare. sed nō quia nō potuit
deus vel noluit dare cum sit omnipotēs. r vellet sine
dubio sibi idoneum habitaculum p̄parare. sed quia
virgo nō potuit recipere. ergo multominus potuit fili
um dei concipere. ad cuius conceptionē gratia illa p̄e/
parabat. q̄ si oīa ista sunt inconuenientia. relinquit
primū videlicet q̄ beata virgo maria meruit conceptio
nem per gratiā sibi datam. Sed contra. Auguſt. in
enchi. r habetur in littera. Modus quo natus ē xp̄us
de maria sicut filius. r de spiritusancto nō sicut filius
insinuat nobis gratiam dei quā homo nullis p̄cedenti/
bus meritis in ipo exordio nature sue quo cepit eē ver/
bo dei copularetur. g̃ videtur q̄ nulla merita p̄cesserūt
conceptionē xp̄i vel incarnationē. Item maius est
meritum totius eccl̄esie ꝯ singularis p̄sone. ergo si
incarnatio nō cadit sub merito totius eccl̄esie. ergo nec
sub merito virginis marie. Item quod cadit sub me
rito non tenet plenerationem gratuiti. Nam si gra/
tia est ex meritis. iam nō est gratia sicut dicit Ap̄ls ad
Ro. sed filiꝰ dei incarnatio ad maximā pertinuit grati/
am. ẽm q̄ dicit Auguſt. ergo videtur q̄ eius concepti/
onem nō meruerit beata virgo maria. Item hoc est
inestimabilis dignationis q̄ filius dei eterni. efficiak
filius vnius pauperis mulieris. ergo nō fuit ex equita
te vel iustitia retributionis. ergo nec ex merito virgi/
nis. 27 Rn̄. dicendum q̄ est loqui de merito ẽm tripli/
cem gradum r differentiā. Est em̄ meritū congrui in q̄
peccatoꝝ dicit gratiā sibi mereri. cuz ad gratiā se dispo
nit. Et est meritū digni. quo sz vir iustus oꝛat p̄ alio r
merek exaudiri. Et ē meritū ꝺdigni. q̄ quis ex tāta cha/
ritate merek tantā gloriā. Dico g̃ q̄ beata virgo maria
ꝺcipe filiū dei ante incarnationē meruit merito cōgrui
quoniā p̄ nimia sua puritate r hūilitate r benignitate
idonea erat vt efficeret dei mater. Post annūciationez
vero postꝫ ꝺsensit r s. s. in copiosa gratie in eā de/
scendit. iō nō solū habuit cōgruitatē sed r dignitatē. et
ectunc meruit nō solū merito cōgruitatis sz dignitatis
obūbrari. r impregnari virtute altissimi. Sz merito cō
digni nō potuit mereri ꝺcipe filiū dei. p eo q̄ hoc exce/
dit oīe meritū. r etiā q̄ erat ipius meriti gloriose vir/
ginis fūdamentū. Siue em̄ dicamus deū fieri hoiem.
siue dicamus mlierē fieri mrem dei. vtrūqꝫ ē supra sta/
tum q̄ debeť creature. r iō tā hoc ꝯ illud fuit benignita
tis et gratie. Et propterea sicut dixi q̄ gr̄ām primā p̄t
mereri iustus p̄cedenti merito dignitatis nō tñ meri/
to congrui. ne ergo perderet rōnem gratie sic potest cō
cedi q̄ btā virgo nō tñ merito cōgrui sed merito digni
tatis meruit cōceptionem. q; p copiosam gr̄ām spūscti
ad conceptionem illam non solū cōgrua sed r digna fu
it. Ex his patere pñt rōnes r auctoritates q̄ ad vtrāqꝫ
partem adducūtur. Nā rōnes q̄ ad p̄mā partem addu
cunk. currūt de merito ẽm p̄mā vel sc̄am acceptionez.
Rōnes que ad sc̄ūdā ptē adducūtur currūt de merito
tertio mō. 28 Ad illud tamē verbū qō adducik in littera.
Dōm. q̄ nō p̄uank simpliciter merita. sed p̄cedētia me/
rita. r hoc non in quocunq̄. sed in natura assumpta. q;
nō habuit merita ad vnionē p̄cedētia. q; simul cōcepta
et assumpta fuit r formata. sicut ostēsū fuit sup̄. 29 Ad
illud qō obj̄citur q̄ maius est meritum totius eccl̄esie
ꝯ virginis marie. Dici potest q̄ rō illa nō cogit. q; ma
ius est meritū p̄m ꝯ virginis extēsiue. nec tamē opor
tet q̄ intensiue. q; btā virgo postꝫ annūciatōne audi/
ta ab angelo. sanctificata fuit a spiritu sc̄o. tanto mūe/
re gratie est impleta vt aliquid digne posset mereri qō
non possent si omnes alij sancti essent congregati simł.
Ad alia duo non oportet respondere. qñ nō p̄cedunt
ẽm terciā viam. sicut apparz. Nā dignitas nihil auferet
liberalitatis gr̄e. nec benignitatis miscōie. immo simł
cum illis manet sicut intuenti apparebit.

Questio III f

Utr̄ gr̄a illa q̄ fuit in cōceptōne. in cōparatōe ad di
gnitatē nature assumpte teneat rōem p̄petratis natura
lis vel gratuite. Et q̄ teneat rōem p̄petratis naturalis
videk p̄mo p auctoritatē augustini q̄ pōik in lr̄a. In na
ture humane susceptiōe fiebat q̄dāmō illi homi gr̄a na
turalis vt nullum posset admittere peccatū. Itē rōe vi
dek. qō inest rei a sua p̄ma oꝛigīe. inest ei naturaliter. sz
anima christi ab instanti conceptōis habuit grām. nec
pōt nec potuit ab ea separi gr̄a illa. ergo vī q̄ illa gr̄a

naturaliter fuerit innata. Itē qō ineſt rei a p̄ncipio intrinſeco. ineſt ei naturaliter. ſed gr̄a chriſti ortū habebat a p̄ſona verbi que nō eſt alia a p̄ſona xp̄i. g̃ inerat ei a ſuo p̄ncipio intrinſeco Et ſi hoc. tūc inerat p modū p̄prietatis naturalis magꝭ q̄ gratuite. Item p̄petas p quā res ordinat ad actū naturalem eſt naturalis. ſed per gratiam ille homo erat filius dei naturalis ⁊ eſt. g̃ videt q̄ gratia ſibi collata fuerit ei ad modum p̄petatis naturalis. Sed cōtra. Gratia et natura diuidūtur ex oppoſito. ſed quādocunq; aliqua oponūtur. vnū non denominat alterū. ergo ſi naturale dicit a natura. videtur q̄ nulla gratia ſit naturalis. aut ſi eſt naturalis nō eſt gra. Itē pl̄s diſtat naturale a gratuito in q̄tū hmōi q̄ meritorū. ſed p̄fecta gr̄a xp̄i nō potuit eē ex meritis g̃ multo fortiꝰ vr̄ q̄ nō fuerit naturalis. Itē naturalibus nec laudamur nec vituperamur. ſed chriſtus laudabilis erat p gr̄am quā habebat. g̃ nō videt q̄ gr̄a illa fuerit ei naturalis. Itē excellentior eſt vnio humane nature ad diuinā in vnitatē p̄ſone. q̄ q cōformitatē gl̄ie. Sed natura nō eleuatur ad gloriā quātūcunq; excellit niſi mediante gratia q̄ excedit terminū nature. ⁊ q̄to magis accedit. tanto magis tenet rōnem gratie. ſi ergo quod collatum eſt chriſto multo magis excedit terminos nature. q̄ quod collatum eſt alijs hominibus. videtur q̄ grat. a eius plus habuit de ratōe gratuiti. ⁊ minus de rōne naturalis. q̄ gr̄a collata eius membris.

30 Q⁹. dōm q̄ gratia vnionis ſicut in p̄cedentibus fuit tactum tripliciter p̄t dici. Uno mō dicit gr̄a vnionis diſponēs de congruo ad vnionem. Alio mō dicitur gr̄a vnionis ipſa vnio gratis facta. Tercio modo dr̄ gr̄a vnionis ipa gratia faciens vnionem. Et quo cūq; horum modoꝝ dicat gratia vnionis. verū eſt q̄ tenet rōz gratuiti. verū eſt etiā q̄ aliquo modo habet p̄petatem rei naturalis. Et hoc inſinuat ipa lr̄a Aug. cum dicit. Q̃ quodā mō fieret illi homi gratia naturalis. nō dic̃ ſimpliciter fieret ſz q̃dā modo. Si enī dicat gr̄a vnionis. i. gr̄a diſponens ad vnionez. quodā modo ē naturalis. quodā mō nō. Naz p̄petas naturalis comparatur ad aliquid ſicut ad ſubiectū. ⁊ ſicut ad cauſā. Scōz comparationem quam habet ad ſubiectum naturaliter dicitur ineſſe quod ineſt a primordio ipſius rei. ⁊ inſeperabiliter. et ab ea non recedit. Sed comparationē quā habet ad cauſam dicitur naturaliter ineſſe p̄petas q̄ cauſatur a p̄ncipijs ſubiecti. ⁊ p quam ipm ſubiectum efficit oprationem naturalem. Primo modo dicit gratia fuiſſe naturalis. p quā ad vnionem diſponebatur q̄ gr̄am habuit a p̄mordio ſue natiuitatis. ⁊ gr̄am p dere non potuit. Secūdo vero modo nō fuit naturalis. ſed potius ordinabatur ad operationem ſupra naturā non habebat etiam ortum a p̄ncipijs nature. ſz portiꝰ a diuina volūtate. Et p̄terea ſm illū modū accipendi verū dicitur q̄ gratia q̃dā modo fuit chriſto naturalis quodā modo non. Et iſta p̄nt accipi ex his que dicūtur in textu. Similiter ſi gratia vnionis dicat ipſa vnio gratis facta. quodam mō fuit naturalis. quodaz mō nō. Naturalis. inq̄ fuit p̄pter inſeparabilitatem. q̄ natura humana ſic fuit vnita diuine a ſua prima formatione q̄ ab ipa ſeparari non potuit. Quodam modo non fuit naturalis. ſz gratuita. in hoc ſcz q̄ termiꝰ nature excedit. ⁊ ex mera dei volūtate p̄ceſſit. Similiter ſi tertio modo dicatur gratia ipa virtus gratū faciens vnionē. ſicut ipe ſpūſcūs. ſic quodā modo fuit illi homini naturalis. quodā mō ñ. Naturalis fuit p cōicatōnē ydiomatū rōne p̄ſone verbi. cui ſpūſanctꝰ connaturalis eſt. Nō enī habuit filius ſpūmſcm̄ p̄ infuentiam ſed portiꝰ q̄ habet in ſe a p̄re vim ſpirituā. Et p̄terea dr̄ in Jo. q̄ nō eſt ei datꝰ ſpūs ad mēſurā. Per compationē aūt ad naturā aſſumptā. gratia illa ñ erat illi hoī cōnaturalis. q̄ ſſ. nō erat in eo p̄ncipia nature create ſed p grām inhabitātē. Et ſic pz q̄ oīmō intelligendi gr̄a illa quodā mō fuit illi homī cōnaturalis. quodam mō nō. Et ſm hoc currūt rōes ad vtramq; partē q̄ ſm diuerſas vias verū cōcludūt. Verū eſt enī q̄ gr̄a illa ſicut dic̃ aug. quodā mō naturalis fuit illi hoi. nō tñ ſimpliciē. ſic rōes oſtēdūt. Illa tñ rō q̄ oſtedit q̄ gratia illa ē naturalis. q̄ ordiat ad actū naturalē ñ valz. q̄ aſſūptio eſt falſa. qm̄ et ſi p gratiam illā diſponatur. vt ſit filiꝰ natural. nō tñ p̄pt̄ h̄ ordinat ad opatōez naturalē. h̄ em̄ nō dr̄ p̄pt̄ h̄ q̄ illi nature aſſumpte ꝯueniat a p̄re p gr̄az illā eternaliē ⁊ naturaliē generari. ſz h̄ ē q̄ p gratiā illā diſponit ad vnionē q̄ facit idiomatū cōicationē ⁊ vnio illa ſ̄ naturā ē. Et iō nō eſt mirꝫ ſi gr̄a q̄ ad illam vnionē reddit naturā ꝯgruā. eſt ſ̄ naturā. Sil̄r alia rō q̄ dicit. q̄ gr̄a illa a p̄ncipio intrinſeco ē. nō cogit. qm̄ aliter accipit intrinſecū in p̄poſito. ⁊ aliter cū dr̄. q̄ naturale ē q̄ ē a p̄ncipio intrinſeco. Nā intrinſecū p̄t cadit in notificatōz p̄petatis naturalis dr̄ ec illud q̄ ē de ꝯſtitutōe nature. nō ſic ät p̄ſona xp̄i ē illi intrinſeca. Alie vo due rōnes ſūt ꝯcedēde. q̄ nō p̄bāt q̄ gr̄a illa ſimpl̄r fuerit natural. ſz q̄ q̃dāmō ꝯformitatē habuit ad p̄petatez naturalē. Et h̄ q̃dē veritatē hz. ſicut iam oſtenſum eſt.

Queſtio I g

Utrū in illa ꝯceptōe aliq̃d xp̄o maria fuerit ſpūſancto coopata in aliq̃ mediāte aliq̃ potētia. Et q̄ ſic vr̄ p̄mo auctate Dam̄. quā ponit mḡr in lr̄a. Preuenit ſpiritus ſcūs in ipam ſm xp̄um q̄ dixerat angelꝰ ei. purgans eā. ⁊ potētiā a trahz xp̄i receptiuā p̄parās ſic ⁊ generatiuā. g̃ li nō ſolū habuit potētiā receptiuā ſz etiā generatiuā. nō ſolū ſe habuit xp̄o maria p modū recipiēz ſz ⁊ p modū agētis ⁊ cooperantis. Itē xp̄a mr̄ cooperat in filij generatōe. Sz bta maria xp̄e fuit mr̄ xp̄i. g̃ xp̄e fuit cooperata in ei⁹ ꝯceptōe xp̄ute ſpūſcti. Itez h̄ ꝯcedit ⁊ cātat ab eccl̄ia tāq; ver⁹ ⁊ catholic⁹ ſmo. Benuit puerpa regē. ſz generare agere ē. ⁊ actio xp̄uti generatiue. g̃ vr̄ q̄ in illa ꝯceptōe generatiua vis xp̄gnis coopata fuit diuin̄ xp̄uti. Itē aut xp̄o maria coopata fuit aut ñ. Si ſic. habeo p̄poſitū. Si nō. g̃ būit ſe ſolūmō ſic̃ materia. g̃ ſic̃ nulla eſt affinitas hois ad limū vñ formatꝰ ē. ſic nec marie ad xp̄m. ſz h̄ ē falſuz. g̃ ꝛc. Itē vir p̄buit mlieri naturale p̄ncipiū qñ de ei⁹ coſta formata ē eua. ſz p̄pt̄ h̄ ipi⁹ mlier ñ dr̄ eē pr̄ aut mr̄. q̄ cooperat⁹ nō fuit in ei⁹ formatōe. ſz bta xp̄o hitudinē mris hz ad xp̄m. g̃ nō ſolū p̄parauit materiā. ſz cooperata fuit ad inducēdū formā. Itē xp̄as dz rñdere figure. ſz xp̄o maria figurata ē p xp̄gaz Aarō. ⁊ virgo maria frōduit ⁊ floruit ⁊ fructū fec̃. ſic hr̄ Nu. xvij. De flore ät puenit ad fructū mediāte xp̄ute actiua recepta in plāta q̄ floruit. fuit etiā i xp̄ga virtus actiua ad fructū. g̃ vr̄ mlis fortiꝰ i xp̄gine maria. Sz ꝯ. ad Hal. iij. Milit de filiū ſuū factū ex mu. Ad Ro. j. Qui factꝰ ē ei ex ſemine dauid ſup quē locū dicit glo. Aplꝰ dicit factū ſz nō natū. Aliō eſt eū ex ſemīe admixto ſanguis coa

generare aliud nō cōmixtiōe sz ꝟtute ꝓcreare. Pñt enī hoies filios generare sz nō facere. ḡ vr̄ q̄ virgo maria solū se habuit vt materiale ꝑncipiū ex q̄ corp⁹ xp̄i dr̄ factū. Itē Dam̄. Copulauit sibi de purissimis z sctissimis ꝟginis sanguib⁹ nō seminās sz p. ss. creās. si ḡ creatio est actio soli⁹ dei in q̄ non coopat creatura. vr̄ q̄ in nullo fuerit virgo coopatrix. Itē xp̄s eodē mō fuit in parētib⁹ q̄ fuit in ꝟgine. sz in ꝓgenib⁹ fuit fm corpulentā sbam. Si ḡ generatio dicit vim actiuā z coopatiuā ad formā ꝓducēdā. vr̄ q̄ virgo maria in nullo fuerit spūisctō coopata. Itē agēs potētie finite nō ꝑt cōtinuari nec coopari in agēdo cū agēte potētie infinite in ea opatōe in q̄ opat virtus illa p modū infiniti. sz ꝓceptio xp̄i fuit in instāti. sicut oñsum fuit supra. Produce re aūt rem in instāti. q̄ nata est ꝓduci successiue. hꝫ ē potentie in infinitū excedētis potētiā nature. ḡ ſ ꝟgo maria nullā habuit potētiā nisi finitā. vr̄ q̄ spūisctō nō po
31 tuit coopari in ꝓceptiōe illa. ꝓ⁹. dō. q̄ absq; dubio cū virgo maria sit mr̄ xp̄i z vere ipm ꝓcepisse dicat. vere coopata fuit spūisctō in filij sui ꝓceptōe. Et hoc cōiter z generaliꝫ tenēt doctores theologie. De mō aūt coopandi diuersi sentiūt diuersa Quidā. n. dicere voluerūt q̄ virgo maria solū coopata fuit mīstrādo ꝑncipiū materiale. Alij ꝟo q̄ coopata fuit in vltime forme inductōe. z in materie ꝑparatōe. cuius nō in tota opatōe Alij ꝟo tenēt mediū inter vtrūq; Primi q̄ dicūt q̄ coopata fuit solū i materialis ꝑncipij mīstratōe mouent hac rōne. q̄ sicut dicit phs. Mr̄ in generatiōe plis se hz sicut ꝑncipiū materiale. z semen viri sicut effectiuū z opatiuū. Un̄ cōparat semen viri ad semen mulieris. sic artifex ad materiā. mulier ꝟo nō facit nisi materiā mīstrare z exteri⁹ fouere. z hꝫ totū fecit virgo maria. Et iō vere mr̄ ē appellāda. q̄ nihil ei defuit qđ spectat ad veraz mr̄em in generatiōe plis. Spūs aūt sctūs qđ defuit ex parte viri suppleuit. Sz hec positio nimis parū dicit. ꝑmū q̄ mr̄ in generatiōe nō solū hz potētiā passiuā sz et actiuā. Un̄ q̄nq; ples assimilat magis mr̄i cui; pri. Un̄ qđ dicūt phi intelligēdū est p appropationē. Et iterū dicit Dam̄. q̄. ss. nō solū dedit virgini potētiā receptiuā sed etiā generatiuā. z sicut ꝓpus oñsum est ꝓpter materiā nō solū est appellāda mr̄. sicut pz in formatiōe mulieris de costa viri. Et q̄m ista positio nimis parū dicit. iō sunt alij q̄ supaddūt z dicūt q̄ nō solū coopata fuit spūisctō mīstrādo ꝑncipiū materiale. sz etiā in vltime forme inductōe. Nam i tota opatōe coopari nō potuit. q̄m formatio corpis instāranea. put formatio cōphēdit totaz trāsmutatiouē. fieri nō ꝑt nisi a ꝟtute infinita. In vltime aūt forme inductiōe coopari potuit. p eo q̄ vltima forma i instāti ꝑt induci a natura vl'a ꝟtute creata. z iō in hꝫ i q̄ coopata fuit spūisctō potētia ꝟgis generatiua. p tāto dr̄ mr̄. q̄ opata fuit ꝓceptionē z cuius tū ad initiū z cuius tū ad ꝓsūmatiōz. Sz hꝫ positio nimis dic̄. Primū. q̄ eiusdē est factū ee cuius est fieri. q̄ si ꝓceptionē efficere nō est ꝟtutis create sz increate. silr nec ipm ꝓceptū esse Rursus inducēs vltimā formā nobili⁹ est cui; ꝑparās. nō ḡ vr̄ decēs q̄. ss. ꝑparet p se z vltimā formā inducat cū ꝟgine. Difficile ē nihilomin⁹ assignare q̄ sit illa forma vltima i cui⁹ inductōe coopat ꝟginis potētia generatiua. Illa enī nō ꝑt esse aīa. q̄m a sola creatiōe hz originē. Nō organizatio corporea vt vr̄. q̄ illa nō inducit subito sz p successionē a natura Inducit. n. p motū nō p mutationē. Motus enī est trāsmutatio successiua. mutatio instāranea vt dic̄ phs. Et q̄m ꝑma opinio paz dicit. z scōa multuz excedit. z suis obliq̄tatib⁹ nō dirigūt nos in ꝟtutis viaz. Et ꝓtereā melius sentire videnī q̄ dicūt mediū vicz q⁹ btā virgo habuit ꝟtutē sibi diuinitus datā p gr̄am administrare materiā illi cōceptui. materiā inquā q̄ nō solū habuit rōnē materie siue potētie passiue. sz etiā sufficiētiā z ꝟtutē ad plis ꝓducēdū. Illa tñ virt⁹ p se nō poterat ꝓdire ad ꝑfectū actū nisi p successionē in tpe. sz q̄m nō decebat carnē xp̄i formari successiue. sicut in ꝓcedētib⁹ oñsum est. iō. ss. sua infinita ꝟtute ꝓdurit illā materiā ad actū cōpletū. z hꝫ i nullo ꝟgini derogāt. si deus sua ꝟtute accelerauit. qđ i alijs mulieribus successiue ꝓducit ad ee. Non enī fuit minor potentia in ꝟgine q̄z in alia muliere. imo multo maior. q̄ potētiā naturalē z supnaturalē hꝫ. q̄ sbm mīstrare poterat materiā ipa sola deo sic̄ mulier viro cōmixta. vñ tota sba xp̄i fuit de mr̄e sua. Et iō si velim⁹ sentire recte et loq̄ meliori mō fuit ꝟgo mr̄ xp̄i. q̄z sit aliq̄ mr̄ filij sui vñ p illā ꝟtutē ipm in vētre p nouē mēses ꝓfouit. z sic ptz q⁹ ꝟgo maria aliq̄ mō fuit in ꝓceptōe filij coopata. vicz subministrādo sufficientē materiā ꝟtuti actiue. q̄ tñ supra posse suū accelerata fuit. z ad cōplemētū ꝓducta p ꝟtutē infinitā. Et ꝓsonat sacra scꝑtura q̄ mō dicit xp̄m natū de ꝟgine. mō dicit factū. Cōsonat etiā ꝟbū Dam̄ q̄ dicit q⁹ ꝟtutē habuit ꝟbi susceptiuā z generatiuā. Generatiuā. q̄z potuit seminariū corpi mīstrare p ꝟtutē sibi collatā diuino munere. Susceptiuā ꝟo. q̄z solū dei ꝟbū potuit carnē assūptā i instāti formare. qđ qđē ꝟbū susceptū ē a ꝟgine. Rōes ḡ oñdētes i filij dei ꝓceptiōe ꝟginē aliq̄ mō coopantē fuisse sūt ꝓcedēde. Ad illud 32
ꝟo qđ obꝫ de glo. sup gal. i. iam pz rñsio. Hec enī nō excludit verā potētiā generatiuā a ꝟgie. sz ponit ibi aliquā vim ee sup̄ naturā seu sup̄ vim nature Un̄ remouet viri semis cōmixtōz. z iō sic dr̄ fact⁹. q⁹ nullo mō dr̄ natus. Et ē sil'e si ds vni virge aride daret vim generādi quā hz vna viridis. z ꝑter hꝫ faceret ipam i instāti fructificare. ꝟga illa diceret fructū fecisse z attulisse. nihilomin⁹ fruct⁹ ille diceret ee fact⁹ ex illa ꝟga. ita q⁹ sil'e diceret fact⁹ z ort⁹. sic z i ꝓposito ē intelligēdū. ral'em ꝑcessit figura but⁹ ꝓceptōis i ꝟga. Ad illud qđ opponit de 33
Dam̄. q⁹ carnē illā fec̄ creās ñ seminās. dō. q⁹ sic p actū creationis ñ intēdit dicere q⁹ caro illa facta fuerit ex nihilo. sz q⁹ ad ꝑfectōz ꝓducta ē p ꝟtutē infinitā. sic etiā p hꝫ q⁹ dic̄ nō seminās ñ ꝓuat potētiā actiuā a ꝟgine. sz remouet ꝓsuetū modū opandi nat̄e. q̄ ē p semis cōmixtionē mar̄ z femie. Utr̄ āt ꝟgo excitata a spūisctō semiauerit hꝫ. z ad locū mr̄icis semē emiserit. cuius aliq̄ dixerit nō ē tñ ꝟbuz illud freq̄nt in ore ꝟsandū. tū q̄z turpitudinē hz annexā. z hō hr̄e dz mūda labia i tali materia. tuz etiā q̄z certitudinē nō hz ex se. nec ꝟbuz sctōz vr̄ mlt̄ cōsonare. Un̄ stultū ē in talib⁹ velle ita curiose singula p tractare. Doctꝫ sufficiat dixisse. vicz. q⁹ ꝟgo mīstrauit materiā aptā generatōi filij dei fm carnē. Ad illud qđ 34
opponit q⁹ ñ fuit i ea fm rōnē semialē. dō. q⁹ vez ē. si rō semial' dicat illa fm quā natura ꝓsueuit opari. sic ei accipit Aug. ibi. ex hꝫ tñ nō excludit q̄n aliq̄ potētia ꝑter morē solitū diuit⁹ ꝟgini sit collata. Preterea rōe potētie illi⁹ actiue ñ dz dici fuisse ibi fm rōez semialē. p eo q⁹ ad actū ꝑfectū ꝓducta fuit p ꝟtutē s̄ naturā. z respectu tal' modi opandi fuit ibi solū potētia obedientie. Et ē sil'e si 37
dē⁹ post cōmixtionē mar̄ z femie i instāti ꝓduc̄ fetū ad cōplemētū organizatōis ꝑfecte. tal' formatio nō diceret ee facta fm rōnē semial'. cuius ee ibi vis actiua respectu talis organizatōis educēde in ee p tpis successionez sic z in ꝓposito intelligēdū est. Ad vltimā rōnē dom 38
q⁹ rō illa nō cogit q⁹ virgo maria nō fuerit coopata spi- 35

rituisctō in filiū ꝯceptōe aliq̄ mō. sz solū q̄ nō fuerit coopata ī ꝓducēdo illā materiā ad eē cōpletū. ⁊ h̄ ꝛq̄d p̄mū fuit ꝯcessuz. ⁊ ex h̄ patet rn̄sio ad obiecta.

Questio II b

Utrū illa coopatio btē v̄ginis fuerit natural' vel miraculosa. Et q̄ natural' vī. Dis illa opatio vel generatio ē natural'rone cui⁹ genit⁹ ꝺr eē filiꝰ natural'. sz xp̄s est filiꝰ natural' virgis btē. g̃ vī q̄ btā v̄go ī ei⁹ ꝯceptu fuerit natural'r coopata. Itē qn̄ vir excitat ⁊ adiuuat potētiā mlier̄ nō ꝓuak actu suo naturali. g̃ si virt⁹ spūsscti mlto ꝓfectꝰ fecūdauit q̄ virt⁹ semis viril' fecundasset. g̃ ip̄i⁹ virt⁹ generatiue actū nō abstulit sz ꝓfecit. Et si h̄ verū est. tūc v̄go naturaliť fuit coopta. Itē si aliq̄s opak ꝑm potētiā diuinit⁹ sibi collatā. opatio illa natural' ꝺr nō miraculosa. ꝓ eo q̄ v̄tutes nak̄les collate sūt ei diuinit⁹. ⁊ opatio egredies a potētia intrinseca natural' est ⁊ exercet̄ natural'r nisi egrediat̄ volūtarie. sz potētia generatiua collata fuit ei nec coopabat ip̄i v̄tuti agēti volūtarie. g̃ vī q̄ cooparet̄ potētie naturali. Itē minꝰ est inhabilitas i mortuo ad opa q̄ sunt hois viuēt̄. q̄ ī v̄gine respectu mulier̄ p̄gnātis. Sz si ꝺr̄ de mortuo faciat viuū opatōes subsequntes sūt sibi naturales. sic in lazaro q̄ naturaliť comedebat ⁊ alia faciebat. g̃ pari rōne ī mo mlto fortiori vī q̄ illa optō v̄ginis naturalis fuerit postq̄ collata fuit ei potētia generādi. Sz ℑ. nl'a opatio natural' est mirabil'. q̄m ex opposito diuidūť. Sz cōceptio filiꝰ dei a v̄gine fuit mirabil'. g̃ nō vī q̄ fuerit natural'. Itē nihil q̄ natural'r fit ē nouū ꝓ eo q̄ oē tale p̄cessit aliquo sili. Sz ꝯceptio xp̄i a v̄gine nouū q̄d fuit vt ꝺr Jere. xxxj. ſ nouū faciet do. sup terrā. Itē naturale ē illud q̄ idē ē apud oēs. sz mod⁹ ꝯcipiēdi btē virgis nō solū nō fuit apud oēs. sz etiā nusq̄ repiť nisi i ea. g̃ vī q̄ opatio illa nō fuerit natural' sz miraculosa. Itez si aliq̄ virt⁹ opak illo manēte q̄ ē ei incōpossibile ꝑ naturā. illi⁹ opatio nō ē natural' sz miraculosa. Sz virginitas in cōpossibil' ē generatōi. plis ꝙ naturā. g̃ si v̄go maria cōcepit ꝓmanēs v̄go. vī q̄ illa opatio ñ sit attribuēda nature sz magis miraculo. Rn̄. dō. q̄ generatiua potētia in v̄gine fuit excitata a spūsctō. ⁊ fuit s̄ posse suū eleuata. Excitata fuit vt posset p̄parare materiā ꝯceptui ſm q̄ cōpetit sexui mlieb̄i. sz s̄ naturā fuit eleuata dū data ē ei potētia p̄parādi materiā ſm q̄ tā nobili ⁊ tā ꝓfecte ꝯceptiōi cōpetebat. Et tō v̄go maria potētiā habuit s̄ naturā. ⁊ potētiā ſm naturā. Et potētia s̄ naturā fuit ei in sctificatōe collata. ⁊ vtraq̄ erat ī illa ꝯceptōis tpe in cōplemēto sue opatōis ꝯstituta. Et tō opatio siue coopatio ꝙtz qōāmō fuit natural' ⁊ q̄dāmō s̄ naturā. Et est sile si ꝺr̄ daret mihi potētiā vnū intelligere. ⁊ multa sil' intelligere. ꝙtm̄ cēt naturale in h̄ q̄ vnū intelligerez ꝙtm̄ s̄ naturā in h̄ q̄ duaz illaz rez intellect⁹ ñ p̄nt sil' ꝑ naturā stare. sic ⁊ ī ꝓposito intelligēdū est. q: h̄ erat nature cōsonū vt v̄go mīstraret bonoz̄ sufficiēt̄ ad cōceptū q̄tū mīstrat sex⁹ mlieb̄is. sz q̄ ꝑ se sola mīstraret q̄tū mīstrat mlier ꝯiūcta viro h̄ erat s̄ naturā. ⁊ tō ad mirabile ⁊ insolitū. Cōcedendū est g̃ q̄z illa opatio nō fuerit natural' oīno. imo aliq̄d habuit s̄ naturā. imo mlt̄ū habuit s̄ naturā. q: h̄ inť oīa mirabilia fuit mirabile p̄cipuū. v̄ginalē. ſ. vter̄ eē sil' integrū ⁊ fecūdū. Un̄ ꝯcedēde sūt rones q̄ h̄ oñdūt. Ad illud g̃ q̄ opponiť primo q̄ xp̄s fuit filiꝰ natural'. dō. q̄ opatio s̄ naturā. opationē naturalē ñ excludit. Un̄ q̄uis ip̄m mirabiliť ꝯcepit. p̄t tn̄ ꝓpť naturalē opatōz ꝯcurrētē dici filiꝰ naturalis. ad oñdēda v̄itatē generatōis. Ad illud q̄ opponiť q̄ qn̄ vir excitat potētiā ī femīa. nō auſert ei potētiā naturalē. dō. q̄ ē vter̄. nec ꝑ̄ssetūs abstulit opationē naturalē a v̄gine. sz q̄ nō ꝛcebat cā h̄ic in ꝯceptōe tā nobili. In h̄ tn̄ nō ē siē. q: vir nō ꝺat nouā potētiā mlieri ꝯcipiēdi. nec eleuat s̄ naturā sz excitat ⁊ adiuuat ad exeūdū in opatōz sibi ꝛbitā. nō sic est in ꝓposito. q: ip̄i virgī collata fuit virt⁹ s̄ naturā. Un̄ aliq̄d potuit v̄go btā q̄ nūq̄ potuit aliq̄ femīa. Ad illud q̄ opponiť q̄ qn̄ opak ꝙ aliquā potētiā sibi datā. naturaliť opak dō. q̄ aliq̄n dak potētia ad actū nature ꝯsonātē. aliq̄n dak potētia ad actū excedentē terminū nature. Un̄ dak potētia ad actū nature ꝯsonātē. tūc ⁊ si collatio illi⁹ potētie sit mirabil'. opatio tn̄ ē natural'. sic si deť potētia vidēdi ceco. Un̄ ãt dak potētia ad actū excedētē termios nature. tūc nō solū potētie collatio ē mirabil'. sz etiā exitus illi⁹ potētie ī actū ē mirabil'. Ut si asino deť potētia loq̄ndi. ⁊ lapidi potētia vidēdi. Et q̄m̄ v̄ginē manērez v̄ginē ꝯcipeh̄ ē s̄ termios nature. hinc ē q̄ ꝯtūcūq̄ ꝯferať sibi potētia. adhuc tn̄ ē opatio mirabil'. Un̄ duplex fuit h̄ miraculū. vicz ī potētie collatōe. ⁊ ī ipa opatōne. In fecūdatōe ãt mlier̄ sterilū. sic Sare ⁊ Elizabet solū fuit miraculū ī restitutōe potētie. in h̄ q̄ ē ibi steru fecūdata. sz ñ fuit ibi miraculū in executōe. q: ñ sil' mās fuit sterilitas ⁊ fecūditas. imo fecūditas abstulit sterilitatē. h̄ ãt fuit singulariť admirabile. q̄ fecūditas virgis matie nō abstulit v̄ginitatē. sz nec v̄ginitas exclusit fecūditatē. Ad illud q̄ opponiť vltimo iā pz rn̄sio de mortuo viuificato. Licet em̄ mortuū viuificari sit s̄ naturā. tn̄ exq̄ viuificar⁹ ē. operationē nature exercere nō ē admirabile. q: h̄ ī nullo repugt nature. nō sic aūt ē in v̄gine ꝯcipiēre.

Questio III i

Utrū v̄go maria sit genitrix dei apellāda. ⁊ q̄ sic vī. Dam̄. li. iij. ca. xij. theotocon. i. dei genitricē p̄ncipaliť ⁊ ve sanctā mariā p̄dicam⁹ v̄gine. Itē iuste ⁊ ve theotocon. i. dei genitricē noiam⁹. h ei natura vniuersū mysteriū incarnatōis ꝯstituit. Itē hocip̄m vī rōe. q: q̄q̄d ꝺr de illo hoie ꝺr de filio dei ꝓpť cōicatōz idiomatū. sz ihs fuit filiꝰ btē marie. ergo de⁹ fuit filiꝰ btē marie. g̃ a relatiuis btā maria ē mr̄ dei. Itē sic se hz filiꝰ dei ad v̄ginē matrē. sic se hz filiꝰ hois ad deū pr̄ez. sz ihs ē filiꝰ dei pr̄is. g̃ de⁹ ē marie filiꝰ. g̃ v̄go maria ē recte dei genitrix apellāda. Sz ℑ. Dam̄. iij. li. ca. xij. xp̄itocon. i. xp̄i genitricē ñ dicim⁹ v̄ginē. g̃ si xp̄s de⁹ ē. vī q̄ ñ ōbem⁹ eā dicere ꝺr genitricē. Itē ſm h̄ v̄go maria ē mr̄. ſm qō ē ꝯsubalis ꝑli sz nō ē ꝯsubalis ꝑli ſm diuinā naturā iz hūanā. g̃ cū deus nō noiet xp̄m ſm diuinā naturā. ñ vī q̄ sit dei genitrix apellanda. sed christi genitrix. Item ꝓpter assumptionem humane nature a filio deus pater nō dicit eē hoim genitor. g̃ nec ecōuerso. dei genitrix dicēda ē v̄go maria. Itē iurta h̄ q̄rit̄ q̄re magis vult q̄ dicat̄ dei genitrix q̄m̄ xp̄i genitrix. Si ei ī xp̄o intelligit̄ diuinitas ⁊ hūanitas. imo intelligit̄ tota trinitas ſm Aug̃. ī noie xp̄i. ñ vī q̄ vlla fiat v̄itati aut v̄ginali dignitati iniuria

Rn̄. dom̄ q̄ v̄ba fidē xp̄ianā exp̄mēta dñt eē ab errore longinq̄. ⁊ deuotōi ap̄oximātia. marie illa in q̄b⁹ ē ſmo de v̄gine maria. ip̄a em̄ cūctas hereses interemit ī vniuerso mūdo. v̄itatē ī seip̄a ꝯcipiēdo ⁊ pariēdo. Ip̄a etiā reconciliatōz toti generi hūano pmeruit ⁊ tō erga eā ꝺz ois ardere xp̄ianoz̄ deuotio. ⁊ ꝓterea q: beata virgo illū ꝯcepit q̄ nō tm̄ dicēd⁹ ē xp̄s ꝓter vnionē. sz etiā de⁹ ver⁹ ꝓpť eternā generatiōz. dei genitrix ꝺz dici. vt ex ipo vocabulo honoreť. ⁊ ip̄ieratis errorē extinguat̄. q̄ dixit mariam ꝯcepisse hoiem. Ad cui⁹ erronis fomentū nestorius vt narrat Dam̄. verus doctor voluit eam xp̄i genitricem non dei genitricem appellare. quasi purum hominem genuisset. Et ideo Dam. verus doctor ⁊ virginis amator docet nos vocabulum hoc effugere

nō q falsum. sz q hereticꝰ sub illo volebat occultare venenū. Unū Dam. iij. li. c. xij. Christi to con. i. christi genitricē nō dicimꝰ virginē. qm in descptōe theotocos. i. dei genitricis. vocē neq tiā inq̄nat nestoriꝰ cū p̄re eiꝰ diabolo iuenit. Cōcedēdē sunt g̃ rōnes hꝫ oñdētes. q bt̄a ꝟgo
43 est dei genitrix appellāda iuste z veraciť z deuote. Ad illud qđ opponiť de Dam. tā pz rñsio. nō em negat eam
44 eē xp̄i genitricē eo q̄ sit falsum. sz q hereticꝰ sub illo verbo abscōdebat venenū. Ad illud qđ opponiť q̄ nō est ei ꝯsubalis. dđ. q mr̄ dei đ nō ppť hꝫ q̄ ipa genuerit eū fm diuinā naturā. sed ppť idiomatū cōcreationē. z myſterij incarnatiōis exp̄ssionē. z ip̄aꝰ virgis honorificati

Distin. v. de mō vniēdi diuinā z humanā naturā in xp̄o fm fidei assertionē oñdens q̄ illa vnio ē in persona.

Retera inq̄rī opꝛet. Sup̄ egiť mgr̄ de mysterio incarnatōis q̄tū ad verā vnionē naturarū In hac pte intēdit inq̄rere vniēdi modū Et q̄m dupl̄r ꝟtingit ꝓcedere inq̄rēdo. aut fm fidei stabilitatē aut fm opiniōis ꝓbabilitatē. ꝛō ps ista hz duas ptes. in p̄ma em determiat de mō vniōis illaꝝ duaꝝ naturarū fm fidei assertionē. oñdēs q̄ illa vnio ē in p̄sona. In scđa ꝟo determiat fm diuersoꝝ doctoꝝ opinionē. seq̄nti dist. Exp̄missis āt emergit q̄stio. ꝛc. Prima ps q̄ ꝟtinet p̄ñtē đ. diuidiť i duas ptes. In p̄ma mouet mgr̄ multiplicē q̄stionē circa vnionē duaꝝ naturaꝝ i p̄sona. siue circa assumptōz hūane nature a diuīa. In scđa ꝟo eam determinat ibi. Hꝫ inq̄sitio siue inq̄rēdi rō. ꝛc. Prīa ps remanet indiuisa. Sz scđa diuidiť in tres ptes. in q̄ꝝ p̄ma mgr̄ determiat q̄stionē p̄ncipalē. In scđa ꝟo q̄stionē

Mouet multiplicē q̄stionē circa vnionē duaꝝ naturaꝝ in p̄sona. siue circa assumptionē humane nature a diuina. a

DI. V. Retera inquirī opꝛet cū ex p̄missis ꝓstet verbū dei carnē z aīam simul assumpsisse in vnitatez p̄sone. q̄d hoꝛ potiꝰ cōcedendū sit. scz q̄ p̄sona p̄sonā. vl natura naturā. vel p̄sona naturā. vel natura p̄sonā assumpserit. Et an ita ꝓueniat dici diuinaz naturam eē incarnatā. sicut deꝰ incarnatꝰ. z verbū incarnatū sane dicitur.

Notā q̄stionē p̄ncipalē determinat. rñdens ad triplicē eiꝰ articulū. z pplexitatē oñdit eē q̄rtū articulū ꝓpter apparētē ꝓtrarietatē auctatū. b

Hec inq̄sitio siue q̄rendi rō iuxta sacraꝝ auctoritatū testimonia ptim ip̄licita atq̄ ppleꝛa. ptim ꝟo explicita ē z apta. Certū est em̄ z sine ambiguitate verū. q̄ nō natura p̄sonā. nec p̄sona p̄sonā. sed p̄sona naturā assumpsit. qđ sanctoꝝ subditis cōꝛobať testimoniꝭ z astruiť documētis. Aut em̄ Aug. in li. de fi. ad petrū. Deꝰ vnigenitꝰ dū cōcipeť. veritatē carnis accepit ex ꝟgine. z cum nasceretur. integritatē ꝟginitatis fuauit in matre. Et paulo post. Sic deꝰ humanā naturā in vnitatem p̄sone suscepit. q̄ se humiliās p̄missōiam incꝛrupte ꝟginis vterū ex ea nascituꝰ impleuit. Phil. ij.

Formā g̃ serui. i. naturā fui in suā accepit ille deꝰ p̄sonā. Jtē deꝰ verbū nō accepit p̄sonā hois sz naturā. Jtē dei filiꝰ vnigenitꝰ vt carnē hois aīamq̄ mūdaret. suscepti ōe carnis aieq̄ rōnalis incarnatus est. ibi hꝫ alij sq̄ pluribꝰ auctatibꝰ euidēter oñdit nō natura p̄sonā. nec p̄sona p̄sonā. sed p̄sona naturā accepisse. De q̄rto ꝟo q̄stiōis articulo vtrū sz natura naturā assūpserit. scrupulosa est am inter doctos q̄stio ē. q̄z z i hꝫ plurimum dissentire videnť. q̄ auctate p̄clari alijs doctiores in sacra pagina extiteruť. nec tñ alij ab alijs. verū etiam ijdē a seip̄is dissonare videnť. sicut subiecta capitula docēt. Legiť em̄ in p̄cilio toletano. viij. traditū sic. Solū verbū caro factū ē z hitauit in nobis. z cū tota trinitas opata sit formatōe suscepti hois. q̄m inseparabilia sunt opa trinitatis. solꝰ tñ filiꝰ accepit hoīez in singularitatē p̄sone. nō i vnitatē diuine nature. id ē q̄d ē ppriū filij. nō q̄d cōe est trinitati. Jtē in p̄cilio. xj. toletano. Omnꝰ subē credimꝰ deū patrē z filiū z spiñsctm̄. nō tñ dicimꝰ vt huiꝰ trinitatis vnitatē Maria ꝟgo genuerit. sed tm̄ filium qui solus naturā nostram in vnitatem sue p̄sone assumpsit. Jncarnationē q̄z huiꝰ filij ōi tota trinitas opata eē credēda est. Solꝰ tñ filius formā serui accepit in singularitatez p̄sone.

De p̄te q̄stiōis ppleꝛa.

De toletano cōcilio hꝫ ponit ea q̄ bus inuidetur natura nō acce pisse naturam.

Hic p onit ea q̄bus p batur nō ac cepisse na turam
Quid formenose intelligatur.
Hylariꝰ.

a "Nec diuinitas inqt xpi. ⁊c. Innuit mgr. q nec diuitas aliena erat a natā pris. nec humanitas a natā matris. Obr. i pre ⁊ filio ē vna diuinitas. g imre ⁊ filio ē vna humanitas. g sic pr ⁊ filiꝰ sūt vnꝰ deus. ita mr ⁊ filiꝰ sūt vnꝰ hō. R. dm q nō ē oi modo similitudo norāda i verbo pmisso. "Nā vnitas create nate i creata respectu create. ⁊ psona respectu psone. ⁊ si habeant aliquā formitatē. ppt hoc q aliq creatura est filis create i nātura. ⁊ psona est simil psone. magna tn ē differētia. q natā diuina nō mltiplicat i psonis. sz natā humana hz mltiplicari i diuersis psonis. Un duo boies duas hūt hūanitates. ⁊ sic nō cogit illa rō q i ꝓbo ꝓposito nō attēdit oi modo similitudo. ⁊c.

Hic ponit ea q̄bus ꝓbatur nō accepisse naturam

b In forma 2 dī g erat. ⁊c. Lōtra q forma dicit respectū ad i formatū. in formatū autē dicit materiā. dꝰ aūt nullā hz materiam. g nec hz formā. R. dōz. q forma duplicit dicit. Uno mō ꝓ puatōe marie ⁊ sic dꝰ ē forma

Quid forme noīe intelligatur.

Alio mō ꝓ ꝓpa tōne ad materiam quā ꝓficit. ⁊ h mō os nō ponitur ee forma. Primo mō intelligit hꝰbuz ꝓpositis

hylariꝰ.

his insinuari videt q psona tm̄ naturā. nō natura naturā assūpserit. Si em̄ qō cōe est trinitati nō accepit hoiez. ergo nō natura diuia q̄ cōis est tribus psonis. Cui videt obuiare qō augait in libro de fide ad petrum. "Nec diuinitas inqt xpi aliena est a natura patris. fm illō. In pncipio erat verbū. nec hūanitas eiꝰ aliena ē a natura matris. fm id q verbū caro factū ē. Illa em̄ natura que sp genita manet ex patre. naturā nr̄am sine peccato suscepit vt nasceret ex virgine. Hac auctate videt tradi q diuina natura humanā suscepit. Ubi vehemēter moueri possumꝰ q ea genitā eternaliter ex pre dicit. nisi forte natura ꝓ psona accipiat. Ad alioqn si dixerimꝰ natura trib⁹ psonis cōmunē genitā eē. occurrūt nob exaduerso q̄ in tractatu de trinitate disseruimꝰ. vbi diximus nō naturā naturā. sz psonā psonā genuisse. Quia si natura genuisset naturā. cū vna eadēq̄ st natura trinitat. eadē res se ipam genuisset. Qō augꝰ. fieri posse negat. Sz alibi certū repimꝰ documētū q̄ natā naturā assūpsisse monstrat. Ait enim Aug. in. j. li. de trini. Etiā seipo xp̄s factꝰ ē minor forma fui accipiens. Neq̄ em̄ sic accepit formā fui vt amitteret formā dei. in q̄ erat eqlis pri. vt ⁊ forma fui. ⁊ forma dei idē ipe sit vnigenitꝰ filiꝰ pris. q forma dei accepit forma fui. Si ār forma dī formam fui accepit. sine dubio natura naturā accepit. Forme em̄ nomie natura significat. vt Aug. euidēter docet in li. de fide ad petrū. Cū inqt de xpo audis q in forma dī erat. oportet te agnoscere firmissimeq̄ tenere in illo forme noie naturalē plenitudinē debere intelligi. b In forma dei ergo erat q in natura dī pris sp erat de q̄ natꝰ erat. hyla. q̄z in. xij. lib. de trini. ait. Esse in forma dei nō alia intelligentia ē q̄ in dei manere natura. Didicisti noie forme intelligētiā fieri nature. ⁊ audisti q forma dei forma fui suscepit. Tm̄ pr̄is est q natura diuia naturā hūanā suscepit. Qō etiaz hiero. in explanatōe fidei euidēter insinuat inqens. Passus est filius dei non putatiue sed vere fm illō. Passus est qō pati poterat. i. nō fm illā subam q assumpsit. fm illā q̄ assumpta est. Exq̄ apparet diuinā subaz assumpsisse humanā. Ex hiero aūt Aug. supius positis adhibita diligentia innui videt soluz verbū carnem factū. ⁊ naturaz solum suscepisse humanā. ⁊ diuinam naturā eandem suscepisse. Ait em̄ Trinitas nos sibi recōciliauit p hō q soluz verbū carnē ipa trinitas fecit. in q̄ sic veritas incōmutabilis manet diuine humaneq̄ nature. vt sicut vera sp est eiꝰ diuinitas quā de patre hz. ita vere semp ⁊ incōmutabilis eiꝰ sit hūanitas quaz sibi vnitā summa diuinitas gerit. Ecce ⁊ solū verbum dixit carnē factū. ⁊ hūanitatē diuinitati vnitam. Idē qz supius dixit formā seruilē a solo filio susceptā quā tota trinitas fecit. Jā facile ē agnoscere q̄ diuersa ⁊ multiplicia sup q̄stiōe ꝓposita autores tradiderunt. Jdeoq̄ posteriores ea legentes varias atq̄ ꝓtrarias (ex ꝓdictis occasionem sumentes) promunt sententias.

hiero.

Quid in hac opinionū varietate sit tenendū reducens ad concordiā autoritates apparēter contrarias. c

Mos autem omnis mendacij ⁊ contradictionis notam a sacris paginis secludere cupientes ortodoxis patribus atq̄ catholicis doctoribus nulla prave intelligentie suspitione notatis consentimus dicentes ⁊ personam filij assumpsisse naturam humanam. ⁊ naturam diuinam humane nature in filio vnitam. eamq̄ sibi vnisse vel assumpsisse. Unde ⁊ vere ī carnata dicitur. Q vero dicitur solus filius formaz serui accepisse. per hoc non excluditur diuina natura ab acceptione seruilis forme. Sed alie due persone parer scilicet et spiritussanctus. Item ⁊ illud aliud scilicz id quod est ꝓprium filij non quod cōmune est trinitati. hominem accepit. sicut oportet intelligi. i. ꝓprie in hypostasi filij non in tribus communiter personis diuina natura humanam naturaz sibi vniuit. Qui sensus ex hiero aūbis Joh. dam. confirmatur. qui totam diuinam naturam. ī vnā hypostasim incarnatā eē euidenter asserit dicē.

Determinatio autoritatum

3 c In humana c
tē dei ꝟbi aiam
oēz ꝛ pfcāz natu
rā ōitatis i vna
ei⁹ hypostaseon
incarnataz esse.
Cōtra. hoc sig
nū omnē distri
buit p suppositz
g̃ si tres pſōe sē
hypostases illi⁹
nāe. vī q oēs
sint incarnate.
Si tu dicas. q
hoc signū omnē
non tenet sinca
thegorematice.
vl' vt signū. sed
poti⁹ vt adiecti
uuz. ꝛ tm̄ vz oēz
ꝟtū ꝛ pfectū. vi
det esse nugatio
oēm ꝛ pfectum.
Rō. dām. q oēz
non tenet ibi di
stributiue. sicut
dcm̄ ē. sz tm̄ va
Questio. let dicere omnē
naturā diuitatz
ꝟtū pfectā. ſnec
est ibi nugatio.
qz ꝛ nō tenet ibi
Rō. ad q̃sti onem. copulatiue sz ex
positiue. ꝛ acci
pit ꝛ p id ē. Alı
ter p̄t dici q oēz
ꝓuat vl' remouz
diuisionez ptis
apte. ꝛ pfem̄ po
nit cōpletōnez.
ita q sit sensus.
diuīa naka ē in
carnata i sua p
fectiōe. ita q nō
fm̄ ptē ꝛ ptē. et
q ḧ intellect⁹ sit
ver⁹. p̄t haberi
p lrām sequētez

4 d Nō sic dici
tur diuina naka
esse hō vl' fcā hō
Obiectio. sic ōi fili⁹. Con
tra ḧ vī eē fm̄.
qz hō p̄dicaꝛ de
Rō. omi eo de q̃ p̄di
caꝛ fili⁹ ōi. ꝛ hec
est ꝝa. diuīa na
tura ē fili⁹ ōi. g̃
hec est ꝝa. diui
na natura ē hō.
Rō. dām. q ē p̄
dicatō fm̄ ideti
tatē ꝛ p denoia
tionē. Et p̄dica
tio p denoiatōez
illa magis ꝟuat
ꝓpetatē p̄dicati

c In humanatione dei ꝟbi ani
mus oēm ꝛ pfectā naturā dei
tatis. in vna ei⁹ hypostaseon in
carnatā eē. id ē vnitā hūane na
ture ꝛ nō ptē pti. Oi ei hūane
nature anim⁹ eē vnitā oēm dei
tatis naturā vel substātiā. Jtez
eadē est natura i singula hypo
staseon. i. psonarū. ꝛ q̃n dicim⁹
naturā ꝟbi incarnatā eē. fm̄ be
atos. s. fm̄ athanasiū ꝛ cirillum
deitatē dicim⁹ eē vnitā carni. ꝛ
vnā naturā dei ꝟbi incarnataz
cōfitemur. Verbū āt ꝛ q̃ cōe
est ſube possidet. ꝛ q̃ ꝓpetatz
est hūs hypostaseos. i. psone.
Ex his manifeste oñdit q natu
ra diuīa incarnata ē vñ ꝛ ea
dē ꝟbe ōz suscepisse hūanā nakaz
Mouet ꝛ determiat q̃stionē i
cidentē. an diuīa natura debe
at dici caro facta. d

Sz q̃rit vtrū eadē diuīa na
tura debeat dici caro facta sic̄
verbū ōz caro factū. Si ei idez
est incarnari. q̃ō est carnē fieri.
videri p̄t ita debere dici q sit ca
ro facta sic̄ ōz incarnata. Ad q̃ō
dicim⁹ qz si illud dictuz in sacra
scꝛa repiret. ex eadē intelli
gentia accipet qua cū ōz incar
nata. Sz qz illud auctas subti
cuit. atq locutōis mod⁹ nimiā
videret facere expssionē. si na
tura diuina diceret caro facta.
meli⁹ silere ḧ puto vel negare
q̃ temere asserere. ne si illud di
cat cōuertibilitas nature i na
turā significari putet. Ex p̄miſ
sis indubitabilit constat q psona
ꝟbi siue natura. hois natu
rā. s. carnē ꝛ aiam assumpsit sz
nō psonā hois. Si āt natura di
uina naturā hois accepit. q̃re n̄
ōz facta hō vel eē hō sic̄ verbuz
ōi. Ad q̃ō dici p̄t q dei fili⁹ ōz fa
ctus hō vel eē hō nō solū qz ho
minē assūpsit. sz qz ipz i vnitatē
ꝛ singularitatē sui ꝛ psone acce
pit. Natura āt diuīa hoiez q̃dē
accepit. i. homis formā sibi vni
uit. sz nō i singularitatē ꝛ vnita
tē sui. Seruata em̄ ꝓpetate ac
diuersitate duaꝝ naturarū. p
sone singularitas extitit. Jōq

d nō sic dicitur diuina natura eē d
hō vl' facta hō. sic dei fili⁹. Qui
dā tm̄ indr̄nter vtrūq cōcedūt
Regredit ad p̄ncipalis q̃stiōis
explanatiōz. q̃re n̄ accepit psō
nā hois cū hoiez accepit. e

Jō ꝟbo nō psonā hois assum
psit. qz caro illa ꝛ aīa illa n̄ erāt
vnita i vnā psonā quā assūpse
rit. qz n̄ ex illis cōstabat psona
q̃n illis vnitū ꝟbuz ē. Mā sibijn
uicē sūt vnita sil' cū ꝟbo. Altera
tm̄ vnione inuicē vnita sūt illa
duo. s. aīa ꝛ caro. alia vniōe ver
bo vnita sunt. Quia alia ē vnio
aīe illi⁹ ad carnē. ꝛ alia est vnio
verbi ad aīam illā ꝛ ad carnē.
Nō g̃ accepit verbū dei psonā
hois sz naturā. qz n̄ erat ex car
ne illa ꝛ aīa illa vna cōposita p
sona quā ꝟbuz accepit. sz accipiēdo vniuit ꝛ vniē
do accepit.

Soluit obiectionē sophisticā qua ꝓbare q̃daz
volunt psonā accepisse psonā. f

Hic a q̃busdā opponit q psona assumpsit pso
nā. Persona ei ē suba rōnalis indiuidue nature.
ḧ aūt est aīa. g̃ si aīam assumpsit. ꝛ psonā. q̃ iō n̄
sequit. qz aīa nō ē psona q̃n alij rei vnita ē psona
liter. sz q̃n p se ē absoluta ei a cōrpe psona ē sicuti
angel⁹. Illa aūt aīa nunq̃ fuit q̃n eēt alij rei p̄iūc
cta. ideoq nō ea assumpta. psona ē assūpta. Alit Alia ꝓba
q̃z nitunt ꝓbare ꝟbuz dei assumpsisse psonā qz as tio obiecti
sumpsit aliquē hoiez. Assumpsit ei ihm̄ xp̄m. g̃ ali onis.
quē hoiem. Q āt hominē ihm̄ xp̄m assumpserit
Aug. i expositōe simboli sub anathemate tradit
dicēs. Si q̃s dixerit atq crediderit hoiem iesum
xp̄m a filio dei assumptū nō fuisse anathema sit.
Qui etiā i plurib⁹ scꝛpture locis hmōi vtit locutio- ps. lxxiij.
nib⁹. Ille hō a ꝟbo dei ē assumpt⁹. Ille hō fact⁹ ē Rō. deter
xps. Et ꝓpha de hoie xp̄o loq̃ns deo ait. Beat⁹ minās p̄e
quē elegi. ꝛ as. ꝛc. Ex q̃b⁹ pleq vī q aliq̃s hō assū missas loca
ptus sit a ꝟbo. ꝛ ita psona a psona sit assūpta. Sz tiones.
qz ḧ nephas ē dicere aut sentire. p̄misse locutōes
eisq sīles fm̄ hāc itelligētiā sane accipi dēt. vt hō
xps. siue hō ille. siue q̃dā hō dicaꝛ assumpt⁹ a ꝟbo
siue vnit⁹ ꝟbo. nō qz hois psona sit assumpta vel
vnita verbo sz qz illa aīa ꝛ caro illa assūpta sūt et
vnita ꝟbo in q̃b⁹ subsistit psona dei ꝛ hois. vt ad
hois naturā nō ad psonā respicias. cū assumptū
vel vnitū. vl' q̃ndā vel aliquē i hmōi locutōibus
scꝛpture cōmemorat. Quocirca cū q̃rit i ꝓposita
auctate. an aliq̃s vl' q̃dā sit assūpt⁹ a ꝟbo vl' vnit⁹
ꝟbo sine distinctōe intelligētie nō est hic redden
da rēsio. q̃n multiplex p̄missa ē q̃stio. sz instātie q
rētis ita determiato. si de hois psona q̃ris rn̄deo
nō. si de hois natura. dico est.

AD intelligẽtiã aũt huiꝰ ꝓits incidit hic q̃stio circa assumptõez hũane nature a diuĩa. Et ꝓsak̃ h̃ q̃stio circa duo ꝑncipalik̃. Primo q̃rik̃ de ipa assumptõe ex ꝑte assumẽtis. Scõo vero q̃rik̃ ex ꝑte assumpti. Circa ꝑmũ q̃runk̃ q̃nq̃. Primo q̃rik̃ vtrũ assumere sit actꝰ cõuenies diuĩe nature. Scõo q̃rik̃ vtrũ sit actus ꝯuenies diuĩe ꝓsone. Tertio q̃rik̃ vtrũ ꝯueniat ꝓsone ꝓse an rõne nature. Quarto q̃rik̃ vtrũ ꝯueniat nature abstracta oĩ ꝓsona. Quinto q̃rik̃ vtrũ hec sit ꝓcedẽda. diuina natura est caro facta.

Questio I a

Utrũ assumere sit actꝰ cõueniẽs diuĩe nature. Et q̃ sic videk̃ auctate Aug. in li. de fide ad petrũ. Natura q̃ ꝑ genita manet apud ꝑrem. miꝛem sine peccato suscepit. ꝛ suscipe ꝛ assumere idẽ est. g̃ natura dĩ naturã nr̃am suscepit. Itẽ erp̃sias in li. de trini. j. ca. vj. Forma dei accepit formã serui. Sꝛ forma dei nõ ẽ aliud q̃ natura dei g̃ si forma formã accepit. natura naturã assumpsit. Itẽ rõne videk̃. hec ẽ vera ꝛ ꝓpria. Natura diuĩa vnita est hũane. Aut g̃ illa vnione se hꝛ natura diuĩa vt agens aut vt patiẽs. Cõstat q̃ nõ vt patiẽs. g̃ se hꝛ vt agens. Sꝛ in ipa vnione agere nihil aliud est q̃ ipam naturã assumere. g̃ videk̃ q̃ assumere ꝯueniat diuĩe nature. Itẽ natura diuĩa ꝛ hũana vniunk̃ in vnitate ꝓsone. Sꝛ ex illa vnione ve ꝛ ꝓpe dicik̃ humana natura cẽ assumpta g̃ pari rõne diuĩa natura. Vel dꝛ dici ex illa vnione assumens vel assumpta. sꝛ nõ assumik̃. g̃ illiꝰ est assumere Sꝛ ꝛ est auctas ꝯcilij Toletani. quã mgr̃ ponit in lra Cũ tota trinitas opata sit formatõz suscepti hois. solꝰ tñ filiꝰ suscepit hoiem in vnitatẽ ꝓsone. nõ in vnitatem nature. g̃ si h̃ soli filio ꝯuenit. nõ videk̃ q̃ ꝯueniat diuine nature. Itẽ Anb. Pr̃ ꝛ filiꝰ ꝛ spũsscꝰ nullo mõ differũt in natura. g̃ qõ cõuenit diuine nature cõuenit patri et filio ꝛ spũisancto. sꝛ assũptio humane nature nullo mõ cõuenit patri vel spũsco. g̃ nullo mõ videk̃ diuĩe nature cõpetere. Itẽ diuĩa natura ẽ quoddã simplicissimũ. sed simplicissimũ cũ vnitur tot aliter vnik̃. g̃ si diuina natura vnitur humane ꝛ eã assumit. videk̃ q̃ h̃ cõueniat cuilibet ꝓsone. Itẽ si aliqõ vnũ in quo plura vnitũr vnitur alicui. necesse ẽ q̃ cõsequẽs ꝛ illa vniri. sicut patet. Nã si punctus cui vniuntur multe linee alicui cõiũgitur. necesse est ꝛ illas lineas vniri. Si etiam aĩa cui vniũtur potẽtie. vnik̃ alicui. necesse est ꝛ ei dẽ potẽtias vniri. g̃ si diuine ꝓsone magis vniuntur in natura q̃ linee in pũcto. vel potẽtie in aĩa. si assumere cõuenit diuine nature. necesse est q̃ cõueniat cuilibet ꝓsone. g̃ nec nature. Itẽ hec simpliciter est falsa ꝛ nullo mõ cõceditur. diuina essentia generat vel natura. quoniã ille actus ẽ actus ꝓꝓius cõueniẽs vni soli persone ergo si assumere est actus cõueniens vni soli persone. vt pote persone filij. videtur q̃ hec sit negãda tanq̃ falsa. diuĩa natura assumit humanã. Itẽ regula est ꝛ habita fuit in ꝑmo libro. q̃ eẽntia nõ supponit ꝓsonã nec ecõuerso. ergo diuina essentia vel natura nõ põt ꝑ ꝓsonalocutionẽ reddere veram. nec ꝑ alio hoc constat. qꝛ soli filio cõuenit assumere. g̃ videk̃ simpliciter eẽ neganda ꝓdicta locutio. Rõ ad ꝓdictoꝛ intelligẽtiã est notãdũ q̃ tã ꝑ verbũ vniendi q̃ ꝑ verbũ assumẽdi importatur vnio diuine nature ad humanã. Differũt tamẽ q̃tũ ad modũ significandi. qꝛ verbũ vniendi dꝛ ab vnione que magis importat relatõnem q̃ actõnem. Verbũ aũt assumendi dicit ab assumptõne que ꝑncipaliꝰ importat actionẽ. vnde q̃uis cõcedatur q̃ diuina natura vniat sibi humanã et eidẽ etiã vniak̃. nullo tamẽ mõ concedik̃ q̃ diuina natura assumak̃. Alia etiã est differẽtia. quia vnire q̃tum est de se nõ dicit terminũ relatõis vel actionis determinate. Põt eĩm aliquis aliquid vnire sibi et alij. Assumere aũt importat terminũ intrinsecũ tã actionis q̃ relatõis. Assumere eĩm hic est ad se sumere. Cũ ergo vocabulũ assumẽdi ipꝛtat simul relationẽ ꝛ actionem. tunc ille terminꝰ interius intellectus põt referri ad vtrũq̃. vl ad alterũ tñ vicz ad relationẽ. Si ad vtrã q̃ referak̃. cum actio illa terminek̃ ad vnitatẽ aliquam tunc assumere dictũ de aliquo. signat nõ solũ vnionem sed etiã illam vnionẽ terminari ad vnitatẽ assumentis Et q̃m illa vnio nõ terminak̃ ad vnitatẽ nature sed potius ad vnitatẽ ꝓsone. iõ ꝑm istum intellectũ assumere nõ ꝯuenit diuine nature. Diuina eĩm natura nõ assumpsit humanã in vnitatẽ nature. ꝛ iõ isto modo nõ conceditur q̃ eã assumpserit diuina natura. h̃ est ad se siue ad ꝓpriã vnitatẽ sumpserit. Si aũt terminꝰ ille habeat respectum ad relationẽ vnionis. tũc cõcedit̃ q̃ diuina natura humanã assumpserit. h̃ est sibi vnierit. Uniuit eĩm sibi humanã naturã q̃uis nõ in seipa. sed in vna ꝓsona. Et isto mõ ꝓcedunt rõnes ꝛ auctates que ad hoc inducunk̃ ꝛ ideo sunt ꝓcedende. Ad illud vo qõ obr 6
q̃ solus filiꝰ suscepit humanã naturã. dõm q̃ solum nõ excludit ibi naturã q̃ est in ꝓsona ꝛ ꝓdicak̃ de ꝓsona. sed excludit alias duas ꝓsonas. scꝛ ꝑrem ꝛ spũscm. Preterea auctꝰ illa nõ dicit simplr q̃ solꝰ filius suscepit. sed q̃ solꝰ filiꝰ suscepit in vnitatẽ ꝓpriam. ꝛ tunc nõ est instantia de natura. quia vt dictũ est natura diuina nõ suscepit humanã in vnitate nature sed in vnitate ꝓsone. Ad illud qõ opponik̃ q̃ ꝑter ꝛ filius ꝛ spũsscꝰ 7
nullo mõ differunt in natura. dicẽdũ q̃ illa est duplex. Uno eĩm mõ põt intelligi sic. ꝑter ꝛ filius ꝛ spũsscꝰ nullo mõ in natura differunt. i. ꝑter ꝛ filius ꝛ spũsscꝰ habẽtes vnã naturã. nullo mõ differunt. ꝛ h̃ est falsum. qꝛ ꝑter ꝛ filius ꝓsonaliter differunt ꝛ habent ꝓprietates distinctas. Alio mõ põt intelligi vt sit sensus. ꝑter ꝛ filius nõ differunt in natura. i. nõ differunt diuersitate nature. Nihilominꝰ tñ differunt ad se inuicẽre. ꝛ ab ipa eẽntia vel natura differũt rõne vel attributõe. Aliquid eĩm attribuik̃ ꝓsone q̃ nõ nature et econuerso. Et iõ sicut nõ sequik̃. diuĩa natura est in tribus ꝓsonis. g̃ ꝓsona patris est in tribꝰ ꝓsonis vna. sic nõ sequik̃ diuina natura vnit sibi vel assumit humanã g̃ ꝓsona patris assumit. imo est ibi sophisma accidentꝭ vel locꝰ sophisticus accidẽtis. Ad illud qõ obꝯitur 8
de diuina natura q̃ est q̃d simplicissimũ. dõm q̃ q̃uis sit simplicissimũ in forma. hꝛ distinctionẽ tñ in hypostasibus siue in ꝓsonis. Cũ g̃ intelligim̃ aliq̃d vniri alicui. h̃ possumꝰ intelligere aut q̃tum ad vnionẽ ꝑm formam. aut q̃tuz ad vnionẽ ꝑm suppositũ. Dico g̃ q̃ si diuina natura vnirek̃ alicui ꝑm formaz q̃ necessario tota vnirek̃. h̃ est in qualibet ꝓsona. cũ simplicissimũ sit. Sꝛ qꝛ vnio illa vel assumptio nõ est q̃tuz ad vnionẽ in forma. sed q̃tum ad vnionẽ in ꝓsona ꝛ supposito. iõ nõ sequik̃ q̃ q̃uis sit simplicissima q̃ tota sit vnita. ꝑm q̃ totum distribuit ꝑ ꝓsonis. vñ nõ valet ꝓcessus ille. qꝛ ꝓceditur a simplicitate nature ad ꝓsonaz pluralitatem.

Ad illud qõ obr q̃ natura est illud in q̃ ꝓsone vniunk̃ 9
g̃ ipa vnita. tres ꝓsone vniunk̃. ꝛ ipa assumẽte assumũt dõm q̃ nõ seq̃tur. Qñ eĩm dicit̃ q̃ ad vnionẽ eius in q̃ illa vniunk̃ seq̃tur vnio illoz. h̃ vez est qñ vniunk̃ ꝑm illud ꝛ in eo in q̃ alia vniunk̃ in eo. sicut est in puncto. in q̃ linee vniunk̃ tanq̃ in termio. ꝛ ipe punctꝰ vt terminꝰ põt alij vniri. Similiter ꝛ in aĩa. ꝛ in suis potentijs. nõ

E

sic aũt est in ꝓposito. q; ille ꝑsone vniũtur i natura ꝯ/tum ad vnitatẽ naturalẽ siue essentialẽz. sed diuina natura nõ vnit humane in vnã essentiam. sed vnit in vnitatẽ hypostasis. in qua q̃dẽ hypostasis vnitate ab alia ꝑsona magis distinguitur ꝙ conueniat. Et huj⁹ exemplũ haberi põt in eternis rõnibus ſm q̃s õs ꝓducit. q̃ q̃dem oĩs vnũ sũt in eẽntia dei ⁊ substãtia. nõ tamẽ sec̃tur. q; si õs facit aliq̃d ſm rõnem vnam. q; ſm illã ⁊ eã/dem faciat oĩa alia. Vñ idẽ sũt idea homis ⁊ idea asi/ni in diuina substãtia. cũ tamẽ diuina substãtia facit asinum. nõ facit illũ ſm ideã homis. sed ſm ideam asini. Aliud eriã exemplum ponit anſhelmus in fonte. riuo ⁊ lacu. qui sunt vnius nature. ⁊ vnus fluit ab alio. Vñ nilus dr̃ fons. et dicitur riuus et dicit lacus. ⁊ vnus ẽ nilus. et vna est aqua. et vnj⁹ nature. ꝯ̃uis non sit vn⁹ fons et vnus riuus ⁊ vnus lacus. Et cõtingit nilũ etiam inkistulari vt riuus ẽ. nõ vt fons. nec̃ vt lacus. ⁊ h̄ est. q; ꝯ̃uis eadẽ aqua ꝓmo sit i fõte. postea in riuo. postea i lacu. diuersũ tamẽ habet modũ eẽndi. Jn ideis aũt est multitudo respectu cõnotatoꝝ. et hec duo i diuinis ꝑsonis ponũtur. vicz pluralitas et distinctõ modoꝝz essendi ab alio ⁊ nõ ab alio. Et sic patet q; nõ sec̃tur diuina natura assũpsit. q̃ quelibz ꝑsona assumpsit ꝓpter
10 relatõnem intrinsecã. Ad illud qõ opponit q; hec nĩ/lo mõ cõceditur. eẽntia generat. q; illõ est ꝓprium ꝑsone Dõm q; nõ est simile. q; generare importat distinctionẽ que nullaten⁹ cõuenit nature. assumere ꝛ̃o õt actõnem ⁊ relatõnem q̃ cõuenit diuine nature ſm vnũ intel
11 lectũ vt prius visum est. Ad illud qõ opponit q; natura nõ supponit ꝑ ꝑsona. Dõm. q; verũ est. ⁊ q; dr̃ natura diuina assumpsit humanã. iste termin⁹ natura ñ reddit locutõnẽ verã ꝑ ꝑsona. sz magis stat i natura ꝑ seipa. ipsi enĩ nature cõuenit assumptionẽ facere. ⁊ cõ/uenit vniri humane nature. ⁊ hec duo importat ꝓbum assumẽdi ſm vnam acceptõnem.

Questio II b

Utr̃ assumere cõueniat diuine nature Et q; sic vr̃ aug. de fide ad petrũ. Deus vnigenit⁹ dũ cõcipetur vnitatẽ carnis accepit de ꝙgine. sed õs vnigenitus nõ est nisi ꝑsona. q̃ ⁊c. Jtẽ rõne vr̃. q; assũptio nihil plus dicit nisi actõnem respectu creature. ⁊ relatõnem. ⁊ vtrũqz natũ est cõuenire diuine ꝑsone. q̃. ⁊c. Jtẽ assumptio est ad aliquã vnionẽ. sed vnio illa nõ terminat ad naturã. sz ad ꝑsonã. q; diuinitas et humanitas eiusdẽ nature eẽ nõ ꝑñt. ergo vr̃ q; ipa assũptio ꝛ̃e ⁊ ꝑꝛ̃ cõueniat ipi ꝑsone. Jtẽ assumptio ẽ ad redemptõnẽ ⁊ sctifi/catõnem ꝓ humano genere. Sed eandem ꝑsonã cõpetit esse que debet satisfacere ⁊ debitũ soluere. ⁊ que pt. q̃ videt q; assumptõ vere cõpetat ipi ꝑsone. Jtẽ cui cõ/petit missio ⁊ incarnatio. eidẽ cõpetit assumptõ. sz missio vel incarnatio cõpetit ꝑsone. q̃ ⁊ assumptio. Sz cõtra. Ubicunqz est assumptõ ibi est vnio ad alterꝝ ⁊ cõmunicatio. sed persona dicit q̃d distinctum ⁊ incõica/bile. ergo intellectus ꝑsone repugnat vnioni ⁊ assum/ptioni. ergo nõ põt ei vere attribui. Jtẽ ꝑsona est indiuidua substantia rõnalis nature. sed indiuiduũ dicitur nõ solũ qõ est indiuisum in se. sed qõ est diuisum ab alijs. q̃ si assumptio dicit vnionem ⁊ cõiũctionẽ. videt q; nullo mõ ꝑsone cõueniat. Jtẽ oĩs vnio naturalis ordinat ad illud qõ est ita vnũ in se q; nõ est alteri vni/bile. alioquin non esset status. illud autem vnum est indiuiduum rationalis nature. qõ q̃dem est ꝑsona. ⁊ habet summam complectionem in genere creature. si ergo ad dignitatem persone spectat q; nulli alj vniatur. et ꝑsona diuina habz q̃cq̃d dignitatis est. vr̃. q; nihil possit sibi copulari. ⁊ ita nullã naturã assumere. Jteni/hil tale põt fieri eternum. sed vnitas creature debita ẽ talis. vnitas diuine ꝑsone est eterna. q̃ diuina ꝑsona nõ põt creaturã aliquã ad vnitatẽ ꝑsone sue accipere. sz hoc est assumere. ergo assumptõ diuine ꝑsone nõ põt cõuenire. ℟. dõm. q; sicut dcm̃ est. assumptõ dic̃ actionem ⁊ relationem. ⁊ terminũ vtriusqz. ⁊ rõne horũ omniũ põt diuine ꝑsone cõuenire. Nã diuine ꝑsone cõpetit eẽ ꝓncipiũ actiuũ. ⁊ rõnalis nature suppositũ. vtrũqz spectat ad eius dignitatem ⁊ nobilitatem. ⁊ ideo diuina ꝑsona põt humanã naturã fabricare tanq̃ ꝓncipium effectiuũ. ⁊ stabilire tanq̃ ꝓpriũ suppositum. ita q; eiusdẽ nature erit causale ꝓncipiũ ⁊ suppositũ persona/le. ⁊ ita q; hoc se habet i rõne ꝓncipij. ⁊ i rõne medij. ⁊ in rõne termini. Rõne ꝓncipij cõpetit ei actio. Rõne medij relatio. Rõe tercij cõpetit vtriusqz terminatõ. Diuina enĩ ꝑsona fecit vt ꝑtes nature vnirent in se. ⁊ iõo concedendum est q; ipa assumptio cõpetit diuine ꝑsone. Vñ cõcedẽde sũt rões ad hoc inducte. Ad illõ cr 12
go qõ ꝓmo opponitur i cõtrariũ. q; vbi est assumptõ ibi est cõicatõ ⁊ vnio. dõz. q; cõicabile põt dici tripliciter. aut ꝙ vnius cõstitutionẽ. aut ꝙ ꝓdicatõnem. aut ꝙ ꝓpetatũ ⁊ ydiomatũ cõicatõnẽ. q̃ cũ dr̃. vbi ẽ assumptio. ibi ẽ cõmũicatõ. dõm q; verũ ẽ tercõ mõ. sed ñ ꝓmo vel secundo Ad ꝛ̃o dr̃ q; ꝑsona dic̃ q̃d incõicabile ⁊ distinctũ. dõm q; h̄ dr̃ ꝙ opponẽ ad ꝓmũ vel scõm. q; nec venit ad tertiũ cõstitutõnẽ. nec hz vltatis ꝓdicatoꝝz. Et sic pz q; illa ꝑsona cũ assũptõe ñ hz opponẽ. Ad illõ qõ opponit. q; ꝑ 13
sona ẽ indiuidua substãtia ydee. rñdendũ q; illõ dr̃ ꝓ priuatõnẽ oppositois ⁊ ꝓdicatois coĩs. nõ ꝙ ꝓuatõnẽ vnionis. nisi forte dicat vnio respectu dignioris. sicut in ferius melius apparebit. nullũ aũt hoꝝ est in ꝓposito reperire. Ad illõ qõ obz q; oĩs vnio ordinat ad vnũ 14
qõ careat vnibilitate. dõm. q; verũ est loquendo de vnione in eodẽ genere. vicz de vnione q̃ est ꝙ oppõnem. sic 15
aũt nõ est in ꝓposito. ⁊ iõ i nullo cogũt rões ille. Ad illõ qõ opponit q; tale nõ põt fieri eternale. dõm. q; verũ est ꝙ idẽtitatẽ eẽntie. nihil tñ impedit hoc eẽ virtute vniõis gratuite. Sicut enĩ tale põt a ꝓncipio eterno causari taliter. sic etiã inniti põt suppositio eterno. vt sicut õs est ꝓncipiũ cuiuslibet creature. sic dei fili⁹ sit suppositũ rõnalis creature. Et ꝙ tanto dr̃ illa vnitas ad vnitatẽ ꝑsone termiari. nõ q; ꝑsone filij õi adueniat nova vnitas. sed q; ex assumptõne humane fit vt duarũz naturarũ sit vna hypostalis atq; persona.

Questio III c

Utrũ assumere ꝑsone cõueniat rõne nature. an ecõuerso. Et q; cõueniat rõe nate vr̃ rõe. Ei ꝑsone cõpetit op⁹ recreatõis cui ꝯpetit op⁹ creatõis. sz opus creatõis cõpetit ꝑsone rõe nature. q̃ ⁊ op⁹ recreatõis. sz assumptõ est op⁹ recreatõis. q̃ ⁊c. Jtẽ assumptõ est opatõ ꝛ̃tuosa. sed oĩs operatõ ꝛ̃tuosa cõpetit supposito rõe nature siue naturalj potẽtie. q̃. ⁊c. Jtẽ qõ sic ꝯpetit vni ꝑsone q; ꝯpetit alteri ꝑsone. h̄ ꝯpetit rõe nature. nõ rõe ꝑsone. q̃ cũ assũptio sic cõperat ꝑsone. alij q; possit cõpetere alij ꝑsone. sic sup̃ dcm̃ fuit. vr̃ q; si cõueniat filio. cõueniat rõe nate. Jtẽ assũptõ i extremis põit diuersitatẽ sz i assũptõe carnis a ꝛ̃o ẽ diuersitas naturaꝝ non ꝑsonaꝝ. q̃ vr̃ q; assũptõ ꝓmo cõueniat nature. ꝙ nataz ꝑsone. Sz ꝯ. Assũptõ õt relatoz. sz relatõ nõ ꝯpetit ꝑsone rõe nate sz magis rõe sui. q̃ ⁊ assumere. Jtẽ assũptõ õt ordiatoz ad vnitatẽ aliquã. sz cõstat q; nõ ad vnitatẽ nate. sz ꝑsone. q̃. ⁊c. Jtẽ si cõuenit ꝑsone rõe nate. ⁊ oẽ

tale dr̃ ꝛ trib⁹. ꝯ ꝛ assumere cõueniret trib⁹ ꝓsonis. sed ꝫ est falsũ. ꝯ ꝛ ꝑmũ. Jtẽ si assumere cõuenit ꝓsone rõne nature. ꝯ cõuenit nature ꝑse. ꝛ qõ cõuenit ꝑse cõuenit vr̃. ꝯ ꝑ qlibꝫ suo supposito. seqr̃et ꝯ idẽ qõ ꝓus q̃ cuilibet ꝓsone cõuenerit assumptio. ℟. dõm. q̃ ad hanc qõnẽ satis ꝑz rn̄sio ꝑ ea q̃ dcã sũt. Cũ enī tria sint ꝛ intellectu illi⁹ vocabuli qõ est assumere. vicz actõ ꝛ terminatõ ꝛ relatõ. ꝑmũ ꝯpetit ꝓsone rõne nat̃e. vltimũ ꝯpetit nat̃e rõe ꝓsone. mediũ ꝯo cõiter ꝯuenit vtriꝫ. Jpsa nãꝫ assumptõis actõ ꝓsone cõuenit rõne nat̃e. q̃ ꝓsona agit ꝟtute nature. Vñ illa virtus ꝛ opatio cõpetunt cuilibet ꝓsone. terminus ꝟo assumptõis respicit ipam ꝓsonã ꝑpe et ꝑ se. Vñ ad vnitatẽ ꝓsonalẽ ꝛ vn⁹ solius ꝓsone termĩatur ipa assumptõis actio ꝛ vnionis relatio. ꝫ mediũ vicz relatõ cõiter cõuenit vtriꝫ. ꝛ diuina natura ꝛ diuina ꝓsona vnitur humane. ꝛ humana natura vnita ẽ diuine nature ꝛ diuine ꝓsone. q̃ ad vtrãꝫ habet ordiem ꝛ distinctõnẽ formalẽ. ꝛ gtuitã cõiũctõnẽ q̃ implicãtur i illa relatõe. Et ꝟm ꝫ ꝑz rn̄sio ad vtrãꝫ ptẽ. Rões enī vez cõcludũt ꝟm diuersas vias. nec ꝫnt ī se aliquã repugnãtiã. Et ꝫ melius ꝑz ꝓtractãti singlas

Questio IIII d

Utrꝫ assumere possit cõuenire diuine nature abstracta oĩ ꝓsona. Et q̃ sic vr̃. abstractis oĩbus ꝓsonis ẽ intelligere oĩ potẽtẽ. ꝫ oĩ potẽti nullũ ꝟbũ est impossibile. ꝯ vr̃ q̃ oĩ ꝑsonalitate abstracta. possibile sit ꝺeum carnẽ assumere. Jtẽ oĩ ꝑsonalitate abstracta adhuc ẽ intelligere ꝺeũ sũme bonũ. ꝫ q̃ sũme bon⁹ ẽ diligit creaturã. ꝛ ꝓpter nimiã charitatẽ suã assumpsit naturam humanã. ꝯ oĩ ꝑsonalitate abstracta. adhuc est intelligere ꝺeũ carnẽ humanã posse assumere. Jtẽ oĩ ꝓsonalitate abstracta adhuc ẽ intelligere ꝺeũ potẽtẽ creare. et potẽtẽ gen⁹ humanũ reparare. ꝫ repar assumẽdo carnẽ ꝯ vr̃ redire idẽ qõ ꝓus. Jtẽ omni ꝑsonalitate abstracta adhuc intelligit ꝺs vt sapiẽs. ꝯ sciẽs ꝛ potẽs tyrannũ superare ꝛ vincere. Sz assũptõis mysteriũ est ad tyrannũ vincere ꝛ supare. ꝯ intelligit vt potẽs carnẽ assumere. Sz ɔ. assumere est sibi vnire. ꝯ aut ī suppositõ. aut ī forma. ꝫ diuina ꝓsona ñ ꝓt sibi humanã vnire ī forma. ꝯ si vnit aliq̃ mõ. necesse est vnire ī suppositõ ꝛ ꝓsona. ꝯ abstractis suppositꝫ ꝛ ꝓsonis impossibile ẽ amplius assũptionẽ intelligere. Jtẽ assũptõ ꝺt aliquã actõꝫ. ꝫ nulla actio ee intelligit alicui⁹ nisi vt entis ī actu. nihil ei est in actu ens nisi ꝑut est in suppositõ. ergo suppositõ abstracto nõ est intelligere assũptõnẽ aliquã. Jtẽ impossibile est intelligere vt naka hũana assumat. nisi assumat ab athomo vl̃ in singulari. q̃ sic vult Dam̃. Natura ꝓter singlaria solũ est ī nuda cõsideratõe. ꝯ partõne impossibile ẽ intelligere q̃ assũptõ fiat in natura abstracta ab oĩ ꝓsona. Jtẽ impossibile ẽ assumptõnẽ alic⁹ ꝯpetere alicui nisi p⁹ ꝯpletũ suũ ee. nemo enī assumit sibi aliq̃d nisi postꝫ ẽ ꝯpletũ. ꝫ ꝑfecta ꝯpletio nature rõnalis nõ est nisi ī ꝓsona. ꝯ oĩ ꝑsonalitate circũscꝛa impossibile est q̃ naka humana assumat̃ a diuina

17 ℟. dõm q̃ dupl̃r cõtingit in diuinis circuscribere ꝑsonalitatẽ ꝑ intellectũ. Aut simpl̃r. aut ꝑut fides ꝺetermĩat. Simpl̃r circũscribit intellect⁹ ꝑsonalitatis q̃ñ cõsiderat diuina naka vt i se. nõ ī aliq̃ suppositõ determĩate. ꝫ inq̃ntũ cõicabile ẽ a mltis. nõ inq̃ntũ est ī ꝟbũ vl̃ ī illo. Et ꝫ modo diuina natura cõsiderat ꝑ modũ cuiusdã ordinabilis ad aliã. ꝛ ꝫ mõ nõ intelligit ꝟm rõem agendi nec patiẽdi. q̃ actõ nõ attribuitur forme nisi ī suppositõ. ꝛ sic assũptõ nõ ꝓt ei cõuenire. tũ q̃ natura talis nõ intelligit vt agẽs. q̃ actõ ẽ forme in suppositõ. tũ etiam q̃ naka talis sic cõsiderata nõ ꝫz in q̃ possit vniri cũ humana naka. nõ enī ꝑt vniri ī forma. ꝛ ista duo cadũt ī intellectu huius vocabuli qõ est assumere. ꝛ ideo rõe vtriusq̃ impedimẽtũ ẽ. vt nequaq̃ naꝭ cõsiderare ī abstractõne ab oĩ ꝑsonalitate possit assũptio intelligi cõuenire. Alio mõ ꝑt circũscribi a diuinis ꝓsonalitas ñ simpliciter. ꝫ ꝑ eũ modũ ꝑ quẽ fides ꝺetermĩat. ſ. ꝑris ꝛ filij ꝛ ſpũſſancti. ita tñ q̃ ibi intelligat suppositũ rõnal⁹ natur̃e. sic̃ intelligũt iudei ꝛ pagani. ꝛ hoc mõ ꝑt intelligi assumptio cõuenire ꝺeo. licet nõ ita cõgrue sicut intelligitur ꝓsupposita ꝓsonali distinctõne. Jntellecto enī q̃ sola illa ꝓsona q̃ est innascibilis eẽt ī diuinis. possꝫ vtiq̃ humanitatẽ assumere. ꝛ intelligi possꝫ q̃ ꝺs fierꝫ hõ sed tñ nõ ita cõgrue sicut nũc. q̃ tũc ñ eẽt ibi rõ mediationis. nec satisfactõis. nec missiõis. sicut nũc ẽ cũ filiꝰ a ꝑemittit̃. ꝛ ꝑri ꝑ hoĩe satisfacit. ꝛ mediatorẽ inter ꝺeũ ꝑrem et gen⁹ humanũ. Vñ nullus intellerit vnq̃ incarnatõnẽ. nisi ꝑintellererit ꝓsonarũ distinctõnẽ. Cõcedẽ dũ est ꝯ q̃ circũscꝛa ꝓsonalitate a fide ꝺetermĩata. et si possit intelligi assumptõ. ñ tñ ita cõgrue. Oĩ ꝟo ꝓsonalitate circũscꝛa nõ cõtingit a diuia naka assumi humanã. Vñ cõcedẽde sũt rões ad istã ptẽ q̃ ꝓcedũt scõm istã viã. Ad illõ ꝟo q̃ ꝺ oꝑonit̃ in cõtrarũ. q̃ diuina 13
natura abstractis ꝓsonis intelligit̃ vt sũme sapiẽs. et vt sũme bona. ꝛ vt creaturaꝫ causa effectiua. Ad oẽs illas rões rndeti ꝑ interimẽdo. si intelligãtur q̃ fiat abstractio ab oĩ suppositõ. Necessario enī q̃ cogitat ꝺeũ. cogitat vt aliquẽ habentẽ ꝺeitatẽ siue naturã intellectualẽ. alioq̃n nõ cogitat eũ vt ꝑfecte ī sentẽ. ꝛ nec vt ꝑfecte potentẽ. nec vt sũme sapientẽ. Alter enī est ibi intellectus. q̃ ad assũptõnẽ non tñ requirit̃ cã efficiẽs. ꝫ etiã illõ in q̃ fiat vnio. Et ideo esto q̃ oĩ ꝓsonalitate circũscꝛa cõsideraret̃ diuia natura in rõe ꝑfecte potẽtialitatis ꝛ sapiẽtialitatis. nõ tamẽ cogitari posset ī rõne assumẽtis. q̃ nõ posset ibi ee intellectus vnibilitatis.

Questio V e

Utrũ bec sit cõcedẽda. diuina natura est caro facta. Et q̃ sic vr̃ Joh. Dam̃. et hr̃ in lra. Almus oẽm ꝛ ꝑfectam naturã ꝺeitatis in vnã hypostasim incarnatã esse. Et incarnari nõ est aliud nisi carnẽ fieri. ꝯ si bec est ꝟa. diuina natura ẽ incarnata. ꝛ bec. ſ. diuina natura ẽ caro fcã. Jtẽ nihil aliꝺ est ꝺicere ꝟbũ ẽ caro fcm̃ ꝙꝫ humana natura ẽ assũpta a ꝟbo. sed humana natura ẽ assumpta nõ solũ a ꝟbo sed etiã a diuia natura. sicut ostẽsum fuit sup̃. ꝯ vr̃ q̃ diuia naka sit caro fcã. Jtẽ nihil aliꝺ ẽ verbũ carnẽ fieri ꝙꝫ ꝺei filiũ ee fcm̃ hoĩem. ſz ꝺei filius est diuina natura vel ceñtia. vel ꝓter vnionẽ est coĩcatõ idiomatũ. ꝯ vr̃ q̃ sicut ista cõcedit̃ ꝟbũ caro fcm̃ ẽ. ita ista cõcedi ꝺz diuia naka ẽ fcã caro. Sz cõtra mgr̃ in lra. meli⁹ hoc puto negare ꝙꝫ temere asserere. ꝯ ꝟm sentẽtiã mgr̃i. vr̃ ꝓdicta locutio ee negãda. Jtẽ q̃ filiꝰ ꝺei est caro fact⁹. cõcedit̃ q̃ filiꝰ ꝺei fuit passus ꝛ mortu⁹. sed non cõcedit̃ diuia naka ẽ passa vel mortua. ꝯ nec ista ꝺz concedi. diuia natura ẽ caro fcã. Jtẽ q̃ñcuꝫ aliqua duo sic se bñt q̃ formalr̃ sũt distincta. si ꝺicat̃ vnũ fieri alterũ significat̃ vnũ cõuerti ī alterꝫ. vtpote si ꝺicat̃ aq̃ fcã vinũ. ꝛ sic se ꝫz caro ꝛ diuia naka. cũ ꝯ diuia naka nõ sit in carnẽ cõuersa. vr̃ q̃ bec ñ sit cõcedẽda. diuia naka est caro fcã. Est ergo q̃stio q̃re magis ista concedit̃ diuia natura ẽ incarnata. ꝙꝫ ista diuia natura ẽ caro fcã. ℟. dõm q̃ ista ꝺz ꝛ ꝑt cõcedi. diuia naka ẽ incarnata. quia 19
scꝛa legit̃. nec ẽ simpl̃r improꝑa. Dupliceñ enī facit intellectũ. quoꝝ vn⁹ est ver⁹ ꝛ catholicus. licz alt⁹ sit ambiguus. Vñ cũ ꝺr̃ diuia natura est incarnata. i. carni vni

ra. ⁊ hoc absq; dubio verꝫ ē. cū enī vnio dicat relatōnez
simul cū hoc notat naturarū distinctōnē. ⁊ excludit cō/
fusionē. ⁊ tō rōe illi⁹ intellect⁹ ꝑt cōcedi. diuīa natura ē
incarnata. ꝑōt etiā ali⁹ eē sens⁹. diuīa naꝁa ē incarna/
ta. i. caro fcā. Et rōe istius ñ admittitur coīter a docto
20 rib⁹. Nec enī nō recipiꝁ. diuīa naꝁa ē caro fcā. habet
cnī duplicē intellectū. ⁊ i vno intellectu ē falsa. ⁊ in alio
intellectu ē adeo expssiua q ꝑt deducere ī errorē. et ideo
nullo mō recipitur. Duplicē hz intellectū ꝑdcā locutio
ex eo q̄ b̄ q ē fcā ꝑt cadere inꝁ subiectū ⁊ ꝑdicatū. ⁊ refer/
ri ad totū. Si cadat inꝁ subiectū et ꝑdicatuz. tūc notat
factōz circa diuinā naturā respectu forme carnis. Et tō
sens⁹ ē. diuīa natura ē caro fcā. i. ꝙuersa ī carnē. ⁊ b̄ sim
pliciter ē fl̄a. Si aūt respiciat totū. sic sensus ē. Diuīa
naꝁa ē caro fcā. i. fcm̄ ē. vt diuīa naꝁa sit caro. hec q̄dez
ꝓpie loq̄ndo ē fl̄a. q̄ caro nō ꝑdicaꝁ de diuīa naꝁa. Si
āt intelligaꝁ synodochice. vt sit sensus. diuīa natura ē
caro. i. hō. Et sic illō aliq̄ mō posset cōcedi ꝓpt̄ ꝙuenie/
tiā ad hypostasim q̄ facit idiomatū coīcatōez. ꝓpt̄ b̄ q
hec ē ꝑa. hō ē diuīa naꝁa. i. ille q̄ ē hō. ꝓpt̄ nimiā tamen
expssionē tacēda ē ne videaꝁ naꝁa ꝑdicari de naꝁa. vl̄ na
turaꝫ fieri idētitatē aut ꝙfusionē. q̄ oīa relegēda sūt ab
illa excellētissima vnīōe ⁊ assūptōe. Cōcedēde sūt g̃ rō/
nes ostēdētes locutōz ꝑdcāz nō eē admittēdā hz nō mul
tū cogāt. Ad illō q̄d obz q diuīa naꝁa ē incarnata. ⁊ cē
Dom̄ q nō ē simile. sicut iā visū ē. Ad illō q̄d obz. q
21 ꝓpter humane nature assūptōnē ista cōcedit. ꝑbū ē fa/
ctū caro. dom̄ q nō ē simile. q̄ ꝑbū ōt ipāz hypostasim
cui innititꝁ ipa būana naꝁa. ⁊ quā hz ꝺnoiare. Et tō nō
signaꝁ ex b̄ aliq̄ naturarū mutatio vel ꝙfusio. hz solum
ꝑbi ad humanā naturā ꝺnoiatio. vt dicaꝁ. ꝑbū esse hō
Nō sic āt ē cū dr̄. diuīa natura ē fcā caro. q̄ cū iste naꝁe
sint distincte. nec vna bēat ab altera ꝺnoiari. ꝯ̄ quis ba
beat alteri vniri. magis a ꝓpetate ⁊ vitate ꝑdcā locutō
22 recedit. Ad illō q̄d obz q ꝑbū fieri carnē nō est aliud
q̄ ꝑbū fieri hoiem. dom̄ q verꝫ ē. Et q̄m ista ē ꝑa ⁊ ꝓpa
ꝑbū ē fcm̄ hō. figuratiua locutō q̄ ī eā imediate resoluiꝁ
nō ē via ducēdi ī errorē. imo ꝺcedi ꝑt satꝫ catholice. hec
āt. diuīa ēentia fcā ē hō. ꝯ̄ quis nō sit oīno falsa. q̄ hipo
stasis ꝑdicaꝁ de diuīa naꝁa p̄ idētitatē. nō tñ ē adeo ꝓpa
sicut ista. fil⁹ dei factꝰ ē hō. imo nimiū ē expssiua. ⁊ ꝓpte
rea locutio figuratiua in q̄ significaꝁ p synodochen ca/
ro. siue p toto hoīe simplicit respuiꝁ p eo q magꝫ rece/
dit a ꝑmonis ꝓpetate. ⁊ ab expssiōe ꝑitatis. ⁊ approxiat
intellectui erroris. q̄ de cā multe negātur locutōes a do
ctoribus theologie. ne palogizētur ⁊ decipiātur simpli
ces q̄ nesciunt vocabulorū virtutes.

¶ C Onsequēter q̄ritur de scōo ꝓncipali. vicz de as/
sumptione ex pte assūpti. Et circa b̄ querūtur
tres. Primo. vtrꝫ psona dei assūpsit humanazꝫ
naturā. Secūdo. vtrꝫ assumpserit humanā psonā. Ter
tio. vtrꝫ sit pōere pfectā inctionē psonalitatꝫ circa aiaz
sepatā. Quarto. vtrꝫ ꝺcedēdū sit q ōs assūpserit boīez
Quīto ⁊ vltimo. vtrꝫ ꝺcedēdū sit q assūpserit humani/
tatē. Questio I f

Utrꝫ ꝺcedēdū sit. q humana naꝁa sit assūpta a deo. Et
q sic vr̄. ꝓbil. ij. Semetipm exinaniuit formā ꝑui acci/
piēs. hz ꝑitas nō attēdiꝁ nisi q̄tū ad ꝓpriā formā. g̃ si as
sūpsit formā boīs. assūpsit boīs naturā. Jtē Aug⁹.
de fide ad petrꝫ. Deꝰ humanā naꝁaz ī vnitatē psōe acce/
pit. Jtē null⁹ ē ver⁹ hō nisi ꝑbe bēat būanā naturā ī se. hz
nō hz ī se p eā gr̃az. g̃ hz p assūptōz. g̃ assūpsit būa/
nā naꝁaz. Jtē q̄cūq̄ ē alic⁹ fili⁹ naꝁal. coīcat cū eo ī naꝁa
hz dei fili⁹ ē p̄gis naꝁal fili⁹. g̃ coīcat cū ea ī naꝁa. Aut g̃
illā naturā habuit ab eterno. vel ex tpe. Lōstat q nō ab
eterno. hz ex tpe. Si ex tpe. aut ex ꝓpria ꝑtute. aut ex ali
ena. Jstat q ex ꝑtute ꝓpria. hz q̄d accipit ꝺs ꝑtute ꝓpria
ōz assumere. restat g̃ q būana naꝁa sit a ōo assūpta. Hz
p. Omne q̄d assumiꝁ est aliq̄z sit assumptū. hz būana naꝁa
xp̄i nō fuit añ vnionē ip⁹ cū ꝑbo. g̃ nō vr̄ q fuerit assū/
pta a ꝑbo. Jtē oē q̄d assumiꝁ ab aliq̄ fit aliq̄ mō vnū cū
eo a q̄ assumiꝁ. q̄ assūptio ordiaꝁ ad vnionē. g̃ si būana
naꝁa assumiꝁ a ōo. fit vnū cū ōo. hz q̄ sūt eadē. vnū pōt p
dicari de altero. g̃ būana naꝁa ē deꝰ. ⁊ ecōuerso. hz b̄ est
falsuz. g̃ ⁊ illud ex q̄ seq̄ꝁ. scz q būana naꝁa sit a ōo assū/
pta. Jtē oē q̄d assumiꝁ ab aliq̄ ad vnionē acq̄rit ꝓpeta/
tē aliquā ei⁹a q̄ assumiꝁ ⁊ cui vniꝁ. hz būana nā nō acq̄/
rit aliquā ꝓpietatē ip⁹ ꝑbi. nulla cm̄ ꝓpetas ꝑbi ōz de
būana naꝁa. g̃ nō vr̄ q ipa a ꝑbo ōt fuerit assūpta. Jtez
boeti⁹ in li. de duab⁹ naturꝫ ⁊ vna psona xp̄i. ponit q̄/
tuor diffinitōes nature. q̄z nulla vr̄ cōpetere assūptoi
diuīe. g̃ si recte ⁊ sufficiēter diffinit naturā. nō vr̄ eē ꝺce
dendū q būana naꝁa sit assūpta a ōo. q̄d p3 discurrēdo
p singlas notificatōes. Quaꝫ ꝓma ē. Natura ē caꝫ re/ 23
rū q̄ cū sint. quoq̄ mō intellectu capi ꝑnt. Hoc mō non
pōt accipi cū ōz būana naꝁa eē assūpta. q̄ si vnā ꝓpeta/
tē vel ptē hoīs assūpsisset. vr̄ assūpsisse būanā naturam
Scōa diffinitio nature ē. Natura ē vel q̄d agere vl̄ q̄d
pati pōt. Et adhuc ista notificatio ñ cōpetit ibi. q ꝑm
illū modū sibi sufficeret assūpsisse solā aiaz ad b̄ q dice/
reꝁ assūpsisse būanā naturā. Tertia notificatio ē. Na/
tura ē ꝓncipiū motꝰ ⁊ q̄etis p se ⁊ nō ꝑm accīs. Adhuc
nec ista cōpetit. q sufficeret si solū cor⁹ assumpsisset.
Quarta notificatio ē b̄. Natura ē vna quāꝫ rē insor/
mans specifica dr̄ia. Hz nec etiā isto mō vr̄ assūptū cō
petere. q̄ sic dic̄ Dam̄. iij. li. ca. vij. Verbū incarnatū ñ
ea q̄ nuda ꝙtēplatōe ꝙsideraꝁ assūpsit naturā. nō ei⁹ in/
carnatio b̄ eēt. hz fictio ⁊ deceptio incarnatōis. necꝫ eā
specie q̄ ꝙsideraꝁ. hz eā q̄ ē in athomo. g̃ nullo mō vr̄ esse
ꝺcedēdū q deꝰ būanā naturā assūpsit. Rō. dō. q ꝑbe et 24
ꝓpe loq̄ndo ꝺcedi pōt. ⁊ hz būanā naturā a ōo assūptā
eē. p eo q̄d dicit pbs. Natura accipiꝁ ⁊ p ꝑa materia ⁊
p ꝑa forma. ⁊ hoc hz ōz ꝑm analogiā q̄ndā. Qm̄ g̃ deꝰ as/
sumpsit carnē ⁊ aiam būanā. ⁊ caro ē ꝓncipiū hoīs ma
teriale. aīa ꝑo formale. hinc ē q nō ꝑbe solū būanā natu/
rā. hz etiā totā būanā naturā ōz assūpsisse. Et tō ꝺceden
de sūt rōnes ad b̄ inducte. Ad illud q̄d opponiꝁ q ni/ 25
hil assumiꝁ nisi ens. dō. q b̄ dupl̄r pōt intelligi. Uno
mō sic. Nihil assumiꝁ nisi ens ī ipa assumptōe. ⁊ h̄ q̄dez
verꝫ ē. nec hz instātiā in ꝓposito. q̄ būana naꝁa sil̄ būit
eē ⁊ eē assumptū. Alio mō ꝑt intelligi vt nihil assumaꝁ
nisi ꝑus sit q̄z assumaꝁ. ⁊ sic b̄ intelligaꝁ de eē in potētia
ꝑitatē hz. q̄ assūpta naꝁa ꝑus ē in materie potētia vl̄ ef
ficiēz q̄z vniaꝁ ipi assumēti. Si āt intelligaꝁ q̄tū ad eē
in actu. sic nō hz ꝑitatē in ea potētia maxie q̄ sil̄ ꝑt rē fa/
bricare ⁊ sibi vnire. Uñ si q̄s posset vestimētū in dorso
suo facere. sil̄ eēt vestimēti cōpositio ⁊ vestimēti assump/
tio. Per būc modū intelligēdū ē in ꝓposito. Ad illō 26
q̄d opponiꝁ q assūptio vnū facit ⁊ dr̄z. q verꝫ ē nō tñ
oīmode facit vnū. hz ꝑm q cōpetit cōparōi assumēti ad
assumptū. Si āt in aliq̄ assūptōe repiꝁ vnio. potissime
repiꝁ i assumptōe būane nature a ꝑbo. q̄ ñ tm̄ ē ibi vni/
tas p adiacētiā. hz etiā ē ibi vnitas q̄ ē ipi⁹ nature ad hy/
postasim suā. b̄ āt vnitas aliq̄ mō admittit differētiā ī
oī creata natura. vñ de nulla hypostasi cui⁹ sit naꝁa cre/
ata ꝺcediꝁ q sit sua ēentia vel natura in abstractōe. sed
solū p modū ꝙcretōis. vñ ñ ōz q petr⁹ sit būanitas. sed
q Petr⁹ sit hō. p būc modū intelligēdū est ī ꝓposito. q

q̄uis dr̄ nō sit humana natura · est tñ hō. Et ꝓpterea ñ
cogit illa rō · vnū nō p̄dicat ō alr̄o i abstractōe · g̃ nō bñt
27 id ēntrarē siue vnitarē assūptōi ꝓpetētem. Ad illō qđ
obr̄ q oē qđ assumit ab aliq̄ acḟrit aliquā ꝑperatē · dō ·
q verū ē q aliquā ꝑperatē acḟrit · sz b̄ pt eē i recto vel in
obliq̄ · vel rōe suppositi vel rōe forme · q̄uis nō videat
humāe nature acḟri ꝑperas ex rōe forme · acḟrit tñ rōe
suppositi · q̄uis enī nō cōueniat ei ꝑperas i recto · cōue/
28 nit tñ i obliq̄ fm q naka abstractiue sumit. Ad illud
qđ obr̄ fm quā illarū notificationū accipit illa natura
Dico q fm oēm p̄t accipi · maxime tñ fm vltimā · q cō/
pletiuā et specificā habuit hoīs dr̄nam. Nec valet ille
instāte · q xp̄s nō solū dr̄ assūpsisse humanā naturā · sz
totā humanā naturā · nec dr̄ assūpsisse specificā dr̄nam
fm q specifica dr̄a sumit ꝑ abstractōz a singularibus ·
29 sz assūpsit specificā dr̄am i ꝑticulari ꝑfectiue exñtē. Et
hoc mō dat intelligi noīe nake. In b̄ ei differt eēntia a
natura · q eēntia notat rei formā in q̄dā abstractōe · na
tura eā notat entē i motu · r̄ materia vt naturaliū opati
onū ꝓncipiū · r tō doctores catholici magr̄ isto mō vti
voluerūt · dr̄ assūpsit humanā naturā · q̄ eo · ōs assūp/
sit humanā eēntiā · q̄uis vtraq̄ sit ꝑa · ista tñ est magis
ꝑꝑa. Questio II g
Utr̄ ōs assūpserit humanā ꝓsonā · Et q sic vr Boetr̄.
diffiniens ꝓsonā dicit q ē indiuidua substātia rōnalis
nature · sz xp̄s assūpsit indiuiduā subam rōnalis natu/
re · vt ōt Dam̄ · assūpsit enī naturā i athomo · g̃ assūpsit
ꝓsonā. Itē ad dignitatē singularis spectat q illō sin
gulare sit ꝓsona · ꝓsona enī nomē ē dignitatis · sz natu/
ra assūpta in xp̄o eq̄s vel magis nobilis ē q̄s sit i aliquo
alio hoīe · si g̃ i alīs nō admittit rōz ꝓsone · vr̄ q in xp̄o
bēat potissime · g̃ · rē. Itē aīa rōnalis vnita carni fa/
cit ꝓsonā · sz cū ōs būanā carnē assūpsit · aīam rōnalem
carni cōiūxit · ergo si assūpsit aīam carni cōiūctā · vr̄ q
assūpserit ꝓsonā. Itē ꝓsona nō gignit nisi ꝓsonā · sed
dei filr̄ assūpsit qđ ꝟgo genuit · g̃ si ꝟgo ꝓsona fuit · vr̄
q dr̄ ex ea ꝓsonā assūpserit. Sz ↄ · aug · dr̄ fide ad petrū
Dr̄ natura hoīs assūpsit · nō ꝓsonā. Itē hip̄m osten
dit boetr̄ tali rōe. In xp̄o nō est nisi vna ꝓsona · g̃ si dei
filr̄ assūpsit ꝓsonā · idē assūpsisset scip̄m · r hoc ē falsum ·
r nō intelligibile · ergo r illud ex q̄ seq̄tur · s · q ꝓsona fu/
it a ꝟbo assūpta. Probat aūt p̄mā ꝓnōē sic · s · q xp̄s sit
vnr̄ ꝑsona. Oē qđ ē · tō ē · q vnū ē · si g̃ xp̄s ē · nc̄ce ē vnū
eē · sz nō ē vnū i naka · g̃ nc̄ce ē vnū eē i ꝓsona. Itē · hoc
ip̄m ostēdit ꝑ noīs rōz · ꝓsona ei ōt q̄d ꝓpletū r distictū
vltīa ↄpletōe · sz qđ assumit eo ipō q assumit · ad ↄple/
tr̄ ordiat · g̃ vr̄ q i se ñ bēat rōez ꝓsone. Itē si assūpsit
aut ↄsūpsit · aut cōfuxit. Cōstat q nō cōsumpsit · q di
uīa naka būane nake nihil nobilitatis abstulit. Si con
seruauit · ergo cū assumēs nō sit assūptū · restat q in xp̄o
sūt due nature et due ꝓsone · s · hūana r diuīa · g̃ nec ōs ē
hō · nec hō ē ōs · ergo nō ē ibi aliq̄ vnio · aꝯ b̄ nec assūp
30 tio · si ergo est ibi assumptio vera · manifestū est q per/
sona non est assumpta. R̄ · dicendum · q omnino fal/
sum ē q ꝓsona ꝓsonā assūpsit. Hoc em̄ tripliciť potest
intelligi · aut q ip̄m assūptū fuerit ꝓsona · aut q fuerit ꝑ
sona i assūptōe · aut q fuerit pr̄ assūptōz. Quolibz isto
rū triū modoꝝ sūpta sniā p̄dicti fmōis ē falsa. Nā pri/
terr̄ ꝟitati cōceptōis · scōs ꝟitati assūptōis · et
tōnē fuerit ꝓsona · ꝟitati cōceptōis repugt · Si ei fuit an
rū · qđ ē ↄ euāgeliū r cōceptōnis articlm · Scōs ꝟo mo
dus q p̄ōit hoiez illū ꝑe assūptōis fuisse ꝓsonā · ꝟitati
assūptōis repugt · Si ei i assūptōe fuit ꝓsōa · r pr̄ assūp
tionē desūt eē ꝓsona · potr̄ i assūptōe ipa ꝓsona consu/
mebat q̄ assumebat · n̄ g̃ fuit illa ꝟa assūptio sz magis cō
sūptio. Tertr̄ ꝟo mod̄ intelligēdi q fuerit ꝓsona post
assūptōz illō qđ assūptū ē · ꝟitati vnīōis repugt · Si ei
assumēs differt ab assūpto · r illō qđ assūptū ē · ꝓsona ·
r q assūpsit silr̄ ē ꝓsona · g̃ i xp̄o sūt due ꝓsone · r due sūt i
eodē nake · b̄ cōstat · ac ꝑ b̄ nulla ē ibi vnio · r si b̄ · nulla ē
ibi icarnatio · nec humāi gn̄is reparō · qđ adeo ē absur/ 31
dū · vt totr̄ fidei xp̄iane p̄imat fūdamētū. In būc ār er/
roꝛ pessimū incidit Eutices · vt ōt Boetr̄ ꝑ eo q nesci
uit distinguere inr̄ ꝓsonā r nakaz · Pro eo ei q vidit in 32
xp̄o duplicē eē nakaz · intellexit duplicē eē ꝓsonā · Nesto
rr̄ ꝟo ex eadē cā errauit · sz nō eodē mō · q ei nesciuit di
scernere inter ꝓsonā r naturā · r vidit q i xp̄o non pote
rat eē nisi vna ꝓsona · ex b̄ ↄpulr̄ ē pōere q i xp̄o non ē
nisi vna natura · Et tō sic duo fuert errores i diuīs · scz
arrīū r sabellīū ꝑ eo q nesciuer̄ distinguere inter naka z ·
r ꝓsonā · sic duo fuert errores circa incarnatōz xp̄i · vicz
eutic̄z r nestoīū · Catholica ꝟo eccia ꝑ mediū isto ꝝ erro
rū ptrās sūt dicēs · In deitate plres esse ꝓsonas · r vnā na
turā · Et i xp̄o plures naturas r vnā ꝓsonā · Et tōo sim
pliciter ↄcedit ꝓsonā assūpsisse naturā · r negat ꝓsonaz
assūpsisse ꝓsonā · sic mgr̄ ōt i lra · Uñ rōes sūt cōcedēde. 33
inducte ꝑ ista ꝑte. Ad illō qđ oꝑonit in cōtrarium
q ꝓsona ē rōnalis nature indiuidua suba · dōm · q indi
uiduū i notificatōe ꝓsone tripliciť imꝑtat distinctōnez
vicz singularitatz · incōicabilitatz · r supeminētz digni/
tatis · Indiuiduū enī dr̄ qđ ē in se indiuisū · r ab alīs di
stinctū · Distinctōz singularitatz voco q aliq̄d nō sit cōe
ad plra · si dicat de vno solo · ꝑter qđ sortes dr̄ indiuidu
um · hōo ꝟo nō dr̄ indiuiduū · Distictōz incōicabilitatis
dico qñ aliq̄d non ē alicr̄ ꝑs · siue vemēs i ↄpōnē tertij
pes vel manr̄ boīs ꝓpe loquēdo nō dr̄ indiuiduū · Di/
stinctōz supeminētis dignitatis intelligo illā q̄ accipi
tur a dignior ꝓperate · Hoc ei nomē ꝓsona sumptū est
a dignioꝛbr̄ · vñ nō reꝑit nisi in indiuiduo nobilissime
creature vt rōnalis · r rōe sue nobilissime ꝓperatz · Uñ
g̃ naka būana assūpta a xp̄o ordiata ē ad nobiliorē ꝓpe/
tatē eiusdē ꝓsone fm alterā naturā · hinc ē q nō tenz ibi
ꝓperatē ꝓsonalitatz · cadit ei ab vna ꝓperate q̄ q̄dez ē su
peminētis dignitatz · a q q̄dē nō cadit ꝓsona ꝟbi fm di
uinā naturā · Et sic pz q distinctio ꝓsone r rō illa ñ vz ·
q notificatō ꝓsone recte intellcā nō ↄuēit būanitati as/ 34
sūpte Ad illud q̄d oꝑonit secūdo ia pz rñsio ex boc
q̄d ia dcm̄ ē · q naka assūpta i xp̄o eoipo ē nobilior · r in
nobilioꝛ ꝓsona stabilit · q nō i ꝓsona creata · sz i ꝓsona
increata · vñ ordiatio ad dignr̄ cuius auferat rōnē sup
positōis · tñ nō aufert dignitatz ꝑperatē · Melr̄ ei est
subesse supiori q̄s subesse alicui inferiori · Stē ꝓfectior ē
aīa cū possideat a deo q̄s cū possidet res creatas · r melr̄
nubit ꝟgo nobilis cū ↄtrahit mr̄imoniū cū rege cui sub
sit · q̄s cū ↄtrahit cū rustico cui ꝓsit Uñ esto q dr̄ aliquē
assumeret q ia ē ꝓsona vl ens actu · ille cū desineret eē ꝑ
sona · nihil tñ dignitatz amitteret · eēt ei ꝑsōa fm naka z 35
assumētē · cuius nō fm naturā assūptā · Ad illud q̄d op
pōit q aīa vnita carni facit ꝓsonā · dō · q vez ē qñ aīa et
caro nō ↄiūgūt dignioꝛi · tūc ei ñ solū ex aīa r carne ↄsti
tuit ipa naka · sz ex ipa naka hypostas r ꝓsona · nō sic ātē
in ꝓpositō · q aīa r caro fuert sibīnuicē vnita ipsi ꝟbo
nec i aliquo instāti fuit aīa illa q̄n essz vnita ꝟbo · r ipa
hypostas ererna erat in q̄ vniebat corꝑr̄ r aīa · r ideo ñ
ↄstituebant ꝓsonam sed solum naturam. Et ideo non
seq̄tur q si dei filr̄ assūpsit aīam carni vnitā · q assump

sit ꝑsonā·qz nō ꝑ⁹ fuit ipi carni vnita ꝙ̄ eēt assūpta·ꝺc
36 ꝺ sit ꝺe ordie fm naka3 Ad illud ꝺ obz ꝙ̄ btā virgo genuit ꝑsonā·dicēdū ꝙ̄ vez ē·qz genuit filiū ꝺi·sz qm̄ ꝑsona generat rōe natur·z ꝺuplex ē naka ī illa ꝑsona·s· creata z increata·tō rōne ꝺuplicꝫ nature ꝺuplex ꝺuenit ei generatio·s·tpalis z eterna. Tpalis in q̄ assilat mr̄i· eterna fm naturā·in q̄ assilat pri· Et tō ñ cogit rō illa· ꝙ̄ generatio ꝺueniat ꝑsone·ꝺuenit tn ei rōne nature·ꝫ marie vez ē in generatōe creata·in q̄ ē ñ tm̄ ꝑsonal' distictio·sz natural' mr̄tiplicatio. Questio III b

Utez sit ponere intētoz ꝑsonalitatz ī aīa sepata oī vni one circūscpta·Et ꝙ sic vr̄ ꝓmo ꝓ mgr̄m ī lra· Aīa abso luta a corpe ꝑsona ē sic angel⁹·sz angel⁹ ꝺe z ꝺpe ꝑsona ē·ḡ z aīa sepata·Ite sic ꝺ sueuit cōiter distingui·ꝑsona ē res distincta ꝺpetate ad dignitatē ptinētē·sz aīa sepata ē distincta res qō ptz·ḡ ē ꝑsona·Ite rō q̄re būana naka ī xpo ñ ē ꝑsona·ē ꝺpt vnionē ad dignū⁹·sz aīa circūscpta assūptōe z vniōe cōplete hz illā rōnē ī se quā boet⁹ po/ nit·Persona ē indiuidua suba rōnal' nature·ḡ vr̄ ꝙ rō ꝑsonalitatz ꝺueniat aīe sepate z ꝺpe ꝺe·Et ꝺuēit aīaz sepatā cōpari ad angelū·z ꝺuenit cōpari ad alterā aīaz z q̄ ē cōpatio vni⁹ angeli ad alterꝫ·eadē ē compatio vni⁹ aīe ad alterā·sz aīa sepata differt fm spēz ab angelo·sic z angel⁹ ab aīa·ḡ a silī sic int̄ vnū angelū z alterū est di/ scretio ꝑsonal'·sic int̄ vnā aīam z alterā·sz q̄ hñt discre/ tionē ꝑsonalē hñt intētionē ꝑsonalitatz ·ḡ plenā rōnē ꝑ sonalitatz ꝺtingit repiri ī aīa sepata·Ite cuicūꝫ cōpe/ tit loq̄ ꝺe se vt ꝺe se·ꝺuenit etiā ad ipaz dirigere fm monē sic ad aīam petri z pauli dirigim⁹·z ꝺstat ꝙ ꝑsa vice pñt nob volū tatē suā exꝑme re sic alīq̄b⁹ exꝑsserūt·ḡ vr̄ ꝙ aīa sepata ꝺe z ꝺpe sit ꝑsona. Ite aīa ꝑ sepatōz sui a corpe ñ hz ꝺdi tionē ꝺteriorē sz statū dignioꝛē·sz ꝙ̄ ꝺiu spūs rōnal' erat in corpe z corpi vnit⁹ ñ carebat rōe ꝑsonali·ḡ nec qñ ē a corpe sepat⁹·Sz ℑ·ꝑsona ē ꝑ se vna·sz qō veit aliqñ ad ꝓstitutionē tertij ñ ē ꝑ se vnū z distinctū·ḡ quod ē natū vniri ad ꝓstitutōz tertij ñ ē ꝑsona·sz aīa rōnal' ē hmōi·ḡ zc· Ite ꝑsona dic̄ ꝺ cōpletissimū ī genere sube·ita ꝙ ñ est ordinatū ad vlteriorē ꝓfectōz ī eodē genere·sz aīa rō/ nalis ē ordīata ad ꝓstitutēdū boiez·ḡ ñ hz intētōz ꝑsone Ite aīa rōnalis cū ē vnita carni vt dic̄ mgr̄ nō ē ꝑsona· ḡ si qñ ē sepata hz rōnē ꝑsone·ḡ dignioꝛē modū hz erñ/ di extra corp⁹·Si ḡ nā sp ꝺsideret qō melt⁹ ē·vr̄ ꝙ aīa nūqꝫ ꝺsideret vniri corpi·vr̄ etiā ex ꝺ ꝙ cū aīa vnit̄ cor/ pori·fit ei ꝓiudicū·z cū sepat̄·ꝙ ñ sit ei pena sz ꝓmiū·q̄ ꝺa falsa sūt z absurda·ḡ z illud ex q̄ sequit vicz ꝙ aīa sepa ta zc· Ite si aīa sepata ē ꝑsona·cū assumere sit act⁹ ꝑsone ꝺuenies·sicut ꝺina ꝑsona ꝺz corp⁹ assumere cū corp⁹ ei vnit̄·z silr angel⁹·ꝙ ꝺsilem modū aīa diceret assumere corp⁹ ꝓpuz cū eidē rursus ꝺiungit̄·z si ꝺ ñ recipit̄·vr̄ ꝙ nec ꝓmissa eēt ꝺcedēda·scz ꝙ aīa sepata sit ꝑsona sic an/ gel⁹· R⁹·dō·ꝙ sic ꝑ apparet ex tertu opinio mgr̄i fuit ꝙ
37 aīa sepata sit ꝑsona·Et ꝺ opi·fuit mgr̄i bug·ō san·vic· Rō ꝰt q̄ mouit eos ad ꝺ ponēdū fuit actual' distinctio z completio reperta in anima separata·quoniam act⁹ nobiles libe⁹ius exercet z perfectius ꝙ̄ exercet in corpo re·Nec enim opi·non sustinetur cōiter a doctoribus· Rō but⁹ē·qm̄ ad cōpletā rōnē ꝑsone eqr̄it̄ (vt dictū fu it s̄) distictio singularitatz z incōicabilitatz ·z supemi/ nētis dignitatz ·Quāuis āt in aīa sepata sit repire sin gularitatē z dignitatē·nō ē tn repire incōicabilitatē·q̄ appetitū z aptitudinē hz vt vnit̄ corpi ad ꝓstitutōz ter tij·z tō necesse ē ipam carere distinctōe ꝑsonalitatz ·qm̄ si cōpletioꝛē aīa dū appetit⁹ ei⁹ termināt̄ quē hz respectu corpis resumēdi·sicut vult Aug·xij·sup Gen·ad lram·
z tūc ñ hz in se intētōz ꝑsone·necessario seq̄t ꝙ ꝑsonali/ tate careat cū ē sepata a corpe·alioq̄n seq̄rent̄ ꝓdicta in/ cōuenientia·vicz ꝙ vnio eēt ꝓternaturalis·z sepatio ñ eēt penal'·Item ꝙ vnio eēt ī aīe ꝓiudiciū·z sepatio ī ꝓmiuz· q̄z qō libet falsuz ē·z tō ñ imerito ī hac opinōe cōiter ñ sustinēt mgr̄m·cuius alīq̄ velint dicere ꝙ mgr̄ intellexit de aīa sepata circūscpta vnibilitate ad corp⁹·z hē poti⁹ xbi palliatio ꝙ̄ expositio·sicut aspiciēdo ad xba ipius pz· Preterea vnibilitas siue aptitudo vniēdi cū corpe nō ē aīe accīntal'·sz ē ipi aīe eēntial'·z tō ñ pōt ab ea separi vel circūscribi salua ipi⁹ naka·sic supi⁹ in scō li·oīum fuit·Posset tn dici ob reuerētiā ipi⁹ ꝙ nō voluit dicere ꝙ tota rō ꝑsonalitatz cōpeteret aīe sepate·sz ꝙ hē suppo/ situ ꝙ aīa sepata eēt ꝑsona·adhuc nō eēt ꝑsona ī xpo·qz eēt ꝺūcta cū ꝺina ꝑsona Quicq̄d āt sit ꝺe intētīe mgri hꝺcedēdū ē ꝙ rō ꝑsonalitatz nō ē plene circa aīam sepa ta·Uñ ꝺcedēde sunt rōnes ad hꝺ inducte. Ad illō ꝓ⁹ 38
qō obr de autoritate mgri patet respōsio ꝙ iam dicta·

Ad illud ꝓ⁹ qō obr ꝙ aīa sepata ē res distincta ꝓpte 39
tatē ad dignitatē ptinēs·dōm ꝙ ibi nō est rō distinctio nis fm ꝙ ꝺuenit ꝑsone intentōi fm illā triplicē ꝺditio/ nem q̄ supius assignata est· Ad illud ꝓ⁹ qō obiciturꝫ 40
ꝙ cū ania vnit̄ corpi·nō vnit̄ dignitoi rei·z ita vnibili/ tas ad corp⁹ nō aufert aīe ꝑsone ꝓpietatē·dōm ꝙ hē ve/ rum eēt si aīa eēt ꝑsona ꝑ se·tūc em̄ rōne ꝑsone ñ ꝙarek ex hē ꝙ corpi ꝺiungeret·si ḡ caret rōne ꝑsone cū corpi cō/ iungit̄·paret ꝙ nō est ꝑsona cū est a corpore separata·hē autē nō est ꝓpter defectum dignitatis sed ꝓpter defe/ ctum incōunicabilitatis ·ꝙ̄ uis nō incongrue posset dici ꝙ ad ipam vnibilitatē ꝑ modū compositōis sequi/ tur quedam indigentia z defectus a completēe dignis/ sima· Ad illud quod obiciť ꝙ ania differt specie ab 41
angelo fm ꝙ ei compatur·dōm ꝙ ratio personalitatis plus dicit completionē ꝙ̄ intētionē speciei·Nam chs tus fm humanā naturaz ꝺtinetur sub specie hois·ꝙ̄/ uis fm illam naturā nō habeat intentionē ꝑsonalitatz Et ideo nō seq̄tur ꝙ si anime sepate cōueniat specifica differentia respectu angeli·ꝙ ꝓpter hoc cōueniat ei di/ scretio personalis respectu alterius aīe·Nec sequitur· differt numero ab alia ania·ergo differt personaliter· quia distinctio fm numez in plus est ꝙ̄ distinctio per sonalis· Ad illud qō oponiť ꝙ cui cōpetit loqui de 42
se vt de se·zc·dōm ꝙ verū est accipiendo large ꝑsonaz fm ꝙ ꝑsona dicit esse in nomine vel ꝓnomie·fm ꝙ red/ dit suppositū xbo·hoc aūt modo nō loq̄mur hic de per/ sona q̄ hec est ꝺsideratio grāmatici nō theologi·sic em̄ magis respicit modū significādi ꝙ̄ ꝓpietatē rei· Ad 43
illud qō vltimo obr ꝙ aīa gloriosa ꝓpter sepationem a corpore nō habet ꝺditionē deteriorē·dōm ꝙ illa ratio ꝺficit dupliciter·Primo quidē quia ꝙ̄ uis nō habeat ꝺditionē deteriorē ꝙ̄tum ad hñ esse·vt pote ꝙ̄tuz ad dei similitudinē·quin⁹ tamē bona habet ꝺditionē ꝙ̄tū ad ad esse nature·Personalitas em̄ nō attendit ꝙ̄tum ad bene esse vel esse gratie·sz ꝙ̄tuz ad esse nature siue ad eē primū·Alius etiā defect⁹ est·qm̄ intentio ꝑsonalitatis ꝺsequit aīam vnitā corpi ita tamē ꝙ nec aīa nec corp⁹ ē ꝑsona·sed totū ꝺiunctū·z tō nō sequit ꝙ talis dignitas remaneat in aīa sepata vl ꝓpietas·sicut nec crūbilitas que est ꝓpietas respectu ꝺiuncti post sepationē nec re manet in anima nec circa corpus·zc·

Questio IIII i

Utrū cōcedēdū sit ꝙ de⁹ assūpserit hominē·Et ꝙ sic vr̄· ꝑ illud ꝑs·Brūs quē elegisti z assūpsisti Sed brūs stat ibi ꝑ aliq̄·nō ē āt dare aliquē nisi boiem·ḡ·zc· Item

augᵒ. in expõne ſimboli Si qs dixerit hominẽ a xpo aſ
ſumptũ depoſitũ eẽ anathema ſit. Itẽ anᵒ. dic̃ i li. de in
carna. q̃ nõ aſſũpſit hoiem in cõi. ſed hũc hoiem. ſz ad
hũc hominẽ ſeq̃tur hõ. g̃ ſi hũc hominẽ aſſũpſit. hñ ſeq̃t
q̃ aſſũpſerit hominẽ. Itẽ pperas vnᵒ ptẽ denominat
totũ. vñ petrᵒ dr albᵒ ſi ſolũ corpᵒ ſit albũ. g̃ multo fo
rtiᵒ ppetas vtriuſq̃. Sz vez ẽ dicere xpm aſſũpſiſſe car
nẽ z aiam. ergo vez ẽ dicere q̃ aſſũpſerit hominẽ Itẽ
filiᵒ dei aſſũpſit aiam z corpᵒ z hec aſſumpſit vnita. g̃
ſi corpᵒ z anima vnita faciũt hominẽ. g̃ vr q̃ aſſumple
rit hominẽ. Si tu dicas q̃ nõ fuerit p̃us vnita q̃ aſſũp
ta. p̃ nõ diſſoluit z effugit rõ. q; ſi anima z corpᵒ non
fuerint ante vnita q̃ aſſũpta ponitur tps ſaltẽ ſimul fu
erũt inuicẽ tpe vnita z aſſũpta. ergo vr q̃ in ſua aſſũp
tione hominẽ faciebãt. z ſi h̃ vez ẽ. g̃. zc. Itẽ filiᵒ eſt
hõ. aut hõ quẽ aſſumpſit. aut homo quẽ non aſſumpſit
Si hõ quẽ aſſumpſit. g̃ aſſumpſit hominẽ. Si ẽ homo
quẽ non aſſumpſit. g̃ aut petrᵒ vel paulᵒ vel dc ceteris.
Si g̃ nullũ talũ eſt dare. vr ergo ſimpliciter eſſe verũ.
q̃ aſſumpſerit hominẽ. Sz p̃. in li. de regulis fidei dr.
q̃ aſſumẽs nõ ẽ aſſumptũ. ergo ſi filiᵒ dei eſt hõ. falſum
eſt filiũ dei aſſũpſiſſe hominẽ. Itẽ ſi aſſũpſit hominẽ. z
nunq̃ depoſit quẽ aſſumpſit. g̃ ſp fuit hõ. g̃ quãdo erat
mortuᵒ erat hõ. qd nõ vr vez. cum ſit oppõ in adiecto.
Itẽ ſi aſſũpſit hominẽ aut hominẽ in cõi. aut hũc homi
nẽ. ſed nõ hominẽ in cõi aſſumpſit. g̃ hũc hominẽ. ſed hic
hõ notat pſonã vl ſaltẽ hypoſtaſim. g̃ in xpo ſũt due p
ſone vel duo hypoſtaſes. ſz h̃ ẽ falſũ z fidei p̃riũ. g̃. zc
Itẽ aſſũpto dic̃ vlz aliquẽ rei aſſũpte. ſz vl rei tpeve
naꝯ. ſeq̃t ipam rẽ. g̃ p̃us ẽ aſſumptũ naturaliter q̃ ſit
ipz aſſumi. ſi ergo nõ dic̃ humanã naturã in oppatione
ad hypoſtaſim ſiue pſonã necẽ q; in xpo ſit alia pſona
q̃ pſona aſſumẽs ad quã oppetur humanitas ante aſſũp
tionẽ. q; ſi hoc ſimpliciter ẽ falſũ. reſtat q; z illud ẽ falſũ
filiᵒ dei aſſũpſit hoiem. ℟. dicẽdũ q; alıq̃ voluerũt ſu
itinere loquoz iſtã ſicut illi q̃ fuerũt de pma opinõe. di
centes q; xps ẽ duo. ſ. due res ve. hõ vicz z dᵉ. ſz q; illud
nõ pt rõnabiliter ſuſtineri. ſic infra videbit. ideo alıq̃ di
ſtinguere voluerũt q; ẽ loq̃ de aſſũptõe. vel q̃tũ ad fieri.
vel q̃tũ ad fcm ee. Si loq̃mur de aſſumptõe q̃tum ad
fieri. ſic falſuz ẽ q; aſſumpſerit hoiez. imo aiam z carnẽ.
Si ãt loq̃mur de aſſũptõe q̃tũ ad terminũ vel aſſump
tũ ee. p̃cedere voluerũt pſonã dei aſſũpſiſſe hoiem. tunc
enĩ nõ vr q; hõ ille nõ fuerit ante aſſũptionẽ ſz q; ex ipa
aſſũptõe aliq̃d factᵒ ẽ hõ. Sz adhuc illud nõ vr multuz
rõnabiliter dcm. nã ſi ex aſſũptõne veſtimẽti ꝑe poſſit
aliq̃s dici veſtitᵒ eſſe. hec rationabiliter p̃cedit. hic aſſu
mit veſtimẽtũ. z hec nõ admittit. ille aſſumit ſe veſtitũ
vel calciatũ. Per hũc modũ nec iſta vr ee admittẽda. ſi
liᵒ dei aſſumpſit hoiem. q̃tus ex ipa aſſũptõe factus ſit
hõ. Et ꝓptea ẽ tercᵒ modus dicẽdi coꝛ z verioꝛ. q;
hec ẽ impꝛopa filiᵒ dei aſſumpſit hoiem. Et rõ huiᵒ eſt.
q; hõ ſigt humanã formã ſiue naturã i. ꝛetõne ad ſup
poſitũ de q̃ ꝑe pdicat. vt dicat iſte ẽ hõ Verbũ ãt aſſumẽ
di de ſua rõe plᵒ imptat vicz diſtinctionez aſſumẽtis ad
aſſumptuz i. b. q; imptat relationẽ ꝛo. ordinẽ etiã q̃ndam
imptat reſpectu eiᵒ q̃d naturaliter ãtecedit ipam aſſũp
tionẽ z reſpectu eiᵒ q̃d ſeq̃t. nã res aſſumpta naturali
ter ipaz aſſũptionẽ antecedit q̃tus poſſit dici tpe ſimul
Concretio vero z vnio aſſumẽtis ad aſſumptuz ꝓſeq̃t
ipm aſſumptionẽ. Et hõ dupliciter eſt hec falſa. filiᵒ dei
aſſumpſit hoiem. tum ꝓpter defectũ diſtinctionis. q; hõ
pdicat de filio dei. tum ꝓpter defectũ ordinis. q; cõpa
tio humanitatis ad pſonã vel hypoſtaſim ꝓſequit ipz
aſſumptionẽ z nõ ãcedit. res ãt aſſumpta antecedit.
Et ideo pdictus ſermo falſus eſt ex duplici cauſa. z rõ
nes ꝓcedendo ſunt ex iſta pte. Ad illas vo auctates 44
in cõtrariũ adductas. dom q; aliq̃d habẽt ipoꝛtatis.
z ſunt exponẽde. ſcti em loquunt aliqñ in lr̃ũ expſſe. Un
h̃ nomẽ hõ in pdictis auctatib⁹ magis accipit abſtracti
ue q̃tũ ꝓcretiue. magis p̃ humana natura q̃tũ p̃ re nature
z p̃ hunc modũ ad ꝓſiles auctates põt reſpõderi vnica
reſpõſione. q; hõis noie hũana natura habet intelligi.
q̃tus fm cõem vſum z fm virtutẽ vocabuli h̃ nomẽ hõ
ita ꝓſuetum ſit accipi. Ad illud q̃ obr q; ꝑpretas 4.
ptis denotat totum. dom q; illud habet inſtantia in p̃
pꝛietatib⁹ reſpectiuis. q̃tus veritatẽ habeat in ꝑpꝛieta
tibus abſolutis. Quãuis em verum ſit q; manus petri
ſit minoꝛ petro vel quelibet eius pars q̃dammõ. hec ta
men eſt falſa petrᵒ eſt minoꝛ petro. vel differt a petro.
Per hunc etiã modũ intelligendũ eſt in ꝓpoſito. quia
aſſumens ſicut dictum eſt vel aſſumi dicit aliquem oꝛ
dinem vel diſtinctionẽ que reperiri poteſt inter perſo
nam chriſti z partes coꝛporis homis. que ſunt coꝛpus
z anima. q̃tus ille reſpectus vel ꝛdo inter perſonã xpi 46
z ipm xpm hominẽ reperiri nõ valeat. Ad illud q̃
obr q; aſſumpſit aiaz z coꝛpᵒ vnita. dom q; eſt vnio coꝛ
poris z anie reſpectu ſuppoſiti in quo ſunt. z reſpectu
humane nature quã conſtituunt. z vtraq̃ vnio anime
ad coꝛpus fuit in ipa aſſumptione. z vna quidem ante
cedebat fm oꝛdinẽ nature. ſcilicet anime ad coꝛpus ad
conſtitutionẽ vnius nature. Altera vero ſcilicet anie
ad coꝛpus in vnam perſonã vel hypoſtaſim conſeque
batur ipſam aſſumptionem. quia perſona z hypoſta
ſis verbi aſſumendo carnem z animã ſimiliter vniebat
Cum ergo dicitur q; anima z coꝛpus vnita faciunt ho
minem. dom q; verum eſt fm q; vniuntur iſto duplici
modo. Et quoniã alter iſtoꝛ modoꝛuz conſequitur ad
aſſumptionẽ. ideo nõ conceditur iſta q̃ aſſumpſerit ho
minẽ. q̃tus cõcedat. q; aſſumpſerit animã z coꝛpus cõ
iuncta. Poſſet etiã dici q; nõ tenet illa ꝓſequẽtia. aſſũ
pſit animã z coꝛpus conjuncta. ergo aſſumpſit hoiem
quia homo ſupponit aliquẽ hominẽ z ideo ſupponit ali
quez. anima vero z coꝛpus dicunt quid. Apud veros
g̃ theologos reputat fieri pmutatio pdicamẽti cum p̃ 47
ceditur ab eo qõ dicit quis. ad illud qõ p̃dicat in qd.
vel ecõuerſo. ſicut in pmo libꝛo habitum fuit. Ad il
lud qõ obr q; xps homo eſt. aut quẽ aſſumpſit. aut quez
nõ aſſumpſit. dico q; nõ recte diuidis z ſufficienter. q;
ꝓtradictio nõ accipit per negationẽ que fertur ad im
plicationẽ. ſed per negationẽ que fertur ad p̃incipale
pdicatum. z ideo nõ ſic eſt diuidendũ. aut eſt homo aſ
ſumptus. aut nõ aſſumptus. imo ſic. Aut eſt homo aſ
ſumptuo. aut nõ eſt homo aſſumptᵒ fm legẽ ꝓtraditio
nis. Sz ſi obꝯciat q; homo ſufficienter diuiditur p aſſũ
ptum z nõ aſſumptũ. tanq̃ p̃ mediata. tũc reſponden
dum eſt ad illã inductionẽ. ergo vel eſt Petrus vel eſt
Paulus zc. quia nec eſt Petrus nec eſt paulᵒ. nec vir
gilius. ſz Jeſus. z Ieſus nõ eſt homo aſſumptᵒ a filio dei
q̃tus natura eius ſit aſſumpta. Jeſus em nõ eſt nomẽ
impoſitũ nature ſed nomẽ impoſitũ perſone.

Queſtio. V k

Utrum hec concedenda ſit. filius dei aſſumpſit hu
manitatem. Et q; ſic videtur. Dam. Omnia que in no
ſtra natura plantauit. aſſumpſit dei verbum. ſed vni
cuiq̃ noſtrum dedit humanitatem. ergo videtur q̃ aſ
ſumpſerit humanitatẽ. Item humanitas nõ eſt aliud

cꝫ hois natura. fm q dicit Dam̃. diuitatis ⁊ hũanitatis nomẽ naturaꝫ sunt repñtatiua. sz h̃ simplr est ꝺcedẽda. filiꝰ dei assũpsit hũanã naturã. g̃ ⁊ h̃ filiꝰ dei assũpsit hũanitatẽ. Jtẽ hũanitas ẽ forma hois. Sz h̃ simplr ꝺcedit filiꝰ dei assũpsit formã hois. sicut ꝺ̃ pbi. q̃. Vũ liauit semetipm formã fua accipiẽs. g̃ ⁊ ista. filiꝰ dei assũpsit hũanitatẽ. Jtẽ h̃ est simplr ꝛa. filiꝰ dei hz hũanitatẽ. ⁊ eã nõ habuit ab eterno sz tpalit. g̃ vr̃ q eã assũpsit. Sz ꝺ. hũanitas seq̃t vnionẽ aie cũ corpe. sz aia ⁊ corpꝰ nõ fuerũt ꝑus vnita cꝫ assũpta. g̃ si assũptũ fm ordinez naturalẽ ꝓcedit ipam assumptõz. vr̃ q hec sit falsa. filiꝰ dei assũpsit hũanitatẽ. Jtẽ magr̃ significat abstractõe h̃ nomẽ hũanitas cꝫ h̃ nomẽ hõ. g̃ si dr̃ nõ assũpsit hũanã naturã in vtr sz in arthomo. g̃ h̃ est magr̃ ip̃ropa. assũpsit hũanitatẽ cꝫ assũpsit hoicz. g̃ ẽ falsa. Jtẽ si assũpsit hũanitatẽ. ⁊ nũcꝫ ꝛeposuit qõ assũpsit. sp habuit hũanitatẽ sz qõ hz hũanitatẽ sp ẽ hõ. sp g̃ in triduo fuit hõ. Jxta h̃ q̃rit. q̃d noie hũanitatꝫ intelligit. cũ ꝺr̃i filiũ assumpsisse hũanitatẽ. R̃. ꝺom. q nomẽ hũanitatꝫ ꝺsueuit triplr accipi. Uno mõ q hũanitatẽ pñt itelligi ꝓncipia ꝺstituẽtia hoiez. Alio mõ q hũanitatẽ põt intelligi forma ꝺñs totũ cõpositũ. Tertio mõ noie huanitatꝫ põt intelligi ꝓpetas ꝺñs ipz hoiez inc̃tũ ẽ hõ. ⁊ iste triplex intellectꝰ. hr̃ ex verbis mgr̃i. dist. q. vbi ꝺfirmat mgr̃. ⁊ oñdit auc̃tate se noie hũanitatꝫ corpꝰ ⁊ aiaz intelligere Dicꝰ aũt his modis ꝺcedẽdũ ẽ filiũ dei assũpsisse hũanitatẽ. Si em̃ noie hũanitatꝫ intelligank ipa ꝓncipia ꝺstituẽtia hoiem. vicz aia ⁊ caro. absc̃ dubio vez ẽ q filiꝰ dei assũpsit hũanitatẽ. i. aiam ⁊ carnẽ. Jtẽ si noie hũanitatis intelligik forma totꝰ. adhuc hz ꝑitatẽ. filiꝰ ꝺi assũpsit hũanitatẽ. i. formã hũanã. Juxta illõ qõ ꝺr̃ pli. q̃. Uũliauit se fr̃. ser. ac. Postremo si noie hũanitatis ipa ꝓpetas ꝺñs intelligik. adhuc ꝑitatẽ hz. filiꝰ dei assũpsit hũanã naturã. q: nõ solũ nr̃am naturã hũanã. sz ꝓ

Di. vj. de modo vniendi diuinã ⁊ humanã naturam fm varias doctorum opiniones.

EX ꝓmissis aũt emergit q̃stio. Supra determinauit mgr̃ de mõ illiꝰ excellẽtissime vnionis fm fidei assertõz. in hac pte determiat fm variã doctoꝝ opinionẽ. Et qm̃ fm varietatẽ opionũ variak itellectꝰ locutionũ circa illiꝰ vnõis mysteriũ. iõ ps ista hz duas ptes. In q̃z ꝓma circa vnõis mysterium plures explicat opiniões. In scõa ꝛo oñdit q̃lik fm illas opi. determiari hẽant ambigue locutões. j. di. vij. Scõm ꝓmã ꝛo ꝺr̃ factꝰ ⁊c. Prãa ps diuidik in duas ptes. In q̃z ꝓma mgr̃ ꝓponit ambiguas locutiões. In scõa ꝛo circa modũ dine vnõis explicat diuersas opi. ibi. In hui⁹ pfũ. rese. ⁊c. Prãa ps remanet idiuisa. Sz scõa sbdiuiditur in tres ptes fm tres opi. In ꝓma ponit primã opi. In scõa scõam. ibi. Sũt aũt ⁊ alĩ q̃ ist̃ ⁊c. In tertio ꝛo tertiã. ibi. Sũt ãt ⁊ alĩ q̃ incar. ver. ⁊c. Prãa diuidik in duas. In ꝓma opi. narrat. In scõa ꝺfirmat ibi. Et ne ꝺr̃ suo sen. lo. pu. ⁊c. Silr̃ scõa duas ptes hz. In ꝓma ponit aliã opi. In scõa ꝺfirmat ibi. Deh̃ aug. in li. sen. pfgi. Silr̃ ⁊ tertia ps hz duas. In ꝓma ponit intellectũ tertie q̃stiõis. In scõa ꝺfirmat sc̃ex testimoñs. ibi. Ne ãt ⁊ isti dc. ⁊c. Notãdũ ẽ ãt h̃ in ꝓncipio. q explicatio ꝓme opi. i q̃ttuoꝝ ꝺstitit articl⁹ fm q colligi põt ex ꝛbis ipiꝰ mgr̃i. Prãa em̃ ponebãt q in ipa incarnatõe ꝺstitutꝰ fuit vnꝰ hõ ex aĩa ⁊ carne. ita tñ q nihil ꝺstituebak tertiũ ex hoie ⁊ ꝛeo. Secũdo ꝛo dicebãt hoiem illũ assũptũ a ꝛbo. Tertio ꝛo q: de ẽ hõ ⁊ econuerso. dicebãt assumẽtẽ ꝑdicari de assũpto. ⁊ ex h̃ ꝺseq̃

pretates ꝺñtes. sic̃ dic̃ Dam̃. Si q̃s aũt h̃ vltimo mõ solũ intelligat q assũpserit hũanitatẽ. i. hois ꝓperatez. errat circa incarnatõis ꝛitatẽ. Oꝑtet em̃ ponere q h̃ triplici mõ dicẽdi. filiꝰ dei assũpserit naturalik hũanitatẽ. Et ꝺcedẽde sũt rões ad hãc ptẽ inducte. Ad illud qõ obr q hũanitas ꝺseq̃t vnionẽ. dõ. q ꝺseq̃tur vnionem aie ad corꝑ fm q vniuntur in constitutionem nature. non fm q vniuntur in vnitatem persone. Posset etiaz dici q q̃dã sũt ꝑus assũpta. ⁊ q̃dã coassumpta. ⁊ cꝫuis aia ⁊ corꝑ ꝑmo assumptasint a ꝛbo. tñ oia q̃ ad ea ꝺsequunk dici pñt coassũpta. Uñ q: aia ⁊ corꝑ hẽbant ꝑpretatẽ passibilitatꝫ. filiꝰ dei assũpsit passibilitatẽ. Et p hunc modũ ꝺcedẽdũ ẽ q assũpserit hũanitatẽ. quẽad modũ ꝺcedit q assũpserit passibilitatẽ. cꝫuis nõ ꝺcedatur q assũpserit se passibilẽ. sz q assumẽdo passibilitatẽ fecerit se passibilẽ. sic ꝺcedak q assũpsit hũanitatẽ sz nõ ꝺcedak q assũpserit se hoiez. Ad illud qõ oꝑonit de abstractõe. dõ. q portꝰ facit ad oꝑositũ cꝫ ad ꝓpositũ. Quia ei sig̃t abstractiue. iõ sig̃t i q̃dã diuersitate a supposito. ⁊ iõ saluari põt ista ꝺditio assũptõis. q q̃dẽ ẽ ꝺstinctio assumẽtis ad assumptũ. nõ sic aũt est in h̃ qõ ꝺr̃ hõ. Ad illud qõ obr q nũcꝫ ꝛeposuit qõ assũpsit. dõ. q h̃ intelligik cꝫtũ ad ꝓncipia nature q ꝑus fuerũt assũpta. s. aĩa ⁊ caro. cꝫtũ ꝛo ad coassũpta ꝛitatẽ ñ hz ꝛeposuit ei passibilitatẽ. Sz si h̃ mõ accipik hũanitas rõne ꝓncipiorꝫ ꝺstituẽtiũ hoiem. sic nũcꝫ ꝛeposuit hũanitatẽ sz ex h̃ nõ seq̃t. in triduo habuit hũanitatẽ. g̃ fuit hõ. q: ꝓncipia hois nõ faciũt hoiem nisi inc̃tũ ꝺiungunk ad inuicẽ ⁊ vniunk in vnitatẽ ꝑsone. ⁊ alter istoꝝ modoꝝ ꝺficiebat in triduo Qꝫ si noie hũanitatꝫ intelligak ipsa forma ꝺñs suppositũ. vel ipsa ꝓpetas. nõ oꝑtet q in triduo xp̃s hũit hũanitatẽ. q: sicut dictũ est talia ñ fuerũt ꝓmo assumpta sz magis coassumpta. Ad illud qõ vltimo querebak paret reſpõſio ex his que tã dicta sunt ⁊c.

bak q̃rta põ. q xp̃s ẽ duo. Cũ em̃ aliꝰ sit assumẽs. ⁊ aliꝰ sit assũptꝰ. ⁊ xp̃s sit dr̃ assumẽs ⁊ hõ assũptꝰ. suppositis ꝓmissis necessario hñt ponere q xp̃s sit duo. Et h̃ ẽ vltimũ a q̃ ꝛfugak ⁊ ꝛeoiak ista põ. Silr̃ explicatõ secũde opi. ꝺstitit i q̃ttuoꝝ articl⁹. Prão ei dicebãt q i incarnatione nõ tñ ẽ ex aĩa ⁊ corꝑe ꝺstituta vna nata. sz etiã diuinitas ⁊ hũanitas ad vnã ꝺcurrerũt ꝺstituẽdã ꝑsonã ita q ꝑsona ꝛbi añ incarnatõz ꝛbi erat simplex. i incarnatõe ꝛo facta ẽ cõpositа. Scõo ꝛo silr̃ cũ h̃ dicebãt q. s. i incarnatõe ꝛbi aliq̃ mõ ꝑsona facta ẽ cõpositа. ñ tñ facta ẽ alia. sz eadẽ manẽs q ꝑus erat. Tertio ꝛo subiũgebãt. q: ⁊ si ꝑsona ꝛbi in incarnatõe ꝛbi possit dici cõpositа. nõ tñ ꝑt dici facta. nec ẽ ꝺcedẽdũ q sit facta ꝑsona. cꝫuis ꝺcedi possit q sit facta ꝑsona hois Et iõ q̃rto loco dicebãt q xp̃s erat vnũ ñ plura. q: ꝑsona ꝛbi ñ assũperat h suppositũ sz naturã Tertia silr̃ põ i q̃ttuoꝝ cõsistebat articl⁹ Ntã ꝓmo negabat qõ dic̃ põ ꝑma. Atebat ei q i incarnatiõe ex carne ⁊ aĩa nõ ẽ ꝺstituta tertia nata. Scõo ꝛo negabat q dic̃ opi. scõm q eo q nõ ꝺcedebat q ex ill'duab⁹ naturꝫ ꝑsona eẽt cõpositа. Tertia ꝛo subiũgebat q ꝑsona ꝛbi carnẽ verã ⁊ verã aiaz p modũ indumẽti assũperat vt hoim oculꝰ visibilis apperet Quarto mõ subiũgebat q xp̃s nõ ẽ aliq̃d fm q hõ. hõ ci dr̃ xp̃o nõ ꝑdicak p modũ subẽ. sz p modũ hitus. p quem modũ ille q hz habitũ dicit eẽ vestitꝰ. Oia ãt q dicta sũt trahi pñt ex his q in lr̃a dicunk. Possent ãt ⁊ bis mlta adiũgi. q: vno posito sequũt mlta. Uerũtñ ista q dicta sunt ꝓncipales positões sunt ꝑdictaꝝ opi. ⁊ ex verbis magistri accipi possunt.

Proponit ambiguas locutiões scz de⁹ fact⁹ ē hō. ōs ē homo. an his locutōib⁹ dicaī de⁹ fact⁹ eē aliq̄d. vel eē aliquid. vel nō esse aliquid. a

DI. VI. EXpremissis ām emergit qstio plurimū ꝓfuīes vtilitatis. scz nimiū difficultatis atq; ꝑplexitatis. Cū eīm ꝓtet ex ꝑdictis. t aliis pluribus testimoniis. oēsq; catholici vnanimiī fateaī deū factū eē hoiem. t xp̄m verū deū eē. t verum hoiem. q̄riī an his locutōib⁹. de⁹ fact⁹ ē hō. filius de⁹ fact⁹ ē filiꝰ hois. de⁹ ē hō. t hō est de⁹. dicaī de⁹ fact⁹ eē aliq̄d. vel eē aliq̄d. vel aliq̄d dicaī eē de⁹. t an ita ꝓueniat dicī. hō fact⁹ ē de⁹. t filiꝰ hois factus ē filiꝰ dei. sīc ecōuerso ōr. Et ex his locutōib⁹ nō ōr de⁹ fact⁹ eē aliq̄d. vel eē aliq̄d. Que sit intelligētia harum locutionū t similiū.

Narrat varias opiniones circa modū vnionis diuine nature t humane.

Pria opinio ꝓtinēs q̄ttuor articlos. b

In huiꝰ pfunditatis reseratōe t scrupulose q̄stionis expositōe plurimū differre iueniunt sapientes. Alij eīm dicūt in ipa x̄bi incarnatōe hoiem q̄ndā ex aīa rōnali t hūana carne ꝓstitutū. Ex q̄bus duob⁹ ois ver⁹ hō ꝓstituiī. t ille hō cepit esse de⁹. nō q̄dē natura dei. sz pson̄a x̄bi. t de⁹ cepit eē hō ille. Cōcedūt etiā hoiez illū assumptū a x̄bo. t vnitū x̄bo. t tñ eē x̄bū. Et ea rōe tradūt dictū eē deū factū hoiez vel eē hoiez. q; de⁹ fact⁹ ē. i. cepit eē q̄dā suba ex aīa rōnali t hūana carne subsistēs t illa suba facta ē. i. cepit eē de⁹. ñ tñ demigratōe nature i naturā. sz vtriusq; nature fuata ꝓpetate factū ē vt de⁹ eēt illa suba. t illa suba eēt deus. Cū x̄bo ōr de⁹ fact⁹ ē hō. t hō fact⁹ ē de⁹. t de⁹ ē hō t hō de⁹. t filiꝰ dei filiꝰ hois. t ecōuerso. Cunq; dicant illū hoiez ex aīa rōnali t hūana carne subsistere. nō tñ fatenī ex duab⁹ naturis eē cōpositum diuīa scz t humana. nec illiꝰ ptes esse duas naturas. sed aīam tm̄ t carnē.

Prima opinio ꝓtinēs q̄ttuor articlos.

Primꝰ articulus.

Scōs articulus.

Tertiꝰ articulus.

Quartꝰ articulus.

Cōfirmat ꝓmā opinionē. c

Et ne de suo sensu tm̄ loq; putēī. hāc sniaz pluribꝰ muniūt testimoniis. Ait ei Aug. i li. de trini. Cū legiī verbū caro factū ē. i x̄bo intelligo verū dei filiū. i carne aḡsco verū hois filiū. t vtrūq; sil vnā pson̄ā deū t hoiez ineffabili gr̄e largitate cōiunctū. Idēi ench. Xp̄s iēs de deo ē. hō āt natꝰ ē de spūsctō ex maria x̄gine. Et traq; suba diuīa et hūana filiꝰ ē vnicꝰ dei ꝓpr̄is oꝑatōnis. de q̄ ꝓcedit spūsctūs vtrūq; vnꝰ. sz aliō ꝓpr̄ x̄bum. t aliō ꝓpr̄ hoiez. nō duo filij de⁹ t hō. sz vnꝰ dī filiꝰ. De⁹ sine initio. hō a certo initio. Idēi in eodē. Quid naīa hūana i xp̄o hoie meruit vt i vnitatē pson̄e vnici filij dei singl̄r assūpta eēt. Que bona volūtas. q; bona opa p̄cesserūt q̄b⁹ mereret iste hō vna fieri pson̄a cū dō. Mūq̄d antea fuit hō. t b ei singl̄are bificiū ꝓstitutū ē vt singl̄r ꝓmereret eī deū. Nēpe et q̄ hō eē cepit. nō aliud cepit eē hō q̄ dei filiꝰ. t hic vnicꝰ. t ꝓpterea dei x̄bum. q; ab illo ē suscepta caro. facta ē vtiq; de⁹. vt quēadmodū vna ē pson̄a q̄libet hō aīa. s. rōnal t caro. ita sit xp̄s vna pson̄a x̄bum. t hō. Idē sup Joh. Aḡscam⁹ geminā subaz xp̄i diuinā. s. q̄ eq̄lis ē p̄r̄i. t hūanā q̄ minor ē p̄re vtrūq; āt sil nō duo sz vn⁹ ē xp̄s. ne sit q̄ternitas ñ trinitas ōs. Ac ꝓ x̄p̄s ē ōs. aīa rōnal t caro. Idē q̄z in li. de p̄destinatōe sctōꝝ. Ille hō vt a x̄bo p̄r̄i coeterno i vnitatē pson̄e assūpt⁹ filiꝰ dī vnigenitꝰ eēt. Cui ꝓ meruit. q̄d bonū ei⁹ p̄cessit. vt ad hāc ineffabilē excellētiā pueniret. Faciēte ac suscipiēte deo x̄bo. ipe hō ex q̄ eē cepit. filiꝰ dī vnicꝰ eē cepit. Itē hō q̄cunq; ita gr̄a fit xp̄ianꝰ. sīc gr̄a hō ille ab initio factꝰ ē xp̄s. Idēi li. xiij. de trini. Gr̄a dī nob in hoie x̄po cōmēdat. Quia nec ipe vt tāta vnitate deo x̄bo ꝓiunct⁹. vna cū illo pson̄a filiꝰ dei fieret vllis ē p̄cedētib⁹ meritis asse cut⁹. ꝑ ex q̄ hō eē cepit ex illo est t de⁹. Cū dictū ē. x̄bū caro factū ē. Hylarius. Hylariꝰ. lariꝰ q̄z in. x. li. de trini. ait. Xp̄m nō ambigim⁹ esse deū x̄bum. nec rursus filiū hois ex aīa t corpe cōstitisse i gram⁹. Quibus aliisq; auctib⁹ vtunt q̄ hoiem q̄ndā ex aīa rōnali t carne cōpositū dicūt deū factū. ꝑ gr̄a. nō naīa. Sola ei gr̄a hūit ille hō ñ meritis vl naīa vt eēt de⁹ siue dī filiꝰ. vt hr̄et oēm sciētiā t potētiā quā hz x̄bū cū q̄ ē vna pson̄a. Nec tñ in supioꝝ⁹ legiī q; hō ille sit vna pson̄a cū verbo. t sit ip̄m verbū. ꝑ q; aīa rōnalis t caro eadem pson̄a sit. t xp̄s sit. t deus.

Secūda opinio ꝓtinēs quattuor articlos. d

Sunt aūt t alij q̄ istis in pte ꝓsentiunt. sz dicūt hoiem illū nō ex anima rōnali t carne tm̄. sed ex humana t diuina natura. i. ex tribus substantijs. diuinitate. carne. t anima constare. t hunc iesuz xp̄m fatentur. t vnam pson̄am tm̄ esse. Ante incarnationem vero solummodo simplicez. sed in incarnatione factam compositaz ex diuinitate et humanitate. Nec est ideo alia pson̄a q̄ ꝓius. sed cum ꝓius esset dei tm̄ pson̄a. in incarnatione facta est etiam hominis pson̄a. non vt due essent pson̄e. sed vt vna t eadem esset pson̄a dei t hominis. Persona ergo que ꝓius erat simplex. t in vna tm̄ natura existens. in duabus t ex duabus subsistit naturis. et pson̄a que tm̄ de⁹ erat. facta est etiam verus homo. subsistens non tm̄ ex anima t carne. sed etiam ex diuinitate. nec tamē pson̄a illa dz dici facta pson̄a. q̄uis dicaī pson̄a hominis. Facta ē igitur illa pson̄a. (vt quibusdam placet) quiddam subsistens ex carne t anima. sed nō est facta pson̄a. vel substantia. vel natura. t in q̄ntum est illa subsistens. composita est. in q̄ntum aūt verbum est. simplex est.

Secūs im⁹ articulus.

Scōs articulus.

Tertiꝰ articulus.

Quartꝰ articulus.

a Sacrificiū ecclie duob⁹ ꝓstare. duob⁹ ꝓfici. vikbili elemētoꝝ ſpē. ⁊ inuiſibili dñi nr̄i ihu xpi carne ⁊ ſanguine. Lōtra Jn hᵒ ei ꝙbo ꝑmo vr̄ ee insufficiētia. qz ad ꝓstitutionē sacr̄i altaris nō solū ꝓcurrūt duo imo tria. vicz. Elemētū exterꝰ. corpꝰ xpi vez. ⁊ corpꝰ xpi mysticū Jtē vr̄ in verbo secūdo ee repugnātia. cū dicit inuisibili carne ⁊ sanguie. caro ei ⁊ sanguis ꝙe sūt corpa ḡ ⁊ ꝙe visibilia. Si ḡ caro xpi ꝙa fuit restat etiā q̄ fuit visibilis. Jtē tertio vr̄ q̄ illa similitudo sit ꝛepta. qm̄ sacr̄m ⁊ res sacr̄i ī vnitatē ꝑsone nō cōcurrūt ſm q̄ dr̄ ⁊ hō. ḡ nō vr̄ ibi fieri recta assūlatio. Jo. damñ. R⁹. dō. q̄ 1 in sacro altaris duplex ē res. videlicet. sigta et ꝓcēta ⁊ sigta tm̄ Et Aug. in pte ista nō loq̄tur ō re sigta. cuiusmodi ē corpꝰ xpi vez. hᵒ em̄ sola ē q̄ facit ad ꝓpositū. vicz ad intelligēduz vnionis ⁊ icarnatōis mysteriū. ⁊ hᵒ ꝓpter similitudiez vtroq̄ ibi reptam Repli ār sīlitudo 2 do tripler. vicz q̄tū ad extremoꝝ vnitatē. q̄tū ad distinctōz sine diuersitatē. ⁊ q̄tū ad finē siue vtilitatez. Sic ei in sacro altaris ē spēs visibilis. ⁊ caro xpi īuisibilis. put ē sub illo sacro. sic in xpo ē hūana natura ꝙa sensibilis. ⁊ diuīa q̄ solū est intelligibilis. Similitudo et iā est q̄tum ad distinctionē. qm̄ exterior spēs visibilis ⁊ res interior nō ꝓcurrunt ad cōstituendum vnū ꝙ natura. sz ꝓcurrūt ad vnū sacr̄m qđ est vnū ꝙ ordinē ⁊ respectū signi ad sigtū. sic ī xpo diuīa natura ⁊ humana nō ꝓstituūt aliq̄d tertiū. sz vnīunt in vnā hypostasim q̄ vtriuſq̄ est nature suppositū. ⁊ in q̄ vtraq̄ natura suo mō substātificant. Et q̄tū ad hᵒ nō est omnimoda sīlitudo. sz ꝙdam sīlitudo ⁊ ꝙdam dissimlitudo. Tertia sīlitudo ē. qz sicut res sacr̄i vnit exterior signo vt mediante illo cognoscatur ⁊ ad vtilitatem veram conuertatur. sic diuina natura vnitur humane vt in ea cognoscꝛetur. ⁊ inde est etiā q̄ talis vnitas similis est illi vniōi qua copulatur verbuz ipsi voci vt ab alijs possit cogꝛsci. Aug. Et ꝑ hᵒ patet rel̄ōsio ad obiecta. Nō em̄ valet qđ opponit de insufficiētia. qm̄ ad ꝓpositū sufficiunt illa duo membra. Nec valet qđ obijcit de repugnātia. qz ñ dic hᵒ duo vicz carnē ⁊ sanguinē inuisibilia simplr sz ꝙput sūt sub sacramēto ꝓcēta. Nec illud de illaz vnionū discōueniētia. qz ñ vult dicere q̄ illa sint oīno sīlia sed q̄ similitudinem habēt q̄tū ad tria predicta

Confirmat secundā opinionem. e

De hoc Aug. in li. sen. ꝑspicait. Modis oibus approbare ꝓtendim⁹ a sacrificiū ecclie duobus ꝓstare. duob⁹ cōficī. Visibili elemētoꝝ specie. ⁊ inuisibili dñi nr̄i ihu xpi carne ⁊ sanguie sacro ⁊ re sacri. i. corpe xpi. sicut xpi ꝑsona ꝓstat ⁊ ꝓficit ex deo ⁊ hoīe. cū ipe xps verꝰ sit deus et verus hō. Quia oīs res illaruz rerū naturā ⁊ vitatē in se continet ex q̄bus ꝓficit. De hᵒ eodez Joh. Damñ. In dño nostro ihu xpo duas q̄dē naturas cogꝛscimus. vnam aūt hypostasim ex vtriuſq̄ cōpositā. Incarnat⁹ ē ḡ xps ex vgine assumēs ꝑmitiuā nr̄e masse. vtīpa extiterit ī carne hypostasis. q̄ dei vbi hypostasis cōpositā ⁊ facta fuerit. q̄ ꝙus simplex erat vbi hypostas. Cōpositā vo ex duab⁹ ꝑfectis naturis. deitate ⁊ hūanitate. ⁊ ferat ipa diuīe vbi dei filiatōis caracteristicū ⁊ determinatiuuz idioma. ſm q̄ diuisa est a ꝑfecto ꝓpū sctō. ⁊ carnis characteristica ⁊ determinatiua idiomata. ſm q̄ differat a mr̄e ⁊ reliqs hominib⁹. Jtē vnā hypostasim filij dei ꝓfitemur ī duab⁹ naturis ꝑfecte sehūtib⁹. deitatis ⁊ hūanitatis. ⁊ incarnatam ee eādez hypostasim. ⁊ has duas natas custodiri ⁊ manere in ipo post vnionē nō seoꝛsaz ⁊ ſm ꝓtes ponēres singulā. sz vnitas iuicē in vnā cōpositā hypostasim. Substātialē ei inq̄m⁹ vnionē. s. verā ⁊ nō ſm fantasiā. subalē āt ñ duab⁹ naturis ꝑficiētib⁹ alteraz. s. vnā cōpositā naturā. sz vnitas inuicē in vnā hypostasim cōpositā filij dei ⁊ manere eandē substantialē differentiā determiamus. Q creabile mansit creabile. ⁊ qđ increabile increabile ⁊ mortale mortale. ⁊ īmortale īmortale. ⁊ circūscriptibile circūscriptibile. ⁊ incircūscriptibile incircūscriptibile. Et hᵒ q̄dez refulget miraculis. De hᵒ etiaz Aug. in li. ō trinitate ait. Quē admodū ſm deitatē vna ē ꝑſis filijq̄ natura. ita etiā iuxta humanitatem eadem est matris ⁊ filij vna natura. Ex vtraq̄ ergo substātia ⁊ diuinitatis ⁊ humanitatis. vn⁹ atq̄ idem ē de⁹ dei ⁊ hoīs filius ihs xps. vt verus deus. ita etiā homo verus Idem etiam in li. xij. de trinitate. Sic deo coniungi potuit humana natura. vt ex duabus substantijs fieret vna persona Ac per hoc iā est ex tribus. deo anima. ⁊ carne. His alijsq̄ pluribus auctoritatibus se muniūt qui dicūt personā xpi cōpositā ee. vl factā siue ꝓstātē ex duab⁹ naturis siue ex trib⁹ substātijs.

Tertia opinio cōtinēs q̄ttuor articulos. f

b Sūt etiā alij q̄ incarnatōz b xbi nō solū ꝑsonā ex naturis cōpositā negāt. verūetiā hominē aliquē siue etiā aliquaz subam ibi ex aīa ⁊ carne cōpositā vl facta diffitēt. Sz sic illa duo. s. anima ⁊ carnē xbi ꝑsone vel nate vnita ee aiūt. vt nō ex illis duob⁹ vl ex his trib⁹ aliq̄ nata vel ꝑsona fieret siue cōponeret. Sz illis duob⁹ velut idumētō xbū ōi vestiret vt mortaliū oculi ꝓgruēt appareret. q̄ iō ōr ver⁹ fact⁹ hō resultat vnū cōpositū. Si ḡ aīa hz naturalē inclinatōz ad corpus sicut ad propriā materiā quā perficit. necessarium erat ex anima ⁊ carne in christo aliquod tertiuz ꝓstitui. Illō aūt aut est substantia aut accidens. Accidēs nō. cōstat. quia substantia non est pars accidē

Prim⁹ articul⁹ negat qđ pōit opinio prima.

z

Secūd⁹ articul⁹ q̄ tangit ibi verū etiā hoīem ē. negat qđ pōit opinio secūda.

tis. neceſſe eſt ꝙ
Tertius ar- ticulus ibi ſtantia. Aliud ſed ſic illa ip̄robabile eſt i duo ⁊c.
ꝙ fiat inde ſub- hoc ꝙ dicit ꝙ il- lis duobus ve-
Quart⁹ ar- ticulus. lut indumento verbum dei ve- ſtiretur. vt mo- raliuz oculis eō gruenter appa- reret. ſi em̄ hoc verum eſſet cuz anima nō appa- reat oculis. nō aſſūpſiſſet aiam Et iterū ſi chri- ſtus apparebat eſſe homo. ⁊ nō erat verus ho- mo. alius appa- rebat ꝙ eſſet. er- go aliqua falſi- tas ⁊ aliqua de- ceptio fuit ī xp̄o quod oīno ab- ſurdiſſimum eſt Veritas em̄ nō falli poteſt nec fallere. Jtez ter- tium imp̄roba- bile eſt in hoc ꝙ dic̄ illa duo ſin- gularitatē per- ſone verbuz dei aſſumpſiſſe. qz illis duobus ac
Aug. cedentibus nō ē perſonarum nu- merus auctus. Si em̄ hoc ver- eſſet. cum colū- ba in q̄ ſpūſſanc- tus apparuit ñ aurerit numer⁹ ꝓſonarum in di- uinis aſſūpta ē in vnitatez ꝓſo- ne. qō nephari- um ē dicere. Jtē
Phīl. ij. cū aliq̄ aīa vnit deo ꝓ volūtatis cōformitatem. et nll⁹ mō ex hoc cre- ſcit in trinitate numer⁹ ꝓſonaꝝ q̄libet ania ſctā aſſumeret ad vnitatē ꝓſo- ne. ꝙlibet ſanc- tus eēt deus. qō q̄dē dicere eſt ꝓ- uerſuz oīno. Et ꝓterea iſte mo-

qz vnitatē carnis ⁊ anie accepit. Que duo etiā in ſingularitatē vel vnitatē ſue ꝓſone accepiſſe legit. Nō qz illa duo vel aliqua res ex illis cōpoſita ſit vna ꝓſona cū verbo vel ſit verbū. Sed qz illis duob⁹ accedētib⁹ verbo nō eſt ꝓſona nec numer⁹ auct⁹ vt fieret q̄ternitas i trinitate. Et qz ipa ꝓſona verbi q̄ pus erat ſine indumēto. aſſumptōe indu- menti nō eſt diuiſa vel mutata ſz vna eadēq̄ imutata pmanſit. Qui p̄m habitū deū ⁊ hominē factū dicūt. Accipiēdo ei homi nē dic⁹ eſt de⁹ fact⁹ eſſe hō. ⁊ ꝓ pter acceptū hoiez ōz de⁹ vere eē hō. ⁊ ꝓpter aſſumētē deū ōz hō eſſe deus. Mā ſi eēntialit̄ in- quiūt illi de⁹ eſſe hō. vel hō eſſe de⁹ itelligeret. tūc ſi de⁹ aſſum- pſiſſet hoiem in ſexu muliebri. ⁊ mulier eēntialit̄ de⁹ eēt. ⁊ ecō uerſo. At potuit aſſūpſiſſe ho- minē in ſexu muliebri. potuit ꝙ mulier eſſe de⁹ ⁊ ecōuerſo.

Cōfirmat tertiā opinionē. ꝙ

Me aūt ⁊ iſti de ſuo ſenſu in- fluere videant. teſtimonijs in mediū ꝓductis qō dicūt cōfir- mant. Ait em̄ Aug. in li. de gra tia noui teſtamēti. Sicut nō au geret numer⁹ ꝓſonarū cū caro ac cedit ita vt ſit vn⁹ hō. ſic nō au- geret numer⁹ ꝓſonarū cū homo accedit verbo. vt ſit vn⁹ hō xp̄s Legit itaq̄ de⁹ hō vt intelligamus hui⁹ ꝓſone ſingularitatē nō vt ſuſpicemur in carnē mu- tatā diuinitatē. Jdē q̄z tractās illud verbū apl̄i. habitu inuen tus eſt vt hō. manifeſte oſtendit deū dici factū eē hoiem. vel eē hoiem p̄m habitū in lib. lxxxiij. q̄ſtionuz. ita inq̄ens. c Multis
c modis habitū dicim⁹. vel habi tum ani ſic̄ diſcipline p̄ceptio- nem vſu firmatā. vel habitum corꝓris. ſicut dicim⁹ aliuz alio validioꝛē. vel habitū eoꝝ que mēbris accomodat extrinſec⁹. vt cū dicim⁹ aliquē veſtitum vl̄ calciatū ⁊ hmōi. In oībus ge- neribus manifeſtuz eſt in ea re

dicit habitū q̄ accidit vel acce- dit alicui. ita vt eā poſſit etiam nō habere. Hoc āt nomē ductū eſt ab illo v̄bo qō eſt habere. ha bitus ꝙ in ea re dicit q̄ nobis vt habeat accidit vel accedit. Ve rūtū h̄ intereſt. qz q̄daz eoꝝ q̄ accidūt vel accedūt. vt habitū faciant nō mutant. ſed ipa mu- tant in ſe integra ⁊ inconcuſſa manētia. ſic̄ ſapia accedēs hoi nō ipa mutat. ſz hoiem mutat. quē de ſtulto ſapictē facit. Que- dam v̄o ſic accedūt vel accidūt vt mutent ⁊ mutent. vt cibus q̄ amittēs ſpeciē ſuā in corꝓr⁹ v̄ti tur. ⁊ nos cibo refecti. ab exili- tate atq̄ languoꝛe in robur at- q̄ valentiā mutamur. Tertiū genus eſt cū ea q̄ accidūt vl̄ ac cedūt. nec mutāt ea q̄bus acci- dunt. nec ab eis ipa mutant. ſi cut anul⁹ poſit⁹ in digito qō ge nus rariſſime repit. Quartuz gen⁹ eſt cū ea q̄ accidūt vel ac- cedunt. mutant nō a ſua natu- ra. ſz alia ſpeciē ⁊ formā accipi- unt vt ē veſtis q̄ deiecta atq̄ de- poſita ñ hz ea formā quā ſumit induta. Jnduta em̄ mēbris ac- cipit formā quā nō hēbat exuta qō gen⁹ cōgruit huic cōpatiōi. De⁹ em̄ filiꝰ ſemetip̄m exinaniuit. nō formā ſuā mutās. ſz for- mā ſui accipiēs. neq̄ ꝓuerſus aut trāſmutat⁹ in hoiez amiſſa incōmutabili ſtabilitate. ſz i fili tudinē hoim factus ē ipe ſuſce- ptoꝛ verū hoiem ſuſcipiēdo ha bitu inuētus ē vt hō. id ē. hīdo hoiez inuēt⁹ eſt vt hō. nō ſibi ſz eis q̄b⁹ in hoie apparuit. Q̄z āt dic̄ vt hō. v̄itatē exp̄mit Hoie ꝙ bitus ſatis ſignificauit apl̄s q̄li ter dixerit in ſilitudinē hoim fa ctus. qz nō trāſfiguratōe in ho minē. ſz habitu fact⁹ eſt cū indu tus eſt hoiem. quez ſibi vniens quodammodo atq̄ cōformās immortalitati eternitatiq̄ ſo- ciaret. Non ergo oportet intel ligi mutatum eſſe verbum ſu- ſceptione hois ſicut nec mēbra veſte induta mutant. q̄uis illa

dus dicendi ſic̄ ex lra colligit̄ re pudiat⁹ ē rancq̄ errone⁹. nec cre dēdū ē mgr̄m fu iſſe ꝛc opinione iſta. nec dicere h̄ aſſerēdo vl̄ ap ꝓbādo. ſz ali- oꝝ opinionē re citādo. Hāc āt opinionez ſic̄ ⁊ alias nec oīno repꝛobat. nec oī no aꝓꝛobat. nō dū ei elaruerat ei⁹ falſitas. ma- xime cū videat ſup v̄ba ſcꝛoꝝ eē fundata.
Prima ſpe c.es habit⁹
c Multis modis habitū dici mus ⁊c. Obiici tur ꝓmo em̄ di- ſtinguit habitū in tria mēbra. ſe cūdo mō diſtin- guit alia diſtinc- tione. ꝙ q̄ttuoꝛ mēbra. ꝙ vl̄ vna eſt ſuꝑflua vl̄ al tera diminuta. Jtē vident aliq̄ mēbra ſecūde di uiſionis eē ipoſ ſibilia. dic̄ ei q̄ q̄dā accedunt q̄ mutāt ſz nō mu tant ſic̄ ſapia. h̄ vr eē ipoſſibile. qz ſi ex aliq̄ acci dēte aduenīēte mutat ſubiectū. vr̄ q̄ ipm̄ multo magꝭ dēbeat di ci mutatū. qz dē ente in potētia fit ens in actu. Jtē aliō mēbꝛuz ſilr qō dic̄ q̄ q̄- dā accidūt que nec mutant nec mutant vr̄ ipoſ ſibile. Nihil em̄ nouū acq̄rit pōt ſine aliq̄ muta- tione acq̄rentis vel acq̄ſiti. ꝙ im poſſibile ē q̄ ali qua differentia habit⁹ introdu- catur in eſſe q̄ ñ fiat mutatio in habitu vel hīte
Secūda.
4
Tertia.
Quarta ſpēs cōgru it huic com parationi.
Phīl. ij.
Aug.
Phīl. ij.
Prim⁹ artic⁹ negat qō pōit opi mo prima.
3
Secūd⁹ ar ticul⁹ q̄ ran git ibi verū etiā hoiem q̄. negat qō pōit opi mo ſecūda.

R⁹. dōm q⁹ Aug. distinguit habitū simplicit. Uno mō in se p̄ indifferētias ꝓprias q̄ respiciunt habitū q̄z/tum ad esse. Et iste sunt tres. Dīme em̄ q̄ habeť. aut habetur interi⁹ aut exteri⁹. aut ptim interius. ptim exteri/us. Si oīno interi⁹. sic dicim⁹ habitū aīe. vt sciētiam et disciplinā. Si oīno exterius. sic dicimus habitum eoꝝ que exterius corpo/ri accomodant. sicut esse vestitū ⁊ calciatuz. Si q̄dam mō interius. ⁊ quodā mō exterius. sic dicimus altū alio validiorē ⁊ fortiorē. Et hoc q̄/si tenet medium inter differenti/as duas p̄ius positas. Et ad istas tres differentias reduci possunt septem illi modi habendi q̄s assignat p̄bus in post p̄/dicamētis. Sz quia iste mod⁹ distinguēdi pa/rum valet ad p positum. Ideo sumit Aug. alium modum distinguendi per quattuor membra. qui respicit ipz habitū q̄tū ad fieri. Et hec diuisio est qua/dri mēbris ſm quattuor combinationes sufficientes et immediatas. Hoc enim quod accedit alicui. aut ⁊ mutat tm̄ et nō mutatur sicut sapientia. Aut mutat ⁊ mutatur. vt cibus Aut nec mutat nec mutatur. vt anulus. Aut mutatur sed nō mutat. vt vestimentum. Et illud quartum membrum valet ad ꝓpositum. ⁊ p hoc patet responsio ad p mū obiectū. Iste em̄ quattuor differētie reducunť ad il/las tres. ideo nec iste sunt supflue. nec ille diminute.

Aug.

De mō incarnatōis.

Ad illud quod opponiť q⁹ sapiētia mutat sed nō mutat ſ
Dicendū q⁹ ad hoc q⁹ q̄s fiat sapiens concurrit sapien/tia creata ⁊ in/creata. sicut ad hoc q⁹ fiat grat⁹ concurrit charitas creata ⁊ in/creata. Cū autē Augu. dicit. q⁹ sapiētia nō mutatur. nō intelligit de sapientia creata q̄ est acci dens aīe. sed de sapientia increata. Et h̄ si diligēter aduertendū est i verbis Augustini cū loquitur de sapientia Hylari⁹. ⁊ gr̄a. q⁹ mō loq̄tur de increata. modo de creata. Pōt etiā h̄ verbum intelligi de sapiētia creata. Sz tūc nō loq̄ť Aug. de q̄cunq̄ genere mutationis. sz ō illa mutatione que est de vna dispositione ad alteraz vtpote de mutatione q̄ est ſm formā. ⁊ tūc nō h̄z instantiā in sapiētia. quia sapiētia accidens nō alterať q̄uis sapiens ſm illā alterek. Et p hoc patet tertiū obiectum nō em̄ excludit omnē motū Aug⁹. sed illum motum alterationis qui est ſm qualitatē absolutā. Nec autē nō est coniunctione anuli ad digitum. sed solū que est mutatio ſm locū vel situm.

susceptio ineffabiliter susceptū susciperi copularet. His verbis apte inuenire videť Aug. deum dici factū hoiez ſm habitū. Qui etiā ipe incarnatōis modū volēs exp̄mere q̄rentib⁹ in. iij. li. de trinitate ait. Si q̄ritur ipa incarnatio quō facta sit. ipm verbū dei dico carnē factū. id ē hoiem factū. nō tū in h̄ q⁹ factū est q̄uersum atq̄ mutatū. sz carnem vt carnalib⁹ cōgruēter appareret indutū. Ita sane factū vt ibi sit nō tm̄ n̄bum dei ⁊ hois caro. sz etiā rōnalis hois aniaatq̄ h̄ totū ⁊ de⁹ dicatur ꝓpter deū. ⁊ homo ꝓpter hoiez. Qō si difficile itelligiť. mēs fide purgeť a peccatis abstinēdo ⁊ bona opando. difficilia em̄ sunt h̄. Idē in li. de fide ad petrū. Dei fili⁹ cū sit de⁹ etern⁹ ⁊ ver⁹. pro nobis fact⁹ est hō ver⁹ ⁊ plen⁹. In eo ver⁹ q⁹ verā habz de⁹ ille humanā naturā. In eo n̄o plenus. q⁹ ⁊ carnē humanā suscepit ⁊ aiam rōnalem. Itē nō aliud fuit illa dei summi susceptio vel exinanitio. nisi forme serui lis. i. nature humane susceptio

Utraq̄ ḡ est i xp̄o forma. quia vtraq̄ vera ⁊ plena est in xp̄o. suba diuina sc̄z ⁊ humana natura. Idē in li. ꝯra Maximinū. Cū esset p se ipm̄ inuisibilis. visibilis in hoie apparuit quē de femina suscipe dignat⁹ est. Idez in eodē. Nos xp̄m dōm verum hoiem suscepisse credim⁹. ⁊ in ipo visibiliter inuisibilē hoibus apparuisse. In ipo inter hoies q̄uersatum fuisse. In ipo ab hominib⁹ hūana ptulisse. In ipso hoies docuisse. Hylari⁹ q̄z in. x. li. de trinitate ait. Quō dei fili⁹ nat⁹ ex maria ē. nisi q⁹ verbū caro factū est. sc̄z q⁹ fili⁹ dei cum in forma dei esset. formā serui accepit. Unū tū eundēq̄ nō dei defectōe sz hois assumptōe p̄fitemur. Et in forma dei ꝓpter naturā diuinā. ⁊ in forma serui ex ꝓceptione spūssctī ſm hois habitū reputz fuisse. nō fuit habit⁹ ille tm̄ homis. sz vt homis. neq̄ caro illa caro peccati. sz in silitudine carnis peccati. Audistis tres ſm diuīsos positas sententias ⁊ p singulis inducta testimonia.

Questio II a

Utrum xp̄s sit duo. Et q⁹ sic vr̄ Aug. ad Felicianuz Aliud est fili⁹ dei. aliud fili⁹ hois. sz q̄d est aliud ⁊ aliō est duo. ḡ ⁊c. Item Hylari⁹ in. ix. li. de trinitate. Ebrius hō ibs q̄uis sit aliud de patre. aliud ex matre. non tm̄ alius. sz q̄d est aliud ⁊ aliud est duo. ḡ ⁊c. Itē xp̄s ſm q⁹ de⁹ est vnū increata vnitate. sz hō est vnū vnitate creata. Si ḡ vnitas creata ⁊ increata est alia ⁊ alia. ḡ xp̄s est duo. Item differētia eētialis dat eē. ḡ diuerse differentie eētiales dant diuersa eē. sz in xp̄o est differentia eētialis nature humane. s. rōnale. q̄ eētialiter differt a natura diuīa. ḡ necesse est xp̄m habere diuersa eē. sz q̄ bñt diuersa ēē sunt duo. ḡ vr̄ q⁹ xp̄s sit duo. Item vna natura in plurib⁹ psonis facit illas psonas eē vnū sicut pater ⁊ fili⁹ ⁊ spūssctūs in trinitate vnū sunt. ḡ pari rōne plures nature in vna psona faciunt illā psonaz esse duo. Sz xp̄s est vna psona in duabus naturis. ergo xp̄s est duo. Itē ꝓpter vnionē est cōicatio idiomatum. sz nō est cōicatio eiusdē ad se. ḡ necesse est inter eaq̄bus idiomata cōicanť eē differētia. sz non est cōicatio

idiomatum cꝫtū ad naturas sed cꝫtū ad suppositа naturaꝫ que dicuntur de christo. et quoꝫ vnū ꝺr̄ de altero. Si g̃ illud de quo p̄dicãtur duo diuersa est duo. vr̄. q xp̄s sit duo. cū in eo sit idiomatū cõicatio. Itē xp̄us ſm q ꝺs est aliq̃d qꝺ ē pr̄. ſm q hõ est aliq̃d qꝺ nõ ē pr̄. ergo est aliq̃d et aliq̃d. ergo vr̄ q necesse sit ponere xp̃m eē duo. Sed cõtra Dam̃. iij. li. Diuina natura bũanaꝫ sibi vniuit in vnã hypostasim suã. ergo si hypostaſ nominat ip̃m suppositū. vnū est suppositū in xp̃o. sed illud in quo ē suppositū. vnū est in christo. nõ duo. ergo. ꝛc̄.

Itē Hylarius de trini. ir. Cū nõ sit alius filius ꝺei. alius filius hoīs. requiro q̃s sit clarificatus. sed xp̃us nõ est aliud et aliud. nec alius et alius. et hoc cõstat. ergo nõ est duo sed vnū. Itē om̃e qꝺ est vt ꝺicit Boetius ideo est. qꝛ vnū est. sed xp̃us est. g̃ necesse ē xp̃m esse vnū et vnū simpliciter in actu. ergo est indiuiſuꝫ. ꝛ qꝺ est indiuiſum nõ est duo. ergo christus non est duo.

Itē sicut diuiſio ꝺicit oꝛꝺinē ad mlt̃itudinem. sic vnio ꝺicit oꝛꝺinē ad vnitatē. si ergo in incarnatõe nõ fuit diuiſio sed magis vnio. videt̄ q esse multa siue duo nullatenus cõueniat xp̃o. Item si xp̃us est duo. quero. qui duo. aut due nature. aut due p̃sone. neutꝛ hoꝛ est ꝺare. Nature due nõ. qꝛ natura humana nõ p̄ꝺicat ꝺe xp̃o. Due p̃sone non. qꝛ sicut supra ostenſũ fuit ꝛ inferius ostendet̄. in christo nõ est niſi vna p̃sona. ergo. ꝛc̄.

Itē si aliqua duo differũt essentialiter in suppositis. impossibile est vnū p̄ꝺicari ꝺe altero. sed ꝺs ꝛ homo essentialiter differũt. ergo si in xp̃o habent differẽtiã suppositoꝛ. ergo nõ p̄ꝺicãtur ꝺe se mutuo. ergo nec ꝺs est hõ nec homo ꝺs. qꝺ est cõiter cõtra oēs sctõs. Itē indiuiduũ cõstat ex p̃ꝺetatibus quarũ collectõnez impossibile est in altero reperiri. sed q̃q̃ꝺ ꝺr̄ de filio ꝺei. ꝺicit̄ de filio hoīs et ecõuerso. ergo filius ꝺei et filius homīs in xp̃o nõ differũt numero. sicut indiuidua duo. g̃ xp̃s nõ p̃t ꝺici duo indiuidua siue suppositа nec p̃t ꝺici due
6 nature. ergo nullatenus vr̄ q ꝺz ꝺici duo. Ad. ꝺom q cum queritur. vtrũ xp̃s sit duo. hoc tripliciter p̃ot intelligi. Uno mõ vt ꝺicat̄ christus eẽ due nature. et hoc modo nullus posuit nec intellexit xp̃m esse duo p eo q humana natura nõ p̄ꝺicatur de christo. Alio mõ p̃t intelligi q xp̃s sit duo. vicz due p̃sone. et hoc mõ fuit hereticũ et cõtra symboluꝫ. Dicit enī Athanasius. Non duo tñ. sed vnus est xp̃s. Tertõ mõ p̃t intelligi q xp̃us sit duo medio mõ. non qꝛ xp̃s sit due p̃sone vl̃ due nature sed qꝛ sit duo suppositа. vel due res nature. que tenent quasi mediũ inter dualitatẽ nature et dualitatẽ persone. Et iste modus ꝺicẽꝺi ꝓtinuit ad p̃mã opinionem. nec est hereticus. sed multã habuit ꝓbabilitatem. Luꝫ enī diuersis naturis diuerse ꝛespondeant res nature ꝛ diuersis substantiꝫ diuersa ꝛespondeant suppositа. iõ ꝺicere voluerunt xp̃m qui est ꝺs rõne ꝺiuine nature. et homo rõne humane eẽ duas res nature. quaꝫ tñ vna p̄ꝺicat̄ ꝺe altera ꝓter vnitatẽ p̃sone. Sed licet hec positio habeat aliquid ꝓbabilitatiſ. aliq̃d tamen ꝺicit adeo improbabile. q paucos aut nullos habet defensoꝛes. Planũ enī est q illa quoꝫ vnũ ꝺe altero p̄ꝺicat̄. inuicez nõ numerãtur. cꝫuis formaliter ꝺiſtinguantur. vt̃ pote si ꝺicatur. petrus est muſicus. muſicus ꝛ petr⁹ non sunt duo. cꝫuis inter petrũ et muſicã suã sit ꝺiſtinctio Si ergo hec opinio ꝺicit q ꝺs ē hõ. ꝛ hõ ē ꝺeus. nõ p̃ꝺt ſuſtineri q sint duo in christo. ſm q ꝺicũtur cõcretiue. ad suppositũ. et ideo cõcedendũ ē iſtam opinionē eẽ falſam. ꝛ huius opinionis auctoꝛes deceptos fuiſſe. Rõ autē huius deceptionis venit ex hoc q nõ ꝺiſtinxerũt inter suppositum ſm q suppositum ꝺicitur qꝺ subiicit generi. et suppositũ qꝺ ꝺr̄ illud in q̃ subſtãtificat totum esse rei. cũ tñ magna sit ꝺifferẽtia Si enī ꝺicatur suppositum qꝺ subiicitur generi. corp⁹ ꝛ colꝛ diuersa habent suppositа. qꝛ diuersas habẽt ꝺifferẽtias. Si autē ꝺicat suppositũ ſm q ī eo subſtãtificat totũ eẽ rei. sicut corp⁹ ꝛ colꝛ vnũ p̃ñt habere suppositũ. qꝛ vna ē ſba ꝛ vnum indiuiduũ in q̃ saluat natura corpalitatis ꝛ natura colꝛis. res aũt nõ numerat ſm suppositа in subiicięꝺo ꝛ p̄ꝺicãꝺo. sz ſm numerũ suppositoꝛ ī essendo ꝛ subſtantificãꝺo Qm̃ g̃ natа humana ī xp̃o subſtãtificat ī diuina 7
p̃sona. hinc ē q vnũ ē ibi suppositũ ſm q attẽꝺit nũeratio rei cꝫtũ ad eẽ in actu. ꝛ iõ xp̃s nõ ꝺz ꝺici duo. sz vnum. Et cõcedẽꝺe sũt rões q̃ ꝺ oñdunt. Ad illas g̃ duas au- 8
ctoꝛitates q̃ in cõtrariũ obiiciũtur q xp̃s ē aliꝺ ꝛ aliud. Ꝺ̃z q ille p̄ꝺicatões sũt improꝛpe ꝛ ꝺñt sic exp̃oi. Christus ē aliud ꝛ aliꝺ. i. alteri⁹ et alteri⁹ nate. et ex ꝺ nõ sequit̄ q xp̃s sit duo. sz solũ q ī xp̃o sint plura. Locutõ eī improꝛpa nõ est extẽꝺẽda. Ad illud qꝺ obiicit q xp̃s 9
est vnũ ſm q ē ꝺr̄ vnitate increata. et vnũ ſm q homo vnitate creata. Ꝺ̃z q magis ꝓpe ꝺr̄ vn⁹ cꝫ ꝺicatur eẽ vnũ. In xp̃o enī est vna sola p̃sona cꝫuis nõ sit vna natura. Nichilominꝰ tñ p̃t ꝺici vnũ ſm q ꝺr̄. ꝛ vnũ scõm q ꝺs Illꝺ tñ vnũ ꝛ illud ſm q ꝺicũtur ꝺ̃ xp̃o nõ ponũt in numeꝛ. qꝛ xp̃s nõ ꝺr̄ vnũ ſm q ꝺr̄ homo abſtractiue sz cõcretiue. Quãuis aũt vnitas creata ꝛ increata possint ꝺici duo. qꝛ tñ ī xp̃o ſm q ꝺr̄ concretiue ꝺr̄ vnitas creata. ad suppositũ increatũ ꝛꝺatur. ꝛ ꝺe eoꝺẽ p̄ꝺicat̄. ideo ñ ponit̄ ī numerũ. vt xp̃us possit ꝺici duo. Sicut nec petrus et ꝺ albũ. eoꝺẽ ꝺemõstrato. Ad illud qꝺ 10
opponit̄. q ꝺiuerse ꝺifferẽtie eẽntiales ꝺãt ꝺiuersa esse Ꝺom q illud verũ ē qñ suppositũ illud ad qꝺ cõparatur ille ꝺifferẽtie nõ p̃cedit naturaliter cꝫtũ ad eẽ actuale aliquã illarũ ꝺifferẽtiarũ. sicut petrus nõ ē añ illã ꝺifferẽtiã rõnale. ꝛ brunellus añ iſtã ꝺifferẽtiã q̃ ē irrõnale. nõ sic ãt ē in ꝓposito. Nã filius ꝺei q̃ ē hypostaſis ē suppositũ humane nature ꝑ vnionẽ. ꝛ naliter p̃cedit cꝫtũ ad eẽ actuale essentialẽ ꝺifferentiã hoīs. Et ideo illa ꝺifferẽtia nõ ꝺat ei eẽ ſimpliciter. sz tale eẽ aꝺuẽit hypoſtaſi iã ꝛpletẽ eẽ. Et iõ nõ p̃t ea plificari. Ad illꝺ qꝺ 11
obꝛ. q vna natа in plibus p̃sonis facẽ eẽ vnũ. ꝛc̄. Ꝺom. q nõ ē ſile. qꝛ natа ꝺiuina sic ei in plibus p̃sonis q ꝺr̄ q̃libz p̄ꝺicat̄ nõ solũ ī cõcretõne sz et ī abſtractõe. Et iõ cũ ipsa sit vna. necesse ē illas tres hypostaſes eẽ vnum quid Due ãt natе ita cõcurrũt ī vnã p̃sonã xp̃i. vt tamen humana natura p̄ꝺicari nõ valeat ī abſtractõne sed magis in cõcretõe ad iꝺẽ suppositũ. ꝛ qꝛ ꝺ mõ nõ numerant̄ur sed vniunt̄. iõ nõ p̃t vna p̃sona ꝺici plura. sicut plures p̃sone in ꝺiuinis ꝺicũtur vna natura. Ad illud qꝺ 12
opponit̄ q ꝓpter vnionẽ ē cõicatio idiomatũ. Dicendũ q verũ ē. Si ãt q̃rat̄ qꝺ ibi cõicet idiomata. Respõꝺẽꝺũ q nomẽ nature. ſm q cõſiderant̄ in abſtractione sed hypoſtaſis ꝺiuĩe nature cõicat sibi idiomata ſm q est hypoſtaſis in humana natura. nõ qꝛ ipſa sit diuersa in se. sz qꝛ diuerſ naturis ē suppositа Uel certe ipe nate ſm q ꝺicũtur ī cõcretõe ponũt sibi ꝑpis idiomata cõmunicare. vt ꝺicat̄ eus ē hõ. ꝛ hõ ē eus. ꝛ quãꝺo intelligit̄ sic accipi. ꝺicit̄ vt res nature. qꝛ mediũ tenet inꝛ materiam abſtractiue conſideratã ꝛ ipam hypoſtaſim. Et ꝺ modo ē ibi recte commũicatio idiomatũ. qꝛ ē ibi diuersitas inter res nature habito reſpectu ad ipas naturas. Si tu obiicias q christus tũc non ꝺz ꝺici nec vnũ. nec duo. sed mediũ tenere inter dualitatem ꝛ vnitatem Dicẽꝺũ q cꝫuis res nature habeãt rationẽ mediꝰ. pl⁹ tamẽ

ctum ad vnitatē se tenēt cum ipa hypostasi. Et rō bu/
ius est duplex. Prima q̄ res nature p̄dicāt de ipa hy/
postasi. sed nō p̄dicāt de ipa natura abstractiue cōside/
rata. nec ecōuerso. Alia ratio. q̄ denoiatio fit a termi/
no. vnio aūt ordinat tanq̄ ad terminū et q̄ in xp̄o natu
re in vna hypostasi vniunt. ideo res nature in xp̄o nō
13 ponūt in numerū. vt p̄ ipas xp̄s dicāt ee duo. Ad
illud q̄d obi q̄ xp̄s est aliq̄d q̄ō est p̄. dō. q̄ cū dr xp̄s ē
aliq̄d fm q̄ homo. aliq̄d non dicit ipam naturā abstra
ctaz sed nature suppositū. vñ cum dr xp̄s esse homo. re/
latio implicat intrinsecus. Sicut g̈ nō valet xp̄s est cs
sentia que est p̄. et est p̄sona que nō est p̄. g̈ est duo. q̄
essentia nō ponit numerū i p̄sona. nec dictū ſbaliter cū
eo q̄d dicit fm relationē. sic nō habet vigorē aliquē illa
tio rōnis p̄dicte. Vñ petīt illius illatōis reduci pōt ad
locū sophisticū q̄ est figura dictōis.

Questio II b

Utrū p̄sona xp̄i sit vna vnitate simplici aut cōposi/
ta. sicut dicebat scōa opinio. Et q̄ habeat in se vnitatē
cōpositā videt p̄mo q̄ illud q̄d dr in symbolo. Nam si/
cut aīa rōnalis et caro vnus est hō. ita deus et hō vnus
est xp̄s. Sed hō est cōpositꝰ ex aīa et carne. g̈ xp̄i p̄sona
est cōposita ex diuinitate et hūanitate. Item Dam̄.
in. iū. lib. In dño ihesu xp̄o duas naturas cognoscimꝰ.
vnā hypostasim ex vtriscq̄ cōpositā. Si g̈ fm ipm idez
est hypostasis et p̄sona. g̈ ꝛc. Item intellectꝰ p̄sone p̄
supponit intellectū nature. sed si est cōpositio in eo q̄d
p̄supponit. necessario ē cōpositio i eo q̄d supponit. Cū
g̈ natura in xp̄o sit cōposita. necessario secḡ vr q̄ p̄sona
cōposita dici debeat. Item si xp̄s esset solū ex aīa rō
nali et carne hret hypostasim cōpositā. g̈ cū habeat i se
aīam et carnē et diuinitatē. p̄ locū a minori. multo magz
vr hre hypostasim cōpositā. Itē xp̄s est hō. aut sim/
pler. aut cōpositus. Constat q̄ nō simplex. q̄ hec est ꝺ
naturā hūanitatis. est g̈ hō cōpositus. Sed hō nō p̄di/
cāt de xp̄o. nisi rōne suppositi et hypostaſ. g̈ vr q̄ p̄sona
in xp̄o debeat dici cōposita. Sed ꝺ. Oē cōpositū cō
positōe tpali est tpale. Si g̈ p̄sona xp̄i est composita. et
nō nisi cōpositōe tpali. g̈ p̄sona xp̄i est tpalis. nō g̈ eter
na. sed hoc est falsum. g̈ ꝛc. Item vbicūq̄ est cōposi/
tio de nouo. ibi ē mutatō Si ergo in incarnatōe p̄sona
xp̄i fuit ꝺposita. necessario seqūtur q̄ fuerit mutata. sed
p̄sonā xp̄i mutari ē impossible. ergo ꝛc. Item. vbicū/
q̄ ē ꝺpositio. ibi ē impfectio i vtroq̄ extremoz. qm̄ ex
duobus entibus i actu nō fit vnū. ꝺpositiua possibi
lia sūt respectu ꝺpositi. sed nec i natura xp̄i nec i p̄sona
pōt ee aliq̄ impfectō. g̈ nec ꝺpositio. Itē vbi ē ꝺposi
tio. ꝺpositū nō p̄dicāt de aliq̄ extremoz. sic p̄z. q̄ homo
nec ē aīa nec ē caro. ergo si p̄sona xp̄i ꝺposita ē ex diui/
nitate et humanitate. ergo xp̄s nec ē deꝰ. nec hō. nec crea
tor. nec creatura. Q̄ si hoc ē falsū. restat q̄ p̄sona xp̄i ñ
est ꝺposita. Itē. vbi ē ꝺpositio. vnū extremoz nō p̄/
dicāt de altero. vñ cū hō ꝺponat ex aīa et carne. nec aīa
est caro et ecōuerso. ergo si p̄sona xp̄i eēt ꝺposita. nec hō
eēt deꝰ. nec deꝰ hō. q̄ si hoc ē falsū. restat. ꝛc. R̄. dōm
14 q̄ ꝺpositō dupliciter p̄t accipi. Uno mō p̄pe dr ꝺposi
tio vnio aliq̄z duoz hñtiuz mutuā inclinatōnē ad con
stitutionē tertij. Et hᵒ mō sic rōes oñdūt p̄sona xp̄i ñ p̄t
dici ꝺposita. multa enī sequrent inconuenientia. vicz. q̄ p/
sona illa eēt mutata. et q̄ eēt impfecta. et q̄ eēt tpaliter i
ee p̄ducta. et q̄ etiā nō coīcarētur idiomata. Et ideo hᵒ
mō dicere p̄sonā xp̄i ee ꝺpositā nō tm̄ eēt falsū. verūetiā
am eēt hereticū. Alio mō dr ꝺpositio large simul cum
alio positio. et sic p̄sonalis vnio p̄t dici ꝺpositio. Et q̄
hūc modū dicebat secūda opinio p̄sonā xp̄i ee ꝺpositā.
nō q̄ ipa sit ex pluribus naturis cōstituta. sz q̄ p̄sona il
la añ incarnationē suppositū erat i vna natura simpli/
ci. pᵒ incarnationē p̄sona suppositū fuit diuīe nature et
humane. et hoc absq̄ vlla mutatōne fcā in ipa. sz solum
ex p̄te humāe nature. sicut ostēsū fuit i p̄ma distinctiōe
huiᵘ libri Et iō opinio ista q̄ dicebat p̄sonā xp̄i fuisse cō
positā vera fuit. et sanū habuit intellectū. Quia tm̄ x̄ bū
calūniabile ē p eo q̄ ꝺpositōis vocabulū cōsueuit acci/
pi p̄mo mō. iō doctores p̄ntis tp̄is sensū huius opinio
nis retinēt declinātes ꝺpositōis vocabulū. In p̄sōa
eīm xp̄i nō est ꝺpositio p̄prie dcā. Unde cōcedēde sūt rō/
nes q̄ inducte sūt ad istā p̄tē. Ad illō ꝛo q̄d obi i ōne
uz de aucte symboli. dm q̄ non ē oīmoda similitudo in 15
ter aīam et carnē. et diuīitatē et humānitatē. Nō enī ē simi/
litudo q̄tū ad extremoz ꝺpositōz. sz q̄tū ad hᵒ q̄ aīa et
caro ꝺcurrūt ad vnitatē p̄sone. sic etiā diuīras et huma
nitas i xp̄o ꝺcurrūt i vnitatē p̄sone. q̄uis hᵒ fiat alio et
alio mō. Ad illō q̄d opponit de aucte Dam̄. dōm. q̄ 16
Dam̄. nō accipit ibi p̄prie ꝺpositōz sz large. Vñ et ver/
bū suū optet exponere. q̄ forte nō ita impropᵉ sonat in
lingua greca sic i latina Vñ hᵒ hypostaſ ꝺposita ex du
abus naturis. nō q̄ ex illis duabus sit ꝺstitutra. sz q̄ in
sacro incarnatōis fcm̄ ē vt hypostaſ q̄ erat sub vna tm̄
naka. i duabus et sub duabᵘ fieret. vñ magis p̄prie dr hy
postaſ i duabᵘ naturis q̄ ex duabus naturis. Ad illō 17
q̄d obi q̄ intellectꝰ p̄sone p̄supponit intellectū nature.
dōm. q̄ verē ē de natura q̄ dat p̄mū ee p̄sone. et talis ē di
uina natura respectu p̄sone xp̄i. et q̄ tertia q̄uis natura
humana sit ꝺposita. nō sequtur q̄ p̄pter hᵒ p̄sona xp̄i ꝺpo
sitōz hēat Ad illō q̄d opponit. q̄ si xp̄s eēt solū ex aīa 18
et carne. hret hypostasim ꝺpositā. Dōm. q̄ verē. quia
tūc hret p̄mū ee hypostasis eiᵘ ex humana natura. que
q̄dē ꝺposita ē. nūc aūt nō est sic. q̄ p̄sona xp̄i suū esse pri
mū hz ex diuīa naka. q̄ q̄dē ē oīmodo simplicissima. Et iō
humana natura supueniēs sic nō dat p̄sone ee p̄sonale.
sic nō facit eā ee ꝺpositā. Ad illō q̄d obi. q̄ xp̄s ē hō cō 19
positᵘ. Dōm q̄ verē. sz q̄d subiūgit q̄ hō p̄dicāt rōe hy
postaſ. dōm. q̄ si ita intelligat q̄ hō i p̄dicato rōe hypo
staſ p̄dicet vīatē nō hz. q̄ fm regulā pbi. q̄uis termi/
nus subūciat rōe suppositi. p̄dicāt tm̄ rōe forme. et iō hoc
adiectiuū cōpositus circa istū terminū hō. nō nominat
ꝺpositionē q̄tū ad suppositū. sz q̄tum ad formā. et p̄p
terea nō p̄t ex hoc inferri q̄ p̄sona xp̄i sit ꝺposita.

Questio III c

Utr xp̄s fm q̄ hō sit substātia. an homo p̄dicet p mo
dū habitᵘ et accīntis. sic dicebat opinio tercia. Et q̄ xp̄s
dicāt homo p modū habitus ostendit. ij. ad Phil. ha/
bitu inuētus. vt homo. Sup quod x̄bum dicit Hyla/
rius de trinitate. Nō fuit ille habitᵘ homis tm̄. sz vt ho
mis. g̈ vr tū ex hᵒ x̄bo quod dicit habitu. tum ex hᵒ q̄ di
cit vt homo. hō imptat silitudinem q̄ xp̄s alio mō dica
tur homo q̄ alīi homines. et ita vr q̄ dicāt p modū habitᵘ.
nō p modū subē. Itē Augᵘ. in li. lxxxiij. q. dicit. et ha
bet i lra Q̄ quartū genᵘ habitᵘ ꝺpetit buic ꝺpositioni
Et illud q̄rtum genus spectat ad hᵒ q̄ dr p̄dicari p mo/
dum habitus. vt esse vestitum et calciatū q̄d ē i quadaz
adiacētia. g̈. ꝛc. Itē hᵒ ipm vr rōe. Quod aduenit ali
cui iā in ee ꝺpleto. est illi accidēs. et p̄dicāt p modū acci
dētis. Sz humana natura aduenit p̄sone xp̄i iā ineē cō
plete. g̈ vr q̄ ei adueniat vt accidēs. et p̄dicet per modū
accidētis. non g̈ p modū sbē. Item q̄d p̄dicāt denoia
tiue ē accidēs. et p̄dicāt p modū accidētis. Sz hūana na/
tura p̄dicāt de xp̄o denoiatiue. Vñ filiᵘ dei dr hūanatᵘ

qđ qđē nō ꝑt dici ꝺe alio hoīe·g̃ vr̃ q̄ non dicaƙ ꝺe ipō ꝓ modū subē sz ꝓ modū accīntis Itē impossibile ē diuersa gn̄a ꝑdicari ꝺe eodē eēntialiƙ·g̃ multo minꝰ erit possibile diuinā naturā ꝛ humanā cōuenire eidē eēntialiƙ· Ergo si xp̄s eēntialiter loquēdo ē ōs·vr̃ q̄ hō dicaƙ solūmō ꝓ modū accidētis siue ꝓ modū habitꝰ. Itē que hñt diuersas diffinitōes nō ꝓñt ꝑdicari ꝺe vno ꝛ eodē eēntialiƙ·sz ōs ꝛ hō diuersas habēt diffinitōes·g̃ cū ōs dicaƙ ꝺe xp̄o eēntialiƙ·hō nō dicēƙ ꝺe eo subaliter·sz solū accidēt̄aliƙ·Sz ꝺ̄ in ꝺecretali Alexāder papa· Cū xp̄s ꝓfectꝰ sit ōs ꝛ ꝓfectꝰ hō·q̄ temeritate audēt aliq̄ dicere q̄ xp̄s nō ē aliq̄d ƒm q̄ hō·g̃ ƒm sentētiā Alex·pa·hō ꝑdicaƙ ꝺe xp̄o ꝓ modum subē. Itē suba nulli ē accidēs·vt vult pb̄s·Sz būana naƙa ī xp̄o ē suba·g̃ nulli accidit·g̃ nō accidit ꝓsone verbi Itē si humana natura accidit xp̄o·aut accidit xp̄o ꝺeo·aut xp̄o homī·Christo hoī nō·q̄ nulli hoī ē accidēt̄ale eē hoīem· Christo ƒm q̄ ōs sil̄r accidere nō ꝓt·q̄ nullū accidēs ꝓt xp̄o inesse rōe diuine nature·g̃ nullo mō vr̃ q̄ possit ꝑdicari ꝓ modū accidentis. Itē nihil ē vniuocū subeꝛ accidēt̄·g̃ si ꝺe xp̄o ꝺr̄ ƒm accidēs·ꝛ ꝺe alīs hoībus ƒm subam·g̃ nō ꝺr̄ vniuoce sz ęquoce·Sz si ꝺ̄ verū est·non vr̃ q̄ sit ꝺe nr̄o genere·nec mors eiꝰ nr̄e redēptōi ꝓficere Itē suba est nobiliorꝛ accidēte·g̃ si hō ꝺe alīs ꝺ̄z ꝓ modū subē·ꝛ ꝺe xp̄o ꝓ modum habitꝰ·g̃ eē hoīem minꝰ nobiliter cōdecuit xp̄o q̄m alīs·q̄ si hoc ē impiū ꝺicere·restat g̃ idē qđ ꝓus·q̄ hō nō dicaƙ ꝺe xp̄o ꝓ modū habitꝰ sz ꝓ modū subē. Itē qđ ꝑdicaƙ ꝓ modū habitꝰ ꝛ accidēt̄is nō ꝑdicaƙ ꝓ modū subē· Unde q̄m hō dicaƙ vestitꝰ·nūq̄ tamē dicit̄ vestimentū·g̃ si filiꝰ ꝺei ꝺicereƙ humanatꝰ ꝓ modū habitꝰ·nunq̄ 20 ꝺicereƙ hō·q̄ si hoc falsū ē·restat idē qđ pr̄ꝰ. ℞ꝰ·ꝺō·q̄ cū ꝺr̄ q̄ hō ꝺr̄ ꝺe xp̄o ꝓ modū habitꝰ ꝛ accidēt̄s dupl̄r ꝑt intelligi·Aut ita q̄ ꝑdicatio illa sit pure accidēt̄alis ita q̄ nō subalis·Aut ita q̄ aliq̄ mō hēat rōnē ꝑdicationis accidēt̄alis·ꝛ tamē ƒm vr̃itatē sit subalis·Si vltīo mō intelligaƙ·vr̃itatē hz ꝓ eo q̄ humana natura ī xp̄o q̄ꝺā mō ꝓpetatē hz accidēt̄s·ih̄ vicz q̄ substātificaƙ ī suppositō alterīꝰ naƙe·ita q̄ nō ꝺat illi suppositō ꝑmū esse·sz aduēnit iā ꝛpleto·Unde sic albedo nō substātificaƙ in albo q̄ sit ī genere q̄litat̄s sz magꝭ ī suba·nec illi ꝺat esse sz iā ꝛpleto aduenit·sic ꝓ quāꝺā cōformitatē est repire circa xp̄i humānitatē q̄ substātificaƙ in diuīa p̄sona habēte ꝓfectū eē ex alia naƙa q̄m ex ipa būanitate·vicz ex diuina· Et ꝓpterea nr̄i doctorꝛes direřt q̄ būana naƙa ī xp̄o ꝙgit ī accidēs ƒm q̄ndā cōformitatē·ꝛ ꝺ̄ si intelligaƙ sane·est ꝺcm̄ subtiliƙ ꝛ catholice·maxime aūt inƒ oēz modū accidētis modū habitꝰ hz·ꝓ eo q̄ habitꝰ noīat adiacētiā vniꝰ sube respectu alterīꝰ·que qđē ꝑt eē vtriusq̄z ꝙuata ꝓpetate·ꝛ iō apl̄s p̄uidētissimꝰ fidei p̄dicatorꝛ·et Augꝰ·subtilissimꝰ fidei defensorꝛ insinuāt aliq̄ mō xp̄z ꝺici hoīez ƒm habitū·nō ercludētes ꝑ ꝺn̄ hō ꝺicaƙ ꝺe xp̄o ƒm subam·Alio mō est itelligere q̄ xp̄s ꝺicatur hō ƒm accidēs·ita q̄ modꝰ illē ꝑdicāꝺi sit oīno accidēt̄alis ꝛ nō ƒm subam· Et ꝺ̄ modꝰ ꝺicēꝺi licz aliquādo visꝰ fuerit habere opinionis ꝓbabilitatē·māifeste tamē patz ꝺ̄ re ī se errorꝭ temeritatē·Uñ ꝛ illa tertia opinio q̄ posuit ꝺ̄·ab alexādro reꝓbata ē·nec imerito·q̄ veritati illius vniōis repugnat· Doc tñ ꝺic̄ fides recta q̄ ꝺiuina natura ꝛ humana vnite sūt ī vnā p̄sonā·g̃ ōs ꝺr̄ ꝺe xp̄o tanq̄ ꝺe ꝓpo suppositō ꝛ hō similiƙ·Sz hō cū p̄ꝺicaƙ ꝺe aliquo sicut ꝺe ꝓpo suppositō·subst̄ātialiƙ p̄ꝺicatur·ꝛ signat ipm̄ ꝺe quo ꝺr̄ eē aliquā subam·ꝛ iō ex fidei fūꝺamēto necessario seqūtur q̄ sit aliq̄ꝺ ƒm q̄ hō·Uñ rō 21 nes cōcedēꝺe sūt q̄ ad hoc inducūtur Ad illud quod obꝛ in ꝺ̄trariū ꝺe auctoritate apl̄i ꝛ Aug·iam pz rñsio ex his que iam ꝺicta sunt·Nam ꝛsi hō habeat aliq̄ mō modū habitꝰ non tñ hz oīno·Sz cnī hūanitas aduenīat iam cōpleto·nihilominꝰ substantificaƙ·in illo tanq̄ in ꝓpio suo suppositō·q̄ ꝺei filius q̄ est suppositū ꝺiuine nature ꝓ naturā·fecit se suppositū hūane nature per gr̄am. Ad illud qđ obꝛ q̄ accidēs est qđ aduenit iaz 22 cōpleto ꝺōm q̄ etsi assiliƙ in hoc q̄ aduenit iam cōpleto·nō tñ oīno·q̄ accidēs oīno adiacet iaz extrīnsecus·ꝛ ꝺicit modū adherēꝺi·sz hūana natura sic aduenit illi p̄sone q̄ nō adiacet extrinsecꝰ·nec ꝺicit modū inherēꝺitm̄·sed ipius hypostaƙ ſbam ꝛ naturā· Ad illud qđ 23 opponiƙ q̄ ꝑdicaƙ denoīatiue· Dōz q̄ ꝑdicatio denoīatiua ꝑt esse q̄ttuor modis· Per modū inherētie·vt cum ꝺr̄ iste est albꝰ·Per modū transmutatōis·vt cū ꝺr̄ pecus est dealbatꝰ·Per modū possessionis·vt cū ꝺr̄ asinus socratis Et ꝓ modū vnionis·cū ꝺr̄ ferrū ignitū·i· igni vnitū·corpus aīatū·i·aīe vnitū·Cū g̃ ꝺr̄ ꝑdicatio denoīatiua est accidētis·ꝺōm q̄ verū est q̄n est ꝓ modū inherētis·non aūt est verū si sp intelligaƙ ꝺe p̄ꝺicatōe ꝺe noīatiua ƒm alios modos·Cū aūt ꝺr̄ xp̄s est būanatꝰ· non ē ibi ꝑdicatio ꝓ modū inherēt̄ sz ꝓ modū vnionis et relatōis·ꝛ idco nō sequiƙ q̄ būana natura sit accidēs nec seq̄ƙ ex hoc q̄ p̄sona diuina sit mutata·q̄ cūq̄us mutatio absoluta ī accidēte ponat mutationē in subiecto introductiuo·tñ ipius relatōis inesse ꝑt eē ex mutatiōe facta in altero extremo· Ad illud qđ obꝛ q̄ impossibi- 24
bile est diuersoꝛ genera ꝑdicari ꝓ eodē subst̄ātialr ꝺōz q̄ verū est de illis generibꝰ q̄ habēt oppositionēꝛ distinctionē·sicut sunt genera creaturaz rerū· non sic aūt est ꝺe diuina natura ꝛ būana·q̄ cū būana sit oīno passibilisz in oīmoda obediētia·nihil impedit q̄ būana natura ꝛ diuina sil̄ ꝺcurrūt in vnā p̄sonā·ita q̄ ꝺe eaꝺēm p̄sona ꝑdicēƙ ꝺeus essentialiƙ ꝛ ꝓ naturā·de illa eaꝺem ꝑdicēƙ homo essentialiƙ ꝓpter vnionē gratuitā·ꝓ quā ꝺeꝰ sicut potuit ꝛ voluit se fecit suppositū nature būane·q̄ qđem sic fuit sibi facile·sicut facile est hoī sibi indumētum sumere·imo multo facilius si cōsiderēƙ eius sūma potētia ꝛ creature obediētia Ad illud qđ obꝛ q̄ ꝺeus et hō habēt ꝺiuersas diffinitōes·Ꝺōm q̄ non sunt ꝺiuerse ita q̄ non possint ꝺcurrere in suppositū vnū si ꝺeus facere velit illud·ꝓ eo q̄ multo magis pendet·ꝛ indiget hūana natura respectu diuine p̄sone·q̄m aliqđ accidēs respectu subē· Non est g̃ ꝺco impossibile imo valde credibile ꝛ possibile·imo verū q̄ ꝺei filius fecit se in natura hūana ī incarnatōe p̄sonā·ꝛ hypostasim·ꝛ suppositū·ꝛ q̄ hoc intelligit·manifeste videt que istaꝝ trium opinionū magis accedit ad explicandū incarnatōnis sacr̄m·Nam tertia opinio que negat xp̄m aliq̄ꝺ eē ƒm q̄ homo·negat etiā p̄sonā filīj hypostasim esse hūane nature simpliciter recedit a veritate·Primo ꝛo opinio que ꝺicit in xp̄o ꝺuo esse suppositā·a veritate ꝺeuiat·Media ꝛo opinio que ꝺicit vnā p̄sonā siue hypostasim ꝺuabꝰ naturis esse suppositā·veritatē ꝺicit·Uñ oēs ꝺoctorꝛes cōiter tenent hodie opinionē mediaz·vt loco eius qđ ꝺicebat illa opinio vnā p̄sonā ex ꝺuabus naturis esse cōpositā·nunc ꝺicaƙ vna p̄sona ꝺuabꝰ naturis esse suppositā·nō mutādo sensum sed verba·que multū sunt in tali materia obseruāda· Ex his g̃ que ꝺicta sūt colligi ꝑt que sit p̄ꝺictarū opinionū ꝺiuersitas et in qua earū sit maiorꝛ ꝓbabilitas vr̃itatis ꝛc̄.

Consequēter queriƙ ꝺe qualitate illius vniōis ex qua ꝙsurgit ꝺiuersitas istarū triū opinionum·circa quā querunƙ tria·Primo queriƙ ꝺe

illa beatissima vnione ꝯtum ad terminū. Scō vero q̄rit de ipa ꝯtuz ad modū. Tertio ꝓo q̄rit de eadē ꝯtū ad gradū.

Questio I d

De illa vnione ꝯtū ad terminuz. z q̄rit vtz terminata sit ad vnitatem ꝑsone an nō Et q̄ sic vī Job. viij. Ego ꝓncipiū q̄ z loq̄r vob. ſz ego est ꝓnomē demōstratiuum ergo certā demōstrat ꝑsonā. z q̄ ē nom̄ relatiuuz. ergo z cādez refert ꝑsonā. ergo vna erat ꝑsōa q̄ erat ꝓncipiuz. z q̄ loq̄bak. ſz ꝓncipiuz erat fm diuinā. z loq̄bak fm humanā naturā. ergo vnio illa ad vnitatē ꝑsonalē vī esse termiata. Itē filiꝰ dei ē vnitꝰ humāe nature. ſz filius dei nō distiguik a pre nisi ī ꝑsona. ergo necesse ē illā vnionē hre ꝓ termio vnitatē ꝑsonalem. Itē vnio est via ad aliquā vnitatē. ergo si nō sit illa vnio frustra. ad aliquā vnitatez ꝓducit. ſz non ꝓduxit ad vnitatē nature. q̄ nec diuīa naka ꝑt fieri humana. nec econuerso. nec ex his ꝑt fieri tertia. ergo nec̄e est q̄ vnio illa terminet ad vnitatē ꝑsone. Itē quādo aliq̄ duo vniunk quoz vnuz ꝑdomiatur alteri. predominās trahit ad se illud cui ꝑdomiatur. Sz dei filiꝰ vnitꝰ est humāe nature cui p oīa ꝑdomiatur. ergo traxit eaz ad ꝑpaz vnitatez. sed non traxit eaz ad vnitatē naturalez sic ꝑ us ostensuz est ergo traxit ad vnitatez ꝑsonalez. Sz ō. eternuz non ꝑt esse terminꝰ rei tpalis. ſz vnitas ꝑsonalis filij dei ē eterna. vnio ꝙo fuit tpalis. ergo illa vnio non poterat terminari ad vnitatez ꝑsonalez. Itez nihil vnuz z idem est mediuz z extremuz. z terminꝰ i eadez actione. ſz ꝑsone vnitas i illa vnione hz rōz extremi. q̄ nō vī q̄ hēat rōz termini. Itē eq̄lis simplicitaz z dignitaz est ꝑsona diuīa sic z naka. ſz ꝓter dignitatē z simplicitatē illiꝰ nature vnionē illā impossibile ē termiari ad vnitatē nake ergo ipossibile ē termiari ad vnitatē ꝑsone. Itē sicut diuine nature rñdet ꝑsona increata. sic humane nature rēspōdet ꝑsona creata. ergo cum terminus vnionis eq̄liter se hēat ad extrema. z vnio illa nō possit terminari ad vnitatez ꝑsone create. pari rōne vī q̄ non valeat
25 termiari ad vnitatē ꝑsone increate. ergo simpliciter est verz q̄ vnio illa nō termiatur ad vnitatē ꝑsone. ℟. dōm q̄ q̄dā ē vnio in q̄ est vnꝰ vnibilis i naturā alteri us ꝙuersio. Et hꝰ est. q. vnꝰ ē ad alterz repugnātia z ꝑdominātia. sicut si gutta aq̄ vniak amphore vini. Que dā ꝙo ē vnio in q̄ est vtriusq̄ vnibilis alteratō. z tercie nature ꝓductio. z hoc q. est ibi repugnātia z ꝑdeminatio. ſz nō excellēs ꝑdomiatio. sic vnīūtur elemēta ad cō stituēda corpa mixta. Quedā ꝙo ē vnio in q̄ nō est vnitoz trāsmutatio. ſz tercie nature ꝙstitutio. z hoc est. q. vnibilia nō hūt repugnātiā. ſz hūt mutuaz depēdētiaz sicut vniūtur corpꝰ z aīa ad ꝙstitutō hois. Quedā ꝙo est vnio in q̄ nec ē trāsmutatio. nec tertie nature ꝙstitutio. ſz vnū vnibiliū fūdak tm̄ i altero. Et hoc est. q. nec est ibi repugnātia. nec ecñtialis depēdētia. est tm̄ excellēs ꝑdomiatio. sicut q̄n arboz vna inserīt stipiti alteri arboris. tūc vtraq̄ arboz seruat naturā ꝓpriam. z tamen vna arboz substātificat in stipite alteri arboris. ita. q vnꝰ ē stipes vtriusq̄ Hoc tm̄ quarto vniōis genere hz vniri natura diuīa humane. Qz enī nulla ē repugnantia inē naturaz diuinaz z humanā. ideo nulla ē ibi trāsmutatō nec ꝙuersio. q. ꝙo nō est mutua depēdentia nō est tertie nature ꝙstitutio. ſz q. est ibi alteri. ſ. diuīe nature ꝑdomiatio. nec̄e ē q. diuīa natura hūanaz naturaz trahat ad vnitatē. Sz ad vnitatē nature nō ꝑt trahere sine trāsmutatōne z ꝙuersiōe. nec̄e est ergo q. eā trahat ad vnitatē ꝑsone. z vna z eadē hypostaſ sit diuīe nature z humāe. vt quasi humana natura fūdetur z substā/ tificek ī diuio stipite. z ideo multū assimilak ista vnio ei vniōi q̄ est ꝓ insertionē. ꝓpk q̄d etiaz fortassis dicit brūs iacobus. j. In mansuetudie suscipite insitū ꝛbuz Lōcedēdū est g̃ q. illa vnio termiatur ad vnitatē ꝑsōe. 26

Ad illō q̄d obz q. vnitas illiꝰ ꝑsone ē eterna. dōm q. sic ꝑsona nolat ipm̄ suppositū in ꝙparōne ad naturam cui subūcik. sic z dignitas ꝑsone attēdēda ē respectu nature. ꝑt g̃ ꝑsona illa ꝙpari ad naturā diuinā. z sic ei dignitas ē eterna. Pōt etiaz ꝙpari ad naturaz diuinam ꝓpter z humanaz. z sic ꝙnorat aliq̄d tpale. z rōe illiꝰ cō notati dr̄ ee t̄minꝰ vniōis Illa ei vnio nō fecit vt illa ꝑ 27 sona eēt vl vna essz. ſz fēc q. ꝑsona q̄ erat vna i naka simplici. essz vna i natura duplici. Ad illō qō opponik. q. vnitas ꝑsonalis ē extremū. g̃ nō est terminꝰ. Dōz. q. fm vnaz cōparatōez quaz hz vicz ad diuinaz naturaz est extremū. Scōm aūt ꝙparatōnē quā hz ad humanā naturaz est vniōis terminꝰ. Qz illā vnionē fcm̄ est vt persona ꝛbi eēt homo. Scōm aūt ꝙparationē quā hz ad vtramq̄ naturaz. tenet rōem medij. nihil aūt impedit vnū z idē diuerso respectu hre ꝙparationē medij et ex 28 tremi. z ꝑ hūc q̄dez modū ī ꝓposito itelligēdū est. Ad illō q̄d opp̄itur q. ꝓpr̄ sūmaz simplicitatē diuīa natura ñ ꝑt vniri humane nature i vnitatē nature. Dōm q. nō est sīle. qz plēs naturas i vnaz naturaz cedere repugnat simplicitati nature. ſz plēs naturas vniri i vnitatē ꝑsone nō repugt simplicitati ꝑsone. sic z plures ꝑsone ꝑt ee in vna natura. ita q. nō impedīūt nature simplicitatē. sic plures nature in vna ꝑsona. Alia ꝙo rō ē q. ꝑsona diuina ꝑt fieri suppositū humane nature. sola relatōne humane nature ad ipam. q̄ q̄dem relatio nihil ponit nouū circa personam ꝛbi ſz solū i natura assūpta. z ideo vnio naturarū vnitati ꝑsone non repugnat. nō sic aūt est q̄n vnio termiatur ad vnitatē nature. vbi nō solū notatur esse respectus. ſz etiaz notak ꝙuenīēta fieri i forma. z hoc non ꝑt fieri sine ꝙpōe siue transmu 29 tatione aliqua. Ad illō qō opponitur q. vnio illa ñ ꝑt termiari ad vnitatē persone create. Dōm q. nō est simile. qz diuīa natura nō ꝑt substantificari i ꝑsona creata. Qō cnī substantificatur in aliq̄. minꝰ habet de stabilitate ꝓpr illō in q̄ substantificatur. z ideo qz ꝛbi nō est ens z per se stās natura diuīa ꝓpr̄ humana. ideo hūana natura ñ ꝑt vniri diuine ꝑsone. ꝓpr̄ quis dīna natura ñ possit vniri nature create. z iō ꝑt fieri vnio i vnitatem persone increate. ꝓpr̄ quis nō possit fieri vnio i vnitatē ꝑsone create. Est z alia rō qz persona semper hz dr̄ noiari a digniori ꝑperate. z iō diuīa natura z humana i vnaz ꝙcurrūt hypostasim. Et cū semper necesse sit diuinam naturaz excellere dignitate. nō ꝑt fieri vnio i vnitatez persone create. licet possit fieri vnio i vnitatē ꝑsone increate. Et iō ꝑz q. nō est sīle qō assumit ꝑ simili ſz valde dissimile.

Questio II e

Utz mod̄ illiꝰ vniōis sit singularꝫ. an reperiatur alīq̄s vniōis modꝰ ei consimilis. Et q. sit singularis vī aucte ipius Algarēt i sua methaphisica. vbi ponit mo 30 dos vniōis. Jbi ei diuidit vnū simplicē. z vnū fm q̄d Unū simplr diuidit i tres dīas. Pīo i vnū in q̄ nō ē multitudo nec actu nec potēcia. vt ꝑūct̄ z vnitas. Secūdo i vnū i quo non ē multitudo actu ꝓpr̄ is sit potentia sic est linea. Tertio i quo ē multitudo actu z potentia. vt lect̄ z mēbr̄ i q̄bus sūt actu multa. Unū aūt fm q̄d i duas dīas hz diuidi. vicz i vnū gñe. vt ē homo et bos. In vnū spē. vt sortes z plato In vnū i accidēte. vt est nix et cerusa. In vnū ꝓportione. vt auriga et nauta In vnū subiecto. sicut dulce et albū i aliqua suba vna.

Sz nullo istoꝝ modoꝝ vt pz discurrēti per singula est illa vnio q̄ est ī xp̄o · ḡ vī q̄ modꝰ illiꝰ vnionis excedat oēs vnionis modos. Itē hocip̄m vī aucte Aristo· q̄ diuidit vnū in p̄ma p̄dia in vnū p se ⁊ in vnuz p accidens. Unū p accidēs dī sicut duo accidētia in vno subiecto. Unū aūt p se dī nouē modis. scz ꝯtinuatōe quorum terminꝰ vnꝰ. Unū specie vel forma vt sortes ⁊ plato in hoīe. Unū genere. vt hō ⁊ bos in aīali. Unū diffinitōe. vt illa que habēt eandē diffinitionē. vel q̄rū vnū est diffinitio alterīꝰ. Unū indiuisibilitate. vt p̄ctus. Unū numero. vt singulare. Unū simplicitate. vt essentia vel vniuersale. Unū totalitate vel p̄fectōe vt circulus. Unū ꝓportōe. vt auriga ⁊ nauta. Unū materia vt oīa corpalia. Sz nullo istoꝝ modoꝝ est vnio in p̄sona in xp̄o. ḡ vī q̄ sit vnio mō singulari ⁊ ꝓp̄rio. Itē hoc ip̄m vī aucte Bern̄. ad Eugeniū li. v. vbi distīguit vnū nouē modis. vbi ait sic. Est vnitas collectiua. vt vicz m̄lti lapides faciūt vnū aceruū. Est vnitas ꝯstitutiua vt cū m̄lte ptes vnū totū ꝯstituūt Est vnitas ꝯiugatiua q̄ fit vt duo iā ñ duo sz vna caro sī. Est vnitas natiua q̄ aīa ⁊ carne vnus hō nascit. Est vnitas ptātiua. q̄ hō ꝑtur nō instabil' vel dissilis sz vnꝰ sibimet nitī iueniri Est vnitas ꝯsentatiua. cū p charitatē multoꝝ hominū est coꝝ vnū ⁊ aīa vna. Est vnitas votiua. cū aīa oīb⁹ votis deo adherēs vnus spūs ē. Est vnitas dignatiua q̄ filiꝰ dei dignatus ē assumere naturā nr̄am. Est ⁊ postremo vnitas trinitatis. de qua ipe Bern̄. subdit verū ⁊ q̄d sū ad illō vnū. ergo si vnitas ista qua ꝑbū dei vnitū est carni spāli dīa dī vnitas dignatiua Uidet ergo q̄ vnio p̄dicta singularē hēat modum. Itē hocip̄m vī aucte p̄phetici ꝑbi. dicit enī Iere. xxxi. Nouuz faciet dominꝰ. sup terrā. mulier circūdabit virū. hoc inq̄t dī de illa vnīōe creata. sz nō eēt nouū si simile haberet. vī ḡ q̄ inter oēs vnīōes sit vnio vna singularis. Sz cōtra Ephe. v. Erūt duo ī carne vna. sacr̄m hoc magnū est. Ego aūt dico in xp̄o ⁊ in eccl̄ia. Glo. q̄ xp̄s q̄ ds erat apd̄ p̄rem p quē et facti sumꝰ. factꝰ ē p carnē ꝑticeps nr̄. vt illiꝰ capitis corpꝰ essemus. ḡ vī q̄ vnitas illa q̄ est ꝑbi ad carnē sit cōsimilis illi q̄ est viri ad vxorē. nō ergo ē vnitas singularis. Itē illa vnitas q̄ ꝑbū ē vnitū carni ē vnitas p̄sonalis. sicut sup̄ oūsū ē. Sz vnitas illa qua aīa vnit carni ē ex sūma ꝑtate dei. Uñ in quadā sequentia Potestate non natura. fit creator creatura. ḡ vī q̄ illa sit vnitas ptātū. sz ille modꝰ cōperit ⁊ reperitur ī creatā ḡ ⁊c. Itē aut illa vnio qua diuinitas vnit humanitati ē naturalis aut gratuita. Si naturalis. ḡ cōtinet ꝑb̄ vnitatib⁹ illis q̄ a p̄bo assignātur. Si gratuita. ḡ cum vnitas gratuita sit vnitas votiua. sicut dt Bern̄. vī q̄ iste modꝰ vnitatis diuine nō faciat sp̄ālē vnitatꝫ differētiā. ℞. dom. q̄ sicut nulla creatura p̄fecte deo assimilat. sz q̄dāmō ē silis. q̄dāmō dissilis Et vbi vna creatura hz silitudinē. frequēter alia hz dissilitudinē Et p hūc modū intelligēdū est circa hāc sacratissimā vnionē Si em̄ loquamur de ipa q̄tū ad eiꝰ sp̄eales cōditōnes sigillatim acceptas. sic p̄t hr̄e cōuenientiā cū modis vnitatū ī creaturis reptis. Si āt loquamur q̄tū ad collationē suarū ꝑpetatū. sic dicit modū vnitatis singularꝫ ⁊ hoc pz sic. In hac enī vnīōe ē cōsiderare distātiā vnibilitū. vnīōis p̄ncipiū. vnīōis terminū ⁊ vnitoꝝ vinculū. Quātū ad distātiā vnibilitū. qua vnit creator creature cōuenit cū vnitate votiua. Quatū ad vnīōis p̄ncipiū cōuenit cū vnitate ptātiua. q̄ talis ē ex diuina ꝑtute ⁊ mera gr̄a. Quātū āt ad vnīōis terminū cōuenit cū vnitate votiua. q̄ q̄dē terminat ad vnitatē p̄sone. Quātū aūt ad vnīōis vinculū cōuenit cū vnitate votiua in qua est vinculū ꝑpetuū ⁊ indiuidua copula. Quātū aūt ad oēs cōditōes simul collatas nullū modū hz vnitatis sibi cōsimilē. q̄ supercedit oēm naturā. ⁊ oēz altā grām cogitabilem. vicz q̄ diuina natura ⁊ humana vniantur in vnā p̄sonā indissolubiliter p̄ dei potētiā. Et ideo cōcedēdū est q̄ talis vnio supercellit oēm cōsiderationez philosophicā. nec mirū. q̄ ad ip̄m vix ꝑtingit rō p fidez eleuata. Et ideo Bern̄. ꝑm istā opinionē assignauit speciale vnitatis dīam vocās eā aīam vnitatis dignatiuā Cōcedēde sūt ḡ rōes q̄ sūt ad istā ꝑtē Ad illō ergo q̄d 33
opponit in ōrīū q̄ similis ē vnioni cōiugatiue iā pz rn̄sio. q̄ et si sit similitudo q̄tū ad vinculū. nō tn̄ ē silitudo q̄tū ad terminū vel distātiā vnibiliū Ad illō q̄d op 34
ponit q̄ simil' ē vnitati votiue p eo q̄ est vnio in p̄sona Dom q̄ si sit silitudo q̄tū ad terminū. nō tn̄ q̄tū ad vinculū vel distātiā vnibiliū. Ad illō q̄d opponit q̄ est 35
simil' vnitati potestatiue. Dom q̄ et si sit similitudo q̄tū ad p̄ncipiū. q̄ vtraq̄ ē ex ꝑtute diuīa. dissimilitudo est tn̄ quātū ad terminū ⁊ quātū ad vinculum. Ad illō 36
q̄d obiq̄t q̄ est similis vnitati votiue. cū sit p grām. Dom q̄ est alia gr̄e dīa qua anima vnitur deo p charitatez p fectā. ⁊ q̄ natura hūana vnit ꝑbo in vnitatē p̄sone. nec tm̄ q̄tū ad hoc est differētia. sed etiā q̄tū ad terminuz. Et ideo ista vnio facit singularē modū. Si aūt que 37
rat sufficiētia vnitatū modoꝝ assignatoꝝ. Dom q̄ ista questio alibi hz suū locū. ⁊ singula suis locis tractāda sunt. Illoꝝ tn̄ ir. modoꝝ vnitatū q̄s Bern̄. assignat. pōt sic sumi sufficiētia. Est enī vnitas naturalis ⁊ gratuita. ⁊ vnitas sup vtraq̄ ꝯstituta. Unitas aūt naturalis est in q̄druplici differētia. Quedā enī est p aggregationē rerum differētiū distinctaꝝ. sicut vnitas collectiua. Quedā est p colligationē rerū formaliter differentium siue partiū etherogenicarū. ⁊ sic est vnitas ꝯstitutiua. Quedā p ꝯiunctionē differentiū seru. opatōe cōuenientiū. ⁊ sic est vnitas ꝯiugatiua. Quedā p vnionē differentiū naturaꝝ in vnionē ꝯcurrentiū. ⁊ sic est vnitas votiua. Unitas aūt gratuita silr̄ tripliciter hz differētias. Aut enī est vnitas ei⁹dē aīe ad se fm statuz diuersitatē. ⁊ sic est potestatiua. Aut multoꝝ hoīuz adinuicē fm charitatē. ⁊ sic est vnitas ꝯsentatiua. Aut aīe ad deū p volūtatis ꝯformitatē. ⁊ sic est vnitas votiua Aut hūane nature ad diuinā fm p̄sone vnitatē. ⁊ sic ē vnitas dignatiua. Unitas aūt sup vtraq̄ ꝯstituta videlicet super naturalē ⁊ gratuitā est vna sola. vicz vnitas trinitatis. quā quidē vnam esse decet solā. vt in ea sit status omniū vnitatū.

Questio III f

Utrū illa vnitas q̄tū ad gradū excellat oēs vnitates creatas? Et q̄ sic vī auctoritate Bern̄. ad Eugeniuz Inter oīa que vere dicunt vnū. arcē tenet vnitas trinitatis Scō illa p̄cellit qua tres sube in xp̄o sunt vna p sona. ḡ vnitas qua xp̄s est vnus. oēs vnitates creatas excellit. Item tanto magis aliqua vniunt. quāto inseparabilius sunt vnita. sed nature ille in xp̄o vniunt tāta inseparabilitate q̄ maiorē esse nō pōt. ḡ vī q̄ vnitas illa ad quā terminat vnio illa. maxima sit inter oēs vnitates creatas. Itē tāto magis aliq̄ vniunt q̄nto magis cōicant sibi suas ꝓp̄rietates ⁊ idiomata. sed in xp̄o est p̄fecta idiomatū cōicatio. ḡ vī q̄ ad sūmā vnionē termine tur illa vnio. Itē vnio illa terminat ad vnitatē in p sona. p̄sona aūt illa est p̄sona ꝑbi. sz p̄sona ꝑbi ī simplicitate ⁊ nobilitate in infinitū excellit oēm vnitatē creatā. ḡ vī silr̄ q̄ illa vnitas ad quā terminat vnio digna

tiua. Sz 3. Que maxie distāt sūt minie vnibilia. 7 que minie sūt vnibilia minie faciūt vnū. sz talia sūt diuitas 7 hūanitas. g vr q vnio q est i xpo termiet ad gradum vnitatis infimū. Itē. ꝯto aliq̄d ex pauciorib⁹ ꝯstat tāto magis ē vnū. sz i xpo repit maior naturaz plalitas q̄ sit sub celo. ergo vr q vnitas illa infimū teneat vnitatis locū. Itē magis ē vnū qđ est vnū i natura 7 psona q̄ qđ ē in psōa tm̄. sz q̄libz hō vnitatē hz i psona 7 natura. xps āt vnitatē hz i psona tm̄. ñ i naka. g maior vnitaz pfectō repit i q̄libz hoie ꝯ i xpo. Itē magz ē vnū qđ nō ē mltiplicabile nec multiplicatū ꝯ qđ ē multiplicabile 7 multiplicatū. Sz vnitas 7 pūct⁹ hñt vnitatez q̄ nec ē multiplicabilis nec multiplicata. in xpo āt repitur naturaz multitudo 7 dūa. g vr q in xpo sit vnitas
38 minīa. Rō. dōm. q ē loq̄ de vnitate q̄ aliq̄ dicuntur vnū p ꝯuenientiā i natura. 7 ē loq̄ de vnitate q̄ aliq̄ dr vnū p ꝯuenientiā i psona. Si enī loquamur de vnitate qua aliq̄ dicūtur vnū p cōuenientiā i natura. sic ē dicere q i xpo talis vnitas q̄dāmō ē nulla. q̄dāmō est magna q̄dāmō est pua. q̄dāmō ē sūma. Si enī ꝯpem⁹ diuinam naturaz ad hūanaz. sic i xpo nulla ē vnitas nature. p eo q iste due nature nō pñt simul i vnā cōcurrere naturā. Si āt loquamur de natura xpi ex pte corpis. sic qua est vnitas. ppt pūū multiplicitatē. Si āt loquamur de vnitate ꝯtū ad aiam. sic ē i eo vnitas magna. ꝓpter aīe simplicitatē. Si āt loquamur de eo ꝯtū ad diuinā naturā sic sūma ē i eo vnitas. ppt illā nature simplicitatē excellētissimā. Quātū g̃ ad vnitatē nature fm diuersas consideratōes ē vnitas sūma. vnitas nulla. vnitas parua vnitas magna. sic enī ꝺcet repiri i eo q̄ est sup oīa exaltat⁹. et infra oēs hūiliat⁹. Si ꝺo fiat fmo de vnitate q̄ aliqua dr vnū p cōuenientiā in psona. sic simpliciter loquēdo vnitas illa q̄ ē i xpo vnitas ē sup oēs vnitates supma. Et b̄ qdruplici ex cā. vicz ppt illius psone simplicitatē. ppt vnibiliū dignitatē. ppt meritoz insepabilitatē. 7 ppt vnionis singularitatē. Propt psone simplicitatē. q vnio ē in psona ubi q̄ qđē ē simplicissima. Propt vnibiliū dignitatē. q tā naka assumēs ꝯ assūpta inf ceteras q̄ sūt hz excellētissimā. Propt insepabilitatē. q tāto vinclo fortificata est illaz naka vnio. vt nū ꝯ fiat nec possit fieri sepatio. Naka ei illa inf ceteras naturas adhesit eterno ꝺbo q̄ postak 7 sustētak oīe qđ est sub deo. Propt singularitatē. q nūq̄ illa vnio fuit huic vnioni silis. Nec enī fuit excellētissime dignatōis 7 iō nomē dignitatis 7 dignatōis sibi appropiat. vt dicat vnitas dignatiua. Et qm̄ cū de vnitate xpi loq̄mur ad quā vnio fm̄ak ē fmo de vnitate psōe ñ ō vnitate nake iō simplr ꝓcedēdū ē vnitatē q̄ ē i xpo oēm vnitatē creatā superexcedere. Tm̄ etiā ꝓcedēde sūt rōes ad hāc pte indu/cte. Ad illō ꝺo qđ obr q̄ maxie distāt minime sunt 39
vnibilia. Dōm q ōs ab oīi creatura maximā hz differentiam i natura. ꝯtum tamē ad influentiā 7 creake sustentatōnem maximā hz approximationē. 7 iō maxima pōt esse vnitas inter creatorē 7 creaturā. ꝯ̄ius natural vnitas nulla intercidat. Ad illud qđ obr q magis ē 40
vnū illud qđ ex pauciorib⁹ cōstituit. Dōm q verum ē de illa vnione cuius vnitas resultat ex ptium ꝓstitutōe. Unitas aūt que est i xpo. ex ptiū cōstitutōe nō resultat. 7 iō ꝯ̄ius sit i eo naturaz pluralitas nō tm̄ sequit q̄ sit i eo vnitas diminuta. Ad illō qđ obr. q magis ē vnū 41
quod est vnum in psona 7 natura. Dicendū q verū est qm̄ vnitas psone sequitur vnitatē nature. tūc em̄ ꝓpositio in natura facit ꝓpositionē in psona. nō sic aūt est in ppōsito. q vnitas psone i xpo aꝺcedit vnitatē nature assūpte. ita q nullā inducit ꝓpositionē natura assūpta. sicut ostēsum fuit sup̄. Ad illud qđ obr q magis ē 42
vnū qđ nō multipli. 7c. Dōm q verū ē de illa vnitate et multiplicatōe q̄ habēt aliquā cōpositionē. vniuntur ei cum oppositum cum suo oppōsito pmiscetur. nō sic aūt est in ppōsito. quia vt sepe dictum est multiplicitas in natura non repugnat vnitati in persona. Et sic patet responsio ad omnia quesita.

Dist. viij. Ostēdit qualiter fm varias opiniones recitatas di. p̄cedenti de modo vniendi diuinā 7 humanā naturā determinari habeāt ambigue locutiones.

Cōm primam vero dicitur deus factus. 7c. Supra narrauit magister multorum opiniones. In hac parte applicat ad principale propositum. videlicet. ad explicandas ambiguas locurōnes. Diuiditur autem pars ista in partes tres fm illas tres opiniones. In quarū pma explicat locutōnes ambiguas fm opinionem pmā. In scda ꝙo fm opinionē secūdā ibi. In secūda ꝙo sententia hui⁹ traditōis. In tercia vero fm terciā ibi. In hac ergo sententia sic dicit. deus fact⁹ hō. 7c. Prima ps diuidit in duas. In quarū pma iuxta pmā sniam ambiguas locutōes exponit. In secūda vero ea q̄ p̄dicte opinioni videtur cōtraria dissoluit ibi. Huic āt sentētie opponit. Scda ꝙo ps principalis diuidit in ptes tres. In quarū pma locutōes premissas explanat. In scda ꝙo auctoritates pus positas explanat ibi Determinat etiā auctes q̄ pme. 7c. In tertia ꝙo alias auctes q̄ his videtur aduersari reducit ad cōcordiā ibi. Sed his vident aduersari. 7c. Et illa ps i multas posset diuidi ptes fm multas auctes. sicut i littera ptz. Silr tertia ps p̄ncipalis diuidit i partes tres. In quaz pma explicat locutōes pmissas fm terciā sententiā. In scda ꝙo elicit ex pmissis quādā aliā locutionē nō esse recipiēdā ibi. Et licet dicat hō ōs. 7c. In tercia ꝙo ultima ostēdit se in p̄cedētib⁹ opinionibus suspensam tenuisse sententiā. ita q ad nullā p̄dictaz opinionū declinauerit magis q̄ ad alterā ibi. Sed diligēter iuxta diuersoz sniās. 7c. Et ex h̄ pz q nō est imponēdum mgr̄o q fuit ex opinione tercia. Nota ergo q i tota pte ista has duas locutōes explanat. hō fact⁹ est deus. Et xps p̄destinat⁹ ē ee filī⁹ dei. Prima enī opinio cōcedit q ōs fact⁹ ē hō 7 ecōuerso. q hō i xpo est qdā suba p̄ natura q̄ cepit ee de⁹ p grām. Scda ꝙo opinio ꝓcedit q deus fact⁹ ē hō 7 ecōuerso. q ōs cepit ee subsistēs i duab⁹ naturis. et ex hoc factū ē vt subsistēs in duabus naturis sit de⁹. Scōm terciā opinionē ō: ōs factus est homo. 7 ecōuerso. q de⁹ accepit hoiem. et ex hoc fm est q fm hūc hoiem ē de⁹. Similr pma opinio cōcedit q xpūs p̄destinat⁹ est ee filī⁹ dei. q ille hō est filī⁹ nō p naturam sz p grām. 7 hoc qđē ab eterno fuit p̄situm. Scda ꝙo opinio dicit q xpūs est predestinatus ee filī⁹ dei. q psona illa in quantum homo. id est in ꝯtum subsistens in duabus naturis. sez anima et carne. predestinatus est. et ita ratione humanitatis non diuinitatis. Tertia vero opinio dicit q christus scōm q homo est predestinatus. non q homo ille sit predestinatus. nec q persona illa subsistens in duabus naturis sit predestinata. sed quia quod predestinatum est ei ab eterno. collatum est ei in tempore per gratiam. Non enim humanitatem hominis ab eterno. sed per gratiam accepit ex tempore scōm q deus preuiderat eternaliter.

Explicat locutões ambiguas fm opinionem primam. a

VII Ecũdũ primã vero dicitur deus factus homo·et homo factus deus· q; deus cepit esse quedã ſba rõalis que ante nõ fuerat·ꝛ illa ſba cepit esse deus·ꝛ hoc gfa nõ nature vel meritis habuit· Unde recte dicit xps in ẽtum homo pdestinatus esse filius dei·

Dissoluit que predicte opinioni videnť contraria· b

Huic aũt ſnie opponiť·Si illa ſba cepit eẽ de⁹· et deus illa·quedã ĝ ſba est deus q̃ nõ sp fuit de⁹ Et q̃dã ſba est de⁹ q̃ nõ ẽ diuina ſba·Et de⁹ ẽ aliq̃d q̃ nõ sp fuit·Qđ ꝛ illi ꝯcedũt Origẽis testionio innitẽtꝭ q̃ ait·Factꝰ ẽ sine dubio id q̃ ꝑus ñ erat ꝑ addidit fm carnẽ·fm deũ xo erat ꝑus·ꝛ ñ erat q̃ñ nõ erat·Alijs q̃z plurib⁹ modis illi ſnie ẽ ꝓponi·q̃bus supsedemus exercitatõi in studiũ lectoꝛi relinquẽtes·ꝛ ad aliã ꝓperãtes·

Sup epistolam ad Roma.

Explanat ſniaz locutionũ ſcõe opiniõis c

In ſcõa xo ſnia h⁹ traditiõis talis vť rõ·vt cũ dť de⁹ factꝰ ẽ hõ·intelligať cepisse eẽ subsistẽs ex duabus naturꝭ vel trib⁹ ſbijs·ꝛ ecõuerso hõ factꝰ ẽ deus·q; subsistẽs in duab⁹ naturꝭ cepit eẽ de⁹·vť poti⁹ hõ factꝰ ẽ de⁹·ꝛ ecõuerso dť·q; de⁹ assũpsit hoiem·ꝛ hõ assũpt⁹ ẽa deo· Vñ aug⁹·dicit in li·de tri·Talis fuit illa susceptio q̃ hoiem faceť deũ·et deũ hoiem·variať aũt intelligẽtia cũ dť de⁹ ẽ hõ ꝛ hõ ẽ de⁹· Dť·n·deus eẽ ꝓsona subsistẽs i duab⁹ et ex duab⁹ naturꝭ·ꝛ ꝓsona subsistẽs i duab⁹ ꝛ ex duab⁹ naturꝭ dť eẽ de⁹·i·xbũ vel natura diuina·

Aug·

Ex nõ est idez dicere persoñã et naturã.

Ꝑõt·n·ꝓdicari ꝓsona simplex vel nã de ꝓsona cõposita· Nõ ẽ aũt vt ait Joh·Dañ·idem dicẽ nãm vel ꝓsonã· Ꝓsti dicũt xpm ꝑdestiatũ in ẽtũ ẽ hõ·i· in ẽtũ est subsistẽs ex duab⁹ subijs·i·aia ꝛ carne· Nam ẽtũ ad nãm diuinitatꝭ nõ ẽ ipe ꝑdestinat⁹ Non ĝ in ẽtũ in ea vel ea subsistit ꝑdestinat⁹ est· sed in ẽtũ subsistit in alijs duabus subijs·i·in aia et carne·hoc est in ẽtum est homo·

Ex quo sensu dicunt xpm ꝑdestinatum.

Auctoritates prime opinionis que isti videntur obuiare ſnie exponit· d

Determinãt etiã auctes q̃ ꝓme ꝓueniũt ſnie·et huic videnť ꝓradicẽ·vt cuz legiť·Nõ ille assũpt⁹ a xbo in singularitatẽ ꝓsone·vel factꝰ vna ꝓsona cũ xbo·de nã hũana intelligať q̃ xbo vnita ẽi singularitatẽ ꝑsõe·i·ita q; ea dẽ ꝓsona q̃ ꝑus erat et simplex erat·sine incremẽto nũeri ꝓsonaz etiã immutata ꝓmã sit lz cõposita· Cõpositõis xo h⁹ aliã dicũt eẽ rõnẽ ẽ sit m alijs hoib⁹·q; h⁹ ex trib⁹·alioꝝ ex duab⁹ subijs ẽ cõpositio· Negãt ẽ nãz humanã eẽ ꝓsonã vť dei filiũ· Et sicut vnũ eundẽ dicũt eẽ hoiez deũ·ꝛ filiũ hois ꝛ filiũ dei·ita vnũ et idem nõ aliud ꝛ aliud sicut nec aliũ ꝛ aliũ·

Reducit ad cõcordiã alias auctoritates que his videnť aduersari· e

Sed his videnť aduersari q̃ subditꝭ cõtinenť Aug· capꝭs·Ait·n·aug·sup Joh·Aliud ẽ xbũ dei·aliõ hõ·ex xbũ caro factũ ẽ·i·hõ nõ itaẽ alia xbi·alia ẽ hois ꝓsona·q̃m vtrũẽ xps et vna ꝓsona·Jdẽ ad felicianũ·Aliud dei filiꝰ·aliud hois filiꝰ·ꝑ nõ aliꝰ Jtẽ dei filiꝰ aliõ de ꝑe·aliõ de mre· Jdẽ in li·i·de tri·Cũ filiꝰ sit ꝛ de⁹ ꝛ hõ·alia ſba de⁹·alia hõ·hec aũt in hũc modũ determinãt·q; cũ dť· Aliud xbuz dei·aliud hõ·sine alia ſba de⁹·alia hõ·alius nãe significať xps eẽ in ẽtũ ẽ hõ·ꝛ alius in ẽtũ ẽ de⁹ et aliõ nã q̃ ẽ hõ·aliud nã q̃ ẽ de⁹· Et·n·ait Joh· Joãnes Dañ· Jncõuerse ꝛ inalterabiliť vnite sť adinuicẽ nãe·neẽ diuina distãte a ꝓpria simplicitate·neẽ hũana aut ꝑfa in deitatꝭ naturã·aut i nõ exñtiã diuina·neẽ ex duab⁹ vna facta cõposita nã·Cõposita enim nã neutri earũ ex qbus ꝓponiť naturꝭ homousia·i·cõſbalis eẽ ꝑt ex alterꝭ ꝑficiẽs alterũ vt corpus ex ẽtuoꝝ elemẽtis cõpositũ nec ignis noiať·nec aer·nec ꝛa·nec aq̃·nec hoc aliquid homousion dť·Si ĝ fm hereticos xps vniꝰ cõpositẽ nãe post vnionẽ extitit·ex simplici nã cõuersus ẽ in cõpositã·ꝛ neẽ ꝑfi simplicꝭ nature exñti·neẽ mfi ẽ homousios·ꝛ neẽ de⁹ ꝛ neẽ hõ denoiabiť sz xps solũ· Et erit hoc nomẽ·s·xps nõ ꝓsone ipi⁹ nã·ex vni⁹ fm ipos cõposite nature· Nos aũt xpz nõ vni⁹ ꝓposite naťe dogmatizam⁹·ꝛ h nomẽ·s· xps ꝓsone dicim⁹·nõ monotropos·i·vno mõ dictũ sz duaz naturaz eẽ significatiuũ·s·deitatꝭ et hũanitatꝭ·Ex deitate aũt ꝛ hũanitate deũ ꝑfectũ et hoiez ꝑfectũ eũdẽ ꝛ eẽ ꝛ dici·ex duab⁹ ꝛ i duabus naturꝭ ꝓfitemur·Sic ĝ dť aliõ eẽ filiꝰ dei·aliõ filiꝰ hois·q; altiꝰ ẽ ſbe vel nate in ẽtũ ẽ filiꝰ dei·alteriꝰ in ẽtũ ẽ filiꝰ hois·nõ q; ipe filiꝰ dei ꝛ hois sit duo illa diuſa·i·due diuſe nature· Tpte·n·lhyla·in·ix·li·de tri·ait·Cũ nõ aliõ sit filiꝰ hois·neẽ aliud filiꝰ dei·xbũ·n·caro factũ ẽ·ꝛ cũ ille q̃ filiꝰ dei est ipe ꝛ hois sit filiꝰ·rcqro qs i hoc filio hois glorificatus sit· Euidẽter dicit nõ aliud eẽ filiũ dei ꝛ aliud filiũ hois· Ex q̃ ꝓmissa roborať ꝛ approbať determiatio·Qđ etiã dictũ ẽ·vtrũẽ xps ẽ ꝛ vna ꝓsona mouẽt lectoꝛẽ·sicꝛ illũ qđ aug·dicit in·ſ·li·đ Alia verba autoritatꝭ adnotat et determiat. tri·Quia forma dei formã fui accepit vtrũẽ de⁹ vtrũẽ hõ·Sz vtrũẽ deus ꝓpter accipientẽ deũ·ꝛ vtrũẽ hõ·ꝓpter acceptũ hoiem·Et illud qđ idez ait in li·de bono ꝑseueratie· Qui fidelis est·in eo veram naturã hũanã credit suscipiente deo xbo ita sublimatã·vt q̃ suscepit·ꝛ q̃đ suscepit vna esset in trinitate ꝓsona·assũptiõe illa ineffabiliter faciẽte ꝓsone vnꝰ in deo ꝛ hoie xitatẽ· Si aũt q̃ suscepit·ꝛ q̃đ suscepit vna est ꝓsona·ĝ natura hũana cũ xbo vna est ꝓsona·Sz hec oia extra li sensu dicta sore tradunt vt vtrunẽ dicať esse

Et hic autoritate vtitur vt cõfirmet determinationẽ

Ponit autoritatez q̃ multũ videtur huic tẽtie opposita.

Rõsio eoz cũ determinatione.

a Inexplicabile enĩ est mysterium istius vnionis que nõ ẽ partium rõ Contra Videtur ĩ nulla vnioe eẽ ptẽ z pt̃ẽ. q; sup leui. v. decimã ptem z̃. glo. esicũ decima ps ephi. est hũanitas xpi. Ephi aũt mẽsura triuz modoz signifi/ cat trinitatẽ. Et sic se hz signã ad signũ ita sigtum ad sigtũ sz signũ ẽ ps signi. gz sigtũ ẽ ps sigti g̃ humãitas ẽ ps xpi. Jtez in symbolo dr̃. Sicut aĩa rõnalis z caro vn9 est hõ. ita ẽus z hõ vnus est xps Sed aĩa et caro sunt ptes hois. g̃ hũanitas z diuinitas sũt partes xpi cui9 Jrũ traditur ibidem

R9. dõz q; ps multis modis dr̃ Uno mõ ps dicit cõit oẽ qđ venit in cõpositõz alicuius. siue fm realẽ cõpositõez siue fm rõnalez. Et hoc mõ illa q̃ cadũt in diffinitione. dicunt eẽ ptes rei notificate. Alio mõ dicitur ps illõ qđ venit in ꝓstitutõez alicui9 fm rem z naturã. siue habeat quãtitatẽ siue nõ. et hoc mõ aĩa ps est rei aĩate Tertio modo dr̃ ps magis ꝓprie illud qđ venit in ꝓstitutionem alicui9 fm rem z naturã. et fm quãtitatẽ cõtinuã vel discretam. sicut manꝰ et pes est ps corꝓris z binarius ẽ ps quaternarij.

xp̃s et vna ꝑsona. q; in vtroq; vnus xp̃s z vna ꝑsona subsistit Jta etiã susceptũ cum suscipiẽte dr̃ vna ꝑsona. q; susceptũ suscipiẽti est sociatũ in vnitate ꝑsone. z ita q; vnitas ꝑsone pmã sit. nõ ita q; caroz aĩa sint vnus deus. q; vt ait Hieron. Verbum est deus nõ caro assũpta. Et Ambo. in li. iij. de spũsctõ ait Aliud est qđ assũpsit z aliud qđ assũptũ est. Est aũt et aliud qđ huic sniẽ plurimũ videt obuiare. Ait enĩ Augo. in li. j. contra Maximinũ. Christus vna ꝑsona est gemine sbe. q; z deus est et homo est. nec tñ deus vel hõ pars huius sbe dici põt. alioqn filius dei deus añq; suscipet formam serui. nõ erat totus. z creuit cũ homo diuinitati eius accessit. Ecce deũ dicit nõ esse ptem illius ꝑsone. Unde videt illa ꝑsona non cõstare ex deo z hoie Ad qđ etiã illi dicũt illã ꝑsonaz nõ ita constare ex deo et hoie. quasi totũ ex partib9 Jta enĩ partes alicuius totius ꝓueniunt vt ex illis qđ non erat cõstituat. Non aũt sic humana et diuina natura in xpo vniunt.

a Inexplicabile enĩ est mysterium istius vnionis que non est partiũ rõ. Quidaz tñ noie dei ibi ꝑsonam significari putãt. q; de tribus agebat ꝑsonis quaꝝ nullã trinitatis partẽ esse dicebat sicut pars istius ꝑsone non est deus. Qđ si de ꝑsona intelligatur. manifestuz est. q; ꝑsona non est pars persone. Posita ẽ diligẽter snia scda z eius explanatio. cui in nullo vel in modico obuiant auctoritates in tertia snia inducte que iam considerande est.

Determinat que sit ꝓmissarum ꝓpositionuz intelligentia fm locutionem tertie opinionis. f

In hac g̃ snia sicut dicit deus factus homo. q; hoiez accepit. sic dr̃ esse homo q; hoiem hz vl q; est habẽs hoiem. z homo factus deus. q; assũptus est a deo et homo eẽ deus. q; hũs hoiez est deus. Cum g̃ dr̃ deus est hõ vel habitus ꝑdicat vel ꝑsona sz hũanata Et q; ꝑsona hũanata ꝑdicet Lasciodorus ostendere videt dicens. Factus est vt ita dixerim hũanatus deus. q; etiã in assumptiõe carnis deus esse non destitit. Qđ tñ varie accipi põt vt dicat. deus factus humanatus. vl xp̃us factus deus humanatus. vtrunq; enĩ sane dici põt. Cum g̃ dicit factus est deus homo. mltiplex fm istos fit intelligẽtia. vt naturã hũanam accepisse. vel humanatũ verbũ esse incepisse intelligat. Nec tñ si incepit eẽ humanatũ verbũ. ideo sequit q; inceperit esse verbũ. nec si deus factus ẽ humanatũ verbũ. sequit q; factus sit verbũ. sicut de aliq̃ dr̃. Hodie iste cepit esse bonus hõ vel factus est bonus hõ. nec tñ hodie cepit esse hõ. vel factꝰ ẽ homo. Scõz istos dicit xps fm q; homo ꝑdestinatꝰ esse filius dei. q; est ꝑdestinatuz a deo ab eterno. z in tpe collatuz est ei p gratiã. vt ipse ens homo sit filiꝰ dei. hoc enĩ nõ semp habuit. sz in tpe p gratiã accepit. Qđ vr Aug. notasse in li. ad psperũ et hylari. dicẽs. Predestinatꝰ est iesus. vt q̃ futurus erat fm carnem filius dauid. esset in virtute filius dei. Hi etiã cum dr̃ xps minor pre fm q; homo. fm habitũ hoc intelligũt dictũ. i. inq̃tum habet sibi hoiem vnitum. Unde Augo di. j. de trini. deus filius deo patri in natura est eq̃lis. habitu minor Jn forma enĩ serui minor est patre Jn forma dei equalis est patri. Et q; fm habitũ accipiẽda est incarnationis ratõ. ideo deũ humanatũ non hoiem deificatuz dici traduntꝰ Tñ Joh. damñ. b Non homine deificatũ dicimus sed deum hoiem factũ. b

Quarto mõ dicit ps magis ꝓprie qđ venit in cõstitutionẽ alicuius realẽ vl quãtitatiuaz fm certã et determinatã mẽsurã. ita q; aliq̃ties sumpta reddit suũ totũ. Et ista ps dr̃ alia quãta cui ꝓpriissime ꝓuenit intẽtio ptis. Cum g̃ querit vtrũ hũana natura sit ps xpi. dõm q; si ps accipiat cõit primo mõ põt concedi q; sit ps. Si enĩ q̃s vellet notificare quid sit xps. diceret ipm vnã hypostasim in duab9 naturis diuinã sz z hũanam. Si aũt ps ꝓprie accipiat. sic hũana natura nõ dr̃ ps xpi. et hoc mõ intelligit verbũ magri ĩ lra. Et p hoc pz respõsio ad obiecta Jn talib9 eĩm non est silitudo omnimoda.

Lasciodorus.

Quo sensu xps dicitur ꝑdestinatꝰ fm istos

b Non hoiem deificatũ dicimꝰ z̃. Uidet falsuz dicere. Sic enĩ diuina natura humane vnita est. ita z humana diuine. g̃ sicut dicimus deũ hũanatũ. ita hoiem deificatũ Jrẽ in vnione diuine nature ad hũanã. diuina natura nõ est minuta. sz humana est exaltata. g̃ humana natura magis tracta est ad conformitatem diuine cui diuina ad cõformitatẽ humane. g̃ potius debet dici ĩ christo humana natura deificata cui diuina humanata

Aug. Autoritate cõfirmat expositionẽ.

Augustinus.

Si tu dicas q denoiatio dz fieri a notiori hoc non solu
uit. qz denoiatio nō solū debet fieri a notiori sed etiā a
digniori Si etiā dicas q esse humanatū p̄dicat habitū
sicut dicit tertia opinio. hoc nō soluit. qz nō tm̄ dr̄ hūa
natus. sed dr̄ factus hō. g̃ si debem⁹ dicere q hō est ds
z deus est hō. vr̄
q nullū incōue/
niens sit dicere
hoiem esse deifi/
catū. R⁹. dōz
q hoc adiectiuū
hūanatū non so
lum p̄dicat habi
tum sed etiā vni
onē Unde nihil ali
ud est dicere de/
um eē hūanatū.
q̃ carni vnituz.
Hoc autē qō est
deificatū z si pos
sit iportare vnio
nē. iportat tm̄ sil'
ordinē z añcessio
nē Deificatū. nō
ponit a deifica/
te z factū Unde
ficatū hoc est fa/
ctuz esse deū. Et
qm̄ hūanitas di
uinitatē nō ante
cedit. ideo Dam̄
hanc non p̄cedit
hoiez esse deifica
tū Uel dō. q dam̄. nō negat simplr. sz q ñ ē ita. ppia hō
est deificat⁹. sic hec ds ē fact⁹ hō. Nā ipe dic. iij. li. Op/
tet scire q nō fm extimationē nat̄e vel p̄fusionē caro dei
ficata ē. Tm̄. n. valz dicere carnē eē deificatā q̃z tū deifica
ti eē p̄iūctā. iō nō negat p̄dictā locutionē tāq̃ falsā sim
pliciť. sz nō est ita ppria sicut z eius p̄uersa. Possz etiā
vis fieri i hoc q dico hoiem. qz ex pte subiecti stat p hy
postasi. ex pte vo appositi p forma. nō sic aūt hypostasis

Quo sen/
su xps dici
tur p̄destina
t⁹ fm vtros

Lassiodo
rus.

Elicit ex p̄missis illā locutio
nē nō esse recipiendā homo do
minicus. g

Et iz dicat hō deus nō tū cō
grue dr̄ hō dñicus. Unde Aug⁹.
in lib. retractationū Nō video
vtruz recte dicat hō dñicus q ē
mediator dei z hoiuz xp̃s iesus
cū sit vtiq̃ dñs. z hoc q̃dē vt di
cerē apud q̃sdā legi catholicos
tractatores. Sz vbicūq̃ h̄ dixi
dixisse me nollē. postea q̃pe vi
di non esse dōm. q̃uis nōnulla
posset idē rōne defendi. Scōm
istos etiā dr̄ psona filij in duab⁹
z ex duab⁹ existere naturis fm
adherētiā vl̄ inherētiā. Altera
enī inheret ei. altera ineſt.

Q in p̄dictis opinionib⁹ te
nuit suspēsam sniam. ita q non
magis vnam q̃ aliam determi

Augustis
nus.

huiⁿ hoīs est deificata cū sp̃ fuerit dns. sicē hūanata. cū
nō semp fuerit hō. z sic ptz vtraq̃ obiectio. c ſſō tm̄ z
cōgrue dr̄ homo dñicus. Contra. vr̄ q sit p̄cedēda p il
lud qō habet in li. lxxxiij. questionū. Mouendū est vt
illa eterna bona expectent̄ que fuerūt in homie dñico.

nauerit. b

Satis diligēter iuxta diuer
sor̄ sniam supra posita absq̃ as
sertione z p̄iudicio tractauim⁹
qōez. Uer ūtū nolo in tanta re
tāq̃ ad cognoscēdū difficili pu
tare lectorē istā sibi nostrā debē
sufficē disputationē. sz legat et
alia forte meli⁹ cōsiderata atq̃
tractata. z ea q̃ h̄ mouere p̄n
vigilātiore atq̃ itelligētiore si
p̄t mēte discuriat hoc firmit̄ te
nens q deus hoiez assūpsit. hō
in deū trāsiuit. nō nature versi
bilitate. sz dei dignatōe. vt nec
deus mutaret̄ in humanā sub
stātiā assumēdo hoiem. nec hō
in diuinā glorificatus isse in de
um. quia mutatio vel versibili
tas nature diminutionē z abo
litionem substātie facit.

hoc enī intelligi
tur de xp̃o Si tu
dicas hoc retra/
ctatū esse. ob⁹ cō
tra hoc q sup. j.
lib. Reg. j. dicit
glo. Be. Quis ē
iste. hō nisi ho/
mo dñicus. g̃ si
hoc p̄t dici de
alīs hominibus.
multo magis de
xp̃o. R⁹. dōm
q hoc nomē dñi
cus fm cōmunē
vsuz dicit dupli
citer sz possesso
rie et silitudina/
rie. Unde dr̄ ho
mo dñic⁹ q̃ pos/
sidet a dño. vl̄ q̃
est silis dño. Et
q fm vtraq̃ cō/
parationē diui/
sionē dic⁹ dispa
rationē eius de q̃
dr̄. ad dñz respe
ctu cuius dr̄ cuz
xp̃s sit dñs non est concedendū esse xp̃m hoiem dñicū.
Est. n. ipe vere dñs. Et iō hoc retractat Aug⁹. oñdēs
q p̄t malū generare intellectū. Posset tm̄ sane intelligi
rōne hūane nature q̃ a dño possidet. z dño assilat. et a
dño causat. z ideo sic retractat Aug⁹. q hoc mō p̄t hr̄e
sanū intellectū. Ad illō x⁰ qō ob⁹ de alīs hoib⁹. dōm
q nō est sile. nō enī est tanta desperatio illius hoīs ad
deum quanta est alioz hominū.

HD intelligentiaz huius ptis incidit hic qō circa
duo fm duo genera locutionū que in lra expo
nunt. Primo querit de locutōibus exp̃mentibus
ip̃am vnionē. Sc̄o querit de locutōibus exp̃mentibus vnionis p̄destinationē. Circa primum querunt
tria. Primo querit de hac locutōe. deus est homo. z hō
est deus. Sc̄o vero querit de hac. deus factus est hō.
Tertio querit de hac. homo factus est deus.

Questio. I a

Utrū illa p̄positio sit vera. deus est hō. z q̃ sit vera vr̄
p illud qō dr̄ in symbolo. deus z hō vnus ē xp̃s. Xp̃s g̃
est deus z etiā est hō. z est vnus. sz cōiūcta dicunt̄ de vno
et eadē fm numerū dicunt̄ de se inuicē. g̃ deus est hō. et
hō est deus. Item Bern̄. ad Eugeniuz. Tantā z tam
expressam vim vnionis in se p̄fert ea psona q̃ deus et hō
vnus ē xp̃s. vt si duo de se p̄dices non erres. Item si
cut supius ostēsum fuit. illa vnio terminat ad vnitatē
personalē siue hypostasis. sed q̃tienscūq̃ aliq̃ duo vnīū
tur in supposito. de seinuicē in p̄cretiōe p̄dicant̄. g̃ sicut
deus nomat diuinā naturā in p̄cretiōe z hō silr. vr̄ q ubi
sit mutua p̄dicatio. vt dicat hō deus. z deus hō. Iteꝛ
mediū qō optime iungit extrema. ad vtruq̃ extremoꝛ

cōparat fm habitudinē subiectiōis z p̄dicandi. Si ergo
xp̃s p̄fect⁹ mediatoꝛ est inter deū z hoiem. g̃ deus et hō
talē habēt habitudinē respectu eiusdez. sed que talē ha/
bent habitudinē respectu eiusdē dicunt̄ necessario de se
inuicē. g̃ hō p̄dicat de deo z deus de hoīe. Sed ō ma/
ioꝛ est vnitas psonarū in diuina natura q̃z sit natura q̃
in xp̃o in vna persona. qr sicut dicit Bern̄. Illa vnitas
arcem tenet sup oēs vnitates. sed rōne vnitatis nature
nō p̄uenit dicere q vna psona sit altera. g̃ rōne vnita/
tis psone non p̄uenit dicere q deus sit homo z q hō sit
deus. Item magis cōueniūt ea que sunt eiusdē gene
ris z vniunt̄ i natura z psona. q̃ que sunt diuersoꝛ ge
nerū z vniunt̄ in psona tm̄. sed aīa z coꝛpus sunt in ge/
nere sube. z vniūt̄ in vno hoīe. q̃ est eiusdē nature z vni
us psone. diuinitas aūt z hūanitas non sunt eiusdē ge
neris. nec vnitūtur in vnitatē nature. sed solū in vnita/
tem psone. g̃ cum hec sit falsa. aīa est coꝛpus z cōuerso
g̃z hec. hō est deus. z deus est hō. Iteꝛ cū dr̄ deus ē hō.
aut hō p̄dicatur de deo et de petro vniuoce aut equoce.
Si vniuoce. ergo aliq̃d est vniuocū creatoꝛi z creature
q̃ est impossibile. Si equoce. ergo nō videtur christ⁹
hō ad genus hoiuz p̄tinere. ex q̃ hō de ipso z alīs non

dr vnifoꝛmit. Itē cū dr de⁹ ē hō. aut hō ꝑdicaꝫ ꝑ se aut ꝑ accidēs Si ꝑ se. ꝛ qō ꝑdicaꝫ ꝑ se dr ō ꝙlibet suppo sito. ḡ ꝙlibꝫ ꝑsona diuina est hō. Si ꝑ accidēs. ḡ videt ꝙ aliquid accedat dō. qō oīno flm est sicut ꝓbatū ē ī pri mo libro. Itē cū dr ō⁹ ē hō. Aut hō ꝑdicaꝫ ō dō absolute. aut relatiue Si absolute. ḡ dr de trib. qꝛ noīa ab soluta dñr de trib⁹ sicut vult Aug. ꝛ hec dicūt subam. Si flm relationē. sed oē relatiuū dr respectu alicui⁹. ḡ hō dr respectu alicui⁹. sꝫ hoc est plane falsū. ergo nō vr ꝙ homo aliq̄ mō ꝑdicet de deo. Itē si hō ꝑdicaꝫ de deo aut est in plus. aut in minus. aut in eque. Si in min⁹. ḡ ꝙlibꝫ hō ē deus ꝛ nō ꝺuertit. Si in plus. ḡ ꝙlibꝫ q̄ dꝰ est. hō ē. Si in eque. ḡredit idē inc̄ueniēs. Itē hoc nomē dꝰ aut ſupponit ꝑ ꝑsona filij. aut nō Si ꝑ ꝑsona filij. ſupponit eadē rōne ꝑ ꝑsona ꝑris. ergo ſi hec ē vera ꝑ ꝑsona filij. deus ē hō. ꝛ hec ꝑ ꝑsona ꝑris. deus ē hō. Si vo nō ſupponit ꝑ ꝑsona filij. ḡ cū in illa ꝑsona fert̄ sit vnio ꝑdicta locutio erit ſimplr falsa. Itē plus di ſtant deus ꝛ hō. q̄ hō ꝛ nō hō. Sꝫ deus nunc̄ facit ꝙ hō ſit nō hō. ḡ nō vr ꝙ poſſit facere nec ꝑ naturā. nec ꝑ 4
miraculū ꝙ hec ſit vera dꝰ ē homo. Itē triplex ē ꝑdi candi mod⁹. Dō. n. ꝑdicaꝫ de alio. aut ꝑdicaꝫ ꝑ eēntiā aut ꝑ inherētiā. aut ꝑ cām. Cū ergo dr de⁹ ē homo. aut ꝑdicaꝫ ꝑ eēntiā. ꝛ ſic de⁹ ꝛ homo erit eiuſdē eſſentie qō ē impoſſibile. Aut ꝑ inherētiā. ꝛ tūc accidit deo eē hoīez Aut ꝑ cām. ꝛ tūc pari rōne poterit dici ꝙ deus ē lapis qꝛ ita est cā lapidis ſicut ꝛ hoīs. nullo ergo mō vr poſſe ꝺcedi. hoīem de deo poſſe ꝑdicari. ℟⁹. dōm. ꝙ cū ca 5
tholicā ꝟitatē absq̄ dubio nc̄e est ꝺcedere hoīez eē deū et deū hoīem. ꝑ eo ꝙ due nature ibi vnite ſunt in vnā ꝑ ſonā. q̄ aūt in vno ſuppoſito vniunt. neceſſario de ſein uicē ꝑdicanꝫ. ſi accipiāꝫ ꝺcrete. ꝓter illā maximā q̄ dr quecūq̄ vni ꝛ eidē ſunt eadē. inꝛ ſe ſunt eadē. ꝑ quā etiā fundari hꝫ ꝟrus ſyllogiſmi expoſitoꝝ. qō ꝓbat ꝓbs in liñ. ꝓoꝛ. ea q̄ dicunt de vno ꝛ eadē. ꝑdicari de ſeinuicē. Si ḡ vnus ē ꝛps q̄ ē deus ꝛ hō. neⁿrio oꝛtet ꝺcedere deū eſſe hoīem. ꝛ hoīem eſſe deū. Et hoc q̄dꝫ attestanꝫ ſctoꝝ auc̄res. ꝛ cōiꝫ fatenꝫ doctoꝛes theologici. De mō ꝟo ꝑdicādi diuerſi diuerſimode ſentiūt. Quidā enī di cere voluerūt ꝙ hec ꝑdicatio nō ſit in recto. sꝫ in obliq̄. vt ſit ſenſus. deus ē homo. i. deus hꝫ hoīem. Et h mod⁹ dicēdi relabiꝫ ad tertiā opinionē que dixit hoīem ꝑdi cari de deo flm habitū q̄ etiā ſuꝑius ī ꝓbata ē. Mani feſtū etiā est ꝙ illud nō ē ſufficiēs dictū. qꝛ ſi diceret dꝰ eſſe hō. i. habēs hoīem. eadē rōne diceret caro. qꝛ hꝫ car nē. ꝛ pes. qꝛ hꝫ pedē. Jō alij dicere voluerūt ꝙ talis ꝑ dicatio ē in recto. verūtn nec ē ꝑdicatō formal. nec cau ſalis. nec accidēt̄al. sꝫ ꝑ idēptitatē. ꝛ ſenſus ē. dꝰ ē hō. i. deus ē ille q̄ ē hō. ille aūt q̄ ē hō. i. fili⁹ dei de deo ꝑdicaꝫ ꝑ ꝑdicationē idēritat̄. Sꝫ nec adhuc illō plene ſoluit. qꝛ q̄libet ꝑdicatio claudit in ſe ꝛplicationē. ꝛ iō cū dr de⁹ ē ille q̄ ē hō adhuc ꝺtingit q̄rere de illa ꝛplicatōe q̄ ē ex pte ꝑdicati ad quā ꝑdicatōꝝ hꝫ reduci. ꝛ tūc vel oꝛtet ire in infinitū ꝛplicādo. vl oꝛtebit recurrere ad aliū mo dū ꝑdicādi Et ꝓterea ē tertⁱ⁹ mod⁹ dicēdi. vt cū dr dꝰ est hō. h est ſingular mod⁹ ꝑdicādi. Nō enī ē talis ꝑdi catio ꝑ eēntiā. nec ꝑ cām. nec ꝑ inherētiā ſicut oī debat rō vltima. sꝫ ē ꝑdicatō ꝑ vnionē. Jō. n. hō ꝑdicaꝫ de deo qꝛ vnit ei in vnitatē ꝑsone. ꝛ q̄m hec vnio est ſingular nō est mirū ſi ſingularē modū exigit ꝑdicādi ꝛ ꝑ hoc ꝓz illud qō vltimo q̄rebaꝫ. qꝛ talis ꝑdicatio nō reducit ad alios modos ꝑdicādi ꝺſueros. hꝫ tn in ſeveritatē ſicut ꝓdūt rōnes ad hāc ꝓtē inducte. Ad illud ꝟo qō op 6
ponit ꝙ ꝓter vnionē in natura vna ꝑsona non ꝑdicaꝫ de alia. cuius illa vnio ſit excellētioꝛ. ergo ſic ꝛ in ꝓpoſi to. dō. ꝙ nō ſeqūt. Unitas enī trinitaꝫ maioꝛ ē q̄cūq̄ ad rōnē ſilitudinis ꝛ ꝺformitatis. nō aūt q̄cūq̄ ad rōnē mu tue ꝑdicatōis. ꝑ eo ꝙ illa q̄ ꝺueniūt in vna natura nō ꝑdicanꝫ de ſe ita mutuo ſic̄ illa q̄ ꝺcurrūt in vnā ꝑſonā ꝑ eo ꝙ natura dicit q̄d cōe. hypoſtaſ dicit ſuppoſitū ꝑ ꝓpriū. ꝺñtia aūt affirmatiua tenet ab īferiori ad ſuꝑius. nō ecōuerſo. Un cuicūq̄ ſubiecꝫ iſte ⁊minꝰ hō. ꝑt ſubij ci. ꝛ ille ⁊minus aīal. ſed ecōuerſo non ſeqūt de quocū q̄ predicaꝫ animal. ꝑdicaꝫ ꝛ hō. ibi est enī ꝺñs. Jō q̄ñ vna hypoſtaſ ſubiecꝫ duab⁹ ncc̄e ē illa ſibi ñuicē ſbiecti et ſic ꝙ ꝺñs ꝑdicari. Q̄ñ aūt vna natura dr de pluri⁹. 7
nō est ncc̄e illa de ſeinuicē ꝑdicari. Ad illō qō obꝛ ꝙ aīa ꝛ caro ꝺcurrūt in vnā ꝑſonā ꝛ naturā. nō tn ꝑdicā tur de ſeinuicē mutua ꝑdicatōe. dōz ꝙ nō ē ſic̄le duplici ex cauſa. Primo q̄dē qꝛ ꝺcurrūt in vnitatē nature atq̄ ꝑſone tanc̄ ꝓtes ꝺſtitutiue. q̄rū non ē ꝑdicari de toto. nec ꝙ ꝺñs de ſeinuicē. nō ſic diuina natura ꝛ hūana. ſi cut in ꝓcedētib⁹ viſū ē. Alia ē etiā rō. qꝛ aīa ꝛ caro ſignu ficāt ꝓtes ꝺſtitutiuas ī abſtractōe. deus aūt et hō nō in abſtractōe sꝫ in ꝺcretōe ſignificāt. ꝛ hac de cā pñt de ſe inuicē dici. q̄uis in abſtractōe de ſe inuicē nō ꝑdicenꝫ. Hec enī est falsa deitas ē hūanitas. ſic̄ hec caro est aīa. q̄uis iſta ſit vera caro est aīata. Intelligaꝫ tn ſane qō dictū est hō ſignificari in ꝺcretōe. ꝺcretio enī ꝓpie di 8
cta repit in ⁊minis accidētalib⁹. Ad illud qō oꝛpo nit ꝙ ſi hō ꝑdicaꝫ de deo. aut ꝑdicaꝫ de deo vniuoce. aut eq̄uoce. Dōm ꝙ ꝓpe nec vniuoce nec eq̄uoce. Non eq uoce. qꝛ non ē diuersa hoīs ſignificatio flm ꝙ dr de deo et de martino. Uniuoce nō. qꝛ ꝛ ſi hō retineat eandē ſi gnificationē cū dr de deo ꝛ de petro. alio tn mō cōparaꝫ ad petrū ꝛ paulū. alio modo ad deū. Ad petrū cōparaꝫ ꝑdicatōe formali ꝛ eſſentiali. ad deū vo in vnione ꝑſo nali. ideo ad neutꝝ ꝑdictoꝝ modoꝝ ꝑnt ille due ꝑdica tiones plenarie reduci. lz aliq̄d poſſit ibi repiri de vno 9
ꝑdictoꝝ modoꝝ aliq̄d de alio Ad illud qō obꝛ ꝙ cū dr deus est hō. aut ꝑdicaꝫ ꝑ ſe. aut ꝑ accidēs. dōz ꝙ neu tro mō accipiēdo ꝓprie ꝑ accidēs. Per ſe inquā nō ꝑdi caꝫ cū nō ſit eēntialis habitudo vni⁹ ad alterū. Per ac cidēs nō ꝑdicaꝫ. qꝛ vnū nō est accidēs alt̄ius. Nec illō est inc̄ueniēs. qꝛ talis modus ꝑdicādi ſub ꝑdicta diui ſione nō hꝫ cōprehēdi. Posſz tn dici ꝙ vniri hūane na ture ex pte dei nō dicit accidēs. sꝫ ex pte nature aſſūpte. Un q̄dām talis ꝑdicatio posſz dici ꝑ ſe q̄dām ꝑ acci dens. Per ſe cōparādo diuinā naturā ad ꝑſonā. in q̄ ē vnio de q̄ ꝑ ſe ꝑdicaꝫ. Per accidēs posſz dici. hūanā na 10
turā cōparādo ad ꝑſonā. cui hꝫ vniri ꝑ gr̄am. Ad il lud qō querit. vtrū homo ꝑdicet̄ absolute vel relatiue. dōm ꝙ dici relatiue ē duplr. vel relatōe ī plicita vel ex plicita. Luz ergo dr deus ē hō. hō ꝑdicaꝫ de deo q̄dām absolute. q̄dām relatiue. Absolute c̄ztuz ad ꝓpationē relatōis extrīſce. Relatiue c̄ztū ad poſitionē relatōis intrinſice. Est enī ſenſus deus est homo. i. deus est hūa ne nature vni⁹ vnitate ꝑſone. rōne cui⁹ hō de deo. ꝛ de⁹ 11
hꝫ dici de hoīe. Ad illud qō obꝛ ꝙ ſi ꝑdicaꝫ homo de deo. aut ꝑdicaꝫ in plus. aut in minus. aut in eque. dōz ꝙ q̄ddam est genus ꝑdicatōis in quo ꝑdicatū et ſubie crum ſe habēt vt excedētia ꝛ exceſſa. Ut cuz dicit homo est albus. ꝛ ſic est ī ꝓpoſito. Nam ꝛ ſi hō dicaꝫ de aliq̄ ſuppoſito dei. non tn dr de q̄libet. nec econuerſo. ſicut 12
nō oīs homo est alb⁹. nec oē albū est homo Ad illud qō opponit ꝙ ſicut hec est vera ꝑ ꝑsona filij. deus ē ho mo ita hec ꝑ ꝑsona ꝑris est vera. deus non est hō. dōm ꝙ non est ſimile. qꝛ ſicut in ꝓmo libro dictū fuit iſte ter

minus ōs ptim hz naturā termini cōis ꝑ ꝑ suppositoꝫ pluralitatē ptim naturā ſmini diſcreti ꝑ ſ formā icōi cabilē Et iō q; naturā hz ſmini cōis locutionē pōt red dere verā ꝑ vno ſuppoſito · q; ño naturā hz termini di ſcreti · iō nō refert ſi ꝓponaꝫ vel poſtponaꝫ ei negatio vñ in negatiua negaꝫ ꝑ oib; ſuppoſitꝫ · cuius in affirma tiua poſſit redd ere locutionē verā ꝑ vno ſolo · 7 iō hec
13 ſed etiā ꝑ filio · ex hoc neceſſario ſequiꝫ q affirmatiua ſi bi oppoſita ſit vera hec · ſ · deus eſt hō · Uñ ſi queraꝫ q̄n ra eſt iſta ppoſitio deus eſt hō · Rñdendū ē q ꝑ partē hz nature indefinite · ptem nature ſingularꝫ · 7 hoc ꝑ ꝑ naturā termini ſubiecti · Sic̄ o q̄raꝫ in q̄ materia ſit · vtrū
14 in naturali · remota · vel in ꝛtingenti · dōm q; i materia ꝛtingēti · q; ꝑdicatū 7 ſbiectū ſe bñt vt excedētia 7 exceſ ſa · 7 ſic ē in ppoſito · Et hz ꝑdicta ppoſitio reduci hz ad materiā illā · ſapit tñ aliq̄t de maīa naturali ꝑ ꝑ h̄ q; ille nature c̄ztū eſt de ſe ſunt adinuicē diſparate ꝑ grāz vnionis ſunt ꝛtūcte 7 q̄ſi naturales facte.

Queſtio II b

Utrū hec ſit admittēda · ōs factus ē hō? Et q; ſic vī Joh̄ · j · Uerbū caro factū eſt · ſz caro vt dicit Aug · non ſtat ibi ꝑ ꝓ te ſz ꝑ toto hoīe · g̃ ſi hec ē vera verbū dei factū eſt caro · multo magꝭ hec erit vera · ōs factꝰ ē hō · Itē in ſymbolo · incarnatꝰ 7 hō factus ē · Itē Aug · tanta fuit illa vnio q; faceret hoīez deū · 7 deū hoīez · g̃ ſi vnio illa fecit deū eſſe hoīem · cū oīs actiua inferat ſuā paſſi uā · g̃ ōs factus eſt hō Itē poſt incarnationē ōs ē hō 7 añ incarnationē nō erat hō · ſz q̄cūq; mō eſt hō · 7 pus nō erat hō · eſt factꝰ hō · g̃ ſi ōs ē hō · ōs ē factꝰ hō · Itē idem eſt hūanari q̄ hoīem fieri 7 hec ſimplr ꝛcedū ōs eſt hūanatꝰ · g̃ ſimplr ꝛcedū ē · ōs eſt hō factꝰ · Sz ꝛtra · Mutatū eſſe ē ſupⁱ ad factū eſſe Sz hec ſimplr ē falſa · ōs eſt mutatꝰ · g̃ 7 illa ōs factus ē hō · Itē factū eſſe ꝑſupponit fieri · 7 fieri ponit impfectōez · g̃ de q̄cūq; eſt dicere factū eſſe · eſt dicere impfectionē · Sz hoc di cere de deo eſt falſū · g̃ 7 iſta ē falſa · ōs factꝰ ē hō · Itē q̄ñcūq; dr̄ · hoc fit illud · ſmin⁹ factōis hz rōnē cōplemē ti reſpectu eiꝰ circa qō fit · vt cū dr̄ hō fit albꝰ · notaꝫ al bedo eē cōplemētū hoīs · g̃ cū dr̄ ōs fit hō notaꝫ fieri cō plementū dei · ſz falſuz ē q; hō aliqō cōplemētū deo tri buat · g̃ ꝑdicta locutio ſimplr erit falſa Itē adiectiuū ponit rem ſuā circa ſuū ſbſtātiuū · Sz hoc adiectiuū fa ctus cū cadit circa ſubiectū 7 ꝑdicatū · potⁱ⁹ adiacet ſb iecto q̄ ꝑdicato · qō ꝓz · q; ōs vbū ē factū caro · g̃ iſte ter minus factus ponit circa diuinū ſuppoſitū rem ſuā · g̃ ꝑdicta locutio noīat aliquā factionē circa deū Sz hoc eſt falſū · cū nulla circa deū poſſit eſſe factio vel innouatio · g̃ falſa erit ꝑdicta locutio · Itē q̄ñcūq; ꝑdicaꝫ ali q̄d de aliq̄ cū determinatōe nō diminuēte ꝑt ꝑdicari ſim pliciꝫ · Sz iſte ſmin⁹ hō nō diminuit de rōne eius q; ē factus · g̃ ſi hec ē vera ōs ē factꝰ hō · hec erit vera deus ē factus Sz hoc ē ℨ ſymbolū q̄ dicit q; nec ſit factus · nec
15 creatꝰ · ſed genit⁹ ℞ · dō · q; cū quēriꝫ de hac locutōe ōs factꝰ ē hō · iuxta illō qō ꝛſuetū eſt ꝑdicta locutio mlt̄ plr eſt diſtinguēda · ex hoc q; hoc ptcipiū ꝑt ponere rem ſuā ſup totū · vel circa alterū extremū abſolute · vel circa vnū extremū in cōparatōe ad alterz · Si ponat rē ſuā · ſ · ipam factionē ſup totū · vera ē locutio · 7 ē ſenſus deus factus ē hō · i · factū ē vt ōs eēt hō · 7 hoc q̄dē factū fuit in ope incarnatōis · Si aūt ponat rem ſuā circa al terū extremoz abſolute vt pote circa ꝑdicatū · tūc ē ſen ſus · deus factus ē hō · i · deus ē hō · q̄dez factus ē ſiue ꝑductus · 7 hoc q̄dem verū ē · Si aūt ponat rem ſuā cir
ca vnū extremū in cōparatōe ad alterū · ſic ē ſenſus · ōs factus e hō · i · ōs fecit ſemetip̄m hoīem p̄ vocē būanitatis aſ ſumptionē · ſicut hō facit ſemetip̄m doctū ꝑ doctrinē ac q̄ſitionē · Et ꝑmus q̄dē ſenſus ē verꝰ 7 ꝛſuetus p̄m ſen ſum cōem · nō tñ ē p̄m locutionū p̄tē · q; hoc ptcipiū q̄ ē factus · cū ſit maſculini generis 7 adiectiuū 7 adie ctiue tentū nō ꝑt ponere rem ſuā circa copulatū · ſed ne ceſſario ponit c̄ztū ē de p̄tore ſermonis circa ſubiectū vel circa ꝑdicatū · Sc̄ōs aūt ſenſus ē q̄dez verus · 7 p̄ſ ꝑt ꝓmonis p̄tē 7 ꝑꝑetatē · eſt tñ ꝑter vſuz cōem · Cū enī dicim⁹ q; ōs factus ē hō · nō volum⁹ dicere q; deus ſit hō q̄ ꝑductus ſit · ſz volum⁹ exp̄mere ipam incarna tionē ſiue vnionē diuine nature ad humanā · Tertius p̄o ſenſus hr̄ 7 p̄m vſuz cōem 7 p̄m locutōis ꝑꝑetatē · hz tū in ſe aliq̄d ꝑꝑetatis 7 aliq̄d ipꝛoꝑetatis · Et hoc ptz · q; cū dr̄ iſte factus ē bonus vel malus · hoc ptcipiū fa 16
ctus tria ipoꝛtat · vicz anteceſſionē ex pte ſubiecti · 7 in ceptionē ex pte ꝑdicati 7 trāſmutationē ex pte vtriuſq; c̄ztū enī eſt ex vi ꝓmonis ꝑ eo q; factū eſſe ipl̄icat fieri · in ppoſito aūt eſt repire añceſſionē ex parte ſubiecti · 7 inceptionē ex pte ꝑdicati · ſz nō eſt repire trāſmutatōez in ſuppoſito ōi · 7 iō factus h̄ cadit a ꝑꝑa ſignificatōe c̄ztum ad tertiā ꝛditionē · nec ipoꝛtat trāſmutationē ſed vnionē · nec ſignificat q; filiꝰ dei ſit ſuppoſitū tranſmu tatōis cū dr̄ ōs factus ē hō · ſz q; eſt ſuppoſitū nature fa cte 7 ſibi vnite · Sz ergo ꝑdictꝰ p̄m o q̄cūq; mō accipiaꝫ aliquā habeat ipꝛoꝑetatē · q; vitatē hz nihilomin⁹ reci piꝫ · q; in exp̄ſſione fidei nr̄e magis ꝛſideraꝫ p̄mōis p̄ti tas c̄ztū ꝓmonis ꝛgruitas · ea enī que ſunt fidei nr̄e vt di cit Aug · melꝰ intelligim⁹ q̄z pferam⁹ · Uñ Bern̄ · dicit q; excelſa dei balbutiēdo reſonam⁹ Concedēdus ē ergo ſermo ꝑdictus 7 rōnes q̄ hoc oñdūt · q; vitatē aſtruūt.

Ad illud qō obꝛ p̄mo in ꝛtrū q; mutatū eē eſt ſupius 17
ad factū eſſe · dō · q; verū ē p̄m q; factū eſſe 7 fieri accipiē ꝑꝑe · hoc aūt ē cū dicit trāſmutationē circa ipm ſuppo ſitū · nō ſic aūt ē in ppoſito · p eo q; incarnatōis ope fa ctū ē vt ōs ſit hō · nō p̄m aliquā trāſmutationē factā in deo · ſz p̄m trāſmutationē factā in aliō extremo. Ad 18
illud qō opponiꝫ q; factū eſſe ꝑſupponit fieri · 7 fieri dic impfectionē · dō · q; fieri dicit impfectionē circa illō qō dicit mutationē · in p̃nti aūt nō dic̄ circa deū mutatōez nec impfectionē · ſz ſolū circa hoīez · nec circa illū ponit impfectionē p̄cedentē tp̄e · ſz natura · q; ibi ſil'eſt fieri et factū eſſe. Ad illud qō obꝛ q; terminꝰ factōis eſt cō 19
plemētū · dō · q; illud eſt verū q̄ñ illud qō notaꝫ fieri cir ca p̄ncipiū vl'ſuppoſitū facit aliquā innouationē p̄m ali quā ꝑꝑetatē abſolutā · non ſic aūt ē in ppoſito · q; ſicut iam dictū ē · ex pte dei non dicit niſi habitudinē vnionis

Ad illud qō opponiꝫ q; factꝰ cū ſit ptcipiū ponit rē 20
ſuā circa ſubiectū · vt cū dr̄ vbū eſt factū caro · dōm q; 7 ſi trahat nomē a ſuppoſito · tū q; non reſpicit ipm abſo lute ſed in relatione ad ꝑdicatū · ideo ñ eſt neēe q; ponat circa ipm aliqō abſolutū · Ideo ad vitatē ſufficit q; cir ca ſubiectū ponaꝫ añceſſio 7 vnio reſpectu ꝑdicati · Et hoc q̄dē repiꝫ in ppoſito. Ad illud qō obꝛ q; ille ſmi 21
nus hō non diminuit de rōne hꝰ q; ē factus · dōm q; verū eſt · non tñ ſz inferre eſt factꝰ homo · ergo ē factus · non ꝑ diminutionē ſz ꝑ denoīationis mutationē · Non enī ſequiꝫ ille eſt albus monachꝰ · ergo eſt albus non q; diminuat de ratione eius q; ē albꝰ · ſz q; aliē de noīat albū cū dr̄ cū adūcto · aliē cū dr̄ abſolute · ſic eriā in ppoſito intelligēdū eſt · vt hoc ptz inſpicienti.

Queſtio. III c

Utrū hec ſit ꝛcedēda homo factus eſt deus · Et q; ſic

vidēt ꝑmo auctoritate Aug. Talis fuit illa vnio vt faceret deū hoiem. z hoiem deū. ꝯ si fecit hoiem deū. hō ꝯ factus est deus Item hō est deus. z ante incarnatōz nō fuit deus. z incarnatio nō est dei opatio. ꝯ p incarnationē hō factus est ōs. Item sicut hec est vera ōs factus est hō. ita eius ↄuersa. hō factꝰ est ōs. ꝯ pari rōne sicut hec est vera. deus factꝰ est hō. hec erit vera. hō factus est deus Item hoiem esse deū est verū. aut est verū ꝟitate eterna. aut ꝟitate tpali Si ꝟitate eterna. ꝯ ab eterno verū fuit dicere hoiem esse deū. sed hoc est falsuz. ꝯ ꝛc. Si ꝟitate tpali. ꝯ hoiem esse deū est tpaleꝛ oē tale est factū. ꝯ factū est deū hoiem esse. ꝯ hō factus est deus. Sed ℨ. factū z fieri se habet p modū substantificāris etiā p̄cedētis iſ̄m terminū. sed hō respectu dei neutro modo se habz. ꝯ hec est falsa simplr hō est factꝰ deus. Item cū dr homo est factꝰ ōs. aut hō tenet rōne suppositi. vel rōne forme. Rōne forme nō. q; nō pdicaf deus de hoie rōne forme. si ꝯ est verū. intelligit rōe suppositi vel hypostasis. ſz hypostasis illa est hypostasis filij dei. z illa est eterna. ꝯ de illa est falsuz simplr dicere. q; rōne illius sit factus hō Item q; deus factus est hō. deus est hō nouus. ꝯ a simili. si hō factus est ōs homo est ōs nouus siue recens. sed hoc est ipossibile. ꝯ ꝛc. Item cōicatio est idiomatū. ꝯ si hō factus est ōs
22 deus est factus ōs. sed hec est falsa. ꝯ ꝓma. Rꝰ. dō. q; p̄dicta locutio qua dicit hō factus est deꝰ. distingui habet p būc modū quo distincta est p̄dicta. deus est factus hō. ex eo q; res hui⁹ participij factus ponit pōt circa totū. vel circa p̄dicatū. vel circa vtrūq; extremū. In ꝓmo sensu locutio ē vera. z est sensus. hō factꝰ est ōs. i. factū est vt hō esset deus. z hoc ꝺdem verū est. Si autē determinet p̄dicatū. sensus est. hō est deus q factus est et hoc ꝺdem falsuz est. Si aūt cadat circa vtrūq; extremum. z dicat ordinē subiecti ad p̄dicatū. tūc est sensus homo factus est deus. i. q̄ pus erat hō factus est ōs posterius. z hoc ꝺdem adhuc falsum est. q; esse hoiem nūq; anteceſſit i illo suppoſito esse deū. nec diuinū esse aliquatenꝰ inchoat. Et sic ptz q; si ista locutio aliq̄ modo posset ↄcedi in ꝓmo sensu. in duobꝫ tñ alijs ↄcedi non pōt nec debet hō factus est deus. Uñ magis est impro pria homo factus est ōs. q; hec. deus factus est hō. Et rarius inuenit scꝑta. Si tñ alicubi legat vel inueniat. tunc fm ꝓmū sensum est accipiēda. z p hoc patēt obiecta ad vtrancq; partē inducta. Uñ rōnes que ad primā partē inducunt p̄cedūt fm ꝓmā viam. aliter enī nō cōcluderēt sicut ptz. Rōnes ꝟo ad aliā partē inducte fm alias duas vias p̄cedūt. vicz put participiū cadit inf extrema vel put determinat p̄dicatū. sicut ptz aſpicienti
23 Ad illud tñ q̄ō vltimo obr de cōicatōe idiomatū. dicendū q; cum dr q; vnio illa facit cōicari idiomata. dō. q; ab hac generalitate excipiunt illa noīa que importāt vnionē. Uñ nō sequit diuina natura assūpsit humanā naturā. ꝯ homo assūpsit humanā naturā. sic nec z in ꝓposito sequit Cum enī dico hoiem esse factū deū. dico hoiem esse deo vnitū. z tale idioma deo nō cōicat pvnionē. p eo q; ipa vnio inter ↄmbilia ꝓportat diuersitatē et distinctionē. z eam p̄ſupponi oportet ad idiomatū cōicationē. z ideo talia idiomata vnionē importantia non sunt cōicabilia. Et per hoc rēspōderi potest ad vltimum obiectū z cōsimilia.

Onſequēter q̄tū ad scōm articulū est agenduz de locutōibꝫ exꝑmentibꝫ vnionis p̄destinatōz Et circa hoc querunt tria. Primo vtrū hec sit concedēda. filius dei est p̄destinatus. Scōo queritꝰ de hac filius dei est p̄destinatꝰ esse homo. Tertio ꝟo queritꝰ de hac. homo p̄destinatus est esse filius dei.

Queſtio. I d

Utrū filius dei sit p̄destinatꝰ Et q; sic vr. hec ↄcedit filius dei est hō. sed oīs hō aut est p̄scitus aut p̄destinatus. sed filius dei nō est hō p̄scitus. ꝯ p̄destinatꝰ Iē exceptis vocabulis ꝓportātibꝫ vnionē nec̄e est esse idiomatū cōicationē. sed vocabulū p̄destinatōis vnionē nō importat q̄tū est de se. ꝯ cū ille hō sit p̄destinatus z ille homo sit filius dei. necessario sequit q; filius dei sit p̄destinatus. Item magꝫ repugnat tpale eterno. q̄ eternū eterno. sed esse p̄destinatū dicit q̄d eternū. esse cōceptū z natū q̄d tpale. sed hec ↄcedit filius dei est natus de ꝟgine. ꝯ z hec. filius dei est p̄destinatꝰ. Item mitti nō cōuenit alicui nisi ex tpe. p eo q; effectū dicit tpalē Sed ista simplr ↄcedit filius dei est in carnē missus. ꝯ multo magis ista ↄcedi debet filius dei est p̄destinatꝰ.

Item p̄destinatio nō est aliud q̄ ꝑparatio gr̄e i p̄nti z glorie in futuro. sed filio dei xp̄o collata fuit gr̄a z gloria in tpe. z ꝑuisa sibi ↄferri ab eterno. sed cuicūq; ↄuenit diffinitio ↄuenit z diffinitū. ꝯ nec̄e est filiū dei ↄcedere esse p̄destinatū. Item hec est vera filius dei ē p̄destinatus fm q; hō. sed ista determinatio hō nō diminuit aliq̄d circa subiectū. ꝯ ipa subtracta ſz inferre filiuz dei simplr esse p̄destinatū. cū ꝯ ad verū nō sequit nisi verū vr q; locutio p̄dicta ſz filius dei est p̄destinatꝰ tanq̄ vera sit ↄcedēda. Sed ℨ. Origenes. p̄destinat q̄ nōduz est. hec ꝟba dicunt ꝓpter illos q̄ in vnigenitū dei ipietatē loquunt. Putant enī eum inter illos ↄnumerādū esse q̄ anteq̄ fierent p̄destinati sunt vt essent. ꝯ impiū ē dicere filiū dei esse p̄destinatū Iē sup illud Ro. viij Et q̄s p̄destinauit z vo. glo. p̄destinauit nō exñtes. vocauit ante auersos. si ꝯ p̄destinatio est nō exñtis z filiꝰ dei semp exiſtit. nunq̄ vr p̄destinatꝰ esse. Item p̄destinatio dr rōne noīs dicit antecessionē p̄destinātis ad p̄destinatū sed filiū dei nihil antecedit cū sit eternus. ꝯ nullo modo cōuenit ei inter p̄destinatos cōnumerari.

Item nullus semetipz p̄destinauit. Sicut enī aliꝰ est q̄ creat. alius est q̄ creat. sic z q̄ p̄destinat z q̄ p̄destinat Sed oēs q̄tq̄ p̄destinant. a filio dei p̄destinant. ꝯ ista nullatenꝰ est ↄcedēda. filius dei ē p̄destinatꝰ Rꝰ 24
dō. q; q̄uis hec sit ↄcedēda. xp̄s est p̄destinatꝰ. p eo q; xp̄s noīat hypostasim in duabꝫ naturis. z hec. xp̄s ē p̄destinatus inq̄tū hō. rōne determinatōis adiūcte. hec tñ rō recipit cōiter. filius dei est p̄destinatꝰ Et rō huiꝰ est ꝓpter repugnantiā intellectuū. que q̄dez inuenit inter subiectū z p̄dicatū. Reperit aūt ibi triplex repugnā 25
tia. Nam vocabulū p̄destinatꝰ circa p̄destinatū tria importat. vicz habitudinē effectuū respectu cāe. acceptōz p bonū gr̄e. z inchoationē q̄tū ad esse nature. Et ꝓmuz intellectū habet q; descēdit a ꝟbo passiuo. Scōm vero intellectū habet q; descēdit a ꝟbo actiuo dicēte ordinationem ad finē. Tertiū intellectū hz q; cōponit a ꝓpositōe dicēte antecessionē sicut ab hac ꝓpositōe pr̄e. Ecōtra filius dei dicit illā p̄sonā vt causam nō vt effectuz. Dicit enī illā p̄sonā put cōperit illi filiatio p naturā. nō p gr̄e donū. Dicit etiā illā p̄sonā vt eternā nō vt habentem initiū. z sic exꝑsse est repugnātia intellectuū ine ſb/iectū z p̄dicatū. Et pōt ista repugnātia reduci ad triplex genus oppositōis. vicz ↄtradictiōis. ↄrieratis. et relatōis. Et ꝓpter hanc triplicē repugnātiā nō admittunt mgri p̄dictā locutionē. Uñ ↄcedēde sunt rōes que fiunt ad partē istaz. Ad illud q̄ō obr in ↄriū ꝓmo. q; 26
hec ↄcedit filius dei est hō. dōm q; nō est ibi repugnā/

tia intellectuū immo potius consonantia. homo eī no
minat naturā habilē ad vnionē. non sic aūt hoc p̄dica/
tū p̄destinatū. Et ideo non sequtur ex hoc q; si filius dei
est homo. q; p̄ter h̄ sit p̄scitus vel p̄destinatus nisi ad/
27 datur ei ꝓm homo. Ad illō qō obz q; coīcatio ydio/
matū est ī oīb; exceptis nomīb; vnionē imptantibus.
Dōm q; non solū sūt illa excipiēda noīa. sz etiaz voca/
bula illa er q̄bus ꝯsurgit intellectuī repugnantia. ⁊ tra
le est vocabulū p̄destinationis ⁊ ꝯsimilia. sic melꝰ ma
nifestabitur infra. dis. xj. vbi q̄ritur vtrū hec sit ꝯcedē/
28 da. filiꝰ dei ē creatura. Ad illō ꝯo qō obz q; magis re
pugt tēporale eterno q̄z eternū eterno. dōm q; verū est
de eo qō est pure eternū. De eo aūt qō ē sic eternuz q; de
suo p̄mario intellectu dicit ⁊ noīat aliq̄d tēporale non
habet veritatē. maxīe q̄n sic importat illud tēporale qō
directe hz oppositionē ad eternū. sicut est hoc participi
29 um p̄destīatꝰ Ad illud qō obz de missione q; cuius sit
tēporale. tñ ꝯceditur filiꝰ dei esse missus. Dōm q; nō est
simile. q⁹ et si mitti dicat q̄d tēporale. tñ illō tēporale ñ
dz poni circa diuinaz personam. sz circa aliq̄d creatuz
Circa ꝯo diuinam personam ponit solaz emanabilita
tem. sz p̄destinatio circa ipm p̄destinatū triplicē ponit
intellectuz. q̄ repugt persone eterne. ⁊ ideo q̄cuis sane
posz ꝯcedi filiꝰ dei ē missus. non tamē sane p̄t concedi
30 filiꝰ dei est p̄destinatus. Ad illō qō oponitur q; fi/
lio dei p̄parata fuit gra in p̄senti. ⁊ gloria ī futuro. dōm
q; et si xp̄o p̄parata fuit gra ratione humāe nature non
tamē ratione diuīe. Et ideo sicut p̄ma locutio negatur
cū dz filiꝰ dei est p̄destinatꝰ. nisi addatur determinatio
ꝓm quam ⁊ ratione cuiꝰ attēdatur ipa p̄destiatio. sic ne
ganda ē alia locutio in qua ponitur p̄destiationis diffi
31 nitio nisi addatur hec determinatio ꝓm q; homo Ad
illō ꝯo qō obz q; hec determinatio ꝓm q; homo non di/
minuit. dōm q; q̄cuis non diminuat de ratione p̄desti/
nationis. facit tamē q; p̄destinatio ponit rem suam cir
ca hypostasim xp̄i ratione humane nature. non ratio/
ne diuine. et sic tollit repugnantiam intellectuī. Cum
aūt simpliciter infertur ⁊ dz. filiꝰ dei est p̄destinatꝰ. cuz
filius dei de noīet personaz xp̄i ꝓm diuinam naturaz tm̄
est ibi repugnantia intellectuī. Et ideo non tenet ille
p̄cessus. non q; ibi est paralogismꝰ ꝓm qd ⁊ simplicit.
sed q; ibi ē paralogismus ꝓm accidēs. Quod enī ꝯuēit
xp̄o ratione humane nature ē extraneum ratione diuīe

Questio II e

Utz illa sit vera. filiꝰ dei p̄destiatus est esse homo. Et
q; sit vera. vī primo per mgr̄m in lra. qui dicit eam ꝓm
quamlibet trīū opinionū esse ꝯcedēdam. Item. hoc
ipm vī ratione. tm̄ repugnat vel amplꝰ filio dei homi
nez fieri quantū p̄destinari. sed hec ꝯceditur filius dei
est factꝰ homo. ḡ et hec. filiꝰ dei est p̄destinatꝰ esse ho/
mo Item ꝓphetia illa qua dr̄ Ysa. vij. Ecce ꝑgo con/
cipiet dr̄ esse ꝓphetia p̄destinationis. ḡ verbū caro
fieret sicut ⁊ tempore fuit ꝓphetatum ⁊ impletū. ita ab
eterno p̄destinatū. ergo sicut ex tempore factꝰ est homo
ita et ab eterno p̄destinatꝰ est esse homo. Item filius
dei est homo. aut per grām aut per naturam. Non per
naturam. ergo per gratiaz Sz oīs gra q̄ datur alicui
ex tempore. p̄ordinata fuit ⁊ p̄parata ab eterno. Sed h̄
non est aliud q̄z p̄destinari. ergo vī. q; hec filius dei est
p̄destinatꝰ esse homo. sit concedenda. Sz ꝯ p̄desti/
natio est respectu gr̄e et glorie. non respectu nature. sed
esse hominem dicit p̄dicatū naturale non donū gratu
itū. ergo respectu illius nullus debet dici p̄destinatus
Item necessario sequtur. iste p̄destinatus est bn̄e gr̄az
⁊ gl̄iam. ergo ē p̄dedinatus. ergo similiter sequtur. filiꝰ
dei est p̄destinatꝰ ee hō. ḡ est p̄destinatꝰ. sz hec ē negāda.
filius dei ē p̄destinatꝰ. sicut ꝯsumē sup. g. nē. Ite p̄re
destinatō dicit antecessionē nō solū respectu termini sz
etiā respectu p̄destinati. Sz q̄cuis diuina p̄uisio p̄cesse
rit humanā naturā. nō tñ p̄cessit diuinā psonā. ergo si/
ue dicaī absolute siue respectu humāe nature. negādū
est filiū dei ee p̄destinatū. ergo falsa ē p̄dicta locutio. sz
filius dei p̄destinatus est esse hō. Ite q̄cunq; p̄destīa/
tur ad aliq̄d donū gratuitū p̄par aī. sz filiꝰ dei cū factꝰ
est hō nulla fuit fcā gra illi psone filij dei sz solūmō gene
ri humāo. ergo vī. q; nullo mō filio dei ꝯperat ista pde/
stinatio. ℟. dōm. q; cū hoc p̄tcipiū p̄destinatus di 32
cat antecessionē. tripliciter p̄t eam importare. vel respe
ctu subiecti. vel respectu p̄dicati. vel respectu totiꝰ co/
pulati. Si enī importat antecessionē respectu subiecti
tūc est sensus. filius dei ē p̄destinatus esse homo. i. filiꝰ
dei añ p̄uisus est esse hō q̄z eēt filiꝰ dei. ⁊ hoc mō falsa est
p̄dicta locutio. Si aūt importat antecessionem respectu
p̄dicati. tūc ē sensus. filiꝰ dei p̄uisus est eē hō. i. cognitus
vel p̄uisus fuit eē hō nō anteq̄z filiꝰ dei eēt. sz anteq̄z essz
hō. Si āt importat añcessionē respectu totiꝰ dicti. tūc
est sensus. filiꝰ dei ē p̄destinatus eē homo. i. p̄destinatū
est. vt filiꝰ dī sit homo Sic ḡ p̄t eē triplex sensus p̄dicte
locutōis. ⁊ vnus q̄dē falsus ē. duo aūt sequētes sūt ve/
ri. ⁊ q̄tū ad istos duos sensus subsequētes recipiē p̄re/
dicta locutio ab oībus opinionib; vt mgr̄ dī in littera
Et ideo, ꝓm hūc sensū cōcedēdū ē ipam ee veram. Ad 33
illō ꝯo qō ꝓmo. obz ī ꝯriū. q; p̄destinatio est respū glie
⁊ gr̄e. nō respectu nature. Dōm q; cū vocabulū p̄deītia
tionis p se ꝓfertur claudit ī se intellcm̄ gr̄e ⁊ glie. vtpu
ta cū dr̄ aliq̄s ee simplr̄ p̄destinatꝰ. cū aūt addit ei deter
minatio exterioz. solū retinet intellcm̄ p̄ncipalis signi/
ficati. vicz p̄ordinātōis siue p̄uisionis. Un̄ cū dr̄. iste
ē p̄destiatꝰ bn̄e grām ⁊ gl̄iam. p̄destinatꝰ tm̄ valet ibi sic
p̄uisus. Et ē sic cū dr̄. cede. p se tm̄ vz q̄tū locū da. sz cū
dr̄. cede loco. cede hz solū intellcm̄ alterī. ⁊ iō cū dicit.
filiꝰ dei p̄destinatus ē ee hō. p̄destinatꝰ solū importat p
uisionē vel ordinatōz. ⁊ iō importat solū generale signifi/
cationē p̄dōt tñ dici q; et si ee hoiem de filio dei p̄dicet ee
naturale. cōcernit tñ grām vnionis. ⁊ iō tale p̄dicatum
non exit extra rōem p̄destinatōis. Ad illō qō oppo/
nit. si ē p̄destinatꝰ ee hō. q; ē p̄destinatꝰ. dōm. q; nō sequt 34
q; cū p̄destinatus ponit inter subiectū ⁊ p̄dicatū. p̄t di/
cere antecessionē tam respectu vnius q̄z respectu alteri
us. sz cū per se predicat dicit antecessionē respectu sub
iecti. Et ideo nō sequtur. filiꝰ dei ē predestinatus esse ho
mo. ergo est p̄destinatus. Sicut nō sequitur. filius dei
est p̄destinatus ꝓm q; homo. ergo ē predestinatus. Nec
ē simile de alijs q̄ predestinātur ad grām ⁊ gloriam. q; ī
eis predestinatio nō tātūmodo dicit antecessionē respe
ctu eiꝰ ad qō predestinatur. sed etiā respectu eoz q̄ pde
stinātur. nō sic aūt ē in ꝓposito. Ad illud qō tertio obz
q; p̄destinatio dicit antecessionem respectu p̄destinati. 35
Dōm q; vez ē qñ simpliciter et p se de aliq̄ dr̄. Sz qñ ī
ꝯpatōe dr̄ ad p̄dicatū aliq̄d. tūc p̄t dicere antecessionē
respectu illiꝰ predestinati. ⁊ h̄ mō dicit in ꝓposito. et iō
nō cogit illa obiectio. Ad illō qō obz vltimo q; q̄cū/
q; predestinatus ē. fit aliqua gr̄a ei. Dōm. q; predesti 36
natio respectu eius importat gr̄e collationez. respectu
cuius importat antecessionem. cum dicitur. filius dī p̄
destinatus ē esse homo. non ꝯcedit ꝓm q; predestinatio
importat antecessionem respectu subiecti. sz solū ꝓm q;
importat antecessionē respectu predicati. Et ideo non

notatur q aliquis gratia fiat ipsi filio dei sed filio hois
z hoc qđē vez ē. z illa obiectio et cetere p̄cedentes non
currūt nisi fm illū sensum fm quem predicta locutio ñ
recipiť.

Questio III f

Homo predestinatus est esse filius dei. Utrū sit con
cedēda. Et q sic vī Ro. i. q predestinatus ē filius dei ī
ꝑtute. Sed hoc dī aut de filio hominis. aut de filio dei. sz
non de filio dei. ergo de filio hois. Itē in glo. p̄destina
tus ē ibs. vt q futurus erat in carne filius dauid. esset ī
ꝑtute filiꝰ dei. sz iesus nouit illū hoiem. g homo ille ē p̄de
stinatus esse filius dei. Itē ēz to maioꝛ ē gratia. tan
to maioꝛ fm illam debet attēdi predestinatio. sed gratia
vnionis per quam homo ille factus ē dei filius maxia
fuit. q simul in se cōtinuit grām z gl̄iam. Si ergo hō p̄
uisus ē filius dei esse p gram illam. vī. q p̄destinatus ē
esse filius dei. Itē predestinatio nō attribuit filio dei
ꝓpter antecessionez. que quidem nō cōuenit filio dei fm
q ds. sed talis antecessio bñ cōpetit hoi fm q homo. g
recte vī q nō ꝓperat sibi p̄destinatio. ergo si nō tm dat
illi homi grām p quā fit beatus. sed etiā p quā sit filiꝰ dei.
videt q hec sit cōcedenda. homo ē p̄destinatus vt sit fi
lius dei. Sed ℑ. Si homo ē p̄destinatus esse filiꝰ dei
g filius dei est predestinatꝰ esse filius dei. sed hec ē falsa.
g z illa ex qua sequtur. sequit aūt ex hac homo ē predesti
natus esse filius dei. g. zc. Itē p̄destinatio non ē nisi
psone ergo si homo ē p̄destinatus esse filius dei. aliqua
psona ē predestinata eē filius dei. Aut ergo psona crea
ta aut increata. Sed nō psona creata. q talem non ē re
perire in xpō. g increata. sed psone increate nō cōuenit
predestinari. g vī q nō debeat recipi p̄dictus fmo. iste
sz homo ē predestinatus eē filius dei. Itē quicunqz
p̄destinatus antecedit illud ad quod p̄destinatur tēpo
re aut natura. sz hō nec tpe nec natura aīcedit filiuz dei
g vī q sermo p̄dictꝰ nō debeat cōcedi. Itē. cū dicitur
homo ē predestinatꝰ eē filiꝰ dei. aut hoc intelligiť fm q
homo. aut fm q ds. Nō fm q ds hoc cōstat. g intel/
ligiť fm q homo. Sed q cūqz ē nūc p̄destinatus. ab eter
no fuit p̄destinatus. ergo fm q hō fuit p̄destinatus esse
filius dei. sed iste terminꝰ homo supponit ꝑbo de ꝑteri/
to. ergo supponit pro ꝑterito. ergo si aliqs ab eterno fu
it p̄destinatus esse filius dei. ab eterno aliqs fuit homo
37 sz hoc ē falsum. ergo z p̄muz. Rō. dōm q ista locutio
distingui hz p eū modū p quē distincta fuit ꝑus posita
ex eo vicz q hoc ꝓticipiū p̄destinatus ꝑt dicere anteces
sionē respectu subiecti. vl respectu p̄dicati. vel respectu
totius copulati. Si dicat antecessionē respectu subie/
cti ꝑa ē locutio. z ē sensus. homo anteqz esset homo. pre
uisus ē esse filius dei. si aūt notet aīcessionē respectu p̄
dicati. falsa ē locutio. Est enī sensus. homo p̄uisus ē es
se filius dei anteqz filius dei esset. Si aūt notet anteces/
sionē respectu totius copulati ē ꝑa. Est enī sensus. hō
predestinatus ē esse filius dei. i. predestinatū est vt ho/
mo sit filius dei. Et iste sensꝰ ē ab oībus opinionibꝰ
receptꝰ. z iō fm cōem locutionem cōcedi pōt p̄dictꝰ ser/
mo. z cōcedēde sunt rōnes q hoc oñdūt. Ad illō ꝯo
qđ p̄mo obz in cōtrariū q si homo ē predestinatus eē fi 38
lius dei. q tūc filiꝰ dei ē p̄destinatꝰ eē filiꝰ dei. dōm q nō
sequtur. q sic p̄dictū ē. cū tū ad vocabulū predestinādi nō
ē coīcatio idiomatū. imo ē sophisma fm accōs ī predcō
ꝓcessu. nō ei seq̄ť diuīa preuisio precedit xpūm fm q est
filiꝰ ꝺgis. ergo etiā fm q ē filiꝰ dei. Ad illō qđ obz. q 39
predestinatio ē respectu psone. dōm. q et si sit rōe psone
nō tm ē rōe psonalitatꝭ sz alicꝰ nature. Et iō nō oportet ad
hoc q sermo beat ꝑitatē predestinatōz aīcedere psonā
simplr. sz sufficit si aīcedat eā rōe alicuiꝰ nature. Et iō cū
dz hō est p̄destinatꝰ eē filiꝰ dei. nō intelligiť q illa psona
sit p̄destiata nisi rōe hūane nature. Lūꝯo dz q psona eter
na nō ē p̄destinata. dō. q vez est fm q ē eterna. ꝑt tm ei
ꝯuenire rōe nature ꝑaliť assūpte. Ad illō āt qđ obz q p̄/ 40
destinatꝰ aīcedit illud ad qđ p̄destinať. dō. q vez est. z
illud nō hz instātiā qm p̄destinatio accipiť ꝓpter respe/
ctu grē z gl̄ie. In ꝓposito aūt nomē p̄destinatōis extēdit
ad standū p p̄uisiōe rōe extermiatōis adiūcte. fm q ī p̄/
cedēti ꝓblcumare visuz ē. Posset tm dici q p̄dictū ꝑbuz
intelligēdū est qm vocabulū p̄destinatōis dic aīcessio/
nē. nō solū respectu subiecti sz etiā respectu p̄dicati. sic
āt ñ ē in ꝓposito. Oꝛtet etiā intelligere de re ad quā ds
p̄destinať. sz ī cōparatōe ad ipm qđ p̄destinať. Nō ei oꝛtz
q ille q p̄destinať sit aī graz vel gl̄iaz simplr. sz solū fm
q ē ī eo. z sic ñ hz instātiā ī ꝓposito. Nā z filiꝰ dī p̄cedat
hoiem. tm nō p̄ꝛ inest hoi qz hō sit. imo p natura p̄ꝛ ē
hūanitas ēz vnirē psone ꝑbi. Ad illō qđ obz vtz hō 41
sit p̄destinatꝰ eē filiꝰ dei. aut fm q ē deus. aut fm q ē hō.
Dico q fm q hō. z sic fuit ab eterno. Nec valet. g sup/
ponit p ꝑterito. Ꝺ ei intelligiť de ꝑbo ꝑteriti tpis qđ nō
hz vim ampliādi ad futuꝝ. In his ei q hñt vim ampli/
andi ad futa. p eo q claudūt ī se actū de futuro. p̄dicta
regl̄a nō hz locū. Et sic ē in ꝓposito. q p̄destinatio con/
notat p̄sciaz alicuiꝰ futuri. z iō ñ oz istū terminū hō respe/
ctu tal̄ p̄dicati suppōere p ꝑteritū. Alia ē etiā rō q̄re am/
pliat ad oē tp̄s. q p̄destinatio ñ ponit rē suā ī p̄destina
to sz ī p̄destinātē. sic laus ñ in laudato sz ī laudātē. z iō
sicut laus nō ē tm de p̃nti sz etiā de ꝑterito z futuro. ita z
p̄destinatō ꝑterita ꝑt eē de bo q z futura. z ista clarescūt
meliꝰ ea q in p̄mo libro dicta sunt.

Dist. viij. Qualiť p vnionē diuersarū nārū ī xpō
fiat cōicatio idiomatū z ꝓpetatū respiciētiū nāz.

Ost p̄dicta inq̄ri dz zc. Sup egit mgr de incar/
natōe ꝑbi q̄tū ad vnionē nature. z q̄tū ad vni/
onis modū. In hac ꝑte pte intēdit agere q̄tū ad
cōicatōz idiomatū z ꝓpetatū. Et diuidiť hāc ꝑtē ī duas p/
tes. in q̄z p̄ma agit de cōicatōe idiomatū respiciētiū na
turam. In secūda de cōmunicatione ꝓprietatū z idio/
matum respicientiū psonam. infra di. x. Solet etiam a
quibusdam inquiri. Pars p̄ma diuiditur in duas p/
tes. In quarum p̄ma inquirit. Utrum diuine nature
competat nasci de virgine. quod quidez est proprietas
humane nature. Secundo vero inquirit. Utrum caro
christi debeat adorari adoratione latrie. qđ quidem est
proprietas diuine nature. infra di. ix. Preterea inuestī
gari oportet zc. Prima pars que cōtinet p̄sentē di.
diuiditur in partes duas. in quaruz p̄ma comparat
natiuitatē christi de virgine ad diuinam naturam. In
secunda vero natiuitatem temporalem ad eternam cō/
parat. ibi. queri etiam solet vtrum xps debeat dici bis
genitus zc. Prima pars diuiditur in partes duas.
In quarum prima inquirit questionem z determinat.
In secunda vero adducit auctoritates contra determi/
nationem suam. ibi. Uidetur tamen posse probari. Se
cunda autem pars similiter duas habet. In prima mo
uet questionem. In secunda determinat. ibi. Ad quod
dici potest zc. Subdiuisiones autem partium manife
ste sunt in littera.

a Res nō est de pre genita. nō vr de mre nata. Contra hūana natura nō ē ex pre genita. g nō ē de mre nata Jtē xps fm humanā naturā ꝯcept⁹ ē de spūsctō. nat⁹ ex maria v̄gine. ita q̄ spūsctus nō est ei⁹ pr̄. Iz v̄go sit eius mater. g nō vr p̄cedens fmo v̄itatē habere. R⁹. dom q̄ mgr loq̄t de illa natiuitate q̄ res aliq̄ dr nasci ita q̄ vendicat sibi ꝓpetatē siue denoiatōez filiatōis. h̄ āt nz hūana natūra in xpo. t tm̄ nō est recta instantia ꝫ illud qđ dicit mgr in tra.

DI. VIII.

b Duas g xpi nē. Innuit mgr q̄ vnā natiuitatē ex pre venerāmur q est s cām rōnē. tps. t naturā. Sz ꝫ. generatio filij dei ex patre ē naturalis generatio Sed generatio naturalē fm naturā nō s natura. g falsuz dicit q̄ sit s naturā. Jurta h̄ q̄rit pones quid distinguunt illa q̄tuor q̄ in auctē ponūtur. Videt ei q̄ nō sit nisi ver boz inconculca

Aug.

2 tio. R⁹. dom. q̄ natura nō accipit ita coīter. sz p natura creata Uñ nō vult dicere q̄ generatō filij sit sup naturaz eternā que ē natura naturāls sz sup naturam creatā que cōsueuit dici natura naturata. Et nota. q̄ ista quatuor distinguūtur sic vt causa referat ad naturā angelicā. rō ad naturam humanā. tēpus ad virtutē

Querit vtrū diuine nature cōpetat nasci de v̄gine qđ ē ꝓpetas hūane nate. Et determinat q̄ nō. a

Post pre

dicta inq̄ri oz vtruz de natura diuia ꝓcedēdū sit q̄ de virgie sit nata. sic oz. ī virgie incarnata. Et videt vtiq̄ nō debere dici nata ō virgine. cū n̄ sit nata de pre. Que em̄ res nō ē de pre genita. n̄ oz de mre nata. ne res aliq̄ filiationis nomē hēat in hūanitate. q̄ illud nō teneat in diuinitate.

Adducit auctates cōtra determinationē suā. b

Videt tn̄ posse ꝓbari q̄ sit nata de virgie. q. si h̄ ē nasci deū ō virgie. scz hoiez assumere. ī vtero virgis. cū nata diuia suplus dicta sit hoiem assūpsisse. vr debere dici nata. De h̄ āt Aug. in li. de fide ad petrū. sic ait. Nata eterna at̄ diuia nō posset tpaliter ꝓcipi t nasci ex nata hūana. nisi fm susceptiōz veritatis hūane. verā tpaliter ꝓceptōz t natiuitatē ineffabilis ī se diuinitas accepisset. sic ē de⁹ eternus veracit fm tps t ꝓcept⁹ t nat⁹ ex virgie. Jsta auctate vr insinuari q̄ nata diua sit nata t cōcepta de virgie. Sz si diligēter notentur verba. potius de persona agi intelligit q̄ sine dubitatōe t de pre t de mre nata eē dici debet

Querit vtrū xps debeat dici bis genit⁹. c

Queri etiā solet vtrū debeat dici xps bis genit⁹ vt oz dei t hois filius.

Questionē ꝓpositā soluit. d

Ad qđ dici pt xpm bis natuz eē. duasq̄ natiuitates habuisse Uñ Aug. i li. ō fide pe. Pat⁹ os de sua nā genuit filiū deum sibi coeq̄lē t coeternū. Jdē q̄z vnigenit⁹ os scdo nat⁹ ē. ex pre sel ex mre sel. Mat⁹ ē em̄ de pre dei v̄buz. Mat⁹ ē de mre verbū caro factū. Un⁹ g at̄q̄ idē dei filius nat⁹ ē añ secula. t nat⁹ in seculo t vtraq̄ natiuitas vni⁹ ē filij oi diuia scz t hūana. De h̄ etiam Joh. dam. ait b Duas g xpi natiuitates veneramur. vnā ex patre añ secla. q̄ ē sup cām. t rōnē t tps. t naturā. t vnā q̄ in vltimis tpib⁹ ꝓpt nos t fm nos. et sup nos. Propt nos q̄z ppt nostrā salutē. Scom nos. q̄z nat⁹ c est hō ex muliere ī tpe ꝓceptōis scz nouē mēsiū. Sup nos. q̄z nō ex semie. sz ex spūsctō t sctā virgine s legem ꝓceptōis. Ex his manifeste apparet xpi duas eē ntitates. eūdēq̄ bis natū fore. ceptō. sic fuit fm nos. q̄z nouē mēsibus nutritus fuit. t creuit in vtero matris vt alij homines anteq̄ nascerentur. Et hoc sufficientibus habitum est supra.

b

Joh. da.

c Natus ē hō mo ex muliere ī tpe cōceptionis Cōtra videt falsū dicere. q̄ conceptō illa nō fuit in tpe. sz in instāti. Jtē si conceptō sua fuit. si milis nre cōtum ad tempꝰ. ergo nō videt vez qđ subiūgit. q̄ sup legē nostre conceptōis. R⁹ dr. ꝫ cedū q̄ cōceptio dupl̄r accipit. Uno mō dr conceptō ipa operatō nature in soma tiōe corpis vsq̄ ad susceptionez aie. Alio mō dr cōceptio large ī nutritōne t gfe. tiōe corpis. vsq̄ ad partum t egressum ipsius ex vētre. Si ergo primo modo dicatur conceptō. sic christi conceptō nō fuit fm nos sed supra nos. nec fuit in tempore. sz in instāti Si āt secūdo mō dicatur cōceptio large

Aug.

Jd intelligentiā aūt huius partis incidit h̄ quēstio circa duo. Primo q̄r de natiuitate tpali in operatōe ad diuinā naturā Secundo querit de eadē in cōparatōne ad natiuitatē eternā. Circa primū querūtur tria. Primo querit. vtz concedendū sit diuinam naturam esse de virgine natam. Scdo queritur. vtrz nasci de virgine ꝓpe dicat de natura assumpta. Tertio ꝯo querit. vtz esse hominē cōuenienter p̄dicet de diuina natura. Questio I a

Utrū hec sit cōcedenda. Diuina natura ē de virgie nata. Et q̄ sic videt primo auctē hylarij in li. de tri. ix. Nihil nisi natū hz filius. sed hz diuinā naturam. g est nata. Sed q̄cq̄d natum est eternaliter ī christo ex pre. natuz est tpaliter de mre. Si g diuia natura est hmōi. pz. tē. Jtē exp̄ssius Dam. iij. li. c. xij. Theotocon. i. dei genitricem vere t ꝓncipaliter scām mariā v̄ginem p̄dicamus. Sed ds est nomē nature. g maria v̄go erit genitrix diuine nature. ergo diuina natura ē nata de virgine.

Jtē exp̄ssius aug. de fide ad petrū. Natura eterna at̄q̄ diuina nō posset eternaliter cōcipi t nasci nisi scōm susceptōz v̄itatis humane. g vr q̄ v̄e t ꝓpe debeat dici cōcepta t nata de virgine. Jtē incarnatio ordinatur

ad natiuitatē. vñ et ꝓsona ẏbi nata est ideo. q; incarnata. sed cōcedit̄ q; diuīa natura sit incarnata. vt habitus est supꝫ. dist. v. ergo ꝛ cōcedi debet q; sit de virgie nata. Itē assumere carnē nihil aliud est q̄ nasci ī vtero. Sz hec cōcedit̄ q; diuina natura assūpsit carnē. g̃ cōcedi dz q; nata fuerit in vtero virginis. sed ad natiuitatē ī vtero. sequitur natiuitas ex vtero. g̃ si diuina natura nata fuit in virginis vtero. sequitur q; fuerit nata ex virginis vtero. Itē magis cōuenit diuine nature nasci de virgine q̄ pati cōueniat virtuti ꝛ infirmari cōueniat fortitudini. Sz Bern̄. dicit q; i illa vnione fuit fortitudo diuina infirmata. g̃ multo fortꝫ cōcedi dz diuinā naturā esse natā de ẏgine. Sz ℑ. Dam̄. li. iij. Logn̄os cum⁹ q; nasci nō ē nature sz hipostaf. g̃ nasci de virgine nature nō cōperit sz solū ꝓsone. Itē nobilior et ꝓior est natiuitas eterna q̄ tpalis. Sed diuina natura nō dr̄ esse nata ꝓpter filiū natiuitatē eternā. vt in primo li. ostēsū est. g̃ multo min⁹ nō debet dici nata ꝓpter tpalē natiuitatē. Itē cui cūq; ꝯperit nasci. cōperit eē ab alio. sz diuīe nature nō ꝯperit eē ab alio. g̃ diuīa natura nec eternaliter nec tpaliter debet dici nata. Itez cui cūq; ꝯpetit nasci. ꝯpetit nō filiatōis. g̃ si diuīa natura dicit eē nata de virgine. diuīa natura dr̄ filia virginis. Itē sicut se habēt ꝓperates diuīe nature ad humanā. sic ꝓperates humane ad diuinā. sz hec est simpliciter falsa. humanitas in xp̄o est eterna. g̃ ista. diuina natura in christo est de virgine nata. Item q̄d nascit̄ ex aliquo est natura cōformis cū eo ex q̄ nascitur si g̃ diuina natura nata ē de ẏgine. vī q; diuina natura ẏgo maria sint eiusdē nature. q̄d ē falsū ꝛ impossibile

Ad. dōm. sicut dic̄ mgr̄ ī lra. hec nō recipit̄ tanq̄ ꝓpa Diuīa natura ē de ẏgine nata. Et h̄ ꝓpter duo. s. ꝓpt virtādā ꝯfusionē ꝓperatū ꝓsonaliū. ꝛ ꝓperatū naturaliū. siue eētialiū. q̄ duo ꝑcipue sūt obseruāda circa sermonē catholicū ꝛ ẏitatis fidei exp̄ssiuū. Non g̃ recipit̄ q; diuīa natura sit nata de virgine. ꝓpter q̄d etiā nō cōcedit̄ q; sit nata de p̄re. ꝛ hoc ē q; dicit mgr̄ in lra q; res q̄ nō est de p̄re genita nō vī de mre nata. nec res aliq̄ filiatōis nomē hz ī humanitate. q̄ illud nō teneat̄ diuinitate. Propter vitādā etiā cōfusionē ꝓperatū naturaliū non recipit̄. Sicut em̄ ī bīssima trinitate distincte sūt ꝓsone adinuicē ꝛ eaꝝ ꝓperates. sic in xp̄o nature sūt distincte adinuicē ꝛ eaꝝ ꝓperates q̄uis ꝯuenāt ī supposito. nō ꝓperas vni⁹ nature nō dz p̄dicari de altera nat̄a in abstractōe ꝯsiderata. ne ex hoc intelligat̄ q; diuina natura ꝛ humana sint vna ceētia. Q̄d ei p̄dicat̄ ō altero ī abstractōe nō intelligit̄ cōuenire ei solū rōe supositi. verūetiā rōe forme. ꝛ iō p̄dicta locutio recipi nō dz. Et cōcedēde sūt rōes hoc ostēdentes. Ad illō verbū hilarij dōm. q; aliq̄d hz impꝛopetatis. ꝛ dz sic expōni. Nihil hz filius nisi natū. i. nihil hz q̄d nō nascēdo accepit. Et hoc melius in ꝑmo libro explanatū fuit. Ad illud q̄d obꝛ de aucte damā. Ex virgo maria ē dei genit̄x. Dōm q; cōcedēdū ē q; ds natus ē de virgine. ex hoc tamen nō sequitur q; diuina natura sit de virgine nata. ꝓeo q; h̄ nomē de. q̄ significat ī cōcretōe supponit ꝓsonā nō sic diuīa natura q̄ significat ī abstractōe. Un̄ ꝛ h̄ cōcedit̄ ds generat. q̄uis hec nō ꝯcedat̄. diuīa natura vl̄ essentia generat. Un̄ ī oīb⁹ talib⁹ ꝓcessibus est sophisma fm accn̄s. Al̄r ei et al̄r significat diuīa natura p h̄ nomē ds. ꝛ al̄r p h̄ nomē natura. iō ī nullo cogit auctoritas illa. Ad illō q̄d obꝛ q; diuīa nat̄a dr̄ ꝯcipi ꝛ nasci. Dōm q; sicut dicit mgr̄ ī lra. aug. ibi exp̄dit nomen nature vt iter loco ꝓsone. Et h̄ q̄dē multotiēs facit. sed

4

5

6

cōis vsus talez modū loquēdi non admittit. ideo ex tali auc̄te non dz argui. imo ꝓpt⁹ dz exponi. Ad illō q̄d obꝛ q; incarnatio est via ad natiuitatē. Dōm q; verū est ad natiuitatē ꝓsone q̄ est suppositū nature assumpte sz nō oportet q; sit via ad natiuitatē nature. Incarnatio em̄ non facit cōicationē idiomatū rōe ꝯuenientie in natura. sz ꝓpt⁹ rōe ꝯuenientie ī ꝓsona. Ad illud q̄d obꝛ q; assumere carnē est nasci ī vtero. Dōm q; verū est fm q; assumere idē est quod vnitatē sui accipe. ꝛ hoc modo ꝓpium est ꝓsone. Secūdū aūt q; assumere dicit̄ de diuina natura. accipit̄ largius. ꝛ hoc mō assumere nō ē idē q̄d in vtero nasci sed ꝓpt⁹ carni vniri. Ad illud q̄d obꝛ q; fortitudo ē infirmata. ꝛ sic de alīs. dō. q; illa verba nō sūt trahenda ad ꝯsequētia. Cōcedit̄ ei aliq̄d dicere ei q̄ vult excitare deuotōz. ꝛ eleuare in admiratōz q̄d tū reph̄enderet̄ ī eo q̄ fmonis catholici ꝓperatē ẏitatez incꝛit. Posset etiā ꝛ aliter rn̄deri q; nō est silē. Quāuis em̄ hoc nomē essentia vel natura nō supponat ꝓ ꝓsona. noīa tn̄ appropata vt ẏtus ꝛ sapia ꝓ ꝓsona supponunt. ꝛ locutionē veram reddūt. Un̄ sensus est. fortitudo ē infirmata. i. ꝓsona cui appropatur fortitudo xp̄s vicz. q̄ ē dei virtus ꝛ dei sapientia. verbū sz patris cui cōperit esse dei virtutē ꝛ dei sapiētiā. ꝛ iō q̄uis talia p̄dicata cōueniāt ꝛ attribuant̄ filiis appropatis. nō tn̄ sequitur q; attribui possint cētie vel nature ꝓpe ꝛ vere.

Questio II b

Utrū nasci de virgie vere dicat̄ de natura assumpta Et q; sic videt̄. Eius est generari cui⁹ est generare. licet nō eiusdē numero. sz generare est actꝰ ipius nature. g̃ et generari. sz cui⁹ est generari eius est nasci. g̃ si generari cōperit nature assumpte. cōperit ei nasci de virgine. Itē bene sequit̄. iste generat hūc hoīem. g̃ hoīem. sz hūc hoīem dicere est dicere ꝓsonā. hoīem ẏo naturā. g̃ bene sequit̄. si ꝓsona est nata. q; natura est nata. Itē omne q̄d incipit esse. aliq̄ genere mutatōis incipit eē. sz hūana natura in xp̄o incipit cē. nec est dare aliud gen⁹ mutationis q̄s generatōis. g̃ fuit ꝯcepta ꝛ nata. Itē xp̄s natus est de virgine. aut rone suppositi. aut rone nature. Sz nō rone suppositi. q; illud est eternū. g̃ rone nature. g̃ natura humana ꝓprie dr̄ nata de virgine. Sed ℑ. Sicut se hz diuina natura ad natiuitatē eternā. sic natura humana ad natiuitatē tpalez. sz diuina natura nō est nata natiuitate eterna. g̃ nec humana natura in xp̄o natiuitate tpali. Itē natiuitas ad nihil terminat̄ nisi ad ens cōpletū. sz ens completū dicit ꝓsonā. g̃ generatio nō terminat̄ ad naturā sed ad ꝓsonā. Itē actus et opatio nō terminat̄ nisi ad h̄ aliq̄d. g̃ si h̄ aliq̄d nō dicit naturā sz pot⁹ hypostasim. videt̄ q; humana natura in xp̄o nō debeat dici nata nec ꝯcepta. Itē humana natura dicit simul carnē ꝛ aīam. sz sicut caro est ꝑ ꝓpagationem. ita ꝛ aīa ꝑ creationē. g̃ sicut hec nō recipit̄. q; hūana natura in xp̄o ereat in esse ꝑ creationē. ita nō dz ꝯcedi q; ereat ꝑ generatōz. g̃ nō videt̄ h̄ admittenda. humana natura ē nata. Rn̄. ad p̄dictoꝝ intelligētiā est notādum. q; hūana natura dupl̄r p̄t accipi. Uno mō rone partiū ꝯstituentiū. alio mō rone forme cōis ꝯsequētis totū cōpositū. ꝛ utroq; mō est verū dicere. q; hūana natura est assumpta a ẏbo. Uerū est em̄ q; assumpsit carnē ꝛ aīam. verū est etiā q; assumpsit formā ꝯsequētē compositionē. vicz humanitatē. Utroq; etiā p̄dictoꝝ modoꝝ ꝯgit dicere humanā naturā natā de virgine. Nam si humana natura dicat̄ cōpositū. h̄ mō p̄t ꝯcedi q; sit nata de virgine. nō rone tot⁹ sed ptis. sz carnis que in vtero virginis ꝯcepta fuit. ꝛ ex vtero ẏginis ꝓducta.

10

14

Si ẏo natura humana dicat forma cõis ꝫ sequẽs totũ compositũ. sic cõcedi ꝑt ꝙ adhuc fuit nata ī xpo. nõ rõe sui. ſz rõe suppositi in q̃ habet eri ere. ⁊ etiã in quo habet multiplicari. Propter qõ etiã dicit pbs ꝙ natura ī pductõe talis forme. occulte hz opari. generãdo enim hũc hoiem generat hoiem. Sic ergo cõcedendũ est humanã naturã in xpo natã ee de virgine vero libet predictoꝝ modoꝝ. Sed vno mõ dicit ee nata rõe ptis cõstitutiue ꝙ synodochen. Alio mõ rõe ptis subiectiue. ⁊ sic quodãmõ ꝙ accñs. Cõcedẽde sũt ergo rões ad hãc ptez inducte. licet alique earũ pcedãt sophistice. Ad illõ qõ obꝛ ꝙ diuina natura in xpo nõ est nata. q̃ nec humana. Dõm ꝙ nõ est simile. qꝛ diuina natura nõ multiplicat in suppositis. sed ẽ vna ī generãte ⁊ genito. ⁊ ideo ñ recipit vocabulũ distinctũ. Si natura ẏo humana mltiplicat hz ⁊ plurificari in parẽte ⁊ ple. hinc est ꝙ generatio in diuinis termiatur ad psonã. in creaturis non solũ ad psonã verũctiã ad naturã. Ad illõ ẏo quod obꝛ ꝙ generatio termiatur ad ens ꝛpletũ. verũ est per se ⁊ pmũ. ex hoꝛ tamẽ nõ sequtur ꝙ ad naturã possit terminari. ſz ꝙ nõ termiatur ad naturã circũscripta hipostasi. ⁊ hoc quidẽ verũ est. ⁊ ꝙ hoc patet resp̃sio ad seq̃s. Ad illõ qõ vltimo obꝛ ꝙ anĩa erit in esse ꝙ creationẽ. Dõm ꝙ er si sola ꝙs hoĩs traducat. vcz caro. nihilominꝰ tñ totus hõ dr nasci ⁊ generari ꝑ eo ꝙ intẽtio nature nõ termiẽtur ad alterã ptem ꝙ se. sed ꝑt habet cõiungi et ꝙfici ex altera. Et ideo totus homo dr natꝰ q̃tus tñ ex altera ꝑte traducat. nõ enĩ intendit hõ generare carnẽ sed hoiem. Si vero queriẽ quare nõ dicit ex ire in ee ꝙ creationẽ sicut ꝙ generationẽ. Dõm ꝙ generatio nõ excludit creationẽ ꝑambulã. creatio ẏo cuz sit ex nihilo aliã excludit pductionẽ fm ꝙ dicit primaz ⁊ immediatam eductionem creature.

Questio III c

Utr̃ homo veraciter dicatur de diuĩa natura. Et ꝙ sic videt. Hẽ ẽ ẏa. diuĩa nata est ꝙsona filiꝰ ei ꝙter summã simplicitatẽ ⁊ idẽtitatẽ q̃ est in deo. ſz de q̃cuq̃ ꝑdicat filiꝰ ei ꝑdicat hõ. q̃ hec ẽ vera. diuĩa natura est homo.

Jtẽ hõ est diuina natura. hec ẽ ẏa. qꝛ aliq̃s hõ vtpote xps est diuina ẽntia vel natura. ergo a simplici conuersa. diuina natura est hõ Jtẽ deus ⁊ diuĩa natura cõuertũtur. q̃ de q̃cuq̃ ꝑdicat vnũ ꝑdicat ⁊ alterz. ſz hec est ẏa. eus ẽ hõ. q̃ hec est ẏa diuĩa natura est hõ. Jtẽ aut diuina natura est hõ. aut ñ hõ. Si est hõ. habeo ꝓpositũ. Si est nõ hõ. sed filiꝰ ei ẽ diuĩa natura. q̃ filius dei est nõ hõ. ꝙ si hoc ẽ impossibile. restat ꝙ hec ẽ vera. diuĩa natura est homo. Sz cõtra Sicut se hz humana natura ad eẽ deũ. sic se hz diuina ad eẽ hoiem. ſz hec est simpliciter falsa. humana natura ẽ ei. ⁊ q̃ hec ẽ simpliciter falsa. diuina natura ẽ hõ. Jtẽ ei q̃cuq̃ ꝑdicatur eẽ hoiem ꝑdicat eẽ mortale. q̃ si diuĩa natura est hõ. diuĩa natura ẽ mortalis. Jtẽ de q̃cuq̃ ꝑdicat homo. inest ei humãitas. ſz cuicuq̃ inest hũanitas ĩformat humanitate. q̃ de illo solo ꝑdicat hõ respectu cuius hũanitas ẽ forma. ſz hũanitas nõ est forma diuine nature. q̃ hec ẽ simpliciter falsa. diuina natura ẽ homo. Jtẽ. si diuĩa natura ẽ homo. aut rõne ẽntie. aut rõne ꝓsone. Non rone ẽntie. qꝛ hũanitatis ⁊ diuinitatꝭ esse tie simplr sũt distincte. Non rone ꝙsone. qꝛ natura non supponit ꝑ persona. sicut supra ꝓmo libro dcm̃ est ergo hec est simpliciter falsa. diuina natura est homo.

14 ℞ dõm ꝙ sicut in ꝓmo libro fuit habitum. in diuinis est repetire ꝑdicationem ꝙ identitatem ⁊ ꝙ nominationem. licet non vsq̃quaq̃ ꝑe omnino. Differt aũt ꝑdicatio ꝙ denoiationẽ a ꝑdicatione ꝙ idẽtitatẽ. qꝛ cũ aliquid ꝑdicatur ꝙ modũ denoiantium. ꝑdicatur subꝛoe forme. vt cũ dicit. ꝑ generat. Cũ aũt ꝑdicatio est ꝙ idẽtitatẽ. ꝑt ꝑdicari rõne suppositi. vt cũ dr. diuina ẽssentia est ꝑ. Sensus ẽ. diuina ẽssentia est ille q̃ est pater. Et hoc mõ non ꝑdicatur ratione suppositi nisi illud nomẽ qõ claudit intra se suum suppositũ sicut ẽ nomen substantiuũ vel substantiuatum. Hũc ergo duplicem modũ ꝑdicãdi reperimus in diuinis fm catholicũ modũ loquẽdi. vt aliq̃d ꝑdicetur rõe forme. aliq̃d rõe suppositi. Si ergo queritur. vtr̃ diuina natura sit homo distinguendũ est. qꝛ iste terminus homo dupliciter ꝑt intelligi ꝑdicari Quia si intelligatur ꝑdicari rõe suppositi tunc est vera. ⁊ est sensus. diuina natura est homo. id ẽ. diuina ẽssentia ẽ ille q̃ est hõ. ⁊ reducitur illa predicatio ad ꝑdicationẽ. que est ꝙ idẽtitatẽ q̃tũ ad ꝓncipalem cõpositionem. q̃tũ ẏo ad implicationẽ claudit ibi ꝑdicatio ꝙ vnionẽ. Diuina enĩ ẽssentia est filiꝰ dei per idẽtitatẽ. ſz filius dei est homo ꝙ vnionem. Si aũt fit ꝑdicatio rõne forme. siue ꝙ modũ cuiusdã denoiationis. falsa est. er ẽ sensus. Diuina natura ẽ homo. i. diuina natura est humanitate informata. ⁊ hoc mõ locutio est falsa. licet fm sensum ꝓrẽ habeat vitatẽ. sicut ostendũt rões ad ꝑtem ꝓmã inducte. Ad illõ q̃ qõ ꝓmo obꝛ. ꝙ sicut se habet humana natura ad eẽ ẽuz. ⁊c. Dicẽdũ ꝙ falsũ est. ꝑ eo ꝙ humana natura nõ ꝑdicatur de sua hipostasi ꝙ idẽtitatẽ. sicut diuina ꝑdicatur ꝓpter sũmaz simplicitatẽ. Vñ hec ẽ falsa. christꝰ est humana natura q̃tus hec sit vera. xps est diuina natura. Et ideo nõ sequitur. si hec est falsa. diuina natura est ẽuz. ꝙ hec sit falsa diuina natura ẽ homo. Ad illud q̃ qõ obꝛ ꝙ de quocuq̃ ꝑdicat esse hominez ꝑdicat esse mortale. dicendũ ꝙ hoc est verũ q̃tum ad ꝑdicationẽ qua homo ꝑdicatur ꝙ modũ ẽnominandi. Quãtum ẏo ad ꝑdicationem qua ꝑdicat rõne suppositi. nõ habet veritatem. homo enĩ cum sit nomen substantiuũ rõne suppositi ꝑt ꝑdicari. Mortale ẏo cuz sit nomẽ adiectiuũ. adiectiue tentũ ponit rem suã circa illud ei q̃ ꝑdicatur. Et sicut non sequit. diuina ẽssentia est pater. q̃ diuina ẽssentia generat. sic nõ seq̃tur. diuina ẽssentia est homo. q̃ moritur vel nascitur. Ad illud ẏo qõ obꝛ ꝙ ei quocuq̃ ꝑdicatur homo. inest ei humanitas. Dõm ꝙ verũ est ei illo mõ ꝑdicatiõnis quo mõ predicatur rõne forme. ſz nõ ei illo quo ꝑdicat rõe suppositi. tũc enĩ nõ significat ꝙ humanitas insit ei de q̃ predicat. ſz qõ inest alicui qõ habet idẽtitatẽ cũ eo ei q̃ ꝑdicat. Ad illõ qõ obꝛ. ꝙ hec non est vera rõne substãtie vel rõne ꝙsone. diuina natura est hõ. Dicẽdũ ꝙ etsi diuina natura nõ supponat ꝓ persona. homo tamẽ ꝑ ꝙsona ꝑt supponere. diuina ẏo natura subꝛjcit rõe sui. ita ꝙ ẏitatem habet rõe vtriusq̃ rõne vnius ex ꝑte subiecti. rõne vero alterius ex parte p.catcati. vicz rõne persone.

Consequenter queritur de natiuitate temporali in cõparatiõe ad eternam. Et circa hoc querũtur tria. Primo queritꝰ Supposito ꝙ in xpo sit duplex natiuitas. vtr̃ concedendũ sit xpm bis natũ ee Secũdo queritꝰ. vtrũ in xpo sint filiatões due. Tertio queritꝰ. vtrũ sit naturalis filius rõne vtriusq̃ natiuitatis. ſz temporalis et eterne.

Questio I d

Utrũ concedendũ sit xpm bis natum esse. Et ꝙ sic vide

tur Aug. de fide ad petr. Unigenit⁹ dei p̄mo ⁊ secūdo
nat⁹ est. semel ex p̄re. semel ex mr̄e. sed p̄mo ⁊ secūdo na
sci nō est nisi bis nasci. ergo videtur q̄ filius dei bis na
tus est. Item Dam. In xp̄o duas natiuitates vene
ramur. sed vbicūq; est duplex natiuitas. ibi est duplex
nasci. ⁊ vbicunq; est duplex nasci. ibi est bis nasci. ergo
⁊c. Item christus semel genitus est ex patre f̄m illud
ps̄al. Semel locutus est deus ⁊c. Hoc. id est. filium ge
nuit. ⁊ semel natus est ex matre. ⁊ constat illud semel et
illud nō esse vnum. sicut temporale ⁊ eternum. ergo po
nunt in numerū. si ergo semel ⁊ semel faciunt bis. chri
stus est bis natus. Iter̄ actio geminata geminat pas
sionem. ergo si alia est generatio qua pater. ⁊ alia qua
mater genuit. ergo alia ⁊ alia vice genitus est christus
a patre ⁊ a matre. ergo est pluries natus. sed nō ter vel
quater. ⁊ sic de alīs. ergo bis natus est christus. Sz
contra. Bis dicit consimilis actus geminationez. Un
de non dicitur aliquis aliquid fecisse bis. eo q̄ legit et
disputauit. sed generatio eterna ⁊ temporalis non est
idem actus ⁊ consimilis. ergo ratione illius duplicis
natiuitatis non potest dici bis natus. Item semel ⁊
bis dicunt vicissitudinem. idem enim est aliquid bis fi
eri. quod ⁊ duabus vicibus fieri. sed apud filium non
cadit transmutatio. nec vicissitudinis obumbratio. er
go non debet dici bis natus. Item bis dicit act⁹ in
terruptionem. Unde conuenienter dicitur aliquis bis
fuisse parisius. sed nō conuenienter dicitur bis fuisse bo
mo. Sed generatio eterna que est ex patre nullatenus
fuit interrupta. ergo videt simpliciter esse falsum. chri
stus bis natus est. Item hoc aduerbium bis impor
tat actus terminationem. quia de actu qui non termi
natur nō est dicere ip̄m bis exerceri. sed generatio eter
na nō habet terminum. quia filius semper generatur a
patre. ergo ⁊c. Item hoc aduerbium bis importat
successionis ordinem. sed circa christi generationē eter
nam respectu temporalis nulla cadit successio. ergo si
cut aliquis nō dicitur bis natus qui simul generatur a
patre ⁊ a matre. ita nō videtur q̄ christus bis natus di
catur. cum simul sit verum ip̄m dicere generari a patre
⁊ a matre. pater enim nunc generat filium. ⁊ in tempo
re natiuitatis sue sic virgo maria genuit. Item nunc
temporis ⁊ nunc eternitatis nō ponunt in numero. cū
vnum claudatur in altero. ergo filius genitus est a pa
tre in nunc eternitatis. ⁊ a matre in nunc temporis. er
go nō videtur q̄ debeat dici bis natus vel genitus.

19 R⁹. dom. q̄ sicut vult ph̄us. Actus tripliciter ha
bet numerari. videlicet subiecto. ⁊ tempore. ⁊ specie si
ue termino. Un act⁹ multiplicari dī. aut q̄ est in alio ⁊
alio subiecto. aut q̄ in alio ⁊ alio termīo. aut q̄ alio ⁊
alio tp̄e siue mēsura. cū ergo aduerbiū numerādi dicat
numerū actus aliquorum istorū trium modorū necesse
est vt importet ipsum numerari. Aduerbium enim cū
sit adiectiuum verbi. subratione verbi importat illum
numerum qui est ip̄ius actus f̄m q̄ actus hic est ex par
te temporis siue durationis. ⁊ iste est numerus qui est
ex parte mensure. Et q̄ hoc aduerbiū bis importet nu
merum actus ex parte mensure. patet per ipsum modū
loquendi. Non enim dico: bis comedisse propter du
as res quas comedi. vel propter plurificationē ex par
te subiecti sed propter multiplicationem ex parte tem
poris siue mensure. quia comedi in alio ⁊ alio tempore
quoniam ergo generatio siue christi natiuitas eterna.
mensuratur ip̄a eternitate. ⁊ natiuitas temporalis ip̄o
tempore. ita q̄ in illa completionem habet in nunc eter
nitatis. in ista in nunc temporis. hinc est q̄ concedi po
test ⁊ debet christum bis esse natum. Et concedende sūt
rationes ⁊ auctoritates ad hoc inducte. Ad illud er- 20
go quod obj̄citur p̄mo in contrariuz q̄ bis dicit eius
dem actus geminationem. Dicenduz q̄ non oportet q̄
dicat geminationem eiusdem actus f̄m vnitatem vnu
uocationis. sed sufficit q̄ dicat f̄m conuenientiam ana
logie. Unde sicut potest concedi q̄ deus et homo sunt
duo entia vel res. non q̄ dicantur due res vel duo en
tia equiuoce sed analogice. Ita concedi potest q̄ gene
ratio christi ⁊ eterna ⁊ temporalis sit duplex generatio
Et sic potest concedi q̄ sit bis genitus. quia tm̄ se ex
tendit numerus aduerbiorum numeraliū respectu ver
bi. quantum numerus numeralium nominū respectu
nominū. Ad illud quod obj̄citur q̄ semel ⁊ bis dicūt 21
vicissitudinem. Dicendum q̄ illud nō est verum ꝛ si
gnificatione generali. sed semel dicit actus completio
nem. Qd autem dicat vicissitudinez hoc solum est quia
adiacet actui temporali. ⁊ ideo q̄ generatio christi eter
na non subiacet actui temporali. non est necesse q̄ etiaz
quantum ad illam dicat vicissitudinem. Ad illud 22
quod obj̄citur q̄ bis dicit interruptionem. Dicenduz
q̄ illud verum est in illis actibus qui non numerantur
sine interruptione. sicut legere vel mozari parisius. vl̄
aliquid tale. In his autem actibus qui sine interrupti
one numerari possunt non habet veritatem. sicut celū
dicitur bis esse renouatum. ⁊ tamen motus eius nō di
citur esse discontinuatus vl̄ interruptus. Numeratio
enim reuolutionum nō venit ex motus discontinuati
one. sed f̄m circūlocutionis completionem. ⁊ f̄m illam
completionē circūlocutionis est numeratio dierum et
temporum. ⁊ talis numeratio importatur per aduerbi
um. Et quoniam generatio christi ex patre ⁊ matre mo
dum habet vnuz numerandi. vt predictum est. ideo sa
ne potest concedi christum bis natum esse. Ad illud 23
quod obj̄citur q̄ bis importat terminationem actus.
Dicendū q̄ terminatio actus dupliciter dicitur. Uno
modo ex completione. Alio modo ex desitione. ergo
cum dicitur q̄ bis importat terminationē. si intelliga
tur terminatio cōmuniter ad vtrunq; modum. Dicen
dum q̄ verum est. Si autez dicat terminationē per de
sitionem nō habet veritatem. hoc enim accidit numera
tioni alicuius actus. q̄ nō possūt esse sine actus desitio
ne. sicut tactuz est. Ad illud quod obj̄citur q̄ bis di 24
cit successionis ordinem. Dicendum similiter q̄ hoc nō
est de necessitate. sed quando importat actus gemina
tionem ⁊ successionem. ⁊ respectu eiusdem principij. sic
autem non est reperiri hic. ⁊ sic patz illud. Ad illud 25
vero quod vltimo obj̄citur q̄ nunc temporis ⁊ nunc
eternitatis non ponunt numerum. Dicendum q̄ si lo
quamur de numero proprie accepto veritatem habet.
Si autem large falsitatem habet. Eternitas enim ⁊ tē
pus sunt diuerse mensure per essentiam. ⁊ productio q̄
mensuratur tempore est alia a productione que mensu
ratur eternitate ⁊ posteriori illa. ⁊ ideo ille due produ
ctiones possunt dici etiā due mensure. nec valet q̄ vna
clauditur in alia. hoc enim nō est per continentiaz que
tollat numerum. sicut continetur pars intra totuz. sed
per quandam p̄esumptionem que quidem relinquit
ordinem siue distinctionem.

Questio II e

Utrum in christo sint filiationes due. Et q̄ sic vide
tur. Generatio est ratio siue causa filiatōis. sicut actio
causa relationis. sed in christo est duplex generatio. er-

go est duplex filiatio. Multiplicata enim causa multiplicari videtur 7 effectus. Item multiplicato vno relativorum necessario multiplicatur 7 reliquum. eo q relativorum est ad aliquid se habere. 7 quoties dicitur vnum oppositorum. rotiens dicitur reliquum sicut dicit philosophus. sed christus fm generationem eternā est filius patris. fm generationem temporalem est filius matris. ergo ꝛc. Item diuersarum productionū diuersi sunt termini. sed generatio temporalis 7 eterna sunt diuerse productiones. ergo si vtraq; terminatur ad christum fm q est filius. necesse est christum esse filium alium 7 alium. ergo in eo sunt filiationes plures. Item idem est esse natum 7 esse filiuz. sed si aliqua sunt eadem. numerato vno numeratur 7 reliquum. ergo si christus est bis natus. habet duplicem filiationem.

Item abstracta filiatione eterna. est intelligere filiationem temporalem 7 econuerso. ergo si illa sunt diuersa quorum vnum est intelligere abstracto alio. ergo filiatio eterna 7 temporalis est alia 7 alia in christo. Sz contra. filiatio est proprietas personalis. sed in christo nō est nisi vna persona. ergo nō est nisi vna sola filiatō

Item sicut christus habet patrem 7 matrem. ita quilibet alius est natus ex patre 7 ex matre. sed nullus dicitur habere duas filiationes. quia genitus est ex patre 7 ex matre. ergo pari ratione in christo nō erunt due filiationes. quia natus est christus ex patre 7 ex virgine matre. Item ex hoc q aliquis magister habet plures discipulos. hodie vnum 7 cras alium. nō habet diuersos magistratus. ergo 7 pari ratione nec christus debz dici habere plures filiationes. ex hoc q genitus est a patre prius. 7 a matre posterius. Item si alia psona nata esset de virgine esset confusio in ppietatibus personalibus ꝓpter pluralitatem filiationum. sicut dic̄ Anshelmus. Si ergo in incarnatione verbi nulla facta est confusio ꝓpetatum. videtur q nulla facta sit filiationū plurificatio. Item numerata proprietate numerat subiectū. vt si sunt due albedines. sunt duo alba. ergo si sunt due filiationes. sunt duo filij. ergo si in xpo sūt due filiationes. in christo sunt duo filij. et si christus est duo filij. christus est duo. sed hec est falsa. sicut improbata est supra. 7 habetur in simbolo. non duo sed vnus est christus. ergo falsum est duas filiationes esse i xpo.

26 Responsio. dicēdum q q̄uis concedatur duas natiuitates esse in christo. non tamen concedi debet duas esse filiationes. Et ratio huius est. quia cum filiatio sit relatio. comparationem habet ad tria. Ad subiectum in quo est. 7 ad terminum ad quem est. 7 ad principiuz a quo est. Numerus aūt relationis fm differentiā formalem siue specificam causatur a principio a quo est. sicut paternitas et dominium sunt due relatiōes in alio quo homine que numerantur non ratione eius in quo sunt principaliter. sed ratione eius a quo sunt. q pñt esse due relationes in homine respectu eiusdem. Plurificatio aūt relationis fm numerum non venit principaliter rōne eius a quo est. nec rōne ad quem. sed ratiōe subiecti eius in quo. Et q̄m proprietas subiecti numerari habet ratione suppositi. 7 subiectum filiationis est ipsa persona. non natura nisi ratione personе. hinc est q cum in christo non sint plures persone. non possunt esse plures filiationes. Ideo cōcedende sunt rationes

27 ad hoc inducte. Ad illud ergo quod primo obijcit. q generatio est causa filiationis iam patet responsio. q relatio non multiplicatur ex parte cause sed ex parte subiecti. Si aūt queratur quare multiplicatur generatio in christo 7 non filiatio. cū vtraq; respiciat personam. Dicēdum q generatio significat p modum actionis. actio aūt et passio non solū respicit numerationez ex parte subiecti. sed etiam ex parte mensure 7 ex parte principij. Et quoniā aliud est principium. 7 aliā ē mensura temporalis 7 eterna. ideo alia potest dici 7 alia generatio q̄uis non filiatio. Alia etiā est ratio. quia 7 si generatio respiciat personam. tamen per consequens respicere pōt 7 naturam. Unde humana natura i christo potest dici nata. non tamen potest dici filia. q filiatio proprie respicit personaz. Et quia in christo ē pluralitas naturarum 7 vnitas persone. ideo possunt dici plures generationes. q̄uis non possunt dici plures filiationes. Ad illud quod obūcitur. q multiplicato vno relativorum multiplicatur et reliquum. Dōm. q illud verum est de multiplicatiōe formali. 7 de eo correlativo a quo dependet correlativum dependentia essentiali. sed si vnum correlativum multiplicatur multiplicatione materiali. nō habet veritatē. sicut est quādo vnus homo generat plures filios. 7 vnus magister docet plures discipulos. tunc enim relatio que est in ipo non dependet ab vnoquoq; eoz nisi dependentia accidentali. 7 desinente vno. saluatur relatio in altero Unquando quis generat post primum filium aliū. non nascitur in eo noua paternitas. sed prime paternitati innascitur novus respectus. q pater est pluriuz q̄z prius erat. sic est intelligendum in proposito. Unde christus generatione temporali non acquirit nouam filiationem. sed incipit esse filius alterius. scz homis virgis.

Ad illud q̄ obr q diuersaz productionū diuersi sūt termini. dō. q vez ē q̄n ille productiones sunt disparate. ita q vna n̄ supponit aliā. sicāt nō est i ꝓposito. q natiuitas tpalis nō ꝓsupponit eternā natiuitatē. 7 iō nō oportet filium cē aliū 7 aliū. q̄uis alia 7 alia generatiōe generet. q̄ sufficit ei vt dictū fuit ad pluralitatē generationū pluralitas naturaz. n̄ sic ātad pluralitatē filiationū. Ad illud q̄ obr q idē ē esse natū 7 ee filiū. dō. q 7 si de eodem dicat. tñ filiatio ꝓpe dic̄ relatiōz. 7 natiuitas siue generatio ipam productiōez. relatio āt 7 actio ex alia 7 alia cā hūt numerari. Et iō nō sequit q si plurificet productio. q plurificet filiatio. Ad illud q̄ obr vltimo q ē intelligere filiatiōz tpalē abstracta filiatiōe eterna. dō. q p̄ nō est ppr diuersitatē relatiōis i se. sz ppr diuersitatē respectuū. sic̄ si aliq̄s sit pr̄ duoz. pt intelligi pr̄ esse vni. ita q nō alteri. Et si aliq̄s videat a duob. pt intelligi videri ab vno ita q nō ab alio. Ex p̄ tñ nō pt concludi q sit diuersitas fm rem. sz fm rōnē. Diuersitatē āt fm rem voco illā q̄ solū est fm respectum 7 comparationem.

Questio III f

Utrū xp̄s filius sit naturalis rōe vtriusq; natiuitatis. viz tpalis 7 eterne. Et q sic vr. De generatiōe ei eterna nō est dubiū. de generatiōe vo tpali obijcit sic. Quicquid formis est in natura et a q̄ generat ē filius naturalis. sz filius de ē ꝺ formis marie ex q̄ ē natus. q̄ est naturalis filius ipius. Item q trahit naturā ab eo a q̄ generat est filius naturalis. sz xp̄s a virgine naturā traxit hūanā. q̄ē filius naturalis ipius virginis. Item natura ē pncipiū rei genite 7 filiatōis eiusdē ex genitoris ex hoc q incipit in vtero 7 parit. 7 hoc totum virgini competit respectu christi. q xp̄s est eius filius naturalis. Item si xp̄s ē filius virginis. aut q naturalis aūt adoptiuus. sed nō adoptiuus. q tūc nō esset ꝺ a mr. nec ad virginē spectat filium adoptare. nec deus adoptari potest a creatura in filiū. sed magis econuerso. ergo videtur q sit naturalis eius filius. Sed contra.

•Nullus qui est filius p gratiã est filius per naturã· q: natura ⁊ gratia ex opposito diuidunt·Sed q xps fecit se filiũ virginis hoc fuit dignatõis ⁊ gre·g nõ est filius naturalis· Item nullus qui voluntarie generatur est filius naturalis·quia natura ⁊ voluntas sunt pncipia disparata·sz xpus voluntarie natus est de virgine·g nõ est eius filius naturalis· Item nullus est filius naturalis cuius generatio fit supra naturã·sz generatio filij dei ex matre fuit p miraculũ supra naturaz ⁊ natiuitas similiter·g nõ est filius naturalis· Item nullus filius naturalis est prior suo pncipio generante·quonia si potest·accidit ei q pducatur ab illo·g nõ est naturalis filius·sz xpus prior fuit cõ virgo que ipm concepit·g ex parte tpalis natiuitatis xps nõ potest esse filius naturalis· R°·dõm q penes vtrãq natiuitatẽ xps est filius naturalis·⁊ ratio huius est·quia vtraq natiuitas consistit in pductione similis ex simili fm similitudinẽ ⁊ conuenientiã in natura·Unde fm natiuitatem eternã generat similis patri·fm natiuitatem tpalẽ generatur similis matri·ideo vtraq natiuitas est naturalis·Et ratione vtriusq natiuitatis xps naturalis filius debet dici·Si aũt tu queras quã habitudinẽ dicit iste terminus naturalis·dõm q magis dicit habitudinem pncipij cõ habitudinẽ forme·Dicitur enim filius naturalis qui est a natura·⁊ qui trahit naturã ab aliq·nõ q ipsa filiatio sit pprietas cõsequens ipsam naturã sed magis personã·est enim pprietas persone·Unde hec est magis ppria·Christus est filius naturalis vel natura·cõ xps est filius essentialis vel filius essentia·Natura enim plus dicit inhabitudinẽ pncipij vel cause cõ dicit inhabitudinem forme·Farendum est ergo xpm filium naturalem virginis esse ratione tpalis natiuitatis sicut rationes ad primã partem ostendunt·⁊ ideo concedende sunt· Ad illud ergo quod obijcitur in contrarium q nullus qui est filius p gratiam est filius per naturam·dõm q si illud intelligatur de gratia adoptionis verum est·si vero intelligatur de gratia vnionis nõ est verum·quia sicut habituz est supra ista gratia fuit qõammodo isti homini naturalis·Aliter etiam potest dici q verum est fm eandẽ naturam·xps autẽ nominat hypostasim in duabus naturis·⁊ fm illã duplicem naturaz naturalis est filius patris·⁊ naturalis est filius matris·ita q fm diuinã naturam competit ad patrem·⁊ fm humanã competit ad matrem·Si autez mutua fit compatio vt hypostasis illa fm diuinam naturam competit ad matrem·⁊ fm humanã competit ad patrem·sic nõ dicitur pprie filius naturalis·potest tamen dici naturalis filius per gratiam vnionis que facit naturales pprietates inuicem cõmunicare· Ad illud quod obijcitur q generatio xpi ẽ supra naturam·dõm q ita est supra naturã q est fm naturam vt dictũ est supra·quia ibi diuina potentia in nullo preiudicabat nature·⁊ ideo modus ille operandi nõ excludit nature operationẽ·nec aufert proli naturalẽ filiationem.

Ad illud quod obijcitur q nihil generat naturaliter quod generat voluntarie·dõm q falsum est·fm q naturam voluntas concomitat·vnde esto q natura esset omino obediens voluntati·sicut ⁊ in adam erat·idem generaretur patre volente ⁊ natura operãte·Et quoniam voluntas filij nõ tollit vim generatiuã matri·iõ nõ sequitur q si voluntarie ex ea nascitur q nõ naturaliter nascatur· Ad illud quod obijcit q nullus filius est prior suo pncipio generante·dõm q verum est fm eam naturã fm quã est filius eius·⁊ sic nõ habet instantiam in pposito·quia xps fm humanã naturã prior est virgine que ipm concepit·Si aũt simpliciter intelligat·habet instantiam in pposito·quia xps habz in se duas naturas fm quarũ vnã precedit tam naturã creataz cõ maternale pncipiũ·vbi aũt instantia est in pposito ita q nõ est in alio ferẽda est fm philosophicũ documẽtũ.

Dist·ix·vtrũ caro xpi sit adoranda adoratiõe latrie qõ est ppria diuine nature·

QUaerenda inuestigari oportet ⁊c· Supra egit magister de compatione diuine nature ad ppriatem humane nature·hic vero agit de compatione humane nature ad ppriatem diuine·inquirẽs vtrũ natura humana in christo sit adoranda adoratiõe latrie·Diuidit aũt ps ista in ptes duas·In q̃rum pma psequit q̃stionem fm opinionẽ cõmunẽ·In scõa vo p/

a Cult⁹ ⁊c·cõsistit in dilectõe ⁊ sacri exhibitione atq reuerẽtia·Hic q̃rit q̃liter distinguũt illa tria·Et vi q̃ insufficienter dicat·quia magis videtur cõsistere in adoratione·Ait enim Rabanus·sic caro christi adoranda est latria sicut verbum·sz nõ oi specie la/

Querit an eadẽ sit adoratio humanitati xpi ⁊ deitati exhibenda· a

QUaerenda inuestigari oportet vtrum caro xpi ⁊ aia vna eadẽq cũ verbo debeat adoratiõne adorari·illa·s·q̃ latria dr·Si enim aie vel carni exhibet latria q̃ intelligit fuit cult⁹ siue cult⁹ soli creatori debit⁹·cũ ania xpi vel caro cretura tm̃ sit·create exhibet qõ soli creatori debet·qõ faciẽ/

tri in idolatriã deputat.

Rñdet q̃stioni fm opinioez cõmunem· b

Jõ q̃busdã videt ñ illa adoratiõe q̃ latria ẽ carnẽ xpi vel animã xpi eẽ adorãdã·sz illa q̃ ẽ dulia·cui⁹ duas spẽs vl⁹ modos eẽ dicũt·Est enim cuiusdã modi dulia q̃ create cuilibet exhiberi pt ⁊ est q̃dã soli hũanitati xpi exhibẽda nõ alij creature·qz christi humanitas super omnem creaturam est veneranda ⁊ diligẽda·non tamen adeo vt cultus a

trie·qm̃ nõ adoram⁹ eũ pstrati in terra·sic vt credam⁹ q nos creauit ex nihilo·g videt q potius pstratio in terram grineat ad cultum dei cõ p/dicta·Itẽ videtur diminutio· q nõ tm̃ colitur deus dilectione sed etiam fide·Querit g q̃liter distinguũt illa tria pdicta·

De spẽcus dulie.

Joh·da·

R°. dm q sicut habitum est supra. deus colitur cultu interiori & exteriori. vt aũt magister exprimeret virtũ q̃ cultum dicit q̃ consistit in dilectione quantuz. s. ad cultum interiorem. ita q̃ in dilectione inteligim⁹ tres theologicas virtutes scilicet charitatem & alias duas preambulas. ergo quantum ad cultum exteriorem dicit q̃ colitur sacrificio. ita q̃ sub sacrificio comprehendat omnem reuerentiam que exterius exhibetur soli deo. Per hoc autez quod subdit reuerentiam comprehẽdit vtrunq; & sic patet differẽtia horum triuz quia dilectio refertur ad cultuz interiorez. sacrificium ad exteriorem. reuerẽtia ad vtrunq;. Vl aliter. Dilectio refertur ad principium motiuũ. Sacrificium refertur ad actum. Reuerentia ad formam et modum. Ad illud quod obijcitur de adoratione & prostratõne. dicendũ q̃ illa potest comprehendi nomine sacrificij. Dici etiam potest. q̃ illã nominat. quia non est cultus soli deo debitus non tm̃ enim̃ prosternimur coraz deo. sed etiam coram homine. Unde nõ est intellige dum q̃ raban⁹ velit dicere q̃ non debeamus nos coram humanitate prosternere. sed q̃ prosternẽdo nos coram humanitate. nõ debemus profiteri nos esse creatos ratione humanitatis sed deitatis. Dici etiam posset q̃ adoratio comprehenditur sub hoc quod dicitur reuerẽtia. sicut & fides intelligitur per dilectionem. & sic patet responsio ad sequens.

Joh. da. 35 Ad 36 naturaliter 37 b

diuinitati debitus ei exhibeatur. qui cultus in dilectione et sacrificij exhibitione atq; reuerentia consistit. qui latine dicitur pietas. grece autem theosebia. id est. dei cultus. vel eusebia. id est. bonus cultus.

Ponit aliorum opinionem qua vnam adorationem vtriq; exhibendam tradunt. c

Alijs autez placet christi humanitatem vna adoratione cũ v̄bo esse adorandã. nõ ppt̃ se sz ppter illuz cuius scabellum est cui est vnita. Nec ipsa humanitas sola vl̃ nuda sed cum verbo cui est vnita. nec propter se. sed propter illum cui est vnita est adoranda. Nec qui hoc facit idolatrie reus iudicari potest. quia nec soli creature. nec propter ipsam. sed creatori cuz hũanitate & in humanitate sua seruit.

Adducit huius opiniõis cõfirmationem multiplici autoritate. d

De hoc Joh. Dam̃. ita ait. Due sunt nature christi ratione & modo differẽtes. vnite vero ſm hypostasim. Unus ergo christus est deus perfectus. et homo perfectus. b quem adoramus cuz patre et spiritu vna adoratione cum incontaminata carne eius. non inadorabilẽ carnem dicentes. Adoratur ei in vna verbi hypostasi. que hyposis generata est. nõ creature veneratione prebentes. non ergo vt nudã carnem adoramus. sed vt vnitaz deitati in vnam hypostasim dei verbi duabus reductis nature. Timeo carbonem tangere propter ligno copulatum ignem. Adoro christi dei mei simul vtranq; naturam. ppter carni vnitam deitatem. Non enim quartam appono personam in trinitate. sz vnam personam confiteor verbi & carnis eius. His verbis insinuari videtur christi humanitatẽ vna adoratõe cũ v̄bo esse adorãdã. De hoc etiã Aug. ex ex sermõe domini vbi dicit. Nõ turbetur cor vestrum. ita dicit. Dicunt heretici filium nõ natura esse deum sz creatũ. Quibus respondendum est. q̃ si filius nõ est deus natura sed creatura. nec colendus est omnino. nec vt deus adorandus. dicente apostolo. Coluerũt & seruierunt potius creature ẽq; creatori. Sed illi ad hoc replicabunt & dicent. Quid est q̃ carnem eius quam creaturam esse non negas simul cum diuinitate adoras. & ei non minus ẽq; diuinitati deseruis. c Ego dominicam carnem immo perfectã in christo hũanitatez iõ adoro q̃ a diuinitate suscepta & deitati vnita est. vt non alium & alium. sed vnum eundemq; deuz & hominem filium dei esse confitear. Denicq; si hominem separaueris a deo. illi nunq; credo nec seruio. velut si quis puram vel dyadema regale iacens inueniat. nunquid ea conabitur adorare. Cum vero ea rex fuerit indut⁹. piculũ mortis incurrit si ea cũ rege adorare ẽqs prempserit. Ita in christo dño

c

2 Aug. Joh. xiij. Ro. j. 3

diuinitas & hũanitas. & alijs psonis diuinitas. vt q̃ magis

vnitas. vt non alium & alium. sed vnum eundemq; deuz & hominem filium dei esse confitear. Denicq; si hominem separaueris a deo. illi nunq; credo nec seruio. velut si quis puram vel dyadema regale iacens inueniat. nunquid ea conabitur adorare. Cum vero ea rex fuerit indut⁹. piculũ mortis incurrit si ea cũ rege adorare ẽqs prempserit. Ita in christo dño

Adducit huius opiniõis cõfirmationem multiplici autoritate. d

De hoc Joh. Dam̃. ita ait. Due sunt nature christi ratione & modo differẽtes. vnite vero ſm hypostasim. Unus ergo christus est deus perfectus. et homo perfectus. b quem adoramus cuz patre et spiritu vna adoratione cum incontaminata carne eius. non inadorabilẽ carnem dicentes. Adoratur ei in vna verbi hypostasi. que hyposis generata est. nõ creature veneratione prebentes. non ergo vt nudã carnem adoramus. sed vt vnitaz deitati in

Adduci huius opinionis confirmationem multiplici autoritate. d

De hoc Joh. Damascen. ita ait. Due sunt nature christi ratione & modo differentes. vnite vero secundum hypostasim. Unus ergo christus est deus perfectus. et homo perfectus. b quem adoramus cum patre et spiritu vna adoratione. Contra hoc verbum Dam̃. obijcitur. Pater & spiritus sanctus sunt persone distincte. & cuilibet earũ debetur vna adoratio per se. ḡ si ad multiplicatõz obiecti sequit multiplicatõ actus. vt q̃ ille psone sũt multiplici ñ vnica adoratõe adorãde. Itẽ adoratio sb̃sequit directionẽ fidei. sed fides distinguit inter personas. ḡ & adorãs ſm q̃ huiusmodi distinguit inter psonas. & si hoc. redit idez quod prius. R°. dicendum q̃ tres persone vnicam simplici adoratione sunt adorande. Et ratio huius est. quia illud ſm quod competit adorari summa maiestas est vnicum nullo modo multiplicatuz. & ita sicut vnica dilectione diliguntur quia in eis est vna summa bonitas. sic vnica adoratõe adorantur. Ad illud quod obijcitur q̃ ille persone distinguunt dom̃ q̃ & si distinguunt rõe emanatõis & origis nõ tm̃ rõe adorationis. iõ nõ sequitur q̃ respectu hanz habeãt diuersas adorationes. sz q̃ habeant diuersas relatões. & h̃ q̃dẽ dicrat fides sana quã psequitur adoratio. Et p̃ h̃ ptz seqns obiectio. q̃. s. adoratio sequit fidẽ. nõ inq̃tũ distinguit tres personas q̃ relationũ pluralitatẽ. sz inq̃tũ vnit q̃ maiestatis vnitatẽ. c Ego dñicã carnẽ &c. ℣. Et i xp̃o adorat 3

Joh. da. 35 Ad 36 naturaliter 37 b

Respectus vnius.

sit adorandus xps ꝯ alie ꝑsone. Itē plus tenemur grā tias xpo agere post incarnationē ꝯ antē. ḡ magis ꝺebemus ipm honorare. adorare. z venerari. ḡ si hoc magis tenemur adorare filiū incarnatū ꝯ nō incarnatū. z si ꝫ magis filiū ꝯ patrem vel spūm sctm. Si tu dicas q magis debem⁹ adorare verbū non intensiue sed extensiue. Cōtra. plura bōa paucioribus bonis magis sunt appetenda. ḡ plura honorabilia magis sunt venerāda z bonoranda. Rᵒ. dicendū q nō magis bonorandus est xps ꝯ pater vel. ss. nec verbū incarnatum plus debet adorari post incarnationē ꝯ ante. Et hui⁹ rō est. q adoratio respicit maiestatē z dignitatē. z qm̄ ꝺbo nulla accreuit dignitas ex humane nature assūptōe. iō nō ꝺz adorari maiori adoratōe. Nec valet qꝺ obūcit. q plura bona paucioribus⁹ sunt peligēda. ꝫ em̄ ꝫz multiplicē instātia. Una ē qm̄ vnū est ꝓpter alterū ibi aūt est vnū tm̄. Uñ sic̄ tenere equū z frenū nō est pl⁹ tenere ꝯ equū. sic adorare deū z carnē nō est pl⁹ ꝯ adorare deū. Alia instātia. qm̄ vnū illoꝝ bonoꝝ ē ipoꝝportionabile ad aliud. tūc em̄ nō addit vt faciat ipm maiꝰ.

humanitatē nō solā vl nudā. sz diuitati vnitā. s. vnū filiū deum verū. z hoiem vez si qs adorare ꝓtēpserit eternaliter morietꝝ Idē sup ps. xcviij. vbi ꝺr. Adorate scabellū pedū ei⁹ qm̄ sctm̄ est. Sciendū q in xpo terra ē. i. caro q̄ sine impietate adorat. Suscepit em̄ de terra terrā. q

4

AD intelligētiā hui⁹ ꝑtis incidit ꝫ qō de adoratōe xpi. circa quā q̄rūt ꝑncipalit̄ duo. Pmo q̄rit ꝺ ipa adoratōe ꝑ ꝓpatoꝝ ad eū cui ē exhibēda. Secūdo ꝺo q̄rit in ꝓpatōe ad ꝓtutē ꝑ quā exhibet. Circa pmū q̄rūtur sex. Pmo q̄. vtꝝ cultꝰ q̄ est latria ꝺbit⁹ ꝛei⁹ta sit exhibit⁹ xpi būanitati. Secꝺo q̄. vtꝝ sit exhibēdus ei⁹ imagini. Tertio q̄rit vtꝝ sit exhibit⁹ ei⁹ matri. Quarto. vtrū sit exhibit⁹ ei⁹ cruci. Quinto. vtꝝ sit exhibit⁹ eius mēbro. Sexto z vltimo vtꝝ sine pcto exhiberi possit ei⁹ aduersario. Questio I a

Utrū cultꝰ latrie sit exhibit⁹ humānitati siue carni xpi. Et q sic vr ꝑmo aucte dam̄. Christꝰ ē ꝑfectꝰ ꝛeus z ꝑfectus hō quē adoram⁹ vna adoratōe cū pter s. s. z incōtaminata carne ei⁹. ḡ si ꝑsona xpi adoranda est latria. vr q sit caro ei⁹. Itē. sup illō psal. Adorate scabellū pedū ei⁹ qm̄ sctm̄ ē. Glo. aug. In xpo terra. i. caro sine impietate adorat a nob. q nemo carnē ei⁹ spūaliter māducat nisi ꝑus adoret. Itē eodē tīmore timet ignis z ferrū ignitū igne. ergo si magis vnita ē diuinitas carni ꝯ ignis ferro. vr. q eadē reuerētia sit exhibēda ei⁹ humānitati q̄ exhibet diuitati. Itē eadē adoratōe adorat caro aīe vnita qua adorat ipa aīa. ḡ si nō min⁹ intimevnitur ꝫbū ipi carni ꝯ aīa. eadē rōe q adorat ꝫbū. adorat caro assūpta. sz ꝫbū adorat latria. ḡ ꝛē Sz cōtra. luce. iiij. Dnm deū tuū adorabis z il. so. f Glo. exponit ꝺ seruitute cultꝰ latrie. ergo soli ꝺo ē exhibēda. nō ḡ carni xpi. Itē aug. ꝺe ci. ꝺei loquēs ꝺe xpo. Cū in forma dei sacrificiū cū pre sumat cū q̄ et vn⁹ est ꝺe⁹. tn̄ i forma fui maluit sacrificiū esse ꝯ sumere. Et ibidē. Quis sacrificandū censuit nisi ei quē deū aut sciuit aut putauit aut fin xit. ergo humanitati illi nō est sacrificādū siue carni xpi. ergo nec ille cultꝰ ē ei offerēdus q̄ offert deo. Itē glo. sup illō psal. Adorate sca. pe. e. Caro xpi nō ē adorāda illa adoratōne latrie q̄ soli ꝺeo ꝺebet. sz illa dulia q̄ ꝫ ignioꝝ ē. ergo ꝛē. Itē humana natura i xpo ꝯtūcū/

sic̄ nec puuct⁹ addit ad lineā vt faciat eā maiorē. z ꝫ mō creatura ꝫz se ad creatorē. Ad illud qꝺ opponit⁹ q tenemur ad maiorē grāruā actōz. ꝺō. q nō est sile. q̄z grārum actio ñ tm̄ respicit excellētiā dātis sz etiā excellētiā muneris. nō sic āt est ꝺe adoratōe. ꝺ

caro de terra ē. z ꝺ carne marie carnē accepit. ꝫ sine ipietate a verbo ꝺi assumpta adorat a nobis. Quia⁹ nemo carnē ei⁹ vere māducat. nisi ꝑus adoret. sz q adorat nō terrā intuet. sz illū pot⁹ cui⁹ scabellū. ē ꝓpt quem adorat. Ihis auctatib⁹ pmisse inuestigatōis absolutio explicat.

Nemo carnē ei⁹ ꝺ ꝫe māducat ꝛē. Cōtra Joh. vj. Spūs ē q viuificat. caro nō ꝑdē ꝺcē. ḡ si ñ ꝑdest. nō ē manducāda nec adorāda. Itez caro xpi ꝫe ē ꝫb sacro ḡ ꝫe manducat cū ꝫb sacro suscipit. sz ablq adoratōe p̄ambula

6

pōt eē sacri susceptio. ḡ z ꝫa māducatio. Rᵒ. ꝺō. q verbū illud intelligit⁹ ꝛe māducatōe spūali q̄ ꝺr māducatio ꝫa. qz verā ꝫz efficaciā. Uñ māducare ꝫ facit⁹ ꝫ ē mandu care efficacit̄. z ꝫ tm̄ nemo bñ manducat nisi q̄ adorat. qz nō māducat efficaciter nisi māducet reuerēter. z p ꝫ pz rñsio ad vltimū obūcit em̄ de māducatōe sacrali. z illud intelligit⁹ de māducatōe spūali. Ad illud qꝺ obr. q caro ñ ꝑdest q̄ꝯ. ꝺō. q caro ꝺr ibi carnal⁹ intelligētia. sic̄ dic̄ aug. Caro nō ꝑdest q̄ꝯ si a spū sepet. sz ꝑdest in ꝯtū ē vnita ꝫbo z ꝺificata. z ꝫ mō ē adorāda adoratōe latrie nō dulic. De ꝫ aūt plen⁹ ꝫr in. iiij. li. ꝺi. x.

q̄z sit sublimata nō exit termios creature. ergo nec reuerētia exhibēda ei ꝺz exire termios creat⁹. si ergo latria est cult⁹ q̄ excedit oēs fines creature vr q q̄ exhibet latriā carni xpi cōmittat ydolatriaz. Itē minori minor reuerētia ē exhibēda. z maiori maior scom rectū ordinez sed xps scom q hō minor ē pre. et humānitas minor ꝛeitate ꝯ tumcūꝯ vnita sit. ergo minor reuerētia est ei exhibēda. si ergo latria est reuerētia sūma vr q humanitati xpi nō sit exhibēda. Itē nulli⁹ ē adorari adoratōne latrie cui⁹ est adorare. sz humānitatis ē adorare ipam sūmā trinitatē. ḡ nō ꝺz adorari adoratōne latrie. Maior ꝓbat⁹ p hoc q nulli ꝺebet latria cui⁹ ē fuire alteri. Minor ꝓbat⁹ p ꝫ. q ei⁹ ē adorare cui⁹ ē oꝛare. xps āt oꝛauit. sicut legit⁹ in diuerſ euāgelijs. ḡ ꝛē. Rᵒ. ꝺom q caro 6 christi multipliciter cōsiderat. Uno mō caro xpi ꝺr totus ille hō. iuxta illō qꝺ ꝺr Joh. j. Uerbū caro factū est z ꝫ mō. q ille hō ꝺs ē. rōe ꝑsone vni⁹ adorādus ē adoratōe latrie. Alio mō caro xpi cōsiderat. put noīat ipaz ꝓtē humānitatis ꝑ se nō vt vnitā. et hoc mō carni cōsiderare nō debet adoratō latrie sz dulie. Tertiō mō cōsideratur caro xpi q̄si medio mō. put noīat ipaz naturā creatā diuitati vnitā. z hoc mō dixer⁹ q̄dā q ē adorāda dulia dignioꝝ. q ḡdē ē ydulia. Et rō hui⁹ ē. q⁹ soli⁹ ꝛei ē adorari latria. z natura nō cōicat alteri naīe sua ydiomata. Uñ sicut nō ē ꝺom būana natura ēē i xpo ex hāc q est vnita eterne. sic hoc mō ꝺixer⁹ q naīa humana nō ē adorāda latria ꝯ tuis sit vnita maiestati sūme. Alij ꝺo ꝺixerūt aliter. q si cōsideret caro z aīa. put vnita illi ꝑsōe adorāda ē adoratōe latrie. ꝓ eo q sec⁹ ē de exhibitōe honoris z ꝓperatib⁹ alijs. Honoꝛ enī nō respicit hāc ꝑtez vel illā. sz respicit ipsam ꝑsonā. Unde q̄uis purpura z vestimētū non participet ꝓpꝛietates regis absolute. cōmunicat tn̄ i honoꝛe z reuerētia. sicut ꝺr aug. z magister recitat i lra. Et tō q est vna ꝑsona in xpo cui ꝺebetur reuerentia summa. vna adoratōne adorāda est.

sez latria ꝯtū ad vtrāq; nam. ſ. deitatē ⁊ humānitatez sicut eadē adoratione adorat in vno boīe caput ⁊ pes. Lōcedendū est ḡ q; nō solum xp̄s homo adorand⁹ est latria. ſz etiā humanitas ei⁹ inq̄tū est verbo vnita. cuius p se ꝯsiderata nūq; ei debeat nisi dulia. Et qm̄ caro xp̄i nunq; est separata a verbo. ideo sp ꝯsideranda est vt coniuncta. ⁊ semp adorāda est latria. licet humanitati vt p se ꝯsiderate nō debeat nisi dulia. Et iō scōa opinio melior est cū ꝑma. ⁊ auctoritat⁹ sanctoz magis est ꝯsona. Et 7 ideo ꝯcedende sunt rōnes q̄ sunt ad p̄e istā. Ad illō ḡ qō ꝑmo obr in ctrariū q; latria est cultus soli deo debitus. dōm q; ꝓpter ḇ nō excludit humanitas christi. Sicut em̄ cū dr sol⁹ petrus est hic intus. nō excluditur man⁹ vel pes ei⁹. Sic cū dr solus de⁹ est adorandus latria. nō excluditur hūanitas. q: hūana natura ⁊ diuina in vnā ꝯcurrūt p̄sonā. vñ ⁊ hec adoratio nō ponit ī nu 8 merꝫ cum illa. Ad illud qō obr q; carni xp̄i nō est sacrificandū. dōm q; verꝫ est p se. nō aūt est verum p:out est diuinitati ꝯiuncta. q: toti xp̄o sacrificandus est. Et qō dicit aug⁹. q: maluit xp̄s sacrificiū eē ꝯ sumere. dō. q; hoc nō dicit q; nō deberet in carne adorari ⁊ ei sacrificari. ſz q: voluit vitare occasionē erroris. ne alicui creatu 9 re exhiberetur per se honor diuini numinis. Ad illud quod obꝯitur de glo. q; caro nō est adorāda latria Dōm q; verbū illud intelligit de carne verbi p:out in se nuda consideratione ꝯsideratur. Et hoc est quod dicit Aug. si boīem sepaueris a deo. illi nunq; credo nec seruio. hoc aūt nō obstat quin ſm q; vnita sunt adoranda sunt latria. Unde Dam̄. Nō nudam carnem adoram⁹. sed vt vnitam deitati in vnam hypostasim dei verbi.

10 Ad illud qō obr q; creatura nō exit terminos creature. dōm q; verum est rōne sui. ⁊ iō honor rōne sui terminos creature non exit. sed q: vnit in vna hypostasi dei verbo cui debetur vnicus honor in quacunq; sit natura. 11 hinc est q; debeat ei latria. Ad illud qō obr q; minori minor debetur reuerentia. dō. q; verum ē quādo minor ⁊ maior sic se habent q; sunt diuersoz bonoz susceptibiles. ḇ aūt est qñ sunt diuerse p̄sone gradu dignitatis distantes. ḇ aūt in ꝓposito nō est repire. q: cū vna in xp̄o sit p̄sonalitas. ⁊ illa attendat ſm naturā supmā. vnica ⁊ summa debeat ei reuerētia. qualiscunq; sit natura. sicut honor vn⁹ deberetur regi in quocunq; sit indumēto. Honor em̄ naturā respicit dignior̄. ⁊ p ꝯsequens illud qō est annexum ei. sic caro viri sancti honorari debet ſm dignitatem anime. nō ſm ignobilitatē proprie nature.

12 Ad illud vero qō obꝯicitur q; xp̄i est adorare. dōm q; ſm q; oratio est ascensus mentis in deū. sic ꝓprie nō pertinet ad xp̄m. p eo q; oīa q̄cunq; voluit fecit. etiam verbum semp p̄sens habet p oīa faciens quecunq; vult aia eius. exemplū tñ orandi ⁊ adorandi dedit ſm inferiorē naturā in sua oratione. ⁊ iō nō sequit q; nō debeat adorari. Sicut em̄ ipe baptizauerat interi⁹. ⁊ tñ baptizat⁹ fuit vt alios informaret. Sic orauit ⁊ adorauit vt alios eruditet. Quia sicut vult dam̄. in xp̄o humana natura nō tenet naturā ancille. aīt em̄ sic. Serua est caro. sed nō est vnita dei verbo. semel tñ vnita ſm hypostasim qualiter erit ancilla. vnū enī ens xp̄s nō potest esse seruus suꝰ pius ⁊ dñs. cuius ergo erit seruus. Patris nō quia quecunq; habet pater sunt filij. ⁊ ita qui dicūt ipz seruū esse distare faciunt vnū xp̄m in duo per modum nestorij. ⁊ ita ad xp̄m non ꝑtinet adorare sed adorari. q: magis competit ei ratio dominij q̄ seruitutis. Aliter etiam posset dici q; ꝯtus esset ipius adorare. nō tamen sequitur q; nō deberet adhuc adorari adoratione latrie qui nos qui debem⁹ adorare. nō debem⁹ aspicere ad ei⁹ humanitatez sed ad p̄sone dignitatē. ⁊ in hoc vltimo ꝯsistit summa questionis predicte.

Questio II ḥ

Utrum cultus latrie exhiberi debeat imagini christi Et q; sic videtur ꝑmo per Dam̄. iij. lib. Honor imagis refertur ad p:otorypum. ergo idem est adorare imaginem. ⁊ cum cuius est imago. ergo si christus colendus ē cultu latrie. videtur q; eius imago similiter. Itē abraam adorauit tres viros. ⁊ in his adorauit sanctam trinitatem. ſm q; glo. exponit. si ergo illi tres viri nō erāt trinitas summa sed eam significabant. ergo latrie cultus nō solum debetur rei significate sed etiam signo. cū ergo imago christi sit eius signum. videtur q; latrie cultus sit ei exhibendus. Item homo loquitur ad imaginem in suis petitionibus. ergo loquitur ad imaginē sicut ad personā rationalis creature. ergo sic loquitur ad imaginem xp̄i sicut ad xp̄m. ⁊ sicut loquitur sic colit ⁊ adorat. ergo debet adorare imaginē christi sicut christum. Item eandem reuerentiā exhibem⁹ et exhibere debemus imagini beate virginis quā ip̄si virgini. ⁊ sic de alijs sanctis. ergo ⁊ eadem reuerentia exhibenda est imagini christi sicut ip̄i christo. sed christo exhibet cultus siue honor latrie. ergo debet exhiberi imagini sue. Sed contra. Exod. xx. in primo mandato. Nō facies tibi imaginem neq; sculptā similitudinē. si ergo prohibitum est imaginē fieri. multomagis ⁊ adorari. Item Dam̄. li. de imaginibus. Magne impietatis ⁊ insipiētie est figurari quod diuinitatis est. ergo maioris impietatis est iam figuratū adorare. Item melior est creatura viuens ꝯ nō viuens. quia similior est summe vite si ergo huiusmodi imagines nō sunt viuentes. minus sunt digne honore ꝯ talpe ⁊ vespertiliones. si ergo impium est adorare vespertiliones ⁊ talpas. multomagꝭ hmōi imagies. Itē nobilior ⁊ melior ē imago diuinit⁹ ī p̄essa ꝯ ab hominibus sculpta. sed si quis adoraret diabolum vel hominē peccatorē in quo est imago dñi impressa peccaret. ergo multomagꝭ qui adorat hmōi imagines. Item fortius fugiendus est ritus idolatrie ꝯ legalis cerimonie. sed ecclesia fugit ritum cerimonie legalis ne videatur iudaizare. pari ergo ratione debet fugere ritum idolatrie ne videatur idolatrare. ergo si cultus latrie consistat in veneratione imaginū ⁊ picturarum. videtur q; talia nō sint adorāda. Item cum huiusmodi imagines nec p no. nec per ve. test. approbētur videt q; earū introductio fuerit nouitatis p̄sumptio. si ḡ talia sunt extirpāda. videtur q; talia nō sunt colenda.

Ad. dōm q; imaginū introductio i ecclia nō fuit absq; 15 rōnabili causa. Introducte em̄ fuerunt ꝓpter triplicez causam. videlicet. ꝓpter simplicium ruditatē. ꝓpter affectuū tarditatē. ⁊ ꝓpter memorie labilitatē. Propter simpliciū ruditatem inuente sunt. vt simplices qui nō possunt scripturas legere. in hmōi scpturis ⁊ picturis tāq; in scpturis aptius possint sacra nostre fidei legere. Propter affectus tarditatē siliter introducte sunt. videlicet vt boies qui nō excitant ad deuotionē in his q̄ p nobis xp̄s gessit dū illa oculis p̄cipiunt. saltem excitantur dū eadē in scripturis ⁊ picturꝭ tanq; p̄ntia oculis corporeis cernūt. Plus em̄ excitat affectus noster p ea que videt ꝯ p ea q̄ audit. Unū Horatius de arte poetica. Segnius irritant animos demissa p aures Quā que sunt oculis subiecta fidelibus. Et que. Ipse sibi tradit spectator ⁊c. Propter memorie labilitatez. quia ea que audiunt solum. facilius traduntur obliuioni q̄ ea q̄ vi

denk. Frequēter ēm verificak in multis illud quod consueuit dici. verbū intrat p vnā aurē 7 exit p aliaz. Preterea nō sz est pōsto q̄ beneficia nobis pstita ad memoriā reducat p verba. ideo dispensatōe dei factū est vt imagines fierēt pcipue in ecclesijs. vt vidētes eas recordemur de beneficijs nobis impēsis 7 sanctoz opibus virtuosis. Qm̄ g̃ imago xp̄i introducta est ad repñtandū cum q̄ p nobis crucifixus ē. nec offert se nobis p se sz p illo. ideo oīs reuerētia q̄ ei offerk exhibek xp̄o. 7 ppterea imagini xp̄i dz cultus latrie exhiberi. Et h̄ est qđ dicit Aug. in li. de doctrina xp̄iana. q̄ venerak tale signū diuinitus institutū. ei⁹ vim significationēq; intelligit. nō hoc venerak quod videk 7 transit. sed illud poti⁹ ad qđ talia cuncta sunt referēda. Cōcēdēde g̃ sunt rōnes que
14 h̄ ostendūt. Ad illud g̃ quod opponik in ꝯriū q̄ est p hibitū ne q̄s faciat sibi imaginē. dōm q̄ p eo tpe phibitum est in quo de⁹ humanā naturā nōdū assumpserat. tūc ēm cū deus dīno spūs eēt. in figurabilis erat. 7 ideo ip̄m figurare erat error 7 impietas. 7 p illo tpe loq̄tur Dam̄. cum dicit q̄ insipiētie 7 impietatis ē figurare qđ diuinitatis ē. vez est ꝟm q̄ diuin⁹ est. q̄ est incircūscriptibilis 7 infigurabilis. sz nō est sic ex̄trum ad humanā naturā. Un̄ subiungit. q̄ de⁹ ppter viscera miscōdie sue factus ē homo. 7 cū boibus ꝟuersat⁹ est. miracula fecit passus est. crucifix⁹ē. hec ad memoriā boīm scripta sūt. 7 ad doctrinā nr̄am. Quia ꝟo nō oīes noscūt litteras neq; lectōi vacant. patres decreuerūt velut q̄sdam triū/
15 phos imaginib⁹ ascribere ad velocē memoriā. Ad illud qđ obr q̄ creatura viuens nobilior est nō viuente. dōm q̄ verū est de nobilitate reali. sz nō oportet q̄ h̄ sit verum de nobilitate significatōis. q̄ res qui valoris rem nobilē significare pōt. cum g̃ adorak imago nō adorak rōne nobilitatis quā habet in se. sz rōne nobilitatis significate p se. Et si obj̄ciak q̄ lapides 7 ligna ducūt in deū. dōm q̄ nō ducunt sic. nec sunt p̄cipaliter institu/
16 ta ad h̄ sicut 7 imagines 7 picture. Ad illud qđ obr de imagine diuinit⁹ impressa. iam patz rūsio. q̄ cum talis hō sit creatura nobilis. offert se magis p modū rei q̄ per modū signi. 7 iō honor q̄ ei defert nō oīno refert ad p̄mū exemplar. sicut honor q̄ defert imagini picte vel sculpte. Si aūt aliq̄s coleret ip̄am figurā tanq̄ rē. magis erraret q̄ q̄ coleret creaturā rōnalē. Un̄ August. de doctri. xp̄ia. Fateor altius eē demersos q̄ opa boīm pro deo colunt. q̄ qui opa dei. vt statuā q̄ stellā. Ad illō
17 quod obr q̄ illud videk esse idolatrare. dōm q̄ verum ē si adorank rōne sui. ita q̄ crederek in eis aliq̄d diuinum esse. nunc aūt nō est sic. imo oīno aliter mentes fideliuz venerank. 7 iō nō seruāt idolatrie ritum. Si aūt tu obj̄cias q̄ sunt occasio erroris. Dōm q̄ si littere sacre fuerunt 7 sunt vsq; in hodiernū diem. 7 etiā alie creature. nō tn̄ ppter hoc sunt littere delende. 7 creature destruende. quia h̄ diuini iudicij est vt bonis sit in bonū. malis aūt in malā ꝟuertank. sic 7 in imaginib⁹ est intelligen/
18 dum. Ad illud ꝟo qđ opponik q̄ illud nō h̄z auctatē in scripturis. dōm q̄ multa apli tradiderūt q̄ tamē nō sunt scripta. vn̄ apls laudabat eos q̄ tenebant suas traditiones. 7 ecclesia ꝟsuauit fideliter q̄ ab aplis accepit. Narrat tn̄ Aug. duo q̄ sunt ad imaginis ꝟfirmationē Unū est q̄ quedā hist̄oria refert q̄ dn̄s agato regi q̄ pictorez miserat imaginē dei picturare 7 figurare. neque unte pictore ppter ch̄oruscātes a facie claritates. ipso vestimētū ppriū faceī diuine supponēte. in vestimēto illo supius imaginē ascripsisse. 7 ita cupiēti agato misisse. Et itez accepim⁹ lucaz euāgelistā depinxisse do
minū 7 matrē dn̄i. Et sic patet q̄ nō sunt noue adinuētiones in hmōi imaginib⁹. sed diuine traditōes 7 apli/ce sanctiones. 7c̄.

Questio III c

Utrū cultus latrie matri ei⁹ debeat exhiberi. Et q̄ sic videk p illud qđ dicit Dam̄. i ca. de imaginib⁹. Honor q̄ est ad ip̄am. ad eū qui ex ip̄a ē incarnat⁹ reducik. ergo si honor latrie exhibēdus ē imagini xp̄i. q̄ refert ad p:o thotypū. pari rōne beate virgini honor latrie exhibendus est. cū honor sibi exhibit⁹ ad filiū referat. Item ex h̄ q̄ virgo maria effecta ē dei mater. ē effecta mater omnium creaturaz. g̃ filius cōcat matri donū maiestatis. g̃ cū latria sit cultus maiestati debit⁹. pari rōne cōmunicat ei latrie cultū. Item caro xp̄i cōsimilis fuit nature 7 ꝟsubstātialis carni ꝟginis. sed xp̄s ꝟm humanā naturam adorand⁹ est adoratiōe latrie. g̃ pari rōne humana natura in ꝟgine ei⁹ matre. Itē filius dei exhibuit reuerētiam 7 honorē ip̄i virgini sicut sue matri. g̃ si subiecit se. vult q̄ ꝟsequēs q̄ vnusq̄sq; eidē subjiciat 7 q̄ honor q̄ sibi impendit ei impendat. si g̃ hmōi est latria. vr̄ 7c̄.

Sed ℈. Virgo beata adorat filiū suū adoratōe latrie sz vnius 7 eiusdem nature nō est adorare 7 adorari. si g̃ in beata ꝟgine est vna tn̄ natura. videk q̄ ip̄a nō sit latria adorāda. Item beata virgo est pura creatura. g̃ n̄ debek ei honor nisi q̄ est inter terminos creature. sed iste est honor dulie nō latrie. g̃ 7c̄. Item honor latrie redditur deo rōne summe maiestatis. sed hanc nō est repirt in virgine. g̃ nō videk q̄ sit cultu latrie adorāda. Item q̄ adorat aliquē cultu latrie. ꝟfitek ip̄m eē deū. g̃ q̄ adorat virginē cultu latrie ꝟfitek ip̄am eē deam. g̃ si h̄ ē impietatis maxime. videk q̄ etiā 7c̄. R⁰. dōm q̄ beatis/
19 sima ꝟgo Maria pura creatura est. 7 ideo ad honorē 7 cultum latrie nō ascendit. sed q̄m excellentissimū nomē h̄z ita q̄ excellētius pure creature ꝟuenire nō pōt. ideo nō tm̄ debeī ei honor dulie sz iperdulie. Hoc aūt nomē est q̄ ꝟgo existens dei mater ē. qđ q̄dem ita create dignitatis est. q̄ nō solū viatores sz etiam cōprehensores. nō solū hoīes verūetiā angeli eam reuereank q̄dam p̄rogatiua specialī. Ex h̄ ēm q̄ mater dei ē. est p̄lata ceteris creaturis. eam p̄ ceteris decens est honorari 7 venerari. h aūt honor ꝟsueuit a mḡris ipdulia vocari. Et accipit verbū illud de glo. j. Reg. vij. vbi dr. Dulia maior et dulia minor. Cōcēdēde sunt g̃ rōnes q̄ ꝟgini marie nō sit exhibend⁹ cultus latrie. Ad illud ꝟo qđ p̄mo obj̄/
20 citur in ꝯriū q̄ honor matris refert ad filiū. dōm q̄ honorē referri ad aliquē ē dupliciter. Aut sicut ad subiectum. aut sicut ad finem. Honor aūt q̄ exhibek matri referk ad filiū sicut ad finē. Honor ꝟo q̄ adoram⁹ imaginem xp̄i refert ad ip̄m sicut ad subiectū. vn̄ qui adorat xp̄i imaginē. xp̄m adorat nō imaginē. Qui aūt adorat
21 xp̄i matrē. etiam adorat xp̄m 7 matrē suam. Ad illud qđ obj̄cik q̄ cōcat matri dn̄ium maiestatis. dōm q̄ est dn̄iū p̄sidētie. 7 ēdn̄iū maiestat⁹ 7 oīpotētie. Cū g̃ dicik q̄ fili⁹ cōmunicat mr̄i dn̄iū. intelligik de dn̄io p̄sidētie. cum ꝟo subiungik q̄ dominio reddit cultus latrie intelligik de dominio maiestatis 7 oīpotentie. Et h̄ q̄dē de
22 us nulli cōmunicat pure creature. Ad illud qđ obj̄citur q̄ eiusdē nature 7 ꝟsilis ē caro ꝟginis cū carne verbi. dōm q̄ caro verbi nō adorak adoratione latrie inq̄tum est caro humana. sz inq̄tum est caro assumpta. licet aūt caro ꝟginis ꝟformis sit carni verbi q̄tuz ad cōformitatē nature. nō tamē ꝟformis est q̄tum ad gratiā vnionis. 7 iō in p̄cessu illo est palogism⁹ accidentis. q̄ fm aliā 7 aliam compationē cōcat cum virgine. 7 fm

alia debetur ibi adoratio latrie. Ad illud ꝙ dr ꝙ xp̃us honorauit mr̃em suã. Dicẽdũ ꝙ verꝫ est. ſz christus nõ adorauit eã adoratõne latrie sed yperdulie. nõ enĩ adorauit eã vt deam. sed vt filiꝰ matrẽ suã. ideo bñ ſequtur ꝙ christꝰ vere matrẽ suam debet adorare ⁊ venerari sicut decet mr̃em dei. sed ex hoc non sequit. ꝙ velit illum honorem matri exhiberi quem vult exhiberi sibi p eo ꝙ ita est mater. ꝙ ancilla ⁊ persona matris in infinitum inferior ẽ psona filij. ideo et si multũ debeat adorari et amari. in infinitũ tamẽ minus debet adorari et amari fm legem iusticie ⁊ rectũ ordinẽ cui filius eiꝰ qui est rex regũ et dñs dominãtium.

Questio IIII d

Utrũ cultus latrie sit exhibendus cruci christi. Et ꝙ sic videt. Sic exoramus crucẽ. sicut adoramus deum. sed crucẽ exoramꝰ illa exhortatõe q̃ faciẽda est illi soli q̃ adorãdus ẽ cultu latrie. ergo adorãda est latrie adoratione. Maior manifesta ẽ. Minor ꝓbatur p illud quod cãtat ecclesia. O crux aue spes vnica. hoc passiõis tpe. auge pijs iusticiã. reisq; dona veniã. sed augere iusticiam ⁊ dare veniã ẽ soli dei. ergo ⁊c. Itẽ sic adoramꝰ. sic alloq̃mur crucẽ quasi intelligẽtẽ. ſz hoc nõ ẽ rõe suicũ sit lignũ puꝫ. ergo hoc ẽ rõne crucifixi in ea. ſz crucifixũ adoramꝰ adoratõe latrie. ergo ⁊ ipsã crucẽ. Itẽ sic adoramus crucẽ sicut reliq̃as christi. sed reliq̃e eodẽ honore honorande sũt q̃ honorat ille cuiꝰ sunt reliquie si ergo xp̃us ẽ adorandꝰ adoratõne latrie. videt simulit ꝙ crux christi latria debet adorari. Itẽ efficaciꝰ ducit nos ipsa vera crux q̃ aliqua eiꝰ imago. sed imago christi eo ꝙ ducit ĩ xp̃um adorat adoratõe eadẽ cũ ipso vꝫ latria. ergo eadẽ rõe ⁊ nobilissimã crux. Sed contra. Crux christi ẽ pura creatura non vnita v̄bo. ergo si latria nõ debet nisi soli deo per se ⁊ nature assũpte rõe ꝓsone. vñ ꝙ exhibere cultũ latrie ipsi cruci sit ydolatrare Itẽ mr̃ christi plus approximat christo q̃ crux eiꝰ. ⁊ melior et nobilior ẽ creatura. sed ꝙ mr̃ non ẽ adorãda latria. ergo nec ipsa crux. Item si crux xp̃i adoranda est latria q̃ fuit lecrulus eiꝰ. ergo cum celuꝫ sit eius sedes. ⁊ terra scabellũ pedũ eiꝰ. vt dicit ꝓpheta. ergo sũt adoranda latria. ⁊ hoc ẽ nepharium ⁊ impiũ. ergo videtur ꝙ cruci eius cultus latrie nõ sit exhibendus. Itẽ crux christi nihil meruit vel demeruit. ⁊ nõ magis sentit laudẽ q̃ vituperiũ. cũ sit res insensibilis. ergo si honor debet exhiberi tãtũmõ rei laude digne et reuerẽtia. rei etiã q̃ discernit inf honorẽ ⁊ cõtumeliaꝫ. vñ ꝙ ei nulla reuerẽtia sit exhibenda. Itẽ querit q̃liter sit veneranda ⁊ adoranda. Rñ dicendũ ꝙ ad predictoꝝ intelligentiã hic est multiplex modꝰ dicendi. Quidã enĩ dicere volerũt ꝙ ipsi cruci debet honor q̃ dr ydulia. Et rõ huiꝰ ẽ q̃ ipsa crux fuit instrumẽtũ totiꝰ redẽptõis humane. ĩ ipsa enĩ salus et redẽptio totiꝰ humãi generis ẽ fcã. et ĩ oẽs hoies dñt eẽ ei subiecti subiectõe notabili ⁊ speciali. et ꝓpterea dicũt eã adorari excellẽtiori adoratõe q̃ sit dulia q̃ debet rõnali creature. Qz cũ crux christi nec sit deꝰ. nec ipsi diuinitati aliq̃d vnitũ. ĩõ nõ ẽ ei cultus latrie exhibẽdus ꝓpter hoc ꝙ tenet mediũ inter latriã et dulã. adoratõ crucꝭ dr ydulia. sed q̃m adoratio sicut allocutio vñ ẽ solũmõ inter res rõnis capaces. adoratio enĩ q̃dã oro ẽ ad aliq̃d ordinatũ. vñ adorare ẽ aliud orare. crux ãt christi oĩno caret rõe. Ideo alij dixerunt eã nõ eẽ adorãdã. nisi ingꝛtũ i ea adorat christꝰ. neq; aliqua ẽ ei honoris reuerẽtia exhibẽda nisi rõe crucifixi. sicut nec imagini nisi rõe imaginati. Et ideo dixerunt. ꝙ cruci ẽ cultus latrie exhibendꝰ ⁊ nullꝰ aliꝰ. nec dulie nec ydulie. rem enĩ insensibilẽ stultũ ẽ honorare. cuꝫ p indifferẽti habeat honorẽ ⁊ vituperiũ. Et hoc nitũñ cõfirmare p Dam̃. c. lij. de sanctis imaginibꝫ. vbi dicit. ꝙ nõ crucẽ adoramus. sed. typuꝫ. i. figuratiõnẽ. Et sic nõ videt ꝙ crux nõ adorẽt. ingꝛtum est res aliqua sed ingꝛtum est signũ. Verũtñ si cõsideremus verba Dam̃. in. c. de cruce. videt ꝙ nõ solũmodo cruci xp̃i put est signuꝫ siue ingꝛtum typus est. sed in rõne materie etiã exhibẽda sit reuerẽtia. qz nõ solũ est venerãda figura: sed etiã verũ lignũ crucis in quo dñs pepẽdit. In aljs vo crucibus venerãda est solũ figura nõ materia. Ait enĩ sicõm q̃dem pcioſum lignũ crucis venerabile in quo seipm̃ p nobis xp̃s obtulit vt sanctificatũ tactu corpis ⁊ sanguinis decenter est adorandũ. Et post. Si autẽ ex alia materia facta est. ideo materiã adoramꝰ absit. sed typum. Vñ ⁊ si aurũ ⁊ pcioſi lapides fuerint. post typi dissolutionẽ nõ sũt adorãda. Ex quo colligit ꝙ aliqua ipi cruci sit reuerẽtia exhibẽda. excepta adoratõe latrie Et huius signũ est. qz ecclesia solẽnisat in crucis inuentione ⁊ exaltatõe. sicut in festis sctoꝝ. ⁊ ideo neuter pdictoꝝ modoꝝ videt oĩno sufficiẽs. Preterea intelligẽdũ est ꝙ dupliciter exhibet alieni honor. aliq̃n in obsequiũ reuerẽtie. ⁊ iste est honor veneratõis. Aliq̃n in testimoniũ virtutis ⁊ famulatũ cõplacentie. ⁊ iste est honor adoratõis. Uterq; aũt honor istoꝝ offert ipsi cruci Nam crucẽ adoramꝰ ⁊ crucẽ veneramur. sed in hoc est differẽtia. qz honor veneratõis exhibet ipi cruci tanq̃ instrumẽto nr̃e salutis. Vñ sicut exhibemꝰ reuerentiã sacris. qz est in eis aliquo modo nr̃e salutis causalitas sic cruci xp̃i ⁊ clauis eius aliqua reuerẽtia est exhibẽda et respectu istius honoris habet crux in se aliq̃d ꝓpter q̃d habet honorari. Honor aũt adoratõis offert ipi cruci xp̃i rõne crucifixi. Nemo enĩ intendit et placere. vel aliq̃d impetrare ab ea. sed ei qui in ea affixus fuit. ⁊ sic nõ debet ei adoratio latrie. Sic enĩ cruci duplex honor debet. ⁊ vnus q̃dem est latria. alius vero nõ debet dici nec latria nec dulia. qz nõ est ſpẽs adoratõis. sed vocari põt honor veneratõis. Concedendũ est ĩ q̃ xp̃i crux est adoranda latria. Ad illud ĩ q̃d obz ꝙ xp̃i crux est pura creatura. Dõm ꝙ crux nõ adorat vt rẽs sed vt signũ rememoratiuũ ducens in crucifixũ. sicut et imago ducens ad imaginatũ. Ad illud q̃d obz ꝙ mater xp̃i plus approximat ⁊c. dõz ꝙ mr̃i xp̃i debet adoratio ꝓpria cum ipa sit rõnis capax. vñ virginẽ alloq̃mur cuꝫ adoramus. ⁊ eius beniuolentiã captamus ⁊ desideramus. nõ sic est de cruce. Cum enĩ adoramꝰ. placere intendimus crucifixo nõ eius signo Ad illud q̃d obz. celum est sedes dei ⁊ terra scabellũ. dõm ꝙ nõ est silẽ. qz celũ ⁊ terra ducunt in deũ fm generalẽ modũ quo creatura ducit in creatorẽ. nõ sic aũt est de cruce. imo est q̃d dam specialissimũ memoriale crucifixi Ad illud q̃d obz vltimo ꝙ crux nihil meruit et nihil sentit. Dõm ꝙ sicut duplex est laus. sic duplex est honor. Aliq̃d enim laudat ꝓpter excellentiã sue nature. sicut res pulchra. ⁊ bona q̃ ꝓpriã naturã laudat. Aliquid laudat ꝓpter virtutis strenuitatẽ. ⁊ hec q̃dem laus respicit meritũ. ꝓma vero nõ. Sic ⁊ duplex est honor. Quidã exhibet in testimoniũ virtutis. ⁊ ideo iste nõ est exhibẽdus cruci nisi rõne crucifixi. cuius q̃dem virtus ⁊ intelligẽtia. ⁊ excellẽtia est sup̃ omnia Alius est honor q̃ exhibet in signũ alicuius nobilitatis ⁊ excellẽtie. ⁊ hoc modo honor nõ exigit meritũ. nec requirit virtutẽ in honorato. vel cognitionẽ. sed aliquã rationẽ dignitatis ob quaꝫ debeat sibi reuerẽtia exhiberi. ⁊ hoc modo quadã nobi

lb

litatõe dꝰ lignũ crucis nobilitauit · dum in eo pẽdit · ⁊ genus humanũ liberauit · ⁊ ideo crucẽ laudamus ⁊ veneramur ex ista nobilitate · ⁊ multiplices eius laudes dicãt ecclesia · ⁊ per psentiã istiꝰ sacratissimi ligni multa impẽsa sũt fidelibus bñficia ⁊ miracula · ⁊ sic patẽt obiecta.

Questio V e

Utr latria exhibẽda sit mẽbris xpi? Et q̃ sic videt pmo auctoritate vel exẽplo ipius abrae · qui in Gene · xviij · tres viros vidit ⁊ vnũ adorauit · ⁊ Aug · exponit · q̃ viri illi angeli fuerũt · sed tñ in illis adorauit deum · ⁊ obtulit eis adoratõnẽ latrie · ergo si dꝰ habitat in membris xpi · videt q̃ eis cultus latrie debeat exhiberi. Itẽ in apocal · dicit · q̃ Johes cecidit ĩ faciem suã vt adoraret angelũ · ⁊ ibi dicit · q̃ angelus non pmisit. Aut ergo Johãnes adorare voluit adoratõne latrie aut dulie. Si latrie · ergo cũ Johãnes recte fecerit · nõ reprehendit tanq̃ ydolatra · ⁊ sic adoratio latrie põt exhiberi rõnali creature · q̃ si paris dignitatis sũt angeli ⁊ membra christi nõ videt q̃ membris christi exhibẽdus sit cultus latrie. Si dicas q̃ Johãnes voluit adorare adoratõne dulie. Contra dulia debetur angelis bonis · ergo male faciebat angelus q̃ eũ phibebat ab orõne ad quam debebat · q̃ si angeli nunq̃ male faciũt · restat q̃ pcedens mẽbrũ est vez. Itẽ dꝰ adorandus ẽst adoratõne latrie ĩ tẽplo sco suo · fm q̃ dicit psal · Introibo in domũ tuam · ⁊ adorabo · ⁊c · sed quodlibet mẽbr christi est templũ spiritussancti · fm q̃ dr̃ · i · Cor · vi · ergo quodlibet mẽbrũ christi adorandũ est adoratõne latrie. Itez corpꝰ xpi verũ refertur ad corpus christi mysticũ tanq̃ signi ad signatũ · ergo si signatũ nobilius sit signo · corpꝰ christi misticũ est magis vel eqnobile q̃ corpus christi verũ sed vez christi corpus adorat latria · ergo ⁊ corpus christi misticũ. Itẽ eadẽ adoratõe adorantur caput regis · ⁊ alia membra · sed xpũs est caput ecclesie · ⁊ adorat adoratõne que est latria · ergo ⁊ alia eius membra. Item quodlibet membr xpi est imago christi · nec imago tm̃ · sed etiã imago assimilata per grãz · sed bonor imagis sicut vult Dam̃ · refert ad pthotypuz · i · ad pncipale significatũ · ergo si pthotypũ adorat adoratõne latrie · videt q̃ ⁊ membra xpi in qbꝰ est repiri imaginem nature ⁊ similitudinẽ gre. Sed cõtra · Nõ sumus mẽbra xpi nisi q̃tũ ad humanitatẽ · ergo si latria est cultus debitus · videt q̃ latria mẽbris xpi nõ cõicetur. Itẽ mẽbra christi admodũ pauca habẽt societatẽ · sed adoratio latrie ponit habitudinẽ ⁊ gradũ dominij et seruitutis inter adorãtem et adoratũ · ergo vi q̃ vnũ membr nõ debeat alteri cultũ latrie. Itẽ nõ est eadẽ adoratõne ⁊ honore veneranda dñs et seruus · sz mẽbra christi sũt subiecta seruituti christi et dei · ergo adoratõe latrie nõ debent adorari.

Itẽ maior est auctoritas et potestas in malo plato q̃ in bono subdito · ergo maior debet reuerẽtia ei · sed constat q̃ malo plato nõ debetur latrie adoratio · ergo multo minus subdito q̃ est membr christi. Rº. Dom · q̃ absq̃ dubio cultus latrie mẽbris christi nõ est exhibendus · p eo q̃ membra christi sumus fm humanã naturã ⁊ sic sumus membra · vt tamẽ ratio membri nõ tollat rationem seruituris · nec ponat equalitatem dignitatis. Et quoniã latria debetur creatori rõne sue maiestatis ⁊ excellentie · hinc est q̃ membris xpi nõ competit cultꝰ latrie. Multꝫ enĩ distantia distat caput a corpe rõne diuinitatis vnite. Unde cõcedende sũt rõnes ad hanc partẽ inducte. Ad illud qõ obr · q̃ abraam adorauit tres angelos. Dom q̃ isti angeli creature rõnales erãt ⁊ tamen ad psentationem trinitatis ipi abrahe appa-

fuerũt · ⁊ vtrũq̃ hoz ipi abrahe notum erat. Et inq̃tuz creature rationales erant exhibuit eis abraam nõ adoratiõnẽ latrie sed reuerentiam yperdulie · ⁊ mysteriũ honorificentie. Inq̃tũ aũt signũ trinitatis erãt exhibuit abraam cultũ latrie · non inq̃tum signo sed ipi signato ad hoc enĩ specialiter apparebant. Nõ sic aũt est de mẽbris christi · qm̃ et si ab eis possit cognosci trinitas · tamen nõ sic repsentant ex speciali institutõne vel missione diuina · ⁊ ideo nõ est eis exhibenda latria · nec q̃tum ad illud qõ sunt · nec q̃tum ad illud qõ p eos intelligit.

Ad illud qõ obr · q̃ Johãnes voluit adorare angelũ 32
Dom q̃ noluit adorare eũ adoratõne latrie sz dulie. Et qõ dr̃ · q̃ nõ debuit eũ phibere. Dom q̃ imo triplici ratione. Prima quidẽ est ppter dignitatẽ ipius Johãnis qui excellẽtior erat multis angelis. Secũda vo ppr vitationẽ erroris · ne aliqs ex hoc crederet q̃ ãgeli adoratione latrie deberẽt adorari. Tertia vo rõ est ppr manifestationẽ exaltatõnis dignitatis generis humani. Genus enĩ humanũ exaltatũ fuit p christũ supra naturã angelicã · vnde eq̃tus angeli in veteri testamento paterẽtur se ydulia adorari ab hoĩbus · in nouo tamen pꝰ glorificationẽ humane nature ĩ christo nõ patiũtur sibi illã naturã subici quã vidẽt cõsedere ad dexterã patris. Et hec ẽ ratio specialis beati gregorij. Ad illõ qõ 33
opponitur q̃ dꝰ adorãdus est in templo. Dom · q̃ sec est de templo ab hoĩe fabricato · ⁊ de templo a spũsco scificato. Quia templũ illud solum est inductiuum in aliud · ⁊ institutũ ppter aliud · ita q̃ in se non habeat aliquã rõnem quare dꝰ debeat adorari · sed solũ rõne eius q̃ in eo colit · nõ sic aũt est de templo anime fidelis. Habet enĩ aliquid in se rõne cuius pt esse capax ⁊ pticeps bonoris. Ad illud qõ obr de corpe mystico qõ nobilis ẽ 34
⁊c. Dom q̃ si loquamur de corpe christi vero put dicta ti vnitũ est · dom q̃ sermo ille nõ habet veritatẽ · immo multo nobilius est corpe mystico · nã corpus mysticum nõ est deitati vnitũ in vnitate psone · sicut corpus christi verũ · ⁊ ideo nõ tãta est ei exhibenda honoris reuerẽtia et excellentia. Et si obũcias q̃ signatũ ẽ nobilꝰ signo. Dom q̃ illõ vez ẽ qñ signatũ ẽ causa signi. Nõ sic aũt est ĩ ppto. Preterea corpꝰ xpi nõ dr̃ esse signũ nisi inq̃tũ latet sub sacramẽto · ⁊ rõe ipaꝝ specieꝝ ptinẽtiũ ⁊ sensibꝫ apparẽtiũ. Ad illõ qõ obũcit q̃ eadẽ ad 35
oratõne adoratur caput regis ⁊ alia membra · dom q̃ nõ est simile · qz caput regis cũ membris alijs simpliciter ẽ eiusdẽ nature · christus aũt q̃ est caput nr̃m · ptr naturã humanã in qua cõicat nobiscũ · naturam habet diuinam · in qua supercellit oẽm creaturã · ⁊ ideo rõne illius talis honor ei competit · qualẽ nulli creature est decẽs exhiberi. Ad illud qõ obr · q̃ in membro christi est as 36
similatio q̃ gratiam · Dom q̃ verũ est · ex hoc tamẽ nõ sequitur q̃ debeat adorari adoratõne latrie · sicut in imagine sculpta · ex hoc qz imago illa nõ se offert tãtũ vt ducta ĩ aliud · sed vt rẽ rationalẽ · ⁊ excellentem · ⁊ dignam honore · ⁊ ideo honor sibi exhibitus nõ totaliter refert ad pthotypũ · i · ad pncipale figuratũ sicut ĩ imagie sculpta · Unde ppter duplex periculũ tũctum · ex parte adorantis ⁊ a parte adorati nõ dz ds ĩ imagine que est homo latria adorari · vicz ne adoratus superbiat · ⁊ extolla q̃ inanẽ gliam q̃si honoris ille sibi impẽdat ⁊ fiat · ⁊ ne adorans cadat in idolatriã aspiciẽdo tm̃ ad formã humanã.

Questio VI f

Utrũ cultus latrie possit exhiberi christi aduersario sine pctõ · Et q̃ sic videt · Esto q̃ angelus sathane transfiguraret se in angelũ lucis · vt dr̃ ij · Cor · xi · cõtãcũq̃

adhibeat diligentiam pōt videri q̄ sit christ⁹. sed ignorantia facti adhibita diligētia excusat. ergo vī q̄ talis excuset a pctō si eum adoret. Item q̄ emit cupū intēdens emere aurū nō damnificat. ergo q̄ adorat angelū tenebrarū credens adorare xp̄m nō incurrit pctm. maior xp̄o manifestat p̄m regulā iuris ciuilis. Itē mulier que cōsentit in petrū credens cōsentire in paulū habet p nō cōsentiēte. error enī psone impedit matrimoniū p̄m q̄ iura dicūt 7 in .iij. li. videt ergo pari rōne q̄ adorans luciferū putans xp̄m adorasse habet quasi nō adorasse. Item opus sequit intentionē 7 credulitatē. g̃ si aliquis credens luciferū esse xp̄m adorat luciferū. cum intentio eius ad xp̄m ferat sic adorādo xp̄m meretur. 7 nullū videt ei esse pctm. Sed ⁹tra. Idolatra cū adorat idolū credit idolū esse deū. 7 tn ex hoc nō dicit̄ adorare sed magis idolū. vnde cōmittit idolatrie pctm. ergo pari rōne cum q̄s adorat luciferū credēs illuz esse xp̄m. ppt̄ credulitatē nō euadit scelus idolatrie. Itē diabolus ideo trāsfigurat se in angelū lucis vt adoret ab hoīe. sed hoc nō faceret nisi videret in illa adoratiōe peccare. ergo nō vī q̄ sit ponere absq̄ pctō idolatrie diabolū adorare. Item latria est de his que sunt necessaria ad salutē. sed error vel ignorātia in his que sunt necessaria ad salutē non excusat ex toto. ergo vī q̄ ille qui adorat diabolū cultu latrie nō excuset a pctō. Item in quadā decre. dī q̄ plus peccat malus sacerdos q̄ nō cōficit 7 simulat se ⁹ficere. q̄ ille q̄ conficit. p eo q̄ facit plm idolatrare. g̃ ille q̄ adorat hostiā nō cōsecratā est idolatra. nec excusat̄ ꝓpter ignorantiā. g̃ pari rōne nec ille excusat̄ q̄ adorat luciferū credēs esse xp̄m Iuxta hoc querit quō illud vltimū habeat vēritatē q̄ sacerdos ponit facere plm idolatrare. Tūc enī esset in ptāte sacerdotis facere plm peccare siue vellet siue nollet. qđ absurdū est dicere? R⁹. dī m q̄ honoris latrie pōt exhiberi aduersario xp̄i duplicit. Aut simpliciter. aut sub cōditione. Si simpliciter. dico q̄ non pōt esse sine pctō. Offert enī cultus latrie alt̄i q̄m deo. et ideo est ibi pctm idolatrie. nec excusat rōne ignorātie. Habz enī triplex adiutoriū p qđ pōt errorē euitare. Primū est remediuz ꝓmotiōis sacre scripture que multotiēs dicit q̄ multi in noīe xp̄i venturi sunt mēdaciter. Scōm est remediū oratōis iterne. qua ad deū debet homo recurrere vt cor eius illuminet. Tertiū est suspēsio credulitatis sue. nō enī debet homo omni spiritui credere. sed ꝓbare qui ex deo sunt. Qui enī cito credit in talibꝫ leuis est corde. et forassis etiā inflatus corde. dū ad tales visiōes 7 reuelatōes ydoneū se esse estimat. vñ tales visiones vel apparitōes pot⁹ fūt formidāde q̄m desiderāde. Narratur enī de quodā scō p̄re q̄ cū ei diabolus in spē xp̄i appareret. ille clausis oculis dixit se in hac vita nolle xp̄m videre. at diabolus humilitate ei⁹ cōfusus statim euanuit. Econtra de pluribus narrat̄ q̄ se ad visiones ydoneos reputauerūt et desideraverūt. q̄ ad multas insanias 7 errores precipitati sūt. Et ideo si simpliciter adorat q̄s xp̄i aduersariū. nō excusat a pctō etiam si credat ipm xp̄m. Si aūt adoret sub cōditōne. hoc pōt ee dupliciter. Aut q? est illa cōditio habitudinaliter. aut actualiter cōsiderata siue apposita. Si actualiter. sic nō adorat ipm luciferꝫ. sed magis xp̄m. q? nō stat adoratio nisi stante cōditōne. 7 ad eū refert adoratio ad quē refertur adoratōis implicatio. Si aūt illa cōditio sit sub consideratōne habitudinali. hoc mō nō sufficit ad vitandum pctm ydolatrie respectu huius apparitōis siue transfigurātōis. sufficit tn respectu sacramēti altaris. nam talis figuratio est insolita. 7 ideo nō debet ad eū p̄cipitāter sequi adoratio sz cū maturitate 7 puia orōne. Sz cōsecratio hostie ē cōsueta. ideo sufficit q̄ adorans i habitu hāc habeat cōditionē. vicz si cōsecratio debito modo facta ē. vñ pauci vel nulli fideles in hac adoratione peccāt. Hōes enī accedūt cū cōditōne ista. Q̄ aūt obz. q̄ sacerdos facit eos idolatrare. hoc intelligit q̄tum in se est. q? ipm nō remanet. scienter enī exhibet adorandum qđ scit adorandū nō esse. patet ergo q̄ cultus latrie nō pōt exhiberi xp̄i aduersario absq̄ pctō idolatrie. Et cōcedēde sūt rōes ad hoc inducte. Ad illud g̃ qđ obz q̄ ignorātia facti excusat adhibita diligētia. Dōm q̄ cum lucifer adorat. nūq̄ debita diligentia adhibet. Nam sicut dcm est triplex remediū pōt contra hoc inueniri 37 38

Ad illud qđ obz q̄ emens cupz intendens emere aurū non damnificat. Dōm q̄ intentio emendi aurū aut pt esse solū in mēte. aut ī sermone. Si solū in mente vt nulla p̄cedat mentio ī sermone. non hz ius repetēdi. Si āt in sermone fiat mentio de auro. fit circūuentio de alio. 7 q? contractus q̄tū ad verba 7 intentionē versatur circa aliā materiā. ideo non damnificat scōm iura ex hoc aūt non sequit q̄ pctm idolatrie non ꝓpetretur adorādo diabolū simplr. sz q̄ nocz. ꝓpetret cū conditionis adiectione tacita vel exp̄ssa Ad seqđs qđ obz de matrimonū consensu in errore psone pt rūderi similiter. Potest etiā dici q̄ non est simile. q? sic non pt euitari error ille sicut iste. habet enī homo ad vitādū hūc errorē auxiliatorū iuxta se. Ad illud qđ obz. q̄ opus sequit credulitatē 7 intentionē. Dōm q̄ verū est in his que non sūt mala p̄m se. In alīs aūt sicut ostensum ē in secūdo libro non habet veritatē. Preterea illa credulitas qua credit homo hūc eē xp̄m. temeraria est. 7 ideo ad opus temerariū deducit. vt hūc quē videat adoret. q? enīz in credulitate 7 in intentione non solū cadit xp̄us. sz etiaz hic quē videt. ideo honoris exhibitio aliq̄ modo determinatur ad hūc. ideo nec recta fuit intentio vel credulitas nec recta est adoratio. 39 40 41

Consequēter querit de secūdo p̄ncipali. vicz de ipsa latria p̄m illud qđ est. Et circa hoc quer̄untur quattuor. Primo querit. vtz latria sit ī genere virtutis. Secūdo. vtz sit virtus generalis vel specialis. Tertio. vtz latria sit virtus cardinal' vel theologica. Quarto. vtz sit hītus diuersa a dulia.

Questio I g

Utrū latria sit ī genere virtutis. Et q̄ sic videt. Reddere homini qđ suū est. est actus virtutis. ergo si maioris vel equalis dignitatis est deo reddere qđ suū est. erit ergo actus virtutis. sed q̄ latriā reddemus deo qđ suū est. sz reuerentiaz 7 honorē. ergo latria virtus est.

Item circa opera laudabilia 7 difficilia maxime cōsistit virtus. sed colere deū est actus hmōi. 7 hoc est ipius latrie. ergo latria ē virtus. Item virtus maxime necessaria est circa opa meritoria vite eterne. sed deum colere 7 adorare est meritoriū vite eterne. 7 hoc est ipsius latrie. ergo 2c. Item circa opera p̄cepti maxime habet esse virtus. sed deū colere 7 adorare est in p̄cepto. ergo circa hoc maxime habet esse virtus. et hoc est ipi⁹ latrie. ergo 2c. Sed cōtra Aug⁹. x. de ciui. dei. Latria semp aut frequēter dicit seruitus que ptinet ad colēdū deū. sed omnis virtus vt virtus est cōsistit in libera volūtate. g̃ nulla virt⁹ ē fuit⁹. sz latria ē fuit⁹ g̃ latria nō ē virtus Item latria cōiter diffinit. Latria est cultus soli deo debitus 7 exhibitus. 7 accipit̄ ex verbis Aug⁹. ibidē. sed cultus nō est habitus sed vsus. si ergo latria 42

est cultus · non ē virtus siue habitus sed motus · Item latria ē idē q pietas · vt dicit aug⁹ · in x · de ciui · dei · Pietas ꝑpe dici solet cultus dei quā greci theosebiam vocant · sed pietas cōtinetur inter habit⁹ donoꝝ · g̃ videt · q latria potius sit donū q̃ virtutis habitus · Jtē latrie ē deū reuereri · sz donum timoris facit nos reuereri deum · Est enī timor reuerentie · g̃ videt q latria superfluat · aut ē idē q timor · g̃ latria non ē virtus · R⁹ · dom · q
43 latria vt vult aug · nomiat illud quo colitur deus · quo aūt colitur ds̄ pōt hoc intelligi dupliciter · Aut sicut actu · aut sicut habitu · Jdeo nomē latrie eq̃uoce dicit · 7 aliqñ stat ꝑ habitu · aliqñ ꝑ actu · Scōm aūt q stat ꝑ habitu ipius anime habilitāte ipam ad cultum dei · sic est habitus virtutis inq̃ntum ē circa bonū · 7 difficile et meritoriū · et ad salutē necessariū · 7 circa bmōi opa ꝓpue consistit virtutis habitus · Et ideo sūt cōcedende
44 rōnes que hoc ostendunt · Ad illud qō opponit q latriaē seruitus · Dom q ē seruitus qua seruit homini · 7 est seruitus qua seruitur deo · Et iterū ē seruitus necessitatis · 7 ē seruitus q̃ ex mera volūtate · Dom g̃ q seruit⁹ illa que fit homini ex necessitate aliq̃ mō derogat homis libertati · 7 ideo nō hz in se excellētiā ꝓtuꝫ · Seruitus que ex mera volūtate fit deo · ponit hoiem in statu altioꝝ · 7 tātomagis facit hominē libeꝝ quātomagis elōgat hoiem a peccato · et talis ē seruitus latrie · Et iō
45 nihil impedit talis seruitus latriā habere rationem veritatis complete Ad illud qō obz q latria ē cultus soli deo debitus · dom q habitus sepe diffiniūtur ꝑ act⁹ 7 notificātur · sed hoc nō ē ꝑdicatōne essentiali sz causali · Et ideo nō seqūtur q latria si sit cultus q nō sit habit⁹ Posset tamē dici vt ꝑus q latria aliqñ accipit ꝑ actu · aliqū ꝑ habitu · sicut hoc frequēter reperitur ī habitibus 7 actibus anime que habēt vnum nomen cōmune · Uñ ꝑs aliqñ accipit nomē intellect⁹ ꝑ habitu · aliquādo ꝑ potētia · similiter ansel · volūtatē · Eodē modo Aug ·
46 7 alū doctoꝝ vtūtur nomīe latrie · Ad illud qō obz · q latria idē ē q pietas · Dom q sicut dicit aug⁹ · in x · de ci · di · pietas dr̄ tripliciter · Uno mō pietas · id ē qō theosebia · 7 sic idē ē q cultus dei · Alio mō dr̄ pietatis officiū parētibus exhibitū · Tertio mō dr̄ pietas misericordia que ꝓmis in operibus exhibet · de his aūt dicitur fm ꝓtius 7 posteri⁹ · 7 fm quādā rōnē analogie fm q dr̄ ibidē · q in oībus ē cultus dī · ꝓncipaliter tamē dr̄ de cultu diuino de illa virtute qua colit deus · 7 sic patet q pietas fm diuersas acceptōnes pōt esse idem qō latria · 7 differre a latria · Cū aūt dicitur q pietas ē donū · equiuocat pietas nomen · Jbi enī nō accipit pi-
47 etas ꝑ virtute illa qua colitur deus · Ad illud quod obz · q reuereri ꝛeū est ipius timoris · Dom q reuerētia repitur tam in honore q̃ in timore · q in timore est resolutio in ꝑpam quitatē · in honore ꝓ o ē testificatio vel exhibitio alicuius testificantis 7 ꝓfitentis ipam maiestatē · Reuerētia aūt que est latrie potius ē honoris q̃ timoris · Et sic patet quō differt a timore · 7 quare etiaz latria nō est donū sicut timor · magis enī habet rōnem virtutis · cū latria cōsistat in exhibitōne · timor ī resolutione · 7 sic latria plus cōsistit ī actōne · timor ī passione Et hec ē vna dīnctia donoꝝ ad ꝓtutes · vt iferi⁹ patebit

Questio II b

Utrū latria sit virtus generalis vl̄ specialis · Et q sit specialis · vr̄ · Uirtus q̃ habet obiectū speciale est specialis sed latria est hmōi · g̃ est virtus specialis Jtē circa actū specialē cōsistit virtus specialis · sz oō est actus specialis · ergo circa ipm cōsistit virtus specialis · hec aūt ē latria · g̃ rē · Jtē sicut difficile ē credere ī sūmā veritatez sic et honorare sūmā maiestatē · si ergo habemus ꝓtutez specialē qua credim⁹ in ꝑmā ꝓitatē · s · fidē · sic 7 q̃ honoramus sūmā maiestatem · hec aūt nō est nisi latria · g̃ latria est virtus specialis · Jtē latria et idolatria sūt opposita · sz ydolatria est vitiū speciale · g̃ ab oppositis latria est virtus specialis · Sed ꝺ · Aug · in enche · Si q̃ritur · quō colit ōs · respōdeo · fide · spe · 7 charitate · Sz virtus qua colit ds̄ est ipa latria · g̃ latria ꝛphendit ī se fidē · spē · et charitatem · g̃ latria nō est virtus special sed generalis · Jtē Aug · x · de ciui · dei · vi · ca · Uerus sacrificiū est oīe opus qō agitur · vt facta societate iū gamur ds̄ · sed sacrificiū est cultus soli ds̄ debitus · sic ibidē dicit aug · hoc aūt ē ipius latrie offerre · g̃ vr̄ q omne opus bonū sit latrie · ergo latria est virtus general ·

Jtē · quicūq; obedit deo seruit deo · sed seruitus soli deo debit⁹ est latria · ergo oīs actus q̃ ds̄ obedimus est actus latrie · ergo latria se extendit ad actū oīs virtutis 7 ꝓcepti · ergo nō est virtus specialis sed general · Jtē quecūq; facit q̃s ad gl̄iam dei · facit ad cultū dei · sed oīa quecūq; facimus facimus ad gl̄iam dei · vt dicit apls · i · Loz · x · Oīa ī gl̄iam dei facite · g̃ oē opus laudabile · est opus latrie · g̃ latria videt ee generalis habitus ad oēs ꝓtutes · R⁹ · dom q latria nomiat habitū 48
nomiat etiā cultū dei ad quē ille habitus ordinat · Cultus aūt dei ꝑt accipi tripliciter · generaliter · ꝑpe · 7 magis ꝑpe · Uno mō dicit cultus actus directus ī deū sub rōne finis · sic est oīs virtutis · Alio modo dicit cultus dei actus in deū directus · nō solū rōne finis · sz etiam obiecti · sic ē virtutū theologicaz · Tertio mō cultus dei dr̄ magis ꝑpe actus directus in deū · nō solū sub ratione finis 7 obiecti · sed etiā sub rōne honorabilis · 7 talis actus est actus adoratōnis · 7 sic est virtus special · 7 hoc mō est ipius latrie · Sicut enim idolatria nō dicit quodcūq; petm̄ · sed illud q̃ creatura adorat · sic latria nō dicit quicūq; habit⁹ · sz ille scōm quē cultus adoratōis exhibet · Et ideo cōcedēdū est q latria est specialis ꝓtus ꝓpter hoc q ad ipam spectat cult⁹ dei scōm q dicit magis ꝑpe · vicz ꝓ ipa adoratōne · Et cōcedēde sūt rōes ad
hoc inducte · Ad illud qō obz in cōtrariū q sacrifici- 49
um offert deo in quolibet bono opere · Dom · q sic̄ cultus ds̄ multipliciter dicit · sic 7 sacrificiū · Est enī sacrificiū bone operatōis · 7 sacrificiū deuote oratōis · 7 sacrificium imolatōis · Primū est virtutū oīm · Scōm est virtutū theologicarū · Terciū spectat ad ipam latriā · Ipius enī latrie est sacrificiū offerre deo · 7 hoc sacrificium soli ꝺo debet · sicut dicit aug · 7 latria dicit cultū soli ꝺo ds̄bitū · Ad illud qō obz q ꝺs colitur fide · spe · 7 cha- 50
ritate · Dom q cultus dei nō accipit ita stricte sicut in diffinitōne latrie ē ꝓactus · 7 ideo nō sequit q latria sit generalis virtus ad tres virtutes theologicas Ad 51
illud qō obz · q oīs q obedit deo seruit deo · Dom · q verū est · ex hoc tamē nō sequitur q oīs obedientia sit latria · q obedientia nō solū dicit seruitutē ipī deo ds̄bitam sed etiā seruitutē his q sunt loco ds̄ · vt ꝓlatis · Latria aūt dicit seruitutē soli deo ds̄bitam · 7 ideo rō illa nō valet · sed peccat fm consequens · Ad illud qō obz · 52
q quecūq; fiūt ad gloriā dei · fiūt ad cultū dei · patet responsio ꝓ iā dicta · q̃m cultus accipitur ibi generaliter ꝑ actu ordinato in deū tanq̃ in finem · in diffinitōe aūt latrie accipitur magis ꝑpe fm q dictum est ·

Questio III i

Utrū latria sit virtus cardinalis · an theologica · Et q theologica vr̄ Aug · x · de ciui · dei · ca · iiij · Sacrificam⁹

deo hostiã humilitatis ⁊ laudis. in ara cordis igne feruide charitatis. Et post Hic est dei cultus. hec vera religio. hec recta pietas. ⁊ ñ deo debita seruitus. ḡ videtur q̄ si hec oīa circūloquūtur latriã. nihil aliud ē latria q̄ ipsa charitas. ḡ latria ē virtus theologica. Itē Aug. xiiij. de trini. Sapia vera est ver⁹ ac p̄cipu⁹ dei cultus q̄ vno nomie greco theosebia appellat. qđ nostri pietatē dixerūt. cū pietas apud grecos vsitati⁹ theosebia nūcupatur. Sed latria vt dicit aug⁹. x. de ciui. dei. nō ē aliud q̄ theosebia. Theosebia aūt nō est aliud q̄ sapientia. sapientia aūt se tenet ex parte virtutū theologicarū nō cardinaliū. ḡ ⁊ ipsa latria. Itē latria ē virtus p quã de⁹ colitur eo cultu q̄ est adoratio. sz vtus dictans nobis deū adorandū eē est ipa fides vel etiã charitas. Quia sicut dicit rabanus sup Beñ. Adorare est deū q̄ adorãdus ē tota mētis intentõe querere. ergo videt q̄ latria sit virtus theologica. sicut fides vel charitas. Itē in latria ē impletio p̄mi p̄cepti. sed p̄cepta p̄me tabule implētur virtutibus theologicis. sicut ptz de p̄mo qđ impletur p fidē. ⁊ de tertio qđ implet p charitatē. ergo vī q̄ si p̄mũ implet p latriã. q̄ sit virt⁹ theologica. Itē hec ē dñtia inter virtutes cardinales et theologicas q̄ cardinales cōsistũt i medio circa superfluum et diminutũ. in theologicis aūt nō ē reprire superfluum. sed circa latriã q̄ ē deū colere nō ē superfluū inuenire ḡ videt q̄ latria nō sit i genere vtutis virtutū cardinalium sed theologicarū. Itē virtus theologica dicitur q̄ habet deū p obiecto. sed latria habet deū p obiecto. sicut enī fides credit primã veritatē. ⁊ charitas diligit sūmã bonitatē. sic latria reuereť ⁊ colit sūmã maiestatem videť ergo q̄ latria sit virtus theologica. Sed cōtra. Religio est virtus qua colitur ille q̄ est superioris nature. sicut vult Aug. x. de ciui. dei. ⁊ Tullius in. j. rhetorō. sed religio ē spēs iusticie. vt dicit Tullis ibidē. ⁊ iusticia ē virtus cardinalis. si ergo latria cōtinetur sub spē religionis. latria ē de genere virtutis cardinalis. Itez sicut obediētia respicit debitū mãdati sic latria respicit debitū honoris diuini. Est enī latria cultus deo debitus. sed obedientia q̄ respicit debitū p̄cepti ē virt⁹ cardinalis cōtēta sub iusticia. nō theologica. ergo pari ratione et ipsa latria. Itē nulli⁹ vtutis theologice act⁹ cadit sub coactõne. Credere enī nō p̄t q̄s nō volens. sz actus latrie cadit sub coactõne. vt adorare ⁊ thura p̄bere. ḡ latria nō cōtinet sub genere virtutis theologice. Itē oīs virtus theologica vel ē fides. vel spes. vel charitas. sed latria nō ē fides p eo q̄ nō cōsiderat summaz veritatem sm se. Nec charitas q̄ nō cōsiderat summã bonitatē sed magis sūmã maiestatē. nec spes. hoc ꝯstat ḡ. ꝛē. Rō. ad p̄dictoꝝ intelligētiã ē notandū q̄ licz latria notificet p cultū siue p seruitutē. vt dicať latria eē seruitus. siue cultus deo debitus. ⁊ ista duo quasi p eodē accipiūtur. differūt tñ sm ꝓpriam acceptionem. Cultus enī dei respicit actũ interiorē ⁊ exteriorē. ⁊ magis interiorē q̄ exteriorē. seruitus aūt p̄pe respicit actũ exteriorē. Et tō cū latria de rōne sui vocabuli idē sit q̄ seruitus sm q̄ exponit Aug. in li. de tri. latria p̄pe respicit actũ exteriorē. theosebia vero vel eusebia idē ē q̄ cultus diuinus siue bonus cultus. ⁊ ideo p̄pe respicit actũ interiorem. Et qm̄ virtus q̄ respicit actũ exteriorē versatur q̄dãmodo circa actionē. ⁊ ē in genere virtutis cardinal'. hinc est q̄ latria ē virt⁹ cardinalis. Et q⁊ cōsiderat actũ exteriorē sub rōe debiti. ⁊ in comparatõne ad alterũ. et hoc ē ipsius iusticie. iō latria cōtinet sub virtute cardinali. que q̄dez ē iusticia. Rursus q⁊ species iusticie sm q̄ ordinat ad venerandã naturã superiorē est ipa religio sicut dicit Tullius. hinc ē q̄ latria nō soluz ē in genere vtutis tanq̄z in genere remoto. sz in genere virtutis cardinalis tanq̄z in genere subalterno. in genere vo iusticie sicut in genere p̄pinq̄. in genere vo religiōis sicut in genere p̄ximo. Et hoc ē qđ dicit aug. de ci. dei li. x. c. j. vbi dicit q̄ idez ē apud grecos latria qđ apud nos religio excepto q̄ nomē religiōis ē in pl⁹. Un ibidē dicit q̄ cultus deo debit⁹ q̄tuor noīb⁹ nūcupat. duob⁹ apud grecos. ⁊ duob⁹ apud nos. Apud grecos nanq̄z dr latria et theosebia siue eusebia. apud nos vo dr pietas ⁊ religio. ita q̄ ista duo noīa rñdēt istis duob⁹ lz q̄dãmõ sint in plus q̄ tũ ad modũ vsuetũ. Differūt aūt latria ⁊ theosebia sm p̄priã acceptionē. lz aliq̄n accipiant⁹ p eodē q⁊ theosebia dicit cultũ interiorē q̄ p̄prie spectat ad vtutes theologicas. sz latria futurē exteriorē q̄ spectat ad iusticiã. s. virturē cardinalē. Cōcedendū est ḡ latriã eē virturē cardinalē. Cōcedēda etiã sunt argumēta hoc p̄bantia. Ad duas aūt auctes aug. pz rñsio p iam dicta. Cū enī dicit aug. q̄ cultus deo debit⁹ ē ipa dilectio vel sapia. loq̄tur de cultu interiori. cū aūt dicim⁹ latriã esse cultũ intelligim⁹ de cultu exteriori. vbi vocabulo abutimur. et p hoc ptz oppositũ. q⁊ nō dr idolatra q⁊ credit idolũ esse deũ. vel amat ipm sicut deũ sz infidelis. Tūc aūt dr idolatrare cum exterius colit. ⁊ sic p oppositũ intelligimus in ꝓposito. Ad illud qđ obiq̄t virtus per quã adorat deus est fides ⁊ charitas. dñm q̄ sicut ē cultus exterior ⁊ interior. sic est adoratio exterior ⁊ interior. Adorare interius est tota mente in deũ tẽdere sicut dicit Rabanus. Adorare exterius est aliquã reuerētiam corpaliter exhibere. Cum ergo dr q̄ p fidem ⁊ charitatem adorat deus. dñm q̄ verũ est de adoratõe interiori que incipit in fide ⁊ terminat in charitate. sed nō habet veritatem de adoratiõe exteriori que ortum habet a virtute cardinali. Et si tu obijcias. tam fides q̄z charitas dicrat tam interius q̄z exterius adorandũ. dñm breuiter q̄ aliq̄s actus p̄t esse alicuius virtutis multipliciter. aut sicut imperantis. aut sicut eliciētis. lz aūt exterior adoratio sit ipius fidei et charitatis sicut imperantis et maxime fidei que dicrat deũ adorãdũ. alterius tñ est vt eliciētis. sz latrie. que q̄m elicit actũ sub rōne debiti ideo cōtinet sub iusticia q̄ est virtus cardinalis. Ad illud qđ obiq̄t impletio p̄mi p̄cepti spectat ad virtutem theologicã. sicut impletio secũdi. dñm q̄ impletio secũdi vicz nō assumas tibi nomen dei tui inuanũ q̄tuz ad actũ exteriorē est virtus cardinalis. q̄tũ ad actũ interiorez implet virtute theologica que ēdem est fides. Per hũc modũ intelligendũ est in isto p̄cepto p̄mo ⁊ q⁊ latria implet p actũ exteriorē. ideo nō est necē eam esse virtutē theologicã. Ad illud qđ obr. q̄ circa actũ latrie nō cōsistit superfluũ vel diminutũ. Rñderi p̄t q̄ falsum est. q⁊ lz q̄tum ad actũ interiorē nō cōtingat excedere in colēdo deũ. tñ q̄tum ad actũ exteriorē ⁊ modũ cōtingit repire excessum. vt pote sicut si aliq̄s sacerdos veller decē missas in vno die cantare ad laudē dei nō seruaret modũ. Ad illud qđ obiq̄t latria habz obm deũ dñm. q̄ ⁊ si latria habeat obiectũ deuz. aliquo modo tñ cum hoc respicit aliquod creatũ. Unde sicut obediētia qua quis obedit deo respicit ipm deum vt cui obediendum est. ipm aūt mandatũ et eius obligationē respicit sicut illud quod implendũ est. Sic⁊ ipsa latria respicit deum vt cui honor exhibēdus est. respicit etiam cultuz exteriorē exhibendũ. respicit etiam rationē exhibendi. vicz rationē debiti. ⁊ hec est quasi ratio formalis ipius

et est quid creatū. hinc est q̄ cuz virtus ponat in specie vl' genere formali ex parte obiecti qđ habz rōnē formal' t motiui. t q̄ latria est in genere virtutis cardinalis. sicut obedientia. Ex q̄ obiz q̄ virtus theologica est illa q̄ respicit obiectū increatū. Dōm q̄ obiectū p̄ncipale virtutis theologice non ē aliq̄d creatū. sed ē bonū increatū sub conditiōnibus increatis. q̄ quidē sūt summa bonitas t sūma veritas. Hec aūt nō ē repire in ꝓposito. et ideo non tenet ratio illa. 63 64 Hec igit dcā sūt de latria fm q̄ ꝓpe accipitur ꝓ habitu dirigente ad cultum exteriorem. q̄ ꝓpe dicit seruitus dei t adoratio. Et hoc modo nō ē idē latria t theosebia. vt a p̄ncipio dcm est. Si aūt latria dicat cultus interior. cū ille cōsistat i credendo t diligēdo t sperādo deū. sicut dicit Aug. in ench. sic nō ponitur eē virtus cardinalis sz theologica. non inq̄ ab his distincta. sed cōsequēs ad omēs illas. t h̄ mō non accipitur ita ꝓpe sicut mō ꝓdicto. cū latria ꝓpe loquendo sit species religionis sicut dulia. t nomē eius impositū fuit a seruitute. sicut dictuz fuit a principio. Utroq̄ tamen modo cōuenit reperiri eam dici. t fm hoc doctoz' positiones diuersificari. vt quidē ponant eam speciem virtutis cardinalis. s. iusticie. quidā vero tres theologicas circūplecti. t vtrūq̄ vez p̄t dici sine cōtrarietate ꝓpter diuersum modū accipiendi. t̄c.

Questio IIII k

Utrū latria sit ꝟtus distincta a dulia. Et q̄ nō. vī ꝓ illō ps. Dñe deus meus in te speraui. glo. Dñe omniū ꝓ potētia cui debet dulia. Deꝰ aūt ꝓ creationē cui debet latria. q̄ si dño deo nō debet nisi vna species adoratōis vicz latria. q̄ latria t dulia nō sūt diuerse spēs virtutis

Item. cadē ē spēs virtutis qua creditur esse credenduz scz ipa fides. ergo cadē ē spēs virtutis qua colitur eē colendū. sed huiusmōi sūt latria t dulia. q̄. t̄c. Jtē eadez est species virtutis qua amatur eē amanduz. vicz ipsa charitas. q̄ eadem rōne est species virtutis qua adoratur esse adorandū. sed huiusmōi ē latria t dulia. q̄. t̄c. Si tu dicas q̄ nō est simile. q̄ sic nō ē vna ratio adorabilitū sicut amabilitū. Obiicitur contra. q̄ sicut primus non ē amandus nisi inq̄ntū imago dei. sic etiā nō ē adorandus nisi inq̄ntū est dei imago. q̄ sicut ē vnꝰ amor sui t sue imaginis fm speciē. sic t vnus honor. Item magis t minus nō diuersificāt speciem. sed latria t dulia differūt sicut maior honor t minor honor. q̄ vī. q̄ ñ sint diuerse species virtutis. Sz cōtra sup illud ps. Adoratescapet. e. t̄c. latria ē adoratio que soli deo debetur. Dulia ē adoratio q̄ etiā creature exhibet. Que duas habet spēs. vnam q̄ exhibetur oībus indifferēter. aliam que exhibet soli humānitati christi. si q̄ dulia habet duas species adoratōis que creature debentur. multo fortiꝰ latria t dulia que sūt species virtutis diuerse. Item habitus diuersificātur ꝓ actus. t actus ꝙ obiecta. ergo si latria ē cultus que debet deo. t dulia q̄ debet creature vt creatura est. videtur q̄ latria sit spēs virtutis distincta a dulia. Item sapientia t scientia sūt diuersa dona fm que dirigimur ad tpalia t eterna. si q̄ latria est cultus debitus eterne matestati. t dulia t honor et reuerentia debita creature temporali. videt q̄ sint diuersi habitus in genere ꝟtutis. Item si ꝓ eū modum fiat honor creature q̄ fit creatori. iā nō erit actꝰ virtutis sed potius vitij. Si quis enī sacrificaret homi. crimen ydolatrie cōmitteret. t vituparet potius de ydolatria q̄ cōmendaretur de actu latrie vel dulie. ergo si diuersitas modoz in actibus virtutū introducit diuersitatē in habitibus. videtur q̄ latria t dulia differāt specifica differētia. Ad p̄dictoz intelligentiā q̄ t si nomen latrie fm aug. x. de ciui. dei imptat cultū debitū matestati diuine. nomē tñ dulie tripliciter dr. Uno mō dr dulia fm quādā analogiā. Alio mō fm anthonomasiam. t tertio mō fm significatiōnē ꝓpriam. Cū aūt dr scōm analogiā. tūc importat cultū debitū nature subiecti. siue creature siue creatori fm aliquā rōnem fm quam creatori cōuenit creature. vtpote fm rōnē dominij. t h̄ mō accipit in glo. sup illud ps. In ecclesijs be. do. glo. deo. cui debet latria. dño cui debet dulia. Cū aūt accipitur fm anthonomasiā sic dicit debitā reuerētiā creature vni te vl' assūpte. ꝓ quē modū accipit sup illō ps. Adorate sca. pe. e. vbi dr. q̄ ypdulia maior debet solū humānitati xp̄i. Cū aūt accipit dulia fm significationē ꝓpriā. sic dr dulia honor vel reuerētia debita rōnali creature t exhibita. t illo mō cōsueuit dulia accipi fm cōem vsū. Et h̄ mō ē q̄stio. vtr latria vel dulia sint diuerse spēs ꝟtutis t ad hoc cōuenienter respōdet q̄ sic. Et rō huiꝰ ē. q̄ latria t dulia cōsiderāt exhibitiones cultꝰ q̄ formalē habēt dñiaz. fm q̄ creature t creatori exhibet. Alius enī est modus adorādi creatorē. t aliꝰ adorādi creaturā. t alia rō moti ua. t iō alia virtꝰ directiua in hac t in illa. Et ideo concedendum est q̄ latria et dulia sunt diuerse virtutes.

Concedende sunt etiā rationes ad hoc inducte. Ad illud vō qđ obiz in cōtrariū de glo. dōm q̄ dulia accipitur ibi fm generalē significationē t analogiā fm quaz cōis ē ad latriā t ad duliā ꝓpe dictā. Et si tu q̄ras q̄re magis dicit latria deberi deo t dulia dño. cum tamen idē sit deꝰ t dñs. Dicēdum q̄ dominꝰ cōicatur creature. t de creatore et creatura dr analogice. deus aūt nō ita cōicat. sed si dicat de creatura t creatore dicit equoce. t ꝓptera dicit latriā deberi deo. t duliā creature. vt non significetur q̄ alia spē adoratōis adorandꝰ sit. inq̄ntū deus. alia inq̄ntū dominꝰ. sed vt innotescat differentia hoz vocabuloz. t simul cum differentia innuit conuenientiā. 65

Ad illō qđ obiicit q̄ vna est virtus q̄ creditur oīa credēda. Dōm q̄ vez est de credēdis q̄ habēt vnā rōem mouētē ad credēdū se. vtpote veritatē sūmā. cuiusmōi sūt articuli fidei. Sed si credenda haberent rationes diuersas. vtpote cum credo homini q̄ verax est. t ideo q̄ verax est. hec fides t illa nō sūt necessario eiusdē rōis nec spēi. Una enī ē fides q̄ est ꝟtus theologica. Alia q̄ magis spectat ad genꝰ virtutis cardinalis. q̄ q̄dez magis ꝓpe appellāda ē fidelitas q̄ fides Et q̄ latria et dulia diuersas cōsiderāt rōes honorādi in creatore et creatura. hinc ē q̄ potiꝰ si bñ attendat sunt diuerse ꝟtutes q̄ vna. 66

Ad illud qđ obiz q̄ eadē charitate diliguntur oīa diligibilia. dōm. q̄ h̄ ē. q̄ charitas habz vnū obiectū ꝓncipale vicz sūmū bonuz. qđ quidem amat siue diligēdo deū in se. siue optādo bonū ꝓximo. qui est dei imago. Latria aūt et dulia aliū t aliū respiciūt cultū t modū. t iō nō est simile de dilcōe t adoratōne. nec de rōne imaginis hinc t inde. t illud melius manifestabitur infra. cū agitur de charitate. 67

Ad illud qđ obiz q̄ magis t minus nō diuersificāt spēm. Dōm. q̄ illud habz instantiā. t nō habet ꝟitatem q̄ntum ad spēm in genere moris. Preterea nō habet ꝟitatē nisi qñ non est alia dñtia q̄ magis t minus. sic aūt nō est in ꝓposito q̄ latria t dulia ñ differūt solū q̄ntū ad intensionem et remissionē. sed etiā q̄ntū ad aliū t aliū colēdi modū. De q̄ inq̄ mō plura possent adhuc queri. sed ista sufficiant ne nimis elongemus nos ab intentione magistri. i omnibus enim predictis satis potest sumi rō discutiēdi ex his que dicūtur in littera. 68

Distinc. x. de cõicatõe idiomatũ ⁊ ꝓprietatũ respicientiũ ꝑsonã ꝓut sonant in nobilitatẽ. s. de personali cõditione ⁊ filiali adoptõe.

Solet etiã inq̃ri a quibusdã ⁊c̃. Supra egit mgr̃ de cõicatõe idiomatũ ꝑ cõparationẽ nature ad naturã. hic agit d̃ cõicatõe idiomatũ ĩ cõpatiõe ad ꝑsonã. Et qm̃ taliũ ꝓprietatũ idiomata q̃daz sunt q̃ sonant in nobilitatẽ ⁊ dignitatẽ. quedã vero in quãdã defectibilitatẽ. ideo ꝑs ista diuidit̃ in duas. In quarũ prima determinat de p̃mis. In scd̃a vero de secũdis. ibi Deinde si querit̃ vtrũ ⁊c̃. Prima ꝑs habz duas. In prima inquirit mgr̃ vtrũ cõditio ꝑsonalitatis ꝯueniat christo ꝟm ꝙ homo. siue ꝟm humanã naturaz. In scd̃a vero vtrũ filiatio adoptõis ꝟm humanã naturã cõueniat eidem. ibi. Si vero querit̃ an xp̃s ⁊c̃. Utrũq; autẽ horum dignitatẽ ⁊ nobilitatẽ importare videt̃. s. tam ꝑsonalis cõditio q̃ adoptõis filiatio. Prima ꝑs habet ꝑtes duas. In p̃ma mouet questionẽ ⁊ determinat. In scd̃a vero dissoluit rõnem sophisticã que veritatez determinatã impugnat. ibi Sed adhuc aliter nitunt̃ ꝓbare. Silr̃ scd̃a pars p̃ncipalis habet duas. In prima determinat questionẽ qua querit̃ vtrũ christus sit filius adoptiuus ꝟm humanã naturã. In scd̃a ꝯtra hoc opponit et determinat. ibi. Sed adhuc opponit̃ sic ⁊c̃. Subdiuisiones aũt partiũ manifeste sunt in lr̃a. Generalis autẽ intellectus distinc. circa duo versat̃. scz in ostendẽdo ꝙ nec ꝑsonalitatis cõditio nec adoptõis filiatio cõuenit christo ꝟm ꝙ homo.

Querit vtrũ cõditio ꝑsonalitatis cõueniat xp̃o ꝟm ꝙ homo siue ꝟm humanã naturam. Vl̃ an christus ꝟm ꝙ homo sit persona vel aliquid. a

Solet etiam inq̃ri a quibusdam vtrũ xp̃s ꝟm ꝙ homo sit ꝑsona vl̃ etiã sit aliq̃d. Ex vtraq; parte huius questionis argumẽta ꝯcurrũt. Q; enĩ ꝑsona sit his disserũt rõnibus. Si ꝟm ꝙ homo aliq̃d est. vel ꝑsona. vel substãtia. vel aliud ẽ. Sed aliud nõ. ergo ꝑsona vel suba. Si suba est. vel rõnalis. vel irrõnalis. sed nõ est irrõnalis suba. ergo rõnalis. Si vero ꝟm ꝙ homo est rõnalis substãtia. ergo ꝑsona. q; hec est diffinitio ꝑsone. Persona ẽ sba rõnalis ĩdiuidue nature. Si ꝯ ꝟm ꝙ hõ ẽ aliquid. ⁊ ꝟm ꝙ homo ꝑsona est. Sed ecõuerso. Si ꝟm ꝙ homo ꝑsona est. vel tertia in trinitate vel alia. sed alia nõ. ergo tertia in trinitate ꝑsona. At si ꝟm ꝙ homo ꝑsona ẽ tertia in trinitate. ergo deus. Propter hec incõuenientia ⁊ alia quidã dicũt christũ ꝟm hoĩem nõ esse personã nec aliq̃d nisi forte ꝟm sit expressiuuz vnitatis ꝑsone. a Scd̃m enim habet multiplicẽ rationẽ. Aliquãdo enim exprimit cõditionẽ vel ꝓprietatẽ diuine nature vel humane. aliqñ vnitatẽ ꝑsone. aliquãdo notat habitũ aliquãdo causam. Cuius distinctiõis rationẽ diligẽter lector aĩaduertat. atq; in sinu memorie recõdat. ne eius ꝯfundant̃ sensus cũ de xp̃o sermo occurrerit. Illud tñ nõ seq̃tur qd̃ in argumẽtatõe supiori inductũ est. Q; si xp̃s ꝟm ꝙ hõ est sba rõnalis. ꝯ ꝑsona. Nam et modo aĩa xp̃i est sba rõnalis nõ tñ ꝑsona. q; nõ est per se sonans. ĩmo alij rei cõiuncta. Illa tñ ꝑsone descriptio nõ est data ꝓ illis tribus ꝑsonis.

Dissoluit rõnem sophisticã que veritatẽ ꝙ christus sit ꝑsona impugnat. b

Sed adhuc aliter nitunt̃ ꝓbare christũ ꝟm hoĩem esse ꝑsonam. q; xp̃s ꝟm ꝙ homo p̃destinatus est vt sit dei filius. Sed illud est qd̃ vt sit p̃destinatus est ergo si p̃destinat⁹ est ꝟm ꝙ homo vt sit filius dei. et ꝟm ꝙ homo est filius dei. Ad qd̃ dici põt christũ esse id qd̃ vt sit p̃destinatus est. Est enĩ p̃destinatus vt sit filius dei. ⁊ ipse vere ẽ filius dei. sed ꝟm hoĩem p̃destinatus est vt sit filius dei. q; per gratiã habet hoc ꝟm hoĩem. nec tamẽ ꝟm hoĩem est filius dei. nisi forte ꝟm vnitatis ꝑsone sit expressiuum. vt sit sensus. Ipse qui ẽ homo est dei filius. vt autẽ ipse ens homo sit dei filius per gratiã hz. sed si causa notet̃ falsum est. Nõ enim quo homo est. eo dei filius est.

Querit̃ vtrum filiatio adoptionis ꝟm humanã naturam cõueniat christo. Vel an xp̃us

a Scd̃m enim habet multiplicem rationez ⁊c̃. Contra videtur illa distinctio esse inartificialis. ⁊ superflua. ⁊ diminuta. Inartificialis. q; membra ista nullã videtur habere cõuenientiã. Superflua videt̃. quia eadez vi qua importat ꝓprietatẽ nature. importat vnitatẽ et ꝓprietatẽ persone. Diminuta etiaz videtur. q; sicut potest importare habitũ. ita etiam potest ĩportare nouez genera accidentiũ. ergo videtur ꝙ his mẽbris octo mẽbra debuerũt adiungi. Item queritur. vbi sic diuersimode accipiat̃. cum videatur hr̃e tot intellectus. R° dd̃m ꝙ hec distinctio ⁊ si videat̃ esse rudis tñ est multũ rõnalis. Et hoc si attẽdat̃ super q̃d fundat̃. Naz prima diuisione hec prepositio. scd̃m potest importare concomitantiã vl̃ causam. Si causam importet. tunc ẽ quartum membrum. Si conco

Personas scribitur.

Rõ in ꝑtez negatiuã.

Scd̃m habet variam naturã et ꝑ hanc determinat̃ veritas q̃onis.

mitantiã. sic tripliciter põt importare. aut ꝟm inherẽtiam. aut ꝟm vnionẽ. aut ꝟm adiacentiaz siue assistentiaz. Si ꝟm inherentiam. sic importat proprietatez nature. nam ꝓprietas inheret ei cuius est proprietas. Si ꝟm vnionem. sic importat proprietatem persone. Si ꝟm assistentiam siue adiacẽtiam. sicut dicit habitum. Quartum autem mẽbrum quod ẽ ꝟm principalis diuisionis. magister non subdiuidit. Potest tam̃ diuidi ꝟm quatuor genera causarum. Omnibꝫ eniz modis hec dictio ꝟm cõsueuit accipi. sicut potest per exempla monstrari. Si enim dicatur christus ꝟm ꝙ hõ fuit passibilis. sic importat conditionez nature. si dicat̃ xp̃s ꝟm ꝙ hõ creauit stellas sic ĩportat vnitatẽ ꝑsone. Si dicat̃ xp̃s ꝟz ꝙ hõ fuit vestit⁹ ⁊ calciat⁹ ⁊ vt hõ inuẽtus sic imꝑtat hĩtuz

Si dicaꝝ xp̄s ſm q̄ deus creauit mūdū. et ſm q̄ homo p̄dicauit diuinū verbū. ſic importat cauſam efficientem. Si dicaꝝ xp̄s ſm q̄ deus ē ſuppoſitū diuine nature. ⁊ ſm q̄ homo eſt animal rōnale. ſic importat cauſaꝫ formalē. Si dicaꝝ xp̄s ſm q̄ deus ⁊ homo eſt p̄miuꝫ noſtrū ſic importat cauſam finalem Poſſunt autem multa huiuſmodi exēpla cōgruentia inueniri De cauſa autē materiali ſm diuinaꝫ naturā nō cōtingit inuenire. ſm aūt humanam cōtingit vt ſi dicaꝝ xp̄us ſm q̄ homo ꝯceptꝰ fuit ō puriſſimiſ ſanguinibꝫ vir/
2 ginis. b Nos dicimur adoptiui filij. q̄ cuꝫ nati fuerimꝰ ire fi/
Quare nō ſit adoptiuus filius. lij. p gr̄am facti ſumus filij dei. Contra Si hoc verū eſt. tunc angeli beati et homo in ſtatu īnocentie non fuiſſent filij adoptiui. q̄ nec tius habuiſſent in hereditate regni. qō abſurdum eſt.

Obiectō R°. dō. q̄ magiſter loquit de adoptiōe ſm plenam ratōnem. ⁊ ſic ponit extraneitatē q̄ ſm actum eſt. que q̄ dez extraneitas eſt elongatio. et abalienatio a deo per culpam. ⁊ hec quodam modo non conueniret angelis ratōne filiationis. Largius tn̄ accipiendo extraneitatē ſiue quātum ad culpam
c que ineſt. ſiue q̄ potuit īeſſe ſe extendit ad oēs filios adoptōis. Et hoc quidem modo angeli poſſunt dici filij. c Chriſtū filiū virginis eſſe ⁊ naturaliter ⁊ gratia. Contra. videt q̄ iſta duo nō ſunt
3 incōpoſſibilia. Si enim hoc eſt naturale. iam non eſt gratuitū. ⁊ ecōuerſo. R°. dicendū q̄ gratia vnionis non repugnat nec incōpoſſibilis eſt cum p̄prietate naturali. immo facit eam cōmunicari. Et magiſter loquitur h̄ de gratia vnionis. Uel pōt dici q̄ gratia ⁊ natura bene poſſunt de eadem re dici per cōparationem ad diuerſa. ⁊ ſic eſt in p̄poſito. Nam chriſtus inq̄ntum homo eſt naturalis filius virginis. Inquantū aūtē d̄eus. eſt filius virginis non per naturā. nec per adoptionē ſz p̄ c gr̄az vnīōis
d Eſt filiꝰ origine nō adoptiōe. ꝓritate nō nuncupatiōe ⁊c. Cōtra iſta ꝓbba Hylarij ubi. videt enim q̄ ſit ibi verboꝝ inculcatio. Idē enim eſt eſſe filiū origine ⁊ natiuitate. Item videtur q̄ ſit ſuperfluitas. Nā omnis filiatio aut eſt naturalis aut gratuita. ergo p̄ originē vel adoptionē. ergo ſuꝑ fluunt alia membra. Item q̄d eſt q̄ dicit aliqs filius nuncupatione. Aut enīz vera eſt nūcupatio. aut falſa Si vero. ergo vel p̄ adoptionē vel p̄ generationē Si falſa. ergo nō debet īter membra p̄dicta poni.

Aug. ſup Iobem. Aug⁹. de fīd ad petrum. Hiero. ſuper epl̄am ad Eph. Hilariꝰ cōtra fotinuꝫ cōtra ſabellīū ⁊ arriū.

Item ſi ob creationem dicuntur filij. cum ergo aſini ſint a deo creati. erūt etiam filij dei quod abſurdum eſt.

4 R°. dicenduꝫ q̄ in p̄dicto verbo Hylarius innuit nobis quatuoꝝ filiatōis differentias quarū ſufficiētia haberi poteſt ſic Ille
d enim dicitur filius alicuius qui ab ipſo eſt ⁊ ei conformatur. hoc autem poteſt eſſe dupliciter. Aut emanatione naturali ⁊ in vnitatē eſſentie. et ſic eſt filius vnigenitus patris. quem dicit Hylarius eſſe filium origine contra fotinum. Ueritate contra ſabellinum.

ſit adoptiuus ſm q̄ hō vel aliomō. Et determinat q̄ nō. c

Si vero querat an xp̄s ſit adoptiuus filiꝰ ſm q̄ hō ſiue aliomodo. Reſpōdemus chriſtuꝫ non eſſe adoptiuū filiū aliquomodo ſed tm̄ naturalē. q̄ natura filius dei eſt non adoptōnis gratia. Non autē ſic dicit filius naturaꝫ vt dicitur deus naturaliter. non enīz eo filius eſt quo deus eſt. q̄ natiuitate diuinitatis filius eſt. Et cum dicitur natura vl̄ nature filius. q̄ naturaliter eſt filius eandē ſcz habens naturā quā ille qui genuit. Adoptiuus autē filius nō eſt q̄ prius nō fuit ⁊ poſtmodū adoptatus eſt in filium. ſicut
b nos dicimur adoptiui filij. q̄ cum nati fuerimus ire filij. per gr̄am facti ſumus filij dei. Chriſtus vero nunq̄ fuit nō filius dei. et iō nō eſt adoptiuus filius.

Obiectō Obiectō

Obiectō

Obiectō

natiuitate ẏtra arriũ. Et hoc in primo. li. fuit expositum. Aut pōt esse ab alio ī diuersitate ſbe. ⁊ hoc pōt esse tripliciter. ſm triplicē modū cōformitatis. Aut enī cōformat quantū ad rōnem imaginis naturalis. et sic est filius creatōe. Aut q̄tum ad rōnem imaginis ⁊ filitudinis que attē ditur in gr̄a donis gratuitis. ⁊ sic est filius per adoptionē Aut conformat in natura imaginis ſz discordat ꝑ deordinationē volūtat̄. sicut homo pict̄or. ⁊ sic est filius nūcupatōe Ex his patēt differētie filiatōis. patent nihilomin⁹ verba ꝓdicte distinctōis q̄ nō inculcant ſz valde rōnabilit̄ dicunt. ꝓz etiā rñsio ad obiecta. Non enī sine causa dicunt illa tria vocabula. Et q̄uis ꝑ eo dez accipi possit origo ⁊ natiuitas. nō tñ frustra ponit vnū cū altero. hoc enī est ꝓpter hereses elidēdas Ad illud q̄d obi. q̄ ois filius aut est filius ꝑ naturā aut ꝑ gr̄am dōm q̄ falsū est nisi extendat nomē nature ⁊ gr̄e ad illud q̄d est ex mera dei beniuolētia ⁊ ad illud q̄d hz q̄s ab origine. Et hoc q̄dem mō filiatio ꝑ creationē ꝓt dici q̄daz mō esse ꝑ naturā. q̄dam mō ꝑ gr̄az. sed nō seqūtur ꝓpter hoc q̄ talis sit filius adoptiu⁹ vel naturalis. Ad illud q̄d querit ō filiatōe ꝑ nūcupationē. dō. q̄ ille sic dī filius q̄ hz ꝑformitatē naturā imaginis. sed difformitatē ꝑ culpā. ⁊ hoc inq̄ mō nūcupatio ista q̄daz mō hz veritatē q̄dam mō nō. q̄ q̄daz mō est filius q̄dā mō aduersarius. Et iō sola nūcupatōe dī filius. sicut Abraā dixit ad diuitē dānatu⁹. Recordare fili⁹ tē. Ad illud q̄d vltimo obi. q̄ si ꝓ est ꝑ creatōz. debz dici ꝓ bestiaz dōm q̄ nō sequit. q̄ nō quecūq̄ creatio facit aliquē dici filium. sed creatio illa in qua conserꝝ insigne diuine imaginis per quā configurat homo deo ⁊ idoneus efficitur ad hoc q̄ sit filius adoptiu⁹. e Per adoptionem nos filij dicimur ille ꝑ veritatē nature est. Contra Cum factū ꝑ veritatē. ⁊ dictū ꝑ filitudinē nō vniuocētur ſz equiuocent. sicut homo pictus ⁊ homo verus in hoīe. tūc filiatio nobis et xp̄o cōpetit equiuoce. Et hoc ip̄m videtur confirmari per illud q̄d dī Jo. xx. Ascendā ad ꝓrem meū ⁊ patrē vestrū. Greg ibi. Aliter meus et aliter vester⁹.

Ex his euidenter ondit q̄ xp̄s nō sit filius gr̄a adoptiōis. Illa enī gr̄a intelligit cum Aug. eū nō esse gr̄a filiū asserit. gr̄a enī sed nō adoptōis. imo vnionis filius dei est filius homis ⁊ ecōuerso.

Sed cōtra. hoc est q̄ xp̄s dicit frater nr̄. sed nō diceret hoc frater si equiuoce essemus filij. g tē. Item cuz dicit deus est ꝓr xp̄i vel ꝓr nr̄. aut eadē paternitate aut alia. Si eadē. g si p̄nitas dicit vniformiter. pari rōne et filiatio. Si alia. g in ꝑsona patris sunt due paternitates. q̄ simplr absurdū est. R⁹. dōm q̄ nos et xp̄s dicimur filij dei. nec oīno equiuoce. nec oīno vniuoce. Non vniuoce. q⁹ vna est filiatio ꝑ alis ⁊ gratuita. alia naturalis ⁊ eterna. Non equoce. q⁹ mediāte illa filiatione ꝑ ꝓformationē ad illā filij efficimur adoptiui. Sicut enī a p̄re ois p̄nitas in celo ⁊ in terra noīat. sic a filio ois filiatio. Silr si querat⁹ vtruz vniformiter dicat deus ꝓr nr̄ ⁊ filij. dōm q̄ nec oīno vniformiter. nec oīno difformiter. q⁹ ꝓr dicit filij p̄nitate eternali⁹ ꝑsonali. ꝓr vero nr̄ ex tpe ⁊ essentiali⁹. Et sicut essentia nō ponit in numerū cum ꝑsonas vt sint res due. sic nec vna p̄nitas cum alia vt sint due p̄nitates. ⁊ sic patēt rōnes et obiectōes ad vtranq̄ partē. Non enī valet illa obiectio de hoīe pict̄o ⁊ vero. nam homo pictus nihil habz de veritate hoīs. filius aūt adoptiu⁹ aliq̄d hz de veritate filij q̄uis nō sit filius naturalis ⁊c.

7 Ad intelligētiaz huiꝰ partis incidit hic q̄ō circa duo. Primo q̄rit de cōparatōe xp̄i hoīs ad cōditionē ꝑsonalitatis Scōo ꝓ de cōparatōe eiusdē ad filiationē adoptōis. Circa ꝓmū breuiter querēda sunt tria. Primo vtrū hec sit ꝓcedēda. xp̄s ſm q̄ hō est deus Scōo de hac. Xp̄s ſm q̄ hō est ꝑsona. Tertio q̄rit. vtrū hec sit ꝓcedēda. xp̄s ſm q̄ hō est indiuiduū.

Questio. I a

Utrū hec sit admittenda. Xp̄s ſm q̄ homo est deus. Et q̄ sic videt Phil. ij. super illud. dedit illi nomen ⁊c Glo. inq̄t um homo assumpsit nomen dei nō vsurpatiue sed vere. sed q̄ vere assumpsit vere habet. ergo si ſm q̄ homo assumpsit nomen dei. ſm q̄ homo ē vere deus

Item xp̄s fuit p̄destinatus esse filius dei in virtute. sicut dicit ad Ro. j. Sed xp̄s est illud ſm q̄ homo. ad q̄d p̄destinatus fuit ſm q̄ homo. Si g p̄destinat⁹ fuit esse filius dei ſm q̄ homo. xp̄s est deus ⁊ dei filius ſm q̄ hō. Item xp̄s ſm gr̄am vnionis est deus ⁊ hō. sed gr̄a vnionis ⁊ quelibet gr̄a cōpetit ipi xp̄o ſm humanā naturā. g si ſm gratiā vniōis est deus ⁊ ſm q̄ hz gratiā vniōis. g ſm q̄ hō est ōs. Item xp̄s ſm q̄ petā dimittebat est deus. sed ſm q̄ homo petā dimittebat. g ſm q̄ homo est deus. Maior manifesta est. Minor ꝓbat⁹ illud q̄d dicit Mat. ix. Ut aūt sciatis q⁹ filius hoīs hz ꝓtātem in terra dimittēdi petā ⁊c. Sed cōtra. Oīne illud q̄d cōuenit alicui ſm q̄ ipm. aut est ꝑ se accidēs. aut diffinitō. siue ꝑs diffinitōis. ſz deus nō se habz hoc modo ad hoīem siue ad humanā naturā. g ⁊c. Prima est manifesta ꝑ doctrinā demōstratiuā. Scōa ꝓ manifesta est ꝑ seipam Item que sunt disparata nō predicant⁹ de eodē ⁊ ſm idez. sed esse aīal ⁊ esse deū sunt p̄dicata disparata. Si g esse aīal cōuenit ipi xp̄o ſm q̄ homo. g esse deū nō cōuenit eidē ſm humanitatē. Item xp̄s ſm q̄ deus caret ꝓncipio. si ergo est deus ſm q̄ homo. sequit⁹ q⁹ deus ſm q̄ homo caret ꝓncipio. sed ſm q̄ homo habet ꝓncipiū. g ſm q̄ habet ꝓncipiū caret ꝓncipio. ergo oppositū est nō sui oppositi q̄d est absurduz.

Item si aliq̄d ꝑdicatū ꝯuenit alicui subiecto ſm aliq̄d illo remoto nō ꝯuenit ei. g si xp̄s est deus ſm q̄ hō. si xp̄s no esset homo nō esset deus. sed nō fuit hō nisi ex tpe. g xp̄s est deus solū ex tpe. sed ꝯstat q⁹ est falsū. ergo falsum est q⁹ xp̄s ſm q̄ hō est deus. R⁹. dō. q⁹ quēadmodū dicit mgr̄ in ſra hec dictio. ſm. multiplicē facit intelligētiā. Pōt enī ī portare habitudinē cause. siue indiuisionē vel vnitatē cōcomitātie. Si dicat habitudinez cause. sic absq̄ dubio falsa est locutio. ꝑ eo q⁹ conditio apposita nullo modo est causa p̄dicati. nec rō ſm quaz. nec ꝑ quā tale ꝑdicatū insit illi subiecto. Si aūt dicat indiuisionē cōcomitātie. sic pōt habere veritatē. Tunc enī dicere q⁹ xp̄s sit deus ſm q̄ hō nō est aliud q̄m dicere q⁹ esse deū cōpetit ꝑsone xp̄i existenti in humana natura. ita q⁹ diuinitas ⁊ humanitas cōcomitant⁹ se inſepa-

biliter circa eandē ꝓsonaꝝ. Iste aūt modus accipiēdi
hanc dictionē fm nō est ita cōis 7 ꝓprius sicut ꝓcedēs.
Iz inuentaꝫ qñqꝫ. Et sic ptz q sermo ꝑdictus .s. xps fm
q homo est deus. fm diuersam intelligentiā buiꝰ ꝓpo
sitōis. fm. quodā mō pōt ꝛcedi. quodā mō negari. ¶ Ne
gari enī debet fm q dicit causam siue rōnem formalē.
et fm istā viam ꝓcedūt rōnes ad scōam partē. 7 qz vez
10 ɔcludūt fm illā viam ideo ɔcedēde sūt. Ad illud qđ
obz ꝑmo in ɔtrariū q assūpsit nomen dei fm q homo.
¶ Rnderi pōt q fm dicit ibi ɔcomitantiā p indiuisionē
vnionis. qz. n. vnio illa fecit hoīez deū. ideo dr. assum
psisse nomen supmū fm q hō. Aliter pōt dici. q cū di
co assumere nomen dei. duo dico .s. noīs ipius celsitu
dinē. 7 ipiꝰ noīs acq̄sitionē. cū ḡ dicit q assūpsit nomē
dei fm q homo. illa reduplicatio non dicit rōnē noīs
sed acq̄sitiōis. ¶ Nam xps fm diuinā naturā habet no
men qđ est sup omne nomen p generationē. nō p acq̄si
tionē vel assumptionē. et ideo ex hoc nō Iz inferre. ḡ est
deus fm q homo. accipiēdo fm eandē acceptionē. imo
11 est accūs in ꝓcessu illo. Ad illud qđ obz q ꝑdestina
tus fuit esse filius dei fm q homo iam ptz rñsio per il
lud qđ nunc dictū est. qz hec dictio fm potius dicit cō
comitantiā fm exp̄ssionē ɔditōis nature. q̄z dicat ha
bitudinē cause. Vel pōt dici q ille sermo dicit rōnē an
tecessionis. que importaꝫ in vocabulo predestinatōis.
que inq̄z nō est respectu xpi fm diuinā naturā. sed solū
fm humanā. ¶ Non sic aūt est de eo qđ est esse deū. 7 ideo
12 consilis defectus est in hac rōne sicut in ꝓcedēti. Ad
illud qđ obz de gra vnionis. dōm q xps signat ꝓsonaz
in duab⁹ naturis. et illa ꝓsona deus est p naturā non p
gram vniōis. dicit attn simul q sit deus 7 homo p gra
tiam vnionis. Esto tn q ista sit ꝓcedēda. Iste homo ē
deus fm gram vniōis. ex hoc tn nō habeꝫ q sit deus fm
q homo. qz gra vnionis nō ɔuenit illi homi fm q hō
simplr. sed fm q hō vnitus siue fm assumptionē ipius
13 a verbo. Ad illud qđ vltimo obz q dimittebat pctā
fm q homo. Si ꝓprie loq̄mur de dimissione pcti. fal
sum est. nisi accipiaꝫ hec dictio fm put iportat ɔcomi
tantiā. ¶ Nec pōt ex illa auctoritate inferri. filius noīs
habet ptātem dimittēdi pctā. hanc enī ptātez 7 si in se
hret i forma hois. nō tn habebat fm hois formā 7 inq̄z
tum hō. sed inq̄ztū habebat formā dei. Si xo dimissio
pctoꝝ attribuerēt alicui q̄ztū ad meritū. tūc posset cōce
di q ɔueniret xpo fm q hō. sed ex hoc nō sequiꝫ q sit de
us inq̄ztū hō. qz hoc nō est dei ꝓprium.

Questio. II b

Utrū illa sit vera xps fm q homo est ꝓsona. 7 si acci
piaꝫ illa determinatio fm q homo ꝓprie. nam in alīs
acceptionib⁹ nō est dubiū qn habeat veritatē fm q di
cit mgr in lra. Et q sit vera vr. Xps nō est homo nisi qz
est iste homo. sed xps fm q est iste homo est ꝓsona. qz ꝓ
prium est ꝓnois ꝑ ꝓprio noīe poni. 7 certā designare
ꝓsonā. ḡ hec est vera ɔcedēda. xps fm q homo est per
sona. Item xps fm q homo est res cōpleta omni cō
pletione que pōt reperiri in rōnali creatura. Sed ꝓso
nalitas est dignitas 7 ꝓprietas nobilitatis reperta in
creatura rōnali cōpleta. ḡ repiꝫ in xpo fm q xps est hō

Item nobilioꝛ 7 pfectioꝛ est vnio fm quā verbū vni
tur nature assūpte. q̄z vnio fm quā tota ꝟnitas p graz
vniꝫ cuilibet aīe iuste. Sed vnio p graz inhabitātē nul
li tollit ꝓsone dignitatē. imo qlibet hō iustus fm q hō
est ꝓsona. ḡ multo fortiꝰ xps Itē vnio diuine nature
ad būanā nihil tollit diuinitati. q tn dr būliata. 7 ml
to fortiꝰ nihil tollit būanitati. cū būanitas dicaꝫ p illā
vnionē exaltata. Sed hec est vera xps fm q deus est p
sona. ḡ multo fortiꝰ hec erit vera xps fm q hō ē ꝓsona.
cum hō nihil ꝑdat dignitatis sed acq̄rat p vnionē illā.

Item esto p impossibile q ꝑbū dimitteret naturā būa
nā. tūc ille hō q dr iesus fm q hō esset ꝓsona. sed ɔstat q
nihil sibi accresceret ꝓpter illaz sep̄ationē. ḡ verū ē nūc
q iesus fm q hō ē ꝓsona. Sz ɔ. ¶ Nihil ɔuenit xpo fm
q hō qđ nō sit assūptū vl coassūptū. Iz filiū dei assūpsit
sep̄ ꝓsonā est falsuz 7 hereticū. sicut s. dis. v. dicit mgr et
Aug. 7 multipliciter fuit ꝓbatū. ḡ falsum est xpm ee ꝓ
sonā fm q hō. Item si xps fm q hō est ꝓsona. 7 būa
nitas cepit in xpo. ḡ 7 ꝓsonalitas. ḡ xps incepit ee ꝓso
na. ḡ nō est ꝓsona eterna. ḡ nō est vnigenitꝰ filius ꝑis
cū filius sit coeternꝰ ꝑri. sed hoc est impiū. ḡ restat q il
lud ex q̄ hoc sequiꝫ ē falsuz Item ipossibile ē idem p̄
dicatū ineē eidē fm naturas differētes. cū ḡ xps sit ꝓso
na fm q deus. aut nō ɔueniret ei ee ꝓsonā fm q hō. aut
illa ꝓsona erit fm q hō. 7 si alia ꝓsona ē fm q hō. 7 alia
fm q deus. ḡ xps est due ꝓsone. ḡ nō ē vnus. 7 ita nō est
sed hoc ē falsū. restat ḡ q aliud mēbrū ē vez .s. q xpo nō
ɔuenit ee ꝓsonā fm q hō Itē ꝓsonalitas cuilibet rei
mest rōne eius qđ ē in ipa dignissimū. ptinet enī nomē
ꝓsone ad notabilē dignitatē. Sed ɔstat q dignissimū
in xpo nō ē būana natura Iz diuina. ḡ falsum ē xpm fm
hoīem siue fm būanā naturā ee ꝓsonaz. Itē hoc ꝑm
oñdiꝫ p noīs ethymologiā. sic enī arguit mgr in lra. p
sona dr qsi p se sonans. vel p se vnū. nihil aūt tale ē alīq
ɔiunctū saltē digniori. ḡ si būana natura in xpo vnita
est digniori .s. diuine. vr. R⁹. dōm q absq̄ dubio 14
si hec dictio. fm. accipiaꝫ put iportat rōnem formevel
cause. negāda ē simplr. p eo q ꝓsonalitas xpo fm būa
nā naturā ɔuenire nō pōt. Ipa enī ɔiuncta ē rei digniо
ri. 7 ideo nō pōt hre rōnē ꝓsone que attendiꝫ fm excellē
tiam dignitaꝫ in eo de q̄ dicit. nec tn ɔiuncta est rei di
gniori quacūqꝫ ɔiunctōe. sed ɔiunctōe siue vnione ꝓso
nali. 7 ideo necē ē esse in xpo respectu duarū naturarū
vnā ꝓsonaz. Sed illa nō pōt attēdi penes naturā crea
tam. 7 penes naturā assūptā. necē est ḡ ipam attēdi fm
naturā assumētē 7 increatā. 7 ꝓptera hec admittiꝫ xps
fm q deus ē ꝓsona. hec respuiꝫ. xps fm q hō ē ꝓsona. si
cut ꝓbant rōnes ad scōam partē inducte. Et iō sunt cō
cedēde. Ad illud qđ obz de hac. Xps fm q iste hō est 15
ꝓsona. ḡ 7c. Dōm q hec ē distinguēda. qz iste ꝑt demō
strare naturā būanā in athomo. s. cōpositū ex illa aīa 7
illo corpe. 7 hoc mō falsū ē xpm fm q ē iste hō ee ꝓsonaz
¶ Nec valet qđ obz q ꝓnomen demōstrat certā ꝓsonaz.
¶ Persona etiā ibi tantū valet quātū suppositū. vñ ɔue
nienter dr ista albedo. Si aūt hoc qđ est iste ōmōstrat
ꝓsonā. tūc ē vera. 7 ē sensus. xps fm q ē iste q est hō ē p
sona. sed tunc nō sequiꝫ. ḡ fm q hō. imo ē sophisma fm
accūs. Heeraliter autē posset resisti illi mō arguēdi.
¶ Non enī sequiꝫ petrus ē indiuiduū fm q hic hō. ḡ ē in
diuiduū fm q hō. Ad illud qđ obz q xps fm q hō ē 16
res cōpleta omī cōpletōe. dōm q verū est de cōpletōe
absoluta De cōpletōe aūt respectiua Que ē dignitas su
perexcellētie veritatē non habet. nam būana natura in
xpo non est nobilissimū eius sicut in alīs hoībus ¶ Nec
ex hoc sequiꝫ q minoꝛ sit dignitas i xpo fm q hō q̄z in
alīs hoībus. ꝓpter hoc qz illa dignitas recōpensaꝫ
per dignitatē imꝓportionabiliter nobilioꝛē. Mul
to enī nobilius est esse ꝓsonā ꝓsonalitate eterna q̄z ꝓso
nalitate creata. Ad illud qđ obz q vnio p gram non 17
tollit dignitatē ꝓsone. Dōm q nō est sile. qz q̄uis aīa
p gram vniaꝫ rei digniori. sez deo. non tn vniꝫ vnione

naturali sed magis volūtaria. nec in vnitatē hypostaſ
vnit. sed in ꝺformitatē volūtaſ. ⁊ ideo nō est nccē ipm
18 esse vnius ꝑsone cū aīa quā inhabitat. sed ꝺformis vo/
lūtatis. nō sic aūt est in xp̄o in q̄ ꝑsonalis vnio ē. Ad
illud qō obꝛ q̄ cūq; natura diuina sit vnita hūane tm
xp̄s est ꝑsona fm q̄ deus. Dōm q̄ nō est sic̄ duplici er
causa. ꝑsona ꝯdem duo dicit. s. hypostasim in q̄ est tō
totius esse rei. ⁊ ꝓpietatē supeminētis dignitatis. ⁊ in
illa vera vnione vtrūq; hoꝛ repitur in xp̄o fm q̄ deus
Nam hypostasis diuina est illa in q̄ substantificat in
hypostasi alteri⁹ nature totū esse xp̄i nō hūana ꝓpetas
Etiā dignitas inest illi fm illā naturā que nō ꝑt vniri
dignioꝛi. vtrūq; aūt hoꝛ deficit hūane nature. qm̄ ipa
substātificat in hypostasi alteri⁹ nature. ꝓpter qō q̄dā
mō dr̄ ꝝgere in accīs. Unit etiā dignioꝛi nature. et iō
19 er ipa sui vnione ⁊ nobilitate caret ꝓpetate ꝑsone ꝑ se.
quāuis nō careat imo habeat in assūmēte. Ad illud
qō obꝛ q̄ si x̄bū dimitteret hūanā naturā q̄ iesus fm q̄
hō esset ꝑsona. dōm q̄ verū est. q⁊ tunc illa natura hr̄et
aliū modū eristēdi. non eni esset v[illegible]a alīs dignioꝛi. nec
hr̄et suppositū alteri⁹ nature. nūc aūt est ecōtrario. ⁊ in
20 illo ꝓcessu nulla est nccītas inferēdi q⁊ nō seruaf ꝯueni
entia silitudinis. Et si tu obīciss q̄ nulla dignitas ac
crescat. dōm. q̄ ille hō sit ꝑsona fm q̄ hō. hoc nō est ꝓpr̄
dignitatis crementū. sed ꝓpter minoꝛationē ex illa se/
paratōe. q⁊ tūc natura illa ꝑfus hr̄et ꝑ suppōsito ꝑsonaz
eternā. nunc aūt post sepationē habet ꝑsonā tpalem.
Multo aūt ē dignius est hr̄e personā eternaz alterius
nature. q̄ ꝑsonam tpalem sibi oīno cōnaturalē. Nam
ꝓmo modo persona faciebat ipm vere dici et esse deū
sc̄o modo hoīem purum.

Questio. III c

Utrū ista sit vera. X̄pus fm q̄ homo est indiuiduū.
Et q̄ vera sit vr̄. xp̄s est aliq̄d fm q̄ homo sicut habitū
est in p̄cedentib⁹. Aut g̃ q̄d vniuersale. aut q̄d singula/
re. Sed nō vle. q⁊ Dam. dicit q̄ filius dei assūpsit hūa
nam naturā in a ꝯhomo. hoc ē in singulari. ⁊ hoc est in
diuiduū g̃ ⁊c. Item xp̄s fm q̄ hō hz ꝓpietates quaꝝ
collationē ī possibile est in alio repiri. hoc aūt est esse in
21 diuiduū. sicut pz in notificatōe indiuidui quā dat ꝓꝛ
phirius. Indiuiduū est q̄d cōstat ex ꝓpietatib⁹ quaꝝ
collationē impossibile est in alio repiri. sed hoc ꝯuenit
xp̄o fm q̄ hō. g̃ ⁊c. Item xp̄s fm q̄ hō p̄dicaf de vno
solo. sed singulare ⁊ indiuiduū est illud q̄d de vno solo
p̄dicaf. g̃ xp̄s fm q̄ homo est indiuiduū Item hec est
vera xp̄s est homo Aut g̃ ibi p̄dicaf accidētale p̄dicatū
aut substale. Non accidētale hoc ꝯstat cum homo vere
dicaf de xp̄o sicut ⁊ de alīs hoībus. Si essentiale. g̃ vel
est genus. vel species. vel dīa. Non genus vel dīa. g̃
species. sed species specialissima ꝓdicatur de indiui
duis solū sub ipa cōtentis. g̃ xp̄s est indiuiduū homis.

Item hec est vera. xp̄s fm q̄ homo est suba. sed suba
diuidit sufficienti diuisione a ꝑtēs ꝑ p̄mā ⁊ sc̄am.
Aut ergo xp̄s est suba p̄ma. aut sc̄a. Non sc̄a cum
non sit genus vl̄ species. ergo p̄ma. Sed p̄ma suba
16 idem est q̄d indiuiduū. g̃ ⁊c. Item hec est vera. xp̄us
fm q̄ homo est albus. et albedo inest xp̄o fm q̄ hō. sed
accidētia ꝓmo ⁊ ꝑ se sunt in indiuiduis. g̃ albedo inest
xp̄o fm q̄ est hoīs indiuiduū. Sed ꝛ. Idem est ē in
diuiduū lube ⁊ hypostasim. Sz in xp̄o vna sola est hy/
postasis. qm̄ in hypostasi fit vnio vt dicit Dam̄. ⁊ illa
hypostasis est diuina nō hūana nisi ꝑ vnionē. g̃ si hec ē
falsa. xp̄s fm q̄ hō est hypostasis. hec sil̄r est falsa. xp̄s
fm q̄ hō est indiuiduū. Item si xp̄s fm q̄ hō est indi
uidūū. fm q̄ deus est suba indiuidua hoc ꝯstat. ⁊ fm rō
nem ī diuiduatōis est nūeratio. g̃ xp̄s ē duo. sz hoc ē falsū
sicut oñsū est s. g̃ ⁊c. Item oē indiuiduū est ꝑ se vnū et
vnā nūero. sz nihil tale ē vnitū ꝛbo ei⁹ no. vr̄ q̄ rōnē
indiuiduatōis nō teneat in ipo. Item q̄cq̄d dr̄ vere de
filio hoīs. dr̄ de filio dei. g̃ cū indiuiduū dicat collatōz
ꝓpietatū quā ipossibile est in alio repiri ⁊ de alio indiui
duo dici. ī possibile ē q̄ xp̄s sit aliud et aliud indiuiduū
fm q̄ hō. ⁊ fm q̄ deus. g̃ sicut in xp̄o ē vnitas ꝑsonalitaſ
ita ē vnitas indiuiduatōis. g̃ sicut hec ē falsa xp̄s ē ꝑso
na fm q̄ hō. ita vt vr̄ hec erit falsa. xp̄s ē indiuiduū fm
q̄ hō. Queri⁹ g̃ de hac ⁊ ꝯsilib⁹. vicz vtrū sint ꝯcedēde
xp̄s est indiuiduū fm q̄ hō. xp̄s est suppositū fm q̄ hō.
xp̄s est hypostasis fm q̄ hō. Et de alīs ꝯsilib⁹ q̄d ꝓpie/
tatis habeāt ⁊ q̄d ꝓpietatis. R⁹. dō. q̄ accipiēdo ꝓpie
bāc dictōnē fm put dic̄ habitudinē cause. q̄dā er hmōi
locutōib⁹ simplr̄ sunt falsē ī ꝓpe. q̄dā sunt distinguē
de ꝑ eo q̄ hñt aliq̄d ꝓpietatis ⁊ aliq̄d ī ꝓpietatis. Hec
eni est falsa ⁊ ī ꝓpa. xp̄s fm q̄ hō est ꝑsona. et hec sil̄r.
xp̄s fm q̄ hō ē hypostasis Sz ꝑma ē falsa ex duplici cā
Tū q⁊ ꝑsona ī portat ꝓpietatē dignitaſ. tū etiā q⁊ ī por/
tat fundamētū totiꝰ exīntie naturalis. Neutrū aūt hoꝛ
inest xp̄o rōne nature assūpte sz assumētis Sc̄a ꝙo est
falsa altera illarū causarū. qm̄ ⁊ si hypostaſ nō dicat ꝓ
pietatē excellētie. dicit tm̄ fundamētū exīntie hoc aūt in
xp̄o nō est aīa. nec caro. nec ex vtroq; cōpositū. sz verbū
increatū. ⁊ iō p̄dicte due locutōes ī ꝓpe sunt ⁊ false. et
si legaf alicubi sūt exponēde. ⁊ fm aliā acceptōez illiꝰ
determinatōis fm q̄ ē hō sunt intelligēde. Hec aūt de q̄
nūc est sermo. s. xp̄s ē indiuiduū fm q̄ hō. ⁊ hec. xp̄s est
suppositū fm q̄ hō. p̄ñt hr̄e ꝓpietatē ⁊ ī ꝓpietatē fm di/
uersam intentionē istoꝝ vocabuloꝝ. Dr̄. n. aliq̄d indi 22
uiduū dupl̄r. Uno mō q⁊ vr̄ de vno solo. ⁊ hoc mō albe
do petri ē indiuiduū. ⁊ hoc mō indiuiduū dr̄ q̄ ē indi/
uisum in se. ⁊ sic absq; dubio xp̄s fm q̄ hō ē indiuiduū
Alio mō dr̄ indiuiduū q̄ ē ab alīs diuisū ⁊ subsistit in
se ⁊ ꝑ se. hoc mō accipiēdo indiuiduū. hūana natura in
xp̄o nō ē indiuiduū. est. n. vnita ꝛbo increato sic̄ suo sup
posito Per hūc etiā modū distinguēdū ē cū dr̄. xp̄s fm 23
q̄ hō ē suppositū Est. n. suppositū in q̄. ⁊ suppositū de q̄
Si dicaf suppositū illō de q̄ alterū p̄dicaf ⁊ q̄ subīcit
suptioi. xp̄s fm q̄ hō ē suppositū. Si ꝛo dicaf illud sup
positū in q̄ totū esse rei stabilif ⁊ fundaf. sic nō ē ꝯcedē/
dū xp̄m ee supposituz fm q̄ hō. nisi artef rō suppositi vt
dicaf suppositū accidentiū ⁊ ꝓpietatū accidentaliū. Un
q⁊ in vnica sui acceptōe tā nomē idiuidui. q̄ nomē sup
positi eq̄pollet hypostasi. false sunt p̄dicte locutōes. ex
cadē cā ex q̄ locutio p̄dicta. sc̄z xp̄s ē hypostasis fm q̄
hō. Sequeref. n. q̄ in xp̄o eēnt duo suppositā ⁊ due hy
postases. ⁊ ita nō esset vnum. nec esset in eo vera vnio.
Sc̄o mō aūt alīa acceptōz p̄ñt ꝯcedi. ⁊ p hoc p̄ñt dissol/
ui rōnes q̄ inducūf ad vtrāq; ptē. Rōnes. n. q̄ inducūt
ad p̄mā partē p̄cedūt de indiuiduo fm q̄ indiuiduū dr̄
q̄d de vno solo dr̄. Rōnes ꝛo ad partē sequētē p̄cedūt
de indiuiduo fm q̄ nō solū diuidit in alia. sed etiā inq̄z 24
tū diuidit ab alio suppositō. ⁊ hoc q̄dē nō hz in xp̄o. ⁊ h
totū ptz ptractanti singulas rōnes. Ex his ptz q̄ vlti
mo querebaf qve. s. locutōes in hac materia sint admit
tende ⁊ que nō. Ille eni ꝯcedende sunt que sic veritatē
ꝓpietatē naturarū ipportant q̄ illi sūme vnioni nō ꝓiu
dicāt in q̄ quidē facta est vnio in ꝑsona ꝛbi. nō solū in/
q̄ntum dicit dignitatē ꝓpietatis. sed etiā inq̄ntum dicit
suppositū incōcabile. sc̄z ipaz hypostasim. rōe cui⁹ est

mutus ꝓdicatio ⁊ idiomatū cōicatio. Et hoc tm̄ ꝑ directiuo ꝓncipio est habendū. q; in illa vnione btā ꝓsona verbi fecit se suppositū hūane nature sicut pluries in ꝓcedentib⁹ dictū est. ¶ Et ꝑ tanto humana natura in xp̄o dicit ꝛ̄gere in accn̄s. ⁊ ideo aliq̄ ꝓdicatū q̄ dicit modum existendi vere. attribuit nobis. ſm̄ humanā naturam. q̄ tm̄ nō vere attribuit xp̄o ſm̄ humanā ſz ſm̄ diuinā. ſcz esse ꝓsonā. ⁊ esse suppositū. ⁊ esse hypostasim. ⁊ esse individuū. ſm̄ q; vocabulo hypostasi. eq̄pollent. ſz ſm̄ largiorē modū accipiendi duo vltima ꝓ̄t attribui vt ꝓdictū est. Sed ℑ ꝓdicta v̄r posse obȝci. q̄m v̄r q; xp̄s ſm̄ q; homo vere ⁊ ꝓprie sit individuū. Sicut enim in ȳ. li. ostēsum fuit. Individuatio est excōicatōe materie cum forma. ⁊ innotescere habz ꝑ accidentiū collectōnem. xp̄s aūt ſm̄ q; homo ex aia ⁊ carne cōponit sicut ⁊ alij boies. q̄ ita vere ⁊ ꝓprie habz individuationē sicut et alij boies. nō videt q̄ q̄ ꝓdictū est sufficere. ꝓpter q̄ est q̄ q̄tum sit de ꝓprietate individuatiōis in xp̄o ſm̄ q; homo. Si enī nō est amplior nisi q; dicit de vno solo. tunc nō habet magis de rōne individuatōis q̄ accidentia. q̄ absurdū est penitus. cum xp̄s ſm̄ q; homo ē vna vera ſba. Et dōm q; circūscriptis accidētib⁹ ⁊ ꝓpetatibus que individuationē nō faciūt sed ostendūt. individuatio ē a ꝓncipijs intrinsecis ſm̄ q; vnū ꝯstituūt suppositū in q̄ totū esse rei stabilit. Et q; ex cōcursu illorum ꝓncipioꝝ ꝯstituit individuū. ⁊ resultat forma totius que est forma specifica. hinc est quē admoduz dicit Boeci. q; species est totū esse individui. in xp̄o aūt aia. et caro. siue materia ⁊ forma vniunt. nō solū i eo q̄ cōstituūt. sed etiā in hypostasi verbi eterni. et ideo forma specifica nō dicit totū esse xp̄i. ac ꝑ hoc xp̄s ſm̄ q; hō nō habet oīno plenā rōnem individui. vñ quasi mediū tenet inter in individuū. ꝓprie dictum. ⁊ individuū ſm̄ q; accn̄s dicit aliq̄d individuū. Nam in individuo ꝓprie dicto est ꝓncipioꝝ subaliū vnio. ⁊ ꝓmi suppositi ꝯstitutio in seipso nō in altero. Utrūq; tm̄ horz deest in accidētibus que nec in se nec ꝑ se subsistūt. Medio mō est in xp̄o. vbi ꝓncipia ꝯueniūt ſm̄ humanā naturā. tm̄ ꝓmū suppositū est alterius nature nō ab eis cōstitutū. Et sic ptz q; veritatē habēt que ꝓdicta sunt. Ad hec aūt valēt ꝓdeterminata. li. ȳ. dis. iij.

¶ Consequēter querit de scdo ꝓncipali. scz de filiatione adoptōis. Et circa hoc incidūt tria inq̄renda. Primū vtrū filiatio adoptōis sit in xp̄o Scōm̄ vtrū sit in alijs per xp̄m. Tertiū vtrū sit in nobis ꝑ cōparationē ad xp̄m.

Questio. I. d.

Utrum filiatio adoptōis sit in xp̄o. Qd̄ est querere vtrū xp̄s sit filius adoptiuus. Et q; sic videt. Hylarius de trini. Ptātis dignitas nō admonet duz carnis humanitas adoptat. Si ꝑ hoc dicit quantū ad assūptionem humane nature a ꝙbo. videt q; in xp̄o humana natura sit adoptata. Item spūs charitatis est ille q̄ facit filios adoptōis. sicut ptz Ro. viij. Non accepistis iterū spm̄ seruitutis in timore. sed spm̄ adoptōis filiorum. sed xp̄s habuit spm̄ dilectōis ſm̄ q; alij quē ⁊ accepit ꝑ donū. ꝑ inq̄tū homo est filius adoptiuus Item aut xp̄s est filius dei ſm̄ q; hō. aut nō. Si nō. ⁊ alij homines sunt filij dei. ꝑ maioris dignitat⁹ sunt alij boies q̄ ille q̄ est deus. q̄d absurdū est dicere. Si ꝑ est filius dei ſm̄ q; homo. aut naturalis. aut adoptiuus. Sz nō naturalis. q; tūc esset eiusdē nature ſm̄ q; homo. restat ergo q; sit filius adoptiu⁹. Item oēs sumus filij dei per creatōz sed. hoc nō impedit q̄n possumus esse filij per adoptionē mediāte dono gr̄e. ꝑ pari rōe q̄uis xp̄s sit filius dei ꝑ eternā generationē nihil impedit quin sit filius dei adoptiuus ꝑ susceptionē gr̄e diuīe in tpe. Si tu dicas q; hoc est ꝓpter culpā ꝑ quā facti sumus filij ire que nō fuit in xp̄o. Sed ℑ. Angeli sunt filij ꝑ adoptionē gr̄e. sicut scribit Job. xxxviij. c. Luz me laudarent astra matutina. ⁊ iubilarēt omes filij dei. ꝑ ⁊c.

Sed ℑ. Phil. ij. Dñs nr̄ iesus xp̄us. in gloriā ⁊c. ibi glo. inq̄tum homo assūpsit nomen dei. nō ꝑ grām adoptionis. sed ꝑ gram vnīōis. Si tu dicas q; nō negat xp̄m esse filiū adoptōis. sed negat xp̄m esse deū adoptiuum cum sit verus deus. Sz ℑ. sicut xp̄s est verus deus. ita est filius dei verus. ꝑ sicut veritas deitatis nō patit ipm̄ dici deū ꝑ adoptionē. sic veritas filiatōis nō admittit gratiā adoptōis. Item Amb. tractans illud verbū Ro. j. Predestinat⁹ est ⁊c. Legi ⁊ relegi scripturas. iesum filiū dei nunq̄ adoptōe inueni. sed non debemus xp̄o attribuere q̄d nō possum⁹ ꝑ scripturas autenticas aut rōnes necessarias ꝯfirmare. ꝑ oīno ē recūsciendū xp̄m esse filiū dei adoptiuū Item Aug. de eccl. dogmatib⁹. Natus est ſm̄ veritatē nature ex deo dei filius. ſm̄ veritatē nature ex hoīe hoīs filius. vt nō adoptōe. nō appellatōe. sed vtraq; natiuitate filij nomen nascēdo hret. Si ꝑ est tam filius dei q̄q̄ virginis nō adoptōe. nō nūcupatōe. sed natura. ꝑ neutrūs est filius adoptiuus. Item q̄cūq; adoptat. de nō filio fit filius si enī esset filius. iam nō adoptaret in filiuz. sed xp̄s ab eterno fuit filius ſm̄ diuinā naturā. statim cū fuit filius fuit ſm̄ humanā. ꝑ ⁊c. Et q; multe ad hoc inducunt auctes in lra. ista sufficiant Rō. dōm q; absq; dubio hec nō admittit. scz xp̄m esse filiū dei ꝑ adoptionē. siue ꝓferat simpl̄r siue cum determinatōe. vtpote si addat inq̄tū homo. Rō aūt huius est q; filiatio respicit ꝓsonam. sicut dictū est ꝑ. sed adoptio in adoptato ꝑ̄supponit extraneitatē. ⁊ ponit gratificatōz. ⁊ ordinat ad possidendū hereditatē. ⁊ ista sunt tria subalta ipi adoptiōi

Ad hoc ꝑ q; aliq̄s sit filius ꝑ adoptionē nc̄ē requirit q; ꝓsona illa habeat ā̄re adoptionē aliq̄ modo extraneitatē. q; nō adoptant filij ꝓpij sed alieni. nc̄e est etiam q; recipiat donū gr̄e ꝑ q̄d ordinat ad possidēdā hereditatē q̄uis aūt in xp̄o cōpetāt duo vltima. ſ. gr̄e susceptio ⁊ heredatio ſm̄ naturā assūptam. extraneitas tm̄ nō cōpetit Ille nanq; extraneus est a filiatōe q̄ nō est filius. Non filius aūt dupl̄r pōt dici. vel negatiue. vl ꝯrarie. Non filius negatiue dr̄ q̄ nō habet filiationē dei. siue habeat oppositā filiationē siue nō. Non filius cōtrarie siue ꝓpatiue dr̄ ille q̄ est filius ire. Ad hoc ꝑ q; aliq̄ ꝓsona sit adoptabilis nc̄e est q; ſm̄ suā ꝓmā originē vel sit indifferēs ad filiationē gr̄e ⁊ ire. vel habeat filiationē ire. Et q; ꝓsona xp̄i nullo istoꝝ modoꝝ etiaz ſm̄ naturā assumptā habuit extraneitatē. q; nec pc̄m habuit. nec hāre potuit. oēs aūt alie ꝓsone habētes gr̄az habuerūt aliq̄ extraneitatē. hinc est q; de oībus habētibus gr̄am pōt dici q; sunt filij adoptiui. excepta sola ꝓsona xp̄i rone iam dicta Concedēdē sunt ꝑ rōnes ad 26
parte istā Ad illud ꝑ qd̄ ꝓmo obz de Hyla q; in xp̄o humanitas adoptat. dōm q; humanitas dr̄ adoptari nō rone illius singularis nature que assūpta fuit a ꝙbo in vnitatē ꝓsone. sed rone ꝯsimiliū. q; ꝑ illā vnionē ad- 27
optati sunt alij boies. Ad illud qd̄ obz q; spūs charitatis facit illos adoptiuos. dōm q; verū est in his q̄ habēt extraneitatē aliquā. ⁊ q; hāc nō est repire in xp̄o ideo nō tenet rō illa. q; ꝓcedit ab insufficiēti. Ad il- 28
lud qd̄ obz. vtrū xp̄s sit filius dei. ſm̄ q; homo. pōt ꝯce-

di q sic. Et si quera vtrū sit filius p grām vel p naturā Dōm q ſm q homo est filius per gratiaz. sed tunc nō sequitur ergo est filius adoptiuus. quia hoc non est p gratiam adoptionis sed per gratiam vnionis. q̄ multo est excellentior. nec habet repugnantiam ad filiationem naturalem. immo facit illam cōmunicari. nec importat aliquam imperfectionem. nec amittitur nec cōsumitur sicut gratia adoptionis prout exemplificatuz fuit. Ad illud quod obiicitur. q filij per creationem
29 fiunt filij per adoptionem. Dicendum q non est simile. quia filij per creationez quāuis non sint omnino extranei a deo. tamen possunt esse extranei si per culpam fiunt filij diaboli. nec per creationem sunt perfecti filij quia non sunt similitudine gratie insigniti. non sic autem est de eo qui per generationem est filius. ille enim non est extraneus. nec potest fieri. nec potest magis cōsignari. et ideo non potest per adoptionem filius dei de nouo fieri. et ideo rō illa nō valet. q̄n nō ē sīle hic et inde

Questio II c

Utrum filiatio adoptionis conueniat nobis p christum. ꝛc. Et q sic videtur Jo. i. dedit eis potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. cōstat. q euangelista loquitur de verbo incarnato. ergo videt. q per ipm nos sumus filij dei. sed non alij filij q̄ adoptiui. ergo ꝛc. Jtē ad Gal. iij. Misit deus filium suum factum ex muliere. vt ado. fi. re. ergo si filius ad hoc missus est in carnem. videtur q per christum sumus filij adoptiui. Jtē oīe per accidens reducitur ad p se sed filij per adoptionem sunt filij per accidēs respectu filij naturalis. qui per se et proprie est filius. ergo si solus christus est filius naturalis. videtur q nullus adoptetur in filium nisi per ipsum. Jtem per ipm sumus filij dei effecti per quem sumus filio dei reconciliati sed deo reconciliati sumus per christum. sic dicit. ij. Lor. v. Deus nos sibi reconciliauit per christum. ergo videtur q adoptati simus per ipsum. Sed cōtra Ro. viij. Non accepistis spiritū seruitutis iterum in timore. sed spiritū adoptionis filiorum. ergo videtur. q nostre filiationis adoptio proprie attribuēda sit spiritui sancto. non christo. Jtem Joh. iij. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto. ꝛc. Et ibi. Sic est oīs qui natus ē ex spiritu. Sed cui attribuit nativitas. eidem attribuenda ē filiatō. Si ergo per spiritū sanctum renascimur spiritualiter. videtur q per spiritum proprie non per christum adoptemur in filios. Q si tu dicas hoc competere vtriq; Arguitur q p approp
ātionem nō cōperat christo. sed spiritui sancto. predicte autem rationes videbantur ostendere oppositum.

Jtem. ante christi incarnatōnem deus habuit homies filios. sicut ipe dicit de salomone. Ero illi in patrem. Sed constat q nondum filius dei in carnem aduenerat. ergo si christus filium dei nominat incarnatū. videtur q non simus filij dei per christum. Jtem quantumcunq; sit filius dei incarnatus. nullus tamen ē dei filius adoptiuus. nisi qui suscepit donum gratie gratum facientis. qua suscepta etiam ante incarnationez est filius. ergo posita vel remota incarnatōne filij dei. sola manet ratio adoptionis. videtur ergo q nostre filiationis adoptio non fuerit facta per christum. Jxta hoc queritur. per quod donum gratie efficiamur filij adoptiui. videtur enī q per charitatem. sicut ōt augustinus. Sola charitas est que discernit inter filios regni et perditionis. Videtur etiam q per fidem. sicut Jo. i. dicitur. Dedit eis potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. videtur nihilominꝰ. q p timorem. Super illud Ro. viij. Non accepistis iteruz spiritum seruitutis. ꝛc. glo. Timore castꝰ qui est bonꝰ et perficiens generat nos filios. videtur etiam q p gratiam baptismalē per auctoritatem dñi Jo. ij. Nisi q̄s renatus. ꝛc. sed hoc est per baptismum. Queritur ergo cui istarum gratiarū siue donorum attribuatur ꝓpe filiatio adoptionis. Et si omnibus quodam mō queritur cui magis proprie. Rꝰ. Dōm. q cum queritur. 30
vtrum simus filij adoptōnis per christum. hoc potest intelligi dupliciter. quia prepositio illa per potest importare causam effectiuam. vel meritoriam siue dispositiuam. Et si importat causam meritoriam vel dispositiuam. absq; dubio verum est q simus filij adoptōis per christum. Jpse enim nobis meruit gratiam p quaz sumus filij adoptiui in cōtum est caput ecclesie. Et hoc non solum respicit diuinam naturam. sed etiam naturam assumptam. Si vero importat causam effectiuaz. sic adhuc verum est. pater enim nos adoptauit p filiū et spiritum sanctum. Et si per appropriationem loquamur. per filium nos adoptauit quo ad inchoationem. per spiritum sanctum quo ad consummationē. Ad nostram enī adoptionem duo concurrūt. scz. redemptio que facta ē per filij missionem. et gratificatio que facta est per missionem spiritus sancti. Et hoc ē quod dicit i libro de anima et spiritu. cap. vi. A patre per filium et spiritum sanctum ad nos diuina descendunt. Pater siquidem tradidit filium quo redimeret nos. misit spm̄ sanctum qui seruos adoptaret in filios. filium dedit i precium redemptōnis. spiritum sanctum in priuilegiū adoptionis. Et sic patet q per omnem modum siue p dicat rationem adoptiuam siue effectiuam. et hoc siue per proprietatem siue per appropriationem. verum est q sumus filij adoptiui per christum. Et concedēde sūt rationes que hoc ostendunt. Ad illud ergo qd̄ ꝓio obiicitur in contrarium de spiritu sancto. Dicendum. 31
q filiatio adoptionis conuenit spiritui sancto et appropriari potest ratione gratificatōnis. sed per hoc nō excluditur quin conueniat filio. Si enī per proprietatez loquamur. indiuisa sunt opera trinitatis. si vero p appropriationem. nihil impedit quin aliquid diuersis ō causis possit pluribus personis appropriari. et per hoc patet sequens obiectum. Ad illud quod obiicitur q 32
filij adoptiui fuerunt ante aduentum christi. Dōm. q et si fuerūt ante aduentum christi ſm rem. non tamē ante fidem venturi fuerunt filij adoptiui. quia sicut dicit Augustinus. nullus saluari potuit sine fide mediatoris. Preterea ante christi aduentum non fuit plena ratio filiationis. quia nullus hereditatem poterat assecq̄ cumcunq; iustus esset. Et si tu obiicias de angelis q non sunt filij. Dicendum. q et si non sint filij mediantibus meritis christi hominis. sunt tamen per effectum et conformitatem filij dei. Oportet enim sicut dicit augustinus nos in filios adoptari per eum qui est filius per naturam. Ad illud quod obiicitur q incarnatione non posita ponitur filiatio. nec remota. remouet. 33
Dicendum q hoc non arguit nostre adoptionis cām non esse causam. sed ostendit incarnationem non esse totam causam. quia completur filiatio in missiōe sancti spiritus. Ad illud vero quod vltimo queritur. per quod donum gratie fiamus filij adoptiui. Dicendum 34

J

q̄ filij dei sumus in ꝫtum sumus cōformes imagini fi/
lij naturalis. ſm illud Ro. viij. Quos p̄destinauit con
formes fieri imagini filij eius Hoc autem ē dupliciter
Aut per remotionem a malo. ⁊ hoc est per gratiā bap
tismalem. que inquantum est sacramentalis. medela ē
contra malum. Aut per ordinem ad bonum. Et hoc
potest esse dupliciter. aut ex parte intellectus. et sic est
fides. aut ex parte affectus. ⁊ sic est charitas. Si autē
dicatur timor vel humilitas facere filios. hoc est dispē
sative.

Questio III f

Utrum filiatio adoptionis sit in nobis per compa
rationem ad christum. Et hoc est querere. vtrum sim⁹
filij adoptiui ipsius christi. Et q̄ sic videtur. Frequen/
ter enim in euāgelio vocat dominus discipulos suos
filios ⁊ illos quos curabat. Confide fili. fides tua te
saluum fecit. Si ergo vere dicebat. illi vere erant filij
christi. sed non naturales. ergo adoptiui. Item sup
illud Ephe. iij. Unus deus ⁊ pater omnium. Glosa.
Deus est pater omnium creatione. sed fidelium rege/
neratione. sed christus creauit ⁊ recreauit. ergo christ⁹
est pater omnium et fideliū. sed fidelium est per adop
tionem pater. ergo ⁊c. Item filij adoptiui efficimur
per gratiam inhabitantem. sed cum habitat in nobis
vna persona. necesse est q̄ inhabitet et reliqua. ergo si
sumus filij vnius persone. necesse est q̄ totius trinita/
tis. ergo christi. Item vnus est amor quo amamus
patrem et filium ⁊ spiritumsanctum. Sed amor ē ille.
qui facit nos clamare abba pater. ergo pater ⁊ filius ⁊
spiritussanctus sunt vnus pater noster. Sed cōtra.
Illius solius est adoptare qui potens est generare. sz
in diuinis solus pater generat. nec christus. nec spiri/
tussanctus. ergo sum⁹ filij adoptiui solius patris. nō
ergo christi. Item illius sumus filij adoptiui cuius
christus est filius per naturam. eo q̄ sumus eius fra/
tres et coheredes. sed idem christus est filius solius pa
tris. ergo nos sumus filij adoptiui respectu vnius so/
lius persone. scilicet patris. non ergo christi. Item.
solus filius est incarnatus. ne si alius incarnaretur es
set confusio proprietatum. ⁊ nomen filiationis transi/
ret in aliam personam. Si ergo filiatio non cōuenit di/
uinis competere alij persone cū persone filij. pari ratī/
one nec paternitas. Item respectu illius solius di/
cimur filij qui refertur ad nos viceuersa. sed filius dei
non dicitur ad nos. nec dicitur filius noster. sicut ha/
bitum est in primo libro. ergo nec nos debemus dici fi
lij ipsius filij. Si tu dicas. q̄ et si non referatur sub no
mine filij. refertur tamen sub nomine patris. Obij/
citur contra hoc. quia esse patrem ⁊ fratrem sunt relatio
nes incompassibiles respectu eiusdem. sed christus est
frater noster. ergo non est pater. ergo non sumus filij
christi. Responsio. Dicendum. q̄ absq̄ dubio filia/ 35
tio per adoptionem competit nobis respectu toti⁹ tri
nitatis a qua sumus creati ⁊ recreati. ⁊ sic competit no
bis respectu christi. Unde christ⁹ potest dici pater no/
ster. Sicut enim in diuinis nomen principij accipit es
sentialiter. vtpote cum dicitur respectu creature. acci/
pitur etiam notionaliter cuz dicitur respectu persone
Sic nomen patris si dicatur respectu persone dicitur
personaliter. Si vero dicatur respectu naturalis crea
ture essentialiter dicitur. Unde sicut pater et filius ⁊ spi/
ritussanctus sunt vnum principium respectu creature
ratione productionis nature. sic sunt vnus pater ratī/
one collationis gratie. Concedende sunt ergo rationes
ad hoc inducte. Ad illud q̄ō p̄mo obr q̄ illi⁹ est ado/ 36
ptare. ⁊c. Dōm q̄ illud hz locū in eis q̄ nati sunt habe/
re filios per viā generationis. De⁹ aūt nō solū habz fi/
lium p̄ productionē generationis. verūetiam multos sibi
formar filios p̄ productionē creationis. Et sicut tota tri
nitas illos creat dando vitam. sic recreat dādo gratiā
⁊ sic adoptio ad totā trinitatē respectat. Ad illud q̄ō 37
obr q̄ eiusdē sumus filij nos ⁊ xps. dōm q̄ verē ē q̄ eius
dem sumus filij scz patris eterni. exq̄ omis paternitas
in celo ⁊ in terra noīatur. nō tñ illius solius. quia alī/
ter sumus nos filij. aliter xps. Christus em̄ est filius p̄ ge
nerationē que est actio p̄sonalis. nos aūt p̄ creationez
⁊ gratificationē que est actio eētialis. Et qm̄ pater cō
municat toti trinitati. iō nō sequit̄ q̄ si eiusdem sumus
filij cui⁹ē xps q̄ nulli⁹ alteri⁹. Uerē est tñ q̄ paternitas
ipi persone patris appropriat̄ ſm q̄ dicit̄ respectu nri.
Ad illud q̄ō obr q̄ nomē ꝓprietatis cōicatū alijs p̄ 38
sonis inducit ꝯfusionē. dōm q̄ illud veritatē habet qñ
nomē ꝓprietatis sic cōicat̄ q̄ numerat̄. vtpote si duo fi/
lij eēnt in trinitate. hoc aūt ꝯtingeret si alia p̄sona incar/
nata fuisset. Si em̄ spūssctūs eēt de virgine. filius esset. ⁊
alius filius q̄ sit xps. nunc aūt nō est sic. Nam ⁊ si xps ⁊
spūssctūs dicat eē pater nr̄ p̄ adoptionē. nō tñ sunt ali/
us ⁊ alius pater. imo tota trinitas ē vn⁹ pater noster.
cuius vna sola p̄sona sit p̄ xpi. Ad illud q̄ō obr q̄ ñ 39
dr filius nr̄ vel spūssctūs nr. dōm q̄ ad hoc q̄ aliq̄s sit p̄ nr̄
nō oportet q̄ ad nos referat̄ sub p̄po noīe. sed sub hoc nomi
ne quod est pater. hoc aūt modo dicere est q̄ filius ꝛ
sit pater nr̄. cuius nō sit filius noster. Nec valet q̄ō obr
de ꝯfusione relationū. q̄ idē sit pater ⁊ frater. dōm q̄ ni
hil impedit diuersas ⁊ oīno disparas relationes inesse
eidē ſm diuersas naturas. ⁊ sic est in p̄posito. Nam xps
est pater noster ſm diuinam naturaz. ⁊ est frater noster
ſm humanā naturā. hoc aūt nō facit ꝯfusionē p̄prieta
tum nec relationū. quia nec paternitas illa nec frater/
nitas p̄peratis p̄sonales important.

**Dist. xj. de cōicatione ideomatū ⁊ p̄petatum re/
spicientium p̄sonam, put sonant in defectibilita/
tem. vt p̄destinatio. creatio. inceptio. ⁊c.**

Deinde si q̄rit̄ vtrū p̄destinatio ⁊c. Sup̄ ostēdit
mgr qualiter xpo ꝯueniūt ista idiomata que so
nare videnť in cōplemētū ⁊ dignitatē. In hac
p̄o p̄te inq̄rit de his q̄ dicūt aliquā defectibilitatē. talia
aūt sunt q̄ notant inceptionē ⁊ significant habere eē p⁹
nō esse. Talia aūt sunt in triplici differētia. Quia q̄dā
important inchoationē inesse implicite ⁊ rōne cōnota/
ti. vt vocabulū p̄destinādi. Quedam implicite sed ra/
tione p̄ncipalis significati vt verbum creandi. Quedā
explicite ⁊ rōne sui p̄mi significati sicut verbuz inci/
piendi. Ideo pars ista habet partes tres. In quarum
p̄ma inquirit. vtrum p̄destinatio p̄dicatur de natura
aut de p̄sona xpi. In scōa p̄o inq̄rit. vtr̄ xps sit creatu/
ra. ibi solet etiā q̄ri vtr̄ debeat simplr̄ dici ⁊c. In tertia
p̄o q̄rit vtr̄ ille hō aliq̄n incepit. an sp̄ fuerit. ibi. Post
p̄dicta q̄rit̄ ⁊c. Prima aūt ⁊ vltima pte manēte indiuisa
media ps diuidit̄ in tres. In quarū p̄ma p̄ponit q̄stio/
nem ⁊ determinat. In scōa p̄o p̄ auctes sctōz ꝯfirmat
ibi. Qui xpm vel dei filiū ⁊c. Tertio p̄o dissoluit argu
mentationē sophisticā que quidē videť esse contraria ve
ritati. ⁊ hoc ibi. Et si ergo christus ſm hoīem dicit̄ crea
tura ⁊c.

Utruz ꝑdestinatio dicaꝫ de ꝑsona vel natura christi.

DI·XI· a

Ꝺeinde si queritꝫ vtrum ꝑdestinatio illa quã cõmemorat apls̃ sit de ꝑsona an ỏ natura· sane dici põt ꝛ ꝑsonã filij que sp fuit esse ꝑdestinatã ꝑm hoiem assumptũ· vt ipa sc̃z ens hõ esset dei filius· ꝛ naturã humanã eẽ ꝑdestinatam vt verbo patris personaliter vnireꝫ·

Querit vtrũ xp̃s sit creatura siue creatꝰ vel factus· Et determiat hoc simpliciter ꝛ absq̃ determinatione minus ꝯgruenter dici· b

Solet etiaz q̃ri vtrũ debeat simplr dici atq̃ cõcedi xp̃m eẽ factũ· vel creatũ· vel creaturaz· Ad qõ dici põt· hoc simpliciter ꝛ absq̃ determinatione minꝰ cõgruenter dici· Et si qñq̃ breuitatis cã simplr enũcieꝫ· nũq̃ tñ simplr oz intelligi· Quia vt Aug· in ſ·li· de trini· ait· Cũ de xp̃o loq̃mur· q̃d ꝑm quid ꝛ ꝓpter quid dicaꝫ prudens ꝛ diligens ac pius lector intelligere debet·

Aug·

Cõfirmat determinatiõẽ auctib⁹ sc̃tõꝝ· c

Qui xp̃m vel dei filiũ nõ esse factũ vel creaturam in ſ·li· de trini· ofidit ita inq̃ens· In ꝑncipio erat verbũ· ꝛ verbũ caro factũ est· ꝛ oĩa ꝑ ipm facta sunt· neq̃ dic̃ oĩa nisi q̃ facta sunt· i· oẽm creaturã· Ñ liquide ap̃paret ipm factũ nõ eẽ ꝑ quẽ oĩa facta sũt· Et si factꝰ nõ est· creatura nõ ẽ Si aũt creatura nõ ẽ· eiusdẽ cũ ꝑre subẽ ẽ· Ois eñ suba q̃ deꝰ nõ est· creatura ẽ· ꝛ q̃ creatura nõ est deꝰ est· Sz si filiꝰ nõ ẽ eiusdẽ subẽ cuiꝰ ꝑr· g̃ facta suba est· ꝛ si facta suba ẽ· nõ oĩa ꝑ ipm facta sunt· At oĩa ꝑ ipm facta sũt facta g̃ suba nõ est· sz vna cum ꝑre in facta suba ẽ· Itẽ in eodez sive filiũ fecit ꝑr quẽ nõ fecit ipe filiꝰ· nõ oĩa ꝑ filiũ facta sunt· At oĩa ꝑ filiũ facta sunt· Ipse g̃ factus nõ ẽ· vt cũ ꝑre faceret oĩa q̃ facta sunt· Idẽ in li· lxxxiij· q̃stionũ· dz creatura q̃cq̃d fec̃ dꝰ ꝑ filiũ· q̃ nõ ꝑt appellari creatura· qñ ꝑ ipm facta sunt oñia Ambro· in li·ſ· de trini· Probemus inq̃t creaturã nõ eẽ dei filium· Audiuimꝰ eñ in euãgelio dñm mãdasse discipls· Predicate euãgeliũ vniuerse creature· Qui vniuersaz creaturã dic̃ nullã excipit· ꝛ vbi sunt q̃ creaturã xp̃m appellãt· Ñ si creatura esset· sibi mãdaret euãgeliũ ꝑdicari· ꝛ subiectꝰ esset vanitati q̃ testante apl̃o· ois creatura vanitati subiecta ẽ· non g̃ xp̃us creatura ẽ· sz creator· q̃ docẽde creature discipls mãdat officium· Arrij hec fuisse ꝓfidia legitur vt xp̃m creaturã fateretur· Jõ effusa sunt arrij viscera atq̃ crepuit medi⁹ ꝓstratꝰ in faciez· ea q̃bus xp̃m negauerat feda ora pollutꝰ· Jhis alijsq̃ pluribꝰ testimonijs instruimur nõ debere fateri simplr xp̃m eẽ factũ vt creaturã· sz addita termiatiõe recte dici ꝑt· vt si dicaꝫ factꝰ ꝑm carnẽ vel ꝑm hoiez· vt factura hũanitati nõ ꝺo attribuaꝫ· Ut eñ ait Amb· in primo li· de tri· Mõ deꝰ factꝰ ẽ· sz deꝰ dei filiꝰ natus est· Absit eñ deꝰ filiũ suuz factũ ex mulere· factũ sub lege Filiũ inq̃t suũ· ſ· nõ vnũ de mltis· Cũ dicit suũ· generationis eterne ꝓprietatẽ signauit· Postea factũ ex muliere asseruit· vt factura nõ diuitati ꝑ assumtioni corpis ascribereꝫ· Factũ g̃ ex mliere dicit· ꝓpter carnis susceptionẽ· Sub lege· ꝓpter obseruantiã legis· Generatio generatõi nõ iudicat· nec caro diuinitati· Deꝰ eñ eternꝰ in carnatõis sacrm suscepit· nõ diuiduus sz vnus· ꝛ in vtroq̃ vnꝰ sc̃z diuinitate ꝛ corpe· Mõ enim alter ex patre· alter ex virgine sz idẽ aliter ex ꝑre· aliter ex virgine· q̃ factꝰ est ꝑm nr̃e susceptionẽ nature· nõ ꝑm eterne substantiã vite· quẽ legimꝰ ꝓmogenitũ ꝛ vnigenitũ· Primogenitũ· q̃ nemo añ ipm· Vnigenitum· q̃ nemo post ipm· Ex his euidẽter tradit q̃ intelligentia accipiẽdũ sit cũ dicit xp̃s factꝰ· vel simplr vel cũ additamẽto· vt factura· ſ· vt creatura nõ ad assumẽtẽ deũ· sz ad assumptuz hoiem referaꝫ· In deo eñ creatura esse nõ ꝑt· vt Amb· ait· ſ· li· de tri· Nunq̃d dicto factꝰ est xp̃s· Nunq̃d mãdato creatus ẽ ꝛ vera est in se ꝛ ad ꝓpositũz valet· In se quidẽ vera ẽ· quia cã predicati clauditur in subiecto· Deꝰ em ipse est ꝓncipiũ omnium creatoꝝ· De ꝑfidia ꝛ impossibile est pena Arrij ipm esse aliquid creatorum· tum ratione potentie credi quę non potest competere creature tum ratione generalitatis principandi que nõ potest cõpetere rei create· Hec valet ista inistãtia· ex ipso sunt omnia cẽ· omnia scilicet facta· q̃ omnia ꝓ vniuersitate rerum distributꝰ ꝛ deus nõ est ex vniuerso sed supra vniuersum· Et ideo non sequitur q̃ sit nihil· Sabellij·

Ad illud qõ obijcitur q̃ non valet ad ꝓpositũz· Dicendũ q̃ christus nominat personã verbi vt in duabus naturis· et quia nomen impositũz ẽ ꝑsone filij dei· q̃ filio dei repugt· repugnat erta xp̃o· ꝛ tõ auctas iduta ꝛ alie sequentes ad ꝓpositũ q̃dẽ faciunt· sed ꝺ ẽ ꝑaccidẽs· Alio etiam mõ faciũt ad ꝓpositũz· q̃ auctates inducte sunt in ſra q̃ sunt ꝓtra errorẽ Arrianoꝝ· Et q̃m ꝓdictꝰ ꝑmo simplr ꝛ sine determinatione ꝑlatꝰ ꝑmoni Arrij est ꝓpinquꝰ· ideo q̃li ex cõsequẽti auctates

1 a Liquide apparet ipm factũ nõ esse· q̃ quem oĩa facta sunt· Cõtra· videtur ista auctas esse falsa in se· ꝛ ad ꝓpositũ nõ valere· Qm̃ dicim⁹ q̃ ex ipo· ꝛ ꝑ ipz ꝛ in ipo sunt oĩa g̃ si oĩa sunt per ipm· ipe nihil ẽ· Pstat q̃ ꝺ nõ sequit· g̃ pari rõe nõ seq̃tur oĩa facta sunt ꝑ ipm· g̃ ipe ñ est factꝰ· Itẽ vr̃ q̃ nõ valeat ad ꝓpositũ· q̃ Aug· nõ loq̃tur ỏ filio ỏi ꝑm diuinã naturaz

Ambro· Luz aũt q̃ritur vtrum xp̃us sit creatura· hoc ẽ ꝑm naturã assũptaz· videtur q̃

Marci· xvj· auctoritas illa ꝛ alie seq̃ntes sint inducte valde ĩpropie·

Ro· viij· Pꝰ· dñm q̃ auctas

inducte obuiant ꝓdicto ſmoni. ⁊ ꝓpterea valẽt tam in ſeq̃ ad ꝓpoſitũ.

b Et ſi g̃ xp̃s ſm hoiem dicit creatura. nõ tñ ſimplr ꝓdicandꝰ eſt ⁊c. Cõtra. qđ vere de altero ꝓdicat cũ determinatõe nõ diminuẽte. vere ꝓdicat de ipſo ſimplr. ſz hõ nõ diminuit de rõne xp̃i. g̃ ſi aliq̃d dicit de xp̃o ſm hoiem. videt q̃ ſimplr dicat de ipſo. Itẽ qñ aliquid natũ eſt eſſe ſolũ ſm corpus. ſed ꝺr de toto ſimplr ſi q̃ tũ ad corpꝰ dicat. g̃ pari rõe ſi aliquid natũ ẽ ineẽ xp̃o ſm humanã naturã. vr q̃ neceſſaria ſit cõſeq̃ntia q̃ ei ſimpliciter ⁊ abſolute ꝓueniat.

b

2 Rº. dõ. q̃ cũ aliq̃d ꝺr de aliq̃ ſimplr ⁊ ſine determinatõe. hoc poteſt eẽ dupliciter Aut ita q̃ ſimpliciter dictum nõ ponat latiꝰ rem ſuã q̃ cum ponit cũ determinatõe. ⁊ tunc licet inferre. Aut ita q̃ latius ponat rez ſuã q̃ tũ eſt de ſenſu quez ꝟba ꝓtendunt. ⁊ tunc ꝓſeq̃ntia põt negari. Sicut nõ ſeq̃tur ſi inferaꝝ. ille eſt albus ſm pedẽ. g̃ ille eſt albus. q̃ hũc modum nõ ſequit q̃ eſſe creatura ſm hoiem attribuit xp̃o rõne nature aſſumpte. Prolatũ aũt ſimplr videt ei conuenire oĩno. Conſuetũ eñ eſt noie creature ea intelligi q̃ oĩno inducta ſunt de nõ eſſe in eſſe. Et ſic pz rñſio ad vtranq̃ rõnem. Vel dicaꝝ ſicut ſ̄ dictũ fuit. di. vij. de ꝓdeſtinatõe xp̃i q̃ nõ ſeq̃tur eſt ꝓdeſtinatꝰ ſm hoiem. g̃ eſt ꝓdeſtinatꝰ ſimplr. nõ q̃ hõ diminuit. ſz q̃ variat attributio ꝓdicati. vt qđ attribuit ꝓpꝰ humane nature. poſtmodũ attribuit diuine ꝓſone. ⁊ iõ talis modꝰ ꝓdicandi inducit accidẽs in aliq̃bꝰ ꝓdicatis q̃ ꝓ ſuã extraneitatẽ ꝓcomitant. nec inferri põt.

c Nitens ꝓbare xp̃m eẽ aliq̃d nõ diuinũ. Videt q̃ mgr̃ habeat illud ꝓ inconuenienti. ſed b nullũ videt inconueniẽs. q̃ cũ xp̃s ſit dñs. hec nõ recipit xp̃s eſt hõ dñicus. g̃ pari rõne cũ xp̃s ſit deꝰ. hec nõ videt admittenda. xp̃s ẽ aliq̃d diuinũ. g̃ eius oppoſita ẽ vera. ſ. xp̃s ẽ aliquid nõ diuinum. Item videt q̃ argumẽtatio illa ſit neceſſaria. Si xp̃s ẽ aliq̃ ſuba nõ diuina. q̃ xp̃s ſit aliq̃d nõ diuinum. Ad eſſe eñ ſubam neceſſario ſeq̃tur eſſe aliq̃d. Sicut g̃ ſeq̃tur eſt hõ albus. g̃ ala albũ. ita neceſſario ſeq̃ videtur. eſt ſuba nõ diuina. g̃ aliq̃d nõ diuinũ.

2 Rº. dõm q̃ hec ẽ vera. xp̃s ẽ aliq̃d diuinũ. ⁊ hec ẽ falſa xp̃us ẽ aliq̃d nõ diuinũ. Nec ẽ ſil de hõ noie diuinus ⁊ de hõ noie dñicus. Nã ⁊ ſi vtrũq̃ ſit poſſeſſoriũ. tñ dñicus ipoꝛtat circa illud de q̃ dicit poſſeſſoꝛẽ q̃ modũ paſſionis. ꝺr eñ dñicus a dño habitꝰ vel poſſeſſus. Sed diuinũ nõ ſolũ q̃ modũ paſſionis. ſz ⁊ q̃ modũ actõis. dicit qđ hz diuinitatẽ. q̃ quem modũ cõſueuit dici ꝓſona diuina. Et ꝓpter hoc ꝓcedit iſta tãq̃ vera. xp̃us ẽ aliq̃d diuinũ. q̃ ẽ ꝓſona diuina. Et tõ mgr̃ hanc negat. xp̃s ẽ aliq̃d nõ diuinum Et dicit q̃ hec ꝓſequẽtia nõ tenet. xp̃us ſm q̃ creatura ẽ aliq̃d nõ diuinũ. g̃ eſt aliq̃d nõ dñicũ. quia in ꝓma remouet negatio diuinitatẽ a creata natura. ſz in ꝓclusione remouet a ꝓſona eterna. Si aũt queritur vtrũ h̄ ſit ꝓcedẽda xp̃s eſt homo diuinus dõm q̃ nõ. Nã cũ ſic dicitur. diuinus non põt dicere diuinitatem q̃ modũ informantis. nec poſſeſſionem q̃ modũ actionis ſed ſolũ q̃ modũ paſſionis. q̃ quẽ modũ dicit diuiniſſimus paulus. vel diuiniſſimꝰ iobes. Unde improprie ſunt tales locutiones de xp̃o. Propterea mgr̃ concedit earum oppoſitas cum dicit xp̃s ſm hoiem eſt aliq̃ ſuba nõ diuina. i. non informata diuinitate. quia ẽ ſuba creata. ideo ſane ꝓcedit p̃miſſas ⁊ negat ꝓclusionẽ. dicẽs peccatũ eſſe in tali locutione.

d Extropicis locutionibus ⁊c. Videt q̃ verbũ illud nihil faciat ad ꝓpoſitum. quia nulla iſtaꝝ locutionũ eſt tropica. nulla enim ibi eſt tranſſumptio. imo ſm ꝓprietatẽ ſmonis dicunt Item videt eſſe falſum q̃ ex tropicis locutõibus nõ eſt recta argumẽtatõis ꝓceſſio. quia aut ſunt ꝟe aut falſe Si vere. ex veris ꝓuenit inferre vez. g̃ recta poteſt ex talibus locutionibꝰ argumẽtatio fieri. Si falſe. ſed ex falſis poteſt recte inferri falſum. poteſt etiã ⁊ vez. g̃ videtur q̃ nihil ſit dictum hoc qđ mgr̃ dicit. Dic etiam modus ſoluendi videt inauditus. quis nõ eſt q̃ interẽptionem. nec q̃ diffinitionẽ. Nullus eñ locus ſophiſticus eſt. nec in dictione. nec extra. cui⁹ diſſolutio curat ſm hanc viam.

4 Rº. dõm q̃ tropicus ſermo dupliciter poteſt dici. Uno nãq̃ modo tropicus dicitur ſermo in quo eſt aliquod vicium aliquo tropo excuſatuz Eſt eñ tropus figura. ⁊ figura eſt vicium rõne excuſatũ.

Aug. ſup Joh.

Aug. ſup pſal.

Joh. viij.

Alio mō ōr sermo tropicus q̄libet ꝓmo q̄ hz aliquā ip̄ro ꝓprietatē·sz tñ excusaī p aliquā determinationē· Cū ḡ dicit mḡr q ꝓ iste sermo xp̄s ē creatura ꝓm hoiem· ē tropicus· ꝫ dicit q aliquā hz ip̄roprietatē ꝫ surgēte ex repugnātia intellectuū·q̄ remouet p determinatōz adiūctam· Et p tanto vocat mḡr p̄dictas locutiões tropicas· Posset etiā dici q vocat eas tropicas accipiendo tropū p figura· Possunt em̄ dici tales locutões synodochice·q̄ qō ē ptis attribuit toti· ꝛ accipit largo mō ps ꝛ totū· vt dicat humana natura q̄dā mō ps respectu xp̄i licet nō pp̄e· Et sic p̄t dici q tales locutões tropice sunt· ꝛ q figuratiue sunt p synodochen ꝓm q synodoches ē figura locutionis· Sicut ei dicūt p̄ti in grāmatica· Synodoches aliq̄n ē figura locutōis·aliq̄n constructionis· Uez ḡ dicit mḡr in dicēdo p̄dictas locutiones esse tropicas· Uerūetiā q ex tropicis nō est recta argumētatōis ꝓcessio· Et rō huī ē· q aliq̄n negaī aliq̄ locutio ꝓter ip̄roprietatē· ꝛ cū aliq̄s ꝓmo excusaī sub vna forma· si fiat ꝓcessio ad sermonē sub alia forma in q̄ nō inuenit excusationē· ꝓcedit a locutōe q̄ excusaī· ad eā q̄ nō hz excusatōz· ꝛ sic talis ꝓcessus impediī· sicut si ꝓcederet a ꝓo ad falsum· Uñ illud argumētū nō valet· iste ē albus ꝓm pedē· ḡ est colorat⁹ pede· cuius em̄ ad eē albū sequtur coloratū· tñ ꝓcessus p̄dict⁹ nō valet· q̄ color nō est natus inesse corpi ꝓm ptē sicut albedo· ꝛ hoc ē quod vult dicere magister in ꝓposito· Et hoc est q aliās consueuit dici q locutiones ip̄ropriē nō sunt concedende nec ad consequentiā trahende· sed magis sunt sustinende· ꝛ exponende· ꝛ artāde· ne de minori ip̄roprietate veniatur ad maiorē·

HD intelligētiā ār huī⁹ ptis incidit hāstio circa duo· Prō cuius ad xp̄i p̄destinatōz· Scō ꝓo q̄rit de his q̄ videnī circa xp̄m ponere inceptionē Circa p̄mū q̄runt tria p cōpatōz ad p̄destinatiōz nr̄am· Prō q̄rit vtrū p̄destinatio xp̄i sit nr̄e p̄destinatōi ꝫformis· Scō vtrū sit nr̄e p̄destinatōis forma exēplaris· Tertio vtr̄ respectu nr̄e p̄destinatōis sit ī ea rō cālitaī

Questio I a

Utr̄ p̄destinatio xp̄i sit nr̄e p̄destinatōi ꝫformis· ita q nr̄a ꝛ sua p̄destinatio dicaī ꝓm rōnē vniuocaz· Et q sic vī· ꝓmo p diffinitōz p̄destinatōis· Predestinatio est p̄paratio gr̄e ꝛ gl̄ie· sz ꝫ ꝫuenit xp̄o ꝛ nob· ḡ ꝛc· Iteꝝ q̄ ꝫuenit xp̄o ꝓm hūanā naturā· ꝫuenit nobis vniformit cū sit eiusdē nature ꝛ spēi nobiscū· sz p̄destinatio conuenit xp̄o ꝓm naturā hūanā· ḡ nob ꝛ sibi cōpetit ꝓm rōnez vniuocā· Iteꝝ ꝫformamur xp̄o ūmerito· ꝛ si ꝫformamur īmerito necesse ē ꝫformari in p̄mio· ḡ pari rōne ꝛ in diuino ꝓposito· sz ꝫ ē p̄destinatio· ḡ ꝛc· Iteꝝ Aug· de vocatiōe sanctoz· Quicūq; hō grā fit xp̄ian⁹· sicut ille hō ab initio fact⁹ ē xp̄s· ḡ si eo mō de⁹ alios hoies xp̄ianos fecit p quē modū ꝛ illū hoiem xp̄m fecit· ꝛ oīno eodem mō p̄destinauit q̄ mō fecit· ḡ p eundē modū p̄destinauit nos ꝛ xp̄m· Sz ꝫ· Aug· de p̄destinatōe sanctoz· Predestinatio ē ꝓpositū miserēdi· sz respectu ei⁹ nō est miserendi ꝓpositū in q̄ nullū ꝫtingit repiri peccatū· Si ḡ talis ē xp̄s· vī q nō ꝓm eandē rōnē dicaī p̄destinatio ꝛ nobis ꝛ ꝛ xp̄o· Iteꝝ p̄destinatio sic notificaī cōiter· predestinatio ē preparatio gr̄e in p̄senti· ꝛ glie in futuro· Sz in xp̄o sil̄ fuerunt grā ꝛ gl̄ia· ḡ p̄destinatio nō ꝫuenit nob ꝛ xp̄o ꝓm vnā rōnē· Iteꝝ p̄destinatio ē in nob nō tm̄ rōne nature verūetiā rōne p̄sone· sz in xp̄o ē p̄destinatio rōe nature assumpte nō rōne p̄sone· cū illa sit eterna· ḡ ꝛc· Iteꝝ ille hō xp̄s p̄destinat⁹ fuit ē ꝛ siue dei fili⁹ ꝓm q ōr Ro· j· Qui p̄destinat⁹ ē fil⁹ dei in ꝑtute ꝛc· Unde ꝛ datus ē ei ī p̄s nō ad mēsurā· Nos ār p̄destinati sum⁹ ad grām creatā ꝛ finitā· ḡ si creatū ꝛ infinitū nō vniuocaī in aliq̄ cū increato ꝛ infinito· necessario sequtur q p̄destinatio ꝓm aliā ꝛ aliā rōnē dicaī ꝛ nob ꝛ xp̄o· Rō· ꝛ cōm q p̄destinatio xp̄i q̄dā mō hz ꝫformitatē ad nr̄am p̄destinationē· q̄dā mō dissimilitatē· qō pz si attēdant ea q̄ circa p̄destinatōez sunt ꝫsiderāda· Cōsideraī em̄ p̄destinatio in cōgatione ad p̄destinātē· ꝛ ad p̄destinatū· ꝛ ad terminū· ꝛ ad initialē statū· Si ḡ ꝫsideret p̄destinatio ꝓm cōgationē ad p̄destinantē· vnit⁹ rōis ꝛ ꝫformis modi ē p̄destinatio xp̄i nr̄e p̄destinationi· Eodē ei mō quo ipe ꝛ ꝛ p̄destinauit xp̄m· p̄destinauit ꝛ nos· Si loq̄mur in cōgatione ad statū a q̄ simplr ē differētia· Nā nos p gr̄am p̄destinatōis eripuit ꝛ de statu peccati ꝛ de massa p ditōis· sicut dic glo· Ro· viij· Quos p̄destinauit hos ꝛ vocauit· ꝛ ipe rext⁹ indicat· hūc ār statū nō est repire in xp̄o aliq̄ mō· Et sic q̄tū ad p̄mū ē simplr ꝫuenientia· q̄ntū ad vltimū sc̄z ad statū differentia· q̄tū ꝓo ad duo intermedia ptim ē ꝫuenientia· ptim differētia· In nob em̄ est p̄destinatio respectu nature· ꝛ etiā respectu p̄sone· ꝛ magꝝ pp̄e respectu p̄sone q̄ respectu nature· In xp̄o ār est p̄destinatio rōne nature assumpte q̄ sequtur diuinam dispositionē nō rōne p̄sone· ꝛ ita ē q̄dā modo ꝫuenientia q̄dā mō differētia respectu p̄destinati· Respectu etiam termini ꝫsil̄r ē differentia· Nā nos sum⁹ p̄destinati ad grām ꝛ gl̄iam· sil̄r ꝛ xp̄s· sz nos sum⁹ p̄destinati ad ptici pandā gl̄iam ꝛ grām successiue· xp̄s ār sil̄· Iteꝝ nos sum⁹ p̄destinati ad grāz p̄sone singularꝫ· xp̄s ār ad grām vnionis ꝛ singl̄aris p̄sone· ꝛ ita tātū hz q̄tū nos· ꝛ abūdat a nob· ac p̄ꝫ q̄dā mō ꝫuenit q̄dā mō excedit· Uez ē ḡ q p̄destinatio xp̄i q̄dā mō ē ꝫformis ꝛ q̄dā mō difformis· Et si notificet ꝓm illud in q̄ ꝫformat ē vniuocatio· ꝓm aūt q discōuenit nō· Et p̄ꝫ patet rōnes ad vtrāq; ptez· Nā p̄me q̄ oñdunt q sit nr̄e p̄destinationi ꝫformis ꝓcedunt a ptē p̄destinātis vel p̄destinati q̄tū ad naturam vel ex ptē termī q̄tū ad grām ꝛ gl̄iam· ꝛ sic vez ꝫcludūr· Rōnes ꝓo ad oppositū ꝓcedūt ex ipa p̄destinatōe a ptē stat⁹ initialis· vel a ptē p̄destinati rōne p̄sone· vel a ptē termī rōne vnionis diuīe· ꝛ suis vīs ꝫcedēde sunt singule·

Questio. II b

Utrū p̄destinatio xp̄i respectu nr̄e p̄destinationis sit forma exēplaris· Et q sic vr̄· Ro· viij· Quos p̄destinauit ꝫformes fieri imaginis fil̄ sui· Sz illud cui dz res ꝫformari ꝛ ꝫfigurari ē exēplar ei⁹· ḡ si p̄destinati sum⁹ vt ꝫforme mur xp̄o· vī q ei⁹ p̄destinatio sit nr̄e p̄destinationis exēplaris rō· Iteꝝ Aug· de p̄destinatōe sanctoz· Preclarissimū lumē nr̄e p̄destinatōis ē ihs xp̄s· sz lumē hz rōnē distinguēdi ꝛ notificādi· Si ḡ ꝫ cōpetit forme exēplari· vī q p̄destinatio xp̄i sit nr̄e p̄destinatōis exemplar ꝛ rō agnoscēdi· Iteꝝ vita xp̄i ꝛ mod⁹ viuēdi fuit norma ꝛ exēplar sctē viuēdi ip̄is mēbris xp̄i· Sz sicut se hz ꝫuersatio ad ꝫuersationē· ita se hz p̄destinatio ad p̄destinationē· ḡ si vita sua fuit regla ꝛ exēplar nr̄e vite· pari rōe p̄destinatio sua p̄destinatōis nr̄e· Iteꝝ xp̄i generatio fuit rō exēplarꝫ oīs emanatōis· q ꝛ in ꝑbo q̄ de⁹ genuit· oīa disposuit· ḡ pari rōne ei⁹ p̄destinatio fuit rō exemplarꝫ oīs p̄destinatōis· Sz ꝫ· sup illud Job· xxxviij· Nunq̄d nosti ordinē celi· ꝛc· Glo· Nosce re ordinē celi est supnaz dispositionū occultas dispones videre· ḡ ī p̄destinatōi ꝫ ꝛ dispositōi ꝫ ē ordo ꝛ distinctio· ḡ vnus

quisq; ꝑdestinat⁹ hz suã ꝓpam ꝑdestinatõz distinctoz a ꝑdestinatõe xꝑi. ⁊ si alia rõe ꝑdestinat⁹ ẽ xꝑs ⁊ alia alĩ. ğ nõ est exẽplar sue ꝑdestinatõis ⁊ alioz. Jtẽ ipa ꝑdestinatio nihil aliud ẽ q̃z ꝓuisio siue dispositio ꝓmeniẽs ad exemplar. si ğ exẽplarʒ nõ est exẽplar. ğ ꝑdestinatõis nihil est exẽplar. ğ ꝑdestinatõis nr̃e nõ ẽ exẽplar ꝑdestinatio xꝑi. Jtẽ q̃ sunt sil̃. vnũ ñ est rõ exẽplãdi reliquũ. Sz oẽs ꝑdestinatões sil̃ ⁊ ab eterno fuerũt in mẽte diuĩa. ğ ꝑdestinatio xꝑi nullaten⁹ potuit eẽ exẽplarʒ forma. Jtẽ si ꝑdestinatio xꝑi ẽ exẽplar nr̃e ꝑdestinatõis. Aut ğ rõe ꝓncipal' significati. Aut rõe ꝯnotati. Si rõne ꝓncipal' significati. ⁊ cũ illud sit dei siue diuĩa ẽntia. idẽ erit exẽplatũ ⁊ exẽplar suũꝑ⁹. Si rõe ꝯnotati. Cõtra. exẽplar ꝓcedit exẽplatũ nõ seq̃tur. sz m'ti habuerũt gr̃am finalẽ q̃ est effect⁹ ꝑdestinatõis añ q̃z xꝑs suscipet graz. ğ nõ vr̃ q̃ ꝑdestinatio xꝑi cuilibet alteri⁹ ꝑdestinatõis fuerit exemplarʒ forma. Rº. dõ. ꝙ ẽ loq̃ de ꝑdestinatõe xꝑi ⁊ nostra dupl'r. Aut q̃z tũ ad ꝓncipale significatũ. Aut q̃z tũ ad cõnotatũ. Si loq̃mur q̃z tũ ad ꝓncipale significatuz q̃ dẽ est diuĩa ẽntia. sic nulla ꝑdestinatio exẽplar hz ab alia. cũ oẽs vnũ sint. s. diuina ẽntia. Si ãt loq̃mur q̃z tũ ad ꝯnotatũ q̃ dẽ est gr̃a ⁊ gloria. tũc distinguen- 6
7 dũ ẽ. ꝙ duplex ẽ exẽplar. Quoddã inter⁹ in mẽte artifícis. sic rõ ꝼm quã artifex ꝓducit sua opa. Qdã exterⁿ ad q̃ aspiciẽs ille q̃ ĩgrat artẽ aliq̃ mõ regulat. Sic ille artifices mechanici aliq̃s formas exter⁹ hñt ꝼm q̃s dirigut opa sua. sic pz in his q̃ fiũt calciamẽta. Si ğ ꝓmo mõ loq̃mur de ꝑdestinatõe xꝑi rõe ꝯnotati. adhuc ꝑdestinatio xꝑi nõ ẽ nr̃e ꝑdestinatõis exẽplar. de⁹ eñ non ꝑdestinauit nos aspiciẽs ad aliq̃d aliud a se. sz vnũq̃d q̃z ꝓuidit ĩ se ⁊ disposuit ꝼm rõnẽ ꝓpam. Si vo loq̃mur de exẽplari sc̃do mõ. sic ꝑdestinatio xꝑi ẽ exẽplar nr̃e ꝑdestinatõis. exẽplar inq̃z directũ ñ respectu sũmi artifícis sz respectu nr̃i tã in credẽdis q̃z i expectãdis. q̃z etiã in opandis. Tũc ei est ĩ nobis recte gr̃a dei q̃ xꝑo efficimur ꝯformes. ⁊ talia etiã p gr̃am futura sunt corpa nr̃a q̃le xꝑs sua resurrectõe mõstrauit. ꝼm q⁹ dicũt sancti. et nos ipi si volum⁹ ad vltimũ ꝑdestinatõis terminũ puenire necesse habem⁹ in auctorẽ fidei ⁊ ꝓsumatorẽ aspicere. q̃ exẽplũ dedit nob vt quẽadmodũ ipe fecẽ ⁊ nos faciam⁹. Quẽadmodũ petr⁹ dic̃ j. Pe. ij. Xꝑs passus est ꝓ nob vobis relinq̃ns exẽplũ. Et ꝓ tãto dic̃ Aug. q̃ ipse est ꝑclarissimũ lumẽ nr̃e ꝑdestinatõis. q̃si ds ad vnũquẽq̃ nr̃m dicat. Aspice ⁊ fac ꝼm exẽplar q̃ tibi in monte mõstratũ ẽ. Hẽ in xꝑo. cui⁹ oĩa illa ve. te. appropiata fuerũt sig̃. ⁊ in hñ sensu ꝓcedit. q̃ ꝑdestinatio xꝑi exẽplaris 8
forma sit nr̃e ꝑdestinatõis. Ad illud ğ q̃ obr in ꝯtrũ q̃ sint distincte ⁊ ordinate. dõ. ꝙ ex illo ꝓbo hr̃ q̃ inter ꝑdestinatões a pte ꝯnotatoz ẽ distinctio. sic tñ q̃ ñ deest ordo. Et iõ q̃z nr̃e ꝑdestinatõis effect⁹ ab effectu ꝑdestinatõis xꝑi sit distinct⁹. põt tñ hr̃e ordinẽ ad ipz ꝼm quẽ est directio vel regulatio. ⁊ ꝓ hñ q̃dã rõ exẽplãdi.

9 Ad illud q̃ obr q̃ ꝑdestinatio ipa ẽ exẽplar. dõm q̃ vez ẽ de rõne ꝓncipal' significati. Et q̃z tũ ad hñ bñ ꝯcedẽ dũ ẽ. ꝙ vna ꝑdestinatio ñ est exẽplar alteri⁹. sz rõne connotati ẽ exẽplatũ. ⁊ nihil ꝓhibet aliq̃d eẽ q̃dã mõ exẽplatũ ⁊ q̃dã mõ exẽplar. Sic liber ꝑmo fact⁹ ab artifice est exẽplar respectu librozꝫ inde fiendoz. sz exẽplar⁹ fuit ab arte exñte ĩ mẽte. sic ⁊ in effectu ꝑdestinatõis intelligen- 10
dũ est. Ad illud q̃ obr q̃ ꝑdestinatõis sunt sil̃ iã ptz rñsio. hñ eñ vez ẽ q̃z tũ ad ꝓncipale significatũ. sz q̃z tum ad ꝯnotatũ vitatẽ nõ hz. ⁊ iõ nihil ipedit q̃n ex illa pte 11
ꝯngat repire exẽplaritatẽ. Ad illõ q̃ obr q̃ exẽplar ꝓcedit exẽplatũ. dõ. ꝙ ⁊ si xꝑs ꝓpe loq̃ndo sua vita ñ dixit formã ⁊ exẽplũ nisi his q̃ secuti sunt eũ. tñ sub q̃busdã velaminib⁹ figuraz dedit ꝓcedẽtib⁹ q̃ nob dat exẽte. ⁊ cũ exercebãtur spualiter et fideliter a viris scis ⁊ spũalibus. ꝙ hoc xꝑo conformabãtur in vita. quẽ er si non dũ videbãt ĩ carne. videbant tñ fide. Juxta illud Joh. viij. Exultauit vt videret diẽ illũ. vidit ⁊ gauisus est. ⁊ ita q̃uis nõ ꝓcesserit tpe. ꝓcessit tamẽ ꝑfiguratõe ⁊ credulitate. Et illud sufficit ad rõem exemplaritatis qualemcũq;. Preterea et si q̃tũ ad gr̃am nõ ꝓcessit. tamẽ q̃z tũ ad gliam precessit. ⁊ rõne illius rõnem exemplaritatis habet xꝑi ꝑdestinatio respectu oĩm. ipe enĩ est primogenitus ĩ multis fratrib⁹ primatũ tenẽs in omnib⁹

Questio III c

Utrum in ꝑdestinatione xꝑi respectu nostre sit vera rõ causalitatis. Et q̃ sic vr̃ Epb. ꝑdestinauit nos ĩ adoptionẽ filioz ꝑ ihm xꝑm. sz nõ nisi ꝑ xꝑm ꝑdestinatuz. ğ.

Item Gregor⁹ dicit q̃ ꝑdestinatio iuuatur oratonibus scoz. ergo si improportiõabiliter plus efficacie habẽt circa nos merita christi q̃z aliozꝫ scoz. restat q̃ nõ solũ ꝑ xꝑi ꝑdestinationẽ nr̃a ꝑdestinatio iuuak. veruntiã causak. nã ipm iuuare quodãmodo causare est.

Jtẽ sicut se xꝑi resurrectõ ad nr̃am habet resurrectionẽ. sic se hz ꝑdestinatio ad nr̃am ꝑdestinationẽ. Sed resurrectio xꝑi est causa nr̃e. sicut dr̃m glo. i. Loz. xv. ğ ⁊ ꝑdestinatio xꝑi causa ẽ ꝑdestinatõis nr̃e. Jtẽ ꝑ eũ sumus ꝑdestinati ꝑ quẽ sumus saluati. sz saluati sum⁹ ꝑ xꝑm. Thy. tij. ꝼm suã miam saluos nos fecẽ ꝑ lauacrũ regeneratõis ⁊ renouatõis. q̃ effu. in nos ꝑ ihesuꝫ xꝑm. Et Epb. ieũ. dr̃ q̃ assẽdit vt adimpleret oĩa. restat ğ q̃ ꝑ xꝑm sumus predestinati. sz xꝑs nõ esset nisi eius predestinatio precessisset. ğ predestinatio xꝑi est causa nr̃e. Cõtra. nullũ eternũ hz cãm. predestinatio cuiuslibet hoĩs ẽ eterna ğ a nullo est causata. ğ predestinatio xꝑi nõ ẽ causa nr̃e predestinationis. Si tu dicas q̃ hoc est rõne cõnotati ꝓpal'. Sz ꝯ. Nihil posterius ẽ cã ꝓrio. sz effectus ꝑdestinatõis xꝑi ẽ posterior effectu ꝑdestinatõis ꝓm. ğ ⁊ẽ Jtẽ xꝑo nõ cõuenit ꝑdestinari nisi ꝼm humanã naturã sz ꝼm humanã naturã nõ hz sup nos causalitatẽ. ğ predestinatio xꝑi nõ põt esse cã nr̃e predestinatõis. Jtẽ si predestinatio xꝑi est causa nr̃e. aut rõne ꝓncipal' significati. aut rõne connotati. Rõne ꝓncipalis significati nõ. hoc cõstat. ğ rõne cõnotati. Sz ꝯ. gr̃a ⁊ gla a solo deo ẽ tanq̃z a causa. nõ ğ a ꝑdestinatõne xꝑi. Item contingens nõ ẽ causa necessarij. sz ante aduẽtũ xꝑi necessariũ fuit aliq̃s ꝑdestinatos fuisse. illos vicz q̃ mortui fuerũt cum gratia. christũ aũt possibile fuit non incarnari vl̃ nasci. ⁊ ita nec eẽ predestinatũ. ğ ꝑdestinatio eius nõ potuit esse causa alioz. Rº. dõm. ꝙ si loquamur de predestinatõne christi ⁊ nr̃a rõne principalis significati. neutra neutrius ẽ causa. cũ vtraq̃z sit eterna. omneq̃z sint vnũ in suba. Si aũt loquamur rõne connotati. tũc distinguendum ẽ. q̃ ẽ causa in genere efficientis que ꝓpr̃ dicitur causa de qua nũc loquimur. Et hec ẽ in triplici differẽtia. sz effectiua. dispositiua. ⁊ excitatiua. oĩne enĩ q̃ efficit vel disponit vel excitat disponentem vel efficientem. aliq̃ modo põt dici efficere vl̃ causare. Si ğ loq̃mur de cã effectiua ꝓpe. sic ꝑdestinatio xꝑi rõe ꝯnotati nõ pt eẽ cã nr̃e. q̃m effectus ꝑdestinatõis a solo deo ẽ tãq̃z a ꝓncipio effectiuo. gr̃am enĩ ⁊ gliam dabit dñs. Si vo loquamur ꝼm alios duos modos. s. de cã dispositiua ꝑ rõem meriti. ⁊ excitatiua ꝼm efficaciã exẽpli. ꝑdestinatio xꝑi q̃z tũ ad cõnotatũ ẽ cã nr̃e. Xꝑs enĩ ꝑ suã gr̃am meruit nob gr̃am ⁊ gliam. Christ⁹ etiã ꝑ sue gre ⁊ glie eminẽtiã mãifestã excitauit ad cur-

rēdū ad pīam supnā. ad quā pordīati sum⁹ fm electōz
etnā. Et hac via pcedūt rones q̄ ondūt xp̄i p̄destinatōz
nostre p̄destinationis esse causam. ideo ꝯcedende sunt
13 Ad illud qō p̄mo obr incōuarīū q̄ p̄destinatio nīa
est eterna. ḡ ꝛc. dōm q̄ vez est rōne p̄incipalis significa
ti nō tm̄ rone cōnotati. Et si obȳciat q̄ effect⁹ p̄destinati
onis aliquoz p̄cedat p̄destinatōz xp̄i. rndendū est sicut
in p̄cedenti phleumate. q̄ si p̄cedat q̄tum ad effectum
gratie. nō tm̄ q̄tum ad effectum glorie. Rursus q̄uis p̄
cedat re. nō tm̄ merito ꝛ credulitate. Meritū em̄ xp̄i nō
tm̄ ad p̄tes vel futuros. sz rone fidei etiā se extēdit ad
14 p̄teritos. qō melius in f. a manifestabit̄ suo loco. Ad
illud qō obr q̄ xp̄s fm̄ humanā naturā nō est cā gratie
vel glorie. dōm q̄ ꝛ ī nō est causa effectiua. est tamē di
spositiua ꝛ exercitativa. ꝛ h̄ mō dictū est q̄ p̄destinatio
xp̄i nostre p̄destinationis est cā. Et p̄ hoc patet sequēs
qō obr q̄ gratia ꝛ gloria a deo est tanq̄ a causa. Verum
est si dicat̄ de effectiua. alīs aūt modis nō habet verita
15 tem. Ad illud qō obr q̄ ꝯtingens nō est causa necessa/
rīū. dōm q̄ vez est si intelligat̄ de causa efficiente ꝛ cō
16 seruante. nō tm̄ oportet esse vez de causa excitāte. Po/
test tm̄ ꝛ aliter dici. q̄ est necessarīū dupliciter. Uno mō
q̄ est necessarīū p̄ se ꝛ simpliciter. Alio mō quod est ne/
cessarīū p̄pter hoc q̄ transit in p̄teritū. sicut me scripsi si/
se hodie. ꝛ illud de sui natura est ꝯtingēs. Et p̄pter hoc
17 nihil impedit ip̄m habere cām ꝯtingentē. Potest etiaz
distingui in ꝯtingente. q̄ q̄ddā est ꝯtingens qō p̄dest
a p̄tribilitate voluntatis humane ꝛ cause create. q̄ddā p/
pter libertatē ꝛ indifferētiā diuine voluntatis q̄ potest
facere ꝛ nō facere. Et q̄uis p̄mū ꝯtingens nō posset eē
causa necessarīū. nihil tm̄ impedit de scōo. Medius āt
mod⁹ dicendi videt rōnabilioz. Et si tu obȳcias q̄ illō
nō soluit. q̄ posito q̄ xp̄s nō esset incarnat⁹. adhuc ali/
us mod⁹ erat deo possibilis p q̄ uē gen⁹ humanū eēt libe
ratū. ḡ remota p̄destinatione xp̄i. adhuc salua esset p̄de/
stinatio nostra. ḡ nō est cā. dōm q̄ hoc nō cogit q̄ nō sit
causa. sz q̄ nō sit cā tota ꝛ p̄ oēm modū causandi est tm̄
p aliquē modū. sicut de⁹ facit p aliquē hoīem aliq̄ bo/
num. ꝛ si ille bō nō esset nihilominꝰ faceret. Et tm̄ nō se/
quit̄ p̄pter h̄ q̄ ille nō sit causa. nō em̄ valet hic modus
arguendi in voluntarīs. Et h̄ sufficiāt de p̄destinatōe
xp̄i a p̄te rei. Supra em̄ di. vij. quesitū fuit de ea a par/
te sermonis.

Quonsequēter q̄ritur de hīs vocabulis q̄ vident̄
importare inceptōz. Et circa h̄ tria sunt dubi/
tabilia p̄quirenda. Primo queritur. Utr̄ simpli/
citer ꝯcedendū sit. q̄ xp̄s sit creatura. Scōo vtrū ꝯce/
dendū sit. q̄ ille bō ceperit esse homo. Tertio queritur
Utrum homo ceperit esse deus.

Questio I d

Utrū hec sit ꝯcedēda. Xp̄s est creatura. Et q̄ sic ostē
dit multiplici auctate Aug. ad dardā. Qō ad verbum
attinet creator est xp̄s. qō ad hoīem attinet creatus est
xp̄s. Itē leo papa. Noua ꝛ inaudita ꝙuentio. Deus q̄
est q̄ erat fit creatura. Dam̄. etiā exp̄sse. Nō scandaliza
uit, nomē creature. q̄ se seruū aut vermē aut granū natū
de terra noīauit. Idē etiā ip̄e. Quid mirabili⁹ q̄uis creato/
rē creari. ꝛ plasmatoē plasmari. Rich. de sanc. vict. in
q̄dam sequētia. Potestate nō natura. fit creator creatu
ra. Ex hīs oībus auctatib⁹ tanq̄ vna efficaci rone con
cludit̄ q̄ xp̄s sit creatura. Itē auctē efficaciori ad Gal.
iij. Misit de⁹ filiū suū factū ex mulere. Sil⁹ ad Ro. sz
ome factū est creatura. filiꝰ aūt dei nō factꝰ. ḡ ꝛc. Itē rōe
In xp̄o est ūitas nature create ꝛ nature increate. ꝛ xp̄s
noīat hypostasim vtriusq̄ nature. Sz h̄ est ūa rōne di/
uine nature. xp̄s ē creator. ꝛ ille hō est creator. ḡ pari rōe
ꝛ h̄. xp̄s est creatura. Itē de q̄cunq̄ p̄dicat̄ inferi⁹ ꝛ su/
perius ē necessaria ꝯtia. sz creatura est supius respe/
ctu hois ꝛ aīalis. ꝛ h̄ est vera sm̄ plr. xp̄s ē hō. ꝛ xps
est aīal. ḡ ꝛ hec necessario ē ūa. xp̄s ē creatura. Itē si xp̄s
est hō. aut creat⁹. aut increat⁹. Nō increat⁹ h̄ ꝓbat. q̄
oppositio ē in adiecto. ḡ est hō creat⁹. sz hō creat⁹ ē crea
tura. ḡ ꝛc. Itē sicut caro xp̄i fuit ꝯcepta. sic aīa xp̄i fuit
creata. ḡ sicut rōne carnis hec fuit ūa. xp̄s ē ples virgi/
nis ꝛ ꝯcept⁹ de v̄gine. Ita hec erit ūa. xp̄s est creatura
dei vel creat⁹ a deo. Si dicis q̄ nō est ille p̄pter repu/
gnantiā intellectuū q̄ est in hac. xp̄s ē creatura. Cōtra.
maioz est repugnātia cū oppositū p̄dicat̄ de opposito q̄
creatura de xp̄o. sz hec est vera xp̄s ē impassibilis. ē im/
mortalis. est mortuus ḡ ꝛc. Sz contra Roma. viij.
Uanitati subiecta ē oīs creatura. sz xp̄s cū sit deus. nō
est vanitati subiect⁹. ergo ꝛc. Itē intellect⁹ hui⁹ nomi/
nis creatura ē esse de nihilo. sed hoc repugnat xp̄o. Lū
ḡ fuerit ab eterno. ḡ nō ē cōcedendū xp̄m esse creatū Itē
oē creatū incipit esse. sz xp̄s fuit ab eterno. quoniā ipse
eduxit filios isrl̄ ō egipto. ḡ ꝛc. Itē xp̄s si ē creatura.
aut hoc rōne nāe. aut rōe p̄sone. Rōne nāe nō. q̄ natu
ra nō predicat̄ de xp̄o. Rōne p̄sone nō. q̄ p̄sona xp̄i nō
est creata. sz p̄ri coeterna. ḡ nullo mō vez ē q̄ xp̄s sit cre
atura. Ꝫ dōm q̄ predictus sermo a doctorib⁹ theo/ 18
logie cōmuniter nō recipit. christ⁹ sive filiꝰ dei ē creatu
ra. Adherent em̄ verbis mgr̄i in litera. Ratio aūt qua
re non recipit̄ ē. q̄ talis sermo est p̄pinquus errori aut
appropinquat. et q̄ male aliq̄n intelligit ab hereticis
arrianis. ꝛ etiā q̄ de se male ē intelligibilis. Arrius nā
q̄ dixit filiū dei ee creaturā. et q̄n xp̄s noīat p̄sonā filij
dei qui dicit christū esse creaturam. non determinās se
cundum quam naturam intelligat. videtur idem dice/
re q̄ arrius impie sensit. Est etiā male intelligibilis de
se propter repugnantiā intellectuū. Creatura em̄ quan
tum est de ratione sui nominis dicit respectū ad creato
rem. dicit aliquid quod habet esse post non esse. Dicit
etiā q̄ habet eē aliūde p̄ volūtatē p̄cedens. ergo in tali
locutiōe intellect⁹ p̄dicati repugnare videt intellectui
ipsi⁹ subiecti fm̄ triplicē dilonātiā. Et p̄p̄ea predict⁹
fmo ē male intelligibil̄. ꝛ fuit male intellect⁹. ꝛ p h̄ fuit
erroni p̄pinqu⁹. Et q̄m fmo theologie debet esse catho/
lic⁹ ꝛ vsitat⁹. ab intellectu nō dissonꝰ ꝛ rei de q̄ loq̄mur
cōsonꝰ. p̄ter ea predict⁹ fmo nō recipit̄ nisi determinetur
vñ rones ꝯcedende sūt q̄ oñdunt predictū fmonē nō ee
admittendū. Ad illō ergo qō p̄ncipaliter obȳciat̄ in ꝯrariū 19
de sctōū auctoritib⁹. dōm q̄ ictī aliq̄n multū exp̄sse loquū
tur amplius q̄uis admittat cōis vs⁹ ob aliq̄d exponendū
Et tales sermōes nō oportet extendi. sz potiꝰ magis sūt
exponendi. et sic ē in predicto fmone. cū dicūt crituū ee
creaturā. hoc aūt dicūt fm̄ hūanā naturā ꝛ vere loquū
tur non tm̄ oportet sermonē illū trahi ad cōmunē vium

Ad illud quod obȳcitur de verbis apostoli quo di. 20
citur. factū de muliere. dōm q̄ ipsa determinatio ō mu
liere. et alia determinatio qua dicit ad Ro. qui factus
est ex semine dauid fm carnem. trahūt hoc vocabulum
factus ad standum sive ponendum rē suā circa naturā
assumptam. Et ideo non sequitur propter hoc q̄ tales
locutiōes sint sine determiatione ꝯcedende. Ad illō 21
qō obȳciat̄ q̄ hec ꝯcedit sine determiatiōe. christ⁹ ē crea
tor. dōm q̄ non est simile. q̄m christ⁹ nominat personā
verbi q̄ est increata ꝛ ē create nature p essentiā ꝛ naturā
p̄priam. Iō nō ita cōuenienter attribuit̄ ei vocabulum

creature sicut creatoris · q; nō est talis intellectuū diſſo
nātia · Preterea ille sermo nō ita approximat veneno er
21 roris sicut ꝓmo ꝓpoſit⁹ · ꝛ ita pz q; nō est reſpūd⁹. Ad
illō ꝺd oppoñ · q; de quocūq; ꝑdicaſ inferius ꝛ supius
Dōm q; vez ē cꝫtū ē de virtute illarōis · Tñ si hec ē vera
Petr⁹ ē hō · abſq; dubio verū est · petrus ē aīal · Sic eri
gz cōcedi ꝑt · q; si vere ē hō · q; vere ē creatura · nō tñ optz
q; si aliq̄ locutōe vtēdū ē cū inferiori · q; vtēdum sit ea cū
supiori ꝓpter diuersos mōs significādi · in quoz vno
intellectus inuenit cōsonātiā i alio repugnātiā · Et qm̄
ꝑdictā locutionē magis reſpuūt doctores ꝓpter hoc q;
ꝑt esse via in falsitatē vel etroz̄ ꝓpter malū modū intel
22 ligēdi cꝫ q; ipa de se sit falsa vel erronea · ideo pz rō · Et q;
b̄ pz rñsio ad sequētē obiectiōnē Quāuis enī ista admit
taſ ꝛ cōcedaſ xp̄s ē hō creatus · nō tñ simpl̄r cōcedēduz
est q; sit creat⁹ ne intelligaſ ei tale ꝑdicatū simpl̄r attri
23 bui ꝛ totaliter · hoc ē rōe vtriusq; nature. Ad illō qō
obz · q; ē cōceptus rōe carnis · ꝛ ita sil̄r creat⁹ rōe anime.
Dōm q; nō est simile · q; et si cōceptio dicat exitū rei i eē
nō tñ ita repugnat ꝓsone xp̄i intellect⁹ illi⁹ vocabuli · si
cut intellectus verbi creandi · Et rō hui⁹ est · q; ꝛceptio
aliq̄d ꝓsupponit · ꝛ naturā determiatā cōcernit · nec dici
tur reſpectu dei sz reſpectu mulieris siue matris · dicit
enī exitū naturalē · sed nō sic creatio vel creatura · Naz
creatio dicit actū q; pōt i totā rei subam · vñ qō creatur
simpliciter incipit eē · Nullā etiā determinatā naturaz
cōcernit · Dicit etiā reſpectu ipius creātis ꝛ exitū volū
tarū imprat · hinc ē q; mlt̄omagis repugnat ꝓsone xp̄i
vocabulū creādi cꝫ cōcipiēdi · Q; si obūcias q; non ma
gis repugnat cꝫ si dicaſ immortalis ꝛ mortalis · dōm ·
q; et si nō magis repugnet cꝫtū ad exteriorē rōem · tamē
magis repugnat repugnātia ducēte in errorē · Cū enīz
dicit̄ imortalis ꝛ mortalis · q; mortalis ꝓsupponit crea
turā viuētē · ꝛ rōne illi⁹ ꝑdicaſ · ideo nō ita repugnat · Et
ꝑterea iste sermo platus ostēdit se nō debere intelligi ni
si q; vnionē · Sed cū dr xp̄us ē creatura · nec ꝓsupponit ·
nec ꝓmo videtur intelligi q; vnionē · imo videſ ꝑdicatū
dicere totū eē subiecti · ꝛ ꝓpter naturā talis actus q; cō
sueuit eē in totū · Et sic patet q; nō ē simile · ꝛ q; valde ra
tionabile mgr̄ dicit ꝑdictū ꝓmonē nō eē trahēdū ad vsū
cꝫuis nō possit cōuinci faciliter ip̄m simpliciter ꝛ absо
lute eē falsū · Difficiliores enī ꝛ efficaciores sūt rōes ad
oppoſitū.

Questio II e

Utrū hec sit cōcedēda · Iste hō incepit esse xp̄o demō
strato · Et q; sic vr̄ Aug · sup Jo · Anteq̄z mūdus fieret
nec nos eramus · nec mediator dei ꝛ hoim hō xp̄s iesus
Si g̃ nō erat añ mūdi cōstitutionē · g̃ incepit eē · Jtē
nasci ē generari ꝛ mutari ꝓm subam · ꝛ ꝓduci de nō esse i
esse · sed idē est oīno ꝓducere i eē ꝛ incipere esse · Cum g̃
hec sit vera · iste hō nasciť · ꝛ hec iste hō in esse ꝓducitur ·
hec etiā erit vera · iste homo incipit esse. Jtē añ mōi
ꝛstitutionē hec ē vera · nullus homo est · ꝛ hec est falsa ·
aliq̄s homo ē · g̃ ꝛ hec ē falsa · iste homo est demōstrato
christo · ꝛ hec modo est vera · g̃ ꝑdicatum modo cōuenit
subiecto · ꝛ prius nō cōueniebat · g̃ incipit cōuenire · er
go hec ē vera · iste hō incepit esse. Jtē bñ seq̄tur · Jste
hō est · g̃ iste ē hō · ꝓ eo q; in ꝓpoſitōe in q̄ claudiť impli
catio licet ip̄am implicationē inferre · Sequiť enī · ho
mo albus currit · g̃ homo ē albus · g̃ seq̄tur iste homo ē ·
vel fuit ab eterno · g̃ iste fuit ab eterno hō · sz hec ē falsa ·
iste (demōstrato xp̄o) ab eterno fuit homo · g̃ ꝛ hec · iste
homo ē vel fuit ab eterno · ꝛ mō ē ꝓa · restat g̃ q; incepit
eē vera · g̃ hec ē vera · iste hō incepit esse. Sz ꝺ Johis
viij · Anteq̄z abraha fieret ego su · pari rōne ꝛ anteq̄z ce/
lum fieret · g̃ si idē demōstraſ ꝓ hoc ꝓnomē ego · ꝛ ꝓ hoc
ꝓnomē iste · vr̄ q; hec sit vera · Jste hō fuit añ mūdi cōsti
tutionē · ergo hec ē falsa · ille hō incepit eē. Jtē mgr̄ cō
cedit hāc Jste puer creauit stellas · sz cui vere attribuiť
creare stellas · vere attribuiť semp esse · g̃ iste puer sp fu
it · g̃ hec ē falsa · iste puer incepit esse · Cōsil̄r hec negaſ a
mgro · iste hō siue xp̄s ē creatura · sz hoc nō ē ob aliō nisi
q; ꝓ nomē creature imptaſ exit⁹ de nō eē in eē · g̃ pari ra
tione vel multo fortiori hec ē falsa · iste hō incepit esse.
Jtē ꝑpuz ē ꝓnois ꝓ ꝑpo noīe poni ꝛ certā designare ꝓ
sonā · g̃ cū dr̄ iste hō · hoc ꝓnomē iste demōstrat ꝑsonaz
Sz ꝑsona xp̄i sp fuit · ꝛ nunq̄z incepit eē · g̃ hec ē falsa · il
le homo incepit eē · Si tu dicas q; ꝑsona ibi large acci/
piť · Adhuc obz q; q̄cq̄d demōstrat · demōstrat · siue sup
positū siue ꝑsonā ꝑpe · ergo vr̄ q; adhuc falsa ē locutio ·
q; exposito hui⁹ verbi incipit ē hec · hoc incipit eē · g̃ b̄
mō ē · sed ꝑius nō fuit · Si ergo hec ē vera ille hō incepit
esse · hec ē vera · iste homo mō est ꝛ ꝑius nō fuit · Sz q̄cū/
q; mō accipiaſ · falsa ē b̄ locutio · iste hō pr⁹ nō fuit · Si
enī ꝓ ꝑsona · eius oppoſita ē vera · ille hō prius fuit · Si
militer si ꝓ suppoſito · ꝛa ē · iste hō pr⁹ fuit · ꝓpter cōca/
tionē ideomatū · sz nō licet negare de aliq̄ qd̄ ꝛe affirma
tur siue ꝓ ꝓpetate nature · siue ꝓ vnionez · Nec enī sim/
pliciter ē falsa · hō nō ē dr̄ · q; eius oppoſita ē vera ꝓ vnio
nē · Cū g̃ oīm mō ista sit vera · iste homo sp fuit · hec oīm
mō ē falsa · ille homo incepit esse. Jtē sicut sup̄ habi/
tum fuit · ille termin⁹ hō dictus de christo quodāmodo
habet naturā termini accidētalis · q; i termino acciden
tali suppoſitū ꝑsistere ꝑt some · sic ꝛ in ꝓpoſito ē repi
re · sed regula daſ q; termin⁹ accidētalis suppones ꝛbo
de ꝑterito ꝑt supponere ꝓ ꝑntib⁹ vel ꝓ ꝑteritis · ita q; in
differēter ꝑt reddere locutōnē verā ꝓ his vel illis · Nec
ꝓpter hoc dr̄ locutio multiplex · q; nō compatur ad illa
tanq̄ ad significata · sed tanq̄ ad suppoſita · sz talis lo/
cutio dicitur habere plures causas veritatis · Cū g̃ di/
ciť iste hō fuit · sensus ē · ille q; ē hō fuit · vel ille q; fuit ho/
mo fuit · sed hec simpl̄r ē ꝛa · ille q; ē hō ab eterno fuit · er
go er hec · ille homo ab eterno fuit · ergo hec est falsa sim
pliciter · ille homo incepit esse ꝛ nullatenus distinguē/
da Responsio Ad intelligentiam huius locutōnis 24
consideranda est responsio magistri · Magister enī re
spondet dicens q; ad hanc locutōnem non est ferenda
responsio sine distinctōe · ip̄e tamen non distinguit · sz
determinat q; incepit esse cꝫtū ad naturā · licet nō cꝫtuz
ad ꝑsonam · Incepit eē ꝓm naturam humanam · sed nō
incepit esse incꝫtum verbum · sed certe iste modus dicē
di non sufficit opponenti importuno · queret enī rōnez
multiplicitatis · ꝛ quem sensum faciat predicta locutio
cꝫtum est de vi verboz · ꝛ hoc nō potest haberi ex ver
bis magistri ad liquidum Et propterea temptandum
est distinguere si quo modo possumus aptare predicte
locutōni conuenientē distinguendi modū Videtur au
tem predicta locutio posse distingui ex eo q; verbuz in
cipiendi potest notare inceptionem respectu veritatis
totius dicti Vel potest importare inceptionem rei pre
dicate respectu subiecti Si primo modo tunc est sens⁹
Jste homo incepit esse · hoc est · locutio ista · sez ille ho/
mo est incepit esse vera · ꝛ hoc absq; dubio verum est ·
Si autem dicat inceptionē esse respectu eius qō demō
strat ꝓ hoc ꝓnomen iste · cū illud habeat esse eternum ·
vel ꝓ ꝓpriam naturā · vel ideomatum cōmunicationez
videtur tunc locutio falsa · Sed hic modus dicendi ca
lūniabilis est · tum quia nō videſ q; verbum incipiendi
habeat ferri sup̄ totū · cū nihil sit q; reddat sibi suppoſitū

tū etiā q; nō est questio. vtr; oro illa incipiat esse ꝟa. sz est q̄stio. vtr; res importata p hoc qō dicit. ille hō incepit eē. ⁊ sic mod⁹ iste dicēdi nō videt in se valere. nec etiam q̄stionē terminare. Et ꝓpterea pōt esse alius modus dicēdi ⁊ hoc sp suppositio q incipit dicat inceptionem rei attributę. siue actus in predicato respectu subiecti. sz hoc pōt eē duplicit. Uel q; pt notare inceptōnem respectu rei imptate p ꝓnomē ꝑm se. vel sub rōne implicatōis. Implicat enī forma humanitatis cū dicit. iste homo. i. ille q est hō. Et si dicat inceptōnē respectu subiecti siue psone imptate p ꝓnomē falsus ē sermo. q; psona illa nō habet eē post nō esse. Si vero respectu implicatōis vera ē locutio. est enī sensus q iste incepit eē. nō q; iste. sz q; hō siue ꝑm naturā humanā. Et pōt poni exemplū. Si scutū prius fuerit. ⁊ postmodū dealbet. hoc est dupler. scutū albū incepit esse iuxta p̄dictū modum distinguēdi. sz adhuc iste modus dicēdi nō min⁹ est calūtabilis q̄ precedēs p eo q; hec locutō scutū albuz incepit eē habet exponi p has duas. scutū albuz est. ⁊ hec nō est dupler. ⁊ aliā que est. scutū albū prius nō fuit. et hec est falsa. q; eius opposita ē vera. scutū albū fuit. Albū enī cū sit terminus accidētalis pōt supponere p presentibus ⁊ preteritis p indifferētiā. nō p multiplicitatez. Preterea si dicat homo albus incipit currere. incipit. nō ponit q̄tum est de vi vocabuli circa albedinē. sed circa cursum. Et ideo adhuc iste modus dicēdi ē calūtabilis nō modicū. Est adhuc tertius modus dicēdi q; ꝓnomē ille pōt demōstrare psonam verbi vel singularis homis. Et si demōstret singularē homis. sic oportet cōcedere hāc. iste homo incepit eē. ⁊ hāc. iste homo est aboterno. sicut cōcedit q; iste homo ē mortuus ⁊ imortalis. sed vnū dicit p cōmunicatōnē ideomatū. alteruz ꝺo p ꝓpetatē nature. Si eī cū ꝓpūs nascit aliq̄s homo mutatur de nō esse in eē. necesse est q; aliq̄s homo incipiat eē esse. sed nō est vez p alio hoīe q̄ p isto homine. Ille ergo hō incepit esse p ꝓpetatē nature. sz tū aboterno dī eē. q; ē dꝰ q est aboterno. Si g̃ iste homo demonstret singularē homis. absq; dubio vera ē predicta locutio. si aūt demōstret psonam verbi falsa. falsa inq̄ tū ad ꝓpetatē nature. q; psona verbi de sua natura est eterna. Quātū etiā ad cōmunicationē ideomatū nō admittitur. q; tale ideoma nō cōmunicatur ꝓpter hoc q claudit repugnantiam intellectuī. Et hic modus dicēdi rationabilis est ⁊ minus calūniabilis q̄ p̄dicti. ⁊ plꝰ facit ad ꝓpositū. ⁊ magis cōsonat verbis magistri qui dat sensū p̄dicte distinctōis q̄uis verba nō ponat. ne deseret modū theologicū. Moderniores vero oportet magis explicare ꝓpter importunitatē querentiū. Determinat enī magister q iste homo incepit esse ꝑm q; hō non aūt ꝑm q; verbū. Quid aūt est aliud dicere. nisi q p illud ꝓnomē pōt demōstrari singularē hominis. vel psona filij dei. Scōm hanc ergo distinctōnē nō omino cōcedēda est p̄dicta locutio. neq; omnino negāda. Cōcedi enī pt ꝑm vnū sensum. ⁊ negari ꝑm alium. Et ideo rōnes que ꝓbant p̄dictam locutionem in aliq̄ sensu esse verā. ⁊ alie q ꝓbant in aliquo sensu esse falsam. ptransiri pōt. q; p ista distinctōnē solvūtur. ꝑm ei diuersa mēbra vtrez vez cōcludūt. sicut sūt due ꝓme rōes ad primā ptē. ⁊ ꝓme due ad ptem sc̄dam. Ad illas vero q̄ ostendūt locutōnē esse verā simpliciter vl falsam. simpliciter respōdendū est. Ad illō q̄ obj̄cit q; an mūdi constitutionē hec est vera nullus homo est. Dōm q; vera est. sed tamēn nō oportet q; ista nō sit vera. nullꝰ hō fuit. Et ratio huius est ꝓpter variatōz suppositōis termi. Naz sicut tactū est iste termin⁹ hō. in xp̄o habet modum supponēdi termini accidentalis. sed illud argumētū n valet. hec fuit falsa albū disgregat. g̃ hec est falsa albū disgregat. variat eīm mod⁹ supponēdi ipius termini. In ꝓma eīm habebat vnicā suppositōz. in sc̄da duplicē. Uñ q̄uis illa sit falsa. ille hō est aū mūdi ꝯstitutoz. h̄ tū est vera. iste hō fuit. q; sensus pōt eē talis. ille q nūc est hō. aū mūdi ꝯstitutionē fuit. io nō valet rō illa. Ad illō 26
qō obr q; implicatio sequit ad ꝓpositionē in q̄ implicat dōm q; vez est ꝑm eā differentiā tp̄is ꝑm quā implicat Uñ bn sequit. si hō albus currit. hō est albus. Sed hec cū iplicatio est respectu ꝟbi de ꝑterito tūc habet duplicem suppositionē. quia supponit p ꝓsentibus ⁊ p ꝑteritis. Et ideo nō sequit. iste hō ab eterno fuit g̃ ab eterno fuit hō. Sicut nō sequit. hoc albuz fuit. g̃ hoc fuit albū quia regula est q; terminus apponens verbo restringit ꝑm ꝓsignatū verbi cuiuscūq; tp̄is verbo apponat. non aūt sic est de termīo ex pte ꝓbiecti. Et ꝓterea rō illa pec 27
cat ex mutatione suppositōis. Ad duas aūt rōnes in oppositū nō oportet rn̄dere. quia ꝓcedunt ꝑm aliū sensuz sc̄z q̄ut ille demonstrat ꝓsonam. Preterea nō ꝓcludūt q; p̄dicta locutio sit falsa. q; possunt hec simul stare. q; sp fuerit. ⁊ q; inceperit esse ꝑm diuersas naturas. Sz illud qō obj̄cit tertio q; ꝓnomē demōstrat psonā. dōm q; psona accipit large p omni qō reddit determinatū suppositū verbo. ꝑ eīm dici. hec albedo. ⁊ sic pōt bene demonstrare singulare suppositū hois. id est athomū nature humane qō assumptū est a verbo. vel ipam hypostasim facta demōstratōe nō ad sensum. sz ad intellectū Et si obj̄ciat q; in vtroq; sensu est falsa. q; hec in vtroq; sensu est ꝟa. ille hō sp fuit. dōm q; in talibus plus tollit negatio q̄ ponat affirmatio opposita. Hec eīm sic stant sc̄z ꝑm eē mortalē ⁊ imortalē. Sz ille due locutiōes nō simul stant. xp̄s est mortalis. xp̄s nō est mortalis. q; negatio magis negat ⁊ remouet significatōz eius qō ē mortale q̄ imortale sibi oppositū. Per hūc etiā modū intelligendū q; amplꝰ negat in hac. iste hō nō fuit q̄ in hac iste hō incepit esse. q est affirmatiua. sz claudat negatōz Hec eīm simul possunt eē ꝟe. iste hō est eternus. ⁊ ille hō incepit eē. sz ille q nunc̄ ille hō est eternꝰ. ille hō nō est eternꝰ. ea rōe q dictū est. ⁊ io nō pt ꝯcludi q; locutio p̄dicta sit falsa simplr. Ad illud qō obr. q; hō in xp̄o 28
habz modum supponēdi termini accidētalis. dōm q; hoc pōt ꝯcedi in cōparatōe ad ꝓsonā xp̄i q̄ est suppositū humanitatis in infinitū ꝑcedens forma hūanitatz. Sz in cōparatione ad singulare hois ꝟitatez nō habz. Uñ q̄ ille hō demōstrat singulare hois. necessario ad idē tp̄s refertur suppositū importatū p ꝓnomē ⁊ forma importata p nomē. Et io hec ē falsa. ille hō fuit aboterno. nisi intelligatur p ideomatū cōicationē. Ita p ꝓpria ē nature verū est dicere q; ille hō exiuit de nō esse in eē p generatōz. Et sic pz rn̄sio ad totū. Unꝰ g̃ rn̄sionis tota summa i hijs tribꝰ ꝯsistit. vt intelligat̄ q̄liter ꝓnomē demōstrare pt duplr. sc̄z vel ꝓsonā ꝟbi. vel singulare hois. Intelligat̄ nihilominꝰ quō differentē suppōnēdi modū habz terminꝰ accidētalis ⁊ substalis respectu verbi de ꝑterito. q̄uis ex pte p̄dicati nō sit differētia. Intelligat etiā q; possibile est duo opposita affirmari de eodē in xp̄o. ita q; vnū dicitur p vnionē. alterꝫ p ꝓpietatē nature siue de co. siue de homine. neutrū tn vtroz vere pōt negari. plus enim tollit negatio q̄ ponat affirmatio. sicut dicitur alibi et faciliter posset ostendi.

Utrū hec sit concedenda. Homo incepit esse deus. Et

q̄ sic videtur. Ista est vera. deus incepit esse homo. ḡ a simplici cōuersa. homo incepit esse deus. Itē hec ē va homo incepit eē homo ꝓpter vnionē. sed vnio est reci' proca ⁊ mutua. q; sicut homo vnitur deo. ⁊ deus homi ergo si vnio reciprocatur. ⁊ inceptio q̄ sup vnionē fun/ datur. ergo si hec est vera. deus incepit esse homo. ita ⁊ h̄ homo incepit esse de⁹. Itē sumus in instanti ī quo filius dei incarnatus est. hec est vera. homo est deus. ⁊ ante hoc homo nō fuit ōs. ergo homo incepit eē de⁹. p̄missē sūt vere. ergo conclusio. qm̄ p̄misse exponūt con clusionē. Itē anteq̄ homo eēt. nec homo erat homo nec aliud. sed homo incepit esse homo. ⁊ hō nō potuit ante esse ōs q̄ eēt homo. ergo si homo incepit eē homo homo cepit esse ōs. Sed cōtra. Hec ē vera. Iste ho mo fuit ab eterno ōs. ⁊ ad istū hoiem sequitur homo. ḡ homo fuit deus ab eterno. ergo hec ē falsa. homo ince/ pit esse deus Itē si homo incepit esse deus. aut ergo iste aut ille. ⁊ sic de alijs. sed nō est dare nisi ō isto. ⁊ iste homo semp fuit ōs. ergo nō cepit esse deus. ergo hec est falsa homo cepit esse deus. Item communicatio est in ideomatibus. ergo si homo incepit esse deus vide/ tur q̄ hec sit cōcedenda. dei filius incepit esse deus. sed hec est falsa simpliciter. ergo ⁊ prima. Itē esto q̄ fili us dei ꝓneret hominem quē assumpsit ꝓ impossibi/ le. tūc quero de hac. iste hō desinit esse de⁹. hec est falsa. ḡ pari rōne ⁊ hec ē falsa. homo incepit eē de⁹ cū assūpsit Probatio minoris. nūc ē vnio. ḡ cōmunicatio ē ī ideo/ matib⁹. ergo si filius dei semp erit filius dei. ⁊ homo sp erit de⁹. sequitur necessario q̄ hec sit va. iste homo erit semp ōs. ⁊ hec similiter. filius dei sp erit homo. ḡ ⁊ hec est falsa. homo desinit esse deus. ⁊ hec. deus desinit eē homo. pari rōne ⁊ hee sūt false. iste homo incepit eē ōs
29 ⁊ deus incepit esse homo. R⁹. dōm. q̄ absq̄ dubio hec cōceditur. deus incepit esse homo. sed ō hac. homo incepit esse ōs. dubiū est. vtq̄ simplr̄ sit cōcedēda. Quī dam enī voluerūt eā distinguere. ex eo q̄ hoc verbū in/ cepit pōt attribui huic termino homo rōe suppositi vl' rōne forme. Si attribuatur rōne forme. tunc iste termi nus homo habet suppōem simplicem. ⁊ tūc est sensus. q̄ deus incepit p̄dicari de homīe. q; mō p̄dicatur. ⁊ pri us nō p̄dicabatur. ⁊ sic locutio habet veritatē. Si vero respiciat ipm rōe suppositi. sic dixerūt q̄ hec est falsa lo cutio. q; supposito semp cōuenit eē deū. Huius aūt sile assignāt sicut si dicat albū incepit eē scutū. eo q̄ scutum p̄mū fuit ⁊ postea dealbetur. Si enī inceptio attribua tur huic termino albū rōne forme vera est locutio. Si rōne suppositi. falsa est. Quia q̄ō est album p⁹ fuit scu tū. Si aūt queraī ratio huius multiplicitatis. dicunt eā ex hoc ꝓuenire. quia verbū incipiēdi claudit in se ne gationē. ⁊ illa pōt intelligi p̄cedere terminū. ⁊ sic facit ipm habere simplicem suppōnem. vel sequi. ⁊ sic respi/ cit ipm gratia suppositi. Unde cuius respectu aliquoū actuū vel verboꝝ termin⁹ subiectus determiare habe/ at suppōem simplicē aut p̄sonalem. tamē respectu hui⁹ verbi incepit vtroq̄ modo pt suppōnere. ⁊ hoc non po nit multiplicitatē in supponente. sed in tota locutione ex varia negatōnis cōparatōne. Hec aūt distinctō sa/ tis est rōnabilis. si tamen intelligaī simplex suppositio vt dicaī terminus habere simplicē suppōnem sub q̄ nō licet descēdere. sicut cū dicit solus homo currit. vl' sim/ plicem suppōnem habere quādo p̄dicatum vel aliquid in p̄dicato respicit ipm gra forme. Licet aūt non sit p̄/
● dicta distinctō reprobanda. attamē nō dissoluit plene ambiguitatē locutōis ꝓpōsite. qm̄ si respicit ipsum ra tiōe suppositi. adhuc habet locutio vitatem Si enī hec est vera. iste homo incepit esse in aliquo sensu vt prius ꝓbatū est. absq̄ dubio verū est q̄ incepit esse deus. Et ꝓpter hoc intelligēdū q̄ adhuc predicta locutio habet veritatem p̄m q̄ verbum incipiendi respicit tm̄ subiectm̄ gratia suppositi. Unde attendendū q̄ ille terminus hō 30 respectu christi ptim habet naturā termini accidental'. partim naturā termini substantialis. Naturam inq̄ termini accidentalis respectu p̄sone que p̄existit. Na/ turā termini substantialis respectu singularis homis q̄ simul cū ipō incepit. per quod ille termin⁹ homo ha bet suppōnere pro singulari homis ꝑ se. ꝑ p̄sona verbi non. nō ergo gratia vnionis. Et qm̄ ꝑ suppōsito singu laris homis. qō quidem est iesus. habet veritatē locu/ tio. cuius nō habeat pro supposito qō est p̄sona christi. hinc est q̄ predicta locutio recipi p̄t tanq̄ simplr̄ vera. Et concedēde sūt rōnes ad hoc. Ad illud qō obiciī. 31 q̄ hec est vera. Ille homo ab eterno fuit ōs. Dōm. q̄ si iste demōstret p̄sonam. vera est. ⁊ in illo sensu falsa est. iste homo incepit esse deus. Si vero suppositum homi/ nis respiciat. adhuc pōt esse vera ꝓ vnionem siue idio/ matū cōmunicationē. sed tamē ex hoc nō sequiī. q̄ ista sit falsa iste homo incepit eē deus ꝓ propetatē sue natu re. Cōuenit enī sicut p̄us dictum fuit hūc hoiem dicere mortalē ⁊ immortalē sine cōtradictione. Et ꝓ hoc patz sequēs obiectū. q; si hō incepit esse ōs. aut iste aut ille. Dici p̄t q̄ iste. sed iste ibi nō demōstrat p̄sonam sed sin 32 gulare hois sicut p̄us dcm̄ fuit. Unde non est simile. si dicaī albū incipit esse scutū. q; albū nō habet nisi natu/ ram termini accidentalis. nec habet suppositum pro q̄ posset reddere locutionē veram nisi ipm scutum. nō sic aūt est in hoīe respectu xp̄i. Ad illud qō obiciī ⁊ 33 cōmunicatōne ideomatū. Dōm. q̄ in ideomatū cōmu/ nicatōne hec regula est attendenda. q; oia cōmunican tur. his dūtaxat exceptis que exp̄mūt ipam vnionem. vel que claudūt intellectuū repugnātiā rōne cui⁹ erro/ ri appropinquant Ratio aūt huius est. q; cōmunicatō ydeomatum fundatur super ipsam vnionem. ⁊ ordiaī ad fidei catholicam exp̄ssionem. ⁊ ideo nō cōmunican/ tur illa que importāt vnionem. vnde cuius hec sit vera filius dei est incarnatus. hec tamē est falsa. homo ē in/ carnatus. Similiter intelligendū est ⁊ de his que repug nātiam intellectuū importāt. sicut sūt esse creaturam. ⁊ esse p̄destinatum. ⁊ similia. Et qm̄ cū dicit hō incepit esse deus importatur vnio. ideo talis ydeomatis non est communicatio. Ad illud quod queritur si per 34 impossibile diuidatur homo a deo. vtrum hec sit vera homo desinit esse deus. Dicendum q̄ sic. nec valet. ho mo semper erat deus. ergo non desinit esse deus. Si/ cut enim p̄ius tactum fuit. iste due simul sunt vere. ho mo desinit esse deus. ⁊ homo semper erat deus. quia per ydeomatum communicationem hec est vera. ho/ mo semper erat deus. ⁊ tamdiu erit vera q̄ diu dura/ bit vnio. Si vero cras soluatur vnio. tunc nec p ideo/ matum cōmunicationem. nec alio modo est verum di/ cere q̄ homo sit deus. Et si tu obiicias q̄ desinere im/ plicat non esse. ⁊ iste non possunt concedi simul de chri sto. erat ⁊ non erat. Dicendum q̄ sicut dictum fuit. p⁹ negat negatio explicita q̄ implicita. propter hoc ista conceditur tanq̄ vera. iste homo est immortalis demō strato christo in statu passibilitatis. cuius non conce/ datur. iste homo non est mortalis. Et sic patent ea que in hac parte queruntur. ⁊ qualiter ideomata commu/ nicantur.

Distin·xij·quō verbi seu xp̄i incarnatio ordinat ad nostrā redemptionē q̄tum ad genus nature assumpte. Utr̄ scz fuerit de genere ade.

Dolet etiam queri vtrum aliū hominē ꝛc. In p̄cedentibus determiauit magister de incarnatione verbi in se. In hac p̄te determinat de ipa incarnatiōe p̄out ordinat ad nostrā redēptionē. ꝛ durat hec pars a p̄incipio hui⁹ distinctōis. xij. vsq̄ ad. xxiij dist. ꝛ p̄tinet. xj. dist. sicut ꝛ pars p̄cedens. Diuiditur aūt hec pars in duas. in q̄rū p̄ma agit de hūs p̄m q̄ xp̄i incarnatio ordinat ad nr̄am redemptionē. In scōa vo agit de ipa redemptione que facta ē per passionē. in fra. dist. xix. Nunc q̄ramus qualiter p̄ mortē ipius ꝛc. Et q̄m ordiatio incarnatōis ad nostrā redemptionē in q̄t tuor p̄sistit. scz in p̄formitate nature. i plenitudine gratie ꝛ sapiētie. in effectu passibilitatis. ꝛ in vsu virtutis. iō ps ista bz q̄ttuor p̄tes. In quar̄ p̄ma determinat magister de genere nature assumpte. vtrum fuerit de genere Ade. In scōa vo agit de plenitudine gr̄e ꝛ sapiētie. infra dist. xiij. Preterea sciendū est xp̄m p̄m hominē ꝛc In tertia vo agit de effectu passionis. infra dist. xv. Illud q̄z p̄termittēdū nō est ꝛc. In q̄rta vo agit de vsu virtutis. infra. dist. xvij. Post p̄dicta p̄sideranda restat ꝛc. Prima ps p̄tinet p̄sentē di. ꝛ diuidit in tres p̄tes In q̄rum p̄ma magister determinat de p̄ditione nature assumpte q̄tum ad genus. In scōa de p̄ditiōe nature assumpte q̄tum ad li. ar. ibi. Ideo nō imerito querit verū homo ille ꝛc. In tertia vo agit de p̄ditōe nature assumpte q̄tum ad sexum. ibi. Soler etiā queri q̄uis curiose ꝛc. Prīa ps bz duas. In p̄ma mouet q̄stionē ꝛ determiat. In scōa vo auctate p̄firmat. ibi vt ēm ait Aug. ꝛc. Similiter scōa ps bz duas. In p̄ma determinat vitatem. In scōa dissoluit sophisticas rōnes. ibi. Quidaz tm̄ p̄barc conant ꝛc. Silr tertia ps bz duas. In p̄ma q̄rit q̄stionē ꝛ determinat. In scōa p̄firmat. ꝛ b ibi. Vñ Augustin. in li. lxxxiij. q. ꝛc.

Mouet q̄stionē ꝛ determiat de p̄ditōne nature assūpte q̄tū ad genus. Utrum scz de⁹ aliū hoiem assumere potuit vel aliunde q̄ de genere Ade.

DI. XII. Dolet etiam queri. Utr̄ deus aliū hoiem vel aliūde q̄ de genere illi⁹ Adā assumere potuerit. Ad quod sane dici p̄t ip̄m aliā aiam ꝛ aliā carnē potuisse assumere q̄z gr̄a tm̄ assumpta ē aia illa ꝛ caro a xp̄o dei.

Cōfirmat determinatōz suā aucte aug. b

Aug. Et ei ait Aug. In rebus p tps ortis illa sūma gr̄a est. q hō in vnitate p̄sone p̄iunctus ē do. Potuit q̄ deus aliā aiaz ꝛ aliā carnē sumere. ꝛ carnē vtiq̄ aliūde q̄ de genere adā. Vñ Aug. xij. li. de tri. Potuit itaq̄ de⁹ hoiez aliūde suscipe in q̄ eēt mediator dei ꝛ hoim. nō de genere illius Adā q̄ peccato suo obligauit gen⁹ humanū. sic ip̄m quē p̄mo creauit. nō de genere alicui⁹ creauit. Poterat q̄ vel sic vel alio q̄ vellet mō creare vnū aliuz de q̄ vinceret victor̄ p̄ris. Sz meli⁹ iudicauit. et de ipo qđ victū fuerat genere assumere hoiem. p quē hoīs vinceret inimicū. ꝛ tm̄ ex xp̄o cui⁹ p̄ceptū spūs nō caro. fides nō libido p̄uenit. nec infuit carnis p̄cupia q̄ ceteri p̄cipiūt q̄ originale trahūt pctm̄. sz credēdo ñ p̄cūbēdo facta ē fecūdata xp̄initas. Ex hūs apte oñdit ꝛ aliū ꝛ aliūde hominē deū assumere potuisse.

Mouet q̄nē ꝛ determiat xp̄itatē de p̄ditōe nature assūpte q̄tū ad li. ar. Utr̄ scz hō ille potuit peccare. vel nō esse deus. c

Jō nō imerito q̄rit. Utr̄ hō ille potuerit peccare. vel ñ eē de⁹. Si ei potuit peccare. etiā potuit dānari. Si potuit dānari. potuit ñ eē de⁹. q̄ si potuit peccare. potuit nō eē de⁹. q̄z esse deū ꝛ posse

a Hic distincti one op⁹ ē. vidēt q̄ distinctio illa

velle iniq̄tatē simul eē nequunt

a Hic distinctōe op⁹ ē. Utrū de p̄sona an de nā agat. Si ei de p sona agit. manifestū ē q̄ peccare ñ potuit. nec ōs ñ eē potuit. Si xp̄o de nā. discutiēdū ē vtruz agat de ea vt xp̄o vnita. an de ea tā q̄ ñ vnita xp̄o ꝛ ñ enti. i. an de ea p̄m q̄ vnita fuit xp̄o. an de ea p̄m q̄ eē potuit ꝛ ñ vnita xp̄o. Nō ē ei ābiguū aiaz illā ente vnitā xp̄o peccare ñ posse ꝛ ē sine ābiguitate verū eā dē si eēt ꝛ ñ vnita xp̄o posse peccare

Dissoluit sophisticas rōnes q̄bus ip̄robi q̄dā conant q̄ humana natura xp̄i xp̄o vnita potuerit peccare. d

Quidam tamē p̄robare conātur etiā eam vnitaz xp̄o posse peccare. q̄ li. ar. habet. ꝛ ita potest flecti in vtranq̄ partem quod friuolum est. cum ꝛ angeli liberum arbitrium habeant. ꝛ tamen gratia adeo sunt confirmati vt peccare nequeant. Quāto magis ergo ille homo cui spiritus est datus sine mensura. Inducunt quoq̄ autoritatem ad p̄bādū idem. Scriptum est enim in libro Sapientie. Qui potuit trāsgredi ꝛ nō est transgressus. facere maluz ꝛ non fecit. Sed hoc accipiendum est p̄m mēbra. vel partim de capite. partim de membris. De capite. nō est transgressus ꝛ non fecit malum. De membris. potuit transgredi ꝛ facere malum.

nulla sit. q̄z ex q̄ natura illa fuit vnita. peccare ñ potuit. q̄ ñ vr q̄ aliq̄ mō peccare potuerit.

Jtē aia illa brā est ꝛ nō potest ñ esse beata. ergo si beata anima simpliciter ꝛ absolute nō potest peccare. videt similiter q̄ nec ania christi. ergo nulla videtur esse opus distinctione. R⁹. dicēdū q̄ p̄m untellectuz questionis quem ar̄ē dit. questionem p̄oponens nulla. oportet facere distinctiōz p̄pter hū q̄ q̄ritur. i. de aia xp̄i vnita vtz habuerit p̄fectā arbitriū. veruntm̄ ex abūdāti distinguit ad remouē dū ip̄ortunitatē sophistice opponentiū. ꝛ satis rōnabiliter q̄rit vtz ille hō peccare potuerit. q̄z cū xp̄o posse, dī sit p̄teriti tp̄oris. idem mīa te p̄t extendere se ad oē p̄teritū. q̄ ad tp̄s an vnionem. vel ad tp̄s post vnionem.

Autoritas ad idem. Eccl. xxxj.

Si ad tps ante vnionē. cū ante vnionē possibile fuerit illū hominē creari. et ñ verbo ñ vniri. possibile fuit q̄ habuit li. ar. vertibilitatem. et ita q̄ peccare potuerit. Si ät p tpe post vnionē. peccare non potuit. q̄ ñ potuit nō cē beat⁹. aut nō cē de⁹ q̄.

Contra hanc opinionem.

Mouet questionez ⁊ determinat de ꝺditione nature assūpte quantū ad sexum. Utrum scz deus potuerit assumere hominē in sexu muliebri. e

Solet etiam queri q̄uis curiose a nōnullis. Si de⁹ humanā naturā potuit assumere ſm muliebrē sexū. Quidā arbitrantur eū potuisse assumere hominem in femineo sexu vt assumpsit in virili. Sed opportunius atq; ꝓuenientⁱ⁹ factū est. vt de femina nasceret ⁊ viz assumeret. vt ita vtriusq; sexus liberatio ostenderetur.

Confirmat determinatōez suam auctate Aug.

Vñ Aug. in li. lxxxiij. qōnū. Hoīs liberatio in vtroq; sexu debuit apparere. ergo q̄ virum oportebat suscipere qui sexus honorabilior est. consequens erat ⁊ feminei sexus liberatio. hinc apparet q̄ ille vir de femina natus est. Sapientia quoq; dei que dicitur vnigenitus filius homine suscepto in vtero. ⁊ de vtero virginis liberationē hominis indicauit.

rum neutrū patrik in xpo aliq̄d esse peccatum. Et sic patet totum.

AD intelligentiā hui⁹ ptis ſm tria que magister determinat. incidit hic q̄stio circa tria. Primo querit de ꝺgruitate nature assumpte q̄tum ad genus. Scō querit q̄tum ad li. ar. vsum. Tertio ꝺo querit de ipa natura assumpta q̄tum ad ꝺgruentiā sexus. Circa pmū querunt duo. Primo querit vtrū debuerit assumere hoīem q̄ esset de genere adā. Scō ꝺo vtrū ꝺgruū fuisset assumere adam.

Questio I a

Utrum decuerit filiū dei assumere humanā naturaz de massa pditōis siue de genere adam. Et q̄ nō videt. Alterius q̄litatis ⁊ nature debet esse morbus ⁊ medicina. q̄ si xps rōne nature assumpte fuit humani generis medicina. videtur q̄ q̄ eⁱ⁹ carō nō debuerit formari de massa corrupta. Item nobiliori forme nobilis debet aptari materia. q̄ si aīa xpi fuit purissima ⁊ īmunis ab oīmi peccato. videt q̄ caro xpi debuerit eē ab oīmi corruptione aliena. Nō q̄ de massa corrupta. ac p̄ nec de genere adā. Item imꝓperiū pentū redūdat in prolē ſm q̄ dicit sapiens. Sz xps debuit esse īmunis ab oīs peccati ꝓperio. q̄ nō debuit eē de genere hoīs primi.

Item debitū pentum imputat prōli. sz mediator debuit esse absq; oīmi peccato. vt eⁱ⁹ solutio oīno accepta retur a deo sicut dic̄ Anſ. q̄ nō debuit eē de genere ade. Sed ꝺ. Heb. ij. q̄ sanctificat ⁊ q̄ sanctificat ex vno omnes. sz xps est q̄ sanctificat. q̄ vero sanctificat sunt filij adam. videt q̄ q̄ sicut alij sunt de genere Ade. ita etiaz xps fuerit ⁊ debuerit esse. Item p culpa hoīs nō decet nisi hoīez satisfacere. q̄ p culpa oīm filioz Ade nullus debet satisfacere nisi q̄ sit filius Adam. sz xps satisfecit p culpa nostra. q̄ debuit esse de nostro genere ⁊ de nostra massa. Item si hō stetisset. nulli alij genere creature eēt obnorius tanq̄ p ipm haberet stare. q̄ si hō p xpm reuocat in pristinā dignitatē. videt q̄ nulli alij generi creature debuit esse obnorius tanq̄ p illud surgeret. sz surrexit p xpm. q̄ videt q̄ xps ſm carnē debuit esse de genere carnis viciate. Item tanto ꝺgruentior ē mediator. q̄to primior vtriusq; generi. Si q̄ ꝺgruentissimus mediator fuit xps inter hoīes peccatores ⁊ deum q̄ debuit eē de genere hoīm peccatoz. R⁰. dom q̄ abs/ q̄ dubio dei filiⁱ⁹ potuisset carnē assumere aliunde q̄ de massa corrupta. siue aliunde q̄ ex hijs q̄ pcesserunt de genere Adā. magis tñ cōgruebat q̄ de genere ade carnem assumeret. ⁊ licet multe sint ꝺgruentie que nos latent iurta multiformitatē sapiētie dei. tñ ſm verba ⁊ dicta sanctoz quattuor pñt rōnes cōgruentie assignari.

Prima est ꝓpter ꝺseruandā rectitudinē iusticie. vt vi delicet eiusdē generis eēt satisfactor ⁊ q̄uaricator. Sl az ⁊ si alterius generis eēt. nō attribueret eidē generi satisfactio cui ⁊ offensio. ac p̄ hoc nō recte seruaret iusticie rectitudo. q̄ ab illo genere reqrit emendā in q̄ repit pcedentē offensam. Secunda ē ꝓpter manifestandā dulcedinem miscōie. vt vicz ipe dns q̄ ab hoīe ꝺtemptⁱ⁹ fuerat tanq̄ ab aduersario ⁊ inimico. ipe idem generi humano vniret in xpo in vnitatez pſone. in q̄ manifestat mira dei ꝺdescēsio. in h⁹. q̄ ipe genus humanū sibi inimicū ꝺiungere voluit in indissolubile vinculū. Juxta illud q̄ dicit Ro. v. Cōmendat aūt charitatē suam dē Tertia aūt rō est ad declarandā ordinationē sapiētie. que q̄dem ordinatio nullo mō pōt infringi vicio. Decreuerat enī de⁹ ⁊ ordinabat vt genus humanū totum multiplicaret ⁊ disseminaret ex vno ꝓpter repītatōez illius vltis ꝓncipij q̄ deus ē. nec p̄ hoc peccatū infringi debuit. ⁊ tō xps mediator dei ⁊ hoīm bō verus. nō alunde sed de massa totius generis humani debuit formari. Quarta ꝺo rō ē ad ꝺsiderādā altitudinē humane nature quā deus in tāta dignitate ꝺdiderat. vt nulli alij generi creature sz soli deo eēt obnoxia. Si q̄ nō modicum est obnoxia redemptori. decens est vt redemptor. aut solū esset deus. aut si haberet in se genⁱ⁹ nature create. hoc eēt de genere illius masse q̄ ortū hz a lumbis ade. Propter has q̄ rōnes ꝺgruentie q̄ apparent manifeste ⁊ a ꝓbis sanctoz hūt firmitatē. ꝺcedendū est q̄ nō solū fuit ꝺgruū q̄ xps assumeret carnē de nro genere ad reparationē humane nature. verūtiā h⁹ magis fuit congruum. q̄ q̄ alio modo faceret. licet alio mō facere posset. Unde rones h⁹ ꝓbantes sunt ꝺcedende. Ad illō ꝺ q̄ quod ꝓmo obr q̄ alteriⁱ⁹ nature ꝺz esse morbus q̄ medicina. dom q̄ verū est ꝓ eo tpe in quo res pōt dici medicina alterius generis. nō q̄tum ad naturā. sed q̄tuz ad vim curatiuā. ⁊ sic fuit in xpo. quia ipe nō erat infectus corruptōe ꝺcupīe. sz habebat i se plenitudinē gratie. Unde ⁊ apl's dicit q̄ ꝓmus homo fuit de terra terrenus. scōs de celo celestis. nō ꝓpter diuersitatē nature vel materie. sed ꝓpter differētiā q̄tum ad q̄litatem ꝓtutis ⁊ vicij. gratie ⁊ culpe. Q̄ si velis instare q̄ morbus ⁊ medicina sunt diuersaz naturaz simplr. dom q̄ h⁹ habet locū in medicina cuⁱ⁹ opatio est p̄ vim nature nō p̄actum voluntatis deliberatiue. Ad illud quod obr q̄ nobilis materia ꝺz rndere nobili forme. dom q̄ verū est de materia dispōsita dispositōe vltima q̄ est necessitas. sed de materia remota nō oꝑtet. q̄m oīs nobi/

litas ꝺ surgit ex forma ip̄i nature supaddita ꝛ qm̄ massa hūani generis nō ē pria materia respectu aie xp̄i. ꝯ nō sequit q̄ corp⁹ xp̄i nō fuerit de illa massa. sz caro organizata ꝛ pfecta cōpletōe aptata fuit illi⁹ materia. ꝛ de hac bñ lz inferre q̄ valde nobil' fuit. cū ad nobilissimā aiaz aptata essz. vñ optime fuit cōplexionata. ꝛ ab oi corruptōe ꝛ feditate ꝺcupie aliena. Ex h̄ tn̄ nō lz inferre q̄ ñ fuerit sūpta de illa corruptōis massa ita enī pura fuit illa caro p vtutē spūs agētē. sicut si de celesti ba sūpta fuisset. Ad illud qꝺ obz. q̄ ip̄ropriū parētū redūdat in filiū. ꝺd. q̄ verū ē cū filius ē imitator scelerū p̄ris. Cū aūt ei ꝺrius ꝛ opposit⁹ ē cęstū ad mores. nō ꝺz in eū iuste redūdare. nisi ip̄ius filius mera sua benignitate ip̄roperiū p̄ris portare velit ꝛ sustinere. ꝛ sic ꝓposito intelligēdū est fuisse. Vñ xp̄s nō ex merito vel necessitate sustinuit ip̄roperiū Ade. sz ex mera sua benignitate. vt dū ipe sustineret p alio qꝺ ex se nō meruit. alius libaret ab ip̄roperio qꝺ ex sua culpa pmeruit. Ad illud qꝺ obz q̄ de bitū parētū iputat pli. ꝺm. q̄ hoc verū ē cū ples succedit pentibus in hereditate. ꝛ qm̄ xp̄s a pentibus ꝺcupiaz nō hereditauit q̄ quā bō obligat⁹ ē pene. hinc ē q̄ nullus pene fuit debitor. sz liberalis ꝛ volūtarius ꝓsolutor.

Questio. II b

Utrū ꝺgruū fuisset ip̄m Adam assumi. Q sic vr. q̄ xp̄s debuit eē de genere Ade. vt satisfaceret p pctō totius generis. qꝺ pcessit de lūbis Ade. g̃ pari rōe debuit dei filius ip̄m adaz assumere. vt p pctō ip̄i⁹ Ade ꝺgruētissime satisfaceret. Jtē nullū magis decet sustinere penā p culpa cęs eū ꝺ culpā cōmisit. Si g̃ hō assūpt⁹ puniri debuit p pctō ade sicut ꝛ factū ē vr q̄ nullū aliū hoiem adeo decuit assumere sic ꝑmū hoiem. Jtē efficaci⁹ curat morbū ꝺ curat ip̄m in sua radice cęs ꝺ curat in ramo. sz moribus corruptōis hūani generis ortū habuit in adam ꝛ curatus fuit in xp̄o. g̃ pfecti⁹ curat⁹ fuisset si filius dei assūsisset ꝑmū hoiem cęs assumēdo aliquē de eius genere. sed decet sūmū medicū facere oē qꝺ attestat pfectōi medicīe g̃ ꝛc. Jtē ad hoc q̄ aīa curet p aduentū spūsancti. ncce est q̄. ss. i eāde descēdat in q̄ ꝑ⁹ habitauit culpa. g̃ pari rōne si p aduētū filij dei debuit pctm̄ ꝑmi parēs curari vr q̄ ip̄m debuerit assumere magis cęs aliū. Q si dicas q̄ nō decuit. ꝓpter culpā ꝑambulā. Sz ꝺ. ss. sicut purificat aīam q̄ nulla est indecētia vt habitet in aīa in q̄ ꝑ⁹ fuit culpa. sic etiā purificauit carnē vbi vt in nullo derogaret xp̄o q̄ fuit de nr̄a massa. g̃ vr q̄ sic aīa ade potuit purificari ꝛ caro. q̄ in ip̄ius assūptōe in nullo derogaret excellētie ip̄i⁹ filij dei. Sed ꝺ. Non decuit deū facere vt aliqs de malicia sua reportaret cōmodū Sz si adam ꝓpter reparationē faciēdā de culpa cōmissa assumeret a xp̄o. reportaret ineffabile cōmodū. g̃ hoc essz ꝺ diuinā iusticiā. sed hoc nō decet deū. g̃ ꝛc. Item talis debuit satisfacere q̄ nullius esset debitor. pene. sicut ꝺcit Ansel. q̄ satisfactio est cū fit opus alis indebituz. sicut ꝺ in li. de regulis fidei. sz adaz fuit pene debitor. ꝓpter culpā quā cōmisit. g̃ nullatenus decuit ip̄m ad satisfaciendū assumi. Item ꝺcꝺ sit de alīs. tn̄ esse vel dici pctōrem vere nullo mō decet deū. sed illa vnio facit idiomatū cōicationē. g̃ si adam assūptus fuisset a dei filio. filius dei esset et diceret vere pctōr. Si g̃ hoc nullo mō decet vr ꝛc. Item si ōs adam assūpsisset. cum deus decreuisset genus hūanū ex adaz ꝓpagare iūcta sibi Eua g̃ aut decretū siue dispositio nō māsisset. aut xp̄s ex cōmixtione cū femina generat⁹ fuissz. sed vtrūq̄ est oīno indecēs. g̃ oīno indecēs fuit dei filiū assumere hoiem ꝑ
7 mum. R⁹. ꝺm. q̄ absq̄ dubio nō sic decuit dei filiuz assumere ip̄m adam. sicut aliquā aliam sbam eiusdē generis. sicut ptz ex ip̄o opere diuino. Et rō huius est. q̄ nō cōueniebat oīuz creatori. nec cōueniebat ꝑmo homī nec expediebat humano generi. vt psona dei hoiem assumeret pctōrem. cū ipe i forma assūpta deberet pctōres ceteros iudicare. ꝛ tn̄ nullaten⁹ de pctō argui posse. sive ꝑm naturā assumentē. sive ꝑm naturā assūptā. ꝑm q̄ rum vtrāq̄ cōpetebat ei ptās iudiciaria. Primo homī nō ꝺueniebat. vt ille ꝺ tm̄ se deiecerat q̄ culpā. tm̄ exaltaret vt deus eēt. Sufficiebat nanq̄ sibi ꝛ excedebat vt saltē ei deus reconciliaret. nō q̄ ille deus efficeret Etiā generi hūano nō expediebat. q̄ cū ille hō esset pene debitor. vtpote ille qui reus erat omnū animarū nr̄arum. nō esset eius passio adeo deo grata. sicut si oīno esset innocēs. ꝛ vir etiā sufficeret ad satisfaciēdū p se. nō potuit alīs satisfactionē suā cōicare. Cōcedēde g̃ sunt rōes ꝓbantes q̄ nō decuit filiū assumere ꝑmū hoiem. Ad 8
illud g̃ qꝺ ꝑmo obz in ꝺrium q̄ de genere hūano debuit satisfacere. ꝺm q̄ nō est sile. q̄ potuit aliqs eē de genere hoiuz ꝺ cōicaret cū hoib⁹ in natura ꝛ nō cōicaret in culpa. nō sic aūt de adaz. q̄ ex ꝺ peccauit. nccarium fuit ip̄m peccasse ꝛ si filius dei ip̄m assūpsisset. eū ꝺ pene debitor erat assūpsisset. cō nō est sile. Ad illud qꝺ obz q̄ nullū 9
magis decet puniri. cęs eū ꝺ peccauit. ꝺm q̄ verū est de pena diuine vltōis. sed nō est verū de pena diuine placatōis Magis enī deus placari potuit p penā innocētis cęs p penā rei ꝛ iniusti. ꝛ talis punit⁹ est xp̄s p pctis nr̄is. Nullius enī alteri⁹ pena poterat eē sufficiēs meritū satisfactiōis. cęs eēt equū instr̄m diuine vltōis.

Ad illud qꝺ obz de curatiōe morbi in radice. ꝺm q̄ 10
verū est q̄ pfectior ē curatio vbi radix ita potuit purificari sic ramus. Sic aūt nō ē in posito. Nam ꝛ si adaz adeo purificari posset vt nullā culpā haberet actu. nūcęs tn̄ sic purificari potuit vt nullā culpā habuisset. Et hoc ꝺdem decebat h̄c dei ꝛ hoiuz mediatorē. vt sua oblatōe sufficienter placaret severitatē diuine iusticie Alie etiā rōnes sic q̄re morbi in sua origine curari nō debuit. sed ille assignate sunt in. ū. li. in tractatu de pctō originali. ꝛ alique in q̄rto de sacro baptismi. Ad illꝺ qꝺ obz 11
q̄ aīa nō purificat⁹ p spm̄scm̄ nisi aīevniat⁹ p amorē. ꝺd. q̄ nō est sile. q̄ aliter purificat⁹ p xp̄m. aliter p spm̄scm̄ Per spm̄ nāq̄ scm̄ purificant sicut p causam effectiuā sed p xp̄m tanq̄ p causam meritoriā. Et q̄ aliqs p̄t mereri alū diuerso a se. hinc ē q̄ nō oportet mediatorē dei et hoiuz sic cuilibet vniri sicut. ss. Est etiā dña in vnione. q̄. ss. illabit nob ita tn̄ q̄ nō vnit nob vnione psonali. que facit idiomata cōicari. vnde non est pctōr cęs illabat pctōi. Sed filius vnit vnione psonali in qua est idiomatū cōicatio. ꝛ ideo nō sic decuit ip̄m vniri aīe peccatrici. sicut decet spūsctō. mitti in eam aīam que prius fuit peccatrix. ꝛ sic ptz totū.

Consequēter querit de ꝺditōe nature assumpte cęstum ad li. ar. Et circa hoc incidūt duo dubitabilia. Primo querit vtrū ille hō peccare potuerit. Secꝺo querit Utrū potētiā peccādi habuerit.

Questio. I c

Utrū xp̄s potuit peccare. Et q̄ sic Eccl. xxxj. dr. in laudē viri iusti. Qui potuit trāsgredi ꝛ nō ē trāsgressus Sz ois laus cōperit xp̄o q̄ cōperit alicui eius membro. g̃ vr q̄ illud potuit dici in laudē xp̄i. g̃ ꝛc. Item Aug. Meliores iudicauit ōs hoies liberalit. ꝛ vocat liberaliter deseruire. sz cū posset cū offendere nollet. g̃ si xp̄m optimū fecit optimū iudicauit. vr q̄ xp̄s peccare potuit. Jtē Bern. Tantū descēdit q̄ntū descēdere potuit

sed inferioris gradus est qui pōt peccare cū ꝺ nō potuit ḡ vī ꝙ xp̄s in illo statu fuerit. Si dicas ꝙ hoc intelligitur ex pte carnis. Cōtra. dispō carnis correspondet dispōi li. ar. sicut pz̄ adā z nobis. ḡ sicut xp̄s assumpsit carnis passibilitatē. ita vī ꝙ li. ar. vertibilitatē. Itē xp̄s erat in statu viatoris. ḡ cū ad statū viatoris ptineat posse peccare. sicut ad statū ꝓphēsoris peccare nō pos se. vī ꝙ xp̄us peccare potuerit. Itē nullus laudatur in his q̄ facit ex necessitate. sz xp̄s erat laudabilis in operibus suis. ḡ nō faciebat ea necessario. ḡ potat a bonis z debitis operib⁹ necario cessare. z hoc est obmittere. ḡ potuit peccare. Itē xp̄s potuit dicere aliquā oōnez negatiuā z verā. sz q̄ pt dicere locutōnē negatiuā. pt dicere affirmatiuā sibi oppositā. sz illa ē falsa. ḡ christ⁹ potuit dicere locutionē falsā. sz hoc est mētiri in eo ꝙ nouit locutionē ee falsam. ḡ vī ꝙ xp̄us potuerit mentiri. ḡ potuit peccare. cū mentiri nullo mō potuit bene fieri

Cōtra Heb. ij. Ex̄ q̄ paulo minorat⁹ est. ex. glo. Natura humāe mētis quā ex assumpsit. z que nullo peccato exprauari potuit. solus ds maior est. ḡ nullo modo aīa christi potuit inficī aliqua macla peccati. Itē xp̄s ab instāti cōceptōis fuit ꝓhensor z brūs. sed de essentia beatitudinis ē ꝙ sit bonū z inamissibile. ḡ xp̄us nūq̄ illā brūtudinē potuit pdere. ḡ nec aīa ipsius peccare. Itē christus ab instāti cōceptōis tātā grām suscepit ꝙ maiorē illa habere nō potuit. ḡ ab instāti cōceptionis habuit grām confirmationis. sz nullus pt peccare q̄ illā grām habet. ḡ. ex. Itē si xp̄us potuit peccare. ponatur. q. possibili posito nullū accidit impossibile. sz posito ꝙ xp̄s siue homo ille peccauerit. ponit ex h⁹ ꝙ dignus fuit eterna dānatōne. ḡ vel ds damnaretur vel homo a verbo separet. sed vtrūq⁹ omino impossibile. ergo impossibile fuit illū hoiem peccare. R⁹. dz ꝙ absq⁹ dubio aīa xp̄i nō potuit exprauari aliqua culpa. Et rō huius est triplex. s. plenitudo grē. cōfirmatio glie z vnio diuine nature z humane. Plenitudo grē facit ꝙ ipe xp̄s sm humanā naturā habuit grām cōfirmationis sed illa grā adeo li. ar. cōfirmat vt nullo mō possit infirmari q culpā. Nocipm facit ꝓfirmatio glie. que quidē fuit i xp̄o a sue cōceptōis pmordio. Statim eni fuit beatus z ꝓphēsor. z sicut btūs nō pt dānari. sic etiā nō pt puaricari. ac ꝙ hoc in xp̄o nulla potuit ee sm aīam macula peccati. Postremo hoc efficacissime facit vnio diuine nature z humane in vnitatē psone. q vnio facit vt ydeomata cōmunicētur. z ipa nō pt frangi. si ḡ ds non pōt ee pcōr. z nō pōt nō ee hō. planū ē ꝙ illa vnio nullatenus sustinet xp̄m sm humanā naturā peccare potuisse. Uñ rōes h̄ oñdentes sūt cōcedende.

Ad illō ḡ quod pmo obi ex laude viri iusti. Dom ꝙ laus illa vnius ptis dicit pfectōnē. in h̄. s. ꝙ nō ē trāsgressus. ex alia pte q̄ndā defectibilitatē. Cū ḡ dī. ꝙ oīs laus attribuenda est xp̄o. Dom q. z si illud aliq̄ mō habeat vīitatem de laude pfecta siue rōe eius cōditōis penes quā attendit pfectio. nō tamē oportet ꝙ rōne ei⁹ cōditōis sm quā ē imperfectō. Posset etiā aliter dici. q. sicut dicit magister ista laus ē capitis i membris. ita ꝙ pfectio cōpetit ipi capiti in se. sz q̄ est ibi defectibilitas cōpetit rōe membrorū

Ad illud q̄ obi ꝙ meliores iudicauit ds homies z Dom ꝙ h̄ verū ē de toto genere humāo sm aliquā melioratiōnē q̄ attēdit i ordīe vniuersitatis. Sic eni ordinabat hoiem i vniuersitate cōstituī. vt in pma sui constitutōne haberet ꝓtibilitatē arbitrū sm legē cōem. Sed xp̄s habuit aliq̄d supra hoiem. ideo decuit ꝙ sibi fieret aliq̄ō specialis ꝓuilegiū. vt esset in eo liberalitas obsequii sine vertibilitate arbitrii. sicut z in diuina volūtate videmus ꝙ liberaliter nobis bona impendit z facit nullam tamē in eo ē ponere vertibilitatē. z ꝓpter hoc vbū illud augus. sm ꝙ liberaliter notat vertibilitatē ad contrariū. nō se extēdit ad meliorātē que attēdit sm ꝓuilegiū speciale sed sm legē cōem. Si q̄s āt velit dicere. ꝙ ibi intelligit liberaliter. i. volūtarie. obuiat ei ira seqns z rō ꝓponendi vbū. q. Aug. hoc verbū dicit vt reddat rōnem q̄re deus talez fecit hoiem vt posset malefacere.

Ad illō q̄ obi de Bern. ꝙ descēdit q̄tum descendere potuit. Dom ꝙ intelligit de potentia ordinata que supponit cōdecentiā. Decuit eni deū descendere ad miseriā. sed nullo mō decuit descendere ad culpam. Nam z si miseria filio dei nō ꝓperat in se. tamē cōperit vt esset ordinata ad finē nīe redemptōis. Culpa aūt vel ordinatio ad culpā in actu vel i habitu nullo istoꝝ mō ꝓperit sibi. ideo decenter nō potuit se humiliare adeo vt ad statū peccati sm actū vel habitū se ds inclinaret. Nec valet q̄ obi de passibilitate ꝙ respōdet ꝓtibilitati aīe. Dom est eni ꝙ hoc verū est sm iusticiā cōem. sed xp̄us passibilitates carnis assūpsit dispēsative. sicut inferi⁹ apparebit. Ad illō q̄ obi ꝙ xp̄s erat in statu viatoris. Dom ꝙ et si erat in statu viatoris. non tñ oīno. habuit eni aliq̄d de statu ꝓphensoris. Uñ Boetius dicit. ꝙ xp̄s de omni statu aliq̄d assumpsit. de statu aūt añ peccatū assūpsit innocentiā. de statu post pctī assumpsit penā. de statu cōprehensoris impossibilitatē peccādi. Q̄ ḡ xp̄s ꝑus viator nō erat. ideo nō sequitur ꝙ peccare potuerit. sicut pōt z alij viatores. Ad illō q̄ obi ꝙ nullus laudatur in his que necessario facit. Dom ꝙ est necessitas q̄ repugnat volūtati. sicut necessitas coactōis q̄ venit ab intrinseco. Et ē necessitas q̄ subest volūtati. z ista est necessitas que venit ex voluntatis immutabilitate. Cū ḡ dī ꝙ laus nō est in opibus necessitatis. Dom ꝙ verē ex necessitate ꝑmo mō dicā. sz nō decebo. Ad illud q̄ obi ꝙ potuit scienter dicere locutōnē falsā. Dom ꝙ dicere ē dupler. Uno mō idz ē ꝙ ore ꝓferre. z hoc mō absq⁹ dubio potuit ꝓferre locutōnē falsā. q. talis ꝓlatio ē ꝓfectōis. Alio mō dicere idē est q̄ asserere siue affirmare. z hoc mō nō potuit. q. veritas ad falsitatē declinare nō potuit. z hoc quidē nō fuit impotentie. imo magis potentie.

Questio II

Utr xp̄s potētiā peccādi habuit vel assumpsit. Et ꝙ sic vī Dam. Oia q̄ in natura nra plātauit ds. assumpsit dei vbū. Si ḡ potētiaz qua peccam⁹ z bñ facim⁹ de⁹ ab initio in nobis plātauit. videt ꝙ eā ex tpe dei verbū assūpsit. Itē Damas. Totū me assumpsit. vt me totū redimeret. ḡ oēm nīam subam z oīa nīe subē potētiā sed potētia peccādi est potētia rōnalis anīe q̄ nō pt reperiri nisi in creatura valde nobili. ḡ vī ꝙ xp̄us eā habuerit Itē potētia peccādi ē potētia rōnalis. z illa ē ad oppositā. ergo eadē ē potētia bñ faciendi. Si ḡ non est aliud q̄ li. ar. z xp̄s li. ar. assūpsit. ḡ z potētiā peccādi. Itē solū illō curatū ē i nobis q̄ punitū z afflictū fuit in xp̄o. sed in nob maxime curari indigebat potentia peccādi. quoniā illa ē que egrotat q culpā. ḡ videt ꝙ in xp̄o passa fuerit z afflicta. z si hoc. ḡ a xp̄o fuit habita z assūpta. Sed cōtra. Xp̄s sm humanā naturā habuit plenā libertatē sicut z plenā grāz. sz potētia peccādi addita libertati eā diminuit. sicut dr Anselmus in li. de li. ar. ḡ potētia peccādi nō fuit i xp̄o. Itē si or potētia aliq̄s ē potēs. ḡ si in aliq̄ ē potētia peccādi. ille pōt peccare. sz xp̄s nō potuit peccare sicut pus ostensū

est·ḡ nec peccādi potētiā habere·ꝛc· Itē potētia peccandi est ꝑncipium culpe·ſz in ꝙcunq; contingit repiri ꝑncipiū·possibile ē inueniri illō qō ex illo ꝑncipio causatur·ergo si xp̄us habuit potētiā peccādi·habere potuit peccatū·ḡ potuit esse dānatus ꝛ dei inimic⁹·ꝛ ſi h̄ est impossibile·restat q; ꝛ ꝑmū Itē xp̄us ſm aīam fuit deo ſimilis int̄ creaturas ceteras·q̄niā maxime fuit eius aīa dīformis·ſz de⁹ nō habuit potētiā peccādi·ergo vī q; eā nō habuerit·nec assūpserit xp̄us· ℟o. dō. q; potētia peccādi dr̄ dupl̄r Uno mō dr̄ potentia peccādi·i·potētia qua peccat·ꝛ sic potētia peccādi nominat ip̄m li·ar·creatū·qō q̄dē p̄t ī bonū adiutū gratia·et quia ꝑ ſui naturā est ꝛfectiuū bñ faciendi·hinc ē q; illa potētia siue facultas dici p̄t potētia bñ faciēdi ꝛ potentia peccādi·nullus enī peccat nisi ꝑ illā Alio mō dicit potentia peccādi potentia ordinata ad peccādū·vt potētia nomiet aliq̄d medīū inter ſubam ꝛ peccati actum per quod ſuba illa potuit exire in peccati ꝓpetrationē· Si ḡ ꝑmo mō dicat potētia peccādi·sic absq; dubio fuit in xp̄o Et sic ꝓcedūt rōnes ad p̄mā ꝓtem q̄ ostendunt xp̄m habuisse potētiā peccādi·q; assūpsit integre naturā nr̄am ꝛ ei⁹ q̄libet potentiā· Et ideo rōes ille concedi p̄nt·q; recta via ꝓcedūt ꝛ verū ↄcludūt· Si ẏo potentia peccādi dicat potētia vt ordinata ad pctm̄ ꝓpetrandū·sic nō est ↄcedendū q; xp̄s habuit potētiā peccādi·ꝑ eo q; peccare nō potuit·et talis ordinatio īmo deordinatō diminuit ꝛ plenitudine libertat̄·et ꝑ hoc pz rn̄sio ad p̄mū obm in ↄrīū· Ad illud qō obr q; oī potentia est aliq̄s potēs·dōm q; verū ē·ſi potētia dicat ordinationē ad actū· Sz ſi dicat solū naturalē h̄itudinē nō pz veritatē·q; p̄t īpediri ꝑ oppositū eius·sicut gressibilis pz naturalē aptitudinē ad gradiendū·ꝛ cecus ad videndū·nec tm̄ gressibilis trūcatus p̄t gradi·Et sic dānati habēt potētiā merēdi·sed tm̄ mereri nō p̄nt·q; ipeditur in eis ordinatio illius potētie siue exitus in talez actū·Sic ꝛ in ꝓposito intelligēdū est·q; aīam xp̄i exire in actū pctī est īpossibile·q̄uis illa eandē potentiā habeat quā pz pctōr·ꝛ hoc ꝓpter pfectionē gr̄e nō ſustinētis talē egressū siue ꝛfectū· Ad illud qō obr q; potentia peccādi ē ꝑncipiū culpe·dōm q; verū ē· Sz hoc est q̄tū ꝛficiēs siue inq̄tū ſibi relinq̄tur· In xp̄o aūt n̄ p̄t ſibi relinq̄ ꝓpter inſepabilē vnionē cū diuinitate·et iō nō p̄t culpā ꝓpetrare· qm̄ nō est in xp̄o ſub ea rōne q̄ pz ꝑncipiare·ꝛ ideo nō ſequit̄ q; culpa aliq̄ possit cē ī xp̄o· Ad illud qō obr·q; xp̄s ſm aīam fuit deo ſilim⁹·dō. q; ſi et ꝑportionabil̄r ſilior fuit aīa xp̄i deo·ꝛ sic ꝛ ceteris creaturis·tm̄ ꝑportionabil̄r distat a ẏo·qm̄ ds cum ſit ſūme potēs in ſe·ꝑ ſe·ꝛ ex ſe·nō p̄t ꝛficere nec h̄re potētiā ꝛficiēdi·nec q̄tū ad ordinationē·nec q̄tū ad radicē· Sz aīa xp̄i est creata sicut aīe alie·ꝛ ex h̄ ipo ꝑ naturā ſuā est ẏtribilis ꝛ ꝛfectibilis·ꝛ potētiā pz ꝛficiendi·sed q; nō ꝛficiat hoc pz bñficio eius q̄ longe distat ab oī ꝛfectu·Et ideo nō ſequit̄ q; aīa xp̄i caruerit oī potētia peccādi·ſz q; caruerit ordinatōe ad talē actū ſiue ꝛfectū ꝑ illō donū qō faciebat xp̄m cē deo ſilimū·

Onſequēter q̄rit̄ de ↄditōe nature assūpte q̄tū ad ſexū Et circa h̄ duo querunt̄· Primo querit̄ Utrū deū ꝛuenerit assumere ſexū muliebrē· Secundo vtrū ꝛuenerit carnē assumere de ſola muliere·

Queſtio. I e

Utrū ꝛuenerit deū assumere muliebrē ſexū ad reparādum genus hūanū· Et q; sic vī·q; ordo repatōis ꝑ oppositū pz rn̄dere lapſui·sed nr̄a ruina fuit ꝑ mulierē· ḡ ꝛ releuatio ꝛc· Itē ideo assūpsit deus naturā fragilem·vt dum ſua fragilitate vinceret fortē·mirabilis in hoc dei potētia reluceret· Si ḡ fragilior est ſexus muliebris·vī q; eius fuisset potētia magis manifestata si ī ſexu muliebri diabolū ſupasset·ḡ magis ↄgruū fuit mulierem q̄ virū assumi a verbo dei Itē ſp̄us rōnalis ita vnibilis est indifferēter ſexui muliebri vt virili·ḡ pari rōne ꝛ ſp̄us increatus·ergo indifferēter se habet ſexus vterq; ad vnionē q̄tū est ex parte nature· Si ḡ ſex⁹ muliebris magis ꝛpōsus erat in miseriā q̄ virilis·cuz dei fili⁹ incarnat⁹ fuerit ad nostrā miseriā releuandā·vī q; magis ꝛuerit assumere ſexū femineū q̄ virilē· Itē ples assimilari ds suo ꝑncipio·sed xp̄s natus fuit ex ſola virgine mr̄e·ḡ ſi ex femina traxit carnē·magis ꝛuit assimilari mr̄i q̄ alīj·ḡ ſi nō degenerauit potius ꝛuit ex ea trahere ſexū quē habebat virgo q̄ aliū· Sz ↄ·p̄bs in li·de aīalib⁹·dicit q; femina est vir occasionat⁹ hoc ē impfectus·ḡ ſi hō assūptus ꝛuit ēē pfectissim⁹·non ḡ ꝛuit mulier ēē·sed tm̄ masculus· Itē qō magis est Apo·ſ·Lor·xj·dicit q; caput mulieris est vir nō ecō/uerso·sed hō assūptus est caput tot⁹ eccl̄ie·ḡ nō ꝛuit esse ſexus femineꝰ·alioq̄n fieret ꝙuersio ordis·qō q̄dez nō ꝛuit deus in ſua incarnatōe facere·q̄n potius deſtructū ordinē ꝛuit repare· Item ꝑncipiū tot⁹ generatōis est ſexus virilis·· Nam ex vno viro oēs·ſz hō assūptus ꝛuit esse ꝑncipiū totius regeneratōis ſp̄ualis·nō ḡ ſexus muliebris·sed virilis Itē ſi assūpsisset ſexū muliebrē·ḡ cum fiat cōicatio idiomatū·ꝛeret dici ꝛa ꝛ deberet dici filia·Si ḡ nō decet esse nisi deū ꝛ filium in illa ſūma trinitate nō deam aut filiā·nullo modo decuit deū assumere feminam· ℟o. dōm q; absq; dubio nō ita decuit deū assumere ſexū femineū ſicut virilem in vnitatē ꝓſone· Et rō huius est·q; muliebris ſexus nō est tante dignitatis sicut virilis·Excellit enī ſexus virilis muliebrē et q̄tū ad dignitatē in ꝑncipiādo q̄tum ad virtutē in agēdo·ꝛ q̄tuz ad auctē in ꝑſidēdo· q̄tuz ad dignitatē in ꝑncipiādo·q; oēs tam viri q̄ mulieres ex vno viro fuerūt·in q̄ est expſſa repn̄tatio egressus rerū ab illo vnico ꝑncipio ꝑmo ꝛ ſūmo·q̄tū ad virtutem in agēdo ſil̄r ꝑcellit·qm̄ viri est agere·ꝛ mulieris est pati·Un̄ plus hz ſexus virilis de virtute actiua·ꝑpter qō ꝛ robustior est ꝛ rectioris·q̄tum ad auctoritatē in ꝑſidēdo etiā ꝑcellit·· Nam ſm rectū ordinē nō mulier viro·sed vir ꝓficit mulieri·tanq̄ caput corpi sicut dicit ap̄l̄s·Qm̄ ḡ in ẏbo assumēte naturā hūanaz est ꝑcipua dignitas in ꝑncipiādo·ꝛ virtus ī agēdo·et dominiū in ꝑſidēdo·hinc est q; magis ꝛuit ſexū virilem q̄ muliebrē assumi a ẏbo increato·q; illi nature assumpte ꝛuerūt hec tria cōicari excellēter· Et ideo cōcedende sunt rōnes ad hāc partē· Ad illud qō ꝑmo obr in ↄrīū q; ruina fuit ꝑ mulierē·dōm q; q̄uis in ſexu muliebri ruina nr̄a fuit inchoata·in ſexu tm̄ virili ē cōſūmata Et qm̄ nr̄a repatio in natura assūpta habuit cōſūmari·hinc est q; ſm rectā corresp̄dentiā magis ꝛuit virū q̄ mulierē assumi· Ad illud qō obr de fragilitate·dōm q; sic ↄgruū fuit xp̄m vincere ꝑ fragilitatē in patiēdo·vt post modū vinceret ꝑ virtutē in resurgēdo et ideo ſexū talē ꝛuit assumere q̄ etiā fragilis esset ad tp̄s ꝓpter passibilitatis q̄litatē·ꝛ nihilomin⁹ ad virtutem ordinabilis ſm q̄litatē nature·et talis fuit virilis ſexus magis q̄ muliebris· Ad illud qō obr de vnione ſp̄us rōnalis ad vtrūq; ſexū·dōm q; nō est ſil̄e·Primum·q; ſp̄us vnit̄ corpori ita q; ex his fit vnū·ꝛ non ē cōicatio idiomatū·nō sic autē de ẏbo eterno qō manet in ſua ꝓprietate cōmunicās hoi assūpto suas ꝓpriet⁹/

tes ad quas cõmunicandas magis sexus virilis q̃s mu
liebris ꝓperens erat. Preterea nõ est simile. q2 spũs in
creatus est nobilissimus. 7 vnio q̃ vnit sibi nr̃am natu
rã in psona est nobilissima. 7 ideo nobiliorẽ sexũ debu
28 it assumere. Nõ sic aũt est de spũ rationali Ad illud
qõ obz q̃ ples debet assimilari suo ꝓncipio. Dom q̃ il
lud est vez qñ ꝓducit plem omino fm ꝓpam virtutez
nature sue. Nõ sic aũt est in ꝓposito. Nam virgo con
cepit mota 7 adita spũscõ. 7 ideo magis ples habuit
sexũ quẽ spũssanctus elegit q̃s sexũ quẽ in matre inuenit.
Nec in tali generatõne est degeneratio. sed magis no
bilitatio. quia nõ est cõtra naturã mulieris concipe sex
um virilẽ. imo magis cupit naturaliter mulier habere
masculũ q̃s feminã. Questio II f
Utz magis debuerit carnẽ assumere de viro simr̃ 7 mu
liere q̃s de muliere tm̃. Et q̃ sic vr̃ Deb. ij. Debuit ꝓ oia
fribus assimilari. sz similitudo supna ꝓmarime cõsistit
in generatõne. ergo vr̃ q̃ sicut alĩ generãtur ex patre 7
matre. q̃ er̃ similiter xp̃s. Itẽ xp̃s humanã assũpsit
naturã vt nos curaret a morbo originalis peccati. Si
ergo originale pctm̃ traducit ꝓ viam generatõis de ma
sculo 7 femina. vr̃ q̃ sic debuit nasci. vt sicut sua morte
nos a morte damnatõis liberauit. sic sua origine nostr̃
originis vitiositatẽ sanaret. Itẽ xp̃s equaliter venit
ad sanãdũ vtrũq̃ sexũ. g̃ videt q̃ debuit vtrũq̃ sexus as
sumere vel ex vtroq̃ nasci. sz nõ vtrũq̃. q2 vel in vna ꝑ
sona. 7 tunc esset hermafroditus qõ est abhominabile.
Vel in duas. 7 tũc eẽt supfluitas. g̃ debuit humanã na
turã ex vtraq̃ sexu suscipe. Itẽ nobilius ꝓncipium
generatõis est vir q̃s mulier. si g̃ alĩ generãtur ex viro
7 muliere. 7 xp̃s ex sola muliere. nobiliori mõ sunt alĩ
hoies generati q̃s xp̃s. si ergo nõ decet vt aliq̃s ipsum
in nobilitate generatõis excedat. vr̃. cẽ. Contra ge
niti fm naturalem ꝓpagationẽ ex viro 7 muliere ꝓtra
hũt morbum originalẽ. sz xp̃s ab illo morbo debuit eẽ om
nino imunis. g̃ nõ decuit ipm assumere carnẽ ex vtroq̃
sexu. Itẽ dignitas ꝑcipua ẽ in ꝟgine maria vt sit mr̃ 7
ꝟgo. si ergo xp̃s nõ debuit dignitatẽ mr̃i adimere sz au
gere vr̃ q̃ nõ debuit ex ipa nasci ꝑ cõmixtõz. Itẽ xp̃s
venit nos regenerare noua regeneratõe 7 spũali. ergo
nouo mõ 7 spũali nasci debuit. sz modus nascẽdi de vi
ro 7 muliere est carnalis 7 cõsuet9. ergo cẽ. Itẽ si xp̃s
sic eẽt genit9. ergo haberet prem̃ i terris. 7 prem̃ in cel̃.
si ergo nõ decet vnũ filiũ hr̃e duos pres. restat q̃ nõ de
cuit xp̃m hoc mõ assumere carnẽ. R9. dõ. q̃ xp̃s absq̃
29 dubio potuit carnẽ assumere si voluisset de viro 7 muli
ere. vel etiã de viro tm̃ sicut assũpsit de muliere tm̃. sicut
enĩ purificauit opatõe spũscĩ vtez virgĩalẽ. sic 7 purifi
care 7 scificare potuisset si voluisset vim generatiuaz i
viro pariter 7 muliere. vt ex eis scũs 7 imaculat9 nasce
ret absq̃ aliq̃ feditate. Potuit itaq̃ sine incõgruẽtia si
voluisset carnẽ assumere fm legẽ nature institute de vi
ro 7 muliere. sz tn̄ nõ fuisset cõgruũ sicut nũc. Et b̃ mul

tiplici rõne cõgruẽtie ob quã magis decebat vt carnem
sumeret de sola muliere. Prima ẽ ad seruãdã dignitatẽ 30
mr̃is q̃ ob cõceptionẽ filĩ dei nõ amisit ꝓ̃ilegiũ ꝟgini
tatis. Scda ẽ ꝓpr̃ fuãdã honorificẽtiã pr̃is. xp̃s ei fm
generationẽ er̃nã habebat prem̃. 7 cũ iste plene sibi suf
ficeret in celis. nõ venit i terris prem̃ querere. sz solum
mr̃em. ne duob9 pr̃ib9 filĩ9 existẽs. neutri9 eẽt filius ple
ne. 7 sic iniuria ꝓmo pr̃i quodãmõ fieret. Tercia ẽ ꝓpr̃
ꝓpẽdã pfectionẽ vniuersitatis i mõis educẽdi hoiem
in esse. Qr cũ eẽt quadruplex mod9 educẽdi hoiem in eẽ 31
sz de viro 7 muliere. nec de viro nec de muliere. de viro
sine muliere. de muliere sine viro. Tres primi preceder
rant. 7 ideo nõ restabat nisi vt 9s quartũ modũ adderz
qõ nõ fecisset. si alio mõ ꝓcept9 esset. Quarta rõ ꝓpr̃ cor
resꝑdẽtiã cõgruitatis lapsus 7 repatõis. vt sicut lap
sus ẽ fact9 in vtroq̃ sexu sz ꝓmo in muliere ẽ inchoatus
7 i viro cõsũmatus. sic eẽt i repatõe vt mulier credendo
7 cõcipiẽdo inciperet diabolũ supare in abscõdito. 7 po
stea filĩ9 i manifesto cũ vinceret i duello sz i crucis pa
tibulo. Et cõcedẽde sũt rões q̃ adducũtur ad ꝓpr̃ ipam
Ad illõ g̃ qõ ꝓmo obz in cõtrariũ q̃ decuit ipm̃ ꝓ oia 32
fribꝫ assimilari. dom̃. q̃ vez ẽ de his q̃ ad nr̃am salutẽ 7 eru
ditionẽ sũt ordiata. sz talis modus nascẽdi nec nr̃e saluti
nec nr̃e eruditõi adeo cõperit sicut ille quẽ xp̃s elegit. et
tõ q̃s tũ ad nascẽdi modũ nõ debuit similari. Preterea alia
rõ ẽ. q2 nos ꝓ talẽ modũ nascendi ꝑbim9 morbũ. sz xp̃s
bonus medicus imunis a morbo debuit esse. hinc ẽ q̃ i
tali mõ nascẽdi nõ debuit nobis assimilari nec nobiscũ cõ
uenire. Ad illõ qõ obz q̃ debuit sic nasci vt nos cura 33
ret. Dom̃ q̃ de9 venit sic curare 7 sic disposuit vt cura
ret psonã. nõ vt curaret ipam naturã. Vñ medicina xp̃i
nõ hz i nobis efficaciã in actu generatõis sz i actu rege
neratõis. q̃ inq̃s regeneratio nõ ẽ ex carne 7 sanguĩe. sz
ex aqua 7 spũscõ. 7 ideo nõ oportuit nec decuit eũ sic nasci
sicut nos nascimur. cũ illũ modũ nascẽdi non disposue
rit imutare ꝓ suũ aducẽtũ. vt fides haberet meritũ. alio
quin deprehẽderet fides ꝓ bũanũ experimẽtuz. sicut als
7 i qrto 7 i scdo fuit oñsũ. Ad illõ qõ obz q̃ eq̃liter ve 34
nerat saluar̃ vtrũq̃ sexũ. dõ. q̃ vez ẽ attamẽ virilẽ sexũ
tãq̃s dignioꝛ q̃dãmõ magis debuit pẽsar̃. 7 sexũ virilẽ as
sũpsit. q2 magis ꝓperes fuit. sz q2 mlier ab eis redẽptõis
sufficiẽtia neq̃q̃ erat excludẽda iõ assũpsit carnẽ d̃ mlie
re. iõ dõ. q̃ illa diuisio nõ ẽ sufficies q̃ dr̃ aut debuit assu
mere vtrũq̃ sexum. aut de vtroq̃ sexu. Est enĩ medium
aut vnũ de alt̃o. sicut virilẽ de muliebri. 7 tũc tm̃ valer
q̃tũ si de vtroq̃. 7 amplius cõcordãt rõni recte. Ad il 35
lud qõ obz q̃ pr̃ est nobilius ꝓncipiũ. Dom̃ q̃ xp̃s dn̄s
nõ est absq̃ pr̃e. imo pr̃em habet deũ eternũ. cuius ex
cellẽtia 7 dignitas inestimabiliter excedit oẽm patrem
creatũ. Et ideo q̃ alĩ habent patrẽ creatum. christ9 ve
ro minime. hoc nõ est ꝓpter maiorẽ dignitatẽ aliorũ re
spectu xp̃i. Habet enĩ xp̃s aliquẽ loco pr̃is creati qui
a d̃o ẽ nobil' vt ex ipo noiet omis pr̃nitas in cel̃ 7 i terr̃

Distinc. xiij. Quo verbi seu christi incarnatio ordinat ad nostrã redemptionẽ q̃tum ad plenitudinẽ gratie 7 sapientie simul.

Dicta scidũ ẽ xp̃z fm hoiez cẽ. Sup̃ egit mgr̃
d̃ bũana nata assũpta a xp̃o q̃tũ ad ꝺditoz nate
In hac ꝟo pte agit d̃ eadẽ q̃tũ ad plẽitudiez gr̃e 7 sapie
Diuidit ãr ps ista i duas i q̃z ꝑma agit d̃ plẽitudie gr̃e
7 sapie sil̃. In scda ꝟo spãliter d̃ plẽitudie scie. j. dis. xiij.
b̃ q̃ri op9 ẽ. cũ aia xp̃i. cẽ. Prima ps i duas ptes didit. in

q̃z prĩa decmiat ꝟitatẽ. i scda i mouz dubitatoz siue dis
soluit obiectoz q̃ vr̃ ꝟitati decmiate ꝓria. ibi. huic ãt sẽ
tẽtie vr̃ obuiar̃. cẽ. Prima ps diuisa ꝑt remãere ob breui
tatẽ. sz scda ps ꝑt diuidi i tres ptes. i q̃z ꝑma mgr̃ dis
soluit 7 explanat auctẽ eu ãgelũ q̃ ꝓria vr̃ pdecmiate ꝟi
tati. In scda ꝟo oppõit ꝺ sua solutoz 7 expoz p auctẽ am
broſũ. ibi. alibi tn̄ septũ repit. cẽ. In tercia ꝟo 7 vltia de
termiat q̃lr pdcã ãbroſũ ꝟba sane 7 pie pñt intelligi. ibi
hec ãt ꝟba ambro. cẽ. Subdiuisiones aũt ptium satis
pñt trahi ex lr̃a.

Determinat veritatē q̄ xp̄s fm̄ naturā hominis in sapiētia et gratia pficere nō potuit nec profecit.

DI. XIII

Loī. ij.

Preterea sciendū est christum fm̄ hominē ab ipa conceptōne gratie plenitudinem recepisse cui spūs datus est non ad mensuram. ⁊ in quo plenitudo diuinitatis corpaliter habitat. Ita vero habitat vt ait Augus. ad dardanū. q̄ omni gratia plen⁹ est. Non ita habitat in sanctis vt in nostro corpore ineſt sensus singulis membris. sed non quantū in capite. ibi enim vi-
sus est. ⁊ auditus. ⁊ olfactus. ⁊ gustus. ⁊ tactus. In ceteris autem solus est tactus. Ita i christo habitat oīs plenitudo diuinitatis. q̄ ille est caput in q̄ a sunt oēs sensus. in sanctis vero quasi solus tactus est b qui-b bus datus est spiritus ad mensuram. cum de illius plenitudine acceperūt. c Acceperūt autem de illius plenitudine non fm̄ essentiā sed fm̄ similitudinem. q̄ nunq̄ illā eandē essentialiter sed similem acceperūt gratiā. Puer ergo ille plenus sapientia ⁊ gratia fuit ab ipa cō-

Quō dicit plenitudo diuinitatis habitare in xpo 2

Quō intelligat̄ plenitudinē eius accepimus

a Ille est caput in quo sunt omnes sensus. in sanctis vero quasi solus tactus est. Contra Origen. supra leuiticum distinguit quinq̄ sensus spūales correspondentes quinq̄ corpalibus. et ibidem dicit q̄ omnes illi sensus sunt in viris sanctis et spūalibus. ergo male dicit q̄ in sanctis ē solus tactus. Ite in spiritualibus tactus est sensus nobilior perfectior. p eo q̄ magis iungit de primo ei in quo ē sūma nobilitas vtpote deo. ergo videtur q̄ mlto magis q̄ tactus deberent alij sensus in viris sanctis reperiri. est ergo questio q̄d Aug⁹. hic vocet q̄nq̄ sensus spirituales. Et infra hoc q̄d sint sensus spirituales ⁊ qualiter distinguant. Respondeo dōm q̄ sensus notat vsum alicuius potentie existentis in re viuente ⁊ a re viuente fm̄ naturā. Per hunc etiam modū in spūalibus sensus dicit vsum donorum gratuitorum. que quidem dona sunt in eo vitalia quo sunt gratuita. Potest ergo sensus accipi large p quocūq̄ vsu gr̄e pfectorum euidenti. Et sic accipit Aug. in lra cum dicit. q̄ in xpo fuerūt omnes sensus. in alijs vero solus tactus. Quia xp̄s habuit dona gratiarū q̄ntum ad habitus ⁊ eorum vsus in oīmoda plenitudine numerositatis ⁊ pfectionis. Alij vero habent q̄ntum sufficit ad vsum vite spūalis. Et q̄ tactus est sensus maxime necessarius vite. ideo dicit q̄ in alijs sanctis est solus tactus. Unde sicut animal pfectū excedit animalia imperfecta in nobilitate vite. ⁊ integritate sensuū. sic xp̄s in gratie plenitudine excellentiā habz respectu omniū sanctorum. Alio modo sensus pōt dici stricte ⁊ sic sensus spūalis dicit vsus gratie interior respectu ipius rei fm̄ pportionē ad q̄nq̄ sensus. Et sic accipit Aug. ⁊ Bern̄. qui distinguūt quinq̄ sensus interiores. quorum numerum facile est assignare. Quilibet enī illorum sensuū sicut vult Bern̄. radicē habet in intellectu ⁊ affectu. p eo q̄ cognitionē experimentalē dicūt. Sed quidā se magis tenēt ex parte intellectus. vt visus ⁊ auditus. Quidā ex parte affectus. vt odoratus. gustus. ⁊ tactus. Et sufficientia patet sic. quia ex parte intellectus cōtingit dupliciter circa cognitionē alicuius exerceri. Aut pprio intuitu. ⁊ sic est visus. Aut alicna excitatione siue instructione. ⁊ sic est auditus. Circa affectionē vero triplicē cōtingit reperire statum. Aut in remotōe. ⁊ sic odoratus. Aut in approximatōe. ⁊ sic est gustus. Aut in vnione. et sic tactus qui est perfectior inter omnes sensus ⁊ spiritualior. pter hoc q̄ maxime vnitur ei qui est sūmus spiritus. pter quod dicit. j. Lounth. vj. qui adheret deo vnus spiritus est. Ex his patet littera et respōsio ad quesita. Aliter enim Aug⁹. accipit sensus q̄ Aug. et Bernbar. Patet etiam illud quod vltimo querebat b Quibus datus est spiritus ad mensuraz. Innuit magister q̄ sanctis dat deus spiritū ad mensurā. Contra Jaco. j. Qui dat omnibus affluenter ⁊c. glo. Omnia dat omnibus non in mēsura. ergo ⁊c. Item eadem largitate et liberalitate dat gratiaz mēbris quadat gratiā capiti. sed primus fecit largitate immensa. ergo. ⁊ secundū ℟. dicendū. q̄ cum dicitur deus dare spirituz non ad mensurā siue nō in mensura hoc dupliciter potest intelligi. vel q̄a fit priuatio mensure respectu doni dati. ⁊ sic accipit Aug⁹. cum dicit q̄ sanctis nō cōuenit illud q̄d dicit de christo q̄ datus sit ei spiritus non ad mensurā. Alio modo potest intelligi ꝑpria/tio mensure respectu largitatis ipius impartiētis ⁊ sic intelligit illa gloſa predicta. quoniā intendit dicere q̄ gratia collata vnicuiq̄ sit sine mensura cum dicit apostolus. vnicuiq̄ sicut mensus est deus fm̄ mēsurā fidei sed hic vult dicere q̄ illa gratia confertur ex liberalitate immensa. cuius signum est q̄ omnibus dat affluenter et non improperat. Et sic patet responsio ad obiecta. Posset etiam dici q̄ Augustinus intelligit respectu singularis persone. sed predicta gloſa. respectu totius ecclesie. ⁊ ideo non est controuersia. quoniā in ecclesia est plenitudo numerositatis que excedit mensuram cuiuslibet sancti sicut dictum est supra. c Acceperunt autem de illius plenitudine. non fm̄ essentiam sed fm̄ similitudinem. Contra. videtur falsum dicere. quoniam fm̄ hoc posset dici q̄ accepimus de plenitudine gratie petri fm̄ similitudinē. habuimus enim gratiam similem ei. Item huic expositioni videtur littera sequens cōtradicere cum additur. lex per moysen data est. gratia et veritas per iesum christum facta est. sed moyses illaz eandem legem cōmunicauit alijs quā suscepit. ergo christus eandem gratiaz. Item nos participiamus carni ⁊ sanguini eius per veritatem et substantiam. ergo pari ratione et gratie. Aut si non. queritur quare non. Respōsio, dicendū q̄ cum dicitur 3 aliquis accipere de aliquo. de potest importare habitudinem partis ad totuz. sicut cum aliquis dicitur accipere de vino quod est in dolio. Uel potest importare habitum principati ad principium. sicut si aliquis accendat candelam ad ignem alterius candele. dicitur accepisse de lumine alterius candele. In vtraq̄ autez harum comparationū. hec prepositio de importat aliquam vnitatem et conuenientiam. sed in prima notat cōuenientiam in substantiaz natura. In secunda vero notat conuenientiā in cōformitate quadam que atten-

Hieremi xxxj. ditur scdm ali/ quid commune Quoniam ergo gratia christi nō fuit transfusa in nos per decisio/ nem patris a pa tre. sed efficaci/ am habuit vt de us nobis consi/ milem gratiam darz merito gra tie christi. hinc estq magister di cit nos accepis/ se de christi gra/ tia non q̄tuz ad essentiam sed q̄tum ad similitu dinis conueniē/ tiaz. nolens per hoc excludere re dundantiam. et influentiam gra tie capitis. sed volens auferre diuisionez ꝛ trās mutationē gra/ tie ab vno subie/ cto in aliud. ne false intelligat. illud verbū euā gelicuz. Nec est simile de lege et corpe christi re/ spectu gratie. qꝛ taz lex q̄z christi corpꝰ pōt trans/ ferri de manu in manū. ñ sic gra tia de subiecto in subiectū. Et hoc patet totum.

Obiectō Luc. ij.

Responsio ad obiectio nem.

4

Gregori.

5 d Sane di/ ci potest ipsum scdm hominem tantam a conce/ ptione accepisse gratie plenitudi nem. Obijcitur quia super illud Luce. iiij. Ho/ die impleta est scriptura. dicit glosa. pre omni/ bus sanctis vn/ ctus est vnctiōe spirituali quan do descendit su/ per eum spiritꝰ sanctus ī specie columbe. sz hoc

ceptione Unde hiere. recte di cit. Nouuz faciet dñs super ter ram. mulier circūdabit virum quia in vtero virginis perfec/ tus vir extitit. non solum pro/ pter aninā ꝛ carnem. sed etiaz ꝓpter sapientiā ꝛ gratiam qua plenus erat.

Ponit obiectionē cōtra de terminationē suam autoritate euangelica. ꝛ eam soluit et ex/ ponit. b

Huic autem sententie vide tur obuiare quod in luce euan gelio legit. Jesus ꝓficiebat sa/ pientia et etate et gratia apud deum ꝛ homines. Si enim ꝓfi/ ciebat sapientia ꝛ gratia. nō vi detur a cōceptōe habuisse ple/ nitudinē gratie sine mensura. d Ad quod sane dici potest ipm ꝑm hominem tantam a conce ptione accepisse sapiētie ꝛ gra tie plenitudinem. vt deus ei plenius conferre non potue/ rit. et tamen vere dicitur pro/ fecisse sapientia et gratia. non quidem in se sed in alijs qui de eius sapientia et gratia pro/ ficiebant. dum eius sapientie ꝛ gratie munera ꝑm processum etatis magis ac magis patefa/ ciebat. Unde Gregoriꝰ in qua dam omelia. ait. Juxta homi/ nis naturam ꝓficiebat sapien/ tia. non q ipse sapientior esset ex tempore. qui a prima conce ptionis hora spiritu sapientie plenus permanebat. sed ean/ dem qua plenus erat sapienti/ am ceteris ex tempore paula/ tim demonstrabat. Juxta ho/ minis naturam ꝓficiebat eta/ te de infantia ad iuuentutem. Juxta hominis naturā profici ebat gratia. non ipse quod nō habebat per accessum tempo/ ris accipiendo. sed pandendo donum gratie quod habebat. Apud deum ꝛ homines ꝓficie bat. quia quantū ꝓficiente eta te patefaciebat hominibus do

na gratie que sibi inerāt ꝛ sapi/ entie. tantum eos ad laudem dei excitabat. ꝛ sic deo patri ad laudem dei ꝛ hominibus ad sa lutem ꝓficiebat. In alijs ergo non in se ꝓficiebat sapientia ꝛ gratia. Unde in eodem euan/ gelio. Puer ille sapientia ple/ nus ꝛ gratia perhibet. Sic er/ go dicitur sapientia ꝓfecisse et gratia vt aliquis rector ecclesi asticus dicitur ꝓficere in cura sibi tradita. cum per eius indu striam alij ꝓficiunt.

Opponit cōtra suam solutio nem ꝛ expositionē auctoritate Ambrosij. c

Alibi tamen scriptū reperit q ꝑm sensum hominis ꝓfece/ rit. sicut etate hominis ꝓfecit. Ait enim Ambrosi. in libro. iij. de spiritusancto sic. deus perfe ctionez nature suscepit huma ne. Suscepit sensum hominis sed non sensu carnis fuit infla/ tus. Sensu hominis animā di/ xit conturbatā. sensu hominis esuriuit ꝛ rogauit. sensu homi/ nis ꝓfecit sicut scriptū est. Je/ sus ꝓficiebat etate ꝛ sapientia ꝛ gratia. Quomodo ꝓficiebat sapientia dei? ꝓfectus etatis ꝛ ꝓfectus sapientie non diuine sed humane nature est. Ideo etatē cōmemorauit. vt ꝑm ho/ minē crederes dicū. Etas em̄ non diuinitatis sed corpis est. Ergo si ꝓficiebat etate homi/ nis. ꝓficiebat sapientia homi/ nis. Sensus autem ꝓfecit. q̄a sensus ideo sapiētia Quis sen sus ꝓficiebat? Si humanus. er go susceptus est ipse. Si diui/ nus. ergo mutabilis per profe ctum. Quod enim ꝓficit. mu/ tatur in melius. sed quod diui/ num est non mutat. Quod er go mutat. non est diuinū Sen sus ergo ꝓficiebat humanus. Sensum ergo suscepit huma/ num. Nec poterat ꝯfortari vir tus dei. nec crescere deus nec

fuit quando iaz erat triginta an norum. ergo nō ab ipsa concep/ tione Item si ab ipa cōceptio/ ne habuit pleni tudinez. frustra ergo descēdit su/ per eum spiritꝰ sanctus duz ba/ ptizatur a Jo/ hanne. sicut di/ citur Luce. iij. ꝛ Mathei. iij. Responsio. Di cendum q est lo qui de plenitudi ne scdm excellen tiam. ꝛ scdm ap parentiam. et se cundū redundā tiam. Dico ergo q in christo ab instanti conce/ ptionis fuit ple nitudo scdm ex/ cellentiam. quia omnem habuit gratie perfectio nem. Scdm au tem apparentiaz fuit in descensu columbe. vbi te/ stimonium ha/ buit de supernis q ipse esset vni/ genitus filiꝰ dei. ꝛ tunc apparuit q omni gratia plenus fuit. cuz spiritussanctus in columbe spe/ cie super eum re quieuit. Unde ī temporibus re/ troactis per ope ra exteriora ap/ parebat proficere. sed tūc appa/ ruit omni bono repletus esse. Scdm redun/ dantiam fuit ex tunc. ꝛ deinceps quia extunc ali/ quos sanctifica uit. ꝛ verba vite disseminauit. et nostre post mor dum reparatio/ nis ministeriuz consummauit.

6

Ambro.

De duobus sensibꝰ christi scz gemina sapia.

et sic patet q̄ nō est controuersia quoniaz illa glosa intelligitur q̄ tum ad recūdā / tiam vel apparē / tiam · non sic lit / tera p̄sens ·

7 e Proficiebat ergo humanus sensus in eo fm ostensionem et aliorum homi / num opinionez Cōtra · videtur insufficienter di / cere q̄ ita possit dici de sensu di. q̄ proficiebat se / cūdum ostensio / nem Item nō videtur ista ex / positio sufficere ad intellectum Ambrosij · quia vult p̄bare duas naturas t duos sensus i chri / sto p hoc q̄ chri / stus proficiebat Si ergo veritas nature non pro / bātur nisi p ve / ritatem perfecti / onis · omino vi / detur velle intel / ligere Ambrosius q̄ christus p / fecerit veraci p / fectu · Respō / sio · Dicendum. q̄ absq̄ dubio magister veritatez dicit · sed ali / quid plus volu / it dicere ambro / sius · non tamen tantuz voluit di / cere ēē tum ver / ba sonare viden / tur · Videtur eī in his verbis sē / sisse · q̄ christus scōm humanaz naturaz habuit ignorantiam · q̄ expulsa fuit per scientiam acqui / sitam · Propter quod sciendum q̄ non vult illō dicere · sed hoc

Ambro. ij. Corin. xij.

altitudo sapientie dei impleri · Que ergo implebaī non erat dei sed nostra sapientia · Nam quomodo implebaī qui vt om / nia ſpleret descendit Per quē autem sensum dixit Esaie · Q̄ patrem nesciebat puer aut ma / trem · Scriptum est enim · Priusq̄ sciat puer patrem aut ma / trem accipiet spolia samarie · Sapientiā enīz dei futura t occulta non fallunt · Expers au / tem agnitionis infantia p̄ humanam vtiq̄ imprudentiā q̄ō adhuc non didicit ignorat · Sz verendū est in q̄ ne st duos p̄n / cipales sensus aut geminā sa / pientiā christo tribuimus · chri / stum diuidamus · Runq̄d cum et diuinitatē eius t carnē adora / mus christū diuidimus · Rūquid cuz in eo imaginē dei cru / cem q̄ veneramur · diuidimus cuz · Apostolus certe qui de eo dixit · Quoniam t si crucifixus est ex infirmitate nostra · viuit tamen ex virtute dei · Ipse di / xit · quia nō diuisus est christus Runquid etiam cum dicimus quia animā rationalē t intelle / ctus nostri suscepit capacē · di / uidimus eum · Non enim ipse deus verbū p̄ anima rationali t intellect⁹ capaci in carne sua fuit · sed animā rationalē · t in / tellectus capacem · t ipsam hu / manam t eiusdem subst̄ancie cuius nostre sunt anime · et car / nem nostre similez eiusdem q̄ cuius caro est nostre subst̄an / tie suscipiens perfectus etiam homo fuit ·

Determinat qualiter p̄dicta Amb · verba sane t pie pos / sint intelligi · d

Hec verba Ambro · pia dili / gentia inspicienda sunt · que ex parte hominis ignorantiaz in / struunt et illuminant · ex parte errandi fomitem male intelle / cta ministrant · His etenim eui / denter traditur duos in chri / sto esse principales sensus siue geminā sapientiaz · Nec ideo vnitas t singularitas plone di / uidit · sed iuxta duas naturas duas habet sapientias · vnam non creatam sed genitaz · que ipse est · alterā non genitaz sed creatam t per gratiam ei colla / tam · Nam Esaias de eo prote / statur · Requiescet super eum spiritus sapientie t intellectus t̄c · Spiritu ergo sapientie t in / tellectus · id est sapientia et in / telligētia per spm̄ sanctū gra / tis data · christus erat sapiens fm animā · Secundū deū vero sapiens erat sapientia eterna que deus est · Et sicut in q̄ tum deus est · bonus ē bonitate na / turali que ipe est t iustus iusti / cia naturali q̄ ipe est · ita sapiēs sapiētia naturali que ipse est · Anima vero eius sicut bona est et iu / sta bonitate vel iusticia gratis data · que ipse vel ipsa non est · ita est sapiens sapientia gratis da / ta que ipsa non est · Et licet gemina sit in christo sapientia · vna tamen eademq̄ persona est · que in q̄ tum deus est · t in q̄ tum natura diuina est · sa / piens est sapientia ingenita · scz sapientia eter / na que est pater · t sapientia que non est ingeni / ta que cōmunis est tribus personis · non tamen gemina sapientia · quia non est alia t alia sapien / tia sapientie ingenita que tm̄ filius est · et sapien / tia que cōmuniter pater est t filius t spūs sanct⁹ · In q̄ tum vero eadem p̄sona est homo · id est fm hominē acceptū · vel in q̄ tum est subsistēs ex ani / ma t carne · sapiens ē sapientia genita · Sapiēs ergo est humano sensu t diuino ·

vult dicere · q̄ sē / sus exterior pro fecerit veraciter xp̄i sapien / tum ad cogni / tionem experien / tie · vnde si dicat illum puerū ig / norasse · non est aliud dicere q̄ non expertus es / se · t per hoc sa / tis probatur ve / ritas humāe na / ture · quia talis experientia com / petit ei scōm na / ram assumptam Sed hec melius / erunt manifestā / da cum agēt de / christi scientia qō / fiet in distinctiō / ne proxima.

De gemia

Esa. xj.

Quomodo intelligendū sit illud · sensus p̄fi / ciebat humanus · e

Sed ex qua causa illius dicti intelligentia scz sensus p̄ficiebat humanus · assumēda est · Aper / te enim videt Ambrosius innuere q̄ fm humā / num sensum christus p̄fecerit · t q̄ infantia eius expers cognitōis fuerit · t patrem t matrē ignō / rauerit · quod nec ecclesia recipit · nec si misse au / ctoritates patiunt sic intelligi · Sed ita sane po / test accipi · vt q̄ tum ad visum hominū et sui sen / sus ostensionē christus p̄fecisse dicat · Proficie / bat ergo humanus sensus in eo fm ostensionē t / alioz hominū opinionē · Ira etiā patrē t matrez dicit ignorasse in infantia · q̄ ita se habebat t ge / rebat ac si agnitionis expers esset ·

Liber Tertius

Ad intelligentiā huius partis incidit hic que/stio de gratia christi quoniā infra queretur de scientia · ⁊ cum in precedētibꝫ habitū sit de gratia vnionis · restant hic duo querenda · Primū est de gratia christi vt singularis psone · Secundū est de gratia fm quam est caput ecclesie · Circa primū tria principaliter sunt querenda · Primū est · vtrum gratia singularis psone in christo sit creata · Scō dato q̄ sit creata · vtrum sit finita ⁊ mensurata · Tertio dato q̄ sit finita · querit vtrū sit gratia plena ·

Questio. I a

Utrū in christo gratia singularis persone sit gratia creata vel increata · Et q̄ sit creata videt · In nullo incipit habitare spūssanctus nisi per aliquē effectuz gratie qui de nouo datur anime · sed in anima christi habitauit spūssctūs · ⁊ hoc nō semper sed ex tpe · ergo anima christi habuit in se effectū gratie per quē siue fm quē dicitur spūssctūs inhabitare · sed illud donū dicit gratia singularis persone ⁊ est donū creatū · ḡ ⁊c · Item nulla anima placet deo nisi deo cōformet ⁊ assimilet p gratiam informantē ipaz et efficientē deiformē · sz gra aiaz informās ⁊ deo cōformās non pōt esse nisi grāz creatā in se habeat · sed anima christi deo placuit per gratiā illam quam dicimus grām singularis persone · ergo ⁊c · Item meritū dicit ordinationē ad aliq̄d maius per aliq̄d q̄d reddit deo acceptū · sed q̄d reddit acceptū nō pōt esse sine gra · q̄d vero ordinat ad maius nō pōt esse nisi creatū · ḡ meritū nō est nisi p donū gratie create Sz meritū fuit in christo · ḡ habuit grām creatam p quā meruit · ⁊ illa ē gra singularis psone · ḡ ⁊c · Item xpūs habuit duas volūtates · sicut inferius patebit · s · creatam ⁊ increatā · ⁊ cōstat q̄ vtraq̄ fuit pfecta · Sed pfectō volūtatis create ē p grām creatā · q̄ inq̄ dr gra singularis psone · ḡ in xpo nō tm grām increatā sz etiā creatā necesse est ponere · Sz cōtra gra creata nō est nisi in suba creata · ḡ cū gra singularis psone creata nō est vl pōt eē nisi i psona creata · ⁊ psona xpi nō est creata sz increata · ḡ in xpo nō est repire grāz creatā · que inq̄ sit gratia singularis psone · Item q̄ xpūs est filius naturalis · ñ pt esse filius p grām adoptōnis ex pte nature assumpte · ḡ cū xpūs sit a pr̄ dilectus vt psona coeterna · videtur q̄ nulla sit ponēda in eo gra creata p quaz fiat acceptus vt singularis psona · Item ad hoc datur nobis gratia singularis psone vt p illam efficiamur deo similes · sz ille nō tm est deo similis immo etiā deus · ḡ vr q̄ nō egeat dono create gre · Item verbū increatuz vnitū anie xpi ⁊ eius potētijs pōt eas efficacissime regere · ⁊ ad bona p fidem eleuare · sed nō oportet fieri p plura · q̄d sufficienter et pfecte pōt fieri p pauciora · vr ergo q̄ in xpo non
8 sit ponenda gratia creata · R° · dōm · q̄ absq̄ dubio in xpo est ponere donum gre · que quidez gra dr gratia singularis psone · ⁊ hec quidē donum ē creatum · Et rō huius est · q̄ tale donū gratie animā deo assimilat · ⁊ ad bonas opatōes ⁊ meritorias exercēdas habilitat · Qm̄ ḡ anima xpi fuit deiformis · ⁊ ad bñ opandū habil · alioquin nō fuisset ydonea ad vnionē · nec ad meriti pfectionem · ideo necesse fuit in xpi anima repiri donū talis gre ⁊ ex eadē causa necesse fuit ipm esse creatuz · vt animam posset informare tanq̄ pfectū suū pfectibile · ⁊ vt potētias posset habilitare sicut qualitas suū subiectum q̄lificare · Et ideo cōcedende sūt rōnes hoc ostēdentes ·
9 Ad illud aūt q̄d primo obr q̄ gra singularis psone create est i psona creata · Dōm q̄ gratia singularis psone ñ dicitur q̄ sit in vna psona fm rōem psonalitatis inq̄tum psona · sed q̄ ineſt ei rōe alicuius partis · ita tamē q̄ gra sic dicta respicit alicuius psone merita ppria Quāuis autē in xpo sit personalitas increata · tamē illa persona habet naturā creatā · animā videlicet ⁊ carnem · et nihil impedit quin gratia creata possit esse i xpo fm eius aiam q̄ creata est · ⁊ q̄ est eius pars ratione humane nature · Ipse aūt obijcit ac si talis gratia esset in psona nō rōne alicuius ptis · sed rōne psonalitatis · Ad illud q̄d 10
obijcit q̄ filiatio adoptōnis non pōt stare cū filiatōne per naturā · ⁊c · Dōm q̄ nō est simile · q̄ filiatio est ppetas q̄ respicit ipam psonam · ⁊ iterū adoptio importat aliquā extraneitatem ⁊ imperfectionez · ⁊ sic nō est de gra singularis psone que respicit ipam animā · ⁊ nō imperfectionem ⁊ extraneitatē · sed magis pletionem ⁊ deiformitatē importat · ⁊ ppterea nullam oīno habet oppositionē ad illam eternā acceptationem · sicut adoptō respectu filiationis naturalis · ⁊ ideo non est simile ·
Ad illud q̄d obr · q̄ cū xpūs sit ds non indiget deo assi- 11
milari · Dōm q̄ ille non esset ds nisi corp⁹ eius ⁊ anima assumeret a vbo · nec aia esset ydonea vt assumeret a verbo · nisi esset deiformis ⁊ deo assimilata perfecte p grām · et ideo hoc q̄ ille homo est ds deiformitatē gratie ⁊ glorie nō excludit · q̄n potius pīsupōit · Et si tu obijcias ō carne ad quā nō requirit gratuita dispositō ad hoc q̄ vniatur vbo · ad hoc fuit supra responsum · q̄m caro habuit
12 gruētiā ad vnionē ex ordie sui ad aiam Ideo nō oportet q̄ dispōis gruētia repiat primo i carne · sz sufficit q̄ sit ex pte aie · Ad illd q̄d obr de verbo vnito q̄ pt regere · Dōm q̄ verū ē ex pte ipius verbi vniti · sz defect⁹ est ex parte libe · arbi · q̄d indiget debita dispōne ad hoc q̄ regimini ipsius verbi se valeat cōformare · Indiget etiam dispositione debita vt possit ipsi verbo vniri in vna persona · Unde absq̄ dubio deiformior est illa aia per abundantiam gratie sibi datam q̄tcūq̄ sit alia creatura ad hoc q̄ ad vnionem sit ydonea · Ad hec autē intelligenda valent illa que determinata sunt in primo libro de charitate · ⁊ in secundo de gratia · vbi ostensum ē quo necessitas vel vtilitas est ponere grām creatam ·

Questio II b

Utrum in christo sit gratia finita vel immensa · Et q̄ christo fuerit gratia siue mensura videtur sic Joh · xiij · Non ad mensuram dat deus spiritum · Et augustinus dicit q̄ illi homi datus ē spiritus non ad mensuram · sz quod caret mensura est immensum ⁊ infinitum · ḡ · ⁊c ·

Item in littera sane dici potest ipm tantā gratie accepisse plenitudinem · vt ei conferre deus plenius non poterit · sed cum finito pōt deus aliquid maius facere · ergo videtur q̄ ille acceperit gratiam infinitam Item tāta est gratia q̄tum est meritū precedens ex ipsa · sz meritū xpi fuit infinitū · q̄ nullatenus pōt exhauriri · ⁊ sufficisset infinitū milibus homi · sicut dicit Anselm⁹ · ḡ gra p quā meruit videtur habere immēsitatem · Item finitū nō excedit aliud finitū in infinitū in eodē genere Si ergo gratia xpi est finita · ḡ proportionaliter excedit gratias alioz hominū · ergo si alij homines possent continue pficere · videtur q̄ christo possent adequari p
14 gratiam ⁊ ipm excedere · Et si nullus vnq̄ ad eius pfectionem pōt attingere q̄tumcūq̄ pficiat · videtur q̄ ei⁹ gratia sit immensa · Item tanta est gratia disponens · quantum est illud ad quod disponit fm rectam habitudinem ⁊ proportionem · sed gratia illius hominis

disposuit ipm ad hoc q̄ esset deus · gre alioꝝ hominū disponūt ad hoc q̄ fruant̄ deo Si ḡ esse deū est bonū insinitum · z magis in infinitū esse deū q̄ habere deū · vr q̄ gratia illius hois sit infinita in se · z q̄ oīs gratias in infinitū excedat. Item aīa christi aut pōt ampliorē gratiā desiderare aut nō. Si pōt desiderare ampliorē gratiā · ḡ videt̄ q̄ non sit pfecta · cum ei possit fieri additio · Si non pōt · cum ergo omni finito pōt aliquid maius desiderari · videt̄ q̄ eius gratia sit īmensa. Sed cōtra · Oīe creatū habet certū pondus · numerū · z mēsurā · p̄m illud qđ dicit · Sap̄ · xj · sed gratia illius hominis · scz christi est creata · ergo ꝛc. Item cui⁹ gra nō semp respōdeat naturalib⁹ per equalitatē · respōdet tñ p̄m debitā p̄portionē vbi non est defectus a parte suscipientis · sed naturalia xp̄i nō sunt infinita · nec excedūt in infinitū naturalia cuiuslibz hois · ergo nec gratuita

Item infinitas in creatura tollit bonū et pfectionē · q; qđ est infinitū caret fine z termino · ḡ bonitate z cōplemento · Sed gra xp̄i hec duo p̄cipue habuit · ḡ videt̄ q̄ cōditio finitatis ei p̄cipue cōpetat. Item infinito nihil maius est · ḡ si gratia xp̄i p̄m q̄ homo esset infinita · ergo gra increata non esset maior illa · ḡ creatoꝝ z creatura equarent̄ in nobilitate z excellētia · q̄ si hoc est im
13 possibile · restat ꝛc · ꝛc°. dōm q̄ aliquid mensura carere siue īmensuz esse dupliciter est · vel absolute in se · vel in cōparatōe. Si ḡ loquamur de gratia xp̄o collata p̄m q̄ est singularis p̄sona in se · sic cum dicit donū creatū · necessario finitū est z mensuratū · Finitas enī z mensuratio circa creaturā potius dicit cōplemētū cui⁹ imperfectionem · Si aūt loquamur de cōparatōe ad gratias alioꝝ hominū · sic improportionabiliter excedit rōne vnionis ad personaz verbi · ad quam vnionē gratia illa disposuit animā xp̄i · Gratia enim illa p̄pter cōiunctionē sūmam cum verbo eterno habet excedere in infinitū z incōmensurabiliter gratias alioꝝ hominū tripliciter scz cui⁹tum ad virtutū habitus · z cui⁹tum ad vsus · z cui⁹tuz ad effect⁹ Quantū ad habitus · nunq̄ enī aliqua creatura, pōt tantum p̄ficere q̄ tam nobilis z pfecti habitus sit capax sicut anima coniuncta deo in vnitate p̄sone · Quantū ad vsus virtutū · q; omnes virtutes in christo habuerunt vsus suos qui spectant ad pfectionē · z p̄pterea dicunt fuisse in eo omnes sensus · q; vsum habuit cōpletū omnium donoꝝ excellētiori modo cui⁹ vnq̄ adhuc pertingi possit ab aliquo · Quantū ad effectū silr improportionabiliter excedit gra christi · q; p̄pter hoc q̄ ille homo erat dei filius · meritū illius p̄sone a qua erit opus · et p̄pterea meritū passionis sue in infinitū excedit merita passionū nostrarū · et ob hoc q̄ deus erat · mors eius pensata fuit adeo quātus erat ille qui moriebat. Et ideo cui⁹tum ad sufficientiā si infinita milia hominū essent reatu originalis astricta · p illius passionis effectuz potuissent esse liberata · Concedendū est ḡ q̄ gratia xp̄i p̄m q̄ homo est finita z mensu-
14 rata · q; creata est in numero · ponderet z mēsura. Et cōcedende sunt rōnes ad partē istam. Ad illud autem quod obiic̄ primo q̄ datus est xp̄o spiritus nō ad mēsurā · dōz · q̄ si intelligat̄ de datōe eterna vel de datōe p idiomatū cōicatione · tunc p̄uat̄ ibi mēsura simpliciter · Si aūt per spiritū datū intelligamus · ipsam donationē donoꝝ spiritussancti sic non p̄uat̄ ibi mensura simpliciter · sed cōmensuratio respectu nostri quibus datur spiritussctūs ad vsus alioꝝ donoꝝ determinate p̄m spiritū distributionē · quēadmodū dicit · ſ · Corinth̄ · xij · Alij datur per spiritū sermo sapiētie · alij sermo scientie ꝛc · Sed christo data sunt omnia illa two-
na sine artatōe aliqua · Et p̄ tanto dicit̄ ei datus spūs sine mēsura. Ad illud qđ obiic̄ q̄ deus non potuit 15
dare plenius · dōm q̄ deū non posse aliq̄d plenius vel maius dare vel facere hoc pōt intelligi triplici ex causa · Oīm aut est rō ex parte dei operātis · Aut ex parte producti · Aut certe p̄pter limitationē susciptētis · Cum ḡ dicit̄ q̄ nō potuit plenius p̄ferre · hoc nō est intelligēdū p̄pter īmensitatē rei collate · vel finitatē diuine potentie · sed p̄pter limitationē potentie susceptiue · q; caz sit creata · est capacitatis finite · z non pōt nisi finitū suscipere · Et si tu obiicias · q̄ potuit dare capacitatē maiorem · dōm q̄ necesse est q̄ creatura cui⁹ p̄o q̄ creatura est habeat capacitatē finitā · z rursus q; creatura est in tali specie vel genere · limitationē habet vltra quā genus illud vel species se non pōt extendere · et sic in ꝓposito intelligendū est Ad illud qđ obiz q̄ meritū christi est 16
infinitū · dōm q̄ infinitas meriti cōsurgit ex vnione illius anime ad p̄sonā diuinā · ob quam vnionē nō tñ homo sed etiā deus mereri dicit̄ · p̄pter qđ meritū illud est in infinitū · non rōne gratie create in se · sed rōne infinite dignitatis p̄sone · Unde z hoc vult Anſel · dicere cum dicit q̄ oportuerit illum qui satisfacere posset esse deū z hoiem. Ad illud qđ obiic̄ q̄ finitū non exce- 17
dit aliud finitū nisi finite · dōm q̄ illud habet veritatē · quādo omnia sunt eiusdē generis · nam si nō sunt eiusdem generis p̄imi falsitatē habet · sicut ptz q̄ linea in infinitū excedit punctū et superficies lineā · Gratia aūt christi nō tantū disponit ad fruitionē p̄m q̄ alie gratie verū etiā ad vnionē · Et hinc est q̄ cum vniri cum deitate sit nouus z singularis modus diuine existentie et habitatōis in creatura · cui⁹tum ad hoc pōt attēdi excessus siue mēsura. Ad illud qđ obiic̄ q̄ tanta est gra 18
tia quantū est illud ad qđ disponit · dōm q̄ illud habere pōt veritatē si disponat per modū necessitat̄, siue cōgruitatis · sicut meritū ad p̄miuz · sed gratia singularis persone disponit ad vnionē disp̄ositōe congruitatis · Illa enim vnio non tñ gratuita fuit · sed inter oēs gratias vt dicit aug · potissime tenuit rationē gre · sicut habitū est supra di · iij · q; nulla merita sufficiētia potuerunt eum p̄uenire · p̄pter hoc nō oportet q̄ si esse deuz sit bonū infinitū simpliciter · q̄ gratia ad hoc p̄parans 19
sit infinita · Posset etiā z aliter dici q̄ esse deū dupliciter dicitur de aliquo · Aut p̄dicatōe p essentiā · aut p vnionē Si p̄dicatōe per essentiā · tunc infinitū p̄dicat bonū inrectitudine · Si per vnionē · tunc p̄dicat infinitū bonū non circa illud de quo p̄dicat̄ · sed circa illud qđ p̄dicat̄ Unde cū dicit iste homo est deus · vel iste homo est bonum infinitū · idez est ac si diceret̄ iste homo est vnitus deo īmenso in vnitatē p̄sone · z tñ homo remanet in sua finitate · cui⁹ enī humana natura exaltet̄ non tñ desinit esse creatura Ad illud qđ queritur vtrū anima chri 20
sti possit ampliorē gratiaz appetere · dōm q̄ nō · q; adeo deo per illā gratiā vnitus est · vt omnis eius appetitus sit in ip̄o bono īmenso quietatus z terminatus quietatione perfecta · Quod ergo obiic̄ q̄ oīi finito pōt aliquid maius appeti · dōm q̄ verus est de finito in se · sed de illo finito qđ ordinatur vnit bono infinito iunctura et ordinatōe perfecta nō habet veritatē · q; quietare potest z stabilire rōne eius a quo z ad quod · Tñ sicut gra cui⁹ sit vanitas incōtū creatura · habz tñ animā stabilire rōne eius boni a quo p̄cedit · z a quo non sep̄at nec recedit · sic etiaz quietare pōt rōne eius cui īmediate · et inseparabiliter cōiungit ·

Questio III c

Utrum gratia singularis psone in xpo fuerit gratia plena atq; pfecta. Et q; sic videt Esa. xj. Repleuit eum spiritu timoris dñi. dicit de xpo. constat q; fm humanā naturā. sed cetera dona gratie sunt equalia. ḡ pari rōne repleuit ipm spiritu amoris gratie et sic de alijs. Sed dona talia spectant ad gratiā singularē psone. ḡ cē. Itē Joh. j. Vidimus gloriā eius. gloriaz quasi vnigeniti a patre plenū gratia et veritatis. Sed xps fm diuinā naturā nō est susceptibilis gratie. imo eius principiū effectiuuz. ḡ hoc dicit fm humanā naturā q; habuerit in se gratiā plenā. Item capacitas carens plenitudine. caret pfectōne. ḡ vbi est ponere pfectionē. est ponere plenitudinē. Sed in xpo fm q; est singularis psona est ponere oīmodā pfectionē virtutis et gre. ḡ et gratie plenitudinē. Item nullus pōt alijs gratiā pfecte cōicare et influere sine defectu et diminutōe. nisi prius in se pfectā habeat gratie plenitudinē. sed de xpi plenitudine oēs accepimus. et oēs si plures essent possent accipere nec aliquis defectus interuenit. ḡ videt q; xps in se plenitudinē gratie habuerit. Sed ꝯtra. Plenitudo gre cōsistit in oībus habitibꝫ virtutū. sed xpus non habuit fidem et spem. ḡ xps nō habuit oīs gratie plenitudinē.

Item status viatoris est ordinatus ad pficiēdū. sed xps fuit in statu viatoris. ḡ potuit pficere. sed qui pōt pficere in gra nōdum est gratia plenus. ḡ videt q; xps in hac vita nō habuit plenitudinē gratie. Item filius dei ideo naturā humanā assumpsit vt daret nobis exēplum quo tenderi ad patriā. sed via quo tenderi ad gloriā est p ascensum de virtute in virtutē. Sed qui de virtute in virtutē ascendit. pficit paulatiue et nō habet gratie plenitudinez. ḡ cē. Si dicas q; xps videbat pficere exterius sicut dicit Bern. et mgr. et ideo exemplū dant. Contra aut ḡ fm virtutē pficiebat interius. aut non. Si sic. ḡ nō erat plenus gratia. Si nō. ḡ aliter ostēdebat cū res se habebat. ḡ mendax erat. sed est inconueniēs circa ipam veritatē mendaciū ponere. ergo cē. Item xps multa bona opera faciebat. aut ḡ veraciter crescebat in eo donū gre aut nō. si non. ergo cuz bonitas operum ordinetur ad pfectū spiritus. frustra operabatur. si pficiebat. ergo a plenitudine deficiebat. Itē sicut anima xpi vnita fuit diuinitati ita et corpus. Et sic ad perfectionē vnionis requritur pfectio gratie. ita ad pfectionē nature pfectio etatis. sz xpus fm corpus crescebat veraciter et implebatur q̄tidie. nec habuit a principio plenitudinez nature siue etatis. ḡ nec plenitudinē gre Item de nulla re potest capacitas aliqua impleri. ex cuius aduentu capacitas nō minuitur sed augef. sed gra aduentēs nō minuit sed auget capacitatē aie. ḡ vī q; nunq̄ posset ipam implere. ḡ nec in xpo nec ī alio est repire gre plenitudinē Rō dicēduz q; absq; dubio in christo fm humanā naturā ab ipius deceptionis primordio fuit gratia pfecta et cōsummata plenitudo. Nō eni decebat verbū increatū vniri anime pfectissima vnione qualis ē vnio in vnitatē psone quin anima eēt deiformis fm q; erat possibile. et ideo nō tantū deiformitatem habuit gratie et glorie sed etiā sup omnē gratiam et gloriā. Nec tātū fuit in eo plenitudo sufficientie sicut ī sanctis. de qua plenitudine dicitur Actuuz. vi. Stephanus plenus gratia et fortitudine. Nec tantū plenitudo progatiue sicut in virgine maria. de qua plenitudine dicit Luce. i. Aue maria gra plena. Nec tātū plenitudo numerositatis et copie. sicut in tota ecclesia. de qua plenitudine Eph. iiij. Ascendit sup celos vt adimpleret oīa et. sed etiā plenitudo supabūdātie. de q̄ Joh. primo. Vidimus gloriam eius et. Plenum inq̄ plenitudine supabundantie. propter quod subdit ad hoc pbandum. et de plenitudine eius nos omnes accepim⁹. Lō cedende sunt ergo rationes hoc ostendentes christum ab instanti conceptionis fuisse gratia plenum. et habuisse in se plenitudinez gratie Ad illud ergo quod primo obi q; non habuit fidem et spem Dicendum q; fides et spes nō habēt secū iūctā impfectionem. habent et nihilominus aliquid pfectionis. et rōne eius q; habent de imperfectōne. plenitudini plus obuiant q̄ ad plenitudinem faciant. vnde euacuantur in gloria. sed ratione eius quod pfectiōis ē in eis (si quid est reperiri) habent esse in xpo. Et ideo illarū virtutū absentia plus attestat plenitudini q̄ diminutōi Ad illud qō obi q; xps fuit in statu viatoris. dōm q; xps fuit simī in statu viatoris et cōprehēsoris. sed in statu cōprehēsoris fm partē supiorē. In statu viatoris fm partē inferiorē et fm carnem. Et qm̄ gra fm suā essentiā. et cōplementū respicit partē superiorē et mentē. hinc est q; xpus magis habuit gratiā pfectam q̄ diminutā. qz gratia magis respicie/bat statū pfectū. Ad illud qō obi de exemplo xpi. dō q; xps dedit nobis exemplū in operibꝫ exterioribꝫ. et in operibꝫ virtutis pfecte. sed illa opera in xpo erant pfectionē indicātia. in nobis vero sunt ad pfectionē pducentia. et q̄uis opera exteriora prtenderēt eius pfectuz. non tñ erat mendax. qz nullaz pfectionē indicabāt que non esset in eo. Si vero p opera nō indicabat pfectionem suā sūmam. hoc nō erat falsitatē prtendere sed veritatē occultare. qō ꝺdem lz et expedit ꝓpter nostrā vtilitatem. Ad illud qō obi q; multa bona opa faciebat. dōm q; ꝓpter illa in gratia nō crescebat. nec tñ opabāt frustra. qz nō ꝓpter suū incremētū sed ꝓpter nostrū illa faciebat. Unde et nos maximū comodū reportam⁹ Ad illud qō obi q; corpus suū habuit defectū plenitudinis in etate. dōm q; nō est sile. qz defectus etatis in corpore faciebat ad humiliationez et vere nature ostensionem et sic ad fidei confirmationē sed defectus gre in aīa in nullo nobis ꝓdesset nec deū decoret. et ideo non est sile. Preterea alia rō est. qz dispositio ad vnionē se tenet ex pte aie nō ex pte carnis sicut pus ostēsum est. ideo magis pfectam oportuit esse aīam q̄ carnē. Ad illud qō obi q; gratia ampliat capacitatē. dōm q; capacitatē amplia/ri ꝺtingit dupliciter. Aut rōne possibilitatis maioris in suscipiēdo. aut rōne virtutis in cooperando. Eadem eni est potētia que gratiā suscipit et que gratie susceptē cooperat. Si loquamur de ampliatōe capacitatis q̄tum ad virtutē cooperandi. sic verū est q; gratia aduenies auget libe. ar. siue volūtatis bonā habilitatē et capacitatē. Si vero loquamur de possibilitate in suscipiendo. sic habet falsitatē. qm̄ gratia est sicut actus et cōplementū. et q̄to plus datur alicui de actualitate. tāto plus recedit a passibilitate. vñ et nos dicimus q; que multū habent de specie cui cōpetit agere. parū habēt de materia cui cōpetit pati et suscipe. Et qm̄ in xpo ipo habilitas ad bonū est p gram pfectā ad cōplementū pducta. hinc est q; eius capacitas est impleta. sicut dicim⁹ de forma celi q; cōplet appetitū materie. qz materia eius non appetit esse subulteriori forma. qz adeo formā ipaz statuit in actualitate cōpleta. Sic i gratia xpi suo modo intelligendū est. vñ hic seducit mala imaginatio. q; non implet anima dono gratie sicut locus vacuus impletur corpore. sed potius sicut passibilitas materie. cōpletur actualitate forme.

21 22 23 24 25 26 27 28 29

Onsequēter querit de gr̄a capitis. de qua querū
tur tria. Primo querit de ipsa q̄tuz ad essentiā
quid sit. Scdo q̄trū ad dñam. vtrū differat ab
alia gratia. Tertio q̄tum ad influentiā. vtrum redun/
det in totam eccliam.

Questio. I d

Quid sit gr̄a capitis fm essentiā. vtrū vicz sit quid
creatū vel increatū. Et q̄ sit quid creatū vr. Omis gr̄a
que cepit esse in xp̄o est quid creatū. Sed gr̄a capit̄ ce
pit esse in xp̄o. q̄z xp̄s cepit esse caput fm q̄ dr̄ Eph. j.
Jp̄m dedit caput sup oēm eccliaz. g̃ z̄c. Item ois gr̄a
que est in xp̄o fm q̄ homo est gr̄a creata. sed gr̄a capit̄
est hmōi. g̃ z̄c. Maior ptz. Minor probatur p hoc q̄ gr̄a
capitis incst xp̄o fm q̄ caput. sed vnius nature sunt ca
put z mēbra. z xp̄s est caput fm humanā naturā. g̃ z̄c.

Item illa est gr̄a capitis de cuius plenitudine accepi
mus. Sed de gr̄a xp̄i creata accepim⁹ gratiā p gr̄a. ipse
enī oībus meruit. z p oībus satisfecit. g̃ z̄c. Item illa
est gr̄a capitis fm quā attendit vniuersitas sensuū. In
xp̄o enī sicut in capite oīa sensus reperiunt. Sed gr̄a
fm quā attendit diuersitas sensuū z fm quā colligūtur
in xp̄o est gratia creata. g̃ z̄c. Contra. nihil creatū in
fluit motū z sensum gratie in mēbra. Sed gratia capit̄
est fm quā est influētia motus z sensus in mēbra xp̄i. g̃
gr̄a capitis nō p̄t esse quid creatū. Item nihil vnū
creatū est vno numero oino in circūscriptū. sed xp̄s in
q̄tum est caput. est a q̄libet mēbroz suoz indiuisus. g̃
non p̄t esse caput fm aliq̄d creatū. Si g̃ caput est fm
aliquā gratiaz videt q̄ illa gratia sit increata. Item
caput est mēbroz principiū z origo. sed xp̄s non p̄t ee
animaz principiū nisi fm diuinā naturaz. g̃ est caput
fm illam. g̃ si caput dicit quid increatū. videt siliter q̄
gratia capitis q̄d increatū sit fm suā essentiā. Item
capat est simul cum mēbris. vel antecedit mēbra. g̃ gra
tia capitis gratiā mēbroz vel p̄cedit vel cōcomitat. sed
gratia xp̄i creata non antecessit gratiā mēbroz. natura
enī humana in xp̄o non p̄us fuit q̄ esset in multis san/
ctis. sed longe post. g̃ gratia capitis nō p̄t esse gratia
creata. R⁹ ad predictoz intelligentiā est notandū q̄
caput in spiritualib⁹ trāsumptiue dicit a capite in cor
poralibus. oīes aut̄ transferētes fm aliquā similitu/
dinem transferūt. z ideo caput in spiritualib⁹ dicit fm
cōcomitantiā ad aliquā p̄rietatē capitis materialis.
In capite aūt materiali hec tria reperiunt. s. q̄ est mem
bris cōforme. est mēbroz principiū. est etiam influxiuū
sensus z motus. z p̄terea in xp̄o reperiunt oēs sensus
p̄fectiori modo q̄ in alīs mēbris. Oīes aūt has p̄rie
tates est in xp̄o reperire respectu bonoz. et ideo valde
rōnabiliter sancta scriptura dicit xp̄m esse caput eccle/
sie. Sed prima p̄rietas. scz p̄formitas cōperit ei rōne
humane nature. Unde aug⁹. super Joh. vnius nature
sunt vitis z palmes. p̄ter qō cum deus esset cuius na
ture nō sumus. factus est homo vt in illo esset vitis hu
mana natura. cuius z nos esse palmites possemus. oī/
no enī idem est de capite qō de vite intelligendū. Secda
aūt p̄rietas. scz principādi cōperit rōne diuine natu/
re fm q̄ est omniū principiū. Un Coloss. j. Ipse caput
corpis ecclesie qui est principiū z̄c. Bla. qui est p̄ncipi
um fm diuinitatē. i. fundatoz ecclesie. q̄ omnes iusti q̄
ab Abel vsq̄ ad vltimū iustū generant virtute diuini/
tatis illuminant. Tertia vero p̄rietas scz influēdi mo
tum z sensum cōperit ei rōne diuinitatis z humanitat̄
Dupliciter enī cōuenit sensum z motuz gratie influere.
aut p̄ modū p̄parantis. aut p̄ modū impartiētis. Si p̄
modū p̄parantis. sic est ip̄ius christi rōne humane na/
ture in qua passus est p̄pter nos. z patiendo satisfecit
et remouit inimicicias. z disposuit ad suscipiendā gra
tiam p̄fectam. Si per modū imparientis sic est ip̄ius
christi rōne diuine nature. q̄z solus deus est qui illumi/
nat pias mentes. solus est qui baptizat interius p̄ eo
q̄ mēs nostra imediate ab ipsa veritate formāt. sicut se
pe dicit Aug⁹. et ita influere per modum p̄parantis est
christi hominis. per modum impartiētis est christi dei.
Uel per alia verba z in idem redit. Influere per modū
mercētis christi hominis. per modū efficiētis christi dei
Uel influere q̄tum ad remissionē pene christi hois. q̄/
tum ad remissionē culpe christi dei. z sic influētia vno
modo respicit christū fm humanā naturā creatā. Alio
modo fm naturā diuinā increatā. Si g̃ gratia capitis
dicit illa gratia fm quam christus habet influere morū
z sensum in mēbra. restat hoc esse ponendū q̄ gratia ca
pitis vno modo noīat gratiā increatā. alio etiam mo/
do nominat non tm̄ increatā. sed etiam creatam. sicut
ostendūt rationes ad primam partem. z ideo sunt con
cedende. Ad illud vero qō obiciē q̄ non potest esse
gratia creata. q̄z non posset influere. iam patz respōsio
q̄z q̄tuis nō posset influere effective et causative. potest
tamen influere meritorie et dispositiue fm naturā hu/
manam. Ad illud quod opponit q̄ christus fm q̄ ca
put est indiuisus. dicendū q̄ est vnio per vnitatē natu
re. z est vnio per fidē z dilectionē. dām est ergo q̄ vnio
christi ad corpus ecclesie est per fidē z dilectionē. Cum
ergo dicitur q̄ caput est indiuisuz a membris. dicendū
q̄ indiuisio non p̄uat distantiā localē siue separatio/
nem corpoz. sed separationē et disconuenientiā men/
tium z affectionū. Et ideo ex hoc non ponit q̄ christus
fm q̄ caput sit incircumsci ip̄tus q̄z idem potest esse in
vno loco tm̄. z tamen per cognitionē z amorē in cordi/
bus diuersoz. Unde Ephesi. iij. Habitare christū per
fidem in cordibus nostris. Ad illud quod obiciē q̄
caput est membroz principiū. dām q̄ caput esse princi
pium q̄tum ad esse nature. hoc est de veritate capitis
z expressa p̄rietate. nec est hanc reperire in christo fm
humanā naturā sed fm diuinā vt predictuz est supra.
Posset tamē dici alio modo christus caput membroz
suoz q̄tum ad esse gratie etiam fm humanā naturā. q̄z
nunq̄ aliquis fuit gratiaz assecutus nisi haberet chri/
stum in corde vt fundamentū quod collocat per fidem
Fundamentū enim aliud nemo potest in mēbris chri/
sti ponere preter illud quod positū est quod est christ⁹
iesus. et sine hoc fundamēto nemo potest habere grati
am. q̄z nunq̄ fuit alicui salus sine fide mediatoris. Et
hoc est quod dicit Coloni. j. Qui est principiuz Blo.
fm humanitatē dici potest principiū ecclesie. q̄z super
fidem humanitatis eius ecclesia fundata est. Ad il/
lud quod obiciē q̄ gratia capitis. vel cōcomitatur vel
precedit. dām q̄ sicut dictū est de vnione q̄ caput spiri
tuale non oportet vniri materialiter z naturaliter. sed
spiritualiter per cognitionē et amorē. sic etiam intelli/
gendū est de antecessione. Unde ad hoc q̄ christus sit ca
put iustoz precedentiuz non oportuit q̄ comitaret re.
sed fide. z sic vtiq̄ fuit. q̄z fides christi p̄cessit in cordib⁹
saluandoz. Et sic patet q̄ capitis gratia z ratio simili
ter. q̄tum ad perfectam similitudinē respicit in christo
aliquid increatū. Respicit etiam aliquid creatū. ita q̄
ad perfectam rationē capitis intelligendaz necesse est
vtranq̄ cōcurrere.

Questio. II c

De gr̃a capitis c̃tum ad differentiã. vtrum vicz sit alia c̃ gr̃a singularis ꝑsone. ⁊ gr̃a vniõis. Et q̃ sit alia videt cõiter ꝑm doctores Jn xp̃o ꝓsueuit differẽtia gr̃e poni. sed gr̃a singularis ꝑsone est gr̃a vnionis ⁊ gr̃a capitis. Si g̃ diuisio esse debet ꝓpositi vel saltẽ diſparata. videt q̃ ista differẽtia gr̃e ab alĩs sit diuersa. Jtẽ gratia capitis alĩs cõicat. gr̃am vero singularis ꝑsone vel vnionis xp̃s alĩs nõ cõicat. q̃ respicit ipm solũ. ergo sunt differẽtes gratie Jtem q̃ sit alia c̃ gr̃a singularis ꝑsone videt. q̃ esto q̃ humanitas separet a diuinitate. adhuc tñ remanet gr̃a singularis ꝑsone. sed nõ remanet gratia capitis nec gratia vnionis. g̃ gratia capitis differt a gratia singularis ꝑsone. Jtẽ q̃ sit alia c̃ gratia vnionis videt. q̃ gratia vnionis non habuit esse nec efficaciã nisi in plenitudine tempoꝝ. gratia capitis a p̃mordio habuit effectũ in sanctis. ergo necesse est eas abinuicẽ differre. Sed cõtra. in vnica anima vna est gratia gratum faciens sicut vna est vita. ergo si anima xp̃i est vna. aut gratia capitis non est gratũ faciens. aut nõ differt a gratia vnionis ⁊ singularis persone. sed est gratũ faciens. g̃ ⁊c. Jtem idem est habitus scientie quo quis nouit ipſe. et quo potens est docere alios vt m̃gr̃. ergo pari rõne idem est habitus gratie q̃ in se ꝑficitur ⁊ deo vnitur. ⁊ quo influit in membra. et eis vnitur. sed primus habitus gratie dicitur gr̃a singularis ꝑsone ⁊ vnionis. secũdus vero dicit gr̃a capitis. ergo gr̃a capitis ⁊ vnionis sũt vna gratia cuz gratia singularis ꝑsone Jtem eoip̃o est ille homo caput eccl̃ie. quo assumptus est a verbo in vnitatẽ ꝑsone. sed hoc est ꝓ gratiam vnionis. ergo gratia vnionis et capitis sunt vna gratia. Minor manifesta est. Maior ꝓbatur ꝓ illud quod dr̃ Ephe. i. Ipsuz dedit caput ⁊c. Glo. Nullum maius d onũ p̃stare potuit de⁹ hominibus c̃ vt ẏbũ suũ ꝓ qõ condidit oĩa. faceret illis caput vt eẽt filĩ⁹ dei ⁊ filĩ⁹ homĩs. vnde ds cũ p̃e. vn⁹ homo cũ hoĩbus. ⁊ ex hoc ex ꝓesse habetur q̃ eo ẽ ille hõ caput q̃ a verbo ds assũptus in vnitatẽ ꝑsone. Jtẽ qõ ꝑ supabũdãtiã dr̃ vni soli cõuenit. sed gr̃a vnionis est sũma gratia. vt dicit Augus. xiij. de trinitate. ⁊ habet post p̃cipiũ p̃cedẽtis distinctiõis. Jn rebꝰ p tempus ortis. ⁊c. Gratia capitis ẽ sũma sicut habetur in auctoritate p̃missa. ergo gratia capitis nõ differt a gr̃a vnionis. Jtem q̃ nec sit gratia singularis persone videt quoniã christus ẽ caput ſm illam gr̃am ſm quã est i ipso sensuũ integritas ⁊ ꝑfectio. ⁊ hoc ẽ ſm gr̃am singularis ꝑsone. ergo ⁊c. Jtem ſm illã gr̃am christus est caput ſm quã ꝑ nobis satisfecit. nobisq̃ ꝓmeruit gr̃am c̃tũ ad motũ ⁊ sensũ ad nos deriuari. Sed ꝫ fuit scõm gr̃am ꝑsone singularis. q̃ c̃tum ad illã attenditur meritum. ergo idẽ qõ ꝓius. Rõ. ad p̃dictorum intelli-
34 gentiã est notandũ q̃ gratia singularis ꝑsone ꝓprie nominat habitum ſm quem anima ẽ deo similis ⁊ accepta. Sed gratia vnionis dicitur tripliciter. sicut dictũ fuit supra. Uno nãq; mõ dicit gr̃a vnionis gr̃a faciẽs vnionẽ. ⁊ sic nomiat diuinam essentiã que sola est illius vnionis causa Alio modo gr̃a vniõis dicit gratia disponens ad vnionẽ de congruo. ⁊ sic nomiat qualitatẽ creatã ſm habitũ anĩe Tertio mõ dr̃ gr̃a vnionis id est ipa vnio gratis fcã. ⁊ sic nomiat ipam relationem Scõm hoc etiã intelligenduz q̃ gratia capitis põt bis tribus mõis accipi. Uno mõ põt nomiare p̃ncipiuz ef-
35 fectiuum sensus ⁊ motus spiritualis in membris christi. ⁊ sic nomiat ipm deũ. ⁊ ꝑ appropriationẽ spũm ſanctuz

Alio mõ nomiat ipm q̃ disponit ꝓ moduz meriti ⁊ p̃parationis ad influentiã motus. ⁊ sensus respectu cuiuslibz membri. ⁊ sic nomiat habitũ anime christi ꝑ quẽ christus nobis meruit Tertio mõ gr̃a capitis põt dici ipa gratuita p̃sidentia quã ds gratis fecit dũ verbum suũ nobis ꝓposuit sicut caput membris Omnibus hiſ modis in diuersis sc̃oꝝ auctoritatibus ⁊ glosis inuenit gr̃a capitis accipi. si ergo gratia capitis ⁊ vnionis nominat p̃ncipiũ effectiuũ illius cõiugis ⁊ nr̃e sanctificationis spiritualis. sic idẽ nomiat ⁊ idẽ sũt c̃tũ ad p̃ncipale significatũ scz ipe deus ⁊ spũſsanctus. ⁊ ẽ dr̃a solum c̃tum ad cõnotatũ. q̃ gr̃a vnionis cõnotat effectũ circa xp̃m. gr̃a capitis effectũ circa mẽbra christi. et differũt a gratia singularis ꝑsone sicut increatum a creato sicut diuina essentia ab habitu gr̃e quẽ infudit. si vero dicat gr̃a vniõis ⁊ capitis ipa vnio gratuita ⁊ p̃sidẽtia sic sunt diuerse relatiões ⁊ cõparatiões. que tñ non sunt fundate sup aliud ⁊ aliud sed sup idem. Homo enĩ ille coip̃o est caput alioꝝ hominũ. quo est ẏbo dei vnitus Et hoc modo differt gr̃a vnionis ⁊ capitis a gr̃a singularis ꝑsone. sicut illud ad qõ ordinat dispositiõ. differt ab ipso disponẽte. Gr̃a enĩ singularis ꝑsone sua perfectione reddit illã naturã idoneaz. vt deo vniat. ac per hoc ceteris sanctis p̃ficiat sicut caput mẽbris. Si vero gratia vnionis ⁊ capitis dicat habitus disponens ad vnionẽ ⁊ alioꝝ sanctificationẽ. sic gratia singularis persone dicit habitus faciens anime ⁊ dei assimilationem hoc modo ista tripler gratia nõ est tripler rõne diuersitatis habituũ. sed rõne diuerse cõparatõis eiusdẽ habitus. Nam ille habitus dicit gratia singularis persone inc̃tum dispõit ad dei assimilationẽ. ⁊ inc̃tuz facit animã deiformẽ. ⁊ ꝓ hoc ipm cõsequenter disponit ad vnionẽ ꝑsonalẽ. et dicit gratia vnionis. ⁊ consequẽter per hoc ipm disponit ad redundantiã siue influentiaz motus ⁊ sensus in cetera mẽbra xp̃i. ⁊ sic dicit gratia capitis. Et sic ptz q̃ gratia capitis inc̃tum habitus nõ differt a gratia singularis persone vel vnionis ſm habituũ diuersitatẽ. sed ſm cõparationẽ multiplicẽ. Unde cõcedende sunt rõnes ad hanc partẽ. Ad illud g̃ 36
qõ ꝓmo obꝛ in ꝓtrariũ q̃ in xp̃o ponitur gratia ſm triplicem differentiã. dõm q̃ illa diuisio non est data penes differentiã gratie c̃tum ad diuersitatẽ habituũ. sz c̃tum ad diuersitatẽ cõparationũ atq; respectuuz siue effectuũ cõsequẽter se habentiuz. qui nõ diuersificãt essentialiter habitus. Ad illud qõ obꝛ q̃ gratia capitis 37
cõicatur. dõm q̃ gr̃a capitis nõ sic cõicatur alĩs vt eis sit gr̃a capitis. sed sic vt efficaciã habeat circa alios. et hoc q̃dem absq; dubio cõpetit gr̃e singularis ꝑsone et vnionis. q̃ rõne eius nobis meruit ⁊ ꝑ nobis satisfecit c̃uis aũt gr̃a xp̃i quocũq; modo dicta habeat efficaciã in nos. non tñ quocũq; noie datur intelligi eius efficacia in nos. sed solũ nomen qõ est gr̃a capitis. Sic enĩ 38
noiatur ꝓpter virtutẽ ⁊ efficaciã influẽdi. Ad illud qõ obꝛ q̃ remaneret gr̃a singularis ꝑsone si deponeret natura assumpta. sed nõ gr̃a capitis. dõm q̃ verũ est. sed ex hoc nõ sequit q̃ gr̃a capitis ab illa differat ꝑ essentiam. sed verũ est ꝑ aliquã cõparationẽ ⁊ efficaciã quã nõ esset reperire post separationẽ Gr̃a enĩ capitis que attendit in influẽtia ⁊ p̃sidentia xp̃i respectu alioꝝ naturali ordine p̃suꝫ ponit vniones. rõne cuius ille homo ceteris ineffabiliter antecellit Ad illud qõ obꝛ q̃ gr̃a 39
vnionis habet efficaciã solũ in fine tempoꝝ. dõm q̃ si efficacia gr̃e vnionis attẽdatur in hoc q̃ aiam xp̃i reddat idoneã ad vnionẽ. verum est q̃ solũ in plenitudine

ꝑm efficaciã habuit Si aũt efficacia gratie vnionis attendat ꝯtum ab alijs credit q̃ mediãte illa fide iustifi/cãtur. sic efficaciã habuit a p̃ncipio z hocipo gr̃a capit̃ põt appellari. Et sic pz q̃ gr̃a capitis ꝑm vnã suã acceptionẽ q̃ cõioz ẽ ꝑm suã eẽntiã habitu nõ differt ab alijs. sz solũ p cõpatõnẽ. vt vsũ ẽ. Questio III f

Utr̃ mediãte illa gr̃a ds influat sensum i oẽm aliã creaturã habẽtẽ grãm siue ãgelicã siue humanaz. Et q̃ sic vr̃ Eph. j. posuit oĩa instaurare in xpo q̃ i celis z q̃ in terris sũt. Hlo. q̃ i cel̃ sũt. i. numer ãgeloz diminutum implere. z q̃ in terris. i. hoies q̃ p pcm̃ dꝑuati erant renouare. Sz illi mediãte xpo sensũ z motũ suscipiũt q̃ p ip̃m instaurãtur i eẽ pfcõ. g̃ si hec sũt celestia z terrestria hoies z angeli mediãte ipo suscipiũt grãm. z gr̃a capitis i hos z illos redũdat. Itẽ paulo post ibidẽ. ipsuz dedit caput sup oẽm eccl̃iam. sz caput influit in oĩa mẽbra. g̃ xps hõ p suã grãm i totã eccl̃iam hz influctiã. sed eccl̃ia cõicat suas influctias ãgel̃. sic dr̃ Eph. iij. Ut innotescat p̃ncipibz z potestatibz p eccl̃iam multiformis sapia dei. g̃ vr̃ q̃ influctia gr̃e xpi ad oẽs elcõs hẽat extẽdi. Itẽ malicia p̃ncipis tenebrarũ nõ tm̃ se extẽdit ad dem̃ões. imo magnã efficaciã hz ad hoies. vñ illoz per superbiã efficit p̃ceps. Si g̃ bonitas gr̃e xpi ẽ multo excellẽtioz z efficacioz z coĩoz. vr̃ q̃ ad oẽs elcõs se extẽdat p efficaciã. siue sint hoies. siue angeli. siue viatores. siue btĩ. Itẽ iste ordo diuine sapie z legis vt dictat rõ et vult Dyo. sz infima reduci p media. z media p supma vñ z angeli ordinũ inferioz suscipiũt purgatões z pfectões ab ãgelis supioz ordinũ. Sz xps ẽ sup oẽs tã angelos q̃ archãgelos. sedet enĩ a dextris dei. tãto melioz angelis fcũs q̃ to p illis differẽti nomen hereditauit. Si g̃ xps oĩibz electis p̃eminet excellẽtia pfcã. vr̃. q̃ i oẽs gr̃a eius hẽat efficaciã z influctiã. Sz Jo. caput nõ influit i cor sz magis ecõuerso. Si g̃ ꝑm rectã trãslũptõz gr̃a illa q̃ i alios redũdat dr̃ gr̃a capit̃. nõ vr̃ q̃ ifluat i totũ corp̃ eccl̃ie. aut si i totũ influit. potius deberet gr̃a cordis q̃ capitis appellari. Itẽ gr̃a capit̃ nõ influit nisi i eos q̃ tã sũt mẽbra. z nulli sũt mẽbra nisi cõiũgant ei p fidẽ z charitatẽ. g̃ in illos influit nisi i habẽtes fidẽ. z charitatẽ. sz hñtes fidẽ z charitatẽ habẽt motũ z sensũ g̃ vr̃ q̃ gr̃a capitis i nullos influat nec motũ nec sensuz nec ẽ aliõ dare q̃ influat. g̃. cõ. Itẽ gr̃a capitis i eos solos influit respectu q̃z hñs grãm ẽ caput. Sz xps ds caput z mẽbra. g̃ nulla hz i ãgelos influctiã. Itẽ esto q̃ filius ds nõ eẽt incarnatus. ãgeli eẽnt bti. nec ꝓpter xpi incarnatiõnẽ sũt alicui ex eis redẽpti z liberati. g̃ vr̃ q̃ nihil eis cõferat gr̃a xpi. Itẽ nihil agit nisi dũ ẽ. sz christi gr̃a nõ fuit añ aduẽtũ xpi. g̃ vr̃ q̃ i illo q̃ aduẽtũ xpi pcesserũt gr̃a illa nullũ habuit effectũ. Itẽ si ita influebat añ aduẽtũ xpi i scos q̃ pcesserũt sicut nũc i nos. sic habuit effcm̃ i illis sicut nũc i nob hz effectũ. g̃ sicut illo dr̃ tps gr̃e ex̃pt redũdãtiã a plenitudie xpi. ita vr̃ q̃ tps illo deberet tps gr̃e dici. q̃ si nõ dr. vr̃. q̃ influctia gr̃e xpi ñ se extẽdat ad illos q̃ pcesserũt. R⁹. ad pdictoz intelligẽtiã ẽ notãdũ q̃ sensus i spualibz attẽdit q̃ tuz ad cognitionẽ. mot⁹ vo q̃ tũ ad effectõez z dilcõez q̃ est pond⁹ inclinãs vnũquẽq̃ sp̃m z trahẽs ad locũ sibi debitum. Influere g̃ motũ z sensũ ẽ causare i nobis fidẽ dilcõez siue fidẽ opantẽ p dilcõnẽ. siue cognitionẽ z amorẽ. Ad tẽdẽduz ãt q̃ cognitio z dilectio ẽ in triplici dã. Quedã q̃ respicit statũ meriti. z hec dr̃ gratuita. Quedã vo in q̃ cõsistit substãtia p̃mĩ. z hec dr̃ gl̃iosa. Quedã q̃ est vtriq̃ annexa q̃ nec ẽ de eẽntia meriti nec p̃mĩ. sz de bñ eẽ. Scõm hãc triplicẽ dr̃iam cognitiõis z dilcõis ẽ dicere q̃ gr̃a capitis influat i mẽbra gr̃a increata effectiue. sz gr̃a creata meritorie z dispositiue. Ad ꝓpter meritũ passiõis xpi ꝑmissũ pribz pcedẽtibz. dedit dr̃ gr̃az reconciliatõis. z ꝓpter exhibitũ dat nobis grãm reconcilia/tõnis abũdãtiꝰ. in qua q̃dẽ gr̃a ẽ sensus cognitõis z motus affectõis. z rursus ꝓpter illã passionẽ apta ẽ ianua vt oĩibz mẽbris xpi dr̃ dilectõ z cognitõ gl̃iosa. in q̃bz 2sistit pfectio motꝰ z sensꝰ. Ex hõ eodẽ angelis misteria multa reuelãtur. z gaudia multa referũtur de restauratõne sua q̃ inuenit fcã p xp̃m. Et ideo etiã ip̃i accipiunt motũ z sensũ. nõ inq̃ illuz q̃ ẽ de eẽntia gr̃e z gl̃ie. sz q̃ est debñ eẽ z pfcõe. Cõcedẽduz est g̃ q̃ gr̃a capitis redũdat in oẽs ciues supne ir̃m. sz ꝑm plꝰ z minꝰ. nã magis i homines q̃ redimũtur. q̃ i angelos q̃ reintegrãtur. magis q̃ in eos q̃ sequũtur eiꝰ aduẽtũ q̃ i eos q̃ pcesserũt. qz clarius vidẽt z credũt. z charismatũ donis amplius pfundũt. Propt̃ hoc si passio ꝑmissa tm̃ illis valuit vt illos perduceret. amplius passio exhibita z soluta hõ debuit facere. Propt̃ hoc cõcedẽde sũt rões ad ꝑmã ptẽ inducte. Ad illd̃ vo q̃d obr q̃ generalioz ẽ influctia cordis q̃ capitis. Dom̃ q̃ generalioz ẽ ꝑm vitatẽ. sz tamẽ i fluctia capitis generalioz ẽ ꝑm manifestatõnẽ. p eo q̃ i capite oẽs sensꝰ apparẽt. z eminentioz̃ situ habẽt. z i eo sũt cellule apte ad cognoscẽdũ. z nerui apti ad sentiẽdũ z mouẽduz. ita q̃ nerui apti ad sentiẽdũ a pte anteriori videtur egredi. z nerui apti ad mouẽdũ a pte posteriori. Et q̃m trãsũptio ad manifestãdas ꝑpetates spirituales latẽtes sumi dñt a re manifesta. hinc ẽ q̃ ꝓpt̃ generalẽ influctiã magis dr̃ xps caput q̃ dicat cor. ꝓpter quã etiã euidẽtiã medici discordãt a naturalibz. Dicũt enim phisici q̃ principium motus est sensus in capite. licet naturales qui cõsiderant principia rerũ intimius dicant q̃ hoz principium est cor. z sic patet illud.

Ad illud q̃d obj̃citur q̃ caput non influit nisi in vnita membra. Dicendũ q̃ habet veritatẽ in eo capite quod habet determinatã potentiam. z nõ potest sibi membra vnire. z de non membro membrũ facere. Et ideo hoc nõ habet locũ in capite christo. qui potest ꝑm diuinã naturam de nõ membro membrum facere. z ꝑm humanam naturam potest hec mereri z impetrare. z ita primo sẽsum z motum influere z continere. Ad illud q̃d obj̃citur q̃ angeli non sunt membra. quia nõ sunt consortes in natura. Dicendum q̃ et si angeli non deberẽt dici membra. tamen nihilominus influentia potest esse a christo in angelos. non solum scõm diuinam naturaz scõm quam est caput omniũ. sed etiã scõm naturã humanam. p accidens tamẽ. quia influẽdo z redimendo membra sua reparat christus ruinam angelicam. Quãdo ergo dicitur q̃ gratia capitis non influit nisi i membra. si intelligantur membra prope. sic non habz veritatem nisi artetur influentia ad influentiam propriam. Ad illud q̃d obj̃citur q̃ angeli essent beati etiam si christus nõ esset incarnatꝰ. dom̃ q̃ hoc nõ cogit q̃ xps nullo mõ influat. sed q̃ nõ influat ꝑmũ motũ. z sensum q̃ sunt eẽntiales gr̃e z glorie. Aliq̃ tn̄ mõ põt influere q̃d facit ad bñ esse sicut ꝑus oĩs sum est. Ad illud q̃d obr q̃ illud nõ põt influere in illud q̃d nõ hz esse. dom̃ q̃ verũ est de influctia p modũ p̃ncipiũ effectiui. De influctia aũt primo/dum meriti nõ hz veritatẽ. sufficit enĩ q̃ sit in fide z dilectõe credẽtis. ac p hoc dũ credit z amat. ab ipo credẽs et amans vuificet. z dũ etiã p̃mittit. ex ipa ꝑmissione diuine seueritatis rigor aliq̃tenus placet vt benuolẽtia

suã reddat. Ad illud qđ obz q tempus pcedens de/beret dici tempus gratie. dõz q in tpe pcedenti gratia christi nõ ẽfuit. attñ nõ debet dici tempus gratie. sed vmbre dici. qz non erat tanta redũdantia grẽ que velamen figurarũ effugaret z onus legis alleuiaret. ¶ Nunc autẽ cuz manifesta est veritas. z p amorẽ alleuiata sunt mandata. vere dõm est tempus grẽ aduenisse. Ũ xp̃s efficaciã habuit in his que p̃cedebant z sequebañ. vt botrus in palo portabat ab antecedẽtibz z sequentibz. sed pẽuntes ferebant z non videbãt. sequẽtes vero et ferebant z aperte videbant. sic similitudinarie in p̃posito intellgendũ est.

Distinctio. xliij. Quõ verbi seu xp̃i incarnatõ ordinat ad nostrã redemptionẽ ẽ̃tum ad plenitudinem scientie specialiter.

Nquerí opus est cum aĩa xp̃i ꝛc. Supra egit mgr de plenitudie grẽ z scie cõiter. in hac ꝟo pre agit de plenitudie scie spãliť Diuidit ãt ps ista in ptes duas. In qz p̃ma oñdit in xp̃o fuisse oẽm sciaz ſm humanã naturã. In scđa ꝟo inq̃rit vtrũ aĩa xp̃i habuit oĩpotẽtiã sicut oĩuz sciam. ibi. si ꝟo queriť. qre ðs nõ dederit ei potẽtiã ꝛc. Pars p̃ma bz tres. In quarũ p̃ma ꝓponit qõnem de oĩ scia aĩe xp̃i. In scđa ꝟo ponit determinationẽ ſm aliozz estimationẽ. ibi Quibusdã placet q nec parẽ cũ deo. In tertia ꝟo determinat ſm suaz opinionẽ oñdẽs animã xp̃i habuisse oĩm sciaz. ibi. Quibus rñdẽtes dicim⁹ ꝛc. Silr scđa ps p̃ncipalis bz tres pticulas. In quarũ p̃ma determinat mgr. qre aĩa xp̃i nõ bz oĩpotẽtiã sicut oĩm sciam. In scđa ꝟo opponit ꝫ suã determinationẽ. ibi. Sz si illa aĩa nõ bz ꝛc In tertia ꝟo dissoluit oppositionẽ. z determinationẽ suã multis rõnibz adaptat. ibi. Ad qđ dicim⁹ illud eẽ accipiẽdũ ꝛc.

Queritvtrũ aĩa xp̃i habuerit sapientiã parem cum deo. z si omnia scit que deus. a

Nquerí opus est cũ aĩa xp̃i esset sapiẽs sapia gratuita. vtrũ habuerit sapiam cẽlem deo. si ue oĩuz rerũ sciam habuerit vl̃ habeat. id est vtrũ omnia sciat que deus scit.

Ponit determinationẽ ſm aliquoz opinionẽ. b

Quibusdã placet. q nec parem cũ deo hẽat sciam. nec oĩa sciat que deus. a qz i nullo creatura creatori equať Cum ĝ aĩa illa creatura sit. in nullo equať creatori. ĝ nec in sapia. Non ĝ habet equalẽ cum deo sapiam nec scit oĩa que deus. Item si anima illa equalẽ habz cũ deo sapientiã. nõ ĝ deus in oĩ bono maiorẽ habet sufficientiã cp̃ ei⁹ creatura. Inducũt etiã auctoritates ad idem p̃banduz. Ait enĩ p̃pha ex p̃sona hois assumpti. Mirabilis facta est sciẽtia tua ex me z non potero ad eaz Quod exponens Lassio. ait. Veritas humane conditiõnis ostendit. qz assumptus homo diuine substatie non põt equari. vel in sciẽtia. vel in alio Apostolus etiam ait. b Nemo nouit que sunt dei. nisi solus spiritus dei qui solus scrutať omnia etiam p̃funda dei. his alijsq̃ pluribus rõnibus et auctoritatib⁹ innituntť qui animã christi asserunt nec p̃fem habere cuz deo scientiã nec oñia scire que deus scit. qz si oñia scit que deus scit ergo creare mũdũ. scit etiã creare seip̃am.

Determinat ſm suã opinionem. ostendens animã christi habuisse omniscientiã. c

Quibus respõdentes dicimus animã christi p sapientiaz gratis datã in verbo dei cuivnita est (quod etiã p̃fecte intelligit) omnia scire que deus scit. sed nõ omnia posse que põt deus. c nec ita clare z ps̃picue omnia capit vt deus. et ideo non equať creatori suo in scientia. et si omnia sciat que z ip̃e. Nec est eius sapiẽtia equalis sapiẽtie dei. qz si illa multo est dignior. digniusq̃ z p̃fectius omnia capit cp̃ illius anime sapientia. ergo et in scientia maiorẽ habz sufficiẽtiã de⁹ cp̃ anima illa que dignioz est omni creatura. Illud vero apostoli qđ inducũt. Nemo nouit que dei sunt nisi spiritus dei q̃ solus scrutať omnia. p nobis facit. Nox enim addidit apls. Nos autẽ spiritũ dei habemus. vt per spiritũ dei quem habebat p̃funda se scire ostẽderet. Sed anima illa p̃e oñibus spiritũ dei habuit. cui spiritus nõ est datus ad mẽsuram vt ait Joãnes euangelista ꝛc. b Nẽo nouit q̃ sc̃e dei nisi solus spũs dei ꝛc. Cõtra b vr̃ cẽ falsum. qz filius scrutať oĩa q̃ sc̃e p̃s. nõ ĝ solus spũs Itẽ pscrutatio ẽ actus ptinẽs ad cognitiuã. ĝ si sapientia appropriať filio. potiꝰ deberet dici solus filius p scrutať cq̃. ff. Rñ. dđ. q bũ illud ĩ telligiť cãlr dr. n solus spũs scrutatur p̃fũda. qz facit nos ip̃a scrutari et qz p̃ z filius op anť i nob p spm̃/sctm̃ quẽ ad nos mittere dñr hic est q cp̃uis dicať de solo spũsã. itel ligiťr de p̃fer filio z tõ cum õz solus ff. nõ excludiť filius. Ad illd qđ q̃riť q̃re magis appropriať spũi sctõ. dđ. q b ẽ ppť dona gratuita q̃ spũi. s. attribuũť. in ẽẽ collectõne. ff. dicťad nos mittit. c Nec ita clare ac ps̃picue oñia capit vt õs. Cõtra. b vr̃ cẽ falsũ Ambro. qz aĩa xp̃i ẽ speculum clarissimũ z mũdissimũ. ĝ oẽ illud qđ in ea resultat adeo clare videz vt õs Itẽ si

Psalm⁹ cxxxviij.

Lassiodo

1. Cor. ij.

Joh. xiij.

a Qz i nullo creata creatori eqť Cõtra vr̃ flm̃ in duratõe a pte p⁹ DI. XIIII sic. n. õs durat i infinitũ. ita z creatura. ifinitũ ãt infinito nõ ẽ maius. Itẽ inferť i/stantia in nũero psonaz. qm̃ ẽ nari⁹ eq̃tur ẽnario z i mlt̃ creaturs ẽtingit ẽnariũ i uenturi. vr̃ ĝ q in aliq̃ ꝺuẽiat creatura creatori eq̃ri. Rñ. dđ. q pẽsať ꝺditõibz i nlo põt creaťa creatori coeq̃ri pfcẽ. nẽ ẽ i aliq̃ iferre i stãtiã Et qđ obz õ ppetuitate creature ñ valet. qz ppetuitas etiaz creaťe pẽder ex p̃petuitate creatorz z ppetuitas etiaz creaťe ñ ẽ tota silr ppetuitas creatorz vt dicť anst. tractãs illd ꝟbũ qđ hr̃ i cãti. Ero Dñs reguit iecnũ z vltra. Silr qđ obz de nũero psõaz ñ valz. qz in dñis psõis ẽ vera distictõ cũ pfectissima vnitate. z huic nihil i creatura repiri põt pfecte silẽ vl eqle. Iz aliq̃d ſpi aťibi õ silitudine

b

non ita limpide videt. hoc nō puenit nisi ꝓpter cōmixtionē obscuratōis. sed obscuratōis causa est pctm̄. ergo videt q̄ aīa xp̄i habuit obscurationē pcti. q̄ si hoc est falsum ꝯ ꝛc. R°. dōm q̄ respectu sūme lucis omnis creatura tenebra est. sic dicit aug. eoip̄o q̄ ex nihilo est Ūn sicut ñ pōt puenire ad sūmā stabilitatē ita nō pōt venire ad sūmā luminositatē. Ad illud ꝯ qd obr q̄ est speculū clarissimū. dōm q̄ nō dicit speculū clarissimū simpliciter sed respectu aliaꝝ creaturaꝝ inter quas retinet principatuz

Fulgentius.

4

Lol. ij.

5 Ad illud qd obz q̄ causa minoris claritatis est obscuratō quę q̄dem est p̄ peccatum. dōm q̄ minoz claritas duplicit dicit̄ i creatura. vel respectu dei. vl respectu illius claritatis quam creatura nata est habere. Si respectu illius quam nata est habere. sic talis obscuratio est ex pctō. ꝛ hec quidē nō fuit in christo Si respectu dei. sic talis obscuratio vēit ex defectu creature eo q̄ creatura nunq̄ pōt creatori coequari.

Questio.

R°

Preterea ratio illa non valet. non videt ita limpide. ergo habet aliquā obscuritatem. q̄z lumiare vnū dicitur esse minus altero ꝓpter minorem accessum ad sūmum sui generis. q̄z oppositum eius non est aliqua natura ſz

Dona ꝯ spūssancti sine mensura habuit. ꝯ ꝛ sapiaz. Oīa ꝯ scivit aīa illa. Si enī quedā sciuit quedā nō. nō sine mēsura scientiam habuit sed sine mēsura scientiā habuit. scit ꝯ oīa. Fulgētius etiā in sermōe quodā multa inducit quibus asserit aīam illā rerum omniū scientiā hr̄e. vtens auctoritate apli dicētis. In quo sunt oēs thesauri sapientie ꝛ scientie absc̄diti. Qd etiaz rōne pōt ꝓbari sic. Nihil scit aliquis qd eius aīa ignorat Sed xp̄s p̄m omniū cōcessionē oīa scit. ꝯ aīa eius oīa scit. Ad illud vero qd dicūt. Si oīa scit ergo scit creare mundū vel seipam. Rñdemus q̄ scientiā habet mundū creādi. sed nō potētiam. ꝛ creādi animā ꝛ scit quō deus seipm̄ creauit. habet ꝯ scientiā sui create sed nō sui creāde. q̄z non est creande sed creata.

Determinat quare anima christi non habet omnipotentiam omniscientiā. d

Si vero queriť quare deus nō dederit ei potentiā faciēdi oīa vt scientiā? Respōderi pōt. q̄z naturaliter capax est scientie ꝛ ideo id cōgrue ei datuz est sine mensura cuius ipa naturaliter capax est. d Non est aūt ei datū posse oīa facere que deus fecit. ne oipotēs ꝛ p hoc deus putaret Uerūtn̄ forte nec potentiam faciēdi oīa ei deus p̄stare potuit. ꝛ si potentiā faciēdi aliqua que nō facere pōt. Scit ergo aīa xp̄i oīa que deus scit in verbo dei. qō liquidius ꝛ p̄sentius omni creatura cōtemplat̄ vt ei vnita. in quo etiā angeli ꝛ que dei sunt et que futura sunt cognoscūt.

Opponit cōtra suā determinationē auctoritate Amb. e

Sed si illa aīa nō habet tanp̄riuatio. cum autē dicit̄ q̄ maius est ꝛ minus est p̄ impermixtionē cōtrariū. hoc intelligit̄ in oppositis quoꝝ vtrunq̄ per se est aliqua natura. d

tam potentiā quantaz ꝛ deus. ne homo assumptus tantā potentiā quātā ꝛ deus. quō ergo intelligit̄ illud Ambrosij super lucā. vbi angelus de nascituro filio virginis ait. Hic erit magnus ꝛ filiꝰ altissimi vocabitur Non ideo inquit erit magnus q̄ ante partuz virginis magnꝰ non fuerit. sed quia potentiaz quam dei filius naturaliter habet. homo erat ex tempore accepturus. vt vna sit persōa homo ꝛ ꝺus. Ecce aparte dicit̄ q̄ homo erat accepturus ex tempore potentiam quam dei filius habuit naturaliter. Sed si homo accepturus erat illā potentiā. ergo vel persona vel natura hoīs. Sed ꝓsona non q̄ sp habuit ꝛ habet. ergo natura Si natura. ergo aīa. Nā de carne cōstat q̄ accipe non posset.

Dissoluit oppositionē ꝛ determinationem suaz multis rationibus sicut adaptat. f

Ad quod dicim⁹ illud esse accipiendū de ꝓsona sed nō inc̄tū est dei. immo inc̄tum est persona hoīs. Una est em̄ ꝓsona dei ꝛ hoīs. ꝛ filij dei ꝛ filij hominis. Que inc̄tum dei persona est. semp ꝛ naturaliter omnipotentiam habuit. sed inc̄tuz est hominis. non semp fuit Illa ergo ꝓsona que semp fuerat dei. futura erat hoīs ꝓsona. ꝛ p̄m hoc q̄ futura erat hominis persona. acceptura erat ex tempe potentiā quā naturaliter semper habuerat inc̄tum dei persona. Scōm hanc distinctionē illud ꝛ similia sane possunt accipi. Que distinctio in pluribus questionum articulis est necessaria aduersus quozundam plexam verbositatem. Sed cū de rebus constat. in verbis frustra habetur controuersia.

6 Non est autez ei datum posse oīa facere. Hoc videt esse falsuz Quia dr̄ math. vltimo Data est mihi omnis potestas i celo et in terra. Item marci. ix. Si potes credere. omnia possibilia sūt credēti. ergo si possibilia sūt credēti. multo magis possibilia sunt anime christi cōprehēdenti. R°. dōm q̄ est potētia impetrandi. ꝛ est potētia p̄sidendi. ꝛ potentia faciendi. Lū ergo dicit magister q̄ nō est datum ei ꝛc. intelligitur de potentia faciendi. Lū autē dicit Matthei vltimo. Data est mihi potestas ꝛc. intelligitur de potentia p̄sidendi. oīm̄bus enim que sb deo sunt pest etiam christꝰ ꝛm humanam naturā que est super angelos exaltata. Lum autē dicit Matth. vj. Omnia possibilia sc̄i credenti. intelligitur de potentia impetrandi. fides enim summa ip̄etrare potest omnia miracula. iuxta illud p̄mo Corinth. xiij Si habuero fidem ꝛc. Et per hoc p̄z q̄ in p̄dictis nulla est cōtrarietas ꝛc.

Luce. j.

Liber Tertius

AD intelligentiaz buius partis incidit hic que/stio circa tria. Primo enī querit de scientia quā anima christi habuit de verbo. Scōo vero de scientia quā anima christi habuit in verbo. Tertio de scientia quā anima christi habuit a verbo. Circa pmuz querunt tria. Primū est vtrum anima christi aliam cognitionē habeat de verbo q̄ sit ipm verbuz. Scōm est vtruz anima christi in cognoscēdo cōprehendat verbū sibi vnitū. Tertiū est vtrum anima christi defigat aspectum in ipm lumen eternū.

Questio. I a

Utrum anima christi cognoscat verbū cognitōe alia q̄ illa que est ipsum verbū. Et q cognoscat verbū ab illa anima sine alia sapientia media videt. qz verbuz increatū nō tm est sapientia sz̄ etiā fons sapiētie. sic dicit Eccle. j. Sed sapientia vnita anime nō cognoscit mediante alia. qz sic esset abire in infinitū. Cum ergo verbum qō est sapiētia sit anime xpi vnitū. videt q seipso cognoscat et non per aliquē habitū mediū. Item ad cognitionē nature nihil plus requirit nisi cognoscēs t cognoscibile. t vnio vnius ad alterū. sed verbū increatum vnit ipsi anime christi oīno īmediate. ergo videt q sicut seipō vnit. ita seipso absq̄ medio ab anima christi cognoscat. Item equalitimū vel magis est verbuz vnitū ipsi anime sicut anima sibi vel sicut aliquis habitus qui fit in anima. sed anima christi cognoscit seipaz per sui essentiā. cognoscit etiā habitus qui sunt in ipsa seipis non per mediū. ergo pari rōne verbū sibi vnitū

Item natura humana in xpō vnita est verbo in vnitatem psone et hypostasis. g̃ cum talis vnio faciat cōmunicationē idiomatū. eodē modo cognoscit xps homo ipm verbū increatū quo verbū cognoscit seipm. sed verbū cognoscit seipm nō per aliquē habitū mediuz. g̃ et xps homo. sed nihil scit xps nisi q̄tum ad animā fm humanā naturā. g̃ anima xpi cognoscit ipm verbū p sapientiā que est verbū. Sed cōtra. Sapiētia siue cognitio ē pfectio intellectꝰ a illō q̄ intellectꝰ cognoscit formaliter. sed verbū increatū nō pōt vniri anime sicut pfectio pfectibili. g̃ necesse est q̄ preter sapientiaz que est ipm verbū. alia xpi habeat habitū creatū siue ad cognoscendū verbū siue aliud. Item ⁊us est intimius oīmi anime t psentissimus. non tm ab oibus videt sed solū a beatis. hoc aūt nō est ꝓpter diuersitatē a parte cogniti ergo ꝓpter diuersitatē a parte cognoscētis. ergo si hoc est per aliqd eis datū. videt g̃ q ad hoc q anima cognoscat deū necesse sit aliqō lumen creatū ei infundi qō sit in vnaz nō in alia. g̃ videt q anima xpi verbū sibi vnitum cognoscat per alicuius creati luminis adminiculū

Item q̄uis verbū increatū sit vnitū oculo xpi t oībus partibz corpis. non tm cognoscit ab oculo. t hoc qz nō est in eo dispositio ad cognoscendū rem spūalem. g̃ pari rōne quantūcūq̄ verbū increatū vnit anime xpi nisi anima sit disposita ad videndū deū per lumen qō ipaz faciat deiformē. nunq̄ ipm intuebit. g̃ videt q verbum increatū cognoscat p habitū mediū. Item quāto ⁊us clarius videt. tanto necesse est oculū esse magis dispositū. Sed anima xpi clarissime suꝑ oīes creaturas videt verbū sibi vnituz. g̃ necesse est intellectū eius esse maxime dispositū ad hoc. sed nō pōt ad hoc disponi nisi per aliquē habitū mediū. g̃ rē.

7 Rō. ad pdictoz intelligentiā est notandū q cum queritur. vtrū cognitio qua aīa xpi cognoscit verbū sibi vnitū sit ipm verbū an aliquid creatū. Si intelligat ⁊ cognitōe actu absq̄ dubio certū est q est aliq. qz hoc cepit esse. et est actus aīe. t ab anima. Verbū aūt est eternū. t nō est ab anima sed a deo. Si aut cognitio dicat quo mediante cognoscimus. sic fuit diuersitas opinantiū. Quidaz enī voluerunt dicere q non solū in christo. verūetiā in omnibus alijs beatis sapiētia qua cognoscūt deū est sapiētia eterna. t illi etiam ponūt q dilectio illa qua deum diligūt sancti t beati sit ipse spūssctūs. Pro inconuenienti enīz habēt q illa sapiētia vel dilectio sit accidēs t non substantia cum sit nobilior anima. Item p inconuenienti habent q illa sapiētia et dilectio faciat animā cognoscere t amare. t ipsa non cognoscat t amet. cum nobilior sit res cognoscēs non cognoscēte. Pro inconuenienti etiā habēt q beatitudo nostra que est bonū supremū ꝓsistat in accidētibus. Sed ad hoc omnia supra respōsum est libro. j. di. xvij. t scōo. di. xxvj. hec etiā positio improbata est. vnde t cōmunis opinio tenet cōtrariū. Ponimus enim sapientiā creatā que est habitus. t dilectionē creatā. t gratiā creatā. t etiā ceteras virtutes. Valde enim absurdū esset dicere q fides esset deus. et spes. t sic de alijs virtutibz. nisi hoc causaliter diceret ideo hec positio interpositōes extraneas numerāda ē. p eo q nimiū recedit a via cōmuni. Et ideo alij voluerunt dicere q q̄uis alij hoīes cognoscāt verbū increatum mediante habitu cognitōis create. t rōs q̄tum ad scientiā cōprehensionis cōmunicat cum alijs hoībus. tñ q̄tum ad scientiā vnionis cum habeat ipm verbū sibi intime vnitū. cognoscit absq̄ omni alio habitu medio. Cum enī habeat sapientiā increatā sibi vnitā. non per mediū sed per seipaz cognoscere pōt seipa. t hoc est solius illius anime ꝓprium que a verbo est assumpta. Sola enim hunc modū cognitōis habet. sicut in ea sola reperit excellentia talis vnionis. Licet illud videat magis ꝓbabile q̄ predictū. tñ hoc a veritate deuiat si quis intueat. verbū enī nō vnit aīe xpi in illa beata vnione sicut cognoscibile cognoscēti. vel sicut habitus potentie. vel pfectio pfectibili. sed est vnio vnitate persone que pōt esse absq̄ cognitōe. sicut ptz in carne christi que vnita est verbo. t tñ ipm non cognoscit. Alium ergo modū vniōis necesse est esse ad hoc q anima cognoscat verbū sibi vnituz in vnitate psone. hoc aūt est per assimilationē cognoscētis ad cognitū. t ita per aliquā influentiā. que ipam animā cognoscentē faciat deo similē ac deiformē. et ita per aliquē habitū ipam animaz informantez. qui ēdem habitus non pōt esse nisi aliqd creatū. Nam quid increatū non pōt esse vt forma ipīus anime. Et ꝓpterea dicere oportet tertio modo q anima christi sicut t anime aliox sanctox verbū increatuz cognoscit per sapientiā creatā. que disponit ipārū animarū potētias cognitiuas. et cōformes reddit vt illud lumen eternuz cognoscāt. nec aliter pōt intelligi. Quō enim pōt anima lumen eternū cognoscere. et claritatez summā intueri. quin ipsa efficiat clara t luminosa. Anima aut christi q est a verbo assūpta. maiorē habet deiformitatē. ac per hec perfectiorē t eminentiorē cognitionem q̄ aliqua anima beata per gloriā. vnde nō est intelligendū q scientia vnionis distinguat a scientia cōprehensionis quasi nō sit per aliquē habitū mediū. sed q excellētior t amplior deiformitas et claritas collata est anime christi. et ex hoc q verbo vnita est q̄ ex hoc q simpliciter est beata. Ergo cōcedende sunt rōnes ꝓbantes q anima christi cognoscat verbū cognitōe aliqua formaliter. que inq̄ nō est ipm verbū. sed gra effectus verbi. qua verbuz facit in anima christi beatissima. Ad illud g̃ qō primo obz in cōtrariū q ipm verbū est sapiē

ēia. et sapientia cognoscīt seipā. dōm q ipm verbū est sapientia qua cetera cognoscunt. tam ipm verbū q̄z ea que sunt ab ipso. Sed attendendū est q ille ablatiuus pōt cōstrui formaliter vel causaliter. Si formaliter. sic sapiētia eterna est sibīpi rō cognoscēdi. Si causaliter. sic omnia cognoscunt ipsa. q̄ facit cetera cognosci. Formaliter autē non pōt intelligi. q̄ nō pōt esse forma cognoscentis creati nisi dicat forma exemplaris. Et q̄m omnis actus cognoscēdi pfectus est a sapiētia. non tm̄ effectiue. sed sicut a forma pficiente ipam sbam cognocentē. hinc est q ad cognoscendū fontē sapiētie requiritur sapiētia que de illo fonte diriuat. Nec est procedere in infinitū. q̄ ibi est status. s. in sapiētia vel sciētia que est formar habitus anime. Ad illud q̄ obr q ibi est
9 cognoscēs. r cognoscibile. r vnio. dōm q non quecūq̄ vnio cognoscētis ad cognoscibile sufficit ad cognitionem. imo requirit q vniant per modū cognoscētis. sicut enim in oppōnēdo monstratū est. deus est in omnibus essentialiter r intimus omnibus. r tñ a paucis cognoscit. r iō q̄uis verbū increatū sit aie vnitū. non tm̄ cognoscit per hoc q̄ vnit in vnitatez psone. sed per h̄ q intellectus anime sibi vnite efficit ei conformis p influentiā luminis. Necesse est enī intellectū aliquo modo formari r informari ab ipo ad hoc q ipm cognoscat
10 Ad illud q̄ obr de anima r scientia q seipis cognoscunt. r illa que essentialiter sunt in anima. dōm q aīa non dicit cognosci seipā q̄ ipsa sit scientia qua cognoscit se. sed seipā cognoscit. q̄m ipa est vnita potentie cognoscēti inq̄tuz est cognoscēs. De sapiētia aūt increata secus est. tum q̄ ipsa est supra animā cognoscentē. r
11 ideo oportet eleuari per gr̄am. tum etiaz q̄ talis vnio non sufficit nisi alius modus vnionis cōcurrat Ad illud q̄ obr de cōicatōe idiomatū. dōm q verū est q ille homo cognoscit verbum sapiētia increata. sed cuius idiomata cōicent illi homini. nō tm̄ cōicant anime christi. Nos aūt non querimus de cognitiōe que datur illi homini p idiomatū cōicationē. sed que cōperit fm naturā anime a verbo assumpte.

Questio. II b

Utrū anima xpi in cognoscēdo cōprehēdat ipm verbum sibi vnitū. Et q sic videt pmo per auctoritatē apli Colo. ij. in quo plenitudo diuinitatis corpaliter inhabitat. loquit de xpo. sed ita cognoscit aīa xpi verbū sibi vnitū sicut habitat in ea. cognoscit g̃ omnē plenitudinem eius. et hoc nō est aliud q̄ cōprehendere. ergo ꝛc.

Item hoc ipm dicit Dam̄ de incarnatōne verbi dei. Almus omnē naturā diuinitatis in vna suarū hypostaseon incarnatā esse. g̃ totū dei verbū vnitū est hūane nature in xpo. sed eo mō natū est ab aīa xpi cognosci. p quē modū potuit vniri. g̃ si totū potuit vniri. vr q etiā in totū habeat cognosci. sed hoc est cōprehendi. ergo ꝛc.

Item Isido. de trini. Trinitas sibi soli nota est r homini assumpto. aut g̃ loquit de noticia qualiscūq̄ visionis. aut pfecte cōprehēsionis. g̃ ꝛc. Item simpler cū attingit. totū attingit. p eo q non habet partē r partē Si g̃ verbū increatū est simplicissimū. videt q totū et totaliter ab aīa xpi attingat. si aliquo modo attingit sed attingit aliquo modo. g̃ cōprehendit. Si tu dicas q nō valet. q̄ infinitū est. r ideo incōprehēsibile. Contra. sicut vere est infinitū. ita vere est simpler illud verbum eternū. g̃ sicut ponit incōprehensibile rōne imensitatis. ita deberet comprehendi rōne simplicitatis.

Item aīa xpi cognoscit ipm verbū. aut g̃ aliq̄d est de claritate r veritate et pulchritudine q̄ nō cognoscat. aut nihil. Si aliq̄d. g̃ in deo est aliq̄d a xpo cognitū. et aliq̄d incognitū. g̃ aliq̄d et aliq̄d. r ita ps r ps. q̄ nō ē intelligibile Si nihil est oīno q̄ nō cognoscat q̄ totū est idem ibi. vr q toto liter ītra suā cognitionē deū claudat. r hoc est deū cōprehendere. g̃ ꝛc. Item si aīa xpi nō cognoscit ipm verbū in tota sua plenitudine. adhuc deficit a cognoscēdo de verbo aliq̄d cognoscibile. g̃ potens est in cognitōe illa pficere. g̃ cum desideret deū pfecte noscere. vr q desideriū aie xpi nō sit impletū. r q ipa nō puenerit ad brītudinis statū pfectū. Item ille solus est brūs q̄ cōprehendit q̄d nos credimus r speramus. sed nos credimus ipam verbi imensitatē. si g̃ xps est r fuit brūs. vr q ipam imensitatē verbi cōprehēdat.

Sed ꝺ Dam̄. hoc solū intelligit de deo q̄ incōprehēsibilis est. Sed si aīa xpi ipm cōprehēderet. intelligeret ipm nō incōprehensibilē. sed cōprehensibilē Si g̃ hoc a nemine pōt intelligi. nō pōt verbū increatū ab aīa xpi cōprehendi. Item Aug⁹. de vidēdo deo. Illud comphendit cuius fines circūscribi possunt. sed fines diuīe imensitatis a nullo circūscribi possunt. g̃ deus a nulla aīa pōt comphendi. Item oē q̄d cōprehendit est finitum comphendēti. g̃ q̄d comphendit a finito est ei finitum. r nihil est finitū finito. nisi q̄d est finitū simplicit z ōs est infinit⁹ simplr. aīa xpi cuz sit creatura ē finita ergo nō pōt comphendere imensitatē verbi sibi vniti.

Item q̄d comphendit alterū est magis illo vel saltez ei equal. alioq̄n ipm claudere intra se nō posset. sed impossibile est creaturam nec p vnionē nec p aliū modum equari creatori. g̃ impossibile est q comphēdat creatorem. g̃ aīa xpi verbū sibi vnitū nō comphendit. his eisdem rōnibus ostendi pōt q nulla aīa. Item verbum increatū sic ē vnitū aie xpi q posset vniri alii. sic habitat in ipa q in multis alīs. g̃ sic est in aīa sibi vnita q etiā est extra. cum sit vbiq̄. ergo semp excedit ipam animaz assumptā. ergo si tantū vel plus est extra q̄ intra. vr q anima xpi nō includat ipm. ac p hoc non comphendat

Item si anima xpi posset verbū increatū comphēdere. posset p cōsequēs aliq̄d maius cogitare. omniū enī cuius termios cognoscim⁹. possum⁹ intelligere aliq̄d addi. sed deus est quo maius cogitari non pōt. vt dicit Anselm. g̃ verbū vnitū anime xpi si comphēderet ab ipa nō esset de⁹. sed est deus. ergo nō comphendit. Rō. ad 12
pdictoz intelligētiā est notandū q aliqui dicere voluerunt q verbū increatū r ipe deus nō solū ab aīa xpi. sed etiā ab alīs aīabus beatis habet comphendi r aliquo modo est comphensibilis. Comphendi enī habet q̄tū ad essentiā vt direxūt que est finita. et ideo finita. q̄ in seipa simpler r pfecta. Dicit aūt r est incomphensibile q̄tum ad potentiā que respicit infinita. Nunq̄ enim pōt in tot ā in plura. Et p hoc dissoluere voluerūt autoritates sctoz in scriptura que vident repugnare inuicem. Aliq̄n enim dicit q deus est incōprehēsibilis. Aliquādo dicit q beati habēt cognitionē comphensionis et respectu comphensionis. Sed iste modus dicēdi in pmo li. improbatus fuit. q̄ impossibile est q potentia excedit essentiā. Tm̄ impossibile est potētiā esse simpliciter infinitā. suba r essentia existente finita. Et ibidez mgr̄ ostendit q diuinū esse non solū in relatiōe ad cos. sed etiā in seipo habet imensitatē. r ideo iste modus dicendi stare non pōt. r qui hoc pmo dixit postmodū retractauit. Alii vero dicere voluerūt q anima christi et si sit finita. tm̄ ob gr̄am vnionis sublimat ad aliq̄d infinitū. habet enim aliq̄d q̄ est supra omnē creature gradum. r quo nihil pōt cogitari excellētius. r ex illa par-

re pōt comphendere verbū sibi vnitū. Et hoc est etiam ipius solius ꝓprium. ⁊ p tanto dicūt dixisse Isidor ꝙ trinitas nota est sibi soli ⁊ homī assumpto. Sed nec illud stare pōt. qcūq; gratia vnionis dicat aliq̄d infinitū rōne alterius extremi. tamē rōne anīe vnite sp dic̄ q̄d finitū ⁊ rem virtutis finite. qm̄ aīa xpi manet intra terminos creature. Et si ē virtutis finite. quo pt immē sitatē ꝙprehendere rei oīno infinite ⁊ excedētis eam i infinitū. Et ꝓpterea ē tertius modus ꝙmunior ꝓbabilior ⁊ certior ꝙ nec anima xpi nec aliq̄ creatura ꝙprehēdere pt immēsitatē verbi increati siue ipius dei. ⁊ tm̄ ipz totū ꝙgscit. Et pūt ista duo simul stare. imo necesse est ponere. cuius difficile sit intellectui nr̄o capere. Si enim vere ponimus deū simplicē. imo q̄ necessariū m ē sic credere ⁊ ponere. si ꝙgnoscitur. tā nō fm partē ⁊ partem. sz totus ꝙgnoscitur. Rursus. si deum ponim⁹ immēsū q̄ cr̄edimus ⁊ fatemur. necesse est ponere ꝙ nūq̄ ab intellectu finito ꝙphendit totaliter. ⁊ sic deus a quacūq; creatura ipm ꝙgnoscēte totus ꝙgnoscitur. sed tamē nō totaliter. Si aūt queratur quo illud possz intelligi Dōm ꝙ difficillimū ē intelligere. q̄ plus repitur in creaturis de dissimilitudine q̄ de similitudine. Intelligamus tamē gr̄a exempli aliquē oculm cuius aspectus nō sit oīno clarus. ⁊ intelligam⁹ aliquod puū albū tm̄ intensum in luminositate ⁊ claritate coloris. oculs ille videbit illud album totū. tamē eminētia illius albedinis nō ꝙprehendit. Sic suo mō in ꝓposito intelligendum est. Sed nō modica est hic dissimilitudo. q̄ in illo albo qualitas differt a claritate. in deo aūt est oīno idem. Et ideo aliud exemplū ꝙsueuit poni in pūcto. q̄ ratione sue simplicitatis totus attingitur ab vna linea. nō tamē ꝙprehendit. q̄ pt infinitas lineas terminare. Sed nec adhuc est illud simile. q̄ in puncto aliud est virtus. aliud essentia. nō sic est in deo in quo est oīno idē. Et ideo tertiū exemplū ponendū est in substātia spūali que est imago dei. quia ipa tota est in vna pte corporis. ⁊ tamē in illa nō diffinit. q̄ rōne sue simplicitatis sic ē tota i illa q̄ tota extra illam in pte altera. Sic ⁊ deus i vna creatura totus. ⁊ totus extra. Per hunc etiā modū oportet intelligere circa potentiā intellectiuam. sz b melius intelligit ratiocinatione cūq; exemploz suppositione. Si quis enī videt ꝙ in deo simplicitas nō opponit infinitati. videre pōt quo deus pōt ꝙgnosci totus. ⁊ tm̄ nō cō
13 prehendi. Propter qd̄ nota ꝙ infinitū accipit fm q̄titatē. vt dt pbus. Aug⁹ aūt dt ꝙ ē quātitas molis ⁊ q̄tas virtutis. ⁊ ita fm vtrūq; pōt accipi infinitū sz differēter. Om̄ enī q̄titas molis est participabilis ⁊ supparticipabile fūdata. ideo ifinitū fm hāc q̄titatē oppōnē habet ad simpler. ⁊ impossibile est ꝙ aliq̄d idē ⁊ fm idē sit simpler ⁊ infinitū. Om̄ vo q̄titas vtutis reptur in simplicib⁹. imo q̄to aliq̄d simplicius tāto potēti⁹. hīc est ꝙ infinitū fm hanc nō repugnat simplici. imo necessario sequit ꝙ si aliquid ē simplicissimū. ꝙ aliq̄d sit infinitissimū. Clare ergo pōt videri ꝙ in deo fm idem pōt esse summa simplicitas ⁊ sūma infinitas. ⁊ ideo vera ē ꝑdicta positio ꝙ deus totus videtur. sed tamē nō comprehenditur ab aliqua creatura. nec vnita nec separata Et ꝙcedende sūt rōnes ad ptem istā. Ad illud quod
14 obr ꝙ plenitudo diuinitatis habitat in xpo. ⁊ de Dam. ꝙ tota est incarnata. Dicendū ꝙ aplus i illo verbo vult ostendere psonale vnionem que ē in xpo ⁊ nllo alio. quia psona diuina plena ⁊ pfecta. nō solū anime sz etiā corpi xpi fuit vnita. Et dam. hoc ipm vult dicere. Per hoc ꝙ dicit oēm intelligit diuinā naturā vt pfectaz. ex hoc tamē non pōt inferri ꝙgnitio ꝙprehensionis. q̄ste tactū est in illa plenitudine est simplicitas rōne cuius potest habitare ⁊ vniri rei finite. est nihilomin⁹ ⁊ infinitas rōne cuius necessario habet excedere ⁊ impossibile ē cōprehendi. Et sic pz ꝙ illud ꝓcedit ex insufficienti plus enī dicit ꝙprehensio cūq; ꝙgnitio plenitudis vel pfectōnis. Supra enī cognitōnē addit inclusionē siue cō
15 terminationē vel ꝙmensurationē quodaz mō dicendi.

Ad illud qd̄ obr de Isidoro ꝙ trinitas nota est sibi soli ⁊ homini assumpto. Dōm ꝙ nō vult excludere omnē cognitionē sed pfectā cognitionē dei attribuere sibūpsi ⁊ nature assumpte. Ipsi nam cūq; trinitati attribuit perfectā cognitionē simpliciter. sed homī assumpto in genere creature. Illa enī aīa creata inter ceteras creaturas ꝙgnoscit limpidissime ⁊ ita pfecte sicut vnūq; potuit capere. Unde ꝓpter familiarissimā cognitionē quaz habet illa anima inter creaturas dic̄ Isidorus ꝙ ei soli nota ē trinitas magis p auctoritatē loquēs cūq; p pcisionē. Ad illō qd̄ obr ꝙ simplex totū attingit. Dōm ꝙ
16 vez est fm totū. sz nō fm ptē ⁊ ptem. in simplici enī nō est dicere totū nisi p quatōnē ꝙpositōis ptiū. Sed ex hō nō sequtur ꝙ ꝙprehendat. q̄ sicut deus est simul cum simplicitate stat infinitas. que nō patit aliq̄d dei oīno videri pfecte a creatura. Nec valet qd̄ obr. ꝙ ita deberz dici ꝙprehēsibile ꝓpter simplicitatē. sicut incōprehensibile ꝓpter īmēsitatē. nā ad immēsitatē de necessitate sequitur incōprehensibilitas de ipa nois rōne p̄maria ad simplicitatē nō. Tāta enī pt esse simplicitas ꝙ nedū ipa faciat ꝙprehendi. imo ꝓpt suā excellētiā reddat incōprehensibilē. Ad illō qd̄ obr. ꝙ aliq̄d latet de dō. ⁊c. Di
17 cendū ꝙ nō est intelligēdū in deo sic intelligit in aliqua re ꝙposita. cuius vna ps nō apparet ⁊ alia manifestat. quoniā diuina essentia nō est aliq̄d ⁊ aliq̄d. sz est aliq̄d vnū qd̄ equalet infinitis. Un̄ dc̄d illud sit qd̄ anima de deo videt. sic illud videt ꝙ tamē ꝙprehendere nō pt. vñ idē ipm latet ⁊ pz. pz q̄dē ad intuendū. sz latet ad cō prehendendum. Sicut si queratur cum dns ē in lapide. est ne aliq̄d dei extra lapidem ⁊ aliq̄d intra. Dōm ꝙ nō est fm aliq̄d sui extra. ⁊ nec fm aliq̄d sui intra. sed totus intra ⁊ totus extra. sic ⁊ in ꝓposito intelligere oportet
18 Ad illud qd̄ obr ꝙ si nō ꝙprehendat adhuc pōt pfi cere in ꝙgnitōne dei. Dōm ꝙ illō nō sequit. p eo ꝙ status est in pfectu ꝙgnitōnis. Aliqn̄ ex pte rei ꝙprehēse que nō pt melius ꝙgnosci. Aliqn̄ ex pte ꝙprehendentis. q̄ nō est natus melius cognoscere. ⁊ sic ē status in xpo ⁊ in alīs beatis. Sed aliter in christo cūq; in alīs. quia christus ita perfecte cognoscit sicut vnūq; capere potuit. sed alī sancti ita perfecte sicut dispositi fuerunt per merita gratie. nec possunt vltra proficere. quia nō sūt in statu merendi. nec vltra desiderare amplius habere cūq; habeant propter illius summi boni sufficientiam ⁊ affectionem ordinatam. secūdū summe iusticie regulam et libram. sed quiescunt quiete perfecta. quia te
19 nent eum quem desiderabant. Ad illud quod obiicitur vltimo de comprehensione. Dicendum ꝙ comprehendere dicitur tripliciter. Uno modo idem ꝙ charitate adhererere. Et sic accipit beatus Bernardus et Euangelista Si sanctus es comprehendisti. Alio modo est idem quod clare videre ⁊ perfecte amare. Sicut ad Philippenses. tertio. Si quo modo comprehendam in quo comprehensus sum. Tertio modo comprehendere est idem ꝙ terminos rei claudere. sic deus est incomprehensibilis. Cum ergo dicitur. ꝙ sancti sunt comprehensores in patria. ⁊ ꝙ christus iesus fuit

cõprehensor. dõz q̃ medio modo accipiť. ꝛ sic habet veritatẽ. nam xp̃s videt dei imensitatẽ. nec tenet hoc fide sed certissima cognitõe. hic enĩ nouit deũ imensum. Et si tu queras. vtrũ positiue vel ꝓuatiue. dõm q̃ quodã modo positiue. quodãmodo ꝓuatiue. Positiue quantum se extendit capacitas sue intelligentie. Priuatiue deinceps. Admirať enim illã sũmam ꝓfunditatẽ imẽsitatis diuine sicut dicit ꝓpheta. Mirabilis facta est scientia tua ex me. cõfortata est et non potero ad eam. sic patet totum.

Questio. III c

Utrum anima christi in cognoscẽdo deum. defigat aspectũ in ipm lumen eternũ an in aliq̃d circa ipm. Et q̃ nõ videat ipm fontem luminis videť. j. Thi. vj. Lucem habitat inaccessibilẽ quã nullus hominũ vidit. sz nec videre põt. ergo xp̃s ꝛm q̃ homo nunq̃ deũ in sua luce vidit nec videre potuit. Item. j. Joh. iiij. Deus nemo vidit vnq̃. Sup illũ locũ dicit Crisť. Solus filius cum vidit et spũsctũs. qui aũt creabilis est nature. qualiter videre põt increabilẽ. Si ergo aĩa christi nec est filius nec spũsctũs. sed magis creatura. nõ videť q̃ illã lucem videat in seipa Item quantũ distat finitũ ab infinito. tantũ distat creatura a creatore. sed ꝓpter infinitã distantiaz. nulla virtus finita põt cognoscere deũ vt imensum. ergo pari rõne ꝓpter infinitã distantiam nulla virtus creata poterit cognoscere ꝛ videre lumen increatũ q̃ seipm. Item sicut ad cognitionẽ cõprehẽsionis requiriť cõmẽsuratio quedã. ita ad cognitionẽ a parte visionis requiriť assimilatio cõgrua. sed que in nullo cõueniũt non possunt assimilari. ergo creator non põt a creatura in seipo videri cum nihil habeat cõmune. Item multo plus excedit claritas diuine lucis oculuz anime xp̃i. q̃ sol excedat claritatẽ oculi materialis. sed oculus noster materialis non põt intueri lumen corporale in fonte ꝓpter excellentiã. g̃ nec intellectus christi. Item fons eterni luminis in seipo est infinitus ꝛ imensus. sed finitũ non põt super infinitum. ergo cum virtus anime xp̃i sit finita. non poterit actus eius se ꝓtendere vsq̃ ad ipm. ergo nõ poterit ips cognoscere in seipo. ergo videť q̃ nec anima christi nec alia anima cognoscat deũ in claritate sua. Sed ꝓtra sup illud. ij. Corin. iij. Nos reuelata facie. glo Christus est imago patris eadẽ cum illo in quẽ tendimus. scz vt eum in essentia videam⁹. Si ergo xp̃i anima habet ad qõ nitimur ꝓuenire. ergo deũ videť in suba ꝛ natura.

Item plus est vniri alicui in vnitatẽ ꝓsone. q̃ in vnionem facientẽ cognitionẽ. Sed anima xp̃i verbo eterno imediate vnita est in vnitatẽ ꝓsone. ergo multo fortius ipi veritati ꝛ luci verbi vniť q̃ cognitionẽ ipius in se. ergo sine aliquo medio deũ videt. Item in cognitione cõclusionũ nõ est quies. sed solũ in cognitõe ꝓncipioꝝ. ꝛ rõ huius est. q̃ anima cognoscit cõclusiones per mediũ. ꝓncipia vo cognoscit sine medio. Si ergo anima xp̃i cognoscit deũ mediãte aliquo. ergo nõ quiescit in cognitõe dei. ꝛ si nõ quiescit in deo. cum deus sit finis vltimus. nõ est beata. Si ergo beata est. necessario sequiť q̃ cognoscat diuinã lucez in seipa. pari rõne omnis aĩa beata. Item intellectus cõprehẽsoris tm̃ eleuať quantũ affectus. cuius cecus sit in via ꝓpter ceciratẽ ignorãtie. sed xp̃s fuit ꝓfectissimus cõprehensor. Cum g̃ ipe diligeret sũmã dei bonitatẽ in seipa oi affectu circũscripto. pari rõne lucẽ ꝛ veritatẽ in seipo videbat absq̃ medio. Item aut imediate videt aut p̃ mediũ. si imediate. habeo ꝓpositũ. si p̃ mediũ. aut p̃ mediũ ꝓportiõale. aut ip̃oportionale. si p̃ mediũ ip̃oportionale. g̃ potius impediťq̃ iuueť. si p̃ mediũ ꝓportionale. cõtra. aut est creatũ aut increatũ. Increatũ nõ. q̃ illud est vnũ solũ. si creatũ. g̃ creatura põt esse ꝓportionalibus creatori. et si hoc. cum nihil aliud impediat quin creatura possit videre deuz in sua suba. restat q̃ anima christi sic eum videre poterat ꝛ videbat. Item si per mediũ. aut illud est supius anima xp̃i beata aut iferius Si inferius. g̃ mediatoꝛ est aĩa xp̃i deo q̃ sit illud qõ tu dicis mediũ. g̃ illo circũscripto melius videbit deuz Si supius. g̃ aliq̃d est excellẽtius natura humane mentis in xp̃o. sed hoc est impossibile. q̃ oĩa sunt subiecta pedibꝫ eius. Restat g̃ q̃ anima eius imediate. ꝛ in ipo fonte videbat ꝛ videt lumen eternũ. His etiã rõnibus idem ostendi põt de qualibet anima btã. R⁹. ad ꝑdi 20
ctoꝛ intelligentiã est notandũ q̃ aliqui voluerũt dicere q̃ deus a nulla creatura videbiť nec videť in sua essentia vel natura. sed videbiť in claritate sua. cum tantus sit fulgoꝛ ipius imensitatis luis q̃ ad cõtuituz illi⁹ sube null⁹ oculus creature possit ꝓtingere. Hũc erroꝛẽ euacuat Grego. in moralibꝫ tractans illud Job. xxviij. Non adequabiť ei aurũ ve vitrũ. vbi ait sic. Fuerũt q̃ dicerẽt in illa regeneratõe btitudis in claritate sua deũ cõspici. ꝛ in natura nõ videri. sed nõ est aliud claritas. aliud natura. sed ipa natura est claritas. ꝛ ipa claritas est natura Et ideo iste erroꝛ nõ multũ est rõnabilis. q̃ male intelligit lumen eternũ in q̃ differt essentia lumis ꝛ ipe actus lucẽdi Et ideo fuerũt alij moderniores q̃ dixerũt a nulla creatura posse aspici lumẽ eternũ in fonte sue claritat̃. sed in q̃busdã cõdescẽsionibꝫ theophanijs. ꝛ hoc ꝓpter improportionabilitatẽ oculi ad illaz sũmã lucẽ. que potius sua imensitate oppmeret q̃s deleret oculũ creature. que se habet ad ipsaz sicut oculꝰ noctue. ꝛ ideo oportuit q̃ deus se ꝓtemperet ipi aie. sic sol ꝓtempať oculo mediãte nube. Sed hic modus dicẽdi nõ minus a veritate deuiat q̃s ꝓcedẽs. Uñ etiã ipm improbat mgr̃ Hugo sup angelicã hierarchiã. Quid ẽ inq̃ theophanijs deũ videre ꝛ extra illas nõ videre. nisi nunq̃ vere videre. Si enĩ sola imago semp videť. veritas nunq̃ videť. Tollant g̃ fantasias suas q̃bus lumen mentiũ nraz obtenebrare nituntť. neq̃ nobis deũ nostrũ simulachris exterminationũ suarũ interseptiãt. q̃ nos sicut nec satiare põt aliq̃d ꝑter ipm. sic nec sistere põt aliq̃d vsq̃ ad ipm. Et ideo bis duobꝫ modis tãq̃ erroneis abiectis. dõm est tertio modo vere ꝛ catholice. q̃ aĩa xp̃i btissima ꝛ alie beate aie vident ipm luminis fontẽ. in quo reficiunť. quiescũt. delectanť ꝛ quodã modo a claritate illius lumis absoꝛbentur. vt deus ab eis vndiq̃ cõspiciať. ꝛ videať etiã in ipis. ꝛ hoc potissime verũ est in aĩa xp̃i. Et ideo cõcedende sunt rõnes et autoritates ad hanc partẽ inducte. Ad itel.igentiã 21
autẽ autoritatũ adductarũ in cõtrariũ ꝛ ꝓsimiliũ notandum est q̃ quinq̃ modis habẽt exponi autoritates sanctoꝛ que videnť dicere deũ in sua suba non posse videri. Primo modo sic. Non põt videri. scz viribus nostris. potest tñ munere dei. Unde sup illud. j. Thi. vj. Lucem habitat inaccessibilẽ. glo. inaccessibilis est viribus nr̃is. accessibilis muneribꝫ suis. Scõo sic. nõ potest videri substãtia. s. in via. vñ sup illud. j. Thimo. vj. quẽ nullus hominũ videre potest. Glo. Poterit ãt aliq̃n. Et sic illud Exodi. xxxiij. Nõ videbit me homo ꝛ viuet. Tertio mõ sic. nõ potest substantia videri. id ẽ plene ꝓprehendi. Unde super illud Job. xj. Forsitã vestigia dei ꝓprehendes. Bo. eius essentia a nullo plene

videbitur. s. circumscribēdo. Quarto modo sic. Non potest videri substantia. i. ratio substātie. Un Roma. j. qō notū est dei. Blo. Ratio substantie eius latet omnem creaturam. 7 hoc modo potest dici trinitas sibi soli nota esse. Quinto modo sic. nemo dei substantiaz nouit vel aliquid tale. qz nō facit nosse. Matb. xxiiij. De die aūt illa 7 hora nemo nouit. neqz angelus. 7c. sic fovea ceca dicit. qz non manifestat quod in se habet. Et sic ōt Crisos. q angeli nō vidēt quid sit deus. Et sic patent due auctoritates. qz prima currit fm primū modū
22 7 secūda fm quartū modum vel quintum. Ad illud qō obijcitur q tm̄ distat finitū ab infinito. 7c. Dicēdū. q distātia dicit ordinem. nō tm̄ conuenientiam. Conuenientia autē inuenitur in triplici differentia q̄tuz ad psens sufficit. Est enim conuenientia mensuratōnis siue adequatōnis 7 conuenientia participatiōis alicuius cōis. 7 conuenientia ordinis. Dico ergo q distantia dicatur p priuationem conuenientie adequationis 7 pticipationis. infinita est distantia creati ad increatum. sicut finiti ad finituz. Si vero dicatur distantia p priuationem conuenientie ordinis. Dōm q falsum ē. qz creature immediate ordinantur ad deum sicut ad pncipium. 7 sicut ad finē. maxime creatura rōnalis. ad simplicē aūt intuitum sufficit. q sit conuenientia ordinis. sed ad cognitionem comprehensionis requiritur conuenientia fm quandam equalitatez siue adequationē. Et ideo nō sequit. q si anima creata nō possit comprehendere infinitatem. q nō possit intueri luminis fontem. 7 p hoc patet sequēs. Qz em̄ dicit q ad cognitionē requiritur assimilatio. Dicēdū q nō oportz q sit assimilatio in natura tercia. sz sufficit q vnū sit similitudo alterius. sicut p̄mo li. fuit determinatuz. dist.
23 j. et ij. 7 xxxv. Ad illud qō obz. q excedit oculum lumē illō. Dōm q est excellentia conseruans. 7 est excellentia corrūpens. Excellentia conseruans est in spiritualibus. sed corumpens in obiectis corporalibus. 7 ratō huius in p̄mo libro est reddita. 7 a parte obiecti. 7 ap-
24 te modi comprehendendi. 7 ideo non est simile. Ad illud qō obz. q finitū nō pōt supra infinitū. Dicēduz. q aīa in cognoscēdo deū plus est i suscipiēdo q̄m in agēdo. imo oīs potentia anime respectu dei se habet in ratōe passiui. nec dicitur potentia cognitiua actiue. q̄ de sua ratōne dicit quodammodo passionē. sic dic̄ phs 7 pristianus. Ideo cū intelligit deū nō agit aīa in deū. sz deus influit in animā. in qua influentia deus descendit p grām. 7 anima eleuatur 7 efficitur deiformis. Et ipa deiformitas ē dispositio reddēs oculū anime aptuz ad videndū deū. nō qz facit p̄portionabilem q̄titatē. qz sp illud lumē excedit infinitū. sed qz facit p̄portionabilez qualitatem. qz datur ipi anie aliqd vtpote similitudo. qō cū ipam aiam 7 intellectū anime cū deo. facit similez reddit 7 intelligētē. Et si tu obijcias. q licet visio 7 cognitio incipiat a passione complet tamē in actōne. cum ad visionē duo concurrāt receptio 7 iudiciū. in illū aūt fontem lūis nulla pt creatura agere. qm̄ ipe a nullo pt pati. Silr de illo fōte lūis 7 vltare sūma nullus pt iudicare. sicut dicit Aug⁹. de vera religione. 7 ipa rō dictat. cum iudicās aliq̄ mō p̄sideat iudicato. nullo mō videt sustineri posse q aīa xpi vel alia aīa beata intueat ipm supni luminis fontē. Ad hoc respondēdū est q etsi ad pfectionē cognitōis aliquo modo concurrat nō solū passio sed etiā actio. nō tm̄ concurrit actio. que q̄dem fit p aliquā influentiā vel impressionē ipius cogniti in cognoscibile. sed solū p quandā p̄tensionē. sicut etiā pt in dilectione cum amo aliquē. aīa amādo aliq̄ modo agit. nihil tm̄ influit in amatū. nec dilectuz aliq̄d patit vel recipit ab amāte. Sic intelligēdū est in cognitōe Silr cuz dicimus visionē siue cognitionē p̄tici a iudicio. Dōm q verū est. sed ad hoc q videam⁹ deuz nō oportet q de ipo iudicem⁹ in se. sed sufficit ad claraz visionē ab ipso fonte lumis illuminari. 7 illuminatū oculū etiā in ipm p̄tendere intuēdo. 7 iudicare de ipso intuitu. cum non possit attingere ad hoc vt de ipa sūma veritate iudicet sed fm ipam iudicet aīa de seipa 7 de sua cognitōe. Nihil tm̄ ipedit aliq̄ modo accipiēdo iudiciū fm q recurrit ad visionē q̄n possit cōcedi q aīa btā certissime iudicet illud esse sūmū lumen qō intuet. sicut in p̄mo li. fuit habitū. Et huic nō repugnat verbū Aug. Quantūcunqz eni siue intuit⁹ siue iudiciū videat in se hre naturā actionis. tm̄ respectu diuini luminis a q causatū est passior effectus. Un q aīa videat deū in se hoc nō est qz aīa possit supra deū. sed magis q deus possit supra ipam adeo vt aīa p diuinā potentiā 7 influentiā eleuet supra ipaz. Nec aūt que dicta sunt de aīa xpi. generaliter valent ad qōuem de visione dei. silr que sequunt.

Consequēter querit de cognitōe quā aīa xpi habuit in verbo. Et circa hoc querunt tria. Primo querit vtrū in codē habitu cognoscat verbuz et alia in verbo. Scdo querit vtrū aīa cognoscat actu in verbo que cognoscit habitu. Tertio querit vtrū in verbo noscat oīa quecūqz nouit verbū.

Questio. I d

Utrū aīa xpi eadē cognitōe qua cognoscit verbū cognoscat alias res in verbo. Et q eadē vr Aug. sup Gen. ad lram dicit q angeli tripliciter cognouerūt res. vicz in verbo. in seipis. in ppio genere. q̄ cognitio quā angelus habet in verbo de re. distincta est a cognitōe quā angelus habet de re in seipo. sed angelus i seipo cognoscit res p speciē aliquā sibi datā. q̄ vr q ea cognitōe que est in verbo cognoscat res nō mediāte aliqua silitudine ipar rei. p̄ter illā que est in verbo. q̄ eadē cognitōe qua cognoscit verbū. cognoscit rem aliā in verbo. Itē verbuz est sufficiēs rō cognoscēdi oīa alia a verbo. tanqz exemplar est rō cognoscēdi exemplatoz. sed cognoscere sufficientē rōnē alterius hoc nō est aliud q̄ cognoscere ipaz rem. eadē eni est cognitio rōnis cognoscēdi et ipius rei cognite. q̄ eadē cognitōe qua aīa cognoscit verbū cognoscit res alias a verbo. Item melius cognoscit res i diuino exemplari q̄ cognoscat in se. melius etiā cognoscit p diuinū exemplar q̄ cognoscat p ppriā silitudinē sz eadē cognitōe qua q̄s cognoscit silitudinē rei. cognoscit ipam rem. q̄ 7c. Item si silitudo rei i speculo nullo mō differret ab ipo speculo. nihilomin⁹ eadē cognitione q̄ cognosceret ipm speculū. cognosceret ipa silitudo rei et ipa res. q̄ cū in verbo eterno nō differat silitudo rei ab ipo. nam ipm est exēplar 7 rō cognoscēdi vr q eadem cognitōe qua q̄s nouit verbū. cognoscat et res in verbo. q̄ aīa xpi p eūdē habitū cognitōis cognoscit verbum 7 alia in ipo. Item si aīa xpi cognosceret rem in verbo p aliū habitū et aliā silitudinē q̄ cognoscat ipm verbū. aut illa silitudo esset vna. aut multe. Una nō pt esse. qz vnaqueqz res creata habz silitudinē sibi p̄priā in genere creature. Si multe. q̄ cum nō sit status in multis sed in vno. cognitio aliarū rerū a verbo in ipso verbo nō spectaret ad cognitionē gloie i qua est status 7 q̄es q̄ si hoc est inconueniēs. restat q eodē habitu cognitōis quo cognoscit ipm verbū. cognoscunt 7 alia i verbo tā ab aīa xpi q̄ ab alia aīa beata. Sz contra. Sicut materia se habet ad formā. ita intellect⁹ possibilis se habz ad

res quas cognoscit. ꝫ impossibile est q̄ summū ens det esse ipi materie nisi imprimēdo aliquā formā creatam ipsi materie diuersaz a se. ḡ impossibile est q̄ summū lumen faciat intellectū possibilē aliq̄d actu intelligere. nisi imꝑmat ei speciē in silitudinē ipi⁹ rei cognite. ḡ cognitio aliaz rez a ẏbo ī ipo ẏbo aliq̄d plus exigit q̄ cognitionē ipius verbi. ꝛ est p aliam rōnem cognoscēdi q̄ sit cognitio ipius verbi.. Ite ad b̄ q̄ intellect⁹ aliquid intelligat. necesse est ipm assimilari rei cognite. ḡ cū cognoscit alia a verbo. necesse est ipm assimilari nō solum ipi verbo sed etiā alīs a verbo. ꝫ alīs a verbo nō potest assimilari nisi p susceptionē silitudinū aliaz. ḡ ad b̄ q̄ intellect⁹ aliq̄s creatus siue xpi siue alius cognoscat alias res in verbo. nō sufficit cognoscere ipm verbum.

Item si aspicerē ad aliquā rem aggenerarek in me similitudo illi⁹ rei. Silr si aspicerē ad speculū nō solū aggenerarek in me silitudo speculi ꝫ etiā silitudo rei. ḡ si ẏbā eternū ꝺtinet ī se ideas rez oīm. ita generabunt silitudines rez in aīa aspicīēte ipm. sicut si aīa ꝺtueret ipas res ḡ videt q̄ res in verbo n̄ tm̄ cognoscit ab intellectu creato p ipm verbū. sed etiā p simlitudines impssas. ḡ p cognitionē aliā ꝛ aliā. Ite ꝺtingit cognoscere ipm verbū vt lucem. ꝛ ꝺtingit cognoscere ipm vt exemplar. Tūc aūt cognoscit verbū vt exēplar. q̄n in ipo cognoscunt alia. ꝫ impossibile est cognoscere ipm verbū lucē q̄n infundat nobis lumē qō fac nos cōformes ipsi luci ergo impossibile est ipsuz cognoscere vt exēplar. q̄n infundat nobis cognitio q̄ facit nos ꝺformes ipis eternis ideis ꝛ rōnibus. ḡ nec aīa xpi alio mō q̄ isto cognouit. Si dicas q̄ idem est ꝛ qō assimilat ipi verbo vt luci. ꝛ verbo vt exēplari. Cōtra. Possibile est cognoscere ipm verbū ꝛ si nō cognoscerek res cui⁹ verbū est exēplar ḡ videt q̄ alia sit rō p quā quis ꝺformat ipi verbo vt luci. ꝛ ipi verbo vt exemplari. Item intelligam⁹ q̄ aliq̄s in verbo cognoscat rem aliquā videndo ipm verbū ꝛ post desinat videre. sicut fuit in raptu Pauli. possibile est talē postq̄ desijt videre ipam verbi ēntiaz habere memoriā eius quod viditī verbo. h̄ aūt nō esset nisi res in verbo cognosceret alia cognitōe q̄z ipm verbū. ḡ aīa xpi ꝛ oīs alia aīa si cognoscat res in verbo. h̄ nō est per
25 eandē cognitionē ꝫ p cognitionē aliā ꝛ aliā. R⁹. ad pdict⁹ intelligentiā est notādū q̄ habit⁹ cognitōis numerari hz penes rōnem cognoscendi. Q̄n ḡ verbū eternum est sufficiētissima rō cognoscēdi oīa alia a se. qō pz q̄ seipo cognoscit oīa. iō ad hoc q̄ aliq̄s cognoscat res in verbo. nō oportet in ipo cē geminā cognitionē ipius verbi ꝛ ipius rei cognite. Geminā dico q̄tum ad habitum cognoscendi. ꝓter hoc q̄ habens deiformitatē gloriē p quā cognoscat ipm verbū. hz vñ assimilet ipi verbo. qō est pfecta rō cognoscendi oīa alia. ꝛ ita cognoscēdo verbū hz habitū quo possit cognoscere alia. ita q̄ habitus ille put dicit esse verbi ꝛ aliaz a verbo. nō differt nisi sola comparatione. Per idem ei q̄ ipm verbū eternū est lux ꝛ veritas in se est exemplar aliaz rez. ꝛ iō qui hz vnde ꝺformet ipi summe ẏitati. hz vñ ꝺformet rōni cognoscēdi oīa. Q̄n ergo verbū eternū p idē est rō cognoscendi se ꝛ alia. ideo dico q̄ aīa xpi eodē habitu quo cognoscit ipm verbum. cognoscit res in verbo. existēte sola differentia q̄tum ad compationē siue respectuz. Cōcedende ergo sunt rationes que hoc ostendunt. Ad
26 illud quod primo obijcitur in contrarium q̄ necesse est intellectum possibilez formari ad similitudinē rei intellecte. ꝛc Dom̄ q̄ nō est sile. q̄z quis deus nulli⁹ possit cē forma p fectiua. pōt tñ esse forma exēplaris ꝛ rō cognoscē di. ideo q̄z quis nō perficiat materiam per seipsum dando ei esse ꝛ complementum. potest tamen per seipsum intellectum facere cognoscere aliquod quodcunq̄z creatum. Et si tu obijcias q̄ necesse est intellectum possibilem aliquo modo formari ad hoc q̄ aliquid intelligat ī actu. Dicendum q̄ sic est in proposito. Formatur enim ab aliquo. sed hoc nō est aliud q̄z ipsa influētia luminis eterni. p quā efficit deiformis ꝛ cōformis ipi verbo qō est ratio cognoscendi alia. ꝛ ideo per consequens efficitur in actu respectu aliorum cognoscibilium a verbo et per similitudinem verbi. quod quidem verbum quia ē similitudo omnium. efficitur quodammodo simile omnibus. ideo nō oportet ei dari nouum habitum ad cognoscendum. Et per hoc patet responsio ad sequens 27
quod obijcit. q̄ necesse est cognoscens assimilari cognoscibili. quoniam assimilatio que sufficit ad cognitionē nō tm̄ est per speciem acceptam a re. vel etiam per speciem appropriatam ipsi rei. verūetiam per assimilationem ad illud quod est ratio cognoscendi cetera. Ad 28
illud quod obijcitur q̄ si aspicerem ad rem aggenerarer tur in me similitudo rei. ꝛ similiter si ad speculum aggenerarētur in me simlitudo speculi ꝛ ipius rei. Dicendum q̄ si in speculo nō differret similitudo rei ab ipa forma speculi. nō oporteret q̄ in me aggenerarētur alia similitudo cognoscēdi respectu ipius speculi. ꝛ respectu ipius rei relucentis in speculo. ꝛ sic intelligendum est ī proposito. quoniam idea in deo nihil aliud est q̄z ipsa veritas eterna. sicut ostensum fuit in primo libro. Ad 29
illud quod obijcitur q̄ impossibile est me cognoscere lucem eternam quin fiam ei conformis per influentiam luminis. Dicendum q̄ hoc verum est. sed quia deus p ideam ipsam que est lux in se est exemplar aliarum rez. ideo nō oportet q̄ per aliud ꝛ aliud fiam conformis ipi vt est lux ꝛ vt est exemplar. ꝫ per idem alio modo se habens. Idem enim lumen glorie habilitat ipam animaz ad cognoscendum ipsum verbum eternum inq̄ntum lumen comparatur ad ipsum verbum sub ratione lucis. idem etiam habilitat ipsam animam ad cognoscenduz alia a verbo in ipso verbo inq̄ntum comparatur ad ipz verbū vt est exemplar aliorz. Et q̄ verbū est exemplar voluntarie repñtans. iō lumē illud nō compat nisi ad illa que ipm diuinū exemplar repsentant voluntarie. hinc est q̄ p illud lumē ꝛ si cognoscat verbū. nō oportet q̄ cognoscat omnia alia a verbo quorum ipsum verbū est exemplar. Et si tu obijcias q̄z quis in deo sit sapientia ꝛ bonitas. tamē aliud ꝛ aliud est ī me per quod ego conformor diuine sapientie ꝛ bonitati. ergo pari ratione aliud erit per quod conformatur intellectus ipi verbo fm q̄ lux ꝛ fm q̄ exemplar. Dicendum q̄ nō est simile. quoniam ratio veritatis ꝛ exemplaritatis in eodem est differens sola cōparatione. Ipsum enim exemplar non est aliud q̄z veritas eterna vt est ratio cognoscen- 30
di alia. Ad illud quod vltimo obijcitur de memoria que remanet. Dicendum q̄ si aliquis intellectus videt aliqua in verbo cognitione glorie. ꝛ desinat videre. verbum non memoratur de cognitione illarum rerum nisi eatenus quatenus memoratur de cognitione verbi. nisi alias habuit cognitionem illarum rerū impressam vel nisi deus ei dispensatiue imprimeret. tunc hoc non esset oportunum. Sed sicut dictū est ad hoc q̄ aliquis intellect⁹ creat⁹ cognoscat res in verbo. siue xps siue ali⁹. sufficit q̄ habeat deiformitatē glie p quā fit silis ipi ẏbo nec oportet ei dari rez similitudines aut habit⁹ pticulares. quia magis sibi sufficit ipa suprema veritas ad co

gnoscendū oīa q̄ oīes rez̄ similitudies spāles. Uñ limpidius cognoscit angelus z etiā aīa xpi res in verbo q̄ cognoscat in se vel in ꝓpo genere.

Questio II e

Utz̄ anima xpi ꝺgnoscat in ꝟbo actu oīa que cognoscit in habitu. Et ꝙ sic videt. q. ſm qđ vult Augus. in xv. de trinitate. In beatis nō erunt volubiles cognitiones. Si ergo anima xpi inter ceteras animas btās beatissima ē. nō g̃ hz cognitões volubiles. g̃ si aliq̄d sc̃t in actu cogitat vel cog̃scit. sp illđ cogitat vel cog̃scit g̃ q̄cquid cogitat in habitu. cognoscit in actu. Itē gloria est habitus in actu. impossibile enim est hominē esse beatū. z aliq̄n cessare ab actu visiōis diuine. Si ergo cognitio qua cognoscit anima xpi res in verbo est cognitō gloriosa videt ꝙ ꝺgnitio illa semp habeat habitum cōiunctū actui. ergo quicquid ꝺgnoscit in habitu cognoscit in actu. Itē perfectior est habitus cōiunctus actui q̄ separatus. p eo ꝙ actus est cōplementum habit⁹ Sz aīa xpi ꝺgnoscit res in verbo cognitiōe perfectissima. ergo quicquid cognoscit ibi i habitu. ꝺgnoscit in actu. Item vna z eadē ꝺgnitōne qua cognoscit aīa xpi ipsum verbū. ꝺgnoscit alia a verbo. sed nihil de ipso verbo ꝺgnoscit in habitu quod nō ꝺgnoscat in actu. g̃ nihil de alijs rebus ꝺgnoscit in habitu quod nō ꝺgnoscat in actu. Sz ꝺ. sic ꝑbus vult. scim⁹ plura. sed intelligimus vnum solum. Hoc autē ob aliud non est nisi quia scire nomiat ꝺgnitionem i habitu. sed intellige/ 31
re in actu. ergo ad plura se extendit habitus q̄ actus p naturam. sed nō est necesse ꝙ in xpo habitus perficiatur ab actu. ergo non est necesse ꝙ quicquid anima xpi habitu ꝺgnoscit in verbo ꝺgnoscat in actu. Item sicut perfecta est ꝺgnitio anime xpi. ita perfectum ē eius gaudium. sed anima xpi non gaudet de omni eo in actu de quo gaudet in habitu. gaudet enim sup vno peccatore penitentiam agente. licet non actualiter in eo letaretur qñ peccabat. ergo pari rōne non est oportunū ꝙ oē qđ cognoscit in habitu cognoscat in actu. Itē actualis cōsideratio rerū cognitarū in verbo in xpo subiacet voluntati. ergo pōt modo ꝺsiderare aliquid creatū qđ nō sit de essentia glorie. modo etiā nō cōsiderare. g̃ si habet illius rei habitū. nō necesse est ꝙ habitus sp sit coniunctus actui respectu cuiuscūq̄ cognoscibilis. Itē aut anima xpi actu ꝺsiderat oīe qđ verbū eternū natū est ei repsentare. aut nō. Si actu cōsiderat oīe qđ verbum eternū natū est ei repsentare. cum illa sint infinita videt ꝙ anima xpi in cōsiderando. actu ptransit infinita. qđ est impossibile virtuti finite. Sed nō actu considerat oīe qđ verbū sibi vnitū natum est ei repn̄tare. g̃ aliquā hz aptitudinē aīa xpi ad aliq̄d respectu cui⁹ non sp est in actu. sed ois eius aptitudo est cōplera p habitum gloriosum. g̃ aliq̄d cog̃scit in habitu qđ nō cog̃scit i actu. Itē qñ aliq̄d se extēdit ad infinita. ipossibile est ꝙ ipm totaliter sit in actu si differat in eo actus a potētia. sz habit⁹ cognitionis in xpo se extēdit ad infinita. g̃ impossibile est vt oīe qđ cognoscit in habitu. cog̃scat i actu. Maior manifesta ē. q. cū ꝺtinuū sit diuisibile in infinitū. impossibile ē ipm totaliter diuisum ee in actu. Minor ꝓbat ꝙ ꝟ ꝙ xps in verbo eterno scit oēs species numeri paris diuisibiles ee in duo eq̄lia. z ꝟ nouit i habitu de q̄libet ei⁹ specie. Si g̃ species numeri sunt infinite. g̃ nouit habitu infinita. Itē nihil nouit aīa xpi in actu sup qđ nō ꝺuertat se actualiter. sz intellect⁹ eius est aspectus simplex est z finit⁹. sz simplex z finitum ad qđ se ꝺuertit totaliter se ꝺuertit. ergo si actu cōuertit se ad vnū. impossibile est ꝙ simul z semel actu se cōuertat ad illud qđ fit ab illo disparatum. ergo anima xpi nō cognoscit omnia in actu que cognoscit in habitu. Rō. ad ꝓ dictorum intelligentiā est notandū. ꝙ anima christi beata habet cognitionē aliquoz que nō sunt de cētia glorie. Si g̃ loq̄mur de cognitione eorū que sunt essentialia glorie. dico ꝙ anima christi omnia que cognoscit in habitu. cognoscit in actu. quia gloria est habit⁹ in actu. Unde sicut nō potest anima eius nō esse gloriosa. sic impossibile est actualē considerationē eorum que sunt de essentia glorie in ipso interrumpi. Si autem loquamur de cognitione eorum que nō sunt essentialia glorie sic nō est necesse ꝙ oīa que cognoscit in habitu cognoscat in actu. Et huius signum est ꝙ deus beatis existentibus in gloria. hoc est sanctis angelis aliquid de nouo reuelat z ostendit in se. qđ prius tñ nō ostendebat. z tō statui glorie nō repugnat considerare aliquid nunc qđ prius nō considerabatur. nec repugnat etiam perfectioni creature. quoniā creaturā perfici. hoc est eius capacitatem impleri. Creatura autez plurium est capax ſm cognitionē habitualem q̄ ſm considerationē actualem sicut in opponendo monstratum est. Et ideo non soluz in angelis. verūetiaz in anima christi hoc verum est ꝙ plura cognoscit in habitu q̄ consideret in actu Et ideo concedendū est ꝙ non omnia considerat in actu que habet in habitu quātum ad ea que non sunt de substantia glorie. Et concedende sunt rationes que sunt ad partē istam. Ad vltimam tamen rationē potest responderi ne det occasionē deuiandi. Quod enim dicitur ꝙ intellectus simplex z finitus ad quod se conuertit totaliter se conuertit. nō cogit. quia intellectus anime beate z maxime anime christi dilatatur per gratiam. z quod plus est in verbo per vnum z idem cognoscit distincte multa. z idē intellectus glorificatus cognoscendo multa in verbo non diuiditur sed vnitur. quia nō applicatur ad hoc vel ad illud primo vel immediate sed mediante verbo eterno. quod cum sit vnum. ducit in multa cognoscibilia. Alie vero rationes que ad hanc partem inducte sunt concedi possunt. Ad illud vero quod 33
obijcitur in cōtrarium ꝙ in beatis nō sunt cognitiones volubiles nec cōsiderationes. dicendū ꝙ verbum illud intelligit de his que sunt de essentia glorie. quia illa semper erunt in actuali cognitione atq̄ cōsideratione. De his autem quorum cognitio nō est de essentia glorie nō oportet habere veritatem. Potest etiā aliter dici ꝙ volubilitas cognitionis duplex est. quedam per intimationem z inquisitionem siue ratiocinationē z discursum quo quis venit in cognitionē rei incognite. z talis volubilitas nō est in beatis. Est etiaz alia volubilitas per transitum considerationis vnius rei in consideratione alterius. z talis volubilitas nō aufertur a beatis. Auguſt. ergo auctoritas intelligitur de prima volubilitate nō de secunda. z ideo tali auctoritate nō potest concludi ꝙ anima beata quicquid cognoscit in habitu cognoscit in actu. Ad illud qđ obr ꝙ glia est habitus i 34
actu. dicendū ꝙ verum est. sed ex hoc nō sequitur ꝙ ois cognitio que est in gloria sit in actu cōtinuo. sed de illa solum que est de essentia glorie. z quoniā multa cognoscit aīa xpi in verbo z alie aīe que nō sunt de essentia glorie. hinc est ꝙ non oportet ipsam omnia considerare in actu que nouit in habitu. Ad illud quod obijcitur ꝙ 35
habitus in actu est pfectior q̄ habitus ꝓter actū. dicendum ꝙ verū est qñ ē i actu nobilissimo qui debetur ipsi habitui. actus aūt nobilissim⁹ qui debetur ipe glorie est

actualis cõsideratio sũmi veri·nõ aũt actualis considerratio cuiuscunq; veri causalis vel causati· ideo ad hoc
36 q; anima christi habeat habitũ cognitionis perfectum· non oportet q; actualiter cõsideret oẽ verũ· sed sufficit q; actu ꝓsideret verũ sũmũ· Ad illõ quod obiicit· q; eadẽ cognitione qua cognoscit verbũ cognoscit alia a verbo·ꝛc·Dicendum q; illud verum est de cognitõe q̃tum ad habitũ·sed nõ est opportunum de cognitõe q̃tum ad actũ·Actualis enĩ cognitio ꝛ cõsideratio verbi eterni est ipi glorie essentialis· non sic autẽ actualis cognitio aliox a verbo·ꝛ ideo non sic oportet q; si aliq̃ cõsiderat actualiter ꝼm q; actualiter cõsideret ipm verbum sed habitualiter· habitus enim ille essentialiorem habet compationem respectu verbi quod est cognituz ꝓncipale·q̃ respectu aliox cognitox in verbo que sũt cognita quasi ex consequenti ꝛ secundario·

Questio III f

Utrũ anima xpi cognoscat oĩa in verbo que cognoscit verbũ· Q̃ sic videtur· Ania xpi habuit spiritũ nõ ad mẽsurã·ꝼm q; dicit Joh·iij·Sed spũs est ad cognoscendum ꝛ diligendũ·ergo habuit spiritũ ad cognoscendũ sine mensura· Et si h̃·ergo deus anie ille nihil celat·cognoscit ergo oĩa illa anima in verbo q̃ cognoscit ipe deus· Itẽ illi anime cognoscenti res ĩ verbo ipsum verbũ est ratio cognoscẽdi·sed verbuz est ratio cognoscendi volũtarie se offerens ꝓ hac re· vel pro illa·vel ꝓ quacunq; alia· Si ergo verbum eternũ anie vnite sibi offert se plena oblatõne·cum ipm sit ratõ cognoscendi omnia·videt q; anima xpi oĩa cognoscebat ĩ verbo sibi vnito· Item verbũ eternum perfectissime vnitũ erat ipi anime xpi ꝼm q; verbum· g̃ pari ratõe ꝓfectissime erat ei vnitum ꝼm q; exemplar· sed ꝼm q; exẽplar faciebat animã xpi cognoscere alia a se·ergo si perfectissima vnione vniebatur sibi qua nulla potest eẽ ꝓfectior·videt q; ei cõmunicabat cognitionem omnium quã habebat· Item anima xpi cognoscebat aliqua ĩ verbo·ꝛ cognoscit· aut ergo potest cognoscere plura· aut nõ·Si põt cognoscere plura·ergo possibilitas ei non est omnino completa·q; põt addiscere de die ĩ diẽ Si non potest cognoscere plura q̃ cognoscit· sed omnis scies res in numero determinato· potest scire plura·quia scibilia se nõ coangustant in anima cognoscẽte Unde si scit aliqua·põt adhuc scire reliqua·Si ergo anima xpi non potest scire plura·videtur q; cognoscat infinita ꝛ omnia que cognoscit ipsa sũma dei sapiẽtia·

Item anima xpi mlto familiarioꝛ ẽ ipi verbo eterno ꝛ maiori amicitia iũcta q̃ essent apostoli ipsi xpo·ĩmo adeo familiaris est q; non potest esse familiarioꝛ·g̃ oĩum rerum dat ei noticiã quam ipe potest accipere·Sz anima nunq̃ scit tot q̃n adhuc possit scire plura·ergo videtur q; verbũ increatum animã sibi vnitam faceret nosse infinita· Item aut anima xpi nouit illa solum que sũt fuerunt ꝛ erũt aut plura his·Si solum illa nouit·g̃ si deus aliquid faceret preter ea que facere disposuit·anima xpi illud ignoraret· Si nouit plura his·fz qua rõne nouit aliqua ex his que deus facturus non ẽ eadem rõne nouit omnia· ergo videt q; omnia cognoscat que cognoscit eterna sapientia· Item multo potentioꝛ est anima xpi ad cognoscendum res ꝓ ipsũ verbum sibi vnitum·q̃ sit aliqua anima ad cognoscenduz res per habitum creatum· sed anima habens habitum creatum cognoscit oĩa ad que se extendit ille habit9· ergo anima xpi habens verbum increatũ sibi vnitum· cognoscit omnia q̃ cognoscit ipm verbum· Sz ꝓtra Augustin9 in·xj·de ciui·dei·Quicq̃d scitur·scientis cõprehensione finitur· sed anima xpi cum sit finita· non potest ꝓprehendere infinita·ita q; illa infinita sint sibi finita·quia impossibile est infinitũ esse finitum finito· sed verbũ eternũ cognoscit infinita·g̃ impossibile est q; anima xpi omnia cognoscat in verbo que cognoscit ipsum verbum· Itẽ cognitio debet adequari rei cognite ꝼm q; cognita est·siue sit cognitio ĩ habitu siue sit cognitio in actu·Similiter necesse ẽ q; adequetur potentie·ꝛ potentiã necesse ẽ adequari substantie·ita q; eã nõ excedat improportionabiliter·infinitũ aũt improportionabiliter excedit finitũ·si ergo substantia anime xpi finita ẽ·necesse est ꝛ potentiam cognoscẽd ĩ ipsa eẽ finitam ꝛ cognitionem similiter· ergo necesse est cognoscibilia esse finita·Si ergo eterna dei sapientia cognoscit infinita·vꝝ·ꝛc· Itẽ cognitio anime xpi quam habet in verbo est creata· Si ergo substantia anime xpi ẽ creata·pari ratõne ꝛ cognitio·sed omnia creata sunt ĩ certo pondere·numero ꝛ mensura·ꝛ oĩa talia sunt finita·ergo necesse est cognitioem quam habet ania xpi esse finitam·Sed cognitio finita non est nisi finitoꝝ· ergo anima christi nõ cognoscit nisi finita·ꝛ verbũ cognoscit infinita·ergo·ꝛc· Item nihil creatũ excedit in infinitum aliud creatũ eiusdem generis· sed aia xpi ꝛ eius scientia ẽ creata ꝛ eiusdem generis cum qualibet alia anima beata ꝛ eius scientia·ergo anima xpi nõ excedit in infinitũ scientiaz cuiuslibet alterius anime create·sed sciẽtia verbi in infinitũ excedit scientiam cuiuslibet anime beate·ergo videtur q; anima xpi nuuq̃ tot cognoscat quot cognoscit ipm verbum· Item sic cognitio verbi est immensa intensiue·ita est etiã extensiue quia sicut habet limpiditatẽ infinitam· ita etiã cognoscit infinita·sed impossibile est q; anima xpi comprehẽdat infinitatem ipsius verbi intensiue·ꝛ q; ita limpide cognoscat sicut ipsuz verbum·g̃ impossibile est pari ratione q; cognoscat oĩa que cognoscit ipsum verbum· cum verbum cognoscat infinita· Item sicut intellectus aie xpi ex vnione sui ad lucẽ eternam habet cognoscere multa·sic ꝛ ipa substantia anime ex vnione ipsius ad verbum est nata eẽ in multis locis·Sed impossibile est q; anima xpi vnq̃ sit vbicunq̃ est verbum q̃ius ei vniatur·ergo impossibile est q; intellectus eius cognoscat omnia que cognoscit verbum q̃ius ei vniatur

Item q̃to substantia est simplicioꝛ·tanto est plurium cognoscitiua·sed substantia verbi creati in infinitũ excedit q̃tum ad simplicem animã xpi·ergo impossibile est q; anima xpi vnq̃ tantum sublimetur q; cognoscat tot quot cognoscit ipsum verbum· Item si anima christi cognoscit omnia que verbum cognoscit· aut hoc est per ipsum verbum immediate· aut ꝓ aliq̃d aliũ creatum sibi supadditum·Per ipm verbum im̃ediate non potest·sicut in precedentibus fuit ostensum· quia necesse est ipm intellectũ informari a rõne cognoscẽdi·Si ꝓ aliq̃d creatũ sibi supadditũ·aut h̃ est lumen ꝓcedẽs a ✠bo·aut spes aliq̃ rei cognite·Si ẽ lumẽ ꝓcedẽs a ✠bo·cũ illõ nõ excedat ĩ infinitũ lumẽ qõ confert alĩs animab9·si alie aie nõ cognoscũt nisi finita· necesse ẽ q; aia xpi nõ cognoscat nisi finita·g̃ nõ cog̃scit oĩa q̃ ✠bũ cog̃scit·Si ꝓ spes sibi datas·g̃ tot spes hẽbit q̃t sũt cog̃scibilia·ꝛ si h̃ cũ cog̃scibilia sint infinita· erũt ĩ aia xpi infinite spes ĩ actu·g̃ si impossibile ẽ infinita eẽ ĩ actu in creata·ĩ possibile ẽ q; aia xpi cog̃scat infinita siue oĩa q̃ verbũ cognoscit Itẽ ad cognitionem rei duo requirũtur·s·receptio ꝛ iudicium·ergo ad hoc q; aliquis co-

gnoscat aliqua · necesse est q̄ habeat posse iudicādi sup illa · sed iudiciū anime xp̄i est finitū · ḡ nec p se nec p cōiunctionē suā cum verbo iudicat de infinitis · q̄ nulla virtus finita erit in operationē infinitā nec p se nec cū alia · nō enī pōt in aliqua infinita operatōe ei cōtinuari · ḡ impossibile est animū xp̄i iudicare de tot de quot iudicat verbū eternuz · etsi hoc · nō pōt omnia cognoscere
37 que verbū cognoscit. Ad. ad p̄dictoz intelligētiā est notandū q̄ ad istā questionē ꝓpter sui difficultatē a diuersis diuersimode rndet · Et q̄dam respōdent simpliciter cōcedēdo · q̄dam aūt distinguēdo · Primi variant ſm triplicē modū dicēdi · Quidā enī dicūt q̄ aīma xp̄i cognoscit oīa que verbū cognoscit · p eo q̄ verbū eternum nō cognoscit nisi finita · nō enim est exemplar nisi eoz que sunt vel fuerūt vl̄ erunt · ⁊ hec oīa finita sunt Sed iste mod⁹ dicēdi stare nō pōt · q̄ siē ipe Aug⁹ · dicit ⁊ in p̄mo li · oīm sum est · eterna dei sapientia cognoscit infinita sicut planū est · q̄ cognoscit oīs numeri spēs · cognoscit etia oīa que pōt facere. Alius modus dicendi est q̄ anima xp̄i cognoscat oīa que cognoscit verbum · ⁊ cognoscit infinita · q̄ vno ⁊ eodē cognoscit oīa · id est verbo · Et hinc est q̄ nō solum aīa xp̄i actu cognoscit infinita · sed etiā quelibet aīa btā que intuet in ipaz lucem eternā ſm q̄ asserūt · Sed illud nec rōni cōsonat nec autoritatibꝫ sctoz · q̄ cognitio non aliter attribuit alū anime q̄ anime xp̄i · ⁊ ꝓterea virtus finita nō videtur posse ꝓtinuari virtuti infinita in cōpressione infinitoz que q̄dem est opatio infinita. Tertius mod⁹ dicendi est q̄ anima xp̄i cognoscit infinita in verbo · q̄ per verbū cognoscit alia nō in q̄ntum ptic̄pādo sapiaz sicut alie aīe · sed possidēdo ipam sapiaz · Et illud videt sensisse m⁹ḡ Hug · de sanc · vic · in libello de sapia christi Ait em̄ sic · Plenā ac pfectā ac totā dei sapiam in aīa xp̄i fuisse credim⁹ · ⁊ ipa sapia eādē animā plene ac pfecte sapientē · nō ex ipa partic̄pādo · sed totā possidēdo quā singulariter possedit ⁊ cōprehēdit ineffabiliter · Et paulo post · Hoc ip̄m indubitāter affirmo q̄ aut alia sapientia in xp̄o nō fuit · aut si fuit equalis illi non fuit · Et ita dicit q̄ aīa christi oīa cognoscit · q̄ sapia christi nō fuit alia q̄ illa sapia qua deus est sapiēs · In hoc tn̄ est differētia · q̄ deus est illa sapia · aīa autē christi nō est illa sapia sed illi sapie psonaliter vnita · Item deus est sapiēs illa sapiētia p̄ naturā · anima aūt xp̄i per gratiā vnionis · Sed qualiter verbū illud Hugonis querēti satisfaciat difficile est aperire · Q̄m sicut in p̄cedentibꝫ fuit ostēsum · ad hoc q̄ aīa xp̄i cognoscat verbū · necesse est interuenire sapiētiā creatā · que q̄dem est dispōnēs et habilitās ipam aīam ad vnionē verbi · nec est ipa sūma sapia sed influētia ab ea p̄cedens · et ideo tentandū est si quo modo pōt alius mod⁹ rōnabilioz inueniri q̄ aliquis triū p̄dictoz. Attendendū est ḡ q̄ alū tenta/uerūt p̄dictā questionē determinare distinguēdo ⁊ distinguēdo · et hi diuersificant ſm triplicē modū distinguendi Quidā em̄ dicere voluerūt q̄ in xp̄o est duplex modus cognoscēdi quē habet in verbo · Unus p̄ gram vnionis · alter qui est p̄ gram cōprehēsionis · et illo qui dem modo qui est p̄ gram cōprehēsionis nō cognoscit omnia que cognoscit verbū · sed illa que spectāt ad gloriam suā · Alio vero modo qui est p̄ gram vnionis que cognoscit oīa que cognoscit ip̄m verbū · q̄m gra vnionis rōne extremi cui vnit est gratia sine mēsura ⁊ gratia infinita · ⁊ ideo nō est mirū si cognoscit ſm illā infinita et omnia que verbū cognoscit · Sed iste modus dicendi non videt esse intelligibilis de facili · Primū q̄dem q̄ si anima christi cognoscit quicq̄d cognoscit p̄ habitum creatū · nec est habitus alius creatus in anima xp̄i que omnia cognoscit ſm ip̄m verbū vel in ipo verbo nisi habitus glorie cōprehensoris · q̄ illo circūscripto iam nihil cognosceret in verbo · vnio em̄ nō facit diuinā naturam cognosci ab humana in q̄ntuz vnio sed gloria cōprehensoris · Nam caro est vnita verbo q̄uis nō cognoscat ip̄m verbū · Si ergo aliquo habitu cognoscit omia que cognoscit verbū · necesse est q̄ cognoscat p̄ illā cognitionem que q̄dem est habitus cōprehēsoris · Preterea · q̄d/quid sit gra vnionis siue creata siue increata · aīa xp̄i semp̄ est inter terminos creature · ḡ eius virtus cognoscitiua semp̄ finita est · ḡ nunq̄ cognoscit infinita · et sic reddit questio p̄ius ꝓposita. Alius vero modus dicendi est q̄ in xo ꝓnit duplex modus cognoscēdi · nō ꝓpter diuersitatē a parte rei cognoscētis · sed a parte cōnotati · Dicit em̄ in eo esse scientia visionis ⁊ scientia intelligētie · Scientia visionis est respectu omniū eorum que facere disposuit · Scientia intelligētie respectu omniū eoz que facere pōt · ⁊ vtraq̄ dicit oīs sciētia q̄uis sciētia visionis sit finitoz · sciētia intelligētie infinitoz · Disposuit em̄ facere finita · sed pōt facere infinita · Q̄n ḡ querit vtrū xp̄s sciat omnia que nouit verbū · Si intelligat de scientia visionis · cōcedūt vtiq̄ q̄ aīa xp̄i omniū illoz capax fuit · ⁊ eidem cōicauit deus scientiam omniū illoz que facere disposuit ꝓpter magnam sui subtilitatē ⁊ ip̄ius aīe capacitatē · Si aūt intelligat de scientia intelligētie · sic dicūt q̄ nō oīa cognoscit que cognoscit ipm verbū · q̄ illa se extēdit ad infinita · ⁊ aīa christi in cognoscēdo nō pōt nisi sup finita deus aūt nō cōicauit illi aīe nisi q̄ntum potuit capere · ⁊ ſm istā viaz dissolui possunt rōnes ad vtraq̄ partem · Et hic q̄dem modus satis facilis est ⁊ rōnabilis Uerūtn̄ adhuc non quiescit mens dubitātis · q̄m esto q̄ deus modo aliq̄d nouū faceret · q̄d tn̄ facere nō disposuit · sicut nouū mūdum · iam lateret xp̄m Sequeret etiā q̄ xp̄s aliq̄d de nouo posset addiscere · et ita nō h̄ret plenitudinē scientie · Et iterū cum scibilia nō se coangustāt in aīa sciente nū q̄uis videt q̄ tot sciat aīa q̄n possit adhuc plura scire · quō ergo erit status ex pte capacitat̄ creature · Et ꝓptera est tertius modus distinguēdi q̄ ꝛuenit aliquē cognosci cognitōe habituali ⁊ cognitōe actuali · siue cognitōe que est sicut scientia ⁊ cognitōe que est sicut ꝛsideratio Si ergo loq̄mur de cognitōe q̄ntuz ad actū ꝛsideratōis sic dōm est q̄ aīa xp̄i nunq̄ tot cognoscit quot cognoscit ip̄m verbū · p̄ nullā em̄ gloriā pōt adeo sublevari creatura vt simul et in actu iudicet de infinitis · cum hoc sit infinite virtutis · Si vero loquamur de cognitōe habituali · sic ꝛcedi pōt q̄ scit oīa que cognoscit ip̄m verbuz sibi vnitū · ⁊ hoc patz sic · q̄ cum aīa xp̄i cognoscat ip̄m verbū habitu glorioso ita pfecte q̄ non pōt ip̄m pfectiꝰ cognoscere · ⁊ ip̄m verbū eternū p̄mptā habet volūtatē ad aperiendū ip̄i aīe oīa que in ipo relucēt · nec aliq̄d in ipo reluceat q̄d nō sit natuz cognosci ab aīa xp̄i · aīa xp̄i habet aliq̄d quo facilis est ad cognoscendū oīa que verbuz cognoscit · Et hui⁹ signū est · q̄ ad hoc q̄ cognoscat aliq̄d q̄d verbū cognoscit quicq̄d illud sit · non oportet q̄ dē ei nouus habitus cognoscēdi · sed oē q̄d vult in eo pōt legere · Si ḡ tu queras de illo habitu vtrū sit habitus finitus vel infinitus · Respondendū est q̄ sit finitus habet tn̄ respectū ad infinita · nec est hoc impossibile ponere in creatura · Infinitas em̄ respectuū non ponit infinitatē actualē sicut nō ponit comparationē realem · Si iterū queras vnde veniat illa infinitas respe/

ctuū circa habitū ognitōnis anime xp̄i. dico q̄ venit ex volūtate speculi sibi vniti qđ volūtatē ꝓmptā hz oīa ꝓpalandi que relucent in se. hoc autē nō facit alicui alij anime. ⁊ ideo ꝺ sola anima xp̄i cōcedi pōt ⁊ ꝺbet q̄ sit omniscies q̄tū ad ognitionē habituale Et ꝺcedēdē sūt
38 rōnes que sūt ad istam ꝑtem. Ad illud qđ obj̄citur in cōtrariū. q̄ quicquid scitur. scīētis cōprehensione finitur. Dōm q̄ illud intelligitur ꝺ notitia actuali. que quidē consistit in actuali ꝺprehensione q̄ innuitur ī ipsa autoritate. De habituali aūt nō oportet q̄ habeat veritatem. nec oporet ad hoc q̄ habeat veritatem ꝺ omni habituali sed ꝺ ea que est per comprehensionem. Quāuis enī ꝺus ognoscatur ab anima. nō tamē oporet q̄ sit finitus ipī anime cognoscēti. imo simplr est in
39 finitus. Ad illud quod obꝛ q̄ cognitio ꝺbet adeq̄ri cognoscibili patet respōsio q̄ illud quod ꝺcm est. q̄ bz vez est ꝺ cognitōne comprehensionis. ⁊ ꝺ ea cognitione que actu iudicat ꝺ toto cognoscibili. tali aūt modo cognoscendi non cognoscit anima christi oīa que
40 verbum cognoscit. Ad illud qđ obꝛ q̄ cognitio quā habet anima xp̄i est finita. q̄ nō pt esse infinitoꝛ. Dōm q̄ in cognitōne anime christi est tria cōsiderare. videlicet ipam rationem cognoscendi que est ipm verbum. ⁊ ipm habitum ſm ipsam substantiā habitus. ⁊ respectū illius habitus ad cognoscibile. Dico ergo q̄ q̄uis habitus ille sit finitus. tamen ratio cognoscendi in se infinita est. ⁊ per illam habet ille habitus respectū ad infinita. nō in actu sed in aptitudine. Et hoc modo nihil phibet cognitionem finitā esse respectu infinitoꝛū. Et hoc enī nō ponitur aliqua infinitas eē ī creatura ī actu sz ponitur actualis infinitas solū in ratiōe cognoscen
41 di Ad illud qđ obj̄citur q̄ creatū nō excedit aliō creatum ei⁹dē generis in infinitū. Dicendū q̄ illud vez est ꝺ illo excessu qui est in ipo creato ſm se ⁊ absolute. ꝺ illo vero excessu qui est rōne creatricis essentie nō hz veritatē. Et isto mō ꝺ scientia xp̄i in infinitū excedere scientias aliarū aīarum. nō quia lumē christi in infinitum sit maius in actu q̄ lumē aliarum animarū. sed q̄ ipm verbū eternū in infinitum ꝓmptius se exhibet ad manifestandū ea que in se habet ipī anime xp̄i q̄ alicui
42 anīe. Ad illud qđ obj̄citur q̄ anīa xp̄i non pōt cognoscere immēsitatē simplicitudinis cognitōnis diuine ergo nec īmensitatem respectu cognoscibilū. Dicēdū q̄ non est simile duplici ex causa. Una quidē. q̄ anima xp̄i quicqđ cognoscit in habitu. ꝺ ipo verbo eterno ꝺgnoscit in actu. cū cognitio ipsius verbi in se sit ꝺ essentia gloꝛie. nō sic autē est ꝺ cognitōne aliarum rerū que relucent in verbo. Preterea ipm verbum est infinitum ⁊ quicqđ intelligit ꝺ verbo totū est infinitū. ¶ Non sic aūt est ꝺ cognoscibilibꝫ finitis. quia quodlibet ipsoꝝ in se finitū est. ⁊ cognosci pt a substātia ⁊ virtute finita ⁊ mediāte habitu finito. Unde q̄uis anīa xp̄i cognoscat oīa q̄ verbū cognoscit. nunq̄ tamē equatur ei in cognitōne. quia nunq̄ oīa illa cōprehendit actualit ſm q̄ ipm verbū eternū ꝓ vno aspectu ꝺ omnibus tū
43 dicat. ⁊ oīa intuetur. Ad illud qđ obj̄cit q̄ anima xp̄i q̄uis sit vnita verbo. nō tamē est vbicūq̄ est verbū ergo nec cognoscit oīa que cognoscit verbū. Dicēdū q̄ nō est simile. qm̄ esse hic vel ibi dicit actū existendi. ⁊ ideo si anīa xp̄i essz vbicūq̄ est vbū. tam eēt immēsa. ⁊ existentia eius adequaret existentie verbi. ¶ Non sic autē est ꝺ cognitōne. quoniā multa cognoscit anima christi in habitu que nunq̄ cōsiderabit in actu. Ideo nec ꝓ hoc ponitur asequatio. nec ponit immēsitas circa potētiā eius cognoscitiuam. Ad illud qđ obꝛ q̄ simplicitas 44
anīe nunq̄ eleuat ad simplicitatē verbi. Dicendū q̄ illud verbū intelligit nō tm̄ ꝺ cognitōne habituali. verū etiā ꝺ consideratione actuali. Et q̄tum ad hoc verum est q̄ nunq̄ anima ascendit ad tot considerāda. quot ipm verbū cōsiderat. Et si tu obj̄cias q̄ nec habitu nec actu videt posse cōtingere ad oīa q̄ verbū cognoscit. cum in oīb⁹ creatoꝛ excedat creaturā. Dicendum q̄ sicut dictum fuit habitualis cognitio infinitoꝛ nō ponit infinitatē in habitu cognoscendi. ⁊ iō nō ponit adequationē ipius cognitōis anīe xp̄i respectu cognitōis ipius verbi. Ad illud qđ queritur ꝓ quid anīa chri- 45
sti cognoscat oīa q̄ cognoscit verbū. Dicendū q̄ ꝓ lumen aliquod sibi datū. hoc aūt non ē. quia ꝓ lumē illō sit infinitū. sed q̄ est ad infinita scibilia comparatū ꝓpter ꝓmptitudinē exemplaris sibi vniti. Ad illud ꝫo 46
qđ vltimo obꝛ q̄ in cognitōne est receptio ⁊ iudicium. Dōm q̄ illud intelligit ꝺ actuali cōsideratōne. ꝺ habituali aūt nō est vez. q̄ q̄s iudicet in actu ꝺ oīb⁹ q̄ novit in habitu ſm q̄ pōt ⁊ habet facultatem iudicandi ꝓ aliq̄s rōnes que sibi insite sūt ad hoc q̄ possit iudicare ꝺ illis cognitionib⁹. Ut ergo summa predictoꝝ que ꝓlixius ꝺcā sūt breuius perstringaṁ. cōcedendū est. q̄ anīa xp̄i habitualē cognitōne habet infinitoꝝ. ⁊ omnium eoꝝ q̄ cognoscit ipm verbū sibi vnitū. licet nō habeat actualem. ⁊ illa quidē habitualis cognitio nō ponit infinitatē actualem ī ipo habitu vel in potentia cognoscente. sz solū in rōne cognoscendi. vel in comparatiōe habitus cognoscēdi ad ipa ognoscibilia. Huc aūt sentū modū dicendi magis sum conatus tenere q̄uintū licet ḋntus sit facilioꝛ ad sustinendū. tum ꝓpter autoritates scoꝝ q̄bus est in arduis questionib⁹ p̄cipue innitēdū. tū etiā ꝓ reuerētia iesu xp̄i. cuius anime q̄tū cūq̄ sapiētie ⁊ glie possumus ꝺbemus attribuere. ⁊ supetiā q̄ intelligim⁹ ad ipius reuerentiā ⁊ honoꝛē.

Onsequenter queritur ꝺ scientia quā aīa christi habuit a verbo. ⁊ circa hoc queruntur tria. Primo queritꝝ. vez aliquā scientiā habuerit anima xp̄i a verbo p̄ter illā quā habuit ī verbo. Secundo qritꝝ. vez ſm illā ꝓfecerit. an ab initio habuerit eā pfectā. Tertio queritꝝ. vez ꝺus ꝺbuerit cōmunicare anīe xp̄i oīm potētiā sicut ꝺmunicauit oīm sciētiam.

Questio I g

Utrum christus habuerit aliā scientiā a verbo p̄ter illā quā habuit in verbo. Et q̄ nō fuerit aliqua necessitas habēdi aliā videtur ꝓmo ꝓ illud qđ dicit Damasc. Quēadmodū caro hom̄is ſm ꝓpriam naturā nō est viuificatiua. dñi aūt caro vnita ſm hypostasim ipsi ꝺ verbo viuificatiua fcā est ꝓpter eā que ē ſm hypostasis vnionē. ita ⁊ humana natura quidē substātialiter nō possidet futuroꝝ cognitionē. dñi aūt anima ꝓpter eā que ē ad dñi verbū vnionē ditata est futuroꝝ cognitione. q̄ sicut caro xp̄i non posset viuificare nisi ꝓpter vnionez sui ad verbū. ita anīa eius nō cognosceret aliq̄d nisi in ipo verbo. Itē vnio ſm vnā naturā est vna perfectō sed intellectus anime xp̄i ꝓfect⁹ fuit scientia cognoscendo oīa ī ipo verbo. q̄ cū sciētia sit pfectio ipsius intellectus nō habuit aliā scientiā p̄ter illā. Itē superfluū est facere ꝓ pl̄a qđ pt sufficienter fieri per pauciora sed anīa xp̄i sufficientissime cognoscit oīe cognoscibile cognitōe que ē in ipo verbo. q̄ videt q̄ superfluuz sit ei attribuere aliā cognitionem. Itē maioris lumīs est absoꝛbere minus. Si q̄ cognitio quam xp̄i anima habet ī ipo verbo fuit perfecte lumīosi tatis. qz fuit in ipo for-

re lumiſ·videt q̄ nō poterit ſimul cū ea ſtare aliud ge
nus cognitiōis i anima chriſti. Item quando adue
nit qđ ꝑfectum ē·euacuatur qđ ex ꝑte ē·ſed cognitio ip
ſius anime xp̄i i verbo ē cognitio ꝑfectiſſima·cognitio
vero rerū in ꝓpo genere eſt cognitio minꝰ ꝑfecta·ergo
ſi xp̄ūs ab initio habuit cognitōnē ꝑfectiſſimaz q̄ eſt in
verbo·videt q̄ alia nō habuit locū in ipo. Sed ꝺctra
ſicut dicit Aug⁹·ſup Gen̄·ad lr̄am tractās illa tria ver
ba Gen̄·j·Fiat·fecit·z factū eſt· Angelus triplicit cog
gnouit res·in ipo verbo·in ſe·z in ꝓpo genere·ſz intel/
lectus anie xp̄i nō fuit minꝰ ꝑfectus q̄ intellectꝰ angeli
cus·g̃ nō tātū habuit cognitionē rer̄ in verbo· verūetiā
am in ſeipo. Jt̄ xp̄s aſſumpſit qđ dignitatis erat ꝛ
omni ſtatu·ſ·ꝛ ſtatu glie·z ꝛ ſtatu innocētie·z ꝛ ſta/
tu nature lapſe·ergo nō tātū habuit cognitionē cōueni
entē ſtatui glie·verūetiā ꝺueniētē ſtatui innocētie· Si
ergo adā habuit cognitōnē oim rer̄ creaturarū diuini
tus ſibi data in ſeipo·videt q̄ ꝑter cognitionē glioſam
xp̄ūs habuit illā ſcientiā· Item ania xp̄i in omni do
no grāz debuit excedere oēs alias aīas·z nō tātū in do
no gratie gratūfacientis·verūetiā i dono gr̄e gratiz da
te·Si g̃ haberet noticiā ipaz rer̄ i ſeipo hoc ē donū gra
tie gratis date·vī q̄ xp̄ūs habuit hāc cognitionē ꝑter
eā cognitionē q̄ eſt in ipo verbo Jt̄ ſicut rō ſuperior
debet habere ſuā ꝑfectionē·ita etiā rō inferior in chriſto
ſed rō ſuperior nata ē noſſe res in ipo verbo eterno·infe
rior vero nata ē eas cōſiderare i ꝓpo genere·g̃ ſicut ha/
buit cognitionē ſuperiorꝭ·ita etiā inferioris·z ſic·ꝛ.

Jt̄ xp̄ūs erat ſimul ꝑfectus viator·z compr̄henſor·ſz
vtriq; ſtatui neceſſaria ē cognitio·ergo ſicut habuit ſci
entiā debitā ſtatui ꝓphetalis cognoſcēdo res in ipſo
verbo·ita vī q̄ habuit ſcientiam cōuenientē ſtatui viato
47 ris cognoſcendo res in ſeipis· R̄ō·abſq; dubio con/
cedēdū eſt q̄ ꝑter cognitionē quā habuit ania xp̄i in ipſo
verbo que ē cognitio gloriosa·habuit cognitōnē a ꝓpo
que eſt cognitio gratie gratis date·qua etiā cognitōe
cognoſcit xp̄ūs res in ſeipis·q̄ ſpēs ei indite ab ipo cō
ditionis ꝓmordio·ſicut fuit in intellectu ade vel etiam
in intellectu angelico·Ratō aūt huius eſt ꝑfectio ipſi/
us anie xp̄i·q̄ nō tātū debuit eſſe ꝑfectā ſm ſupioꝛē porti
onē·verūetiā ſm inferioꝛē·z ſm ꝑtem ſenſibilē·nō tātū
q̄ntū ad ſtatū p̄rie·verūetiā q̄ntū ad ſtatū vie·qui duplex
eſt·vicz·innocētie z nature lapſe·Et ſm h̄ tempus ha/
buit triplicem cognitionē iſti triplici ſtatui conuenie/
tem·vicz cognitionē glie·cognitionē nature integre·et
cognitionē penalis exptie·vt de quolibet ſtatu ali/
quid in ſe haberet·Rurſus q̄ perfecta fuit ania chriſti
q̄ntum ad cognitōnē nō ſolum reſpectu cognoſcibiliuz
48 ſed etiā reſpectu mōꝛ cognoſcēdi·Ideo cū res triplici/
ter ſint cognoſcibiles·ſm q̄ tripliciter habēt eſſe· Ha/
bent enī eſſe in verbo·habent eſſe in intellectu creato·
habēt nihilominus eſſe in ꝓpo genere·Ideo ad hoc q̄
intellectus anime xp̄i plenam de rebus cognitionē ha
beret res cognouit iſta triplici cognitōne· Et ſic patet
q̄ ania xp̄i nō tm̄ habuit cognitionē rerū in verbo·ſed
etiam rer̄ a verbo·Cognitionem inq̄ nō tm̄ ſimplicis
noticie·verūetiā experientie·Patet etiā harum trium
cognitionū ſufficientia·neceſſitas z diſtinctio·q̄ ꝑt ſu/
mi vel ex parte virium·ſ·ſuperioris rōnis·inferioris z
ſenſualitatis·Uel ex parte ſtatuum·vicz glorie·inno/
centie·z nature lapſe·Uel ex ꝑte modoꝝ cognoſcendi·
ſcz in verbo·in ſe·z i genere ꝓpo· Et ſic patet q̄ anima
chriſti ꝑter cognitionē quā habuit in verbo·habuit ali
quam cognitionē a verbo· Et cōcedende ſūt rōes ad h̄

Ad illud qđ ꝑmo oꝓponitur ꝛ autoꝛitate·Dam̄·di 49
cendū q̄ Dam̄·nō vult aſſignare ſimilitudinē q̄ntuz ad
oīa·ſed q̄ntum ad hoc q̄ ſicut caro xp̄i nō eſſet viuifi
catiua niſi fuiſſz ipi verbo vnita·ſic anima xp̄i ignoras
eſſet z imꝑfecta·niſi fuiſſet vnita cū ſapientia perfecta
ſed ꝓpter illā vnionē habet omnis ꝑfectionis cognitō
nem· Ad illud qđ obꝛ ſecūdo·q̄ vnius rei vna eſt q̄ 50
fectio·Dōm q̄ verū eſt ſm vnū modū z ſtatum z poten
tiā·ſed q̄ in aīa chriſti eſt cōſiderare diuerſitatē poten
tiarū z ſtatuū z modoꝝ cognoſcendi·ideo nihil impe/
dit q̄n ſm diuerſitatē hoꝝ diuerſas habeat cognitiōes
ꝑficientes· Ad illud qđ obiicit·q̄ ſupfluū eſt facere 51
q̄ pla qđ ꝑt·z·ꝛ·dōm·q̄ vez ē·ſi fiat ez̄ bñ z ez̄ ſufficiē
ter·ſic aūt nō eēt in ꝓpoſito·q̄ non ita haberet anima
xp̄i ꝛpletionē ſcientie ſm omnē modū z omnē ſtatum·
ſed ſolū alterā iſtarū cognitionū haberet· Ad illud 52
qđ obꝛ q̄ maioris lumis eſt·z·ꝛ·dōm q̄ ſicut alicubi ha
bet veritatē·hoc eſt ꝛ lumiby que ſūt eiuſdem rationis
z eodē modo irradiāt·z ſm eandē q̄tem· Non ſic aūt ē
in ꝓpoſito reperire·ſicut in diſtinctōne harum cogni/
tionū oſtenſum eſt· Preterea qđ dicit q̄ maius lumen
abſoꝛbet minus·hoc non dr̄ q̄ntum ad exñtiā ſz q̄ntū ad
apparentiā·z licet hoc ſit vez in lumīe coꝓali·nō tamē
eſt vez in lumīe ſpūali ꝓpter maioꝛē imꝑmixtionem q̄
reꝑitur in lumīe ſpūali q̄ in coꝓali· Ad illud qđ ob 53
ꝯicitur q̄ cognitio ex ꝑte nō manet cū cognitōe perfecta
Dicēdū q̄ vez eſt q̄n cognitio ex ꝑte habet imꝑfectōnē
annexā·ſicut ē cognitio enigmatica·z de hac verum ē·
q̄ nō fuit in aīa xp̄i·Si aūt dicat cognitio ex ꝑte q̄ mi/
nus ꝑfecta eſt q̄ cognitio glie·nō oꝓtet eā euacuari i
eo potiſſimū in quo eſt ſimul ſtatus vie cū ſtatu patrie

Queſtio II b

Utrū xp̄ūs ꝑfecerit ſm illud genus cognitōnis· Et q̄
ſic videtur Hebr̄e.j.Didicit ex his que paſſus ē obedi
entiam·ſed diſcere eſt ꝑficere in ſcientia·g̃ ꝛ· Item
ſup illud Luce.ij.·Proficiebat ieſus etate z ſapientia·
Gloſa·Sicut carnis ē etate ꝑficere·ſic aīe gratia z ſa/
pientia·g̃ ſicut xp̄s ꝑfecit ſm carnē creſcendo in etate·
ita vī q̄ ſm aīam ꝑfecerit creſcendo in cognitōne.

Jtem xp̄ūs aſſumpſit que plantauit in natura nr̄a·
ſed xp̄s plātauit in natura nr̄a vt ex multis ſenſibilib
fiat vna memoria·ex multis memoꝛiꝭ vna experientia·
ex multis exꝑimentis vnū vniuerſale·qđ eſt ꝓncipiuz
artis et ſcientie·g̃ ſi iſte modus ꝓcedendi facit aniā
ꝑficere in cognitōne·videt q̄ ania xp̄i in cognitōne ꝑ/
fecerit· Jtē aut intellectus agens in xp̄o potuit ab/
ſtrahere formas vl̄es a conditōibus materialib aut nō·
Si nō potuit·ergo fuit impotens·Si potuit cum tal
modus abſtrh̄endi ſit via in cognitōnem·vī q̄ xp̄ūs in
cognitōe ꝑfecerit· Jtem q̄ aliq̄d oꝓprehendit z reti/
net qđ ꝓius nō apꝓhenderat·aliq̄d addiſcit z in cog/
nitōne ꝑficit·ſed ſenſus ꝓmunis in chriſto aliq̄d apꝓ/
hendit·z aliqua ſenſibilia retinebat q̄ ꝓius nō apꝓhē/
derat nec cōpoſuerat z imaginatiua potētia in xp̄o to/
tum illud retinebat·g̃ vī q̄ anima xp̄i ꝑficiebat z addi/
ſcebat· Sed cōtra Beda ſup illud Luce·Proficiebat
ieſus·ꝛ·Proficiebat nō q̄ ipe ſapientioꝛ fieret ex tem
poꝛe·ſz eandē q̄ plenus erat ſapiam ceteris ex ꝑte pau
latim demōſtrabat· Jtē Dam̄·q̄ dicūt eū ꝑficere ſa/
pientia·nō ea que ē ſm hypoſtaſim vnionē venerantur
ergo ſi q̄s dicat xp̄m ꝑfeciſſe in ſcientia·vī facere iniu/
ria ſapie increate ſibi vnite· Jtē xp̄ūs habuit pleni/
tudinē nō ſolū gratie gratūfacientis ſed etiā gratie gra
tis date·Si ergo cognitio quā habuit a verbo in ſeipo

fuit cognitio gre gratis date. ḡ plena fuit in xpo a sue ꝺditōis ꝓmordio. nō ḡ crescebat in eo. Itē aīa xpi habuit species rez cognoscibiliū. sz q̄ rone habuit spēs vni⁹ cognoscibilis. eadē rone z oīm. sz ipossibile ē duas formas eiusdē speciei ee z in eodē z ꝑm idem. ḡ impossibile fuit q̄ aīa xpi nouas formas siue nouas spēs reciper. ḡ nō potuit in cognitōe ꝓficere. Itē materia nō est possibilis ad formā quā hz in actu. p eo q̄ oīe recipiens oz esse denudatū a forma recepti. ḡ si aīa xpi a ꝓncipio habuit i se oīm rez creaturaz speciē z noticiā. videt q̄ amplius nō potuerit cognitōz nouā recipe. ḡ nec in cogni-
54 tione ꝓficere. R⁰. ad ꝓdictoz intelligēdū est notādū q̄ ꝑter sciam quā aīa xpi habuit in ꝟbo. dupliciter habuit cognoscēdi modū sicut ꝓdictū fuit. Habuit em cognitionē simplicis noticie in intellectu. z cognitōz experientie in sensu. Cognitio simplicis noticie ꝺsistebat in habitibus z spēbus ipi aīe xpi inditis a ꝓmordio sue ꝺditionis ex bnficio ꝺditoris. Cognitio vo experientie ꝺsistebat in vsib⁹ sensuū exterioz. Oīm ḡ habit⁹ z spēs impsse fuerūt ipi aīe xpi in oīmoda plenitudine. hinc ē q̄ xps ꝓficere nō potuit cognitōe simplicis noticie. Quia vero sensus exteriores ad aliq̄d ꝺuertebat de nouo ad qđ ꝓficiebat. Iuxta qđ dicit Amb⁹. q̄ in eo sensus ꝓficiebat humanꝰ. Et aplꝰ dicit q̄ didicit ex his q̄ passus est obedientiā. Et glo. sup illud ps. Qui tribuit mihi intellectum vsq̄ ad mortē erudiuit me. Inferiores ps mee. s. carnis assumptio vt exprimeret tenebras mortalitatis. Et sic
55 aīa xpi q̄uis nō ꝓfecerit ꝑm cognitōz simplicis nature ꝓficiebat tñ ꝑm cognitōz experimētalē. Ille aūt ꝓfectus scie experimētalis in xpo in duo⁹ differebat a ꝓfectu cognitōis nostre. In vno vicz q̄ xps nō ꝓficiebat veniēdo in noticiā rei ꝑius incognite. sz q̄ ꝓficiebat vno alio mō. s. p experientiā. In alio etiā differebat. q̄ ꝓfectꝰ noster est ꝑm exñtiā. ꝓfectꝰ vo xpi erat solū ꝑm apparētiaz Et ꝑm hoc patet rnsio ad q̄stionē ꝓpositā. patz etiā rnsio ad rones ad vtrāq̄ ꝑtem. p magna gre. Ad rones que oñdunt q̄ xps nō ꝓficiebat i cognitōe siue scia. ꝓcedūt de ꝓfectu nō solū ꝑm apparētiā. sz etiā ꝑm exñtiā. n solū ꝑm cognitōz experientie. verūetiā ꝑm cognitōz simplicis noticie. Et iō rones ille sunt ꝺcedende. q̄ vez ꝺcludūt
56 Ad illud vo qđ ꝓmo obr in ꝺtrariū de auctare aplī. z de auctare Bede in glo. dom q̄ vtraq̄ auctoritas intel-
57 ligit de cognitōe experientie. Ad illud qđ obr q̄ hoc est naturale vicz q̄ ex multis sensibilib⁹ fiat vna memoria Dom q̄ duplex est mod⁹ cognoscēdi p experiētiā. Un⁹ q̄ est via i acq̄sitōe scie. Alius vo q̄ est via i exercitiū scie vt q̄ ꝑius sciebat theorice. postmodū sciat practice. Et ꝓmus mod⁹ experientie repit in scie inuētione. Sc̄ds vo ꝺsistit in vsu scie iā adepte. Et in ꝓmo est mot⁹ ab incognito ad cognitū. In sc̄do vo est via siue ꝓcessus a cognito vno mō vt cognoscat alio mō. Et ꝓmus mod⁹ respicit impfectōz nature lapse ꝓpter ignorātiā annexā. Sc̄ūdus vo respicit statū innocētie in q̄ habuit⁹ sciētie ꝓcessisset vsum. z cognitio simplicꝭ noticie ꝓcessisset cognitionē experientie. z iste mod⁹ fuit in xpo z nō alius. q̄ sicut infra patebit. de statu nature lapse xps nō debuit assumere defectū ignorātie. Philosoph⁹ aūt i ꝓdicto progressu cognitōis ꝓcedit ꝑm statū nature lapse. qđ i xpo
58 nō oportet reperi. Ad illud qđ obr q̄ intellect⁹ agens i xpo potuit abstrahere. dom q̄ abstractio speciei a ꝺditionib⁹ materialib⁹ q̄dam ordinat ad generādū habitū. q̄dam vo ꝺsistit in iudicio ei⁹ qđ apprehensum est p sensum iudicio inq̄ facto ab intellectu. z ꝓpterea nō fuit i xpo cum intellectus eius haberet habitus z species rerum. illa aūt abstractio ordinaretur ad acquisitionez habitus z scientie nondum adepte. z ita haberet annexum defectum ignorantie. Secunda vero in christo fuit sed ex hoc nō sequitur q̄ aliquid didicerit de nouo. vel q̄ in scientia ꝓfecerit. sed solū q̄ aliquid considerauit intellectu excitato a potentia inferiori. Ad illud quod 59
obiicitur q̄ sensus eius poterat ꝺponere z tenere. dom q̄ illud nō facit ꝓfectum in cognitōne speculatōis. sed in cognitōne experimentali. qm illa que sensus componebat aut diuidebat. apud intellectū erant magis cognita. nō solū q̄tum ad essentias sed etiā q̄tum ad cōpositiones. ꝑm quas cōpositiones z diuisiones possūt formaliter variari. Unde secus est de cognitōne rerum in christo z in quocūq̄ angelo. Angeli enī potuerūt ꝓficere in cognitōne rerū. componēdo. diuidēdo. z cōferēdo. etiā cognitōne simplicis noticie. q̄uis non reciperent nouas spēs. xps vero minime ꝓpter cognitōnis plenitudinē z ꝓfectionem quam accepit aīam ei⁹ habere a ꝓncipio sue conditionis.

Questio III i

Utr̄ deus ꝺmunicauerit sanime xpi oīm potentiam. sicut cōmunicauit ei oīm sciētiā. Et q̄ sic videt ad ꝟbū ij. Dedit illi nomē quod est sup oīe nomē. ergo ei non dedit ei nomen sine re. dedit ergo illi virtutē sup omnē virtutē. z potentiā super omnē potentiā. ḡ dedit ei omnipotentiā. Item cum tria sint in anima. potentia sciētia z volūtas. vt vult Rich. volūtas ꝓsupponit sciētiā. z scientia ꝓsupponit potentiā. ergo natura q̄ē capax scientie est capax potentie. ergo que ē capax oīm scientie. est capax oīm potentie. sed anima xpi fuit capax oīs scientie. sicut supra ostensum fuit. ḡ fuit capax oīm potentie. Item amplioris extensionis est sciētia q̄ potētia. Omne enī quod ōs pōt. scit. sed nō conuertitur. sed quod capax est rei maioris. ē capax rei minoris. ergo si anima xpi fuit oīm scientie. fuit etiā capax oīm potentie. ḡ debuit deus ei cōmunicare omni potentiā. Itē posse scire vnū scibile est potentie. ergo posse scire duo scibilia est maioris potentie. z sic ꝓcedendo. ergo posse scire infinita scibilia est sume z infinite potentie. sz anima christi potuit scire infinita scibilia. ḡ deus cōmunicauit ei oīpotentiā. Item artifex materialis non solū ꝺmunicat filio suo sciētiā simplicis noticie. sz etiā sciētiā practicā. ergo multo fortius hāc ꝺs cōtulit anime christi. Sed scientia practica habet opationē coniunctā. z opatio habet potentiā prouiā. ḡ si ꝺs cōmunicauit aīe xpi scientiā practicā omnū rez. cōtulit ergo ei omnipotentiā. Itē sicut intellectus anie xpi cōiunctus est diuine sapiētie. ita etiam z virtus illius anime iūcta ē diuine potentie. Dicim⁹ enī xpm de virtutem z de sapiētiā. ergo sicut intellectus anime xpi ꝓpter cōiunctionē eius ad summā sapientiaz est factus omniscies. ita z virtus ꝓpter cōiunctionem cū sūma potētia debuit fieri omnipotēs. Sed cōtra. Omnis potētia creature sequit̄ ipam substantiam creature. sed omnis potētia ꝓcedit substātiā omnis creature. q̄ pt producere omne ens. ergo nulli creature cōmunicari potuit omnipotentia. Itē nihil habēs omnipotētiā pōt ab aliq̄ excedi vel superari. q̄ nihil est maius omnipotēte. sed necesse ē oēm creaturā a deo excedi z superari. ḡ impossibile est alicui creature omnipotētiam cōmunicari. Itē nullius substātie finite pōt esse virtus infinita. sic̄ ꝺr pbs. z rō manifestat. Sed omnipotentia est virtus infinita. ergo nulli substātie finite pōt

ꝯmunicari omnipotētia. ſz oīs creatura eſt ſubē finite cū ſit creata ī numero pōdere ⁊ mēſura. ḡ. ⁊c. Itē nulla virtus entis creati tranſcēdit ens. ſed omnipotētia trāſcēdit ens. q; ꝑt ꝛ nō ente facere ens. ḡ impoſſibile ē
60 alicui virtuti create dari omnipotētiaz. ℟. dōm. q; nec anie xꝑi nec alicui creature ꝑt oīpotētia cōmunicari. niſi eatenus q̄ cōicat ei nomē ⁊ excellētia diuinitatiſ. hoc eſt p cōicationē idiomatū. q̄ oꝝ hz exꝑſonali vnione. Sicut enī poſſumus dicere q; hō eſt ds. ita poſſumus dicere q; homo ē omnipotēs. Et ſic excellētia diuinitatis nulli cōicari ꝑt ſic forma ⁊ ꝓpꝛetas eidē inhērēs ſubſtātialr vel accētaliter. ſic etiā nec omnipotētia. Rō aūt quare oīpotētia cōicari ñ ꝑt alicui creature eſt q; oīs creatura eo ipo q; ex nihilo ē deficit a ſūma ſtabilitate. vñ nō exiſtit ꝑ ſeipam. Deficit a ſūma ſimplicitate vñ nō agit p ſe totā. Deficit a ſūma immēſitate vñ diſtare ꝑt ī ipa virtus a ſba. ⁊ quoniā ī ſe nō ſubſiſtit. nec a ſe. niſi ſuſtēretur a diuina potētia. ſō impoſſibile ē ipſā eē oīpotēt. nō enī ꝑt ſeipam ſuſtinere. Rurſus q̄niam ex ſe tota nō agit nō ꝑt ī tota rei ſubſtātiā. ⁊ ſō nō ꝑt eē oꝑs. cū nō poſſit totū ꝓducere. Poſtremo q; virtus eius diſtat a ſba. tātū ꝑt elōgari q; oīno deficiet. vñ nō ꝑt ī bia. Sicut ḡ ſoli deo ꝓuenit ſūma ſtabilitas. ſūma ſimplicitas. ſūma etiā immenſitas. ſic etiā oīpotētia q̄ neceſſario reqrit iſta tria. Et ſō oīpotētia cōicari nō ꝑt
61 alicui creature. nec aīe xꝑi nec alī. Et rōes q̄ hoc oſtendūt ſūt cōcedēde. Ad illud ꝛo qō obz q; dedit illi nomē qō eſt ſup oē nomē. dōm q; datio illi⁹ nomis fuit p ꝯmunicationē idiomatū. vt hō ille diceret eē ds ⁊ dei filiꝰ. De hac aūt cōicatōne nō intelligit ad ꝓpoſitū.
62 autoritas illa nihil facit ad ꝓpoſitū. Ad illud vero qō obz q; potētia antecedit ſcientiā. dōm q; potētia dicitur dupliciter reſpectu actus interioris. ⁊ reſpectu actus exterioris. Dicimus enī aliquē poſſe ſcire ⁊ velle. dicimus etiā poſſe opari. Cū ḡ dicim⁹ q; ī creatura potentia antecedit ſcientiā. hoc vez eſt reſpectu actus interioris. ſz nō exterioris. q; potētia opatiua cōſequit ſcientiā. Cū aūt dz omnipotētia eſſe in aliquo. hoc nō intelligit reſpectu actus interioris tm. ſed etiā reſpectu exterioris. ſō nō ſeqtur q; ſi in aliquo ſit omīs ſcientia q; in
63 eo ſit omnipotentia. Ad illd qō obz q; ampliorꝭ extenſionis ē ſciētia q̄ potentia. dōm q; eē maioris extēſionis ē duplr. vel reſpectu obiecti. vel reſpectu ſbiecti Si loquamur de extēſiōe reſpectu obiecti. maioris extēſionis eſt omniſciētia q̄ omnipotentia. q; reſpectu pluriū eſt. Si aūt loquamur de extēſiōe reſpectu ſubiecti. maioris amplitudinis ē oīpotētia q̄ omniſcia. q̄tuz ē de ꝓpꝛia rōne vtriuſq; Nā omnipotētia ponit ſubiectū ſuū oīno immēſū ⁊ infinitū. omniſciētia vo nō. ſicut in ꝓcedētibꝰ fuit oñſuz. Et ſō nō ſeqtur q; ſi alicui ſbiecto nature create poſſit ꝓmunicari oīſciētia. q; ꝓpter hoc poſſit ei cōicari oīpotētia. Cōicatio enī oīpotētie plus reſpicit amplitudinē ſubiecti q̄z obiecti. Ad illud qō 64
obz q; poſſe ſcire omne ſcibile ē poſſe. ⁊c. dōm q; cum anīa cognoſcat in vbo. cogſcere ipſius aīe plus ē in recipiēdo ab ipo verbo q̄z in agēdo in ipm vbū. ⁊ ſō poſſe ſcire aliqd ſcibile ī ipo vbo. ē potētie vtiqz actiue ⁊ paſſiue. ſz actiue ex ꝑte vbi illuminātis. paſſiue vo ex ꝑte aīe ſuſcipiētis. Cū ḡ inferk q; poſſe ſcire infinita ſit potētie infinite. dōm q; ex hoc nō ſeqtur q; ī creaturis ſit infinitas potētie actiue. ſed ī ipa ē infinitas potētie paſſiue. ⁊ hoc quidē nō repugnat creature licet ei repugnet infinitas potētie actiue. Quoniā ergo poſſe facere infinita dicit infinitatē potentie actiue. poſſe vo ſcire oīa dicit infinitatē potētie paſſiue. hinc ē q; q̄uis alicui creature ꝓueniat vt poſſit oīa ſcire. nec tñ cōuenit vt poſſit oīa facere. Et ſi tu obꝛcias q; ſcire nō tm ē pati verūtā agere. dōm q; hoc eſt vez de ſcia actuali. q q; dem ꝓſiſtit in actu iudicādi. ⁊ illa q̄dē ꝓpꝛietas eſt ſolꝰ dei nec potuit alicui creature cōicari. Sz nō eſt vez de cognitōe habituali. ſic in ꝓcedētibꝰ fuit oñſum. Ad il- 65
lud qō obꝛ q; de⁹ cōicare debuit xꝑo nō tm ſciam ſpeculatiuā verūtā practicā. dōm q; ſcia practica dz duobus modis. Uno mō dz ſcia practica q̄ eſt de opibꝰ. ſic moralis phia dz de ope q̄ eſt de opibꝰ ꝓcedētibꝰ a libera volūtate. Alio mō dz ſcia practica q̄ eſt de ope ⁊ in ope. ſic faber q̄ fabricat dz habere cognitionē practicā fabricādi. Primo mō cōicauit de⁹ ſciam practicā aīe xꝑi. q; xꝑs cognitionē habuit oīm opm diuinoꝝ. Scdo mō nō cōicauit ei. ꝓ eo q; aīa xꝑi in cūctis ſuis opibꝰ nō potuit ei cooperari. ſō nō eſt ſile de artifice ⁊ eiꝰ filio. q; filiꝰ artificis pōt equari in ſcia ⁊ virtute. nō ſic aūt aia xꝑi verbo Similē aūt erit ſi loquamur de xꝑo ſm diuinā naturā. Pr enī oīa demōſtrat filio. ⁊ quecūqz pater facit. hec oīa et 66
filius facit. ſicut dr Joh. v. Ad illud qō vltimo obz. q; ita vnit virtus virtuti ſicut intellectus ſapīe. dōz q; non eſt ſile ſicut iam ꝓdictū eſt. eo q; opatio intellectus in ſuſcipiēdo. opatio vero potētie actiue magis ꝓſiſtit in agēdo. Et huius ſignū eſt. q; multo excellētioris virtutis eſt aliquid poſſe facere. q̄z poſſe noſſe. multo enīz difficilius eſt facere vnam formicā q̄z cognoſcere celuz et terrā. Cognoſcēs enī eo ipo q; cognoſcēs non influit in ipm cognitū. potens vero in eo ipo q; potens eſt cōparat ad ipm poſſibile ſicut ad effectū. Et hinc eſt q; virtus operatiua in xꝑo non eſt facta oīpotens ſicut intellectus eius factus eſt omniſciēs.

Diſt. xv. Quō vbi ſeu incarnatio ordinat ad noſtrā redēptionē q̄tum ad defectum paſſibilitatis in generali.

Illud q̄z ꝑtermittendum nō eſt ⁊c. Supra egit magiſter de plenitudine gratie ⁊ cognitionis ī xꝑo. ex ꝑte humanitatis. in hac vero ꝑte intendit agere de defectu paſſibilitatis. Diuiditur aūt pars iſta in duas. In quaꝝ ꝑma agit de defectibus a xꝑo aſſūptis in generali. In ſcōa vero agit de paſſione doloris in ſpeciali. infra diſt. xvj. Ueruntamē magis mouent ac difficiliorem afferūt queſtionem ⁊c. Prima pars habet duas. In quarum prima veritatē explanat. In ſcōa vero veritatē explanatā multiplici autoritate confirmat. ibi. Sed quia nōnulli. Prima pars habet tres ꝑtes. In quaꝝ ꝑma agit de defectibꝰ reptis in xꝑo q̄tuz ad cōgruitatē. oñdens q; cōgruū fuit xꝑm tales defectꝰ in ſe hre. In ſcōa vo agit q̄tū ad generalitatē. inqrens Utrū oēs defectꝰ nōs ꝓtingat in xꝑo repiri. ibi. Tradit aūt auctas q; dñs nr. In tertia vo determinat q̄tū ad cauſalitatē. oñdens q; tales defectꝰ in xꝑo nō fuiſſe a natura ſz a volūtate. ibi. Dos aūt defectꝰ nō ꝓditionis ſue ⁊c. Silr ſcōa ꝑs in q̄ ꝓfirmat ꝑdeterminata bz tres ꝑtes. In q̄ꝝ ꝑma adducit auctes q̄ faciūt ad ꝛitatē. In ſcōa vo adiūgit auctes q̄ vidēt eē ꝛ ꝛitatē. ibi. Quedā tamen reperiuntur in ſanctorum autoritatibus ⁊c. In tertia vero explanando oſtendit in prędictis nō eſſe cōtrarietatem. ibi. Ne autem in ſacris litteris aliqua aduerſa diuerſitas ⁊c. Subdiuiſiones autem partiū manifeſte ſunt in littera.

De defectibus reptis in xp̃o q̃tum ad cõgruitatem oñdens q̃ cõgruum fuit xp̃m defectus humane nature in se habuisse.

DI·XV· Illud quoq; ꝑtermittẽdum nõ est q̃ dei filius naturã hois accepit passibilem animã passibilẽ carnẽ passibilem ⁊ mortalẽ. Vt eñ ꝓbaret vez corp⁹ habere suscepit defect⁹ corpis famẽ sitim ⁊ hmõi. Et vt verã aiam ꝓbaret hr̃e suscepit defect⁹ aie s. tristiciaz timorẽ dolorẽ ⁊ hmõi. Dis aũt sensus aie cõ. Mõ eñ caro sentit sz aĩa vtens corpe velut instrumẽto. Vñ Aug. sup Geñ in li. xij. Mõ corp⁹ sentit sz aĩa p corp⁹. q̃ velut nuncio vtit ad ꝓfirmandũ in seipa quod extrinsec⁹ nunciat. Sicut g̃ aĩa qõ foris est p corp⁹ tanq̃ p instr̃m videt ⁊ audit. ita etiam p corp⁹ q̃dam sentit mala q̃ sine corpe nõ sentiret. vt famẽ ⁊ sitim ⁊ hmõi. Vñ nõ imerito defectus corpis dicunt. Quedã aũt p corp⁹ imo etiã sine corpe sentit. vt ẽtimor ⁊ hmõi. Sentit g̃ aĩa dolores. Sz q̃sdam p instr̃m corpis. q̃sdam vero nõ. Suscepit aũt xp̃s sicut verã naturã hois. ita ⁊ veros defect⁹ hois. ꝑ nõ oẽs. Assũpsit eñ defectus pene. ꝑ nõ culpe. Nec tñ oẽs defect⁹ pene. sz eos oẽs q̃s hoi eũ assumere expediebat. ⁊ sue dignitati nõ derogabat. Sic̃ ei ꝓpter hoiem hõ factus ẽ. ita ꝓpter eũ hois defect⁹ suscepit. Suscepit ei defo. vt de suo nob tribueret. vt nr̃m tolleret defectũ. Suscepit ei nr̃am vetustatẽ. vt suam nobis infunderet nouitatẽ

Aug. in li. de trin. de hois ꝺfectibus q̃s assũpserat xp̃s in humana natura.

a Simplã ille accepit ve. tẽ Videt ꝓ inconueniẽter eẽ dictuz q̃ sile nõ ꝓsumitur p suũ sile immo auget. g̃ vetustas nr̃a ñ cõsumit̃ p vetustatẽ xp̃i assumptã. Prꝛterea qõ cõsumit aliud. ẽ illo porẽtius. g̃ si vetustas xp̃i cõsũpsit nr̃am. potiꝰ debuit eẽ dupla respectu nr̃e q̃ nr̃a dupla respectu sue. Prꝛterea vetustas xp̃i nõ ꝓsũpsit nr̃am nisi p modũ meriti. sz meritũ dz ꝓsumari ꝓmio. g̃ nec simpla nec dupla debuit eẽ respectu nr̃e sed eq̃lis. R⁹. di

a [a] Simplã ille accepit vetustatẽ id ẽ. pene. vt nr̃az duplã ꝓsumeret. i. pene ⁊ culpe.

Inq̃rit q̃tũ ad generalitatẽ vtrũ oẽs defectus nostros christus habuerit. b

Tradit aũt auctas q̃ dñs nr̃ in se suscepit oia ifirmitat̃ nr̃e ꝓter pctm̃. qõ nisi accipiat̃ de illis tm̃ q̃ eũ sumere ꝑ nob oportuit nec dedecuit. falsum eẽ ꝓbabit̃. Nõ ei assumpsit ignorãtiã aliquã. cũ sit ignorãtia q̃dã q̃ defect⁹ ẽ. nec pctm̃ ẽ. s. iḡrãtia inuincibil̃. Nã vincibil̃ pctm̃ ẽ. sit tñ de his est q̃ nobis expedit scire. Sũt eñ q̃dã q̃z scia nõ affert. vel iḡrãtia nõ ipedit salutẽ ⁊ forte taliũ rez ignorãtia defectus ñ ẽ. Cõstat aũt nob eẽ iḡrãtiã atq; difficultatẽ volẽdi vl̃ faciẽdi bonũ q̃ ad miseriã nr̃am ꝑtinẽt. Vñ Augu. i li. iij. de li. ar. Approbare inq̃t falsa ꝑ vers vt erret inuit⁹ ⁊ resistẽte atq; torquẽte dolore carnal̃ vinculi nõ posse a libidinosis opib⁹ tpare. nõ ẽ nã institutũ hois ꝑ pena dãnati. Exq̃ miseria peccãtib⁹ iustissime inflicta liberat dei gr̃a. q; sponte hõ libero arbitrio cadere potuit. ñ etiã surgere. Ad quã miseriã ptinet iḡrãtia ⁊ difficultas quã patit̃ ois hõ ab exordio natiuitat̃ sue. nec ab isto malo q̃sq̃ nisi gr̃a di liberat̃. Ece euidẽter dic̃ Aug. Ignorãtiã q̃ q̃sq̃ inuit⁹ falsa ꝑ vers approbat. ⁊ difficultatẽ q̃ nõ ꝑt̃ se tpare a malo. ad miseriã nr̃az ptinere. ⁊ penã eẽ hois. Hãt xp̃s nõ habuit. nõ g̃ accepit oẽs defect⁹ nr̃e infirmitat̃ ꝓter pctm̃. Sz forte aliq̃s dicet illa cẽ pcm̃ Cui obuiat illud qõ Aug. tradẽ vt ꝺ sz deũ inculpabiliter añ peccatũ i exordio ꝓditionis hoi potuisse indere vt essent ei nãliter in li. retracta. inq̃ens. Iḡrãtia ⁊ difficultas. etiã si eẽnt hois ꝑmortalia nãlia. nec sic eẽt culpã dus de⁹. ꝑ laudãd⁹. Sz si ꝺ hõi ꝑmortalio nãliter habuisset. nũq̃d eẽnt i eo defect⁹ ⁊ pene. Si defect⁹ vel pena ei indicta fuisz añ peccatũ. iniuste cũ eo agi videret̃ si añ culpã sentiret penã. Ob ꝺ sane dicim⁹ illa ñ fuisse ꝺfect⁹ vel penas. si nãliter homi infuissent. sic nõ fuit hoi añ peccatũ nõdũ gr̃am adepto defectus siue pena ñ posse ꝑficere. Sz postq̃ gr̃am recipit ꝑ quã ꝑficere potuit. ⁊ ad tps ꝑfec. eaq; culpa sua post amisit. silr̃ ꝑficiẽdi facultatẽ ꝓdidit. defect⁹ fuit ei ⁊ pena nõ posse ꝑficere. sz malũ declinare ⁊ bonũ facere. Oẽs g̃ defect⁹ nr̃os suscepit xp̃s ꝓter peccatũ q̃s ei ꝓueniebat suscipe ⁊ nob expediebat. Sũt ei plura egritudinũ genera ⁊ corpis vicia a qb⁹ oino immunis extitit. b Quos ei defectus habuit. vel ad oñsionẽ ve hũanitat̃. vt timorẽ ⁊ tristiciã vel ad ipletoz opis ad qõ venerat. vt passibilitatẽ ⁊ mortalita

cendũ q̃ taz pena q̃z culpa ad veterẽ hoiem ꝑtinet. q; in ꝑmaria ꝓditõe hõ fuit creatus absq; culpa ⁊ pena. et fm ꝺ duo in nobis ẽ dupler vetustas. In xp̃o aũt fuit pena sine culpa. ⁊ ideo vetustas simpla. Fuit eñ pena cũ gr̃a. Et ꝑ prerea ꝑ pensz xp̃i cuz gr̃a nos merebamur liberari a culpa ⁊ pena. ita q̃ vetustas pẽne iuncta nouitati gr̃e ꝓsumit duplicẽ vetustatẽ. salua oppositõe. salua tamen nihilominus debita ꝓportõe.

Iõ ꝺbuz Aug. in l̃ra vez est et rõnabile. Ad il lud qõ obr q̃ vetustas nõ oppoñt vetustati. dicendũ q̃ vez est rõne sui. opponitur tñ rõne nouitatis gr̃e ꝓmũcte. Et ꝑ ꝺ patz sequẽs. q; rõne gr̃e ꝓmuncte illa vetustas simpler excedit nr̃az duplicẽ. Propt̃ ꝺ eñ q̃ xp̃s gr̃am habuit ñ ad mẽsurã. ꝑfecte nob meruit liberationẽ a pena ⁊ culpa. b Quos eñ defect⁹ habuit ⁊c. Contra. si isti defect⁹ non sũt de vitate humane nature ñ faciũt ad ve humanitatis ostẽsionẽ. Q̃ aũt ñ sint de vitate humane nate ostẽdit Anselmus. talĩ rõne. Humana natura vno mõ ẽ ꝑfecta in statũ corruptois ⁊

Aug. I

Iḡrãtia ⁊ difficultatalis no fuit peccatum.

incorruptōnis · sed iſti defectus non competunt ei ſcōm ſtatum incorruptionis · ergo non ſunt de veritate humane nature · Itez chriſtus poſt reſurrectionem veram humanitatem oſtendit · et tamen ipſis apoſtolis defectus z penalitates nō oſtēdit · ergo nō videtur q̄ huiuſmodi defect⁹ faceret ad veritatis humane nature oſtenſionez

Ro · viij · 2 Reſponſio · Dicendum eſt · q̄ eſt oſtendere veritatez humane nature vl̄ ſimpliciter vel ſcōz ſtatum · Dico ergo q̄ huiuſmodi defectus aſſumpti fuerūt ad oſtēſionem vere humanitatis ſcōm ſtatum corruptionis · z ſic chriſt⁹ volebat oſtēdere · voluit enī ſe nobis conformare · in ſimilitudinem enī hominum factus ē vt dicit apoſtolus z habitu inuentus eſt vt homo · Ad illud quod obiicit · q̄ illud nō facit ad oſtenſionem vere humanitatis quod non eſt de

Eſa · liij · veritate humane nature · Dicēdum q̄ falſum ē

Barth · xxvj · Aliquod enī annexum alicui ſtatui humane nature poteſt eſſe oſtenſiuum veritatis · Accidētia enim magnā partem cōferūt ad cognoſcēduz quod quid eſt · cuius non ſit de

Ps · lxxxviij · tem vel ab immortalitatis deſperatione ſpem noſtram erigendam vt mortem ſuſcepit ·

Determinat ꝯtum ad cauſalitatem illos defectus in chriſto fuiſſe non a natura ſed a voluntate · c

Hos autem defectus nō cōditionis ſue neceſſitate ſed miſerationis voluntate ſuſcepit · Ceteros quidem habuit defect⁹ ſicut z nos · ſed non eadem cauſa · Nos enim ex peccato originali hos defectus trahimus · ſicut apoſtolus inſinuat dicens · Corpus quidem propter peccatum mortuuz eſt · i · neceſſitatem moriendi habuit ī ſe · Chriſtus autez nō ex peccato hmōi habuit defectus · quia ſine peccato eſt conceptus z natus · z ī terris conuerſatus · Sed ex ſola miſerationis volūtate de noſtro in ſe tranſtulit veram infirmitatem · ſicut accepit verā carnem · quā ſine omni infirmitate aſſumere potuit · ſicut abſq̄ culpa eandem ſuſcepit ·

Adducit auctoritates q̄ faciunt ad veritatem · xp̄m · ſ · ſm hominē ꝺe doloꝛes ſenſiſſe contra q̄ſdā hoc negātes · d

Sed quia nōnulli de ſenſu ī paſſione humanitatis xp̄i male ſenſiſſe inueniuntur · aſſerentes ſimilitudinē atq̄ imaginez paſſionis z doloꝛis xp̄m hoiem ptuliſſe · ſed nullum oīno doloꝛem vel paſſionē ſenſiſſe · autoꝛitatū teſtimonijs eos cōuincentes in dubitabile faciamus q̄ ſupꝛa diximus · Prophet⁹ Eſaias dicit · Vere langꝰoꝛes noſtros ipſe tulit z doloꝛes noſtros ipſe poꝛtauit · Et veritas ipſa in euangelio ait · Triſtis ē anima mea vſq̄ ad mortē · vbi etiā legitur · Cepit ihs pauere z tedere · Prophet⁹ etiā ex p̄ſona xp̄i ait · Repleta eſt malis aīa mea · Q̄ exponēs Aug · inquit · Nō vicijs z peccatis · ſz humanis malis · i · doloꝛib⁹ repleta fuit aīa xp̄i · q̄bus ipa cōpatitur carni · Nō enī doloꝛ coꝛpis pōt eē ſine aīa · Dolere aūt aīa etiā nō dolēte coꝛpe p̄t · Ihos ār hūane infirmitatis affectus ſiē ipaz carnē ac mortē nō ꝓditōis neceſſitate · ſz miſeratōis volū tate ſuſcepit · Amb · etiā in li · iij de trini · ait · Scriptū eſt · Pr̄ ſi poſſibile eſt tranſeat a me calix iſte · Timet ḡ xp̄s · z dū petr⁹ nō timet · xp̄s timet · Petrus dixit Aiam meā ponā p te · Xp̄s dic · Aīa mea turbat · Utrūq̄ vez eſt z rōnis plenū · q̄ z ille q̄ ē inferioꝛ nō timet · z ille q̄ ſupioꝛ ē gerit timētis affectū · Idē ī eodē · Et hō turbat · vt hō fiet · vt hō crucifigat p nām hois z tedi uit z reſurrexit · Nō turbat ei⁹ virt⁹ · Nō turbat ei⁹ diuitas · ſz turbat aīa · ſm hūane fragilitatis aſſumptōz turbat · Nā q̄ ſuſcepit aīaz · ſuſcepit etiā aīe paſſionez · nō enī eo q̄ de⁹ erat aut turbari potuit aut mori · Idē in eodē · Suſcepit triſticiā meam · ꝓfiditer triſticiā nolo q̄ crucē p dico · vt hō habuit triſticiā quā in eo ſuſcepit affectu · mihi cōpatit · mihi triſtis ē · mihi dolet · Ergo p me z in me doluit · q̄ p ſe nihil habuit qd̄ doleret · Doles igitur dñe ihu vulnera mea nō tua · q̄z tu nō p te ſz p me doles · Hiero · q̄ in explanatōe fidei ait · Nos ita dicim⁹ hominē paſſibilē a deo filio ſuſceptū vt deitas impaſſibilis pmaneret · paſſus eſt eiꝰ filius dei nō putatiue ſz ve oīa q̄ ſcḡptura teſtat · ſm illud qd̄ pati poterat · ſ · ſm ſubſtātiā aſſūptā · Licet ḡ ꝑſona filij ſuſcepit paſſibilē hoiem · ita tñ ei⁹ hitatōe ſm ſubam ſuā nil paſſa ē vt tota trinitas quā impaſſibilē neceſſe eſt ꝓfiteri · Ihis aliiſq̄ auctatib⁹ pſpicuū fit xp̄z ve paſſibilē aſſūpſiſſe hoiez · atq̄ in eo defect⁹ z affect⁹ nr̄e infirmitat⁊ ſuſcepiſſe · ſz volūtate nō neceſſitate ꝓditōis ·

Adungit auctes q̄ videnꝫ eſſe ꝓtra veritatem · e

c Quedā tñ repiunt in ſctōz c

eſſentia rei · Ad vltimum patet reſpōſio per ea que dicta ſunt · c Quedam tamen reperiunt · zē · Videtur q̄ ille auctoritates verum dicant q̄ dicunt chriſtum non timuiſſe. Amb · Scribitur enim z Math · primo · Johannis · iiij · Perfecta charitas foras mittit timorem · ſed chriſtus perfectiſſimam habuit charitatem · ergo nullus in eo videtur timoꝛ fuiſſe · Itez Auguſtinus libro · lxxxiij · queſtionum · Signum perfectionis eſt nullus timoꝛ · ſed in chriſto fuit ſumma perfectio · ergo nullus omnino fuit in eo timoꝛ · Item nullus timet quod pōt effugere · ſed chriſtus certus erat omnem penam ſe poſſe effugere ergo videtur · q̄ nihil timebat ·

Amb · Math · xxvj · Joh · x · Joh · xij ·

Bº · Dōm · q̄ ꝫ timoꝛ eſt in triplici differentia Quidam enim ē gratuitus · quidam libidinoſ⁹ · quidam naturalis q̄ inter vtrūq̄ medius · Timoꝛ autem gratuitus eſt in triplici differentia Quidam eſt timoꝛ pene · quidam eſt timoꝛ offenſe · quidam reuerentie · Prima z ſecunda differentia non fuit in chriſto pro eo q̄ perfecta charitas foras mittit timoꝛem vtq̄ · ſed ſcōm ter

Hiero ·

De paſſiōe z ꝓpaſſiōe timoꝛis et triſticie.

ciam differenti/
am fuit in chri/
sto. quia sic a p/
fecta charitate ñ
expellitur. ⁊ po
tius consumma
tur. ꝓm illō Esa.
xj. Replebit cū
spiritus timoris
domini. Et ꝓm
illō ps. Timor
domini sanctus
permanet in se/
culum seculi Et
per hoc patet re
sponsio ad ꝓmū
obiectum. Est
etiam alius ti/
mor libidinosus
⁊ ille similiter in
multiplici diffe
rentia est. Quia
est timor mun/
danus. ⁊ est ti/
mor humanus.
⁊ nullus istorum
fuit in christo.
nec etiam in vi
ro perfecto. ⁊ sic
intelligitur ver
bum Augustini
q̄ signum perfe
ctionis est nullꝰ
timor. ⁊ per hoc
patet responsio
ad secundū. Est
iterum timor in
tertia differen/
tia. Timor scili/
cet naturalis. et
iste est in tripli/
ci differentia.
Quidam enī sē/
sualitatis ꝓuene
nētis rationem
Quidam sensu/
alitatis subiacē/
tis rationi. qui/
dam vero ipsiꝰ
partis rationa/
lis. Primus ti/
morē nature co/
rupte. ⁊ quodā/
modo inordina/
te. similiter ⁊ ter
tius. Secundꝰ
vero est nature
corrupte. sed ta/
men ordinate.
Quoniam ergo
in christo q̄ntus
esſz æffectus paſ
sibilitatis. nō ta
men fuit æffectꝰ

Ps. xxj. Aug.

j. Pe. ij.

Amb. Math. xxvj. Job. Job xiij.

Math. xxvj

Phil. j.

Hiero. super euangelium.

De passiōe ⁊ ꝓpassiōe timoris et tristicie.

tractatibꝰ q̄ ꝓmissis aduersari
videt. Mā sup illū locū psalmi.
Clamaui ⁊ nō exaudies. Aug.
Tradere videt xp̄m nec ꝛe ti
muisse. nec ꝛe tristatū eē dicēs
sic. Quō hō dic̄ q̄ pctm̄ ñ feē nec
inuētus ē dolꝰ in ore eiꝰ. ꝑ de no
bis corpe suo hō dic̄. Corpis enī
sui. i. ecclie gerebat psonā. Sic̄
⁊ alibi cū dic̄. Trāseat a me ca
lix iste. ꝓ nob̄ loq̄tur. nisi forte
putaꝝ timuisse mori. Sz nō ꝛe
timebat dñs pati tertia die re
surrectur. cū arderet paulꝰ disſo
lui ⁊ eē cū xp̄o. Nō enī fortior
est miles q̄ imperator. Miles ei
coronādus gauderet mori. ⁊ dñs
coronaturꝰ timet mortē. Sz in
firmitatē nr̄am repūtans ꝓ suis in
firmis q̄ timēt mori hō dixit
Vox illoꝝ erat. Hiero. etiā ait.
Erubescāt q̄ putāt saluatorē ti
muisse mortem. ⁊ passiōis, pa
uore dixisse transeat a me calix
iste.

Explanando ostendit in p̄
dictis non esse contrarieta
tem. f

Me aūt in sacris lr̄is aliq̄ di
uersa aduersitas eē puteṫ hanc
auctatū ꝛba in hūc modū acci
pieda dicim. vt nō ꝛitatē timo
ris ⁊ tristicie vel ꝓpassionē. ꝑ ti
moris ⁊ tristicie necessitatem ⁊
passionē a xp̄o remouisse intel
liganṫ. Habuit ei xp̄s vez timo
rē ⁊ tristiciā in nā hois. ꝑ nō sic̄
nos q̄ sumꝰ mēbra eiꝰ. Nos enī
pctī nr̄i his defectibꝰ necessa
rio subiacem. ⁊ in nob̄ sunt isti
defectꝰ ꝓm ꝓpassionē ⁊ passio
nē. ꝑ in xp̄o nō nisi ꝓm ꝓpassio
nē. Sic̄ enī in pctis gradꝰ q̄daz
notanṫ ꝓpassio ⁊ passio. ita ⁊ i
his penalibꝰ affectibꝰ. Afficit
enī q̄s interdū timore vel tristi
cia itaꝝ mētis intellectꝰ nō in
de moueaṫ a rectitudie vel dei
ꝓplatiōe. ⁊ tūc ꝓpassio ē. aliq̄
ꝛo mouet ⁊ turbaṫ tūc pas
sio ē. Xp̄s ꝛo nō fuit ita turbatꝰ
in aia timore vl tristicia vt a re
ctitudine vel dei ꝓplatōe ali
q̄ten. declinaret. ꝓm quē modū
intelligit cū dr nō timuisse vel
tristis fuisse. Unde Hiero. sup
Math. vbi legit. Cepit ꝓtrista
ri ⁊ mestus eē. Et veritatē in
q̄t, pbaret assumpti hois vere
ꝓtristatꝰ est. ꝑ nō passio ei dñat
aīo. vez ꝓpassio ē. Vñ ait. Cepit
ꝓtristari. Aliud ē enī ꝓtrista
ri. aliud incipe cōtristari. Nō ē
aliter ꝓtristat q̄s p ꝓpassionē
alit p passionē. Ideoq̄ ꝓm hāc
distinctōz aliq̄n dr xp̄s nō vere
timuisse. aliq̄n vere timuisse. q̄
vez timorē habuit ⁊ tristiciā. ꝑ
nō ꝓm passionē neq̄ ex necessi
tate cōditōis. Vñ Aug. ex his
causis volens assumi dictoꝝ
intelligentiā dicit xp̄m nō vere
timuisse vel tristatū eē. ⁊ in cō
tinēti verā tristiciam habuisse.
His verbis infirmos in se ꝓsi
gnans dñs ait. Pater si fieri ꝓt
trāseat a me calix iste. Nō enīz
ꝛe timebat dñs pati tertia die
resurrectur. cū arderet paulꝰ
dissolui ⁊ eē cum xp̄o. Iste gau
det coronādus. ⁊ tristis est do
minus coronaturus. Ecce hic
videtur tristiciā ⁊ timorē a xp̄o
remouere. Cōtinuo aūt subiū
xit. ꝑ tristiciā sic assumpsit quō
carnē. Fuit cū tristis sic euan
geliū dicit. Si cū tristis nō fu
it cū euangeliū dicat. tristis est
anima mea ⁊c. g̃ ⁊ q̄n dicit. dor
miuit tibi. nō dormit. vel q̄n
dicit māducāsse nō māducauit
⁊ ita nihil sanum relinquit. vt
dicatur etiam quia corpus nō
erat verum. Quicquid g̃ de il
lo scriptum est. verum est ⁊ fa
ctū est. Ergo ⁊ tristis fuit. ꝑ vo
luntate tristiciā suscepit veraz
quomodo voluntate carnē ve
ram. Apte noscis eundē sibi in
his verbis ꝓtradicere. nisi va
rias dcōz discerneret cās. ex q̄
bus intelligentia verboꝝ assu
menda est. Si cū discernatur
intelligentie causa predictoꝝ
verborum nihil occurrit ꝓtra
dictionis.

inordinatōnis ⁊
vitiositatis. Et
hinc est q̄ fuit in
eo timor me/
dio modo. non
primo vel ter/
tio. Et per hoc
patet tertiū ob/
iectuz. Patent
etiam auctorita/
tes que in litte
ra dicūtur. Nā
omnes ille au/
toritates que di
cunt christū nō
timuisse. hoc di
cunt non quia
velint a christo
omnem timorē
remouere. cum
auctoritas Esa.
dicat contrari/
um. sed quia nō
fuit in eo timor
qui rationez ei
preueniret vel
rationem eius
perturbaret. se/
curissima enim
fuit ⁊ bene no/
uerat q̄ nihil
poterat sibi eue
nire vel inferri.
quod ipsa pri/
us non deside/
raret ⁊ veller.
d Vere con/ 4
tristatus est ⁊c.
Uidetur q̄ er hō
velit dicere q̄ i
xp̄o fuerit ꝓpa/
passio. Sed cō/
tra sup Math.
xxvj. dicit glo.
q̄ ꝓpassio est
subitus motus
cui ex ratōe nō
consentitur. sed
talis motus est
veniale pecca/
tum ꝓm q̄ ibi in
nuitur. et ille ñ
fuit in xp̄o. ergo
ꝓpassio nō fu
it in eo. Itē subi
tū est illud qō p̄
uenit iudiciū rō
nis. et qō est ex
surreptōe. Sz xp̄s
nihil per surre/
ptōnē egit. g̃ nō
būit i se motūſb
itū. g̃ nec ꝑ paſ
sionē. Itē xp̄us

Hiero. super Math. xxvj

Phil. j.

timuit mortē nō ob aliud nisi q̄ ꝓuidit eā. sed nō ꝓcui/dit eam nisi ſm rōnem. ergo timuit eo timorē q̄ est ſm rōnem. ⁊ ille timor ē passio non ꝓpassio. ergo nulla est re|ſponsio magiſtri R⁹ dōm q̄ ꝓpassio ſm generalē nominis ſui acceptionem ꝺr esse passio diminuta. Nec aūt est illa que ſiſtit infra rōnem vt ratio est. ⁊ ita ꝓ/passio ꝺt passionem partis ſenſualis vel virtutis natu/ralis. ⁊ hoc modo vult dicere mḡr ⁊ Hieronim⁹ hmōi passiōes fuiſſe in xp̄o. Erant enī ex honore ſenſualitaſ non rōne ptis rōnalis. Ad illud ꝝ quod obȷ̄citur. q̄ diffinit ꝓpassio q̄ est motus ſubitus. dōm q̄ ibi diſ/finit ꝓpassio ſm q̄ est ī nobis in q̄bus ſenſualitas mo/uet ꝓter iudiciū rōnis. in xp̄o aūt nō fuit hoc. Et iō ptz reſpōſio ad illa duo que primo obȷ̄ciūtur. Ad illud vero q̄ ob. q̄ timor mortis nō potuit eē niſi in ratōne Dōm q̄ ratō ꝓuidens mortem inſtantē fecit imagiſtio/nem mortis in ipa ꝑte ſenſuali. q̄ quidem facta ſenſuali/tas nota fuit ⁊ in horrore mortis ꝓcuſſa. Et ſi tu dicas. q̄ hic non est ordo ꝓgnitōnis vt ꝓueniatur a ratiōe ad ſenſualitatem Dōm q̄ hoc est vere in nobis in quibus est ſciēcia p̄ acquiſitionem ab inferiori. In xp̄o aūt aliter eē potuit q̄ fuit plen⁹ ſcia ⁊ in q̄ fuit obedientia ꝑfecta virtū inferior reſpectu ſuperiorū. Preterea noſipi ima/ginari poſſumus quod volumus q̄uis nō poſſimus quod volumus ſentire exterius. Et ita timor in xp̄o de morte futura potuit eſſe i parte ſenſuali. vt merito ſm Hieronimum ⁊ magiſtrum poſſit et debeat ꝺici ꝓ/paſſio.

5 AD intelligētiā huius ptis incidit q̄ circa duo. Primo queritur de huiuſmōi defectibus aſſump/tis a xp̄o in generali. Secūdo queritur de aliq̄b⁹ defectib⁹ in ſpeciali. Circa p̄mū q̄rūtur tria. Primo q̄/ritur de defectibus aſſumptis a chriſto q̄tū ad ꝺdecen/tiam ⁊ ꝺgruitatē. Scō q̄tum ad generalitatē. Tertiō queritur de huiuſmodi defectibus q̄tū ad cauſalitatem.

Queſtio 4 a

Utr⁹ ꝺgruū fuerit tales defectus in xp̄o repiri. Et q̄ ſic videt Hebre. ij. debuit per oīa fratribus aſſimilari vt miſericors fieret ⁊ fidelis pontifex ad deum. Si ergo decebat xp̄m in ſe habere illa que faciūt ad fidelitatē et miſericordiam. ⁊ hec ſunt illa in quib⁹ nob aſſimilatur ſm ſtatū miſerie cuiuſmodi ſunt defectus ⁊ penalitates ḡ in xp̄o hmōi reperiri debēt. Itē. Hebre. iiij. Non habem⁹ pontificē q̄ nō poſſit ꝺpati infirmitatib⁹ nr̄is temptatū p̄ oīa p̄ ſimilitudine abſq̄ pctō. Exiſto verbo arguit ita. Bonus pontifex ꝺz ꝺpati his qui ig/norāt ⁊ errāt. ſed xp̄us aſſumpſit humanā naturā vt fi/eret nr̄ pōtifex. ḡ debuit ea ī ſe aſſumere q̄ faciūt ad com paſſionē. hmōi aūt fuit defectus ⁊ penalitates nr̄e natu/re. ḡ. ⁊c. Item xp̄us ad ℏ ſumpſit naturam huma/nam vt nobis in illa mereret vitā eternam quā p̄m⁹ pa/rēs nobis abſtulerat. ſed meritū p̄cipuū ꝺſiſtit i tolerā/tia paſſionū ⁊ defectuū hūanoꝝ. Si ergo decuit xp̄m p̄cipuo merito mereri. decuit p ꝺſequens huiuſmōi de/fectus ⁊ paſſiones in ipō reperiri. Itē ad ℏ aſſump/ſit xp̄us hūanā naturā vt eā curaret ſatiſfaciendo ⁊ cu/rando ſatiſfaceret. ſed p̄cipuū q̄ facit ad culpe curatō/nem ⁊ ſatiſfactionē ē penal⁹ hūiliatio. ḡ vr̄ q̄ decuit hu/iuſmodi repiri in xp̄o. Sz ℑ. Sicut ſūme iuſticie re/pugnat defectus culpe. ſic ſūme potentie repugnat de/fectus fragilitatis ⁊ impotentie. ſz deū ſūme iuſtū non decuit habere defectū culpe. nec in ſe nec ī natura aſſū/pta. ḡ pari rōne nec defectū penalitatis ⁊ impotentie.

Item ſicut culpa ſine pena ſubſequēte est inordina/ta. ſic pena ſine culpa p̄cedente. ſed non decet deū aliq̄d facere inordinatū circa ſe nec circa naturā ſibi vnitā. ḡ ſi nullā habuit culpā nec in ſe nec in natura ſibi vnita. videtur q̄ nullos debuit defectus aſſumere. neq̄ paſſi/bilitates ad culpā cōſequētes ſm rectū ordinē. Itez xp̄s aſſumpſit humanā naturā ad curandū eam nō ſo/lum a culpa ſed etiā a defectib⁹ ⁊ paſſionib⁹ culpā cōſe/quētibus. ſz ꝺtraria ℑriꝰ curant rā in coꝛpalib⁹ q̄z i ſpi/ritualib⁹. ḡ magis debuit aſſumere fortitudinē ⁊ ipaſſi/bilitatē ad curandā nr̄am debilitatē ⁊ infirmitatē. q̄z de/fectus nr̄os naturales. Et ℏ est q̄ videt ꝓphera petere Eſa. lj. Cōſurge. cōſurge. induere fortitudinē brachiuz

6 aſſumere naturā nr̄am cū defectib⁹ ⁊ paſſibilitatib⁹. Et ℏ triplici ex cā p̄ncipaliter. vicz. ꝓpter p̄cū nr̄e ſalutis ꝓpter exemplū virtutis. ⁊ ꝓpter fulcimētū nr̄e fragili/tatis. Propter p̄cū nr̄e ſalutis. q̄ ꝓpoſuerat nos redi/mere nō coꝛruptibilib⁹ auro ⁊ argēto. ſz p̄cioſiſſimo ſan/guine ſuo. ⁊ aīam ſuā ponere p aīabus nr̄is. Ad hoc aūt nō eſſet idoneus niſi naturā ꝛficientē ⁊ paſſibilem aſſumpſiſſet. ⁊ ꝓpterea defect⁹ nr̄os ⁊ penalitates debu/it in ſeipō habere. Alia etiā ex cā cōgruū fuit hoc ipſuz vicz. ꝓpter exēplum ꝟtutis. ſpecialiter aūt humilitaſ patiētie. ⁊ pieratis. q̄bus mediātib⁹ puenit ad celum. ⁊ in q̄bus xp̄s voluit nos imitari ipm. ſm illud Math. xj. diſcite a me q̄ mitis ſuz ⁊ humilis corde ſm. Tertia rō est ꝓpter fulcimentū nr̄e fragilitatis. ob quā natura rōnalis ꝺz in ſe difficultatē ad credendū ꝟa. ⁊ traſcibi/lis ad ſperandū ardua. ⁊ ꝺcupiſcibilis ad amandū bo/na. Et iō voluit xp̄s nō tm̄ nobis ſiⷨari in natura. ſz eti/am in defectibus ⁊ penalitatib⁹. vt manifeſtādo ī ſe ve/ritatē humane nature. ꝑberet fulcimentū nr̄e rōnali ad credendū. Oñendo nihilomin⁹ imēſitatē ſue miſcōie p ſuſceptionē nr̄e miſerie. ꝑberet traſcibili fulcimētū ad ſperandū. Oñendo magnitudinē ſue beniuolētie. ꝑbe/ret ꝺcupiſcibili incitamētū ad ſe amādū. ⁊ iō licet incō/gruū videat hmōi defect⁹ repiri in xp̄o ſi p ſe ꝺſiderēt/tū ſi ad finē referant magna repit cōgruitaſ cōdecētia.

7 Et iō cōcedēde ſunt rōnes q̄ ſunt ad ꝑtem iſtā. Ad il/lud ḡ q̄ ꝓmo obr in ℑriū. q̄ ſic ſummā iuſticiā decet inicitatē. ſic ſummā potētiā decet infirmitatē. dō. q̄ hmōi ſilitudo tenet. ſi cōpet infirmitas ⁊ culpa ad natu/rā diuinā. In natura em̄ diuina ſicut nulla pōt eē iniu/ſticia. ſic nulla pōt eſſe ipotētia. Si aūt cōpet ad natu/rā aſſumptā. ſic nō ꝺz ꝟitatē. ꝓ eo q̄ ipa infirmitas po/teſt eē materia exercēde ꝟtutis. Virt⁹ eī fortitudinis ex/ercet potiſſime in ꝓpeſſione terribiliū. eoꝛ maxime que mortē inducūt. Culpa ꝟo ⁊ inicitas oīno aduerſat iuſti/cie. ⁊ vituꝑabile reddit ſubiectū in q̄ est. infirmitas ꝟo reddit magſ laudabile q̄n cōiuncta ē inferiori ꝟturi ani/ſm ſtatū meriti ⁊ iō nō est ſiⷨ binc ⁊ inde.

8 Ad illud q̄ obr q̄ pena ſine culpa ē inordinata. dō. q̄ ē pena ne/ceſſitate inflicta. ⁊ est pena volūtare aſſumpta. Prima ḡ pena inordinata ē niſi culpa p̄ceſſerit in eo qui punit. Scōa ꝟo ordinē ꝺz ſiue culpa p̄ceſſerit in eo q̄ punitur ſiue in eo ꝓ q̄ ipe velit puniri. ⁊ ſic est in ꝓpoſito. Tertz

xp̄s voluit hmōi defect⁹ & penalitates in se habere p̄ re/
9 ganda hūana natura. Ad illud q̄ obr q̄ xp̄s sumpsit
humanā naturā vt eā curaret. dō. q̄ vez ē. Q̄ obijcit
q̄ Jria Jrijs curank. dōm q̄ illud ꝑtinet hz si fiat cōpa/
tio medici ad cām & ꝓncipiū egritudinis. & sic nō hz in/
stantiā in ꝓposito. q̄ ꝓncipiū corruptiōis tot⁹ hūane
nature fuit delectatio inordinata in esu ligni fetidi. Et
tō defect⁹ & pēalitates nr̄e egritudini Jrianꝯ & aduersan
tur. pensata ei⁹ cā & origine. Alit̄ p̄ dici. q̄ cū Jria
Jrijs curāt. h̄ intelligit̄ q̄tū ad p̄uia curātia. sicut ē gra
q̄ curat culpā. Quātū ꝯo ad prima. ꝑtinet nō hz. q̄ do
10 lorē medicina doloris. sic & ī ꝓposito ē intelligēdū. Ad
illud q̄ obr q̄ defect⁹ pl⁹ valet ad deficiēdū q̄ ad vincē/
dū. dōm q̄ ē virt⁹ naturalis. & ē virtus moralis. & ꝑm h̄
dupler ē pug̃. & dupler ē victoria. Una q̄ ꝑtutē natura/
lē respicit. Altera q̄ ꝑtutē moralē. Pugna g̃ & victoria
ꝓtra petm̄ spectat ad ꝑtutē moralē. Xp̄s āt cū venit ad
vincēdū aduersariū. venit ad expugnādū & deuincēdū
petm̄. & nō cōperebat ei virt⁹ moralis vt posset superare.
Virt⁹ aūt naturalis in nullo ꝓferebat ad hāc victoriā.
q̄n pot⁹ ei⁹ oppositū. magꝫ em̄ vincit̄ & dyabol⁹ & petm̄
in hūilitate & patiētia. Propt̄ q̄ dr. ū. Loz. xū. Virt⁹
in infirmitate ꝑficit. Cū g̃ dr q̄ defect⁹ pl⁹ valēt ad succū/
bēdū q̄ ad vincēdū. dōm q̄ illud nō hz ꝑtatē nisi intel/
ligat̄ de pug̃ & victoria in eodē genere in q̄ sunt illi defe/
ctus. & nō hz locū in ꝓposito. vbi est victoria p̄ fortí/
tudinē iusticie. nō p̄ fortitudinē potētie. Et de hac fortí/
tudine dic̄ ꝓpha. induere fortitudinē brachiū dñi. Pos/
set tn̄ intelligi de fortitudine potētie. Ad fortitudinem
em̄ iusticie in p̄nti ī merito. subsequit̄ fortitudo potētie
in p̄mio. sicut patet in xp̄o. q̄ & si passus sit ex infirmita
te. surrexit tn̄ ex ꝑtute.

Questio II b

Utr̄ xp̄s assumpserit oēs defect⁹ nr̄os p̄ter petm̄. Et
q̄ sic vr̄ p̄ dam̄. q̄ ili. ū. sic ait. Tot⁹ totū assumpsit me.
vt toti mihi salutē gratificaret. g̃ si oēs defect⁹ nr̄os ve/
nit curare. vr̄ q̄ debuit assumere. Jtē q̄d fuit inassūpti/
bile fuit incurabile. g̃ si aliq̄ defect⁹ nr̄i fuerūt a xp̄o inas
sumptibiles. fuerūt incurabiles. Si g̃ oēs fuerūt cura/
biles. oēs fuerūt assumptibiles. g̃ vr̄ q̄ assūpserit oēs.
Jtē in assumptōe nr̄or̄ defectuū manifestat̄ diuīa mise/
ricordia. g̃ ī assumptōe plurīū defectuū ondit̄ maior mi/
sericordia. & in assumptōe oīm ondit̄ maria. Sz maria
miscōia dei oñsa fuit ī assumptōe nr̄ar̄ infirmitatū & de/
fectuū. g̃ vr̄ q̄ xp̄s oēs defect⁹ nr̄os debuit assumere. Jtē
in nr̄or̄ defectuū assumptōe fuit hūiliatio. sz tm̄ se hūili
auit q̄tū potuit ꝑm q̄ dicit Bern̄. descēdit q̄tū descēde/
re potuit. Si g̃ maior est hūiliatio in assumptōe plurīū
defectuū q̄ paucor̄. & ī assumptōe oīm q̄ q̄rundā. vr̄ q̄
xp̄s assumere debuerit vniuersitatē defectuū nr̄or̄. Sz
ꝓtra. In nob videm⁹ defect⁹ mēbror̄ & aliq̄r̄ sensuū exte
rior̄ sic visus & audit⁹. sz tales xp̄s nō assumpsit nec de/
cuit eū assumere. g̃ nō decuit ipm̄ assumere oēs defectus
nr̄os penales. Jtē in nob repiunt̄ egritudines Jrie sic
ꝑ in febrib⁹ & in alijs infirmitatib⁹. repiunt̄ etiā egritu
dines incurabiles. g̃ si Jria nō ꝑnt sit̄ esse in eodē. vr̄ q̄
oēs defect⁹ nr̄os penales nec potuerit nec debuerit sit̄ as
sumere. Jtē fomes & ꝓnitas ad malū nō est culpa. q̄ꝑt
esse in nob oī culpa dicta. sz xp̄s talē defectū nec habuit
nec habere potuit. q̄ nō potuit peccare. g̃ nec ad petm̄
ꝓnitatē habere. & sic redit idē q̄d ꝓius. Jtē obr de diffi/
cultate ad bonū q̄ est defect⁹ in nobis penalis. ī christo
aūt talis defect⁹ nō fuit nec esse potuit. q̄rit g̃ in genera/
11 li quales defectus assumpsit si nō assumpsit oēs. R⁹.
dōm q̄ absq̄ dubio xp̄s nō oēs defect⁹ nr̄os assumpsit.
sicut dicit magist̄ in lr̄a. sz illos tm̄ q̄s ipe assumere de/
cuit. & nobis expediēs fuit. Sz qui sint isti defectus ad
huc q̄stiōe indiget sicut & ꝓmū. & innuit mgr̄ illos defe/
ctus decuisse & expediuisse illū assumere. q̄ faciūt vel ad
veritatis nature assumpte oñsionē. vel ad opis ꝓpter
q̄d venerat ꝓsummationē. Sed adhuc q̄ sunt isti defe/
ctus difficile est discernere. Voluerunt aūt alij dicere
q̄ isti sunt defectus q̄s deus plantauit in nostra natura
Quidam em̄ defectus sunt q̄ ortum habent ex absentia
gr̄e. sicut ignorātia & rebellio carnis ad spm̄ & similia.
Quidā aūt sunt q̄ nō solū ex h̄ habent ortum. sed etiam
ex cōparatōe partiū ꝓstituentiū. sicut fames. sitz mors
dolor & ꝓsimilia. q̄ ortum habent nō tm̄ ex culpa. sed ex
hoc q̄ humana natura ē ex ꝓtrarijs ꝓstituta. & tales de/
fectus sunt q̄ faciunt ad veritatis nature assumpte ma
nifestationē. & ad operis suscepti consummationē. alij
vero minime. Sed illud adhuc habet calūniam ꝓpter
hoc q̄ egritudines multe ortū habēt ex completione ho
minis q̄s constat xp̄m nō assumpsisse. Preterea oīes
defectus nr̄i penales. magis vident securi esse ex nostra
trāsgressione & diuina punitione. q̄ ex primarie plan/
tatione. Propterea potest alio mō dici q̄ q̄daz sunt de/
fectus qui sunt ex culpa. quidam ꝯo q̄ sunt ex culpa et
ad culpam. sicut ꝓnitas ad malum. & difficultas ad bo
num. Illos aūt defectus qui nō tm̄ sunt ex culpa sed etī
am via ad culpam nō decuit xp̄m assumere. quia christ⁹
fuit minister iusticie oīno segregatus a peccato Alios
aūt defectus decuit ipm̄ assumere. sed non omnes. quia
quidā sunt defectus naturales. quidā ꝓsonales. defect⁹
aūt naturales voco illos q̄ respiciūt totā naturā hūa/
nā vniuersaliter. sicut fames & sitis & defectus consilēs
Personales aūt defect⁹ sunt qui respiciūt aliquas ꝓso/
nas specialiter. sic diuerse egritudinū spēs. Qm̄ g̃ xp̄s
venerat naturā hūanā redimere cōiter sine personarū
distinctōe. hinc est q̄ defect⁹ naturales nō ꝓsonales de/
fectus. penales tm̄ nō vitiosos debuit ī se habere. sicut
ostendunt rōnes ad hanc ꝑtem inducte. Ad illud g̃ 12
qō obr in Jrijs de dam̄. q̄ totū assumpsit. vt totū cura/
ret. dōm q̄ hoc intelligit̄ de his que sunt de ꝓstitutione
nature. nō de his q̄ ptinent ad defectū nature. & hoc ꝑm
verbū insinuat. nam ꝓprie qō curat̄ dr natura. morbus
ꝯo est illud a q̄ curat̄. q̄ morbus expellit̄. sed natura ser
uatur. Et q̄ hoc paret rn̄sio ad seq̄s q̄ dicit inassūpti
bile est incurabile. h̄ em̄ intelligit̄ de natura & eius par/
tibus q̄ ꝓprie dicunt curari. nō de defectib⁹ q̄ potius di
cuntur coassumi q̄ assumi. magꝫ etiā dicunt expelli q̄
sanari. Ad illud quod obr de ostensione miscōie. di 13
cendū q̄ miscōia semp se ostēdit salua rectitudine iusti/
cie & ordine sapie. ideo nullos defectus debuit assumere
qui non essent ordinati ad nostrū ꝓfectum & expeditio
nem nostre salutis. multi aūt sunt qui potius impedi/
rent q̄ iuuissent. sicut defect⁹ mēbrorum vel sensuum
& aliorum consimiliū. & ideo nō sequitur illud. Ad il
lud ꝯo qō postremo obijcit de humiliatione. dōm simi/ 14
liter q̄ oīs humiliatio virtuosa & laudabilis ortū hz ex
discretione rōnis. nō em̄ ꝓcedere debet ex impetu sz ex
causa rōnali. & quia de aliq̄bus defectibus rationale nō
erat vt xp̄s se ex illorum assumptionē humiliaret. quia
se potius ex illa humiliatione inutilē q̄ vtilem reddi/
disset. sicut si fuisset cecus. gibbosus & hmōi. ideo tales
nullo modo debuit assumere. sed illos solum de quibus
supra dictum est. vicz illos qui respiciunt ipsam natu/
ram & ꝓbent viā ad iusticiam nō ad culpam.

Questio III c

De defectib⁹ assumptis a xpo q̄tum ad causalitatem sc̄z. Utrū in xpo fuerunt a natura an a voluntate. Et q̄ nō a volūtate sc̄z a natura videt. Sap. j. deus mortē nō fecit si nō fecit mortē. g̃ pari rōe nec defectū ordinatū ad mortē. g̃ si in xpo fuit talis defect⁹. videt q̄ nō fuerit ex volūtate assumētis. sc̄z ex defectu nature assumpte. Itē defectus nō hz cām efficiētē sc̄z deficientē. sc̄z volūtas assumētis nō ponit cā deficiēs alicuius. g̃ tales defect⁹ nō potuerunt esse a volūtate assumētis. vel ex ordiōe nature assumpte. g̃ ꝛc. Itē qđ ineſt alicui a sua naturali origine ineſt ei p naturā. sc̄z hmōi defectus insunt xpo a sua pma origine. g̃ videt q̄ insunt ei a natura. Itē illud in q̄ proles assimilat̄ genti est naturale pli. p eo q̄ est vis insita rebus ex silibus silia p̄creans. sc̄z xps ex defectu passibilitatis assimilatur matri sue a qua traxit originez. g̃ videt q̄ hmōi defectus ꝛ penalitates sint ei naturales. Item p naturā pus fuit illud corp⁹ formatū q̄ esset vnitū. sed corp⁹ illud istatim vt fuit formatū fuit passibile vel ipassibile. ꝛ ostat q̄ nō impassibile. g̃ passibilitatē pus p naturā habuit q̄ vniret̄ aie xpi vel ipi diuinitati. Videt g̃ q̄ talis passibilitas nō fuit a volūtate assumētis. Si tu dicas q̄ fuit a volūtate spūsancti q̄ fuit fabricator ꝛ sanctificator illi⁹ corpis. obiicit̄ q̄ gra spūsancti simul stat cū passibilitate ꝛ pena. Si g̃ spūsanctus supuenies cōpatiebat secū passibilitate. videt q̄ potius defectū passibilitat̄ sustinuerit q̄ curauerit. g̃ defect⁹ hmōi in xpo nō ex volūtate sed ex natura fuerūt. Sc̄z oppa. Magister in lra. ex sola volūtate miseratōis in se trāstulit verā infirmitatē sicut accepit verā carnē. g̃ ꝛc. Item oēs defect⁹ ꝛ penalitates q̄ in xpo fuerūt. p assumptōez fuisse dicunt. sc̄z assumere ē act⁹ volūtat̄ nō nature. g̃ penalitates ille in xpo fuerūt nō naturaliter sed volūtarie. Itē qualitas corpis p̄ncipaliter attribuēda est p̄ncipio effectiuo. sed spūsanct⁹ fuit p̄ncipale p̄ncipiū effectiuū corpis xpi. g̃ q̄litas passibilitatis magis dz attribui spūsctō q̄ nature. sed spūsctus est opans p volūtatē. g̃ tales defect⁹ fuerunt in xpo a volūtate. Itē penalitas nō sequitur fm legē cōmunē nisi naturā viciatā ꝛ corruptā p culpā. sed caro xpi immunis fuit ab oī feditate culpe. g̃ immunis ab oī defectu passibilitatis. g̃ si defect⁹ passibilitat̄ habuit. h̄ nō fuit a natura sed a volūtate. Itē qō est in nobis a natura generātiū dicit̄ esse ꝺtractū. g̃ si hmōi defectus cēnt in xpo a natura generātis. cēnt q̄z in ipo contracti. Si g̃ h̄ ꝓcedit̄ sc̄z xpm defect⁹ tales a natura cōtraxisse. videt q̄ illos nō habuit a natura sc̄z volūtate.

Rᵒ. dom̄ q̄ sicut dicit mgr̄ in lra. ex alia ꝛ alia causa
15 sunt isti defect⁹ in nobis ꝛ in xpo. In nobis em̄ sunt ex necessitate ꝺtracti. Sed in xpo sunt ex volūtate assumpti. Et h̄ patet sic. nos em̄ istos defectus trahim⁹ a parentib⁹ ꝓpter legē ꝓpagatōis ꝛ legē ꝺcupiscētie q̄ nullitat in illis mēbris. nā passibilis generat passibilē. ꝛ habens legē ꝺcupiscētie in mēbris generat filiū subiectuz ꝺcupiscētie. ex cui⁹ cōcupiscētie reatu insunt pli oēs penalitates. Et ꝓptera dicunt̄ iste penalitates in nobis ꝺtracte. q̄si ex ꝺcursu duoꝝ tracte. videlicet ꝓpagationis nature. ꝛ corruptōis ꝺcupiscētie. In xpo aūt secus est. ipe em̄ neutro mō fuit ꝓpagatus. nec fm ꝓpagationē legis naturalis. nec fm corruptionē libidinis. Sc̄z spiritussanctus aduenies in ipam virginē ꝛ ipam fecundans. carnē eius ab omni feditate corruptionis purificauit. passibilitatē tamē reliqt. Ex illa aūt carne sapientia patris sc̄z ipe filius dei edificauit sibi corpus immaculatum. ꝛ illud corpus vniuit sibi cū alia rōnali. q̄ quidem immunitatē habuit a culpa. ꝛ in se ꝛ in carne coniuncta. Et sicut immunitatē habuit a reatu culpe. sic fm ordinē diuine iusticie immunitatē habere debuisset a passibilitate miserie. q̄ g̃ in carne illa remāsit penalitas. h̄ fuit ex dispensatōe ipius assumētis. ꝺcurrente simul acceptione illius anime rationalis. que in pmo instanti sue creationis habuit vsum cognitionis. ꝛ placuit sibi tali corpori vniri ꝓpter salutem generis humani. Et sic patet q̄ talis defectus fuit in christo nō necessitate generationis sed voluntate dispensationis. voluntate inquā diuina p̄ueniente. sed voluntate creata cō comitante. Dico aūt ipos fuisse a voluntate diuina nō ranc̄z affligente de nouo. sed tanc̄z a relinquente ꝛ acceꝑante. cum in eius potestate ꝛ arbitrio esset defectus illos excludere. Unde cōcedēde sunt rationes que sunt ad partem istam. Ad illud vero quod pmo obiic̄i/ 16
tur in contrariū q̄ deus mortē nō fecit. patet responsio quia deus istum defectū mortalitatis carni christi nō affixit de nouo. sed nō abstulit. cum caro haberet illum a suo originali principio. ideo talis defectus nō dicitur esse a voluntate assumentis sicut ab efficiente sed sicut 17
a suscipiente. cum posset excludere. Ad illud quod secō obiicitur q̄ defectus nō habet causam efficientem sed deficientē. similiter patet rnsio. q̄ tales defectus nō habent ortū ab occasione rei agentis. sed potius ex defectu nature ipius virginis cōcipiētis. Magis tamē attribuit voluntati q̄ attribuat nature. ꝓpter hoc q̄ in istius corpis constitutione plus fuit p virtutē supernaturalem q̄ per naturalem. Ad illud qō obr q̄ 18
illud est a natura qō est a naturali origine. dom̄ q̄ illud nō habet veritatē nisi intelligat̄ aliquid esse a naturali origine. ita q̄ ꝓpositio nō solum dicat concomitantiam sed etiam causaz. hmōi aūt defectus in fuerūt xpo in ꝓncipio sue originis. nō tn̄ fuerunt fm ꝓpagationē naturalē. fm em̄ talem ꝓpagationē tales defectus ortum hñt a natura viciata. in q̄tum natura illa agit qōāmō naturaliter. ꝛ quodāmō vicioſe. h̄ aūt nō habet veritatem in generatione xpi que fuit p̄ter viciū ꝛ supra naturam. Ad illud quod obiic̄ q̄ xps in passibilitate 19
assimilat̄ matri. dom̄ q̄ ꝛ si aliquo modo assimilet̄ matri. nihilominꝰ tamē in modo ꝛ causa reperitur differētia. Nam virgo passibilitatez habet ꝓ reatu peccati originalis ex necessitate contracto. christus vero passibilitatē habuit absq̄ aliquo reatu in ipo reperto. sed ex sola dispensatione diuina. ꝛ ideo nō dicuntur omnino fuisse in christo a natura. nec tamen omīno fuerūt ꝑter naturā. de natura em̄ matris erat talem filiuz generare.

Ad illud qō obiic̄ q̄ illud corpus pus fuit forma/ 20
tum q̄ vnitum. dom̄ q̄ ꝛ si prius fuerit fm naturā vel fm ordinē intelligendi. tempore tamē simul fuit formatio ꝛ vnio. vtrunq̄ autem fm formationē ꝛ vnionē p̄cessit voluntas verbi tale corpus formantis ꝛ assumentis. ꝛ voluntas anime vtrunq̄ comitata est. ꝛ ideo ex h̄ non potest concludi q̄ defectus passibilitatis in carne preceſſerit actum siue imperiuz voluntatis. Operatio enim ipsius spiritussancti in virgine que quidem fuit fm voluntatem verbi fecit ipsam carnis conceptionē ꝛ ꝓpagationē ab omni feditate immunē pus naturaliter q̄ vnireꝰ anime. ꝛ cum tali purgatione nō debet stare penalitas fm legem cōmunem. fm quā immunis a culpa. debet esse immunis a pena. Unde q̄ ipse subiungit q̄ purgatio simul stat cum passibilitate. Dicendum q̄ et si aliqua purgatio simul possit stare cum passibilitate. sicut purgatio que est a peccatis prius perpe/

tratis · illa tamen puritas que fuit in christo stare non
potuisset cum penalitate nisi interuenisset dei dispen/
satio ⁊ voluntatis christi acceptio · Et sic patet respon
sio ad questa ·

Onsequēter q̄rit de defectib⁹ a xp̄o assumptis ī
speciali · ⁊ circa h̄ tria q̄runt · Primo q̄rit vtrū
habuit ignorantiā in rōnali · Scō vtr habuit
tristiciā in ꝯcupiscibili · Tertio vtr habuit irā in potē
tia irascibili ·

Questio I d

Utrū xp̄s habuit ignorātiā in rōnali · Et q sic videt
ꝑmo auctē dam̄ · Oportet scire q seruilē ⁊ ignorātē naturā
assumpsit · loq̄tur dr̄ꝰ bo incarnato · g̃ natura assumpta
in xp̄o fuit ignorās · habuit g̃ defectū ignorātie · Item
Amb · in li · j · de spūsctō · q humanā imprudētiā qō ad/
huc nō didicit ignorat · g̃ habuit ignorātiā · Itē Leo pa
pa in omel · de epiphania · Adorauerūt infantē in nul/
lo ab alioꝝ generalitate distinctū · sz generaliter alīj in/
fantes sunt ignorantes · g̃ ⁊ xp̄s in sua infantia habuit
ignorātiā · Itē scia inflat · sz xp̄s summe se hūiliauit · ⁊ de
fect⁹ illos assumpsit q̄ faciūt ad humilitatē · sz habuit in
se defectū ⁊ inopiā scie · sz iste defect⁹ est ignorātia · g̃ tē ·
Itē xp̄s in sua infantia habuit defectū eloq̄ntie cūꝫ es
set ꝺbum p̄ris vt ꝺritatē hūane nature ī se oñderet · g̃ pa
ri rōne cūꝫ eēt sapia p̄ris · ꝑm hūanā naturā tñ dēbu/
it habere defectū sapie · sz hic ē ignorātia · g̃ tē · Itē cūꝫ
xp̄s eēt virt⁹ p̄ris iuxta illud qō dicit apls · j · Cor · j · di
cim⁹ xp̄m dei ꝺtutē ⁊ dei sapiam · habuit tñ defectū viriuꝫ
iuxta erigētiā hūane nature · g̃ videt pari rōne q habue
rit defectū sapie · Sz ℈ · Assumptio carnis fuit op⁹ di/
uine sapie · sz sapia ꝑm q h̄moi nō est ꝓncipiū ignorātie
g̃ xp̄s nō assumpsit defectū illū q̄ est ignorātia · Itē xp̄s
venerat nos docere · sz ignorātis nō est docere · g̃ nō de/
buit ignorātiā assumere · Itē nulli nisi sciēti credēdū est
sz xp̄s ad h̄ venit in carnē vt crederem⁹ in eū · g̃ videt q
cū sapia debuerit venire nō cū ignorātia · Itē illa aīa nō
potuit vniri ꝺbo q̄n eēt deiformis · sz deiformitas tollit
obscuritatē ignorātie · g̃ videt q impossibile fuerit xp̄z ꝑm
21 hūanā naturā defectū ignorantie in se assumere · Rº ·
dom̄ q sicut dic̄ mgr̄ in lra · xp̄s nō habuit defectū igno
rantie · Et rō huius ē · q nec ip̄m debat · nec nob⁹ expedie
bat · Ip̄m nō debat · q aīa ei⁹ debuit eē deiformis · ac p
h̄ repleta luce sapie ⁊ rectitudine iusticie · ignorātia aūt
ꝑuatio est scie · ⁊ pōt esse via in errorē ⁊ obliquatōz a re
ctitudine iusticie · ac p h̄ xp̄o nō cōpetebat · Nobis etiā
nō expediebat q̄s venerat redimere ⁊ dirigere · si em̄ de
fectū ignorātie habuisset · nos redimere nesciuisset · Di/
rigere etiā nesciuisset · q si cecus ceco ducatū p̄beat · am
bo in foueā cadūt · ⁊ tō nec ip̄m debat nec nobis expe/
diebat q talē defectū assumeret · Cōcedēdū est g̃ xp̄m de/
fectū ignorātie neq̄q̄ in se habuisse · ⁊ rōnes ad h̄ indu/
cte sunt ꝺcedēde · Ad illud ꝺo qō obr dr̄ dam̄ · q assū/
22 pslit naturā seruilē ⁊ ignorātē · Dom̄ q ignorātia ⁊ fuili
tas nō attribuit nature assumpte rōne illi⁹ singularis na
ture q̄ fuit ꝺbo copulata in vnitatē ꝓsone · sz ꝑtū ad ali/
as naturas ꝓsōles in specie · q · d · Assumpsit naturā nō
strā q̄ est ignorās · nō in xp̄o sz in nob⁹ · Ad illud Amb ·
23 q dic̄ xp̄m ignorasse qō nō didicit · dom̄ q q̄dā est scia
simplex noticie · q̄dā experientie · Amb · aūt nō loq̄tur ibi
de ignorātia ꝓut dicit ꝓuationē cuiusc̄ꝫ scie · sz ꝓut di
cit ꝓuationē experientie · ꝑm q in p̄cedētib⁹ dēclaratū est ·
Ad illud qō obr dr̄ de leone papa q infans ille ab alio/
24 rū generalitate discretus nō est · dom̄ q leo papa loqui
tur q̄ꝫtum ad ea q̄ exterius apparebāt · nō q̄ꝫtum ad ea q̄
in cruce secus latebāt · p q̄ in multis ab alīs differebat ·

Ad illud qō obr q scia inflat · dom̄ q ē loq̄ dr̄ scia ꝑ/ 25
ut est absq̄ charitate · vel ꝓut est charitas ꝓiuncta · ꝓ/
ut est a charitate diuisa · sic dicit apls q inflat · ꝓout ē
charitati ꝓiuncta · sic nō est via ad inflationē · sz potius
ad rectitudinē ædificationē ⁊ hūilitatē · Ex cognitione
em̄ sui ⁊ dei ꝓsurgit ꝑfectio humilitatis · ℈ scō modo
fuit in xp̄o · Ad illud qō obr q in xp̄o fuit defect⁹ elo/ 26
quētie · g̃ silr ⁊ sapie · dom̄ q nō est sile · q in defectu elo/
quētie sicut in alīs necessitatib⁹ infantilib⁹ manifesta/
batur veritas nature assumpte · defect⁹ aūt sapie interi
us latet · ꝺ ad nihil valuisset si in xp̄o fuisset · ⁊ tō nō est
simile · Ad illud qō obic̄it q xp̄s dei virt⁹ habuit defe 27
ctum viriū · dom̄ q nō est sile · tū quia defect⁹ viriū appa/
rebat exterius ⁊ in carne erat · defect⁹ ꝺo sapiētie interi⁹
erat in aīa · q̄ ad vnionē fuit cū ꝺbo a ꝑmordio dr̄ꝰ · ē
ꝑfecte disposita · tū etiā quia defect⁹ viriū est materia ex
ercende virtutis · nō sic aūt defect⁹ cognitiōis · q̄n potiꝰ
impedit · tō nō est sile buic ⁊ inde ·

Questio II e

Utrum in xp̄o fuerit passio tristicie · Et q sic videtur
Matth · xxvj · Tristis est aīa mea vsq̄ ad mortē · Si g̃
veritas falsitatē dicere nō poterat · videt q ꝺaciter tri/
stis erat · Itez xp̄s fleuit super hierlm ꝑm q dic̄it Luc ·
xix · sz fletus est signū interioris meroris · g̃ si xp̄us nihil
fecit q duplicitatē · veraciter habuit in se affectum tristi
cie · Item xp̄s amabat ⁊ desiderabat nr̄am salutē · sed
q amat aliq̄d tristat dr̄ꝰ ei⁹ amissione · g̃ cum xp̄s videret
multos salutē suā negligere · videt q ꝑ eis vez senserit
in se affectū tristicie · In q̄nto sunt in aliq̄ maiora visce
ra pietatis · tāto magis compatī afflictis · ⁊ q̄nto ma/
gis compatī interi⁹ · tāto magis meroꝛe afficit · sz chri/
stus habuit in se abūdantissima viscera pietatꝭ · g̃ vide/
tur q in aliqz necessitatib⁹ ⁊ infirmitatib⁹ veraciter et
intense hūit passionē tristicie · Sz ℈ · Esa · xlij · Nō erit
tristis neq̄ turbulētus · dic̄it dr̄ꝰ de xp̄o · g̃ xp̄s neq̄ turbati/
onem neq̄ tristiciā habuit in se · Itē Prouer · xij · Nō
ꝺtristabit iustū q̄quid ei acciderit · sed xp̄s fuit iustissi/
mus · g̃ videt q xp̄s dr̄ nullo sibi accidēte fuerit ꝺtrista/
tus · Item Sen̄ · ꝑbat multiplici rōne q tristicia nō
cadit in sapientē · ⁊ fundamētū sue rōnis est · quia virtu
tem nihil pōt ledere · sicut nihil pōt eā auferre · g̃ si xp̄us
vere sapiēs fuit · ⁊ virtutē incōcussam habuit · videt q
passionē tristicie in se nō habuit · Item nullus trista/
tur nisi dr̄ eo qō fit ꝺtra voluntatē suam · sed ꝺtra volū
tatem christi nihil fieri potuit · quia in oīmbus imple/
ta fuit · g̃ nō videt q in se veraciter tristiciā habuerit ·
Rº · dom̄ q absq̄ dubio sicut dicit magister in litte/ 28
ra · ⁊ textus etiā euangelicꝰ ꝺfirmat · in xp̄o fuit vera tri
sticia · nō tamē oīmō q̄ in nobis est · Est em̄ q̄dam tri/
sticia que est ꝓter rōnis imperiū · ⁊ est tristicia q̄ est con
tra rōnis iudiciū rectū · ⁊ est tristicia q̄ est subiecta ratio
nis impio ⁊ iudicio · Et ista tristicia ꝓter rōnis impiuꝫ
est q̄ ꝺsurgit ex q̄dam necessitate ⁊ surreptōe · sicut mo/
tus ꝑmi · ⁊ hec quidē cōmunis est sapientib⁹ ⁊ insipien/
tibus · bonis ⁊ malis · Illa vero tristicia est contra ra/
tionis iudicium rectum in qua rō subiicit sensualitati ·
nec tm̄ turbat sed etiā ꝑturbat · Illa aūt est ꝑm ratōis
impium ⁊ iudiciū quando quis tristat rōne dictante ⁊
suadente ip̄m tm̄ ⁊ taliter sup aliquo debere tristari · di/
co ergo q in xp̄o fuit tristicia tm̄ isto tertio mō · quia de
nullo tristat⁹ fuit nisi ꝑm q dictabat ei rō · ⁊ hoc idē in/
nuitur Joh · xj · vbi dicitur · Jesus aūt infremuit spū ⁊
turbauit semetip̄m · in q̄ oñdit q turbatio ⁊ tristicia ra/

tioni nō p̄sidebat sed subiacebat. ꝓ primis aūt duob⁹ modis nō fuit in christo tristicia. Et p̄ hō patēt rationes adūtrāq; ptem adducte. Nam rōnes ad p̄mā ptem procedunt de tristicia ſm tertiū modū. rōnes ꝙo ad oppositū procedunt ſm p̄mū modū 7 ſcōm. 7 hō patet diſcurrēti per ſingulas. Qđ em̄ dr Eſa. nō erit tristis 7c. H nō excludit quācūq; tristiciā ſed tristiciā pturbantē. Sil'r illud qđ dr in Prouer. Non cōtristabit iustū 7c. intelligit̄ de illa tristicia q̄ ſtatū mētis cuertit. nō de illa tristicia q̄ quis cōtristat cōpatiendo alīs remouendo aliqđ malū illatum ſibi. Sil'r illud qđ dicit Seneca intelligendum eſt Seneca em̄ nō vult p̄bare q; tristicia turbans nō ſit in ſapiente. ſed q; nō ē in ſapiente tristicia pturbās. ꝓ Perturbatio aūt dicit de flexionē rōnis ab eq̄rate. 7 hō modo ſapiēs nec tristat nec pturbat. ꝓ Nō vult aūt oēdere Seneca. q; ſapiēs nullo mō turbet. H em̄ eſt quaſi impoſſibile in aliq̄ repiri. 7 ꝓterea nec turbari vel nō tristari de q̄bus hō debet. id nō ē ſapie ſz potꝰ duricie. cum dicat
29 apl's ad Rom. xij. Gaudere cū gaudētibus 7 flere cum flentib⁹. Ad illud ꝙo qđ obr q; nihil ꝫ voluntatē xpi euenit. dōm q; h verū ē de volūtate rōnis absoluta. nō aūt vel ē de volūtate ſenſualitat̄ vel de volūtate cōdionata Tristicia aūt nō tm̄ insurgit ex voluntate rōnis absoluta. ſed etiam ſm alias differētias. ſicut melius manifeſtabit infra cum agetur de voluntate christi.

Queſtio III f

Utrū in christo fuerit paſſio vel affectio ire. Et q; ſic vr Jn q̄cūq; est ponere zelū vindicte ē ponere motū ire. ſz in christo fuit zelus vindicte. sic̄ p̄z q̄ eiecit ementes 7 vendentes de tēplo. q̄ videt̄ q; habuit in ſe affectionez ire. Jtē detestari malū nō est aliud q̄ irasci malo. Sz in christo fuit mali detestatio p̄fecta. q̄ in xp̄o fuit paſſio q̄ ē ira. Jtē sicut rōnalis ordinat̄ ad diſcutiendum. sic irascibilis ordinat̄ ad irascendū. q̄ sicut in xp̄o ex p̄te rōnalis fuit vsus p̄udētie. sic ex p̄te irascibilis fuit affectio ire. Jtē plus cōperat ira statui vie q̄ statui p̄rie ſed dn̄s in die iudicij irascet malis vt sepe in ſcriptura dr. q̄ multo fortius affectū ire habuit in statu viatoris.

Sz cōtra ſup illud Job. v. Virū ſtultū interficit ira/cundia. Sz ira p̄ virū oculū mētis excecat. ira p̄ zelum turbat. ſed oculus mētis in xp̄o nec excecari potuit nec
30 turbari. cū in ipso eēt in cōtinuo vſu cōtemplatiōis. ergo nō videt̄ q; in eo aliq̄ affectio ire fuerit. Jtē Dam̄. diffiniens ira dicit. q; ira ē vindex leſe cōcupīe. Et ite q; ira ē deſiderij repunitiōis. Sed in xp̄o nec fuit leſio cōcupīe. nec amor vindicte. q̄ nec in eo fuit paſſio ire.

Jtē xp̄s fuit ita p̄fecte mitis ſicut 7 humilis. Sed in xp̄o fuit ita p̄fecta humilitas q; nulla fuit ſuperbia. q̄ ira p̄fecta fuit manſuetudo q; nulla ira. Jtē ira ſm naturā ē accenſio ſanguinis circa cor ſm q; vult ph̄s 7 Damaſ. ex euaporatione fellis. q̄ ſi h dicit paſſionē fedā q̄ hz ſecum inq̄etationē 7 pturbationē cōiunctā. vī q; talis paſſio in xp̄o nō ſit ponēda. R⁹. dōm q; ira vno mō dicit pure affectionē. 7 ſic dr ira affect⁹ detestatiōis alicuius
31 mali vel apparētis mali. Alio mō ira dicit affectū cū pena. 7 ſic ira hz pturbationē 7 inq̄etationē annexā. Hoc aūt p̄t ee in triplici dr̄ia. q; aut pturbatio illa ſolū tangit potentias inferiores 7 nullo mō tangit oculū mētis Aut tangit oculū mentis ad tps turbando ſz nō excedendo. Aut oculū mentis attingit ipm̄ pturbando 7 obnubilando. Et ſm h mor⁹ ire in q̄druplici dr̄ia repit̄ ſm q; colligit̄ ex dictis ſanctoꝝ. Uno mō pure dicit affectum detestationis. 7 h mō potuiſſet ee in adam in statu innocentie. Alio mō dicit motū detestatiōis cū inq̄etatione 7 pturbatiōe ptis ſenſualis ſine aliq̄ pturbatione mētis 7 h mō fuit in xp̄o affectio ire. Sic̄ em̄ dicit cuāgelium. Jnfremēdo cōturbauit ſeip̄m. Tertio mō dicit affectus detestatiōis cū cōmotiōe 7 pturbatiōe nō ſolū ptis ſenſualis ſz etiā rōnis ad tps. 7 h mō repitur ira in virīs iuſtis q̄ tranſcuntur ira p̄ zelū. de q̄bus dicit Greḡ. q; inde mens pturbāta p̄ficit vt clareſcat. ſicut oculus p̄ colliriū imiſſum ad tps turbatur vt poſtmodū clarī⁹ efficiatur. Quarto mō ira dicit affectū detestatiōis cū commotione ſenſualitatis 7 etiā mentis. ita q; cōmotio illa hz ſecū pturbationē mentis annexam vel ad illā ē ordīata. 7 ſic ē ira p̄ vitiū. 7 repitur in pcētibus 7 p̄hibetur a dn̄o. Et p̄ hāc diſtinctionē p̄z rn̄ſio ad q̄ſtionē 7 ad rationes ad vtrāq; ptem. Quodā em̄ mō fuit in christo paſſio ire ſiue affectio ire. vicz̄ put dicit affectū detestatiōis 7 cōmotionē ptis ſenſualis q̄ tn̄ ſubtecta ē rōni. Et ſic p̄cedunt rōnes ad p̄mā ptem inducte. p̄bantes affectiōez ire in xp̄o fuiſſe. vt aſpicieti p̄z. 7 iō ſunt cōcedēde. Quodam etiā mō nō fuit vicz̄ put dicit pturbationem oculi mentalis. 7 put dicit affectū repunitiōis inq̄tū ille affectus ē ex libidine vindicte nō ex zelo iuſtīcie. ſic em̄ ē paſſio pturbans. 7 h mō p̄cedunt p̄me due rōnes ad ſcōam ptem. 7 ꝓterea ſm illā viā verū cōcludunt 7 cōcedi p̄t
Ad illud vero qđ obr q; in xp̄o nulla fuit ſuperbia. ergo nulla debuit ee ira. q; fuit p̄fectus in mānſuetudine ſic
32 in humilitate. dōm q; nō ē ſic̄. q; ſuperbia nomīat directe vitiū. 7 iō ſemp̄ oppositū hz cū humilitate. 7 ꝓterea nō p̄t ſtare cū p̄fecta hūilitate. Ira aūt nō ſemp̄ nocīat vitium. imo etiā nocīat virtutē. iō nō ſic oppositionē hz cum manſuetudine. Et ꝓter h nō ſequitur q; ſi fuit perfecte mānſuetudinis. q; ꝓter h nō habuit affectionē ire. Ad
33 illud qđ obr q; ira ē exacceſſiōe ſanguinis circa cor. dōm q; verū ē in nob̄ in q̄bus caro repugnat ſpūi. 7 ſenſualitas rōni. q̄ nō tm̄ habem⁹ corruptionē penalitatis imo etiā feditatis. Hoc aūt nō oportet ee in xp̄o. Si q̄s tn̄ diceret in xp̄o fuiſſe accenſionē ſanguinis ſz moderate. nō videtur eſſe inconueniens.

Diſt. xvj. Quō verbi ſeu xp̄i incarnatio ordinat̄ ad nr̄am redēptionē q̄tū ad paſſionē doloris in ſpeciali.

Quērūtn̄ magis mouēt ac difficiliorē afferūt qōez 7c. Supra egit mgr̄ de paſſibilib⁹ in xp̄o reptis in q̄dā generalitate. in hac autem p̄te ſpecialit̄ deſcendit ad determinandū de doloris paſſione et paſſibilitate. Diuiditur aūt p̄s iſta in duas. In quarū p̄ma inq̄rit. virū paſſio doloris fuerit in xp̄o ſm virtutē. In ſecūda vero vtrū fuerit in eo ſm patiendi neceſſitatem. ibi. Hic oritur q̄ſtio ex p̄dictis 7c. Prima p̄s diuidi
tur in p̄tes tres. In q̄rū p̄ima ponit mgr̄ dubitationē circa paſſionē doloris in xp̄o q̄ ex verbis hylarij hz oriū. In ſcōa vero ſubiungit verba hylarij q̄ videntur cē dubia. ibi. Alit em̄ ſic in. x. li. de tri. In tertia vero illa verba explanat. ibi. Audiſti lector verba hylarij. Sil'r ſcōa p̄s in q̄ agit de patiēdi neceſſitate tres hz p̄ticulas. In p̄ma mouet qōnem. In ſcōa vero ponit determinationem illi⁹ q̄ſtionis. ibi. Ad qđ dici potest xp̄m voluntate 7c. In tertia vero ſubiūgit q̄ddam dictū notabile ad maiorē p̄cedētiū explanationē. ibi. Et ē h̄ notandū chriſtum in omni ſtatu hominis 7c.

Ponit dubitationē circa passionē doloris in xpō que ex verbis hylarij habet ortū. a

DI XVI

QErūtamen magis mouēt ac difficiliorez afferūt qōnē verba hylarij q̄bus vī tradere ictus t vulnera t hmōi sic in xpm icidisse vt passionis dolorē nō incuterēt. sicut telū tractū p aquā. vel ignē. vel aera. ea facit que t cū trahīt p corpa aiata. q2 pforat t cōpungit. nō tñ dolorē ingerit. q2 ñ sit ille res dolorī capaces Ita t corp9 xpi sine sensu penevim pene accepisse dicit. q2 sicut corp9 nr̄m ñ hz talē nām vt valeat calcare vndas. ita corp9 xpi dicit nō habuisse naturā nr̄i doloris. q2 nō habuit naturā ad dolendū.

Subiūgit verba hylarij q̄ vident esse dubia. b

Ait enī sic in .x. li. Unigenit9 deus hoiem verum fm̄ similitudinē nr̄i hois nō deficiēs a se do sūpsit. In q̄ q̄cuis aut ictus incidēt. aut vuln9 descēderet. aut nodi occurrērēt. aut suspēsio eleuaret afferrēt q̄dē h̄ ipetū passiōis ñ tñ passiōis dolorē inferrēt. vt telū aliq̄s aquā pforans. vel ignē cōpungēs. vel aera vulnerās. Omnes q̄dem has passiōes nature sue infert vt pforet. vt cōpūgat. vt vulneret. sz naturā suā i hoc passio illata nō retinet. dū i natura nō ē vel aquā forari. vl̄ pūgi ignē. vel aera vulnerari. q̄uis nature teli sit t vulnerare. et cōpūgere t forare. a Passus q̄dez xp̄s est dū cedit. dū suspēdit. dū morit. sz in corp9 irruēs passio. nec nō fuit passio. nō tñ naturā passionis exercuit. dū t penali misterio pena deseuit. t virtus corpis sine sensu pene vim pene in se deseuiētis excepit. Habuit sane illud dñicum corp9 doloris nr̄i naturā. si corpus nr̄m id nature hz vt calcet vndas t fluctus desup eat. nec clause dom9 obstaculis arceat At vero si dñici corpis solū ista natura sit vt ferat in humidis. et stat in liq̄dis. t structa transcurrat. q̄d p naturā hūani corporis carnē ex spūsctō cōceptā iudicam9? Caro illa de celis est et hō ille de deo est hūs ad patiendū corp9 t passus est. Sz naturā nō hūs ad dolendū. Idez in eodē. Elideam9 an ille passionis ordo ifirmitatē in dño doloris pmittat intellgi. dilat̄ seni causis ex q̄bus metū dño here sis ascribit. res ipas vt geste st cōferam9. b Nec enī fieri pōt vt b timor eius significet in vbis. cuius fiducia cōtinuat in factis. Timuisse g̃ heretico passionez videt. Sz ob ignorātie hui9 errorē petrus t sathanas t scandalu est. An ne timuit mori. q̄ armatis obuius pdijt. et in corpore eius ifirmitas fuit? Ad cuius occursuz cōsternata pleq̄ntiuz agmina supinatis corpib9 cōciderūt Quā g̃ infirmitatez dominatā. huic corpi credis. cuius tantā habuit natura virtutem? Sed forte dolorē vulnex timuit Quē rogo o tu dñice infirmitatis asserto2. penetrātis carnē clauī habuit terrorē q̄ excisaz̄ laurē solo restituit attactu Producēs hec aurē. man9 clauum dolet. t sentit vulnus q̄ alteri dolorez vulneris nō reliq̄t Pungēdi carnis metu tristis ē cui9 attactu caro post cedē sanat. Itē collatis g̃ dictorz gestorūq̄z virtutib9. demōstrari nō est ambiguuz in natura corpis eius infirmitatē corporee nature nō fuisse. t passionē illā hz corpori illata sit. nō tñ naturā dolēdi corpori intulisse. q2 hz forma corpis nr̄i esset in dño. nō tñ viciose infirmitatis nostre forma sus fuerit. nō tñ voluit h̄ est passionibus ñ succubuit. nō. n. vult negare sensū t experimentū passiōis. sz viz t dñū passionis. Et q̄ iste sit intellect9 ptz ex mō loquendi. et ex serie vbor. et ex ꝓperate vborū. Qz dolor dicit cōparationē ad volūtatē fm̄ q̄ dic aug. xiij de ciui. dei. q̄ dolor est dissensus ab his reb9 q̄ nobis nolētib9 accidūt Qm̄ g̃ nec volūtas xpi dina nec volūtas creata. passionib9 succubuit. iō ñ ꝯcedit hylari9 xp̄m dolusse. h̄ ē ipm nolētem passiōib9 sb̄iacuisse. Un̄ cuz dicit vtus corpis sine sensu. penē vim pene i se deseuiētis excepit. cē. vtus corpis dī volūtas ratōnalis regitiua illius corpis. hec excepit vim pene sine sensu pene hoc ē sine dissensu a pena. q2 voluit pati. Et hoc oñdit series lr̄e seq̄ntis. Probat enī q̄ corpus illūs nō potuit dolere q2 potuit vndis supferri. Lōstat enī q̄ corp9 xpi ñ sustinerebat vndis q̄ naturā ipius corpis. q̄ ponderosū erat sz q̄ impiū volūtatis. hoc ipm ptz q̄ aliā rōnē quā subdit. q2 caro xpi cōcepta fuit de spūsctō. ideo ille homo fuit hūs corp9 ad patiēdū sz naturā nō hūs ad dolēdū. Ex cui9 rōnis t lr̄e intellectu manifestat̄ ee verū q̄ dictū est. q2 enī caro illa ꝯcepta fuit de spūsctō. iō passibilitatē habuit. nō Ꝫ volūtatē. sz ex volūtate. t h̄ ē q̄ dic hūs corp9 ad patiendū passus ē. s. ex volūtate. sz naturā nō hūs ad dolē dū. i. ad patiēdū Ꝫ dissensū volūtat̄. b Nec enī fieri pōt cē. Ur̄ Ꝫ dicere ei q̄ dī Mar. xiij. cepit ibs pauere t tedere. Ur̄ t Ꝫ dicere alijs sctis q̄ dicūt eū vere ti-

In pte ista sc̄ q̄nes circa lr̄am t icidit q̄ circa vba hilarij q̄ videt ee flā. t dubia et erronea q̄ si dicamus ee retractata iurta q̄ dī pus tactū fuit. semota erit oīs calūnia q2 tñ scptura hui9 tractatōis nō ē ꝓpalata. iō sūt vba Hylarij fm̄ q̄ possumus vificāda. Prio enī est dubiū ō illo vbo q̄ dicit.

a Passus q̄dē xp̄s est cē Ur̄. n. dicere duo Ꝫria q̄ i corpe xpi fuerit vera passio. t tñ nō fuerit ver9 dolor. q2 nō vī ee itelligibile q̄ corpus aiatū vere patiebat. t tñ vere nō doleat Et si tu velis dicere q̄ hoc intelligat ex̄tū ad psonā vbi. hoc nihil est. q2 sicut dolor est alien9 a psona vbi. ita t passio. t hylarius dicit q̄ passus fuerit hz nō voluerit. Silr̄ si tu dicere velis q̄ nō voluit. i. nō habuit cām t meritū dolorz silr̄ potes dicere q̄ nō habuit meritū passionis. R̄. dō. q̄ ista vba hylarij t si videant ee Ꝫ fidē. tñ p fide sūt et hoc ptz si attendat̄ cā dicēdi. Lōtra. n. illos loq̄t hylari9 q̄ dicebāt xp̄m oīno succubuisse passiōi t a passione ee supatū. Lōtra q̄s dicit hyla. Qt t si xp̄s vere pas-

nuisse. Vñ etiaz ꝺicere sibi ꝑ si-
q; dicit q; xp̃s ꝑ
splis tristat⁹ fu-
it vsqz ad mortẽ.
Si tristis fuit q̃
re nõ sil'r timuit.
2 R⁹. dõz qõ hyla-
rius nõ ītẽdit re
mouere timorẽ a
xp̃o fm q; timorẽ
ei attribuit scri-
ptura z scĩ. sz fm
q; attribuebant
heretici qui dice
bant eũ timuisse
ex defectu securi-
tatis. z talis ẽ ti
mor pusillanimi
tatis. de q̃ indu-
bitãt veruz ẽ q; ñ
fuit in xp̃o. Vñ
valde attẽdẽduz
ẽ q; hylari⁹ a xp̃o
non remouet tri
sticiã ſmouet tñ
timorẽ. q; timor
cõsueuit ꝺ surge-
re ex defectu ꝑfec
ti z pusillanimi
tate Tristicia ve
ro surgit frequẽ
ter ex ꝑfectu z pie
tate. Et q; iste sit
De tristicia xp̃i z ei⁹ cã
fm eundẽ.
intellect⁹ pz ex p
batione sequẽti.
Probat enim q; ī
xp̃o ñ fuit ifirmi
tas nec fuit pu
sillãimitas. Pu
sillanimitas nõ
fuit. q; armatis
obui⁹ ꝓdũt. In
firmitas nõ fuit
q; ad eius occur
sum ꝺsternata ꝓ
seqntiũ agmina
suspirat; cozdiby
ꝺciderũt Vñ nõ
excludit a chri
sto oẽm timorez
sz timorẽ obutã
tẽ volũtati sic eti
am dolorẽ sẽ ptz
aspiciẽti seriẽ lre
c Pati potuit.
et passibilis eẽ ñ
potuit. Illa ꝙba
in notula z de sy
nodis tracta vi
denꝫ ĩplicare ĩ
dictionẽ ĩ semet
ipõ. q; cui⁹ ẽ po
tentia ei⁹ ẽt actus
Notula Hylari⁹ in li. de synodis Cũ hec passionũ ge nera ifirmi tatẽ carnis afficiãt de⁹ tũ verbũ ca ro factũ nõ potuit ad se vemutabilẽ paciẽdo. verbuz eĩm q; caro fm̃ eĩt iz se pas sioni subdi derit. nõ tñ vemutatuz est passibili tate pacien di. c Pa ti potuit et passibilẽ esse nõ potuit. q; passibili tas nature ifirme signi ficatio est.

erat in corpe. qõ ex conceptu
spũscti virgo progenuit.

Exponit illa ꝙba hylarij. c
Audisti lector ꝙba hylarij quibus dolorem excludere videt. Sed si excussa sensus et impietatis hebetudine premissis diligenter intendas. atqz ipsius scripture circũstãtiã inspicias. dictorũ rõnez atqz virtutẽ pcipere vtcunqz poteris. z intelligentiã arguere nõ attemptabis. Intelligit eĩm ea ratiõe dixisse dolorẽ passiõis in xp̃m nõ incidisse z virtutẽ corpis xp̃i excepisse vim pene sine sensu pene. quia doloris causaz z meritũ in se nõ habuit. qõ videt notasse ybi ait. Mõ habẽs naturã ad dolendũ. z iõ non iudicãda est caro illius fm naturã nostri corpis: nec in eo etiã dñium habuit passio. Ita etiã nõ babuit nãm ad timẽdũ vel tristandũ. quia non habuit talẽ naturã in qua esset causa timoris vel tristicie. Itaqz necessitas timẽdi non fuit in eo sicut est in nobis nec natura doloris fuit in eo sicut est in nobis. Tristiciam tamen in eo fuisse ꝓfiter asserit. ꝙ cãm eius extitisse nõ suã mortem sed defectũ petri z alioruz apl'oz. Dicit eĩm xp̃m nõ ꝓpter mortẽ sed vsqz ad mortẽ tristẽ fuisse. his verbis. Interrogo qd sit xp̃m tristem esse vsqz ad mortẽ z tristẽ esse ꝓpter mortẽ Mõ eĩm eiusdẽ significationis ẽ tristez esse ꝓpter mortẽ z vsqz ad mortẽ. Quia vbi ꝓp̃ mortem tristicia est. illic moꝛs causa tristicie est. Vbi vero tristicia vsqz ad mortem ẽ. moꝛs nõ tristicie causa est ꝙ finis. Adeo aũt ñ ꝓpter mortẽ suscepta est tristicia. vt sit destituta ꝑ mortem. Non ḡ sibi tristis est. ꝙ illis qui in scandalo ꝑ infirmitatem carnis erant futuri. quos monet orare ne inducant in tẽptationẽ. q; ante polliciti erãt se nõ scandalizari.

Mouet q̃stionẽ an ī xp̃o sue
rit necessitas patiẽdi z moriendi q̃ ẽ defect⁹ generalis. o
Hic oꝛit q̃stio ex ꝓdictis ducẽs originẽ. dictũ est eĩm s̃ q; xp̃s in se nr̃os defectus suscepit. ꝓter peccatũ. Est aũt hoĩs q̃dã generalis defectus q̃ pctm̃ nõ est scz necessitas patiẽdi vel moriendi. Vñ corp⁹ nr̃m nõ tantũ mortale: ꝙ etiã mortui ꝺz. quia non tm̃ aptitudinẽ moriendi. sed etiã necessitatẽ habz Ideo querit vtrum necessitas talis in christi carne fuerit. De aptitudine eni moriẽdi q; in eo fuerit ambiguũ non est. que etiaz ante pctm̃ in hoĩe fuit qñ aliqs in eo non fuit defectus. nec ergo mortalitas illa tunc in eo fuit defectus. q; nature ei erat. Vnde etiaz quidã talem mortalitatem in nobis non esse defectũ non improbe tradũt. sed necessitatẽ moriẽdi vel patiendi. que etiã mortalitas dicit vl' passibilitas. Dicit enim homo nunc passibilis vl' mortalis. nõ modo ꝓpter egritudinem sed etiã ꝓpter necessitatẽ. Sed nũ quid hic defectus fuit in christi carne? Anima q̃ eius cum passibilis extiterit ante mortẽ. nũ quid necessitatẽ patiẽdi habuit? Si enim necessitas patiẽdi vel moriẽdi fuit in christo. non videt sola volũtate miserationis defect⁹ nr̃os accepisse.

Ponit determinationẽ que
stionis mote. e
Ad qõ dici potest christũ voluntate non necessitate sue nature hos defect⁹ sicut alios suscepisse. scz necessitatẽ patiendi in anima. simul autẽ patiendi z moriendi in carne. Veruz hanc necessitatez nõ habuit ex necessitate sue cõditionis. q; a pctõ imunis. sed ex sola voluntate accepit de nostra infirmitate. ponens tabernaculũ suũ in sole. scz sub tempozali mutabilitate et laboze. Vnde super epistolam ad hebreos auctoritas dicit. q; sicut hoĩbus alijs ḡ si fuit passibil'. potuit pati. Et si potuit pati fuit passibil'. Pretereа passibile nihil aliud ẽ q̃z potẽs pati. ḡ vr̃ q; i ꝓdicta locutõne idẽ remouet a se ipõ. R⁹. dõm q; ꝓdicta lra exponi põt triplici mõ fm triplicẽ modũ exponẽtium p̃cedentiũ. Uno mõ vt illõ referat ad ꝙbũ increatũ. de q̃ cõcedit hylari⁹ q; potuit pati. sz nõ eẽ passibile. q; licet passiõibꝫ se subdiderit nõ tñ est demutatũ patiẽdo Alio mõ põt exponi sic exponit mgr̃ vt p hoc q̃ ẽ passibile notet dispositio cõsurgẽs ex culpe merito. quam remouet hylari⁹ a xp̃o cuius i eo vere fuerit passio. Tertio mõ põt exponi vt p hoc q̃ ẽ passibile notet plenus subiectio passibilitatis respectu passionis z huiusmodi in xp̃o nõ fuit cuius mens. rõe volũtas passionibus supfrebatur. Et q; iste sit intellectus pz p litterã sequentẽ Ait enim sic. pati potuit. passibilis esse nõ potuit. q; passibilitas nature infirme est significatio. passio autez eoruz que sunt illata perpessio. z sic vult xp̃o attribuere passionis sufferentiã. et re mouere subiacẽtiam.

passio autẽ eoruz ẽ que sũt illata ꝑ pessio.

Anima xp̃i habuit necessitatem patiendi.

4

d Xp̃m dr oĩ statu hois rc̃. Contra. Qr fm b̃ vr q xp̃s fuit i q̃druplici statu. Nos aut̃ nõ ponim⁹ xp̃z fuisse nisi in statu viatoris et cõprehẽsor. Itẽ fim vr dicere cuz dicit q xp̃s ỏ tertio statu assumpsit plẽitudinez gr̃e q: gr̃a nõ pficit nisi p gl̃iaz iuxta illỏ qỏ dicit apl's. j. Con. xiij. Cũ venerit qỏ pfectũ ẽ. euacuabitur qỏ ex pte ẽ. g plẽitudo gratie nõ fuit assũpta fm statũ vie sed fm statuz patrie

R⁹. dõm q il le q̃druplex status reduci habz ad duplicẽ. sub iure et lege nature statutũ est semel mori. ita t christus eadẽ necessitate et iure nature semel oblatus est et non sepe. Nec ideo dicit iure nature q ex natura sue cõditionis hunc defectũ traxerit. qui etiam nõ puenit nobis ex natura scõm q prius est instituta. sed ex ea peccato viciata. et ideo dicitur hic defectus naturalis. q: quasi pro natura inolcuit in omnibus diffusis.

Subiũgit dictũ notabile ad maiorẽ precedentiuz explanationez quattuor homis status assignans. et quid de quolibet christus accepit. f

Et est hic notandũ d christũ de omni statu hominis aliquid accepisse. qui omnes venit saluare. Sunt enim quattuor status homis. Primus ante peccatum. Secundus post peccatum et ante gratiam. Tertius sub gratia. Quartus in gloria. De primo statu accepit immunitatẽ peccati. Unde Augustinus illud ioãnis euangeliste exponens. Qui desursuz venit super oĩes est. dicit christum venisse desursum. id est de altitudine humane nature ante peccatũ. quia de illa altitudine assumpsit verbũ dei humanam naturam. dum non assumpsit ipsam culpam cuius ẽ assumpsit penam. Sed penã assumpsit de statu secũdo t alios defectus. De tertio vero gratie plenitudinẽ. De quarto nõ posse peccare et dei perfectaz contemplationẽ. habuit enim simul bona vie quedam et bona patrie. sicut et quedam mala vie.

statu enĩ vie cõp hẽdunt tres status. s. inocentie nate. lapse. t status sub lege gr̃e. Illos aũt qtuor status enumerat mgr̃ ad maiorẽ dclaratõez additio nũ ipi⁹ nature assũpte. Ad illỏ qỏ obz q plẽitudo gr̃e nõ bz nisi fm statũ glorie. dõz q ẽ plenitudo gr̃e vl simplr vl respectu opis meritorũ. plẽitudo gr̃e simplicit spectat ad statũ glorie sicut obij cit. Plenitudo ẽo respectu opis meritorũ spectat ad statũ vie. Et de hac intelligit mgr̃ in lr̃a sic pz aperte rc̃.

Aug⁹. sup Jobannem Joh. iij.

HD intelligentiã huius partis incidit hic q̃stio. de passione doloris. circa quã pncipaliter querũtur duo. Primo inquirenduz est de passione doloris put respicit aiam t carnẽ cõiter. Secundo vero put respicit aiam specialiter. Circa primum querũtur tria. Primo querit de doloris veritate. Secundo de doloz acerbitate. Tertio de dolẽdi siue patiẽdi nec̃itate

Questio I a

Utz in christo fuerit vera passio doloris. Et q sic videtur Esa. liij. Uidimus eũ nouissimũ virorz. virz dolorũ t scientẽ infirmitatẽ. Sed ỏstat q nõ intelligit p̃ba de sciẽtia simplicis notic̃e. g̃ intelligit de scientia experientie. g̃ vere exptus est passiones doloris. Itẽ ip̃sona eius dr̃ in ps̃. Ego sũ pauper t dolens. sz xp̃s vere fuit pauper t mẽdicus tpaliter. ergo vere dolore fuit afflictus. Itẽ anima cõiuncta corpi passibili ẽ dolet corpe patiẽte. sed anima xp̃i iuncta fuit carni que nõ tm̃ fuit passibilis imo etiã passa. g̃ verũ dolorem fuit pessa. Itẽ satisfactio facta est per penã doloris. sed xp̃s veraciter satisfecit. q: vere languores nr̃os ipe tulit. t dolores nr̃os ipe portauit. g̃ veraciter doluit.

Itẽ nõ est magnũ quid habere patientiã in illa passiõe que nullum infert dolorẽ. sed patientia christi multuz ỏmendatur in tolerantia passionum. g̃ videt q xp̃s verũ dolorem in semetipo senserit. Itẽ aut vere patiebatur t dolebat aut non. Si vere sic habeo ỏpositum. Si non vere patiebatur. t videbatur pati. g̃ seducebat oculos spectantium in sua passione. pari rõne t in qualibet alia sua operatõne. t si hoc. totũ euangeliũ est mẽdaciũ. t eius miracula falsa. t fides xp̃iana inanis per oĩa. si ergo huiusmodi sũt falsa t erronea. restat. rc̃.

Sed cõtra Hylarius. p. de trini. Uirtus corpis sine sensu pene vim pene in se deficientis excepit. sed verꝰ dolor non est sine sensu pene. g̃ in christo nõ fuit verus dolor. Item Dyoni. de Jobe euã. Absit vt ego ita iniquam credã sanctos aliq̃d pati fm corpis passiões sed solũ iudicare ip̃os sentire credo. si ergo hoc verũ est sancti nõ sentiũt passiones nisi fm iudicium. non g̃ fm experientiã. g̃ patiendo non habẽt dolorem verum. ergo multo minus nec sanctus scõz. s. xp̃s. Item moyses ieiunauit quadraginta diebus t q̃draginta noctibus sine aliqua corpis lesione. ꝓpter continuam cõtemplationem. si g̃ pfectio cõtemplatõis aufert sensum doloris in carne passibili. t in xp̃o fuit cõtinua ỏtemplatio t pfectissima. g̃ videtur q nulla fuerit in eo doloris experientia. Itẽ rõne videtur. quia natura agens pstantioz est patiẽte. t natura assumpta pstantioz cẽ oĩ alia. ergo nõ videtur q ab aliqua natura possit affligi. vel ledi. Item res que est ablatiua lesionis t doloris passioni doloris nõ est subiecta. sed manus xp̃i curauit alienos dolores solo tactu. g̃ vr̃ q nullũ dolorem potuerit ꝓpeti. Item si anima petri põeret in infernum. ab ignibus nõ cruciaret. q: nõ habz in se causam p quã debeat dolere. g̃ si anima xp̃i nullã causam passionis in se habebat. vr̃ q nullũ dolorẽ sentiebat in carne quãtũcunq̃ passibili. si ergo dolor est passio ip̃ius anime potius q̃ carnis. sicut dicit Augus. videtur q in xp̃o nõ fuerit dolor verus. R⁹ dõm q absq̃ dubio sicut euãgeliũ dicit t fides catholica sentit. vera doloris passio fuit in christo. In ipo enĩ fuit caro passibilis t pfectibilꝫ fuit etiã virtus sentiendi scõm quam anima ỏpatitur corpori leso. qm̃ ergo hec duo verum dolorẽ faciunt. s. vera lesio. t verus lesionis sensus. t hec duo vere fuerũt in christo. indubitãter tenendum est q in christo fuit vera doloris passio. Nam si aliquis aliter dicat fm q quidam heretici dicunt est error antiquus saracenorum. q christus t si videret pati t dolere. non tñ veraciter habuit dolorẽ t passionis sensum. is non solũ euacuat fidem christi t christi euangeliũ. sed etiam euacuat redemptionẽ nostraz. t dicit christũ non esse christum.

6

Dum enim dicit ipm nõ fuisse veraciter passum. dicit ipm nõ satisfeciss. ac p hoc genus bũanũ nõ esse redẽptum. Dum vero dicit ipm simulasse se pati. dicit ipsũ esse mẽdacem. ⁊ ita nec vere fuisse dei filiũ. nec dei nũcium. ⁊ ita nec mediatorẽ ꝫ potiꝰ deceptorẽ. Et ꝓterea q̃ dicũt xpũm non veraciter doluisse vel passũ fuisse. et si videantur ipm exterius honorare. scõm veritatẽ tamẽ blasphemant ipm impũssime. Rationes ergo ꝓbantes ipm veraciter dolusse sunt ꝓcedende. Ad illud ergo
7 quod ꝓmo obiicitur de auctre Hylarij tripliciter respondendũ est. Quidã enĩ dicunt Hylarij verba illa retractasse. Unde audiui parisiensem magistꝝ Guillelmuꝫ referre se librum illius retractatõis vidisse ⁊ perlegisse. Aliter potest dici q̃ Hilarius in verbo ꝓdicto ⁊ in alijs ibidem positis nõ excludit sensum doloris a xpo fm humanam naturã sed fm diuinã. vñ verba illa referenda sunt ad christi psonam. Et hoc quidẽ confirmatur. q̃ sicut dicit idem Hylarius intelligẽtia dcõꝝ ex causis est assumenda dicẽdi. Hyla. enĩ in verb̃ premissis excludere voluit errorem arrij. q̃ dicebat christũ fm se totum passum fuisse. Tertio mõ respondetur. q̃ hylarius nõ vult ostendere xpũm nõ habuisse verũ dolorem. sed non habuisse causam doloris. ⁊ hinc quidez modũ soluendi innuit mgr̃ in littera. ⁊ satis est rõnabilis. sicut in expositõne littere melius apparebit. Ad
8 illud vero qõ obiicitur de auctoritate dyo. Dõm q̃ dyonisius non voluit dicere nec sensit q̃ beatꝰ iohãnes et alij sancti nõ experirentur dolorem in tormẽtis ꝫ vult ꝓmendare constantiam mentis quo nõ magis cõmouebãtur ex experiẽtia sensus q̃ cõmoueretur ex sola cõsideratõne ⁊ iudicio rationis. Ad illud quod obiicit
9 de moyse. dõm q̃ et si dulcedo ꝺtemplationis quodãmodo ipm reficeret. ⁊ a sensibus exterioribus abstraheret. adeo vt naturales virtutes quodãmodo consopiret. vt non ita consumerent ⁊ cibum requirerẽt. tamen q̃ tãto tempe iciunauit sine aliqua sui lesione. hoc fuit ꝑ speciale beneficiũ ⁊ diuinũ miraculũ. ⁊ ideo hoc non habet locum ĩ ꝓposito. quia xpũs in passione sua non exercuit miracula potentie. sed potius est vsus armis
10 patientie. Ad illud qõ obiicitur q̃ natura agens pstantior est patiẽte. dicendũ q̃ illud nõ oportet intelligi q̃ sit verũ simpliciter. ꝫ solũ fm aliquã conditionez Quia enĩ lapis ledit pedem. nõ oportet q̃ lapis nobilior sit pede. sed sufficit q̃ excedat in aliqua conditione vt pote in duricia ⁊ soliditate. ⁊ sic est ĩ ꝓposito. Quãuis enĩ clauus nõ esset nobilior carne christi. erat tamẽ durior ⁊ solidior. Et si tu obiicias mihi de anima q̃ nõ possit pati. dõm q̃ ania patiebat̃ ꝑ accidẽs. s. cõpatiẽdo carni. Uel fm augus. in. vj. musice. anima sumit occasionẽ patiẽdi ex carne. Ueruntamẽ patit̃ ex se occasione accepta aliũde. Potest etiã dici q̃ illud verbũ habet intelligi fm institutionẽ nature. nõ fm dispositionez miscõie. ⁊ punitionẽ iusticie. quoꝝ ꝓmum respicit animam xpi. scõm animã peccatricẽ. sic in. xliij. d. li. iij.
11 habetur exp̃sse. Ad illud quod obꝰ q̃ manus xpi fuit curatiua doloꝝ. dõm q̃ hoc fuit virtute latentis diuinitatis. ⁊ fm illã virtutẽ cõcedo bene q̃ pati non poterat nec dolere. ex hoc tamẽ nõ sequit̃ q̃ nõ fuerit doloris expers. Erat enĩ ibi alia virtus creata scõm quam
12 dolere poterat. s. potentia anime sensitiua. Ad illõ qõ obiicitur q̃ anima petri nõ pateret̃ in inferno. dõm q̃ non est simile. q̃ anima petri post purificationẽ perfectã nõ est passibilis ex causa ꝓpa. nec ex dispensatõe diuina ꝓpter salutem alienam. nõ autẽ sic est de aĩa xpi que dispensatiue ⁊ voluntarie passibilitatẽ habuit. cũ carni passibili cõiuncta fuit. sicut ex locutõne precedenti habituꝫ fuit.

Questio II b

Utrũ in xpo fuerit doloꝝ acerbissimus. Et q̃ sic videtur Treñ. j. O vos oẽs q̃ trãsitis p viã attẽ. ⁊ vi. si. est dolꝰ sicꝫ dolor meꝰ. hoc dr̃ in psona xpi. g̃ videt̃ q̃ nullus alius doloꝝ habeat ei equari. Item in ps. Oẽs fluctus tuos induxisti sup me. dr̃ in psona xpi. sed nõ oẽs indurit q̃ũ ad veritatẽ. g̃ oẽs induxit q̃ũ ad equiualentiã ⁊ acerbitatẽ. Itẽ rõne videt̃. q̃to ꝺplexio nobilioꝝ est. tãto passio doloris in ea est acerbioꝝ. sed xpꝰ nobilissimã habuit ꝺplexionem. Nobilitas enĩ ꝺplexionis respondet nobilitati anime. g̃ cũ xpꝰ nobilissimã animã habuit. habuit ergo in patiendo maximã doloris afflictionem. Itez q̃to sensus tactus ẽ viuacioꝝ. tanto doloꝝ qui est fm sensum est acutioꝝ. Unde in illis mẽbris in quibꝰ viget sensus tactꝰ est doloꝝ acutissimꝰ sed in xpo fuit sensus tactus viuacissimus. prudentissimum enim animalium est homo vt dicit phꝰ. ⁊ inter oẽs xpũs cũ fuerit optime dispositus. g̃ doloꝝ quẽ sensit super omnes dolores fuit acutissimꝰ. Item quãto maius ẽ bonũ qõ amittitur. tãto maiorẽ infert doloꝝ rem ei qui cognoscit ⁊ habet vsum ratõnis. sed vita xpi erat nobilissima. ⁊ passio illa vitam ꝓmebat. ergo doloꝝ rem illi anime acutissimum inferebat. Itẽ tãto pena est acerbioꝝ q̃to velocius virtutẽ nature dẽiecit. maxime vbi aliquod membroꝝ principalium non coꝝpit. sed xpũs in cruce suspensus adeo cito fuit mortuꝰ. vt etiam miraret̃ pylatus. ergo videt̃ q̃ doloꝝ eius grauissimus fuisset. Sed ꝓtra hoc ꝓmo obiicitur a pte generis pene. q̃ pena ignis acutiꝰ affligit q̃ pena ferri. sed laurẽtius ⁊ vincẽtius exusti fuerũt in igne. ergo videt̃ q̃ maiorẽ doloꝝ senserũt q̃ xpũs. Itẽ hoc ipm ostenditur a pte volũtatis patiẽdi. q̃ q̃to aliq̃s magꝫ desiderat pati. tanto minus dolet in patiendo. ꝫ xpꝰ vehementer desiderabat pati ꝓ genere humano. sic dicitur Luce. xij. Baptismo habeo baptizari ⁊ quomodo coartoꝝ tẽ. ergo videt̃ q̃ doloꝝ eius valde paruꝫ de acerbitate habuit. Itẽ hoc ipm ostendit̃ a parte adiutoriũ. quia q̃to hõ maiorẽ hz charitatẽ. tanto facilꝰ sustinet cruciatum pene. sed christus maxime charitatis fuit. ergo facillime tormẽta portauit. ergo valde paruꝫ doluit. Itẽ hoc ipm videtur a pte boni amissi. q̃ q̃to maius est bonũ quod perditur. tanto maioꝝ doloꝝ rem ei q̃ amittit. sed pctõꝝ perdidit deum qui est maius bonum q̃ sit vita ista coꝝoralis. g̃ videtur q̃ acerbioꝝ doloꝝ sit ĩ viro cõtrito ⁊ penitẽte. q̃ fuerit in xpo patiente

Itẽ hoc ipm ostendit̃ a pte recompensatõis. q̃ quãto alicui fit maioꝝ ⁊ melioꝝ recompẽsatio de bono amisso. tanto mitioꝝ est doloꝝ. sed christo ꝓ doloꝝe passionis et expositõne vite sue restituebatur stola glorie ĩ se ⁊ in ceteris membris suis. g̃. tẽ. Item hoc ipm ostenditur ex parte spei. quia q̃to aliquis certius expectat liberationẽ. tanto minus affligitur in passiõe. ꝫ xpũs certissimus erat de liberatõe ꝓxima. g̃ vr̃ q̃ afflictio ciꝰ erat valde modica. Rꝰ. dõm q̃ doloꝝ passionis xpi inter ceteros dolores ⁊ passiones fuit acerbissimꝰ ⁊ acutissimus. ⁊ hoc patet si illa considerentur que doloris passionẽ acerbioꝝem reddũt. hec aũt sunt tria. videlicꝫ causa passiõis ⁊ modꝰ patiẽdi. ⁊ ditio patientis. Si consideretur causa ob quã xpũs passus ẽ. fuit in eo doloris afflictio magna. nõ enĩ patiebatur ꝑ culpa ꝓpa. imo ꝑ aliena. nõ ꝑ amicis tãtũ. sed etiã ꝑ inimicis. et

etiam p his quos videbat ingratos. Si autē ꝺsideret modus patiendi. fuit in eo passio ꝺloris acerbiꝝ. tuz ꝓpter generalitatem. qz in oīb⁹ mēbris affligebatur. tū etiā ꝓpter ꝺtinuitatem. qz suspēdiū ei⁹ ꝺtinuabat. z clauꝰ adeo affligebāt pendētē sicut afflixerūt qñ man⁹ eius z pedes cōfodebant. in q̄b⁹ maxima erat afflictio ꝓpter neruos z musculos ibidē concurrentes in q̄bus p̄cipue viget sensus. Si aūt consideretur qualitas siue conditio patiētis. maxima erat afflictio ꝓpter maxi mā ꝺplerionis equalitatē. z ꝓpter sensus viuacitatem vnde qz nullus potuit ei equari nec equalitate cōpleri onis. nec viuacitate sensus. ꝺloris illius oīm ꝺloruz fu it acutissimus. Et ideo rōes que h⁹ ostendūt cōcedam⁹. z ei gr̄as ag̃tas possumus z supra ag̃ possumus refera mus. si quo mō ꝺnetur nobis vt tam grauiter patiēti ꝺpatiamur. Rationes vero que obūciūtur ad cōtrariū que ostendūt mitigationē ꝺloris christi non obuiant veritati si recte intelligantur. Cōuenit enī esse acerbita tem in ꝺlore ag̃tum ad duo. vicz ag̃tū ad experientiam sensus. z ag̃tū ad repugnātionē rōnis. Licet aūt in xp̄o fuerit maxima ꝺloris afflictio ag̃tū ad expientiā sens⁹ ratio tamē xp̄i modicos reputabat oīes illos crucia tus. nec tñ auferebat acerbitatē sed rōnis subuersionez Et p h⁹ pater responsio ad illas quatuor rōnes q̄ sumū tur ex pte volūtatis ꝺficientis z ex parte charitatis ad iuuantis. z ex pte recompensatōis. z ex pte expectatōis

14 Ad illud qō obz ex parte generis pene. Dōm q̄ illa ratio p̄cedit ex insufficienti. Acerbitas enī pene nō tā tum pensaꝰ ex pte agentis ag̃tū ex pte patientis. Actꝰ enī actiuoꝝ est in patiente dispositio. z qz qualitas in xp̄o reddebat ip̄m ad maiorem ꝺlorē dispositū. ideo bñ concedo. q̄ clauus ferreus multo plus affixit christuz

15 ag̃ ignis laurentium. Ad illō qō obz q̄ ꝺlor in ꝺcto excedit ꝺlorē in xp̄o ꝓpter ag̃titatē boni amissi. Di cendū q̄ damnificatū p se nō infert ꝺlorē sed sens⁹ dā nificationis. cuius autē p̄cō⁹ maius bonū amittat. qz tamē nō magis sentit sed minus. nō sequitur q̄ magis doleat vt plurimū. Valde enī parū affligitur cuis mḡ nam dolendi habeat rationem z causam.

Questio III c

Utrū xp̄us necessitatem assumpserit patiendi. Et q̄ sic vī. Ad Hebr. ix. Quemadmodū statutū est homib⁹ semel mori. post h⁹ aūt iudiciū sic z xp̄us semel oblatus est. Glo. eadē necessitate z iure nature. g̃ fm h⁹ mortuus est xp̄us fm statū nature. sed q̄ sic mori. morīdi habet necessitatē. g̃. rē. Jtē Augustinus ad iulianū. Si talem carnē qualē habuit adā in p̄mo statu assūpsit xp̄us nō solū caro xp̄i nō esset caro peccati. sed nec simil car ni peccati. si g̃ xp̄us fuit similis carni peccati. ꝺstat. q̄ nō assumpsit carnē fm statū nature institute. sed scōm statū nature lapse. sed hec caro habet necessitatē morīdi. g̃. rē. Jtē Boe. in li. de duab⁹ naturis z vna per sona xp̄i ꝺt q̄ xp̄s de statu innocētie assūpsit peccati im munitatē. de statu v̄o nature lapse assumpsit passibili tatē. sed passibilitas q̄ est fm statū nature lapse est pati endi necessitas. g̃. rē. Jtē. spūssanctus cuius virtu te illud corp⁹ fabricatū fuit de vtero virginis. et si puri ficauerit a feditate corruptionis. nō tamē purificauit a defectu passibilitatis. g̃ passibilitatē habuit p eū mo dū p quē virgo que eū genuit. excepto reatu peccati. sz virgo habuit necessitatē morīendi z patiendi. g̃ z caro xp̄i. g̃. rē. Jtē xp̄i corp⁹ ita fuit passibile sicut fuit ani male z terrestre. sz xp̄i corpus ꝓpter anīalitatē z terre streitatē necessitatē habuit naturalē sumēdi cibū z rēdi ꝺzsum. aliter enī stare nō potuisset nisi p miracl̄m. er go pari rōne ꝓpter passibilitatē necessitatez habuit ad patiendū z morīendū. Jtem xp̄s assumpsit oīs defectus naturales z generales exceptis his q̄ ordinant ad petm̄. sz necessitas patiendi est defect⁹ in nobis na turalis z generalis. nec tamē ordinat ad peccatū. ergo xp̄us eā assumpsit. Sed cō Joh. x. Potestatē habeo ponēdi aīam meā. z iterꝫ sumēdi eā. Et paulo añ. Ne mo tollet eā a me. sed ego pono eā a meipso. g̃ pati z mo ri erat i libertate volūtatis xp̄i. g̃ nō vī. q̄ xp̄s aliquaz ad hoc necessitatē habuerit. Jtē Aug⁹. sup illō Joh. iij. Qui de sursū venit sup oēs ē. De sursū venit. q̄ de al titudine humane nature añ petm̄ accepit verbū ꝺi bu manā naturā. sed i statu illo nō habebat humana natu ra necitatē ad morīēdū. g̃ nec ꝓut fuit assūpta a christo

Jtē Ansel. in li. cur ꝺus homo. Qm̄ volūtas ꝺi nl̄ la necessitate facit aliq̄d. sz sola ptāte. z volūtas christi fuit volūtas ꝺi. nulla g̃ necessitate mortu⁹ ē sz sola po testate. Jtē hoc ip̄m ostēdit alia rōne tali. Dis necessitas aut ē coactio aut ꝓhibitio. q̄ due necessitates con uertūtur adinuicem cōtrarie. sicut necesse est z impossi bile. sed i xp̄o nō fuit coactio ad mori. vel p̄hibitō ad nō mori. g̃ in xp̄o nulla fuit necessitas ad morīendū. et ita nec ad patiendū. Jtē quādocūq̄ aliqua ꝓpetas necessario ineſt alicui subiecto. ꝺparatur ad illud sicut ad cām z subiectū. sz passio nō habuit cām in xp̄o. g̃ nō fuit necessariū xp̄m pati. g̃ xp̄s nō assūpsit necessitatez patiēdi. Jtē q̄ necessario ineſt alicui ineſt ei velit no lit. g̃ si in xp̄o fuit necessitas ad patiendū. passus fuisz vellet nollet. sz nihil tale ē plene volūtariū z meritoriū g̃ xp̄us i patiēdo nō habuisset plenū meritū. q̄ si hoc est falsū. restat q̄ ex p̄mū. vicz q̄ xp̄s habuit necessitatē ad

16 patiendū. R⁹ ad p̄dictoꝝ intelligentiā est notanduz q̄ ad hoc voluerūt aliq̄ respondere distinguēdo neces sitatē fm q̄tuor genera causaꝝ. Est enī necessitas scōm causā formalē fm quā ꝺz necessariū est calidum calere. Est etiā necessitas fm cām materialē fm quaz ꝺz q̄ ne cesse ē caloꝝē i sūmo ꝓuerti i ignē. Est etiā necessitas fm cām efficiētē q̄ ꝺr̄ necitas fm violētiā z coactionē. z fm hāc dicim⁹ q̄ lapidē fortiter impulsū necesse ē moueri. Est etiā necessitas fm causā finalez. fm quā dicim⁹ q̄ serrā necesse est esse dentatā. qz ē ad diuidēduz solida et dura. Sed cū hic quadrupliciter dicaꝰ necessitas. solo quarto mō necessitas patiendi fuit in xp̄o. vicz ꝓpē no strā redemptōnē. Quātum enī in se fuit necessitatē nō habuit ad patiendū. qz nec fuit in eo humane ꝺditōis corruptio. nec potuit esse coactio. z ideo non p̄t ei ꝺue nire necessitas fm alia tria genera causaꝝ. Hic āt mo dus distinguēdi satis rōnabilis est in se. z ad questio nem ꝓpositā rōnabiliter applicatur. Si aūt queratur de necessitate patiendi in xp̄o ꝓut necessitas patiendi i xp̄o nō tm̄ includit tēpus post assumptionē. sed etiam ante assumptōnem. hoc est. si querak. vtz necessarium fuit xp̄m nr̄as penalitates assumere. tūc enī verꝫ est di cere q̄ nō fuit necessariū nisi necessitate finis. Et h⁹ mō istam q̄stionez tractat beatus Ansel. sed magister alik tractat istā q̄stionē in littera. Querit enī vtrū iste defe ctus qui est necessitas patiendi. cum sit in nobis p con tractionem fuerit in christo per voluntariam assump tionem. Et ideo hanc questionem dissoluere non po test per p̄dictam distinctionem. Et ideo aliter opoz tet dicere. non quia p̄dictus modus dicendi sit malꝰ sed qz nō valet ad nostrū propositum. Sequentes v̄o sententiam mḡri i lr̄a dicere possum⁹ q̄ christus assum

pfit istū defectū qui est necessitas patiendi. Quantuz enim erat de lege nature. corpus illud erat resolubile et
17 mortale. et nisi fuisset cōseruatū miraculose. aliquādo senio defecisset. Attendendū est tñ q non omni modo fuit necessitas patiēdi in christo per quem modū est in nobis. sed quodāmodo sic. quodāmodo aliter Habet enim necessitas patiendi cōparari ad tria. vicz ad causam. ad subiectū. ad virtutē corporis regitiuā. Si cōsiderek p cōparationē ad causaz. sic est in nobis ex duplici causa. vicz ꝓpter feditatē corruptōis culpabilis. ꝛ ꝓpter qualitatē naturalis cōpositōis. Ideo enim habemus necessitatē ad patiendū. q; reatū originalis peccati cōtrahim⁹. ꝛ q; er ꝓtrarijs agentib⁹ ꝛ patientib⁹ constituti sumus ita q; ꝓtinus in corpore nr̄o sit resolutio. Chr̄ist⁹ autē necessitatē habuit solū ex altera causa. passibilis enī fuit nō ꝓpter reatū pcī originalis sed ꝓpter modū talis compositōis. Silr̄ p cōparationē ad subiectum. alio modo est necessitas patiēdi in xp̄o ꝛ in nobis In nobis enī est necessitas patiēdi siue p cōparationē ad naturā. siue p cōparationē ad pſonā. In xp̄o aūt necessitas erat ad patiendū. nō p cōparationē ad pſonā. q; nulla poterat astringi necessitate. q; omnia erant ei subiecta. sed p cōparationē ad naturā assumptā. Silr̄ per cōparationē ad virtutē regitiuā. aliter est in nobis necessitas patiēdi q̄z in xp̄o. Est enī in nobis virtus regitiua ex parte nature ꝛ a pte volūtatis regitiue. et respectu vtriusq; est necessitas patiēdi in nobis. Et tenz nec natura nec volūtas pōt in nobis passionē ꝓhibere Patimur enī nolumus velimus. In xp̄o autē necessitas fuit respectu tutis naturalis. sed nō respectu voluntatis. nihil enī inuitus sustinuit. nec sustinere potuit. q; nō meruit. Et sic ꝓz q; necessitas patiēdi assūpta fuit a xp̄o. et in xp̄o fuit p assumptionē. tñ nō eo modo quo in nobis est p ꝓtractionē. ideo xp̄s quasi mediū tenet inter nos et statuz nature institute. Nam in nobis natura ꝛ volūtas passioni subest. In adam natura voluntas passioni p̄erat. In xp̄o vero passiōi suberat natura sed p̄erat volūtas. Et hoc est qđ dicit Dam̄. q; in xp̄o ꝛ si passiones fiebāt ꝑm legem nature. non tñ coacte sed volūtarie. Concedendū est g̃ q; in xp̄o fuit necessitas patiēdi ꝛ moriēdi non cōtracta sed assumpta. Cō
18 cedende g̃ sunt rōnes ꝛ auctoritates que sunt ad partē istā Ad illud vero qđ obꝫ in ꝓtrariū dr̄. Joh. x. Ego pono animā meā dr̄. Dōm q; illud est verbū pſone filij dei. cui⁹ non fuit necessitas patiēdi vel moriēdi. nullus enim iōm poterat ledere. nisi ipse volūtarie ꝓmitteret. vnde verbū illud non intelligit effectiue sed ꝓmissiue. nec excludit necessitatē respectu nature sed respectu p
19 sone. Ad illud aug. qđ dicit q; assumpsit carnē dr̄ altitudine humane nature Dōm q; hoc intelligit aug⁹. sicut exponit Boe. q̄ztum ad peccādi īmunitatē. non q̄ztum ad passibilitatē. Dicit enī idem Boe. q; de oīi statu aliquid assumpsit. De statu innocentie peccādi immunitatez. de statu glorie peccandi impossibilitate. de statu nature lapse passibilitatē. vnde ꝑm passibilitatē plus assimilat nature lapse q̄ nature institute Ad il
20 lud Anſel. dr̄ volūtate christi iam ꝓz respōsio. nō enīz excludit necessitatē simpliciter sed necessitatē respectu volūtatis diuine. Et p hoc ꝓz respōsio ad sequēs qđ obīcit. q; omnis necessitas aut est ꝓhibitōis aut coactionis. Dōm enim q; hoc intelligit dr̄ necessitate que re
21 pugnat volūtati sicut dicit idem Anſel. De ea autē necessitate que volūtati ſbest non habet varitatē. ideo ratio illa non ꝓbat q; nulla fuit in xp̄o necessitas patiēdi sed q; non fuit aliqua eius volūtati cōtraria. Ad il 22
lud qđ obꝫ q; ꝓprietas necessario inherens alicui cōparabat ad illud sicut ad subiectū ꝛ causaz. Respōderi potest q; verū est. Q; aūt assumit q; passio nō habet causā in xp̄o. Dōm q; causa passionis dupl'r pōt dr̄minari. Uel in genere mortis. vel in genere nature. In genere mortis causa passionis est meritū pcī in nobis. ꝛ sic verū est q; nō fuit in xp̄o. Causa in genere nature est cōpositio ex ꝓtrarijs ꝑm statū repugnātiez actōis mutue et hmōi in xp̄o fuit mera volūtate. Et p hac causa dicimus in xp̄o fuisse patiēdi necessitatē. Et hinc est q; patiendi necessitas in xp̄o volūtatē nō excludit sed potiꝰ includit. Ad illud qđ obꝫ q; illud necessario inest alicui qđ ineſt ei velit nolit. Dōm q; illud non habet veritatem nisi de ea necessitate que est cōtra volūtatē. non dr̄ ea que est ex volūtate ꝛ subest volūtati. ꝛ talis necessitas nō diminuit dr̄ rōne meriti. sicut ponit anſel. exē 23
plū dr̄ eo q̄ volūtarie se obligauit ad opa supērogatōis Et si obīciat q; ista duo nō pñt simul stare q; aliqđ sit necessariū ꝛ volūtariū. cū volūtariū possit sicz aliter se habere. necessariū ꝙo minime. Dōm q; illud verū est de voluntate que habet secū annexā vertibilitatē sed dr̄ volūtate inuertibili nō est verū. xp̄s enim volūtarie bñ fecit 24
et tñ necessariū fuit ip̄m bñ facere. sic ꝛ volūtarie passibilitatē nostrā assumpsit. ita q; impossibile fuit eum penitere dr̄ hoc q; assumserat defectū talē.

Consequēter querit dr̄ passibilitate ꝛ dolore ip̄i us aīe xp̄i specialiter Et circa hoc querunt tria Primo querit vtrū xp̄s passus fuerit ꝑm rōnē an solū ꝑm sensualitatē Scō dato q; passus fuerit ꝑm rōnē. querit vtrū passus fuerit ꝑm partē inferiorē ꝛ superiorē. Tertio dato q; ꝑm vtranq;. querit vtrū penalius passus fuit ꝑm rōnē q̄ ꝑm sensualitatē.

Questio. I d

Utrū xp̄s passus fuerit ꝑm rōnē. an tm̄ ꝑm sensualitatē? Et q; ꝑm rōnē passus fuerit vr̄. Aīa passa est patiente corpe. q; vnit corpi sicut pfectio. sed aīa rōnalis est pfectio corpis. nō tm̄ ꝑm sensualitatē sed etiā ꝑm rōnez ḡ vtroq; modo passa fuit corpe patiēte. Item maior est ꝓiunctio virtū aīe adinuicē. q̄ sit aīe ad corp⁹. sz patiente corpe patit aīa. ḡ patiēte vna potētia patit alia ergo dolore exīte in sensualitate. necesse est esse in rōne

Item maior est vnio potētiarū aīme in ipsa aīa q̄ sit mēbroz corpis in ipso corpore. sed patiēte vno membro cōpatiunt cetera. ḡ si patit potētia sensualis. necē est q; cōpatiat ꝛ rōnalis. Item qđ ineſt ꝑm substātiā suā ꝛ essentiā p cōsequēs redūdat in oīa potētias. sed aīa xp̄i patiebat patiēte corpe ꝓpter essentialē vnionez ip̄ius ad corpus. ḡ necesse fuit eam pati ꝑm se totam. ḡ ꝑm partē sensualē ꝛ rōnalē. Item xp̄s sua passiōe nō tm̄ nos liberauit a passione qua patitur cōiunctim. sed etiā a passione qua patit aīa separata. sed aīa separata non tm̄ patit ꝑm sensualitatē. sed etiaz patit ꝑm se totā. ꝑcipue ꝑm partē intellectualē cuius habet vsum ꝛ opatōz Si ḡ xp̄s p nr̄a liberatōe in se suscepit hmōi passiōes. vr̄ q; nō tm̄ passus fuerit ꝑm sensualitatē vel ū etiā ꝑm rōnē. Sed ℈. Qđ nullius ptis corpis est actus. non patit corpe patiēte. aīa ꝑm partē rōnis nullius ptis corpis est actus. vt dicit phs. ḡ nunq̄ patit corpe patiēte. ḡ anima ī xp̄o si passa fuit nō fuit passa nisi solū ꝑm sensualitatē. Item qđ nō corrumpit ad corruptionē alterius. non patitur ad passionē alterius. q; passio est via ad corruptionē. sed anima xp̄i ꝑm rōnē non potuit corrūpi ad corruptionē corpis. ergo nec pati corpe/

re patientie. ¶ Itē qđ nullo modo habet contrariū ali
quid · nec habet aliqđ supius · nō pōt pati ab aliq̄ agē
te vel ledi · sed aīa xp̄i fm rōnē nec hz aliqđ ītriū · nec ha/
bet aliqđ creatū seipa supius · g̃ nullo mō fm rōnem pa
ti potuit vel affligi. Itē nihil idē · z fm idem de eodez
gaudet z tristatur de eodē · sz aīa xp̄i fm rōnem gaude/
bat de doloribz z passionibz q̄s corpus pferebat · alioq̄n
nō mereret · g̃ patiētie corpe nō patiebat nec affligebat.

Itē cū passio attingat vsq̄ ad rōnem · nō tm̄ est ꝓpas
sio īmo etiā ꝓpleta z pfecta passio · q̄ nō pōt cadere ī sa/
pientē · fm q̄ ꝓbat Sene · z Dieī · dicit. Aut g̃ christus
25 sa/nō fuit. Rō ad p̄dictoꝝ intelligētiā ē notandū · q̄ si
cut dicit augº · de ciui · dī · li · xiiij · ca · xv · duplex est doloꝝ
in anima · Unus q̄ ineſt aīe fm se · alius qui ineſt aīe
er carne · vtrūq̄ doloꝝ ꝓstans est in aīa xp̄i fuisse · Et ō
illo q̄dē doloꝝ q̄ ineſt anime fm se non est dubium q̄n
xp̄s fuerit passus fm rōnē · cōpassus enī fuit z doluit p
peccatis nr̄is · z iste doloꝝ volūtate rōnali erat ꝓcedēs
er cōsideratōne rōnis · vicz ex recognitōne pctoꝝ nr̄oꝝ
26 De alio aūt doloꝝ q̄ ineſt anime ex carne non est vsq̄/
quaq̄ euidens · Distinguunt enī magistri nr̄i cōmunit̄
q̄ rō dupliciter hz considerari · vicz vt rō · z vt natura ·
Si cōsideret vt rō · sic passiones q̄ ei attribuūtur sūt con
sequētes ipam deliberatōnē · z hoc mō anima christi coz
pori pariēti nō cōpatiebatur · īmo multum gaudebat z
gratulabatur · vehemēter enī placebat ei pati p salute
generis humani · Si aūt cōsideret rō vt natura · sic cuz
habeat naturalē appetitum z inclinatōnem ad corpus ·
vt pote pfectio ad perfectibile · patitur corpore patiēte
Alia enī rōnalis nō tm̄ est pfectō corpis humani scōm
potentias sensibiles · cum corpus humanū sit ordina/
tum ad nobiliorē pfectionē q̄m sit corpus brutale · sed fm
se totā · hoc est fm ꝓpletum sue essentie z suarū poten/
tiarum vniuersitatē est corpis pfectio · z habet ad ipm
naturalem appetitū z inclinatōnē z coniunctionē · ac p
hoc delectationē z cōpassionē · Lōcedēdum est g̃ q̄ ani/
ma xp̄i ꝓpassa fuerit fm rōnē · fm q̄ consideratur rō vt
natura · cū passio corpis fuerit acerbissima sicut ostēsū
est supra · Uñ cōcedēde sūt rōnes que sūt ad istam ꝓpo/
27 Ad illud vero qđ obr̄ꝑmo in cōtrariuz q̄ anima fm
rōnē nullius ꝓtis corpis est actus · Dōm · q̄ pbs in illo
verbo non vult negare naturalē coniunctionē ipsiꝰ in
tellectus ad corpus · sed hoc vult dicere q̄ intellectꝰ nō
determiat sibi organū inq̄tum egreditur in actū xp̄um
z erh̄ nō pt inferri q̄ corpi nō cōpatiebat · cōpassio enī
illa nō habet ortum ex determinatōne organi · sed potiꝰ
28 ex cōiunctōne vel vnione naturali. Ad illud qđ ob/
ic̄itur q̄ nihil ꝓpatitur alij patienti qđ nō corumpat
cum illo · Dōm q̄ augº negat illō · xix · de ciui · dei · tāq̄
falsū · Instātia enī habet in spū rōnali · vñ illud verbuz
nō hz veritatē nisi de illa passiōe · que magis fcā abȳcit
29 a suba patiente vel compatiente. Ad illud qđ obr̄ q̄
aīa xp̄i fm rōnem nō hz ītrariū · nec habet superiꝰ · dō ·
q̄ habere ītriū vel supius est duplic̄ · vicz p se vel p ac
cidēs · Quāuis aūt nihil aduerset z ītrietur rōne vniti corpis · qđ enī ledit
pfectibile · ledit z per consequens ipam pfectionem.

Ad illō qđ obr̄ q̄ aīa xp̄i fm rōnez gaudebat ō pas/
30 sionibus corpis · dē · q̄ nihil impedit q̄ rō de aliq̄ gau/
deat vt rō · z ītristet vt natura · p co q̄ aliquid ꝑt repu/
gnare volūtati fm appetitū naturalē · z cōsonare volū/
tati fm appetitū deliberatiuum · Frequēter enī volunta
relib · ar · refugimus que natura appetit · z appetimus q̄
natura refugit · sic z in ꝓposito habet intelligi. Ad 31
illud qđ obr̄ · q̄ cū passio attingit rōnem · nō cadit in sa/
pientē · Dōm q̄ rōnem attingi per modū rōis repugnat
pfectioni sapientie · non aūt attingi p modū nature · ō
enī est qđ facit hoīem cadere a statu z pfectōe sapientie
vicz q̄ eiº rō cedat z succūbat passionibz · nō aūt q̄ senti
at passiones · z ita pati p modū nature nō aufert rōnez
ꝓpassionis · Aliud enī est passionē experiri · aliud a pas
sionibus ꝑturbari · Perturbari enīz est subīci · Expiri
aūt pōt aliquis passiones z eis superferri · z sic fuit ī aīa
xp̄i q̄ fm rōnem sensitiuā passiōes corpis experiebat̄ dolo
re acutissimo · fm rōnē vo liberatiuā passionibz xp̄i sup
ferebatur gaudio virtuoso.

Questio II c

Utrum anima xp̄i passa fuerit fm supiorē portōnem ra
tionis · Et q̄ sic videt · Christus assumpsit totū hoīem
vt totū curaret · sed totos nos curauit · z q̄tū ad supio/
rē portōnē rōnis · z q̄tum ad inferiorem · z hoc quidez
p passionē · g̃ passus est q̄tum ad oēm partē rōnis.

Itē vbi est culpa ibi debet esse pena · sed culpa ade fu
it in supiori parte rōnis ꝓpter completā auersionē · Si
ergo xp̄s penā sustinuit p culpa ade · g̃ penā sensit in
supiori ꝑte rōnis. Itē plus iungitur rō supiori inferi
orī q̄ iungat̄ inferior sensualitati · sed rō inferior patiē
patiente sensualitate · ergo ratio superior patitur pati
ente inferiori. Itē rō supior vnionē habet ad dēitatez
z vnionē habet ad carnē · sz ꝓpter vnionē sui ad dēitatē
in qua est ꝓmptuariū delectatōnis necesse est eam dele
ctari · ergo pari rōne ꝓpter vnionē sui ad carnē patien/
tē necesse fuit eā pati. Sed ī · Paulus in raptu suo
ꝓpter plenā cōuersionē rōis ad dēū abstractus fuit oī/
no a passiombz z delectatōibus carnis · sicut ipe dicit ·
Nescio vtz in corpe an extra corpus · sed supior portio
rōnis in xp̄o oīmino fuit ad deū conuersa · g̃ videtur q̄
nihil de afflictōne carnis sentiebat. Itē cōtraria nō
possunt simul esse in eodem z fm idem · sz gaudiū z do/
lor sūt affectōnes cōtrarie · g̃ si xp̄s fm portionē rōnis
superiorē cōtinue gaudebat · g̃ videt q̄ fm illā dolorem
nō experiebat nec sentiebat Itē albius est qđ est nigro ī
permirtius · g̃ vbi est sūmū gaudiū ibi est nullus doloꝝ ·
sed in supiori parte rōnis xp̄i summū gaudiū erat · q̄ p/
fectissime deū cōprehendebat · g̃ videt q̄ nihil de doloꝝe
fm illā ptē sentiebat. Itē sicut culpa oꝑponitur gre ·
ita beatitudo oꝑponit miserie · sz culpa nō pōt stare ī eo
dem z fm idē sim̄l cū gr̄a · g̃ nec beatitudo z miseria fm
eandē anime portionē · sz bītudo erat ī xp̄o fm portōez
anime supiorē · g̃ impossibile fuit fm illā partem ineſſe
christo aliquem doloꝝem. Item potētia illa simpler
erat · ergo ad quod se conuertebat scōm eandem partē
totaliter ferebatur · Si ergo q̄tū ad supiorē ptem rōis
semper erat conuersus ad deū a quo hauriebat gaudi/
um · videtur q̄ fm illam portionē nullum sentiebat cru
ciatū. Item superior portio rationis distinguit ab
inferiori in hoc q̄ ipa aspicit ad superiora · hec ad infe/
riora · Si ergo christus nullam materiam doloris ha/
buit a superiori · sed solum ab infimo · videtur q̄ supe/
rior portio rationis nullo modo pateretur in ipso.

Rō · Dicendum q̄ scōm cōmunem sententiam mgr̄o/ 32
rum passio xp̄i non solū stetit in sensualitate · nec tātuz
peruenit ad rationē inferiorem · sed extendit se vsq̄ ad
superiorem portionē · Sicut enim anima nostra ex cō/
iunctōne sui ad corpus infectū tota corrumpitur · z to/
ta inficitur fm omnē sui vim z fm omnē partē · sez tam
supiorē q̄m inferiorē · sic anima christi ex ꝓiunctōe sui ad

corpus patiens ⁊ afflictū tota patiebat ⁊ affligebat. vt per illā passionē et dolorē illū tota peccatrix anima curarek. et sic dolor ⁊ passio fuit in christo ſm supremā rōnis partē. cuius in ea fuerit gaudiū fruitōis. Licet autem hoc teneak tanq̄ verū. difficile tn̄ est ad intelligedū qualiter in anima xpi ſm eandē potentiā et ſm eundez statū potētie fuerit dolor ⁊ gaudiū. nec dolor supueniēs discōtinuauerit gaudiū. imo fuerit sil'. Nec itez q̄ magis est. dolor intēsus valde. fecerat gaudiuz esse minus perfectū. Ad hec aūt intelligēda tria oportet suppone/re que sunt vera ⁊ pbabilia. vicz q̄ gaudiū fruitōis. et dolor passionis nō sunt affectōes cōtrarie. q⁹ nō sunt respectu eiusdē. nec oīno eodē modo insunt eidē. sed vnū ineſt p se. alterū p accidens. q⁹ gaudiū in est ꝓpter cōiunctionē gratuitā ipius cum dēitate. sed dolor ꝓpter naturalem cōiunctionē ipius cum carne. ⁊ q⁹ sunt affectōes non ↄtrarie. possunt in aīa esse ſm eandē partē. Scōa suppositio est q̄ nō tm̄ hmōi dolor ⁊ gaudiū nō sunt contraria. sed vnuz est materiale respectu alterius. ⁊ ideo sil'eidē inesse potuerūt. sicut in vero penitente videm⁹ q̄ sil'dolet ⁊ de dolore gaudet. sic ⁊ aīa xpi ſm naturā corpori patiēti cōpatiebat. tn̄ de illa passione ⁊ cōpassiōe lerabat. Tertia suppositio est q̄ xps simil'erat viator et cōprehēsor. ita q̄ viatoris cognitio nō impediebat cōprehensoris cognitionē. nec affectio affectionē. ⁊ illud fuit in xpo singulare. ꝓpter officiū mediatoris q̄ debebat experiri ⁊ diuinaz būana. Un̄ sic̄ sil'⁊ semel poterat pfecte cōuerti ad deū et cōuerti ad nos. ita q̄ vna illarū cōuersionū alterā non impediebat nec retardabat. sic potuit ſm eandē partē anime simul et semel gaudere i deo et cōpati corpori suo. ita q̄ nec dolor a gaudio. nec gaudium a dolore pateret aliquā diminutionē siue remissionem. Concedendū est g̃ xp̄m ſm supiorē portionē rōnis doluisse in passione. inq̄tuz tn̄ rō illa ↄsiderak permodū nature. Et ↄcedende sunt rōnes ad hanc partez inducte. Ad rōnes vero ad oppositū facile est p ea que dicta sunt respōdere Ad illud qō p̄mo obz de raptu/
33 pauli. dōz q̄ nō est sil'e. q⁹ paulus nō potuit sic habere vsum viatoris ⁊ cōprehensoris ſm q̄ xps q̄ erat hō ⁊ de/
34 us. Ad illud qō obz q̄ ↄtraria nō possunt ineſſe eidē dōm q̄ sicut dictū est q̄ dolor ⁊ gaudiū in xpo nō habebant cōtrarietatē. imo vnū erat materiale respectu alterius. q⁹ er hoc ipso xps gaudebat in dño quo sentiebat
35 se pati ⁊ dolere p dño. Ad illud qō obz q̄ gaudiū dolori impmixtū est magis intēsum. dōm q̄ illud verum est de dolore oppositio gaudio. sed de dolore qui dat occasionem gaudēdi nō oportet illud hr̄e veritatē. ⁊ ideo in ꝓpositō nō ↄcludit illa rō. Ad illud qō obz q̄ brūtu
36 do opponit miserie ſm q̄ g̃a culpe. dōm q̄ verū est q̄ brūtudo miserie opponit ſm legem cōem. ⁊ non repit in aliq̄ simul gloria cum miseria. Et rō huius est. q⁹ vnusquisq̄ est in vno statu nō in duplici. sed qm̄ xps in duplici statu erat vel quasi rōnem tenebat duplicis pso/ne. sicut in xpo status est cōponibilis statui sine repugnantia. sic brūtudo cum miseria. Nec est sil'e oīno de grat culpa. q⁹ nō respiciūt diuersos status. sed directe habēt oppositionē et incōpossibilitatē. nisi forte quis intelligat de culpa veniali que in eodē pōt simul reperiri cum g̃a. que nō habet oppositionē directā. Expellere/retur aūt oīno venialis culpa cum pficit g̃a. sic⁹ a xpo ablata fuit passionis miseria cum consūmata fuit eius
37 gloria. Ad illud qō obz q̄ potentia illa simpler est. dōm q̄ cuius p naturā potētia simpler nō possit ad diuersa cōuerti. tn̄ p dēformitatē glorie possibile est adeo ampliari. vt simul possit ad diuersa cōuerti. ⁊ circa diuersa affici. ⁊ sic in patria erit aliq̄n. ⁊ intelligēdū etiaz est fuisse in xpo Ad illud qō obz q̄ rō supioz nō dicit 38
nisi inq̄tum cōuertit ad supiora. dōm q̄ hoc nō est verum p eo q̄ ad supiorē portionē rōnis spectat regere inferiorē. ⁊ penes ipam residet regnū et imperiū respectu omniū potētiaz anime que sunt aliq̄ modo rōni obaudibiles. ⁊ ita p modū nature colligak potentijs alijs et ipsi corpi būano tanq̄ pfectibili. ⁊ ideo pati habet corpore patiēte. Qō aūt dicit q̄ ratio supioz attēdit ſm aspectū ad superiora. hoc dicit q̄tum ad eius p̄ncipalem actū. non q̄ excludak conuersioz colligātia ipsius ad inferiora.

Questio. III f

In qua parte anime fuit dolor intensior. vtrū in parte rōnali. aut in parte sensibili ⁊ Et q̄ in parte sensibili videk. Illud magis patik ad pñtia affligētis qō magis est passibile. sz sensualitas i xpo erat magis passibil'q̄ ipsa rō. g̃ erat fragilior. g̃ videk q̄ magis affligebat aīa xpi ſm sensualitatē q̄ affligeret ſm rōnē. Item oē illud qō magis in patiēdo a consolatōe elongak. magis patik ⁊ affligik. sed sensualitas plus recedebat a gaudio in passione q̄ ipsa rō sicut manifestū est. g̃ ⁊c. Item vbi magis viget passio timoris. ibidez magis intendik passio doloris. sed xps magis timebat ſm sensualitatē q̄ ſm rōnez. Scōm enī rōnem securus erat sz sensualitas formidaret. g̃ pari rōne plus dolebat ex parte sensualitatis q̄ rōnis. Item sicut gaudiū est in cōiunctione cōueniētis cum cōueniēti. ita dolor est in separatione. g̃ ibi est maior dolor. vbi est sepatio magis cōuenientis. sed anima plus cōuenit cum carne ſm sensualitatē q̄ ſm rōnez. sicut dicit Aug. in li. de spiritu ⁊ aīa g̃ ⁊c. Item qō magis alligak alicui ⁊ plus indiget illo. magis patik ⁊ affligik ex illius corruptōe ⁊ amissione. sed sensualitas magis alligak carni et plus indiget carne ad suā operationē exercendā q̄ rō. g̃ carne patiēte plus affligik anima in sensualitate q̄ in rōne. Sed cōtra. sicut dicit Aug. de ciui. dei. Dolor est testimoniū bone nature. g̃ i meliori natura intēsior est dolor ex parte rōnis q̄ ex parte sensualitatis. Item qō ex pluribus causis dolet. intēsius dolet q̄ qō ex vna tm̄. sed dolor est in sensualitate tm̄ ex carne. rō vero nō tm̄ cōdolebat carni. sed etiā sensualitati ⁊ nobis. g̃ videk q̄ intensior erat dolor in rōne q̄ in sensualitate. Item vbi est intensior amor ibi est intensior dolor. sed xps magis diligebat in nobis vitā gratie q̄ in se diligeret vitā nature. g̃ magis dolebat de hoc q̄ nos amiseram⁹ vitaz gratie. q̄ de hoc q̄ ipe amittebat vitā nature. sed p̄mus dolor erat in rōne. scōs in sensualitate. ergo magis voluit ſm rōnem q̄ ſm sensualitatē. Item in ea parte intēsior est dolor que habet maiorē rationē dolendi. sed sensualitas non habebat rōnem dolēdi nisi ꝓpter afflictionem carnis sue. rō vero habebat rōnem dolendi ꝓpter dēhonorationē maiestatis diuine. sed magis dolendū est de dei inhonoratōe q̄ de carnis afflictōe. ⁊ xps dolebat ſm q̄ debebat. g̃ intensior dolor erat in xpo q̄tuz ad partē rōnalē q̄ q̄tum ad partē sensualez. Item xps diligebat alios sicut seip̄m. q⁹ pfectā habebat charitatē ergo tantū dolebat de separatiōe aliorz a deo quantū sip̄e separek ab ipo. sed ↄstans est q̄ omnis anima recta plus doleret de separatōe a deo q̄ separatiōe a corpe p̄prio. g̃ anima xpi plus cōpatiebat alijs q̄ ꝓprie carnisi g̃ cōpassio respectu aliorz erat in rōne. cōpassio respectu carnis erat in sensualitate. g̃ intēsior dolor erat ſm

39 partē rōnalē cē fm sensualē. ꝙ. ad pdictoꝝ intelligentiā est notandū q in xpo duplex dolor fuit fm q dicunt sancti. viz dolor passionis. et dolor cōpassionis. et vterq; dolor intensus fuit z acerbus. Multū enī in se doluit. z multū nobis cōdoluit. et vterq; istoꝝ dolorū in sensualitate fuit z in rōne. sed ordine pmutato. Nam dolor passiōis z carnis pmo attingebat animā fm sensualitatē. z deinde fm alias vires. Dolor vero cōpassionis primo erat in rōne. z ex rōne redūdabat in sensualitatē. Sicut enim rōne nostra dolente p peccatis nr̄is gemit sensualitas z lachrimat. sic z xp̄s q mltū p peccatis nr̄is doluit. de peccatis nr̄is fleuit. Cum g cōparamus dolorē sensualitatis ad dolorē rōnis. hoc pōt ee in duplici genere. Et si q̄dem intelligat de dolore passionis. cum ille pmo sensualitatē attingeret. ꝯcedendū est animā xp̄i fm partē sensualē magis doluisse sicut ostēdunt rōnes ad primā partē adducte. Si vero intelligatur de dolore cōpassionis quo interius affligebat p peccata nr̄a. cum ille ortū z originē haberet in rōne. cōcedendū est tm̄ magis fm rōnem doluisse sicut ostēdūt rōnes ad partē sequentē inducte. Et sic pz respōsio ad questionē appositā. pz etiā respōsio ad obiecta. Membra enim huius questionis habēt se sicut excedētia z excessa. z obiecta verū ꝯcludūt fm diuersas. Si quis autem vlterius querat. cuz rō z sensualitas fm duo genera doloris mutuo se excedant. quis eoꝝ fuerit intensior in christo. vtruz vicz dolor passionis vel cōpassionis. Respōderi pōt q dolor cōpassionis fuit intensior. Et rō huius est. q q̄uis magna causa esset dolendi in sensualitate p̄ter separationē ipius a carne. magna etiā esset dispositio ad dolendū p̄ter optimā cōplexionē in dolore tm̄ cōpassionis amplior erat rō dolendi p̄ter inhonorationē dei z separationē nostrā a deo. maior etiā erat dispositio ad dolēdū. p̄ter delectatōis nimietatē. Secundū enim q dilectio maior est. fm hoc sunt plage cōpassionis maiores. Unde multo plus cōpassio xp̄i excessit alioꝝ cōpassiones q̄ passio passiones. sicut fuit in eo maior excellentia dilectōis q̄ passionis respectu alioꝝ. z in vtroq; multū excederet. Et q̄ iste dolor intensior fuerit colligit ex duplici signo. Unuz est q maluit animā suā a corpore separari. q̄ q nos essemus a deo separati. Aliud vero signū est q fleuit p penis nr̄is. sed non fleuit p penis corpis sui. sicut Bern̄. dicit. Planctus aūt signū est amaritudinis z doloris. Et ideo hoc elegāter exprimit cancellarius philippus in quadā p̄sula valde notabili et deuota. Dicit enim sic. Homo vide quid p te patior. ad te clamo qui p te morior. Vide penas quibus afficior. vide clauos ābus cōfodior. cuz sit tantus dolor exterior. interior tū planctus est grauior. tam ingratū dum te experior.

Di. xvij. quomodo christi incarnatio ordinata ad nostrā redemptionē ꝯtuz ad vsum virtutis. p̄sertim de volūtate z oratione.

Post pdicta cōsiderari oportz de natura assumpta ꝯtum ad oditōes naturez ꝯtum ad plenitudinē gr̄e. et ꝯtum ad defectū passibilitatis. hic incipit quarta pars in qua agit ꝯtum ad vsum virtutis. Et q̄m vsus virtutis cōparationē habet ad volūtatē a qua egredit. et ad premiū q̄ merer̄. ideo ps ista bz duas partes. In p̄ma determinat de volūtate xp̄i. In scōa determinat de merito. s. di. xvij. De merito etiā xp̄i ꝛc. Et q̄m affectus volūtatis dinoscit p petitionē oratōis. ideo mgr̄ determinat de volūtate xp̄i z de oratōe xp̄i. Diuidit aūt pars ista in partes tres. In quarū prima mouet dubitationē. In scōa determinat iuxta viam sctōꝝ cōem. ibi. Quocirca ambigēdū ꝛc. In tertia vero adhuc diligētius dubitationem motā explanat iuxta expositionē Hyla. specialē. ibi. Illud etiā ignorandū nō est q̄ Hyla. ꝛc. Prima z vltima partib⁹ remanentib⁹ indiuisis. media diuidit in partes tres. In quarū prima dubitationē p̄positaz determinat. In scōa p̄o determinationē suā auctoritatibꝫ sctōꝝ confirmat. ibi. Et affectu g̃ humano quē de virgine traxit. In tertia p̄o quandā auctoritatē dubiā ambmanifestat. ibi. Ceterū nō parū nos mouent⁹ba ambꝛc. Subdiuisiones aūt partiū manifeste sunt in lra.

Mouet dubitationē an omnis christi voluntas expleta sit. a

Di. xvij. Post predicta cōsiderari oportz vtrū xp̄s aliq̄d voluerit vel orauerit q̄ factū nō sit. hoc enī estimari pōt p hoc q̄ ipe ait. Pr̄ si possibile est transeat a me calix iste. Verūtū nō q̄ ego volo sed q̄ tu vis. Hic nanq; volūtatem suā a patris volūtate discernere videt. Mathei xvj.

Determinat dubitationē motā fm cōem viaz sctōꝝ ostendens duas in xp̄o fuisse volūtates b

Quocirca ambigēdū non est diuersas in xp̄o fuisse volūtates iuxta duas naturas. diuinaz. scz volūtatē et humanā. Et humana volūtas est affectus rationis. vel affectus sensualitatis. Et alius est affectus anime fm rationez. alius fm sensualitatē. vterq; tū dicit humana volūtas. Affectu aut̄ ratōis id volebat q̄ volūtate diuina. s. pati z mori. sed affectu sensualitatis nō volebat imo refugiebat. nec tū in eo caro cōtra spiritū vt deū cōcupiscebat. Quia vt ait Aug. nō nullū est viciū cum caro ꝯcupiscit aduersus spiritū. Caro aūt dicta est ꝯcupiscere. q̄ hoc fm ipam agit aīa sicut aīa p aurē audit. z p oculū videt. caro enim nihil nisi p animā cōcupiscit. Sed ꝯcupiscere dr̄ cum aīa carnali cōcupiscētia spiritui reluctat̄ habēs carnalē delectationē de carne z a carne. aduersus delectationē quā spūs hz. Ipius aūt carnalis ꝯcupia cā nō est in aīa sola nec i carne sola. Ex vtroq; enī fit. q̄ sine vtroq; delectatio talis nō sequit̄. Talis g̃ rixa. talisq; ꝯcertatio in aīa xp̄i nullaten⁹ esse potuit. q̄ carnalis cōcupia ibi esse nequit. Dei etiā volūtas erat et rōni placebat vt illud fm carnē vellet. q̄tenus veritas humanitatis in eo p̄bar̄et. Nam q̄ hois naturā suscepit. que ipius sunt subire debuit. Ideoq; sicut in nobis duplex est affectus. mentis. scilicz z sensualitatis. ita et in eo debuit esse geminus affectus. vt mentis affectu vellet mori. z sensualitatis affectu nollet. sicut in viris sctis fit. Petro enī

Job. xxj. a Reliqd affectū infirmitatis q̄ nemo vult moriē. Cōtra hoc vī falsuz q̄ multi occidūt semetipos sicut ptz in desperatis ⁊ cupiunt mori. non g̃ verū est qđ dicit. Item Aug⁹ notat de quodaz iij. li. de ciui. dei. q̄ lecto platōis libro vbi de īmortalitate anīe disputauit. se p̄cipitē dedit de muro. vt ō hac vita migraret ad eaz quā credit meliorem. ex hoc ꝯsovī q̄ aliq̄ sunt q̄ mori desiderant.

2 R⁹. dom q̄ est b affectus naturalis. ⁊ affectus deliberatiuus. Affectu naꝛali nemo vult mori. īmo oīs homo refugit morē. Affectu deliberatiuo pōt qs appetere morē ⁊ effugere vitaz. nō q̄ illa sit mors ⁊ illa sit vita. sed rōne alicuius qđ ē annexū vel estimaꝛ esse annexū sicut desperati et vehemēter cōfusi in vita ꝓpter cōfusionē annexam refugiūt vitam sic etiā est ō alijs incomodis. Per hūc moduz etiā alij appetūt mortez qui post morē credūt dulcescere ⁊ gaudere. sicut est i illis de q̄bus oppositū ē in q̄bus nō ferk instātia. ⁊ raverbum aug. Augem loquit̄ p se. loquit etiā de appetitu naturali nō deliberatiuo.

Beda. Job. vj. Bathei xxvj.

a ipsa veritas dicit. Cū senueris extendes manus tuas. et alius precinget te. ⁊ ducet te quo tu nō vis. s. ad morē. Qđ exponens Aug. dic. q̄ petrus ad illā molestiā nolens est ductus. nolens ad eā venit. sed volens eā vicit. et⁹ reliquit affectuz infirmitatis quo nemo vult mori qui adeo est naturalis vt eū petro nec senectus abstulerit. vnde etiā dns ait. Transeat a me calix iste. sed vicit eū vis amoris. Ergo ī xpo scām hūanitatem ⁊ in mēbris eius geminus est affectus. Unus rōnis charitate informat⁹ quo propt̄ deuz quis mori vult. Alter sensualitatis. carnis infirmitati ꝓpinquus ⁊ ei coniūctus. quo mors refugit. Et enī ait Aug.ᵇ pius mentis affect⁹ cupit dissolui et esse cū xpo. sensus aūt carnis refugit ⁊ recusat. hoc habet human⁹ affectus. q̄n diligit vitaz odit morē. Scām istū affectuz xpus mori noluit. nec obtinuit qđ scām istum affectū pecyt.

Determinationē suā auctibus sanctoꝝ confirmat. c Ex affectu ergo hūano quē de virgine traxit volebat nō mori ⁊ calicē transire orabat. Unde Beda. Orat transire calicē. q̄ hō erat dicens Pater transeat a me calix iste. Ecce habes voluntatē humanā exp̄ssam. Uide iam rectum coꝛ. sed non qđ ego volo sed qđ tu vis. Et nō veni facere voluntatē meā. quā scz rpaliter sumpsi ex virgine. sed voluntatez eius qui me misit. quā. s. eternus habui cū patre. Hic apte dicit duas in christo fuisse volūtates. scām q̄s diuersa voluit. Hieronimus q̄s super illū locū Spūs ꝓmptus est caro aūt infirma. dans intelligi hic duas volūtates exprimi ita ait. Hoc contra euticianos q̄ dicūt in xpo vnā tm̄ volūtatē hic aūt ondit hūanā q̄ ꝓpter infirmitatē carnis recusat passionez. ⁊ diuinā q̄ ꝓmpta est ꝓfice-

ᵇ Pius mentis

re dispensationē. Aug⁹. etiam duas in xpo asserit volūtates. dicens. Quantū distat de⁹ ab homine. tantū voluntas dei a voluntate hominis. Et hoc ꝛez xps gerens oīdit ꝓuatā volūtatē quandā hōis. in qua ⁊ suā ⁊ nostrā ꝓfigurauit. q̄ caput nostrū est. ⁊ ad eū sicut mēbra pertinemus. patet inquit si fieri pt transeat a me calix iste. Hec humana volūtas erat ꝓprium aliquid ⁊ tanq̄ ꝓuatuz volens. Sed quia rectū vult ee homiez ⁊ ad dnm dirigi subdit. Non qđ ego volo sed quod tu vis. Ac si diceret. Uide te in me. q̄ pōt aliquid ꝓpriū velle vt de⁹ aliō velit. Concedit hoc hūane fragilitati. Idē alibi. Christ⁹ in passione duas exp̄ssit volūtates in se scām naturas. Ait em̄. Pat' si fieri pōt transeat a me calix iste. Ecce habes hōis voluntatem. quā ad diuinā ꝓtinuo dirigens ait. Uerūtm̄ nō sicut ego volo sed sicut tu. Amb. etiā in li. iij. de trini. Scriptū est. Pater si possibile est transfer a me calicē hunc. Uerba xpi sunt. sz quō ⁊ in qua forma dicant aduerte. Hoīs subam gerit. hoīs assūpsit affectū. Non ergo qua si deus sed quasi homo loquit. Suscepit qdem volūtatē meā. Mea est volūtas quā suā dixit cum ait. Nō sicut ego volo sed sicut tu vis. Cum autem dixit. Omnia que habet pater mea sūt. q̄ nihil excipit. sine dubio quam pater habet eandē ⁊ filius habet volūtatē. Eadem est xpi volūtas que paterna. Una ergo volūtas est patris et filij. sed alia volūtas hominis. alia dei. vt scias vitam in voluntate esse hominis. passionē aūt christi in voluntate diuina vt pateretur ꝓ nobis. His testimonijs euidēter docet in christo duas fuisse voluntates. qđ quia negauit macharⁱ⁹ archiepiscopus. in metropolitana synodo condemnatus est. Et

affect⁹ cupit dissolui ⁊ ee cū xpo. Contrariū vī. ij Lox. v. Nolumus expoliari. sz supuestiri Si tu dicas q̄ exvoluntate naturali seu sensualitatis nolebat expoliari. sed voluntate rōnis siue deliberatiua cupiebat dissolui. Obijcit cōtra hoc qđ dī xxvj. Philip. j. Permanere autez in carne necessariū est ꝓpter vos. sz apls volūtate deliberatiua id magis appetebat et volebat qđ erat fratribꝫ magis necessarium. g̃ illa volūtate vī q̄ nō appeteret dissolui. aut simul appetebat duo cōtraria. R⁹. dō. q̄ carne nostra est duo reperire vicz ipam naturam ⁊ infirmitatem aggrauantē aiam ꝛm q̄ dicit Aug. xiij. de ci. dei. q̄ corpus aggrauat aiam. nō q̄ corpus. sed q̄ corruptibile Cū ergo dī. nolumꝰ expoliari. ⁊c. hoc dicit q̄tū ad ipsaz carnis naturā. de qua dī ad Eph. v. Nemo vnq̄ carnē suaz odio habuit. q̄tum ad infirmitatem aggrauātem. dicit cupio dissolui ⁊c. et sic nulla est ibi contrarietas. Ad illud xo qđ querit. quō petebat simul dissolui et ꝓmanere in carne. Dōz q̄ est volūtas absoluta. et voluntas conditōalis. ⁊ nihil ipedit duo oppo

Aug. sup psal. xxxj. Bathei xxvj. Ambro. Marci. xiij. 4 5

sita velle · ita q̄ ynū velit volūtate ꝺditōnali. alterꝫ volūtate absoluta. Volebat ḡ apls i carne p/manere xp̄m vtilitatē frꝫ volūtate absoluta. volebat nihilomi⁹ dissolui ꝛ cē cuꝫ xp̄o. sed h̄ ñ absolute. sed ḡtuz in se. ꝛ sic nulla erat repugnantia. erat tamen quedam mentis angustia ex hoc duplici cōsiderio Propter qđ dicit coartoꝛer duobus Desiderū habeo dissolui ꝛ esse cum christo. c Videt xp̄m fm humanū affectum de potentia dubitasse. Contra Hoc videt esse falsum. qꝛ xp̄us habuit scientiaz omnium futurorum ꝛ sub certitudine. ergo videtur q̄ xp̄us de nullo potuerit dubitare. Jrē i quē cunqꝫ cadit dubitatō cadere p̄t ignorantia ꝛ erroꝛ. sed nullum istoꝝ potuit ī xp̄o cadere. ergo videtur q̄ ñ potuerit dubitare ℟o. dōm. q̄ dubitatio proprie dicit indifferentiam iudicij rationis respectu vtriuslꝫ partis contradictōnis ita q̄ neutrū p̄ponderat alteri. Et hoc modo accipiendo dubitationem in christo non fuit dubitatio. Alio⁹ dicitur dubitatio indifferētia quedam partis sensibilis ad sed ex affectu humano sensualitatis qđem nō rōnis illud voluit ꝛ petijt qđ nō impetrauit. Nec iō petijt vt impetraret. qꝛ sciebat deū ñ eē factuꝝ illō. Nec illō fieri volebat affectu rōnis vel voluntate diuinitatis. Ad quid ḡ petijt. vt mēbris formā p̄beret imminente turbatiōe clamandi ad dōm. ꝛ subijciēdi voluntatē suā diuine volūtati. vt si pulsante molestia tristenꝫ. p eiusdez ammotōe oꝛent Sed si nequeunt vitare. dicant qđ ipe xp̄us. Non ḡ ad insipiētiā fuit q̄ xp̄s clamās nō audit ad salutē coꝛporalē. Bonum qđem petijt. sed nō moꝛeret. sed melius erat vt moꝛeret qđ ꝛ factū est.

Autoritatē dubiam ambꝛo manifestat qua dicit xp̄m dubitasse affectu humano. d

Ceterū nō parū nos mouēt ꝟba amb. q̄bus significare videtur xp̄m fm hūanū affectuz de p̄is potētia dubitasse. sic dicens in. li. iij. de tri. De quo dubitat. de se an de p̄re. De eo vtiq̄ cui dicit. transfer dubitat hominis affectu. nam deus de patre nō dubitat. nec ō moꝛte foꝛmidat. Prophꝫ etiā non dubitat q̄ nihil deo esse ipossibile asserit. Rum infra hoies cōstitues deū. Prophꝫ nō dubitat. et filiū dubitare tu credis. Et homo ḡ dubitat vt homo locutus est. His verbis innui videt q̄ xp̄s nō inq̄tum deus vel dei filius. sed inq̄tum homo dubitauerit affectu hūano. Qđ ea rō ne dictū accipi p̄t. nō qꝛ ipe dubitauerit. sz qꝛ modū gessit dubitantis ꝛ hoibus dubitare videbatur.

Adhuc diligētius dubitationem moꝛaz explanat iuxta expositionē hylarij specialē. e

Illud etiā ignoꝛandū nō est qđ hylari⁹ asserere videt xp̄m nō sibi sed suis oꝛasse. cuz dixit transfer a me calicē hunc. sicut nec sibi sed suis timuit. Nec eū timuisse vt sibi non esset passio sed vt a suis transiret calix passionis. ita ingens. Si passio honorificatura eum erat sicut iuda exeunte ait. Nunc honorificatus est filius hois. quō tristē eum metus passiōis effecerat. Nisi forte tam irrōnabilis fuerit vt pati moꝛtez timuerit. que patientē se glorificatura esset. Sed forte timuisse vsqꝫ eo estimabat vt transferri a se calicez deꝑcatus sit dicēs. Pater trāsfer calicē hunc a me. Quō eniz per patiēdi metū transferri deprecaret a se. qđ p̄ dispēsatiōis studiū festinaret implere Non enī cōuenit vt pati nolit q̄ pati venit. ꝛ cum pati cum velle cognosceret. religiosi⁹ fuerat hoc cōfiteri. q̄ ad id impie stuticie prumpere vt euz assereres ne pateret oꝛasse. quem pati velle cognosceres. d Non ḡ sibi tristis fuit. nec sibi oꝛat transire calicē sed discipulis. ne ī eos calix passionis incūbat quē a se trāsire oꝛat. ne in his. s. maneat. Non enī rogat ne secū sit sed vt a se trāseat. Deinde ait. Non sicut ego volo sed sicut tu. Humane in se sollicitudis significās consortiū. sed nō discernēs sniam sibi cōis cum patre volūtatis. Pro hoibus. ḡ vult transire calicem p quē oēs discipuli erant temptādi. Et ideo p̄ petro roguit ne deficiat fides eius. Sciens. ḡ hec oīa post moꝛtē suā desitura. vsqꝫ ad moꝛtē tristis ē et scit hunc calicē nō posse trāsire nisi biberit. ideo ait Pater mi si non pōt transire calix iste nisi bibam illum. Fiat volūtas tua. Sciens in se cōsummata passione metum calicis transiturū. qui nisi eum bibisset transire non posset Nec finis terroris. nisi cōsūmata passione terroꝛi succederet. qꝛ post moꝛtē eius per virtutū gloriā apostolice infirmitatis scandalū pelleret. Intende lectoꝛ his verbis pia diligētia ne sint tibi vasa moꝛtis.

quendum affectū nature inclinantē. vel rōnez imperātē. ꝛ taliter dubitatō potuit eē ī xp̄o. ꝛ ō hac itel ligit amb. ō. alia ꝛo currit obictō d Non ḡ sibi tristis fuit nec sibi oꝛat trāsire calicē sed discipul' Videt h̄ eē falsū p ipam oīōis se/riē. Alit enī trā/seat a me calix iste. si petit calicē trāsire a se. ḡ vi/det q̄ p se oꝛauit Jtē sic petebat si cut volebat. sed xp̄s sentiebat se aliqđ velle qđ nō vellet p̄ sic ipe dicebat. nō sicut ego volo. sz sicut tu. Si ḡ aliq̄ volūtate sua calicē passionis fugiebat. vt q̄ cū petijt calicē transire a se p se oꝛauerit ℟o. dōm. q̄ oꝛare p aliq̄ cōtigit dupliciter. Aut fm formā oīōis aut fm intētiōnē oīantis. Scōm formaz oīōnis xp̄s oꝛabat p se. i. p volūtate sua sensuali Scōm aūt intētionē oīantis nulla petitione xp̄s p se oꝛauit. sz magis p nobis nō enī credit se ī petitōne illa aliqđ obtēturū p se nec rō voluisset obtinere sibi libere. sz a passiōe sz potius oꝛauit ob/plicē nr̄az vtilitatē. sic ī p̄cedēti b⁹ tractū ē Hylaꝫ ḡ loquit isto mō vñ fm oēs sui q̄ ponūt ī lra referēdi sūt ad p̄ncipalē intētōz xp̄i oēs aūt obiectiones currūt scōm viam p̄iorem.

Marci. xiij.

Hylar. in x. li. de tri

Lu. xxij.

7

8

Liber Tertius

Ad intelligentiã hui⁹ partis incidit hic q̃ cir/ca duo. Primo querit de volũtate xp̃i. Scõ querit de op̃one xp̃i. Circa p̃mũ q̃runt tria. Pri mo querit vtrũ in xp̃o fuerũt plures volũtates. Scõ vero querit de earũ numero ⁊ sufficiẽtia. Tertio queri tur de earũ volũtatũ cõcordia ⁊ cõtrouersia.

Questio. I a

Utrũ in xp̃o fuerit volũtatũ pluralitas? Et q̃ sic vi detur Joh. vj. Non veni facere volũtatẽ meã. sed vo. eius qui mi. me. g̃ alia est volũtas ip̃ius xp̃i. alia volũ tas mittẽtis. sed volũtas xp̃i ſm diuinitatẽ. eadem est cum volũtate mittẽtis. g̃ necesse est q̃ xp̃s habuit volũ tatez ſm humanitatẽ ⁊ ſm diuinitatẽ. g̃ habuit plures volũtates. Item Dam̃. iij. li. Habere eum dicimus in duab⁹ naturis duplicia. que sunt duarũ naturarũ naturalia. duas volũtates naturales. ⁊ diuinã ⁊ hũa/nam. Item cuilibet nature intellectuali resp̃ndet vo luntas. sed in xp̃o fuerũt plures nature intellectuales sicut in p̃cedentib⁹ monstratũ est. g̃ plures volũtates.

Item xp̃s meruit. sed meritũ nõ est nisi ſm volũtatẽ creatã. xp̃s etiã oĩa creauit. sed creatio non est nisi a vo luntate creata. g̃ xp̃s habuit volũtatẽ increatã ⁊ creatã ergo habuit plures volũtates. Cõtra Dam̃. in li. iij. Quor suba est eadẽ. hor ⁊ volũtas est eadẽ. ⁊ quor di uersa volũtas. hor diuersa suba. sed diuina natura et humana vniunt in xp̃o in vnitate hypostasis q̃ est ſba individua. ita q̃ in xp̃o nõ sunt plures hypostases sed vna. g̃ si in xp̃o non est reperire plures hypostases. nec plures volũtates. Item volũtas facit volentẽ. ergo plures volũtates faciũt plures volẽtes. ſz xp̃s est vni cus volẽs. g̃ vnicã tm̃ habuit volũtatẽ. Item volũ/tas est illud i hoĩe penes qđ resider regnũ et dn̄iũ oĩum eor que agunt in ipso ⁊ p ipm̃. hoc aũt in xp̃o nõ p̃t eẽ nisi vnũ solũ. q⁹ nõ possunt esse plura dn̄antia in vno ⁊ eodẽ absq̃ cõtrouersia. g̃ necesse est in xp̃o esse volũta tem vnã solã. Item in xp̃o est tm̃ vna p̃sonalitas. q⁹ p̃sonalitas dicit nobilissimã cõditionẽ que reper. in ſba rõnali. Sed volũtas est nobilissimũ ⁊ supremũ sube rõ nalis. g̃ sicut in xp̃o est vna tm̃ p̃sonalitas. ita vr̃ q̃ sit vna tm̃ volũtas. 9 Rõ. dom̃ q̃ cum in xp̃o sint plures nature intellectuales. vicz diuina et humana. necesse ẽ in xp̃o plures esse volũtates. Sicut enĩ in vna natura corpali nobili ista duo se cõcomitant. vicz lux et calor. sicz in natura spũali p̃fecta. necesse est duo reperiri his duob⁹ corresp̃dẽtia. vicz cognitionẽ et affectionẽ. sed cognitio est actus rõnis. ⁊ affectio actus volũtat. Cũ ergo in xp̃o sint plures nature spũales. necessariũ est i xp̃o ponere plures intellectus et plures volũtates. et hoc manifestat mgr̃ in lra p multimodas sctor autori/tates. Uñ ⁊ cõcedende sunt rõnes ad hanc partẽ indu/10 cte. Ad illud vero qđ obr q̃ quor suba est eadẽ. ⁊ vo luntas est eadẽ. dom̃ q̃ suba dicit multipliciter. Uno modo dicit suba idem qđ essentia vel natura. Alio mo do dicit suba idem qđ suppositũ Dam̃. aũt in p̃dicta auctoritate accipit subam p essentia vel natura. Argu mentũ vero in cõtrariũ adductũ p̃cedit de suba suppo/sito siue subiecto que est individua. ⁊ h̄ patet p ipsum Dam̃. Ipe enĩ dicit sic naturales ⁊ nõ hypostaticas. i. p̃sonales aimus volũtates. ⁊ hoc p̃bat ipse. quia in tri bus p̃sonis vna est volũtas. nõ p̃pter vnitatem in p̃so/11 nis. sed p̃pter vnitatẽ in natura. Ad illud qđ obĵci/tur q̃ volũtas facit volentem. Dom̃ q̃ hec p se loquen do intelligitur de natura. q̃ p̃ñs aũt intelligit de p̃sona Et q̃m plures nature possunt esse in vna p̃sona. hinc ẽ q̃ ad pluralitatẽ volũtatũ ⁊ si p̃sequatur pluralitas na turarũ. nõ tamẽ p̃sequitur p̃sonar pluralitas. ideo nõ sequit. sunt plures voluntates. ergo plures qui volũt sed bene sequitur. sunt plures nature ſm quas insũt. Et hoc est quod dicit dam̃. q⁹ duas naturas xp̃i duas ei⁹ naturales volũtates ⁊ naturales actus aimus. Quo/niaz aũt vna duarũ naturarũ est hypostasis. vnũ aim⁹ ⁊ volentẽ ⁊ agentẽ naturaliter ſm ambas. Ad illõ qđ 12 obĵcitur q̃ volũtas dicit illud penes quod resider reg num ⁊ imperium eor que sũt in ip̃o volente. Dom̃ q̃ ẽ imperans ⁊ dominãs p p̃uationẽ coactionis. ⁊ est impe rans ⁊ dominãs p p̃uationẽ subiectionis. Primo mo/do accipiendo imperãs p̃uenit ip̃i voluntati generali ter. ⁊ hoc mõ possibile ẽ plura imperantia reperiri i eo dem in q̃ reperiuntur plura a coactione libera. sicut i xp̃o est repire libez arbi. ſm diuinã naturã ⁊ humanã. Si aũt dicat imperãs ⁊ dominãs p p̃uationẽ omnis subie/ctionis. sic bñ p̃cedendũ est q̃ necesse est esse vnum so/lum. ſz tale imperiũ nõ p̃petit oĩi volũtati. nõ enĩ cõ/petit volũtati humane que debet esse subiecta diuine. ſz illi volũtati p̃petit que nihil habet supius se. ĩõ ex hoc non p̃t argui q̃ in christo non sint plures volũtates. sed q̃ non sint plures volũtates diuine. Ad illud quod 13 obr q̃ volũtas est p̃petas spectans ad dignitatẽ sicut ⁊ p̃sonalitas. dom̃ q̃ alr ⁊ alr or p̃petas illa ad dignita/tez spectare. ſm q̃ aliq̃d p supabũdantiam dr̃ dupliciter Uel absolute. sicut dr̃ albissimus. i. valde albus. Uel i p̃paratione. sicut dr̃ albissimus oĩum. Quia qđ dicitur p supabundantiã absolute. p̃t pluribus p̃uenire. Qđ aũt dicitur p supabũdãtiam in p̃paratione. p̃uenit vni soli. Dico q̃ q̃ p̃sonalitas accipit penes dignitatez ex/cellentie respectu oĩum que sũt in ista p̃sona ⁊ ideo i vno nõ p̃t esse nisi vna p̃sonalitas. Volũtas aũt nõ sic. quia dicit potẽtiã subst̃tie rõnalis nobilem ⁊ p̃fectam. ⁊ iõ sicut plures nature nobiles possunt se p̃pati in vna p̃/sona in christo. sic ⁊ plures voluntates.

Questio II b

De voluntatũ numero ⁊ sufficientia. diuidit enĩ magi ster volũtates in tria membra. quor vnum ẽ voluntas diuinitatis. aliud volũtas rõis. ⁊ terciũ voluntas car nis seu sensualitatis. Sed q̃ ista diuisio sit supflua vi detur p̃mo aucte dam̃. in. iij. li. duas inq̃t naturas chri sti. duas eius volũtates naturales ⁊ naturales actus aimus. ergo si diuisio dam̃. est p̃pleta. que est per duo membra. videt q̃ p̃dicta diuisio sit supflua. Itẽ philosophus dicit in. iij. de anima. ⁊ etiã in topicis. q̃ vo luntas est in sola rõnali. ergo nulla volũtas vr̃ ee sen/sualitatis. Et si hoc. tertiũ membr p̃dicte diuisiõis su perfluit. Itẽ penes voluntatem attenditur liberum arbi. sed in xp̃o nõ sũt nisi duo lib. ar. g̃ nõ nisi due vo/lũtates. g̃ tc̃ Itẽ volũtas p̃sequit naturã. sed in xp̃o sũt tm̃ due nature. g̃ tm̃ due volũtates. Sz ꝺ. q̃ sint nõ tm̃ due sed etiã ple q̃z tres videt auctoritate Hugo. in libello quẽ fecit de volũtatibus xp̃i. vbi ait sic. Fuit i xp̃o volũtas infirmitatis ⁊ volũtas rõnis. ⁊ volũtas pieta tis. ⁊ volũtas carnis. g̃ quatuor dn̄ie volũtatis. Itez sicut xp̃s habuit sensualitatem ita habuit sinderisim. et sicut sensualitatis est appetere bonũ carnis. ita sinderi/sis ẽ appetere bonũ honestatis. g̃ sicut ponit aliq̃ volũ tas in xp̃o ſm sensualitatẽ. ita vr̃ q̃ deberet poni ſm sin derisim. ⁊ ita q̃tuor volũtatis dn̄ie Itẽ volũtas ſm damas. diuidit p̃ma diuisione in thelisim ⁊ bulisim. h̄ est in naturalem ⁊ deliberativaz. Iste due dn̄e p̃stat q̃ fuerũt in xp̃o sicut ⁊ p̃dicte. g̃ videt q̃ xp̃s habuit volun

14 tates plures ꝫ tres. Item volũtas seq̃tur cognitionem. sed in xp̃o est reperire quattuor genera virtutũ cognoscitiuarũ. q; in ipo cognoscebat sensus exterior. cognoscebat sensus interior. cognoscebat intellectus humanus. cognoscebat intellectus diuinus. si g̃ cuilibet cognitõi respõdet affectio. ⁊ cuilibet affectõi voluntas videt̃ q; in xp̃o fuerit quadruplex volũtatis differẽtia. Est ergo questio de predicte diuisionis sufficientia.

15 R̃o. ad predictor̃ intelligentiã est notandũ q; volũtas tripliciter habet cõsiderari. Aut ſm naturalẽ voluntatẽ. aut ſm potentiã p̃ quã quis vult. aut ſm modum volendi. ⁊ ſm istã triplicẽ ꝯsiderationẽ triplicit̃ habet diuidi volũtas in xp̃o. Scõm enĩ cõparationẽ ad naturã diuidi habet diuisione bimẽbri. Duplex enĩ in xp̃o est volũtas. diuina scz ⁊ humana ſm duas naturas. ⁊ sic ꝯsiderat Dam̃. volũtatẽ xp̃i cum eam diuidit in duo mẽbra. Si autẽ ꝯsideret̃ volũtas ſm potentias p̃ quas q̃s vult. sic diuidi habet diuisione trimẽbri. Nam in xp̃o fuit potẽtia diuina. ⁊ potẽtia rõnalis creata. ⁊ potẽtia sensitiua. p̃ quarũ quãlibet in actum volendi exibat. ⁊ sic diuidit mg̃r in lr̃a per tria mẽbra. ita q; illa tria habent reduci ad diuisiones duas bimẽbres que sunt per differẽtias imediatas. quia volũtas in xp̃o fuit. aut diuina. aut humana. Et si hũana. aut sequẽs cognitionẽ sensitiuã. aut sequẽs cognitionẽ intellectiuã. et sic ptz sufficiẽtia p̃dicte diuisionis in tria mẽbra. Per cõparationẽ aũt volũtatis ad modũ volẽdi habet multiplicari volũtas in xp̃o diuisione quadrimẽbri. ⁊ sic ꝯsiderauit mg̃r Hugo volũtatẽ xp̃i cũ eam per quattuor mẽbra diuisit. Alit enĩ sic. In xp̃o fuit voluntas diuinitatis et volũtas rõnis. ⁊ volũtas pietatis. ⁊ volũtas carnis. Volũtas diuinitatis p̃ iusticiaz ſniam dictabat. Volũtas rõnalis p̃ obediẽtiã veritatẽ approbabat. Volũtas pietatis per cõpassionẽ in malo alieno suspirabat Volũtas carnis p̃ passionẽ in malo p̃prio murmurabat. Et sic ptz p̃ diuersos modos diuidendi volũtatũ xp̃i numerus ⁊ sufficiẽtia. q; ſm diuersas consideratões multiplicari habet modo diuisione bimẽbri. modo diuisione trimẽbri. modo diuisiõe quadrimẽbri sine aliqua repugnãtia. et per hec manifesta est rẽspõsio ad obiecta. p̃cipue ad auctoritatẽ Hugo ⁊

16 Dam̃. Ad illud qõ obj̃cit̃ de verbo p̃bi q; voluntas est in sola rõnali. dõm q; p̃bs accipit voluntatẽ stricte vicz p̃ro appetitu rõcinatiuo. magister autẽ ⁊ sancti accipiunt voluntatẽ large ad omnẽ humanũ affectũ. siue

17 p̃cedat ex rõne. siue p̃cedat ex sensu. Ad illud quod obj̃cit̃ q; penes volũtatẽ attendit̃ li. ar. cõsimili modo respondendũ est. q; hoc intelligit̃ de volũtate p̃prie dicta. ⁊ sic verũ est q; in xp̃o non habet nisi duas differentias. mg̃r autẽ accipit nomen volũtatis p̃ appetitu.

18 Ad illud qõ obj̃cit̃ q; volũtas cõsequit̃ naturã. dõz q; volũtas cõsequit̃ naturã. sicut potẽtis cõsequit̃ substantiã. et q; in vna suba possunt esse plures potentie. nihil impedit in xp̃o reperire plures volũtates. duas

19 ex parte vnius nature. scz nature humane. et vnam ex parte diuine nature. ⁊ ita in vniuerso tres. Ad illõ qõ obj̃cit̃ q; multo plures deberẽt esse per auctoritatẽ Hug. ⁊ p̃ter sinderisim ⁊ rbelisim ⁊ bulisim. dõm q; ex illis actibus non põt argui q; in xp̃o sunt plures volũtates ꝫ tres. nisi accipiat̃ diuisio volũtat̃ ſm modos volendi. per quem modũ rõnalis volũtas multiplicari habet in voluntatẽ rõnis ⁊ pietatis. hoc est ſm cõditionalẽ ⁊ absolutã. Diuidi etiã habet in naturalẽ ⁊ deliberatiuã. sed per hoc non põt argui q; p̃dicta diuisio sit insufficiẽs. q; accepta est ſm potẽtias. vni enim potentie possunt rẽspõdere plures modi volendi. Ad illud qõ obj̃cit̃ q; quadruplex est in christo cognitio. ⁊ ita quadruplex debet esse affectio. Dõm q; cognitio sensitiua exterior nõ habet p̃fectionẽ absq; interiori. Sicut enim vult Aug. non est p̃fecta visio ex cõcursu organi et obiecti nisi assit interior attentio copulãs vnũ cum altero. sicut dicit in li. de trini. xj. Illam autẽ attentionem vocat Aug. sensualitatẽ dicẽs q; sensualitas est illa per quã attendit̃ in corporis sensus. ⁊ penes hãc attendit̃ appetitus carnis. ⁊ ideo mg̃r ex parte cognitõis sensitiue vnam tm̃ ponit volũtatẽ. s. volũtatẽ sensualitatis. si enĩ acciperet ſm sensus exteriores. iam nõ vna sed quinq; essent volũtates. ſm quinq; differẽtias sensuum exteriorũ.

Questio III c

De illarũ voluntatũ cõformitate ⁊ cõcordia. Et queritur vtrũ iste volũtates fuerint in xp̃o cõformes vel repugnãtes. Et q; sint repugnãtes. videtur ex ipa dñica oratõe qua dicebat. Nõ sicut ego volo. sed sicut tu vis ergo aliud volebat xp̃us ſm q; homo. ⁊ oppositũ ſm q; deus. ergo volũtas humana nõ erat cõformis diuine.

Item Aug. super p̃s. xxxv. Quantũ distat deus ab boie. tantũ distat volũtas dei a volũtate boĩs. Vñ gerens boiem homo xp̃s ostendit p̃uatã quandã boĩs voluntatẽ. g̃ si p̃uata volũtas est volũtas repugnans volũtati diuine. g̃ ꝛc. Item xp̃s flebat de destructõe hierlm. g̃ volebat hierlm non destrui. ⁊ ſm diuinã iusticiam volebat ipaz destrui. g̃ volũtas humana aduersabatur diuine. Item videt̃ q; volũtas rõnis ⁊ sensualitatis aduersent̃ sibj̃ inuicẽ. q; ſm q; dicit Aug̃. de trivolũtates sunt cõtrarie. que sunt cõtrariorũ volitorũ. sed volũtas rõnis volebat mori. volũtas sensualitatis volebat viuere. g̃ sensualitatis ⁊ rõnis erant voluntates cõtrarie. Item pauor ⁊ securitas sunt affectiões cõtrarie. sed in volũtate rõnis erat securitas. in voluntate sensualitatis erat timiditas. ergo cõtrario modo afficiebat volũtas rõnalis ⁊ volũtas sensualis. sed tales sunt volũtates christi sibiinuicẽ aduersantes. g̃ ꝛc.

Item aut rõ assentiebat sensualitati refutanti morẽ aut repugnabat Si assentiebat. ergo assentiebat in cõtrariũ voluntati diuine. ergo peccabat mortaliter. Si repugnabat. ergo voluntas rõnis ⁊ sensualitatis fuerunt in xp̃o repugnãtes. Sed ꝯtra. Volũtas humana ſm rectũ ordinẽ debet esse subiecta diuine. ergo si in christo repugnabat. videt̃ q; in xp̃o erat inordinatio et culpa. Item omnis motus qui aduersat volũtati diuine est motus ad illicitũ. ⁊ omnis talis motus est peccatũ. g̃ si christ⁹ ſm humanã volũtatẽ aliquid volebat aduersum voluntati diuine. ergo in xp̃o erat pecm̃. sed hoc est falsũ. ergo. Item aut voluntas sensualitatis in xp̃o subiacebat oĩno rõni. aut aduersabat. Si oĩno subiacebat. ergo nulla erat ibi repugnantia. Si aduersabat in aliquo. ergo caro in christo ꝯcupiscebat aduersus spiritũ. sed non nullũ viciũ est cum caro concupiscit aduersus spm̃. g̃ in christo fuisset vicium ⁊ pecm̃

Item eque ordinatus vel ordinatior fuit xp̃us in seipso sicut adam in statu innocẽtie. sed in statu innocẽtie nulla fuit in adam repugnãtia voluntatũ. ergo nec in christo fuit aliqua repugnãtia volũtatis sensualitatis ad rõnalem. nec rõnalis ad diuinaz. g̃ nulla. R̃o. ad 21

p̃dictor̃ intelligentiã est notandũ q; cõformitas voluntatis ad voluntatẽ in duobus cõsistit. vicz in volito. ⁊ rõne volẽdi. Conformitatẽ in volito dico. qñ di-

uerse volũtates vnum ⁊ idem volũt. Conformitatẽ in rõne volendi dico. qñ idem eodẽ modo volũt. vel altera earum velit illud eodem modo quo supior vult eam velle. Cum ergo ad perfectã cõformitatẽ ista duo concurrant. alterũ eoꝝ est ꝺ necessitate cõformitatis. vicz cõformitas in modo. alteruz vero aliqñ ꝺ necessitate. aliqñ de cõgruitate. aliqñ ꝓter necessitatẽ ⁊ cõgruitatẽ vicz cõformitas in volito. Possibile est enĩ q̃ volũtates sint cõformes ita q̃ vna subsit alteri. et tñ nõ volũt idem. q; volũtas supioꝝ nõ vult inferiorẽ velle qõ ipsa vult. sed magis velle cõtrariũ. Qñ ergo cõformitas in rõne volẽdi fuit in oĩbus voluntatibꝫ xp̃i. q; sic volebat sensualitas. sicut volebat rõ eam velle. sic volebat etiam rõ xp̃i sicut diuina volũtas volebat ipam velle. Ideo cõcedendũ q̃ in xp̃o fuit volũtatũ cõcordia ⁊ cõsonantia q̃uis ex parte volũtatis nõ esset identitas. q; vnaquęq; volũtas qõ suũ erat volebat. Et hoc est qõ dicit mgr Hug. fm diuinã voluntatẽ qõ iustũ erat voluit. fm voluntatẽ rõnis iusticie cõsensit. ⁊ iusticiã approbauit. fm autẽ voluntatẽ pietatis sine odio intime cõdoluit miserie. quẽadmodũ fm voluntatẽ carnis iusticiam nõ accusabat sed ꝑnam recusabat. Vnaquęq; volũtas qõ suum erat operabat. ⁊ qõ ad se ptinebat sequebat. volũtas diuina iusticiã. volũtas rõnalis obedientiã volũtas humanitatis misericordiã. voluntas carnis naturaz. neq; altera alteri cõtraria erat. Sicut enĩ veritatis intererat iusticiã nõ deserere. sic carnis intererat naturã seruare. ⁊ pietatẽ alienã miseriã nõ amare. Justũ itaq; carni erat q̃ passionẽ suã noluit. q; hoc erat fm naturã. ⁊ iustũ ꝺo erat q̃ passionẽ illius voluit. q; hoc erat fm iusticiã. Et sic patz q̃ licet diuersa essent volita. volũtates tñ in christo habuerũt ꝯsonantiam Concedẽde sunt g̃ rõnes ostendẽtes q̃ volũtates in christo nõ fuerũt repugnãtes. nec humana volũtas diuine. nec sensualis rõnali. alioquin sequerek in christo fuisse pctũ transgressionis. ⁊ viciũ corruptiõis sicut obiectũ fuit. quoꝝ vtrunq; est alienuz a christo. in quo fuerũt omnes motus rõnales recti. ⁊ omnes motus sensualitatis pacati. iurta illud qõ dicit Aug⁹. signatũ fuisse per aialia que fuerũt in arca noe quieta et
22 pacata. Ad illud vero qõ opponit primo in ꝺ trariũ ꝺe oratõe dñi. Nõ sicut ego volo. sed sicut tu vis. Rñdent aliqui q̃ ex hoc non cõcludit cõtrarietatẽ voluntatũ fuisse in xp̃o. p co q̃ alius ⁊ alius modus volendi cõsideratus circa aliam ⁊ aliam voluntatẽ. nõ inducũt cõtrarietatẽ nec repugnantiã. Sed iste modus respõdendi nõ sufficit. qm̃ si aliqui duo hoĩes qui habent diuersas volũtates cõtrario modo se habeãt circa aliqꝺ volitũ. dicunt habere volũtates ꝺtrarias. Et ꝓptera
23 põt aliter dici. q̃ cõformitas volũtatis ad volũtatẽ dupliciter attẽdit. aut fm assimilationẽ. aut fm subiectionem. dñs autẽ a sensualitatis volũtate non requirebat conformitatẽ assimilatõis. vt idem vellet qõ ipse vellet. sed conformitatẽ subiectõis vt id vellet qõ ꝺeus ordinauit eam velle. ⁊ dñs in ꝓdicta locutõe tollit cõformitatẽ assimilatõis cum dicit. nõ sicut ego volo. ⁊ ponit conformitatẽ subiectõis in hoc q̃ ostẽdit se velle diuine volũtati subesse. Unde in ꝓdicto verbo insinuat duplex volũtas in christo. Una vicz rõnis que erat similis ⁊ subiecta diuine volũtati. Altera vero sensualitatis quam rõ subiẽciebat volũtati diuine. licet ipa sensualitas contrariũ appeteret. ⁊ ita q̃uis non erat silis.
24 erat tñ subiecta. ac per hoc non erat cõtraria. Ad illud Aug⁹. quo dicit q̃ volũtas humana in christo distabat a volũtate diuina. Dom̃ q̃ aug. intendit ibi ponere distantiã q̃tum ad diuersitatẽ voluntatũ. ⁊ q̃tuz ad distantiã volitoꝝ. nõ aũt q̃tum ad subiectõis ordinem in volẽdo. ⁊ ideo illa distantia nõ ponit ꝺtrouersiam. Ad illud qõ obiicit q̃ xp̃us nolebat bierim̃ de
25 structi volũtate humana. Dom̃ q̃ sicut Hugo dicit q̃ illa erat volũtas pietatis. que ideo flebat q̃ misericordiam diligebat. ⁊ q; deus sic volebat eam velle. Ideo diuine volũtati non repugnabat. erat enĩ ibi cõformitas in rõne volẽdi. q̃uis non esset in volito. Qd enim sic vellet hoc habebat a deo. ⁊ deus volebat eum sic velle.

Ad illud qõ obiicit q̃ voluntas sensualitatis repu-
26 gnat rõni. q; volebat contrariũ. dom̃ q̃ cõtrarietas ex parte voliti non dicit cõtrarietatẽ in volũtate nisi sint tales volũtates que non tm̃ sunt nate cõformari p subiectionẽ sed etiaz p identitatẽ ex parte voliti. Ad il-
27 lud qõ obiicit q̃ cõtrarũs affectibus christi volũtas dispẽsabat. vt pote securitate. timore. gaudio. ⁊ tristicia. Dom̃ q̃ vna illaruz affectionũ subiecta erat alteri. ⁊ q̃dãmodo materialis fuit ad alterã. sicut dictũ fuit supra q̃ gaudiũ in christo nõ cõtrariabat dolori. q; gaudebat ex ipso dolore. sic ⁊ in ꝓposito intelligendũ est. Ad il-
28 lud qõ obiicit q̃ ratio cõsentiebat sensualitati. aut dissentiebat. Dom̃ q̃ quodãmodo ꝺsentiebat. quodãmodo dissentiebat. fm q̃ aliquis põt alicui dupliciter cõsentire. aut volendo idem qõ ipse vult. aut volendo ipm sic velle. Ratio autẽ sensualitati cõsentiebat volendo eam moueri. ⁊ hoc idez erat licitũ sensualitati. vnde nõ volebat nisi licituz. non autẽ cõsentiebat volito. idẽ in ipm in qõ sensualitas. hoc enim esset illicitũ voluntati rõnis. ⁊ hoc non ponebat carnẽ cõcupiscere aduersus spiritũ. siue rebellionẽ sensualitatis ad rõnem. illa enĩ rebellio ponit vtrunq; dissensum. Unde notanduz q̃
29 dissensus põt esse sensualitatis ad rõnem. et q̃tum ad volitũ ⁊ q̃tum ad actum volendi. ⁊ hoc idem ptinet ad naturã lapsam per penã ⁊ culpã. Et est ponere cõsensum q̃tum ad vtrunq; ita q̃ sensualitas subiaceat rõni. ⁊ hoc partim ad naturã institutam. Et est ponere mediũ q̃ ita cõsentiat ratio sensualitati respectu actus volendi siue respectu voliti. et hoc partim ad naturaz habentẽ penam absq; culpa qualis fuit natura a christo assumpta. que aliquid habuit de natura instituta. aliquid de natura lapsa.

Consequẽter querit ꝺe oratõne christi. Et circa hoc querunt tria. Primo querit vtrum ꝺecuerit christũ orare. Scõo querit vtrum in omni oratione sua fuerit exauditus. Tertio querit vtrum illa oratõ qua orauit in passione fuerit sensualitatis aut rationis.

Questio. I ꝺ

Utrum ꝺecuerit xp̃m orare? Et q̃ sic videt Luc. vj. Exiuit in montẽ orare. ⁊ erat pnoctans in oratiõe dei. sed xp̃s nihil fecit nisi qõ ipm ꝺecuit. g̃ cõueniens fuit ipm orare. Item cui cõpetit sacrificiũ offerre. eidẽ cõpetit orare. sed xp̃o maxime cõpetebat oblatõ sacrificij̃ p salute generis humani. g̃ ei maxime cõpetebat orare

Item nulli magis cõpetit orare q̃ ei qui est põtifex et sacerdos fm qõ dicit ad Hebre. v. g̃ ei maxime cõpetebat oratio. Item oratio maxime spectabat ad perfectionem vite cõtemplatiue. sed ꝺecuit christũ habere perfectionẽ in vtraq; vita. ergo ẽ. Item nullũ decet magis orare q̃ eum qui est dignus exaudiri ⁊ facilius põt ipetrare. sz nullus est dignior exauditõe q̃ xp̃s ergo videt q̃ sibi maxie cõuenit oratõis vsus. Sz.

Aug. de correptõe ⁊ grã. Nemo petit ab alio qđ per se põt implere. sed xps oĩa poterat p se. g nihil debebat ab alio petere. g nec orare. Item oratio est actus psone inferioris respectu eius quẽ orat. Sed psona christi est equalis patri. g nõ decuit xpm orationẽ fundere ad dm. Item oratio est ascẽsus intellect⁹ in dm. ſz intellectue xpi. semp erat sursum sicut deo vnitus ⁊ in cõtinuo fruitõis actu. g nõ vr q cõpeteret ei vsus orõnis

Item indiuisa sunt opa trinitatis. g impletio petitionũ spectat ad totã trinitatẽ. g q petit aliqđ sub vna psona. petit⁊ ab oĩbus. sed nõ decet xpm petere aliqđ a se. nullus enĩ seipm orat. vel petit aliqđ a seipo. g nõ vr q decuerit aliqđ xpm a pre p orationẽ impetrare. Itẽ volũtas xpi hois erat p omnia conformis volũtati pris ergo nihil petebat nisi qđ sciebat prem velle. g etiaz si non peteret. nihilomin⁹ qđ petebat impleret. g frustra petebat aliqđ. sed nihil decuit xpm frustra facere. ergo nõ decuit xpm orare. R⁹. dom q absq; dubio decens fuit xpm orare. maxime in dieb⁹ carnis sue. Rõ autem huius cõdecẽtie põt assignari q̃drupler. vicz ppter meritũ. ppter virtutũ exemplũ. ppter vitatis argumentũ. ppter officiũ explẽdũ. Propter meritũ. q⁹ sua petitõe et postulatõe merebat nobis q minus idonei eramus ad susceptionẽ bñficio⁹ dei. Propter exemplũ. vt. s. discipulos suos ⁊ p oĩs alios inuitaret ad orõis studiũ in cuius exercitio maxime supat aduersarius. ppter qđ dns dicebat discipulis Math. xxvj. Vigilate ⁊ orate vt nõ intretis in temptatõez. Propter veritatis argumentũ. vt oĩderet se verũ hoiem. ⁊ vere a deo missum. ppter qđ dicit Jo. xj. Gratias ago tibi dne. qm audisti me. ego aũt sciebã. qm me semp audis. Sed ppł populũ istũ q circũstat dixi vt credãt. quia tu me misisti. Propter officiũ. q⁹ xps habebat dignitatẽ sacerdotis et pontificis. vñ sicut ad ipius officiũ ptinebat sacrificiũ offerre p pcis. ita ⁊ p pcẽtib⁹ orare. vñ ad Hebre. v. Omnis pontifex ab hoĩb⁹ assumptus. p hoĩb⁹ cstituit in his que sunt ad dm. Et Heb. vij. talis decebat vt esset nobis pontifex impollutus. segregatus. ⁊ excelsior celis factus. his g de causis congruũ fuit ⁊ decens vsuz orõnis in xpo reperiri. vñ ⁊ rões ad hoc inducte sunt decedende Ad illud qđ obr q nemo petit
31 ab alio si possit id implere qđ petit. dom q illud verum est sm q petitio ⁊ impletio attribuunt eidẽ rõne eiusdẽ nature. Sic autẽ nõ est in ppositio. nam petere et orare cõpetit xpo sm naturã assumptaz. Sed posse implere debet ei sm naturã assumentẽ. Vel aliter põt dici. q sic motus aliqñ est ppter supplendã indigẽtiã ppriã. aliqñ ppter supplendã indigẽtiã alienã. sic ⁊ petitio ⁊ orõ Cum enĩ alios orat ppter ppriã indigentiã supplẽdaz verũ est qđ dicit Aug. Nemo petit ab alio qđ ipe põt p se implere. Cum aũt petit ppter supplendã indigẽtiã alienã. nõ requirit defectus ptãtis in petẽte. sed defectus ptãtis aut idoneitatis in eo p quo petit. q quidez defectus supplet ex merito ipius orõnis. Cum enĩz aliquis dignus orat p indigno. quodãmodo acquirit sibi idoneitatẽ ex sue orõnis merito. Ad illud qđ obr q
32 oratio est actus psone inferioris. dom q hoc verum est attribuẽdo inferioritatẽ psone sm eam naturã sm quã cõpetit ei oratio. Oratio enĩ est actus conueniẽs psone rõne nature. ⁊ sic non habet instantiã in ppositio. quia quãuis psona xpi rõne diuinitatis sit equalis pri. sm tñ humanitatẽ minor est patre. Juxta illud Job. xxiij.
33 Pater maior me est. Ad illud qđ opponit q oratio est ascẽsus intellectus in dm sm Dam. dom q ascẽsus põt dici large vl strictε. Scõm q large dicit sic põt dici intellectus ascẽdere in dm. qm fertur in eum qui sup se est. aut implorãdo misericordiam que est supra se. aut reuelando miseriã que est infra se. ⁊ hoc modo accipiẽdo nõ tm cõpetit nobis. verũ etiã xpo. ⁊ sic cadit in diffinitionẽ orõnis. Alio modo ascẽsus in dm dicit nouã dei considerationẽ. put dicit eleuationẽ intellectus nr ad dm. pcedentẽ gradatim a cõsideratõe creature ad considerationẽ creatoris. Et hoc modo nõ cadit in notificationẽ orõnis nisi sm statũ viatoris. Primo modo accipiendo ascẽsuz fuit in xpo. scõ vero mõ accipiẽdo quodam modo fuit. ⁊ quodã modo nõ fuit. Fuit qdem q̃tum ad hoc q xps in actu orõnis se reuocabat ab occupatõe vite actiue. vt totus esset intentus operatõi vite cõtemplatiue. Quantũ aũt ad hoc q xps erat continue cõprehẽsor. siue vacaret actiõi. siue cessaret ab actione. sic nõ dicit fuisse in eo inouatio ascẽsionis p eum modũ p quẽ est in nobis. Ad illud qđ obr q postulatio 34
oratõis respicit totã trinitatẽ. dom q verũ est ex consequenti. ſz quedã orõnes dirigant ad prem. quedã ad filium. Quautem subiungit q nemo petit aliquid a se. dom q verũ est in eo qui est vnius tm nature. sed q est diuersarũ naturarũ bene põt petere aliqđ a se ita q sm vnam naturã sit petens ⁊ sm aliam sit exaudiẽs. ⁊ sic ẽ in xpo q erat pontifex petens. sm humanã naturaz. et erat rex ⁊ pceps exaudiẽs sm diuinã. Ad illud qđ 35
obr q xps nihil petebat nisi qđ sciebat dm velle. dom. q verũ est. sed xps bene sciebat q deus quedã volebat que sciebat xpm nobis impetraturũ p suaz orationẽ. et ideo orando ⁊ perendo qđ deus volebat nõ frustra orabat. q⁹ hoc ipm qđ deus disposuerat. nobis sua oratõe impetrabat. Cum enĩ deus disponit vel vult aliqđ facere. non disponit in omnẽ euentũ. sed psuppositis cõgruentib⁹ antecedentib⁹. sicut disponit nos saluare. si tñ velimus p bona merita salutẽ acquirere. sic ⁊ in proposito intelligendũ est.

Questio. II c

Utrum xps in omni orõne sua fuerit exauditus. Et q sic videt p illud qđ dr Jo. xj. Ego aũt sciebã qm semper audis me. sed illud audire nõ est aliud q̃ exaudire g ⁊c. Item sup illud ps Desiderũ aie ei tri. et vo. la. eius non frau. eum. Glo. vo. la. e. id est verbo⁹ ei⁹ hoc est p verba plata non fraudasti eum. qđd cm dixit factum est ⁊c. Item xps magis dignus est exaudiri q̃ mẽbra eius petẽtia in noie eius Jo. xiiij. Quicqđ petieritis prem in noie meo dabit vobis. g multo fortius qđd ipe petijt obtinuit. Item volũtas xpi fuit diuine voluntati conformis. g nihil petijt et desiderauit nisi qđ deus voluit. sed omne qđ deus voluit fecit ⁊ facit. g omne qđ xps petijt impetrauit. Item qđ xps petijt pie. pseuerãter. ⁊ ad salutẽ. nõ habuit in aliquo remorsum sciẽtie. sed qcunq; sic petit impetrat qđ petit. ergo oĩe qđ xps petijt obtinuit. Sed contra in psal. dr de xpo. Deus meus clamabo p diem ⁊ non exaudies. g non exaudiuit ipm in eo qđ clamauit. non g exaudiuit ipm in oĩi eo qđ petijt Item in ira dr. Xps clamãs non exaudit ad salutẽ corporalẽ. bonũ qdem petijt. scz vt non moreret. sed melius erat vt moreret. ergo xpus non fuit in omni eo qđ petijt exauditus. Item xps petijt ⁊ orauit vt calix transiret ab eo. sed calix nõ transiuit ab eo. g non in omni eo qđ petijt fuit exauditus.

Item xps orauit p suis crucifixorib⁹. nec tñ oẽs saluati fuerũt. g nõ fuit exauditus in oĩbus. Item xps orauit p discipulis vt fuerẽt a malo sm q dr. Jo. xvij

non tm̃ p eis qui crediturī sunt xp̃ē. sed nō oēs fuerūt seruati a malo. ergo nō in oībus que petīt exauditus fuit

36 R°. dōm q cum oratio sit petitio ꝓcedens ex voluntate z desiderio. fm q volūtas humana fuit in xp̃o fm triplicē differentiā. sic z oō. ¶ Nam quedā oō fuit exp/mens siue ꝓcedens a volūtate rōnis. quedā a voluntate pietatis. quedā a volūtate carnis. Oratio ꝓcedēs a volūtate rōnis ꝓcedebat a volūtate que quidem reḡbat exaudiri. z talis oō in oībus est exaudita. tum ꝓpḡ hoc q ista volūtas erat p oīa ɔformis volūtati diuine tum etiā. q: adeo petebat digne z sanctē q ī oībus erat exauditus p sua reuerētiaz dignitate. Oratio autē ꝓcedens a volūtate pietatis et volūtate carnis nō fuit in xp̃o exaudita p oīa. tum q: hac volūtate nō ɔformabat ꝺo in omni volito sicut habitū est ꝓius. tum etiā q: illa petitio plus ordinat ad nostrā instructionē q̃ ad diuinā. Magis enim petebat hac volūtate vt nos erudiret. q̃ vt ꝺeū ad suā petitionē inclinaret. Ex his ptz responsio ad questionē ꝓpositā z ad rōnes ad vtrāq; partem. Concedendū est em̃ q xp̃s exauditus fuit in omni petitōe qua petīt vt exaudiret. hoc est in oīmi eo qō petīt volūtate rōnis. siue rōne absoluta. vnde rōnes que ad ꝑmā partē īducunḳ verū ɔcludūt. Cōcedēdū nihilominꝰ q nō ī oī eo qō petḡt volūtate carnis vel pietaz fuit exaudit°. sicut rōes ad scōaz ptē īducte oīdūt. ¶ Nō enī petebat vt exaudiret sz vt nos erudiremur. sic petīt calicē a se trāsferri. z suis crucifixoribꝫ ꝺonari vnū ex

37 voluntate carnis ad ostensionē nature assūpte. alterū ad ostensionē benignitatis z misericordie. Ad illud

38 tm̃ qō obz de auctoritate ps̄. ꝺōm q hoc dr̃ de capite rōne mēbroz. sicut glo. ibidē exponit. z multa cōsilia reperi ɔsueuerunt in scriptura. Ad tres rōnes sequētes ptz rsp̃sio p iam dicta. q: non ferunt instantiā p qua cunq; oō xp̃i. sed p ea solū que ꝓcedebat ex volūtate carnis z pietatis sicut ptz aspicienti.

Questio. III f

Utrū illa oratio qua oauit in passione vt calix trāsferret a se fuit a rōne an a sensualitate. Et q a sensualitate vr auctē mgr̃ in lra. fm affectū sensualitatis xp̃us mori noluit. nec obtinuit qō fm illū affectū petīt. ḡ vr q petitio illa ex volūtate sensualitatis ꝓcesserit. Itez hoc ip̃m oīdit ex ordine verboz. cū dicit. ¶ Nō sicut ego volo/sed sicut tu vis. aut hoc dicit rōne volūtatis sensualitatis aut rōnis. Quantū ad voluntatē rōnis non dicit. q: illa erat p oīa ꝺiuine volūtati ɔformis. ḡ hoc dicit q̃tum ad volūtatē sensualitatis. Ex illa ḡ volūtate ꝓcedebat postulatio oōnis ꝓposite. Itē null° sapiens orat vel petit cōtrariū eius qō vult. sed rō volebat mori. ḡ petitio de cuasione mor̃ nō erat petitio rōnis. z erat sensualitatis vel rōnis. ḡ sensualitaz. Itē petm̃ est appetere alicui qō est petm̃ appetere. sed appetere nō mori petm̃ esset ipi volūtati rōnali. ḡ si illud peminat. In prima determinat magister cui meruit primisset. peccasset. sed nō peccauit. ḡ nō petīt. ḡ petitio illa fuit a volūtate sensuali. Sed ɔ. oō sic diffinit. oō est ascēsus mētis in ꝺeū. sed sensualitatis nō est orare. ḡ p̃dicta oō non potuit esse sensualitatis Itē alio mō diffinit oō. Oratio est pius mētis affectus in ꝺeū directus. sz sensualitas nō hz ferri in ꝺeū. ḡ q̃tū ad actū sensualitatis nō ɔsistit vsus oōnis. Itē solius rōnis ē ɔferre. Sed p̃dicta oō fuit cū collatōe quadā sicut ptz cum dr̃. nō sicut ego volo sed sicut tu. ḡ nō ꝓcessit a sensualitate. sed a rōne. Item solius rōnis est futura p/cognoscere. sed oō illa qua' petebat calix futurus transferri. erat ex futuro x̄ꝓcognitōe. ḡ nō erat sensualitatis 39 sed rōnis. R°. ꝺō. q de p̃dicta oōne est loq̃ dupliciter aut q̃tū ad materiā. aut q̃tū ad formā. Si loquamur de ipa q̃tū ad materiā. cū materia oōnis respiciat desiderū petētis. talis petitio fuit petitio sensualitaz tm̃. cuius desiderū erat ad nō moriendū. Si aūt loquamur de p̃dicta oōne q̃tū ad formā. sic cū forma petitōis respiciat discretionē ꝓponētis. z talis modus ꝓponēdi fit a discretōe rōnis. ɔcedendū est q talis oō fuerit volūtatis rōnalis. Et p hoc ptz rūsio ad qōem q positā. et etiā ad obiecta. Ad qōnem ꝓpositā. q: nō est simpliciter ɔcedendū q talis oratio fuerit simpliciter rōis vel simpliciter sensualitatis. sed quodā modo huius. quodaz modo illi°. Sensualitatis q̃tū ad materiā. sed rōis q̃tum ad formā Itē sensualitatis vt mouētis. sed rōis vt ꝑmanentis. Item sensualitatis vt p quo. sz rōis vt a quo. Un̄ bene z recte ɔsueuit dici q rō fuerit aduocatrix sensualitatis. z fm hoc dissolui possūt rōnes ad 40 vtranq; partē. q̃m̃ ꝓcedūt bis duabꝫ vīs sicut ptz aspicienti. Sed tunc restat qō. cum rō sciret sensualitatē in hac petitōe nec exaudiēdā nec dignā exaudiri. vtpote q: petebat cōtrariū ꝺei ꝓpositō. quō hanc petitionē p/posuit et p ea allegauit. Et ꝺōm est ad hoc q huiꝰ fuit rō tripler. Prima ad manifestationē veritatis nature assumpte. que naturaliter refutabat passionē. z in hoc erudiuit nostrā fidē. Scōa vero ad cōfirmandā nr̃am imbecillitatē. vt nō diffidam° si passionū picula exhorremus. z in hoc erexit nostrā spem. Tertio vt oīderet volūtatē nostrā ꝺiuine volūtati esse p oīa subiectēdū qō oīdit in ɔditōe apposita. nō sicut ego volo sed sicut tu. z in hoc ordinauit charitatē nostrā in nobis. que affectum nostrū ꝺiuine volūtati per omnia conat subiicere. vnde magis oauit in illa oratōe p nobis q̃ oraret pro se. Et attendendū est q oratio illa in petitione illa seruauit formam prudentis et fidelis aduocati qui desiderium sensualitatis proponit. seruata tamen forma iuris. Dicrat enim ius diuinū q omnis appetitus debet esse ꝺeo subiectus. z per hoc patet determinatio obiecto. patet etiā predicte oōnis finis et vtilitas.

Distinctio. xviij. Quō verbi seu xp̃i incarnatio ordinat ad nostram redemptionē q̃tum ad vsum volūtatis put respicit exercitiū meredi.

Et merito etiā christi p̃termittendū non est z̃ē. Supra egit mgr̃ de volūtate christi In hac parte agit de vsu volūtatis qui cōsistit in exercitio merendi. Diuidit autem pars ista in duas partes. In quarū prima agit de merito christi in se. In scōa vero agit de ipso ad nostrā vtilitatē ordinato. ibi. Ad quid ergo voluit pati et mori z̃ē. Prima pars diuiditur in quattuor partes scōm quattuor questiones quas determcipaliter. ostēdēs q aliquid meruit sibi. In scōa determinat qn̄ mereri incepit. oīdens q ab instanti ɔceptionis. ibi. ¶ Nec hoc solū meruit z̃ē. In tertia vero determinat quid meruit. ostendēs q non tm̃ gloriā impassibilitatis. sed etiā exaltationē nois ibi. nec tm̃ gloriā impassibilitatis z̃ē. In quarta vero determinat qua necessitate ista meruit. ibi. Si vero querit vtrū z̃ē. Secūda vero pars principalis diuidit in duas partes. In quarum prima ꝓponit efficaciā meriti christi respectu nostri. In scōa vero multiplici auctoritate confirmat ibi. Sed quomodo per mortez nos a diabolo redemit z̃ē. Subdiuisiones partiū manifeste sunt in lra.

Determinat cui xp̃s p̃ncipaliter meruit· An sibi aut nobis· ꝛ q̃d sibi ꝛ q̃d nobis· a

Dī. XVIII

QEmerito etiã xp̃i p̃termittendũ nõ est· de quo quidã dicere solẽt· q̃ nõ sibi sed mẽbris tm̃ meruit· Meruit q̃dem mẽbris redẽptõz a diabolo· a pctõ· a pena· ꝛ regni reserationẽ· vt amota ignea romphea libere pateret introitus· Sed ꝛ sibi meruit impassibilitatis ꝛ imortalitat̃ gloriã· sicut ait ap̃ls· Christus factus est p̃ nobis obediẽs vsq; ad mortẽ· mortẽ autẽ crucis· ꝓpter qõ ꝛ deus exaltauit illũ· ꝛ dedit illi nomen qõ est sup oñe nomen· Aperte dicit ap̃ls xp̃m ꝓptere exaltatũ p̃ impassibilitatis gloriã· qz est humiliatus p̃ passionis obedientiã· Ihumilitas ḡ passionis· meritũ fuit exaltatõis· et exaltatio premiuz humilitatis· Vnde Aug· exponẽs p̃missũ cap̃lm ait· Vt xp̃s resurrectõe clarificaret· ꝓpus humiliatus est passione· humilitaſ claritatis est meritũ claritas humilitatis est premiũ Sed hoc totũ factum est in forma serui· Jn forma enĩ dei semper fuit ꝛ erit claritas· Jtem Amb· idem cap̃lm tractans· ait· Quid et q̃tum humilitas mereat hic ostendit· Ihis testimonijs euidẽs fit q̃ xp̃s p̃ humilitatẽ ꝛ obedientiã passiõis· meruit clarificationẽ corporis· nec id solũ· sed etiã impassibilitatẽ aĩe· Aĩa enĩ ipius ante mortẽ erat passibilis· sicut caro mortalis· sed post mortẽ merito humilitatis ꝛ aĩa ipassibilis facta ẽ· ꝛ caro imortalis Vtrũ aũt aĩa sit facta ipassibil̃ q̃ caro facta est imortal̃· scz ipo resurrectõis momẽto· de auctoritate nobis certũ nõ est· Sed vel mox post carnis separationem aĩa impassibilitate donata est· aut in resurrectiõe quãdo caro refloruit·

Xp̃s meruit mẽbris· ꝛ quid· Meruit sibi et quid.

Phil·ij·

Aug⁹·

Ambro·

Q; anima xp̃i sit facta impassibil̃.

Determinat quãdo mereri incepit ostendẽs q̃ ab initio cõceptionis· b

Nec hoc solũ meruit xp̃s q̃ patri obediẽs crucem subijt· sed etiã ab ipa cõceptõe ex quo hõ factus est p̃ charitatẽ et iusticiã ꝛ alias virtutes in quarũ plenitudine fuit p̃m hoiez cõditus sibi tãtum meruit quantũ post martyrũ tolerãtiã· Tãta enĩ plenitudo spũaliuz carismatũ in eo fuit q̃ in eis ꝓficere nõ potuit· ꝛ ideo melioz ipius aĩa fieri non potuit q̃ ab initio sue cõditõis extitit· qz ꝓficere i meritis nõ valuit· Vt enĩ Grego· ait Non habuit oĩno xp̃s iuxta aĩe meritũ quo potuisset ꝓficere· Jn mẽbris aũt que nos sumus q̃tidie ꝓficit· Non ḡ plus meruit sibi p̃ crucis patibuluz· q̃ a cõceptõe meruit p̃ gratiaz virtutũ· Non ḡ ꝓfecit p̃m aĩe meritũ q̃tuz ad virtutẽ meruit ꝓfecit tm̃ q̃tuz ad numerũ meritoꝝ· Plura enĩ habuit merita in passione q̃ in conceptõe· sed maioris virtutis nõ extiterunt in merẽdo plura· q̃ ante fuerant paucioza· a Meruit ergo a conceptõe non modo gloriam impassibilitatis ꝛ imortalitatis corporis· sed etiã impassibilitatẽ aĩme· Per quid· per obedientiã ꝛ voluntatẽ perfectam quã non tunc primo habuit· nec maiorẽ cuz pati cepit et mori· Obediẽs enim perfecte ꝛ bonus extitit p̃m hoiez ex quo fuit homo· habuit ḡ aĩa illa aliqd̃ bonũ in se post mortẽ qd̃ nõ habuit ante· non ḡ beatior vel melior fuit q̃ ante· Absit q̃ melior fuerit· qz non sanctior· nec gr̃a cumulatior· Nec etiã beatior fuit in dei contemplatione in quo precipue beatitudo cõsistit· Potest tm̃ dici in hoc beatior fuisse· qz ab omni miseria imunis· Ex quo nec̃t inferri simpliciter q̃ beatior fuerit·

Determinat quid meruit ostendens q̃ non tm̃ gloriã impassibilitatis· sed etiã exaltationem nominis· c

Nec tm̃ gloriã impassibilitatis et imortalitatis meruit· sed etiam b meruit sibi donari nomen qd̃ est super oñe nomen scz honorificentiã qd̃ vocat deus· hoc tm̃ ante mortez habuit· Habuit enim hoc nomen dei filius inquantũ deus est ab eterno per naturã· inquãtũ homo factus est habuit ex tpe p̃ gratiam· Verũtm̃ Aug· dicit hominem donatũ esse illud nomen nõ

a Meruit ḡ a cõceptõe nõ mõ gloriã ẽ· Contra· qz vbi vnũ p̃pter alteruz· ibi vnũ tm̃ sed imortalitas nõ est in corpe nisi p̃ aĩaz sic̃ nec vita· Passibilitas etiã nõ est in aĩa nisi p̃ corpus· cũ aĩa sit suba incorpalis restat ḡ q̃ idem ẽ oĩno mereri impassibilitatẽ corporis ꝛ ipassibilitatẽ aĩe· Preterea corpe exñte i passibili incẽe est aĩam esse ipassibilez· ergo nõ vr̃ q̃ impassibilitaſ corpis d̃beat cõ numerari ipassibilitari aĩe· Jxta hoc q̃rit· Cui p̃ pus ineſt ipassibilitas· ꝛ q̃ carni vr̃· qz ipassibilitas est dos corporis· Q; autez aĩe vr̃· qz gloria ẽ p̃ influentiã aĩe in carnẽ· R⁹· dd̃ q̃ in aĩa passibili dupler ẽ g⁹ passionũ· Vnuz q̃ patit̃ in sẽp affectõe· Aliud q̃ cõpatit̃ corpi p̃pter corpis lesiones Ad h̃ aũt q̃ aĩa efficiat̃ pfecte ipassibilis necessariũ est q̃ ab vtraq; passione efficiat̃ pfecte immunis· ꝛ ita duplex impassibilitas reperit̃ i aĩa Una que est p̃ p̃ie ipius anie Altera quã cõicat cum corpe· ꝛ istas duas intẽdit mgr̃ in lra cõnũerate· et sic pz rñsio ad p̃mo q̃situz· Ad illud ꝛ ro q̃d querit̃ secũdo· cui p̃ pus inſit passibilitaſ dõm q̃ p̃ pus in est aĩe sicut̃ passibilitas q̃tũ ad causam primã· vtpote in hoiẽ p̃mo in q̃ p corruptionẽ aĩe facta est corruptio corpis· q̃uis in alijs aĩa efficiat̃ passibilis p̃pter coniunctionẽ sui cũ carne corrupta· Ec cõtrario ro est gloria ipassibilitaſ· que ẽdem est a supiori· ꝛ magis ineſt corpi rõne aĩe q̃ econuerso· Qd̃ ḡ obijcit q̃ impassibilitas est dos corpis· dõm q̃ dos corpis est sed nõ sic̃ pcise est corpis q̃ nõ sit aĩe· dr̃ tm̃ magis dos corporis· qz aĩa habet dotes p̃m se multo excellẽtiores·

Aug. in li bro contra Maximinum.

b Meruit sibi donari nomẽ qd̃ ẽ sup oẽ nomen· Hoc ꝛ vr̃ esse falsũ· qz nomen illud qd̃ est sup oẽ nomẽ habuit

Greg·

ab eterno. Si tu dicas q meruit istius nois manifestationē in humana natura. Hoc videt esse falsum. qz demones in euāgelio frequēter dicebāt tm esse filiū dei sicut colligit ex multis locis. ergo iam nomen eius ante passionē erat manifestatuz. Item in lege pmissus erat filius dei. sicut dicit Esa. ix. Vocabit admirabilis. consiliarius. deus fortis.

Item. j. Lozh. Si cognouissent. dicit glo. q maiores iudei sciuerūt q esset xp̄s ergo videt q nomen eius ante passionē fuerit manifestatuz. Sed cōtra hoc est qđ dicit. j. Lozh. Si cognouissēt nunq̄ filiuz dei crucifixissent. Et Ansel. in li. cur deus homo dicit q tātū scelus sicut est filij dei occisio. nūq̄ q penitentiā expiassent. nisi ignorātia excusasset.

Rō. dom q absq; dubio xp̄us q passionē suā meruit sui nois clarificationē. Clarificatio aūt nominis ip̄ius xp̄i in hoc cōsistit. q cōiter hoies noscerēt illū qui in humana natura apparebat esse filium dei et redemptorem mundi.

Ad illud vero qđ obr q illud iam notū erat. dm q est noticia certa. et est noticia q quandā coniecturā. xp̄s ante passionem cognitus fuit habere nomen qđ est sup oīe nomē noticia cōiecturali. sed noticia certitudinali non est cognitus nisi post passionē. et q hoc dissolui possunt rōnes ad auctoritates ad vtranq; partē. Vel aliter est noticia vniuersalis. et est noticia particularis. Cuius autē xp̄s esset notus aliq̄bus q esset vere xp̄s. tñ nō fuit vniuersaliter cognit⁹ vsq; post passionē. Vel aliter. ē noticia nois dupler. Cm̄ tū ad vocē et cm̄ tū ad iponēdi rōnem. Quantū ad vocē cum cognosceret q aliq̄s sic vocaret. et sic multi. oguouerūt xp̄m vocari iesum ante passionē. sed rōne q̄re sic vocaret vicz q: venerat saluare pl'm a peccatis eoz nō cognouerūt vsq; post passionē. Et sic clarificatio nois xp̄i est manifestatio cognitōis habite de xp̄o. q cognoscit esse dei filius. et xp̄s et iesus. et qđlibet istoz est nomen qđ est sup oē nomen. Nam filius dei noiat psonā in vna natura. Xp̄s aūt et iesus noiant psonā in duab⁹ naturis. sed xp̄s noiat psonā i hūana natura relata ad diuinā. q xp̄s dicit vnctus. Jesus autē noiat psonā in diuina natura relatā ad hūanā q iesus dr saluator. cē. et ō in nōie iesu xp̄i debet oē genu curuari sicut in nōie filij dei. Et p hoc ptz rnsio ad questionē ppositaz q nomē filij dei triplicit dr clarificari fm eius triplex nomē. sicz cm̄ tū ad certificationē. sicz cm̄ tū ad diffusionē. sicz cm̄ tū ad rōis noiandi exp̄ssionez. ita q certificatio respicit noticiā nois filij ōi diffusio noticiā nois xp̄i exp̄ssio rōis noiandi noticiaz nois iesu. ptz etiā rnsio ad obiecta. q xp̄us fm hec tria nois fuit cognit⁹ ēt dā mō fuit etiā ēt dā mō ignorat⁹. Secōz cū modū fm quē ignorat⁹ fuit meruit nomē suū p passionē clarificādū cē. c In q4 eni forma crucifixus ē. i ea exaltatus ē. Cōtra q exaltatō xp̄i ē ad eālitatē p̄ris sic dr in psal. Dixit dn̄s dn̄o meo. se. nē. sz nō ē eq̄lis p̄ri fm formā serui. sed fm formā diuinitatis. q fm eam exaltat⁹ fuit. Itē ei cōpetit exaltatio cui oē genu flectit celestiū. terrestriū. et infernoz. sz hec ē diuina natura. q nē. Sed ō. Eius est exaltari cuius est hūiliari. sz dīna natura nō pōt hūiliari sic dicit Ans. in li. de incarnatione verbi. q nec exaltari. Preterea. qđ ē altissimū quō pōt exaltari. si q diuina natura ē hmōi. vt nē. Rō. dō. q sic noiatio debet p̄sone rōne alicuius natura. sic est exaltatio Sz ad hēdū ē q exaltatio dupliciter hz itelligi circa xp̄m. aut fm rē. aut fm nr̄az cognitōz. Exaltatō xp̄i fm rē est ēlimatō xp̄i ad statu p̄ncipalē vite ad dexterā p̄ris. et hoc qđē fuit in ascēsione. hoc qđē exaltatō habuit ei fm hūanā naturā q fuit eleuata i celū. et sic exaltari ad dexterā p̄ris est ēlimari ad potiora bona p̄ris. Alio mō ē exaltatio fm nr̄am cognitōz. et sic dr xp̄s exaltari i cordibus nr̄is qñ credimus eū eq̄lē p̄ri et sic exaltari ad dexterā p̄ris. ē exaltari ad eq̄litatē p̄ris. et hoc mō exaltatio competit xp̄o fm eā naturā hz qua hz eq̄litatē ipi p̄ri. Et fm hāc distinctōz pz dissolutio cō

manifestū est nomen. Hoc eodem tropo vsus est etiā post resurrectionē dicēs. data est mihi omis ptās in celo et in terra nō q tūc p̄mo accepit. sed quā ante habebat. tunc manifestata ē ptās. Ceterū Amb. dicit. Nomen illud donatū ee dō nō hoi et videt secus verboz supficiē oppositō. Aug. sz intelligētia nō obuiat. sz diuersum sapiat. Nā Amb. de naturali donatiōe id dictū itelligit. qua eternaliter pr generādo dedit filio nomē qđ est sup oē nomen. scz ee deū p naturā. qz genuit ab eterno filiū plenū et sibi equalē deum. Qđ tñ nomen aplis ppter passionis obedientiā xp̄o donatū dicit. Sed p̄missio locutōis mō accipiendū est.

Determinat qua necessitate ista meruit. d

Si vero queritur vtrū xp̄s illā imortalitatis. et impassibilitatis gloriā. et nois dei manifestationem sine omni merito habere potuerit. Sane dici pōt q humanā naturā ita glorioſam suscipere potuit. sicut in resurrectiōe extitit. Nomē qz suū et aliter hoibus manifestare potuit Sed hō passibilis ee nō potuit

Mathei xxviij.

Ambro. q datum fuit deo et non homini

Q nomē IN datū est hoi et non deo.

c

troversie apparē ꝙ inc aug. et ambro pz etiā rñsio ad obiecta Aug. enī loqtur de exaltatiōe reali. et sic currūt rōnes ad scōam ptem ambr. de exaltatōne fm cognitōz nostrā. et sic currūt roēs ad pmā ꝙ ptē d. Nā alij hoies ōbitozes erant. et vix vnicuiqz sua virtus sufficiebat. Obijcatur cōtra hoc p hoc ꝙ dicit an selmus in li. cur deus hō. Nulla tenus pt homo magis honorez dare deo ꝙ cum se tradit morti ad illius honorem Si ergo seruitia ꝙtomagis debita. tanto sūt minus grata videtur ꝙ hoies ñ sē debitozes mortis. Itē quilibet ē debitor omnis eius quod ē. et quod potest. qz totū a deo accepit. ꝙ vt ꝙ nullus possit aliqd apud deum mereri. nec moriendo nec aliqd faciēdo. Itē xp̄us debebat obedire patri. sz pater p̄cipiebat ꝙ debebat mori p salute hūani generis ergo xp̄s erat debitor mortis. Ro dom ꝙ est debitum ex charitate. et est debitum ex necessitate. Debitum ex caritate non tollit p̄fectionem meriti. debitum hoc ex necessitate q/dā modo diminuit. Qm̄ ꝙ omnes alij debitores erant mortis debito necessitatis/ sicut fuit. et ad illam gloriā sine merito puenire Potuit qdem puenire ad illā sine merito passionis. qz potuit p̄sūpta mortalitate imortalitatis gloria vestiri. sed nō sine merito iusticie et charitatis aliarūqz virtutū. Non enī xp̄s hō erat potuit in q̄ plenitudo virtutū et gr̄e nō fuit nec virtutes ei inesse potuerūt. cilicio mortalitatis induto q̄n p eas mereret. habens ꝙ has virtutes fm hoiem passibilez ac mortalē. non potuit nō mereri gloriā imortalitatis. Non ꝙ potuit factus mortalis sine merito gloriā impassibilitatis et imortalitatis ac manifestatione dei nobis cōsequi. Potuit tñ hoc assequi sine merito passiōis. qz p passionē nil sibi meruit qō non ante p virtutes meruerit.

Proponit efficaciaz meriti christi respectu nostri. e

Ad qd ꝙ voluit pati et mori si ei virtutes ad merēdū ille sufficiebāt. Prote. nō p se. Quō p me. vt ipius passio et mors tibi eēt forma et cā. Forma virtutis et hūilitatis. cā glorie et libertatis. Forma deo vsqz ad mortē obediēdi et cā tue liberatōis ac beatitudinis. Meruit enī nobis p mortis ac passiōis tolerātiaz qō p̄cedētia nō meruerat. scz aditū paradisi. et redēptionē a pctō. a pena a diabolo. et p mortem eius hoc adepti sumus. s. redēptionē. Ipse em̄ mortē do fact⁹ est hostia nre liberatiōis.

Confirmat iam dicta autoritate multiplici. f

Sed quō p mortē nos a diabolo et a pctō redemit. et adituz glorie aperuit Decreuerat deus in ministerio vt ait Ambro. ppter p̄mū pctm̄ nō intromittī hoiem in paradisuz. i. ad dei cōtemplationē nō admitti. nisi in vno hoie tāta existeret humilitas que oībus suis p̄fficere posset. sicut in p̄mo hoie tanta fuit supbia que oībus suis nocuit. Non est aūt inuētus inter homines aliquis quo id posset impleri nisi leo de tribu iuda q̄ aperuit librū et soluit signacula implendo in se omnē iusticiaz. id est consūmatissimā humilitatem qua maior esse non potest. Nam alij homies debitores erant. et vix vnicuiqz sua virtus sufficiebat et humilitas. Nullus ergo eoz hostiā poterat offerre sufficientē reconciliatiōi nostre. Sed christus homo sufficiēs et perfecta fuit hostia. qui multo amplius fuit humiliatus amaritudinē mortis gustando. q̄ ille adam superbijt per esum ligni vetiti noxia delectatione p̄fruendo. Si ergo illius superbia omniū extitit ruina. ipsuz de paradiso mittens foras. aliosqz accludēs ianuam. multo magis christi humilitas quam per mortē gustauit. ingressū regni celestis omnibus suis impleto dei decreto aperire valuit. atqz decreti delere cyrographū. Vt enim ait Ambro. Tantū fuit peccatum nostrū vt̄ saluari non possemus nisi vnigenitus dei filius moreret pro nobis debitoribus mortis. sed sic dignos nos fecit testamenti et p̄missē hereditatis. Qō nō ita est intelligēdum quasi nō alio modo saluare nos potuerit q̄ p mortē suā sed qz per aliam hostiā non potuit nobis apiri regni aditus. et fieri salus. nisi per mortem vnigeniti. cuius tāta fuit vt dictum est humilitas et patientia vt eius merito pateret credētibus eum aditus regni. Magna ergo in morte vnigeniti p̄stita sunt nobis. vt liceat nobis redire in patriā. sicut olim in morte summi pontificis. his qui ad ciuitatem refugij confugerant secure ad p̄pria remeare. Ecce aliquatenus ostensuz est qualiter per christi mortem aditus regni sit nobis paratus.

tis. q̄ quidē pueniret ex reatu et obligatōe culpe. iō dic̄ mgr̄ ꝙ nullo poterat deū placare cuius voluntarie perferēdo mortē posset deo placere. Christo aūt quia sine dubio mortis ptulit mortez. et placere potuit et placare. Placere qz ex bona voluntate. placare vero quia p̄ter necessitatē. Ad illō ꝙo qō p̄mo obr ō ans. dēm. ꝙ sicut patet ex ipsa serie tert⁹ ans lo quitur ibi ō xp̄o Attamen esto. ꝙ illud de alijs intelligatur. nō sequitur p̄ter ē ꝙ hō nō sit debitor mortis. quia potest homo facere per bonam voluntatem et necessitate virtutē Preterea aliqs est moriendi nō ad Romadus ad quē non sumus necessario obligati. Et hoc patet seqns qz debitū nō tollit meritum simpliciter. sz merituz illi⁹ perfecte placationis qz deus reconciliatus ē toti humano generi Ad illō qō obz ō obiectaz pz rñsio p ea que dicta sunt. e Saluari nō possem⁹ nisi vnigeni⁹ dei filius moreret p nob debitoribus mortis Contra. null⁹ debitor mortis ē dign⁹ vita. ꝙ si abraha fuit debitor mortis. nō ꝙ fuit dignus vita Itē q rīk ō q morte intelligīt aut de morte corporali. aut

Q naliter p mortē redemit nos et aditū regni aquit.

de morte spirituali. Si de morte spirituali falsuz est. qz viri iusti nō sunt digni morte spuali. Si de morte corporali aut naturali aut violenta. De violenta nō ē verum. quia nō oēs debitores sumus talis mortis. Si de naturali. tūc videtur q nihil facit ad ꝓpositum. quia mors illa naturalis non impedit meritū. nec aliqs ab
6 illa liberak p xp̄m. oēs enim moriūtur. R⁹. dōm. q mors dicit multipliciter. Est enī mors sepatio anime a corpe. z est mors separatio a deo p peccatū. z ē mors separatio anime a visione dei in ꝑpetuū. z est mors separatio anime a visione dei ad tempus. Cum g dicit am-

IN intelligentiā huius partis in qua agit dē merito xp̄i incidit hic questio circa duo. Primo queritur de ipsius merito q̄tum ad vsum. siue exercitiuz. Secūdo de q̄tum ad p̄miū siue fructū. Circa primū querūtur tria. Primo. vtz xp̄s meruerit ab instanti ꝯceptōis. Secūdo querit vtz aliquid meruerit post coceptionē. Tertio querit vtz aliqd meruerit in passione.

Questio I a

Utz xp̄s meruerit ab instanti cōceptōis. Et q sic videtur Hier. xxxj. Nouū faciet dñs super terrā. mulier circūdabit vir. videk g q. xp̄s fuerit vir ab instāti cōceptionis. Sed ꝯstat q non fuit vir q̄tū ad etatē. g fuit vir q̄tū ad animi vigorē. habuit g q̄tū ad animā virtutē z operationē viri pfecti. sed hoc ꝯsistit i merēdo. ergo xp̄s meruit a sue cōceptōis p̄mordio Itē hoc ip̄m videtur auctoritate gregō. z mgri in lra. Nō solum meruit xp̄s qñ patri obediēs crucē subijt. sed ab ipa cōceptione ex quo homo factus ē. Et hoc ip̄m pōt elici ab auctoritate gregō. ubi. Itē xp̄s ab instanti concepti onis sue fuit btūs. sed beatitudo ē habitus in actu. g a p̄mo instāti cōceptōis sue habuit actū gloriosum. sed qua rōe p gl̄iam habuit actū gl̄iosum. eadē rōne p grāz habuit actū virtuosū. g videk q a p̄mordio sue ꝯceptōnis xp̄s meruit. Itē lux ꝓpter suā nobilitatē z acuitatē in eodē instanti incipit esse z lucere. g si anīa xp̄i mlto nobilior z potētior z ꝑfectior est. vt q̄ i instāti eodē in quo cepit esse. cepit habere operationē sibi debitam sed talis est operatio meritoria. g. zc. Itē sicut aie nr̄e se habēt ad meritū. ita anima xp̄i se habet ad meritū. sz anie nr̄e in ipo instanti infusionis habēt reatum culpe originalis. g anīa xp̄i a p̄mo instāti cōceptōis z infusionis habuit meritū virtutis. Sz contra. prius ē esse q̄ agere. si g mereri ē agere. anīa xp̄i ꝑius habuit esse ꝯpletum q̄ habuit meriti vsū. g nō meruit a p̄mordio cōceptionis. Itē oīe qđ exit ab otio in actū. pr⁹ quiescit q̄ agat. z oīe tale prius est q̄ operetur. sz anima xp̄i incepit mereri. g de nō operāte facta ē operās. g in merēdo exiuit ab otio i actū. g prius quieuit g nō meruit ab instanti cōceptōnis. Itē meritū ē a volūtate deliberatiua inq̄tum deliberatiua est. Sed vbi est deliberatō ibi est collatō. vbi aūt hec est. ibi est tpis successio. g nō videk q meritū xp̄i potuerit esse a sue ꝯceptōis p̄ncipio. Item angelus non peccauit a p̄mo instanti sue creatōis. z tñ ita cito vsum liberi arbi. habuit sicut aliqua anima rōnalis. cum creatus esset in cognitōis ꝑfectione. g pari rōne videk q nec anima xp̄i ab instāti cōceptōis mereri potuerit. Item omne illud qđ anīa xp̄i habuit a p̄mordio ꝯceptōis sue. habuit ab alio. sed meritū ortū habuit a lib. arbi. gra informato. g nō videk q
8 vsum meriti habuit ab ipō cōceptōis p̄mordio. R⁹. ad p̄dictoz intelligentiā est notandū q ad ꝑfectionē

brosius q xp̄s moriuus ē p debitoribus mortis. accipit mors p̄mo modo z quarto modo. Oēs enī sumus debitores mortis p̄mo mō. z oēs debitores erant mortis q̄rto mō. z nosipsi debitores essemus nisi p̄ciū solutuz esset. Et q hoc patet responsio ad ea que obijciūtur. q debitū talis mortis nō opponit dignitati vite ek̄ne. Patet etiam cuius mortis sumus debitores Et si obijcit 7
q mors naturalis nō tollit ꝑfectionē meriti. Dicendū sicut prius dcm̄ fuit q nō tollit ꝑfectionem cuiuscunq̄ meriti. sed meriti perfecte satisfactionis p̄o salute generis humani.

meriti duo cōcurrūt. viz ipe habitus gratuitus. z ipsius habitus actus vel vsus. Si g loquamur de merito q̄tum ad habitū qui reddit habentē dignū p̄mio. sic absq̄ dubio cōcedendū est q a p̄ncipio sue conceptōis christus meruit. q omni bono z p̄mio dignus fuit ꝓpter plenitudinē gratie quā deus anime sue cōtulit in fudit. z ab hoc nō discordat aliquis doctor catholicus Si aūt fiat sermo de merito q̄tum ad virtutis actū siue vsum. in quo ꝓpie attēdit cōpleta rō merēdi. sic est duplex mod⁹ dicēdi. Unus q xp̄s meruit statim post p̄incipiū cōceptiōis. non aūt in ipo primo instanti. et ratio huius est. q operatio debet sequi esse substantie. ideo necesse fuit animaz xp̄i ꝑus esse q̄ agere. precipue eo actōis genere qđ spectat ad vsuz volūtatis deliberatiue. talis autē est actus meritorius. z ideo si dicak alicubi christū a p̄mordio sue conceptiōis meruisse. dicūt veruz esse fm q anima dicit ordinē ad p̄incipiū extra sumptū nō intra. Est z alius modus dicēdi q christus q̄tum ad virtutis vsum z actū meruit in ipo cōceptionis p̄mordio. hoc enim datū est ei per grāz pfectissimā vt in primo instanti in quo incepit esse nō tm̄ haberet habitū virtutū. sed etiaz actum. vnde simul cepit esse z vsum cōprehensionis habere. z anima christi in eodez instanti habuit creari. z infundi. z gratia informari. et exire in actuz meriti. qui q̄dem consistit in motu bone volūtatis. Uterq̄ tñ istoz modoz satis est rōnabilis. sed primus facilior est z cōmunior. z fm istam viam plana est ad obiecta respōsio. Nam q dicit xp̄s ab instanti cōceptōis sue fuisse vir. z q dicit ab instanti sue cōceptionis meruisse. hoc dicit q̄tum ad habitū. et hoc innuit ip̄m verbū Gregorii. cum dicit. Non sibi christus plus meruit q crucis patibulū. q̄ ab ipsa cōceptōe per gratiā virtutū. Notabile est q dicit per virtutū grām non q virtutū vsum. Habuit enī grām a p̄ncipio. ita q in ipo p̄ncipio vsum habuit a p̄ncipio. ita q p̄mo p̄ncipiū. Et si tu obijcias de beatitudine et de luce. Qui hoc tenent generaliter respondent q in omni creatura esse precedit operari tam in corporali. q̄ in spirituali. tam in actu nature. q̄ in actu gratie. q̄ etiam in actu glorie Nec obstat illud qđ obijcit de merito anime. Anima enim habet originale petm̄ in sua infusione per modū habitus. non autē q̄tum ad actū. Et sic secōm istam viam patet responsio ad omnia obiecta. Si quis autem aliam viam teneret vicz q christ⁹ in primo instanti sue conceptōis habuit vsum libe. arbi. ꝓpter excellentissimum gratie dōnū. z q̄tum ad actum cōprehensoris. satis faciliter poterit ad obiecta in cōtrariū respondere. q

Ad illud ergo quod primo obijcit q prius est esse q̄ agere. dōm q illud habet veritatē si intelligaf de prioritate q̄tum ad ordinem nature. Si autem intelligatur de prioritate quantum ad durationem non habet veritatem. fm q exp̄sse dicit Augustī. v. super Gene. ad

litterā·vbi dicit q̄ i luce cōpali esse nō p̄cedit agere Et in angelis·de q̄bus dic̄·q̄ in p̄mo instāti creatiōis sue eas res cognouerūt·nō simul tamē cū eis in ē̄ pdierūt Et in vj·de tri·ait·q̄ si ignis esset eternus·splēdor ab igne egrediens ēet eternus·Et ideo satis rationabilit̄ p̄t dici q̄ illud nō habet veritatē de ordīe duratiōis·sz de ordine nature. Ad illud ꝯo q̄ obz q̄ sba que incipit agere erit ab ocio in actū·dm̄ q̄ illud generaliter non hz veritatē nisi intelligat̄ de opatiōe sine qua substātia operās p̄t esse·de alia aūt nō habet veritatem p eo q̄ creatura simł incepit esse q̄ opari·nec incipit operari·q̄ exit ab inttio in actū·sed q̄ exit a non esse in ē̄·h̄ mō p̄t intelligi in xp̄o q̄ntū ad actū gratie q̄ virtutis·

Ad illud quod obj̄cit̄ q̄ meritum est a volūtate deliberatiua·dm̄ q̄ q̄uis fm̄ p̄cessum nature deliberatio indigeat successione q̄ tēpore·nō tamē fm̄ plenitudinē diuine gratie q̄ gl̄ie possibile est ipi anie in instanti discernere·q̄d al's nō possit facere sine cōtinuo q̄ tempore sic p̄ deiformitatē gl̄ie intellectus p̄t simul plura intelligere q̄uis p̄ naturā nō intelligat nisi vnū solum simł q̄ semel·Et quia anīa xp̄i erat in plenitudine gr̄e q̄ gl̄ie hinc est q̄ nō indigebat mora tēpis ad discernendū quid eligendū·q̄d vitandū·q̄d amādū·q̄d odiendum.

Ad illud q̄d obz de angelo·dm̄ q̄ nō est sile·Non enī poterat simul q̄ semel cognoscere plura·fm̄ q̄ anīa xp̄i cū plenitudine gratie·Preterea peccatū dicit motū deordinatū in cōtrariū naturali rectitudini·sed meritū deordinatū in cōtrariū naturali rectitudini complemētum·q̄ licz non ꝺcuerit aliquā substātiā creari cuz actu cōtrario rectitudini naturali·ꝺcuit tamē creari in actu q̄ cū actu cōsonāte ipi nature q̄ eā cōplente·maxime illā i quo deus a p̄mordio sue conditiōis plenissime habitauit sicut fuit anima xp̄i. Ad illud q̄d obj̄citur q̄ illud q̄d ineſt a p̄mordio cōditiōis ineſt aliunde·dm̄ q̄ si intelligat illud p̄cise·ita de anīa xp̄i se habeat solūmodo p modū suscipiētis·q̄ nullo modo cooperātis·nō habuit veritatē·Potuit enī ipi anīe dari vt cooparetur deo statim cū fuit·q̄ ita q̄ aliq̄d haberet in se q̄d nō tm̄ esset aliūde·verūctiā a se·q̄ sic potuit esse in actu virtutis et exercitio meriti·Si q̄s ergo velit sustinere hūc modū dicēdi·nō videt multū ꝺuiare a pbabilitate rōnis·nec etiā a pietate fidei que ꝯ̄to plus p̄t ipi xp̄o gr̄e q̄ honoris attribuit.

Questio II b

Utrū xp̄us aliquid meruit post cōceptionē·Et q̄ sic videt·Phil·ij·Humiliauit semetip̄m vsq̄ ad mortē·Et post·Propt̄ q̄d deus exaltauit illū·q̄·Sz humilitas nō est cā exaltatiōnis nisi p modū meriti·si g̃ hec fuit post conceptionē·g̃ xp̄us post ɔceptionē aliq̄d meruit·Itē·Aug·tractās illud verbū p̄missum·humilitas claritatis est meritū·claritas humilitatis est p̄mium·Si ergo humiliatio in xp̄o subsecuta fuit ipam cōceptionez necessario etiā sequit̄ q̄ meruerit post ꝯ̄ cōceptus fuerit·Itē in li·de regulis fidei·mereri ita diffinit̄·mereri apd deū dicit̄·q̄ nulla necessitate cōpulsus hoc facit quod facere ꝺbet·sed hoc fecit xp̄s p̄ suā cōceptiōz·g̃ apud deū meruit·Itē opera xp̄i fuerūt multo nobiliora ꝯ̄ sūt merita aliōz sc̄ōz·si ergo opa aliōz sc̄ōz sūt digna retributiōne·videt q̄ multo fortiꝰ opa xp̄i·g̃ videt q̄ xp̄us apud deū meruerit·Itē si non meruit apud deū post ꝯ̄ cōceptꝰ fuit·g̃ videt q̄ frustra deo seruiuit·q̄ frustra facit q̄d facit post cōceptionē·Si g̃ est impiū dicere·necesse ē deū p̄ cōceptionē aliq̄d meruisse. Sz cōtra·mereri ē facere opus de genere laudabiliū·sed potētia determinata ad vnū tm̄ nō hz laudē i actu illiꝰ·sicut patet in oib̄ potentijs naturalibus sz lib·arb·xp̄i ab ipa cōceptiōe determinatū fuit ad opꝰ bonū·g̃ nō potuit exire in opus de genere laudabiliuz g̃ nec in opus meritorū·Itē mereri est opus remuneratiōe dignū·sz lib·ar·iā erās in statu remuneratōnis·iā nō facit opus vlteriori remuneratiōe dignū·sic̄ patet in beatis·sz tale fuit li·ar·xp̄i cū esset in statu cōprehensoris·g̃ videt̄ q̄ pꝰ ɔceptiōnem suā nihil oīno mereri potuerit. Itez quicq̄d merek̄ p̄ficit in bonis aniē·s·in gr̄a q̄ gl̄ia·sz xp̄s nō potuit p̄ficere sup̄ illud q̄d accepit i cōceptiōe·g̃ nō vr̄·q̄ pꝰ cōceptiouē mereri potuerit. Itē q̄cūq̄ merek̄ aliq̄d de nō suo facit suū p opus q̄ obsequiū·q̄ de eo q̄d est sibi indebitū facit debitū·sz xp̄s nihil potuit facere de indebito debitū·q̄ de nō suo suū·oīa enī sua erāt p gr̄am cōceptiōnis·sicut ipe testat·oīa tua mea sūt·g̃ nō vr̄·q̄ pꝰ ɔceptōz aliq̄d meruerit. Itē eodē mō se hz liber arbi·nūc vt p̄us·sz liar·i xp̄o eodē mō se hz pꝰ ɔceptōz q̄ pꝰ resurrectōnez et gr̄a similit̄·q̄ hec duo sūt p̄ncipia merēdi·Si g̃ pꝰ resurrectōnē nō meruit·g̃ nec pꝰ ɔceptōz·Si tu dicas q̄ aliter q̄ aliter se hz ꝯ̄tū ē ex pte carnis·h̄ ñ soluit·q̄ meritum nō respicit statū carnis sz statū charitatis·g̃ si xp̄s pꝰ ɔceptōz hūit caritatē p̄fectā·sic̄ mō hz nec ē eiꝰ caritas variata·si mō ñ hz vsū merēdi·videt̄ q̄ nec tūc habuerit·R̄ō ad p̄dc̄a intelligētia ē notāduz q̄ mereri dr̄ tripliciter·Uno mō simpliciter abusiue Alio mō p̄tim p̄pe q̄ p̄tim impropē·Tertio mō simpliciter p̄prie·Similit̄ abusiue dr̄ mereri q̄ facit aliq̄d opꝰ de genere bonoz·tñ facit illō malo mō·i·mala intētōe·sic̄ ille q̄ dat elemosynā cū murmure·talia enī opa aliq̄n remunerātur a deo ex imēsa largitate·sic̄ innuit de Nabuchodonosor·Ille ꝺo merek̄ p̄tim p̄pe·p̄tim abusiue qui facit opꝰ de genere bonoz q̄ bona intētōe·veruntamē nō ex caritate·sic̄ aliqs p̄cōz facit opa de genere bonoz·q̄ ꝺpter deū·in q̄bꝰ de ɔgruo se disp̄it ad gr̄am·Ille ꝺo merek̄ simpliciter p̄pe q̄ facit bonū opꝰ·q̄ bona intētōne q̄ ex caritate·Et p̄mū q̄dē meritū dr̄ meritū infra p̄ceptum·Secōm dr̄ meritū cōgrui Tertiū meritū cōdigni·Lū g̃ q̄rit̄ an xp̄s meruit·nō queritur de p̄mo q̄ secōo mō·sz q̄rit̄ de tercō·Ad h̄ g̃ rñdēduz q̄ mereri ex ɔdigno tribuit mōis ɔtingit·Uno mō mereri est ex indebito facere de bitū·sicut merek̄ qs i gr̄e infusiōe q̄ motu li·arb·Alio mereri ē de debito facere magis debitū·sicut ɔtingit de p̄fectu in p̄fectū·de virtute in virtutē·Tertio mō mereri est de debito vno mō·facere debitū alio modo·de debito p habitū·facere debitū p vsū·q̄ de debito p vnū actū·facere debitū p aliū eq̄ bonū·Omnibus mōis xp̄s meruit nobis·Meruit enī nobis gr̄e infusionē·meruit q̄ gr̄e p motionē·meruit q̄ bonoz opm multiplicatōnem·sibi aūt nō meruit nisi tertio mō tm̄ pꝰ cōceptionē Ipē cm̄ nō potuit facere sibi de indebito debitū cum oī bono eēt dignꝰ·Nō potuit facere de debito magis debitū·cū oī gr̄a ab ipa cōceptiōe eēt plen̄·Sz q̄d erat de bitū vno mō·fecit debitū pluribus mōis·q̄ ita meruit fm tertiū modū dicēdi meritū solū·nō p̄pter imperfectionem a p̄te meritī·sed p̄pter imperfectionē a p̄te merentis Et hoc est quod dicitur in littera·Non p̄fecit christus scōm meritū quātum ad virtutē meriti·profecit tamē q̄ntū ad numez meritoz·Plā enī habuit merita i passiōne q̄ in cōceptiōne. Lōcedēde sūt g̃ rōnes oñdētes xp̄m pꝰ cōceptionē vsū q̄ exercitiū meriti habuisse. Ad il[16] lud quod opponit̄ q̄ potētia determinata ad vnum non facit opus de genere laudabiliū·dm̄ q̄ determinatio

potentie ad vnū pōt esse dupliciter. vicz p necessitatez nature z p confirmationē gre. Si sit p necessitatē nature. cūc tollit arbitrū libertatē. ac per hoc tollit dignitatē meriti. Si aūt sit determinatio meriti p cōfirmatōz gratie. cū talis cōfirmatio simul stet cū libera voluntate. sic nō tollit ab ipō opere bonitatē meritis. cū sit volūtariū. ac per hoc nec qualitatē meriti. In christo autez
17 fuit li. ar. determiatū ad vnū. nō ꝑ necessitatez nature. sed p cōfirmationē gratie. Ad illud quod obiicitur. q̄ habens munus glie non facit opus remunerabile. Dicendū q̄ illud verū est quādo aliqs ē simplr̄ i statu patrie. cū aūt nō tm̄ est in statu cōprehensoris. verūetiaz in statu viatoris. tūc opus eius esse pōt remunerabile ꝓpter statum vie. z sic ē regire in xpo fm̄ diuinā dispensationē. Nā sicut ānia xpi. ꝓpter ꝟnctionē sui cū diuinitate habet statū patrie. sic ꝓpter ꝟiunctōnem sui cū carne hz statū vie z miſie p illo tpe. Et ideo sicut potest ee in statu viatoris simul z cōprehensoris. sic habuit gloriā ad cōprehendendū. z grām ad merendū. Et ē sile de angelis in quibus ponimus vim administratiuā z cōtēplatiuā. scdm̄ quarū vnā merētur. z fm̄ alterā fruuntur z premiantur. Ad illud qd obz q̄ cunqz merek
18 merendo pficit. dicendū. q̄ pficere ē duobz modis. vel in merito habitus. vel in multitudine actuum. Vel p alia verba. est pficere cōtū ad virtutē merendi. z cōtū ad numerū meritoz. Primo mō accipiēdo pfectū nō ꝟpetit tertio mō dicēdi meritū. fm̄ quē tertiū modū dr̄ meruisse xpūs. Alio mō accipiēdo pfectū ꝟpetit sibi siē ptz
19 p supradabitā distinctionem. Ad illd qd obz q̄ mereri est facere de indebito debitū. dicendū q̄ illud est verū cōtū ad aliquē modū merendi. sz nō cōtum ad oēs sicut prius dcm̄ est. z ideo nō habet locuz in ꝓposito. Ad
20 illd qd obz li. ar. eodē mō se habet nūc z prius. dicendū. q̄ verū est p cōparationē ad supius. s. ad deum. nō tamē est vez p ꝟparationē ad inferius. s. ad carnē passibilez ex cuius cōuictōne tam lib. arb. cōtz grā ipm̄ pficiens habet ptinere ad statū vie. Unde nō valet illud quod obiicit de carne qd̄ nō est pncipiū merendi. hoc enī verum est per se loquēdo. facit tamē ad meritū dū facit ad statū meriti. sicut patet in cōiunctōne anie ad carnē z eius separatōne. Ānia em̄ nra statim dū a carne separatur amplius nō habet merendi vel demerēdi statum.

Questio III c

Utz xps aliquid meruit i passione. Et q̄ sic vr̄ primo p tex
trū ap'li. humiliauit semetipm̄ vsqz ad mortē. ꝓpter qd̄ et deꝰ exaltauit illū. z̄c. Dō ꝟbū tractās mgr̄ dr̄ aug'te. Dicit ap'lus ꝓpter ea xpm̄ exaltauit p impassibilitatis gliam. q̄ est humiliatus p passiōis obedientiā. g̃ meruit in passione Itē Aug. exponēs verbū pdcm̄ vt xps clarificet i resurrectōne. pus humiliatus est in passiōe videt g̃ q̄ p meritū passionis puenerit ad gliam resurrectōis. Itē nihil est magis meritoriū cōtz opus patientie. ꝓpter qd̄ dr̄ Jaco. j. patiētia opus pfectm̄ hz. Sed patia ꝟsistit i tolerātia passionū. g̃ vr̄ q̄ xps i passione mlt̄ meruerit. Itē nihil ē satisfactoriū nisi qd̄ ē meritoriū. sz passio xpi fuit satisfactoria sicut dicūt sancti. ergo fuit meritoria. g̃ xps meruit patiēdo. Itē oīs q̄
patiē. aut passionē ꝓmeruit. aut p passionē mereē. alioqn̄ pateret sine iusticia. pateretur etiaz frustra. Sed xps nō meruit passionē. q̄ munis fuit a culpa crimīa li. meruit g̃ passionē alioqn̄ passus eet iniuste z frustra. qd̄ eet magne impietatis z insanie. Sz ꝟ. Passionibus sicut dr̄ pbs nec laudamur nec vituperamur. sz p oē q̄d meremur laudamur. g̃ passiōibus nō meremur. ergo xps patiēdo nō meruit. Itē passio ē effectꝰ et illatio actōis. sed q̄lis est cā talis ē effectꝰ. si g̃ actio passionez inferēs nō fuit meritoria. vr̄ q̄ nec ipa passio fuerit meritoria. g̃ xps i passiōe nō meruit. Itē nihil ē meritoriū nisi qd̄ ē volūtariū. nihil aūt ē volūtariū nisi qd̄ a ꝓmo intrinseco ē. sicut pz ꝑ diffinitionē volūtatis quā pōit pbs in ethicis. Volūtariū ē cuꝰ pncipiū ē in ipo. Sed passio xpi fuit ab extra. sicut pz. g̃ ñ fuit meritoriā. Itē nihil ē meritoriū nisi qd̄ ē fm̄ naturā. sz passio ē motꝰ ꝟ naturā. sicut dicit Dam̄. g̃ impossibile ē passione mereri g̃ rē. Itē oē meritū ortū hz ab aliq̄ brute. ois aūt brus ꝟsistit i rone vt rō ē. g̃ oē meritū ꝟsistit circa rōnē vt rō est. sz passio xpi solūmō fuit circa sēsualitatē. z circa rōnem p modū nature. g̃ nō vr̄ q̄ xps in passiōe aliqd me
21 ruisset. Rn̄. dicendū. q̄ xps nō tm̄ meruit in actiōe. sz etiaz in passiōe. nō em̄ passus fuit frustra. sed ex rōnabili cā nec passus fuit ꝓpt demeritū culpe. sz ꝓpt amorē ꝟitatis z iusticie. Et ꝓptera notandū q̄ in passiōe est duo ꝟsiderare. vicz passiōis cāz. z passiōis sustinētiā. Passionis cā est a violētia agētis. sz passiōis sustinētia ē a volūtate patiētis Quātū ad pmū passio nō est meritoria nec demeritoria. qz est ab extra. Quātū ad scdm̄ pōt esse meritoria z demeritoria. Meritoria aūt si q̄s eā pferat ex volūtate bona. Demeritoria ātem si q̄s eā sustineat impatiēter z ex volūtate iniq̄. Dm̄ g̃ xps passionē ptulit ñ tm̄ ex volūtate bona. imo etiā ex volūtate optima hinc ē q̄ passio eius fuit meritoria. nō solū siē passiōes sctōz. sz inter oīa merita tenuit pncipatū. Et ꝟcedēde
22 sunt rōnes q̄ hoc oñdūt. Ad illud ꝟo qd̄ obz q̄ passionibz nec laudamur nec vituperamur. dicendū. q̄ verū ē fm̄ q̄ sunt pure passiōes. put aūt ꝟiucta ē eis volūtas bona vel mala. sic hñt sortiri rōnē meriti z demeriti. laudis vl̄ vituperij. Et sic fuit in passiōe xpi. q̄ oblatꝰ ē q̄m̄ ipe voluit. z libēter z patiēter passionē sustinuit. q̄m̄ p trāsgressorib ꝟ rauit. Ad illd qd obz q̄ passio ē effectꝰ actōis
23 dm̄ qd̄ verū ē cōtū ad efficaciā in genere nature. pt tm̄ nihilominꝰ esse effectꝰ volūtatis in genere moris cōtz ad cōplacentiā. z p hoc pōt ponere in genere moris. et q̄m̄ volūtas passionē acceptās fuit bona. cuius voluntas passionē inferēs fuerit mala. hic ē q̄ cuis actio displiceret. passio tm̄ grata fuit. iō non sequit q̄ si actio fuit demeritoria q̄ ꝓpt̄ ꝟ passio. Actio em̄ nō erat cā passionis in genere moris. Ad illd qd obz q̄ passio fuit in
24 volūtaria. dicendū. q̄ cuis ꝟ sit verū cōtū ad violētiā q̄ est ab extra. nō tm̄ ē verū cōtū ad sustinētiā q̄ est ab intra. z ideo rō illa nō ꝟcludit q̄ nullo mō passio xpi eet meritoria. nō em̄ tm̄ erat ab extra. sz etiā qdā mō erat ab intra p cōplacētiā z sufferētiā. Ad illd qd obz q̄ passio ē ꝟ
25 naturā. dicendū. q̄ esse ꝟ naturā est dupliciter. aut q̄ est ꝟ naturale dictame rōnis. aut q̄ ē ꝟ naturale appetitū salutis. Primo mō accipiēdo naturale sic illud qd̄ ē ꝟ naturaz est viciū. nisi forte sit sup̄ naturā. sicut est in ascēsu fidei Scdo mō accipiēdo naturale sic illud qd̄ est ꝟ naturā pōt esse meritoriū cōtz quis sit penale. z hoc modo accepit Dam̄. cum dicit q̄ passio est ꝟ naturā. Ad illud qd̄
26 obz q̄ oē meritū ꝟsistit circa actū rōnis. dicendū q̄ verū ē. Sed aliqd esse circa actū rōnis ꝟtingit tripliciter. Vel per modū eliciētis. vel p modū importātis. vel p modum acceptātis Quāuis aūt passio xpi non esset in ratione p modū eliciētis. vel p modū importātis. erat tamen p modū acceptātis. z hoc dabat ipi passioni meriti rationē. dat etiā passionibz nris rōnē ꝟsimili. et per hec que dicta sunt pōt solui illa q̄stio qua queritꝰ vtrum passionibz contingat mereri vel demereri.

Rn̄. dicendū
27 subſtantie

Consequenter queritur de merito christi q̃tum ad fructum siue q̃tum ad premium. Et circa h̃ querũtur tria. Primo queritur. vtrum christꝰ meruerit sibi dei fruitionem. Secũdo queritur. vtrũ meruerit sui corporis glorificationẽ. Tertio vtr̃ meruerit nobis ianue apertionem.

Questio I d

Utr̃ xp̃us sibi meruerit dei fruitionẽ siue premium subst̃antiale. Et q̃ sic videt. q. sicut se habet gratia ad gl̃iam. sic se habet meritũ ad premium. sed xp̃us habuit gr̃am ordinatã ad gl̃iam. ergo habuit meritum ordinatũ ad p̃miũ. sed gloria consistit in dei fruitõne que est p̃miũ subst̃atiale. g̃ ꝛc. Itẽ q̃ meretur ex charitate. tanto maius meret̃ q̃to maiorẽ habet charitatẽ. sed charitas xp̃i fuit maxima. ergo ei debebat maximũ premium sed maximũ p̃miũ nõ est nisi p̃miũ subst̃antiale. qđ dꝰ est. g̃. ꝛc. Itẽ gl̃iosius ẽ habere p̃mium p̃ merita q̃ sine meritis. sed xp̃us in gl̃ia excellit oĩes scõs. g̃ si alĩ sancti habuerunt p̃mium subst̃antiale p̃ merita. multo fortius videt de xp̃o. Itẽ angeli sancti habuerunt p̃miũ subale p̃ merita fm cõem opinionẽ oĩm. sed angeli simul habuerũt gratiã ꝛ gl̃iã. sicut in secũdo libro ostẽsum fuit. g̃ si nõ fuit minoris efficacie gr̃a in christo, q̃ in ãgelis. vr q̃ xp̃us subst̃atiale p̃miũ meruerit. q̃uis meritũ fm tẽpus p̃miũ nõ p̃cesserit Itẽ cũ deus inducit aliquã formã subito. quã creatura acquirit p̃ successiones. nihil omittit dꝰ de alĩs dispositionib̃ quas natura introduceret successiue. qđ patet. si dꝰ subito de aq̃ faceret ignẽ. introduceret in naturã aque raritatem et siccitatẽ et caliditatẽ. g̃ si creatura nata ẽ puenire ad p̃miũ gl̃ie p̃ merita gr̃e. videt q̃ merita nõdum fuerũt in christo. q̃uis gl̃ia sibi collata fuerit a sue conceptõnis p̃mordio. Sed ↄ. Aug⁹. xiij. li. de tri. In rebus p̃ temporis ortis illa sũma gr̃a est q̃ homo in vnitate p̃sone cõiunct⁹ est deo. Et in ench. dicit q̃ nullis p̃cedentib̃ meritis ille hõ copulatus ẽ deo. sed illa copulatio nõ potuit esse sine dei fruitione. que est p̃miũ subst̃antiale. ergo non videtur q̃ p̃mium subst̃atiale habuit christus p̃ aliquod meritũ. Itẽ Aug. in ench. facta est q̃dam mõ gr̃a ipa illi homini naturalis. q. nullũ posset admittere peccatũ. sed talis est gratia cõsummata q̃ non ẽ aliõ q̃ gloria siue p̃miũ subst̃atiale. ergo premiũ subst̃atiale fuit xp̃o quodã modo naturale. sed nihil tale acquirit̃ per merita. ergo ꝛc. Itẽ meritũ naturale antecedit p̃mium. sed vsus vel actus virtutis naturaliter seqũtur habitũ. cũ ergo habitus gr̃e ꝛ gl̃e simul fuerit in xp̃o. videtur q̃ merita subsecuta sint subst̃atiale p̃mium. g̃ non ordinãtur in xp̃o ad subale p̃mium p̃merendũ. Item dispositio naturalis antecedit illud ad qđ disponit. sz deiformitas gl̃ie disponebat aiam xp̃i ad vnionem diuinitatis. dispositõe inq̃ congruitatis. g̃ deiformitas gl̃ie in xp̃o naturaliter p̃cedebat vnionẽ p̃sonalẽ q̃uis simul esset tpe. sed vnio p̃sonalis naturaliter in xp̃o antecedebat meritũ et lib. arb. vsũ. ergo in xp̃o merita seq̃bãtur subale p̃miũ fm ordinẽ nature. redit g̃ idẽ qđ prius. Itẽ meritum p̃mũ substantialis potissime consistit in actu ꝛ affectu charitatis. fm que aia habet in deũ moueri. sed fm illũ affectum xp̃s nõ erat in statu viatoris. sed in statu comprehensoris. Si ergo non merebatur inq̃tã ↄprehensor. sed inq̃tũ viator. nõ merebatur fm illũ affectũ charitatis in quo ↄsistit meritum p̃mũ substantialis. g̃ videt q̃ substantiale p̃miũ non meruerit

Xo dom. q̃ cõiter nõ conceditur q̃ xp̃us sibi meruit 27 substantiale p̃miũ. ꝛ hoc innuit mgr̃ in littera satis ex/

p̃sse. Rõ aũt huiꝰ ẽ. Nã meritũ ordinatõnẽ ad p̃miũ sic̃ dispositõ ad ↄplemẽtũ. sicut via ad terminũ. ꝛ ideo necesse ẽ meritũ p̃cedere p̃miũ vel tpe vel fm ordinẽ nature. Neutro aũt mõ debuit in xp̃o p̃cedere nec p̃cessit. p̃pter hoc q̃ aiã xp̃i nõ esset ad vnionẽ ydonea. nisi esset brissima ꝛ deiformissima. qđ qdẽ fit p̃ gl̃ie influẽtiaz. Si g̃ necesse fuit vnionẽ illã añcedere oĩa merita scõm ordinẽ nature. necesse etiã fuit deiformitatẽ gl̃ie in xp̃o p̃cedere oẽm vsũ gr̃e. ideo gl̃ia i xp̃o p̃cessit oĩa merita. p̃pter sũmã dignitatẽ q̃ fuit i aia xp̃i a sua creatõne. vez p̃pter vnionẽ ipsius ad verbũ. Et ideo cõcedendũ est q̃ xp̃s p̃pe loq̃ndo nõ meruit sibi subale p̃miũ. Et ↄcedẽdo fuerũt rõnes q̃ ad h̃ inducte fuũt. Ad illud qđ obz q̃ siẽ 28 gr̃a ordinatur ad gl̃iam. ita meritũ ad p̃miũ. Dom q̃ q̃ ad qđ est sil̃e. quo ad qđ nõ. Simile enĩ est quo ad conditionẽ disponẽdi. sz nõ est sil̃e q̃tũ ad originẽ. p eo q̃ tã gr̃a q̃ gl̃ia est habit⁹ infusus diuit⁹ nõ a nob. sz meritũ est vsus p̃cedẽs a lib. arb. gr̃a informata. ideo in xp̃o potuit eẽ ordo gr̃e ad gl̃iam saluo ordie vtriusq̃ ad vnionẽ. sic aũt nõ est de ordie meriti ad p̃miũ. sicut oĩsuz ẽ p̃z. Ad illd qđ obz q̃ maxia caritas meret̃ maximuz 29 p̃miũ. Dom q̃ illd ẽ verũ si charitas teneat rõnem meredi fm q̃ maxima. sz charitas xp̃i fm motũ ipius in deũ q̃ erat maxim⁹ ꝛ intẽsissim⁹ plus tenebat rõnez p̃miũ q̃ meriti. imo erat tpm p̃miũ. ideo cũ cẽt tpm p̃miũ nõ merebat subst̃atiale p̃miũ. Ad illd qđ obz q̃ gl̃iosius est 30 hr̃e p̃miũ p̃ merita. dom q̃ illd hz h̃itatẽ in eis q̃ solũ habẽt vniri deo p̃ cõformitatẽ affectiõis. i istis enĩ ẽ gr̃a et gl̃ia q̃si accĩtal̃ p̃ modũ acq̃sitõnis. ꝛ a natura sua nati sũt indifferẽter eẽ boni ꝛ mali. Secus aũt est de homie assũpto a v̄bo. q̃ nõ tm̃ vnit⁹ ẽ deo p̃ cõformitatẽ affecti/onis. sz etiã vniõe p̃sonali vt nõ dicat diuinꝰ sz ds. ꝛ p tãto isti hoi gr̃a ẽ q̃dãmõ natural̃. ꝛ mlto gl̃iosius est ei habere gl̃iam a sua p̃ma creatõe q̃ hr̃e eã p̃ acq̃sitõnem sicut multo gloriosiꝰ ẽ eẽ deũ q̃ dei fuũ. ꝛ iõ auctoritas illa nõ bz locũ circa xp̃um. Ad illud qđ obz q̃ angeli 31 habuerũt simul gr̃am ꝛ gl̃iã. meritũ ꝛ p̃miũ. dđ. q̃ nõ est simile. q. i angelis vsus li. ar. p̃cessit infusionez gr̃e. ꝛ iõ i ipa infusiõe gr̃e mor⁹ li. arb. gr̃a informãs (i quo cõsistit meritũ) potuit p̃cedere ipm̃ p̃miũ ordie nature. q̃uis eẽt simul tpe. Secꝰ ãt ẽ i xp̃o q̃ p̃us ordie nature habuit deiformitatẽ gl̃ie q̃ vsũ volũtatis deliberatiue. sic̃ p̃us ostẽsũ ẽ. Ad illd qđ obz q̃ dꝰ subito faciẽdo nihil 32 omittit de his q̃ successiue cõcurrũt i operatõne creature. dđ. q̃ cũ creatura inducit aliquã p̃fectoz vl̃ formã duo est ibi ↄsiderare. vicz ꝛ q̃litates ꝛ dispões a pte suscipientis ꝛ operatões a pte agentis ꝛ preparãtis Cuz g̃ dicitur deus nihil omittit operando subito de his q̃ natura introducit hoc est verum de equalitatibus ꝛ dispositionibus informantibus susceptibile. sed non est verũ de opibus p̃ambulis ad illas dispositiones ꝛ iõo er rõne hac nõ potest concludi q̃ merita in christo p̃cesserunt premium cum meritum consistat in opere p̃cedente a volũtate. sed hoc potest concludi q̃ in xp̃o fuit perfectio virtutum ꝛ habituum que animã habilitant ad gloriam siue ad substantiale premium.

Questio II c

Utrum xp̃us meruit sui corporis glorificatõnem Et q̃ sic videt auctore magistri in littera. merito humilitatis ꝛ aniã impassibilis facta ẽ ꝛ caro immortalis. g̃ xp̃s meruit immortalitatem carnis. g̃ glorificationem corporis. Item sicut per humilitatem peruenitur ad exaltationem. sic passio est via pueniendi ad impassibilitatem. sed christus hoc modo peruenit ad impassibilita

tem corpis. ḡ illā ꝑus ꝓmeruit. Itē efficacius merek quis sibi ꝯ alī. hoc nō habet instantiam de his que sūt nata cadere sub merito. sed xp̄s meruit alīs resurrecti/onē et corpis glorificationē. ḡ multo fortius meruit sui corporis glorificationē Item nihil plus requiritur ad rōnem meriti nisi merendi ꝑncipiū. ꝛ status ꝛ ordo. meriti ad ꝑmium. Sed hec oīa reperiuntur in xp̄o ex p te glorificationis corpis. habebat enī charitatez q̄ erat principium boni operis. habebat etiā statū merēdi ex parte inferiori. expectabat etiā glorificationē corporis de futuro Si ergo oīa illa cōcurrūt in christo q̄ requi rūtur ad meritū. videtur q̄ xp̄us glorificatōnez corpis sui merebatur. Sed ⁊tra. Premiū est excellentius merito. q: deus remunerat supra condignuz. sed charitas christi supercedebat glorificationem corpis. ḡ opus ex charitate illa ꝓcedens dignū erat maiori remuneratō/ne. non ergo ordinabatur ad gl̄ificationez corporis siē ad ꝓmium Itē anima xp̄i beatificata fuit absq̄ meritis ꝓpter vnionē ipsius ad deitatem. ergo pari ratō ne videtur q̄ corp⁹ xp̄i absq̄ meritis debuerit effici glorioſū Itē christus nunq̄ habuit tributū mortalitat̄ ergo videk q̄ ipi corpi xp̄i de se deberek gl̄ia immortalitatis. nō ergo videtur q̄ eā ꝑ merita acquisierit. Item aut glorioſius erat xp̄o habere gl̄iam corporis sine meritis. aut ꝑ merita. Si sine meritis. ꝛ quod glorioſius est xp̄o est attribuēdū. ergo xp̄s gloriā illam sibi nō meruit. Si per merita. pari rōne erit et de gloria anime. Si ergo illā nō meruit. videk q̄ nec istam. Item aut necessariū erat xp̄ūm mereri gloriam corporis. aut nō. Si nō erat necessariuz cū xp̄us nulla fecerit ꝓter necessaria. non videtur q̄ xp̄us gl̄iam illā acquisierit ꝑ merita Si necessariū erat. ergo xp̄s meritis indigebat ad sui glorificationē. Sed cōtra. Deus puulos glorificat ꝑ solā grām absq̄ meritis suis ḡ si multo maior gra fuerat in xp̄o nō videk q̄ ad sui glorificationē meritis indiguerit. Itē si xp̄us meruit sibi gloriam corpis siue stolam scōam. ḡ patiebat ad vtilitatē suā. non ḡ solum patiebatur ꝓpter indigētiā nr̄am. et si b̄ verum est. tūc nō tenemur ei ad tātas gr̄as agēdas ad q̄ntas tenemur ei si nihil sibi meruisset. ſz solū ꝑ nob crucifixus fuisset.

33 R⁰. dōm q̄ absq̄ dubio christus sibi meruit gl̄ificationē corpis. nō solū in agendo. verūetiā in patiendo. sicut mgr̄ exp̄sse dr̄ in littera Ratō aūt huius ē q: xp̄us dei ꝛ hoīm mediator simul debet esse ꝯprehensor ꝛ viator. Cōprehēsor ꝓpter suā dignitatē. ꝛ viator ꝓpter nostrā necessitatē. Et ideo ꝑtim debuit esse in statu gloriepartim in statu miſie. In statu aūt miserie nō debuit esse scōm supiorem ꝑtem. ſz ſm inferiorē. i. ſm carnē. ꝛ iō ſm diuinā dispōnem necessariū fuit differri corpis xp̄i gl̄ificationē. vt xp̄us esset in statu in quo ꝑ nob posset mereri ꝛ satisfacere. Dū aūt xp̄s nob merebatur ꝛ ꝑ nobis satisfaciebat. faciebat opus deo placentissimū. ꝛ ita remunerabile ſm aliquā ꝑtem gl̄ie. Cū ḡ remunerari ñ posset q̄tū ad stolā ꝑmā. ſz ꝯtum ad stolā secundā. merebatur vtiq̄ tūc xp̄s ꝓpriū corpis gl̄iam. vñ concedende sūt rōnes que sūt ad istam ꝑtem. Ad illud ⁊o qđ

34 obz q̄ ꝑmiū ē excellētius merito. dōm. q̄ illō nō habet semp veritatem. ꝛ si b̄ vez sit de ꝑmio subali quo ꝺs remunerat hoiem supra ꝺdignū nō tamē oportet q̄ vbiq̄ habeat locū. Maiori enī bono ꝑt mereri homo minus bonū. ꝛ iō nō valet ista rō in merito. q: respicit secūdam stolā. Posset tamē alr̄ dici q̄ ꝑmium ē excellentius merito ſm q̄ fit ꝺparatio ad statuz ꝛ ad opus ꝑ qđ quis meretur. ꝛ sic nō habet instātiā in ꝓpsito. Nam

status corpis fuit nobilior post glorificatōez q̄ añ. gloria etiā corpis excedebat in bono labores corpis q̄s xp̄s sustinuit Posset etiā tertio mō dici q̄ illud bz veritatē de merito qđ ordinak ad ꝑmiū finaliter ꝛ cum p̄cisione sic aūt nō est in ꝓpsito. nam xp̄s ꝑncipaliter nō mereba. ꝓpter corpis sui glorificationē. sed ꝓpter būanī generis repationē. Ad illud qđ obz q̄ aīa sine meritis ha/buit stolā ꝑmā. dōm q̄ nō est sile. q: vnio diuine natu/re ad būanā potius patik imꝑfectionē ex ꝑte carnis q̄ ex parte aīe. ꝓpter hoc q̄ est ibi carētia minoris boni vt melius pōt haberi ex his q̄ habita fuerūt in ꝓcedentib⁹ ideo q̄uis gloria aīe ꝓcesserit oīa merita. gloria tñ corporis potuit seq̄. acq̄ hoc mediātib⁹ meritis acq̄ri. Ad 46 illud qđ obz q̄ corpus illud nō habebat debitū mortalitatis. dōm q̄ ex hoc nō pōt concludi q̄ xp̄s gloriā corpis nō meruerit nisi eo mō dicēdi meritū q̄ ꝺs dicit de indebito facere debitū. hoc autē mō xp̄s sibi nō meruit sicut ꝑus dictū fuit. sed alio modo dicēdi vicz q̄ ꝺs de debito vno mō. facit debitū alio mō. Ideo ſz immortalitas deberek xp̄o. nihilominus tñ immortalitas potuit cadere sub eius merito isto mō accepto. Ad illud qđ querit. si 47 erat magis glorioſuz hr̄e ꝑ merita q̄ sine meritis glorificationē corpis ꝛc. dōm q̄ hoc erat maxime glorioſuz q: cōueniebat xp̄o inq̄tum redēptor ꝛ mediator. qđ q̄/dem est officiū magne glorie ꝛ excellētie. vicz vt p būilitatem passionis q̄ueniret ipe cum mēb̄is suis ad sublimitatē resurrectōis. ꝛ ideo nō est sile ex parte aīe. q: nō sic decet mediatorē dei ꝛ hoīuz habuisse statū viatoris ſm partē supiorē aīe sicut ex parte carnis. Ad illud 48 qđ obz. si erat necessariū mereri gloriā corpis ꝛc. dōm. q̄ necessariū ad p̄ns dici pōt duplicit. vicz. ex indigētia. ꝛ ex sufficiētia. Ex indigētia. sicut dr̄ necessariū est. alicui comedere ad hoc vt possit viuere. ꝛ isto mō non fuerūt necessaria merita xp̄o q̄si eis indigeret. sed sunt necessaria nob. Allio mō dicit necessariū ex sufficiētia. sicut necessariū est lucē copioſā diffundi ꝑ ptes diuersas. ꝛ hoc mō necessariū fuit xp̄m mereri. q: cū esset cōfirmatus in bono. ꝛ eēt in statu in q̄ poterat mereri. necessariū erat xp̄m tūc facere que eēnt deo placita ꝛ remuneratōe digna. ideo ptz q̄ nō est sile de paruulis. q̄ propter imꝑfectionē ꝛ impotētiā assequunt gloriā ꝑ merita aliena. vt per merita xp̄i. sicut ꝺtrahūt culpā ꝓpter 49 pctm̄ ꝑmi parētis. Ad illō qđ obz q̄ si meruit sui corporis glorificationē. q̄ passus est ꝑ se. dōm q̄ pati ꝑ se pōt aliq̄s dupliciter. aut ita q̄ vtilitas ꝑpa dicat finē ꝑncipalit̄ mouētē. ꝛ hoc mō si xp̄s passus fuisſz ꝑ se. minus liberalit̄ passus esset. minusq̄ cēm⁹ ei obligati ad gr̄arūactōes. Allio mō pati ꝑ se pōt dicere vtilitatē ꝑpriā. nō ꝑncipaliter mouentē. sed q̄dā modo cōcomitātem ꝛ ꝯsequentē. ꝛ hoc mō nō diminuit de liberalitate būficij. ꝛ sic xp̄s passus fuit ꝑ se. q: patiēdo aliq̄d meruit sibi. ſz nō pateret ꝓpter comodū suū. sed ꝓpter meritum nostrū. sine passiōe enī xp̄s nihilomin⁹ fuisset glorioſus. nō solū in aīa. sed etiā in corpe. nos ⁊o sine passione defectū habuissem⁹. nō solū ex ꝑte aīe. verū etiā ex parte corpis nisi deus alio mō subuenisset.

Questio III f

Utrum xp̄s meruerit nobis ianue apertionē. Et q̄ sic videk auctoritate Aug. super ep̄lam ad Heb. Per aliā hostiā non potuit nobis apiri aditus ꝛ fieri salus nisi ꝑ mortē vnigeniti. cui tanta fuit būilitas ꝛ patientia vt eius merito pateret credentibus in eum aditus regni. Itē hoc videk auctre mgr̄i in lra. christi bumilitas q̄ mortē gustauit. ingressū regni celestis oīmbus

suis ipleto dei decreto apire voluit. q si vez ē. redit idē
qō pus. Jtez nullus introibat celū ātecq̄ xp̄s pateret et
moreret. sz descēdebat ad limbū sic̄ p3 p vet⁹ testamētuz
sz mō ascēdūt. g̃ vī q mō apta sit ianua p xp̄i meritum.
Jtē si alr q̄ p xp̄i merita potuissemus introire ad gl̃iaz
padisi. g̃ sine morte et passiōe xp̄i possem⁹ saluari. et si b̄
g̃ xp̄s mortu⁹ cēt gratis. q si b̄ ē incōueniēs. restat q ñ
fuit apta ianua padisi nisi p merita xp̄i. Sz cōtra. Si
xp̄s meruit nob aptōez ianue padisi. aut g̃ padisi terre/
stris aut celestz. Paradisi terrestris nō. qz mortales ñ
ingrediūtur illuc. Et ꝓterea Enoch et Helyas ingressi
fuerūt añ xp̄i aduētū Paradisi celestis nō. qm̄ i celo nl̄
la fuit posita custodia vel clausura. Nō ei nō fuit de eo
ejecт⁹. g̃ ñ vī q p merita xp̄i sit apta ianua alicui⁹ padi
si. Jtē si xp̄s aquit nob ianuā meritz suis. aut g̃ merito
actionū. aut merito passionū. Si merito actionū. g̃ vī.
q frustra fuerit pas⁹ exq̄ actões sue sufficiebāt q̄tū ad
meritū. Si passionib⁹. g̃ vī q xp̄s pfecerit q̄tū ad me/
ritū. Jtē oīe meritū ꝟsistit i radice charitatis. et chari
tas i xp̄o nō creuit. g̃ oīe qō xp̄s meruit. ab initio me/
ruit. sz aditū regni ab initō nob ñ meruit. alioq̄n ñ op
tuisz cū pari. g̃ nūq̄ vī q aditū illū potuisset nob dein/
ceps mereri. Jtē aut iustū erat nob ianuā aperiri. aut
iniustū. Si iustū. g̃ circūscḗptis meritis xp̄i debebat no/
bis patere aditz regni. Si iniustū. sz xp̄us nihil meru/
it nisi iustū. g̃ nō meruit nobis aptionē. Jtē charitas
meret gl̃iam ex ꝺigno. sz abrahā habuit charitatē. sic̄
nos habem⁹. g̃ aut ex⁹ cū eo iniuste egit. aut eū i gl̃iam i
troduxit. et si b̄. aditus regni patuit añ aduentū christi
nō g̃ aperta fuit ianua per merita eius Jtē fides xp̄i
ante aduentū xp̄i ita introducebat homīes a statu cul/
pe in statū gr̃e. sicut et post aduentū. g̃ et pari rōne sic de
buit introducere a statu vie in statū gl̃ie tunc sicut nūc.
ergo si nunc fidelib⁹ mortalibus patet ingressus in ce/
lum. videtur q et ante aduentū xp̄i. ergo ianua celi nō
40 fuit aperta per eius merita. Rn̄. ad ꝓdictoꝝ intel/
ligentiam est notandū q est paradisus terrestris. et est
paradisus celestis. et adam peccāte vtriusq̄ ianua clau
sa fuit. Clausio aūt ianue paradisi terrestris signū fuit
clausionis ianue paradisi celestis. Est aūt paradisus
celestis aperta visio dī. clausio aūt huius ianue fuit im
possibilitas videndi deum facie ad faciē. que impossi/
bilitas consurgebat ex merito peccati ade. et ex decreto
diuine sententie. quo. sz dn̄s determinauerat neminez ad
sui aspectū admittere. nisi facta esset sibi emēda et satis/
factio p illo peccato. et quoniā emēda et satisfactio fcā
est ei p xp̄m. sicut melī⁹ manifestabit. hinc ē q p meritū
xp̄i patuit nobis ingressus in celū. Unde cōcedende sk

rōnes et auctoritates que hoc ostendūt. Ad illud vo 41
quod opponitur de paradiso celesti et terrestri dicēduz
q p meritū xp̄i patuit nobis aditus i paradisū celestez
cuius ianue clausio facta fuit nobis p diuinam sentēti
am. sicut p̄dictū est. et mgr̄ recitat in lra. ꝓpter b̄ ratō in
ducta ꝓcedit p suppōnem falsi. Ad illud qō querit. 42
vtz meruit nobis apertionem ianue actōne vel passio/
ne. dōm. q p passionē. Per passionē eni satisfecit et p/
ciū p̄soluit. nec seqūtur q ꝓpter b̄ in merito pfecerit. qz ñ
sibi sz nobis meruit. et tō nō p̄t cōcludi ex b̄ q ipe pfece/
rit. sed q nos pfecerimus. Ad illud quod opponit. 43
q meritū cōsistit totū in radice charitatis. Dōm q est
meritū adeptōnis vite eterne. et est meritum dimissio/
nis pene. Meritum vite eterne consistit in radice cha
ritatis. meritum aūt remissionis pene nō tm̄ consistit i
charitate. sed etiaz in passionis acerbitate. Apertō au
tem ianue principaliter consistebat q̄tū ad merituz di
missionis pene. p eo q illa apertio fieri habebat p op⁹
satisfactionis. satisfactio aūt fit maxime per opera pe/
nalia Ad illud quod opponit. q aut erat iustum aut 44
iniustū nobis ianuā aperiri. dōm q ante satisfactionē
reatu manente iustū erat ianuā nobis claudi. sz satisfa/
ctione tam fcā iustum erat nobis ianuā aperiri. Unde
xp̄s satisfaciendo fecit nobis de indebito debitū. ac per
hoc vere et ꝓpe nobis meruit aperiri celum. Un̄ cū di/
citur q xp̄s nihil meruit nisi iustum. dicēdū q illud hz
ꝟitatē si illō intel.igat q illud retineat rōnez iniusticie
post meritoꝝ interuentōnē. sic aūt nō est hic sicut visū
est. Ad illud qō obz q charitas meretur gl̃iam eter/ 45
nam ex ꝺigno. dōm. q post lapsū homīs charitas nō
meretur nisi pambulo motu fidei. fides aūt absoluta ñ
sufficit nisi sit fid̄s creatoris et mediatoris. sine q̄ nemo
p̄t iustificari. ideo efficacia oīs meriti fundata ē su/
per merita xp̄i. Et ꝓpterea non sequit q charitas me/
reatur gl̃iam circumscḗptis meritis xp̄i. vel introducat
in ipam. p eo q meritum charitatis nostre nō excludit
xp̄i meritum sed potius includit. Ad illud quod ob 46
ꝟcitur. q fides xp̄i ante passionem introducebat in gra
tiam. ergo pari rōne et in gl̃am. dōm q nō est simile. qz
status gratie bene compatitur secū obligationē ad pe
nam. nō sic aūt status gloꝛie q excludit oēm imp̄fectōez
pene et culpe. Jdeo q̄uis dn̄s daret gr̃am ꝓpter sa/
tisfactionem nobis promissam. non tamen debuit da/
re gloꝛiam nisi satisfactōne soluta. et ideo non patebat
ingressus in regnum nisi prius interueniret passio xp̄i
per quā solueret preciū satisfactoꝛiū. et nos nō tm̄ libe/
raremur a culpa. sed etiam absolueremur a reatu. Hec
autem infra melius manifestabūtur.

Dist. xix. de redemptione nr̄a facta p passionē xp̄i q̄tum ad efficaciā et vtilitatē.

Hunc queramus quō p morte ip̄ius ꝛc. Supra
egit mgr̄ de christi incarnatōne et de his fm que
incarnatio habebat ordinari ad nr̄am reparōz
in hac vo ꝓte agit de redēptiōe nr̄a q̄ fcā ē p passionem.
Diuiditur aūt ista ps i duas ꝓtes Jn q̄z p̄ma agit d̄ xp̄i
passiōe. Jn scḋa de morte q̄ ꝟsecuta ē passionem. infra.
dist. xxj. Post p̄dicta cōsiderandū ē. vtz in morte. Pri
ma ps diuiditur in duas ꝓtes. Jn quaz p̄ma agitur de
efficacia ei⁹ et vtilitate. Jn secūda vo agit de ꝓgruentia
et necessitate. infra. dis. xx. Si vero querit. vtz alio mō
possit. ꝛc. Prima ps q cōtinet p̄sentē distinctionem
diuiditur in duas ꝓtes. Jn quaz p̄ma agitur de effica/
cia passionis. Jn scḋa vo agit de ꝑsona redemptoꝛis.
ibi. Unde ipe vere dicitur mundi redēptoꝛ. Prima ps
diuidit in quatuoꝛ ꝓtes. Jn p̄ma oīdit efficaciā passio
nis i remissionē peccoꝝ. Jn scḋa vo i delectōe cirogpho
rū. ibi. Jtaq̄z in xp̄i sāguīe q̄ soluit q̄ nō rapuit. ꝛc. Jn
tercia vo i libatōe a ptāte diaboli. ibi. fact⁹ ē g̃ hō mor/
talis. Jn q̄rta i solutōe p̄cij ibi. Aq̄ pena tpali et eterna
Si r̄ secūda ps p̄ncipalis quatuoꝛ habet ꝓtes. in qua/
rum p̄ma determiat magister quare xp̄us dicit redem/
ptoꝛ. in scḋa vo q̄re dr̄ mediatoꝛ. ibi. Qui solus dr̄ me/
diatoꝛ. ꝛc. in tercia q̄re sol⁹ xp̄s dr̄ mediatoꝛ. ibi. Sz cuz
pcā delear nō solū filius. ꝛc. in quarta fm quā naturā
dicitur mediatoꝛ. ibi Unde et mediatoꝛ dicit fm huma/
nitatē. Subdiuisiones aūt in lra satis apparent.

p

1 a A peccatis p eius mortē soluti sum⁹. q̄ p eius mortem vt ait apl's. cōmēdat nobis charitas dei. videl istā nulla esse. q̄ cū p bñficia dei cōmendet nobis charitas dei. sic p passionē xp̄i. videl q̄ p beneficia dei iustificemur a peccatis sicut p passionē xp̄i. Jtē martyres patiendo exerant nos ad credēdū et amandū. ℔ si passio xp̄i dicit nos iustificare. q̄ nos accendit ad charitatē pari rōne et passio aliox martyrū. Jtē si hoc verum est. tūc videt q̄ iustificatio non cōueniat passioni xp̄i nisi solūmodo p accidēs vicz rōne charitatis nr̄e. ℟. dom q̄ mg̃r ℔ p dictā rōnez nō tangit cām iustificatōis totā sz p̄ cause. Presupponit em in ipa passione rationez meriti. p q̄ passio xp̄i ē fons nr̄e salutis. Per illā em plenitudo gr̄e xp̄i in nos redundat. Et illa suppositā adūgit aliaz rōnē. vicz rōnez exēpli puocantis et excitātis. et hec q̄dez bona rō est. et sufficiēs pon p̄supposita. b p se aūt nō sufficit. Et ideo omnes ille rōnes p cedūt ex insufficiēti. Et p̄ b̄ pz respōsio ad illas tres obiectiones. b Dicimur q̄z et aliter p mortem xp̄i iustificari. q̄ p fidem mortis ei⁹ a peccatis mundamur. Nocivi detur falsuz. q̄ multi sunt articuli post articulū passionis sine q̄rum fide nō possum⁹ iustificari. ℔ sic passio xp̄i dicitur nos iustificare inq̄tū est credita. pari rōne et ascensio et aduentus ad iudicium. Jtem sicut fides et charitas req̄rūtur ad iustificationem. ita etiā et alie virtutes. ergo sicut dicimur iustificari p fidē et charitatez passionis. ita et p humilitatem et alias v̄tutes q̄bus assimulamur christo patiēti. Jxta hoc queritur. cuz magister ad huc assignet tertiam rationem. vicz quare dicimur iustificari per passionē videlicet q̄ passio iustificet ſm modum sacrificij oblati. penes quid sumitur sufficiens distinctio illarum trium rationum. ℟⁹ dicendū q̄ nec illā 2 rōnem assignat magister tanq̄z p̄ncipalem. sed ad istam p̄supponit illaz qua passio dicitur iustificare modum meriti et illā assignat cū ōt q̄ xp̄s morte sua tāq̄z vnio verissimo sacrificio q̄q̄d erat culpaz in nobis destruxit. et ita tres rationes innuit ſm quas passio xp̄i dicitur iustificare Justificat enī vt hostia oblata vt credita. vt amata Et iste tres rōnes reducuntur ad illas tres que superius dicte sūt. videlicet q̄ passio xp̄i iustificat p modum meriti disponentis. et p modum exēpli excitantis et per modum exēplaris dirigentis. vt sit ī ea meritum inq̄tū hostia oblata excitatio inq̄tuz credita et directio ī q̄tū amata sēdz tripler gen⁹ cause et sic passio di

Heb. p. Ro. v. Ro. iij.

DI. XIX.

De efficacia et vtilitate passionis xp̄i in remissione peccatorum. a

Hunc quemadmodum igitur p mortem ipius. a dyabolo. a peccato. et a pena redempti sum⁹. Ab dyabolo ℔ et peccato xp̄i mortē liberati sum⁹. q̄z vt ait apl's. ī sanguine ipius iustificati sum⁹ et in eo q̄ sum⁹ iustificati. i. a peccatis soluti. a dyabolo sum⁹ liberati. q̄ nos vinculis peccatorum tenebat. Sz quō⁹ a peccatis p ei⁹ mortē soluti sum⁹. Oz p eius mortē vt ait Apostolus cōmēdatur nobis charitas dī. id est. apparet eximia et cōmendabilis charitas dei erga nos ī hoc q̄ filiuz suū tradidit in mortem p nobis peccatorib⁹. Exhibita aūt tante erga nos dilectionis arra. et nos mouemur accendimur q̄z ad diligendum deum. qui p nobis tāt ū fecit. et p b̄ iustificamur. i. soluti a peccatis iusti efficimur. Mors ergo xp̄i nos iustificat dū p eā charitas excitat in cordibus nr̄is. b Dicimur quoq̄z et aliter p mortem christi iustificari. quia per fidē mortis eius a peccatis mūdamur. Unde apostol⁹. Justicia dei est per fidem ih̄u christi. Et iterum. Quem deus proposuit propiciatorē per fidem in sanguine ipsius. i. per fidem passionis. vt olim aspicientes in serpentē eneum in ligno erectū. a morsibus serpentū sanabantur. Si ergo recte fidei intuitu illum respicimus qui pro nobis pependit in ligno. a vinculis dyaboli soluimur. i. a peccatis. et ita a diabolo liberamur vt nec post hanc vitam in nobis inueniat q̄ puniat. Morte quippe sua vnoverissimo sacrificio quicquid culparū erat vnde nos dyabolus ad luenda supplicia detinebat christus extraxit. vt in hac vita tēptando nobis non preualeat. Licet ei nos tempter post christi mortē quibus modis ante temptabat. nō tamen vincere potest sicut ante vincebat. Nam petrus qui ante christi mortez voce ancille territ⁹ negauit. post mortem ante reges et p̄sides ductus nō cessit. Quare. quia fortior. i. christus veniens ī domum fortis. i. in corda nostra vbi dyabolus habitabat. alligauit fortem. i. a seductione cōpescuit fidelium. vt temptationem que ei adhuc permittitur non sequatur seductio.

Matth. xxvj.

De efficacia passionis christi in deletione cyrographorum. b

Jtaq̄z in christi sanguine q̄ soluit que non rapuit redempti sumus a peccato. et per hoc a dyabolo. Nam vt ait Aug. in li. de agone christiano. in ipso vincuntur inimice nobis inuisibiles potestates. vbi vincuntur inuisibiles cupiditates Fuso enī sanguine sine culpa. omnium culparuz cyrographa delera sunt quibus debitores qui in eum credunt a dyabolo ante tenebantur. Unde qui pro multis effundetur. Per illum ergo redempti sumus in quo princeps mundi nihil inuenit. Unde August. causam et modum nostre redemptionis insinuans ait. Nihil inuenit dyabolus in christo vt moreretur. sed pro voluntate patris mori christus voluit. nō habēs mortis causam de peccato. sed de obedientia et iusticia mortē gustauit p quā nos redemit a ser-

Ps. lxxvij

Job. xiij

citur iustificare nos per fidez et charitatē q̄ mediāti/
bus his duabus virtutib⁹ vnimur ipsi passioni tanq̄
fonti salutis Et sic pz respōsio ad illa tria obiecta. Pri
mū enī obiectū p̄cedit ab insufficienti · scōm ꝙ dissol/
uitur p defectū similitudinis · nō em̄ est simile de fide
charitate z alijs
virtutibus · illud
vero quod tertō
querebatur ma/
nifestum est ·

c Incideram⁹
enīz in p̄ncipem
huius seculi q̄ se
durxit adaz z ser
uum fecit · cepit
q̄z nos quasi ver
nacios possidere/
re Hoc videtur
falsum · q̄ fraus
z dolus nemi de/
bet patrocinari ·
ergo si dyabol⁹
hominē decepit
videt q̄ ei nō de
buerit domiari ·
Jrē dyabol⁹ nul
lū ius habebat ī
nobis · q̄ non vi
detur q̄ aliquo
iure nos posse/
dit · Jrē nos era
mus serui dei · er
go non erat ī po
testate nostra fa
cere nos seruos
diaboli · Si er/
go nec deus fac
nos seruos dya
boli nec nos po
tuimus nos fa/
cere · nec dyabo/
lus potuit nos
subiugare · nō vi
detur verbū au/
ctoritatis predi
cte verum esse ·

3 R⁹ · dōm q̄ absz
dubio homo iu
ste detinebatur
sed dyabol⁹ nul
lo modo cum iu
sto titulo detine
bat nec posside/
bat · q̄m male fi/
dei possessor fu/
it · sed deus q̄ est
iustus iudex iu/
sto iudicō suo b̄
p̄miserat · Justū
enī erat vt ille q̄
se volūtarie sub
iecerat suggesti/
oni per culpam
eidem in volun

c uitute dyaboli · c Jncideramus
em̄ in p̄ncipē hui⁹ seculi q̄ sedu
xit adā z seruū fec · cepitq̄ nos
q̄si vernaculos possidere · sz ve
nit redemptor · z vict⁹ est decep
tor · Et quid fecit redemptor
captiuatori nostro · Tetēdit ei
muscipulā crucē suā · posuit ibi
q̄si escam sanguinē suū · Ille āt
sanguinē fudit nō debitoris p
q̄ō recessit a debitoribus · Ille
q̄ppe ad hoc sanguinē suum fu
dit vt peccata nr̄a deleret · Ul̄i
q̄ nos dyabolus tenebat dele
tum est sanguīe redemptoris ·
Nō em̄ tenebat nos nisi vincu
lis peccator⁹ nostror⁹ · iste erāt
cathene captiuor⁹ · Venit ille ·
alligauit fortē vinculis passio/
nis sue · intrauit in domū eius ·
i · in corda eor⁹ vbi ipse habita/
bat · z vasa ei⁹ · s · nos eripuit q̄ il
le impleuerat amaritudie sua ·
Deus aūt noster vasa ei⁹ eripi
ens z sua faciēs · fudit amaritu
dinē · z impleuit dulcedine per
mortē suā a peccatis redimēs ·
z adoptionē glie filior⁹ largiēs ·

De efficacia passionis x̄pi in
liberatione a potestate dyabo
li · c

Factus est q̄ hō mortalis vt
moriendo dyaboluz vinceret ·
Nisi ei hō eēt qui dyabolū vin
ceret · nō iuste sz violēter hō ei
tolli videret q̄ se illi sponte sub
iecit · Sz si eū homo vicit · iure
manifesto hoiez p̄didit · z vt hō
vincat · necesse ē vt ōs i eo sit q̄
euz a peccato imunē faciat · Si
em̄ p se homo eēt vel angel⁹ in
hoie facile peccaret · cū vtrāq̄
naturā p se ꝑstat cecidisse · ideo
dei filius hoiem passibilē sum
pſit in q̄ z mortē gustauit · q̄ ce
lum nobis aperuit · z a seruitu
te dyaboli · i · a peccato (seruit⁹
em̄ dyaboli peccatū est) z a pe
na redemit ·

rate subderetur per penam · Quod ergo obiecit ꝙ dy/
abolus nō potuit possidere · quia nullum ius habebat ·
dōm · ꝙ nō valet · quia multi possident iniusto titulo ·
quoz dyabolus p̄nceps z dux est · qui ē caput fraudis
z malicie · Nec fraus z dolus ei patrocinabatur · quia
ad malū suuz eū
extinebat · sicut
fures z latrones
ad tēpus ea pos
sident que furā/
tur · Ad illud
quod obiz ꝙ ho/
mo nō potuit se
facere seruuz cū
esset in alterius
iurisdictione cō
stitutus · dicen/
dum ꝙ de⁹ relīq/
rat hominē ī ma
nu consilij sui · et
sic ei p̄mittebat
vt posz se induce
re in futurez
dyaboli ·

d Unde ipē pe 4
dr̄ redēptor mū/
di · Videt hoc eē
falsuz · Nemo ei
emit quod suuz
est · Si ergo de⁹
dominium sup
homies non mi/
serat videtur ꝙ
ad eū redemptō
hois nō spectа/
bat · Jtez quero
a quo z p q̄ē re
demit · Si tu di
cas ꝙ redemit a
diabolo · Sz cō
tra ei soluit pci/
um a quo rede/
mit · sed redemit
nos precio san/
guinis sui · q̄ vi/
detur ꝙ preciuz
sui sanguis sol/
uerit dyabolo ·
Si tu dicas ꝙ
redemit a deo ·
Contra nullus
redimit vl̄ emit
aliquid a seipo ·
R⁹ · dōm ꝙ ho/
mo venundat⁹
erat vt faceret
malum in con/
spectu dn̄i · z fe/
cerat seipm ser/
uum peccati et
supplicij · Jn his
aūt oibus deti/
nebaf aucte di/
uine sententie z
iusticie · Et iō p

Quare christus dicitur re/
demptor · e

d Unde ipse vere dicitur re/ d
demptor mundi · z dei hominū
q̄z mediator · sed mediator in
scriptura dicitur solus filius ·

cium redemptiõis e
omis ei oportebat
offerri q̃ dãnuz
z iniuriã passus
erat · z qm̃ h̃ est
de⁹ · iõ xp̃s in of
ferẽdo sanguẽz
suũ ðo · redemit
nos a seruitate
pcti dyaboli et
supplicũ · ita q̃
manus miseri
cordie redemit f
hoiem de manu
seueritatis z iu
sticie · Transie
raz em̃ hõ p cul
pam suã de vna
manu ad aliaz ·
Et q̃ h̃ pz rñsio
ad obiecta.

ſ. Thi. ij. 5 e Redẽptor
ðo aliqñ etiam
pñ vel spũsctũs
dicit · sz h̃ ꝓter
vsum poteſtaſ
Obijcit · Si em̃
de⁹ ab eterno ha
buit ptãtem · vi
delt q̃ ab eterno
Ro. v. fuit nr̃ redẽptor
Jrẽ aug⁹ · dic̃ q̃
in nr̃a redẽptõe
nõ erat vtendũ
ptãte sz potẽ⁹ iu
sticia · q̃ nõ vide
tur rõ illa recte
assignata · R⁹ ·
ðm q̃ in redẽ
ptõe fuit vsus
ptãſ z vsus hu
militaſ · sz vsus
humilitatis ap
paruit in ꝓmor
dio · vsus ptãſ
apparuit i fine ·
vicit em̃ mortez
z autorẽ mortis
patiẽdo z resur
gendo · sz passio
infirmitatis at
tribuatur soluz
xp̃o · tñ opatio
ne vtutis toti tri
nitati · Et ideo
dicit mgr̃ q̃ to
ta trinitas ẽ re
6 dẽptor vsu po
tẽtis · Ad illõ
q̃ obr q̃ pote
stas fuit i ðo ab
eterno · ðm q̃
mgr̃ nõ dic̃ q̃ fu
erit redẽptor ex
ptãte sed ex vsu

c Redemptor ðo aliqñ etiã pat
vel spũsctũs ðr · Sz h̃ ꝓpt vsuz
ptãtis nõ ꝓpt exhibitõz hũilita
tis z obie · Nã fm ptãtis simul z
obie vsuz filij ꝓpe ðr redẽptor ·
qz z in se expleuit p q̃ iustificati
sum⁹ · z ipam iustificatõz ẽ opa
tus potẽtia deitaſ cũ pñe z spũ
sctõ · Est g̃ redẽptor inc̃tũ ẽ ðs
ptãtis vsu · inc̃tũ hõ hũilitatis
effectu · Et sepius f ðr redẽptor
fm hũanitatẽ · qz fm eã z in ea
suscepit z impleuit illa sacra que
sunt cãnr̃e redẽptõis · ꝓpe g̃ fi
li⁹ dicitur redemptor ·

Quare xp̃s ðr mediator · f
Qui sol⁹ ðr mediator nõ pñ vl
spũsctũs · De q̃ apls · Un⁹ me
diator dei z hoim hõ xp̃s ihs · i ·
hoiem q̃si in medio arbiter ẽ
ad cõponẽdã pacẽ · i · ad recõci
liandũ hoies ðo · Hic ẽ arbiter
quẽ Job desiderat · vtinam eẽt
nobis arbiter · Recõciliati em̃
sum⁹ ðo vt ait apls p mortẽ xp̃i ·
Qð nõ sic intelligẽdũ ẽ q̃si nos
ei sic recõciliauerit xp̃s vt inci
pet amare q̃s oderat · sic recõci
liat inimic⁹ inimico · vt deinde
sint amici q̃ añ se oderãt · ꝑ iam
nos diligẽti ðo recõciliati sum⁹ ·
Nõ em̃ ex q̃ ei recõciliati sum⁹
p sanguiez filij · nos cepit dilige
re · ꝑ añ mõm priusc̃ nos aliq̃d
essem⁹ · Quõ g̃ nos diligẽti ðo
sum⁹ recõciliati · cũ ꝓpt pecca
tũ cũ eo habeam⁹ inimicicias ·
q̃ habebat erga nos charitatẽ ·
ctiã cum inimicicias exerceba
mus aduersus eũ opando ini
q̃tatẽ · Ita g̃ inimici eram⁹ deo ·
sic̃ iustic̃ie sunt inimica pctã · et
iõ remissis pctis tales inimici
cie finiunt̃ z recõciliãt̃ iusto q̃s
ipe iustificat · Xp̃s aũt ðr media
tor eo q̃ medi⁹ inter deũ z ho
mines ipos recõciliat ðo · Re
cõciliat aũt dũ offendicula ho
minũ tollit ab oculis dei · i · dum
pctã delet quib⁹ de⁹ offendeba
tur · z nos inimici ei⁹ eram⁹ ·

Quare solus dei fili⁹ dicitur
mediator · f
Sz cũ peccata deleat nõ so
lus filius ꝑ z pñ z spũsctũs q̃rũ
deletio est nr̃a ad deũ recõcilia
tio · q̃re sol⁹ fili⁹ dicit mediator ·
Nã de pñe legit̃ q̃ recõciliauer
rit sibi mõm · Ait em̃ apls · De⁹
em̃ erat in xp̃o mõm sibi recõci
lias · Cũ g̃ recõciliet · q̃re nõ di
cit mediator · Quia nec medi⁹
est inter deũ z homies · nec i se
habuit illa sacra q̃z fide z imita
tione iustificamur · i · reconcilia
mur ðo · Recõciliauit g̃ nos to
ta trinitas vtutis vsu · s · dũ pec
cata delet · ꝑ fili⁹ sol⁹ impletione
obie in q̃ patrata sunt fm hũa
nã naturã · ea p que credẽtes z
imitantes iustificant̃ ·

Scõm quã naturã xp̃s dicit
mediator · g
Un⁹ z mediator ðr fm hũani
tatẽ nõ fm diuinitatẽ · Nõ enim
est mediator inter deũ z deum
q̃ tñ vn⁹ est ðs · ꝑ inter deum z
hoiem q̃si inter duo extrema ·
quia medi⁹ esse non põt nisi in
ter aliq̃ · Mediator ẽ ergo inc̃
tũ hõ · nã inc̃tũ ðs nõ media
tor ꝑ eq̃lis pñi est · h̃ idẽ q̃ pñ cũ
pñe vn⁹ deus · Mediat g̃ inter
hoies z deũ trinitatẽ fm hois naturã · in q̃ suſce
pit illa p q̃ recõciliamur ðo trinitati · z fm eãdẽ hz
aliq̃d sile ðo · z aliq̃d sile hoib⁹ · qõ mediator con
gruebat · ne poia sillis hoib⁹ lõge eẽt a deo · aut p
oia deo sillis lõge eẽt ab hoib⁹ · z ita mediator nõ
eẽt · Ter⁹ g̃ mediator xp̃s iter mortales pctõres
z imortalẽ iustũ · apparuit mortalis cũ hoib⁹ · iust⁹
cũ ðo · Per infirmitatẽ ꝓpinqu⁹ nobis · p iusticiã
deo · Recte g̃ mediator dici⁹ ẽ · q̃z inf deũ imorta
lẽ z hoiem mortalẽ est ðs z hõ recõcilians hoiem
deo intãtũ mediator inc̃tũ ẽ hõ · Jnc̃tũ ãt xbuz
nõ est medi⁹ · q̃z vn⁹ cu pñe de⁹ · Si g̃ xp̃s fm vos
oberetici vnã tñ hz nãm · vñ medi⁹ erit · Nisi ita
sit medi⁹ vt ðs sit ꝓpter diuinitaſ nãm · z hõ ꝓpt
hũanitaſ nãm · Quõ hũana in eo recõciliãt̃ diui
nis · Nã ipe viuẽs ꝑpus in se humana sociauit diui
nis p vtriusc̃ nature ꝓiunctõz in vna pſona · De
inde oẽs fideles p mortẽ recõciliauit ðo · dũ sana
tisũt ab ipietate q̃cũq̃z hũilitatẽ xp̃i credẽdo dile
xerũt · z diligẽdo imitari sũt · Ecce h̃ aliq̃ten⁹ infi
nuat q̃re xp̃s sol⁹ mediator ðr ðz z hoiz · z fm quã
nãm mediet · s · hũanã · z cui mediet · s · deo trinita
ti · Trinitati ei nos recõciliauit p mortẽ p quã eti
am nos redemit a seruitute dyaboli · Nã vt petrus
ait · Nõ corruptibilib⁹ auro et argento redempti
sumus sz ꝓcio sanguine agni imaculati ·

ptãtis · z hũc q̃
dẽ nõ habuit ab
eterno sz ex tpe ·
f Dicit redẽ
ptor fm hũani
tatẽ · qz fm eã et ij. Cor. v
in ea suscepit et
impleuit illa sa
cramẽta q̃ sunt
cã nr̃e redẽptio
nis · Sz ↄ · pnia
z ↄfirmatio · et
extrema vnctio
faciũt ad nr̃am
redẽptionẽ · z tñ 7
xp̃s ea in se non
recepit · R⁹ ·
ðm · q̃ sacra nõ
vocãt illa q̃ sũt
signa z vasa in
q̃bus ↄferũt gra
tiã sunt septẽ sa
cramẽta ecclie ·
Sz sacra h̃ dicũt
sacra mysteria
siue facta secre
ta que ordinata
sunt ad nr̃am re
demptionẽ · sic̃
xp̃i incarnatio
natiuitas · pas
sio · z resurrectõ Aug. ad
zẽ. Pessimū

Virgil⁹ ꝓtra Eu
ticen.

Summam intelligen
tie ꝓmisit q̃ Gregor.

ſ. Pe. j.

Ad intelligentiam aũt huius partis incidit hic questio circa duo. Primo enĩ queritur de efficacia passionis. Secũdo vero queritur de persona redemptoris et mediatoris. Circa primũ queruntur quattuor iuxta ea que prius tacta sũt. Primo ergo queritur vtrũ p passionẽ xpi fiat peccatoꝝ remissio. Secundo queritur vtrũ fiat cyrographoꝝ deletio. Tertio queritur vtrũ p ipm fiat liberatio a potestate dyaboli. Quarto queritur vtrũ p ipm fiat absolutio a pena peccati.

Questio I a

Utrũ p passionẽ xpi fiat remissio peccatoꝝ. Et q̃ sic videtur Apoc. j. Lauit nos a peccatis nr̃is in sanguine agni. Sz peccã abluere nõ est aliud q̃ peccã remittere. si ue iustificare. ḡ a passiõe ē peccoꝝ remissio et iustificatõ

Jrẽ ad Hebre. ix. Oĩa pene mũdant in sanguine. et sine sanguinis effusione nõ fit remissio peccatoꝝ. Et ibidẽ. Sanguis xpi qui p spũm sanctũ semetipm obtulit unmaculatuz deo emũdabat cõscientias nostras ab operib⁹ mortuis. Sed opera mortua sũt peccata. ergo p passionẽ xpi fit emũdatio a peccatis. Jtẽ in canone missse dr̃ et trahit de euãgelio. Hic ẽ ca. no. et ve. test. q̃ p vobis et multis eff. in re. peccatoꝝ. Jtẽ sacramẽta iustificant Sed oĩa sacramẽta iustificatõnẽ habẽt a passione xpi. ḡ multo fortius passio christi passio ē efficax in iustificando. Sed cõtra Ro. iiij. Traditus est p delicta nr̃a. et resurrexit p iustificatõnẽ nr̃am. ḡ videt q̃ iustificatio sit a resurrectõne non a passione. Jtẽ Esa. xlviij. Ego sũ q̃ deleo iniq̃tates tuas p me. ḡ deletio peccatoꝝ nr̃oꝝ ē a solo deo. nõ ergo a passione xpi. Jtẽ iustificatio a culpa est p gr̃e infusionẽ. Sed solus ds est qui põt grãm infundere sicut i primo libro et in quarto ostẽditur ḡ solus ds põt culpã delere et hominẽ iustificare. ḡ culpe deletio et iustificatõ nõ est a passione. Jtẽ nihil corpale influit iusticiã in rem spũalem. sed passio xpi fuit corporalis. ḡ ñ potuit aiam iustificare siue a pctõ mũdare. Item necesse est iustificãs esse cõiunctũ iustificato. sed passio xpi est extra aiam. ḡ nõ potest iustificare animã. Item si passio xpi est causa iustificatõis anime. aut ergo p modum cause materialis. aut p modum formalis. aut efficiẽtis aut finalis. Nõ materialis hoc ostat. q̃ passio non ẽ materia iustificatõis. Nõ formalis. q̃ illud est gratia. Nõ efficientis q̃ illud ẽ deus. Non finalis. q̃ illud est gloria eterna. ḡ. rẽ. Si tu dicas q̃ passio dicit iustificare. i. xpus patiens. eadẽ rõne et ambulatio. et pdicatõ diceret nos iustificare et peccata nr̃a delere. Quia xps ambulans et pdicans nos iustificauit. et pctã nr̃a delevit. quod tamẽ nõ cõcedit. Est ergo questio qualit̃ xpi passio est causa nr̃e iustificatõnis. Et si tu dicas q̃ per modũ meriti. tũc est q̃stio qualiter resurrectio p̃t eẽ cã nostre iustificatõnis. cũ xpus non meruit resurgendo. Et si vtraq̃ est causa sz tam passio q̃ resurrectio. que
8 rũ cui⁹ p⁹ueniat et principalius. R⁹. ad predcõũ intelligẽtiam est notandũ q̃ nostra iustificatio attribuitur tam passioni q̃ resurrectõni. sicut habet in textu et glo. in pluribus locis. Vñ ad Ro. iiij. dicitur sup illud Mortuus est p̃ter nr̃a delicta. rẽ. Utraq̃ sz mors et resurrectio christi delicta nostra tollũt. et vtraq̃ iustificãt. Attamẽ neutri. i. nec resurrectõni nec passioni attribui põt p̃prie causalitas iustificatõis siue deletõ culpe. quia nõ inuenit ibi p̃pe aliqd genus cause. sicut in opponendo ostensum est. Habẽt tamẽ nihilomin⁹ aliquam causalitatem in hoc q̃ habent aliquã cause p̃prietatem. Attribuitur enĩ his iustificatio nostra p modũ meriti intereuenientis. quod quidẽ habet dispositõnis rationẽ. et reduci habet ad causam materialẽ. Per modũ exempli p̃uocãtis et excitantis. quod quidẽ habz reduci ad causam mouẽtẽ et efficientẽ. Per modũ exẽplaris regulantis. quod quidẽ habet reduci ad causaz formalẽ. Per modũ termini quietantis. quod quidez habet reduci ad causam finalem. Et ita his duob⁹ attribuitur iustificatio sm p̃prietatẽ cuiuslibet cause generis. Attamẽ rõ merẽdi iustificatõnẽ attribuit̃ soli passioni nõ resurrectioni. Ratio vero terminandi et quietandi attribuitur resurrectõni ad quã ordinat̃ iustificatio nõ passioni. Duo ẽ⁹ intermedia sz excitatõ et regulatio attribuitur vtriq⁹. Nã passio excitat nos ad dei dilectionẽ. et vlterius insinuat nobis qualẽ⁹ mouẽ debeamus peccatis. et ita est exemplũ p̃uocans et exemplar regulãs. Et q̃ sit exemplũ b⁹ ex p̃ria. Pe. ij. Xps pass⁹ est p nobis vobis relinquens exemplũ. Q̃ sit exẽplar habet̃ ad Ro. vj. Si p̃lãtati sumus similitudi mort⁹ ipsius rẽ. Similiter et resurrectio habet rõem exempli p̃uocãtis et exemplaris dirigentis. Prouocat enĩ nos ad iusticiã per quã acquiramus illã gl̃iam quam credimus xpm habuisse in sua resurrectõne. vt talia sint corpora gr̃e. qualis xps in sua resurrectõne monstrauit. sicut dr̃ in quadam glo. Dirigit etiã nos dũ ad eius exẽplar conamur ambulare in nouitate. Jurta illud q̃ dr̃ Ro. vj. quo xpus resurrexit a mortuis p gl̃iam patris ita et nos in nouitate vite ambulemus. et sic tam passio q̃ resurrectio habet rõnem excitãtis et regulãtis respectu nr̃e iustificatõis. sm duo que in nostra iustificatõe habent cõsiderari. s. ablatio mali et collatio boni. Ablatio mali appropriat̃ ipi passioni. collatio vero boni ipi resurrectõni. Et hoc est q̃ dr̃ in glo. Traditus est p̃pter delicta nr̃a. rẽ. Mors xpi sola interitũ vite veteris significat. et in resurrectione sola noua vita significat. Ex his ergo que dicta sũt patz responsio ad questionẽ sup̃ p̃positaz. vicz qualiter nr̃a iustificatio siue deletio culpe sit a passione xpi. Est enĩ ab ea p modũ meriti. et p modũ exemplaris. et signi. Patet etiã qualiter sit a resurrectõne et p hoc manifestata est responsio ad p̃mũ obiectũ de auctre apli q̃ dicebatur q̃ nr̃a iustificatio est a resurrectõe. Est enĩ a resurrectõne et passione sine aliqua cõtradictõne. vt pus ostensũ est. Ad illud quod obũcitur q̃ solus deus est q̃ delet iniq̃tates. rẽ. Dom q̃ verũ est p modũ efficientis. q̃ hoc tamẽ nõ excluditur q̃ alĩ nõ possit cõuenire p modũ merentis et excitantis. sicut dcm̃ est cõuenire passioni xpi. 9 Ad illud q̃ obz. 10
iustificatio est p grãm que infunditur a solo deo. dom q̃ et si gratia a solo deo habeat infũdi. nihilomin⁹ tamẽ xps p suam passionem potuit eam nobis p̃merere. et sic dicimur a passione iustificari. Ad illud quod 11
obz q̃ nullum corpale influit iusticiam in spũale. dom q̃ quẽadmodũ caro xpi p se nõ est cibus anime. in se tamen est cib⁹ ex vnione sue ad diuinã naturã. sic et passio xpi. et si nõ habeat potẽtiã iustificãdi ineꝝtuz est passio corpalis. habet tamẽ ineꝝtum a volũtate optima p̃cedebat eius tolerantia. et habebat fieri circa p̃sonam dignissimã que est omnis iusticie et sanctitatis p̃ncipiuz et causa. Ad illud q̃ obz q̃ iustificãs debet esse ꝺiunctum iustificato. Dom q̃ aliqd ꝺiungi alĩ põt dupliciter. vicz per substãtiã et p effectum. Quãuis aũt passio xpi nobis nõ ꝺiungatur p sbiam. ꝺiungi tamen potest p efficaciam. Et si tu obijcias q̃ nõ videtur q̃ possit cõiungi per efficaciam nisi aliq̃ modo coniungatur p substantiam. Dicendum q̃ non est necesse eam coniugi p 12

substantiã·sed sufficit q̃ coniungak mediante fide per
dilectionẽ·Et hoc est quod dicitur ad Roma·iij·Quẽ
proposuit deus propiciatorẽ per fidem in sanguine ei⁹.
Glo·Fidem ꝛ passiones simul iungit·quia neutrum si-
13 ne altero valet· Ad illud quod queritur in quo gene
re cause passio christi sit principium nostre iustificatio
nis iam pater responsio·ex his que dicta sunt·Non ei
est causa proprie·licet aliquo modo habeat propriета-
tem cause sicut prius explanatũ est in principio respõ-
sionis·vbi etiam determinatũ est qualiter differẽti mo
do iustificatio nr̃a passiõi ꝛ resurrectiõi xp̃i habebat at
tribui· Questio II b

Utrum per passionẽ christi facta fuerit cyrographo
rum deletio·Et q̃ sic videtur p̃mo auctoritate apostoli
ad Col·ij·Donans nobis delicta·ꝛ delens quod aduer
sum nos erat cyrographum decreti quod erat contra-
rium nobis· Itez hoc ip̃m videtur auctoritate Aug.
quam magister ponit in littera·Fuso sanguine sine cul
pa·omniũ culparũ cyrographa deleta sunt· Itẽ om-
nia merita ꝛ demerita scribuntur a iusto iudice·Iuxta
illud quod scribitur Iere·xvij·Peccatũ iuda scriptũ
est stilo ferreo in vngue adamantino·sed passio christi
nos liberauit ab ira ventura·ergo deleuit nostrarũ cul
parum cyrographa· Item ante aduentũ christi etiaz
sancti patres iuste detinebank in lymbo·hoc autẽ non
erat propter peccatũ ade quod precesserat·ergo preciũ
illud adhuc remanebat in memoria tanq̃ in scriptura·
sed post passionẽ christi nõ detinebanẽ·ergo videtur q̃
scriptura illa per quam obligati fuerũt delcta fuit·Re
stat ergo q̃ christus in passione sua deleuit culparũ no-
strarum cyrographa· Sed contra·Adhuc sunt ali-
qua peccata per que dyabolus detinet homines hic et
in futuro ad luenda supplicia·ergo si tenentur propter
alicuius culpe memoriam·videt q̃ per passionẽ christi
nõ sunt deleta omniũ culparũ cyrographa·ergo super-
fluunt omnia alia remedia·q̃ si hoc est falsum·restat ꝛẽ·

Item crucifigentes christum ꝛ passionẽ eius procu-
rantes in ipsa passione grauiter peccauerunt·ergo nõ
videtur q̃ per passionẽ eius deleta sunt culparũ nostra
rum cyrographa·sed potius inscripta ꝛ roborata·Si
tu dicas q̃ deleta fuerunt q̃tuz ad meritũ per passionẽ
Contra·tantũ malũ fuit occisio christi·q̃tum bonũ fu-
at vita christi·ergo malicia occidentiũ equabat solutio-
ni precij·ergo nõ videt q̃ p̃ passionẽ christi possit sẽ̃tu
ra culpe ip̃oruz deleri· Item cyrographũ decreti·aut
est culpa·aut pena·Si culpa·ergo idem est delere cyro
graphum ꝛ culpã·ergo male distinguit aplus ad Col·
ij·inter hec duo dicens·Donans nobis delicta·ꝛ delẽs
qõ ad·n.e.cyro·Si pena·Cõtra·cyrographũ obligat·
sed pena nõ obligat·ergo videt q̃ cyrographũ nõ pos-
sit stare p̃ pena vel p̃ culpa·Si ergo passio christi nec
est nisi ꝺtra culpã vel ꝺtra penam·per passionẽ christi
nõ habent deleri culparũ nostraz cyrographa· Itez
cyrographũ illud aut habebak a deo·aut a nobis·aut a
dyabolo·Si a deo·videt q̃ deleri nõ poterat·q̃a nul-
lo potest separi diuina iusticia·nec infringi diuina sẽ
tentia·Si a nobis habebak·ergo videt q̃ nõ cẽt aduer
sum nos·Si a dyabolo·Contra·dyabol⁹ nullũ ius ac-
quisierat in nobis·ergo nullũ aduersum nos habebat
cyrographũ· Item querit iuxta hoc que sit differen-
tia inter cyrographũ decreti ꝛ cyrographuz culpe·cum
vno nomine nominet Aug.ꝛ alio nomẽ nomẽ aplus·
Et que sit illa scriptura·ꝛ qualiter per passionẽ christi
14 affixa sit cruci· R⁹·ad predictoz intelligentiã est no-
tanduz q̃ sermo iste est methaphoricus·quo dicuntur
per passionẽ christi deleri cyrographa culpaz·Dicitur
enim cyrographũ a cyros qõ est manus·ꝛ graphia qõ
est scriptura·quasi scriptura manu facta·Que autẽ sit
ista scriptura que dicit cyrographũ decreti ꝛ cyrogra-
phuz culpe·diuersimode potest assignari ꝑm diuersas
expositiones que innuunt super·ij·ad Col·Scõm tñ 15
expositionẽ que magis ꝺsonat verbo apti ꝛ dicto aug.
sciendũ q̃ cyrographũ culpe dicit esse memoriale quo
anima tenet astricta ꝛ obligata alicui pene·sicut aliqs
quando obligat se alteri facit ei cyrographũ·ꝛ hoc in-
nuit Augusti·in littera cum dicit culpaz cyrographa
deleta sunt·quib⁹ debitores ante dyabolo tenebanẽ·Et
dicitur illud cyrographũ culpe ꝛ cyrographum decreti
quia talis obligatio ꝺsurgit ex nostra culpa tãq̃ ex me
rito·ꝛ ex diuina sententia tanq̃ ex decreto·ꝛ sic cyrogra-
phum dicit esse memoriale illud quo quidem peccatuz
manet q̃tum ad reatũ·ratione cui⁹ diuina iusticia ha-
bet nos punire·dyabolica malicia potest accusare ꝛ de-
tinere·ꝛ ꝺscientia nostra potest ꝺtra nos remurmura-
re·ꝛ illud cyrographũ aduersum nos habet inscribi nõ
solũ pro peccatis nostris actualib⁹·sed etiã pro pecca-
to primi parentis·ꝛ ratione hui⁹ dyabol⁹ habet in nos
aliquã potestatẽ vel simpliciter vl ad temp⁹·Quoniã
ergo christ⁹ per passionẽ suã nõ solum impetrauit nob
remissionẽ culpe q̃tum ad maculã·sed etiã q̃tum ad re
atum·hinc est q̃ dicit aplus ꝛ august·q̃ christus p pas-
sionẽ suã deleuit cyrographa culparũ·Sed aplus di-
cit singulariter delens cyrographũ decreti·quia loqui-
tur de memoriali transgressionis p̃mi parentis·Augu.
vero pluraliter·quia loqtur de remissione omniũ pecca
toruz q̃tum ad reatũ·vt pfectum exp̃mat ipsi⁹ passio-
nis effectũ·Concedendũ est ergo q̃ p passionẽ christi de
lentur cyrographa culparũ·Cõcedende sunt etiã ratio
nes que hoc ostendũt· Ad illud vero quod p̃mo obij 16
citur in ꝺtrariũ q̃ dyabolus multos detinet ad luenda
supplicia·dõm q̃ dupliciter est loqui de efficacia passio
nis xp̃i·aut q̃tum ad sufficientiã·aut q̃tum ad efficaci
am·Quantũ ad sufficientiã sic se extẽdit ad omnes homi
nes·ꝛ ad omnes culpas·Si vero q̃tum ad efficaciã·sic
se extẽdit ad eos solũmõ q̃ baptizank in nõie eius·q̃ ab-
soluunk a reatu originalis ꝛ actualis·ita q̃ a dyabolo ñ
possunt amplꝰ teneri·nisi forte se ei voluntarie subiici-
ant·ꝛ nova contra eos scribank cyrographa· Ad il- 17
lud q̃ obijcit q̃ si deleta sunt culpaz cyrographa p pas
sionẽ q̃ superfluant alia remedia·dõm q̃ illud nõ sequit·
quia alia remedia a passione habẽt efficaciã·nec passio
delet efficiẽter hmõi cyrographa nisi interueniãt illa re
media· Ad illud qõ obijcit q̃ nõ sunt deleta crucifi- 18
xorum cyrographa sed potius scripta·dõm q̃ deleta fu
erant in ipis crucifixorub⁹ q̃tum ad sufficientiã ꝛ q̃tuz
ad meritũ·licet in pluribꝰ eoz nõ sint deleta q̃tum ad ef
ficaciã ꝛ q̃tum ad actũ ꝓpter eoz negligentiã·Et si tu
obijcias q̃ q̃titas transgressionis eoz equabat quãti-
tati satisfactionis·dõm q̃ excusabank p ignorãtiã sicut
dicit Anſ·Si cm̃ cognouissent·nunq̃ dnm glorie cru
cifixissent·Aliter potest dici q̃ nunq̃ illi crucifixores
res ex tam mala voluntate christum occidebant·ex qua
bona voluntate christus passionem sustinebat·ꝛ ideo
longe potentior erat passio christi ad satisfaciendum q̃ 19
esset illoz culpa ad obligandũ· Ad illud quod queri
tur vtrũ cyrographũ decreti sit culpa vel pena·dõm q̃
ꝓprie loquendo nec est culpa nec est pena·sed est reat⁹
cõsequens culpã qui est obligatio ad penã·que quidẽ

dicitur cyrographum in q̃tum tenet obligationẽ respectu pene. ⁊ rationẽ memorialis respectu culpe preterite. Culpa enim frequenter transit actu ⁊ remanet reatu. sicut patet in sanctis patribus qui detinebantur in limbo quibus deletum erat originale q̃tum ad culpaz. sed adhuc remanebat in eis reatus ꝓpter q̃ ianua erat
20 eis clausa. Ad illud quod queritur quis habebat illud cyrographum. Dñm sicut tactum fuit q̃ ⁊ deus. et homo. ⁊ dyabolus habebat. sz ⁊ deus vt iudex. homo vt reus. dyabolus vt accusator. Et sicut latro fert insigne contra se. sic homo contra seipsum ferebat cyrographũ nec per illud cyrographum acquirebatur aliquod ius dyabolo. Quis enim homo iuste detineretur. ipse tamẽ iniuste detinebat. Nec in illius detentione factũ est aliquod ꝓiudicium diuine iusticie. sed potius satisfactũ est ei per beneficium misericordie redemptoris. Ad illa vero que querebantur vltimo patet responsio per ea que dicta sunt in huiusmodi respõsionis principio sicut planum est ꝑtractanti.

Questio III c

Vtrum per passionẽ christi liberati simus a potestate dyaboli. Et q̃ sic videtur Apoca. xx. Vidi angelum descendentẽ de celo. ⁊ apprehendit draconẽ qui est dyabolus. sed potius per illum angelum sicut sancti exponunt intelligitur christus. si ergo ab isto angelo dyabolus est religatus in eius passiõe. videtur q̃ amiserit super nos posse. Item Joh. xij. Nunc iudicium est mũdi. nunc princeps huius mundi eiicietur foras. Si ergo dyabolus foras per christum est electus. videtur q̃ a potestate eius liberati simus. Item christus dux noster vicit dyabolum per illud Apocal. v. Vicit leo de tribu iuda. Sed victoria ducis est victoria totius exercitus. ergo videtur q̃ dyabolus a toto genere humano sit superatus. ⁊ ita videt q̃ per passionẽ christi amiserit suum posse respectu generis humani. Itẽ quãdo dyabolus superauit primũ hominẽ. per consequẽs superauit totum genus humanũ. ergo pari ratione videtur q̃ cum supatus sit a christo. supatus sit a toto genere humano. ergo per passionẽ xpi totũ genus humanum liberatũ fuit a potestate dyaboli. Sz ꝯ Eph. vj. Nõ est nob colluctatio aduersus carnẽ ⁊ sanguinẽ. sz aduersus mũdi rectores tenebraz harum. q̃ demones adhuc nos impugnãt ⁊ huic mũdo principantur. q̃ a potestate dyaboli liberati nõ sum⁹. Item. ij. Thim. iij. dr q̃ nouissimis diebꝰ instabunt tpa periculosa. ⁊ hoc ipm dicit. ij. Thes. ij. ⁊ in Daniele ⁊ Apoca. q̃ in regeantixpi habebit dyabolꝰ magnã ptãtem ad temptãdum ⁊ vexandum. q̃ nõ videtur q̃ ꝑ passionez amiserit posse sup genus humanum. Itẽ potestas diaboli maxime in duobus consistit. vicz in obsessione corpm. ⁊ in excecatione mẽtiũ. sz pꝰ passionẽ xpi adhuc multi a diabolo fuerũt obsessi. multi etiã fuerũt grauissime excecati. q̃ videt q̃ ptãs diaboli nõ sit aliq̃ diminuta ꝑ passionem xpi. Qz aũt diabolus multoz corpa obsederat docet experientia q̃ tez multoz mẽtes excecet ꝓbaf ꝑ illud qõ dr. ij. Loz. iij. Deꝰ huiꝰ seli excecauit mẽtes infidelium. Itẽ ptãs diaboli vel ẽ ad nocẽdũ vel ad temptandum. Sed nunq̃ potuit nocere nisi ꝑmissus. Nunq̃ etiam potuit in peccatũ precipitare nisi prebereẽ ei volũtas et cõsensus. ⁊ hoc ipm potest modo. si ergo ab initio nihil potuit amplius. videt idẽ quod prius. Rñ dñm q̃ sicut dicit mgr in lra. Per passionẽ xpi sumus
21 a ptãte diaboli liberati. oĩs quidẽ q̃tũ ad sufficientiaz sed illi soli qui sũt de eius corpore (hoc est eccliã) q̃tum ad efficaciã. Et hoc patet sic. Diabolus enim añ passionem xpi habebat duplicẽ manũ. vicz attrahẽtẽ ⁊ impellẽtẽ. Manꝰ attrahẽs erat ptãs trahẽdi ad limbuz etiã iustos ⁊ sctos. Manus impellẽs erat ptãs ꝓcipitandi in malũ. vel q̃ fallaciã vel q̃ violentiã. q̃ temptabat vt draco. temptabat vt leo. Et prima manꝰ sez attracti ua erat tãte potentie vt nullus poterat ei resistere. ⁊ h fuit ei oĩno amputata ꝑ passionem. Jam enim nullus iustum ꝓt ad limbũ trahere. quia ꝑ passionẽ xpi deletũ est cyrographũ peccati ade. Manũ aũt impellentẽ habebat ita fortẽ. vt cũ magna difficultate posset quis ei resistere. Et ideo in multis regnabat. imo fere in oĩbꝫ. Oĩs enim vel superabat q̃ fraudulẽtiã. vel q̃ violentiam. ⁊ hec potestas debilitata est per passionem q̃ lumen veritatis aperitur cõtra diabolicã fraudulẽtiaz ⁊ adiutoriũ virtutis tribuitur cõtra diabolicã violentiã. Apparuit aũt lumẽ veritatis. ⁊ interius ꝑ diuinaz inspirationem. ⁊ exterius ꝑ humanã instructiõnẽ. Jaz enim fere oĩbus est veritas propalata. ⁊ ideo est destructa idolatria que ꝓius regnabat. Adiutoriũ etiã virtutis tribuitur ꝑ gratie infusionem que repũmit ꝺcu / piscẽtiã ⁊ ꝑ angelicã protectiõnem que ꝓpũmit ⁊ repũmit potestates aduersas. ⁊ hoc idẽ virtute passionis. merito cuꝰ mittit nobis spũs scũs. mittũtur etiã ⁊ ipi angelici spũs vt superetur aduersarius. Unde diabolus sup oĩa abhorret memoriã passionis ⁊ figurã crucis per quam fuimus a potestate eius liberati. Rationes ergo hoc ostendentes concedende sunt. Ad illõ 24
ergo quod primo obꝟcitur q̃ adhuc restat nobis aduersus mundi rectores colluctatio. Dicendũ q̃ q̃uis nob incumbat pugna. non tamen elongamur a victoria nisi interueniat nostra negligentia. scõm q̃ dicitur. j. ad Corinth. x. Fidelis deus qui non permittit nos temptari. ⁊c. sed facit cum temptatiõne ꝓuentum. ⁊ ideo ex illa auctoritate nõ potest haberi q̃ nobis presideat potestas dyabolica. quãuis nos exercere nõ desistat. Ad 25
illud quod obꝟcitur q̃ in nouissimis diebꝰ instabunt tempora periculosa. Dicendum q̃ q̃uis per passionẽ sit potestas dyabolica superata. tamen in nobis est vires dare hosti. ⁊ nos subiugare potestati dyaboli. Et quia in nouissimis diebꝰ abũdabit multoriũ quersitas. ⁊ refrigescet charitas. vires sumet diabolica potestas ⁊ iusto dei iudicio permittetur amplius ad malũ impelleree q̃ ꝑmissus fuerat in tpe pcedẽti. Ad illud quod 26
obꝟcitur q̃ adhuc potest in vexationem corporum ⁊ excecationem mentiũ. Dicendũ q̃ hoc non potest modo nisi quis ei ex culpa sua vires tribuat. sicut sunt illi q̃ sacramenta christi contemnũt. qui vero humiliter ⁊ devote sacramentis ⁊ sacramẽtalibus se subꝟciunt. que a passione christi habent virtutẽ. nõ formidant dyaboli / cam potestatem. Tanta est enim virtus sacramentoz ecclesie. vt etiã extrẽdat se vsq̃ ad infideles. Unde nõ tot hodie dyabolus obsidet quot dyabolus cõsueuerat obsidere. Scribit enim Brego. in dyalogo de quodam iuꝺeo qui cum vellet dormire in loco deserto muniuit se signo crucis. ⁊ demones superuenientes cum vellent ipsum offendere. a signo crucis repulsi sunt. ⁊ dixerũt 27
ipsum esse vas vacuum sed signatum. Ad illud qõ obꝟcitur q̃ nihil poterat nisi per dei permissionẽ sicut ⁊ nũc. dñm q̃ deus ipsum amplius permittebat ex suo iusto iudicio. ⁊ cõsensus noster amplius ei subiacebat ex vicio nostro. per hoc q̃ regnabat ignorantia. regnabat etiam ꝺcupiscentia. Deficiebat etiã ⁊ veritas. deficiebat etiã ⁊ gratia. Sicut enim dicitur Joh. j. Lex per

moysen data est · gra ⁊ veritas p ihm xpm facta est · Et sic patet qualiter per passionem christi liberamur a potestate dyaboli.

Questio IIII d

An p passionē xpi absoluamur a pena peccati · Et q̄ sic videtur · j · Pe · ij · Peccata nostra ptulit in corpore suo sup lignū · quod exponens magister in littera dicit · q̄ portare peccata nostra · est portare penā peccatorum nostrorum · Et hec confirmat per illud Esaie · liij · Vere languores nr̄os ipe tulit · ⁊ infirmitates nostras ipse portauit · Item Zach · ix · Tu aūt in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos de lacu in quo nō erat aq̄ Si ergo educi de lacu sine aqua est liberari a pena · videtur q̄ per sanguinē christi liberemur a pena peccati · Itez passio christi maxime fuit penalis · ⁊ deo placita · et pro nobis etiā fuit soluta · sed qō talis conditionis est maxime habet liberari a pena · ergo ⁊c · Item tolerantia pene plus ordinatur ad relarationē pene q̄z ad delētionē culpe · si ergo per passionē christi fit iustificatio sicut supra ostensum est · multo fortius fit penarū relaratio · Sed cōtra · resurrectio christi est causa nostre resurrectionis sicut dicitur in glo · j · Cor · xv · Sed per resurrectionez nostram habem⁹ liberari a pena ⁊ a miseria · ergo videtur q̄ christi resurrectio nō passio liberet nos a pena · Item christus patiendo dedit nobis exemplū ⁊ materiā compatiendi · Si ergo pena cōsistit in passione ⁊ compassione · videtur q̄ passio christi potius sit causatiua pene · q̄z liberatiua a pena ·

Item penitentia omnis penalis est · Nam penitere est penam tenere · si ergo per passionē christi liberati sumus a pena · videtur q̄ iam nō sit opus penitētia · Qz hoc est falsum · ergo ⁊ primū · Item si passio christi liberat a pena · aut ergo a pena temporali · aut eterna · A temporali nō · quia eisdem penis temporalibus subiacemus quibus subiacebant illi qui erant ante passionē Ab eterna nō · quia nullus qui est ad infernum damnatus · fuit per passionē christi liberatus · videtur ergo q̄ mediante christi passione nō simus ab aliqua pena liberati. 28 R⁹ · dicendū q̄ passio christi nos liberauit a pena temporali · ⁊ ab eterna · ⁊ ab ea que est inter vtrā q̄z media · A pena in q̄z temporali nos liberat · ⁊ virtute illius condonant nobis peccata · nō solum q̄tum ad culpam ⁊ reatum pene eterne · sed etiaz q̄tum ad dimissionem pene satisfactorie · sicut habet fieri in sacramento baptismatis · A pena eterna nos liberat liberando a culpa · Dum em̄ per passionē christi nobis gratia impetratur per quam culpa dimittitur · nobis debitū pene eterne mortis relaratur · Liberat etiam a pena que quodammodo est inter vtranq̄z penarum istarum media · que quidem est carentia visionis diuine ex merito peccati ade · ⁊ illa quidem ⁊ si fuerit ad tempus propter gratiam repertam in eis qui detinebantur in limbo · deberet tamen habere eternitatem habito respectu ad culpam ade · Unde q̄tum cunq̄z passio dilata esset · diuina presentia fuisset ei subtracta · nisi deus adinuenisset aliquam viam · ⁊ ab hac pena liberati sumus per passionem christi · ⁊ sic patet q̄ per omnem moduz verum est passionem christi efficacem esse ad liberanduz nos a pena peccati · Et rationes que ad hoc ostendunt concedende sunt. 29 Ad illud vero quod primo obijcitur in contrarium q̄ resurrectio christi nos liberat a pena magis q̄z passio · dom̄ q̄ sicut supra dictum fuit de iustificatione q̄ iustificatio potest attribui passioni ratione termini a quo · s · ratione amotionis mali · ⁊ resurrectioni ratione termini ad quem · scz ratione collationis boni · sic etiam glorificatio que est liberatio a pena ⁊ miseria vtriq̄z potest attribui · Ratione tamen liberationis a pena potius attribuitur passioni · Ad illud vero qō obijcitur q̄ passio christi prebet nobis exemplum compatiendi · dom̄ q̄ et si passio christi liberet a pena · non tamen ab omni pena · Liberat enim a pena oppressiua · sed nō liberat a pena promotiua · Et quoniam pena in q̄ exercet patientia ⁊ mitia · pietatis ē promotiua · iō passio xpi ab illa nō liberat · scz ad illā animat · ⁊ aiando facit vt pena illa nō possit opprimere nec pualere · isto mō possz dici q̄dām̄ libare ab illo genere pene · nō vt nō affligat sed vt nō prevaleat · Ad illud quod obijcitur q̄ passio christi non liberat a pena penitentie · dom̄ q̄ immo nos liberat quantū est de se · quia sm q̄ dicitur in littera · in baptismo omnis pena que pro peccato debetur penitus relaratur · sed cuz homo peccata iterat · reddit se indignum tanto beneficio · ⁊ ideo per passionem nō remittitur ei tota pena · sed minoratur sm q̄ dicit magister in littera quantū decet ⁊ expedit salua diuina iustitia · 31 Ad illud vero quod obijcitur q̄ nō liberat a pena eterna · dicendum q̄ ratio illa peccat sm cōsequens · Non enim sequitur q̄ si hoc modo non liberat a pena tēporali et eterna · q̄ propter hoc nullo mō liberet a pena temporali ⁊ eterna · Quāuis enim non liberet eos qui sunt in malo obstinati · liberat tamen eos qui volunt ⁊ possunt ad christum conuerti · Rursus q̄uis non liberet a pena temporali in presenti vita scilicet a fame et a siti · liberat tamen a pena in futuro · quando nouissima omnium destruetur inimica mors · Liberat etiam ab aliquibus penis temporalibus ad quos essemus obligati merito peccatorum nostrorum nisi interueniret passio christi. 32

Consequenter queritur de persona redemptoris ⁊ mediatoris per quam facta est reconciliatio · Et circa hoc queruntur duo · Primum est. vtrū sol⁹ filius sit redēptor · aut etiā pater ⁊ spiritussanctus · Secunduz est · sm quā naturam christus est mediator.

Questio I c

Utrum solus filius sit redemptor · aut etiam pater ⁊ spiritussanctus · Et ostenditur q̄ solus filius sit redemptor · Apoca · v · Redemisti nos deo in sanguine tuo ex omni tribu ⁊ lingua · ergo si solus filius pro nobis sanguinem fudit · solus filius nos redemit · Item ille solus nos redemit qui pro nobis satisfecit · sed solus filius pro nobis satisfecit · ergo ⁊c · Item redemptio nostra facta est per passionem · ergo ad illam solam personam spectat redemptio · ad quam spectat passio · sed solus filius est passus · ergo ⁊c · Item christus redemit nos · aut ergo sm diuinam naturam · aut humanam naturam · Si sm diuinam · ergo frustra ad hoc assumpsit humanam naturam · Si sm humanaz · sed solus filius humanam naturaz assumpsit · ergo solus nos redemit · Contra · Opa trinitatis sunt indiuisa · g̃ si redimere est opus conuenies filio · necesse ē q̄ deceat pr̄i ⁊ spiritumsancto · Item ill⁹ est redimere cuius est pre empta preciz dare · sed pater dedit vnigenitū suū p salute generis humani · sm q̄ dicitur Joh · iij · Sic dil⁹ dilexit mōm · vt filiū suū vnigenitū daret · pr̄ g̃ nos redemit · nō g̃ filius est redēptor · Item illi⁹ est redimere cui⁹ est redemptos possidere · scz tota trinitas nos possidet · g̃ tota trinitas nos redemit · Item hoc ipm vr̄ aucte mgr̄i in lra · Redemptor aliqñ etiaz pr̄ · ⁊ spūssctūs dr̄ in scptura · g̃ si in scptura nō dr̄ nisi vez ⁊ catholicū · redimere nō spectat

33 ad solū filiū. R⁹. dōz q redēptōis op⁹ dupl'r pōt alicui attribui. aut sic̄ ꝑncipali autori aut sic̄ exequēti. Et
34 vtroq3 mō cōpetit xpō. Xpō inq3 deo cōpetit sic̄ autori. xpō ho hoi cōpetit sic̄ exequnti. Cū g̃ dr aliq3 redēptor. dupl'r ꝓ dici. Aut ab auēte redēptōis. aut ab auēte sil'r executōe. Si ab auēte. sic nō tm̄ cōpetit filio. imo etiā pri r spūisctō ꝓ eo q̄ induisa sunt opa trinitatis. Si aūt ab exceutōe. sic respicit būanitatē q assumpta ē a solo ẏbo. r b̄ mō cōpetit soli filio. r b̄ est qd̄ mg̃r dicit in lra. Redēptor aliq̄n pr̄ r spūisctūs dr. sz b̄ xp̄s vsumptātis. nō ꝓpter exhibitōez humilitatis. Sic̄ fm vsumptātis sic̄ r obedientie. filio ꝓpter redēptor dr. r post cōcludit. Est g̃ redēptor inq3tū de⁹ ptātis vsu. inq3tū hō humilitatis effectu. Ex his ꝑz q̄liter eē redēptorē cōuenit filio r fm quā natarā. q̄dā em̄ mō ꝓuenit ei fm būanaz naturā. q̄dā mō fm diuinā. Et ꝑmo mō cōpetit soli filio. scdo mō cōpetit filio vna cū pr̄e r spūisctō. r p̄ b̄ ptz rīsio ad q̄stionē ꝓpositā. Pater etiā rīsio ad rōnes ad vtrāq3 ptē. pcedūt em̄ fm has duas vias sic aspicienti apparet.

Scōm quā naturā sit xp̄s mediator. Et q fm humanā oñdit aucte Aug. i li. ix. de ciui. dei. mediatorē inter nos r deū. r mortalitatē optuit habere trāseuntē. r beatitudinē ꝑmanētē. sz vtrūq3 hoz cōpetit xpō fm būanā naturā. g̃ rē. Itē hoc ipm̄ oñdit aucte mg̃r i lra. Mediator dr fm būanitatē nō fm diuinitatē. Itē medius dz eē inter extrema. g̃ mediator dei r hoim dz eē infra deum r hoīes. sz xp̄s fm diuinā naturā nō ē inferior. dō g̃ fm diuinā naturā nō ꝓt eē mediator. Est g̃ solū mediator fm naturā assumptā. Itē medius dz habere differētiā cū extremis. sz xp̄s fm diuinitatē est oino vnū cū pr̄e. g̃ nō vr q fm diuinitatē habeat rōnē mediatoris.

Itē vna est offensa toti⁹ trinitat⁹. sic vna ē maiestas sz ei fit satisfactio cui facta ē offensa. g̃ necesse ē q satisfactio fiat toti trinitati. Et si b̄. ira fit satisfactio filio sic̄ patri. sz ostat q alteri⁹ r alteri⁹ est satisfactoez offerre r satisfactoz suscipe. g̃ si xp̄s satisfacit fm q hō. r coīpo est mediator. q̄ satisfacit. vr q sit mediator solū fm būanaz naturā. Sz ꝫ b̄ ē auctas illa quā mg̃r adducit i lra. Si xp̄s fm vos o hereticī vnam tm̄ habet naturam. vnde medius erit. nisi ira sit medius vt dōs sit ꝓpter naturā diuinitat⁹. r hō ꝓpē naturā humanitat⁹. g̃ eē mediatorē ꝓpterit xpō fm vtrāq3 naturā. Itē xp̄s ē mediator nō ꝓpuatoz sz ꝓpositoz. Sz medius ꝓ positōne ē medium ꝓticipatoz vtriusq3 extremi. g̃ xp̄s nō potuit eē mediator dei r nīi nisi p b̄ q ē dōs r hō. g̃ mediator ē fm vtrāq3 naturaz. Itē nunq3 medius iūgit extrema nisi p b̄ q hz cōiunctionē cū vtroq3. g̃ xp̄s nūq3 nos recōciliaret deo nisi eēt dōs r hō. redit g̃ idē qd̄ p⁹. Itē nihil tz rōem medij. fm illd fm qd̄ tz rōem extremi. sz xp̄s tenet rōem extremi fm humanā naturā. q. humana natura recōciliata est dō. g̃ nō ē mediator ꝑcise fm illā. Itē si xp̄s ē mediator fm humanā naturā. b̄ nō pōt esse nisi in q̄dā ꝓpetate cōmunicet nobiscū. in q̄dā cū deo. sz angeli boni r mali i aliq̄ ꝓpetate nobiscū ꝓueniūt. i aliq̄ cum deo. g̃ pñt dici mediatores inf nos r deū. si g̃ mediatores nō dicūtur. videt q mediatio nō ꝓueniat xpō fm ꝓueniētia ꝓpetatū. sz fm ꝓticipatōnē duarum naturarū. g̃ ira
35 ꝓuenit xpō eē mediatorē fm diuinā naturā sic̄ fm būanā naturā. R⁹. ad ꝓdctōz intelligēdā ē notāda q dicūtur dicere eē medium r eē mediatorē. Medium nāq3 dic̄ ꝓueniētia cū extremis. Mediator aūt dic̄ nō tm̄ ꝓueniētia. sz etiā dicit officiū recōciliatōis. Aliq̄ g̃ respōdēdum est cū q̄rit q̄liter xp̄s sit medius inf humanā naturā r diui-

nā. Aliq̄ cū q̄rit q̄liter sit mediator. Si enim q̄rat q̄liter sit 36
medi⁹ rīderi pōt q medium inf duas naturas pōt aliq̄d dici tripl'r. Aut ita q ī eo ꝓcurrāt due nature sic̄ i vna materia. Aut ita q ī eo ꝓcurrāt due nature sicut i vna ꝑsona. Aut ita q ī eo ꝓcurrāt ꝓpietates duab⁹ naturis ꝓformes. Primo mō accipiēdo medium nihil pōt eē mediare inf humanā naturā r diuinā. nec xp̄s nec aliud. q nō pōt ex humana natura r diuīa ꝓstitui aliq̄d tertium. Scdo mō accipiēdo medium. sic xp̄s ē medium inf humanā naturā r diuinā inq3tū ē vna ꝑsona i duab⁹ naturis. nō rōe humane nature tm̄. nec rōe diuīe tm̄. sz rōe vtriusq3. Tertio mō accipiēdo medium. xp̄s ē medium inter deum r hoīes fm būanitatē inq3tū hz mortalitatez simil r brītudinē. Mortalitatē inq3 in q̄ cōicat cū hoīb⁹. brītudinē maxie in q̄ cōicat cū deo. Sic̄ o q̄rat q̄liter r fm quā 37
naturā xp̄s sit mediator. cū mediator dicat officiū recōciliatōis. r mediator debeat differre ab illo ꝺs recōciliat r xp̄s fm diuinā naturā sit ille cui fit recōciliatio. dōm q nō pōt eē mediator fm diuinā naturā. sz fm humanaz naturā. i q̄ pōt recōciliare fm diuersas ꝓpietates. in qb⁹ cōicat cū deo r cū hoīe. Habebat enī iusticiā r innocētiam in q̄ cōicat cū deo. r mortalitatē in q̄ cōicat cū hoīe. r dū mors ꝓuēit iusticie. in eodē cōfederat hō petr⁹ et mortal. deo iusto r īmortali. Recōciliati enī sum⁹ ꝺo ꝑ mortē hoīs innocētis. Cōcedēde sūt g̃ rōes ostēdentes q xp̄s ē mediator fm humanā naturā. Ad illō ẏo q̄ 38
obī q xp̄s ē medi⁹ ꝓpter naturā diuīratis r humānitat⁹. iā pz rīsio ꝑ ea q̄ dcā sūt. Nō enī ē idē dicere eē mediatorem r esse medium. Verūtm̄ mediator eē non posset nisi eēt medi⁹. Qr ei sil'r semel sit brūs r mortal. b̄ hz q; hō r ds. vtroq3 tm̄ istaz duaz ꝓpetatū ꝓuenit ei fm humanā naturā. ita q mortalitas ꝓuenit humānē nature i se. r brītudo ꝓpenit ei inq3tū ē vnita diuīe. Ad illō q̄ 39
obī q mediator dz ꝓticipare naturaz vtriusq3 extremi. dōm q r medium r mediator nō dr solū ꝑ ꝓticipatōnem vtriusq3 nature sic̄ p⁹ dcm̄ ē. sz etiā ꝑ ꝓueniētiā i ꝓpetate. Et xp̄s fm būanā naturā hz ꝓpetates cōueniētes diuersimode ꝓpter r būane. Ad illō q̄ obī q medium non 40
iūgit extrēa nisi ꝑ ꝓueniētia quā hz cū eis. dō. q ita ꝓz rīsio. qr ꝓueniētia fm ꝓpetatē est illa q̄ pōt extrema reconciliare. marie q̄n extrema ꝓiungi bñt ꝑ illō medium et ꝓduci ad ꝓformitatē volūtat⁹. nō ad ꝓformitatē nature. Per xp̄m ei hō recōciliat deo vt sit beat⁹. r ita vt fiat de mortali īmortalis. de petro iust⁹. de mīso beat⁹. nō vt recōciliat⁹ fiat dōs. q̄uis ipe xp̄s sit de⁹. Ad illō q̄ obī 41
q xp̄s ē extremū fm būanā naturā. dō. q falsuz ē. nam būana natura in xpō nūq3 indiguit recōciliatōe. vn nō erat recōciliata sz recōciliās. fm q dr. ij. ad Cor. v. Deus erat in xpō sibi recōcilias mūdū. Alteri⁹ em̄ ꝺ dr̄is erat natura būana i aliꝯ hoīb⁹. alteri⁹ in xpō. In aliꝯ em̄ erat peccatrix. i xpō erat īmunis ab oī culpa. Ad 42
illud q̄ obr q si mediator dr ꝓpter ꝓueniētiā in ꝓpetatibus. q dæmon dz dici mediator. dōm q nō ē sile. q. non hz ꝓpetates bono mediatori ꝓuenientes fm q exponit Aug. in li. de ciui. dei. ix. aliq3 trulū plixe. sz tn̄ vtiliter. Alit ei sic. Mediatorē inf deū r hoiem mortalitatē optuit brē trāseuntē. r brītudiez ꝑmanētē. vt p illō q̄ trāsit ꝺgrueret morituris. r ad illud q̄ ꝑmanet trāsferret ex mortuis. Boni g̃ angli inf mīsos r mortales. r brōs et īmortales. medij eē n̄ pōt. q illi g̃z brī r īmortales sunt. Pōt aūt medij eē mali angeli. q īmortales sūt cū ipis. r miseri cū isti. Dis ꝫ ē mediator bon⁹. r aduersus horū īmortalitatē r miseriā. r mortal' ad xp̄s existere voluit. r brūs in eternitate ꝑsistere potuit. Et q sunt ꝓtrarij

hoc ipse amplius consequenter. Ad hoc interponit se medius mortalis ⁊ miser. vt ad immortalitatē beatam transire nō sinat. Ad hoc autem se interponit mortalis ⁊ beatus. vt morte transacta ex mortuis faceret immortales. qđ in se resurgēdo mōstrauit. ⁊ ex miseris bedimendi. ſ. p passionem valde fuit cōgruus ⁊ rōnabilis ostendēs q̄re isto modo scz p passionē gen⁹ humanum redimere voluit. In secunda pte ostendit q̄ alio modo si voluisset redimere potuit ibi. Si enī tres illi in cām. ⁊c. Silr secūda ps diuiditur in duas ptes. In q̄rū ꝓma inq̄rit a q̄ sit passio xp̄i. oñdēs q̄ tradit⁹ fuit a patre. a seipō. a iuda. et a iudeis. In secūda vo agit de differentia causarū passiōis xp̄i vtr bona fuerit vel mala. ibi. Et fuit actus iude ⁊ iudeoꝝ malus. actus vo xp̄i et p̄ris bon⁹ Siue vt alr dicak inq̄rit illaꝝ causaꝝ differētiā penes bonitatē ⁊ malitiā. Subdiuisiones aūt partium manifeste sunt in littera.

Dist. xx. de redemptione nostra facta p passionē xp̄i q̄tum ad cōgruentiā ⁊ necessitatē.

SJ vero q̄ritur. vtr alio mō. ⁊c. Supra egit magister de passionis efficacia. in hac vero parte agit de passionis cōgruentia. Diuidit aūt ista pars in duas ptes. In quarū ꝓma ꝓparat passionez xp̄i ad cām. ꝑpter quā passus est. In secūda vo compat ipam ad cām a qua fuit passio in ipō. ibi. Christ⁹ ergo est sacerdos. idemq̄ hostia. ⁊c. Prima ps diuiditur in duas ptes. in quaꝝ prima ostendit q̄ modus iste redimendi gen⁹ humanū p passionē fuit cōgru⁹ valde ⁊ rōnabilis. a

D. xx. a Illo enī deserente pec. ⁊c. Contra. Hoc videtur inconuenienter dictū quia sicut adaz peccauit in consentiēdo. ita dyabolus peccauit in seducendo. ergo sicut iustum fuit hominem tradi i potestatem dyaboli. ita fuit iustuz dyabolum tradi in potestatez hominis. Item grauius peccauit pcī actoꝝ q̄ consentiens in peccatum. ergo multo forti⁹ debuit tradi dyabolus i potestatem hominis q̄ homo in potestate dyaboli.

Rō alia q̄re isto mō.

Rn⁹. dōm q̄ tam dyabolum q̄ Adam inuasit sententia iudicis condemnantis. vterq̄ enim punit⁹ fuit sicut scribitur in Gen. sed tamen magis decebat ꝓm ordinem diuine iusticie hominem sbiugari. q̄ econuerso. propter hoc q̄ sponte sb iecit se illi con-

Epb. ij. a stē tū. a Illo enī deserēte peccā-

Q modus redimēdi gen⁹ humanū p passionē fuit cōgru⁹ valde ⁊ rōnabilis. a

SJ vero q̄rit vtruz alio mō posset de⁹ hoiez liberare q̄ p mortē xp̄i. dicim⁹ ⁊ aliū modū fuisse possibilez deo cuius potestati cūcta subiacēt. sz nr̄e miserie sanāde ꝓueniētiorē modū aliū nō fuisse nec eē optuisse. Quid enī mētes nostras tantū erigit ⁊ ab īmortalitatis despatōe liberat. q̄ q̄ tāti nos fecit de⁹. vt dei filiꝰ īmutabiliter bon⁹ in se manens qđ erat. ⁊ a nobis accipiēs qđ non erat. dignat⁹ nr̄m inire ꝓsortiū mala nr̄a morietēdo pferret. Est talia rō q̄re isto poti⁹ mō q̄ alio liberare voluit. qz sic ⁊ iusticia supak dyabol⁹ nō potentia. Et quō id factū sit explicabo vt potero. Quadā iusticia dei in potestatem dyaboli traditū ē genus hūanū. pctō p̄mi hominis in oēs originaliter trāseūte. ⁊ illi⁹ debito obligāte. vñ oēs homines ab origine sunt sub p̄ncipe dyabolo. Vñ apl's. Eram⁹ natura filij ire. nā. s. vt ē depraūata peccato. nō vt ē recta creata ab initio. Hod⁹ aūt ille q̄ tradit⁹ est hō in dyaboli ptātē nō ita debz intelligi tā q̄ de⁹ hō fecerit aut fieri iusserit. sz q̄ tm̄ ꝓmiserit. iustē tm̄. a Illo enī deserēte peccātem. pctī autoꝝ ilico īuasit. nec tū de⁹ cōtinuit in ira sua miserationes suas. nec hoiem a lege sue ptātis emisit. cū in dyaboli ptāte eē ꝓmisit. q̄ nec dyabol⁹ a ptāte dei ē alien⁹ sic nec a bonitate. Mā qualicūq̄ vita dyabol⁹ vel hō nō subsisteret. nisi p eū q̄ viuificat oia nō q̄ hōs homine deseruit. vt nō se illi exhiberet deū. ꝑ inf mala penalia etiā malis multa ꝓstitit bona. ⁊ tandē hoiez quē cōmissio peccatorum dyabolo subdit. b remissio b peccatoꝝ p sanguinē xp̄i data a dyabolo eruit. vt sic iusticia vinceret dyabol⁹ ñ potētia. Sz q̄ iusticia. Jhu xp̄i. Et q̄ mō victus ē ea. q̄ in ea nihil dignum morte īueniēs. occidit eū tñ. et vtiq̄ iustū est vt debitores q̄s tenebat liberi dimittant. in eū credentes quē sine vllo debito occidit. Jō aūt potētia vincere noluit. qz dyabol⁹ vicio puersitatis sue amatoꝝ ē potētie. et deseroꝝ oꝑugnatoꝝq̄ iusticie. in q̄ hoies magis eū imitant. q̄ neglecta vel etiā posta iusticia. potētie magis studēt. eiusq̄ vel adeptōe letant. vel cupiditate inflamant. Jdeoq̄ placuit đo vt nō potentia sed iusticia vincens hominez eruere. t in quo hō eum imitari disceret. Post vero in resurrectione secuta est potentia. quia reuixit mortuus. nunq̄ postea moritu-

sentiendo.

b Remissio ⁊ peccatoꝝ per sangui. xp̄i. ⁊c. Contra. vide

Q dyabolus ñ ē aliquis a potestate fm hoc q̄ de statu suo posset facere per iusticiaz aliquid ⁊ nō p potentiam. ⁊ conuerso. Sed contra hoc ē qđ est summe iustus ⁊ summe potens ergo nihil pōt facere nisi iuste ⁊ potenter. Jtē esto q̄ deus fuisset vsus potētia in liberatione hominis. cū dyabolus nulluz ius haberet in eo. nullām iniuriā fecisset dyabolo. Rn⁹. dōz q̄ in autoritate ꝓmissa nō sepatur iusticia a potentia ita q̄ vna sit sine altera in operatione diuia. Sed hic innuitur q̄ aliquod ē opus i quo per excellentiaz manifestatur iusticia. aliquod in quo per excellētiam manifestatur potentia. et deus illum modum elegit in q̄ manifestak iusticia vt nobis da

Q dyabolus sit vicarius dyaboli.

Aug. i li. de trini.

ret imitandi formam. Ad illud quod queritur. vtrum si liberasset per potentiam. fuisset ibi iusticia. dōz q sic. sed tamen nō fuisset ita manifestata.

3 c De quo t legitur q sit traditus a pre. t q seipsum tradidit. Hoc videt esse falsum. Si enim deus tradidit eū in mortem. videtur q iudei eum occiderēt auctoritate dei. g deus particeps fuit illo homicidio. Si tu dicas. q tradidit eum. q permisit eum occidi. Similit posset dici de quolibet qui occidit. quia quēlibet q occiditur permittit deus occidi.

Item qui potest alium liberare ab occisione t non liberat dicitur eum occidere inf pretatiue. g cū deus pater potuerit liberare filiū vt nō occideretur. videt q saltem interp tatiue videt cuz occidisse. R°. dōm. q mors ē priuatio vite. et hec habet comparationem ad inferentem t ad eū qui sustinet.

Aug. i li. de trini.

4 Et sm hoc aliqs potest dupliciter tradere alium in mortem. aut q facit vt alij inferāt ei mortē. aut q facit vt ipe sustineat mortem. Qm g sustinentia mortis fuit a deo pre. t fuit a xpo. q deus pater voluit q ipse rus. Sed nōne iure equissimo vinceret dyabol⁹ si potētia tm xps cū illo agere voluisset. vtiq. Sz postposuit xps qō potuit. vt pius ageret qō optuit. Justicia g humilitatis hoiem liberauit. quē sola potētia equissime liberare potuit.

Q alio modo potuisset si voluisset redimere genus humanum. b

Si enim tres illi in cām venirent. s. deus. dyabolus. homo. dyabolus t homo quid aduersus deū dicerent nō haberent. Dyabolus ei de iniuria dei cōuincere. quia seruū eius. s. hominē t fraudulenter abduxit. t violenter tenuit. Homo etiā iniurius deo cōuincere. quia pcepta eius cōtempsit t se alieno dño mancipauit. De hominis etiā iniuria conuinceretur dyabolus. quia t illū prius fallaci promissione decepit. t post mala inferendo lesit. Jniuste g dyabolus q tum ad se tenebat hominē. sz homo iuste tenebatur q dyabolus nunq meruit potestatē habere sup hominē. sed homo meruit p culpam pati dyaboli tyrannidē. Si g de⁹ q vtriq perat potentia hoiem liberare vellet. sola iussiōis virtute hoiem potuit rectissime liberare. Sz ob causam pmissaz iusticia humilitatis vti voluit. Qui dum in carne mortali crucifixus ē. iustificati sum⁹. i. per remissionē peccatoruz eruti de potestate dyaboli. t ita a christo iusticia dyabolus victus est nō potentia. Quō autē in eius sanguīe nobis peccata sint dimissa supra exposit̄ū est.

Jnquirit a quo sit passio xpi ostendens q traditus fuit a patre. a seipso. a iuda t iudeis. c

Xps g est sacerdos. idq hostia t pciū nostre recōciliatōis. qui t se in ara crucis nō dyabolo. sed deo trinitati obtulit pro oībus q tum ad pcij sufficientiam. sed p electis tm q tuz ad salutis efficientiā. q pdestinatis tm salutē efficit. de quo t legitur q sit tradit⁹ a patre. t q seipm tradidit. t q iudas eum tradidit t iudei. Jpse se tradidit. quia spōe ad passionem accessit. Et pater eū tradidit. q volūtate patris imo totius trinitatis passus est. Judas tradidit pdendo. t iudei instigādo.

De differentia causaz passionis xpi vtrum bona fuerit vel mala. d

Et fuit actus iude t iudeoz malus. t actus christi t patris bonus. Opus christi t patris bonum. quia bona patris t filij voluntas. Malum fuit opus iude t iudeoruz. quia mala fuit intentio. diuersa fuerunt ibi facta siue opa. i. diuersi actus. t vna res siue factum. s. passio ipsa. Jdeoq doctores aliquādo vniunt in facto illo patrem filium. iudam. iudeum. aliquādo distinguunt. Respicientes eū ad passionem vnuz opus illoruz dicunt. Attendentes intentiones t actus. facta diuersa discernunt. Vnde Aug. Sacra est inquit traditio a patre. facta est traditio a filio. facta ē traditio a iuda. vna res facta est. Quid ergo discernit inter eos. quia hoc fecit filius et pater in charitate. Judas vero in proditione. Videtis quia non quid faciat homo. sed qua voluntate considerandū est. Jn eodem facto inuenimus deuz quo iudam. deū benedicimus. iudam detestamur. quia deus cogitauit salutem nostrā. Judas cogitauit precium quo vēdidit dīm. filius pcium q dedit p nobis. Diuersa ergo intētio. diuersa facta facit. cū tm fit vna res ex diuersis. Ecce vnā rem dicit ibi fuisse. t diuersa facta. quia vna ibi fuit passio sed diuersi actus. Et⁹ actus quidē d iude ac iudeoruz sunt mali. q bus operati sunt christi passionem; que bonū est t opus dei ē. sustineret mortē t ipe voluntarie sustinuit. hinc ē q traditus dicitur a patre. traditus etiā dicit a se. Rursus. q iudas t iudei p curauerunt. vt alij inferrent ei mortem. hinc ē. q traditus dicitur a iuda t a iudeis. Et quoniam fuit laudabilis mortis sufferentia. illatio aūt fuit vituperabilis. hinc est q traditio dei t xpi laudatur. traditio iude et iudeoruz vituperatur. Et sic patet q mors a parte sufferentis fuit deo placita t accepta. sz a parte infligentium fuit tantuz permissa. Et q hoc patet respō sio ad primum obiectuz. Ad illud quod obj̄citur q permittens alium occidi cum posset p hibē particeps homicidij est. Aug.

Dicendum q illud fallit in deo quia potest peccata omnia prohibere t nō prohibet. hoc enim spectat ad regimen sue prouidentie. sicut in primo t secundo libro ostensum fuit.

5 d Actus quidem t iudeoruz sunt mali quib operati sunt. t ē

Contra videtur iplicare duo opposita. Si em actus recipit denominationem a termino. t passio xpi fuit bona videtur q actus eoruz tueruntur

boni. Jtē mors ⁊ vita opponunt. sed xpi vita ⁊ generatio fuit bona. ḡ mors ⁊ corruptio fuit mala. Jtē iuxta hoc querit vtrūz simpliciter dom sit q xpi passio fuit bona vel mala. cū em habeat actorē bonū ⁊ malū sicut ꝫ dictū est. nō est rō q̄re magis debeat ab hoc q̄ ab illo denoiari.

Passio xpi oz opus di ⁊ iudeoz ⁊ quomodo. Aug. in expositione fidei catholice contra felicianum.

Querit etiā dato q passio sit bona. Utrū ꝺcedendū sit q iudei opati sint bonum. R⁹. dom q cū q̄rimus de bonitate passionis. nō q̄rimus de bonitate vel malicia in genere nature sed in genere moris. De hac ḡ bonitate absq; dubio est ꝺcedendū q passio xpi fuit bona simp̄r. Est em pciosa ī ꝺspectu dñi mors sanctorum eiꝰ. multo magꝭ mors xpi fuit pciosissima. Triplici aūt ex causa dz dici mors xpi simp̄r bona. Una ē strēnuitas ꝛrutis ex pte sustinēris. Sustinebat em illā passionē ꝛtuosissime. quia patiētissime ⁊ ꝺstantissime. Scōa est vtilitas redemptōis ex pte humani generis. quia p illā totū genꝰ humanū est liberatū. Tertiū est honestas cause moriēdi. Mortuꝰ em fuit p veritate dicēda. vñ pylatꝰ scripsit sup eū cām Jhs nazarenꝰ. Quāuis aūt passio xpi sit bona simp̄r. tm actio iudeoz fuit mala simpliciter. q̄ ex mala volūtate ⁊ radice pcessit. nec ꝓpter bonitatē passionis q̄ inde secuta est bona dicēda

Passio ḡ xpi ⁊ opus dicit iudeorum. quia ex actibus eoz puenit ⁊ opus ꝺi. q̄ eo autore. i. eo volēte fuit. Ut Aug. Nemo aufert a iam xpi ab eo. q̄ ptātē habet ponēdi ⁊ sumēdi. Ecce habes autorē opis. Ponet anima. ecce hēs opꝰ autoris. Et vt generaliter ꝺcludam. quotiēs in carne xpi aliq̄d patit. opus autoris est. quia eni sua voluntate nō alio cogente ꝓpetitur. est. h em fuit ꝓter intentionē ipoz. ꝓ opationē diuinā. p quā deus de multis malis elicit multa bona. Et ph patet rnsio ad obiecta. Primū em patet q nō est multiplicatio cōpassibiliū sicut tā oñsum est. Scōm etiā pz q mors ⁊ vita nō opponunt in genere moris sz in genere nature. Tertiū patz q̄re passio xpi dicit ipe auctor est opis. Cū aūt passio xpi opus dei sit. ⁊ ideo bonū eāq; opati sint iudas ⁊ iudei. q̄ritur an ꝺcedendū sit eos opatos ibi esse bonū. Hic distinguēdū est. Potest em dici q opati sunt bonū. q̄ ex actibus eoz bonum pouenit. i. passio xpi. Et item q operati non sunt bonum sed malum. quia actio eorum non fuit bona sed mala. Si iudei sit passio xpi dicit ibi opatio simplicit bona. num. Passio em dicitur vt est in patiente. ⁊ iō dicit magis passio ee bona vt est a bona volūtate patientis. ḡ mala vt est a mala volūtate inferent; Ad illud qō q̄ritur vltimo vtr ꝺcedendū sit q iudei opati sint bonū. dom q ē opꝰ opans et opꝰ opatū. Cū ḡ q̄rit vtrū iudei operati sint bonū. bonum potest dicere bonitatē circa opus operans. vel circa opus operatum. Si circa opus operans. est simpliciter negandum. quia tale opus in iudeis simpliciter fuit malum. Circa vero opꝰ operatum quod quidem fuit mors ⁊ passio xpi. hoc dupliciter potest intelligi. Aut primo ⁊ per se. ⁊ sic falsum est q iudei sunt operati bonū. Illud em opus operatum bonitatē nō habuit ex intentione iudeoz. Si autem intelligat p accidēs ⁊ ex ꝺsequēti. sic bz veritatem. Judei em opati sunt passionē xpi. q̄ quidē fuit maximū bonum ⁊ saluberrimū toti mundo.

6

7

Jntelligentiā hui⁹ q̄stionis incidit hic q̄stio de cōgruentia nre redemptōis facte p passionē xpi. Et circa hoc. vj. dubitabilia pñt queri. Primo em querit vtrū cōgruū fuerit reparī humanā naturā. Secundo q̄ritur vtrū magis cōgruū fuerit reparī humanā naturā p satisfactionē q̄ p aliā viā. Tertio q̄rit vtrum aliq̄ creatura satisfacere potuerit deo p hūano genere. Quarto q̄ritur vtrū possit homo satisfacere p se. Quinto vtrū deus satisfactionē p mortē xpi debuerit acceptare. Sexto ⁊ vltimo q̄rit vtrū alio mō genꝰ humanū potuerit liberare

Questio I 3

Utrum cogruū fuerit humanā naturā a deo reparī. Et q sic videt p quattuor suppositōes manifestas q̄ elici possunt ex dictis Anſ. in li. j. Cur deus hō. Prima est hec. Nullatenus decet summā stabilitatē pmittere suū ꝓpositū infirmari. Scōa est hec. Nullatenꝰ decet summā benignitatē p peccato vniꝰ hois totā posteritatem eius sempiternaliter damnari. Tertia ē hec. Nullatenus decet summā sapientiā nobilissimā creaturā pmittere vniuersaliter fine suo fraudari. Quarta est hec Nullatenꝰ decet summā virtutē pmittere seruū suū ab alio in sempiternū iniuste detineri. Ex pma arguit ita. Si nō decet dei ꝓpositū infirmari. ⁊ deꝰ ꝓposuerat hominē ꝓducere ad beatitudinē. ⁊ ꝓduci nō bz q̄ diu manet in statu ruine. ḡ indecens est hoiem in tali statu relinqui. ḡ ab oppositis decens est ipm reparī ⁊ releuarī. Ex scōa arguit sic. Nō decet posteritatē totā sempiternaliter damnari p peccato vniꝰ hois. sz tota sempiternaliter damnaret nisi repatio interueniret. ḡ cōgruum fuit ⁊ decens vt deus hoiem reparet. Ex tertia arguit sic. Nō decet summā sapiam pmittere vniuersaliter nobilissimā creaturā fine suo fraudari. sz nisi repatio interueniret oēs hoies fine suo essent fraudati. ⁊ ita vane oēs filij hoim essent ꝺstituti. qđ diuine sapie nō cōgruit. q̄ nihil incōgruum facit. ḡ restat q valde congruum fuit genꝰ hūanū reparī. Ex q̄rta arguit sic. Nō decet sūmam virtutē pmittere suos suos iniuste ⁊ violēter ab aduersario detineri. sed nisi repatio interuenisset multi serui dei ⁊ sancti detinerent in lymbo. ḡ cōgruum fuit ⁊ decens p repatōis bñficiū subueniri generi humano. Sed ꝺ hoc obꝺcit sic. Si indecēs fuisset genꝰ humanū nō reparī ⁊ incōueniēs ⁊ qlibet minimū inconueniēs sic dicē Anſ. in li. Cur deꝰ hō. ē ipossibile ergo deū ipossibile ḡ fuit deū genꝰ hūanū nō reparī. Et ex hoc elicit dupler inconueniēs. Unū q deus nō repauit genꝰ humanū p pter miscōiam. sed portꝰ ꝓpter vitandā indecentiam. Aliud q nō repauit ex liberalitate sed ex necessitate. q si vez est. nō tenemur ei ad tantas graciarū actōes. qđ impiū ⁊ crudelissimū est dicere. Jtez nobilioz creatura est angelꝰ q̄ homo. ⁊ ꝓpter beatitudinē ē facta sicut homo. sed nō decuit deū releuare angelū a suo lapsu. ḡ nec decuit reparē genus humanū. Jtem sicut decet diuinā sapientiā ⁊ bonitatē releuare cadentē. sic etiam decet sustentare stantem. sed nō decuit deū tenere genꝰ humanū ante lapsum. ḡ videtur q nō decuit ipm releuare post lapsum. Jtem nō decet deū facere cōtra suam iusticiā. sz homo cū peccauit meruit a deo inferrnū

separari·si g̃ ꝑ repationē ꝺo habet cõiungi·vī·q̃ nūq̃ ꝺcuit genus humanū repari. Itē sicut homo ꝑ peccatū meruit mortē carnis·ita etiã meruit mortē sempit̃ne dãnatõis·sed nõ ꝺcuit ꝺeũ sic repari genus humanū vt nõ moreret mortē carnis·g̃ nõ ꝺcuit sic reparare vt nõ moreret mortē sempiterne dãnatõis. Itē nõ ꝺcet ꝺeum facere ɔtra dispõnem sue sapie·sed ōs talez fecerat hoiem·vt si vellet stare staret·t si vellet cadere caderet·g̃ sicut nõ ꝺcet ꝺeũ facere ꝺ stante vt cadat·ita nõ ꝺcet ipm facere ꝺ cadẽte vt resurgat·g̃ nõ ꝺcet eũ repare humanã naturã. 8 R°. ꝺom q̃ absq̃ dubio ɔgruu est t ꝺcẽs repari genus humanũ. Cõgruũ inq̃ est t ꝺcens nõ solũ ex pte ꝺei sz etiã ex pte homis. Ex parte ꝺi q̃ ꝺcet ꝺei potẽtiam·sapiẽtiã t miseõiam·sic ī oppone do mõstratũ est supra. Ex pte vero hois cõgruentia est si cõsideret dignitas homis cõditi t modus labẽdi t status lapsi. Dignitas nãq̃ homis cõditi tãta erat vt ꝓpter ipm fcã sũt vniuersa. Si g̃ hõ careret suo fine tã oīa essent suo fine ꝺfraudata. Modus ꝺo labẽdi fuit q̃ humana natura totaliter cecidit·alio peccãte·et alio suggerẽte·t ideo ꝺcẽs fuit ipam ꝑ aliũ releuari·vt sicut filij peccantẽ ī parẽte·t parẽs peccauit diabolo suggerente·sic etiã homo reparetur ꝺño releuante. Status etiã homis lapsi reparãi cõgruit·q̃ in illo statu simul fuit penitẽtia cũ miseria·t penitẽtia quodam mõ placabat diuinã iusticiã·miseria ꝺo ꝓuocabat misericordiã. Et sic patet q̃ ꝑ oẽm modũ ɔgruũ fuit reparari genus humanũ. Cõgruũ inq̃ ex pte opificis·t cõgruũ ex pte opis. Sz cõgruitas ex pte opis pura ɔgruentia ẽ·ita q̃ nõ ponit necessitatẽ. Cõgruitas ꝺo ex pte opificis ponit necessitatẽ·necessitate inq̃ ñ ineuitabilitatis q̃ diuidit in coactõnẽ t ꝓhibitionẽ·sz necessitatẽ imutabilitatis q̃ ɔsurgit ex stabilitate t imutabilitate diuine dispositõnis·hec aũt nõ artat diuinã poten/
9 tiã ad oppositũ·sz eã ꝺtermiat ad tale ꝓpositũ. Vñ anselm⁹ in li. Eur ōs hõ. Cũ dicim⁹ ꝺeũ aliq̃d facere necessitate·intelligẽdũ est q̃ hõ facit necessitate seruandi hõestatẽ·q̃ necessitas nõ ẽ aliõ q̃ imutabilitas bonestatis Ex his q̃ dcã sũt patet respõsio ad ꝓpositã questionez Si enī queraī vtr cõgruũ sit reparī genus humanum cõcedẽdũ est simplr q̃ verũ est·Si ꝺo queraī vtr sit necessariũ·nõ est simplr respõdendũ sz distinguendum. Est enī necessariũ ex pte ꝺei·sed ex pte nr̃i nõ quacunq̃ necessitate·sz necessitate imutabilitatis q̃ non opponit libertati volũtatis·ac ꝑ hoc nec gr̃e nec libertati. Et ꝑ hõ ꝑz rñsio ad ꝓmũ obiectũ·nõ enī seq̃tur si ōs reparat
10 necessitate sue imutabilitat̃·q̃ ꝓpter hõ nõ reparet liba/litate sue benignitatis·hec enī simul pñt stare. Ad illud qõ opponit q̃ creatura angelica nobilior est·ꝛc. Dom q̃ ex̃uis angelus nobilior sit creatura q̃ hõ·non tñ est adeo ad reparationẽ idoneus sicut hõ. ꝓpter modũ labẽdi t statũ homis lapsi. Hõ enī peruertit·angel⁹ obstinatus fuit. Hõ toraliter·angelus ꝑticulariter cecidit. Hõ ꝑ aliũ·angel⁹ ꝑ seipm·t hec sũt q̃ faciũt angelũ ad reparatõnem minus ydoneũ. 11 Ad illd qõ obj̃citur q̃ nõ ꝺcuit ꝺeũ tenere hoiem ne caderet·dom q̃ si hõ voluisset stare·nunq̃ ꝺus ꝺrelinq̃sset eũ vt caderet·sed q̃ stare noluit nõ ꝺbuit ipm cõseruare inuitũ·sz q̃ hõ p⁹ lapsũ voluit resurgere·ideo ꝺcuit ꝺeũ sibi manũ porrigere·ita q̃ manus ista ad illos se extendit q̃ volũt
12 resurgere nõ ad eos q̃ nolũt resurgere. Ad illud qõ obꝛ q̃ nõ ꝺcet ꝺeũ facere ɔtra suã iusticiã·Dom·q̃ vr̃ est·ꝺcet tamẽ ipsum aliquid facere ꝓter rigorem iusticie·q̃ reparatio humani generis non repugnat di
uine iusticie·cõcurrunt enim in illa simul miseõia t veritas·sic videbit infra. Vñ qõ dr̃ q̃ hõ nõ meruit ꝑ peccatũ inēternũ separi a ꝺeo·ħ verꝫ ẽ q̃tũ est ꝺse·possunt tñ alia merita interuenire q̃ infringẽr illã obligatõnez·t in q̃by seruabit ordo iusticie diuine. Ad illud quod 13
obiciť q̃ ꝑ pctm meruit homo ita puniri pena sempit̃/ne dãnatõis sicut pena mortis·dom q̃ nõ est simile·q̃ ꝺ pena mortis statim fuit sentẽtia lata·de pena ꝺo eterne dãnatõis adhuc differt sentẽtia. Et q̃ diuina sentẽtia est irreuocabilis postq̃ lata est·licet mutari posset sentẽtia ꝑ ꝓphetiã p̃dicata (sicut ꝑz ī Jona) anteq̃ feratur potest remediũ inuenīri. Jꝺo reparī potuit gen⁹ humanũ vt nõ incurreret penã damnatõis sempiterne ī aliq̃ eius pte·cui nõ fuerit liberatũ vt nõ incurreret penã mortis. Et si tu queras quare sentẽtia ista fuit lata t illa dilata·cũ hõ meruisset vtrãq̃ de se·dom q̃ prima ẽ via penitẽtie. Scõa ꝺo aufert locũ penitẽtie·ideo nõ ꝺebebat secũda sententia ferri ɔtra hoiez q̃diu erat in statu vie. Ad illud qõ obꝛ q̃ nõ ꝺcebat ꝺeũ face/ 14
re cõtra ordiem sue sapie·dom q̃ gen⁹ humanũ reparando ɔ suã sapiam nõ facit·q̃ ex sapia sua fecerat ipm rabilẽ ꝑuidẽs eius lapsũ·nec valet illõ qõ obiicit·nec ꝺcuit facere de stãte vt caderet·g̃ nõ ꝺcuit ꝺ labẽte vt resurgeret·q̃ ex̃uis nullo sapiente fiat hõ ꝺcteriꝛ·aliq̃ tamẽ sapiẽte ꝑt fieri melioꝛ. Et licet no ꝺcedat ꝺeũ ꝺ bono facere malũ·ꝺcet tamẽ ꝺ malo facere bonum.

Questio II b

Utr magis ɔgruat gen⁹ humanũ reparī ꝑ satisfactionē q̃ ꝑ aliã viã·Et q̃ sic ostendiť ꝑ quatuor ꝓpones Quarũ ꝓma ẽ hec. Illa via magis ɔuenīens fuit ad reparatõnẽ humãi generis in q̃ magis ꝟuatur ordo diuine iusticie. Secũda ẽ hec. Illa via magis cõgruit reparatõni humani generis·in q̃ magis seruat̃ ordo diuine sapie. Tertia ẽ hec. Illa via magꝫ ɔuenit reparatõi humãi generis in q̃ magis seruatur ꝓsidentia diuine potestatis. Quarta via ẽ hec. Illa via magis ɔuenit reparatõni humani generis·in qua magis seruaī honorificẽtia diuine maiestatis. His ꝓpositis arguiť sic. Magis seruatur ordo diuine iusticie cũ malũ punit q̃ cũ relinquit impunitũ·sz cũ pctã reparãtur ꝑ satisfactionẽ malũ punit·sine satisfactõe relinq̃tur impunitũ·ergo magis seruatur ordo iusticie in reparatione per satisfactionem q̃ sine satisfactõne·ergo ꝑ primam suppositionem via ista magis conuenit reparando generi humano. Itē secũdo arguit sic. ordinatio peccantium ī supplicijs siue peccati in pena manifestat decorem diuine sapientie·que non patitur vniuersũ ex aliqua sui parte turbari. sed cum peccatoꝛ releuatur per satisfactionem·ad culpam sequit pena Cũ ergo sine satisfactõne culpa non ordinatur per penam·ergo reparatio generis humani ꝑ satisfactionem plus ɔuenit diuine sapientie q̃ sine·ergo per secundam suppositionē via ista reparandi est magis congrua t ydonea in se. Item tertio arguitur sic. Si malum non puniretur et relinqueretur sine aliqua satisfactõne·t iniusticia nulli legi subiaceret·diuina potestas in omnibus nõ ꝓsideret·sed cum ꝓ peccato satisfactõ exigitur·peccatoꝛ subditur pene auctoritate diuine iusticie·ergo in modo reparandi genus humanum ꝑ satisfactõnem magꝫ ꝓlucet ꝓsidentia diuine potestatis q̃ ꝑ aliã viaz. ergo per tertiam suppositionem via ista est magis congrua. Item quarto arguitur sic. peccatoꝛ cum peccat per ꝓuaricationem ꝺeum inhonoꝛat. si ergo peccatũ dimitteretur sine satisfactione peccatum relinqueret

abscq̃ honoris ablati recompensatõne. cũ aũt satisfactõ redditur. honor recõpensatur. ḡ in mõ reparãdi homi/nem p satisfactionẽ magis seruatur honorificẽtia diui/ne maiestatis q̃ p aliũ modũ. ḡ p quartã suppositionẽ hac via reparatõnis magis cõgruit genus humanum releuari. Ex his eisdemq̃ rõnib⁹ nõ solũ põt concludi. q̃ hec via sit magis congrua. sz etiã q̃ alia nõ põt eẽ cõgrua. verũtamẽ nõ sũt ita efficaces ad pbandũ secũdum sicut ad pbandum p̃mum. q; preter has congruentias possunt ⁊ alie reperiri. licet ille sint magis excellẽtes.

Sz cõtra. Magis decet deũ facere quod magis facit ad ostensionẽ sue benignitatis ⁊ misẽdie. sed dimittere peccata oĩa absq̃ aliqua satisfactõne pene hoc ẽ maioris misericordie q̃ exigere p illis penã. Si ergo deus ẽ misericordissimus ⁊ benignissimus. adeo vt benignior cogitari nõ possit. videtur ergo q̃ modus ille reparandi qui est preter satisfactionẽ magis cõueniat diuine excellẽtie. Item modus ille magis conuenit reparatõni generis humani. q̃ magis est ostensiuus diuine sufficientie. sed si sic deus genus humanũ repararet q̃ nulla requireret satisfactionẽ. magis apparerz diuina sufficiẽtia. Ostenderetur eĩ tũc q̃ emendarũ nostrarũ et bonoꝝ nostroꝝ non indigeret. ḡ modus reparandi absq̃ oĩi satisfactõne magis esset congruus humano generi. Item ille modus magis ꝺuenit reparationi humane q̃ magis est ostensiuus diuine potentie. eo q̃ reparatio est quedã recreatio. sed si deus absq̃ omni satisfactõne solo verbo repasset genus humanũ sic fabricauit mũdum. maior esset ibi diuine virtutis ostẽsio ergo magis cõuenit iste modus humano generi reparando. Jtẽ iste modus magis ꝺuenit reparatõni generis humani in quo homo magis astringitur ad amandum ⁊ laudandũ deum. sed si deus culpam homĩ reliquisset. absq̃ oĩi satisfactione ⁊ pena esset magis laudandus ⁊ amandus ab homĩe. homo eĩ illã a deo percepisset. ḡ talis modus reparatõni humane magis congrueret Jtẽ modus ille magis congruit reparatõi generis humani. in quo magis eruditur homo ad executõnem diuini mandati ⁊ imitatõnem dei. sed homo debet remittere ⁊ condonare alĩ culpam ⁊ penam. ḡ si deus homĩ debuit dare exemplũ pfectionis. videt q̃ magis decuit reparare genus humanũ totum relaxãdo q̃ satisfactionẽ aliquã exigendo. Jtẽ ille modus reparandi magis decet deum q̃ est a deo immediate. q̃ q̃ est a deo mediante adiutorio creature. Qm̃ sicut decuit deum magis p seipm̃ creare. sic magis videtur esse decens p seipm̃ recreare. sed reparatio p satisfactionem est mediante creatura satisfaciente. ḡ videt q̃ magis decuerit deum reparare genus humanũ absq̃ oĩi satisfactione p seipsum.
15 q̃ mediante satisfactõne p creature adiutorium. Rõ dõm. q̃ absq̃ dubio magis congruũ fuit genus humanũ reparari p satisfactionẽ q̃ p aliã viã. ẽm q̃ dicit anꝫ. ⁊ auguſt. Et rõ huius ẽ ⁊ ex pte dei et ex pte nr̃a. Ex pte ineꝫ dei. q; vniuerse vie dñi misẽdia ⁊ veritas. cum ipe sit lũme iustus ⁊ misericors. Et ideo in iĩ reparatõne generis humani que est excellẽtissima viarũ dei. cõgruum est vt simul currat misericordia ⁊ iusticia. Et ideo decens fuit vt deus ab homine satisfactionem exigeret pro iniuria sibi facta. Et si homo non posset. tunc misericordia diuina subueniret dãdo mediatorẽ qui p eo satisfaceret. Et iste modus magis fuit cõgruus q̃ aliꝰ Nam si deus culpam non dimisisset. sed vindictã exegisset nõ manifestaretur eius misẽdia. Si vero oĩno dimisisset nec satisfactionem exegisset. nõ manifestaret eius iusticia. Si ergo iste due cõditõnes sũt in dei opere seruãde precipue. magis congruebat humanam naturã repari p satisfactõnez q̃ p aliã viã ex pte dei reparantis. Magis etiã cõgruebat ex pte nostri p eo q̃ reparatio nr̃a ad hoc erat vt nos reduceret a culpa ad iusticiã. a miseria ad gliam. Sicut ḡ cũ genus humanuz cecidit p culpã. deum inhonorauit p puaricatõnez ⁊ inordinatã dilcõnem. sic cũ redit a culpa ad iusticiaz. decens est vt deũ honoret sustinẽdo penã. ⁊ in hoc magis reparatur ad normã iusticie. Rursus sicut gloriosius est acquirere vitã eternã p merita q̃ sine meritis. sic gloriosius est reconciliari deo p satisfactionẽ q̃ sine. Mod⁹ ḡ reparandi p satisfactionem plus cõuenit nr̃e iustificatõni ⁊ nr̃e glificatõni. Si ḡ hec duo principaliter cõsiderãtur in reparatõne generis humãi planum est. q̃ b modus repandi magis ꝺueniens est tã ex pte dei reparantis q̃ ex pte humani generis reparati. Ũ rõnes que hoc ostendũt cõcedende sũt. Ad illud ꝺo qõ obiicit 16
de manifestatõne benignitatis ⁊ misẽdie. dõm q̃ sũma benignitas ⁊ misericordia in deo nõ excludũt iusticiaz. ⁊ ideo nõ sic debuit manifestari in ope reparatõnis. q̃ iusticia nõ haberet locũ. sed ita debuit manifestari diuina misẽdia q̃ simul cũ hoc ostenderetur diuina iusticia. Et hoc idẽ factũ est cũ deus reparauit genus hũanũ p mortẽ filĩ sui. vbi fuit maxima equitas ĩ exigendo tante satisfactõnis preciũ. ⁊ maxima benignitas in tradendo vnigenitũ filĩũ suum. Ad illud qõ obiq̃ ma 17
gis manifestaretur diuina sufficientia si nõ exigeret satisfactionẽ. Dõm q̃ sicut ꝺs exigit a nobis mãdatoruz suoꝝ obseruantiam. nõ ꝓpter suã indigentiam. sed ꝓpter ordinatõnem nr̃am qua debemus ei tãnq̃ dño obedire. sic ⁊ pcõꝝ exigit emẽdam. nõ ꝓpter hoc q̃ indigeat. sed vt nos reducat ad ordinatõem debitã. ⁊ ideo obiectio illa pcedebat ex suppõne falsi. cũ dicebatur magꝭ sine satisfactõne diuinã sufficientiã manifestari. Ad 18
illud qõ obiq̃ modus alius magis manifestaret diuinam potẽtiã. dõm q̃ et si in oĩi ope dei ostendatur diuina potentia. in ope tamẽ reparatõis magis manifestatur benignitas ⁊ misẽdia. ⁊ p ꝺsequens ipa iusticia eis annexa. Et ideo cũ posset vno verbo genus humanuz reparare. maluit tamẽ reparare cũ difficultate ⁊ penalitate. quia magis oportunũ erat ibi ostendere misericordiam q̃ potentiam. Potentia enĩ satis claruerat ĩ rez eductõne. sz adhuc latebat misẽdia quã ostendebat deus in homĩs reparatõne. Ad illud qõ obiq̃ reparatõ 19
ptermissa satisfactõne magis astringeret nos ad laudãdũ ⁊ amãdũ deũ. dõm q̃ falsum ẽ. plus eĩ nos astringit ad amorem ⁊ laudem dei hoc q̃ dedit vnigenitum suũ p nobis q̃ si absq̃ hoc cõdonasset nobis ⁊ penam ⁊ culpã. Multo enim minus fuit q̃ deꝰ p nobis mortem subiret. q̃ peccata nr̃a condonaret. multo etiã maius fuit dando nobis filiũ peccata cõdonare. q̃ si simpliciter pctã condonasset. Qui enĩ ꝓpio filio suo nõ pepercit sed p nobis oĩbus tradidit illum. quo nõ omnia nobis cum illo donauit. sicut dicitur ad Ro. viij. 20
Et sic patet q̃ ꝓposuerat ex suppõne falsi Ad illõ qõ obiq̃ si satisfactionẽ nõ exegisset. magis prebuisset formã imitandi se. dõm q̃ et si debeamus deũ imitari i aliquibus. nõ tamẽ necessariũ est imitari in oĩbꝫ. Ad deum enĩ spectat querere gliã ⁊ vindictam ẽm q̃ dicitur ad Ro. xij. Mihi vindictam ⁊ ego retribuã. Ad nos aũt non pertinet. quia nr̃m non est iudicare sed iudicari Et ideo in hoc non debuit dare formam imitandi se.
Alr posset dici q̃ deus exigendo satisfactionez magis

prebuit nobis formā ꝯ si nō exegisset. Prebuit enī exē/plū subditis in hoc ꝙ remisit ⁊ pepcit. prelatis vero ī hoc ꝙ emēdā requisiuit vt decor iusticie seruaret. quod spectat ad eos q̄ iudicāt terrā. ſm illud Sap̄i. Diligi
21 te iusticiā q̄ iudicatis ter. Ad illud qō vltimo obꝯ/cit ꝙ decētius fuisset reparare genꝰ humanū sine adiu/torio humano. ⁊ ita sine satisfactore. dōm ꝙ hoc falsuz est. sūme eīm bonitatis est ꝓmūicare creature opatiōes nobiles. ſm ꝙ ipa nata est suscipe. ⁊ creatura aliq̄d po/test facere ī repatōne. ꝯuis solius dei sit opari in ꝓma/ria rez. pductōne. vbi nō est opatio in aliquā materiaz preiacentem. Questio III c

Vtez aliqua creatura pura potuerit satisfacere ꝓ toto genere humano. Et ꝙ sic videt. Una creatura potuit totū genus humanū inficere ꝓ culpā suā. ḡ si gratia est ꝑncipiū satisfaciēdi. sicut culpa ꝑncipiū inficiendi. vi/det ꝙ aliqua pura creatura ꝓ suā gratiā potuerit satis/facere ꝓ toto genere humano. Itē nō plus exigit in iusta pena ꝯ cōmissū est in culpa. si ḡ genus humanuz lapsū fuit ꝓ transgressionē pure creature videt ꝙ pura creatura potuerit satisfacere ꝓ genere humano. Itē dyabolus iuste ꝓdidit genus humanū. qz extendit ma/nū suā in innocētem. ḡ ī potuit esse aliq̄ pura creatura oīno innocēs que se ꝓ salute generis humāi exponeret. ⁊ diabolus manū ī eā ertēderet. videt ꝙ aliq̄ pura creatura redimere potuisset genꝰ hūanū ꝛ dyabolica ptate. ⁊ ita satisfacere ꝓ eodē. Itē plus pensat deꝰ vitā ⁊ aīam vnīꝰ iusti ꝯ vitā ⁊ aīam innumerabilium pcōz. si ḡ aliq̄ pura creatura innocēs ⁊ scā se ꝛo ⁊ pa/tri obtulisset ꝓ peccatoꝝ hostiaz. fcā esset recōpensa/tio iusta. ḡ et satisfactio debita. Itē esto ꝙ xp̄us fuis/set pura creatura. ⁊ mortuus fuisset in cruce sicut mor/tuus fuit. quero tūc. an fuisset detētus in lymbo. an nō

Ōstat ꝙ in lymbo detētus nō fuisset. qz nō habuit rea tū peccati originalꝫ. ḡ aptū fuisset ei celū. meruisset ergo xp̄us aptionē ianue. Si ḡ ianua nō habuit aperi nisi ꝓ sufficientē satisfactionē. videt ꝙ pura creatura satisfa/cere potuisset ꝓ toto genere humano. Sed contra. si pura creatura eēt. aut esset bō. aut nō bō. Si eēt pur⁹ bo. ḡ eēt peccator ⁊ debitor. ḡ nō potuisset eē mediator ⁊ recōciliator cū ipe indigeret recōciliatiōe. Si eēt non bō. sed ꝓ boīe non dz satisfacere nisi bō. qz ad eū ptinet satisfactio in q̄ fuit transgressio. ḡ si nec pur⁹ bō nec nō bō potuit satisfacere ꝓ toto genere humano. videt. ꝙ nulla pura creatura potuerit. Itē satisfactō debet ꝓ/portionari offēse ⁊ iniurie. sz tāta ē offensa ⁊ iniuria. ꝯ/tus ē ille cui infert. cū ḡ xp̄s sit infinit⁹. offensa ⁊ iniuria dei ē infinita. sz nulla creatura nec eius opatio est infi/nita. ḡ nulla pura creatura pōt satisfacere ꝓ offensa ⁊ i/uria ꝛo illata. sed talis fuit iniuria ade ⁊ posteritatis sue. qz deū cōtempsit. ḡ. zē. Itez nullus satisfacit nisi restituat tm̄ ⁊ amplius ꝯtū abstulit. sz nulla pura crea tura valet totū genꝰ hūanū qō ꝙ petm̄ Ade fuit a ꝛo subtractū restituere. ḡ nulla pura creatura p̄t satisfacere ꝓ ipo Itē nullus p̄t satisfacere ꝓ oīm boīe nisi pos set influere ī oēm boiem iusticiā. sicut ꝑmus parēs trās/mittit culpā. sed nulla pura creatura pōt alīs influere iusticiā. vel dare grām. sic ī ꝑmo li. fuit ostensū. ḡ nul/la pura creatura p̄t satisfacere ꝓ toto genere humano.

Itē nō minus obligamur ꝛo ꝓ beneficio recreatōis ꝯ ꝓ bñficio creatōis. Si ḡ pura creatura genꝰ huma/nū redemisset tantum essemus ei obligati ꝯtū nr̄o cre/atori. ergo tantū tenemur diligere creaturā ꝯtum crea torem. Si ergo impossibile est nos ad hoc obligari. un possibile fuit purā creaturaz satisfacere ꝓ toto genere humano. R⁹. dicendū ꝙ de duobus consueuit fieri satisfactio ⁊ requiri. vicz de iniuria ⁊ damno. Si ergo 22
deus reqrit satisfactōnem ab humano genere. aut req/rit ꝓ vtroꝯ aut ꝓ altero horz. Si ꝓ vtroꝯ. planum ē. ꝙ impossibile est aliquā puram creaturā ꝛo satisfacere pro humano genere. ꝓ eo ꝙ tam grauis est iniuria q̄ infertur ꝛo ob excellētissimam eius dignitatē. ꝙ nulla pura creatura pōt recompēsare aliq̄d ei equale. Si ve ro exigit sibi satisfactōnem ꝛe solo damno condonādo iniuriā. nec sic potest ꝓ toto genere humano satisfacere aliqua pura creatura. Aut enī illa pura creatura es/set homo. aut non esset homo. Si homo. cū nullus pu/rus homo possit equialere toti generi humano. talis homo offerēdo semꝑ ꝛo nunq̄ recompensaret dānuz quod Adam intulit corrumpendo totum genus hūa/num. Si esset non homo. nec sic adhuc posset dampnuz recompensare si pura creatura esset. At si posset. nō ta men satisfaceret. quia ad illud genus spectat satisfactō ad quod spectauit transgressio. At si hoc posset. nō ta/men diceret ꝙ naturā humanā in statum pristinū reuo caret. esset enī ex hoc subiecta aliꝰ generi creature. ⁊ ex hoc haberur ꝙ nō solū pura creatura non posset ꝛo sa/tisfacere si esset alterius generis. sed etiam nec si esset a deo assumpta conueniret vt ꝓ humano genere satisfaceret. ⁊ ideo cum pura creatura non posset ꝓ toto ge nere humano satisfacere. nec alterius generis creaturā deceret assumi. oportuit vt ꝑsona satisfactēris esset ōs ⁊ homo. Concedende sūt ergo rōnes ostendentes ꝙ nulla pura creatura posset satisfacere ꝓ toto genere huma no. Ad illud qō obz in cōtrariū ꝙ pura creatura po 23
tuit totum genus humanū inficere. dōm ꝙ nō ē simile quia aliq̄ pura creatura potuit esse ꝑncipiū totius ge/neris humani ſm ꝓpagationem carnalem. ꝓ quā genꝰ humanū corrumpitur ⁊ inficit. sed nulla pura creatura potuit esse principium totius generis humāi ſm rege/neratōnem spūalem. Ad illud quod obꝯit ꝙ nō p⁹ 24
exigit in iusta pena ꝯ cōmissum ē in culpa. Dom ꝙ cul pa nō solū aggrauat ex pte conditōis peccātis. sz etiaz ex parte eius in quē peccat. ⁊ licet peccās fuerit pura creatura. ille tamē in quē peccauit fuit creator. ideo cū exigit ꝙ satisfactiēs nō sit pura creatura. hoc non est iu ꝑa illud qō cōmissum ē in culpa. oporet ei. ꝙ persona satisfaciens ꝓ peccati grauitate satisfaciat ꝛo com/nes conditōnes secōm quas habet aggrauari. Ad il
lud quod obꝯitur ꝙ diabolus iuste amisit genus hūa 25
num. qz extendit manum in eum in quem non habebat ius. Dōm ꝙ in hoc nō exprimitur sufficiens ratio satis/factionis sed modus vincendi diabolum. Et bene ve/rum est ꝙ aliqua pura creatura innocens potuisset di/abolum vincere. sed tamē ex hoc nō sequitur ꝙ potuis/set ꝛo satisfacere. Longe enī plus est recompēsare ꝛo illatā iniuriā ꝯ vincere dyabolicam fraudem. Ad il 26
lud quod obꝯit ꝙ plus pēsat aīam iusti ꝯ animas in/numerabilium peccatorum. Dicēdū ꝙ deus recompen sationem in satisfactōne non querit de genere humano ſm ꝙ est in statu peccati. sz ſm ꝙ fuisset si non peccasset. ⁊ hoc modo. nullius puri hominis vitam deus tm̄ ap/preciatur. sicut totam generatōnem humanam. Ad 27
illud quod queritur si xp̄us fuisset sola pura creatura. vtrum mortens introisset in celum. Dicendum ꝙ sic. ex hoc tamen non sequitur ꝙ sic meruisset ianue aper/tionem. quia celum nunq̄ fuerat sibi clausum. hoc sup posito ꝙ non habuisset peccati originalis reatum.

Alij vero quia reatum peccati originalis habebant ꝓ
ter hoc non fuissent in celū introducti. ⁊ ita remansisset ia
nua clausa pro eo q̄ non fuisset sufficiens satisfactio ꝑ
soluta.

Questio IIII d

Utrum aliquis adiutus gratia potuisset satisfacere ꝑ
seipso. Et q̄ sic videtur. quia tres sunt partes penitēt
tie. contritio. cōfessio. satisfactio. sed homo adiut⁹ gra
tia potest de peccato suo conteri ⁊ ipm confiteri. ergo
potest satisfacere ꝑ seipso. Si tu dicas q̄ pōt de actua
li sed nō de originali. Contra. maius est actuale cū ori
ginale. q̄ maior est ibi im̄ pbitas voluntatis. ⁊ grauius
etiam quis punitur ꝓ actuali cū ꝓ originali. si ergo ꝑ
adiutoriū gre potest satisfacere pro suo actuali. multo
fortius videtur q̄ ꝑ suo originali. Item satisfacere
fm̄ q̄ dicit anselmus est honorē debitum deo impende
re. sed quilibet homo adiutus gratia potest honorē de
bitū deo impendere. g̃ quilibet pōt ꝓ peccato suo ꝺo sa
tisfacere. Si tu dicas q̄ non pōt impendere honorem
quē debet ꝓ iniuria prius facta. Cōtra. nulla iusta po
testas exigit ab homīe plus cū possit. anathema enim sit
qui dicit deum p̄cepisse impossibile. g̃ nullū honorē de
bet homo deo reddere quem non possit Item homo ex
istens in gratia pōt mereri summū bonū quod deus ē.
ergo si multo magis est mereri summū bonū cū reconci
liari sibi ⁊ confederari. videt q̄ multo magis ꝓ quoli
bet peccato suo possit satisfacere nō solū actuali. sz etiā
originali. Item existens in gratia. aut nō erat dignus
aliqua pena. aut tēporali sola. Si ergo debito pene tē
poralis pōt illā penā soluere. videtur q̄ homo ꝓ quoli
bet peccato quod habet possit satisfacere. g̃ ꝓ originali.

Item gratia aduenies in aiam cū bene delet culpā
actualem sicut originalem. sed sicut se habet gratia fm̄
essentiā ad culpe delectionē. ita se habet fm̄ opa ad satis
factionem. Sed gratia aduenies in aiam liberat eam
ab oīni culpa tam originali cū actuali. g̃ mouēs animā
pōt satisfacere ꝓ oīni culpa prius delecta. ergo quilibet
homo pōt satisfacere ꝓ seipso. Sed contra. Si qui
libet homo pōt satisfacere ꝓ seipso. ergo christus graz
moruus est. si ergo hoc est inconueniens ⁊ absurdum
restat q̄ illud ex quo sequitur Item sicut iniuria pec
cati totius generis humani est infinita rōne eius ꝺ tra
quem est. sic ⁊ illa que est in quolibet peccato singula
ri. ergo si aliquis purus homo nō potuit satisfacere ꝓ
toto genere humano. pari etiā rōe videtur q̄ nō possit
satisfacere ꝓ seipso. Item impossibile ē q̄ aliq̄s satis
faciat ꝓ culpa cū diu manet ī eo radix ⁊ causa culpe. sa
tisfacere enī sicut dicit Aug. est causas pctōrum excide
re. sed vitiū humāe originis nunq̄ separat a carne pec
cati. ergo videt q̄ nullus homo qui originale peccatuz
habuit possit satisfacere ꝓ origiali. Maior manifesta
est per Aug. sed minor manifestatur ꝑ hoc q̄ quilibet
generat filium habentē originale peccatum. Item ad
hoc q̄ fiat satisfactō necessariū est q̄ fiat damni recom
pensatio. Sed ꝓpter peccatum originale quilibet habz
necessitatem moriendi. ⁊ corpus mortuū est ꝓpter pec
catū originale. sicut dicit apostol⁹. g̃ si quis debet sat
facere ꝓ originali peccato. tenetur reddere aiam ꝓ ani
ma. sed quilibet est mortis debitor ꝓ originali peccato
ergo non videtur q̄ aliquis qui peccatuz originale cō
traxit. possit vnq̄ satisfacere pro illo. Item q̄ origi
nale peccatum sit culpa. hoc habet quia ꝓcessit a volū
tate Ade. Si ergo requiritur satisfactio de ipso fm̄ q̄
culpa. nullus pōt pro originali satisfacere nisi satisfaci
at pro culpa ade. Sed pro culpa ade nullus potest sa
tisfacere fm̄ q̄ originalis est nisi satisfaciat ꝓ toto gene
re humano. g̃ a primo nullus potest satisfacere ꝓ pecca
to originali alicuius hoīs nisi satisfaciat ꝓ toto genere
humano. Sed hoc nō potest aliquis purus homo. er
go nullus potest satisfacere ꝓ originali peccato. R⁹. 28
dom̄ q̄ est satisfactio plena. ⁊ est satisfactio semiplena.
Satisfactio plena est quādo simul fit satisfactio de in
iuria ⁊ de damno. Satisfactio vero semiplena est quā
do remissa offensa. satisfactio fit ꝓ damno. Intelligen
dum est g̃ q̄ ꝑ nullo peccato in quo fit auersio a deo po
test satisfacere aliquis purus homo satisfactiōe plena
ria. nec ꝑ seipso. nec ꝑ alīs. ꝓpter hoc q̄ offensa ⁊ iniu
ria illa oīno excedit puram creaturā Si vo loquamur de
satisfactione semiplena. illa videlicz. in qua remissa of
fensa. requirit emenda de damno. sic dom̄ q̄ homo po
test satisfacere ꝓ suo actuali peccato. sed nō ꝓ originali
peccato. Ratio aūt huius est. quia peccatū actuale di
cit de prauationē voluntatis sed originale dicit de prauā
tionē nature. In hoc aūt differt de prauatio nature a de
prauatione voluntatis. Quia corruptio voluntat⁹ respi
cit ipam psonā vt est individuū. sz corruptio nature
vt est alterius ꝓncipiū. Item quia voluntas est vertibilis.
⁊ corruptio in ea existēs est facile mobile. quia vno mā
nu. corruptio in ea existēs est difficile mo
bilis. Quoniā g̃ de ordinatio voluntatis introducta ꝓ
actuali est ꝓsone singularis ⁊ facile mobilis. recōpensa
ri potest ꝓ vsum gratie gratū facientis que respicit ꝑso
nam singularē. Quia vo de prauatio nature est respici
ens ꝓpagationē. ⁊ ita naturā cōmunē. ⁊ vlteri⁹ eradica
ri nō potest oīno. ideo ꝓ damno illato nemo pōt satis
facere ꝓ gram singularis ꝑsone. Illa enī nō tollit oīno
peccati originalis radicē ab eo in quo est. nec ꝓ se nec ꝓ
vsum suū. ⁊ ideo nō pōt oīno tollere reatū ⁊ obligatio
nē. Impossibile g̃ fuit q̄ aliq̄s ꝓ peccato originali alī
cuius hoīs satisfaceret. nisi oīno a peccato originali
mūdus esset. nisi etiā haberet gram cōmunē. hoc est gra
tiam capitis. cuius plenitudo nata est in alios redūda
re. talis aūt nō potuit esse nisi homo ⁊ de⁹ qui esset alio
rum caput. sicut in p̄cedentibꝫ fuit ostēsum. quia nullus
nisi deus pōt influere alīs motū ⁊ sensum. Et sic patet
q̄ ꝓ minimo peccato originali. nec cūctum ad satisfacti
onem plenariā. nec cūctum ad satisfactionē semiplenaz
potuit satisfacere nisi xps homo ⁊ de⁹. De actuali pōt
q̄dem purus homo adiut⁹ gratia satisfacere. sed satisfa
ctione semiplena. que suppletionē ⁊ cōplementū recipit
a passione xpi. Xps enim satisfaciēs ꝓ oīni offensa. om
nibus impetrauit gram cūctum ad sufficientiā. ⁊ merito
illius satisfactōis homo ꝺcipiēs graz satisfacit postea
deo pro lesione quā intulit sibi actualis culpa. Ex hoc
patz quō passio xpi influit in sacramēta. ⁊ quare ampli
us influit in sacramentū baptismi. qō est remedium cō
tra originale cū in sacrm penitētie. ⁊ hoc est fundamen
tum multoz que ī quarto libro determinant ⁊ supponū
tur ab hoc libro. Cōcedendū est g̃ q̄ nullus adiut⁹ gra
tia satisfacere potuit ꝓ seipso. Cōcedende sunt etiā ratī
ones que hoc ostendūt. Ad illud vero qō obiicitur q̄ 29
satisfactio est pars penitētie. dom̄ q̄ ipa penitētia sicut
ostensum est efficaciā habet a passione xpi. nō solū post
passionē. sed etiā ante. quia xps ꝑ passionē suā oībus i
perrauit gratiā penitētialē. ⁊ deus p̄cedentibꝫ patribꝫ
dedit gratiā ꝓpter satisfactionē passionis ꝓmissam. se
quentibꝫ vero ꝓpter solutā. Et sicut nos iustificamur
in fide passiōis pterite. ita ipi iustificabant in fide pas

sionis preterite. ita et ipi iustificabãtur in fide passiõis future. Unde et qui preteribãt et qui seq̃bantur clamabant Osanna filio dauid. Unde ex hoc nõ habetur. q̃ aliquis sufficienter possit satisfacere p se. Propterea ratio illa nõ concludit de originali sed solũ de actuali. Penitentia enĩ nõ est contra originale sed cõtra actuale. Nec valet quod obj̃citur q̃ grauius est originale q̃ actuale. dõm enĩ q̃ etsi originale in posteris sit minus q̃ actuale. tamẽ q̃tum ad suã originem pcm̃ originale valde fuerit graue. cũ toram humanã naturã infecerit. Satisfactio aũt peccati originalis respicit ipam originem. et ideo dico q̃ difficilius fuit satisfacere p originali q̃ p actuali. q nõ põt fieri satisfactio p vno originali q̃n fiat p oĩibꝫ. nõ sic est in peccatis actualibꝫ. Ad illud qõ obj̃citur q̃ satisfacere est honorem ẽbitũ deo reddere. dõm q̃ est debitũ quo tenemur ẽo iure cõditionis. et ẽbitũ quo obligamur ẽo reatu p̃uaricatoris. Dico g̃ q̃ debitũ qõ cadit in notificatõne satisfactõnis est ẽbitũ secũdo mõ dcm̃. et hoc quidẽ nõ põt soluere p seipm ipe enĩ reddidit se impotẽte. et ideo nisi succurreret ei diuina miscõia. saluari nõ posset. Et ideo nõ obligatur ad impossibile. cui enĩ sit ei impossibile p se est tamẽ ei possibile p diuinũ adiutoriũ. Ad illud quod obj̃cit q̃ homo existens in gratia põt mereri summuz bonũ. dõm q̃ nõ est simile. quia gra singulaꝛ̃ persone habet ordinatõnem ad hoc q̃ facit hominẽ mereri summã beatitudinẽ. sed nõ ad hoc q̃ faciat hominẽ satisfacere p culpa originali. sicut prius ostensum fuit Ad illud qõ obz q̃ existens in gra nõ mereꝫ nisi penã tpalẽ dõm q̃ verũ est. sed tamẽ nulli peccatoꝛi datur gra nisi merito satisfactõnis et passionis xpi. Unde gre collatõ satisfactõnem originalis nõ facit sed p̃supponit. ideo ñ sequit q̃ alicꝫ per gratiaz possit satisfacere p originali culpa. Ad illud qõ obj̃cit q̃ gratia equaliter ẽlet oẽm culpã. ergo equaliter satisfacit p oĩm culpa ẽleta dõm q̃ non est simile. ꝓpter hoc q̃ deletio culpe attendit in imaginis reformatõne. et cõuersiõe ad ẽum ẽlet oĩmis auersio. vna g̃ gratia ẽlet oẽm culpaz. satisfactõ vero respicit obligationẽ ad penã. impossibile ẽ ergo. q̃ vna obligatio ad penam soluat altera remanente. iõ nõ sic indifferẽter comparatur gratia ad satisfaciendũ p oĩmi culpa. sicut ad ẽlendũ oẽm culpam.

Questio V e

Utrũ ẽus ẽbuerit modũ satisfaciendi p passionẽ xpi acceptare. Et q̃ sic videt. Debitũ mortis nullo modo solui̇tur q̃ p mortem gratuitã. sed oĩes eramus ẽbitores mortis. g̃ optime satisfactũ est deo p mortẽ illius q̃ nõ erat debitor mortis. Itẽ nullo mõ melꝰ emẽdatur peccatũ qõ cõmissũ est p suauitatem q̃ p supplicij acerbitatẽ. Si g̃ peccatũ humani generis fuit oĩmissũ p gustũ et suauitatẽ ligni veriti. videt q̃ ẽcentissimꝰ modus satisfaciẽdi fuit per suppliciũ crucis. Itẽ cõueniẽtissimus modus satisfaciendi est p difficultatez p peccato qõ q̃s cõsulit mꝛa facilitate. Sed facilimũ fuit p̃mo homi abstinere a peccato. g̃ difficilimꝰ modꝰ satisfaciẽdi fuit illi peccato cõueniẽtissimus. Sed hoc est sustinendo mala vsq̃ ad mortẽ. g̃ et hoc mõ satisfecit xp̃s. g̃ tc. Itẽ decẽtissimꝰ modus satisfaciendi ẽ elatõne est p abiectionẽ et vilificatõnem. sz nulla maioꝛ vilificatio fuit q̃ que fuit in sustinentia obprobriꝝ crucis g̃ talis modus satisfaciendi maxime cõgruebat nr̃e infirmitati. g̃ decuit ipm a summo medico acceptari Sz ꝓtra Maxime crudelitatis est hominẽ iustissimũ morti tradere. sed xp̃s fuit iustissimus. g̃ crudelissimũ fuit er quacunq̃ causa tradere ipm morti. g̃ talis modꝰ satisfaciendi nullatenus ẽbuit a deo acceptari. Si tu dicas q̃ nõ tradidit eũ morti. Sed cõtra. hoc est qõ dicit ad philippen. ij. Factꝰ est obediẽs vsq̃ ad mortẽ. et in multis alijs locis dr illud idẽ. Itẽ maxime quersitatis et iustitie ẽ dãnare innocẽtẽ vt absoluat nocẽs. Sz nos ocẽs sicut oues errauim⁹. ipe vo pcm̃ nõ fecit. g̃ vr q̃ iniuste fecerit dns cũ eo posuit oĩm nr̃m iniq̃tatem. Itẽ ẽus mortẽ nõ fecit. nec delectat in p̃ditõe viuoꝝ. Si g̃ ẽus ẽlectat in satisfactõne. et nõ delectat in alicuius morte. nõ vr q̃ ẽbuerit acceptare mortẽ xpi p satisfactione Itẽ multo melioꝛ est vita xpi q̃ essz mors. ergo si mors xpi potuit ẽo satisfacere. g̃ magis ẽbuit acceptare vitã ad satisfaciẽdũ q̃ mortẽ. Itẽ nõ est modꝰ ordinatus satisfaciendi in q̃ addit pcm̃ sup pcm̃. Sz xp̃s occidi nõ poterat sine trãsgressione peccati. g̃ mordiatus modus satisfaciẽdi videt p mortẽ xpi. Itẽ grauius peccatũ fuit occidẽtiũ q̃ esset pcm̃ ade. g̃ si nõ potuit satisfactio fieri p peccato ade. nisi xp̃s semel moreꝛet videt q̃ nõ potuerit satisfactio fieri p peccato occidentiũ xp̃m nisi xp̃s secũdo occideret. pari rõne nec ẽ occisione illa nisi occideretur tertio. et sic in infinitũ. g̃ non videt q̃ talis modus satisfaciẽdi sit cõpetẽs. nec a deo acceptandus. ℞. dõm q̃ modũ istum vltra ceteros modos debuit deus acceptare. q nobilissimus est inter 34
oĩes q̃ possũt esse vel excogitari. Fuit enĩ acceptissimꝰ ad placãdũ deũ. cõgruẽtissimꝰ ad curãdũ morbũ. efficacissimus ad attrahendũ genus humanũ. prudẽtissimus ad expugnandũ generis humani inimicũ. Primũ quidẽ fuit acceptissimus ad placãdum deũ. ꝓpter qõ dicit Anſ. in li. Cur ds hõ. cap̃lo. xj. Nihil asperius et difficilꝰ pt hõ ad honorẽ dei pati spõte et nõ ex ẽbito q̃ mortẽ. Et nullatenus põt magis seipm dare homo. q̃ cum se morti tradit ad honorẽ ipsi⁹. Et hꝫ est qõ dr Eph. v. Tradidit seipm oblatõnem et hostiã ẽo in odorẽ suauitatis. Secũdo etiã fuit cõgruentissimus ad curanduz morbũ. Primus enĩ homo peccauerat p superbiã et gulã et inobedientiã sicut dicit Greg. et in secũdo li. fuit ostẽsum. voluit enĩ deo assimilari p sciẽtie sublimitatez. gustare ligni suauitatẽ. et trãsgredi p̃cepti diuini limitem. Et qm̃ curatio habet fieri p cõtrariũ. ideo modus satisfaciendi cõgruentissimus fuit p abiectionem. humiliationẽ. et diuine volũtatis impletionẽ. Et hec oĩmia satis relucent in ipa passiõe. et ẽ his dr Aplꝰ ad Phil. ij. Humiliauit semetipm factus obediens vsq̃ ad mortem. mortẽ autẽ crucis. Tercio aũt fuit efficacissimꝰ ad attrahendũ genus humanum. His enĩ solis passio ad salutẽ valebat. qui voluntate mera p amorem ẽo adherebãt. Non enĩ ẽcreuit ẽus aliter genus humanũ saluare nisi libe. volũtatis ar. et nullo alio mõ saluo volũtatis arbi. ẽus hoiem magis potuit attrahere ad amorem suũ q̃ suscipiẽdo p eo crucis patibulum. ꝓpter qõ dicit Joh. xij. Ego si exaltatus fuero a terra trahã omnia ad meipm. Et Hugo ẽ arra sponse vt ostenderet ibi quantum te diligeret. non nisi moriendo te a morte liberauit vt nõ tm̃ pieratis impenderet beneficium. ve rũ etiã charitatis monstraret affectum. Quarto etiam fuit ad vincendũ aduersariũ prudentissimus. Decebat enĩ vt xp̃us sua prudentia superaret diabolũ. sicut diabolus sua astutia decepit hominẽ primum. quod dr Job xxvj. Prudentia eius percussit superbum. Et vltimo. Nũquid poteris capere leuiathan hamo. Propter quod dicit dict. p̃cedenti. cap̃o p̃mo. Uenit redemptoꝛ. et vicrus est ẽceptoꝛ. retendit illi manum sciẽpulã crucem suam.

posuit ei quasi escā sanguinē suū. Ex his q̄tuor rēnibus
saris apparet q̄ modus iste satisfactiēdi p̄ nobis fuit cō
gruentissimus. t a deo maxime acceptādus. Et cōcedē/
dē sūt rōes q̄b̄ ostēdūt. Ad illō g̃ q̄ dō p̄mo obz in con
35 trariū q̄ magne crudelitatis fuit hoiem iustissimū tra/
dere morti. dōm q̄b̄ ōs cū nō tradidit infligēdo mortem
vel p̄cipiēdo alīs q̄ ipi eū traderēt. sz p̄mittēdo t volū/
tatem ip̄i⁹ acceptādo. t ideo nulla fuit i deo crudelitas
quia nō sanguinē xp̄i sitiēt. sed mortē ei⁹ acceptauit. hec
est sūma rel pōsitōis anſel. in li. Cur ds hō. Uñ si dicat
p̄ aliq̄n eū tradidisse morti. vel volūtate p̄ris pass⁹ ē.
t aliq̄d cōsile. modo p̄missō intelligēdū est. nō q̄ p̄ coe
gerit eū inuitū. sed q̄ suscēperit volūtariū t deuotum.
36 Ad illud q̄d obz secūdo. q̄ impiū est dānare innocē
tē t nocētē absoluere. Dōm q̄ illud verū est si innocēs dā
natur inuitus. sed si innocēs velit se offerre t exponere
p̄ salute nocētis. nihil p̄hibet quin oblatio eius deat
acceptari. Et isto modo i p̄posito intelligēdū est fu/
isse. q̄ xp̄s nō coacte sed volūtarie p̄ salute nostra passi
37 onē sustinuit. Ad illud q̄d obz. q̄ deus nō delectatur
in pditōne alicuius. dōm q̄ verū est q̄ deus nō delect
in pena f̄m q̄ est afflictiua t nature corruptiua. delecta
tur tamē t placet sibi optima volūtas per quā pena su
stinet. t ad bonorē dei ordinat. t ad absolutōem homis
38 Ad illud q̄d obz q̄ melior fuit vita xp̄i q̄b̄ mors. dōz
q̄ absq̄ dubio verū est. tamē nō seqūtur q̄ non magis de/
buit satisfacere duplici ex causa. Primū quidē. q̄ satis
factio debet esse penalis. t maxima satisfactio maxime
penalis. Scōo vero q̄ maioris p̄fectōnis est velle mo
ri ad honorem dei q̄b̄ velle viuere. t ex maiori charitate
p̄cedit. t terminos nature magis excedit. Et ideo ratō
39 illa nō cogit. Ad illud quod obūcit q̄ nō est ordina/
tus modus satisfaciendi vbi peccatū addit sup̄ pecca/
tū. dicēdum q̄ verū est quādo peccatū additur sup̄ pec
catū ex p̄te eius qui debet satisfacere. Sic nō est in p̄po
sito. Nā xp̄s moriendo nō peccauit. sed q̄tuz in se fuit
oīa petā deleuit. Et si tu dicas. q̄ talē modū eligere de
buit in quo nec ip̄e nec alius peccaret. dōm. q̄ illō non
oportet. in hoc cū manifestatur sūma dei sapientia. q̄
scit de malis nō tm̄ eligere bona. verūetiaz optima q̄d
maxime fecit in morte christi pretiosissima. Ad illō
40 q̄d vltimo obz. q̄ grauius fuit peccatū occidentiū xp̄m
t̄. dōm q̄ quicquid sit de grauitate. q̄ t de hoc ad p̄sens
nō est questio. tamē esto q̄ grauius fuisset. non oporte/
bat p̄pter hoc scōo xp̄m pati. Nam vnica xp̄i passio nō
solū sufficiebat ad satisfaciendū p̄ peccato ade. sed etiā
p̄ oīm peccato q̄ multitudine. Uñ mors xp̄i ip̄is occidē
tibz valebat si vellent ad xp̄m conuerti. in infinitū ei
fuit maius meritū christi patiētis q̄b̄ esset delictum Ju/
de tradentis. iudei instigantis. t gentilis crucifigētis
f̄m q̄ xp̄us plus habebat de bonitate q̄b̄ illi haberent de
malicia. Preterea sicut dicit Anſel. excusabat eos ig/
norātia aliquo modo sicut dictuz est s. t ideo nō opor
tebat p̄ peccatis eoz xp̄m iterū pati. sz sicut dī Aplūs
ad Hebr. x. Una oblatōne consūmauit in sempiternū
sanctificatos. Questio VI f

Utrū alio modo potuerit deus genus humanuz sal/
uare Et q̄ nō videtur p̄mo p̄ illō q̄d dicit leo papa in q̄
dam sermone in ramis palmarū. Omnipotentia filij dei
que p̄pter eandem essentiam est equalis patri. potuis/
set liberare genus humanū solo impio voluntatis sue.
nisi diuinis operib⁹ maxime cōgruisset. vt nequitie ho
stilis aduersitas. eo quem vicerat vinceret. Itē hoc
ip̄m dicit aug⁹. de tri. t habetur in littera. Dicim⁹ aliū
modū possibilē deo fuisse. cuius p̄tāti cūcta subiacent. t
nr̄e miserie sanāde cōuenientiorē aliū nō fuisse. Itez h̄
ip̄m ostēditur exp̄ssius auctē Gregor. i moralib⁹. q̄ nos
fecit exist̄ere ex nihilo. reuocare etiā sine morte t passio
ne sua potuit. Itē hoc ip̄m ostenditur p̄ deductionez
ad incōueniēs. q̄ nō si potuisset nos alio mō liberare g̃
fuisset diuina potētia limitata. t p̄sona xp̄i passiōi sub/
iecta. q̄d omino est absurdū. g̃ illud ex q̄ seqūtur. Cōtra.
sup̄ illud ad Hebr. ij. Decebat auctorē salutis coz per
passionē cōsummari. Glo. Nisi xp̄s moreret. hō nō re
demeretur. t nō redemptus periret. t frustra essent oīa
facta. Sed i g̃ hoc est impossibile restat q̄ t h̄ est impossi/
bile. s. xp̄m nō mori p̄ salute generis humani. Et si hoc
est impossibile. impossibile fuit alio mō gen⁹ humanuz
liberari q̄b̄ p̄ morte xp̄i. Itē Anſel. in li. Cur de⁹ homo.
Nō potuit trāsire calicē nisi biberet. nō q̄ nō posset vi
tare mortē si vellet. sed sicut dcm̄ est. impossibile fuit alr
saluare mūdū. redit g̃ idem quod p̄ius. Itē sicut di/
cit Augustin⁹. Nullus alius modus fuit isto cōgruen
tior. Si ergo optimi est optima adducere. sicut boni ē
bona facere. vr q̄ necessariū fuit sūmā bonitatē istū mo
dum eligere. Si g̃ necessariū fuit eligere istū modū. im
possibile fuit alio modo saluari. Itē deus cū sit sum
me iustus. negare seip̄m nō p̄t. g̃ si debet repare genus
humanū. necesse ē q̄ reparet p̄ viā iusticie. sed reparō p̄
viā iusticie nō p̄t ee nisi p̄ satisfactōnē sicut p̄mo ostēsū
est. Satisfacere aūt p̄ toto genere humano nō p̄t nisi
deus t homo. Modus satisfaciendi sufficiēs ee nō po
test nisi vt soluat ania p̄ aīa. t dek vita p̄ vita. g̃ a p̄mo
impossibile fuit q̄ deus humanū genus repararet alia
via. &c. q̄ cū querit vtz alio mō gen⁹ humanū potuit 41
reparari q̄b̄ p̄ morte xp̄i p̄t queri vel de potētia dei repa/
rantis. vel ex p̄te generis humani reparati. Si ex parte
dei reparātis. sic absq̄ dubio aliter potuit genus hūa/
num liberari t reparari. sicut sci dicūt. Et mg̃r Hugo
de scō vic. aliū modū assignat in libro de sacramētis. et
mg̃r recitat in lr̄a. Nō est cū limitāda diuina potentia
imo sicut solo nutu mētis t impio volūtatis creare. ita
potuit etiā reparare. Si autem querit de potentia ex
parte generis humani reparati t liberati. sic dōm q̄
determinatū fuit sibi posse ad hāc viā. t isto mō intelli/
gendo p̄t concedi q̄ genus humanū nō potuit alr re/
parari. sicut cōceditur q̄ nullus hō p̄t saluari nisi cre
dat in xp̄m. Nō enī p̄z nob alia via salutis. nec aliō no
men sb̄ celo in q̄ oportet nos saluos fieri. Potuisset tamē
deus si voluisset aliud nomē dare in q̄ salus nr̄a cōsiste
ret. Cōcedēde g̃ sūt rōes ad p̄mā p̄tē. q̄m ostēdūt alium
modū nr̄e salutis deo fuisse possibilē q̄b̄ tū est ex p̄te diui
ne potētie. Ad illō ꝯo q̄d obz in cōtrariū de glo. t de 42
Anſel. dōm. q̄ ille auctes intelligūtur q̄b̄rum est ex p̄te
nr̄a p̄suppōsita dispositōe diuina qua nos sic t nō alio
mō liberare decreuit. Per hūc etiā modū intellecta est
auctas ambrosij q̄ posita est s. dist. xvij. cap. vl. Tm
cū fuit p̄cm̄ nr̄m vt saluari nō possem⁹ nisi vnigenit⁹
dei filius moreret p̄ nobis debitoribus mortis. hoc inq̄
intelligēdum ē. q̄ de⁹ nos alr nō decreuit saluare. Per
hunc etiā modū intelligende sūt auctes consimiles.

Ad illud q̄d obz q̄ optimi est optima adducere. di/ 43
cendū q̄ est optimū simpliciter. t optimū in genere. et
optimum in genere p̄t esse magis t min⁹ bonū. t deus
adducit optima i genere. t ō sic facit optima. vt etiam
possit facere meliora t min⁹ bona. Ideo q̄tus iste mo/
dus ee t me misie q̄ueniētior. nō tm̄ optuit q̄ ita eligez
istū modū q̄ nō possit eligere alīū modū. Ad illō q̄d 44

obẽcit q̃ deus nõ potest facere contra suam iusticiam. ꝛ iusticia nõ potest ꝑter satisfactionẽ culpam dimittere. Rñderi potest ꝑ interemptionem duarum ꝙ̃ positionũ quas ꝓponit. quarũ prima est hec. q̃ nõ potuit liberari genus humanũ. nisi ꝑ viam iusticie. potuit eñ liberari ꝑ viam miscõie. nec in hoc fuisset sacrũ ꝓiudiciũ iusticie si hoc facere voluisset. Potuisset eñ oĩa demerita delere. ꝛ hoiem in ꝓiũ statũ cõstituere. nec remãsisset aliquod inordinatũ in vniuerso. nec etiã impunitũ. Peccatum eñ fert penam suã secũ ꝑ quam ordinat. ꝛ ita si sine satisfactione genus humanũ liberasset. non ꝑter hõ cõtra iusticiã fecisset. Potest etiã rñderi ꝑ interemptionem illius quo nullo alio modo põt satisfacere nisi per mortem. cuius eñ hoc esset magis cõgruũ. forassis modicũ suppliciũ in tam nobili ꝓsona suffecisset ad humani generis reparationẽ. sed dñs in liberãdo superogauit. ꝙter quod dicit copiosa apud eũ redemptio. Esto tamen q̃ nõ alio modo potuisset satisfieri ꝑ genere humano. nec genus humanũ aliter redimi sicut multi concedunt. non er hoc nõ sequit q̃ alio modo nõ potuerit liberari. De liberatiõe eñ firmiter credo q̃ alio mõ potuit liberari. de redẽptiõe ꝙ̃ nec nego. nec audeo affirmare q̃ temerariũ ẽ cũ de diuina potẽtia agit fm̃ũ ꝓfigere ei. simplius eñ põt cõ̃ nos possumus cogitare.

Di. xxj. de morte que consecuta est passionẽ christi.

Post predicta considerãdũ ẽ ꝛc. Supra egit magister de sacratissima christi passione. In hac vero parte agit de ꝓ ciosissima eius morte. q̃ consistit in sẽpatione anim̃e a carne. Diuidit autẽ ista pars in duas. In quarũ prima determinat de ipsa sẽparatione. In secunda agit de consequentibus ipsam sẽparationem. j. dist. xxij. Hic queritur. Utrũ in illo triduo ꝛc. Prima ꝑs diuidit in duas ꝑtes. In quarũ ꝑma agit de sẽparatione anime a carne in comparatione ad deitatem. In secunda agit de sẽpatione anime a carne fm̃ compationem banc quã habent ad inuicem. ibi. decedente vero anima mortua est christi caro. Prima ꝑs diuidit in duas partes. In quarũ prima inquirit vtr̃ in morte anima vel caro sit sepata a verbo. determinãs veritatem. In secunda parte hoc confirmat per autoritatem. ibi. Sicut Aug⁹. docet sup̃ Joh̃em. Prima ꝑs diuidit in quattuor partes. In quarum prima proponit magister q̃stionem ꝛ opponit ad ꝑtem oppositam. In secunda vero subiũgit determinationem. ibi. Quibus respondemus illam sẽparationem ꝛc. In tertia resumit obiectionem partis aduerse. ibi. Alĩ quoq̃ auctoritati ĩnitunt ꝛc. In quarta vero ꝛ vltima ponit determinationem ꝛ expositionẽ auctoritatis inducte. ibi. Quibus respondemus q̃ in his verbis ꝛc. Subdiuisiones autem partium aliarum satis manifestantur in litera.

Proponit q̃stionẽ vtrũ in morte x̃pi fuit sepatio anime vel carnis a verbo. a

DI. XXI Post predicta ꝑsiderãdum est Utrum in morte a verbo sit sepata aĩa vel caro. Quidã putauerũt carnẽ sicut ab aĩa ita a diuinitate i morte fuisse diuisã. Opponit fm̃ alios opinionẽ ad ꝑtem oppositã. s. carnem a deitate diuisam. b

Si eñ inquunt aĩa media diuinitas sibi carnẽ vniuit. sicut supius ꝓtaxatũ est. ergo q̃i diuisa est caro ab aĩa. diuisa est etiã a diuinitate. q̃ nõ potuit ab aĩa seiũgi ꝑ quã x̃bo erat vnita. q̃n a verbo diuideret. Fuit autẽ diuisa ab aĩa i morte. alioquin x̃a mors ibi nõ fuisset. q̃ vt ait Aug. Mors quã timent hoies sẽpatio est aĩe a carne. Mors autẽ quã nõ timẽt sẽpatio est aĩe a deo. vtraq̃ x̃o diaboli suasu hoi ꝓpinata ẽ. Si ergo in x̃po hoie vera mors fuit. diuisa est ibi aĩa a carne. ac ꝑ h̃ diuinitas a carne. Huic sue ꝓbabilitati addunt autoritatis testimoniũ. Ambro. eñ tractans de x̃pi derelictõe q̃ in cruce voce magna clamans dixit deus de⁹ me⁹ vt q̃d me dereliq̃sti ait. Clamat hõ sẽpatione diuinitatis mortuus. Nã cũ diuinitas mortis libera sit. vtriq̃ mors ibi eẽ nõ poterat nisi vita discederet. q̃ vita diuinitas ẽ. Hic videt̃ tradi q̃ diuinitas sepata sit in morte ab homĩe. q̃ nisi discessisset. hõ ille mori nõ posset. Q̃ illi ad carnẽ referũt quã dicũt a deo sepatã.

Aug. sup̃ ps. xxij.

Auctoritatẽ inducũt Ambro. in expositione

Determinatiũ dictã opinionẽ. c

Quibus rñdemus illã sẽpationẽ sic eẽ accipiẽdam sicut intelligit derelictio que illis x̃bis significat. vt q̃d me dereliq̃sti. Quo ꝙ̃ x̃ps derelictus erat a ꝑre cũ in cruce derelictũ se clamabat. Nõ recesserat de⁹ ab hoie ita q̃ eẽt soluta vnio dei et hois. Alioq̃n fuit q̃dã tps q̃n x̃ps adhuc viu⁹ hõ erat ꝛ nõ deus. q̃ adhuc viu⁹ se derelictũ clamabat nõ derelinq̃ẽdũ. Si ꝙ̃ illa derelictio. vniõis intelligat̃ solutio. aĩ facta fuit solutio dei ꝛ hois. q̃ x̃ps mortu⁹ eẽt. Sed q̃s h̃ dicat? Fateamur ꝙ̃ deũ q̃dãmõ illũ hoiem in morte deseruisse. q̃ potestati ꝑsequẽtiũ eũ exposuit ad tps. nõ suã potẽtiã exercẽdo illũ defendit vt nõ moreret. Sepauit se diuinitas. q̃ subtraxit ꝓtectionẽ. ꝑ non soluit vnionẽ. Sepauit se foris vt nõ adesset ad defensionẽ. ꝑ nõ intus defuit ad vnionẽ. Si non ibi cohibuisset potẽtiã ꝑ exercuisset. nõ moreret x̃ps Mortu⁹ ẽ x̃ps diuinitate recedẽte. id ẽ effectum potentie defendendo nõ exhibẽte. Hic ẽ hyrcus apopompeyus qui altero hyrco immolato in solitudinem mittebatur vt legitur in Leuitico. Duo enim hyrci humanitas et diuinitas christi intelliguntur. humanitate ergo immolata. diuinitas christi in solitudinem abiit. id est in celum. Unde Esicius. In solitudinem. id est. in celum tempore passionis diuinitas abisse dicitur nõ locũ mutãs. sed quodãmodo virtutẽ cohibẽs vt possent impij ꝓsummare passionẽ. Abiit ꝙ̃ idẽ x̃tutẽ cohibuit. ꝛ portauit iniq̃tates nostras. nõ vt haberet sꝫ vt consumeret. Deus eñ ignis cõ

Leui. xvj

Esici⁹ sup̃ Leuiticũ

Deut. vj.

sumens est. Ex hijs satis ostendit ꝓmissa verba Ambrosij sic esse accipienda vt ꝓdixim⁹.

Resumit obiectionē partis aduerse aliā inducens autoritatem. d

Alij q̄ autoritati innitunt q̄ asserunt diuinitatem in morte recessisse ab hoie ꝑm carnē. Ait enī Athana. Athana. Maledictus q̄ totū hoiem quē assumpsit dei filius. denuo assumptū vl liberatū. tertia die a mortuis resurrexisse nō cōfitet. fiat fiat. Si inquit denuo assumpt⁹ est hō i resurrectōe quez assūpserat in incarnatōe. deposuit ḡ eū in morte separa ḡ fuit diuinitas in morte ab humanitate.

Ponit determinationē t expositionē autoritatis inducte. e

Quibus rñdemus q̄ si in hijs verbis assumptio talis intelligat. que fit ꝑm vnionē nō carnez tm̄ ꝙ totū hoiem. i. aiam t carnē. denuo sibi vniuit in resurrectione. quia nō simpliciter hominē sed totū hoiem assumptū dici. Totū ḡ hoiem in morte deposuit. i. aiam t carnē. Sz q̄s nisi hostis veritatis dicat aiam a verbo depositā. Et tm̄ nisi hoc fateant q̄ totus hō sit assumpt⁹. nō ꝓ eis fac illa auctas q̄ totū dicit assumptū. Sciendū est ḡ Athanasiū id dixisse cōtra illoz ꝓfidiā q̄ resurrectionē xp̄i negabāt putātes in morte detineri eū q̄ solus inter mortuos liber est. Jō illū maledicit q̄ nō ꝓfitet totū hoiem denuo assumptū resurrexisse. i. xp̄m aiam denuo corpi ꝓiunxisse. t in illis duobus denuo ꝓiunctis in resurrectiōe vere ꝑm hoiem vixisse sic añ mortē. Nā in morte separata ē aia a carne. Ulū vere dicit xp̄s mortu⁹. Sz neutrū separatū est a verbo dei.

Confirmat autoritatibus a verbo carnem in morte nō esse diuisam.

Sicut Aug. sup Jobem docet tractans illud Job. x. domini verbū. Ego pono animam meam vt iterum sumam eam. [a] Nemo tollit eam a me. ꝙ ego ponā eā a meipo. Potestatem habeo ponēdi eā. t itez sumendi eā. Hic aiam dicit emissam. Aq̄ emissa est. a seipa nō ē emissa. q̄z seipam ñ posuit. Nec verbū aiam posuit vel carnem Caro ḡ aiam posuit. ꝙ potestate in se manētis deitatis. Potētia ergo deitatis anima diuisa est a carne. sed neutrū a verbo dei. Unde Aug. Uerbum exq̄ suscepit hominē. i. carnē t aiam. nunq̄ deposuit animaz vt esset aia a verbo separata. [b] Sed caro animam posuit quādo expirauit. qua redeunte surrexit

a Nemo tollit eā rē. Cōtra si nemo potuit animā suā tollere. nemo potuit eū per violentiam occidere. ergo ipe non fuit mortu⁹ per alienā violentiā sz per ꝓpriā potētiam. ḡ fuit homicidia suūpi⁹.

Rn̄. dōm q̄ dom⁹ in isto verbo nō vult excludere violentiaz crucifigentiū respectu nature. b sed respectu voluntatis diuine. Et in hoc vult ostendere q̄ nemo posset ipsuz occidere. nisi ipse vellet mortez sustinere ꝑm dispositionē volūtatis sue. Unde ponere animaz ibi nō est ꝓprietatis sed per voluntariā ꝓmissionē. t sic patz illud. b Sed caro animā posuit quando expirauit. Uidet q̄ potius deberet dicere econuerso q̄ anima posuit carnē. q̄z plus habet virtutem aīa sup carnē q̄z caro super animā. Jtē in resurrectōne potiꝰ dicit anima resumpsisse carnem q̄z caro animā. ergo in morte potiꝰ deberet dici aīa ipa posuisse carnem q̄z econuerso. Rn̄. dōm q̄ magis dicit de carne q̄ posuit animā q̄z econuerso. non quia caro virtutē habuit sup animā sed quia carne remanente aīa a carne decessit. Sz quia p animā intelligit vita q̄ magī habz rōnez pcij. t qm̄ etiā aīa ꝓficeat carni. iō magis dicit de carne deponi q̄z econuerso. Et ꝓ hoc ꝓz respōsio ad obiecta. Nō cū dicit caro posuit se aiam ꝓpter hoc q̄ caro ꝓpa virtute fecerit. sed q̄z virtꝰ diuina erat vnita carni sine cuius ꝓmissione anima nō poterat deponi a carne.

Aug. contra felicianum. num.

Aug. sup pō.

Ambro. i li. ij. d. f.

Amb. in ij. ij. d. f.

Ad

3 c. Idem ergo patiebatur ⁊ non patiebatur. moriebatur ⁊ nō moriebatur. Hoc videtur falsum. quia principium primum est in prima philosophia q̄ impossibile est simul ⁊ semel de uno ⁊ eodez dici duo contradictorie opposita. ergo si hec est vera christus moriebatur. hec simpliciter erit falsa christ⁹ nō moriebatur. Si tu dicas q̄ ibi non est contradictio. q̄ b̄ attribuit ei fm diuersas naturas. ⁊ ad hoc q̄ sit c̄ dictō oꝑtet q̄ opposita nō solū attribuant eidē sed etiā fm idē. b̄ nō soluit. q̄ si aliq̄s diceret petrū esse albū q̄ est alb⁹ fm corp⁹. ⁊ non esse albū q̄ nō ē alb⁹ fm aiaz. nihil diceret. Prima ei cēt simpliciter vera. secūda simpliciter falsa. q̄ si hec est v̄a fm humanitatē xp̄s ē mortu⁹. ista erit simpliciter falsa xp̄s nō est mortuus. Item hec absq̄ dubio est vera xp̄s est hō passus ⁊ mortuus. si q̄ est cōcatio ideomatū. h̄ erit v̄a deus est mortuus. ergo christ⁹ homo et deus est mortuus. Si q̄ hec est vera omni modo xp̄s est mortu⁹. erit oꝑposita eius simpliciter falsa. R⁹. dōm q̄ absq̄ dubio illud quod contra carnē et aiam̄ que vtraq̄ dolorem sensit dicitur de⁹ passus. cum diuinitas omnis doloris exors existeret. Unde Aug⁹. Verbum caro factum est. vt p carnē panis celestis ad infantes transiret. ⁊ fm hoc ipsum verbum crucifixū est. q̄z nō est mutatū in hoiem. hō in illo mutatus est vt melior fieret q̄z erat. Per illud q̄ q̄ hō erat mortu⁹ ē deus. ⁊ p illud q̄ deus erat. hō excitat⁹ est ⁊ resurrexit. Quicq̄d passus est hō. nō pōt dici nō passus ē deus. qm̄ de⁹ erat hō. Quō potes dicere te nō passū iniuriā si vestis tua p̄scindatur q̄uis vestis tua nō sis tu. Multo magis q̄ q̄cq̄d patit caro vnita v̄bo. debebat dici de⁹ pati. q̄z v̄bū nec mori. nec corrūpi. nec mutari potuerit. Sz q̄cq̄d hoz passus est. in carne passus est. De hoc etiā Ambro. in li. iij. de spūsctō ait q̄ verbi caro patiebatur manens in carne. verbū in se p̄ corp̄is assumptiōe referebat. vt pati diceret. quia caro patiebat. sicut scriptum est. Christo in carne passo. Hic docetur qua rōne deus vel dei filius passus vel mortu⁹ dicit. non q̄ mortē senserit in q̄ntum deus est. sed quia caro ei vnita mortua est. Scōm quā rōnem dicit Aug. Si quis dixerit atq̄ crediderit filiū dei deū passuz anathema sit. Cui⁹ dicti causam ex qua intelligentia sumenda est aperiens. in eodem subdit. Si quis dixerit q̄ in passione dolorem sentiebat filius dei de⁹. et nō caro tm̄ cū anīa quā sibi acceperat. anathema sit. Sane q̄ dici potest q̄ mortu⁹ est deus ⁊ nō mortu⁹. Passus est dei fili⁹ ⁊ nō passus. Passa est tertia p̄sona ⁊ nō passa. Crucifixus est verbū ⁊ nō crucifixū. sed fm alteram naturā passus est. fm alteraz impassibilis. Unde Ambrosius. Generalis ista ē fides quia christus est dei filius ⁊ natus ex virgine. quē quasi gigātem ꝓpheta describit eo q̄ biformis geminęq̄ nature vnus sit consors diuinitatis ⁊ corporis. Idem ergo patiebatur ⁊ c nō patiebatur. moriebat et nō moriebat sepeliebat ⁊ nō sepeliebat. resurgebat et nō resurgebat. Resurgebat fm carnez que mortua erat. nō fm v̄bum q̄ apud deū semp manebat. Ambro. in li. iij. de fi. Aug. i sermone de fide. Ambro. in li. ij. de fi. Pe. iiij. Aug. sup ps.

Ad intelligentiā huius ptis incidit hic q̄stio circa duo. Primo em̄ querit de ipa separatōe que facta est in morte p cōparationē ad vnionis vinculū. Scōo per comparationē ad effectū ipius reparationis. Circa p̄mū querunt tria. Primo querit vtrum in morte fuerit aīa separata a deitate. Scōo vero vtrum diuinitas fuerit separata a carne. Tertio querit vtrum verbum fuerit vnitū carni ⁊ anime duplici vnione.

Questio I a

Utrum in morte anima separata fuerit a deitate. Et q̄ sic videt Joh. x. Potestatē habeo ponendi animā meā ⁊ iterū sumendi eā. sed ponere ibi animā nō est aliud q̄z deponere. q̄ si iste sermo est persone filij dei. videt q̄ filius dei animā in morte deposuit. q̄ in morte anima fuit a verbo separata. Itē vnio facit cōmunicationē ideomatū. sed in morte ideomata dei nō cōmunicant anime ad deitatē. Item in morte diuidunt que in natiuitate cō iungunt sed diuinitas iuncta est ipi aīe xp̄i in ipius cōceptione ⁊ natiuitate in vtero. ergo separata fuit ab eo in morte. Item diuinitas nō potuit aīe esse vnita quin aīa ipa frueret ⁊ delectaret in ipa. sz in morte remota fuit delectatio ab aīa quā habebat in ipa diuinitate. q̄ separata fuit caro ab aīa. Maior ꝓpō p se manifesta ē. Minor ꝓbat̄ p illud qō dr Matth. xxvj. Tristis ē aīa mea vsq̄ ad mortē. glo. remota delectatōe eterne deitat̄. tedio humane calamitatis afficit. q̄ fm istā glo. delectatio remouebat̄. q̄ vnio soluebat̄. Cōtra Aug. ⁊ dam̄. Anathema sit qui dicit verbum deposuisse qō semel assumpsit. Si q̄ aīam assūpsit. nūq̄ deposuit aīam. Itē fili⁹ dei dr descendisse ad inferos post mortē. sz ostat q̄ fm deitatē nō pōt dici. nec fm carnē. q̄re oꝑtet q̄ dicatur fm aīam. q̄ aīa post mortē fuit sibi vnita. nō ergo in morte

fuit separata. Jtē si aīa fuit separata in morte a verbo. cū nō haberet gl̄iam fruitōis nisi p vnionē sui ad diuinitatem. g̃ aīa xpi dr̃ erit esse beata. z si dr̃ erit eē beata. nūq̃ fuit beata. q̃ beatitudo est bonū qđ nūq̃ potest amitti. si g̃ hoc est in cōueniēs. aīa nō fuit separata a diuinitate.

Jtē si separata fuit. aut nolens aut volēs. Si nolēs cum hoc nō meruisset. facta fuit sibi iniuria. Si volens. sed velle separi a deo nō pōt hō nisi velit esse miser. g̃ aīa illa fuit in inferno. Cū g̃ hoc sit falsum z impiū. restat z̄

4 R°. dom̄ q̄ in morte nō fuit aīa separata a v̄bo. Et rō huius est. q̃ nec deū decebat. nec nobis expediebat. nec illi aīe ꝺgruebat. Deū nō decebat. q̃ indissolubili matrimonio sibi eā ꝺiunxerat. Unde sicut nō decet virū relinquere vxorē. sic nō decuit verbū dei ab aīa separi. Nobis nō expediebat. q̃ si facta fuisset separatio. aīa illa non habuisset potētiā ad redimendū gen̄ captiuū. nec mediatoris officiū ad reconciliandū. z neutrū erat nobis expediens sed potⁱ⁹ eius oppositū. Aie etiā illi nō cōgruebat. tū quia innocētissima. tū etiā q̃ beatissima erat. nō poterat ꝺ voluntatē suā separi ab eo. Et tō ꝺcedendū est q̄ in morte aīa separata a v̄bo nō fuit. Nā si quis ꝺtrariū diceret. iniuriā faceret diuinitati. z nobis. z aniē xp̄i. z ideo dignⁱ⁹ esset anathematizari. Et ideo dicit dam̄. q̄ q̄cunq̃ hoc direrit anathema sit. Cōcedēde sunt g̃ rōes

5 q̄ sunt ad p̄tem istam. Ad illud vero quod p̄mo obꝟcitur in ꝺtrariū. dom̄ q̄ sicut dicit Aug. verbū illud est p̄sone filij dr̃ rōne carnis assumpte. Et si tu obꝟcias q̄ carni nō cōpetit aīam ponere. cū nō habeat posse super ipam. dom̄ q̄ h̄ attribuit isti carni rōne manentis in se dr̃itatis. Unde attendēdū est q̄ est ibi dr̃ ponēs. z vnde dr̃ ponit. Deponēs est virtⁱ⁹ diuina. Unde v̄o dr̃ ponit ē caro assumpta. Voluit em̄ xp̄s aniam suā separi nō a se sed a carne sua. z sicut dictū est dr̃ positōe. ita intelli-

6 gendum est dr̃ resumptōe. Ad illud quod obꝟcit de ideomatū cōmunicatione. dom̄ q̄ vnio facit ideomata cōmunicari nō p̄tibus rei vnibilis. sed magis ipi rei nature que nomiat totā naturā vt in suppositō. vnde ideomata filij dr̃i nō cōmunicanⁱ ipi aīe. ſz cōmunicanⁱ ipi bomini. z q̃m aīa vnit ipi verbo vt pars humane naru

7 re. ideo nō oꝑtet ipi ideomata cōmunicari. Ad illud quod obꝟcit q̄ illa diuidūtur in morte que ꝺiuncta fūt in natiuitate. dom̄ q̄ est ꝺiunctio naturalis. z est ꝺiunctio supnaturalis. Quādo g̃ dicit q̄ ipa in morte diuiduntur que i natiuitate ꝺiuncta sunt. hoc intelligit de naturali vnione. Unio aūt diuītatis ad aīam nō erat naturalis sed supnaturalis. z ideo dr̃ vnione illa v̄bum

8 illud nō habet intelligi. Ad illud qđ obꝟcit q̄ remota est dr̃lectatio in morte ab aīa. dom̄ q̄ sicut lux pōt dupliciter obfuscari. vel in se vel in sua trradiatōe. sic z dr̃lectatio pōt dupliciter remoueri ab aīa rōnali. Aut q̃ ipa desinit in se dr̃lectari. aut dr̃sinit in se redūdare i p̄tē inferiorē. Cū g̃ dicit q̄ dr̃lectatio diuinitat̄ remota fuit in morte ab aīa xp̄i. hoc nō intelligit ea rōne q̄ mens eius dr̃ineret frui diuinitate. ſz q̄ dispensatiue subtracta fuit redūdātia in p̄tem sensibilē. z exposita fuit passioni acerbissime. Propter qđ clamat in passione. Deꝰ dr̃us meⁱ⁹. vt quid dr̃liq̄sti me. qđ nō intelligitur q̄ dr̃liquit soluendo vinculū vnionis. sed exponendo ad supplicium passionis.

Questio II b

Utrum in morte xp̄i diuinitas sit separata a carne. Et q̄ sic videt. Soluto medio soluunt extrema. sed verbū vnit carni mediante intellectu sicut dicit dam̄. z habitum est supra dist. ij. Si g̃ in morte separata fuit aīa a carne. restat q̄ etiā diuinitas separata fuit ab eadē. Item dr̃structo p̄ori dr̃struit z posteriⁱ⁹. ſz vnio carnis ad aīaz p̄or est naturaliter q̃ sit vnio carnis ad diuinitatē. q̄ p̄ma est naturalis. ſcda gratuita. z natura p̄or est q̃ gra. g̃ soluta vnione aīe ad carnē. necesse ē solui vnitatē carnis ad dr̃itatē. Jtē diuinitas nō est vnibilis nature insensibili z irrationali. Sed caro post separationē anie est facta insensibilis. g̃ nō videt fuisse idonea tūc vt vniretur diuinitati. videt g̃ q̄ in morte vnio illa fuerit soluta q̄ erat diuinitatis ad carnē assumpta. Jtē oīs vnio terminat ad aliqđ vnū. Si g̃ caro erat vnita deitati. Aut g̃ ista vnio faciebat vnū in natura. aut vnum in p̄sona. Jn natura nō ꝺstat. Jn p̄sona nō vt videt. q̃ nō est dicere q̄ filiⁱ⁹ p̄sona carnis. g̃ nō vr̃ q̄ aliq̃ genere vnionis in morte diuinitas fuerit vnita carni.

Sz ꝺ. leo papa. tāta ē vnio dei z hois. vt nec supplicio posset dirimi. nec morte distingui. ſz dr̃ integritate humane nature ē nō tm̄ aīa verūetiā caro. g̃ in morte nō fuit separata caro a v̄bo. Hoc p̄m dicit Aug. ꝺ felicianum cuⁱ⁹ auctas habet in lra. Jtē rōne videt. x̄ps in triduo ꝺr iacuisse in sepulcro. ſz h̄ nō ꝺr nisi rōne carnis ꝺiūcte g̃ in triduo caro fuit ꝺiūcta diuinitati. Jtē q̃ncunq̃ aliqua duo vnita sepanⁱ. aut elonganⁱ fm̄ dissilitudinem aut fm̄ p̄uationē. ſz caro xp̄i nō fuit elongata a v̄bo fm̄ dissilitudinē. talis em̄ elongatio ē peccati. nec fuit elongata fm̄ p̄uationē. q̃ verbū dr̃i ē vbiq̃. g̃ nō fuit soluta vnio diuinitatis ad carnē. Jtē nihil vnitū carni p̄ passionē sepabat a carne. qđ nō pateret carne patiente. sed diuinitas patiēte carne nō patiebat. g̃ p̄ passionē z mortem ab ea nō sepabat. R°. dom̄ q̄ in morte xp̄i nō fu- 9
it diuinitas separata a carne. Et buiⁱ⁹ rō triplex ē. vicz. liberalitas a p̄te assumentis. dignitas a p̄te assumptibilis. vtilitas ex p̄te assumptōis. Liberalitas inq̃ ex p̄te assumētis. q̃ cū deꝰ dr̃et aliqđ donū. nō subtrahit illud si ne culpa. si g̃ nulla culpa interuenit. nō decuit diuinaz liberalitatē carnē quā sibi liberaliter vnierat separi a se Dignitas etiā ex p̄te assūptibilis fuit i cā q̃re ista vnio nō dr̃uit separi. Caro em̄ nō debuit videre corruptōez fm̄ illud qđ dicit i ps̄. Nō dabis sanctū tuū videre corruptionē. sicut ergo nunq̃ dr̃uit ipsam incinerari. sic nunq̃ dr̃uit ipam a verbo separi. Utilitas autē ex parte assumptionis ad hoc ꝺ̄m faciebat. Ad hoc enim fiebat illa vnio diuinitatis ad humanā naturā. z carnis ad animā. vt p̄curaret nostra salus. Et q̃m̄ separatio carnis a diuinitate in nullo faceret ad nostrā salutem. p̄o eo q̄ nō potest per eam fieri satisfactio. cum diuinitas nō possit sentire ꝺloꝛem z penā in separatione ipius a carne. hinc est q̄ nō erat conueniens carnē separe a diuinitate. Unde ad hoc passio nō habebat aliquez ordinem. Concedende sunt ergo rationes inducte ad istam p̄tem. Ad illud quod obꝟcit q̄ soluto medio soluū- 10
tur extrema. dom̄ q̄ illud habet veritatem de medio necessitas nō autem de medio congruitatis. Anima autē nō erat medium necessitatis sed congruitatis. Preterea nō solum erat medium rōne coniunctionis fm̄ actū sed etiam fm̄ habitum. Et licet anima non esset vnita carni in morte. erat tamē ei vnibilis. z per hoc caro etiam vnibilis diuinitati. Ad illud quod obꝟcitur 11
q̄ dr̃structo p̄ori dr̃struitur z posterius. dom̄ q̄ illud verum est vbi posterius dependet essentialiter a priori. Ubi v̄o aliquid p̄cedit altero sicut dispositio ꝺgrua. nō oportet q̄ habeat veritatem. z sic est in proposito. Nā vnio diuinitatis ad carnem siue carnis ad animā. nō dependet essentialiter siue dependentia necessitatis ab vni

one illoꝝ duoꝝ ad inuicē. ſz ſi illa ſuꝑponit. ℔ eſt q̄dam
12 cōgruitas ꝓuenietia. Ad illud qđ obꝛ q̄ diuinitas ñ
eſt vnibilis nature irrōnali. ⁊ inſenſibili. dđ q̄ etſi caro
xp̄i careret rōne ⁊ ſenſu. habebat tñ ordinē ad aīam q̄ ra
tionē ⁊ ſenſum in ſe hꝫ. Et ſi tu obīcias q̄ illud nō ſuffi
ciat q̄ aliq̄d ſit poſſibile ad vnionē anie rōnalis ad ℔ q̄
cōgruū ſit vniri cū diuinitate. dom̄ q̄ abſq; dubio hoc
nō ſuffeciſſet in p̄mordio incarnatōis. imo ſil' decuit di
uinitatē vniri carni ⁊ aīe vt ꝓiunctis. ſecus aūt eſt i mi
niſterio nr̄e redēptionis. qđ q̄dem debuit ꝓſummari p
mortē. ⁊ rōne cui⁹ cōgruū fuit vt illa q̄ p̄us valde ꝓiun
cta erāt. nō min⁹ cōgrue cēnt ad tp̄s diuiſa. caro vicz et
aīa. ⁊ p illo tpe bñ ſufficiebat ipi carni vnitas ad aīam
loco cōgruitatis reddēris eā idoneā ad vnionē cū diui
13 nitatis natura. Ad illud qđ obꝛ q̄ vnio terminatur
ad aliq̄ vnū. dom̄ q̄ eſt vez talis ci vnio terminat ad
vnū in p̄ſona. nā caro vnit diuine nature in vnitatē hy
poſtaſis ⁊ p̄ſone filij dei. Sed attēdendū q̄ aliter dꝛ illa
poſtaſis ⁊ p̄ſone filij dei. Sed attēdendū q̄ aliter dꝛ illa
hypoſtaſis carnis. ⁊ hypoſtaſis hois. Hypoſtaſis em̄
hois dicit nō ſolū in obliq̄ ſed etiā in recto. Eſt em̄ hy
poſtaſis q̄ eſt hō. Sz hypoſtaſis carnis intelligit in ob
liquo. nō qz eēt caro. ſz qz habebat carnē. Vñ illa pote
rat dici caro verbi. Et ℔ eſt qđ dicit Dam̄. Si mortu⁹
eſt vt hō. ⁊ ſancta illa aīa ab ei⁹ corꝑe diuiſa eſt. diuini
tas tñ inſeparabilis ab vtroq; p̄mānſit. neq; ita vna hypo
ſtaſis in duas diuiſa eſt. Et em̄ corpus ⁊ aīa a p̄ncipio
in verbi hypoſtaſi habuerūt ſuſtinētiā. ⁊ in morte a ſein
uicem diuiſa mānſerūt. ſingulū aūt eoꝝ vnā hypoſtaſim
verbi hꝫ. neq; em̄ cor⁹ neq; aīa ꝓpriā hꝫ hypoſtaſim. p̄
ter hypoſtaſim verbi. Et ſic patet illud.

Queſtio III c

Utrū verbū vnitū fuerit carni ⁊ aīe duplici vnione.
Et q̄ ſic videt. Unio numerat p extrema vnibilia. ſz ca
ro ⁊ aīa ſunt diuerſa vnibilia. ℔ em̄ eſt corꝑale. ⁊ illud
ſp̄uale. ḡ ſi vniunt verbo. pluribꝫ vnionibꝫ vniuntur.
Itē ſi aliquod vnū vnit aliq̄bus alterutrū diuiſis. vni
tur eis diuerſis vnionibꝫ. ſz hypoſtaſis verbi vnita fu
it in morte carni ⁊ anie alterutrū diuiſis. ḡ vniebat eis
vnionibꝫ diuerſis. Sz eodē mō vnitas fuit diuitas car
ni ⁊ aīe in incarnatōe. ⁊ in morte. ⁊ poſt mortem. q̄ illa
vnio nō fuit variata. ḡ ſi poſt mortez vniebat diuerſis
vnionibꝫ. neceſſario ſequebat q̄ ⁊ in ipa incarnatōe.

Itē vbicunq; eſt ordo p̄oris ad poſterius. ibi ē nume
ratio ⁊ diſtinctio. ſed q̄ p̄us vnit aīa ipi verbo q̄ caro.
caro em̄ vnit mediāte aīa. ḡ ſi in hmōi vnionibꝫ ē ordo.
ibi eſt diſtinctio. ḡ pluribꝫ vnionibꝫ vniunt. Itē aīa
vnit diuinitati. ⁊ vnit carni. nec vnit vnione vnica ſz
duplici. ḡ pari rōne videt q̄ hypoſtaſis verbi cuz vnit
carni ⁊ aīe. duplici vnione vnit. Si tu dicas q̄ nō ē ſi
mile. q̄ ex deitate ⁊ carne nō eſt vnū. ſicut fit ex carne et
aīa. Cōtra hoc obr. Eſto q̄ ex carne ⁊ aīa nō fiat vnū ſicut fu
it in morte. videt tunc q̄ illa iam nō ſit vnio ſed due.
Sz cōtra. Unio terminat ad vnū. ſz caro ⁊ aīa vniunt ipſi
verbo in vnā p̄ſonā. ḡ videt q̄ vniat ei in vnione vni
ca. Itē vnio facta eſt p aſſumptōz. ḡ vbi eſt vna aſſū
ptio. ibi eſt vna vnio. ſz verbū aſſumpſit totā naturaz
humanā vnica aſſumptōe. ḡ vniuit ſibi carnē ⁊ animaz
vnica vnione. Itē ſicut tot⁹ homo cōponit ex carne
⁊ aīa. ita totū corpus cōponit ex pribus organicis. ḡ ſi
eſſent diuerſe vniones carnis ⁊ aīe ad naturā diuinaz.
pari rōne eſſent duei ſe vniones man⁹ ⁊ pedis ⁊ eandē
⁊ alioꝝ mēbroꝝ. q̄ ſi ℔ eſt inconueniēs. reſtat q̄ carnis
⁊ aīe vna eſt vnio ad deitatē. Itē cū caro ⁊ aīa vnū
tur vnione naturali. vna vnione vniūtur. ḡ pari rōne
q̄ vniuntur vnione p̄ſonali. cū ita bū ſit vnū illud qđ
eſt vnū in p̄ſona. ſicut illud qđ ē vnū in natura. Sz ca
ro ⁊ aīa vniūtur v̄bo vnione p̄ſonali. ḡ vnitur vnione
vnica nō vnione multiplici. R⁹. ad p̄dictoꝝ intelli/ 14
gentiā eſt notandū q̄ vnio ꝛ tribus modis. Uno mo
do ꝛ actio vnientis. Alio mō ꝛ paſſio vnibilis. Ter
tio mō ꝛ relatio vnitoꝝ. Cū ḡritur vtrū aīa ⁊ corꝑ
vniantur ipi hypoſtaſi verbi vnione duplici. Rñden
dum eſt. Si loq̄mur de vnione actione. non eſt ibi niſi
vnica vnio. Unica em̄ vnione vniuit ſibi verbū carnez
⁊ aīam. ſicut vnica aſſumptōe aſſumpſit corꝑ ⁊ aīam.
Similiter ſi loq̄mur de vnione paſſiua. nō fuit ibi niſi
vnica vnio. caro em̄ ⁊ aīa nō fuerūt vnita ipi v̄bo i vni
onis p̄mordio vt diuiſa ſed vt ꝓiuncta in vnā ſubam ⁊
naturā. ſō aſſumpta ⁊ vnita fuerūt aſſumptiōe ⁊ vnio
ne vnica. Si aūt loq̄mur de vniōe ſm q̄ eſt relatio vni
biliū. ſic dom̄ eſt q̄ cū relatio nō vniatur niſi p extrema
eo mō habet multiplicari quo habz plurificari ipz vni
bile. Cum ḡ vnibile ex pte humanē nature fuit vnum in
actu ⁊ plura in potētia. q̄ extremū illud erat humana
natura ꝓſtans ex corꝑe ⁊ aīa que ꝓcurrebāt in vnum
ſm actū. ⁊ poterant eē diuiſa ⁊ diſtincta. hinc eſt q̄ cū
diu corꝑ ⁊ aīa fuerūt ꝓiuncta. vnica vnione vniebāt
v̄bo. vnica inq̄tum in actu. ſed pluribꝫ in potētia. q̄ a
v̄bo ad inuicē in morte fuerūt ſegrata. in morte vniebā
tur vnionibꝫ pluribꝫ. Caro em̄ dicebatur vnita v̄bo. et
aīa vnita. ⁊ ℔ relatio ex pte carnis ⁊ aīe erat alia ⁊ alia.
Intellecto em̄ q̄ caro nō eſſet vnita. adhuc poſſet intel
ligi vnita eē aīa. Et ſm ℔ patet rñſio ad q̄ſtionē ꝓpoſi
tam. Uno mō em̄ ꝓcedi pōt q̄ caro ⁊ aīa vniantur diui 15
nitati multiplici vnione. ſm illud qđ ꝓſueuit dici q̄ tri
pler fuit ibi vnio. Alia diuinitatis ad carnē. alia diui
nitatis ad animā. alia anime ad carnē. Et ſm iſtam vi
am ꝓcedūt rationes que oſtēdunt ibi fuiſſe vniones
plures. Alīs aūt modis dicendū eſt q̄ ibi fuit vna
tm̄ vnio. ⁊ ſm hanc viam ꝓcedunt rationes ad oppoſi
tum. ⁊ ſic patz totū. Sed quoniā aliq̄e de rationibus
ad p̄mā p̄tem adductis ſophiſtice ſunt. ⁊ concludunt
etiam vnionē plurificari ſimpliciter. ideo ad eas opoꝛ
tet reſpondere. Ad illud ergo quod p̄imo obīcitur 16
q̄ caro ⁊ anima ſunt diuerſa vnibilia. quia vnum cor
porale. aliud ſpirituale. dicendū q̄ licet corpus ⁊ ania
diuerſitatem habeant inter ſe. ſunt tamē ptes conſtitu
entes vnū in eſſentia ⁊ natura. ⁊ quia in vnā naturam
concurrūt. hinc eſt q̄ in illa vnione in qua dei filiꝰ hu
manam naturā aſſumpſit rationē tenet vnitas extremi
Ad illud quod obīcitur q̄ in morte verbū vnitū erat 17
duobus diuerſis ⁊ diuiſis. dom̄ q̄ ⁊ ſi illa eſſent locali
ter diuiſa. erant tñ ſm naturalē inclinationē inuicē oꝛ
dinata. ⁊ ratione illius ordinis caro erat idonea vt eēt
vnita deitati. Preterea. eſto q̄ plures eſſent vniones
poſt mortem ſm q̄ vnio nominat relationē. nō tamē ſe
quitur q̄ ſimiliter eſſent in vita. quia q̄uis vnio man
ſerit vniformiter ⁊ immutabiliter q̄tum ad vinculū. fa
cta eſt tamen quedam īmutatio in altero extremoꝝ.
ſ. in humana natura. cuius p̄incipia conſtituentia fu
erunt in morte ſeiuncta. cum tamē eſſent vnita in vita.
Ad illud quod obīcitur q̄ eſt ibi ordo. ergo diſtin 18
ctio. dom̄ q̄ quidam eſt ordo qui ponit ſimpliciter di
ſtinctionē. quidā eſt ordo q̄ attēditur ſm poſitionem ⁊
gradū inter res ſimilis generis. Sed quādo aliqua ſic
ordinātur q̄ ibi eſt vnū ꝓpter alterū. nō oportet ibi eſſe
numerationē. ſicut ſi teneam equū per frenuz. per p̄us
teneo frenū q̄m equū. quia equuz teneo mediante freno.

nō tñ duplici tentione teneo vtrūq; sz vnica. Et sic pz q; nō cogit illa rō. Nō tñ est oīno sīle de hmōi tentiōe z de vnione. sed hoc inductū est ad illā rōnis dissolutiōz

19 Ad illud quod obūcit q; aīa vnit diuinitati z carni duplici vniōe zē. dōm q; nō est sīle. q; diuinitas z caro nō cedunt in vnā naturā. imo naturaliter z essentialiter sunt distincta. nō sic aūt est de carne z aīa. quia vnā naturam ꝓstituūt. z ideo oportet q; diuersitas eis diuersis vnionibus vniat.

Onsequenter q̄rit de effectu illi⁹ sepatōis. Et circa h̄ querunt tria. Primo q̄rit vtz post instās sepatōis aīa xp̄i impassibilis fuerit effecta. Scōo vtz ex ipa sepatōe caro fuerit mortua. Tertio vtrū propter mortē carnis mors sit ipi psone verbi attribuenda

Questio I d

Utrū post instans sepatōis aīa xp̄i impassibilis est effecta. Et q; sic vī. aīa xp̄i nō fuit passibilis nisi ꝓpter vnionē sui ad corp⁹. g̃ statim dū fuit sepata amisit passibilitatē. g̃ facta fuit impassibilis. Itē nihil patit nisi fm ordinē nature. sicut ꝓtrariū patit a ꝓtrario. Vl fm ordinē diuine iusticie. sicut peccator patit ab aliquo afflictione. Vel fm dispensatōz diuine misēdie. sicut redēptor passus est p sanādo nostro morbo. Sz nullo istorum modoz post sepationē passio potuit inesse ipi aīe xp̄i. nō em̄ habuit ꝓtrariū. nec habuit peccatū. z cōsummatū erat nostre redēptōis mysteriū. sīc dicit Joh. xix. Cōsummatū est. Ergo nullo mō pati poterat. restat g̃ q; statim impassibilis est effecta. Itē aīe sanctoz q̄ndo nō habēt aliquē reatū statiz efficiunt impassibiles. g̃ si aīa xp̄i mlto velociꝰ digna erat oīm glorificatōe q̄z ois alia aīa. videtur q; statim impassibilis est effecta. Item nulla passio potuit esse in xp̄o q̄ vacaret a merito. sz aīa xp̄i statim post sepationē amisit potētiā siue statū merēdi. g̃ statim amisit potētiā patiēdi. g̃ status facta est impassibilis. Sz ō. sicut passibilitas inerat aīe xp̄i ꝓter peccati debitū. ita z carni. g̃ sicut velociter collata ē impassibilitas aīe. ita velociter debuit cōferri ipi corpori. Sed impassibilitas nō est collata ipi corpi vsq; ad triduū quo resurrexit. g̃ similiter videt q; nec aīe aī tps illō. Itē ponat q; aīa iterꝫ vniret corpi illi fm statū in q̄ ipm deseruit. tunc arguit sic. Si aīa passibili corpi vniretur esset passibilis. sz aīa xp̄i poterat vniri illi corpi aī glorificationē. q; nihil eā impediebat. g̃ adhuc poterat pati. g̃ nō erat impassibilis. Itē nihil nouum collatū est aīe in ipo instanti sepatōis a corpe. g̃ si ꝓpus nō habebat impassibilitatē. videt q; nec tunc habuit aī diem resurrectionis. Itē aīa q̄ impassibilitatē hz. statim cū a corpore recedit euolat. sed aīa xp̄i nō statim euolauit. nec ascendit statim ad celos. sed descēdit ad inferos. g̃ non statim post instans resurrectionis facta ē impassibilis

Rō. dōm q; ex certitudine autoris nō est nobis oīno

20 determinatū vtrū aīa xp̄i statim post sepatōz impassibilis fuerit effecta sicut mḡr tangit supra dis. xviij. Unde sine ꝑiculo fidei pōt q̄s vtrūq; hoz sentire. vel q; ipassibilis effecta est statim post sepatōz. vel ipa corpis glorificatōe. Uerūtñ ꝓbabilitati rōnis magis ꝓsonare videtur q; statim post sepatōz habuit impassibilitatē. Si em̄ nō patiebat aīa xp̄i nisi dispensatiue z ꝓpter nr̄am salutē. si iam nō erat tps z locus merēdi. iā aīa xp̄i nō debebat nec poterat pati. Uñ nō solū de aīa xp̄i ꝓbabile ē q; statim post sepationē a corpe facta sit impassibilis. sz etiā de q̄libet aīa viri sancti in q̄ nō repit reat⁹ alicui⁹ peccati. Jō rōnes q̄ ad ptem istam sunt satis rōnabiliter possunt cōcedi. Ad illud g̃ qō obūcit in cōtrarium

21

q; corpus nō statim fuit impassibilitate dotatū. dōm q; nō est sīle duplici ex cā. Primū q̄dem q; aīa ꝓpinquior erat glorie q̄z caro. erat em̄ beata fm aliquā sui ptem. Scōo ꝓo q; dilatio impassibilitatis in carne faciebat ad fidei nr̄e ꝓfirmatōz. vicz vt oīderet xp̄s ꝓpter passus z mortuꝰ fuisse. nō sic dilatio ipassibilitatis in aīa ideo magis dilata fuit impassibilitas corpis q̄z impassibilitas aīe ex dispēsatōe diuina. Ad illud qō obūcitur q; aīa illa iterꝫ vniri poterat corpi passibili. dōm q; 22
q̄dam aīe sepank a corpe sepatione diffinitiua siue finali. q̄dam ꝓo sepantur a corpe ad tps ꝓpter glorie dei manifestationē. sicut est in illis q̄ resuscitank ad statū vite ꝑterite. sicut fuit in lazaro z in alīs mirabiliter suscitatis. Que ꝓmo mō sepantur. ingredūtur nouū statum. Que ꝓo scōo mō sepantur fm diuinā dispositionē. adhuc a statu suo retardātur. Uñ ꝓme nisi obsterent reatꝰ peccati statim efficiunt ipassibiles. nec vnibiles sunt corpi passibili. q̄uis scōe q; diuinū miraculū aliqñ habeāt cōiungi. Et ꝓmo mō aīa xp̄i separata fuit. qm̄ deꝰ nō determinauerat eā vlteriꝰ vniri carni passibili. Et iō positio illa nulla est. Nō em̄ potuerat carni passibili vniri. non q; aliq̄d creatū illud impediret. sz q; diuina iusticia illud nō ꝓmitteret. Ad illud qō obr q; nihil collatū est 23
aīe. dōm q; illud nō ꝓstat. q̄uis nō legat. nec etiā cogit. Aīa em̄ xp̄i q; illud qō habebat ex sola sepatione a carne passibili iam caruit aptitudine patiēdi. z ita redditus est impassibilis. nec oportet ꝓpter h̄ aliq̄d nouī sibi conferri. satis em̄ sufficiebat passionis z passibilitatis rōez sibi auferri. Ad illud qō obr q; aīe q; statim q; sepatōez 24
efficiunt impassibiles statim euolant. dōm q; illud veritatē habet nūc post xp̄i ascēsionē. sz aī nō habebat veritatē. differebat em̄ aliq̄z aīaꝝ euolatio. s. sanctoꝝ patrum ꝓpter ꝓmi peccati obligationē. Aīe ꝓo xp̄i differebat ꝓpter hoīm eruditionē. z nr̄e fidei ꝓfirmationē z rectificationē. z carnis ꝓpinquā glorificationem.

Questio II e

Utrum ex illa sepatōe caro fuerit mortua. an post eā habuerit vitā. Et q; vitā habuerit videtur. oīe q̄ est vnitū vite viuit q; participationē. sz caro xp̄i post sepationē erat vnita ipe vite. sez ꝓbo dei. g̃ ab ipo viuificabatur. Si tu dicas q; hoc ē vez de vita creata nō de increata. Obūcitur J. Potentioꝛ ē vita increata in viuificando q̄z vita creata. qm̄ ipa est fons vite. Si g̃ aīa nulli corpi potest vniri q̄n det ei vitam. multo fortiꝰ videtur q; nec ꝑsona diuina possit vniri carni nisi tribuat ei vitā. Itē impossibile fuit aīam xp̄i vniri verbo q̄n reciperet vitā ab ipo. g̃ si suo mō caro erat viuificabilis. impossibile fuit vniri verbo q̄n reciperet vitā ab ea. Itē nobilioꝛ est substātia viuens substātia nō viuente. sed nulla caro erat nobilioꝛ carne xp̄i etiā post sepationem aīe. g̃ si vita repit in alia carne. necesse ē q; caro xp̄i viueret etiā aīa separata. Item caro illa nō poterat videre corruptionē. g̃ necesse erat eā ab aliquo vegetari. sed nō nisi a deitate. g̃ eā ita vegetabat sicut aīa. sed aīa eaz vegetando dabat ei vitā. g̃ pari rōne caro illa viuebat fm diuinitatē influentē in ipam. Sz J. in symbolo dicitur q; xp̄s mortuꝰ est z sepultꝰ. sz h̄ nō ꝺr nisi rōne carnis. g̃ caro xp̄i fuit mortua aīa separata. Itē oīs vita est ab aliquo informāte. sz caro post sepationē aīe nō viuebat aliq̄ viuificante ꝓ modū forme. g̃ post sepationē aīe caro nō habebat vitā. Item oīe qō viuit habet aliqñ vsum vite. vtpote vti alimēto. vel sensu. vel motu. vel intellectu. sed nullū istoꝝ caro xp̄i habebat post separationem aīe. g̃ ñ viuebat. Item nihil viuū suscitatur vel

resurgit·q; suscitatio ⁊ resurrectō nō ē nisi mortui·sz caro xp̄i resurrexit ⁊ suscitata fuit·g̃ p⁹ separatē nē aīe vitaz
25 ñ būit. R⁹·dō·q; absq; dubio caro xp̄i p⁹ separatōz an̄ ē mortua fuit·caruit ei vsu ⁊ oplemēto vite. Res ei coꝫ palis nō ē nata viuificari·nisi ab aliq̃ forma spūali rp/sā oplēte ⁊ sibi ꝓportiōabili·qm̃ g̃ i ipa separatōe aīe caro xp̄i caruit hm̄oi forma·tō ꝺc fuit mortua. Et ēq̃uis hꝰt diuitatē vnitā·nō tm̄ ab ea viuificabat·nō ꝓpter defe/ctū a pte viuificātis·sz ꝓpter ip⁹o portōz viuificabilis.
Rōes g̃ q̃ ad hāc ptē inducūt ꝺcedēde sūt. Ad illud
26 ꝟo q̃ ꝓmo obi: ꝺcrarū q; vnitū vite viuit·tā pz rōsio Hoc eni vitatē hz q̃ vnit ei sic̄ pfectibile sue pfectōni Sic ātū ñ vnit caro psone ẏbi. ⁊ ido ñ ē sile de ipa aīa et
27 de psona diuīa. Ad illd ꝟo q̃ ꝺ obi: q; aīa non potuit vniri ift verbo q̃n viuificaret ab ipo. g̃ nec caro. dō. q; ñ ē sile p eo q; ipa aīa cū sit op⁹ ⁊ imago ꝺi ⁊ imediata na ta ferri i deuz capax ei⁹ ē. ⁊ pticeps ēc pt. ⁊ ita imediate hz ab illo ⁊ illo viuere p cognitōz ⁊ amorē. sic ātū nō est
28 de carne. nō ei ē nata deū cōgscer vl amare. Ad illd̄ q̃ ꝺ obi: q; nobilio: ē sbia viuēs sbia ñ viuēte. dō. q; verꝫ est cereris alīs plr. sed caro xp̄i lz careat vita. erat tm̄ diuitati vnita. ⁊ h̄ ꝺdē ꝓpōderat mltis alīs dignitati/bus. Preterea cū ꝺc q; nobilio: ē sbia viuēs sbia nō vi/uēte. h̄ itelligit de suba q̃ caret vita simplr. caro āt xp̄i nō carebat vita simplr sz ad tp̄a. Tm̄ sic̄ nobilio: ē filꝰ regꝫ capt⁹ ⁊ carceratꝰ filio rustici ī libratre sua ꝺstituto sic etiā intelligendū ē de carne xp̄i. q̃ modico tpe caruit oplemēto vite. vt postea nobilissimā vitā resumeret.
29 Ad illd̄ q̃ ꝺ obi: q; caro illa nō potuit incinerari. dō. q; diuīa ꝟt illā ꝺfuabat. sz tm̄ illa ꝺfuatio nō erat viui ficatō nec opatio vite. Cōfuatio ei ⁊ veꝫeratio q̃ ē opa tio vite pcedit a forma ꝺpletiua opantē p modū natu/re. sz ꝺfuatio q̃ erat ī carne xp̄i ne corrūpet erat a ꝟtute diuina opante sup naturā. ⁊ ideo non cogit illa ratio.

Questio III f

Utꝫ ꝓpter mortē carnis sit mors psone ẏbi attribuēda Et q; sic ostēdit. Dicit ei i symbolo. pass⁹ sub pōtio py/lato. crucifix⁹. mortu⁹ ⁊ sepult⁹. h̄ ātꝫ dr̄ de filio ꝺi vni genito. Et hiꝝm ꝺt Amb. exp̄sse. ⁊ hr̄ s. dist. xvij. Tm̄ fuit petm̄ nr̄m vt saluari nō possem⁹ nisi vnigēit⁹ ꝺi fi/li⁹ morerē p nob debitorib⁹ mort⁹. Itē hiꝝm vr̄ rōe Carne nascēte ⁊ ꝺcepta filꝰ dei natꝰ dr̄ ⁊ cōceptꝰ g̃ pa ri rōe carne mortua filꝰ dei ꝺz ꝺici mortuꝰ. Itē satis factō p petrō nr̄o fuit p passionē ⁊ mortē. sz nullꝰ potuit p petrō nr̄o satisfacere ni: i essz deꝰ. g̃ si p peccatis nr̄is p mortē illā satisfactū ē. ẏe filꝰ dei fuit mortuꝰ. Itez vnio illa facit cōicationē idiomatū. sz ꝓpter sepationē aīe a carne verꝫ ⁊ necessariū fuit illū hoiem mori. g̃ vere ⁊ ꝺuenienter pt mors attribui dei ẏbo. vt ꝺicat filius dei mortuꝰ ⁊ sepultꝰ p nobis. Sz ꝺ. Augꝰ. ꝺt. ⁊ ha/betur in lra vltimo capō. Si q̃s ꝺixerit atq; credide/rit deū passū anathema sit. sed cui ñ pt attribui passio.

nō pt attribui mors. si g̃ nō est credēdū filiū dei passum sic ꝺt. nō ē credēdū nec; ꝺcēdū filiū dei fuisse mortuz Itē idiomata ptis nō cōicātur psone ẏbi. q̃ vis enī ca/ro fuerit sepata ab aīa. nō tm̄ ꝓpter h̄ filꝰ dei sepatꝰ fu/it ab illa aīa quā assūpsit. g̃ si p passionē xp̄i non ē mor/tua nisi sola caro. q; aīa sp virtt. nō vr̄ q; filio dei vere possit attribui mors. aut si attribuit ei mors. tūc ē que/stio q̃re nō silr attribuit ⁊ ei sepatio. Itē ꝓpter repug nātiā idiomatū hec ñ recipit cōiter. filꝰ dei ē creatꝰ. sz mulō magꝫ repugt vite mors q̃ intētio creature intētō ni creatoris. g̃ si filius dei ē ipa vita. vr̄. q; nullo mō sit mors ei attribuēda. Itē q̃cūq; ꝺiceret sūme sapiēte esse stultū blasphemarez Silr q̃ ꝺiceret sūme bonū esse im quum. g̃ pari rōne q̃ ꝺicit sūme potēte esse infirmū. sed hoc ꝺicit q̃ ꝺicit filium dei ee mortuū. g̃ q̃ hoc ꝺicit blas phemat deū. R⁹·dōm·q; absq; dubio cōcedendū est filiū dei p nobis fuisse mortuū. ⁊ hoc q̃dē sibi vere attri 30
buitur nō fm naturā diuinā sz fm humanā. nō p essen tiā aut p inhērtiā. sz p idiomatū cōicantiā. ⁊ hoc i nul lo derogat diuine maiestati ⁊ multū cōsonat pietati. Nullū enī verbū maioris dignatōis resonare pt in au ribꝰ cordis hoīs q̃ q; vnigenitus dei filius mortuꝰ fue rit p nobis ꝺbitorib⁹ mortis. Et ideo non tm̄ est h̄ cre dēdū ⁊ asserēdū tāq; verꝫ. sz etiā frequētissime recolēdū Et cōcedēde sūt rōnes q̃ hoc ostendūt. Ad illd̄ vero 31
q̃ ꝺ obi: auctoritate Augus. satis ꝺuenienter respondz mḡr in lra. Nō enī intendit remouere passionē a perso na verbi simpliciter ⁊ fm diuinā naturā. Ad illud 32
q̃ ꝺ obi: q; idiomata ptis nō cōmunicātur psone verbi. dōm q; mors nō tm̄ ꝺuenit carni. sz etiā toti homī assū/pto. In sepatōe enī aīe a carne nō solū mortur caro sed etiā totus hō. Et tō rō illa pcedit ex supp̄one falsi. Ad 33
illd̄ q̃ ꝺ obi: q; nō cōicātur idiomata. vbi ē repugnantia dōm q; verꝫ ē vbi ē talis repugnātia que nō tollit medi ante ꝺuenīētia. sic aūt nō est i ꝓposito. Mors enī dat p̄intelligere humanitatē. que sine repugnātia pt ꝺici ō psona xp̄i. vñ filꝰ dei dr̄ fuisse mortuus. q; fuit hō in q̃ fuit passio mortis. Ad illd̄ q̃ ꝺ obi: q; blasphemia est 34
ꝺicere filium dei ee mortuū. dōm q; h̄ videt aurib⁹ infi delīū. fm q; dr̄. i. Loz. i. Predicamus xm̄ xp̄m cruci/fixū. iudeis q̃dē i cādalū. gētib⁹ aūt stulticiā. Et rō hꝰ ē. q; nō credūt ipius humanatōis dei filij benignissimam dignatōnē. nec intelligūt illius humiliatōis altissimaz rōnē. Si enī hoc intelligerēt. viderēt q; illud q̃ ifirmū est dei. fortꝰ ē hoīb⁹. Et illud q̃ stultū est dei. sapientꝰ est oīb⁹ hoīb⁹. Dis g̃ duob⁹ pēsatis. vicz ipa verbi i carnatōe ⁊ rōne ob quā cām incarnatus ē. nō ē blasphe mia imo laus ꝺicere q; filꝰ dei p nob fuit mortuꝰ fm na turā assūptā. Per h̄ ei ꝺcētissime (sic ī pcedēn.) fuit oñ sū. repatū ē genꝰ hūanū. Nec ē sile de stulticia ⁊ malicia nō enī valebant ad nr̄am redēptōem sicut passionis et mortis tolerantia. Et per hoc patent quesita.

Distinc. xxij. de p̄sequētibus mortē xp̄i.

In secūda dissoluit. ibi. Quib⁹ respōdem⁹. q; licet hō. ⁊c. Scda ꝟo ꝓpositionis in q̃ inq̃rit vbi fuerit in illo triduo silr hz duas. In q̃ꝝ p̄ma inq̃rit vbi fuit fm hūa nitatē. In secūda vero inq̃rit vbi fuit fm sui totalitatē ibi. Et vtiq; totus eodē tpe erat. ⁊c. Silr tertia ps in q̃ inq̃rit vtꝫ filius homis descenderit de celo. habet du/as ptes. In quarū prima questionē p̄dictā determinat In secūda p̄determiata in totali pte ista epilogat. ibi. Hec de corrigia calciamenti. ⁊c. Que quidē ps diuidi potuit cōtra totā ptē p̄cedentē. sed sub alīs ptib⁹ com pbensa fuit ad vitandā diuisionis confusionem.

R

Querit vtrum christus in triduo fuerit homo
Et opponit q̄ non. a

DI. XXII

Inquiritur vtrū in illo triduo mortis xp̄s fuerit homo? Q̄ nō videt quibusdā. q̄ mortuus erat. ⁊ homo mortuꝰ non est homo. Addūt etiā q̄ si tunc erat hō. vel mortalis vel imortalis. Sed mortalis nō q̄ mortuꝰ nec imortalis. q̄ tm̄ post resurrectionē.

Soluit qđ in oppositū ꝓbatū est. oīdens q̄ in triduo fuerat homo. b

Quibus respōdemus. q̄ ly homo mortuꝰ fuerit. erat tm̄ in morte deus homo. nec mortalis q̄dem nec imortalis. ⁊ tm̄ vere erat homo. Ille eīm et hmōi arguūie in creatur̄ locū habēt. sed fidei sacrm̄ a philosophicis argumētis est liberū. Vñ Ambro. Auser argumēta vbi fides querit. i ipis gimnasijs suis iam dialetica taceat. piscatorib⁹ credit nō dialeticis. Dicim⁹ q̄ in morte xp̄i deuz vere fuisse hoīem ⁊ tm̄ mortuū. ⁊ hoiez q̄dez nec mortalē nec imortalē. q̄ vnitus erat aīe et carni seiūctis. Alia eīm rōne dicit deus homo. vel homo deus. q̄ Martinꝰ vel Jobes. homo eīm dicitur deus ⁊ ecōuersio ꝓpter susceptionē hoīis. i. aīe ⁊ carnis. Vñ Augꝰ. Talis erat susceptio illa que deū hoīem faceret ⁊ hoīem deū. Cum q̄ illa susceptio p mortē nō defecerit. sed deus homi et homo deo sicut ante vnitus erat vere. ⁊ ecōuersio. q̄ vnitus erat aīe ⁊ carni. et homo mortuus erat q̄ aīa a carne diuisa erat. ꝓpter separationem aīe q̄ carne mortuꝰ. sed ꝓpter vtriusq̄ semper secū vnionē homo. Non aūt sic erat homo vt ex aīa ⁊ carne simul iunctis subsisteret. ex qua rōne dicit aliq̄s alius hō. Et ipe forte ante mortez hoc etiā modo erat hō. ⁊ post resurrectionē fuit. In morte vero homo erat tm̄ ꝓpter aīe ⁊ carnis secum vnionē. ⁊ mortuus ꝓpter inter illa duo diuisionem.

Ambꝰ. Augꝰ. oppositio. Rñ

Vbi xp̄s fuit in illo triduo fm hūanitatē. c

Hic queritꝝ si xp̄s in morte alicubi erat homo. Et si vbicūq̄ ē homo sit? Ad qđ dicimꝰ q̄ nō vbicunq̄ erat hō erat. nec mō vbicūq̄ est hō est. q̄ vbiq̄ est fm deitatē. nec vbiq̄ est hō. q̄ nō vbiq̄ homi vnitus. sed vbicūq̄ est fm hoīem ibi hō est. Xp̄c aūt mortis et vbiq̄ erat fm deū. ⁊ in sepulchro fm hoīem. ⁊ in inferno fm aīam. ⁊ in sepulchro fm carnē. In sepulchro q̄ erat hō. q̄ hūanitati vnitꝰ erat. ⁊ si nō toti. q̄ carni tm̄. Et in inferno erat hō. q̄ hūanitati vnitꝰ. sed nō toti. q̄ aīe tm̄ Sz si i inferno aīe tm̄. ⁊ in sepulchro carni tm̄ vnitus erat. q̄ nec in inferno vnitꝰ erat aīe ⁊ carni. nec in sepulchro. Quō q̄ ibi vel hic homo esse dicitur? Que est rō dictiō? Quia vna eadēq̄ vnione vnitꝰ erat aīe i inferno. ⁊ carni in sepulchro.

Et sic erat illis duobus tunc separatus vnitus sicut ante separationē. id est ante mortē. Ad hoc oppositio antē opponit. Si christus animā tm̄ vel carnē tm̄ assumpsisset. non fuisset verus homo. sed ꝓpter vtriusq̄ assumptionē verus homo fuit. Sic ergo vbi carnē ⁊ animā sibi vnitā non habebat. verus homo ibi nō erat. Sed tpe mortis nusq̄ illa duo vnita habebat. q̄ nec i sepulchro. nec in inferno. nec alibi. Nusq̄ ergo erat homo. Ad qđ dicimus. q̄ christus vtiq̄ verus homo non fuisset. si carnē ⁊ animā non assumpsisset. Sed tm̄ q̄ ex quo assumpsit. neutrū depositū. sed cum vtro eq̄ eandē vnionē indesinēter tenuit quā assumēdo cōtraxit. Ideo non incōgrue vbicūq̄ anime vel carni vel vtriusq̄ vnitus est. ibi homo esse dicit q̄ ibi hūanatus est. q̄ et in sepulchro erat homo. et in inferno erat homo. q̄ vtrobiq̄ humanatus erat christus. ⁊ vnam eandēq̄ cum anima ⁊ carne (licet separatis) habebat vnionē. et vno eodēq̄ tpe in sepulchro iacuit christus. ⁊ ad infernuz descēdit. sed in sepulchro iacuit fm solam carnē. et in infernū descendit fm solam animā. Vnde Augustinus. Quis non est derelictus in infer- Aug. sup no? christus. sed in anima sola. Quis iacuit in se- Jobem. pulchro? christus. sed in carne sola. quia i his singulis christus est. christū in his omnibus ⁊ singulis cōfitemur. Ex his euidēter ostendit q̄ carni iacēti in sepulchro vnitus erat christus sicut anime in inferno. Alioquin si carni mortue nō esset vnitus. non in ea diceret iacuisse in sepulchro. Anima ergo ad infernuz descēdit. caro in sepulchro iacuit. sapientia cum vtroq̄ ꝑmansit. que in inferno positis (vt ait Ambꝰ) lumen vite fundebat eterne. Radiabat illic [a] lux vere sapientie. illuminabat infernuz. sed in inferno nō claudebat. Quis enim locus est sapientie de qua scriptū est Nescit homo vias eius. nec inuenta est inter homines. De qua abyssus dicit nō est in me mare dicit non est mecum. ergo nec in tempore. nec in loco sapientia est. cui nec mors tribuenda est. In ligno enim caro. non illa operatrix omnium substantia diuina pendebat. Confitemur tamen christū pependisse in ligno. ⁊ iacuisse in sepulchro. sed in carne sola. ⁊ fuisse in inferno. sed in anima sola.

Ambꝰ. in iij. lib. de spūsctō.

Job. xxvi

a Lux vere sapientie illuminabat infernū. Vide hoc esse falsū q̄ sicut obscuritas repugnat celo empireo sic luminositas repugnat inferno. q̄ sicut celū empireū nunq̄ hz obscurari sic videtur q̄ infernꝰ nūq̄ habeat illuminari. Jē dānati debuerūt carere oī ꝓsolatiōe et maxime ꝓsolatiōe q̄ est in aspectu lucis eīne. q̄ si lux illa corpalis nō erat. q̄ sine corpore ad inferna descendit. ly ma-

Vbi christus fuit in illo triduo fm suū totalitatē. d

gis spūalis. vidēt q̄ in inferno irradiare non debeat.

Rō dōm q̄ secus est de irradiatōe lucis materialis et lucis spūalis. Nam irradiatio lucis materialis īmutat visum naturaliter. Irradiatio vero lucis spūalis. īmutat voluntarie. Vñ nullus eam videt nisi cui se ostē dit volūtarie. et ideo lux ista splē dere dr̄ in infernō infernū illumiasse q̄ aliq̄s de inferno irradiabat. nō tñ oīs q̄ nec oīs volebat illuminare. nec oēs habebāt oculos ꝓportionales. Ad illud ꝙ obr̄ de celo empireo. dicendū q̄ nō ē silē q̄uis ei sit bonū oīno impmixtū malo. ñ tñ oportet q̄ sit malū oīno impmixtū bono Et ꝓterea decebat duz eos q̄ erāt in tenebris illumīare. nō tñ eos q̄ erant in lumine obscurare.

Aug⁹. cōtra Felicianum.

2 b Utiq̄ totus eodē tpe tōtus ubiq̄ est. Hoc vr̄ falsum. q̄ aut hoc q̄ est totum refert ad naturā aut ad psonam. Ad naturā nō. q̄ rp̄us ſm totā naturā nō erat simul in celo ī inferno. Si ad psonam. adhuc vr̄ falsum. q̄ supr̄ dixī. dictū est q̄ psona xp̄i cōponitur ex tribus substantiis ⁊ duabus naturis. ⁊ est illa cōpositio inexplicabilis. q̄ si totus xp̄s erat in celo ⁊ in inferno. vr̄ q̄ ille due nature sil' essēt in celo ⁊ in inferno. q̄d falsum est ⁊ absurdū. Item differēti mouenit assignari inter hoc signū oē ⁊ hoc signū totum. q̄ oē distribuit p partibus subiectiuis. ⁊ totū p partibus integralibus. q̄ si xp̄s nō habebat partes integrales nisi ſm humanā naturā. cuius dr̄ q̄ totus xp̄s fuit in celo ⁊ in inferno. implicat hoc de xp̄o ſm naturā humanam. q̄d simpliciter est falsum p tpe illo. Rō. dōz q̄ hoc nomen totus aliq̄n tenet vt signū. aliq̄n vt adiectiuum. Scōm q̄ tenet vt signū sic distribuit ī aliq̄s partes. vt cum dr̄. Totus petr⁹ est alb⁹. Scōm q̄ accipit vt nomē adiectiuū. sic totū vno mō dr̄ idem q̄d pfectus Alio mō idem q̄d hñs partē ⁊ partē. Cum q̄ dicit mgr̄ q̄ xp̄s erat totus in celo. ibi dr̄ pfectus. q̄ psona xp̄i pfectissima sil'erat in celo et in terra et in inferno. Ad illud q̄d obr̄ q̄ psona illa erat cōposita. dōm q̄ nec pr̄e erat cōposita. nec h̄ nomen totus accipit ibi collective vel distributiue. q̄ nō signat collectionē aut diuisionē sed potius pfectionē. Et p hoc pz rñsio ad seq̄ns

c Totus est ubicūq̄ est sed nō totū. Vident illa duo ꝫ esse incōpossibilia. q̄ totus ⁊ totum idez signāt. q̄ si totus erat in celo ⁊ in inferno necessario sequitur q̄ totū Item ubicūq̄ ego sum necē est me eē totum. q̄ pars rōne vidēt de xp̄o. q̄ ubicunq̄ est aliq̄d. necē est eē oē illud q̄d naturaliter est ī eo. Rō. dōm q̄ sicut magister subiūgit. totus refert ad psonā sed totū ad naturā. Et ratō huius est discretō. seruꝫ importata p genus masculinū. ⁊ cōfusio p neutrum. ⁊ q̄m p sona xp̄i fm se toto de trinitate ubicūq̄ erat tota erat. cuius sit unica et simplicissima. natura xp̄o cū nō solū sit ī xp̄o simpliciter ut pote diuina. sed etiā cōposita ut pote hūana. nec ista possit eē ubiq̄. tōcedit mgr̄ q̄ totus erat ubiq̄. sz nō totū. q̄ totus refert ad diuinitatē. totū aūt ad diuinitatē et hūanitatē Ad illud q̄d obr̄ q̄ totus ⁊ totū idē significāt. dōm q̄ verū est q̄tū est de impositōne prima. sed rōne discretionis importate per generis consignificationem in rōne vsus unum consueuit referri ad personam ⁊ alterū ad naturam. Ad illud quod obūcitur. q̄ ubicunq̄ ego sum. necesse est me esse totum. Dōm q̄ nō est simile. q̄ ī me persona nō se extēdit vltra naturā. Sic aūt nō est ī xp̄o sicut in p̄ceden. dcm fuit.

Joānes Dam⁹.

Aug⁹. de trinitate Joh. iij.

Loy. iij.

d Nemo ascendit ī celū nisi qui de celo descendit. Videt hoc esse falsum. quia si solus xp̄s descendit de celo. ergo solus xp̄us ascēdit in celū ⁊ nullus alius. quod est hereticū dicere. Item h̄ videtur falsū alia ratōne cū dicitur descendisse de celo. Aut enim hoc dicit scōm naturam diuinā. aut ſm humanā. Scōm diuinā non. q̄ scōm illā nō mutat locuz Scōm humanā nō. quia ſm illā nō fuit in celo. Rō. dōm. q̄ ascendere uno mō idem est q̄ ꝓpria uirtute scā

4

dere sine amminiculo virtutis aliene. z hoc modo soli xpo cōuenit. Alio modo ascēdere idem est qđ surſū scā dere. et hoc modo cōuenit alijs sanctis. In p̄missa autē auctoritate accipit p̄mo modo Vel aliter. est ascēdere in celū empireū. z est ascēdere in celū trinitatis. Cum g̃ dr

Nemo ascendit

z. hoc nō dr q̄ſ/tum ad ascēſum in empireū sz q̄ſtum ad ascēſum in celū trinitatis z iste ascēſus nō est ascēſus ad lo cum sed potiꝰ ad dignitatē z ēqli/tatem p̄ris. Nec est fm acquisitionē noue dignitatis in xpo. sed ꝓpter manifestationē eius qđ habuit ab eterno. Uñ sicut di/citur descēdisse nō ꝓpter hoc q̄ i eo fuerit diuinitas mi norata. sed ꝓpter hoc q̄ in assumptōe humanitatis ap paruit minorata. sic etiaz dicit ascēdisse. q̄ in ascēſione eius sublimitas est manifestata. Uñ iste descēſus z ascē ſus cōueniebat diuine ꝑsone fm diuinā naturā relataz tñ ad hūanā. Et p̄ hoc ptz rñsio ad vtranq̄ obiectionē p̄ius factā. vtraq̄ em̄ currit de ascēſu et descēſu locali.

Se Corrigia calciměti z. Querit hic qđ intelligit̄ per corrigiā. z quid per calciamentū. z quid per regem idu

us glorie est fm q̄ glorificat suꝰ os. et tamen dicit deus glorie crucifixus. Recte quidez non ex virtute diuinitatis. sed ex in firmitate carnis. Quid ergo ꝓpter quid. z qđ fm quid dicat. prudens et diligens et pius le/

mee. et quid p̄ ossa eius? Rñ. dōm q̄ calciamentū est humanitas xp̄i regens pedē diuinitatis. Corrigia ve/ro calciamēti est vnio diuinitatis z humanitatis. Rex idumee est xp̄s rōne nature mortalis assumpte. iuxta il lud qđ dicit in psal. in idumeā extēdā calciamētū meū.

ctor intelligat.

Predeterminata in totali ista parte epilogat. f

Hec deꝰ corrigia calciamenti dñici dicta sufficiant. Ne ossa regis idumee consumant vsq̄ in cinerem.

Ossa regis idu/mee sunt sacra/menta xp̄i occul ta et difficiliora ad ꝑscrutandū. e hec vsq̄ ad cine/rem consumunt qñ p̄ ignē curio/sitatis adeo vult quis ea penetra re vsq̄ ad mini/

ma. vt deuotio extinguat. Et hoc dicit mgr̃ nō ee facē/dūq̄ cū loq̃mur de xpo q̄ſtū ad eius incarnationē z pas sionē. vel etiā cogitam⁹. repleri debem⁹ deuotōe. nedū tam magna z tā ēsa bñficia corde arido cogitam⁹. p ela tionē inflemur. z p ingratitudinē arescam⁹. sed sanū cō siliū reputet dicere cum Jobe. Non sum dignus vt sol uam corrigiā calciamēti eoꝝ eius. Credo em̄ q̄ huꝰ calci amenti alligatura quāto curiosiꝰ z audaciꝰ eam qđ sol uere voluerit. tāto artius alligat. ideo sequēdo mediū finis imponat circa sermonē de xpo q̄ſtū ad ī carnatōis et passionis mysteriū qđ exuperat oēm sensum.

HD intelligentiā hui⁹ partis incidūt hic ser du bitabilia. Primo querit vtrum xp̄s in triduo fuerit homo. Scōo querit vtrū fm q̄ fuerit ho mo fuerit in loco determinato. Tertio querit de recēti one corporis in sepulchro. Quarto querit de descensu anime ad inferos. Quinto querit de liberatōe animaꝝ de inferno. Sexto z vltimo querit de traductōe natu/rarum ad celos.

Questio. I a

Utrū xp̄s fuerit homo in triduo? Et q̄ sic vī. Aug. talis fuit illa susceptio que faceret deū hoīem. et hoīem deū. sed illa susceptio nō mutata mansit in triduo sicut ꝓius ostensum est. g̃ xp̄us in triduo fuit homo. Item mgr̃ Hugo de sctō vic. Quid stultius q̄ſ q̄ homo tunc esse desinat qñ vere esse incipit. Ex hoc arguit ita. Cuz ergo homo factus incipiat esse beatus qđ est esse veriſ simū. stultissimū est dicere q̄ tunc desinat esse. g̃ de quo libet hoīe post mortē verū est dicere q̄ sit homo. g̃ mul ro fortius hoc debet cōcedi z dici de xpo. Item omne habens humanā naturā est homo. sed xp̄us in triduo erat habens humanā naturaz. g̃ xp̄s in triduo erat ho/mo. maior minor p̄ se manifeste sunt. Item quotiēſ cūq̄ aīa z corpus vniunt in vnā hypostasim faciūt ho minē. sed in triduo aīa z corpus vniebant in vnā hypo stasim. g̃ xp̄s in triduo fuit homo. Item hec est vera. xp̄s in triduo iacebat ī sepulchro. aut g̃ fm q̄ deus. aut fm q̄ homo. Sed nō fm q̄ deus. g̃ fm q̄ homo. g̃ xp̄us in triduo erat homo. Item xp̄s in triduo nō desiit esse sacerdos. ergo xp̄s in triduo nō desiit esse homo. Ma/ior p̄z p̄ hoc qđ dicit in psal. Tu es sacerdos in eternū Et ad Heb. vij. Christus eo q̄ maneat ī eternū. hz sem piternū sacerdotiū. Veritas illatōis in hoc ostendit q̄ sacerdos erat fm q̄ homo. Item xp̄s ꝓpter assūptōez aīe rōnalis. rōnalis erat rōnalitate creata. sz xp̄s in tri duo habuit animā rōnalē sibi vnitā. g̃ xp̄s erat ī triduo rōnalis rōnalitate creata. g̃ erat angel⁹. vel aīa. vel hō

Sed nō erat angelus vel aīa. g̃ erat homo. Sed cō/tra. mortuū diminuit de rōne hoīs g̃ quicūq̄ est homo mortuus. est diminutus a cōpleta rōne hoīs. sed com/pletū nō p̄dicat de diminuto. g̃ si xp̄s in triduo erat ho mo mortuus. hec est falsa. xp̄us in triduo erat homo.

Item fm naturalē p̄m homo est cōpositus ex aīa rōnali et carne. ergo xp̄s in triduo nō erat homo vere.

Item nulla forma p̄dicat de toto q̄ forma. sed q̄ est forma cōsequens totū cōpositū. Si g̃ homo p̄dicat de xp̄o. ncēe est q̄ noīet formā cōsequēs totū cōpositū. sed in xp̄o soluta erat cōpositio ī triduo. g̃ in triduo nō po/terat dici hō. Maior ꝓpositio manifesta ē p inductōz et p auctoritatē Auicēne q̄ eam ponit. Et p auctoritatez Boetij q̄ dicit q̄ ſpēs est totū esse individui. Item cor/rupto suꝑior essentiali ncēe est corrūpi inferi⁹. sed esse viuū suꝑius est ad esse hoīem. z est ei essentiale. q̄ viue re est esse viuētis. g̃ si xp̄s in triduo desiit esse viuēs. g̃ in triduo desiit esse hō. nō g̃ xp̄s in triduo erat hō. Item xp̄s in triduo nec videre poterat. nec audire. nec loq̄. g̃ si erat hō. erat nō cecus. surdus. z mutus. sed hoc ē ab/surdū dicere de xpo. g̃ falsum est dicere q̄ xp̄s in triduo fuerit hō. Item sicut vnio diuine nature z hūane fa cit deū esse hoīem. ita vnio aīe ad carnē facit esse aīatuz g̃ cessante vnione aīe ad carnē. cessat esse aīatū. z si ces/sat esse aīatū. cessat esse aīal. z si cessat esse aīal. necessario cessat esse hō. g̃ a p̄mo cum in xpo fuerit sepatō aīe a car ne in triduo. xp̄s desiit esse hō in triduo. g̃ nō fuit hō in triduo. Item ad hoc fm sunt rōnes mgr̃i in lra que sup hoc fundant. Oīs hō aut est mortalis aut īmorta/lis. oīs etiā hō ē alicubi hō. sz xp̄s ī triduo nec erat mor talis nec erat īmortalis. nec erat alicubi hō. Non in se pulchro. cū nō esset ibi nisi corpus. Non in inferno. cū nō esset ibi nisi aīa. g̃ xp̄s nō fuit hō in triduo. Rñ. ad 6
p̄dictoꝝ intelligētiā est notādū q̄ circa hoc fuit tripler modus dicēdi. Primus ē q̄ nō solū vere xp̄s in triduo possit dici hō sz etiā hoc p̄t dici de q̄libet hoīe mortuo.

Scōs ño modus dicēdi est q hoc nō dz ꝺcedi de alīs. pōt tñ ꝺcedi de xp̄o. Tertiꝰ ño modus dicēdi est q illō nō dz ꝺcedi de xp̄o nec de alīs hoīb. Et p̄mū modū dicendi tenuit mgr̄ Hug. de sanc. vic. Scōm modū tenuit mgr̄ sniaz. Tertiū ño tenet eōis opinio doctoꝝ parisiensiū Si ꝯs aūt velit diligenr̄ ꝯsiderare q̄libet modꝰ
7 p̄dictoꝝ hz alīq̄d de ṽitate. Cū em̄ dr̄ hoc de hoc. tripl̄r pōt dici. Aut ſm esse actuale. aut ſm esse aptitudinale aut partim ſm esse actuale. partim ſm aptitudinale. Predicatū em̄ aut dicit ēntiā ſbiecti. aut actū subiecti Cūc est p̄dicatio ſm esse actuale. actūale q̄n subiectū est ens in actu. z forma p̄dicati actu inheret subiecto. z ē eius actꝰ. sicut hoīe exīte dr̄ hō est aīal. Cūc aūt ē p̄dicatio ſm esse aptitudinale. q̄n nec subiectū ē actu. nec forma p̄dicati actu inheret subiecto. sed nēcaria ē ordinatio vnꝰ ad alterū. fundata sup̄ p̄ncipia nature. sicut nulla rosa exīte ꝺcedit q̄ rosa sit flos. Cūc aūt ē est p̄dicatio p̄tim ſm esse aptitudinale. p̄tim ſm actuale. q̄n suppositū est in actu. forma ño p̄dicati nō ineſt ei ſm actū. ſz ſm nēcariam ordinationē fundata sup̄ p̄ncipia nature. Cum g̃ querit̄ vtrū xp̄s sit hō in triduo. si loq̄mur de p̄dicatiōe ſm esse aptitudinale. nō tm̄ est verū de ipō. sed etiā de oī hoīe mortuo. q ſm ṽitatē fidei nr̄e z sciaz theologie. q̄n hō mort̄ remanēt p̄ncipia eius in q̄bus salva est ordinatio nō solū respectu forme hoīs sed etiā hui⁹ hoīs. alioq̄n nō eſſz vera resurrectio. Si aūt loq̄mur de p̄dicatiōe partim actuali. p̄tim aptitudinali. sic pōt ꝺcedi de xp̄o q fuerit hō in triduo. q erat p̄sona ī actu. q̄uis forma hūanitatis seruaret̄ in aptitudine ꝺiunctōis aīe z carnis. sed hoc nō pōt dici de aliq̄ alio hoīe. Si aūt loquamur de p̄dicatiōe ſimplicit̄ actuali. nec de xp̄o nec de alio hoīe est verū dicere q sit hō q̄ diu aīa est ſepata a carne
Nihil em̄ facit hoīem esse actu nisi actualis ꝺiūctio aīe cū carne Si g̃ isti tres modi dicēdi intelligunt̄ ſm tres p̄dictos modos p̄dicādi. sic in oīb⁹ reperit̄ ṽitas. et nulla est inter eos ꝺrietas. Et verū sensit Hug. de sanc. vic. z verū dixit mgr̄ si intelligūt iuxta modos p̄ſſiōtos. z verū tenet eōis opinio. Et p̄ hoc ad oēs rōes ad vtrāq̄ partē adductas satis pōt patere rñsio. Verūm si ꝓba Hugōis velim⁹ amplius ꝺsiderare. inuenim⁹ eū xp̄m sensisse fuisse hoīem in triduo z quēcūq̄ alīū hoīez mortuū. nō solū q̄tū ad esse aptitudinale sed etiā q̄tuz ad ē actuale. Posuit em̄ q post mortē saluarek̄ ē hoīs et q aīa separata esset p̄sona. z q iterum multo fortius ꝺberet hō dici aīa q̄ corp⁹ si hoc admitteret vsus. Uñ arguit in hūc modū. Cū hō ex aīa z corpore ꝺstet. tñ p̄ter vnā partē que est corp̄is dr̄ hō corp⁹. multo g̃ magis ſm partē illā que est aīa dz dici aīa Et in hoc dicto mgr̄ Hugo cōiter nō sustinek̄. Nec em̄ aīa separata ē p̄sona sicut oñ suz fuit sup̄. nec hō est aīa sua. nec verius est hō cū mort̄ q̄ cum viuit q̄tū ad esse nature. ſz fortassis possit augeri in eo esse gratie nec corp⁹ ſm q est p̄s integralis hoīs p̄dicak̄ de hoīe z iō non sine cā opinioꝝ magistri Hugonis cōmunis opinio non approbat in p̄te ista. Magister aūt sententiaz nō solū voluit dicere q xp̄us in triduo fuisset hō p̄dicatione p̄tim actualiter p̄tim aptitudinali. imo q b̄ dixerit. veruntamen actualiter volūt aliqui b̄ imponere ei. q fuit de tertia opinione que dixit xp̄m hominem ſm habitum. Unde nolebat dicere q actu esset hō. q actu non habebat naturā humanam. Sed hoc non est imponendum magistro. q error est sicut in p̄cedentibus ostēsum fuit. Nec ex verb̄ magistri pōt exp̄sse haberi. sed alia de causa hoc dixit. Intellexit enim in xp̄o duas fuisse vniones vicz. vnionem aīe ad carnem. et vnionē diuine nature et humāe. Unio diuine nature z humane faciebat xp̄m esse hoīez iuxta illud qō dicit Aug⁹. Talis fuit illa susceptio. vt faceret ꝺū hoīem. Unio vero aīe ad carnē faciebat hominē illū viuere. Quia ergo in triduo mansit vnio diuinitatis ad humanitatē. z soluta fuit vnio aīe ad carnē. hinc est q posuit mgr̄ q xp̄us in triduo nō ꝺstitit esse homo. sed ꝺstitit viuere. ideo verū est dicere ſm ipm̄ de xp̄o q fuit homo in triduo. z q fuit homo mortuꝰ quāuis nō possit dici de aliquo alio. Et in hoc etiā mgr̄ dicit. q ad hoc q aliq̄s sit hō. necessario p̄requirit̄ coexistit vnio aīe ad carnē. cū hō dicat formā totius siue cōsequētē totū cōpositū. vnde nequaq̄ illa susceptio fecisset deū hominē. z hominē ꝺū. nisi ꝺus hoīs assumpsisset corpus z aīam vt cōiuncta ad inuicez. Et p̄ter hoc posito magistri cōiter non sustinek̄ in p̄te ista. Positio etiā magistri Hugonis nō sustinetur. nō q omīmō sit falsa locutio p̄dicta xp̄s in triduo fuit homo. sed q falsitatē habet intelligēdo de predicatiōe ſm esse actuale. ſm quā predicationē versatur inquisitio circa p̄dictaz locutionē. z isto mō videk̄ eā tractasse mgr̄ Hugo z magister sententiarū. z cōmunis opinio mgroꝝ. Et scōm istū modū currit p̄sens inquisitio. ideo rōnes ostēdērel locutionem p̄dictā esse falsam cōcedēde sūt. p̄cedūt enim ſm hāc viā. Ad illud g̃ qō obj̄cit ī cōtrariū. q talis fuit illa susceptio. nē. Dōm q hoc fuit nō q assumpsit corpus z animā tm̄. sed etiā q assūpsit corpus z aīam vnita. z ideo ꝺstitit esse homo. nō q sit mutata vnio diuinitatis ad carnē. sed quia soluta fuit vnio aīe z carnis adinuicē. 9 Ad illā auctoritatē Hug. qua dicitur q nemo ꝺsinit esse q̄n verus esse incipit. dōm q nihil phibet q veritas esse moralis augeat cū diminutōe veritatis esse naturalis. sicut videmus q ī ꝺbilitatōe virtutis naturalis frequēter fortificatur virtus moralis. Et iō non oportet q si hō incipit esse btūs ſm aīam. q p̄p̄ 10
hoc nō ꝺsinat esse hō. Ad illud qō obz. q habēs humanā naturā est hō. dōm q nomīe humane nature aliq̄n intelligūt p̄ncipia ꝺstitutiua hoīem. aliq̄n intelligit forma hominis cōpletiua. que dat ipi suppositō ꝺplemētū et opatiōnem ꝺbitā illi speciei. ſm illud qō dicit Boecius. Natura ē vnāquāq̄ rē informās specifica dīa Si g̃ accipiak̄ natura p̄mo mō. locutio est falsa. Si secūdo mō. locutio est vera. sed isto mō nō habuit xp̄s humanā naturā in triduo. z iō nō seq̄tur q fuerit homo.

Ad illud qō obz. q q̄n aīa z corpus vniūtur in eādez 11
hypostasim faciūt hoīem. dōm q vniri aīam z corpus in eandē hypostasim b̄ pōt esse tripliciter. aut ita q illa hypostasis sit ex eis ꝺstituta. z sit talis hypostasis que sit h̄z nūc. z isto mō nō p̄t vniri ī eandē hypostasiz q̄n vniūtur adinuicē. ac p̄ hoc q̄n faciāt hominē. Illo mō possunt vniri in eandē hypostasim. ita tñ q illa hypostasis ex eis vnitis nō cōstituit. imo etiā eis localit̄ separatis. z hoc mō vniri in eandē hypostasim nō necessario facit hoīem. q nō est ibi vnio p̄ ꝺstitutōnē nature Tercio qualis est vnio materie z forme. qualis etiā requirit̄ ad hoīs esse. Et q isto mō vnita crāt anima et corpus in christo in triduo. nō mō p̄misso. ideo nō seq̄tur q xp̄s in triduo fuerit homo. Ad illud qō obj̄citur q xp̄s ī triduo iacebat in sepulchro. Dōm q talis 12
locutio ē p̄a p̄ synodochē. Dr̄ ei xp̄s iacuisse ī sepulcro. q̄ p̄s hūanitas ei⁹ iacuit ī sepulcro. Uñ nec iacuit ibi ſm q hō. nec ſm q ꝺs. ſz ſm aliq̄d hoīs. Sic g̃ nō seq̄t
Petr⁹ ē ī tumulo. g̃ petr⁹ ē hō. sic etiā intelligēdū ē ī p̄ 13
posito. Ad illō qō obz. q xp̄s ī sempit̄nū fuit sacerdos

dom q̄ sacerdotiū xp̄i d̄ fuisse semp̄ itū · nō q̄ sp̄ fuerit sacerdos in actu · sed q̄ illi sacerdotō nullū aliud succ
14 cessit. Ad illud q̄ō obr q̄ xp̄s in triduo habebat aiaz rōnalē sibi vnitā · ḡ erat rōnalis · dom q̄ hoc non seq̄tur nisi intelligat p̄ synodochen · p eo q̄ idiomata partiuz hois non hic cōicant hypostasi verbi nisi mediāte toto cōiuncto cōicatōe ppria · Et q̄n̄ christus tunc non erat homo · ideo nec poterat dici alby rōne corp̄is · nec rōnalis rōne aie · nec p̄ synodochen · vicz q̄ habebat corp̄ albū nt animā rōcinantē · Q̄ ḡ dicit · q̄ō habebat animā rationalē sibi vnitā est rōnale, · dom q̄ hoc habet veritatem si intelligat de vnione que est forme ad materiā hoc aūt modo nō vniebat aia christi christo in triduo · vnde nō seq̄tur q̄ fuisset homo in triduo.

Questio II b

Utrū xp̄s fm q̄ homo fuerit in loco t̄erminato an vbicz? Et q̄ fuerit in loco t̄erminato vī · q̄ xp̄s fm q̄ homo nō fuit nisi vbi fuit aia eius vl caro · sed aia eius nō fuit nisi in loco t̄erminato · ḡ nec xp̄s fm q̄ homo

Item xp̄s fm q̄ hō assūpsit humanā naturā in arhomo · sed hūana natura in arhomo est hūana natura in individuo · t individuū est necessario hic et nūc · t ita in loco t̄erminato · ḡ xp̄s fm q̄ hō est in loco t̄erminato. Itē cuicūcz ꝺuenit moueri fm locū · cōuenit ei eē in loco t̄erminato · sz xp̄s fm q̄ hō ascēdit ad inferos t ascēdit ad celos · ḡ tc̄. Itē q̄ xp̄us sit in pluribꝫ locis fm q̄ hō hoc nō ꝺz nisi q̄ sub sacro · si ḡ etiā sb sacro nō erat · ḡ in aliq̄ loco ipm existere oportebat Sed ꝺtra quecūcz sunt vnita inseparabiliter · vbicūcz vnū est · est et reliquuz · sed hūana natura vnita erat in separabiliter tūc verbo t̄ri q̄ō est vbicz · ḡ si verbū est vbicz · t hūana natura in verbo. Item quecūcz sunt idem in suppōsito vbicūcz est vnum · t reliquū · Si eñ aliq̄ duo accidētia vniant in vno subiecto · impossibile est vnū esse alicubi vbi nō sit reliquū · Sed hūana natura t diuina vniunt in vna hypostasi · Si ḡ diuina natura est vbicz · t nō in loco t̄erminato · necessario seq̄tur q̄ hūana natura in xp̄o · tc̄. Item hec est vera · iste hō est filius dei vbicz · ḡ a simplici ꝺuersa · filius dei est vbicz hō · sed vbicūcz est hō ibi est eius hūanitas ḡ tc̄. Item t̄mōstret qui cunz locus · xp̄s est ibi · aut ḡ ibi est hō · aut nō hō · homo eñ t nō hō opponunt imediate · sed nō est ibi nō hō · ergo est ibi hō · ḡ xp̄s est vbicz hō · ḡ fm humanā naturā nō est in loco t̄erminato nec fuit in triduo. Itē bene sequit · hoc est · t non est hō · ḡ est non hō · ḡ silr bñ seq̄tur · xp̄s fuit vbicz · t nō fuit vbicz hō · ḡ fuit vbicz nō hō sed hec est falsa · erga aliq̄ pmissarū · sed nō nisi ista · xp̄s nō fuit vbicz hō · ergo eius opposita vera · xp̄s fuit vbicz homo · ḡ idem q̄ō p̄us. Item q̄cq̄d ꝺuenit filio dei p naturā ꝺuenit illi homi p gram · cum ḡ hec sit vera · filius dei est vbicz · hec silr erit vera · iste homo est vbicz · sed bñ seq̄tur · homo albus est vbicz · ergo est vbicz hō · et est vbicz alby · ergo silr bene seq̄tur · iste homo est vbicz · ergo est vbicz homo · redit ergo idem q̄ p̄us · s · q̄ xp̄s fm humanitatē nec nūc nec in triduo fuit in loco t̄erminato. R̄ō · dom q̄ questio ista pōt esse de re · et pōt
15 esse de sermone · Tūc est questio de re · q̄n̄ queritꝫ · Utruz hūanitas xp̄i fuerit vbicūcz fuit diuinitas · Ad istā q̄stionē de plano rndendū est q̄ nō · q̄ diuina natura est imensa t infinita · vñ nullū locū sibi t̄erminat · sed humana natura cū sit creata t finita locū sibi t̄minat · Vñ nō erat vbicūcz diuitas erat · sz vel in sepulchro rōne corporis · vel in inferno rōne anime · sicut dicit mgr in lra
16 Silr rōne hūanitatis q̄tū est de se in vno tūc loco est · q̄ eñ sit in pluribꝫ hoc est sub sacro fm q̄ dicit Innocē · s · q̄ xp̄s dicit esse alicubi sacraliter · alicubi psonaliter · alicubi localiter · Localiter est in celo Sacraliter est in altari · Personaliter vbicz · Et sic hūana natura xp̄i ha bet vt sit in loco t̄erminato · t sic re stat questio satis plana est rn̄sio · Si aūt fiat questio de sermone · hoc est si queraf de veritate illius · Iste hō est vbicz · t iste hō est vbicz hō · Hic rndenduz est q̄ iste termin⁹ hō pt subici vel p̄dicari · Q̄n̄ subiicit tunc est locutio vera · Et rō huius est · q̄ cum d̄ iste hō est vbicz · hoc pnomen iste pōt demōstrare psonā xp̄i · vel singulare hois · Si personā xp̄i · sic absq̄ dubio ista vera est · iste hō est vbicz · Si vero singulare hois · adhuc vera est · sed nō p ppriā naturam · sed p cōticationē idiomatū · q̄ q̄ō ꝺuenit filio dei p naturā ꝺuenit isti homi p gratiā · Si aūt ponaf a parte p̄dicati · tunc est locutio falsa · q̄ iste termin⁹ hō p̄dicatur rōne forme · t hoc aduerbiū vbicz t̄erminat predicatū · Et ita significaf q̄ hoc q̄ forma hūanitatis se extendat ad omnē locū in xp̄o · t hoc q̄dem falsuz est · eo q̄ habet locū determinatū · Uñ sicut hec est falsa · xp̄s semper fuit hō · q̄ significat ex hoc q̄ humanitas xp̄i nō habuit p̄ncipiū in tpe · ita silr hec est falsa · xp̄s est vbicz hō q̄ ex hoc significat q̄ humana natura xp̄i sit vbicz · Cō cedende sunt ergo rōnes oñdentes q̄ humana natura 17
christi sit in loco determinato · t fuerit in triduo Ad illud q̄ō obr q̄ quecūcz sit vnita inseparabiliter · extēdūt se ad omnē locū equaliter · dom q̄ illud habet veritatez qñ aliqua duo vnibilia sic vniunt q̄ vnū nō excedit reliquū · Si aūt vnū est maioris ambitus q̄z reliquū · nō habet veritatē · t sic est in ppōsito · Natura eñ diuina est imensa · sed natura humana est limitata · Et est silr · q̄ animal inseparabiliter predicat ō hoīe · t tñ alicubi est 18
animal vbi nō est homo. Ad illud q̄ō obr q̄ illa que sunt vnū in suppōsito · cōcomitant se in omni loco inseparabiliter · dom q̄ quoddā est suppositū q̄ō non excedit formā suā · t de tali suppōsito habet veritatē sermo p̄missus · Quoddā vero est suppositū quod excedit aliquā formā cuius est suppositū · sicut hypostasis christi se habet respectu humane nature · q̄ primū esse non habet a natura humana · sed a natura diuina · t de tali suppōsito non habet veritatē. Ad illud q̄ō obr q̄ hec est 19
vera · iste homo est filius dei vbicz · ergo eius conuersa est vera · vbicz dei filius est homo · dom q̄ hec (sic⁹ attendat) nō est eius cōuersa · et hoc ptz · q̄n in cōuersione alicuius ppositiōis q̄ō determinabat predicatū debet fieri determinatio ex parte subiecti · alioq̄n non fit recta cōuersio · sicut ptz aspicienti · Et ideo cum in hac locutiōe homo est filius dei vbicz · illud aduerbiū determinat p̄dicatū rōne illius attributi q̄ō est esse filiū dei · eius ꝺuersa nō est hec filius dei est hō vbicz · fm q̄ vbicz determiat hoc attributū q̄ est esse hoīem · sed hec filius dei erit vbicz est hō · et hec q̄dem est vera · vñ q̄uis in rōne p̄dicta videat arguere a simplici ꝺuersa · non tñ 20
arguit. Ad illud q̄ō obr q̄ xp̄s est hic t nō est hic hō · ḡ est hic nō hō · dom q̄ illud tenet in his que sunt illius nature tm rōne cuius sunt vbicūcz sunt · In xp̄o vō nō tenet · q̄ nō solū habet naturā humanā sed etiā diuinā · p quā pōt esse alicubi vbi nō est hūana natura · Uñ in processu illo est petiñ fm sequēs · nō est hic hō · ḡ est hic nō homo Ista cū habet tres causas veritatis · non est hic homo · aut q̄ non ē hic · aut q̄ non est homo · aut q̄ nō hic t est homo · sed tñ hūanitas eius nō est in isto loco · et in isto sensu habet locutio ꝟitatē · Et si obiciat q̄ homo t non homo opponunt imediate · dom q̄ verū est

ẽ̄tũ est de re sed non est verũ addita determinatione.
21 Dic em̄ duo nõ opponũtur imediate. albũ hõ. et albũ nõ hõ. q; neutz hoz vere p̄dicaf de hoie nigro. Ad illõ qõ ob; q; bñ seq̄tur. ẽt nõ est hõ ḡ est nõ homo. ḡ similiẽ bñ seq̄tur est h̄. et nõ est hic hõ. ḡ est hic nõ homo. dõz. q; nõ est sil'e. q; pluribz de causis põt ista verificari de aliq̄ iste nõ est hic hõ. ẽ̄ ista. iste ẽ nõ hõ. q; per determiatõez
22 additã. Et iõ in p̄dicto p̄cessu est deceptio fm̄ dñs a pluribz causis veritatis ad vnã. Ad illõ qõ ob;. q; hec est vera. iste hõ ẽ vbiqz. ḡ iste ẽ vbiqz hõ. Dõm. q; nõ sequit. q; in p̄ma attribuit ei esse vbiqz rõne diuĩe nature in secũda rõe humane. Nec ẽ sil'e de hoc qõ ob; de hoie albo. q; supposituũ illi⁹ termini albũ cũ sit hic et nũc. non se extẽdit ad aliquẽ locũ ad quẽ nõ extẽdit se ei⁹ ꝓpetas. ñ sic aũt est de ꝑsona x̄bi et de natura humana.

Questio III c

De ḡere corpis i sepulcro. vtz corpus xp̄i p triduũ fuerit i sepulcro. Et q; sic vr̄ Mat. xij. Sicut Jonas fuit triby dieby et tribz noctibz i vẽtre ceti. sic filius hois erit tribz dieby et tribz noctibz i corde terre. ergo corp⁹ eius fuit tribz dieby et tribz noctibz i sepulcro. Itẽ Joh. ij. Soluite tẽplũ hũc. et i tribz dieby excitabo illũ. Et sanctus augustinus euãgelista q; hũc dicebat de tẽplo corpis sui. ḡ credit idẽ qõ ꝓpus. Itẽ i symbolo. tercia die resurrexit a mortuis. ḡ corp⁹ ei⁹ iacuit p triduũ i sepulcro. Itẽ hoc fm̄ pbatur q; cõmemoratiõe obseruãtiã. q; mortẽ ei⁹ i die veneris celebrat. et resurrectõnẽ in die tertia sequẽti. s. in die dñico. Si ḡ iacuit in sepulcro a morte vsq; ad resurrectionẽ. pz. cõ. Sz cõ. figura dz rñdere veritati. sz resurrectõ xp̄i figurata fuit in Sãpsone de q; legit Judicũ. xvj. q; dormiuit vsq; ad mediã noctẽ. et tulit portas ciuitat'. cõ. ḡ vr̄ q; xp̄s vsq; ad tertiũ diẽ i sepulcro non remeauerit. Itẽ Act. ij. Quẽ de⁹ suscitauit a mortuis. iuxta qõ impossibile erat detineri eũ. sz si nõ potuit detineri ḡ vr̄ q; statiz resurrexit. alioq̄n deterius fuit. Itẽ op⁹ nr̄e redemptõis statiz p⁹ mortẽ cõsũmatũ fuit. ḡ glorificatõ corpis xp̄i iã nõ debuit ãpli⁹ differri. et ita corp⁹ xp̄i nõ debuit in sepulcro per triduum remanẽ. Itẽ anima christi in illo triduo. aut appetebat vniri suo corpi aut nõ. Si nõ appetebat. ergo nõ habebat naturã aliaz aĩaruz. Si appetebat. ergo retardabat a cõtemplatõne ꝓfecta si corpus eius nõ reddebat ei. sed hoc est inconueniẽs. ḡ videf q; statim corpus ei⁹ debuerit suscitari. Est ḡ questio de tpe et hora resurrectõis. Mã aliqui glose videnf dicere q; xp̄s surrexit i media nocte. aliqui vero q; i mane. Rursus q̄stio ẽ quare xp̄s ꝓuenit resurrectõnẽ aliorũ mortuoz. et corpus ei⁹ nõ fuit nisi p triduum i sepul
23 cro. cũ corpa alioz hoim̄ expectent vsq; ad diem extremi. Ꝓ⁹ ad ꝓdictoz intelligentiã est notandũ. q; non conueniebat corpus xp̄i statim p⁹ mortẽ suscitari. nec cõueniebat suscitationẽ eius vsq; ad generalẽ resurrectionẽ differri. Et rõ huius est. q; nr̄e fidei certitudo qua creditimus nos resurrecturos fũdata est supra veram resurrectionẽ christi. Ad hoc aũt q; cõstet nobis de veritate resurrectionis duo cõcurrũt. Primũ est q; oportunũ est q; cõstet de veritate mortis. Secũdũ est q; oportet q; cõstet de veritate cõiunctõnis iterate aĩe et carnis. Veritas mortis nõ cõstituisset nob. si xp̄s statim resurrexisset sed potuisset aliqs suspicari tm̄ finxisse se mortuum. Veritas iterate cõiunctõis nõ cõstituisset. si xp̄us adhuc nõ resurrexisset. ḡ potius posset q̄s desperare cõ expectare. imo certe si nõ resurrexisset. fides omino in aplis defecisset. nec aliquis fuisse xp̄m deũ crederet. sed homi nem̄ puz. necesse ḡ fuit ꝓpter nr̄e fidei veritatẽ et firmitatẽ resurrectõnẽ christi accelerari. nec tamẽ adeo accelerari q̄n manifestaret veritas mortis. ideo vsq; ad tertiũ diẽ distulit et nõ amplius. q; ꝑ tempus illõ vere poterat manifestari fuisse mortuus. Requieuit ergo sicut dicit fides nostra p triduũ in sepulcro. nõ tamẽ p tres dies integros et ꝯpletos. sed p vltimã ptem diei veneris. et p̄mam ptẽ dñice diei. et totã diem sabbati. ita q; requietio illa p triduũ intelligenda ẽ p synodochen. et in hoc omnes sci cõcordãt. licet de hora tpis videat esse cõtrouersia. Mã quidã videnf dicere q; surrexit in media nocte. quidã vero q; surrexit i aurora. Rõ aũt huius diuersitatis est. p eo q; cõsiderãt diuersimode in illa dilatõne cõgruentiã ẽ̄tum ad numez horaz. Mã aliqui incipiũt tempus ꝯputare ab hora sexta qua crucifixus est. et tenebre facte sũt sup terrã vniuersam. et isti ꝓtendũt tempus vsq; ad mediã noctẽ inter diem sabbati et diem dominicũ. et sic ꝯputãt. xxvj. horas. q; tũc erat eq̄noctiũ vernale quãdo xp̄us dñs passus ẽ. Aliqui incepe runt cõputare a sero in quo positus fuit in sepulcrum. et prendũt tempus vsq; ad diluculũ dñice diei. et tã isti q̄ illi cõsiderãt eandem congruentiam tante dilatõis. Ideo enim dominꝰ resurgere distulit p xxxvj. horas. vt hoc significaret q; liberatio et victoria est ꝓfecta. Ille em̄ numerus est ex senaris numero in se ducto. q̄ quidẽ numerus est p̄mus numerus ꝓfectus fm̄ arismetricos. Et est alia cõgruẽtia. quia in. xxxvj. horis sunt due noctes et vnus dies. ita q; salus est ibi. ꝓportio a simplici ad duplũ. vt dicit augustinus. in q̄ significat q; xp̄us vnã simplã suã veritate abstulit duas nr̄as veritates. q̄ quidẽ intelligũtur per duas noctes. Et hãc rõem assignat Aug⁹. in li. de trinitate. Hec eadẽ rõ assignatur super illud Luce. xx. Oportuit xp̄m pati. Merito vno die et duabus noctibz in sepulcro iacuit. q; lucem id ẽ gloriam sue mortis que tm̄ in carcere erat. tenebris nostre duple mortis que in carne et aĩa erãt opponit. et hoc tm̄ dicit sup illud Roma. vj. Hoc scientes q; vet⁹ hõ 2
ẽ. Glo. Quieuit i sepulcro vno die et duabz noctibus q; nostrã duplã veritatem sua simplã cõsumpsit. Et
24 ideo licet videant differre in tpis hora. cõueniũt tamẽ in assignando tpis congruentiã. Nec tamẽ in hora sibi cõtradicũt. quia dupliciter dicit res fieri. aut q̄n fit fm̄ veritatẽ. aut quãdo innotescit. Et illi q; horã mediã noctis assignãt resurrectõi. tempus determinãt quãdo p⁹mo fuit facta. Qui vero mane assignãt. tempus determinãt quãdo innotuit. Vel certe resurrectio fuit inter horã medie noctis et mane diei dñice. et q; mediũ denominat ab extremis. ideo aliq̄ dicũt fuisse in media nocte. aliq̄ in mane sine aliq̄ cõtradictõne. Cõcedendum est ḡ q; xp̄s requieuit p triduũ in sepulcro. ita q; p synodochen hoc intelligat. Cõcedende sũt nihilominus rõnes q̄ hoc ostendũt. Ad illud qõ p⁹mo obi; de sampsone iã patet resp̃sio. q; esto q; media nocte resurrexit. ñ tñ er hoc sequit q; xp̄s nõ quieuit p triduũ in sepulcro. 25
q; media illa nox fuit ps diei dñice. et p synodochen p mediã illã noctẽ tota dies sequens intelligit. Cõputat em̄ nox cũ die sequẽti post xp̄i resurrectionem. Preterea nõ oportet q; veritas in oĩ̃bz respõdeat figure. q; nulla figura est ita similis veritati. q̄n sit er aliq̄ sui ꝓte dissimil. Ad illud quod obi; q; impossibile fuit eũ detineri. dõm. q; detentio dicit violentiã. xp̄s aũt distulit resurgere vsq; ad tertiũ diẽ. nõ ꝓpter violentiã. sz ꝓpter meritã voluntatẽ. et ideo nõ erat detentio sz rõnalis expectatio. 26

Ad illõ qõ obi; q; iã opus nr̄e redẽptõis ꝯsũmatum 27
erat. dõm. q; licet cõsũmatũ eẽt fm̄ veritatẽ. non tamen

nobis innotuerat. Ad hoc aũt q̃ nob̃ valeret nec̃e erat q̃ nobis innotesceret. Ad hoc aũt q̃ nob̃ certitudinaliť innotesceret nec̃e erat differri. ideo nõ absq̃ cã sed ꝓpť
28 salutẽ nostrã resurrectione distulit in die tertiũ. Ad illud q̃ obr q̃ aĩa xpi si appetebat vniri corpi retardabať a ꝓfectõe ꝫ templatõis. dom q̃ hoc nõ oportebat propter vnionẽ ipi⁹ ad verbũ. ⁊ tantã plenitudinẽ gr̃e q̃ in ipo erat. vt nõ solũ sepata a corpe. verũetiã exũs in corpore passibili. nõ retarderet a cõtem platõe diuina. nõ sic aut̃ est in alijs aiabus repiri. nec est mirandũ si illa aĩa inter alias aĩas habuit ꝓuilegiũ singulare.

Questio. IIII d

Utrũ aĩa xpi descenderit ad inferos? Et q̃ sic oñdiť ꝑ mo q̃ illud q̃ dr̃ Act. ij. Quẽ ds suscitauit solutis dolorib⁹ inferni ⁊c. g̃ vr̃ q̃ in inferno fuerit aĩa eius. Itẽ in symbolo apl̃oz. descendit ad iferos. tertia die ⁊c. Similr hoc exp̃ssius dici põt. Itẽ Dam̃. descendit ad infera aĩa defuncta. vt quẽadmodũ his q̃ in cra sunt. ita et his q̃ in inferno sunt. ⁊ in tenebris. et in vmbra mortis sederẽt. supluceſcat. g̃ descendit ad inferos Itẽ sicut xp̃s nos docuit q̃ aducẽtũ suũ in carnẽ. ita etiã detẽtos in inferno liberauit q̃ egressuz suũ a carne. sed aduentẽdo in terris nobiscũ ꝺuersat⁹ est ⁊ virit. g̃ morẽdo ad infera descendit. Sz ꝺ Aug⁹. ad dardan. ⁊ etiã sup Gen. ad lram. Non facile in scripturis nomẽ inferni in bono inuenit. Si g̃ xp̃o nihil mali attribuendũ est. vr̃ q̃ xp̃s ad infera nõ descenderit. Itẽ optimo debeť optimus locus. sed aĩa xpi erat optima. ⁊ infernus erat locus vilissimus. g̃ nunq̃ vr̃ fuisse ꝺ ducuẽs q̃ aĩa xpi descenderet ad infera. Itẽ maioris ptãtis est liberare subditos de manu aduersarij sola volũtate ⁊ virtute q̃ ꝓnta corporali. g̃ si xp̃s tam triũphauerat in cruce de diabolo. vr̃ q̃ nõ oportebat ipm ad ifernũ descendere ad liberãdũ suos Itẽ p̃ morẽ xpi illi q̃ descenderãt ꝑus ad infernũ merebant ascendere ad celũ. g̃ si ideꝫ nõ est cã oppositoz
29 vr̃ q̃ xp̃s morẽdo nõ descenderit ad inferos R⁹. dom q̃ noie inferni aliq̃n intelligiť pena. aliq̃n locus pene. Et ꝓm hoc dupl̃r põt aliqs dici descendere ad inferos Aut q⁹ descendit ad penã. aut q⁹ descendit ad locũ pene. Primo mõ non ꝺuenit xp̃o. in eo em̃ nec fuit pena dãni nec fuit pena sensus. Secõdo mõ cõpetit xp̃o. descẽdit em̃ q̃tũ ad illã partẽ in q̃ erãt iusti q̃ detinebanť merito peti ꝓmi parẽtis. que q̃dꝫ ps ꝺ sueuit lymbus appellari. Ad illã inq̃ partẽ descendit nõ cõpulsus necitate. sed sua volũtate ⁊ ptãte. Rõ aũt quare voluit descẽdere ad eripiẽdos illos q̃ tenebanť ibi cõpetiti. cũ etiaꝫ posset facere hoc nõ descẽdendo. fuit duplex. vicz. ꝓpter ꝺsolationẽ victoz. ꝓpter ꝺfusionẽ aduersarioz. Propter ꝺsolationẽ victoz. q⁹ magna fuit eis ꝺsolatio de pñtia ipius aĩe iesu xp̃i. ⁊ magna fuit dignatõis oñsio in hoc q̃ ipe psonaliter voluit descẽdere ad eos. Propť hoc dicit Dam̃. q̃ descẽdit vt his q̃ in tenebris ⁊ in vmbra mortis sedẽt supluceſcat. sicut in sua natiuitate descẽdit vt luceret his q̃ in terris erant. Propter ꝺfusionem aduersarioz. vt ipi dem̃ones ꝺfunderenť et sua psentia. ⁊ sicut vicerat eos in terra in natura assũpta. sic aĩa eius descendẽs triũpharet apud inferos ipos iuitos exspoliãdo. Concedẽdũ est g̃ rõnes ⁊ auctoritates q̃ in
30 ducunť ad hoc Ad illud ꝺ q̃ obr ꝓmo in ꝺ triũ q̃ inferni nomẽ nõ facili inuenit in bono. dom q̃ verũ est q⁹ ad infernũ nullus descẽdit ꝑter solũ xp̃m nisi ad penã dãni. vel ad penã sensus. ideo dicit ibi facili nõ inue
31 niri ibono. q⁹ hoc ꝺuenit solũ xp̃o. Ad illud q̃ obr q̃ optimo debeť optim⁹ locus. dom q̃ verũ est de loco q̃ debeť alicui ꝓ remuneratõe. xp̃s aũt nõ descẽdit ad infernũ tanq̃ ad locũ remuneratõis sibi debitũ. sed potiꝰ descẽdit ad ipm frãgendũ ⁊ expoliandũ. Ad illud q̃ 32
obr q̃ maius est triũphare in absentia q̃ in pñtia. dz q̃ iz hoc nõ sit oñsiuũ tanti virtutiť. tñ est oñsiuũ maioris dignatõis. xp̃s aũt in liberatõe sua potius intendebat nobis oñdere dignatõis affectũ q̃ virtutiť imperiũ mallebat em̃ q̃ haberem⁹ spm̃ dilectõis ⁊ amoriť q̃ spm̃ seruitutis ⁊ timoris. Ad illud q̃ obr q̃ mors xp̃i me 33
rebať ascẽsuz ab inferis. dom q̃ est descẽsus ordinat⁹ ad ascẽsuz. ⁊ hoc modo descẽdit xp̃s. q⁹ descẽdit vt faceret alios ascẽdere. ⁊ iste descẽsus non est ꝺ trarius ascẽsui. nec̃e ex cã ꝺ traria. Est etiã alius descẽsus q̃ venit ex impotẽtis ascẽdendi. ⁊ hic descẽsus repugnat ascẽsui ⁊ de hoc descẽsu opponit. et hoc ꝺcedi põt q̃ isto mõ xp̃s ad inferos non descẽdit. sed mõ alio sicut ꝓdictũ est.

Questio. V e

Utrũ oĩes aĩas que in inferno erant liberauerit. Et q̃ sic vr̃ Job. xvij. In pfundissimũ inferni descendent oĩa mea. Sed cõstat q̃ xp̃s eripuit Job de inferno. ergo eripuit aliqs de inferno pfundissimo. multo fortiꝰ de parte supiori inferni. ergo vr̃ q̃ totũ infernũ expoliauerit Itẽ in psal. Eruisti aĩam meã de inferno inferiori. aut hoc dr̃ in psona xp̃i. aut in psona alteriꝰ. Sz q̃cunq̃ mõ intelligať. aliq eruti sunt de loco inferiori. q⁹ xp̃s nõ descẽdit nisi ad locũ illũ vñ aĩas eruit. ergo mlto fortius erute sunt de inferno supiori ergo ꝺ toto inferno. Itẽ Zacharie. ix. sup illud. In sanguine testamẽti tui eruisti vinctos de lacu ⁊c. Glo. eos q̃ tenebãť vinctis carceribꝰ. vbi nulla mia eos refrigerabat quaz diues iste petebat tu liberasti. sed tales erãt dãnati in inferno. ergo vr̃ q̃ illos liberauit. ergo oẽs eduxit. Itẽ si solos bonos de inferno liberauit ⁊ malos reliq̃t. cuz plures essent mali q̃ boni. vr̃ q̃ xp̃s nõ plenã sed semiplenã victoriã de diabolo obtinuit. Itẽ xp̃s ꝓbus passus est in cruce. sz ad illos liberãdos ad inferna descẽdit. ꝑ q̃bus passus fuit. ergo vr̃ q̃ oẽs eduxerit de inferno. Si tu dicas q̃ nõ est passus q̃tũ ad efficaciã nisi ꝑ bonis. Iz q̃tũ ad sufficiẽtiã ꝓ malis. Contra hoc est qđ dr̃ ad Roma. v. Xp̃s ꝑ impijs passus est. ⁊ ꝺ staus est q̃ multi petores merito passiois xp̃i liberãť ꝺ ptate ⁊ laqueis diaboli. ergo vr̃ q̃ multo fortiꝰ illi fuerũt liberati q̃ fuerũt ibi a xp̃o inuẽti. Sed ꝺ Esa. vl. dr̃ de dãnatis Vermis eoz nõ morietť. ⁊ ignis eoz nõ extinguetť ergo vr̃ q̃ reprobos ⁊ malos xp̃s ab igne inferni nõ liberauit. Itẽ Lu. xvj. Chaos magnũ firmatũ est inť nos ⁊ vos ⁊c. g̃ multo fortius inter xp̃m ⁊ dãnatos. g̃ nõ vr̃ q̃ xp̃s descẽderit ad illos liberãdos. Si em̃ alq̃ scirẽ nõ cõpatiebanť dãnatis ꝓpť seueritatẽ iustitie. multo fortius nec ipse christ⁹ q̃ est iustus iudex. Trãsitus em̃ ille sicut dicit Greg. intelligiť de cõpassione. Itẽ Judas et alij in petõ mortali decedẽtes damnati erant ꝓpter sniam diffinitiuã. Sed deus nunq̃ sniam suã diffinitiuã retractat. g̃ ⁊c. Itẽ passio xp̃i nõ tollit liberũ arbitriũ. ergo nec merita liberi arbitrij. g̃ si aliq erãt ibi dãnati p demerita sut liberi arbitrij. videť q̃ nunq̃ merito passionis christi deberẽt inde erui ⁊ liberari. Item aut isti petores q̃ modo moriunť in peccato. liberanť de inferno aũt nõ Si liberãtur. ergo nihil est de rigore diuine iustitie. Si nõ liberãtur. ⁊ illi fuerũt liberati. g̃ petoris ꝺ ditõis sũt illi q̃ secuti sũt passionẽ xp̃i q̃ illi q̃ ꝓcesserũt. Sed ꝺ est falsũ. g̃ nulli reprobi liberati sunt. Est g̃ questio quos liberauit. ⁊ in quẽ infernũ descẽderit. ⁊ specialiter dubiũ est de quibus q̃ decesserũt in dec-

cato originali. Si enī illi nō habent aliud peccatū nisi
peccatū ade. ⁊ p illo satisfecit xp̄ūs. ⁊ merita xp̄i valēt
illis ꝙ nō vtūtur lib. arb. videt ꝙ eos eripuerit de infer
no. Aut si non eripuerit. queritur q̄re nō eripuerit.
34 R⁹. dōm. ꝙ dñs i inferno nō liberauit nisi aīas elcō
rū suoꝝ. ⁊ coꝝ ꝙ erāt mēbra ipsius. Quāuis enīz passio
xp̄i oīm̄ sufficerit. nō m̄ influit nisi i eⁱ⁹ mēbra. ⁊ ideo
solū p passionē xp̄i saluati sūt. qui vel erāt eⁱ⁹ mēbra qm̄
passus ē. vel futuri erāt p cōuersionē ad ip̄m. Qm̄ ergo
multi erāt in inferno ꝙ nec mēbra xp̄i erāt. nec membra
xp̄i futuri erāt. q⁹ nō erāt in statu merēdi. iō nō oēs. do/
min⁹ eripuit de inferno. sz tm̄ elcōs. Et hoc est qđ dicit
Greg. in quadā omelia infra octauas pasche. Ait enī
sic. Qđ aī passionē suā dixit. in resurrectōe sua dñs im
pleuit. Si exaltatus fuero a terra oīa trahaz ad m⁻.
35 Oīa enī traxit ꝙ de electis suis apō inferos nullū reliq̄t
Unī etiā recte p Oseē dixit. Ero mors tua o mors. mor/
sus tuus ero inferne. Quia enī i electis suis fūdit⁹ occi
dit mortē. mors mortis extitit. Quia p̄o in inferno ptē
abstulit. ⁊ ptē reliq̄t. nō occidit fūdit⁹ sz mo mordit infer
nū. Lōcedēdū est ḡ ꝙ xp̄s in suo descēsu ad inferos non
oēs liberauit de inferno. Lōcedēde sūt etiā rōnes q̄ i
36 ducūtur ad hoc. Ad illud p̄o qđ p̄mo obī cōtrariū.
de verbo Job. ꝙ dicebat se descēsuz i p̄fūdissimū infer/
nuz. dōm. ꝙ p̄fundissimus infernus p̄t dici vel scōm
statū inferni inferioris ꝙ est sb terra. vel respectu ad in
fernū ꝙ est supra terrā. Si p̄mo mō dicaī. tūc in p̄fūdis
simū infernū descēdūt impī. ⁊ damnati. qm̄ in loco illo
inferiori ē q̄dā loc⁹ deputatus his ꝙ puniēdi sūt pena
damni siue pena sensus. Quidā vero deputatus his ꝙ
puniēdi sūt solū ad tēpus. siue sit pena damni. siue sit
pena sensus. sicut ille in ꝙ erāt sci p̄res. ⁊ alīj ꝙ decesserāt
cū gra. ⁊ vocaī lymbus siue sinus abrahe. Dico ḡ q̄ xp̄s
solū ad lymbū descēdit vñ scōs p̄res eripuit. ⁊ ita ad su
periorē ptem. nō aūt ad mediā vel vltimā. Alio modo
accipiī p̄fūditas inferni respetu inferni ꝙ est sup̄ terrā.
sicut respectu aeris caliginosi ꝙ est infernus dr monuz.
ꝙ dicīt p̄fundus respectu celi empirei. locus vero ter
re dicīt p̄fundior. locus p̄o infra terrā respectu hoz di
citur p̄fūdissimus. Et hō mō dicebat Iob se in p̄fundissi
mū infernū descēsuz. Et p hoc patet respōsio ad seq̄ns.
Qꝛ enī dr. eruisti aīmā meā ex inferno. hoc dr respec/
tu ip̄ius terre. respectu cuius infernus ille dicīt inferi
or. nō aūt respectu status inferni. q⁹ in ptē inferiori nul
37 la ē redēptio. Ad illō qđ obī dr glo. zacharie. ir. dō.
ꝙ glosa illa satis ē improba. p̄t tamē exponi. vt p hoc
qđ dr nulla eos miseria refrigerabat nō intelligaī locⁱ
inferni q̄tū ad ptē illā vbi erāt liberādi. sz q̄tū ad ptez
illā vbi erāt nō liberādi. q. d. Emisit victos de inferno
vbi erāt p̄diti cū malis. quos sez malos nulla refri/
gerabat miseria. Potest enī vis fieri in hoc qđ dicitur
miseria. q⁹ in lymbo nō erat miseria liberās. q̄uis essz
miseria relaxās. ⁊ de illa miseria intelligiī. nō de alia.
38 Ad illud qđ obī ꝙ si eripuit nō nisi bonos. ꝙ semi/
plenā habuit victoriā. dōm. ꝙ falsū est. Mali enī per
petuō si nihil facti sūt. ⁊ ad nō esse tendūt. ⁊ iō ipsoꝝ de
fectus i nihilū p̄putaī. ⁊ p̄terea in nullo minuit pleni
tudo victorie si ipī nō liberātur. sicut i nullo diminuta
39 est plenitudo ciuitatis supne p absentiā malorū. Ad
illō qđ obī ꝙ illos liberauit p quibꝫ passus est. Dōm.
ꝙ sicut dicebat hoc vez est de illis p quibꝫ patiebatur
q̄tū ad efficaciā. ⁊ isti soli erāt electi qui erāt in inferno
Et si tu obiicias. xp̄ūs nō solū p electis sed etiā p impi
is mortuꝰ est. dōm ꝙ hoc intelligiī de impīs qui erant
in statu vie. nō aūt de illis ꝙ erāt damnati p diffinitiuā
sentētiā. quales erāt illi ꝙ erāt in p̄fundissimū infernū 40
detrusi. Ad illud quod vltimo querebaī de paruul.
ꝙ debuerunt liberari dōm. ꝙ nec ipī potuerūt liberari
qꝛ nō erāt in statu in ꝙ essent capaces gr̄e xp̄i. nec meri/
ta xp̄i poterāt eis suffragari. nec satisfactio eius p pec/
cato ade ad eos babebat extendi. Ad illos enī se exten/
dit ꝙ mēbra eius efficiūtur p fidē vel p aliqđ sacr̄m fidei.
Unī sicut puuli decedētes in originali pctō carent imp/
petuum vita beata. sic ⁊ illi qui iaz in infernum erāt de
trusi. Alia vero que querebantur per ea que dicta sūt
satis possunt manifestari.

Questio VI f

Utr̄ statim post mortē introduxerit eas in celū. Et
ꝙ sic videtur per illō quod dicīt Luce. xxiij. dixit dñs
ad latronē Hodie mecū eris in paradiso. Et cōstat ꝙ
illō nō intelligiī de paradiso terrestri. qꝛ nō magnū es/
set illi aīe eē i illo paradiso. ḡ intelligiī de celesti. Itē statiz
post mortē apta fuit ianua. ⁊ nihil fuit oīno retardās
ergo videtur ꝙ anima xp̄i cū alīs animabꝫ statiz i celū
euolauerit Item locus superior competit statui gl̄ie
sicut locus inferior competit statui culpe. ergo sic aīe
dānate statim descēdūt in infernū. ita anime liberate de
bent euolare in celū. sz statim p⁹ mortē xp̄i anime ille q̄
fuerūt in inferno fuerūt luce superne veritatis irradia
te. ḡ statim debuerūt in celū traduci Itē nulla anima
purior fuit q̄ anima xp̄i. sz aīe scōz martirū ꝙ mō mo
riūtur statim euolant. ergo anima xp̄i statim euolauit
in celum. Sed non ascendit caput sine membris. ḡ alie
anime post mortē xp̄i statim ad celū fuerunt perducte.

Sed contra Michee. ij. Ascendit pandēs iter ante
eos. dicīt de xp̄o. Sed xp̄s nō ascendit ad celū vsq̄ ad
xl. diez post resurrectōnē. ergo nec anime aliorū scōrum
que erant in lymbo. Item resurrectio debuit p̄cedere
ascensionem. sed nō resurrexit statim p⁹ mortē. ergo vi
deī ꝙ nec anima ip̄ius nec alie anime ascenderūt i celuz
aī diē terciū. Itē in quadā collecta in die resurrecti/
onis dr. Deus ꝙ eternitatis nobis aditū deuicta morte
reseraſti. ergo videtur ꝙ ante diem resurrectōnis nō fu/
erunt anime educte de lymbo inferni. Item christus
cum resurrexit dicitur ab inferis redire ad superos. sed
si anima eius statim post mortē alias aīas duxiſſz ad
celos. non ab inferis rediſſet ad supos. sed potius ꝺ su
perius descendisset ad inferiora. ergo non videī ꝙ ani
me scōz statim post mortem xp̄i perducte fuerūt in ce/
lum. R⁹ dōm. ꝙ anime sanctoꝝ non statim p⁹ mor/ 41
tem christi p̄ducte sunt in celū q̄tum ad locū. statim tñ
post resolutionem anime a corpe in xp̄i descēsu ad infe/
ros viderūt lumen eternū. ⁊ btē facte sūt. ⁊ patefactum
est celū eis q̄tū ad p̄miū. Unī in loco etiā infernali exi/
stentes habuerūt paradisū ⁊ apertā dei visionem que
nō est aliud q̄ vita eterna. Licet aūt beatitudinē statiz
post mortem xp̄i haberēt. nō tñ locum beatitudinis sta
tim adepte sunt. Quoniā ipe xp̄ūs debuit in oīm̄bꝫ p̄i
matū tenere. ⁊ p̄mogenitus esse in multis fratribꝫ tāq̄
caput oīm̄. Resurrectio aūt christi ⁊ eius ascensio dif/
ferri debuit p̄pter nr̄e fidei cōfirmatōnē. Ideo enī dila/
ta fuit resurrectō vt ostēderet ꝙ vere xp̄s mortuꝰ fuerit
Et ideo etiā dilata fuit ascēsio. vt p multa argumenta
ostēderet ꝙ vere resurrexit. fm ꝙ dicitur Ac. j. Prebu
it semetip̄m in m̄tis argumentis apparēs eis. ⁊c. Oīm
ḡ nulla aīa in celū debuit ascēdere ante xp̄m. ⁊ xp̄i ascē
sio p̄pter nr̄am salutē debuit differri. hinc ē ꝙ aie scōz
nec statī fuerūt de lymbo educte. nec statiz i celesti pad/

so fuerũt locate. diuina dispẽsatõne hoc faciẽte ad no/
42 strã salutẽ. Ad illõ qõ obz de auctoritate dñi i Luc. dõm q sicut dicit Aug hoc ꝓbũ exponẽs. qđisꝰ ibi dz nõ locꝰ empirei nec locꝰ qđisi terrestris. sz ipa dei vi/sio. Ubicũqz enĩ hõ sit. dũ tñ deũ apte videat. pt dici eẽ
43 in qđiso Ad illõ qõ obz q statim fuit ianua apta. t nihil erat retardãs. dõm q statiz i morte ianua fuit apta cqtũ ad meritũ. sz i resurrectõe cqtũ ad egressũ de lymbo. in ascẽsiõe ꝯo cqtũ ad ascẽsũ in celũ. Uñ i omnib⁹ his trib⁹ dr ianua fuisse apta rõne tñ aliq̃. Preterea q̃d dr

Distinctio. xxiij. de virtutibus theologicis. t primo de fide cqtum ad eius essentiã.

Qum ꝯo supꝫ habitũ sit xp̃m. tc. Sic supꝫ ih⁹ ter cũ pncipio dem̃ fuit. in b libello intẽdit mgr de termiare qlit de q̃ ẽ dies i miscẽdis. tc. ꝺuisi/cauit nos xpo. t qm̃ b⁹m fecit p xp̃m assumẽtez vitam naturẽ nr̃e t dãt nob vitã gr̃e. Ideo tot⁹ liber iste a pncipio diuidebat i duas ptes generali diuisiõe. In qua rũ pma agit mgr de vita quã p nob assũpsit. quã etiam p salute nr̃a morti exposuit. In scda ꝯo agit de vita gr̃e quã p nob ꝯtulit. Pria pte de termiata que durat a pncipio libri vsqz buc. b incipit scda que durat ab b loco vsqz ad finẽ. Et qm̃ pfectõ vite gr̃e i duob⁹ ꝯsistit. vicz in multitudie habituũ gratuitoz. t i implerõe diuinoz mãdatoz. Iõ ps ista i duas ptes diuidit. In quaz pri ma agit mgr de habitib⁹ gratuitis. In scda ꝯo agit de pceptis decalogi. infra. dist. xxxvij. Sz tã distributio decalogi. tc. Et qm̃ habit⁹ gratuiti distinctionẽ habẽt t ꝺnexionẽ. iõ pma ps diuidit i duas. In q̃z pma agit de hitib⁹ gratuitis in cqtũ ab inuicẽ distinguũtur. In se cũda de eisdẽ in cqtũ ad inuicẽ cõnectũtur. infra. distic. xxxvj. Solet etiã q̃ri. v. virtutes sint siꝺ cõiũcte. Et q̃ nia habit⁹ gratuiti sũt i triplici dñia. Quidã nãqz sũt q̃ ordinãt i finẽ. vt sũt virtutes theologice. Quidã ꝯo i ea q̃ sũt ad finẽ. vt sũt ꝟtutes cardiales. Quidã ꝯo expe dũt i vtrisqz. sicut dona septiformis. iõ ista ps diuidit in tres. in q̃z pma agit de virtutib⁹ theologicis. i scda agit de cardinalib⁹. infra. dis. xxxiij. Post ꝑdicta de q̃/tuor virtutib⁹. in tertia ꝯo de donis spũssancti. infra dis. xxxiij. Nũc de septẽ donis spũssci. Et q̃ ꝟtutes theo/logice sũt tres. s. fides. spes. t charitas. iõ ps pma di uidit i tres. in quaz pma agit de fide. in secũda de spe. infra. dis. xxvj. Est aũt spes virt⁹. tc. in tercia ꝯo de ca/ritate. infra. dis. xxvij. Eũ aũt xp̃s fidẽ t spẽ nõ hũerit.

a Fides ẽ virt⁹ q̃ credunt q̃ non vident. Ur̃ ista
DI· XXIII diffinitio minus recte assignari. q̃ Johis. xx. di/ctũ est Thome. q̃ vidisti me credidisti. ꝯstat q̃ thomas credidit vera fide. ergo ista diffinitõ nõ cõuenit omni fi/dei vniuersali.

Dicta dicẽdis cõtinuat. a

Cum vero

supꝫ habitũ sit xp̃m ple num gr̃a fuisse. nõ ẽ supua cuĩ inq̃rere vtruz fidẽ t spem sicut charitatẽ habuerit? Si enĩ his caruit. non vr̃ plenitudinẽ gr̃a rum habuisse. vt aũt hec qõ va leat aptius explicari. de his sin gulis aliq̃ i mediũ pferẽda sũt.

Item querit iuxta hoc de diuersitate notificationũ ipi/us fidei q̃ a diuersis doctoꝛib⁹ assignant Ur̃ enĩ q̃ min⁹ recte q̃ cũ vni⁹ rei vnũ sit eẽ. t diffinitio cozõ idicãs q̃d

q̃ nihil erat retardãs. intellige cqtũ ad violẽtiã. erat tñ aliq̃d retardãs ex rõnabili causa. vicz. dilatio ascẽsiõis xp̃i q̃ differri habebat ex causa supꝺcã. Ad illud qõ 44
obz q̃ locꝰ supioz ꝓpetit si statui glie. dõ. q vez ẽ. attamẽ sic angeli bti ex cã mittũtur ꝺ ad nr̃e salutis ꝓcura tõnẽ. cqtuis in cqtũ bti sũt eis cõpetat locus sursũ. Sic etiã locꝰ glorie differri poterat ex cã illis aĩaby ad tẽpꝰ
Ad illõ qõ obz q aĩe alioz scoz nũc stati euolãt. iaz 45
ptz rñsio. q̃z caput coz ẽ supꝺ. nec ẽ aliq̃d ex pte ipãrum. nec ex pte nr̃a qõ eas dẽat retardar̃. t ideo nõ ẽ simle

tẽ. Et qm̃ fidẽ est triplr cõsiderare. s. cqtũ ad suã ceñtiã t cqtũ ad obicm̃ siue materiã. t cqtũ ad sufficiẽtiam. iꝺo ꝑma ps diuidit i tres fm tres distinctõnes. in q̃z ꝑma agit mgr de fide quãtũ ad eius essentiã. in secũda cqtum ad eius obicm̃ siue materiã. infra dis. prima. Hic queri tur si fides tm̃ de nõ vib⁹ ẽ. tc. In tertia de eius sufficiẽtia. infra. dis. xxv. Predictis adꝺiciendũ est de sufficientia fidei tc. Pars prima q̃ cõtinet p̃tem distinctionẽ di/uidit in ptes tres. In quaz ꝑma dcã dicendis cõtinu/at. In secũda vero fidẽ diffinit siue notificat ibi. Fides est virtus qua credũtur. tc. In tercia vero diffinitionẽ explanat. ibi. Accipit aũt fides trib⁹ modis. Primis duab⁹ ptib⁹ indiuisis remanẽtib⁹. Tertia ps subdiui/ditur in duas fm duas ptes illius diffinitõis quas ex planat. Primo em̃ intẽdit explanare qualiter fides sit virtus: Secũdo qualiter ꝓ fidẽ credũtur que nõ viden tur q̃ est in illa diffinitõe loco differẽtie. ibi. Notãdũ quoqz est q̃ fides tc. Prima ps diuidit in tres partes. In quarũ ꝑma explanat qualiter veritatem habeat q̃ dictum est. Fides ẽ virtus. Cũ enĩ fides dicat multipli citer. ꝓpe ibi accipit ꝓ habitu. t hoc nõ ꝓ qualicũqz ha bitu. sed. ꝓ habitu gr̃a informato. In secũda ꝯo cũ fidẽ ꝺtingat esse informẽ t formatã. cõpat vnã istaz ad alte rã. ibi. Si vero querit vtz illa informis qualitas. tc. In tercia vero cũ fides dicat multipliciter. ostẽdit eaz necesse esse vnicã. ibi. Cũqz diuersis modis dicat fides tc. Similiter illa secũda ps i qua explanat qualiter fi/de credũtur q̃ nõ videntur hz tres ptes. In quaz prima ponit illi⁹ mẽbri explanatiõnẽ. In secũda vero explana tionẽ cõfirmat ꝓ diffinitiõnẽ apli qua fidẽ notificat ibi Ait enĩ apls. Fides ẽ substãtia rez. tc. In tercia ꝯo in/quirit ꝺ illa descriptõe vtz sit cõuenieter assignata. ibi Si vero querit an hec descriptio spei conueniat. tc. Subdiuisiones aũt ptium manifeste sunt in littera.

et primũ de fide. fm mensuraz cui⁹ pcipit apls vnicuiqz sape.

Diffinit fidem. b

a Fides est virtus in qua credũ tur que nõ vident. Qꝺ tñ non de oibus que nõ vident accipi endũ est. sed de his tm̃ que cre dere vt ait Aug. ad religionẽ p tinẽt. Multa em̃ sunt q̃ si xp̃ia nus ignoret. nihil metuendũ ẽ q̃ nõ ideo a religiõe deuiat.

est eẽ rei. vr̃ q̃ fi/dei vnica. tm̃ dz assignari diffini tio. qrit⁹ penes q̃d t quõ differẽ ter assignat. ꝙ dõm q virtus fi dei fm q̃ multi/plicit hz ꝺsidera ri. hz diuersimo de notificari. Lõ sidera. n. fides cqtum ad genus ppriũ. Et sic dif finit ab aug. Fides ẽ hꝰ q̃ credit q̃ nõ videt. Cõsiderat scꝺo cqtũ ad finẽ vltimũ. t sic diffinit ab apl'o. Fides est sba sperãdarũ rerũ. argumẽtũ nõ apparẽtiũ. t hec diffi.

Rom. xj

a

1

Aug⁹ in ench.

nitio explanatur a Dam̃. in li. suo. Fides ē eoꝝ q̃ sperã tur by postalis. rex redargutio q̃ nō videnť. Cōsiderať tertio ḡtũ ad obiectũ ꝛ ꝓncipiũ motiuũ. Et sic diffinitť ab augustinꝰ. ad ꝓsperũ. Fides ē illumĩatio mētis ad suꝫ mã veritatē. Cōsiderať tribilominꝰ ḡtũ ad actũ ꝓpriũ ꝛ sic diffinitur a Dam̃. Fides nō est inq̃situs consensus circa primã veritatē. Vl' ꝯz alios affirmatiue. inq̃sitꝰ ꝓsē b sus. q̃ in diuersis translatōibꝫ vtrūq; repitur ꝛ vtrūq; pōt intelligi vere. Et ḡ/uis videãtur dicere oppositum. vna tñ explanat alterã. Cũ ei dr fides cōsensꝰ inq̃situs. Hē dicere. i. cōsensꝰ nō q̃situs. ꝛ tūc. inteneť puatiue. et tñ valet ḡtũ assensus ñ questꝰ hoc ē assensus q̃ hs libere assentit veritati nō inniteś alicui rōi Cōsideratur etiam in ordine ad subiectũ. ꝛ sic diffinitur a Dion̄sio. in li. d̄ diui. no. cap̄. vij. Fides ē vnicũ credẽtiuꝫ fundamentum. eos colligãs veritati. Cōsideratur etiã ad habitus alios in cōparatione ḡtũ ad assẽtiẽdi motum. ꝛ sic diffinitur ab Aug. in lib. de sacris. Fides ē certitudo quedã de rebꝫ absentibꝫ supꝫ opinionē ꝛ infra scientiã cōstituta. Ex hiś ꝓz q̃ fides hz diuersimode notificari ſm q̃ hz diuersimode ꝓsiderari vicz i ꝓpatōe ad genꝰ ꝓpriũ. ad finẽ vltimũ. ad obiectũ. ad actũ ꝓprium ad subiectũ. ad habitũ dispatũ. Ad illd q̃ ꝓmo obz. de thoma. q̃ vidit ꝛ credidit. dm̃ q̃ aliꝺ credidit. scz diuitatẽ ꝛ aliꝺ vidit vez hūanitatẽ. sz ꝺ melꝰ infra dr.

Aug⁹. in li. de tri.

Qualit fides et virtus.

Loxiij

Aug⁹. de fid ad petrum.

Rom. xj

Fides demonis.

Aug⁹. in ench.

Diffinitionē fidei explanat ꝓtripliciter eius acceptionē. Et ꝓmo qualiter xp̃itatē hz qd dictuz est. fides est virtus. c

b Accipiť autē fides tribus modis. scz ꝓ eo quo creditť ꝛ est virtus. ꝛ ꝓ eo qꝺ creditť et non est virtus. ꝛ ꝓ eo qꝺ creditť qꝺ aliud est ab eo quo creditť. Unde Augꝰ. inquit. Aliud sunt q̃ creduntť. Aliud fides qua creduntur. Illa enī in rebus sunt que vel esse vel fuisse vel futura esse dicuntť. hec autem in animo credentis estť. et tantũ conspicua cuius estť. ꝛ tamen nomine fidei censetť vtrūq; ꝛ illud scilicet quod creditť. et id quo creditur. Id quod creditť dicitť fides. sicut ibi. Hec est fides catholica quam nisi quisq; fideliter firmiterq; crediderit salꝰ esse non poterit. Fides autem qua creditť. si cum charitate sit virtus est. Quia charitas vt ait Ambrosius super epistolaz ad Romanos. mater est omnium virtutũ. que omnes informat sine qua nulla vera virtus est. fides ergo operans per dilectionē virtus est qua non visa creduntť. Hec est fundamentum qd̄ mutari non potest. vt ait ap̄s que posita in fundamẽto neminẽ perire sinit Ũ aug Fundamentũ est xp̃s ihesus. id est xp̃i fides. s. que ꝓ dilectionē operatť. per quã xp̃s habitat in cordibus. que neminẽ perire sinit. Alia vero nō est fundamẽtum. Fides enim sine dilectõe inanis est Fides cum dilectõe xp̃iani est. Alia demōis est. Nã demones ꝛ creduntť ꝛ cōtremiscũt. Sed multũ interest vtruz quis credat xp̃z. vel xp̃o. vel in xp̃m. Nam ip̃m esse xp̃m demones crediderũt nec tñ in xp̃um crediderũt. c Aliud est enī credere in deũ. aliud credere deo aliꝺ credere deũ. Credere deo est credere vera esse que loquitur. qd̄ ꝛ mali faciũt. ꝛ nos credimus homini. sed nō in hoiez Credere deũ est credere q̃ ipe sit deus qd̄ etiã mali faciũt Credere in deũ. est credẽdo amare credẽdo in eum ire. credẽdo ei adherere ꝛ eius mẽbris incorporari. Per hanc fidem iustificatur impius vt deinde ipsa fides incipiat per dilectionē operari. Ea enim sola bona opera dicẽda sunt que fiunt per dilectionez dei. Ipsa enim dilectio opus fidei dicitť Fides ḡ quam demões ꝛ falsi christiani habẽt qualitas mẽtis est. Nam ꝛ malos fidem habere cum tñ charitate careant aplus ostendit dicens. Si habuero omnẽ fidem charitatẽ aũt non habuero ꝛc. Que fides etiam donũ dei dici potest. qz ꝛ in malis quedã dei dona sunt.

Comparat fidem informẽ ꝛ formatã adinuicẽ. d

Si vero queritť vtrũ illa informis qualitas qua malꝰ xp̃ianus vniuersa credit que bonꝰ xp̃ianus accedẽte charitate remanear ꝛ fiat virtus. an ip̃a eliminetť ꝛ alia qualitas succedat que virtus sit? Utrũlibet sine periculo dici potest. Mihi tñ videtur q̃ illa qualitas que prius erat remaneat ꝛ accessu charitatis virtus fiat.

dom̃ q̃ fides inuenitť accipi dupliciter modis. Aliqñ ei accipiť ꝓ spõsiõe. j. Thimo. vi. Primã fidez irritã fecerunt. Aliqñ ꝓ fidelitate. Jere. vij. Perijt fides. et ecclesia de terra. aliqñ ꝓ scia. Ro. xiij. Oē qd̄ nō ē ex fi. pe. ē. aliqñ ꝓ sacramento fidei fz q̃ dr aug. ad bonifacium. qñ ē aliꝺ puꝰ hre fidē q̃ hre fidei sacrz Aliqñ ꝓ assẽsiõe ꝛ clusiõe. s. rõz ꝓbare fz q̃ dr Hoe. Argumẽtũ ē rõ rei dubie faciť fidē. aliqñ ꝓ cognitõe cõpbẽsiõis ſm q̃ dr Ro. j. Justicia dei revelatť ex fide in fidē. glo. in fidē spei q̃ dr sic̃s q̃ fidelissima. et certissima ē Aliqñ ꝓ habitu fidei informis. Jaco. ij. i. Fides sine operibꝰ mortua ē. aliqñ ꝓ habitu fidei formate. Ro. j. Justus ex fide vi. Aliqñ ꝓ actu fidei ſm q̃ dr aug. Fides ē credere qd̄ ñ vides. Aliqñ ꝓ obiecto ip̃ius fidei ſm q̃ dr i symbo. Athan. Hec est fides ca. ꝛ. De oibꝰ autē hiś mōis cōtingit dicere fidem ſm ēndā analogiam. ꝓ eo q̃ in omnibus reperitur qdā rō ꝛ assensꝰ credulitatis cultusdã lz ñ vniformiť. Debis aũt tribꝰ modis mgr solũ tres assũit. ꝛ illi sc̃ q̃ facilius ad suuz ꝓpositũ ꝓncipale. z vez ad ꝓmisse diffinitõis explanatiõem. c Aliud est enī credere in deum. ꝛc. Si habitꝰ distinguitur a

actus·vñ q nõ sit vnius fidei oĩa ista facere ꝫ diuersa qꝺ falsum est· qz vna fide oĩa hec tria facim⁹· Itẽ vñ q male diffiniat credere in ꝺeũ·cũ dicit q credere in deuz est credẽdo amare ꝛ·Si eñ credere ꝛ amare sũt actus disparati· vñ q vnus p alterũ nõ habeat diffiniri· Itẽ vñ esse ĩculcato verboz cũ dicit credẽdo amare· credendo in eũ ire· credẽdo in coꝛpa

Epł·iiij·ri ·idem eñ vñ p ꝓba illa dicit· ꝓꝰ dõm q sicut dicẽ mgr Aliud ꝛ aliud est itue alius et alius modus credẽdi credere ꝺo·ꝛ ꝺeũ· ꝛ ĩ ꝺeũ Et isti q̃dẽ actus pñt ad diuersos habitus ptinere pñt etiã ptinere ad eũdez· qm̃ nõ sũt sic diuersi q̃n habeãt adinuicẽ ordinẽ·

Aug⁹· Naz credere ꝺeũ respicit diuinã ỽitatẽ vt obiectũ· credere ꝺo vt motiuuz· credere in ꝺeũ vt finẽ vltimũ· Et iste tres cõgationes circa eundẽ habitũ reperiri habẽt Et qm̃ fides nõ pfecte tẽdit i ꝺeũ tanq̃ in finẽ vltimuz nisi put est lũcta charitati·ĩõ actus credẽdi in ꝺeũ diffinit p actũ amãdi nõ tanq̃ p actũ ꝓpriuz· sz tanq̃ p actũ annexũ· Et iterũ· qz quadruplex genus actꝰ annexũ est ipi fidei fm q iungit

heb·xi· charitati fm q̃ druplicẽ ꝓparationez·ĩõ q tuoz ponit i eius notificatõe· Fides eñ put lũcta est charitati ordiat ad amandũ ꝺeũ· ad faciẽdũ bonũ ad fugiendũ malũ·ad diligẽdũ p ximũ ꝛ iuxta hec q tuoz· q tuoz ponit actꝰ i illa no-

Fides ꝛ si dicat multiplex· ostendit tñ eam esse vnicã· e

Lũq; diuersis modis dicat fides· fatendũ est tñ vnã esse fidẽ vt ait apłs· Tñ ꝺñs· vna fides Siue eñ fides accipiat p eo q̃ credit· siue p eo q̃ credit· recte ꝺr fides vna· si p eo q̃ credit accipiat Ex hac intelligẽtia ꝺr vna fides q̃ ꝺem iubemur credere· ꝛ vnũ ꝺem q̃ ẽ q̃ credit a cũctis fidelib⁹· Tñ fides catholica ꝺr· i· vlis· Si vo accipiatur fides p eo q̃ credit· ea rõne vna ꝺr esse fides· Mõ qz sit vna numero in oĩbus· sed genere· i· sĩlitudine· Tñ aug· in li· xiij· de trini· Fides quã illi hñt fideles vocant· ꝛ q̃ non hñt infideles· cõis est oĩbus fidelib⁹ sicut pluribus hoibus facies cõis ẽ ꝺr· cũ tñ singuli suas habeãt· Non eñ fides numero ẽ vna sꝫ genere· Que cum sit in vno· est ꝛ in alijs· nõ ipa sed sĩlis· ꝛ ppter sĩlitudinẽ magis vnã dicim⁹ eẽ q̃ multas· Sicut idem volentiuz ꝺr vna volũtas· cum tñ cuiq; sit sua volũtas· ꝛ duoꝝ simili modo dicit facies vna·

Explanat qualiter fide credunt que non vident· f

Notandũ q̃ est q fides ꝓpe de nõ apparẽtibus tñ est· Tñ Grego· Apparẽtia nõ habẽt fidem sed agnitionẽ· Item cum paulus dicat· Fides est suba rerum sperãdarũ· argumẽtũ nõ apparentiũ· hoc veracit ꝺr credi q̃ nõ valet videri· Nam credi iam nõ põt q̃ videri ꝓpt Thomas aliud vidit ꝛ aliõ credidit· hoĩem vidit ꝛ ꝺeũ ꝓfessus est dicens· ꝺeus meus et ꝺñs meus· De hoc etiã Aug· ait· ° Fidem ipam videt q̃ q̃ in coꝛde suo eẽ si credit· vel nõ esse si nõ credit

Job·xx· o Nõ sicut coꝛpoza q̃ videm⁹ ocu

tificatõe· vicz credendo amare cẽtũ ad effectũ· credẽdo re cẽtũ ad bonũ op⁹· credẽdo ei adherere cẽtũ ad tolerantiã mali· credẽdo in coꝛpari mẽbris cẽtũ ad dilectõz ꝓximi· Et sic pz rñsio ad illa q̃ q̃rebant· ꝺ Fidẽ ipaz videt q̃ q̃ z̃ coꝛde suo eẽ· Lõtra· Si·n· ꝓtutes adinuicẽ 4

lis coꝛpis ꝛ pi ꝓ ximagines q̃s memorie tenemus etiã absentia cogitamus· nec sicut ea que nõ videm⁹· Et ex his q̃ videm⁹ cogitatõe vtcũq; formamus ꝛ memorie cõmẽdam⁹ Nec sicut hoiem cuius aiam ꝛ si nõ videmus· ex nra conjcim⁹· ꝛ ex motibus coꝛpis hoiem sicut videndo didicim⁹· intuemur etiã cogitando· Non sicvt fides ĩ coꝛde in q̃ est ab eo cuius est· sꝫ eaz tenet certissima scia Cũ g̃ ideo credere iubeamur q̃z id q̃ꝺ credere iubemur· videre nõ possumus· ipam tñ fidẽ q̃n est in nob videm⁹ in nobis· qz ꝛ rerũ absentiũ pñs est fides· ꝛ rerũ que foris sunt intus est fides· ꝛ rerũ que nõ videnť videť fides· Et ipsa ꝛ paliter fit in coꝛdib⁹ hoim Et si ex fidelib⁹ infideles fiunt· perit ab eis· His verbis euidẽter tradit fidẽ ipam in coꝛde hominis ab ipo hoie vꝺeri· ñ coꝛpoaliť· non imaginarie· sꝫ intellectualiter· ꝛ ipam tñ absentiũ et eoꝝ que nõ videnť esse· Et eñ Aug⁹· alibi ait· Credim⁹ vt cognoscam⁹· nõ cognoscimus vt credam⁹ Quid eñ est fides nisi credere q̃ñ vides· Fides g̃ est q̃ nõ vides credere· Veritas q̃ꝺ credidisti videre· Tñ de recte fides ꝺr argumẽtũ vel cõuictio rerũ nõ apparentiuz· Quia si fides est· ex eo cõuincitur ꝛ ꝓbať aliqua esse nõ apparentia· cum fides nõ sit nisi de non apparẽtibus·

Explanationẽ cõfirmat per diffinitionẽ apostoli· g

Ait eñ apłs· Fides est suba rerũ sperandarũ· argumentũ· vel cõuictio nõ apparentiũ· qz p fidez subsistũt in nobis etiam mõ sperãda· ꝛ subsistẽt in futuro p experientiã· ꝛ ipsa est ꝓbatio

lis· xij· ꝛ in glo· ij· Cor· xij· ñ distũguãť nisi tria genera visionũ ꝓꝰ ꝺõm q fm ť buz aug· fides essentialiť exñs ĩ aia cognoscit p suaz essentiã· Et hoc cõiter oẽs tenẽt· De charitate ãt ꝺdã dicunt q vñ Aug⁹ aug· centialiť ꝛ scit hõ Jobem. se hr̃e charitatez q̃ hz· sz nescit vtrũ i ea pseueret· dicũt· n· hr̃e generaliť verũ q ꝺ oĩbus q̃ sunt centialiť in ania· hz aĩa certã sciam· qz cognoscit ea per coꝛ essẽtiaz· siue sit habit⁹ gre· siue charitatis· sive alterius ꝓtutis Sed hec rñsio ꝛ riať ipi cognitõi exprimẽtali· Mlť ta eñ sunt in nobis q̃ nos latent heb·xi· ꝛ mlte aie sũt de formes q̃ suas formitates nullo mõ nouerũt ꝛ multa sunt i nobis que nõ potẽ

Et ꝓpterea non est dōm q̄ oīa que sunt in aīa essentialiter teneant̄ visiōe z cognitōe certa. Et de charitate et gr̄a satis est planū. q̄z pauci vel nulli sunt q̄ sciāt certitudinaliť se eē in gr̄a. z hoc melio⁹ scit si inquirat a viris sctis z bonis. Jō aliter dicūt alīq̄ duplr scit aliquid. vicz scia noticie z scia discretōis fm q̄ tradit ab Aug. in li. de trinita. Qd aliud ē rem noscere. aliud cogitare z discernere. dicunt ḡ q̄ oīa q̄ essentialiť sunt in aīa certissime sciunt̄ scia noticie. qua q̄dē scia dicit augu. q̄ aīa nō pōt sciam ignorare z sic cogscit tā fides q̄z charitas q̄z etiā alia. Sz si de scia discretionis loquamur sic nō hz veritatē p eo q̄ ea q̄ essentialiť sunt in aīa. z si scia noticie cognoscant. tñ ab alīs nō sp discernunt̄ sicut dicit aug. de ip sa aīa q̄ z si non possit scipaz nō nosse. nescit tñ aliq̄n se ab alīs discernere. sicut ꝓz de illis q̄ p⁹ fuerūt aiam esse corpus vl aq̄ā vel ignē. z h⁹ mō non hz q̄s noticiam de charitate q̄ est in se. nec de gr̄a gratū faciente. q̄z nescit eam discernere a dono gr̄e gratis date. ꝓpter ip⁹ mētis obnubilationē ex fantasmatū involutione. Sed nec adhuc istud sufficit. q̄z non solū cognoscit q̄s habēs fidē ip̄m habitū scīa noticie. sed etiā discretōis z cognitionis discernit eū ip̄m ab alīs habitibus virtutū. Et ꝓpterea aliť dōm q̄ cognitio q̄ aīa cognoscit illud q̄d hz in se est cognitio cuiusdā experientie. p hoc eū cognoscit aliquis se habere fidē. dū ad seipaz introrsus ingrediens expit vtrū sit ꝓmptus ad credendū. sic d̄ alīs habentib⁹ virtutū z alīs oībus q̄ latent introrsus. Qm̄ ḡ aīa nō pōt habere experientiā nisi de eo q̄d est in ptāte sua z io de eo q̄d respicit actū aīe. cū experiēta dicat vsum alicuius potētie. hinc est q̄ q̄n aliqua sunt in aīa. ita q̄ red dūt ei⁹ potentiā habilē ad aliq̄d op⁹. vel circūstāt aliquid interiorē. talia pōt cognosci ab ip̄a aīa certitudinaliter. Un̄ si aliq̄s est habilis ad aliq̄d op⁹. certissime se nouit hr̄e illū habitū. sic̄ fidelē habitū credēdi. z amās habitū amandi. Et sic de ceteris. Qn̄ ꝓo aliq̄ sic fuit i aīa q̄ ipsa principaliter nō respiciūt vsum alicui⁹ potentie. sic̄ caracter. vel sicut deformitas culpe ꝓterite. vel q̄ fuit

et conuictio nō appentiū. Qz si q̄s de eis dubiter pfidē. pbent̄ Vt adhuc ꝑ pbať futura resurrectio. q̄z ita crediderūt patriarche z alij scti Vel pbatio est z certitudo q̄ sint aliq̄ nō apparentia vt supra dictū est. Ꝓpria autem fides dicitur substantia rerum sperandaruz q̄z sperādis substat. z q̄z fundamētū ē bonoz q̄ nō nemo mutať p̄t Jnq̄rit vt̄z illa diffinitō aposto li sit ꝓuenient̄ assignata. h Si vo q̄rit an hec dō scriptō spei conueniat. sane cōcedi potest vtrūlibet. Si aūt dicať ꝓuenire. sunt z alia plura q̄b⁹ differt fides z spes. ꝑ nō improbe dici pōt soli fidei conuenire nō spei q̄z fides sola fundamētū dr. nō q̄z fides xt⁹ possit eē sine spe et caritate. Un̄ Aug. Fides operās p dilectōz vtiq̄ sine spe esse nō pōt. nec amor sine spe. nec sine amore spes. nec vtrūq̄ sine fide. z fides sine amore nihil p. dest. Ꝓpōr tñ credi aliq̄d q̄ nō sperať. nihil autem potest sperari quod non creditur. Jōq̄ credere q̄ est act⁹ fidei. naturaliť

supra ptātē ip̄ius aīe. sicut gr̄a increatū reddit acceptum deo. z charitas silr. q̄a talib⁹ non pōt aīa habere expiētiā. nec pōt habere certā noticiā. iō cum dr̄ q̄ illa q̄ sunt essentialiter in aīa certitudinaliter cognoscant. hoc intelligit de illis de q̄bus pōt sumere aīa certū expimētū

ꝓcedit sperare. q̄ est act⁹ spei. q̄z nisi aliq̄o credať nō pōt sperari. Credit aūt q̄d nō sperať. Jnde est q̄ in scriptura plerūq̄ repit q̄ fides ꝓcedit spem. z spes sequit fidē. nō q̄ virt⁹ fidei ꝓcedat virtutē spei tpe vel cā. ꝑ q̄z actus fidei naturaliť ꝓcedit actū spei q̄ etiā q̄dā concedūt de ip̄a virtute fidei vt naturaliter ꝓcedat spē non tpe Un̄ z recte ea sola dr fundamentū oīm virtutū z bonoz opm. Nō aūt fundamentū est charitatis. q̄z non ip̄a charitatis. ꝑ charitas ip̄ius virtutis fidei cā est. Charitas em̄ cā est z mať oīm virtutū. Que si desit. frustra habentur cetera. Si aūt assit. hñť oīa Charitas em̄ spūsctūs ē. vt in supioribus ptaxatū est. Ip̄a est q̄ cā oīm virtutū. nō ip̄a⁹ aliq̄ virtutū cā est q̄ oīa mūera excellit Un̄ Augu. Respice ad mūera eccīe. z vniuersis excellentius charitatis mun⁹ cognosces. q̄ vt oleum non pōt premi in imo sed superexilit. Non ergo eius causa vel fundamentum fides est Greg. sup Ezech. dicit.

de his aūt de q̄bus nō pōt sumere certū expimētū nisi p ꝓiecturā. nō cognoscit nisi ꝓiecturādo. Et q̄m̄ō fide fm q̄ reddit habilez ad credendū certissima pōt haberi experientia. fm aūt q̄ suū credere ē deo acceptū certa expiētia haberi nō pōt ꝛz solū ꝓiectura. hinc est q̄ fides q̄tuz ad habitum substratū certissime videt ab aīa. inq̄tū aūt est formata nō cognoscit p ꝓiecturam z sic̄ alīs cōtingit. Et p hoc ptz rnsio ad illd q̄d obīcit de charitate z gr̄a. Ad illud q̄d q̄rit d suficiētia illoz modoz. dōm q̄ modi videndi pōt dupl'r distingui vel a pte virtutis cognoscentis. cuz illa sit triplex. sensitiua exteriorz. imaginatiua z intellectiua. sic tripler distinguit visio. s. corpalis. imaginatiua. z intellectualis. Si aūt a pte medij. tunc ser sunt dne quaz sufficiētia ptz sic Oē em̄ q̄d videt ab aīa aut videt p sui essentiā. aut videt p sui speciē. aut videt p rem aliā ab ip̄a simplr differēte. Si p sui essentiā videt sic est vn⁹ mod⁹ q̄ ponit sexto loco. Si p sui speciez hoc pōt eē tripler. Nā illa spēs aut ē oīno ꝓcreata materie. aut abstracta. aut ptim ꝓcreata ptim abstracta. Oīno creata est. put apprehendit a sensu exteriori. hz sit ibi aliq̄ abstractio. Simplr abstracta. put apprehendit ab intellectu. Medio mō. put apprehendit ab imagine. z sic sunt tres primi mōi. Si aūt res hz cognosci p rem ab ip̄a differētē. hoc pōt eē dupl'r. Aut q̄z cōparat ad ip̄am sub rone similis. aut in rone effect⁹. Et sic duo sunt modi. vicz q̄rtus z quint⁹. Et si tu obīcias q̄ aliquid pōt cōpari ad altez in rone dispati vel in rone ꝓtrarij. dōm q̄ nec dispat nec ꝓtrij facit cognoscere aliq̄d nisi inq̄tū innuit aliquē modū in rone silis. Un̄ q̄ cognoscit q̄ albū dissimile gregat. p ons cognoscit q̄ nigrū cōgregat. q̄z sil'r se hz oppositū ad oppositū. sicut ꝓpositū ad ꝓpositū.

Quare dr sola fides fundamētū

6

Aug⁹. super Job.

Aug⁹. in ench.

Aug⁹. aug. Jobem.

Hebr. xi.

7

e Ꝓbat futura resurrectio. ꝛc. Contra hoc videt

potius ad oppositū q̄ ad ppositū. Si em̄ ꝓbat istud qō credit p auctoritatē patrū. tunc videtur q̄ fides nō sit argumentū immo potiꝰ cōclusio. q̄ si fides est argumentū. videt q̄ nō recte dicat q̄ resurrectio ꝓbatur p fidē patz. Itē si locꝰ ab auctoritate est incertissimus ꝛ fides trahit fūdamentū a loco ab auctoritate. q̄ videt q̄ fides ē incertissima Rñ. dicendū q̄ fm aliquos v̄bū mḡri intelligi pōt ō fide acq̄sita ex inspectōe scripturaz. nō aūt de illa q̄ est inspirata. ꝛ que numerat inꝛ spūalia charismata. Sz illud nō satisfacit. q̄ mḡr hoc dicit ad exponendū illā diffinitōz quam apls assignat. ꝛ ostat q̄ apls loquit de fide formata. Et ꝓpterea dōm est aliter fm q̄ mḡr dicit illud q̄ creditur p fidē. p ipam fidē ꝓbat. ipm em̄ qō creditur ꝓbatur p auctoritatē. auctoritas aūt nullius est efficacie in ꝓbando nisi p fidē. ꝛ ita tota firmitas argumēti ad fidē redit. Unde si aliqs q̄rat vtrū resurrectio sit futura. ꝓbat q̄ sic p auctoritates sacre scripture ꝛ p v̄ba ꝓphetaz q̄ ita dixerūt. Sed si q̄rat vlteriꝰ vt ꝓbem ei q̄ ipi verū dixerūt. rñdebit ei q̄ scimus ipōs vez dixisse. q̄a spūsctō illūinati fuerunt ꝛ ita certificati fuerūt p fidē quā a deo acceperūt. ꝛ nos certificamur de eoz certificatōe p fidem quā ab ipō ꝺo

Qz nisi fides ꝓs teneat. nulla ten⁹ ad spūalē amorē attingit. f Nō ei charitas fidē. sꝫ fides charitatē ꝓcedit. qz nemo pōt amare qō nō crediderit sic nec sperare. Sz hoc accipi pōt eē dcm̄ de fide que v̄tus nō ē. Ipa enim spem ꝛ charitatē freq̄nter ꝓcedit. vel de actu fidei q̄ forte naturaliter actū charitatis ꝓcedit

accepim⁹. Et sic ptz q̄ expositio mḡri bona est. q̄ p nō vult dicere q̄ fides ꝓbet sed magis q̄ fides ꝓbet. ita q̄ v̄e ꝛ ppie dicat ab aplō argumentū f Fides cha ritatem ꝓcedit. Hoc videtur esse falsum. qz sicut dicit Ambꝝ. Charitas est mat̄ virtutū ꝛ caput. ꝛ mat̄ ꝓcedit illud cuiꝰ est mater. Itē glo. sup illud ps. Nolī emulari. dicit q̄ spes est introitꝰ ad fidē. q̄ videt q̄ fides nō sit ꝓma inꝛ virtutes theologicas fm q̄ ꝺr in lra. Itez oēs virtutes sūt infundunt. q̄ nō videtur q̄ reperiatur in illis aliqs ordo. Rꝰ. dicendū q̄ est loqui de fide ꝛ alīs virtutibus dupliciter. s. q̄tū ad habitū ꝛ q̄tū ad actū. Si q̄tuz ad habitū. sic est ibi simultas. Si q̄tū ad actū. sic est ibi naturalis ordo ꝓ eo q̄ actus fidei ꝓambulans est ad actū spei ꝛ charitatis. Nemo em̄ aliquid sperat vel amat nisi illud cognoscat. ꝛ aliquo mō credat. Ad illud q̄ obꝯ citur q̄ charitas ē mater. dōm q̄ illud intelligit q̄tum ad rationem merendi. Preterea charitas dicitur esse mater virtutū non q̄ illas generet. sed quia illas fouet ꝛ nutrit vt gueniant ad statū ꝑfectionis. Ad illud qō obꝯcitur de glo. dōm q̄ fides ibi non accipitur ꝓ fide virtute vel eius actu. sed ꝓ illo qō fidei succedit. scz ꝓ ipsa beatissima visione.

sic actū spei. Qō v̄ba ꝑm issa diligenter notata innuūt. ꝛ ea etiā que addit dicēs. Nisi ea inq̄t q̄ audis credideris. ad amādū ea q̄ audis nō inflāmaberis. Que tñ de nō visis ē vt añ diximus. Tlī Chriſ. Fides in aīa nr̄a facit subsistere ea q̄ nō vident. de quibus ꝓprie fides ē. De visis enim non est fides sed agnitio

Chriſ.

qui videt q̄ nec fides in genere virtutis ꝛtineat. Itē bit⁹ distinguunt q̄ actus. ꝛ actus q̄ obiecta. In h aūt distinguit v̄t⁹ ꝛ scia fm ꝓbm q̄ virtꝰ ē in bonū. ꝛ scia ē i vez. sz fides ē in vez sub rōne veri. q̄ fides nō ē in gñe v̄tutis. sz magis in gñe scie. Qz aūt fides sit in vez sb ratione veri. ꝓz qm̄ fidei ē assentire ꝓme veritati ꝓpt̄ se et sup oīa. Itē vituꝑabile ē oī hñti vsum rōis velle aliq̄d sine rōne. sz fides q̄ credim⁹ in deū nō req̄rit rōnem q̄ talis fides vituꝑabilis ē. sz nihil qō est vituꝑabile hz rōnem v̄tutis. q̄ vbi ē fides nō pōt eē v̄tus in nob. Itē q̄to aliqs actꝰ ē rōnabilior tāto ē v̄tuti ꝓmior. q̄ credere ꝓ rōnem cogentez plus spectat ad virtutē q̄ credere absq̄ rōne. Si q̄ credulitas quā ds hz ꝑ violētiā rōnis nec ē virtꝰ nec actꝰ v̄tutis. multo fortiꝰ videt q̄ ipa fides q̄ rōnez non sequit nec rōni inniti carcat ꝑfectiōe v̄tutis. Rꝰ. dōm q̄ absq̄ dubio ipa fides q̄ in deū credimus nō tm̄ ē v̄tus. vez etiā auriga v̄tutū. sic de prudētia dicit Bern̄. ad Eugeniū. Uirtꝰ q̄dē est. q̄m in ea ꝓsistit rectitudo vite fm regulā iusticie. Justū em̄ est vt intellectus noster ita captiuet ꝛ subiaceat sūme veritati. sicut affectus noster. Sz subiacere sūme bonitati non pōt aīa recta nisi intellectꝰ sūme v̄itati ꝓpt̄ se ꝛ sup oīa assentiat. ꝛ affectꝰ sūmi bonitati adhereat. Hanc autez rectitudinē nō hz ds nolēs sz volēs. nemo em̄ plus credit deo q̄ sibi. nisi p h̄ q̄ vult intellectū suū captiuare i obsequiū xp̄i. Si q̄ captiuatio intellect⁹ in obsequiū sūme v̄itatis spectat ad certitudinē vite. voluntas q̄ ds vult se captiuare ē volūtas recta. ꝛ hꝰ q̄ mediāte ad h expedit ꝛ adiuuat facit ad rectitudinē volūtatis. q̄ si iustitia nō est aliud q̄ volūtatis rectitudo. ꝛ fides nō est aliud nisi hꝰ q̄ intellectꝰ noster volūtarie captiuat in

10

12

13

14

Ad intelligentiā hui⁹ ptis incidit hic qō circa duo. Primo em̄ q̄rit de ipa fide simplr dicta siue formata. Scō ꝺo q̄rit de fide q̄dāmō diminuta siue informi. Circa ꝑmū q̄runt̄ duo. Primo q̄ritur vtrū fides sit virtꝰ ꝓprie dicta. Scō q̄ritur vtz sit in gte aīe affectiua vel cognitiua. Tertio q̄ritur vtz sit virtꝰ vna. Quarto q̄ritur vtrū sit tante certitudinis quante certitudinis est scientia. Quinto queritur de notificatione ipsius ab apostolo assignata.

a

Questio. j.

Utrū fides sit virtꝰ. ꝛ loq̄mur hic ō fide q̄ ds credit in deū. Et q̄ sic oñditur. Qō est principiū nr̄e salutis. hz rōnem virtutis. sed fides ē hmōi fm q̄ sepe ꝺr in euāgelio. Fides tua te saluū fecit. q̄ fides ē virtꝰ. Itē q̄ ē pncipiū purificatōis cordis hz rōnez v̄tutis. sicut enim coz nō coinquinatur nisi p viciū. sic nō purificatur nisi p v̄tutē. sed fides ē pncipiū purificatōis cordis fm q̄ ꝺr Actꝝ. xv. Fide purificās corda eoz ꝛc. Itē oīs bitus q̄ est pncipiū diuine acceptōis hz rōnez v̄tutis. maxime cū respicit determinatū genꝰ opis. sed fides ē hmōi fm q̄ ꝺr ad Heb. xj. Sine fide ipossibile ē placere deo q̄ fides plenā ꝛ ꝑfectā in se cōtinet rōnez v̄tutis. Itē qō directā hz ꝛrietatē ad viciū ꝛ ꝓcm̄ v̄tꝰ est. sed fides est hmōi. qm̄ directe opponit hereſi ꝛ infidelitati q̄ sūt vicia ꝛ ꝓcm̄. q̄ fides ē v̄tꝰ ꝓprie dicta. ꝛ hoc ex m̄ ꝑt ꝓbari expresse p auctoritatē aug⁹. in lra. Sed ꝛ in eo dē genere sūt extrema ꝛ mediū ꝑ eo q̄ ꝓticipat naturaz extremoz. Sz fides ē mediū inꝛ opinionē ꝛ sciam. sic dicit mḡr Hug. in li. de sacris. vbi dic q̄ fides ē certitudo de reb⁹ absentib⁹ supra opinionē ꝛ infra sciaz ꝺstituta. Si q̄ nec opinio nec scia ē in gñe v̄tut̄ necc̄rio se-

obsequiū xp̄i. restat q habit⁹ fidei spectat ad rectitudi/
nē vite ſm regulā iusticie. ⁊ iō hz in se rōnez virtutis ꝺe
⁊ ꝓprie. nec solū hz inse rōnē ꝟtutis ꝺe sed magis auri/
ge ꝟtutū quarūlibet tā theologicaꝝ vicz ꝯ cardinaliū
Sine fide eī nō est cognitio sūmi ⁊ veri boni. sine co/
gnitōe aūt sūmi ⁊ veri boni nō pōt e expectatio ⁊ dile/
ctio. Cognitio eī p̄ambula e ⁊ dirigit affectū ad expe/
etandū ⁊ ad desiderandū. ⁊ iō nec̄rio fides spē ⁊ charī
tatē p̄cedit tāq̄ regula ⁊ auriga ipsaꝝ. Rursus sine co
gnitōe sūmi boni non pōt esse recta intētio. Hoc eī
solū fit recta intentiōe qō fit ad honorē ⁊ glorīā dei. si
ne ꝺo recta intentōe nullus actus ꝟtutis recte incedit.
Oī g habitus fidei est quo mediāte summum bonū a
mentibꝰ nr̄is agnoscit. hinc est q fides dirigit nostrā ī
tentionē ⁊ p hoc regula est oīs opatōis bone. ⁊ oīs ꝟtu
tis meritorie. Et iō non tm̄ debet dici ꝟtus g̃tuita. sz eti
am ꝟtutū gratuitaꝝ regula ⁊ auriga. ⁊ p̄cedēde sunt au
11 ctoritates ⁊ rōnes q̄ sunt ad istā ꝓtem. Ad illud ꝺo
qō primo obīcit in ꝺrariū q fides tenet mediū inf sci
entiā ⁊ opinionē. ꝺōm est q fides assignat q̄si mediuz
inf sciaz ⁊ opinionē ab Aug. nō q ꝺficiat ex illis duo
bus sicut mediū ꝺficit ab extremis. sed q mediū locum
tenet ꝯtū ad g̃dū certitudinis. est eī magis certa ꝯ opi
nio. ⁊ minꝰ ꝯ scia sicut videbit infra. de hꝭ aūt medio ñ
est necesse q sit in eodē genere primo cū extremis. Pos
set etiā dici q hꝭ hz ñ nec̄itatē in moribꝰ. p eo q mediū
12 repit in genere ꝟtutis. ⁊ extrema sunt in genere vicioꝝ
Ad illud qō obīcit q scia distinguit in hꝭ a virtute
q ipa est in verū ⁊ ꝟtus in bonū. dici pōt q pl̄s loquit
ibi de veritate ꝺsuetudinali q̄ cōsistit circa actōes ⁊ pas
siones. de q̄ dicit q ꝟtus est in passionibꝰ ⁊ opationibꝰ
optimoꝝ opatiua. ⁊ hmōi ꝟtus ordinat i his q̄ sunt ad
finē. De ꝟtute aūt intellectuali cuiusmōi est sapia ⁊ itel/
ligētia q̄ ordinat in ipm̄ finē nō habet veritatē. ⁊ hꝭ mō
fides ē ꝟtus nō mō ꝓmisso. Sz hic modꝰ dicēdi vr̄ esse
calūniosus in hꝭ. q nō tm̄ de ꝟtute ꝺsuetudinali verūeti
am de oī alia ꝟtute sub rōne ꝟtutis v r̄ posse hec dr̄a as
signari respectu scie. Et ꝓpterea dōm ē q aliq̄ vez ē ob
iectū fidei. aliq̄ obiectū scie. Scie inquā obiectū ē. q est
vez visum. Fidei aūt est obiectū q: ē vez. vez inq̄ non
visū sed salutifez. Quia eī est nō visum requirit ad ip
sum cognoscendū aliqꝰ habit⁹ ꝯ sit hīt⁹ scie. Quia saluti
fez. iō hīt⁹ ille ad salutē ordinat ⁊ ad vitā btām. ⁊ iō ha
bet rōnez ꝟtutꝭ cōpletā. ⁊ sic ptz q nihil impedit q̄n fi/
des possit esse in vez. ⁊ tn̄ nihilominꝰ ē ꝟtus. p eo q
alio mō est in vez ꝯ scia ſm duplicē ꝺitōem passigna
tā. Est eī in veritatē nō visam sz veritatē salutiferam
Quia eī nō visa ē credit volūtarie. Quia aūt nō solus
nō visa. sed etiā salutifera. credit volūtarie ⁊ meritorie
q̄ duo aliena sunt a speculatōe scie. Un̄ ⁊ veritas in q̄
est fides ē veritas ſm pietatē. q ēdē rōta ē catholicis.
sz ignota fuit phīs Ad illud qō obz q credere sine ra
13 tiōe ē vitupabile. ꝺōm q illud vez est vbi auctoritas ñ
suplet locū rōis. Ubi eī auctas locū suppler rōnis nō
est vitupabile sz valde cōmēdabile. Sic aūt est in fide.
Oī ⁊ si nō assit intellectui ipī⁹ credētis rō ꝓpter quam
debeat veritati assentire. adest tn̄ sūme veritatis aucto
ritas q̄ cordi suo suadet. quā etiā sūmā veritatē scimus
mētiri nō posse. ⁊ iō impiū est ei nō credere. ꝓpterea hꝭ
nō tollit imo potiꝰ cōfert fidei ē virtutē. Ad illud
14 qō obz q quāto aliq̄d ē magis rōnale tāto magis ꝺsonat
ꝟtuti p̄fecte ꝺōm q rōnale ꝺr aliq̄d duplr. aut q: ꝺsonū
ē rōni eleuate ⁊ illustrate a luīe ꝟitatꝭ supne. aut q: ꝺso
nū est rōni ꝺuerse ad cognitōez sensibilē. Si p̄mo mo/
ꝺo dicat rationale non hz instantiā. Si secūdo mō ꝺi/
catur rōnale. falsitatē hz. qm̄ frequēter rō ad sensibilia
cōuersa iudicat esse vera que sūt falsa. ⁊ esse bona q̄ sūt
mala ⁊ econuerso. Un̄ nō nulla videtur sibi irrationabi/
lia que sūt valde rōnabilia. sicut pz. q: nōnulla viden/
tur irrationabilia philosophis. que tamen viden/
tur valde rōnabilia xp̄ianis. vt omīno ꝺtinere ⁊ omī/
no mendicare et silia. Et ꝯtū p̄cellit iudiciū viri iudici
um pueri. tm̄ p̄cellit iudiciū viri christiani iudiciū vni⁹
phi. ⁊ iudiciū rōnis sursū ꝺuerse. iudiciū rōis ad inferi
ora ꝺpresse. ⁊ ideo hꝭ nō impedit fidē esse virtutē. quia
credit aliqua que videt esse irrōnabilia homī. Aliquā
do enī sīt rōnabilia hoī spūali. ⁊ hoc facit ad rōem ꝟtu/
tis vt credat sine rōe. Si eī crederet p rōem cogentem
illa credulitas nō esset volūtaria sed necessaria. ⁊ sic nō
eēt virtuosa nec meritoria. sicut melius mānifestabit i fra

Questio II b

Utꝝ fides sit ī ꝑte anime cognitiua an affectiua. Et q
sit in ꝑte cognitiua. videt p̄mo p augustinū. q̄ sic diffi/
nit credere. in li. de p̄destinatōe scoꝝ. Credere ē cogita
re cū assertione. ad illā ergo vim ꝑtinet credere ad quā
ꝑtinet cogitare. sz cogitare ē potētie cognitiue. g ⁊ cre/
dere. Si g in illa potētia est fides cuius actus est credere
videt q fides sit ī ꝑte aīe cognitiua Itē ad Roma. p
Fides ē ex auditu. ibi glosa. i. dat intellectū dū de audi
tis mentē illustrat Si g fides ē p auditū. ⁊ fides illūiat
mentē. ⁊ tā audire ꝯ illumiari spectat ad ꝑtē aīe ꝺgni/
tiuā. vr̄ q fides sit in ꝑte aīe cognitiua Itē reformatō
imaginis fit p tres virtutes theologicas. sz imago nō
tm̄ ꝺsistit ī potentia affectiua. verūetiā in potentia co/
gnitiua. g necesse est q aliqua virtus theologica refor/
met potentiā cognitiuā. nō est aūt aliā dare nisi fidem
si g virtus est ī ea potētia quā reformat. videt q fides
sit in potētia cognitiua. Itē ī eadē vi est virtus gra
tuita. ⁊ dos illi succedēs in glīa. sed visio q̄ succedit fīdi
est in potētia cognitiua. sicut manifestū est. g. ⁊c. Itē
in illa potētia aīe est virtus tanq̄ in subiecto circa cu
ius actū explicat difficultatē. habitus em̄ ī ea potentia
collocat ad cuius opus habilitat. Si g p fidē captiuat i
tellectus ī obsequiū xp̄i. g fides expedit actū ipius po/
tentie intellectiue. est g in ipa tanq̄ in subiecto. Sz ꝺ.
Tullius ꝺffinies ꝟtutē dicit q virtꝰ est habit⁹ volūtari
us. g si fides ē virtꝰ. ē habit⁹ volūtariꝰ. sz habit⁹ volun
tarius est ī volūtate tanq̄ in subiecto. ergo ⁊ fides.

Itē Augꝰ de moribꝰ eccl̄ie virtutē ꝺffiniēs dicit q
virtus nō est aliud q̄ amor ordinatus. g si oīs virtꝰ
est amor essentialiter loquēdo. oīs virtus est in ea po
tentia cuius est amare. sed hoc est potentie affectiue nō
cognitiue. g oīs virtus est in potētia affectiua. Itē
mgr Hug. in li. de sacr̄is dicit q ī affectu fidei sba repe
ritur. sz ī ea potētia est virtus tanq̄ in subiecto ꝑpio.
in quo repitur eius sbia. si g hec est potentia affectiua.
vr̄. ⁊c. Itē in nulla potētia est virtꝰ fidei que possit
cogi. q: sicut dicit Augꝰ. cū cetera possit hō nolēs. cre/
dere nō ꝑt nisi volēs. sz potētia cognitiua pōt cogi. g fi/
des nō ꝑt esse nisi ī potētia cognitiua. ⁊ est in potētia co
gnitiua vel affectiua. ergo. ⁊c. Itē in illa potētia est
virtꝰ sicut in subiecto que est p̄ncipium actꝰ ⁊ opatōis
illi virtuti debite. sed nullus assentit ꝟitati nō vise nisi
q: vult. ergo si p̄ncipiū actus credendi hz ortū a volun
tate. necesse ē fidē esse ī ea tanq̄ ī subiecto ꝓpo. Si tu ꝺi
cas q simul ē ī intellectū ⁊ affectu. Cōtra hꝭ est. q: vnꝰ ha/
bitꝰ simpler nō ꝑt eē in duabꝰ potētijs. sed cognitiua et
affectiua sūt ꝺuerse potētie sic oīa ē ī. ij. li. ergo si fi/

des ē habit⁹ vn⁹. nō ꝓt esse simul ꝛ semel i illis potētūs
duab⁹. Et iterū ꝙ hoc nō soluit. qz adhuc restat qō in q̄
illaꝝ potentiaꝝ sit ꝑmo ꝛ principaliꝰ. qz q̄dcūq; bonuꝫ
dēꝰ. videnꝰ obuiare rōes q̄ sunt ad oppositā ptē. ℟⁹/
15 ad p̄dictoꝝ intelligētiā q; circa h̄ diuersi diuersa sense/
rūt. Quidē em̄ dicere voluerūt q; fides ē in potētia co/
gnitiua. ꝛ in intellectu speculatiuo ſm q; ē speculatiuꝰ
Et rō eoꝝ ē ista. qz intellect⁹ speculatiuꝰ ꝺr esse ille q̄ tē/
dit in verū sub rōne veri. fides aūt facit intellectū cre/
dere articulos. nō q; bonos. ſz q; veros. ita em̄ q̄s cre/
dit dānatōꝝ maloꝝ sicut glorificatōꝝ bonoꝝ. Et iteruꝫ
charitas ꝛ fides distinguūt in obiecto q̄ntū ad rōnē mo
tiui. ꝛ q̄m̄ charitas tendit in dēū sub rōne boni. nēce est
q; fides tendat in dēū sub rōne veri. vñ assentit sūme ve
ritati nō q; bonitas ſz q; veritas. Q̄m̄ ḡ intellect⁹ spe/
culatiuꝰ recipit ꝛez sub rōne ꝛi. hinc ē q; dixer̄ fidē ēē i
tellectu speculatiū inq̄ntū ē speculatiuꝰ. Nec obstāt his
ꝛba pho. qz ipi ꝺ ꝛitate fidei nihil itellexerūt. Illūſ sāt
alit vt ēē dōm. vicz. q; fides ē in itellectu p̄tico. Intel/
16 lectꝰ em̄ p̄ticꝰ ꝺr ēē intellectꝰ extēsus ſm q; vult phs q; i
tellectꝰ speculatiuꝰ extēsiōe fit p̄ticꝰ. Cōtingit aūt itel
lectū extēdi tripl̄r. Vel ꝙ ꝑfectoꝝ sui cū affectōe a q̄ incli
nat. Vel ꝙ ꝑfectoꝝ sui cū affectōe ad quā inclinat. Vel
ꝙ ꝑfectoꝝ sui cū opatōe quā dirigit ꝛ regulat. Oīb aūt
his modis ꝺ ting it fidē poni in intellectu extēso siue p̄/
tico ſm varios ipi⁹ fidei stat⁹. Nā fides simpl̄r dicta
siue sit informis siue formata. q̄ facit hoīem credere ꝺo
in his q̄ nō videt. ē in ipo itellectu inq̄ntū inclinat ab ip
sa volūtate. nō em̄ crederet nisi vellet. Fides aūt forma
ta q̄ ḡs credit in dēū ē in ipo itellectu inq̄ntū inclinat af
fectū. Ad h̄ em̄ q; aliq̄s credat in dēū ꝙ fidē formatā. oz
vt in ipm amādo tēdat. ſm q; h̄ in ſa. Fides aūt ꝑfecta
de q̄ dicit ap̄s q; ē opans ꝙ dilectoꝝ. illa q̄dē est in ipo i
tellectu inq̄ntū meditāte affectu dirigit op⁹. Et sic ptz q;
ſm istos fides ē in itellectu p̄tico siue extēso. ſm diuer
sos ipi⁹ fidei stat⁹. siue itellectꝰ p̄ticꝰ dicat̄ ꝓpriē siue cō
munit. siue magꝭ ꝓpriē. ſm q; magis ꝛ magis hz extēdi
ri. Rō aūt q̄ mouet istos h̄ ponere nō solū ē ꝛbū ꝑbi q̄ di/
cit q; ꝛtutes sunt in itelligētia p̄tica. sed etiā ipa rō re/
cta q̄ dicit q; ꝛtus nō pōt ēē nisi habit⁹ volūtariꝰ. cū cir/
ca ipam ꝺsistat laus ꝛ meritū. ꝛ ī impossibile ē q; ꝛtus
fidei sit i intellectu nisi inq̄ntū intellectꝰ iungit affectui.
Intellectꝰ aūt ūicꝰ affectui ꝛ ipi pmixt⁹ ꝺr ēē intellectꝰ
extēsus. vel intellectꝰ p̄ticꝰ. ꝛ ī ꝺixer̄ isti fidē ēē in p̄
tico intellectu. Restat adhuc tertiꝰ mod⁹ dicēdi. vicz
q; fides nec ē oīno in potētia cognitiua. nec oīno in po
tentia affectiua. ſz q̄dāmō i hac. q̄dāmō i illa. Et h̄ ē qđ
dicit mgr̄. Hugo de san. victo. in li. de sacris. duo inqt
sunt in q̄lz fides ꝺsistit. cognitio vicz ꝛ affectio. In af/
fectu q̄dē ſba fidei repit in cognitōe ꝛo materia. Rō aūt
q̄ mouet ad h̄ ponendū ē q; act⁹ volūtatis ē essentialit ipi
fidei. nūq̄ em̄ esset ꝛtuosum credere nisi eēt volūtariuꝫ
Vñ etiā Aug⁹. dic̄ q; ꝛtus nō ē aliud q̄ amoꝛ ordinat⁹
Si ḡ fides ē ꝛtus. respicit actū volūtatis vt sibi ēentia
lē. ḡ ꝛ circa illā hz ēentialit ꝺsistere. Rursus qz ipi fidi
cognitio ēentialis ē. ꝛ illuīatio ꝙ quā intellect⁹ ꝺirigit
in sūmā veritatē ei subijcit. lō ipa fides ēentialit respi/
cit actū rōnis. ꝛ ꝓpterea dicūt illi q̄ sunt hui⁹ positiōis
fidē ēē nō tm̄ in rōne ſz etiā in volūtate. cū vtrūq; actuꝫ
respiciat ēentialit Quia ꝛo actꝰ rōnis respectu actꝰ vo
lūtatis ē material. cū rō inclinet a volūtate. lō etiā dixe
rūt q; in rōne materia fidei repit. in affectōe ꝛo ſba. Dēſ
ār hi modi dicēdi a magnis clericis ſūpserūt initiū. ꝛ q̄li
bet eoꝝ hz satis rōnabile fundamētū. Et si q̄s recte in/
telligat. inueniet quēlibet eoꝝ habere q̄liq̄d veritatis.
Ut aūt hec plani⁹ fiāt ascendēdū est ad⁹ ad videndū
subiectū ꝛtutis in generali. qđ q̄dē intueri possum⁹ sa/
tis plane ꝙbus dā ꝑsuppositis. Virt⁹ em̄ est ſm quā ꝺsi/
stit laus ꝛ meritū. sicut culpa ſm quā attēdit⁹ vituꝑiuꝫ
ꝛ demeritū. Virt⁹ etiā ē habit⁹ reddēs potētiā facilē re/
spectu alicuius act⁹. Si ḡ ꝛtus principiū est laudis ꝛ me/
riti. necēariū ē eam poni i illa potētia que ē ꝓncipiū pri/
mū opis laudabilis ꝛ meritoꝝ. Naz si ponerē i potē/
tia inferiori. tūc ꝛtus potētie naturalis imparet ꝛtuti ḡ/
tuite. Si ḡ li. ar. ꝓncipiū ē meriti ꝛ demeriti. necē ē oīm
ꝛtutē in li. ar. poni. Rursus. cū hīt⁹ sit ri ea. potētia cir
ca cui⁹ actū explicat difficultatē. ꝛtus sit habit⁹. necē
est eā repiri. i ea potētia sicut in subiecto quā ad op⁹ ha
bilitat. Q̄m̄ ḡ q̄dā ꝛtutes explicāt act⁹ rōnalis. q̄dam
act⁹ ꝺcupiscibilis. q̄dā act⁹ irascibilis. lō q̄sdā necē est
poni in rōnali. quasdā in ꝺcupiscibili. q̄sdā in irascibi
li. His ꝑsuppositis facile ē videre qđ ē subiectū fidei.
Si em̄ fides ꝛtus ē circa quā ꝺsistit laus ꝛ meritū. ne/
cesse ē q; ipa in li. ar. ponat. Rursus. si fides habit⁹ ē q;
quē intellect⁹ captiuat in obsequiū xpi. ꝛ immutat veritа
ti ꝑme ꝑpter se. ꝛ h̄ mō ꝺr intellect⁹ q̄dāmō speculatiuꝰ
necē ē q; habit⁹ fidei q̄dāmō sit in intellectu. ſm q; hz rō/
nē speculatiui. Et q̄m̄ intellect⁹ nō habilitat ad assenti
endū ipi veritati ꝑme ſm suū iudiciū. sed ſm volūtatis
imp̄iū. lō fides nō respicit intellectū tanq̄ pure speccu/
latiuū. sed necēariū ē q; ipsa sit in ipo intellectu ſm q; est
q̄dāmō extēsus ꝛ ab affectu inclinat⁹. Rursus. q̄m ipz
velle credere. ē ēentiale ipi fidei. hinc ē q; habit⁹ ille nō
tm̄ respicit intellectū vt speculat sūmā veritatē. nec ei/
am inclinat ab affectu. sed etiā ipm affectū. Ex his ptz
q; nō ē repugnātia inter p̄dictas positiones. si q̄s recte
intelligat. imo ex oīb⁹ quasi colligit vna veritas inteḡ
q̄m fides vt ē virt⁹ ē p̄ncipiū meriti. ꝛ respicit lib. ar.
vt subiectū. Inq̄ntū ꝛo habit⁹ ē q̄dāmō respicit intelle/
ctū speculatiuū ꝛ eius actū q̄ est credere vez. Quia ꝛo q̄d
āmō intellectū extēsum ꝛ eius actū q̄ ē credere volūtarie.
siue credēdo in dēū tendere. q̄dāmō ipm affectuꝫ ꝛ eius
actū q̄ est velle assentire ei ad qđ rō ex se nō pōt attinge
re. Si tu obiiceres q; ista nō p̄nt simul stare. qz cū fides
sit habit⁹ simplex. ꝛ vn⁹ habit⁹ simplex sit in vna potē/
tia tanq̄ in subiecto. nō vr q; posset eēs illas potētias
tanq̄ vnū subiectū respicere. Ad h̄ ꝺom q; nihil im/ 17
pedit vnā ꝛ eandē ꝛtutē dicere ēē simul in libero arbi/
trio. ꝛ rōne ꝛ volūtate. Quia sicut in scḋo libro oīum
fuit li. ar. nō dicit potentiā distinctā a rōne ꝛ volūtate
ſm rem ꝛ essentiā. imo ſm q; vult btūs Aug⁹ liber ar/
bitriū ēē plectit tres potentias. s. irrōnabilē. ꝺcupisci/
bilē. ꝛ rōnalē. Et lō nullū inēouenies est q; vnaq̄q̄ꝫ 18
virtus q̄ reponit in vna istarū potentiaꝝ ſm q; habit⁹
in lib. ar. reponat. ſm q; ꝛtus ꝛ meriti principium. Si
militer nullū ē inconueniēs ponere vnū habitum essei
rōne ꝛ voluntate. ita q; vnam illaꝝ potentiarum respi
ciat q̄ntum ad actū materialem. alteram q̄ntū ad actū m
formalē. Sicut ptz q; habitus scientie quo ad quid respi
cit memoriā. s. quo ad retentionem speciei. ꝛ quo ad q̄d
intelligentiam. scz quo ad facilitatem cōuersionis ꝛ nō
dicit vnus habitus simplex. q̄ꝫ em̄ potentie distin/
cte sint nihilominus tamē continuari habēt in vno sb/
iecto. rōne cuius potest esse in eis vnitas ꝓportionis. si
cut vna sanitas ponit esse in multis membris corꝓis
interius. ꝛ vna honestas in multis exterius. Ex his
potest elici ꝛ haberi generaliter quid sit subiectum cu
iuslibet virtutis. ꝛ quid sit etiam subiectum cuiuslibet

vicꝫ siue peꝛi. Pōt etiam haberi ꝛterminatio ꝓpositē qōnis. vicꝫ q̄d sit subiectū fidei. Nā licet inq̄ꝫtū ꝟ̄ meritoꝛia dicēda sit esse in li. ar. inq̄ꝫtū tū habitus reddēs potentiā facilē ponenda est q̄dāmō in potētia cognitiua. sicut oñdunt rōnes ad primā ptē. qm̄ ad fidē ꝑtinet cogitare. ad fidei ꝓfectū ꝑtinet illuminare ꝛ rōnem reformare. ꝛ intellectū captiuare. ipi etiā fidei succedit videre. que oīa respiciūt cognitōz. Jō rōnes ad ptē illā inducere sunt ꝛcedende. nec eis obuiāt rōnes ad oppositū. Qm̄ lz fides respiciat actū potentie cognitiue. nō tū ipm̄ respicit oīno pure. sed inq̄ꝫtū hz affectōz ꝛcomitantē ꝛ q̄dāmō possidentē. ꝛ ideo etiā necē ē ponere q̄ fides q̄dāmō sit in affectōe. sicut dicit mgr̄ Hugo ō sācto victoꝛe. Et ꝟ̄ q̄ est habit⁹ voluntari⁹ ꝛ amoꝛ ordinatus. ꝛ talis nature ē act⁹ eius q̄ ad ipm̄ nemo pōt cogi uituus. Et iō ꝛcedi pñt rōnes que sunt ad ptē sequētem Q̄ aūt rōnes sibīnuicē nō obuiēt sed vtrumq̄ ꝛez concludāt satis clare pōt videre. si q̄s pōt capē q̄ ad esse fi/ xi ꝟ̄tutis ꝛcurrit act⁹ rōnis simul ꝛ volūtatis. qō bñ innuit aplꝰ in ipa notificatōe fidei cū dicit fidem esse ſbam ꝛez sperādaꝝ. argumētū non appentū. tāgēs qō est in ea cognitōis ꝛ qō est affectōis. Nunq̄ cm̄ fides ēt ꝟ̄tus q̄ꝫtumcūq̄ intellectū illuminaret. nisi etiā voluntatē q̄dāmō rectificaret. sicut ptz in dono ꝓphie. q. il lumiat intellectū ad eadē ad q̄ illūinat fides. ꝛ tū nō ponit esse ꝟ̄tus. qm̄ in illa illuiatōe nō coopat volūtas sz qō coopat i fidei assensu ꝛ actu. Ex his patere pñt ea q̄ obiecta sunt ꝛ cōsimilia que circa hoc obīci possunt.

Questio III c

Utr̄ fides sit ꝟ̄tus vna. Et q̄ sic videt. Eph. iiij. dr̄ vn⁹ ꝺ̄ꝰ vna fides. ꝛ vrū baptisma. sed baptisma vnitatē habet ꝛm spēm q̄ō q̄dā ē sacm̄ fidei. g̃ videt multo fortius q̄ ꝛ ipa fides ꝛē. Jtē. j. ad Coꝛ. xiij. Nūc manet fides. spes. ꝛ charitas. tria hec. sed spes ꝛ charitas hñt vnitatē ꝛm spēm. g̃ ꝛ fides. Jtē fides nulli assentit nisi ꝓpter summā veritatē. sed sūma veritas tm̄ vna ē. g̃ rō credendi est vna. sed habit⁹ diuersificat ꝛm formā ꝛ spēm a ꝓtē rōnis notiue ꝛ intellectiue. Si g̃ ratio credendi eſt vna. necesse ē ꝟ̄tutē fidei qua credit vnā ē specī. Jtē q̄ credit ꝺ̄o nō iudicat esse fidelis. nisi credat in oīb⁹ articulis. sed fides ꝟ̄tus facit vnūquēq̄ esse fidelē. g̃ nō est vera virtus nisi p ipm̄ oīa credibilia credātur ꝛ in vnū colligant. sed nō colligerent in vnū pfecte nisi fides esset ꝟ̄tus vna. g̃ necesse est q̄ fides vna sit respectu oīm credibiliū. Jtem non est alia obedientia ꝛm spēm q̄ obedire ꝺ̄o in mandatis prime tabule. ꝛ in mandatis scē. licet mādata prime tabule oꝛdinēt ad ꝺ̄um. mandata ꝟ̄o scē oꝛdinent ad primū. g̃ pari rōne non erit alia fides qua assentit ꝑme veritati in articul⁹ respicientib⁹ diuinitatem. ꝛ in articulis respicientibus humanitatē. Et non est dare aliq̄d ꝛm qō fides pluriſicetur ꝛ diuersificet. g̃ necesse est fidei virtutem esse vnā ꝛm specīe. Sed cōtra. Habitus diuersificant p actꝰ ꝛ actus p obiecta. sed obiectū fidei non solū est vez in creatū. vtpote q̄ ꝺ̄us sit trinus ꝛ vnus. sed etiā verū creatū. vtpote q̄ xp̄s sit natus ꝛ passus. Si g̃ creatū et increatū nihil habent cōe imo differunt essentialiter et formaliter. necesse est ponere q̄ fides qua credimus diuinitatē. ꝛ fides qua credimus humanitatē. sit alia et alia ꝛm specīem Jtem sicut voluntas se habet ad volita. ꝛ scīa ad scibilia. sic se habet fides ad credibilia. sed volūtates diuersificant ꝛ numerant ꝛm diuersitatē volitoꝝ. similiter ꝛ scīe ꝛm diuersitatē scibiliū. videt g̃ ratione consimili q̄ fides verificari habeat ꝛm diuersitatem credibiliū. ꝛ sic credit' idez qō ꝓius Jtē donū sapientie ꝛ scīe sunt diuersa dona. ꝛ hoc non ob aliud. nisi q̄ vnum est ꝺ̄ eternis. ꝛ aliud ꝺ̄ tēpalibus. Si g̃ fides est ꝺ̄ istis ꝛ de illis. videt q̄ ꝛ ipsa formaliter habeat diuersificari. Jtem timoꝛ ꝛ spes sunt affectiōes formaliter differentes. ꝛ q̄ timoꝛ ē ꝺ̄ futuꝝ malis. spes aūt de futuris bonis. sed fides non tm̄ est de futuꝝ bonis. vtpote de gloria eterna. sed etiā ꝺ̄ futuris malis. vtpote de supplicio eterno. g̃ videt q̄ fides ꝺ̄ his et ꝺ̄ istis habeat formaliꝫ diuersificari. Jtē nulla ꝟ̄tus habet plenā rōnē ꝟ̄utis nisi eā cōcomitet recta intentio respectu finis. sed fides ē que dirigit intentionē. g̃ nō cesse ē q̄ fides oēs virtutes circūeat q̄ꝫtū ad eaꝝ fines. g̃ si ꝟ̄tus q̄ oēs virtutes circūſt nō est virtus specialis. sed ꝟ̄tus generalis ad oēs. videt ex hoc posse colligi idem non esse virtutem vnam ꝛm speciem. Rō. dōm. q̄ fides siue in eodem siue in diuersis vna est ꝛm specīē ꝑ eo q̄ non diuidit in species q̄ꝫtis in diuersis diuersificet ꝛm numeruꝫ. Et huius rō est q̄m̄ vnitas virtutis attendit ꝛm vnitatem actus principalis. Unitas actꝰ principalis attendit ꝛm vnitatem obiecti primi. Et q̄niam obiectū primū fidei vnū est. hinc est q̄ necesse est ꝟ̄utē fidei eē vnā. Hoc aūt planius fit ꝑ exemplū i cōsimili. Sicut em̄ videmus in habitu videndi q̄ virtus visiua habet obiectum ꝑ accidens. sicut dicimur videre equum vel hominē. habet etiam obiectum p se. sicut dicimur videre album ꝛ nigrum. habet etiam obiectum nō solum ꝑ se sed etiā primo. sicut dicimur videre luciduꝫ. ꝛ q̄ꝫtis obiectū ꝑ accidens siue obiectum materiale ipsius visus diuersificet ꝛ spē. sic equꝰ differt spē ab boīe. ꝛ etiā obiectū p se spē differat sic albū spē differt a nigro non tm̄ habitus videndi ꝛm speciem diuersificat. q. ratio obiecti primi. videlicet ipsa rō luminositatis vna ē in oī visibili. Sic ꝛ in ꝓposito intelligendum est. q. licet fides habeat multa obiecta ꝑ accidēs. sicut oīa que consequunt ad articulos. multa etiam obiecta p se. sicē etiam ipos articulos plures ꝛ distinctos. q. tm̄ vna ē ratio credendi in oīb⁹. vicꝫ ipsa sūma veritas cui ipsa fides innitit ꝓpter se ꝛ sup oīa. ideo ipsa fides est species vna. quantacūq̄ repiat in credendis differentia. et est simile. Si ego credrē alicui boī veraci q̄ verax est. eadā credulitate qua crederē ipm̄ esse veracē crederem oīa esse vera que dicit q̄ꝫtumcūq̄ ꝺ̄ diuersis materiꝭ loqueret. Per hunc modum in ꝓposito intelligenduꝫ est. Et ideirco cōcedende sunt rōnes ostendentes fidez habere vnitatem ꝛm speciem Ad illud ꝟ̄o qō primo obīcit q̄ actus diuersificant ꝑ obiecta iam ptz responsio. qm̄ hoc non intelligit ꝺ̄ quocunq̄ obiecto. sed ꝺ̄ obiecto qō est obiectum p se ꝛ primo. quod quidē non tm̄ habet rōnem materialis. sed etiā rōnem actiui ꝛ motiui. hoc autem mō non est obiectum fidei nisi ipsa sūma veritas. sicut infra melius patebit cū ꝺ̄ obiecto fidei inquiret. Ad illud quod obīcit q̄ sic se habet fides ad credibilia sicut voluntas ad volita. ꝛ scīa ad scibilia. dōm q̄ non est simile. q̄m̄ scīa in diuersis scibilibus diuersas intuet rōnes ꝛ diuersa media ꝑ que illa cognoscit. Similiter voluntas in diuersis volitis diuersa intuet appetibilia ꝑ que illa appetit. Jō tam volūtas q̄ scīa diuersificant penes illa que appetit ꝛ cognoscit. Fides aūt vnicam intuet rōnem ꝛm quam oīa credibilia credit. Et ideo ꝓpter diuersitatem credibilium non habet diuersificari Ad illud q̄ obīcit q̄ donū scīe ꝛ sapie diuersificant. dōm q̄ nō est sic. q. sapia negociat circa eterna ꝛm rōnes eternas. ꝛ scīa circa temporalia

fm rōnes tpales. ꝛ ideo diuersificak ḡ negociak fm rōnes alias ꝛ alias. Fides aūt nō sic. imo tā circa creata. cē circa increata ꝓsak fm dictamē veritatis eterne. ꝛ iō non sic habet diuersificari. Ad illud qō obūcit ḡ timor ꝛ spes diuersificank. q; sunt de bonis ꝛ malis. dōz ḡ non est simile. q; timor respicit malū fm ḡ malum. ꝛ spes bonū fm ḡ bonum. ꝛ ita fm rōnes diuersas. Fides aūt bona ꝛ mala non considerat nisi inq̄tū cadunt sub dictamine veritatis. ꝛ ita sub rōne vna. Ita ēm credit malos puniri sicut btōs ꝑmiari. Ita etiā verum ē vnū sicut ꝛ reliquū. ꝛ ita dictat veritas vnū sicut ꝛ alterum

26 Ad illud quod obūcit ḡ fides dirigit oēs virtutes. dōm ḡ ex h̄ non sequit ḡ fides sit virtus generalis p eo ḡ contingit ꝟtutes seipsas circūincedere. ꝛ obiectuz vnius ꝟtutis bene pōt esse materiale alterius virtutis ꝛ tñ abinuicē distincte sunt. q; distinguunk penes obiecta ꝑpria. que non tm̄ habent rōnem materialis verū/ etiam rōnem motiui Obiectū ēm materiale nec facit cō uenientiam in specie nec differentiā. ꝛ ꝓpterea non se/ quit ḡ fides sit cōis alijs virtutibus. q; respicit eorum obiecta ꝛ fines. Respicit ēm illa solūmodo ꝑ modū ma terie circa quā ꝟsak. obiectum tñ ꝑpriū ꝛ primū habz di stinctū ab alijs ꝟtutib⁹ fm cuius obiecti vnitatē ponē re fidē esse vnam fm speciem sicut in ꝓcedentib⁹ oñsū ē.

Questio IIII D

Utrū fides sit certior cē scia. Et ḡ sic videk Aug⁹. ni hil est hoī certius sua fide. ḡ videk ḡ fides maior est vel saltē equalem certitudinē habeat cē scia. Item ꝓbus Virtus certior est oī arte. sed fides ponik in genere ꝟtu tis. scias aūt ꝛ ars sunt ciusdē generis. ḡ magis ē certitu do in fide cē sit in habitu scie Itē certꝰ cognoscik qō cognoscik in lumine veritatis ꝑme cē qō cognoscik i lu mine veritatis create Sed qō cognoscik fide cognosci tur in lumine veritatis create cognoscik. ḡ maior est certitu/ do fidei cē scie. Itē certius ē illud in quo nō cadit er/ ror. cē circa quod cōtingit errare. sed fidei non ꝑmiscek error. cognitioni aut ē ꝓpr multi errores ꝑmiscenk. er/ go maior est certitudo fidei cē sit certitudo alicuius scie phice. Itē certior scia certius habet fundamentū. sed quāto aliqua scia nobilior ꝛ ꝑfectior ē. tanto certior est. sed scia theologie est oīno scia altissima ꝛ nobilissima. ḡ certissima. Si ḡ fides est fundamentū totius scie the ologice. nece sse est ipam esse certissimā. Est ḡ in ea ma/ ior certitudo cē in aliq̄ alia scia Sz cōtra Aug. de sā. vick. Fides est certitudo quedā animi de rebꝰ absentib⁹ sup̄a opinionē ꝛ infra sciam cōstituta. ḡ minor ē certi/ tudo in ipa fide cē in habitu scie. Itē certꝰ cognosci tur illud de q̄ nō pōt dubitari cē illud de quo pōt dubi/ tari. sed qō ds cognoscit sciali cognitione sic nouit ḡ de eo dubitare non pōt. Qui aūt nouit aliq̄d cōgnitiōe sci dei pōt de eo dubitare. sicut pz. ḡ maior ē certitudo scie cē fidei. Itē certꝰ cognoscik qō cognoscik aperta visi sione cē quod cognoscitur sola credulitate. Sed ꝑ scientiam congnoscitur aliq̄d aperte visione ꝑ fidem sola credulitate. ergo certior est scia cē fides. Item q̄nto aliq̄d ꝛ cognoscit clarꝰ tāto cognoscit certꝰ. Sz fi/ des cognoscit ꝑ speculū in enigmate. scia aūt revelata facie. ḡ maior ē certitudo qua hz scia cē illa qua hz fides

Itē certius ꝛ cognoscik qō pōt ꝓbari cē qō nō pōt ꝓba ri. sed ds ꝛ cognoscit habitu scie pōt ꝓbare alū cē tūcū/ q; aduersanti. ꝛ cū ꝛ uincere necesse. ita ḡ nō pōt ꝛ dice re. Nō sic aūt ē de fide. ḡ fides nō hz tantā certitudinē.

27 q̄ntā hz hītꝰ scie Rō. dōm ḡ cū cōparꝰ certitudinem fidei ad certitudinē scie pōt intelligi dupl̄r. Nā vno mō scia pōt dici apte ꝛ certa visio rei i patria. Et h̄ mō non est qō nec dubiū q̄n scia isto mō ꝑcellat in certitudie ip/ sam fidē. sicut gl̄ia ꝑcellit gram. ꝛ stat⁹ patrie statū vie. 28
Alio mō dr scia cognitio quā ds hz in via. Et ista pōt ee dupl̄r. Aut respectu illoz q̄z est fides. Aut respectu aliox cognoscibiliuz. Si respectu illoz q̄z est fides. sic simpl̄r loquēdo certior ē fides cē scia. Uñ si aliqs ꝓphꝰ cognoscit aliquē articulox rōcinādo. vtpote deum esse creatorē. vel dēū esse remuneratorē. nūq̄ tñ ita certitudi/ nal̄r cognoscit ꝑ suā sciam sicut verꝰ fidel̄ ꝑ suā fidē. Si aūt loq̄mur de scia fm ḡ est cognitio aliox cognoscibili um. sic q̄dām̄ certior ē fides cē scia. ꝛ quodām̄ ecōtra/ rio. Est ēm certitudo speculatōis. ꝛ est certitudo adhe/ 29
sionis. Et ꝓma q̄dem respicit itellectū. Scḋa vo respi, cit ipsū affectū. Si loq̄mur de certitudie adhesiōis. sic maior ē certitudo i ipa fide cē sit i habitu scie. ꝑ eo ḡ ve ra fides magis facit adherere ipm credentē veritati cre/ dite cē aliq̄ scia alicui rei scite. Videmꝰ ēm veros fide/ les. nec ꝑ argumēta. nec ꝑ tormenta. nec ꝑ blandimēta i/ clinari posse vt veritatē quā credūt sal̄ē cōtinus negēt qō nemo scies sanc mētis faceret ꝓ aliq̄ qō cognoscit ni si inquantū dicrine fidei dicrat non esse mentiendum. Stultus ēriā esset geometra q̄ ꝑ quacūq̄ certa ꝛclusio/ ne geometrie auderet subire mortē. Uñ verus fidel̄ etiā si sciret totā sciam. mallet totā illā sciam ꝑdere cē vnum solū articulum ignorare adeo adheres veritati credite. De certitudie ergo adhesionis verū est fidē esse certio/ rē scia phica. et hec certitudo respicit veritatē ꝛ doctri/ nā fm pieratez. ꝛ de hac certitudine ꝛcludunt rōnes ad ꝓma ꝓm̄ iducte. Si aūt loq̄mur de certitudine spe/ culatōis. q̄ quidē respicit ipm intellectū ꝛ nudā verita/ tem. sic ꝓcedit pōt ḡ maior ē certitudo in aliq̄ scia cē in fide ꝑ eo ḡ aliqs pōt aliq̄d ꝑ sciaz ita certitudinal̄r nos se ḡ nullo mō pōt de eo dubitare. nec aliq̄ mō discedere. nec in corde suo vllo mō ꝛdicere. sicut ptz i cognitione dogmatū ꝛ ꝓmoz principioz. Et h̄ mō ꝓcedunt rōnes ad ꝓm̄ sequentē. sic ꝓtractāti pz. Et ꝑ hoc pz rñsio ad qōem ꝓpositā. Patet etiā rñsio ad obiecta. Procedunt ēm fm diuersas vias. Nā rōnes ad ꝓmam ꝓm̄ iducte ꝛcludūt de certitudie adhesionis. Rōnes vo ad oppositū de certitudine speculatōis. Uerūtñ rōnes ad ꝓmam ꝓm̄ iducte videnk ꝛcludere de certitudie speculatōis q̄ illa certitudine sit fides certior scia. qō falsū est. Ideo tēptandū est eas dissoluere. Ad illud verbū Aug. q̄ dr. Nihil hoī certius sua fide. dici pōt ḡ nihil facit ad 30
ꝓpositū. q̄ nō loquit de certitudine quā ds hz ꝑ fidē. sz quā ds hz de fide quā hz in mēte. ꝛ illa ē certitudo scientie scit ēm hō fidelis sc̄ḃre fidē. Ad illud ꝓ ḡ virtus ē 31
certior omni arte. dōm ḡ loq̄tur de virtute ꝛ arte fm ḡ compenk ad idē Multo ēm melꝰ scit aliquis inuenire mediū ꝛ obiectū ꝑ habitū ꝟtutis cē ꝑ habitū pure cog/ nitionis. Nō est aūt generalit̄ itelligēdū ḡ ꝟtus sic cer/ tior circa ꝓpriū obiectū cē aliq̄ scia circa suuz. Ad 32
illud qō obūcit ḡ certius videk qō videtur in lumine veri tatis increate cē quod videk in lumine veritatis create dicendū ḡ illud verū ē qñ lumē veritatis increate irra/ diat plene sicut erit in ꝑria. Quando aūt ē semiplene ir radiat nō est necesse ḡ habeat veritatē. sicut pz. q; cer/ tius pōt hō videre ad h̄ mē cēdele cē ad lumē solis. vbi sol non plene irradiat. sicet in ꝓposito intelligendū est. Licet ēm fiat irradiatio mediāte fide ab ipsa veritate eterna nō tamē est irradiatio plena. qm̄ manet speculuz et enigma. Ad illud q̄ obūcitur ḡ certior est cognitō 33
cui non ꝑmiscetur error. dōm ḡ verū est. sicut fide non ꝑmiscek error. ita etiā nec scie inq̄tū scia. sz h̄ est solū ex

defectu a p te ignoscētis. Sic etiā ingit in ipa fide a pte credētis. sīc ptz in infideli. q̄ pter discursionē itellectus a gnitōe fidei labit in heresim. dū se credulitati vere intermiscet credulitas falsa. Un er h nō pōt eclu di q̄ fides sit certior cēs scia. Illud tn̄ vez est q̄ metria fidei magis veracit̄ ē tradita cēs alīq̄ scia phica. q̄ spūs/ scrūs t ipe xps q̄ locuerūt fidei veritatē t sacre scriptu re. in nullo falsum direrūt. nec in alīq̄ pñt reph̄endi. qō de nullo pho arbitror ve posse dici in traditōe alicuius metrine. imo inuenium̄ veris multa falsa pmiscuisse.

Ad illud qō obz q̄ ānta scia nobilior est tanto certi/
34 or. dōm q̄ illud nō hz veritatē. Nā sīc dic phs. maior ē certitudo metaphice scie cēs diuīe. t tn̄ nobilior ē diuīa. cēs metaphica. h aūt est pter defectū a pte intelligent. Quia sicut dic phs. sicut se habz oculus noctue ad lucē ita intellectus nr̄ ad manifestissima nature. Un illa q̄ sunt certissima i se. gnoscit aliqn̄ dubie. t tn̄ illa gni tio min⁹ certa magis ē nobilis t pfecta. q̄m est de re no bilior. Melⁱ⁹ est em̄ vel modicū q̄d de ro scire. cēs cele stiū vel terrestriū notitiā habere. Rones vo ad oppositā prem̄ occedende sunt. cludūr em̄ de certitudine spe/culationis sicut satis claz est t pscrutanti apparet.

Questio. V e

De descriptiōe fidei ab ap̄lo assignata. q̄m ipa inter ceteras ē magis autētica. diffinit aūt ap̄ls fidē sic. Hebr. xj. Fides est sba rez sperandaz argumentū non appa/rentiū. Qñ dic aūt ista descriptio incōueniēter assigna/ta pter q̄druplicē defectū qui vic̄ esse in ea. vicz p/pter defectum veritatis propter defectum conuerti/bilitatis. propter defectum euidentie. t propter defe/ctum sufficiencie. Q autem sit in ea defectus veritat̄ oñdit̄ pmo in h q̄ dic fidē esse habitum. Aut em accipitur sba pprie aut cōiter. Si accipit̄ it i pte. cum sba diui dat̄ p accīs. t fides sit accidēs. falsum ē fidē ee sbaz. si aūt sba ibi accipit̄ cōiter p ēntia. t essentia vniuscuiusq̄ nō differt ab eo cui⁹ est ēntia. fides aūt differt a reb⁹ sperandis. impossibile ē fidē esse sbaz rez sperandaz. Itē videt̄ falsa esse in h q̄ dic fidem nō tn̄ esse sbam. sz etiaz argumentū. q̄m nulla⁹ rius est argumentū nec cōuerso. Si g̃ fides ē virt⁹. non g̃ pōt esse argumentū. Si tu dicas q̄ argumentū sumit̄ ibi trāsumptive. nec ppie de/beat dici fides argumētū nō apparentiū. Si em̄ ppriet̄ argumēti est q̄ arguit ipam mentē. t inducit cā p eo ad q̄d est faciens illud esse clarū. t aptū. vī q̄ ibi sit implica tio duplicis dictōis. cum dic fidē esse argumentū nō apparentiū. Que em̄ hñt argumentū. hoc ipo q̄ habēt ar gumētū apparent ee vera. Que etiā hñt argumētū. hīc o q̄ hñt argumētū. quīcunq̄ ee fa. g̃ rō argumenti repugt rei non apparenti cēs ipi habitui fidei. g̃ est implicatio op/positoz in p̄dicta descriptōe. vī g̃ q̄ p̄dicta diffinitio re dargui possit de defectu veritatis. Itē vī q̄ possit re phendi ob defectū conuertibilitatis. Nam hec descriptio pōt conuenire ipi spei. Spes em̄ est sba rerum sperāda/rū. t etiā argumētū nō apparentiū. q̄ p spē certificamur nos esse habituros res qs nō videm⁹. g̃ vī q̄ si tota illa descriptio conuenit spei. q̄ non conuertat̄ cum ipsa fide.

Itē credere penā eternā esse futurā h pertinet ad ipaz fidē. g̃ credulitas pene eterne fides ē. sz credulitas pe/ne eterne nō est sba rez spandaz. sed potius timendaz. go nec oī nec soli. vī g̃ posse reph̄endi pter defectū co dentie. q̄ nō hz p⁹ diffiniri p posteri⁹. nec ignotū p ignotius. sed fides prioz cēs spes. fides etiā q̄ est in cor/notioz est cēs ea q̄ non appet. g̃ male diffinit̄ fides p res sperādas t p res non apparētes. Itē ad euidentiā diffinitōis spectat q̄ priora pmittant̄ posteriorib⁹. Si g̃ gnitio pcedit affectionē. t fids ingtū argumentuz respicit gnitionē. ingtū vero sba rez sperandaz. re/spicit affectionē. videt̄ q̄ p̄dicta diffinitio assignata sit sīc p posterius t confuse. t ita redargui posse videt̄ pter defectū euidentie. Itē reph̄ensibilis videt̄ pter defe ctū sufficientie. Quia fides non tm̄modo est de futuris verūm etiā de p̄ntib⁹ t p̄teritis. vt dicit Aug⁹. Si g̃ spe/randa non solūmodo sunt futura. videtur q̄ insufficiē/ter diffiniatur. cū diffinitur solūmō p res sperandas.

Itē fides nō tm̄mō est fundamētū spei. imo etiā cha ritatis t totⁱ edificiū spūalis. g̃ ira est sba vel fundamē tū charitatis t rez diligendaz. sīc spei t sperandaz. vī g̃ insufficienē dixisse cū dixit eā esse fundamētū rez̄ spe randaz. Cū em̄ nobilior sit charitas cēs spes. magis deberet diffiniri fides p res diligēdas cēs p res sperādas. Et nō pter q̄tuor dictos defectⁿ p̄dicta descriptio vī esse penit⁹ abiciēda t repudiāda. Ad p̄dictoz intelli 35
gentiā est notādū. q̄ tunc diffinitio siue notificatio est recte assignata. q̄n nihil otinet superfluū. nihil etiā dimi nutū. Et hoc est q̄n p ipsam notificatōz ipius diffiniti essentia plene indicatur. t apte manifestatur. t ab oībus alīs separatur. h aūt ē repire in ppōsito si q̄s attendat. Nā ipa fides fm ēntiā suā aliq̄d respicit ex pte intelle ctus. t aliq̄d ex pte affect⁹. Hz em̄ affectū stabilire. t in/tellectū illuīare. Et ingtū affectū stabilitat dr sba. siue fundamentū. ingtū aūt intellectū illuminat dr argumē tum. Ut g̃ plene fidei essentia explicaretur. optuit eam diffiniri siue notificari vt diceretur sba simul et argu/mentū. debet em̄ diffinitio totā essentiam diffiniti in se claudere. dz etiam nihilominus apte notificare. Qm̄ g̃ habitus virtutis dupliciter notificari hz. vicz p finem vltimū. t p suū obiectū. Finis aūt ipius fidei consistit in eterna beatitudine quā speram⁹. t ita in reb⁹ speran/dis. obiectū aūt consistit in veritate non visa. t ita in re/bus nō apparentib⁹. Ō optunū fuit fidem diffiniri per res sperandas t nō apparētes. vt sic notificato fidei nō solum essentia explicaret plene p intellectum t affectuz sed etiam manifestaret apte p finez t obiectum. Debet etiam diffinitio diffinitum ab oībus alīs separare. Et q̄/nta fides formata distingui habet a fide informi. distin gui etiā habet ab habitu cuiuslibet alterius virtutis. Ā fide ingtū informi distinguitur ingtū sustentat totā fa/bricā spūalem. ab alīs aūt virtutib⁹ ingtum veritati nī vise facit adherere. Ideo cēs tū ad hec duo dicitur sba re rū sperandaz. vt distinguatur a fide informi. t argum tū nō apparentiū. vt distinguatur ab hīs⁹ aliarum vir/tutum. Et sic pz q̄ p̄dicta notificatio nihil otinet superfluū nihil diminutū. nec ē in ea clausula. nec dictio. im mo nec etiam sylaba otiosa. Faciendum est g̃ ipam esse conuenienter t fm artem assignatam. ita q̄ in se hz vitatē conuertibilitatē. euidentiam. t sufficientiā adeo perfecte t cōplete vt nec ptissimi phoz possent eam artificiali us t completius assignare. Ad illud ergo qō p mo 36
obīcitur in contrariū q̄ false dr fides esse sba. dom. q̄ sba dr dupl'r. s. ppie t trāsumptive. Proprie q̄dem dic̄ tuoz modis. s. sba materia. sba forma. sba cōpositū. sba q̄ est ēntia vniuscuiusq̄. Trāsumptiue dr sba illud qō hz alīqn̄ ppriet̄ esse dicte alīq̄ istoz modoruz. Cum aūt dr fides ē sba. hoc nō dr fm q̄ hoc nomē substātia su mitur in ppria significatione. sed fm q̄ sumitur i signi fictione trāsumptiua. Dic em̄ sba. q̄ est fundamētū sa/

bnice spūalis ad simlitudinē materie que ꝑbet fulcimē
tum formis et accidētib⁹. Et q̄ ita accipiat ꝑz ꝑ notifi/
cationē dam̄. q̄ loco ei⁹ qđ dicit apl's. fides est sba. di/
cit hypostasis. Alit enī sic. Fides ē eoꝝ que sperand hy/
37 postasis ⁊ redargutio earū rez que nō vidētur. Ad
illō q̄d obz q̄ falsa etiā dr esse argumētū. dōm sit. q̄ ar
gumētū dr dupliciter. vicz ꝑpe ⁊ trāsumptiue. Propē
qđē argumētū accipit ꝑm q̄druplicē acceptōnē. Nam
vno mō dr argumentū ratiocinatio ꝑm q̄ diuidit in q̄
tuor spēs. vicz syllogismū. inductōz. enthimema. ⁊ exē
plū. Alio mō dr argumētū ꝓlixa snīe breuis collectio.
Tertio mō dr argumētū ipm medīū in q̄ consistit tota vis
argumētatōis. Quarto mō dr argumētuz ipa maxima
ꝓpositio in qua cōsistit firmitas totius illatōis. In oi
bus aūt his acceptōib⁹ argumētū dr q̄ mētē arguit ⁊ il
luminat ad aliq̄d intuēdū. ⁊ ei firmiter adherendū. Et
ꝑm hāc ꝑpetatē ꝑt trāsūptiue dici argumētū q̄cūq̄d illō
sit q̄ mētē arguit ⁊ illumīat ad videndū aliq̄d occultuz
Et ꝓ mō fides dr argumētū rerū nō apparentiū. q̄m ita
facit intellectū eis assentire. sicut argumētū rez facit as
sētire ꝯclusiōi ꝓbate. Et ꝑ ꝓ ꝑz rnsio ad illa q̄ redargu
38 ebāt ꝑdeām diffinitionē ob defectū veritatis. Ad il/
lud q̄d obz q̄ passiua diffinitōe ē defect⁹ ꝙuertibilita/
tis. dōm q̄ ꝑdcā notificatio nō cōuenit spei. q̄m ⁊ si ip
sa spes aliq̄ mō possit dici sbia rez sperādaz. nō tn̄ pōt
dici fūdamētū sic fides. q̄ nō est ꝑma ptū. Licet aūt
hoc aliq̄ mō possit ei attribui. tn̄ sequēs ps diffinitōis
que ē argumētū nō apparētiū ꝙuenit soli fidei. q̄ intelle
ctū facit assentire ipi nō rati. hāt nec spei cōpetit nec ca
ritati. licet eis cōpetat q̄dā genꝰ certitudis ei permē/
talis maxime ipi spei. Ad illud q̄d obz q̄ credulitas
39 supplicioz nō ē sba rez sperādaz. dōm q̄ rez ē q̄ nō est
suba rerū sperādarū tanq̄ subiecti. sz tanq̄ finis. sicut
ꝑdictū ē. Quāuis aūt credulitas supplicioz sit rez time/
daz ꝑ modū obiecti. est tamē rez spandarū ꝑ modu fi
nis. Jō cūm q̄s credit eterna supplicia vt assequat bona
40 sperāda. Ad illō q̄d obz q̄ est ibi defect⁹ euidētie. q̄
fides diffinit ꝑ posteriora ⁊ ignota. Dōm q̄ falsū est.
Diffinit enī ꝑ finē et obiectū sicut ꝑus visū ē. Licet aūt
finis ipius fidei q̄ cōsistit i reb⁹ spandis sit posterior ip
sa fide q̄ctū ad assecutōz. est tn̄ ꝓiorq̄tū ad intentōnez.
Licet etiā obiectū ipius fidei q̄d cōsistit in veritate nō
apparēte sit hoī infideli incognitū. nihilomin⁹ cogni/
tū est hoī fidē habēti. Quāuis etiā sit incognitū q̄le sit.
notū tn̄ est ipm nō apparere. et sic pareꝯ ē q̄ ꝑdcā notifi
catio nō est ꝑ posteri⁹ ⁊ incognitū. imo ꝑ pus ⁊ notius
41 Ad illud q̄d obz q̄ ea ēt posteratō. q̄ pus dberz di
ci argumētū q̄s fūdamētū. ob hoc q̄ intellect⁹ ꝑcedit effe
ctū. dōm q̄ etsi act⁹ intellect⁹ ꝑcedat actū affect⁹. nihil
tn̄ impedit q̄ intellect⁹ aliq̄n seq̄tur affm̄. vtpote q̄n i
clinat ad assentiēdū alicui rei ꝑm imperiū voluntatis
Et ꝓ mō dcm̄ ē supius se hre in actu fidei. q̄ ideo hz rōz
ptutis. q̄ assensus ille ē a ꝓncipio volūtatis. ⁊ iō apls
rectissime ordinauit q̄n illud fidei q̄d respicit affectiuā
ꝑmisit ei q̄d respicit cognitiuā. Ad illud q̄d obz d̄ de
42 fectu sufficiētie. q̄ deberet diffiniri ꝑ diligēda sic ꝑ spe/
rāda. ita q̄ ꝓterita sicut q̄ futura. taz ꝑz rnsio. Quāq̄uis
fides sit de ꝓteritis ⁊ futuris. siue etiā d̄ sperādis ⁊ amā
dis. de solis sperādis ē tanq̄ de fine ad quē tendit. ⁊ ꝑ
hoc q̄ diffinit ꝓ fides ꝑ cōparatōz ad finē ⁊ cōplemētū to
tius edificij spūalis. dat ꝑ ꝙns intelligi eiusdē edificij
tota fabrica. ⁊ ꝑ hoc patent illa duo obiecta. Patet eti/
am quare magis dr fundamētū esse rez sperandaruz q̄
credēdarū vel timēdarū. Per hoc etiā q̄ dr sperādaruz
magis dat intelligi finis virtutis que est ipa beatitudo
expectata q̄ ꝓ ꝓ q̄d dr credēdū vel amādū vel timēduz
Nā isti actus nō tātūmō sūt in finē. sz etiā in ea que sūt
ad finem.

Onsequēter querit de fide informi. circa quam
querūtur quinq̄. Primo querit de eius genere
Scdo q̄r de ei⁹ origine. Tertō q̄r de ei⁹ subiecto
Quarto q̄r de ei⁹ duratōe. Quinto ⁊ vltimo q̄r de eius
informatōne. Questio I f

Vtr fides informis sit in genere virtutis an nō. Et q̄
in genere virtutis vr ꝑmo ꝓ illō qđ dicit aug. in li. q̄ in
titulat ab aliq̄bus de vera innocētia. Cum cetere ptutes
possint bonis ⁊ malis esse cōes. sola dilectō est ꝓpria
⁊ spālis ptus ꝓioz atq̄ scōz. g̃ fides virt⁹ est cōis bo=
nis ⁊ malis. sz in malis nō reperitur nisi fides informis. g̃
fides informis ē virtus. Itē ꝑm qđ vult ꝑbus circa
difficilia ⁊ ardua necessaria ē ipi mēti rōnali ars ⁊ ptus
g̃ cū articuli fidei difficiles sint ad credēdū. ad hoc q̄ faci
le credātur necessario est ars vel virtus. sed fides infor
mis facit articulos facile credi. sicut ꝑz in multis pcōti
bus. g̃ fides informis vel ē ars vel virtus. sz nō est ars
nec scia. g̃ vr q̄ sit virtus. Item maioris difficultatis est
credere articulos fidei q̄ cōtineri ab actu libidinis. q̄/
nia illō ꝑt rō nō eleuata. hoc aūt sez credere nō ꝑt nisi sup
se eleuet. sz cōtinere charitate circūscripta est actus ptus
g̃ credere. sz illud credere ē virtus fidei informis. g̃ ⁊c
Item q̄d directe opponit vitio ⁊ pcō virtus ē. sz habit⁹
fidei informis directe opponit ipi heresi ⁊ infidelitati.
que sūt vitia ⁊ pcā. nec ꝑt cū eis stare. g̃ necesse est fidē
informē esse virtutē. Item humilitas q̄ qs humiliat se vl
affectū suū sub mādatis dīne maiestatis hz rōem vir
tutis. g̃ pari rōe ⁊ illa humilitas qua qs se humiliat sb
regulis dīne virtutis etiā ꝓter charitatē hz rōem ptu
tis. sed fides informis ē huiusmōi ꝑ quē capt⁹ intel
lectus ad obsequiū xpi ad assentiēdū ei i oīb⁹ articul
g̃ fides informis est i genere virtutis. Sz cōtra. Jaco.
ij. Fides sine op⁹ib⁹ mortua ē. sed nihil qđ est mortuum.
habet in se rationem virtutis. Si ergo fides sine gra ⁊
charitate caret operibus fructuosis. ⁊ sic mortua est iā
g̃ non habet rōnem virtutis. Item dicit Aug. ⁊ habituz
est supra in secūdo li. dist. xxvij. Virtus est bona quali
tas mentis qua recte vivit. qua nemo male vtitur. sz fi
des informis nō recte viuit. ⁊ multi male vtūtur. g̃ fides i
formis sub genere virtutis nō cōtinet. Item oīs vir
tus aut est cardinalis aut theologica. Si ergo fi/
des informis est virtus. aut est cardinalis aut theolo/
gica. Sed non est theologica. cum tendat in deū. Non
est cardinalis. cum non sit circa bonū creatum. ergo nō
est in genere virtutis. Item quando vnus hereticꝰ
credit decē articulos fidei ⁊ alios discredit. q̄uis illi ar
ticuli sunt supra rationem. tamē fides qua credit illos
non dicitur virtus esse. g̃ si cadē fide qua cred̄tur decē
articuli. pūt ⁊ oīes credi. videt q̄ fides informis i ma
lis xp̄ianis nullo modo teneat rationem virtutis.
Item cū discipulus credit ⁊ assentit magistro in his que
sibi nō videtur ⁊ sūt supra suū intellectū q̄uis assentiatur i
his que sunt supra se. nō tamē illa credulitas dicitur es
se virtus. g̃ pari rōne videt q̄ homo nō indiget aliqua
virtute ad hoc q̄ ipse ꝓme veritati assentiat. sed fides
informis nihil aliud facit nisi q̄ facit assentire ꝓme ve/
ritati ꝓpter se ⁊ super omnia. ergo videt q̄ fides in/
formis nō sit virtus. Rñ. dicēdum. q̄ virtus dupli/ 4
citer consuevit accipi cū dicimus aliquem habitum ee
virtutē ꝑpe vicz ⁊ coiter. Propē nanq̄ dr fides recta

ratio perducēs in finem. ⁊ hoc modo virtus ē ꝓncipiū opis meritoꝝ. ⁊ dī solūmō ꝺ habitu gr̄a informato sine. q̄ nō ꝯtingit ꝑuenire ad habitū gl̄e. Alio mō dī virtus cōiter habit⁹ rectificās potētiā aliq̄ rectitudie iustic. ⁊ vigorās eā circa op⁹ difficile. cuius nō ꝓducat eā in finē. Et h̄ mō accipiēdo vtutē. hūrus polytici informes dicūtur ee virtutes. hoc etiaz mō fides informis q̄ dē est in malis xp̄ianis hz eē i genere virtutis. Per illū eni habitū q̄dāmodo rectificat intellectus hois duz captiuat i obsequiū xp̄i ad assentiēdū ꝓme vitati ꝓp̄ se ⁊ sup oīa. Vigorat etiā vt credat ꝑ nō apparētia. vt vidz erronea ⁊ fātastica. sicut apparz i multis xp̄ianis carētibus caritate. q̄ libēter ⁊ humiliter audiūt verba spetātia ad doctrinā fidei. ⁊ ostāter ⁊ viriliter abhorrent hereticā prauitatē. Et sic cōcedit ꝓt q̄ fides informis sit in genere vtutis fm q̄ nomē vtutis accipitur large ⁊ extēdit ad habitū rectificātē ⁊ vigorantē potētiā i his actibꝫ circa q̄s cōsistit via iusticie. Et q̄ h̄ mō ꝓcedūt rationes ad ꝓtē ꝓmā. ⁊ cōcedēde sūt

44 Ad illō q̄ obz. q̄ fides sine opibꝫ mortua ē. dō. q̄ ñ dī mortua. q̄ careat oīi vtilitate ⁊ efficacia. sz q̄ careat vita gratuita. que ē vita ꝑfecta. ⁊ iō ex h̄ nō ꝓt cōcludi q̄ nō sit simplicit virtus. sz q̄ nō sit virtus ꝑfecta.

45 Ad illō q̄ obz q̄ virtus est qualitas bona mētis. ⁊c. Dēm q̄ aug. ibi diffinit virtutē ꝑfectā scz vtutē gratuitā. Et h̄ mō cōcedēdū est fidē informē nō contineri sub virtutis genere. Et h̄ tm nō sequitur nullo mō eā cōtineri sub vtutis genere fm q̄ virtus large accipit. imo ē ibi loc⁹ sophisticus ꝑsequētis.

46 Ad illō q̄ obz q̄ oīs virtus aut ē cardialis aut theologica. Dēm q̄ illa diuisio est virtutis formate fm q̄ ꝑfecte accipit virtus cardinalis ⁊ theologica ⁊ sic fides informis nō cōtinet sub genere virtutis. Posset tm dici q̄ fides informis sicut hz rōem virtutis incōplete. sic hz rōem virtutis theologice. q̄ q̄dāmō i ꝺ̄m dirigit. licet semiplene

47 Ad illō q̄ obz ꝺ hereticō q̄ credit ꝺ̄ē articulos. Dēm q̄ et si hereticus habeat aliq̄ illuminatiōnē respectu illoz articuloz veroz quos credit. aliquā habilitatē ad illos credēdos. illa tm habilitas ⁊ credulitas nō dz dici virtus. q̄ nec potētiam rectificat nec vigorat. ℔ nō rectificat potētiā. q̄ nō captiuat intellectus eius plene in obsequiū veritatis sūme. ℔ nō vigorat. q̄ ꝑ illā nō respuit falsitatē oppositam veritati. Et hec duo requirebantur ad h̄ q̄ habitus sortiret nomē ⁊ rōem vtutis. nō sic autē ē ꝺ fide informi que est in malis xp̄ianis. q̄ ipi assentiūt ⁊ adherēt ꝓme veritati ꝓpter se ⁊ sup oīa. ita q̄ i illo habitu ē rectificatio ⁊ vigor. ⁊ per hoc quedā ꝑfectio. Nō sola illa fides informis est i genere virtutis q̄ credūtur oēs articuli vel explicite vel implicite. q̄ etiā respuuntur oēs errores. hec cm̄ sola est que hz in se ōnda ꝑfectionem rectitudis ⁊ vigoris

48 Ad illō q̄ obz ꝺ discipulo assentiēte magr̄o q̄ nō indiget habitu virtutis. dēm q̄ nō ē simile. q̄ credulitas illa q̄ discipul⁹ assentit magr̄o ita ꝓt esse via in falsitatē sicut in veritatē. ꝑ eo q̄ magr̄ ei⁹ ꝓt vera ⁊ falsa asserere. nō sic aūt ē ꝺ credulitate qua q̄s assentit ꝓme veritati. que nullo mō ꝓt eē via nisi i veritatē et rectitudinē. ⁊ ꝓpter h̄ q̄ de se nō ē rectificativa mētis. ⁊ credulitas q̄ xp̄ianus assentit ꝺo ē via salutis. ita q̄ nullo mō de se ordinat ad oppositū. ideo magis sortit rōnē virtutis ꝙ illa credulitas q̄ discipul⁹ assentit magr̄o. que q̄dē ꝓt esse erroris occasio.

Questio II g

De fide informi ꝙtū ad originē. Et querit vtr̄ fides informis sit infusa an acq̄sita. Et q̄ infusa vī. s. Loz. xij. Alij dak fides i codē spū. ⁊c Et cōstat q̄ apls loq̄t ꝺ donis gr̄e gr̄atis datē. q̄ loq̄tur ꝺ fide circūscripta charitate. ⁊ hec ē fides informis. ergo fides informis ē a spūscō

Itē. i. Loz. xiij. Si habuero fidē ita vt mōtes trāsferā. ibi glo. que fides dei donū dici ꝓt. q̄ i malis quedaz dona dei sūt. Si g̃ illa ē fides informis. g̃ fides informis est a dono dei. Itē Rom. viij. ℣ nō accepistis spiritū serui. in ti. glo. est timor filius et filialis. ⁊ vterq̄ est a spūscō. Si g̃ timor filius est donū spūssancti. et timor filius oīaī er fide informi. g̃ fides informis ē donū spiritussācti. Itē fm nullū habitū naturalē vel acq̄situm eleuat intellect⁹ sup se vt assentiat ꝓme veritati ꝓpter se ⁊ sup oīa. g̃ habit⁹ fidei informis nō est acq̄sit⁹ vl innatus. ⁊ est acq̄situs vel innat⁹. vel infusus. g̃ est habit⁹ infusus. Itē q̄ ꝓt i ea que sūt ꝺ̄ natura. nec ē natura nec est ab acq̄sitōe. sz habitus fidei informis pōt i miribilia facieda. sic ꝑz ꝑ euāgelia. q̄ mali facīt mirabilia. et expsse dī Matth. vij. et. i. Loz. xij. g̃ fides informis nec ē innata nec acq̄sita. seq̄t g̃ sit infusa. Sz ℣ Rom. x. Fides ē ex auditu. sz que nouim⁹ audiendo ab alijs homibꝫ ꝑ acquisitionē. g̃ si fidē habem⁹ ꝑ auditu. fidē habem⁹ ꝑ acq̄sitionē. Itē Aug. q̄ credim⁹ ꝺ̄bet mus aūcti. q̄ intelligim⁹ rōi. sz doctrina que aūcti alicui ne innitit ab alio acq̄rit. si g̃ cognitō fidei innitit aūcti. vī q̄ ꝑ acq̄sitionē habeat i nob oriri. Itē alias vtutes informes possum⁹ hre ꝑ acq̄sitionē. sic ꝓtinētiā et iusticiā. g̃ pari rōe vī q̄ et fidē informē ꝑ acq̄sitionē sibi possim⁹ hre. Itē aliqs trāsiēs de fidelitate ad hereticū credit aliqs articulos fidei. et h̄ q̄dē sine aliq̄ infusiōe habitus. cū ꝺs nō infūdat hereticū. sz ꝑ solā acq̄sitionē docte. sz q̄ rōe ꝓt q̄ gscere vnū articulū. eadē rōe pōt cogscere alterū. g̃ si ꝑ acq̄sitōnē ꝓt cognoscere aliqs. eadē rone vī q̄ possit cognoscere oēs. ergo vī q̄ fides informis ꝺ oībꝫ articulis ꝑ acq̄sitōnē possit hri. Itē si fides informis ē habit⁹ infusus. cū habitus infusi ita infūdātur pueris sicut adultis. ita erit habit⁹ fidei informis in puero baptizato. sicut est i xp̄iano tā puecto. sz i xp̄iano tā puecto si peccet mortaliter nihil omin⁹ tm remanet in eo fides informis. esto q̄ nihil vltra addiscat. ergo pari rōe puerus si peccet cū ad adultā etatē puenerit. fidē informē hēbit. etiā si nihil ab alijs doceat. ⁊ hoc est manifeste falsū. q̄ si talis poneret inf saracenos añ q̄s aliq̄d didicisset. nihil plus haberet ꝺ fide q̄ si nunq̄ baptizat⁹ fuisset. ℟ ad ꝓdcōz intelligētiā ē notādū

49 q̄ cū credere sicut dicit Aug⁹ sit cogitare cū assentōne ad h̄ q̄ habit⁹ fidei plene ⁊ integre habeat. necesse est q̄ intellect⁹ instruat de credulitatibꝫ vt possit illa cogitare. et inclinet vt possit illis assentire. et ꝓ mū q̄dē ē materiale in fide. scōm q̄ ē formale. et vtrūq̄ reperitur tā i fide informi q̄m in fide formata. ℣ nō enim dī informis. q̄ careat ol forma sz q̄ careat forma gr̄e gr̄atū faciēs. Cū g̃

50 q̄rit vtr̄ fides sit hit⁹ acq̄situs vel infusus. ℣ ꝛndendū est si loquamur de fide q̄tum ad illud quod est materiale in ea. videlicz q̄tum ad cognitionem illā qua cognoscimus qui sint articuli fidei. et scim⁹ quid est quod per nomen dicitur. sic cōcedendum est. q̄ fides est per auditum et per acquisitionem scōm legem cōmunem. ℣ nemo enim scit qui et quot sint articuli fidei nisi didicerit legendo vel audiendo. nisi forte hoc habeatur per priuilegiū speciale. Si aūt loquamur de fide q̄tum ad formale. videlicz quātum ad illud quod facit assentire sic dicendum est. q̄ quedam fides informis est per acquisitionem. quedam per infusionem. ℣ Nam quidam assentiunt veritati audite moti humana persuasione. vt pote ꝓpter amorē et reuerentiam dicentis. vel

ꝓpter mirabilia. vel ꝓpter rōnes ⁊ argumēta. ⁊ talis fi/
des est simplr acq̄sita. nec dicēda ē hr̄e rōnē ꝟrutis. q̄a
nulli⁹ est vigoris nec roboris sublata de medio ipa hūa
na rōne. Quidā aūt assentiūt ꝟtati fidei ꝓp̄ diuinā il
lustratōz. sicut illi q̄ innitunt ꝓme veritati sup oīa ⁊ p
pter se. sic̄ multi xp̄iani q̄ charitatē nō hn̄t. ⁊ in talib⁹ fi
des ē infusionē. volūtarie eī assentiūt ꝫ comitāte di/
uina illūinatōe. illuiatōe inquā q̄ rōnē eleuat in his q̄
sunt sup̄ ipam. Uñ sicut illuiatōz ad futura sunt p̄cog/
scēda dicim⁹ ee infusam ꝓp̄ hoc q̄ in ipa eleuat aīa supra
ea q̄ sunt ei naturalia. sic intelligēdū est etiā in pte ista.
Cōcedendū est ḡ fidē informē ex̄m q̄ ꝟtus ē ee dnū diui
nitus collatū. ⁊ habitū infusū. Uñ ꝫcedende sunt etiaz
51 rōnes q̄ hoc oñdūt. Ad illud ḡ qđ ꝓmo obr in ꝫriuz
q̄ fides est ex auditu. dōm q̄ illud dr de fide nō rōne ei⁹
qđ est formale ⁊ cōpletiuū. sed rōne ei⁹ qđ ē materiale.
vt pote rōne illo⁹ cognitōis q̄ cognoscit qđ ē qđ p nomē
dr. q̄ cōit nō habēt nec in fide formata nec ī informi nisi
p acq̄sitōz. Alit etiā vr̄ aliq̄b⁹ ee dōm. q̄ illud ꝟbū apli
intelligit de fide informi. q̄ innitit hūane rōni. q̄ qđē non
hz in se rōez ꝟrutis. Sz ꝑm⁹ mod⁹ dicēdi rōnabilior ē
52 vr̄. ꝫsiderato itellectū apli. Ad illud qđ obr q̄ crede
re debēt aucti. dōm q̄ credere ex̄m q̄ ē act⁹ fidei ꝟtut̄ de/
bēt aucti. nō cuilibet. sz aucti diuie. cui qđē aucti nemo
assentit ꝓp̄ se ⁊ sup oīa nisi p diuinā illūinatōz. ⁊ sic ra
lis credulitas nō ē acq̄sita sz infusa. Illa ꝟo credulitas
q̄ innitit rōni create p̄cipalr. nō spectat ad ipam fidez
ex̄m q̄ fides ē ꝟt⁹. ⁊ de hac vez est q̄ p̄t ee p acquisitōz
53 Unde attēdendū ē q̄ dupl̄r p̄t aliq̄s p fidez suā inniti
sacre scripture aut q̄ credit sacrā scripturā a spūsancto
fuisse inspiratā ⁊ editā. iurta qđ dr. ij. Pet. ij. Non enī
cto inspirati locuti sunt scti dei hoīes. ⁊ sic ralis creduli
tas spectat ad fidei ꝟtutē. Aut tō credit sacre scripture
q̄ prēs fuit crediderūt a ḡrū semitis nō vult recedere. ⁊
h⁹ mō hūanā respicit rōnem. nec ē talis credulitas fidei
54 ꝟtutis sz p̄t⁹ cuiusdā assuetudis. Ad illud qđ obr
q̄ alie ꝟtutes informes habent ꝓp̄ acq̄sitōz. dōm q̄ nō ē si/
mile p eo q̄ act⁹ aliaz ꝟtutū ꝫcordāt ipi rōni ex̄m natu/
rale dictamē. Uñ iusticia natural dirigit ad opa ꝟtu
tū politicaz. nō sic aūt ē de fide q̄ dirigit ad aliq̄ credē/
da q̄ sunt p̄ter naturā ⁊ sup̄ iudiciū rōnis. ideo nō sic sub/
55 iacet nr̄e acq̄sitōi ex̄m q̄ alie ꝟtutes morales. Ad illd
qđ obr q̄ aliq̄s de infidelitate transiens ad hersim acq̄
rit cognitionem aliquorum articlorum. dicendum q̄
non est simile. quia sicut idem ipsum potest amari amo
re diuinitus infuso. ⁊ amore etiam innato. ⁊ libidinoso
⁊ multum refert vt aliquid sic vel sic ametur. Sic eti/
am intelligēdū in cognitōe qđ idē ipm aliter ⁊ alit p̄t
credi. vel ex psuasione ꝟitatis hūane. vel ex illustratio
ne ꝟitatis eterne. Et beretici quidē si cognoscunt aliq̄s
articulos. hoc est ex quadā psuasiōe hūane rōnis. imo
fictōis sue. ⁊ si ex̄m illā oīb⁹ articulis fidei assentirēt. ad
huc tamē virtutē fidei nō haberēt. cuius est intellectuz
in xp̄i obsequiū captiuare. Ideo non est simile de cogni
tione articlorz in ꝟo fideli ⁊ ꝟo infideli. ⁊ p tanto non
sequit q̄ si illa cognitio in hereticis est acq̄sita. q̄ hec ī
fidelib⁹ nō sit infusa. Si quis tamē de fideli ⁊ catholi/
co fiat hereticus. ⁊ remaneat sibi cognitio alicuius ar/
ticuli. non habet eā oīno p acquisitionē. nec tamē dicē/
dus est habere virtutē. q̄ ibi illuminatio p̄ior ꝓmitta
est quodāmō falsitati erroris. ⁊ ideo non habet p̄fectio/
56 nē cōpetentē virtuti. Ad illud qđ obīcit de puulo q̄
cadit de grā ante ꝫ aliq̄d de fide acq̄rat. dōm q̄ puulus
habet habitū fidei quātum ad illud qđ est in ea formale.
habet eī aliquid q̄ ꝓmptus erit ⁊ facilis ad assentien
dum oīb⁹ articulis fidei si ei ꝓponat cū ad adultā eta/
tem peruenerit. Caret tamen ea cognitione que est ma
terialis respectu fidei. ⁊ si illud formale posset in aīam
paruuli infundi. non tamen potest radicari ⁊ stabiliri
⁊ ꝓterea si cum ad adultā etatē puenerit ꝓponat ei er/
ror sub rōne credibili. facile expellit habitus fidei. ⁊ ita
de facili assentit. ac si habitū fidei nunq̄ habuisset. pro
pter qđ li. ar. ꝓpter inassuetudinem nescit illo vti. ⁊ il/
le habitus non fuit in potentia radicatus. q̄uis esset i
ea infusus. De hoc aūt in. iij. li. habetur diffusius.

Questio. III b

De subiecto fidei informis. ⁊ est q̄stio. Utrum fides
informis sit in dēmonib⁹. Et q̄ sic videt. Jacob. ij. De/
mones credunt ⁊ ꝫtremiscunt. si ḡ fides que est p̄nci/
pium timoris. est fides que est virtus informis. videt
q̄ fides ex̄m q̄ est virtus sit in dēmonibus. Item su/
per illud Roma. j. Justicia dei reuelatur ex fide in fi/
dem glo. Fides dēmonum est ⁊ nominetenus xp̄ianoz
sed in christianis qui sunt nominetenus christiani ē fi/
des informis tanq̄z in subiecto. ergo ⁊ in dēmōib⁹ Jx̄
Mar. j. Quid nobis ⁊ tibi Jesu nazarene. ⁊ sepe ī euā
gelio dēmones clamabāt xp̄m esse filiuz dei. sed constat
q̄ eius diuinitatem non poterant intueri. ⁊ hoc est su/
per rōnem q̄ deus fieret hō. ergo videt q̄ hoc non noue
rant nisi cognitione fidei. ḡ videt q̄ habuerunt fidem.

Itē cognitio trinitatis ⁊ unitatis supra rationē ē si/
cut in primo li. ostensum fuit. sz dēmones cognoscunt
deum esse trinum ⁊ unum. et talis cognitio qua cogno/
scit deus esse trinus ⁊ unus. vel est cognitio fidei. vel ē
cognitio comprehensionis. Cum ḡ dēmones non ha/
beant cognitionē cōprehensionis de ipsa trinitate ha/
bēt ḡ cognitionem fidei. Sed contra. super illud. ij.
Cor. vj. Que conuentio xp̄i ad Belial. dicit glo. Si/
cut xp̄s oīa bene. sic diabolus oīa male. sed credere fidē
informis est actus virtutis ⁊ actus bonus. ḡ si dēmo/
nis est omnia mala facere. videt q̄ ad ipm non spectet
ipm credere. ḡ nec habere fidem informem. Item fi/
des informis est habitus infusus ⁊ donuz dei. si ergo dē
mones habent fidem aut infusa est eis ante lapsuz aut
post. Ante lapsum non. quia tunc non erant in statu
in quo esset eis fides oportuna. Post lapsū non. quia
obstinati sunt vt dona dei nec possint suscipere. quia si
nunq̄ habuerunt habitum fidei infusum. ⁊ fides infor
mis est p infusionem. non ergo habent fidem informē.

Item credere quod est actus fidei informis est volū
tarium quia cuz cetera possit homo nolens. credere nō
potest nisi volens. sed dēmones q̄tum est ex parte vo
luntatis sue repugnāt omni veritati et omni bono. si
ergo ipsa fides informis facit credere voluntarie. vide
tur q̄ dēmones non habeant ipsam. Item fides ifor
mis ē p̄ncipium timoris seruilis. ⁊ timor seruilis fa/
cit p̄tm fugere. si ḡ fides informis esset in dēmonibus 57
esset in eis fuga alicuius peccati. si ergo nullum pecca
tum fugiunt videt q̄ habit⁹ informis ī eis nō reperiatur

Rn̄. dōm q̄ sicut ex p̄cedentib⁹ pz. fides informis di
citur duobus modis. Quedā que innitit p̄me verita
ti. ꝓpter se q̄uis in ipsam non tendat amando. Alia ē
fides informis que innitit ipsi veritati articlorz ꝓp̄
aliquam rōnez creatā. Prima q̄dem dicit fides infor/
mis. non q̄ careat forma fidei ex̄m q̄ est virtus. sed solū
ex̄m q̄ est virtus gratuita. Et de hac dictum est p̄ius q̄
est habitus virtuosus et habit⁹ infusus. Secōo ꝫmo
do dicit fides informis. q̄ caret forma fidei. ⁊ ex̄m q̄ ꝟ/
tus est ⁊ ex̄m q̄ gratuita est. Nam illa credulitas qua
quis assentit articulis ꝓpter rationez creatā p̄ncipa

liter·non solum caret intentione habit⁹ gratuiti·sz etiam intentõe habitus virtuosi·Nullius em̃ virtutis vī eẽ credere·cũ ꝺs credit innitẽdo ꝓsuasiõi quã videt·Si ꝺ secũdo mõ accipiat informis fides·sic ꝺcedi põt eã repiri ī demõib⁹·Nõt em̃ aliquã noticiã ⁊ credulitatẽ de articulis ⁊ credulitatib⁹·q̃ q̃dẽ põt dici fides siue credulitas ꝑt ꝺ q nõ ẽ ī eis visio apta Et illa q̃d ꝺgnitio prim fuit eis idita a ꝑma ꝺditõe·partim ex acq̃sitõne A ꝑma em̃ ꝺditõe sua habuerũt cognitionẽ aliquã de articulis primẽtib⁹ ad tr initatẽ·que ex si tunc nõ meretur dici fides·ũmo potius cognitio ꝺtẽplatõis ꝓpter absẽtiã enigmatis·petõ tñ supueniẽte ⁊ enigmate subsequẽte·illa cognitio meruit dici fides·cuz sit cognitio enigmatica de his que spectãt ad diuina·Quãtũ aũt ad articulos spectãtes ad humanitatẽ est ī eis cognitio acq̃sita q multa miracula ⁊ exprimẽta·⁊ quasi exorta necessitate quadã·Dũ em̃ dæmões vidẽt agte cos q̃ xp̃z credũt ⁊ ei ꝺformãtur nõ posse dãnari·manifesta rõe cogunt credere fidẽ credẽtiũ ī xp̃m verã eẽ·ac ꝑ ꝺ q ꝺ nõs credũt omnia eẽ ꝺa que xp̃iani credũt·⁊ ex ꝺ etiã pterrentur·propter qõ ꝺcit btus Jacob⁹ q credũt ⁊ ꝺtremiscũt·Si vero loquamur de fide informi ſm q accipit ꝺmo mõ·vez put est habitus virtuosus·⁊ habitus infusus·⁊ etiã voluntari⁹·hoc mõ ⁊ si repiatur in xp̃ianis viatoribus·nõ tñ ꝑt repiri in dæmonib⁹·tũ q ipi nõ sũt apti ad suscipiẽdos habitus infusos·tum q⁹ voluntas eoz magis prona est ad impugnãdũ veritatẽ ⁊ pietatẽ q̃s ad assentiendũ ei·Uñ cõcedẽde sũt rões que ꝺ ostẽdũt. Ad illud ꝺ quõ obz ī ꝺriũ de auẽte Jaco·⁊ de glo·q informis q̃litas est ī dæmõibus·Dõm q in vtrisq repit fides·sz tñ al⁹ ⁊ aliter·sicut ꝑus deũ est·Christiani em̃ nomieren⁹ voluntarie assentiũt·⁊ illa fides põt eis eẽ via ad virtutem ⁊ q̃dãmõ rectificat eoz mẽtẽ·⁊ si nõ plene·nõ sic aũt est in dæmonibus·q ipi credũt coacti ⁊ quasi cũ q̃dã mur-
59 mure. Ad illud quõ obz q ꝺfitebãtur xp̃m eẽ filiũ dei·dõm q sicut dicit Aug·in li·de ciui·dei·ipe xp̃s innotuit dæmõibus·nõ q id quõ eẽ ꝺitas ⁊ lux·sz q q̃sdã sue virtutis effect⁹·Uñ q ipi videbãt mirã xp̃i ꝺtutẽ in suis effectibus·cui nullaten⁹ potuerũt resistere·cogñscebãt ipsũ nõ purũ hoiem sz etiã deum esse. Illa tñ credulitas nõ erat fides informis·ſm q fides informis est virtus
60 q nõ adherebãt ipi ꝑme ꝺitati ꝓpter se Ad illud q̃d obz q cognoscebãt deũ esse trinũ ⁊ vnũ·Dicendũ q illa cognitio ī dæmõibus erat derelicta ex cognitõe qua habuerũt ex ꝑma sui cõditõne·Secõm em̃ q ꝺcit ꝺyoni·in li·de diui·no·capi·iiij·Data dæmonibus dona nequaq̃ ipa mutata esse dicimus·sz sũt integra ⁊ splẽdidissima·q̃uis ipi nõ videãt claudẽtes ī scip̃is speculatiuas virtutes·⁊ sic nõ oportet ponere ī dæmõibus habitũ fidei infuse·cũ talẽ noticiã habuerũ ex ꝑma naturali sua conditõe·licet eã habeãt quodãmõ min⁹ ꝓfecte ꝓpter suarũ mentiũ obcecatõnem

Questio IIII i

De ipsius fidei informis duratõne·⁊ est qõ·vtrum fides informis omnino expellat ꝓ aduẽtũ gr̃e· Et q sic videtur·Maior est cõuenientia fidei formate ad gloriaz q̃ fidei formate ad fidẽ informẽ·ꝓ eo q gloria nõ ẽ aliõ q̃ gr̃a cõsũmata·sz gloria supueniẽs euacuat habitũ fidei formate·sicut vult apostol⁹·ergo supueniente fide formata tollit fides informis ⁊ euacuat. Jtẽ maius lumen absorbet min⁹ lumẽ·ergo si lumẽ gratie gratũ faciẽtis supercellit incõpabiliter lumẽ gratie gratis date·videt ergo q fides informis ꝓ grãm supuenientẽ habeat expelli

Jtẽ fides informis nunq̃ est nisi in pctõre·nã in omni iusto est fides formata·sed gr̃a gratũ faciens nũq̃ ꝑt eẽ cũ pctõ·ergo nunq̃ ꝑt esse cuz fide informi·ergo necessario eã ī aduẽtu suo expellit. Jtẽ oẽs ꝺtutes simul infũdũtur·ergo cũ infũdit charitas·infũdit fides formata·sed impossibile ẽ duo accidẽtia eiusdẽ spẽi eẽ ī eodẽ sbiecto ergo impossibile ẽ duas fides esse in eadẽ aĩa·ergo necesse ẽ fidẽ informẽ expelli ad aduẽtũ gr̃e Jtẽ aut lumẽ gratie gratũ faciẽtis sufficit ad credẽdũ·aut nõ·Si nõ·ergo gr̃a gratũ faciẽs nõ sufficit ad ꝓmerẽdã salutẽ·Si sufficit·supfluũ ẽ facere q plura qõ ꝑt fieri ꝓ pauciora·ergo videt q supueniẽte gr̃a gratũ faciẽte supfluat hr̃e fidem informẽ. Sz ꝺ·Hr̃a nõ expellit nisi culpã vel ꝺñs ad culpã·sz fides informis nec ẽ culpa·nec ꝺñs ad culpã·ergo fides informis nõ expellit a gr̃a supueniente Jrẽ sicut se habet actus ad actũ·ita se hz habit⁹ ad habitũ·sz gr̃a gratũ faciẽs facit credere ī deũ·gr̃a gratis data facit dæo credere·Si ergo credere ī deũ nõ expellit credere dæo·sz ponit⁹ ꝑ supponit·videt q gr̃a gratũ faciẽs nõ expellit fidẽ informẽ. Jtẽ magis ꝺueniũt dona infusa cũ infusis q̃s ī fusa cũ acquisitis·sed gr̃a gratũ faciẽs cũ infũdit nõ expellit habit⁹ acq̃sitos·ergo multo fort⁹ nõ expellit habitũ fidei informis q̃ infus⁹. Jtẽ sic se hz culpa ad fidẽ formatã·ita se hz gr̃a ad fidẽ informẽ·sz culpa cũ supinducitur·⁊ si expellat formã fidei·nõ tñ expellit ipam fidẽ·quia faceret hoiem infidelẽ·ergo pari rõe gr̃a gratũ faciẽs cũ supinducit·⁊ si tollat infirmitatẽ fidei·nõ tñ tollit substãtiã habit⁹. Jtẽ si habit⁹ fidei informis tollit ī iustificatõe impĩ·ergo cũ aliqs recidiuat ī pctm̃·aut efficitur ī fidelis·aut dat ei nouus habit⁹ fidei·sed infidelis nõ efficit·sic pz·nec nou⁹ habit⁹ dat·quia nõ decet vt peccãti in ipo actu petĩ infũdat ꝺnũ gratĩ datũ·ergo nõ vī·q ba- 61
bit⁹ fidei informis ꝓ grãm supueniẽtẽ hẽat expelli. Rõ ad ꝓdcoz intelligẽtia ẽ notãdũ·q cũ dico fidẽ informẽ dico tria·vicz habitũ·⁊ ipius hĩt⁹ vsũ·⁊ defectũ ãnexũ. Et q̃tũ ad hec tria ꝑt triplicit irelligi q fides informis expellat siue euacuet ꝓ grãm supueniẽtẽ. Et ſm hũc triplicẽ modũ intelligẽdi tres fuerũt circa ꝺ opiniones· Quidã nãq dicere voluerũt q a gr̃a supueniẽte fides informis expellat nõ solũ q̃tũ ad informitatis defectũ sz etiã q̃tũ ad vsũ ⁊ q̃tũ ad habitũ·Et ꝺ quidez dixerũt ꝓpterea·q gr̃a supueniẽs secũ fert oẽs ꝑ tutes·⁊ q nõ est oportunum nec est possibile in vno ⁊ in eodẽ eẽ fides duas·cũ fides formata supinducatur cum gratia·⁊ q̃tum ad forme complementum·⁊ q̃tum ad vsum·⁊ q̃tum ad habitũ·ideo ad eius ingressum fides informis omino expellitur·⁊ sic ponunt eam expelli ꝓpter incõpassibilitatem. Et si tu obĵcias eis q tũc per culpaz fit homo infidelis·Respondẽt breuiter q d⁹ sua gr̃a tanta bonitate qua nõ ꝑmittit hoiem totaliter adere infũditi habitum fidei informis·ne oino pereat ī eo fũdamẽtum spiritualis edificiũ·Unde sicut ex malis eliciũtur bona·sic contingit in culpe transgressione alicui infundi habitũ informẽ·Sed quia illud nõ videt multũ rationabile q d⁹ dona gr̃e ipi peccãti ⁊ se a se auertenti infũdat ī ipa auer siõe·Jdeo alⁱ⁹ modus est dicendi·q si cut q peccatũ nõ introducit habit⁹ fidei informis·sz introducit defectus ⁊ alⁱ⁹ credendi mod⁹·sic etiã q grãm non excluditur ipsius fidei informis habit⁹·sed solum vsus ⁊ defectus·Et si tu obĵcias·q frustra erit habit⁹ sine vsu·Respondent q non frustra est ꝓ eo q cedit in dispositionem respectu fidei formate·Preterea remanet vt homo vtilitatẽ habeat de eo in tempore opportuno·sed q̃m actus ⁊ vsus fidei informis est credere et assentire ꝑme veritati in omnibus articulis·Et iste

vsus potissime cōpetit vsui gre cū aliqđ nō tollatur ni
si pluū oppositū. nō videt rōnabile vsqz quaqz dicere q
fm aduētū gre tollat fidei vsus informis. cū potius vi
deat in ea pfici z ꝓpleri. Et ꝓpterea est tertius modꝰ di
cēdi. q videt ꝓbabilior esse ꝓdictis q fides informis p
aduētū gre excludit cqtum ad solū defectū salvo habitu z
vsu. z hoc qđē vr satis rōnabile. cū gra opponatur ha
bitui illi infuso solū rōne informitatis. sicut habitꝰ op
ponit priuatōi. Cōcedēdū est g rōes ostēdētes habitu
62 fidei informis p supueniētē gram nō expelli Ad illō
g qđ obꝫ primo i cōtrariū. q maiorē cōuenientia fidei for
mate ad gliam cqz informis ad gram. dōm q maior con
uenientia dupli pt attēdi. aut fm cōpatōez aliqz i genē
gratuiti. aut fm ordinatōnē habitꝰ ad actū. Si primo
mō. sic maior est cōuenientia fidei formate ad gloriam
cqz ad fidē informē. qz vtrūqz est gre gratūfacientis. Si
ſecūdo mō. sic maior est cōuenientia fidei formate ad in
formē cqz fidei formate ad gliam. p eo q actus fidei in
formis nō habet oppositum cū actu fidei formate. sz ac
tus fidei formate q qđē est credere nō apparētia z vide
re p speculū z in enigmate. magnā repugnātiā hz cum
statu glie. iō nō sic euacuat sicut euacuat. h ām infra me
63 lius manifestabit cū de euacuatōe fidei aget. Ad illō
qđ obꝫ q maꝰ lumē absoluet minꝰ lumē. dōm. q illō nō
intelligit de lumibꝰ que sūt adiunctē ordinata sed ō his
q hūt quādā oppōnem z repugnātiā. nisi intelligat ab
soluere cqtū ad apparētiā. Et qm lumen fidei informis
ordinē hz ad lumē gre nō oppōem. hinc est q ab ipo nō ab
soluet. sed magis in esse saluat. Ad illō qđ obꝫ. q fi
64 des informis nō est nisi i pcōnibꝰ z cuz pcō. Dicēdū q h
vez est ea rōne qua fides informis notat defectū forme
nō fm q notat habitū. Et ideo ex hoc nō pt cōcludi q p
gram aduenientē tollat fidei informis habitus. sz solum
65 q tollat informitatis defectus Ad illō qđ obꝫ. q oēs
virtutes infūdūtur simul. dōm q vez est cqtū ad illō qđ
est i eis formale. cqtū aūt ad materiale siue ad habitū sb
stratū nō hz veritatē nisi qn nō inuenit habitū i sbiecto
quē informat. z iō cū gra aduenies inuenit habitū fidei
informis. nō oportet q supinducat noua fides. Preterea
rō illa i alio deficit. qz gratagratū faciēs cū gra gratis da
66 ta nō est eius dē spēi. z ita ꝓcedit ex falsa suppōne. Ad
illō qđ obꝫ q lumē gre gratuz faciētis debet sufficere ad
credēdū. Dōm q sufficit gra gratū faciens cū psuppōne
tū gre gratis date. Dona enī gre gratūfaciētis nō exclu
dūt dona gre gratis date. imo magis illa i suo aduētu
ꝓplēt et pficiūt. z qdāmō ab eis vigorātur z pficiūtur.
Ideo nō sequitur q aduenīte gra gratū faciēte. supfluat
habitus fidei informis. nec remanēte habitu informi ꝓp
ter hoc lumē gre gratū faciētis sit insufficiēs. Vnūqđ
qz enī donū dei sufficiēs est fm illud ad qđ habet ordinē

Questio V li

De ipius fidei informis formatōe. z est qō. vtz aduenī
ente gra fides informis fiat formata. Et q sic vr. An
teqz aliqs peccet nō hz nisi fidē formatā. cū aūt peccat
incipit hre fidē informē. si g i peccādo nō infūdit ei no
ua fides. ncē est q p pcm fides formata fiat informis
si g fides informis an fuit formata. vr. q si aliqs resti
tuat in gradū ꝓstinū p aduētū gre. q fides informis fi
at formata. Iē gra aduenies informat naturaz. si g
fides informis plꝰ approximat gre cqz ipa natura. videt
q p locū a minori fides informis habeat p gram infor
mari. Iē plus cōuenit habitus infusus cū gra que
est infusa cqz habitus acqsiti. sz habitꝰ acqsiti p aduētuz
gre informatur. qđ patet. qr i eoz exercitio z vsu bō me
retur. g multo fortius habitus fidei informis formet p
ipam gram supueniētē. Iē opa mortificata p aduen
tū gre viuificātur fm q cōiter dr. g pari rōe z habitus
mortuus. si g fides informis ē hmōi. vr q p aduentum
gre habeat informari. Iē nihil aliud ē dicere habitū
viuū esse cqz illū vitā eternā mereri posse. sed credere fi
dei informis. qđ est assentire pme veritati ꝓpter se z su
p omnia. supueniēte charitate hz omne qđ necessariū est
ad meritū. g videt q si actus eius est meritorius. q ha
bitus sit viuificatus. Qz āt habeat esse qđ necessariū
est ad meritū. planū est cum ipm opus de se sit bonum
z rectū. z sic a charitate impetratum. Iē esse illud qđ
dr esse mortuū ex solo defectu alicuiꝰ. illo supueniente
viuificat. sz fides informis dr ee mortua ob defectū gre
z operatōis fructuose. g ipis supueniētibꝰ reuiuiscit. sed
cū reuiuiscit formet. g fides informis pt fieri formata.
Et hoc ē qđ hr in glo. sup illud Jacobi. ij. Fides sine opi
bus mortua ē. Glo. reuiuiscit ex opibꝰ fides. Sz cō
tra. Si fides ex opibꝰ reuiuiscit. g ex aduētu opis hz vi
tā z formā. Sz nullū pctm pōt fieri formatū. g nulla vir
tus pōt fieri informis. ergo fides formata non potest
fieri informis. pari ratione nec informis potest fieri
formata. Iē nullū opus mortuū pōt fieri viuū opa
ēm q in pctō fcā sūt nūqz reuiuiscant p gram vt sint di
gna remuneratōne vite eterne. g si fides informis mor
tua ē. vr q p gram nō habeat viuificari. g nec informa
ri. Iē nullū accns pōt alterari fm q vult Boeti. sz
fides informis ē accns. g alterari nō pt. sz omne qđ de in
formi fit formatū alterat. g impossibile ē fidē informem
fieri formatā. Iē ex his q sūt diuersa genere nō pōt
fieri vnū p essentiā. sz fides formata dicit habitū vnuz p
essentiā. g impossibile est ipam cōstare ex gratia gratuz
faciente et gratia gratis data. Si ergo fides informis
est donum gre gratis date. videt q impossibile sit ipaz
fieri formatā supuenientē gra. Iterz fides informis p
aduētū gre nō transmutat nisi accidētaliter. g si p aduē
tū gre efficit vr formata. accidit fidei q sit formata. si
g nullū genus accipit spēi. fides nō est spēs virtutis p
prie dicte. q si h est falsū. g et illud ex q sequit. vez q ha
bitus fidei informis p aduētū gre formet Iē sicut se
hz aīa ad potētias suas. sic se hz gra ad virtutes. sz quo
tiescqz aīa infūdit fert secū potētias suas. g quotiēs
cqz infudit gra fert secū virtutes. g cū infūdit gra. in
fūdit simul fides formata. g fides formata nō est eadez 67
cū illa q prius erat in aīa. z si hoc. restat q fides infor
mis p aduētū gre nō formet. Rō ad ꝓdictoz intelligē
tiā ē notāduz q ꝓter illas positiōes q dicebāt fidē infor
mē ad aduētū gre excludi fm illos q dicūt ipm habituz
fidei informis remanere cū gra supueniēte. triplex ē ad
huc modus dicēdi. Quidā enī dixerūt q habitus fidei
informis nō formet a gra supueniēte nec ab aliqđ q sit a
gra vel cū gra. Alij vo dixerūt q eqvis nō formet a gra
tia. formatur tamē ab aliqđ qđ infūdit simul cuz gratia.
Tercū vero dixerūt q ipe habitꝰ fidei informis forma
tur ab ipa gra. Rō aūt hui diuerse positōis est ꝓpter
diuersum modū intelligendi infusionē gre z virtutum
Quidā enī voluerūt dicere q sicut aīa est totū potētia
le respectu suaz virtū. z cū infūdit aīa siml portat secuz
suas potentias. z cum egreditur siml trahit. sic z de gra
tia dicere voluerunt. q gratia simul secuz fert virtutes
ipsas quibus informantur potentie. simul etiam secuz
trahit. Vnde nulla virtꝰ formata efficit informis. nec
aliqua informis efficitur formata. infunditur enī queli
bet virtus plene z integre cum ipsa gratia. ita q nihil

extrinsecus intrat eius essentiaz · nec ḡtū ad materiale nec ḡtū ad formale · Sed qm̄ exprimēto videm⁹ aliquā virtutē ḡtū ad id qō est in ea materiale minime infūdi vt ꝺtingit videre in puulo baptisato ꝙ post gr̄e infusionē indiget adhuc articulis fidei eruditi ad hō ꝙ in actū fidei exeat · nō videt iste mod⁹ intelligēdi infusionē gr̄e ꝛ virtutū oīno esse ꝺueniēs · vicz ꝙ cū ipsa gr̄a virtutes infundant ḡtū ad ipaz totalitatē ꝛ integritatē · hō est ḡtū ad id qō est in eis materiale ꝛ formale · Et ꝓptera alⁱ modus ē intelligēdi infusionē gr̄e ꝙ cū ipa gr̄a infundi tur formale oīm virtutū in genere gr̄uiti · qō q̄dē essentia liter differt ab ipa gr̄a · sicut potēcia aīe ēcntialiē differt abeiꝰ suba · Et illud q̄dē formale virtutis cuiuslibet infu sum cū gr̄a potēs est suū materiale educere de potēcia i actū · si nō sit adhuc eductū in actū · Si hō iā est in actū eductū · pōt ipm facere gratuitū ꝛ viuū · Et isti dicūt et sentiūt ꝙ habit⁹ fidei informis formet p ipam virtutem fidei q̄ sil' cum gr̄a infundit · ꝛ sil' efficit informe · qm̄ illō qō formale fuit in fide · simul cū gr̄a recedit ꝛ expellitur ꝛ sm̄ hanc positionē gr̄a qua ꝓ⁹ ōz gratuita differt ab ea qua aīa ō deo gr̄ta · Sed qm̄ in vna aīa vna sola ē gr̄a gr̄tū faciens sm̄ ꝙ in ꝯ · li oīsum fuit p quā accepta est deo aīa ꝛ eiꝰ potēcia · Jō est adhuc tertiꝰ modus dicē di ꝛ intelligēdi infusionē gratie ꝛ virtutū · q̄ videt ee p/ babiliorꝛ ꝛ faciliorꝛ ꝓdicari · vicz · ꝙ ipa gr̄a gratū faci ens compat ad habit⁹ ꝯtutū substratos · sicut cōpat lux ad colores · Jn hō tū est differentia · ꝙ lux ista corpalis nō ita efficaciter pōt educere colores ō potēcia in actū ḡtū ad ee qō hz color in genere coloris · sm̄ ꝙ ipsa gr̄tia erīs in ipa aīa pōt facere germinare habit⁹ virtutum · Jpa em̄ gr̄a aduenies in aiam carentē habitib⁹ virtutū se hz quasi originale ꝓncipiū illoꝝ ḡtū ad esse primum vñ sicut pluuia infusa terra hñti in se seminariū fac eaz germinare donec veniat ad fructū completū · sic intelli/ gendū est de gr̄tia respectu habituū ipaz ꝯtutū ḡtuz ad ipoꝝ esse primū · ¶ nō sic aūt pōt facere lux supinfusa ex teri⁹ respectu coloꝝ · sz si cōponemus colores ad lucē · ꝛ ha bit⁹ virtutū ad gr̄am gr̄tū facientē ḡtū ad esse · vtpote ḡ tum ad ee coloꝝ in genere lucidi · ꝛ habituū in genere g̃/ tuiti · tunc ē similitudo exp̄ssa · vt sicut multi colores in vna domo tenebrosa existētes efficiunt luminosi p vnā luminositatē supuenientē · ꝛ ab illa informant ꝛ decorā tur ꝛ venustant · sic habit⁹ virtutū informes exītes in aīa venustant ꝛ decorant ab vna gr̄a supueniente · ꝛ sm̄ hunc modum intelligendi infusionem gratie ꝛ virtutū facile est intelligere qualiter habitus fidei informis for met p ipsius gratie aduentū · Dicit em̄ formari sicut co lor tenebrosus formatur ad luminis ingressum · ꝛ sicut ex colore ꝛ lumine supinfuso non fit vnum per essentiā sed vnū p ordinationē quandam · sic nec ex gratia gra · tum faciente ꝛ informi fide intelligit fieri vnū nisi per quandam ordinationē ꝛ relationē · qz fides informis p aduentū gratie incipit cōplere ordinari in finem · ꝛ i de um credere ꝛ eidem complacere · Concedende sunt ergo
98 rationes ostendentes fidem informem fieri formatam p aduentū gratie. Ad illud vero qō obiicitur primo in cōtrariū · nullum pcm̄ efficitur formatū · ergo ꝛc · di cendū ꝙ nō est sile · Facilius em̄ est aliquid de formari q̄z informari qz plura exigunt ad bonū q̄z ad malū · ideo nō sequit ꝙ si habitus substratus virtutis possit obliqua ri · ꝙ pcm̄ ꝛ vicium possit rectificari · Et ex eadem cau sa non sequit ꝙ si pcm̄ non possit fieri formatū · ꝙ vir/ tus non possit fieri informis · Aliter etiā ꝓt dici ꝙ pec/ catū dupliciter pōt accipi · vicz abstracte ꝛ cōcrete · Si abstracte accipiat impossibile est pcm̄ posse informari cū sit malicia pura · Si aūt accipiat cōcrete vt dicatur pcm̄ aliqua habilitas aīe in qua ē de formatio malitie · vtpote cum alicꝝ abstinet ꝓpter vanā gloriā · ipa absti nentia efficit ei culpa · hoc mō rōne talis habit⁹ substra ti qō de formata culpa · pōt informari a gr̄a · ꝛ p hunc modū dicim⁹ ꝯtutē formatā effici informe · rōe vicz ha/ bitus substrati · qm̄ indifferēs est ad statuz culpe ꝛ gr̄e.

69 Ad illud qō obiicit ꝙ opus mortuū non pōt fieri vi uum · dōm ꝙ nō est simile · Opus em̄ transit nec manet in sua radice · ō impossibile est aliqō op⁹ viuificari qō a radice viuente ortū nō sumpserit · Et p tanto dicim⁹ opa facta in charitate posse reuiuiscere · q aūt extra cha ritatē facta sunt viuificari nō posse · Gr̄a em̄ illa nō pos set attingere · cū simplicit cesserit in preteritū · nō sic aūt ē de habitib⁹ virtutū informiū q̄ manent in aīa post ipi⁹ gr̄e aduentū · ꝛ p ipsam gratiā pōt venustari ꝛ decorari ꝛ i finē ordiari Ad illud qō obz ꝙ nullū accidens po
70 test alterari · dōm ꝙ hoc verum est sm̄ ꝓpriam mutati/ onem · sed nihil ꝓhibet intelligere alterationē fieri i ac/ cidente · rōne alterationis facte in subiecto · sicut albe do modo est clara modo obscura rone alterationis facte in subiecto ꝓprio · ꝛ color modo ē tenebrosus · mo/ do est luminosus ratione transmutatiōis facte in pspi/ cuo sibi cōiuncto · sic fides modo ē informis modo for/ mata rōne alterationis facte in aīa · quemodo habet gr̄ tiam · modo priuatur ipa p culpaz. Ad illud qō obi
71 citur ꝙ ex his que sunt diuersoꝝ generum non fit vnuz p essentiam · tam ptz responsio. Qm̄ sicut predictū fuit informatio habitus informis virtutis a gratia non est p essentialem vnionē · sed magis sm̄ quandā ordinatio nem ꝛ directionem in finem · ¶ Nam ꝓprie loquendo ac cidentia non habent materiam ꝛ formā · Sed ꝙ dicitur habitus informis esse materia fidei · ꝛ illud quod sup inducitur esse forma · hoc est sm̄ quandam compationē sicut prius dictum est de lumine ꝛ colore Unde sicut qñ dico colorem illuminatum · dico duo · tñ p modum vni/ us · ꝓpter hoc ꝙ ordinatur ad vnū actum · vicz ad mo/ uendū visum · sic qñ dico fidem formatam duo dico · vi delicet fidē ꝛ gratiā · tñ p modū vnius ꝓpter hoc ꝙ ordi nant ad vnum opus meritoriū · s · ad credendū in deum

72 Ad illud qō obiicit ꝙ fides informis non transmu/ tatur nisi accidentaliter · dōm ꝙ transmutatio acciden talis in genere nature · pōt esse essential s in genere mo rum · Sicut ptz de aliquo actu qui p priuationem alⁱ/ cuius circumstantie accidentalis est in genere vicī · et p positionem est in genere virtutis · Per hunc modū ē intelligendū in ꝓposito · cuius em̄ illi habitui accidat esse cum gr̄a vel sine gr̄a · ēcntiale tñ est ei esse cū gratia p ut est principiū meriti · Preterea ipse habit⁹ fidei informis etiā gratia circūscripta tenet rationē virtutis · ō ex hoc non pōt concludi quin fides sit sub genere virtu tis tanq̄z sub ꝓprio genere. Ad illud quod obiicitur
73 ꝙ sicut se habet aīa ad suas potentias · sic se habet gra/ tia ad virtutes · dōm ꝙ non est omnimoda similitudo p eo ꝙ nō est tāta diuersitas ipsius gratie ad virtutes q̄nta ad eaz principiū formale · sicut aīe ad suas vires · quēadmodū in ꝯ · ii · ostensum fuit · vbi fuit hec questio ꝓtractata · Virtutes em̄ non dicunt esse virtutes ipsi⁹ gratie p quas ipsa gratia opat p suas potentias · ¶ Nec est intelligendū ꝙ gratia sit in diuer/ sis subiectis · Hoc em̄ ducit in imaginationem falsam

in hac vita. q̄ gra ōino ire veniat in aiam ꝛ eius potē
as. sic aīa venit i corp⁹ rel⁹ organa. Tūc em̄ necārio op
teret q̄ ḡtia abeūte p̄ petm̄ expellerētur oīa habit⁹ vir
tutū q̄s secū defert. qđ ex ipa expientia planū est esse fal
sū. Et ideo rō illa nō cōcludit. q̄ accipit p silī gō valde
74 est dissile. Pōt aūt accipi simile de infusione gre ꝛ virtu
tū in pluuia ꝛ terra semīata. sicut de informatōne virtu
tū a gra accipit i luie ꝛ colore. Si em̄ vna pluuia adue/
niat in terrā in qua sūt plātata diuersa semīa que ñ ger
minauerunt. facit illa germinare. ꝛ fm diuersitatez se/
minū diuersas plantas p̄ducere. Si vero tam als ger
minauit. sz p̄ter defectū aque iā arefacte sūt plāte. tunc
pluuia de nuo veniēs facit illas plātas virescere. Sic
gratia aduenies in aīam in qua sūt semina habituū vir
tutū facit ipam germinare. ita q̄ ipa habita habenī per
dōs ꝛ vtutes. ꝛ ōtinue facit illa crescere. q̄usq; p̄ducat
ad p̄fectōz. Et si ōtingat merito petī humorē gre aufer
ri. habit⁹ illi vtutū efficiūtur q̄si aridi. ꝛ postmodū si re
stituat pluuia ꝛ humor gre. nō oportet q̄ anīs ire ō no
uo germinet. sed illa que germinauit. p humorē gre ad/
uenientē ire reuiuiscat. sicut satis apte intelligi pōt q̄
liter gratia cuz virtutib⁹ simul infundat in aīam. et
quare aliquādo simul dicit infūdi cū habitibus sbstra/
tis aliq̄n ño minime. cū tñ gratia q̄tū est de se infunda
tur semp̄ vniformiter. Qx aūt semīaria vtutū quantuz
ad habitus subtratos sint plātata i natura mentis rō
nalis expresse pt haberi ab augustio in multis locis. ꝛ a
Bern̄. in. x. cap̄. de amore dei. ꝛ in li. de collatōib⁹ sancto
rū part̄z. ꝛ in alīs locis pluribus. Quicquid tamē sit ō
hoc q̄ questio ista alibi hz locū. ad pns tm̄ sufficiat du
xisse de questione ꝓposita. Sed iuxta sententiā ꝛ opi
nionē mgri illa positio videt cē verior que dicit q̄ fidēs
informis p aduentētē grām fiat formata. siue formetur
ab ipa gratia mediate siue immediate.

Dist. xxiij. de fide q̄tū ad eius obiectum siue materiam.

Hic querit si fides tm̄ de nō visis est. ꝛc. Supra
egit mgr̄ de fide q̄tū ad eī⁹ essentiā. in hac parte
agit de ea q̄tū ad eī⁹ obiectū ꝛ materiā. vñ inq̄/
rit. vtr̄z fides sit de his que solū sūt supra nostrā cogni/
tōnē. an de his que sūt nostre cognitōni subiecta. Et q̄/
niā duplex est cognitio vidz sensitiua ꝛ intellectiua. ideo
p̄s ista diuidit in p̄tes duas. In quar̄ prima inq̄rit ma
gister. vtr̄z fides sit de his que sensu p̄cipiuntur. In secū
da. vtr̄z sit de his que intellectu cognoscūtur. ibi. Post

Mouet questionē ꝛ determi
nat. vtr̄z fides sit de his que sen
su percipiuntur. a

I a Nec est laus fidei si qđ credi
tur nō videtur.

Hic querit tur si fides tm̄ de non visis est. quō vtas apo
stolis ait. Mō dico vobis p̄usq̄ fiat vt cū factū fuerit credatis.
vbi innui videt q̄ fides illis fuerit de factis ꝛ visis. sup q̄ aug⁹
mouet qōnem ꝛ soluit ita inq̄/
ens. Quid sibi vult vt cū factū
fuerit credat. ꝛ hec est laus fidei
si qđ creditur nō videt. Mā ꝛ tho
mas cui dicit est. q̄ vidisti me cre
didisti. nō tm̄ credidit qđ vidit.
cernebat em̄ ꝛ tāgebat carnez
viuētē quā viderat morientez.
ꝛ credebat deū in carne ipa la
tentē. Credebat q̄ mēte qđ nō
videbat p̄ tm̄ qđ sensib⁹ corpor
apparebat. Si vo dicunt credi
q̄ vident. sic dicit vnusq̄sq; ocu
lis suis credidisse. nō ipa est q̄ in
nob edificat fides. p ex reb⁹ q̄
vident agit in nobis vt ea cre
dant que nō vident.

Epilogat ad remouēdū in
cidentē dubitationē. b

Ex his verbis apte intelligi
tur q̄ ꝓprie fides nō apparētiū
est. Nec illa est fides q̄ in xp̄o edifi
camur q̄ dicim⁹ visitata locutio
ne nos ea credere q̄ videmus.
Alibi tm̄ dicit Aug⁹. fidē esse de
rebus p̄tib⁹. qđ erit in futuro
cū p speciē deū p̄tē cōtemplabi
mur. q̄ tm̄ nō ꝓprie dr fides sed
xitas. Est inq̄t fides q̄ credūt
ea q̄ nō vident. p tm̄ est alia fides
rerū q̄s nō xbis p reb⁹ ipis p̄se
ntib⁹ credit. Qđ erit cuz per
speciē manifestā se cōtēplādaz
scis p̄bebit dei sapia. Sz nō p̄
prie hoc dr fides. imo fidei mercēs
ad quā credēdo puenit. vt ex fi
de xbor trāseat iust⁹ in fidē rez

Exēplificat in spāli ad maiorē
explanationē de petro. an ha
buerit fidē passiōis q̄s vidit ho
minē illū pati. c

Si vo q̄rit vtr̄z petr⁹ fidē pas
siōis hūerit cū hoiem xp̄m ocu
lis pati cernebat. Dicim⁹ eū fi
dem passionis habuisse nō i eo
hec queri solet cū fides. ꝛc. Prima p̄s diuidit in tres p
tes. In quarū prima mouet principalē questionē sbīū/
gens determinatōnē. In scōa vero epilogat ad remo/
uendū incidentē dubitationē ibi. Ex his apte intelligi
tur. ꝛc. In tercia ño exēplificat in speciali ad maiorē ex
planatōnē ibi. Si ño querit vtr̄z petrus. ꝛc. Scōa ño
pars p̄ncipalis p̄ diuidi i tres p̄tes. in quar̄ prima mo/
uet questionē ꝛ determinat. In scōa aucte aug⁹. confir
mat. ibi. Vt ait aug. In tertia ño elicit quandā diuisio
nem circa ipsa credibilia. ibi. Ex his apparz aliqua cre
di que non videntur.

Dl. xx iiii Questio Job. xlij.

Aug⁹. super Joh. tr⁹.

Joh. xx.

Quetiā de reb⁹ pūtib⁹ ꝛ fides sed impropie.

Aug⁹ in li. questionus euangelij.

Exēplaz ad maiorē explanationē p̄dictorum

Fides nulla capitis est.

onis tñ. sed ꝓter positionē humilitatis ⁊ libertatis. Humilitatis ex ꝑte intellectꝰ. ⁊ libertatis ex ꝑte voluntatis. Et ꝑ hoc ptz rñsio ad illud qđ obꝫcit primo. Ad illud qđ obꝫcit secūdo de gloria patet sic. rñsio. q. augꝰ. nō loq̄tur de laude quacūꝫ sed de laude meriti. ⁊ hec laus est in statu vie ñ patrie. et circa actus vie nō circa actus patrie Sic. patet vltimum. q. hoc nō ꝺr de quacunꝫ credulitate. sed ꝺ credulitate recta ⁊ vera. ⁊ nō stulta ⁊ falsa.

2b Cum fides sit ex auditu nō modo ex te. tē. Videt hoc incōuenienter dici. quia cuz sensus visus plurias rerum differentias nobis ostēdat et nobiliorꝫ sit. videt ꝙ magis fides debeat eē ex visu ꝫ ex auditu. Item fides aplorū fuit ex visu ita sic ex auditu. ergo si oīs fides subsequēti ꝺeriuata fuit a fide apostolorū. videtur ꝙ magis debeat dici ex visu ꝫ ex auditu Item cū fides sit hꝰ infusus. videt ꝙ nullo mō habeat ex auditu eē. ℟. ꝺom ꝙ sicut dic. pbs dupliciter ꝓtingit aliquid scire. vt ꝺelicet ꝑ inuentionē ⁊ ꝑ doctrinam. Et sensus visus marie deseruit illi mō sciendi q̄ ē ꝑ inuentionem. Sensus vero auditus illi mō q̄ ē ꝑ doctrinam. qm̄ ḡ ea que fide nouimus nō cognoscim⁹ ꝑ inuentionem sed magis ꝑ doctrinam. ꝑ doctrinā inquā nō solum p̄dicatoris loquētis ꝑ aurem corpis. sz etiam s. s. loquentis ꝑ aurem cordis. hinc ē ꝙ in lra ꝺr ꝙ fides non tñ ē ex auditu exteriori. sed etiā interiori. Et ꝯuis aplī multa ꝺidicerint videndo xp̄m. multo tñ plura ꝺidicerunt audiendo ip̄m qui loquerē exterius. ⁊ q̄ loquerē eis interius ꝑ s. s. ⁊ ꝑ hoc ptz rñsio ad primū ⁊ secundum obiectum. Ad illud ꝯo qđ obꝫcit ꝙ fides ē ꝑ infusionē ⁊ nō ꝑ auditū. ꝺom ꝙ fides ꝯtū ad suū formale ꝑ infusionem ē nō ꝑ auditum. sz ꝯtū ad materiale vicz q̄ ad noticiam illam qua cognoscit q̄d ē qđ ꝑ nomen ꝺicit ē per auditum. ita ꝙ vnū ē ꝑ auditum cordis. ⁊ aliud ꝑ auditum corpis. ꝯ generaliter ꝺicit aplꝰ fidem ex auditu eē

Si aliq̄ sciuntur q̄ creduntur.

Fides nullo capit sensu.

Aug⁹ in li. questionum euangelii.

Confirmat determinationē suā aucte Augustini. e

Vt ait Augꝰ. xiij. lib. de trinitate dicēs. Quāuis ex auditu fides in nob sit. nō tñ ad euz sensum corpis ptinet qui dicit auditus quia nō ē sonꝰ. nec ad vllum sensuz corpis. qm̄ cordis est ista nō corpis. Quedā ergo fide credunt q̄ intelligunt naturali ratione. Quedā vero q̄ non intelligunt. Unde ꝓpha. Nisi crediderīs nō intelliges. Quod Augꝰ. apte distinguit. c Alia sunt inq̄t que nisi intelligamus nō credimus. alia que nisi credamus nō intelligem⁹. Nemo tñ pōt credere in deum nisi aliquid intelligat. cuz fides sit ex auditu p̄dicationis. Idez in lib. de trini. Certa fides vtcunqꝫ inchoat cognitionē. Cognitio vero certa nō pficit nisi post hanc vitā. Ambꝰ q̄ ait. Ubi fides nō statim cognitio. vbi cognitio ē: fides precedit.

Elicit quandam diuisionez circa ipsa credibilia. f

Ex his apparet aliqua credi que nō intelliguntur vel sciūtur nisi prius credant. Quedā vero intelligi aliqñ etiā anteꝫ credantur. Nec tñ sic intelligūtur modo vt in futuro scientur. et nunc etiam ꝑ fidem qua mundantur corda amplius intelliguntur. quia nisi per fidem diligatur deus. nō mundatur cor ad sciendum eum. Tñ Augꝰ.

Esa. vij.

Augꝰ. sup octonariuz decimum.

Ambꝰ.

Aug. ī. vij li. de tri.

3 Alia sunt ī/quit que nisi intelligamus non credimus. tē. Primo videt ꝙ ista diuisio sit ī/sufficiens. quoniam ipe augꝰ. in originali addit tertium mēbrum. vicz ꝙ q̄/dam sunt q̄ creduntur ⁊ nunꝯ intelliguntur. ergo vr mgr insufficienter pone/re diuisionē credibilium. Item vr ip̄licare fal/sum. quia q̄daz sunt que ꝓius creduntur ꝯ intelligantur. Si em̄ credere ē cogitare cū assertione. ⁊ cogitare ē intelligere. vr ꝙ oīe credere p̄cedat intellige/re. Si tu dicas ꝙ Augꝰ. intelligit de intellectu q̄ innitit rōni. tunc vr ꝙ falluz dicat. ꝙ quedaz sunt que ꝓius intelligūtur ꝯ creduntur. quia vr Esa. vij. fm aliam trāslationē. nisi crediderit⁊ nō intelliget⁊. ḡ illud intelligere semp sequitur ipsum credere. Juxta hoc etiam queritur que sunt illa credibilia de quibus ꝺicit Augꝰ ꝙ creduntur ⁊ nunꝯ intelliguntur. cum videamus ꝙ omnia credibilia per rōnes satis probabiles affirmentur. ℟. ꝺom ꝙ intelligere ꝺicitur tripliciter. fm ꝙ magister innuit in littera. Uno modo ītelligere ꝺicitur large posse quid est qđ ꝺicitur ꝙ nomen. ⁊ illud intelligere semꝑ precedit assensum fidei. nec aliqđ creditur q̄n isto mō ꝓius intelligatur. Alio mō intelligere hoc ē ratiōe

prcuia cogitare. Juxta qđ dicit Aug⁹. q intelligim⁹ debemus rationi quod credimus auctoritati. Et de isto intelligit Aug⁹. cū dicit. q quedā sunt que ꝓus creditur ⁊ postea intelligunt. sicut sunt articuli fidei q̄ sunt supnōnē. Quedam sunt que nō ꝓius credunt ꝙ intelligūtur. sicut sunt ascendentia ad fidē ⁊ ea que sunt de dictamine turis naturalis. sicut deū esse. aū esse bonū. Quedam sunt q̄ credunt ⁊ nunq̄ intelligūtur. q nō pñt rōne ꝓbari. sicut ē hystoria humana gesta ꝓcurrēs. Nemo. n. pōt ꝓbari p rōnem q Abraam genuit Jsaac. sed solum p auctoritatem. ⁊ sic ꝓz q intelligere aliq̄ ꝓcedit fidē. aliq̄ sequit. fm istū modum accipiendi q̄uis fm ꝑmū semp ꝓcedat. Et p hꝫ ꝓz rnsio ad oia queſita.

Qui credūt ⁊ amant q̄ ignorantur

Nā qđ primo obz de insufficientia diuisionis. dom q mgr nō intendit h diuidere credibilia. sed ostendere quō fides ⁊ intellectus circa idem pñt se cōpati. ⁊ qualit circa idem habeant ordinari. Ad aliud sūr ꝓz rn⁹. q ꝓcedit de intelligere fm q primo modo accipit. Ultimū sūr patet.

4 d Quid est deū scire nisi eū mente conspicere ⁊c. Hoc vr falsum. q aut loqꝫtur de cōspectu mētis q̄ ē p speciē. aut de eo q̄ ē p speculm in enigmate. Si de eo q̄ ē p speculū vr falsum. q hꝫ nō est scire sed potius credere. Si de eo q̄ ē p spēm. hꝫ vr sūr falsum. q tūc nō sciret deus nisi in pria. Dam. aūr dicit q cognitio exigēdi deū oibꝰ ē incerta. Item dicit Aug⁹. xj. de ciui. dei. q quicqđ scit scientis cōprehensione finit

d Quid ē deū scire nisi eū mēte conspicere firmeq̄ ꝓcipe. Sed ⁊ pusq̄ valeam⁹ pspicere ⁊ pcipere deum sicut pcipit a mūdis cordibus. nisi p fidem diligatur nō poterit cor mūdari q̄ad cū videdū sit aptū. Ecce hic apte habes q nō pōt sciri deus nisi ꝓus diligendo credat. Supra aūt dictū est q nemo potest credere in deū nisi aliquid intelligat. Ex colligit nō posse sciri ⁊ intelligi credēda quedam nisi ꝓus credant. Et quedā nō credi nisi q̄ꝰ intelligant. ⁊ ipsa p fidez amplius intelligi. Nec ea que ꝓius creduntur q̄ intelligātur penitus ignorant. cū fides sit ex auditu. Ignorant tamen parte quia nō sciunt. Creditur q̄ quod ignorat. sed non penitꝰ. sicut etiam amatur quod ignoratur. Unde Aug⁹. sciri aliq̄d ⁊ nō diligi pōt. diligi vero quod nescit quero vtrum possit. Si non pōt. nemo diligit deū añq̄ sciat. vbi autem sunt illa tria. fides. spes. charitas. nisi in anio credente quod nondum scit. ⁊ sperante ⁊ amante quod creditur. Amatur ergo ⁊ quod ignoratur sed tamen creditur.

Quod ꝓprie dicitur q non pōt intelligi nec cognitione vie nec prie. dom q imo cognitione vie intelligi pōt. Sed cognitio vie multos hz gradus. Cognoscit em deus in vestigio. cognoscitur in imagine. cognoscit in effectu gre. cognoscit etiā p intimā vnionē dei ⁊ alc. Juxta qđ dic aplus. Qui adheret deo vn⁹ spūs ē cū eo. Et hꝫ ē cognitio excellentissima quā docet dyo. q̄ qđē ē in extracto amore ⁊ eleuat supꝫ cognitionem fidei fm statū cōem. ⁊ de hac intelligit h aug. ⁊ magister. Ad illud qđ obz q scire est cōprehēdere. Dom q aug⁹. diffinit ibi scire fm q cōperit deo. ⁊ de⁹ quicqđ scit. scit scia comphēsionis. q. totā rem plene cognoscit hꝫ aūt mō nō scitur de⁹ a nob. Ad illō sūr dyo. ꝓz rnsio q nō vult dicere q de⁹ ꝓspiciatur in via in claritate sue essentie. sed q conspicitur in effectu gre ⁊ experientia sue utilitatis sue p ipsam vnitionem.

HD intelligentiā hui⁹ ꝓtis incidit hic questio de obiecto fidei. Et circa hoc queruntur tria. Primo queritur de obiecto fidei fm rem. Secundo queritur de ipo in compatione ad nr̄am cognitionem. Tertio queritur de ipso obiecto fm nos rōnem. Circa primū queruntur tria. Primo q̄ritur vtrū fides sit circa verū tm̄. an fidei possit subesse falsum. Secundo q̄ritur vtrū fides sit circa verū creatū an circa increatū tm̄. Tertio queritur vtrū sit circa cōplexū an circa incomplexum.

Questio I a

Utrū fidei obiectū sit ita verū q ei nō possit subesse falsum. Et q fidei ꝓssit subesse falsum vr. Cuicūq̄ subest ꝓtingens pōt subesse falsum. q oīe ꝓtingens pōt esse falsum. sed fidei subest verū ꝓtingens. ergo fidei potest subesse falsum. Maior ꝓpositio p se manifesta ē. Minor ꝓbatur. q fides fuit de passione christi ⁊ incarnatione ⁊ vtrūq̄ fuit ꝓtingens. Nō cm̄ erat necessariū xp̄m interfici. nec dei filiū incarnari. cū alio mō posset genus humanū liberari. restat ergo q ꝓclusio ē vera. Item habitus ꝓformatur subiecto suo circa qđ versat. si ergo habitꝰ fidei ꝓfatur circa credibile hz illi ꝓformari fm aliqđ credibile. sed aliqđ credibile. vtpote xp̄m esse passum potuit falsificari cū esset cōtingens. ergo habitꝰ fidei q̄ illud credebatur falsificari potuit. pōt ergo fidei ſbesse falsum. Jtē simus in medio tpe post mortē abrahe et eā incarnationē xp̄i. nullo tpe necessariū ē abraham credidisse xp̄m esse passurū. possibile etiam erat xp̄m non pati. sed possibile compatitur secū oīm necessario. ergo ista duo poterāt simul stare. vicz q abraham credidisset xp̄m esse passurū. ⁊ q xp̄s nō esset passurus. ⁊ sic hꝫ. tunc fidei subesset falsum. ergo cū possibile erat tunc fidei subesse falsum. vr pari rōne q ⁊ nunc. Q aūt p illo tpe possibile esset xp̄m nō pati manifestū est. quia ꝓtingens erat eū pati. cū penderet ex voluntate interficientiū. ⁊ regula est q oppositū ꝓtingentis est ꝓtingēs. Q̄ terū necessariū cēt q abraham credidisset. manifestū ē. quia oīe dictū affirmatiuū de ꝑterito est necessarium. Si tu dicas q hꝫ verū est qñ nō pendet ex futuro. ostenditur sic cē in ꝓposito. quia credere nō est aliud q̄ cogitare cum assensione. ⁊ postq̄ abraham cogitauit de hoc dicto xp̄m esse incarnandū. necriuz fuit ō eo cogitasse. ⁊ postq̄ assensit necriū fuit ip̄m assensisse. ⁊ postq̄ eruit in actum fidei necriū fuit ipsum exisse. ergo videtur q

go vidēt ꝙ fidei abrahe potuerit subesse falsū. Item oīne qđ subest spei subest etiā fidei. sz spei pt subesse falsū. vt patet. cū aliquis p̄fectus in gra existens speret se habiturū vitā eternā. ḡ necessario sequitur ꝙ fidei aliqñ subest falsū. Iterū actus charitatis p̄supponit actum fidei sed actui charitatis pt subesse falsū. ergo ⁊ actui fidei. Maior manifesta est. Minor ꝓbatur ꝑ hoc ꝙ apl's ex charitate voluit ire ad hyspanos. qñ nō iuit. Et ego ex charitate volo ꝓximū meū esse bonū qui tamē nō est bonus. et sic actui charitatis pt subesse falsum. Itez actus adoratōis est actus fidei. ḡ qđ substernit adorationi. substernitur ipi fidei. sed contingit aliqñ adoratōni alicui⁹ subesse falsū. sicut qñ adorat hostiā nō cōsecratā ꝑ cōsecrata adhibita vera diligentia. ⁊ tal'adoratio meritoria est. et ita ortū habet a fide ⁊ charitate. ḡ si ei subest falsum. videt ꝙ et fidei. Cōtra illius solius est fides in via cuius erit visio in p̄ria. sed visioni i patria nō pōt subesse falsū. ḡ nec fidei in via. Item sicut se hz charitas ad bonum. ita se habet fides ad vez. sz charitas nunq̄z appetit nisi bonū. ergo fidēs nunq̄z facit credere nisi verū. ḡ fidei nō subest falsū. Itē fides assentit prime ꝟitati ꝓpter se ⁊ sup oīa in credendo. sz p̄ma veritas nō pt ei dictare nisi vez. ḡ ipa nō pōt assentire nisi vero. ergo ei nō pt subesse nisi vez. Itē cuicūq̄z cognitioni subest falsū. illa cognitio potius est principium decepc̄ōnis q̄z illumīatōnis. sed fides ē illuminatōnis sicut dicit Aug⁹. ḡ fidei falsū non pōt subesse. Itē virt⁹ est certior oīm arte atq̄z sciētia. sz scientie ñ pt subesse falsū. si ḡ fides virtus ē vī. ⁊c. Itē fides que innititur p̄cipuꝫ sciētiaz nō pt falsificari. ḡ multo magis illa que innitit̄ principio principiorū. ⁊ hoc est fidēs catholica. ergo nullo modo pōt ei subesse falsū. Rō. dicēdū ꝙ habitus cū fidei ipam mentē illuīet ad assentiēdū veritati credite ꝑm illustratōnem diuine p̄scientie. ⁊ diuine p̄sciētie nō possit subesse falsū. qz ipa nō pt falsificari. nec̄e ē ponere ꝙ ipi habitui fidei nec falsū subsit nec subesse possit. Quēadmodū enī diuina p̄sciētia que ex rebus nō pēdet certissime cognōscit nō solū ea que ventura sūt nec̄rio. sz etiā cōtingit entia ita ꝙ circa ea nec̄ipit nō pt. sicut in primo li. ostēsū fuit. sic ⁊ fides que cognitioni diuine p̄scientie innitit̄ a qua etiā illūiat̄ ⁊ dirigit̄. certā credulitatē ⁊ illumīatōnē hz de futuris ⁊ cōtingentibus. ita ꝙ illa q̄z cū est de se possint nō euenire fides tñ nec pt decipi nec pōt errare. ¶Sicut ei de eo qđ p̄scitū est euenire a ꝛno ꝟcedi pt ꝙ ipm possibile sit non euenire in se ⁊ absolute. nō est tamē cōpossibile cū p̄uisione sui oppositi. q2 hec duo nō p̃nt simul stare ꝙ deꝰ p̄uiderit vnū qđ euenit oppositū. tūc enī falleret diuina p̄scientia. Per hūc modū intelligendū est in assensu fidei ꝙ innititur diuine p̄uisioni. Unū q̄z creditū cōtingēs i se possit nō euenire. hec tñ duo nō p̃nt simul stare ꝙ nō eueniat ⁊ ꝙ sit creditū. Et ꝓpterea cōcedēdum est ꝙ fidei nō pt subesse falsū. qz illumīat mētē. qz eleuat mētē supra naturalē rē̄em. qz excitat mētē ad cognoscēdū de luce diuina. qz ea est certitudo cui falluz subesse nō pt. ⁊ iō nō p̃nt simul stare falsitas in credito. ⁊ veritas i credēte siue in fide. Et cōcedēde sūt rōes que sunt ad istā p̄tē. Ad illud ḡ qđ obꝛ in ꝛnū ꝙ cuicūq̄z subest contingēs pt subesse falsū. qz oīne cōtingēs pōt esse falsum. Rndendū est ꝙ interemptōnē. qz diuine p̄uisioni subesse pt vez ꝟtingēs. falsū tñ subesse nō pt. p̄uidet em deꝰ vera cōtingētia. sz tñ illa que p̄uidet nūq̄z sūt falsa. et sicut hz in stātia i diuia p̄cognitōe. sic ⁊ illuiatōne que ab ea ꝓcessit qualis est habitus fidei sicut p̄dictuz est. Ad illō qđ obꝛ ꝙ habitꝰ cognoscēdi dz cōformari ipi cognoscibili ꝑm exigētiā. dō. ꝙ istud hz ꝟitatē qñ habitꝰ cognoscēdi pēdet ab ipo cognoscibili ꝑm exigētiā i ꝓprio genere. sicut est sciētia acq̄sita ꝑm cās ⁊ rōes inferiores. sz de eo genere cognitōis qđ nō pēdet ab ipsa re cognita nō est necesse ꝙ cōformet ipi cognoscibili ꝑm exigētiā sui in se. sz ꝑm exigētiā sui i cā. ⁊ talis ē cognitio fidei ⁊ ꝓphetie ⁊ cuiuslibet reuelatōis diuīe. que nō pēdet ab eo qđ creditꝰ vel qđ reuelat. sz ab illo lumie ꝙ qđ ad ꝫ cognoscēdū illumīat. ⁊ qz illud lumē certuz ē etiā de re cōtingēte. hinc ē ꝙ cū habitꝰ fidei ꝛformet ei a ꝙ dependet. ꝙ nō pt falsificari nec vacillare ꝓpter cōtingentiā crediti. Ad illō qđ obꝛ ꝙ possibile pt stare cū ꝙlibet nec̄rio. di. ꝙ vez ē. Attū ad illud qđ subiūgit ꝙ oppositū alicui⁹ articuli ē cōtingēs. sic añ incarnationem cōtingēs erat xp̄m nō incarnari ⁊ nō pati. Rndēt aliq̄ ꝙ interemptōnē ꝓ eo ꝙ de incarnatōe ⁊ passione nō est articulus q̄z tū ad euētū ꝙ ita eueniat. sz q̄z tū ad ordinē ꝙ ita cōgruat. Uñ abraaz nō credidit xp̄m incarnari sz xp̄m ee incarnādū. vt fiat vis i verbo. q2 incarnari dic̄ euētū. sz esse incarnatū dic̄ ordinē ꝛgruū. Et q̄z xp̄m incarnari sit cōtingēs q̄z tū ad euētū. tñ q̄z tū ad ꝛgruētiā necessariū est. impossibile enī ē ꝫ non ee decēs ⁊ cōgruū. Sed ꝫ modꝰ dicēdi stare ñ pt. qz sic fideles crediderunt sicut ꝓphete p̄dixerūt. ⁊ ꝓphe p̄dixerūt non solū esse ꝛgruū incarnari sed etiā euētū futurū. Et rursus sicut nos credim⁹ xp̄m incarnatū ꝛ p̄terito. ita ipi crediderūt xp̄m incarnādū de futuro. Et ideo alr dicunt alij ꝙ licet ipm creditū possit esse ꝛtingēs i ic. tñ habito respectu ad diuinā p̄sciētiā que īmutabiliter p̄uidit. necesse ē ipm euenire. ⁊ ideo opp̄ositū ei⁹ non pt stare. nec cū actu diuine p̄scientie. nec cū actu fidei nre. Sed nec illud soluit. qz non ē aliquod ꝛtingēs quod deꝰ non p̄uiderit si eueniturū est. nec ꝙ p̄uisionē suā auferꝫ sibi aliq̄d ꝛ ꝛtingēs a sua. ergo q̄z tumcūq̄z deꝰ p̄uiderit aliq̄d necē est ponere ꝙ ꝛtingēs cū quolibz necessario possit stare. si enī ñ possz stare cū necessario. ꝫ impossibile esset ipsū euenire. Et ꝓpterea est adhuc tertius modꝰ dicendi ꝙ ꝛcedit qđ ꝛtingēs pt stare cū necessario. ⁊ ꝙ oppositū alicui⁹ articuli est vel fuit ꝛtingens. Sz illō quod ꝓponit̄ tertio loco negat. vicz ꝙ necessariū fuit abrahā credidisse xp̄m esse passurū. Et si tu obȝcias ꝙ oīne dictum de ꝓterito est necessariū. Respōdet ad hoc ꝙ vez est de eo dicto quod trāsit̄ oīno in preteritū. sed illud dictum cōnotat futurum contingens. et quia omne dictum quod claudit in se contingens ꝛtingens est. ideo illud totale dictū. abrahaꝫ credidisse xp̄m passurū. cōtingens est. Licet enī p̄ncipalior cōpositio sit de ꝓterito. cōnotatū tamē est de futuro. Et hoc patet sic. q2 credere dicit actū li. arbi. ꝑm directōnē lumis cōformātis intellectū nr̄m diuine p̄scientie. Unde sensus est. Abraham credidit xp̄m esse passurū. hoc est. Abrahā illuminatus fuit vt assentiret ⁊ videret hoc quod deꝰ puderat euenire. Et quia in p̄uisione euētus contingent̄ clauditur siue cōnotat futurū cōtingens. hinc est ꝙ in illo dicto de ꝓterito clauditur euētus futuri cōtingent̄. ⁊ ideo totū dictū iudicandū est esse cōtingens. Et si tu obȝcias ꝙ necessarium est simpliciter abrahā cognouisse hoc ⁊ assensisse huic. ergo necessariū est simpliciter abrahā credidisse. Dicēdū ꝙ vez est ꝙ necessariū ē abraham cognouisse de hoc. sed nō est necessariū ipm assensisse huic credito contingenti. ⁊ huic assensu fidei. Fides enim in eo sic assentiebat sicut deus p̄uidebat. sz diuina p̄uisio sic p̄uidet ꝙ q̄z̄ actus diuine p̄

ꝯingẽs sit in se necessarius · tamẽ cõparatio ipius ad futurũ cõtingẽs nõ est necessaria sz cõtingens · Per hunc ẽtiã modũ intelligendũ est q licet necessariuz sit postꝫ abrahã credidit li · ar · fuisse motũ ꝑm regulã · z dictamẽ fidei · z necessariũ sit illũ motũ fuisse meritoriũ · ordinatio ẽ ipius ad futuꝝ cõtingens · cõtingens fuit · sicut est ordinatio diuine ꝓscientie cui est cõformis · Et q vocabl̃m credendi z assentiẽdi claudit in se illã ordinatõnẽ scõm cõformitatẽ ad diuinã ꝓfessionẽ · hinc est · q sic cõtingẽs ẽ deũ ꝓmisisse aliqd futurũ cõtingẽs · sic ꝯtingẽs ẽ abrahã credidisse futuꝝ ꝯtingens · ꝯtingẽs est ẽtã ipm̃ assisse · cõtingẽs ẽ ẽtã aliquẽ ꝓphetã ꝓpheraſſe · In oĩibꝫ enĩ his vna est rñsio que fũdat supꝫ · q licz actꝰ trãseãt in ꝓteritũ · dicũt tamẽ ordinatõnẽ ad ꝯingẽs futurum z ita cõnotãt euẽtũ futuri cõtingẽtis · z ex illa cõnotatõne necesse ẽ totũ dictũ iudicare cõtingens · sicut in ꝓmo libro ostensũ fuit q tres regulas infallibiles in q̃stione ꝓscientia · Ad illud qd obz q spei subest falsũ · dõz q spei ꝑm q virtus z virtuose mouek falsũ non subest · Cũ enĩ spes sit certitudo ꝓmiẽs ex gratia z meritis · nullus speraſ se habiturũ vitã eternã nisi cũ ꝓsuppõne meritoꝝ · z q efficacia meritã includit finalẽ ꝓseuerãtiam · hinc est q in actu spei implicak cõditio ꝓseuerãtie finak Oĩis enĩ q̃ recte sperat · sic vitã eternã expectat · si vsqꝫ in finẽ ꝓseuerauerit in gratiã · z hoc quidẽ verũ est · z fides nostra dictat · Et ita respondẽdũ est ad illã rõem q interemptõnem minoris · q ꝓscitus nõ expectat vitam eternã simplr sed sub ꝯditõne · q si aliqs ꝑter diuinã reuelatõnem absqꝫ oĩi ꝯditõne sperat se habere vitã eternam · hic nõ est motus ꝓtinens ad fidem z spem · sed ad falsã estimationẽ · Ad illud qd obz q actus charitatis
13 ꝓsupponit actũ fidei · dõm q verũ est q ꝓsuppõit actum fidei vt regulãtis z dirigentis eius actũ · sed nõ oportz q ꝓsupponat actũ fidei vt ꝯcurrentis supꝫ illud obiectũ Oĩe enĩ qd charitas appetit · fides dictat appetendum esse · z ita dirigit eius actuz · Nõ tamẽ oĩe qd charitas appetit · fides credit · q; de pluribꝫ cõtingit dicere q sunt bona · falsũ tamen est dicere q sũt vera · Bonũ enĩ dicit aptitudinẽ z ordinatõnẽ habitualẽ · sed verũ dicit inherentiã et exigẽtiã actualẽ · Unde bonũ erat aplius ire ad hyspanos q̃uis nõ esset verũ · z ideo erat appetibile q̃uis nõ esset credibile · Quãuis enĩ falsitas possit stare cum obiecto charitatis q aliqd põt esse falsũ z bonũ · nõ tamẽ põt stare cũ obiecto fidei · q; nõ põt idem simul cẽ
14 falsũ et verũ · Ad illud qd obz q adoratõni põt subesse falsũ · Dõm q adoratõni facte ꝑm directionẽ z regulaz fidei · nũq̃ subest falsũ · ꝓ eo q fides dicit nihil adorandum esse ꝓ certo nisi de qua habek certa cognitio · de cognit de quo nõ habek certitudo dicit adorandus esse ꝓsupposita cõditõne Uñ oĩis fidelis recte adorãs hostiam cõsecratã adorat sub ea cõditõe si pfecta sũt circa ipsam ea que ad cõsecratõnem sũt necessaria ꝑm institutõnẽ diuinã · z sic nunq̃ decipitur nec errat

Quæstio II b

Utrũ fides sit circa verũ creatũ z increatũ · an circa increatũ tm̃ tanq̃ circa obiectũ ꝑpium · Et q solũ sit circa verũ increatũ · vr primo q hoc q fides ẽ virtus theologica · Oĩis enĩ virtus theologica bz fidẽ ꝓ obiecto z fine · si q̃ finis vltus nõ est qd creatũ sz increatũ · vr · zc ·
Itẽ hoc ipm̃ videk q hoc q est virtus vna · q; vnica vltꝰ vnicũ bz hre obiectũ · si q̃ fides virtꝰ vna ẽ · z creatũ z increatũ sũt diuersa oĩmino · q̃ si fides bz esse circa verum increatum · nõ habet esse circa verum creatum · sicut circa obiectum · Item hoc ipsũ videk q hoc q fides est virtus euacuanda ꝑ obiecti sui ꝓsentiam z apertã noticiã · sed sola visio veri increati est illa que veritatez fidei euacuat · fides enĩ nõ euacuak in via · ergo videk q fides solũ sit in verũ increatũ tanq̃ in obiectũ · Item fides est habitus qua assentik ipi credito ꝓpter se z supaia · sz nullus habo est ꝓpter se z supaia assentiendũ nisi qd̃ est summũ verũ z verum increatũ · ergo solũmõ circa illud consistit fidei obiectũ · Itẽ hoc ipm̃ videk q diffinitionem articuli a Richardo datã qua dicit · q articulꝰ est indiuisibilis veritas ꝛc̃o attans nos ad credendũ · ergo si articulus ẽ fidei obiectũ videk q fides sit solũ circa verũ increatũ z circa ꝛc̃ũ · Sed ꝯtra · Circa veritatẽ insimbolo ꝯsistit fides tanq̃ circa obiectũ ꝓpriũ · sz in symbolo nõ solũ sunt articuli spectãtes ad ꝛitatẽ · imo etiaz spectãtes ad hũanitatẽ · ergo si hũanitas est q̃d creatum fides nõ solũ consistit circa veritatẽ increatã verũ etiaz circa creatã · Itẽ tante amplitudinis est fides sicut et charitas vel maioris · sz charitas nõ tantũmodo diligit bonum increatũ sed etiam creatum · quia non tantũmodo diligit ꝛc̃ũ sed etiam ꝓximum · ergo fides nõ est in verum increatũ sicut in obiectum · verũ etiam in verũ creatum · Item · nullũ verum futurum est verum increatum · quia verũ increatum est verum eternum · sed fides nostra est circa verũ futurum · q; credimus carnis resurrectionẽ · que nec est nec fuit · sz futura est · ergo videk q fides nõ tantũ sit circa verũ increatum · sed etiã circa verum creatum · Itẽ si quis ꝓtinaciter assereret esset falsum qõ sacra scriptura dicit esse verũ esset hereticus · ergo videtur q obiectum fidei extẽdatur ad oĩa q̃ in sacra scriptura scribunk · sz i sacra scriptura multo plura scribunk ꝛc̃ ꝓporalibꝫ q̃ eternis · ꝛc̃ creatis q̃ increatis · sicut q abrahã genuit ysaac · z cõsimilia · q̃ videk q obiectũ fidei magis ꝯsistat in vero creato q̃ in vero increato ·
Itẽ illuminatio fidei sequik vl ꝯcomitak illũinatõz ꝓphetie · sz ꝓphetia maxime z ꝑcipue ꝯsistit circa verũ creatũ cũ sit ꝓnunciatio futuroꝝ · ergo pari rõne videk q z ipa fides ꝛc̃ · dicendũ q obiectũ alicuiꝰ habitꝰ cognitiui duplicit haber determinari · aut cõmuniter aut ꝓprie · si ue per se z p accidens · Illud aũt vocatur obiectum cõmune ꝑm cõmunem acceptionẽ et obiectuz per accidẽs qõ quidẽ bz rõnem materialis · Illud autẽ ꝛc̃ obiectum ꝓprie z per se · quod quidẽ habet rõnem motiui · Scõm hanc duplicẽ acceptionẽ dupliciter ꝯtingit loqui ꝛc̃ obiecto fidei · Nam vno mõ põt dici obiectum fidei circa qõ ipsa fides versak tanq̃ circa illud qõ credit esse verũ 16
siue illa assẽtiat ꝓter se siue ꝓter aliud · Et hoc modo non tantũmodo est circa verũ increatũ verũ etiam circa verum creatum · q; fides non tm̃ credit ipsi diuini veritati in se · sed etiam his que sibi ab ea dictank · que sunt multa vera creata · Si autez loquamur ꝛc̃ obiecto fidei ꝑm ꝓriem acceptionem ꝓut dicitur obiectũ qõ habet rationem motiui · sic obiectum fidei est verũ increatum Et sic contingit intelligere in visu q; lucidum duplicit mouet visum · vel ꝓut est abstractum · vel ꝓut est terre ne materie incoꝛpatum · sic ipsa diuina veritas dupliciter mouet ipm̃ intellectum q fidẽ illuminatuz · vel per se sicut in articulis spectantibꝫ ad ipsũ deum ꝑm diuinitatem · vel vt est vnita creature · sicut in illis articulis respicientibus ipsum ꝛc̃um in sua humanitate assumpta · vel in operatione ab ipso creata · sicut increatõne · reparatione · z glorificatione · Cõcedendũ ergo est q obiectũ fidei ꝓpium ꝑm q; habet rationem motiui est verũ increatum · z q; hoc ꝓbant rõnes ad primã partem inducte · ideo ꝓcedende sunt · Ad illud qõ primo obr̃ in ꝓmuz 17

q̄ quidam articuli respiciunt hūanitatem sicut quidaz diuinitatē iam patet nīsi q; illi articuli q̄ sunt de hūanitate z circa hūnitatez enūciant de diuina psona. intra quā ꝺsistit veritas increata. et ex illa pte habet rōnē motiui. Nā ex illa pte qua ꝺsistunt circa veritatē creatam hūt solum rōnez materialis. Uñ sicut vna est psona in duab; naturis. creata vicz z increata. sic vna est veritas mouēs q̄ tener rōz obiecti. siue ī articulis q̄ respiciūt diuinitatē. siue ī his q̄ respiciūt hūanitatē. q̄ quidē est veritas increata. Ad illud qō obīcit q; ad tot se extendit
18 ad q̄t se extēdit charitas Dicendum est q; si charitas vi deat esse circa bonū increatū z circa bonuz creatū tanq̄z circa obiectū ꝓprīū. tñ obiectū eius ꝓprīū sicut ifra manifestab nō est nisi circa bonū increatū. Ad illud qō
19 obīcit q; fides est de vero futuro tē. Dōm q; resurrectō carnis futura nō est obiectū fidei ꝓprīū nisi inq̄ntū comparab ad diuinā virtutē z iusticiaz q̄ corpa resuscitabit vt retributio fiat ꝟm merita. z sic rōne veri increati ipli cari hz rōnē obiecti. qō q̄dē vez increatū q̄tuz est de se abstrahit a rōne ꝑteriti z futuri. liez ꝑteritio z futuritio notet circa eis effectū. q̄ quantū est de se hz soluz rōnem materialis in cōpatiōe ad fidei assensū ꝟm q; in ꝓcedentibus fuit tactū. Ad illud qō obīcit q; hereticꝰ iudicaret
20 q̄ grinacit negaret q̄ in sacra scriptura scribunt. dōm q; hoc nō est q; oīa q̄ in sacra scriptura cōtinent teneāt rōnē obiecti. ꝓprīj z motiui respectu ipsiꝰ fidei. sz h̄ est q; ꝓsequunt ad eiꝰ obiectū ꝓprīū. Quia em̄ sacra scriptura ē edita ab ipa veritate z a spū scō. qui ꝺdiceret sacre scripture. ꝺdiceret ei cui fides assensit ꝓpter se. vicz ipsūme veritati. Et ideo ex h̄ nō pōt ꝺcludi q; fides circa verū creatū habeat ꝟsari sicut circa obiectū ꝓprīū Ad
21 illud qō obīcit de illumīatione ꝓphetica. dōm q; ꝓphetia non hz ꝓ principali obiecto z motiuo ea q̄ pphet; pnūciat. sz solū hz ꝓ obo materiali. circa qō ipsa pphīa versat. vñ pphā nō assentit ei qō pnunciat ꝓpt̄ se. sed ꝓpt̄ veritatē ipm illumīantē z erudientē. z ex hoc nō pōt cōcludi q; fides sit circa vera creata nisi tanq̄z circa obiecta materialia. Posset tñ dici q; nō est sile de fide et ꝓphetia. q̄ fides ī suo obiecto cui assentit req̄rit aliquid qō habeat rōz motiui. sz pphīa nihil tale req̄rit ī pphetante. sz rotā rōnē siue cognitōis sumit ab ispirante. ideo nō sequit q; si pphīa est de aliquo. q; de illo ꝺbeat esse fides sicut de obiecto.

Questio. iij. c

Utrū fides sit cōplexū an circa incōplexuz? Et q; sit circa cōplexū vī. Credere em̄ sicut dicit Aug. est cogitare cū assēsiōe. sz assensꝰ rōis nō est sup̄ incōplexū. sz sup̄ cōplexū vī g̃ q; fides sit circa cōplexū sicut circa ꝓprīū obiectū
Itē fides credit aliq̄d q; verū. z respuit q; falsum. sz verū z falsuz sunt circa cōplexū. ergo vī q; habitus fidei ipm cōplexū siue enūciabile respiciat. vt obiectum.
Itē fides est media iter opinionē z sciam ꝟm q; vult hugo. sz tam opinio q̄z scīa est circa cōplexum. ergo cuz medīū suscipiat natura extremoz. vī similit q; z fides.
Itē fides ē opposita errori. sz nullus errat nisi ex hoc q; attribuit aliq̄d alicui qō ei nō est attribuendū. vel remouet qō nō est remouendū. hoc aūt nō fit nisi in cōplexione. ergo oīs error circa cōplexionem ꝺsistit Si ergo opposita nata sunt ꝺsistere circa idē. vī similit q; z fides vez cōplexū habeat ꝓ obiecto. Itē si ipsū verū icomplexū ē obiectū fidei cū g̃ iudi credulitatē hēant de icarnatōe iudei fidē haberēt incarnatōis. qō ē manifeste falsū imo errāt circa articulū illum. Similit illi q̄ crederent resurrectionē iam factā haberēt fidem de resurrectione.

quos tam̄ circa resurrectionē ꝺstat errare. restat ergo q; aliquid incomplexū nō habet esse ipsius fidei obiectum z est cōplexū vel incōplexū. g̃ cōplexū. Sz cōtra. sup illud. j. Cor. x. Omnes eūdē potū spūalē biberūt. glo. Aug. Ipa sūt mutata. sz tū nō est fides variata. si g̃ nō est fides variata. nec obiectum fidei. cū ergo enūciabilia que credūtur variata sunt. quia illi credebant xp̄m esse passurum. nos passum eē. illi incarnandū. nos incarnatum esse. restat g̃ q; fides nō est circa enūciabile siue circa cōplexū tanq̄z circa obiectū. Itē obiectū fidei est vez increatū sicut ꝑius fuit ostensū. Uñ Rieb. de sancto vic. dicit q; articulus ē veritas de deo. si g̃ deus est simpliciss̄im. z in simplici nulla cadit cōplexio vel cōpositio. vī. q; obiectū fidei nō sit vez cōplexum. sed incōplexū. Itē de eodē et circa idē est fides circa quod est visio futura. sed visio est circa vez incōplexum z ꝑ modū incōplexionis. erit enī visio simplex intuitꝰ sum me lucis. g̃ vī. q; fides simlit cōsistat circa vez incomplexū ꝑ modū incōplexi. Itē spes z charitas sūt circa res incompleras z ꝑ modū incōplexiōis. q; spes expectat bītudinem. z charitas amat deū. g̃ cum vtutes theologice idē habeāt ꝓ obiecto ꝟm rem. vī q; z ipsa fides circa vez incōplexū consistat. Itē si fides consistit circa verū cōplexū. cuz tpe passionis paucissimi scirent xp̄m pati. z tpe incarnatōis paucissimi scirēt xp̄m incarnari. paucissimi habuissent fidem. Corneliꝰ etiaz fidē nō habuisset q̄ nesciebat xp̄m eē incarnatū nec passū. z tū de illo legit Act. x. q; elyne eiꝰ placuerūt deo sine fide. Sine titꝛa aūt vt dicit heb. x. impossibile ē placere deo. si g̃ ista inconuenientia essent. inconueniens est ponere q; fides ꝺsistat circa cōplexionē. Rñ. ad ꝺctoz ī- 22
telligentiā est notandum q; circa hanc questionē diuersi diuersimode sensērūt. Quidā enī dicere voluerunt. q; fides consistit circa incomplexum sicut circa ꝓprīū obiectum. z isti dixerūt q; articuli fidei non sunt enunciabilia ꝟm res. vtpote incarnatio. passio z resurrectio z ista quidē oīa tpe sūt cadē z ipsa fides. Qz aūt actus fidei transit sup ipm credibile sicut sup cōplexū. hoc est ꝓpter defectum intellectus q̄ nō pt totū simplici aspectu intueri. sed ꝑmo hoc intuet. z postea illud cōponēs vnū alteri. Sed q̄m ipe assensus fidei est ꝓpe sup cōplexionē. z ad ꝑfectionē fidei nō tm̄ oportet cogitare de incarnatōne. sed etiā oportet credere incarnationem tā fuisse. Ideo dixerūt alij q; articuli sūt enūciabilia. z q; fides cōsistat circa cōplexū. maxime cū fides q̄tū ad q̄tū quos articulos simul respiciat creatū z increatū. z ō nīl o creato possit esse nisi ꝟm q; cōponit ipsit increato ꝟm q; ꝑius habituz est. si g̃ intellectus illud nō capit nisi q; modū cōplexionis. rōnabilius videt illud ponere z dicere q; fides sit circa vez cōplexū siue sub rōne complexi Et q̄m errans circa verum cōplexum q̄tum ad dām tempis simpliciter iudicatur hereticꝰ. sicut si aliq̄s crederet resurrectionē iā fcām vel incarnatōnē futurā. ideo nō solū dixerūt fidē eē circa verū incomplexum sz etiaz circa verū cōplexū sub determiata dāta tpis Et si tu obiicias eis de mutatōe fidei ꝓpter mutatōem illoꝝ enūciabiliū. Rñdēt ꝟm nominales q; enūciabilia nō sūt mutata. q; te esse cursurū. te currere. te cucurrisse in diuersis tpib; plata idē significāt. z vnū est enūciabile. q; vna ē res quā significat. z vnū est rēpus ꝓ q̄ pferūtur. z ideo vnū iūt ꝟm rē z veritatē. q̄tuis videātur vocaliter eē diuersa. Alīr etiā rñdēt esto q; ista enūciabilia sint diuersa tñ q; vna ē veritas cui fides assentit pncipaliter. z rōe cuius ista enūciabilia credit q̄ q̄dē nō mutat ꝟm diuersitas

tem tēporis·licet ipsa enunciabilia diuersificentur·nō
propter hoc fides mutat ꝛ diuersificat·imo i diuersis
tēporibus fīdes non mutata ꝓsistit. Sed q̄ illa posi
tio nomialiū que dicebat enūciabilia diuersoꝝ tpm eē.
vt coiter nō approbat·imo falsa est·sicut in ꝓmo li·fuit
ostensū·similiter nec alius modus dicēdi sufficit q̄ ad
īmutabilitatē fidei sufficiat immutabilitas rōis credē
di. Si eīm articuli sūt enūciabiles ꝛ dicūtur īmutabiles
ꝓpter rōnem credendi immutabilem· pari rōne dicunt
oēs vn⁹ articulus ꝓpter vnicā rōem credēdi que est in
eis. Ideo ē rect⁹ mod⁹ dicēdi q̄ cum fidei habit⁹ faciat
mētē assentire credibili siue credito·ꝛ assensus cū nō fe
rat supra incōplexū·sz supra cōplexū ponere oportet q̄
ipm obiectū fidei fm q̄ supra illud ferē fides hz rōem cō
plexi. Et q̄ dupliciter cōtingit fidē ferri in obiectū su
um·s. aut implicite·aut explicite·ideo fm duplicē mo
dū dr̄ ꝓplexū esse obiectū fidei siue fides cōsistere circa
complexū. Nā fides q̄tū ad suā substātiaz respicit cō
plexū siue enūciabile·nō ꝓcernēdo determinatā tpis· dif
ferētiā·imo aliqd dem̄ qđ est cōe ꝛ indifferēs ad oēm tē
pus·sicut xp̄m fuisse passuꝝ. Fides aūt explicita respi
cit cōplexū sub dēnia tpis determīata·sicut nūc oportz
credere incarnationē fuisse·ꝛ resurrectōem futurā esse.
Sicut ergo explicatio accidit fidei nec mutat essentiaz
fidei·sic et variatio tpis determīati nō variat fidem·vt
sit alia et alia fm̄ spēm. ¶ Hūc quidē modus dicēdi satis
est ꝓbabilis. Hūc ergo sustinēdo dicere possum⁹ q̄ fi
des ꝑpe cōsistat circa vez cōplexū·ꝛ cōcedēde sūt rōnes
23 que h̄ oīndut. Ad illō qđ ꝓmo obz dr̄ enūciabilū mu
tatōne iā pz rnsio·q̄ enūciabile qđ nō ꝓcernit determina
tā tpis dēniam·diuersē tpibꝰ nō mutat·ꝛ h̄ est circa qđ
fides hz ꝓsistere fm q̄ fides·sz illa enūciabilia solū va
riātur que ꝓcernūt determinatā tpis dēniam·ꝛ circa h̄
cōsistit fides fm q̄ explicita·ꝛ ex h̄ nō ꝑt ꝓcludi q̄ fides
sit alia ꝛ alia·fm q̄ fidei explicatio sit variata ī diuersis
24 tpib⁹. Ad illō qđ obz q̄ fides ē circa vez increatū cir
ca qđ nulla est cōplexio·dēm·q̄ sicut in ꝓmo li·dem fu
it q̄tūs ds sit simplicissim⁹·tñ circa ipum vere ꝓtingit
enūciare·ꝛ hoc p modū cōplexionis·p eo q̄ illā ꝓplexi
onē nō ponit intellect⁹ circa rē·sz circa ipm intelligen
tē·nec tñ errat·q̄ nō ꝑt simplicitatē diuini eē nisi sb ra
li ꝓpositōne ꝛ collatōe capē·ꝛ p hūc modū intelligēduz
est ī fide. Preterea fides nō tm̄ est de vero increato ī se
sed etiā put ꝓpatur ad vitatē creatā·sic dem̄ ē supius·
ꝛ ista cōpositio sub quadā cōplexiōe est·ꝛ ꝓp̄ea illa rō
25 nō cogit. Ad illō qđ obz q̄ eodē est fides in via et
visio i pria·dō·q̄ vnū ꝛ idē ꝑt apphēdi p modū incom
plexi ꝛ p modū cōplexi·sic pz ī apphēsiōe sens⁹ ꝛ intelle
ctus. Sēsus enī dū apphēdit rē albā·apphēdit p mo
dū cuiusdā incōplexiōis·q̄ nō nouit sensus exterior cō
ponere nec diuidere·sz intellect⁹ dū illō idez apphēdit
qđ sens⁹ apphēdebat·sub mō cōplexiōis accipit p̄dicās
h̄ ꝛ h̄·ꝓponēs h̄ illi·dicēs h̄ eē albū·ꝛ ita ꝓplexū ꝛ in
cōplexū nō faciūt diuersitatez a pte rei ꝓtehēse sz a pte
mōi cōprehēdēdi·q̄ vnū ꝛ idē ꝑt apphēdi sb mō cōple
xiōis ꝛ incōplexiōis. Et ꝓpterea nō seqūtur q̄ si visio ē
ꝛ eodē ꝛ q̄ē fides·ꝛ visio nō est sub rōe cōplexionis·er
go et fides·imo est ibi fallacia figure dictōis·vel ē acci
dens·q̄ pcedit ab vnitate rei ad vnitatē modi. Et si tu
queras quare fides nō assentit obiecto suo p modu in
cōpleri sic visio·satis plana ē rnsio·q̄ visio p̄tie vnoꝝ
simplici aspectu faciet videri ꝛ ꝓgnosci multa ꝓpter p
fectionem gl̄orie·nō sic aūt est de ꝓgnitōne fm statum
26 vie·quem quidem statum respicit ipsa fides. Ad il
lud qđ obz de spe et charitate·dēm q̄ nō ē sile·q̄ ꝓp̄ei
lectus ē negociari circa cōplexū·sz affect⁹ est negoti
ari circa ipam rē·ꝛ q̄ res i seipa hz rōem incōplexionis
sed put est in intellectu hz rōem cōplexionis·hinc est q̄
q̄dam ꝟtutes respicientes affectū sunt circa obiectū suū p
ter rōz cōplexionis·nō tamē ꝓpter h̄ fides·q̄ est regla
intellectus·¶ nec valet q̄ si idem est obiectū virtutū the
ologicaꝝ q̄ ꝓpter h̄ inq̄tum est fidei careat cōplexiōe
sicut inq̄tū est aliarū·cōplexū eīm ꝛ incōplexū n dicūt
variationem a pte rei sed solū a pte modi·sicut pa⁹ vi
sum ē·ꝛ q̄tūs virtutes theologice habeāt idē obiectum
fm rem ꝛ subaz·hñt tñ differēs fm rōem ꝛ modū. Ad
illud quod obz de cornelio iā pz rnsio q̄ cornel⁹ ha- 27
bebat fidē implicitā·ꝛ ideo nō credebat incarnatōnem vl
rsurrectōnē sub dēnia tpis determīata·ꝛ ꝓpterea nō er
rabat sed explicatio fidei sibi erat·ad quā faciendaz
misit dominus ecclesie architectum.

¶ Consequēter querit̄ de obiecto fidei in ꝓparatiō
one ad nr̄am ꝓgnitionē·ꝛ circa h̄ querūtur tria
Primo querit̄ vtrū fides sit de his de quibꝫ hr̄
visio sensibilis·Secūdo·vtrū sit de his de q̄bꝫ hr̄ ꝓba
bilis opinio·Tertio vtrū sit de his de q̄bus habeat⁹ co
gnitio scientialis. Questio I D
Utrū fides sit de his de q̄bꝫ hr̄ visio sensibilis·Et vi
det q̄ sic Joh·xx·Quia vidisti me thoma credidisti·sz
ꝓstat q̄ thomas verā fidē habuit·q̄ credidit ieſū quez
vidit ꝛ retigit·ergo simul de eodē erit fides interior ꝛ vi
sio exterior. Itē·j·Joh·j·qđ vidimus ꝛ audiuimus
ꝛ ꝙsperim⁹·ꝛ ma·no·ꝛtrec·de verbo vite·si ergo de ver
bo vite habebāt apli fidē hoc est de xp̄o·et de eodē habe
bāt sensibilē cognitōnē·redit idē quod pr⁹. Itē apli
viderūt xp̄m passū ꝛ xp̄m ascendentem·ꝛ ꝓstat q̄ xp̄m
esse passum et ascendisse sūt duo articuli·si ergo apli fi
dē ꝛ meritum q̄tum ad hos articulos nō amiserūt·vi
det q̄ circa idē posset esse fides et visio exterior. Jrez
btā ego sensibili experimento nouit se cōcepisse de spū
scō absq̄ virili semine·sed ꝓtās est q̄ ꝓpter ꝓceptōnē
filij dei nihil demptū est fidei sue·ergo siml̄ stabant in
ea cognitio fidei ꝛ cognitio sensibilis experimenti Sz
ꝟ·sup illud Job·xiij·Ut ad parare vob locū·glo·aug·
Eat dñs vt paret locū·eat vt videat·lateat·vt credat·
Si ergo ad credere necessariū est latere·vr̄ q̄ impossi
bile sit visionē corporalē circa idē stare simul cum fide.

Jrē Aug·diffinies fidez dicit Fides ē credere qđ nō
vides·ꝛ ī ꝑcedēn·dist·habitū ē q̄ fidēs ē virtus q̄ credū
tur que nō videtur·Et Grego·in quadā om̄lia pascali·
Que videtur fidē nō habēt·sz agnitionē·ergo nō videt
q̄ de eisdē possit esse fides interior ꝛ sensus exterior.

Jrē visio p̄tie euacuat fidem ꝛ eius meritū ꝓpt̄ ma
nifestationē veritatis credite·sed visio corporalis xp̄i
ta manifestat eius humanitatem·sicut visio patrie ei⁹
diuinitatē·ergo sicut fides diuinitatis non potest esse
circa visum visione gloriosa·sic videt q̄ fides huma
nitatis non potest esse circa visum visione sensitiua.

Item actus credendi scōm q̄ ad virtutem spectat ē
quid difficile ꝛ voluntariū sed credere quod videt ho
mo oculis exterioribus hoc est facile ꝛ necessarium·er
go non videtur q̄ aliquid possit esse simul ꝛ semel exte
rius visuz et interius creditū· ℟ō dicendū q̄ quedā
sunt que subꝯciunt sensui exteriori simpliciter ꝛ totali- 28
ter·et illa videre est clare et perfecte cognoscere·ꝛ circa
talia nō potest simul ꝛ semel esse habit⁹ siue cognitio fi
dei cū visiōe exteriori ꝑ eo q̄ visio siue ꝓgnitio illa exclu
dit oēm enigma ꝛ cognitōnez enigmaticā Quedā aūt

sunt que sic subiacent sensui fm aliqd sui · vt fm aliqd sui lateãt ipm sensũ · z circa talia bñ pt simul z semel esse visio fm vnum · z credulitas fieri fm aliũ · Visio fm illud fm q̃ patẽt · credulitas fieri fm illũ fm qd latent Et h̃ mõ est i xpo intelligere · nã xpus fm naturã assũpta z corporeã aplor sensibꝫ apparebat · Scõm aũt diuinã naturã oẽm sensũ latebat · z eadẽ psona z hipostasis fm diuersas naturas simul erat visui cognita z incognita · iõ simul poterat esse visa z credita · Et idẽ satis facile intelligere si q̃s attẽdat · qm circa idẽ pt esse certitudo z dubitatio fm diuersas naturas z diuersos respectus z diuersas cõditões · Esto em q̃ h̃ sit xps coram oculis meis · z si visu cognoscã ipm esse hoiem · nũq̃ tñ per v sũ cognoscã ipz eẽ filiũ dei · iõ alĩ habint necessariẽ ad hoc q̃ cognoscã ipm esse deũ · z hoc ẽ qd dns dixit petro qñ dixerat · tu es xps filius dei viui caro z sanguis non reuelauit tibi · zc · Cõcedẽdũ est ergo q̃ fides et visio pñt esse circa vnũ z eundẽ q̃uis nõ fm idẽ Et h̃ est qd dicit aug · z greg · de thoma · q̃ aliud vidit z aliũ credidit · homiñ ẽ vidit z deũ cõfessus ẽ dicens · dns meus z ds meus Et sic de thoma dr · ita etiã de alĩs aplis z de btã ꝑgine q̃ q̃uis certitudinali experientia scierit se ꝺcepisse sine virili semine · tñ se ꝺcepisse psonã ꝟbi nouit meditãte fide Et breuiter q̃ in oñibꝫ articulis implicat aliqd diuinũ q̃ articulus ẽ veritas rei dicte · z illo qdẽ latet · iõ cõceden de sũt rões oñdentes q̃ visio corpalis fidẽ nõ excludit.

29 Ad illo ergo qd pmo obr in ordinẽ q̃ fieri nequit certa est latẽtia · dõ · q̃ latẽtia diuinitatis hec ẽ q̃ nõ certa est fieri · sz latentia humanitatis nõ est de fidei nõ citate · fac tñ ad maiorẽ actũ fieri puritatẽ · Puri enĩ apli motꝰ fuit motu fieri z motu dilõnis in xpm post eius ascẽsũ q̃uis in eius pñtia · Et dns Joh · xx · magis laudat fidẽ eoz q̃ nõ viderũt z crediderũt q̃uis fidẽ thome · Et brũs petr in · j · can · j · cõmẽdat eos q̃ xpm nõ viderũt · z tñ in eũ crediderũt · Et h̃ ẽ qd vult illa glo · dicere · q̃ dñi absentia corpalis faceret ad fidei pmotionẽ · z ex h̃ nõ sequitur · q̃ corpalis visio tollat

30 ipam fidẽ · Ad illo qd obr de auctõe aug · z greg · dm q̃ ꝟba aug · z greg · sũt intelligẽda sane · q̃ ei dr fides esse de nõ apparentibꝫ z nõ vis · h̃ dr qr fides de illis ẽ fm eam naturã fm quã nõ appent · z eo ipo ẽ de ipis q̃ nõ apparẽt · qr fm aliqd sui latẽt · sz ex h̃ nõ excludit q̃n q̃si q̃ accidẽs z p ꝺcomitãtiã possz dici q̃ fides sit de aliqbꝫ que apparẽt p eo q̃ vnũ z idẽ · sicẽ pr oñsũ ẽ pt sil appere z la-

31 tere · Ad illo qd obr q̃ visio prie tollit fidẽ diuinã · dm q̃ ñ est sile p eo q̃ visio prie excludit oñe enigma z aufert oẽm latẽtiã · nõ sic visio vie · q̃uis enĩ xps apparet q̃tũ ad naturã · latebat tñ q̃tũ ad psonã · Vñ xpo demõstrato ipm pati erat visũ z creditũ · visũ inq̃tum demõstrat suppositũ bũane nature · sz creditũ inq̃tũ de-

32 mõstrat psonã siue hipostasim diuine nature · Ad illud qd obr vltimo q̃ credere est difficile z volũtarium · dõ · q̃ visio corpalis sicẽ dcm ẽ · qr nõ tollit latẽtiã · iõ nõ tollit difficultatẽ · nec tollit arbi · lib · ex ea pte er q̃ latet Cũ em dicr q̃ ñ ẽ difficile nec volũtariũ credere qd ꝺs videt · dõ · q̃ verũ fm id ꝺs qd videt · sz tñ tot xps ꝺs oẽs sui naturã visiõi nõ subiacebat · z iõ rõe illius nature et psone volũtariũ et difficile erat credere · Facile em erat credere q̃ ille hõ pateret ab his q̃ videbãt xpm pati · sz difficillimũ erat credere q̃ ds eẽt q̃ pateret · nec h̃ credebat aliqs nisi q̃ volebat · z quẽ illuñatio fidei adiuuabat

Utr fides sit de his · de qbꝫ bñ opinio ꝓbabil · Et q̃ sic vr · j · De · iij · Parati oĩ poscẽti reddere rõem ō ea q̃ est in nob fide z spe · sz rõ ꝓbabilis ẽ generatiua opinionis · si ergo fides ꝺpatit secũ ꝓbabilẽ rõem · ꝺpatit ergo z ꝓbabilẽ opinionẽ · Itẽ petr archiepũs leonũ · Nõ est tutũ credere sine rõe · ergo rõ ꝓbabilis facit ad fidei vtilitatẽ z securitatẽ · Si ergo opinio generari bz ex ꝓbabili rõe · vr · zc · Itẽ ꝺnũ scie z intellect z sapientie sil pt stare cũ fide · sz cũ qcũq̃ stat ꝓbabilis rõcinatio stat etiã et opinio · ergo · zc · Itẽ doctrina theologie stat simul cũ fide cũ sit fidei explicatiua · z circa ea ẽ circa q̃ fides ꝺsistit · Si ergo ĩ doctrina theologie mlte fiunt ꝓbabiles rões · vr q̃ rõnis ꝓbabilitas simul cũ fide maneat · ergo pari rõne ꝓbabilitas opiniõis ex rationibꝫ generate poterit esse in eodẽ respectu eiusdem in q̃ z respectu cui est ipa fides Sz ō Heb · xj · Fides est argm · tũ nõ apparentiũ rer · sed ea de qbꝫ bñ opinio ꝓbabilis sũt apparẽtia · ꝓbabile enĩ est qd vr oñibꝫ vel pluribus · ergo videt q̃ opinio ꝓbabilis z fides circa idẽ simul esse non possint Itẽ acceptio opinionis ꝓbabilis colligit ex humana ratiocinatõne · sed sicut dicit Bꝛeg · fides no bz meritũ cui humana rõ ꝑbet experimẽtũ · ergo vr q̃ ꝓbabilis acceptio auferat meritũ ipsi fidei · ergo nõ pt se cõpati cũ habitu ipius fidei · Itez opinio est acceptio vni ptis cũ formidie alteri · Sed vbi est opinio ibi est vacillatio · sz fides excludit omnez vacillationez z facit firmiter adherere · ergo fides nõ pt simul stare cũ opinõe · Item opinio adheret rõni ꝓpẽ se · vñ deficiẽte ꝓbabilitate rõis deficit ꝓbabilitas opinionis · sz fides adheret ipi veritati ꝓpẽ se z sup oĩa · ergo fides z opinio bñt repugnãtiã · ergo nõ vr q̃ simul possint esse i aĩa circa eãdẽ materiã · Rñ · dõ · q̃ opinio ꝓ 33
babilis dupliciter ꝺsueuit accipi · Uno mõ dr opinio acceptio vni ptis cũ formidine alteri · Alio mõ dr opinio acceptio aie generata ex rõibꝫ ꝓbabilibꝫ · fm q̃ ꝺsueuit dici q̃ syllogismꝰ dyaleticꝰ generat opinionẽ · z syllogismus demõstrativus generat sciam · Si ergo opinio dicat ꝓmo mõ ꝓut hz secũ annexã formidinẽ z vacillatiõez sic nõ pt simul stare cũ habitu fidei circa eandẽ materiã ꝓ eo q̃ fides fac plene ꝺsentire ĩ alterã ptẽ ita q̃ oĩno reputat eius oppositũ falsũ z erroneũ · nec ꝓpr aliquã rõnẽ supueniẽtem pt ad oppositũ inclinari · z iõ q̃ tollit fluctuationẽ opiniõis · isto mõ dicẽdi opinio simul cuz fide nõ pt se cõpati · Si dicat opinio dicat secũdo mõ · scz · acceptio derelicta ex rõibus ꝓbabilibus · sic dm est q̃ circa idẽ simul z semel põt esse opinio z fides · qñ multi fideles habẽt ad ea q̃ credũt multas verisimiles rõcs z multas ꝓbabiles q̃ bñt generare opinionẽ q̃tũ ad se cũdũ modũ dicẽdi opinionẽ · z illa qdẽ acceptio generata fidei nõ repugnat · imo subseruit z famulatur · Est ei in fidei fomẽtũ q̃tũ ad infirmos z oblectamẽtũ q̃tum ad ꝓfectos · Ex his pz respõsio ad questionẽ ꝓpositaz

Patz etiã rñsio ad obiecta · Opinio em ꝓbabilis scõm vnũ modũ dicẽdi pt stare simul cũ fide · sicẽ rões ad pmã prẽ ostendũt · imo multũ ꝺfert fidei ꝓbabilitas rõnũ sicẽ fuit dcm ĩ pncipio pmi li · Scõm aliũ modũ dicendi inq̃tũ sonat in imꝑfectionẽ vez put dicit vacillatiõnẽ z innitentiã ipius assensꝰ sup ꝓbabilitatẽ rõis pncipalis · sic hz repugnãtiã cũ fide · z sic ꝓcedũt rões ad scõam ptẽ · maxime due vltime quaꝝ vna assũpta est ex ipius opinionis incertitudine · altera vero ex ipius opinionis fulcimẽto · q̃ pncipaliter innitit rõi ꝓbabilium · Ad illo 34
qd ꝓmo obr de verbo apos · q̃ fides ẽ argumẽtũ nõ apparẽtiũ rer · dm q̃ apostolꝰ remouet ibi a credibili apparẽtiã nõ quãcũq̃ · Nõ enĩ remouet apparentiã probabilis opinionis · sed certitudinalis apprehensionis sicut apparet deus beatis · Ad illud quod obꝟcitur de 35

verbo Greg. Fides nō hz meritū. dōm. q̄ hoc intelligit Greg. qñ credulitas fidei oīmino inniti expimento rōnis ꝓbabilis. ⁊ hoc mō fides vera nō stat cū opinione. ita q̄ innitat opinioni tanq̄ fūdamēto. īmo multo magis acceptio illa ꝓbabilis ex rōib⁹ acq̄sita. de qua dcm̄ est q̄ pōt opinio dici innitī ipi fidei tāq̄ firmiori. Et huius signū est q⁹ multe rōes videt̄ nobis ꝓbabiles ⁊ valde rōnabiles circa fidē que videt̄ esse abusiones quedā hoib⁹ in fidelib⁹. Ideo magis illa acceptio innititur fidei q̄ econuerso. licet aliq̄ mō illa fides foueat et delecter. sicut dcm̄ est. Ad duas vltimas rōes nō oportet rn̄dere. q⁹ pcedūt de ipa opinione ſm alterū modū dicendi ſm quē modū nō pōt simul stare cū fide. sicut pl⁹ tactum est.

Questio III f

Utrū fides sit de his de q̄b⁹ habet cognitio sciētialis. Et q̄ sic vr̄ tali rōe. Pbs aliq⁹ scies rōib⁹ cogētib⁹ dū esse vnū creatorē oīm. pōt venire ad fidē. ita q̄ nō obliuiscat illaz rōnū. hz scies illas rōes hz sciam. g̃ vr̄ q⁹ possit de eodē simul hre fidē ⁊ sciam. Item aliq⁹ ꝯgscēs aliq̄d p demōstratiōnē siue p effectū. si incipiat nosse p eām siue p demōstratiōnē ꝓpter q̄d. nō ꝓpter h̄ amittit priorē cognitionē cuius hec secūda sit notior illa. g̃ due cognitōnes pōt haberi de eodē quaz vna nobiliorē q̄ alia. et vna nō expellit aliā nec euacuat. Et si hoc verū est. tūc vr̄ q⁹ simul possit aliq̄d cognosci rōcinatōe acq̄sita. ⁊ illuminatōe infusa. g̃ de eodē simul pōt haberi fides ⁊ scientia. Item cognitio intellectiua supaduenies non tollit cognitionē sensitiuā. licet vna illaz sit dignior ⁊ ꝑfectior ⁊ nobilior altera. g̃ pari rōe vr̄ de fide ⁊ scia q⁹ sil⁹ pōt haberi de eodē et circa idē. Itē experientia ē ꝓncipiū sciez de vno ⁊ eodē pōt haberi fides ⁊ experientia. g̃ de vno et eodē pōt haberi fides ⁊ scia. Maior ꝓbat⁹ philosophū Minor ꝓbat⁹ i btā ꝗgie. Maria que fide et experientia cognouit se ꝯcepisse de spūsco. Sz Ī. sic charitas diligit deū ꝓpter se ⁊ sup oīa. sic fides assentit ꝓme veritati ꝓpter se ⁊ sup oīa. sz q⁹ caritas diligit deū sup oīa ⁊ ꝓpt se. īpossibile ē q⁹ ipa ꝯpatiat secū dilcōnē q̄ds diligit deū ꝓpt terrena principaliter. g̃ pari rōne impossibile erit q⁹ fides secū ꝯpatiat cognitōz que principaliter adheret rōni acq̄site. sz talis ē cognitio scie. g̃ impossibile est fidē esse circa idē cū scia simul ⁊ semel. Itē visio pfecte tollit fidē ꝓpter certitudinē ⁊ euidētiā i ēcognoscendo. Si g̃ q̄d cogscit p sciam ē certū ⁊ aptū. vr̄. q⁹ impossibile sit aliq̄d esse simul scitū ⁊ creditū. Itē animꝰ nosster nullo mō pōt dissentire ab eo q̄d nouit habitu scientie. nō em̄ pōt nō credere q⁹ triāgulus nō hz tres āgulos equales duob⁹ rectis. si scit illō demōstrare. sz que fide credūtur volūtarie credūt. ⁊ sic pōt credi. ita ⁊ pōt discredi. g̃ vr̄ q⁹ scia noticie ñ possit simul stare circa idem. cū ipa fide. Itē que scientia cognoscūtur subtiacēt rōni sed que fide credūtur sūt supra rōem. q̄nīa fides ē illūinatio rōem eleuās supra se. g̃ si idē nō pōt esse i rōne ⁊ supra rōnem. nō vr̄ q⁹ possit simul cogscī p sciam ⁊ fidem.

36 Gꝰ ad pdcōm intelligēdū ē notādū q⁹ dupler est cognitio sez a parte cōprehensionis ⁊ manuductōne rationatiōis. Si loquamur de scientia a parte comprehensionis quo modo cognoscitur deꝰ in patria. sic non cōpatit secū fidē vt simul idē sit scitū ⁊ creditū. ꝓ eo q⁹ talis cognitio simpliciter excludit enigma. ⁊ b̄ melius apparebit infra cū aget de euacuatōe virtutū. quare vicz ⁊ qualiter fidei actus p visionē excludat ⁊ euacuet. Et de hac scientia sanctoz auctes dicūt. ⁊ cōis opinio magistroz tenet b̄ esse verū q⁹ idē simul nō pōt ee scitū ⁊ creditū. Si aūt loquamur de scientia que est manuaducti/one ratiocinatōis. sic volūt quidā dicere adhuc esse verū q⁹ nō pōt simul stare cū fide. q⁹ p talē scientiā assentit intellectus ipi rei cognite ꝓpter ipam rōnem ꝓncipaliter. assentit etiā necessario. assentit etiā sicut rei que est infra se cuius cōtrariuz repitur in fide que assentit ꝓme veritati ꝓpter se et volūtarie eleuādo rōem super se. et ideo direrūt habitū fidei ⁊ scientie mutuo sese excludere. ſm q⁹ charitas illū amorē excludit q̄ q̄s amat deum ꝓpter tpalia principaliter. Aliōz vero positō ē q⁹ de vno ⁊ eodē pōt haberi sciam manuductōne ratiocinatōis cū habitu fidei. iuxta qđ dicit Aug. xiiō. de tri. exponens illud apli. Alij dat⁹ p spm̄ ſmo sapie. alij sermo scientie Huic scientie tribuo illud qđ fidē saluberrima q̄ de ad verā beatitudinē ducit gignit. nutrit. defendit. roborat. qua scientia nō pollēt plurimi fideles licet habeant fidē. Et richardꝰ de scō vic. dicit q⁹ ad ea que fidei sūt nō tm̄ pōt haberi rōes ꝓbabiles. sz etiā necessarie licet eas interdū cōtingat nos latere. Unde aliq⁹ credēs deum esse vnū creatorē oīm. si ex oīmib⁹ necessarijs incipiat ipm̄ idē nosse. nō ꝓpter hoc desinit fidē habere. Uel si etiā pus nosset. fides supueniens talē cognitionē nō expellit. sicut p experientiā pz. Rō aūt quare talis scientia simul pōt esse de eodē cū ipa fide. ⁊ q⁹ vna cognitio alterā nō expellit. est. q⁹ scia manuductōne ratiocinatiōnis licet aliquā certitudinē faciat ⁊ euidētiā circa diuina. illa tm̄ certitudo ⁊ euidētia nō est oīmino clara q̄ditusum⁹ in via. Quāuis enī aliq⁹ possit rōnibus necessarijs ꝓbare deū esse ⁊ deū esse vnū. tm̄ clare ipm̄ diuinum esse ⁊ ipam dei vnitatē. ⁊ qualiter illa vnitas nō excludat ꝑsonaz pluralitatē nō pōt nisi p iusticiā fidei emendetur. Unde illuminatio ⁊ certitudo talis scientie nō est tanta q⁹ habita illa supfluat illuminatio fidei. īmo valde est cū illa pnecessaria. Et but⁹ signū est. q⁹ licet aliq⁹ phi de deo scīuerūt multa vera. tamē q⁹ fide caruerūt in multis errauerūt vel etiā defecerūt. Un̄ sic ī pcedētibus dcm̄ est fides pōt stare cū visiōe exteriori. q⁹ illa hz cōiunctā latentiā circa personā xpi. Sic intelligēduz est circa habitū fidei ⁊ talem modū sciendi q⁹ pōt se simul i eodē ⁊ respectu eiusdē ꝯpati. Unde ꝯcedende sūt rōes q̄ sūt ad ꝓtem istā. Ad illud ꝙo q̄d pmo obz in cōtrariū q⁹ 37
charitas nō cōpatit se cum dilectōne q̄ ꝓncipaliter adheret alij rei. Responderi pōt q⁹ non est simile. q⁹ amare deū ꝓpter creaturā finaliter ꝓtinet ad amorē iniquum ⁊ libidinosum. qui hz repugnātiā ad amorē rectū. Sz assentire alicui vero ꝓbato ꝓpter rōnem ꝓbantem dū illatio sit vera ⁊ necessaria. nec hoc dicit peccatū. nec error. ⁊ ideo nō sic habet repugnātiam ad fidē. ꝓpter eā nō est simile. Sed adhuc illud nō soluit plene. q⁹ quiēqđ scit de charitate ista. duo ista nō vident simil⁹ se posse ꝯpati q⁹ aliq⁹ assentiat veritati credite ꝓpter se. ⁊ q⁹ assentiat ei ꝓpter aliud. Propter qđ notandū q⁹ hec ꝓpositio ꝓpter dupl⁹ pōt accipi Uno mō ꝓut notat causam finalē. Alio mō ꝓut dicit rōez mouētē. Si ꝓut dicit cām finalē. sic nō pōt vnū ⁊ idem credi ꝓpter se ⁊ ꝓpter aliud. Si dicit rōnem mouētē. cū ples pōt ee rōnes mouentes ad assentiēdū vni ⁊ eidē. sicut potest vna cōclusio ꝓbari p cām ⁊ per effectū. pōt etiā ꝓbari p aliq̄d extrinsec⁹ ⁊ p aliq̄d intrinsec⁹. sic nō est inconueniens q⁹ aliq⁹ assentiat alicui veritati propter se ꝓpt⁹ aliud diuersis tamē habitib⁹ ⁊ cōsideratōnibus. Sz ne illud adhuc plene soluit. quia dr̄ Jobis. iiij. q⁹ dixerūt samaritani credētes iā nō ꝓpter verbū tuū credimus qđ ē verbū fidei. ⁊ ita videt q⁹ assens⁹ fidei ñ cōpatiat

secū assensū scīe ꝺ̄ principaliter innitit rōi. Et ꝓpterea volūt aliq̄ dicere ꝙ etsi nō tollat̄ cognitio cōtū ad habitū tollit tn̄ cōtū ad actū. qz nō hz iā illu⁹ vsū nec motū. Istud nō opꝛet dicere nec vr̄ cōuenīes. ꝙ aliq̄s habeat hītuz ⁊ nō possit hr̄e vsū. maxime cū nō hēat potētiā ligatā ꝑ aliq̄ impedimētū. Et ꝓpterea p̄t dici ꝙ qn̄ aliq̄s ē simīl scīes ⁊ credēs. ꝙ habit⁹ fidei tenet i eo p̄ncipatū. ⁊ tō talis assensus fidei assentit ipi veritati ꝓpter se. ita ꝙ ꝓp̄ hoc rōem p̄ncipaliter ipm mouētē. Assensu etiā scientie assentit etiā ꝓpter rōez. ita ꝙ ꝓpter nō dicit rōem p̄ncipalit̄ ipz mouerē Quāuis aūt nō possit vnū ⁊ idē credere ꝓpter se ⁊ ꝓpter aliud. ꝙ sic ⁊ sic credat p̄ncipaliter. tn̄ ꝓpter se ⁊ ꝓpter aliud bñ p̄t se ꝛpati admitte. ita ꝙ vnū sit p̄ncipale. ⁊ aliud sit subcūs. Tñ illud qđ dixerūt fideles iā nō ꝓpter loquelā tuā credim⁹ intelligendū ē p̄ncipaliter. Et p̄ hoc pz rn̄sio ad p̄mū argumentum. Ad illō qđ obꝛ. ex hac ꝓpone p̄tie ꝙ tollit fidē. dō. ꝙ nō est sīle. qz cū oēm excludat latētiā. iā credulitas fidei nō est necessaria. nō sic aūt ē de sciētia que hr̄ p rōem manuductōe. 38 Ad illō qđ obꝛ ꝙ scīes nō p̄t dissentire ab eo qđ scit. dicēdū ꝙ vez ē cōtū ad id qđ cognoscit. cōtū ad id qđ latet. ex illo dissentire p̄t. ⁊ rōe illi⁹ est necessaria sibi credulitas fidei. sic aliq̄s phūs scīes ꝓbare tū esse vnū rōe necessaria. ab hac nō p̄t dissentire. dissentiret tn̄ adhuc si q̄s diceret ꝙ illa vnitas p̄t ꝛpati secum pluralitatez. qđ ꝺ̄ dē cū latet. ⁊ excedit vires cognitōis 39 sue ⁊ scie Ad illud qđ obꝛ ꝙ fixes ē de his que sūt sup rōem ⁊ sciam. ⁊ de his que sūt infra. dī. ꝙ sic nihil impedit vnū ⁊ idē ee latēs ⁊ patēs. sic nihil impedit vnum ⁊ idē ꝑm aliū ⁊ aliū cogscēdi modū esse infra ⁊ supra. ⁊ ita scitū ⁊ creditū. Licet cñ sempiterna ỽtus ⁊ diuinitas nosci possit ꝙ sciam acq̄sitaz vel etiā innatā in se. tamē ꝓut cōgatur ad plūratē ꝑsonaz vel humilitatē humanitatis nr̄e quā de⁹ assūpsit. omīno sup rōem est ⁊ sup scientiā. Si q̄s cñ iudicio rōis ⁊ scie innitat. nequaq̄ crederet possibile ꝙ sūma vnitas secū ꝛpatiat pluralitatē ꝑsonaz. nec ꝙ sūma maiestas vnīri possit cū nr̄a humilitate. nec ꝙ sūma virtus de nō opante fiat operās sine sui mutabilitate. ⁊ ꝛsimilia que vident repugnare cōibus ꝓceptōib⁹ fm phiam. vñ valde paz attigit sciētia cognitōz diuinoz nisi fidei innitat. qī vna ⁊ eadez re aptissimū est fidei qđ occultissimū est scie sic pater de alīs sumis ⁊ nobilissimis questiōib⁹. q̄z ỽtas latuit philosophos. s. de creatōne mūdi. ⁊ de potētia ⁊ sapīa dei que latuit philosophos. ⁊ nūc manifeste sūt xpīanis simplicib⁹. Propter qđ dic̄ apls. stultā fecisse deū sapiam h⁹ mūdi. qz omīs sapia de deo in via absq̄ fide magī ē stultitia q̄ ỽa sciētia. ꝛmit cñ ꝑscrutāt ei errorē. nisi dirigatur ⁊ iuuet̄ per fidei illuminatōnem. vnde ꝙ ipsam nō expellit sed magis perficitur.

QOnsequenter querit̄ de obiecto fidei q̄tū ad nos rōem. Cōsueuit cñ noīe articuli cēseri. et circa h̄ duo querūtur fm duplicez rōz articuli. Primo qr̄ de rōe articuli que assignatur a Richardo. Secūdo de illa que assignat̄ ab ysidoro.

Questio I §

De illa rōne Richardi quā ponit de articulo diffinies sic articulū. Articul⁹ est indiuisibilis ỽtas de deo arctans nos ad credēdū. Cōtra istā diffinitōz obꝛ primo rōne ꝓtis h⁹ ꝙ dr̄ indiuisibilis ỽtas de deo. Nullū ei vez ꝛplexū est vez indiuisibile. sz articul⁹ ē vez cōplexū vt enūciabile. sic in p̄cedētib⁹ fuit oñsū. ꝙ nō est ỽtas indiuisibilis. Iterz. vna tm̄ est ỽtas indiuisibilis circa deū ꝙ sit articul⁹ est ỽtas indiuisibilis de deo. vn⁹ tm̄ est articul⁹. sz h̄ est falsū. ꝙ illud ex q̄ sequitur. Iterz nihil qđ est ipe de⁹ est ỽtas de deo. sz obiectū fidei est ipe de⁹. ꝙ obiectū fidei nō est ỽtas de deo. sz articul⁹ est obiectū fidei. ꝙ cōuenienter dr̄ articul⁹ ỽtas de deo. Iterz resurrectiōz esse futurā est articul⁹. ⁊ hoc nō est vez de deo sz ē vez de carne. ꝙ nō vr̄ ꝙ p̄mū mēbz p̄dicte diffinitōnis conueniat ipi articulo generaliter nec ỽe. Cōtra secūdā ꝓtez notificatōis qua dr̄ artās nos ad credenduz opponit̄ sic. Nihil qđ est supra rōem ⁊ occultū rōi artat eā ad credendū. sz articul⁹ latet rōz ⁊ est supra rōem. ꝙ nō vr̄ ꝙ artet eaz. Iterz ad nihil ad qđ mera volūtate iclinamur ꝙ aliq̄d artamur. sz ad credendū mera volūtate iclinamur. ꝙ nihil artamur ad credendū. ꝙ articul⁹ nō artat nos. Itē sic se hz obiectū fidei ad actū credendi. sic se hz obiectū charitat̄ ad actū amādi. sz obiectū charitatis nō artat nos ad amandū. ꝙ nec obiectū fidei ad credendū. Iterz sic̄ articuli ordinant̄ ad actū credendi ita p̄cepta ordināt̄ ad actum obediendi. ⁊ sic̄ artamur ad credendū credibilia. ita artamur ad exequendū mādata. ꝙ sic̄ credibile dr̄ articul⁹. ita p̄ceptū dz dici articul⁹. si ꝙ p̄ceptū nō sonit nom articuli. vr̄ sīlr ꝙ nec ipm obiectū fidei debeat dici articul⁹. Rn̄. ad p̄dcōz intel- 41
ligentiaz est notandū ꝙ articul⁹ cōtū est de rōe sui nois dicit ab artando. h̄ aūt dupliciter hz itelligi, actiue vicz ⁊ passiue. Dr̄ em̄ articulus actiue. est qđ in se artatū. ⁊ dr̄ articul⁹. qz alios artat. Prout passiue dr̄ articulus qđ i se artatū ē. est termin⁹ resolutōis. Prout aūt actiue dr̄ est p̄ncipiū distinctōis ⁊ discretōis. Et p̄mo quidē mō accipit̄ in scīa naturali in q̄ dr̄ articuli mēbra siue ptes q nō resoluūtur i alias. sz i eis stat resolutō sic dicūtur articuli digitoz. Inq̄tū ꝛo articulus dr̄ p̄ncipium distinctōis cōsueuit accipi in scīa fmocīoali. vt i grammatica et rethorica. Articulus enī in grāmatica est aliq̄d distinctū faciens distinctōnem cōtū ad genera ⁊ cōtū ad cās ⁊ cōtū ad supposita. Et in rethorica appellat̄ articulus distinctō q̄ fit in sentētia i ꝓlatōe. Qm̄ ꝙ alie scie defuūt theologie. sumit ⁊ ipa ꝓpetatem suoz vocabuloz iurta illō qđ inuenit in alīs scīētijs recte dictuz. Quoniā ergo fides nr̄a dicit pluriū cognitōem. ⁊ illa quidē cognitō terminata est ⁊ distincta. necesse est circa obiectū fidei quod est creditum reperiri aliqua ad que reducant̄ oīa credenda tanq̄ ad illa in quibus stet resolutio omnium credendoꝝ. ⁊ tanq̄ ad illa que sunt p̄ncipia directiua in omnibus que creduntur. ⁊ illa q̄ p̄ncipaliter fidēs credit. ⁊ que ꝓpe sunt obiectum fidei. Et p̄ ista duplici rōe dr̄ censeri nomine articuli. vicz quia sunt termini resolutōis. ⁊ quia p̄ncipium distinctionis. Et ꝓpterea Richardus ipm articulum diffiniens vel ꝛscribens. notificat ab hac duplici ꝓpietate. Nam in hoc ꝙ dicit primo articulus est veritas indiuisibilis de deo insinuatur ꝙ articulus est terminus resolutionis. resolutio enim stat ad indiuisibile. In h̄ vero quod subiungitur artans nos ad credendum. insinuatur ꝙ est p̄ncipium discretionis ⁊ directionis. Artat enim sicut regula directiua respectu omniū eoꝝ que cōmuniter sunt credenda. ⁊ sic ista notificatio recte est assignata. quia nō tm̄ est realis ꝛscriptio. sed et nois interpratio. Ad illud ꝙ qđ primo obꝛ in contrarium ꝙ nulla veritas completa est indiuisibilis. dom ꝙ indiuisibile dcm̄ de articulo non p̄iuat omnem diuisionē. sed p̄iuat eam diuisionē que qđē consistit i credibilium diuisione. quia articulus nō distinguit̄ in alios articulos. ibi enī status ē. Pōt etiā alr dici ꝙ ipi cōplexioni subiacet veritas indiuisibilis. Sicut enī dcm̄ 42

fuit ꝑus intellectus circa ea q̄ ꝺi sūt z ita o q̄ sūt omino
simplicia negociat. z intelligit sub ꝺplexione q̄dā. z q̄z
uis totū q̄ ē ōs sit ipe ꝺ. tñ intellect⁹ duz intelligit
aliq̄d ꝺ ꝺo. illud intelligit ī rōe subiecti. z attribuit ei
aliq̄d in rōe p̄dicati. Et q; diuersas ei attributões facit
hinc ē q̄ ipam ver itatē ꝑmā que vna ē multis mōis in
telligit. z multis mōis enūciat. Et ꝓ h̄ ꝑz rn̄sio ad duo
4 sequēcia. licet enī indiuisibilis veritas sit vna. tñ artí
culi sunt plēs. q; articulus nō soluz est ipa veritas in se
sz ꝑtinet ꝺparat ad aliquā attributionē. respectu cui⁹ ꝺ
est ī rōe subiecti. sicut deū ē creatorez tū esse trinuz. de
um esse vnū. z rōe huⁱ⁹ dicit esse veritas indiuisibilē ꝺ ꝺo
z plures articuli q; plura essentialia sūt ꝺ ꝺo z circa ꝺ
44 um q̄ necessariū ē credere ipi fidei. Ad illō q̄ obz. q
carnis resurrectio nō est ꝺ re. ꝺoz. q; imo inēztū tenet
rōnē articuli. sic cū ꝺpatur resurrectō nr̄a z carnis re
suscitatio ad ꝓbrem diuinā. Un̄ credere carnis resur
rectionē nō est aliud q̄z credere q; ꝺ. corꝑa nr̄a resuscita
45 bit exigētib⁹ sua iusticia. z faciente sua potentia. Ad
illō q̄ obz. ꝫ secūdā ꝑtē q; articulus nō arctat rōem cum
sit supra eā. Dōm q; articulus diffinit hic in ꝺparatōe
ad intellectū nō q̄z tūcūq̄z sz informatō fide. z h̄ notatur
cū ꝺr artās nos sez fideles. Quāuis aūt articul⁹ sit oc
cultus intellectui. q̄ q̄dem nō hz fidē. z etiā sup ipm. ñ
46 tñ ē sup intellectū inēztū fidē illūiat. z eleuat. Ad illō
q̄ obz. q; credere est ꝑ merā volūtatē z ita nō per arctati
onem. Dōm. q; est arctatio q̄ repugt libertati. z est arcta
tio que repugnat ambiguitati. z cuz ꝺr articulus q; ar
tat ad credēdū. h̄ nō ꝺr ꝑ coactionē volūtatis. sz h̄ dicit
ꝑ remotionē ambiguitatis. q; in ipa ꝓbritate articuli ter
minate figit mens credētis vt nullatenus ad ꝑtem ali
am inclinet. Un̄ sic ꝺr. vox articulata que ad significā
dū aliq̄d est determinata. cū ꝑus in se ꝺifferēs essz ad sig
nificādum diuersa. sic articulus ꝺr q; ipm oꝑtet ꝺter
minate credere z ei assentire omni remota ambiguitate
z vacillatōe. Ad illō q̄ opponit ꝺ subiecto aliaruz
47 virtutū. z etiā ꝺ ꝑcepto q̄ arctat ad obediendū. Dōm.
q; nō est sile. q; sicut ꝑus deū est articul⁹ nō tñ ꝺr q; ar
tat obligādo. sz q; arctat distinguēdo z discernēdo. z q;
ad ipm ita ꝓ resolutio. z q̄m h̄ ꝓpe ꝺuenit ipi fidei que ē
virtus ꝓficiēs intellectū ipm ad quē spectat ꝓncipium z
regula discretōis. hinc ē q; solū obiectū fidei vindicat si
bi nomen articuli.

Questio II b

De notificatōne ysidori que talis est. Articulus est
perceptio diuine veritatis tendēs in ipaz. Cōtra par
tē ꝑmā h⁹ diffinitōis opponit sic. Nulla ꝓbritas ē sua ꝓ
ceptio. sz articul⁹ ē diuina ꝓbritas. g̃ hec ē falsa. articulus
est perceptio diuine veritatis. Itē fides ē ꝓceptio di
uine veritatis. g̃ si articulus est perceptio diuine veri
tatis fides ē articulus. Itē visio glie ē ꝓceptio diuine
veritatis. g̃ vr̄. q; visio glie sit articul⁹ fidei. qđ simpl'r
est absurdū. Itē in articulis nō tm̄ exꝑmit diuina ve
ritas. sz etiā diuina bonitas z xp̄i hūanitas. g̃ nō vr̄. q;
ꝑmū mēbz diffinitōis oīm articulo generaliter ꝺuēiat
Cōtra scōam ꝑtē diffinitōis opponit sic. Nihil qđ ē
ipa diuina veritas tēdit ī diuinā veritatem. sz articulus
est ipa veritas diuina. g̃ nō est tēdens in ipam veritatē
Itē articul⁹ eoīs est respectu fidei bonoz z malorū. sed
mali q̄zuis ꝓcipiāt ꝑmā ꝓbritatē. nō tñ tendūt in ipam. g̃
tendere ī diuinā veritatem nō est cōmune oīm articulo.
Item aliqui philosophi habuerūt ꝺ deo aliquam cog
nitionē cū quadā dilectōe. g̃ si habuerēt simul diuinе ve
ritatis perceptionem cū quadā tendētia in ipam. z tñ
nec fidē nec fidei articulos habuerēt. g̃ nō vr̄ q; ꝑdcā no
tificatio ꝺ articulo recte assignet. Itē cuz vnius rei
vna sit diffinitio. vr̄ q; ad notificationē articuli suffici
at notificatio siue diffinitio richardi. supfluit g̃ ista ysi
querit g̃ sic que sit diuersitas inꝫ vtrāq̄z. Rn̄. ad ꝑdi 48
ctoz intelligētia ē notāda. q; ista descꝓtio ī trib⁹ differt
a descꝓtōe richardi. Nā illa descꝓtio ipius richardi ē q̄
si quedā noīs inꝫ ꝓtatio. hec aūt est realis notificatō
Scōo ꝙo differt ī hoc q; cū articulus dupl'r hēat cōside
rari. z put est in se. z put est apud aiam. notificatō ipsi
us richardi respicit ipm articulū put est in se. Notifi
catio aūt ysidori respicit ipm articulū put est apud aiaz
ideo dicit ipm esse ꝓceptōnem diuine veritatis. Tertia
dōa est. q; cū dupliciter ꝓtingat loq̄ ꝺ fide. vlez ꝺ fide
in sua generalitate z ꝺ fide formata. Dupliciter etiā cō
tingit articulū ꝙsiderari. aut put est obiectū fidei gene
raliter. aut put est obiectū fidei formate. Rich. diffinit
articulū put est obiectū fidei generaliter. z ī ō dicit q; ē
artās nos ad credendū. Ysidor⁹ aūt diffinit ipm put ē
obiectū fidei formate. z ī ō dicit q; est ꝓceptio veritatis
tendēs ī deū. Et q̄m fides formata respicit intellectū pa
riter et affectū. z intellectū illuīat ad credendum. z affe
ctū excitat ad tendendū in deuz. hinc est q; ysidor⁹ diffi
nit articulū ꝑmo ꝑ ꝙparationem ad actū intellectus cū
ꝺr Articul⁹ ē ꝓceptio diuine ꝓbritat⁹. Scōo ꝑ ꝙpatōz ad
actū affect⁹ cū subiūgit. tēdēs ī ipaz. Et q; ad vtrūq̄z actū
ꝙpat ī rōe mortui. hic ē q; ꝑdcā diffinitō ītelligēda ē ꝺ a
ri ꝑm ꝑdicatōz cālez. vt sit sens⁹. Articul⁹ est ꝓceptō. tē.
i. articul⁹ ē illō q̄ illuīat nos ad diuinā ꝓbritatez ꝓcipiē
dā. z q̄ excitat nos ad tēdēdū ī ipam. Un̄ ꝺr ꝓceptō tē
dēs. q; fac nos ꝓcipe z tēdere. z mouet nos ad tēdēduz.
Et ꝓ h̄ ꝑz rn̄sio fere ad oīa obicā q̄ obūciūk Ad ilud 49
cnī q̄ ꝑmo obz. q; nulla ꝓbritas ē sua ꝓceptō ꝑz rn̄sio. q; ve 50
rū ē ꝑdicatōe eentiali. sz nō ē vez ꝑdicatōe cāli. Ad il
lud q̄ obz. q; fides ē ꝓceptō z etiā visio glie. ꝺō. q; nō ē
simile. q; illō ꝺr ꝑdicatōe formali. z illō ꝺr ꝑdicatōe cā
li. fides ei z visio ē ꝓceptō sic hic⁹ ꝓceptiu⁹. sz articul⁹ ē
ꝓceptō sic obiectū motiuū ꝓbritz ꝓcipiēz. Possz etiā di 51
ci q; ītellect⁹ noīat aliq̄n potētiā aliq̄n hītū. aliq̄n actū
aliq̄n obiectū. sic mānifestū ē ī diuers⁹ auctōrib⁹. sic z ꝓcep
tōis nom̄ ꝓt extēdi ad habitū. actū z obiectū. Jō alit ꝺr
ꝺ fide alit ꝺ articulo Ad illō q̄ obz. q; articuli non 52
tātū spectāt ad ꝓbritatē sz etiā ad bōitatē. nec tātū ad ve
ritatē diuinā sz etiā hūanā. ꝺō. q; est articul⁹ ꝙcernat
aliq̄ mō bonū. ꝙcernat etiā aliq̄d creatū ꝑm illō tñ non
hz rōnem motiui. sz eoīpo q̄ hz ī se rōem veri z veri sū
mi. cui fides xp̄i se z sup oīa assentit. Et q; diffinit h⁹ ar
ticulus inēztū est motiu⁹ fidei. ī ō sufficit tāgere h⁹ in ei⁹
notificatōe ꝓbritatē diuinā a q̄ ē tota z ꝑncipalis rō fidei

Ad illō q̄ obz ꝺ tēdētia ꝑz rn̄sio. q; ꝑdicatō illa cā 53
lit ē ītelligēda. Articul⁹ enī terminādo facit tēdere. ēmi
nat enī inēztū finis z mouet inēztū obiectū Et ī ō facit tē
dere Ad illō q̄ obz ꝺ fide maloz dicēdū q; hic diffinit 54
articul⁹ ī ꝙpatōe ad fidē formatā. sz cē fides maloz ī ꝺ
uz actu ñ tēdat tñ reddit q̄dāmō abilē ad tēdēdū sz semi
plene. Ad illud q̄d obz q; cognitō philosophoz erat 55
ꝓceptō cū tēdētia. di. q; ñ erat illa tēdētia q̄ ē ex fide. nū
q̄z ei ꝑ illā ꝙgnitōz potant ꝙcire ad salutē. ī ō vt veri⁹
loq̄mur poti⁹ iacebāt q̄z tēdebāt. Ad illud q̄d obz q; 56
vni⁹ rei vnica ē diffinitō. di. q; vez ē ꝑz vnica ꝙpatōz z
cōsideratōz. sz ꝑm q; aliq̄d multiplicit hz ꝙsiderari mul
tiplicit hz notificari. ī ō. Rich. z ysi. diuersimode noti
ficauerūt. quia diuersimode ꝙsiderauerunt. diuersitas
aūt coz fuit q̄tum ad tria sicut ostensum est supra.

Distinctio·xxv·de fidei sufficientia·

Redictis adiciendum ē de sufficientia fidei·r̄ē Supra egit mḡr de fide ēcētia r de ei⁹ obiecto r materia· In hac tertia pte agit de eius sufficiē tia· Diuidit aūt ps ista in duas ptes· In quarū prima dicit de fidei sufficientia· In secūda ꝯo ipam fidem com parat ad virtutes alias· ibi· Illud etiā nō est p̄termittē dum q̄ fides spes charitas·r̄ē· Prīma ps in q̄ determi nat de sufficiētia fidei· diuidit in ptes duas· In quarū prima inquirit de sufficientia fidei in quadā generalita te· In secūda inq̄rit descēdendo ad spāles differentias psonarū· ibi· Quid q̄ dicēt de illis simplicibus r̄ē· Prīma ps diuidit in tres ptes· In quarū prima determinat mḡr q̄d ē illud de fide sine qua nunq̄ potuit eē sal⁹· In secunda vero determinat q̄tū sufficit credere· ibi· Sed querit vtrum hoc credere ante aduentū r̄ē· In tertia vero pluribus auctoritatib⁹ cōfirmat determinata· ibi· Unde Aug⁹· ad optatū illa fides r̄ē· Similiter secun da pars in qua descendit ad speciales differentias per sonarum credentiū habet tres· In prima inq̄rit q̄d vel quantum sufficiat credere simplicibus qui p̄cesserūt christi aduentum· In secunda vero inquirit de p̄ioue ctoribus vtrum necesse fuerit credere eos omnia q̄ mo do crediderūt· ibi· Sed queritur cum sine fide mediatoris r̄ē· In tertia vero inquirit de fide Cornelii que fuit an te euangelium promulgata· ibi· Solet etiam queri de Cornelio r̄ē· Subdiuisiones autem partium manife ste sunt in littera·

Inquirit de sufficiētia fidei in quadam generalitate· r q̄d ē illud de fide sine qua nunq̄ po tuit esse salus·

a

Redictis adiciendum ē de suffi cientia fidei ad salutez Illis em̄ q̄ p̄cesserūt aduentuz xp̄i r q̄ sequunt· vī p̄fecisse fm tp̄is p̄cessum sicut p̄fecit cogni tio⁹· Fides quipe magna ōr co gnitiōe r articuloꝝ q̄titate· vī a cōstantia r deuotiōe· Est aūt q̄ dam fidei mēsura sine qua nun q̄ potuit eē salus· Un̄ apostol⁹ Oportet accedētē credere q̄ de⁹ ē· r q̄ remunerator ē sperantiū in se·

b

Determinat quātuz sufficit credere·

Sz querit vtrū hoc credere ante aduentū r añ legē ad salu tem suffecerit· Mā tpe gr̄e con stat certissime hoc nō sufficere· Optet cm̄ vniuersa credi que in symbolis cōtinent· Sed nec añ aduētū nec añ legē videtur h̄ suffecisse· q̄ sine fide media toris nullū hoiem vel añ vl̄ post fuisse saluū sanctoꝝ autoritates contestant·

c

Confirmat autoritatib⁹ plu ribus determinata·

Un̄ Aug⁹· ad optatū· Illa fi des sana ē q̄ credim⁹ nullū ho minē siue maioris siue pue ta ris liberari a cōtagione mortis r obligatione peccati qō prima natiuitate cōtraxit· nisi p vnuz mediatorē dei r hoim iesū xp̄m Cui⁹ hois eiusdē q̄ dei saluber rima fide etiā illi iusti salui facti sunt· q̄ p̄usq̄ veniret in carnez crediderūt in carnē vēturum· Eadē em̄ fides ē r illoꝝ r nr̄a· Proinde cū oēs iusti siue añ in carnationē siue post nec vixer nec viuāt nisi ex fide incarnati onis xp̄i· p̄fecto qō scptū ē non eē aliō nomē sub celo in q̄ opte at saluari nos· ex illo tpe valet ad saluādū gen⁹ hūanū ex q̄ in Adā viciatū ē· Jdē· Remo libe rat a dānatiōe q̄ padā facta est nisi p fidē iesu xp̄i· Jdē· Eadem fides mediatoris q̄ nos saluat· salutos iustos faciebat ātiqs pu sillos cū magnis· q̄ sic credim⁹ xp̄m in carne venisse· ita illi vē turū· Et sicut nos mortuū· ita illi morituꝝ· Et sicut nos resur rexisse· ita r illi resurrecturum r nos r illi ad iudiciū viuoꝝ et mortuoꝝ vēturū· Greg⁹· super Ezech· Et q̄ p̄ībāt r q̄ seq̄bant clamabāt dicentes osanna filio dauid r̄ē· q̄ oēs electi q̄ i iudea eē poterūt· siue q̄ nūc in eccl̄ia sunt· in mediatorez dei r hoim crediderūt· his aliisq̄ plib⁹ te stimonijs p̄spicue docet nlli vn q̄ salutē eē factā nisi p fidē me diatoris· Optet q̄ accedētē cre dere q̄ supra dixit ap̄ls· sed non sufficit·

Inq̄rit de sufficiētia fidei q̄ tū ad spāles dr̄as p̄sonarū cre dentiū· Ō fides q̄d vel q̄tū suf ficiat credere simplicib⁹ q̄ p̄ces sez q̄tū ad ipam p̄ma p̄itatē· q̄tū ꝯo ad cōnotatū bñ posset conce di q̄ vn⁹ articu lus ē dignior a lio· vl̄ illi q̄ sunt de diuinitate sūt dignioꝝ q̄ illi q̄ sunt de humanitate· Dz etiaz magnitudinē q̄ compationē ad subiectum· quia fides respicit sb iectū fm triplicē vim· vicz fm po tentiā intellecti uam· r fm potē tiam affectiuam r fm potentiam interpratiuam· fm hec attendit in fide magnitu do fm triplicem modū· vicz p cō paratiōnē ad intellectiuam dici tur magna cog nitione· p cōpa rationem ad effe ctiuam· dr̄ mag ꝝuotione· p co parationem ad interp̄atiuaz dr̄ mag̃ constantia Luc em̄ fides cōstans ē q̄n aliqs libere confitetur q̄ credit r sic pz p̄dictoꝝ quatuo r numerus r suf ficientia· Aliter p̄t dici r mag̃ fm intentionem mḡri q̄ cū fides respiciat intellec tum r affectum

Aug⁹· in li· de correctione et grā·

Aug⁹· in li· de nuptiis et cōcupis·

Greg⁹· sup Ezech·

Q̄ sine fide media toris nūq̄ fuerit salus

Aug⁹·

Heb·xi·

Ro·ad q̄di 48

tribꝰ differt

richardi ē q̄

s notificatō

ēr hēat cōside

otificatō ipsi

n se· Notifi

s apud aiaz

ttis· Tertia

· vicz de fide

iciter etiā cō

tū fidei gene

Rich· diffinit

r nō dicit q̄ ē

nit ipm̄ put ē

rtio veritatis

intellectū pa

ndum· r affe

ysidoꝝ diffi

intellectus cū

q̄ patōz ad

o vtrūq̄ actū

lligēda ē da

t pceptō· r̄ē·

tratez pcipiē

dr̄ pceptō ē

s ad tēdēduz·

it Ad illud 49

pz rnsio· q̄ve

e cālt· Ad il

lie· dō· q̄ nō ē

dr̄ p̄dicatōe cā

q̄· sz articul⁹ ē

· Possz etiā di sz

itū· aliqñ actū

ribꝰ· sic r pcep

ctū· Jō aliē dr̄

q̄ articuli non 52

nec tātū ad ve

ticul⁹ p̄cernat

fm illō tū non

n veri r veri sū

q̄ diffinit h art

tāgere h in ei⁹

cipalis rō fidei

dicatō illa cā 53

fac tēdere· t mi

tū Et iō fac tē

ū q̄ hic diffinit 54

des maloꝝ i dē

tēdēdū sz semi

losophoꝝ erat 55

a q̄ ē ex fidē· nū

utē· iō vt veri⁹

illud q̄d obz q̄ 56

vnicā p̄patōz r

pz ꝯsiderari mul

uersimode nott

erunt· diuersitat

m est supra·

4

fm q̄ sup̄ habitū ē · magnitudo eī sumit tr3 ex pte hō q̄ ex pte illi⁹ · Ex pte aūt intellect⁹ dupl̄r p̄t attendi maior magnitudo ī fide · aut q3 clarī⁹ cognoscit ip̄m credituū · aut q3 cognoscit ip̄m ī pluribus siue distinctī⁹ · Primo mō dr̄ fides magna cognitōe · Scdo articulor̄ ēntitate · q3 articulos nouit melius distinguere · Sil̄r ex pte affectus dupliciter attēdit magnitudo · aut q3 firmi⁹ adheret · aut q3 ī tēsi⁹ · Primo mō dr̄ eē magna cōstātia · Secūdo mō dr̄ magna dr̄ uotōne · r sic ista quatuor reducūtur ad illa duo · que ponit magister Hug · Et p̄ p3 rūsio ad obiecta · Patet etiā tr3 q̄ nō est aliq̄ ⁊rietas · nec ē superfluitas ·

b Quibusdam vī q̄ suffecerit illis q̄tuor tm̄ credere scz natiuitatē mortē resurrectionē r aduētū ad iudiciū · Contra · Cū isti articuli ita bn̄ essent ignoti sicut aliq̄ vī q̄ nō magis tenerētur cognoscere illos q̄ alios · Querit̄ ḡ quare magis ista dębāt credere ō mediatore q̄ alia · Rn̄ dō · q̄ ista p̄ncipaliť debebat br̄e fides illor̄ q̄ bus innitebat tā q̄ magis optūa serūt xp̄i aduētū · d

Job · j · 5

Quid ḡ dicem⁹ ō illis simplicib⁹ q̄b⁹ nō erat reuelatū mysteriū ī carnatiōis q̄ pie credebāt q̄ eis traditū fuit · dici p̄t nullū fuisse iustū vl̄ saluū cui nō eēt scā reuelatio vl̄ distincta vl̄ velata ī apto vl̄ ī mysterio · Distincte vt abraā r moysi alijq̄ maioribus q̄ distinctōnē articulor̄ fidei hębāt · Velata vt simplicib⁹ q̄b⁹ reuelatū erat ea eē credēda · q̄ credębāt illi maiores r docebāt · ſ eor̄ distinctōez aptā nō hębāt · Sic ī ecclia aliq̄ min⁹ capaces sunt q̄ articulos symboli distinguere r assignare nō valent · oīa tñ credūt q̄ ī symbolo p̄tinēt · Credūt ei q̄ iḡrāt hūtes fidē velatā ī mysterio · ira r tūc min⁹ capaces ex reuelatiōe sibi facta maioribus credēdo iherebāt q̄b⁹ fidē suā cōmittebāt · vñ Job · Boues arabāt r asine pascebāt iuxta eos Simplices et minores sunt asine pascentes iuxta boues · quia humiliate maioribus adherēdo ī mysterio credebāt q̄ et illi in mysterio docebāt q̄l forte fuerat vidua sareptana ·

Inq̄rit de p̄uectioribus ante aduētū xp̄i · vt̄z ncce fuerit eos credere oīa q̄ mō credūt · e

Sz q̄rit̄ · Cū sine fide mediator hūanis nō fuerit sal⁹ sic nec modernis · vt̄z optuerit illos credere oīa illa de mediatore que nūc credim⁹ · Quibusdam vī q̄ b suffecerit illis q̄tuor tm̄ credē scz natiuitatē · mortē · resurrectionē · r aduētū ad iudiciū · q̄ō ex p̄missis xp̄is augſ · colligūt vbi ista q̄tuor posuit · Alijs aūt vī hīta fide trinitatſ id ō mysterio incarnationis fidei suffecisse vt dei filiꝰ crederet nasciturus de hoīe r iudicaturꝰ · c Qui ō iohe baptista documētū huiꝰ rei assumunt q̄ de morte xp̄i r descēsu ad iferos ī euāgelio dubitat ſ vī ſm expositionē Gre · qñ interrogauit p discipulos · Tu es q̄ vēturꝰ es an aliū expectam⁹ · Quasi es tu p̄ teip̄m descēsurꝰ ad iferna an aliū ad h̄ facta missurꝰ es · Quidā tñ dicūt cū non dubitasse ō iḡrātia ſ ō pietate · id ē dubitare se oñdisse · ñ q3 iḡrauit · ſ pietatſ affectu cōpassuz ēē xp̄o r eiꝰ hūilitatē āmirando insinuasse ·

De fide cornelij q̄ fuit post xp̄i aduētū · ſ an euāgelium p̄mulgata · f

Solet etiā q̄rī ō cornelio · vt̄z fidē incarnatōis habuerit cū dcm̄ sit eī p angelū · accepte sunt ele tue · r exaudite sūt oīones tue · Si ei fidē incarnatōis nō hębat tūc · ḡ sine fide incarnatōis erat r iusticia · q3 ō illo scptū ē · q̄ iustus erat timēs deū · Si ꝛo fidē

4 dere oīa illa de mediatore que nūc credim⁹ · Quibusdam vī q̄ b suffecerit illis q̄tuor tm̄ credē scz natiuitatē · mortē · resurrectionē · r aduētū ad iudiciū · q̄ō ex p̄missis xp̄is augſ · colligūt vbi ista q̄tuor posuit · Alijs aūt vī hīta fide trinitatſ id ō mysterio incarnationis fidei suffecisse vt dei filiꝰ crederet nasciturus de hoīe r iudicaturꝰ · c Qui ō iohe baptista documētū huiꝰ rei assumunt q̄ de morte xp̄i r descēsu ad iferos ī euāgelio dubitat ſ vī ſm expositionē Gre · qñ interrogauit p discipulos · Tu es q̄ vēturꝰ es an aliū expectam⁹ · Quasi es tu p̄ teip̄m descēsurꝰ ad iferna an aliū ad h̄ facta missurꝰ es · Quidā tñ dicūt cū non dubitasse ō iḡrātia ſ ō pietate · id ē dubitare se oñdisse · ñ q3 iḡrauit · ſ pietatſ affectu cōpassuz ēē xp̄o r eiꝰ hūilitatē āmirando insinuasse ·

De fide cornelij q̄ fuit post xp̄i aduētū · ſ an euāgelium p̄mulgata · f

Solet etiā q̄rī ō cornelio · vt̄z fidē incarnatōis habuerit cū dcm̄ sit eī p angelū · accepte sunt ele tue · r exaudite sūt oīones tue · Si ei fidē incarnatōis nō hębat tūc · ḡ sine fide incarnatōis erat r iusticia · q3 ō illo scptū ē · q̄ iustus erat timēs deū · Si ꝛo fidē

4 Innuit q̄ Jo · bap · de morte xp̄i r descensu ad iferos dubitauit · Cōtra · Si morī r ad iferos descēdere ē articulꝰ r Jobes dē ḃ dubitauit · ergo fuit infidelis · sz constat iohannē nō fuisse infidelē · cuz dñs laudet eum ibi Matḃ · xj · ḡ non dubitauit · Item Jobes ei phibuerat testimonium et aliis notū fecerat xp̄z ergo nō vī q̄ ipe dubitauerit cuz c misit discipulos suos ad xp̄z · Et hoc ē quod dicit Augusſ · sup · xj · Job · Johānes cū a spū scto ḋdicerat q̄ cād audierat · q̄ cereris p̄dicauerat · q̄ testimoniū phibuerat · q̄ oculis ūbem viderat · q̄re sic querit · Sed ignorat · quō testſ fuit iobes · cū aūt signa diuulgares mō pⁿ mortuos suscitatos cū iam oīb⁹ quasi notꝰ est · nūq̄t est tibi nō notꝰ · r absit · Si tu dicas q̄ ñ dubitauit sz ad modu dubitāt ſ se hūit Actſ · x Obr̄ ꝛ ḃ aucte āb · sup lucā vbi scribit · Jobs nuntiōi filiū sz ñ ipsum ad iferos dr̄ scēsuz · Jrē Lucē · vū · in glo · Poterat p̄bus vates quē venturū p̄dixit nō morituz credidisse · Nocip̄m dicit Greg · in quadam omelia r tāgit in lra · Rn̄ dō · q̄ sancti doctores in hac qōe dissentire videnť · nā q̄dam videnť velle ip̄m nō dubitasse · Alij vero videnť velle dicere ip̄z dubitasse · Ex hac ipsa ⁊rietate q̄dā hereticī sūpserunt occasionē errā di vt dicerēt Jobem dānatuz esse q3 in fide dubitauit · Sed certe ab ḃ discordat textꝰ euāgelicꝰ in q̄ p̄cipue laudať iobes · Discordāt etiā oēs doctores catholici · et etiā vniuersalis ecclesia q̄ iobem nō tm̄ sctm̄ sz etiā sanctissimū p̄dicant · r in eī natiuitate r decollatione solennizāt · Jdeo lz scti doctores catholici videanť sibi dissentire · idē tñ sentiūt ſm rem · Propť q̄ō intelligenduz q̄ ē triplex modꝰ dubitādi · Est ei q̄daz dubitatio q̄uenies

Mat · xj · Aug⁹ · heb · xj ·

Greg · super Ezechielem · trāsferā · charū tēat nō habeat tē · ḡ vī q̄ aliq̄ possit br̄e mā nā fidē ita q̄ nō lā hēat caritat dr̄ sup illō A

er infidelitate sicut dubitauerũt iudei. Et est dubitatõ pueniens er tarditate sicut dubitauerũt discipuli. q̃b dicitur Luce vl. O stulti et tardi corde ad credendum. Et est dubitatio pueniẽs er pietate. sicut cũ aliq̃s ex cõ passiõe magna t admiratõne ad modũ dubitãtis se hz. dõ. g̃ē q̃ ꝑmo et scõ gñe dubitãtis iobes nullo mõdo dubitauit dubitauerũt tñ discipuli ei⁹. t sic dicũt sci q̃ dicũt eũ nõ dubitasse. sed dubitatõi discipl̃oz ꝓfuluisse. Jõ eñ eos misit ad xp̃m vt videñtes mirabilia q̃ faciebat ꝓuerterẽtur ad ip̃m Si ãt loq̃mur cũ retio gñe dubitationis sic dixerũt alij sci iobem dubitasse. nõ dubitatõe vacillatõis sz q̃dã porti⁹ admiratõis t opatõis q̃ fac hoiez se bñ ep modũ dubitãt. Et b̃ē q̃d ỏt glo. Luc. vñ t Mat. xj. Nõ fiõ sz pietate dubitauit. t sic ptz q̃ nulla ẽ ꝑfectas int aucres p̃missas. d fiõs spes. charitas t opatio fm aliq̃d eq̃lia sũt. Cõtra ꝓfigit aliquẽ bñ ebitus vtutũ t ñ opatõnũ. g̃ ñ vñ q̃ opatio equet ipis bitib. Itez ꝑme Lorin. xiij. Si habuero fidẽ ita vt montes trãsferã. charitatẽ ãt nõ habeam nc. g̃ vñ q̃ aliq̃s possit bñ e magnã fidẽ ita q̃ nulla b̃eat caritatẽ. R⁹ breuit dõ. q̃ illa q̃ruor eq̃lia sñ ꝑz q̃ dñ sup illõ Apoc. xxj. q̃ latera ciuitat̃ erãt eq̃lia Dñ ei

Heb. xj. Aug⁹. Greg. super Ezechielem.

incarnatiõis habebat. ad q̃d g̃ missus ẽ ad eũ petr⁹. Sane dici põt eũ sicut fidẽ vnitatis. ita t incarnatõnis habuisse dei reuelationẽ. ꝑ incarnatũ iã eẽ dei filiũ ei ignorasse. t iõ missus est ad eũ petr⁹ vt iã natũ di filiũ ei annũciaret. t sacm regenerationis ei cõferret. hẽbat g̃ fidez incarnatiõis. ꝑ an fcã vl futura eẽt nõ nouerat. Et ita p fidẽ venit ad opa. t p opa ãpli⁹ solidatus ẽ in fide. ¶Per fidẽ ei vt ait greg. venit ad opa. Cornelius etiã p fidẽ venit ad opa. deũ eni vnũ credebat. ꝑ filiũ ei⁹ nesciebat incarnatũ. ¶Per fidẽ placuerũt deo opa ei⁹. Sine fide eni ipossibile ẽ aliquẽ placere deo. Aug⁹. vo ỏt Cornelio dcñ esse pangelũ. Accepte sũt elemosyne tue et oroes tue añc̃ in xp̃z crederet. nec tũ sine aliq̃ fiõ donabat t orabat. Mã qũo inuocabat i quẽ nõ credebat. Sz si posset sine fide xp̃i esse salus. si ad eũ mitteret architect⁹ eccie petr⁹. Attendite q̃ ait sine fide xp̃i ñ posse eẽ salutẽ. t tñ corneliũ exaudituz añc̃ crederet in xp̃m. Qõ ita p̃t intelligi. s. añc̃ sciret xp̃m incarnatũ i quẽ credebat i mysterio.

Comparat fidẽ ad alias virtutes g

Illud etiã ñ ẽ ꝑtermittẽduz q̃ fiõs spes charitas t opatõ fm aliq̃d eq̃lia sũt i p̃nti. Ẽñ greg. Fidẽ spẽ charitatẽ atc̃ opatõz dũ i hac vita viuim⁹ equales sibi eẽ apõ nos inuenim⁹ q̃ c̃tũ credim⁹ tñ amam⁹ t c̃tũ amam⁹ tñ de spẽ ꝓsumim⁹ Quisq̃ eni fiõlis tñ credit c̃tũ sperat t amat. t tñ opat c̃tũ credit t amat t sperat Sz tũ maior spes et fide charitas õr. q̃ cũ ad dei spẽm pueniẽt spes et fides transit. ꝑ caritas ꝑmanet. Et q̃ caritas mr̃ ẽ oim vtutũ. q̃ ñ iõ p⁹ fidẽ t spez põit q̃ ex eis oriat. ꝑ q̃ p⁹ illa remãebit aucta Charitas eni nũq̃ excidit. ¶Premissa ãt equalitas ꝑpe fm interiorũ actuũ intẽtionẽ ꝓsiderãda est. Huic vo q̃d h̃ t supi⁹ dcm ẽ. s. q̃ charitas ñ ẽ ex fide t spe. ꝑ econuerso. videt obuiat̃ q̃d ait apls Finis p̃cepti ẽ charitas ỏ corde puro t ꝓscientia bõa t fide ñ ficta Qd exponẽs aug⁹ Cor accipit ꝓfitelicũ. t ꝓscientia ꝑ spe. Qualis inq̃t charitas ẽ finis p̃cepti ꝓcedẽs de corde puro. i. de puro intellectu. vt nihil nisi de⁹ diligat̃ t ꝓscia. i. de spe bõa t fide ñ ficta. i. simulata. ¶Nõ g̃ caritas fidẽ t spẽ. ꝑ fides t spes caritatẽ p̃cedere videt. Hoc g̃ earõne traditũ intellige non q̃ fides t spes cã vl̃ re caritatẽ oiz bonoz mr̃em p̃cedãt. ꝑ q̃ charitas sine illis i aliq̃ esse ñ p̃t. ꝑ illa sine charitate p̃sit esse. c̃quis ñ sit pia fides vl̃ spes sine charitate Jõo g̃ ex fide t spe ꝓcedere dr̃ charitas. q̃ nulli ꝓuenit sine istis.

Sllr tñ merẽt opatio ꝓcedens ab habitu c̃tuz placet tẽ habit⁹ q̃ eñ vna ẽ gr̃a gratũ faciens q̃ facit aiaz dõ placere ꝑ hit⁹ t operatões. hic est q̃ nccẽ est ista q̃tuor esse eqlia ꝑm dcãm acceptõez ac ꝑ b̃ fm efficaciaz merẽdi. Ad illõ q̃d obz q̃ habitus p̃n ẽ sine ꝓ. Cor. xiij ogibus. dõ. q̃ ñ assiliat̃ h̃ eq̃litas habituũ ad opatiões i oib. sz in his q̃ h̃nt habit⁹ sil cũ ipis opatõnib ab ipis egredit̃ur. ꝓ. Thimo thei. ꝓ. Prez eas non intelligit ꝛ opatõibus erroribus. imo de opatõibus interioribus q̃ constit̃ in motu t vsu li. ar. Et ille q̃d vsus bonitatẽ hz iuxta mensuram habitus virtutẽ g̃ tuite. illa eni precipue est que habentem ꝓficit. et opus ei⁹ bonuz reddit. Ad illud quod obijcitur q̃ magna fides ꝓcedit habere sine charitate. Dicendũ q̃ apostolus ibi loquitur de fide informi. sz littera ista intelligi habz ꝛ fide formata Et ista sufficiant circa litteram. nam illa que pretermittũtur de fide Cornelij satis sũt plana. nc.

HD intelligẽtiã buius ptis fm ea q̃ mgr̃ tãgit incidit h̃ qõ circa duo. Primo qr̃ de fidei puecru Circa ꝑmũ querũtur tria. Primo qr̃ de fidei sufficientia. Scõ qr̃ de fidei sufficiẽtia c̃tũ ad ꝓtinẽtiã simboli aplici Scõ qr̃ de sufficiẽtia eiusdẽ c̃tũ ad noticiã eoz q̃ ꝓcesserũt aduẽtũ xp̃i. Tertõ qr̃ de sufficiẽtia eiusdẽ c̃tũ ad illos q̃ ei⁹ aduẽtũ secuti fuerũt Questio I a De sufficiẽtia fidei c̃tũ ad ꝓtinẽtiã simboli aplici. vtr sufficiẽter ꝓtineat̃ ibi oia illa q̃ oportunũ ẽ credere ad salutẽ Et q̃ sic vr̃ ꝑmo p̃ba Cassiani ad leonẽ papã. li. vj Simbolũ latine iõ collectõ noiatur. q̃ collcã i vnũ ab aplis dñi toti⁹ catholice leg̃ fide. q̃d q̃ vniuersũ diuinoz voluminũ corp⁹ imẽsa diffudit copia. totũ i simbolo colligit breuitate ꝑfecta. Jtẽ h̃ ip̃m ostẽdit rõe. q̃m tota fides vsat circa deũ sicut circa obiectũ sz non ꝓuenit pluribus mõis deũ cog̃scere c̃tũ ad diuinã naturaz. g̃ si

vtroq3 mō in symbolo apl'oz tradit noticia de deo · vī q' fides ibi ꝺtineat integritate ꝓfecta · Itē nō ꝺtigit habere noticiā ꝛ diuina ſba niſi q' aliquā eius operationem q3diu ſum⁹ in via · ſed oīs diuina operatio ꝺtinet ſub aliq3 iſtaz triū · vicz ſub ope creatōis · vel reparatōis · vel glorificatōis · Si g̃ deus i symbolo apl'oz ab hac triplici operatione notificat · q' oñdit ibi de⁹ eſſe creator · z reparator · et glorificator · vī q' tota fides ibi ꝺtineat · Itē hoc ipm oñdit ex ꝓfectiōe autoz · Si em̄ ad symbolū illud cōponendum conuenit cet⁹ apoſtolorum qui repleti fuerūt ſpū ſancto · z plenā z integrā fidei noticiā habuerūt · dicere q' in symbolo illo ꝺtineat fides iſufficient · nō eſt aliud q3 dicere q' ſpūſſanct⁹ z magr tot⁹ eccleſie iſufficientes fuerūt · Si g̃ h̄ dicere ē impiū z abſurdū · ncē ē fidez ibi ꝺtineri integre z plene · Sz ꝺtra · ſicut a doctoribus tradit catholicis ſymbolū illud fuit cōpoſitū tm̄ a · xij · apl'is ita q' q̄libet posuit ibi ſuā pticulā · Si g̃ vltra · xij · fuit barnabas z paul⁹ q̄ fuit ſpecialiſſim⁹ z maxim⁹ fūdator z doctor · z ip̄i nō posuerūt ibi ſuā pticulā · vī q' in symbolo illo nō fuerit fides ſufficiēter trādita · vel ſaltez vī q' ad illū ꝺpoſitōz nō ſufficiēt ꝺueñerit vniuerſitas apl'ica · Itē vī q' iſufficient ꝺtineat ibi fides a pte credendoz · Si q3 em̄ nō crederet fornicatiōez vel adulteriū eſſe pctm̄ mortale · iudicaret hereticū · Si q3 etiā nō crederet deū eſſe z multa talia q̄ in symbolo nō ꝺtinent iudiraret hereticū · ergo nō vī q' ſufficient cōtineant ibi fidei xp̄iane nēcaria · Itē hoc ipm oñditur a pte iſoꝝ articuloz · q3 credere q' corp⁹ xp̄i ſit in altari · z q' panis ꝺuertat in corp⁹ xp̄i h̄ eſt maxime difficultaſ z in q̄ fidez hz maximū meritū · ergo vī q' illud credibile i doctrina fidei fuit potiſſime explicādū · vī ergo q' cū ibi nō explicet · q' ſymbolū illō ſit ꝛfectiuū · Itē hoc ipm oñdit ex pte diuinaz ꝺditionū z operationū · q3 ſicut de⁹ eſt omnipotēs · ita etiam eſt imenſus · ita eternus · bonus · z ſapiens · et ſicut creauit ita diſtinxit · ornauit et conſecrauit · Sicut etiam chriſtus incarnatus eſt ita etiam inter homines conuerſatus eſt · ſicut reſurrexit · ita etiam poſt reſurrectionem apparuit · z ꝛ omnibus his nihil tangitur in doctrina ſymboli · ergo videtur in ea fides inſufficienter contineri · cū omnia hec oporteat credi · z ad omnia hec artentur ſicut ad articulos ibi exp̄ſſos · Itez hoc ipſum oſtēditur ex additione aliorum ſimbolorum · ſicut Athanaſij et Niceni cōcilij · Si enim in ſymbolo apoſtoloꝝ fides ſufficienter traditur · ergo alia ſimbola ſuperfluunt · q' ſi non ſuperfluunt · ergo in illo fides inſufficienter exprimitur · Juxta hoc quēritur vltimo ꝛ diuerſitate illorum ſymboloꝝ quātū ad continētiam · z quantum etiā ad recitationem · z quātum ad alias differentias que ſunt inter illa · Reſpōſio ad predictorum intelligentiam eſt notādum q' doctrina fidei quedam habet antecedentia · quedā conſequentia · quedam principia ſiue obiecta · ſicut in alijs ſcientijs videmus eſſe quedam principia cōmunia que ſupponuntur ſicut dignitates · Quedam vero principia propria · illarum ſcientiarum · vt ſunt intrinſeca principia ꝛmonſtrationuz · Quedam vero ſunt ſicut conſequētia · ſicut ſunt concluſiones corelarie · Per hunc etiaz modum in doctrina fidei antedentia ſunt illa que ſunt de dictamine iuris naturalis · Principia vero ſūt illa ad que fidei illuminatio directe dirigit · z iſta dicūtur articuli · Conſequētia ſunt illa que ex illis articulis poſſūt elici · z ad illos articulos habēt ſequi · Cum ergo quēritur · vtrū doctrina fidei ſufficienter ꝺtineatur in ſimbolo apoſtolico · dicendū eſt q' ſi loquamur ꝛ doctrina fidei quantū ad ea que ſunt in ea principia et propria ſicut ſunt illi articuli q̄ ſufficienter in illo ſimbolo ꝺtinētur · Poteſt autem ipſius ſufficientia ex duplici parte monſtrari · videlicet ex parte ipſoꝝ autorū cōponentium · z ex parte articuloz conſtituentium · Ex parte autorum componentium · quia vniuerſitas ibi apoſtolorum conuenit · quam nō eſt dubium aliquid nō potuiſſe latere de his que pertinent ad fidei complementum · z vt maiorem haberent firmitatem ſinguli poſuerunt ibi ſuas partes · z oēs inſimul ſingulas approbauerūt vt vna eccleſia que ſuper apoſtolos fundari debebat · vnam fidei credulitatem z confeſſionem haberet · que quidem diceretur fides catholica · hoc eſt fides vniuerſalis · Vniuerſalis inq3 q' vniuerſis data · z ab vniuerſis apoſtolis qui erant fundamentū vniuerſalis eccleſie conſtituti · Unde petrus primo poſuit particulā ſuam dicens Credo in deum patrem omnipotentē creatorem celi et terre · Secūdo Andreas audiens ſubiunxit · Et in ihesum chriſtum filiuz eius vnicum dominū noſtrum · Tercio iohannes addidit · Qui conceptus ē de ſpiritu ſancto · natus ex maria virgine · Quarto intulit Jacobus maior · Paſſus ſub pōtio pilato · crucifix⁹ mortuus z ſepultus · Quinto ſubiunxit Thomas Deſcendit ad inferna · tertia die reſurrexit a mortuis · Sexto addidit Jacobus minor · Aſcendit ad celos · ſexto ad ꝛteram dei patris omnipotentis · Septimo adiecit philippus Inde venturus ē iudicare viuos z mortuos · Octauo intulit bartholomeus · Credo in ſpiritum ſanctum · Nono ſubiunxit matheus · Sanctam eccleſiam catholicam · Decimo addidit ſymon chananeus · Sanctorum cōmunionez · Quia in ſanctorum cōmunione fit peccatoruz remiſſio · Undecimo ſuper addidit iudas thaddeus · Carnis reſurrectiōnem · Et eſt ſenſus q' de⁹ reſuſcitabit ipſam carnem · Duodecimo mathias conſummauit · Vitam eternam · Amen · Et ſic apoſtoli in numero duodenario plenoer integro compoſuerūt illud ſymbolum quando erant inſimul congregati · in quo quidem numero ſignificatur ſuperabundās perfectō · Et illud ꝓfiguratuz fuit Joſue · iiij · vbi dicitur q' duodecim viri tulerunt de medio iordanis alueo duodecim lapides z poſuerunt in loco in quo caſtramentati ſunt · Per duodecim nāq3 viros ꝛ ſingulis tribub⁹ ꝓfigurantur duodecim apoſtoli · Per duodecim lapides ꝓfigurantur duodecim partes ſymboli que ſunt firme z imutabiles · ex quibus vnicum ſymbolum conſtituitur · quod ideo ſimbolum appellatur quia ex pluribus apoſtolorum ſententijs fuit conſtitutum · Dicitur enim ſymbolum a ſyn q' eſt ſimul · z bole quod eſt ſentētia · vnde ſymbolum eſt plurium ſnīa ſimul conſtituta · z ſic ſumitur ſufficientia contentorum in ſimbolo a parte autorum cōponentium · Pōt etiaz nihilominus ſumi a pte articuloz ꝺſtituētiū · cū em̄ oēs articuli ſint ꝛ deo aut ſm q' ē i natura ꝓpria · aut ſm q' ē vnit⁹ hūane nature · ncē eſt q̄ſdā articulos eē ſpectātes ad diuinitatē · q̄ſdā ad hūanitatē · Illi aūt q̄ ſpectāt ad diuinitatē · aut reſpiciūt diuinā eēntiā in ſe · aut reſpiciūt diuīe eſſentie perſonas z hypoſtaſes · aut reſpiciūt eius operatōes · Si reſpiciūt ipſā diuinā eſſentiā in ſe · ſic eſt vnus articul⁹ · ſm q' vnica z ſimpler ē diuīa eēntia · Et h̄ inſinuat cū dicitur Credo in deū · Si aūt reſpiciāt diuine eſſentie perſonas ſiue hypoſtaſes · ſm q' tres ſunt pſone tres ſunt articuli · Quorum vn⁹ eſt · Credo in deum patrē omnipotētē · Alius vero notat cū dr · Et in ieſum xp̄m filiū eius vnicū dn̄m n̄rm · Alius cum dr · Credo in ſpūm ſanctū · Si

ãt respiciant diuine essentie operatões. hoc põt esse tripliciter ſm q̃ tripler est e⁹ operatio quaꝝ vna est ī collatõe nature ꝛ hec ẽ creatõ. Altera in collatõe gr̃e ꝛ hec est scificatio. Tercia ẽ in collatõe gl̃e. ꝛ hec ẽ gl̃iosa resuscitatio. Et ſm h̄ tr̃es sũt tres articuli. Quoꝝ vn⁹ notatur cũ dr̃. Credo ī creatorẽ celi ꝛ ter. Alter cũ dr̃ scrãm ec. carbo. scoꝝ cõ. re. pec. Ali⁹ cũ dr̃. Carnis re. Alĩ cũ dr̃. et vitã eter. Amẽ. Et sic septẽ sũt articuli circa diuinitatẽ respicientes ipam diuinã ecẽtiã in se eã ꝑsonis ꝛ in opibus e⁹. et patet eoꝝ sufficiẽtia. q̃ nõ habet ipsa pluribus mõis ꝺsiderari. Similiter circa humanitatẽ nõ est repũ ī nisi septẽ articulos p̃ncipales ſm septẽ actus xp̃i redẽptoris q̃ ordinãtur ad nr̃am redẽptionem Quoꝝ p̃mus ẽ incarnari. et dr̃ h̄ est vnus articul⁹ Qui ꝺceptus est de spũ san. Scõs est nasci. Et de h̄ ẽ alius articulus. nat⁹ ex maria virg. Tertius ẽ p nobis pẽũ soluere. ꝛ de h̄ ẽ alius articulus. Passus sub pon. pycru. mor. ꝛ se. Quart⁹ est infernũ spoliare. ꝛ de h̄ est alius articulus. descẽdit ad inferna. Quintus ẽ de morte. tumphare. et de h̄ est alius articul⁹ Tercia die resurrexit a mortuis. Sextus ẽ celestia trãscendere. ꝛ de h̄ ẽ alius articulus. Ascendit ad celos. seder ad dexteram dei pa. om. Septim⁹ ad iudiciũ venire. Et de h̄ ẽ ali⁹ articulus. Inde vẽturꝰ ẽ iudi. vi. ꝛ mor. Et sic pz q̃ septẽ sũt articuli spectãtes ad deitatẽ. ꝛ septẽ spectãtes ad humanitatẽ. in q̃bus vniuersitas fidei ꝺtinet ſm q̃ significat in p̃mo Apoc. vbi dr̃. Joãnes se vidisse septẽ cãdelabra. ꝛ ī medio septẽ cãdelabroꝝ silẽm filio homis. ꝛ ille bẽbat ad dexterã septẽ stellas. Per septez nãq̃ stellas lumiosas que sũt de natura celesti intelligũtur septẽ articuli spectãtes ad diuinitatẽ. Per septẽ aũt candelabra aurea que sũt de terrena materia. verũtamẽ optima ꝛ depurata intelligũtur septẽ articuli respicientes humanitatẽ. ꝛ ido dicit q̃ ī medio horꝝ vidit silẽm filio homis. Qm̃ g̃ isti. xp̃i. articuli ꝺtinẽtur in symbo. apolico hunc est q̃ ipa fides ꝺtinet in illo symbolo sufficienter ꝛ plene q̃tũ ad illa q̃ ꝑncipaliter sũt credẽda Et ido ꝺcedẽ
8 de sũt rões ad istã ꝓpõ. Ad illõ g̃ qõ ꝑmo obr̃ q̃ paulus et barnabas nihil ibi posuerũt. dõm. q̃ paul⁹ ꝛ barnabas electi fuerũt p⁹ diuisionẽ apl̃oꝝ ad p̃dicãdũ. sic̃ pz in actib⁹ apl̃oꝝ. Et qm̃ symbolum debuit ꝺstitui ab oĩbus ꝛ simul ꝺgregatis. vt sic singula essent a singulis q̃ expõsitionẽ ꝛ totũ a quolibet q̃ approbatõem. hinc ẽ. q̃ nihil ibi apponit q̃ pauloꝛ barnabe appropetur nec in er̃ arguit insufficientia. q̃ alĩ fuerunt ī numero cõpleto ꝛ pfecto in q̃to numero ds elegerat suos apl̃os. Preterea multitudo ꝺdentiũ nõ fac̃ ad maiorẽ pfectoꝝ symboli ꝺditi. q̃uis faciat ad maiorẽ auctem. ita ei⁹ potuisset vnus apl̃s ī aliqua ꝛboꝝ serie enarrare fidẽ sufficienter sic̃ oẽs fecerũt in illo symbolo q̃ ꝺcordiam cdito. magis tñ sic facere voluerũt sic̃ p̃dcm ẽ ꝓpter maiorẽ fidei vnitatẽ seruãdã. ꝛ ꝓpter maiorẽ eiusdẽ fidei firmitatẽ. Ad illud qõ opponit q̃ mꝛa sũt credenda que ī
9 symbolo nõ ꝺtinẽtur. dõm q̃ verũ ẽ de antecedentibus sic̃ est h̄ q̃ ẽ deũ esse. Et de ꝯitib⁹ sic̃ sũt multa alia q̃ de ipis articulis elicit sac̃ scꝑtura ꝛ doctrina theologica. sicut xp̃m a sua ꝺceptõe habuisse plenitudinẽ gr̃e ꝛ ꝯsilia nullũ tñ ẽ credibile a fide qõ nõ possit reduci ad articulos in symbolo ꝺtentos. sicut ad p̃ncipia dirigentia et stabilia fũdamẽta. Ad illud qõ opponit de insufficiẽ
10 tia ipoꝝ articuloꝝ. q̃ credere coꝝpus xp̃i in altari. h̄ vi/ detur ptinere ad articulũ fidei. dõm. q̃ iste non est articulus p̃ncipalis. sed sub alĩq̃ articlo ꝺtinet sicut ꝛ alia sacramẽta. Uolũt aũt quidã dicere q̃ reducit ad articulum de omnipotentia. Alĩ autem reducunt ad articũ lum de passione. q̃ istud est memoriale passionis. Sz melius est ipm reducere ad articulũ dr̃ vnitate ecclie. et pctoꝝ remissiõe. sicut et fides respectu aliorꝝ sacramentoꝝ. In ipis enī sacramẽtis fit pctoꝝ remissio. In ipis etiã attẽdit totius ecclie scõꝝ vnio. Uñ in symbolo nyceno addit Cõfiteoꝝ vnũ baptisma in remissionẽ pctoꝝ Unde sicut dr̃ de h̄ sacmẽto q̃ reducit ad aliquẽ articulũ p̃ncipalẽ. sic intelligendũ est de alĩs sacramẽtis.

Ad illud ꝺo qõ obr̃ ex pte diuinarũ ꝺditionũ ꝛ opatõ 11
nũ. Dõm q̃ ꝺditões respicientes diuinã ecẽtiã nõ faciunt nouos articulos distinctos ab articulo q̃ est de vnitate ecẽtie diuine. In h̄ enī q̃ credo ipm esse vnum credo ipm esse unmcsũ ꝛ simplicẽ. eternũ. omnipotentẽz ꝛ silia. aliocn̄ si vnũ de istis esset nõ essz de⁹. Similiter de oĩb⁹ opatõibus debẽt esse articuli. sed de opatõib⁹ p̃ncipalibus. maxime de bis q̃ ad nr̃am reparõnem ꝛ salutẽ ordinãtur. ad quã dirigit fides nr̃a. Possũt tamẽ oĩes opatões dei reduci ad illas tres. Oĩs enī operatio. aut respicit esse nature. aut esse gratie. aut eẽ glie Uñ ꝺseruatio p̃t reduci ad creatõnẽ. similiter distinctio ornatus. punitio ꝺo p̃t reduci ad iudiciũ. Uel põt dici q̃ nõ est ſm p̃ncipalem intentõnem. q̃ nõ est ſm volũtatem antecedẽtẽ sz ſm volũtatẽ ꝺsequentẽ. Similiter opatões xp̃i vt ꝺuersatõis ꝛ apparitõis ad illas possunt reduci. q̃ apparitio ordinat ad manifestatõem veritatis resurrectõnis. ꝛ cõuersatio ad manifestandã veritatem incarnatõnis. Ad illud qõ obr̃ de additõne 12
aliocꝝ symboloꝝ. dõm q̃ alia symbola duo vicz athanasĩ ꝛ niceni concilĩ addita sũt ad fidei maiorẽ explanatõnem ꝛ ad hereseoꝝ ꝺfusionẽ Quia symbolũ athanasĩ dr̃ ctis p̃cipui maxime ordinatũ fuit ꝺ errorẽ arrĩ. ꝛ ido ibi maxime exprimit vnitatẽ essentie ꝛ distinctionẽ psonarũ. ꝛ q̃m xp̃s est equalis p̃ri ſm diuinitatẽ. minor patre ſm humanitatẽ. Symbolũ ꝺo niceni ꝺcilĩ ꝺditum fuit ad ꝺfusionẽ multimodaꝝ hereseum pullulãtiũ. vnde addũtur aliq̃ ad maiorẽ expressionem q̃ possint hereses ꝺfutari ꝛ ꝓpterea ad elidẽdã heresim manichei ñ tñ dr̃ Credo ī deũ. sz credo ī vnũ deũ. Nec tñ creatorẽ celi ꝛ terre. sz etiã visibiliũ et inuisibiliũ. Ad ꝺfutatoꝝ ꝺo hereseos arriane nõ tñ dicit Credo in ihm xp̃m dn̄z nostrum. sed etiã additur ꝛ in vnũ dn̄m ihm xp̃m filiũ dei vnigenitũ. vsqz ibi. per quẽ oĩa facta sũt. Ad ꝺfutatiõẽ ꝺo hereseos Eutices ꝛ nestoriĩ qui dixerũt spiritũ sanctũ fuũ esse p̃ris ꝛ filij. nõ dr̃ tñ Credo in spũm sanctũ. sed addit dn̄m ꝛ viuificatẽ. q̃ ex p̃re ꝓcedit. ꝛ latini addiderũt filioq̃ ꝓpter errorẽ grecoꝝ. Qui cũ patre ꝛ filio simul adoratr̃. ẽ. Et addit q̃ locutus est p ꝓphas ad dextructionẽ errorũ q̃rũdã q̃ dixerũt q̃ ꝓphe locuti sunt sicut phanatici. Et sic patet q̃ ista symbola nõ supfluũt. nec tamẽ symbolũ apl̃oꝝ fuit diminutũ. q̃ q̃uis ī illo fides sufficiẽter ꝺtinet q̃tum ad ꝓpam ꝛ simplicez fidei ꝺfessionẽ. tamẽ optunũ fuit aliquid addi ad explanationẽ ꝓpter ꝺfutandũ hereseum prauitatem. Ad il 13
lud qõ querit vltimo de symboloꝝ diuersitate q̃tũ ad ꝺtinentiã et frequẽtatõnem. tã patet responsio p magna pte ex his que dicta sũt. Nã symbolũ apl̃oꝝ paucioꝛa ꝺtinet q̃ aliud. q̃ est ad p̃cisam articuloꝝ expssionẽ. Alia ꝺo duo symbola sũt ad hereticoꝝ ꝺfutationẽ. Uñ ꝛ si in alĩs addatur q̃tum ad expssionem quorũdam articuloꝝ. nõ tamẽ articuli expmũtur magis plene. imo ꝛ in symbolo niceni ꝺcilĩ obmittit articulus de descensu ad inferos. quia circa hũc ꝑuci vel nulli errauerunt. siue q̃ in ipa ꝺfessione descensus xp̃i ad inferos possit

Uz

ortri error. ideo maluerũ illũ subticere ⁊ implicite illũ
intelligere in resurrectõne. Et inde est q̃ symbolũ ap̃lo-
14 rũ dicit esse maiꝰ. nõ q̃tũ ad ꝓtinentiã ꝟboꝝ. sz q̃tũ ad
ꝓtinentiã articuloꝝ. ⁊ q̃tũ ad auctoritatẽ cõponentiũ.
Maioris em̃ auctis ẽ illud symbolũ q̃ alia duo. hinc ẽ
q̃ etiã symbolũ ap̃loꝝ qđ cõtinet ipm̃ fidei fundamentũ
q̃tidie recitat in eccliã ⁊ frequẽtat. alia ꝟo duo q̃ sũt ad
hereticũ ꝓfusionẽ nõ recitant nisi i diebꝫ solẽnibꝫ. qñ ad ec
clesias ꝓuenit ꝑs. hinc est etiã q̃ symbolũ ap̃loꝝ ꝺr sub
misse. qr ẽ ad ꝑprie cõscie securitatẽ. alia ꝟo dicunt alte
15 q̃ sũt ad cõpescendã hereticoꝝ garrulitatẽ. Hinc ẽ etiã
q̃ symbolum ap̃loꝝ ꝺr bis in die. mane vicz ⁊ sero. q̃ fi
des ẽ bonaꝝ operationũ ꝓncipiũ. ⁊ scutũ ad victoriam
tẽptationũ. ⁊ operãtibꝰ bõe portissime fiũt in die. ⁊ tẽpta-
tiões ꝺ nocte insurgũt. Alia ꝟo duo symbola dicũtur
ꝺ die solũz. ⁊ ꝓmittit symbolũ athanasiũ ⁊ ꝺr hora ꝑma.
Symbolũ sctoꝝ patruz dicit in missa ꝓ eo q̃ plures ibi
bereles elidunt ⁊ maioris fuit auctis. Cõpositũ em̃ fu-
16 it a. ccc. ⁊ xviij. ꝓphꝫ q̃ figurari sũt ꝙ. ccc. ⁊ xviij. ẽna-
culos abrae. q̃s nũerauit qñ ꝑstrauit q̃nq̃ reges. q̃ lotb
17 cũ suba sua captiuauerãt. Jõ aũt magis ꝺr in missa q̃
in alia hora. qr tũc popul⁹ magis ꝓuenit. ⁊ ꝺr pꝰ euãge
liũ vt oñdatur eẽ tractũ ꝺ euãgelij veritate. ꝺr etiaz añ
cõionẽ vt ꝙ ipam fidez ꝑparent corda fideliuz q̃ volunt
corꝑ xpi suscipe vt possint digne mãducari sacramẽtaliter
vel saltẽ mãducare spũaliter. Et sic ꝑtz q̃liter symbola
diuersificãt in frequẽtia ⁊ ꝓtinẽtia q̃ tñ ꝓcordãt in suf-
ficientia. Questio. II. b

De fide sufficiẽtia q̃tũ ad eos q̃ ꝓcesserunt aduentũ xpi
Et quer̃ vtrũ eis suffecerit ad salutẽ credere ea tm̃ que
spectãt ad diuinitatẽ. Et ꝙ sic videt Heb. xj. Oportet ac
cedentẽ credere q̃ ẽ. et qr remuneratorẽ. Si g̃ aplus de
terminat sufficient illud qđ erat fidei oportunũ. vr ꝙ il
lud sufficiebat eis credere. Sz totũ illud credi poterat
nihil credendo ꝺ hũanitate xpi g̃ vr ꝙ tũc tẽpis ad salutẽ
sufficiebat sola fides diuinitatis. Jtẽ tides q̃ sufficiẽ-
ter dirigit ad sperandũ ⁊ amãdũ deũ sufficit ad salutẽ. sz
fides q̃ quis credit deũ creatorez ⁊ remũeratorẽ suũ suffi
cienter dirigit ipm̃ ad sperandũ ⁊ amandũ. g̃ vr ꝙ oĩ fide
hũanitaz exclusa fides solius diuinitaz ad salutẽ sufficie
bat. Jtẽ multi saluati sunt sine fide passiõis xpi. pau
cissimi em̃ ꝓcesserũt in veteri testamẽto q̃ crediderũt si-
liũ dei crucifigẽdũ p̃ salute generiz hũani. si g̃ saluari po
tuerũt sine fide passionis. cadẽ rõne sine fide incarnatio
nis. g̃ sine fide mediatoris. Jtẽ nullꝰ hõ tenet nosse qđ
ignorãt angeli. sed añ xpi aduentũ ignorabãt angeli xpi
incarnationẽ. g̃ ⁊ hoies ñ tenebant illã credere Maior
ꝓpõ in se mãifesta est. minor ꝓbat ꝑ illud qđ ꝺr Esa. lxiij.
Quis est iste q̃ venit de edom. ibi glo. apte declarat. ꝙ
q̃dã angeli donec impleret mysteriũ incarnatiõis. ñ co-
gnouerũt. Et Ephe. iij. ꝺr Ut innotescant principibus
et potestatibus in celestibus. et ex alijs plurib⁹ locis po
test haberi. Unde Ihus super Jo. iij. in oñe. Multũ
honorati sum⁹ q̃ nobis cũ angeli ꝑ vocẽ iohannis dixe
runt. Et idez habetur in glo. sup illud Eph. iij. Que sit
dispensatio mysteriũ absconditi a seculis in deo. Jtez
qui implet de lege euangelica qđ est de dictamine eius
puenit ad salutẽ. silr de lege moysaica. g̃ pari rõne q̃ im
plebat que erant de dictamine legis nature ad salutẽ ꝑ-
uenitebat fm̃ ꝙ innuit aplus Ro. ij. g̃ tpe legis nature
nõ oportebat credere ad salutẽ nisi qđ erat de dictamine
legis nature. Sed deũ incarnari ⁊ esse mediatorẽ futuꝝ
nõ erat de dictamine legis nature. g̃ non oportebat hoc
illo tpe credere. Jtẽ nullus tenetur operari illud ad qđ
non potest se erigere virtus sua operatiua. g̃ nullꝰ tenebã
tur credere illud cuiꝰ noticiã ñ potrat acquirere. nec ꝑ inue
tionẽ. nec ꝑ doctrinã. Si g̃ tpe legis nature cognitionẽ
de mediatore non poterãt ꝑsone inuenire. nec erat q̃ exte-
rius doceret. nec adhuc erant reuelatiões ꝓphetice vi-
detur ꝙ tũc tpis de mediatore nihil credere tenebantur
g̃ sine fide mediatoris poterãt puenire ad salutẽ. Cõtra
h̃ sunt auctoritates multe q̃s mgr̃ adducit in lra. et hoc
ipm̃ oñditur rõne. xps ẽ caput totiꝰ ecclesie. g̃ nullꝰ põt
saluari nisi fiat mẽbrũ xpi. Sz mẽbrũ xpi nõ põt eis fieri
nisi credat in xpm̃. g̃ sine fide mediatoꝝ nullꝰ vnq̃ saluari
potuit. Jtẽ nullꝰ potuerit ingredi celũ nisi apta ianua
sed ianua nõ põt aperiri nisi ꝑ passionẽ xpi g̃ nullꝰ pt̃ sal-
uari nisi merito passionis xpi. sed meritũ passionis xpi
nõ vz nisi eis i quibꝰ habitat xps. si g̃ xps inhabitat ꝑ fi
dẽ ⁊ charitatẽ q̃ habeẽt ad ipz. ipossibile fuit aliquẽ salua
ri sine fide mediatoris. Jtẽ nullꝰ põt saluari sine remis
sione pecti originalis. sed originale pecm̃ non põt remitti
nisi ꝑ fidẽ vel ꝑ aliqđ fidei sacramentũ qđ sit ipius me-
diatoris signũ. g̃ nullꝰ potuit puenire ad salutẽ añ aduẽ
tum xpi q̃ nõ crederet mediatorẽ. Jtẽ nullus põt pue-
nire ad salutẽ nisi q̃ sperat. nullꝰ recte sperat nisi q̃ credit
ad salutẽ se puenturꝝ. qr spes ꝓcedit ꝑ merita et gr̃am me-
ritz. Si g̃ illi q̃ ꝓcesserũt xpi aduẽtũ saluabant. credebãt
se ꝑ merita saluari. aut g̃ credebant merita ꝓpria sibi suf
ficere. aut meritis alienis indigere. Si credebãt ꝓpria
merita sibi sufficere g̃ efferebant ⁊ decipiebant. g̃ nõ sal-
uabantur. Si credebãt se alienis meritis indigere. g̃ ha
bebãt fidẽ de mediatore. g̃ nullꝰ saluari potuit post lap
sum absq̃ fide redẽptoris. Rõ dom̃ ꝙ sicut multi au- 18
ctoritatibꝰ ꝓbat mgr̃ in lra. post lapsuz fide nullꝰ salua
ri potuit absq̃ fide mediatoris. Nullꝰ em̃ ab illo pctõ po
terat liberari nisi ꝑ illũ mediatorẽ crederet. vel ipe ꝑ se si
cet adultus. vel alius ꝓ ipso si ecet puerꝰ. Et rõ huius est
qr cũ gr̃a ⁊ veritas ꝑ ihesuz xpm̃ facta sit. ⁊ liberatis ab il
lo pctõ sit ꝑ merita xpi. ⁊ merita xpi non se extendãt nisi
ad illos q̃ efficiũtur eius mẽbra. ⁊ ei copulant ꝑ fidẽ. sic
impossibile ẽ nũc aliter saluari nisi ei copulet ꝑ fidẽ vl ꝑ
fidei sacramẽtũ. sic ⁊ impossibile fuit tũc aliquẽ post lap
sum puenire ad salutẽ q̃ aliq̃ mõ in xpm̃ mediatorẽ non
crederet. Ideo aũt dico aliq̃ mõ. qr fides mediatoris ꝑt
haberi dupliciter. vidz implicite ⁊ explicite. Explicite.
Ut si qs crederet silũ dei assumptuꝝ nr̃am hũanitatem
nasciturꝝ de virgie passuꝝ i cruce. resurrecturꝝ tercia die
Et h̃ mõ explicite credere nõ erat oĩb⁹ oportunũ. sz bis so
lũ quibus erat a deo reuelarũ sicut sanctissimis pribus
Implicite vero credere ẽ expectare redemptorẽ futuruz
Queritur aũt qualiter ⁊ quo dẽat esse hoc credere. dico
q̃ hoc credere eẽ ꝺz fm̃ ꝙ illi credebãt q̃bus a deo ẽ reue
latũ. ⁊ hoc quidẽ erat oĩb⁹ oportunũ. Et hoc ẽ qđ dicit
mgr̃ Hugo ꝺ sancto vict. in libro de sacramentis. Dec sẽ
inquit quibus ab initio recta fides vnq̃ haberi potuit
credere vidz vnũ eẽ deũ creatorẽ omniũ ⁊ rectorẽ vniuer
sorum. ipm̃ quidẽ nõ eẽ mali actorẽ. eoꝝ tamen ã qñ ma
lis suis miseretordiã eius quererẽt ⁊ expectarẽt futuꝝ re
dẽptorẽ. Hoc simpliciũ fidei in ũtio suffecisse credim⁹
et tamen fidem natiuitatis et⁹. passionis. ⁊ resurrectio-
nis ⁊ ascensionis sue. in h̃ eos verissime habuisse dicim⁹
quia credentibus et scientibus hoc. fide et deuotiõe ad
herent. Sic ergo concedendum est ꝙ nullus post la-
psuz saluari potuit absq̃ fide mediatoris. qua quia phi
losophi caruerunt suis meritis ⁊ virtutibus inhereẽtes
ideo tanq̃ superbi ⁊ a xpi mẽbris ⁊ meritis separati exclusi
sunt a gaudijs paradisi. Concedende sunt ergo ratio-

20 nes ad istam ꝓtez adducte. Ad illud qꝺ ꝓmo obꝛ de
auctē apli. Dom ꝙ apls ꝑcīse non intendit ætermina/
re totū qꝺ est ad salutē necessariū. sz illud sine q̄ nō pōt
esse salus. Dicit enī ꝙ hoc est oportunū. sz nō dicit ꝙ ꝫ
sit sufficiēs. Tāgit aūt illa duo potissime. q̄ necessaria
erāt omī statui nature. nō solū statui nature lapse. sz eti
am statui innocētie. Ad illꝺ qꝺ obꝛ ꝙ fides creatoris
21 ꝛ remuneratoris sufficienter dirigit ad sperādū ꝛ amā/
dū. dom ꝙ falsū est ꝑm statū nature lapse. q̄ cū spes ꝓ/
cedat ex meritis sicut in oꝓnēdo tactū est. si q̄s spera
ret saluari ex meritis ꝓꝓrijs siue meritis mediatoris
nō recte speraret sz potius ꝑsumeret. iō spes nō sufficiē
ter dirigit ꝙ fidē creatoris ꝛ mediatoris. Similiter nec
charitas. q̄ nō tm̄ debemus amare q̄ creatoꝛ ꝛ remune
ratoꝛ. sz magis q̄ redemptoꝛ. Ad illud qꝺ oꝓponit.
22 ꝙ multi saluati sūt sine fide passionis. dom ꝙ si loqua/
mur de fide explicita verū est. Si de fide implicita nō ē
ver. omnes enī saluādi expectauerūt redemptoꝛē futuꝝ
ꝛ etiā in suis sacrificijs ꝛ obl'onibꝫ hec ꝑfigurabāt in q̄
bus oībus rpūs figurat offerēdus. Unde q̄dāmodo
ꝑtrebātur facto occulte. ꝫuis verbo non ꝑferret ma/
nifeste. Similiter nō oportebat incarnatōnem explici
te credere. sz sufficiebat credere ꝙ alijs veniret q̄ gen⁹
23 humanū redimere posset. sciret et vellet. Ad illꝺ qꝺ
obꝛ ꝙ hoies nō tenent nosse qꝺ ignorāt angeli. dom. ꝙ
et si angeli misteriū incarnatōis nō cognouerūt ad ple
nū. tm̄ nullus fuit dꝛ q̄n sciret gen⁹ humanū esse redi
mendū. ꝛ ideo ex ꝫ nō cōcludit ꝙ nō oportuit fidē habe
re de mediatoꝛe. sed q̄ nō oportuit credere explicite. sz
24 sufficiebat credere implicite. Ad illud qꝺ oꝓponit ꝙ
oīm tpe suffecit implere qꝺ fuit de dictamine legis illi⁹
que erat in illo statu. dom ꝙ ꝫ est ver ꝑm ꝙ ꝫ intelligi/
tur de lege nature vel de lege scꝑture. ꝑm ꝙ est adiuta to
no grē. Sine enī dono gratie i nulla lege cōtingit ad sa
lutez puenire. Quānis aūt lex nature ætitura auxilio
grē non posset aliqd dictare de ipso mediatoꝛe. put tam
est adiuta ꝙ grām dū sentiebat ad firmitatē suā. ꝛ miseri
am. ꝛ aduertebat dei iusticiā ꝛ misericordiā. satis dicta
re poterat ꝙ hō reparatoꝛe indigebat. ꝛ ꝙ diuina boni
tas dare disponebat. Unī sp fuerūt aliq̄ famosi dei cul/
25 tores ab initio mūdi q̄ ꝫ ꝓfitebātur suis oblatōnibus.
ad quoꝝ aspectū ꝛ exemplū alij poterant erudiri. Ad
illud qꝺ vltimo oꝓponit ꝙ nō poterāt illud scire ꝙ inuē
tionē ꝛ doctrinā tam patet respōsio. q̄ diuina grā oīm/
bus ꝓsto erat ꝛ natura ad ꝫ manuducere poterat ex cō
sideratōne sue mīsie ꝛ curuitatis. ꝛ ex eruditōne quadā
generali quā accipe poterāt a viris q̄ erāt i cultu dei fa/
mosi. Unī cū nō eēt ꝓphīa nec reuelatio apta. nō tenebā
tur oīmino ad fidē explicitā. Indubitāter tn̄ ver est ꝙ
eis ꝓsto erat noticia mediatoris q̄ta oportuna erat ꝑm ex
igētiā tpis. tū ex dictamine nature. tū ex aliena instru/
ctione. tū etiā ex dei inspiratōne q̄ se offert oībus q̄ cuz
rq̄rūt humiliter. Questio III c
De sufficientia fidei q̄ntū ad eos q̄ aduentū xp̄i sūt sbse/
cuti. Et ē qō. vtrū oīs teneāt credere oēs articulos
explicite p⁹ aduētū xp̄i. Et ꝙ sic vī deuk. xvij. precipit
ꝙ lex lucide ꝛ aperte scribaꝛ sup lapides. Et ibi dicit glo.
ꝙ layci ꝛ simplices sūt lapides. ḡ si scꝑtura illa est p co/
gnitiōē. vī ꝙ layci tenētur legē cognscere lucide ꝛ aperte
ḡ multo fortius vī. ꝙ i nouo test. tenētur cognscere doctri/
naz fidei catholice. Itē Leuit. xiij. dī de leproso vt offe/
rat sacerdotī ꝓ emūdatōe. ibi glo. sacerdos ē verissima fi/
gura dei ꝛ cessio. vbi si plus ē effundit. si minus est deficit. ḡ
vī ad ꝫ ꝙ aliqs possit a peccatis purificari ꝙ necesse ē
habere plenā mēsurā fidei. ḡ vī. ꝙ omnibꝫ sit necessari/
um nosse oēs articulos explicite ꝛ distincte. Itez sic̄
se hz obediētia respectu ꝓceptoꝝ. ita fides respectu arti
culoꝝ. sz nō est vera obediētia nisi obediat oīmbꝫ ꝓcep/
tis. ḡ nec vera fides nisi explicite et distincte assentiat oī
bus articulis. Minoꝛ ꝓbaꝫ ꝙ illud qꝺ dī Bal'. v. Ju/
stificoꝛ oīm̄ homī circūcidēti se ꝙ sit debitoꝛ oīs legis fa
ciēde. Et Jaco. ij. Si totā legē seruauerit. offendit aūt i
uno factꝰ ē reus oīm. Itē sicut se hz charitas ad dili/
genda. sic se hz fides ad credibilia. Sed charitas q̄ntū
cūq̄ sit pua ꝛ in q̄cunq̄ sit facit amare oē qꝺ ē amabile.
necessariū est ergo cuilibet ad salutē ꝙ diligat suū ꝓximū
sic̄ se ipsū. ḡ pari rōe necessariū est fidei quantūcunq̄ pa/
ue oēs articulos credere distincte. Itē nō vitaꝫ malus
nisi ognitū. sed quilibet q̄ntumcūq̄ simpler tenet vitare
erroꝛē ꝫ quēlibet articlm. ḡ tenet credere ꝛ scire quēli
bet articulū. Qꝺ aūt teneaꝫ q̄libet vitare erroꝛē ꝫ quēli/
bet articulū manifestū est. q̄m̄ si ignorātia nō excusat in
agēdis. pari rōe vī ꝙ nec excusare debeat in credendis.
Esto etiā ꝙ aliqua simpler vetula audiat sacerdotē ꝓ/
dicātem erroꝛē ꝛ ꝫ aliquē articulū fidei ꝛ credit ei. con/
stat ꝙ ista nō excusaꝫ. q̄ si ad ꝓdicatōnem sui sacerdotis
ꝫmitteret adulteriū vel homicidiū nequaq̄ excusaret.
sed constat ꝙ illū erroꝛē quez ꝓdicat sacerdos vitare nō
potest nisi cognoscat oꝓsitū illius erroris esse verum.
redit ergo illꝺ qꝺ ꝓmus inferebaꝫ. s. ꝙ oēs articulos fi/
dei distincte credere cuilibet sit necessariū. Itē oīes
articuli equaliter arctāt ad assentiēdū. oīs etiā indiffe/
renter se habent ad hoc vt ꝓ auditū manifestentur. Si
ergo equaliter obligant q̄ntum ad assentiendū ꝛ equa/
liter obligant q̄ntū ad auditum. videt ꝙ eodem mō om/
nes articuli se habent ad fidem credentis. ergo vl' om/
nes tenētur credere vel nullū. sz nō nullū credere tenen
tur q̄ tenētur credere aliquē. ḡ tenētur credeī oēs ꝛ sin
gulos. Cōtra sup illꝺ Job. vj. Colligite q̄ supfuerit fra/
gmēta ne pereāt. Glo. dicit. fragmēta sunt secreta my/
steria que populꝰ cōis capere n̄ pōt. ergo si ista secreta
mysteria sūt maxime ea que spectāt ad articulos fidei
christiane. videt ꝙ ꝓ's non teneaꝫ ad ea cognoscen/
da. Itē ad hoc ꝙ aliquid sciatur scientia demōstratiua
sufficit ꝙ sciaꝫ in vli. et oportet ꝙ sciaꝫ in ꝓticulari. Sed q̄
cognitio fidei ꝫtēta ē minoꝛi certitudine q̄ sit certitudo
scie demōstratiue. vī ꝙ non teneaꝫ q̄s ꝙ fidē credere oēs
articulos explicite. Itē pauci sunt nisi sint bñ ꝓti in
theologia. q̄ sciant articulos symboli bñ distinguere et
numerare. Si ḡ oēs tenerent nūc oēs articulos fidei sci
re distincte ꝛ explicite pauci saluarent. qꝺ ē valde cru/
dele dicere. Itē si oēs tenerent nūc scire oēs articlos
fidei explicite. cū in vet. tes. nō tenerent sic̄ sup̄ ꝓbatuz
est. vī ꝙ multo ḡuiorē lex euāgelica q̄ moysayca. Si er
go inconuenies est ꝫ dicere. restat ꝙ nō tenent oēs ad cre
dendū singlos articulos explicite ꝛ distincte. Rō dō 92
ꝙ oēs xp̄iani post aduētū xp̄i tenent credere oēs articu/
los. Hoc aūt triplicit pōt esse. Aut oēs credere ip̄licite
aut oēs credere explicite. aut q̄sdā ip̄licite. q̄sdā explici
te. Credere oēs ip̄licite ē fidei diminute. non em̄ sufficit
mō alicui q̄ hz vlum rōnis i generali credere redēptoꝛē
et remuneratoꝛē. adeo em̄ noticia q̄rundā articuloꝝ ma
nifesta ē ꝙ nullus habēs vsū rōnis ignoret. nisi oīno ne
gligat et ꝛtēnat dei cultū ꝛ salutē suā. Credere aūt q̄sdā
ip̄licite q̄sdam explicite. ꝫ est ad fidei salutē nēcarū. pt
em̄ fidei simplicū sufficere. Ad illos aūt tenet explicite
credēdos q̄s manifestat eis nō solū ꝓdicatio sz etiaz ec/
clesiasticus vsus ꝛ ꝫsuetudo. sicut ē de vmitate ꝛ trini/

tate quã pñt rosse ex ipso actu ꝓsignatiõis. ꝓsignãt eñ se in noïe pa. et fi. et spi. sã. Et sicut ē ex natiuitate. passi
one. resurrectiõe ⁊ pcõz remissiõe. q̃s cognoscere pñt ex ipsis solẽnitatibꝫ q̃s ecclia celebrat ⁊ actibꝫ sacerdo/
tũ. ideo ab boꝛ cognitionē ⁊ noticia nullus rõne vtens
excipiꝫ. nec ignorãtia excusaꝫ. q; non põt esse talis igno
27 rantia sine negligẽtia ⁊ ꝺtẽptu. Alios ertiã articulos ñ
ita manifestos tenenꝫ vtiq; credere ĩplicite. Implicite
aũt voco credere vtĩ generali credãt vniuersaliꝫ omne
qđ credit sacrosancta mr̃ ecclesia. ita q; in pticulari anꝫ
lo illoꝛ dissentiãt. nec aliquẽ articuloꝝ discredãt. Cre/
dere aũt oẽs articulos distincte ⁊ explicite ẽ fidei tã pue
ete. Þ eñ nõ est de generali fidei nccitate. sz si necessariũ
est alicui. illis ẽ nccariũ q̃ incognitõe fidei pfecerunt
et illis potissime q̃ fidẽ alĩs explicare ⁊ manifestare te/
neñ. vel etiã qui officiũ docẽdi ⁊ pdicandi assumũt. siĉ
sũt habẽtes curaz aiaꝝ. ⁊ pdicatores fbi dei. et doctores
sacre scripture. ⁊ alĩ q̃z ꝺuersatio ꝺsatur circa fidei ve/
ritatẽ. Doc tñ nõ credo esse opoꝛtunũ oĩbus q̃ saluãtur
Multi eĩ sunt boni simplices. q̃ q̃uis sint pue cogni/
tionis. sunt tñ magne deuotiõis. ⁊ tales piũ est credere
ad salutẽ puenire Et ꝓpterea ꝺcedendũ est q; lz optunũ
sit oĩby ñ solũ credere oẽs artic os ĩplicite. sz etiã q̃sdaz
explicite post aduentũ xpi. nõ tñ est nccariuz oĩby maxi
me simplicibꝫ credere oẽs explicite. Uñ ꝺcedende sunt
28 rõnes q sunt ad partẽ istã. Ad illud vo qđ pmo obꝛ ĩ
ꝺrium q; sup lapides debebat scribi ler lucide. dđ q; illđ
mandatũ nõ erat datũ laicis sz illis q̃ debebãt eos legez
docere. Uñ exÞ nõ poterit ꝺcludi q; simplices teneãtur
credere oẽs articulos fidei. sz q; illi q̃ bñt curã aiaꝝ ipꝝ
tenenꝫ credere. ⁊ scire fidẽ manifestare lucide ⁊ aperte.
Ad illud qđ obꝛ q; sectarius fidei ꝺsistit in plena cõ
9 fessione ipsi⁹. dđ. q; sectarius ille q̃signat ꝺfessionẽ fi/
dei in plurali. bz plenitudinẽ sufficiẽtie ⁊ plenitudinez
copie. Tunc ĩplet plenitudine sufficientie qñ quis oẽs
articulos credit ita q; nullũ discredit. aliq̃s tñ credit im
plicite. aliq̃s explicite. ita q; ĩcredulitate sua siue ĩ istis
q̃s credit ĩplicite. siue ĩ his q̃s credit explicite nihil ad
dit nec minuit de his q̃ credit sancta ecclesia. ⁊ dicit setã
scriptura. ⁊ hunc sectarium sic impletuz dicũt oẽs of
ferre. Tũc aũt est plenitudo copie qñ q̃s distincte ⁊ ex
plicite nouit ⁊ credit ea q̃ spectãt ad articulos fidei
et ea q̃ ad ipos ꝺsequũtur. ⁊ hec mẽsura nõ est oĩm. sed
30 magis capaciũ. Ad illud qđ obꝛ tertio ⁊ quarto. q;
sicut se habet obedientia respectu pceptoꝝ ⁊ caritas re
spectu diligendoꝝ. sic ⁊ fides respectu credendoꝝ. Re
sponderi pt dupliciter. Primo mõ dõm q; nõ est simile
qz cũ fides ꝺsistat in ꝺgnitõne. ⁊ ꝺgnitio põt scire ali/
quid in vlĩ. ita tñ q; nõ sciat in pticulari. ⁊ ita scire vno
mõ ⁊ ignorare alio modo. Põt ⁊ ipa fides aliquid cre/
dere implicite q̃uis nõ credat explicite. nõ sic aũt est de
obedientia que ꝺsistit ĩ mandatoꝝ executõne. nõ enim
pt mãdatũ impleri in vniuersali q̃n impleat in pticula
ri. Similiter ea que charitas diligit ita sũt manifesta.
q; nõ pñt latere. Alĩ pt etiaz respoderi q; quodãmodo
sit simile. qz obedientia nõ tenet oĩa mandata exeq̃ in
ope nisi p loco ⁊ tpe. sed sufficit q; ꝓmptũ reddat ⁊ vo/
lũtatiũ ad exequendũ oĩa cũ fuerit locus ⁊ tempus.
Similiter nec charitas specialiter diligit vnũquemq;
sed oĩs coiter amplectitur. illũ aũt specialiter diligit
quẽ spẽaliter ꝺgnoscit. Jõ exÞ nõ pt ꝺcludi q; aliq̃s p
fidẽ teneat oẽs articulos explicite credere sz implici
te. Explicite aũt cũ se offert opoꝛtunitas. vtpote quã/
do aliq̃s articulus illi pdicat et explicat ab eo cui debet
credere. Ad illud quod opponit q; nõ vitat malum 31
nisi ꝺgnitũ. dõm q; verũ est. Sz ꝺgnitũ pt esse aliquid
dupliciter. vel in se vel ĩ alio. et ſm hũc dupliceꝫ moduz
põt aliq̃s vitare malũ. vel p noticiã ꝓpriã. vel p notici
am alienã. Ille aũt qui habet fidẽ implicitã de aliq̃ ar/
ticulo q̃uis erroꝛẽ ꝺ istũ articulũ nõ pt oĩno vitare p
noticiã ꝓpriam. põt tamẽ vitare p noticiam alienã. inni
titur eñ bis q̃ credũt articulos explicite. Uñ aliq̃s sim
plex homo vel vetula cũ audit aliq̃d nouũ pdicari non
debet statim assentire. quousq; nouerit illud vniuersali
ter ab ecclesia teneri. Unde pter remediũ diuine inspi/
ratiõis ⁊ oratiõis ad quod sp recurrendũ est. bñt simpli
ces remedium humane instructiõis. ad q̃d pñt ꝺfugere
vt erroꝛes valeãt declinare. Sp eñ ds habuit ⁊ habe/
bit aliq̃s iustos ⁊ famosos q̃ veritatẽ fidei et in se ⁊ etiã
in simplicibus ꝺseruarent. dũ simplices innitũtur eis
⁊ credũt. Ad illud q̃d opponit vltimo q; oẽs articu/ 32
li bñt se equaliter ad assensũ ⁊ auditũ. Dõm q; et si idif
ferẽter se habeãt oĩes articuli ad fidem q̃tũ ad assen/
tiendi ꝓmptitudinẽ. nõ tamẽ equaliter se habent q̃tuz
ad instructionẽ. Qđ eñ frequenti⁹ versaꝫ añ oculos ⁊ ĩ
auribus rudiũ ⁊ simpliciũ. melius ab illis capiꝫ ⁊ reti/
netur. ⁊ aliqui articuli sũt hmõi qui ita frequentãtur si
cut est de natiuitate xpi ⁊ passione et similibus q; ñ posꝫ
sunt ignorari sine culpa negligẽtie. nõ sic aũt est de om
nibus aliis. ⁊ iõ nõ oportet oẽs equaliter explicite credi.
Quãuis eñ habitus fidei sit p infusionẽ. explicatio ta
men est p doctrinã ⁊ instructiõem ad quã non oẽs arti
culi se habent vniformiter.

Consequẽter queritur de pfectu fidei ſm diuer
sitatẽ tpm. Et circa hoc queruñ tria. Primo vtrũ
fides creuerit q̃tũ ad credendoꝝ multitudinẽ.
Secũdo. vtrũ creuerit q̃tũ ad lumis plenitudinẽ Ter
tio vtrũ pfecerit q̃tũ ad ꝺgnitõis certitudinem.

Quæstio I d

Utrũ fides creuerit vel pfecerit q̃tum ad credendo
rũ multitudinẽ. Et q; sic vr̃ Exo. vj. Nomen meũ ado
nay nõ indicaui eis. g̃ ex hoc textu pz q; aliq̃d cognouerũt
pres sequẽtes qđ nõ ꝺgnouerũt precedentes. qz reuela
uit dñs moysi qđ nõ reuelauit patribus. g̃ videt q; fides
nra aliq̃d ꝺgnoscat. nũc qđ fides pr̃m nõ ꝺgnoscebat
creuit g̃ fides q̃ ad credibilia. Itẽ sicut lex euãgelica
se habet ad legẽ moysaicã q̃tum ad moralia. sic fides le
gis noue ad fidẽ veteris legis q̃tũ ad credibilia. lz eus
geliũ sup legẽ veterẽ addit multa ꝺsilia. g̃ vr̃ q; fides le
gis noue se extendat ad plura credibilia q̃ fides legis
veteris. Item incarnatio xpi passio. resurrectio. et
ascensio. ⁊ huiusmodi ꝓponũtur oĩbus credenda q̃ lũt
in noua lege. sed hec nõ ꝓponebant illis qui erãt ĩ lege
moysaica. g̃ tẽ. Itẽ aliquid ꝺgnouit ecclesia p⁹ ad/
uentũ xpi. quod latebat angelos. g̃ multo fortius cog/
noscit aliq̃d et credit qđ latebat hoies puros. videt g̃
q; fides creuerit q̃tũ ad ea que p ipm creduntur ⁊ ꝺgno
scũtur. Prima manifestatur p Þ qđ dicit Eph. iij. vt in
notescat potestatibus et pncipibus p ecclesiam multifor
mis sapia dei. Sed ꝺ. Tota fides xpiana ꝺtinet in
lege. no. et tota lex noua ꝺtinet ĩ veteri. qz tota est in to
ta ſm q; dr̃ Ezechielis. j. Si g̃ fides pr̃m pceden. aduẽ
tum xpi claudebat in se quicquid erat legis veteris. clau
debat et p oĩs q̃q̃d erat legis noue. vr̃ g̃ q; fides fz tẽ/
pora diuersa non creuerit q̃tũ ad credibilia. Itẽ muta
to obiecto mutat habitus. g̃ si fides ſm diuersa tpa ha/
beret aliqđ obiectũ nouũ. vicz. si crederet aliq̃d qđ pus
nõ credidisset. ſm diuersa tpa mutata esset. Sed fides

ꝑm diuersa tempa nō est mutata ꝑm q̄ dicit Aug⁹. z habetur in littera. ergo videtur q̄ non ꝓfecit ḡtū ad credibilia. Item oīe quod est verū mō de preterito. aliq̄n fuit ver de futuro. ergo sicut modo verum est xp̄m esse incarnatū. natum. z passū. ita ver erat in preterito xp̄z ee incarnādū nasciturꝫ. z passurꝫ. z qua rōne nūc est credibile de preterito. eadē rōne erat tūc credibile de futuro. ergo non vr̄ q̄ creuerit fides ḡtum ad numer credibiliū. Itē ḡtus charitas ꝓfecerit aliquo modo ꝑm intensionem z feruorem. nō tamē ꝓfecit ḡtum ad diligēdoz multitudinē tot eīm fuerūt diligibilia i ve. le. quot z in nouo. ergo simili rōne videt z circa fidez z credibilia q̄ etiā ꝓficiēte fide credibilia ꝓpter hoc non sunt mltiplicata. ℟⁹ dōm q̄ credibilia multiplicari dupliciter pōt intelligi. vel ḡtum ad nouoꝝ articulorꝝ additionē. vl ḡtū ad implicitoꝝ explanationē. Si ꝑmo modo intelligat. sic nō est cōcedendū fidem ꝓfecisse ḡtum ad credendoꝝ multiplicatōnem. Si secūdo mō sic ꝓficit ꝑm ꝓcessū tꝑis. q̄dō vno tpe credebat implicite z q̄ si vno articulo. ꝓcessu tꝑis explicatū est z quasi distincte i multa credibilia. sicut supra dicebat q̄ sufficiebat aliquo tpe redēptorē credere esse futurū. Nūc autem circa ipm redemptorē septē articuli explicātur. z multa ex illis cōsequēcia z eis ānexa manifestātur. Et hoc est qđ dicit mgr̄ Aug⁹ ō scō vic. in li. de sāc. Ante legē inquit deus creator credebat. et ab eo salus z redemptio expectabat. per quē aūt z qūo eadē salus implenda z ꝓficiēda foret. exceptis paucis quib⁹ hoc scire singulariter i munere datū erat. a ceteris fidelibus non cognoscebat. Sub lege aūt ꝓsona redēptoris ꝑdicebatur mittenda q̄ aūt ipa ꝓsona foret. hoc est vel homo. vel angelus vl deus nondū manifestabat. soli eīm hoc cognouerūt qui p spiritū illuminati fuerūt. Sub gr̄a aūt manifeste iā ab oīb⁹ ꝑdicat z credit. z modus redēptōis. z qualitas ꝓsone redemptoris. z sic patet q̄ fides ꝓfecit ḡtum ad credibiliū multitudinē. nō noua addēdo. sed q̄dāmodo implicita explicādo. Qualitas eīm ꝓsone redemptoris z modus redemptōis sciri nō potuit aperte. nisi quadam articuloꝝ multitudine z distinctōne. Cōcedende sūt ergo rōnes ad ꝓtem ꝑmam inducte que ostendunt fidē aliquo mō ꝓfecisse ꝑm credibiliū multitudinem

Ad illud vo q̄ ꝑmo obz in cōtrariū q̄ lex noua est i veteri sicut rota i rota. dōm q̄ rota nō hz esse i rota nisi ꝑm iplicatoꝝ quādā. q̄ q̄ i lege noua ē explicite i ve. le. erat implicite. Unde ex hoc nō seq̄tur q̄ fides i lege noua nō ꝓfecerit ꝑm articloꝝ multitudinē explicādo q̄ multos q̄ i vno ꝓtinebat implicite. sz q̄ nō credit addēdo aliq̄d extraneū q̄ q̄dē i lege ve. nec explicite nec implicite fuisset ꝓtēnū. Ad illō q̄ obz q̄ mutato obiecto mutat habit⁹ iaz pz rāsio. q̄ ista multiplicatō articloꝝ hz quā dicim⁹ fidē ꝓfecisse nō mutat obiectū ꝑm sbam sz solū ꝑm accns. q̄ multiplicitum explicat. z hoc nō ꝓhibet ferri q̄ fides eēntialr sit mutata. Ad illō q̄ opōit q̄ oīa q̄ credim⁹ de ꝑterito fuerūt credibilia de futuro. dō q̄ ver est. sz licz oīa illa q̄ nūc credim⁹ ab aliq̄b⁹ ver spāli munere di cognoscerent et crederētur explicite. vniuersitati tn̄ ꝓli mō ꝓponebant credēda nisi implicite. vn̄ z ꝓl's cōiter expectabat messiā siue redēptorē nihil cogitās de filio dei icarnatōe vel passiōe. vel resurrectiōe. Nūc aūt hec oīa sūt explicita. nec tn̄ sūt credibilia. imo actu credita z ad credēduz ꝓposita. z ḡtū ad hoc dicim⁹ ea esse multiplicata. sz ḡtū ad veritatē rei nō sint augmētata. Ad illud q̄ obiciturꝫ q̄ charitas nō ꝓfecit ḡtū ad numer. dō q̄ si loquamur de isto mō ꝓficiēdi ꝓcedi pōt eodē mō de charitate sicut ꝓcessū est de fide. q̄m in lege vete. nō ꝑcipiebat diligi inimic⁹ nisi iplicite. sz hoc in lege euāgelica explicat. sic z in fide suo mō intelligendū sicut ꝓb⁹ tactū est. Loq̄mur eīm hoc ꝓfectu fidei z charitat⁹ ꝓ oppatiōez ad cōem ꝓsentē statū. nō ḡtū ad ꝓuilegiū spāle q̄rundā ꝓsonaꝝ.

Questio II.

Utrū vides ꝓfecerit ḡtū ad lumis plenitudinez? Et q̄ sic vr̄ ꝑmo aucte Greg. in q̄dā omel super illud Luce Bti oculi q̄ vident q̄ vos videtz. ibi grego. Scōm incremēta tpm. creuit scia scrōz spūalium prm. Et ḡtum ad uentui saluatoris viciniores extiterūt. tanto mysteriuz salutis plenius ꝑceperūt. q̄ plenior lumie cognouerūt sz nō cognouerūt nisi fide. q̄ creuit fides ḡtū ad lumis plenitudinē. Itē ꝑm ꝓfectū tꝑis creuit ꝓphia ḡtū ad illuminatiōis plenitudinē. q̄ ꝓsli rōne videt hoc debere reperiri i ipa fide. Dāa ꝓbat⁹ ꝑ hoc qđ dicit dauid ꝓpha Sup senes itellexi. Et iter. Super docētes me itellexi. Et actuū. q̄. dixit petr⁹. Nō sicut estimat⁹ hui ebriī sunt. sz hoc est qđ dr̄ ꝓphām Joel. Et erit i nouissimis diebus effūdā z̄. Si q̄ hz maiorē spūs effusionē creuerit mēs illūinatio. vr̄ q̄ ipa fidei cognitio ꝑm tꝑis diuersitatē creuerit ḡtū ad lumis plenitudinē. Itē clarius vr̄ vnūq̄dq̄ ad pūtiā lucis ḡ ad pūsentiā vmbre. sz in no. le. fuit ipsius vitat⁹ exhibitio. i ve. no fuit ipsius vitat⁹ obūbrātis pūfiguratio. q̄ ꝑm tꝑs no. le. maior fit in cognitiōe fidei lumis plenitudo. Itē maior illuminatio fidei hz ortū a duplici ꝓncipio. vicz. vel a gr̄a interius inspirāte. vel ab istructiōe exterius manuducēte. sz tpe legis noue abūdantior ē gr̄e effusio in sacmentis. z clarior istructio in euāgelicis et aplicis documētis. q̄ vr̄ q̄ in ipa fide ꝑm tꝑs gr̄e maior sit plenitudo lumis. Sed cōtra. Nō est sup tꝑs non murat nec ꝓficit nec deficit in tpe. sz illuminatio fidei innitit̄ ꝓme veritati ꝓpter se z sup oīa q̄ est oīno supra tꝑs q̄ vr̄ q̄ fidei cognitō hz tꝑs diuersitatē nec ꝓficiat nec deficiat ḡtū ad lumis plenitudinē. Itē vr̄ q̄ fides non solū nō ꝓfecerit ꝑm lumis plenitudinē. imo potius decreuerit. q̄ maior illuminatio q̄ reuelat magis occultuz ḡtū q̄ reuelat magis manifestū. sz fides aūt aduētū xp̄i faciebat cognoscere redēptorē z mediatorē. z hoc q̄dē multo magis erat occultū ḡtū ꝑ aduētū ipsius. q̄ vr̄ q̄ ipsa fides āplioris z ꝓfectioris lum̄ e tūc tꝑis ꝓfuderet mētez. Itē maior illuminatio q̄ facit ꝑcognoscere futura ḡtū q̄ fac rememorari ꝑterita. sz fides i antiqs ꝑib⁹ faciebat futura ꝑcognoscere. i nob⁹ facit ꝑterita rememorari. q̄ āplioris z ꝓfectioris lumis erat tūc ḡtū nūc. Itē tāto āplior illuminatio et maior ḡtio lumē suū magis cōicat. sed fides sequēcius magis cōfirmat ꝑ fidem patrū ꝓcedentiū. q̄ cum ꝓres cōmunicant illuminationē suam posteriorib⁹. nō est conuersio. videt q̄ maior fuerit in eis luminis plenitudo.

℟⁹. dōm q̄ ꝑm diuersitatē tpm creuit fides ḡtus ad luminis plenitudinez. intelligendo de fide ꝑm statum cōem. hoc autē nō est ꝓpter ipoz tpm transmutationez primo z ꝓncipaliter. sz ꝓpter veritatis exhibitionē. ꝓpter maiorē gr̄e diffusionē. ꝓpter planiorē instructionē. nō eīm credētes clarius nūc ea. q̄ credūt cognoscūt ḡtū ātiq⁹ tus cognoscebāt. q̄ ia ē vitas exhibita ꝑ xp̄m. iā etiam gr̄a spūsci amplius diffundit̄ in sacris noue legis ꝓpt xp̄i meritū z ꝓcū iā solutū. Jam etiā nūc fides aptius ꝑdicat z docet. ꝓbat z defendit̄ ꝑ euidēs discipulos xp̄i et eius seq̄ciū documētū. Unde cedēde sunt rōnes q̄ hoc ostendūt. Ad illō vo q̄ obz q̄ illuminatio fidei z ipsa fides ē supra tꝑs. dōm q̄ licz sit supra tꝑs ḡtū ad rōnem mouentē. q̄ innitit̄ ꝓme veritati ꝓpter se. tn̄ ḡtū ad ipsuz intellectū credētē z assentientē volūtarie respicit statū

vie. z ita q̃dām̃ tp̃is f̃itatez. q: status vie f̃m diuersa tp̃a variari hz. z ideo sicut videm⁹ q̃ in vno hoīe fides crescit z pficit paulatim. f̃m q̃ hō magis ac magis se disponit ad fidei susceptionē. sic etiā in diuersis tp̃ib⁹. pficit fides f̃m statū cōem. q: f̃m pfectū tp̃s efficiebāt hoīes magis idonei ad p̃cipiēda z intelligēda sacra fidei. Ad illō q̃ obr̃ q̃ maior ē illuminatio que manifestat magis occulta. dām̃ q̃ illud hz f̃itatē ceteris paribus. sz aliqua illuminatio adeo p̃t illuminare ad videndū rem manifestā q̃ excedit illaz que illuminat ad cognoscendā rem occultā. sic visio p̃rie excedit fidem. P̃t etiā aliter dici q̃ occultū aliq̃d hz duplr. vel a p̃te cognoscētis. vel a p̃te rei cognite. Cū ergo dr̃ q̃ maior ē illuminatio que facit cognoscere magis occultū. dr̃. q̃ si intelligat a p̃te rei cognite tūc hz f̃itatē. vtpote si illud q̃d erat occultū faciat magis manifestū. Si vero a parte cognoscētis h̄ mō ñ hz f̃itatē in p̃posito. q: fides p̃cedētū aduētū x̃pi nō faciebat de magis occlto magis manifestū. imo q̃d erat occultū in se remanebat occultū ip̃i cognoscēti. Ad illud quod obj̃cit q̃ maior ē illuminatio que facit p̃cognoscere futura q̃z q̃ facit remorari p̃terita. dicēdū q̃ verū ē de illis p̃teritis que subiacēt humane cōsideratiōi. De hiis aūt que sunt supra rōnem veritatē nō habet. De talib⁹ em̃ cōsueuit dici q̃ nō solū p̃ophetia futurorū. sed etiā p̃teritoz. sic̃ p̃phauit moyses cū dixit. In p̃ncipio creauit de⁹ celū z terram. Et eliz̃abeth Lu. j. Btā q̃ credidisti qz. z respcū talium ē fides p fidē ei credit̃ q̃ dict̃ fuerit hō passus z mortu⁹. z q̃ surrexit tertia die. z h̄ excedit nāle iudiciū. nec ad h⁹ cognitionē puenire p̃t hō p ea q̃ sensu cogn̄it sz p ea q̃ dñs ispirauit. Un̄ q̃uis fides nr̃a sit p̃teritoz. potⁱ tñ dici dz dīna illūinatio q̃z dicat p̃teritoz remōoratio. Ad illud q̃d obr̃ q̃ illūinatio p̃cedētiū magˢ cōicat q̃z illūinatō sequētib⁹. dr̃. q̃ h̄ accidit. sic lucerna posita sup cādelabz magˢ illūinat q̃z si mlt̃e ponerēt sb̄ modio. p hūc modū pacīā Job z thobie plēs mouet z dirigit ad f̃itatem q̃z partēria mlt̃oz aliorz q̃rū f̃t⁹ plⁿ claruit apd̃ deū. Et sz istū moduz illūinatio patz̃ p̃cedētiū magˢ cōicat q̃z illuminatio sequtiū q: sequntes a p̃oribus accipiūt ere plūs bñ viuēdi z credēdi. nō ecouerso. sic discipul⁹ doctrinā accipit a mgr̃o. Qui si bon⁹ ē p̃t dicere cū dauid. Super oēs docētes me ītelleri zc̄. Questio III f

Utz fides creuerit q̃z tū ad sensus certitudinē. Et q̃ sic vr̃. Certⁱ⁹ assentit ei qđ clarⁱ⁹ cognoscit. sz fides f̃m diuersitatē rpm pfecit in claritate cogñscēdi. q̃ ī certitudie assentiēdi. Item tanto certius assentitur ei q̃z to certior ē in se. sz nec̄rū certⁱ⁹ ē q̃z otigēs. q̃ fides q̃ ē d nec̄rio certior ē q̃z fides q̃ ē d otigēti. sz fides q̃ credim⁹ x̃pm ee passū ē d nec̄rio. fides q̃ crediderūt rpm ee passū fuit de otigēti. q̃ certior ē fides p⁹ aduētū x̃pi q̃z añ Item tāto certⁱ⁹ ē aliq̃d q̃z to p̃⁹ testib⁹ confirmat. sz fides ecclie p̃⁹ bus testib⁹ confirmat a ē q̃z fuerit fides synagoge siue q̃z tū ad mirabilia. siue q̃z tū ad martiria. siue q̃z tū ad ap̃l̃a rū oracla. Item q̃z to fides firmⁱ⁹ adheret tāto certior ē. sz q̃z to fides est deuotior. tanto firmius adheret. sed sēm diuersitatem temporum creuit fidei deuotio. ergo creuit ip̃i⁹ fidei certitudo R̄ ād f̃m diuersitatē temporum fidei deuotio creuit mānifestū ē. q: deuotionē ip̃i⁹ ecclie adiuuat synagoga. vtz in cāticis q̃ p totū f̃m q̃ glose exponūt. z h̄ p̃m exp̃sse videri p̃t ī chorⁿ martyz. q̃ginū z confessoz. q̃ ap̃li⁹ abūdāt p⁹ x̃pi aduētū q̃z añ. Sz d. tota certitudo ip̃i⁹ fidei pēdet ex dīna f̃itate dictāte. sz ipsi dīne f̃itati dicāti nulla oīno p̃t accrescere certitudo. q̃ p rōnē nec ip̃i fidei assentēti. Item cognitio fidei ē formis dīne p̃scie a q̃ recipit illūatōz. sz dīna p̃scia eq̃ certa ē d futuro antecz̃ eueniat. sicut et de p̃terito postcz̃ euenit. q̃ vr̃ q̃ fides p̃m p̃cedeñ. aduētū x̃pi habebat tāta certitudinē q̃z tū hz fides eoz q̃ fūt subsecuti. Item eq̃ certa ē ipa fides de eo qđ cognoscit sic z p̃phia. Sz p̃phia ē diuina inspiratio rerū euētū imobili veritate denūciās. q̃ adeo est certa de futuro. sic et de p̃terito. Un̄ z futura frequēter annūciat p modū p̃teriti. q̃ pari rōe vr̃ q̃ et fides in pluribus p̃tibus p̃cedētib⁹ aduētū x̃pi eq̃ certa fuerit sicut z ī ñtib⁹. Item sicut ī fide nr̃a null⁹ cadit error. nulla dubitatio. sic nec ī fide p̃cedētiū p̃m. si q̃ albⁱ⁹ dr̃ qđ nigro est imꝑmixti⁹. z certⁱ⁹ qđ remotuz est ab oñi dubitatōe. z eq̃ erat remota fidēs ātiquoz p̃m ab errorez dubitatōe sicut et nostra. q̃ equaliter erat certa. q̃ fides nō creuit q̃z tū ad certitudinē. R⁹. dām̃. q̃ de certitudine fidei ē loq̃ duplr f̃m duplicē cōparationē. Habet ei fides cōpari ad ip̃am veritatē dictātē. hz etiā cōparari ad ip̃m intellectū assentiētē. Si loq̃mur de certitudie fidei p cōparatōez ad veritatē dictātē. sic certitudo nec hz minui nec augeri. q: cū ip̃a veritas diuina certissima sit et falli nō possit q̃z tū est ex p̃te rēis dictātis in fide q̃ cūcz qua assentit diuine veritati. p̃ter se z sup oīa stat⁹ est certitudis. nec hz ex illa p̃te fides p̃fficere ī certitudine. sicut ostēdūt rōnes ad sēdam p̃tē inducte. Si aūt loquamur de certitudine fidei p cōparatōnē ad ip̃m credētē. sic cōcedi p̃t q̃ fides crescit q̃z tū ad certitudinē. tū p̃ter clariorē cognitionē. tū p̃ter maiorē deuotōnem. Illa enī fides certior est q̃ aptius cognoscit z deuotⁱ⁹ acquiescit. Et q̃z tū ad hec duo fides f̃m diuersitatē tēporū crescit f̃m q̃ dicit mgr̃ Hug. de scō vic. in li. de sacrāmētis. duo inḡt sūt f̃m q̃ fides crescere dicit. cognitō z affect⁹. Sēm cognitōem fides crescit qñ eruditⁱ ad scientiā f̃m affectū vero qñ ad deuotōnē excitat. z roborat ur ad ostātiā. z vtroq̃ mō creuit fides f̃m diuersitatē tp̃m. Qđ enī creuerit q̃z tū ad deuotōnē satis ostēdunt martyrū passiones. q̃ q̃z tū ad scīam satis ostēdūt doctoz eruditōes. Unde Hug. dicit q̃ illud signatū fuit Num. xiij. de botro q̃ portabat in vecte. de q̃ ait sic. Botr⁹ sic̃dē ī vecte. x̃ps i cruce ē. cui⁹ misteriū in sacrāmēto duo p̃li portāt. q̃ p̃cesserūt portauerūt. sz nō viderūt. q: p̃cedētes aduētū ei⁹ sacra passiōis ip̃i⁹ portauerūt sz nō oēs p cognitōem intelligere valuerūt. Secūdi aūt portāt z vidēt. q: fideles p⁹ aduētū x̃pi sacrm passiōis ei⁹ p fidē suscipiūt. z p reuelatā cognitōez ia a p̃te obscūt. sic q̃ pz q̃ z si certitudo fidei a p̃te f̃itatis dictātis nō hz īcrementū. hz tñ pficere ex p̃te ip̃i⁹ credētis. Et f̃m h̄ pz rñsio ad qōz ap̃positā. Pz etiā rñsio ad obiecta q: rōes ad p̃ma p̃tē p̃cedūt f̃m vnā viā z rōes ad sēdam p̃tē p̃cedūt p aliā. sic mānifestū ē p̃tractāti. Pz etiā q̃ñalr ex p̃dictis quis sit mod⁹ pficiēdi in ipa fide. Proficit enī fides q̃dāmodo extensiue quātū ad articulorum explicationē. pficit etiā intēsiue q̃z tū ad certitudinis z deuotōis adhesionē. z hoc dico respiciēdo ad statū cōem. Et p cōsimilē modū pficere habet ī eodē homīe z etiā in diuersis hoīb⁹ que sūt sub eadē lege sese gradatim excedēti bus f̃m fidē pfectū. Et hoc est qđ dicit hug. de scō vic. f̃m incremēta fidei diuersa genera hoīm inueniuntur. Quidā enī fideles sunt qui sola pietate credere eligūt. sed vtz credēdū sit vel nō credēdū rōne nō comprehendunt. Alij vero rōne approbant quod fide iam credunt. Alij vo qđ fide credūt. z rōne approbant qđ purificate mentis intelligentia experiūtur. In p̃ma sola fides facit electionē. In secūdis rō adiungit approbationez. In tertijs puritas intelligētie apprehendit certitudinē. Et sic patet rēsponsio ad p̃positam quēstionem.

Distinctio. xxvj. de spe

EST aũt spes virtus. ꝛc. In p̃cedẽ. determiã/uit mgr̃ dẽpma virtutũ theologicarũ vicz de fi de. in hac ꝓte intendit agere de sc̃da. vicz de spe de. Diuidit aũt ps ista ĩ duas ꝓtes. in quarũ ꝑma mgr̃ dẽ/termiat de ipa spe ꝑm cõsideratõnẽ absolutã ostẽdẽs qd ipa sit. In sc̃da ꝑo determiat de ipa ꝑm cõsiderationem relatã ibi. Et sicut fides ita ꝛ spes. ꝛc. Prima ps possz diuidi in duas ꝑm duas notificatões quas ponit Prima ponit ibi Est aũt spes virtus. Sc̃da ibi. Est etiam

DI. XXVI

Prima diffinitio spei.

a Est aũt spes virtꝰ ꝛc. Obz. si a bonũ eternuz est vnũ solum. vr̃ ꝙ male dicat ꝓpaliter qua ek̃na bona sequnt. Item b nullũ eternũ est ꝓpale. sz oẽ futurũ est ꝓpale. ꝙ cũ ꝙ spẽ expectant futura bona. sic dr̃ ĩ alia diffinitõe vr̃ ꝙ ipaz nõ expẽant ek̃na bona ꝙter b qr̃ q̃ sit dña inter illa duo mẽbra. vicz inkt spũalia bõa. ꝛ eterna. Rõ. dd ꝙ spes diffinit b ꝙ cõparatõz ad obiectũ. ꝓpriũ Obiectũ ãt ipius spei ẽ ipz bonũ, eternũ ꝛ gliosũ. b ãt ẽ duplex scz creatũ et increatũ. ꝛ respectu vtriuscz est spes. ꝓpriꝑaliter tn̄ respectu boni increati Et ꝑm hoc duplicit ꝓt intelligi pdcã diffinitõ. Et si intelligat de bono increato tũc spes dr̃ expectare eterna bona. que q̃dẽ ẽcz tũ ẽ in se currũt sine principio ꝛ fine Si ãt intelligat de bono creato. tũc dr̃ expectare bõa ek̃na. i. ꝑpetua. Utroqz tn̄ mõ pariter dr̃ expectare bona eterna. nõ q; pa sũt bona sũma. sz q; bonũ eternũ qõ est ipa ĩmẽsa bonitas oĩa bõa excellit ꝙ sui eminẽtiã. ꝛ bonũ ꝑpetuũ qõ ẽ btitudo creata oĩa bona cõprehẽdit ꝙ eq̃ pollẽtiã. Jõ pariter dicẽ ek̃na nõ ꝓpr̃ eternitatis mltitudinẽ. sz ꝓpter boni expectationẽ modã plenitudinẽ. Ad illud qõ obz ꝙ ẽ expectatio boni futuri. dõ. ꝙ nihil impedit aliqõ bonũ ee eternũ in se ꝛ ꝓpalit ab aliq̃ bñ in ꝑmio. ꝛ sic ẽ in mercede q̃ expectat ꝙ spẽ ꝙ eterna est ĩ se. ꝛ tn̄ futura ẽ expectanti q̃ ad eã nodũ puenit. Ad illõ qõ qr̃ que dña sit inkt illa duo mẽbra. dõ. ꝙ primũ mẽbr̃ explicat ꝙ secũdũ qõ ibi ponit vt sit sensꝰ spũalia. i. eterna Uel ꝓt dici ꝙ ꝓhanc dñiam spũalia. distinguit spes ab affectõe naturali. ꝙ b ãt ꝙ dr̃ ek̃na distinguit a vtute cardinali. ꝛ tãgit ꝑpria spũalia tãgit obiectũ generale qõ bz rõz materialis. fz b ãt ꝙ dicit eternũ tangit obiectũ ꝑpium ꝛ formale siue motiuuz. ꝛc. b Est etiã spes certa expectatio futurę beatitudis veniẽs ex dei gr̃a. Cõtra. q; ꝑm ꝙ dicẽ ꝑbus

De spe quid sit. a

a Est autem spes virtus qua spũalia ꝛ eterna bona sperãtur id ẽ cũ fiducia expectant. b Est etiã spes certa expectatio futurę beatitudinis veniens ex dei gratia ꝛ ex meritis p̃cedẽtibus vel ipsam spem quã natura p̃it charitas vel rem speratã. i. beatitudinẽ eternã. Sine meritis eñ aliqd sperare nõ spes ꝑ ꝓsumptio dici põt.

Compat spem ad fidẽ ꝑm cõuenientiam. b

c Et sicut fides ita ꝛ spes ẽ de invisibilibus. Unde Aug⁹. fidẽ appellam⁹ earũ rerũ que nõ vidẽtur. De spe q̃rit. spes que videtur nõ ẽ spes. Qõ eñ videt qs quid sperat: q̃d attinet ad non videre. vel quecreduntur vel q̃ sperãtur fidei speiqz cõe est.

Compat spem ad fidem ꝑm differentiam. c

Distinguitur tn̄ fides a spe sic vocabulo ita rõnabili differentia. Est eñ fides malarũ rerum ꝛ bonarũ. q; ꝛ bona credũntur ꝛ mala. ꝛ hoc fide bona nõ mala. Est etiam fides ꝛ preteritarum rerum ꝛ ꝓsentium ꝛ futurarũ. Credimus eñ mortem xp̃i qui iã ꝓterijt. credim⁹ sessionem q̃ nũc ẽ. credim⁹ venturũ ad iudicãdũ quod futurum est Itẽ fides ꝛ suarũ rerũ ẽ ꝛ alienarũ. Nam ꝛ se quisqz credit eẽ cepisse nec fuisse vtiqz sempiternum. Et alia atqz alia non modo de alijs hominibus multa

Aug⁹. in ench.

spatã ꝑmale diffinit q̃ expectationẽ. Itẽ oĩa notificatio dz dari q̃ ꝓpria. sz britudo ꝛ gr̃a ꝛ merita sũt ceteris virtutibꝫ cõia. ꝙ inconuenienter spes diffinitur ꝑ illa. Jura b qr̃ Cum vnius rei sit vnuz esse ꝛ ita vna diffinitio. quõ differt ꝓdicta notificatio ab alijs notificatõibꝫ q̃ ꝙsueuerũt assignari de spe. Rõ. dd ꝙ spes ẽ nom̃ affectõis ꝛ ẽ nomẽ virtutis Sc̃dm ꝙ ẽ nomẽ affectõnis sic diffinit a ꝓpo. Spes ẽ suspitio futuri bõi

Sc̃dm aũt ꝙ est nomẽ virtutꝭ ꝛ noĩat habitũ. sic bz diffiniri et notificari ꝑ suũ actũ. Actus ãt ille dupliciꝛ ꝑt cõpari. Uel ad obiectũ tm̄. Et sic ẽ illa diffinitõ magistri Spes ẽ virtꝰ qua spũalia ꝛ ek̃na bona sperantur. Uel ad obiem̄ vl̃ ad principiũ. Et sic illa baymodis. Spes ẽ certa expectatio future btitudis veniẽs ex gr̃a ꝛ meritis. vl̃ ad obiem̄ ꝛ hitũ pãbulũ. ꝛ sic ẽ illa Aug. ō ci. dr̃. Spes ẽ vꝭ q̃ qs se ad illõ q̃d credit puẽturꝫ ꝓfuit. Alr̃ ãt ꝓt assignari distinctõ inkt istas tres notificatões. ꝙ ꝓria sit formal' data ꝙ genꝰ ꝛ dñas. sc̃da cãl' data ꝙ actũ ꝛ cãz Tertia vo ꝓti cãl'. ꝓti formal'. q; dat ꝙ obiem̄ spei ꝛ aliã pãbulã vtutẽ. s. fidẽ q̃ tãgit ĩ ꝛbo credẽdi. Ad illõ ꝑ qõ obz. ꝙ expẽatũ ẽ q̃es. dõ. ꝙ ꝓpuis sit q̃es cõpil. tn̄ cõdã sollicitatõ mẽrz Qui ei expectat. aduẽtũ desiderat expectari. expẽatõ ꝛo ꝑm ꝙ põit ĩ diffi. spei ñ ẽ expẽatõ cõpal'. sz magꝭ mẽtal'. q̃ ẽ q̃dã imaginatõ ꝛ ꝓtẽsio rspũ finis assequndi. Ad illud q̃d obz ꝙ ꝗ notificatõ data ẽ ꝙ cõiadi. ꝙ illa cõia fz ꝙ ꝗ ponit sic ꝑpriata. nã britꝰ ꝑpriatur spei rõe vltie dorz q̃ q̃dẽ ẽpfcã rẽtõ cõrñdes ipi spei ꝛ ea rõe q̃ ñoĩe britudis intelligim⁹ bonũ excellẽs ꝛ idefinitẽs. Sil̃r merita ꝛ gr̃a eidẽ a ꝑpriat put iũgũt insimul. Bñ̃a ei rspic dei benignitatẽ ꝛ miaz. merita ꝛo dei eq̃tatẽ ꝛ iusticiã. qm̃ ꝛo ꝓtuz spei ꝑpriẽ ẽ vtutũ rspicer vt liberet a desperatõe ꝛ ꝓsũptõe q̃ solũmõ altez intuẽt. iõ ꝙ prie puẽit ipi spei q̃d dr̃ venies ex gr̃a ꝛ meritꝭ. meritꝭ ĩ q̃bꝰ ꝓcedẽ. vel ĩ ꝓposito. s. ĩ radice vel vsu sic ĩ ꝓcedẽ. onsũ fuit. c Et sic fides. ita ꝛ spes ẽ de iuisibili vr̃ flm̃ dicer̃. q; si fides ꝛ spes cõicãt i obiecto. ꝙ sũt eadẽ ꝓtus

Jtē in tpalibus ita bñ põt q̃s sperare pecuniã quã vidz q̃ pecuniã quã nõ videt · g̃ pari rõne in spũalibus. ergo spes nõ debet dici eẽ de inuisibilib⁹. Jtē spes respicit ip sum affectũ · visibile aũt z inuisibile respicit intellectum g̃si obiectũ z hꝫ respiciũt eãdẽ potentiã · male dicit spes esse inuisibilis · ℟. dõm q̃ ī eẽnis bonis pfecte videre ẽ viue re sicut dic̃ aug⁹ ꝓter qõd dr Jo. xvj. hec est vita eẽna vt cognoscãt te vez deũ zc. Jõ respectu eorũdẽ spũaliũ bonorũ. nõ videre z non hre se mutuo cõcomitant̃. Qm̃ e g̃ spes ẽ de eñ habitꝫ · qz nemo sperat illõ qõ hz · sz illõ qõ hñdũ est in respectu eternorũ bonorũ nõ hꝫ ẽ nõ visum hinc ẽ q̃ mgr dic̃ q̃ sicut fides est de inuisibilibus ita z spes. Et h̃ ẽ dr̃ia q̃ fides ẽ de inuisibilibus ſm q̃ sunt inuisibilia · spes autez de inuisibilibus ſm q̃ sunt nõ habita sz hñda · Et p h̃ ptz rñsio ad obiecta · Ad illud eñ qõd ꝓmo obj̃cit̃ q̃ cõicant in obiecto · dõm q̃ nõ sub eadẽ rõne respiciunt illud obiectũ sz sub alia z alia · Ad illõ qõd obj̃cit̃ q̃ in tẽ poꝛalibus hñ põt q̃s sperare qõ videt · g̃ z in spũalibus dõm q̃ nõ ẽ sile · qz videre coꝛpalia nõ ẽ illa hre · sed bona eẽna videre ẽ illa possidere · Ad illud qõ obꝛ q̃ inuisibile respicit intellectũ · dõm q̃ verũ ẽ sub rõne inuisibilis · nihilomin⁹ põt respicere affectũ sub rõne nõ habiti

d Spes aũt nõ nisi bonarũ rerũ est · nec nisi futurarũ z ad eum ptinentiũ qui earũ spem gerere phibet̃. Cõtra hoc obj̃cit̃ ꝓmo rõne primi mẽbri · quia dic̃ poeta · hũc ego si potui tm̃ sperare dolorẽ · g̃ spes ẽ malarũ rerum. Jtem sicut q̃s expectat ꝑnã exaltationem ita expectat aduersarij sui cõfusionẽ · Jsicut expectat bonũ suum · ita expectare potest malum alienũ · Jtem obj̃cit̃ contra secundũ mẽbrũ qõd dicit nõ nisi futurarũ · qz beatitudo nõ ẽ futura · nec habẽda a pscito · g̃ si spes nõ ẽ nisi reruz futurarũ · nullus pscitus habet spem. Jtē obj̃cit̃ ꝫ tertiũ mẽbrũ q̃ dꝛ ad eũ ptinentiũ · quia Luc̃ · vlt̃ · dꝛ · Nos aũt sperabamus q̃ ipse eẽt redẽpturus isr̃l · g̃ contingit sperare bonũ cõe · nõ ergo tm̃ spes ẽ respectu boni ꝑnã.

Jtem Aug⁹ · dic̃ q̃ de nemine desperandũ est dum est in via · sed de quo ꝯtingit desperare · z sperare · ergo vr̃ q̃ de alio ꝯtingit sperare · Jtem cũ fides z charitas possunt nõ tm̃mõ esse de bonis ꝑnãs · sz z de bonis cõibus. quare nõ silr̃ est h̃ repire de spe · ℟. dõm q̃ spes ẽ respectu futuri · respectu futuri boni · z respectu futuri boni ꝑnã ſm q̃ accipit̃ ꝑnã ꝑ ipsa ℣tute. Respectu futuri ẽ inc̃ptũ distinguitur a gaudio z dolore z conuenit cum amore · quia ille due affectiones sunt respectu pñtium sed iste due respectu futurorũ · Respectu boni ẽ inc̃ptuz distinguitur a timore · quia timor ẽ respectu discõuenientis · spes aũt respectu conuenientis · Respectu boni ꝑnã est inc̃ptũ non solũ distinguitur ab alijs affectionib⁹ sz etiam inc̃ptuz distinguitur ab alijs ℣tutib⁹ · vt pote a credulitate fidei · ipa enim spes ꝓcedit ex gra z meritis. Et qm̃ meritum nõ assecurat de beatitudine nisi cũ q̃ mereatur · q̃a vnicuiq; ℟tribuetur ſz merita sua hinc ẽ q̃ p ℣tutẽ spei · nemo sperat nisi sibi · z ſz h̃ ptz q̃ illa dr̃ia quã assignat augustin⁹ · inter fidem z spez recte z conuenienter assignatur Sumitur eñ spes ꝓ ꝑnã ꝑ ipsa ℣tute. Si aũt accipitur spes cõiter ꝓ ipsa suspitione · sic potest esse nõ tm̃ boni sed etiam mali · z sic accipit poeta · Et p h̃ patet responsio ad ꝑmũ obiectũ · Ille eñ ẽ error sus z improprius modus accipiendi ipam spem. Si vero spes dicat̃ min⁹ cõiter · q̃ cũq; expectatiõe boni · sic põt eẽ expectatio nõ solũ ꝑnãs boni sed etiam cõis · Et sic accipitur Luc̃ · vlt̃ · z etiã ab Aug⁹ · Et p h̃ ptz rñsio ad illas duas auctoritates · Prout aũt accipitur ꝑnã ꝑ ipsa spe que ẽ expectatio veniẽs ex gra z meritꝫ · sic nõ ẽ nisi respectu ꝓ ꝑnãs boni · qz nemo redditur securꝰ de salute nisi p merita ꝑnãs · ideo nõ ẽ simile de fide z charitate · Et p h̃ ptz responsio ad vltimũ obiectũ · Ad illud vero qõd obj̃citur q̃ si spes ẽ tm̃ futurarũ rerũ · sic pscies nõ hñs spem · dõm q̃ futurũ dꝛ dupl̃r · vel cũptũ ad euentũ · vel cũptũ ad ordinẽ · Quãtũ ad euentũ dꝛ futurũ qõd euenit · Quãtuz ad ordinẽ dicitur futurũ quod ẽ ordinatũ ad veniendũ vel futurũ dic̃ euẽtũ simpl̃r nõ respectu expectationis. Et h̃ vltimo modo dicitur spes eẽ futurorũ · ipe autem obj̃cit ꝑ ut accipitur ꝓmo modo · z ideo nõ valet.

e Quibusdã nõ indocte videtur fidẽ virtutẽ z spem̃ eo nõ fuisse · zc̃ · Obꝛ ꝯ ꝑmũ · qz in ps̃ · In te dñe speraui · zc̃ · ditur in glo · h̃ dr̃ in ꝓsona xp̃i · ergo xp̃s habuit spez Jtē h̃ vr̃ rõne · quia xp̃s fuit simul viatoꝛ z cõprehẽsoꝛ · z inc̃ptũ viatoꝛ · defic̃ sibi stola coꝛpis · si ergo xp̃s fuit p fecte viatoꝛ sic̃ z pfect⁹ cõprehẽsoꝛ · vr̃ q̃ debuit hre oia dona gr̃az z oẽs ℣tutes q̃ respiciũt statũ vie. Jtē obj̃citur ꝯ secũdũ de sanctis tã beatificatis · qz dr̃ Apoc̃ · vj ·

q̄ dictū est eis q̄ expectarēt adhuc modicū tp̄s. g̃ si spes est expectatio. vr̄ ꝛc. Jtē aie sctē in patria expectāt glorificatōz suoz corpoz q̄ē q̄dā ps btitudinis. resumēdo eīm corpa pfectꝰ cōtemplabunt. Quia sic dicit Aug⁹. q̄ aie p̄ter desideriū corpm retardant ne oīno ferant in sūmuz celū. Jtez obr̄ 3 tertiuz. q̄ vr̄ q̄ ag̃li hēant spem. 9rem prima Pet. j. i quē desiderāt angeli ꝓspicere. Desideriū aūt est respectu nō habiti. g̃ si de eodē p̄t esse spes de q̄ et desirium. vr̄ ergo q̄ angeli sperēt. Jtē angelis accrescet gloria q̄dā ꝛ decor de glorificatōe nr̄a ꝛ btitudine. si ergo hāc expectāt ꝛ nōdū hñt. vr̄ q̄ habeāt spem. R⁹. dō q̄ sic dicit mg̃r. nec crist⁹ nec aie btē nec angeli ꝓprie loquēdo hñt spem. Rō but⁹ est. q̄ spes ē expectatio p̄mij sbalis. omēs aut̄ hñ p̄dicti sbale p̄mium hñt ꝛ isto carēt spe ꝓprie dicta. Alia aūt ratio ē q̄ spes hz annexā fidē. fides aūt est cognitio enigmatica. Et q̄ claritas visionis diuie tollit ome enigma. p. 9ns euacuat fidē. ꝛ euacuādo fidē euacuat ipsaz spez. ꝛ ob hāc duplicē rōem sicut mlt̄iplr̄ dr̄ in lra 9 ueni enī vr̄ q̄ nec xp̄s nec scti nec angeli btī hēant spē. Ad rationes aūt ad oppositū ñdck facilr̄ p eo q̄ lz in eis non ponat spes ꝓprie dicta p̄m q̄ est expectatio p̄mij sbalis. pōt tñ large accipi ēdo spem p quacūq̄ expectatiōe vicz stole seōe ꝛ alicuiꝰ gaudij accñtalis poni in xp̄o ꝛ angelis ꝛ aiabus btis. Sed q̄re spes virt⁹ nō est respectu p̄mij accñtalis sz sbalis. et q̄re etiā in sctis euacuat. h̄ melius infra manifestabit cū aget de euacuatōe virtutum

7 Ad illud tñ q̄d obr̄ desiderio. dō q̄ nō est sile de desiderio ꝛ spe. q̄ spes ē respectu nō habiti. sz desiderij pōt esse respectu habiti vt 9tinuet ꝛ tollat fastidiū. ꝛ sic ē in angelis. Silr̄ ad illud q̄d obiciē de auctore ps. 9sueuit dici q̄ hoc dicitur de xp̄o rōe mēbroz. Alia satis patēt.

f De antiqs ꝛo patribꝰ q̄ apud inferos vsq̄ ad passionē tenebāt. nō incou. dici pōt q̄ fidē ꝛ spem habuerūt quia per speciem videbat ea q̄ credebat.

Inquirit vtruz spes ꝛ fides fuerit in istis patribus qui fuerunt in limbo. e

f De antiqs vero p̄ribꝰ q̄ apud inferos vsq̄ ad passionem tenebantur non incongrue dici potest q̄ fidem ꝛ spem virtutē habuerint. quia credebant et sperabant se visuros deuz per speciem qualiter eum tunc nō videbant. q̄ non patuit eis cognitio dei per speciem añ passionem christi. Qua cōsūmata a fide transiernnt ad speciem. hēant spē. Et q̄ sic videtur. q̄ ad huc nō hñt aptā visionē p̄ spēm. ergo spes nō est euacuata in eis. Sed 3 hoc est q̄ ipsi certi sūt q̄ ñ p̄nt dānari. g̃ vidēt q̄ ipsi nō idigeāt fulcimento spei. Juxta h̄ q̄ritur vtrū dēmones aliq̄ mō habeāt spem? Et q̄ sic videt. Quia dr̄ Job. xl. de beemoth. Ecce spes eius frustrabit⁹ ergo hz spem. Sed 3. sciūt p̄tīm suū esse irremediabile. g̃ desperāt g̃ nō hñt spem. Et Aug. dic̄ de dyabolo. Et ad cumuluz dānatōis sue desipuit. R⁹. dōm q̄ spes nō tollit⁹ nisi p̄ sbsequēs p̄miū et p 3riū habitū. Et scti i lymbo. et aie in purgatorio nec erāt assecuti p̄miū. nec inciderāt in 3rium habitū siue i effectū. hinc est q̄ spem habebāt sicut dic̄ Beda. ꝛ habet̄ i. iij. di. j. q̄ pres i lymbo felici spe igressū tanue celestis expectabāt. Demōes ꝛo ꝛ alij dānati q̄ hñt 3rium habitū spei. s. de speratione spem habere non p̄nt. Silr̄ scti ꝛ btī assecuti sūt p̄mium p q̄ spes euacuat sic ifra manifestabit. Ad illud ꝛo q̄d obr̄ q̄ spes 9metit se statui vie ꝛ dat ad merendū. dō q̄ sancti pres q̄dāmō erāt in via ꝛ nōdū pueneāt ad patriā. p̄tereta meritū nō respicit ipsā spez vlter sz p̄m statum. Ad illud q̄d obr̄ q̄ aie in purgatorio certe sūt q̄ nō p̄nt dānari. dō q̄ hoc nō est. p̄ assecutōez glorie. sed p prer 3firmatōez li. ar. q̄ē extra statū meredi ꝛ demerēdi et illa 3firmatio nō euacuat spez q̄uis ponat extra statū ꝛtibilitatis ipsi⁹ li. ar. g̃ ꝛc. Ad illud q̄ obiciē de beemoth. dō q̄ spes ibi accipit⁹ improp̄e ꝛ p expectatōe dilatōis iudicij. in q̄ acri⁹ q̄z mō puniēdus ē. ꝛ p expectatōe dilatōe iudicij diuti⁹ cōstituēdi sup petōres. q̄z vtroq̄z frustrabit⁹ dyabol⁹ i dic iudicij. ꝛ cicius q̄z vellet iudicabit. Et ex hīs patēt illa dubia q̄ s de sbiecto spei q̄rebāt

a Ad intelligētiā huiꝰ ptis incidit hic q̄ de ꝛtute spei. Et circa ipsi⁹ inq̄sitōez dupl̄r p̄cedendū est p̄m pcessum ipsi⁹ nigri. Primo eīm querit de ipa spei cōm 9sideratōez absolutā. Sdo q̄ de eadē p̄m 9sideratione relatā. Circa p̄mū querunt q̄nq̄. Primo querit vtrū spes sit ꝛtus g̃tuita. Secūdo vtrū spes sit ꝛtutis genus an spēs specialissima. Tertio querit vtruz spes sit ꝛtus cardinalis an theologica. Quarto vtruz aliq̄n sit virt⁹ informis an semp formata. Quinto querit vtr̄ in actu suo sit certitudialis an dubia.

Questio. I. a

Utrū spes sit virtus gratuita? Et q̄ sic vr̄ Ro. viij. spe salui facti sum⁹. Nō aūt nos fac̄ puenire ad salutē illud p̄cipue tenet rōnem ꝛtutis g̃tuite. si ergo spes est hmōi. ergo est ꝛtus g̃tuita. Jtē in ps. Bñplacitū ē dño super timētes eū ꝛ in eis q̄ spe. sup mi. et⁹. sz q̄d reddit acceptū deo vel est ꝛtus g̃tuita vel habit⁹ excellētior ipsa. sic habitus doni vel habitudis. Si g̃ spes nō 9putat inf habitus ꝛtutū g̃tuitaꝝ. Jtē habit⁹ directe repugnās culpe hz in se nomē ꝛtutis. sz spes vndiq̄z repugnat culpe q̄ repugnat ꝓsumptiōi ꝛ desperatiōi. g̃ ꝛc. Jtē sic difficile ē credere q̄d est sup̄ rationē. sic difficile est expectare q̄d est sup̄ omnē estimationē. Sed p spem expectat illud bonū quod nec oculus vidit. nec auris audiuit. nec in cor hois ascendit. ergo sicut fides est ꝛtus qua credūtur inuisibilia. sic vr̄. q̄ spes est ꝛtus qua expectantur iestimabilia. hoc ē bona spūalia et eterna. Jtē q̄d maxime firmat aiam ꝛ rectificat et delectat. illud potissime habet rōnem ꝛtutis gratuite. Virtus eīm est habit⁹ potentie regulatiuus ꝛ 9firmatiu⁹ q̄ facit ipam aiam gaudere circa ea q̄ recta sunt p̄m q̄ vult p̄hus. Sed spes est hmōi. ipsa eīm 9firmat et delectat p̄m q̄d dicit. Heb. vj. Fortissimū habemus solaciuz per q̄d 9fugimus ad ꝓpositā nobis spez quā sicut ancoram ꝛē. Et ad Roma. xv. Spe gaudētes. videt ergo manifeste q̄ spes sit in genere ꝛtutis gratuite. Sed 9tra. nulla passio est virtus sz spes est vna de q̄ttuor passionib⁹. p̄m q̄ dicit Boet⁹ de 9sola. ergo spes nō est ꝛtus. Preterea ꝓbatur p illd q̄d dicit p̄hus. q̄ cū tria sint in aia. potentie. passiones et habit⁹. ꝛt⁹ n̄ est in genere passionis sed in genere habitus. Si ergo spes non est virtus. constat q̄ nec ꝛtus gratuita. Item sicut contingit expectare futura sic 9uenit rememorari p̄terita. sz rememoratio de p̄teritis

nō est ⁊tus nec circa eā consistit aliqua ⁊tus specialis. ergo nec circa expectatōz futuroꝝ aliqua ⁊tꝰ ꝯsistit. sz expectatio futuroꝝ vel ē ipa spes vl̄ pcedit ab ipa. g̃ vr̄ q̄ ipa spes nō habeat ēe ⁊tꝰ. Itē sicut ꝯingit sperare recte et non recte. sic contingit etiam timere recte et non recte. sed habitus qui dirigit animam in timendo ponitur in genere virtutis vtpote timor. ergo nec habitus qui dirigit in sperando. g̃ spes etiā ſm q̄ noīat habitū nō est in genere ⁊tutis. Itē oīs virꝰ moralis ꝯsistit circa bonū ⁊ difficile vt vult pb̄s. g̃ multo fortiꝰ g̃tuita. sz in expectatōe bonoꝝ pmissoꝝ nulla ē difficultas. g̃ cū spes nō ꝯsistat circa difficile. nō vr̄ esse in gñe ⁊tutis g̃tuite Itē nulla ⁊tus g̃tuita in suo actu repugnat pfectioni meriti. sz spes in suo actu pfectioni meriti repugnat. ex imp̄fectōe em̄ pcedit q̄ ds seruit deo p̄ pter retributionē futurā. q̄ ſm q̄ dicit Bern̄. Charitas p̄mū nō intuet. si g̃ spes facit expectare retributōz futurā. videt pfectioni meriti repugnare. g̃ nō est in gñe ⁊tutis gratuite. 9

Rꝯ. dō q̄ noīe spei p̄t intelligi affectio animi. iuxta illud qđ phs dicit q̄ttuoꝝ ē animi affectōes. vicz gaudiū ⁊ doloꝝ. spem ⁊ timoꝝ. Pōt etiā noīe spei intelligi ipa res expectata. iuxta illud Thes. Expectantes btām spem. Pōt nihilomin⁹ sumi p habitu q̄ dirigit aīe motū ⁊ affectū in illud qđ expectandū est. ⁊ isto tertio mō dicēdi spes nō tm̄ est virꝰ g̃tuita ī/mo etiā ⁊tutū gratuitaꝝ sustētamentū ⁊ anchora. Utr/tus q̄dē g̃tuita est q̄m in h̄ q̄ facit aīam expectare ea q̄ sunt sup oēm estimatōz humanā. ⁊ ea q̄ pmisit largitas diuina. facit oīno ꝯfidere ⁊ inniti sūme ⁊ timēnse largitati. sicut fides facit assentire p̄me veritati. ⁊ charitas facit adherere sūme bonitati. Et dū aīa ipi timēse largitati innitit̄ p̄ter se ⁊ sup oīa rectificat. ⁊ sup se eleuat. ⁊ duo accepta effect. necesse est g̃ habitꝰ q̄ mediante fit illud rōnem habeat gratuite ⁊tutis. Et q̄z cum aīa innitit̄ ei q̄ non p̄t deficere. q̄uis ipa de se sit defectib⁹ ⁊ vacillans. fundat̄ tm̄ p spem quasi sup firmā petrā. Et p/terea dirit q̄ spes nō tm̄m̄ est in genere ⁊tutū g̃tuitaꝝ. sz etiā caꝝ anchora ⁊ sustentamentū. Unū ꝯcedendo sūt rationes q̄ hoc oīdunt. 10

Ad illud ꝯo qđ primo obꝫ in ꝯtrū. q̄ spes est passio tam p̄tz rūsio. q̄z nomē spei eq̄uoce accipit̄. vicz p ipa affectōe. ⁊ p habitu regulāte ipius affectōis motiuū. Unū spes ſm q̄ est ⁊tus est habitꝰ g̃tuitus q̄ est p̄ncipiū motꝰ q̄ est ab aīa. passio aūt magis est ad aīam. ⁊ ſm q̄ motus expectatōis siue spei ab aia est. sic p̄t fieri recte ⁊ nō recte ſm impium li. ar. Et q̄ tum ad hoc hz circa ipm attēdi pfectio virtutis vel deformatio vicij. 11

Ad illud qđ obj̄cit q̄ sicut se hz expectatio ad futura sic rememoratio ad p̄terita. dō m̄ q̄ nō est vbi q̄s simile de rememoratōe p̄teritoꝝ. ⁊ de expectatione futuroꝝ. Nō em̄ sic cōsistit rectificatio vel obliquatio aīe p̄ncipaliter circa ea q̄ sunt p̄terita sicut circa ea q̄ sunt futura nisi ex ꝯsti. Uirꝰ em̄ ꝓpie magis ordinat ad illud qđ agendū est q̄ ad illud qđ actū est. Alia dissimilitudo est. q̄ rememoratio respicit actū cognitiue. expectatio aūt motū affectiue. rectitudo aūt ⁊tutis nō sic attendit̄ penes ea q̄ sunt cognitōis sicut penes ea q̄ sunt affectionis. Unū etiā memorationi ſm q̄ iungit̄ affectionī ar necē actꝰ ⁊tutis vt pudētie vel penitētie vl̄ charitatis siue benivolentie ſm q̄ recordat̄ p̄teritoꝝ factorū vt futura melius agat. vel p̄teritoꝝ maloꝝ vt dōleat ita p̄teritoꝝ beneficiꝫ vt gratias agat Ad illud qđ obj̄cit q̄ timor nō est in genere ⁊tutis. etiā inq̄ū habitus. g̃ nec spes. dō m̄ q̄ nō est simile. q̄ affectio ipius timoris ꝯsistit in quadā relatiōe. sed affectio spei ꝯsistit̄ 12

quadā ptensionē. ⁊ iō affectio timoris plus hz de passione. affectio ꝯo spei plus hz de actōe. Et q̄m habitus ⁊tutū dirigunt aīam in actib⁹ in q̄bus ꝯsistit rectitudo vite. iuxta illud qđ dr. q̄ ⁊tus est bona q̄litas mentis q̄ recte viuit̄. hinc est spes magis est in genere ⁊tutis q̄ timor. Et hac eadē causa pz quare magis circa affectiōez spei ꝯsistit habitꝰ virtutis q̄ circa aliaꝝ trū affectionū. Audiū em̄ ⁊ doloꝝ q̄ habēt obiecta sibi ꝯiuncta. magꝝ sūt in sustinēdo. Affectio ꝯo spei inē ceteras est q̄ plus habet de rōne agendi. ⁊ que magis dicit motū ab anima q̄uis ⁊ ipsa ſm aliquid sui dicat passionē circa animaz et ſm illud nō habet cir eam consistere habitus virtutis. sed magis ſm q̄ dicit rōez morus ⁊ ptēsionis ipsi⁹ anime in ipsā rē sperātā. 13

Ad illud qđ opponit̄ q̄ expectare bonū nō est difficile. dō m̄ q̄ sicut credere quod videt̄ nō habet difficultatē. sic intelligendū est q̄ q̄uis sperare bona p̄sentia q̄ alieno mō videntur in se vel ī suo simili nō est multū difficile. bona aūt inuisibilia et eterna q̄ oculus nō vidit expectare certa fiducia. et p̄o illis tpalia bona cōtemnere. ⁊ hūjs oīb⁹ q̄ vident̄ sup̄ferri. hic magnā habet difficultatē ⁊ magnā dignitatē. Et iō indubitanter verū est spem esse in genere virtutis gratuite. 14

Ad illud qđ obꝫ vltimo q̄ spes in suo actu impedit meriti pfectionē. dō m̄ q̄ falsum est. immo sic dic apl's. consurgit ex pfectione meriti. quāto em̄ aliq̄s maiora ⁊ meliora habet merita. tāto firmiꝰ et certiꝰ sperat. Et si obj̄ciat̄ q̄ charitas p̄miuꝫ nō intuet̄. dō m̄ illō intelligit̄ de p̄mio creato. de p̄mio aūt increato non habꝫ veritatē. q̄ maxime charitas magis desiderat vniri deo ⁊ habere deū. Spes aūt pfecta magꝝ aspicit mercedē increatā. de q̄ dixit dn̄s abrae Genē. xv. Ego merces tua tē. Eum em̄ expectat quis p spei habitū tenere in patria. cui per charitatem in via vniri desiderabat. 15

Aliꝰ ē etiā modus rn̄dendi. distinguēdo in mercimonia qua quis seruit deo ꝓpter p̄mū qđ expectat. q̄ q̄dā est mercimonia q̄ ꝯstituit finē ī ꝓpio commodo. et ista est mercimonia mala et non procedit a spe recta et formata. Quedā etiā est q̄ non cōstituit finē in ꝓpio bono. sed totū ꝯfert ⁊ ordinat ad bonū sūmū. et hāc mercimoniā facit spes q̄ est virꝰ gratuita. ⁊ hec merito non repugnat. Primꝰ tū modus dicēdi vr̄ esse rōnabilioꝝ. q̄ spes stare p̄t exclusa omni intentiōe delectatiōis mercēnarij. Quātūcūq̄ em̄ amor sit pfectꝰ in via. ē sibi ⁊tꝰ spei ꝯiuncta. Tū simpl'r dō ē q̄ expectatio boni eterni nō est mercēnaria. nec minuit meritū. nec facit ad ip̄fectōz charitatis vel meriti. nisi inq̄ū mēs hoīs multuꝝ affectuose ⁊ intēte aspicit ad cōmodū ꝓp̄rij boni. Multi ātem sunt q̄ btitudinē expectāt. et tm̄ parū de se et multū de deo curāt. 71

Utrū spes sit genꝰ ⁊tutis vel species spāliss̄ima. Et q̄ species spāliss̄ima vr̄. vna ē ⁊tus ab vnione obiecti. sz in vno solo sperādū ē vicz in dō. iuxta illud qđ sepe dr in scriptura Qui in dño sperandū ē nō in aliq̄ creatura. g̃ vr̄ q̄ sit ⁊tus vnica nulla mō plurificata. Itē merces vna oīm est. ⁊ oēs vnū summū bonū expectant in quo nō cadit diuersitas siue ſm speciē siue ſm formā ergo si spes est expectatio eterne mercedis. videtur q̄ expectatio illa nullo modo b̄at formaliter diuersificari. ergo spes non habet sub se alias species differentes ergo habet in se vnitatē speciei spāliss̄ime. Item pauciora sunt sperenda q̄ sint credēda. credimus em̄ p̄mia et supplicia. sed non speramus nisi tm̄ p̄mia. g̃ videt̄ q̄ maior vnitas est in spe q̄ in fide vel etiam tanta. sed fides est vna vnitate speciei spāliss̄ime. g̃ ⁊ spes. Itē spei succedit perfecta retentio sicut fidei succedit visio. 16 18

Sed pfecta tentio sūmi boni est vna fm spēm in oībus
bīs nec hz diuersitatē p alias ītes spē differētes. er-
go nec spes hz sb̄diuidi in alias ȳtutes. g̃ spes ē ȳt⁹ spe
cialis 7 hz in se vnitatē spēi specialissime Sz ꝺ diuer
soꝝ actuū diuersi sūt hīt⁹. sed ꝺ fidere 7 expectare sūt act⁹
formalit̄ dīītes. Si g̃ ad spē ptinet ꝺ fidere fm q̄ dici-
mur sperare in dño. ad spē etiā ptinet expectare fm q̄
dicimur sperare futurā gl̄iaz. vt g̃ q̄ spes habeat diuer
sificari formalit̄. 7 ita subdiuidi in alias spēs. Item
spes ē expectatio future bītudinis. fm q̄ dic̄ mg̃r i lra.
Et habet in glo. Rōz. v. sed bītudo ē stat⁹ oīm bono-
rū aggregatiua pfect⁹. g̃ spes expectat oē bonū. sz expe-
ctatio diuersificari hz fm diuersitatē boni expectati. 7
spes nō tm̄ expectat vnū bonū. imo ꝺgregatoz oīm bo
noz. g̃ vr̄ q̄ ipa includat in se vniuersitatē oīm virtutū
Itē oīs ȳtus meritoria facit hoiem tēdere ad finē suū
assequēdū quē tn̄ nōdū videt. sed spes ē ȳtus illa q̄ ds
expectat p̄miū oīm meritoz. g̃ vr̄ q̄ virtus spei cōis sit
ad oēs ȳtutes. g̃ nō hz vnitatem speciei specialissime.
Itē sicut se hz gaudiū respectu bōi p̄ntis. sic se habz
spes respectu boni futuri. sz gaudiū q̄ ds gaudet ꝺ actu
ȳtutis p̄nti. nō hz distingui ab ipa ȳtute. imo est oīb
ȳtutib⁹ generale. castus em̄ ē q̄ ꝺtinet 7 hocipo gaudet
g̃ pari rōne vr̄ q̄ spes de futuro bono sit cōis ad oēs vir
tutes. g̃ ȳt⁹ spei nō hz vnitatē spēi specialissime R⁹.
ꝺm est q̄ quēadmodū fides hz sit circa multa credibi-
lia. vna tn̄ virtus ē. q: vna ē p̄incipalr̄ rō mouendi in
oīb credibilib⁹. sic 7 ȳtus spei quotcūq; 7 q̄ntacunq; 7
quecūq; bona expectet vna ȳtus ē. 7 vnitatē hz spēi spe
cialissime. q: vna est rō cui innitit̄ in expectādo. Sicut
em̄ fidei ȳtus assentiēdo p̄me veritati ꝓpt̄ se 7 super
oīa illa credit q̄ sibi sūma veritas dictat eē credēda. sic
ipa spes ꝺ fidēdo 7 innitēdo immēse 7 indeficiētissime
largitati diuīe. oīa illa expectat q̄ sibi ds p̄mittit eē i
futuro retribuēda. Et quēadmodū fidei ȳtus oīa que-
cūq; credit p̄incipalit̄ nō solū credit deo sz etiā de deo
7 circa deū sic 7 ipa spes oīa q̄ expectat nō solū expectat
a deo sed etiā expectat illa obtineri in ipo deo. vt hñdo
deū habeat oē bonū. Rursus. quēadmodū fides credit
deo tāq; rōe mouēti. 7 circa ipm̄ ȳsat tāq; circa obiectū
7 in ipm̄ tendit tanq; in finē p̄priū. sic 7 ipa spes. Et q̄
nīa veritas ȳtutis attēdit penes ȳtatē rōnis mouentis
7 obiecti p̄ncipalis. 7 finis p̄priū. 7 hec oīa repire est in
ȳtute spei sicut 7 in ȳtute fidei. ꝺcedendū ē ipam spem
eē vnā vnitate spēi specialissime. 7 rōes q̄ inducuntur
ad hanc ptē sunt ꝺcedende. Ad illud q̄ ob̄: q̄ diuer
soꝝ actuū diuersi sūt habit⁹. ꝺm q̄ verū est q̄n illi act⁹
sunt p̄ncipales respectu habituū. sed q̄n sic ē q̄ vn⁹ p̄n-
cipalit̄ respicit habitū virtutis. 7 alt⁹ hz ad illū ordinē
7 onerionē 7 ꝺnam naturalē. nō oportet habitū diuersifi
cari ꝓpter illoꝝ actuū diuersitatē 7 sic ē in ꝓposito repi
re. Jo em̄ spes expectat magna bona p̄missa. q: ꝺfidit
de imensa largitate p̄mittentis. Un̄ q: vn⁹ istoꝝ actuū ē
rō alterius. hinc ē q̄ nō ptinent ad diuersos habit⁹ sed
ad vnū. Un̄ vnus est hīt⁹ q̄ speram⁹ in dño. 7 q̄ spam⁹
bre dom̄. sicut vn⁹ q̄ credim⁹ deo 7 q̄ credim⁹ deū Ad
illud q̄ ob̄: q̄ spes est respectu oīs boni cum sit respe-
ctu bītudis ꝺ. q̄ sicut fides credit iustos assecuturos
beatitudiem et charitas illam beatitudinem cum bo-
noꝝ vniuersitate desiderat. 7 tamen fides vna vir-
tus est. quia nō ferk sup bītudinez. 7 ea q̄ ad bītudinē
spectāt nisi sub rōne vna. sic etiā 7 spes in expectando
sūmā bītudinē 7 q̄cqd boni in ipa est nō recedit ab vni
tate habit⁹ 7 ȳtutis. q: vna est in ipa sperō expectandi
in hoc vicz q̄ imense 7 indeficiēti impitit̄ largitati Pre
cerea q̄ ꝺ: q̄ bītudo est stat⁹ oīm bonoꝝ aggregatiue p
fectus. hoc non ꝺ: ꝓpter bonoꝝ multitudinē 7 varieta
tē. sed hoc ꝺ: p equiualentiā. q: tm̄ erat illud vnicū bo-
nū qꝺ expectat q̄ equalebit oī bono. q̄ quē modū dixit
dñs moysi Exoꝺ. xxxiij. cū petereꝺ vt oñderet ei faciem
suā. Ego inq̄t ostendā tibi oē bonū. 7 iō ex h̄ non sequit
virtutē spei diuersificari. q: expectat p̄fectā bītudinē. 19
Ad illud q̄ ob̄: q̄ oīs ȳtus tendit 7 ordinat̄ ad finē
suū assequendū. ꝺm q̄ tēdere in finē pōt esse duplicit̄
aut p̄merēdo 7 habilitādo. aut expectādo. Primo mo-
dus tendēdi est cōis oīb⁹ virtutib⁹. sed alius modus p
pr⁹ est ipi spei. Nulla em̄ ȳtute expectam⁹ bītudinem
nisi meditāte ipa spe. q̄uis oī ȳtute ipam bītudinē me
reamur. pōt q̄dē alia virtus actū expectandi importa
re. sed nulla ȳtus nisi spes pōt elicere. q: illi⁹ virtutis ē 20
ille actus loquēdo formalit̄ Ad illud q̄ ob̄: vltimo
q̄ sic̄ se hz gaudere de bono p̄nti ad ipas virtutes. sic ex
pectare ad bonū futurū. ꝺm q̄ non ē simile. q: gaudiū
surgit ex cōplacentia boni p̄sentis. oīs aūt ȳtus inc̄ztū
hmōi cum ꝺsistat in plena voluntate. q̄ quidē voluntas
cōplacet sibi in obiecto vel actu suo. habet quoddā gau
diū sibi adiunctū sic̄ sibi essentiale Et h̄ est q̄ vult ꝓbs
q̄ nullus ē vere cast⁹ nisi cōplaceat sibi illi⁹ ȳtutis act⁹
7 vsus. 7 si cōplacet. g̃ hocipo gaudet cū illū actū exer-
cet. secus aūt est de expectatōe boni futuri. possunt em̄
ȳtutes in suos actus exire nihil cogitādo de remunera
tione. Preterea expectatio futuri boni act⁹ est differēs
ab actib⁹ ipaz ȳtutū. sed cōplacentia ipius act⁹ virtu-
tis ē ipius act⁹ ȳtuosi cōplementū. iō nō sic distinguit̄
gaudiū ab alīs speciebꝰ ȳtutū fm q̄ ipsa spes
est oībus cōmunis 7 generalis fm q̄ gaudium.

Questio. III c

Utrū spes sit virt⁹ cardinalis an theologica? Et q̄
theologica vr̄. j. Loꝝ. xiij. Nunc manēt fides. spes cha
ritas. tria hec. g̃ ab ap̄lo spes numerat inter virtutes
theologicas. Sic g̃ vere 7 ꝓprie. necē est spem repiri in
genere ȳtutis theologice. Itē illa ȳtus ē theologica
q̄ hz finē cardialiū ȳtutū p obiecto. sz spes hz finē oīm
ȳtutū p obiecto. expectat ei sūmā bītudinē 7 pfectā re
mūeratōez. g̃ ē ȳt⁹ theologica. Itē ȳt⁹ q̄ marie subseruit
cōtēplatiōi 7 fac̄ sufrū tēdere ē virt⁹ theologica. sz spes
est hōi. qm̄ sic̄ dicit Ap̄ls Heb. vj. Spes incedit vsq;
ad interioza velamis. g̃ spes ē virtus theologica Itē
sic̄ spūale edificiū p virtutē theologicā inchoat̄. vt pote
p fidē. 7 p ȳtutē theologicā ꝺsūmat̄. vt p charitatē. g̃ p
ȳtutē theologicā habet erigi. q: eiusdē nature dz eē me
diū cum extremis. Si g̃ erigit̄ p spem. restat q̄ spes est
ȳtus theologica. Itē imago creationis reformat̄ p
imaginē recreatōis. Si g̃ imago creatōis necessario re
q̄rit tres potentias naturales. vr̄ similiter q̄ imago re
creatiōis nec̄rio requirat tres virtutes. g̃ si imago ha-
bet reformari p ȳtutes theologicas. necē est virtutes
theologicas esse tres. sed nō est. alia dare ꝓter fidē 7 cha
ritatem. nisi ipsam spem. g̃ spes est virtus theologica
Sed ꝺ nulla virtus circa cui⁹ actum ꝺtingit repiri
excessum ē virtus theologica. imo potius cardinalis.
qꝺ ptz q: impossibile est nimis credere. impossibile est
nimis amare. sed circa actū spei ꝺtingit repire excessuz
sicut ptz in eo q̄ p̄sumit 7 plus sperat q̄m merita sua exi
gant. g̃ videtur q̄ spes sit virtus cardinalis nō theolo
gica. Itē virtus que est mediū duarum maliciarum 21
est ȳtus cardinalis non theologica. sed spes est media
inter duas malicias. vicz inter desperationē 7 p̄sumptio
nem. g̃ spem non est reducere ad virtutem theologicā
sed magis ad cardinalem. Item cōsueuit multiplex

spes distinguit. vicz spes venie. spes glie. 7 spes glorie. sed venia 7 gra sunt bona ordinata ad finē. ꝟtus antez cardinalis ꝺsistit circa ea q̄ sunt ad finē. si g̃ spes consistit circa talia. spes ē virt⁹ cardinalis non theologica..

Jtē sustinere 7 expectare sunt act⁹ longanimitatis 7 patie. sed habitus distinguūt ꝓ actus. g̃ cum expectare sit ꝓpri⁹ act⁹ ipius spei. lōganimitas 7 spes sunt habitus idē. 7 in eodē genere virtutis hñt reponi. sz longanimitas reponit sub genere ꝟtutis cardinalis. 7 assignat esse ꝑs fortitudis. g̃ vr̃ q̄ ipa spes sit ꝟtus cardinalis. Jtē ad fortitudinē cardinalē spectat recte ordinare 7 fortificare ꝺ affligentia 7 ꝺ terrētia. sed spes ē hmōi. q: facit boiem in tribulatōe gaudere 7 stabilē esse g̃ videt q⁹ spes sit ꝑs fortitudis cardinal'. g̃ nō est in genere ꝟtutis theologice R⁹. dōm. q⁹ absq̄ dubio spes
22 est in genere virtutis theologice. Rō hui⁹ sumit ex parte obiecti. et ex parte subiecti. Ex parte quidem obiecti. quoniam sicut fides in credendo assentit ipi dō vt diuinati vere. sic spes ei innitit vt ꝓmittenti magna. Vñ sicut obiectū ipius fidei q̄ dz rōnem motiui est qđ increatū q̄ dō. rōne cuius etiā fides ponit esse in genere ꝟtutis theologice. sic etiā dōm est 7 intelligendū de ipsa spe. Sūt etiā pōt rō ex parte subiecti. q: cū aīa fm suprioꝛ faciē reformari habeat ꝓ ꝟtutes theologicas. 7 spes sit vna de ꝟtutibꝰ faciēs ad reformatōz imaginis 7 ꝑfectōz aīe fm ꝓtem suprioꝛ. necesse est eē spem ꝟtutē theologicā. Vñ quēadmodū in patria tres erūt dotes fm tres
23 aīe vires. quaꝝ vna reformabit 7 cōsummabit rōnalez vicz ipa visio. alia cōcupiscibilē. vicz dilectio tertia irascibilē vicz ipsa ꝑfecta intentio. sic 7 in via necē est ponere circa ꝟtutes theologicas q̄bꝰ dotes hñt correspondere. 7 sic tā ex parte subiecti q̄z ex parte obiecti colligit q⁹ spes sub genere ꝟtutis theologice debz poni. Theologice em̄ ꝟtutes ꝺum hñt ꝓ obiecto 7 suprioꝛ ē ꝓtem aīe ꝓ subiecto. Cōcedende sunt g̃ rōnes q̄ sunt ad ista ꝓtē Ad
24 illud ꝟo q̄ obꝛ. q⁹ circa actū spei nūq̄z ꝺtingit repiri excessum. dōm. q⁹ circa actū spei nunq̄z ꝺtingit repiri excessum ꝓpter nimietatē 7 intensiōz ipius actus. nemo em̄ pōt nimis ꝺfidere in dño sed si habet excessum hꝰ est ꝓpter defectū alicui⁹ ꝺditōis q̄ requirit in actu sperandi. vtpote si neglectis meritis oīno ꝓsumit de misericordia dei. sed hꝰ non facit ipam spē esse in genere virtutis cardinalis. Quia q⁹ ꝺr virtus theologica differre a cardinali in hoc q⁹ non est in theologica repiri excessum sicut in cardinali intelligit de illo excessu qui quidez cōsistit in actus intensione. nō de eo q̄ est indebite cōditionis obmissione. Nam hmōi excessus scdo dictus repugnantia habet cum oīmi ꝟtute. Primus ꝟo non hz repugnantiā cum virtute theologica que hz obiectū infinitū. ita q⁹ nec pōt nimis amari nec nimis desiderari. sed repugnantiā habet cum virtute cardinali cui⁹ obiectū est bonū creatum 7 finitū 7 limitatū. ac ꝑ hꝰ erigit q⁹ in
25 actu sit modus determinatus. vltra quē si ꝓcedat egreditur limitē sibi fm determinatōz ꝟtut' statutū Ad illud q̄ obiicit q̄ spes ē media duaꝝ maliciaꝝ. dōm. q⁹ aliqua ꝟtus pōt dici medīū duarum maliciaꝝ dupliciter. aut sicut vtriusq̄z eliminativa 7 destructiua. aut sicut ex vtriusq̄z ꝺstitutiua q̄tum ad ea q̄ sunt in eis bona. Si sit media sicut cōstitutiua. quēadmodū largitas habet aliquid de auaricia. in hoc q⁹ tenet tenenda. 7 aliquid de liberalitate in hoc q⁹ dat danda sic est in genere ꝟtutis cardinalis. Si aūt sit media solum' sicut eliminativa. sic non oportet eam esse ꝟtutem cardinalē. 7 hmōi media est spes inter desperationem 7 ꝓsumptionez

Liberat em̄ ab illo duplici malo. sicut fides de trinitate 7 vnitate liberat ab errore arrij. 7 ab errore sabellij. et 26
ideo nō cogit ista rō q⁹ spes nō sit virtus theologica.

Ad illd̄ qđ obꝛ q⁹ spe nō tm̄ sepat gloria. sz etiā gra 7 venia. dō q⁹ non determinat genꝰ vel species illi⁹ virtut̄ penes obiectū quodcūq̄. sz penes illud obiectū qđ habet rōnem motiui. Quāuis aūt spes ꝟsꝰ circa bōa creata q̄ expectat. ratio tm̄ mouēs nō est aliqđ creatū sz aliq̄ imensitas ipsi⁹ sūmi boni increati cui innitit. Et tō q̄uis ꝑ spem expectet qs gl̃am plenā 7 venīā ꝑfectā. q: ad ipsam compat spes tanq̄ circa materiā. ꝓpē illa nō oportz eā reponi i genere ꝟtutis cardinalis sic in ꝓcedētibꝰ habitū est de fide. Si tu obiicias q⁹ obediētia pōt esse ꝟtus cardinalis 7 etiā latria. q: nō tm̄mō ꝺsiderāt obiectuz increatū sz etiā aliqđ creatū ꝺcernūt. vicz obediētia ꝓcepti. 7 latria cultū debitū. ac ꝓ hoc q⁹ ita debeat esse in spetū. 7 latria cultū debitū. dō q⁹ hoc q⁹ ita debeat esse in spe. dōm q⁹ nō est simile. q: tālatria q̄ obediētia ꝺcernit aliquod creatū tali mō q⁹ rōne illi⁹ respiciūt actū exteriorē Nō sic aūt est de spe. spes em̄ solūmō ꝺsistit in affectu interiori q̄ principuā modificandi rōem sumit ex parte supriori. 27
vicz ex parte obiecti increati. Ad illd̄ q⁹ obꝛ qđ lōganimitatis ē expectare fm q⁹ spei. dōm q⁹ alia ē expectatiō longanimitat', q ē ꝑs fortitudis q̄z sit expectatio spei. Nā expectatio spei ꝺsistit in q̄dā ꝓtestione ad bona eterna. q̄ quidē ꝺsurgit ex ꝺfidentia q aīa innitit ipi dō ex rota ꝟtute sua. Sed expectatio lōganimitatis ē q̄ aīa ꝺstantia mētis 7 robore animi expectat de oibꝰ affligētibꝰ 7 deterrētibus triūphare. 7 sic act⁹ lōganimitatis fm q⁹ ē fortitudinis differt ab actu spei 7 q̄tū ad obiectū circa quod. et q̄tū ad motiuū. 7 ideo nō sequit q⁹ si lōganimitas est 28
in genere ꝟtutis cardinalis. q⁹ ꝓpter hꝰ virt⁹ spei debeat sb eodē genere reponi. Ad illud qđ obī q⁹ spes fortificat ꝺ affligētiā. dō q⁹ aliqs act⁹ pōt esse alicui⁹ ꝟtutis triplr. vel sic eliciētis. vel sicut imperantis. vel sic adminiculātis. fortē aūt ꝓferre tribulia ē ipsi⁹ ꝟtutis fortitudinis sic eliciētis. sed fidei est sicut imperantis 7 dicentis. iuxta illud qđ dicit heb. xj. de viris sctis q⁹ p fidē vicerūt regna. 7 fortes facti sūt in bello. Sz ipsi⁹ spei 7 charitatis ē sicut adminiculātis. Amor em̄ dei 7 certa expectatio future bītudinis. multū adiuuāt ꝟtutē fortitudinis vt possit oīa mala ꝓferre. iuxta illud beati gregorij. Spes ꝓmiū minuit vim flagelli.

Questio. iiij. d

Utrū ꝟtus spei aliquādo sit informis. an semp sit formata. Et q⁹ sit semp formata. videt ꝓmo q̄ diffinitionem spei. Spes est certa expectatio future beatitudinis ꝓueniēs ex gratia 7 meritis. sz impossibile est diffinitū separari a diffinitionibꝰ. ergo impossibile est spem separari a meritis 7 gra. sz quādo cū his est semp ē formata ergo impossibile est spem virtutē esse informē Jtē hoc ipsuz ostendit ꝑ illud quod dicit mgr̃ in littera. Sine meritis aliqđ sperare. nō spes sz ꝓsumptio dici pōt. sz ꝓsumptio ē vicīū oppositum spei. ergo meritis absentibꝰ immediate subintrat vicīū ipsi spei oppositū. sed vicīū oppositū virtuti non tm̄ excludit eam q̄tum ad eꝰ formā. sz etiaz q̄tū ad habitū sbstratū. ergo q⁹ absentibꝰ meritis nihil remaneat de virtute spei. g̃ vr nō pōt fieri informis Jtē fides ꝺsistit ptim affectu partim in intellectu. charitas aūt ꝺsistit simplr in affectu. sed facta deordatiōe in affectu ꝑ peccatū simpliter tollitur charitas q̄uis non simpliciter tollatur fides. cum aliquid habeat ex parte intellect⁹. Unde charitas non pōt esse informis quēadmodū fides pōt esse informis. ergo si spes se totaliter tenet ex parte affectus sicut 7 charitas videt 7c. Jtē

virtus fidei tūc est formata quādo nō tantū credit deo sed etiā in deū. Nō em̄ credulitas iūcta ē cū tendentia. tunc fides ē ꝟtus formata. sed ipossibile ē q̄ aliq̄s spet q̄n tendat in rem spatā. nā ip̄m spare tendere ē. g̃ videt q̄ spes sp sit ꝟt⁹ formata. Sed ꝺ Aug⁹. in li. de fīa inno cētia. Cū cetere ꝟtutes sint bonis ⁊ mal. cōes. dilectio dei ⁊ primi. ꝓprie bonoꝝ ē atq̄ pioꝝ. g̃ ꝟt⁹ spei pōt esse cōis bonis ⁊ malis Sꝫ mali nō hn̄t ꝟtutē cū gr̄a sꝫ sine ⁊ tales sunt ꝟtutes informes. g̃ rē Itē sicut se hz fīs formata ad spē formatā. ita se hz fides informis ad spem informē. sꝫ fides formata generat spē formatā. g̃ fides i/formis generat spē informē. Itē sic spes ꝺsurgit ex fi de ꝓmioꝝ. sic timoꝝ ꝺsurgit ex fide supplicioꝝ. sꝫ timoꝝ pōt esse iformis ⁊ format⁹. g̃ ⁊ spes. Item multi sunt pcōres q̄ sperāt se adhuc acturos pn̄iaz. ⁊ assecuturos ventā. ⁊ puenturos ad gl̄iaz. ꝺstat q̄ō illud nō est malū imo port⁹ ordinat ad bonū ⁊ excludit malū. vicz de spa/ tionē. Sꝫ si h̄ esset cū gr̄a. esset act⁹ ꝟtutis formate. g̃ cū sine gr̄a possit illud remanere vt aliq̄s p merita speret se puentuꝝ ad gl̄iam. vī q̄ ipa ꝟtus spei possit esse iſoꝝ
29 mis R⁹. dō. q̄ absq̄ dubio ꝟtus spei pōt cē informis Pōt em̄ aliq̄s spare vitā eternā sine gr̄a g̃tū faciente. si cut maifeste apꝑet. Et itez iste act⁹ sperādi ab aliq̄ ha/ bitu ꝓcedit q̄ q̄dē habitus bon⁹ ē. ⁊ tenet etiā q̄dāmō rōnē ꝟtutis ꝓ eo q̄ potentiā quā pficit q̄dāmō rectificat ⁊ vi gorat. Rectificat inq̄z dū aliquā ordinatōz ⁊ inclinatō nē tribuit ad gl̄iam tāq̄ ad finē vltimū. vbi standū ⁊ i q̄ est q̄escendū. Vigorat etiā in h̄ q̄ eleuat potētiā ad eter na bōa exp̄ctāda. ⁊ q̄ndā stabilitatē ei tribuit. nec per ꝺspatōz succūbat. Et iō sicut fides absq̄ charitate ꝟtus informis ē. qz tribuit aīe quādā rectitudinē ⁊ vigorem. q̄ cōplerī hz ⁊ pficī ꝓ gr̄e infusionē. sic intelligēdū ē ⁊ circa ipam spem. Un̄ ⁊ cetera q̄ dicta sunt de fide informi pūt spei informi applicari. Lōcedēde sūt g̃ rōnes oīdē
30 tes spei ꝟtutē ꝓ esse fieri informē. Ad illud ꝫo quod obz in ꝯriū q̄ spes ꝓcedit ex meritis. dōm q̄ dupliciter pōt aliq̄s exire in actū sperādi. aut em̄ spat hn̄do merita in ꝓposito ⁊ in radice ⁊ in effectu. sic hō iust⁹ q̄ to diu seruiuit. Aut sperat hn̄do merita in ꝓposito ⁊ ra dice sed nō in effectu. sicut ille q̄ añ bonū vsum ꝟtutum postq̄ suscepit gr̄am. expectat eternā bn̄titudinez. Aut sperat hn̄do merita in ꝓposito tm̄ nō in radice nec i effe ctu. sic ille q̄ petōz ē. q̄ ꝓponit mlta bona facere ⁊ p illa saluari. Aut spat nō hn̄do merita nec in effectu nec i ra dice nec in ꝓposito. sic ille q̄ faciēdo mala ⁊ in malis p ponēs pseuerare p solā dei miseōiaz credit se assecuturū gl̄iā neglecta diuina iustitia. Primꝰ act⁹ est spei for/ mate ⁊ tā exercitate. Secꝰ act⁹ ē spei formate ⁊ p⁹ infu se. Tertiꝰ act⁹ ē spei informis. Et q̄rt⁹ est ipi⁹ ꝑsumpti/ onis. Cum g̃ ꝺz q̄ spes ꝓcedit ex gr̄a ⁊ meritis. dōm q̄ aut diffinit ibi spes ꝓut est ꝟt⁹ formata. ⁊ sic nulla ē ob/ iectio de spe informi. Aut si diffinit ibi spes generaliter ſm q̄ ē virt⁹ ꝺz ꝓcedere ex gr̄a ⁊ meritis. q̄ q̄dē vel habē
31 tur vel in re. vel habenḋ in ꝓposito. ⁊ sic nō est instātia de spe informi Ad illud q̄ obz iam pz rn̄sio q illō qō nūc dictū ē h̄. Qz em̄ dicit magr̄ q̄ sperare sine meritis ē ꝑsumere. h̄ intelligit q̄n aliq̄s spat sine meritis nō solū in re sed etiā in ꝓposito. ⁊ hoc mō spare nō ptiet ad spē
32 informē sꝫ ad ꝑsumptōz. Ad illud q̄ō obz q̄ fides iō ꝓt fieri informis q. hz aliq̄d ex pte intellect⁹ ⁊ aliq̄d ex pte affect⁹. dōm q̄ ista nō est tota rō. sed hec ē rō q. habitus fidei hz aliquā rectitudinē ⁊ vigorē in h̄ q̄ facit credere oīa credibilia. ⁊ excludit errorē ⁊ infidelitatē. q̄ q̄dē vigoz pōt esse absq̄ gr̄a g̃tū facīte. ⁊ hunc ē repire in spe q̄ fac vitare ꝑsumptōz ⁊ dēspatōz. ⁊ expectare oīa expectāda Et q. ista rō non repit cōis vtrobiq̄. iō pōt spes ee iſoꝝ mis sic ⁊ ipa fides. Secꝰ aut est de charitate sicut infra videbit suo loco. iō rō nō cōcludebat. q. nō cām accipie bat ꝓ cā. Ad illud qō obz q̄ spes sp habeat secū adūc 33 ctā tendentiā R⁹. dōm q̄ tēdentia dupler ē. Quedā em̄ est tēdentis plena. ⁊ ista ē a gr̄a operante ⁊ coopāte. ⁊ hec facit virtutē ee formatā. Quedā aūt est tēdentis erilis ⁊ semiplena. sic ꝺz de pigro qui vult ⁊ nō vult. Et ista q̄dē tendentia pōt dare aliquā rectitudinē ⁊ vigorē ipsi volūtati. ⁊ sonit numē ꝟtutis generalit accepte. nō vir tutis gratuite. ⁊ iō tenet rōnem ꝟtutis informis nō ra/ tionē ꝟtutis formate. Cum aūt ꝺz q̄ tendentia in ꝺum facit credulitatem esse formatam. hoc intelligitur de tendentia que est a voluntate plenaria. hec aūt non po test esse nec in spe nec in fide sine gratia rē.

Questio V e

Utr̄ spes in actu suo sit certitudinalis an dubia? Et q̄ sit certitudinalis videt ꝓmo p illud qō ꝺz Rō. viī. Certꝰ sum q̄ neq̄ mors neq̄ vita neq̄ creatura aliqua poterit nos separe a charitate ꝺi. Sed apl's nō erat ad h̄ cert⁹ certitudine apꝓhensionis. g̃ erat certitudine ex pectationis cert⁹ siue ꝺ fidentie ipius spei. g̃ spes i actu suo reddit hoīem certū. Itē hoc ip̄m oñdit p diffiniti onē spei quā mgr̄ ponit in lr̄a. Spes ē expectatio futu re beatitudinis. Si g̃ expectatio est circa actum ipius spei. spes in suo actu est certitudinalis Itē quod re/ mouet hesitationē siue vacillationē tribuit certitudinē Sed hesitatio que facit hominem vacillare remouet p ꝺ fidētiā spei. g̃ spes dat certitudinē ipi sperāti. g̃ i actu suo ē certitudinalis. Itē sicut impossibile ē sūmā veri tatē fallere ⁊ decipe sibi credentē. sic impossibile est ipaz deserere quēq̄ in se ꝺ fidentē. g̃ sicut credēs in dū certus est de ꝟitate credita. sic sperās in ip̄m cert⁹ est de salute expectata. g̃ vī q̄ circa actū ipius spei certitudo ꝺ sistat

Itē si virt⁹ est certior oī arte. anchora oīm virtutū de bet ee certissima. cū g̃ spes ipa ad ipas ꝟtute se habeat. vt quedā anchora. vī g̃ q̄ ipa spes in actu suo sit valde certa. Sꝫ cōtra spes ſm suū actū ꝓcedit ex habitu vel ꝺsideratōe gr̄e ⁊ meritoꝝ. sꝫ nullus cert⁹ ē vtr̄ habeat g̃ tiā an nō. g̃ vī q̄ spes in suo actu nullā habeat certitudi/ nē. Itē nihil pendēs a vertibilitate volūtatis hz cer/ titudinē. sꝫ spes ē in li. ar. ⁊ act⁹ ei⁹ ⁊ meritū pēdet a ꝟti bilitate volūtatis. silr̄ ⁊ p̄miū qō expectat. g̃ vī q̄ nullā habeat certitudinē Itē nullus ē cert⁹ de assecutiōe illi us rei ad quā nūq̄ ꝓcurrit sꝫ multi sunt q̄ hn̄t. fidē. spē. ⁊ charitatē. q̄ finaliť rep̄obi efficiunť. g̃ in talib⁹ ꝟtus spei nō habet certitudinē. sꝫ q̄ rōne in talib⁹ nō hz. nec i alīs. cū in oīb⁹ sit ꝺ formiter ⁊ vniformiter. g̃ in nullo cer titudinē habet Itē q. fides certa ē. ipossibile ē q̄ ali/ q̄s in actu vel motu fidei fallat vel decipiat. g̃ si spes hz certitudinē in actu suo. ipossibile ē q̄ aliq̄s fallat ⁊ fru/ stret ab eo q̄ sperat. sed h̄ est maifeste falsum. g̃ spes nō habet certitudinē circa suū actū. si tu dicas q̄ null⁹ spe/ rans fallit. p eo q̄ spes nō facit simpliciter expectare. sed sub ꝺditione. vicz si pseuerauerit vsq̄ in finē. Con/ tra spes ptinet ad actū potētie irascibilis. cuius nō est ꝺditionem apponere ⁊ rōnem. Et iterū esto q̄ ꝺditio illa apponat. cum illa cōditio sit valde dubia. totū red dit dubiū. g̃ siue absolute siue sub cōditione speret quis videt q̄ circa actum spei nulla sit certitudo Item cer titudo opponit dubitatōi. g̃ cum dubitatio ptineat ad ipam cognitiuam. ⁊ opposita nata sint fieri circa idem. certitudo solum spectat ad potentiam cognitiuam. sed spes non est in cognita sed in affectiua. g̃ videt q̄ i actu suo non habeat certitudinem aliquam. R⁹. ad p̄di/ 34

cto⁹ intelligẽtia est notãdũ q̃ absq; dubio ſm q̃ auctes
& rationes oñdunt· ꝓtus ſpei in ſuo actu hz certitudi
nẽ· cuiusmodi aũt ſit illa certitudo difficile ẽ diffinire.

Quidã nãq; dicere voluerũt q̃ certitudo ſpei nõ eſt
ſibꝫ ꝑpria· neq; diuerſa a certitudine fidei· imo ſpes
oẽm certitudinẽ ſuã trahit a fide· ſicut ſcia in ꝑticulari
trahit certitudinẽ a ſcia in vlꝫ Jõ eñ q̃s nouit q̃ hec mu
la eſt ſterilis· q̃ nouit de oĩ mula in vlꝫ· & ſic dicũt ſe ha
bere ſpẽ ad fidẽ· ſicut ſe hz ſcia in ꝑticulari ad ſciaz ĩ vlꝫ·
Sicut eñ dicit Aug⁹· & mgr recitat in lra q̃ fidẽ credit
hõ oẽs finaliter bonos ẽe ſaluãdos· & de hoc hz quãdam
certitudinẽ· Per fidẽ aũt ꝺfidit ſe eſſe ſaluãdũ· Uñ q̃d
credẽs generaliter credebat· ſperãs ſibi q̃ ſpẽ appꝛopꝛiat
& q̃m nõ eſt certitudo circa ſingularia· niſi inq̃tũ referũ
tur ad vlẽ· ĩõ ſpes nõ appꝛopꝛiat certitudinẽ fidei ſibi ab
ſolute· ſz ſub ꝺditõe· Uñ recte ſperãs nõ ſpat ſe oĩno eẽ
ſaluandũ· ſz ſub hac ꝺditõe vicz ſi pſeuerauerit vſq; in
finẽ· Dicũt ĝ q̃ certitudo fidei ñ differt a certitudĩe ſpei
niſi q̃ illa ẽ in vlꝫ· iſta in ꝑticulari· Illa aũt abſoluta· et
illa ꝺditionata· Uñ certitudo fidei ꝺz eſſe certitudo fi
delitatis· certitudo aũt ſpei ẽ certitudo ꝺfidẽtie· Cõfi
37 dentia aũt nõ eſt aliud vt dicũt q̃s q̃dã fidelitas ad ſe cõ
uerſa· Ille eñ ꝺfidit de aliq̃ q̃ credit aliq̃d obtinere· Sz
iſte mod⁹ dicẽdi lz videat eſſe ꝓbabilis· nõ tñ ſufficit ꝓ
eo q̃ ſicut ꝺz in glo· Rõe· v· ſup illud· ꝓbatio opat ſpẽ
ĩ· certitudinẽ ſpei· ſpes vt ibi innuit glo· hz ꝑpriã certi
tudinẽ· & aliq̃ certificat hõ de ſalute obtinẽda ꝓ ipſam fi
dem· aliter certificat ꝓ ipſam ſpẽ· aliq̃n ſi ſolũ differret
ſicut ſcia in ꝑticulari a ſcia in vlꝫ· certitudo ſpei a certi
tudine fidei· tã ſpes nõ eſſet habit⁹ diſtinct⁹ ꝺ ipſam fi
dẽ· imo eidẽ deberet ſubalternari tãq; ꝑticulare ſub vlꝫ
vel ſpeciale ſub generali· Et ꝓtercaẽ alt⁹ mod⁹ dicẽdi·
q̃ ꝑpa ſpes certitudinẽ hz nõ ſolũ eã quã accipit a fide·
ſed etiã ꝑpriã que diſtinguit a certitudine fidei· & illa di
ſtinctio cognoſci pũt ꝓ duplicẽ differẽtiã· vicz rõne ob
iecti circa q̃d hz illa certitudo ꝺſari· & rõne oppoſiti cui
habet ꝺtrariari· Rõe obiecti q̃ fides & ei⁹ certitudo fer
tur ſupra ipſam cõplexionẽ rõne totalis cõpoſitõis· Eſt
eñ circa vez & falſum· & vez eſt circa cõpoſitoz vt dicit
ꝓbs Uñ etiã in ꝓcedentib⁹ oñſum fuit q̃ enũciabile cõ
plexũ eſt articulus· Spes aũt & ei⁹ certitudo nõ eſt cir
ca cõplexionẽ rõne toti⁹· ſed rõne rei attribute· vñ cũ ꝺz
ſpero me habituꝝ vitam eternã· nõ ſperat ibi hoc dictũ
totale· ſed ſpat vita eterna· & ita certitudo ſpei reſpicit
ipſam attributõz vel rem attributã· ſz certitudo fidei ip
ſam cõplexionẽ· Rõne etiã oppoſiti cui hz ꝺtrariari ca
dit ibi diſtinctio· Nã certitudo fidei repugnat erroꝛi &
dubitatõi· certitudo aũt ſpei repugnat diffidentie & he
ſitationi· Licet aũt iſte due certitudines ſint diuerſe· tñ
cõmunicãt in hoc q̃ vtraq; eſt firmitas quedã· Fides eñ
firmat intellectũ ne diſcredat· ſpes aũt firmat affectum
ne diffidat· Et ex hoc colligit tertia diuerſitas qua differt
certitudo ſpei a certitudine fidei· q̃ non ſolũ differt ra
tione obiecti & rõne oppoſiti· ſed etiã rõne ſubiecti· quo
niã vna ẽ circa intellectũ· altera ꝝo circa affectũ· Sz at
36 tendendũ eſt q̃ certitudo circa intellectũ habet eſſe duo
bus modis· Quedã eñ eſt que facit intellectũ potentez
ad vincendũ erroꝛẽ & ad excludendũ dubitatoz· & talis
certitudo ẽ certitudo vie· Quedã aũt ẽ certitudo q̃ red
dit ĩtellectũ ipoſſibilẽ ad erroꝛẽ· & hec ẽ certitudo patrie
· Per hũc etiã modũ intelligẽdũ eſt & in certitudine affe
ctõis· Nã quedã ſic firmat affectũ vt poſſit diffidentiã
ſupare· Quedã ſic firmat vt nõ poſſit vllaten⁹ amouẽ
ri vel beſitari· Prima ẽ ſpei in via· ſcõa eſt tentiõis· ĩpa
tria· Sic ĝ ꝓtz q̃ virtus ſpei hz certitudinẽ in actu ſuo·
ꝓtz etiã que & qualis ẽ illa certitudo· q̃m eſt differens a
certitudine fidei· & minoꝛ ẽ q̃z certitudo gl'ie· non eñ eſt
certitudo perpetue conſummationis· ſed cuiuſdam vi
rilis adhesionis· Concedende ſunt ergo rationes oſtẽ 37
dentes q̃ ſpes in ſuo actu habet certitudinem. Ad
illud ꝝo q̃d ꝓimo obꝛ in ꝺtrariũ q̃ nulla certitudo ha
bet de meritis ex gra ex q̃ ꝓcedit ſpes ꝺ· q̃ cuius de me
ritis nõ habeat certitudo ꝓ ſciam neceſſariaz· haberi tñ
pũt certitudo ꝓ ꝓbabilẽ ꝺiecturã· & ꝓ quãdã ipius bo
ne volũtatis ꝺfidentiã q̃ ꝺſurgit ex ſcia bona· Puri
tas eñ ſcie q̃ introducit ꝑ expulſionẽ culpe dat ipi aie
quãdã ſecuritatẽ & certitudinẽ de merito tã inchoato· &
ꝓ pfis certitudinẽ de ꝓmio ſequendo. Ad illud q̃d 38
obꝛ nihil pendẽs ex ꝛbilitate voluntatis hz certitudi
nẽ· ꝺm q̃ verꝫ eſt ſi ꝺſiſtat in ipa volũtate inq̃tũ volũ
tas innitit ſibi· ſz ſi ꝺſiſtat in ipa volũtate ſm q̃ volun
tas innitit deo q̃ eſt infirmitas nra ſm q̃ dicit Aug⁹· ĩ
li cõfeſ· Ꝺ mõ pũt habere robur & certitudinẽ· & tali mo
do hz ſpes ꝺſiſtere in nra voluntate· facit eñ nos ſũme
firmitati imitẽdo· in ipa & de ipa cõfidere· ac ꝓ hoc no
bis quãdã certitudinẽ tribuit & aſſeq̃nda ſalute Ad 39
illud q̃d obꝛ q̃ nullus ẽ certus de aſſecutõe illius rei ad
quã nunq̃ ꝓuenit· ꝺm q̃ eſt certitudo ordinis & certi
tudo euent⁹· cũ ĝ ꝺz q̃ ſpes hz certitudinez in ſuo actu·
ꝺm q̃ Ꝺ eſt verꝫ de certitudine ordinis· q̃ efficaciter et
infallibiliter vera ſpes ordinat ad ſalutẽ· Sed cũ ipe obꝛ
cit q̃ null⁹ eſt cert⁹ de eo q̃d nõ aſſequit· obiectio currit
de certitudĩe ſm aliã dñaz· q̃ q̃dẽ eſt certitudo euẽt⁹· et 40
tõ nõ cogit illa rõ. Ad illud q̃d obꝛ q̃ ſi ſpes certa eſ
ſet nõ poſſet falli ſicut nec fides· ꝺ· q̃ ſicut duplex eſt
neceſſitas· ſ· abſoluta & ꝺditionata· ſic duplex ẽ certitu
do· Si loquamur de certitudine ꝺditionata· ſic ẽ in ſpe
certitudo neceſſitatis & infallibilitat· cert⁹ eſt eñ vnuſq;
q̃ infallibiliter q̃ ſi pſeuerauerit vſq; in finẽ in gra & ĩ bo
nis meritis q̃ ad ſalutẽ ꝓuenit· Si aũt loquamur ꝺ cer
titudine abſoluta· ſic eſt in ipa ſpe certitudo ꝓbabilita
tis· q̃ eñ bonã hz ꝺſciaz atq; ꝓpoſitũ· ꝓbabiliter pũt ẽe
cert⁹ q̃ opa ex tali volũtate ꝓcedẽtia ſint apꝺ deũ meri
toria· & ꝓ ꝺfidere ſe aſſecutuꝝ vitã eternã Uñ q̃ ipe obꝛ
de illa ꝺditõe q̃ ẽ dubia· & qꝺ eã ñ apponit ſpes ꝺ· q̃ ſi
ſpes nõ apꝺat eã ꝑ ſe apꝺit eã tñ ꝑ regulã fidei dirigẽ
tis· Et lz etiã nõ ſit oĩno certa illa conditio certitudine
manifeſte ſcie eſt tñ certa certitudine cuiuſdã ꝺfidẽtie ſiẽ
ꝑdictũ ẽ Ad illud q̃d vltimo obꝛ q̃ certitudo ſpectat
ad cognitiuã tã pz· Rn· ꝑ ea q̃ ſunt ꝑdicta· nã certitudo
non ſolum reſpicit intellectum verum etiam affectum·

Conſequẽter q̃rit de ſpe ſm ꝺſideratoz relatã·
Et circa hoc q̃runt q̃nq;· Primo q̃rit de ipſa
ꝑ cõparatoz ad timoris donũ· Secõ ꝑ compa
toz ad meriti vſuz· Tertio q̃rit de ipſa ꝑ com
parationẽ ad charitatis habitum· Quarto querit de eadẽ
ꝑ comparationẽ ad ꝓpriũ obiectũ· Quinto & vltimo q̃rit
de ea ꝑ comparationem ad ſuum ſubiectum·

Queſtio I f

De ſpe ꝑ cõparatoz ad donum timoris· Utꝝ· ſ· timoꝛ &
ſpes ſint vnꝰ vel idẽ habitꝰ vel diuerſi· Et q̃ ſint vnꝰ
& idẽ hiꝰ vr poſſe oñdit ꝓmo ꝑ ſile in naturalib⁹· q̃m idẽ
& vnũ pũdus ẽ ꝑ q̃d coꝛpꝰ recedit ab vna dñia poſitõis
& accedit ad alteram· ſed hoc eſt affectio in ſpiritib⁹ q̃d ẽ pũ
dus in coꝛpib⁹ vt vult Aug⁹· ĝ vnꝰ & idẽ habitꝰ affecti
uus eſt q̃ q̃s recedit a malo & q̃ tendit in bonũ· ſed ꝑ ti
moꝛẽ oĩs recedit a malo ꝑ ſpẽ redit ĩ bonũ ĝ timoꝛ & ſpes
ſunt vnꝰ & idẽ habitꝰ. Ite hiꝰm vr ꝑ ſile in diſciplis

libꝫ. q: oppositoꝝ eadē est disciplina. vt recti ⁊ curui. sa
ni ⁊ egri. ḡ si habit⁹ ɣtuti est ēdē ars. vī q vn⁹ ⁊ idē ha/
bitus possit ordinare habentē ⁊ dirigere ad opposita. ḡ
si spes dirigit aīam in cōpatōe ad bonū. ⁊ timor in rela
tione ad malū. vī q spes ⁊ timor sint vn⁹ habit⁹ directi
uus. Jtē hocp̄m videt p̄ sīle in moralibꝫ. qm̄ duaruꝫ
extremitatū ē vna medietas. sed inter desperatōꝫ ⁊ p̄sum
ptionem est medietas que est spes. ⁊ inter hec eadem ē
medietas que est timor. ergo spes ⁊ timor sunt vnus
habit⁹. Jtē hocp̄m vī p̄ simile in theologicis ɣtuti/
bus. qm̄ fides q̄ est vt⁹ theologica. vna ⁊ eadē est siue p
ipam credant bona. siue ipam credant mala. ḡ si spes
⁊ timor generant ab ipa fide. ⁊ genitū dz assimilari ge
nerāti. vī ḡ q̄ sicut fides ē vn⁹ habit⁹ theologice ɣtutis
sic ⁊ spes ⁊ timor sunt vn⁹ habit⁹ directiu⁹ affectionis.

Jtē hocp̄m vī p̄ simile in pctis actualibꝫ. Sicut em̄
p̄ virtutē declinat bō a malo ⁊ tēdit in bonū. sic p̄ pctm̄
actuale diuertit a bono incōmutabili ⁊ conuertit ad com
mutabile. Sed in pctō vn⁹ ⁊ idē act⁹ est vna ⁊ eadē cul
pa q: quis conuertit a deo. ⁊ conuertit ad cōmutabile bonū
ḡ similiter erit exptē virtutis. si ḡ p̄ spem tendit q̄s in bo
nū. ⁊ p̄ timorē declinat a malo. videt q̄ spes ⁊ timor sint
vnus habit⁹. Sz cōtra fm̄ sctōs ⁊ phōs q̄ttuor p̄sue/
41 uerūt affectōnes aīmi ānumerari. vicz gaudiū ⁊ dolor
spes ⁊ timor. Si ḡ vere q̄ttuor sūt. necesse ē spē ⁊ timo
rē ab inuicē differre fm̄ q̄ sunt affectōes. sed habit⁹ spei
dirigit illā affectōz q̄ dr spes. ⁊ habit⁹ timoris aliā. ḡ vi
dt̄ q̄ sint hīt⁹ diuersi. Jtē sīlr hñt affectiōes de p̄nti ma
lo ⁊ bono ad inuicē. sic se hñt affectiōes de futuro bono
⁊ malo. sz affectōes de p̄nti bono ⁊ de p̄nti malo nō solū
distinguunt sed etiā formaliter opponunt. vt gaudiū et
dolor. ḡ cum spes sit de futuro bono. timor de futuro ma
lo. videt q̄ spes ⁊ timor non solū distinguant sez etiam
opponant ad inuicē. Jtē plus differt habitus virtutis
ab habitibꝫ de nocꝫ q̄ habitus virtutis ad inuicē. Sed
habitus timoris cōputat inter dona. habit⁹ spei nō vir
tutes fm̄ q̄ dicit Grego. in moralibꝫ. ḡ si spes differt ab
alīs ɣtutibꝫ. videt multo fortiꝰ q̄ differat a timore. Jtē
q̄ cūcꝫ dr⁹ habit⁹ sic se hñt q̄ vnus euacuat alter non
illi formaliter distinguunt. sed timor domini sctūs per
manet in sēlm seculi. spes aūt euacuat fm̄ q̄ dicit mgr⁹ i
sēa. ⁊ infra habet. ḡ spes ⁊ timor essentialiter differunt.

Jtez quor effect⁹ sunt adinuicē dispati ⁊ ipa sunt di
spata. sz esse securū ⁊ esse pauidū opponunt. spes red
dit securū. ⁊ timor reddit pauidū. ḡ spes ⁊ timor for
42 maliter distinguūtur. R⁹. dm̄ q̄ timor ⁊ spes siue no/
minent habit⁹ siue noīent affectiones aīe. diuersitatem
habēt adinuicē. diuersitas em̄ habituū arteditur penes
diuersitatē actuū principaliū. qm̄ ḡ spes p̄sistit in q̄dā
p̄fidētia ⁊ erectōe. timor ẽo in quadā fuga ⁊ resilitione
hinc ē q̄ timor ⁊ spes habēt adinuicē diuersitatem rōne
suoꝝ actuū. Diuersitas aūt ipoꝝ actuū venit ex pte ob/
iecti. inq̄tū habet rōnez mouti. Cum em̄ sia appēh/
dit aliq̄d nondū p̄sens sed futurū in rōne cōuenientis.
afficitur affectione spei si assit potestas assequēdi. cum
aūt appēhendit in rōne discōuenientis. afficitur affectiōe
timoris si possit ab illo supari. Et sic ptz q̄ spes differt
43 a timore rōne differētie repte in actu p̄pio ⁊ etiā in obie
cto. Et p̄cedende sunt rōnes q̄ hoc ostendūt. Ad il/
lud ẽo q̄d primo obꝫ p̄ simile in naturalibꝫ q̄ idē ē pon
dus q̄d facit recedere ab vno oppositoꝝ ⁊ accedere ad
alterū. dm̄ q̄ nō est oīno simile in voluntario amore ⁊
naturali pondere. qm̄ motꝰ naturalis maxime localis
necessario duos hz terminos. vicz terminum ad quem et
terminū a quo. nec pōt aliq̄d corp⁹ recedere a termīo a
quo nisi tendendo ad terminū ad quē. vñ ad vnū ⁊ eun/
dē actū requiruntur illa duo extrema. ita q̄ vnū ē in rōe
p̄ncipij. ⁊ alterꝫ in rōne termini. Et p̄terea in natura
libus vnū ē pondus p̄ q̄d mobile recedit ab vno situ. et
appropinquat ad aliū. in volūtarijs aūt secus est. Quā
do em̄ sunt duo opposita. aīa pōt affici circa vnū nihil
considerans de altero. potest em̄ affici circa bonū nihil
considerans de malo. ⁊ econtra circa malū nihil consi/
derans de bono. ⁊ ideo de diuersis affectibꝫ ⁊ motibus
habet moueri circa opposita. ⁊ p̄pterea nō sequit̄ q̄ vni/
cus sit affect⁹ siue habit⁹ affectiuꝰ q̄ dirigit respectu op
positoꝝ. sicut in naturalibꝫ vnū ē pond⁹. Ad illud q̄d 44
obīcit̄ q̄ in disciplinalibꝫ vna est sciētia oppositoꝝ. dī/
cendū q̄ nō ē simile duplici rōne. Prima quidē rō est. q:
voluntas sepat ea q̄ naturaliter sunt cōiuncta. vñ aliq̄s
vult añs ⁊ tñ nō vult p̄ñs. cognitio aūt nō sepat ea q̄ na
turaliter sūt cōiuncta. vñ q̄ nouit añs. ēdamnō nouit
p̄ñs. Q̄m ḡ p̄ consequentia in ipo ad oppositа sequūtur
opposite p̄prietates p̄ q̄s habent cognosci. vt si album
disgregat. nigrū congregat. hinc ē q̄ vn⁹ pōt ee habitus
cognitiuus oppositoꝝ. q̄uis nō sit habit⁹ vnus affecti/
uus. Alia etiā dissimilitudo est. q: potētia cognitiua cō/
simili actu ⁊ consimili rōne negotiari pōt sup oppositoꝝ
virunqꝫ. iudicat em̄ de recto ⁊ obliquo per rationē ipi⁹
recti. sed affectiua non sic. imo si appetit vnū oppositoꝝ
reliquū respuit. Si amat vnum. reliquum odit. per se
loquendo. Et ratio huius est. quia affectiua magis vnit
ipi affectibili q̄ cognitiua cognoscibili. vnde amor trās/
format amantē in amatū. ⁊ p̄pterea non sequitur q̄ sic.
vna possit ee cognitio oppositoꝝ fm̄ q̄ sunt opposita. q̄
p̄pter hoc oppositorum habeat esse affectio vna. vel etiā
vna virtus affectionis directiua. Ad illud quod ob 45
ūcitur per simile in moralibus q̄ duarum extremitatum
vna est medietas. Dicendū q̄ verum ē q̄ vna ē medietas
puncti alis. sed large accepta sez medietate nō hz verita-
tem q̄m inter duo extrema multū distantia plures p̄nt
esse medietates. ita q̄ vna approximet vni extremo et
altera alij. ⁊ sic p̄t esse in timore ⁊ spe respectu p̄sump
tionis ⁊ desperationis. quia timor magis approximat
ad extremitatez desperationis. spes aūt ad extremitatē
p̄sumptionis. Aliter etiā p̄t dici q̄ illud intelligitur
de medietate que p̄sicitur ex vtroq̄ extremo. sicut largi
tas inter p̄digalitatē ⁊ auariciā dicitur esse medietas.
Spes aūt et timor non sunt hmōi medietates sicut ex
precedentibus patet. Posset etiā responderi p̄ interem
ptionē. quia timor ⁊ spes ñ sunt medietates extremita/
tū earundē sed diuersarū. Spes em̄ medīū tenet inter de
sperationē ⁊ p̄sumptionem. sz timor inter temeritatez
et timiditatē siue pusillanimitatē. et sic non oportet q̄
timor ⁊ spes conueniant immediate vnitate affectiōis.

Ad illud q̄d obīcit̄ p̄ simile in fide. dicendū q̄ nō est 46
simile. p̄ eo q̄ licet fides sit malorꝫ bonorum. tamen est
sub vnica rōne. videlicet sub rōne veri. Preterea fides
est habitus spectans ad cognitionē. quia non diuersifi
catur p̄pter obiectoꝝ contrarietatē. Spes aūt ⁊ timor
sunt habitus affectiui qui non respiciūt bonū ⁊ malum
sub vna rōe. sed spes respicit sub rone cōuenientis. timor
sub rōne discōuenientis. nō nō ē simile hinc ⁊ inde. Si
tu obīcias q̄ principiatū dz assimilari suo p̄cipio. dī/
cendū q̄ illud est verū in generatione vniuoca. q̄ autem
dicitur fides generare spē ⁊ timorē hoc non ē sēm vni/
uocationē. sz h̄ ē p̄ q̄ndā dispōnē. p̄ quā dicim⁹ q̄ habit⁹
cognitiuꝰ generat affectū. q: ad ipm̄ p̄parat ⁊ disponit.

Ad illud qđ obꝛ ꝓ ſile ī ꝓuerſiõe ⁊ auerſiõe. dõm q̄ auerſio ⁊ ꝓuerſio vno mõ noīant actus. alio mõ noīant circũſtantias circa actũ. Scõm q̄ noīant actuz ſic ſunt diuerſe motꝰ. Alia eñ eſt affectio ꝓcẽptus q̄ aĩa auertitur ab vno. ⁊ affectio appetitꝰ qua ꝓuertit ad reliquum Scõm aũt q̄ noīant circũſtantias ſiue relatiões circa actũ. ſic põt eſſe circa vnũ ⁊ eundẽ actũ. ⁊ circa idẽ peccatũ qꝛ vnũ ⁊ idẽ põt ſimul ⁊ ſemel ad diuerſa comparier diuerſis relatõibꝰ ad iſta referri. ⁊ ſic nõ eſt ſile de affectione timoꝛis ⁊ ſpei. qꝛ nõ põt ſimul ⁊ ſemel vna potẽtia nec duo actu circa diuerſa ⁊ ꝑtes affici. ꝓterea non ſequit q̄ ſi auerſio ⁊ ꝓuerſio põt eſſe circa vnã actionẽ ⁊ formã. q̄ ſilr timoꝛ ⁊ ſpes habeãt eſſe circa vnã ⁊ eandẽ affectionẽ.

Queſtio II g

De ſpe ꝙ cõparationẽ ad meriti vſum. Vtrum ſcz ſpes ex bonis meritis hãt oꝛtũ? Et q̄ ſic videt Rõ. v.. Tribulatio patiẽtia opat patia ꝓbationẽ ꝓbatio ño ſpem ergo ſi ipſa ꝓbatiõe cõſtit meritũ. vr q̄ ſpes ex meritis habeat oꝛtũ. Itẽ hoc ipm oñdit q̄ difficultõez mgr̃i que ponit in lra. Spes eſt certa expectatio future beatitudinis ꝓuenies ex gra ⁊ meritis. Itẽ nullꝰ hz virtutez ſpei niſi q̄ in ſperãdo ſequit dictamẽ fidei. Sz fides dicit nullũ adultũ ſaluari poſſe abſq; meritis. ergo nullꝰ ſperat recte beatitudinẽ niſi cui ſuppetũt merita. vr ergo q̄ ſpes ex meritis ꝓcedat. Item ſicut ſe hz deſperatio ad demerita. ſic ſe hz ſpes ad bõa merita. ſz ſic ſe hz deſperatio ad demerita q̄ nullꝰ deſperat niſi ꝓpter aliquã culpam cõmiſſaz. mala eñ ꝓſcia eſt illa q̄ incidit ī deſperationẽ. ergo ſilr videt q̄ ſpes ex bonis meritis habeat oꝛtũ. Sed ℈. Aug⁹. Virtus ẽ bona q̄litas mẽtis quaz deus in nob̃ ſine nob̃ opat. ergo ſi ſpes ꝟtus ẽ ſicut oſtẽſum ẽ in ꝓcedentibꝰ. deus eã in nob̃ opatur ſine nob̃. ergo nõ hz oꝛtũ ex meritis nr̃is. Itẽ nihil qđ eſt ꝓncipium meritoꝛ oꝛtũ hz ex meritis. ſz ſpes ẽ ꝓncipiũ meritorũ. nullus eñ põt mereri apud deum niſi ſperat. g̃ ſpes ex meritis nõ hz oꝛtũ. Itẽ oẽs ꝟtutes ſimul infundunt g̃ ſi aliq̄ ꝟtus ꝓcedit merita. nccẽ eſt q̄ oẽs ꝓcedant. et ſi aliq̄ ſubſequit. nccẽ eſt q̄ oẽs ſubſequant. g̃ aut ſpes nõ ꝓcedit ex meritis. aut certe ꝟtutes etiã ꝓcedũt ex meritis. ſz ipoſſibile ẽ ceteras ꝟtutes ex meritis oꝛiri. g̃ ꝛc.

Itẽ quãto q̄s pfectioꝛ ẽ tanto ẽ hũilioꝛ. et quãto hũlioꝛ tanto minꝰ ꝑſumit ſiue ꝓfidit de meritis ꝓꝑ̃s. ergo ſi ſpes pfecta tũcta ẽ cũ hũilitate pfecta. videt q̄ nec
148 ſpes nec eiꝰ vſus oriat ex ītuitu meritoꝛ. Rº. dõm q̄ ſpes aliq̄n noīat habitũ ꝟtutis. aliq̄n noīat actũ. aliq̄n noīat ſtatũ. aliq̄n terminũ ſiue obiectum. Scõm aũt q̄ ſpes noīat hĩtuz ꝟtutis ſic nõ hz oꝛtũ ex meritis ſz potius merita hũt oꝛtũ ex ea. Scõm aũt q̄ noīat actũ ſic oriri hz ex meritoꝛ intuitu. Nullꝰ eñ ſperat recte eternaz beatitudinẽ niſi q̄ ño fuiuit vel ꝓponit ño fuire. Scõm aũt q̄ noīat ſtatũ ſic oꝛtũ hz ex meritis ꝓcedẽtibꝰ et concomitãtibus. et hoc mõ accipit Roma. v. Tribulatio opatur patiẽtiã. patiẽtia ꝓbatiõez. ꝓbatio ſpem. glo. ſi. certitudinẽ ſpei. ad quã. ſ. certitudinẽ ꝓuenit ꝓbona merita. et maxime ꝓ tolerãtiã ⁊ ſuſtinẽtiaz tribulationũ Scõm aũt q̄ ſpes noīat ipſaz rem ſpãrã. ſic oꝛtũ habet ex meritis ꝓcedẽbꝰ. et ſic ptz q̄ ſpes ſm ſ mã acceptionẽ ſimplr ꝓcedit merita tanq̃ meritoꝛ principium. ſm vltimã acceptiõez ſimplicit ſequit tanq̃ meritoꝛ ꝓmium. ſm duas medias medio mõ ſe hz. q̄ dam mõ ꝓcedit. dam mõ ſequit. Nam ſpes ꝓut noīat motũ ſpei ꝓcedit ex meritoꝛ ītuitu. ⁊ ſm veritatẽ eſt ꝓncipiũ meritoꝛ ſequẽtiũ. ꝓut aũt ſpes dr quedaz certitudo ⁊ ſtatus. ſic ſm veritatẽ ex meritis hz oꝛtũ. ⁊ eſt nihilomin⁹ admini-culũ ad ꝓfectꝰ merendũ. Illa eñ certitudo ſpei ꝙſurgit ex ꝓpoſſionẽ tribulationũ. ⁊ vehemẽt ꝙfirmat ⁊ cõfortat aĩam vt a tribulationũ ſuſtinẽtia nõ recedat. Et ex his ꝑz rñſio ad qõnez ꝓpoſitã. ꝑz nihilomin⁹ rñſio ad obiecta. q̄ ſpes q̄daz mõ accipiẽda ẽ ex meritis. ⁊ q̄dam mõ eſt ꝓncipiũ meritoꝛ. ⁊ ſm h̃ currũt rõnes ad oppoſitas ꝑtes. ⁊ vtreq; ſm diuerſas vias ꝓbant ⁊ ꝙcludunt veritatẽ exceptis duabꝰ vltimis rõnibus adductis ad vtrãq; ꝑtem. 49 Ad illud eñ qđ obꝛ de deſperatiõe. põt rñderi q̄ nõ eſt ſile. ꝓ eo q̄ cũ deſperatio dicat ꝓfunditatẽ pcti. nullꝰ illic demergit. niſi ꝑ aliquã culpã ꝓcedẽtez diſponat. nõ ſic aũt ſpes dr meriti pfectionẽ ſm generalẽ ſui acceptionẽ. ideo nõ oportet q̄ ꝓcedat ex meritis put noīat ipam ꝛ̃tutẽ vl eiꝰ actũ. ſic õſpatio (q̄ eſt viciũ demergẽs in ꝓfundũ) ꝓrigit aliud pctm̃. Preterea alia de cauſa nõ eſt ſile. q̄ nos ⁊ ea q̄ ſunt ī nob̃ et a nob̃ ſunt ꝓncipia vicioꝛ nr̃oꝛ. non ſic autẽ eſt de bonis. qꝛ omne datũ optimũ. ⁊ omne donũ pfectuz deſurſum ẽ. ideo nõ ſic oportet ſpem ex nr̃o oiri merito ſicut deſperatio oꝛi 50 tur ex vicio. Ad illud ſilr qđ vltimo obiecit ex alia pte. q̄ vir hũilis merita nõ intuet. dõm q̄ merita intuerī contingit dupliciter. vel attribuendo ſibi. vel attribuendo gratie diuine. Inutueri autem merita attribuendo ſibi hoc eſt ſuperbie ⁊ vanitatis. et ſic intuentur ſuperbi q̄ dicũt manus nr̃a excelſa. ⁊ nõ dñs fecit hec oĩa. Cõtra quos dr Deut ix. Ne dicas ī corde tuo ꝓpter iuſticiã meã introduxit me dñs vt terrã hanc poſſiderem Intueri aũt merita referẽdo ad diuinã gram̃ eſt hũilitatis ⁊ veritatis. ⁊ hoc mõ motꝰ ſpei ex ītuitu meritoꝛ hz oiri ꝑ quẽ modũ intuebat paul⁹ merita ſua. j. Coꝛ. xv. Abũdãtiº oĩbus laboraui. non autẽ ego ſed gratia dei mecũ. Alia ño q̄ obijciunt ſatis ſunt manifeſta.

Queſtio. ijm. b

De ſpe ꝙ cõpoſitõez ad habitũ charitatis. vtr. ſ. ſpes ꝓcedat charitatez ordine nature an ecõuerſo? Et loquit h̃ de habitib⁹ in ꝙpatione ad actꝰ. Et q̄ ſpes ꝓcedat vr. ſup illud Matℏ. j. Abraã aũt genuit Yſaac. Yſaac aũt genuit Jacob. glo. i. fides generat ſpem. ſpes generat charitatẽ. g̃ ſi generãs ſm ordinẽ nature ꝓ⁹ eſt generato. nccẽ eſt q̄ ſpes ꝓcedat charitatẽ. Item cõſtructio edificij ſpũalis ſilis ẽ edificio materiali. ſz ī edificio materiali nõ ſolũ fundamẽtũ ꝓcedit edificij ꝙplemẽtũ. ſed etiã paries ſm rectũ ordinẽ añcedit tm̃ rectũ. Sic g̃ fides aſſimilat ipſi fundamẽto ſuſtẽtanti. ⁊ ſpes parieti erigẽti. ⁊ charitas tecto ꝙſũmanti. vr q̄ ſpes ꝓcedat ipſam charitatẽ. Itẽ ſm naturalẽ ordinẽ ipfectũ antecedit pfectũ nõ ecõuerſo. ſz charitas maioꝛ eſt ⁊ pfectioꝛ ꝛ̃ fides ⁊ ſpes. ſm q̄ dr. j. Coꝛ. xiij. Maioꝛ aũt horum eſt charitas. ergo ꝛc. Itẽ nullus põt amare ꝓpter ſe ⁊ ſuper omnia bonũ ad qđ non ſperat ſe poſſe vnq̃ ꝓuenire Si ergo charitas diligit ꝓpter ſe ⁊ ſuper oĩa. actꝰ charitatis cõſequit actũ ſpei. g̃ charitas ipam ſpem. Sz ℈ hec obijcit primo autoꝛitate mgr̃i in lra. Spes ẽ certa expectatio future beatitudinis ꝓuenies ex meritis ꝑcedentibus ipſam ſpem. ſz merita natura ꝑit charitas. ergo ſm naturalẽ ordinẽ charitas eſt ante ſpem. Itẽ Aug⁹. in li. xiij. de ciuitate dei dicit. q̄ oĩs affectio oritur ex amoꝛe. ergo oĩs affectio recta ex amoꝛe recto. cũ ergo charitas dirigat ipſm amoꝛẽ voluntatis. virtus aũt ſpei dirigat vnã de quattuoꝛ affectionibus videt q̄ ſpes ſit poſterioꝛ charitate. Item nullus ſepat niſi q̄ amat. qđ eñ non cupit aliquis nullo mõ ſperat. g̃ rectitudo motus ꝓcedit rectitudinẽ expectatõnis. ſz charitas dirigit in amando. ſpes aũt dirigit in expectãdo. g̃ charitas eſt añ ſpem. Item timoꝛ et ſpes ſunt due affecti-

ones q̄si simul currētes. Vñ ſ glo. Deuk. xxiiij. dicunt
eē due mole. ſz oīs timor ꝓcedit ex amore. g̃ 7 oīs ſpes.
g̃ ſpes ſ̃truita ꝓcedit ex amore g̃tuito. g̃ ſm naturalē or
dinē charitas añcedit ſpē. Item q̄nto aliq̄d ē cōius
tāto p̄fr. ſz oē ſperādū ē amandū. 7 nō ꝟuertit. g̃ cōior
est actꝰ dilectōis q̄ actꝰ ſpei. 7 ſi cōior g̃ ꝑior. Item ē
ordo ſ̃tutis ad ſ̃tutē q̄ ē ordo dotis ad dotē. ſz ꝓfecta ten
tio q̄ est vox cor̄dēs ſpei, ſecḳ ꝓfectā dilectōz q̄ est vox
cor̄dēs charitati. g̃ vī q̄ in via charitas p̄cedat ſpez
ſm naturalē ordinē. R⁹. dō. q̄ duplr̄ cōparebitum
51 ſpei ad hītū charitatis. aut rōne hītuū ſm se ꝯſideratorū. aut rōne hītuū cōpatoꝝ ad actꝰ. Si loq̄mur de ipſis
hītib⁹ ſm se ꝯſideratis, ſic nō hīt ordinē ſed simul tatem
oēs em̄ ſ̃tutes g̃tuite ſil̄ infundunt ſm q̄ infra maiſe
stabit. Si aūt loq̄mur de ipſis hītib⁹ in cōpatōe ad actꝰ
sic vnꝰ hz ordinē ad alterū. q̄ actꝰ vnius p̄pat 7 diſpoit ad
actū alterius. 7 p̄pando 7 diſponēdo, ē eius q̄dāmō p̄ncipium 7 origo. 7 rōne talis p̄patōis 7 originis ē ibi ordo. qm̄ g̃
actꝰ ſpei p̄pat 7 diſponit ad ad actū charitatis. tāq̄ ad p
fectōz. 7 ſp̄ualē edificiū cōplemētū. (Nemo em̄ diligit aliq̄d bonū ꝓpr̄ ſe 7 ſup oīa nisi ſp̄ eret ſe ad illud bonū p
uenturū) hinc ē q̄ ſm ordinē nature actꝰ ſpei añcedit actū charitatis. 7 hinc ē q̄ hītꝰ ſpei in cōpatōe ad talem
actū charitatis. 7 hinc ē q̄ hītꝰ ſpei in cōpatōe ad talem
actū charitatis ꝓpr̄ē. Vñ ꝓcedēte ſūt rōnes ad iſtā ꝓpr̄ē.
52 Ad illud ꝙ̄o qō obr in ſrīū ex auctōre mg̃ri q̄ ſpē natura ꝓcedit charitas. dō̄m q̄ ſpes ibi accipit vl̄ p re ſpata. vel p ipſo ſtatu ſpei. non aūt p ꝓpō ei⁹ actu vel hītu.
Poſſet etiā dici q̄ illud dic̄t mg̃r ſm ſuā opinionē q̄ credit charitatē nō eſſe hītū creatū ſz ſp̄m ſc̄m q̄ ē ꝓncipiū
oīm alioꝝ bonoꝝ. Vñ q̄ in hac opinionē cōit mg̃r nō ſu
ſtinet. 7 illud ē hītuū ſuū. auctōras illa nullū habet robur
53 Ad illud qō obr q̄ amor ē ꝓncipiū oīm affectionuz. dō̄m q̄ verū ē de amore ſm ſtatū ipſectū. ſz ſic̄ amor ſm ī
pfectōz ſtatꝰ ē oīm affectionū ꝓncipiū. ſicut ſm ſuā pfectōz ē oīm affectionū terminꝰ finalꝰ 7 cōplemētū. Unde
oēs affectōes aīe ad id ordinant̄ vt de⁹ amet̄ pfecte. charitas aūt nō notat q̄lēcūq̄ amorez. ſz amorē ꝓcipuū. et
54 iſ ex h̄ nō pōt ꝯcludi q̄ charitas ſm naturalē ordinē p̄cedat ſp̄am ſpē. Ad illud qō obr q̄ nullꝰ ſpat niſi qō amat. dō̄m q̄ verū ē ſz tamē ex h̄ nō ſeq̄t q̄ ſpes charitatē ſequat̄. p eo q̄ charitas talē addit circūſtantiā ſuper
amorē q̄ neccariō ſubſequit actū ſpandi 7 ei⁹ rectitudinē
ſicut ꝓpr̄ tactū ē. Cum em̄ dupler ſit motꝰ amoris charitatis. vidz amor amicicie 7 amor ꝓcupiſcē. Charitas
amore ꝓcupiſcē deſiderat deū ſup oīa. amore v̄o amicicie ſil̄r diligit deū ꝓpr̄ ſe 7 ſup oīa. vnde deū ꝓcupiſcit
plus q̄ aliquod bonū. eo etiā bonū optat plus q̄ habēs
charitatē optet ſibi ꝓpr̄ſi. Amor aūt ꝓcupiſcē adeo intē
ſus eſſe nō pōt niſi p̄ambula expectatōe. Sil̄r nec amor
amicicie pōt adeo ē eleuatꝰ niſi p̄cedat ꝓfidētia. nullꝰ
em̄ vult plꝰ bonū alīq̄ ſibi niſi in illū totaliter confidat
55 Nullꝰ etiā aliq̄d bonū ſup oīa ꝓcupiſcit. niſi q̄ ſe ad illud aliquādo ꝓuenturū p̄ſumit. Ad illud qd obr q̄ timor ſequit amorē. g̃ 7 ſpes ſil̄r. Reſpōdēdū ē ſic̄ dicēm
eſt q̄ hz hec affectio p̄cedat illā. tamē hītꝰ iſte in cōpatiē
ad actū nō p̄cedit iſtū. ꝓpr̄ p̄cipuū p̄fectōz quā charitas
ponit circa actū diligēdi. Preterea cū dr q̄ timor ſeq̄t
ad amorē. h̄ nō intelligit de q̄libet amore ſz de amore ſui
Jō em̄ ꝙs timet penā. q̄ ſcipm̄ amat. charitas aūt non
dicit p̄ncipaliꝰ amorē ſui ſz amorē dei. Et ꝓpteres nō ſequit̄ q̄ actꝰ charitatis p̄cedat actū timoris. Poſſet ex hoc
56 pōt ꝯcludi q̄ ſil̄r p̄cedat actū ſpei. Ad illud qō obr q̄
pus ē a q̄ nō ꝟuertit ꝯſequentia. dō̄m q̄ illud hz ſ̃itatē in
his q̄ ēntialiter ꝯſequunt̄ ad ſeinuicē. In his aūt q̄ ſein
uicē cōcomitant̄ nō habz veritatē. Et h̄ ptz q̄ ſequit̄ ſit
ēnix q̄ ſit albū. ſed nō ꝟuertit. cū albedo niuis nō p̄ce
dat ipam niuis ſbaz. Qm̄ g̃ ſpare 7 amare ſunt actꝰ ſeinuicē ꝯcomitātes. iō q̄uis actus amādi ſe extēdat ad
pl̄a diligibilia. nō oportet q̄ ſit ꝓpr̄ſus ſm ordinē nature. p
terea q̄uis charitas generalioꝝ ſit a ꝑte obiecti. tamen
ſpes generalioꝝ 7 i plus ē a ꝑte ſubiecti. Dis em̄ viatoꝝ
q̄ hz charitatē hz ſpē. ſz nō ꝟuertit. q̄ ſpes pōt̄ ee in pec
catore. 7 iō actꝰ ſpei, origie p̄cedit actū charitat̄ reſpectu
ſubiecti a q̄ vterq̄ actꝰ ſumit originē. 7 ſic rō nō valet.

Ad illud qō obr de vtilib⁹ q̄ p̄fecta tētio ſequit̄ pfectā dilectōz. dō̄. q̄ illud nō ē vſque q̄q̄ ſil̄e ꝓpr̄ h⁹ q̄ vo
tes in patria erūt eq̄lis p̄fectōis. i via aūt charitas ma
ioris perfectionis 7 dignitatis est q̄tum est de ratione
virtutis q̄ſ ſit ipa ſpes. 7 ideo non oportet q̄ ſi in via ex
pectatio p̄cedit dilectōz p̄cipuā q̄ ꝓpter hoc in patria
tentio p̄cedat dilectionē p̄fectā. q̄uis em̄ virtutes eq̄
les ſint q̄tū ad rōnem merēdi. p̄fectior tamē ē actꝰ dilectōis q̄ expectatōis. ſz in glia p̄fecte diligere nō ē maioris dignitatis q̄ p̄fecte bre 7 p̄fecte tenere. Vñ q̄uis i
via actꝰ irascibilis p̄cedat actū ꝯcupiſcibil̄. nō tamen
sic oportet ee in patria vbi ē reformatio p̄fecta. imo pōt̄ ee
ecōtrario. Sūt aūt 7 alij modi reſpōdēdi q̄ cā brevitatis obmittunt̄ ad p̄ſens ꝓpter h⁹ q̄ trahunt extra materiam iſtam ad ordinem 7 diſtinctionem ipſarum totū.

57

Queſtio IIII. i

De ipſa ſpe q̄ cōpatōz ad obiectū. vtrz. ſ. ſpes ſit ī bonū ſb rōe boni? Et q̄ ſic vī p̄mo q rōez ſ̃tutis in cōi. q̄a ſic̄
ſcia ē reſpectu veri. ſic ſ̃tꝰ reſpectu boni. ſz oīs ſcia ē in
ver ſub rōe veri. g̃ oīs ſ̃tꝰ ē in bonū ſub rōne boni. Si
g̃ ſpes ē ſ̃tꝰ. g̃ ē in bonū ſub rōe boni. Item h⁹ ipm vī rō
ne magis ꝓpria q̄ ſumit̄ ex ꝓpr̄etate ſ̃tutis theologice ſ̃
tus em̄ theologica idē hz p obiecto 7 p fine. ſz bonū et
finis idē ſūt. g̃ cū ſpes ſit ſ̃tꝰ theologica. 7 bonū ſub rō
ne boni ſit ei⁹ finis. g̃ bonū ſub rōne boni erit ei⁹ obiectū. Item hoc ipm oſtēdit adhuc rōne magis ſpālī p cōpatōz ad alia genera affectionū q̄ ſicut ſe hz gaudiū reſpectu p̄ſentis ſic ſe hz ſpes reſpectu futuri. ſz gaudiū est
de bono p̄ſenti ſub rōne boni. g̃ ſpes ē de futuro bono. ſub rōne boni. Item hoc ipm oſtēdit adhuc ſpecialiori
rōne p cōpatōz ad aliā ſpēm ſ̃tutis. q̄ ſic dic̄ Aug⁹. ī h⁹
differt fides a ſpe. q̄ fides ē reſpectu boni 7 mali 7 ſpes
est reſpectu boni tm̄. Si em̄ fides ſil̄r ꝓoraret ee boni 7
mali p eo q̄ nō reſpiciebat bonū ſub rōne boni. ſz magis
ſub rōne veri. ſpes aūt determinat ſibi bonū. ita q̄ nullo mō est ī ei⁹ oppoſitū. vī g̃ q̄ ipa ſpes ſit in bonū ſub
rōne boni Item hoc ipm oſtēdit magis ꝑa rōne p diffinitionē ipius ſpei. Spes em̄ ē expectatio future brītudinis. Si g̃ brītudo nō sit bonū ſub rōne boni. vī g̃ q̄
bonū ſub rōne boni ſit obiectū ipius ſpei Sz cōtra ſ̃tutes theologice diſtinguunt̄ p obiecta ſm q̄ habēt ꝓpriam rōez. ſz charitas ē ī bonū ſub rōne boni. g̃ ſi ſpes di
ſtinguit̄ a charitate bonū ſub rōne boni nō erit obiectū ſpei. Item circūſcripta rōne boni 7 mali adhuc ꝓtingit
timere ſicut in patria dū timebim⁹. nō quidē ſub rōne
mali. nec ſub rōne boni. quia ſub illa rōne amabimus. bonū em̄ ſub rōne boni magis generat amorem q̄m timorem. Si g̃ cōtingit timere circūſcripta rōne boni 7 mali. ergo 7 cōtingit ſperare. g obiectū ſpei non est bonum
ſub rōne boni. neq̄ malum ſub rōne mali Item nullꝰ timet malū qō est ſubiectū ſue poteſtati. ſed quicūq̄ timet malū qō est ſubiectū ſue poteſtati. ſed quicūq̄ timet malum timet ſub rōne excellentis. ſi g̃ ſpes ſic ē in
bonū ſicut timor in malum. videt q̄ ſpes nō ſit in bonū ſub rōne boni ſed magis ſub rōne mali. Item ſicut

bomo naturaliʒ appetit illumiare ⁊ delectari. ita etiã naturaliʒ appetit gl̃iari. et ꝺ̃ dico ſm ipſi⁹ aiẽ ſupmuz. g̃ ſic in nob eſt repiri alĩq̃s virtutes pficiẽtes et dirigẽtes ipſam aiaz reſpectu veri illuminãt̃. et reſpectu boni delectãtis. vtpote fidẽ ⁊ charitatẽ. ita erit reſpectu ardui et excellẽtis. hanc autẽ nõ eſt dare niſi ſpem. g̃ ꝛc. Itẽ ſz oẽs virtutes g̃tuite quodãmõ eleuẽt mentẽ ⁊ ꝺ̃ magnime faciãt virtutes theologice. eleuatio tñ ⁊ erectio ipſi⁹ animi ꝑ̃ſſime cõpetit ipſi ſpei. ergo ſi ꝓtus ſpei maxime ꝺſiſtit in erigẽdo ⁊ eleuãdo ipm animũ. cũ anim⁹ noſter magn⁹ ſit. nec ſit nat⁹ erigere ſe niſi ad magna ⁊ ardua. videt̃. g̃ q̃ obiectũ ſpei ꝯtum ad efficaciã mouẽdi tenet ad rõnem ardui. nõ ergo obiectũ ſpei ẽ bonũ ſub rõne bo
58 ni. R⁹ ad p̃dictoz̃ itelligentiã eſt notandũ q̃ quidaz dicere voluerũt obiectũ ſpei ẽ bonũ ſub rõne futuri. dixerunt em̃ oẽs affectiones aie vel ſunt reſpectu boni vel ſunt reſpectu mali. ⁊ ſicut gaudiũ ẽ reſpectu boni p̃ntis dolor̃ ẽ q̃ eſt affectio ſibi oppoſita eſt reſpectu p̃ntis mali. ſic ſpes ẽ reſpectu futuri boni. timor̃ ẽ reſpectu futuri mali. Qð aũt mouit eos ꝺ̃ ponere fuit q̃ poſuerũt q̃ dupler ſit tm̃ obiectũ in qð tendit aia. vnũ ſcz veruz in qð tendit intellect⁹. alteꝛ ſcz bonũ in qð tendit affectus et ideo cũ ſpes nõ ſit in verũ ſub rõne veri. voluerũt dicere q̃ ſit in bonũ ſub rõne boni. In ꝺ̃ tñ differt a charitate. q̃ charitas eſt bonũ ſub rõne boni ſimpliciť. nõ cõſideratõ p̃ns nec futurũ. ⁊ q̃ bonũ ſub rõne boni ẽ amãdũ. ideo actus ipſi⁹ charitat̃ eſt amare. Spes aũt eſt i bonũ nõ tm̃ ſub rõne boni ſz etiã ſub rõne futuri. ⁊ q̃ bonũ futurũ incõꝑtũ futuꝝ eſt expectandũ. ideo act⁹ ipſius ſpei ẽ expectare. et q̃ expectare ⁊ amare ſũt diuerſi act⁹ hinc ẽ q̃ ſpes ⁊ charitas diuerſe ſũt ꝟtutes. non ꝑncipaliter rõne diuerſitatis actuũ obiectoꝝ. ſed rõne diuerſitatis actuũ ꝑnciꝝ. Licet aũt hic modus dicẽdi videatur aliq̃d ꝓbabilitatis habere. ĩterius tñ ꝺſideranti nõ ſatisfacit dubitationi. nec ꝺſonat veritati. Nam q̃ dr̃ q̃ nõ eſt aliud obiectũ motiuũ potentiaꝝ aie niſi veruz ſub rõne veri. et bonũ ſub rõne boni. ſimpliciť nõ hz veritatẽ. ꝑ eo q̃ ſicut ĩ oppoñdo tactũ eſt quẽadmodũ rõnalis tendit in vez̃. ⁊ cõcupiſcibilis in bonũ. ſic etiã ira ſcibilis tendit in arduũ ⁊ magnũ. Rurſus q̃ dicit bonũ ſub rõne boni futuri eſſe motiuũ alteri⁹ affectõnis q̃ bonũ ſub rõne boni nõ habet veritatẽ. ꝑ eo q̃ bonũ ſub ratione futuri deſiderat̃. ⁊ deſideriũ nõ eſt ſpes ſz magis q̃ dã differẽtia amoris. ⁊ ad ipſã charitatẽ ꝑtinet deſiderare. Amplius q̃ dicit timoꝛ̃ eſſe reſpectu mali ſub ratõne mali nõ hz veritatẽ. ꝓtingit em̃ timere ſicut in oppoñdo oſtenſũ eſt abſtracta rõne mali. ſicut timebiť deus in patria. Preterea. ſi q̃n malũ timeť. nõ timeť niſi q̃ excellens. ſi ergo affectio q̃ eſt timoꝛ in ſuo obiecto magis cõcernit excellẽtiã q̃ maliciã ſub rõne motiui. reſtat ſiť q̃ affectio ſibi correſpondens videlicet ſpes. Eſt ergo obiectũ ſpei bonũ quidẽ. ſz nõ ſub rõne boni. ſed magis ſub rõne ardui ſiue magni. Et ꝺ̃ quidẽ ſic hz manifeſtari. Spei em̃ dupler eſt actus. q̃rũ vnus ẽ ꝑncipiũ ⁊ origo alteri⁹. ſpes em̃ facit ꝺfidere. ⁊ faciẽdo ꝺfidere facit expectare. Nullus aũt recte ꝺfidẽs cõfidit ⁊ innitiť niſi in eo q̃ nec poſſit nec velit ſibi deficere. talis aũt nõ ẽ niſi ille q̃ eſt potẽtiſſim⁹ in ꝟtute. ⁊ munificẽtiſſim⁹ in liberalitate. ⁊ ꝺ̃ non hz niſi habeat excellentiam ꝟtutis et largitatis. Cũ aũt q̃s totã fiduciã ſuã in cũ poſuit q̃ excellẽtiſſime ꝟtutis ẽ et liberalitatis. magna ab eo expectat ſe aſſecuturũ. Qm̃ ergo ſpes hz obiectum magnũ et arduũ in ꝺfidẽdo. hinc ẽ q̃ hz ꝑ obiecto magnũ ⁊ arduũ in expectãdo. Et hinc ẽ q̃ ipe dñs in q̃ ſperam⁹ magna ꝓmittit nob̃ in ꝺſolatiõe ſpei nr̃e. iuxta q̃d dicit Abrae Gen. v. Noli timere Abraã. q̃ ego ꝓtector tuus ſum. ⁊ merces tua magna nimis. q. d. ego ꝓtector in q̃ debes ꝺfidere. et merces tua magna quã debes expectare. Cõcedendũ eſt g̃ q̃ obiectũ ſpei eſt bonum ſub rõne magni et ardui. Et q̃ gl̃ioſũ noĩat magnũ ſublimitate. eternuz noĩat magnũ diuturnitate. illud intẽſiue. iſtud extẽſiue ideo ꝺcedi põt etiã q̃ obiectũ ſpei ſit bonũ ſub rõne glorioſi. ⁊ ſub rõne eterni. ⁊ ꝺ̃ ſub rõne excellẽtis ⁊ indeficientis. q̃ duo ꝺcurrũt ad pfectã rõnez magnitudinis ipſius boni. Cõcedende ſũt g̃ rõnes q̃ ſunt ad ꝓpt̃ iſtam.

Ad illud q̃ obj̃ciť q̃ ſicut ſe hz ſcia ad veruz. ita ſpes 59
ad bonũ. ꝺ̃m q̃ hoc nõ ẽ ĩno ſimile. q̃ cognitiua non hz obiectũ niſi vnⁱ rõnis. ſ. veꝝ. ſz affectiua cũ duplicetur ĩ duas vires. videlicz ĩ ꝺcupiſcibilẽ ⁊ iraſcibilẽ. obiectũ hz duplicẽ rõnis. videlicz bonũ q̃ ꝺcupiſcit. ⁊ arduũ ad q̃ ſe erigit. Ad illud q̃ obj̃ciť q̃ ꝓtus theo 60
logica idẽ hz ꝑ obiecto ⁊ ꝑ fine. ꝺ̃m q̃ ſi ꝺ̃ intelligať ꝺ idẽtitate cõꝑtũ ad ſbam ſic verũ eſt. q̃ ipſe dr̃ eſt finis et obiectũ eaꝝ. Si aũt loq̃mur cõꝑtũ ad rõnez mouendi ſic nõ hz veritatẽ niſi in ſola ꝓtute q̃ eſt charitas. ipa em̃ hz bonũ ſub rõne boni ⁊ ꝑ obiecto ⁊ fine. iõ ꝑncipiũ tenet inter ceteras ꝟtutes ſicut ifra manifeſtaťi. ĩ fide aũt ⁊ ſpe nõ hz veritatez. ⁊ q̃m in illa rõne ꝓcedit ab idẽtitate ſm ſbam ad idẽtitatẽ ſm rationẽ. ideo ĩ ꝓceſſu illo eſt pctm 61
ſm accidẽs. Ad illud q̃ obj̃ciť q̃ ſic ſe hz ſpes reſpectu futuri ſic̃ gaudiũ reſpectu p̃ntis. ꝺ̃m q̃ ſilitudo bona ẽ cõꝑtũ ad differentiã futuritõis ⁊ p̃ntialitatis. ſz quãtum ad rõnẽ boni motiui no ẽ ſimilitudo. Bonũ em̃ ſub rõne boni q̃n p̃ns eſt delectat ⁊ reficit ipſã ꝺcupiſcibilẽ ſz ſub hac rõne nõ hz eleuare ⁊ erigere. imo potiꝰ ſub rõne excellẽtis. Delectatõ em̃ q̃ eſt ĩ gaudio reſpicit ꝺuenientiã. ſz erectio q̃ ẽ in ſpe reſpicit excellentiã. Ad illd 62
q̃ obj̃ciť q̃ ſpes ẽ reſpectu boni tm̃. g̃ habet obiectũ bonũ ſub rõne boni. ꝺ̃m q̃ illud nõ ſequiť. ꝑ eo q̃ iſta nõ eſt ſola rõ ꝓpter quã aliq̃d tendit in bonũ. q̃ motiuum eiꝰ eſt bonũ ſub rõne boni. ſed etiã ꝓpter ꝺ̃ q̃ illud qð eſt motiuũ eiꝰ ſp hz bonũ ſibi ſubſtratũ. Et hoc mõ intelligẽdũ eſt ſe hr̃e in ſpe. Illud em̃ arduũ ⁊ excellẽs ad qð aſſequendũ erigiť aia nõ põt eſſe niſi bonũ. Ad illud qð 63
obj̃ciť q̃ ſpes ẽ expectatio future beatitudinis. ꝺ̃m q̃ ſpes nõ expectat beatitudinẽ niſi incõꝑtũ tenet rõnẽ magni et ardui. ꝺ̃ eſt rõnez excellẽtis ⁊ ideficiẽtis. Et q̃ iſta duo ĩportat beatitudo ꝺ̃ ſua ꝓma rõne. hinc eſt q̃ ſpes magis hz diffiniri ꝑ beatitudinez cõꝑ alia ꝟtus. vñ in rõne illa eſt pctm̃ ſm accidens. Quãuis em̃ beatitudo habeat rõnem boni. tñ nõ cadit ꝑncipaliť ſub expectatõne ſpei ſub illa rõne. ſz incõꝑtũ habet rõnem ardui.

Queſtio. v. k

De ſpe q̃ compatione ad ſubiectũ. vtrũ ſcz ſpes ſit in parte aie cognitiua vel affectiua? Et q̃ ſit in cognitiua vr̃ ꝓmo per illud qð dr̃. ſ. Lor. ſ. ſup illud Finis p̃cepti eſt charitas ꝺ̃ cor. bo. ⁊ ꝺſci. bo. gloſa. ꝺ ſcia bona. i. de ſpe. Si g̃ ſpes ẽ ꝺſcia. et ꝺſciẽtia ſe tenet ex pte cognitionis vel cognitiue. videť q̃ ⁊ ipa ſpes. Itẽ Beda ĩ quadã omeť. ſup Lanť. Deus futur⁹ eſt rõni plenitudo lucis. volũtati multitudo pacis et memorie ꝺtinuatio eternitatis. Sed ꝺtinuatio eternitat̃ eſt vis correſpondẽs expectatõni ipſi⁹ ſpei. ergo ſi illa reſpicit memoriã ipſã. ergo vr̃ q̃ ipſa expectatio ſpei in via. eſſe ĩ memoris habeat. ſz hec ẽ in potentia cognitiua. g̃ ꝛc. Item Aug. diffiniẽs ſpẽ in li. de ciui. dei dicit. q̃ ſpes ẽ virt⁹ q̃ ds ſe ad illud qð credit quentuꝝ ꝑſumit ex hac diffinitiõe videť q̃ nihil aliud ſit ſperare q̃ fiducialiť credere ſe quen

turuz ad aliqđ arduũ ꝛ excellẽs. sed tã credere ꝯ firmiter credere est potẽtie cognitiue. ğ spare spectat ad potẽtiã cognitiuam. sed cuius est actus eius est ꝛ habitus. ergo idem redit quod prius Jtẽ imago recreationis reformatur ꝙ imaginem creationis. que quidem consistit in gratia ꝛ tribus virtutibus theologicis. ergo si ꝑ tutes reformantes sunt in potentijs quas reformant. necesse est esse virtutes theologicas in illis potentijs. i quibus attẽditur integritas imaginis. Si ergo ille potentie sunt intelligentia. memoria. ꝛ voluntas. ꝛ charitas respicit voluntatem. fides intelligentiam. videtur ergo ꝙ spes respiciat memoriam. ergo est in potẽtia cognitiua. Item certitudo respicit potentiã cognitiuã ergo cum spes sit certa expectatio future beatitudinis spes est in potentia cognitiua tanꝯ in subiecto. Sz contra quattuor genera affectionum distinguuntur a sanctis ꝛ a phis. videlicet gaudiũ. dolor. spes ꝛ timor. ğ si ois affectio ꝛ habitus regulatiuus affectionis est i potentia affectiua. cum spes vel nominet affectionẽ vl habitum directiuum affectõis. videtur ğ generaliter ꝙ spes sit in potentia affectiua. Jtẽ eiusdem potentie ẽ sperare cuius est timere. sed timere non est nisi potẽtie affectiue. ergo nec sperare. sed cui⁹ est actus ei⁹ est ꝛ habitus. ğ ꝛc. Item opposita nata sunt fieri circa eandẽ vim. sed spes ꝛ desperatio sunt opposita. si. ğ desperatio est in potentia affectiua. videtur similiter ꝙ ꝛ ipsa spes

Item sicut contingit potentiam rationalem ꝛ concupiscibilem obliquari ꝛ dirigi. ita etiaz irascibilẽ. ğ sicut est aliqua virtus theologica in rationali ꝛ aliqua in cõcupiscibili. ita aliqua debet esse in irascibili. sed hoc nõ est nisi spes. ğ spes est in irascibili. ğ spes est in potentia affectiua. Jtẽ obiectum spei est magnũ ꝛ arduum sicut supra oñsum fuit. sed arduum est obiectũ potentie irascibilis. ğ si idẽ est obiectũ habit⁹ ꝛ potentie subiectiue in qua est habitus. spes est in potentia irascibili. er

64 hec ẽ affectiua. ğ ꝛc. Rđ. dom ꝙ absqꝫ dubio spes est in potẽtia affectiua. est eñ in ipa irascibili q̃ est ꝑs potẽtie affectiue. potentie eñ irascibilis non tm̃ est detestari mala culpe ꝛ ꝓpeti mala pene. sz etiã aggredi terribilia ꝛ erigi ad magna ꝛ ardua Et ꝓ terea nõ tm̃ ponim⁹ i ipsa irã ꝛ pariam. sz etiã fortitudinẽ ꝛ spẽ. Fortitudinẽ in quã imꝑtũ negociatur circa ea q̃ sunt ad finẽ. spẽ autez ꝙ se erigit ad excellẽtiã ipius finis. Vocãt sanc̃ ꝑt apte colligi. tũ ex pte affectõis subiecti. tũ ex pte obiectionis adiuncte. tũ ex pte actus subsecutive. Ex pte affectionis subiecti. quia cũ q̃tuor sint affectiões. vidz gaudiũ ꝛ dolor. spes ꝛ timor. sicut gaudium ꝛ dolor sunt circa eandẽ potentiã. ita etiã spes ꝛ timor. cũ ğ planũ sit timorẽ esse ipius potẽtie irascibilis. nõ est dubiuz q̃n affectio spei ad potentiã irascibilẽ ꝑtineat. ac ꝑ habit⁹ virtutis spei dirigẽs affectionẽ illã. Ex pte obiectionis ꝛ ꝓpinquitatis ãnere hoc ipm̃ põt satis apte videri. spei ei est stabilire ꝛ q̃dãmodo assecurare de assequenda futura beatitudine. stabilitio aũt ꝛ cõfirmatio ꝑtinet ad potentam irascibilem. Sicut eñ rõnalis se hz ad charitatez. ꝛ concupiscibilis ad voluptatẽ. sic etiã irascibilis ad securitatẽ. Qz ğ assecuratio ẽ additio concomitans ipam spem indubitanter. vez est ꝯtutẽ spei ad irascibilẽ ꝑtinere. Ex pte obiectis future hoc ipm̃ põt haberi. sicut eñ ad

43 fidẽ subsequit̃ visio. ita ad spem sequitur ꝓfecta tentio. Firmiter aũt tenere est ipsius potẽtie cuius est habituz defendere. hanc aũt nõ est dubiũ esse potentiã irascibilẽ ꝛ iõ ꝓcedendũ est habitũ spei ee in irascibili potẽtia. ac ꝑ hoc in ꝑte animi affectiua sicut rõnes cõcludũt q̃ sunt

ad ꝑtem istã Ad illud ꝛo qđ primo obiꝛ ꝙ spes ꝺr cõscias. dom ꝙ in ꝓcessu illo est ꝑtim̃ fm̃ equiuocationez. qz conscientia potest nominare ipsam spem. ꝛ potest nominare lumen directiuum ad bene agendum. ꝛ hoc vltimo modo spectat ad potentiam cognitiuam. alio modo non. ideo non sequitur ꝙ virtus spei sit in potentia anime cognitiua. ꝓterea alius ꝺfectus est ibi. Jn nomine cõscientie intelligitur spes. non quia spes sit conscientia. sed quia spes est certa expectatio consurgens ex gratia ꝛ meritis. merita autem esse non possunt nisi vbi est conscientia bona. Ad illud quod obꝺcitur ꝙ 66
ꝺus futurus est memorie continuatio eternitatis. dicendum ꝙ illud verbum Berñ. intelligit mediate ꝛ nõ primo. Jam continuatio eternitatis respicit illaz virtutez cuius est perpetuo tenere. ꝛ hoc est potentie irascibilis. cuius est in presenti expectare. ꝛ ideo ex hoc nõ sequitur ꝙ spes sit primo in potentia memorariua. sed ꝙ aliquo modo ipsam respiciat vel principaliter vel ex cõsequenti Ad illud quod obꝺcitur ꝙ sperare non est 67
aliud ꝯ firmiter credere se habiturũ aliquid. dicendum ꝙ spes ꝺr ꝛ large ꝛ ꝓprie. Large accipiendo spez. sic dicit credulitatem quodammodo firmatã respectu alicuius boni ꝯsequendi. siue a se siue ab alio. quẽadmodum cum ꝯs videt alũ bene ingolis dicit ꝙ sperat ipsum ee futurz bonũ hoiem. ibi sperare idẽ est qđ ꝓbabiliter credere. ꝛ sic sumit̃ large ꝛ improꝓprie. ꝛ bene põt ꝑtinere ad virtutẽ cognitiuam. Alio mõ sperare fm̃ ꝙ dicit̃ ꝓprie idẽ est qđ ꝺfidere. ꝛ ex illa cõfidentia cũ quadã securitate tendere ad habendum illud quod speratur Et ꝺ mõ ꝑtinet ad virtutẽ affectiuam. ꝛ hec duo videlicet cõfidentiam illã ꝛ etiã securã tendentiã cõprehendit. Aug⁹ sub verbõ ꝓsumẽdi. qđ ꝯ quis sequat̃ credulitatẽ cognitõis. tenet tñ se ex pte affectionis. ꝛ iõ ex illa rõne non põt cõcludi ꝙ potentia cognitiua sit subiectũ spei. Ad illđ 68
qđ obꝺcit̃ ꝙ imago recreationis rñdet imagini creationis. dom ꝙ verꝫ est ꝙ rñdet. nihilominꝰ tñ imago creatõis plus se tenet ex pte cognitiue. imago ꝛo recreatõis plus ex pte affectiue. fm̃ ꝙ dicit Aug⁹. ꝙ imago est in potentia cognoscendi. ꝛ similitudo in potentia diligẽdi. Et qz imago recreationis plus se tenet ex pte affectiue. ideo due virtutes sunt in parte affectiua roraliter et principaliter. vidz spes ꝛ charitas. Et virt⁹ spei reformãdo potẽtiã irascibilẽ que est potẽtia affectiua. ꝑ ꝺns reformat ipam memoriã q̃ in actu cõtat cum ea. vidz in actu tenendi. ꝛ iõ non oportet ꝙ spes repõatur in memoria sicut in ꝓprio subiecto. sz hec planius determinata sunt in. ij. li. dis. xvj. Ad illud qđ vltimo obꝺcitur ꝺ 69
certitudine ꝑtz rñsio ex his q̃ dicta sunt supra. ꝑ eo. ꝙ certitudo spei non est ꝑtinẽs ad potẽtiã cognitiuam. sz magis ad potentiã affectiuam q̃ quidẽ certitudo ẽ q̃dã assecuratio tenẽs se ex parte potentie irascibilis. ꝑtz ğ q̃d sit subiectũ spei ꝯtũ ad ãe potentiã Ulterius etiam posset esse hic inquisitio ꝺ subiecto spei ꝯtũ ad sbaz ꝛ circa hoc possent queri plura dubitabilia. Jmo q̃rit̃ vtrũ spes sit in angelis bonis. Sed ꝺ vez sit in aiabus beatis Tertio vez aliq̃ mõ sit in angelis malis. Quarto vez fuerit in his que fuerũt in symbo Quinto vtrũ sit in his q̃ sunt in purgatorio. Sexto ꝛ vltio vez fuerit in rõ. Sed q̃m oẽs he questiones ꝑ magna ꝑtẽ pendent ab illa q̃stione qua dicitur de euacuatõe spei. ꝛ illa visa cetera sunt facilia. ideo questiones iste ad ꝑsens obmittuntur. q̃ quedam ex eis tanguntur in littera. vt sic videtur superfluitas que est memorie inimica. ꝛc.

Distinctio·xxvij·de charitate q̄tum ad eius essentiam et diffinitionem·

Cum aūt xp̄s fidē ⁊ spē nō habuerit ⁊c· In p̄cedentibꝫ egit mḡr de duabꝫ vtutibꝫ theologicis viz de fide ⁊ spe·h̄ sequit tertia ps in q̄ intēdit agere de charitate·Diuidit aūt ps ista in ser ptes fm ser dis·q̄s ꝓtinet· In quaꝝ p̄ma agit ꝺ charitate q̄tū ad eius essentiā ⁊ diffinitōz·In scōa ꝯo q̄tū ad diligibiliū numerꝫ ⁊ distinctōz·infra dis·xxviij·h̄ queri pōt vtꝝ illo mādato ⁊c· In tertia ꝯo q̄tū ad diligendi ordinē·infra dis·xxix·Post p̄dicta de ordine charitatis ⁊c· In q̄rta ꝯo q̄tū ad meriti ꝓfectōz·infra dis·xxx· hic q̄ri solet q̄d portꝰ sit pluriſq̄ meriti· In q̄nta ꝯo q̄tū ad ipius charitatis duratōz·infra dis·xxxj· Illud ēz p̄ termittendū nō est ⁊c· In serta ꝯo in cōpatōe ad eternā dilectionē·infra dis·xxxij·Predictis adiicēdū est de dilectōe dei ⁊c· Prima ps q̄ ꝓtinet p̄tem dis·diuiditur i duas partes·in quarū prima determiat mḡr de ipa charitate q̄tū ad eius essentiā ⁊ vnitatē· In scōa ꝯo q̄tū ad eius actum ⁊ modū· ibi· Cōsequenter modū vtriuſq̄ dilectōis aduertam· Prima ps diuidit in q̄ttuor ptes· In quaꝝ prima ꝺtinuat ptē istam ad p̄cedentis ptis inq̄sitōz· In scōa vero pte ponit charitatis diffinitionez ibi· Charitatis est dilectio ⁊c· In tertia vero cōpat eaz ad diuini mādati duplicatōz·ibi· Hec aūt habet duo mandata· In quarta ꝯo remouet dubitationē ibi· Hic q̄rit si ex ea ipa dilectōe ⁊c· Silr scōa ps p̄cipal in q̄ꝺ terminat de ipa charitate q̄tū ad actū ⁊ modū diuidit i ptes q̄ttuor· in q̄ꝝ prima determiat q̄s modꝰ circa actuz charitatis repiat· In scōa ꝯo oñdit vbi ille modꝰ insinuat ibi· Dilectōis aūt dei modꝰ insinuat ⁊c· In tertia ꝯo inquirit vtꝝ ille modꝰ in via ꝓficiat· ibi· Istud autē p̄ceptū penitꝰ non implet ⁊c· In q̄rta ꝯo ⁊ vltima ostēdit qualiter vnū p̄ceptū charitatis in altero implicat· ibi· Cū aūt duo sint p̄cepta charitatis· Subdiuisiones aūt partium in littera satis sunt manifeste

1

Di XXVII

De charitate q̄ diligit deū ⁊ p̄ximū q̄ idem sit ⁊ in nobis eis.

a Charitas ē dilectio q̄ diligitur deus ꝓpter se et primꝰ ꝓpter deum. Querit̄ iuxta h̄· Cū multe inueniant diffinitiones de charitate ⁊ cuz vnꝰ rei vna sit diffinitō quō adimplēdi distinguunt· Preterea in dicta diffinitione inuenit diffiniri ab Augº· in li·de moribꝰ eccie sic charitas ē animi affectio iustissima q̄dā ꝯiūgēs nos cū deo· Jtē Augº in li·soliloq·Charitas est vtꝰ q̄ deum videre coꝝ pfrui ē sideramꝰ Jtē in li·de spū ⁊ aīa·Charitas est vita copulās animātē cū amato·

De duobus mandatis charitatis.

Postremo diffinit ab aplo·j·Thi·j·Finis p̄cepti est charitas de corde puro·⁊ cā bona·⁊ fide nō ficta· Cōtra primā diffinitōz sic obꝛ· idē est dilectio ⁊ charitas· cū g̃ mḡr diffinit charitatē ꝓ dilectionē·diffinit idē ꝑ se ipm· Jtē amoꝛ naturali in statu innocētie conueniebat ista diffinitio·g̃ nō videt̄ ꝙuertibilis cū charitate· Contra scōam diffinitōz obꝛ sic· Affectio animi ē ab ipa aīa Charitas aūt nō est ab ipa aīa sz a deo·g̃ male ꝺr charitas est affectio animi· Jtē hec diffinitō pōt cōpetere spei g̃ nō recte assignat̄ de charitate· Cōtra tertiaz obꝛ sic·q· visio rnder ipi fidei·⁊ fruitio ē ad oēm ꝙvtē·g̃ male diffinit̄ charitas ꝓ videre ⁊ frui· Jtē de sideriū ē in absens ⁊ q̄dāmō impfectū·cū g̃ charitas sit pfectissima· male diffinit̄ ꝓ actū de sideradi· Cōtra quartā obꝛ sic· Dyonisiꝰ in li·de diui·no·diffinies amoꝛ generalit dicit·q· ē virtus, vnitiua·g̃ copulare amantē cū amato nō est ꝓpriū

Continuat ꝓtem istam ad p̄cedentis partis inq̄sitionē a

Cum aūt xp̄s fidem et spem non habuerit· dilectionē tm habuit in q̄tū hō tantā· qua maioꝛ esse nō valz·q̄ ex charitate eximia animā posuit ꝓ amicis ⁊ inimicis· habuit em̄ in coꝛde charitatē quā ope nobis exhibuit· vt exhibitōis forma nos ad diligendū istruerer·Hic aliq̄d dicēduz est de charitate·⁊ mō ⁊ ordine diligendi deū ⁊ ꝓximū Ponit charitat s diffinitionē· b

Charitas est dilectio q̄ diligitur deus ꝓpter se·⁊ proximus ꝓpter deum vel in deo.

Cōpat charitatez ad diuini mādati duplicatōz c

Habuit aūt hec duo mādata vnū ptinēs ad dilectionez dei· qđ est maximū in lege mandatum·⁊ alterum pertinēs ad diligendū ꝓximū illi simile· Primū est·Diliges deū ex toto coꝛde·ex tota mēte·ex tota aīma· Quod scriptū est in Deuº·Secundū est·diliges ꝓximū tuuz sicut teipm. Jn his duobus p̄ceptis tota lex pendet ⁊ ꝓphete Finis em̄ p̄cepti est dilectio· ⁊ ea gemina·i·dei ⁊ ꝓximi est·

Remouet dubitatōz an eadē caritate diligat deꝰ ⁊ ꝓximꝰ ꝺ Hic querit̄ si ex ea ipa dilectiōe diligit deus qua diligit ꝓximus·an alia sit dilectio dei ⁊ alia ꝓximi? Eadem sane dilectio ē qua diligit deus ⁊ primus que spūssanctus est. vt supra dictū est·q; deus charitas est· Ennō Augº· Johes ait· Non pōt deum diligere quē non videt· qui fratrē quē videt nō diligit· Sz si cū quē videt hūano visu spiritu·⁊ alterum pertinēs ad diligendū ꝓximū illi simile· Primū est·Diliges deū ex toto coꝛde·ex tota mēte·ex tota aīma· Quod scriptū est in Deuº·Secundū est·diliges ꝓximū tuuz sicut teipm. Jn his duobus p̄ceptis tota lex pendet ⁊ ꝓphete Finis em̄ p̄cepti est dilectio· ⁊ ea gemina·i·dei ⁊ ꝓximi est·

Remouet dubitatōz an eadē caritate diligat deꝰ ⁊ ꝓximꝰ ꝺ Hic querit̄ si ex ea ipa dilectiōe diligit deus qua diligit ꝓximus·an alia sit dilectio dei ⁊ alia ꝓximi? Eadem sane dilectio ē qua diligit deus ⁊ primus que spūssanctus est. vt supra dictū est·q; deus charitas est· Ennō Augº· Johes ait· Non pōt deum diligere quē non videt· qui fratrē quē videt nō diligit· Sz si cū quē videt hūano visu spiritu·⁊ alterum pertinēs ad diligendū ꝓximū illi simile· Primū est·Diliges deū ex toto coꝛde·ex tota mēte·ex tota aīma· Quod scriptū est in Deuº·Secundū est·diliges ꝓximū tuuz sicut teipm. Jn his duobus p̄ceptis tota lex pendet ⁊ ꝓphete Finis em̄ p̄cepti est dilectio· ⁊ ea gemina·i·dei ⁊ ꝓximi est·

Remouet dubitatōz an eadē caritate diligat deꝰ ⁊ ꝓximꝰ ꝺ Hic querit̄ si ex ea ipa dilectiōe diligit deus qua diligit ꝓximus·an alia sit dilectio dei ⁊ alia ꝓximi? Eadem sane dilectio ē qua diligit deus ⁊ primus que spūssanctus est. vt supra dictū est·q; deus charitas est· Ennō Augº· Johes ait· Non pōt deum diligere quē non videt· qui fratrē quē videt nō diligit· Sz si cū quē videt hūano visu spiritu·

Deut·vi

Augº· in li·viij·de trinita·

charitis cū sit cōmūe amoꝛi naturali ⁊ aīali· Jtez vita ē ꝓfectio absoluta· copulatō animātis cū amato· ⁊ est q̄litas respectiua·g̃ male ꝺr charitas ē vita copulās· Cōtra vltimā obꝛ sic Charitas ē radix ꝓmotiū·⁊ ꝓncipiū merēdi·⁊ pondꝰ q̄ꝺ inclinat et tendit ad finē·g̃ nō vr q; charitas ꝺbeat dici finis· Jtē querit̄ de illis tribꝰ modis q̄ addunt̄ ꝓ quibꝰ stat̄ ⁊ quō ꝺistinguunt· Jtez Augº· in ep̄a ꝙ cordi attri/buit puritas· et ꝙscie bonitas· et fidei stabilitas· cum puritas cordis sit ex fide

Actuum·xv· Fidei puritas cordis eorum·⁊ quare fides ponatur vltima cū ipsa sit prima Rº· q; charitas fm multiplicē sui cōparationē hz multiplr diffiniri· Habet em̄ charitas cōpari ad obiectū· ⁊ sic assignatur diffinitio ꝓmo posita a mḡro· Pōt iterꝫ ꝺsiderari ꝙ comparatiōnē ad finē vltimū·⁊ sic diffinitur ab Augº· in soliloqo· Pōt etiā cōpari ad actū ꝓpriū q̄ est vnire ⁊ adherere· ⁊ sic diffinitur ab Augº· in li·de moribꝰ eccle·⁊ in li·de spū ⁊ aīa·ꝙ actū vniēdi ⁊ copulandi amantē cū amato· vicz affectū nr̄m cū deo· Pōt iterū compari ad habituz sibi ꝺiunctū q̄ q̄ꝺāmō est ipius charitatis ꝓncipiū· Et sic diffinitur ab aplo cū ꝺr· Charitas ē finis p̄cepti ⁊c· Et hoc pz ex ipius notificatōis explanatōe· Nā charitas cōpara ad habitꝰ alias virtutū theologicaz q; vnit eas fini ꝓncipatū tenet inter eas·⁊ tō mouet ⁊ informat·⁊ terminat siue ꝺsummat·⁊ ꝓptereā ꝺr esse finis p̄cepti·⁊ q; fi

nis est aliarū. actus aliaꝝ disponūt ad actū charitatis ⁊ ipa charitas imediate elicit. Et iō tres ponunt ibi cōditōes. ⁊ ꝑ ꝑmā qua dr ibi. charitas de corde puro tāgitur ꝯditio ipius charitatis cuiꝰ est depurare affectū cordis ab oē terrenitate. Per scdam. s. de ꝯseia bona tangitur ꝯditio spei. Per tertiā ꝯditio fidei. ⁊ ꝑm hoc ordinat ꝑm ꝙ ꝑncipaliꝰ ad actum charitatis dispo/nūt Et sic pz diffinitio ⁊ itellectꝰ ꝑdictaꝝ diffinitionū. Ad illud ḡ qd ꝑmo obꝛ ꝯ diffinitōz mgri. ꝙ idē ē dilectio ⁊ charitas. dd. ꝙ etsi sint idē re tñ aliq̄ dr̄na rōnis ē Dilectio em̄ in plus ē q̄ charitas. Vñ ꝯsueuit assignari dr̄na. ꝙ amorē nature dilectio ē volūtatis deliberatiue. et charitas gr̄e. Alia etiā ē dr̄na qꝛ charitas nominat hitū. sz dilectio noiat actū ⁊ ita diffinit charitas ꝑ dilectōez tanq̄ minꝰ cōe ꝑ magis commune ⁊ habitus ꝑ suum actū. Ad illud qd obꝛ ꝙ illa notificatio cōuenit dilectōi in statu inocētie dicēdū ꝙ dr̄na ē in mō diligēdi deū ꝓpt se ꝑm ꝙ dr dilectōe naturali ⁊ ipa charitate. sic in .ij. li. oñsū fuit Et iō ex hoc nō oñdit illa rō nō bñ assigta. Ad illud qd obꝛ de notificatōe. Augꝰ. de moribꝰ eccl̄ie ꝙ charitas est aī affectio. dd̄m ꝙ ibi est ꝑdicatio naturalis. iō in rōne illa est sophisma ꝑm accidēs. Ad hoc vero qd subiūgit ꝙ illa notificatio ꝯuenit spei. dd̄m ꝙ spei ꝓprie loqndo nō ꝯuēit vnire sz magis erigere. fidei em̄ ē dirigere. ⁊ spei erigere ⁊ charitatis adherere. Ad illud quod obꝛ de diffinitione Augꝰ. de sol. ꝙ charitas nō dz diffiniri ꝑ videre et frui. dd̄m ꝙ sicut fides cognoscit sibi ⁊ alijs virtutibꝰ. sic charitas desiderat sibi ⁊ alijs. Et qm̄ ꝑfectio mercedis ꝯsistit in visione ⁊ fruitiōe dei. hic ē ꝙ charitas diffinit ꝑ desideriū vtriusq̄. nō qꝛ videre sit eiꝰ ꝓpriū. sz qꝛ desideriū habendi deū est ꝓpriū charitatis Ad illud quod

Quare dr charitas gemina.

Augꝰ. in sermone de ascēsione.

rituali charitate diligeret. videret deū q̄ est ipa charitas visu interiori quo videri pōt. Qui ergo fratrē quē videt non diligit deuz qui ē dilectio (qua caret q̄ fratrē nō diligit) quō pōt diligere. Ex vna em̄ eadēq̄ charitate deū ꝓximūq̄ diligimꝰ. sz deum ꝓpter deū. nos vero ⁊ ꝓximū propter deū. Si vero vna eademq̄ charitas est dei ⁊ ꝓximi. quare dicit geminat ꝓpter duo dilecta. i. deū ⁊ ꝓximū. Et si vna sit charitas. duo tñ diuersa ea diligunt. s. deꝰ vel hō vel angelus. b Pro quo etiam duo sunt mādata. qꝛ cū eadē charitas vtroq̄ cōmēdet. diuersa tñ diligi ꝑcipiunt. Vñ Augꝰ. Arbitror iō spm̄ sctm̄ bis datū. semel in terra ⁊ iterꝝ d celo. vt cōmendarent nobis duo ꝑcepta charitatis. s. dei ⁊ ꝓximi. Vna est charitas ⁊ duo ꝑcepta. vnꝰ spūs ⁊ duo data. qꝛ alia charitas nō diligit ꝓximū nisi illa q̄ diligit deū. Qua ḡ charitate ꝓximū diligimꝰ. ipa deuz diligimꝰ Sz qꝛ aliud ē deꝰ aliud ē ꝓximꝰ ⁊ si vna charitate diligant ideo forte duo ꝑcepta dicunt. ⁊ alterū maiꝰ ⁊ alterꝝ minꝰ. vel ꝓpter duos motꝰ q̄ in mente gerunt. dū deꝰ diligit ⁊ ꝓximꝰ Mouet em̄ mēs ad diligēdū deū. mouetur ⁊ ad diligēdū ꝓximū. ⁊ multo magis erga deū q̄ erga ꝓximum.

obijcit ꝙ desideriū est rei absentis ⁊ imꝑfectꝰ motꝰ. dd̄m ꝙ diffinit ibi charitas vie q̄ habet secū ānexā imꝑfectionē. Posset etiā nihilominꝰ dici ꝙ desideriū ꝓut excludit fastidiū nō solūmō est rei absentis īmo ꝑntis. et hoc mō large accipit in ꝓposito. Ad illud qd obijcit contra diffinitionez Augꝰ. i li. de aīa ⁊ spū. ꝙ charitas est vita copulās dd̄z ꝙ etsi copulare cōueniat oī amori q̄dāmō tñ hoc totū qd ē vita copulās est ꝓpriū ipius charitatis. qꝛ nullus ē amor q̄ aīam ꝓprie habeat viuificare nisi amor gratuitus q̄ copulat cū deo ipaz aīam. Ad illud qd obꝛ ꝙ nō possunt illa duo stare vita ⁊ copula. dicendū ꝙ q̄uis vita ꝓut est actus primus sit ꝑfectio absoluta tamē ꝓut est actꝰ scds hz respectū ad obiectuz sicut ptz. qꝛ ꝑm phm alimento vti ⁊ itelligere sunt differentie eiꝰ qd ē viuere. ⁊ charitas ē vita. ⁊ ꝑm ꝙ est vita dr actꝰ scds. vt in ꝑcedētibꝰ oñsum fuit. Ad illud q̄d obijcit de notificatione apli ꝙ ñ dz dici finis cuz sit ꝑncipiū. dd̄m ꝙ cū nihil ꝓhibeat tres cās coincidere in vnū. sicut pz in deo respectu creature. nullū est incōueniēs charitatē simul esse radicē. formā. ⁊ finē. ꝑm cōparatōz triplicis cause. cū nos ꝑfecte faciat deo ꝯformes ꝑm ꝙ supius habitū est. Ad illud qd obꝛ de sufficientia ⁊ nūero ⁊ ordīe ⁊ appropriatōe illaꝝ cōditionū q̄ supaddunt satis pz responsio ex explanatōe ipius diffinitōis. ⁊ ex his q̄ in .ij. li. determinata sunt. dis. xxxviij. que nō oportet ad presens repetere. Et iō de illa notificatione apli et de alijs sufficiat ad presens tantum dixisse.

Determiat quis modus circa actū charitatis repiat e Cōsequent modū vtriusq̄ dilectōis aduertamꝰ. Hec regula vt ait Augꝰ. dilectōis diuinitus ꝯstituta ē vt deuz ꝓpt se ex toto corde. ⁊ ꝓximū diligas sicut teipsuz. i. ad qd ⁊ ꝓpter qd teipm diligere debes. In bono ḡ ⁊ ꝓpter deū teipm diligere debes. In bono ḡ diligendꝰ ē proximus nō in malo ⁊ ꝓpter deū Proximū vero oēm hoīem oportet intelligi. qꝛ nemo est cū q̄ sit operandū male. Qui ḡ amat hoīes vel qꝛ iusti sunt. vel vt iusti sint amare dz. hoc est i deo vel ꝓpt deum. Si em̄ ⁊ semetipm amare dz. s. in deo vel ꝓpter deū. i. q̄a iustꝰ est vel vt iustꝰ sit. q̄ em̄ alit se diligit. iniuste se diligit. qꝛ ad hoc se diligit vt sit iniustꝰ. Ad hoc ḡ ꝙ sit malꝰ. nō ergo iā se diligit. Qui em̄ diligit iniq̄tatem odit aīam suā. Modꝰ ergo diligēdi ꝑcipiēdꝰ ē hoī. i. quō se diligat. ⁊ vt ꝓsit sibi. Qui āt se diligat ⁊ ꝓdesse sibi velit dubitare demētis ē. Modꝰ aūt ꝑcipit cuz ait. Sicut teipm. vt ꝓximū diligas ad qd teipm. Si ergo te nō propter te diligere debes. sz ꝓpt illū vbi dilectiōis tue rectissime finis ē. nō succenseat aliꝰ aliq̄s hō si ⁊ ipm ꝓpt deū diligis. Huius dilectōis modū veritas īsinuat dicēs. Mādatū nouū do vob vt diligatis inuicē sic dilexi

Augꝰ. in li. de doc. xpia.

Psal. x.

Joh. xiij.

b Pro q̄ etiā duo sūt mādata. Cōtra. Videt ꝙ vnuz solū debeat eē mandatū. qꝛ vnius operis ꝑm vnā rōnez vnū dz eē mādatū. sz vna ē rō diligendi deū ⁊ ꝓximū. ḡ vnū dz eē mādatū in vtroq̄ Itē si mādata numerāt ꝑm

gumerũ diligibiliũ. cũ q̃truor sint diligẽda ex charitate q̃truor deberẽt eẽ mãdata. Itẽ q̃ diligit primũ legẽ ip̃le uit. Sicẽ dr Ro. xiũ. Et ibidẽ dr q̃ oẽ aliud mãdatũ in lo bo mistaurat. g videt q̃ vnũ solũ debeat eẽ mãdatus R⁹. dom q̃ cũ mãdata diuersificari habeãt ꝑm ordinez ad cẽũ t ad pro/ximũ. sicut pz p distinctionẽ pri me rabule a secũ da. iõ cum charitas hẽat ordina re respectu vtri/usq; oportuit p̃cepta distingui veriũ q̃ vna ẽ rõ diligẽdi vnũ portuit in altero implicari. Ad illud g obijcit q̃ mandata distin guunt p̃nes rõnẽ ip̃i⁹ habitus. dom q̃ falsũ est imo per es mo/dũ ordinãdi ad alterũ. Ad illud q̃ obj q̃ q̃truor debent eẽ mãda ta. dr q̃ in mã dato primi sat includit dilectõ sui. t q̃ ad h̃ est hõ ordinat⁹ per naturã. nõ opor tuit ad h̃ hic idu ci p̃ceptões di uinã Ad illd q̃ obj q̃ diligit primũ legẽ ip̃le uit. dom q̃ apo stol⁹ loq̃t de im pletiõe secunde tabule. Preterea in mãdato q̃ di lectõe primi. in cludit mãdatuz de dictione, di q̃uis cũ vnum in altero ĩcludatur. nõ tñ põt in ferri q̃ vnum ab altero nõ distin guat. hoc cñ est ꝑter cõnexiõez ordinẽ q̃ nõ[illegible] distinctionem.

Aug⁹. de pfecta iu stitia.

vos. i. ad q̃ dilexi vos. s. vt filij sitis t vitã habeatis. Qñ dicit vbi ille mod⁹ circa actũ charitatis insinuatur. f

c Dilectõis aũt dei mod⁹ insinuat cũ dr. ex toto corde. i. ex toto intellectu. Ex tota aĩa. i. ex tota volũtate. Ex tota mẽte. i. ex tota memoria. vt oẽs cogitatões t oẽm vitã. t oẽm intellectũ ĩ illũ conferas a q̃ hẽs ea q̃ ꝓfers. Hec dicẽs nullã ptẽ vite nře relinq̃t q̃ vacare debeat. ꝑ q̃ cq̃d venerit in gnimũ illuc rapiat q̃ dilectõnis ipet⁹ currit. t diligere deũ ꝓp̃ se mod⁹ ẽ diligẽdi propter deũ. t sũt isti duo modi diligẽdi deũ vt quibusdã placet.

Inq̃rit vtrũ ille mod⁹ in via impleatur. g

Illud aũt p̃ceptum non penit⁹ implet ab homie ĩ hac mortali vita. ꝑ ex pte nõ ex toto. q̃ ex pte diligim⁹ sic ex pte cognoscim⁹. in futuro aũt iplebit ex toto. Vñ aug⁹. Cũ adhuc ẽ aliq̃d carnal' cõcupie. nõ oi mõ ex tota aĩa diligit de⁹. Caro aũt nõ dr p̃cupiscere: nisi q̃ aĩa carnalit cõcupiscit. Cum aũt venerit q̃ p̃fectũ ẽ. vt destruat q̃ ex pte est. i. vt iã nõ ex pte sit ꝑ ex toto. charitas nõ auferet. ꝑ auge bit et implebit. In q̃ plenitudine illud p̃ceptũ charitatis iplebit. diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tẽ. Tũc erit iustus sine peccato. q̃ nulla erit lex repugnans menti. Tũc prorsus toto corde. tota aĩa. tota mente. diliges deũ quod est sũmuz preceptũ. Sz cur p̃cipit homini ista perfectio cũ in hac vita eam nemo habeat. quia nõ recte currit si quo currendum est nesciatur. Quõ autem sciret si nullis p̃ceptis oñderetur. Ecce habes cur illud preceptum ẽ q̃ hic penit⁹ impleri nõ potest impletur tamen ex parte. s. ꝑm pfectiõem vie. Alia est enim p fectio currentis. alia puenientis. Facit hoc mandatũ vt currat. qui deum ante omnia et p omnibus diligit. nec tamẽ omnino perficit.

Qñdit qualiter vnũ preceptũ charitatis in altero cõpleat. h

Cũ aũt duo sint p̃cepta charitatis. pro vtroq; sepe vnũ ponit. nec ĩmerito. q̃ nec de⁹ sine proxio. nec proximus sine deo diligi põt. Cũ ep̃s. Qñe mãdatũ legis dicit instaurari. i. cõtineri et impleri in hoc verbo. Diliges proximũ tuũ sicẽ teipm Et xp̃s dilectionẽ proximi specialit⁹ cõmemorat dicẽs. Mandatũ nouũ do vobis vt diligatis inuicẽ sicut dilexi vos. vbi illud mai⁹ mandatũ dilectõis dei vi dek ꝑ remissiũ. ꝑ bene intelligẽtibus vtrũq; inuenit in singul q̃ q̃ diligit deũ nõ põt eũ cõtẽnere quẽ deus p̃cipit diligi. Et q̃ diligit proximũ. q̃d in eo dilectione. ordie numero. t sufficiẽtis. R⁹. dicẽdũ. q̃ q̃uis charitas immediate respiciat actum cõcupiscibilis. circa quẽ primo consistit. nihilominꝰ tamẽ actus illarũ virtũ respicit vt disponentes. Unde oẽs vires animẽ q̃dãmodo ordinant ad ip̃am dilectõem sicut ad id quod hz rõnem cõpletã respectu oĩm virtum. Et q̃m superiores vires aĩe tres sunt. iõ tres apponunt q̃ditões. Et rursus quia ternarius virtũ aĩe duplicit habet distingui ita q̃ vnus illorum modorum nõ discordat ab alio. ideo q̃ditiones circa actum diligendi respicientes vires aĩe duplici mõ apponit et distingui hñt. Uno cñ mõ distinguunt vires aĩe ꝑm q̃ in eis q̃siſ imago. t dicunt i mente cẽ tres psone. vi delicz memoria intelligentia. et voluntas. t sic ꝑm istas tres vires apponũtur tres cõditiões quarũ vna respicit intelligentiã. s. ex toto corde. Altera volũtatẽ. s. ex tota aĩa. Tertia memoriã. s. ex tota mente. Et sic assignantur iste tres q̃ditões in Matt. xxũ. Exponũtur ab Aug. sic. Ex toto corde. i. ex toto intellectu sine errore. Ex tota aĩa. i. ex tota voluntate sine otradictõe. Ex tota mente. i. ex tota memoria sine obliuiõe. Alio mõ distinguunt vires aĩe in rõnalẽ. irascibilẽ. cupiscibilẽ. t ꝑm hoc tres apponũtur cõditiones. quarũ vna respicit rõnalem. vicz ex toto corde. Alia cõcupiscibilẽ. vicz ex tota aĩa. Et tertia irascibilẽ. vicz ex tota fortitudie. et sic assignãt i Deut.

Gal. v.

Job. xiij.

Aug. sup Johan.

4 Dilectõis aũt dei modus insinuat cũ dr ex toto corde. i. ex toto intellectu. Ex tota aĩa. id ẽ ex tota voluntate. Ex tota mente. i. ex tota memoria. Con. Diligere p/tinet ad affectũ nõ ad intellectũ. q̃ male dr diligere ex intellectu t memoria. Itẽ Bern. de amore dei. cẽ est amor nisi vel ens t bñ ordinata voluntas. ergo videt q̃ ex quo dixit ex tota aĩa. supflue tradere alias cordinẽes. Itẽ beat⁹ Job. nõ ponit nisi duas q̃ditões. s. Job. iij. Diligamus ope t veritate. q̃ videt q̃ in istis trib⁹ cõditionibus sit supfluitas. Item videtur q̃ sit diminutõ quia Deut. vj. ponitur ista cõditio ex tota fortitudine que nõ ponit hic. Itẽ Marci. xij. addit ista cõditio pter cõditiones p̃dictas ex tota virtute. q̃ videt q̃ ibi sit diminutio vel hic superfluitas. Sicr Luce. x. addit ista q̃ditio. Ex oib⁹ viribꝫ tuis. q̃rit ergo de illoz trium distinctione. ordie numero. t sufficiẽtis. R⁹. dicẽdũ. q̃ q̃uis charitas immediate respiciat actum cõcupiscibilis. circa quẽ primo consistit. nihilominꝰ tamẽ actus illarũ virtũ respicit vt disponentes. Unde oẽs vires animẽ q̃dãmodo ordinant ad ip̃am dilectõem sicut ad id quod hz rõnem cõpletã respectu oĩm virtum. Et q̃m superiores vires aĩe tres sunt. iõ tres apponunt q̃ditões. Et rursus quia ternarius virtũ aĩe duplicit habet distingui ita q̃ vnus illorum modorum nõ discordat ab alio. ideo q̃ditiones circa actum diligendi respicientes vires aĩe duplici mõ apponit et distingui hñt. Uno cñ mõ distinguunt vires aĩe ꝑm q̃ in eis q̃siſ imago. t dicunt i mente cẽ tres psone. vi delicz memoria intelligentia. et voluntas. t sic ꝑm istas tres vires apponũtur tres cõditiões quarũ vna respicit intelligentiã. s. ex toto corde. Altera volũtatẽ. s. ex tota aĩa. Tertia memoriã. s. ex tota mente. Et sic assignantur iste tres q̃ditões in Matt. xxũ. Exponũtur ab Aug. sic. Ex toto corde. i. ex toto intellectu sine errore. Ex tota aĩa. i. ex tota voluntate sine otradictõe. Ex tota mente. i. ex tota memoria sine obliuiõe. Alio mõ distinguunt vires aĩe in rõnalẽ. irascibilẽ. cupiscibilẽ. t ꝑm hoc tres apponũtur cõditiones. quarũ vna respicit rõnalem. vicz ex toto corde. Alia cõcupiscibilẽ. vicz ex tota aĩa. Et tertia irascibilẽ. vicz ex tota fortitudie. et sic assignãt i Deut.

vſ. Et exponũt a Bern. ſic. Ex toto corde. id ẽ ſapiẽter ex tota alia. i. dulciter. ex tota fortitudine id eſt fortiter. vt non ſeducamur fallaciis. nõ abducamur blandiciis. non frangamur iniurijs. Et ad hec tria reduci poſſunt illa tria que tanguntur. j. Thimo. j. ex corde puro. conſcientia bona. & fide non ficta. Hec eſt in iſtis aliq̃ repugnãtia p eo q̃ potẽtia irascibilis & ipa memoria cõformantur in actu

git niſi deũ. Ipa ẽ dilectõ ab oi mundana dilectione diſcreta. Quã diſtiguẽs dñs ait. ſic dilexi vos. Quid. n. niſi deũ dilexit i nob. ñ quẽ hẽbam⁹ ꝑ vt haberem⁹. Sic medic⁹ egrotos. et q̃di eis diligit: niſi ſalutẽ quam cupit reuocare. ñ morbũ quem venit expellere. Sic & nos iuicẽ diligam⁹. vt q̃ntũ poſſum⁹ i

uicẽ ad habẽdũ i nob deũ ex dilectõe attraham⁹. Sz q̃ hac dilectõe diligẽda ſint iã inq̃ram⁹. Nõ. n. oia vt ait Aug. q̃b⁹ vtendũ ẽ diligẽda ſũt. ꝑ ea ſola q̃ vel nobiſcũ ſocietate q̃dã referũt i deũ ſic eſt hõ vl angel⁹: vl ad nos relata. bñficio dei p nos idigẽt vt corp⁹ q̃d ita ꝓcipiẽdũ ẽ diligivt ei ordiate prudẽt cõſulat

ti obiectorum.

Aug⁹. in li. de doc. xpia. Diligend⁹ ẽ hõ angel⁹ corpus.

HD intelligentiã hui⁹ ptis ſm duo q̃ tãgit mgr i/cidit h q̃ circa duo ꝓncipalit. Primo em̃ q̃rit de ipa charitate cũtũ ad habitũ. Scõo ꝓo q̃rit d ea dẽ cũtũ ad ei⁹ actũ et modũ. Circa ꝓmũ ſex ꝓnt q̃ri. Primũ ẽ vtrũ charitas ſit habit⁹ creat⁹. Scõm vtrũ ſit habit⁹ virtuoſus. Tertiũ ẽ vtrũ ſit habit⁹ ab alijs ꝟtutib⁹ diſtinct⁹. Quartũ ẽ vtrũ ſit habitus in ſeipo indiuiſus. Quintũ ẽ vtrũ ſit habit⁹ merę gratuit⁹. Sextũ & vltimũ vtrũ ſit habit⁹ aliq̃n informis an ſp format⁹. Et q̃m duorũ primoz veritas ſatis haberi ꝓt ex his q̃ i ꝓmo libro ſt determiãta vbi oñſum ẽ q̃ charitas ſit virt⁹ creata. Jo nũc reſtat determinare alia q̃ttuor ſequentia.

Queſtio. j. de quatuor. a

Utrũ charitas ſit habit⁹ ab alijs ꝟtutib⁹ diſtinctus aut oib⁹ virtutib⁹ cõis & gñal. Et q̃ ſit habit⁹ oib⁹ cõis vꝫ ꝓmo aucte apl̃i. j. Loz. xiij. vbi apl̃s dicit. Charitas patiẽs ẽ benigna ẽ &c. Et enumerat ibi. xv. opa virtutũ Sz q̃cũd hz i ſe act⁹ oim ꝟtutũ ẽ cõe et vle ad oẽs virtutes. habit⁹ aũt charitatis ẽ hmõi ſm q̃ in ꝓcedẽti auctoritate hr̃. g̃ oib⁹ ꝟtutib⁹ ẽ cõis. Jt̃ Hieroni. vt breviter ꝓplectar oẽm diffinitõez ꝟtutis. Virt⁹ ẽ charitas q̃ diligit oẽ diligẽdũ. g̃ cũ diffinitio et diffinitũ ſint eq lis ambit⁹. & virtus ſit gñalis ad oẽs ꝟtutes. vꝫ ſil̃r q̃ et charitas. Jt̃ Aug. de ciui. dei. & Bern. d dili. deo. dicũt q̃ virtus nõ ẽ aliud q̃ ordo amoris vel amor ordinatus. cũ ergo amor ordinat⁹ nihil aliud ſit q̃ charitas. et omnis virtus nihil aliud ſit q̃ amor ordinatus omnis virtus eſt charitas. g̃ charitas non eſt ab alijs ꝟtutib⁹ diſtincta. Jt̃ ſic ſe hz ꝓceptũ charitatis ad alia ꝓcepta. ſic ſe hz habit⁹ charitatis ad alios habit⁹ ꝟtutũ. Sz ꝓceptũ charitatis oia alia ꝓcepta cõphendit ſic dr̃ Ro. xiij. Qui diligit ꝓximũ legẽ impleuit. g̃ vꝫ q̃ habit⁹ charitatis cõtineat i ſe habit⁹ oim ꝟtutũ & nõ ſit ab alijs diſtinctus. Jt̃ ſic ſe hz obiectũ charitatis ad obiecta aliaz virtutũ. ita ſe hz habit⁹ charitatis ad alios habitus. Sz obiectũ charitatis ẽ bonũ ſub rõne boni ſimplicit. ſi ergo h̃ eſt cõe obiectis oim aliaz virtutũ. videt q̃ habit⁹ charitatis ſit cõis oib⁹ alijs habitib⁹. Jt̃ q̃ hz dilectionẽ charitatis in via hz oẽ q̃ neceſſariũ ẽ ad meritum. q̃ dicit Aug. Tene charitatẽ & fac q̃cũd vis. Silr̃ qui hz dr̃ fruitois correſpondẽtẽ charitati in ꝑria hz ſufficiẽtiſſimũ ꝓmũ. frui em̃ ſm q̃ dicit Aug. eſt amore inhere re. g̃ ſi charitas ĩchoata ſufficit ad meritũ. & charitas conſumata ſufficit ad ꝓmiũ. vꝫ h̃ita charitate. aut cetere virtutes ſupfluãt. aut ipa nõ differt ab habitib⁹ aliaruz ꝟtutũ. Sed conſtans eſt q̃ alie virtutes nõ ſupfluunt.

reſtat ergo q̃ ipa ab alijs virtutib⁹ nõ diſtinguit. Sz Jo. j. Loz. xiij. Nũc manẽt fides. ſpes. charitas. tria h̃ tẽ. Qd recte ꝓnumerat & ſupponit alijs ꝟtutib⁹ diſtinguit ab alijs ꝟtutib⁹. Sz charitas cõnumerat & ſupponit alijs ꝟtutib⁹. g̃ ab illis diſtinguit. Jt̃ h̃ipm oñdit ab obiecto. q̃ ſicut fides reſpicit deum ſub rõne veri. et ſpes ſub ratiõe ardui ſic charitas ſub rõe boni. Si g̃ bonũ ſb rõe boni. & ez ſub rõe vẽri. dicũt diuerſas rões mouẽdi. q̃ ꝓm diuerſitates rõnis mouẽdi ẽ diſtinctio i actib⁹ & habitib⁹. vꝫ g̃ q̃ charitas differat ab alijs theologicis ꝟtutib⁹. g̃ multo fortiꝫ ab alijs. ſ. cardinalib⁹. Jt̃ hoc ipm oñdit ab actu ꝓprio. q̃ cõſtãs ẽ q̃ diligere. credere & ſpare. act⁹ ſt diuerſi loq̃ndo formaliter. Si g̃ penes diuerſitatẽ actuũ ꝓncipaliũ neceſſe ẽ eẽ diuerſitatẽ habituum. vꝫ q̃ neceſſe ſit ponere habitũ charitatis ab h̃itib⁹ aliarũ ꝟtutũ differre. Jt̃ penes diuerſitatẽ ſubiectoz ẽ diuerſitas ꝓmeratũ. Sz ſic fides ẽ i rõnali. & ſpes i irascibili. ſic charitas & amor cõcupiſcibili. ſi g̃ vis ꝓcupiſcibil̃ diſtincta ẽ ab alijs viribus. neceſſe ẽ q̃ h̃it⁹ charitatis diſtinct⁹ ſit ab alijs h̃itib⁹. Jt̃ h̃ipm oñdit ꝑ cõparatiõez ad ꝓmiuz q̃ q̃ cũq̃ alia ſic ſe h̃nt q̃ q̃ñ vn⁹ ꝓficit alij euacuãt. neceſſe ẽ illos h̃it⁹ ꝑ eẽntiã differre. Sz h̃it⁹ charitatis ĩ ꝑria ꝓficit & conſumat. h̃it⁹ vo fidei & ſpei euacuãt. ſic dicẽ mgr & h̃itũ ẽ in diſtinctõe ꝓcedẽti. g̃ neceſſe ẽ charitatis h̃itũ ab h̃itib⁹ aliaz virtutũ diſtingui. Rõ. ad ꝓdictoz intelligentiã ẽ notãdũ q̃ circa h̃ repit triplex mod⁹ dicẽdi. Quidã em̃ dicere voluerũt q̃ charitatis h̃it⁹ ẽ ab alijs h̃itibus idiſtinct⁹. ꝓpt ipoz habituũ eẽntialẽ vnitatẽ. dixerũt em̃ ipos h̃it⁹ ꝟtutũ ab iuicẽ ñ differre ꝑ eẽntiã. Sz ſola relatione ad act⁹. & h̃ ipm dixerũt d potẽtijs aie. Et q̃ ſint vnũ ꝑ eẽntiã inẽ ſe iuicẽ. ꝓbare nitũt ꝑ mutuã ipoz h̃ituum cõnoiatõez. Cũ em̃ forme diſpate nullo mõ poſſint ſeipſas cõnoiare. & vna virt⁹ alia cõnoiet. vt iuſticia ẽ pru/dẽs. prudẽtia ẽ iuſta. fides amat. & charitas credit. ipoſſibile ẽ h̃it⁹ ꝟtutũ eẽntialit̃ inẽ ſe differre. Ex hac eadez rõne cõcludere, voluerũt q̃ ñ differãt a charitate. cũ charitati attribuanẽ q̃ſi oim virtutum act⁹. ſic dic̃, apl̃s. j. Loz. xiij. Et h̃ipm dicũt ſenſiſſe Aug. in li. de moribꝫ eccleſie vbi ſic diffinies ꝟtutẽ. nihil oino eẽ ꝟtutẽ affirmaueꝛt niſi ſũmũ amorẽ dei. Nã illud q̃d q̃driptita dr̃ ꝟt⁹

ex ipius amoris quaternario affectu (quantū intelligo) dicitur. Sed quātūcūq; hoc innuerēt auctres pōere. nō oēs habit⁹ virtutum a se inuicē nō differre nisi sola rōne nō videt ꝺ sonū rōni. nec etiā doctrine cōi. Qō ei diuersitas sit in potētijs aīe z ipārū habitibus manifestat ipsa diuersitas actuū et obiectoꝝ. Et ꝓpterea cū vna virtus denomiet aliā. vel actus vni⁹ attribuit altera. hoc nō est intelligēdū fieri ꝓpter oīmodā ipoꝝ habituū indifferētiā. sz ꝓpt mutuā circūincessionē z ꝺcomitātiā. sic dicim⁹ de potētijs aīe q seinuicē circūincedāt z supra se mutuo reflectātur. nō q; oīno idē sint. sz q; cū sint ī eodē z pñt reflecti sup illud in q̄ sūt. q; aīa intelligit se z amat se p ꝑs. z supra seinuicē reflectūtur. Et ꝓpterea q; reflectio nō tātūmodo sit ꝓpter oīmodam ī diuisionē aduentīe. verūetiā ꝓpter circūincessionē cōmitātie. ideo nō cogimur ponere. nec potētias anie nec habit⁹ ꝑm id qō sūt ab inuicē nō differre. Nec aug. in li. de moribus eccl'ie vult dicere illud. sz oēs virtutes alias vult ad charitatē tanq̄ ad fūdamētū reducere. sine qua alie virtutes nō sūt vere virtutes. q; ad veram beatitudinē nō ꝓducūt. Est er h̄ alius modus dicendi. videlicet q; charitas ab alijs virtutibus ñ distinguitur ꝓpter ipi⁹ generalitatē. Voluerūt em̄ q̄daz dicere q; ipsa vis ꝺcupiscibilis diffūdit ꝑ oēs alias vires ꝑ eo q; oēs alias vires anie appetūt obiecta sua. Vñ amor regit in oīnibus viribus vt dicūt z augor ordinatus ī oībus virtutibus. z q; charitas nō est aliud q̄ ordo amoris. hinc est q; dicere voluerūt charitatē ob suā generalitatē non distingui ab alijs virtutibus. Sz nec illud videt rōnabile vsq; quaq; nec ꝺuenienter dici. cū apls eā distinguat ab alijs. nec rō quā assignāt multū ē efficax. ꝑ eo q; concupiscibilis ita est vis ī se distincta ꝑm q; rōnalis z irascibilis. vñ q; actus cōcupiscibilis ad actū aliarū virtū cōcurrit. hoc nō est ꝓpter idētitatē z indiuisionē in eē
6 ꝺo. sz ꝓpter simultatē z ordinē ī mouendo. Vñ generale siue vniuersale ꝺsueuit aliquid dici dupliciter. vl' ꝓpt cōitatē ī p̄dicādo. vel ꝓpter cōitātē in causādo. sicut sol dr causa vniuersalis. nō q; de alijs causis inferioribus p̄dicat. sz q; alias adiuuat z mouet. Et ideo sicut possibile ē q; aliq̄d habeat rōem generalis motoris respectu alioꝝ. z tñ in se sit vnū z distinctū in causis naturalibus sicut reperiri ꝺtingit in aīe potētijs z viribus. tō q̄uis voluntas impet alijs viribus anīe. z charitas alijs virtutibus. nō oportet ꝓpter hoc ponere q; ab eis nō distinguatur. Tertius vero mod⁹ dicendi cōis z vsitatus. rōni z auctibus satis cōson⁹ est. q; charitatis habit⁹ ē ab habitib⁹ aliaꝝ ꝟtutū distinct⁹. sicut innuit apls. Et eius distinctio ab habitibus alijs pōt colligi ex multiplici ipsius compatōne sicut ī opponēdo fuit ꝛmōstratū. Primo vicz ex cōpatōne ad obiectū. quod sub rōne mouendi ab alijs distinguit. Secūdo ꝑ cōpationē ad actū. q; differt ab actibus aliarū. Tercio ꝑ compatōnē ad subiectū p;opum. Quarto ꝑ cōpationē ad oppositū qō ei ꝛ terminate opponit. ita q; nō habitibus aliarū. Quinto ꝑ cōpationē ad ꝑmiū in q̄ ꝑficit cum habit⁹ spei z fidei euacuat. Sexto ꝺo z vltimo ꝑ cōpatōnē ad suū ꝓncipium qō repsentat. Cōsistit em̄ imago recreatōis ī tribus virtutibus theologicis z vnitate gr̄e. sicut imago creatōnis in tribus potētijs z vnitate sube. Si g̃ ipe potentie ad inuicē sint recte imago a seinuicē discernūtur. z vna ꝺ altera ñ p̄dicat. sz ī trib⁹ ꝟtutib⁹ theologicis reperit similr cuiusdā imagis. optunū ē ponere ipas adinuicē distincras eē. Cōcedēdū ē igit habitū charitatis distinctū eē
7 ab h̄itib⁹ aliaꝝ ꝟtutū. Cōcedēde sūt etiā rōes q̄ ꝺ ostendūt. Ad illō ꝺo qō ꝓmo obi ī ꝓriū ꝛ auctē apli patz rōnsio er tā dict'. q̄m act⁹ aliaꝝ ꝟtutū attribuūt ipi charitati ñ sicut eliciēti. sz sic̄ imperanti. z sic̄ motori ꝓmo nō sic̄ motori ī mediato. Et iō er h̄ ñ pōt ꝺcludi q; charitas ab alijs ꝟtutib⁹ ñ distinguat. q; ñ hz gñalitatē ad illas in p̄dicādo sz solū in mouendo. Ad illō qō obi ꝛ auctē 8
Dicero. q; ꝟt⁹ nō ē aliud q̄z charitas. dō q; p̄dicatio illa ē p̄dicatio causat'. Jō em̄ oēs ꝟtutes diffiniri pñt p charitatē. q; amor charitatis dat ei rōnē merēdi. q; ablata ñ ē ꝓprie loq̄ndo dicēda ꝟt⁹ eē ī aīa. Ad illud qō obi ꝑ 9
auctem Aug. dō. sic̄ q; notificatōes illet cōsules ꝑ cām date sunt. Et sic tu q̄ras ꝑ qō gen⁹ cāe. Ñderi pt q; charitas ī mouēdo qōammō hz rōnē efficiētis. qōāmō formal. qōāmō final'. Amor aūt charitat⁹ alijs ꝟtutib⁹ vt ī act⁹ suos exeāt imprat. z impādo ī formal. z facit cos meritorios. z ī formādo iungit sini z in ipo q̄etat. duz facit nos adherere deo z ipo frui. z iō meritoꝝ vt⁹ ꝑficit charitatis amorē ē diffinit̄da. Posset etiā alit̄ dici q; amor ille q̄ cadit ī diffinitōem ꝟtut⁹ gñalit̄ nō ē amor charitatis q̄ē vna de ꝟtutib⁹ theologic'. sz ē amor oīb⁹ ceter⁹ ꝟtutibus cōis z gñalis. Et iō ī processu illo ē sophisma ꝓpter a sup̄iori ad inferi⁹ affirmādo. Ad illud qō obi q; ꝑ- 10
cepti⁹ charitatis cōphēdit oēs p̄cepti⁹. dōm q; nō cōprehēdit ea p oīmodā idētitatē. sz p q̄ndā reductōz. oīa. nā p̄cepta reducunt ad illā. z ī illis ꝺsūmāt. z iō er h̄ nō pt ꝺcludi q; hic⁹ charitat⁹ sit alijs cōis nisi solū p radicatōnē ꝑm q; dicit Greg. q; p̄cepta sūt multa p diuersitatem operis. z vnū in radice dilectōnis. q; q̄d p̄cipit. in sola charitate radicat. h̄ aūt nō ē q; soli⁹ charitatis sit exercē p̄cepta iniūcta. sz q; alie ꝟtutes sine charitate ñ exequūtur diuina p̄cepta ꝑm acceptatōz diuinā Ad illō qō 11
obi q; obiectū charitatis cōe est obiectis aliaꝝ ꝟtutum. Ñdendū ē p interemptōez. q; obiectū charitatis nō est qō cūq; bonū. sed bonū sūmū z bonū sub rōne boni. z ita obiectū charitatis distinguit ꝑm subām ab obiectis ꝟtutū cardinaliū. q̄ hūt obiectū creatū. ab obiecto ꝺo aliarū virtutū theologicaꝝ ꝑm substātiā nō distinguit sed ꝑm rōnē mouendi. q̄ q̄dē rō mouēdi facit diuersitatē in actu z habitu. z potētia subē mote. sic̄ pz. q; cūq; vnū et idē sit vez z bonū. tū cognitio z affectio. z potentia cognitiua z affectiua. z habit⁹ sc̄ie et virtutis hūt adiuicē dām. Ad illud qō obi qō charitas sufficit ad ꝑmiū 12
z ad meritū. dōm q; charitas ꝺt sufficere ad meritū z ad ꝑmiū ꝓpter ꝺnexionē aliarū ꝟtutū et dotū. Qui enī hz charitatē hz alias ꝟtutes. z q̄ hz dotē sibi correspondētē hz alias dotes. z ita sufficiētiā ī merito z ꝑmio. nō rōne charitatis tm̄. sz rōe aliaꝝ ꝟtutū annexarū. Et iō ex hoc nō ꝺt cōcludi q; alie ꝟtutes supfluāt. vel q; charitas sola sit ꝟtus ab alijs nō distincta. ꝑ eo q; nō hz sufficiētiaz ꝑ se sola sz ꝓut ē cū alijs cōiuncta. Et p h̄ ꝑz q; nō ꝑt aliq̄s sufficiēt mereri nisi speret z credat. nūq; aūt pōt aliq̄s eē expedit⁹ z habilitatus ad credendū et sperādum. nisi mediāte fide et spe. sic̄ circa dotes ꝑmij intelligēdū ē

Questio II b

Utrū hitus charitatis sit vnus indiuisus an ꝑ spēs multiplicat⁹. Et q; videat ꝑ spēs multiplicari vī ꝑmo ꝑ obiecta. q̄m circa diuersa volita z obiecta diuersificant̄ voluntates. Sic̄ em̄ vult Aug. Voluntates diuersificant ꝑm volita. sz charitas ē amor dei z primi. Si g̃ de⁹ z ꝑ xim⁹ distāt distantia infinita. necesse ē habitū regulantē animū ad amādū deū z primū eē aliū z aliū. Jtē hoc ipm oñdit ꝑ ꝓcepta. q; vbi sūt diuersa ꝓcepta diuersi sē habit⁹ habilitātes aīam ad illa ꝓcepta ipl'ēda. maxime cū ipis ꝓceptis ꝓcipiunt opa ꝟtutū. si ergo circa actum charitatis duo cōsistunt māndata. videt q; virtus charitatis non sit vna. Jtem hoc ipm oñdit ꝑ modos du-

ligẽdi. Alius enĩ est modus diligẽdi dꝝ ꝯ primum Deũ enĩ debet vnusquisq; diligere plus ꝯ se et toto cor de. sz primũ sicut seipm ꝛ et pte. Si g̃ habitus virtutis detur ad mouẽdũ actũ. cũ alius et alius sit hinc ꝛ inde modus. alius et alius erit hinc et inde habitus. Item. hoc ipm ostendiť p simile. qz sapia que est dꝝ eternis; alius est habit⁹ ꝛ aliud dnũ ꝯ scia que ẽ de tpalib⁹. Et similiter latria que ẽ cultus dei. est alia virtus ꝯ dulia q̃ est amor primi. g̃ pari rõe alia ꝛ alia virtus erit q̃ diligitur primus ꝛ qua diligiť dꝝ. Itẽ plus differt vita activa a ꝛtemplativa ꝯ operões eius dẽ vite ad seinuicẽ. g̃ similiter plus differt virtus q̃ dirigit boiem ad vitã ꝛtemplativã ab ea q̃ dirigit ad vitã activã ꝯ duevirtutes q̃ dirigũt ad vitã ꝛtemplativã. sz charitas fm q̃ est amor dei dirigit ad vitã cõtemplativã put est amor primi ad vitã activã. Cũ g̃ charitas fm q̃ est amor dei differat a fide. licet vtraq; earũ sit virtus dirigẽs ad vitã ꝛtemplativã. vi multo fortius q̃ amor dei ꝛ proximi abinuicẽ distinguãtur. Itẽ amor amicicie ꝛ amor ꝛcupiscẽtie sũt diuerse spẽs amoris. sz charitas amat dꝝ amore ꝛcupiẽ. qz facit dꝝ desiderare ꝛ appetere. primũ ꝯ amore amicicie. Si g̃ ille sũt diuerse affectões ꝛ diuerse dilectões. videť q̃ ꝯtus charitatis habeat multiplicari p spẽs. Sz ℈. sicut vna est sũma ꝯitas. sic vna ẽ sũma bonitas. qz sicut fides oĩno assentit sũme veritati. et ꝓpter illã credit q̃cq̃d creditur. sic charitas oĩno adheret sũme bonitati. ꝛ ꝓpter illã amat q̃cq̃d amat. g̃ sicut fides ẽ vna virtus ꝛ vnus habitus respectu credẽdoꝝ. ita et charitas respectu amãdoꝝ. Itẽ sicut se habz rõnalis ad vez. ꝛ irascibilis ad arduũ. sic ꝛcupiscibil' ad bonum. et sicut alie due vires habẽt vnitatẽ in se. sic ꝛ iſa ꝛcupiscibilis. sz rõnalis ĩ credẽdo vez nõ hz ꝓficere nisi vna ꝯtute. silr et irascibilis ĩ expectãdo arduũ. g̃ similiter videť q̃ ꝛcupiscibilis ĩ amãdo bonũ nõ habeat nisi vnã solã virtutẽ. sz hec est charitas. g̃. ꝛc. Item. ꝯtro aliq̃d ẽ magis vnitiuũ tãto magis hz in se vnitatez sz ꝯtus caritaſ inť ceteras ꝯtutes ẽ ꝓcipue vnitiua. cũ ipa sit vinculũ pfectõnis. sicut dr ad Col. iij. g̃ videť q̃ charitas inter ceteras ꝯtutes teneat vnitatẽ. g̃ non habet subduci p alias spẽs. Itẽ in oĩ genere in q̃ cõtingit repire ordinẽ motoꝝ. necẽ ẽ esse statũ i vno. sz charitas oĩbus ꝯtutib⁹ anĩe impat ꝛ oĩes mouet. tã theologicas ꝯ cardinales. ergo necesse ẽ ipam habere vnitatem. nõ g̃ multiplicať p species. Rõ. dõm q̃ habitus charitatis ẽ vnus ꝛ indiuisus fm spẽm. licet fm numerum plurificeť. i diuersis enĩ aiabus plures sũt charitates. cũ habitus ꝛ accidẽtia numerẽtur penes subiectuz in oĩbus aũt in q̃b⁹ est. est vna charitas spẽ. ꝓpter hoc q̃ vnitas habit⁹ venit ab vnitate obiecti. ꝛ actus ꝓncipalis. ꝛ h̃ q̃dẽ est regire i charitate. si q̃s diligẽter velit attẽdere. Actus enĩ charitaſ est diligere. diligere autẽ idẽ est qđ velle bonũ. cũ g̃ charitas diligit aliquẽ bonũ optat ei quẽ diligit. istud aũt bonũ qđ charitas optat vnũ solũ est. vicz bonũ eternũ ꝛ bonũ sũmũ. Istud autẽ sũmũ bonũ aliq̃n hõ p caritatẽ optat dꝝ. aliq̃n sibi. aliquãdo primo. Scõm q̃ optat ipum ipi dꝝ dr diligere deũ. qz vult q̃ ipe ds sit sũmũ bonũ. ꝛ q̃ habeat offic bonũ p essentiã. Scõm q̃ optat illud primo. sic dr diligere primũ. qz vult q̃ habeat illd bonuz p grãm ꝛ gliam. fm q̃ optat illud sibi. sic dr diligere seipm. Generaliť g̃ in actu dilectõis ipius charitatis vnũ ẽ bonũ optatũ licet multa sint q̃bus illud bonũ optať. ꝛ illud ẽ obiectũ ꝓncipale ipius habit⁹ diligendi. qm ipm ꝓpter se optatur a charitate. ita q̃ habet rõem obiecti ꝓncipaliť mo/

uentis. ꝛ finis q̃etãtis. ꝛ qz illud est vnuz solum sive cõparet ad eũ q̃ habet charitatẽ. sive ad eⁱ⁹ primũ. hinc ẽ. q̃ charitatis habitus habet esse vnus. Unde cõcedẽde sũt rões que hoc ostendũt. Ad illud ꝯo qđ ꝓmo obz. in ꝯriũ q̃ obiecta sũt diuersa iã pz rñsio. qz licet charitas diligat primũ. tamẽ primus nõ est ꝓncipale obiectũ. sz etiã illud ad qđ ꝓncipale obiectũ charitatis opatur. Quia em primus imago ẽ dei. ꝛ capax ipius dei. iõ ꝯtus charitatis que desiderat sũmũ bonũ habere ab omni eo q̃ pt ipm habere ꝛ ipo frui. appetit sũmũ bonum a primo haberi sicut ꝛ ab eo in q̃ est. ꝛ hoc nõ est aliud ꝯ amare primũ p charitatis affectũ. Et si obiectas q̃ charitas nõ tm facit q̃ homo velit primo bonũ qđ ds est. sz etiã oẽ aliud bonũ. dõm q̃ h̃ nõ est ꝓncipaliter ꝛ elicitive. sz q̃si coĩter ꝛ impative. ꝛ h̃ mãifestabitur infra mag̃ apte cũ ageť de his q̃ sũt diligenda ex charitate.

Ad illud qđ obz q̃ duo sũt ꝑcepta charitatis. dõm. q̃ illa duo ꝑcepta non sunt diuersa formaliter. sz soluz materialiter. qz vnũ illoz claudiť in altero fm q̃ magis ꝛ dicit in lra. Et ꝓpter hoc non sequitur q̃ habitus charitatis diuersificeť fm formã. Ad illud qđ obz. diuersitate modoꝝ. dicendum q̃ diuersitas illoꝝ modoꝝ est ex diuersitate operationum illius summi boni. qđ pt diligi vel optari sibiꝑi. ꝛ pt optari creature q̃ nata ẽ i potẽtia beatificari. vñ diuersitas illoꝝ nõ venit ex diuersitate ꝓncipalis obiecti. sz ex varia operatõe ipius. ꝛ ꝓptera nõ sequitur q̃ diuersitas sit ĩ virtute mouente. qz diuersitas cõparatõis obiecti nõ sufficit ad factẽdũ habitũ diuersificari. Ad illud q̃d obiciť de sapiẽtia et sciẽtia. latria ꝛ dulia. dõm. q̃ nõ est simile. qz sapiẽtia negociať de eternis fm rões eternas. ꝛ scia de tpalibus fm rões tpales. ꝛ iõ diuersas rões habent fm quas dirigũtur. ꝛ in actib⁹ suis regulanť Sed charitas vnã solã hz rõem mouẽdẽ. vicz ipam summaz bonitatẽ. que cũ sit sũme amabilis. ꝛ put est in se. ꝛ put ptic̃patur i creatura vtroq; mõ charitas eã amat. ꝛ sic hz vnã rõem motiuã. ꝛ ꝓptera nõ dz sic diuersificari sicut sapientia ꝛ scientia. Eodẽ modo dicẽdum de latria ꝛ de dulia. sicut i ꝑcedentib⁹ est ostẽsum. dist. ix. Ad illud qđ obiciť de differẽtia ꝛtemplative ꝛ active. dõm q̃ ꝛtemplativa ꝛ activa vita nomiat statũ sive virtutis exercitiũ. Diuersitas aũt status vel exercitij nõ inducit diuersitatẽ i habitu. sz diuersitas ꝓncipal' obiecti. Unde eedem ꝯtutes fm diuersos status ꝛ diuersũ exercitium dirigũt boiem in vtraq; vita. sicut fides dirigit hominẽ in ꝛtemplationẽ ꝛ operationẽ. ꝓpter hoc nõ sequitur q̃ charitas eo q̃ ad activam vitã ꝛ ꝛtemplativam diriga. et habiliter sit virtus duplex. Ad illud quod vltimo obiciť de amore amicicie ꝛ ꝛcupiscentie. dicẽdum q̃ sicut dictũ est in ꝑcedentibus de actu ꝛfidentie ꝛ expectatõnis. q̃ vnus habet ex altero oriri. ꝛ vn⁹ alium quodãmodo includit. sic amor amicicie q̃dãmodo amorem ꝛcupiscentie. Qui enĩ est amicus alij optat ei aliquod bonũ. ꝛ dum optat illud bonũ ꝛ ipm bonũ optatum facit cõcupiscere ꝛ eidem facit adherere. Unde sicut spes innititur sũme immẽsitati sive ꝓtestati. sic charitas adheret ꝛ adherere facit summe bonitati. ꝛ ille est eius actus ꝓmus ꝛ vnicus ex quo oritur ꝛ in quo clauditur amor cõcupiscentie ꝛ amor amicitie. Et ꝓptera sicut spes nõ diuersificať ꝓpter actum ꝛficẽtie ꝛ expectatõnis. sic nec charitas ꝓpter actũ amicitie ꝛ cõcupiscentie. Qꝫ aũt adherere dꝝ sit act⁹ charitatis ꝓncipalis Augustinus satis exꝑsse dicit in li. de moribus ecclesie. Et aplꝫ. j. Cor. vj. Qui adheret dño. vn⁹ spi/

rtus est. Et dyo. ō diui.no. Amorem siue diuinū siue naturalē. siue intellectualē. vnitiuā q̄ndā dicimus virtutē. z q; vnū est illud bonū cui p̄ncipaliʒ charitas vnit. hinc ē q̄ charitatis habitꝰ vnitatē hz sic p̄us oñsum est.

Questio iij. c

Utrū habitꝰ charitatis sit mere gratuitꝰ. an aliq̄d ad dat vltra gr̄am sic habitus aliarū ỽtutū. Et q̄ sit idem charitas oīno qō gr̄a nihil addēs vltra vr̄ p illud qō dicit Ambꝝ. Charitas ē mr̄ oīm ỽtutū. q; oēs informat. sine q̄ nulla ē vera ỽtus. sz eē formā ỽtutū gr̄uitaz fm q̄ gr̄uite sūt ē p̄ p̄tiū ipi⁹ gr̄e gratū facientis. g̃ sic ō petit ipi charitati. vr̄ q̄ in nullo differat a gr̄a. Itē Aug. xv. de trini. dicit q̄ excellētissimū inē dona dei ē charitas. sz gr̄a gr̄ū faciēs ē excellētior q̄ gr̄a gr̄tis data. g̃ videʒ q̄ sit charitas ē excellētissima inē cetera dona. q̄ g̃ ipa sit mere z pure gr̄a gr̄ū faciēs nihil hñs vltra. Itē Hugo de sancto victore. in libro de arra sponse. Scio aīa mea q̄ amor est vita tua. sz aiam viuificare ex̄tum ad ēe moris ē p̄tiū ipius gr̄e gr̄tum facientis. g̃ vr̄ q̄ charitas sit ipa gr̄a mere z pure. Item facere gr̄ū z acceptum deo est p̄tie p̄tium ipi⁹ gr̄e. sed charitas eoipo q̄ charitas est reddit deo hoiem charū z acceptū. z opus facit meritorū. g̃ videʒ q̄ nihil aliud in se habeat qō sup gr̄am g̃tum faciētē aliquā additionē faciat vel p qō a gr̄a differat. Itē oīs habitus virtuꝰ qui aliquid addit super gr̄am gr̄ū faciētē aliq̄ mō manet cū culpa. nec tollit totaliter q̄ p̄cm. sed charitas oīno tollit p culpā. g̃ nihil oīno addit sup gr̄am. Contra Bern. de amore dei. ca. xj. Uolūtas creſcit i amorē. amor in charitatē. charitas in sapiam. Et paulo post. Nihil em̄ aliud ē amor. ex̄ vehemēs in bono volūtas. Per se em̄ bona volūtas simplex ē affectus. si g̃ affectus vehemens est de ēntia charitatis. z affectus hmōi aliud ē ex̄ gr̄a. ergo habitus charitatis addit aliq̄d vltra. Itē nihil gr̄ale fit spāle. nisi p aliquaz additōem. sed gr̄a gr̄alis z cōis est ad omnē ỽtutē. charitas aūt ē sp̄alis virtus. ergo necesse ē charitatem aliq̄d addere vltra gr̄am. Itē habitus q̄ cōtinue ē in actu suo differens est ab eo q̄ non est continue in suo actu. sed gr̄a est cōtinue in actu gratificādi. charitas aūt nō est cōtinue in actu suo q̄ est diligere. ergo charitas et gr̄a aliq̄ mō differunt. aliq̄d igit hz in se charitas qō est a gr̄a diuersum. cū g̃ sit habitus gratuitus. vr̄ q̄ aliquid addat sup ipam gr̄am. Itē habitus aliaz virtutū dant ipis potentijs ad ipārū expeditiōez vltra gr̄am gratū facientem. sz vis ocupiscibilis adeo indiget expediri. sicut rōnalis. cū sit corrupta z infecta. si ergo virtus p̄ficiens rōnalem vt fides continet aliq̄d gr̄e gratis dare. videʒ pari rōne imo multo fortiori charitatē aliq̄d addere sup gr̄am gratū facientē. Itē oīs habitus q̄ p assuefactiōez et frequntiā reddit potentiam facilioꝝ ad actū sine augmento gr̄e gratū facientis aliq̄d cōtinet in se p̄ter gr̄am gr̄ū facientē. sed charitas est hmōi sicut pz. g̃ charitas aliq̄d addit sup gr̄am. Preterea p̄bat q̄ hoc q̄ tāto habitus ē p̄fectior quanto potentiam reddit faciliorem z expeditiorē ad actū. Si g̃ habitus charitatis aliquo mō pōt p̄ficere nō p̄ficiente gr̄a gratū faciente. necessario optz ponere q̄ differat ab ea.

20 q°. ad p̄dictoꝝ intelligētiā est notandū q̄ circa hoc est duplex modus dicēdi. Quidā em̄ dicere voluerunt q̄ charitas est oīno idem cum gr̄a q̄ essentiam sola relatione differens. dicit em̄ gr̄a inquātū regit z dirigit voluntatē. z hꝰ vr̄ significare ipm charitatis nomē. z aplꝰ videtur innuere. z ratio approbare. Nomen ipm significare videtur. q; charitas dr̄a charis grece quod idem est qō gr̄a. Uñ cū hec virtꝰ nō habeat aliā nomiatōez nisi a gra. nō vr̄. q; aliq̄d supaddit fm rem. Aplꝰ em̄ hꝰ insinuare vr̄. cū eā ceteris ỽtutibus anteponit z suppo nit. hoc em̄ nō faceret nisi magis pure haberet rōnē boni. z hoc ip̄m ipsemet innuit q; alie ỽtutes possunt esse infructuose z recipe admixtionē mali. charitas ỽo minime. z p̄terea videʒ charitas fm testimoniū sp̄licum esse mera et pura gr̄a gratū faciēs. cum sit bonū purissimum et excellentissimū. Ratio etiā approbare videtur q; cū ipa volūtas sit supremuz in aīa a qua pēdet tota rectitudo virtū inferioꝝ. z q̄ imediate vnit ipi deo. ideo vēdicat sibi totū p̄ncipiū rectitudis. z hinc est q; gr̄a q̄ p̄ficit alias potētias anie. specialiori mō p̄ficit volūtatē. p̄terea licz alias potētias p̄ficiat cū habitu gr̄e gratis date. ipam potētiā diligendi p̄ficit p se. z fm q; illaz p̄ficit sic charitas appellat. Et sic videʒ satis rēnabile dicere q; gratia et charitas idē sunt p essentiā z differētes sola relatōe. z rōe illꝰ relatōis onumeraʒ cum alijs ỽtutib⁹. z ab alijs distinguit z q̄dāmō specificat. z p hoc declinari satis faciliter videtur rōnes ad oppositum que ostēdūt q; charitas aliq̄d addat sup gr̄am. nō em̄ concludere videtur necessario q; charitas aliq̄d addat absolutū. Unde ad oīa illa inconuenientia declinanda sufficiens videʒ esse q; addat solū respectum ad opꝰ determinatū. Est et alius modus dicendi q; charitas vltra gr̄am gratū facientem dicit aliquē habitū q̄ meditate affuescit ipsa potētia diligēdi ad actū p̄tum. z hꝰ qui dē dicūt eē necessariū. tū p̄ter ēntialē ordiaz q̄ est inter alias ỽtutes et charitatē. que q̄dē nō pt eē p diuersitatē que sit i gratia gratū faciente. cū ipsa sit vna. sicut in. ij. ostēsum est. tū etiā p̄ter actus ipius specialitatem z difficultatē respectu cuiꝰ rect̄ habitꝰ specificās z determinās gr̄am ad talē vsū. z habilitās potētiā vt creat in actū suū. Et huic mō dicendi satis ocordat auctas bernardi. q̄ dicit in xj. ca. de amore dei q; libera volūtas data ē boi. q̄ cū adiuuāti ocordat gr̄a ỽtutz accipit p̄fectū z nomē z amoris efficit. cū vo sibi dimissa seipa frui vult. i seipsa patit defectū. z ḡt vitia tot virtutū sortit noīa. vt cupiditatis. auaricie. luxurie. Et q̄ innuit q; aliq̄d est ex parte volūtatis nr̄e q̄ adueniēte gr̄a fit ỽtus. z nō nisi ỽtus charitatis de q̄ loquitur ibi. g̃ charitatis habitꝰ vltra gr̄am fm ipm aliq̄d dicit Sanctus etiā vr̄ hec pō ocsona rōni. q; sic fides ocernit assensū. sic charitas ocernit affectū z sic cognitio aliq̄d ē differēs a gr̄a gr̄ū facientē. sic etiam z dilectō. z sic fides ocernit ocognitionē. ita charitas affectōz. fm illō q̄ dr̄ aug. i soliloq. Charitas ē rectissima aīi affectō q̄ diligit deꝰ p̄ se. z primꝰ p̄ter deū. Et ipsū idē dr̄ i li. de spū z aīa circa p̄nciptū. ordinādi sūt aīi affectꝰ ad id q̄ dñt vt ỽtutib⁹ p̄ficere possint. Et paulopꝰ. amor p odiū sui p̄ficit i amorē dei z p̄timi. Satis g̃ vr̄ rōi ocsonū dicere q; sic ỽtꝰ fiōi aliquē hītū ocernit p̄ter gr̄tiā gr̄ū facientē. sic z habitꝰ charitatis. z hꝰ satis videt rōnabiliʒ ostēdēre rōes ad p̄tē istā adducte. Si q̄s g̃ velit hāc p̄tē sustinere. satis pt facilit ad rōes q̄ adducūtur oppositū rndere. Ad illō q̄ p̄mo obiz q; charitas informat ce- 21
teras ỽtutes q̄ ē p̄tiū ipi⁹ gr̄e. dō. q; ē loq̄ de ỽtutib⁹ q̄tū ad eē z q̄tū ad bñ eē. z q̄tū ad bñ opari. Si q̄tum ad eē. sic q̄libz ỽtus hz i seipa p̄tam formā per quā distinguitur ab alia. vt fides a spe. Si aūt loquamur de ipsis q̄tum ad bñ esse. sic informātur a gratia que facit ipas gratuitas z deo acceptas. Si loq̄mur de ỽtutib⁹ q̄tū ad bene opari. sic informāt a charitate que est pondus inclinās et faciēs tendere opatōes oīm ỽtutum ad bonū finē. z sic alio mō informat gratia. alio modo charit

tas·z ꝓterea nō seq̄t q̄ inter charitatē z gr̄am nulla sit
22 cēntialis dr̄ia. Ad illud qō obr̄ q̄ charitas ē donum
excellentissimū·dōm q̄ charitas nō sepat a gr̄a q̄uis a/
liq̄d addat supra ipam·iō excellentia gr̄e gr̄tū facier̄ at/
tribuit charitati·z hinc ē q̄ etiā nomē sortit gr̄e. z ꝓpo/
nitur oibus v̄tutib⁹ ab aplo q̄tū ad eius excellētiā z di
gnitatē·z ꝓterea nō seq̄t q̄ ipa nihil addat vltra gr̄az
q̄ illa ꝯpatōe nō cōpat ad dona gr̄tuita m̄ q̄ gr̄tis sunt
sz m̄ q̄ sūt gr̄e gr̄tis date·z h̄ illis ꝓponit·q̄nūq̄ cha/
ritas sepat a gr̄a·q̄uis ab ea possint separi alia dona gr̄
tuita·z iō dr̄ donū excellentissimū eē int̄ cetera. Ad il
23 lud qō obr̄ q̄ amor ē vita aīe·dōm q̄ sicut in vita natu/
re viuere dr̄ duplicit·vno mō ꝑut est actus ꝑmus·alio
mō ꝑut est actus secūdus·z ꝑmo mō ē ab aīe cēntia·z se
cūdo ab aīe potētia·sic itelligēdū ē in eē motis q̄ viuere
put ē act⁹ ꝑm⁹ ē ab ipa gr̄a viuificāte ipam aīam toraz
sz put est act⁹ scōs ē ab ipa v̄tute·z q̄uis possit attribui
oi v̄tuti gr̄tuite·vt pote ipi fidei m̄ illud qō dr̄ Rom̄·j·
Justus ex fide viuit·potissime tm̄ attribuit ipi charita/
24 ti ꝓpter magnā affinitatē quā hz ad gr̄am. Ad illud
qō obr̄ q̄ charitas reddit deo acceptū et gratū·dicendū
q̄ h̄ facit rōe gr̄e·sed ex h̄ nō seq̄t q̄ ꝑcise sit gr̄a·q̄ cha/
ritas nō tm̄mō hz deo acceptū reddere·sed etiā aliquam
potētiā expedire·z ad aliq̄ē actū spāl̄ē z determinatuz
habilitare·rōe cuius aliq̄d addit ipi gr̄e qō ē ipi gr̄e substra
tū z materiale·sicut in p̄cedentib⁹ oñsum fuit de fide.
25 Ad illud qō obr̄ q̄ charitas oīno destruit ꝑ ꝑcm̄·di
cēdū q̄ hoc nō ē·q̄ charitas nihil addat sup̄ gr̄am gr̄tuz
facientē·sed q̄ oē ꝑcm̄ repugnat ipi habitui subſtrato
charitati·Et iō sicut fides toraliē tollit ꝑ infidelitatem
q̄ nō solū repugnat ei q̄tū ad id qō ē in ea gr̄e gr̄tū facie
tis·sz etiā q̄tū ad habitū subſtratū·ꝑ hūc modū intel/
ligendū ē q̄ charitas tollat ꝑ oñe ꝑcm̄·illud aūt in se/
quenti ꝓblemate clarius manifestabitur.

Questio·iiij·

Utrū habitus charitatis possit eē informis·an sp̄ sit
format⁹·Et q̄ sp̄ sit format⁹ v̄r ꝑmo ꝑ Aug·in libro de
vera innocētia·dilectio dei et ꝓximi ē ꝓpria z spāl̄is v̄/
t⁹ ꝓioz atq̄ sctōz·cū cetere v̄tutes bonis ꝑsit eē cōes
z malis·sed alie v̄tutes nō sūt cōes bonis z malis·nisi q̄
ꝑsit eē informes·si g̃ charitas nō ꝑt isto mō eē cōis·vi/
det q̄ nullo mō pōt eē informis. Jtē Hugo. Chari/
tatē nullus pōt habere mal⁹·sz si possz eē informis·aliq̄s
malus possz eā hr̄e·ipossibile ē igit̄ habitū charitatz̄ infor
mē eē. Jtē ipossibile ē formā fieri informē·sz charitas
ē forma virtutū m̄ q̄ dr̄ sup̄ illud Ro.j. Justicia dei z̄
glo. Nec ē informis q̄litas mētis·q̄ socia nō hz chari/
tatē q̄ ē forma oīm·g̃ z̄c. Jtē virtutis charitatis ē di/
ligere deū ꝓpter se z sup̄ oīa·z istū actuz nullus hr̄e pōt q̄
hz in se mortale ꝑcm̄·cū i oī mortali pctō aliq̄d diligat
citra deū·Si g̃ sola illa virtus pōt eē informis cui⁹ act⁹
pōt reperiri in pctōre·sicut pz de fide·v̄r q̄ charitas nul/
lo mō ꝑt informis eē. Jtē sicut infidelitas repugnat
fidei·sic libido z amor libidinis repugnat charitati·sz i
possibile ē h̄itū fidei nec informe nec formatū sil̄ stare cū
errore z infidelitate·g̃ ipossibile ē habitū charitatis nec
informē nec formatū sil̄ stare cū libidine·sz oē ꝑcm̄ ē li/
bido vel ex libidine m̄ q̄ dicit Aug·g̃ ipossibile ē habi
tū charitatis nec informē nec formatū reperiri i pctōre·g̃
nō repit nisi i viro iusto·sz i illo nō hz eē informis sz sep
format⁹·g̃ z̄c. Sz ꝑ·cū aliq̄s peccat q̄ i deū credidit
z amauit·sicut i eo remanet credulitas·sic remanet i eo
q̄dā dilectio·sz nō ē minus nobil illa dilectio vel amor
q̄ sit illa credulitas·g̃ si credulitas illa sortit nomē v̄tu
tis·pari rōne videt q̄ et illa dilectio·sed nō sortit rōnem
z nomē alteri⁹ v̄tutis q̄ charitatis·g̃ charitas ꝑt eē in/
formis. Jtē aut pōt aliq̄s diligere deū informiter aut
nō. Si nō·g̃ hō cum sciat se deū diligere·hō scit se hr̄e
charitatē z eē i gr̄a·qō apō multos ē inconueniēs. Si ꝑt
sed q̄les sūt act⁹·rales sūt h̄it⁹·g̃ si act⁹ diligēdi ꝑt eē in
formis·vr̄ q̄ h̄it⁹. Jtē ex fide formata ort amor z ti
mor·vterq̄ format⁹·g̃ cū ex fide informi possit timor o/
riri seruil·q̄ ē timor informis·q̄ etiā hz rōnē doni·vr̄ qō
ex ipa possit oriri amor q̄ etiā hz rōnē v̄tut̄·reddit g̃ idē
qō ꝑus·vicz·q̄ amor charitatis informis possit esse.

Jtē charitas ē v̄r⁹ gr̄tuita·ꝓstans ē q̄ hec dr̄ia gr̄tuita
addit sup̄ v̄tutē·si g̃ remanere ꝑt ꝑus sine posteriori·vr̄
q̄ charitate deficiente eē gr̄tuita·adhuc possit remanere
v̄tus·g̃ pōt eē informis. Jtē hoī cadenti i pctm̄ aliq̄d
relinq̄t in potētia rōnali z irascibili q̄ sit habilis ad re/
surgēdū·vt fides et spes·g̃ pari rōe relinq̄t aliq̄d i potē
tia ꝯcupiscibili·imo multo fortior·cū ipa magz̄ indige
at·sed cōstat q̄ illud non est min⁹ nobile q̄ illud qō est
in alīs potēcīs·cū ipa beat nobiliori v̄tute informari·
si g̃ alie p⁹ lapsū i pctm̄ possidet fidē et spem informem
vr̄ q̄ et ipa post pctm̄ habeat charitatē informē. R⁹.
dōm q̄ m̄ cōem opinionē h̄itus charitatis semp̄ ē for/ 26
matus z nūq̄ hz eē informis·z h̄ indicat ipm nomē ipi⁹
noiat eīm noie gr̄e. Si g̃ q̄ informis dr̄ eē illa v̄tus q̄ ē
ꝑuata gr̄a. dicere charitatē informē nihil aliud ē dicere
q̄ gr̄tuitū eē gr̄a ꝑuatū·qō ē falsū z nō intelligibile·q̄ est
ibi ꝑplicatio oppositoz·Et iō cōit dr̄ q̄ charitas nō pōt
esse informis·Licet aūt doctores cōiter in hoc ꝓsentiāt
in rōne tm̄ quare h̄ dicūt dr̄ia ē iter cos. Tā q̄dā volue
runt dicere q̄ iō charitas non pōt eē informis·q̄ est ipz
donum increatū·scz ipe spūssanctus·Et hui⁹ opinionis
fuit magr̄ sniarū. Nec aūt opinio cōiter nō tenet·nec ē
tenenda sicut in ꝑmo libro fuit oñsuz·Alīj dr̄ dicere vo
luerūt q̄ charitas nō pōt eē informis·q̄ est h̄itus mere
gratuit⁹ nihil hns vltra gr̄am gratū facientem·nisi so/
lam relationē ad ordinem ad actū z finem·Alie dr̄ vir
tutes q̄ h̄itus subſtratos hnt informes eē pnt·sola ve/
ra charitas ē q̄ nihil absolutū addit·z iō ipa sola est q̄ nō
pōt eē informis·Sed licet istud videatur satis ꝓbabile
est tm̄ nō modicū calūniabile·Difficile eīm ē sustinere pē
satis auctrib⁹ z rōib⁹ q̄ charitas nō addat vltra gr̄az ali
quē habitum q̄ cōcupiscibilē potentiā habiliter ad amā
dum·sicut in p̄cedentib⁹ fuit ostensū·Et iō est adhuc
tertius modus reddendi rōnem quare charitas nō po/
test esse informis sicut alie virtutes·hoc eīm est·q̄ chari
tas nō solū in quantū gratuita sed etiā in quātū affectio
recta siue quantū ad habitū subſtratū repugnat omni
pctō·sicut fides sp̄aliter repugnat pctō sibi opposito.
Unde sicut fides simpl̄r tollitur per errorem z infideli
tatē·et spes ꝑ desperationē·ita q̄ non remanet q̄litas
nec virt⁹ informis·sic habitus charitatis ꝓpēm culpā
hz tolli·z iō nunq̄ remanet informis. Q̄ aūt oīe pec/
catū opositōz habeat cū charitate rōne habitus sub/
strati manifestū ē. Sicut eīm h̄itus ip̄ius fidei habilitat
aīam ad credendum oīa credenda·z ad assentiendum ꝑ
me v̄itati ꝓpē se z sup̄ oīa·sic etiā habilitatio charitatz̄
ad amandū oīa mādata·z adherendum prime bonitati
ꝓpter se et super oīa·z iō sicut error circa quemcunq̄
articulū oppositionē habet cū fidei habitu·sic amor li/ 39
bidinosus circa ea q̄ amanda sūt apositiōez hz cum ip/
sa charitate rōne h̄itus subſtrati boni. Q̄m ergo omne
pctm̄ cōsistit i deordinata dilectōe alicui⁹ boni creati·z

ín q̄dā lībidīe q̄ oppositū hz cū recto amore. sīc error cuz vera credulitate. hīc ē q̄ oē pctm̄ simplr excludit charitatē. Et iō sīc fides īformis nō p̄t repiri ī infidelibꝫ nec hereticis. sic charitas informis nō p̄t repiri ī aliq̄bꝫ viris pctōribꝫ nec in q̄bs. nec ī solis illis hz repiri ꝑt⁹ ī informis. hīc est q̄ charitas nullo mō p̄t cē informis. q̄ꝑm se totā opponit culpe gn̄alit. qđ nō ē repiri in aliq̄ alia ꝟtute. Et si tu q̄ras rōnē hui⁹ Aug. vocet in. xiij. de ciui. dei. Ubi dicit q̄ oīs affectio ort̄ ex amore. iō nihil p̄t obliq̄re alii q̄s affectōes aīe q̄n aliq̄ mō vel p̄ncipalit̄ vl ex p̄ncipio oppositū ē ipi amori nec habitui affectū illū rectificāti. Concedēde sūt q̄ rōnes q̄ hoc oñdūt q̄ charitas nō p̄t cē informis.

72 Ad illud ꝯo qđ obr̄ p̄mo q̄ ī pctōre remanet credulitas nec dilectio erga deū. dđ q̄ cuius vtraq̄ remanet. nō tn̄ vnifomit̄. q̄ credulitas hz rōnē ꝟtutis. dilectio ꝟo nō. Et rō huius ē. q̄ ad hoc q̄ alicui⁹ habit⁹ sortiat nomē nec rōnē virtutis. necesse ē q̄ hēat aliquā ꝓfectionē nec vigorē q̄ndā respectu act⁹ nec obiecti. hoc aūt hz credulitas ī viro pctōre. Nā ipe pctōr assentit p̄me ꝟitati ꝓpt̄ se nec supoīa. nec credit oīa credēda p̄m q̄ credēda sūt. Nullus aūt pctōr ē q̄ diligit deū ꝓpter se nec supoīa. nec diligit oīa diligēda p̄m q̄ diligēda sūt. et iō dilectio q̄ ē in peccatore nō ita hz rōnē ꝟtutis nec sortit̄ nomē charitatis p̄m q̄ credulitas hz rōnē ꝟtutis nec nomē fidei sortit̄.

28 Ad illud qđ obr̄ q̄ tingit diligere. informit̄. dđm q̄ verē. sed sicut credere aliq̄ cē articulū īformit̄ q̄n alīj articuli discredunt p̄m q̄ faciūt aliq̄ heretici nō ē actus ꝟtutis īformis. q̄ fides nō ē in eis ꝟt⁹. sic diligēre deū in pctōre nō ē act⁹ ꝟtutis. nec est em̄ ibi ꝓfectio ꝟtutis. q̄ talis nō diligit oīa diligēda. Deest etiā nec vigor. q̄ q̄ illū actū nō superat. nec excludit amore libidinosū sibi oppositū. sīc est de illo q̄ credit vnū articulū sine alio. q̄ q̄ illā credulitatē nec ꝓfecte credit. q̄ nō oīa credit. nec vigorose credit. q̄ erro

29 rem cōmittit. Ad illud qđ obr̄ q̄ ex fide informi debeat gn̄ari amor informis sicut nec timor. dđm q̄ nō ē sīle p eo q̄ maioris ꝓfectōis ē amor q̄m timor. nec magis rectificat aīa in recte amādo q̄m ī recte timēdo. nec hoc q̄ amore p̄ncipiū oīm affectionū sit dictū ē supr̄. Et iō ex hoc nō sequit̄ q̄ q̄uis fides generet amorē informē q̄ possit gene-

30 rare charitat̄ amorē. Ad illud qđ obr̄ q̄ charitas ē virtus gratuita. nec ē gratuitū coartat hoc qđ ē cē ꝟtutē. dđm q̄ q̄uis sit minus ēe gtuitū q̄m ēe virtutē. nihil tn̄ phibet aliquā dr̄iam ita adherere generi respectu speciei. q̄ eadē sblata auferr̄ q̄ñs qđ ad ēentiā gn̄is spectat Sicut pz q̄ bō ē aīal rōnale mortale. si dēsinat ēe rōnalis. dēsinit ēe aīal. Per būc modū pōt intelligi nec ī charitate q̄ ita adheret hoc qđ ē gratuitū ꝟtuti. q̄ cū dēsinit esse

31 gratuita. dēsinit ēe virt⁹. Rō aūt q̄re magis adheret in charitate q̄m in alia virtute tacta est supr̄. Ad illud qđ obr̄ q̄ hoīe cadente in pctm̄ ita dz potētie cōcupiscibili adiutoriū remanere sicut ī alīs viribꝫ aīe. dđm q̄ remanet sibi adiutoriū aliqđ p̄m cursū cōem. Multi em̄ peccāt q̄ hñt affectōz dilectōis nec pietatis erga deū nec boīes bonos. verūtn̄ illud qđ remanet eis nō sortit̄ nomē ꝟtutis theologice p̄m illud qđ remanet ī alīs viribꝫ. Et rō huius ē. q̄ ipa facilit̄ corrūpit nec dordinat q̄m alie ꝟtutes Unde q̄diu pctm̄ ē in aīa. virt⁹ rectificās eius affectōes nō pōt cē ī ea. q̄uis em̄ pctōr manēs pctōr possit cē rect⁹ in credendo. nō tn̄ pōt cē rectus in diligēdo.

Quonq̄ nē q̄rit de ipa charitate q̄tū ad actuz nec modū. Et circa hoc q̄runt sex. Prīo q̄rit vtrū act⁹ charitatis ꝓpr̄ius sit meritor⁹ q̄m actus aliaz virtutū. Secūdo vtrū possibile sit motū charitatis cē mercēnarium. Tertio q̄rit vtrū idem possit cē modus dilectōis ī deū nec primū. Quarto q̄s eoz p̄cedat alte nec. Quinto vtrum motus charitatis in deū habeat modū. Sexto nec vltimo vtrū teneamur ad illū modū implendū.

Questio 1 c

Utrū motus charitatis ꝓpr̄ius sit meritorius q̄m actus aliaz virtutū. Et q̄ sic videt p̄mo ꝓ illud qđ dicit apls ad Ro. xiij. plenitudo legis ē dilectio. sed nullus plene adimplet ea que sunt legis nisi q̄ meritorie ea obseruat. Si ergo plenitudo legis ꝓpr̄ie attribuit ipi charitati. videt q̄ efficacia merēdi p̄mo et p̄ncipalit̄ circa actū eius cōsistat. Itē sup illud Gal. v. Fructus aūt spiritus charitas nec. glo. Attēde q̄ in enūciatōe fructuum caput virtutū p̄mittit charitatē. q̄ em̄ inter fructus spiritus p̄matū tenere meruit nisi charitas. sine q̄ cetere ꝟtutes nō reputant ēe ꝟtutes. nec q̄ oīa bona nascuntur si q̄ ex charitate oīa bona nascunt. qđ nō pōt intelligi. nisi de bonis meritoriis. act⁹ q̄ p̄mo nascit̄ ex charitate p̄mo tenet rōnē meritorij. q̄ ꝓpr̄ius ē meritorius act⁹ charitatis q̄m actus alicui⁹ virtutis. Itē Greg. nō hz aliquid viriditatis ramus boni op̄is nisi maneat in radice charitatis. q̄ radix charitatis oīb⁹ op̄ib⁹ tribuit viriditatē. sed hec viriditas nō est aliud q̄m efficacia in merēdo. q̄ si hāc tribuit charitas alīs virtutibꝫ q̄ suū actū nec motū. videt q̄ actus charitatis p̄mo nec p̄ncipaliter sit meritorius inter oēs actus virtutū. Itē meritum inest oī virtuti ex recta ordinatōe in finem. sz charitas est ꝟtus q̄ imediate ordinat ad finē nec mediāte q̄ cetere alie ordinari habēt. videt q̄ q̄ circa actū eius p̄mo nec p̄ncipaliter cōtingat actū meriti repiri. Itē nullum obsequium meritoriū apud deū nisi qđ fit liberalit̄. sed nihil fit liberaliter nisi quod fit ex amore. q̄m amor est dnum in q̄ oīa alia dona dnant̄. Si q̄ efficacia merēdi cōsistit ī liberalitate. nec liberalitas p̄mo et p̄ncipaliter reperit̄ in motu charitatis nec amoris. videt idem qđ ꝓpr̄ius. vicz. q̄ motus charitatis p̄mo nec p̄ncipaliter sit meritorius.

Item actus fidei non est meritorius nisi p̄m q̄ fides credit in deū. nam credere deū nec credere deo cōe est fidei informi et fidei formate. sed q̄ fides credat in deū hoc habet rōne charitatis adiuncte. Credere em̄ in deū sicut dicit Aug. est credēdo amare. q̄ videt q̄ actus fidei nō sit meritorius nisi mediāte actu charitatis. Si q̄ actus fidei est p̄mus inter actus oīm virtutū. videtur q̄ circa actū charitatis p̄mo nec p̄ncipaliter consistat meritum.

Sed contra. oīs actus procedens a virtute formata est deo placidus et meritorius. quia q̄les sunt habitus tales sunt actus. sed virtutibꝫ existentibꝫ formatis ꝓpr̄ius exit in actū fides q̄m aliq̄ alia virtus. ergo videt q̄ actus eius p̄mo sit meritorius. Item in oī eo in q̄ primo cōsistit rō dirigēdi. p̄mo cōsistit rō merendi. sed circa actū fidei p̄mo cōsistit rō dirigendi. cuz ipa sit directiua oīm virtutū. q̄ et circa ipm̄ p̄mo cōsistit rō merendi. nō q̄ circa actū charitatis. Item gratia in merendo mouet conformiter li. ar. nec econuerso. sed li. ar. per ꝓpr̄ius iudicat q̄m eligat. ergo gr̄a q̄ ꝓpr̄ius videtur respicere actuz cognitiōis q̄m affectiōis. sed quod q̄ ꝓpr̄ius respicit gr̄a p̄mo hz rōnē meritorij. q̄ videt q̄ rō merēdi ꝓpr̄ius inueniat in actu cognitiōis q̄m affectiōis. nec ita ꝓpr̄ius in actu fidei q̄m charitatis. Item fides informis merek operationem miraculorum de cōgruo in statu peccati. sed multo maioris efficacie est fides formata respectu ēmij assequēdi. q̄m fides informis respectu miraculi impetrandi. Si ergo impetratio miraculi primo nec principaliter attribuitur actui fidei informis. videtur q̄ actui formate primo nec p̄ncipaliter meritum vite eterne debeat attribui-

Itē qō magis ē difficile ꝛ magꝭ ɔ naturā illud tenet magꝭ rōnē meriti i via. ſz motꝰ fidei magꝭ ē nāe diſſonꝰ ḡz motꝰ charitatis. qꝛ deū diligere nō ē ɔ dictam ē natu/re ſic credere multos articulos. ḡ vr̄ q; i actu ipi⁹ fidei p̄mo ꝛ p̄ncipaliꝛ ɔſiſtat efficacia merēdi. Itē ſic ſe hz p̄mo ꝛ p̄ncipaliꝛ ɔſiſtat efficacia merēdi. Itē ſic ſe hz prudētia reſpectu cardinaliū. ita fides reſpectu theologicaꝝ. ſz recta ordinatio p̄pus repit̄ i actu prudētie ḡz i actu virtutū cardinaliū. ḡ recta ordinatio p̄pus inuenitur i actu fidei ḡz i actu aliaꝝ theologicaꝝ. ſed illud p̄pus ē meritoriū in q̄ p̄pus repit̄ ordinatio. ḡ videt̄ q; actꝰ ſine motꝰ fidei p̄pus ſit meritoriꝰ ḡz motꝰ charitatis.

Rō. ad p̄dictoꝝ intelligētiā ē notandū q; aliq̄ voluerunt dicere q; meritū p̄mo ꝛ p̄ncipaliꝛ ɔſiſtit circa actuꝫ ſiue motū fidei cū ipa ſit p̄ma virtutū. ꝛ eiꝰ actꝰ p̄ncipiū aliox. Alīꝫ vo econtra dicere voluerūt q; actꝰ charitatis p̄mo ꝛ p̄ncipaliter ſit meritoriꝰ. cū ipa ſm Greg. ꝛ Amb. ſit caput ꝛ radix oīm bonoꝝ. ꝛ vtrāq; hanc poſitionum magni clerici ſuſtinuerūt. ꝛ ſi volumꝰ ſane intelligere ſibi adinuicē nō ɔdicūt. imo vtriq; vez ſentire potuerūt

33 Propter q̄ notandū q; ſm q; vult p̄bs duplr̄ ɔ aliq̄d altero p̄pus. Eſt em̄ p̄pus altero origine. ꝛ ē prius cōplemēto ꝛ diffinitōe. Si loq̄mur de p̄rioritate originis. rō merēdi p̄pus ɔſiſtit in actu fidei. q̄m ipe ē origo motuū aliarū vtutū. ꝛ cū p̄cedit a vtute formata. dicere ē ipm̄ eſſe meritoriū. Si ḡ motꝰ fidei formate ē meritoriꝰ ꝛ prioꝛ origine ḡz motꝰ aliaꝝ virtutū loq̄ndo de p̄rioritate origis efficacia merēdi ſm p̄pus attribuenda ē actui ſiue motui ipi⁹ fidei. Si vo loq̄mur de p̄rioritate ꝛpletiōis. ſic efficacia merēdi p̄pus attribuēda ē actui charitatis. cum ipa cōpletiſſime ſit obiectū virtutū ꝛ in ipiꝰ actu ɔſumetur ipm̄ intētū. Rō aūt q̄re charitas excellētioꝝ ſit aliꝫ

34 ē. q; maxīe nos efficit deiformes. tū rōne liberalꝫ exhibitionis. tū rōne finalꝫ q̄etationis. Rōne liberalis exhibitōis. qꝛ ſicut deꝰ ex amore tribuit oīa dona. ſic charitas liberaliter exeq̄t oīa obſequia ꝛ māda ta. Rōne ɔformis vniōis. q̄m ſic p̄r ꝛ filiꝰ nectunt̄ neruamoris ꝛ vniunt̄. ſic hō p̄ charitatē adhērēdo deo efficit vnꝰ ſpūs. Propt̄ q̄ dr̄ Joh. xvij. vt ſint ɔſūmati i vnū ſicut ꝛ nos vnū ſumus. Rōne finalis q̄etatiōis. qꝛ cuz amoris ſit pondꝰ facit i deū tendere. et i deū tēdere ē i deo q̄eſcere. ſicut corpalia p̄ ſua pōdera i p̄priis locis ſituari habēt ꝛ ſtabiliri. bis ḡ de cauſis p̄ charitatē efficit hō maxīe deo ɔformis ſm triplex genꝰ cāe ſm q; creatura hz ad creatorē referri. vicz. ſm rōnē p̄ncipij mouentis. forme exiſtētis. ꝛ finis q̄etantis. ꝛ rōne huiꝰ p̄matū tenet iter cereras vtutes ſm q; dicit ap̄l's. Et p̄pterea ſi loq̄mur de p̄rioritate cōpletiōis. motꝰ eiꝰ p̄mo et p̄ncipaliꝛ ē meritoriꝰ ſic oñdūt auctes q̄ ad p̄mā ptē iducūt. ꝛ iō cō

35 cedēde ſūt. Ad illō vo qō obr̄ in ɔ rīū p̄mo ſcdo ꝛ ꝛtio pz rñſio. qꝛ oēs ille tres rōes p̄me (ſicut ituēti apparz) p̄cedūt de originis p̄rioritate. ꝛ ita nō obuiāt vtuti nec rōnibꝰ q̄ ad oppoſitū bñt adduci. Vez em̄ ē q; motꝰ fidei p̄pus erit a li. ar. gra informato ḡz motꝰ aliaꝝ vtutū. ſz nō hz plenā ꝛ pfectā tendētiā ꝛ ordinē ad finē q̄ſq; adiungaī ei motus charitatiſ q̄ dat ei pōdꝰ ꝛ iclinatōez. Unde ex āminiculo charitatiſ ineſt ipi fidei pfectio meriti. ꝛ propterea magis menſurari dicitur quantitas meriti ſm quantitatem charitatis. ḡz ſm quantitatem alterius virtutis.

36 Ad illud quod obiicitur q; fides merekoparoꝝ raculoꝝ. dō. q; hō ē qn̄ in fide ē p̄ma eleuatō bominis ſup̄ ſe. iō vr̄ ipetrare q̄a diuīa vtute vt opeq̄ aliq̄d ſupra vim nature. ſz meritū p̄mij cōſūmati nō reſpic̄ p̄ncipaliꝛ p̄mā eleuatōz. ſz eleuatōez ſūmā ꝛ cōpletā. ꝛ hoq̄dē nō repit̄ in actu fidei ſm ſe. ſz magis i actu charitatis. Ad illud qō obūcit q; actus fidei eſt maioris difficultatis ꝛ magis ɔ naturā ḡz actus charitatis. dōm q; et ſi actus fidei ſit magis ɔ naturā iudicātē nō tn̄ magis ē ɔ naturā exequētē. imo multo minꝰ. Multo enīz facilius eſt credere ſumme veritati propter ſe ꝛ ſuper omnia. ḡz ipſam propter ſe et ſuper omnia diligere. et ei ſoli adherere. ꝛ oīa ppr̄ eā ꝛtinere. Et qr̄ē ē maximū 38
qō hō poſſit deo ip̄edere. ꝛ hoc facit ipa charitas. iō p̄mo et p̄ncipaliꝛ vendicat ſibi merēdi efficaciā. Ad illud qō vltio obr̄ q; ſicut ſe hz prudētia reſpectu vtutū cardinaliū. ſic fides reſpectu theologicoꝝ. dōm q; nō ē oīno ſile. p̄ eo q; virtutes thologice cū habeāt obiectū increatū. tanto pfectiores ſunt. qnto magis intime illi vnīūt ꝛ iungūt. Et p̄pterea ſpūale edificiū dr̄ fundari i fide et erigi in ſpe. ꝛ cōſūmari in charitate. qꝛ charitas inter vtutes theologicas ē maxīe vnitiua. ꝛ iō actꝰ eius maxime facit hoīes deiformes. Et hinc ē q; reſpectu obiecti increati nobiliꝰ ē modꝰ apphendendi p̄ modū actꝰ et amplexus ḡz p̄ modū viſus ꝛ intuitꝰ. ecōtra. eſt circa corpalia. ꝛ circa materialia. ꝛ iō nō cogit illa rō.

Queſtio II f

Utrū poſſibile ſit motū charitatis eē mercennarium Et q; ſic videt̄ Luce. xv. ſup illud. Quāti mercēnariī i domo patris mei abundant panib⁹. dicit Amb. q; multi ſunt boni mercēnariī qui ſpe eternoꝝ deo ſeruiunt ſed nemo deo bene ſeruit niſi q̄ ſeruit ei ex charitate. ergo poſſibile eſt motum mercennariī ex charitate habere ortum. Item Aug. ſuper illud p̄s. Scrutans corda ꝛ renes deus. finis curet cogitatōis ē delectatio ad quā quiſq; nititꝰ peruenire. ḡ habens charitatem finaliter querit delectari. ſed q̄ querit delectationem ſuā q̄rit p̄pium cōmodū. ꝛ oīs talis eſt mercēnariꝰ. ergo videt̄ q; affectꝰ charitatis mercennarius poſſit eſſe. Itē qui vult̄ implere māndata dei p̄pter retributiōez mercēnarius eſt. Sed de viro ſancto dr̄ in p̄s. Inclina cor meū ad faciendas iuſtificationes tuas p̄pter retributiōez. Et ad Hebr. xj. dr̄ de moyſe q; aſpiciebat in remunerationē. ſi ergo tā iſte q̄ ille iuſtus erat ꝛ ex charitate mouebat̄. videt̄ q; motus charitatis poſſit eē mercēnariꝰ. Itē hō ſctūs deſiderat diſſolui ꝛ eē cū xpo. vt fruat eo ſm q; aplus deſiderabat ad Phil. j. ſed deſiderium illud nō pōt eē niſi charitatis. cuz nullus naturali affectu deſideret mori. ergo ſi tale deſiderium intuet̄ p̄priū cōmodū et delectatōz. videt̄ q; poſſibile ſit affectū charitatis eſſe mercennarium. Sed cōtra. j. Coz. xiij. Charitas non querit que ſua ſunt. ſed omnis mercēnarius q̄rit q̄ ſuū eſt. ergo motus charitatis nō pōt eē mercēnariꝰ. Itē Bern. de diligēdo deo ꝛ ſi ſine p̄mio non poſſit ſeruiri. tamen ſine intuitu p̄mij ſeruiri dz. Et paulo poſt. Seruiamus deo in charitate q̄ timore expellit. labore nō ſentit. p̄mium nō req̄rit. meritū nō intuet̄. ſi ergo oīs mercennariꝰ requirit p̄mium et charitas non requirit p̄mium. ergo motus charitatiſ non poteſt eſſe mercennarius. Item amor charitatiſ eſt amor gratuitus. ſed gratuitum ꝛ mercēnariū ex oppoſito diuidunt̄. qꝛ q̄ fit gratis nō fit ex mercennario Si ergo charitati eſſentiale ē gratuitū. videt̄ q; motus eius et actus nullo modo poſſit eſſe mercennarius.

Itē timor q̄ p̄ncipaliter oculū hz ad penā eſt timor ſeruilis qui non eſt deo acceptus. ergo ꝛ pari rōne amor q̄ habet oculum ad p̄mium nō poteſt eē meritoriuſ. ſed talis eſt mercennariꝰ. oīs aūt affectus charitatis ē meritoriuſ. ḡ nullꝰ pōt eē mercēnarius. Rō. ad p̄dictoꝝ 39
intelligentiam eſt notandum q; mercennarius dr̄ ille q̄ p̄ncipaliꝛ hz oculū ad mercedē. Nā ſi eā aſpiceret nō p̄n

cipaliter·nō ꝓpter hoc mercēnarius esset·Sc̄ōm hoc intelligēdū ē ꝙ duplex ē merces·vidz creata et increata·tpalis et eterna·et ꝑm hoc duplex mercēnarius·vidz bonus et malus et duplex mercimonia·vna laudabilis·alia vitupabilis·Nā q̄ ꝑncipaliter respicit ad mercedē creatā et tpalem malus mercēnarius ē·et hūc vitupat Joh̄·dicēs·Mercenarius aūt fugit qm mercēnarius ē·Ille ergo q̄ respicit ꝑncipaliter ad mercedē eternā·ꝛc qua dr̄ Ben·xv·Merces tua magna nimis·bonus mercēnarius est·et hic mercēnarius panibus abundat fidei spei et charitatis·sicut dicit Ambr̄·sup illud Luce·xv·Quāti mercēnarij·ꝛc·

De ꝓria mercimonia intelligēdo nō est dubium ꝙ motus charitatis nō ꝑt esse mercēnarius·qz illa nec ē a charitate·nec cū charitate·cū charitati repugnet·De scōa mercimonia dubiū est ꝓ eo ꝙ illa ꝑt esse cu charitate·nō tn ē oīno certū vtrū sit a charitate·Nā q̄dā voluerūt dicere ꝙ nō ē a caritate·sz potius ab affectu nature charitate ꝺcomitāte·Amor ei charitas ꝛ dicūt cū sit amor gratuitus nō intuet ꝑmiū·imo libaliter oīno fac̄ hoiem seruire deo·sicut filius ꝑr̄ suo·Alius aūt videt ꝙ talis affectus mercēnarius possit ee a charitate·desiderū ei habēdi eternā mercedē·et fruēdi eterno bono est desiderū gre·nec e amoris naturalis nec acq̄siti·sz potius amoris gratuiti ꝓcipue illō desiderū q̄ dicebat apl's·Cupio dissolui et esse cū xp̄o·Ad affectū enī charitatis nō tm̄ spectat amare deū amore amicitie·imo etiā amore ꝺcupiscētie·Frui em̄ est amore inherere·et ꝓbat ꝙ frui deo ē ꝙ charitatem et ihō voluerūt isti dicere et satis ꝓbabiliter vr̄ ꝙ motus caritatis ꝑm aliqd̄ genus mercimonie possit ee mercēnarius scz ꝑm ꝙ ꝺstituit mercedē sua circa bonū increatum·ad qd̄ tēdit·sicut ad finale ꝑmiū·et desiderat tanq̄ oīe bonū·Si em̄ hāc positiōnē sustinere velimus tanq̄ ꝓbabilē sat̄ facile dissoluūt rōes q̄ sūt ad oppositā ptē Ad illō ergo q̄ ꝓmo obr ꝙ charitas nō q̄rit q̄ sua sūt·dr̄·ꝙ sumus notatibi ꝓpriū bonū·ita ꝙ excludat bonum deo cōe·Nō aūt appetit deū sicut mercedē sua·nō querit tm̄ mō q̄ suū est·qz illud bonū ē oīnīby cōe·q̄rere ei et videre et amare deū sicut sua mercedē et ꝑmiū nō est querere bonū ꝓprium·illo mō dicēdi ꝓpriū q̄ sonat i vitiū. Ad illō q̄ obr ꝙ deo sine intuitu ꝑmij ē fruēdū·dr̄m ꝙ duplex est motus i charitate·vidz motus amicitie et motus ꝺcupiscentie·Motus amicitie est ille quo q̄s desiderat deo placere et seruire·Motus ꝺcupiscētie est quo desiderat deū hr̄e et videre·Cū g̃ dicit Bern̄·ꝙ deo sine intuitu ꝑmij est seruiēdū·intelligit de amore amicitie·si enī ꝓ affectu amicitie homo fuit amico·et eū diligit sine intuitu premij·sicut dicit ꝓbs·multo fortius amore charitatis homo vult bonū deo sine intuitu alicuius retributōis·sz ꝓb nō excludit q̄n charitas amore ꝺcupiscētie eroptet et desideret illā sūmā mercedē apphēdere·ad quā finaliter intendit peruenire. Ad illud q̄d obr ꝙ amor charitatis ē simpliciter gratuitus·g̃ nō ꝑt esse mercēnarius·dr̄·g̃ illō argumētū ē bonū de ea mercimonia que repugnat gre·sed mercimonia vite eterne gratie nō repugnat·imo illi ꝺsonat·qz ad eā spēaliter ordiat·Un sic amor ꝺcupiscētie nō repugnat amori amicitie i charitate·imo magis ꝯto magis q̄s deū desiderat recte·tāto magis ad bonore eius anhelat·sic affectus hmōi mercimōie nō repugnat gre. Ad illō q̄d obr de timore ꝙ ille q̄ ꝑncipaliter hz oculum ad penā nō ꝑt deo ee accept̄·ꝛc·Dr̄m ꝙ nō est sic·Nā cū pena nec sit deus nec aliq̄d dei q̄ ꝑncipalr aspicit penā tāq̄ finē vltimū nō ē recte ordiatus·cū ꝑncipalitate ꝯtutus habeat ad aliud q̄ ad deū·sz merces creata brituꝺ sūma ipse deus·et iō ipam ꝑncipaliter ꝑt q̄s aspicere·et nō in finem

reete ordinatus esse·Et sic pz ꝙ nullū est inconueniēs dicere ꝙ motus charitatis possit ee mercēnarius·si dicat̄ mercēnarius ex intuitu mercedis et ne increate·Et hoc modo currūt rōes ad ꝓmā ptē·Si aūt alio mō mercēnarius dicat̄ rōes ille nō cogūt nos fateri motū charitatis posse mercēnarium ee.

Questio III

Utr̄ idem motus dilcōis possit ee ad deum et ad ꝓximū·Et ꝙ sic vr̄ Idem ē motus in finē et in id qđ est ad finē·qz motus non numerat̄ ꝑ distantiam medij et extremi·sz motus charitatis ē in deū tāq̄ in finē·in ꝓximū solūmō tanq̄ in viā·g̃ vnus et idem motus ꝑt ee i vtrūq̄ obiectū·Item vbi ē vnus dilectus ibi ē vnus motus dilcōis·sz cū diligit̄ deus et ꝓximus vnus ē dilectus·Nā sic ꝺcit Aug̃·In primo nō diligit̄ nisi deus·g̃ respectu vtriusq̄ vnus ē charitatis actus et motus·Item vnus et idem est honor quo honorat̄ imago btī petri et ipe beatus petrus·qz honor imagis refert̄ ad ꝓtotipū·sicut ꝺ dalmaseen·sz dilectio ꝓximi refert̄ ad deū·g̃ vnus ē motus dilcōis quo amat deus et ꝓximus Item vbi vnū ꝓpter alterum vtrobiq̄ tm̄ vnū sicut ꝺcit phs·Tm̄ q̄ tenet equū ꝑ frenū vna tēnōe tz vtrūq̄·g̃ pari rōe cū hō diligat ꝓximū ꝓpter deum·vna dilcōe ꝑt diligere vtrūq̄· Item q̄nq̄ plures sint diuine ꝙsone·tn̄ vna dilcōe diligūtur a nob̄·qz eis est vna rō diligēdi a nob̄·s·bonitas sūma·Sed vna est rō diligēdi deū et ꝓximū·vidz illa sūma bonitas·g̃ videt ꝙ vno dilcōis motu sit amari possit deus et ꝓximus·Sed ꝺ·sic vult phs·motus numerat̄ triplicit̄·s·ex obiecto·tpe·et termino siue obiecto·sz alius ē termin̄ siue obiectū dilectōis cū amat̄ deus et cū amat ꝓximus·g̃ motus dilcōnis est hincinde alius et alius·Item nullus aliqđ diligit in deliberatione nisi ꝑcogitās·sz nullus simul et semel ꝑt deum et ꝓximum intelligere·qz sic dicit phs·Intelligim̄ vnū solū·g̃ pari rōe simul et semel nō ꝑt vtrūq̄ diligere·g̃ alio motu dilectōis amat deus q̄m ꝓximus·Item vnus et idem motus ꝑt esse intensior et remissior·sz motus dilcōis i deum ē intensior q̄m motus dilcōis in ꝓximū·g̃ motus ille et ille ē alius et alius.

Item magis ꝺformātur in rōe diligēdi petrus et paulus q̄m deus et ꝓximus·sz nō ꝑt vnus motus dilcōis ee i petrum et paulum imo ꝑm ꝓpas rōes diuersos motus diligūtur·g̃ alius et alius motus dilcōnis ei deum et ꝓximum·Item ꝑceptum respicit ꝑtus actum et vsum·sz duo sūt ꝑcepta charitatis ꝑm ꝙ dr̄ Math̄·xxij·Unum respectu dei et aliud respectu ꝓximi·g̃ vr̄ ꝙ motus et actus dilcōis respectu illorum duorum habeāt distingui et numerari. R̄o·dr̄·ꝙ motus dilcōis i deum et in ꝓximum ꝑt ee duplicit̄·aut ita ꝙ in vtrūq̄ sit tanq̄ i obiectum et terminum·Aut ita ꝙ in vnum sit tanq̄ i obiectum in alium tanq̄ in finē vltimum·Si est i vnum tanq̄ in obiectum et i alterum tanq̄ in finē vltimum·sic pōt esse vnus et idem motus in ꝓximum et in deum·vt pater·qz vno actu dilectionis diligit̄ ꝓximus ꝓpt̄ deum·et ille ē motus q̄si collateralis·Si aūt sit i vtrūq̄ sicut i obiectum·h̄ ꝑt ee duplicit̄ qz cū actus charitatis sit diligere·et diligere sit velle bonum alicui·dupliciter scōm hoc habet obiectum charitatis assignari·vidz·vt illud bonum dicat̄ obiectum quod optatur et ille etiā cui optatur·Potest ergo motus charitatis ad deum et ꝓximum comparari in ratione obiecti dupliciter·Uel sub eadem rōne et vniformi·ita ꝙ vtrūq̄ diligat sicut illud cui optat bonum·Uel diffōrmiter·ita ꝙ vnum respiciat sicut illud bonum quod optat·et alium sicut illud cui optat Si respiciat diffōrmiter·sic adhuc idem potest esse actus dilectionis in deum et ꝓximum·charitas enī in illo motu quo diligit ꝓximum optat primo deum·Si aūt respiciat vniformit̄·sic nece ē motum dilectōis ee alium et i alium i deum et i ꝓximum·Alius ei motus dilectōis ē q̄ volo bonum deo·et alius q̄ volo bonum ꝓximo qz

alius ꝛ alij ē dilectiõis termin⁹. ꝛ vn⁹ ē intensior ꝛ alius remissior. ꝛ fm hoc circa actũ dilectiõis ꝺ̃ sistunt duo p̃ cepta. Et fm hãc viã rõnes ad istã ꝓ̃ adducte ꝓcedũt. ꝛ lõ ꝺ̃ cedi ꝑñt. Ad illõ vo qõ ꝓmo obz in ꝺ̃ rũ ptz re/

45 sponsio. qz ꝓcedit fm q⁹ act⁹ dilectiõis ē in primũ sic in obiectũ. ꝛ in deũ sicut in finẽ. ꝛ sic nõ respicit numeratio

46 nem. sed quãdã relationẽ ꝛ rectã ordinationẽ. Ad illud qõ ſcõ obũcit q⁹ idẽ vtrobiq; dilectũ silr ptz rñsio qz ꝓcedit fm alterã viã. vicz fm q⁹ ꝺ̃ diligi cũ optatur primo. ſz si intelligam⁹ de dilecto vt illud dicat dilectum cui bonũ optat. nõ ē idẽ dilectũ cũ diligit ꝺ̃ ꝛ eũz diligit primo. Ad illõ qõ obũcit q⁹ cadẽ ē oratio qua

47 adorat imago petri ꝛ petrus. ꝺ̃m q⁹ nõ ē silẽ hinc ꝛ inõ qz alit refert dilectio primi ad deũ. aliter bonor imagis ad ꝓtorypũ. Honor em imaginis refert ad prorhotypum nõ solũ sicut ad finẽ. ſz etiã sicut ad obiectũ. Unde totaliter refert bonor in illũ q; imaginẽ signat. nõ enim adorat signũ fm q⁹ res ſz solũ ipm signatũ. Nõ sic autez ē in dilectione. qz cũ diligit proxim⁹ ꝓpter deũ. vt afficit

48 hõ circa proximũ ꝛ aliter q̃ circa deũ. Ad illõ qõ obũcit q⁹ vbi vnũ ꝓpter alterz ibi tm vnũ. ꝺ̃m q⁹ illõ verũ ē in his q̃ nõ ꝑñt ab inuicẽ separi. sic ãt nõ ē in ꝓposito. Nã sic põt hõ affici circa deuz q⁹ nihil cogiter de primo. sic etiã põt affici circa primũ q⁹ tũc nõ afficiat circa deuz. ꝛ

49 ideo cõsideratio illa nõ hz hic locũ. Ad illõ qõ obũcit vltimo q⁹ eadẽ ē rõ diligẽdi vtrobiq; sicut in diuinis personis. ꝺ̃m q⁹ nõ ē simile. qz in diuinis psonis ē vna rõ diligẽdi. ꝛ eadẽ mõ cõpar ad illas tres psonas dilectas mõ sic gũt ē in dilectiõe dei ꝛ primi. q̃ꝫ uis vtrobiq; est vna rõ diligẽdi. differenti tm mõ hz ad deũ ꝛ ad primuz compari. Et q⁹ ex diuersitate compationũ cõsurgit plu/ralitas actuũ ex vnitate rõnis ꝓncipaliter movẽtis consurgit vnitas habitus. hinc ē q⁹ habitus q̃ amat deus et primus ē vn⁹. licet mot⁹ ei⁹ in deũ ꝛ in primũ sit alius ꝛ alius. Questio IIII b

Quis istorũ motuũ ꝓcedat reliquũ. Et vr̃ q⁹ ꝑus sit mo/tus dilectionis in primũ q̃ꝫ mot⁹ in deũ. primo p illud quod dicit. j. Joh. iij. Qui nõ diligit fratrẽ suũ quẽ vi/det. deũ quẽ nõ videt quõ põt diligere? fm hoc g̃ ad de/structionẽ dilectiõis proximi seq̃tur destructio dilectionis dei. si g̃ ad destructõnẽ ꝓsterioris nõ seq̃tur destructio prioris ſz ecõuerso. g̃ prior ē mot⁹ dilectiõis in proximũ q̃ꝫ in deũ. Itẽ. j. Lor. xv. ꝑr⁹ quod aĩa leẽ. dein/de quod ſpũale. ſz dilectio primi sensibilior est. dilectio dei ſpũalior. g̃ pr⁹ oportet affectũ inclinari ad diligendũ primũ q̃ꝫ ad diligendũ deũ. Itẽ ꝓcessus ē ab inferioribus ad ſuperiora. ꝛ ab imperfecto ad pfectũ. fm rectuz ordinẽ. nõ ecõuerso. Si g̃ dilectio dei pfectior est. ꝛ ſuperior q̃ꝫ dilectio proximi. et dilectio proximi ē via ad illã. sed via prior ē q̃ꝫ terminus. g̃ ꝓ prius ē mot⁹ dilectiõis in pro/rimũ q̃ꝫ in deũ. Itẽ prior ē actio q̃ꝫ cõtẽplatio fm rectuz ordinẽ. ſz dilectio proximi facit hoiem versari circa vitã actiuã. dilectio dei circa vitã cõtẽplatiuã. g̃ fm rectũ ordinẽ prior ē mot⁹ charitatis in proximũ q̃ꝫ in deũ. Sed contra. fm eũ modũ charitas mouet hoiem ad diligendum deũ fm quẽ deus ꝓcepit. ſz deus ꝓcepit primo amari se et deinde amari proximum. q; primum et summum mandatum est. diliges ꝺ̃m deũ tuũ. ꝛc. Secũdũ aũt simile ē huic. diliges proximũ tuũ fm q⁹ dicit Mat. xxij. g̃ pri/us mouet charitas ad amandũ deũ q̃ꝫ ad amandũ proximũ. Itẽ cã prior ē suo effectu. ſz dilectio dei cã ē dilectionis proximi. q; dico diligit hõ proximũ q; diligit deum cui⁹ ē proxim⁹ et imago. g̃ ꝛc. Itẽ diligibile quod pri/us ē in intentione prius ē in affectiõe. ſz intẽtio ꝓ prius ē respectu finis q̃ꝫ respectu ei⁹ quod ad finẽ ē. g̃ et dile/ctio. si g̃ deus diligit in rõne finis. ꝛ prim⁹ in rõne eius qõ ē ad finẽ. necessario videt q⁹ dilectio dei pambula sit ad dilectionẽ primi. Itẽ amor inclinat ad illõ prius ad qõ inclinat ardenti⁹. q; affect⁹ seq̃tur inclinationẽ maio rẽ. ſz charitatis amor ardenti⁹ inclinat ad amandũ deũ q̃ꝫ proximũ. ergo facit pr⁹ exire in illũ motũ q̃ꝫ in istum R⁹. ꝺ̃m q⁹ dupl'r cõtingit compare istos motus dile/ctionis ad habitũ charitatis. aut fm primã ipsi⁹ habit⁹ inclinationẽ. aut fm exercitũ pfectionẽ. Si fm primam inclinationẽ ei⁹ sic ꝓcedẽdũ ē q⁹ mot⁹ dilectiõis in deuz prior ē q̃ꝫ mot⁹ dilcõis in proximũ. qm̃ charitas pr⁹ in/clinat ad deũ q̃ꝫ ad proximũ. cũ de⁹ sit obiectũ principa lius. ꝛ inclinatio respectu ipsi⁹ dei sit cã inclinatiõis re spectu proximi. Charitas em deũ facit diligere ꝓpter se. et proximũ ꝓpr̃ deũ. ita q⁹ ꝓpr̃ dic habitudinẽ cãe finaℓ ꝛ cãe mouentis ꝛ iducẽtis. fm g̃ fm cã charitat⁹ icli/nat⁹

cedat motū charitat' in primū. g nō videt q habeat modū. Itē oīme qō hz modū. p sui excessuz vitiari pōt. sz nemo vitupabilis est q̄ tūcūq; diligat affectuose et intē se. Si g̃ mot⁹ charitatis in deū nō pōt vitiari p excessuz videt q̄ i se nō habeat modū. R⁹. dōm q̄ triplr dicit pt
51 aliq̄s actus hr̄e modū. Uno mō p limitatiōez q̄tū ad se ipm. Alio mō p aggregatōez circūstantiaz. Tertio mō ex mediatōne inf supfluū z diminutū. Pmo mō est dicere q modū hz oīs actus vtutis creare. oīz em̄ vtus creata finita ē z limitata. z ideo oīs act⁹ eius finitatē hz et modū loquēdo de limitatōe z finitatiōe nō fm possibilitatē sed fm actū. Scdo mō est dicere modū esse circa actū vtutis moralis et meritoriū. q: nullus act⁹ fit laudabilis nisi ad eū ordinet debite circūstātie. Tertio mō est dicere q modū hz actus oīs vtutis cardinal' siue policite. oēs em̄ immediate cōstitūt inf supfluū z diminutuz. ex hoc ipo q hūt obiectū creatū z finitū. Oīm g̃ charitas ē vtus creata. z vtus gratuita. z vtus theologica. hinc ē q actus et⁹ modū hz ex vtutis limitatōe. Modū etiam hz ex debitaz circūstātiaz additōe. vt pz. q: mod⁹ q̄ est circa actū charitatis ē vt ds diligat deū sup oīa z pter se ex toto corde. ex tota aīa. et ex tota mēte. sz modū illuz q̄ est ex mediotate iter supfluū z diminutū nō hz. q: obiectū eius est imensū z infinitū. Et his pz rn̄sio ad q̄em positā. q: motus dilectōis in deū q̄dam mō accipiēdi modū modificari. hz q̄daz mō vo mime. Et fm hoc cessāt rōnes ad oppositas ptes. Nā rōnes q̄ ad primā ptē inducunt q̄ oīndunt motū charitas hr̄e modū. excludūt d mō q̄ cōsistit i limitatiōe actus q̄tuz ad scipm. Illa tn̄ rō de
52 sapientia non cogit. q: sapientia vno mō dicta est a sapere. Alio modo dicta est a sapor. ita q̄ vno modo cōsistit in cognitione. alio modo in affectione. Et fm q̄ cōsistit in affectione sic dicit Bern̄. q̄ charitas crescit in sapia. et hoc mō nō hz vitiari p excessū z corrumpitur pfectōis. sed hoc mō nō est supior ad charitatē nec illa dignior et tō nō sequitur q̄ mot⁹ charitat' in deū habeat modū fm q̄ modus dicit mediū iter supfluū z diminutū. Ad tres rōnes vltimo concludūt. et tō concedende sunt. Ad rōnes vo q̄ ad oppositū adducunt sūt plana ex dictis. Ad illud
53 fm Bern̄. de diligēdo deo q̄ dr. diligēdus ē sine mō non tollit modū debite circūstātie. vel finitatē vtutis create sz hoc tollit q̄ nemo dz sibi terminū iuxta vtutē suā pfigere. q: nemo pōt supflue deū diligere. z ita aufert moduz tertio mō dictū. Ad illud qđ obiicit q̄ rō diligendi deū
54 ē bonitas infinita. dō q̄ sz bonitas moueat ꝺ formā illaz affectiōez fm q̄ pōt nunq̄ tn̄ pōt facere equalē. et ideo q̄uis ipsa sūma bonitas sit infinita. nō tn̄ propter hoc oportz q̄ affectio charitat' q̄ mouet fm illā habeat infinitatē. z creat oīm mēsura. p eo q̄ sicut lux claritatis diuine quā sumus visuri i pria ē in se infinita. tn̄ finite cognoscet a nobis. z claritas cognoscibilis in se infinitū excedet claritatē nr̄e cognitōis. sic etiā intelligendū est de pte affectōis q̄
55 multo maior erit bonitas illi⁹ sūmi boni amabilis q̄uis affectio amātis. Ad illud qđ obiicit q̄ charitas est aqua pōderaritis. dō q̄ verū est. Sz etiā verū est q̄ in infinitū plus diligit deū q̄uis creaturā. sed tn̄ nō propter hoc sequit q̄ diligat deū oino infinite sine mēsura. q: linea infinitū excedit punctum. z tn̄ ipsa in se finita ē. Ad vltimū qđ obi-
56 icit de excessu pz rn̄sio. q: obiicit de mō q̄ nō solū est ex parte vtutis mouētis sz etiā ex parte obiecti. q̄ etiā medium locuz tenet respectu supflui z diminuti. z hūc nō est reperire circa actū dilectōis sicut pus tactū est propter imensitatē ipsi⁹ obiecti. Questio. VI. k

Utrū teneamur ad illū modū implendū quē dns in p

cepto ꝑplicat Matth. xxii. Diliges do. deū tu. ex to. corde tuo z ex tota aīa. z ex tota mēte. Et q̄ non vr̄ primo auctē Aug. q̄ hr̄ in lr̄a. Cū ineat aliq̄d carnalis cupie. nō oī modo ex tota aīa diligit deus. sz necē est i hac vita esse aliq̄d cupie. g̃ impossibile ē ꝑplere illud ꝑceptū in hac vita. sz null⁹ tenet ad impossibile. g̃ nō tenemur ad et⁹ ipletionē. Itē impossibile ē aliq̄d moueri sūl z semel oppositis motib⁹ sz aīa dū est i carne hz motū reflexū ad corp⁹. q: corp⁹ q̄ corrūpit aggrauat aīam. ergo nō pōt totaliter ferri in deū. et si hō q̄diu est i via nō pōt deū diligere ex toto corde. g̃ nō tenemur mō illo deū diligere. Itē in hac vita diu esse nō possum⁹ sine veniali pctō. sz cū peccat ds venialit peccat motu q̄ nec ē in deū nec ad illū ordinat⁹. ergo impossibile ē q̄ hō in hac vita offes mot⁹ suos ad deū referat. Si ergo nemo tenet ad impossibile. nemo tenet ad illi⁹ modi implētionē. Sed cō. Matth. xxii. diliges do. deū tuū ex. etc. ibidē. xix. Si vis ad vitā ingredi serua mādata. g̃ si hoc ē ꝑceptuz oīm mandatoz. hō tenet ꝑceptuc ad illud seruandū. g̃ tenet ad illi⁹ modi ipletionez Si tu dicas q̄ hoc non cadit sub ꝑcepto. Cōtra hoc est. q: si sub ꝑcepto nō cadit. g̃ pot⁹ modus ille deber poni inf cōsilia q̄m iter ꝑcepta. Itē cuz deus ꝑcipit alteri aliq̄d vt faciat taliter. nō solū tenet ad id op⁹ sz etiā ad temp⁹ silr etiā z cū vouet. g̃ pari rōne cū deus ꝑcipit aliq̄d fieri determinās modū. nō solū tenet ds ad actus executōez sz etiā ad modi ipletionē. Si tu dicas q̄ hō excusat a rētione ꝓpter impossibilitatē ꝑcepti implendi. Cōtra hoc est qđ dicit Piero. Anathema sit q̄ dicit deū ꝑcepisse impossibile. Et Aug. suū pigrū non dānaret. si ea q̄ nullo mō fieri poterāt iperaret. Itē diligere deū ex toto corde z ex tota aīa z ex tota mēte fm Bern̄. ē diligere dulciter. sapienter z fortiter. Sed cōm Aug. ē diligere sine errore. sine ꝺdictōe. z sine oblitiōe sed hoc totū pōt hō z tenet facere i statu vie. g̃ tenemur ad hoc mō in patria ipletionē. Si tu dicas q̄ Aug. intelligit nō tm̄ quantuz sz etiā positiue. vt oīs motus intellect⁹ z affect⁹ ferat i deū. adhuc videt posse ipleri. q: ꝑceptū affirmatiuū non obligat ad semper et illud simplr ꝺ posse ipleri qđ pōt ipleri p loco et tpe. sz aliq̄n pōt hō cogitare solū de deo z circa ipm affecti. ergo vt q̄ modo ille dilectōis in via simplr debeat z possit ipleri. Juxta hoc q̄rit si modus ille nō possit ipleri in via nec ds tenet illud iplere. ad qđ apponit inf ꝑcepta diuina. Si dicas sic dicit Aug. q hoc ē vt sciam⁹ q̄ tendere debeam⁹. parati ad hoc g̃ videt q̄ deus debuerit tn̄ cepisse vt videam⁹ eū facie ad faciē. qđ z si nō debuit facere. nō vr̄ illa rō sufficiēs quā Aug. assignat. R⁹. ad 57
ꝑdictū ꝺ intelligētia est notandū cū aliq̄n dicāt sacri doctores modū ꝑdictū posse ipleri. aliq̄n dicūt nō posse ipleri. ex hoc āmouemur (si vtrūq; videre possum⁹) q̄ vno mō ad ꝑdictū modū obligamur ad iplendū. alio mō excitamur ad ipsuz desiderāduz. Uñ mod⁹ ꝑdict⁹ vt ꝺ mēe dispositio meriti. Alio mō est dispositio fm̄ q̄. Hoc ait est fm duplicez modū totalitatis. cordis. aīe. z mentis. Duplex em̄ pōt intelligi q̄ amor dei possideat totū cor. 58
aut ita q̄ excludat omnē affectū extraneuz. z tūc dr̄atur plene z ꝑfecte cordi. hoc aūt est q̄n oēs motus cordis p amorē referunt in deuz. hec totalitas ponit dominus plenū. Alio mō dicit amor dei totū cor possidere quando excludit oēm affectū ꝑuum. hoc ē q̄ nihil diligatur supra deū vel equaliter ipsi deo. z sic diligit deuz ex toto corde qui diligit eum ꝓpter se z super oīa. Pateret totalitas quę excludit omnē extraneū motum. nec est ꝑfecti⁹ in istū. nec pōt haberi ante adeptionē glorie nisi ad ipsū deum aspiciamus z in ipsum feramur ꝺ intuitū. Et ecce

da ꝺo totalitas pōt hꝛe ꝑ ifusionē gr̃e q̃ē expulsiua oīs moꝛalis culpe. Si g̃ in illo p̃cepto intelligaī dꝰ diligi ex tota aīa. ex toto coꝛde. ⁊ ex tota mente. q̃tū ad ꝑmaz acceptiōem totalitatis. sic modus ille nō obligat ad sui impletiōem. sz exꝑmīt in p̃cepto vt sciamꝰ quō ꝑ amoꝛē ꝺebeamus tēdere. ⁊ vt nemo se ꝑfectū arbitꝛeī quouscz illam ꝑfectiōem fuerit assecutus. Si ꝺo ꝺicaī diligere ex toto coꝛde fm̃ secundā acceptiōem. sic tenemur ad illum modū implendū. Et qz fm̃ vtrāq; acceptiōnē voluit spiritussanctus intelligi p̃dictū mandatū. hinc ē q ꝙdā ꝺicunt ipm̃ posse impleri in via. quidā ꝺo ꝺicūt q nō potest impleri quouscz peruenīaī ad pr̃iam. Et fm̃ hoc ꝑcedunt rōnes ad ꝑtes oꝑpositas. Si aūt quꝛaī quare in isto p̃cepto magis exꝑmīt quo tendere ꝺebeamus q̃ in alīs p̃ceptis. Rn̄ꝺeri pōt. qz plenitudo legis est ꝺilectio. ⁊ finis p̃cepti est charitas. ⁊ mandatum ꝺilectionis est p̃mum ⁊ summū fm̃ ꝺiuinum testamentum. ꝺo ꝺisponit spiritussanctus circa ipsum exp̃imere perfectionem et complementum ad quod singula bona ⁊ mā

Distinctio. xxviij. de charitate q̃tum ad diligibilium numerū et distinctionē.

Dic q̃ri pōt. vtz illo mādato ꝺilectōis p̃rimi ⁊c Supꝛa egit magr̃ ꝺe charitate q̃tum ad ēntiā ⁊ diffinitiōem. in hac parte intenꝺit agere ꝺe ea quātum ad ꝺilectoꝝ numerū ⁊ ꝺistinctiōez. Diuiꝺitur aūt ista ꝑs in partes tres. in quarū p̃ma inq̃rit que et q̃t sunt diligenꝺa. ⁊ qualit̃ exꝑmaī per ꝺuo mandata. In secunda vero parte remouet queꝺā ꝺubia. ibi. oꝛi/

tur autem hic quęstio ꝺe angelis. ⁊c. In tertia vero parte subiungit q̃ꝺā ꝺistinctionem que facit ad p̃mum soꝝ maioꝛem euiꝺentiā. ibi. Hic notāꝺū ē p̃oꝛimū ⁊c. Prima ꝑs diuiꝺit in ꝺuas. In q̃rū p̃ma mouet qōnē ⁊ ꝺeterminat. In scꝺa aūcte Aug. cōfirmat. ibi. Quattuoꝛ aūt ꝺiligēꝺa ⁊c. Itē scꝺa ꝑs diuiꝺit in ꝺuas. in q̃rū p̃ma remouet ꝺubiuz ꝺe angelis. In scꝺa ꝺo ꝺexꝑo. ibi. Xp̃m vero inquantum homo ⁊c. Ultima vero pars remanet inꝺiuisa.

DI XX VIII

a Nec specialis p̃cepto opꝰ erat ⁊c. Contra hoc nō viꝺeī veruz. qz si p̃cepta ꝺata sunt aꝺ ꝺirigenꝺum affectionem nr̃am. cū maxime contingat vnūq;q; errare circa ꝺilectionem sui. viꝺetur q ꝺe hoc ꝺebuit maxime p̃ceptum ꝺari.

Aug. i li. ꝺ doctri. xp̃iana.

Itē in p̃cept̃ charitatis nō p̃cipit̃ amoꝝ carnalis sed spūalis sed ꝺifficilimuz est seipm̃ et spm̃ ꝺiligere. sed si h̄ necessariū est aꝺ salutē. viꝺeī q h̄ ꝺebuit spāliter p̃cipi. Si ꝺicas q nō optet p̃cipere q̃ in alīs ꝺuoꝝ p̃ceptis i cluꝺitur. tūc q̃ritur q̃re ꝺilectio

Epḥ. v. proximi non incluꝺit sed expꝛi/

Inquirit ⁊ ꝺeterminat q̃ et quot sūt ꝺiligēꝺa. ⁊ q̃lit̃ exꝑmātur per ꝺuo mandata. a

Dic queri pōt vtrū illo mādato ꝺilectōis p̃rimi. totū p̃imū. i. aīaz ⁊ coꝛpus nosc; ipos totos ꝺiligere p̃ecipiamur. Aꝺ q̃ ꝺicimus oīne genꝰ ꝺiligenꝺarū rerum in ꝺuobꝰ illis mādatis contineri.

Confirmat ꝺeterminatiōez sua auctoꝛitate Augusti. b

Quattuoꝛ aūt ꝺiligēꝺa sūt. vt ait Aug. Vnū q̃ꝺ supꝝ nos est scz ꝺeus. Alterū q̃ꝺ nos sumus. Tertiū q̃ꝺ iuxta nos ē scz p̃ximus. Quartū q̃ꝺ ifra nos est. scz coꝛpꝰ. Ꝺe scꝺo ⁊ q̃rto nulla p̃cepta ꝺanda erāt. s. vt ꝺiligeremus nos vel coꝛpꝰ nr̃m. Precipit̃ aūt ꝺeꝰ ꝺiligi ⁊ p̃imus. vt aūt quisc; se ꝺiligat p̃cepto nō est opꝰ. quantūlibet eī hō excidat a veritate. remanet illi ꝺilectio sui ⁊ ꝺilectio coꝛpis sui. quia nemo vnq̃ carnez suam oꝺio habuit. Nam viri iusti qui coꝛpus suum cruciāt. non coꝛpus sed coꝛruptiōes eius ⁊ pondus oꝺerunt. Hic viꝺetur aug. tꝛaꝺere q ex p̃cepto nō teneamur ꝺiligere nosmetipos vl̄ coꝛpus nostrū. Qꝺ si est. nō omne genꝰ ꝺiligenꝺaꝝ rerū illis ꝺuobꝰ p̃ceptis cōtinetur q ⁊ cū ⁊ nosipos ⁊ coꝛpus nostꝝ ꝺiligere ꝺebeamus. aꝺ q̃ꝺ necessariū est p̃ceptū cum scriptū sit. Qui ꝺiligit iniquitatez oꝺit aīam suam. Sed spāle ꝺe h̄ p̃ceptum nō erat cāꝺum. Nec spāli p̃cepto opus erat. iꝺ tꝛaꝺi vt quisc; se vel coꝛpus suū ꝺiligēt quia hoc in illo p̃cepto continetur. ꝺiliges p̃oximuz tuū sicut teipm̃. Ibi enim et p̃oximū totum et te totum intelligere ꝺebes. Vnde Aug. in eoꝺem. Si te totū intelligas. i. aīam ⁊ coꝛpus. ⁊ p̃oximū totū. i. aīam et coꝛpus. homo eni ex anima cōstat et coꝛpoꝛe. nullū rerum ꝺiligenꝺarum genꝰ in his ꝺuobꝰ p̃ceptis pꝛetermissum est. Luz eī p̃curꝛat ꝺilectio ꝺei. eiusc;

mitur. Rꝰ. ꝺōm q triplex est. q̃re nō optet specialē mandatū ꝺari ꝺe ꝺilectione sui vel coꝛpoꝛis. Una est quā ꝛeꝺdit Aug. ñ h̄ inf̄a. qz satis irel/ligit̃ per hoc q ꝺō ꝺicit teipm̃. Alia rō ē qz ad hoc ipm̃ incliaī natura. Tertia rō est. qz ꝺilige/ ps. p. re ex toto coꝛde q et ex tota aīa et ex tota mente. H̄ est seipm̃ spūaliꝛ amare. Ille enim spūaliter se amat qui coꝛ et coꝛpꝰ ad honoꝝem ꝺei totaliter exꝑoīt ⁊ sic ꝺilectio ip Aug. sius implicatur in illis ꝺuobus mandatis. et q̃ bene exequitur p̃mum mandatum. facilitatez habet et rectitꝝ ꝺinem habet aꝺ

diligendū seipm. ⁊ ppter hꝫ nō oꝑtet tertiū mandatum addi fm qꝫ dicit brūs Aug. ⁊ q hoc pz determinatio obiectoꝝ. Nam illud qđ obiꝯit qꝫ circa dilectionem sui ē obligatio et difficultas. tā pz rnsio. qꝫ satis instruit hō q illa duo mādata ad obliquitatis et difficultatis illius remotionem.

2 Ad illud qđ vltimo queritꝫ q re nō sic dat implicite mādatuz de dilectiōe pximi sicut de dilectiōe sui. dōm qꝫ rō huiꝰ ē. qꝛ non ē ita de inclinatione nature et appetitu nature conuerti ad alterum sicut cōuerti ad se. ⁊ propt̄ hoc difficilimū est primuz diligere. marie qñ ē ei aduersarius. tō congruū fuit de hoc spāle mādatū dari.

dilectiōis modꝰ prescriptꝰ appareat. ⁊ sequat̄ dilectio primi de tua dilectōe nihil dictū videtur. Sed cū dictū ē diliges pximu tuū sic̄ teipm. sil'ꝫ tui absq; dilectio pretermissa nō est. Ecce hic apte dicit in illo p̄cepto ñ tñmō pximi sꝫ et mei dilectōez cōtineri. ⁊ totius pximi totiusqꝫ mei. Ex quo apparet qꝫ dcm̄ est de scdo ⁊ q̄rto. i. de dilectiōe nr̄i ⁊ corpis nr̄i nulla p̄cepta dā data ita ē intelligendū scz spālia et diuisa. qꝛ in illo vno totū continet. Et qꝛ id qđ sumꝰ ⁊ qđ infra nos est ad nos tū ptinēs. nature lege diligimus q̄ in bestijs etiā ē. iōqꝫ ⁊ de illo qđ supꝝ nos ē ⁊ de illo qđ iuxta nos ē diuisa p̄cepta supsimus. Jn q̄rū alterꝰ eius qđ sumꝰ. ⁊ illiꝰ qđ infra nos ē dilectio ptinet[b]. Dicꝑdita est mens hūana vt nunqꝫ sui non meminerit. nūqꝫ se non intelligat. nūqꝫ se nō diligat. ꝫ qñ qui odit aliquē. nocē illi studet. nō i merito ⁊ mēs hois qñ sibi nocz se odisse dr. Nescies. n. sibi vult male. dū non putat sibi obesse qđ vult. ꝫ tū male sibi vult qñ illud odit qđ obsit sibi fm illud. Qui diligit iniq̄tatē odit aiam suā. Qui g̃ diligē se nouit. deuz diligit. Qui xm non diligit deū

3 b Sic cōdita est ⁊c. Contra p̄mū obr̄ sic. Memoria est rei absentis et p̄terite sed aīa nunqꝫ est sibi absens ⁊ p̄terita. ergo nunqꝫ meminit sibi Item contra illud qđ sequitur Qui nunqꝫ se nō intelligit. obr̄ qꝫ aīa intelligit alia a se. ⁊ impossibile ēqꝫ aīa plura intelligat sil'. ergo tunc nō intelligit se. Preterea multi credunt se nō hr̄e aīam q̄ sit substantia spūalis. g̃ videt qꝫ i talib⁹ aīa nō intelligat seipaz. Jtē ꝺ tertium qđ dicit vt nunqꝫ se nō diligat obr sic. qꝫ multi seipos interficiunt ⁊ vitā suam odiūt. g̃ videt tetū illud ee falsuz. Preterea in aucte seqnti statim subdit cōtrariū. q̄ diligit iniq̄tatem odit aiam suā. Rꝰ. dōm qꝫ illa tria q̄ tanguntꝰ in lra dupl'r pñt attribui aīe. vicz. actu vl habitu. Si hītu sic vere et sp attribuūt ei. qñ aīa ꝑ seipam nata ē sui meminisse. se intelligere. ⁊ se diligere. Si aūt intelligat i actu sic nō sp sibi attribuunt. qꝛ nō sp se cogitat. nec sp super se cōuertit. Aug. g̃ locꝫ q̄ztū ad habitū nō q̄ztū ad actū. Ad illud qđ obr̄ qꝫ memoria ē respectu p̄teritoꝝ. ꝺōz qꝫ Aug. largiꝰ accipit memoriā q̄ pbi sic in p̄mo li. oñsuz fuit. Ad illud qđ obr̄ qꝫ non semp se cogitat. imo de alīs tā pz rnsio. qꝛ nō locꝫ de intelligere fm qꝫ dicit actuales cognitiōz ⁊ conuersionē sup se. Ad illud qđ obr̄ de dilectione. dōm qꝫ diligere ē dupl'r. affectu scz ⁊ effectu. Affectu nullus est q̄ seipm odiat. imo si seipm interimit hꝫ est vt quietē maiorē ueniat. si peccat hꝫ ē qꝫ appetit dilectionē suam. Si aūt loquamur de dilectōe q̄ztū ad effectū. sic multi seipos odiūt. qꝛ inordinate se diligēdo faciūt sibi malum ⁊ inimicant. sic̄ multi qui volentes fugere cōfusionē vel tribulationē seipos inficiūt cozpaliter et qui volūt satisfacere desideriis carnis inficiunt seipos spiritualiter. ⁊ inimicant sibi valde cr dilr. Dubiū de angelis.

etiā se nō diligit qđ ei naturalr inditū ē. tū nō incōgrue se odisse dr cū id agit qđ sibi aduersat̄ et seipm tanq̄ suus inimicus ꝑsequit̄.

Remouet dubiū de angelis an in illo p̄cepto cōtineat̄ dilectio angelorum. c

Dic̄t aūt hic de angelis qđ. Utrū ad illud p̄ceptū dilectionis pximi etiā dilectio pertineat angelorū. Nam qꝫ nullū hominē exceperit q̄ p̄cepit pximū diligē dñs i pabola semiuiui relicti oñdit. eū dicēs pximū q̄ ergā illū exhibuit misericoꝛs. deīde subdit. Vade et tu fac silr. Ut eñ eū pximuz intelligam⁹ cui vel exhibēdū ē officiuz miscōdie si indiget. vel exhibēndū esset si indigēt. nullū xo exceptuz ee cui mie negandū sit officiū. qs nō videat cū vsq; ad inimicos etiā porrectum sit. dño dicente diligite inimicos vr̄os. ⁊ bñfacite his qui odiūt vos[c]. Manifestū est ergo oēm hoīem pximū esse deputandum. Proximi vero nomem ad aliquid est. nec qꝫ quisq̄ esse pximus. nisi proximo potest. vnde consequens est cui prebendum et a quo p̄bendum est officium misericordie. recte proximum dici-

c Manifestū est. ergo oēz hoīez. Obr̄ de beata virgine. sicut enim est ille pximꝰ q̄ ē iuxta nos et beata g̃o nō tñ supꝝ nos sz supra angelos exaltata ē. ergo nō videt qꝫ tm dilīgēda sit vt pxia sed magis vt domina. Jtē honoranda ē btā g̃o spāli honore. q̄ dr hyperdulia. ergo spāli amore amanda. nō ergo vr qꝫ sub rōe pximi intelligatur per quem intelligimus illō quod est iuxta nos. Rꝰ. qꝫ noīe proximi intelligitur omnis hō cuiuscunq; sexꝰ Augꝰ. de doc. xp̄ia. Quis sit proximus. Matth. v

cuiuscunq; dignitatis. cuiuscunq; virtutis. Unde ⁊ dilectio gloriose virginis includit̄ sub dilectōne pximi. Ad illud xo qđ obr̄ qꝫ non est iuxta nos sed supra. ꝺōz qꝫ licet sit supra nos rōne dignitatis gratie. ⁊ conceptionis nobilissime. est tñ iuxta nos fm conformitatē nature. et qñ dilectio respicit similitudinē. honor aūt respicit humiliationem. hinc est qꝫ dilectio eius generaliter sub dilectione pximi cōtinet. q̄uis veneratio ipsiꝰ alīs supponat̄. Uerū ē tñ qꝫ ipa speciali affectu ab oībz diligi. sed cr hꝫ nō sequit̄ qꝫ dilectio eius non debeat sub dilectōe pximi cōtineri. qꝛ q̄ztumcunq; aliq̄ creatura magno affectu sit amanda. tamē qꝫ prius ipa charitas ordinat aīam ad diligendū salutē ꝓximam sicut melius infra manifestabit. Per hoc patet responsio ad obiectū. qñ arguit de dignitatis sublimitate. qꝛ btā g̃o ē supra nos fm quā ē venerāda. sub noīe xo pximi ptinet q̄ztū

ps. x.

ad nature cõformitatẽ ꝼm quã ẽ diligẽda. d Manifestũ est ergo. ꝛc. Lõtra. angeli cẽtũ ad dignitatẽ nature. ꝛ cẽtũ ad eminẽtiã gr̃e. ꝛ quãtũ ad excellentiã glorie supza nos sunt. g̃ vr̃ q nõ debeãt primi nr̃i sz dñi reputari. Itẽ xp̃s dñs nr̃ est q fuit paulominus ab angelis minoratꝰ ꝼm q dr̃ in ps. g̃ vr̃ q ipi angeli sint sicut dñi nr̃i nõ sicut primi r̃putandi. Rº. dom q cẽtuis angeli supza nos sint siue cẽtũ ad dignitatẽ nature. siue cẽtũ ad sublimitatẽ gr̃e. tñ cẽtũ ad actũ dilectionis nõ sunt sup nos diligendi. p eo q charitas nr̃a principaliter respicit summũ bonũ in qõ facit tendere ꝛ ad qõ inclinat. et hoc mõ respicit subiectũ ad quod informat. Secũdo mõ respicit aliqõ subiectũ cõsimile qõ ligat. vnde quantũcũq creatura sit in seipa excellens. tamẽ ꝼm legẽ charitatis iuxta nos est. ꝛ iõ sub noie primi dr̃ contineri. Ad illud g̃ qõ obr̃citur q supza nos sunt sub rõne nature et glorie iam patet responsio. q cẽtuis sint supza nos ꝼm ordinẽ vniuersi. nõ tamẽ sunt supza nos ꝼm ordinẽ sub rõe charitatis. Põt ẽt aliter dici q cẽtuis sint sup nos rõe simplicitatis spualitatis ⁊ incorruptibilitatis. sũt tamẽ iuxẽ nos ratione imaginis ꝼm quã nos et ipi habemus imediate in deũ ordinari. ꝛ rõe buiꝰ põt nr̃i proximi appellari. Et per hõ patet

d Manifestũ ẽ g̃ pcepto dilectionis primi etiã sc̃tos ãgelos cõtineri. a qbꝰ tãta nob miscẽtur impedunt officia. Ex q ꝛ dñs p primũ se nostrũ dici voluit. vt in pabola saucij oñdit. Et ī ppba Quasi primũ ꝛ quasi fr̃ez nr̃z sic cõplacebã. Sz qr excellẽtior ac sup nr̃am nãm est sba diuina. pceptũ dilectõis dei a primi dilectõe distinctuz ẽ. Jõcz lz nob deꝰ oia ipendat bñficia. nõ tamẽ noie primi includit in illo pcepto. quẽ nõ sic nos diligere debemus. ꝑ plus cẽtuis nos toto corde et anima.

Luce. x. ps. xxxiij

Dubiũ de angelis.

Augꝰ de doc. xpi

Quis sit proximus

Math. v

Remouet dubiũ de xp̃o. an in illo pcepto contineatur dilectio xp̃i ꝼm q homo est. d e Christũ ẽ (inquãtũ hõ est) sic nos diligẽ dẽmꝰ. eiusq ꝼm hominẽ dilectio illo r̃tinet mãdato. quẽ ẽt ꝼm hoiez magis cẽtuis nos ꝑ nõ quãtũ deꝰ debemꝰ diligere. qr inquãtũ ẽ hõ minor ẽ deo.

Quibꝰ modis dr̃ primꝰ. e hic notandũ est proximum dici diuersis modis. scilicet conditione prime natiuitatis. speconuersiõis. propinquitate cõditionis. ratione beneficij exhibitionis.

tet responsio ad illud qõ obr̃citur de xp̃o. q illud dr̃ rõne passibilitatis assumpte. e Christum ẽ inquantũ hõ est ꝛ. Contra. Xp̃s est caput nr̃m ꝼm conformitatẽ nature assumpte. sed caput magis ẽ diligẽdũ cẽtuis alimẽbrũ. g̃ plꝰ dẽmꝰ diligere xp̃m ꝼm q hõ cẽtuis nos. Itẽ tãtãdebemus diligere redemptorez cẽtũ ꝛ creatorem. sed creator est diligendus plus cẽtuis nos. ergo et redemptor sed xp̃s inquantũ homo est redemptor. ergo xp̃m inquantuz est homo debemꝰ diligere plꝰ cẽtuis nos. Rº. dõz q cum dr̃ xp̃s inquantũ hõ diligendus ẽ plꝰ cẽtuis nos. hec determinatio inquãtũ põt importare vnitatẽ persone vel conditionẽ nature iuxẽ illud qõ dcm̃ fuit sup di. rj. Et si importat vnitatẽ persone. sic diligendus est supza nos. quia sic supza nos est noster creator. redemptor. ꝛ saluator. Si vero importet conditionem nature assũpte. sic diligendus est iuxta nos. et sic est proximus noster. Unde si consideremus christum solum ratione humanitatis. hoc est pure ratione nature create. non debẽt ei pncipalitas dilcõnis. sicut nec adoratio latrie. nec hoc modo dicitur redemptor noster vel caput. qr tã redemptoris cẽtuis capitis nomẽ respicit psonam ꝼm vtrãcz naturã ꝛ hoc patet responsio ad obiecta.

7

Ad intelligẽtiã buiꝰ ptis incidit hic qõ circa sex. Primo q̃rit vtrz ex charitate diligende sint creature irrõnales. Scõo qr̃. vtrũ ex charitate diligẽdi sint õmões. Tercio qr̃. vtrz ex charitate diligẽdi sint mali hoies. Quarto qr̃. vtrũ ex charitate sint diligẽda corpa nr̃a. Quinto vtrũ ex charitate diligẽda sũt dona gratuita Sexto ꝛ vltimo querit de diligẽdorum numero et sufficiẽtia.

Questio I a

Utrũ ex charitate diligẽde sint creature irrõnales. Et q sic vr̃ Sap̃. xj. diligis oia dñe. ꝛ nihil odisti eoz que fecisti. sz charitas facit nos cõformiter diligere deo. g̃ si deꝰ qui ẽ charitas diligit creaturas irrõales. vr̃ q ꝛ homies charitatẽ hñtes eas ex charitate debeãt diligere. Itẽ creature rõales ex charitate diligẽde sũt ꝓpter hoc q hñt aliquã dei similitudinẽ. sz in creaturis irrõnalibus relucet dei similitudo. licet minus pfecte cẽtuis in creaturis rationalibus. relucet cnĩ õs in eis sicut ī vestigio ergo si similitudo dei crõ diligẽdi ex charitate. videt q cetere creature rõnales ex charitate diligende sint. Itẽ sicut ad fidẽ ptinet credere deũ esse creatorẽ creaturarũ rõnaliũ. ita ad ipam spectat credere ipm esse creatorem irrõnaliũ. Et sicut intellectꝰ nr̃ cognoscit deũ ī creaturis q creaturas rõnales. ita ꝛ q irrõnales licet minus plene. Si g̃ fides ꝛ cognitio ꝛ cõtemplatio ipius dei indifferẽter respicit ipas creaturas rõnales ꝛ irrõnales. pari rõe videt q et ipa gratuita dilectio. g̃ videt q irrõnales creature ex charitate diligi possint. cũ charitas ita amet deũ sicut fides credit. Itẽ virtꝰ ꝛ vitiũ habẽt eẽ circa idẽ. g̃ circa qõ hz esse amor vitiosus libidis ꝛ cupiditatis. circa idẽ hz esse amor gratuitꝰ ꝛ charitatis. sed hõ põt libidinose ꝛ cupide amare creaturas irrõnales. ergo pari rõne videt q vir iustus ex charitate habeat eas diligere. Itẽ alicꝫs diligit bona tpalia vt q illa seruiat õi sicut vir iustus diligit possessiões vt faciat elemosynas sz ostat q talꝰ amor ẽ amor meritorꝰ. sz amor meritorꝰ procedit ex charitate. g̃ vr̃ q talia irrõnalia sint ex charitate diligẽda. Sz ō Aug. dicit ī li. de doctrina xp̃iana. ꝛ habet in fra pceꝺ dist. Ea sola ex charitate sũt diligẽda que nobiscũ societate quadã referũtur in deũ. sicut ẽ hõ ꝛ angelus vel corpꝰ nr̃m. sz talia nõ sũt irrõnalia. g̃. ꝛc. Itẽ pncipale obiectũ charitatis ẽ bonũ increatũ. cũ caritas sit vꝫtus theologica. g̃ cũ charitas faciat illi bono adherere ꝛ ipo frui. nihil ī mũdo diligit nisi qõ illo bono natũ ẽ frui ꝛ ī illo beatificari. sed creature irrõnales nõ põt ī deo beatificari. g̃ nõ põt ex charitate diligi.

Itẽ charitas est vinculũ onerionis. g̃ illa sola sunt nata ex charitate diligi q ꝑ charitatẽ põt necti. talia autẽ nõ sũt nisi rõnalia. g̃. ꝛc. Itẽ nobilior ẽ amor charitatis cẽtuis sit amor socialis. sz amor socialis nõ põt esse nec debet nisi respectu rõnaliũ creaturarũ. g̃ nec amor charitatis Itẽ illa sola sr̃ ex charitate diligẽda cẽtuz dilectõ claudit ꝛ exp̃mit ī duobus mãdatis charitatis. sz dilectõ irrõnaliũ nec includit nec exp̃mit ni illis duobꝰ mandatis. g̃

vr̄ q̄ amor charitatis ad creaturas irrōnales non habe
8 at extēdi. Ad pdictor intelligētiā ē notādū. q̄ cuz
aliq̄s actus dr̄ esse ex aliq̄ virtute. hoc pt intelligi dupli
citer. Uno mō sicut a mouente z imperāte. Alio modo
sicut ab eliciente z informāte. Primo mō pt dici. q̄ oia
opera meritoria fūt ex charitate. q̄ charitas impat om
ne opus bonū Sicut ex charitate possū ire ad scām iaco
bū. z ex charitate leuare festucā de terra Secūdo modo
actus ille dr̄ esse ex charitate quē habitus charitat̄ in
spicit formaliter z directe. sicut diligere deū z primum
quē nō hz aīa elicere mediāte alio habitu q̄z habitu cha
9 ritatis. Scōm hoc intelligendū q̄ aliq̄d diligi ex chari
tate pt dupliciter intelligi. Uno modo ex charitate im
perāte. et sic ɔcedi pt q̄ irrōnales crerture fūt diligēde
ex charitate Sicut enī charitas impat z mouet ad faci
endū et cognoscendū oia que spectāt ad salutē nostraz
z laudē diuinā. sic etiā impat ad amādum. Unde quia
multe rōnales creature date fūt nobis in adiutorium ad
exercēdū opa meritoria. ordinate fūt etiā ad laudādum
deū. Hinc est q̄ charitas q̄ est amatrix dei z primi im
perat tales creaturas diligi Alio mō dr̄ aliq̄d diligi ex
charitate eliciente z informāte. z sic diligit ex charitate
illō in qō ē formalis z pp̄us actus ipius charitatis. ta
le aūt non est nisi illud quod est summū bonū vel cui sū
mū bonū natū est aliq̄ modo̅ uiri p cognitionē z amo
rem. Ideo cū creature irrōnales nō sint h̄ mō dei capa
ces. q̄z nō fūt ad dei imaginē. p charitatē nō pt eis exop
tari sūmum bonum. z ideo charitas nō descendit ad il
la diligenda fm suū actū pp̄um z formalem. z p hoc ta
lia nō diligūtur ex charitate eliciente. Et si tu queras q̄
uia nō diligūtur ex charitate eliciente. Et si tu queras q̄
virtus elicit illū actū dilcōis quo q̄s diligit creaturas
inq̄tū sunt a deo z ad deū. Dōm q̄ hec est cuiusdā pie
tatis z affectōis naturalis. Sicut enī homo diligit ca
nē q̄dā pietate naturali. q̄z videt eū sibi obedientez. sic et
ceteras alias bestias z irrationales creaturas natura
liter ex quadā pietate innata diligit z fouet q̄ntum est
ex p̄ma cōditione. Uñ fm q̄ homo plus reformat̄ z re
ducit̄ ad statū innocētie. fm hoc magis sibi manuetcer
hmōi creature. z ipm circa eas maiorē pietate mouet. si
cut ō btō frācisco legit̄. q̄ erga hmōi creaturas mira pi
etatis teneritudie affluebat. q̄z iā q̄dāmodo innocenti
am recuperauerat. cui⁹ rei signū creature irrōnales eidez
obtēperabāt. Et fm hāc distinctionē pz rn̄sio ad q̄stio
nem. q̄z vno mō creature irrationales sunt ex charitate
diligēde. vicz ex charitate impante. Alio ō modo nō
vicz ex charitate eliciente. Scōm hoc etiā patet resp̄o
sio ad obiecta ad vtramq̄ ptez. q̄z p̄cedūt fm diuerlas
10 vias. sicut intuenti apparet. Est z alius h̄ modus dicē
di pdicto modo non ꝺrius sz potius ꝺsonus. q̄ aliq̄d
diligi ex charitate pt esse tripliciter Uel ita q̄ charitas
faciat circa ipam dilectionē ponere affectionē z finē. z
sic solū deus diligit ex charitate. Alio modo ita q̄ cha
ritas circa dilectu ipm faciat ponere affectionē non tn̄
finē. z sic diligit primus ex charitate. q̄z circa primū af
fectu charitatis afficit optando ei sūmū bonū. non pp
ter ipm sz pp̄ter deū. Tertio modo dicit aliq̄d ex chari
tate diligi ita q̄ charitas circa illud non ponit finē nec
etiā affectionē intuitu sui. sz solū ratione illius pp̄t qō
diligit. Et hoc modo creature irrationales in q̄bus de
us relucet diligūtur ex charitate. q̄z ōs diligit in illis q
quē modū q̄s dicit diligere canē amici sui. non q̄z affici
atur circa canē spēali affectione sz q̄z afficitur circa ami
cū. Et h⁹ signū ē q̄ affect⁹ charitatis non alligat boiem
creature irrōnali. fm q̄ alligat z ꝺnectit boiem ipi xpo
vel etiā ipi deo. Uñ sicut amor amicitie q̄ est in amicus
se extendit ad amici filiū. ita q̄ fili⁹ amici amic⁹ sit z di
lectus. nō aūt sic se extendit ad amici catulū vt canis di
ligat ꝺsimili affectu. Sic intelligēdū q̄ charitas que ē
amor dei se extendit ad illos q̄ fūt nati esse ei⁹ filij p gra
tiā adoptōis. z q̄z creature irrōnales nō fūt butusmodi
ideo p̄pe loquēdo nō fūt nate ex charitate diligi. ita q̄
charitas circa illos ponat affectū. vñ pt charitas i illis
diligere deū. ita q̄dammō pt ꝺcedi vt creature diligāt
ex charitate licet impropr̄ie. ideo nō fūt numerāde inē
illas q̄ ex charitate p̄pe diligūtur. sicut rōnes ad hanc
ptem inducte ostendūt z ꝺcedūt. Ad illud q̄ qō p̄ño 11
obr̄ in ꝯrū q̄ ōs diligit creaturas irrōnales. dōm q̄ de
um creaturas irrōnales diligere est eas ꝺseruare in eē
nature. sz aliq̄d diligere ex charitate h̄ est sūmū bonum
ei optare. z ideo plus ꝺnotat̄ cū dr̄ aliq̄d ex caritate di
ligēdū. et aliq̄d esse deo dilcm̄. Et tō nō sequitur q̄ si deus
eas diligat. q̄ ex charitate amēde sint. Et si tu obiicias
q̄ charitas ꝺformat volūtatē nr̄am volūtati diuine. di
cēdū q̄ h̄ nō est vez p̄mo z p se respectu oīm opum z q̄rū
cūq̄z obiectorr̄. sz respectu eorr̄ q̄ hnt expressam similitudinē
z q̄bus vult ōs dare seipm̄. Sīlā charitas q̄ ex charitate
diligit oībus optat deū. Et h̄ est qō dicit btus Aug⁹.
z hr̄ dist. p̄ceō. sic nos inuicē diligam⁹ vt q̄z tū possum⁹ 12
ad habēdū in nob deū ex dilcōne attrahamur. Ad illō
qō obr̄ q̄ creature rōnales diligūtur ex charitate p̄pter
assimilatōnem ad deū. Dōm q̄ nō quecūq̄z assimilatio
ad deū facit aliq̄d ex charitate diligibile. sed illa q̄ facit
dei capacē. z hec ē similitudo imagis. Alia enī tō ē ima
go dei q̄z ei⁹ capax z ꝑticeps esse pt Charitas enī optat
illud sūmū bonū haberi ab eo quē diligit. ad illō ei elci
nat tanq̄z ad suū p̄ncipale obiectū. Et qm̄ similitudo ve
stigij nō facit creaturā ipsi⁹ dei esse capacē p ꝺgnitionē
z amorē. hinc est q̄ nō sequitur q̄ si in creaturis irrōnali
bus reptat aliq̄ vestigij similitudo q̄ p̄pter h̄ extendat
ad ipas charitatis dilectio. Ad illō qō obr̄ q̄ fides 13
ita credit deū creatorē irrōnaliū z̄c. Dōm q̄ nō est sile.
de fide z charitate. Sīlā fides nō tm̄ est circa ipm deū in
q̄tū est finis. sz etiā inq̄ntū est p̄ncipium rer̄. Et q̄z ōs
est p̄ncipiū immediatū tam respectu irrōnalium q̄z rati
onaliū. tō vtroq̄z respectu in deū credit. z ipm ꝺtēplat
Charitas aūt respicit deū sb rōe finis z sub rōne boni.
Et q̄z creature rōnales z irrationales nō eodez mō hnt
tēdere in ipm sūmū finē. q̄z rōnales imediate. irrōnales
vo mediate. hinc est q̄ nō sequitur q̄ dilectō charitat̄ ad
has et ad illas se habeat vniformiter Ad illud quod 14
obr̄ q̄ virtus et vitium habēt esse circa idē. dōm q̄ illō
argumētum dupliciter peccat. Primo q̄z q̄uis virtus
z vitium habeāt eē circa idē subiectum. plura tn̄ exigūt
ad virtutē q̄z ad vitiū. ideo si circa aliq̄d p̄ꝺsistere virtū
nō p̄pter h̄ sequitur q̄ et vr̄tus. Alius etiā defect⁹ ē q̄z li
cet charitas sit motus z amor spēalis nō tn̄ oportet q̄ cir
ca idē ꝺsistat caritas circa qō ꝺsistit qōlibz spēale virtū
q̄uis cupiditas ꝺsistat circa bona temporalia nō opor
tet q̄ circa illa sit virtus charitatis. sed sufficit q̄ sit vir
tus largitatis. Et ideo non oportet huiusmodi tempo
ralia ex charitate amari. sz ex largitate retineri z dispē
sari. q̄z iuxta eorr̄ valorē venit cadē appēciari. Ad il 15
lud qō obr̄ de eo q̄ diligit tpalia vt p illa deo fruat. iā pz
respōsio p ea q̄ dcā sunt. q̄z ille motus tunc est meritor
us. non q̄z sit a charitate eliciēte. sz q̄z est a charitate im
perāte. sicut ire ad scām Jacobum vel facere quodcūq̄z
aliud op⁹ in dei obsequium. Preterea cum quis diligit
tpalia ad seruiendum deo. affectio tua versatur circa eū

cui vult seruire sicut prius tactū ē. Et ideo ex ꝫ non potest ꝯcludi ꝙ talia diligūtur ex charitate nisi valde exte so noīe. Nā ꝓpe nihil ex charitate diligitur circa quod charitas non ponit affectum specialem.

Questio II b

Utrū ex charitate diligendi sint dēmones. Et ꝙ sic videtur Leuit. xix. dilige primū tuū sicut te ipm. Glo. Proximus nō ꝓpetate sanguinis intelligendus est. sz ꝯsocietate rōnis. sz dēmones sūt rōnales. ergo dēmones sūt primi nostri. si ergo primi ex charitate diligēdi sūt videtur ꝙ et dēmōes. Itē rō diligēdi primi est. qz est ad dei imaginē. sz hāc est in dēmonibus reperire. ergo cuz i eis repiatur rō diligēdi. videtur ꝙ eos debeam⁹ ex caritate diligere. Itē angeli anteq̄z peccarent ex charitate diligēdi erāt ꝓpter ea que habebāt in se. sz Dyo. dic. ꝙ demones habent sibi data integra et splendidissima ergo si tūc ex charitate diligēdi erāt ꝓpter ea que tunc habebant. pari rōne videtur ꝙ nūc debeam⁹ eos ex charitate diligere. Itē ex charitate debemus diligere quecunq̄z faciūt ad cumulū nr̄i meritī. sz dēmōes nos tēptantes et vexantes faciūt ad nr̄i meritī cumulū. ergo vī ꝙ ex charitate diligēdi sint. Itē ex charitate diligendū est oīe qđ facit ad dei honorem et decorem diuine iustitie. sz dēmones de celo electi et penis subiecti faciūt ad manifestationē diuine iustitie. ergo vī ꝙ ex charitate sint diligēdi. Preterea sic ꝓbatur qz charitas diligit beatitudinē et appetit beatificari i deo. tō diligit oīe illud qđ ē ad beatitudinē ordinatū. ergo pari rōe cū caritas diligat dei honorē et laudē diligit oīe illud qđ facit ad amplificatōnem laudis diuine. Minor ē manifesta p se. Sz ī mādato dilectōis primi ꝓcipitur vt hō diligat primū sicut seipm. quod exponēs Aug. dicit. sicut teipm. i. ad qđ teipm. Nos aūt ipos debemus diligere ad ſūmi boni ꝙticipationē. Si ergo dēmōes ad hāc nō possunt puenire videtur ꝙ nō sint diligēdi ex charitate. Itē sup illud Luce. x. Quis tibi videtur primꝰ esse. Glo. Proximus ē cui impenditur vel ꝙ impendit miſicordiā. sz dēmōes nō sūt tales. ergo nō sūt diligendi ex charitate Itē Aug⁹. viij. de tri. ꝙ diligit hoīes vl qz iusti sūt. vel qz vt iusti sint amare debet. sed dēmones nō sūt iusti. nec ꝓt esse iusti. g̃ nō sunt ex charitate amādi. Itē curia celestis dēmōes nō diligit ḡn potius odit et detestatur. ergo si in eis est charitas maxime ꝑfecta. et tāto ꝑfectior est i via ḡto ꝑformior est illis qui sunt in ꝑma. videt ꝙ nulla charitas se ad demonū dilectionē extendere debeat. Itē nihil ē caritatis vinculo amplectendū qđ est ꝑpetualiter separatū ab his ꝙ caritate liganť. sed demōes a mēbris xp̄i sūt sempiternaliť separati. ergo nullo mō sūt charitate diligendi. ℞.
16 dom ꝙ sicut irrōnabilia ex charitate nō sūt diligēda eliciue. qz nō sūt ordinata ad illū⁹ sūmi boni assecutōnem qđ suis dilectis charitas optat. sic dēmones qz sūt obstinati i malicia. etiā sūt impossibiles effecti ad puenīē dū ad beatitudinē eternā. diligēdi nō sūt ex caritate eliciue. Charitas aūt nullos facit diligere elicitiue nisi eos ꝙs optat ad sūmā beatitudinē puenire. Nullos ār optat puenire ad illā sempiternā beatitudinē (cū moueatur discrete et ratiōabiliter) nisi eos qui sūt habiles ad puenīendū. et fm ordinē nature. et fm ordinē diuine iusticie. Qm̄ ergo dēmōes et si sint apti nati p naturā felicitari et in deo beatificari. qz tamē diuīa iusticia repugnat p quā sūt damnati ad ꝑpetuā miseriaz. hinc est ꝙ charitas sūmū bonū eisdē nō optat. Ideo ꝯcedendum ē ꝙ dēmōes nō sūt ex charitate diligendi. Eodē etiā mō dom est de damnatis fm ꝙ ex charitate diligere accipiť ꝑpe. Si vo ex charitate diligere accipiť large put actus diligēdi ē ex charitate impante. sic demones q̄dāmodo sūt diligēdi. et q̄dammō odiendi. Rone culpe est odiendi in q̄ sūt deo dissimiles. diligēdi rōe nature. imago enī sūmi regis fm suā naturā ꝯsiderata q̄ztū ad se pulchra ē et formosa. et naturali affectu amabilis a cōsimili natura. Verūtamen qz habēs charitatē multū detestat eoz culpā. et culpa eorū totaliter et inſepabiliter possidz eoz naturā. hinc est ꝙ charitas nihil magis mouet affectum naturalem ad diligēdum creaturas irrationales q̄z ad diligendum demones. Concedende sunt ergo rationes ondētes ꝙ demones nō sūt ex charitate diligendi. Ad illud qđ obz in ꝯrū ꝙ primus est q̄ coicat in rōne. Dom ꝙ cōicare in rōe est duplr. vel fm ipius naturā pura rōnis. vel fm ordinē vel fm habilitatē ipsi⁹ ad grām. Dico g̃ ꝙ primitas fm rōnis naturam nō est sufficiēs ad hoc ꝙ alicui dicat esse primus respectu actus diligendi. dilectio enī gratuita respicit ordinatōnē ad gratiam. Et qm̄ dēmōes hac primitate carēt. qz redditi sūt ad grām impossibiles. tō sub rōne primoz nō cōtinent. Et tō ex illa rōe nō sequitur ꝙ diligēdi sint ex charitate. 17 18
Ad illud qđ obz ꝙ imago ē rō diligēdi in creatura. dom ꝙ imago nō est sufficiēs rō diligēdi nisi in q̄ztū est ordinata ad grām et gliam ad quā ordinat charitas. Et qz hoc modo nō est i dēmonib⁹. imo oīno inordinata. tō nō cogit illa rō. Ad illud qđ obz ꝙ angeli anteq̄z peccarēt erāt ex charitate diligēdi. dom ꝙ hoc erat qz tunc habilitatē et ydoneitatē habebāt ad assequēdū gliam. sz nō hāc habuerūt añ lapsū. et tō nō sūt nūc sicut tūc ex caritate diligēdi. Et si tu obȝcias ꝙ habent sibi data integra et splendidissima. Dom ꝙ illud dr̄ q̄ntū ad potētias respectu naturaliū opatōnū. nō aūt q̄ztū ad habilitates earūdem respectu gratuitaz. Inhabiles enī efficerent sūt ad hoc faciēdū. tales enī habilitates corumpūtur ꝑ peccm fm ꝙ vult Aug⁹. et in ij. li. fuit oīs sum. 19 20
Ad illud qđ obz ꝙ quicqd facit ad cumulū nostri meritī est ex caritate diligēdū. dom ꝙ hoc ꝑt esse dupliciter. Vel scom principale intentionē vel ꝑ occasionē. Quauis enī ꝑdicta ꝓpositio veritatē possit habere de eo qđ facit ad cumulū nostri meritī fm principalē intentionē et ꝓmariā ordinationē. De eo tamē qđ facit ad cumulū nr̄i meritī ꝑ occasionē nō oportet habere veritatē. qz ex multis malis et peccatis deus viros iustis elicit bona. et hoc modo dēmōes faciūt ad nr̄i meritī ꝓmotionē. qz dū intendūt nos querere ad peccatū. virtute diuina coz exercitū ꝙuertitur viris iustis et sanctis ad meritī additamentū. 21
Ad illud qđ vltimo obz ꝙ oīe qđ facit ad dei honorē et decorem iusticie ē diligēdū ex charitate. Dom ꝙ sicut ex ꝑcedētib⁹ pater. si ꝓpe accipiat diligere ex charitate ꝓpositis nō habz veritatē. Et si tu obȝcias. qđ ordinatū est ad bītudinē ē diligēdū ex charitate. g̃ similiter ad laudē ordiatū. Dom ꝙ dupliciter aliq̄d ordiatū ad bītudinē Aut quia de se ē ordinatū vt puenīat ad beatitudinez. Aut qz ꝑ ipm ordiatū ē puenire. Et qđ ꝑmo mō ordinatum ē ad bītudinē ē ex charitate diligendū. Qđ secūdo mō ordiatum ē nō oportet diligi ex charitate accipiēdo ꝓpie ordinatū. Sic̄ aliq̄d ordinatū ad laudē dei ꝑt esse dupliciter. Aut qz ipm laudat et magnificat dr̄ū. aut g̃liat i laude dei. Aut qz ē materia laudis diuine. Et qđ ꝑmo modo ordinatum ē ad dei laudē ex charitate diligēduz ē quod vo secōo mō ordinatū est non oportet ꝙ diligatur ex charitate nisi dicat diligi ex charitate impante. Caritas enī impat homi vt velit esse omne illud in vniuer

so quod excitat virum iustum ad laudandum ⁊ magnificandum dnm suum:

Questio iij c

Utrū ex charitate sint diligēdi mali hoīes. Et q̄ sic vidē Matḥ. v. Diligite inimicos vr̄os. ⁊c. sed q̄ odit iustos absq̄ dubio ē iniquus ⁊ malus. ergo si talis ē diligēdus ex charitate iuxta mandatū dn̄i cū. mali hoīes ex charitate diligēdi sūt. Itē oēs p̄destinati diligēdi sunt ex charitate. ꝛ multi q̄ sūt mali sunt p̄destinati. ergo aliq̄ mali ex charitate diligēdi sūt. ꝛ nescimus q̄ sūt p̄destinati q̄ p̄sciti dū in via sūt. ergo oēs mali sūt ex caritate diligendi. Itē oēs p quibus ē orandū sūt ex caritate diligēdi. ꝛ orādū est p p̄ctōribꝫ. ergo tales sūt ex charitate diligendi. Itē p̄fectissima charitas fuit in christo sed xp̄us cū essemus iniusti ⁊ p̄ctōres dilexit nos. si ergo omnis amor rectus debet charitatē xp̄i imitari. tūc videt q̄ p̄ctōres ⁊ impij ex charitate sint diligendi. Sꝛ ℣ in ps. Nōne q̄ oderūt te dñe oderā. ⁊ sup. inimicis tabescebam oēs viri iniusti dcū offendūt et ipi deo iniuriant. ergo oēs p̄ctōres odiendi sūt. nō ergo ex charitate diligēdi. Itē charitas facit volūtatē nr̄am cōformē voluntati diuine. ꝛ p̄ctōres et iniusti sūt odibiles ℔o fm illō Eccleſiast. xij. Altissimus odio habet p̄ctōres. Et Sap. xiij. Abhominabiles sūt deo impius ⁊ impietas eius. ergo videt q̄ fm legē charitatis mali sint odiēdi. nō ergo ex charitate diligēdi. Itē ī ℑrīs sequitur cōsequētia. sicut se habet bonitas ad dilectionē. sic malicia ad odiū. sed hec ē p se vera. boni sūt diligēdi. g̃ et hec mali odiendi. ꝛ odiendū nō est diligēdū. ergo mali nō sūt ex charitate diligendi. Itē charitas ē vinculū vnitatis. ergo illi soli sūt ex charitate diligēdi q̄ sūt de vnitate corpis mystici. sed mali nō sūt de vnitate corpis mistici ergo nō sūt ex charitate diligēdi. Rō. dōm q̄ de malis hominibus dupliciter
23 ℑtingit loq̄. ⁊ dupliciter etiā ℑuenit eos ℑsiderare. vel īq̄ntū sūt hoīes. vel etiā īq̄ntū sūt mali. Si ergo īq̄ntū habēt in se rōem diuine imaginis fm quā sūt capaces bītudis. vel īq̄ntū carēt p̄fectōe diuine similitudinis. Si p̄mo mō ℑsiderem⁹ hoīes malos īq̄ntū videlicet sūt hoīes ad dei imaginē fm quā sunt capaces beatitudinis. sic ex charitate diligēdi sūt. p eo q̄ liberalitas charitatis et eius amplitudo oēs recolligit q̄ ad illā summā bītudinē hñt idoneitatē. Si vo ℑsideremus hoīes malos fm q̄ mali sē ⁊ puati p̄fectōe diuine similitudinis sic potius sūt detestādi q̄ diligēdi. sic idē hoīes odiendi sūt ⁊ diligēdi. odiēdi q̄dē rōne inordinatōnis culpe. diligēdi vo rōe ordinabilitatis nature. q̄ possibilis est ad p̄fectionē gr̄e. Hoc ē qđ dicit Greg. in q̄dā omelia. Q̄ et si indignatōem debem⁹ vitijs. cōpassionē tamen hēbem⁹ nature. Et Isid. in li. de ℣tutib⁹. Totū xp̄m nō diligit q̄ hoīem odit. bonū est nō odire naturā ꝛ culpā licet ergo maior culpā odiam⁹. ipos tn̄ diligere debem⁹ Et sic attēdēdū est q̄ licet maior hoīm malicia sit detestanda. ipi tn̄ mali hoīes īq̄ntū sūt ad bītudinē ordinati ꝛ creati sūt ex charitate diligendi. vñ ⁊ rōes q̄ ad hoc inducūtur ℑcedi p̄nt
24 Ad illō ergo qđ p̄mo obr̄q̄ p̄ba odio habebat odiēres. Dōm q̄ p̄ba nō odiebat naturā ꝛ eorū culpā. p̄ter qđ subiūxit. p̄fecto odio oderā illos. vt nec p̄ter vitia hoīes odiatis. nec p̄ter hoīes vitia diligatis. Ad illud qđ obr̄ qđ deus odit p̄ctōres iam patet̄ responsio q̄ deus nō odit eos rōe nature ꝛ rōne vitij
25 Licet enī rōne vitij punīt̄ a diuina iusticia. rōne tn̄ nature ad bonū ordinate fouent̄ ⁊ attrahūtur a diuina miscōdia fm illud quod dr̄ Roma. v. Cōmēdat deus charitatē suā in nob. q̄ cū adhuc p̄ctōres essem⁹ xp̄us p nob mortuus ē. sic enī mūdū deus dilexit (vt dr̄ Joh. iij) vt filiū suū ūc. Ad illud quod obr̄q̄ si oppositum in oppo- 26
sito et p̄positum i p̄posito. dicēdum q̄ illud habet veritatē intelligēdo p se. ⁊ tōī rōe illa ē duplex defectus. Primū q̄ boni hoīes sūt diligēdi nō solū q̄ boni. ꝛ etiā q̄ ad bonū ordīati. siue nō solū q̄ boni īactu. ꝛ etiā q̄ boni īaptitudie ⁊ habilitate. ⁊ tō nō sequit̄ q̄ mali sūt odiēdi q̄ mali. q̄ ⁊ si n̄ sint boni actu. sūt tn̄ boni īaptitudie. ⁊ habilitate. Preterea esto q̄ ℔ sit verū q̄ boni īq̄ntū hoīes sint diligēdi. er ℔ tn̄ nō sequit̄ q̄ mali īq̄ntū mali sint odiēdi. Et ℔ qđē verū ē. ꝛ er ℔ vlterius nō ē inferēdū q̄ mali hoīes n̄ sint diligēdi. q̄ q̄uis i eis sit malicia culpe q̄ est rō odiēdi. ē tn̄ i eis bōitas nāe q̄ ē rō diligēdi Ad 27
illō qđ obr̄q̄ charitas ē vinculū vnitatis. Dōm q̄ vinculū dilectōis licet respiciat duo extrema. vnū tn̄ illorum respicit sicut subiectū. alterū ūt sic terminū. nec oportet q̄ vtrūq̄ respiciat sicut subm nisi vbi repit̄ p̄fcā rōnis. Q̄m g̃ bōs charitatē ē de vnitate corpis. alius actu nō habēs charitatē p̄t ee de vnitate corpis illius q̄uis charitas nō sit i actu. hinc ē q̄ charitas p̄t ee i vno respectu alterius p eo q̄ vinculū amicitie ad sui ee nō necessario exigit exterminos mutuā ℑuersōis. milti enī diligūt q̄ nō diligunt. Vñ q̄ charitas sit vinculū vnionis nō oportet q̄ p̄oat vtrūq̄ extremorum i actu vniēdi. ꝛ sufficit q̄ p̄oat vnū in actu ꝛ subm in q̄ ē. reliquū vo i habitu. s. obiectū. sicut scia ponit scientē i actu. scibile vo ponit in habitu.

Questio iij d

Utrū ex charitate diligēda sūt corpa nr̄a. Et q̄ nō vr̄ Joh. xij. Qui amat aiam suā pdet eā. ꝛ ℑstat q̄ aīa nō stat ibi nisi p vita carnali. g̃ si vita carnalis ℔ mōo ē odienda vr̄. q̄ odiēda sint corpa nr̄a. nō g̃ ex charitate diligenda. Itē nihil ē ex charitate diligēdū qđ impedit hominē ad assecutōem bītudis. ꝛ caro nr̄a ē hmōi. q̄ caro ℑcupiscit aduers⁹ spm. fm qđ dr̄ Gal. v. Et ad Roma. vij. Inuenio i mēbris meis qđ legi repugnet. ⁊c. Si ergo corpa nr̄a īpedīūt nos a bītudie assequenda vr̄ q̄ non sint ex charitate diligēda. Itē caritas nūq̄ excidit. g̃ vr̄ q̄ illa ex charitate sūt diligēda q̄ nūq̄ excidūt. ꝛ corpa nr̄a corrūpent̄. g̃ ex charitate nō sūt diligēda. Itē rō imaginis siue exp̄ssa assimilatio ad dm̄ ē id qđ facit creatura rōnalē ex charitate diligi. sicut i p̄cedēn. p̄z. ꝛ i corpe coicam⁹ cū brutis. nec p̄fectō imagis repit̄ i nob⁹ ex parte corpis nr̄i. g̃ vr̄ q̄ corpa nr̄a nō sint ex charitate diligenda. sicut nec bruta aīalia. Sꝛ ℣. Eph. v. Viri dīt diligēre vxores suas sicut corpa sua. si g̃ hortat apls ad diligēdas vxores ex charitate. cū sīlr diligēde sint vt corpa nr̄a. vr̄ q̄ corpa nr̄a sint ex charitate diligēda. Item. Aug. dr̄ i li. de doct. xp̄ia. Quatuor sunt diligēda. ⁊ tribus p̄missis subdit quartū qđ infra nos est. s. corp⁹ nostrū. Si g̃ Aug⁹. enumerat ibi diligenda ex charitate p̄cise et p̄pe. vr̄ q̄ corpa nr̄a sint diligēda ex charitate.
Itē oīe beatificabile ex charitate ē diligibile. ꝛ corpus nr̄m cū aīa coīcat i p̄ticipatōe felicitat̄. g̃ sīlr coīcare dz in dilcōe charitat̄. Itē i ordīe charitatis ℑsāguīneitas remittēdi sūt extraneis fm amb. ꝛ ℑsāguīnitas nō ē nisi ex parte corpm. si g̃ hec odiō reddit hoīes magis amabiles vr̄ q̄ corpa nr̄a inf ea ℑnumerēt̄ q̄ sūt ex caritate diligēda Rō. dē. q̄ cū charitas sit pōd⁹ inclinās ad summū 29
bonū et p̄fām bītudinē. oīe illud facit diligere qđ est beatū vel beatificabile. Q̄m g̃ ℑtingit aliq̄d esse beatum tripliciter. s. p essentiā. ⁊ p p̄mā influentiā. ⁊ p quādā redūdantiā. hinc est q̄ oīa ista ex charitate sūt diligēda fm p̄ius ⁊ posterius. fm maius ⁊ minus. Beatum autē p essentiam est solus dus. Beatum p p̄mā influ-

entiã ē rōnalis spūs. Beatū dēniq; p q̄ndã redūdãtiã ē
corp⁹ būanū i qō gaudiū glie redundat p ꝺiunctōez sui
ad aīam. Vnde ē q̄ charitas nō solū facit nos diligere
deū r rōnalē spm̄ sz etiã corp⁹ nr̄m. Cōcedēdū ē igit sicut
ꝓbatū ē. q̄ corpa nr̄a diligēda sūt ex charitate. ꝺcedēde
sūt etiã rōes ad hāc ꝓtē inducte. Ad id qō obꝫ q̄ deus
29 hortat nos i euāgelio ad vitã carnalē odiēdã. Dōm q̄ i
corpe nr̄o ē viciositas ꝺcupie r bonitas nature. Et quia
viciositas concupiscentie inclinat ad malū. iō est odiē/
da. r sic̄s eã diligit odit aīam suã. q̄ vero bonitas na/
ture ordinata ē ad sūmū bonū qōammō cōparticipādū
iō ē diligēda. Cū ḡ dñs hortat ad odiendaz aīam nr̄am
siue vitã carnalē. dō. q̄ hoc ñ cōcludit q̄ corpa nr̄a non
30 sint diligenda q̄tū ad bonitatē nature. sz q̄tū ad vicio
sitatē ꝺcupie. Et p hꝫ pz rñsio ad rōnē sequētē. q̄ caro ñ
repugnat spūi. nec ipedit ab assequenda btitudine ꝓpr̄ cō
ditionē nature. sed ꝓpr̄ viciositatē cōcupie concreate
31 Ad illud qō obꝫ q̄ nō dñt diligi ex charitate ea q̄ cor/
rūpunt. cū charitas nūq̄ excidat. dō. q̄ q̄tus corp⁹ no
strū sit corruptibile ad tps r fm̄ pñtē statū. ē tñ ad ppe/
tuã incorruptōez ordinatū. Vñ q̄tus nūc seminet i cor/
ruptōe. surget tñ in incorruptōe. r iō q̄tus corp⁹ sit cor
ruptibile q̄tū ad lapse nature infirmitatē. nō sequit q̄
nō sit diligibile ex charitate q̄tū ad necessitatē nature.
fm̄ quã ordinatū ē ad ppetuã incorruptōez. Ad illꝫ
32 qō obꝫ q̄ rō imaginis r erp̄ssa assilatio q̄ facit creaturã
rōnalē diligi ex charitate nō inuenit in corpe. dōm q̄ ve
rū ē p se loquēdo q̄ rō imaginis sic facit. sz aūt corp⁹ hu
manū ñ sit ad dei imaginē p se. est tñ vnitū aīe q̄ ē ad ima
ginē vnita in vnitate nature. r rōne illꝰ est btitudis cō
ticipabile. r sicut ē btitudis ꝺticipabile. ita r diligē
dū ex charitate. ea vicz rōne q̄ aīe rōnali vnitū. r hoc ē
ꝓpr̄ū corpis būani respectu cuiuslibet alterius corpis
ꝓpterea nō ē silr de alijs corpib⁹ irrōnalib⁹.

Questio. v. e

Utrum ex charitate sint diligēda dona gratuita. Et
q̄ sic vr̄. ꝓmo p aug. in li. de tri. Qui diligit primū ip̄az
ꝑcipue dilectōz diligat. ḡ si primū diligit ex charitate.
dilectōez diligit ex charitate. sed dilectio q̄ diligit pri/
mū ē donū gratuitū. ḡ dona gratuita sūt ex charitate diligen
da. Itē oē qō ordinat ad btitudinē r ad eã ꝓducit est
diligēdū ex charitate. sed dona gratuita sūt hmōi. ḡ vr̄ q̄
ex charitate diligēda sint. Itē cōstans ē q̄ dona spūa
lia sūt amāda r a deo petēda. r q̄ illa diligit diligēdo me
retur. si ḡ dilectio meritoria ē dilectio charitat⁹. ḡ vr̄ q̄
talia dona sint ex charitate diligēda. Itē sic̄ se hz di/
lectō gratuita ad dona gratuita. sic̄ se hz dilectio nālis ad bo
na nālia. sz bona nālia diligūt nāli dilectōe. ḡ pari rōe
dona gratuita diligunt dilectōe gratuita. sed dilectio gratui
ta ē dilectio charitat⁹. ḡ videt q̄ dona gratuita sint ex cha
ritate diligēda. Cōtra. Nulla creatura carens rōe ē
diligēda ex charitate. sed hmōi dona gratuita rōnē ñ habēt
ḡ nō dēbēt diligi ex charitate. Itē diligere est velle ali
cui bonuz. sed stultus ēt vult alicui ē tuti vel charitati
bonū. ḡ vr̄ q̄ hmōi dona gratuita ex charitate nō sint dili/
genda. Itē illud solū est ex charitate diligibile. qō est
aliq̄ mō beatificabile. sz hmōi dona gratuita nō sūt btifica
bilia. ḡ nō sūt ex charitate diligibilia Itē aug. sufficiē
33 ter enūerat ea q̄ sūt ex charitate diligēda. sed dona gratui
ta non sunt de illis q̄ aug. enumerat. ḡ videt q̄ ex chari
tate diligenda nō sint. Rō. ad pdictoꝝ intelligentiaz
est notandū q̄ aliqui dicere voluerūt dona gratuita nō
ē ex charitate diligenda. fm̄ q̄ diligere ex charitate est
motus charitatis elicientis. sed si ex charitate diligunt
ꝫ est fm̄ q̄ diligere ē ipius charitatis imperantis. Nã in
ꝫ differt charitas ab affectu naturali. q̄ naturalis affect⁹ q̄/
rit ꝓpriū cōmodū. charitas vo fm̄ q̄ dicit Greg. ꝓtēdit
in alterū. r q̄ ꝺmodū nr̄m. recte r ꝓprie ꝺsistit in spūali
bus donis q̄ ordinãt nos ad btitudinē. iō amor talium do
nor̄ ē a dilectōe naturali elicitiue. sz a charitate imperati
ue. cuius ē ipare affectib⁹ nr̄is vt recte moueant i suū finē
Sz illud ñ sufficit dicere. Primū q̄dē. q̄ charitas nō sp
in alterū tēdit. habēs cīm charitatē p ipam fruendo ꝺsti
rat. Scōo q̄ q̄tus sit nature q̄rere r amare cōmoda
naturalia. spūalia tñ dona pfecte amare. ꝫ nō ꝓt ee nisi
dilectōis gratuite. Et ꝓpterea ē alius mod⁹ dicēdi. q̄ cū bo
nū sit obm charitatis. r act⁹ recipiat spēm ab obo. intē
tio actus diligēdi variari hz fm̄ rōnē boni. Bonū autē
dr aliq̄d duplr. Uno mō ꝺcretiue. q̄ ē ordinatū ad bitu
dinē r in finē. Alio mō abstractiue. q̄ ē illud q̄ ꝺs ordia 34
tur in finē. dona igit gratuita nō dicūt ee bona ꝓmo mō sz
scōo. q̄ mediantib⁹ illis sbe rōnales hñt in finē ordina/
ri. iō ꝓprie loquēdo magis sūt bonitates q̄tū bona. r ma
gis rōnes diligēdi q̄tū diligibilia. r iō dicunt isti q̄ suscē
ptiua horr̄ donor̄ spūalium sunt ex charitate diligēda. ip
sa vo dona gratuita nō sūt ꝓprie ex charitate diligēda. sz
magis rōnes diligendi ex charitate. Et q̄ accns cū sub
iecto ē vnū. iō dilectōez istor̄ donor̄ cū dilectōe creatu
rar̄ rōnabiliū nō est ponere in nūerū. Sed illud adhuc
calūniabile est. ꝓ eo q̄ deus q̄ ē ipa sūma bonitas p essen
tiã cōnumerat̄ iter ea q̄ sūt ex charitate diligēda. Et ite
rū. Propter qō vnū qōq̄ tale et ipm magis. sz talia do
na spūalia sūt bona ꝓpr̄ q̄ hoīes diligunt. ḡ multo fort⁹
ex charitate diligēda ipa vident. Et iō ē adhuc fortius
mod⁹ dicēdi. q̄ sic̄ i ꝓcedētib⁹ tactū ē duplex ē charitat⁹
motus et affectus. Est em̄ dilectio amicicie. r dilectio
cōcupie. Dilectōne amicicie illa diligunt q̄b⁹ optat bo/
nū. Dilectōe aūt ꝺcupie dicūt diligi q̄ desiderant. Qm̄ ḡ
desiderīū bonor̄ spūaliū ē ip⁹ charitat⁹ fm̄ q̄ sc̄ti dicūt
q̄ bona spūalia retinēt rōnē honesti. cōcedēdū ē q̄ bona
gratuita ex charitate diligēda sē. Et hꝫ exp̄sse dicit aug.
in. viij. de trini. cū dicit q̄ ipa charitas ex charitate dili
genda ē exp̄sse. r docet ipa experientia viros spūales q̄ ni/
hil tā desiderāt p deū q̄tū ꝑfectā dei dilectōz. vnde cō/ 35
cedēde sūt rōes q̄ sūt ad partē istã. Ad illꝫ aūt qō obꝫ
ꝓmo. i Gr̄ū q̄ nulla creatura carēs rōe diligēda ē ex cha
ritate. dō. q̄ si intelligat dilectōe amicicie vere ē. Si aūt
de dilectōe ꝺcupie nō ē vere. Et si tu obꝫcias q̄ tūc bōa
tēporalia erūt diligēda ex charitate. cū charitas faciat
illa bona cōcupisci ꝓpter obsequiū dei. dōm q̄ nō ē silr
q̄ illa bona tēporalia habēt tm̄ rōnē cōmodi. sed bona
spūalia habēt rōnē honesti. r iō cōcupia sapie in scriptu
ra laudat. q̄tus cōcupia pecunie vituperet. Preterea
bona tēporalia sunt mīma bona. sic̄ dicit aug. sed dona 36
gratuita inter bona maxima. iō de his r istis nō est silr.

Ad illud qō obꝫ q̄ diligere est velle alicui bonum tā
patet. resp̄sio. q̄ loqr̄ de diligere fm̄ q̄ est actus amici/
cie. fm̄ em̄ q̄ ē act⁹ ꝺcupie diligere nō est velle alicui bo
num. sed magis ē aliq̄ bonū desiderare. vel aliquod bo
num acceptare. Et q̄tus nō sit concedendū q̄ charitas
faciat sibi velle bonum. facit tamen se desiderari et acce
ptari tanq̄ verum bonum. Ad illud quod obꝫcit q̄ 37
nihil est amandū ex charitate. nisi beatificabile. dicen/
dum q̄ illud p̄ma fronte habet instantiã in deo. Pre/
terea et si in creaturis aliquo modo habeat veritatez. hꝫ
verū est in his que diligenda sūt dilectione amicicie.

Ad illud qō vltimo obꝫ. dōm q̄ aug. non enumerat 38
quecunq̄ diligēda sed diligēda dilectōe amicicie. Et si
tu q̄ras rōnē quare. dōm q̄ hoc ē. quia motus amicicie

maiozis libertaz ẽ cꝫ motꝰ ɔcupiẽ. z ꝑm illũ ꝓcedik charitas ĩ altez. z iõ ꝑm illũ modũ magis diligibilia distinguũk. z q diligẽda sũt diligi ꝓcipiũk. ℣ Nec ẽ diminutio. qz illis ista icludũk. Questio. vj. f

De diligẽdoz nũero z sufficiẽtia. dicit eñ aug. q ꝗtuoz sũt ex charitate diligẽda. vicz. deus. z nosipi. prꝰ. z corpus nostrũ. Et vr̃ ꝓmo q ibi sit supfluitas. qz q̃ sũt eiusdẽ spẽi nõ distinguũk nisi ꝑm nũez. z nõ debẽt facere diuersa mẽbra distinctõis. sz nos et primꝰ nr̃ sumꝰ eiusdẽ spẽi. g̃ nõ dz hõ hñs charitatẽ cũ primo suo ꝑ diuersis diligẽtibꝫ nũerari. Itẽ sacra scriptura sufficiẽter enũerat diligibilia in ꝓceptis q̃ dat. sed nõ enumerat nisi duo. s. deũ et primũ de q̃bꝫ dat duo ꝓcepta. g̃ vr̃ q alia mẽbra sint supfluua. Itẽ nihil cõtingit eẽ beatuz nisi tribꝫ modis. vicz ꝓ cẽtiã. ꝓ ꝓmã influentiã. et ꝓ redundãtiã. g̃ si charitas ñ se extẽdit ad diligẽdũ nisi ad id qõ ẽ beatũ in actu vel in potẽtia. vr̃ q nõ sint nisi tria diligenda. vicz. deꝰ. animꝰ et corpus. Sed q sit diminutio videtur ꝓmo ꝓ amb. q ꝑm q in seq̃nti di. br̃ assignat ser mẽbra ĩ nũero diligẽdoz. g̃ si amb. nõ fuit ĩ enũerando supfluus. vr̃ q aug. fuit diminutꝰ Itẽ sicut ex charitate diligẽdũ ẽ corpꝰ nr̃m. ita z corpus primi. sicut g̃ animꝰ nr̃ z animꝰ primi ɔstituũt duo mẽbra diligẽdoz ita vr̃ q z corpꝰ nr̃m et corpꝰ primi. g̃ vr̃ q q̃nꝫ ex charitate sint diligẽda. Itẽ sicut ex charitate diligimus qõ ẽ supꝝ nos z infra nos. sic etiã ex charitate diligẽdũ est qõ ẽ cõtra nos. vicz inimicꝰ. sic supꝝ oñsum ẽ. vr̃ g̃ q predictis mẽbris deficiat vnũ membrũ. Querik g̃ qre tot ex charitate sũt diligẽda z nõ plura neꝫ pauciora. Rº. 39 dõz q nũerus diligibiliũ z sufficiẽtia dupliciter põt accipi. Uno mõ ꝓ cõpatõez ad ipam dilectiõez. Alio modo ꝓ oparatõz ad ipm diligẽtẽ. Scõm ipam dilectõez põt accipi numerus z sufficiẽtia sic. Cũ em dilectio sit appetitus boni. in appetitu autem boni est considerare ipsum bonum ꝺsideratum. z ipsum qui ꝺsiderat bonum Bonum autem ꝺsideratum hoc est summũ bonum. ille q ꝺsiderat ẽ habens charitatẽ. cui aũt ꝺsiderak põt esse in q̃druplici dita. Aut q optat summũ bonũ ipi deo. aut sibꝫ ipi. aut sibi simili. aut sibi adherẽti. iõ q̃tuoz sũt ex charitate diligẽda. qz nũerꝰ diligẽdoz nõ accipik ex pte optantis vel ex pte boni optati cũ sit vnũ. sz ex pte eius cui optak. qõ cũ sit in q̃druplici dr̃ntia. q̃tuoz sũt diligendoz mẽbra. hoc ẽ qõ supꝝ dictũ ẽ. qz in ꝓdicta diuisiõe sumik nũerus diligẽdoz ꝑm dilectiõem amicitie q̃ꝫ q̃s diligere aliũ qñ vult illi bonũ. Alio mõ põt sumi numerꝰ z sufficiẽtia diligẽdoz ex cõpatõe ad ipm diligẽtẽ. ℣ Nã diligẽs aut habz respectũ ad se. aut ad id qõ est supꝝ se. aut ad id qõ ẽ iuxta se. aut ad id qõ ẽ infra se. z ꝑm hoc quattuoz tñmõ diligenda sunt ex charitate. Et ꝑm hunc modum assumit aug. diligibiliũ numerũ z sufficientiam in li. de doc. xp̃ia. nec tñ assignat numeruz sz etiã ordinẽ debitũ. Alit em̃ sic. Quattuoz sũt diligenda. Unũ qõ ẽ supꝝ nos. s. deꝰ. Alterũ qõ nos sumꝰ. Tertiuz qõ iuxta nos ẽ. s. primꝰ. Quartũ qõ infra nos ẽ. s. corpꝰ Et q̃ꝺa ꝓñt reduci ad ista q̃ttuoz. iõ pz diligẽdoz numerꝰ z sufficiẽtia. Ad illud qõ obꝝ q ẽ ibi supfluitas quia nõ differimus specie a proximo. dicendũ q ꝗuis spẽ ñ differam. tñ ad nos z prios nr̃os charitas nr̃a diuersimode cõpak ꝑm rõnẽ diligẽdi z gradũ. ℣ Nõ enim charitas facit habẽtẽ se tendere ad beatitudinẽ. z ꝺinde primũ optat tendere ad idẽ q̃si a latere. Ad illud qõ obꝝ q sacra scriptura nõ exꝑmit nisi duo diligẽda. dõz q in seq̃nti mãdato implicat tria diligibilia. ℣ Nã ĩ hoc q dicit dilige primũ tuũ z. mãdat hoĩ q diligat seip̃m z cũ ipe sit cõstitutus ex aĩa z corpe. includik ibi dilectio vtriusq;. Ad illud qõ obꝝ q tñ mõ tribꝫ modis ẽ q̃d beatũ. dom q verũ est. sed ñ charitas q̃ disponit ad beatitudinem. alio modo respicit suum susceptibile. alio modo respicit illud quod est ei simile. ꝓmum vt participans. scõm vt cõparticipãs. iõ ꝑm istam diuersaz cõparationẽ distingui põt diuersa diligibilia. Ad illud qõ obꝝ qõ est ibi diminutio. q ambro. assignat ser membra. dom q illa ser mẽbra reducunk ad ista q̃ttuoz. Ambro. n. distinguit vnũ mẽbroz istoz̃ in q̃nꝫ. vicz distinctionẽ cius qõ iuxta nos est. s. dilectionẽ primi. ℣ Nec ẽ ibi cõtrarietas. q ambro. considerat differentias diligibiliũ acẽntales. Aug. considerat differentias magis eẽntiales. qõ melius apparebit inferius

Ad illud quod obꝰcitur de corpore proximi. dicendum q tam corpus proximi q̃ꝫ corpus nostrum est iuxta nos. z contingitur sub quarto membro. ℣ Nec est simile de aĩa nr̃a z de aĩa primi. q diuersimode hz charitas ꝺpari ad vtrũq;. q ad vnũ sicut ad intrinsecum. ad aliud sicut ad ꝓpinquũ. Ad corpa aũt cõpari habz vniformiter. ad vtrũq; eñ cõpak sicut ad inferius. aliter volunt alĩ ꝺicere q dilectio corporis primi continek sub dilectione proximi. quia vniformiter comparatur charitas ad vtrunq;. ad animũ aũt nostrũ et ad corpus cõparatur diffoꝛmiter. q ad animũ cõparak sicut ipsum informans et eidem inherens. ad corpus vero sicut ad dominans z ipm regens. Ad illud q obꝰcik q ex charitate diligendũ est qõd ẽ cõtra nos dicẽdũ q illud continek sub illo mẽbro quod est iuxta nos. ꝓ eo q et ipsi inimici sint diligendi qui sunt contra nos. non tamen sunt diligendi in eo q sunt contra nos. hoc est ratiõe culpe. sed in eo q sunt iuxta nos. h̃ est ꝑm ɔformitatez nature

Distinctio. xxix. de charitate q̃tum ad diligẽdi ordinem.

DOst predicta de ordine charitatis agẽdũ ẽ z. Supra determinauit magr̃ de charitate q̃tum ad essentiã z diffinitiõem q̃tũ ad diligibiliũ numerũ et distinctiõem. hic sequik tertia ps ĩ qua determiat de ipa q̃tũ ad diligendi ordinẽ. Diuidik aũt ps illa in tres ptes. in q̃rũ ꝑma determiat de ordine charitatis ꝓ cõpationẽ ad ea q̃ꝓ charitatẽ diligunk. In secunda ꝓ cõpationẽ ad ea beneficia q̃ꝓ charitatẽ impẽduntur. ibi. Unde etiam. super hoc sepe mouetur questio. In tertia per cõpationẽ ad gdus q̃ĩ charitate reputuntur. ibi. Sciendũ q̃z est diuersos gradus charitatis esse. ℣ Prima et vltima partibus remanentibus indiuisis. media pars diuiditur in duas. In quarum prima ponit magister circa hanc materiam diuersorum opiniones. In secunda dissoluit incidentes dubitationes. ibi. Solet etiam queri si parentes nostri z. ℣ Prima ps diuiditur in tres partes. In quaruz prima opponit ad partem vnam auctoritate Augusti. In secunda vero opponit ad alteram partem auctoritate legis. ibi. Quibus obuiat illud preceptum legis. In tertia vero solũmodo agit opinionem suam. ibi. Uerum quia premissa verba ambro. z. Similiter secunda pars in qua remouet dubitationes incidentes tres habet partes ꝑm tres dubitationes quas dissoluit. quarũ vna oritur ex alia. ℣ Primam dissoluit ibi. Solet queri si parentes. Secundaz ibi. Uerumtamen latebrosa questio hec est. Tertiã ibi. Soleꝰ queri cum deus precepit inimicos diligi. z.

De ordine charitatis q̄tuz ad ea que diliguntur a

Post predicta de ordine charitatis

agẽdũ ẽ. qz dic̄ spōsa. Introduxit me rex in cellã vinariã. z ordinauit ī me charitatẽ. Videamus g̃ ordinem quid prius. q̄d posterius esse debeat. a Peccat eñ qui prepostere agit. Nã scire q̄d facias. z nescire ordinẽ faciẽdi ñ ẽ pfecte cognitois. Ordinis nãq; ignorãtia cõturbat meritoz formã. Ordinẽ ãt diligẽdi aug. insinuat dicens. ipe ẽ q ordinatã hz dilectõz. ne aut diligat qđ nõ ẽ diligẽdũ: aut ñ diligat q diligẽdũ ẽ. aut eq̄ diligat qđ min⁹ vel ampli⁹ diligẽdũ ẽ. aut minus vel ãpli⁹ qđ eq̄ diligẽdũ ẽ. Dis pctõr inq̄tũ pctõr eñ ẽ diligẽd⁹. tois hõ inq̄tũ est hõ diligẽd⁹ ẽ ppt deũ. de⁹ vero ppt seipm. z de⁹ ppt se oi hoie ãpli⁹ diligẽd⁹ est. z ãpli⁹ qlq̄z oz deum diligere q̄z seipsum. Itez amplius alius homo diligend⁹ est q̄z corpus nostruz. qz ppt deum oia ista diligẽda sũt. z pt nobiscũ deo hõ pfrui. qđ ñ pt corp⁹. qz corp⁹ paiam viuit q̄ fruimur deo. Audisti aliq̄ de ordie charitatis vbi expssũ ẽ nos amplι⁹ debere diligẽ deũ q̄z oẽs homies vel nosipos. z ãpli⁹ aiam alicui⁹ hois q̄z corpus nr̃m. In enumeratõe etiã q̄ttuoz diligẽdoz supi⁹ posita pus ponit qđ sup nos ẽ. Scdo qđ nos sum⁹. Tertio qđ iuxta nos est. Quarto qđ infra nos ẽ. vbi ordo diligẽdi insinuari vr ex rõne nũeronis. Nõ ẽ ãt aptũ vt q̄z oẽs hoies piter diligẽ debeam⁹. z tñ q̄tũ nos vel min⁹.

De charitatis ordie q̄tũ ad ea bũficia q̄ p eã ipẽdũt. Et opponit ad ptẽ vnã aucte aug. b Eñ etiã sup hb sepe mouet qõ quã pplexã faciũt sctõr xba varie plata. Quidã eñ tradẽ videt q̄ pari affectu oẽs diligẽdi sint. ñ effectu. i. i exhibitõe obsequij distinctio obtuãda sit. vñ Aug. oẽs hoies eq̄ diligẽdi sũt ñ cũ oibus pdesse ñ possis: his potissime cõsulẽdũ ẽ q̄ p locoz et tẽpoz vel q̄rũlibz rerũ opoz tunitatib⁹ pstricti⁹ tibi q̄si qua dã sorte iũgunt. Pro sorte eniz habẽdũ ẽ q̄ qsq̄z tibi tpalit⁹ colligat⁹ adheret ex q̄ legis potius illi dãdũ eẽ. Idez sup epl'am ad Gal'. Opemur bonũ ad oẽs maxie aũt ad domesticos fideiι. ad xpianos. Oib⁹ eñ pari dilectõe vita eterna optãda ẽ. z si ñ oib⁹ eadẽ pñt exhiberi dilectõis officia q̄ frib⁹ maxie sũt exhibẽda. qz sũt iuicẽ mẽbra q̄ hñt eundẽ prem. Iohis aliusq̄ testimõijs innitũt q̄ dicũt oẽs hoies piter diligẽdos eẽ charitatis affectu ñ i opis exhibitõe ostiam.

Opponit ad alterã pẽ auctoritate legis c

Quib⁹ obuiat illud pceptũ legis de diligẽdis pentib⁹. Honora prem tuuz z mrem. vt sis lõgeu⁹ sup terraz. Ut qđ eñ spãli⁹ illud pcipit de pentibus nisi maioi dilectõe fozent diligẽdi Sz hoc illi referẽdũ dicũt ad exteriozẽ exhibitõz i q̄ opponẽdi sũt pentes. Eñ honora dixit ñ dilige. Obuiat ẽt illõ qđ Iheron. super Ezechie. ait. s. vt ordie charitatis scẽ scriptũ ẽ. ordinauit me charitatẽ p⁹ oi m pmz deũ. carnis q̄z pr̃ diligat z mr̃. z fili⁹ z filia. z frater z sozoz. Ambrosi. q̄z diligẽdi exprimẽs ordinẽ sup illud Canti. cap'o. s. Ordinauit ī me charitatẽ. ait. b Multoruz charitas iordiata ẽ. qđ i pmo opponũt tertiũ vel q̄rtũ. Pro deus diligend⁹ ẽ. scdo pentes. ide filij post domestici. q̄ si boni sũt mal'filijs opponẽdi sũt. Scom hi euãgelio ad cuiusq̄ dilectõz p prũ põit. Diliges dñz deũ tuũ ex toto corde tuo. z ex oib⁹ viribus tuis. z pximũ tuũ sic teipz z inimicos. non ex tota xture nõ sic teipm. ñ simplr. suffic eni q̄ diligim⁹ z ñ odio hem⁹. Ecce ex pmissis apte insinuat q̄ i affectu charitat̃ distinctio sit habẽda. vt differẽt affectu ñ pari ho

geat. z ego posi sum ei magi sub uenire. z ipo neglecto subueniã extraneo. z illa ī ducit pctm̃. z de hac intelligitur auctoritas mgri in lra. Et p hoc ptz rñsio ad obiecta. Aug. i li. ō doctri. xpiana.

b Multoruz charitas inordinata est. Cõtra ista Ambro. ō ba obr sic. charitas nõ põt eẽ informis sed semp formata. z charitas formata sp ẽ ordiata. g̃ ip̃licãtur oppositis cũ ō. charitas iordinata. Jrez vr̃ male dicere in b⁹ q̄ subdit. qđ ip̃mo ẽ ponũt tertiũ vel quartum si ei pmo diligẽdus est ar⁹. et q̄ ponunt aliqđ deo ñ habẽt charitatẽ. vr̃ q̄ male dicat q̄ aliquis habẽt charitatẽ iordinatã. eo qđ ponũt deuz r̃cio vl̃ q̄rto loco. Rn dicendum q̄ nomen charitatis accipitur large et propie. Large ad quãcunq; dilectõez q̄ multum habet amatũ carum. et ista potest esse inordinata vel ordinata. ipe autem obiecit de charitate propie sũpta. Exo. xx. Opl. hieronimi. Lasi. s. Ad idem ambrosi⁹

Ordo diligendi hic ostendit

Nota ordine caritatis

1a Peccat enim q̄ ppostere agit. Videtur b ee falsum. Donat⁹ eñ q̄ aliq̄s expõat se mori p salute alterius meliοris se. et sustiear penuriaz. vt alt̃ melioris pꝛideat ad sufficientiã. ẽmittit si bi alium. z tamẽ nõ videt ꝺ charitatẽ facere imo valde charitative pcedere. Jrẽ esto q̄ factã pr̃i d̃ c̄ q̄d debeo nõ obligoz ei ad faciẽdũ ampli⁹ g̃ si plus facio a lio q̄z sibi nõ piu dico ci nec ordini charitat'. Rn dom q̄ q̄dam ẽ ppostera tio ordinis er debita cã q̄dã pter cãm q̄dã ꝺ debitã cãz Tũc ẽ ppostera tio er debita cã qñ q̄s bonũ cõe ponit bono p pꝛio in tpalibus. hec q̄dẽ ppostera tõ facit ad meriti cumulũ. Et licet videat p̃ posteratõ. tamẽ multo maioz est pfectioz ordiatõ Alia ẽ ppostera tio pter cãm debitã. vt si ex sola liberalitate voluntatis mee magis me exhibeaz alicui extraneo q̄z domestico et cõsanguineo. et etiã pr̃i meo. cõsiderãdo in ipo aliquã strenuitatem. magis q̄z dei volũtatẽ. aut meriti dignitatẽ. et hec ppostera tio aufert meritũ. qz in b⁹ non mereoz. Tertia vero ẽ ppostera tio ꝺ debitã cãz vtpote si pr̃ meus magis indi/

1 a Peccat enim q̄ ppostere agit. Videtur b ee falsum. Donat⁹ eñ q̄ aliq̄s expõat se mori p salute alterius meliοris se. et sustiear penuriaz. vt alt̃ melioris pꝛideat ad sufficientiã. ẽmittit si bi alium. z tamẽ nõ videt ꝺ charitatẽ facere imo valde charitative pcedere. Jrẽ esto q̄ factã pr̃i d̃ c̄ q̄d debeo nõ obligoz ei ad faciẽdũ ampli⁹ g̃ si plus facio a lio q̄z sibi nõ piu dico ci nec ordini charitat'. Rn dom q̄ q̄dam ẽ ppostera tio ordinis er debita cã q̄dã pter cãm q̄dã ꝺ debitã cãz Tũc ẽ ppostera tio er debita cã qñ q̄s bonũ cõe ponit bono p pꝛio in tpalibus. hec q̄dẽ ppostera tõ facit ad meriti cumulũ. Et licet videat p̃ posteratõ. tamẽ multo maioz est pfectioz ordiatõ Alia ẽ ppostera tio pter cãm debitã. vt si ex sola liberalitate voluntatis mee magis me exhibeaz alicui extraneo q̄z domestico et cõsanguineo. et etiã pr̃i meo. cõsiderãdo in ipo aliquã strenuitatem. magis q̄z dei volũtatẽ. aut meriti dignitatẽ. et hec ppostera tio aufert meritũ. qz in b⁹ non mereoz. Tertia vero ẽ ppostera tio ꝺ debitã cãz vtpote si pr̃ meus magis indi/

3c Ante oĩa deũ rẽ. Videt in hac distinctõne magister imo ambro. eẽ superfluus. Primo q3 aug. nõ enumerat nisi q̃ttuor gradus. hic aũt enumerat sex. ergo videtur si aug. non est diminut9 q̃ iste sit superfluus. Si tu dicas q̃ sub vno istoꝝ membroꝝ. vicz sub dilectõe primi cõtinẽtur quattuor de illis membris oñdit tc. q̃ sit diminut9. q3 dilectio corpis nr̃i ibi nõ tangit. itẽ sicut grad9 sunt i dilectõe prioꝝ sic vr̃ eẽ i dilectione dei. q3 multũ debemus diligere deũ creatorẽ. 7 ampli9 recreatorẽ. 7 maxime glorificatorẽ q̃ sufficiẽt assignat q̃d9 dilectionis. Itẽ milte alie sũt cõditões i quib9 mẽbra xp̃i inuicẽ cõiũgũt p̃ ter p̃dictas. vicz relatio vxoris ad virũ. discipuli ad mg̃r̃. dñi ad seruũ. subditi ad platũ. q̃s oẽs omittit amb. vr̃ q̃ sufficiẽt diligẽdoꝝ ordinẽ assignare. Or̃ q̃ dr̃e nũero 7 sufficiẽtia ipoꝝ q̃duum R9. dõ. q̃ sic dictũ fuit ordo ab aug. assig9 e/spicit ipam charitatẽ p̃m se. ideo attẽdit p̃m p̃ncipales dr̃ias boni que sũt bonũ supra nos. 7 bonũ intra nos. et iuxta nos. 7 infra nos. Ordo autẽ amb. respicit ipam charitatez put ẽi natura q̃ dirigit et regit. et hic nõ tm̃ attẽdit penes dr̃ias boni sz etiã penes rõnẽ p̃xũ 7 alieni. ppinq et remoti. 7 hoc modo multiplicat i ser dr̃ias. Nã charitas aut respicit bonũ simpl'r q̃d est sũmũ bonũ. 7 sic ẽ p̃m9 q̃d9. Aut respicit bonũ alienũ vt sibi cõuũctũ. et sic q̃druplex ẽ q̃d9 p̃z q̃ q̃drupler ẽ dr̃ia modi p̃tinẽtis. aut em̃ ẽ p̃iunctio i nature cõformitate. 7 sic ẽ vlt9 q̃d9. q̃ attẽdit in dilectõe inimicoꝝ. Aut in nature cõformitate

Opinio q̃rundam

Aug. viij lib. de tri.

Opi mg̃ri. Determinatio auctoritatũ q̃ videtur aduersa

c mines diligam9. 7 añ oĩa deũ. scõo nosipos. 3tio pentes. ide filios vel fres. post domesticos. demũ inimicos diligam9. Sz iquntillis q̃ d̃ ordie dilectiõis vt supdictũ eẽ referẽda ad operũ exhibitoz q̃ differẽt primis exhibẽda sũt. prio pentibus. ide filijs. post domesticis. demum inimicis. deum vero tam effectu q̃ obsequij exhibitione ante oĩa diligẽdũ. Quoꝝ etiaz nõnulli tradũt affectu charitatis tm̃ prios eẽ diligẽdos. q̃ntũ nosipos diligimus. qđ cõfirmãt aug̃te aug. q̃ ait. Nec illa ia qõ moueat q̃ntũ charitat9 fr̃i debeam9 ipendere. q̃ntũ deo. icõpabilit plus deo q̃ nob. ffi vero q̃ntũ nob. Nos autẽ tanto magis diligim9 quãto magis diligim9 deũ. Ex h̃ 7 ex p̃missis testimõijs aug. asserũt oẽs hoies paritt eẽ diligẽdos a nob. 7 tãtũ quãtũ nos. deũ aũt plus q̃ nos. corp9 vo nr̃m minus q̃ nos vel p̃rimos. Nec i enumeratõe p̃missa q̃ttuoꝝ diligẽdoꝝ ordinẽ diligẽdi assignari dicũt. p tm̃ q̃ sũt diligẽda.

Subiũgit opinionẽ suaz q̃ ñ pari affectu oẽs diligẽdi sr̃. d Vlex q3 p̃missa vba ambrosij ordinẽ diligẽdi p̃m affectũ magis q̃ p̃m effectũ diligẽt ituẽtib9 explicare videt. ñ i docte alij dicũt ñm̃o i exhibitõe opis. p et i affectu charitat9 ordinẽ differẽtẽ eẽ statutũ. vt añ oĩa diligam9 deũ. scõo nos. tertio pentes. q̃rto filios vel fres et hm̃oi. postea domesticos. demũ inimicos. Q vo aug. dicit pr̃ oẽs eẽ diligẽdos 7 pari dilectõe oib9 vitã optandã. ita accipi pt vt paritas ñ ad effectũ r̃ferat p ad bonũ qõ eis optat. q3 charitatẽ oib9 optare dẽm9 vt paria bona mereãt. sic ap'l's dicit. Volo oẽs hoies eẽ sicme. Optãda ẽ em̃ mioꝝ pfectio maioꝝ vt ipi fiãt pfecti. 7 sic parẽ mereãt btitudinẽ. vel pari dilectõe. i. eadẽ dilectiõe oẽs diligẽdi sũt. Itẽ qđ ait vt tãtuz diligam9 fr̃es q̃ntũ nos ita itelligi põt. i. ad tm̃ bonũ diligam9 fr̃es ad q̃ntũ nos. Vt tm̃ bonũ optem9 eis i eternitate q̃ntum nob. 7 si nõ tãto affectu. vel ibi q̃ntũ similitudinis ẽ. ñ q̃ntitat9

Soluit i cidẽtes qõnes. Pr̃i mã de pentib9 bois 7 mal. e Solet ẽt q̃ri si pentes nr̃i mali sint vel filij vr̃ fres. an magis vel min9 diligẽdi sint alijs bõis hac rõe nob copulat9. Vr̃ q̃ magis sint diligendi boni q̃ nob carne ñ sũt p̃iũcti q̃ mali carne p̃iũcti q3 nob sũt p̃iũcti corde glutino caritat9. Sãctioz ẽ. n. copla cordiũ q̃ corpoꝝ. Vñ beda de illis xbis dñi. Ador̃ meam fres mei hi sũt q̃ xbũ dei faciũt. ait. Mõ iuriose negligit mr̃em. nec mr̃ negat. q̃ ẽt de cruce cognoscit p religiosoz mõstrãt copulamentium q̃ corpoꝝ.

Soluit scõaz qõnẽ i cidẽtalẽ de dilectõe inimicoꝝ simpliciter ñ sub certa cõditõe. f Verũ tñ latebrosa qõ h̃ ẽ. nec a nob plene absoluẽda p̃pterãtib9 ad alia. Mouemur. n. supxbis illis qb9 inimicos ñ ex tota xtute. ñ sic teip̃m iubet diligere p simpl'r. Sufficit em̃ q̃ diligim9 7 ñ odio hẽm9. Qõ ñ ita accipiẽdũ ẽ q̃si sufficiat tibi diligẽ inimicũ 7 ñ tibi teip̃m. q3 oms 7 amicos 7 iimicos sic teip̃m diligẽ debes. Sz ad oñdẽdũ gd9 diligẽdi deũ 7 p̃imũ. 7 iimicũ q̃ tñ p̃ti

et cõuersatõis familiaritate. 7 sic ẽ penultim9 mod9 q̃ attendit in dilectõe domesticoꝝ. Aut i bis 7 p̃p̃ hec i sãguinis p̃pinquitate. 7 h̃ p̃t ẽ duplr̃. Aut i alscẽdẽdo. 7 sic est filij ad p̃rem. Aut i descẽdẽdo. 7 sic ẽ p̃ris ad filium. 7 penes hoc accipiũt duo gd9 intermedij. Et sic p3 nũer9 7 sufficiẽtias illoꝝ sex gduz. p3 etiã disso lutio oboꝝ. Ad illõ. n. qõ obr̃ aug. ia p3 rñsio q3 alit assignat ordo diligẽdoꝝ ab augu alit ab amb. Ad illud qõ obr̃ dilecti one corpis nr̃i. dñm q̃ hec reducit ad dilectõem sui. Ad illud qõ obr̃ q̃ gdus sunt in dilectõe dei. dõm q̃ falsũ est. q3 vnus ẽ de9 dilectus. et ille nõ sũt nisi rõnes mouẽtes ad diligẽdũ deũ 7 iducẽtes nos p̃m plus 7 minus. q̃ tñ ñ p̃stituũt ex pte dilecti diuersitatẽ graduum. Ad illõ. qõ obr̃ de alijs cõditionib9 p̃m q̃s attẽdit vinculũ 7 cõiũctio. dõ. q̃ ad istas p̃t reduci oẽs. Nam vxor cũ sit caro viri 7 ecõuerso r̃ducit ad dilectioz sui. pr̃ vo spũal' ad dilectioz p̃ris naturalis. Leteri cõsanguinei ad dilectioz filij. dominj mg̃r̃. 7 discipul9 ad domesticos referũt. 7 sic p3 q̃ nihil superfluũ. nihil ẽt diminutũ i p̃dictis gdibz p̃tict.

d Solz ẽt q̃ri si pẽtes. 2c. Lõ. Rões ille videtur ẽ ad vtrãq̃ pte. Rõe. n. ppi q̃t9 vr̃ q̃ mali pentes p̃ferendi sint bonis extraneis. cũ pentes ponãt i ratio gdu. Rõe vo bonitat9 vr̃ 3riũ. Et si tu ñ ideas q̃ ñ ẽ 3rietas. q3 diuersis respectib9 p̃t iuicẽ sibi p̃poni. 7 h̃t se sic excedẽtiaz excessa. h̃ ñ soluit. q3 adhuc restat qõ qđ illoꝝ magis excellit. vtz bonitas vel propinquitas. Et q̃ bonitas videtur. cum charitas per se et primo respicit bonitatẽ

Rñsio

Rñsio

Mat. vij

Qr iterū ꝓpinq̄tas vr̄. q; pentes illā attēdit ⁊ assignat ordo charitatis. ℟o. dōm q; ē amor ꝓplacētie. ⁊ amor beneficentie. Amore ꝓplacētie amat q̄s aliquē qñ q̄s eius facta acceptat et ipm approbat ⁊ etiā in bonitate eius cō placz sibi. Amore vo bñficētie amat q̄s aliquē qñ vult ei bñ facē. ⁊ diligit eū ñ tm̄ q; sit bonus. sz vt sit bonus ꝯtuz ad ꝑmū amorē ponderat bonitas. ꝯtū ad secūduz ponderat ꝓpm/ q̄tas. Uñ esto q; pr̄ me⁹ sit malꝰ ⁊ alt⁹ extraneus sit bonꝰ. magꝭ de beo velle et dēsiderare ⁊ procurare q; pr̄ me⁹ sit bonus ⁊ ī charitate ꝑmaneat ꝯ alius extraneus. licz ipm ⁊ facta eiꝰ ꝯdīu ē in statu pctī nō debeā approbare. Et q; ꝑz rñsio ad qō nē ꝓpositā. ptz etiā rñsio ad obiecta.

Deut. vj. Mathei xxij.

Mat. v.

Aug. i li. retract.

6 e Perfecta charitas hec est zē. Obr̄ ꝫ hoc. quia si hec ē perfecta charitas. vt sit patus ꝓo frib⁹ mori cū hō in pfecta charitate cōsistens ñ sit patꝰ mori ꝓ eo. vr̄ q; pfectꝰ amplius diligit ꝓmū ꝯ impfectꝰ ꝺeū. Sz ī ꝺrīū hutꝰ ē. qz charitas q̄ntūcūq; pua diligit ꝺeū ꝑ se ⁊ sup oīa. h aūt nūq̄ facit pfectus ꝓño. Jurta h q̄rit. cū charitas sit nobilissimū op⁹ dei ⁊ dei pfecta sint opa. vr̄ q; oīs charitas sit pfecta. male g hic distinguit ꝑ pfectū et ipfectū. Jurta h ēt posset q̄ri. quō charitas ipfecta hēat pfici ⁊ augeri. sz h fuit dēmi natū in. j. li. di. xvij. ⁊ in. ij. di. xxvj. ℟o. dō. q; signū pfecte charitaꝭ ⁊ affectꝰ ē ꝓmptitudo moriēdi ꝓ fre. ista tñ ꝓmptitudo nō in est charitati solūmō ex dilectiōe frīs sz ex dilectiōe frīs relata ad dilectōz dei. quē pfectꝰ sup se ⁊ sup oīa diligit. ⁊ ob cuius amorē etiā ꝓ ipo fre vult mori. ī deū. q; dīs poīt cū ait. Diliges deuz ex tota ⁊tute tua. ⁊ ꝓximū sic teipm. nō ait ex tota ⁊tute vt oñdat ꝓximū diligēdum min⁹ ꝯ deū. Dic ēt diligite inimicos: nec addit ex tota ⁊tute nec sic teipm ꝑ simplr. Sufficit em̄ q; diligim⁹ ⁊ nō odio hēamus. i. suffic dicē vt diligam⁹ ⁊ nō odio hēam⁹. ñ q̄n eos diligēdo hēamus sic nos. qz primi sūt ꝑ sufficit si eos min⁹ diligim⁹ ꝯ alios ꝓximos. qō dilectōis genus innuit.

Soluit tertiā qōnē incidentalē de dilectiōe inimicorum et odio amicorum. ¶

Queri etiā solz cur dīs ꝓcepit diligē inimicos. cū alibi ꝓcipiat odio hr̄e pentes ⁊ filios. Ad q̄ dō. ē duo eē diligēda ī hoie. nāz ⁊ virtutē. viciū vo ⁊ pctm̄ odiēdū. Et pentes g̃ inq̄ntū mali sī odiēdi sī. ⁊ inimici diligēdi inq̄ntū hoies. Diligam⁹ g̃ inimicos lucrādos ī regno dei. ⁊ odiam⁹ ꝓpinq̄s si impediāt nos a regno dei. ⁊ ī oīb⁹ cōīt nām diligam⁹ ꝯ de⁹ fecit.

De ordine charitatis q̄ntum ad gradus q̄ in ea repiunt. h

Sciēdū ꝯ ē diuersos eē g̃dus charitatis. Est em̄ charitas incipiēs. pficiēs. pfecta pfectissima. Uñ aug⁹. Perfecta charitas hē vt q̄s pat⁹ sit ꝓ fratrib⁹ etiā mori. Sz nūq̄d mor vt nascitur iā ꝓfectus pfecta ē. imo vt pficiat nascit. cū fuerit nata nutritur: cū fuerit nutrita roborat. cū fuerit roborata pficit. cū ad pfectōez venerit dic. Cupio dissolui zē. Hic aptē ꝓgressus ⁊ ꝓfectio charitatis insinuat. Quā pfectōz etiā vitas cōmendat dicēs. Maiorē hac dilectōz nemo hz ꝯ vt aiaz suā ponat q̄s ꝓ amicis suis. Quāuic dictū ē ope dilectōis quia maior dilectionis effectus nō ē ꝯ ponere aiam̄ ꝓ alijs. Recte moueat q; ait ꝓ amicis. q. n. ponit aiaz ꝓ amicis. ponit ⁊ ꝓ inimicis. ad h vt ipi fiant amici.

Aug. sup epla Ioh.

f Cū ad pfectionē venerit dic cupio zē. Lō. h ē. q. b. marti. q valde pfectās hēbat charitatē in morte. dicebat. dñe si adhuc populo tuo sū necessari⁹ ñ re. la. Jtē hiēm vr̄ perrōnē. qz maioris pfectōis signū ē appetē laborare ⁊ affligi ꝓ aliq̄ ꝯ appetē dēscere cum eo. g̃ vr̄ q; ad pfectā charitatem nō ꝓtineat dicere cupio dissolui zē. sz magꝭ cupio labꝫare ꝑ xpo. ℟o. dōm q; dēsiderū dēscēdi cū xpo pōt venire ex cā duplici Uel ꝓpr̄ tedū maloz ꝑsentiū. vel ꝓpr̄ cōceptū terrenoz ⁊ abundantē ꝓgustatiōez celestiū. Pño mō ē signū impfectiōis nō pfectōis. qz sic recusat laborare. Scōo mō signū ē perfectiōis. qz nō recusat laborare. sed spūs tāto amoris xpi dēsiderio stringit q; vix pōt inter se ⁊ deum interpositionez corporalis paricis sustinere. Unde h signum ē q; amat deum perfecte. Alia vero que dicunt in lra satis sunt plana. ⁊ q̄dā ex eis satis declarabuntur in distinctione ꝓxima.

Joh. xv.

7

Hō itelligētiā h⁹ ptz q̄rit h ō ordie charitaz. Circa h ār sex icidūt dubitabilia. Primū ē ō ordie charitaz cōīt respectu diligēdoz. Scōm ē ō ordie ipi⁹ ꝓ ꝓpatroz nr̄i ad deū. Tertiū ē ō ordie eiusdē ꝓ cōpatroz nr̄i ad primū. Quartū ē ō ordie ipi⁹ ꝓ ꝓpatroz patris ad filiū. Quintū ē ō ordie charitat⁹ ꝓ ꝓpatroz domestici ad extraneū. Sextū ⁊ vltimū ē vtz ordo charitatis attendat q̄tum ad affectū tm̄. an sit q̄tum ad affectum et effectum.

Questio. 1 a

Utz ordo sit ī charitate diligibiliū. Et q; sic vr̄ cā. iū. Ordinauit ī me cha. sz ordo charit. ñ attēdit nisi ī diligēdo g̃ zē. Jtē aug. i li. ō doc. xpīa. dic. q; ꝓ⁹ diligēd⁹ ē de⁹ q; ē sup nos. f⁹ q; nos sum⁹. f. rio qō iuf nos. q. rto qō ex nos g̃ fm h ꝑz q; ordo ē ī charitate respectu diligēdoz. Constat. n. q; illa ñ ordinat adiuicē fm ordinē rpis. sz fm ordinē excellētie ⁊ dignitaz. Jtē h ipm oñdit auctē amb. q̄ assigt ī lra ordinē charitaz ī diligēdo. si g̃ rctē. vr̄ q; ordo ponēd⁹ sit ī charitate respectu eoz q̄ ex charitate diligūt. Jtē h vr̄ rōe. charitaz ē rectificare affectū. sz affectꝰ nō ē rectꝰ nisi ꝓponat maⁱ bonū mīoi bono. ⁊ h dic ordinē. g̃ ī charitate ponend⁹ ē ordo. Jtē charitas diligit pl̄a diligibilia. aut g̃ eq̄ primo. aut nō. Nō eq̄ pño. constat. cū charitas hīt⁹ sit vn⁹. ⁊ vn⁹ hīt⁹ vnū ꝓncipale hz obm. Si ño eq̄ pño. g̃ vnū ꝑ ꝓpus. reliquū ꝑ posterius. g̃ ibi ē ncērius ordo. Jtē magꝭ ꝓpetit ordo amoris deliberatiuo ꝯ nāli. sz videm⁹ amorē naturalē ordinatum esse respectu diligibilium. g̃ multo fortius vr̄ ē circa amorē

deliberatiuum. ſz tal' ē amor charitat'. g̃ rē. Lon. ordo
p̄ſupponit diſtinctōnē. g̃ vbi nō eſt diſtinctō ibi non
eſt ord'. ſz charitas reſpectu diuerſor' diligibiliū nō eſt
diſtincta nec mltiplicata. g̃ nec reſpectu eor'ūdē erit or-
dinata. Itē vbicūq; ē ordo. ibi eſt ꝓportio. ſz diligibili
um et charitate nulla ē ꝓportio Creati eni ad increatū
modica vel nulla ē ꝓportio. nec cor'pis ad ſpūm. g̃ ſi nō
eſt ord' vel ꝓportio inter diligibilia. videt q̄ charitas
reſpectu eor'ñ ſit ordinata. Itē ordo maxime ſpectat
ad cognitionē. q: ſapiētis ē ordinare. g̃ ſi non ponit or-
do in cognitōe reſpectu cognoſcēdor'. multo min⁹ non
debet ord' poni i charitate reſpectu diligendor'. Si tu
dicas q̄ ord' ē in ſcis. ob'. de fide q̄ eſt habit⁹ cognitiuus
q̄ etiā credūtur articuli diuerſi ſeinuicē excedētes ſcōm
gradū et dignitatē. ſicut illi q̄ ſūt de diuinitate. excellēti
ores ſūt q̄ illi q̄ ſūt de humanitate. ſi g̃ nō ponit ordo i
fide reſpectu credibiliū ñ dz pōi ord' i charitate r̄ſpectu
diligibiliū. Itē ſic i fide vna ē rō credēdi. ſ. ſūma veritas
ſic i charitate vna ē rō diligēdi. vicz ſūma bonitas. ſed
ꝓpter vnicā rōem credēdi fides oīm̄ articulis aſſentit
equaliter. g̃ pari rōe v'r de charitate. q̄ et ipa oīa diligē
da debeat diligere equaliter. Itē charitas quadā natu-
rali inclinatōe inclinat ad diligēdū bonū. ſi g̃ ipſa ē ha
bitus vnus r idē. r idē mouēs. idē ſp̄ē natū facere idez.
in his q̄ naturaliter inclinat ad aliq̄d. videt g̃ q̄ chari-
tas oīm̄o vnifoꝛmiter et equalit̄ moueat ad amādum
oīe diligibile. Itē ſi ordo attēditur i charitate. aut at-
tendit quātū ad habitū. aut quātū ad actuz. Quātū ad
habitū nō. ſtat. cū ille ſit vnus r idē. Si q̄tū ad actū.
v'r. q̄ i dꝛmiēte nō ſit charitas ordinata. cū in eo nō er-
ceat actū ſuū. Eſt igit̄ queſtio penes q̄d attendat' or-
do i charitate. r q̄re magis attēdat' ordo i ipa q̄ i alia vir
tute. cū oīm̄is ꝙtus ſicut dicit Aug. in li. de moꝛib' eccle
ſit amor ordinat⁹. Et rurſus Cū circa oīe bonū ſit mo
dus. ſpēs. et ord'. cur pot⁹ charitas dī ordinata q̄ mo
8 dificata. R⁹. ad p̄dictor' intelligēdū eſt notanduz q̄
charitas eſt vinculū ligās. iurta illō q̄ dic' apls Col'.
iij'. vbi vocat eā vinculū ꝑfectōis. Et dyo. in. iij'. de di-
ui. no. dic' q̄ amor ē virtus vnitiua. Vñ cū amor chari-
tatis ſit amor maxime liberalis. multa cōplectit'. et in
vnū colligit. vñ charitas nō tm̄ vnit fini euz in q̄ eſt. ſz
etiā quodāmodo ligat ei q̄ natū eſt ad eūdē finē ꝓueni
re. Nec tm̄ ē charitas vinculū ligās. ſz etiā pōdus incli
nās. Nō em̄ eſt pondus i cor'pibus. h̄ eſt amor in ſpiri-
tibus. Qm̄ igit̄ vnūquodq; ꝙ ſuū pond⁹ hz ordinari. r
charitas pondus ē r equa pōderatrix. hinc eſt q̄ ipi ca
ritati maxime cōpetit rō ordinis. Et qm̄ ipa eſt vincu-
lū ligās r circūplectēs mlta. tō ñ tm̄ ordinat ipm̄ diligē
dū i finē. ſz etiā ad ipa dilecta ſm q̄ rō diligēdi. r ipe ha
bitus charitatis diuerſimode cōpatur ad illa. Cōcedē
de igit̄ ſūt rōes oñdētes charitatē eē ordinatam reſpectu
eor' que ſūt er charitate diligenda. Ad illud q̄ pri-
9 mo obr̄ q̄ ord' p̄ſupponit diſtinctōnem. dz. q̄ ordo at
tendit in charitate rōe habitus relati ad actū r obiectū
cuius aūt i charitate nō ſit diſtinctō ex ꝙte habitus. eſt
tm̄ diſtinctio ex ꝙte ipor' diligēdor'. r ex ꝙte ipor' actuū
rōne cui⁹ diuerſitat' mādata charitat' ſunt multiplica-
ri. r ipa charitas habet ordinari. Ad illud q̄ obr̄. q̄
10 vbi eſt ord' ibi eſt ꝓportio. Dom̄ q̄ ꝓportio dupl'r ca-
pit'. ſtricte r large. Si ſtricte dicat' ꝓportio ſic dic' q̄n-
dā mēſuratōnē. r ē rez eiuſdē gener'. r h̄ mō nō habet
ẏtatē p̄dicta ꝓpō q̄ vbicūq; ord' ibi ſit ꝓportio. Si ve
ro accipiat' large. vt dicat' ꝓportio q̄cūq; habitudo que
attēditur ſm̄ conuenientiā analogie. hoc mō ꝓportō ē be-
ni creati ad increatū r etiā ordo ſm̄ rōem cauſalitat' et
p̄mitatis. Finis em̄ dignior eſt r excellētior r p̄ponitur
bis q̄ ſūt ad finē. r q̄ꝫtū ad h̄ attendit' ordo i charitate.

Ad illud q̄ obr̄ q̄ ordo maxime v'r ſpectare ad actū 11
cognitiue. cū ſapiētis ſit ordiare. R̄nderi pt̄ p̄mo dupli
cādo q̄ duplex eſt ordo. Quidā p̄tiū i toto r rez i vni
uerſo. quidā p̄o eor' q̄ ſūt i finē ad ipm̄ finem. Et q̄tus
p̄mus ordo p̄ncipaliter ſit circa cognitōnem. ſecūd⁹ tm̄
p̄ncipalius conſiſtit circa affectionē et dilectionē cuius ē
in finē inclinare. Ordo aūt charitatis attēdit q̄ cōpara
tionē ad finē. r ideo nō eſt ſimile de ipa r de habitu cog-
nitiue. Alr̄ pt̄ dici q̄ ordo i habitu attēditur q̄ cōparatoꝛ
ad actū r obiectū ſicut ꝑus dcm̄ eſt. Qm̄ igit̄ ſūma bo-
nitas alr̄ r alr̄ habet cōparari diuerſis diligibilib'. et
ab eis habet p̄ticipari ſm̄ plus r minus. vt patet in cor
pore r ſpū. hinc eſt q̄ amor charitatis dicit' ordinatus
Per hūc etiā modū ſi q̄s habitus cognitiu⁹ cōſideret
aliqua in q̄b' ſit maior r mino: ẏtatis euidentia vtiq;
in tali hz repiri ord'. ſicut ꝑ: eſt ſcientia p̄ncipioꝛ q̄ cō
cluſionū. Et ſic p̄t ad illud reſpōderi q̄ interemptōnez
Et ſi obiciat' de fide. dom̄. q̄ nō eſt ſimile. oēs enī articu
li ad ſūmā veritatē vnifoꝛmiter cōpant' ſm̄ q̄ a fide cre-
dūtur. fides enī in credendo oēs articulos aſſentit p̄me
ẏtati tanq̄ dictāti r aſſerēti. tō vnifoꝛmiter r equalit̄ 12
oēs illos credit. Ad illud q̄ obr̄ q̄ vna eſt rō diligē
di in charitate ſicut vna rō credendi in fide. Dom̄. q̄ r
ſi vna ſit. nō tm̄ ſic vnifoꝛmiter hz cōpari ipſa charitas
ad diligibilia. ſicut ipa ẏtas ad credibilia. plus em̄ eſt
optabilis ipa ſūma bonitas deo q̄ nobis r ſpiritui no- 13
ſtro q̄ corpi. tō nō eſt ſimile hinc et inde. Ad illō q̄
obr̄ q̄ idē manēs idē natū eſt facere idē. Dom̄. q̄ illō hz
ẏtatē de eo q̄ naturaliter inclinat tā rōne ſui q̄ rationē
ſui cōiuncti. r hoc reſpectu eiuſdē obiecti. Nam ſm̄ di
uerſitatē obiectoꝛ fit diuerſificatio opationum. vñ ſol
amplius illumīat criſtallū q̄ illumīet lapidem vel ligⁿ.
vtrūq; aūt hoꝛ deficit in charitate. Nam ipa chari
tas regitiua eſt ipius volūtatis. r ſimul cū illa hz mo-
ueri. que quidē voluntas volūtarie inclinatur ad ipſa
volita. Preterea vnum oboꝛ eſt magis amabile q̄ reli
quū. ſicut vnū corpus ē magis illuminabile q̄ aliud. et
ab eodē lumīe magis illuſtrat'. Ad illō q̄d vltimo q̄r. 14
vtrū ordo i charitate attēdat' quātū ad habitū. aut q̄n-
tū ad actū et obm̄. dom̄. q̄ q̄ntum ad habitū. Vñ quāuis
habitus charitatis ſit vnus. tm̄ dī ordinatus etiā ſi nō
ſit in actu. q: habilitat aīam ad hoc vt ordinate moueā
tur. vñ iuſtus dormiēs dī hr̄e charitatē ordinatam. Et
his aūt que dcā ſūt patet quare charitas magis dī or-
dinata q̄ virtus alia. Magis etiā dī ordinata q̄ modi
ficata. hoc em̄ ꝓpriū eſt ipius ſimul habere rōnem vin
culi ligātis r pōderis inclinātis. pondus aūr ordini cor
reſpondet. Queſtio II b
De ordine charitatis q̄ compatōnē nr̄i ad deū. Utr̄ ſcz
charitas i diligēdo ꝓponat deū nobis. Et q̄ ſic v'r p̄mo
per illud mādatū Deut'. vj. Diliges do. deū tuū ex toto
corde tuo. et ex tota aīa tua. hoc dicit' eſſe primū r ſūmū
mandatū. ſi ergo nulli alī p̄cipit' vt impendamus totū
affectū niſi ſoli deo. v'r. q̄ in dilcōne charitatis de' tene
at p̄mū r ſūmū locum. Itē h̄ idē oſtēdit' q̄ aug. r amb. q̄
vterq; (ſicut in lra ponit') in ordine diligēdi deū nobis
preponit. Itē hoc ipm̄ videt' q̄ rōem. qm̄ ꝓpter q̄d vnū
quodq; tale r ipm̄ magis'. ſed charitas quicquid dili-
git. diligit ꝓpter deum. ergo primo et p̄ncipaliter
r maxime diligit ipſum deū ergo ſcōm ordinē charita-
tis de' ꝓponit' nobis. Itē ſm̄ q̄ vult ꝓphicum docume-

tum finis magis est eligendus q̄ ea q̄ sūt ad finē. ſz ad
ordinē charitatis ſpectat vt magis diligat ea que sunt
magis eligēda. ſi g̃ bonū increatū est finis. ⁊ bonū creatū
(qđ ex⁹) ſp ꝓpōat bono creato qđ nos sum⁹. Sz ꝓtra.
Bra ē ꝓfectio nature. natura ât carēs gr̃a magis diligit
seipam q̄ dēum. si g̃ ꝓfectiō nō quertit ordinē sui ꝓfectibil.
videt q̄ idē ordo i charitate hēat saluari. g̃ caritate ma/
gis dēbem⁹ diligere nosmetipos q̄ dēum. Jtē si aliqđ
vnū addat aliqđ diuersis inēqliter. necesse ē illa p⁹ ad
ditionē esse equalia. g̃ pari rōne si addat inequalib⁹ p⁹
additionē erut inequalia. ſz amor nr̄i añ aducētū chari/
tatis ꝓponderat amori ōi. g̃ ⁊ post ipius aduentū. igit
ꝑm ordinē ipius charitatis magis dēbem⁹ nos diligere
q̄ dēum. Jtē affect⁹ amoris seq̄tur noticiam cognitio
nis (incognita em̄ ñ possum⁹ diligere) ſz magis cōgnos
cimus nosmetipos q̄ cognoscamus dēum q̄du stam⁹ i statu
vie. vr̄ g̃ q̄ ad ordinē charitatis ſpectet plus nos q̄ dēum
diligere ꝑm statū pñtē. Jtē vr̄ q̄ salt̄ equal⁹. q̄ q̄tū
sl q̄s diligit deū tm̄ appetit frui deo ⁊ beatificari i ipso
⁊ q̄tū appetit frui deo tm̄ appetit suā bitudinē ⁊ q̄tum
suā bitudinē appetit. tm̄ se diligit. g̃ vr̄. q̄ q̄tū q̄s dili/
git dēum tm̄ diligat semetipm. Jtē motus charitatis i
dēum finit⁹ est. cū sit a ſtrute finita. Sil⁹ motus charitat
in seipm. ⁊ possibile ē motū caritatis i dēum remitti ⁊ mo
tū charitatis i seipm intēdi. ſz q̄n aliq̄ duo sūt finita q̄/
rū vnū intēditur ⁊ aliud remittit. ita possibile ē illa que
nitre ad equalitatē. g̃ vr̄ q̄ ex charitate possum⁹ nos et
dēum equaliter diligere. ⁊ sic redit idē qđ prius. Jtem
amor est vis vnitiua. ſz impossibile ē q̄ aliq̄s vniat aliq̄
magis q̄ sibi. g̃ impossibile ē magis aliū amare q̄ se. igi
tur nō vr̄ q̄ i charitatis ordie dē⁹, nobisipis sit ꝓponen/
dus. R⁹. dom̄ q̄ ꝑm ordinē charitatis dē⁹ ꝓponēdus
est nob intātū vt amor respectu nr̄i nec eq̄ri possit. nec
ꝓponi amori dei salua ſba habit⁹ charitatis. Rō ât hu
ius, est ista. q̄m charitas facit dēum diligi tāq̄ finē vltimū
⁊ tanq̄ sūmū bonū. ⁊ q̄ finis vltim⁹ ē vnus solus. ⁊ sū
mū bonū simplic. nō bns aliq̄d supius se vel sibi equale
hinc ē q̄ ꝑm charitatis legē impossibile ē aliq̄d plus dō.
vel eq̄liter ipi deo amare. Charitas em̄ q̄ diligit dēum
sicut sūmū bonū diligit eū sup omnia. Q̄ diligit ipm sic
finē vltimū. diligit eū ꝓpter se. Dō aūt diligit ꝓpter se
⁊ sup omnia diligit dilcōne fruitōnis. qđ no ꝓpter aliud
diligit. diligit dilcōe vsus. cū g̃ charitatis sit omnia ad
dēum tanq̄ ad finē vltimū referre. sicut ponderis ē corp⁹
ad locū ꝓprium inclinare. hinc ē q̄ charitas facit nos dēum
plusq̄ nosmetipos diligere. Un Jcedēde sūt rōes que
sūt ad ptē illā. Ad illō q̄d obr̄ q̄ gr̃a est ꝓfectio nat̄r
Dom̄ q̄ i natura est Jsiderare aliq̄d p modū positōis
⁊ aliq̄d p modū ꝓuatōis ⁊ ꝛefectus ⁊ corruptōis. Illō
aūt qđ ē in natura per modū positōis. a gr̃a hz ꝓficī. et
saluari. qđ aūt est ibi p modū corruptōis ⁊ ꝓuatōnis. a
gr̃a hz corrigi ⁊ suppleri. Cū g̃ dr̄ q̄ nature est plus seip
sam q̄ dēum diligere. dom̄ q̄ nō est Jditio reperta i natu
ra ſpectās ad ipius ꝓfectionē ſz potiꝰ ad ipius corrup
tionē. ideo nō seq̄tur q̄ p gr̃am hēat saluari. imo potiꝰ seq̄
tur q̄ p gr̃am habeat amoueri. Ad illud qđ obr̄ q̄ si
vnū addat inequalib⁹. adhuc erūt inequalia eadē ineq̄
litate qua ꝑus. dom̄ q̄ illud hz vīratē q̄n illō additū eq̄
liter reſpicit vtrūq̄ illoꝝ inequaliū. sic aūt nō est in p/
posito. Nā charitas ꝓncipalius reſpicit illū affectum
hois q̄ est dēum q̄ illū q̄ est i seipm. vñ in aduentu chari
tatis minuit amor sui ⁊ intendit amor dei. Ad illud
quod obiicit q̄ affectio dr̄ sequi cognitionē. Dicēdum
q̄ affectio dr̄ seq̄ cognitionē nō solū a ꝑte charitatis i cō
gnoscēdo. ſz etiā a ꝑte bonitatis cōsiderate in ipo cogni
to. Licet aūt clarius cognoscat seipm hō q̄ dēum. tm̄ nul
lus hns charitatē estimat se tā bonū ⁊ tā amabilē q̄tum
estimat deū. Et ideo dilectio sequēs cognitionē ꝓponit
ipm dēum nobis in diligēdo magis q̄ econuerso. Ad il/ 19
lud qđ obiicit q̄ quātū q̄s diligit dēum tm̄ dēsiderat frui
deo Dom̄ q̄ duplici motu dilectiōis cōtingit dēum diligē
re. vicz affectu amicicie. ⁊ affectu Jcupiscētie siue deside
rij. Cū g̃ dr̄. quātū q̄s diligit dēum. tm̄ dēsiderat frui deo.
diligere pōt dicere motū amicicie vel motū cōcupiscen
tie. Si motū Jcupiscētie absq̄ dubio veritatē hz. ſz hic
mot⁹ nō ponit in numerū cū dilectiōe nr̄i. ⁊ ideo nō seq̄/
tur ex hoc q̄ equaliter deū ⁊ nos diligam⁹. Diligere em̄
nos ex charitate nō ē aliud q̄ sūmū bonū nobis optare.
Si vo diligere dēum dicit motū amicicie. tūc hoc qđ ē tā/
tū ⁊ quātū pōt importare ꝓportionabilitatē. vt sit sens⁹
si multū vis deo bonū. multū dēsideras deo frui. Vel pōt
importare ꝓportionis cōmēsurationē siue equalitatem
Primo mō hz vīratē. ſecōo mō nō. Per charitatē em̄ sum
mū bonū diligo. optoq̄ summū bonū mihi. ita q̄ volo
q̄ de⁹ summū bonū habeat. ⁊ sit summū bonū p̄cipiam
mihi vo p̄cipationē. Et mlto magis opto sibi q̄ mi/
hi. ⁊ ideo nō seq̄tur ex hoc q̄ amor dei possit equari amori
nro salua charitate. vel etiā amori alicuⁱ⁹ creature. vt/
pote amori glie ⁊ fruitiōis dei. siue beatitudinis create.
Posset etiā rnderi aliter p interemptionē ad ꝓpōnē illā
quātū dēsideras frui deo. tm̄ diligis temetipm. im q̄ tm̄
⁊ quātū dicūt cōmēsurationē. q̄ pōt q̄s dēsiderare frui
deo ꝓpter se ⁊ sup oīa q̄uis nullo mō cōcedendū sit q̄ ex
charitate diligat se ꝓpter se ⁊ sup oīa. Ad illō qđ obr̄ q̄ 20
motus charitatis in dēum ē finit⁹ ⁊ in nostros silr. ⁊ ita p
intensionē ⁊ remissionē pōt equari. dom̄ q̄ licet vteq̄
sit finit⁹. q̄ a ſtrute finita procedit. tm̄ rone ipsi⁹ obiecti
vnū excedit reliquū in infinitū. Nec ē hoc in cōueniēs
q̄ finitū pōt aliud finitū excedere in infinitum. sic lineā
punctū. ⁊ superficies lineā. Un sic ifinita puncta nō pōt
linee equari. sic amor ipaꝝ creaturarū ꝑm legē charitat⁹
nō pōt eq̄ri amori creatoris. Sic em̄ ex punctis nūq̄ pt
cōstitui linea. sic ex infinitis bonis creatis nō pōt cōstī/
tui sum mū bonū alis rōnalis. Amor em̄ dei salua charita
te nūq̄ pōt sic remitti. q̄n deus diligat vt finis ⁊ vt sū/
mū bonū. nec amor creature pōt ita intendi q̄n creatura
ītelligat vt bonū ordinatū ad sūmū bonū. ⁊ iō ñ seq̄t q̄ 21
mot⁹ illi ad eq̄litatē venire possint. Ad illō qđ obr̄ q̄ ni
hil pōt alij magis vniri q̄ sibi. Rnderi pōt dupliciter. Primū
q̄ h̄ pōt intelligi de vnione q̄tū ad naturalē conuenientiā. vl
q̄tū ad amoris inherentiā. Primo modo verū ē. secūdo
modo falsum. quia hoc secōo mō amor dr̄ ꝛ⁹ vnitiua. Alit
pōt dici q̄ dē⁹ magis ē intim⁹ vnicuiq̄ rei q̄ ipa sibi. et
pl⁹ pendet esse rei a deo Jquātū q̄ ab ipsis ꝓncipijs intrī
secis. ⁊ cōplementū bitudis ſpūs rōnalis hz a deo non
a seipso. ⁊ iō cū dr̄ nihil pōt alteri magis vniri q̄ sibijpsi
si intelligat de ipso deo. vīratē hre pōt. Si vo ītel/
ligat de ipso deo. vīratē nō hz. De⁹ em̄ intime illabit ipi
aie. et iō aia ex intimis medullis affectiōis hz deo adhe
rere. et cū hz charitatē. amplio rēdit in ipm q̄ in se. et in
eo recōscit amplio q̄ in se. q̄ melior ē de⁹ ei q̄ ipa sibi.

Questio. III c

De ordine charitatis q̄ operationē nr̄i ad primū. Utrum
ſz ꝑm ordinē charitatis ꝓponendū sit bonum ꝓprium bo
no ipius ꝓprii? Et q̄ sic vr̄ primo q̄ auto. Augusti. et
amb. in lra q̄ immediate post dilectionem dei. ordinat di
lectionem sui. Jtē eccl. xliij. Qui sibi nequā ē. cui alij

bonus erit. q̄ hoc videt q̄ nō pōt aliqs alium ordinate diligere nisi pus ordinate diligat se. Itē aug. i ench. trancrans illud verbū. Date elemosinā z oia mūda sint vobis. Qui vult ordinate elemosynā dare a se dz incipere z eā sibi pmo dare. Est eīm elemosyna op⁹ misericordie. verissimeq; dictū est. Miserere aīe tue placēs deo. si q̄ pus dz hō sibi misereri q̄ alij. videt q̄ fm ordinē charitatis amor sui sit amor primi pponendus. Itē sic natura appetit suā pseruationē. sic charitas suā pfectionē sed natura magis appetit pseruationē sui in se q̄ in suo silī. q̄ z charitas plus appetit pfici in se ipa z in aīa in q̄ est q̄ charitate alīa appetat pfici in aīa aliena. q̄ fm rectum ordinē charitatis. amor sui pmitti dz amori ip⁹ primi. Sz ꝯ. j. Lor. xvj. Charitas nō q̄rit q̄ sua sunt Et itez alibi. Nullus qđ suū est q̄rat sz qđ alteri⁹. q̄ videtur q̄ charitas fm suā pfectionem inclinet magis ad amādū altez q̄ ad amandū seipm. Itē Matth. xxij. Diliges primū tuū sicut teipz. h̄ quod est. sicut. aut est nota similitudinis. aut eq̄litatis. Si similitudinis tm. eadē rōne posset dicere diliges primū tuū sicut deū. Si eq̄litatis. q̄ nō videt q̄ sit ordo dilectōis respectu nri ad dilectionē respectu primi. Itē Grego. in quadā omel. Nemo ad seipm habere charitatē dicit. Ad h̄ eīm q̄ charitas sit necesse est vt dilectio in altez tendat. q̄ charitas q pus ordinat hoiem ad altez q̄ ad seipm. q̄ in ordinatione charitatis vr q nobis pmitti debeat primo.

Itē charitas ē amor liberalis. sz liberalitas magis attendit respectu alteri⁹ q̄ respectu sui. q̄ amor charitatis magis diffundit in amando altez q̄ in amādo seipm. Itē amor charitatis supuenies tollit curuitatē ip⁹ nature. sicut pz. q: cū hō plus diligat se q̄ deū ante charitatē. post aduentū charitatis vertit ordo vt plus diligat deum q̄ seipm. si q̄ mutat ordinē q̄tū ad dilectionē dei. pari rōne q̄tum ad dilectionē primi. videt q̄ q̄ dilectio primi pmittenda sit fm ordinē charitatis dilectioni respectu nostri. Itē charitas facit nos cōformare volūtatē nr̄am volūtati diuine. sz deus nō magis diligit nos q̄ primos nr̄os. imo magis diligit nr̄os primos si sint meliores nobis. q̄ videt q̄ fm ordinē charitatis plus debeo diligere primū q̄ meipm. Si tu dicas q̄ deus nō vult q̄ cōformem⁹ volūtatē nr̄am sibi in h̄. Obijcit Jhoc. q̄ deus vult q̄ nos magis desideremus honorē suū q̄ cōmodū. primū. vult etiā q̄ magis amem⁹ z appetamur illud quod magis est amandū z appetendū. sz salus centum aiaz magis facit ad honorē dei z magis appreciata ē q̄ salus vni⁹ aīe. si q̄ noīe primi intelligit oēs hō. videt q̄ amor primi pponendus sit amori sui. Et h̄ cōfirmat p illud qđ dicit ap̄lus ad Ro. ix. Optabā ego ipse anathema esse a xp̄o p fratribus meis. R⁹. dom q̄ fm ordinē charitatis amor salutis proximi pponendus est amori salutis alicne fm q̄ auctes sanctoz innuūt manifeste. z fm etiā q̄ cōsonat z dictat iudiciū rōnis recte z instinct⁹ nature. Rō aūt huius est. q̄m vnūquodq; plus appetit perfectionē in seipo q̄ in suo simili. z quodlibet pond⁹ pl⁹ trahit corp⁹ in q̄ est ad situ sibi debitū q̄ trahat ad corpus sibi annexū. hinc ē q̄ charitas p pus desiderat deū nobis vniri z in nob habitare. z nos in ipm deuz tendere. z in ipo ē esse. q̄ appetat in alio q̄ nobiscū habeat aliquā similitudinē. Cōcedendē sunt igit rōnes obiectentes q̄ in ordine caritatis pferit dilectio sui dilectōi ipius primi Et hui⁹ signū ē. q: illi stulti reputāt q̄ salutē pprīā negligunt vt p̄curent alienā. Hui⁹ etiā signū est. q: z si hō ex charitate debeat diligere primum q̄tum seipm. ita q̄ esset ibi oīmoda equalitas. tam duos primos deberet diligere dupliciter q̄ seipm. z tres in triplo. z sic vltrius ascendēdo. quod in nullo habēte charitatē reperiri pringit quātūcunq; pfecto. Ad il 22
lud quod pmo obijcit charitas nō q̄rit q̄ sua sūt. dom q̄ suū idem est quod pprīū. Proprīū aūt q̄rere hoc est dupliciter. Uno mō put pprīū dicit cū pcisiōe. z sic excludit bonū cōmune. z illo mō sonat in vicium. z fm istā acceptionē consueuit dici q̄ libido est amor boni pprīi. z quātū ad hunc modū dicit ap̄lus q̄ charitas nō q̄rit q̄ sua sunt. Alio mō dicit bonū pprīū bonū quod pertinet ad se. ita q̄ in appetitu illi⁹ boni volūtas nec repugnat diuine voluntati. nec pīudicat cōi vtilitati. sicut est appetitus salutis pprie. z isto mō diligit quis se ex charitate. z sic accipiendo nō negat ap̄lis q̄n homo p charitatem debeat quod suū est querere. cū ipemet cupiat dissolui z esse cū xp̄o. sicut dicit Phil. j. Ad illud qđ obij 23
citur q̄ fm diuinū mādatū ꝛc̄ber homo diligere primū sicut seipm. dom q̄ sicut nō est nota pfecte equalitatis siue cōmensuratōis. sed exp̄sse silitudinis. que in hoc attenditur q̄ homo debet diligere primū ad illud bonuz ad qđ diligit seipm. z post salutē pprīā nihil rātū debz desiderare sicut salutez alienā. z ideo nō valet illud qđ obijcit q̄ similiter debet dici in mandato illo q̄ diligat primū sicut deū. Ad illud qđ obz de auctē Grego. q̄ 24
charitas magis pprie ordinat ad primuz q̄ ad seipm. dom q̄ hoc nō dicit q̄ charitas p pus respiciat ordinez hominis ad primū q̄ ad seipm. sz quia non sufficit q̄ aliqs amor sit charitas vt homo amet seipsum. licet cuiz amor charitatis a seipo inciptat. debet tñ in altez p̄ren 25
di. Ad illud qđ obz q̄ charitas est amor liberalis. dicendū q̄ q̄tus liberalitas q̄tū ad suā cōpletionē respiciat altez. tñ q̄tum ad suū initiū pus respicit ip̄m q̄ liberalitatē impendit. sicut z misericordia de q̄ dictū est q̄ p. 26
mo dz hō sui ipius misereri. Ad illud qđ obz q̄ amor charitatis supuenies tollit curuitatē nature. dom q̄ q̄dam est curuitas nature q̄ sonat in vicium z corruptionez q̄dam que respicit ipius nature intrinsecā inclinationez Prima est qua quis diligit se plus q̄ deum. Secūda est qua quis diligit se plus q̄ primū. Gratia aūt supueniens pmā corrigit z tollit. secūdam no dirigit z cum ea curit. z sic ratio illa nō valet. q̄m nō est simile hinc z inde. 27

Ad illud qđ obz q̄ debem⁹ voluntatē nostrā voluntati diuine cōformare. dom q̄ deus cū dicit altez altero magis diligere. hoc nō est quia intensiu⁹ diligat vnū q̄ reliquū. cū circa ipius amorē nec cadat intensio nec remissio. sed hoc dicit q: vnū ordinat ad maius bonuz q̄ reliquū. z hoc bene pōt cōcedi. q̄ q̄s magis debet diligere primū q̄ se. cū primus ip̄m excedat in merito. sed er hoc nō sequit q̄ amor primi melioris p̄pōderet amori sui. Ordo eīm caritatis ñ attendit penes magnitudinem boni optabilis. sed penes p̄ponderationē affectionis diligētis. Et si tu obijcias q̄ deus vult q̄ magis amemus honorē suuz q̄ cōmodū nostrū. z magis appreciemur qđ magis est appreciandū. dom q̄ verū est q̄ ad honorē plus dz in corde nro p̄ponderare q̄ nostruz cōmodū. tñ charitas nūq; separat honorē dei a cōmodo nostro spūali. nec est voluntatis diuine vt nos appretiam⁹ aliquid qđ sit in demeritū salutis nr̄e. p̄ter honorē suum Sicut eīm essentiale ē nature appetere esse. sic ēentiale ē gratie appetere deo placere z deo adherere. iō deus nō q̄ illud a nobis exigit vt magis salutē alienā q̄ pprīā diligam⁹. Et qđ dicit ap̄lis q̄ optabat anathema a xp̄o ee. illō intelligit ad tps z sb̄ ꝯditōe. vicz si optabile eēt.

De ordine charitatis p cõparationẽ patris ad filiũ. Et quer. Utrũ magis sint diligẽdi pentes q̃ filij. an ecõuerso. Et q̃ primo sint diligendi pentes. videl primo per mandatũ dñi. pcipit eñ honorare pentes Exod. xx. Honora patrẽ tuũ ẽ. si ḡ mãdata dei tradita sunt ſm ordinẽ charitatis. videl q̃ amor charitatis pncipalius ad pentes q̃ ad filios hz ordinari. Itẽ aucte Ambro. q̃ habel in lra. dicit eñ q̃ primo diligẽdus est de⁹. secundo pentes. tertio filij. Itẽ hoc ipm videl rõne. qm̃ ſm legez charitatis grati debem⁹ eẽ de bñficijs acceptis. sz plura bñficia accipim⁹ a pentibꝫ q̃ a filijs. ḡ magis debem⁹ eis esse grati. sz q̃ magis est grat⁹ alijs magis ipm diligit. ḡ pentes in ordine charitatis sunt filijs pponẽdi.

Itẽ pncipiatũ plus pendet a pncipio q̃ ecõuerso. sz vbi est maior ꝓpendẽtia ibi ẽ maior inclinatio. et vbi maior inclinatio ibi maior amoris ꝓuersio. cũ ḡ habẽs patrez et filiũ ad patrẽ cõparat sicut pncipiatũ ad pncipiũ. ad filiũ vo sicut pncipiũ ad pncipiatũ. videl q̃ ſm regulam amoris magis dz ꝓuerti ad patrẽ q̃ ad filiũ. Sz cõtra ij. Cor. xij. Nõ debẽt filij thesaurizare pentibꝫ sz pentes filijs. sz nemo dz thesaurizare nisi ei quẽ diligere dz. si ḡ magis dñt thesaurizare pentes filijs q̃ ecõuerso. magis dñt ſm charitatis ordinẽ pentes filios diligere q̃ filij pentes. Itẽ ſm ordinẽ nature humor ꝓcedit a radice ad ramos et nõ ecõuerso. si ḡ ꝓuersio amoris in rõnalibus illis est dertuatõi humoris in vegetabilibꝫ et pat compat ad filios sicut radix ad ramos. vi q̃ ſm rectũ ordinẽ ampli⁹ sint diligendi filij q̃ pentes. Itẽ charitas respicit boni cõicationẽ ſm quemlibẽtiã et ꝺformitatẽ sed plus boni cõicant pentes filijs q̃ ecõuerso. ḡ videl q̃ amor charitatis ſm rectũ ordinẽ ꝓpus et abundãti⁹ red dat habilẽ ad diligendũ filios q̃ pentes. Itẽ gratia est ꝓfectio nature sz videm⁹ q̃ naturaliter boies pli⁹ diligunt filios q̃ pentes. ḡ videl q̃ ꝺsilis ordo debeat eẽ
28 in amore gratuito. R. dõm q̃ sicut dicit Ambr. ſm ordinẽ charitatis pentes ꝓponẽdi sunt filijs. et hoc intelligendũ est ceteris paribꝫ sicut infra manifestabit. Rõ eñ pul⁹ est q̃ amor gratuit⁹ facit memoriẽ esse ꝓceptoꝝ bñficioꝝ. ꝓpr quod et sacra scriptura ꝓcipiẽdo et admonendo inducit nos ad paterna bñficia recolẽda. et quia plura bñficia recipim⁹ a pentibꝫ q̃ a filijs. ideo ſm ius diuinũ plus eis tenemur. et magis eoꝝ saluti dilligere et ꝓcurare debem⁹. Et ꝺcedende sunt rõnes q̃ hoc oñdunt
29 Ad rones aũt q̃ in oppositũ adducunt rñdendũ est. q̃ ille rõnes currũt de dilectõe naturali ſm quã magis inclinat affect⁹ boĩs ad filios q̃ ad patrẽ. Et rõ huj⁹ est. q̃ natura appetit ꝺseruari in suo illi. et magis diligit illud in q̃ habet ꝓncipali⁹ saluari. et qm̃ pater hz saluari i filio ſm ordinẽ nature et nõ ecõuerso. hinc ẽ q̃ ſm naturę ordinẽ. maiorẽ hz ad filiũ inclinationẽ. q̃ magis vult ipm q̃ patrẽ habere sup̃stitutẽ. Dilectio aũt gratuita magis respicit bñficioꝝ collationẽ. et supnoꝝ ciuiũ cõpletionẽ. ad quã indifferẽter pentes et filij compant. et p hꝫ
30 pz rñsio ad illa tria q̃ primo obijciebãt. Ad illud vero q̃ vltimo obijt q̃ gra dz esse ꝺformis nature. dõm q̃ natura in q̃busdã currit via ꝺsona cũ gratia. in q̃busdam currit via opposita. in q̃busdã via dispata. Jn hoc enim q̃ homo plus diligit se q̃ primũ. natura gre ꝺcordat sicut supra oñsum est. Jn hꝫ q̃ diligit se plus q̃ deum ipsi gratie repugnat. Jn hꝫ aũt q̃ diligit filiũ plus q̃ patrẽ q̃ intendit saluari in illo. ꝓcedit q̃si via diuersa. Et iõ gra sequentiẽs ordinẽ in primo affectu saluat et ꝓficit. i secundo simpl'r ĩmutat. in tertia vo nouũ ordinẽ dat. ita ñ q̃ affectũ illum nõ exterminat. Unde estimo q̃ hõ habẽs charitatẽ. et hñs pentes et filios. dũ mouet affectu gratuite dilectõis. magis desiderat pentũ salutẽ. Dũ mouetur affectu nature. magis desiderat filij sanitatẽ. Nec est hic oppositio dilectõis naturalis ad gratuitã ꝓpter ꝺsiderationẽ diuersam.

Questio v e

De ordine charitatis p cõparationẽ domestici ad extraneũ. Et q̃rit. Utrũ domesticus sit extraneo pponẽdus. Et q̃ sic vi. p illud qõd dr Bal. vlti. Operemur bonum ad oẽs. et maxie ad domesticos fidei. Et. j. Thimo. v. Si q̃s suoꝝ et maxime domesticoꝝ curã nõ hz. fidem negauit. et est infideli deterior. Preterea ex vtraq̃ auctatu istaꝝ oñdi põt q̃ domesticus extraneo dz ꝓferri. p vnã ostenditur positiue. p aliã destructiue. Itẽ hoc ipm oñditur aucte Ambr. q̃ ponit in lra. q̃ dicit domesticos collocandos esse q̃nto loco in ordine charitatis. extrancos vo i ſerto. Itẽ hoc ipm vi p rõnem. diffusio caloris corpalis pus est ad loca ꝓpinquora q̃ ad remotiora. ḡ a sili cõicatio amoris spualis pus respicit naturaliter q̃d est ꝓpinquum q̃ q̃d est remotũ. si ḡ domestici sunt ꝓpinquiores nobis q̃ extranei vel inimici. vi q̃ in ordine charitatis primo sint collocandi. Itẽ ad illos pus et pncipali⁹ charitas ordinat q̃bꝫ magis astringimur et ligamur. ordo eĩ charitatis ꝺsonat legi iusticie. sz ſm legez iusticie magis obligamur domesticis q̃ extraneis. ḡ domestici ꝓferri dñt extraneis in ordine charitatis. Sz ij. Cor. xij. Renouamini ſm nouũ hoĩem. vbi nõ est masculꝰ nec femina. gentilis et iudeus. sz oĩa in oĩbꝫ xp̃s. ḡ ſm hoc homi hñti charitatẽ nemo est extraneꝰ. ḡ ſm legẽ charitatis nulla est distinctõ. nullus ordo inter domesticũ et extraneũ. Itẽ Aug. in li. de vera relig. Nõ sic homo ab hoĩe diligẽdus est vt diligunt carnales fratres. vel filij vel ꝺiuges. vel cognati. vel affines. aut ciues. Nã ista dilectio est corpalis. Nõ eñ tales necessitates haberem⁹ q̃ nascendo et moriẽdo ꝺtingũt. si nra natura in pceptis et imagine dei manẽs. in ista corruptiõz nõ relegaret ḡ vi q̃ ordo charitatis penes extraneũ et domesticũ et pro pinquũ nullatenꝰ attendat. Itẽ rõ diligendi primum ex charitate est ipa imago dei. si ḡ domesticus et extraneus equaliter sunt dei imago. vi q̃ ex charitate equaliter sunt diligendi. Itẽ charitas diligit bonũ q̃ bonũ. ḡ ille q̃ est magis bonus magis est ex charitate diligẽdus siue sit domesticus siue extraneꝰ. ḡ ꝓpinquitas et familiaritas vel extranietas nihil vident facere ad ordinem charitatis. R. ad ꝓdictoꝝ intelligentiã est notãduz 31
q̃ ꝓdictus ordo q̃ assignat ſm has differẽtias q̃ sunt ꝓpinquũ et remotũ. domesticũ et extraneũ. a q̃busdã dicit esse ipius dilectõis naturalis. charitatis aũt nõ est nisi tolerãtis. sustinet eñ charitas in via (cũ sit ipfecta) imꝑfectionẽ ipius nature. Uñ bi voluerũt dicere q̃ ordo charitatis q̃ cõpetit ei ſm se. attendit penes maius bonum et minus bonũ. nõ aũt ſm ꝓpinquũ et remotũ. Sz hic modus dicẽdi nõ vi. ꝺcordare verbis Ambr. nec etiaz verbis mgri. Nã Ambro. ordinẽ hunc assignat in ipa dilectõe gratuita q̃ dicit sponsa in cãticis. Introduxit me rex i cellã vinariã ordinauit i me charitatẽ. Et mgr in pncipio dist. dicẽ q̃ peccat q̃ ꝓpostere agit et hũc ordinẽ puertit. q̃d nõ esset si talis ordo solũmõ esset charitatis sicut tolerantis. Et iõ est ali⁹ modus dicendi q̃ ordo q̃ attẽditur penes ꝓdictas differẽtias nõ tm̃ est ipi⁹ charitatis sicut tolerãtis. sed etiã est ipius sicut regulantis naturã et ei ꝺsonãtis. Qm eñ ꝓmo diligant ꝓpinqui q̃

extranei hoc non est nature inordinate. sed potius de ordine nature. Sicut enim prius tactum est rectus ordo diffusionis est vt plus communicetur propinquiori z deinde remotiori. Quoniã ḡ charitas rectũ ordinẽ a natura nõ aufert. hinc ē q̃ charitas suguenies illuz ordinẽ nature pficit. z pficiẽdo dicit codẽ ordine ordinari. nõ q̃ ordo ille cõperat sibi ꝓm se. sz q̃ cõperit ei rõne
32 nature in q̃ est. Propter qõ attendẽdũ q̃ duplex ordo attendit in charitate. Unꝰ q̃ ci cõperit ꝓm seipam. z iste ordo attẽdit penes bonũ. z magis bonũ. z maxime bonum. Uñ charitas de se magis mouet ad amandũ spm̃ q̃ corpꝰ. z deũ summũ q̃ spm creatũ. Alius ordo est ordo q̃ cõperit ei rõne nature substrate. z hic attendit ꝓm differẽtias bas q̃ sunt ꝓpriũ z alienũ. ꝓpinquũ z extraneũ. Affectꝰ eñ charitatis substernit sibi affectũ nature. z illum pficit z regit ꝓm illud qõ dz in se recti tudinis. Cõcedendũ est ḡ q̃ ꝓm ordinẽ charitatis domestici ꝓponẽdi sunt extraneis. Rões aũt q̃ dñ oñdunt ꝓcedẽde sunt.

33 Ad illud qõ obz q̃ in xpo ihu nõ est distinctio masculi z femie. imo oẽs vnũ in xpo. dom̃ q̃ apls p̃ nõ vult excludere distinctionẽ z gradũ z ordinẽ in mẽbris xpi. sz hoc vult oñdere q̃ in omni sexu z etate z conditõe ḋsq̃ põt p xpm̃ puenire ad salutẽ. ita q̃ nullꝰ excludendꝰ est a fine. z ꝓterea ex p̃ nõ habet q̃ charitas in diligẽdo mẽ
34 bra xpi nõ seruet ordinẽ. Ad illud quod obz de auctẽ aug. de vera relig. rñderi pt q̃ illã auctem ipe retractat in li. retractationũ. Alit ertiã pt dici q̃ aug. nõ vult removere a charitate ꝓsideratoz illaz ꝓditionũ simpliciter. sed h̃ vult dicere q̃ charitas illas ꝓditões nõ ꝓsiderat ꝑmo z ꝑncipaliter ꝓm q̃ amoz naturalis z carnalis. z hoc pz p illud qõ subiungit. amare eñ in hoie qõ filiꝰ ē hoc nõ est in eo amare qõ ad deũ ptinet. sed qõ ptinet ad se. ꝓstat q̃ de eo intelligit q̃ diligit ꝑncipaliter filiuz q̃ est ab eo genitꝰ. nõ q̃ ē ad dei imaginẽ factꝰ. Et propterea ex auctẽ illa nõ habet q̃ penes illas ꝓditões nõ attendat ordo charitatis sz q̃ nõ sunt ꝑncipales rões
35 diligendi ex charitate. Quãuis aũt nõ sint ꝑncipales. pñt tñ esse annexe z cõcomitãtes. z ex h̃ ad charitatẽ ordinẽ faciẽtes. Ad illud qõ obz q̃ rõ diligendi primũ est imago. dom̃ q̃ ista est rõ cõis z generalis. sz ꝑter hãc pñt esse alie speciales. Ordo aũt z distinctio cuius non attendat penes generales. attendi tñ põt penes speciales. Et ꝓterea cuius domesticus z extraneꝰ sint vniformiter ad imaginẽ dei. nõ tñ sequitur q̃ sint vniformit̃ diligendi. Ad illud qõ vltimo obz q̃ charitas diligit
36 bonũ q̃ bonũ. dom̃ q̃ verũ est de ipa charitate ꝓm se. sic eñ ꝓtectũ est ordo ei in se attendit penes bonitatẽ maiorẽ vel minorẽ. sz in charitate nõ tñ attendit ordo ꝓm se sed etiã rõe nature substrate. z rõne illi⁹ assignat ordo inter domesticũ z extraneũ. z sic pz q̃ rõ illa nõ repugt ordini charitatis

Questio VI f

Utrũ ordo charitatis attendat penes affectum tm̃. an simul penes affectum z effectum. Et q̃ penes vtrũ q̃. videtur. ¶. Joh. iij. Diligamus non verbo neq̃ lingua. sz ope z veritate. nõ est q̃ vera dilectio nisi sit i ope z opere. in affectu z effectu. q̃ pari rõne nõ est verꝰ dilectionis ordo nisi penes illoz vtrũq̃ attẽdat. Itẽ Greg. in quadã omel. Probatio dilectõis est exhibitio operis. q̃ vbi est maior opis exhibitio. ibi pbat maior esse dilectio z ecõuerso. si q̃ charitas ordinata est in diligendo. videt q̃ ordinari debeat in corde z in facto. Itẽ ordinatio in effectu ortũ hz ab ordinatõe in affectu. si q̃ charitas ordinari dz i effectu. necesse ē q̃ ꝑus ordinet in affectu. sz charitas ordinata est q̃tũ ad effectũ sicut pz p illud qõ dicit apls. Operemur bonũ ad oẽs. maxime aũt ad domesticos. q̃ necesse ē charitatẽ ordinatã ee q̃tum ad affectũ. Itẽ magis pensat deꝰ ex q̃to bõ facit q̃ q̃tũ facit. q̃ si ordo charitatis est deo acceptꝰ videt q̃ nõ solũ ꝓsistat in ope exteriori sz etiã in affectu interiori. Sz ꝓtra. q̃ nõ ꝓsistat in affectu videt ꝑ illud qõ dicit puer. xviij. Uir amicabilis ad societatẽ magis erit amicus q̃ frater. sed ꝓstat q̃ illis amicicia de qua sapiẽs loq̃tur nõ aduersat ipi charitati. imo potiꝰ est ei ꝓsona. sz ꝓm istã dicit q̃ magis diligit bõ bone societatis q̃ frater ꝓm carnem. vt q̃ ꝓm assignatas differẽtias nõ attendat ordo dilectois q̃tum ad effectũ. Itẽ dilectio in familiaritate ꝓsequtur ad dilectionẽ z affectũ diligẽdi. sz multi sũt q̃ plus delectant loq̃ cũ amico suo q̃ ꝑ oratiõnẽ loq̃ deo q̃ videt q̃ nullus talis charitatẽ habeat ordinatam. qõ valde duz videt dicere. Itẽ q̃ nõ attendat penes effectum vt. q. multi sunt impotẽtes ad ipendẽda opa dilectionis. q̃ tales nõ pñt habere ordinẽ charitatis. qõ sic h̃ est falsum. restat. tẽ. Itẽ si ordo charitatis attendat penes affectũ. q̃ recte z ꝓm ordinẽ charitatis agit q̃ ꝑbẽdat bñficiũ pot̃ patri q̃ suo ꝓsanguineo q̃ extraneo qõ repbẽdit ꝓpha. Habacuc. Ue q̃ edificat ciuitatem in sanguinibꝰ Et Ezechiel. xxiiij. Sufficiat vobis domꝰ israel q̃ intro ducitis incircũcisos in sanctuariũ dei. vbi repbẽdunt illi q̃ bñficia ecclesiastica magis ꝓterũt domestici q̃ alii. ℟. ad ꝓdictoꝝ intelligẽtiã ẽ notandũ q̃ ꝓm qõ dicit mgr̃ in lra. aliq̃ dicere voluerũt q̃ hmõi ordo charitatis attendat solũ q̃tũ ad effectũ exteriorẽ. non q̃tũ ad effectũ interiorẽ. multi ꝓpter compationẽ nri ad deũ. ꝑ cõparatiõnez aũt primi ad primũ solũ cõsistit ordo q̃ntã ad exteriorẽ effectũ. z inniturñ his auctib⁹ Augu. q̃ in lra ponuntur in qbus vr̃ exꝑsse sentire q̃ ordo charitat̃ respectu primi attendat solũ in exterioris opis exhibitione. Et hoc ꝓ̃m vr̃ dicere in li. de vera religione. vbi dicit q̃ hec est ꝑfecta iustitia. vt plus potiora bona. z min⁹ mnora diligamus. Exq̃ vr̃ posse elici q̃ iste differentie ꝓpinquitatis nihil faciũt ad effectũ dilectionis Uerũ sicut dicit mgr̃ in lra. et verba Ambro. sonant. z rões primo inducte cõprobant. ordo charitat̃ ꝑ compationẽ nr̃i ad primũ. z vnius primi ad alterũ. nõ solũ attendit ꝓm effectũ. verũetiã ꝓm affectũ. Et hoc idẽ intelligendũ est ceteris alijs paribus. Si eñ in duobus dilectis ē par dignitas z necessitas. q̃ntũ ē de istis ꝓprietatibus z cõditiõibus cõliter sũt amandi effectu z affectu. sz si in altero illoz supaddit sanguis ꝓpinq̃tas. facit ipm magis amabilem vtroq̃ mõ. Et isto mõ intendit Ambro. charitatis ordinẽ assignare respectu primoz. Qõ notat cuz dicit. q̃ domestici si boni sint. melius filijs sint ꝓponendi. Et si tu queras cũ ad ordinẽ charitatis cõcurrat meriti dignitas z indigentie oportunitas. sicut et ꝓpinquitas. quare magis Ambro. assignat ordinẽ charitatis penes ꝓpinq̃tatẽ q̃ penes bonitatẽ vel indigentie necessitatẽ. dom̃ q̃ conditio necessitatis nec est nobis ita nota nec ē in se ita stabilis z firma sicut ꝓpinq̃tas conditio. Alioꝝ eñ q̃ hodie ē malus. cras erit bonus. z q̃ hodie ē minus bonus. cras fortassis erit melior. Similiter ē de necessitate z oportunitate. z iõ penes gradꝰ necessitatis bonitatis. z oportunitatis. nõ potuit ita certitudinaliter ordo charitatis assignari. sicut penes conditiones ꝓpinq̃tatis. Concedendũ ē ḡ q̃ ordo charitat̃ ꝓm dñas ꝑassignatas nõ solũ attendit q̃ntũ ad effectũ exteriorem sed etiã ad affectũ interiorẽ. z h̃ intelligendũ ē alijs paribus. Uñ z rões q̃ h̃ oñdunt cõcedende sũt. Ad eu/

dentiã rõnũ q̃ adducũt in cõtrariũ notandũ ẽ q̃ multi
pliciter ꝯtingit affectũ nr̃m accipi · ⁊ effectũ multiplicẽ
repiri · ita q̃ ordo charitat̃ nec oẽm affectũ respicit vni
formiter · nec oẽm effectũ. Accipit̃ em̃ aliq̃n affect⁹ p̃o
passione · aliq̃n p̃ motu · ita q̃ affect⁹ passio ꝺr quedam
mulcedris cõplacentia. Affect⁹ ꝺo mot⁹ ꝺr quedã rõnal̃
diligẽtia · Affect⁹ aũt mot⁹ dupl̃r adhuc accipit̃ · ¶ Nam
quidã ẽ charitate elicit⁹ · q̃dam impat⁹ · Affect⁹a chari
tate elicit⁹ est ille q̃ quis optat alteri summũ bonũ · Af/
fectus ꝺo impatus q̃ quis optat alĩ aliq̃ bonũ tpale
qꝺ est ordinatũ ad ꝺseruatõz nature. Sic g̃ triplex ẽ af
fectus · vn⁹a charitate elicit⁹ · q̃ quidẽ opto alicui bonũ
summũ · Alius impatus · q̃ opto alicui terrenũ bonuz ·
Tertiꝰ ꝺo annex⁹ · q̃ ꝺlector in alterius bone · q̃ magis
tenet rõnem passionis q̃z mot⁹ · Et cũ sit triplex affect⁹
ordo charitat̃ p̃assignat⁹ respicit affectũ a charitate eli
citum p̃ncipaliter · q̃ magis mihi debeo optare beataz
vitã q̃z alĩ · ⁊ post me magis patri meo q̃z alĩ · ⁊ sic vlte
rius p̃cedendo · affectũ ꝺo impatũ respicit min⁹ p̃ncipa
liter · Cũ p diuersis oportunitatibꝫ ⁊ ꝺitõibꝫ ordo q̃n
tũ ad illũ affectũ põt variari ⁊ p̃posterari · Affectuz ꝺo
annexũ qui ẽ passio mulcedris · mĩme respicit ordo cha/
ritatis · q̃ ille poti⁹ respicit sensibilẽ expientiã q̃z rõnis
eligentiã · sicut pz · q̃ plus ꝺlectat̃ aliq̃s ⁊ gaudet in re
spiciendo socĩũ quẽ videt p̃item · q̃z in recolẽdo patrẽ q̃
absens ẽ · q̃z uis ipm magis diligat · cui⁹ signũ est q̃ p pa
40 tre faceret, multa maiora · Silr̃ ex pte effect⁹ distinguẽ/
dum ẽ · ¶ Nã quidã ẽ effect⁹ siue bñficiũ q̃ respicit p̃sonaz
singularẽ · ⁊ ille ꝺuplex ẽ · Un⁹ em̃ ẽ q̃ respicit aĩe salutẽ ·
Alĩ⁹ ꝺo q̃ respicit sustẽtatõz vite p̃ntis · Quidam ẽ effe
ctus q̃ respicit p̃sonã spũalẽ cõmunẽ · sic̃ collatio bñficĩ
ecclĩastici · ⁊ sic triplex ẽ effect⁹ exterior · Un⁹ q̃ est p̃cura
tio eterne salutis · Alius q̃ ẽ releuatio tpalis necessita/

tis · Tertiꝰ ꝺo q̃ ẽ cõmissio bñficĩ ecclesiastici · q̃ ẽ quod
ammõ spũalis · ¶ Primũ aũt istoz effectuũ respicit ordo
charitatis p̃ncipaliter · p̃mo em̃ ꝺebeo p̃curare salutẽ me/
am q̃z salutẽ primi · ⁊ p̃mo salutẽ patrĩ q̃z alicui⁹ alteri⁹ ·
⁊ sic ꝺeinceps p̃cedẽdo · Scõm ꝺo effectũ respicit min⁹
p̃ncipaliter · q̃ p̃m diuersas opoꝛtunitates põt ⁊ ꝺz hõ
magis ⁊ min⁹ eẽ bñficus in collatõe alicui⁹ cõmodi tpa
lis · Tertiũ ꝺo effectũ q̃ ẽ collatio alicui⁹ bñficĩ eccleĩa
stici mĩme respicit ordo charitatis · in collatõe em̃ taliuz
bñficioꝛ multũ attẽdenda ẽ meriti dignitas · ⁊ paꝛ aut
nihil sanguis p̃mitas · Uerẽdũ em̃ valde ẽ ne sub pal
lio charitatis · affect⁹ lateat carnalitatis · Ex his patẽt
oĩa q̃ dicta sunt. Ad illud em̃ qꝺ p̃mo obꝛ de affectu 41
amicabili q̃ est ad socĩũ magis q̃z ad fratrẽ tã pz rñsio ·
q̃ illud intelligit̃ ꝺ affectu q̃ est cuiusdã mulcedris com
placẽtie · rõne cui⁹ plus ꝺlectat̃ hõ habitare cũ bono so
cio q̃z cũ fratre vel cũ ꝺsanguineo. Ad illud qꝺ obꝛ 42
de hꝺ q̃ plus ꝺlectat̃ hõ loq̃ cũ amico q̃z loq̃ cũ deo · silr̃
tã pz rñsio · q̃ talis ꝺlectatio seq̃tur sensibilẽ expientiã ·
Et q̃ p̃rimũ suũ videt · ꝺeũ aũt nõ videt · hinc ẽ q̃ pl⁹ ꝺ
lectat̃ aliq̃n alloq̃ primũ q̃z oꝛare deũ · licet multo plus
deũ diligat q̃z amicũ suũ · Licet aũt iste affect⁹ in viris
carnalibꝫ q̃ huic mõdo ꝺditi sunt aliq̃ mõ sit tolerabil̃ ·
in viris tñ spũalibꝫ q̃z est expiri q̃z suauis ⁊ dulcis ẽ ꝺo
min⁹ valde ẽ reprehensibilis · ⁊ cũ magna diligẽtia ꝺz ex/
tirpari. Ad illud qꝺ obꝛ q̃ effect⁹ nõ est in ptãte nr̃a 43
ꝺõm q̃ ⁊ si nõ sit in ptãte nr̃a effectũ exteri⁹ impẽdere · ẽ
tñ in ptãte nr̃a ipm effectũ velle · ⁊ quãdo volũtas pfe/
cta ẽ · p facto reputat̃ · ⁊ nõ ꝺfect⁹ potentie in exequẽdo ·
nõ tollit ordinẽ charitatis · q̃z tum ad effectũ exteriorẽ
habet attendi. Ad illud qꝺ obj̃citur ꝺe beneficio p̃/
bendali tã pz responsio · q̃ q̃z tũ ad illũ affectũ mĩme (vt
dictum est) attenditur ordo charitatis.

Dist. xxx. de charitate q̃tum ad meriti pfectiõz.

Jc solet q̃ri q̃d poti⁹ sit ⁊c. Sup̃ egit mgr̃ ꝺ cha
ritate q̃z tũ ad eẽntiã ⁊ diffinitiõz · ⁊ q̃z tũ ad dili/
gibiliũ distinctiõz ⁊ q̃z tũ ad ordinẽ · Hic seq̃tur
qrta ps in q̃ agit de eaꝺẽ q̃z tũ ad meriti pfectiõz · Diui/
ditur aũt ps ista in duas ptes · In q̃z p̃ma determinat
de pfectõe charitatis i meritꝰ q̃z tũ ad ei⁹ mot⁹ cõpatos
ad inuicẽ · vtpote de ꝺilectõe amicoꝛ ⁊ inimicoꝛ · In se
cunda ꝺo agit de eaꝺẽ in cõpatõe ad diligentẽ ibi · Illõ
ꝺo q̃ seq̃tur magꝫ nos mouet. ⁊c · ¶ Ista ps diuiditur i
tres ptes · In p̃ma mouet q̃stionẽ ⁊ ꝺtermĩat fm suam
opinionẽ · In scꝺa ꝺo introducit auc̃tatẽ Aug. q̃ sue re
sponsioni vr̃ obuiare · ibi · Aug tñ sentire vr̃ · In tertia
ꝺo p̃dictã auc̃tatẽ explanat · ibi · Ecce hꝺ haberi vr̃ q̃ ꝺ et
p̃tarauim⁹ Silr̃ scꝺa ps tres hꝫ ptes · In q̃z p̃ma intro
ducit q̃stionẽ q̃ ex auc̃toritatibꝫ Aug. hꝫ originẽ · q̃ q̃rit ꝺi/
lectionẽ inimicoꝛ in cõpatõe ad diligentẽ · In scꝺa ꝺo
ponit ꝺterminatõz q̃rundã · ibi · Quidã qꝺ hꝺ ꝺr simplr̃
tenere volentes · In tertia subiũgit ꝺterminatõz suam
ibi · Sz melius est vt intelligatur · ⁊c ·

[1]a Obscura est rñsio · ⁊c · Hoc vr̃ eẽ simplr̃ fal/
sum · q̃ cũ actus diuersificẽt̃ p̃ ob
iecta · ⁊ amic⁹ et
OI· inimic⁹ sint di/
XXX uersa obiecta di
uersa diligibilia
ip̃ossibile ẽ q̃ a/
micũ ⁊ inimicuz
q̃s diligat vno
motu · Jtẽ ꝺtus
simpler ⁊ finita
ad q̃cũq̃z se ꝺuer
tit · totaliter se cõ
uertit · sz hõ dili/
gendo amicũ cõ/
uertit se ad ipm.

Mouet q̃stionẽ ⁊ determi/
nat fm suã opinionẽ · Utr̃ me/
li⁹ sit ꝺiligere amicos q̃z inimi/
cos vl̃ ecõuerso. a

Jc solet
q̃ri q̃d poti⁹ sit pluris
q̃z meriti · ꝺiligere a/
micos an ꝺiligere ĩimicos · Sz
hꝫ cõpatio ip̃licita ẽ · Si em̃ p̃fe/
rat̃ ꝺilectio amicoꝛ tñ ꝺilectõi
amicoꝛ ⁊ etiam inimicoꝛ · p̃spi
cua ẽ absolutio · Sz si i aliq̃ vno
hoĩe q̃ ꝺiligit silr̃ amicũ ⁊ inimi/
a cũ q̃d hoꝛ poti⁹ sit q̃rẽ̃ · obscu

ra ẽ rñsio · q̃ ꝺe motu metis agi
tur ꝺe q̃ nõ ẽ nob facile iudiciũ
an vn⁹ · ⁊ idẽ mot⁹ sit erga ami/
cũ ⁊ inimicũ · ¶ erga amicũ intẽ
sioꝛ · an duoꝛ · vn⁹ erga inimicũ q̃
ꝺz difficilioꝛ · alr̃ erga amicum q̃
vr̃ feruẽtioꝛ · Hec incõgrue pu/
tãt melioꝛ q̃ est feruẽtioꝛ · Uel
si vn⁹ idẽq̃z ẽ · idẽ potioꝛ vbi ẽ ar
ꝺẽtioꝛ nõ improbe extimãt.

Jtroducẽ auc̃tatẽ Aug. q̃ sue
rñsioni vr̃ obuiare. b

Aug. tñ sentire vr̃ mai⁹ esse
ꝺiligere inimicũ q̃z amicũ · q̃ p̃
fectoꝛ eẽ ꝺicẽ ꝺiligere inimicos
⁊ bñfacẽ eis · neq̃z hꝫ a tãta mul/

g̃ nõ vr̃ q̃ vno ⁊
eoꝺẽ motu sil̃ et
semel possit dili
gere iimicũ · ¶ ꝺõm q̃ q̃uis il/
lud qꝺ ꝺicẽ mgr̃
hꝫ nõ sit vsq̃q̃z
bene intelligibi/
le · possum⁹ tam̃
vtrũq̃z expone/
re ⁊ ipm saluare
dupl̃r · p̃mo sic·
quenit em̃ erga
aliquẽ affici du/
plicĩ · vel p̃pe ⁊
distincte ⁊ sb p/
p̃ria rõne · vel in
qꝺã generalita/
te cuz alĩs · Sic

Aug⁹ · in ench·

ꝓbigꝫa dupliciꝑ ꝓt ꝺs afficiꝫ ī amādo peꝛꝫ. Aut qꝛ ſpāliciꝑ afficiꝫ circa ipm. aut generaliꝫ cogitat oēm hoiem cē diligēdū. ꝛ generaliꝫ circa oēm hoiez afficiꝫ ſm q exigit oꝛ do charitaſ. Si ꝑmo mō acciꝑiaſ motꝰ dilectōis i amicū. ſic nō ꝓt vnꝰ ꝛ idē motꝰ q̄ cē in amicū cē in inimicū. ſicꝛ rōes iducte oſtēdūt. Si ꝝo ſcḋo mō. ſic ꝓt cē idē. et ꝫ mō accipit mgr̄ cū dicē q ꝓt eſſe vnꝰ reſpectu vtriuſqꝫ. Aliter āt ꝓt ſuſtineri vt diſtinguamꝰ q duplr̄ ꝛtigit viz aliq̄ moueri in obiectum. Aut motu ſimplici ꝛ abſoluto. Aut motu collatiuo ꝛ q̄dā mō cōpoſito. Si loq̄mur ꝺ motu ſimplici ꝛ abſoluto. ſic nō ꝓt vnꝰ ꝛ idē cē in amicū ꝛ inimicū imo diuerſi ſūt. q̄z vnꝰ cē intēſioꝛ et alr̄ remiſſioꝛ. Si ꝝo de motu collatiuo q̄ ꝺs afficiꝫ circa aliq̄ duo vnū alr̄i pōnēdo. ſic ꝓt cē motꝰ vnꝰ ſm q dicē mgr̄ ſm aliq̄d ſui ītēſioꝛ. ſm ꝝo aliq̄d remiſſioꝛ. ſm ꝫ pzñſio ad ea q̄ obꝺūcūr. nā illa duo ꝓcedūt de actu ſimplici ꝛ abſoluto q̄ cē reſpectu vnius obiecti tm̄. actus ꝝo collatiuꝰ ꝓt cē reſpectu duoꝝ ſb rōe vnius. Ad illꝺ q̄ ꝺ obꝛ q ꝝtꝰ affectiones ñ ꝓt ſiꝫ conuerti ptz rñſio. Ex ꝫ ei nō ꝟclu/ꝺit q nō poſſit cē vnꝰ motꝰ collatiuꝰ. qꝛi eo eſt repire pꝰ ꝛ poſteriꝰ. b ꝓcul/dubio ꝝba ſponſionis hꝰ iplenꝺ. cē. Cōtra. Si ñ dimittit añ̄ꝫ rogeī. ſuat irā ꝓximo. ꝛ ſi ſuat irā charitatē nō hz. g ī oꝛōne ſua ñ ē dignꝰ exaudirī oē nec vr̄ q oꝛet recte Jtē ſicē ī ꝓce/ꝺēt ꝟ ꝓbatū ē oēs tenenꝺ inimicos ſuos diligere etiaz inimicicias exercētes. g oēs tenēī eis etiā nō rogati of/

Mab. vj

Luce. vj

titudie ī pleri c̄ꝫta exaudiri ī oꝛō ne dñica cū ꝺr. Dimitte nobis debita nr̄a ſicē ꝛ ne nos dimittimus debitoꝛibꝰ nr̄is. Illā enim ſpōſionē dicē a mr̄i ī pleri q̄ ñ ꝺū diligūt inimicos. Ait ei ſic. Mabgnū ē erga eū q̄ tibi nihil mali fecerit cē beniuolū ꝛ bñficum. Illud mr̄o grādiꝰ ꝛ magnificē tiſſime bonitatis ē vt tuū inimicū diligas. ꝛ ei q̄ tibi malū vult. etſi ꝓt facē. tu ſp bonū veī facias ſ c̄ꝫ qꝺ poſſis. audiēs dicētē ih̄m diligite inimicos vr̄os. ꝛ bñfacite his q̄ oꝺiūt vos. ꝛ oꝛate ꝓ ꝑſeq̄ntibꝰ ꝛ calūniātibꝰ vos. Sz q̄m pfectoꝝ filioꝝ ꝺi ē iſtud q̄ q̄ꝺē ſe ꝺr̄ oīs fideī extēdere. ꝛ humanū animū ad hūc effectum oꝛādo deū. ſecūc̄ꝫ agēdo luctāꝺoc̄ꝫ ꝓducere. Tū q̄ ꝫ tam magnū bonū tāte mr̄itudis nō ē c̄ꝫta credimꝰ exaudiri cuz ꝺr in oꝛōne dimitte nobꝺbita nr̄a ſicut ꝛ nos dimittimꝰ debitoꝛibꝰ nr̄is. b ꝓculdubio ꝝba ſpōſiōis huiꝰ iplenꝺ. ſi hō q̄ ñ ꝺū ita ꝓfecē vt etiā diligat inimicū. tū q̄ rogatur ab homine qui peccauit in eū vt ei dimittat. dimittit ex coꝛꝺ. q̄ cē ſibi rogāti vult dimitti. cū oꝛar ꝛ dicē. Sicē ꝛ nos dimittimꝰ debitoꝛibꝰ nr̄is. Quicūc̄ꝫ ꝝo rogat hoiem ī quē peccauit ſi pctō ſuo mouek vt roget. nō eſt adhuc deputāꝺꝰ inimicꝰ vt eū diligere ſit difficile. ſicē erat q̄ñ iimicicias exercebat. c Quiſ q̄s ꝝo rogāti ꝛ penitēti ñ dimittit. nō eſtimet a ꝺño ſua pctā dimitti. qꝛ mēſuram vtitas ñ ꝓt. Quecū docuiſſet oꝛōnē hāc. ī ea poſitā ſniam cōmēdauit dicēs. Si dimiſeritis homibꝰ ꝓ ctā eoꝝ. dimittet ꝛ vob pr̄ vr̄. Si ꝝo nō dimiſeritſ. nec pr̄ veſter dimittet ¶ Predictā (vob pctā vr̄a. aug. auctē explanat. c

Ecce hic hr̄i vr̄ qꝺ ꝛ ꝓtaxauimus. ſ. maioris vtutſ cē diligere inimicū ꝛ bñfacere ei. c̄ illū q̄ nihil malifecē nob vel amicū. Q ſi q̄s cōcedere ſimplr̄ nolue

2

c

ſenſas dimittere. ꝫ. ꝺō. q ē dimittere rācoꝛē. ꝛ dimittere ſīg rācoꝛis. Dimittere rācoꝛē nc̄itaſ ē. ꝛ ad ꝫ oēs diligāt. ꝛ ad ꝫ tenek hō ſiue inimicꝰ repugnet ſiue veniaz petat. Dimittere āt ñ ſolū rancoꝛē ſz ꝛ ſīg rācoꝛis. ꝫ pfectōis ē. nec ad ꝫ tenek hō niſi ī caſu vicz q̄n ꝺeuore ꝛ humilr̄ venia poſtulatur. Et de hac dimiſſione loquit aug. Obiectōes āt currūt de alia. ꝛ ꝓ ꝫ patēt tā ſr̄a c̄ꝫ obiecta. c Quiſc̄ꝫ ho rogāti ꝛ penitēti nō dimittit. ñ eſtimet a ꝺño ſua pctā dimitti Cōtra. vī ſm ꝫ q oīs q̄ ſuſt rācoꝛē erga ꝓximū q ꝺ ſeipm oꝛet. ꝫ. qꝛ cū nolit alīꝺ dimittere. tā petit ex ꝺñti q nec ꝺs dimittat ſibi Et qui petit q ꝺeus nō dimittat peccat mortaliē. g oīs q̄ cī rācoꝛe. ꝛ dicē oꝛōnē ꝺñica vī mortaliē peccare. ꝫ. ꝺō. q oīs q̄ oꝛōnē ꝺūcā er corꝺe dicē. ī tēdit p cā ipetrare collatōz bonorū ꝛ remiſſionez maloꝝ. ꝛ q ꝫ intēdit a ꝺño erecꝙ ſtās ē q aut penitet. aut ꝓpoit aliq̄ penitere. lz g aliq̄s odiuz hēat. tamē dicēdo oꝛōem ꝛ ñ incurrit offenſam mortalē. qꝛ nō intēdit petere q fiat ſibi ſm malā volūtatez quā nūc hz. ſed ſm volūtatē bonā quā ꝛ ſi tūc ñ hēat. ītēdit tamē ꝺi auxilio aliq̄n obtinere. Si q̄s ſūt illā oꝛōnē dicere nūq̄ ꝓpōnēs ab odio fratris recedere. c̄ꝫ uis nō intēderet iram petere. cul/pā tamē ſuā abſ/q̄ dubio aggraꝛ/uaret. Aliter tamen poſſet dici q iſtā oꝛōnē ē n/do aliq̄s dicē nō dicit in ꝑſona ſua ſz in ꝑſona eccl̄ie cꝰ vult eē mēbꝝ. Et c̄ꝫtū ad ꝫ nō petit ꝺ ſeipm. nec intētōe ꝓncipali nec ex ꝓcequēti.

Questio

Mathꝛvi

Deut. xv

Aug.

Ad intelligēdā huius ptis incidit hic quēstio ō charitate cītum ad pfectionez meriti. Et circa hoc sex breuit̄ p̄nt queri. Primū est. vtz quis ex cītulacūcz charitate possit cītecūcz tēptatōni resistere. an hoc sit solius charitatis pfecte. Secūdū est vtrū hō in cītulacūcz charitate cōstitut⁹ teneat̄ morte ꝑ ꝓpo subire. Tertiū est vtrū hūs charitatē pfectaz teneat̄ ea q̄ fūt pfectōnis implere. Quartū est vtz oēs tam pfecti cī impfecti teneāt̄ inimicos diligere cītū ad affectuz Quintū est vtz oēs teneāt̄ inimicos diligere cītū ad effectū. Sextū est quod sit melius z maioris meriti. vtz diligere amicū an diligere inimicum.

Quēstio prima. a

Vtrū cū q̄licūcz charitate possit q̄s resistere cītecuncz tēptatōi. Et ꝙ sic vī. Sup illō ps. Bonū mihi lex oris tui. xc. Aug⁹. Plus diligit charitas dēū cī cupiditas milia auri et argēti. Hoc ē vez de cītulacūcz charitate z si hec charitas cītulacūcz excedit omnē cupiditatem sua ꝛtute. si g magnitudo tēptatōis attēdit̄ ꝑm magnitudinē cupiditatis. vī ꝙ p cītulācūcz charitatē possumus maxime tēptatōni resistere. Itē Greg. Debilis est hostis q̄ nō vincit nisi volentem. sz cītulācuncz habet hō charitatē. hz q̄ꝑ velle nō vinci. g si nolle vinci resistit oīi tēptatōni z tēptatori. vī ꝙ p cītulācuncz charitatē possit hō supare oēm tēptationē. Itē potentior est charitas i bonū cī culpa i malū. sz peccatū mortale cītumcūcz quū sufficit ad expellendū magnaz grām. g charitas cītucūcz qua est. sufficiēs ē resistere temptatōni maxime. Itē charitas cītucūcz qua sit hoiem facē diligere dēū ꝓpter se z sup oīa. z facit hoiem in dēū ꝛfidere plusz in se. sed q̄ dēū ꝓpter se z sup oīa amat et in dēum ꝛfidit hz dēū adiutorē. z q̄ hz dēū adiutorē oī tēptatōni ꝑt resistere. g hō in cītulacūcz charitate supare ꝑt oēm tēptatōnē. Itē gra cītumcūcz sit modica potētior est z excellētior cī natura. sz hō i statu innocētie in pur naturalib⁹ ꝛstitut⁹ poterat cītecūcz tēptatōi resistere g existēs i gra ꝑt cītecūcz tēptatōi resistere cītulācuncz beat charitatē. Itē esto ꝙ aliq̄s beat modicā charitatē z tempt̄ magna tēptatōe. aut ꝑt illi resistere aut non. Si pt. habeo ꝓpositū. si nō ꝑt. et nullus peccat i eo q̄d vitare nō ꝑt. g ꝛsentiēdo tali tēptatōi nō peccat. sz hoc est falsū. g z illud ex q̄ seqūt. redit g idē q̄d ꝓpus. Sz ꝛ. j. Cor. x. Fidelis dē⁹ q̄ non ꝑmittit vos tēptari sup id q̄d potest. ꝛstat ꝙ loq̄tur habētibus charitatē. g si dēus ꝑmitteret. diabol⁹ tēptaret hoiem hītē charitatē sup posse. g non vī ꝙ cītulacūcz charitate possit homo resistere tēptatōi maxime. Itē sup illud ps. Proba me dñe z tempta me. dic auctas Pri⁹ vires nras inspice. z postea temptari ꝑmitte. sed h̄ non peteret nisi posset tēptari sup vires. g vī ꝙ aliq̄ temptatio sit cui non sufficit resistere virtus charitatis modice z impfecte. Itē Amb. in q̄dā ꝑmone de ꝛfessoribus Diuersa sunt genera inimicoz q̄ ꝑm virū nr̄arū cītrariē compēsato nobis cum agone luctātur. sz maiores vires hz charitas pfecta cī impfecta. g si illa hz luctā suis viribus ꝓportionabilē. vī ꝙ aliq̄ lucta sit sup vires charitat̄ impfecte. Itē vt⁹ caritat̄ maxie reluceret pugna z tēptationis victoria Si g cītulacūcz caritas ꝑt resistere maxime tēptatōi vī ꝙ modica charitas sit maxie ꝛtut̄ et pfectōnis Quod si ē mānifestē ꝑm restat ꝙ et illud ex q̄ seqūt. Itē magnitudo coꝛone attēdit̄ ꝑm mgnitudinē pugne. g si modica charitas resistere posset tēptatōi maxime vī ꝙ maxia coꝛona ꝛbeat charitati minime. sz hoc ē mānifestē falsū. g z. Itē q̄dā ē pugna ex⁹ victoria purificat̄ aīa ab oīb⁹ venialib⁹. et statim euolat i celū. sīc est q̄ ꝓ iustitia mortis homi intēdat̄. g si modica caritas posset resistere cītecūcz tēptatōi. modica charitas posset oīa venialia ꝛlere. z statim i celū facere euolare. ꝙ si h̄ obsurdum ē. restat idē q̄ ꝓpus. Ad ꝓdictoꝝ intelligētiā 4
notādū ꝙ cū querit̄ vtz cītulacūcz charitas ꝑt resistere cītecūcz tēptatōni. hoc dupliciter ꝑt intelligi. aut loquē do de ꝑtate charitatis ꝓ cōparationē ad adiutoriū diuine ꝓuidētie gubernātis. aut ꝓ cōparationē ad vires liar. cooperantis. ꝑm vtrūcz istoꝝ modoꝝ fuit hic duplex modus dicendi. Si enī loq̄mur ꝓ cōparatōnem ad dispositionē diuini regimis. sic dixerūt alicī ꝙ ex cītulacūcz charitate pōt q̄s resistere cītecūcz tēptatōni. Alīī ꝙ nō. Et vtrīcz vez dicere potuerūt. nec sibi ꝛdicūt si recte intelligātur. Si enī loquamur cītū ad remptatōnis exordiū. q̄ntulacūcz charitas pōt resistere q̄ntecūcz tēptatōi. q̄ꝛ os hoiem habētē charitatē nunqz ꝛserit nisi ille volūtarie ab eo recedat. q̄n potius ꝑm ꝙ augeat tēptatōis bellū. ꝓgatur ōs charitat̄ augmētū. Vñ q̄ntūcūcz sit modica charitas in homīe. nunqz ꝑt inuitus ab aduersario ꝛtici. q̄ꝛ ꝑm ꝙ crescit bellū. crescit adiutoriū. si homo faciat q̄d in se ē. Si aūt loquamur de tēptatione cītū ad ꝛsummatōnē victorie. sic nō pōt esse ꝙ hō ex modica charitate resistat tēptatōni maxime. q̄ nō pertitur ordo diuine iustitie q̄n ex victoria magni belli fiat amplificatio meriti Unde sicut ista duo nō cōtradicūt sed sīml natura fūt. possibile ē ꝙ ex qua charitate in ꝓncipio tēptatōis z magna in fide resistat magne tēptatōni. Et ire possibile ē ꝙ ex qua caritate in ꝓncipio tēptatōnis z magna i fine. nō resistat magne tēptatōi Sic nō obuiāt sibi ille due opinīones. Sīlr si loq̄mur de potētia charitatis ꝓ cōparationez ad vires li. ar. cooperantis dupler fuit opinio. Illā q̄daz dixerūt ꝙ ex q̄ntulacūcz charitate ꝑt q̄s resistere q̄ntecūcz tēptatōi. q̄dā ꝙ non. Et rō huj⁹ est. q̄ꝛ de viribus li. ar. z adiuti gra est loq̄ dupliciter. vel cītū ad libtatē volūtat̄. vel cītū ad vitiuz difficultatis ad bonū z ꝓnitatis ad malū. Si g loquamur de gra ꝓ cōpatōnē ad libertatē volūtatis. sic cū ipa volūtas de se sit libera ad cōsentiendū. z ꝓ gram sit liberata a culture peccati vt cogi nō possit. ꝑt q̄ntecūcz tēptatōni resistere. Si aūt loquamur ꝓ cōparationē ad vitiū difficultatis z ꝓnitatis. sic nō ꝑt resistere impulsui tēptatōnis fortis. nisi charitas adeo fortis sit ꝙ suo vigore ꝛ ꝓnitatē refrenet a malo. z ꝛ difficultatē accēdat ad bonū. Lib. eīn arb. ex vna gte adiutū adiutorio gratie. ex alia gte corruptū vitio ꝛcupiscētie. q̄n excitat in ipo ꝓ tēptatōz impet⁹ ꝛcupīe. ꝑm ꝙ magz z magz fortit excitat. ꝓ h̄ idiget maiori repssiōe. Et sic diuerst ꝛsideratōibus ꝛcedi ꝑt de charitate ꝓ cōpatōz ad liar. ꝙ cītulacū cz charitas ꝑt resistere cītecūcz tēptatōi. z qō ꝑt si comparet ad dominiū libtat̄. nō ꝑt si cōpet ad vitiū ꝓnitatis z difficultat̄. Et h̄ melius ꝓtz si q̄s ꝛsideret z attēdat z exquisīto cōgscat statuz z ꝛflectū hoīm tēptatorū. Ex his ꝓtz rnsio ad q̄oz ꝓpositā. Patz etiā nihilominus rnsio ad obiecta. Illā rōes q̄ ꝓbāt ꝙ q̄ntulacūcz charitas pōt resistere q̄ntecūcz tēptatōni ꝓcedunt de ipa charitate ꝓ cōparationē ad dēum ipam adiuuātē z ꝓmouētē. z ꝓ cōparationē ad volūtat̄ libertatem sicut intuēti apparet. Verā 5
tamē illa ratio quā obiecit de petro non valet. Quod ei dicitur ꝙ quātūcunqz peccatū paruū sufficit ad expellendā quātumcūcz gratiam. hoc non est quia peccatū agat in ipam gratiā. sed q̄ facit libe. arbi. deficere a gre cōplemēto. Ex h̄ aūt nō pōt inferri ꝙ ꝓpter hoc quan- 6
tulacūcz gratia sufficiat ad vincendum omnem impul-

sum temptatōis·qz facilius est deficere q̄ benefacere. Inferri tñ pōt q̄ quātulacunq; gratia expellere p̄t oīe peccatū. Ad rōes ꝙo que ad oppositū adducūtur manifeste sūt similr̄ resp̄ōdēs. ꝓcedūt em̄ de ipa charitate p cōgationē ad defectū ꝓnitatis z difficultatis. sicut pz de p̄mis trib⁹ rōnib⁹. vel p cōgationē ad terminū z consummationē victorie. cui rñdet pfectio meriti z magnitudo p̄mij q̄tum ad excellentiā victorie z coronę. z hoc mō ꝺcessuz est q̄ nō pōt esse q̄ modica charitas resistat temptatōi magne. qz nō patr̄ hoc ordo diuine iusticie sicut p̄dictū est. Et fm hanc viā ꝓcedūt tres rōnes vltime. nec oꝑtet ampli⁹ hic morari. qz rōnes ille p se satis manifeste sūt ptractanti. Questio II b

Utrū homo in q̄talacunq; charitate ꝺstitut⁹ teneat mortē p xp̄o subire. Et q̄ sic videt Lu. ix. Qui me erubuerit z meos sermones. hūc fili⁹ hoīs erubescet cū venerit in maiestate sua. sed xp̄s neminē erubescet cū venerit in maiestate nisi p mortali peccato. si igit̄ sentētia ista generalis ē. vr̄ q̄ oēs mortaliter peccent q̄ in ꝓculo mortis erubescūt ip̄m dñm ꝺfiteri. q̄ oēs tenent mortem p xp̄o subire. Itē. j. Joh. iij. Oīm ille aiam suā p nobis posuit. z nos ꝺbem⁹ aias p fratrib⁹ ponere. Si q̄ xp̄s p oīb⁹ aiam posuit. vr̄ q̄ oēs tenent z debēt mortē p ipo z mēb̄ris ei⁹ subire cū se obtulerit opportunitas loci z tp̄is. Itē q̄libet tenet plus diligere deū q̄ oē creatum q̄tūcunq; sit imꝑfect⁹. ꝺ q̄libet tenet p honore dei z gl̄oria pendere se z sua. Cū igit̄ opportunitas tp̄is se offert vr̄ q̄ q̄libet teneat mortē p xp̄o subire. Itē inco⁹parabiliter plus diligēda sunt bona eterna q̄ tpalia. sicut incōpabiliter sunt meliora. sz vnusq̄sq; libenter dat illud q̄ minus diligit p eo q̄ magis diligit. si q̄ oēs tenent ad diligendū plus vitā eternā q̄ tpalē. vr̄ q̄ omnes teneant velle libenter mori exponere p̄tem vitaz vt lucrent eternā. sed q̄ homo tenet velle p loco z tpe tenet facere. q̄ opportunitate se offerente vr̄ q̄ oēs tenentur mortē p xp̄o subire. Sz ꝺ Joh. xv. Maiorē charitatem nemo hz vt aiam suā quis ponat p amicis suis. q̄ mortē p xp̄o subire vr̄ pfectionis maxime. sz hoies imꝑfecti nō tenent ad opa pfectōis. q̄ nō oēs tenētur mortē p xp̄o subire. Itē Ro. vj. sup illud. humanū dico ꝓp infirmitatē carnis nr̄e. glo. Inueniūtur alīq̄ q̄ ꝓponūt iusticie dilectionē voluptatib⁹ carnis. p iusticia tñ penas mortēq; formidāt. sz ꝺstat q̄ fm autoritatē apl̄i vt dicit glo. tales sunt serui iusticie. q̄ cū tales mortē refugiant. vr̄ q̄ nō teneant mortē p xp̄o velle subire. Item Aug. dicit z habet in fine p̄cedētis di. pfecta charitas hec est vt q̄s paratus sit p fratrib⁹ mori. z h̄ apparet p hoc q̄ plari tenent ad maiorē pfectionē q̄ subditi. z summa pfectio q̄ a plato exigitur ē vt ponat aiam p subditis fm illud Joh. x. Bonus pastor aiam suā ponit p ouib⁹ suis. Si q̄ imꝑfecti nō tenent ad opa charitatis pfecte vr̄ q̄ nō oēs teneātur p xp̄o z eius mēb̄ris mortē subire. Itē maius est mortē subire p xp̄o q̄ oīb⁹ tpalib⁹ abrenunciare. sed nō omnes tenētur tpalia oīa relinquere. q̄ nō omnes tenētur mortē p ipo subire. Q aūt maioris pfectionis sit patet p illud quod dicit Grego. Nō magnū est abnegare quod habes. sed valde magnū est abnegare quod es. Et ꝺstans est q̄ multomagis est abnegare seip̄m q̄ sua. z dare corpus vitam q̄ terrenaz substantiā. Ad. ad predictoz intelligentiā est notandum q̄ subire mortez intentione placendi ꝺo h̄ potest esse tripliciter. Uno mō q̄n adest necitas vel deserendi iusticiā vel amittendi vitam. Alio mō quādo se offert 7 oportunitas diuinā gloriā manifestandi z edificandi ecclesiam. Tertio mō solū ex hoc q̄ vitā suā habet eo⁹sam. Primū est iusticie z necessitatis. Secm̄ est perfectionis z superogationis. Tertiū est seueritatis z crudelitatis. Unde Aug⁹. illos q̄ semetip̄os p̄focant z p̄cipitio colliduṫ propter vite p̄ntis odium dicit esse sceleratissimos homicidas. tractās illud Job̄is. xij. Qui odit aiam suā in hoc mundo. in vitā eter. custo. eam. Cū ergo queritur vtr̄ oēs teneāt⁹ mortem p xp̄o s̄bire. Dicendū q̄ ꝓo loco et tempore vbi talis optio deb̄t vel q̄ iusticia deseratur. vel q̄ vita perdatur. ibi omnes quantumcūq; sint imperfecti tenentur mortem s̄bire et p̄elegere magis ꝺo dilecto mori q̄ ip̄o offenso viuere. Ubi vero talis necessitas nō imminet nec daf optō tamen offert se opportunitas manifestandi diuinā gloriam et edificandi ecclesiam. si homo se morti exponat mortem subire est perfectōis z supererogatōis. ad quā nō oēs tenentur p xp̄o. z fm istā viā ꝓcedunt rationes ostendētes q̄ nō omnes tenētur mortem p xp̄o subire. z ideo sunt concedēde. Ad illud quod vltimo obi̇c̄i8 tur de abrenūciatōne substantie temporalis z perpessione mortis. respōderi potest q̄ in casu necessitatis p̄ceptum est oīa temporalia deserere cuilibz homini sicut z mortē subire. imo multo fortius Unde hoc dak intelligi p locū a minori. z ideo ratio illa sicut z alie nō cogit nisi put simplicit intelligitur. ita q̄ homo mera voluntate ꝓmptus est temꝑalia abnegare z mortem s̄bire

Ad illud ꝺo quod p̄mo obi̇c̄itur in ꝺrium q̄ ꝺbem⁹ 9 in periculo mortis nomen christi ꝺfiteri. Dicendus q̄ verū est si sumus in ea necessitate positi q̄ confiteri oporteat vel negare. Sed potest esse medius inter hoc. quia imꝑfectus potest subterfugere z sciē fm occultare nec ex hoc dicitur nomen xp̄i erubescere. sed tūc erubescere dicitur quando timore mortis negat ipsum xp̄m. Ꝺo q̄uis oēs teneāt⁹ ad hoc q̄ nullus neget. non tamē ex hoc potest concludi q̄ omnes simpliciter teneant ad ꝓferendā mortē. nisi interueniente predicta necessitate.

Ad illud q̄ ꝺ obi̇c̄it q̄ posuit aiam suā p nobis. nos 10 ꝺbemus aiam p fratrib⁹ ponere. Dicendus q̄ est ꝺbitū necessitatis. et est ꝺbitū congruitatis. siue ꝺbitum ad quod obligant⁹. et ꝺbitum ad quod ammonemur Beatus aūt Iohānes non intelligit ꝺ ꝺbito primo mō sed ꝺ ꝺbito secūdo modo. quod magis spectat ad supꝛerogationē q̄ ad necessariā z generalem supobligatōez

Ad illud q̄ ꝺ obi̇c̄it q̄ quilibet tenet plus diligere ꝺus 11 q̄ omne creatum. Dicendū q̄ verū est. verūtamē ex h̄ n̄ sequit q̄ hō teneat p xp̄o ꝺserere oīe creatū. q̄ ꝑt habere simul xp̄m z creaturā quā diligit. Pōt enī hō simul seruare corporis vitam z ꝺt amicicią. qz nō oꝑtet nec exigit hoc lex charitatis q̄ ꝓpter dilectionem dei sustinear q̄s mortem. nisi incidat in supradictā necessitatem. qua sz oꝑteat eum vel xp̄m negare vel mortē sustinere. Ad illud quod obi̇c̄itur vltimo q̄ homo libēter 12 dat illud quod minus est p eo q̄ magis diligit. ꝺm. q̄ verū est si illud aliter adipisci non possit. z quoniaz pōt hō adipisci vitā eriā p̄ter martyriū tolerātiā. ꝺo nō sequit q̄ oēs teneātur velle p xp̄o mori simpliciter sed sub cōditiōne. vicz. si alter ei placere nō possit. z hoc solum est in articulo predicte necessitatis.

Questio iij c

Utrū perfecta charitatem habētes teneātur ea que sūt pfectōis implere. Et q̄ sic vr̄. Mat. v. Estote perfecti. sicut et p̄ vr̄ celestis pfectus ē. hoc ꝺ aplis z apostolicis viris. q̄ videt q̄ oēs viri pfecti teneantur ad ea

que sūt pfectōis. Jtē Greg. in quadā omlia. Cū augent dona. rōnes crescūt donoꝝ. Unde t auctas dicit q̄ cui plꝰ ꝯmittit. plus ab eo exigit. g̃ cui ꝯmittit pfectā charitas. cūctos exigat actū ꝯuenientē habitui. vī q̄ ille tenetur ad opa pfectōis. Jtē sicut se hz charitas imperfecta ad opa simplicis iusticie. sic se habet charitas pfecta ad opa iusticie ꝯsummate. Sz hūs charitatē imperfectam tenetur ad ea q̄ sunt simplicis iusticie. g̃ vī q̄ habens charitatē pfectam obligat ad opa pfectionis. Jtē charitas proficit aut ꝺficit. sz habēs charitatē tenet nō ꝺficere. g̃ tenet̄ pficere. cū nō sit mediū inter bec. q̄ sūt hz charitatē pfectā nō pt pficere. nisi in oīb⁹ pfectis. g̃ vī q̄ omnis in q̄ est pfectio obligat ad opa pfectōis. Sz ꝺ. Matth. xix. Si vis ad vitā ingredi ꝛua mādata. Igitur ex solis obꝛuātis mādatoꝝ vī q̄ homo possit peuenire ad salutē. g̃ nō videt q̄ ad ea obligat q̄ sūt charitatis pfecte.

Jtē Jacob. iij. Qui nō offendit in ẏbo. hic pfectꝰ ē vir. sz nullus tenet ad hoc q̄ nō offendat in ẏbo. ꝯtūcūcz sit pfectꝰ. g̃ ꝓpter pfectionē charitatis nō obligatur ꝙs ad ea q̄ sūt pfectōis. Jtē quāto aliq̄s ē in maiori charitate ꝯstitutꝰ tāto plus hz de libertate spūs. t ꝯtra plus habet de libertate spūs. tāto paucioribus vinculis obligatur. g̃ perfecti nō tenēt̄ur ad plura q̄ teneātur imperfecti. ꝯtra hoc ē de pfectōe charitatis. Si g̃ imperfecti nō astringūtur ad opa pfectōis. vī a maiori q̄ nec illi debeāt astringi q̄ sūt in charitate pfecta cōstituti. Jtē status charitatis pfecte nō excedit charitatē imperfectā in infinitū. cū g̃ mortale excedit veniale in infinitū. q̄d est veniale imperfecto nō est mortale pfecto ꝯtrū est de ipo genere status. g̃ nō vī q̄ pfectio charitatis obliget hoiem ad opa pfectōis.

Si em̄ obligaret. tā videret q̄ pfectꝰ vir esset peiorꝭ cō
13 ditōnis. R⁹. ad ẏdoꝝ intelligētiā est notandū q̄ multipler ē genus pfectōis. t multipler est ratō obligandi. Quinq̄ em̄ pfectōis genera cōsueuerūt distingui. Primū est pfectio sufficientie que ꝯsistit in adumplerōe mādatoꝝ. Et de hoc Mat. v. Estote pfecti sicut pr̄ vr̄ cel. pfectꝰ est. Secūda ē pfectō religiōis q̄ ꝯsistit in obseruātia ꝯsilioꝝ. Et de hac habet Matth. xix. Si vis pfectꝰ ee. vade t vende oīa q̄ ha. tc. Tercia ē pfectio platōis q̄ ꝯsistit in regimine subditoꝝ. Et de hac dr̄ Luc. vj. pfectus oīs erit si sit sicut mgr̄ eiꝰ. Quarta est pfectio opatōis q̄ ꝯsistit in ostēsione exemploꝝ. Et de hac dr̄ Ben. vj. Noe vir iustus atcz pfectus in generatōibus suis. Quinta ē pfectio trāquillitatis que ꝯsistit in ꝯsūmatōne difficillimoꝝ et optimoꝝ. ꝓma Joh. iiij. Perfecta charitas foras mittit timorē. Et pbs dicit q̄ pfecta virtus optiō rū est opatiua. Similiter intelligēdū est q̄ q̄ncz modis obligat aliq̄s ad aliud. Primū genus obligatōis ē ꝓpter mādatū diuinū. Secūm ē ꝓpter votū emissū. Tercium est ꝓpter officiū susceptū. Quartū est ꝓpter vitāduz scādalū. Quintū est ꝓpter ꝛscientie iudiciū. Cū g̃ querit vtr̄ hō in pfecta charitate existens teneat ad opa pfectōis. Dōm. q̄ si pfectio accipiat̄ ꝓmo modo. vicz p pfectōne iusticie q̄ ꝯsistit in impletōne mādatoꝝ. sic obligatur ad illā pfectionē sicut t alij. t eo magis de bono t equo quo magis pcepit dnūs per q̄d possit implere diuinū mādatū. Si aūt ls quamur d alijs generibꝰ pfectionis. Dōm q̄ nō obligat hō existēs in pfecta caritate ad illa nisi quātū ex obligatōne diuini mandati. nec alr obligat nisi interueniat aliq̄d vinclm̄ sequētiū. vicz votū per q̄d obligat ad pfectōnē religiōis. Uel officiū susceptū g̃ q̄d obligat ad pfectōnem platōis. Uel scādalum rōe cuiꝰ obligat ad pfectōnē opatōnis. Uel cōsciētie dictamē g̃ q̄d obligat ad pfectōnē trāquillitatis. Dis ei interuenientibꝰ supinducit̄ noua obligatio ad hmōi genera pfectionū ꝓdictaꝝ. Sz status charitatis ꝯtrū ē de se necessaria obligatōnem nō inducit. sicut rōes que ad hāc prē sūt inducte oñdūt. Et ideo cōcedi possūt Ad 14
illō ẏo q̄d obꝛin ōriū de auctoritate dn̄i in Mat. iā patz rūsio. q̄ illō itelligit̄ de pfectōne iusticie t sufficiētie ad quā obligātur oēs tā pfecti ꝯ imperfecti. Ad illud 15
q̄d obꝛ de auctē Greg. q̄ sicut crescūt dona sic crescūt rationes donoꝝ. dōm q̄ h̄ verū ē quātū ad ea que sūt necessitatis. Preterea q̄d dr̄ q̄ rōes donoꝝ crescūt hoc nō ꝺr q̄ de⁹ sp exigat necessario ab hoīe totū q̄d pt. sz q̄ exigit de bono t equo. ita q̄ illa exigētia nō inducit tūc rōnem necessitatis sz ꝓgruitatis. t ei⁹ obmissio nō inducit culpā mortalē sz venialē. dns aūt nō solū exigit rōnem de mortalibꝰ sed etiā de venialibꝰ ꝛm illō q̄d dr̄ Mat. xij. q̄ hoīes reddēt rōem de oī vbo ocioso Ad illud q̄d 16
obꝛ. q̄ sicut se habet charitas imperfecta ad opa simplicis iusticie. tc. Dōm q̄ nō est sīle. q̄ charitas imperfecta ordinat̄ ad opa simplicis iusticie nō ꝓpter ipius charitatis statū sz ꝓpter diuinū mādatū. sed nō sic est de operibus pfectōis. q̄ nō cadūt sic sub p̄cepto. sz magis sub āmonitōe et cōsilio. Ad illud q̄d obꝛ q̄ hns charitatem sp 17
teneat̄ pficere. Dōm q̄ charitas dicit̄ duplicit̄ pficere. Uno mō ꝓpter multiplicatōnē bonorū opm. Alio mō ꝓpter ipius charitatis augmētū t pgressū ad vltimum statū. Cū g̃ dr̄ q̄ hō teneat̄ pficere ī charitate. t q̄ charitas aut pficit aut ꝺficit. si intelligat de pfectu q̄ cōsistit in ipius charitatis augmēto t incremēto. sic nō habz veritatē. q̄ charitas nō augetur in homīe cōtinue. Si vero intelligat de pfectu q̄ consistit in bonoꝝ opm multitudine t iusticie exercitatōe. sic veritatē habet. sed iste pfectꝰ charitatis nō tm̄ attēdit in impletōne cōsiliorum t opm pfectoꝝ. sz etiā in obꝛuātia mādatoꝝ. Et ideo ex hoc nō pōt ꝯcludi q̄ homo in pfecta charitate ꝯsistens ad opa pfectōnis necesse habeat obligari.

Questio IIII d

Utrū oēs teneātur diligere inimicos ꝯtrū ad effectum. Et q̄ sic vī Leuit. xix. Diliges amicū tuū sicut teipsum. Sup quo dic̄ Aug. q̄ nomē proximi t amici intelligit oīs hō. ꝛm etiā q̄ ipe dns innuit Luc. x. Ergo si illud pceptū datū est oībꝰ. cū oēs teneātur affectu diligere se. videt̄ q̄ oēs teneātur affectu diligere inimicos. Item Mat. v. Si diligitis eos qui vos diligūt quā mercedem habebitis. glo. Nullā in celo. qui g̃ tm̄ habet dilectionē respectu diligentiū se non habet charitatē. q. cū charitas nō possit esse sine mercede. igit̄ ad hoc q̄ aliq̄s hēat charitatē. necesse est q̄ ipius charitas ad eos q̄ ipsum odiūt se extēdat. Jtē sup illud Luce. vj. Diligite inimicos vr̄os. Glo. interli. Nō sufficit nō odisse. sed oēs tenēt̄ur ad illud q̄d sufficit ad salutē. g̃ oēs tenēt̄ur nō solū ad nō odiendū inimicos. sz etiā ad amandum. Jtē nulli de⁹ dimittit petm̄ nisi ipe dimittat ꝓximo ꝛm q̄d dr̄ Matth. vj. t xviij. Sz nemo dimittit ꝓximo ex corde nisi ipm̄ diligat affectu. g̃ nemo pt apō de cū venia mereri nisi offenderet̄ se diligat ex corde. Jtē plꝰ diligēdus ē ꝓximꝰ ꝯ corꝑ ꝓprū. nec aliq̄d aduersat̄ magis t inimicat̄ spūi ꝯtra caro. cū g̃ q̄libet teneat̄ natura carnis sue diligere. vī q̄ teneat̄ inimicū suū affectu diligere. Jtē sicut culpa ē de restabilis. sic imago de ē diligibilis. sz ꝯtūcūcz hō diligat̄ sp tenet̄ hō de restari eiꝰ culpā. g̃ ꝯtūcūcz p culpā aduersat̄ sp tenet̄ diligere eiꝰ naturā. Sz ꝺ Mat. v. Audistis q̄ dctm̄ ē antiq̄s. diliges amicū tuū. et odio hēbis inimicū tuū. sz ad nichil obligamur morale nūc ad q̄d nō obligarēt̄ ante q̄ ī lege. g̃ si tūc nō

tenet ātur ad diligendū inimicū sed potius ad odiēduz
vr̄ q nō oēs tenēt̄ nūc inimicos diligere. Minor p/
batur. q. sup illō Math. xviij. de q̄nq; panib⁹. rē Glo.
nō alia q̄ quę scripta erāt p̄pherat. sz legē & p̄pheras mi
sterūs grauida esse dēmōstrat. Et itez. iij. Reg. vij. fecē
yrā mare fusile. x. cubitoz̄. ibi glo. decē p̄ceptis in lege
oīa q̄ facere debem⁹ dñs exp̄ssit. Si g̃ i nullo p̄ceptoz
ꝺtinet dilectio inimici. nec ad aliud obligāt̄ moder/
ni ad qđ nō obligarēt antiq. vi. rē. Jrē Luc. vj. diligi
te inimicos vr̄os. ibi glo. hoc p̄fectoz̄ ē. Et iteruz alia
glo. ibi. Eccl'ia h̄ vt lacte nutrit qđ est simpliciū & imp/
fectoz̄. sz validiori cibo charitatis roborat. sz ad ea que
p̄fectōis sūt ñ oēs tenēt̄. g̃ nō oēs tenēt̄ diligere ini
micos. Jtē sup illud p̄s. Reuela oculos meos & ꝯside/
rabo mirabilia de lege. Glo. Nihil mirabilius est ī mā
datis q̄ diligere inimicos. sz nō oēs tenēt̄ ad facien/
duz mirabilia. q. sicut dicit Aug. virtutes & mirabilia
facere nō oīb⁹ datū est. g̃ rē Jrē amb. dic. & hr̄ in dist.
p̄cedēti. vbi actū est de ordīe charitatis. sufficit q̄ inimi/
cos odio nō habem⁹. g̃ vr̄ q nō oēs tenēt̄ diligere ini
18 micos ex corde. R⁹. ad p̄dcōz intelligētiā ē notāduz.
q circa hoc est duplex resp̄ōdēdi modus Quidā enī di
cere voluerūt q dupliciter ē loqui de inimicis. Aut fz
statū in q̄ exercēt inimicitias aut fm statū in q̄ penitēt
& petūt venīā. Si fm statū in q̄ venīā p̄tūt sic oīs te/
nēt̄ ad diligendū inimicos p̄ter illā ꝺditōem quaz
dñs ponit ī oīōe dñica. Dimitte nobis ꝺbita nostra si
cut & nos. rē. Si enī hō homī fuat irā. frustra a ꝺo que
rit medelā. fm q dr̄ Eccl'i. xxviij. Si aūt loq̄mur de ini/
micis. put sūt in statu & in actu ledēdi & inimicitias ex
ercēdi. sic dicere voluerunt q affectu diligere inimicos
nō est necessitatis sz magis p̄fectōis. nec dñs hoc p̄reci
pit sz magis ꝺsulit. Et istā opinionē quoūdā mgr po/
nit in lr̄a. Sz si interi⁹ ꝺsiderēt hec positio min⁹ sufficī
enter dicit. p eo q fm q auc̄tes scōz sonāt exp̄sse. & ipa
rō apte ꝺuincit. nō est charitas ꝺa nisi diligat oīe dili
19 gibile. Diligibile aūt a charitate ē oē illō qđ ē possibile
ad bēitudinē ꝓuentre. Ideo non hz aliqs charitatē nisi
diligat oīes illos q̄ sūt in statu vie. siue sint amici siue
inimici. Unde in p̄s. dr̄. Latū mādatū tuū nimis. q. mā/
datū charitat⁹ ad oēs se extēdit. Et sicut lōgitudo man
dati se extendit ad oēm dīam tp̄is. sic latitudo ad oēm
p̄sonā homis viatoris. Unde sicut aliqs nō haberet cha/
ritatē si ꝓponeret eriā ī vno solo die peccare & ī alīs bñ
facere. q. dēficit sibi lōgitudo mādati. sic esto q aliquis
oēs hoīes diligat p̄ter vnū solū quē a dilcōne excludit
20 charitatē nō hz. q. dēficit sibi latitudo illi⁹ mādati. Pro/
pterea ē ali⁹ modus dicēdi q diligere affectu est duplex
fm q duplex ē affect⁹ amoris. quidā a charitate elicit⁹
quidā a charitate impatus. Ille est affectus amoris a
charitate elicit⁹ q̄ q̄s optat alīj sūmū bonū siue bēitudi/
nē eternā. Ille ꝺo est affectus impatus q̄ q̄s optat alīj
bonū tp̄ale & p̄speritatē trāsitoriā. Amor enī charitat⁹
facit q hō velit alīj oīe bonū. nedū sūmū bonū. sz etiaz
tp̄ale. nisi illud sit impediēs ad salutē. Si g̃ loquamur
de affectu p̄mo a caritate eliciēte dico q oēs tenēt̄ ini/
micos eriā actu inimicātes diligere. & eis vitā eternaz
optare. Si aūt loquamur de affectu impato q̄ q̄s optat
alīj p̄speritatē tp̄alē. sic nō oēs tenēt̄ diligere. sz sufficit
nō odisse. Et h̄ ē qđ dicit amb. Sufficit q inimicos di
ligam⁹. & nō odio habeam⁹. in q̄ innuit. q cū dupler sit
charitatis affect⁹. vno tenemur diligere. altero ꝺo suf/
ficit nō odisse. Unde ad nō odiēdū inimicos. & nō gaudē/
dū de malis coz̄ oēs tenēt̄. sic dr̄ Prouerb. xxv. Luz
ecciderit inimic⁹ tu⁹ ne gaudeas. Et Eccl'i. ix. Noli de
mortuo inimico tuo gaudere. Diligere ꝺo oīno quātuz
ad effectū elicitū & impatū optādo ei bona eterna & tpa
lia. h̄ p̄fectōis est & supererogatōis. Diligere ꝺo ad bona
eterna h̄ necessitatis ē & p̄ceptōis. & ad h̄ oēs generalit̄
sunt obligati tā p̄fecti q̄ imp̄fecti sic rōnes q̄ ad p̄mam
ptē inducunt oñdunt. & iō ꝺcedēde sunt. Ad illō qđ 21
obꝺ p̄mo i Jrū de Math. v. diliges amicū tuū. & odio
habebis inimicū tuū. Rñdeī p̄t dupl'r. Primo p h̄ q
lex nunq̄ p̄cipit odio habere inimicū. sz ipi iudei h̄ ar/
guebant a Jrio sensu. q. tm̄ p̄cipiebat eis diligere amī/
cos. arguebāt er h̄. q debebāt odire inimicos. Aliē pōt
rñderi q ē odiū affect⁹ & odiū effect⁹. Et itez ē inimicus
eccl'ie siue fidei. & inimicus p̄sonalis. cū g̃ lex innuebat
inimicū odio eē hñdū h̄ intelligit de odio effect⁹ & de imi
mico eccl'ie & cult⁹ diuini. Odio ꝺo affect⁹ neminē p̄cipi
ebat odire nec inimicū p̄sonalē nec inimicū eccl'ie. Jni/
micū aūt p̄sonalē nō p̄cipiebat odiri nec odio affectus
nec odio effect⁹. imo poti⁹ obligabat ad illud ipm dili
gendū. sz nō esset ira tūc exp̄ssum. Unde & dñs explicuit in
Math. v. Et ꝓterea nō p̄t er h̄ argui q nō oēs tenen 22
tur diligere inimicos. Ad illud ꝺo qđ obꝺ q dilige/
re inimicos p̄fectoz̄ ē. Rñdent aliq̄ q illud intelligitur
de dilectōe affect⁹ & effectus nō de dilectōe affect⁹ tm. Sz
vtz̄ h̄ sit vez̄ in seq̄nti p̄bleumate declarabit. Nūc aūt
dicam⁹ q si intelligat de affectu elicito & impato p̄fectio
nis ē. Si ꝺo de affectu elicito est tm̄ generalē necessitat⁹
Glo. ꝺo loq̄tur ibi de dilectōe quātū ad vtrūq̄ modū.

Ad illud qđ obꝺ q diligere inimicos est mirabile. di 23
cendū q mirabile ꝺ illud qđ est sup̄ facultatē nature. h̄
aūt p̄t ee dupl'r fm q est opatio nature simpl'r. & nature
rōnal'. Facere aūt mirabilia sup̄ posse nature h̄ est p gra
tiā gratis datā. quā vocat apis opatōz̄ ꝺ rutū. & h̄ non
oīb⁹ est data. Facere ꝺo mirabilia sup̄ posse nature rō/
nalis h̄ est p gr̄am gratū faciēt̄. vtpote p fidē & charita
tē. Per fidē em̄ credim⁹ multa q̄ nō possem⁹ credere sine
ea. & q̄ vident̄ infidelib⁹ nimis incredibilia. Et p chari
tatē amam⁹ ea q̄ vident̄ charitatē nō hñtib⁹ odibilia. et
hec mirabilia ꝓtinētur ī lege diuīa. et datū est illa oīb⁹
facere q̄ volūt in se suscipere gratiaz gratū facientē. & p
tanto nō potest argui q nō tenem⁹r ad dilectionē ini/
mici. hoc enim est aliud genus mirabilis. q̄ illud de q̄
loquitur Aug. Ad illud vero quod obꝺ̄citur de au/ 24
toritate Ambro. q sufficit si odio nō habemus. dōm q
auc̄tas illa truncate inducit. dic em̄ h̄ duo sil' sufficere
si simpl'r diligimus & ñ odio habemus. q̄ duo valde rō
nabiliter dicit. & duplicē affectum dilectōis īnuit. & ad
ꝺfirmatōz̄ facit p̄habite respōnionis. p quā auc̄tas il/
la satis potest intelligi rē.

Questio v c

Utz̄ oēs tenēāt̄ diligere inimicos q̄tuz ad effectū
Et q sic vr̄ p̄mo auc̄te ve. te. Exo. xxiij. Si videris asi/
num odiētis te iacere sub onere. nō ꝓtransibis sz suble/
uabis cuz eo. Et hoc ipm dicit Prouer. xxv. Si esurie/
rit inimicus tuus ciba illū. si sitierit potuz da illi. Si g̃
mandata ista oīb⁹ ꝓponēt̄ur. vr̄ q oēs tenēāt̄ dili
gere inimicos quātuz ad effectum. Jtez hoc vr̄ ex auc̄te
noui testa. Mat. v. diligite inimicos vestros. benefa/
cite his qui oderunt vos. & orate p p̄sequēt̄ib⁹ vos. rē. 25
Jbi dicit quedā glo. Tribꝰ modis peccatur contra ec/
clesiam. odio. verbis. cruciatu corpis. Econtra vero ec/
clesia tria facit. diligit. benefacit. & orat. ergo nō est mē
brum ecclesie qui nō diligit amicos ex effectu. ergo oēs
tenent̄ isto modo diligere. Jtē hoc vr̄ p rōnem. quia di

lectio affectus sine dilectõne effectus nõ est dilectio ꝙ probatio enī dilectionis exhibitio est operis · si g̃ vera dilectõne oĩes tenẽtur inimicos diligere · vī ꝙ oẽs tenentur nõ solũ affectu sz etiã effectu inimicos amare. Item pncipalior inimicus ẽ caro nr̃a q̃ aliq̃s ꝓximus noster sz carnẽ nr̃am repugnãtẽ tenemur nutrire ⁊ fouere q̃tũ ad eius naturã · g̃ si magis tenemur ꝓximos diligere · vī m̃to fortius ꝙ eorũdem eos nõ solũ affectu amare sz ⁊ effectu eos nutrire ⁊ fouere et bñficia eis cõicare. Itẽ nõ solũ sumit bõ vindictã de alio infligẽdo malũ sz etiã sb/trahẽdo bonũ · sz oĩs tenent nõ querere vltõnem ꝑm ꝙ dr̃ Leuit · xix · Et ad Roma · xij · Nõ vos vindicantes g̃ oẽs tenemur nõ subtrahere aliq̃d bonum ꝓpter acceptã iniuriã · Si g̃ oĩes tenẽtur diligere eos q̃ nõ sũt inimici affectu ꝓter ⁊ effectu · vī ꝙ similit oẽs vtroq; modo teneãtur inimicos diligere. Sz Ī · frequẽter pcipit in lege ꝙ ipi interficiãt inimicos suos · sicut Exo · xxij · Nõ feries cũ eo fedus · nẽ g̃ vī · ꝙ in ve · le · nõ tenebant inimicos diligere q̃tũ ad effectũ · g̃ pari rõne nec impfecti tenentur i noua · Itẽ sup illud Matth · v · diligite inimicos vr̃os · dicit q̃dã glo · Cumul⁹ pfectõis ẽ diligere inimicos ⁊ orare ꝓ ipis · Si g̃ nõ oẽs tenentur ad cumulũ pfectõnis · nõ oẽs tenent inimicos diligere effectu · Itẽ Aug⁹ · dicit ī ench · ⁊ habet ī lra · ꝙ diligere inimicos ⁊ bñ facere eis nõ est rãtor̃ exãdiũtur ī oõe dñica · si g̃ ī oõe dñica nõ exaudiũtur nisi boni · vī ꝙ ñ oẽs boni teneãtur inimicos diligere affectu ꝓter ⁊ effectu. Itẽ hoc ꝑm vī ꝓ regulã phi Si oppositũ in opposito ⁊ ꝓpositũ in ꝓposito · cũ g̃ amicis sit bñ faciẽdũ ꝙ selo quẽdo vī ꝙ inimicis sit male faciendũ · Itẽ videmus ī oi creatura tã aĩata q̃ inaĩata ꝙ inimicitia sit causa pugne · sicut amicitia ẽ causa ꝛcordie · si g̃ nemo dz facere ꝛtra naturalẽ rectitudinẽ · videt ꝙ magis sit rectũ scdz rõis ordinẽ inimicos expugnare q̃ eos adiuuare · g̃ nõ
26 videt ꝙ oẽs teneãtur ipos effectu diligere. Ad p/dictor intelligẽtiã est notãdũ ꝙ circa hoc ẽ dupler modus dicẽdi Quidã enī dicere voluerũt · ꝙ et si diligere inimicos affectu sit necessitatis ita ꝙ ad illõ obligatur tã pfecti q̃ impfecti · diligere tñ affectu simul et effectu superogatõis ⁊ pfectõis est · nec ad illõ obligãtur impfecti sz tm̃ pfecti Sed ille modꝰ dicẽdi in seipo includit repugnãtiã · Primũ q̃dẽ q̃ eode mãdato pcipimur diligere inimicos ⁊ eis bñ facere · Si g̃ mãdatũ illõ generale ẽ · vī ꝙ generaliter oẽs obligẽtur ad vtrũq; · Et ire/rũ pfecti q̃tũ ad obligatõez que ẽ p mãdatũ ad nihil obligãtur ad qõ nõ obligãtur impfecti · q̃ mãdata dei omnib; generaliter ꝓponũtur · Si g̃ p illõ mãdatũ obligãtur pfecti ad diligẽdũ inimicũ tã affectu q̃ effectu videtur sitr̃ de impfectis idẽ esse dicẽdũ · Et amplius · si dilcõ ꝓ/nõ tm̃ ꝓsistit ī corde · sz etiã manifestat in oge · dicere ꝙ ceteri tãtũ obligãtur ad diligẽdũ corde · nõ aũt ad diligẽdũ ope · cũ se offert tpis ⁊ loci oportũitas · idẽ vī dicere ac si teneamur inimicos diligere ficte · Propt̃ hoc dilectio inimicorũ claudit ī mãdato dei dilcõe ꝓximi · et ꝓstat ꝙ mãdatũ illud intelligit q̃tũ ad affectũ ⁊ effectũ ⁊ ad illõ mãdatũ oẽs obligant. Et ꝓpt̃ea ꝓdca respon
27 sio nõ ꝑt hr̃e locũ · Et iõ est alius modꝰ dicẽdi ꝙ diligere i effectu exterior̃ põt cẽ dupl̃r · aut q̃n se offert tpis oportunitas · aut q̃n incũbit necitas · Si loq̃mur de exhibitione operis exteriorus generaliter q̃n se offert tpis oportunitas · sic diligere inimicos effectu cumulus est pfectõnis · Si aũt loq̃mur de exhibitõe operis q̃n incũbit necessitas · sic diligere inimicos effectu ẽ generalis ⁊ necessitatis obligatõnis · q̃si q̃s vellet primũ suũ siue amicus siue inimicũ necessitatẽ habere ⁊ claudit viscera sua ab eo iuxta sniam bti Joh · tã amplꝰ nõ ẽ charitas dei ī eo · sic g̃ patet ꝙ sicut diligere affectu vno mõ necessitatis est · alio modo pfectõnis ⁊ superogatõnis · ꝙ ꝑm hũc modũ ꝑñt solui diuerse auctoritates sanctor̃ que sibi videnť obuiare de dilectõe inimicor̃ · Ex his patet resp̃sio ad q̃nez ꝓpositã · patet etiã ꝓ magna ꝑte responsio ad obiecta · Nã rões q̃ ostẽdũt ꝙ oẽs teneãtur inimicos diligere effectu · intelligũtur ī casu necessitatis · Auctes vo que in oppositũ adducũtur intelliguntur de exhibitõne operis magis generali · vicz cũ se offert optumtas ꝛgruitatis. Ad illõ vo qõd obr̃ ꝙ si benefaciẽdum ẽ amicis 28
malefaciendũ est inimicis · Dõm ꝙ non sequitur ꝓpter h̃ ꝙ amicis nõ solũ bñ faciẽdũ ẽ ꝓpter illõ in q̃ repugnant inimicis · verũtamẽ ꝓpter illud in q̃ conuenũt · vicz q̃ sunt ad imaginẽ dei · Vñ sicut illud argumẽtũ nõ valet · albũ est visibile · g̃ nigr̃ est inuisibile · q̃ albũ ẽ visibile p illõ in q̃ cõmunicat cũ nigro · sic nec rõ ꝑmissa. Ad illud 29
qõd obr̃ ꝙ ꝑm ordinẽ nature inimicitia inducit pugnam dõm ꝙ illud verũ est vbi inimicitia ordinata est ꝑm ordinẽ nature · sicut calidũ inimicat frigido · ⁊ sicco humidũ · sed vbi est inimicitia ꝓter nature ordinem ibi nõ est pugna ꝑm naturã sed magis ꝑ naturã · talis aũt erit ī hominib; · q̃ cũ hõ sit animal mãsuetũ natura · ꝑm naturale ordinẽ cũ oĩbus dz hr̃e pacẽ ⁊ ꝛcordiã · Vñ in inimico suo nõ dz hõ odire naturã sz solũ culpã q̃ nõ pseq̃tur ipm natura quã fecit deus · sz malicia quã fecit homo vt dicit Aug⁹ · Cetera aũt q̃ opponũt̃ facilis manifestãtur per ea que dicta sunt. Questio VI f

Quid sit maioris perfectõnis ⁊ meriti · vtr̃ diligere amicũ an diligere inimicũ · Et q̃ diligere inimicum vī Matth · v · Si diligitis illos q̃ vos diligũt quã mercedẽ hẽbitis · Bla · ibi · nullã ī celo · sz dicitur q̃ dr̃ dilcõe inimicorũ maior merces hẽt̃ · g̃ maioris pfectõis ẽ ⁊ meriti diligere inimicos q̃tũ amicos · Itẽ diligere inimicos ẽ dr̃ superaddere a dño ī euãge · sz dñs nõ superaddidit nisi ea q̃ maioris pfectõis erãt · vr̃ g̃ g̃ maioris pfectõis sit diligere inimicos q̃tũ amicos · Itẽ vbi ẽ maior pugna ibi ẽ gloriosior victoria · ⁊ vbi ẽ maior difficultas · ibi ẽ maior rõ meruti · ⁊ meriti · p eo q̃ arcius ⁊ vr̃ ẽ circa difficilia · sz maior ẽ pugna ⁊ difficultas ī diligẽdo inimicos q̃tũ diligẽdo amicos · g̃ maior pfectõ residet ⁊ meritũ circa dilectõnẽ inimicor̃ q̃tũ amicor̃ · Itẽ q̃to hõ magis supleleuat in aliq̃ motu fortis · tãto motꝰ ille ⁊ actõ ẽ pfectior et excellentior · sz ī dilcõe inimicor̃ pleleuat hõ supra se ⁊ supra ea q̃ sũt nr̃e q̃tũ ī dilcõe amicor̃ · g̃ motꝰ dilcõis circa inimicos ẽ magis meritorꝰ ⁊ pfectꝰ q̃tũ motꝰ dilcõis erga amicos · Itẽ q̃to motꝰ dilcõis ẽ pfectior tãto ẽ liberalior ⁊ purior · amor ei spũalis purꝰ ẽ ⁊ liberalis · sz motꝰ dilcõis erga inimicũ purior ẽ ⁊ liberalior q̃tũ erga amicũ · Purior q̃dẽ q̃ nihil hz admixtũ de charitate · Liberalior q̃ minꝰ hz de obligationis necessitate · g̃ vī ꝙ multo pfectior sit ⁊ deo acceptior · ⁊ ad meredum efficacior · Sz Ī · dilectõ inimicor̃ põt̃ ab amb · ī vltio g̃du · g̃ dilcõ illa maxie excedit a ꝓmo g̃du dilcõis · q̃ ẽ maximꝰ ⁊ nobilissimꝰ · sz q̃to aliq̃d recedit a ꝓmo ⁊ sumo ī illo gñe · tãto minꝰ hz de pfectõe ⁊ cõpleñto Si g̃ dilectõ inimicor̃ magis recedit · g̃ vī ꝙ multo pfectior ⁊ excellentior sit motꝰ dilcõis erga amicũ q̃tũ inimicus · Itẽ q̃to dilcõ ẽ excellentior tãto ẽ dilcõi dei similior · sz deus magis diligit diligẽtes se · iuxta illõ q̃d dr̃ Prouerb · viij Ego diligẽtes me diligo · g̃ dilectõ amicorũ magis assimilatur dilcõni dei q̃tũ dilectõ inimicorũ · g̃ ẽ multo pfectior · Jtem motꝰ dilcõis tãto melior ẽ ⁊ pfectior q̃tũ ꝛcuentior ⁊ frequentior · sz motꝰ caritatis erga amicũ ꝛcuentior et fre/

quẽtio: est ꝯ erga inimicũ. ḡ. ꝛc. Jtẽ ꝯto motus dilectõis rectior est ꝛ plus hz de rectitudine ꝛ cẽtrate. tãto melior et excellẽtior est ise. ꝫ magis iustũ ꝛ equuz est diligere amicũ ꝯ inimicũ ḡ motus iste dilcõis est melior illo. Jtẽ in eo qõ melius ꝛ pfectius ẽ. magis debet hõ se exercere. ḡ si motus dilcõis erga inimicũ essz melior ꝛ pfectior. frequẽtius ꝺbet et hõ circa ipm affici ꝛ p ipõ orare. ꝙ si hoc est. incõueniẽs dicere ꝙ magis ꝺbeat homo orare p inimicis ꝯ pro amicis. qz hẽ ordinẽ charitatis puertere. ḡ restat ꝙ nõ est maius bonũ inimicos ꝯ amicos diligere. Ad. ad pdcõz intelligẽtiã ẽ notãdũ ꝙ cũ q̃rit de cõparatõe istoz duoz motuũ dilectõis quoz vn⁹ est erga amicũ. alter erga inimicum dupliciter ꝑt queri. put cõparãtur ad diuersos habit⁹ ꝛ radices. aut put cõparãtur ad eundem. Si put ad diuersas radices ꝛ habit⁹ cõparãtur. ita ꝙ vn⁹ habitus habilitat tm̃ ad amicos. alter ꝙ se extendit vsq; ad inimicũ. sic absq; dubio multo maius ꝛ excellẽtius ẽ diligere inimicũ ꝯ amicũ. ꝛ multo pfectior habitu indigemus ad hoc ꝙ possimus exire i istũ actũ ꝯ ad hẽ vt exeamus in alterz. Et hoc est qõ dicit Aug. in ench. ꝛ habetur in litera. Magna est erga cũ qui tibi nihil mali fecẽ esse bñficũ ꝛ benuolum. Illud ꝙ mlto grãdius et mg̃nificẽtissime bonitatis ẽ vt tuũ q̃z inimicũ diligas. Si ꝙ loquamur de istis actib⁹ put ad eãdem radicẽ cõparãtur. ꝛ ab eadẽ radice pcedant. sic quodãmõ sũt equales. ꝛ quodãmodo se mutuo excedũt. Quãtũ enĩ ad rõnẽ merendi respectu pmũ sbalis equalitatem hñt. quia ꝯtitas illius pmũ rel̃ põdet ꝯtitati radicis. Quãtũ ꝙ ad rõem merẽdi respectu pmũ accidẽtal' ꝯtũ ad vigorẽ ipius actus ꝛ motus mutuo se extẽdũt. Jlla mot⁹ dilectõis erga amicos excedit ꝯtũ ad feruorẽ ꝛ frequẽtationẽ. Mot⁹ ꝙ dilectõis erga inimicos est puriorꝫ et difficilior. ꝛ ita q̃dãmõ vn⁹ istoz motuũ ẽ alio melior ꝛ ecõuerso ꝑm variũ modũ accipiẽdi magnitudinẽ. Naz in dilcõne amicoz ꝙtus charitatis magis exercetur intensiue. ꝫ in dilcõe inimicoz magis exercet extẽsiue. sicut ꝙtus caloris ignis ãplius calefacit. ꝓpinquiora ꝯ remotiora. ꝛ q̃dã modo plus apparz efficacia illi⁹ virtutis in his q̃ sũt ꝓpinqua. q̃dã modo i his q̃ sũt longinq̃ Rõne intensiõis plus i calefactõne. ꝓpinquoz. ꝛ rõne extẽsionis plus i calefactõne longinq̃z. Sic ꝛ in ꝓposito intelligẽdum ẽ ꝙ dilectõ amicoz ꝛ dilectõ inimicorũ. put ab eadẽ radice pcedũt ꝑm diuersas ꝯditõnes et respectus mutuo se excedũt. ꝛ ꝑm hoc dissolui ꝑñt rões que ad diuersas ptes adducunt. Diuers cñ vñs pcedũt ꝑm quas vtrez vez sine repugnãtia cõcludere possũt. Sed si vlter⁹ querat. Quis istoz duoz motuũ oĩb⁹ pensatis excedat reliquũ. hsũt diuerse opiniones. Nã quidã volũt dicere ꝙ motus ille qui ẽ in amicũ melior eit. qz intensior ẽ ꝛ plus hz de rõne boni. Et istũ moduz dicẽdi vr̃ mg̃r approbare in l̃ra. Et si hũc modũ qui sat̃ vr̃ pbabilis sustinere velim⁹ rñderi ꝑt ad rões q̃ primo inducũtur. ꝙ ab insufficienti pcedũt. Cũ enĩ dicitur ꝙ mot⁹ ꝯto difficilior ꝛ purior ꝛ magis supra vires nature. tãto est pfectior ꝛ excellẽtior. dõ. ꝙ hẽ vez ẽ ceteris paribus. Sz cũ assumit de motu dilectõis inimicoz qui ẽ hmõi. rel̃ põderi ꝑt ꝙ nõ sũt cetera paria. qz mlto maior ꝛ feruẽtior ẽ mot⁹ dilcõis erga amicos. ꝯ sit ille. Alis ꝙ est hẽ modus dicẽdi ꝙ dilectio inimicoz ẽ excellentior simpliciter loquẽdo. ꝛ magis i ea excitat pfectõ charitatis. Et si hũc modũ dicendi sustinere velimus. qm̃ videt aũctas Aug. ipm satis pbabilẽ facere. põt rel̃ põderi ad ea q̃ in ctrariũ adducũtur. Ad ꝑmũ quod obĵcitur de ordine diligẽdoz dicit ꝑt ꝙ Ambr. in gradibus illis nõ intendit ponere vel assignare gradũ pfectõis i dilcõne. sz gradũ exhibitõnis ꝑm maiorẽ ꝛ minorẽ obligatõnem. Ad illud qõ obz ꝙ dilectõ amicoz est dilectioni dei similior. Rñderi ꝑt ꝙ interemptõnẽ ꝙ pfectio dilcõnis diuine magis manifesta est in hoc qõ dilexit nos cũ essemus inimici ꝯ si essemus amici. Jurta illõ apli. Roma. v. Cõmẽdat sũt dei charitatẽ suã in nob. quia cũ adhuc pctõres essemus ꝑm tẽpus xp̃us p nob mortu⁹ ẽ Vñ et si i dilcõe amicoz charitas dei ondat ẽ magna. i dilcõne inimicoz ostẽdit esse nimia. Jurta illud Eph. ij. Propt̃ nimiã charitatẽ suã qua dilexit nos ꝛc. Ad illud qõ obz ꝙ tanto motus dilectõis ẽ melior ꝯto ferucntior. dõm ꝙ illud vez est vbi ẽ par difficultas ꝛ resistentia. Ubi sũt nõ est par difficultas sicut in ꝓposito nõ habet veritatẽ. ꝙ pater. qz modic⁹ ignis citius adurit fenũ ꝯ magnus ignis adurat forte lignũ

Ad illud qõ obz ꝙ ꝯto motus dilectõis est rectior tãto pfectior. dõm. ꝙ vez ẽ. Sz cũ assumit ꝙ mot⁹ dilectionis erga amicũ magis ẽ equ⁹ ꝛ rect⁹. rñdẽdum ẽ p distinctõnẽ ꝙ maior ecẽtas ꝑt esse dupl'r. Aut ꝓ exigentiam meritoz ꝛ dignitatis a ꝑte dilecti. ꝛ sic magis ẽ equũ diligere amicũ ꝯ inimicũ. Aut ꝓpter abũdãtiorẽ rectitudinẽ a ꝑte diligẽtis. ꝛ sic nõ est magis equũ diligere amicũ ꝯ inimicũ. imo magis ecõuerso. qz hẽ est maioris ꝛ abũdãtioris iusticie ꝯ illõ. Ad illud qõ obz ꝙ magis ꝺz hõ se exercere i eo qõ ẽ maioris pfectõis. rñderi põt ꝙ i exhibitõe alicui⁹ bñficũ ꝛ executõne alicui⁹ act⁹ duplici intentõne potest homo se exercere. aut propter profectum alterius. aut propter meritum suum. nec ꝺbet homo in opibus iustis tm̃ meritũ suum intueri sz etiam pfectũ ꝓximi. licet ḡ in exercitatõne circa dilcõnem inimici maior sit via pficiendi ꝛ lucrãdi ꝛ ad pfectõnez perueniendi. qz tñ magis obligat̃ homo amico ꝯ inimico frequẽtius ꝺz in amore amici se exercere. Vñ qõ dicit ꝙ magis debem⁹ nos exercere i his que sũt maioris pfectõis. dicendum ꝙ illud nõ est vsq; quaq; verum. imo magis debem⁹ nos exercere in his que sũt maioris obligatõnis. ꝛ sic patet quomõ potest satis ratõnabiliter vtralibet pars sustineri.

Dist. xxxi. de charitate quãtũ ad durationẽ.

Illud q̃z nõ est ꝑtercũdũ ꝛc. Supra egit mg̃r d charitate ꝯtũ ad diffinitõez. diligibiliũ distinctõnẽ. diligẽdi ordinẽ. et meriti pfectoz. In hac ꝙ ntra pte agit de charitatis duratõe. Et qñ ꝓuenit tripliciter loq̃ de duratõe charitatis. vicz per comparatõnem ad peccatum sibi oppositum et per comparationem ad habitus aliarum virtutum. ꝛ p cõparatõnẽ ad statũ glie futuꝛ in q̃ statu habuit eã xp̃us. Ideo dividit ps ista i tres ptes. In quaꝛ ꝓma inq̃rit mg̃r vtz charitas possit ḡ ꝑtm amitti. In secũda determinat q

liter spes et fides et scientia habeãt euacuari. ibi. Aduertendũ est etiã qũo fides et spes ꝛc. In tercia pte inquirit vtz ordo q̃ inest charitati in via. i rpo et in alijs beatis habeat inuenirι. ibi. Nũc iã superest inuestigare. ꝛc. Prima ps diuidit i tres ptes. In quaꝛ ꝓma adducit aũctes ad ostẽdendũ ꝙ charitas nõ possit tolli p ꝑtm̃. In scõa ꝙ inducit aũctes ad oppositũ. ibi. Nec innuere videtur ꝙ charitas ꝛc. In tercia ꝙ sbiũgit explanatões illaꝛ aũctũ ex qb⁹ ꝓcludebat falsũ ꝓpter intellectũ querũ ibi. Quod ꝙ apls ait. ꝛc. Aliaꝛ ꝙ ptũ subdiuisio satis manifesta est in littera.

1 a Charitas q̄ deseri ꝑt nunq̄ ẏa fuit. Contra ſm hoc vr̄. q̄ im mutabilitas ſit

DI. de veritate cha/ XXXI ritatis ḡ ſi hō in via ſp mutabil̄ē a malo ī bonum videt q̄ nūq̄ ha beat verā charī/ tatē. Si dicas q̄ mag̃r dicit in ſe

Lof. xliij rm q̄ ẏtas illa ñ referr̄ ad charita tis ceñtiam. ſed

Aug. iuli ad ei⁹ efficaciaz. a ano comiꝫ nō ſoluit. Dī mū q̄ mīti via/ tores hñt charī/ tatē q̄ ꝓducit eos ad verā brītudi/

Math. nē. et tñ q̄ꝺiu vi xxv. atores ſr̄ ꝑt ca ritatez deſerere. ḡ iſta duo ꝓt ſi mul ſtare q̄ cha/

Aug⁹. ritas poſſit deſe ri et q̄ fuerit ẏa Jtē charitas vie

Greg. ſup ꝙ ꝑte ſunt vm⁹ pſal. cu. rōnis. ḡ ſi ō ve/ rītate charitatiſ ꝑte ē vt ſit īmu/ tabil̄. vr̄ ſil̄r. q̄

Aug⁹. ītō ẏitate charī tatis vie. Et ſic vr̄ ſimplr̄ ſentiꝫ

Aug⁹. q̄ charitas ẏa nunq̄ a/ mittrā. Sz ħ eſt

Beda. ſimplr̄ falſū. ſic manifeſte ſcitur ex ꝓximīs. ergo tē. R⁹. dō q̄ ver bū illud ſane ꝑt intelligi vt fiat vis ī duplici ẏbo. Primo vt fi at vis ī verbo ex parte ſubiecti. ī ħ q̄ dicit charī tas q̄ deſeri pōt Aliq̄ enī ꝑpetaſ ſiue qualitas de ſerit ꝙ ħ q̄ nō ꝑt reſiſtēr impel lenti. Aliq̄ deſe rit et mera volū tate habēti. Cū ergo dicit aug⁹ q̄ charitas nō ē vera q̄ ꝑt deſeri. hoc intelligit de

Jnqrit vtrū charitas poſſit ꝑ peccatū amitti. ⁊ adducit au toritates ad ꝓbandū in ꝑtē ne gatiuā.

a

Illud q̄z nō ē ꝑtereū/ dū q̄ q̄dam aſſerunt charitatē ſemel habi/ tam ab aliq̄ nō poſſe excidere. nullūq̄ damnādū hāc aliq̄n̄ ha bere. q̄ hanc traditionē ſubditi munīūr teſtimonijs. Apl's ait. Charitas nūq̄ excidit. Auguſ/ tinꝰ inqt. Charitas q̄ deſeri pōt nunq̄ ẏa fuit. Jtē charitas eſt fons ꝓpri⁹ ⁊ ſingularis bonoꝝ cui nō cōicat alien⁹. Alieni ſūt oēs q̄ audituri ſunt ñ nouī vos De hoc fonte ſcriptura dicit. Fons aq̄ viue ſit tibi ꝓpri⁹ ⁊ ne mo ali⁹ cōicet tibi. Si ūāt alieni ſunt q̄ addituri ſūt illā vocē. nō ḡ huic fonti cōicant dānandi. Jtē Aug. ſup ep'laz Johis. Ra dicata ē charitas. ſecurus eſto. nihil mali ꝓcedere pōt. Jtem Greg. in moralib⁹. valida eſt vt mors dilectio. virtuti eñ mor/ tis dictio cōpar. q̄ nimiꝝ mētē quā ſemel cepit. a dilectōe mūdi ſundit⁹ occidit. Jtē Aug. ſup ep'lam Johis. Unctio inuiſibi/ lis charitas eſt. q̄ in q̄cunq̄ fue rit. radix illi erit q̄ ardente ſole areſcere nō ꝑt. nutrīt calore ſo lis ñ areſcit. Jtē Beda ſup Jo. Querēdū eſt quō ſpeciale filij dei agnoſcēdi ſignū fuerit q̄ ſu per eū deſcēderit ⁊ māſerit ſpi/ ritus. Quid magni eſt filio dei q̄ in ipō manere ſpūs aſtruat. Notāduq̄ q̄ ſp in dño māſerit ſpūs. in ſctis ẋo q̄diu mortale corp⁹ geſtauerint ꝓtim ſp maneat. ꝓtim rediturus ſecedat. Manet aūt apud eos vt bonis inſiſtant actib⁹. Recedit ẋo ad tps ne ſp infirmos curādi. mor tuos ſuſcitandi. demones eīci endi. vel etiā ꝓphetizādi habe ant facultatez. Manet ḡ ſp vt poſſint habere ẋtutes. vt mira biliter ipi viuāt. Uenit ad tps vt etiam alijs ꝓ miraculoꝝ ſig/ q̄les ſint intus effulgeant. Jtē Greg. In ſanctoꝝ cordib⁹ ſm q̄ſdā ẋtutes ſp manet ſpūs. ſm q̄ſdā receſſur⁹ venit ⁊ ventur⁹ recedit. In his ẋtutib⁹ ſine q̄b⁹ ad vitā nō ꝓuenit in electorum ſuoꝝ cordib⁹ ꝑmanet. in his ẋo ꝙ q̄s ſanctitatis ẋtus oñdit. vt in exhibitiōe miraculoꝝ. aliq̄n̄ adeſt. aliq̄n̄ ſe ſubtrahit. Jtem Amb. Ficta charitas eſt q̄ī ad uerſitate deſerit.

Addunt auctes q̄ ſonant in oppoſitum. b

Hec inn uere vident q̄ cha ritas ſemel habita nō amittat. Jō q̄dā in ꝑtypatā ꝓſilierūt au dacīā dicētes charitatē a dānā dis nō haberī. nec a quoq̄ ha bitā poſſe amitti. q̄s rē vincit ⁊ autoritas. Quidā eñ ad tpus ſūt boni. q̄ poſtea fiunt mali. ⁊ ecōuerſo. Unde quoꝝdaz noīa b xps dicit ſcripta in libro vite. q̄ tñ poſtea abierūt retro. Sz ſcri pta dic nō ſm ꝑſciētiā. ſz ſm ꝑ ſentē iuſticiā cui deſuiebāt. q̄ digni erāt tūc illo bono q̄b⁹ ha bituri ſūt ꝓſcripti ſm ꝓſciētiam Unde Amb. Quibuſdā gr̄a data eſt in vſuz vt Sauli ⁊ Jude. ei illis diſcipulis q̄b⁹ dñs dixit. Ec ce noīa vr̄a ſcripta ſunt ī celis. ⁊ poſtea abierūt retro. Sz hoc dixit ꝓpter iuſticiā cui deſuie bant. q̄ boni erāt. Frequēter eñ añ ſunt mali q̄ futuri ſūt bo ni. ⁊ aliq̄tiēs ꝓpus ſunt boni q̄ futuri ſunt. ⁊ ꝓmā ſuri ſūt mali. ꝑ pter q̄d dicunt ſcribi in libro vi te ⁊ deleri.

Subiūgit explanatōz illarū auctū ex q̄b⁹ ꝛcludebat falſum ꝓpr̄ intellectū puerſuz. c

Q̄d ẋo apl's ait. charitas nū q̄z excidit. nullaten⁹ ꝑ illis fac. dignitatē eñ charitatis oñdēs dicit eā nō excidere. q̄z ħ ⁊ i futuro erit. ħ fides ⁊ ſpes euacua bunt ⁊ ſcia. Jtē q̄ ō charitas nūq̄z fuiſſe ẏa q̄ deſeri pōt. nō ad eſſentiā charitatis referē. ħ ad efficiētiā. q̄ nō efficit charitas q̄ deſerit hoiez vere beatū. nō illo amore q̄ nō hz efficaciā reſi/ ſtēdi. tal'ē amoz q̄ ꝓta ſupuenien te rēptatōe vio/ lentia quadā ex pelli non merē dici amoz charī/ tatis. cuius ē de/ um chariſſimuz habere. ⁊ ꝓpter ſe et ſup oīa dili/ gere. ⁊ ꝓ ꝑ ama/ tū oīa facilit̄ tollerare. Alit̄ pōt intelligi. vt fiat vis in ħ q̄d dicit nūq̄ ẏa fu it q̄ ħt⁹ ẏa dicit dupl'r. aut q̄ hz opatōz sibi debi tā. aut q̄ ꝓducit ad finē ꝓ quaz eſt. ⁊ in ꝓpoſito ẏbo ōr charitas nō ē ẏa q̄ deſeri pōt. q̄ ſi deſerit. fi nis habit⁹ nō ac/ q̄rit. ⁊ ō poti⁹ va na q̄z ẏa ē repu/ tāda. nec loq̄tur ħ Aug. de q̄cūq̄ potētia deſerēdi charitatē. ſed de potentia q̄ ē ac/ tui ꝓuēra. Ad illō q̄d obī q̄ m mutabilitas ſit de veritate chari tatis. tē. Dōm. q̄ illud intelligi tur ō eo quod ē īmutabile p na/ turaz. nō de illo q̄d ē īmutabile p diuine largita tis bñficētiā. et cōtinue bonita/ tis influētiā. ſic eſt charitas pfe cta in ꝑria.

Greg. ſu/ per Eze chielem.

Amb.

Opinio q̄/ rundā q̄ ca ritatē da nādi nō ha beant.

Amb. ſu/ per epl̄ ad Roma. Luce. x.

b Quoꝝdā noīa 2 xps ōr ſcpta īli. ſ. Lof. xliij vite. qui tamen poſtea abierunt retro. Contra quod ſcriptum eſt in li. vite. cuz ille liber ſit īmu mutabilis. d le ri non pōt. ergo nō videtur q̄ ſit poſſibile vt ali/ qui q̄ ſcripti

sūt postea vadāt retro ⁊ deleāt de illo li. Est ꝑ qō vtrū aliqs de illo libro possit deleri. Qd sic videt ꝙ illud qđ dicit in ps. Deleant de libro viuēciū. cc. Et exo. xxxij.

Aut dimitte eis hanc noxaz aut dele me de libro vite. Sz in ꝓtū est qđ ꝺr sup illō Apoc. iij. Non delebo eū. Bio. Liber vite est p̄ sciētia dei in qua oīa sunt ꝑstāta Juxta hoc ꝗrit de libro vite qđ sit ⁊ qs ei⁹ vsus.

R⁹. ad hoc breuiter dom̄ cū ꝗtū spectat ad ꝓsentez. ꝗ ꝗstio ista determinat in ꝗr/ Mar. iiij to li. in tractatu de resurrectōe. ꝙ cuz liber vite sit diuina dispositio ꝟz quā aliqs ordinat ad vitā ⁊ reputat esse dignus vita. aliqs ꝑ dicī duplicit er scribi in illo libro. vel ſm p̄scientiā iusticie reputationez. vel ſm finalis gr̄e ꝓuisionē. Et ꝓmo mō ꝺr scribi in libro vite. ꝗ scribunt eius merita. Scō aūt mō nō solū ꝗ scribūtur ei⁹ merita. ſz etiā qui ꝑ ordinatur ad vitā ſm p̄destinatōz diuinam. Qui ꝑmo mō scribit delet ꝙtū ad p̄tē iusticiā. qz iā nō reputat dign⁹ vita. Qui sc̄o mō scribit nūq̄ delet delectio aūt illa ñ dic aliquā imutatōz factā circa ipm̄ actū. ſz soluz circa meritū imꝫ mutatuz. Et sic ꝑz rnsio ad obiecta. c Chri/ Zug. sup epi. Joh. Esici⁹ sup Leuit. stus electos tm̄ sic se dilexit eorūq̄ salutē optauit. Lōtra. latior fuit charitas in xp̄o q̄z in nob. ſz nos nō diligim⁹ solūmō electos verūetiā p̄scitos. ꝺ ⁊ xp̄us. Jtē illos dilexit xp̄s qs voluit saluos fieri. ſz ſm ꝙ ꝺr.

perducit ad veruz bonū. Huic etiam fonti alieni. i. damnandi non cōmunicāt. s. in fine. quia nō perseuerant. Potest tamē hoc ⁊ cetera que de charitate dicta sunt. de perfecta intelligi quam soli perfecti habent. que semel habita nō amittitur. Ex ordia vero charitatis aliquando crescunt. aliquando deficiunt. Sunt enim virtutis exordia ⁊ profectus ⁊ perfectio. qs gradus ille discernit qui paboꝫ lam illam intelligit. Sic est regnum dei quēadmodum si iactet homo semen in terram. et dormiat. et exurgat semen. et germinet. et crescat. cc. Siergo perfecta charitas sic radicata est vt amitti nequeat. incipiens tamen et prouecta amitti potest ⁊ sepe amittitur. Sz dō habetur nō sinit habentem criminaliter peccare. Qđ Aug⁹. ostendit inquiens. quia radix omnium malorum est cupiditas. ⁊ radix omnium bonorum est charitas. simul ambe esse ñ possunt. nisi vna radicit⁹ euulsa fuerit. alia plātari nō potest. Sine causa conatur aliquis ramos incidere. si radicem nō cōtendit euellere.

Qualiter fides ⁊ spes ⁊ sciencia dicantur euacuari et nō charitas cum ⁊ ea exparte sit. d

Aduertendum etiā est quo modo fides. spes. ⁊ scientia dicantur euacuari quia ex parte sunt. ⁊ nō charitas. cum ⁊ ipsa ex parte sit. Ex parte. id est. imperfecte diligimus sicut ex parte scimus vt ait Esicius super Leuiticum. Lum ergo omne quod ex parte est euacuetur. charitas excipitur que dicitur nunq̄ excidere. Charitas quidem etiam ex parte est. vt sepe sancti docent. quia ex parte diligimus nunc. et ideo ipsa euacuabitur in quātum ex parte est. quia tolletur iperfectio ⁊ addetur perfectio. Remanebit q̄ ipsa aucta. ⁊ actus eius. ⁊ modus diligendi. vt diligas deum propter se ex toto corde. et proximum tuum sicut teipsum Sz imperfectionis modus eliminabitur. Fides vero ⁊ spes penitus euacuabuntur. Sciētia vero ſm actum ⁊ moduz suum qui nunc est non ſm sui essentiaz tolletur. Ipsa enim virtus scientie remanebit. sed alium tenebit vsum ⁊ modum.

Utrum ordo qui ineſt charitati in via. in christo ⁊ in alijs beatis habeat inueniri. e

Nunc iam superest inuestigare. si christus ſm ꝙ homo ordinem diligendi prescriptū seruauerit. Quod si est. omnem hominem sicut seipsum dilexit Omnibus ergo vitam optauit. omnesq̄ saluos fieri voluit. Sed non omnes salui sunt. ⁊ ita non est factum quod optauit. Sed non est ignorandum in eo fuisse charitatē iuxta modum patrie non vie. eumq̄ ordinem diligendi implesse qui seruatur in patria non in via. Qui enim in patria sunt. id est iam beatificati sunt. adeo iusticie dei addicti sunt vt nihil eis placeat nisi quod deo placet. Ac per hoc illorum tantum salutem diligunt ⁊ volunt quos deus saluari vult. eosq̄ solos sicut se diligunt. Jta et⁹ christus electos tantum sicut se dilexit. eorum q̄z salutem optauit. c

1. Ibi. Ipse vult oēs homines saluos fieri. ꝺ vidēt ꝙ ꝑ tā electos q̄z reprobos dilexerit. Jtē angeli nō tm̄ seruiūt electis imo etiā malis. ⁊ eos qđ habuerūt volūt ꝑducere ad vitam. ꝺ diligunt eos ex charitate. ꝺ multo forti⁹ videt ꝙ xp̄s ex charitate oēs dilexerit. et si ꝟ vez ē. tūc nō est verū qđ mgr dicit. R⁹. dō. ꝙ sic in ꝓmo li. dictū fuit volūtas ī ꝺo distinguit ſm duplicē modū. Est ei volūtas in deo antecedēs. ⁊ volūtas ꝯsequens. Volūtas antecedēs ē solūmō ex ipso. Volūtas vō cōsequēs pēdet ex cā nr̄a. Per hūc modū duplex ē distinguēda dilectio in christo videlicz dilectō que est ſm volūtatem antecedēm. ⁊ hac quidē omnes diligebat. quia oēs ad salutem peruenire cupiebat quantum est ex se. Et dilectio ſm voluntatem consequentem. ⁊ hac quia respicit merita singulia non oēs diligebat. nec omnes ad salutem peruenire cupiebat. Et hac vltima intelligit magister. Ipse autem opponit de prima. et per hoc patet rnsio ad obiecta.

HD intelligentiã huius ꝓtis incidit hꝫ q̃stio circa tria ſm tria q̃ determinat magr̃. Primo eñ q̃rit de diuiſione charitatis ꝙ cõpatõz ad peccatũ ſibi oppoſitũ. Scõdo q̃rit de eadẽ cõpatõe ad habit⁹ aliarũ ṽtutũ. Tertio q̃rit de ipa ꝙ compatõz ad ſtatũ glorie futuꝝ. Circa ꝓmũ q̃runt tria. Primũ eſt vtr̃ charitas ſemel hita poſſit amitti. Scõm vtr̃ amittẽs charitatem poſſit reſurgere in charitate eq̃li. Tertio q̃rit vtr̃ poſſit reſurgere in minoꝝ. Queſtio j a

Utrũ charitas ſemel hĩta poſſit amitti. Et ꝙ nõ adducit magr̃ multas auctoritates in ſra. Et hoc ipm oſtenditur rõne. Hec eſt ꝓpꝛia amor vnit. g̃ maior amor magis vnit. ſz amor charitatis ẽ excellẽtior multũ q̃ſ ſit amor naturalis. g̃ excellẽtius vnit. ſed naturalis amor vnit indiſſolubiliṫ. q̃ nullus vnq̃ odit quod naturaliter amat. g̃ multo fortius amor charitatis indiſſolubiliter vnit. g̃ q̃ charitatẽ hz nõ ꝑt vinculo charitatis ꝑuari. Itẽ fortior eſt charitas in bono q̃ſ ſit aliquod ꝑcm̃ in malo. ſz magꝭ forte nõ ꝑt ꝺeſtrui ꝙ minus forte. g̃ charitas nõ ꝑt expelli ꝙ ꝑcm̃. nec ꝙ aliud hz expelli. g̃ ſemel habita nõ ꝑt amitti. Itẽ oĩe ꝑcm̃ oriũ hz ex timore male bũliante. vel ex amore male incendẽte. ſz in eo in q̃ ẽ charitas nõ eſt timor male bũliãs. nec amor male incẽdens. Quia dic̃ Bern⁹. Nunq̃ eſt charitas ſine timore ſz casto. nunq̃ ſine cupiditate ſz ordinata. g̃ vr̃ q̃ in eo i q̃ eſt charitas. nulla poſſit eẽ culpa. vr̃ g̃ q̃ charitas exq̃ ſemel habeꝫ nunq̃ amittaꝫ. Itẽ li. ar. i eligẽdo ſp ſeqꝫ affectoz ꝓdominãtẽ. ſz i oĩ hoĩe habẽte charitatez affectio charitatiſ ꝓdomiaꝫ. cũ faciat eũ diligere ꝺm̃ ꝙꝫ ſe ⁊ ſuꝙa. g̃ li. ar. exq̃ ſemel hz charitatẽ nunq̃ hz moueri ꝺtra charitatẽ. ſz nunq̃ amittit charitatẽ niſi moueaꝫ cõtra ipaz. g̃ exq̃ charitas ſemel ineſt homi. vr̃ ꝙ nõ poſſit abeo ꝓdi nec ſeparari. Itẽ oĩs q̃ hz charitatẽ hz xp̃z ꝑ fundamento. ⁊ ſpiritũ ſanctũ ꝑ adiutoꝛio. ſed nihil poteſt firmitatẽ fundamenti infringere. nec ṽtutẽ diuini adiutoꝛiũ ſuperare. ergo videꝫ ꝙ nihil poſſit charitatez ab homine expellere. Sed ꝺtra hoc oſtendiṫ ꝓmo ꝙ exempla veteris teſtamẽti. Cõſtat enĩ ꝙ ſaul charitatẽ habuit cũ de eo ſcribaꝫ ꝙ nõ erat vir in iſrl̃ melioꝛ eo. Similiṫ ⁊ dauid charitatẽ habuit. cũ de eo dicat dñs. Inueni virum ſm coꝛ meũ. ⁊ cõſtans eſt ꝙ vterq̃ charitatẽ perdidit. q̃ vterq̃ mortaliter peccauit. Saul ꝑ ſequẽdo dauid. Dauid i ꝺmittẽdo adulteriũ ⁊ homicidiũ. g̃. ⁊c.

Itẽ hoc ipm oſtẽdiṫ ꝙ exẽpla no. teſt. q̃ diſcipuli dñi charitatẽ habuerũt tam apli q̃ſ alij diſcipuli electi. ſed multi de diſcipulis abierũt retro ſm ꝙ dic̃ Joh. vi. Multi etiã de aplis dubitauerũt in fide ſm ꝙ habeꝫ Mat. vlti. ⁊ ſil̃r vult mgr̃. ⁊ ſil̃r vult luc̃. g̃ charitatẽ habitam ꝓdiderũt. g̃ charitas ſemel habita põt ꝓdi. Itẽ hoc ipm oñdiṫ ꝙ auctes. j. Coꝛ. x. Qui ſtat videat ne cadat. Et apoc̃. q. Habeo aduerſũ te pauca ꝙ charitatẽ primam rrliq̃ſti. g̃ charitas ſemel habita ꝑt ꝓdi ⁊ deleri. Itẽ hoc ipm ꝓbat manifeſto experimẽto. q̃ quidã q̃ baptizantur bñt grãm. ⁊ ita charitatẽ ⁊ ceteras ṽtutes. ⁊ tñ quãdo venũt ad adultã etatẽ ꝓdũt peccãdo ſicut planuz ẽ g̃ charitas poſtq̃ habeꝫ amittiṫ. Itẽ hoc ipm oſtẽditur rõnali argumẽto. facilius ẽ deficere q̃ſ ꝑficere ⁊ cadere q̃ſ ſurgere. facilius ẽ etiã ꝓdere charitatẽ q̃ſ fidẽ. q̃ ꝓdita fide ꝓditur charitas ſz nõ cõuertiṫ. ſed poſſibile ẽ hominẽ q̃ nõ habet charitatẽ acq̃rere. poſſibile ẽ etiam hominẽ habẽtẽ fidẽ a fide recedere. ergo multo fortiꝰ poſſibile eſt hoĩem habẽtem charitatẽ a charitate cadere.

Ꝛ⁹. dõm. ꝙ ſicut dicit mgr̃ i littera. q̃rũdam opinio et
4 ſentẽtia fuit ꝙ charitas ſemel habita nunq̃ amittaꝫ. et hoc poſuerũt ꝓpter ꝑfectionẽ illi⁹ vinculi ⁊ ardoꝛem ſiue feruoꝛẽ illi⁹ amoꝛis. Crediderũt enĩ illũ vinclm eſſe tãte ꝑfectõis ꝙ nullo agẽte poſſet diſſolui. ⁊ illũ amorem eſſe tãti feruoꝛis ꝙ nullo mõ poſſet extingui ꝓpter dignitatẽ ⁊ excellẽtiã ipius charitatis. ⁊ hoc affirmare niti ſũt auctẽ multiplici ſicut in ipo textu magiſter ſatꝭ agit dicit. Sed hec poſitio nõ eſt opinio nec rõnaḃ ſententia. imo erroꝛ et inſania potius eſt dicẽda. q̃ repugnat ſacre ſcꝑture. repugnat experimẽto noſtre fidei. repugnat nihilominꝰ rõni recte. Sacre ſcꝑture ⁊ etiã experientie repugnat ſicut i oppoñdo mõſtratũ eſt. Al rõe ãt recta diſſonat ſi q̃s attẽdat ꝑ eo ꝙ recta rõ dictat ꝙ charitas vie nõ tollit a li. ar. vertibilitatẽ ad malũ. ſiẽ nec cupiditas tollit habilitatẽ ad bonũ. ſimul g̃ ſtat vertibilitas et charitas. Sed vbi eſt ṽtibilitas ibi ꝑt eẽ culpa. ⁊ vbi põt eſſe culpa ibi tã charitas q̃ſ gratia põt abeſſe. Reſtat igiṫ ꝙ ſm dictamẽ rõnis recte charitas ꝙdi ꝑt in ſtatu vie. Cui ꝓcedende ſũt rõnes ad hanc ꝙtes inducte. Ad illud g̃ qđ ꝓmo obiic̃ ꝙ excellentius vnit amor charitatis q̃ſ amor naturalis. Dõm ꝙ verũ eſt. ſz tamẽ ex hꝫ nõ ſeq̃tur ꝙ indiſſolubiliꝰ vniat. q̃ excellẽtia vnionis nõ tm attẽdiṫ ſm vnionis inſeparabilitatẽ quãtũ attẽditur ſm habitus vnitatẽ. ſiue obiecti ſiue termi diuinitatẽ. Cui rõ iſta nõ valet. Sed ſi tu queras. vñ hꝫ eſt ꝙ amor naturalis vnit inſeparabiliter. ⁊ amor charitatis nõ. dõm ꝙ hoc eſt q̃ charitas eſt habitus regulatiuus ⁊ directiuus volũtatis deliberatiue q̃ eſt ad oppoſita ſm ſtatũ vie. Amor aũ naturalis reſpicit ipam inclinatõnem nature q̃ eſt ad vnũ determinata. Jõo dilectũ ex charitate ꝑt eſſe odioſũ ꝓpter volũtatis ṽtibilitatem quãuis q̃d naturaliter diligiṫ ſꝙ ſit amabile ꝓpter ipſi⁹ nature determinatõnẽ. Unde nõ eſt ſimile hinc et inde. Ad illud qđ obiic̃ ꝙ charitas eſt fortioꝛ peccato dõm. ꝙ amiſſio charitatis nõ eſt ꝓpter hꝫ ꝙ peccatum agat i ipam eã expellẽdo. ſicut vna forma naturalis expellit aliã. ſed hoc ẽ q̃ cũ eẽ charitatis depẽdeat a duobus. vicz a deo influente. ⁊ a li. ar. ſuſcipiẽte. cũ li. ar. ſe a deo auertit. charitas i ſemetipa deficit. Et q̃ li. arb. nõ ſe auertit niſi peccãdo. hinc ẽ ꝙ charitas dicit ꝙ peccatũ expelli. nõ ꝓpter fortitudinẽ ipius peccati agentiſz ꝓpter defectũ ipius li. arb. ſuſcipiẽtis. Ad illud 7
qđ obiic̃ ꝙ oĩe ꝑcm̃ eſt ex amore male inflãmante. vel timore male humiliãte. dõm ꝙ illud dupliciter ꝑt intelligi. aut ꝙ ille due radices ꝑcedãt oẽ ꝑcm̃ ꝓperatũ extrinſecus tpe. Aut q̃ ꝑcedũt origine Si ꝑcedant tpe. ſic nõ oꝛter eſſe generaliter verꝝ. q̃ añ ꝓmũ peccatũ nullũ iſtorũ fuit in ꝓmo hoĩe. Sz q̃ ꝑcedãt origine ipam ꝓpetrationẽ peccati. ſic hz veritatẽ. q̃ nemo peccatũ ꝓpetrat niſi affectu amoris vel malo affectu timoris. Quãuis aũt hmõi affectus nõ ſint in homine habẽte charitatem i actu. pñt tñ ineſſe. q̃ li. arb. qđ eſt rectũ ꝙ charitatẽ incuruari ꝑt ꝙ cupiditatẽ. Ad illud qđ obiic̃ ꝙ lib. arb. 8
in eligẽdo ſeq̃tur affectoẽm ꝑdominãtẽ. dõm. ꝙ eſt affectio ꝑdominãs i habitu. et eſt affectõ ꝑdominãs i actu. Cũ g̃ dicit ꝙ lib. arb. ſeq̃tur affectoẽm ꝑdominãtem. hꝫ non intelligitur de affectõe ꝑdominãte in habitu. ſz de ꝑdominante in actu. Quãuis aũt in hoĩe habente charitatem affectio charitatis ꝑdominet in habitu. ꝺtingitur tñ affectõnẽ carnalẽ ꝑdominari actu q̃ frequẽter hõ q̃ eſt in gratia coꝛ que dei ſunt oblitus oĩno cogitat que ſut mũdi. ⁊ ſic afficitur quaſi nõ eſſet ciuis illi⁹ ſuperne hieruſalem. ⁊ cũ iſtã affectoẽm ſeq̃tur cadit i ꝑcipitium. ꝙ/ditꝫ gratie donũ ⁊ charitatis habitũ. Ad illud qđ vl 9
timo obiic̃ ꝙ habẽti charitatẽ xp̃s ẽ fũdamentũ. ⁊ ſpũſſa,

ctus est i adiutoriū. Dōm q̄ vere est. sz sic xp̄us est fūda
mentū q̄ nō sustentat nisi sibi inniti volentē. z spūssan
crus nō gubernat in esse gratuito nisi volētem sibi coo
perari. Et ideo q̄uis illud fūdamentū sit īmobile. tñ q̄
li. ar. ex sua defectibilitate recusat inniti isti fūdamēto.
z cooperari illi adiutorio. peccando defecit in seipo. ac q̄
hoc p̄uat a charitatis dono p̄pter defectum a gre sui
nō p̄pter defectū a gre fundamenti vel adiutorij

Questio II b

Utrū a charitate cadens possit resurgere in equali. Et
q̄ sic videt p̄mo q̄ ve. te. Mal. iij. Placebit deo sacrifi
ciū iu da z hierusalē sicut dies seculi z sicut anni antiq.
Glo. quō in p̄ncipio placuerūt. ita post peccatū q̄ peni
tentiā placere ceperūt. Et hoc p̄m̄ hr̄ expīsse in glo. sup
illud Leui. vij. Hec̄ hostia p̄ delicto. Glo. Eque pla
cet deo xp̄us iustoz z digna penitētia pctōz q̄ restituit i
gradū p̄stinū. q̄ p̄t hō resurgere in eq̄li charitate. Item
hoc p̄m̄ p̄bat q̄ no. testa. Scribit Ro. v. Ubi supabun
dauit delictū supabūdauit z gra. Et Luce. xv. Cito p
ferte ei stolā p̄mā. ibi. glo. Pristine dignitati filiū restī
tuit. Sz nō restituit̄ in p̄stinā dignitatē nisi habeat eq̄
lem charitatē. q̄ tē. Itē hoc̄ sz oñdit q̄ exēplū. q̄ dauid
post petrī homicidiū resurrexit ꝛuortioz. Et petr⁹ post
negationē resurrexit fortio. Sm q̄ dicūt auctes scīoz z
scriptura īnuit. vī q̄ silr in alijs cē possit. Itē hoc̄ sz
oñdit rōne. q. cū gra infundit hoī peccatori. petrī delet
p̄m xp̄i tatem. z p̄m dei reputatōz. q̄ nullū p̄stat infusioni
ip̄i⁹ gre impedimētū. nec̄ aliud q̄ ip̄ediat gre nō pos
sit dari tāta gra homi q̄nta p̄us. q̄ vī q̄ hō possit in eq̄li
charitate resurgere. Sz J. Amos. v. Nō adūciat vt re
surgat q̄ go isrl. Glo. Nō negat. q̄n possit resurgere. sed
ne possit resurgere q̄ go. q. semel aberrans z si reportet
humeris p̄ pastoris. nō tñ hz tantā gloriā cū eo q̄ nun
q̄ erravit. Itē Ezech. xliij. Leuite q̄ longe recesserūt a
me nō approximabūt ad me vt sacerdotio fungant mihi
Si q̄ dās petōres z penitētes nō recipit ad dignitatē sa
cerdotale. vī q̄ resurgētes nō p̄t hr̄e charitatē eq̄lem.
Itē gra gratis data nūq̄ tāta p̄t disponere ad suscepti
enē diuīe influētie. z capacitatē diuīe bonitat̄. sic gra
gratū faciens sed iustus anteq̄ cadat hz gratiam gratū
facientē. petōr añq̄ resurgat nō hz nisi gram gratis da
tā. q̄ ampli⁹ disposit⁹ cē hō ad susceptōz diuine gre añq̄
cadat q̄ postq̄ cecidit. Si q̄ dās cōicat hoī gram z chari
tatē sm q̄ hō est disposit⁹. vī q̄ maiorē habeat hō chari
tatē q̄n stat q̄ postq̄ resurgit. q̄ vī q̄ nō possit resurgere in
charitate eq̄li. Itē cū sit triplex stat⁹ ꝛtinētie. s. ꝑginal.
vidualis. z ꝛiugal. cadens a p̄mo statu nūq̄ p̄t ad ip̄m
statū resurgere. q̄ si innocētia baptismalis cē sic ꝛtinētia
ꝑginalis. vī q̄ cadens ab illo statu nūq̄ poterit in eq̄li
10 resurgere. q̄ nō p̄t hō resurgere in eq̄li charitate. ℞.
dōm q̄ possibile cē hoīem in eq̄li charitate resurgere sic
monstrari p̄t auctib⁹ z exēplis z rōnib⁹ ꝛgruis sm q̄ in
opponēdo tactū fuit. Cūm dicam⁹ q̄ charitatē gre mensu
rari sm diuinā largitatē. siue sm suscipientis idoneita
tē. recte ꝛuenit intelligere q̄ charitas in q̄ q̄s resurgit.
p̄t cē eq̄lis illi charitati a q̄ q̄s p̄us cecidit. Tūm et gre
diuīe largitatis planū est. Ad ei⁹ei cōmēdatōz spectat
vt ñ min⁹ larga dona tribuat hoī q̄n tribuebat sm q̄
dicit Aug. nisi ineptitudo suscipientis impediat. Exple
ro hoīs se disponētis satis planū est. possibile cē eū vt
hō post petrī ampli⁹ detestet malū z abhorreat petrī q̄
p̄us. sic multi corrupti ampli⁹ detestant petrī carnis q̄
11 multi q̄ nūq̄ fuerūt lapsi. z sic rōnabilit ponī p̄t z dz
q̄ ꝛtingat hoīem resurgere in eq̄li charitate. z rōnes q̄
b oñdūt sunt ꝛcedēde. Ad illud q̄ p̄mo obz q̄ nūq̄
resurgit ℞go. nec hz tāta gloriā cū eo q̄ nunq̄ peccauit.
dōm q̄ ē glia quedā accidētalis. z gloriā p̄mij subalis.
Si loq̄mur de gloria accidētali sic glosa illa hz ℞itatem
Quedā em̄ gloria est q̄ q̄s gloriat̄ se nūq̄ peccasse. in q̄
ñ poterit resurgere q̄ aliq̄n peccauit. Si loq̄mur de glo
ria p̄mij subalis q̄ ꝛsistit in videdo z amādo deū z no hz
℞itatē. z penes hāc attendit̄ q̄ritas charitat̄ nō penes 12
aliā. z tō rō illa nō cogit. Ad illud q̄ obz q̄ leuite re
cedētes a dño inepti erāt ad dignitatē sacerdotalē. dō.
q̄ sacerdotalis dignitas nō tm̄ respicit rectitudinē vo
lūtatis sz etiā dignitatē exterioris decoris. q̄ p̄t quā ꝛtin
git hoīem etiā nō peccantē fieri irregularē. charitas ℞o
rectitudinē volūtatis respicit. q̄ie z p̄cise. z ꝓptera rō 13
illa nō valet. q. nō est silr hinc z inde. Ad illō q̄ obz
q̄ nūq̄ disponit hō p̄ gram̄ gratis datā sic p̄ gram gratū
facientē. dōm q̄ ad h̄ q̄ q̄s se disponat duo ꝛcurrūt. i.
adiutoriū gre. z cooperatio li. ar. Loquēdo de dispositio
ne q̄tū est ex p̄te ip̄i⁹ gre. magis est dispositū ad susceptio
nē dis bonis q̄ est i gra gratū facientē. q̄ q̄ illa caret. Sed
loq̄ndo de cooperatōe li. ar. nō sic hz ℞itatē. q. in cadēte a
charitate li. ar. charitati z gre nō cooperat. īmo potius ad
uersat̄. z aduersando potius dispōit ad charitatis defectū
onē q̄ ad eius susceptiōz. Iz in resurgēte est ecōtrario sicut 14
p̄z. z tō rō illa nō valet. Ad illud q̄ obz de ꝛtinentia
ꝑginali. dōm q̄ meritū illi⁹ ꝛtinētie respicit p̄mū acci
dētale p̄ se. z silr cū hr̄ respicit quādā dispositiōz in carne
q̄ cū amissa ē nō p̄t recuperari. charitas ℞o p̄mū subale re
spicit z rectitudinē volūtatis. q̄ cū obliq̄ta est. ita bū vt p̄
us cū adiutorio gre de p̄t rectificari. Et sic p̄z q̄ nō ē silr 15
Ad illud q̄ obz vltri⁹ q̄ innocētia baptismalis si
milis ē statui ꝛtinētie ꝑginalis. dōm q̄ q̄tū ad q̄ndaz
gloriā accidētalē q̄ damnōsilis est. z de illa p̄t ꝛcedi q̄ hō
in tāta gloria nō resurgit. ex h̄ tñ nō oportet q̄ charitas ñ
sit eq̄lis. De h̄ aūt habet̄ li. q̄rto. dis. xliij. vbi q̄rit̄ virū
q̄fecta penitētia in statū p̄stinū hoīem restituat.

Questio iij c

Utrū hō possit resurgere in charitate minori. Et q̄
sic videt. q. q̄tas charitatis in ipo hoīe attēdit̄ sm li
beralitatē q̄ri. sz liberalitas dōi nō est artata ip̄i petōri ad
dandū donū. nec pl⁹ nec min⁹. q̄ sic p̄t resurgere ei maio
ri ita z in minori. Itē dās dat hoī gra sm q̄ se p̄parat a di
sponit. sz possibile est q̄ petōr cū resurgit minus se p̄pet
ad gram q̄ an̄ se p̄parauerat. q̄ possibile ē q̄ in minori cha
ritate z gra resurgat. Itē culpa q̄tū est de se expelli pōt
p̄ q̄tulā cūq̄ gram. Itez. gra p̄cedēs nihil meret respe
ctu charitatis subsequētis. q̄ nec culpa subseqns exigit
q̄ hō in eq̄li charitate vel gra resurgat. q̄ possibile est
ip̄m resurgere in minori. Itē si hō nō posset resurgere i
minori charitate. tūc cadēs a charitate p̄fecta nō posset
resurgere nisi i charitate p̄fecta. sz charitas cū resurgit
est incipiēs. q̄ silr est incipiēs z p̄fecta. q̄ manifeste fal
sum ē. cū nemo repētē fiat summ⁹ z an̄ statū p̄fectōis ne
cessario p̄currat stat⁹ p̄fecti⁹ z inceptōis. Sed ꝛ Ezech.
xviij. Si ip̄i⁹ egerit penitētiā. oīm iniq̄tatū ei⁹ q̄s opa
tus est nō recordabor. Cōstat q̄ nō intelligit de oblitio
ne q̄tū ad actū cogitādi. sz q̄tū ad actū puniēdi. Sz hō
nō punit solū p̄ inflictōz mali. sz etiā p̄ subtractōz boni.
Si q̄ dās nō recordat illoz petōz ad penā eternā. cum
diminutio charitat̄ faciat ad diminutōz p̄mij subalis
z ita ad damnū eternū. vī q̄ necessariū sit hoīem in eq̄
li charitate vel in maiori resurgere. Itē Ro. viij. Sci
mus q̄m diligētib⁹ deū oīa cooperant in bonū. Glo. ipse
etiā casus immortale. sz casus immortale p̄cm̄ nō coopa
ret in bonū nisi hō resurgeret in eq̄li vel in maiori cha
ritate. vī q̄ q̄ necessariū sit hoīem in eq̄li charitate vel

maiori resurgere. Itē sup illud Gen. i. Factuz est vespe
re et mane dies unus. Glo. Vesperina lux ē in q̄ ds cecidit
matutina in q̄ resurgit. Si g̃ lux matutina sp maior est
vesperina. vī g̃ maior sit charitas i q̄ ds resurgit q̄z cha/
ritas a q̄ cecidit. Itē maioris vtutis est qđ pellit q̄z qđ
pellit. Sz charitas in q̄ ds resurgit pellit illud qđ ex/
pulit charitatē a q̄ ds cecidit. g̃ necesse ē charitatē subse
quētē maiorē et fortiorē ee illo qđ charitatē expulit. et p
16 ons ipa charitate a q̄ ds cecidit. Rō. ad pdictoz in/
telligentia est notādū q̄ alīq̄z aliq̄n fuit opinio q̄ ne/
cesse erat hoiem resurgere in eq̄li vel maiori charitate.
et ad hoc ponēdū moti sunt. tū ex ꝯsideratōe diuīe dispo/
sitōis siue pdestinatōis. tū ex ꝯsideratōe diuīe retribu/
tionis. tū ex ꝯsideratōe nīe reparatōis. Ex ꝯsideratōe nā
q̄z diuīe pdestinatōis moti sunt. q̄z dicerūt q̄ diligētib⁹
deū oīa cooperant in bonū hūs q̄ fm ap̄m. vo. sūt sancti.
Ad diuine pdestinatōis imutabilitas neq̄z fineret ho/
minē labi a charitate. nisi ex lapsu illo videret subsequē
tē vtilitatē. Nec regimē diuīe patidēte filiū regni ejici
teret cadere. nisi ex hoc sil̄ puideret maⁱ bonū ex ipo casu
elicere. Ex gte vo retributōis rōnē sumpserūt. q̄z deus
opa remunerat fm q̄titatē charitatis ex q̄ sunt facta.
Sī g̃ charitas in q̄ ds resurgit vtificat opa pus mor/
tua. et sic ea remuneratōe digna. cū remuneratio adeq̄/
tur q̄titati charitatis ex q̄ opa facta sunt. nec possit ex/
cedere q̄titatē charitatis in q̄ ds resurgit. rōcinant ex
hoc q̄ impossibile sit minorē charitatē ee in resurgēte q̄z pus
fuerit in cadēte. Ex gte nīe reparatōis rōcinant sic. quia
quāto hō magis fit inept⁹ ad gr̃am. tanto maioꝛ indi/
get ꝓpatōe ad hoc vt ipam suscipiat. Sz q̄nto a maiori gra
cecidit. tanto magis peccauit. et magis ad gr̃am ineptꝰ fu
it. Restat g̃ vt asserūt q̄ q̄titas ꝓpatōis ꝛeheat ꝓpor/
onari q̄titati charitatis a q̄ ds cecidit. Et q̄titas cha
ritatis sequētis mēsurat fm q̄titatē ꝓpatōis. ap̄ qđ
ꝯsequit videt q̄ charitas subsequēs adequat pcedenti. vel
ea excedat. et hoc confirmāt p illud Baruch. iiij. Sicut fuit
sensus vr̄ vt errarets a deo. decies tm̄ tm̄ reuertētes in
uenietis eū. Et Esa. xxxj. Cōuertimini filij isr̄l sicut in
profundū recessistis. Sz h̄ modꝰ dicēdi est p̄ rōnē et sensi/
bile exp̄imētū. nec hz stabile fundamētū. Cōtra rōnē em̄
dicere est q̄ pfectꝰ si cadat a charitate nō possit resurge/
re nisi in statu et cōplemēto pfectōis sue. et de multis ap
paret q̄ cadētes nō resurgūt ad illā pfectōez a q̄ ceciderūt. Stabile etiā fundamētū nō hz. q̄z diuīe pdestinati/
onis dispositio nō exigit q̄ hō sp̄ pcedat in bono. sz q̄
sit finaliter bonꝰ. Dein etiā retributio nō pensat q̄titatem ad
meriti efficaciā charitatē initialē sz charitatē finalem.
Ultra etiā ꝓpatio ad gr̃am p̄t eē maioꝛ in eo q̄ minꝰ pec/
cauit. Et hec ba illa ap̄hica nō intelligunt de q̄cūq̄z ꝓpati/
one. sz de ꝓpatiōe pfecta et plena ꝯsumata q̄ restituit oīa
ablata. sicut in q̄rto li. explanat dis. xiij. Nō aūt hz ve/
ritatē de q̄cunq̄z plena et ꝯuersione sine ꝓpatōe. vñ cū hō
se ꝓpare possit ad maiorē et ad minorē. et ad equalē cha/
ritatē. cōis tenet opinio. q̄ hō p̄t in maiori et in mino/
ri et in eq̄li charitate resurgere. Et ꝯcedēdo sunt rōnes
17 q̄ sūt ad istā p̄tē. Ad illud qđ p̄mo obz in ōrīū q̄ dns
nō recordat peccatoꝝ post p̄nīam pctōis. dom q̄ h̄ intel/
ligit q̄z tū ad punitōz eternā. Et q̄ gr̃a minoꝛ dei hoīs q̄z
fuerat p̄cedēs. h̄ nō est ap̄ pctoꝝ p̄cedētū punitōz. sz h̄
18 est ppt ipi⁹ negligētē et tepidā ꝓpatōez. Ad illud qđ
obz q̄ diligētib⁹ deū oīa cooperant in bonū. dom q̄ illud
nō intelligit q̄z sp̄ cooperēt in bonū q̄z tū ad augmētū p̄
mū subalis. sz h⁹ p̄t eē q̄z tū ad quādā būliatōz. et diligē
tioꝛē boni ꝯseruatōz. et cautioꝛē mali vitatōz. q̄ adiuuāt
hoiem ad hoc q̄ pseueret vsq̄z ad finē. Et melioꝛē hoī ha
bere quā charitatē vsq̄z i finē pseuerātē. q̄z magnā et ī me
dia via delicietē. Ad illud qđ obz q̄ maior est lux ma
tutina q̄z vesperina. dom q̄ charitas resurgēs nō cōpat 19
luci matutine ppē magnitudinē sz ppē nouitatē et ordi
nē ad pficiēdū. et iō in rōne illa peccat fm ons. q̄z nō est
pellit q̄z qđ pellit. dom q̄ vez ē in his q̄ pellunt p mu/ 20
tā actōz et passionē. sic aūt nō est de pctō et gr̃a sic expla
natū fuit sup. et iō in nullo cogit rō illa.

Consequēter q̄rit de charitatis duratōe p cōpa/
onē ad hūs alterius vtutis q euacuari dicūt. Et
circa h̄ tria q̄runt fm triplicē hūs quā dicē mgr
euacuādū. Primo q̄rit de euacuatōe fidei. Scdo de eua
cuatōe ip̄i⁹ spei. Tertio de euacuatōe ip̄i⁹ sciētie.

Questio j d

Utz fides in gloria euacuet. Et q̄ sic vī. q̄z fm q̄ dicē
apls. Fides ē argumētū rez nō apparētū. sup quo dicit
Greg. q̄ q̄ apparet nō fidē hūt sz agnitōz. si g̃ in p̄ria cere
ra q̄ nūc credim⁹ erūt manifesta. vī q̄ fides simplr erit
euacuāda. Itē Aug. xiij. de trini. Mens q̄ppe hūa/
na cū fidē suā videt q̄ credit qđ nō videt. nō aliqd sem/
p̄ credū videt. Qñ em̄ ad spem p fidē nos pductos esse
gaudem⁹. nō tā fides erit q̄ credunt q̄ nō vident. sed
spēs q̄ vident q̄ credebant. g̃ ꝛc. Itez rō euacuatōis
quā assignat apls est ipfectio. Alt ei. Cū venerit qđ p/
fectū est. euacuabit qđ ex parte ē. Sz ostans ē q̄ cognitio
fidei ē ex parte cū sit p speculū et in enigmate. g̃ necesse est
ipam euacuari supueniēte visione specie. Itē credere
manifestū nō spectat ad hūs alicuⁱ vtutis cū simplr sit
necessitatis. sz in p̄ria cerera q̄ credim⁹ manifestabunt.
g̃ credere ibi nō erit ab aliq̄ vtutis hūs. sz hūs ip̄i⁹ fi/
dei essentialiter loq̄ndo vtus ē. si g̃ ibi auferet rō vtutis.
necesse ē ipam q̄tū ad essentiā suā euacuari et tolli. Sed i
ōrīū arguit p̄mo a parte ip̄i⁹ fidei euacuāde. Inde a parte
ei⁹ qđ fides hz euacuari. Ex parte ip̄i⁹ fidei arguit p̄mo
sic rōne ip̄i⁹ generis. Fides ē in genere vtutis simplr. et
qđ est amplius ē in genere vtutis theologice. sz vtus ē p/
fectio potētie. et theologica vtus ē maioꝛ pfectio q̄z car/
dinalis. sz pfectio glie nō tollit pfectōz potētie nec eua/
cuat eas q̄ sunt in genere vtutis cardialis. q̄z vtutes il/
le sic dicē Aug. manebūt in p̄ria. g̃ cū fides nō solū sit vt⁹
sz etiā vtus theologica. vī q̄ nullo mō sit p gloriā eua/
cuāda. Itē hoc ip̄m ondit a parte diffinitōis et essentie ip̄i⁹
fidei. q̄z fides fm aplm est fundamētum rez sperādarz.
Sed om̄ aug. est illuminatio mētis ad videndū deū. Sz glo/
ria aduenīte fundamētū spūalis edificij nō destruit sed
potius stabilit. illuminatio nō excludit sz potius ꝓficit. et cō
plet. g̃ vī q̄ hūs fidei p gloriā nō euacuet. Itē hoc p̄z
ondit a parte actus principalis. Actus em̄ ip̄i⁹ fidei p̄ncipalis
est assentire p̄me vitati ap̄ se et sup oīa. et velle credere
siue credidisse. q̄ etiā dē hūs ē velle credere et velle cre
didisse. sz in p̄ria assentiem⁹ p̄me vitati ap̄ se et sup oīa.
vellem⁹ etiā credidisse ōo. habebim⁹ g̃ actū fidei p̄ncipa/
lē. g̃ et ipam fidē. Itez h̄ ondit a parte eius p q̄ dz fides
euacuari. Plus em̄ repugnat ipe hūs fidei assimilā
ti peti q̄z pfectōi glorie. sz hūs fidei nō tollit nec eua/
cuat p renebrā peti. g̃ nec p cōpletionē glorie. Itē co/
gnitio matutina in angelis nō excludit cognitōz vesp/
tinā. imo sit cognoscūt res in verbo et in ppio genere. g̃ vi/
sio dei i ppa essentia et natura nō excludit visionē ip̄ius i
speculo et in creatura. sz visio fidei essentialiter est visio
specularis. g̃ p visionē glorie nō hz euacuari. Itē lumē cū lumine nō
hz opponi nec in contrarijs nec in spūalibus. sic p̄z. q̄z in

codē medio plura pñt cē lumīa imp̄mixta sīc dīc̄ Dyo. in li. de di. no. Sīlr̄ z in spūalib⁹ lumē cognitōis p̄ cāz nō excludit lumē cognitōis p̄ effectū. q̄ nō videt̄ q̄ lumē fidei euacuet̄ p̄ lumē gloriosuz. nec p̄ aliud hz euacuari
21 restat igit̄ q̄ hītus fidei nō euacuet̄. ℟. ad p̄dictorū intelligētiā ē notāndū q̄ hic ē duplex mod⁹ dicēdi. Alicui bus em̄ videt̄ cē dōm q̄ cū q̄rit̄ vtz fides euacuet̄ q̄ nō est simpliciter rñdendū affirmādo vel negādo. Quātū em̄ ad aliq̄d euacuet̄. z q̄tū ad aliq̄d nō. In ipa em̄ fide duo ē repire. vicz illuminatiōis habilitatē. z enigmatis obscuritatē. Quātū ad lumis hītū fides nō euacuet̄. sz p̄ficit̄ z ꝯsummat̄. Quātū vo ad enigmatis obscuritatē cū sit ex pte. simplr̄ tollit̄. Et iste mod⁹ dicēdi ꝯfirmari posse videt̄ p̄ illud q̄d ōr in glo. sup illud. j. Lor. xiij. Cū venerit q̄d p̄fectū ē. euacuabit̄ q̄d ex pte ē. Glo. destruet̄ impfectio. nō id q̄d vez est euacuabit̄. Desitio impfectōis est q̄n illud q̄d impfectiōis est implet̄. z fm istū modū dicēdi facile est declinare rōnes ad vtrāq̄ p̄tē. Nā p̄me q̄ p̄bāt q̄ hītus fidei euacuet̄ ꝯcludūt rōne enigmatis z impfectōis. Rōnes vo ad oppositū ꝯcludūt de ipa fide q̄tū ad p̄fectōis hītus z cōplemētū lumīnis. Licet aūt hic mod⁹ dicēdi satis videat̄ p̄babilis. ñ tñ ꝯsonat vbis Aug. Aug. em̄ dicit in. xiij. de trini. Fides q̄ nūc in aīa nr̄a ē. velut corp⁹ in loco dū tenet̄ aspicitur amat̄ q̄ndā efficit̄ trinitatē. Sed ipa nō erit q̄n fides h in aīa nō erit. q̄ vo tūc erit q̄n tā recordabimur in nobis fuisse z nō esse. alia p̄fectio erit. In q̄b⁹ vbis vult dicere sīc p̄ exemplū q̄d p̄mittit̄ paulo ante. q̄ sīc corrūpitur aliq̄d corp⁹ q̄d bō sensibiliter intuet̄. z ipo corrupto memorat̄ ip̄i⁹ corpis. nō p̄ ipius corpis vīrtutē sz p̄ similitudinē in aīa remanentē. sic z in ipa fide. Vñ vult q̄ hītū fidei nr̄e q̄dē interi⁹ intuemur inter tp̄alia cōputemus. z q̄ aliq̄n deficit. nō p̄t q̄tū ad ipius intuitū rōtemus. z q̄ aliq̄n deficit. nō p̄t q̄tū ad ipius intuitū rō imaginis q̄ p̄petua ē in aīa attendi. Cōstat aūt q̄ de ipo hītu fidei loq̄tur fm illud q̄d hz positōis z p̄fectionis. q̄ fm illud intra se ipa aīa illū hītū intuet̄. aliter nō valet tota rōcinatio illa quā ibidē satis facit plire. Non etiā videt̄ ꝯsonare vbis glose z ap̄li. si fides euacuaret̄ solūmō fm illud q̄d hz impfectōis. z maneret fm illud q̄d est i ea cōplemēti z rōnis. sicut nō deberent euacuari vīrtutes cardinales nec hītus charitatis. sic nec dē euacuari hītus fidei q̄n pot⁹ p̄ficī z cōpleri. Et p̄pterea ē alius mod⁹ dicēdi magis cōis z vsitat⁹. q̄ si loq̄mur de habitu fidei fm q̄ fides ē vīrtus spālis. sic p̄ gloriā habet simplicit̄ euacuari. p eo q̄ fides ē hītus vīrtutis in q̄tuz intellectus inclinat̄ ab affectu sicut in p̄cedētib⁹ oñsum fuit. Ḥ aūt nō possit esse nisi q̄tū diu intellect⁹ de se incert⁹ est de his q̄ credere debet. z q̄n in patria illuminatio z claritas visionis p̄cedet motū affectōis. nec ab ipa inclinabitur intellect⁹ p̄pter ipius summi lumīs claritatē. a q̄ intellect⁹ nullo mō poterit dissentire. hinc ē q̄ hītus fidei simpliciter p̄ visionē glorie hz tolli. fm q̄ aūctates sctōr z glo. dicūt satis expresse. Vñ p̄cedēte sunt rōnes q̄
22 sunt ad istā p̄tē. Ad illud vo q̄d obr̄ p̄mo in p̄rīū ex pte generis. q̄ est vīrtus theologica q̄ p̄ficit potētiā aie fm dignior ē ei⁹ potē. dōm q̄ fides est p̄fectio potētie. nō q̄libcūq̄ sz fm statū impfectōis z vie. in q̄ intellect⁹ pōt aberrare a vīritate z in via captiuari. Vñ nō euacuat̄ q̄ p̄fectio simplr̄. sz q̄ p̄fectio fm talē statū. Nec est sile de vīrtutib⁹ cardinalib⁹. q̄ act⁹ eaz p̄ncipaliores nō solū p̄ficiūt ipas potētias fm statū vie. sz etiā fm statū p̄rie.

Ad illud q̄d obr̄ ex pte diffinitōis. dōm q̄ fides nō ē
23 suba sue fundamētū simplr̄ rep̄ sperandaz. sz solū fm illū statū in q̄ eterna bona expectant̄. Sīlr̄ nō est illuminatio ad videndū deū simplr̄. sz ad videndū deū p̄ speculū. Et q̄n huic statui succedet alt⁹ status in q̄ erit stabilius fundamentū z p̄fectior illuminatio. hinc ē q̄ fides euacuabit̄. nō p̄pter fidei destructionē. sz p̄pter stabilitatis ꝯstructionē. Nō p̄pter lumīs p̄suationē. sz p̄pter luminis p̄fectionē. q̄ excludit speculārē z impfectā cognitionē. Ad illō q̄d obr̄ de actu fidei q̄ est assentire p̄ 24
me vītati z velle credere siue credidisse. dōm q̄ neutruz est act⁹ fidei nisi in q̄tū bō assentit vītati nō vise. in q̄ q̄ dē assensu z credulitate intellect⁹ inclinat̄ a voluntate. quod q̄ nō est in patria repire. nō sunt illi act⁹ in p̄ria ab hītu fidei sed a vīrtute excellētiori. Ad illud quod 25
obīc̄it̄ q̄ magis repugnat ip̄i fidei renebra peccati q̄ excellētia p̄mij. dōm q̄ de hītu fidei est dupl̄r loqui. Aut quātū est hītus ab alīs vīrtutib⁹ distinct⁹. aut in q̄tum est gr̄a informat⁹. Si in q̄tū est gr̄a informat⁹. sic vītatem hz verbū p̄positū. gr̄a em̄ ip̄ius hītus informantis tollit̄ p̄ culpā nō aūt p̄ gl̄iam. Si aūt loq̄mur de ipa fide fm q̄ est hītus distinct⁹ habilitās ad credēdū nō visum. sic p̄pter suā impfectionē matorē oppositōz hz ad statū gloie q̄ ad statū peccati. z iō p̄ gloriā hz euacuari q̄uis nō habeat p̄ petm tolli. Ad illud quod obīc̄i 26
tur q̄ cognitio matutina ñ excludit vesp̄tinā. nec visio in specie excludit visionē in speculo. dōm q̄ differt dicere. videre rem in speculo z p̄ speculū. Per speculum em̄ dicit̄ videre deū q̄ accēdit a cognitōe creature ad cognitionē creatoris. In speculo aūt videt̄ q̄ deuz in ipa creatura clare intuet̄. Prima visio nō erit in gloria. q̄ nō erit ibi necessaria scala. Secunda vero erit. quia ds videbit̄ agte in oīb⁹ creaturis. vt dicit Aug. in li. vltimo de ciui. dei. Et illa visio que ē per speculū speciat ad ipam fidē. Illa vero que est in speculo creature speciat ad cognitionē vesp̄tinā que bene poterit seruari in patria. z ideo nō est simile in fide z cognitione illa. Et attendendū est hic q̄ plus differt visio per speciē a visione p̄ speculū q̄tum ad cognitionē ip̄ius fidei. q̄ q̄tuz ad cognitionē alicuius creature sensibilis. Si em̄ aliq creatura sensibilis videat in p̄pria natura. z videatur p̄ aliquod speculū in quo resultat nō est differentia inter visionē istam z illā. nisi ī hoc q̄ vna ē p̄ speciē fm directionē simplicē. alia est p̄ speciē directuā reflexam. z ideo ab vno z eodem oculo. z fm omnē statū de eadem re visa haberi potest visio. In visione aūt ip̄ius dei q̄ ē per speciem z p̄ speculū maior est differētia. Tum a pte videntis. quia in vna illaz est cognitiua potētia obumbrata. in altera illuminata. Tum a pte medij. q̄ in vna videtur deus p̄ sui essentiā. in altera vero p̄ effectū creatum. Et ideo vna istaz cognitionū est ī quiete z in statu. altera vero in p̄gressu fm q̄ dicit ap̄lus. per fidem ambulamus. z ideo vna per alterā tollit̄. Ad illud 27
quod obīc̄itur q̄ lumē luminis nō repugnat. dōm q̄ verum est quātū est de luminis natura. Ceruntamē bene ptingit vnū lumē p̄ alterū euacuari ratiōe alicuius anneri inseparabilis. vel dispositōis p̄cedentis. vel effect⁹ consequētis. Et sic est in lumine fidei quod hz enigma annexum. z ex hoc orit̄ q̄ intellectus inclinat̄ ab affectu z dirigit hominē ad cognoscendū nō visum. Et quoniam tollitur illius enigmatis interpositio. tollitur etiā z illa inclinatio. tollitur nihilominꝰ habilitatio ad cognoscendum nō visa. quoniā impossibile erit ab illa superna luce absentari. hinc est q̄ lumē fidei quod est p̄ncipium illius habitus. licet nō ratione sui. ratione tamē
28

annerorum. a superueniente gratia habz euacuari. hoc autem dico de lumine quod est proprium fidei. nam de lumine gratie gratum facientis tenendum est q̄ nō habet gloriam euacuari sed potius ꝓsummari.

Quæstio II e

Utrū spes euacuet̄ p aduentuz glorie. Et q̄ sic videtur Roma. viij. Spes q̄ videt̄ nō est spes. Glosa. Res sperata q̄ videt̄ nō est spes. i. nō est subiecta spei ꝛ tuque nō est nisi ꝛ nō apparētibus. Si g̃ p aduētū glie qō erat latēs efficit patens. necesse ē habituz spei euacuari ad p̄sentiā p̄mij. Jrē spes ē expectatio future beatitudinis ꝑm q̄ dr̄ in Glo. Romanoz. v. Sed qñ de futuro fit p̄sens. futuz desinit esse futuz. cū g̃ in gloria semp habeat beatitudo p̄sens. videt̄ q̄ nullo mō cōtingat ibi cē spem. Jrē. j. Lorinth. xiij. Nūc manent spes. fides caritas. tria hec. rē. Glo. charitas fide ꝛ spe discedentibꝫ pmanebit. cui fides ꝛ spes ꝫ non possunt deesse. Si ergo decrūt sibi in patria. videt̄ q̄ euacuent̄ per gloriam. Jrē sicut se habet fides respectu nō visi. sic se habet spes respectu nō habiti. sz fides necessario euacuat̄ supueniente clara visione. g̃ ꝛ spes supuenīte cōprehensiōe. siue certissima tentrone. Sed ℨ. Sap. iij. Spes illoz immortalitate plena est. Glo. id est indefectiua. g̃ si spes bt̄oz nō deficit. vr̄ q̄ spes nō habeat euacuari in beatis Si tu dicas q̄ ibi accipiat̄ spes p ipa re sperata. Obijcitur tūc de ipo actu sperādi q̄ fuit in xp̄o ꝑm q̄ ōt gloriſup illud p̄s. In te dñe speraui. Si g̃ xp̄s simul fuit cōprehensor et viator. videt̄ q̄ simul possint stare actus ꝛ habitus spei cū cōplemēto p̄mij. Jrē vbicunq̄ pōt cē desideriū ibi pt̄ esse spes. sz i eterna beatitudine est summū desideriū ꝑm q̄ scribit. j. Petri. j. In quē desiderāt angeli ꝓspicere. g̃ vr̄ q̄ in ipa supna beatitudine cōtingat repiri spem q̄tum ad habitū ꝛ motū. g̃. rē. Item anime beate in p̄ria expectāt ipam stolā secūdam. ꝛ per ꝓs suā gl̄iam augendā ꝛ pficiendā. sed certa expectatio glorie, p̄cedēs ab instinctu gratie est ipius spei virtutis. g̃ spes virtus est in animabus beatis. Item sic̄ se habet desperatio ad damnatos. sic se habz spes ad beatos q̄ ꝓmutatā ꝓportionē. q̄ sicut status damnatoz repugnat statui beatoz. sic spes repugnat desperatōni. g̃ sicut necesse est ponere desperatōem in damnatis ita necesse videt̄ q̄ sit ponere spem in beatis. Item actꝰ ipius spei est ꝓfidere in dño. sz beati maxime habēt istum actū. q̄ maxime ꝓfidūt in dño ꝛ ei innitūtur. ergo videtur q̄ in eis potissime sit repiri ipius spei habitū ꝛ vsū Jtē ad spem p̄tinet certitudo ꝛ expectatio. Sz cōstat. q̄ certitudo in gl̄ia nō tollet̄. imo pficiet̄. g̃ videt̄ q̄ habitꝰ spei ꝑm aliq̄d sui habeat in gl̄ia saluari. vicz q̄tū ad certitudinē. similr̄ videt̄ q̄ q̄tū ad expectatōnem. q̄ sicut vult Anſ. Ponere est duratōnē in p̄ticipatōne brītudinis. g̃ q̄ modo p̄ticipāt beatitudinē in a. nōdum p̄ticipāt eā in b. ꝛ certitudinaliter eaz expectant. Si g̃ spes q̄tū ad expectatōnem manet. ꝛ q̄tū ad certitudinē consūmatur videt̄ q̄ nullo modo in gl̄ia euacuet̄. R°. ad
28 p̄dictoz intelligēnā est notādū q̄ sicut est duplex modꝰ dicēdi circa euacuatōnem fidei. similiter ꝛ circa euacuatōnem spei. Nā ꝛ in ipo habitu spei est repiri aliquid impfectōnis et aliquid pfectōis ꝛ cōplementi. Ad impfectionē ei spei spectat illud q̄ est expectatio quedā ꝛ ꝓtensio ad ea que realiter nō habēt̄. Ad cōplemētuz aūt eius spectat ꝓfidentia ꝛ certitudo qua facit ꝓfidere ꝛ inniti ipi sūme largitati. Et cū hoc tū ad p̄mū tollitur ipsa spes et euacuat̄. Quātū ad ꝫo ad scōm pficit ꝛ saluat̄. sed qm̄ sicut in p̄cedētibus dcm̄ ē. spes nō diceret euacuari si solū qō est impfectōis tolleret̄ ab ipa illo saluo quod est in ea pfectōnis et cōplemēti. sicut p̄z q̄ libez arbitrium in p̄ria nō dicitur euacuari i gloria. cū huius tollatur sibi vertibilitas. et hoc q̄ vertibilitas potius spectat ad liberi arbitrij defectū cū ad cōplemētum. si sic igitur possibile esset in proposito reperiri. nunq̄ deberet dici euacuari propter aduentum glorie. Et propterea cōmunis modus dicendi est ꝛ hunc innuit ipsa glosa. q̄ habitus ipsius spei simpliciter euacuatur in gloria. et ei succedit habitus nouus. Et ratio huius est. quia habitus spei habilitat ad confidendum ꝛ innitendum cum quadam protensione et erectione ꝛ expectatione. Et quoniam statui glorie repugnat expectatio substantialis p̄mij. cum igitur habeatur ꝛ protensio ꝛ illa erectio ꝛ inhiatio cuz ibi affectus omnino quietatur. hinc est q̄ habitus ipsius spei simpliciter euacuari dicitur. ꝑm q̄ spes nominat habitum virtutis theologice. qui habilitat ipsam animam ad expectandum substantiale p̄mium. Et concedende sunt rationes que hoc ostēdunt. Ad illud vero quod primo obijcitur in con- 29
trarium q̄ spes beatorum est immortalitate plena. Dicendum q̄ spes ibi sumitur pro re sperata. Et si obijciatur q̄ christus actu speraūit ꝑm illud Psal. In te domine speraui. Dicēdum q̄ illud intelligitur de christo vel ratione membrorum. vel extenditur ibi nomen spei ad expectationem cuiuscunq̄ beneficij spiritualis. Ad 30
illud quod obijcitur q̄ vbi est spes ibi est desiderium. Dicendum q̄ est desiderium de acquirendo. ꝛ est desiderium de continendo. Ubi est desiderium de acquirendo ibi bene potest esse spes. Sed vbi est desiderium de continendo bonum tam habituz spes non est. quia nō est ibi expectatio non habiti. ꝛ sic est in patria proponere desiderium. non per aliquam anhelationez ad obtinendum non habitum. sed propter infatigabilitatem ꝛ indeficientiam delectationis qua nullo modo parit ibi fastidium. Ad illud quod obijcitur q̄ anime be- 31
ate expectant stolam secundam. Dicendum q̄ in ratione illa est duplex defectus. Primus defectus est quia non quecunq̄ expectatio ponit virtutem spei. sed expectatio summe beatitudinis. siue summi boni. ꝛ summi ardui assequendi. Preterea non expectant certitudinem spei. sed certitudinem comprehensionis. que nō ponit protensionem nec inhiationem ad assequendum illud quod expectatur. alioquin ex sua dilatione. affligeret expectantē. iuxta illud quod dicitur in Prouer. Spes que differtur affligit animam. hoc autem nullo modo est ponere circa beatam animam. Ad illud 32
quod obijcitur q̄ sicut se habz spes ad beatos. sic desperatio ad damnatos. Dicendum q̄ non est simile. quia desperatio facit ad cumulum mali. sed spes de sua ratione oppositionem habet cum summa completione boni. quia dicit absentiam boni expectati. Et ideo nō sic se compatitur cum summa beatitudine habitus spei sicut desperatio cum extrema calamitate. Ad illud 33
quod obijcitur q̄ actus spei est confidere in domino et eidem inniti. Dicendum q̄ non quecunq̄ confidentia est actus spei. sed ea que est cum quadam protensione et inhiatione et erectione que omnia incompossibilia sunt statui glorie. ꝛ ideo quātus in gloria sit quedam confidentia. nō tamē sequitur q̄ ibi sit virtus spei.

quis est alterius habitus z excellentioris · vicz dotis
34 succedētis ipi vnitui spei. Ad illud quod obijcitur · q
ibi salual expectatio z cōsūmatur certitudo · Dīm q ñ
est ibi expectatio pfe · q nihil nouū augeat beatis respe/
ctu cuius sit expectatio in eis · Preterea certitudo ista
nō cōpletur · sed ibi est aliud genus certitudinis · ista ei
expmissione · illa vo ē exreiei habitōne z pfectissima ten
tione · Ideo nō sequtur q habitus spei habeat saluari in
gloria · q̄n potius ipa spes ex hoc magis ostēdit euacu/
anda · Questio III f

Utrū habitus scientie euacuet in patria · Et q sic vr
p auctoritatē apli · j · Corinth · xiij · Siue pphetie euacu/
abūtur · siue lingue cessabūt · siue sciētia destruet Sz qō
destruit simplr euacuat · g · zē · Itē fm q vult magr Hu/
go de scō victo · in didascol · scientie inuēte sūt pter in/
digētias z necessitates supplēdas exparte anie vel ex pte
corpis · Si g in patria tollet oīs indigēta · vr q cua/
cuet oīs scia · Itē aīa beata oīa cognoscit in verbo ·
z apte · z cōtinue · ita q ab illo aspectu nō pōt separari ·
g vr q nullus alius habitus cognitōis vel aspect⁹ bea
te anime ꝙueniat · videt g q habitus cognitōis q est in
via · simpliciter tollat in pria · alioq̄n erit ibi frustra ·
Itē qō plus habet de lumie z veritate · minus ē euacua
bile · sed in habitu fidei plus ē de rōe veritatis z luis q̄z
in habitu scientie acq̄site · Ipa enī fides innitit pme ve/
ritati pter se · z in ipa etiā ē lumē gē diuinit⁹ ei date z
infuse · g multo minus est euacuabilis habitus fidei q̄z
habitus sciētie · Si ergo habitus fidei euacuabitur in
statu patrie · videt similiter q z habitus scientie · Item
habitus sciētie ē p collatōnem cause ad effectū · z p quā/
dam ratiocinatōnem z discursum · sz impossibile est in
patria huiusmōi discursū repire · g necesse est habitū sci
entie simpliciter tolli et euacuari · Sz ō · Anſ · in ij · de
similitudinib⁹ · tūc iustī cetera sciēt que de⁹ fecit sciēn/
da · ibi a singulis oīes · ibi ab oīb⁹ singuli cognoscen
tur · nec vnq̄z oīno latebit qua pria · qua gente · q̄ stir/
pe q̄s editus sit · Si g noticia talū manebit · multo fo
rtius manebit sciētia q est habit⁹ cognitiuus vniuersali
um · ergo nō videt q sciētia phica habeat euacuari in pa
tria · Itē dicit phus · Sciētia nō destruit nisi aut pter
coruptōnē a pte scibilis · aut ex pte medij · aut pter ob
liuionē a pte sciētis · sed nullū hoz erit i patria · g nullo
modo videt q ibi destruat et euacuetur scientia · Item
xps erat cōprehensor · z tamē nihilomin⁹ habuit scienti
am cōparetentē statui vie · Angeli etiā sūt cōprehensores
z tñ nihilominus habēt habitū scientie q̄ cogūscūt res in
pprio genere · g gloria secū cōpatitur scientiā · igit nec de/
struit nec euacuat ipam · Itē maioris dignitatis est sci/
re sylogisare z aliq̄d demonstrare q̄z posse localiter mo/
ueri atq̄z discurrere · sz ab ipis beatis nō tollet agilitas
ad motū · igit nec habitus disponēs ad sylogizandū et
demōstrative aliq̄d cognoscendū · ergo nō videt euacu/
andus · Itē si scientia euacuaret z tolleret in transitu ō
hac vita · igit esset cōputanda inf bona transitoria · igit
sicut rephensibiles sūt et stulti q laborāt esse diuites · sic
videtur oēs esse stulti q laborāt esse sciētes · cū equalē cō/
ditionis sit vetula et vnus rusticellus · sicut est vn⁹ ma
gnus clericus · q si hoc minus cōueniēter dicitur · vide
tur q sciētia nō euacuetur. Rō · ad pdictoz intelligē/
35 tiā est notādū · q hic est triplex modus dicēdi · Quibus
dam enī videt q habitus harū scientiarū acq̄sitarū libe
raliū siue aliarū oīno euacuent z similiter destruant ·
Dicit enī habitus habet impfectōem sibi tūctam inse pa
rabiliter · z ideo ei alius habitus longe pfectior succedz
nō solū ille q̄s cognoscet oīa in verbo limpide z ap
te · sz etiā habit⁹ q̄ erit p spēs z similitudines vniuersi/
dinis cause mūdi · q̄ datus fuit ipis spiritibus ange/
licis · et dabit oīb⁹ glorificatis · p quē cetera cognoscēt
etiā eadē ipa q̄ modo cognoscūt multo excellētius atq̄z
nobilius cognoscēt · Alioq̄n si nō daret eis alius habi/
tus nouus ab isto · nō eēt in beatis rex creaturuz fm p
priū genus pfecta cognitio · qō ō veritatē est z ō Anſ ·
Et sic ꝙcedūt in pria tollit istū habitū sciētie pter nobi
liorē habitū sequentē · Et licet b scia destruat · nō tñ
frustra laborat q̄ cā acq̄rit · q̄m per ipaz manuducit hō
ad cognitōem dei z pmotōem fidei · z ita ad augmētum
meriti · z p ons ad cōplemētū pmij · Et pterea licet nō
frustra credit aliq̄s licet fides euacuet in pria · sic etiaz
nō frustra desiderat · licet ibi (vt dicūt) simplr euacuet ista
sciētia · Alijs aūt videt alr dōm esse · vicz q scia nō oīno
euacuet · Est enī ibi cōsiderare habitū z vsū · In pria
aūt tollit q̄z ad vsū q̄ impfectōis ē · z manet q̄z ad
habitū q̄ facit ad ipius anie decorē z pulchritudinē Si
enī manebūt ibi cicatrices vulnerū z note cogitatōnuz
ad cōmendationē meriti z decoratōnē merētū · magr rō
nale videt q manēt ibi habit⁹ sciarū q̄ faciūt ad ipi⁹ aie
decorē z ornatū · Cui aūt alr videt esse dōm · q cum 36
tria sit cōsiderare in ipa scia · vicz habitū z vsū · z modū
Scia q̄z ad habitū manet z cōpletur · q̄z vo ad vsū
mutat sz nō tollit · q̄z aūt ad modū simpliciter euacu/
atur z destruit · Habit⁹ enī nō tollit · q pfectōi nō repu
gnat · nō em repugnāt ista duo · deū videre · z scire pro/
sitōes et cōclusiones z pncipia geometrie z alicui⁹ alte
rius sciētie Usus vo nō tollit oīno · q si eēt habit⁹ abs
q̄z vsu et actu · esset incōpletus siue minus cōpletus qō
nequaq̄z cōperit fm statū illū pfectissimū z completis
mū · mutat tamē ppter annexā impfectōnem Modus
vo q̄ attendit in discursu z inquisitione · z q̄dam succes
siua rōcinatōne z collatōne simpliciter destruit · p co q
in patria modus cognoscēdi erit p simplicē aspectū · cū
ibi habeat deiformis intellect⁹ p glie cōplementū · z sic
fm istā opinionē sciētia quodāmodo saluat · z q̄dāmo/
do mutat · z quodāmodo destruit z euacuat Dic aūt ter
cius modus dicēdi magr̄ consonat ipi glose · j · Corin · xiij
et auctoritati mgri · Magr etiā cōsonat recte rōni · ideo
magis dz z pōt rationabil⁹ sustineri · Igit iuxta hunc
modū cōcedi pnt rōnes q̄ ostēdūt q̄ scia nō oīno eua/
cuat · Manet enī sicut ostēdūt q̄z ad habitū fm statū
magr pfectū · manet etiā q̄z ad actū · vicz q̄ntū ad sim/
plicē aspectū. Ad illō vo qō primo obr in ōrium de 37
auctoritate apostoli ita patet resp̄sio · q dicit sciencia
destrui · nō q habitus destruat z euacuet · sz q tolli il/
le sciēdi modus q̄ vt dcm est habet fieri p discursum ·

Ad illud qō obr Hugo · q scientie inuēte sūt ppt 38
indigētiā · Dōm q Hugo nō assignat totā causam · sed
assignat causā que mouet homines fm statū plentis vite
ad inuentionē scientie · Quāuis enī hoies moti fuerūt
pter indigentias amouendas · huiusmodi tamen ha
bitus magis ordinari habent ad intelligentias nostras
perficiendas · quod quidem nō tantum competit sta/
tui vie · sed etiam patrie. Ad illud quod obijcitur q 39
anima omnia cognoscit in verbo actu · zē · Dicendum ·
q sicut dcm fuit de xpo q aīa xpi nō solummodo ha/
buit cognitionem rez in verbo · sz etiā fm se p habitū sibi
innatū ita et angelis beatis ꝙuenit idem pter pfectō
nē cognitōis · nō solū respectu diuersitatis cognoscibi
liū · sz etiā q̄z ad varū cognoscēdi modū · ita etiā in be
atis intelligendū est esse · q cognitio rez in verbo · et in

ꝑmo genere simul se cōpati pñt cȝtū ad habitū ⁊ cȝtuz
40 ad actum. q3 vna ad alterā ordinat. Ad illud quod
obȝ q3 fides plus hz de vitare ⁊ luie cȝ habit⁹ scie. dom q
⁊ si illud possit cedi. tñ ex h̄ nō seqūtur q3 hēat euacua/
ri. q3 lumē fidei incȝtū hmōi est. hz inseparabiliter sibi ad
tūctū aliq̄d qō nō est cōpossibile cū statu glie sicut ī pce
dētibus ostensū fuit. ¶ Iō sic aūt ē de habitu sciēte. qui
cȝtū ē de sua rōe tāto pfectiorē cȝto certior ⁊ clarior. iō
nō sic hz tolli cȝtū ad habitū. sicut fides ad pñtiam glie
41 Ad illō qō obȝ q3 scia est ꝑ collonē cause ad effectum
⁊ p quēdā discursū collatū. dom. q3 ipe arguit de scien/
tia cȝtū ad modū quē in pñti hz. de q̄ dcm est. rōe cuius
concessum est scientiam euacuari. ⁊ rōne cuius apls eā
in futuro asserit destruendam.

QOnsequēter queritᵗ de duratōne charitatiz ꝑ cō/
paratōnē ad ipm pmtū. Et circa h̄ queruntᵗ tria
Primū ē vtz ꝓ tingat charitatis habi/
tū euacuari. Secūdū est. vtz ꝓtingat charitatiz habitū
in pria dilatari Terciū ē. vtz ꝓtingat charitatiz ordinē
in pria imitari. Questio I g
Utz ꝓtingat charitatiz habitū i patria euacuari. Et q3
nō vr. j. Cor. xiij. Charitas nunq̄ excidit Glo. ibi. nec
in h̄ scło necꝰ futuro. et si opa eiᵛ cessent. Itē actᵘˢ chari
tatis ē diligere deū ꝑter se ⁊ sup oia. ⁊ ex toto corde. ⁊ ex
tota alia. ⁊ ex tota mēte. sz iste actus magz cōpetit statui
glorie cȝ vie. g̃ habitus charitatis maxime cōpetit sta/
tui gloriosō. ⁊ si h̄ tūc nō euacuatur ī illo. Item ipⁱˢ ca/
ritatis siue amoris est vnire iuxta illud qō dicit beatus
Dyo.. Amorē dicimᵘˢ vnitiuā vim. sz magz vnumur in
pria cȝ in via. g̃. rē. Itē amoris ē assimulare. iuxta il
lud qō dicit Aug. de scō vic. q3 aīa ī eiᵛ qō diligit ima/
ginē trāsformat. sz magz erumᵘˢ silles ī pria cȝ nūc. ꝑm il/
lud. j. Joh. iij. Cū apparuerit. silles ei erumᵘˢ. Si g̃ statui
glie maxime cōpetit pfectō assimulatōis. vr q3 maxie
cōpetat illi statui habere habitū charitatis. Sz cōtra. ī
Cor. xiij. Cū venerit qđ pfectū est euacuabitur qđ ex p
te est. illō aūt est ex pte qđ ē impfectū. sz charitas ē impf/
fecta. q3 ignis est ī lyon. ⁊ caminᵘˢ in vrlim. ꝑm q3 dr ī ysa.
g̃ vr q3 habitᵘˢ charitatiz euacuet in pria. Itē cessante cā
cessat effectus. g̃ euacuata causa euacuat effectus. sz fi/
des generat spem. spes generat charitatē. cū igit in pa/
tria euacuet habitᵘˢ fidei ⁊ spei vt supra oñsum fuit. vr
similit q3 euacuet habitᵘˢ charitatiz. Itē qō ordiat ad ali/
quē finē ⁊ terminū cessat cū quentū est ad illū. Sz cha/
ritas ē pondᵘˢ inclinās aīam et eleuās eā vt tendat sur
sū. cū g̃ aīa sursū g̃ gloriā fuerit collata. vr q3 iā amplⁱˢ
nō habeat charitatis habitū Itē q̄nto maiorē vnio aīe
ad deū. tāto aīa pfectius beatificat. sz magz vnitur qō
vnit̄ imediate cȝ qō vnit̄ p mediū. g̃ si aīa pfecte beatifi
cat in gloria. vr q3 inter aīam et deū nō sit ponere charī
tatē mediā. vr g̃ q3 cesset habitᵘˢ charitatis. supueniente
42 cōplemēto beatitudis. ℟. dom. q3 absq̄ dubio cha/
ritas in pria nō euacuat sz ꝓsūmat ꝑm q3 expresse dicit
apos. Ad cuiᵘˢ intelligētiā ē notādū q3 quedā est dispo/
sitio q̄ respectu dispositi hz oppōem Quedā vo est que
simplicit dispōit. Et ꝑma q̄dē p aduentū eius ad qō di
sponit euacuat. Secūda vo pficit ⁊ ꝓsūmatur. ⁊ hmōi
est euidēs exemplū. Nā ꝑmo mō disponit mediᵘˢ colo
ad extremos. ⁊ tepiditas ad frigiditatem. ⁊ supueniēte
extremo medius colo: tollit ꝑter h̄ q3 mediū nō tm ad
extremū disponebat. sz etiā repugnabat. Scōo modo
disponit transparētia ad lumē. nā supueniēte lumine.
transparētia ⁊ puteas nō tollit. sz magz pficit ⁊ decora
tur. Per būc etiā modū intelligendū ē in ipārū ꝓtutuz
habitibꝰ q̄ disponūt ad glorie cōplemētū. ¶ Nā quedam
disponūt sic q3 habēt aliq̄ mō oppōnem. sic fides ⁊ spes
que dicūt ipius crediti ⁊ sperati absentiā ⁊ carētiā. q̄z
opposita sūt in gloria. s. visio apta ⁊ tentio firma. iō ne/
cesse ē hos habitᵘˢ tolli et euacuari p aduētū glorie. Et ē
alia dispō q̄ nō hz rōem oppōis sz tm dispōis. ⁊ talis di
spositio ē charitas q̄ ad gloriā disponit. sicut impfectū
ad pfectū. nō tm hz repugnātiā ad ipm. imo cōformita/
tē exīstam. ⁊ iō q̄ntū ad habitū nō euacuat. sz dū tollit
impfectio. ipe habitᵘˢ pficit ⁊ ꝓsummat. Si aūt queratur 43
rō huiᵘˢ quare charitas magz ꝓsūmat cōplemēto glorie
cȝ aliᵘˢ habitᵘˢ ꝓtutis theologice. huiᵘˢ ꝑt triplex rō assig
nari. Prīa attēdit penes q̄litatē ipoz habituū. Altera
vo penes dignitatē potētiaz. Terciaꝝo penes largitatē
diuioz numeꝝ. Quātū ad differētē q̄litatē hītuū rō su/
mit talis. q3 dilectio est respectu absentiz ⁊ pñtis. visio
vo ⁊ tentio nō ē nisi respectu habiti ⁊ pñtis. expectatio
vo ⁊ credulitas ē tm̄mō respectu nō habiti ⁊ absentiz. et
tōtā actᵘˢ cȝ hītus ipius charitatis statui patrie ⁊ vie ē
cōmunis. ⁊ p h̄ magis ꝓformis ē charitas vie charita/
ti patrie. cȝ hītus credēdi habitui videndi. vel cȝ expe/
ctatio tentōi. Penes dignitatē ipaz potētiaz attendit
rō sic. q3 sic vult Bern. de amore dei. Ubi dēt intellectᵘˢ
ibi pficit affectᵘˢ. Et dyoni. de diui. no. ca. vij. de sapīa
dicit q3 mlto altⁱˢ ascēdit affectᵘˢ nr̄ ⁊ vis affectiua cȝ vis
agnitiua. Ait em̄ sic. Oꝑtet cognoscere intellectū nr̄m
q̄ndā habere potētiā ad intelligēdū p quā videt intelli
gibilia. vnitoz vo excedētē intellectᵘˢ naturā p quā ꝓ/
git ad ea q̄ sunt vltra se. ⁊ qm̄ altⁱˢ eleuat ipa vis vniti/
ua in hoie. iō hz q̄ndā pcipuā excellētiā dignitatiz. ⁊ ha
bitus ipam pficiēs est aliꝰ hītuꝝ maioꝝ ⁊ excellētioꝝ. ac
p h̄ statui glorie ꝓformioꝝ. Penes largitatē etiā diuio/
rū numeꝝ rō sumit. q3 vtz scīs dñs largitatē sue beni/
gnitatis qōāmō cōicat. ⁊ p gustare facit dulcedinē eterne
refectōis. vt in tribulatōibꝰ nō succūbāt. ⁊ in vastitate
heremⁱ p ariditate ⁊ inopia refectōis nō deficiāt. Luz g̃
sape celestia nō possit nisi gustᵘˢ dispositᵘˢ ꝑm dispositōz
illi statui ꝓuenīētē. diuie largitatiz munᵘˢ h̄ reḋsuit. vt
gustui nr̄o dareť hītus ⁊ dispositio ꝑm quā statui glo/
rie eēt ꝓformis. Hec aūt dispositio ē hītus charitatis p
quā dispositi sumᵘˢ ad spūalia degustāda ꝑm q3 vult ma
gister Hugo. Iō charitatis hītus nō euacuat sz magz
ꝓsummat in patria. Et ꝓcedēde sunt rōnes q̄ sunt ad
ptē ista. Ad illud vo qō ꝑmo obȝ cōtrariū q3 pfectū 44
euacuat illud qō est ex pte. dom q3 ex pte dr ee aliq̄d du
plicit ꝑm q3 dupl'r dr ee aliq̄d ꝑm q̄d. Uno mō dr aliq̄d
ꝑm q̄d qō tm̄ deficit ab eo qō est simpl'r. sic alby ꝑm pe/
de est alby ꝑm q̄d. Alio mō dr aliq̄d ꝑm q̄d qō nō tm̄ de/
ficit sed etiā repugt. sic hō mortuᵘˢ respectu hois. Sic ⁊
aliq̄d ꝛ ee ex pte duplicit. Uno mō ꝑm q3 sonat in ipfe/
ctionē. alio mō ꝑm q3 sonat in ipfectōz ⁊ oppositōz. Et
ꝑmo mō p dici charitas ex pte. ⁊ qō sic ē ex pte nō eua/
cuat sz ꝓsūmat ⁊ qōāmō integratur. vt q̄si totū ex pribꝰ
ꝓficiat. Scōo aūt mō hītus fidei ⁊ spei ē ex pte. ⁊ h̄ mō
dic Apls id qō ē ex pte fore euacuādū cū venerit id qō
pfectū ē. Ad illud qō obȝ q3 cessante cā cessat effectus 45
dom q3 fides ⁊ spes ñ dicūt ee cā charitatiz nisi q3 dispo
nūt ad actū eiᵘˢ. ⁊ h̄ nō simplicit sz ꝑm statū vie. ¶ Iaz in
statu prie ipa visio dispōit ad diligēdū pfecte. ⁊ iō rō il
la nō valet. q3 nec ꝑ prie ē cā. nec ꝑm oēm statū. Ad il 46
lud qō obȝ q3 ordinans ad aliquid cessat obtento eo ad
quod disponebat ⁊ inclinabat. dom q3 illud est verum
de eo quod solum habet rationem vie. charitas autem
nō tm̄mō est dispositio ad rendendū ⁊ eundū in celū. sz

etiã ad ꝓfcendũ. Sicut em̃ lapis codẽ pondere ꝺmo/
uetur ad terrã. ꝓfcit ibi cũ ad terrã puenerit. sic et suo
mõ intelligẽdũ est in pondere amoris. siue i habitu cha
ritatis. ꝛ de eo qõ isto mõ ordinat ꝛ inclinat aliq̃d in fi/
nem. nec optet ipm̃ cessare in finis ꝛ termini assecutõe.
47 Ad illud quod obꝯcitur. q maiorẽ beatificatio vbi
pfectior est vnio. ꝺom̃ q̃ vez ẽ. sz qõ obꝯcit q pfectius
vniret deꝰ aĩe si vniret absq; charitate. ꝺom̃ q falsum ẽ
q aĩa nõ est disposita ad hõ q vnit̃ deo p gloriã nisi in/
teruenĩat habit⁹ q̃ ipi ꝯ formet̃. ꝛ q̃ eleuet̃ ꝛ qõãmõ fortiter alliget̃. Unio em̃ beatitudis est p cognitiõz ꝛ amorẽ.
vñ sicut habit⁹ diligendi nõ facit ad dilectõis diminu/
tionẽ imo potiꝰ ad pfectionẽ. sic etiã ñ facit ad illꝰ vni
onis imꝑfectionẽ sz potiꝰ ad pfectionẽ ꝛ cõplemẽtũ. vñ
qõ dicit q magis vnit̃ qõ vnit̃ sine medio q̃ cũ medio.
ꝺom̃ q illud hz veritatẽ de medio qõ facit distare. nõ ãt
de medio qõ facit approximare ꝛ ad vnionẽ magis red/
dit habilẽ. cuiusmodi est vinculũ charitatis.

Questio II b

Utrũ charitas habeat in patria dilatari. Et q sic vi
detur. q ꝛ de pfectõe charitatis est latitudo. si g̃ charitas
in patria efficit pfectiõ. necessario seq̃tur q efficit lati/
or. Itẽ quãto deꝰ magis habitat in corde. tãto magis cor
hoĩs dilatat̃ ad bona. sz excellentiõ mõ habitabit deꝰ in ho
mine in statu patrie q̃ in statu vie. g̃ hitus charitatis i
patria plus hz de latitudine. Itẽ q̃to ꝓbitas ꝛ bonitas ẽ
maiꝛ. tanto ei⁹ diffusio est ampliꝛ ꝛ liberaliꝛ. Sz in
patria crescet charitas fm̃ ꝓbitatẽ ꝛ bonitatẽ. g̃ ꝛ p ꝺns
crescet fm̃ cõtemplationis amplitudinẽ. Itẽ affectio seq̃tur
cognitionẽ. Sz in patria affectio dilatabit̃ ꝛ ampliabi
tur. g̃ necesse ẽ charitatis affectionẽ silr dilatari. Sz ꝺ.
q̃nto virtꝰ magis est vnita tãto magis est infinita. sed
in patria ꝓbitus charitatis erit potẽtissima. g̃ erit vnitis/
sima. sed qõ maxime accedit ad vnitatẽ maxime recedit
a latitudine. Si g̃ charitas in patria hz magꝫ vniri. vi
detur q potiꝰ ibi habeat artari q̃ dilatari. Item in via
diligim⁹ p̃scitos ꝛ p̃destinatos ex charitate. in patria
ꝯo tm̃ p̃destinatos. g̃ ad plures se extendit dilectio vie
q̃ dilectio pꝛie. sz dilectio q̃ ad plures se extẽdit ẽ latioꝛ
g̃ ꝛc. Itẽ latitudo charitatis maxie attendit̃ in dilectõe
inimicoꝝ. sz in via nõ solũ diligim⁹ amicos sed etiã imi/
micos. in gloria aũt nõ diligent inimici. g̃ videt̃ q cha/
ritas in patria potiꝰ habeat artari q̃ dilatari. Itẽ cha/
ritas vie diligit oẽ diligibile. ꝛ qõ sup̃ est. ꝛ qõ infra est
ꝛ qõ iuxta est. ꝛ qõ intra ẽ. fm̃ q dicit Aug. in li. de doc.
xpi. sz nõ possunt eẽ plura diligibilia nec magis ab in/
uicẽ distantia. Si g̃ latitudo charitatis attẽdit̃ penes
diligendoꝝ multitudinẽ ꝛ distantiã. vr̃ q charitas nõ
48 possit eẽ magis in ampla in patria q̃ sit in via. ℟.
ꝺom̃ q latitudo charitatis duplicit hz attendi. vicz in
liberalitatis magnitudine. ꝛ diligendoꝝ multitudine.
Prima latitudo ẽ charitati eẽntialis. sz secũda ẽ eidẽ ac
cidentalis. Quãtũ ad pmã latitudinẽ ꝺcedendũ ẽ cha
ritatẽ in patria dilatari. q̃ crescit ei⁹ bonitas. ꝛ cõicati/
onis liberalitas. ꝛ ꝓbitatis laudabilitas. Quãtũ ãt
ad scõam latitudinẽ charitas i patria nõ dilatabit̃. q̃n
potiꝰ restringet̃. nõ rõne ipius charitat̃ fm̃ se. sz ex pte
diligibiliũ. paucioꝛa em̃ erũt diligibilia. mũc aũt ex cha
ritate diligẽdi sunt q̃ sunt in statu patrie. siue q̃ sunt in
statu vie q̃ ordinati sunt vt possint ad illũ statũ pueni/
re. Sz post ꝺ summatoz numeri electoꝝ solũ illi ex cha/
ritate diligẽdi erũt q̃ erũt in statu patrie. q̃ alĩ nõ erũt
potẽtes puenire ad illꝰ summi boni pticipatoz. Cõce/
ꝺendũ est g̃ q charitas in patria dilatabit̃ q̃tũ ad libe/
ralitatis magnitudinẽ. Amplioꝛi eĩ affectu diliget̃ ds
in se ꝛ in creaturis suis. adeo vt ille q̃ mõ videt̃ ceremo
tus. in patria sit amãtissimꝰ. ꝛ ampliꝰ inuiscerabit sibi
tũc charitas oẽs beatos. q̃ mõ possit hõ vnũ amicissi/
mũ sibi affectuose diligere. Et q hõ ostẽdit rõnes ad pri/
mã ptem. iõ sunt ꝺcedende. Ad illud g̃ qõ pmo obꝯi 49
cõtrariũ q ꝓbitus magꝫ vnita plus ẽ infinita. ꝺom̃ q di
ligere multa est duplicit̃. Aut multa vt multa. aut mul
ta relata ad vnũ. Cũ igit̃ in patria ds erit oĩa in oib⁹.
ꝛ in oĩb⁹ diliget̃ deus. hinc ẽ q charitas ex ꝺuersis e sui
ad multa. ꝛ dilatõe nõ dispget̃ sed potius colliget̃. Un
talis dilatio ꝛ ꝓbitꝫ vnio nõ habẽt repugntiã. imo po/
tius vna istaꝝ ꝺditionũ seq̃tur reliquã. Ad illud qõ 50
obꝯ q nũc diligim⁹ p̃scitos ꝛ p̃destinatos. in patria tm̃
p̃destinatos. iã pz respõsio. q̃loq̃tur de latitudie ex pte
numerositatis diligibiliũ. Preterea. cũ erit cõplet⁹ nu/
merus electoꝝ. ꝛ collectus i vnũ. ita q q̃liber coꝝ mor⁹
erit cuilibet. plures hẽbit tũc charitas erga q̃s possit ꝛ
habeat affici spãliter ꝛ distincte. q̃ habeat in statu vie.
Ad illud qõ obꝯ de inimicis silr rndendũ est. Nec ci 51
accidit. q illi q̃ sunt in patria inimicos nõ habẽt q̃ non
sunt beatificabiles. vel nõ habebũt post die iudicũ ali/
os inimicos q̃ ds ãnatos. si tamẽ haberẽt. ampl⁹ eos
diligerent q̃ faciebãt cuz eẽnt in statu vie. Ad illud 52
quod vltimo obꝯ de numero diligẽdoꝝ iã respõsum est.
q nõ dicim⁹ charitatẽ dilatari p̃ diligẽdoꝝ numeros si
tatẽ. sz p̃ maiorẽ affect⁹ libet̃ alitatẽ. Preterea. rõ illa
nõ cogit. q̃ q̃uis nõ sint plura diligenda in generalitas
te q̃ qttuoꝛ. in spãli tamẽ in pticulari nihil impedit di
ligendoꝝ numeꝝ augmẽtari. ad q̃ oĩa cũ charitas fami
liariter ꝛ intense ꝺuertit̃. nõ imerito dicitur dilatari.

Questio iij i

Utrũ ordo charitatis in patria habeat immutari. an
sit ordo patrie q̃ est ordo vie. vt p̃mo nos ipos. ꝛ de in
de primos diligamus. Et q maneat vr̃ posse ostẽdi sic
Sic gra est pfectio nature. sic ꝛ gloria. g̃ sic ordo ꝺueni
ens ipi nature institute saluat̃ habitu gre sup̃ueniente. sic
videtur q saluetur habitu glorie superueniente. Si g̃
hic est ordo nature ꝺueniẽs vt magꝫ nos q̃ primos di
ligamus. vr̃ q sic hic manet q̃diu sumus i gra. silr ma/
nebit in gloria. Itẽ sic ad ꝓbitatẽ fidei spectat videre per
speculũ ꝛ in enigmate. sic etiã ad virtutẽ charitatis spe
ctat diligere ordinate. ergo sicut sublato medio cogno/
scendi siue videndi ab ipa fide virtus fidei euacuatur.
sic sublato a charitate ordine diligẽdi necessario habet
charitas euacuari. Si g̃ charitas nõ euacuat̃ in patria
vr̃ q nõ auferat̃ ei ordo diligendi quem habebat in via.
Item si tãtũ diligit se q̃s in patria q̃tũ diligit p̃mus
ꝛ ceõuerso. ita q nõ est ibi ordo. g̃ tãtũ gaudet de bono
primi quãtũ de suo bono. g̃ ille q non est martyꝛ tãtum
gaudet de glia martyris q̃ntũ si ipemet haberet illã glo
riã. Si g̃ nõ tãtũ gaudet nõ martir q̃ntum martir. fru
stra g̃ laboꝛat hõ aggredi opa pfectõis cũ tãtũ gaudeat
ille qui non fecit quantum ille qui fecit. Item si tan
tũdẽ diligit aliquis alium quantum semetip̃sum in glo
ria. ergo tantũdem diligit sibi p̃pinquos q̃ntuz remo/
tos. tãtũdẽ etiã diligit illos q̃s ꝺuertit ad fidem q̃ntũ
illos q̃s nõ ꝺuertit. sed de illis q̃s cõuertit hz q̃s gau/
diũ accidentale q̃d est aurcola. ergo simliter de his q̃s
non cõuertit. q̃ si hoc est inconueniẽs dicere. inconueni
ens est ponere ordinem charitatis in gloria cõmutari.

Sed cõtra Augustinꝰ de vera reli. Perfecta iusti/
cia hec est vt plus potiora ꝛ minus minora diligamus
Si ergo in patria voluntas nostra ad pfectam iustici

am erit deducta · videt q̄ ibi magis diliget maiꝰ bonū. si ergo primus noster in patria melior est nobis · videt q̄ magis diligemus primos nostros q̄̄ nosmetipsos.

Item voluntas nostra p̄fecta erit i patria cōformis voluntati diuine · sed magis diligit deus meliorē · ḡ videt q̄ charitas in beatis magis eos faciat diligi q̄ sunt magis boni · ḡ in patria nō attēdit ordo f̄m rōnē p̄xij et alieni · p̄pinqui et remoti · Item in patria deus erit oīa in oībus · et affectꝰ beatoꝝ sic erit dilectōe inebriatꝰ f̄m q̄ dicit Bernh̄ · in li · de diligēdo deo · vt sui obliuiscat · Si ḡ beati in patria in diligēdo nō attēdunt q̄ suū est · sz q̄ dei est · videt q̄ ordo charitatis nō maneat in patria f̄m rōnem p̄xij et alieni · nec dilectio sui p̄ponderabit dilectioni primi · Item si homo amaret se plus q̄̄ primum ergo magis sibi optaret bonū q̄̄ primo · et magis electa retur in bono p̄prio q̄̄ alieno · sed vbi hoc est aliquo mō manet p̄pietas · nec oīno est p̄fecta gaudij cōmunitas si ḡ in glia erit p̄fecta cōmunicatio gaudioꝝ · videt q̄ nō 53 manear ibi ordo q̄ nō est respectu diligendoꝝ. R̄ō. ad p̄dictoꝝ in relligentia est notandū q̄ circa hanc questionē est duplex modus dicēdi · Unus ē q̄ i patria saluatur ordo charitatis qui est in via nō tm̄ q̄ comparationem nostri ad deū · sed etiā q̄ comparationē nostri ad primum · Unde in oī statu siue glie siue vie plus hō diligit seip̄m q̄̄ primū suū · et plꝰ circa seip̄z afficit. deinde plus circa illos q̄ ei ꝯiuncti sunt q̄̄ circa eos q̄ sunt minus ꝯiuncti · Ratio aūt q̄ mouet hoc ponere est · quia huiusmodi ordo ꝯsonare videt dictamini nature · perfectioni glorie · rectitudini diuine iusticie · Natura enīz dictat q̄ homo plus se q̄̄ alterum diligat · Gloria etiaz cēntialis magis respicit illū i quo est q̄̄ aliū ei ꝯsimilez et p̄pinquū · Diuina etiā iusticia ordinat q̄ plus de suis meritis gaudeat homo que facit q̄̄ de alienis · Et sic q̄ 54 omnē modū videtur ꝯueniens vt ordo charitatis q̄ est in via saluetur in patria · Alius aūt modus est hic dicēdi q̄ cū duplex sit ordo charitatis · Unus qui respicit charitatem f̄m se · que q̄dem attendit f̄m gradum et differentias boni · Alter qui attendit rōne nature substrate · vtpote ille qui est f̄m differētias p̄xij et alieni · p̄pinqui et remoti · Unus istoꝝ modoꝝ ordinū · s · ille q̄ est charitatis f̄m se manet in patria · ille ei est charitati essentialis · Unde magis diligit hō in patria deū q̄̄ spiritum creatū · et spiritū magis q̄̄ corpus · Alius vero ordo qui attendit rōne nature substrate nō manebit · p eo q̄ nō cōperit illi statui · In statu nanq̄ beatitudinis p̄fecta erit obedientia nature respectu glorie · p̄fecta conformitas voluntatis nostre respectu diuine · p̄fecta etiā redūdantia letitie cōmunis · Quia p̄fecta erit obedientia nature respectu glorie · ꝯfirmabit tunc oīno natura glorie · vt sicut corpus efficiet spūale et p̄ oīa spiritui obtēperabit · q̄̄uis f̄m statum vie ogreat spiritū corpi condescendere · sic natura p̄ oīa ꝯformabit ordini glorie et gratie que attenditur f̄m differētias boni · q̄̄uis nunc gratia ꝯdescēdat ipi affectui naturali · Rursus quia p̄fecta erit conformitas voluntatis nostre respectu diuie · nō magis diligem⁹ illud q̄ magis erit nobis p̄pinquum sed illud q̄ plus erit deo placitū et acceptū · Preterea · quia erit ibi p̄fecta affluentia cōmunis letitie · multiplicabitur gaudiū homis multiplicatōe p̄fecta · vt tātum gaudeat de bono vniuscuiusq̄ primi q̄̄tum de suo · q̄ nō posset esse nisi diligeret primum quātum semetipm Et hoc est quod dicit Anselm · in p̄sol · cap · vlti · In illa p̄fecta charitate innumerabiliū angeloꝝ et hominuz beatoꝝ · vbi nullus min⁹ aliū q̄̄ seip̄m diligit · nō aliter gaudebit q̄ vnusq̄ p singulis aliis q̄̄ p seipso · Quis autē istoꝝ duoꝝ modoꝝ sit rōnabilior difficile ē diffinire q̄̄diu sum⁹ i statu p̄ntis miserie · Si em̄ velim⁹ iudicare f̄m ea que i nobis sentimus · vix videbit alicui credibile nec rōnale q̄ aliis omnino diligat alter q̄̄tum seip̄z vñ iudicabit p̄mū modū dicēdi esse magis verū · Si q̄s vo velit mētem suā altius eleuare ad illud bonū incomprehēsibile q̄ nec oculus vidit · nec auris audiuit · nec in cor hominis ascēdit · et ad illā maritimā ciuitū vnionem · magis rationalē iudicabit sequētē modum dicendi f̄m q̄ manifeste dicit auctas Anſ · et Aug · in li · de vera relig · et Dyoñ · in li · de diui · no · Unde si velim⁹ loqui vt plures sustinebimus p̄mū modum · Si vo velimus loq̄ et sentire vt sapientiores · sustinebimus sequētē · Sustinētes ergo hūc secūdū modū dicēdi possum⁹ ad obiectā per ordinē respōdere. Ad illū q̄ p̄mo obi · q̄ glia sal- 55
uat ordinē nature institute · Dōm q̄ verū ē q̄ naturā saluat f̄m q̄ impfectōnē tollit et eliminat · ordo aūt q̄ attenditur respectu sui et primi deficit a p̄fecta coīcatione et vnitate et cōcordia affectōis · Et ideo i ablatōe talis ordinis nullū fit nature p̄iudiciuz · sed potiꝰ ō impfectiōe ducit ad cōplemētū. Ad illud q̄ obi · q̄ ordo ille ita 56
cōperit charitati sicut enigma fidei · Dicēdum q̄ falsuz est · Enigma enī cōperit ipsi habitui fidei f̄m se in q̄̄tuz est habitus vtutis dirigēs ad volūtarie credendū ea q̄ non videntur · sed ordo ille qui est respectu proximi attribuitur ipsi charitati ratione nature substrate Ad 57
illud quod obi̇̄citur q̄ tunc tantū gaudet homo de alio quantū de seipso · Dicendū q̄ illud est verum ceteris p̄ribus · Sed ad quantitatē gaudij attendendū est q̄ duo concurrūt · vicz · virtus dilectōnis que facit gaudere · et materia de qua gaudet · Quantum est ex parte materie equaliter gaudebit quis in patria de bono p̄primi et de bono suo si est equale · et magis si est maius · sed quantum est ex parte virtutis per quam gaudet · magis gaudebit qui maiorem charitatem habebit · Unde magis gaudebit petrus de bono lini q̄̄ linus de bono proprio · vnde non sequitur q̄ non martir tantuz gaudeat de bono martiris quantum ipse martir · quia merito martyrij aucta est ei virtus gaudendi · et sic patet q̄ licet ex hō ponatur cōtra gaudiū · non tamē tollitur q̄ vnus plus 58
gaudeat de alio q̄̄ alter · Et per hoc patet vltimum qō obi̇̄cit de premio aureole · et q̄ aliquis habeat gaudium speciale de alio hoc non erit ratione ordinis in diligēdo q̄ magis diligat illum q̄̄ alterum · sed hoc erit ratione cuiusdam decoris et glorie quam adeptus est merito operis excellentis · Si aūt aliam positionem sustinere velimus · ad omnia obiecta respondeti potest breuiter q̄ omnia intelligantur ceteris paribus · Unde quod dicitur q̄ magis debemus diligere maiora bona · hoc verū est q̄̄tum est de ratione boni · sed magis propinquitas aliud exigit · Similiter quod dicit q̄ p̄fecte conformanda est voluntas nostra voluntati diuine · Dōm q̄ verū est · sed deus nō diligit maiori affectu · sed diligit ad maius · Unde ex hoc non sequit q̄ debeamus magis diligere p̄ximos nostros meliores nobis q̄̄ nosipsos · sz q̄ debemus eos ad maius diligere · Similr quod dicit q̄ affectus beatoꝝ erit inebriatꝰ · hoc nō est q̄ nō diligūt semetipsos · sed quia affectus eoꝝ non erit retardatꝰ i dilectōne dei · Postremo quod dicitur de cōmunicatōne perfecte letitie non cogit · quia perfecta letitia nō excludit q̄n homo principaliter bonum suum diligat · sz hoc facit quod diligendo bonū proprium sic circa se afficiatur vt circa alios non torpescat ·

Dist·xxxij·de charitate ẽptũ ad diuinã dilectõez

Remissis adꝺiciendũ est de dilcõne dei·rẽ·Supra egit mgr de charitate ẽptũ ad diffinitõnem· rẽptũ ad diligibilũ distinctõnẽ·rẽptũ ad diligẽdi ordinẽ·rẽptũ ad meriti pfectõnem·rẽciã ẽptuz ad durationẽ. In hac ptẽ agit de eadẽ ꝙ cõpatõnẽ ad diuinã dilectionẽ·Diuidit aũt ps ista in tres ptes· In quarũ ꝑma determinat de ipa dilcõe dei·q̃d sit ipa dei dilectio·In scꝺa ꝓo determiat q̃s diligit·ibi·Cũ aũt dilectio dei sit imutabilis rẽterna·In tercia ꝓo determiat q̃s nõ diligit·ibi·de reprob̃o q̃ ꝑpati nõ sũt ad vitã eternã·Prima rẽ vltima ptẽ remanẽtiby indiuiꝺ·media ps diuidit i tres ptes·In q̃z ꝑma ꝑpõit mgr ꝙ deꝰ nõ omia equaliter diligit·In scꝺa ꝓo ostẽdit pq̃to dicat vnũ diligere magis q̃ alterz ibi Cũ aũt dilectio di imutabil sit rẽ·In tercia ꝓo determiat q̃re vnũ rẽ eundẽ hoiem fm diuersa ptẽ õr diligere plꝰ rẽ minꝰ·ibi·Sic ꝓo q̃rit õ aliq̃ vno·rẽ·Sbdiuisiões aũt ptũ sat manifeste sc i lia

Dubitatur ꝫ de situ huius partis Cum enim agere de dilectione ꝺi spectet ad ꝑmum libꝝm·videtur ꝙ tractatus iste male in hoc tertio situetur· Qꝫ si tu dicas ꝙ ꝫ magis facit quia eadem est dilectio qua nos diligimus deum rẽ q̃ qua diligit nos tunc obijcitur ꝙ tota ista ps q̃ ẽ de charitate male hic situetur·

Dꝰ XXXII

Aug·sup Joh·

Si enim charitas non est habitus virtutis sed potius donum creatum quod ẽ spiritussanctus videtur ꝙ de ipa nõ debet determinari inter alias virtutes· Rꝰ dicendum ꝙ ordo situatiõis istius capituli attẽditur fm opinionem magistri· qua posuit sicut in littera tangit ꝙ eadem est dilectio qua ꝫ diligit nos et q̃ nos diligimus deum· Et si tu obijcias ꝙ tunc non determinare debuit de charitate inter alias virtutes·

Sap̃·xj·

Gen̄·j·

Rꝰ·pro ipso· ꝙ hoc non fecit q̃ charitas sit species virtutis sed quia charitas ẽ radix oĩm virtutũ· In dono

Determinat q̃d sit ipa dei dilectio·rẽ ꝙ deus nõ oĩa equaliter diligat· a

Remissis adꝺiciendum est de dilectione dei qua ipe diligit nos que nõ alia est ẽptẽ illa qua diligimus cum· [a] Dilectio aũt dei diuina vsia est·eadẽq̃ dilectione pater rẽ filius rẽ spiritussanctus se diligunt rẽ nos vt supra disseruimus· Cũq̃ eius dilectio sit immutabilis rẽ eterna·aliuz tamen magis·alium minus diligit· Vnde Auguſt·incomprehẽsibilis est dilectio dei atq̃ immutabilis· qua deus in vnoq̃z nostrum amat quod fecit·sicut rẽ odit quod fecimus·Miro ergo rẽ diuino modo etiam quando odit diligit nos· Et hoc quidem in oĩbus intelligi potest Quis ergo digne poterit eloq̃ quantum diligat membra vnigeniti sui·rẽ ẽptõ ampliꝰ vnigenitum ipsum· De ipo eñ dictũ est·Nihil odisti eorum que fecisti·Ex hijs percipitur ꝙ ꝺs omnes creaturas suas diligit·q̃ scriptum est·nihil odisti eorum que fecisti· Et item·Vidit deus cuncta que fecerat et erant valde bona·Si omnia que fecit bona sunt·rẽ omne bonum diligit·omnia ergo diligit que fecit·rẽ inter ea magis diligit rationales creaturas·rẽ de illis eas amplius que sunt mẽbra vnigeniti sui·rẽ multomagis ipsum vnigenitum·

Ostendit ꝓo quanto dicatur vnum magis diligere ẽptẽ alterum· b

Cum autem dilectio dei immutabilis sit·rẽ ideo non intenditur vt remittitur·si queritur que sit ratio dicti cum dicitur magis vel minus diligere hoc ẽptẽ illud·rẽ cum dicitur deus omnia diligere·dicimus dilectionem dei sicut pacem extuperare omnem sensum humanum· vt ad tante altitudinis intelligentiam vix aliquatenus aspiret humanus sensus·Potest tamẽ sane intelligi ea ratione dici omnia diligi a deo que fecit·quia omnia placent ei·omnia approbat inquãtum opera eius sunt·nec tunc vel ꝓius vt amplius placuerunt ei cum facta sunt·s·antẽq̃ fierẽt·immo ab eterno oĩa placuerunt ei non minus q̃ postq̃ esse ceperunt·Qꝫ vero rationales creaturas·id est·homines vel angelos·alios magis·alios minus diligere dicitur·non mutabilitatem charitatis eius significat·sed q̃ alios ad maiora bona·alios ad minora dilexit· Alios ad meliores vsus·alios ad minus bonos·Oĩa eñ bona nr̃a ex eius dilectiõe nobis puenium·Electoꝝ ꝙ alios magis·alios minꝰ dilexit ab eterno·rẽ diligit etiã nũc·quia alijs maiora alijsq̃ miora ex dilectione sua ꝓpauit bona·alijsq̃ maiora rẽ alijs minora bona ꝓfert i tempe·Vnde magis vel minus dicit hos vel alios diligere

eñ amoris qõ ẽ spũssanctꝰ ceteri virtutum habitus dnãt·Potest rẽ aliter dici ꝙ b per accidẽs introducitur illud capitulum· Quia enim dilectio dei est exemplar nostre dilectionis·ideo ad maiorem cutidẽ tiam introducitur hic tractatꝰ de ipsa·vel certe vt assignetur b differentia dilectionis diuine ad dilectionem nostram siue prẽcellẽtia·quia cũ nr̃a dilectio nostra dicatur sit affectio ordinata·dilectio ꝺi non est nisi diuina substantia vt vsia·

Philli·iij·

Ex q̃ sensu ꝓia q̃dẽ de

a Dilectio aũt rẽ item dei diuina vsia est· Cõtra· Si dilectio dei est diuina substantia vel essentia·ergo videt ꝙ deum diligere est deum esse· cum ergo deus non sit aliud a se·videt ꝙ nec aliud a se diligat· Item deus incipit aliquem diligere·ergo ẽ dilectio eius est eius essentia·videtur ꝙ deus incipiat esse· Item nullum eternuz est temporale·rẽ nullũ tpale ẽ eternũ·sed dilectio dei q̃ diligit vl

Quõ alios magis alios minꝰ diligere dicatur.

ros iustos est tpalis·dei dilectio est eterna·ergo dei dilectio nō est diuina substantia·R'. ad hoc ꝛ consimilia breuiter est dōm·q̄ dupliciter dr loqui de dilectōe dei· aut a parte p̄ncipalis significati·aut a pte ꝺnotati·Si loquamur de ipa ꝯtum ad p̄ncipale significatū sic ē dei essentia·ꝛ est q̄d eternū·nec ē aliud q̄ deus·Si vo loquamur ꝯtum ad ꝺnotatū sic ꝺnotat quid tpale·ꝛ habz respectū ad extrinsecus quod est a dō diuersum·et q̄ nō est dei substantia·sz cuius dei substātia est causa·ꝛ ꝯtū ad hoc currunt illa tria obiecta·et sic patz rnsio ad

Duob⁹ modis inspicienda est dilectio dei.

2 oia. b Absit vt deꝰ tpaliꝝ ze·videt hoc falsum·Aliqs enī qui mō ē malꝰ īcipit esse bonꝰ·sed deus malos odit ꝛ bonos diligit·q̄ cum iste desinat esse malꝰ in tpe·ꝛ incipiat esse bonꝰ·videtur q̄ deꝰ istuz tpaliter desinat odire ꝛ incipiat ipz diligere·Itē in deo idē ē vel le quod facere·sic dicit Aug·ꝛ in li·j·habitū fuit·q̄ idem est vel le alicui bonū ꝛ facere ei bonum ed de ꝰtpaliꝝ alicui bonū facit·q̄ videt q̄ tpaliter ei bonū velit·q̄ tpaliter diligit.

Epb·j·

Aug⁹·de trini·

Ro·viij·

Lonsideraꝝ eī duob⁹ modis dilectio dei·p̄m essentiā·ꝛ p̄m effi cientiā·Nō recipit magis vl̄ minus p̄m eēntiā q̄ tm̄ p̄m efficientiam·vt magis dilecti dicantur quibus ex dilectōne ab eterno maius bonū p̄epauit ꝛ in tempore tribuit·ꝛ minus dilecti q̄bus nō tantū·Inde etiaz est q̄ aliqui quādo ꝓuertunt̄ ꝛ iustificantur dicunt̄ tunc incipe diligia deo·nō q̄ deus noua dilectione quēcūq̄ possit diligere·īmo sempiterna dilectione dilexit ante mundi constitutionez quoscunq̄ dilexit·Sed tūc dicunt̄ incipe diligi ab eo·cū eterne dei dilectionis sortiunt̄ effectum·s·gratiā vel gloriaz·Ẽ b Auguſt·b Absit vt deus tpaliꝝ aliquem diligat quasi noua dilectione que in ipo ante nō erat apud quē nec p̄terita transierunt·ꝛ futura iam facta sunt· Itaq̄ omnes sanctos suos ante mundi constitutionē dilexit sicut p̄destinauit·Sed cū cōuertuntur et inueniunt illum tunc incipere ab eo diligi dicūtur·vt eo modo dicaꝝ q̄ potest humano affectu capi quod dicitur·Sic etiaz cum iratus malis dicitur·ꝛ placidus bonis·illi mutantur ꝛ nō ipe·vt lux infirmis oculis aspera·firmis lenis est·ipoz sez mutatione non

sciti sunt q̄ hñt p̄tem iusticiā ꝛ gr̄am quā eis deus ab eterno p̄pauit ꝛ dare disposuit·q̄ videt q̄ ab eterno eos dilexerit·Iurta h̄ q̄ritur vtrū deꝰ magis diligat peccatorē p̄destinatū ꝯtum iustū p̄scitum·Et q̄ magis pctōrez p̄destinatū videt·qm̄ sapiētis est magis ꝓsiderare finē ꝛ eritū rei ꝯtum vel p̄gressuz sz ds istū pctōrē q̄ tm̄ est p̄destinatus scit ipz futurū amicū suū finaliter·aliū vo minime·q̄ magꝭ diligit eū·Pre terea istī vult dare eternā beatitudinē ꝛ ponit qō est summum bonū·aliq vō nō q̄ magis diligit pctōrē p̄destinatū ꝯtum iustū p̄scitū Sz ꝺ hoc est·qꝛ iste peccator est magis deo dissimilis ꝯtum iustꝰ·q̄ minꝰ est amabilis·Itē iste magis diligit deū·q̄ magis a deo diligit·cū ds magis diligat diligentes se·Rº·dōm q̄ sic tactū est p̄us·ē dilectio approbatōis·ꝛ est dilectio electōnis·Dilectō approbatōis cū sit tpalis respicit statū p̄sentē·Dilectio aūt p̄electionis cū sit eterna respicit illuz statū in q̄ hō dz eternaliter p̄manere·ꝛ qm̄ reprobi ꝛ si boni sint nō tamē finaliter dicuntur per

Mala·j·

suā·Itē cum aliquis p̄ iustificationē incipit esse amicus dī·ipe mutaꝝ nō deus·

Determinat quare vnū et eundez hominē dicit deus magis vel minꝰ diligere vno tpe ꝯtum alio· c

Si vero queritꝝ de aliq̄ vtrū magis diligaꝝ a deo vno tpe ꝯtum alio·distinguenda est dilectionis intelligentia·Si enim referatur ad dilectionis effectum· concessibile est·Si vero ad dilectionis essentiam·inficiabile est·

Determinat quos non diligit deus· d

De reprobis vero qui p̄parati non sunt ad vitam sed ad mortem·si queritur vtrum debeat concedi deus ab eterno dilexit eos·Dicimus ꝺ electis solis simpliciter hoc esse concedenduz·q̄ deus ab eterno eos dilexit·quos ad iusticiam ꝛ coronam p̄parauit·c De nō electis vero simpliciter est concedendum q̄ eos odio habuit·i· reprobauit·Sicut legitur Jacob dilexi·Esau odio habui· Sed non est simpliciter dicendum q̄ dilexit ne p̄destinati intelligantur·sed cum adiectione dilexit eos in ꝯtū opus eiꝰ futuri erant·id est quos ꝛ quales factur⁹ eos erat·

manere in bono·ideo nō vult magister q̄ a deo eternaliter diligāt̄ur·nisi verbum diligēdi a ratōe p̄pria distrahatur·Un̄ magister bene cōcedit cum determiatōe sine vero determiatōe dicit eam nō esse cōcedēdam·qꝛ eius intellectus falsitati approximat·Et per hoc pz rnsio ad illud quod querebatur cōsequēter·qꝛ ꝯtuz ad dilectōez tpalem que respicit statum p̄sentis iusticie magis diligit deus iustum p̄scitum·ꝯtum ꝺo ad aliū modum diligēdi magis diligit peccatorē p̄destinatum·si tamē est dicere ibi magꝭ·Q si q̄ras simpliciter loquēdo quē magis diligit·Rndendum est q̄ simpliciter magis diligit eū quē p̄destinat ꝯ eum quem reprobat·qꝛ nō est q̄stio de hoie ꝯtum ad qualitatē culpe·sz ꝯtum ad ordinē nature respectu gratie ꝛ glorie.

Lc

Ad intelligẽtiã huius ptis possunt hic queri sex dubitabilia de dilectione diuina. Primum est. vtrũ ds dilexerit creaturas eternaliter. Secũdũ est. vtr̃ diligat oẽs creaturas vniuersaliter. Terciũ. vtrũ oẽs diligat equaliter. Quartũ est. vtr̃ magis diligat hominẽ q̃m angelũ. Quintũ est. vtr̃ magis dilexerit genus humanũ q̃m xpm. Sextũ z vltimũ. vtrum magis Johannem q̃m Petrum.

Questio I a

Utr̃ ds dilexerit creaturas eternaliter. Et q̃ sic videt Eph. j. Elegit nos añ mũdi cõstitutionẽ vt essemꝰ sancti z immaculati in ipo. sz nemo eligit nisi qđ diligit. si g̃ ab eterno añ mũdi ꝯstitutõnẽ nos elegit. vr̃ q̃ ab eterno nos dilexit. Itẽ Aug. vj. de trin. Absit vt ds aliq̃d tpaliter diligat Si ergo qđ diligit. diligit aut tpaliter aut eternaliter. et nõ tpaliter ꝯstat. g̃ qđ diligit diligit eternaliter. Itẽ mgr̃ dicit in lra q̃ dilectio est vsia siue substantia. Si ergo substantia dei nõ põt esse eterna. vitetur q̃ dilectio dei similiter eterna sit. g̃ quicq̃d diligit. eternaliter diligit. Itẽ aut dilectio dei pcedit ipas res aut sequit. Si pcedit ergo añ fuit q̃ res essent. g̃ ds dilexit res añ eaꝝ pductõem. g̃ nõ ex tpe sz ab eterno. Si sequit. g̃ videt q̃ dilectõ dei causet ab ipis rebus. q̃ sit ẽ est in cõuenies. restat q̃ ds ea que diligit. diligit eternaliter. Itẽ si ds de nõ potente efficeret potens. et de nõ sapiente sapiens. imo mutatꝰ eet z impfectꝰ. g̃ pari rõne si de nõ amãte fieret amans. cũ amor respiciat qđ intra est. esset in eo mutatio z impfectio. q̃ sit impossibile necesse est deũ ea q̃ diligit. eternaliter diligere. Sz contra. Dilectõ est amor boni. sed bonũ z ens cõuertuntur g̃ qđ nõ est ens ñ ẽ amabile. g̃ si res añq̃ pducerent nõ fuerũt. videt q̃ anteq̃ pducerent. a deo nõ diligerẽtur. Itẽ amor ẽ copula amãtis z amati. sed si copula est. necesse ẽ cẽ extrema. g̃ impossibile ẽ q̃ ds creaturã diligat quousq̃ creatura habeat actualẽ exĩtiam. sed ñ est solũ ex tpe. g̃ vr̃ q̃ ds nõ dilexerit creaturã aliquã eternaliter Itẽ deꝰ nõ dicit aliquẽ diligere affectu. g̃ si diligit hoc ẽ q̃ diligit effectu. sz effectus diuine bonitatis est solum ex tpe. g̃ ds neminẽ diligit nisi tpaliter. Itẽ dilectio dei est cã sufficiẽs et pxima z imediata boni creati. sz posita causa efficiente pxima z imediata z sufficiente ponit effectus. g̃ si res create solũ sũt ex tpe. vr̃ q̃ ds solummõ diligat eas tpaliter. Itẽ si ds diligit creaturas. aut diligit fruens. aut vtens. Sz cõstat q̃ nõ diligit fruens. q̃m nõ est creatura fruẽdũ. sicut in pmo li. ostẽsum fuit cũ illud q̃ fruendũ ẽ sit sũmũ bonũ. Restat g̃ q̃ si creatura diligat. q̃ diligat vt vtens. sz ꝯstat q̃ nõ cõuenit vti nisi eo qđ ẽ actu. g̃ nunq̃ deꝰ diligit creaturaz nisi actu
4 entẽ. nõ g̃ diligit aliquã creaturã eternaliter. Rñ. dicẽdũ q̃ quedaz verba dicũtur de deo respectu creature q̃ cõnotãt effectũ in actu sicut ꝛõbũ creãdi. Quedam q̃ cõnotãt effectũ in habitu. sicut vocabulũ pdestinãdi. que dã q̃ indifferẽter vtroq̃ mõ. sicut vocabulũ diligendi. Dicit enĩ ds aliquẽ diligere. vel q̃ actu cõicat ei bonũ. vel q̃ pponit cõicare. Et qm̃ cõicatio ẽ effectus i tpe p positũ ꝛ o cõicandi ẽ ab eterno. hinc ẽ q̃ diligere de deo aliqn dicit eternaliter. aliqñ dr̃ tpaliter. Un bñ ꝯcedit põt q̃ creature nõ solũ tpaliter sz etiam eternaliter a ds diligãtur. sicut rõnes ad pmã ptem inducte ostendunt
5 Uerũtamẽ illa rõ quã adducit quasi p simile de potẽtia z sapia nõ valet. qm̃ nõ ẽ sile. Posse enĩ z scire eq̃tũ ẽ de vi vocabuli nõ ita ꝯnotat effectm̃ in actu sm̃ q̃ diligere. Sñ verbũ diligendi ipositũ ẽ ab ipa libertate affectõis
6 sequam alteri cõicantis. Ad illud ꝛo qđ obr pmo in cõtrarium q̃ bonũ et ens ꝯuertũtur. Dom q̃ verꝝ est de bono in actu z ente in actu. Sz cũ dicit q̃ dilectõ solũmodo est boni. dom q̃ nõ est verꝝ solũmodo de bono qđ est i actu. sz etiã de bono qđ est in causa. Sicut enim ad cognitionẽ sufficit ꝓtas rei in sua causa. sic ad diligendũ sufficit bonitas sm̃ q̃ res hz esse i suo principio producente. etiã anteq̃ exteri pducat. Uñ artifex nõ solũmõ diligit bonũ qđ fecit. sz etiã bonũ qđ pponit z dispõit facere. Ad illud qđ obr q̃ amor est copula amantꝭ et 7
amati. Dom q̃ illud ẽ verꝝ sm̃ q̃ amor est q̃dã affectio z vinculm amicitie q̃ aliq̃ adinuicẽ colligãtur. sz ꝟ mõ nõ accipit in pposito. cũ dr̃ q̃ ds diligit creaturã. dilectõ enĩ dei ẽ ei vsia. nõ affectõ aliq̃ vnitiua. sic dic mgr̃ in lra. z ideo nõ cogit illa rõ. Ad illud qđ obr q̃ ds non 8
dicit diligere affectu sz effectu. Dom q̃ diligere effectu põt esse dupl̃r. sm̃ q̃ effectꝰ põt dupliciter connotari. actu vel habitu. z qz res est habitu z in potentia anteq̃ sit i actu. hinc ẽ q̃ dilectio dei q̃ cõnotat effectũ in habitu põt esse añ pductõnẽ ipaꝝ rerꝝ. z ppterea ex ꝟ non habet. si ds dicit diligere effectu. q̃ tũc solũ incipiat diligere qñ effectꝰ i ẽe pducit. Ad illꝰ qđ obr q̃ dilectõ dei ẽ causa 9
sufficiẽs prima z imediata boni creati. Dom q̃ verum est. sz quẽadmodũ diuina volũtas dr̃ causa imediata qz non inꝺuenit alia cã. nõ tñ q̃ sp ponat effectũ. sz solũ p tpe p q̃ vult. sicut ab eterno voluit. sz statim fecit cũ venit tẽpus p q̃ voluit. sic etiam in ipa dilcõe dei intelligi oporet. Ad illud qđ obr q̃ st diligit. aut vt fruens. 10
aut vt vtens. Dom q̃ dilectio dei vna ẽ q̃ diligit se. z q̃ diligit creaturã. z hec qđẽ relata ad ipm deũ ẽ fruitio. cõparata vero ad ipam creaturã est vsus. cũ g̃ dicit. q̃ nõ ꝺuenit vti nisi eo qđ est. Dom q̃ si vsus accipiat p exteriori actõne verꝝ ẽ. sed si accipiat p interiori z habituali ordinatõne in finẽ alicuiꝰ effectꝰ pducẽdi sic nõ hz ꝛõ tẽ. qr efficiẽs lõge añ refert ad finẽ illud qđ intẽdit facere q̃ etiã pducat in re. Questio II b

Utr̃ deꝰ oẽs diligat generaliter. Et q̃ sic videt Sap̃ xj. Diligis oĩa dñe. z nihil odisti eoꝝ q̃ fecisti. Sñ nihil ꝟ exꝑssius dici põt. Itẽ Ben. j. Uidit deus cũcta q̃ fecerat. z erãt valde bona. sz sũmũ bonũ nõ põt ñ diligere bona. g̃ ds diligit oẽm creaturã. Itẽ oẽ qđ fit est a deo fit est. deus aũt nihil facit nisi volẽs. sz velle bonũ ꝟ ẽ amare. g̃ nihil pcedit a deo qđ nõ amet abipso. si g̃ oĩa a ds exeũt. vr̃ q̃ oĩa a deo diligãtur. Itẽ amor ẽ de nũ i quo oĩa alia dnãtur. sz nullũ creatũ ẽ qđ nõ suscipiat influentiã diuine liberalitatis. Si g̃ hmõi influẽtie coĩcatio nõ est nisi mediãte dilcõne. vr̃ q̃ dilectio dei sit respcũ oĩs creature. Itẽ oĩa exoptãt sũmũ bonũ sm̃ q̃ dicit Boeti z Dyo. sz tũc dicit deꝰ diligere creaturã aliquã qñ ad se ꝺuertit illã p dilcõnẽ. magr̃ ei dicit diligere effectu q̃ affectu. g̃ vr̃ q̃ dilectõ dei sit extẽdat ad oẽ creatũ. Sz ꝺ. cũ ds sit sũma charitas. oẽ qđ diligit. ex caritate diligit. sz ex charitate nõ sũt diligẽda nisi tria diligibilitũ genera. vicz. ds. spũs rõnalis. z corpus humanũ sm̃ q̃ dicit Aug. ergo nõ vr̃ q̃ ds diligat oẽm creaturã. Itẽ amor sicut dicit Hug. de scõ vic. trãsformat amãtẽ in amatũ. z q̃to pfectior est amor. tãto magr̃ cõformat vnũ alteri. cũ g̃ amor ds sit pfectissimꝰ nihil diligit nisi qđ ẽ ei ꝺformable p se. ꝟ aũt nõ ẽ nisi creatura rõnalis q̃ fcã ẽ ad imaginẽ suã. g̃ vr̃ q̃ ds nõ diligat oẽm creaturã sz solũ rõnalẽ. Itẽ vr̃ q̃ nõ oẽm rõnalẽ diligat. qr q̃dã sũt reprobi. et q̃dã electi. q̃dã boni z q̃dã mali sz impios z reprobos nõ diligit sm̃ qđ scribitur Mal. j. Jacob dilexi. esau aũt odio habui. Et sap. xiij. Similiter abominalis ẽ deo impius z impietas eius. si g̃ ds non dili-

gît impietatez·vidēt q̄ nō diligat impios·nō ḡ diligit oēs et singulos Jtē dilectio est rō electōis·ḡ illos solū diligit dr̄ ꝺs ab eterno elegit·sz nō elegit oēs indifferēter·g nō dilexit oēs generaliter· Jtē diligere est velle bonū·ḡ illos tm̄ diligit quibus vult bonū· sed cuicūq; vult bonū facit bonū·ḡ illos tm̄ diligit ꝺs q̄by bona facit·sz damnatis facit multa mala·ḡ vidēt q̄ potⁱ⁹ eos odiat q̄ diligat·nō ḡ diligit generaliter oēm creaturā·

11 ℟ᵓ ad hui⁹ intelligētiā quæstiōis ē notādū q̄ dr̄ⁱ non dicit creaturā diligere rōne affectōis sed rōne coīcationis alic⁹ boni·ita q̄ dilectio dei potⁱ⁹ dicit̄ esse dilectio effectus q̄ affectus· Cōmunicatio aūt diuine bonitat⁊ attēdit̄ i duplici genere effectus· vicz in effectiby naturæ et effectiby gratie· Effectus nature oīmby ē coīs·effectus ꝺo grē nō· hinc ē q̄ dilectio dei q̄tū ad effectū nature ē oīmby cōis ⁊ generalⁱ· ⁊ fm̄ hāc dicit̄ diligere oēm creaturā· Quātū ad effectū grē est spēalis· ⁊ q̄tū ad istū q̄ſ dā diligit q̄ſdā odit·q⁊ q̄dā hūt in se affectū gr̄e· q̄dā defectū culpe et pene· Rōnes ḡ oēs que inducūtur ad p̄mā grē·et ꝓbant dr̄ūm oēm creaturā diligere·q⁊ ꝓbant ꝺ dilcōne cōi q̄ attēdit̄ q̄tum ad coīcationē boni generalⁱ vtpote naturalis bonitatis·vez ꝺcludūt·⁊ nō ꝺcedēde

12 sunt· Ad illud q̄ ꝓmo obⁱ⁹ in ꝯū q̄ deus oīa q̄ diligit ex charitate diligit·ꝺm q̄ hꝫ dupl'r p̄t intelligi·aut ita q̄ hec ꝓpositio exponit habitudinē p̄ncipij mortui ⁊ ꝓductui respectu effectus creati·⁊ sic oīa q̄ diligit ex charitate diligit· charitas enī dei p̄ncipiū est oīm effectuū ꝺs ꝓducit· Aut ita q̄ nō solū dicat habitudinem p̄ncipij ꝓducētis·verū etiā exēplaris repsentātis·⁊ sic solū illos ex charitate diligit q̄by coīcat charitatē creatā·cuⁱ⁹ illa sup̄ma charitas est exemplar· ¶ Ā charitas increata est exēplar charitat⁊ create sub rōne charitat⁊ alioꝝ ꝺo nō ē exemplar sub hac rōne· Lū ḡ dr̄ⁱ q̄ solum tria sūt diligēda ex charitate·hꝫ nō dr̄ⁱ fm̄ q̄ ex solū dicit habitudinē p̄ncipij mouētis ⁊ impantis·sz ꝓt dicī habitudinē formalis ⁊ elicitētis·⁊ sic nō p̄t ꝺcludi q̄ ꝺs nō

13 diligat oēm creaturā seipō q̄ ē charitas sūma ex q̄ oīa bona creata ꝓcedūt· Ad illud q̄ obⁱ⁹ q̄ amor trāsformat amantē in amatū·ꝺm q̄ illud vez ē de amore affectionis q̄ facit in alterū tēdere·sz amor diuinⁱ⁹ non est amor affectōis inclinās ad alterū·sed potius alia inclinans ⁊ trahēs ad seipm̄·Vñ amor diuinⁱ⁹ potius transformat ⁊ ꝺformat amata ipi amāti q̄tū ecōuerso· Sc̄ōm aūt q̄ duplex est cōformatio ipāe rez ad dr̄ūm· vicz fm̄ similitudinē vestigij·⁊ fm̄ similitudinē exp̄ssam q̄ est ratio imaginis·sic dilectio dei p̄t dupliciter accipi vt p̄dictū fuit·vicz generaliter·⁊ sic non ꝺnorat ibi nisi q̄ndā generalē assimilationē·Et spēaliter et sic ꝺnorat q̄tūdā exp̄ssam vnitōz·Et tō p̄ma dilectō est respectu oīs creature·Sc̄ōa ꝺo nō est nisi ei⁹ creature cui dr̄ⁱ cōicat charitatē·ita q̄ p charitatē illā adheret dr̄o vnione permanēte·⁊ dr̄us in eo·

14 Ad tria ꝺo sequētia q̄ apponūtur q̄by ostēdit̄ q̄ deus nō diligit malos vnica est rñsio· q⁊ p̄cedūt de dilectōne speciali non dr̄ de generali·Et q̄tū ad illā dilectōnē specialem vez est q̄ deus nō diligit malos ⁊ reprobos·imo potius odit·q⁊ nō habent in se gratiam sed culpam·q̄tum ꝺo ad naturā non odit sed diligit·q⁊ solem suū super bonos ⁊ malos oriri facit·et per hoc patet ad tria vltima respōnsio·

Quæstio III c

Vtrū deus diligat oēs equaliter·Et q̄ sic videtur Sapiēn·vj·Pusillū ⁊ magnū ipse fecit·et equaliter est ei cura dr̄ de oīmby·sed eo mo diligit quo mō est ei creatura·

ḡ vidēt q̄ oīes equaliter diligat· Jtē ꝺm q̄ dicī ꝓba primum vno modo se habet ad oīa·sed cū diligere creaturam hoc ē dr̄ūm aliq̄ modo ad creaturā se habere·ḡ si vniformiter se habet ad oīa·vniformiter ⁊ equaliter se hꝫ ad eā·nō ergo diligit vnā magꝫ q̄tū aliā· Jtē eadē dilcōe qua pater diligit filiū·diligit creaturā·sed dilectō qua p̄r diligit filiū est dilectō pmaxima·ḡ oēm creaturā diligit dilcōne sūma· Si ergo i sūmo nō est ponere magꝫ ⁊ minus sed solū equale·vidēt q̄ oēm creaturā diligat equaliter· Jtē sicut ꝺs cognoscit creaturas ita diligit·sz oēs creaturas cognoscit equaliē nō magꝫ vnā q̄tū alterā·ergo oēs diligit equaliter· Jtē sicut limpiditas cognitiōnis facit ad eius nobilitatē·sic magnitudo dilectōnis facit ad eiⁿ ꝺmēdatiōnem·sz q⁊ cognitio dei est nobilissima·oēm creaturā limpidissime cognoscit·ergo simpliciter cum dilectio dei sit excellentissima·omnē creaturā maxime diligit·ergo si in maximo nō ē ponere magis et minus·videtur q̄ equaliter amet cūcta que diligit·Sed ℨ· Aug⁹·dicit ⁊ habēt in lra·Quis digne exprimat q̄tum dr̄ⁱ diligat membra vnigeniti filiⁱ sui·⁊ q̄to amplius ipm̄ vnigenitum·si ergo amplius diligit vnigenitum q̄tū ipius membra·vidēt q̄ non oīa equaliter diligat· Jtē deus diligit bonum q⁊ bonū·ergo magis bonū magis diligit·sed non oīa sunt equaliē bona·ergo non oīa sunt a dr̄o equaliter dilecta· Jtē charitas nr̄a est ordinata·si ergo ordo est dr̄ⁱ eius cōplemēto·videtur multo fortius q̄ charitatis summe ⁊ increate sit res diligere ordinate cū illa sit exemplar charitat⁊ create·si ergo deus diligit res ordinate·vidēt q̄ nō eq̄liter· Jtem fm̄ q̄ ꝺs diligit fm̄ hoc dona sua distribuit sed non oīmbus equaliter dona sua distribuit·ergo nō omnes equaliter diligit· Jtem si equaliter oīes diligeret·equaliter oīmbus propicius esset·sed nō equaliter oīby ꝓpiciat·imo cui vult miſetur·⁊ quē vult indurat·ḡ nō eq̄liē diligit oēs creaturas· ℟ⁿ·dō·q⁊ dr̄ dilcētōe ōi 15
est loq̄ dupliciē·vicz fm̄ essentiā ⁊ fm̄ efficaciā·siue fm̄ actum essentialē ⁊ fm̄ effectū cōsequentem·Si loq̄mur dr̄ dilcōne q̄tum ad essentiā siue q̄tum ad actum essentialem·sic nō tm̄ equali dilectōne diligit omnia·immo tantū vno et eodem actu simplici et indiuisibili·nullo variato·nullo multiplicato·que quidē est diuina visia diligit se et oīa alia·Si ꝺo loquamur dr̄ dilectōne q̄tum ad efficaciā siue q̄tum ad effectum ꝺsequētem·sic cū effectus ab ipa dilectōne dei procedentes sint ordinati·et sese excedētes·dicēdum est q̄ ꝺs nō oēs creaturas diligat equaliter· Aliter pōt dici ⁊ quasi in idem redit q̄ cū diligere idem sit quod velle bonū·equalitas dilcōnis pōt attēdi dupliciter· Aut ex pte actus volēdi·aut ex pte voliti boni·Si ex parte actus volendi·sic oīa diligit equaliter·q⁊ non magis intense vult dr̄us ꝺnum cuicūq; vult·Si aūt ex parte boni voliti·sic cū magis bonū velit vni q̄tū alteri·non est dicere q̄ omnia diligat equaliter·sed quedam maxime·quedā vero minime fm̄ q̄ vult cōmunicare alicui paruū bonū·vl magnum vel maximū· Et quoniā fm̄ istā viam ꝓcedūt rationes oīdētes q̄ ꝺs nō diligat oīa equaliē sicut aspicienti patet·idem sūt cōcedende· Verūtamē illa rō que sūpta est ex ordine charitatis naē nō valet·q⁊ dilectio nr̄a diuersis motiby mouet circa diuersa diligibilia q̄ pñt esse intensi ⁊ remissi·nō sic aūt est ex pte dei· Ad 16
illō ꝺo q̄ obⁱ⁹ dr̄ sap̄·vj·q̄ eq̄liter est ei cura de omnib⁹ ꝺm q̄ equalitas illa nō excludit ordinatā boni cōmunicatōnem·sed excludit psonarum acceptōnem·q̄ ꝺcz

est inequalitas nō solum deficiēs ab vnitate equalitatis · verūtā a pulchritudine ordis · 7 ideo reprehensibile
17 est · nec hz in deo reperiri. Ad illud qō obz q̄ prima causa vno modo se habet ad oīa · dōm · q̄ illud vez est q̄ntum ad id quod ē ex pte dei · sed tamē creature sicut ipse
18 dicit nō vniformiter se hūt ad ipm · 7 qm̄ diligere dei nō tm̄ dicit qō est ex pte ipius · sz etiā effectū creatū · hīc est q̄ rōe illius pōt attendi inequalitas. Ad illud quod obz q̄ eadē dilcōne diligit ds filiū suū et creaturā · dōm q̄ q̄ntus dilectō sit eadē q̄ntū ad rōnez p̄ncipalis significati · tamē ꝓnotatū est aliud 7 aliud · ꝓpa cū dicit q̄ diligit filiū · nō ꝓnotat ibi aliqō bonū creatū · imo ꝓnotat coīcatio boni sūmi 7 infiniti · Cū ꝙo dr̄ q̄ diligit creaturam ꝓnotat coīcatio boni creati 7 finiti · 7 ex hac pte di
19 ctū est q̄ inequalitas pōt attēdi. Ad illud qō obz q̄ sicut cognoscit sic diligit · dōm q̄ si diligere accipiat p̄ ipso actu diligēdi · sic hz veritatē · qr idē est deo diligere 7 cognoscere · Si ꝙo p cōnotato effectu · sic nō habet veritatē · qr cognoscere nō connotat effectū sicut diligere · et ideo nō pōt attendi gradus 7 ordo in cognitōe dei rōe cō
20 notati f̄m q̄ in dilcōne. Ad illō ḡd obz q̄ de pfectōe 7 nobilitate dilcōis est magnitudo siue īmēsitas · sic de pfectōne cognitōis est ipa limpiditas · dōm q̄ verūz ē q̄ntū ē ex pte ipi⁹ act⁹ diligēdi · Uñ vnūquēq̄ diligit de⁹ dilcōne p̄maxima · nec magis delectat deus in dilectōe vni⁹ q̄ in dilcōe alteri⁹ · Deus enī i diligēdo seipm̄ 7 se ipso fruēdo diligit cetera · ita q̄ oīa diligēdo seipso fruitur · 7 sūme in seipo delectatur · hac tamē dilcōe maxima 7 summa q̄busdā coīcat magis bona · quibusdā minora Uñ sicut dilectō dei in se ē fruitio · ipa tū relata ad creaturā p̄t dici vsus rōne ꝓnotati · sic q̄ntus in se sit summa rōne tamē effectus cōnotati ꝓuenit dici aliq̄d plus aliquid minus ab eo diligi.

Questio iiij. d

Utrū deus magis diligat hoīem q̄ angelū · an econuerso · Et q̄ magis angelū videt · qr tāto aliq̄s ē deo amabilior q̄nto est ipi similior · Si ḡ natura angelica ē deo similior q̄ humana · vr̄ q̄ ab eo sit magis dilecta. Itē maior dilectio 7 minor attēdit f̄m maiorē 7 minorē coīcatōnē diuine liberalitatis · sz ds p vno solo motu angelū glorificauit quod nō facit hoībus · ḡ extitit eis liberalior q̄ nobis · ḡ magis diligit gen⁹ angelicū q̄ humanum.

Itē angeli magis diligūt deum q̄ nos p eo q̄ nullā hūt retardatōnē qua p̄pediātur ne totaliter possint tendere in deū · ergo si deus magis diligit se diligētes · videtur q̄ magis diligat angelos q̄ hoīes · Itē angeli sūt mediatores inf̄ nos 7 deū f̄m q̄ vult Aug · viij · de ci · dei sz mediū magis vnit extremo · 7 ei ē familiarius q̄ vnuz extremū respectu alterius · ḡ videt q̄ deus magis diligat angelos q̄ hoīes · Sed ℈ Heb · j · Nusq̄ angelos apprehendit semen abrahe · sed illud fuit potissimū signū dilectōnis 7 familiaritatis diuine q̄ assumeret naturam creatā in vnitatem p̄sone sue · ḡ videt q̄ magis dilexerit naturā humanā q̄ angelicā · Itē Jobis · xv · Maiorez charitatē nemo habet · cē · sed deus posuit animā suaz p hominibus · nō posuit eā p angelis · ḡ magis homies q̄ angelos dilexit. Itē illā naturā magis deus diligit quam ī altiori gradu honoris constituit · sed de⁹ humanam naturam in vtroq̄ seru angelicis spiritibus supposuit · vicz xp̄m et ei⁹ nobilissimā matrē · ḡ videtur q̄ humanā naturam magis diligat 7 magis dilexit · Itē magis diligit quis aliquē cū diligit euz in statu amicitie et inimicitie q̄ solū cū diligit in statu amicitie · sz deus humanum genus diligit in statu inimicitie · qr cum essemus peccatores et inimici dei dilexit nos · Angelos vero malos nec dilexit nec diligit · ḡ videt q̄ p̄ angelis genus humanū dilexerit. ℞ · dōm · q̄ cū ds dicatur 21
diligere creaturas effectu · f̄m q̄ duplex est effectus p̄ncipalis dei respectu creature rōnalis · scōm hoc p̄t dilectio dei maior 7 minor dupliciter cōsiderari · Est enī effectus cōditionis 7 effectus repatōis · Et in effectu conditōnis p̄cipue manifestatur dei potentia · sed in effectu reparatōis p̄cipue manifestatur dei misericordia sed in vtroq̄ manifestatur dei sapientia · Si ergo loq̄mur de dilectōne dei q̄ntum ad effectū cōditōnis · sic magis dilexit angelos · qr meliora ꝓtulit eis naturalia · et magis potētes eos fecit · 7 in eis magis manifestat diuina potētia · Si aūt loquamur q̄ntum ad effectū reparatōnis · sic magis diligit hoīes q̄ angelos · qm̄ angelos neseruit · homines aūt releuauit · 7 sic patet q̄ scōm diuersos effectus homo 7 angelus in dilcōne dei se mutuo excedunt · Si aūt queras que istarū dilectōnuz magis excedat reliquā · Huic respondēdum est q̄ ē loq̄ de dilcōis excessu vt nunc vel simpliciter siue f̄m statuz p̄sentē · vel f̄m statum finalē · Si loquamur de excessu dilectōis f̄m statū p̄ntem · sic ꝓcedēduz ē q̄ magis diligat angelos q̄ hoies · Si vō loquamur f̄m statū finalē gratie in quo reparatio erit cōsūmata · sic videt satz rōnabiliter posse dici q̄ magis diligat homies · De pluribus enī habebat homo in paradiso · vnde gratus 7 deuot⁹ existat deo q̄ angelicus ordo · tū ꝓpter beneficiū incarnationis · tū ꝓpter beneficiū redemptōnis · tum ꝓpē beneficium eminētis glorificatōis · que nō tm̄ manifestat erga nos diuine charitatis magnitudinem · sed etiā eā numietatē · f̄m illud qō dicitur Eph · ij · Deus q̄ diues est i misericordia ꝓpter nimiā charitatem qua dilexit nos cum essem⁹ mortui peccato · conuificauit nos xp̄o · Et sic patet responsio ad questionē p̄positam · Patz etiā responsio ad obiecta · quia vtroq̄ rationes vez cōcludunt f̄m diuersas vias · Ille enī rōnes que probant q̄ magis diligat genus humanum p̄cedunt f̄m effectū reparatōnis habito respectu ad finalem statū · 7 iō verum concludūt 7 concedende sunt · Rōnes vero que in oppositum adducūtur aliaviā procedunt sicut patz aspicienti · Nam quod p̄mo obīcitur q̄ angelus est deo si- 22
milior · hoc verū est q̄ntum ad ea que sunt nature · sed nō oportet q̄ntum ad dona gratie · Dilectio aūt dei magis pensat dona nature superaddita q̄ ea que sūt naturaliter insita · Et si tu obīcias q̄ gratia correspondet nature · ad hoc satis in secūdo libro respōsum est. Ad ali- 23
ud quod obīcitur q̄ de⁹ liberalior est ī angelos · qr vno motu beatificauit · Dicēdum q̄ illud nō ꝓcludit de dilectōe simpliciter · sed de dilectōne vt nūc que statum p̄ntem respicit · Preterea magis fuit vnigenitum suū impīs dare q̄ angelis merentibz eternā mercedem retribuere · hoc enī fuit iusticie · illud vero misericordie 7 pietatis abūdantissime. Ad illud qō obīcit q̄ angeli 24
magis diligunt quia nullum habent retardatiuū · Dicendum q̄ illa ratio concludit solū f̄m statum p̄sentē in quo corpus cum corrumpit aggrauat spirituz · scōm statum vō futurū cum corpus erit spirituale effectum · homo non habebit aliquod impedimentū · sed habebit p̄cipuum gratie adiutoriū. Ad illud vero qō ob 25
īcitur q̄ sunt mediatores · similiter patet respōsio Mediatores enī nostri sunt f̄m statum p̄sentem miserie · in quo ꝓpter multiplicem defectum necessarium est nob multiplex adiutoriū · 7 ꝓpter magnā elongationem nostri a deo indigemus mediatoꝝ auxilio.

Questio v. c

Utrū deus magis dilerit genus humanū q̄ xp̄m. Et q̄ sic vr̄ Joh. iij. Sic ds dilexit mūdum. vt fi. su. vnige. daret. Sz q̄ dat aliq̄d p aliq̄ magis diligit illud p q̄ dat. q̄ illud q̄ cōmutat. si ergo deus filiū suū dedit p salute generis humani. vr̄ q̄ magis gen⁹ humanū q̄ xp̄m dilexerit. Itē xp̄s homo ē bonitatis finite. ḡ gen⁹ humanū cū sit multiplicabile de se i psonas inumerabiles hz quodāmodo bonitatē infinitā. sz q̄ plus hz ds rōne boni plus hz a deo diligi. ergo vr̄ q̄ ds magis diligat totū humanū genus q̄ illū hoiem solū. Itē p̄pter quod vnūquodq̄ z illō magis. sz filius dei incarnat⁹ fuit p̄pter gen⁹ humanū saluādu. z humana illa natura fuit assūpta p redimēda tota humana natura. ḡ magis diligebat ds ipam humanā naturā p̄pter quā carnē assumpsit q̄ illā quā assumpsit. ḡ idē q̄ prius Itē stult⁹ ē q̄ cōmutat rem maioris valoris p reminoris valoris. si ergo de⁹ i redimēdo gen⁹ humanū nō vsus ē stulticia. imo pot⁹ sapiētia. nō pdidit sz lucrat⁹ ē. ḡ mai⁹ bonus fuit illō q̄ dedit q̄ illō p q̄ redemit. z q̄ magis ē bonū magis diligit. Si ḡ ds humanū genus p xp̄m redemit vr̄ q̄ magis ipm gen⁹ totū q̄ xp̄m dilexerit. Sz contra Phil. ij. dedit illi nomē q̄ ē sup oē nomē. sz fm dignitatē coīcari nobis attēdit p̄rogatiua amoris. ḡ si xp̄s etiam fm humanā naturā nomē sup oē nomē coīcauit. videt q̄ ipm sup oīa dilexerit. Itē Joh. iij. datus ē ei spūs nō ad mēsurā. si ḡ alijs oībus dat spūs ad mēsurā z fm q̄ ds excellētius ipm tribuit. fm hoc eminētr⁹ diligit. vr̄ ḡ q̄ magis dilexerit xp̄m q̄ totuz gen⁹ humanū. Itē aut ds appēciabat illū hoiem tm̄ q̄ totū gen⁹ humanū totū aut nō. Si sic. habeo p̄positū. Si nō. ḡ nō reputauit sufficiēs pmiū. ergo p mortē xp̄i nō fuit ei satisfactuz q̄ si h̄ est manifeste falsū. q̄ abūdātissime satisfactū fuit deo p mortē filij sui. vr̄ q̄ maioris p̄cij fuit xp̄s q̄ totū gen⁹ humanū. Itē in infinitū mai⁹ est esse deum q̄ hre deum. sz deus sic dilexit xp̄m. q̄ fecit ipm ee deum. alios vo diligit q̄ facit eos suū habitaculū. ergo in infinituz plus dilexit xp̄m q̄ totū genus humanū. R⁹. dom. 26 q̄ xp̄s noīat p̄sonā in duab⁹ naturis. quarū vna ē nobilitatis z dignitatis infinite. Et ipa p̄sona in se z natura vnita rōne p̄sone habet q̄ndā nobilitatē z dignitatem singularē z inestimabilē. ḡ absq̄ oīi calumnia potest cōcedi et dici q̄ de⁹ magis dilexerit z diligat xp̄m q̄ totum gen⁹ humanuz. z h̄ satis exp̄sse colligit ex verbis Anḳ. vbi ostēdit q̄ vita illi⁹ hois p̄ponderabat toti mūdo. imo etiā nulle mundis. p̄terea rōes q̄ ad hāc p 27 tē inducunt cōcedēde sūt Ad illō q̄ ob⁹ q̄ carius habet illō q̄ emit q̄ p̄cium q̄ emit. Dom q̄ illō ē vez q̄ p̄cium ab emēte oīno alienat z trāsfert i dñiū alienuz. sic autē nō est in p̄posito. q⁹ p̄ nō tradebat xp̄z sine spe rehabēdi ipm. imo sic tradidit eū ad mortē talem vt sine more dispēdio suscitaret eū ad vitā imortalē. Un̄ q̄uis xp̄s vitā suā p nobis posuerit. nō tamē illā amisit. q⁹ eadē virtute qua aiam posuit volēdo pati. ipam resumpsit volēdo resurgere. Ad illud q̄ ob⁹ q̄ gen⁹ huma 28 num ē bonitatis infinite cum sit i infinituz multiplicabile. resp̄dēdum est p interemptōnē vtriusq̄. Quāuis enī gen⁹ humanū sit in infinituz multiplicabile q̄ntuz est de se p generatōis successionē. si tēpus z mor⁹ in infinituz duraret. tñ q̄ tum cunq̄ multiplicet sp est actu finituz z bonitatis finite. Humana vo natura in xp̄o rōne gratie vnionis p quā dat spir⁹ nō ad mēsurā q̄dāmō hz īmēsitatis dignitatē. ob quā totū gen⁹ humanū excedit quasi improportionabilit. Et iō ad illā rōem respondendū est p interemptionē. Ad illō q̄ ob⁹ q̄ 29
Propter vnū quodq̄ z illud magis Solutio q̄ illō verū ē fm q̄ p̄pter dicit habitudinē cause finalis p̄ncipal⁹ nō put dicit habitudinē rōis inducētis. humanū vo genus respectu incarnatōis z natiuitatis xp̄i nō fuit ratio finaliter mouēs. sz q̄dāmō inducēs. nō em̄ xp̄s finaliter ad nos ordinat. sz nos finaliter ordinamur ad ipsum. q⁹ nō caput membra. sz membra p̄pter caput. Ratio tamē inducēs ad tāt⁹ bonuz fuit nostre reparatōis remediū. sicut i p̄ncipio hui⁹ tercij libri fuit ostensum. Sz h̄ nō seq̄tur q̄ gen⁹ humanū sit meli⁹. q⁹ min⁹ bonum p̄t inducere ad faciendū maius bonū. Ad illud 30 q̄ ob⁹ q̄ vltimo q̄ stult⁹ ē mercator q̄ emit rem carius q̄ valeat. Dom q̄ illō nō hz v̄itatē nisi in eo mercatore qui habet indigentiā p̄cij. z potius intendit i mercando seipm ditare q̄ alienā inopiā releuare. nō sic aūt est in deo q̄ ē dives i misericōdia. z bonorū nr̄oz nō indiget. q̄ n mercat⁹ p̄ suā vtilitatē augēdā. sz p̄ nr̄az inopiā releuādā q̄ etiā n mercat⁹ ad suę vtilitat⁹ p̄motionē. sz pot⁹ ad liberalitatis ostensionē. Et p̄terea maiori p̄cio voluit nos redimere q̄ nos valeremus. vt eius liberalitatē circa nos cognoscētes. ex tot⁹ p̄cordijs eidē adherem⁹ vt eū diligeremus z etiā p̄ciositatē nr̄am ex tāti p̄cij immensitate mel⁹ cognosceremus. Preterea ds nō redimebat ab alio sz a seipo. Man⁹ em̄ misericōdie redimebat a manu iusticie. in q̄ redēptōne nō tm̄ cōsiderabat preciositas rei empte. sz etiā dignitas ipius iusticie cui illatum fuerat damnū z offensa. Et q⁹ offēsio diuine iusticie īmense q̄ndā habebat immēsitatē. iō q̄uis hō redēptus nō eēt valoris infiniti. nēcriuz tm̄ fuit ipm redimi p̄cio multo maioris z immēsionis valōris q̄ sit valor generis humani Questio vj f

Utrū magis dilexerit iohānē q̄ petrū. Et q̄ sic vr̄ p̄nō p textū euangelij Joh. xix. Vide ē discipulus ille quē diligebat iesus. sz h̄ nō dr̄ p discretionē q̄ alios nō diligeret iesus. ḡ dr̄ p excellētiā q⁹ ipm p̄ ceteris diligebat.
Itē hoc vr̄ p illud verbum ecclie q̄ō trahit de verb⁹ bēd cātat ecclia. h̄ est iohānes q̄ p̄ulegio amoris ceteris altius a dño meruit honorari. Itē hoc ipm videt p testiniū glo. sup vltio Joh. vbi dr̄ glo. Aug. q̄ petr⁹ magis amabat. Jobes magis amabat. Itē h̄ videt p signuz familiaritatis diuine. si em̄ xp̄s iohi se familiorē exhibuerat. z maiora signa dilectōnis ostendebat. cum nihil p fictionē faceret. vr̄ q̄ ipm Jobem nō solum mag⁹ q̄ petrum. sz etiā p̄ ceteris diligebat. Sz ō. Jo. vlt. Dixit dñs petro Simō iohannis diligis me plus his. sz constat q̄ nō sic quereret dñs nisi sciret q̄ eum petrus pl⁹ amaret. Un̄ z glo. dicit q̄ caute h̄ innuit hoc iesus duz interrogans de amore dicit hic non alibi. sz deus magis diligit eos qui magis se diligunt. ḡ z. Itē ds dicit diligere q̄tuz ad effectū. z magis diligere q̄tum ad excellentiorē effectum. Si ergo charitas est excellentissimus effectus diuine bonitatis. si ergo maiorem charitatē dederat petro q⁹ petrus magis ipm amabat. sic apte innuit glo. ḡ videt q̄ mag⁹ dilexerit petrum q̄ iohānem. Item xp̄s specialissime dilexit ecclesiā. z ea cōmisit petro gubernandam. ḡ videt q̄ nō solum q̄tuz ad effectum sz etiā q̄tum ad signum magis dilexerit petrū. Juxta hoc querit quis erat melior. vtruz petrus an iohannes. Si enim petrus mag⁹ diligebat. z q̄ mag⁹ diligit melior ē. ḡ melior erat petrus q̄ iohannes. Rursus si xp̄s magis diligebat iohannē q̄ petrū. z q̄ mag⁹ diligitur ille est melior. ergo meliorē iohānes q̄ petrus. q̄ que duo simul stare non p̄nt. R⁹ ad huius intelligē 36

riam q̄stionis ē notandū q̄ hic est triplex modus dicē
di. quorum vn⁹ facit ad explicatōnē alteri⁹. Prim⁹ est
fm Aug. alter fm Bern̄. ⁊ tertius fm coēm modū dō
Aug. eni ad istā q̄stionē sup Joh. dicit rn̄dens q̄ ē di/
lectio i signo exterior. ⁊ dilectio in affectu interior. Si
loquamur de dilcōne in signo exterior. magis dilige/
bat xp̄us iohem q̄ petr̄. q̄ maiorē familiaritatē ei exhi
bebat. sicut ptz. q̄ sup petr⁹ ei⁹ i cena recubuit. Si vo
loquamur de dilcōne q̄tū ad effectū interiorē q̄ est affe
ctus gr̄e. sic magis diligebat petrū. q̄ maius mun⁹ gra
tie sibi dederat. Et si tu obj̄cias q̄ ōs illi debebat maio
ra signa dilcōnis oñdere quē magis diligebat fm veri
tatē. Rn̄det aug⁹. q̄ p Johem ⁊ petr̄ significat duplex
vita. p petr̄ activa q̄ trās̄it. p Johez cōtemplativa que
manet. Unde petro dictum ē Sequere me. De iohāne
vo Sic eū volo manere. Et q̄m activa liberalior est et
fructuosior. ꝓ templativa vo purior ⁊ iocūdior. ⁊ ad sig
nificādā diam h⁹ duplicē vite familiarit⁹ exhibebat se
dn̄s iohāni q̄ petro. In cui⁹ rei signū cōmisit dn̄s ma
trē iohāni custodiendā. petro vo curaz pastoralez. Et ex
hoc dicit Aug. q̄ petrus erat melior. sed iohannes feli
cior. Et fm istū modū dicēdi satis patet resp̄sio ad ob
iecta. q̄ pcedūt fm diversas vias. Alius mod⁹ resp̄/
dendi fm Bern̄. est q̄ petr⁹ dilexit feruētius ⁊ diligeba
tur fortius. Johānes vo dilexit dulcius. ⁊ diligebat fa
miliarius. ⁊ sic fm diversas vias de vtroq̄ pōt cōcedi
q̄ magis diligebat. ⁊ etiaz q̄ magis diligebat. fm q̄ rō

nes ad vtramq̄ ptē inducte ostendūt. Tertius ē mod⁹
dōi q̄ petr⁹ magis dilexerit deū in primo. Jo. magis
dilexerit deū in se. vn̄ petr⁹ accepit curā regimīs. sz io/
hannes grām ꝓtemplatōnis. Un̄ petrus efficaciorē hd
buit grām ad laborē actōis. Johānes vo efficaciorē a
q̄etē contēplatōnis. Omnes aūt hi modi dicendi sūt sa/
tis congrui. ⁊ vnus magis explicat alterū. Ideo ei Jo
hānes dilexit dulci⁹. ⁊ petr⁹ feruēti⁹. q̄ Johes accepit
spāliter gr̄am ad amādū deū in se p ꝓtēplatōis sopor.
petr⁹ vo p̄cipue ad diligendū deū in primo p actōis la
borē. Et hinc ē q̄ petr⁹ diligebat a xp̄o fortiꝰ q̄tū ad effe
ctum gr̄e interioris. Johes vo familiari⁹ q̄tū ad signa
exteriora ꝙuersatiōis. Hec aūt sig̃ familiaritatis dn̄s
exhibebat Johi nō solū p̄ significationē sz etiā p̄ q̄/
litatē p̄sone. Diligebat em̄ dn̄s Johem sicut dic̄ Crisō.
magis familiariter p̄ ingenitā mānsuetudinē ⁊ p̄ter
ōginalē puritatē. ⁊ etiā p̄ iuuentutē q̄ etiā ceteris pa
ribꝰ fac̄ boiez diligi magꝭ tenere. Hijs vis̄ ptz rn̄sio ad
qōnēs ad obiecta. q̄m isti duo i dilectōe dei fz diversas
ꝓsideratōes se mutuo excedebant. hinc est q̄ fm q̄ alicq̄
diversimode afficiunt̄ p̄ponunt iohem petro. q̄dam vo
sentiūt ecōverso. Sed q̄s coz apud deū finaliter fuerit
cartor. h̄ meli⁹ sciem⁹ in gl̄ia. ⁊ meli⁹ est expectare q̄m h̄ re
mere diffinire. Hoc tm̄ dixisse sufficiat. q̄ ille altior ē i
cel. q̄ finaliter maiorē charitatē hūit i terr̄. Et h̄ dico q̄/
tū ad magnitudinē p̄mij subalis. sz q̄tū ad meritorē au
reole q̄ rn̄det ꝓtinēties ōgiali n̄ ē icōueniēs Jo. pe. p̄pō.

Dist. xxxiij. de virtutibus cardinalibus.

POst p̄dicta de q̄ttuor v̄rtutib⁹ ⁊c. Pars ista in q̄
mḡ determinat de habitib⁹ gratuitis put ab in/
uicē distinguunt̄ divisa fuit in tres ptes. In q̄/
rū p̄ma determinat de habitib⁹ v̄rtutū theologicarū. In
scōa de hitib⁹ v̄rtutū cardinaliū. In tertia de habitib⁹ do
noz. Prīa pte determinata. hic incipit scōa ps q̄ ꝓtinet
distinctōz p̄ntē. Dividit aūt ista ps i ptes q̄ttuor fm q̄t/
tuor q̄ determinat ō ipis v̄rtutib⁹ cardalib⁹. In p̄ma deter
minat de ipis q̄tū ad numez ⁊ distictionē. In scōa ve/

De q̄ttuor v̄rtutib⁹ cardalib⁹ q̄tū ad nūez ⁊ distictōz.

a Justicia est
1 in subueniendo miseris. Cōtra videtur q̄ male diffiniat iusticiam hoc modo. quia iusticia distinguitur ꝓtra misericordiam. aut miscōia est ps iusticie virtutis. cum q̄ ipius miscōie sit sbue/

DI. XXXIII.

POst pre/dicta de q̄ttuor v̄rtutibus que principales vel cardinales vocant̄ disserēdū est. q̄ sunt iusticia. fortitudo prudētia. tempantia. De q̄bus

Aug. i li. xviij. de trini.

a Aug⁹ ait⁹. Justicia ē in subueni

nire miser̄. videt̄ male hic notificari habit⁹ iusticie virtutis. Item iusticie est reddere vnicuiq̄ qd̄ suuz est. sed aliquib⁹ debemus honorē aliquib⁹ subuentionē. ergo predicta notificatio nō cōuenit vniversaliter iusti/
cie. Obedientia em̄ est pars iusticie. ⁊ tamen obedīētia
nō est pars in subueniendo miseris sed in obedīēdo mā
dat̄. R⁹. dōm q̄ mḡr̄ siue Aug. cuius hec verba sūt
nō intendit diffinire ipam virtutez generaliter. sed fm
suum potissimū statum. in quo ⁊ fm quē cōformamur
ad christū. Et quoniā i isto statu iusticie (⁊ si mlti sunt)
maxime conformamur christo. s. in subueniendo mise/

endo miseris. Prudētia in pca b
uendis insidijs. Fortitudo in c
pferēdis molestijs⁹. Tpātia in d
coercēdis delectatōib⁹ prauis

De hijs dr̄ i libro sapie. Sobrietatē ⁊ prudētiā docet. iusticiā ⁊
virtutē. Sobrietatē vocat tpā/
tiā. ⁊ v̄rtutez vocat fortitudinē.

De q̄ttuor v̄rtutib⁹ cardialibus q̄tū ad nōis rōnez.

b rtis. ideo iusticia per actum istuz notificatur. nō quia generaliter omni iusticie cō/ Dap. viij.
ueniat. sed quia cōuenit iusticie in suo potissimo statu. ex hoc tamē potest colligi eius generalis notificatio. quia sicut mise/

rtis debemus subuentionē. ita alijs generibus hominuz alia ⁊ alia debemus. Unde generalis notificatio ipi⁹ iusticie ex hoc potest elici q̄ iusticia est virtus reddens vnicuiq̄ quod suum est. Et sic patet resp̄sio ad illa duo obiecta. Notandum tamē est q̄ subuenire miseris ⁊ potest aliquis dupliciter. aut put movetur sub ratione debiti. aut put simpliciter considerat necessitatē primi cui compatiendum est. Et primū est iusticie. scōm misericordie. Veruntamē sicut dictum est miscōia continetur sub iusticia cardinali. licet aliquo modo iusticia distinguatur contra miscōiaz. Propter quod nota q̄ in/ 5

ra. q̄ cū in iusticie
ista nō cognoscan
tie. nō vr̄ q̄ notifi
sunt ptes prudēt
tia. ⁊ prudētia. ⁊
sola est in pcauen
ipi⁹ prudērie sit
cū est de iusticia
mus act⁹ prudēt
acū illū diffinit
accipiēdo p̄cise
tia. tm̄ large accip
istā. q̄m̄ eōia p̄
em̄ valet ē circū
at homo circū sp
q̄d obiq̄ nemo
dōm q̄ q̄uis nō
p̄scire cognitōe
hō futuz euētū.
Cōtra diffinitio
hoc distinguitur
ducitur. fortis ne
detur q̄ fortitudo
omnis virtus est
fortitudo nō tm̄ c
ca eq̄ delectat
ca delectationes
catio oī virtuti
⁊ si hēat iucū sub
dr̄ molestias pe
in eis nō succu
re dicitur fortis
magis agit q̄
dinis. Licet e
tristicias consi
tamen virtus
portationis ⁊
6 que opponit.

sticia dicitur multis modis. Uno modo large ꝑut dicit generaliter rectitudinez animi. siue in ꝛclinando a malo. siue in faciendo bonuz. Et hoc modo iusticia est virtus generalis ꝑm quã quilibet homo sanctus dicit esse iustus. Alio modo dicitur ꝓprie iusticia rectitudo ordinans ad alterum in reddendo ei quod suum est. Et sic est virtus cardinal'. Tertio modo dicitur iusticia magis ꝓprie ꝑm q̃ dicit rectitudinem in reddendo id qđ est pene. ⁊ accipitur ibi iusticia ꝓ seueritate. ⁊ sic iusticia distinguitur cõtra misericordiam. ⁊ ẽ ps iusticie cardinalis. Si autem queras quare iusticia magis accipiat generalit̃ q̃ alia virtus. hoc est q⁹ nomen imponit ab ordine rectitudinis. q̃ generalit̃ ꝓuenire ꝑt omni virtuti. b Prudẽtia in ꝑcauẽdis insidijs. Cõtra. q⁹ cũ insidie sint ꝛ ordingẽtib⁹ futuris ⁊ occultis. et ista nõ cognoscant̃ p virtutẽ aliquã sz ꝑt⁹ p donũ ꝓphetie. nõ vr̃ q̃ notificatio illa ꝓueniat prudẽtie. Jrez tres sunt ꝑtes prudẽtie sic dic̃ tullius. vicz memoria. intelligẽtia. ⁊ puidẽtia. ⁊ sola puidẽtia ẽ respectu futuri. q̃ ipsa sola est in ꝑcauendis insidijs. q̃ nõ vr̃ q̃ ista notificatio ipi⁹ prudẽtie sit cõis ⁊ generalis. ℟. dom q̃ sic̃ puidẽtia cũ est ꝛ iusticia. ita intelligẽdũ est ꝛ prudẽtia. q̃ q⁹ sũmus act⁹ prudẽtie ꝓsistit in ꝑcauẽdo insidias. ꝛ mgr̃ p actũ illũ diffinit prudẽtiã. Uñ vez ẽ q̃ notificatio illa accipiẽdo ꝑcise ꝓuenit vni soli prudẽtie ꝑti q̃ est puidẽtia. ⁊ large accipiẽdo oẽs ꝑtes puidẽtie ordinãtur ad istã. q⁹ meõria ꝑteritoz ordiat ad cautelã futuroz. paz em̃ valet eẽ circũspectũ in hijs q̃ facta sũt nisi per hec fiat homo circũspectior ī his q̃ sunt faciẽda. Ad illud q̃ obz q̃ nemo ꝑt ꝑscire futuras insidias nisi ꝑphas. dom q̃ q̃libz nõ possit ꝑscire cognitõe certitudis. ꝑt tñ ꝑscire cognitiõe ꝓiecture. sic̃ in signis pñtib⁹ notificat ꝑhõ futuz euẽtũ. c Fortitudo ī pferendis molestijs. Cõtra diffinitio ista vr̃ male assigꝛta. q⁹ ꝑm q̃ dic̃ ꝑhs ī hoc distinguitur pariẽs a forti. q̃ patiens patitur ⁊ deducitur. fortis nec patitur nec deducitur. ergo non videtur q̃ fortitudo sit in perferendis molestijs. Item omnis virtus est circa delectationes ⁊ tristicias. ergo fortitudo nõ tñ est circa ea que molestant sed etiam circa ea que delectant. Et rursus cum oĩis virtus sit circa ꝛclectationes ⁊ tristicias. videtur q̃ predicta notificatio oĩ virtuti ꝓuenire. ℟. dicẽdũ q̃ ferre molestias ⁊ si hẽat ifectũ sibi pati tñ pl⁹ dic̃ actoz q̃ passionẽ ille ei ꝺ molestias perferre qui perfecte eas fert. hoc est qui in eis nõ succumbit sed qui eis supereffertur. ⁊ talis vere dicitur fortis. quia nõ solum nõ ꝛducitur. verũetiaz magis agit q̃ agatur. ⁊ hoc est ꝓprium ipius fortitudinis. Licet etiam omnis virtus circa ꝛclectationes ⁊ tristicias consistat per modum electionis ⁊ fuge. sola tamen virtus fortitudinis consistit per modum supportationis ⁊ tolerantie. ⁊ sic manifesta sunt illa duo 6 que opponit. d Temperantia in coercendis delectationibus prauis. Contra. christus potissime habuit tpantiã. ⁊ adã in statu pño. tñ nec iste nec ille ꝑ tpe illo delectationes prauas arcebat. q̃ nõ vr̃ q̃ ꝓdicta notificatio sit recte assigꝛta. Jtẽ ꝓfecte coercere ꝛclectatões pauas ꝺ ẽ ipas ñ sentire. sz ꝺ ẽ puatio ñ positio. q̃ cũ q̃libz fr⁹ hẽat actũ positiuũ p quẽ notificat. vr̃ q̃ tpã tia male diffinit. ℟. dõ. q⁹ hic diffinit tpantia ꝑm statũ nature lapse. ī q̃ ꝛclectatões pue onũt. ⁊ p virtutẽ tpãtie rẽ frenãt. ⁊ circa ꝺ ꝓsistit maxia difficultas tpantie in viatoꝛb⁹. ⁊ in ꝺ cõformamur xpo sz ñ oino. q⁹ xps hmõi ꝺlectationes nec sensit nec eis cõsensit nos autẽ et si nõ ꝓfectim⁹. eas tñ sentimus. ⁊ sic aliq̃ mõ eidẽ ꝓformamur. ⁊ tũc delectationes hmõi coercem⁹. Uñ coercere ꝑt dicere q̃ndã restrictiã respectu hmõi ꝛclectationũ q̃ ẽ in eaz repssiõe. Uel ꝑt dicere ois inordinate ꝛclectatiõis absentia ⁊ puationem. Et primum est hominis in statu nature lapse. secundũ vero potest esse christi ⁊ hominis instituti. Ad illud ergo quod obijcitur q⁹ oĩs actus virtutis est positiuus. Dicendum q⁹ est loqui ꝛ actu interiori ⁊ actu exteriori. Cum ergo dicitur q⁹ oĩs actus virtutis est positiuus. Dicendum q⁹ verum est ꝛ actu meriorũ. sed ꝛ actu exteriori nõ est generaliter verum. Velle est carere aliquo quod non ꝛcet virtutis est. ⁊ velle abstinere ab aliquo quod non licz. ⁊ sic ad virtutem spectat silentium ⁊ ieiunium. cuius enĩ non loqui ⁊ nõ mandu care sint ꝓuationis. tamen velle non loqui ⁊ non mãducare sunt positionis ⁊ actus virtutis e Hec virtutes cardinales dicuntur (vt ait hieronimus) quibus i hac mortalitate bene viuitur. ⁊ post ad eternam vitam peruenitur. Contra non videtur recta ratio nominis assignari. Per hanc enim rationem videtur omnis virtus cardinalis esse. quia omni virtute recte viuitur. Et omnis virtus est via perueniendi in regnuz. Item cum cardinales dicantur quia sunt principales ⁊ principium mouendi. cum charitas sit magis principalis ⁊ principium mouendi. videtur q⁹ charitas sit virtus cardinalis. Item cum ipsa sit non tantum virtus. sed etiam auriga virtutum. ⁊ aliarũ directiua. vr̃ q⁹ ipa possit dici cardinalior alijs. Juxta ꝺ q̃rit̃ q̃re hmõi virtutes cardinales dicũt politice magis q̃ theologice. ℟. dom q⁹ hmõi ꝓtutes dicunt̃ ꝓsuetudinales. politice. ⁊ cardinales. Cõsuetudinales dicunt̃ rõne sui ꝓncipij. q̃ originalis ꝑm q⁹ acq̃runt̃ ex frequẽti bñ agere. Politice ꝺ dicunt̃ rõne operationis ⁊ exercitij sibi ꝛbiti. q⁹ sic theologice dicunt̃ q⁹ ordinãt hoiem ad diuia. ⁊ q̃si faciunt hoiem diuinũ. sic iste ꝓtutes dicunt̃ politice. quia reddũt hoiem bñ ordinatũ ad viuendũ inter hoies. vñ politica ꝓtus ꝺ a polis qđ est pluralitas. Cardinales ꝺ dicũt rõe finis vltimi. q⁹ pluitas est ingressus ad celestia regna. Duplex est enim porta ingrediendi in ce- 8

lum·vlcz p obseruantiã mãdatoꝝ ſm illud Matb·xix·
Si vis ad vitã ingredi serua mãdata· Et p tolerantiã
tribulationũ·ſm illud Actuũ·xiiij· Per multas tribu
lationes oportet nos ꝛc· Ad ista duo pncipaliꝫ ordinãt
iste q̃ttuoꝝ ỽtutes·ꝛ iõ dicunt pncipales ꝛ cardinales·
Jõ aũt iste ỽtu/
tes pncipaliꝫ or
dinãt· q; sumũt
a noĩb; pcipuis
ſm q̃s hõ dz ver
sari in agẽdis et
patiẽdis· Jn oĩ/
bus em̃ agendis
vel patiẽdis dz
hõ attendere ar/
duitatẽ ſm quã
pditionẽ attẽdi
tur fortitudo· et
eq̃tatez ſm quã
attendiꝫ iusticia
ꝛ honestatez ſm
quã attẽdiꝫ tem
pantia·ꝛ vtilita
tẽ ſm quã atten
diꝫ prudentia·
Et q; iste q̃ttu/
oꝝ ỽtutes cardi/
nales ad q̃s re/
ducunt oẽs ỽtu
tes inducunt ad
recte agendũ vl̃
patiendũ· iõ iste
q̃ttuoꝝ virtutes
dicunt cardina/
les ꝛ pncipales·

ture diuine q̃ creauit oẽs cete/
rasq; instituit naturas· q̃ nihil
amabili⁹ ꝛ meli⁹ est· Cur regẽti
f subditũ eẽ iusticie ẽ· Et iõ ĩ im/
mortalis ẽ oĩno iusticia· nec in
illa beatitudine eẽ desinet· sed
talis ac tanta erit vt pfectioꝝ et
maioꝝ eẽ nõ possit·

Questiõis determiatio q̃tũ
ad hitus aliaꝝ ỽtutũ· oñdẽs ꝙz
q̃s actꝰ in pria remanebũt· e

Fortassis ꝛ alie tres ỽtutes
prudẽtia sine vllo iã piculo erro
ris· fortitudo sine molestia to
lerãdoꝝ maloꝝ· tpantia sine re
pugnatõe libidinũ erũt ĩ illa fe
licitate· vt prudẽtie ibi sit nullũ
bonũ õ pponere vel eq̃re· for
titudĩs ei firmissime coherere
tpantie nullo defectu noxio de
lectari· Qõdo nũc agit iusticia
in subueniẽdo miseris· q̃d pru
dẽtia ĩ pcauẽdis insidijs· q̃d for

ritudo ĩ pferẽdis molestijs· q̃d
tpantia ĩ coercẽdis delectatõ ĩ/
bus prauis· nõ erit ibi oĩno vbi
nihil mali erit· Jsta q̃ virtutuꝝ
opa huic vite mortali necessa/
ria· sic̃ fides ad quã referenda
sunt in pteritis habebũtur·

Predetermiata epilogat· f

Ecce apte h̃ dic̃ Aug· q; pdi/
cte ỽtutes ĩ futuro erũt· ꝑ alios
vsus tũc habebũt q̃ mõ·
Auctatẽ Aug· ꝓfirmat· g
Cui beda assentit sup Exoduz
ita dicẽs· Colũne añ q̃s expan
sum ẽ velũ· ptãtes celi sũt q̃ttu
oꝝ eximijs ỽtutib⁹ ꝓclare· id est
fortitudine· prudẽtia· tpantia·
iusticia· q̃ alit̃ in celis seruãt ab
angelis ꝛ aĩab⁹ sctis q̃ꝝ h̃ a fide
lib⁹· Et ꝙ eq̃nter assignat Be
da vsus illaꝝ ỽtutũ ſm pñtem
statũ ꝛ futuꝝ imitãs Aug· in p̃
missis assignatõibus·

nem q̃libet pmo
loco potest ordi
nari· Dz em̃ vi
tus compari ad
subiectũ· ꝛ habz
compari ad ob/
iectum· Ad sub/
iectum aũt com
paratur dupli/
citer· aut ſm or/
dinem in acqui/
rendo· ꝛ sic opor
tet incipere a cõ
tinentia· quia si
cut medius co/
lor alĩs coloꝝ
substernitur· sic Beda
mũdicia carnis
p̃mitti dz alĩs
virtutibus· Et
iste ordo consi/
deratur in libro
Sapie· vbi pre/
mittitur alĩs·
Alio modo cõ/
parantur virtu
tes ad subiectuz
ſm ordinem in
perficiendo· et
quia in perfecto

exercitio virtutũ cognitio p̃cedit· sic prudẽtia oĩbus ali
is habet p̃poni· Et sic p̃mittit eam Bernar· ad Eu
genium· dicens q; nõ tm̃ est virtus· verũ etiam auriga
virtutum· Si autem cõsiderentur per compationẽ ad
obiectum hoc potest esse dupliciter· quia obiectum vir
turis est bonum ꝛ difficile ſm q; dicit pbus· Si com/
parantur ad obiectũ ſb ratione difficultatis· sic potest
esse fortitudo· q̃ magis ꝺsiderat difficile· ꝛ hoc mõ ordi
nat pbus in erbicis p̃mittẽs fortitudinẽ alĩs· ꝛ inde
gradatim ascendẽs ſm q; magis ꝛ minus hñt rõnẽ dif
ficilis· Si aũt compar̃ sub rõne boni· sic p̃ma omniuz
virtutũ est ipa iusticia· cui⁹ marime est ordinẽ ꝺsidera/
re· ꝛ alĩs bonũ suũ cõicare· ꝛ h̃ mõ ordinat Aug· ꝛ mgr̃
in lra· Et p h̃ pz rñsio ad obiecta· patẽt etiã ea q̃ dicun
tur in lra· Et er hĩs q̃ q̃sita sunt possunt formari sex p/
blemata p̃ter illa que q̃sita sunt· q̃ttuoꝝ vicz de diffiniti/
onibus harũ q̃ttuoꝝ virtutũ· ꝛ duo sequẽtia de eaꝝ vir
tutũ noĩe ꝛ ordine· ꝛ ista sufficiãt de ỽtutib⁹ cardinali/
bus in sua generalitate·

HO intelligẽtiã huiꝰ ptis totaľ ꝛ distinctiõis bre
uis incidit h̃ q̃stio de ỽtutib⁹ cardinalib⁹ in ge/
nerali· ꝛ circa h̃ breuit̃ pñt ser q̃ri· Prio q̃riť de
ipis ỽtutib⁹ cardialib⁹ q̃tũ ad eaꝝ necessitatẽ siue vtili
tatẽ· Scõo q̃tũ ad diuersitatẽ· Tertio q̃tũ ad ſbiectũ·
Quarto q̃tũ ad numeꝝ· Quinto q̃ de ipis q̃tũ ad ori
ginez· Sexto ꝛ vltimo q̃tũ ad distinctoꝝ finalẽ·

Questio I a

Utrũ oportunũ sit p̃ter ỽtutes theologicas cardina
les ponere· Et ꝙ sic vr̃ Sap̃· viij· Dicit in cõmẽdatiõe
sapie ꝙ sobrietatẽ ꝛ prudẽtiã ꝛ iusticiã ꝛ ỽtutẽ docet· q̃/

vr̃ ꝙ prudẽtia ordinãda est añ alias· Jrẽ Sap̃· viij· pre
mittit̃ ꝛ tinẽtia· ꝛ sbiungit̃ prudẽtia· ꝛ tertio iusticia· et
q̃rto fortitudo· Ait em̃ sic· Sobrietatẽ docet· ꝛ sapiam
ꝛ iusticiã· ꝛ ỽtutẽ· ꝛꝛ· dõm q; iste ỽtutes p̃nt q̃druplr
ꝺsiderari ſm q; q̃ttuoꝝ sunt· ꝛ ſm q̃druplicẽ ꝺsideratio

Item sicut quis pdit vitā p pcīm in dēū · ita etiā pōt p/dere p pcīm in primū · g̃ sicut necessariū est habere vir/tutes ordinātes ad dēū · ita necessariū est habere ꝟtutes ordinātas ad primū ꝛ ad seipm · Sz ꝟtutes ordinātes ad dēū sunt theologice · ordinātes ad se ꝛ ad primū sunt cardinales · g̃ ꝟtutes cardinales sunt necessarie · Sz ℑ · Ro · xiij · Qui diligit primū legē impleuit · sz q̄ legē im/plet hz oē illō qđ sibi necessariū ē ad salutē · g̃ q̄ hz chari tatē nō indiget alia ꝟtute ad primū ordināte · habitis g̃ ꝟtutib⁹ theologicis vī q̄ supfluāt cardinales · Itē ꝟtu/tes sunt necessarie pncipaliť ad ordinandū aīe affectio nes ſm q̄ dīt Aug · in li · de spū ꝛ aīa · sz oīm affectionū pncipiū est amor ſm q̄ dī in · xiij · de ciui · dei · Cū g̃ chari tas sufficiēter ordinat amorē · vī q̄ q̄ hz rectitudinē cha ritatis nō indiget rectitudine alteri⁹ virtutis · Itē vir/tutes sunt ad reformādū potētias aīe · sz potētie aīe re/formanť p gr̃am ꝛ tres ꝟtutes theologicas in q̄b attē/ditur imago reformatōis p gr̃am · g̃ vī q̄ illis habitis nulla sit necessitas vel vtilitas cardinalis ꝟtutis · Itez ꝟtutes sunt ad dirigendū in actōib⁹ ꝛ passionib⁹ · sed p fidē sufficiēter dirigit intellect⁹ · ꝛ p charitatē dirigitur affect⁹ · g̃ ꝟtutib⁹ theologicis habitis vī q̄ cardinales supfluāt · ℟ⁿ · q̄ generalis necessitas ꝟtutis est ad re/ctificādū potētias aīe ℑ obligťatē · ꝛ ad vigorādū ℑ dif ficultatē · Virt⁹ eīm facit potētiā recū ꝛ vigorosam · ꝛ q̄ niā ꝺuenit hoīez ordinari ad dēū · ꝺuenit nihilominus hoīem ordinari ad primū ꝛ seipm · ꝛ in hūs elsdē ꝑt ob/ligari ꝛ impediri siue retardari · hīc ē q̄ nō solū indiget ha/bitibus ipm vigorātib⁹ ꝛ rectificātib⁹ put directe ten/dit in dēū · cuiusmodi sunt hītus virtutū theologicaꝝ · sz etiā indiget habitib⁹ ipm regulātib⁹ ꝛ rectificātibus put ordinať ad seipz ꝛ ad primū · ꝛ tales sunt hītus vir tutū cardinaliū · Vñ sicut p̄ter p̄cepta pme tabule q̄ di/recte ordināt in dēū · oportunū fuit ponere p̄cepta scōe tabule q̄ ordināt ad primū · sic etiā in habitib⁹ est intel/ligendū · ꝛ ꝓterea p̄ter hītum ꝟtutū theologicaꝝ neces/sariū est ad salutē ponere hītus ꝟtutū cardinaliū sicut rōnes ad pmā ptē inducre oñdunt · ꝛ ꝺcedēde sūt qm̃ ve/rum ꝺcludūt · Ad illud ꝟo qđ pmo obī in ℑiū q̄ ille q̄ diligit primū legē ipleuit · ℟ⁿ · q̄ hz nō ōz ꝓpter hoc q̄ i/plere legē sit ipi⁹ dilectōis tm̃ rōne sui · sz hz est q̄ hz alī/os hītus annexos · q̄ ad ipi⁹ dilectōis ꝛ charitatis ipe/rtū quodāmō moti dirigūt ꝛ habilitant ad obseruanda opa mādatoꝝ · sic mādatū dē ñ fornicādo obseruat q̄s p castitatē elicitiue · sz p charitatē impatiue · hoc aūt attribu it apl's dilectōi ꝛ charitati · qm̃ ipa est mr̃ forma ꝛ finis omniū ꝟtutū sic̄ supius tactū fuit · ꝛ in sequētib⁹ suo lo/co melius explanabit · Ad illud q̄ō obī q̄ ois affectio ortū hz ab amore · ℟ⁿ · q̄ ꝛ si ois affectio ortū hēat ab amo/re tāē ex affectōe pncipali ipi⁹ aīe · amor tū nō ē rota cā aliaꝝ affectionū · ideō nec regula ipi⁹ amoris in se sufficit ad rectificatōz aīe nisi sint ꝟtutes in eis alios affect⁹ re/gulātes ꝛ dirigēres · Et ꝓpterea illa rō pōt dissolui q̄ ꝑcedit ab insufficiēti · Ad illud q̄ō obī q̄ ꝟtutes sunt ad reformādū potētia · dōm q̄ vez est · sz facies poten/tiaꝝ aīe duplex ē ſm duplicē ꝓportionē ꝛ duplicē eius ꝺuersionē · vidz · ad inferi⁹ ꝛ supi⁹ · ad bonū creatuz ꝛ ad bonū increatū · ꝛ ad finē ꝛ ad illud q̄ō est ad finē · ideō cuz dicit q̄ aīa sufficiēter formať ꝛ reformať p ꝟtutes theo/logicas · dōm q̄ vez est p cōparatōz ad supi⁹ · sz ex hoc nō se quit q̄ cardinales ꝟtutes supfluāt · q̄ ipam aīam infor/māt ꝛ reformāt p cōparatōz ad creatū qđ est ad finē ordi/natū · Et si ru obīcias q̄ ꝟtutes theologice nō tm̃ in fi/nē sz etiā in hūs q̄ sunt ad finē ordināt sic̄ ꝑz in charita/te · dōm q̄ illud nō est pncipaliter sz ex ꝺñti · Ad illō qđ obī q̄ ꝟtutes sunt ad dirigēdū act⁹ potentiaꝝ · dōm q̄ vires aīe ēsdem act⁹ hīnt ordinatos ad vitā ꝺtēplati/uam · ēsdem ad vitā actiuā · vtroscz act⁹ necessariū ē ordinare · q̄ vtercz mod⁹ viuēdi est necessari⁹ ad hoc q̄ pos/sit q̄s beatitudinē pmereri · Cū g̃ dicit q̄ fides spes charitas dirigūt act⁹ potētiaꝝ aīe · dōm q̄ ꝛ si hoc posset ꝺcedi in actib⁹ q̄ spectāt ad vitā ꝺtēplatiuā · nō tn̄ vez est in agēdis siue in actib⁹ q̄ spectāt ad vitā actiuā · ꝛ ideō nō se quit q̄ ꝟtutes cardinales supfluant.

Quęstio II b

De ꝟtutib⁹ cardinalib⁹ q̄ꝫtū ad ipaꝝ diuersitatē · ꝛ q̄/rit̄ vtrū oēs ꝟtutes cardinales sint vna ꝟtus an diuerse Et q̄ sint diuerse oñdit̄ ꝓmo q̄ potētias q̄s dirigūt · q̄ prudētia dirigit rōnalē · tpantia ꝺcupiscibilē · fortitudo irascibilē · cū g̃ potētie sint ꝑpria subiecta habituū · ꝛ p/pr̃ subiectis diuersificatis formaliť · necesse est ipōs hītus formaliter diuersificari · ꝛ ꝑdicte potētie aīe sint diuerse · vī q̄ necessariū sit cardinales ꝟtutes eē distin/ctas ꝛ ēntialiter diuersas · Itē hoc ipm videť q̄ act⁹ q̄s elicitūr · q̄m alius ē act⁹ ipius prudētie formaliť loquen/do · ali⁹ tpantie · sic̄ ꝑz · cū g̃ hītus diuersificent̄ p actus di uersificatōe formali ꝛ ēntiali · vī q̄ necessariū sit hītus cardinaliū ꝟtutū ēntialiť distingui · Itē hoc ipm oñdi tur p obiecta · q̄ tpantia ē circa ꝺlectatōes · ꝛ fortitudo circa passiones · cū g̃ ꝓma distinctio habituū ortū hēat ab obiectis · vī g̃ idē qđ ꝑus · Itē hoc ipm q̄rto loco ostē ditur p vicia circa q̄ sunt · Si eīm vicia q̄bus opponunť hmōi ꝟtutes simplr̃ sūt diuersoꝝ generꝝ · ꝛ p̄uatiōes di stinguunť ꝛ diversificanť p ipos hītus · vī g̃ q̄ necessa/riū sit hītus ꝟtutū cardinaliū formaliť ꝛ ēntialiť ab in uicē distingui · Itē hoc ipm oñdit̄ p medietates ſm quas hmōi ꝟtutes attendunť · si eīm hmōi ꝟtutes cardinales hīnt medietates formaliť differentes · cū medietates re/spiciant ꝟtutes ſm ipaꝝ rōnē formalē · vī g̃ q̄ necessari um sit ipas ꝟtutes cardinales ēntialiť ꝛ formaliť esse differētes · Sz ℑ · Aug · de moribꝫ ecclie · Illud qđ qua/dripartita ōr ꝟtus · er ipius amoris vario qdāmō affectu ꝑtum intelligo ōr · sz hoc nō dicit diuersitatē ſm ēntiam sz solū ſm relatōz · g̃ vī q̄ ꝟtutes cardinales solūmō ſm cōparatōz habeāt distingui nō ſm subam absolutā · Ire⁹ Aug · in li · de ꝑtitate aīe · Virt⁹ est eq̄litas vite vndiq̄ ꝺsentiens · sz eq̄litas vite vndiq̄ nō pōt eē ſm vnā comparationē · sed ſm comparationē ad omnē actum ꝛ ad omne obiectuz · g̃ si hec est diffinitio virtutis recte assignata · videtur q̄ quelibet virtus ad omnē actum et ad omne obiectū habeat animā ordinare · sed hoc nō eēt si virtutes distinguerenť penes actus ꝛ obiecta · ergo videtur q̄ virtutes cardinales nō habent aliquā essen/tialem differentiā · Item nulle forme ad inuicē dispa re ꝛ diuerse seipsas denomiant · cuius enim vere dicatur quod musicū sit album · tamen nullo modo conceditur q̄ musica sit alba · sed virtutes cardinales ſm q̄ vult Bernar · ꝛ August · seipsas denominant · quia fortitudo est prudens · ꝛ prudentia fortis · ergo videtur q̄ nō ha/beant essentialē differentiā · Item iusticia ſm q̄ di/cit Anſel · est rectitudo voluntatis · sed oīmis cardina/lis virtus est rectitudo voluntatis · ergo oīmis cardina lis virtus est iusticia · si ergo iusticia nomiat vnam spe ciem virtutis · videtur q̄ cardinales virtutes nō habe/ant ēntialē differētiā siue formalē · Itē cuilibet ꝟtuti ēntiale est inspicere mediū · cuilibet etiā ēntiale ē me/dium ꝟuare · cuiuslibet etiā est aggredi difficile · cuiusli/bet etiā est ordinare · Si g̃ medium inspicere est ipsius

prudentie. mediū seruare ptarie. aggredi difficile fortitudinis. ordinare iplā iusticie. vi q̄libet istaz ꝓtutū intrēt cētrā alteraz. ¶ Ō g̃ formalit distinguunt. R°. dom q̄ est loq̄ de ꝓtutib⁹ cardinalib⁹ q̄tum ad formā p quā sūt gratuite. z q̄tū ad formā p quā sūt meritorie. z q̄tū ad formā p quā sunt ꝺ spēales actuū differentias ordinate. Si loq̄mur de forma p quā sunt gratuite. sic i illa ponūt vnunk q̄ distinguunk. q̄lla forma ē gīa gratūfaciēs. q̄ ꝛ sit vna. tñ gratā reddit deo aiam cū vniuersis porētijs et z habitib⁹ ꝓtuosis sīc in scō li. oñsū fuit. di. xxvij. Si vr li loq̄mur de ipīs ꝓtutib⁹ q̄tū ad formā p quā sūt meritorie z bñt rōnē merēdi pfecte. sic magis ꝺnectunk z vniunk q̄ distinguāk. q̄lla forma ē charitas p quā ꝓtutes cetere tāq̄ pōdere vnico ad vnū finē vltimū inclinank q̄si ad locū ꝓpriū. z h infra melius oñdet in tractatu de ꝺnexione ꝓtutū. Si vo loq̄mur de ipīs ꝓtutib⁹ ꝑm formā p quā sunt ad spēales actuū differētias ordinate. sic dico q̄ ꝓtutes cardinales cētrialiter z formalit distinguunk. z eaz diuersitas colligit ex q̄nq̄ cōparib⁹ sīc in obiectō do oñsuz fuit. vicz ex diuersitate porētiaz q̄s informāt z pficiunt. z ex diuersitate actuū q̄s eliciūt. z ex diuersitate obiectoz ad q̄ ordināk z ex diuersitate mediox circa q̄ ꝺsistūt. z ex diuersitate viciox oppositox q̄ excludūt. z iō rōnes q̄ ad hāc ptē inducunk ꝺcedēde sūt q. vez ꝺcludūt. Ad illud vo qō

16 primo obz in ꝺrīū q ꝓtus nō ē aliud q̄tū variatio affectus amoris. dō. q Aug. loq̄t ibi de ꝓtutib⁹ cardinalib⁹ ꝑm q reduci bñt ad vnā radicē charitat. p quā bñt pfecta ordinatē ad ipm deū ordinare. z ex h fortiunk q̄ndā cōnexionē ad vnitatē. z h pz p rāz seq̄nte q̄ diffinies tpā prūq̄ seruātē. fortitudinē amorē oīa ppt deū facile pfectē. z sic de alīs. Talis aūt relatio tpantie z fortitudinis i deū p amorē nō ē ꝓtutū cardinaliū nisi inq̄tū a charitate regunt z informāt z tpant. z h mō vez ē q̄ habēt q̄ndā vnitatē rōne vni⁹ motoris. sz ppt h nō seq̄t q nō

17 diuersificent ꝑ ꝓprias formas. Ad illud q̄ obz q ꝓtus est eq̄litas vite vndiq̄z rōni ꝺsentiēs. dō. q h q̄ ē vndiq̄z pt dupl'r intelligi q fiat distributio. Aut ita q h q̄ ē vndiq̄z distribuat p duab⁹ extremitatib⁹ ꝺsistētib⁹ circa medietatē. z sic ꝺuenit cuilibet ꝓtuti cardinali p se. qz nec declinat ad superfluū nec ad diminutū. Alio mō h q est vndiq̄z pt distribuere p oīb⁹ ptib⁹ rōnabilib⁹ aīe. et tūc nō cōpetit alicui ꝓtuti cardinali absolute sz inq̄tuz hz ꝺnexionē cū alia. Et ex h nō pt ꝺcludi q oēs ꝓtutes sint vna ēntialit. sz q pūt dici vna p q̄ndā ꝺnexionez z agregatōez. sīc oēs potētie aīe q̄buis sint diuerse. dāt ipi aīe posse. ita q vna sine altera nō posset aīam facere potētē. sic intelligendū ē de eq̄litate vite q̄ ꝺsistit penes vnā ꝓtutē ptcularē. penes ār oēs ꝺsistit integre z pfecte. Ad illud q̄ obz q vna ꝓtus denoiat aliā. dō. q

18 est p̄dicatio multiplex. vicz p cām. z p ēntiā. z p ꝺcomitantiā. Et cū dz q vna ꝓtus denoiat alteraz. h nō est p pter ēntialē ꝺuentiā. sz h ē ꝑ h q ñ ꝺcomitant se circa vnū aīe subiectū. z circa potētias q̄ se mutuo circūincedūt. Et si tu obiectas q ꝺcomitātia nō sufficit. qz nō ꝺcedit q musica ē alba. dō. q ꝺcomitātia nō sufficit simpl'r. sz ꝺcomitātia cū simplicitate subiecti. p quā sb/iectū pt reflectere se sup se z sup oē illud q̄ ē in se. sīc pz. q a intellectiua simpl'r pt se ꝺuertere et sup se p actū intelligēdi. z sil'r p actū diligēdi. Et hinc ē q ꝓtutes i ralibus potētijs exītes pt sic mutuo denoiare. z iō nō ē similē de oīb⁹ actib⁹. ētiā si circa idē subiectū h̄ant ꝺsistere.

19 re. Ad aliud q̄ obz q oēs cardinales ꝓtutes ē q̄dā volūtatis rectitudo. ita q oīs ꝓtus cardinalis est iusticia. dō q iusticia dupl'r accipit. q̄ est iusticia generalis. z est iusticia specialis. Et iusticia generalis cōplectit oēs ꝓtutes nō solū cardinales sed etiā theologicas. Iusticia vo spālis ñ ē simpl'r rectitudo volūtat sz rectitudo volūtat ordinās ad alterū. z h ñ cōpetit cuilibet ꝓtuti cardinali. z pterea nō seq̄t q cardinales ꝓtutes nō habeāt ab inuicē distingui. Ad illud q̄ obz de illis

20 q̄tuor ꝺditōibus q̄ sunt in qualibet ꝓtute. rndeo pt q vez est. sed tñ ex hoc nō seq̄tur q ꝓtutes nō sint distincte. q q̄libet baz ꝺditionū attribuak alicui vni tuti speciali hoc nō est p pprietatē. sed magis p appropriationē. cuilibet cū ꝓtutis est mediū tenere. sed ꝓpter h appropriak tpantie quia maxime oportunū est circa delectationes mediū custodire. sic z de alīs ꝺditōib⁹ intelligendū est. Si tñ obiiciak q inspicere mediū hoc est prudentem ipius prudētie. z ita videt q prudētia sit de essentia aliaz virtutū cardinaliū. dōm q inspectio mediū ē

21 duobus modis. vel p modū ꝺsideratōis directe. vel p modū inclinatōis determinate. Primo mō inspicere mediū est ꝓpriū ipius prudētie que pficit potētiā rōnalem cui⁹ est ꝺsiderare z discernere. z hoc mō inspicere mediū nō ꝺuenit virtuti cardinali p sui essentiā sed p ꝺcomitantiā directiuaz. Un sicut oculus videt sibi z alīs mēbris. sic prudētia inspicit sibi z ꝓtutib⁹ ceteris. Alio mō inspicere mediū est p modū inclinatōis determinate z sic nō tñ est prudentie sed etiā cuiuslibet ꝓtutis. quia q̄libet ꝓtus est quoddā pōdus recte inclinās. z mouēs ad mediū circa qō habet ꝺsistere. Un sicut grauitas lapidis recte dicit inspicere locū deorsum. sive mediū mūdi. sic q̄libet ꝓtus pt rōnabiliter dici inspicere medium recte viuendi. z ex hoc nō potest ꝺcludi q prudentia ab alīs virtutibus nō habeat diuersificari.

Questio iij. c

De ꝓtutibus cardinalibus q̄tū ad subiectū. Et q̄rit vtrū sint in pte aīe rōnali. an in ea pte q̄ solū obtpat rōni. Et q sint in pte aīe rōnali videt ꝑmo p auctatē auq̄ in solit'. Virtus est rō recta ꝺducēs in finē. sz ꝺstat q h est p̄dicatio causalis sive materialis. q̄ videt q subiectū ꝓtutis sit ipa rō sive potētia rōnalis. Iteꝝ ꝓtus est ꝓncipiū merēdi z opis meritorij z laudabilis. q̄ circa illā potentiā hz esse circa cui⁹ actū ꝺsistit laus z meritū. sed talis est potētia rōnalis. s. l. ar. q̄ vr idē q̄ ꝓpus. Item in eo subiecto ē ꝓtus in q̄ aīa hz imaginē dei. cū ꝓtutes cetere bēant ortū a gīa cui⁹ aīa est capax p h q ē imago. sz nō est imago nisi p potētiā rōnalē. q̄ zc. Item oīs ꝓtus ꝺsistit circa electōz boni z fugā mali. sz hītus electiu⁹ ē sol⁹ potētie rōnalis. ꝓut dicte. q vr q oīs ꝓtus ꝑpe sit in rōnali pte ipi⁹ aīe. Iteꝝ ꝓtus ē in genere honesti ꝑm q vult tull⁹. sz bonū q̄ est honestū z ci⁹ oppositū ē obiectum sol⁹ rōnalis ꝓtutis. q̄ potētie sensitive solūmō feruntur ad ea bona q̄ sūt de genere cōmodi. q vr q ꝓtus sit solū in pte aie rōnali. Sz ꝺ. fortitudo ē i irascibili. z tēperātia i ꝺcupiscibili. sz iste ñ sūt rōnales nisi q̄ obtēperātes rōi ꝑm q dicē phs i fine noue ethice. q vr q cardinales ꝓtutes nō bēant cē i pte rōnali sed potiꝰ in pte sensibili. Iteꝝ ea pte est hītus ꝓtutis expediens z rectificans circa quā hz eē ꝓnitas z obliq̄tas. sed h duo sunt maxime circa motiua sensibilē. q̄ q̄dem sunt irascibilis z ꝺcupiscibilis. q videtur q in illis habeat locari virtus cardinalis. Item in ea parte est habitus virtutis tāq̄ in subiecto ꝓpzio q̄ imediatius z p̄orimus elicit actū ipius virtutis. sz tpantie z fortitudinis actus eliciuntur imediate a ꝺcupiscibili z irascibili. q̄ sunt obedi/

entes rōni·ḡ videt q̄ in eis ꝟtutes cardinales habeant poni. Item ꝟtutes cardinales distinguunt a theologicis sicut ɔsuetudinales ab intellectualibꝫ·sz intellectuales vt sapia 7 intelligētia 7 frenesis ponunt in rōnali pte ppie dicta·ɔsuetudinales ꝟo in ea pte q̄ obtpant rōni·ḡ videt silr q̄ theologice dñt reponi in pte rōnali 7 cardinales in pte sensibili fm q̄ rōni obedit. Item in ea pte marime hz reponi hitus ꝟtutis q̄ magis indiget rectificari sed pars que magis indiget rectificari est ps sensitiua·quoniam fm q̄ dicit philosophus intellectꝰ sp est rectꝰ·fantasia recta 7 nō recta·cū ḡ fantasia nominet potētiā sensitiuā·videt q̄ circa ipam cē habeāt ꝟtutes cardinales. 22 Rō·ad p̄dictoꝝ intelligētiā est notādum q̄ cū rōnale dicat dupl'r fm q̄ vult philosophꝰ·vicz qō rōnē pticipat·7 qō rōni obedit. Si large accipiat ps rōnalis sic nō est dubiū q̄n oēs ꝟtutes in pte rōnali sint·siue theologice·siue cardinales·siue intellectuales siue ɔsuetudinales. Si ꝟo rōnale dicat ppe fm q̄ pticipat rōnē·sic voluerūt aliq̄ dicere q̄ q̄dam ꝟtutes cardinales sunt in pte rōnali·vtpote in prudētia iusticia·q̄dam ꝟo nō sz i potētia inferiori q̄ est rōnalis largo mō dicta·q̄ obtpant rōni·vt fortitudo 7 tpantia q̄ sunt i irascibili 7 ɔcupiscibili·Licet aūt hic modꝰ dicēdi aliquo mō ꝓbabilis videat fm morales philos·tñ fm theologū nō v' rōnabiliꝫ dici q̄sdam ꝟtutes cardinales poni in pte supiori 7 q̄sdam in inferiori·cū oēs ꝟtutes cardinales eq̄les sint q̄tū ad meriti dignitatē·oēs etiā sint p̄ncipiū merēdi·Et ꝓpterea cū meritū cōsistat radicaliter circa li·ar·in solis illis potētijs hñt esse ꝟtutes siue cardinales siue theologice in q̄bus reper' libertas arbitrij·ꝓpter qō cū libertas ar·nō sit nisi in pte aie rōnali·fm q̄ rōnale ɔz qō pticipat rōnē·necesse est ceteras ꝟtutes cardinales in pte illa reponi·7 hic necessario exigit earum dignitas·cū ipe hēant ortū a gra·7 pfectiōes anie m'to sint nobiliores q̄tū ipa scia q̄ ponit tāq̄ in subiecto 23 in pte aie rōnali 7 intellectiua. Et ꝓpterea ɔcedēde sūt rōnes q̄ sunt ad ptem istā. Ad euidētiā ꝟo obiectoꝝ q̄ i ɔrū opponunt notandꝰ est alius modꝰ distinguēdi rōnale fm theologū. Uno eī mō distinguit rōnale ɔ pte sensitiuā. Alio mō distinguit ɔ potētiā affectiuā. Secundū q̄ distinguit ɔ potētiā sensitiuā·sic sunt in pte rōnali oēs ꝟtutes. Sc̄ō ꝟo q̄ distinguit circa potētiā affectiuā sic nō sunt in ea oēs ꝟtutes·sz ille solū q̄ dirigūt i discernēdo sicut fides 7 prudētia. Alie ꝟo reponunt in potētia affectiua q̄ q̄dem ps est li·ar·7 ꝛ volūtas fm q̄ ɔiuncta est rōni. Dicit etiā ɔcupiscibil' 7 irascibilis fm q̄ diuersimode hz affici 7 moueri. Nihil em̄ aliud ē volūtas q̄tū affectꝰ siue appetitꝰ rōcinatꝰ. oīs aūt affectꝰ siue appetitus ē vis irascibilis siue ɔcupiscibilis. q̄ due vires fm q̄ sunt li·ar·ptes rōnales sunt. 7 in ipis p̄nt esse ꝟtutes theologice 7 cardinales. Theologice inq̄tum ĩmediate eleuant in deū ipm diligēdo 7 ipsi inherendo. cardinales ꝟo inq̄tū versant circa bonū creatū. Et p̄ b̄ ꝑ magna pte pater rñsio ad obiecta. 24 Ad illud qō p'mo obz in cōrariū q̄ sz fortitudo 7 tpantia sunt in irascibili 7 ɔcupiscibili. 7 iste solū sunt rōnales q̄ obtpant rōni. dōm q̄ absq̄ dubio iste due ꝟtutes cardinales q̄tum ad habit' substratos in illis duabꝫ viribꝫ reponūtur. licet q̄tuz ad rōnem p̄marią merēdi 7 ordinādi oīs virtus in li·ar·ponēda sit. 7 ista duo sunt incōpossibilia·p eo q̄ li·ar·nō est potētia distincta a rōnali 7 ɔcupiscibili 7 irascibili fm rem. Et ꝓptera illa assumptio est falsa q̄ ɔcupiscibilis 7 irascibilis solūmō sunt rōnalis q̄ obtpant rōni. In nobis em̄ est duplex irascibilis 7 ɔcupiscibilis. vicz rōnalis 7 sensibilis. Rōnalis fm quā immediate nati sum' in deū ferri. 7 in q̄ cōicam' cū angelis. 7 in q̄ fm diuersas cōpatōes hz reponi theologica ꝟtus 7 cardinalis. Alia vero est irascibilis 7 ɔcupiscibilis sensibilis q̄ solūmō dicit rōnalis q̄ obtpat rationi. Et in hūs nō ɔsistit li·ar·nec in hūs sicut in subiecto ponit ꝟtus cardinalis. licet p frequētē assuefactionem aliquo mō ille potētie nō incōgrue dicant habilitari. illa tñ habilitas nō est de ꝟtutis cētia sz potius sibi annexa. Ad illud qō obz q̄ pnitas 7 obliq̄tas hñt 25 esse circa partem sensibilē quia nata est subiacere. dōm q̄ obliquitas habet esse circa aliquā potētiā dupl'r. aut q̄ in ea inchoat. aut q̄ ɔsummat. Primo mō est obliq̄tas in pte sensibili. s. q̄tū ad inchoatōz. 7 ꝓpter fomitis inclinationē. Sc̄ō ꝟo mō est in pte rōnali ppē cōsensum 7 deliberatā electionē. 7 in hac pte p̄ncipaliꝫ residet obliq̄tas vicū. 7 p oppositū rectitudo ꝟtutis. 7 tō 26 nō in pte sensibili sed magis in rōnali. Ad illud qō obz q̄ actus ꝟtutis fortitudinis 7 tpantie imediate eliciunt a ɔcupiscibili 7 irascibili. dōm q̄ illud verum est loquēdo de ɔcupiscibili 7 irascibili humana. sz si loquamur de ɔcupiscibili 7 irascibili brutali 7 sensuali. sic per alias potētias nō imediate elicit actus istaꝝ virtutum imo q̄si ɔsequēter. q̄ rectificata ɔcupiscibili 7 irascibili rōnali p hitum ꝟtutis. p ɔsequēs rectificat ipa ɔcupiscibilis 7 irascibilis brutalis q̄ illis hz subiici 7 famulari. Un sicut rectificata ɔlūtate in dispensando. p cōsequens rectificat manꝰ ad tribuendū bñficū. tñ largitas nō est in manu sicut in subiecto sed in ipa voluntate. sic intelligendū est ĩ ꝓposito. Ad illud quod obz 27 q̄ ɔsuetudinales ꝟtutes reponunt in ea pte que obtpat rōni. dōm q̄ hoc nō est quia habitus consuetudinalis virtutis fm q̄ virtus habeat esse in illa pte sensibili q̄ rationali obtpat. sed quia ex quadam ɔsuetudine bene faciendi in illa parte relinquitur quedā habilitas. Et ideo pōt dupliciter ad rōnem illā rndi. Primū q̄dez q̄ nō est simile de virtute cardiali 7 ɔsuetudinali fm q̄ ɔsuetudinalis est. qui cardinalis virtus nominat habitum dirigentem in operibꝫ electiue. consuetudinalis vero preter hoc nominat habitum acquisitum ex frequenti bene agere. Aliter etiam respondet potest per interemptionem minoris. quia consuetudinalis virtus 7 si aliquo modo sit in parte sensuali quasi in crequente et subiacente. in rōnali tamē est principaliter tanq̄ in imperante actū virtutis 7 potentie sensuali p̄sidente.

Ad illud quod obj̄citur q̄ potentia sensualis magz indiget rectificari q̄tū intellectualis. dōm q̄ falsum est. 28 quia rectitudo 7 obliq̄tio que homī imputat' hec est q̄ habet ortum a pte rōnis. Et q̄ obj̄cit q̄ intellectus semper ē rectus. dōm q̄ illud intelligitur de intellectu fm q̄ respicit leges eternas 7 ab ipis recipit 7 in eis speculatur. nō aūt qualitercunq̄ ex se mouetur. immo frequenter est obliquus 7 erroneus. Uel potest dici q̄ hoc intelligitur de intellectu fm q̄ est acceptio principiorum notissimorum in qualibet scientia. vtpote dignitatum circa que non contingit errare. non autem prout applicari habet ad opera specialia. 7 ideo ad ipsarum directionem virtutes sunt sibi necessarie. Et propter hoc ratio illa non non concludit. quia procedit ex falsa assumptione.

Questio iiij d

De ꝟturibꝫ cardinalibꝫ q̄tum ad numerum. Et queritur vtrū debeāt esse quattuor an plures. Et q̄ tm̄ sint quattuor videtur per illud quod dicitur Sap. viij. q̄ sapientia docet sobrietatem. prudentiam. iusticiā. 7 fortitudinem. si ergo nomiat virtutes cardinales sufficiē

ter. videt q̄ sūt quatuor ⁊ nō sūt plures nec pauciores.
Item hoc ip̄m p̄batur p glo. Ben. ij. vbi dicit q̄ fluuius
q̄ egredi debatur de paradiso diuidebatur in quatuor capita. ibi dicit glo. q̄ p ista quatuor capita intelligūtur q̄tuor ꝟtutes cardinales. Itē hoc ip̄m ostendit p Aug⁹. qui in li. de moribus ecclie dicit affectū virtutis cē quadripartitū. ſz cōstat q̄ hoc nō pōt intelligi nisi de cardinalibus. g̃ ⁊c. Itē hoc ip̄m oñditur p p̄bm ⁊ alios tractatores qui de hac materia loquūtur. Similiter oēs virtutes cōsuetudiales ⁊ politice reducūtur ad quaternarium. Sed ℑ. Virtutes theologice sūt tres p̄ter trinitatem obiectoꝝ ⁊ potētiarū. sed in eisdē potentijs sūt virtutes cardinales ⁊ theologice. licet fm aliā ⁊ aliā comparatōnē. g̃ videt q̄ sint tm̄ tres. Itē virtus q̄ ordinat ad alterū est tm̄ vna. vicz. iusticia ad primū. g̃ videt q̄ vna sit tm̄ virtus p quā homo ordietur ad seipsū. Aut si tres sūt virtutes p quas ordinatur in se. videt q̄ tres sint p quas ordinetur homo ad primum. ita q̄ nō ranſint q̄tuor. sed etiā se extēdat ad numeꝝ senariū. Itez sup illud Marc. xv. Erāt q̄ māducauerāt quasi quatuor milia hoīm. Glo. Per quaternariū quatuor ꝟtutes cardinales intelligūtur. Prima est prudētia cognitō rerū appetendaꝝ et vitādarū. Secūda cē refrenatio cupiditatis ab his que tpaliter delectāt. Tercia cē firmitas ℑ molestias seculi. Quarta ꝟo que p oēs diffundit est dilectio dei ⁊ primi. Si ergo dilectio dei ⁊ primi̇ poniturvna int̄ cardinales ꝟtutes. videt q̄ sint plures q̄ tuor. Itē humilitas. patientia ⁊ obedientia sūt magne virtutes. nec tamē sūt aliqua p̄dictarū vt videt. ergo videt q̄ cardinalis virtus nō sufficiēter diuidat p quatuor membra. Est g̃ qō de p̄dictarū virtutū cardinaliuz
29 numero et sufficiētia. ℞. dōm. q̄ absq̄ dubio numerus et sufficientia ꝟtutū cardinaliū ℑsistit in quaternario. Nul⁹ aūt numeri rō et sufficiētia assignat̄ multis modis. qui et si p oīa nō sint rōnales. tñ cōficiunt vnū modū dicēdi rōnalē et sufficiētē. Possūt aūt hi modi dicēdi ad q̄tuor reduci fm quadruplicē rōem ipius cardial̄ virtutis. vicz ad p̄pum subiectū. ad actū intrinsecū. ad suū oppositū. et ad p̄puz obiectū. Primus ergo modus sumēdi est penes diuersitatē subiectoꝝ. Subiecta enim prima ⁊ imediata ipaꝝ ꝟtutū sunt potentie anime siue vires q̄ sūt tres. vicz rōnalis. cōcupiscibilis. irascibilis ita q̄ fortitudo est in irascibili. tēperātia est in cōcupiscibili. sed iusticia ⁊ prudentia sūt in rōnali fm q̄ dupliciter habet ad alias vires cōparari. vel in rōe consiliātis ⁊ sic est prudētia. vel in rōne sentētiantis. ⁊ sic est iustitia. Siue fm q̄ habet ℑsiderari in se. ⁊ sic p̄ficit habitu prudētie. Vel fm q̄ habet alias regere et ordinare. ⁊ sic pficitur habitu iusticie. Secūdus aūt modus sumendi sufficientiā ꝟtutū attendit fm diuersitatem actuū in ēntes coz. Tres enī sūt actus q̄ necessario ocurrūt ad ꝟtutē. s. velle scire. ⁊ in pmutabiliter opari. Scire autē q̄d sit agēdū est ipius prudētie. Velle ꝟo bonū est ipius iusticie. Imꝑmutabiliter opari est tēperantie ⁊ fortitudinis. tēperantie in p̄pis. fortitudinis ī aduersis. Tercius modus sumēdi attendit penes cōparatōem ad opposita. que sūt quatuor nobis p̄ter pctm̄ inflicta. Videlicet ignorātia. ocupiscētia. infirmitas ⁊ malicia. Et
30 cōtra ignorātiā est virtus prudētie. ℑ cōcupiscētiam ē virtus tēperantie. ℑ infirmitatē est virtus fortitudinis. et ℑ maliciā est virtus iusticie. Et h̄ modus dicendi videt satis rōnabilis. Ut erūtamē a posteriori sumptus ē. q̄ nō virtutes p vitia. sed vitia p virtutū merita distinguūtur. Quartus aūt modus sumēdi est ex p̄te iporum obiectoꝝ. et iste modus sumendi videt esse rōnabilior. q̄ habitus p actus. ⁊ actus p obiecta diuersificari hñt. Et h̄ modo dicēdi habet quadruplificari. Uno mō sic. Nā ꝟtutes aut sūt circa passiones. aut circa actōnes. Si circa passiones. aut illatas. ⁊ sic est fortitudo. aut innatas. ⁊ sic est tpantia. Si circa actōes. aut circa actōnes intrinsecas. que quidē consistūt in eligendo. et sic est prudentia. aut extrinsecas. que q̄dē ℑsistūt in exeq̄ndo. et sic est iusticia. ad quā spectat vnicuiq̄ tribuere iura sua. Alio modo p̄ sumi sic a p̄te obiecti. q̄ virtus aut negociatur circa malū. aut circa bonū. Si circa malum aut est innatū. et sic est tēperātia. aut illatū. et sic ē fortitudo. Si circa bonū. aut in rōne vtilis ⁊ expedientis ⁊ sic est prudentia. aut rōne honesti ⁊ laudabilis. ⁊ sic est iusticia. Alio ꝟo modo sumit sic. q̄ virtus cardinalis aut ordinat ad primū. aut ordinat ad seipam. Si ad seipam. aut in eligendis. et sic est prudētia. aut in respuēdis. et sic est tēperātia. Si ꝟo ordinat ad primū. aut h̄ est ī reddēdis. et sic est iusticia. aut in sustinendis. ⁊ sic ē fortitudo. Oēs tamē hi mōi dicendi aliquā videtur habere calūniā. nec vsq̄q̄q̄ attingere ad rōem p̄pam. Et ideo adhuc restat alius modus dicendi qui respectu p̄dictoꝝ est septimus. ⁊ oīmbus p̄dictis vr̄ esse magis idoneus. Cū enī virtus cardinalis dicat q̄ ordīat hoīem circa ea que sūt ad finē. siue circa q̄d creatū. cū homo habeat cōpari ad seipm̄ siue ad alterū. virtus cardinal̄ aut est regulatiua actuū hominis respectu sui aut respectu
31 primi. Si respectu sui. hoc pōt esse triplicit fm actū p̄ncipalē triplicis virtutis. vicz. rōnalis. circa quam ē prudētia. ocupiscibilis circa quā est tēperātia. ⁊ irascibilis circa quā ℑsistit fortitudo. Si ꝟo ordiēr ad alterū sic ē vna virt⁹ q̄ q̄dē dicit iusticia. q̄ vna est rō fm quā ad alterū ordiat vicz rō debiti. Et q̄ hec rō pōt attendi fm actū cuiuslibet potētie. hinc ē q̄ iusticia cardinalis circuire dicit oēs vires. ⁊ tñ vna ē ppter vnā rōnem ordinādi ad alterū. Et sic patet numer⁹ et sufficientia p̄dictaꝝ quatuor virtutū. Ad illud ꝟo q̄d obīr in ℑrū. 31
q̄ virtutes theologice sūt tres fm trinitatē potētiaruz ⁊c. Dōm q̄ nō est simile. q̄ ꝟtutū theologicaꝝ ē ordinare hoīem ad deū q̄ solus ē finis oīm bonoꝝ. cardinalium vero est hoīem ordinare ad se ⁊ ad primuz. ⁊ tō necesse est ples ꝟtutes repiri ex p̄te ista q̄ ex illa. ppter vnā cōparatōis differētiā supadditā. rōe cuius attendit iusticia. Ad illud q̄d obīr q̄ iusticia q̄ ordinat ad alterum 32
est tm̄ vna. ergo similiter alie ꝟtutes cardinales q̄ ordināt hoīem ad seipm̄. Dōm q̄ nō ē simile. Et rō huius ē q̄ ꝟtutes q̄ respiciūt hoīem in se attēdūtur penes act⁹ virtutū p̄ncipales. qui q̄m̄ diuersi sunt. necesse ē illas esse diuersas. sed virtus que ordīat ad alterū nō sumit rōez distinctōis ab actibꝫ p̄ncipalibꝫ ipaꝝ virtū. p eo q̄ per eosdē act⁹ fm q̄s ordīatur hō ī se. ordīatur etiā ī primū ⁊ tō distinctōnē sumit ex rōe cōpandi ad alterū. ⁊ q̄ratō illa vt dcm̄ ē vnica ē. tō ꝟ⁹ iusticie q̄ ē ad alterū ordinatiua habz vnitatē. nec ex h̄ oportet ī alīs sil̄r cōcludere q̄ nō ē simile hinc et inde. Ad illud q̄d obīr q̄ preter 33
has virtutes cardinales glosa ponit dilectōnem dei ⁊ primi. Dōm q̄ ipa dilectio primi nō ponit̄ ibi q̄ sit virtus cardinal̄. sed quia ipa ē q̄ maxime adiuuat iusticiā. ꝟtutem vt affectū nr̄m possit respectu primi recte regulare. Nisi em̄ quis primū suum diligat. non ē facile vt ius debitum sibi reddat. Ad illud quod obīcitur de 34
alīs virtutibus. vt pote de humilitate patientia ⁊ obedientia. Dicendū q̄ oēs ille virtutes p magna parte reduci habent ad istas sicut ad radicalis principia. in

quibus residēs est ratio mouendi ꝛ dirigendi ꝑmaria. Propter qđ etiã cardinales a cardine nuncupant Tñ patientia ad fortitudinē reducit ꝛ alie plures que sunt ipius spēs naturales ſm q̄ innuūt tractatores morales Humilitas ẏo et obedientia reduci habēt ad ipam iu/sticiã. Et si tu obūcias q̄ humilitas nō sp ordinat ad alterꝫ ꝛ similiter patiētia. respondeti pōt q̄ idē homo sortit rōnem duplicis pſone. sicut patet. Homo cū accusat seipm idē est accusator ꝛ reus. Et cū iudicat seipsuz idem est iudex ꝛ ꝺdēnatus. Sic intelligēdū ē de humilitate et patiētia ꝛ alijs etiã ſpecialibus ẏtutibus que reduci habēt ad ipam iusticiã ſm q̄ est virt⁹ cardinalis et specialis. Dicit tñ oēs vires circuire q̄ aliq̄ habit⁹ qui ad ipam reducūtur spectant ad potentiã rōnalem sicut veritas. Aliqui ad concupiſcibilē sicut largitas. Alliqui ad irascibilē. sicut ira ꝓzelum et penitētiã. ſm q̄ in quarto li. dr̄. dist. xliij. et ꝑ hoc patet rēsponsio ad obiecta. Questio V e

De virtutibus cardinalibꝫ q̄ꝫtum ad originē. vtrum sꝫ huiusmodi ẏtutes sint a dei dono vel ab assuetudine Et q̄ sint ab assuetudine videt. Eadem ē virtus cardinalis et cōsuetudinalis ſm rem et essentiam. Sꝫ virtutes cōsuetudinales cōplerum esse habent ab assuefactōne ſm q̄ de his dicit phs in ꝓncipio veteris ethice Innatis nobis a natura. ꝑfectis vero ab assuefactōne. ğ. rē. Itē ſm q̄ vult phs et ostēdit et eisdē ipis vnaquęꝫ res generatur per que ī esse saluat ꝛ ꝓmouet. sꝫ ꝑ bonorum opm multiplicatōnem cardiales ẏtutes hñt in nobis cōseruari. ꝛ ad melius ꝓmoueri. ğ ꝑ bona opa hñt in nobis generari. Itē hoc ipm videmus exprimento. videm⁹ cñ q̄ malus hō in bono exercet ꝛ assuescit sp plꝰ. ꝛ plus ad bonū habet dispōi ꝛ habilitari ꝛ facilior reddi. sed hoc nō esset niſi ꝑ assuefactōnem ī bono acq̄rerēt habitus q̄ ad bonū habilitaret. cū ğ tales sint virtutes cardinales et consuetudinales. videt q̄ originē trahāt et frequēti bñ agere. Itē multi habēt ꝛ habuerūt hmōi ẏtutes cardinales ꝛ cōsuetudinales q̄ nunq̄ credidert in rēm nec sūt membra eius. si ergo ẏa gr̄a ꝑ xp̄m habet derivari in eius mēbra. videt q̄ ẏtutes cardinales acq̄ri possūt ꝑ humanã industriã. Itē sicut intellectus ꝑficitur et dirigit ꝛ rectificat ꝑ habitū scientie. sic ꝛ affect⁹ per habitum ẏtutis. sꝫ q̄ꝫ intellectus nr̄ ꝓpria virtute nō possit venire ad cognitionē eternoꝝ. tñ ꝑ ea q̄ naturaliter hz pt venire ad cognitionē istoꝝ inferioꝝ. ergo pari rōne q̄ꝫ affectus nō possit habere ẏtutes q̄ eleuēt ipm ad supna. videt tñ q̄ possint hre ẏtutes dirigentes ipm ꝛ rectificātes circa ista inferiora. sꝫ cardiales ẏtutes sūt huiusmōi. ğ. rē. Si tu dicas q̄ nō est silr q̄ ꝑfectio affectus multo nobilior est q̄ꝫ ꝑfectio intellectus. Obūcit cōtra hoc q̄ talis ꝑfectio nō videt esse excellētior q̄ꝫ ꝑfectio cognitionis. Videmus enī quasdaꝫ creaturas irrationales hmōi ẏtutes quasi naturaliter possidere Quoddā enī animal est qđ viget in liberalitate. quoddā qđ in pudētia viget. quoddā quod ī māsuetudine. quoddā in virtutis strennuitate. quoddam in castitate. sicut ꝑ exempla patet. ğ si natura hominis dignior est q̄ꝫ natura bestiarū. multo fortiꝰ videt q̄ homo istas ẏtutes cardiales aut habeat simplicit sibi innatas. aut ꝑ illud quod est innatū cum rōnis industria. possit acq̄rere Sed ℨ Jaco. j. Oñe datū optimū ꝛ oē do. ꝑfec. de sur. ē. sed dona virtutū sūt dona optima ꝫ q̄ innuit ipa glo. ergo non vr̄ q̄ hmōi ẏtutes sint a nr̄a assuefactōe. sꝫ potiꝰ ex diuino munere. Itē Sap. viij Scio q̄ aliter non possum esse continēs niſi deus det. ergo si continentia nō potest obtineri niſi per diuinuz munꝰ. ğ pari rōne nec alia cardialis ẏtꝰ. ğ idez qđ ꝑius.

Itē hoc ipm videt rōe. Agēs nobilꝰ ē patiēte. ꝛ ꝓncipiū effectu. sꝫ ẏtꝰ interior animi nobilior ē q̄ꝫ opatio exterior. ğ er freq̄nti bona opatōe ñ vr̄ q̄ ꝛingat acq̄rere aliquā ẏtutē cardinalē. Itē si virtꝰ acq̄rit ꝑ opatōes aut ꝑ vnicã opatōz. aut ꝑ plures. ꝛ stat q̄ ꝑ vnicã ñ. ğ ꝑ plures. Sꝫ ℨ qñ vna illaꝝ opationū incipit ee alia ꝛ finit. ğ nūq̄ꝫ opatiões ille sūt fin. sꝫ vna ñ pt facere. ğ nec plures. cū nouis opatōi ꝛ supueniētibꝫ alie trāseāt in ꝓteritū. Itē si ẏtꝰ cardinal generari hz ex opibꝫ. Aut ğ ex opibꝫ ẏtuosis. aut non ẏtuosis. Ex opibꝫ ẏtuosis. non. q̄ opa ẏtuosa sive studiosa a ẏtute hñt originē. ergo nō sūt ẏtutis ꝓncipiū. Videt ğ q̄ ex opibꝫ nō virtuosis. Sed contra. quales sunt actus tales sunt habitus ergo si opera illa non sunt ẏtuosa nō generabunt habitū virtuosum. ğ videt q̄ nulla virtus possit ex operibꝫ generari. Rꝰ. ad ꝓdictoꝝ intelligentiã est notandum ℨ q̄ virtutes cardinales vno mō dicunt ẏtutes quia habilitant ad opa moralia. Alio mō dicunt ẏtutes nō solū q̄ habilitant ad hmōi opa. sed etiã quia eleuāt ad opera meritoria. Sc̄dm aūt q̄ ẏtutes cardinales dicunt virtutes. q̄ potentiã eleuant. sic non habēt oriꝫ ab assuefactōe sed a diuino munere. nō a natura sed a gr̄a. q̄ enim eleuāt potentiã supra se sunt supra naturam et actum ipius potentie qui ineſt ei ꝑ se. et ideo necesse ē q̄ ab aliquo superiori et potentia et actu. ipsius potentie trahant originem. Et hoc modo cardinales virtutes sunt virtutes gratuite. Alio modo est loqui de cardialibus ẏtutibꝫ ſm q̄ habilitāt ad opa moralia. ꝛ sic hmōi virtutes cardiales sunt virtutes ꝑlitice. ꝛ radicaliter sunt a natura. sed completive sunt vel ab operum frequentia ꝛ ꝑseuerantia. vel a gr̄e influētia ꝛ ꝑfidētia. vel ex vtraq̄ causa. Et natura inq̄ꝫ sūt radicaliter. q̄ plãtatã habemus in nr̄a vita rectitudinē ꝑ quã apti sum⁹. ꝛ licet impfecte ad opa virtutis ꝛ honestatis. sed dū assuescim⁹ paulatim efficit nob facile qđ ꝑius erat difficile. ſm q̄ dicit Bern̄. ad eugenū q̄ nihil ē adeo difficile qđ ꝛsuetudo nō reddat facile. Nec solū er assuefactōe ducit illa habilitas simpliciter ad cōplemētum. sꝫ etiã per gr̄e adiutoriū. Un̄ cū ipa gr̄a sit aīe rectificatiua. rectitudo supueniēs ibi rectitudinē qualēcūq̄ prius existentē amplificat. et amplificādo cōfirmat. Ex vtraq̄ etiã cā ẏtus politica pt sūcipe cōplemētū. vicz qñ cōcurrit diuine gr̄e adiutoriū. et bone ꝛsuetudis exercitiū ꝑ q̄ duo virtus cardinalis radicata in natura ducit ad cōplemētū ꝑfectū. Et sic ẏtus cardinal inq̄ꝫ ē politica oriꝫ habēs a natura ducit ad q̄ddā cōplemētū ex assuefactōne subsequēte. ad matus cōplemētū ducit ex gr̄a supueniente. sꝫ ad ꝑfectū cōplemētū ducit ex vtraq̄ causa cōcurrēte. vicz gr̄a ꝛ assuefactōne. Et pt hmōi ex ꝓplū iueniri satis mānifestū. Videm⁹ enī q̄ aliq̄s equꝰ ex sua natura li cōpositione aptitudinē habet ad bñ portādum ꝛ ambulandū. sed illa aptitudo ad cōplemētū pt reduci ꝑ ipius eq̄ assuefactionē. vel ꝑ ipius sessoris industriaz q̄ scit frenꝫ equū suū ducere. vel ꝑ vtraq̄. Sic ꝛ in ꝓposito intelligēdū est. q̄ ſm Aug. libe. arbi. assimulat eq̄. ꝛ gr̄a assimulat sessori. ꝛ bona opatio recte ambulatōni Sic ergo patet q̄ loq̄ndo de ẏtute cardinali ſm q̄ ē politica. ꝛ ſm q̄ ē intētois ꝓbice determiare de ipa cōcedi pōt q̄ a natura ꝛ assuefactōne trahit originez ſm q̄ ipe phs dicit ꝛ rōes oñdūt ad ꝓmã ꝓte inducte. Si aūt loq̄mur de ẏtutibꝫ cardinalibus ſm q̄ sunt gratuite. ꝛ ſm q̄ de eis intendit theologus. sic sūt a diuino munere. sꝫ

cõtra hoc nõ sũt rõnes q̃ ad ꝑmã ptẽ iducũt. q; solũ pce/
dũt dc ꝟtute ſm q̃ dicit quẽdã habitũ habilitantẽ potẽ/
tiã aĩe. Et tõ rões ille sũt ꝺcedẽde. Ad illõ ꝟo qõ obr̃
37 in ꝓriũ. q̃ oẽ datũ optimũ. 7 oẽ ꝺnũ perfectũ tc̃. 7 ꝟtu/
tes sũt ꝺna optima. R̃nderi põt dupliciṫ. ꝓ̃mo quia
glo. intelligit dc ꝟtutibꝫ nõ q̃buscũq; 7 ꝓ oẽm modũ. sz i/
q̃tũ sũt g̃tuite 7 meritorie. ꝑ quẽ modũ dictũ ẽ cardiales
ꝟtutes eẽ a solo mũere gr̃e. Aliṫ etiã ꝑt dici q̃ ꝑ illã au/
toritatẽ nõ ꝓbaṫ q̃ tales ꝟtutes sint a nob. q; tã nakalia
q̃ g̃tuita dicũṫ eẽ a ꝺco sicut glo. expõit ibi. Et ꝓpterea
ex ꝫ haberi nõ ꝑt q̃ nõ sint ab opatõe nr̃a. Op⁹ em̃ nr̃m
nõ excludit op⁹ 7 mun⁹ diuinũ. imo ꝑsupponit 7 neces/
sario exigit. ſm q̃ in .ij. li. oñsũ ẽ. vbi quesitum fuit. vtr̃
38 oĩs actio sit a ꝺco. Ad illud qõ obr̃ dc auctẽ Sap̃. 1az
ꝑ rñsio. q; itelligiṫ dc cõtinẽtia ſm q̃ ẽ ꝺco accepta 7 me
ritoria. vel itelligiṫ dc actõe dei. q̃ dc⁹ ꝺ: dare aliq̃d coop
ando 7 adiuuãdo. nõ dc illa spãli q̃ ꝺ: dare illũ habitũ i
fundẽdo. phi em̃ cõtinẽtes fuerũt 7 ꝫ ꝺco dãre. nõ q̃ ipi⁹
ꝺtinẽtie infusionẽ. sz q̃ liberaliṫ 7 benuolã cooꝑatiõem.
39 Ad illud qõ obr̃ q̃ agẽs nobili⁹ ẽ patiẽte. 7 ꝑncipiuz
effectu. dõm q̃ illud hz ꝟitatẽ qñ agẽs et mouẽs substã/
tialiṫ differt a patiẽte. sz qñ sic ẽ q̃ idẽ mouet seipm̃ ñ oz
q̃ ꝟitatẽ habeat nisi ſm q̃d. vt idẽ ipm̃ sit magis nobile
7 minus ſm diuersas ꝺpatões. Vñ li. ar. seipm̃ affuefa
ciẽs ad bonũ ꝑ actũ suũ magis nobile ẽ inquãtũ se mo/
uet 7 assuefacit. min⁹ nobile inq̃ntũ minus assuescit. et
ꝫ mõ respõdendũ ẽ in oĩb⁹ acquisitis habitibꝫ. Et si vl/
terius iſiſtaṫ q̃ actus exterior nõ ẽ nobilior hĩtu interi⁹
generato. Dõm q̃ ꝟtus politica nõ ꝓducit ad cõplemẽ
tũ ꝑ actũ exteriorẽ sed ꝑ actũ voluntatis iteriorẽ. sicut pz
cũ aliq̃s largiṫ elemoſynã. est ibi opatio manus exteri⁹
exeq̃ntis. 7 ista ñ ẽ ꝑncipiũ ꝟtutis sz signũ. Et ẽ opatio vo
lũtatis iterioris mouẽtis et dirigẽtis q̃ vult largiri alĩ. 7
ex illa opatõe frequẽtata cũ ꝓseuerãtia ad complemen/
tũ hz dici virt⁹ ꝺsuetudinalis siue politica. Ad illõ
40 qõ q̃riṫ vtrũ vna opatio an plures ꝓducãt ad opatiõis
ꝓfectõez. dõm q̃ plures. q; nõ ex vna opatione generaṫ
habit⁹. sz ex multis. Et si obĩciaṫ q̃ vna supueniẽte reli
q̃ trãsit et nũq̃ erũt sil' plures. Dõm q̃ et si ꝑma opatio
trãseat q̃tũ ad actũ. manet tñ q̃tũ ad effectũ. q̃ q̃dem effe
ctus per seipm̃ nõ ẽ tãt⁹ vt mereaṫ dici dispositio vl' ha
bit⁹. sed ꝓut ab actibꝫ sequẽtibꝫ adiuuaṫ et ꝓmouet cre
scit in dispositõez. et dc dispositõe crescit in habitũ. sic̃
videm⁹ q̃ vna gutta nõ sufficit ad cauãdũ. frequẽs tam̃
stillatio gutte facit foueã ſm illud poeticuz. Gutta ca/
uat lapidem nõ vi sed sepe cadendo. Et sic intelligẽdũ ẽ
41 inꝓposito. Ad illud qõ obr̃ q̃ virtus cardinalis non
põt g̃nari ex operibꝫ nõ ꝟtuosis. dõm q̃ generari hz ex
opibꝫ virtuosis. sed opus virtuosuz siue studiosũ vt ꝓ
ꝑ̃ loquamur qõdam ẽ virtuosũ plene qõdã semiple
ne. Illud ẽ virtuosuz plene qõ ꝓcedit ab habitu ꝟtutis
iam ꝺpleto. Illud ẽ virtuosũ semiplene qõ ꝺsponit ad
habitũ virtutis. Et ꝫ q̃dem opus nõ necesse ẽ eẽ a vir/
tute. sed põt eẽ ab aliq̃ qõ ẽ virtuti ꝺsonum. vtpote a vo
luntate ꝺliberatiua ꝺsonãte naturali rectitudini. vicz
indicio conscientie et inclinationi sinderisis. q̃bꝫ virt⁹
conformatur. sicut patet. Diffinitur em̃ ꝟtus q̃ est ha/
bitus mentis in modũ nature rõni ꝺsentiens. Et sic pz
q̃ ratio illa non cogit quia ꝓcedit ex ſuppositione fal
ſi.

Questio. vj. f

De virtutibꝫ cardinalibꝫ q̃tũ ad duratõez. Et q̃riṫ.
vtrũ in patria maneant an euacuenṫ. Et q̃ maneãt vr̃.

Sap̃. j. Justicia ẽ perpetua et imortalis. Si g̃ iusticia
manet q̃ ordinat ad alterz. multo fortius manent ꝟtutes
cardinales q̃ ordinãt ad seipm̃. Itẽ hee virtutes car/
dinales plenissime fuerũt in xp̃o. si g̃ xp̃s habuit charis/
tatẽ ꝺpẽsoris. videṫ q̃ hmõi ꝟtutes in statu glorie ha/
beãt saluari. Itẽ hoc ipm̃ videṫ auctẽ Bede. quã mgr̃
adducit in lr̃a q̃ dicit q̃ ptãtes celi q̃tuoꝛ erimꝰs ꝟtut
bus sunt ꝑclare. fortitudie. prudentia. tẽpoãtia. iusti/
cia. Itẽ ſm Macrobiũ. iste ꝟtutes cardiales respici
unt q̃drifariã distinctõez. q; q̃dã sunt exemplares. que
dam politice. q̃dã purgatorie. q̃dã animi iã purgati. si
g̃ ꝟtutes exẽplares sũt in deo. 7 mens ad ꝑfectõez pur/
gatõis non habet ꝓduci in statu miserie pñtis. videṫ q̃
iste virtutes cardinales potissime in beatis habeãt re/
piri. cũ et ipi beati ꝑ gloriã fuerũt deiformes effecti.
Sed ꝺ Aug. dicit et ꝫ in lr̃a. q̃ prudentia ẽ in ꝑcauen
dis insidꝫs. iusticia in subueniẽdo miseris. fortitudo in
ꝓferendis molestꝫs. et tẽperantia in cohibẽdis dlectа
tionibꝫ prauis. sed nullũ istoꝛ in patria inuenieṫ. g̃ habi
tus virtutũ cardinaliũ in pria non manebunt. Item
ꝟtutes cardinales minus nobiles sũt q̃ theologice. Si
g̃ virtutes theologice euacuantur vtpote fides 7 spes.
vr̃ q̃ 7 ꝟtutes cardinales silr̃. Itẽ virtutes cardiales
habẽt ꝑ obiecto ea que ordinant se ad finẽ 7 per q̃ ꝑcuni
tur ad finẽ. sz cũ peruẽtũ est ad finem iã nõ oz versari in
his q̃ ad finẽ perducũt. g̃ vr̃ q̃ iã ampli⁹ nõ maneãt vir
tutes cardinales ĩ actibꝫ suis. sed habit⁹ sine actu ẽ incõ
pletus. in patria aũt nihil ẽ incõpletum. g̃ necesse est ibi
euacuari habitus virtutũ cardinaliũ. Itẽ ſm q̃ dicit
apl'a. scientia destruet. Si g̃ maioris ꝓfectõis est scien/
tia q̃ prudentia. g̃ in patria non stabit prudentia. Sed
prudentia est ꝑma inter omnes virtutes cardinales. si
ergo ipa non remanebit. nec alie. R⁹. dõm q̃ in pria 42
aliqua virtus ꝺ: manere mlt̃iplicit̃. Quedã nãq; virt⁹
manet in patria q̃tũ ad ꝑmium. ita q̃ ipa sibi ꝑ̃i est ꝑ̃mi
um ſm perfectiõis statũ. sicut charitas q̃ put erat imp/
fecta in via. meriti erat ꝑncipiũ. sed ꝓut ipa eadem ẽ
ꝺsummata in patria. est premij cõplementum. Quedã
autẽ ꝟtus manet q̃tum ad ꝑmium. verũtamẽ nec ipa si
bi ꝑ̃i est ꝑ̃miũ. nec cuz ꝑ̃mio suo seipam cõparit̃. sicut fi
des et spes que in patria ꝑmianṫ. 7 ideo nõ pereunt. nõ
tamẽ sunt premij ꝓpter suam imꝑfectionẽ. nec secũ pre
mium opatiunṫ ꝓpter q̃ndam oppositionẽ. nam ꝑ̃miũ
ipm̃ est tenere et videre dc̃ũ. 7 ꝑ̃mum repugnat fidei q̃ ẽ
dc non viso. scm̃ repugnat spei que est dc futuro 7 non
habito. Quedã ꝟo ꝟtus mãet medio mõ. q; manet q̃tũ
ad ꝑ̃miũ et cum ꝑ̃mio. ipa tamen non est sibi premium
sed dispositio ad ꝑ̃mium. Et sic manet virtus cardinal'
Nam premiũ essentiale ipaz virtutũ est ipm̃ bonũ sum
mũ qõ dc̃us est. ſm q̃ videṫ. diligiṫ. 7 tenetur. ita q̃ pe/
nes istos tres actus tres dc̃es anime accipianṫ. Nullꝰ
autem istoꝛ actuũ est actus virtutũ cardinalium. q; car/
dinales virtutes nunq̃ tantũ eleuanṫ q̃ deum habeãt
ꝓ obiecto. alioquin transirent in theologicas ꝟtutes. 7
dc̃sinerent esse cardinales. Respectu tamen hoꝛ actuũ
gloriosoꝛ virtutes cardinales erũt sicut dispositões 7
sicut via. sz p virtutes cardinales non fruamur. tamen
per eas disponimur vt fruamur. sic 7 in patria. Unde
omnes actus nostri glorioſi erunt fortes et iusti. prudẽ/
tes 7 casti. ita q̃ iusticia excludit omnem obliquitatem.
prudentia excludit omnem errorem. fortitudo omnem
molestiam. temperantia omnem libidinum repugnan
tiam. ſm q̃ dicit Aug⁹. et magister tangit in lr̃a. Et sic

paret q ꝟtutes cardiales excellẽtiõi mõ manebũt ĩ patria ꝯ sũt ĩ via. Unde ⁊ rõnes ꝓcedẽde sũt q̃ sũt ad ptez
43 istam. Ad illud g̃ q ꝑmo obr̃ in ꝯtrũ de actib istaruz q̃tuor virtutũ. dõm q illi actus nõ sunt actꝰ eaꝝ gñales sed solũ ſm statũ vie. Alios ꝟo actꝰ habebũt in ꝑtria multo excellentiores. ꝙs etiã in via aliq̃ mõ habent. licz
44 semiplene. ⁊ iõ ꝟtutes iste nõ tollẽt sed ꝑficient. Ad illud qõ obr̃ q ꝟtutes theologice pfectõres sũt cardialibus. dicendũ q est verum quantum est ex parte obiecti verumtamen quantum ad modum mouendi ⁊ habilitãdi nõ habet ꝟitatẽ generaliter. q̃ fides et spes de sua ꝑmaria rõne importãt impfectõez que repugnat statui glorie. p eo q habilitant respectu absẽtis ⁊ nõ respectu ꝑsentis. Et hinc ẽ q magis euacuant theologice ꝯ cardinales. sicut satis apparet ex his q̃ dicta sũt. xxxj. dist.

Distinctio. xxxiiij. de septẽ donis spũssancti gñaliter

Unc de septẽ donis spũssancti agendũ est. In ꝑcedenti dis. egit magr̃ de habitib ꝟtutũ theologicaꝝ. ⁊ etiã de habitib virtutũ cardinaliuz. i hac ꝑte intendit determiare de habitib donoꝝ. Diuidit ãt ista ps in tres ptes. In quaꝝ ꝑma determiat de donis ĩ sua generalitate. In scõa ꝟo determiat de dono timoris ſpãliter. ibi. Et q de timore tractãdi nobis occurrit locus. In tertia ꝟo breuiter assignat dr̃iam inter reliqua dicta. ibi. Post ꝑmissa diligenr̃ ꝟsiderandũ ẽ ⁊c. distr. xxxv. Prima ps spectat ad ꝑsentem lectõem ⁊ diuidit ĩ duas ptes. In quaꝝ ꝑma magr̃ quasi ponit ꝓhemiũ ad istam partẽ ostendẽs q̃ et quot velit determiare. In secũda ꝟo exeq̃t. ibi. Hec dona ꝟtutes eẽ. ⁊c. Et illa scõa ps diuidit ĩ duas ptes. In q̃rũ ꝑma determiat ꝟitatez In scõa mouet dubitatõez. ibi. His ãũt vr̃ obuiare qõ Beda de timore ⁊c. Prima ps diuidit ĩ duas ptes. In q̃z ꝑma determiat de donis in ꝓpatõe ad habitũ ꝟtutis ostendẽs dona esse ꝟtutes. ibi. Hec dona ꝟtutes eẽ. ⁊c. In scõa determiat de eisdẽ ĩ cõparatõe ad xp̃m. ibi. In xp̃o autẽ hec eadem fuisse ⁊c. Similiter scõa ps in qua mouet dubitatõem diuiditur in duas. In quarum prima opponit. In secunda determinat. ibi. Ad quod dicẽm autoritatem ꝑmissarum.

1 a Replebit eũ spũs timoris do
ni. Queritur.
DI. XXIII Cũ ita bene fuerit plenus alĩs donis sicut dono timoris. q̃re magis illo dono dicit fuisse repletũ. Itez cum spũs dñi requiescat in humili sicut idez alibi dicit. lxvj. videt q potius ꝺbuisset attribuere dono timoris ꝟbũ q̃iescẽdi. facit aũt ecõuerso. q̃ritur vnde hoc.
Amb. q vij. dona sunt virtutes ⁊ sunt ĩ angelis.
Rº. dõm q donũ timoris videt eẽ cuiusdam impfectiõis. ne aliqs crederet ĩ ipo donum illo nõ fuisse perfectẽ ideo ad excludẽdũ errorẽ magis posuit ibi ꝟbuz replendi ꝯ circa aliud donum Alia ẽ etiam rõ quia dona da-

Ponit ꝓhemiũ ostendens q̃ ⁊ q̃t velit determinare. a

Hec de septẽ donis spũssancti agendũ ẽ. vbi ꝑ
us ꝟsiderãdu ẽ. an hec dona ꝟtutes sint. Scõo an ĩ futuro desitura sint. vel oĩa. vel hoꝝ aliq̃ deide an ĩ xp̃o fuerit cũcta hec dona.

Determiat de donis ĩ ꝓpatiõe ad habitũ ꝟtutis ostendens eẽ virtutes. b

Hec dona ꝟtutes eẽ. nec ĩ futuro desitura Ambr. ostendit. ⁊ septẽ esse virtutes dicẽs. ⁊ ĩ agelis abũdãtissime eẽ sic. Ciuitas dei illa hierlm celestis ñ meatu alicuiꝰ fluuij ſrestris abluit. ſ ex vite fõte ꝓcedẽs spũssancti cuiꝰ nos breui satiamur haustu ĩ illi celestib spiritib redũdãtiꝰ vr̃ effluẽ pleno septẽ ꝟtutũ spũaliuz ferucs meatu. Si. n. fluuiꝰ riparũ crepidinibꝰ editis supfusꝰ exundat. ꝙnto magis spm̃ oẽm supueniẽs creaturã cũ nr̃e mẽtis archana tãq̃ iferioza pstrigat. ce-

lestẽ illã ãgeloꝝ nãm effusiõe q̃ dã sctificatõnũ vbtate letificat Deide sctificatõz exponẽs subdit. his ãt sctificatõib significat plenitudo septẽ spũaliũ ꝟtutuz q̃s enũerat Esaias dicẽs. Sps sapie ⁊ itellectꝰ. spũs ꝯsilij ⁊ fortitudis. spũs sciẽ ⁊ pietatis. ⁊ spũs timoris dñi. Unũ ẽ q̃ flumẽ spũs sci. ſ mḱti spũaliũ donoꝝ meatꝰ q̃uis q̃ mḱti dicãt spũs vt sps sapientie ⁊ itellectꝰ ⁊c. vnꝰ tñ est dei spũs sue libertatis arbiter. oĩa ꝑ aucte voluntatis diuidẽs singulis. hic exꝑsse traditũ est septẽ dona ⁊ virtutes eẽ sctificatões q̃ fideliũ mentiũ. ⁊ i futuro ñ desitura. cũ sint ⁊ i agelis.

Determiat de donis in cõparatione ad xp̃m. c

In xp̃o etiaz hec eadẽ fuisse Esaias oñdit dicẽs. Egrediet virga de radice yesse. ⁊ flos de radice eiꝰ ascendet. ⁊ reqescet sup eũ spũs dñi. spũs sapie ⁊ intellectus. spũs cõsilij ⁊ fortitudinis. spũs sciẽ ⁊ pietatis. ⁊ re- a
plebit eum spiritus timoris domini.

bantur xp̃o vt ꝑfecte disponeretur ad patiẽdu et sustinendum humilitatẽ passionis. quam ip se ꝓncipaliter venit in hoc mũdo oñdere ⁊ docere Ut ergo manifestaretur veritas dicit eum spũ timoris repletum fuisse. q. timor iter omnia dona maxime expedit ad humilitatem Duplici ergo ex cã verbum illud dono timoris appropriat. q̃uis oibus cõueniat videlicet propr errois exclusionem. ⁊ propr veritatis manifestationẽ. q̃ sunt due cãe faciendi appro priatiõez Ad illud quod obr̃ q magis deberet isti appropriari verbum q̃ elcendi. dicẽdũ

Esa. xj.

Esaie. xj

q̄ donum timendi preparat locum alīs · et quia locus non dicitur proprie quiescere sed magis locatum in loco · hinc est q̄ verbum quiescendi magis attribuitur spiritui et in alīs donis q̄ in dono timoris. b Timor domini r̄ē · Innuit q̄ seruilis timor principiuz est

2 sapientie · Contra hoc videtur falsum · quia sapientia non est in peccatore · seruilis autem timor in peccatoribus reperitur · ergo male dicit b q̄ timor seruilis sit principiū sapientie. Item nobilius est p̄ncipium q̄ principiatum · vt̄ saltem eque nobile Sed timor seruilis non est magis nobilis nec tantum quantū sapientia · ergo male dicitur q̄ sit p̄ncipium sapientie. R°. dicendum q̄ timor dicitur esse p̄ncipium sapientie pro eo q̄ disponit ad suscipiendum sapientiaz et recedendum a culpa. Unde sicut dispositō p̄t quodammō dici p̄ncipium respectu eius ad quod disponit · sic etiam timor dicitur sapientie esse p̄ncipiuz Ad illud ergo quod obīcitur q̄ principium r̄ principiatū possunt se compati in eodem · dicendum q̄ est principium intra et principium extra · De principio intra habet veritatem · De eo autem quod est principium extra solum modo locum preparans veritatem non habet. Et hoc

Obiectō Beda

Proū · ix°

j · Joh · iiij

ps · xviij

Augustin ps · v ·

Habet dubitationem r̄ opponit. d

His autem videtur obuiare q̄ Beda de timore domini dicit super parabolas · scilicz q̄ omnis timor in futuro cessabit · Ait · nsic supra illum locum · b Timor domini principium sapientie · Duo sunt timores domini · seruilis q̄ p̄ncipium sapientie est · r amicabilis qui perfectionem sapientie comittatur · Seruilis p̄ncipium sapientie est · quia q̄ post errata sapere incipit · primo timore corripitur diuino ne puniatur · Sed hunc perfecta charitas foras mittit · Succedit huic timor domini sanctus permanens in seculū seculi · quem non excludit charitas sed auget · quo timet filius ne vel in modico oculos amantissimi patris offendat · Uterq̄ in futuro cessabit · charitas vero nūq̄ excidet · Aug · vero super illum locum psalmi · Adorabo ad tēplum sanctum in timore tuo · timorem dei desiturum dicit sic · Timor domini est magnum p̄sidiū p̄ficientib⁹ ad salutem · ß puenientibus foras mittitur · Non q̄ timent iam amicuz · cūscz ad illud quod repromissū ē p̄ducti fuerit · Ex his autoritatibus significatur q̄ timor non erit in futuro · Si autē timor ñ fuerit in futuro · q̄ nec septē dona erunt · nec modo sunt in angelis siue in animabus sanctis

Determinat motam dubitationem. e

Ad quod dicimus autoritatū premissarū que videtur repugnātiā dirimētes q̄ septē illa dona r̄ angel' mō sunt · r in aīabus sanctis feliciter viuentib⁹ r̄ nobis erunt in futuro · ß non habebunt omnia hosvsus siue hec officia que nūc habent · vt verbi gratia · Timor filialis mō timere ne offendamus quem diligimus r̄ ne supemur ab eo facit etiaz nos reuereri eundē · In futuro vero facier nos reuereri quādo non timebimus seperari vel offendere · Non ergo metus separationis vel offensionis nunc est in angelis vl̄ in animabus sanctis · nec in nobis erit in futuro · ß reuerētia q̄ est mixta cū subiectione dilectionis que etiam in xp̄o fuit · Sic apostol⁹ dicit in epistola ad Hebreos loquens de xp̄o · Qui exauditus est pro sua reuerentia c

c Quidam tamen fm effectum timorem in christo et in angel' tantū esse contendunt. Quidam tamen fm effectū timorē in xp̄o r̄ in āgel' tm̄ cē dicendū. Ut̄ q̄ ibi dicāt vitare · q̄ fm q̄ dr̄ · j · Joh · iiij · Affect⁹ tior⁹ pena hz · sz in xp̄o iā glorificato r̄ in angelis beatis nulla est affectō penarum · ergo nō est timor q̄tum ad affectuz sed solum q̄tuz ad effectum · vt dicūt · Sz in p̄riūb⁹ arguit · q̄ vnūqōq̄ donuz nobilius est quantum ad sui essentiam q̄ quātum ad effectum · Si ergo donum timoris est in xp̄o r̄ in angelis quātum ad effectum multo fortius ē in illis quantuz ad affectū. R°. dicendum q̄ in timore duplex ē affect⁹ r̄ duplex effectus · Unus qui attenditur in quadam resilitione mentis a malo. Alius qui attēdit in q̄dam resilitōe a sūmo arduo · Primi timoris effectus ē malum respuere · Secundi timoris effectus est facere deo subiacere et eidem obedire · Unus autem solus istorum effectuū cōuenit patrie · licet vterq̄ affectus conueniat istis statuit r̄ sic rationes ad vtrāq̄ ptē possunt dissolui.

Hebre · v

Ad intelligentiam huius partis incidit hic questio de donis in generali · r circa hec duo principaliter possunt queri · Primum est de comparatione donorum ad virtutes · Secundum est de ipsis donis in se · Circa primum queruntur tria · Primo enim queritur de comparatione donorum ad virtutes q̄tū ad differentiam · Secundo queritur de eisdem quantuz ad ordinem · Tertio queritur de eisdem quantum ad p̄cellentiam.

Utrum dona et virtutes abinuicem differant · Et q̄ sic videtur primo auctoritate Gregorii in moral' super illud Job · j · Nati sunt ei septem filij et tres filie · dicit q̄ per filios intelliguntur dona · per filias intelliguntur virtutes · ergo virtutes ponunt in numerum cum donis · ergo habent ab eis diuersificari. Item hoc ipsum ondit ratione sic · Quecunq̄ habent alias et alias differentias diuidentes · necesse est ipsas abinuicem differre · sed diuisio virtutum alia est q̄ diuisio donorum et p alias differentias · Virtutes enim diuidūtur per theo/

logicas et cardinales·quod nequaq̄ est circa dona reperiri·ergo necesse est habitus donorum ab habitibus virtutum differre. Item sicut se habet intellectus ad fidem·sic se habent alia dona ad alias virtutes·sed donum intellectus differt a virtute fidei·quia credere est assentire sine ratione·intelligere vero cum ratione·Cōstat autem q̄ alius habitus est qui est sine ratione ⁊ qui est per rationem·Si ergo intellectus diuiditur a virtute fidei·videtur q̄ alīq̄ donorum habitus differant ab ipsis virtutib⁹ Itē habitus timoris nullo modo potest esse in genere virtutis·Timor enim domini nō potest esse virtus cardinalis nec theologica·cum ille sint tātū tres p̄m apostoli sententiam·⁊ cū timor sit donum·ergo aliquod donū nō est virtus·sed qua ratione p̄mum donum distinguitur a virtute·eadem ratione et dona sequentia·ergo videtur q̄ inter dona et virtutes sit essentialis differentia· Cōtra hoc arguitur p̄mo auctoritate·Job.j.·Nati sunt ei filij septē·sup quo Greg.·Cū spiritussanctus mentem fecundat·nascunt in eo septem v̄tutes·s.·sapientia ⁊ intellectus·cōsiliū·fortitudo ⁊c·ergo p̄m Greg.·dona sunt virtutes· Rursus super illud Jacobi.j.·Omne datum optimū ⁊ omne donum perfectū ⁊c·Glosa dicit·Datū optimū quātū ad naturalia·donū p̄fectus quo ad gratuita·sed virtutes sunt gratuite·ergo virtutes sunt dona·Ex p̄ma ḡ auctoritate habetur q̄ dona sunt virtutes·ex sequēnti q̄ virtutes sint dona·cum ḡ illa que de se mutuo p̄dicantur sunt eadem nō diuersa·videtur q̄ virtutes ⁊ dona nō habeant dīam·

Item b̄ videtur p̄ diffinitiones doni ⁊ virtutis·q̄ donū p̄m q̄ vult p̄bus est datio irredibilis·Virtus autem p̄m q̄ dicit Aug⁹·est bona qualitas mentis q̄ recte viuit q̄ nemo male vtit·quā deus in nob sine nobis op̄at·Sz vtraq; istarū diffinitionū ꝺuēit cuilibet dono·⁊ cuilibet virtuti·quorū autem diffinitiones sunt eedem·⁊ ipsa sunt eadē·ḡ videtur q̄ virtutes ⁊ dona habeant identitatē oīmodam· Itez eodem vicio male op̄amur ⁊ sumus expediti ad male op̄andum·cum ḡ v̄tus sit potentior vicio·idem est habitus ⁊ eadem est virtus p̄ quam in op̄ationib⁹ rectificamur ⁊ expedimur·Cum igitur v̄tutes sint ad rectificandum·⁊ dona ad expediendum·videtur q̄ non sit aliqua diuersitas donorum ⁊ virtutū

Itē ab eadem virtute p̄ essentiā est currere ⁊ expedite currere·cum ḡ virtus gratuita sit potentior q̄ virtus naturalis·videtur multo fortius q̄ eodem habitu anima rectificet et expediatur·sed primum est p̄ virtutes·secundum p̄ dona·ergo ⁊c· Item per habitus virtutum sufficienter anima perficitur ⁊ ordinatur ad omne bonum·Ordinatur enim hō per virtutes ad deuz et ad prorimum ⁊ ad seip̄m·⁊ hoc p̄m omnē vim anime·sicut in precedentibus ostensum fuit·videtur ergo q̄ aut dona sint virtutes·aut habitis virtutibus dona superfluant·q̄ si non superfluunt·ergo ab inuicem non differūt Juxta hoc queritur de differētia virtutum donorū ⁊ fructuum quomodo differant a seinuicem p̄m rem·⁊ qua-
4 re etiam sic nominentur· R°. dicendum q̄ inter virtutes ⁊ dona assignatur cōmuniter differentia·Omnes em̄ cōmuniter dicunt q̄ aliquo modo differant dona a virtutibus·⁊ hoc indicant differētie in quas habēt diuidi habitus virtutis ⁊ doni·In modo aūt assignandi differentiam diuersificati sunt doctores·Cū em̄ huiusmodi habitus quadruplicem habeant comparationez inueniuntur assignari differentie donorū ⁊ virtutū p̄m viam quadrimembrem·Habent em̄ compari huiusmodi habitus ad proprias subiecta ⁊ ad sua opposita·⁊ ad fines prorimos·⁊ ad actus proprios·Scōm primam comparationem temptauerūt aliqui assignare differētiam sic dicentes·q̄ cum lib.arb.·sit principium meriti oīs habitus p̄m quos meremur sunt in libe.arbi.·collocandi·sed cum lib.arb.·sit facultas rōnis ⁊ voluntatis habet perfici habitibus duplicis generis·Habitibus inq̄ virtutum perficitur inq̄tum est facultas volūtatis·habitibus vero donorum inq̄tum est facultas rationis Et q̄ illud sit verum nitūtur persuadere per ipsā donorū differentiam·que pro magna parte respiciunt actum cognoscendi·species vero virtutum econtrario magis ad effectum habent referri·Secundus aūt modus assignandi differentiā attenditur per comparatōnem istorum duorū habituū ad sua opposita·Habitus enī virtutis ⁊ doni opponūtur ipsis vitijs ⁊ effectibus per peccatum introductis·Peccatum autez duo mala facit·Primum est q̄ tollit rectitudinem iusticie·Secundum est q̄ debilitat vigorem nature ⁊ eam dicitur vulnerare·Unde sicut in morbo duo sunt·vicz ipsa humanarum inequalitas·⁊ sinthomata quedam siue sequele ipsius morbi·Sic intelligendum est in morbo spirituali·cum ergo duo sint in ipso morbo spirituali·vicz ipse morbus deordinans·⁊ sinthoma concomitans·ipsa culpa eius & per sequela·ipsum telum ⁊ vulnus ex telo derelictum·habitus virtutum sūt cōtra ipsos morbos peccatorum·sed dona sunt cōtra sequelas ipsorum·ita q̄ p̄ virtutes expellūtur tela·⁊ per dona expellunt vulnera siue sinthomata derelicta Et h̄ modus dicendi confirmatur per Greg.·in moral.·vbi assignat opposita donorū dicēs q̄ ꝺ̄ tristicia ē sapia·ꝺ̄a ebetudinē intellect⁹·ꝺ̄a p̄cipitationē ꝓsilio·ꝺ̄a pusillanimitatē fortitudo·⁊ sic de alijs cōsequentib⁹· Dec aūt nō sit peccata sz magis sinthomata·quedā ex peccatis derelicta Et q̄m̄ sicut dicit Aug⁹·aliud ē extrahere telū·aliud sanare vuln⁹·hinc ē q̄ habit⁹ virtutū ⁊ donorū abinuicez differūt rōne eorū ꝺ̄a q̄ sūt·Tercius aūt mod⁹ assignādi differētiā attendit p̄ cōparationē ad fines primos Habit⁹ enī gratuiti nobis dant vt ꝺ̄formemur x̄po·Christus aūt oīmodā p̄fectionē habuit·⁊ in agēdo ⁊ in patiēdo·⁊ ideo sūt alīq̄ habit⁹ nobis dati q̄b⁹ cōformamur x̄po in agēdo·⁊ hi sūt habit⁹ v̄tutū q̄ sūt ad recte op̄andū ⁊ ad hoc finaliter ordinātur·vt p̄ illos habitus sic ordinātes ad rectā operationē in agēdis ꝺ̄formemur x̄po· Sūt etiā et alij habit⁹ dati nob vt ꝺ̄formemur ei in patiendo·⁊ hmōi habit⁹ sūt dona p̄ q̄ x̄ps erat dispositus ad sustinēdā rectissime passionē ad gliam dei ⁊ nram vtilitatē ⁊ p̄ habit⁹ hmōi donorū debem⁹ sibi cōformari in patiēdo·Quart⁹ autē mod⁹ assignādi dīam attendit penes cōparationē ad act⁹ p̄pos·Sūt em̄ q̄dā act⁹ p̄mi·⁊ q̄dā medij·⁊ q̄dā vltimi siue p̄fecti·Sicut v̄bi gra possumus videre in actu cognoscēdi·q̄ p̄us ē credere·secūdo intelligere·tertio v̄o mūdo corde videre·⁊ p̄m illā trinā differētiā act⁹·sūt in nob tres differētie habituuz gratuitoz·vicz v̄tutū·donorū ⁊ bītudinū·ita q̄ v̄tutes sūt ad act⁹ p̄mos·vt patet·q̄ fides ē ad credēdū·Dona ad actus medios·q̄ p̄m q̄ patet donū intellect⁹ ē ad intelligēdū·Bītudines v̄o ad actus vltimos·vt patet·q̄ mūdicia cordis ē ad deū videndū·Et q̄m̄ in p̄mis actib⁹ pod

rūt·vicz q̄dā spūalis refectio·z iſt⁹ refectōis spūal⁹ pceptio·Jō ad iſta tria gr̄a habituū addūt fruct⁹z spūales ſēſus·q̄ ñ dicūt h̄ nou⁹ habit⁹·ſz bītuū pcedētiū exp̄mūt pfectū ſtatū z vſū·Rurſus q̄m ad hec oīa habēda p nos nō ſufficum⁹·nobis data ſūt admicula ſcr̄oz ī q̄b⁹ fm diuerſitatē ſuoz effectuū gr̄a dat ad ichoatōz pfectā z oſūmatōz oīm habituū p̄dictoz·ſz illa gr̄a p̄ncipaliť bēant reſpectū ad morbū curādū·Sic g̃ p3 q̄ q̄druplex ē modus aſſignādi dr̄iam inf̄ vtutes et dona·verūtn̄ p̄mus modus nō ē p ꝓpria īmo magis p apꝓpꝛata·Per ꝓpria inquā nō ē·q̄ ſic̄ velit dicere q̄ oīa dona ſint ī rōne·et oēs vtutes ī volūtate·manifeſtā h3 iſtātiā ī donis g̃tū ad timorē·fortitudinē·z pietatē·q̄ ſūt a gre affect⁹ ī vtutibꝫ·g̃tū ad fidē z p̄udētiā q̄ ſūt ex gre intellect⁹·Jō illa dr̄ia aut falſa ē aut nulla·Aut ē p apꝓpꝛiatōz q̄ndā in h̄ vicz q̄ plura dona ſūt ex gre rōnis g̃ volūtatis·econuerſo ꝯo eſt ī vtutibꝫ·Scōs ꝯo mod⁹ aſſignādi dr̄iam p apꝓpatōez ad oppoſita abūdat a p̄mo·q̄ reuera ē p ꝓpria in h̄ tñ deficit q̄ nō ē p p̄ora ſed magis p poſteriora·Luz em̄ habit⁹ donoz et vtutū oponāt vicijs·ſicut habitus ad p̄uatōes·z habitus naturalis p̄us ſit g̃ p̄uatio·ñ diſtinguūt habit⁹ fm p̄uatōes ſed magis econuerſo fm rem z naturā·p̄nt tñ diſtingui fm cognitōz nr̄am imꝑfectā q̄ vt frequēter ē p poſteriora·Tert⁹ aūt mod⁹ aſſignādi dr̄iam abundat a p̄mo z ſcōo·q̄ ē p ꝓpria z p p̄ora·in h̄ tñ deficit q̄ nō ē illa dr̄ia fm oēm ſtatū·q̄ nec fm ſtatus nature inſtitute·nec fm ſtatū glie·in q̄b⁹ fuerūt z erunt dona et virtutes·z tñ nec ordinabāt nec ordinabunt ad patiendū·Nichilominus tñ illa dr̄ia recte aſſignat fm ſtatū ī q̄ nūc ſum⁹·Quartus aūt mod⁹ aſſignādi dr̄iam p apꝓpatōez ad act⁹ ē ver⁹ z ꝓpr⁹ z abūdat ab oīb⁹ p̄dictis q̄ ē p ꝓpria·z p p̄ora fm rōnē cognoſcēdi·z p ea q̄ oī ſtatui ſunt cōia·Jn oī em̄ ſtatu cōpetit hoī vt opet recte·expedite z pfecte·Et q̄ iſte mod⁹ aſſignādi dr̄iaz recte ſit ſumpt⁹ ſatis mānifeſtat·q̄ fm q̄ p̄actū ē nō ſolūmō fm rectā viā aſſignat dr̄ia donoz ad vtutes·ſz etiā apparet dr̄ia oīm eoz q̄ cōputant inter mūera gr̄e·vicz vtutū et donoz·habitudinū fructuū·ſenſuū ſpūaliū·z ſacroz·

Nam prime tres dr̄ie nomiant habit⁹·alie ꝯo ſeq̄ntes noiant ſtat⁹ z vſus·ſexta ꝯo dr̄ia noiat p̄dictoz admicula z adiuuamēta·Ex his p3 nō ſolūmō dr̄ia p̄dictorū fm rem ſz etiā fm noiandi rōnē·Nā habit⁹ rectificātes recte dicūt vtutes p eo q̄ vtus de rōne ſui noīs dicq̄ ad agendū erigit z vigorat·Habit⁹ ꝯo expedientes recte dicūt dona·p eo q̄ dicūt q̄ndā vlteriorē abūdantiā bonitatis ad agēdū·ac q̄ hoc magis attestāt diuine liberalitati·z ꝓpt̄ h̄ recte cenſent noīe doni·Habit⁹ ꝯo p ficientes recte dicunt beatitudines p eo q̄ tales habitus faciūt hoiez primū deo·z cōformē ip̄i glie ſume z brūdini·in q̄ ē repire ſūmā pfectōz·Stat⁹ aūt in q̄ refectio recte dr̄ fruct⁹·fruct⁹ em̄ a frui dicū ē·Vſus ꝯo fm quez illa gceptio ſuſcipit recte dr̄ ſenſus ſpūalis·qm̄ ſenſus eſt cognoſcere rē vt p̄ſentē·Poſtremo admicula oīm illoz in q̄b⁹ dat gr̄a aiam ſctificās·z a pctis curās·zad oēz ſcitat⁹ pfectōz aduuās rectiſſime dicūt ſacra·Pz g̃ ex p̄dictis q̄ inter vtutes z dona ē dr̄ia·Un rōes oſtendentes hec cōcedende ſūt·

Ad illud ꝯo q̄ p̄mo obr̄ ī ꝓrū glautoritates ſctōz q̄ dona ſūt virtutes·z virtutes ſunt dona·dōm q̄ cōtingit noīa extēdi·z prope accipi·z nos loq̄mur hic de virtutibꝫ fm q̄ ꝓpe accipiunt·z diuidunt p tres theologicas·z cardiales q̄ttuor·z de donis fm q̄ diuidunt p ſeptez dr̄ias q̄s aſſignat Eſaias·Autoritates ꝯo gloſaz z ſanctoz loquūt de dono fm q̄ nomē doni ampliat et large accipit·z ſimilit de vtutibꝫ vt vtus dicat oīs habit⁹ q̄ expedit ad bonū·Donus ꝯo oē q̄d diuinitus g̃tis dat·Et ſic cōcedi p̄t q̄ idem eſt donū z virtus·Hāūt mō nō querim⁹ de dr̄ia donorum z vtutū·q̄ de re q̄rimus nō de noīe.

Ad illud q̄d obr̄ de conuenientia diffinitionū dom z virtutis·dōm q̄ ille notificatiōes large date ſunt fm gr̄alem rōnē illoz nominum·Attamen in diffinitiōe virtutis p̄t fieri vis ī hoc q̄d dr̄ qua recte viuit·Nam ſicut p̄us tactū ē in hoc differt a donis·q̄ habit⁹ illi ſūt ad rectificādū·habitus ꝯo donorū ad expediēdū.

Ad illud q̄d obr̄ q̄ p idem peccatū obliquamur et ſumus p̄ni ad peccatū·dōm q̄d nō ē ſimile·q̄ facilius ē male facere z declinare a bono g̃ bñ facere et in bono expediri·Sicut facilius eſt aliquē vulnerare g̃ vulneratū ſanare·z iō plures habit⁹ ſunt neceſſarij ad perfecte ſanandū z repanduz g̃ ad deordinandū.

Ad illud q̄d obr̄ q̄ eiuſdem vtutis naturalis eſt currere·dōm q̄ vez eſt loq̄ndo de potentia p̄ma·verūtamē facilitas ſupaddita potentie p̄me nō ē eadē cuz ipa·ſicut patet de naturali potentia z impotentia q̄ dicunt diſpoſitōes z qualitates ſupaddite ſup radice potentie naturalis·Preterea nō eſt ſimile·q̄ multo difficilius eſt rectificari et expediri z habilitari in his opibus q̄ ſunt ſup̄ naturā g̃ in his que ſubiacent potentie naturali.

Ad illud q̄d obr̄ q̄ habitus virtutū ſufficienter ordinant aiam ad deū fm oēm eius cōpatiōem·dicēdū q̄ licet ſufficienť ordinet g̃tū ad ea que ſūt recti·dinis et neceſſitatis·vtpote quantū ad illos act⁹ p̄mos in q̄bus p̄maria rectitudo conſiſtit·tamen vltra hoc liberalitas benignitatis diuine p̄uidit homini z cōtulit habitus p q̄s expediret·nō ſolū ad opa neceſſaria rectitudinis·ſed etiā pfectōis z ſuperogatiōis·Un ſi obijciak q̄ idem eſt habilitare potentiā et eam expedire·Et ita q̄ eadem ſit virtus que facit rectū et expeditum·dōm q̄ illud eſt verū reſpectu opis eiuſdem gnis·ſed reſpectu opis alterius z alterius gradus et rōnis nō habet vtute·Magis aūt dicunt dona expedire g̃ vtutes·q̄ re ſi vtutes expediant ad actus p̄mos·adhuc tamen remanent ſint̄ omata p que homo ip̄edit in bene agendo·et rōe q̄rū adhuc inceptus eſt ad opa maiorus excellentie niſi ad hec iuuaretur per habitus donorum.

Ad illō ꝯo quod vltimo querebatur iam patet reſpōſio per ea que dicta ſunt.

Queſtio·q̄·

De compatione donorum ad vtutes g̃tum ad ordinē·Et querit vtrū dona ſint p̄ora virtutibꝫ an econuerſo·Et q̄ dona p̄cedāt videt Matḥ·vij·vbi ſuper oōnem dñicam dicit in glo·Jn p̄cibꝫ ē vt impetret dona in donū·vt operemur mandata·De opatiōe beatitudinis ſeq̄t ergo videt q̄ perfectio hois incipiat a donis·ſed illi habitus gratuiti ſunt p̄ora in quibꝫ inchoatur principiū bene agendi·ergo dona ſunt p̄ora virtutibus.

Jtē p̄ius eſt ſanari g̃ bene operari·ſed per dona ſanantur potentie·z virtutes habilitantur ad bene operandum ergo dona p̄ora ſunt virtutibꝫ.

Jtem p̄ius eſt declinare a malo g̃ facere bonum·ſed per p̄mum inter dona declinamus a malo·per virtutes ordinamur ad bene faciendum·ergo dona ſunt p̄ora virtutibus.

Jtē p̄ius eſt generans g̃ generatu·ſed per ſcientiam generat fides fm q̄ dicit Aug·xiij·de ciuitate dei·q̄ ſcientia eſt de his quibus fides ſaluberrima gignitur·nutrit z roborat·ergo donū ſcientie p̄ius eſt g̃ fides·ſed fides eſt p̄ma virtutū·ergo dona ſunt p̄ora vtutibus.

Jtem intellectus eſt p̄ior g̃ affectus·ergo habitus

ītellectui ꝓnes sūt cū habit⁹ affectiui. sz dona ex maiori
sui pte sr ī rōali ỹtutes ex maiori pte sr ī affectia. g̃ ꝓna
sūt dona cū sint virtutes. Sed cōtra. sup illud Job. j
Ventus veniens. tē. ibi dicit Greg. Spūs añ oīa men
tem ornat septē ỹtutibus. g̃ naturaliter habitus virtu/
tū ꝓmo sūt a gra cū habitus donoꝝ. Itē Trē. ū. Preci
pitauit oīa menia eius. ibi glo. In his rect⁹ ordo ser/
uatur. q; cū peccatrix anima relinq̃tur. ꝓus ab ea dona
ỹtutum q̃ data sūt ad manifestationē spīritus auferun
tur. unde fūdamēta fidei spei ⁊ charitatis euertuntur
Si g̃ is ē ordo in dstruēdo vt ꝓus dstruat illud qō vl/
timo fuit in cōponēdo. vt ꝓus auferātur dona cū fūda/
menta ỹtutū. videt q; ꝓus sint ỹtutes cū habitus dono
rum. Itē ꝓius ē recte agens cū expediēs in eodē gener
Si ergo habitus virtutū sūt ad rectificandū. ⁊ habitus
donoꝝ ad expediēdū. ergo dona sunt priora virtutibus
Itē timor est ꝓmū donoꝝ sicut fides ē prima virtutum
sed fides ꝓr est cū sit timor. q; timor ortū habet a fide. g̃
simpliciter vr q; ỹtutes sint ꝓres donis. q; si ꝓmus in
uno genere est ꝓus ꝓmo ī altero genere. hoc simplicit ē
illo ꝓus ſm cōsideratōnem phi. Itē is ē ordo habituum
q̃ est ordo actuū. Ideo enī fides ꝓr ꝓr eē spe. q; credere
prius ē cū sperare. Cū g̃ ỹtutes sint ad actus ꝓmos. do
na ad actus medios. sequitur necrio q; ỹtutes sint añ do
na. R⁹. dōm q; dupliciter ē loq̃ de habitib⁹ ỹtutuz et
12 donoꝝ. Aut cū ad ipoꝝ habituū originē. aut cū ad
vsū. Si cū ad originē. cū oēs habit⁹ gratuiti ortū habe/
ant a gra. sic oēs simul sūt origine. q; oēs habitus gra/
tuiti simul infūdūtur infusa gra que est ipsoꝝ ꝓncipiuz
Si vo loquamur de ipīs habitibus donoꝝ ⁊ ỹtutū i cō
paratōe ad sequētes vsus sic ꝓcedēdū ē q; virtutes pre
cedūt dona. Licet enī actus alicuius doni specialis p/
cedat actū alic⁹ ỹtutis. sicut actus timoris actum spei.
q; tamē act⁹ ꝓme ỹtutis viz fidei ꝓcedit actū doni sibi
correspondētis. sicut actus ꝓmus ꝓcedit medium. hīc ē
q; generaliter ꝓcedi pōt q; habitus ỹtutū q̃ cōparatōes
ad actus et vsus ꝓnes sūt respectu donoꝝ. ⁊ dico re/
spectu eiusdē. Un cōcedende sūt rōnes ⁊ auctoritates q̃
adducebant ad ꝓtem istaz. Ad illud ergo qō primo
obz in ꝯrariū q; ī donis est inchoatio bn agēdi. dicī pt
13 q; dona ibi accipiunt ꝑ ỹtutib⁹. aut si accipiunt ꝑ do/
nis ꝓpe dictis ſm q; videt littera p̄cedēs dicēs. tūc ope
ratio mādatoꝝ ibi stat non ꝑ qualibet sed ꝑ opatione
expedita in qua cōsistit nr̄ ꝓfectus q̃ cuius ꝓgressū bea
titudines subsequunt. Unde p̄ces ille impetrates ī vir/
tutibus radicātur. alioq̃n non impetrarēt nec efficacit
mererentur. Ad illud quod obj̄citur q; prius est sa/
14 nari cū bene operari. Dicendum. q; illud est verum de
quadam sanitate. ⁊ de quadam alia sanitate falsum est.
Est enim sanari a morbo. ⁊ est sanari a sequela morbi.
Cū g̃ dr̄ q; ꝓus ē sanari cū bn operari. dōm q; hoc est vez
de sanatone que consistit in amotōne morbi ⁊ culpe. nō
aūt de ea que consistit in amotōne sint bomatis ⁊ seqle
Cū aūt dicit q; dona sunt ad sanandū. hoc n̄ intelligit
15 de sanatōne primo modo sed secūdo mō. Et sic patet q;
illa rō nō cōcludit. Ad illud qō obz q; prius est de/cli/
nare a malo cū facere bonū. dōm q; hoc est vez. si decli/
nare a malo nō solūmō est donoꝝ. sz etiā ỹtutū. sicut pz
de penitētia ⁊ iustitia. Ex aūt declinatio a malo attri/
buatur timori. hoc est ꝓpter expeditionē. q; donū timo
16 ris facit a malo faciliter declinare. Ad illud quod
obj̄cit q; generās est prius generato. Dōm q; ē verum
de eo qō est generaliter principiū generādi reliquū. sed
scientia nō est sic principium fidei. nā in eodem prius
est fides cū sit scientia que est fidei generatiua. Un ver
bum Aug̃stini intelligit soluz particulariter ⁊ respectu
diuersoꝝ. quia scientia in predicante. via est ad gene/ 17
randū fidem in audiente. Ad illud qō vltimo obj̄et
tur q; intellectus p̄cedit affectum. Dicēdū q; verū est cū
tum ad actus ⁊ habitus qui sunt eiusdē coordinatōis
Unde cognitio dirigens ad affectionem est illi pambu
la. propter quod prius est credere cū amare. sed de habi
tibus et actibus q̃ nō sunt eiusdem ordinatōis nō habz
veritatē. quia nō est prius videre deum cū amare deuz
imo ecōtrario. ⁊ quoniā habitus donoꝝ ⁊ actus nō sūt
eiusdē coordinatōis cum habitibus ⁊ actibus ỹtutuz
quia actus virtutum sunt in primo gradu. actus vero
donorum in medio. hinc est q; non est necesse dona esse
priora virtutibus. cūtis habitus illi magis respiciant
intellectum. ⁊ illi magis respiciant affectum.

Questio iij c

De comparatōne donoꝝ ad virtutes cūtum ad prę/
cellentiam. ⁊ est questio. Utrum virtutes sint excellen/
tiores donis an econuerso. Et q; habitus virtutuz sint
excellentiores videtur primo per apostolū. j. Corinth.
xij. Adhuc excellentiorem viam vobis demonstro. ibi
glo. demonstro vobis viam eundi ad deum. i. charitatē
q; maius oīb⁹ donum est. Si ergo virtus ē. videt
q; virtutes sint excellentiores cū dona. Itē phs diffi
niens ỹtutē dicit q; virtus est dispositio pfecti ad op
timum. Et alibi dicit q; perfectū est cui nō pōt fieri ad
ditio. sed si aliq̃ habitus essent pfectiores vltra habitus
virtutū esset additio ad perfectum. restat ergo q; dona
non sunt virtutibus perfectiora. Itē alibi phs dic
q; ỹt⁹ ē vltimū de potētia. sz eo q; ē vltimū d potētia. ni/
hil est maius neq; excellētius. g̃ nō vr q; vltra habitus
ỹtutū pñt eē alq̃ habit⁹ ī aīa maioris pfectōis ⁊ digni
tatis. Itē tāto habit⁹ excellētiorē ⁊ pfectiorē cūto act⁹
ei⁹ magꝭ appropinq̃t ad mediū. sz habit⁹ ỹtutū maxime
⁊ imediate ꝯiūgūt cūtū ad suos act⁹. g̃ nō vr q; vltra ha
bitus ỹtutū sint aliq̃ habit⁹ excellētiores. Itē nobili/
tas habituū attēditur cūtū ad rōem gratuiti ⁊ meritoꝝ
sed habit⁹ ỹtutū maxime appropinquāt ad grām. quia
imediate fluūt ab ea. ⁊ circa actus virtutū maxime attē
dit meritū. un ⁊ charitas dr̄ esse merēdi principiū. g̃ vr
q; habit⁹ virtutū excellētiores sint inr oēs alios habit⁹
Itē sicut se hz imago creatōis ad eē nature ipīus aīe. sic
se habz imago recreatōis ad eē gre. sed imago creatōis
attēdit cūtū ad id qō ē excellētissimuz ī aīa ī eē nature. g̃
imago recreatōis attēdit cūtū ad illō qō ē excellentissi/
mū ī aīa ī eē gre. imago aūt recreatōis attēdit cūtū ad ha/
bit⁹ ỹtutū theologicaz. un g̃ q; nll habit⁹ sint excellētio
res ill habitib⁹. Sz ō Bern. in li. de amore dei. cap. xv
Amor proficit in charitatem. charitas in sapientia. sz
nō ē pfectus nisi p̄ gressū ad aliq̃d excellēs. g̃ donū sa/
pientie ē excellēt⁹ charitate. g̃ simplr dona sunt excellē/
tiora ỹtutib⁹ p cōsideratōz phi. si optimū ī vno gñe op/
timū ē optimo ī alio gñe. ⁊ simplr h illo melio⁹. Itē no
bilitas ⁊ dignitas habituū dinoscit p act⁹. sz act⁹ dono
rū sūt excellentiores cū act⁹ virtutū. sic ex p̄cedētib⁹ pz. q;
ỹtutes sūt ad act⁹ ꝓmos. dona aūt ad act⁹ medios. g̃ ⁊c.

Itē qō se habet ex additione ad altez ī gñe boni excel
lēt⁹ ē illo. sic bn viuere melio⁹ ē cū viuere. Cū g̃ dona se
habeāt p additōz ad ỹtutē. ⁊ ỹtutib⁹ sint posteriora. ex
sint ad agendū expedita. ergo dona sunt pfectiora et ex/
cellentiora cū virtutes. Item illi habitus sunt excel/
lentiores q̃ faciūt hoīem magis similez statui glorie ⁊ p

fectioni que fuit in xpo. sed dona sunt hmõi. qz oĩa fuerunt in xpo. z sunt in statu glorie. qõ nõ põt dici de virtutib. g̃ videt q dona sint excellẽtiora virtutib. Rñ.
38 dõm q habitib virtutũ z donoũ sub rõne dignitatis est loqui tripliciter ſm triplicẽ istoz habituũ compationẽ. aut in cõpatiõe ipoz ad gr̃am ipos habitus informãtem et gratuitos facientẽ. aut in ꝯpatione ad actꝰ egredientes. aut in ꝯpatõe ad status ꝯñtes. Si in cõpatõe ad gr̃am ipos habitus informantẽ. cum ipa sit vna reddens equaliter aĩam acceptã deo. z ipius potentiam et habitus et opa. sic equalis dignitatis z meriti sunt cuncti habitus existentes in eadẽ. Si aũt loquamur de ipsis in cõpatiõe ad actus egredientes. sic vnus habitus ẽ nobilioz altero. sicut virtutes theologice sunt excellentiores cardinalibus. cum actus earum imediate tendãt in deũ. z inter theologicas charitas est excellentissima. Si aũt loquamur g̃tũ ad status ꝯñtes. cũ vsus virtutũ habeaĩ in statu pfectois. vsus vero donoz pmouent hoiem ad statũ pfectois. sic dona sunt excellẽtiora ꝟtutibus. sicut statꝰ pficientiũ pfectioz est statu insipientiuz z hoc ẽ qz status ille secundꝰ psupponit statũ pcedentez. Uñ sicut bñ eẽ melius ẽ g̃ esse. qz bene eẽ dicit eẽ adhuc amplius. sic habitꝰ reddẽtes potẽtias expeditas ad actus medios. excellẽtiores sũt habitib reddẽtib eas expeditas pmo ad actus pmos. nõ rõne eius qõ ẽ addere solũ sed rõe eius q addũt z psupponũt. Uñ ꝯcedenduz ẽ q hoc mõ dona sũt excellẽtiora virtutib. et rõnes ꝯcedende sũt q̃ hoc oñdũt. Ad illud qõ obz q charitas
19 excellẽtioz ẽ oĩb donis. dõm q apls cõpat charitatẽ ad illa q̃ nõ pñt sine charitate haberi. sed qz dona spũssãcti charitatẽ psupponunt. z vltra habituz charitatis aliqd addunt. sicut habitꝰ sapie addit aptitudinẽ z pmptitudinẽ ad faciliter ꝛgustandũ g̃ suauis sit dñs. hinc ẽ q cõpatio illa ñ haber hic locũ p eo q alterũ in altero clau
20 dit. Ad illud qõ obr̃ q virtus ẽ dispositio pfecti ad optimũ. dõm q ẽ pfectio sufficiẽtie. z pfectio excellẽtie. z pfectio supabundantie. ꝓterea est pfectio in genere. et ſm q̃d. vltima vero est pfectio simpliciter. Nunc autez pfectiõi. s. pme aliq̃d põt addi. q vltra sufficientiã necessitatis est excellentia superogatiõis q̃ illi põt supaddi. Cũ ergo dicit q perfecto nõ põt fieri additio. h̃ nõ ĩtelligit ꝛ pfecto pmo mõ dicto sed vltimo. Cũ vero dr̃ qõ virtus ẽ dispositio pfecti ad optimũ. hoc intelligit primo mõ sed nõ vltimo. qz sic perficit q̃ ad optimũ disponit. Ad illud qõ obr̃ q virtus est vltimũ potentie. di
21 cẽdũ q illa diffinitio data est de virtute naturali. z iõ ñ hz h̃ locũ. Alit̃ ẽt pt dici q sic habitꝰ ꝟtutũ dicũt̃ imedia te cõstitere. ñ qz sic mediũ pũctale. sz qz ad mediũ pũctale appropinquãt. sic etiã virtus dr̃ vltimũ de potentia nõ qz ponat ipam potẽtiaz in summo. sed qz facit ipam appropinquare ad summũ. Et ꝓterea ex hoc haberi ñ põt q vltra habitũ virtutis nõ sit ponere illũ habitum
22 excellentioẽ. Ad illud qõ obr̃ q actus virtutis maxime consistit in medio. dõm q illud est vez̃ in eis habitib in quoz actib põt eẽ excessus. hoc aũt nõ est verũ in oĩbus actib. nec in oĩb virtutib. sicut patet in virtutib theologicis. et ꝓptерea rõ illa nõ cogit. sicut patet. qz melius est seruare ꝯtinentiam virginalem que omnino vr̃ ad extremũ declinare. g̃ continentiã cõiugalẽ. Melius est etiã oĩa p deo relinq̃re. g̃ quedam dare quedaz retinere. Aliter põt dici q est mediũ sufficientie et medium excellentie. Medium sufficientie est medium inter supfluum et diminutũ. Medium vero excellentie est illud qõ maxime recedit ab omni iequalitate z ab oĩ imꝑfectõe. z hoc mediũ magis attẽdit g̃tũ ad actus donorum et habituũ g̃ ꝛtum ad actus virtutũ. Ad il- 23
lud quod obj̃citur q ille habitus dignioz est qui plꝰ hz gratuiti g̃ meritorij. Rñdendum est p interemptionez minoris. quia charitas que est in anima respectu habituũ existentiũ in eadẽ equaliter influit. et equaliter reddit eos gratos. z in actib suis meritorios. Et si obj̃citur q meritum primo attribuitur charitati. dicendum q hoc non obstat. quia sicut dictũ est. dona in actibus suis presupponũt charitatẽ et eius actum. ac per hoc et meriti complementum. Ad illud quod obj̃citur q 24
imago recreationis que est nobilissima in esse gratie attenditur in virtutib. dicendũ q illud est verum g̃ ꝛtum ad primũ esse gratie. verũtamẽ g̃ ꝛtũ ad maiorem pfectũ in bono nõ tm̃ consistit imago recreatiõis in aĩa in habitib ꝟtutũ. sz etiã g̃ ꝛtũ ad habitꝰ donoũ beatitudinũ. quod patet. quia cognitiua primo repar̃ per habituz fidei. z deinde amplꝰ reparatur per donum intellectus. et post per mundiciam cordis que disponit ad deum cõtemplandum.

Consequenter queritur de donis ſm comparationem quam habent ad scinuicem. Et circa hoc queruntur tria. Primo queritur de donorum numero z distinctione. Secundo queritur de ordine et combinatione. Tertio queritur de ipsorum euacuatione siue duratione.

Questio I

Utrum sint precise tantũ septẽ dona spiritussancti. z oñditur q sunt precise z tantũmõ. vij. Primo auctoritate Ysa. xj. Requiescet sup eum spũs dñi. spũs sapie z intellectus. cẽ. vbi septẽ dona enumerantur z non plura. Si ergo omnia dona fuerunt perfecte in xpo. ergo videtur q numerus donorum completus sit in septenario

Item super illud Job. j. Nati sunt ei septem filij. Grego. ibi. septem filios. Job spiritualiter intelligendo sunt septem dona spiritussancti. Item super illõ Ysaye. iij. Apprehendent septem mulieres virum vnum dicit Glosa q per septem mulieres intelliguntur septem dona spiritussancti. Item per rationem virtutum. quia dona sunt ad expeditionem virtutum. ergo cum virtutes sint tm̃modo septem. videtur q dona septenariũ numerum nõ excedant. Sed ℑ videtur q tm̃ debent esse quinq̃. quia dona correspondent virtutibus. ergo cũ due sint tantũmõ virtutes ex parte cognitiue. videlicet fides z prudẽtia. ergo tantũ duo deberẽt esse dona ex parte intellectiue eis correspõdentia. vicz scia et intellectus. superfluunt ergo duo dona alia. videlicet consilium et sapientia. ergo videtur q tantũ sint q̃nq̃. Itẽ videtur q ꝛberent esse tantũ quattuor. qz dona sunt contra sequelas vel sinthomata que ex peccato reliquunt̃. sed ista sunt quattuor tm̃. videlicz ignorantia z infirmitas. malicia et concupia. sicut dicẽ Beda. g̃ ꝛc. Item videtur q ꝛberent esse tantũ duo. qz quot modis est repire bonũ tot modis ẽ repire malũ. sz tantũ vnũ est donũ quod expedit contra malũ. videlicz donum timoris. ergo videtur q vnum solum ꝛberet eẽ quod habilitaret ad bonum. Et sic tantũ duo. z sic videtur q non sint septem imo multo pauciora. Item videtur q in duplo plura debeant esse. Si enim dona sũt ad expeditionem virtutũ. et fides habet duo dona ipsam expedientia. videlicet intellectum et scientiam. videtur q quelibet virtus deberet habere duo dona. cum g̃ virtutes sint septẽ. dona ꝛberent esse. xiij. Item vr̃ q ꝛberent esse. xij. quia quattuor dona sunt circa expeditõez rõnalis. s. scia z cõsiliũ. ĩtellectus z sapia. Cũ g̃ quelibet aliarũ duaz virtũ indiget expediri z sanari sic

rōnalis·cū q̄libet sit tm̄ vel mag̃ infirma·g̃ quelibz eā/
rū dz hr̄e q̄tuor dona. Et si quelibet earū habz quatuor
cū ipe sint tres·g̃ dona erūt duodecim. Jtē videt q̄ saltē
dñt eē .x. q̄ sicut ad pfectionē penitētie necessarij est ti/
mor·sicut etiā necessaria sūt pudor ꝛ dolor ꝛ gaudiū ad
hoc q̄ homo penitere valeat pfecte ꝛ expedite. g̃ super
hec dona videt q̄ rdeāt eē alia tria. Cuz g̃ pdicta dona
sint septē alijs tribus supadditis·vī q̄ deberēt esse decē
Queritʒ g̃ qre sūt tot·nec plura nec pauciora. ℟o·ad
pdictorū intelligētiā ē notādum q̄ numer⁹ ꝛ distinctio
ꝛ sufficientia donor q̄druplicit accipit fm ipor donor
cōparationē q̄druplicē. Habēt em̄ dona p̄mo cōparariʒ
considerari respectu habituum annexorum. Secundo
respectu suorum oppositorum. Tertio respectu finium
proximorum. Quarto respectu actuuz ꝛ obiectorʒ. Per
cōparatōnē g̃ ad habit⁹ annexos sufficiētia donor dupli
citer accipit. Uno mō. vt vnūquodq; donū alicui virtu
ti respōdeat. vt incipiam⁹ a fugiori. Sapia respōdz ca
ritati. intellect⁹ fidei. cōsiliū ꝟo ꝓpter hr̄ q̄ ordiat ad ea
q̄ superogatōis sūt in q̄b⁹ spes eternor cōcipit rn̄dere ip
si spei. fortitudo fortitudini. scia prudētie. pietas iusti/
cie. timor modestie siue tēperantie. Aliʒ p̄t sumi fm q̄
ordinātur ad expeditionē ꝟtutū theologicarū. q̄ enī fu
des credit tpalia ꝛ eterna q̄tū ad articulos diuinitatʒ
ꝛ humānitatis. duo habet expedientia. intellectū scz cir/
ca eterna ꝛ sciam circa tpalia. Sic charitas circa duo
habet affici. vicz circa dēū ꝛ circa primū. ꝛ fm hr̄ hz duo
expedientia. vicz sapiam respectu dī. ꝛ pietatē respcū
primi. Spes etiā p̄t duplicit a statu suo cuerti. vel p
excellētiā in psperis. vel p dēpssionē in aduersis. ꝛ ideo hz
duo dona expedientia. vnū cōtra pspa. s. donū timoris.
alterū ℈ aduersa. s. donū fortitudis. ꝛ vt expedite oīa
et sine errore concurrāt. donū ꝯsilij bis sex dōis supad
ditur. vt simul sit in oīb⁹ pdictis expedite cū maturi/
tate. Et hec ē p̄ma via accipiendi donor sufficiētiā. hu
ic tamē vie satis p̄t inferri calūnia. q̄ solūmō videtur
ibi esse quedā adaptatōis cōgruentia. Secūda aūt vis
accipiendi sufficiētiā donor est respectu suorū oppositō
rū. ꝛ hr̄ p̄t silr dupliciter fieri. vicz respcū p cētʒ capi/
taliū. vel respectu sinthomatū ꝯsequētiū. Respcū pec
catorʒ sic. vt timor sit ℈ superbiā. pietas ℈ inuidiā. scientia
℈ irā q̄ mētē ꝓturbat. fortitudo ℈ accidiā q̄ mētē dēiicit.
ꝯsiliū ℈ auariciā q̄ ℈ diuinū cōsiliū vult oīa retinere.
intellectus ℈ gulā ꝛ ebrietatē q̄ rōem suffocat. sz sapien/
tia ℈ luxuriā q̄ nō sapit nisi carnalia. Aliʒ modus su
mēdi ē ℈ sinthomata quē assignat Greg. in moral. super
illud ventus vehemēs. rc. Sps q̄ añ oīa mētē virtu/
tib⁹ ornat. eandē cōtra singula tēptamēta septē ꝟtutib⁹
roborat. Et post subdit. Cōtra stulticiā sapia. ꝟtra ebe
tudinē intellect⁹. ℈ precipitatōnē ꝯsiliū. ℈ pusillanimita
tē. fortitudo. cōtra ignorātiā scia. ꝟtra duriciā pietas.
ꝟtra superbiā timor. Et nota q̄ superbia accipit ibi nō p
vitio capitali. sz p pnitate. Hic aūt modus sumendi ꝛ
si satis idoneus sit. tn̄ calumniabilis est vterq;. Prim⁹
calūniabilis est q̄ dona nō sūt directe ꝟtra petā. Uter
q; etiā ē calūniabilis. q̄ quasi a posteriori sumit. Et est
ibi quedā circūlocutio. q̄ ita bn̄ sumit sufficiētia ꝛ nūe/
rus peccatorʒ ꝛ illarū penalitatū p cōparationē ad dona
sicut ecōtrario. Tertia via sumēdi sufficientiā donorū
est p cōparationē ad fines primos. ꝛ hic p̄t esse dupli/
citer. Dona enī sicut dictuz est sūt vno modo ordinata
ad cōpatiēdū ꝟformit xp̄o Christus aūt habuit hec sep
tē dona fm q̄ erat dispositus pfecte ad patienduz. Ꝺō
enī primo mouit christum ad patiendum fuit omīmo /
da obedientia ꝛ subiectio respectu patris. ꝛ q̄tuz ad hr̄
fuit donū timoris. Secūdū ꝟo q̄ mouebat erat cōpas/
sio humani generis. et q̄tum ad hoc erat donū pietatʒ
his aūt duobus p̄supp̄ositis nō resistebat nisi aggres/
sio passionis. et q̄tū ad hāc artē dar donū fortitudinis
Post hr̄ aūt erat delectatio in implerōne volūtatʒ par/
ne ꝛ nr̄a liberatōe. ꝛ q̄tum ad hanc est donuz sapientie
Ad hec aūt dirigēda necessaria erant alia dons tanq̄z
directiua. vicz scientia que est directiua pietatis. ꝛ cō/
siliū q̄ est directiuū fortitudis. ꝛ intellectus. q̄ est pre/
ambulū respectu sapientie. Alius mod⁹ sumendi iuxta
hāc viam ē. q̄ dona sunt ad expediendum ꝛ expedite p
ueniendū i vltimū finē. ꝛ fm hoc distinguūtur. q̄ aut
expediunt ꝟtra malum aut ad bonū. Si cōtra malum.
sic ē timor. Si ad bonum. aut ad bonum q̄ ē finis. aut
ad bonum quod ē ad finē. Si ad bonum quod est finis
aut p modum videtis. aut p modum gustātis. Primo
mō est intellectus. secundo mō est sapietia Si ad bonū
q̄ est ad finē. hr̄ p̄t eē dupliciter. aut q̄ illud bonū est
superogatōis aut necessitatis. Si superogatōis. hr̄ est
dupliciter. q̄ donū ad illud bonū aut se hz p modū di/
rigentis. ꝛ sic ē ℈silū. aut p modū exequētis siue aggre
dientis ꝛ sic ē fortitudo. Si ꝟo sit bonū necessitatis si/
militer ē dupliciter. q̄ aut donum se habet respectu il/
lius boni p modum regulātis ꝛ sic ē sciētia. aut p modū
exequētis. ꝛ sic ē pietas. cui⁹ est exhibere opera miseri/
cordie. sic̄ ꝺt Greg. ī moral. Quarta via sumēdi sufficiē
tiā donorʒ ē p cōparationē ad act⁹ ꝓpos. Actus autez
circa quos cōsistunt ipsa dona dupliciter possunt di/
stingui. aut fm distinctionem virtum anime. aut scōm
distinctionem duplicis vite. actiue vicz ꝛ contempla/
tiue. Scōm distinctōnem virtum anime. sic cum sit in
nobis triplex vis. vicz. irascibil'. ꝛ ꝯupiscibil'. ꝛ rōnal'.
dupl'r ipedit in ope suo. aut q̄ nō ꝯparit malo. aut q̄ n̄
gustat bonū. ꝛ sic duplex ē donū ordiatū ad expediēduz
et⁹ actū. vnū p q̄ō expedit ad ꝯpatiēdū malo. ꝛ hr̄ ē pie/
tas. Silr irascibilis dupl'r ipedit in actu suo recto. aut
q̄ euanescit ī psperitate ꝛ afficit i aliū. aut q̄ i aduersita
te dēficit et dēiicit i imū. timor igit dar ei vt expedite cur
rat ī psperis. fortitudo vt expedite currat in aduersis.
Rōnal' aūt tripl'r hz impediri. aut p̄p ignorātiā in co/
gnoscēdis. aut ꝓpter pticipatiōez in deliberādis. aut p
pter ebetudinē i inuestigādis. ꝛ ideo dar ei tripler donuz
videlicet donū scie vt expediat in cogscendo donū con/
silij vt expediatur in deliberando. ꝛ donum intellectus
vt expediatur in sublimia pscrutādo. Aliē sumitur di/
stinctio donorʒ fm distinctōez duplicis vite. vicz actu/
ue et contēplatiue. Si quantū ad vitā ꝟtēplatiuā. sicē
triplex act⁹ correspondens actui hierarchico. videlicet
illuminare. purgare. ꝛ perficere. ꝛ fm hr̄ tripler dr̄ num
Unum q̄ō disponit ad purgatōem. ꝛ hoc est timor. Ali
ud quod attenditur fm actum illuminandi. ꝛ hoc est in
tellect⁹. Tertiū quod attendit fm actus pficiendi. et hr̄
ē sapia. Scōm autem vitā actiuā distinguūt actus. q̄
q̄dam sunt necessitatis. ꝛ quidam supererogationis. ꝛ
respectu vtroruꝫ est donum exequens et dirigens. et
sic sunt quattuor dona q̄ cum alijs tribus faciunt septē
Uel aliter. In vita actiua oportet alū cōmunicare bo/
na et sustinere mala. ꝛ fm hoc sūt duo dona. pietas ad
bona cōmunicāda. ꝛ fortitudo ad mala toleranda. et hec
duo habent duo directiua. vt sic quattuor sint dona ex
pedientia ad actus vite actiue. et tria ad actus vite con
tēplatiue per quandam correspōdentiā ad ip̄m esse na/
turē. vt sicut ex pte corporis reperitur in nobis ēternitas

principioꝝ · ꝛ ex pte aīe trinitas potētiarū · sicī septenario intelligūtur oīa q̄ cōstituūt hoīem in vita nature Sic etiā in septenario numero sūt dona sc̄i spūs que expediūt hoīem q̄tū ad vitā gr̄e · ita q̄ tria sūt ex parte spūalis vite ꝛ interioris siue cōtemplatiue correspōdētia ad tres potētias aīe · q̄tuoꝝ ro respectu vite actiue correspondētia quadruplici p̄ncipio ꝯstitutiuo corporis · ꝛ in hꝫ eode numero ꝓpter pfectā integritatez est numerus virtutū · ꝛ numerus beatitudinū · ꝛ numerus petitionū in oꝛōe dn̄ica · ꝛ numerus sacramētoꝝ · Et contra hoc est numerus petrōꝝ capitaliū · ꝛ numer⁹ septem sinthomatū siue seq̄larū que ponit Greg. in moral. Et ad hec oīa p̄figurāda pceſſit i p̄mordio cōditōis totiꝰ cē numer⁹ septē dicrū ꝓpter septiformē illumiatōnē gr̄e que ē in nobis ex illi⁹ lucis supne irradiatōne. Sic igit patet q̄ quadrupler est via sumēdi donoꝝ sufficiētiā · ꝛ octo modi · inter q̄s nescio si aliq̄s ē q̄ satisfacit curioso pscrutatori · hoc tn̄ cōstat fm q̄ auctoritates dicūt q̄ dona spūs sc̄i sūt tm̄ septē · nec plura nec paucioꝛa

Ad illud g̃ qō obȝcit̄ p̄mo i ꝛiū q̄ deberēt esse tantū
26 quinq̄ · q̄ duo solū deberēt respicere cognitionē · dom̄ q̄ sicut tā patet q̄ alius ꝛ alius ꝛ alij ē modus sumēdi sufficiētiā ꝑtutū ꝛ sufficiētiā donoꝝ · Quia enī dona ad expediendū sūt · et expeditio maxime fit per ea que dirigūt ꝛ viā ostendūt · ideo plura dona respiciūt cognitōz q̄ affectōnē · sz ecōtra ē de ꝑtutib⁹ · q̄ sūt ad rectificādū ꝛ rectitudo maxime cōsistit circa volūtatē ꝛ affectōnem ꝛ ideo nō est sile bine ꝛ inde. Ad illud qō obȝ q̄ deberēt ee q̄tuoꝛ
27 q̄tuoꝝ q̄ sūt nobis inflicta p̄ petrō · dom̄ q̄ et si sint tm̄ q̄tuoꝛ p̄ncipalia · multa tn̄ sūt i nthomata ꝛ seq̄le ex peccatȝ derelicta in potētijs aīe ad illa q̄ttuoꝛ ꝯsequentia · q̄ rō ñ solū ifirmat̄ p ig̃rātiā sz ēt p deberatōz ꝛ
28 p̄cipitatōz. Ad illud qō obȝ q̄ tm̄ deberēt ee duo · q̄ vnū est solū qō revocat a malo · Dom̄ q̄ nō est simile q̄ vn⁹ ē mod⁹ fugiēdi malū · sz tamē multi sūt mōi · p̄sequē di bonū. Ad illud qē obȝ q̄ deberēt ee q̄tuordeciz cū
29 duo sint expeditiua fidei · Dom̄ q̄ ꝓpria rō sumēdi sufficientiā donoꝝ nō est penes expeditionē ipaꝝ potētiaꝝ in suis actib⁹ · Verūtamē si volum⁹ sustinere q̄ dona distinguant penes expeditōnē virtutū tūc respondēdum est p interemptionē · q̄ nō sūt duo expeditia fidem · sz tm̄ vnū · vt vnicuiq̄ ꝑtuti respōdeat suū donuz fm modū i p̄cedeñ · assignatū. Ad illud qō obȝ q̄ deberent
30 esse duodecī · q̄ q̄libet vis anime deberet habere quatuoꝛ · Respondēdū est q̄ nō ē sile · q̄ cū rōnalis regat se et alias · plura occurrūt sibi impedimēta · ꝛ iō videt̄ q̄ plura habeat dona expedientia. Ad illud qō obȝ q̄ deberēt esse · x · p̄ter tres alias affectōnes vicz gaudiū dolorez ꝛ pudorē · Dom̄ q̄ nō est simile de istis affectib⁹ ꝛ timore · Nā due illaꝝ · vicz pudoꝛ ꝛ dolor ꝓpter suā impfecti onē nō possunt rōnē doni habere · sed magis respiciunt sacramentū penitentie · gaudium ꝛo quia dicit statum ꝛ quietem · magis debet inter fructus q̄ inter dona spiritus computari. Questio ij e

De donoꝝ ordine ꝛ combinatōne quē duo valde signāter innuit Esa · in predictoꝝ donoꝝ enumeratōne · xj · ca · vbi sic ait de xp̃o · Requiescit sup eum spiritꝰ dn̄i · spiritus sapientie ꝛ intellectus · spūs consilij ꝛ fortitudinis · spūs scientie et pietatis · ꝛ replebit eum spiritus timoris domini · Primo obȝcit̄ contra ordinem · quia cuz ꝓgressus ordinatus debeat esse ab inferiori ad superius · ꝛ donum sapientie sit maximū · donum vero timoris minimū · g̃ cū donū sapiētie ponat primo loco donum ꝛo timoris postremo · nō videt̄ dona ordinare ordine recto · Itē habitus spectans ad cognitionem p̄cedit habitū q̄ spectat ad affectōnem · cū g̃ sapia a sapere dicta spectet ad potētiaz affectiuā · intellect⁹ ꝛo spectet ad potētiā cognitiuā · videt̄ q̄ donū intellect⁹ est dono sapientie p̄ponēdū · Itē aut dona ordinātur fm ordinē dignitatis maioris et minoris · aut fm ordiem prioritatis ꝛ posterioritatis · Si p̄mo mō · g̃ cuz maioris pfectōnis sit fortitudo q̄ cōsiliū · ꝛ pietas q̄ scientia · debrēt ei p̄poni ꝛ nō postponi · Si fm ordinē prioritatis ꝛ posterioritatis · sic cuz illud qō ē ex pte cognitiue precedat qō est ex pte affectiue · videt̄ q̄ intellectus p̄poni debeat sapie · Qō si tu dicas q̄ intellect⁹ p̄ponit sapiētie i ascēdendo · tunc similiter q̄rit̄ quare nō p̄ponit scia pietati · ꝛ cōsiliū fortitudini in ascendēdo sz magis ecōtrario · Itē obȝcit̄ ꝯ cōbinatōnē · q̄ habitus virtutū adinuicē nō cōbinātur imo sigillatim distinguūtur · g̃ pariōne nec habitus donoꝝ · Itē si dona cōbinātur adinuicē · cū cōbinatio ñ sit nisi i numero pari · g̃ vī q̄ deberent esse plura q̄ septē · Itē cū quodlibet donū spectās ad affectionē habeat suū directiuū · cum q̄ combinet̄ · videt̄ q̄ ꝛ donū timoris deberet suū directiuū habere cū quo combinaret̄ · qō si nō habet · videt̄ q̄ nec alia deberēt habere · queriť g̃ q̄ sit rō cōbinādi ꝛ ordinādi dona · ꝛ quare magis huiusmōi combinatio ꝛ ordo assignātur i habitib⁹ donoꝝ q̄ in differētijs alioꝝ habituū gratuitoꝝ ꝝ · ad p̄dictoꝝ intelligētiā est notādū q̄ i donis ē ordo fm gradū excellētie et dignitatis · ꝛ hoc q̄tum ad ipsorū donoꝝ vsus fm q̄s anima habet collocari i statu pfectioꝛi et dignioꝛi · vtpote fm vsū doni sapiētie altius eleuat̄ q̄ fm vsū doni timoris · Ad vsuz enī illius doni a nemie q̄uenitur nisi p̄us in vsu timoris exercitiū p̄mittat̄ · Cuz igit in eis sit ordo fm gradus excellentie et dignitatȝ · ñ cāu ꝛ fortuna · sz valde rōnabiliť q̄dā dona q̄busdā alijs p̄mittūt̄ · ꝛ mō sic mō ꝛie ordināt̄ · nō ꝓpť p posteratōez ordis sz ꝓpť diuersā rōnē ordinādi · sic enim dic̄ Aug. de fmōe dn̄i i mōte · Aliq̄n enumeratō donorū icipit a p̄mo vtpote a timoꝛe · sic dn̄s inuit i Matheo Aliq̄n a sūmo vtpote a sapia sic scribiť i Esa · vterq̄ tm̄ mod⁹ ordinādi rect⁹ et cōgruꝰ ē · ꝛ hꝫ triplici rōe · tū ꝓpter diuersum modum accipiendi p̄ius ꝛ posterius · tū ꝓpť diuersitatē modi ascēdēdi ꝛ descēdēdi a supioꝛi ad inferius · tū ꝓpť diuersitatē p̄ncipioꝝ respectu ipi⁹ bīt⁹ · Primo ꝛi ꝓpť diuersū modū accipiēdi p̄us ꝛ posteri⁹ · q̄m sic vult philosophus · aliquid est p̄us generatione et tempore aliquid est p̄ius complemto ꝛ diffinitiōe siue dignitate · Primo mō donū timoris ē p̄mū q̄tū ad vsū · secōo mō donū sapie · Et fz hāc duplicē acceptōz ei⁹ q̄ ē p̄us · oꝛ dono duplr ꝛ vtroq̄ mō rōnabiliť inchoat · Propť diuersū modū ascēdēdi ꝛ descēdēdi bñt diuersimode ordinari · q̄ em̄ i donis attēdūť gd⁹ excellētie ꝛ dignitatis · ꝛ ordo i ascēdēdo ē ab inferiori ad supi⁹ · in descēdēdo ꝛo ē a supioꝛi ad inferius · hinc est q̄ aliquando p̄mittitur donum supremum · aliquando infimū · vtrūq̄ tamē fit fm ordinē rectū ꝛ cōgruū · Propter diuersitatē aūt p̄ncipij efficiētis et subiecti suscipientis similiter habent diuersimode ordinari · q̄ p̄ncipiū ꝓducēs est ipe spūssanctus in quo est summa perfectio · subiectū suscipiens est ipsum liberum arbitrium in quo est imperfectio · Pōt ergo in ordine p̄poni donum quod magis approximat pfectioni spūssc̄i · ꝛ sic p̄mittitur donū sapie qō est pfectissimum · Pōt etiā nihilominus p̄mitti donū qō magis approximat impfectōi li. ar · ꝛ hoc q̄dē est donum timoris · Et sic patet q̄ ordo est in donis · ꝛ q̄ etiam ordo in enumerando seruatur siue q̄s incipiat a dono timoris

siue ḋs incipiat a dono sapientie. ¶Nec tm̃ est in eis ordo. verūtā cū ordīe ẽ in eis cōbinatio. Quia ei dona sc̃ ad expediendū. sicut in p̄cedeñ. fuit dictū. & q̃ vult expedire p̄cedere. necesse ẽ vt p̄cognoscat & p̄uideat viā. hic est q̃ dona habẽt sua directiua sibi appropriata & deputata & q̃ quedē in donis sūt regentia q̃dā recta. siue quedam regulantia quedā exequentia. In cuius rei signū. ꝓpha dona enumerauit cū quadā cōbinatōe & distinctōne seō spiritu instigāte. Cōcedendū est igit q̃ dona recte ordinant & combinātur ſm assignatōem ꝓphetic̄. Et q̃ hec
32 que dicta sūt patet p̄ maiori pte rñsio ad obiecta. Ad illud eñ q̃ ꝑmo obꝛ q̃ ꝓgressus ordinatus debet esse ab inferiori ad superius. Dōm q̃ illud ẽ vez in ascendēdo & q̃n aliqua ordinātur ſm dignitatis ordinē. sed ḃ secūdo mō ẽ ordo in donis. sicut iā tactū ẽ in p̄dictis. Ad illud ḡ q̃ obꝛ q̃ habitus spectās ad cognitionē p̄cedit habitū q̃ spectat ad affectōnē. Dōm q̃ illud ẽ vez de ha
33 bitibus pure affectiuis. qui indigēt alio regulante. sic patet in pietate et fortitudine. ḃ aūt nō habet locū i habitu sapientie. qm̃ ipa habet intra se cognitionē exp̄ientie que adeo dirigit & allicit q̃ circa vsum illi⁹ doni vix aut nunq̃ habet erroꝛ accedere. Et ꝓpter hoc dicit que dā glo. q̃ donū sapientie donū intellectus habet dirigere. q̃ ideo dcm̃ est q̃ cognitio experimēralis & diuina suauitate amplificat cognitionē speculatiuā. & diuina veritate. secreta enī dei amicis & familiarib⁹ cōsueuerūt reuelari. Ad illud quod vlterius queriť. q̃ aut
34 ordinātur ſm ordinē dignitatis. &c. Dicendū q̃ Esa. ordinat ea ſm ordinē dignitatis sicut tactū est supra nec valet illa instantia quā adducit de pietate respectu sc̃ie et fortitudinis respectu ꝺsilij. ¶Nā illa duo merito p̄ponūtur alīs duobus ordine dignitatis. sicut regēs p̄
35 ponitur exequēti. Ad illud q̃ obꝛ de cōbinatōne. q̃ ꝓtutes nō cōbinant. ergo nec dona. Dōm q̃ nō ẽ simile q̃ maioꝛ exigitur cōcursus habituū ad opatōnis rectificatōnē et expeditionē q̃ ad rectificatōnē solū. Rectitudo enī ꝺsistit in ordine potentie ad obiectū. sed expeditio nō tm̃ in hoc ꝺsistit. sed etiā in hoc & in adiutorio habitus āneri. Ad illud q̃ obꝛ q̃ tunc deberēt ee octo.
36 dōm q̃ illud est vez si quodlibet donū haberet cui combinaret. Sed donū timoris alīj nō combinat q̃ non hꝫ donū directiuū sibi appropriatū. Sed tūc restat questio. vnde hoc sit sicut vltimo querebatur. Ad hoc aūt. dō. q̃ non est simile de dono timoris & alīs. q̃ cum sit ſmū inter dona. satis habet dirigi per habitū fidei. nō sic autē est de donis excellētioribus. ¶Preterea licet respectu oppositoꝛ sit alia et alia affectio. vna tamen pōt esse oppositoꝛ cognitio. iō q̃ habitus cognitiuos q̃ dirigūtur & regulātur alīj habitus affectiui expedientes ad bonū. dirigi et regulari habet donū timoris. q̃ expedit ad fugiendū malum. & hac de causa non habꝫ donum directiuum distinctum a directiuis alioꝛ donoꝛ

De donoꝛ euacuatōe. Et est questio. vtꝛ dona maneāt in beatis. Et q̃ sic videť auctoritate Ambꝝ. quam mgr̄ ponit in lr̄a. ibi. Ciuitas dei illa hierusalē celestis nō meatu alicuius fluuij terrestris abluitur. sed ex fōte vite p̄cedens spūs sanctus in illis celestibus spiritib⁹ redūdanti⁹ videť influere plene septem ꝓtutum spūalium feruens meatu. & post exponit q̃ intelligit de dōis spūssancti. Item xp̄s fuit pfectissimus cōprehensoꝛ. et tamen in eo fuerūt omnia septem dona ſm q̃ scribitur Esaie. xj. ergo videť q̃ multo fortius stare possint in q̃libet alio bro. Itē pfectiones sūt habitus donoꝛ q̃ habitus ꝓtutum cardialiū. sed habit⁹ cardinaliū mācbūt in patria. sicut oñsum fuit s. q̃ & dona. Itē timoꝛ est donū infimū inter oīa. ꝺz hoc donū in p̄ria manebit ſm q̃ dicit in ps̄. Timoꝛ dñi scūs ꝑmanens in sc̃m sc̃li &c. q̃ videť q̃ oīa alia dona mancāt. p locū a minori. Sed ꝫ habitus donoꝛ ordinant ad sanādū sint thomata ſm q̃ dictū est supra. sed i patria nulla erit infirmitas ergo nulla erit donoꝛ necessitas nec vtilitas. si igitur ibi manerēt. vī q̃ eēnt frustra. Itē dona vt dcm̃ est p̄⁹ sūt ad actus medios. ꝺz in p̄ria oēs act⁹ nr̄i erūt pfecti & vltimati. nō erūt igit i p̄ria habit⁹ donoꝛ. ꝺz ponꝫ trāsibūt i habit⁹ beatitudinū. Itē specialiť oñdit de dono intellect⁹. si eñ q̃ donū intellect⁹ cognoscit ds in creaturis & q̃ creaturas. cū i p̄ria cognoscat ds i sua ceētia. vī q̃ donū intellectus nō maneat in illa bītudie summa. Itē obꝛ de dono ꝺsilij. q̃ donū ꝺsilij ẽ dubitantis & cōferētis. si ḡ i p̄ria nō erit defect⁹ dubitatōis nec discursus collatōis. ergo vī q̃ donū cōsilij ibi nō habeat reperiri. Itē donū fortitudinis expedit nos ad ꝑicula sustinēda. ꝺz i illa bītudie nō erūt ꝑicula. ergo &c. Itē obꝛ dono scie. q̃ scia docet ꝺuersari i medio natōnis praue & ꝺuerse ſm q̃ habeť i dist. scēnti. ꝺz i p̄ria nō erit natio praua & ꝺuersa cū q̃ sit ꝺuersandū. ergo nō vī q̃ ibi manere debeat scientie donū. Itē donū pietat⁹ ẽ ad cōpatiēdū. p̄imo. ꝺz i p̄ria ꝓpter sūmā i passibilitatē nulla poſit ee cōpassio. aut ergo nō erit ibi pietas. aut nulla erit illi⁹ doni vtilitas. Itē donū timoris est ad retrabēdū a malo. i p̄ria aūt nulla poſit ee ad malū obliq̃tō. ergo
37 vī q̃ oīno fiat ibi timoris euacuatō. R⁹. dōm q̃ absq̃ dubio sicut dicit Ambꝝ. & mgr̄ dona manebūt i p̄ria. Uerūtamē ſm nobiliores & excellētiores vsus & act⁹ q̃s sint i via sicut ꝓpus dcm̃ fuit de cardialib⁹ ꝓtutib⁹. Et si tu dicas q̃ sit boꝛ bītuū necessitas. cū ad pfectā bītudinē sufficiat deū videre & amare et tenere pfectē. Attēdendū ẽ ad ḃ q̃ multo maioris abūdātie ẽ pfectō glie q̃s pfectio gr̄e. perfectio aūt gr̄e rōne sue dignitatis & eminētie tribuit hoī oēs hīt⁹ facientes ad integritatem iusticie ſm compatiōez variā ad actus & ad obiecta. & ſm stat⁹ & opportunitates q̃ repertūť i statu vie. multo igit fortiꝰ gl'a q̃ reddit animū p̄ oīa deiformē. & bonis oībꝫ abūdātē. & i nullo deficientē. hīt⁹ pfectos i aīa exigit repiri ſm oēz ip si⁹ opatiōz. & ꝓterea ꝓtutes et dona & bītudines q̃tū ad oēs hīt⁹ q̃ sūt i statu vie. & nō hīt q̃d cēntiale repugnans pfectōi glie. in ipa gloria pficiūť & ꝺsummāť. & q̃ oīa dona sūt hmōi. sic p̄z. q̃ oīa fuerūt i xp̄o in q̃ fuit pfecte beatitudis plenitudo. hinc ẽ q̃ rōnabiliť ꝺz et cōť tenet q̃ dona i p̄ria nō euacuabūť ꝺz pfectꝰ remanebūt. Uñ rōes q̃ boc oñdūt ꝺcedēde sūt. Ad illud ḡ q̃ obꝛ 38
ꝑmo in ꝓriū q̃ dona sūt ad sanandū. dōm q̃ pfecte medicine vsus ẽ nō tm̃ in restituēdo sanitatē sed etiā in preseruādo & cōtinuādo. Uñ dona in statu inocētie fuissēt ad sanitatē ꝑseruādā. In statu ꝛo nature lapse sunt ad sanitatē repandā. In statu ꝛo glie erūt ad sanitatem cōtinuandam ꝓpetue. Licet enim in illo statu nō sit egritudinis curatio. est tm̃ in illo sempiterne salutis continuatio. Ad illud quod obj̄ciť q̃ dona sunt ad actus
39 medios et omnes actus glorie erunt pfecti. dicendū q̃ sicut in statu vie quoddam genus operis dignitate et actu alterū antecellit. sic erit & in statu glorie. Sicut eti ꝺz possum⁹ videre i mēbris eiusdē corꝑis oīa pfecta erūt & tm̃ vnū mēbrū quodāmō excellētius altero iudicabiť. sicut oculus excellentioꝛ pede. sic etiā intelligendum est in patria q̃ actus virtutū donoꝛū et beatitudinū ibidē oēs pficiant. et tm̃ nihil ꝓhibebit q̃ q̃tū ad genus op⁹

q̄daz act⁹ ꝑores·ꝛ q̄dā medij·ꝛ q̄dā vltimi dicāt·Si·n·
ad oēs bonas op̄atiões ꝛ laudabiles aīe illi statui cōue
nientes ḡrum⁹ expediri·q̄d mirū si i tāta varietate actuū
ꝛ operū ḡtū adḡen⁹ optis pōt vn⁹ act⁹ alteri añponi·
40 Ad illud qō obꝫ ꝛ dono intellect⁹·dōm q̄ q̄uis i sta
tu vie donū intellect⁹ fiat ꝑ recursū ꝛ quādā inḋsitōem
in ꝑria tñ erit ꝑ simplicē aspectū vbi ꝛ⁹ in oīb⁹ creatu
ris videbit manifeste·Unde sic dicit p̄hus·Si essem⁹ sup
lunā·nō q̄rerem⁹ ꝓpter q̄d eclipsaret·q̄ videremus sim
41 plici aspectu interpositōes terre·sic imo multo ercellen
tius in ꝓposito intelligendū ē. Ad illud qō obꝫ ꝛ do
no cōsilij·dōm q̄ in dono �means duo sūt. Quedā ꝑtium
pōderata discussio·ꝛ excellēs et stabilis melioris et di
gnioris ꝑtis electio·ꝛ ꝑmū ē imꝑfectōis ꝛ tollet·secōz ꝓ
fectōis et manebit·Primū em̄ nō ē ꝛ essentia ꝛmilij do
42 ni sed scōm. Ad illud qō obꝫ ꝛ dono fortitudinis q̄
in patria nō manebit·q̄ nulla sūt ibi picula sustinēda.
dōm q̄ sicut dictū ē de ꝑtute fortitudis·ita ꝛ dono for
titudinis intelligendū ē·q̄ excellētior eius vsus erit in
ꝑria·Donū em̄ fortitudis disponet ad hoc q̄ hō fortit
ꝛo adhereat ꝛ inseparabiliter·ꝛ hoc nō tm̄ ſm sufficientiaz
43 sed etiā ſm excellētiā·ꝛ iō nō supfluit in patria. Ad
illud qō obꝫ de dono scientie. dōm q̄ conuersari in me
dio nationis ꝓaue et peruerse hoc ē eius ꝑtem est in sta
tu vie. In patria vero eius vsus erit ad sciēdū et discer
nendum quō ꝛ qualiter vnusquisq; debeat ad alterum
se habere·non ad malos q̄ erunt extra illā supnā ciuita
tem·ſz ad bonos q̄ i illa ciuitate supna ꝑfecta cōcordabū
tur. Ad illud qō obiect ꝛ dono pietatis·dōm q̄ ad
donum pietatis non solūmodo spectat compati patie 44
ti·sed etiam affectum quendam benignitatis et dulcedi
nis habere ad omnem hominem in quo conspicit ima
ginem dei·hoc autem non tm̄ spectat ad statuz vie·ve
rumetiam ad statum patrie·ꝛ ſm illum actum manebit
non quantū ad alterū. Ad illud quod obiicitur de ti
more q̄ nō retrahet ibi a malo·dōm q̄ vsus timoris nō 45
erit ibi quantū ad mali cautelam·sed potius q̄tum ad
summi ardui reuerentiā·ita q̄ ab illa sūma maiestate fa
ciat resilere in propriam paruitatem. Hoc autem meli
us manifestabit quando infra quere ꝛ de dono timoris
specialiter·nunc autē tantū sufficiat dixisse ꝛ euacuati
one donorum in generali·Possent autem de his ser ꝑ
bleumata formari·vt primo quereretur ꝛ de euacuatōne
doni intellectus·deinde euacuatione doni consilij·Et
sic ꝛ de singulis donis·Melius est tamen de his simul
querere propter hoc q̄ vnam generalē habent solutoz
ꝛ in distinctōe ꝑbleumatū magis ē attēdēda solutōnis
vtilitas q̄z rōcinationū verbositas augmētanda.

De dono timoris spāliter·

Et q̄ de timore occurrit nobis tractandi loc⁹ ꝛē·Sup
egit mḡr de donis in generali·in hac vero ꝑte agit ḋ do
no timoris in spāli·Diuidit aūt ista ꝑs i tres ꝑtes. In
quaz ꝑma assignat diuersos modos timendi. In scḋa
ꝓ inḋrit diuersitatē illoz modoz·ibi. De his eisdē ti
moribus laci⁹ ꝛē. In tercia vero q̄rit ſm quā istaz diffe
rentiaz timor in rō̄ fuerit·ibi. Illud q̄z diligenter ē no
tandū ꝛē·Prima ꝑs diuidit in duas. In quaz ꝑma pōit
distinctōem timoris ſm q̄tuor differentias. In secūda
ꝓ reducit illas q̄tuor ad duas·ibi. Et attēde q̄ h quat
tuor distinguūt timores ꝛē. Scḋa vero ꝑs ꝑncipalis i
qua inquirit dē tam inter membra prius assignata diui
ditur in partes q̄ttuor. In quarū ꝑma assignat dē iam i
ter timorē seruilē et castū tangens interdum ꝛ initiali.
In scḋa vero inducit q̄ndam auctem q̄ videt ꝑcedenti
bus esse ꝛ ria·ꝛ intellectū eius determinat ibi. Est autē
et alia sn̄ia q̄ videt huic ꝛ ria. In tertia vero ad maiorez
istoz euidentiā subiungit erēplū·ibi. Non potes meli
us explanare ꝛē. In quarta ꝓ ꝛ vltima subiungit cu
iusdam alterius auctis expositiōem ad habendu ꝛ ꝑ di
ctis euidentiā plenariā·ibi. Sciendū tm̄ est q̄ vterq; ti
moꝛ ꝛē. Tertia ꝓ pars ꝑncipalis diuidi habet i ꝑtes
duas. In quarum ꝑma ondit q̄ in rō̄ fuit timor reue
rentie. In scḋa ꝓ inḋrit qualiter in rō̄ fuerit timor pe
ne·ibi. Cū aūt in rō̄ fuerit timor pene.

46 Et q̄ de timore occurrit nobis tractādi locus·sciēdū est
quatuor esse timores·Obꝫ hic ꝑmo ī ordinem
amḡo observatū. Videtur enim q̄ inordinate p̄cedat in tractan
do·q̄m via diffinitiua ꝑcedit diuisiua·ḡ ꝑius est
timorē diffinire ꝙm diuidere. Si
tu dicas q̄ nō ē
vnā cōem diffi
nitiōem ipius ti
moris assigna
re. In ꝛrū buiꝰ
opponit·q̄ cum
timor habeat or
tum ex amore·ꝛ
vnam sit diffinitōz assignare sicut dyoni·diffinit amo
rē ꝑ vim vnitiuā·vī q̄ sīr sit ex ꝑte timoris·Sed incō

Lassicō.

Hath·ꝛ

Augusti·

o Et q̄ de timore occurrit nob
tractādi locus·sciendū ē quat
tuor eē timores scz mundanuz
siue humanū·seruilē·initialez·
castū vel filialē siue amicabilez
humanꝰ timor ē vt ait Lassio
do· q̄n timemus pati picula car
nis vel ꝑdere bona mūdi· ꝓpt
q̄ delinq̄m⁹·H timor malꝰ ē q̄
ꝓmo ḡdu cū mūdo deserit·quē
dñs ꝓhibet in euāgelio dicens
Nolite timeꝛ eos q̄ occidūt cor
pus ꝛē·Timor aūt seruilis ē vt
ait Aug·cū ꝑ timorē gehēne cō
tinet se hō a pctō q̄ ꝑnām iudicꝫ
ꝛ penes meruit·ꝛ timore facit
quicq̄d boni facit·nō timore a
mittendi eternū bonū q̄ non
amat·sed timore patiendi ma
lū q̄ formidat·Nō timet ne ꝑ
dat amplexus pulcerrimi spōsi
ꝙ timet ne mittat in gehēnam
Bonus ē iste timor ꝛ vtilis ꝛz i
sufficiēs·ꝑ quē fit paulati ꝓfuc
tudo iusticie·ꝛ succedit initial
timor q̄n incipit q̄ durū erat a
mari·ꝛ sic incipit excludi fuit ti
mor a charitate·ꝛ succedit dei
de timor castꝰ siue amicalꝰ q̄ ti
memꝰ ne spōsus tardet·ne dis
cedat·ne offendam⁹·ne eo ca
ream⁹·Timor iste ḋ amore ve
nit·Ille quidē seruilis est vtilis
ꝙ nō pmanens in eternū vt iste
Timor diuinus comes est per
omnes gradus.

Augustinꝰ

47

trariū buiꝰ op
ponit·q̄ q̄n ali
quid in vna sui
acceptiōe ē pas
sio·in altera ve
ro ē hītus·eq̄uo
ce ꝺz. ſz timor q̄
ē de nū ē habit⁹
timor ꝓ natura
lis est passio·er
go ꝛ timore nō
ꝑt assignari vna
cōis rō Jtē aug. et Dam̄·timorē
diffinitūr·Aug·
sup Job·sic·Ti
mor est fuga ne
amittat q̄ ḃz·
Dam̄·sic·Ti
or est expectatō fu
turi mali·Sed
neutrū cōuenit
timori in statu
patrie·sicut ꝑz
ḡ nōvī q̄ sit gn̄alis rēnēipius timoris inuenire·Juxta h
ḡritur ꝛ istis duab⁹ diffinitionib⁹ ꝑtactis·q̄m videt

sibi ꝺriari. Si eñ fuga ⁊ erpectatio oppoñ. ⁊ timor ẽ fuga ſm aug. nõ g̃ ẽ erpectatõ vt dic̃ Dam̃. Ulteri⁹ q̃rit̃ iurta hoc vtrum timor ſm generalem ſui acceptionem habeat vnum obiectum commune. Q̃ ſic videtur. q⁹ naturalis timor ꝺformis ẽ g̃tuito. ⁊ g̃tui⁹ glioſo. alio q̃n nec timor naturaľ pficerẽt a g̃tuito. nec g̃tui⁹ a glioſo. h̄ aũt eẽ nõ poſſet niſi e bꝛent vnũ obeñ cõe. g̃ꝛẽ. Jtẽ tãte gñalitat̃ ẽ amor q̃ſte ẽ tior. ſz oĩs amor ẽ reſpectu obiecti ſb vna rõe. vicz ſb rõe boni. g̃ vr̃ ſilr̃ ꝺ timore. Sz ꝺ ẽ q⁹ timor vie ẽ reſpectu mali. timor aũt patrie ñ ẽ reſpectu mali. cũ ibi nullũ ſit malũ. g̃ nõ vr̃ q⁹ timoris vie ⁊ timoris patrie poſſit eſſe vnũ obiectũ cõe ac p̄ h̄ vna cõis rõ aſſignari. Jtẽ timor vie ẽ reſpectu futuri. timor aũt pr̃ie reſpectu futuri nõ p̄t eẽ. g̃ ñ p̄nt cõi/care i rõe vni⁹ obiecti. R⁹. ꝺz. q⁹ timor cũ multas hẽat ꝺrias. ꝺ illꝰ nec ꝺ oĩno vniuoce nec eq̃uoce. ſz ſm q̃ndã analogiã. Ubi aũt ẽ analogia ibi ẽ cõparatio ad aliq̃d vnũ ſm p⁹us ⁊ poſteri⁹. marie ẽ ybi ẽ ꝺicere p̄pe analogia. ⁊ ĩõ timor ſm oĉs ſuas ꝺrias hz aliq̃ꝺ obiectũ ſiue vnã rõez circa q̃ꝺ cõſiſtit ei⁹ act⁹ ſm p⁹us et poſteri⁹. Obiectũ aũt timoris ſub rõe ſua g̃nali ẽ arduũ. Act⁹ ꝺo cõis ẽ reſilitio ab illo arduo. ⁊ h̄ ẽi oĩ timore repiri. Uñ vna cõis rõ p̄t ꝺ oĩ timore aſſignari. vt ꝺicaẽ q⁹ timor ẽ reſilitio ab aliq̃ arduo ſiue excellẽti. ſiue illud arduũ ſit in g̃ne boni ſiue ſit ĩ g̃ne mali. Sz cũ ẽ in g̃ne boni ẽ reſilitio cũ reue/rẽtia. cũ ꝺo ẽi g̃ne mali ẽ reſilitio cũ fuga. Sed q⁹ iurta analogiã frequenẽ latet eq̃uocatio q̃ꝺã ſm pbm. ꝓpter tollẽꝺã ambiguitatẽ mgr̃ ꝓmo maluit ꝺiuiꝺere q̃z ꝺiffi/nire. q⁹ in multiplicib⁹ ꝓmo ẽ ꝺiuiꝺẽꝺũ ⁊ poſtea ꝺiffiniendũ. ⁊ hinc ẽ q̃ꝺ ꝺic̃ aug. ⁊ Dam̃. Error ẽ eñ ꝺiffiniunt ñ q̃ꝺ ĩ ſua g̃nalitate ſz reſpectu mali. Et q⁹ timor reſpectu mali ꝺupliceꝰ actũ hz. vnũ añ ce ꝺẽrẽ ꝺ cẽ eſtimatõ ſiue ſuſpitio q̃ ꝺs credit malũ ſibi ſuꝑuenturũ. ꝺñr ẽ fuga il/li⁹ mali eſtimati. hic ẽ q⁹ vn⁹ illoꝝ ꝺiffinit p erpectatõez alẽ vero p fugã. ita q⁹ nulla ẽ ibi ꝺ roueꝛſia. Accipitur eñ ibi erpectatio large ꝓ q̃cũq̃z eſtimatiõe ſiue credulitate de aduẽtu mali. Et p h̄ pz rñſio ad ꝓmũ q̃ꝺ q̃rebat̃ de timoris notificatõe. Ad illud ꝺo q̃ꝺ q̃rebat̃ vlterius de timoris obiecto. ꝺ ꝺm q⁹ obiectũ ei⁹ ẽ arduũ ſub rõne ardui ⁊ excellẽtis. ⁊ q̃ꝺãmõ ſuperexcellẽtis. Uñ q̃ꝺ obr̃ de malo et de futuro nõ valet. q⁹ illatio nõ reſpicit timorez niſi q̃tũ ad ſtatũ vie. nec ad h̄ g̃nalr̃. i ſtatu ei⁹ vie ẽ timor reuerẽtie ſic̃ ex p̄cedẽtib⁹ habitũ ẽ ⁊c̃. Obr̃ ſcõ ꝺ nũeruz ⁊ diuiſiõez quã ꝺ ti nore ponit mgr̃. Et obr̃ ꝺ h̄ ꝓmo q⁹ vr̃ mgr̃ eẽ inſufficiẽs. omittit eñ timorẽ naturalẽ. Item obr̃ q⁹ vr̃ ſibi ꝺicere. ꝓmo eñ ꝺic̃ q̃ttuor eẽ timores. et poſtmodũ ſubiũgit q̃nq̃z. Et ſi tu ꝺicas q⁹ ipe enũerat p vno mundanũ ⁊ hũanũ. Cõtra. timor mũdan⁹ ſurgit ex cõcupia oculoꝝ. timor hũan⁹ ex cõcupia carnis. Sz iſte cõcupie ſũt ꝺiuerſe. g̃ ⁊ illi timores. Jurta h̄ q̃rit̃ cũ ſer ꝺr̃ie aſſignẽt. vicz. naturalis. mũdan⁹. hũan⁹. fuit. ini/
48 cialis et filialis. penes q̃ꝺ ſumãt ⁊ quõ ꝺiſtinguãt. R⁹. ꝺc̃m q⁹ ſer ꝺr̃ie timoris hñt ꝺiſtingui ſm ꝺrias ⁊ ſuaruz originẽ. Timor eñ aut ẽ ex naſa. aut ex libiꝺie ſiue ꝺcu/piſcẽtia. aut ex g̃ra. Si ẽ ex naſa. tũc ẽ timor naſal. Si ẽ ex ꝺcupia. h̄ ẽ ꝺupliꝛ. aut ẽ ex nimio amore ſui. ſic ẽ hũan⁹. aut ex nimio amore ſuoꝝ ſic ẽ mũdan⁹. Si ꝺo ex g̃ra gratis ꝺata ſic ẽ ſeruil̃. aut ex g̃ra g̃tũ faciẽte ĩchoata. et ſic ẽ inicialis. Aut ẽ ex g̃ra pfecta. ⁊ ſic ẽ filial̃. Et ſic pz q⁹ ſer ſũt ꝺr̃ie timoris ſm ſuã g̃nalẽ diuiſiõem ex pte ſue originis. Ad illud g̃ q̃ꝺ obr̃ q⁹ mgr̃ ẽ inſufficiẽs. q⁹ ñ po nitnili q̃ttuor. ꝺ m q⁹ mgr̃ cũ itẽꝺit h agere ꝺ timore ꝺ no. nõ diuiꝺit timorẽ niſi eaten⁹ q̃z ad ꝓpoſitũ ſuũ ſpe/ctat. Timor aũt ꝺ nũ q̃ꝺ ꝺupliꝛ hz cõſiꝺerari aut ꝑ ꝓpa 49
ratõz ad ſuũ oppoſitũ q̃ꝺ erpellit. ⁊ h̄ ẽ timor mal⁹ q̃ op ponit ꝺono ſpũſſcti. vt mũdan⁹ ⁊ hũan⁹. q̃s mgr̃ ñ diui

Reducit illas quattuor differentias ad duas.

dit. ſz ſint tiores diuerſi. q⁹ ſb vna rõne ꝺſiꝺerat vz ingr̃tũ oppoſitioz h̄ñ ad ꝺonũ ñoꝛſ

Et attende q⁹ hic quattuor diſtiguũt tiores ſuꝑ beda duos ꝺixerit eẽ. Sz Beda hũanũ timorẽ ꝑtermiſit ⁊ noie ſeruilis

Aut p oparatõz ad obiectũ miñ⁹ p̄ncipale. Et h̄ q̃ꝺ ẽ malũ pene. ⁊ ſic ẽ timor ſeruilis. Aut p cõparatõez ad obiectũ magis p̄ncipale q̃ꝺ q̃ꝺem ẽ malũ culpe ſiue offenſe. ⁊ ſic ẽ timor initial̃. Aut p cõgationẽ ad obiectũ maxime p̄ncipale. q̃ꝺ q̃ꝺ ẽ excellẽtie maieſtatis ꝺiuine. ⁊ q̃ꝛtum ad hoc eſt timor filialis. Et ſic patet q⁹ ſm quaꝺrupliceꝰ ꝓparatõem ipius timoris ꝺoni. aſſignantur q̃ttuor timoris ꝺr̃ie. Et mgr̃ ſufficienter diuiꝺit timorẽ q̃ꝛtum ſpectat ad ꝓpoſitum. Aliter p̄t ꝺici q⁹ timor ſub rõne ꝺoni p̄t ſm aliã cõſiꝺeratõez quaꝺrupliceꝰ diuiꝺi. q⁹ timor aut ẽ oppoſituz ſimpliꝛ ꝺono. ⁊ ſic ẽ vna ꝺria. vicz mũdan⁹ ⁊ hũan⁹. aut eſt ꝺonum. tamẽ cum oppoſito ꝺoni. ⁊ ſic eſt timor ſeruilis. aut eſt ꝺonum cum oppoſito. tamen cũ q̃ꝺaz ap/p⁹oximatiõe ad oppoſitũ. ⁊ ſic ẽ timor inicial̃. aut eſt pfectũ ꝺonũ. ⁊ ſic ẽ timor filialis. ⁊ ſic patet ſufficiẽtia hoꝛ/mẽbroꝝ ⁊ ſolutio obiectoñ. c Et attẽꝺe q⁹ hic q̃ttu 50
oꝛ diſtiguũt timores ⁊c̃. Cõtra. ex h̄ vr̃ q⁹ vel mgr̃ ſit ſup fluus. vl̃ Beda diminut⁹. Jtẽ iurta h̄ q̃rit̃ ꝺ diuiſione quã ponit ꝺam̃. vbi diuiꝺit timorẽ in ſer ꝺrias q̃rũ nul lã p̄t nec mgr̃ nec Beda. Dicit eñ q⁹ ſer ſũt gña timo/ris. vicz. ſegnicies. erubeſcẽtia. verecũꝺia. admiratio. ſtupoꝛ. agonia. videt eñ ſm h̄ q⁹ aut ipe ꝺam̃. aut mgr̃ in diuiꝺẽꝺo nõ recte ꝓcꝺit. Jurta h̄ etiã q̃rit̃ ꝺ ſufficiẽ tia mẽbroꝝ q̃ ponit ꝺam̃. R⁹. ꝺm q⁹ ẽ loc⁹ q̃ꝺruplr̃ ꝺ ti more. Aut ſm q⁹ ẽ ꝺonũ p̄ciſe. Aut ſm q⁹ ẽ ꝺonũ ⁊ oppo/ſitũ ꝺono. Aut ſm q⁹ cõpẽꝺit ꝺonũ ⁊ oppoſitũ ꝺono ⁊ paſſionẽ nature. Aut ſpãliť ꝺ ipo ſm q⁹ timor ẽ paſ/ſio nature. Si ſm q⁹ ẽ ꝺonũ ſic diuiꝺiť in duo mẽbra. et ſic accipit beda diuiꝺẽs timorẽ ĩ ſeruilẽ ⁊ caſtũ. q⁹ p̄t eẽ ꝺonũ g̃tuitũ. aut g̃tis ꝺatũ. Si ſm q⁹ cõpꝛehẽꝺit ꝺonuz ⁊ oꝛ oſitũ ꝺono. ſic ẽ diuiſio mgr̃i ĩ q̃ttuoꝛ mẽbra ſm q⁹ ꝺictũ fuit ſuꝑ. Et q⁹ magiſter largi⁹ accipit. ideo plura mẽbra ponit. Si aũt accipiť ꝓut oꝑhẽꝺit ꝺonũ ⁊ oppo/ſitũ ꝺono ⁊ etiã paſſiõi nature ſic diuiꝺiť ĩ ſex mẽbra po ſita p⁹us. Si ꝺo ꝓut accipiť ſpãliť p paſſiõe nature ſic ẽ diuiſio ꝺam̃. q̃ ẽ q̃ſi ſubꝺiuiſio reſpectu p̄cedẽtis. Suf/ficientia autem ⁊ numerus boꝝ membroꝝ ſic patet quia timor paſſio aut eſt reſpectu mali aut reſpe/ctu ardui. Si reſpectu mali. aut reſpectu mali in ſe aut reſpectu mali ĩ oꝛdine ad culpã. Si reſpectu mali ĩ ſe h̄ ẽ ꝺupliꝛ. aut ꝓut timeť difficultas ĩ ope ſuperceꝺẽs vires nr̃as ⁊ ſic ẽ ſegnicies. De q̃ dicit ipe ꝺam̃. q⁹ ſegni 51
cies ẽ timor future oparõis. Aut ꝓut timeť malũ pene. nec tñ ẽ a nob ſz poti⁹ a foꝛtuna ⁊ accidẽs. ⁊ ſic ẽ ipa a/gonia. de q̃ dicit ipe ꝺam̃. q⁹ agonia timor ẽ p caſuz ſiue in foꝛtuniũ. Si aũt ẽ timor mali reſpectu pene in cõpari 52
one ad culpã. h̄ p̄t ẽ ꝺupliꝛ aut reſpectu culpe q̃ ita ẽ. et ſic ẽ verecũꝺia. de q̃ dicit ꝺam̃. q⁹ verecũꝺia ẽ timor actu 53
Aut reſpectu culpe q̃ ita nõ ẽ ſz p̄t eẽ. ⁊ ſic ẽ erubeſcẽtia. De q̃ dic̃ ꝺam̃. q⁹ erubeſcẽtia ẽ timor ĩ ſpectatõe cogniti
Si aũt ẽ reſpectu ardui ſiue magni aut ẽ magnũ ĩ q̃ꝺ nõ 54
poſſum⁹ cogноſcẽꝺo ⁊ opando ꝓ defectũ cognitõnis tũc ẽ amiratio. de q̃ dicit ꝺam̃. q⁹ amiratio ẽ timor ĩ ma/gna imaginatõe finita. Aut ẽ arduũ ad q̃ꝺ inaſſueti ſu/ 55

m⁹. ⁊ sic ē stupor de quo dic̄ q̄ stupor ē tīor ex inassueta imagina-
56 tione. Vel alit̄ timore passiōe.
Ro. viij. aut timet̄ qd̄ ē de se timēdū. aut timetur qd̄ de se timēdū nō ē. si timet̄ qd̄ ē timendū de se hoc potest esse triplicit̄ quoniā aut ē p̄sens. et sic est verecūdia. aut futurū certū. ⁊ sic est erubescentia aut futuruz dubiū. ⁊ sic est agonia. Si āt timetur aliquid qd̄ d̄ se timēdū non ē hoc p̄t eē triplicit̄. aut ꝓpter defectū virtutis. ⁊ sic est segnicies. aut ꝓpter defectū cognitōis. ⁊ sic est āmiratio. aut ꝓpter defectū cōsuetudinis ⁊ sic ē stupor. et sic pz p̄dictoruz numerus ⁊ sufficientia. ⁊ p hoc etiā pz respōsio ad obiecta.

In. ix. epl̄a sup Joh̄.

Hic tangit de iniciali charitate.

f Amicabilez vero ⁊c̄. cōtra videtur q̄ alius sit timor castus. et
57 alius timor amicabilis. ⁊ alius timor filialis. Aliud enim timet spōsa. ⁊ aliud amicus ⁊ aliud filius. Filiꝰ enim timet patris indignationē. amicus volūtatis dissentionem. sponsa cōplexuū separatiōz ḡ videt̄ q̄ ille sūt diuersi timores

Similitudo seruilis timoris inducitur.

Juxta hoc queritur ꝓpter q̄d timor perfectus sortitur illa vocabula. et quare magis vocatur amicabilis q̄z so duos q̄s hic distinxim⁹ cōplex⁹ fuit scz seruilē ⁊ īicialē. f Amicabilē v̄o castū dixit. Augu. q̄z seruilem ⁊ castū timorē apte discernit dū epl̄e ad romāos illū locū exponit. nō em̄ accepistis spm̄ seruitutis iterꝫ in timore sz accepistis spm̄ adoptiōis filiorꝫ dei. ita dicēs. duo timores insinuantur hic. Vn⁹ q̄ ē in pfecta charitate scz timor castus. alter q̄ nō est in charitate scz seruilis. in q̄ q̄z uis deo credat̄. nō ī deū. ⁊ si bonū fiat nō tn̄ bene Nemo em̄ inuitus bene facit etiā si bonū est quod facit.

Assignat dr̄ntiā inter timorem seruilem et castum tangens interdum de iniciali. h

De his eisdē timorib⁹ latius disputat Aug. dicēs. Cepit aliquis credere diē iudicij. si cepit credere. cepit et timere Sz qui adhuc timet. nondū hz fidutiā in diē iudicij. nondū ē in illo pfecta charitas. Si pfecta ī illo eēt charitas nō timeret. Perfecta em̄ charitas faceret pfectā iusticiaz. ⁊ nō hr̄et vn̄ timeret. imo hr̄et q̄re desideraret vt trāseat iniq̄tas ⁊ vēiat regnū dei. ḡ tīor nō ē in charitate. Sz in q̄ charitate: nō in īchoata. In q̄ ḡ ī pfecta: pfecta inq̄d charitas foras mittit timorē. ḡ incipiat timor. qꝛ iniciuz sapie tīor dn̄i. Timor em̄ q̄si locū p̄parat charitati. cū aūt cepit charitas hītare. pellit̄ tīor q̄ ei p̄parat locū. Quantuz em̄ illa crescit. ille decrescit. Et q̄ntū illa fit īterior. tīor pellit̄ foras. maior charitas. minor tīor minor charitas. maior tīor. Si aūt null⁹ ē timor. non ē q̄ intret charitas. sicut videm⁹ p setā introduci linū qn̄ aliq̄d suit̄. seta prius intrat. ⁊ nisi exeat nō succedit linū. Sic timor p̄mo occupat mentē. nō aūt ibi remanet timor. qꝛ ideo intrauit vt introduceret charitatem.

Inducit quandā auc̄tem q̄ videt̄ p̄cedētibus cōtraria. ⁊ intellectū ei⁹ determinat. i

Est aūt alia sn̄ia q̄ vr̄ huic eē cōtraria. si nō hz piū ītellectorē Dicit̄ em̄ in ps̄. tīor dn̄i cast⁹ p̄manet in seculū secl̄i. Eternuz quendā timorē nob̄ on̄dit. s. castum. Q̄z si on̄dit ille nob̄ et̄nuz timorē. nunq̄d ꝯtradicit illi ista epl̄a q̄ dic̄. Timor nō ē in charitate. sed pfecta charitas foras mittit timorē. Hoc em̄ dictū est p Johem. illd̄ dictū ē p Dauid. Sz nolite aliū putare esse spm̄. Si em̄ vn⁹ flat⁹ inflat duas tibias. nō p̄t vn⁹ spūs implere duo corda ⁊ agitare duas linguas? Si spū vno. i. vno flatu īplente due tibie cōsonāt. implete due lingue spū dei dissonare possūt: imo ē ibi q̄dā ꝯsonantia. ē q̄daz ꝯcordia. s̄ auditorem desiderat studiosuz nō ociosum. Ecce mouit duas linguas spūs dei et audiuim⁹ ex vna tīor n̄ ē ī charitate. audiuim⁹ ex alia. tīor dn̄i sanctus pmāet in secl̄m secl̄i Quid est hoc: Dissonat: Non. Excute aures. Intēde melodiā. non sin̄ cā h̄ addidit cast⁹. illic n̄ addidit. qꝛ ē tīor aliq̄s q̄ d̄r cast⁹. ē ali⁹ tīor q̄ n̄ d̄r cast⁹ Discernam⁹ istos duos tīores. ⁊ ītelligam⁹ ꝯsonātiā tibiaꝝ. Quō discernim⁹ attēdat charitas vestra. Sūt hoīes q̄ ꝓpt̄ea timent deū. ne mittant̄ in gehennā ne forte ardeāt cū diabolo in igne et̄no. ip̄e ē tīor q̄ ītroducit charitatē. s̄ sic venit vt exeat. Si eī ꝓpter penas times deum. nondum amas quem sic times. nō bona desideras. s̄ mala caues. Sz ex eo qꝛ mala caues corrigis te ⁊ incipis bona desiderare. q̄ cuz desiderare cepis erit in te timor cast⁹ Quid ē tīor cast⁹: Tiere ne amittas ipsa bona. Timere deū recedat a te. Cū āt times deū ne te deserat. pn̄tiā ei⁹ āplecter. cū ip̄o frui desideras.

Ad maiorē dictoꝝ euidētiā subiūgit exēplū. k

Nō potes melius explanare q̄d intersit int̄ duos tīores q̄z si ponas duas mulieres maritatas. q̄rū vnā ꝯstituas volentez facere adulteriū. s̄ timet ne dānet̄ a marito Timet marituz qꝛ adhuc amat neq̄tiaz huic nō grata est s̄ onerosa mariti p̄sētia. ⁊ si forte viuit neq̄ter. timet maritū ne veniat. Tales sunt q̄ timent diē iudicij. Fac alterā amare virum. debere illi castos amplexus nulla se adulterina immūdicia maculare velle. ista optat presentiam viri. Illa timet ⁊ ista timet. Jā ḡ int̄rogētur q̄ re timeāt. Illa dicet Tieo virū ne vēiat. illa dicet. timeo virum ne discedat. Illa

cialis. R⁹. dicēdum q̄ licet isti timores in his sensibus habeāt differentiam. tamē respectu dei vnus et idem timor censet̄ h̄ triplici noīe. Sic enim vna est ḡtia que facit esse filium dei p adoptionē. facit ēt amicū. ⁊ desponsat animam in coniugium. sic etiam in ꝓposito est intelligendum. quoniam vnus et idem timor est quo q̄s timet amittere deum siue separa ria deo sub hac triplici ratione Et ex hoc patet quare iste timor hoc triplici nomine nominet̄. patet etiam rn̄sio ad obiecta.

Ps. xviij.

j. Jo. iiij.

dicet·timeo virū ne dānet·illa dicet·timeo virū ne deserat·Pone hec in animo ⁊ inuenies timorē quē foras mittit charitas·⁊ aliū timorē castum pmanētē in seculū seculi·Illū timorē pfecta charitas foras mittit·qz ille timor tormētū habet·torquetur cōscia·pcrōrum nōdum facta est iustificatio·Est ibi qđ titillat mentē·qđ pungat·quod stimulat·Stimulat ille timor:sed intrat charitas q̄ sanat quod vulnerat timor·timor castus facit securitatem in aīo·Audiuimus duas tibias scz Johānem ⁊ Dauid cōsonātes·illa de timore dei dic̄ q̄ timet aīa ne damnet·illa de timore quo timet aīa ne deseratur·Ille est timor quez charitas excludit·ille ē timor q̄ pmanet inseculū seculi·Ecce in his verbis predictis apte ostēdit Aug·qs sit timor castꝰ ⁊ qs seruilis·⁊ qualit̄ differāt·In qbus etiā inicialē timorē significauit·q̄ nec ex toto ē seruilis·nec ex toto castus·ꝑ tāq̄ medius aliqđ ō seruili·⁊ aliqđ de casto timore hz·Facit em̄ seruire partim timore pene·ptim amore iusticie·p quē timem⁹ puniri ⁊ timem⁹ offendere·Iste timor ē in inchoata charitate nō ī pfecta·⁊ q̄ntū crescit charitas·tm̄ decrescit iste timor q̄tū ad metū pene·i·q̄ntū ad id qđ facit timere penā·⁊ q̄ntū ad torme tū cōscie·Nā q̄nto magis diligim⁹·tāto min⁹ timemus·Iste timor notat̄ i illis v̄bis aug·vbi nō negat timorē eē ī charitate ī choata ꝑ pfecta·qđ ñ possz dici de seruili·qz vt ipe sup̄ dixit seruil' timor ñ remanet veniente charitate: nec ītrat charitas nisi prius ille timor exeat·nec in illo timore aliqs credit ī deū·⁊ si credat deo·nec bñ facit etiā si bonū est qđ facit Nō g timor ille in charitate ēt ī choata·quia ois qui charitatē hz lz nō pfectā·⁊ in deū credit·et bona opa facit·q̄re seruilis ñ est timor ille quē ī charitate inchoata forе cōcessit·⁊ quē crescente charitate decrescere dixit·Sz ille ē timor inicialis quē non negat eē in charitate·nisi perfecta sit·

Subiūgit alterius auctis ex positiōez. qua timor seruilis et inicialis dicitur inicium sapie·sed differenter·

Sciendū tm̄ ē q⁹ vterq; timor scz seruilis ⁊ inicialis in scriptura diuersis locis ꝺr iniciū sapie·Et ita forе cōperies si diligent annotaueris loca scripture ī q̄bus de timore dñi fit mentio·Ex alia tm̄ rōne ⁊ cā diuersa ꝺr seruilis timor iniciū sapie·⁊ ex alia inicialis·Seruilis em̄ ideo ꝺr iniciū sapie·quia ꝑparat locū sapie ⁊ ducit ad sapiam·sed tm̄ nō remanet cū ea·immo foras exit·Inicialis ꝺr iniciuz sapie·quia est inchoata sapia quā cū qs habē incipit·sapiam ⁊ charitatē habere incipit·Inde etiā ē q; vterq; timor ꝺr inicialis·qđ inuenire poter⁊ p diuersa scripture loca·Vterq; ēt timor iterdū ꝺr fuilis·qz ipe inicialis q̄ ē ī charitate ī choata aliquid habet de fuili·s·angorem pene·sicut ⁊ aliqđ hz de casto·s·q; timet offendere ac separi·

Ostendit q; in xp̄o fuerit timor reuerentie·

Illud q̄ diligēter ē notādū q; ī supiorib⁹ Aug·dicit castū timorē eē eū·p qđ cōfirmat̄ p̄missa sīa·s·q; spūs tioris erit ī futurosic̄ ⁊ alia dona spūsscti·ꝑ ñ hēbit oēm illū vsū quē mō hz·Faciet em̄ tūc nos reuereri deum ñ timere·separi vel carere·Fuit g ⁊ ī xp̄o timor ille·ꝑ iurta vsū illū quē hēbit ī futuro ī sctis Mō·n·timuit xp̄s separi vel offēdere deū sed eū pre oibus reueritus est·

Inq̄rit qualit̄ ī xp̄o fuerit timor pene.

Cū āt fuerit ī xp̄o tior pene·q̄rit̄ an iste tior fuerit mūdanus vl̄ fuil' vl̄ inicial·Ad qđ dicim⁹ nl̄ū eoz fuisse ī xp̄o·qz tior mūdan⁹ mal⁹ ē vt sup̄ dictū ē·in pmo ḡdu cū mūdo deserit·Seruil' ꝺo vel inicial' ī pfecta charitate nō ē·Null⁹ g timoz istoruz fuit ī xp̄o·qs g fuit tior iste q̄ pena timuit·Pōt tior ille dici nālis vel human⁹ q̄ oib⁹ hoibus inest q̄ horret mors ac formidatur pena·Et ꝺr tior iste naturalis·ñ qz accesserit hoi ex nā fm q; pus fuit īstituta·qz ñ fuit iste timor cōcreat⁹ hoi·nec de bonis nālib⁹·sz qz ex corrupta nā ppctiō oib⁹ aduenit·cui coz reptio inoleuit tanq̄ eēt natural' ⁊ est iste timor effectus peccati vt predictum est·

g Vterq; timor ē. Cōtra si timor initialis dicitur·qz in eo inchoatur sapia ⁊ gra·⁊ timor fuil' est hmōi·vī g q; timor seruilis sit initialis qđ falsum est·Iuxta ꝺ querit·propterqđ timor in sac̄ scriptura potiꝰ dicitur initium sapientie q̄ aliud donū·⁊ quaſ magis dicit̄ initiuz sapientie q̄ alicuius alteriꝰ doni aut virtutꝫ aut gratie. Rꝺ. dom·q; cum duplex sit initium vicz intra vel extra·initialis dr/ nominatur a p̄ncipio intra qđ ē nature p̄ncipiuz intrinsecū·Seruilis autem habet rōnem p̄nci/ pij extra·⁊ ꝓpterea nec erit nec debet dici initialis· Ad illud qđ q̄rit̄ q̄re magis dicit̄ p̄ncipium sapientie q̄ alterius doni Dōm q; in p̄ficiendo ī bonū do nū timoris ē primuz inter omnia dona·⁊ donum sapientie est supremum·cuz ergo ratio initij et principij debeat attribui primo· hinc est q; ratio initij debet attribui timori·q; ñ in summo statu est·Hinc est·q; timor magis dicitur p̄ncipiū sapientie q̄ alicuius alteriꝰ doni·Alia vero q̄ dicūtur·in littera sunt sat⁊ plana·Ex his autē que in littera dicta sunt possent formari sex problemata de timore·vt primū sit ꝺ timoris diffinitōne·Sc̄oz de obiecto Tertium de diuisiōe magistri Quartum de diuisiōe doni·Quintuz de doni gratuiti nominatione·Sextum ⁊ vltimum de eiꝰ comparatōe ad donum sapiēte ⁊c̄

Ad intelligentiã hui⁹ ptis in qua q̃dẽ agit de timo/re timoris incidit hic q̃ circa duo. Primo em̃ q̃rit de timore in forma siue seruili qui ẽ cuz pctõ. Secõ q̃rit de timore g̃tuito. q̃ dat cũ spũsctõ. Circa pmũ q̃rit tria. Primũ ẽ ō timore seruili p cõpatōz ad suũ pncipiũ. Secōz est de timore seruili q̃ctu ad suũ vsũ. Tertiũ est de eodẽ timore p cõpationẽ ad gr̃e cõplemẽtũ.

Questio. j. g

De timore seruili p ꝓpatõem ad ei⁹ pncipiũ. Circa vicz timor seruil' sit donũ spũscti diuinit⁹ datũ. Et q̃ sic vr̃ primo p glo. sup illud Roz. viij. Nõ accepist' spm̃ seruitutis iterz in timore. ibi glo. Caue ne ex eo q̃ ait spm̃ seruitutis z spm̃ adoptõis diuisũ itelligas spm̃. cũ sit vn⁹ atq̃ idẽ spũs. Si g̃ spũs adoptõnis ẽ donũ spũscti. ex hac glo. vr̃ necessario posse ꝯcludi q̃ ab eodem sit timor seruilis. Itẽ aug. dic̃ z br̃i lr̃a. Bon⁹ ẽ timor seruilis z vtilis p quẽ fit paulatim ꝯsuetudo iusticie. Sz oẽ datũ optimũ z oẽ donũ pfectũ desursũ ẽ. g̃ timor seruilis de sursũ descendit. Itẽ hocipm vr̃ pbari auct'. ye. tẽ. q̃ sicut ꝺr. Radix sapie ẽ timor dñi. Et puer. xv. In timore dñi declinat oĩs a malo. Et Esa. xxvj. A timore tuo dñe cõcepim⁹ z pturiuim⁹ spm̃ salutis. Si g̃ timor seruilis ẽ initiũ sapie. z facit declinare a malo. z bonũ ꝯcipe. z hoc totũ nõ ẽ nisi a dono dei. vr̃ g̃ q̃ timor seruilis sit donũ spũscti. Itẽ nõ solũ a deo ẽ gra cooperans sed etiã gr̃a voluntatẽ pparãs. g̃ nõ solũmõ a deo erat timor ille q̃ regit hoiem in statu iusticie. sz etiã q̃ pparat ad illũ statũ. Cũ g̃ timor seruilis sit hmõi. vr̃ q̃ timor seruilis sit donũ spũscti. Itẽ pl⁹ ẽ tiere deũ q̃z credere. Multi em̃ credũt q̃ nõ timẽt. sed fides q̃ q̃s credit etiã in statu pcti dat hoĩ desursũ. g̃ z donũ p q̃ timet. sz timor seruilis est hmõi. g̃ ꝛc. Sed ℈. oẽ donũ spũscti põt stare cũ spũsctõ. q̃ spũsctũs nõ repugnat suis donis. sed q̃n spũsctũs infundit tũc timor seruilis expellit sic dic̃ Aug. z br̃ in lr̃a. g̃ timor seruilis nõ ẽ donũ spũssancti.

Itẽ oẽ spũscti donũ habet exemplar correspondens in deo. sz timor seruilis nõ hz exẽplar correspondens in deo. nec inquantũ timor. nec inquantũ seruilis. In deo em̃ nullus est pauor. nulla est seruitus. g̃ ꝛc. Itẽ oẽ donũ spũscti dat ad habilitandũ aĩam ad aliq̃d arduũ et excellens. sz timor potiꝰ cõsistit in dep̃sione q̃z in aliq erectiõe. z potiꝰ est ex virutis indigẽtia q̃z ex sufficiẽtia. vr̃ g̃ q̃ timor seruilis nõ sit donũ spũscti. Itẽ sic̃ contingit deũ timere ꝓpter penas q̃s infligit. sic etiam cõtingit amare ꝓpter bñficia que nobis tribuit etiam in statu patrie. sed amor ille qui est ꝓpr̃ tpalia hic nõ ponitur inter spũssancti dona. ergo nec timor seruilis qui pncipaliter habet oculũ ad penaz. Itẽ sicut aliq̃s dimittit transgredi mandata dei ꝓpter timorẽ penarum eternarũ. sic latro dimittit transgredi edictũ regis ꝓpr̃ timorẽ furcarũ. sed timor q̃ latro timet furari ne suspẽdatur non ponit' ei donũ spũscti. g̃ similit' videt de illo timore q̃ q̃s timet peccare ne cẽnalit' puniat'. imo vr̃ multo fortiori rõe. q̃ si malũ facilit' timet'. maius malũ multo facilius timet'. cũ ergo maius malũ sint pene eterne q̃z tpales. si nõ egemus dono ad timendũ penas tpales multomagis videt' q̃ nec ad timendũ penas eternas.

59 R̃. dom̃ q̃ absq̃ dubio timor seruilis est donũ spũssancti. Et rõ huius est. q̃m̃ sicut donum dei est nosse siue credere penas futuras p eo q̃ ibi est quedam cordis illuminatio z directio. sic donum dei est illas penas eternas refugere z timere. p eo q̃ ex tali dono est quedaz emollitio. z flurus cõcupiscẽtialis restrictio. z in h̃ q̃dã rectificatio. Vbi cẽ ibi sit emollitio satis innuit Iere. ppha. cũ dicit. Indurasti cor nostrũ vt nõ timerem⁹ ꝛc. q̃ ibi sit flurus ꝯcupiscentialis restrictio innuit ppheta in ps. cũ dicit. Confige timori tuo carnes meas. qõ q̃dem nõ solũ fit timore casto sed etiã seruili. quo timent eterna supplicia. z timet diuina iusticia. Et ꝓpter illoz timorem cessat hõ a peccatoꝝ ꝓpetratõe. sz nõ oĩno cesset a voluntate. sicut dicit glo. qõ totũ ẽ ex diuino mũere. Jõ cõcedende sũt rõnes ad hanc pr̃ẽ inducte. Ad illud g̃ qõ pmo obr in contrarũ q̃ timor seruilis nõ manet cum spũsancto. dom̃ q̃ dona spiritussancti sunt in multiplici differentia. Quoddam nanq̃ donum ẽ a spiritusancto sed nõ cũ spũsctõ. quia ꝓparat ad spm̃sanctũ z tale donum est timor seruilis fm̃ q̃ huiusmodi. Quoddam autem est donum a spiritusancto z semper cũ spũsancto. quia per ipsum consecratur habitaculum spũsancto. sicut est donum charitatis. Quoddam vero est donum qõ est donũ a spũsctõ. z aliq̃n cuz spiritusancto aliq̃n sine spũsancto. sicut donum qõ est ad spũssancti manifestatõem. z est ordinatum nõ solum ad propriam vtilitatẽ sed etiã ad alienam. sicut donũ prophetie z donum scie. que aliquando in malis. aliq̃n in bonis reperiri habent. Cũ g̃ ꝺr q̃ donũ spũssancti compatit' secuz spũsancto. dom̃ q̃ illud habet instantiaz in eo dono qõ ordinatur ad habitationem spũssancti preparandam. Posset etiam aliter dici q̃ timor seruilis er li inquantũ seruilis est non possit stare cum spũsancto propter annexam imperfectionem que dicit repugnantiam ad statum gratie. tamẽ q̃ctum ad aliquid sui nihil prohibet ipsum cũ spũsancto stare. sicut infra melius manifestabit' z q̃ctum ad hoc est donum eius. Ad illud quod obj̃citur q̃ omne donum spũssancti habet exemplar correspondẽs in deo. dom̃ q̃ si illud specialiter intelligatur q̃z ad oẽm eius proprietatẽ sic non est verũ. sed si generaliter intelligatur vtpote q̃ dicatur illud habere exẽplar in deo quod habet aliquid correspondens sibi vel fm̃ se vel fm̃ suũ genus sic veritatem habere põt. Et h̃ modo timor potest habere exemplar in deo. quia qui timet elongatur a malo z stat intra fines ꝓprios. ita q̃ supra se non erigitur. Utrũq̃ aũt istoꝝ contingit reperiri in deo. quia deus a malo maxime elongat'. z nullo modo supra seipm̃ erigit'. ideo dum p timorem dei subjicimur. eidẽ assimilamur. z talis assimilatio sufficit ad h̃ q̃ timor habeat sufficientem rõnem doni. Ad illud 62
qõ obj̃citur q̃ omne donum spũssancti datur ad habilitandũ animaz ad arduũ et excellens. dom̃ q̃ sicut inordinate amare est magne virtutis et excellentie. sic inordinate timere est segniciei et ignauie. ordinate vero timere magne est excellentie. Qui enim deum veraciter timet. nihil terrenum et caducum timet. imo ex ipso timore dei ipsis timoribus supereffertur. Jdeo licet actꝰ timoris videatur pertinere ad quandam dejectibilitatem. fm̃ veritatem tamen pertinet ad excellentiaz et nobilitatem. z quia in timore seruili incipit hõ deum ipsũ timere. hinc est q̃ donum spũssancti est hic imperfectuz

Ad illud quod obj̃citur q̃ sicut contingit deum ti/ 63
mere ꝓpter penas. ita z amare ꝓpter beneficia. dom̃ q̃ sicut bñficia quedã sũt ꝑsentia. q̃dam futura. q̃dam q̃ videntur. quedam q̃ expectantur. sic etiã et pene. Et sic q̃s timeat deũ solũmodo ꝓpter penas ꝓsentes quas iam expertus est. hoc non habet necessario ex dono. sz cum timet ꝓpter supplicia futura que credit infligenda ecõibus qui contenunt diuinam iusticiam. sic et in amore intelligendum est q̃ amor eternoꝝ bonoꝝ ẽ donũ dei. Timor vero ꝑsentium potest esse ex ipso naturali

affectu·et tō ex hoc nō pt ꝺcludi q timoꝛ seruilis non sit
donū·qꝛ timoꝛe seruili nō timeꝫ tm̄ tpalia supplicia·sed
64 etiā eterna'sīc tactū ē supᵃ. Ad illud qꝺ obꝛ de latrone
q timet furari ppt̄ suspēdiū·ꝺm q nō ē sīle sīc tā tactū
ē·qꝛ naturali cognitōe estimatōe latro cognoscit illud
supplicīū 7 illud'reformidat·nō aūt sic ē de supplicio ifer
nali·imo oꝛ q timeat p fidē·7 amplᵒ q coꝛ qꝺāmodo
mollificeꝫ vt erhoꝛreat illa supplicia ad fidei instinctū·
Propterea rō illa nō valet·qꝛ nō ē sīle hinc 7 inde.

Questio.ij. b

De timoꝛe seruili in cōpatiōe cāstū ad eius vsū. Utrū
sc̄z vsus timoꝛis seruilis sit bonus an malᵘˢ. Et q bonᵘˢ
sit videt·qꝛ quales sūt habitᵘˢ tales sūt actᵘˢ·sz timoꝛ ser/
uilis cū sit donū spūssancti ē bonᵘˢ. q p ꝺocumētū moꝛalis
phi actᵘˢ ei⁹ ē bonᵘˢ. Itē maria ē phi q cuiᵘˢ vsus bonᵘˢ
ipm̄ ꝙz bonū ē·7 cuiᵘˢ vsus malᵘˢ ipm̄ ē malū·q si vsus ti
moꝛis seruilis ē malᵘˢ·ipe timoꝛ seruilis eet malᵘˢ·sz nō ē
malus cū dē diuinᵘˢ·ergo actᵘˢ eius est bonᵘˢ. Item
oīs habitᵘˢ cuiᵘˢ vsus ꝓparat hoīem ad susceptōem gre ē
bonᵘˢ cāstū ad vsū·sz timoꝛ seruilis ē hmōi·qꝛ p vsuz eius
introducit charitas sicut dicit Aug⁹. et habet in lra. er/
go 7c. Itē nullᵘˢ actᵘˢ q ꝙs vitat petm̄ ē petm̄·sed actu
timoꝛis seruilis recedit hō a petō·q actᵘˢ timoꝛis seruil'ñ
est petm̄·nō ē q malᵘˢ·7 ē malᵘˢ vel bonus·q bonᵘˢ. Sz
c̄·sup illud ps·Cōfige timoꝛi tuo carnes meas·Glosa.
Aug⁹. Timoꝛ seruilis carnē nō crucifigit·qꝛ viuit in eo
peccādi volūtas·7 seqꝛeꝫ opᵘˢ si sperareꝫ impunitas·mal
let eā licere·7 volet ñ licere qꝺ lex vetat·sz oīs talis mo
tus ē directe c̄ iustitiā·qꝛ vellet iustitiā nō ee·oīs vero
motᵘˢ c̄ iustitiā ē malᵘˢ·q actᵘˢ 7 vsus timoꝛis seruilis est
malᵘˢ. Itē Greg·in moral'·cū pena timeꝫ·7 dei faciem
nō amaꝫ·timoꝛ ex timoꝛe ē nō ex amoꝛe·sed oīs actᵘˢ q p/
cedit ex radice timoꝛis 7 superbie ē actᵘˢ malᵘˢ 7 dānabilis
q vsus timoꝛis seruilis nō ē bonᵘˢ·sz dānabilis. Item
nullᵘˢ actᵘˢ incōpossibilis charitati ē bonᵘˢ·sz timere ser/
uiliter ē actᵘˢ incōpossibilis charitati·q timere seruiliter
nō ē bonū. Maioꝛ manifesta ē·qꝛ charitas bono nō re/
pugnat sz malo. Minoꝛ aūt etiā manifesta ē fm verba
Aug⁹. 7 apl̄i·qꝛ spūs seruitutis nō stat cū spū adoptōis

Itē oīs timoꝛ oꝛtū hz ex amoꝛe·q timoꝛ seruil' ex amo
re hz oꝛtū·sz oīs amoꝛ aut ē naturalis·aut libidinosus·
aut gtuitᵘˢ·cū q timoꝛ seruilis nō possit habere oꝛtum ex
amoꝛe gtuito·qꝛ ē in petōre·nec ex amoꝛe naturali con/
stat·qꝛ iā cēt timoꝛ natural'·restat q q ex amoꝛe libidino
so·sed oīs actᵘˢ q exit ex amoꝛe libidinoso ē malus 7 cul/
pabilis·q actᵘˢ timoꝛis seruilis ē malᵘˢ. Itē amare de
um ppt̄ tpalia p̄ncipalit̄ est petm̄ 7 maluz·q sīl'r timere
ꝺeū ppter penas p̄ncipalit̄ eit malū·sz h ē timere seruili
ter·videt q q actᵘˢ timoꝛis seruilis semp sit culpabilis.

Itē timoꝛ seruilis nō ꝺr seruilis nisi a seruitute petī·
q pari rōe nullᵘˢ ꝺr timere seruiliꝫ nisi ad illū actū sit an
nexa circūstantia petī annexa actui facit totū actū ꝺefoꝛ
mē·q vī q actᵘˢ et vsus timoꝛis seruilis sit sp culpabilis
et ꝺeformis. Rᵒ. ad p̄dictoꝛū intelligentiā ē notāꝺum
q cū ꝺico timoꝛē seruilē ꝺuo ꝺico·vicz ipm̄ habitū quo
aīa disponit ad timēꝺū ꝺeū vt puniēt̄ eos q p̄uaricant̄
7 vlteriᵘˢ noīe seruitutis importat ꝺeformitas petī q anne
xa ē illi habitui i eoꝺē hoīe rōne cuiᵘˢ ille hō ꝺr ee seruus
peccati·et timoꝛ in eo existens ꝺr esse timoꝛ seruilis·per
hunc etiam modū cuz ꝺico aliquē timere seruiliter ꝺuo
ꝺico·videlicet·actū ab illo habitu egredientem·7 volū
tatis seruilitatem siue ꝺeformitatem cōcomitantē. Sed
attendendū q hoc pōt ee ꝺupliciter·aut ita q ꝺeformi/
tas illa voluntatis cōcomitet cāstū ad habitū·aut cāstuz
ad actū·Si cōcomitet solū cāstum ad habitū·sic̄ potest
esse q aliquis seruiliter timeat·7 tamē motu illo nō pec
cabit·quia si ex recogitatione penarū aliquis abhoꝛret
offendere ꝺeū·h pt ee p̄ter oē petm̄·Si aūt cōcomitatur
in actu cāstuis ipm̄ timere ꝺe se nō sit malū·tamen ratiōe
ꝺeformitatis actualiter ānere ꝺeꝓꝛauatur·sicut aliquis
qui timet penas·7 timendo ꝺolet q tales pene infligāt
p culpa·7 actu etiā cōcupiscit peccare si nō esset illa pe
na·et hoc modo timere seruiliter est peccatum'et maluz
hoc autem nō ē sp cuz q̄s mouet timoꝛe seruili·altioꝙ p
vsū illiᵘˢ ꝺe ni magis se hō a gr̄a elōgaret cāstū p̄parareꝫ·qꝺ
plane falsum ē·Et ideo cōcedēꝺū ē q vsus timoꝛis seruī
lis pōt esse bonus·sz non sit bonus bonitate meriti·sed
magis bonitate p̄parante vel ordinante ad meritum q̄
simul stat cum petō·Unde et rōnes q̄ hoc oñdunt con
cedende sunt·licet rō vltima sit sophistica·qꝛ procedit
ex suppositōe falsa. Ad illud ꝺ o qꝺ ꝺmo obꝛ in c̄rū 65
q in timoꝛe seruili viuit volūtas peccandi·7 q ꝺolet de
eo qꝺ lex vetat·ꝺm q illud ꝺctum Aug⁹. nō intelligit
q sp q̄n timet ꝺoleat actu·7 sīl'r q volūtas peccandi sp
sit in actu·sz hoc ꝺicit qꝛ manet i habitu 7 radice·Licet
aūt volūtas sit p potētiā ꝺeformata 7 regnet in ea malᵘˢ
amoꝛ·pōt tm̄ aliq̄n moueri ad aliq̄ bona opa in gene·vl'
ex circūstātia p aliquā gr̄am gratisdatā nō cōmittendo
culpā·sicut pz p multa exēpla·7 sic pōt esse in pte ista.

Ad illud qꝺ obꝛ q timere seruiliter est ex timoꝛe sicut 66
ꝺicit Grego·nō ex amoꝛe·ꝺm q er nō ꝺicit ibi cām sz
cōcomitantiā·7 cū ꝺicit cōcomitātiā in actu·tūc ꝺeforꝫ
mat actū timoꝛis seruiliter·cū ꝺicit cōcomitātiā in ha/
bitu nō oporter q ꝺeformet·sz tm̄ facit ipm̄ ꝺeficere a meri
ti p̄fectōe. Ad illud qꝺ obꝛ q actᵘˢ incōpossibilis cha/ 67
ritati est malᵘˢ·ꝺm q alios actus pōt esse incōpossibi/
lis alicui rōne circūstantie p̄pte quā hz ex p̄prio habi/
tu·vel rōne alicuiᵘˢ annexi·Cū q ꝺr q actus timoꝛis ser/
uilis est incōpossibilis charitati·h nō est rōne ipiᵘˢ actᵘˢ
p se 7 fm se·qꝛ hns charitatē pōt hn̄ timere ꝺeū rōne pe/
ne·sz h intelligit rōne annexi qꝺ facit ipm̄ ꝺeficere a me
rito charitatis·7 iō ex h nō seqꝛtur q actᵘˢ timoꝛis seruī/
lis sit malᵘˢ·sz vel ē malᵘˢ·vel ē in hoīe fm statū malū·et
ꝺclusio est vā rōne alteriᵘˢ ptis. Ad illud qꝺ obꝛ q ti/ 68
moꝛ seruilis hz oꝛtū ex amoꝛe·ꝺm q timoꝛ seruilis nō
hz oꝛtū ex amoꝛe libidinoso·sed pōt habere oꝛtū ex amo
re naturali·Timoꝛ cm̄ naturalis dupl'r ꝺr·Uno mō q ē
cū ipa natura planatᵘˢ·Alio mō ille q est ex naturali af
fectu 7 volūtario exercitio acq̄sitᵘˢ sine gr̄e ꝺono·7 ex ta/
li amoꝛe pōt hō petō seip̄m sine ipo petō amare·7 ma/
la sua fugere siue p̄sentia siue futura·7 ex tali amoꝛe ti
moꝛ seruilis hz p̄cedere·Si em̄ hō seip̄z amat ad hoc vt
acq̄rat salutē·7 ex h timeat eterna tormēta incurrere·ta
lis affectio amoꝛis cāstuis nō sit ex charitate·pōt tn̄ esse
absq̄ libidine·Aliter pōt ꝺici q sicut timoꝛ mūꝺanus
q̄ ꝙs timet amittere mūꝺana ē ex amoꝛe mundi·7 timoꝛ
hūanus ex amoꝛe tpalis salutis·sic timoꝛ seruilis cū ali
q̄s timet incurrere eterna tormēta ē ex amoꝛe eterne sa/
lutis 7 beatitudis·7 iste amoꝛ cāstū est ꝺe se nō est culpa
bilis·sz ē vel naturalis·vel gratuitᵘˢ a gr̄a gratisdata·vl'
gratuitᵘˢ a gr̄a gratūfaciēte·7 timoꝛ seruilis hn̄ pōt esse
ex amoꝛe salutis primo vl' medio modo ꝺicto·7 ideo fal
sum supponit cū ꝺicit q est ex amoꝛe libidinoso. Ad 69
illud qꝺ obꝛ q amoꝛ ꝺni ppter tpalia p̄ncipaliter ē pec
catū·ꝺm q nō est simile ꝺe amoꝛe 7 timoꝛe·qꝛ amoꝛ est
ille qui facit frui·7 eius est q̄etare vel ad aliud inclina
re·7 iō peccat qui ꝺiligit ꝺeū propter temporalia p̄nci/
paliter·quia facit ꝺe via fine·7 ꝺe fine viam·non sic ād

est ex parte timoris. Alis est ratō quia cum quis amat deū ꝓpter tꝑalia duo sunt ibi amata, sed cū quis timet deum ꝓpter penas quas infligit vnus solus est quez timet. Qui em̄ timet habēt cultellū. vno ꝛ eodē timore timet cultellū siue plagā cultelli et actiōez ꝑcutientis. ꝛ tō non est simile hinc ꝛ inde. Ad illud qō vltimo obr̄ 70 q timere seruiliꝫ est timere cū circūstantia peccati. dicē dum q illa circūstantia siue deformitas peccati pōt poni circa actum timendi ratione ipius actus vel ratione timentis. Et si ponatur ratione ipsius actus. tunc vtiq actus deformatur ꝛ efficitur malus ratione an nexi sicut prius fuit expositū. Sed si ita sit q ponat rō ne ipius timentis. sic pōt eē q actus nō sit deformatus sed qz deformitas ē circa timentē. Iz fm illam deformita tē nō actualiter moueaꝫ. ꝛ ꝓpterea nō ē oportunuz q tū mere seruiliter semp sit peccm̄. uno hoc pōt eē vtile ꝛ pre paratoriū respectu gratie.

Questio. iii. i

De timore seruili in cōparatiōe ad gr̄e cōplementū. Et q̄ ritur vtrū timor seruilis expellaꝫ gr̄a aduenīente. Et q sic videꝫ ꝓmo auctē Aug⁹. quā magister adducit in lr̄a. Timor locū ꝓparat charitati. cū aūt venit charitas pelliꝫ timor qui ei ꝓparauit locū. sed constat q hoc intelli giꝫ de timore seruili. ergo timor seruilis pelliꝫ supueniē te gr̄a. Itē spūs libertatis repugnat spūi seruitutis. sed spūs gr̄e et charitatis est spūs libertatis. spūs vero timoris seruilis est spūs seruitutis. ergo supueniēte gr̄a pellitur timor seruilis. Item nullus habēs gratiam et charitatē ꝓncipaliter intueꝫ penā. qz ꝓncipalius in tueꝫ diuinā complacentiā. sed timor seruilis ꝓncipaliꝫ facit intueri penā. ergo timor seruilis nō pōt stare cum gr̄a. Itē sicut se hz amor q est añ gr̄am ad amorē q est er gr̄a. sic se hz timor seruilis ad timorē gratuitū. sed amor gratuitus alius ē ab amore acquisito vel gratis dato. ꝯ timor inicialis alius est a timore seruili. Si ergo timor seruilis nō pōt fieri inicialis. videꝫ q manere nō possit cū charitas supuenerit. Sed ꝓ. sicut se habet fides īfor mis ad fidem formataz. sic se habet timor seruilis ad ti morē gratuitū. sed fides informis formatur fm q habi tū est in ꝑcedentibꝫ. ergo videꝫ q timor seruilis gratifi ceꝫ cum gr̄a infundiꝫ. Item plus distat gr̄a gratum fa ciens a natura ꝯ distet a dono gr̄e gratis date. sed gr̄a supueniens naturā nr̄am nō excludit sed potiꝰ pficit. ꝯ cum timor seruilis sit donū gr̄e gratis date. videꝫ q nō expellatur sed potius pficiaꝫ aduenīente gr̄a charitate

Iterū timore seruili timeꝫ pena. timore inicialis timetur pena ꝛ dei offensa. ergo timor inicialis se hz ex quadam additiōe ad timorē seruilē. sed qō se habet ex additōe ad alterū continet illud ꝛ adhuc amplius. ergo in timore inicialis continetur timor seruilis. ꝛ similiter timor seruilis nō expelliꝫ p aduentū charitatis. Item gr̄a ꝙn tum est de se non repugnat nisi ꝑcto. non ei quod ex pec cato trahit originem sicut est inicium ꝛ sequela. sed ti 71 mor seruilis non ē ꝑcm̄. sed ex ꝑcto trahiꝫ. ergo ei gr̄a ñ repugnat. Et si hoc. tunc nō videꝫ expelli per gratiam.

Ꝓ⁰. ad ꝓdictoꝝ intelligentiā est notanduz. q circa hꝫ est duplex modus dicendi. Unus nāq modus dicen di est. Cum dico timorem seruilez duo dico sicut tactū est prius. videlicet ipm̄ donum. ꝛ defectum deformita tis eidem dono annexum. non ratiōe ipsius doni. sed ratione eius in quo est. Cum ergo gratia supervenit ex pellit ipsum ꝯtum ad defectuz deformitatis annexum. non aūt inquantū est donum diuinitus gratis datum. sicut in ꝑcedentibus tactum est de fide informi. Alius aūt dicendi modus est q timor seruilis omnino expel litur aduenīente gratia. non solū ꝯtum ad id quod ha ber seruitutis. sed etiam ꝯtum ad hoc quod habet hu militatis. Et ratio huius est. quia huiꝰ timor seruitus quodammodo est annexa essentialiter. Habet enim or tum magis ex amore sui ꝯ ex amore dei. Unde et timor iste seruilis facit penam principaliter intueri. Ideo si cut fides ꝓpter repugnantiam enigmatis sibi annexi ad gloriam euacuatur ipsa supervenīente. sic habitꝰ timoris seruilis expellitur supervenīente charitate. et huic modo dicendi videtur consonare verbum Augu. quo dicit q timor seruilis respectu charitatis introdu cende se habet. sicut sera respectu fili. Ex his aūt duo bus modis dicendi potest elici tertius modus quasi cō mixtus ex vtroq. ꝛ tenens medium inter vtrunq. Tiaꝫ de enim difficile videtur dicere q ille habitus quo ꝺs habilis erat ad cessandum a culpa. supervenīente gra tia statim recedat. cum contrarium huius dictet ipa ex perientia. Difficile etiam videtur dicere ꝛ sustinere q timor seruilis similiter maneat aduenīente gratia. cum sit alia differentia timoris ꝯ timor inicialis. nec videꝫ ab eodem trahere originem. et verba Augu. satis videꝫ 72a tur contradicere. Et propterea possumus dicere q ti mor seruilis tres habet conditiones. Unam sicuti ma terialem et substratam. ꝛ hec est timere penam eternam Alteram sicut formalem ꝛ completiuam. ꝛ hec est ꝓnci paliter intueri illam penam. Terciam sicut annexam. et hec est habere voluntatem deformem coniunctam. Cum igitur gratie donum superinducitur. timor seruili lis ꝯtum ad hoc quod materiale erat in ipso. hoc est in quantum habilitat ad timendum penam manet cū gra tia. quia gratie non repugnat. Quantum vero ad ali es duas conditiones. videlicet quantum ad completi uam ꝛ quantum ad annexam pellitur per ipsam grati tiam. quia cum gratia supervenit. nec principaliter in tuetur penam. nec habet annexam voluntatem malā ꝛ sic haberi potest q donum timoris seruilis quantum ad aliquid sui aduenīente gratia pellitur. ꝛ quantum ad aliquid manet. ꝛ hoc viso patet respōsio ad questio nem. patet etiam pro magna parte responsio ad obie ctiones ad vtrāq partem. quia neutre simpliciter con cludunt veritatem. ideo oportet respondere hinc et in 73 de. Ad illud quod primo obꝺcitur de auctoritate au gustini qua dicit q timor seruilis expellitur aduenien te charitate. dicendum q hoc non dicit q totaliter pel latur. sed q dominium seruitutis qua principaliter pe nam intuetur ab ipso timore aduenīente charitate au 74 feratur. Ad illud quod obꝺcitur q spiritus seruitu tis repugnat spiritui libertatis. dicendum q verum est quātum ad illud quod est in eo seruitutis. sed timor ser uilis aliquid habet in quo communicat cum timore ini 75 ciali. ꝛ ratione illius non oportet ipsum expelli. Ad illud quod tertio obꝺcitur q timoris seruilis princīpa liter est intueri penam. iam patet responsio. quis quan tum ad illam conditionem habet expelli qua videlicet penam intuetur principaliter. ꝛ propter hoc non sequi 76 tur q expellatur generaliter. Ad illud quod obꝺci tur q sicut se habz amor peccatoris respectu amoris gra tuiti. sic timor seruilis respectu timoris casti. dicenduz q non est simile. quoniam sicut in precedentibus habi tum fuit charitas non potest fieri informis. vt patet. quando aliquis cadit a charitate. ꝛ tamē post lapsū re manet ibi timor eternoꝝ supplicioruz. Et si obꝺcias q amor est radix timoris. ergo debet currere pari passu. di cendum q nō valet. qz similiter est radix spei. ꝛ tñ spes pōt esse informis ꝛ formata. Et rō huiꝰ assignata fuit su

pria. Et sic patet q rōnes ille nō cōcludūt q timor tota/
77 liter expellat. Ad illō vo qd obi q simplr manet q si/
mile z ī fide informi z formata. Dōm q nō ē sīle ex par/
te ista z ex illa. qm̄ fides informis assentit ꝓpter se z sup
oia z in oīb⁹ cui⁹ sentit fides formata. nō sic aūt ē de
timore seruili z initiali. qz timor seruilis ꝑncipaliť intue
tur penā. timor aūt initialis nō ꝑncipaliter intueť sed
ꝑncipaliter intueť diuinā offensam. Ad illō qd obi
78 q natura nō pellit a gr̄a. Dōm q nō est sīle. qz natura/
lia inseparabilia sūt. qz dāntur ad sp̄z. z tō nō auferūtur sup
uenīēte gr̄a. qdā aūt sūt gratis; superaddita q̄ dant solū/
modo ad tempus ꝑ statu z termīato. z tō pellūtur z ces
sant recedēte statu illo. z sic est repire in ꝓposito. Ad
79 illō q̄d obi q timor initialis addit sup seruilē. Dōm. q
quedā ē additio simplr complēs. qdā est additio distra
hens. Timor initialis addit sup̄ seruilē. z h̄ q̄dē nō solū
cōplēdo. verūctiā distrahēdo. qz sicut dcm̄ ē aufert ei ef
fectū cōcomitātē. q̄ q̄dē ē volūtas informis. z ꝺditōnez
etiā cōplentē q̄ q̄dem erat sm̄ statū illū ꝑncipaliť intue
ri penā. sīc tactū ē s. z tō sic sup̄ ipm̄ addit q aliq̄d ꝛe ip
so diminuit z expellit. Ad illud qd obi q gr̄a non re
80 pugnat nisi pcō nō ei qō hz originē a pcō. dōm q non
solū huic repugnat. sz etiā ei qō hz annexū. z ꝓpter hoc
z cētum ad h̄ q penā hz. z formidat penā futurā. intro
ductū est ex culpa. z ideo nō ē mīz si aliq̄ modo pellitur
aduenīēte gr̄a. qz nō tm̄ hz totaliter ex culpa introduci
verūctiā ex dono di sm̄ q aliq̄d sui. hinc ē q sic pellitur
q nō totaliter ꝛestruitur. Et sm̄ h̄ satis ꝛe plano resp̄o
deri pōt auctoritatibꝫ z rōnibus q̄ hunc z inde introdu/
cuntur.

QOnsequenter q̄ritur ꝛe timore gratuito. Et cir/
ca h̄ querūtur tria. Primo qr̄ ꝛe ipo timore quā
tū ad ei⁹ diuisionē. Secūdo querit ꝛe eodē cētū
ad eius diminutionē. Tercio z vltimo q̄rit cētum ad
ei⁹ euacuationē. Questio I k

De timore gratuito cētū ad ei⁹ diuisionē. q̄ diuidit ī
initialē z filialē. Utr̄ iste sint diuerse timoris species.
Et q sic videť ꝑmo q diuisionē mgr̄i q̄ diuidit timorez
in q̄tuor dīas. z oēs alie dīe sūt formaliter differen
tes. vr̄ g̃ q similiter sit repire circa timorē initialē z fili/
alē. Jtē hocip̄m vr̄ rōe. qz timor initialis z filial. aut
distinguit cētū ad essentialē dīam. aut solū cētū ad sta
tū. Si ꝑmo mō. tūc habeo ꝓpositū. Si secūdo modo
Cōtra. qz timor hz esse ī triplici statu sm̄ q triplex ē sta
tus hoīs iusti. vicz. in statu incipiētis. pficiētis. z pfe
cti. Cū g̃ mgr̄ illā dīam nō apponit. vr̄. q aut est insuf/
ficiēs. aut istas differētias timoris nō assignet solūmō
q̄ ad statū. nec tm̄ diuisio mgr̄i videť esse insufficiēs. im
mo z diuisio Aug⁹. z aliorū q̄ ꝛe hac materia loquūtur
q̄ solūmodo in has spēs diuidūt timorē gratuitū. Jtez
diuersitas habituū venit ex diuersitate obiectoꝝ. sz sic
mgr̄ innuit cōmuniter etiā teneť. q timor initialis ha/
bet oculū ad penā. timor⁹ filialis habz oculū ad offē
sam. ergo vr̄ q hic timor z ille sint diuerse species timo
ris. Jtē timor initialis medīū tener inter filem z fi
lialem. z cētum ad rōem æueniendi. q ꝓ seruilē æueniť
ad filialem mediante initiali. z etiā cētum ad medīū ti/
mendi. Cū ergo timor initialis sit diuersa species a ti/
more seruili. videť etiā q sit diuersa a filiali. Sz con
tra. Si vnī oppositoꝝ dr̄ multipliciter z reliquū. z si ñ
non. sed spēs nō habet multiplicari p spēs z dīas. er
go nec timor. Jtē magis pfectū z minus pfectū nō di
uersificāt rem cētū ad spēm. sz timor initialis z filialis
diffr̄unt sicut magis pfectum z minus pfectum. g̃ scōm
spēm nō distinguūtur. Jtē sicut ꝺtingit ponere timorē
initialē z filialē q̄ est pfectior. sic etiā ꝺtingit ponere ti/
morē initialē et filialē ꝺsūmatū z pfectū. cū ergo amor ꝓ
bas differentias nō habeat sm̄ spēs diuersificari. vide
tur similiter q nec timor. Jtē que hūt ortū ab eodem
sm̄ spēm sūt eiusdē speciei. qz si causa est vniuoca. z effe
ctus vniuocus. sed timor initialis z castus ortū habent
ab amore gratuito sm̄ q vult Aug⁹. et iste ē vn⁹ amor
tm̄ sm̄ spēm. g̃ videť q similiter sit et in timore. Jtez
si plures sūt timores gratuiti diuersi sm̄ speciē. cum q̄/
libet eoꝝ sit donū spūs sancti. tūc vr̄. q dona spūs sancti sint
plura cꝫ septē. Jtē si timor initialis z gratuitus dif/
ferūt hoc nō est nisi qz iste habet oculos ad penā. ille ad
offensā. sicut mgr̄ tangit in lr̄a. Sz ꝺ. vna. et eadē spēs
timoris est q̄ q̄s timet ꝛeū offendere et a ꝛeo separari. cuz
g̃ ista sint diuersa. et tamē timor nō diuersificat respe
ctu boꝝ. videť similiter q nec diuersificari habeat respe
ctu pene et offense. Maxime cū videam⁹ q timor initi
alis habeat ad vtrūcꝫ aspicere. Rᵒ. ad p̄dictoꝝ intel
ligēdam ē notandū. q h̄ est duplex modus dicēdi. Qui
dā em̄ voluerūt dicere q timor initialis et filialis non
differūt nisi cētū ad statum. sicut et amor ex q̄ timor sub
bis differētijs trahit originē. Un̄ sicut amor incipiens
et pficiens essentialiter est idē licz status sit diuersus h̄
et ibi. sic voluerūt dicere s habebit ein timore initiali et fi
liali. Sed illud nō videť sufficere ꝑ eo q tercius posset
timor assignari inter hos duos. vicz timor ꝓficiens.
Et itez nō videm⁹ talē modum distinguēdi siue diuidē
di esse ī alīs ꝺnis gratuitis. cū tm̄ in eis sit istos duos
status inuenire. Et ꝓpterea ē alius modus dicēdi q ti
moris initialis et timor filialis sūt diuerse spēs timoris.
et diuersus est vtrobiqꝫ modus tm̄ēdi. et ad diuersa in
tuetur hō sm̄ illos duos timores. Et hm̄ōi signū est. qz
vnus euacuat et alter manet in p̄ria. sm̄ q dicit magi/
ster in lr̄a. qō q̄dē nō esset si eent idē in eentia. Uerūta
mē adhuc istud videť valde difficile bn̄ intelligere. qm̄
sm̄ pfectū hoīs in statu gr̄e habēt esse in eo diuersi habi
tus timoris formaliter differētes. Et tō neuť istoꝝ mo/
doꝝ videť plane ipi intellectui satisfacere. Possum⁹ igi
tur viā mediaz eligere. vt dicam⁹ q timor filialis et ini
tialis nō ꝺo differāt sicut differūt spēs formaliter dif
ferētes. cū vn⁹ q̄dammō sit materialis respectu alteri⁹.
z quodāmodo claudaťī altero. Timor enīz initialis ti
met penam et offensam. timor vero filialis offensam q̄/
dem timet. et attendit summi patris reuerentiam. z sic
vnus quodammodo se habet ex additōne ad alterum.
et ideo non differunt. sicut due species diuerse vnī ge/
nus diuidentes. ¶ Nec tamē est ibi differentia solum cē/
tum ad statuz. qz eo q timor initialis p̄cipaliter aspi/
cit offensam. timor vero filialis et si vnum oculum ba/
bet ad offensam. p̄ncipalem tamen habet ad ꝛeu reue/
rentiam. Et quia diuersa habent p̄ncipalia motiua.
hinc est q sunt diuersi modi timendi. Quia vero vnus
clauditur in altero et alteri substerniť. hinc est q proꝑ
loquendo non sunt alterius et alterius speciei. Possūt
tamen dici diuersi timores. tum ratōne statuum. tū ra/
tione modoꝝ timendi. tum etiā ratione ꝑncipalium
motiuoꝝ. sicut rationes ad p̄mam partē inducte ostē
duut. et ideo concedi possunt. Ad illud ergo qō obi 81
in ꝓtrarium q spes nō habet diuidi. g̃ nec timor. dōm
q rō illa nō valet. qz illud intelligū nō ꝛe diuisione vni
uoci sz ꝛe diuisiōe multiplicis. sicut patet ex intellectu
illius cōsideratōnis quā pbs ponit. Si aūt queras q̄
re magis timor habet diuidi cētū spes. Dōm q spes sem

per principaliter intuet vnū solū z sūmū bonuz. timor aūt fm diuersos status mō principaliter intuet penaz mō principalit dei offesā. mō principaliter intuet dei reuerētiā. z iō nō est sile ex ista pte z alia. Ad illud qō
82 obz q magz pfectū z minꝰ pfectū nō diuersificāt rē. dō. q ppie loqndo nō est ibi dria fm spēm fm q dcm est. Uerūtamē rō illa nō valet. q nō solū differūt penes pfectū z impfectū. sz etiā penes aliō z aliud pncipale motiuū licet vnū q dāmō psupponat alterz. z qō erat formale respectu vnꝰ fit materiale respectu alterius. Ad il-
83 lud qō obz q illa q bñt ortū ab eodē fm spēm sūt eiusdē spēi. Dicendum q illud habet ȳitatem in his que generātur fm generatōz vniuocā. cū aūt timor ex amore generat nō est generatio vniuoca. z pptерea ex vno amore fm spēm nō tm̄ pñt generari diuersi timores. immo pñt generari q̄tuor genera affectionū fm Aug. que forte malit distinguūtur. Ad illud qō obz q tunc erūt di-
84 uersa dōa. dō. q vnꝰ istoz timoz cōtū ad illō qō habilitaz z cōpletōis claudit i alio. z iō sb vno dono oēs bñt cōprehēdi. vicz sb spū timoris dñi. Ad illud qō
85 vltimo obz q si rōe diuersoz motiuoz diuersificāt. tūc timor initialꝫ z filialꝫ distinguerent i duos. Dōm q nō ē simile. quoniā z si timor initialis ad duo habz oculos suos ad vnū tm̄ habz principaliter. ad alterz expñti. Silr z timor filialis. z iō rōe illiꝰ mouet ad qō principalit intuetur vnusq̄sq illoz habz simplit vnitatē. sic aūt nō ē in proposito. q initialis timor principalit aspicit ad vnum. vicz ne offēdat iusticiā. filialꝫ aūt principalit aspicit ad aliō. vicz ad pēnis reuerētiā. z iō nō ē sile ex hac pte z illa

Questio ij l.

De timore gratuito cōtum ad eiꝰ diminutionē. z q̄ritur. Utrū crescēte charitate timor decrescat. Et q sic videt pmo ex auctte bti Iobis. in pria Lañ. iij. Perfecta charitas foras mittit timorē. sup q̄d dt Aug. Quātū charitas crescit. tātū z timor decrescit. z cōtū illa fit interior. tāto ille pellit foras. maior h charitas. minor timor. sed ꝓstat q nō pt intelligi de timore seruili. q ille nō stat cuz charitate. g̃ cōtū charitas crescit. tm̄ tior gratuitꝰ decrescit

Itē cōto q̄s magis amat tāto magz sperat. z cōto magis sperat. tanto minꝰ timet. g̃ cōto plꝰ crescit i charitate. tāto magz decrescit i timore. Itē cōto magz crescit charitas. tāto strictꝰ z fortiꝰ hō alligat deo. z cōto strictꝰ se sentit alligatū. tāto minꝰ timet separari. Si g̃ timor gratuitꝰ est ille q̄ q̄s timet separari a deo cōtū charitas magz intendit. tāto timor magz remittit. Itē crescente amore crescit gustus et delectatio. sed cōto plꝰ crescit delectatio tāto minuit pena. si ergo timor penā habet. vt q cōtū charitas crescit. tm̄ nōn e sit timorē decrescere. Sed ꝓtra. augmētata cā augmētat effectus. sz fides z amor tenēt timorē gratuitū. g̃ fides z charitate crescente necesse est pter et timorē crescere. Itē cōto magz aliq̄s amat aliq̄d. tanto magz dolet si illō amittit. sz sic dolor de bono amisso. sic timor de futuro ne amittat. g̃ cōto aliq̄s magz amat aliq̄d. tāto magis timet ne amittat illud. g̃ crescēte charitate nōn e timorē crescere. Itē cōto q̄s maiorē charitatē habz tāto humiliorē. q cōto summa tumore superbie saniores. tāto sumus dilectōe pleniores. sicut dic Aug. sz crescente humilitate crescit timor dei. g̃ a pño. crescēte charitate. nōn e timorē dei crescere Itē cōto aliq̄d maioris charitatis e. tāto sollicitior est vt fugiat deo. et ne faciat aliq̄d qō deū offendat. Jurta illud Michee. vj. Indicabo tibi hō q̄d ōs reqrat a te Et pꝰ Et sollicitū ambulare cū dño deo tuo. sz cōto maior est sollicitudo vitādi culpā. tanto maior est timoris abundātia. g̃ rē. 86

Rꝰ ad pdictoz intelligēdū ē notādum q hic sic in pcedēn. diuersi diuersa sentiūt. Quidaz enim volūt dicere q est loqui de timore cōtū ad habitū et cōtū ad vsū. Si loqmur de ipo cōtū ad habitū. verū ē q crescēte charitate crescit. ꝓpt h q habitꝰ gratuiti sūt cōles Si vo loquamur cōtuz ad vsuz. sic dicerūt q crescente charitate decrescit timor. q cōto magz viget i nob vsus charitatz. tāto minꝰ viget vsus timoris. et illō p experientiaz ē manifestū. Nā hō i pncipio conuersiōis mūta experimore facit. sz cū gustauit spūm deus et dulcedīs que est in amore apprimās ad statū pfectōnis tā ad bñ opandū magz trahit liberalitate amoris cōtū stimulet pēalitate timoris Sz i h mō videt duo opposita implicari. Si em̄ mgnitudo habitꝰ attendit et dinoscit penes mgnitudinē actꝰ et vsꝰ decrescēte dono cōtū ad habituz. necesse ē ipm decrescere cōtū ad vsū et actū. Propter ea ē alius modus dicēdi q sicut prius dictum est timor gratuitus diuidi habz in initialē et filialē Et cū q̄rit vtz crescēte charitate decrescat timor. nōn dicit pt q vtz ē de q̄dā timore. et falsū de alio timore. De timore inq̄z initiali vtz ē. q̄ q̄dāmō coicat cū fuili in h q formidat penā De filiali vo nō est vtz. q cōto quis maioris charitatis ē. tāto magis refugit diuinā offensā. et cū deo sollicitꝰ ambulat. Juxta illō apli. Qui se existimat stare videat ne cadat. Sed adhuc illō nō vr omino satisfacere. q̄m timor filialis q̄ q̄s timet deū offendere penā habz et multuz affligerez aīa i illa formidie Btūs aūt tokes dt q pfcā charitas foras mittit timorē ꝓpter annexā penalitatē Et ꝓpter 87
eā pōt adhuc. alit dici q duplex ē vsus ipsi⁹ timoz gratuiti. Unus inq̄z q̄ cohois sollicitat ex cōsideratōe sue fragilitatis. Alius vo q̄ humiliat ex cōsideratōe sue putatz z diuine magnitudis. Et pmꝰ vsus minuit cuz charitas pficit. q̄ fidēcia surgit ex pfectōe charitatz vt tā hō dicat illō apli Roma. viij. Quis nos separabit a charitate xpi. rē. Alius vo vsus crescit charitate crescēte sicut timoris habitꝰ. Uñ cōto aliq̄s plus habz de spū amoris. tāto plus habz de spū timoris. q tāto magz elongatur a spū superbie siue timoris fm q dicit Augꝰ. z per h pz rñsio ad qōz ꝓpositā. pz etiā rñsio ad obiecta. Rationes etiā ad vtrāq̄z ptē inducte vtz colludūt. q cōtuz ad diuersas vias pcedūt. sicut pz de rōnibꝫ q̄ ad pmaz ptē inducūtur q̄ ostēdūt timorē minui crescēte charitate pcedūt enī de timore cōtū ad vsū q̄ habz penā. h ē cōtuz ad illū vsū q̄ q̄s sollicitat ne p sua fragilitate cadat i culpā z p sua culpa meriat penā. sic pz i discurrēdo p singulas. Rōes aūt q ad oppositū adducūtur pcedūt de timore fm illū vsū fm quē charitati pfecte colonꝰ. z vtz est q crescit cōtū ad illū sicut pz i primis tribus rōnibus.

Ad illud tm̄ q̄d vltimo obz q crescente charitate crescit sollicitudo. Dōm q nō omnis sollicitudo est ex timore. Sollicitudo em̄ qua q̄s suspēdit animo vt sp placeat deo z faciat q deo sūt accepta. magis pcedit ex amor cōtū ex timore. Sed si vlterius obiciat. q nō solū talis ē sollicitꝰ vt placeat sz etiā ē sollicitus ne offendat. Dōm q illa sollicitudo est prudentie z diligētie. q z si habeat affectū timoris annexū. in viris tamē pfectis ꝓpter securitatē quā ex pfectōne amoris accipiūt nō ita viget sicut in impfectis loquēdo simpliciter. nisi forte dispēsatiue z ad tēpus. Aliq̄n em̄ viri pfectissimi ex cōsideratōe diuinoz iudicioz ex intimis viscerib cōcutiūtur. Et ex h posset elici pter pdictos mōs aliꝰ modꝰ dicēdi q vlꝰ alicuius habitus pōt crescere vel decrescere. vel morꝰ intēsione vel actuum numerositate. Et cum dicitur q cre- 88

89 patria Rꝰ. dōm

scente charitate timor decrescit cū tum ad vsum sollicitudinis de casu. hoc nō intelligitur de intensione. sed magis motuū numerositate. q; non adeo indiget vir perfectus sollicitari sm q; imperfectus. q; habet vnde magis timet. tum rōne culpe preterite ne forte nō sit indulgentia ei data. tum ratōne future ne ex fragilitate z defectu amoris cadat. In hoc ergo stat sūma totius rnsionis q̄ liter cūq; variet modus dicēdi. q; timor gratuit⁹ crescēte charitate vno mō crescit. alio mō decrescit etiā cū tum ad vsum.

Questio iij m

De timore gratuito cū tum ad euacuationē. z queritur. vtz in patria maneat an euacuetur. Et q; maneat videtur q; illud psal. timor dñi scūs pmanet in scīm seculi. si g̃ in seculū seculi pmanet. nō g̃ euacuab aduentēte beatitudine. Itē Esa. xj. dicit de xpo. Requiescet sup eum spūs timoris dñi. Si g̃ xpūs fuit pfectissimus comprehensor. z in eo fuit timor. videt q; de nū timoris nō euacuet. Itē Eccī. j. Nihil melius cū timere deū. Et p⁹ ciusdē. Plenitudo sapientie timor dñi. Si g̃ omne totū pfectū z maxime plenitudo erit i sūma brūtudine. vī. q; donū timoris nullo mō habeat euacuari. Itē sicut sume bonitati debetur sūmus amor. sic sume maiestati debetur summ⁹ timor. sm illd Malach. j. Si g̃ ego dñs vbi est timor me⁹. sz i pria exolucm⁹ oīa de q̄ debemus. si g̃ ibi erit amor sume bonitatis. vī etiā q; ibi sit timor sume maiestat. Sz ō. tāta vel maior ē pfectio in spe cūta est in timore. sed spes euacuabit in pria sicut dictū est supra. g̃ z timor. Itē sicut spes est respectu futuri bōi. sic timor ē respectu futuri mali. sz i pria nec erit aliq̄ malū futurū. nec poterit esse. g̃ ibi nullus erit timor. Itē sicut dicit Aug⁹. sup illud Joh. x. Mercennarius fugit. rē. Timor est fuga animi. ne amittat q̄ amat. sz in pria nullo mō erit huiusmodi fuga. nec possibilitas ad amissionē boni. g̃ nullus erit ibi timor. Itē sic pacī opponit inquietudo. sic securitati opponit timor. ergo sicut summa est pax vbi nulla est inquietudo. sic vbi erit sūma securitas ibi nullus timor. sed h̄ erit in pria. g̃ rē. Itē cū triplex sit differētia timoris doni. vicz. seruilis. filialis z initialis. Seruilis nō manet q; expellitur a gratia. Initialis nō. q; expellit a charitate pfecta. Filialis nō. q; timet ne oculos pris offendat. g̃ nō videtur q; timor sm aliquā sui differētiā maneat in patria.

Itē plus excedit pfectio glie ipm timorē filialē cū ex cedat pfectio charitatis ipm timorē initialem. sz timor initialis nō stat cū charitate pfecta. vt ostensū est supra g̃ nec timor filialis cū glia. nec ē alia differētia timoris. q; ibi remaneat. g̃ donū timoris simpliciter euacuabit i
89 patria R⁰. dom. q; sicut tactū fuit in pcedētib⁹. timoris est intueri tria. vicz penā vt fugiat. offensionē vt illam caueat. maiestatē summā vt illi subiaceat exhibēdo reuerētiā. z sm hoc triplex ē doni timoris differentia. Unus q̄ principaliter aspicit penaz. z iste est seruilis. Alius vo q; vnū oculm habet ad penā. sed tm̄ principaliter habet ad offensā vitandā. z hic est initialis. Tercius aūt qui vnū oculm habet respectu offense vitāde. alium vo respectu reuerētie exhibende. z sic est filialis. Et si vnus vsus sit in, refugiendo ne sepetur a deo. alī tam excellētior. z magis pcipuus ē reuerēdo sūmā maiestatē dñi resiliendo in ppriā quitatē. Et hic quidē vsus fuit in xpo. et est in sanctis angelis. z erit in oībus beatis z cūtū ad istū oculm z vsum manet donū timoris i pria. Quātū vo ad alios inferiores tollit. q; isti cōpetunt ei sm statum impfectionis. quia vo remanet ei vsus principalis. hinc est q; non dicitur euacuari. sz magis pficī z saluari. Unde z rōnes que hoc probant concedi possunt. Ad illud ergo quod pmo obīcitur in ōrium. q; eqz nobilis est spes sicut timor. dom q; verū est de timore cūtum ad aliquē eius vsum. q̄ q̄dem cessabit in fugam finali. sm quē modū timor z spes habent ab inuicem diuidi. z cūtū ad hunc vsum. verū est q; in patria nō manebit sicut nec spes. Est z alius eius vsus qui est reuerentia sūmā maiestatē resiliendo in ppriam quitatē. z cūtū ad h timorē nō ita opponit statui glorie sicut spes. Et ideo nō oporter q; euacuetur in pria. Quātū enim ad hūc vsum magis repitur excellētia in timore cū in spe. q; minus dissonat statui glie. Ad illud q̄ obīcit q; sicut spes est respectu futuri boni. sic timor respectu futuri mali. 91 faz patet responsio. quia rō ista nō procedit de timore generaliter q̄ est respectu sūmi boni ardui. sed cūtū ad illum vsum quē habet in psenti respectu mali. Ad illd q̄ 92 obīcit de auctē Aug. Dom q; similit illa nō est generalī diffinitio. sz solū dat de timore sm vsū z statū vie. z nō sm oēm statū sicut pactū est. Ad illd q̄ obīcit q; sicut paci opponit inquietudo sic securitati timor. Dom q; sīb intelligat de timore separatōnis veritatez habet. sed si intelligat de timore reuerētie non habet veritatem quia reuerētia et securitas nullatenus opponunt. Ad illud q̄ obīcitur q; nulla differentia timoris manebit 94 in patria. breuiter respōdeo q; timor filialis remanebit. nec valet q̄ obīcit q; ibi nō erit timor separatōnis vel offense. Nam et si filialis timor hoc intueatur aliq̄ mō. aliud tamē intuet magis principaliter. Ad illd quod obīcit q; pfectio glorie plus excedit timorem filialem cū charitas perfecta initialem. Dom q; maior excessus z minor non facit habitum euacuari. sed potius perfici et consummari. sed oppositio aliqua q̄ est reperta inter illud q̄ euacuat z expellit. z illd q̄ euacuatur z expellit. ideo rō non valet. qm̄ et si perfectio glie plus excedit timorē filialē cū charitas vie initialem. tm̄ timor initialis rōne eius q̄ habet oculū ad penā plus opponitur perfectioni charitatis. cū timor reuerentie opponatur perfectioni beatitudinis.

Distinctio. xxxv. de dono sapientie. intellect⁹ z scientie.

Post premissa diligenter cōsiderandus est rē. Supra egit magister de donis generaliter z d timore specialiter. In hac vero parte de alijs donis determinat satis breuiter. maxime de donis que sunt ex parte cognitiue. scilicet de sapientia. intellectu et scientia. ostendens dīam inter se z ad alia. Et ideo pars ista diuiditur in duas. In quarū prima assignat differentiam inter dona tria predicta. In secunda vero assignat differentiam ipsorum ad alia que non sunt dona. ibi. Et notandum q; intellectus et scientia rē. Prima pars diuiditur in duas. In quarum prima assignat differentiam inter sapientiam et scientiā. In secunda vero assignat differentiam intellectus ad duo predicta. ibi. Ostensa differentia inter sapientiam z scientiam. Similiter secunda pars principalis diuiditur in duas. In quarum prima assignat differentiaz ipsius intellectus et scientie prout sunt acquisita. In secunda vero assignat dīam inter sapiam donū. et sapientiam increatam. ibi. Illud etiam sciendum est q; sapientia de qua disseruimus rē. Diuisiones vero partium satis manifeste sunt in litteris.

a Sapia ē rerū humanarū ꝛc. Contra. qm̄ sicut dicit
pbs scie secant vt res. hoc est diuidūt fm diuersitatem
subiectoꝝ. sed res diuine et humane. create ꝛ increate
sūma diuersitate differūt. ergo nulla sapia simul' pōt cē
de vtrisq;. Item res būane in cōparatiōe rerū diuinaꝝ
quasi nihil sunt
sicut nec finituꝝ
est aliq̄ mō cōpa
bile infinito. er/
go sicut puncꝰ
DI XX- nihil adūcit sup̄
XV lineaꝝ. sic cogni
tio reruꝝ humaꝝ
narū nihil adū/
Aug. in. xv. cit supra cogniti
lib. de tri. onem rerum di
diffinitō sa uinarū. ergo vi/
pie fm phi detur q̄ cogni a
losophos. tio humanaruꝝ
rerū non sit de i
tegritate ipsius
sapientie. nō er/
go debet poni i
eius diffinitiōe
Rº. dicendum.
§. Lo. xij. q̄ sapientie no/
Di. sapie ꝛ men fm q̄ acci/
scie fm theo pitur pro cogni
logos. tiōne dupliciter
consueuit acci/
pi a phis. sicut
et nomē iusticie
duplicit accipit
Est em̄ iusticia
1 spālis. ꝛ iusti/ b
cia generalis.
Justicia specia/
lis est virtus car
dinalis distincta ab alīs. Justicia vero genealis com
2 plectit generaliter oēs vtutes. Sic ꝛ sapia ppie dcā
dicit cognitio causarū altissimarū. Sapia vo cōmuni
ter dicta cōprehendit ꝛ includit cognitionē omniū. Et
hoc modo dicit pbs q̄ sapiens de qualibet re sicut est in
quirit cog̃scere rationē. ꝛ hm̄ mō sapia includit in se duas
scientias. ꝛ nō solū illas q̄ sūt de creaturis. verūetiaꝝ il
las que sūt de creatore ꝛ creaturis. Et qm̄ noie hois po
test intelligi oīs creatura. cum ipe cū oībus cōmu/
nicet. sicut dicit Grego. hinc est q̄ diffiniens sapiētiaꝝ
dicit ipam scientiam esse rerū diuinarū ꝛ humanarum
i. ceterarū rerū creatarū in quibus manifestat summa
sapientia dei. Et per hoc patet explicatio notificatōis
ꝛ dissolutio p̄me obiectōis. Ad illud vo q̄ obꝫ scien
tia rerū humanarū nihil adūcit supra cognitionem re/
rū diuinaꝝ. Dicendū q̄ licet res diuine excedāt huma
nas in infinitū. qz ille sūt infinite ꝛ iste finite. cognitio
tamē nō excedit cognitionē in infinitum p eo q̄ vtraq;
cognitio est finita. siue qua cognoscimus diuina. siue
qua cognoscimus humana. Non em̄ cognoscimus di
uina fm suam immēsitatē. nec q̄diu sumus in via attī/
gimus ad ꝓspiciendā ipam veritatem in se. ꝛ ideo nec̄e
est eā in suis effectibus cognoscere. ꝛ ꝓpterea cognitō
reꝝ humanarū magna ps est nostre noticie q̄diu sum⁹
in statu vie. ꝛ p tanto ponitur in diffinitōne sapientie
3 b Huic scientie tribuo. ꝛc. Videtur falsum dicere. qz

Assignat dr̄iam inter sapien
tiam et scientiam. a

POst pre/
missa diligent' cōside/
randū ē. in quo differat sapia a
scia. Aug. ita ait. Phi disputā/
tes de sapia diffinierūt eam di/
centes. a Sapia est rerū huma/
naruꝝ diuinarūq; scia. Ego q̄
vtrarūq; reruꝝ cognitiōem. id
est diuinarū et humanarū ꝛ sa/
pientiā et sciam dici posse non
nego. Verū iuxta distinctiōem
apli qui dixit. Alij datur sermo
sapie. alij sermo scie. illa diffini
tio diuidēda ē. vt rerū diuinaꝝ
cognitō sapia ꝓpe nūcupet. hu
manaꝝ vo reꝝ cognitō scie no/
men obtineat. Necq; vero q̄cq̄d
sciri ab hoie potest in rebus hu
manis (vbi plurimū supuacue
vanitatis ꝛ noxie curiositat' ē)
b huic scientie tribuo. q̄ illud tm̄
tribuo quo fides saluberrima
q̄ ad verā btitudinē ducit. gig/
nit. nutrit. defenditur. robora
tur. q̄ scia non pollent fideles
plurim. q̄uis polleant ipa fide
plurimuꝝ. Aliud enim est scire
tm̄mō quid hō credere debeat
ꝓpter adipiscendā vitā beaꝝ
taꝝ. aliud ē scire quō hoc ipm̄ vt
pijs opitulet. vel cōtra impios
defendat. q̄ ꝓpo vocabulo ap/
pellat scia. De his q̄ duab⁹ vir
tutibus idē Augu. dr̄iam inter
eas assignans sup̄s. ait. distat
sapia a scia testāte sancto Job.
q̄ qdammō singula diffiniens
ait. Sapia est pietas. c scia vero c
abstinere a malis. Pietatē vo
hoc loco posuit dr̄i cultū q̄ grece
dr̄ thosebia. q̄ ē i cognitiōe ꝛ di/
lectiōe eiꝰ qd̄ spē ꝛ incōmutabi
lit' manet qd̄ deus est. Abstine/
re vero a malis est in medio p̄/
uenationis ꝓuidenter ꝓuisa
ri. Idem quoq; inter hec duo
apte distinguens ait. distat ab

cū dicit fidem generari ex scientia. aut intelligit q̄tum
ad habitum. aut q̄tum ad actū. Quātū ad habitum nō
habet veritatē. quia habitus fidei nō generatur ex ha/
bitu scientie. Quātū ad actū nō. quia actus fidei p̄ece/
dit actum scientie. ergo nullo modo habet veritatem.

Item scientia ver
satur circa tem/
palia. fides aūt
est de eternis. q̄
videtur q̄ donū
scientie nihil fa
ciat ad ipsam fi
dem Juxta hoc
etiam queritur
de diuersitate il
lox quatuor ac
tuuꝝ q̄s enume
rat. Rº. dōm q̄
licet fides habe
at ipsam sūmaꝝ Aug. ī
veritatē ꝓ fm u. ō tru
cipali obo cui
credit ꝛ assentit
illud tm̄ qō cre/
dit videt ꝓ spe/
culuꝝ creature.
ꝓpterea ꝛ si spe
culū creature n̄
sit eiꝰ p̄ncipale
obiectū. cogni/
tio tamē eterno
rū i subiecta cre
atura ꝛ munda
ne creature. ꝛ in
telligētia scrip/
ture plurimum
cōfert ad ipius
fidei p̄motionē
siue in alio siue in se. In se quidē q̄tū ad profectum. In
alīs autem non solum quantum ad profectum. sed etiā
am quantum ad inchoationem. homo enim magne sci
entie ꝛ litterature facilius persuadet ꝛ melius instruit
venientes ad fidem q̄s ignorans. sicut de beato paulo
manifestum est. Unde quia scientia ista valet ad fidei
introductionem. ꝛ introducte p̄uectionem. ꝛ puecte
defensionem. ꝛ defense confirmatōnem. hinc ē q̄ quatu
or actus assignat ei Aug. respectu ipsius fidei dicens.
q̄ per donum scientie fides saluberrima gignit. nutrit.
defenditur roboratur. Ita q̄ primus actus respicit in/
cipientes. duo intermedij proficientes fm progressum
in bono. ꝛ pugnā p̄ malū. quart⁹ ꝛ vltim⁹ iaz pfectos.

Ad illō ergo quod obꝫcitur in contrarium q̄ scien/
tia non generat fidem. nec quantum ad habitum nec
quantum ad actum. Dicendum q̄ immo sed generari
aliquem habitum ab alio potest, intelligi, dupliciter.
Vel respectu eiusdem subiecti. vel respectu alterius.
Et respectu alterius dupliciter. vel effective vel dispo
sitive. Cum ergo dicitur q̄ scientia generat fidem. hoc
non intelligitur respectu eiusdē subiecti sed respectu al
terius. nec intelligitur effective sed dispositive. Ad
illud quod obꝫcitur q̄ fides est de eternis. scientia de tē
poralibus. Dicendum q̄ illud nō cogit. quia tempora/
lia bñ manducunt ad eterna q̄diu sumus in via.

c Scientia vero abstiere a malis. Videt falsū dicere. 4

quia diuersorum donorum diuersi sunt actus. cum ergo hoc sit doni timoris. non videtur q̄ sit ipsius scientie. Item abstinere a malis respicit affectum. sed scientia respicit intellectum. ergo abstinere a malis nō ē actus ipsius. Jxta b̄ quaeritur cum scientia non soluz sit ad declinandum a malo. sed etiam ad faciendum bonum. p/pter quid magis describitur per actum declinandi a malū q̄m per actum exercendi in bonis. ℟. dicenduz q̄ fm q̄ magister exponit in littera. abstinere a malis non solum intelligitur priuative non facere maluz. sed a malis abstiere hoc est prudenter cōuersari i medio nationis praue et peruerse. Timore aliter et aliter abstinere a malis est ipsius timoris et ipsius scientie. Timor enim reprimit interioza incentiuus. scientia vero docet precauere exteriora pericula et occasiones et ea que sūt ad malum inclinantia. in q̄bus magna est difficultas. Et per h̄ patet responsio ad obiecta. quoniam abstinere a malis aliter ē timoris. Preterea non est scientie vt crequentis. sed tantū vt dirigentis. Postremo non est ipsius scientie priuative tantū sed etiam positiue. sicut supza fuit tactum. ideo patent illa tria obiecta que procedunt fm hoc.

j. Lo. xiij

Job. j.

eternorum contemplatione actio qua bene vtimur temporalibus rebus. et illa sapiētie hec scientie deputatur. q̄uis et illa que sapientia est possit nuncupari scientia. vt apostolus asserit vbi dicit. Nunc scio ex parte. quam scientiam profecto cōtemplationis dei vult intelligi

Jn hoc ergo differentia est. quia ad contemplationem sapientia. ad actionem vero scientia pertinet. Ecce aperte demōstratum est i quo differāt spūs sapie et spūs scie. s. vt sapiētia diuinis. scia hūanis attributa sit rebus. Et vt doz augvtrū̄q̄ agnoscim⁹ in xp̄o. s. et rē diuinā t rē humanā. tiō d̄ ipso hēm⁹ sciam t sapiam. Cū. nlegit. Verbū caro factū ē. i verbo intelligit ver⁹ dei fili⁹. in carne agnoscit ver⁹ hois fili⁹. Jtē cū d̄z. Vidim⁹ plenū gr̄e t veritatis. gr̄am referam⁹ ad sciaz. et veritatē ad sapiam. Quia in xp̄o sapia t scia fuit plenarie. t nos sciam t sapiam de eo habemus q̄ est deus et homo.

Assignat d̄r iam doni intellectus ad donum sapientie et scientie. b

Ostēsa differētia int̄ sciam t sapiam. q̄d distat int̄ sapiam t intellectū videam⁹. Jn h̄ differt illa duo. q̄z sapia p̄prie ē de ceteris q̄ veritati ē⁹ ne cōtēplāde intēdit. Jntelligētia vo nō mō de ei⁹ nis ē⁹ etiā de reb⁹ iuisibilib⁹ t spūalib⁹ tpaliter exortis. Per eā em̄ t natura sūma q̄ fec oms naturas (id ē diuina) p̄sideraī. et q̄ post ipam sūt spūales t inuisibiles nature vt angeli t oēs aie bone affectiones cōspiciunt. Jn h̄ g̃ d̄r ia est. q̄z sapia creatoz tantum conspicitur. intellectu vero t creatoz et creatura quedam. Jtem intellectu itelligibilia capimus tantum. Sapientia vero non modo capimus

tiue. sicut supza fuit tactum. ideo patent illa tria obiecta que procedunt fm hoc.

superioza. sed etiam in cognitis delectamur Sic ergo distingui p̄t int̄ illa tria. s. itellectū scientiaz t sapiam. Scia valet ad rerū tpaliū rectā admīstratōez t ad bonā inter malos cōuersatiōz. Jntelligētia vero ad creatoris et creaturarū inuisibiliuz speculatōz. Sapia vero ad solius eterne bītudinis p̄templationem t delectationem.

Assignat d̄r iam itellectus t scientie prout sunt acq̄sita. c Et notādū q̄ iteliect⁹ t scia q̄ dicūt dona spūssctī alia sūt ab intellectu t scia q̄ nāliter sūt in aīa hois. hec em̄ virtutes sūt q̄ p gr̄am ifundūt animis fideliū. vt p eas recte viuāt. illa xō naturaliter habz hō ex bīficio creatiōis. a deo tū. Per has āt virtutes que dicūt dona spūssctī illa naturalia fformāt atq̄ adiuuāt. Et xbi gr̄a. intellect⁹ naturalis pctō obtenebrat⁹ p xtutē quādaz t gr̄am q̄ dz spūs itelligētie reformat atq̄ adiuuat ad itelligēdū. Jta t p illam xtutē q̄ dz spūs sapie iuuat atq̄ erigit mentis rō ad cōtēplationē t delectatōem eē ne xitatis. Assignat d̄r iam int̄ sapiam donū et sapiam increatam. d Illud etiā sciēdū ē q̄ sapia de q̄ nūc disserim⁹ nō ē illa sapia dei vt ait Augustinus que deus ē sed hominis sapiētia. Verum tamen que fm deum est. ac verus t precipuus cultus ei⁹ est. Si g̃ colat mēs hois deū cuius ab eo capax facta ē. t cui⁹ ē cepticeps p̄t. sapiēs ipa fit. t non sua luce. s. lūme isti⁹ luc/ pticipatōe sapiēs fit. Jsta ergo hois sapia etiā dei ē. Verū nō ita dei ē. vt ea sapiēs sit de⁹. nō em̄ participatōe sui sapiēs de⁹. sic mēs participatiōe dei. sic etiā dz iusticia dei nō solū illa q̄ ipe iustus ē. sz etiā illa quā dat homi cū iustificat impium

d Aperte demonstratum est in quo t̄. Videtur q̄ ista nulla sit differentia p̄ eo q̄ eadem virtus intellectus scilicet charitas simul habet conuersari circa idem et primum. et similiter eadem fides. ergo nulla videtur per hoc assignari donorum differentia Jtem intelligentia que est donū vnum sicut dicitur infra. simul est de eternis et temporalibus. ergo videtur q̄ magister sibīp̄si contradicat. ℟. dicendum q̄ negociari circa temporalia t eterna potest esse dupliciter. vt fm rationes eas dem. vel fm rationes alias et alias. Quando est fm rationes easdem tunc nō est solummodo diuersitas materialis. immo etiam est diuersitas formalis. et sic est in p̄positio reperire sicut colligi potest ex his que dicta sunt in p̄habitarum questionum determinatione. et p̄terea magister differentiam satis rectē assignat

Liber Tertius

Hꝺ intelligẽtiã huiꝰ ꝓtis incidit hic questio circa ser ꝑm qꝫ ser sũt dona vltra dñũ timoris li/cet mgr in lra nõ tangat nisi tria. Primo queritur ꝗs sit actus et obiectũ ꝓprijũ doni sapie. Secũdo quis sit actus et obiectũ doni sciẽtie. Tercõ ꝗs sit actꝰ 7 obiectũ doni intellectꝰ. Quarto ꝗs sit actus 7 obiectũ doni ꝯsilij. Quinto ꝗs sit actus 7 obiectũ doni fortitudinis. Serto ꝗs sit actus 7 obiectũ doni pietatis

Questio I a

De actu 7 obiecto ipius doni sapientie. Utꝝ actus ipius doni sapie attẽdat pedes cognitionẽ veri. an pedes affectionẽ boni. Et qꝫ actus eiꝰ attẽdat i cognoscendo videt ꝑmo ꝓ ꝟbũ sapietis Prouerb. j. Audiẽs sapiens sapiẽtior erit. sz auditus i nobis ẽ via ad acquirendũ habitũ cognitõis. Sic ꝫ auditũ crescit i nobis sapientia ꝑm qꝫ dicit in lra i verbo ꝓposito 7 alijs pluribꝰ eiusdẽ libri auctoritatibꝰ. vr̃ qꝫ actus doni sapie sit cognitiuus. Jrẽ hoc ipm ostẽdit ꝙ Aug. in xiij. li. de trin. vbi diffiniẽs sapiam dicit. qꝫ sapia ẽ rez diuinarũ hũanarũqꝫ cognitio approbãs notificatõnẽ pphẽ i pte illa de iba sapia. si ꝫ diffinit sapiam recte ꝙ actũ ꝓprijũ. vr̃. qꝫ actus ipius doni sapientie sit diuina 7 humana cognoscere. Jrẽ Grego. i moral. tractãs illud Job. j. Utꝝ vehemẽs. rẽ. dicit qꝫ dñũ sapie datũ est i remediũ contra stulticiã. ꝫ defectus stulticie 7 donũ sapientie directe opponũt. opposita aũt nata sũt fieri iuxta idez ꝑm qꝫ vult phs. Cũ ꝫ stulticia dicat defectũ in actu cognoscẽdi. vr̃ qꝫ actus sapiẽtie doni sit potẽtie cognitiue. Jrez hoc vr̃ rõe. qm̃ sapia approbat filio. sz cũ in imagine creata sit aliqua repire ex pte intellectꝰ. 7 aliq̃ ex pte affectus. ꝫ sũt affectõis approbant ſpũsctõ. ꝙ est amor. ꝫ vero cognitionis approbant filio. cũ ꝫ sapia ei approbet videt. rẽ. Jrẽ nullus amãs aliqd ꝑfrucũqꝫ ex ea illõ afficiat sapiẽs dicit ex hõ nisi illud cognoscat. ꝫ actꝰ dñi sapie maxime attẽdit i faciẽdo cognoscere. Sz contra hoc obijcit ꝑmo ad ẽe sapietis Eccli. vj. Sapia doctrine ꝑm nomẽ suũ est. 7 nõ multis ẽ manifesta. si ꝫ sapientia a sapore dr̃. 7 sapor respicit affectionẽ interiorẽ. vr̃. qꝫ ꝓprius actus doni sapie sit affectiuus. Jrẽ Grego. in moral. sup ꝑ mũ Job dicit qꝫ sapiẽtia ẽ donũ spei 7 certitudine eternoꝝ mẽtẽ reficiẽs. sz refectio spectat ad gustũ 7 affectũ. ꝫ et ꝑcipuus actꝰ ipius doni sapiẽtie ẽ affectiuus. Jrẽ Dyo. dicit in li. de diui. no. ca. de sapiẽtia Hãc igit stultã 7 amẽtẽ sapiam laudamꝰ. rẽ. 7 alia lra hãc igit irrõnalẽ 7 demẽtẽ 7 stultã sapiam excellẽter intuẽtes dicũt. rẽ. si ꝫ loquitur ibi de sapia q̃ est de nũ sicut patet. 7 hãc dicit stultã 7 amẽtẽ. vr̃ qꝫ actus istius doni ex pte affectõis se teneat. 7 nullatenꝰ ex pte rõis. Jrẽ Bern. in li. de amore. caꝑ. vj. dicit. qꝫ amor crescit i charitatẽ. charitas in sapiam. ꝫ cũ charitas 7 amor. 7 ipsiꝰ charitatis actꝰ sint ptes affectiue. vr̃ qꝫ 7 sapie actꝰ sit affectiuꝰ. cũ principalis actꝰ nõ varietr̃ ẽ ꝑfectus.

Item nec in dño sapie nec in eiꝰ actu ẽ repire excessum Nemo enim nimis ẽ sapiẽs. sz i actu cognitõis circa diuina ꝯingit valde de facili excedere. vr̃ ꝫ qꝫ actꝰ dñi sapientie omino se teneat ex pte affectõis. 7 nullatenꝰ ex pte cognitõis. Si forte dicas qꝫ actus eiꝰ simul ẽ ex pte cognitõis 7 affectõis. Cõtra hoc ẽ. qm maiorẽ diuersitatẽ habitibꝰ q̃ sit i potẽtijs. sz rõne illoꝝ actuũ ꝙ sũt cognoscere 7 affici diuersificatur potẽtie enim. ita qꝫ nunq̃ sũt actꝰ eiusdẽ potẽtie. ꝫ pari rõne videt qꝫ nunq̃ sũt actus eiusdẽ habitus. Si tu dicas qꝫ nõ possunt esse actꝰ eiusdem habitus principales. tunc queritr̃ ꝗs sit eiꝰ actꝰ principalis 7 ꝑcipuꝰ. vtꝝ cognitiuus vel affectiuus. 7 per primas rationes videtur qꝫ cognitiuus. ꝙ per secundas qꝫ affectiuus. 7 ita redit eadem questio que prius.

Ad. dicẽdum qꝫ sapientia quadrupliciter ꝯsiderat accipi tam a phis q̃ a sanctis. vicz cõmuniter 7 minꝰ cõmuniter. 7 ꝓprie 7 magis ꝓprie. Cõmuniter accipiẽdo sapientiam. sic sapientia dicit cognitionem rez generalem scõm qꝫ diffinit eam Augꝰ. 7 phs. qꝫ sapientia est cognitio rez diuinarum 7 humanarum. Et ꝓbs in prima philosophia dicit qꝫ sapiens est qui oĩa novit ꝑm qꝫ ꝯuenit. Alio modo dr̃ sapientia minus cõmuniter. 7 sic sapientia dic̃ cognitionẽ nõ quãcũqꝫ sz cognitionẽ sublimẽ. vicz cognitionẽ rez eternarũ. 7 sic accipit eã apls. i. Cor. xij. Alij dat ꝙ spũm sermo sapiẽtie. alij sermo scientie. ꝑm qꝫ exponit Augꝰ. dicẽs qꝫ sapientia est cognitio eternorum. scientia vero est cognitio creatorum. Et sic etiã dicit philosophus qꝫ sapientia ẽ cognitio causarum altissimarum. Tercio modo accipitur sapientia ꝓprie. 7 sic nominat ꝯgnitionem dei scõm pietatem. 7 hec quidem cognitio est que attenditur in cultu latrie quem exhibemus deo per fidem. spez. 7 charitatem. scõm quem modum accipit Augꝰ. xiij. de ciuitate dei exponens illud Job. Ecce pietas ipa est sapientia. dicens ibidẽ qꝫ pietas 7 sapientia idem est qđ theosebia. 7 theosebia idem est quod cultus diuinus. q̃ ꝯsistit in tribus virtutibus. scõm qꝫ ipse dicit in principio enchiridij. ad laurentiũ. Quarto modo dr̃ sapiẽtia magis ꝓprie. 7 sic nominat ꝯgnitionem dei experimẽtalem. 7 hoc modo est vnum de septem donis spiritus sancti. cuius actus ꝯsistit in degustando diuinã suauitatem. Et quoniã ad gustũ interiorẽ in quo est delectatio necessario requiritr̃ actꝰ affectionis ad ꝯiungendũ 7 actus cognitionis ad apprehendendũ ꝑm illud philosophi quo dicit qꝫ delectatio est ꝯiunctio ꝯuenientis cũ ꝯuenienti cum sensu eiusdem. hinc est qꝫ actus dñi sapientie partim est cognitiuus. 7 partim est affectiuus. ita qꝫ in cognitõne inchoatur. 7 in affectõne ꝯsummat. ꝑm qꝫ ipe gustus. vel saporatio. vel experimentalis boni 7 dulcis cognitio 7 ideo actus ꝓcipuus dñi sapientie ꝓprijssime dicte est ex parte affectõis. rationem cuius dicit Eccliasticꝰ. qꝫ sapiẽtia ꝑm suum nomen est. Et Grego. dicit qꝫ actus eius est reficere. Et Dyonisiꝰ dic̃. qꝫ istius sapientie est amentẽ esse. propter hoc qꝫ melius afficimur circa dum ꝓpria ꝯgnitõne que est per ablationem 7 negationem. q̃ per affirmationem. sicut docet in libro de mystica theologia. Ratione etiam istiꝰ eiusdem cause dicit Bernardꝰ. charitatẽ 7 sapientiã proficere. 7 ex hꝫ eadem causa ꝯingit qꝫ sapientia non põr esse in via. quia excessus in experimento diuine dulcedinis potius est laudabilis q̃ vituperabilis. ꝑm qꝫ patet in viris sanctis 7 contemplatiuis. qui pre nimia dulcedine modo eleuantur in extasim. modo subleuantur vsq̃ ad raptum. licet hꝫ eueniat paucissimis. Concedenduz est igit qꝫ actus dñi sapiẽtie ꝓcipuus est ex parte affectionis. Concedende sunt etiã rationes hoc ostendentes. Ad illud vero quod obijcitur in ꝯtrarium qꝫ sapientia crescit per auditũ. Dicendũ qꝫ sapientia sumit ibi cõmuniter pro ꝯgnitõne generali. que quidez est rerum diuinarum 7 humanarum. que per studium 7 auditum suscipit incrementuz. 7 ideo non habet hic locuz

Ad illud similiter quod obijcitur ꝺ auctoritate aug. patz rõnio. qꝫ illo mõ accipit eã aug. Ad illud vero qđ obijcit de auctre greg. qꝫ sapia est ꝯ stulticiaz. dicit põr qꝫ hoc dicit nõ q̃tũ ad vltimũ actũ sapiẽtie qui attẽdit in affectõne. sz q̃tũ ad ꝑmũ actuz siue putũ q̃ ꝯsistit in co-

gnitione. donū enī sapientie in se cōplectitur vtrumqz
10 Ad illud qō obīr q sapīa appropīat filio. Dōm q b ē
inqztū dicit saporē affectōis. Cū enī vtrumqz i se clau-
dat potest vtreqz pſone appropīari. vicz filio et spūisan-
cto. Et qm nō appropīatur filio soli. imo etiā pſone spi-
11 ritussancti. hinc est q rō illa nō cogit. Ad illō qō vlte
rius obīr q nemo ē sapiens ex hoc solū q amat nisi etiaz
vlterius cognoscat. dōm q illud est verū. attamē i amo
re dei ipi gustui cōiuncta ē cognitio. Optimus enī mo-
dus cognoscendi deū est experimētuz dulcedis. multo
etiā excellētior et nobilior z delectabilior est qz p argum
tum inquisitionis. Unde ex hoc non sequit z habetur.
q cōgscere sit ē actus ipsius doni sapie pcipuus. sed q-
dammō cōcurrit ad eius actū pcipuū. z hoc quidē ē ve-
rum, q sicut tactū ē sapīa in se claudit vtrumqz actū. vī
quodammō respicit intellectū quodammō respicit af-
12 fectū Ad illud vero qō vltimo obīr q vnus habitus
nō pt esse respectu istoz duoz actuū. cū penes illos di
uersificētur potentie. Dōm q verū est q nō pñt isti ac-
tus eiusdē habitus esse ita q vtreqz sit pncipalis. nihil
tamē impedit duos esse. ita q vnus sit prim⁹. alter ho
pcipuus. Unus sicut disponēs. alter ho complens. sī
cut in pcedentib⁹ habitū fuit de fide. Unde eisdē rōnib⁹
z responsionibus (qztuz ad hoc) pōt qs negociari circa
donū sapientie q supra explanate fuerūt circa vtutē fi-
dei. Et ideo hec ad pſens sufficiant. quia non oportet b
illas iterū replicari. Questio ij b

De actu et obiecto doni scientie. Utrz actus pcipu⁹ do
ni sciētie ꝓsistat i actōne vel in cōsideratōne. Et q con-
sistat in actōne ꝓmo videt aucte aug⁹. xiij. de trini. que
habet in lra. distinguens enī inter sapīam z sciam dic.
q sapīa spectat ad ꝓtemplationē. z scia ad actōnem
Itē pm pbm scire qō nō est cōiunctū opationi parū aut
nihil pdest ad vtutes. si ergo scientia que est spūssancti
donū multū pdest ad merituz. vī q actus ei⁹ circa agē-
da pcipue sit constitutus. Itē fides sine operib⁹ mor-
tua est. g pari rōne et sciētia. sz ipa scia q est donū spūs-
sancti nō est mortua sed gratuita. g videt q actus eius
pcipuus ꝓsistat circa agēda. Itē donū scientie cōpa-
ratur ad pietatē. sicut dirigēs ad exequens. sed pietas
pm q dicit Greg. in moral. est opa misericordie exhibe-
re. ergo actus scientie ē circa talia opera dirigere. ergo
actus eius consistit in agendis. Itē actus doni sciētie
pm qō dicit magister in lra ē cōuersari in medio natio-
nis prave z querse. sed bona ꝺuersatio respicit actiōes
exteriores. ergo actus doni scientie circa agēda versat
pcipue. Sz ꝯ Aug. xiij. de trini. Huic scientie tri-
buo non q̄cq̄d humane curiositatis z vanitatis est. sed
quo fides saluberrima gignit. nutritur z roborat. si
ergo actus doni scientie ē ad generādū fidem. videtur
q magis sit circa fidē qz circa mores. Itē in eodē li.
dicit z magister i lra dicit q cognitio diuinitatis i xpo
spectat ad sapīam. cognitio ho humanitatis i eodē spe
ctat ad sciētiam. sz cognitio humanitatis xpi non ē cog
nitio operatiua. sed potius contēplatiua. si ergo hec ē
doni scientie. vī zc. Itē in agendis sufficienter diri-
gimur p virtutē prudentie. aut ergo donum scientie su
perfluit. aut ei⁹ actus pcipuus nō ad hoc sed ad aliō or
dinat. Itē intelligentia scripture spectat ad donū sciē-
tie pm q aug. innuit in li. de doctrina xpiana. vbi ostē-
dit q per pietatē z mitigatē puenit ad intelligētiā sacre
scripture. si g hmōi intelligētia nō cōsistit i actōe sed in
speculatōne. videt q actus eius magis cōsistat i contē
platōne qz in actōne. Itē iuxta hoc qritur cū vni⁹ habi-
tus vnus sit actus. qō doni scie hñt tā diuersi act⁹ as-
signari. Innuit enī mgr in lra q act⁹ doni scie ē fidē nu
trire et defendere. z vlteri⁹ q eiusdē actus est cōuersari
in medio nationis prave z querse. z postremo q actus
eius est xpm cognoscere. Rō. ad pdictoz intelligētiā 13
est notādū q scie quadruplex ē dīnia. Quedā ē q consi-
sistit in intellectu pure speculatiuo. z hec est fūdata su-
pra principia rōnis. z hec est sciētia acquisita de quacū
qz creatura. sicut sciētia būane phie. Quedā āt est q cō
sistit i intellectu inclinato ab effectu. z hec ē fūdata sup
principia fidei. que quidē sūt articuli. z nihilom⁹ in⁹ ac-
quisita. z hec ē sciētia sacre scripture quaz nullus habe-
re pt nisi saltē habeat fidē informē. Quedam aūt est que
consistit in intellectu siue rōne inqztū inclinat affectuz
ad opationē. et hec fundata ē supra pncipia iuris natu
ralis que ordinatur ad rectitudinē z honestatē vite. et
hmōi ē scientia virtutis prudētie. Quedā aūt scientis ē
q ꝓsistit i intellectu pm q ē inclinatus z inclinās. incli-
natus inqzt a fide. z inclinās ad bonā opationez. z hec
fundat sup pncipia fidei. z habet ortū a dono gre. z tal⁹
est sciētia que ē donū spiritussācti. Et ex h⁹ pz qs sit act⁹
ꝓprius hui⁹ doni. Est enī actus ei⁹ dirigere ad agenda
pm pexigētiā regule ipius fidei. cui⁹ est dirigere ad ope
ra miscōie vt nō tm bona p bonis reddat pm q dictat
lex nature. sz etiā bona p malis pm q dictat lex gratie.
ad exemplar ipsius iesu xpi in quo fuit gre abūdantia.
z ideo ad ipam sciam nō solummō ptinet dirigere i agē
dis sz etiā exꝺsequēti ptinet nosse ea q sūt fidei tanqz fū
damētū sue directionis. z vlteri⁹ nosse humanitatē xpi
tanqz exemplar sui regimīs. ita q hꝺc triplex actus cō-
ueniat ei pm triplicē respectū. vnus vicz respectu obie
cti motiui. alter vero respectu sui fundamenti. z terti⁹
est exemplaris excitatiui. Et q pncipalis actus accipi
tur ex pte obiecti. hinc ē q pcipuus actus doni sciētie ē
dirigere circa actōnē pm q dicit Aug⁹. z ostēdūt rōnes
ad hoc inducte. z ideo sunt ꝺcedende. Ad illud ergo 14
quod pmo obīcit in cōtrariū q ipsius scientie ē dirige-
re circa actōnem pm q dicit fidē gignere z roborare. di
cēdū q iste nō est eius actus pncipalis sz ad principalē
ordinatus. ea rōne qua directō doni scientie in agēdis
sequitur z fūdatur sup pncipia ipius fidei. Ad illud 15
qō obīr q ipsi⁹ doni sciētie ē humanitatē z grām xpi nos
se. iā patet rñsio. q nec h est act⁹ ipius scie pncipalis. sz
q ad pncipalē hz ordinari. sicut cognitio exēpli utilis ē
ad euidētioz ē cognitionē rei que pm exēplar illud ꝛbet
fieri. Ad illud qō obīr q p prudētiā sufficienter diri- 16
gitur hō i agēdis. iā patet rñsio. q prudētia dirigit pm
principia iuris naturalis ad ea que honesta sunt. sz sci
entie donū dirigit p pncipia fidei z iuris diuini ad ea
que sūt scā. vnde quodāmō aliter est actus ipsius doni
scientie qz virtutis prudētie. z supra principia magz ele
uata fundari habet. z ppter hoc habita virtute prudē-
tie non supfluit donū scientie. Ad illud qō obīr q in 17
telligentia scripturarū spectat ad donuz sciētie. Dōm.
q sicut prius tactū fuit de cognitōe eoz que sūt fidei q
nō principalit spectāt ad donū ipius sciētie. sed q̄dam
modo antecedēter z quasi presuppositiue. sic etiā intelli
gendū est ꝛ intelligētia scripture. Ad illud qō vltio 18
queritur de diuersitate actuū iā patet rñsio p ea q dcā
sūt. qm vnus ē eius actus pncip alis. duo ho annexi et
simul cū hoc patet quid sit obiectum ipius doni sciētie
z quo etiā differat a virtute prudētie z ab habitu cuius-
libet sciētie. Questio iij c

De actu z obiecto ipius doni intellectus. Utrz donum

intellectus simul ꝺsistat in ꝺtēplatione creatoris ⁊ creature. Et q̄ sic. vī p̄mo auctate mḡri in lr̄a. intelligētia nō mō de eternis est. sz etiā de rebꝫ inuisibilibꝫ ⁊ spūali/bus tpaliter exortis. Jtē hoc ipm vī p Dyonisiū q̄ dicit q̄ ipossibile est q̄ diu in via sum⁹ relucere nobis diui/nū radiū nisi circūuelatū. si ḡ illud est velamē creature. vī q̄ intellectus nō possit dēū nisi in creatura cōgscere. ḡ si est ad cognitionē creatoris. necesse est q̄ sit sīl ad co/gnitionē creature. Item nō est pfect⁹ hītus amoris nisi amet de⁹ ⁊ in se ⁊ in sua imagine. ḡ sīlr nō erit pfectū do/num intellect⁹ nisi de⁹ p illud cōgscat ⁊ q̄tū ad ꝺditōes suas. ⁊ q̄tū ad ꝺditōes creaturaꝝ q̄ sunt ei sīles. ḡ vī q̄ donū intellect⁹ sit ad ꝺtēplanda tpalia ⁊ eterna. Jtē de eisdē hz esse intellect⁹ de q̄bꝫ hz eē fides ſm q̄ dīc Greg. Qꝛ de⁹ intellectū dat. dū de auditis mentē illustrat. sz fi/des nō tm̄ mō respicit diuinā ēntiā in se. verūetiā ī cō/patione ad creaturā. vī ḡ q̄ act⁹ doni intellect⁹ ordinet ad illa duo ꝺtēplanda. Sz ɔ. Dono sapie cōgscuntur eterna. dono scie cōgscunt tpalia. sicut dicit Aug. ⁊ ha/betur in lr̄a. ḡ aut donū intellect⁹ supfluit duobꝫ donis habitis. aut circa illa duo act⁹ eius p̄cipu⁹ nō ꝺsistit. Jtē sapia ⁊ scia differūt ⁊ sunt diuersa dona p̄ḃ q̄ vnū coꝝ est circa tēpalia. aliud ꝺo circa eterna. ḡ si donū in/tellectus est vnū. vī q̄ nō possit eē circa illa duo. Item aut donū intellect⁹ ꝺsistit in cōgscēdo tm̄. aut in cogno/scendo ⁊ afficiēdo. Si ꝺsistit in cōgscēdo tm̄. ḡ nō vī q̄ sit donū gratuitū. cū actus pure cognitiu⁹ nō sit merito/rius. Si in cōgscēdo ⁊ afficiēdo. ḡ donī intellect⁹ ē eterna cōgscere ⁊ circa illa affici. sz iste est act⁹ doni sapīe. ḡ aut donū intellect⁹ nō est circa eterna. aut si est ñ differt ab ipa sapia. Jtē sicut ꝺtingit dēū cognosci ⁊ cōtempla/ri in imagine. ita cōtingit dēū cōgscere ⁊ cōtēplari in ei⁹ vestigio. ḡ sicut donū intellect⁹ ē ordinatū ad cognitōez ipī⁹ creature spūalis. ita etiā ad cognitōz creature cor/poralis. sz nō dirigit ad cognitōez corpalis creature. ḡ pari rōne nō vī donū intellect⁹ ordinari ad cognitōz ali/cui⁹ creature. Jtē dona q̄ sibīnuicē corrūdent ⁊ ad se cō/binant ⁊ ad idē circa idē ꝺsant. sz donū intellect⁹ ⁊ sapi/entie cōbinant ad inuicē. ḡ cum donū sapīe sit circa eter/na ⁊ nō circa creaturas. vī q̄ ⁊ donū intellect⁹. Jtē si sīl est circa creatorē ⁊ creaturā. ḡ vī q̄ donū intellect⁹ intel/ligat ⁊ cōgscat dēū p speculū. ḡ nō vī differre a cogniti/
19 one fidei. Qᵒ. dōm q̄ cognitio de duo sb̄ rōne veri po/test haberi ſm triplicē modū. Uno mō habet cognitio de duo p simplicē assensum. Alio mō p rōnis adminicu/lū. Tertio mō p simplicē cōtuitū. Primū est virtuz fi/dei cuius est assentire. Secōm est donī intellectus cuius est condita p rōnem intelligere. Tertiū est beatitudis mundicie corporis cuius ē dēū videre. Qm̄ ḡ rōes scōm quas inuamur ad credita intelligēda accipiūtur nō so/lum a cōditionibus creatoris sz etiā a cōditionibꝫ crea/ture spiritualis q̄ inf creaturas primiorem hz assimi/lationē ad creatorē. hinc ē q̄ donū intellectus cui⁹ act⁹ est in cōtemplatōnē sūmi veri eleuari p lumē qđ nō solū facit assentire sz etiā p ogruas rōnes credita intelligere nō solū attēdit in cōtemplatōne creatricis eēntie. sz etiam spūalis creature. Et ex hoc patet ꝺs sit actus ⁊ ob/iectū ꝓprīū ipius doni intellect⁹. qm̄ obiectū ei⁹ ē ipsū verū eternū inq̄tū intelligibile. nō solum ſm ꝓprias cō/ditōes. sed etiā ſm ꝓpetates creaturaꝝ sibi sīliuz. ſm q̄ dicit mḡr ī lr̄a. Act⁹ ꝺo ei⁹ ē cōtemplari ipm verū credi/tū. vt deuoti⁹ credat ⁊ ardēti⁹ diligat. ⁊ ita donū intel/lectus cōsistit ī cōtemplatōe rōnali creatoris ⁊ spiritua/lis creature. sicut oñdūt rōnes que ad ista ꝓtem sūt in/ducte. Ad illud ḡ q̄ ꝺ primo obz in ꝺtrarium q̄ donū 20
sapīe ordinat ad cognitionē creatoris. ⁊ donū scientie ad cognitionē creature. Dōz q̄ aliter ⁊ alit sūt illa duo dona ad cognitionē illoꝝ q̄bꝫ donū intellectus. q̄ donū sapientie ē ad cognitionē eternoꝝ. sz eternas rōnes ſm tamē q̄ ille eterne rōnes sunt via ad gustū ⁊ experimen/talē cognitionē diuine suauitat. ita q̄ cognitio illa gu/stui ē annexa. Donū ꝺo intellectus negociat circa eter/na ſm rōes eternas q̄ sūt via ad cognitionē veritatis. Et hinc ē q̄ Bern. approbat donū intellect⁹ fidei q̄ assē/tit sūme veritati ꝓpter se. donū ꝺo sapīe approbat cha/ritati cuius ē disponere ad gustandū dēuz. Per būc etī/am modū est dñtias inuenire inter intellectū ⁊ sciam. quia scia negociat circa creaturas ſm rōes creatas. vī/ negociari hz nō solū circa creaturas spūales que habēt rōem imaginis. sed etiā circa sensibiles ⁊ corpales que hñt rōem vestigiī. Donū ꝺo intellect⁹ et si negociet cir/ca creaturas ſb̄ tamē est ſm rōnes eternas. ⁊ tō solū ē cir/ca creaturas spūales. in quibus rōes eterne relucēt ma/gis explīcē. Et sic pz. q̄ q̄ alio ⁊ alio mō est intellect⁹ cir/ca creatorē ⁊ creaturā q̄bꝫ sapia ⁊ scientia. hinc est q̄ illis habitis nō supfluit. Ad illud qđ obz q̄ donuz sciēte 21
⁊ sapīe distinguūtur. q̄ hoc est circa tpalia. ⁊ illud cir/ca eterna. cē. iā pz rūsio. q̄ nō ē sīle. Sapia enī negocia/tur circa eterna ſm rōnes eternas. scia ꝺo circa creata ſm rōes creatas. ⁊ q̄ hñt diuersa obiecta ſm rōnez mo/uēdi ⁊ dirigendi. hinc ē q̄ sūt dona diuersa. Intellect⁹ ꝺo siue circa creaturā siue circa creatorē negociet. sp re/fert ad rōnes eternas. ad q̄s p creaturas etiā eleuat cō/tēplandas. ⁊ ideo vnū solū donū est q̄bus illa sint ꝓpria. ⁊ ex hoc colligi pōt q̄ donuz intellect⁹ est infra sapiam ⁊ supra sciam. Ad illud qđ obz q̄ donū intellectus. 22
aut est in simpliciter speculādo. aut in speculādo ⁊ affi/ciēdo. Dōm q̄ ē cognitio expientie q̄ attēdit ſm gustuz ⁊ ista ē donī sapīe acq̄site. ⁊ ē cognitio speculatōis ertē se q̄ dāmodo via ē ad gustū. sicut cognitio fidei ad rele/ctationē charitatis. ⁊ hec ē doni intellect⁹. q̄ qđē viam prebet ad vsū doni sapientie. que adeo gratuita ē. quo/niā sup assensū fidei fūdat. ⁊ vlteri⁹ ordiat ad sapie gu/stū. nihilomin⁹ tū in actu intellect⁹ ē quedam delectatio sed longe inferior q̄ in dono sapientie. Delectat enim quis in cognitione veritatis. sed non sicut in gustu sū/me suauitatis. Ad illud qđ obīcit q̄ sicut contingit 23
dēū cognoscere in imagine. sic etiā in vestigio. Dōm q̄ nō est oīmoda similitudo. In imagīe enī q̄ magz app/pinquat magis clare habet cognosci. In vestigio vero q̄ multū distat. ſb̄ maiori obscuritate ⁊ enigmate. Et q̄ ad donū intellectus spectat cōtemplatio clarior ⁊ excel/lentior q̄ sit cognitio fidei. hinc est q̄ ad donuz illud nō spectat cōgscere dēū in q̄cunq̄ creatura. sz in ea q̄ est ei⁹ imago ⁊ similitudo explīsa sic dictū ē s. Ad illd qđ obz q̄ 24
donū intellect⁹ cōbinat dono sapīe. dōz q̄ q̄ donū sapīe ꝺsistit in gustu. donū ꝺo intellect⁹ ꝺsistit in lumīe ra/tionis. ⁊ amplius ascendit affectio q̄bꝫ rō. ⁊ vnio q̄bꝫ cogni/tio. ſm q̄ vult ꝺyo. hinc ē q̄ donū sapīe in actu suo non sic indiget adminiculo creature ſm q̄ donū intellectus. Et tō donū sapīe in actu suo versat solū circa eterna. do/nū ꝺo intellect⁹ nō solū circa eterna sz etiā circa creata. Lū ḡ dicit q̄ dona q̄ ad inuicē cōbinat debēt habere idez obiectum. ſb̄ vez est de obiecto p̄ncipali. nō sūt de eo qđ hz rōnē adminiculātis. Ad illud qđ vltimo obz q̄ in 25
tellect⁹ videt p speculū sicut ⁊ fides. dōm q̄ in visione p speculū sunt multi grad⁹ ſm maiorē ⁊ minorē ꝓpurati/onem ⁊ obscuritatē enigmatis. ⁊ ſm ſb̄ alio ⁊ alio modo

hz illumiari ꝛ habilitari. Unde fides habilitat ad assentiendū ꝺo in articulis. ꝙs ꝛ si nō videat in se tñ videt ī creatura cognoscēdo ꝺd est qō ꝙ nomē dicit. Nunq̄z ei cognoscit aliq̄s credens ꝺd sit trinitas. nisi qꝝ videt ꝺd sit ternarius in creatura. ſz vlteriꝰ donū intellectꝰ illuminat ad intelligendū nō solū ꝺd est quod ꝙ nomē dicitur. sed etiā ad videndā rōnē ꝙ trinitas ꝺbeat in ꝺo eē ꝙ hoc ꝙ videt in ipa imagine egressum verbi a mente ꝙ viā generatōis. ꝛ amoris ab vtroq̄z ꝙ viā cōnexionis. Ex his patz ꝙ ꝛ si fides ꝛ intellectꝰ sint ꝙ speculū. tñ in mō speculādi differūt. ꝛ iō sunt diuersi habitus. patet etiā silr cū hoc quis sit actus doni intellectus. ꝛ ꝺd obiectū. ꝛ q̄ differētia ipiꝰ respectu alioꝝ habituū.

Questio ūlīm ꝺ

De actu ꝓꝓio ꝛ obiecto ipius doni ↄsilij. Utrū actꝰ ipius doni ↄsilij sit ↄsiliari. Et ꝙ sic vr. ꝓmo ꝙ sapiētis exhortatiōē qua hortat nos oīa facere cū ↄsilio. hꝫt sit similitudo ꝺ his q̄ facimus. cū igit hortat ad actum doni ↄsilij. vr ꝙ actus illius doni sit ↄsiliari. Item hoc ipm ostendit ꝙ Tullij diffinitionē in j. rethorice dicen
26 tis. Cōsiliū est aliquid faciendi vel nō faciendi vere excogitata ratio. sed ista excogitatio ꝺ faciendo vel non faciendo est ipa ↄsiliatio. ḡ ꝙ ꝓius actus doni ↄsilij est ↄsiliari. Item hoc ipm vr per Greg. assignatōez. Dicit enī Greg. sup. j. cap. Job. vbi assignat donoꝝ differentiam. ꝙ ↄsilium est ↄtra ꝓcipitatiōē. sed actus q̄ directe opponit ꝓcipitatōi est ↄsiliari. iō ei ↄsiliamur ne ꝓcipitanter aliquid faciamꝰ. ḡ ꝛc. Item hoc ipm vr ꝙ nomis rōnem. qm̄ sicut se hꝫ timere ad timorē. sic se hꝫ consiliari ad ↄsilium. sed actus ꝓꝓius ꝛ ꝓncipalis ipius doni timoris est timere. ḡ actus ꝓꝓius ipius doni ↄsilij est cōsiliari. Si dicas ꝙ nō dicit ↄsilium a ↄsiliando sed magꝫ a ↄsulendo. ꝛ actus ipius ↄsilij magis est ↄsulere ꝙ cōsiliari. Obꝫit ꝫ hoc. q. ↄsulere dupliciter ꝺr. Uno mō ↄsilium ab aliquo querere. Alio mō ↄsiliū dare. Sz actꝰ doni ↄsilij nō est ↄsiliū q̄rere. q̄ em̄ ↄsilium querit eget ↄsilio. ꝛ q̄ eget ↄsilio iam nō hꝫ donū ↄsilij. igit actus istiꝰ doni nō est ↄsulere ꝺm ꝙ ↄsulere est idem quod ↄsilium querere. Rursus ↄsilium dare nō est magne vtilitatis nec etiā magne ꝺtutis. cū multi sciant aliꝫs ↄsulere qui seipos regunt valde miserabiliter. si ḡ donū ↄsilij est ordinatum ad ꝓꝓiā vtilitatē. vr ꝙ actus eius nō sit consilium alteri dare. nec ↄsilium ab eo accipe vt ꝑus ostēsum est. ḡ vr ꝙ actus istius doni directe sit ipm ↄsilium Sz ↄ. sup illud ps. Consiliū meū iustificatōes tuc. ibi glo. Consiliū est seruare iustificationes. sed ꝺ eo quod seruamus nō ↄsiliamur. ḡ si actꝰ ipius doni consilij ē iustificationes obseruare. nō vr ꝙ actus eius sit consiliari. Item sicut dicit Dam̄. Consiliū est ignorantis ꝛ dubitantis. vnde ꝛ xp̄o nō ↄuenit ↄsiliari. si ergo donum consilij fuit in xp̄o ꝛ in quolibet alio sapiente ꝛ sciēte deo ꝑfecto. vr ꝙ actus ipius doni nō sit consiliari. Item hoc ipm vr rōne. sicut se hꝫ addiscere ad scire. sic se habz consiliari ad eligere. q̄ vtrunq̄z est via ad alterꝫ. addiscere ad scire. consiliari ad eligere. sed sicut per addiscere habilitamur ad sciendū. ita ꝙ consiliari habilitamur ad eligendū. Cum ergo actꝰ ipius sciē nō sit addiscere ſz magis scire. videt ꝙ actus ipius doni nō sit cōsiliari ſz magis eligere. Item cōsiliū ordinat ꝛ dirigit ad ea que sunt superogationis. ſz ꝺ istis nemo dubitat quin sint manifeste bona. ꝺ his aūt ꝺ quibꝫ nulla est dubitatio nulla necessaria est consiliatio. cū ergo donū consilij dirigat ad hoc. vr ꝙ actus eius nō sit consiliari. Item cōsiliari est ipius ꝓuidentie. ergo aut donum ↄsilij non est nobis oportunum. aut ē ad alium actum. sed ↄstat ꝙ nobis ē oportunum. videt ergo ꝙ ↄsiliari non sit eiꝰ actus purus. Rº. dicendū ꝙ sicut intellectus aliq̄n 27
accipit ꝓ actu intelligendi. aliq̄n ꝓ ipo intellectu siue ei/telligibili. aliquādo ꝓ ipso habitu intelligēdi q̄ dirigit ipm intellectū in iudicio ꝺ veris ꝛ falsis. Sic ꝛ ↄsiliuz tripliciter accipi consueuit. Aliquādo ꝓ actu ↄsiliandi. Aliquādo ꝓ eo ad quod terminatur ille actus. sicut quando dicit hoc est ↄsilium meū. Aliquādo vero ꝓ eo habitu qui expedit ꝛ dirigit animā ad eligendū ꝓ sequenda. ꝛ ad fugiendum vitanda. Dic aut̄ habitus dirigens ad huiusmodi electionez duplex est ꝺm diuersitatem eligibiliū. ꝛ ꝺm diuersitatem modoꝝ siue rationum eligendi. Nam eligibilia quedā sunt ñecessitatis quedam vero arduitatis. In primis dirigit prudentia in secundis vero dirigit donum ↄsilij ꝓpter excellentiorem ꝛ maiorem difficultatē q̄ in eis que arduitatꝫ sunt habet reperiri. Rursus dirigi in electionem pōt aliq̄s vel ꝺm regulam iuris naturalis. vel ꝺm regulam iuris diuini. Et primum quidē est ꝺ rutis politice. secūdum vero spectat ad donum consilij. Ex his potest elici per quandā circūlocutōnem quis sit actus ꝓprius doni ↄsilij. quoniā actus eiꝰ ē dirigere ī electōne agendoꝝ ꝑsequendoꝝ vel fugiendoꝝ. que sūt specialis arduitatis. ꝛ hoc ꝺm regulam iuris diuini. ꝛ in hoc distinguit actus eius ab actu prudentie virtutis ꝛ scientie doni. Si igitur queras. vtꝫ actus doni ↄsilij sit ↄsiliari. Dicēdum ꝙ si per verbum ↄsiliandi intelligatur directio ꝺm regulā ꝛ lumen ↄsilij. sic bene potest ↄcedi ꝙ actus eius sit ↄsiliari. Sed attendendum est ꝙ ꝺm ꝙ vult damascen. ↄsilium respicit aliquem actū precedentez. ꝛ aliquē actū seqntē. dicit enī ꝙ primo hō incipit ꝛ ↄsiliatur deinde disponit ꝛ ordinat. postmodū eligit ꝛ consentit Et ꝺm hoc intelligēdū est ꝙ dirigi ꝺm regulā ↄsilij hoc pōt esse dupliciter. Aut ꝺm ↄsiliū inq̄rendo. aut ꝺm ↄsiliū disponēdo ꝛ eliciendo. Primo quidē mō nō est actꝰ ipius ↄsilij principalis ꝛ vniuersalis. sed quasi actus eiꝰ initialis. ꝛ est ī eo in q̄ est ꝺm statum impfectōnis. Secūdo ꝛo mō actꝰ eiꝰ vltis ē ꝛ principalis. vñ siue ꝓ hꝫz ↄsiliādi siue ꝙ quodcūq̄z aliō ꝛbum illud significet qō est dirigi in eligōne horum que sunt arduitatis ꝺm ↄsilij donū. qō regit ꝺm dictamē iuris diuini. Dom ꝙ hic ē actus ꝓncipalis ꝛ ꝓꝓrius doni ↄsilij. Unde ↄcedi pōt ꝙ ↄsiliari ꝺm istā acceptionē est actꝰ eiꝰ ꝓꝓius. sic rō/nes ad primā ꝓtē inducte oñdūt. Ad illud ꝛo qō vl/timo obꝫ de actu ↄsulēdi quō spectet ad donū ↄsilij. dō. ꝙ ↄsulere ꝓut respicit alterꝫ accidit dono ↄsilij. donuz em̄ ↄsilij ꝓꝓie respicit directōnē actus ꝓꝓij. vñ licz actus doni ↄsilij attēdatur in dispōne ꝛ ordinatōe arduorum ꝑsequēdoꝝ. qꝝ tamē donū illō aliq̄n est ī abūdātia aliq̄n ī ꝺfectu. ꝛ cū ē in abūdantia habet iuuare alios. cū ꝛo est in ꝺfectu hꝫ iuuari ab aliꝫs. hinc ē ꝙ actus cōsulendi aliū vel ↄsulendi aliꝫ. dono ↄsilij ꝑnt attribui. neuter tamē est actꝰ eiꝰ ꝓncipalis. Uñ inter istos duos medius cadit actus ↄsiliādi. rōne cuiꝰ ꝛ aliꝫ habent esse doni ↄsilij. Propter qō nō absurde pōt dici ꝙ actꝰ doni ↄsilij ē seipm regere. ꝛ vlteriꝰ cū abūdat scire ī ↄsimili alterꝫ adiuuare ꝛ dirigere. Ad illud quod ꝓño 29
obꝫ ↄtrariū ꝙ ↄsilium ē iustificatōes obseruare. Dom ꝙ ibi nō tangit actus ↄsilij principalis ſz ↄsequens. Nā doni ↄsilij est dirigere. sed alterius doni est exequi ꝛ facere. ꝛ iustificationū obseruatio nō attribuitur ipi ↄsilio ꝑ se ꝛ ꝓño. ſz ad iustificatōes obꝫuādas directō ī actu attribēda est ↄsilij dono. Uerūtamē ꝙ dicit neminē

cōsiliari de eo quod obseruat nō habet veritatē. qz nemo recte obseruat nisi suā obſuatōnem rectitudo ī ꝯsiliando ꝑcedat. vel ꝙ̄tū ad ꝯsiliū inquisitionē. vel saltem
30 ꝙ̄tū ad cōsiliū disp̄oem. Ad illud qō obz ꝙ cōsiliari ē ignorātis. sicut dicit Dam̄. dōm ꝙ illud ē vel̄ ꝑput ꝯsiliari idē ē ꝙ ꝯsiliū inquirere. nō āt ꝑput ꝯsiliari idem est qō ī arduis eligēdis dirigere. Et hoc modo cōsiliari est actus ipsius ꝯsilij. 7 fuit in xp̄o. 7 fm istū modū diuina
31 dispositio in his que secreta sūt ꝯsiliū appellatur. Ad illud qō obic̄it ꝙ sicut addiscere se habet ad scire. ita cōsiliari ad eligere. Dōm ꝙ verū est fm ꝙ ꝯsiliatio idē est qō ꝯsilij inquisitio. Sc̄ōm aūt ꝙ ꝯsiliatio idē est ꝙ directa 7 recta dispositio 7 ordinatio. sic nō se habet illo mō. qz talis dispositio regula ē 7 p̄ncipiū recte eligēdi. 7 ideo actus ē doni pfecti. 7 h̄ mō accipiendo nō est sile
32 inf ꝯsiliari 7 addiscere. Ad illō qō obz ꝙ ꝯsiliū ordinat ad ea q̄ sūt superogatōis. Dōm ꝙ licet ista q̄ sūt superogatōis in se sint bona 7 magis bona. ī eis tn̄ facilꝰ deficit infirmitas nr̄a nisi iuuet ꝑ diuinā grām tā in expediendo ꝙ̄ ī eligendo. ꝙ̄ etiā in exequēdo. vñ multi refugiūt 7 abhorrent ipa ꝯsilia iesu xp̄i. q tn̄ esse p̄nt in statu iusticie. 7 ꝓterea respectu taliū optimū est donū ꝯsilij vltra donū scientie. 7 ꝓrutem prudentie. 7 regulā fidei
33 lij vltra donū scientie. 7 ꝓrutem prudentie. 7 regulā fidei Ad illud ꝯo qō vltimo obz ꝙ ꝯsiliari est actus ipsi⁹ prudentie iā patet solutio. Alter enī est ipi⁹ prudētie rōne obiecti. tū etiā rōe modi q̄ sit ipsius doni ꝯsilij. Est em̄ multo excellentior mō. tum. qz ea circa q̄ versatur sūt magis ardua 7 excellentia. tum etiā qz regere habet fm principia altiora. 7 ideo donū illud nomie ꝯsilij valde ꝑpue censet. Ex his ꝙ̄ mātifestū est q̄s sit huius doni actus. 7 q̄d obiectū. 7 que differētia ipsi⁹ respectu alioꝝ habituū. 7 quare etiā sic nomiet̄ur.

Questio v. e

Quis sit actus ꝑprius doni fortitudinis. 7 q̄d ei⁹ obiectū. 7 est q̄stio. Utr̄ actus doni fortitudis principaliter ꝯsistat circa passiones tolerandas. an circa cupiditates reprimendas. Et ꝙ principaliter sit circa passiones tolerādas. vī primo per Grego. qui dicit sup̄ principium Job. ꝙ fortitudinis doni est dare trepidāti ꝯsidentiā. sz trepidatio maxime est qñ imminet ꝑiculū passionis. ꝙ̄ vī ꝙ circa hmōi maxime ꝯsistat actꝰ fortitudinis doni. Itē fortitudo siue dicat donū siue virtus respicit potētiā irascibilē tanq̄ ꝑprium subiectū. sz potētia irascibilis magis ꝓprie respicit passionū sustinentiā q̄ cupiditatū repssionem 7 abstinētiam. vī ergo. ꝙ actus p̄ncipalis doni fortitudis ꝯsistat circa passionuz tolerantiā. Itē hoc ip̄m oñdit ꝑ cōparationē ad ei⁹ oppositum. qz sicut largitas opponit̄ auaricie 7 cupiditati. sic fortitudo opponit̄ pusillanimitati. sz pusillanimitas attendit̄ circa fugā passionū. ꝙ̄ vī ecōtra ꝙ fortitudo donū ꝯsistat circa passionū tolerantiā. Itē hoc ip̄m oñdit ꝑ cōparationē ad habitū fortitudis ꝓrutis. qz fortitudo donū actū 7 obiectū dz haberi ī maiori. vel saltē in ranta excellētia 7 arduitate q̄ ꝙ̄tā est repire circa fortitudinē ꝓrutē. sz maxime arduitas ꝯsistit circa passiones. ꝙ̄ cum circa illas ꝯsistat fortitudo ꝓrus. vī multo fortiꝰ ꝙ actꝰ doni fortitudis attendat̄ vel ꝯsistat in aggressione 7 tolerantia passionū. Itē inter oēs actꝰ interiores maxia est difficultas circa passiones sustinēdas. 7 magis ad h̄ in
epti 7 infirmi sumꝰ. si ꝙ donа data sunt nob ad expediē dū. 7 ꝯ infirmitates retardātes nos ad bonū. vī ꝙ aliqō donū deberet nob dari ad passionū sustinētiā. sz nō ē aliud assignare q̄ donū fortitudis. ꝙ̄ 7c. Sz ꝯ. Aug. in li. de spū 7 aīa. Fortitudis est nō tm̄ terrenas cupiditates rep̄mere. sz penitꝰ obliuisci. sz h̄ nō est fortitudis ꝓrutis. ꝙ̄ est fortitudinis doni. vī ꝙ̄ ꝙ actꝰ doni ꝯsistat i repssione cupiditatū. Itē Aug. in li. de doc. xp̄ia. vbi loquit̄ de donis dicit ꝙ fortitudis est ab oī transeūtiū mortifera iocūditate seip̄z seqstrare. ꝙ̄ vī ꝙ actꝰ doni fortitudinis p̄ncipaliē ꝯsistat in delectationū repssione. Item Aug. adaptat septē dona. vij. beatitudinib. ita ꝙ fortitudo 7 esuries 7 sitis iusticie sibi corrūdēt. sz esuries et desideriū iusticie nō oīt in nob nisi ꝑ mortificationē desideriorꝝ 7 voluptatū. ꝙ̄ vī ꝙ circa hmōi p̄ncipaliē ꝯsistat actꝰ fortitudis. Itē fortitudo donū rūdet dono ꝯsilij sicut exequēs regulāti. sz donū ꝯsilij maxime dirigit ad diuiorꝝ ꝯsiliorꝝ implet̄ionē. diuia aūt ꝯsilia p̄cipue ꝯsistūt circa repssionē desideriorꝝ 7 occasionū eis adherentiū. sicut ꝑz in castitate. obedientia. 7 pauptate ꝙ̄ vī ꝙ circa taliū desideriorꝝ repssionē actꝰ fortitudinis doni p̄ncipaliē ꝯsistat. Itē fortitudo donū aut hz actū alterius generis ꝙ̄ fortitudo ꝓrus. aut si in eodē genere habz necesse est ꝙ habeat excellētiorē. sz in eodē genere nō ꝑt habere excellētiorē. cū fortitudo ꝓrus ꝯsistat circa terribilia q̄ inducūt mortē. sicut dicit ꝓbs. ꝙ̄ necesse ē ꝙ habeat actū alterius generis. cū ꝙ actꝰ fortitudis ꝓrutis ꝯsistat circa passiones tolerādas. vī ꝙ actꝰ fortitudis doni nō circa passiones sz circa delectatōes rescindēdas ꝯsistat Est igit̄ q̄stio q̄s sit actus 7 q̄d obiectū doni fortitudis. 7 q̄re eodē noīe cū habitu ꝓrutis noiat̄. qō q̄dē in nullo alioꝝ donoꝝ repit̄. Rn̄. dōm ꝙ fortitudo ꝙ̄tū ē de sua
prima ratione attenditur respectu ardui. Arduum autem dicitur aliquid dupliciter. Aut quia aliquid laboriosum 7 difficile. q̄dāmodo excellens 7 aggrauans facultatē ip̄i⁹ potētie. Aut qz est vltra necessitatez. 7 excedit statū cōem. 7 fortitudo hz attēdi respectu vtriusq̄. sz respectu p̄mi attendit̄ 7 ordinat fm necessitatē p̄cepti respectu scdi fm libertatē ꝯsilij. 7 p̄mū spectat ad fortitudinē ꝓrutē. sc̄ōm ꝯo ad fortitudinē doni. Q̄m aūt arduitas maxime attēdit̄ circa excellētiā passionū. hinc ē ꝙ tā fortitudis doni ꝙ̄ fortitudis ꝓrutis est habilitare fm p̄ncipalē sui ordinatōz ad sufferētiā passionū. sz aliē 7 aliē. Quia sustinere 7 aggredi passiōes p̄ aliq̄s aut ꝓpter iusticie 7 honestatez cōseruatōz. aut ꝓp̄ ꝑfectā xp̄i imitatōz. ita ꝙ p̄mū spectat ad dictamē iuris naturalis 7 honestatis moralis. sc̄ōm ꝯo spectat ad ꝯsilij donū. Et q̄m imitatio xp̄i attendit̄ in crucifixiōe sui fm ꝙ ip̄e dic̄ Luce. ix. Qui vult venire post me. abne. semetip̄m. 7c hinc ē ꝙ actꝰ fortitudis doni attendit̄ circa p̄mptā 7 expeditā passionū tolerātiā. ꝑ h̄ ꝙ q̄dammō nos mūdo 7 mūdꝰ nob crucifixꝰ est. Iuxta illud qō dicit ap̄ls Gal. vj. Mihi mūdꝰ crucifixꝰ ē. 7 ego mūdo. Et h̄ est qō dic̄ Aug. in li. de doc. xp̄ia. Assurgat princeps ad fortitudinē vt mūdꝰ eis crucifigat 7 ipi mūdo. 7 vt in huius vite ꝑuersitate 7 abūdātia iniq̄tatis nō refrigescat charitas. 7 sic ꝑz ꝙ fortitudis doni actꝰ cōsistit circa passionū tolerantiā fm imitationē xp̄i. 7 h̄ est eiꝰ actꝰ p̄ncipalis sic̄ rōnes ad p̄mā ꝑtē inducte oñdunt. qz vez ꝯcludūt. 7 ꝯcedēde sunt. Ad illud ꝯo qō obz ꝙ est circa delectationū repssionē ꝑ auctes Aug. dōm ꝙ Aug. in illis auctoritatib nō assignat ꝓprium 7 p̄ncipalē actū ip̄i⁹ fortitudinis doni sz q̄si pambulū. Nemo em̄ p̄mptꝰ est 7 expeditꝰ ad passionū tolerātiā fm imitationē xp̄i. nisi q̄ carnē suā cū vicijs 7 ꝯcupiscētijs crucifixit. Ad illō qō obz ꝙ fortitudo exeq̄tur ea ad q̄ ꝯsilium dirigit. dōm ꝙ et si ꝯsilium ꝯsilij dirigat ad diuia ꝯsilia implēda. in q̄bꝫ cōsistit ꝑfectio religiōis. p̄ncipalioꝝ tn̄ intentio dirigit ad ea in q̄bꝫ plꝰ est de rōne arduitatis. maioris āt arduitatis

est xp̃m imitari tam in actōibus q̃ in passionibus. ⁊ iō
circa huiusmodi tam ꝓsiliū q̃ donū fortitudinis p̃ncipaliter habet ꝓsistere. Ad illud quod vlterius obij-
37 cit q̃ donū fortitudinis nō pōt eē excellētior modo circa passiones q̃ virtus fortitudinis. dicēdū q̃ falsum eē q̃ excellētior mō sustinet passiones ⁊ excellentior habitu qui sustinet ꝑm xp̃i imitationē q̃ q̃ ppt̃ iusticie cōseruationē. ⁊ q̃ sustinet ꝑm ꝓsiliū superogationē q̃ q̃ ꝑm p̃cepti obligatōem. In vno enī istoꝝ rectificat. s. in actu v̄tutis fortitudinis. In alio aūt nō solū rectificat sz etiam altius elevatur ⁊ expedit. s. in actu fortitudis doni. Ex q̄b̄ patet illud qđ vltimo q̄rebat vicz de dñia reali
38 fortitudinis doni ⁊ fortitudis virtutis. ⁊ de ꝙuenientia i nomie. Re enī differūt ꝑter diuersitatē modoꝝ habilitandi ⁊ ordinādi ad tolerāndā passionū. Nomie vo ꝙuenit ꝑ eo q̃ ad eadē passionū genera ordinātur fortitudo enī v̄tus ordinat ad sustinēda qualiacunq̃ ⁊ q̃ tacūq̃ tormēta anteq̃ bonū v̄tutis ⁊ honestatē derelinquat. nō tñ ita excellēter ⁊ ꝑmptе sicut fortitudo donus Unū inꝺ oīes v̄tutes ꝑpter excellētiā ⁊ arduitatē exp̄te obiecti virt⁹ fortitudis appropinq̃t donis. ⁊ ꝑptereа habitus v̄tutis ⁊ doni magis q̃ alia dona codē nomie būt cēseri licet differāt differētia reali q̄ minor est inꝺ illos habit⁹ dñia. Ex his patet q̃s sit act⁹ fortitudis doni. et quid obiectū. ⁊ que sit differētia eius respectu aliorꝝ habituum. Questio vj. ⁊ vltima. f

De obiecto ⁊ actu ipius doni pietatis. ⁊ est q̃stio. vtr̃ actus p̃ncipalis pietatis ꝓsistat i religiōe respectu dei. vel i cōpassiōe respectu ꝓximi. Et q̃ p̃cipue ꝓsistat i religiōe respectu dei. ostēdit ꝓmo ꝑ auctoritatē apostoli ad Tyt̄ū. ij. Abnegātes impietatē. i. fugiētes impietatē. sobrie ⁊ pie ⁊ iuste viuam⁹. tē. ibi glo. Abnegātes id ē fugiētes impietatē vane culture. sobrie in nob ⁊ iuste ad ꝓximū. ⁊ pie ad dēū viuam⁹. q̃ pietas ꝑpe est ordinata respectu dei Item Aug⁹. sup Job. xxviij. dicit. Pietas ipa est sapia. abstinere ꝙ a malis intelligētia. pietatē b̄ loco posuit dei cultū q̃ grece theosebia dr. q̃. tē. Itē Aug⁹. in li. de doctrina xp̃iana. Pietatis est bonorare scā. ⁊ nō ꝓtradicere sacre scripture. si q̃ vtrū
39 q̃ horꝝ ꝓsistit in cultu dei. vr. tē. Itē distinguit̄ peccatū inicitatis ⁊ impietatis. q̄ inicitas ē in ꝓximū. impietas ē in deū. si q̃ respectu illi⁹ est pietas respectu cuius ē impietas. vr̃ q̃ actus pietatis doni p̃cipue attēdatur in cultu dei. Sed ctra. j. Thimoth. iij. Pietas ad oīa vtilis ē. ibi dicit glosa. Pietas q̃ dicatur bona fratribꝰ valet ad ꝑmerendum deum. Omnis enī sūma discipline xp̃iane i misericordia ⁊ pietate est. q̃ ꝑm hāc glosā pietas ordinat respectu ꝓximi. Itē Aug⁹. in li. de doctrina xp̃iana dicit q̃ donū pietatis correspōdet beatitudini mitetatis. opus enī est pietatis miterere. sed mitigas siue mansuetudo attendit respectu ꝓximi. q̃ donū pietatis ad ꝓximum ordinat. Item hoc ꝑm videt q̃ Brego. sup Job in assignatione donorum. vbi dicit q̃ pietatis est opa misēdie exhibere. si ergo hoc at
40 tendit respectu ꝓximi. vr̃. tē. Itē Tullius in ꝓmo Rethorice dicit q̃ pietas est benivolentia in parentes aut hoc intelligitur de pietate dono. aut de pietate virtute. sed de quocunq̃ horꝝ intelligatur. cum in obicerit ꝓfomentur. videtur q̃ actus doni pietatis attendat i compatione ad ꝓximū. Item donū pietatis exerc̄t ea ad que donum scientie ordinat. sed donū scientie ordinat ad bene conuersandum respectu ꝓximi. ergo videtur q̃ respectu illius attendatur actus pietatis doni. Juxta hoc queritur quomodo distinguat pietas a mansuetudine ⁊ misericordia in actu suo ⁊ obiecto.

Rn̄. dōm q̃ vocabulū pietatis multipliciter habet accipi ꝑm q̃ innuit aug⁹. in ꝓncipio. x. de ci. dei. ait enī sic. Pietas ꝓpe dei cultus intelligi solet quam greci theosebiam vocant. hec tamē etiā erga parentes officiose haberi dicitur. More aūt vulgi hoc nomen ⁊ in operibꝰ misēdie nunc frequentatur. Cum igit pietas sic dicat multipliciter. valet erga deum. ⁊ erga parentes. ⁊ erga quemcūq̃ hominem. Scōm q̃ ordinat erga deum. nō est nomē doni sed potius est idem q̃ latria ⁊ theosebia siue eusebia. De qua dicit Aug⁹ q̃ est sapientia vera. Scōm aūt q̃ ordinat ad gentes. adhuc etiā nō tenet rōnē doni. sz ꝓt⁹ est spēs iusticie v̄tutis. ꝑ eo q̃ ad h̄ ordinatur ꝑm regl̄am naturalis iur̄ ⁊ ꝑm obligatōem necessitatis. Scōm aūt q̃ attēditur respectu cuiuscūq̃ ꝓximi sic pietas est nomē doni. Aliter tñ attēdit̄ erga ꝓximū pietas donū ⁊ misericordia virtus. Misēdia enī respicit ꝓfomitatē i naꝰa. ⁊ necessitatē in indigentia. siue in miseria. pietas vo attēdit in ꝓximo imaginē dei. Unū donum pietatis est homo benivolus cuicunq̃ homini q̃ habet in se imaginem dei. ita q̃ benivolentia illa pro loco ⁊ tempore aliquādo progreditur in cōpassionis affectum. aliquādo in operis beneficium. Et sic patet q̃s sit actus ⁊ obiectū pietatis doni. q̄ ipius ē facere hoiem benivolū respectu cuiuslibet ꝓximi inq̃tuz gerit imaginem dei. ⁊ quoniam ad hoc habet dirigi per donum scientie qđ q̃dem fundatur sup̄ ꝓncipia fidei. ⁊ dirigit in conuersatione ꝑm exemplar christi. hinc est q̃ actus pietatis ⁊ si ꝓncipaliter consistat erga ꝓximum nihilominus ꝓsistit respectu sacre scripture vt eam cuz benivolentia ad memoriā reducat. vnde vsus doni pietatis attenditur in his tribus in crequendo. scōm q̃ et vsus doni scientie quod est eius directiuū in cognoscēdo. ꝓncipaliter tñ ꝑm q̃ donum ē attēdit̄ in abūdantia respectu ꝓximi. sicut ratōes ostendūt que ad hāc partem inducūtur 42 Ad illud vero quod ꝓmo obiicit in contrariū de glo. q̃ pietas ordinat ad deum. ⁊ q̃ pietas est cultus dei. et ad alias auctoritates consequētes breuiter. dōm q̃ oīes ille auctes currūt de pietate ꝑm alium accipiendi modum. q. ꝑm aug⁹. ꝓncipalior ⁊ magis ꝓprius est modus accipiendi pietatem sicut ipe dicit in. x. de ci. dei. Nam primo ⁊ principaliter debz homo benivolus esse ad deum offerendo ei cultum ⁊ obsequium ꝓncipale ⁊ precipuū. tanq̃ ei ad cuius similitudinē fact⁹ ē. ⁊ q̃ sue creatōis ⁊ ꝺditōnis ꝓmū est ⁊ ꝓncipale ꝓncipiū. Deinde vo q. ꝓ terrestr̄ quodammodo imaginē gerit patris celestis. ⁊ filius gerit imaginē patris. ⁊ ab eo sumit originē. hic est q̃ est ali⁹ mod⁹ accipiendi pietatē ab illo descēdēs. q̃ q̃dē est benivolētia in parētes. Postremo q. oīs homo gerit imaginē dei. hic est q̃ est tercius ⁊ vltimus modus accipiendi pietatez scōm q̃ benivolum ⁊ beneficū reddit erga omnē hominē insignitum diuina imagine. Licz aūt iste sit vltim⁹ ⁊ postremus modus accipiendi pietatem. tamen sicut explanatum ē q̃tum ad hūc modum pietas donū accipit ꝑpe. vñ i oībꝰ illꝰ auctibꝰ ⁊ rōnibus peccatum est q̃tum ad ꝓcessum arguendi ex illius nomis multiplicitate. que et si non sit multiplicitas equiuocatōnis ꝓpe dicte. est tñ multiplicitas cuiusdā analogie. Ad illō 43
quod vltimo querebatur de differentia ipsius pietatis doni ad misericordiam ⁊ mansuetudinem. Dicendū q̃ et si ꝙueniat cū vtroq̃. quia cū mansuetudie ꝙuenit in

affectu·cū miscōia ꝺuenit in effectu· differt tñ ab vtroq; Am itate eni ꝛ a māsuetudine differt· q; māsuetudo ē tra irritationē ꝛ ex illatōe alicui⁹ iniurie·sz pietas est ꝺ indurationē qua ꝺs nō hz affectionē nec benuolentiā q; gerūt diuine imaginis insigne Sīlr a miscōia differt q; miscōia in primo ꝺsiderat ꝺformitatē in natura ꝛ si militudinē spēi· pietas vo attēdit in hoīe imaginē dei. Unde aliq; dicūt q; misericordia ꝺsiderat miseriaz in imagine· pietas vo ꝺsiderat imaginē in misero. Differt etiā q; miscōia ꝺformat dictami iuris natural⁹ ꝛ fm regulā puidētie· pietas vo ꝺformat suasioni iuris diuini ꝛ b fm regulā doni scie· Ex his pz ḋs sit act⁹ doni pietatis· qō etiā ei⁹ obiectū· qualit⁹ differat ab his habitib⁹. Et fm hec tria possent tria pbleumata formari circa ꝺnū pietatis· ꝛ circa qōlibet alioz donoz ꝓdictoz· simil⁹ etiam cū hoc posset ꝺ quolibet queri quē actū habet in patria· sed b supra determinatū fuit generaliter· alia vero tangūtur implicite causa plūritatis vitāde· tñ ex his que breuiter tacta sūt qualitercunq; haberi potest veritas predictorum.

Dist· xxxvi· de ꝺnexione habituū gratuitoz·

Dolet etiā queri· vtrū vtutes· ꝛc· Pars ista in q̄ mḡr agit de habitib⁹ gratuitis fm ḋs habem⁹ cō formari xpo diuisa fuit ī ptes duas· In q̄z pr̄i/ ma egit de his q̄tū ad distinctōz· In scōa vo q̄tum ad cōnexionē· Prīma pte determiata incipit scōa· Intēdit igit mḡr ꝓncipalit⁹ in hac pticula agere ꝺ habituū gratuitoz ꝺnexione· ꝛ qm̄ ad ꝺnexionē sequit⁹ equalitas ī merito· ꝛ qm̄ eqlitas cū ꝺnexiōe ortū hz ex vno ꝓncipio ex b pz q; vtutes oēs ligātur ꝛ informātur a charitate· ꝛ ad ipam reducūtur sicut ad radicē· ideo ps ista habet tres ptes In q̄z prīma determiat mḡr ꝺ vtutū ꝺnexione in scōa vo ꝺ eqlitate· ibi· Utrz vo piter ḋs oēs possidea at· ꝛc· In tercia vo oīa opa p̄ceptoz ꝛ vtutū ꝺcet reducere ad charitatē ibi· Cū duo sint p̄cepta charitatis· ꝛc· Prīa ps diuidit ī duas ptes· In q̄rū prīma monet qōez ꝛ determiat vitatē· In scōa vo vitatz determiate reddit cām ꝛ rōem ibi· Qō ḋd pbabile ē· ꝛc· Silr scōa ps in qua determiat ꝺ vtutū eqlitate duas habet· In quaz prīa ꝺtermiat istā qōem fm opinionē aliena· In secūda fm opinionē ppam ꝛ magis veram ibi· Alij vo veri⁹· ꝛc· Silr tercia ps duas hz· In q̄z prīma monet qōem ꝛ ꝺtermiat q̄lr oīa p̄cepta reducātur ad duo p̄cepta charitatis· In scōa vo ꝺcludit q; ipa charitas ē sūma plenitudo tot⁹ legis· ibi· Oīm igit hec sūma ē· ꝛc· Ex q̄ haberi potest q; charitas omniū virtutū est finis ꝛ forma· ꝛ ex hac cā ꝺnexio ē int̄ ceteras virtutes gratuitas.

a Ubi caritas est· ḋd ē qō possit deesse· ꝛc· Contra Sīlr vez ē· q; ḋcunq; hz charitatez hz oē qđ sufficit ad salutē q; vī q; supfluat cetere virtutes· Si dicas q; hoc dicit q; charitas hz vtutes sibi ānexas· tūc simil⁹ pt b dici ꝺ qualibet aliaruz virtutum· oīs em̄ ꝺnectūtur cuilibet virtuti sic̄ ꝛ charitati· Iteḡ ḡtis dare nō nēcrio cōcte sc̄ ipi caritati· ꝛ tñ ipe sūt valde vtiles ꝛ optune ipi eccie· vr q; etiā vbi charitas repitur mlta deesse possūt· Rō· dōz· q; cū dicit q; vbi est caritas nihil deest b intelligit ō bīa q; sūt necessaria ad salutez· nā iste defectus ꝓprie defectus ē alioz vero defectus p modico ē

Hiro· sup Esa·

Aug· sup Job·

Douet q̄stionē de vtutū ꝺnexione ꝛ determiat vitatē· a

Dolet etiā

qri vtz vtutes ita sint sibi ꝺiuncte vt separari nō possint possideri ab aliq̄· sed q; q̄ vnam hz oēs habeat· De b Hiero· ait· Oēs vtutes sibi hereāt· vt q̄ vna caruerit oīb⁹ careat. Qui q; vnā hz oēs habet·

Determiate vitatis reddit cām ꝛ rōnem· b

Quod quidē pbabile ē· Cū em̄ charitas mater sit oīm virtutum· in q̄cunq; mater ipa est sc̄z charitas· ꝛ cūcti filij eius· i· vtutes recte fore credunt· Unde a Aug⁸ Ubi charitas est· q̄d est qō possit deesse· vbi aūt nō est q̄d est qō possit prodesse· Cur q; nō dicim⁹· q; hāc virtutē habet oēs hz· cū plenitudo legis sit charitas· que quāto magis est in hoīe· tanto magis est vtute ꝓditus· Quāto vo min⁹· tanto minus ineſt virtus· ꝛ quāto minus ineſt vir⁹· tāto magis ineſt vicium·

Determiat fm opinionē alienā q̄stionē de eqlitate virtutū vtrū scz oēs vtutes eqles sint in quocunq; sint· c

Utrz vero pariter quis oēs possideat vtutes· an alie magis alie minus in aliquo ferueant questio est· Quibusdā ei videtur q; alie magis alie min⁹ habeantur ab aliq̄· sicut in Job patientia emicuit· in dauid humilitas· in moyse mansuetudo· q; etiā pcedunt magis aliquē mereri paliquā vnā virtutē q̄ per aliam sicut eam plen⁹ habet q̄ aliā· Nō tñ magis p aliquā mereri dicunt q̄ p charitatez· nec aliquā plen⁹ a quo q̄ haberi q̄ charitatē· Alias ergo magis ꝛ alias minus in aliq̄ esse dicūt· ꝛ nullam plen⁹ charitate· q̄ ceteras signit· hasq; dicunt eē multas facies q̄s memorat ap̄s dicēs· Explonis mltaz faciez· ꝛc̄

Determiat fm opinionē ppriā ꝛ magis verā q̄stionem p positam· d

Alij verius dicunt oēs vtutes ei siles ꝛ pares ee in q̄cunq; sunt· vt q̄ in vna alteri par existit· in oibus eidez eqlis sit· Unī Aug⁹· Virtutes q̄ sunt in anio humano· q̄uis alio ꝛ alio habendus· b autem tribuit ipsi charitati rōe cōnexionis aliarū vturum· Qui ei habet charitatē· hz vñ possit legē implere· habz et p ꝺsequens ceteras vtutes q̄ habilitāt ad legis ī plectionē· Ad illud ꝛ o qō obiicit q; similit⁹ posset dici de qualibet alia virtute· dōm q; nō est simile· quia charitas non tm̄ alijs connectitur· sed etiam est pncipium connexionis· cum sit vinculum perfectionis· ꝛ quodam/ modo mater omnis bōi sicut ipe magister dicit· b Clarissima ꝛ disputatiōe tua satis apparuit ñ placuisse autoritatibus ꝛc· Cōtra· Uidet hoc debere placere ipi vitati· quia vſ·li·ōm fm q; dic Aug⁹·

Aug· in epla· ad Hiero·

Aug· in

ſ· Lor·/

peccatum nihil
est · in his autez
q̄ nihil sunt vnū
non est maior al-
tero · ergo vide-
tur q̄ peccatum
vnum non pos-
sit alterum excel
lere · igit̄ habent
paritatem · Ite3
quodlibet pecca
tum mortale to-
taliter p̄uat ho-
minem gratia ⁊
inducit mortem
sed in priuatio-
ne oīm̄oda nō
est ponere mai⁹
⁊ minus · quia i
his que mortua
sunt nō est dice-
re magis mortu
um vnum q̄ re-
liquum · ergo in
genere peccato-
rum mortalium
vnum peccatuz
non excedit alte
rum · R⁹ · dicē
dum q̄ quia pec
catum est priua-
tio ordinis ⁊ di-
minutio habili-
tatis · per vnum
gen⁹ peccati ani
ma magis deor-
dinatur ⁊ inha-
bilior efficit̄ q̄ p
aliud sicut mani
feste apparet · in-
dubitanter ē ve-
rum q̄ predicta
equalia nō sunt
concupiscentia
enim plus incli
nat ad vnuz ap-
petibile q̄ ad re-
liquum · ⁊ nō ma
gis facit deū cō-
temnere ⁊ ab ipo
elongari ⁊ recē-
dere in vno ge-
nere peccati q̄ i
alio · Ad illud
quod obiect̄ q̄
peccatum nihil
est · Dicendum
q̄ et si nihil sit es
sentialiter loq̄n-
do · alicuius ta-
men est sicut sub
iecti · ⁊ alicuius
sic oppositi · vn-

Augu · in
epla · ad
hiero-

mō singule intelligātur · nullo
mō tū sepant̄ ab inuicē · vt q̄cūq̄
fuerint eq̄les · Verbi gra · in
fortitudine eq̄les sint ⁊ prudē-
tia ⁊ iusticia ⁊ tp̄antia · Si enim
direris eq̄les ee istos in fortitu
dine · sz illū p̄stare prudētia · se-
q̄tur vt h⁹ fortitudo min⁹ pru-
dens sit · Ac p̄ nec fortitudie
eq̄les sunt · q̄ est illi⁹ fortitudo
prudētior · Atq̄ ita de ceteris
virtutib⁹ inuenies · si oēs eadē
p̄sideratōe p̄curras · Ex his cla
rescit oēs v̄tutes nō mō ee ¦ one
ras · ꝑ etiā pares in anio hois ·
Cū g̃ dicit̄ aliq̄s aliq̄ p̄eminere
v̄tute · vt abrāam fide · Job pa-
tiētia · ꝑm vsus exteriores acci-
piendū est · vel in cōparatione ali
orū hoīm · q̄ vel hūilitatis ha-
bitū maxime p̄fert · vt op⁹ fidei
vel alicui⁹ ceteraz virtutū p̄ci-
pue exeq̄tur · vñ ⁊ ea p̄ alijs pol
lere vel inter alios hoies singu
lariter excellere dr · Scōm hūc
modū · s · ꝑm rōnē actuū exteri-
orum vt alibi Aug · dicit · in ali-
quo aliā magis ee virtutē · aliā
minus · ⁊ vnā esse nō alteram ·
Ait em̄ sic · b Clarissima disputa
tione tua satis apparuit nō pla-
cuisse auctorib⁹ nr̄is imo veri-
tati ip̄i ola paria ee p̄cta · etiā si
hoc de virtutib⁹ vez sit · q̄ et si
vez est eū q̄ hz vnā oēs virtu-
tes habere · ⁊ eū q̄ vnā nō habz
nullā habere · nec si p̄cā sūt pa
ria · q̄ vbi virt⁹ nulla ē nihil re-
ctū ē · nec tñ iō nō est p̄auo p̄a
uius · dist̄ortoq̄ dist̄orti⁹ · Si āt
q̄ puto ee veri⁹ sacrisq̄ lr̄is cō
gruētius · ita sunt aīe intētiones
vt corpis mēbra · nō q̄ videant̄
locis · ꝑ q̄ sentiant̄ affectib⁹ · et
ali⁹ illuminat̄ ampli⁹ · ali⁹ min⁹
ali⁹ oīno caret lumie · p̄fectovt
q̄sq̄ illustratōe pie charitat̄ af
fectus ē · in alio actu magis · in
alio minus · in aliq̄ nihil · sic dici
potest habere aliam · ⁊ aliam nō
habere · ⁊ aliam magis ⁊ aliam
minus · Nam ⁊ maior est in ist̄o
charitas q̄ in illo · Et ideo re-

b

cte possumus dicere ⁊ aliqua i
ist̄o · nulla in illo quantum per-
tinet ad charitatez que pietas
est · ⁊ in vno homine quidem q̄
maiorez habeat pudiciciam q̄
patientiam · ⁊ maiorem hodie
q̄ heri si proficit · et adhuc non
habeat continentiam · ⁊ habe-
at non paruam misericordiam
Et vt generaliꝰ breuiterq̄ cō-
plectar · quā de virtute habeo
notionem · virtus est charitas
qua id quod diligendum est di
ligitur · Hec ⁊ in alijs maior · et
in alijs minor · ⁊ in alijs nulla ē ·
Plenissima vero que iam non
possit augeri q̄ diu hic homo vi
uit in nemine est · Hic insinuari
videtur q̄ aliquis ea rōne pos-
sit dici habere vnam virtutem
magis q̄ aliam · quia per chari
tatem magis afficit̄r in actu
vnius virtutis q̄ alterius · ⁊ p
pter differentiaz actuum ip̄as
virtutes magis vel minus ha-
bere dicitur · Potest ⁊ aliquam
non habere cū tamen simul om-
nes ⁊ pariter habeat q̄tum ad
mentis habitum vel essentiam
cuiusq̄ · In actu vero aliaz ma
gis aliam minus habet · aliam
etiam non habet · vt vir iustus
vtens coniugio non habet cō-
tinentiam in actu quam tamē
habet in habitu · Cur ergo non
dicant̄r paria peccata ? forte ·
quia magis facit contra chari-
tatem q̄ uia grauius peccat · mi
nus · qui leui⁹ · Nemo enim pec-
cat nisi aduersus illam faciendo
do que est plenitudo legis · Iō
recte dicitur · Qui offenderit i
vno factus est omnium reus ·
id est contra charitatē facit in
qua pendent omnia ·

Nouet questionez ⁊ determ
minat qualiter oīa precepta
reducant̄ ad duo precepta cha
ritatis ·

c

Cum duo sint precepta cha
ritatis in quibus vt p̄etaxatū

de ratione boni
matoris vel mi
noris quod p̄
uatur in diuer
sis peccatis pec
catum vnum ha
bet excedere alte
rum · Ad illō
quod obiicitur
q̄ totaliter p̄i
uat gratiaz ⁊ in
ducit mortem ·
Dicendum q̄ li
cet omne pecca
tuz totaliter tol
lat habilitatem
ad gratiam · nō
tamen totaliter
tollit habilitatē
ad vitam · ⁊ ideo
licet aliquid sit
magis ⁊ minus
mortuum · ⁊ ma
gis ⁊ minus gra
tia priuatum ꝑ
diuersa peccata
q̄tum ad ipsam
gratiam ⁊ vitaz
gratie in se · ēt a-
men magis ⁊ mi
nus q̄tuz ad ha
bilitatem natu
re respectu gra
tie · ⁊ ratione illi
us diuersa pec
cata habent sese
inuicem excede
re · Unde nō est
simile de corpo
rali morte i qua
fuit totaliter p̄
uatio ⁊ impossi
bilitas redeun
di ad vitam ·

3

Jac · ij ·

c Omnia er
go ad duo man
data ⁊c · Videt
hic duo oppositi
ta in se implica
re · Si enim per
charitatem im
plentur · potius
debēt referri ad
charitatem sicut
ad principiū q̄
sicut ad finem ·

Quest̄io ·

R⁹ · dicenduz
q̄ sic̄ fuit tactuz
supra dist · xxv ·
Charitas simul
ponitur ipsarū
virtutum q̄tuz
ad opera meri-

toris principium siue caput ⁊ forma siue vinculum · et finis ad quem ordinatur · ⁊ hoc est quia ipsa charitas dum immediate coniungit ipsi summo bono quodammodo superuenit ceteris · ⁊ ceteras virtutes mouet et imperat · ⁊ ideo caput ⁊ principium est earum. Ulterius quia mouendo facit opa eorū meritoria ideo dicitur esse forma. Postremo quia ideo facimus opera meritoria vt ꝺ̄o fruamur ⁊ per charitatē in deo q̄escamus · hinc est q̄ charitas ceterarum virtutuz ⁊ preceptorum ē finis · et sic tres cause incidunt i vnum et idem. Nec mirum · cū charitas faciat deo conformem qui habz in sere spectu creature intentionem triplicis cause · vnde nulla est contrarietas cum eo quod magister dicit in littera.

Math·v

4 d Inimicus enim iusticie est qui pene timore non peccat. Ꝯtra. Nulli pene iusticie effectus inimicatur · sed pena est iusticie effectus · cum ergo pena faciat se timeri · videt q̄ non faciat diuine iusticie inimicari. Item nihil quod facit declinari a malo facit inimicari iusticie · sed timor pene q̄ quis cessat a peccato facit declinare a malo · ergo talis non est inimica iusticie. Rᵒ. Dicendum q̄ verbum illud intelligitur precise ⁊ per concomitantiam · Precise · vt dicatur inimicus iusticie qui timore pene nō peccat · hoc est qui a peccato recedit solo timore pene non amore iusticie · talis inq̄ quī er solo timore mouetur dicitur iusticie inimicus · non per causam sed per concomitantiam · Licet enim timor ille non causet inimiciciam concomitatur tamen ipsam concupiscentiam malam per quam sumus inimici dei · nam qui amicus est huius mundi · inimicus dei constituitur · Et per hoc patet responsio ad illa duo que obꝯcit · quoniam ipse opponit ꝺc si verbū illud intelligeret dictū esse p causam.

Aug·i li· ꝺ doctri· xp̄ia·

c Omnia ergo ad duo mandata charitatis pertinent · quia per charitatem implentur · et ad charitatem tanq̄ ad finē referri debent · Unde Aug· Totam magnitudinem et amplitudinem diuinorū eloquiorum possidet est tota lex pendet ⁊ prophete · Aduertendum est quomodo hoc sit cum in lege ⁊ prophetis multa fuerit cerimonialia mādata · que si ad charitatis sanctificationē ptinuissent · viderent nō debere cessare · Quia vero non iustificatōnis gratia quam facit charitas instituta sunt · sed in figura futuri ⁊ in onus posita · ideo clarescēte veritate cessauerūt velut vmbra · Uerumtamen et ipa cerimonialia fm spiritualem intellectuz quem cōtinent et omnia moralia ad charitatem referuntur · Pertinent enim omnia ad decem mādata in tabulis scripta · vbi omniū summa perstringit ex quibus cetera emanant · sicut in sermone domini octo virtutes premittunt · ad quas cetera referuntur · Et sicut ad decem mandata decalogi cetera referuntur · ita et ipa decem ad duo mādata charitatis.

e Omnium diuinarum scripturaꝝ plenitudo eē dilectio dei ⁊ proximi · Contra · Si natura operatur ꝯto velocius potest · ⁊ nō facit per plura quod potest facere per pauciora · videtur similiter q̄ hoc modo operari debeat diuina sapiētia · Si ergo in tota scriptura nihil plus continetur q̄ verbū de mādato charitatis videt tunc q̄ circa hoc solum sacra scriptura debeat versari · ⁊ de nullo alio ibi tractari. Rᵒ. ꝺō. q̄ plenitudines alicuius contineri in aliquo ē dupliciter · vel integraliter · vel causaliter · Plenitudo aūt diuinoꝝ eloquioꝝ in charitate nō ꝯtinet integraliter · q̄ multe alie virtutes ibi ꝺtent et precipiunt q̄ sūt diuerse ⁊ distincte a charitate fm q̄ ꝺz ꝯtineri. Ꝯ causaliter · quia tota sacra scriptura finaliter ordinat ad hoc vt diligamus ꝺcum ⁊ primū · Et si tu ob�

Math· xxij·

Augu· in ench·

6

cias · q̄ qui diligit primū legem impleuit · q̄ illō solū mādatū haberet in lege ꝯtineri · ꝺō q̄ mādata ⁊ ꝺcumēta in sacra scḟptura multiplicant ꝓpter duo · vicz ꝓp̄ remouēda cecitatē et pte intellect⁹ ⁊ ꝓp̄ excludēdū fastidiū et pte ipi⁹ affect⁹ · Necesse est em̄ q̄ sciam⁹ modos fm q̄s debem⁹ ordinari ad primū ⁊ ad ꝛuz · ⁊ q̄ illi variī sunt · ⁊ nos ignorātes sum⁹ · nec possum⁹ sil' illa capere · tō optuit diuinā pꝛ diuersa ꝺcumēta distinguere · Rursus q̄ affect⁹ nr̄ fastidit vnū ⁊ delectat in varietate tō diuersis modis scḟptura docet ⁊ insinuat vnū ⁊ idē · vt affect⁹ nr̄ dū in diuersis ⁊ varīs idē inuenit · pficiat in vnitate · ⁊ delectet in varietate · vt tāto pfect⁹ sit maioꝛ q̄nto delectabilioꝛ · ⁊ ꝓterea mō in ipa sacra scḟptura reperiunt mādata obligatoria · mō attractiua · mō monita salutaria · mō ꝺcumēta ꝓphaꝝ · mō euāgelistaꝝ · vt ex oībus his excludat fastidiū · ⁊ bō pfect⁹ dirigat ad bonū · ⁊ ex ꝺ quinci pt̄ q̄ sacra scḟptura ⁊ si mag̃ sit · tñ optime tradita ē ⁊ nihil ꝺtinet supfluū · nihil etiā diminutū.

5

7

AD intelligētiā buiꝰ ptis iurta ea q̄ mḡ determinat pñt ser breuit̄ q̄rī. Primo de ꝺnexione ☧tutum gratuitaꝝ. Scō de ꝺnexione dōnoꝝ. Tertio de ꝺnexione ☧tutū politicaꝝ. Quarto de cōnexione vicioꝝ. Quinto de eq̄litate habituū gratuitoꝝ. Sexto ⁊ vltimo q̄rit̄ vtr̄ charitas sit forma ☧tutuꝫ.

Questio j a

Utrū sit ponere ꝺnexionē in ☧tutib⁹ gratuitis. Et q̄ sic. vī pmo p illud qđ dicit Hiero. sup illud Esa. xvj. Venter meꝰ ad moab tē. ibi glo. sicut cythara sonū composituꝫ nō emittit si vna corda rupta fuerit. sic spūs vel venter xp̄e si vna ☧tus ⁊ fuerit dulce melos nō resonabit. sz q̄ gr̄a est in aīa. ⁊ spūs sc̄us in corde hoīs. est i ea dulce melos spūale. ḡ necesse ē ibi simł oēs virtutes esse. Itē Aug. dicit ⁊ habet in. iiij. di. xiij. q. impiuꝫ est a xo dimidiā ventā spare. ḡ pari rōne impiū est sperare dimidiā gr̄am. ḡ sicut ipossibile ē vnū mortale peccatū sine alio dimitti. sic vī q̄ impossibile est q̄ vna virtus sine alia nobis donet. Item hoc ipm vī rōne. nullꝰ pōt habere virtutē gratuitā nisi habeat gr̄am. ⁊ nullus hz gr̄am q̄ nō sit templū dei. nullꝰ aūt pōt esse templū dī nisi sit templū eiꝰ fm totū. q̄ nulla est ibi ꝺnerio xpi ad belial. necꝫ templo dei cū idolis. si ḡ ad hoc q̄ aīa ꝓsecret in tēplū dei necesse est ipam habere oēs virtutes dirigētes ⁊ rectificātes eiꝰ potentias. vī esse necessariū q̄ si hz vnā virtutē gratuitā. necessariū est ipam habere charitatē. nulla em ☧tus gratuita remanet charitate exclusa sz q̄ hz charitatē hz vinculū pfectōis ⁊ plenitudinē legis ⁊ q̄ qđ pōt q̄uenire ad salutē. si ḡ nemo hz pfectionē in gencre moꝝ nec potēs est ad implēdū oīa mādata legis nisi habeat vniuersitatē ☧tutū. necessario vī sequi vt q̄ vnā virtutē gratuitā hz q̄ nulla sibi desit. Sz ꝯ hoc pmo ferk instantia in xpo ⁊ beatis. xps em ⁊ beati charitatez habēt. ⁊ tñ in eis nec est fides nec spes sicut ex p̄cedētibus apparet. ḡ nō est necesse vt q̄ hz vnā virtutē gratuitā habeat oēs. Itē ferk scō instātia in innocentib⁹ ⁊ ꝺiugatis. Innocētes ei nō hñt ☧tutē pñie. ꝺiugati nō hñt ☧ginitatē. ⁊ tñ be sūt ☧tutes gratuite. ḡ nō est necesse q̄ q̄ hz vnā ☧tutē gratuitā habeat oēs. Itez tertio ferk in instantia in pscitis ⁊ reprobis. q̄ cū sunt in gr̄a hñt aliq̄s ☧tutes. ⁊ tñ nūq̄ habēt pseuerantiā. qm̄ si illā haberent saluarent̄. sicut dicit Dyo. Qui pseuerāt vsq̄ in finē tē. Si ḡ pseuerātia ☧tus est fm q̄ vult Tulliꝰ ⁊ Bern̄. vī q̄ nō sit ꝺnexio virtutū gratuitaꝝ. Itez hoc ipm oñdit rōne. hītus ☧tutū gratuitaꝝ sunt diuersi formalit̄ sicut diuerse spēs eiusdē generis. ita q̄ ex opposito diuidunt. nec vnū est p̄ncipiū alteriꝰ. sz q̄n aliq̄ ꝓprietates distinguunt ita q̄ vna ab altera diuiditur. possibile ē haberi vnā sine relīq̄. Si ḡ ☧tutes gratuite sunt hmōi. vī q̄ ñ sit necessariū eas esse ꝺnexas. Itez hītus virtutū q̄ actꝰ suos habent notificari ⁊ distingui. igit̄ que est cōparatio actus ad actū. eadē est comparatio habituꝰ ad habitū. sz nō est necesse actꝰ virtutū esse ꝺneros. immo vnꝰ potest exerceri sine altero. ḡ tē. Item si hītus virtutū sunt cōnexi. aut hoc est rōne p̄ncipij. aut rōne subiecti. aut rōne obiecti. Si rōne p̄ncipij. q̄ sunt a deo tunc cū oīs ꝓprietas a dō sit. cōnexio esset in oībus ꝓprietatib⁹. Si rōne subiecti. q̄ sunt in eodē. ḡ cū oēs sciēcie sint in eadē aīa. qui haberet vnā sciam haberet ceteras. qđ manifeste falsuꝫ est. Si rōne obiecti. Cōtra. penes obiecta distinguūt ḡ penes illa nō cōr ectunt. cum idem nō sit p̄ncipiū distinctōis ⁊ cōnexionis. Rn. ad p̄dictoꝝ intelligēdum est notandū q̄ de virtutib⁹ gratuitis cōuenit loq̄ tripliciter. vicz q̄tum ad habitū subiectū. ⁊ q̄tū ad statū superadditū. ⁊ q̄tum ad defectū ipfectōis annexū. Si loq̄amur de ☧tutib⁹ sub rōne impfectionis annexe nō est necesse eē cōnexionē simpliciter. p eo q̄ nō est necesse hominē habentē gr̄am habere impfectionē adiunctam. Similiter si loq̄mur de virtutib⁹ q̄tū ad statum supadditum q̄ nō est de necessitate virtutis. sicut est repire in ꝺtinentia virginali ⁊ viduali. sic adhuc nō necesse ē virtutes esse ꝺnexas. Si vo loq̄mur de ☧tutib⁹ q̄tū ad habitus subiectos. tunc distinguendū est. Aut illi habitus habent necessario annexā impfectionē. aut nō. Si habent necessario annexā impfectionē. sicut habet habitus fidei ⁊ spei. sic nō sunt necessario cōnexi alīs virtutibus nisi p eo tpe quo quis est in statu vie. q̄ si non habent necessario annexā impfectionē. tunc ꝺnexionez habent simpliciter. siue in statu vie siue in statu patrie. Unde fm omnē statū vez est q̄ necesse est habentē gratiam habere omnes virtutes que sunt pfecte. vel aliquid eis correspondēs. sicut loco fidei in patria habebimus visionem. ⁊ loco spei habebimus perfectā tentionem. Ratio autem huius connexionis sumi potest quadrupliciter fm quadrupler genus cause. Primo quidem ex parte cause materialis. que. s. est nostra necessitas. Secundo ex parte cause efficientis. que est dei largitas. Tertio ex parte cause formalis. que est virtutum conformitas. Quarto ex parte cause finalis. que est premij dignitas. Causa enim materialis virtutū assignari potest nō ex qua sz in qua. ⁊ hec quidem est rationalis anima fm suas potentias fm quas ipsa anima potest obliquari ⁊ dirigi. ⁊ quoniā ille potentie anime nō possunt per vnuꝫ habitū virtutis rectificari sed per diuersos. necesse est ad hoc q̄ anima pficiatur in esse gratuito. ⁊ fiat deo placita ⁊ iusta. q̄ ipsa fm diuersos virtutis habitus rectificetur in se ⁊ in qualibet eius potentia. Ideo propter necessitatē ex parte susceptibilis necesse est virtutes gratuitas esse conneras. Causa vero virtutum efficiens est diuina liberalitas. cuius est nullo modo deficere in necessarijs. sed omnia administrare affluenter ⁊ abunde. Unde sicut diuina liberalitas q̄ficiens rem in esse. primo dat ei totum per quod possit in esse conseruari. ita perficiēs causam in esse scō dat illi integram perfectionē per quā ⁊ in illo esse maxime possit. ⁊ singulis vicijs obuiare. ideo cōuenies est diuine largitati cum gratificat hominē diuersitatem virtutum in quibus consistit rectitudo vite eidem tribuere. Causa autem formalis ipsarum virtutū gratuitarū est ipsa dei gratia que virtutes ceteras q̄tum ad habitus sibi subiectos perficit ⁊ informat. ⁊ hoc per suam p̄sidentiam ⁊ influentiam. per quā animā facit gratā ⁊ q̄tum ad se ⁊ q̄tum ad eius potentias. vnde quia illa gratia conformiter se habet ad omnes virtutes ex q̄ ⁊ ipsa habetur. aut quelibet virtus habetur. aut nulla. ⁊ ideo necesse est virtutes esse cōneras. Causa autem finalis ☧tutū est ipa gloria. que veniens in animā. vndiq̄ ⁊ plene perficit eam. Et ideo necesse est q̄ per gratiam vndiq̄ disponatur. Nisi enim precedat sufficiens dispositio. nō inducitur perfectio. necesse est ergo necessitate finis oēs potentias anime perfici per virtutes gratuitas. vt idonee sint ⁊ disposite ad susceptionē glorie. Et sic patet q̄ ratio connexionis virtutum gratuitarum sumitur ex quadruplici genere cause. vnde ⁊ rationes hoc probantes sunt concedende. Ad illud vero quod obiicit in cōtrariū de christo ⁊ beis in q̄b⁹ nō est repire virtutē spei nec fidei. iā pz rnsio ex his q̄ dicta sunt. qm̄ he virtutes ꝓpter impfectionez sibi anne-

ram se nō compatiūtur cū statu glorie. Uerūtn ex hoc ñ
infringīt connexio ꝟtutū. p eo q ipe alijs ꝟtutib⁹ cōne
ctunt in statu vie. in statu ꝟo patrie loco iparuz dotes
eis rñdentes cū alijs virtutibus q̄ ibi pmanent ɔnexio
10 nem habent. Ad illud qō obz de innocentib⁹ et ɔiu/
gatis iam patet rñsio. qm̄ penitētia ⁊ virginitas ñ tm̄
hītus virtutū noiant. sed etiā status rōne quoꝝ vt pdi/
ctum est nō necessaria est ɔnexio virtutū gratuitarū. p
eo q in diuersis statib⁹ saluari pōt eēntia gr̄e ⁊ ꝟtutum
11 Ad illud qō obz de pseuerātia q̄ nō est in pscitis. dō.
q pseuerātia dz tripliciter. Uno mō dz pseuerātia volū
tas pferendi passiones sine defectione. ⁊ sic est spēs for
titudinis. Alio mō dz pseuerātia ꝓpositū pseuerādi in
bono vsq; in finē. ⁊ sic est ɔditio annexa cuilibet ꝟtuti.
Tertio mō dz pseuerātia ɔtinuatio boni vsq; i finē. ⁊ hᵒ
mō nō est nomē ꝟtutis. sz port⁹ status ɔñtis ad oēs vir
tutes. Et p̄mis q̄dē duob⁹ modis hz ɔnecti alijs ꝟtuti/
bus ⁊ repit in iustis pscitis. hᵒ aūt tertio mō in pscitis ñ
repit. nec necessario alijs nectit. q ꝟtus nō noiat hītuz
12 sed magis ɔñtem statū. Ad illud qō obz q hītus vir
tutū gratuitaꝝ sunt diuersi formalit. dōm q q̄uis for
maliter diuidant q̄tū ad hītus substratos. tn̄ in q̄tum
gratuiti sunt cōicant in ipa gr̄a q̄ est oīm ꝟtutū gratui/
taꝝ pfectiua in esse gratuito. ⁊ iō rō illa nō cogit. qm̄ et
si in formalib⁹ ꝓp̄ijs distinguunt. tn̄ in formali cōi rōe
13 cui⁹ hñt esse gratuiti vniunt. Ad illud qō obz de cō/
patōe habituū ⁊ actuū. dōz q nō est sīle p eo q egressus
actuū est voluntarie ⁊ ab arbitrīj libertate. introductio
ꝟo habituū in ipam aiam est a diuīa largitate. volūtas
aūt specialit aplicat ad vnū. diuīa ꝟo largitas cōplet
totū. ⁊ iō nō sequitur q q̄uis act⁹ vni⁹ virtutis gratuite
14 ab altero sepet. q ꝓpter hᵒ simplicit hīt⁹ ab hītu. Ad
illud qō vltimo obz vñ veniat ɔnexio habituū. iam pz
rñsio. venit enī ex q̄druplici genere cause sicut pdictū ē
nec est sīle de illis de q̄bus instat. sicut appet de se.

Questio ñ b

De ɔnexione donoꝝ. Utꝝ dona spūssctī sint ɔnexa.
Et q sic vr̄ p̄mo. q sicut hītus ꝟtutū sunt gratuiti ⁊ p/
cedunt ex munere diuīe largitatis. sic ⁊ hītus donorum
cū q̄ ꝓpter mutabilitatē gr̄e informātis. ⁊ munificētiaz
largitatis dispēsantis ponat ɔnexio in ꝟtutib⁹ gratui
tis. eadē rōne vr̄ q ponēda est in donis. Itez sicut vna
ꝟtus alteri adminiculat ⁊ eā adiuuat i actu suo. sic vnū
donū se hz respectu alteri⁹. q̄ q rōe vna ꝟtus indiget al/
tera ⁊ nō ꝑt ab ea separi. eadē rōne vr̄ necessariū ē vnū
donū ɔnecti alteri. Itē q̄cūq; hz charitatē hz vñ possit
delectari ⁊ gustare qm̄ suauis est dñs. Sz donū sapien
tie ɔsistit in gustu illius sūme dulcedis. igit q̄cunq; hz
charitatē hz donū sapie. sed donū sapie est supmū inter
oīa dona ⁊ p̄supponit oīa dona inferiora. ergo q̄/
cunq; habet charitatē hz oīa spūssancti dona. q̄ vi
detur q dona sint ɔnexa. Itez alīq̄s homo exñs in gra
tia. ex ipo primo munere siue alterius doni appositione
pōt puenire ad salutē. ergo vr̄ q possit in vsu donorū ⁊
gr̄e semetip̄m exercere. sz hᵒ nō eēt nisi dona eēnt ɔnexa.
ergo ⁊c. Sz ꝓ j. Loꝝ. x ij. dicit apl's. Alij datur q spi/
ritū sermo sapie. alij dat sermo scie. vbi diuersitatē do/
noꝝ distribuit p̄m diuersitatē p̄sonaꝝ. ergo nō vr̄ q ne/
cesse opteat oīa dona in vna ⁊ eadē aīa esse ɔnexa. Itez
Aug. in libro de sermōe dñi in mōte. ponit grad⁹ inter
dona. ita q ab vno paulatine fit pcessus ad alteꝝ. sed hᵒ
nō esset si oīa infunderentur eq̄liter ⁊ simul. q̄ nō vr̄ q
dona spūssctī inuicē ɔnectant. Itē Greg. in moralibus
dicit q minor ē sapia si intellectu caret. q donū sapiētie
pōt haberi sine dono intellect⁹. Itez supra habitū fuit
di. prima. ⁊ est ꝟbū Aug. de trini. xiij. Q̄ dono scie ñ
pollēt plures fideles q̄uis polleāt ipa fide. q̄ vr̄ q do/
nū scie nō necessario ɔcomitet infusione gr̄e. Itē hītus
donoꝝ p̄m suā generalitatē dant ad expediēdū. ergo si
dona eēnt necessario ɔnexa. vr̄ q vno dono habito sa/
narent oīa sint̄ homata. ⁊ expedit⁹ eēt hō ad oīa opa me
ritoria. q̄ manifeste ē falsum depēdit ipa exptia.
Itē dona vt plurimū ordināt ad ea q̄ sunt superogatio
nis sic̄ pz in dono cōsilij ⁊ fortitudis. Ea aūt q̄ supero/
gatōis sunt nō ɔcomitant inseparabilit ea q̄ sunt necessi/
tatis. q̄ vr̄ q inter ipa dona gratuita nō sit connexio ne
cessaria. ℞. dōm. q de habitib⁹ donoꝝ gratuitoꝝ ē
loq; dupl'r vicz q̄tū ad ipoꝝ originē. ⁊ q̄tū ad vsum cō/
sequētē. Si loq̄mur de ipis q̄tū ad ipoꝝ originē. cum
origo oīm habituū gratuitoꝝ cōsistat q̄si materialit in
natura. ⁊ cōpletiue ⁊ formalit in gr̄a. quādo spūssancti
gr̄a infundit. ita sufficiēter dat q oēs hītus gratuiti ex
ipa p̄nt oriri. si nos velim⁹ suscepte gr̄e cooperari. nō solū
hītus ꝟtutū. sz etiā hītus donoꝝ ⁊ beatitudinū. Jō q̄/
tū ad originē indubitāter verꝝ est dona spūssctī habere
cōnexionē. Aliꝝ est loq de ipis habitib⁹ donoꝝ q̄tū ad
vsum. p̄m quē modū isti hītus reddunt potētiā facilē ⁊
expeditā ad ꝓpos act⁹. q nō tm̄ sunt necessitatis ⁊ suffi
cietie. sz etiā cuiusdā superogatōis ⁊ excellētie. ⁊ q̄tū ad
hᵒ nō est necessariū in his eē ɔnexionē. imo vix aut nūq̄
vsus istoꝝ habituū repit pfect⁹ in aliq̄. sic̄ inuit Greg.
sup illud Job. xxxviij. ca. Numq̄d ɔiūgere poteris mi/
cantes stellas pliades. dicēs q vsus spūs sc̄ptiformis
in solo xp̄o fuit pfecte. Usus eī donoꝝ ponit hoiem in
statu pfectōis. sz origo nō necessario ponit in statu pfe/
ctionis. sz in statu inchoatōis. Uñ sic̄ puer puul⁹ sicut
dicit Aug. hz in rōne q̄dā postmodū habitur⁹ est imo
le. licet magnitudinē molis nōdū habeat i actu. sic ɔce/
dit pōt q hītus donoꝝ nō necessario cōnectunt q̄tū ad
vsum ⁊ ipoꝝ eē completū. p̄m q potētias facilitāt ⁊ ad
act⁹ excellētes expediūt. cū in infusione gr̄e habeant ra/
dicalit ⁊ ꝟtualit ⁊ implicite sic̄ oñdunt rōnes ad p̄maz
ptē inducte. Attamē illud qō obȝcit de similitudine ꝟtu/
tum ⁊ donoꝝ nō valet. hītus em̄ ꝟtutū ꝓ eo q necessita
tis sunt ⁊ q̄tum ad suos vsus in his qui li. ar. iam vtū/
tur. simpliciter habent ad inuicem connecti. nō solum
ratione sue originis sed etiam ratione vsus consequen
tis. Nemo em̄ potest esse in gratia nisi credat. speret. ⁊
amet. ⁊ sic de alijs ꝟtutib⁹. Nō sic āt est de vsib⁹ donoꝝ
⁊ beatitudinum sine quibus plures saluant. Multi ei
sunt q̄ fideliter credunt. ⁊ tamē illud quod credūt nūq̄
intellectu comprehendunt. Similiter est de vsu ipsarū
beatitudinum. Et ideo aliquo modo est connexio i ha/
bitibus virtutum. sicut ille rationes ostendunt. Ad 16
illa vero que obȝciuntur in ɔtrarium satis facilis ē re
sponsio per ea que dicta sunt. Nam quod primo obȝ/
citur de auctoritate apostoli. Q̄ alij datur per spiritū
sermo sapientie. tē. procedit de donis gratie gratis da
te. non aūt de donis gr̄e gratum facientis. vel certe si
intelligit de ipsis donis. hoc dicit q̄tum ad vsum. non
quantum ad ipsorum habituum radicem siue principi
um. Ad illud quod obȝcitur de auctoritate Aug⁹. si 17
militer patet rēsponsio. Augustin⁹ em̄ assignat grad⁹
inter dona q̄tum ad eorum vsus. q̄ non potest q̄s as/
suefieri in vsu doni superioris. nisi primo assuefiat in
vsu doni inferioris. q̄ nō est tante sublimitatis. Ad 18
illud quod obȝcit de aucte Greg⁹. q minor est sapia si
intellectu careat. Similiter rñdendum est hᵒ Greg. in/

telleꝛisse de vsu doni intellectus ꝙ neglecto ſi ꝯs ſe ptē/
dat ad vſum doni ſapie nō ita pficit ſicut pficeret ſi oꝛ
19 dinato gradu pcederet. Ad illud qđ obꝛ de auctate
Aug. habita in diſt. pmiſſa. dōm ꝙ Aug. intelligit de
vſu doni ſapie. ⁊ hꝫ manifeſtū eſt ex ipa auctate. Dic em̄
ꝙ multi pollēt fide q̄ nō pollēt ſcia. ℣ Nemo ei pollet in
aliq̄ habitu niſi habeat ipm in ſua completōe. ꝑ quā facile
20 ſit ipz habitū manifeſtari in ope. Ad illud qđ obīcit ꝙ
dona expediūt. ⁊ ꝙ ſilr ordinant ad ea q̄ ſūt ſuperogati/
onis ⁊ excellēte. ℟. ſicut pꝛ tactū eſt ꝙ hꝫ intelligit de
donis qb̄ habent in vſu nō ſolū in munere. ſiue qb̄ hnt
ḡtiā ad cauſalitatē in ſua origine. Uno em̄ mō habent
in ipius gre infuſione. Alio mō habent ꝑ bonoꝛ opeꝛ
⁊ oratiōn̄ ſiue precū multiplicatione. ſm illud qđ dr in
glo. Mat. vj. ꝙ ꝑ hec dona nos ab imis ad ſūma con/
ſurgim⁹. vñ btūdines q̄ ꝑ eadem dona q̄runt de imis
gradatim ad ſūma pueniūt. In pcib⁹ g̃ē. vt ipetrem⁹ do
na in donis vt opemur mādata. vt de ogatiōe btūdi/
nes ꝓſequamur. hec aūt intellecta ſunt quantū ad vſuz
ſicut pꝛius fuit explanatū.

Queſtio ·iij· c

Utꝛ ſit ꝛnexio in ỽtutibus politicis. ita ꝙ vna habita
neceſſe ſit hre oēs. Et ꝙ ſic videt pmo auctē pbica. Di/
cit em̄ Seneca. Omne qđ bene fit. fit iuſte. fortiter. et
tempate. ſed opus cuiuſlibz ỽtutis bene fit g̃ neceſſe eſt
ꝙ fiat iuſte ⁊ fortiter ⁊ tpate. igit ad qđlibet op⁹ ỽtutis
ꝛcurrūt q̄tuoꝛ ỽtutes. ſz hꝫ nō pōt eē niſi ēnt cōnexe g̃ tē
Itē Hiero. ad pamachiū. Quattuoꝛ ỽtutes deſcribūt
ſtoyci ita eē ſibi cōneras et mutuo coherētes. vt q̄ vnā
nō habuerit oībus careat. ⁊ q̄ vnā habuerit oēs habeat
Videt g̃ ỽtutes politicas eſſe cōneras. Itē hoc ꝑm
videt auctē Aug. in li. de quātitate anīe. diffiniens em̄
virtutē dicit ꝙ virt⁹ ē eq̄litas vite vndiq̄ rationi cōſen
tiēs. ſed vita nō cōſonat vndiq̄ rationi niſi ꝑ virtutuz
vniuerſitatē. g̃ ad hoc ꝙ habet alīs vnā virtutē verā.
neceſſe ē ꝙ habeat ceteras. Itē Bern̄. in pncipio ad
euge. Aduertere etiā eſt ſuauiſſimū quendā ꝛceptū cō/
plexūq̄ ỽtutis atq̄ alterā pēdere ex altera. ſic vides for
titudis matrē cē ꝓuidētiā. ⁊ nō fortitudinē ſz temeritatē
eē quēlibet auſum quē nō pturiuit pudētia. Et paulo
poſt. Juſticia q̄rit. pudētia iuenit. vēdicat fortitudo.
tempātia poſſidet. g̃ ſi hec requirunt ad actū cuiſlibet
ỽtutis. videt ꝙ oēs ỽtutes neceſſario cōcurrāt ad vnū
actū. Itē hoc ꝑm videt rōne. qꝛ ſic ſe habet caſtitas
ad eē caſtū. ſic ſe hꝫ virtus ad eē virtuoſum. ſz quicunq̄
hꝫ caſtitatē ē caſtus. g̃ quicūq̄ hꝫ virtutē ē virtuoſus.
ſz nullus ē ỽtuoſus qui hꝫ vicīū. g̃ aliquis hn̄s virtutē
nullū hꝫ viciū. ſz vicia nō expellunt niſi ꝙ virtutes ſibi
oppoſitas. g̃ q̄ hꝫ vnā virtutē. hꝫ et ceteras. Itē cuiuſ/
libet virtutz ē diſcernere quid eligendū. ⁊ tenere mediū
⁊ recte tendere in finē. ⁊ negociari circa arduum ⁊ diffi/
cile. ſz primū ē pudētie. ſcōm tempātie. terciū iuſticie.
q̄rtū fortitudis. g̃ videt ꝙ ad quēlibet actū ỽtuoſuz cō/
currāt neceſſario iſte tres ỽtutes. hoc aūt nō eēt niſi ha
berēt ꝛnexionē adinuicē. g̃ videt ꝙ ỽtutes politice ſint
cōnere. Sz cōtra hoc ē auctas Aug. ad hiero. dicit em̄
ꝙ nō eſt diuina ſententia qua dicit ꝙ q̄ hꝫ vnā hꝫ oēs.
ſz hoībus hoc viſū ē ſtudioſis ⁊ ingenioſis. ſz ſi hoc eēt
vez eēt diuina ſentētia. qꝛ oē verū a pma veritate ꝓcedit
g̃ cū hꝫ itelligat de virtutibus politicis ỽtutes politice
nō ſunt ꝛnexe. Itē ſm phm habit⁹ ỽtutū politicaꝝ ⁊
cōſimilū ſunt ex actib⁹. ſed actus nō ſunt ꝛneri. ꝛtigit
em̄ hoīez exercitari i actu vn⁹ ỽtutis ita ꝙ nō exerceat
in actu alterius. videt g̃ ꝙ nō oēs virtutes neceſſario
ꝛnectunt. Itē ſicut ſcie habent ꝑ acquiſitionē. ita ỽ
tutes politice. et ſicut vna virtus alteri adminiculat.
ſic eſt in habitu vn⁹ ſcientie reſpectu alterius. ſz ſcie q̄
ſunt ꝑ acquiſitionē nō habent ſil. ſz vna pꝛius et alter a
poſterius. ⁊ vna pōt haberi ſine altera. g̃ vna ỽtus po
litica nō videt eē neceſſario alteri ānera. Itē hoc ꝑm
videtur per experimentū ſenſibile. quia multi pollent
in virtute pudētie qui tn̄ nō hnt largitatē aut virtutē
patie. Multi etiā iuſticiā ad primū ſeruāt q̄ tn̄ i ſeipſis
nō hnt otinentiā. et tn̄ illa faciūt ꝙ virtutes politicas.
videt g̃ ꝙ inter hmōi ỽtutes n̄ ſit ꝛnexio neceſſaria.

℟. dōm ꝙ in iſta qōne controuerſia fuit inter ipos 21
phos ſm ꝙ inuit. Aug. ⁊ Hiero. ℣ Nā quidā phoꝛ qui
ſtoyci dicebant diuerū ỽtutes neceſſario eē cōneras. vt
qui vna caruerit ceteris careat. De quoꝝ poſitiōe vide
tur fuiſſe Seneca ait em̄ ſic. Si vnā de turmis tuis di
miſeris. poteris dicere ſupellectilē tuaz tibi ſaluā. Si
aūt vnā de ỽtutib⁹ dimiſeris nullā te habituꝝ neceſſe
ē vt cōfitearis. Alioꝝ poſitio fuit ꝙ vna pōt haberi
ſine altera. ſīc alīs pōt habere caſtitatē ita ꝙ nō hēat
iuſticiā. ℣ Rō aūt hui⁹ diuerſitatis ex hꝫ fuit. qꝛ ſtoyci po
nebant ꝙ ỽtus nō eſſet in aliquo niſi in ſapiēte. ꝑ eo ꝙ 22
regulē tot⁹ vite hoīs ſm regulā moꝛis. pendet a recti/
tudine rōnis. Sapientē aūt direrūt ſm ꝙ dicit Aug⁹.
de ciui. dei. in quē nulla cadit ꝙturbatio. Ille ei ſm eos
ſapiēs dicebat qui oīb⁹ paſſionib⁹ anime dñabatur.
Preter hec etiā ponebāt ꝙ cū virtus ſit circa mediū. et
mediū ſit vno mō ⁊ indiuiſibili. nemo habet virtutem
niſi habeat eā in ſummo ⁊ pfecte. Perfecta aūt virt⁹ nō
habet vbi regnat aliqđ viciū. ⁊ vbi alie virtutes deſūt.
Et ꝓpter iſtas rōnes direrūt ſtoyci virtutes politicas
eſſe ꝛneras. vicz qꝛ nō poſſideret em̄ niſi a ſapiēte cui nō
dñatur viciū. ⁊ ſunt circa mediū indiuiſibile. a quo per
qđlibet viciū fit receſſus. In hui⁹ aūt poſitōis ſue fun/
damēto nimis exceſſerunt ḡtum ad vtrunq̄ pdictoꝝ.
et hoc ꝙ nō ponebāt ſapiam in pficientib⁹ ſed ſoluz in
pfectis. tum etiā quia direrūt nō referre ḡtum ad amiſ
ſionē virtutis paz vel multū a medio punctali recede/
re. ⁊ ideo repbendit eos Aug. ad hiero. dicēs. Sic mi/
hi videt ſtoyci eſſe falſi. qui pficientē hoīem in ſapien
tia nolunt habere ſed ſolum cū eſt perfect⁹. Dicunt em̄
ꝙ ſicut nihil interest ad pfocandū hoīem. vtrum aquā
ſtadūs multis habeat ſupra ſe vel vno palmo. ſic eſt de
illis qui ſunt in gurgite erroꝛis ad ſapientiā. Et ſatis
rōnabiliter repbendit eos Aug. ꝓpter hoc ꝙ viam ſa/
luris in bono valde artant. dum dicunt in ſolis pfect⁹
eſſe virtutē ⁊ ſapiam. ⁊ in malicia valde dilatant dum
dicunt ꝙ nō refert vtrum quis magis vel minus a me/
dio virtutis recedat. Et ꝓpterea alioꝝ phoꝝ poſitio
magis fuit rōnabilis. qui poſuerunt ſapientiā nō ſolū
eſſe in pfectis ſed etiā in illis qui pficiunt. ℣ Poſuerunt
etiā mediū ỽtutis latitudinē habere ſm ꝙ latitudo ha/
bet mediū ſummitatis. quoniā g̃ ſm politicā veritatez
virtutes paulatim acquirunt in his qui pficiunt ad ſa
pientiā. ideo poſuerunt ꝙ vna virtus poteſt haberi in
pfectione maioꝛi ⁊ minoꝛi ſm diuerſa rēpa. Una etiam
poteſt ſeparari ab altera. Et iſtoꝝ ſententia ſm dictū
Aug. magis eſt approbanda. Reſpondendū eſt igitur
ad queſtionē ꝓpoſitam ꝙ ſimpliciter loquēdo vicz q̄/
tum ad oēm temp⁹ ⁊ q̄tum ad ipos habitus virtutum.
nō eſt cōnexio inter virtutes politicas. licet aliqua in/
ter eas poſſet cōnexio reperiri ratione ſtatus alicuius
determinati ⁊ quarundam cōditionū cōmuniū. ℣ Propt̄ 23
qđ notandū eſt ꝙ conuenit loqui de huiuſmodi virtuti
bus politicis quātum ad propria ⁊ quantum ad appro
priata. Si q̄ntū ad appropriata ſic eſt in eis cōnexio. qꝛ

lle ḡttuoꝝ ꝺitões ꝑus habite q̄ sunt discernere ꝛ medi
um tenere ꝛ hmõi sigillatiꝫ his q̄ttuoꝝ ꝟtutiꝫ appꝛopan
tur ꝛ tñ sil'ad quālibet virtutē req̄runt. Si ꝟo loq̄mur
q̄tum ad ꝓpꝛia hoc põt esse dupliciter. aut simplr. aut
ꝼm statū ꝓfectõis. Si ꝼm statū ꝓfectõis. sic ē adhuc ne/
cessaria in eis cõnexio. qꝛ vna ꝟtus nunq̄ ꝓfecte habeꝫ
nisi cetere habeant. Et q̄tum ad hoc bñ ꝺicebāt stoyci.
licet nõ vsq̄quaq̄ sup verum fundati essent. sed simpli
citer siue ꝼm omnē statum sic nõ est necessariū ꝺnexionē
esse in hmõi ꝟtutiꝫ. cū sint ab acq̄sitione. sicut oñdunt
24 rões ad hanc ꝓtem inducte. ꝛ iõ sunt ꝺcedēde. Ad
illud ḡ qꝺ obꝟcit in cõtrariū ꝺ auc̄te senece q̄ omnē qꝺ
bñ fit. ꝛc. Dõm q̄ illud intelligit ꝺ ipis ꝟtutiꝫ q̄tum
ad appꝛopata nõ solū q̄tum ad ꝓpꝛia. Nã si q̄tū ad ꝓ/
pꝛia velimꝰ loq̄. actꝰ illaꝝ virtutū diuersi sūt. nec nego/
25 cianꝫ circa idē sed circa diuersa. Ad illud qꝺ obꝟ de
auc̄tate stoycoꝝ quā introducit hiero. iam ꝑ rñsio. qꝛ
stoycis nõ est in ꝓte ista vsq̄quaq̄ credendū. Preterea
stoyci sicut ꝑus tactū est sp loq̄bant ꝺ virtutiꝫ ꝼm cul/
men ꝓfectionis. ꝛ q̄tum ad illū statum verū ꝺicebant.
quia cõnexio est ꝺ ꝟtutiꝫ nõ ꝓpter ipius ꝟtutis eē/
tiam. sed ꝓpter ꝓfectõis supaddita. quā vna ꝟtus non
26 tribuit nisi sit alīs associata. Ad illud qꝺ obꝟ ꝺ au/
toꝛitate Aug. q̄ ꝟtus est eq̄litas vite ꝛc. ꝺõm q̄ illud
verbū Aug vndiq̄. nõ fit distributio ꝓ oībus que spe
ctant ad rectitudinē actus ipius ꝟtutis. possibile eꝫ ē
aliquē rectificari in actu vnīꝰ virtutis ꝼm q̄ exigit vir/
tus ciuilis. ita tamē q̄ nõ habet rectificationē in actu al
terius virtutis. sicut potest manifeste ꝓ exempla vide/
27 ri. Ad illud qꝺ obꝟcit ꝺ auc̄tate Bern. iam patet re/
sponsio. qꝛ Bernaꝛ. loq̄tur ꝺ ipis ꝟtutibꝰ q̄tum ad ap
ꝓpꝛiata nõ q̄tum ad ꝓpꝛia. Et ꝓterea loq̄tur ꝺ ꝟtu/
tibus cardinalibꝰ nõ q̄tum sunt politice sed inq̄tū sūt
gratuite. ꝛ ꝓ infusionē magis q̄ ꝑ acq̄sitionē. Et sic cõ/
cedi potest q̄ sunt ꝺnexe. sed hoc nõ facit ad questionē
28 ꝓpositam. Ad illud qꝺ obꝟ q̄ castitas ꝺnomiat ali/
quem castum. ḡ sil'r virtus virtuosum. ꝺõm q̄ nõ est si/
mile. qꝛ noīa ꝺfinentia in osum significant plenitudi/
nem. Unde plus ꝺico cum ꝺico istū esse virtuosum q̄
cum ꝺico ipm habere virtutem. Uñ ꝛ phs ꝺicit q̄ a vir
tute nõ ꝺnoiaꝫ aliq̄s virtuosus sz magis studiosus. ca
stus aūt nõ plus importat q̄ habens castitatē. ꝛ iõ non
29 est simile hinc ꝛ inde. Ad illud qꝺ obꝟ ꝺ illis q̄ttuoꝝ
ꝺitõibus ꝼm quas ꝟtutes distinguunt q̄ in singulis
reperiunt. iam patet resp̄sio. Illud em̄ intelligendū est
ꝓpter appꝛopꝛiationē nõ ꝑ ꝓprietatē sicut p̄dictū est.

Questio iiij d

Utrum sit cõnexio in vicīs ꝛ peccatis. Et q̄ sic vide
tur Eccs. ix. Qui in vno peccauerit multa ꝑdet bona.
sed hoc nõ esset nisi plura mala ꝺcomitarenꝫ vnū malū
ꝓpetratū. ḡ videt q̄ necessariū sit ponere cõnexionē vi/
ciorum. Item Jaco. ij. Qui in vno peccauerit factꝰ est
oīm reꝰ. Sed nemo iudicat oīm mãdatoꝝ diuīoꝝ reꝰ ni
si qui peccat contra oīa mandata. ḡ qui peccat contra
vnum. peccat ꝺtra cetera. videt ergo q̄ vicia sint cõne
xa. Item sicut viciū nõ expellit nisi ꝑ introductionē
virtutis sibi oppositе. sic nec virtus nisi ꝑ introductoꝝ
viciī. sed cū q̄s cõmittit vnū peccatū cetere ꝟtutes amit
tunt cum quis vnum pctm̄ cõmittit cetera pctā introdu
cuntur. ḡ sicut est cõnexio ex parte virtutū. ita videt eē
cõnexio ex ꝓte viciorum. Itez sicut ꝑ infusionē gratie vni/
us tota imago reformat. sic ꝑ perpetrationē vnīꝰ pecca
ti tota imago ꝺformat. sed ad reformationē imaginis
ꝼm totū necessario requirit vniuersitas virtutū. ḡ simi
liter ad ꝺformationē totius imaginis ꝺcurrit vniuer/
sitas viciorum. ergo sicut gratia imaginē reformantez
ꝺsequunt omēs virtutes. sic culpā que imaginē ꝺfor/
mat ꝺsequunt oīa vicia. Itē sicut originaliter om/
nes virtutes inserunt a gratia. ꝛ impantur a charitate
sic oīa vicia nascunt a ꝺcupiscentia. ꝛ impantur a su
perbia. que est omniū viciorū regina. ergo sicut ponit
ꝺnexio in virtutibus ꝓpter vnitatē oꝛiginis ꝛ radicis
sic videt similiꝫ q̄ poni ꝺbeat ex parte viciorū. quoniā
vbicunq̄ reperitur talis causa. ibi debet reperiri talis ef/
fectus. Item virtus ꝛ viciū sunt oppositа imediate
circa suū susceptibile. nõ est ei dare mediū. quia aut bo
mo est dei amicus aut dei inimicus. ergo cū abest ꝟtus
necesse est inesse viciū sibi oppositū. sed cū virtus abest.
vniuersaliter abest. ergo cum viciū inest. vniuersaliter
inest. ergo ꝛ vicia ꝺnexionē habent sicut ꝛ virtutes gra
tuite. Sed contra. ꝼm diuersitatē viciorū est diuersi
tas penaꝝ. ergo si esset ꝺnexio in vicīs. vt qui haberet
vnum viciū haberet oīa. tunc qui haberet vnū pecca
tum sustineret omnē penā. qꝺ manifeste est ꝺtra diui/
nam iusticiam. Item vicia ꝛ peccata sunt ab opere
nostro. sed nõ est ꝺnexio in oꝛibus viciorū exterius ꝑ/
petratis. ergo nec ꝺnexio est in vicīs interius ꝺrelictis.

Item nullus peccat aliquo genere pctī nisi volens.
sed multi sunt qui cõmittunt aliquod viciū ꝛ tamen oī/
no detestantur aliquod pctī genus. sic multi pctis spi
ritualibus iplicati oīno detestãtur carnalia. ḡ vicia nõ
sunt ꝺnexa. Item vicia ad inuicem opponunt. sicut
auaricia prodigalitati. ꝛ audacia pusillanimitati. sed
duo oppositа nõ possunt simul esse in eodem. ꝛc. ḡ im/
possibile est vicia ꝛ pctā habere ꝺnexionem. ℞. ꝺõ. 30
q̄ cum ad pctm̄ duo ꝺcurrant. vicz auersio ꝛ uersio.
dupliciter ꝺuenit compare vicia ꝛ peccata ad inuicem
vel inq̄tum auertunt ab vno bono incõmutabili. vel
inq̄tum conuertunt ad bona cõmutabilia. Si ergo lo/
quamur de vicīs ꝼm q̄ auertunt ab vno bono incõmu
tabili. sic priuant hominē gratia ꝛ ceteris virtutibꝰ gra
tuitis. ꝛ faciūt hoīez dignū priuari gloria ꝛ premio co/
respondente oīmbus bonis meritis. ꝛ hoc quidem ita
fit ꝑ vnum vicium sic̄ per cetera. ꝛ q̄tum ad hoc vicia
ꝛ pctā habēt ꝺnexionē quandā. ꝓ eo q̄ ab vno auertūt
ꝛ oīmbus vicīs vnꝰ ꝛ idem deꝰ offenditur. Si vero lo/
quamur de vicīs q̄tum ad ꝺuersionē. sic ꝑ ꝺuersiões
ad diuersa bona cõmutabilia diuerse oriunt ī nobis ꝓ/
nitates in vicia. per que obliquamur ad diuersa pena
rum supplicia. ꝛ hoc modo in vicīs nõ est ꝺnexio. quia
ꝓ q̄libet puniet homo speciali pena sibi ꝺbita. Nec
etiam possunt esse cõnexa ꝓpter repugnãtiā ꝓnitatuꝫ.
nec habent causam ꝓpter quā cõnectant. quia ex diuer
sis oꝛibus oriunt ꝛ ad diuersos fines tendunt. Quoni
am ergo vicia ex ꝓte conuersionis sumūt originē ꝛ di/
stinctionē. ex hac parte cõnexionē nõ habent. licet aliq̄
modo in auersione cõueniant. Simpliciter ergo cõcedē/
dum est q̄ vicia ꝛ peccata nõ sunt cõnexa sic̄ oñdunt ra
tiones ad ꝓtem istã. Ad illud ḡ quod ꝓmo obꝟcitur 31
de auꝛoꝛitate Eccī. ꝛ auc̄te Jaco. q̄ qui peccat in vno
ꝑdit multa bona. ꝛ etiã sit reus q̄tum ad oīmia. ꝺõm q̄
nõ ꝺicit q̄ ꝓpter vnum vicium incurrat aliquis alioꝝ
viciorum ꝓnitates ꝛ defectibilitates necessario ꝛ ime/
diate. sed ꝟ ꝺꝛ quia qui peccat in vno pctō charitatem
perdit. in qua est plenitudo meritoꝝ ꝛ impletio man/
datorum xpi. Aut certe ꝺicitur q̄ ꝑdit multa bona ꝛ fit
reus q̄tum ad oīmia ꝓ eo q̄ ꝓuat oīmbus virtutibꝰ gra
tuitis. Uel tertio modo quia ꝑdit oīmia merita q̄ prius

habebat. Efficiūk cm̄ ex vno pcō mortali oīa ꝯutilia ad
gloriā assequēdā. Vel ḡrto mō dicīk multa bona pdere
7 oīm reus esse. qz merito vnī⁹ peccati pdit eīna p̄mia
que oīb⁹ virtutib⁹ et meritis erant reddēda. h̄ aūt non ē
ppk ipoz vicioz cōnexionē. sed magis ꝓpter cōnexiōez
virtutū 7 dotū siue p̄mioz eis correspondentiū. ob quā
cōnexionē sicḳ vno ipoz bonoz p̄uak. necesse ē q⁹ puek 7
ceteris. Hoc aūt nō sufficit ad faciēdā cōnexionē in vi-
cijs quia sicut dictum ē vicia non tantum consistunt in
auersione a deo. sed etiam in conuersione ad bonum
32 ꝯmutabile. Ad illud qō obīcitur q⁹ virtus nō expel
litur nisi p introductōez vicij sibi oppositi. sic nec vicij nisi p introductionē virtutis. dīm q⁹ nō ē sīle. qz plura exigūk ad construēdū cm̄ destruendū. 7 plura sūt necessa
ria ad hoc q⁹ hō placeat deo cm̄ ad h̄ q⁹ displiceat. Et p/
pter hoc q⁹ plura sūt necessaria ad rectificandū cm̄ ad ob
liquādū. iō cuius obliquatio vicij nō habeat excludi. ni
si p habitū directe sibi oppositū. tm̄ rectitudo virtutis
pōt auferri nō solū p vicij sibi oppositū. sed etiā p vicij
oppositū alij virtuti. Vn̄ infidelitas q̄ opponīk fidei ex/
cludit charitatē. 7 iō nō est sīle hinc et inde. Preterea qz
virtutes cōnexe sūt. iō vicij qō tollit vnam. p cōsequēs
tollit reliquā. Vicia vero qz cōnexa nō sūt. iō auferri nō
33 possūt nisi vnūqōq; expellak p virtutē directe sibi oppo
sitā. Ad illud qō obr q⁹ pcm̄ deformat totā imaginē
sicut gr̄a reformat. dīm q⁹ imago duplicīk hz deforma/
ri. aut ppter absentiā lumis gr̄e. aut propk dēordinatōz
in actib⁹ illoz vicioz. in quib⁹ imago attendīk. Prīo q̄dē
mō deformari habet tota imago p vnū pcm̄ et vicium
Scdo mō nō. qz qōlibet vicij nō respicit singulaz po/
tentiaz actus. gr̄a vero qn̄ reformat aīam vtroq; mō re
format. 7 venustādo faciē ipī⁹ aīe. 7 rectificando quāli
ber potentiā respectu opationis sue. 7 iō q̄uis in gene
re cōcurrāt cetere virtutes. nō tn̄ sic in deformatōe vnī⁹
34 peccati singula vicia comitāk. Ad illud qō obr q⁹ oīa
vicia nascunk a cōcupīa. 7 imperank a sugbia. sicut vir
tutes a charitate et gr̄a. dīm q⁹ nō est sīle. tū qz cōcupīa
nō ē cā sufficiens respectu vicioz. sed solū disponēs. tū
etiā qz cū cōcupīa ramificēk respectu diuersoz cōcupi/
scibilij. ad diuersos fines inspicit vel inducit. 7 frequk
ad cōrraria tendit. vñ est ibi dispersio potiꝰ q̄ cōnexio
Hr̄a aūt est sufficiens origo virtutū. et charitas mouet
7 inclinat oēs ad finē vnū. 7 ꝓptrea nō sic cōnectūk vi
cia vt virtutes gratuite. tū ex defectu p̄ncipij. tū etiā ex
35 defectu vinculi vnitiui. Ad illud qō obr q⁹ virtus et
vicij sunt opposita imediate. dīm q⁹ de virtute 7 vicio
cōuenit loqui dupliciter. vel in generali. vel in spāli. si
loquamur in gn̄ali. sic imediate opponūk. p eo q⁹ nō est
necessariū aliquē habere cōtinentiā gtuitā. aut eē luxu/
riosū. sic 7 de alijs vicijs et virtutib⁹ ē intelligendū. Et
iō q̄uis absente virtute necessario insit vicij. nō tn̄ sequ
tur q⁹ absente oī virtute gratuita ꝓpter hoc insint omia
vicia. 7 si tu obījcias q⁹ sīc se hz vicij respectu h̄tuk. ita
se hz spēs hmōi vicij respectu h̄tuk sibi oppositę. dīm
q⁹ nō ē sīle. qz oēs virtutes gratuite conuenientiā habēt
in vno formali. rōne cuius oīa vicia sibi opponunk et
eī nullo stare possūt. sed cū distinguūk in species. bocē
rōne habituū spāliū. rōne quoz nō quelibet virt⁹ op/
ponīk cuilibet vicio. sed sibi opposito. Et iō ali⁹ mod⁹
est compandi vicios̄um ad virtutē gratuitam in gn̄ali.
7 alius in speciali. 7 ꝓptrea ratio non cogit.

Questio. v. e

Utrū sit ponere equalitatē in habitib⁹ gratuitis. Et
q⁹ sic videk p̄mo p illud qō dr Apoca. xxj. Ciuitas in q̄
dro posita ē. glo. ibi. h̄tutes gratuite sunt equales. Ad
hoc p̄m hr auctoritas in lr̄a. 7 sup⁹ habita fuit. di. xxv.
auctoritas valde expssa. Itē hoc p̄m videk rōe. vbicū
q̄ ē vna rō bonitatis necesse ē q⁹ sit bonitatis equalitas
sed in oīb⁹ habitib⁹ gratuitis vna est rō bonitatis. vicz
gratia gratuz faciēs 7 ipa charitas. q̄ videk q⁹ simplicīk
sit in eis bonitatis equalitas. Itē aut virtutes in eo
dem sunt equales aut nō. Si sic habeo ꝓpositum. Si
non. q̄ meliori virtuti debēk maius p̄miū. 7 minori min⁹
sed motui virtutis debēk p̄miū substantiale. illud autez
est vnū. q̄ vni et eodē homini in eodē statu gr̄e debēk ma
ius et minus p̄miū. qō est incōueniens. Itē vna vir⁹
denoīat alteram fm q⁹ vult Aug. 7 bern̄. Est em̄ pru
dentia fortis. et fortitudo prudens. aut q̄ prudentia et
fortitudo sunt equales. aut nō. Si non. esto q̄ q⁹ prudē
tia sit maioz cm̄ fortitudo. tūc arguīk sic. Prudentia ē ma
ioz cm̄ fortitudo. ergo fortitudo est magis prudens cm̄ sit
fortis in eodē. qz fm q̄ntitatē prudētie in eodē ē fortitu/
do prudens. sed quanto virtus fortitudinis ē prudēti/
oz. tanto nobilioz est et excellentioz. si q̄ magis ē prudēs
cm̄ fortis. q̄ est nobilioz et excellentioz seipa. sed hoc ē im/
possibile. q̄ 7c. Sed ꝓtra. j. Coz. xiij. Nūc manet fides
spes 7 charitas. tria hec. maioz aūt hoz ē charitas. Et ī
precedenti ꝛa. Adhuc excellentioꝛē via vobis demōstro
si igīk charitas est maioz excellentioz alijs. q̄ nō est equa
litas in habitib⁹ gratuitis. Itē 7c quolibet confesso/
re cantak. Nō est inuentus similis illi qui cōseruaret le
gem excelsi. sed si oīa dona gratuita essent equalia. tunc
qui excederet in vno excederet in oīb⁹. q̄si verbum illud
alicui posset vere attribui. nunc̄ cōueniret alteri. qz qō
ꝓ supabundantiam dicīk vni soli conuenit. Item ma
ioꝛi bono maius malū opponīk et econuerso. qz p̄uati
ones cognoscunk per habitus. q̄ cū vicia opposita vir/
tutib⁹ non habeant equalitatē. quia vnū viciū est magis
altero. pari ratione videtur q⁹ nec virtutes gratuite.

Item habitus crescūt et augmentantur in nobis fm
q⁹ plus. et plus disponimus nos per bonos actus. sed
nos videmus q⁹ aliquis plus se exercet in actu vnī⁹ vir
tutis cm̄ in actu alterius. ergo videtur q⁹ magis crescat
virtus illa cm̄ alie. ergo necesse est aliquando virtutē il/
lam eē inequalē alijs. Itē charitas est vinculū p̄sona
rū. 7 est vinculū virtutū. plures em̄ persone ligank per
vinculū gratie in vna virtute. 7 plures virtutes i vno
hoīe. sicut ergo se habet vna virtus respectu diuersarū
p̄sonarū. sic vnus homo respectu virtutū plurīū. s3 vna
virtus a diuersis personis pōt pticipari inequaliter. q̄
7 plures virtutes ab eodem hoīe. Item habitus vir
tutis est habilitare ad actū suū p se loquendo. ergo ma/
ioris virtutis est magis habilitare. et equalis equalik
habilitare. si ergo omnes virtutes in eodem homine sē
equales. necessario idē homo equaliter erit habilis et
facilis ad actus oīm virtutū. quod per expientiam de/
p̄hendīk esse falsum. Multi em̄ habiles sūt ad actū ab/
stinentie. qui tn̄ cum difficultate habent vsum patien/
tie 7 obedientie. R⁹. dīm q⁹ de ipsis gratuitis habi 36
tibus contingit loqui dupliciter. aut quantū ad ipsuz
habitum. aut quantū ad exercitiū. Si loquamur de ip/
sis quantum ad habituz. hoc potest esse dupliciter. aut
respectu gratie informantis et quodammō causantis.
aut respectu li. ar. sustinentis et cooperantis. Si respe
ctu gratie informantis. sic omnes habent equalitatem
p̄o eo q⁹ gratis gratum faciens fm quātitatem suam 7
excellentiam reddit gratam deo animam. 7 eius poten/
tias et habitus. 7 operationes meritorias. Si vero lo/

quamur de ipīs respectu li·ar·cōsentientis ꝛ sustinentis·sic q; li·ar·in actu vni⁹ ꝟtutis maiorē inuenit complacētiā ꝯ in alio·etiā maiorē inuenit repugnantiā in vno ꝯ in altero·ſm diuersas sui inclinatōes ꝛ dispositiones·sic nō equaliter ē oīmodā regire equalitatē ī habitib⁹ virtutū·p eo q; li·ar·magis feruet quātū ad vnā virtutē ꝯ ad aliā·magis adheret etiā vni virtuti ꝯ alij Si vero loquamur de virtutib⁹ quātū ad exercitiū·sic vix vel nunq̄ equanſ·nec in se·nec in cōparatiōe ad liberi arbi·cooperatiōem. In se nō·quia exercitiū vnius virtutis est fructuosius ꝯ exercitiū alterius·sicut exercitiuz pietatis ꝯ abstinentie. Exercitiū vero vni⁹ virtutis in eadem ē securius·sicut exercitiū humilitatis et timoris ꝯ alterius virtutis·Silr non habent equalitatē in cōparatiōe ad li·ar·cooperationem·quia nemo est qui equaliter se exerceat in actu oīm virtutū. Aliqui em̄ magis vacant circa actiuam·aliqui vero magis circa cōtēplatiuam. Et sic cōcedi pōt q; habitus gratuiti quodammō sunt equales·ꝛ qōdammō inequales. Equales q̄dem sc̄ quantū ad gr̄am informantē·sicut ostendūt rōnes ad p/mam ptem. Inequales vero in cōparatiōe ad li·ar·ꝟsensum ꝛ exterius exercitiū·et ſm hoc dissolui possunt rō-
37 nes q̄ ad vtrāq̄ ptem inducunt. Aliter pōt dici q; ꝟtutib⁹ est loqui quadrupliciter. Aut quantū ad dignitatē respectu obiecti·ꝛ sic vna ē excellentior altera etiam in eodē·sicut virtutes theologice ꝯ cardiales. Aut quantū ad feruorē et facilitatem respectu actus proprij et sic adhuc non est necesse q; habitus gratuiti in eodez adequent. Aut quantū ad radicationē ꝛ stabilitatē respectu subiecti·et sic adhuc non est necesse equalitatem ee·q; talis radicatio venit ex frequentia et assuefactiōe circa actus alicuius ꝟtutis·Aut quantū ad ordinem·ꝛ efficaciā respectu p̄mij·ꝛ quantū ad hoc habent equalitatē in eodem·propter hoc q; quantitas meriti cuiuslibet virtutis mensuratur ſm quantitatem gr̄e q̄ facit opus deo placitū·et ſm quantitatē charitatis q̄ dat operi cuiuslibet virtutis valorem ꝛ pondus·Et q; vna ē gr̄a gratū faciens·ceteras virtutes informans in vno hoīe vna est etiam charitas p̄modū ponderis ad finē inclinans·hinc ē q; quantū ad ordinē in finē et efficaciā merendi necesse est oēs virtutes in eodem equari. Rursus q; bonitas p̄ncipalis ꝛ essentialis virtutum in hoc attendit·q; ordinant et disponūt ad summū p̄mium·ꝛ in hoc virtutes habent equari·hinc ē q; magister simpliciter cōcludit ꝛ sancti dicūt in vno et eodez equales ee oēs habitus gratuitos. Et ideo simpliciter concedi
38 possunt rōnes q̄ hoc ostendūt. Ad obiecta in ꝓriū satz facili ptz rñsio p ea q̄ dicta sunt. Ad illud ḡ qō p̄mo obr̄ de charitate q; est alijs eminentior·dōm q; hoc intelligit rōne exercitij in actu suo·in quo plus haurit de gr̄a·ꝛ minor est occasio peccandi. Affectus em̄ amoris diuini dum abstrahit a terrenis·facit recedere ab occasione peccati. Dum vero vnitur celestibus·facit inde haurire humorē gr̄e spūssancti·ꝛ iō ex hoc non cōcludit
39 inequalitas virtutū quantū ad meritū. Ad illud qō obiicit q; cantatur de confessorib⁹. Non est inuentus similis illi. dēm q; illud intelligitur non ratione habit⁹ sed ratione alicuius exterioris vsus. ꝛ hoc innuit ipm vocabulū cū dicit. qui conseruaret legez excelsi. ex quo
40 innuit excellentiā illā intelligendam esse in ope. Ad illud qō obr̄ q; maior bono opponit maius malū. dōm q; illud nō est regulariter verū. imo aliquādo contingit minori bono opponi maius malū·sicut desperatio que opponitur spēi·peior est ꝯ odiuz quod ôponitur charitati. Preterea aliunde habent virtutes equalitatem. aliunde habent oppositoꝝ diuersitatem. Equalitatem em̄ habent ex pte gr̄e. rōne cuius q̄ opponit vni virtuti opponit oibus·oppositoꝝ aūt diuersitatez habēt rōe spālīū actuū ꝛ obiectoꝝ. ꝛ ex illa pte nō est necesse habitus virtutū habere oīmodam equalitatē sicut p̄mus tactum est. Ad illud qō obr̄ q; habitus crescūt et augm̄ tanꝯ in nobis ſm q; plus dispenim⁹ nos p actus. dōm 41
q; crementū habitus ꝯtū ad bonitatē essentialē in genere gratuiti attendit ex augmento ip̄ius gr̄e. q̄ augmentata crescūt et cetere virtutes. Cū ergo dr̄ q; magis nos exercem⁹ī actu vni⁹ ꝟtutis ꝯ ī actu alt̄ri⁹. ḡ magis ī illa crescim⁹. dōz. q; nō sequit. p eo q; actus habit⁹ vsus ꝛ exercitatio in actu vnius virtutis disponit ad incrementū oīm. Uñ sicut in cōitate fraternitatis licet vnus magis negociet in acquirendo ꝯ alter. tñ bona acq̄sita oīb⁹ distribuūt equaliter·sic et suo modo in p̄posito intelligendum ē
Ad illud qō obr̄ q; vna virtus a diuersis ḡionis po- 42
est diuersimode ptic̄pari ·ḡ ꝛ diuerse ꝟtutes ab eodez dōm q; nō est silē. p eo q; vnius virtutis in diuersis diuerse sunt radices. diuersaꝝ vero virtutū in eodē n̄ sūt diuerse radices. sed vna gr̄a per quā est acceptio. ꝛ vna charitas per quā est meriti p̄fectio. Ad illud qō obr̄ q; 43
habitus virtutis ē reddere potentiam facilē. dōm q; facilitio potentie ad aliquē actū maior et minor nō tantū venit ex pte perfectiōis ꝛ bonitatis ip̄ius habitus. vez etiā ex pte dispositiōis subiecti. Unde ſm q; actus diuersarū virtutū li·ar·ſm plus ꝛ minus cooperat·ſm hoc plus ꝛ minus facilitat·licet etiam habitus virtutū q̄ntum est de se adequent. Unde nec ista ratio nec alie probant inequalitatem in habitib⁹ gratuitis ꝯtū ad bonitatē essentialē et completiuā. sed solū ꝯtum ad aliquid accidentale ꝛ annexum. sicut ex dictis que predicta sūt satis est manifestum.

Questio. vj. f

Utrū charitas sit forma virtutū. Et q; sic videt ꝓmo per illud qō dicit Rox. j. Justicia revelat ex fide in fidem. Idem em̄ dicit glo. fides est dēmonium ꝛ nominetenus xp̄ianoꝝ. ꝛ hec est informis qualitas mentis. q̄ tñ dr̄ informis quia sociam nō habet charitatem que ē forma oīm virtutū. Item hoc ostenditur per illud qō dicitur in glo. Gal. v. Fructus aūt spūs charitatis ꝛc. ibi glo. Attende q; in enūeratiōe fructuū. caput virtutum p̄misit. i. charitatem. Que em̄ inter alia inter fructus spūs dr̄ debuit tenere p̄matum nisi charitas. sine qua virtutes cetere non reputāt esse virtutes. si ergo virtutes alie sine charitate non reputantur esse virtutes. ergo q; sint vere virtutes hoc habent a charitate. igitur ab ip̄a charitate habeut complementum et informationem.

Item hoc ipsum videtur ratione. Affectus enim imponit nomen operi. ergo nullum opus potest esse rectum. nisi affectus p̄mo rectificetur. Affectus autem nō potest esse rectus nisi diligat deum propter se ꝛ sup omnia. ꝛ hoc est per charitatem. ſgitur omne opus cuiuscunq̄ virtutis sit. si rectum est et bonum. hoc habet a charitate. Cum ergo actus charitatis informet omnia opera recta. videtur q; et ipsa charitas in se teneat omnes alias virtutes. quia sicut se habet actus ad actum ita habitus ad habitum. Item in moralibus complem̄tum et species attendit in ordine ad finem. sed amor sūmi boni est illud qō cetera facit in finem debitum tendere. igitur amor summi boni dat omnibus habitib⁹ gratuitis et eorum operibus formam ꝛ complementum. Cum igitur ille amor sit charitas. charitas est forma ꝟtutum. Sed contra. super illud Col. iij. Charitas ē vinculum perfectionis. ibi glo. Cetera dona perfectū

faciūt. charitas oīa ligat ne abeant. si g̃ alie virtutes a charitate reddūt habitē pfectū. videt q̃ perfecte sint in se. g̃ nō indigent perfici nec formari a charitate. Itez diuersoz fm spēm diuerse sūt pfectōes fm speciē. sz habitus virtutū fm spēm diuersificant fm q̃ in p̃cedentibus est ostensū. et cōiter tenet. Luz g̃ charitas sit vna. videtur q̃ alie ab ea formari nō possint. Itē qñ aliqua duo in diuersis subiectis sūt. ipossibile ē vnū eē formam alterī. sed charitas cū alijs virtutib; oīb; non repit in vna potentia. q̃ diuerse virtutes diuersas potētias respiciūt. g̃ impossibile est q̃ virtutes alie a charitate informentur. Itē quādocūq; aliqua sic se habēt q̃ sūt species imediate vnū genus diuidentes. et imediate fluentes ab vno p̃ncipio. vnū illoz nō pōt eē forma alterius. q̃ oppositū nō pōt esse forma oppositi. nec dispatum dispari. sed charitas diuidit ex opposito cum alijs virtutib;. et itez oēs virtutes imediate fluunt a g̃tia q̃ est oīm origo et forma. g̃ vna virt⁹ non pōt informare alteram. et per hoc cōcludit q̃ alie virtutes nō formantur a charitate sibi cōiuncta. Item forme non ē forma. nec pfectiōis pfectio. nec vltimū aliquod vltimū repire. q̃ iam esset abire in infinitum. sed quelibet ẏtus forma est. quelibet etiā perfectio potentie ē. quelibz nihilominus ē vltimū potētie. g̃ videt q̃ vna virtus aliā formam a seipa non possit habere. videt ergo falsum et non intelligibile q̃ alie virtutes formēt a charitate.

Item si alie virtutes a charitate formant et habent esse virtutis. igit eē virtutē soli charitati cōuenit p se. alijs ẏo p accidens. q̃ si hoc est falsum. imo alie virtutes p se loquēdo virtutes sūt. cū sint species virtutis. ergo videtur q̃ hoc sit falsum q̃ charitas sit forma virtutum.

44 R⁹. ad predictoz intelligentiam est notandū q̃ habitus cuiuslibet virtutis tripliciter habet ꝯsiderari fm triplicē cōparōem. vicz ad obiectū. ad subiectū. et ad finem vltimū. Possum⁹ igit loqui de virtutib; fm istū triplicem respectū. Et si loquamur de eis in cōparōe ad obiectuz. sic sūt forme tm̃ a seipis distincte. et eaz distinctio innotescit p actū et obiectū. et sic non sūt formabiles nec perfectibiles ab aliquo vno. cū ipe sint forme et perfectiones distincte. Si aūt loquamur de virtutib; in cōparōe ad subiectū. sic forme sūt. et nihilominus formabiles. Forme q̃dem sūt informantes subiectū q̃tū ad bonitatē moralē. p seipas tn̄ non sufficiūt quantū ad bonitatem gratuitā. per quā aīa efficit deo placida et accepta. et iō perfici possunt et formari p g̃ram que simul gratificat aīam et habitus existentes in illa. Postremo si loq̃mur de ipis habitibus virtutū in cōparatione ad finez vltimum. sic forme sunt et formabiles etiam. Forme q̃dem sunt. quia dispositiones ipius anime ordinantes ad p uenientē ī finem. formabiles tamen sunt. quia et si omnes disponant ad tendendū in finem vltimū. perfectio tamen tendentie venit ex ipa charitate. Sicut em̃ corpora grauia inclinant ad centrum per pondus molis. sic spūs tendit ad summū bonū per pondus dilectiōis. Et huiusmodi signum est q̃ charitas habet idē et sub eadem ratione p̃o obiecto et fine. quod non est reperire ī alia virtute. Finis em̃ est bonū sub ratione boni et bonū summum. et hoc si quidē bonū sub ratione boni est charitatis obiectum. Et ꝓptēa cetere virtutes quantū ad rōnem tendentie in finem vltimū ab ipa charitate suscipiunt cōplementum. et ideo non imerito radici charitatis attribuitur perfectio meriti. et fm hoc concedi pōt ceteras virtutes a charitate formari. sicut auctoritates dicūt. et rationes ad hoc inducte concedende sunt. qm verum cōcludunt. Ad illud vero qđ p̃mo obī in contrariū q̃ virtutes alie faciunt perfectum. dōm q̃ est pfectio simpliciter. et est perfectio fm quid. Quelibet autem virtus perfectū facit. fm quid tamen. q̃ respectu ſ pālis actus et obiecti. Perfectionē autem simpliciter non habet anima nisi in vniuersitate virtutum. in quātum aliqua gr̃a informantur. et ab vna charitate imp̃ā imediate. cuius admiculo pducunt ad finem vltimū. Uñ licet alie virtutes dicant pficere. ex hoc tamē nō pōt cōcludi q̃n ipe pficiant a charitate. pfectiōi em̃ fm qđ supaddi pōt pfectio simpliciter. 45

Ad illud qđ obī q̃ diuersoz fm spēm diuerse sunt perfectiones fm speciem dōm q̃ est perfectio in esse p̃imo. et est perfectio in esse secundo. Uerbum autē ꝓpositum veritatem habet de pfectione quantum ad esse p̃mum. non aūt de perfectiōe quantum ad bene esse. Cum autem dicimus ipam charitatem esse formam pfectiuam virtutum. hoc non ē q̃ntum ad ipārum p̃imum esse. sed quantum ad bene esse. videlicet quantum ad pfectionem et complementū meriti. Unde sicut cetere virtutes licet formaliter distinguant in genere virtutis. tamen a gr̃a formant fm q̃ gratuite. Sic etiam cetere ẏtutes q̃uis sint distincte a charitate. formari tn̄ pōt fm q̃ meritorie. pfectionem enim meriti habent ex vn̄a ratione. vicz ex pfecta tendentia in summum finem. 46

Ad illud qđ obī q̃ que sūt in diuersis subiectis. vnum nō potest esse alterius forma et perfectio. dōm q̃ aliquid informari ab aliquo ē dupliciter. Uel sicut a p̃ncipio constitutiuo. vel sicut a principio regitiuo et directiuo. Uel per alia verba. est forma que complet in essendo. et est forma que complet in mouendo. Cum ergo dicimus ceteras virtutes formari a charitate hoc non est. quia charitas sit forma constitutiua ipārum ẏtutum. dans eis complementū in essendo. sed quia est forma directiua dans eis complementum in regendo et ordinando. Sicut enī grauitas lapidem cum omnibus que in eo sunt trahit deorsum et dirigit ad centrum. sic charitas animam eleuat sursum et ceteras virtutes mouet et dirigit ad finem suum. 47

Qđ autem ipe obiecit q̃ forma et formatum non possunt esse in diuersis ſnbiectis. hoc est verum de forma constitutiua que complet in essendo. de alia autem non habet veritatem. Sicut enī vna potentia pōt ab alia regi et moueri. sic habit⁹ vni⁹ potentie ab habitu alterius. Unde sicut distinctio potentiaz nō tollit ordinē in mouendo sic nec impedit informationē virtutū q̃ penes illū ordinem attenditur. 48

Ad illud qđ obī q̃ virtutes ex opposito diuidunt. dōm q̃ hoc ē per cōparationē ad sua obiecta fm que distinguūt. et sic vna virtus nō est forma alterius. In cōparatione vero ad ipam gratiam in qua colligantur et vniuntur. et ad ipm̃ finem ordinantur. sic nō habent oppositiōem. imo potius connexionē. et ex hac parte vna virtus pōt alteram informare. p eo q̃ imediatius tendit in ipm̃ finem. Unde licet omnes virtutes imediate cōpent ad gr̃am a q̃ formant. b tamen nō impedit quin p cōparationē ad finem vna virtus ab alia informetur. Posset etiam dici q̃ virtus charitatis nō solū imediatius ordinat in finem. verum etiā imediatius se habet ad gr̃am. Et huius signum est. q̃ non potest eē informis sicut cetere virtutes. Unde tum ex maiori immediatione ad finem. tum ex maiori immediatiōe ad g̃tiam habet alias virtutes informare. 49

Ad illud q̃ obī q̃ forme non est forma. nec perfectionis pfectio. dō q̃ istud intelligendū ē per se loquendo. q̃ forma nō formatur fm q̃ forma. nec perficitur fm q̃ perfectio. sed 50

ſm q̄ in ſe habet aliquā ĩformitatē et aliquā ip̄fectōem. Et q̄ aliq̄ ẏtutes q̄ſtū ē de ſe ĩformitatē aliquā hñt ꝛ imp̄fectōem. nec ſūt o̅no illius potētie vltiatiue. tō p̄ſi ci habent ꝛ ad maꝰ cōplemētū p̄duct p gr̄am ꝛ charita/ tem. Preterea ſicut tactū ē p̄us. Charitas nō ē forma ꝛ p̄fectio aliarū virtutū p̄ cōſtitutiōem vel cōpoſitiōez ſūt p̄fectōes. ꝛ alio mō a charitate p̄ficiunt. Perfectio nes inquā ſūt inquātū ſubiectū ſuū qualificāt habilitā/ do ad actū debitū. p̄ficiunt ſūt inquantū a charitate im perant. ꝛ p eius impetū ac āminiculū p̄ferit in finem o: dinant. Ad illud q̄d obī q̄ ſi charitas ē p̄fecto ẏtu/ tū tūc accidit alīs ee virtutes. dm q̄ hoc verū ē ſi ẏtu/ tes alie totam perfectōez ẏtutis traherēt a charitate. hoc ſūt ē falſū. Virtutes em̄ q̄ndā p̄fectiōem hñt ex ſe ex q̄/ dam gr̄a ſupinfuſa. ꝛ q̄ndā etiā ex charitate ſupadun/ cta ſm q̄ eſt tactū ſup̄. Et tō ex hoc nō p̄t cōcludi q̄ acci/ dit alīs virtutib⁹ ee ẏtutes. ex ſe em̄ ipſis habēt q̄ ẏtu/ tes ſunt. licet non habeant in tanta cōpletione ex ſe i ꝛ quāta habent eſſe ex aminiculo charitatis.

Diſtinctio. xxxvij. de preceptoꝝ decalogi di/ ſtinctōe in cōpatione ad ſcripturā tabulaꝝ.

Ed iam diſtributio. ꝛc. Pars iſta in qua mḡr a/ git de vita gr̄e quā ſuſcepimus p xp̄m. ꝛ in q̄ viuū mꝰ ſm xp̄m. diuiſa fuit in p̄tes duas. In q̄rū p̄ma determinat magiſter de habitib⁹ gratuitis in quib⁹ conſiſtit ſpūal' vite cōpleme̅tū. In ſeda vo o p̄cepti decalogi q̄b⁹ conſiſtit ſpūal' vite exercitiū. Pria pte determinata. hoc inci pit ſecunda. Diuiditur aūt ps iſta in p̄tes tres. In qua rum p̄ma determinat de diſtinctōe p̄ceptoꝝ in cōpatio ne ad ſcripturā tabulaꝝ. In ſecunda vero determinat ō eadem reſpectu obliquitatum eiſdem oppoſitarum. vbi agit de mendacio et periurio infra di. xxxviij. et diſtin. xxxix. Sciendum tm̄ tria cē ꝛc. In tertia vero agit de eiſdem p̄ceptis cōpando legē ad euāgeliū. infra diſt. xl. Sextum preceptū ē ꝛc. Prima ps que continet p̄ſentez diſtinctōez diuidit in partes duas. In q̄rū prima pre/ miſſo numero preceptoꝝ et diſtinctione reſpectu tabu larum. exequitur de preceptis p̄me tabule. In ſecunda vero de preceptis ſecunde tabule. ibi. In ſecunda vero tabula ſeptem erant mandata. ꝛc. Prima pars habet tres partes. ſm q̄ tria ſunt mandata p̄me tabule de qui bus exequitur. In p̄ma agit de p̄mo. In ſecunda de ſe/ cundo. ibi. Secundum preceptum eſt ꝛc. In tercia de tercio. ibi. Memento vt diem ſabbati ſanctifices ꝛc. Secunda vero pars diuiditur in quinq̄ partes ſm q̄ quinq̄ ſunt mandata de quibus exequit breuiter. Sub diuiſiones autem illarum partium ſatis manifeſte ſūt in littera.

DI XXXVII

Aug. ō. p cozdis.

Exo. xx.

a ydolū ſit q̄ nihil habet ſile ſui ꝛc. Videtur hoc eſſe falſū. q̄ ydolum eſt fabri catum ab artifi/ ce. artifex autez non fabricat ni/ ſi ſm ſimilitudi nem quam hz ĩ ar ma. ſed nihil eſt in intellectu quod p̄ius non fuerit in ſenſu. nihil autem eſt ĩ ſenſu quod non fuerit in re extra ergo videtur q̄ ō idolum nullum ſit quod non ha beat ſimilitudi/ nem in rebus ex teriorib⁹. Itez videtur falſum dicere in hoc q̄ ſubdit ydolum nihil ē. q̄ nihil habz ſimile. q̄m ſi aliquis arti/ fex facit aliquid nouum cuius ñ eſt reperire ſimi litudinem extra nō propter hoc non eſt aliquid Item omne ar/ tificiatū ē aliq̄d ſed ydolum ē ar tificiatum. ergo ē aliquid. quid ergo ōz q̄ ō ydo lum nihil eſt. Item facere ydo la et ſculptilia boc eſt ſolum ar tificium. ergo vi detur q̄ manda tum illum nō ſe extendat niſi ad artifices R⁰. dm. q̄ dominꝰ in mandato pri mo precipit ſe a doꝛari et ſe ſolū adoꝛari. ideo p̄/ cipit latriam et ĩ nihil ōz prohibet ydola/ triam. Et quo/ niam ydolatria dupliciter con/ ſucuit apud an/ tiquos commit ti. vel in hoc q̄ ō fingebant nouā ſculpturam cu/ ius non erat re/ perire omnino ſimile extra. vt oſtenderetur q̄ ō ſpecialis et ſin/ gularis cultus ⁊ bum ſcā eſſet ei exhiben/ dus. vel quan/ do fiebat aliqua imago que eſſet repreſentatio ali/ cuius rei extra. quam quis cre/

Ponit numerū preceptoꝝ et diſtinguit ea reſpectu tabu/ larum.

a

Ed iaz di/ ſtributio decalogi que in duo/ bus mandatis cōplet cōſidera da ē. habet em̄ decalogus de cem p̄cepta q̄ ſūt decacoꝛdum pſalteriū. que ſic ſūt diſtributa vt tria que ſūt in p̄ma tabula p tineant ad deū. ſ. ad cognitōez ꝛ dilectiōem trinitatis. Septē q̄ ſunt in ſecunda tabula ad di/ lectiōem proximi.

De preceptis p̄me tabule

Et p̄muꝝ de primo. b

Primū in p̄ma tabula ē. Nō ha bebis deos alienos. nō facies tibi ſculptile. nec q̄ eē im̄ ſilitudi nē. ꝛc. Hec origenes dic eē duo mandata. ſz Aug. vnū. Hoc. n. ip̄m q̄ dixerat nō hēbis deos a/ lienos. p̄fecto explicat cū pro/ hibet coli figmenta. ſ. ydolum vel ſilitudinē alicuiꝰ rei. Que duo origenes ita dicit diſtare. a vt ydolū ſit quod nihil hz ſile ſui. ſimilitudo vero quod habz ſpeciē alicuius rei. vt verbi gr̄a. Si quis in auro vel in ligno vel in alia re faciat ſpeciem ſer pentis. vel auis. vel alicuiꝰ rei

a

ꝛ ſtatuat ad adoꝛandū. nō ydo lū ſed ſilitudinez fecit. Qui ō facit ſpeciem quā non vidit o/ culus ſz animꝰ ſibi finxit. vt ſiq̄s hūanis mēbris caput canis vi arietis ſoꝛmet. vel in vno hitu hoīs duas facies. ñ ſilitudinem ſed ydolū facit. q̄ facit q̄ñ hz aliq̄d ſimile ſui. Jō dicit ap̄lus. q̄ ydolū nihil ē in mūdo. Non em̄ aliqua ex rebus p̄ſtātib⁹ aſ/ ſumit ſpēs. ſed q̄ mens ociosa et curioſa reperit. Similitudo ō ē cū aliq̄d ex his q̄ ſūt i celo vel in terra vel in aq̄s formak. Aug. ō ita exponit illud. ydo/ lū nihil ē. i. mōdo. i. inf creaturas mūdi nō eſt forma ydoli. Ma/ teriā em̄ formauit deus. ꝑ ſtulticia hominū formā ō dit. Que cunq̄ facta ſunt. naturaliter facta ſunt per verbum. Sed forma hoīs in ydolo non eſt fa cta p verbū. ſicut peccatū non eſt factū per verbuz. ſed eſt nihil. et nihil ſunt hoīes cū pec/ cant. Sed q̄rit quō ħ dicat̄ for ma ydoli nō ee p verbū. cuz ali/ bi legat. Omis forma. ois ꝓpa go. ois cōcoꝛdia ptiuz facta ē p xbuz. hoc aūt a diuerſis varie ſoluit. Quidā em̄ dicūt oēz for mam ꝛ q̄cq̄d ē. a deo ee inquan

deret in illa imagine eē venerādam'. iō vt hec duo phibeat tāgit illa duo inphibitōe ydolatrie fm q̄ dicit ma-
2 gister ī ſra. Ad illud ꝯo q̄ obī q̄ nihil ē in aīa q̄ prius nō fuerit ſuſceptū a ſenſu. dōm q̄ illud ꝟbū intelligē dū ē q̄ aīa nō hz aliquā ſilitudinē quā nō ſuſcepit ab eē vel fm totū vel fm ptē. Cū g̈ dr q̄ forma ydoli ñ hz ſilitudinē ex hoc intelligitur fm totū. hz tamē fm ptē. ſicut pz ō chimera. et bircoceruo. z mōte aureo. Aīa eīm facit nouas res. z fm q̄ fingit in
hiero. ſup ezechi. tertio ſic etiā depingit z ſculpit
3 erteri⁹. Ad illd̄ q̄ obī q̄ idoluz nō dz dici nihil īmo aliq̄d cū ſit artificiatū. dr. q̄ dupliciter eſt loq̄ de idolo. aut q̄tū ad materiā z formā quā ſibi artifex īmp̄mit. aut q̄tū ad diuinitatis excellētiam quā ipe ydolo ydolatra cre-
b dēdo attribuit. Primo mō dicitur nihil eē ī mūdo ab origīe. nō q̄ nihil omnino ſit in ſeipō. ſz q̄ nihil habz ſibi ſimile correſpondens ī vniuerſo. Quantū aūt ad excellētiā diuinitatis quā ei idolatra aſſignat oīno nihil ē niſi ī ſola fictōne z falſa eſtimatōe idolatrātis. q̄ omīno ſug vanū z nihil fūdata ē. q̄ idolū nihil oīno habet diuinitatis. Ad illd̄ q̄ obī q̄ illd̄ p̄ceptuz videt ſolū ptinere ad artifices. dōm q̄ ī verbo illo non ſolū dñs intēdit phibere idoli fabricationē. ſz oēm idoli venerationē. Et in hoc etiā includit q̄ vanū oēm latre cultū ſibi ſoli deferre. Et p̄mittit. de⁹ tu⁹ de⁹ vnus eſt. vn⁹ eīm ſolus ꝺeus z ver⁹ eſt adorādus. Unde p̄ceptum illud plus hz affirmatōnis q̄ negatōis. Nec implet illud mādatū q̄s ſi ſolūmodo ceſſat ab idolatria. q̄ ibi p̄cipit adoratio q̄ ſoli dō ē exhibēda. Quid ſit aūt illa adoratio z qualiter z cui ſit exhibēda hoc haberi pōt ex his q̄ ſupra determiata ſūt diſt. x. vbi q̄ſitū ē de latria. Et ex his q̄ hic tanḡūtur z ibi dcā ſūt aliq̄liter pōt haberi p̄mi mādati recta intelligētia. b Nō aſſumes nomē dei tui inuanū. zc. Cōtra but⁹ ſecūdi mādati prime tabule expoſitionē quā his ꝟbis mgr facit. nō iurabis p nihilo q nomē ōi. obiicit. q. illd̄ videt ptinere ad q̄ntū mādatū ſecūde tabule. vbi phibet piurū. q̄ videt q̄ vel illud mādatū vel illud ſit ſuperfluum. Itē vanum ē vt dicit pbs q̄ nō includit finē ad quē ē. talis aūt fmo eſt ocioſus ex q̄ nullus ſequt fructꝰ. q̄ videt q̄ q̄cunq̄ noīat dñm in ꝟbis ocioſis. cū aſſumat nomē dei inuanū. facias ꝺtra illud mādatuz. q̄ peccat mortaliter. Si tu dicas q̄ nō intelligit de quacūq̄ aſſūptōe ſz de aſſūptione in iuramēto. Obiicit cōtra hoc. q. ſi quis iurat in cōi ſermone vbi nō eſt neceſſitas vel vtilitas. facit ꝺtra illud mādatū. ergo peccabit mortaliter ſciēter iurādo. q̄ videtur valde abſurdū. Itē obī cōtra ſcām
Ro. viij. erpōem quā ponit magiſter cuz ſubdit. Allegorice p̄cipitur vt ñ putes eſſe creaturā dei filium. q. cū multipliciter ꝓtingat errare circa filiuz nō ſolum ſicut errauit Arrius. ſed ertiaz ſic errauit ſabellius. videt q̄ nō ſolū illa hereſis ſed ertiaz alie deberent phiberi. Itē fides trinitatis nō erat
Ro. viij. tpe legis oīmb explicata. ſi ergo omnes tenebātur ad omnia mandata decalogi. videtur. q̄ nihil p̄cipieba-tur q̄ ſpectaret ad aliquā p̄ſonā determiate. Rō. dicēdū q̄ ſicut p̄mū mādatū ordinat hō reſpcū

c filiuz q. oīs creatura vanitati ſubiecta ē) ſed equali patri.

De p̄me tabule tertio p̄cepto. d

Tertiū ꝯo ē. c Memento vt diem ſabbati ſanctifices. vbi fm lram p̄cipit ſabbati obſeruātia Allegorice ꝯo vt reqez z hic a vicijs. z in futuro in dei ꝓtemplatione expectes ex ſpūſctō. i. ex charitate z dono dei. nō q̄ ſpūſctūs ſine p̄re z filio hꝫ opet. Accepit vtiq̄ eccliа hꝫ donuz vt in ſpūſctō fiat remiſſio petōꝝ. quā remiſſionē cū trinitas faciat. p prie tū ad ſpūſctū hꝫ ptinere. q. ipe ē ſpūs adoptōis filiorum. Ipe ē p̄ris z filij amor z ꝓnexio vel cōitas. iō q̄ iuſtificatio nra z reqes ei attribuit ſepi⁹. Hec ſūt tria mādata p̄me tabule ad deū ptinētia. Et p̄mū q̄dē q̄ ē de vno deo colēdo ptiet ad patrē. in q̄ ē vnitas vel autoritas. Scām ad filiū in quo eſt equalitas. Tertium ad ſpiritū ſāctū in q̄ eſt vtriuſq̄ cōitas.

5 Sūme maieſtat. q̄ approbat p̄. ſic ē p̄ ſecām ordiat hō reſpectu ſūme ꝟitat. q̄ approbat filio. Ordiatio aūt iſta attēditur in ipius veritatis cōfeſſione ſiue alicui⁹ falſitatis admixtione. ita q̄ nec de ipa falſum credatur. nec ipa ad cofirmādū falſū aſſumatur. vñ phibetur ī mādato illo fm lrāle ſenſū falſitas iuratōis p nomē dei. ſcōz ſpūale ꝯo phibet falſitas erroris circa fidez veritatis. Et his duobꝫ mōis magiſter ī littera exponit fm litterā z fm allegoriā. Ad illud q̄d obī q̄ plurīū eſt cōtra mādatū q̄ntū ſecūde tabule. Dōm q̄ duo ē cōſiderare ī falſo teſtimonio. Unū vicz q̄ fit iniuria ſūme veritati q̄ in falſū teſtimōiū aduocatur. Aliud q̄ fit iniuria p̄timo q̄ ex falſo teſtimonio dāmificatur. Et rōne p̄mi phibetur plurīū ſecūdo mādato p̄me tabule. rōne ſecūdi in q̄nto mādato ſecūde. Ad illud q̄d obī q̄ vanū eſt illud q̄d fruſtra fit. Dicēdum q̄ aliq̄n ē q̄d vanū q̄tū eſt de ſe z de ꝑpa intentōe. aliq̄n ē aliq̄d vanū ex accidenti. Tūc aūt nomē dei aſſumit inuanū q̄n aſſumit ad cofirmatōnē alicui⁹ ſermōis falſi. z q̄ hoc mō aſſumit peccat ꝺtra illud mādatū. Q̄n ꝯo aſſumit ad cōfirmationē alicui⁹ veri. cuius ſermo ille ſit ocioſus. tñ aſſūptio illa nō eſt vſq̄quaq̄ inuanū. q. ordiatur ad hoc vt q̄s adhibeat fidē ꝟbo loq̄ntis. quā z ſi q̄s nō aſſumat in altero. nō tñ oīno opat fruſtra. ſicut nec oratoꝛ ſi p̄ compoſitos z ordinatos ſermōes nō ſp̄ perſuadeat veruz. tamē frequēs

turatio nois dei vbi nulla ē necessitas vel vtilitas expſſa nō oīno caret culpa. imo valde ē reprēhēsibilis. maxime in viris pfectis. sicut melꝰ patebit infra cū agetur de iuramēto ⁊ giurio vbi clariꝰ manifestabit intelligētia hui⁹ scōi mādati Ad illō q obī ꝺ scōaz expositōz dō. q ꝯz q ipse mgr dic. expositōz illa data ē p allegoriā ⁊ expositōz q̄ndā. vñ ⁊ i exclusiōe illi⁹ erroris q ꝺ nō sit intelligunt alii excludi nec respicit omnem statum. sed statū fidei māifestate ⁊ ꝓpalate.

6 Primuz pceptum scōe tab.

c Memento vt diem sabbati sanctifices. vbi fm lram precipitur sabbati observātia. ꝛc. Cōtra hoc sic obī Quia sabbati observātia ē cerimōialis fm q dicit in Ozee. Dedi eis sabbata mea vt sint signū inter me ⁊ eos. g̃ videt q inf moralia nō debeat pcipi sabbati observātia. Itē moralia pcepta sp manēt. sz sabbati observātia ē evāgelica. g̃ videt q sabbati observātia nō debuit pcipi inf mandata moralia. Si dicis q observātia sabbati cōmutata fuit i diem dñicū Querit quare i aliū diē mutata nō fuit. Itē si mutata ē sabbati observātia in dñicā. cū iudei teneant̄ i sabbato non ambulare. videtur q peccant qui in dieb⁹ dominicis ambulāt. Iurta hoc etiā queritur a q̄b⁹ cessandū sit i dieb⁹ dñicis ⁊ solennib⁹. Queritur etiam ꝓpter quid in illo mandato mutatur modus loquendi ⁊ dicitur memēto magis q̄ꝫ in alio mādato. cum alia mandata ita bñ debeāt hīi i memoria. sicut illud. ℟. dōm. q in mādato sabbati erant duo considerare. vel cessationem ab opere seruili. vt homo deo libere vacaret ⁊ intenderet. Aliud erat ibi considerare videlicet significationem diei et determinationē opꝝ exterioꝝ a quibus erat cessandū. Quātū ad primum. mandatū ꝛ sabbato erat morale. hoc eīm oīm tempore domin⁹ requisiuit vt homo sibi habitaculū cordis pararet. ⁊ eidem aliquādo vacaret. vt per dilectionē eidem adhereret. ⁊ q̄ꝫ tum ad hoc nō tm̄ erat morale. sed etiam quodammodo faciebat ad aliorum moralium integram implētionē. quia dū homo vacat sibi et deo. melius cognoscit quid agendum ⁊ quid faciendum est. ⁊ ꝓterea isti mandato specialiter ꝓmittit memento. quia in eius memoratōne cetera memorātur. Aliud vero ē ibi dici significatio. ⁊ determinatio opis. ⁊ q̄ꝫtū ad hoc cerimoniale ē ⁊ figurale signans a quo cessandum ē. qm̄ ab ope peccati. ⁊ q̄d credendū ⁊ expectādum. vicz quies passionis christi in sepulcro. Et q̄ntū ad hoc reponi habet inf cerimonialia ⁊ hec est rō quare mādatū illud frequentius in lege exprimitur q̄ꝫ aliquod aliorum. quia fm diuersas sui conditōnes spectat ad diuersa genera mādatorꝝ. Uñ aliq̄n nominatur inf cerimōialia. ⁊ aliq̄n inter moralia. ⁊ inq̄ꝫtum morale est manet in lege noua. inq̄ꝫtum cerimoniale euacuata est veritate adueniente. Uñ observātia sabbati euacuata est i lege noua. observantia vero diei dominice ⁊ aliarū solennitatuz alia causa est introducta. vicz in memoriā beneficij redemptōis. ⁊ in pfiguratiōne future resurrectōnis. ⁊ i amonitionē erroris. q scōz gēriles dies dñicus primus ē. cum ꝓncipio illius diei incipiat dominari ꝓncipal' planeta vt dicūt. s. sol ꝓpt

qꝫ vocabāt eū diē solis. ⁊ exhibebant ei veneratōnē. vt isti ille error excluderet. ⁊ reuerētia cultus soli deo exhiberetur. ꝓpter hoc fuit dies dñica i qua populus xp̄ian⁹ vacaret cultui dei. ⁊ pretermitteret negocia terrena que aiam distrahūt ne deo intendat. Unde illa opa pcipue inhibētur ab ipsa ecclesia. ⁊ talia dicunt opa fuilia. illa maxime i q̄bus homo inhiat terrenis lucris. ⁊ q̄ fūt ꝓter necessitate. p que ania maxime detinet circa hec inferio ra. ne se nec deuz suū recolat. Nec tm̄ hmōi opera seruilia ꝓhibent imo magꝭ ⁊ diligentius opa carnalia. sicut ebrietates. lites. ⁊ iurgia. q̄ maxime libertati spūs repugnāt. Et hoc est qꝺ dicit Aug. in li. de decē cordis. Dicit tibi vt spiritualiter obserues sabbatū. non quemodo iudei obseruant carnali ocio. obseruare eni volunt ad nugas atq̄ luxurias suas. Melius eni faceret iudeus in agro suo aliquid vtile. q̄ꝫ q in theatrꝭ seditionibus insisteret. Et melius femine eorum in die sabbati lanam facerent. q̄ꝫ tota die i neomenijs suis impudice saltent. Hoc autē dicit non quia non sit cessandum in diebus solennibus a negocijs actuum exteriorum. sed q ipsi sacerdotes ⁊ prelati ecclesie. quorum est huiusmodi festa indicere ⁊ determinare quomō ⁊ qualiter sit cessandū ab exteriori opere. magis debent revocare ab his que maiorem peccandi prebent occasionem. Unde propter vitandum ociū vel ineptum solaciū dicit Aug. q exercere magis se debent in operibus pietatis et misericordie. q̄ꝫ negocijs inordinatis ⁊ lasciuis intendere. propter quod in diebus illis debent ecclesias frequentare. missas audire. beneficia dei recolere. verba predicationis audire. ⁊ spiritualib⁹ documentis seipsos imbuere. ⁊ hoc ē deo subiacere. per hec patet responsio ad obiecta. ⁊ potest aliqualis intelligentia haberi de predicto mandato. De cessatione vero sabbati ⁊ aliorum cerimonialium aliquid habetur in quarto lib. 8
dist. ij. ꝺ Honora patrem tuum ⁊ matrem tuam. Hoc primum preceptum secūd e tabule sic exponit magister. patrem tuā et ma. tu. vt sis longeuus super terram. sc̄z viuentium. ⁊ subiungit modum. Parentes sic sunt honorandi. vt eis debita reuerentia exhibeatur et necessaria ministrentur. Cōtra hoc obī̄t primo. quia magis debent sollicitari parentes circa filios q̄ꝫ econuerso. ergo magis deberet patribus imponi q filijs ministrarent q̄ꝫ filij ministrarent parentibus. Item cuz non tantū obligemur ad ministrandum et benefaciendum parentibus sed etiam alijs hominibus. videtur ꝓ dictum mandatum insufficienter esse datum. cū mentionem facit de solis parentibus. Item cum parētib⁹ ꝛ debeamus honorem et beneficia. propter quid magis ꝓcipitur eos honorari q̄ꝫ benefacere. Itez cū omnib⁹ mādatis rñdeat beatitudo eterna. queritur quare huic mādato promittitur longeuitas vite. ⁊ magis illi mādato q̄ꝫ alij. ℟. dicendum q in hoc mandato precipitur ordinatio hominis ad prorimum suum fm beneficentiam. Et quoniam exhibitio beneficentie attenditur fm ordinem charitatis. ⁊ in ordine charitatis priores sunt

ꝺ Honora patrem tuum ⁊ matrem tuam. vt sis longeuus super terram. scilicet viuentium. Parentes vero sic sūt honorandi vt eis debita reuerentia exhibeatur. et necessaria ministrentur. Secundum est Nō occides. vbi fm lram actus homicidij prohibetur. Scōm spiritum vero etiam voluntas occi-

c Scōm. ra. ne se nec deuz suū recolat. Nec tm̄ hmōi opera seruilia ꝓhibent imo magꝭ ⁊ diligentius opa carnalia. sicut ebrietates. lites. ⁊ iurgia. q̄ maxime libertati spūs repugnāt. Et hoc est qꝺ dicit Aug. in li. de decē cordis. Dicit tibi vt spiritualiter obserues sabbatū. non quemodo iudei obseruant carnali ocio. obseruare eni volunt ad nugas atq̄ luxurias suas. Melius eni faceret iudeus in agro suo aliquid vtile. q̄ꝫ q in theatrꝭ seditionibus insisteret. Et melius femine eorum in die sabbati lanam facerent. q̄ꝫ tota die i neomenijs suis impudice saltent. Hoc autē dicit non quia non sit cessandum in diebus solennibus a negocijs actuum exteriorum. sed q ipsi sacerdotes ⁊ prelati ecclesie. quorum est huiusmodi festa indicere ⁊ determinare quomō ⁊ qualiter sit cessandū ab exteriori opere. magis debent revocare ab his que maiorem peccandi prebent occasionem. Unde propter vitandum ociū vel ineptum solaciū dicit Aug. q exercere magis se debent in operibus pietatis et misericordie. q̄ꝫ negocijs inordinatis ⁊ lasciuis intendere. propter quod in diebus illis debent ecclesias frequentare. missas audire. beneficia dei recolere. verba predicationis audire. ⁊ spiritualib⁹ documentis seipsos imbuere. ⁊ hoc ē deo subiacere. per hec patet responsio ad obiecta. ⁊ potest aliqualis intelligentia haberi de predicto mandato. De cessatione vero sabbati ⁊ aliorum cerimonialium aliquid habetur in quarto lib. 8
dist. ij. ꝺ Honora patrem tuum ⁊ matrem tuam. Hoc primum preceptum secūd e tabule sic exponit magister. patrem tuā et ma. tu. vt sis longeuus super terram. sc̄z viuentium. ⁊ subiungit modum. Parentes sic sunt honorandi. vt eis debita reuerentia exhibeatur et necessaria ministrentur. Cōtra hoc obī̄t primo. quia magis debent sollicitari parentes circa filios q̄ꝫ econuerso. ergo magis deberet patribus imponi q filijs ministrarent q̄ꝫ filij ministrarent parentibus. Item cuz non tantū obligemur ad ministrandum et benefaciendum parentibus sed etiam alijs hominibus. videtur ꝓ dictum mandatum insufficienter esse datum. cū mentionem facit de solis parentibus. Item cum parētib⁹ ꝛ debeamus honorem et beneficia. propter quid magis ꝓcipitur eos honorari q̄ꝫ benefacere. Itez cū omnib⁹ mādatis rñdeat beatitudo eterna. queritur quare huic mādato promittitur longeuitas vite. ⁊ magis illi mādato q̄ꝫ alij. ℟. dicendum q in hoc mandato precipitur ordinatio hominis ad prorimum suum fm beneficentiam. Et quoniam exhibitio beneficentie attenditur fm ordinem charitatis. ⁊ in ordine charitatis priores sunt

parentes. hinc est q̄ dominus simul volens insinuare obligationem et charitatis ordinem potius expressit. de parentibus q̄ de alijs proximis. nomine parentum etiam alios proximos volens intelligere. Alia est ratio. quia cum alijs personis debeamus beneficentiam parentibus nostris non tantum debemus beneficentiam. sed etiaz honoris reverentiam. Ideo vt simul vtraq; invnum clauderet. maluit legislatores parentes q̄ alios homines exprimere. Tertia etiam ratio est. quia parentes post generationem filiorum frequenter perueniunt ad senium et ad etatem decrepitam. t maxime p illo tempore indigent foueri t sustentari. cū alijs sint graues et onerosi. ideo propter seruandum charitatis ordinem. et insinuandum iuris obligationem. et propter necessitatis indigentie releuationem. maluit parentes exprimere q̄ alios homines. Et per hoc patet responsio ad illud quod obijcitur de filijs. Illud enim nō oportuit expresse explicari. quia homines ad hoc per naturaz sunt satis proni. Et similiter patet respōsio ad illud de alijs proximis. Ad illō similiter quod obijcitur de verbo honorandi. Ad illud quod queritur quare huic mandato specialiter promittitur longeuitas vite. Dicendum q̄ in isto mandato precipitur opus pietatis. de qua dicit apostolus. p̄mo Thimo. iiij. Ad promissionem est habens vite que nunc est et future. Unde populo carnali promittebatur vita presens. spirituali non tantum presens. sed etiam futura. Et si queras quare magis pietati promittitur q̄ alij. dicendum q̄ hoc est propter commendationem ipsius misericordie. in cuius actu maxime meretur homo dei misericordiam et gratiam. Et magis promittitur vita q̄ aliud bonum. propter hoc q̄ illa est que maxime amatur. t vt homo expectans longeuitatem vite non abhorreat longam vitam parentum. Alia etiam ratio potest reddi de ista promissione. quia iudei maxime proni erant ad ydolatriam t auariciam que est quedam ydolatria. ideo illi precepto quod est de ydolatria subiungitur comminatio. t illi precepto q̄ō ē de beneficentia que est contra auariciam subiungitur promissio. vt per comminationem retraherentur a malo. t per promissionem attraherentur ad bonuz. Posset etiam dici q̄ comminatio posita circa primum preceptum prime tabule refertur ad alia. similiter et promissio circa primum preceptuz secunde t ideo non oportuit iterare.

9 dendi. Unde huic mādato f̄m litteram fit superadditio in euāgelio. quia littera euangelij exprimitur quod legis littera nō exprimebatur. Euangelij littera exprimit intelligentiam spiritualem. id est quam spirituales habent. et f̄m quaz spiritualiter viuitur. littera legis sensuz carnalem. id est quem carnales habent. t f̄m quem carnaliter viuitur. cui facta est superadditio. Tercium est f non mechaberis. id est ne cuilibet miscearis excepto federe matrimonij. a parte enim totum intelligitur Nomine ergo mechie oīs concubitus illicitus. illorum quoq; membrorū nō legitimꝰ vsus prohibitus debet intelligi. Quartum est g Non furtum facies. vbi sacrilegium et rapina omnis

10 e Nō occides. In exp̄ssiōe hꝰ scdi mādati scde tabule phibet f̄m litterā actus homicidij. f̄m spiritum voluntas occidendi. t̄c. Obijcitur contra hoc. quia peior est voluntas occidendi q̄ voluntas mechandi. sed voluntas mechandi nō solūmodo prohibetur f̄m spirituz. immo etiam f̄m litteram. ergo pari ratiōe et voluntas occidendi. Item Exodi. xxij. Maleficos non patiaris viuere. In quo mandato precipitur interfectiō. ergo videtur q̄ repugnantia sit inter mandatum mortale et iudiciale. Item cum prohibetur occisio. aut intelligit generaliter de quolibet viuo. aut intelligitur specialit de proximo. Si generaliter t quolibet viuo. ergo peccat qui occidit muscam et pediculum. qō absurdum est et erroneum. Si specialiter de proximo. ergo non videtur peccare q̄ occidit seipm. vel qui occidit bouem alienum Est igitur questio quid in hoc mandato phibetur. Et q̄d etiā huic mandato i uangelio supaddat Xꝰ. dō q̄ dupliciter est loqui de intelligentia huius mandati. videlicet f̄m intellectum legislatoris. vel f̄m intellectum carnalis populi. Si f̄m intellectuz legislatoris. sic vtiq; prohibetur homicidium exterius. t voluntas deliberatiua ordinata ad ledendū p̄ximum ex iracundia. Uñ prohibetur ira cum consensu deliberatiuo in animo. et cum expressione exterius in verbo t signo. t cum perpetratione in facto. Si vero intelligatur f̄m intellectum carnalis populi qui solum reputabat illud prohiberi. p quo inferebatur pena ab ipsa lege. sic intelligebatur p hiberi progressus ad opus homicidij. Et hunc intellectum dicit magister litteralem. nō quia intellectus alius non esset de principali ratōne ferentis legem. sed quia claudebatur ibi implicite. Et qm̄ illius explicatio fcā est in lege euangelij. ideo dicit magister supadditionez illi mandato esse factam. non q̄ nouum aliquid p̄cipiatur. sed quia intellectus predicti mandati explicatur. dum non tm̄ datur intelligi in predicto mandato. prohiberi perpetrationem homicidij in opere. sed etiā offensam in corde. ostensionez in signo. t expressionem i verbo. propter quod tria dicit. Qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. Qui autem dixerit racha reus erit concilio. Qui autem dixerit fatue. ibi est expressio verbi. reus erit gehenne ignis. Ubi dat intelligere triplicē gradū peccandi ira cundie precedentis homicidij consummationem. Et per hoc patet responsio ad primum obiectum. Ad illud vero quod obijcitur q̄ per iudicia. le precipit interficere maleficos. dicendū q̄ nulla ē ibi contradictio. quia in vno prohibetur homicidium innocentis t iusti. i alio precipitur occisio malefici. In vno etiam prohibetur homicidiuz ex propria auctē. in alio iniungitur ex auctoritate legis. t ista duo non habent oppositionem nec repugnantiam. Ad illud qō queritur cuius occisio prohibetur. ibi. Dicendum q̄ prohibetur ibi occisio viuentis in rationali. siue sui siue alterius. Unde qui seipsum interficit facit contra mandatum predictum. vnde minus extendunt heretici predictum mandatum ad vitam cuiuslibet animalis bruti. Illa em̄ licet occidere pro eo q̄ data sunt homini i escā vt subsidium temporale f̄m q̄ dicitur Ben. ix.

Tertiuz

Quartū

11 f. Non mechaberis. id est non cuilibet miscearis excepto federe mr̃imonij. Videtur q̃ non sit recta expositio magistri de tertio mãdato. si enim ex prohibitiõe g̃uioris non intelligitur prohibitio minus grauis. cũ adulteriũ siue mechia grauius pecatũ sit q̃ sit fornicatio videt̃ q̃ in h̃ nõ intelligat̃ prohibitio fornicationis. Itẽ cũ grauiora sint peccata contra naturam q̃ peccatũ adulterij. videt̃ q̃ potiꝰ deberet illa ꝓhibere int̃ ꝑcepta decalogi q̃ peccatũ adulterij. Itez sup illud Math. v. Qui viderit mulierem ad concupiscendam eam dicit glo. q̃ ibi om̃is libido carnalis qua fornicatur anima a deo intelligitur prohiberi. Cuz igitur hoc fiat ꝑ omne peccatum videtur q̃ omne peccatum ibi ꝓhibeatur. videt̃ ergo q̃ isto mandato habito cetera superfluant. R̃o. dicenduz q̃ in mãdatis decalogi prohibẽtur peccata. maxime in mandatis secũde tabule s̃m qd̃ sunt ad nocẽduz proximo ordinata. Et quoniam quantuz ad peccatũ carnis magis offenditur proximꝰ per adulterium. hinc ẽ q̃ illd̃ precipue prohibetur. In illo tamen intelligitur prohiberi omnis illicitꝰ coytus. ⁊ membrorum illorum abusus. scd̃m quod dicit magister siue per peccatum fornicationis. siue per peccatum contra naturam. Et per hoc patet responsio ad duo prima obiecta. Ad illud vero quod obijcitur de illa glo. dicendum q̃ glosa illa intelligitur moraliter de fornicatione spirituali. sed s̃m litteralem intellectum in mandato illo prohibetur illicitus vsus membrorum genitalium extra legẽ matrimonij. Omnis aũt semis effusio deliberatiua preter legẽ matrimonij ẽ illicita. ⁊ itelligit̃ hic ꝓhibita ꝑ adulteriũ. qd̃ directe mr̃imonio repugnat. Utrũ vero fornicatio simplex sit peccatũ mortale. et ex qua cã. inuenit̃ quesitũ ĩ tractatu de mr̃imonio. ex q̃ cũ his q̃ hic dicũt̃ ꝑt aliquatenꝰ haberi intellectꝰ huius mandati.

Sacrilegium tribus modis cõmittitur.

Hiero. in epistola.

Jero. sup ezechielẽ

Israhelite an furtum fecerunt.

Aug. sup psalmi.

prohibetur. Non enim rapinaz ꝑmisit qui furtum prohibuit. sz furti nomine bene intelligi voluit omnem illicitam vsurpationem rei aliene. Sacrilegiuz tribus modis committitur. qñ scz vel sacrum de sacro. vel non sacruz de sacro. vel sacrum de nõ sacro aufertur. Sacrum vero dicitur quicquid mancipatum est cultui diuino. vt ecclesia vel res ecclesie. Hic etiam vsura prohibetur que sub rapina continetur. Unde Hiero. Vsuras querere vel fraudare aut rapere nihil ĩterest. Comoda fratri tuo et accipe quod dedisti. ⁊ nihil sup̃fluũ q̃ras. quia sup̃abundantia in vsura cõputatur. Est enim vsura vt ait Aug. cum q̃s plus exigit in iniuria vel qualibet re q̃ acceperit. Item hiero. Putãt aliq̃ vsurã tantũ eẽ ĩ pecunia. sed intelligant vsurã vocari sup̃abundantiaz. s. quicq̃d est. si ab eo quod dederit plꝰ est vt si in hieme decẽ modios debemus. ⁊ in messe. xv. recipiamꝰ. Si vero queritur de filijs israhel qui domino iubente ab egyptijs mutuauerunt vasa aurea et argentea ⁊ vestes ꝑciosas ⁊ asportauerunt. vtrum furtum commiserint. dicimus eos qui vt parerent deo iubẽte illud fecerunt non fecisse furtum. nec omnino peccasse. Unde augꝰ. Israhelite non furtum fecerũt sed deo iubente ministeriũ prebuerunt. hoc enim deus iussit qui legem dedit. sicut minister iusticie sine peccato occidit quẽ lex ꝑcipit occidi. Sed si id sponte faciat. homicida est. etiam si eum occidat quem scit a iudice occidendum. Infirmi autem q̃ ex cupiditate egyptios decepe runt magis permissi sunt hoc facere illis qui iure talia passi sunt q̃ iussi. Hic opponitur q̃ etiam boni in isto opere peccauerunt quia naturalem legem cui concordat euangelium et lex moralis preceptionis transgressi sũt Que est. Quod tibi nõ vis. alijne feceris. Quam veritas scripsit in corde hominis. et quia non legebat in corde. iterauit ĩ tabulis. vt voce forinsecus admota rediret ad cor. ⁊ ibi inueniret quod extra legeret. Hanc ergo illi preuaricari videntur ĩ illo facto alijs facientes quod nolebant sibi fieri. Sed ibi intelligendum est iniuste. vt non alij. scilicet iniuste facias quod tibi non vis fieri. Alioquin huius preuaricator est iudex dum punit reum nolens aliquid tale sibi fieri. Ita etiam et illud domini verbum. Omnia quecunq̃ vultis vt faciant vobis homines. ⁊c. de bonis accipiendum est que nobis inuicem exhibere debemus. Quintum preceptum estʰ. Non loquaris contra proximum tuum falsum testimonium. Ubi crimen mẽdacij et periurij prohibetur. Solz aũtem queri vtrum prohibituz sit omne mendacium. Quidaz dicunt illud tantum prohiberi quod obest et nõ prodest ei cui dicit̃. Tale enim non est aduersus proximum. vt ideo videat̃ hoc addidisse scriptura. Sz de mendacio magna questio est. q̃ nec cito explicari põt.

g Non furtũ facies. Hoc q̃rtũ mandatũ exponens magister dicit q̃ ꝑ illud prohibetur sacrilegium. rapina. ⁊ vsura. Queritur ergo que sit differentia inter illa tria Et vr̃ q̃ sacrilegiũ nõ sit spãlis dr̃ia furti. qm̃ sacrilegiũ dicit̃ eẽ cũ q̃s aufert nõ sacꝝ de loco sacro vr̃ g̃ q̃ cũ circũstãtia loci sit accidẽs. q̃ ñ faciat spẽz pctĩ diuersam. Itẽ obr̃ de vsura. q̃ furtũ est ɔtrectatio rei aliene inuito dño. sed vsura ẽ ɔtrectatio rei dño volẽte. g̃ nõ vr̃ q̃ vsura ɔtĩeatur sub furto. Item q̃ adiuuat furẽ ĩ furãdo currit cũ fure ⁊ peccat mortalr̃. qd̃ q̃dẽ vr̃ valde incõueniẽs. Item si q̃s darz alicui alij pecuniam ꝑ accomodatione domꝰ. velẽt sine aliq̃ obseq̃o sibi facto. illeq̃ acciperet ñ ɔmitteret furtũ nec aliqd̃ pctm̃. g̃ multo fortiꝰ vr̃ q̃ q̃ accomodat alicui pecũiã d̃ q̃ lucrat̃ ⁊ facit ei seruiciũ. q̃ si recõpẽsatiõez recipit nõ cõmittat aliqd̃ peccatũ. Propter hoc ẽ qõ q̃re magꝭ cõmittit̃ vsura ĩ accomodatõe d̃narioꝝ q̃ ĩ locatõe domoꝝ ⁊ aliaꝝ reꝝ

12

Mat. vi

Aug. sup Exod. si oẽ mẽdaciũ ibi ꝓhibetur.

Respondeo dicendum q̄ in precepto illo intelligit̄ prohiberi omnis illicita rei vsurpatio aliene. et illa potest fieri vel per violētiā vel p̄ fraudulētiā. Et h̄ vl'ium pliciter. vel vbi adiacet consecratio aliq̄. Vñ phibet h furtum simplex et sacrilegium quod est furtum perpetratum circa rem sacram. vel locum sacrum. ⁊ rapina q̄ fit per violentiā et etiā vsura p̄ eo q̄ in vsura est quedam violentia ⁊ quedam fraudulentia. Fraudulentia in hoc q̄ vendit homini rem suam. tenetur enim vnusquisq; subuenire proximo in mutuo ex diuino mandato. Dum ergo vendit ei illud quod tenetur ei facere. ipsum fraudat et decipit. Rursus dum ex pactōne aliq̄d ab eo exigit. quodammodo ad id ad q̄ non debet ipm compellit. Unde omni tempore vsura fuit prohibita sicut ⁊ furtum ſm q̄ innuit magister in littera. Ad illud vero quod p̄mo obj̄citur de sacrilegio. Dicendū. 13 q̄ circumstantia loci et persone bene possunt transferre ad aliud genus peccati. sicut corruptio sanctimonialis ratione consecratōnis transfert in nouum genus peccati. Similiter et in proposito intelligendum est. Quod enim est accidens actōi in genere nature. potest esse complementum in genere moris. Ad illud vero 14 quod obj̄citur q̄ vsurarius non contrectat rem alienā inuito domino. Dicendum q̄ est volūtas absoluta et conditionalis. Et cum dicitur q̄ vsurarius contrectat res quas recipit vltra sortem volente domino. Dicendum q̄ hoc est verum de volūtate conditionali. sed tñ inuito q̄tum ad voluntatem absolutam. Magis ei vult pecunia carere q̄ beneficiū mutui perdere. licet voluntate absoluta vellet q̄ impenderetur sibi mutui grā sine 15 mercimonia. Ad illud quod obj̄citur q̄ tunc vsurarius concurrit cum fure si vsura continetur sub furto. Dicendum q̄ si quis dat vsuras preter necessitatem nō est immunis a culpa. cū vero ex necessitate vsuras dat nō peccat. q̄ licitū est vnicuiq; redimere iuris sui vexationem. Unde sicut ille q̄ dat vestes suas latroni ante q̄ mittat se in fugā. nō dī currere cū latrone. Sic q̄ soluit vsurā i necitate nō dī currere cū fure. Quātā autez necitatē q̄s debeat expectare. h̄ est rōnis recte determinare p̄ eo q̄ ſm diuersas cōditōnes p̄sonarū diuersimode 16 necessitates debeat pēsari. Ad illud vo quod obz. q̄ licet dare pecuniā p̄ accōmodatōe dom⁹ ⁊ etiā gratis. dom q̄ nō est sile. Primo. q̄ vbi pecunia dat liberaliē extra oēm pactōnē est ibi liberalis donatio. ⁊ ideo nō est ibi illicita ꝛtractatio. Nō sic aūt ē vbi inuenit illicita pactio. Sil'r nō est sile de alijs possessiōibus ⁊ de pecūnia Et h̄ ex triplici cā. Prima rō ē. q̄ i mutuatōe pecunie trāsfertur pecunia i dominiū alienū. Et h⁹ signū est. q̄ nō tenet illā eandē numero reddere sz illi ꝛsilem. i accō modatōne dom⁹ vel eq̄ dominiū nō trāsfert. Alia vo rō est q̄ pecunia dū in vsū vertit nō ꝛsumit nec deteriorat. nō sic ār ē de alijs reb. q̄ ſm q̄ magis ⁊ diutius eis vtimur. magis tendūt ad defectū. Tercia vo rō est q̄ pecunia q̄tū ē de se p̄ seipam nō fructificat. sz fructus venit aliūde. Nō sic aūt ē circa res q̄ de seipsis afferunt fructū ⁊ vtilitatē. ⁊ ideo nō est sile. Possent aūt h̄ pla que ri de vsura ⁊ furto ⁊ rapina ⁊ sacrilegio. sz cā brevitatis ista sufficiāt. b Nō loquar ꝛtra primū tuū falsū 17 testimoniū. ⁊c. Lōtra h̄ obz q̄ nō solū peccat q̄ falsū testimoniū fert ꝛtra primū. sz etiā ꝛtra seipm. q̄ nō soluz illō deberet phiberi sz etiā illud. Ite si q̄s falsū testimoniū fert ad vtilitatē primi. ꝛstat q̄ sine dubio peccat. ⁊ nō peccat ꝛtra primū. imo ꝛ deū. q̄ vī q̄ phibitō falsi testimonij nō spectet ad scdam tabulā. imo ad primā. Ite querit cū piurū fit in iniuriā dei ⁊ in iniuriam primi. ꝓpter q̄d mgr dicit piurū magis phiberi in isto mādato q̄z in secūdo mādato Et quare magis agit de piurio i expoītōe istⁱ mādati q̄z in expositōne secūdi.

Respondeo dicendum q̄ in hoc precepto prohibetur falsitas oris precipue prout ordinatur ad nocumentum proximi. per consequens nihilominus inquantuz ordinatur ad nocumentuz sui. verbum enim ad alterū est. et qui falsum alteri loquitur. quodammodo et si nō noceat aliquid auferendo. fallit tamen decipiendo. Et per hoc potest responderi ad illud quod primo obj̄citur. Ad illud vero quod obj̄citur q̄ quis mentitur contra deum. dicendum q̄ mendacium quod est in doctrina fidei et religionis. ⁊ est contra veritatem diuinā ⁊ ordinatur ad nocumentum proximi. ex diuersis causis potest prohiberi. et in mandatis prime tabule. et in mandatis secunde. sicut dictum est de periurio. Et q̄ cognitio periurij pendet ex cognitione mendacij. periurium enim includit mendacium. Hinc est q̄ quāuis prohibeatur in secundo mandato prime tabule et quinto secunde. ideo magister reseruat determinare de periurio in explicatione quinti mandati. Et per hoc pōt ad obiecta responderi ⁊c.

Ad intelligentiam huius partis incidit hic questio de mandatis decalogi in generali. Circa hec autem duo generaliter possunt queri. Primum est de ipsorum mandatorum obligatione Secundum vero est de distinctōne ⁊ ordine. Circa primum quer̄untur tria. Primo queritur vtrum verba decalogi debuerūt esse obligatoria. Secūndo vtr̄ obligēt ad opera bona in genere an etiam ad opera formata. Tercio vtrum obligatio illoz mandatoz̄ precedat scōz legem nature an ſm legem scripture.

Questio. j. a

Utrum deus debuerit homini imponere mandata obligatoria. Et q̄ non videtur primo per illud quod dicitur Romano. vij. Peccatum occasione accepta per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. sed deus nihil debet imponere quod faciat ad augmentum concupiscentie. ergo non debuit hominez per mandata obligare. Ite super illud. j. Loz. xv. Virtus peccati lex. Glo. lex prohibendo auget peccati cupiditatem. Si ergo deus nihil debet nobis imponere quod faciat ad cupiditatis augmentum. sed potius ad diminutionem. videtur q̄ per mandata nullo modo debuit nos obligare. Item Augustinus dicit super Beñ. ad litteram. Meliores iudicauit homines qui ei liberaliter deseruirent. sed debitum obligationis repugnat libertati obsequij. Si ergo deus a principio reliquit hominem in manu consilij sui. dando ei libertatez arbitrij. videtur q̄ nullo modo debuerit addere obligationem precepti. Item liberalius dat aliquod donū qui dat sine onere q̄z qui cum oneris impositione. Si ergo obligatio preceptorum magnum onus est. et deus est liberalissimus. vī q̄ gratiam ⁊ gloriam debuit dare homini. ita q̄ ipsum non obligaret ad aliquod mandatum. Sed contra. Decet conditorem cunctis operibus suis legem certam ⁊ limitem prefigere vltra quā

nō debeāt pgredi. sic paret. q; oēs creature reguntur
fm leges sibi a creatore impositas. si g̃ hoc est dignita
tis in creatura, vī q; decēs z̄ q; uenīēs fuerit homī legez
imponere extra quā nō liceret homī pgredi. hoc aūt fit p
mādata obligatoria. g̃ talia mādata fuerūt homī dāda.

Itē decet rectorē inferiorē subditis seruare debitū ordinem.
Si g̃ homo p libertatē sue uolūtatis poterat inordina
ri. opportunū z̄ conuenientissimū fuit ipsum ad rectū ordi
nē astringi. hoc aūt fit p obligatōez mādatoz decalogi
decēs igit fuit talia mādata homī dari. Itē decēs est
dñm a seruo suo obsequiū exigere. sz tūc dñs obsequm
exigit qñ leges z̄ pcepta eidē tribuit. Si g̃ decēs fuit q;
deus ab homie tanq̄ a suo exigeret talia obsequa. decēs
fuit vt ei imponeret mādata obligatoria. Itē decens ē
iustū iudicē fm merita retribuere. sz meritū z̄ demeritū
nō habet locū vbi nulla cadit obligatio legis. si g̃ hue/
mānes fuit deo hoiem cui p̄ulerat liber arbitriū fm iusti
ciā iudicare. decēs etiā fuit vt regulā iusticie eidē pfige
18 ret. sz h̄ fit fm mādatoz impositionem. g̃ z̄c. R̄n. dōz
q; absq; dubio ꝟba decalogi debuerūt dari p modū pce/
pti. ita q; i eis nō solū hō instrueret. verūetiā obligaret.
Et rō huius est. tū q; deū decebat. tū q; nobis expediebat
Deū vtiq; decebat. q; in his verbis decalogi p̄sistit re
gula iusticie fm q; dictat lumē rōnis recte Et qm̄ deus
tanq̄ iustus debet esse emulator rectitudis z̄ iusticie. z̄
in subditis z̄ i seipō. hinc ē q; homī leges iusticie impo/
suit. ad q̄s ipm obligauit. vt nullo mō licez ipm impu
ne pretergredi. Verba igit decalogi p modū obligatōis
debuerūt dari. q; sic decebat diuinā eq̄tatē. nec tm̄ de/
cebat eq̄tatē. imo etiā maiestatē. Sicut enī decet sūmā
maiestatē a creatura rōnali oīm reuerētia colī. sic etiaz
decet q; rōnalis creatura ad manifestationē illius sum
me maiestat̄ p obediētiā famulet. Et ppterea decuit ip
sū impōere hoī leges z̄ mādata obligatoria. Nō solum
aūt deū decebat sz etiā nobis expediebat. tū propt glo/
riā nr̄am augmētandam. tū ppter pacē cōseruandam.
Propt gl'iam vtiq; augmētandā. q; gl'iosius est homī
obtinere brītudinē p merita q̄s sine meritis. Et qm̄ cuz
aliq̄d reddit ex meritis q̄dāmodo hō q; meret obligat si
bi retributōnem. z̄ magis decet hoiem obligari deo q̄s
deū homī. hinc est q; ad opa p q̄ ꝟtingebat mereri debu
it hō p pcepta obligari. vt dū obligatus obediret. i me/
rito pficeret. z̄ ad maiorē cumulu gl'ie puueniret. Alia
rō est ppter pacē ꝟseruandā que tātū bonū est (sicut dt
Aug⁹) vt cetera pacem appetāt. Par aūt fuari nō pōt
vbi homo usurpat sibi q̄d est alienū. ideo vt par fuare
tur inter homies debuit deus mādata homī tradere in
quibus obligaret ne quod ē alienū usurparet. sz reddc/
ret deo z̄ pximo quod eis deberet. ne alr iniuriā facien
do pacē frangeret. z̄ frangendo pacē ipe in se pacē amit
teret. sic g̃ decuit ꝟba decalogi tradi p modū obligatōis
z̄ pcepti. tū q; decēs erat ex pte dei. tū q; expedies erat
ex pte nr̄i. Et rōnes q̄ hoc ostēdūt pñt cōcedi. Ad il
19 lud g̃ q̄d obiicit in ꝟtrariū ex auctē apli q; mādatum in
tēdit ꝟcupiscētiam. dicēdū q; illud ꝟitatē habz. sz valde p
accidēs z̄ occasionaliter. Ex hoc enī q; p legē erat peccati
cognitio. cū p ipam nō erat gr̄e collatio. ꝟcupia intēdit
in vetitū hoiem scienter fecit ppetrare pctm̄. ex hō occa/
sionaliter fiebat z̄ ipius ꝟcupiscētie intētio. z̄ peti aggꝝ
uatio. sz h̄ nō erat de p̄ncipali intentōne ferētis manda
ta. nec de ipōrū mādatorū obligatōne. Nā dñs sic tri/
buit mādata obligatoria. q; sp fuit ꝓmpt⁹ tribuere gra
tiā aduitricē ad illa implēda. Unde q; p mādatorū obli/
gatōnē augeret ꝟcupia. hoc nō erat ex ipis mādatis. sed
pot⁹ ex negligētia z̄ culpa hoīs. de⁹ eīt ppter negligē/
tiā hoīs nō debuit dimittere ḋn diligētiā circa salutem
hoīs exercere. Ad illō q̄d obiicit q; lex phibendo 20
auget peti cupiditatē. dōm. q; glo. nō dicit illud simpli
cit. sz addit hāc ꝟiūctōz. nisi diffūdat ipius charitatem
vñ q̄uis p se ier nō cēt vtilis nisi ad cognitionē. tñ cuz
gr̄a ita mādatorū obligatio multū ferebat ad salutem.

Ad illud q̄d obiic obligatio repugnat libertati pōr 21
rñderi q; obligatio ad bonū nō repugnat libertati sim/
pliciter. sz repugnat libertati peccādi. Posse aūt pecca
re nō est libertas nec ps libertatis. z̄ ideo dū obligatio
mandati repugnabat libertati malefaciendi. libertatez
nō minuebat sz pot⁹ augebat. Illic etiā pt rñderi q; est 22
obligatio q̄ aufert ptātē. z̄ est obligatio que aufert im/
punitatē. Prima obligatio que ptātem aufert minuit
libertatē. Secūda ꝟo q; nō aufert ptātem sz tollit impu
nitatē. libertatē arbitrij saluat. z̄ supaddit iusticie eq̄ta/
tem. Hoc aūt secūdo mō mādata dei fuerūt obligatoria. et
ppterea in nullo libertati arbitrij derogabant ḋn pot⁹
diuinā iusticiā cōmendabāt. Ad illō q̄d obiic q; maio 23
ris libertat̄ ē dare aliq̄d sine merito q̄s cū meritis. dōz
q; et si maioris libertatis sit ex pte dātis. nō tñ est tante
gl'ie z̄ excellētie ex pte suscipiētis. Et qm̄ dñs i p̄cepto
pmiū nō tm̄ attēdit sue libertat̄ manifestationē. immo
etiā gl'e nr̄e ꝓmotionē. hinc ē q; maluit nobis dare eter
nā brītudinē p implētionē mādatorū z̄ meritū obedien
tie q̄s nullo merito p̄cedēte. Preterea merita nr̄a i nullo
derogāt diuīe liberalitati. imo pot⁹ eā manifestāt. tū
q; ipe bonorū nr̄orū nō eget. tū quia oīa merita nr̄a p
cedūt ex munere gr̄e sue. Et ppterea dicit apl's Ro. vj.
Gratia dei vita eterna. Questio ij. b
Utrū p̄cepta decalogi obligēt ad opa formata Et q; sic
vī Deut. xvj. Juste q̄d iustū ē exeqūris. Ex h̄ ꝟbo colli/
git q; legislator nō solū p̄cipiebat iusticiā i fcō. sz etiam
iusticiā i mō. Opus aūt quod ē iustū i fcō z̄ mō ē op⁹ for
matū. g̃ p mādata leg̃ obligat hō ad opa formata. Itez
Matth. xix. Si vis ad vitā ingredi serua mādata. Obs
uatio igit mādatorū decalogi introducit ad vitā. sz ne
mo introducit ad vitā p aliq̄ opa. nisi fiāt ex charitate
z̄ talia sūt opa formata. Cū g̃ p legē obligemur ad p̄cepta
decalogi obseruāda videt q; p eandē obligemur ad ope
ra formata. Itē Aug. dic. z̄ hr̄ī fine dist. p̄cedēt. q; oīa
p̄cepta decalogi reducūtur ad duo p̄cepta. sz illa p̄cep/
ta nemo implet nisi ex charitate. sic p̄z de p̄cepto q̄ p̄ci/
pit. Diliges dñm deū tuū ex to. cor. t. z̄c. Uidet ergo q;
oīa mādata decalogi teneamur implere ex charitate. g̃
p legē obligamur ad opa formata. Itē ad opa mādato/
rū obligamur fm intentōnē p̄cipiētis. Sz intentio p̄ci
piētis fuit dare illa mādata vt p illa ei fuiam⁹. z̄ fruien
do placeam⁹. h̄ aūt nō fit nisi p opa charitatis z̄ gr̄a in/
formata. g̃. z̄c. Itē informatio z̄ deformatio sūt oppo
sita. p̄ceptio z̄ phibitio sūt opposita. z̄ sic oppositū ō op
posito. z̄ ppositū de ppositō. Cū g̃ deformatio opm sit
in phibitōe eorūdem. informatio erit i p̄cepto. Sz ō
dic Hier. q; anathema sit q̄ dicit deū p̄cepisse impossi/
bile. Cū g̃ p̄cepta illa obligēt tā iustos q̄s p̄cōres. Et i
prāte p̄cōris nō sit informare opa sua. cuz illud habeat
fieri p charitatē z̄ gr̄am. vī q; ad h̄ nemo obligek p diui
na mādata. Itē Aug⁹ dic. z̄ hr̄ in glo. sup illud ps.
Declia a malo z̄ fac bonu. declinare a malo sp vitat pe
nā. q̄uis nō sp pmereat palmā. si q̄ q̄cūq; ꝺcliat hō
a malo ex charitate nō ꝓmeret palmā. g̃ nō sp tenet hō
ex charitate a malo declinare. sz declinādo a malo ob/
struant p̄cepta negatiua. g̃ nō vī q; obligent ad opera

formata. Item aliqs filius bñs parētes ⁊ existens in
pctō mortali bonorat eos ex naturali pietate cuz se offert
locus ⁊ tempꝰ ⁊ opportunitas. Ostat q̄ iste nō peccat pen/
tes honorādo nec ōmittēdo nec obmittēdo. q̄ mādatū
istud q̄ dñs p̄cepit honora p̄rem tuū ⁊ mr̄em tuā non
obligat ad hoc q̄ opus istud ex charitate impēdat pa/
ri rōne nec alia mādata. Item opa formata nō sūt nisi
p grām. sz nemo scit vtrū gratiā spūssancti habeat. er/
go nemo scit vtz opa eiꝰ sint formata vel informata. sz
nemo obligat ad illō q̄ nō p̄ōt scire. igit mādata decā
logi ad opa formata nō obligāt Item q̄cunq̄z obliga
tur ad aliq̄d obligat q̄ dns ad id q̄ ē illi inseparabiliter
annexū. sz opa nō p̄nt formari ab aliq̄ nisi habeat grām q̄
q̄cunq̄z obligat ad opa formata obligat ad habēdā gra/
tiā. Cū g̃ hr̄e grām inspiciat oīe tēpus indifferēter taz
tēpus dormitōis q̄z tēpus vigilie. vr̄ q̄ bō ōmittat in q̄
libet instāti et ī quolibet tpe. ac p̄ hō ī vno die peccabit ī
finitties. q̄ sī h̄ ē manifeste falsū. restat q̄ mādata decā/
24 logi ad opa formata nō habēt obligare. R⁹. ad p̄dic/
tor intelligētiā ē notāduz. q̄ h̄ē triplex modꝰ dicēdi. q̄/
busdā enī visum est q̄ mādata decalogi obligēt ad opa
formata. obligatōne tñ p̄cepti affirmatiui. nō p̄cepti ne
gatiui. Obligatio em̄ p̄cepti negatiui est sp. ⁊ ad sp. Ob
ligatio v̄o p̄cepti affirmatiui q̄uis sit sp. nō tñ ad semp
sz p loco ⁊ tpe. Propt̄ q̄d dixerunt q̄ mādata decalogi
obligāt hoiem ad opa formata p eo tpe q̄ hz charitatez
⁊ gram. tūc em̄ potestatē hz exercēdi ī opa meritoria. ⁊ te/
nēt hn̄ vti grā accepta. Alius āt modꝰ dicēdi est q̄ man/
data decalogi nō obligāt nisi ad opa bōa ī genere. opa
em̄ formata sūt supra naturā. p̄ātem. ⁊ supra cognitōis
certitudinē. ⁊ ꝓpterea ad talia opa nō debemꝰ obligari
p mādata decalogi. sz solū ad bona opa ī genere. Cuiꝰ
signū est. q̄z si aliqs exñs ī charitate honorat parentes ex
naturali pietate. hmōi opē absoluit a mādati obligatōne
Sz q̄m p̄mus modꝰ dicēdi vr̄ excedere in h̄ vicz q̄ p̄ōt
hoiem obligari ad id de q̄ nō p̄t hr̄e certitudinem. Se/
cūdus v̄o modus dicēdi vr̄ minꝰ parū dicere in h̄ vicz
q̄ ponit hoiem p mādata decalogi solūmodo obligari
ad ea q̄ p̄t q̄s implere exñs ī statu peccati. cū obseruā
mādatoz dei sit via deueniēdi ad statū grē. glorie ⁊ iu/
stitie. Ideo ē tertiꝰ dicēdi modus q̄ q̄si mediū tenet int̄
vtrūq̄z. Et ad q̄z ꝓpositā rñdet p distinctōnē h̄ modo
Cū querit vtz mādata decalogi obligēt ad opa forma/
25 ta. Rñdendū ē q̄ opa formata p̄nt dici dupliciter. Uno
mō p exclusionē deformitatiꝫ pcti. Alio mō p positōnē
dignitatiꝫ meriti. Si p̄mo mō accipiātur opa formata.
sic vtiq̄z ad opa formata obligāt. obligāt enī ad vitā dū
ōmia pcta mortalia Si aūt dicātur alio mō opa forma
ta. sic accipiūtur ꝓpe. et tūc distinguēdū est in ipsa ob/
ligatōe. Est em̄ obligatio absoluta. et obligatio ꝺditio
26 nalis. Obligatio absoluta ē qua q̄s simpliciter ad aliq̄d
faciēdū obligat. ita q̄ si illō nō fac incurrat obmissiōis
reatū. Obligatio v̄o ꝺditionalis ē qua q̄s obligat ad
aliq̄d faciēdū si vult peruenire ad p̄miū. et hec obligatio
in eo q̄ omittit nō inducit omissionis pcm̄. sz ponit im/
plicite ꝺditōis defectū. Si igit loq̄mur de obligatōe cō
ditionali. mādata decalogi obligāt ad opa formata. si
q̄s enī vult ad vitā ingredi. necesse ē ex charitate fuare
mandata. que q̄dem charitas ē meriti p̄ncipiū. Si aūt
loquamur de obligatōe absoluta. tūc distinguēdum est
in ipis mādatis q̄ duplicit ꝺuenit de eis loq̄. Aut de
eis in vnū collectiꝫ. aut hñt reduci ad mādata duo cha
ritatiꝫ. aut de q̄libet p se sigillatim. si de eis collectis in
vnū. cū igit ꝺtinuet regula iustitie fm ordinē ad deum
⁊ ad p̄ximū. p quā excludit oē pcm̄. sic cōcedi p̄t q̄ō
obligāt ad aliq̄ō opꝰ formatū. vel in se si hz vñ posit ī
illud exire. vel in dispositōe siue p ꝓpatiōez ad illud. re/
net em̄ hō sic mādata decalogi ip̄lere. vt q̄ ip̄oz impleti
onē ꝓparet locū ipi grē. q̄ obtenta. exeat cū locus et tps
est in opa meritoria. adimplēdo duo charitatis p̄cepta
Si aūt loquamur de quolibet sigillatim ⁊ p se. sic acci/
piendo p̄opē opꝰ formatū. h̄ē opꝰ meritoriū. ⁊ loq̄ndo
de obligatōe absoluta. mādata decalogi non obligāt ad
opa formata. sicut rōnes oñdunt q̄ ad secūdam p̄tē iducūt
Et ꝓpterea cōcedēde sūt. Ad illud q̄ō obr̄ in ꝓriū q̄
legislatoz p̄cipit nō solūmō facere opus iustū sed etiam 27
iuste. dōm q̄ modus iusticie q̄dā ē q̄ facit opus debitū
citū ⁊ meritoriū. ⁊ hic p̄pe reddit opꝰ formatū. Alius āt
est modus iusticie p̄ excludit circa actū viri iusti debi/
natōem intētiōis. q̄ facit animū iustū ⁊ ꝓparatiōz opis
⁊ hic modus ē in p̄cepto nō p̄mus. Ab hoc aūt mō non
ꝺr opus formatū nisi accipiendo large. sicut p̄us tactuz
est in respondendo. Ad illud q̄ō obr̄ de autoritate do 28
mini in Marheo. Si vis ad vitam ingredi ⁊c. parz re
sponsio per tam dicta. quia ex verbo illo nō potest col/
ligi q̄ homo obligetur ad opera meritoria facienda nisi
obligatione conditionali. vicz si vult ingredi ad vitaz
Si aūt de obligatōe cōditionali ad absolutā velit p̄cēde
re ñ valet rō. imo est ibi sophisma fm quid ⁊ simplr.
Ad illud q̄ō obr̄ q̄ omnia mandata reducuntur ad 29
duo p̄cepta charitatis similiter patet responsio. q̄
p̄cepta duo charitatis nō implenf in quocūq̄z manda/
to sigillatim accepto. sed ex quodā plenario intellectu
⁊ p̄fectione consurgente ex oīm mandatoz aggregatōe
et integra obseruatōe. Et hoc modo verum est q̄ man/
data obligant ad opus formatum in se vel in sua dispo
sitōne. Sed ex hoc non sequitur q̄ ad hoc obligetur q̄ō
libet mandatum p se. Sicut em̄ nō sequitur decē boies
trahunt nauem. q̄ quilibet per se trahit. q̄ plus p̄t ꝺ/
cem q̄z vnus. sic et in ꝓposito suo mō est intelligendū 30
Ad illud q̄ō obr̄ q̄ tenemur obseruare mandata fm
intentionē ꝓcipientis. dōm q̄ hoc est verum de obliga/
tione conditionali si volumus ad vitam ingredi. Pos/
set tamen et aliter dici q̄ intentio legislatoris non solū
modo fuit ad hoc vt homo peruenire et ad gloriā. sed eti
am vt vitaret penam. Mandata aūt si obseruētur q̄z
tum ad opera extra gratiam facta. sufficiunt ad vitan/
dum penam. ⁊ ꝓpterea non sequitur q̄ p mandata 31
obligetur quis absolute ad opera meritoria. Ad illō
q̄ō vltimo obr̄ q̄ deformatio est in p̄hibitōe. ergo info/
matio in p̄cepto. dōm q̄ fm q̄ informatio ꝓprie accī/
pitur rō non valet. p eo q̄ informatio ⁊ deformatio nō
sunt opposita �less immediate. imo inter opus meritorium et
opus peccati cadit medium. bonum in genere. ⁊ bonū
ex circumstantia. Cum autem dicitur q̄ si aliquid ē in
p̄hibitōe. eius oppositum est in p̄cepto. hoc intelligi
tur de oppositis ꝛmediatis. sicut furari est p̄hibitum. ⁊
non furari est in p̄cepto. ⁊ propterea consequentia illa
non habet locum in proposito.

Questio. iij. ℓ

Utrū obligatio mandatorū decalogi attendat fm le
gem nature. aut fm legem scriptam. Et q̄ fm legem na
ture videtur. Illud em̄ est naturale quod est cōe apud
omnes. sed ad mandata decalogi obligant omnes. q̄ ob
ligatio illa est fm legem nature. Item obligatio que
se extendit ad omne opus attendit fm illam legē cu/
ius dictamen currit in omni tempe. sed obligatio man/

datoꝛ decalogi manet in statu legis nature. ꝛ legis scpte. ꝛ legis gre. g̃ obligatio illoꝝ mandatoꝛ attꝫditur fm legẽ nature. Itẽ mãdata que obligãt boiem circũscpta natura ꝛ gra habẽt obligare fm legẽ nature. sed talia sũt mãdata decalogi. sũt enĩ ꝺ dictamie legis recte circũscpta lege moysi ꝛ lege euãgelij. g̃. ꝛc. Itẽ quedã sũt phibita qꝛ mala. quedã mala qꝛ phibita. Similiter quedã sũt bona. qꝛ sũt in p̃cepto. quedã ꝺo ĩo sũt in precepto. qꝛ bona sũt. ea aũt q̃ in decalogo phibent vel precipiũtur ꝺse sũt mala vel bona fm q̃ dictat ratio. sicut ꝺeũ esse colendũ. ꝛ parẽtes honoꝛãdos. hoc vtiq; bonũ est ꝺse. falsũ testimoniũ ꝛ homicidiũ ꝺ vtiq; ꝺse malũ est. sed talia spectãt ad legẽ inditã. igit obligatio mãdatoꝛ decalogi attendit fm vinclm legis natural. Sz ↄtra Exo. xx. legit q̃ ꝑmo mãdata ista fuerũt ꝺ celo audita. ꝛ postea subiũgit q̃ũo fuerũt in tabulis scpta. Si ergo ibi tradebat lex scpta. vñ q̃ obligatio mãdatoꝝ decalogi fm legẽ scptaz ꝑncipaliter habeat attẽdi. Itez Rom. vij. Cocupiscẽtiã nesciebã nisi lex diceret. nõ cocupisces. Glo. Cocupiscẽtiã nesciebã esse pctm̃. sz mãdatũ qꝺ obligat fm legẽ nature manifestũ est homĩ etiã sine lege scpta. g̃ mãdatũ illius nõ ↄcupisces. ꝛc. nõ spectat ad legẽ nature. sz potiꝰ ad legẽ scptã. Itez qꝺ est ꝺ dictamine legis nature spectat ad statũ innocẽtie. sz distinctio mãdatoꝝ decalogi ad statũ innocẽtie nõ spectat. qꝛ statu illo locũ nõ habebat homicidiũ nec furtũ nec adulteriũ. g̃ vñ. q̃ obligatio mãdatoꝝ decalogi non sequaꝝ instinctũ legis naturaꝝ. Itẽ que sũt fm dictamen legis nature nõ solũmoꝺo se extendũt ad statũ vie verũ etiã ad statũ patrie. sed obligatio ista mãdatoꝝ decalogi ad statũ ꝓprie nõ se extẽdit. qꝛ ibi nec furtuz põt esse vbi nihil est ꝓpriũ. nec ↄcupiscẽtia vbi nullũ põt esse vitiũ. g̃ vñ q̃ obligatio hmõi mãdatoꝝ legis naturalis nõ sequaꝝ instinctũ. Juxta hoc queritꝝ si obligatio mandatoꝝ decalogi sequaꝝ legẽ nature. vñ hoc ẽ q̃ magis fuerũt mandata illa scripta in tabulꝝ lapideis q̃ alia mãdata legis. Itẽ queritꝝ ꝓpter q̃ꝺ dñs imediate ipi populo ꝺcẽ ꝟba legis ꝓposuit. sicut legit Exo. xxxiij. magis q̃ alia mãdata iudicialia ꝛ cerimonialia q̃ mediante moyse puenerũt ad populi noticiã. 32 Rº. ad ꝓdictoꝝ intelligẽtiã est notandũ q̃ est loq; ꝺ mãdatoꝝ decalogi obligatõne tripliciter fm q̃ et ꝺ ipa sufficiẽtia fidei. fm q̃ articulos fidei ↄtingit credere tripliciter. vez implicite. explicite. ꝛ quoꝺã implicite. ꝛ q̃ꝺaz explicite. sic ꝛ ꝺ p̃ceptis decalogi intelligendũ est. Et fm istũ triplicẽ modũ obligatio mãdatoꝝ decalogi respicit triplicem statũ. vicz statũ nature institute. statũ nature lapse ꝛ statũ legis scpte. ita q̃ statũ legis scripte respicit simpliciter ꝛ explicite. vel lucide ꝛ distincte fm q̃ illa decez mãdata a deo fuerũt ꝓnũciata ꝛ scripta. Statũ ꝺo nature lapse respicit obligatio mandatoꝝ decalogi implicite. fm duo p̃cepta iuris naturalis q̃ natura ꝺictabat. vicz q̃ faceret alũ quod vellet sibi fieri. ꝛ nõ faceret alĩ qꝺ sibi nollet fieri. Statũ aũt nature institute respiciebat q̃ꝺammoꝺo implicite. q̃ꝺammõ explicite. Quedam enĩ sũt p̃cepta ordinãtia ad deũ. quedã ꝺo ordinãtia ad ꝓximũ. Ad p̃cepta namq; illa q̃ ordinãt ad deum explicite obligabaꝝ hõ in statu nature istitute. vbi ꝺoneus erat et dispositus ad colendũ deũ integre ꝛ pfecte Ad mãdata ꝺo que ordinãt ad ꝓximum obligabaꝝ implicite ꝑ eo q̃ necessitas explicãdi mãdata illa ortũ habuit ex multiplici ꝺordinatõne que subsecuta ẽ ex ꝑma trãsgressione. Et illud colligi põt ex eo qꝺ ꝺr Ecci. xvij Loquẽs de homĩs ↄditõne. sensu impleuit coz illoꝝ. ꝛ mala ꝛ bona ostẽdit illis. posuit oculos ipoꝝ sup coꝺa ipoꝝ. ꝛc. vsq; ibi. Attẽdite ab oĩ iniquo. ꝛ mãdauit illis vnicuiq; ꝺ ꝓximo suo. vbi colligit explicita obligatio hois respectu cultꝰ diuini. ꝛ implicita respectu vitã ꝺ lesionis ipius ꝓximi. Scõm hoc igit ꝓz q̃ obligatõ mãdatoꝝ decalogi radicaliꝫ sequitur legẽ nature. sz q̃z ad explicationẽ sequitur legẽ scptam. Explicatio enĩ mãdatoꝝ plenaria decalogi optuna fuit fm statũ peccati ꝓpter obscuratõnẽ lumĩs rationis. ꝛ ꝓpter obliquatõnẽ volũtatis. qꝛ em̃ voluntas corrupta ꝓmpta erat ad multiplicẽ deordinatõnem. oportebat eã religari p multiplicia mãdata. Rursus q̃m scptura cordis iterioꝝ ꝓpter pctm̃ erat obnubilata. ꝛ hõ qui fuerat spũali mente ꝓditus. effectus erat sensibilis ꝛ carnalis. optunum erat vt exterius legerer ꝛ audiret per sensus corꝓis ea ꝑ que posset ĩ rectitudinẽ iusticie regulari. Et ideo explicatio ꝛ distinctio mãdatoꝝ decalogi spectabat ad legẽ scriptã. cuius obligatio spectaret ad legẽ inditã. sic rationes ad primã ptem inducte ostẽdũt. q̃ cõcedi possũt. q̃m vez ↄcludũt. Ad illud g̃ qꝺ ꝓmo obiciꝫ in ↄtrariũ q̃ ꝟba decalogi audita fuerũt in datõne legis iã pter responsio. qꝛ ꝺ nõ erat ꝓpter inducendã nouã obligatõem. sz potius ꝓpter ipius obligatõis explicatõem q̃ ꝺ nõ certa erat ꝓpter pctĩ obnubilatõem. 34 Ad illꝺ ꝺo qꝺ obꝛ de aucte apli q̃ ↄcupiam nesciebat eẽ pctm̃. põt dici q̃ loq̃tur ĩ ꝑsona hois carnalis. aut certe ꝺ dicẽ qꝛ si aliq̃ mõ nosset ꝑ legẽ nature in generali. nõ tñ in speciali cognoscebat nisi ꝑ legẽ scptã. vñ ipe met idẽ dicit q̃ ꝑ legẽ est ↄgnitio pctĩ. ꝓpterea ex ꝟbo illo non habeꝫ q̃ obligatõ hmõi mãdatoꝝ ortũ hẽat a lege scpta. sz solũ q̃ ipius obligatõis explicatio in lege illa sit facta.

Ad illꝺ qꝺ obꝛ q̃ ea q̃ sũt de dictamie legꝭ nature cõ 35
uenĩũt statui innocentie. ꝺm q̃ vez est de his q̃ sũt de dictamie legꝭ nature ĩ speciali. que aũt sũt de dictamie legꝭ naꝝ ĩ gñali ꝛ ĩplicite. illi statui ñ hñt ↄuenire. ꝛ ꝺ mõ ad illũ spectabãt mãdata scꝺe tabule Ad illꝺ qꝺ 36
obꝛ q̃ ea q̃ sũt de dictamie legꝭ naꝝ manẽt ĩ statu gre. respõderi ꝑt dupliꝫ. Primũ qꝺ. qꝛ sic ꝺr de ꝟtutib; q̃ manẽt ĩ pria fm excellẽtiores ꝛ nobiliores vl; ꝛ actꝰ sic cõcedi ꝑt q̃ adipletio mãdatoꝝ decalogi salua erit ĩ pria Mro tñ nobilioꝛi ꝛ excellẽtioꝛi mõ q̃z sit ĩ via fm q̃ ibi excellẽtioꝛi mõ ordiabiꝫ ꝛ ad deũ ꝛ ad primũ. ꝛ fm q̃ volũtas excellẽtioꝛi mõ erit ad bonũ ordinata ꝛ a malo remota. Alr etiã possz dici sic tactũ ẽ prius vt fiat vis ĩ bis 37
q̃ dictat naꝝ gñaliꝫ ꝛ ĩ his q̃ dictat spẽaliꝫ. siue ĩplicite ꝛ explicite. Et rursus ĩ his q̃ naꝝ dictat explicite. vl dictat fm oĩm statũ naꝝ. vel fm statũ naꝝ lapse. ꝛ q̃ꝺ est de dictamie legꝭ naꝝ simpliciꝫ ꝛ explicite illud manebit ĩ statu glie. Explicatio aũt ꝛ distinctio mãdatoꝝ decalogi respicit statũ naꝝ lapse. ꝛ institutõz legꝭ scpte.

Ad illud ꝺo q̃ꝺ q̃ ꝟe magꝭ ista decẽ ꝟba scripta fu 38
erũt ĩ tabulis lapideis q̃z alia. cũ minꝰ spectẽt ad legem scriptam. Dicẽdum q̃ hoc fuit. quia ĩ ipsis maxime cõsistebat regla iusticie. ꝛ alia habebãt reduci ad hec. ꝛ ipsa quidem stabilia erãt. nec euacuari habebãt ꝑ legẽ supueniẽte. ideo ĩ tabulis lapideis scripta fuerũt. vt ostẽderet eoꝝ prerogatiua q̃z tũ ad dignitatẽ ꝛ q̃ztum ad stabilitatem. Ad illud q̃ꝺ q̃ritur quare magis data sũt 39
ipsi populo a deo immediate mandata decalogi q̃z iudicialia ꝛ ceremonialia. Dicẽdum q̃ hoc fuit. q̃ cũ mãdata decalogi essent de dictamie legis nature. modica indigebant expositõne. vnde simplices statim poterãt illa capere. Ceremonialia vero ꝛ iudicialia indigebãt maioꝛi instructõne. vnde illoꝝ cognitõ principaliꝰ spe

etabat ad iudices ⁊ sacerdotes. ⁊ nō sic fuerūt data populo immediate sed mediante legislatore.

Consequēter q̄rit de mādatis decalogi q̄rtū ad ordinē ⁊ distinctiōs. Et circa hoc tria p̄nt q̄ri. Primo querit de ipōr mandatorū numero ⁊ sufficiētia. vtrū sint decē. Secōdo de quolibet ipōr ad inuicē. Tertio querit de numero ⁊ ordine in comparatione ad tabularum distinctionē.

Questio j d

Utrū mandata decalogi debēant esse decē. an plura. an pauciora. Et q̄ debēant ee pauciora vī. q̄ Roma. xiij. Qui diligit p̄imū legē implenit. g̃ in mandato de dilectione primi tota lex pōt includi. vī g̃ q̄ mandata non debeant numero denario multiplicari. cū in pauciorib⁹ satis possint esse. Itē sup illud Ro. vij. Concupiscētiā nesciebam. Glo. bona est lex. q̄ dū concupiam phibet. oīa mala phibet. Si g̃ in phibitōe concupie cetera mala phibētur. vī q̄ alia mādata supfluāt. Itē q̄cunq; peccat mortaliter seipm occidit. g̃ cū in occisione phibeat nō tm homicidiū corpale sz etiā spūale. nō tm opis sz etiā volūtatis. videt q̄ in illa phibitiōe phibeant oīa petā. g̃ supfluūt oīa alia mādata. Itē differētia legis ⁊ euāgelij est q̄ lex phibet manū nō aīm. euāgeliū aūt nō solū manus sz etiā aīm phibet. g̃ vī q̄ solūmō deberet phiberi actus exteriores. ⁊ nō q̄ spectaret ad actū interiorē. g̃ supfluit mādatū de nō concupiscēdo. Si tu dicas q̄ phibet concupiscentia q̄ pgredit in opus. Cōtra hoc ē. q̄ illa nō distinguit a peccato opis. g̃ p̄ceptū de phibitōe illi⁹ cōcupie nō debz cōnumerari p̄cepto de phibitōe opis exterioris. Sz cōtra q̄ debeant ee plura q̄ decē. phant. Magis sum⁹ debitores deo q̄ p̄imo. g̃ plura debēt ee mandata ordinantia ad deū q̄ ordinātia ad p̄imū. g̃ cū mandata ordinātia ad p̄imū sint septē. vī q̄ mādata ad deū sint plura vel saltem totidē. Itē tantū obligamur ad bñ faciendū p̄imo q̄rum obligamur vt nō malefaciam⁹ ei. Cum g̃ sint ser mādata fm q̄ phibemur ne offendam⁹ p̄imū. vī q̄ saltem ser debeant ee fm q̄ obligamur ⁊ ordinamur ad bñ faciendū. ⁊ sic b oīa mandata eēnt. xv. Itē septē sunt capitalia peccata ita magna quātū est de natura sua peccatū auaricie ⁊ luxurie. g̃ sicut speciale mādatū est in q̄ phibet auaricia ⁊ in q̄ phibet luxuria. ita speciale mandatū debet ee ad alia vicia phibēda. ita q̄ aliq̄d eēt p̄ceptum in q̄ specialit̄ phibet superbia. aliq̄d in q̄ inuidia ⁊ sic de alijs. Si tu dicas q̄ implicite phibent in concupiscētie phibitiōe. Obijcit ō hoc q̄ tres sūt radices peccatorū fm q̄ dr. j. Joh. ij. Concupia oculor. concupiscentia carnis. ⁊ superbia vite. Si g̃ concupia carnis ⁊ oculor phibet explicite. vī q̄ ⁊ superbia vite debeat habere speciale phibitionē. Itē sicut contingit concupiscere vxorē aliena ⁊ concupiaz consummari in opere. sic etiā est rapire circa homicidiū. ⁊ falsum testimonū. ⁊ circa alia mādata. g̃ sicut duo diuersa sunt p̄cepta de concupia vxoris aliene ⁊ rei aliene in opere ⁊ volūtate. sic debērent alia p̄cepta duplicari. q̄ si vez esset tūc eēnt plura q̄ decē. Est g̃ q̄stio vez decē sint ⁊ nō plura nec pauciora. Ad p̄dictorum intelligētiā est notādū q̄ sufficiētia ⁊ numer⁹ mandatorū sumit fm rōnem ordinis ipi⁹ iusticie generalis. cui⁹ est hoiem ad deū ⁊ ad p̄imū ordinare. vñ quedam sunt mādata ordinātia hoiem ad deū. q̄dā vo ordinantia ad p̄imū. Illa ei q̄ ordināt ad deū hoiem dicunt ee p̄cepta p̄me tabule. ⁊ ista sunt tria. ⁊ nō plura nec pauciora. quor numer⁹ ⁊ sufficiētia sumi pōt triplicit. vicz ex parte obiecti. ⁊ ex parte subiecti. ⁊ ex parte act⁹ medij. Et ex parte obiecti sic. nā cū in deo sunt tres psone. ⁊ tria appropriata. ⁊ triplex genus cause. fm q̄ comparatur ad creatura triplex est p̄ceptū. fm q̄ creatura rōnalis ordinari habet ad deū. Illa fm rōnem maiestatis q̄ appropriatur patri. ⁊ dicit deo fm q̄ est ca efficies creature. ordinatur p illud p̄ceptū. nō habebas deos alienos. Cōm rōnem virtutis q̄ appropriatur filio ⁊ dicit deo fm q̄ est causa formalis ⁊ exemplaris creature. ordinat p illud. nō assumes nomē dei tui inuanū. Cōm rōnem bonitatis q̄ appropriatur spūi scō ⁊ dicit deo fm q̄ est causa finalis ordinatur p illud. memēto vt die sabbati sanctifices. ita q̄ p illa tria bō sufficiēter ordinat ad deū vt subiaceat sūme maiestati. credat sūme veritati. ⁊ adhereat sūme bonitati. Et hec sufficiētia sumpta ē ex parte obiecti. secūdo modo sumit ex parte subiecti ordinabil̄. q̄d dē ē alia rōnalis in q̄ est triplex vis motiua fm quā dz i deum ordinari. vicz rōnalis. concupiscibilis. ⁊ irascibilis. Mādatū de adoratōne respicit ipam irascibilē. mādatū vo secūdum respicit ipam rōnalē. sz mādatū tertiū de sctificatōne respicit ipam concupiscibilē. sic intuēnti satis apparet. ⁊ hec sufficiētia sumpta ē ex parte subiecti. Tercio vo modo sumitur sufficiētia ex parte actus medij. Triplex em est actus fm quē habet bō i deū ordinari. vicz actus oris. oris ⁊ cordis. Penes actū oris attendit mādatū de adoratōnis. Penes actū oris attendit scōm mādatū ⁊ phibet falsā vocatio nois diuini. scōm actū cordis attendit tertium mādatū in q̄ p̄cipit sanctificatio mēris. Et sic patz sufficiētia mādatorū ordinātiū hoiem ad deū. qm sūt tria tm ⁊ nō plura nec pauciora. Sufficiētia aūt mādatorū scōe tabule iuxta hūc modū triplicit̄er pt assignari. vicz ex parte obiecti. ⁊ subiecti. ⁊ act⁹ medij. Et parte nāq; ordinationū ipius obiecti sic pt sumi. In p̄mo em ad quē ordināt mādata scōe tabule relucet pp̄etas p̄ris ⁊ filij ⁊ spiritussci. Scōm q̄ i primo relucet pp̄rietas p̄ris sic debem⁹ ei honorē ⁊ reuerētiā. ⁊ penes hoc attendit illo mādatū. honora p̄rem tuū. nē. in q̄b relucet pp̄etas sūmi patris in hoc q̄ hūt rōem p̄incipij. Scōm aūt q̄ i primo relucet pp̄etas filij. sic debem⁹ ei virtutē. Et sic ē illud mādatū nō loquaris contra p̄imū tuū falsū testimoniū. fm aūt q̄ relucet in primo pp̄rietas spūs sci. sic debem⁹ ei dilectionē ⁊ innocētie puritatē. Et qm possum⁹ nocere primo siue dāmificare eū multiplicit̄. i psona propria. ⁊ psona coniucta. ⁊ i rebus suis. eorū duplicit̄. vel i actu interiori vel exteriori. ideo sūt vlteri⁹ q̄nq; mādata. Contra nocumētū ei q̄ dz fieri i psona p̄imi ē illo p̄ceptū. Nō occides. Contra nocumētū vo q̄ dz fieri i psona coniucta est illud p̄ceptū. Nō mechaberis. fm q̄ exercetur i opere. Contra nocumētū q̄ fit i rebus ē illo. Nō furtum facies. Et q̄ nocumētū illo fit dupliciter. vicz i psona coniucta. ⁊ rebus frequentius fit i volūtate p concupiam q̄ fit i opere. Ideo sūt alia duo mādata. in q̄rum vno phibet concupia vxoris ibi q̄ dr. Nō concupisces vxorē. In alio phibet concupia rez ibi q̄ dr. Nō concupisces rē p̄imi tui. ⁊c. Sic igit̄ patz sufficientia ex parte additōnū obi. Ex parte vo subiecti fm triplicē potētiā aie contingit etiā sufficiētiā assignare. Cōm Tripler ei ē potētia aie fm quā contingit ad p̄imū ordinari. vicz rōnal. concupiscibil. et irascibil. Quātū aūt ad potētiā irascibilē dz hō quenienter ordiari ad superiorez p reuerētiā et honorē. et sic ē illo. honora pa. t. ⁊c. Ad primū vo q̄ pacē ⁊ odij declaratōz. et sic illo. Nō occi. Scom aūt rōnalē potentē ordiamur ad p̄imū p̄ veritatē loqlā et testificatōz. et sic ē illo mādatū. Nō loquaris contra p̄imū tuū falsū testionū. Scōm vo potētiā concupiscibilē dz hō ordiari ad p̄imū p ipi⁹ refrenatōz. et qm illa ē multiplicit̄ corrupta q̄ cupiditas. ē et concupiam. io phibet cupiditas

z ocupīa i actu exteriori p duo mādata. pb̄ vicz. Nō me
chaberis. z pb̄ nō furtū facies. Prohibet etiā i actu in
teriori p alia duo. vicz pb̄. nō ocupisces vxo. Et p hoc
nō ocupisces rē primi tui. Et sic pt sumi sufficientia ex
pte virtū aie i mādatis scōe table. ex pte aūt actus pt sumi
sic. Ordinari cm̄ habem⁹ ad primū fm innocētiā z fm be
neficētiā. Si fm bñficētiā. sic ē illō mādatū. honora pa
tu. z ma. t. Si fm innocētiā. b̄ ē tripl'r. aut fz actū cordis
aut oris. aut opis. Si fm actū opis. aut b̄ ē i phibēda
ordinatōe q̄ ē ō ipius eē indiuidui. z sic ē illō. Nō oc
cides. Aut ō debitā ō kuatōez spēi. z sic ē illō. Non me
chaberis. Aut ō possessionē rpalis substidū. z sic ē illō.
Nō furtū facies. Si aūt ordinemur ad primū fm actū
oris. sic ē illud mādatū. Nō falsū testimoniū dices. Si
vo fm actū cordis. q̄ q̄dē ō sistit i affectu. b̄ ō tingit du
plicit. aut liberalit ō tra cupiditatē. aut hōeste ō tra vo
luptatē. z fm b̄ sūt duo mādata. Unū ō tra voluptat
ocupiam. z sic ē illō. Nō ocupisces vxorē. Aliud vero
ō tra cupiditatē z auaritiā. z sic ē illud. Nō ocupisces
rē. Et sic p ōem modū pz nuer⁹ z sufficiētia mādatoz de
calogi. qm̄ tria sūt q̄ ordināt hoiem respectu sūme trini
tatis. z septē sūt q̄ ordināt hoiem respectu totius inferioz
vniuersitat. vt sic nō tm̄ sit ogruētia nūeri ex pte rei. sz
etiā ex pte ipi⁹ nūerat̄ p portōis quā rectissime ō tingit in
denario inueniri. fm q̄ docet Aug. i li. musice. vbi ostē
dit i denario q̄ndā excellētē eē p̄fectōz. ob q̄d stat⁹ est i
nūero illo. z vltra i numerādo nō p̄cedim⁹ nous nume
ratōe. sz redim⁹ ad caput. z iō i numero illo decebat ter
miari z cōprehēdi diuīa p̄cepta q̄ sūt via deuenīēdi ad
p̄fectōz sūmā. Cōcedēdū ē igit q̄ decē sūt mādata decalo
41 gi fm q̄ lex dicit. nec p'a nec pauciora. Ad illō vo q̄d
p̄mo obi i oppositū. q̄ q̄ diligit primū legē impleuit. di
cendū q̄d quis i dilcōe primi claudātur mādata ordinā
tia ad primū in q̄dā generalitate. nihilomin⁹ ppt ob
nubilatōnē pcti optimū erat z ogruū mādata illa per q̄
cuitātur spēales deordinatōes explicari in spēali. Un̄
sicut vnitas generis nō excludit multitudinē spēz. nec
vnitas finis excludit multitudinē eoz q̄ sūt ad finē. sic
ex vnitate mādati dilcōis i primū nō pt ocludi q̄ non
sint pluralitas mādatoz ad primū ordinātiū. Ad il
42 lud q̄d obi q̄ lex phibēdo ocupiam phibet oīa mala. di
cēdū q̄ ocupia sumit generalit z spēaliter. Generaliter
ocupiscētia dī q̄libet appetit⁹ libidinosus z imoderat⁹
Specialit vo dī ēe appetit⁹ delectabil fm gustū z tactū.
Et p̄mo q̄dē mō i phibitōe ocupiscētie dicūtur oīa ma
la phiberi. Scdo aūt mō tenet rōem spēalis mādati. et
43 numerat inf mādata decalogi. Ad illō q̄d obi q̄ qui
peccat mortalit seipm occidit. dōm q̄ in phibitōne ho
micidiū nō phibet deordinatio cuiuscūq; vis. sz deordi
natio potētie irascibilis q̄ est i actu exteriori. vel ad ac
tū exteriorē aliq̄ mō hz ordinari. Un̄ q̄uis phibeat ibi
homicidiū opis z volūtat, nō tm̄ phibet oīne petim̄. Et
p̄terea ex b̄ nō pt ocludi superfluitas aliox mādatoruz
44 decalogi. Ad illō q̄d obi q̄ lex phibet manū nō anti
mū. dōm. q̄ b̄ nō dī q̄ lex nō phibeat petim̄ cordis. sz b̄
dī q̄ petim̄ cordis nō punit pena mortis fm q̄ peccatū
opis. q̄d pt exteri⁹ pbari. vn̄ p phibitōez itelligere pos
sum⁹ pene inflictionē. Et ex b̄ nō pt bī q̄ petim̄ cordis
45 nō debeat phiberi i mādatis decalogi. Ad illō q̄d ob
ic̄t q̄ deberēt eē p'a. q. p'a debem⁹ deo q̄ boi. dōm. q̄
oīa q̄ dam⁹ boi q̄dā mō debem⁹ z soluim⁹ deo. ideo
plura sūt q̄ debēt z reddūtur deo q̄ primo. q. ad deū
ordinamur fm vitā cōtēplatiuā. ad primū fm vitā ac
tiuā. z i vita ctēplatiua q̄rit q̄re vnitas. i actiua vo fm sat
multiplicit rez varietas. Hinc est q̄ p'a sūt mādata q̄
directe obligāt ad primū q̄ q̄ directe obligāt ad deum
Hic ē etiā q̄ plura sūt peta q̄b̄ directe peccat i primū
q̄ q̄b̄ directe peccat i deū. Ad illō q̄d obi q̄ tot mo 46
dis cōtingit alicui bn̄ facere q̄t etiā mōis ō tingit male
Dōm. q̄ q. corruptio cōcupiscētie i nobis q̄ est de se
ad malū inclinat. iō sum⁹ difficiles ad bonū faciendū.
z pni sum⁹ ad malū ppetrādū. Hinc ē q̄ plura sūt pre
cepta negatiua ordinātis ad primū q̄ affirmatiua. Plu
ra sunt in q̄b̄ phiberur ne fiat malū. q̄ in q̄b̄ p̄cipitur
vt fiat bonū. Ad illō q̄d obi q̄ ira dz phiberi, supbia 47
z inuidia sicut auaricia z luxuria. dōm. q̄ illa duo ma
gis bn̄ phiberi explicite. q. ppter improbitatē libidis
cit⁹ pgrediūtur i actū exteriorē opis. Si tn̄ libidinos⁹ tn̄ 48
z alia peta capitalia i mādatis decalogi bn̄ phiberi. nā
supbia phibet in adoratōe dei. z i honorificatōe primi.
Inuidia vo z ira i fuga homicidij. Accidia i sctificatōe
sabbati. Auaricia vo i phibitōe furti. Luxuria z gula
sibi cōiūcta i phibitōe mechie vel etiā adulterij. vbi p
hibet omis illicit⁹ coit⁹ z imoderata delectatio carnal.
Et si obūciat q̄ ira dz phiberi i spāli supbia vite sic cō
cupia carnis z oculoz. dōm q̄ nō ē sile. q̄m sicut iā patet
nō ira radit illa ē pgressiua i actū exteriorē fm q̄ alie.
Ad illō q̄d obi q̄ ira cōtingit homicidium ppetrare 49
corde z opere sicut adulteriū z furtū. dōm q̄ nō est simile
duplici ex cā. tū q. ira scibilis nō ē adeo corrupta fm q̄
cōcupiscibilis. q̄ ppt suā imoderatā corruptōem dicit
corrupta z infecta z magis ad malum pna. tū etiā q. ira
ortū hz ex ocupīa. fm q̄ dicit dam. q. ira ē vindex lesē cō
cupiscētie. Et iō dū phibet cōcupia i sua origine. q̄dam
mō phibet z ira. z iō sic nō oportuit gemīari mādatū q̄d
respicit actū irascibilis siue ipam irā. sic mādatū q̄d re
spicit actū cōcupie siue ipam cōcupiscētiā. z ex b̄ codez
pōt habere q̄re nō oportuit duplicari alia mandata.

Questio ij e

De ordīe mādatoz decalogi. Et videt q̄ mādata deca
logi male ordinētur. q. pus ē illō q̄d ē via ad alterū q̄ il
lud ad q̄d ducit. sz mādata ordinātia ad primū sūt vis
respectu mādatoz ordinātiū ad deū. q̄ ponī loco deberēt
ordinari. Itē q̄ro aliq̄d vniuersaliꝰ rātio pus. sz p̄ce
pta negatiua sūt vniuersalioris obligatōis q̄ affirma
tiua. q̄ negatiua deberēt p̄poni affirmatis. cui⁹ cōtrari
um fit i scda tabula. q. p̄ceptū de honorādo primū q̄d
est affirmatiuū p̄mittit alīs. Itē pone actus cordis q̄
oris z opis. q̄ mādatuz illō i q̄ phibet deordinatō circa
actū cordis. dz p̄cedere illō in q̄ phibet deordinatio cir
ca actū opis. cui⁹ cōtrariū repit i ordīe mādatoz. q. il
la mandata in quib⁹ probibet cōcupiscētia cordis vlti
mo loco ponunt. Itē pone actus potētie rōnalis q̄ con
cupiscibilis z q̄ irascibilis. q̄ mādatū illud in quo p̄
hibet deordinatio rationalis dz p̄cedere illud in quo p
hibet deordinatio irascibilis z concupiscibilis. cui⁹ cō
trarium inuenitur in ordine mandatoz. q. pus est mā
datū de nō cōmittendo homicidiū q̄ de nō dicendo fal
sum testimoniū. Itē videt q̄ sit ibi ordinis repugnā
tia inter mandata ordinantia ad deū z mādata ordinā
tia ad proximū. quia inter mandata ordinantia ad de
um negatiua p̄mittūtur z affirmatiuū subiungitur. il
lud vicz. memento vt diem sabbati sanctifices. Econtra
vo est in mandatis ordinantibus ad proximū. q. affir
matiuum p̄mittit. z negatiua subiungit. Itē b̄ videt
alia rōne. q. in mandatis prime tabule nobilissimū po
nitur vltimo loco. in mandatis vero secūde ponit p̄ri
mum. Si dicas q̄ hoc non est inconueniens. quia ali

ter hz hō ordinari ad dēū. alīc ad prīmū. Cōtraꝝ est. q3 imago dz cōformare ei cui ē imago. 7 rēplū rēplari. ḡ idē ordo q̄ saluak in mandatis ordinātibꝫ ad deum. debet obseruari in mandatis ordinantibus ad primum. Itē in mādatis scōe tabule p̄cepta respicīētia actū cordis ponunt vltimo. Jn mandatis vo p̄me tabule ē cōtrario. ḡ videt q̄ sit ibi ordinis repugnātia. Et rō huius est ꝝ dilectio primi ↄformari dz dilectioni 7 ḡ eodē ordine quo ordinant mandata p̄me tabule. debēt ordinari mandata scōe. Item vī q̄ nullus sit ibi ordo obseruādus. q3 a quolibet ipōz mandatoz pōt ꝯs incipe benefacere. 7 a qlibet pt incipe peccari transgressionez. ḡ qua rōne vnuz dz p̄poni. eadē rōne 7 qōliber. ḡ nō vī aliqua vis facienda ec in ordine. ℞. dōm q̄ sicut in mandatis dec alogi ↄsiderāt numer⁹ sufficiens. ita etiā repīt ordo ↄuenies. ſm quē ordinē ipe legislator ordinat ea ↄuenientissime. Jlli⁹ aūt ordinis ↄuenientiā dupliter possumus aduertere. vicz ſm reglam fidei diri gentis. 7 ſm regulā iusticie exequētis. fides aūt dictat nos p̄mo ordinari ad dēū. deinde ad prīmū ſm ↄformitatē ad dēū. Jn ordine aūt ad dēū p̄mo dictat fides nos ordinari ad p̄cm exhibēdo sibi debitā reuerētiaz. ꝯ ad filiū refugiendo ei⁹ iniuriā. vt nō credam⁹ eum esse creaturā. Tertio ad spūm sc̄m p̄gando sibi habitatōz sanctā. Et hic est rect⁹ ordo. q3 pater a nullo. filius a patre solo. spūs vo sanct⁹ p̄cedit simul a patre 7 filio. Jurta hunc ordinē decet ordinari ad primū inꝯtū hz ↄformitatem ad dēū. Vñ ſm q̄ ↄformat patri p̄mo decet exhiberi sibi reuerētiā. ſm q̄ ↄformat filio decet vitare ei⁹ iniuriam. q̄ p̄t fieri q̄druplicīter. p homicidiū. p adulteriū p furtum. 7 p falsum testimoniū. Postremo ſm q̄ hō hz cōformari spūi sancto dicitat fugiēdū esse ↄcupiam p quā inānat cordis habitaculū. 7 hꝫ q̄dē fit p duo mādata postrema. 7 sic patet ordo ipōz mādatoz decalogi. ſm regulā dictaminis ipius fidei. Alio mō etiam ↄsiderare possum⁹ ↄgruentiā ordis mandatoz decalogi. vicz ſm exigentiā obligatōis iusticie. Et q̄m iusticia magis dicat nos obligari deo ꝯ primo. iō p̄mittuntur mādata ad dēū ordinantia tanꝯ dignioza 7 excellētioza. ḡ magꝭ obligantia. Rursus q3 plus est obligari ad actuz oris ꝯ ad actum oris. 7 ad actum oris ꝯ ad actum cordis. hinc est q̄ p̄ceptuz adorationis in opere respectu patris est primum. p̄ceptum vo ↄfessionis in ore respectu filij est scōm. p̄ceptū vo sanctificatōis i corde respectu spūssancti est tertiū. Similiter q3 plus est obligari ad bñficentiā ꝯ ad innocentiā. p̄ceptu illud ad q̄d obligamur ad bñfaciēdū alij. p̄cedit illa p q̄ obligamur ad nō nocendū. Et itez. q3 magis obligamur vitare mal⁹ nocumētū primi. 7 maius nocumētū est in homicidio ꝯ i adulterio. 7 in adulterio ꝯ in furto. 7 in furto ꝯ in falso testimonio. 7 in his oibꝫ ꝯ in ↄcupīa carnis 7 in cōcupiscētia cordis. magꝭ respectu vroris ꝯ respectu rei pximalis in hoc ordine ordinant mādata decalogi. Hinc est q̄ ↄuenientem habent ordinē ſm regulā obligatōis ipius iusticie. Concedēdū est igit q̄ mandata decalogi recto ordie ordinant. siue ↄsiderem⁹ regulā fidei dictā-
50 tis. siue regulā iusticie exequētis. Ad illud vero q̄d primo obiicitur in contrariū q̄ via prior est ꝯ illud ad quod ducit. dōm q̄ ꝯtuis impletio mandatoz scōe tabule p̄cedat in execution̄e pfectā impletionē mandatorum p̄me tabule in ↄsideratione. tamen in intentione ē cōtrario. Ordo aūt mandatoz magis attendit penes
51 ordinem dignitatis ꝯ nostre executionis. Ad illud quod obiicitur q̄ quanto aliqua sunt vniuersaliora tā-

to prioza. dōm q̄ 7 si illud sit verum ſm aliquod genus prioritatis. nihil tamen prohibet alio genere prioritatꝭ esse ecōtrario. vtpote ꝯtū ad prioritatē electōnis 7 dignitatis. Quāuis enī flos sit prior fructu tpe 7 origine. fructꝰ tn ē poz electōne 7 dignitate. 7 sic in ꝓposito intelligēdum est. Ad illud q̄ obiicit q̄ prior ē actꝰ cordis ꝯ oris. dicēdū simlit q̄ ꝯtuis sit poz origine actus cordis ꝯ oris. nihil tn̄ phibet hoiem magꝭ obligari ad vitandū actū oris ꝯ cordis. Ordo aūt p̄ceproz magis respicit maioritatē ꝯ poritatē originis. 52 53 Ad illud q̄ obr q̄ prior ē actus rōnalis ꝯ irascibilis vel ↄcupiscibilis dici pt ſm p̄habitā viam q̄ hꝫ est vez de prioritate originis. Alīc etiam pt dici q̄ nihil phibet ſm aliquam apprōpriationē actū irascibilis p̄cedere ſm q̄ ille actꝰ correspōdet p̄sone p̄ris q̄ est p̄ma p̄sona in trinitate. 7 ſm illam correspondentiam assignat ordo ī mandatis que spectant ad scōam tabulam. Ad illud q̄ obr q̄ est 54
ibi ordinis repugnātia inter mandata p̄me tabule et secūde. q3 inſ mādata p̄me tabule negatiua p̄ponuntur affirmatiuis. dōm q̄ hoc est falsū. q3 ꝯtuis primū mandatū videat esse negatiuū ꝯtum ad modū. affirmatiuū tamē ē ꝯtū ad rē. Prohibētur enī adorari sculptilia. et in hꝫ clauditur q̄ vnus solus deus debeat adorari 7 coli
Ad illud q̄d obr q̄ in mandatis p̄me tabule nobi- 55
lissimꝫ ponit vltimo loco. respōderi pōt p interemptōnem. q3 nō est magis sabbatū sanctificare ꝯ dēū adorare. Aliter etiam respōderi pōt. q3 esto q̄ nobilissimus ponerēt tercio loco. adhuc nō est deordinatio. q3 illō respōdet bonitati q̄ appropiatur spiritui scō. cui⁹ psonam ipa fides ī trinitate ordinat tercio loco. nō sic aūt ē crepti circa mandata scōe tabule. Posset etiam dici q̄ maioris difficultatis est vltimum de mandatis secūde tabule ꝯ primū. q3 maioris pfectōis est rem alienam non ↄcupiscere ꝯ patri bñ facere. Et si tu obiicias cūc q̄ deberet primo adorari. nō valet. tū q3 mandatū illud non respondet patri sz spūi scō. tum q3 nō est in eo tanta obligatio. Ad illud q̄ obr q̄ ī mandatis p̄me tabule 56
p̄ceptū cordis ponit primo. 7 p̄ceptum operis vltimo respondendū est p interemptionē. q̄m et si mandatum de sanctificatōne sabbati respiciat operatōnem exteriorem. vtpote opus seruile. non tamē respicit positiue sz potiꝰ negatiue. actū vo cordis interioz q̄ attendit in vacando deo positiue respicit. ī mandato vo p̄mo nō tm̄ p̄cipit cultus cordis interioz. verūetiam adoratio exterioz. Ad illud q̄ obr q̄ nullus ē ibi ordo. q3 aliquo- 57
bet pōt fieri inchoatio. Dicēdum sicut supra dcm̄ est q̄ ordo nō attendit in mandatis decalogi ſm executionē nostre impletōis. vel obmissionē nre priuatōnis sz ſm dictamen ipius fidei 7 obligatōem iusticie. Sic̄ p̄actum est. 7 iō ratio illa non valet.

Questio iij. f

De numero 7 ordine mandatorum per comparationem ad tabularum distinctōnem. 7 cum diuersimode diuersis dicant fuisse scripta mandata. querit quis verius dixerit. Nam Josephus dic̄ q̄ quinꝯ fuerūt scpta i vna. 7 quinꝯ in altera. Organes q̄ quattuor ī vna 7 sex in altera. Augustinꝰ vo q̄ tria i vna 7 septem i altera. Et q̄ verius dixerit Josephus videt primo. q3 ille tabule equales sūt ꝯtum ad magnitudinem ſm q̄ latis pbabile est. cum non legitur ↄtrarium. ergo vidētur. q̄ tot debuerit vna tabula ↄtinere quot 7 altera. Item hoc ipsum videtur auctoritate apostoli Romano. xiij. vbi dicit legē impleri in dilectōne proximi. 7 hoc pbat inducendo solūmodo in quinꝯ mandatis. ergo videt

ꝙ si apostolus sufficientem facit inductōnem ꝙ in q̄n/
q̄z mandatis sufficienter exprimat ꝺtinentiam saltem
vnius tabule Item sicut denarius numerus cōuenit
pfectioni sic quinarius numerus ꝺuenit statui carna/
li qm̄ status ille p quīq; habet designari ꝓpter quina
riū sensuū ꝺm ꝙ expositores dicūt ergo sic decebat to/
tam legē cōtineri intra decalogum sic decebat scribi in
tabulis per q̄narium z q̄narium ergo videt ꝙ dictum
Josephi sit verum z ꝺgruum ꝙ si ita est tunc alīꝫ dixe
rūt falsum ſz ꝙ Origenis dictū sit magis verum osten
ditur primo p ipm̄ textum qꝛ mandatū primum qō spe
ctat ad dei veneratiōnem distinguit i affirmatiuū z ne/
gatiuū cū dicit Ego sum dñs deus tuꝰ Et postea sbiū/
git Nō facies tibi sculptile mādatum ꝺo de ꝺcupisce
tia ꝺiungit vnde interponit concupiscētiam vxoris z
rex Exo xx ergo videt ꝙ p̄cepta ordinātia ad p̄ximū
sint tm̄ ser p̄cepta ordinantia ad deū sint quatuor Si
ergo illa que ordinant ad deum deberēt scribi simul
videtur ꝙ Origenes melius distinxerit p quaternariū
et senarium Item hoc ipm̄ ostenditur auctē Hiero
nimus sup Ozee Propter duas iniquitates xc Hee
due iniq̄tates sunt cōtra duo decalogi p̄cepta quibus
dicitur Ego sum dñs deꝰ tuus et nō erunt tibi alīꝫ dīꝫ
p̄ter me ꝙ vī ꝙ q̄tuor mandata sint que ad deū spectāt
ꝙ q̄tuor sunt in p̄ma tabula Itē hoc ipm̄ ostendit dik p
illō qō dī in li de qōnibꝫ no z ve test q dī esse Augꝰ
vbi pꝰ enumeratōnem q̄tuor mādatoꝝ dī Quatuor
verba ꝓprie ad deū ptinent z in p̄ma tabula ꝙ videt
ꝙ dictū Origē fuit magis ver ſz ꝙ Augꝰ verꝰ dixe
rit omibꝫ alīs vī primo qꝛ scptura tabularum exterior
debet respondere scripturę interiori ſz i tabulis cordis
interiꝰ mādata ordinātia ad sūmā trinitatē scribuntur
in priori pte ratōis hec aūt nō sūt nisi tria ꝺm ꝙ tria sūt
appropriata Reliqua ꝺo que ordinātur ad proximum
scribuntur in inferiori parte que tenet quasi rōnem al/
teriꝰ tabule Cū ꝙ tabule exteriores respōdēt interioribus
vī similiter ꝙ ita i tabulis exteriorib⁹ dēbat cē ꝙ tria scribāt
in vna et septem in altera Itē melius distinguit mā
data qui distinguit ea ꝺm speciem q̄z ꝺm materiam ſz
mādatum de nō cōcupiscēdo vroꝛē et de nō cōcupiscen
do res formaliter distinguūtur qꝛ illa est cōcupiscētia
carnis ista est cōcupiscētia oculoꝝ Mandatuz ꝺo de
nō colendo deos alienos z de nō faciēdo sculptilia nō
ꝺiuersificātur nisi ꝺm materiā Cū ꝙ aug hoc modo di
stinguat vī ꝙ assignatio eiꝰ sit magis ydonea Itez
cū omnia mādata ordinētur ad vniꝰ dei cultū vī ꝙ q̄z/
tum est de se debuerunt simul in vnum colligi z ordina
ri Si ergo fuerūt p tabulas diuisa hoc nō fuit nisi ad
cōmendandū duo charitatis p̄cepta quoꝝ vnū ordiat
ad deū alterꝝ ordiat ad p̄ximū Cū ꝙ tria sūt ordinātia
ad deū et septē ordinātia ad p̄ximū sic paret ex suffi
cientia mādatoꝝ supius assignata vī ꝙ assignatio au/
gustini sit magis recta vt tria sint scripta in prima ta/
bula et septē in scḋa Itē obr ꝺ oīs assignatōes ꝓpo
habitas qm̄ si p mandata decalogi phibetur oīe pec/
catū z cōtingit hoiem peccare in ꝺcum et in ꝓximum
et i seipm̄ vī ꝙ ꝺm multiplicationē psonarū cōtra quas
peccare cōtingit debeat multiplicari numerꝰ tabularꝝ
ꝙ lex debuit scribi i tabulis tribꝰ nō i duabꝰ Alioqn vī ꝙ
mandata decalogi aut sint insufficienter tradita aut i
cōuenienter p tabulas distincta Rō ad p̄dictoꝝ intel/
ligentiam est notandū ꝙ scriptura mādatoꝝ in tabulis
dupliciter ꝺz distingui vicz ꝺm sensū lr̄alē et ꝺm mysti
cū Si fiat distinctio illius scripture ꝺm sensū litteralē
sic q̄nq; sūt i vna tabula z q̄nq; i alia z ꝺ mō distīguit
iosephꝰ q̄ fuit hystoriogꝓphus z q̄ ad sensū lr̄alē ꝓncipa
liter respiciebat Si aūt fiat distinctō ꝺm spūalē siue mi
sticū sensū sic distinxerūt doctores sacre scripture dicētes
mādata ordinātia ad deū ptinere ad p̄mā tabulā man/
data ꝺo ordinātia ad primū ptinere ad secūdā Illa ei
distinctio tabularū fiebat ad geminā charitatē ꝺmēdan
dā z insinuādā Et qm̄ mādata ordinātia ad deū et ad
primū dupliciter p̄nt distingui z diuersificari vicz di
uersitate formali z materiali hinc ē ꝙ ad hoc doctores
nīi fuerūt diuersificati Cōsiderādo enī distinctionem
materialē q̄tuoꝝ sūt mādata q̄ ordināt hoiem ad deum
Maktalīt ei loq̄ndo in ꝺ ꝙ dī nō adorab deos alienos
z nō facies tibi sculptile duo mādata ꝺcludūtur z hūc
modū distinguēdi z assignādi fuit Origē Si ꝺo ꝺsi
dek distinctō mādatoꝝ ꝺm rōem formalē sic mādata or
dinātia ad deū nō sūt nisi tria triby a prophetis triū per
sonarū correspōdētia ꝺm ꝙ tactū est ſ Mādata aūt or/
dinātia ad primū sūt septē ita ꝙ illud qō est de ꝺcupīa
vroris aliene distinguit ab illo qō est de ꝺcupīa reruꝫ
ꝺm ꝙ alia z alia ē ꝺcupīa ꝺm formā z spēm Et ꝺ mō cō
sideravit Aug Ait enī sic sup Exo Cōuenienti ei mi/
hi videt accipi illa tria z ista septē qꝛ z trinitatē vident
illa q̄ ad deū ptinēt ilīnuare Et ꝙ dcm ē nō erūt tibi dīꝫ
alieni ꝓter me hoc ipm̄ pfectiꝰ explicat cū ꝓhibentur
coli figmēta Sic igit respiciēdo ad sēsū lr̄alē bñ distin
xit iosephꝰ Respiciēdo ꝺo ad intellectū spūalē z distin
ctōnē materialē bñ distinxit orig Respiciēdo aūt ad sē
sū spūalē z distinctōz formalē bñ distinguit Aug z ex/
cellēteꝰ q̄z Origē Nec ē ibi aliq̄ cōtradictō qꝛ diuersus
modꝰ distinguēdi spūaliter z lr̄aliter nō repugnat Si/
militer diuersus modus distinguēdi materialiter z for/
maliter nō repugnat Et ꝺm ꝺ rōnes z auctes ꝓbantes
vnūquodq; bñ distinguere ꝺm suā rōem sat pnt ꝺcedi
Verūtamē ad illō qō obr ꝙ debeāt scribi i tabulis exte/
rioribꝫ sicut scribūtur i tabulis interioribꝫ dōm ꝙ et si
debeat esse simulitudo ipius figure ad veritatē z signi vi
sibilis ad intellectū inuisibilē nō tamē ꝺz ē oīmoda si/
militudō imo sic ē similitudo i vno ꝙ sit dissimilitudo in
altero vt ꝺ appareat ꝙ id est vmbra z illud ē veritas
Ideo nō oportuit ꝙ oīs scriberētur exteriꝰ ꝺm ꝙ scribun
tur interiꝰ Et qꝛ ꝓ lo carnali tradebātur ꝺm litteralez
sensū iō distinguūtur p quinariū z q̄nariū Quia vero
ꝺm spūalē intellectū duo p̄cepta charitatis insinuabant
ideo scribebātur in duplici tabula vñ q̄dāmodo ē ibi
similitudis ꝺuenientia quodāmō discrepātia Ad illud
ꝺo qō obr ad ꝺfirmatōnē dicti Origē de auctē q̄stionū
ve z no testa rūderi pt ꝙ Augꝰ aliqñ loq̄tur ꝺm opini
nē ꝓpam aliqñ ꝺm opinionē alienā z ibi distinguebat
mādata ꝺm opinionē alienā nō ꝺm suā Aliqby aūt vi/
det ꝙ ille liber nō sit Augꝰ p eo ꝙ pla ibi dicūtur que
verb bti Aug repugnare vident qō melius patet dili
gent speculāti libꝫ illū Ad illō q̄ vltimo obr ꝙ de/ 59
beret scribi i triby tabulis dōm ꝙ sic i mādato de dilec
tione dei z primi claudit mādatū de dilcōne sui sic in
p̄ceptis p que intelligit homo ordinari ad deū z ad pxi
mum clauditur ordinatio sui ad seipm z ideo nō opor/
tuit tabulas triplicari sicut etiam non oportuit tripli/
cari mandata charitatis Alia etiam est ratio qꝛ man/
data distinguūtur ꝺm regulam iusticie iusticia autem
ad alterum ordinat z ideo nō oportuit terciā tabulam
inuenire ꝺm quā insinuaretur ordinatio hominis ad
ꝓpriam personam.

58

Dist. xxxviij. de distinctõe ꝓceptoꝝ respectu obliquitatũ eisdẽ oꝑpositaꝝ. ⁊ agit ꝓmo ō mẽdacio.

Sciẽdũ tñ tria eẽ genera ⁊c. Supegit mgr de exꝑtõe mãdatoꝝ. in hac ꝟo ꝓte intẽdit agere de obligatarib⁹ q illis mãdat⁹ opponunt. ⁊ q illa ꝓ hibent. Diuidit aũt ps ista in duas ꝑtes. in q̃ꝝ ꝓma determinat de mẽdacio. In scõa de ꝑiurio. ibi. videamus nũc de ꝑiurio. Prĩa aũt ps in q̃ agit de mẽdacio diuidit in ꝑtes tres. In q̃ꝝ ꝓma determinat de spẽb⁹ ⁊ differẽtijs mẽdacij. In scõa determinat q̃d sit mẽdaciũ. ⁊ q̃d mẽtiri. ibi. Mẽtiri ꝟo est. In tertia ꝟo determinat de his q̃ ad mendaciũ ꝙsequunt. ibi. Illud etiã sciẽdũ est q in q̃busdã reb⁹ ⁊c. Prĩa ps diuidit in duas ꝑtes. In qꝝ prima ponit trimẽbrẽ diuisionẽ mẽdacij. In scõa ꝟo subiũgit aliã diuisionẽ octo mẽbroꝝ. ibi. Sciẽdũ est etiã octo eẽ genera mẽdacij. Silr scõa ps ꝓncipalis diuidit i duas. In q̃ꝝ ꝓma determinat mgr q̃d sit mẽdaciũ ⁊ q̃d mentiri ꝑm rẽ. In scõa ꝟo determinat q̃d sit ꝑm vicij deformitatẽ. ibi. Q ꝟo oĩe mendaciũ sit ꝑcm ⁊c. Silr tertia ps in duas diuidit. In quaꝝ ꝓma oñdit q nõ oĩs deceptio est eq̃lis pcti. In scõa ꝟo inq̃rit vtrũ Iacob mentitus fuerit. ibi. Solet etiã q̃ri de Iacob. ⁊c.

Ponit trimẽbrẽ diuisionem mendacij.

a

Sciendũ tñ tria eẽ genera mẽdaciorum. sũt em̃ mẽdacia q̃dã ꝓ salute vl̃ comodo alicui⁹ nõ malicia sz benignitate dicta. q̃libꝫ obstetrices mentite sunt ⁊ raab. Est ⁊ aliud mẽdacij genꝰ qõ fit ioco. qõ nõ fallit. Scit em̃ cui ꝟ causa ioci dici. ⁊ hec duo genera mẽdaciorum nõ sunt sine culpa. ꝑ nõ cũ magna ꝑfectis ꝟo nõ ꝙuenit mẽtiri nec etiã ꝓ tpali vita alicui⁹. nec ꝓ corꝑe alteri⁹ aniam suã occidãt. Licet ãt eis vez tacere. ꝑ si falsum dicere. vt si q̃s non vult hoiem ad mortẽ ꝑdere. vez taceat. ꝑ nõ falsum dicat. Tertiũ ꝟo genꝰ mẽdacij est qõ ex mali gnitate ⁊ duplicitate ꝑdit cunctis valde cauendũ. Ihis videl innui mẽdacia illa q̃ fiunt ioco vel ꝓ salute alicui⁹. impfectꝭ eẽ venialia pctã. pfectis ꝟo illud qõ ꝓ comodo alteri⁹ ꝟ eẽ damnabile. qõ etiã de mẽdacio ioco so putari ꝑt ꝑcipue si iteretur.

1a De mẽdacio aũt obstetricũ ⁊ Ol. Raab q fuerit XXX veniale ⁊c. Lon VIII tra hoc arg. illud qõ dic̃ Greg. in glo. sup. j. Ero. Benignitatꝭ eaꝝ merces que ĩ etna vita remunerari poterat. q culpã mẽdacij Aug. sup Job. in terrenã recõpẽsatoꝝ cõmutata ẽ. sz nihil commutat mercedez eternã in tpalez nisi mortale peccatũ. q vl̃ q mortaliꝫ peccauerũt Itẽ vl̃ q h̃ detractat hiero. gregorio. Hiero. ei dicit q edificauit eis dñs domos spũales. q nõ vl̃ q retribuerit eis in pñti. Ad⁹. dõz q circa h̃ est duplex mod⁹ dicendi. Quidam volũt dicere q mẽdaciũ obstetricũ habuit duplicez respectũ. vicz ad vitam pueroꝝ. ⁊ ad vitã ꝓpriam. cum ⁊ raab mẽtiebant̃ em̃ ꝓ vtraq̃ seruãda. Et ꝑm q habuit respectũ ad vitã pueroꝝ sic erat ex pietate. ꝑm ãt q habuit respectũ ad seruãdaz vitaz ꝓpriã quã magis dilexerũt q̃ vitatẽ. sic erat ex libidine. Et ꝓmo mõ erat pctm̃ veniale. quis erat mẽdacium officiosum Scõo mõ erat pctm̃ mortale. q̃ pcedebat ex mala radice. vicz ex libidine so amore vite ꝓpe. ⁊ eo tpe q̃ vitas ꝙfitẽda eẽt. ⁊ tõ h̃ clpa abstulit eis mercedẽ quã meruerãt ex pietate. quã

De mendacio obstetricũ ad vitã ꝓpriam. a

Dicũt currere sãctoꝝ auctes diuersas. Sz iste mod⁹ sat⁹ calũniabilis ẽ. q̃ durũ vl̃ dicẽ q aliq̃s ꝓ seruãda ꝓpria corꝑis salute mortaliꝫ peccet dicẽdo aliq̃d mẽdaciũ leue. Ali⁹ mod⁹ dõi ẽ q in ipis obstetricib⁹ duo ẽ cõsiderare pietatis bñficiũ ꝓcedẽs. ⁊ mẽdaciũ sbsequens. Et ꝓmũ fuit ex q̃dã nãli pietate. nec erat meritorũ sz disponebat ad meritũ. Mẽdaciuz ꝟo sbsequens disꝓnebat ad ꝓmiũ. ⁊ iõ pietas ꝓcedẽs fuit tpaliꝫ remunerata. ꝓpter mẽdaciuz. nõ q̃ mẽdaciũ illud auferet vitã gr̃e pusbite. sz q̃ ad gratiã hñdaz viã ꝓcluderet. qõ q̃dẽ bñ ꝑt facẽ pctm̃ vẽiale. Et h̃ ẽ q vult Greg. dicẽ cũ dic̃. benignitatꝭ eaꝝ merces q̃ ĩ eẽna vita remũerari poterat. poterat inq̃ñ potẽtia dispositiua ⁊ ꝓpinq̃ sz potentia remota. Et

Augustꝰ. de octo generibus mendaciorũ.

b Octauuz quod

ꝑpus bũerãt fuãdo puulos ex timore dei. ⁊ ꝑm h̃

ꝑ h̃ ꝑz q nulla sit ꝙtrouersia inꝰ Greg. ⁊ Aug. ⁊ Hiero. q nõ vult dicere Hiero. q obstetrices habuerũt domos spũales q assecutoꝝ gr̃e. sz qõãmõ ad gr̃am ꝓpagate fuerũt ꝓ timore ⁊ pietatẽ. b Quartũ sola mentic̃di fallẽdic̃ ⁊c. Lõtra h̃ obꝛ. vl̃ em̃ q nullũ tale sit mẽdaciũ

um. q: fm q dicit Dyo. nullꝰ opaꝫ ad malū aspiciens. Si ḡ mētiri de se malū ē. vī q nullus vnq̄ mētiaꝫ solū/mō aspiciēs ad ipz mēdaciū. Itē libido est radix omniū malox. ḡ nō solū ꝓuenit quarto generi mēdacij. sz etiaz oīm mēdacio qō fit ex libidine. ḡ penes ꝫ nō dz assignari aliqō genꝰ mendacij. Itē mēdaciū qō fit sola libidine mentiendi nullū hz excusationū. r peccatū quāto minus habz excusatōis tāto est grauiꝰ. ḡ vī q illud mēdaciū sit pmū et capitale inē oīa mēdacia. r nō sit quartū genꝰ.

Rº. ad ꝫ dō. est q mēdaciū illud dr fieri ex libidine q̄dē bō mentiꝫ solum vt placeat. Propt̄ qō notādū est q libido duplr dr. Uno mō dr libido ipa proba volūtas. r sic ē radix mortaliū pctōrū Alio mō dr libido qcūq̄ moderata delectatio. et sic libido dr a libendo. r ꝫ mō nō solū est radix mortaliū sz etiaz venialiuz. Hoc aūt duplr pt accipi. Aut cōiter put q̄rit fiēē in actu ꝓho aut oñti. aut specialiter put in actu ꝓho desciit. Primo q̄dē mō cōis est oīm petō. Secō ꝓho mō penes ipam accipiꝫ differētia mēdacij qō fit ex libidine. q in ꝫ nō dr fieri q: ꝓcedit ex mala volūtate. sz q: hō in mētiēdo nō q̄rit aliud q̄z seipm oblectare in ipo mēdacio. r hmōi minꝰ maluz est q̄z illud q̄ intēdit alij ꝓdesse. r tō medīū locū tenet inē mendacioz genera. Ad illud qō pmo obr q nullꝰ opaꝫ ad malū aspiciēs. dōm q in mēdacio duo sunt. vicz ꝓitaz abstentia. r q̄dā ars r astutia. Et licet nō delectet q̄s i abstentia ꝓitatis. ꝓtingit tñ aliquē delectari in q̄dā arte et astutia mētiēdi. r ꝫ alio mō hz spēm boni. Et rōne illiꝰ dic aug. q sola mētiēdi libidine ꝓtingit aliquē mētiri.

Ad illud qō obr q libido ē radix oīm maloz. dō. q libido ibi sumit large. sz ꝫ appropiaꝫ ad delectatōez q̄ hr in ipo actu mētiēdi. q̄ q̄s finē in se q̄rit. r nō in altero. q tō ꝓstituit spēm mēdacij. qm in alijs spēb mēdacij hō nō tm in se sz etiā in alijs finē q̄rit. Ad illud qō obr q illō mēdaciū dz ee maximū. dō. q ꝫ nō est vez. q: magnitudo mēdacij attēdit fm maiorē obligatōz intētōis. magis aūt obligat q̄ in mēdacio intēdit aliū offendere q̄z semetipm delectare. r tō rō illa nō valet. c Mēdaciū ē vt ait Aug. falsa significatio vocis cū intētōe fallēdi. Obr ꝓtra ꝫ q abstracti r ꝓcreti eadē est diffinitio. Sz mētiri ꝓpt̄ q̄s sine falsa vocis significatōe fm q post dr mgr. vicz cū q̄s intēdēs dicere falsuz dic vez. ḡ ista nō est recta diffinitio. Itē sic mēdaciū ꝓtigit ee in ꝓbis. ita etiā r in factis. ḡ ñ tm dz dici falsa voc significatio. sz etiā falsa opis sigficatio. Itē vī q pdicta notificatio ñ ꝓueniat oī mendacio. q: q mētiē mēdacio officioso nō intēdit fallere sz ꝓdesse. r q etiaz mētiē mendacio iocoso nō intendit nisi se delectare. ḡ non vī ista diffinitio oī mēdacio cōuenire. Aug⁹. in ench.

Rº. dōm q sic 4
tactū est i ꝓcedētibꝫ. ad cōpletū ee mendaciū duo ꝓcurrūt. vicz falsa vocis significatio sic materiale. r fallendi intentio sic formale. r tō recte ē assignata pdicta notificatio mēdacij 4

Ad illud vero qō obr q abstracti r ꝓcreti eadē est diffinitio. dicendū q mēdacium sicut ꝓus tactum est non tm dic comparationē ad mētientē. sed etiā ad ipaz rem de qua fit sermo Mentiri ꝓho p/ Quelos iudeo q dicit xpm esse deum.

prie dicit comparationē ad ipm mentientē. r ideo plꝰ claudit in se mēdaciū q̄z mētiri. nec est idē oīno mentiri r mēdaciū dicere sicut magister in littera dicit aptē. Nec sequitur q si aliquis mentiē q dicit mēdaciū si ꝓprie accipiatur mendaciū. nisi forte large accipiaē mendaciū ad mendacium fm quid vel simpliciter. Ad illud quod obiicitur q mendaciū nō solūmodo est in verbis sed etiam in factis. dōm q r si aliquo modo est in factis fm q innuit Ambro. ꝓprie tñ in verbis est fm q dicit Aug. Uerba eīm sunt ꝓprie signa dicentia mētis ꝓceptū. ꝓ eo q ab interiori ꝓcedunt. r voluntarie formantur. Et quonīā mendaciū respectū dicit ad illud quod est in mēte interiꝰ. hinc est q ꝓprie est in sermonibus r vocibus r ꝫ falsam vocis significationē diffinit. licz r in alijs aliquo modo analogice r ꝫ posteriꝰ reperiaē. Ad illud quod obiicitur q ista notificatio nō cōuenit mendacio iocoso r officioso. dōm q notificatio ista ꝓ priꝰ convenit mendacio ꝓnicioso. Jocoso aūt r officioso cōuenit quodāmodo quasi ꝫ posterius. Unde vocabulū fallendi in notificatione mendacij nō tm importat decipe. sz etiā falsum dicere. r hoc est oīno mendacio cōmune r generale. Falsum eīm dicere exterius quodāmodo fallere est. dum homo id dicit qō potest hoiem ad falsitatē deducere. r deducendo ad falsitatē fallere r decipe.

Aug⁹. i li. ꝓtra mendaciū.

Mētiri q̄d sit.

ꝺ Jacob quod matre fecit autore vt falleret patrem ꝛc̃. videtur hoc nō habere veritatem. quia Jacob dixit falsū cū intētiōe fallēdi pr̃ez. intēdebat ei sīgnificare q̄ ipe eēt Esau. ḡ vr̄ q̄ simplr fuit mendacium. ergo videtur q̄ simpliciter fuerit mendax. Item mē dacū est ita malum q̄ nullo modo põt fieri bonum. nec per se nec per dispensationez aliquā videt ḡ q̄ nullo spūssancti cōsilio nec mētis impio potuit ipe Jacob a mēdacio excusari. ℟. dōm q̄ sm bñm Ambr. ꝛ etiā aug. Jacob vir simplex a mēdacio excusat et ītū ad id qō dixit vbo. ꝛ ꝯtum ad id qō fecit in facto. Verbo ei dixit. ꝛ facto simulauit se esse esau. Quātū ad id qō dixit vbo excusat. q̄ nō intendebat patrez fallere sz dirigere. ℟ō intendebat etiā dicere se q̄ nō ꝺ mēcē esau ꝯtum ad psonā sz ꝯtū ad dignitatē pmogenīture ꝛ bñdictōis quā sibi ꝺeo vindicauerat Et b inq̄t nō p̄pria auctōre. sz matris impio ꝛ spūssancti cōsilio dicebat. Qui q̄dē spūssctus in vno ꝛ codē vocabulo multiplicē bz intelligētiam Quātū etiaz ad id qō fecē facto simulando se esse Esau nō peccauit. q̄ sm Ambr. factū illud figurā pferebat futuroz. Vñ ppter pfigurationē et rectā intentōz q̄

Quare oē mēdacū sit peccatum

August. in ench.

Sap. j.

Quoē mendacium sit peccatum.

Qvo omne mendaciū sit peccatum Aug. insinuat. Ubi inquit videt oīne mendaciū esse peccatum. sed multuz interest quo animo ꝛ de quibus rebus quisq̄ mentiatur. Nō enim sic peccat qui consulendi ꝛ qui nocendi voluntate mētitur. Nec tm̄ nocet qui viatorem mentiē do in diuerso itinere mittit. ꝯtum qui viam vite mentiendo deprauat. Porro omne mendacium ideo dom̄ est esse peccatum. quia hoc debet loqui homo quod animo gerit. siue illō verum sit. siue putetur ꝛ nō sit. Verba enim ideo sunt instituta non vt per ea homines inuicem fallant. sed per ea inter se alterius noticiaz suas cogitationes ferant. Verbis ergo vti ad fallaciam. non ad quod sunt instituta. peccatū est. Nec ideo etiam vllum mendacium putandum est nō esse peccatuz. quia possum⁹ alicui aliquādo pdesse mentiendo. Possumus enim vt predictum est ꝛ amādo ꝛ furando ꝛ adulterando pdesse. Mendacium quoq̄ nō tūc tm̄ esse possumus dicere quando aliquis leditur. Cum enim a sciente dicitur falsum. mendaciū est. siue quis siue nemo ledat. Ecce ex his constat oīne mendacium esse peccatum. Non tamen de omni mendacio accipiendum est illud psal. Perdes omnes qui loquuntur mendacium. Nec illud. Os quod mētitur occidit animā. Nec omne mendacium isto precepto prohiberi videtur. nec premissa descriptione mendacium ioci includi.

Ostendit q̄ nō oīs deceptio est equalis peccati. e

Illud etiam sciendum est q̄ in quibusdā rebus magno malo. in quibusdam paruo. in quibusdam nullo fallimur. In quibus rebus nihil interest ad capescendum dei regnum vtruz credantur an non. vel vtrum vera putētur an falsa. siue sint siue nō. in his errare. i. aliud p alio putare. non arbitrandum est esse peccatum. vel si est. est nimium atq̄ leuissimuz. Et sūt vera quedam q̄uis non videātur. que nisi credantur. ad vitam eternam nō potest peruenīri. Et licet erroz maxima cura cauendus sit. non modo in maioribus sed etiam in minoribus rebus. nec nisi rerum ignorantia possit errari. non est tamen cōsequens vt continuo ceret quisquis aliq̄d nescit. Sed quisquis se estimat scire quod nescit. prouero enim approbat falsum: quod est erroris ppriū. Verūtamē in qua re quisq̄ erret interest plurimū. Sūt enim que nescire sit melius q̄ scire. Itē nōnullis errare profuit aliquando. sed in via pedū non in via morum.

Inquirit vtruz Jacob mentitus sit f

Solet etiam queri de Iacob qui se dixit esse Esau aliter animo sentiens vtrum mentitus sit. De hoc August. ait. Jacob d quod matre fecit autore vt falleret patrem. si diligēter attendatur videtur nō esse mendacium sed mysteriū. Intendebat enim matri obedire que p spiritum nouerat mysterium. Et ideo propter familiare consiliū spūssancti quod mater acceperat. a mendacio excusatur Jacob.

ꝺ Jacob nō cōmisisse mendaciū. sed implesse ministeriū iuxta scripturę testimonium. quod dicit eum virum simplicem non dolosuz. Ad illō qō primo obūcitur q̄ Iacob patrem suum intēdebat decipere respondendum est per interemptionem q̄ falsuz ē sicut prius tactum est. quia non intendebat cere ē eē esau ꝯtum ad proprietatem persone. sed quantum ad proprietatem benedictionis ꝛ p̄mogenīture.

Ad illud qō obūcitur q̄ spūssanctus nō potest dispensare ꝛ mendacio q̄ non sit peccatum in spūssanctum. Dicendum q̄ illud vēritatem hz quādo mendacium vere et proprie mendacium est. sed hoc modo Iacob mendax nō fuit. quia ꝯtus vnum pretenderet. aliud tamen prefigurabat. et spūssanctus illud quod prefigurabatur pncipaliter intendebat. ꝛ rebecca precipiens. ꝛ Iacob obediēs. cuius signum est q̄ ipse Isaac p benedictionem datam per spūssanctum in extasi eleuatus. ꝛ intelligens futurorum prefiguratiōne. post ꝯ etiam deprehendit ipsum fuisse Jacob. confirmauit prius datam benedictionem.

7 Ubi cū piculo erret ꝛ non.

Gen. xxvij.

AD intelligẽtiã huiꝰ ꝓtis ꝑñt ser breuiter queri. Primo qrik vtꝝ essentiale sit mẽdacio esse falsũ Secũdo qr̃ vtꝝ essentiale sit mẽdacio eẽ peccatum. Tertio qr̃ vtꝝ mendaciũ sit pctm̃ mortale ratione sui generis. Quarto vtꝝ oñe mendaciũ sit pctm̃ mortale viris ꝓfectis. Quinto querik de nũero mendaciorũ. Sexto ⁊ vltimo qr̃ de gradibꝫ eorundem.

Questio. I a

Utꝝ essentiale sit mendacio esse falsuꝫ. Et q̃ sic vr̃ ꝓmo q̃ diffinitõem mẽdacij, quã ponit Aug. in li. de mẽdacio. Mẽdaciũ inq̃t est falsa vocis significatio cũ intentõe fallẽdi. Si g̃ diffinitio ⁊ ꝓtes diffinitois sũt essentiales diffinito. g̃ eẽntiale eẽ mendacio esse falsũ. Itẽ hoc ipm̃ vr̃ ꝓ illõ qõd ỹt Aug. ỹ mẽdaciũ. Sicut lux opponik tenebris. ita vitas opponik mẽdacio. sed tenebra essentialik loq̃ndo est ꝓuatio lucis. g̃ mendaciũ est ꝓuatio veritatis. sed veritatis ꝓuatio est falsitas. ergo a primo. esse essentiale est ipsi mendacio est falsum. Itẽ sicut se habent esse veracem ⁊ mendacẽ circa hoiez sic se hñt circa or̃oem. sz ista duo sũt incõpossibilia circa eũdẽ hoiem sil'r semel. vicz ipm̃ esse ṽacẽ ⁊ mendacẽ g̃ similiter erũt incõpossibilia circa sermonẽ. g̃ impossibile est q̃ idem sermo sit sil'r verꝰ ⁊ mendax. Si g̃ mendaciũ nõ ꝑt se cõpati cũ veritate. vr̃ q̃ inseparabiliter habeat sibi annexã falsitatẽz. Item oñe verũ ꝑm q̃ hmõi est a vitate ꝓña. sz nullũ mendaciũ est a vitate ꝓña. g̃ nullũ mendaciũ ẽ verũ. ⁊ est vꝝ vel falsũ. g̃ eẽntiale est ipi mendacio esse falsũ. Sz ỹtra Aug. i libro de mendacio ỹt q̃ ille mentik q̃ dic vꝝ qõd putat esse falsũ. sz qui mentik mendaciũ dicẽ. g̃ aliqs dicẽdo vꝝ facẽ mendaciũ. nõ g̃ oñe mendaciũ necessario est falsũ. Item sic ꝑbũ discordat ab intentõe cũ qs negat illud qõ nouit. sic etiã discordat qñ affirmat illõ qõ ignorat ⁊ de q̃ dubitat. ponak ergo cũ sit possibile. sz i tali affirmatõe discordat ꝑmo ab intentõe loq̃ntis. ergo est ibi vitium ⁊ pctm̃. sz nõ est nisi pctm̃ mendacij. ergo vr̃ q̃ aliq̃d simul possit esse vꝝ ⁊ tñ nihilominꝰ est mendaciũ. Itez si intentio est recta totũ est rectũ. ergo si intentio ẽ mendax totũ est mendax. sz aliqs ꝑt dicere dcm̃ vꝝ intentione mẽtiendi. ergo possibile est q̃ aliqs dicẽdo verũ sit mendax. sz nõ est mendax nisi in loco dicto. ergo possibile est dictũ vꝝ esse mendaciũ. Item sic se hz pctm̃ ad bonitatez. ita se hz mendaciũ ad ṽitatem. sz q̃ fac̃ aliqõ bonũ opus mala intentõne cõmittit pctm̃. ergo sil'r qui dicit vꝝ fallendi intentõe incurrit mendaciuꝫ. ergo idem qõ ꝓius. Si tu dicas q̃ mgr̃ vr̃ dicere in lra. q̃ possibile est aliquẽz dicere vꝝ ⁊ mentiri. sz nõ ẽ possibile aliqõ dcm̃ esse vꝝ ⁊ mendaciũ. sil'r vr̃ eẽ oppõ inadiecto. q̃sicut se habet peccãs ad pctm̃. sic se hz mentiens ad mẽdaciũ. sz oĩs peccãs pctm̃ cõmittit. ergo oĩs mẽtiẽs mendaciũ dicit. ergo si ṽitas dicti nõ repugnat
8 actui mentiẽdi. nõ repugnat rõni ipius mẽdacij. Rõ ad ꝓdictoꝝ intelligẽtiã ẽ notandũ q̃ dictũ exterꝰ platũ cõpatur ad intentionẽ dicentis. ⁊ ad ipam rem significatã. ⁊ ꝑm hñ sozik dictũ illõ rõem duplicis falsitatis vel
9 veritatis. Nã ꝓ cõparationẽ ad rẽ dr̃ verꝰ ꝑmo. ꝓ cõpatoz aũt ad intẽtõnez dicẽtis dr̃ verax. Sic etiã falsitas duplex ẽ circa sermonẽ. Nã ꝓ cõparationẽ ad rem vicz cum nõ est adequatio rei ⁊ sermonis dr̃ sermo falsus. ꝓ comparationẽ vo ad intentõnem dicentis cũ nõ est adequatio ꝑmois ⁊ intentois dr̃ sermo fallax siue mẽdax. Qm̃
10 igik mendaciũ noiat ipm̃ dictũ ꝓ cõparationem ad rem. ⁊ ad ipm̃ dicentez. hinc est q̃ ad cõpletã mendacij rõz duplex falsitas ỹcurrit. Una ꝓ cõparationez ad rem. ⁊ altera ꝓ cõparatõnez ad intentõem loquentꝭ. Et hãc duplicem falsitatez tãgit Aug. in diffinitõe mendacij cuz dicit Mendaciũ est falsa significatio vocis cũ intentõe fallendi. Prima aũt falsitas tenet in ipo mendacio rõz materialis. Scda vo rõem formalis. ⁊ ab illa secũda denominatur qs mendax. ergo ꝓpter hanc duplicem cõparatõnem quã importat ipm̃ mendaciũ de rõne sui nois necce est ad eiꝰ cõpletã rõem cõcurrere predictã duplicẽ dr̃iam falsitatꝭ. Mẽtiri aũt dicit actũ ꝓ cõgationez ad ipm̃ loq̃ntẽ. Uñ ad hõ q̃ aliqs dicak mentiri sufficit falsitas q̃ ỹcurrit ex discordia vocis ⁊ intentois. Et hõ ꝑz
11 ex ipa diffinitõe vocabuli. qr̃ mẽtiri ẽ ỹtra mẽtem ire. Lỹtra mẽtem aũt vadit nõ solũ ille q̃ dicit falsũ sciẽter sz etiam q̃ dicit vꝝ qõd putat esse falsũ. Uñ minus importak cũ dicimꝰ aliquẽ mẽtiri q̃ qñ dicimꝰ aliquẽ dicere mendaciũ. Quãuis enĩ intentio fallendi sufficiat ad hoc vt aliquis dicak mẽtiri. nõ tamẽ sufficit ad plenã rõem mẽdacij ꝑm q̃ dicit mgr̃ in littera. ⁊ manifeste apparet ex ipa notificatõne Aug. ⁊ rõnibꝫ ad primã ꝓ-
12 tem adductis. Ad illud qõ obiẽik in ỹtrarium q̃ ille mentitur q̃ dicit vꝝ qõd putat esse falsũ. taz ꝑz ex ꝓpõsio. qz plura requirũtur ad ꝓfectã rõnem mẽdacij. q̃ q̃ aliquis dicak mẽtiri. Ad illud qõ obz. q̃ sicut ṽbum
13 discordat ab intentõne in eo q̃ asserit falsum. ita etiã in eo qui asserit dubiũ ⁊ incertũ. Dõm q̃ ⁊ si sit ibi similitudo q̃ẽtũ ad discordiã intentois. dissimilitudo tamen est q̃ẽtũ ad discordiã sermois ⁊ rei. qz cũ asserik falsũ scienter. nõ tãtummõ discordat sermo ab intẽtõne. sz etiã discordat a re. ⁊ iõ nõ sequtur q̃ si in assertõne falsi cogniti est mendaciũ. q̃ ꝓpter hoc est in assertõe veri incerti
14 nisi ꝑm q̃d. Ad illõ qõ obz q̃ intẽrõ recta totũ rectificat ⁊ obliq̃ totũ falsificat. Dõm q̃ er si intentio obliq̃ totũ dictũ falsificet. ñ tñ falsificat ꝑm oẽm respectũ. sz ꝑm respectũ quẽ habet ad dicẽtẽ. ⁊ ille respectꝰ nõ sufficit ad
15 mẽdacij rõem sicut tactũ est. Ad illõ qõ obz. q̃ q̃ facẽ bonũ mala intẽrõe cõmittit pctm̃. g̃. tẽ. Dõm q̃ bonum mala intẽrõe factũ nõ est simpl'r pctm̃. sz pctm̃ illi q̃ facẽ sicut cũ qs dat elemosinã ex vana gl'ia. dare elemosynã nõ est pctm̃. sz illi q̃ mala intẽrõe hõ facit. sic ⁊ ĩ ꝓposito ꝓcedi. ⁊ ꝓptera ex hõ nõ habek q̃ ṽitas simil'ster cũ eo qõd ẽ mẽdaciũ simpl'r siue alicui. Al'r etiã possz dici q̃ ñ est sil'e. qz pctm̃ dicit ꝓuatõez bõitatꝭ. bõitas aũt dic ordinatõz ĩ finẽ. q̃ q̃dẽ hz esse mediãte recta intẽtõe. Et iõ recta intẽtõe sublata. cũ simpl'r peak ordinatio. simpliciter iudicabik aliq̃d eẽ pctm̃. mẽdaciũ aũt dic ꝓuatõem ṽitatꝭ q̃ q̃dẽ nõ tm̃ ỹsistit in cõpatõe ipi ꝑmois ad intẽtionẽ sz etiã ad ipam rẽ. Et ꝓ hõ ꝑz. Rõ. ad illud quod
16 obz ỹsequẽter q̃ q̃cũq̃ peccat pctm̃ cõmittit. g̃ q̃ mẽtik sil'r cõmittit mẽdaciũ. Nõ eñ est sil'e sicut tã visum est. Ekto tñ q̃ ista ỹclusio ỹcederek. q̃ iste mẽtiẽdo cõmittere mẽdaciũ. nõ tñ seqrek q̃ eẽt mẽdaciũ in se. ĩmo est ibi ꝑm q̃d ⁊ simpl'r sic ꝓus explanatũ ẽ. Uñ solũ illõ dictũ in q̃ est falsitas ꝓ cõpatoz ad rẽ ⁊ intẽtionẽ est mẽdaciuz simpliciter ⁊ cõplete. Illud ṽ ꝑm q̃ est falsitas solũ ꝓ cõparationẽ ad intẽtionẽ. ẽ mendaciũ alicui ⁊ minꝰ cõplete. Illud aũt in q̃ est falsitas ꝓ cõpatoz tm̃ ad rẽ. ẽ mẽdaciuz ꝑm q̃d ⁊ mĩme cõplete. Uñ fere oĩs rõnes ꝑmisse ⁊ etiã ỹsiles in ꝓcessu suo peccant ꝑm q̃d ⁊ simpliciter.

Questio ũ b

Utꝝ eẽntiale sit mẽdacio eẽ pctm̃. Et q̃ sic vr̃ ꝑmo auctoritate Aug. q̃ dicit sic. vr̃ mihi oẽ genꝰ mẽdacij eẽ peccatũ. Itẽ Aug. in li. de mẽdacio. aut nõ est credẽdũ bonis. aut credẽdũ est eis qs credim̃ debere aliq̃n mẽtiri. q̃z ꝑmũ est ꝓnicios̃um. scõm stultũ. restat g̃ vt nũq̃ mẽtiank boni. Si g̃ aliqs mẽtik. ncce ẽ inq̃ntũ mẽtik eẽ ma-

lum·ḡ cētiale est ipi mēdacio cē pctm̄. Itē Aug. ibidē Quisḡs aliqō gen⁹ mendaciꝝ pctm̄ nō cē putauerit · sc̄m etiꝑm turpit recipit · ḡ redit idē qō ꝓpus · Itē hoc ꝑm vī rōne · qz cētiale cē ipi mēdacio cē ꝑpter ꝓpationē ꝓfitatis · t respectu dei · t respectu inferiōris · sz vbicūqz est inferiōris obliḡtas ibi necessario ē culpa · ḡ necessariū est ipm mēdaciū cē pctm̄. Itē ois imḡtas cētialiter loqndo ē peccatū · vbicūqz aūt est mēdaciū ibi dolositas · qz aliud dicē hō in corde · aliud dicit ore · Ubi aūt dolositas est · ibi est imḡtas · ḡ a ꝑmo impossibile est aliqō mēdaciuz nō esse pctm̄. Itē verba instituta sūt ad hoc ꝙ hō exꝑmat ꝙ illa illō qō mēte gerit · sz quicūqz mentit vult verba ad īmū ei⁹ ad qō instituta sunt · t ois q̄ abutit re ad īmū ei⁹ ad qō instituta est · necessario illa abutit t ois q̄ abutit peccat · ḡ ois q̄ dicit mēdaciū peccat · Sz ō hoc ꝑmo ꝓbat exēplaz Beñ · xxij · Abraā cū intēderet puerꝝ īmolare dixit se cū puero reuersuꝝ ad suos · t Isaac de vxore sua dixit ꝙ soror ei⁹ eēt Beñ · xxvj · Et de Joseph silr habet exēpluz Beñ · xlij · t xliij · Si ḡ facta patriarcharꝝ narrat scꝑtura · nō sic reprehendenda sz sic imitāda · t ipi mēriti fuerūt vī ꝙ mēriri possit aliqs sine pctō · Itē in scꝑturis ꝓponunt multe locutiones q̄ sm intētōz lre falsē sunt · sic patz de eo qō dr. Judicuz · ir · ꝙ ierunt ligna ad ramnū ꝛc · et disputātes ꝓponūt multa q̄ sciūt eē falsa · cū ḡ sacra scꝑtura absqꝫ aliq̄ pctō fuerit data t scꝑta t inspirata · t disputatio ad veritatē inq̄rendā sit laudabilis t meritoria · vī ꝙ aliq̄ mēdacia dici possint absqꝫ vlla culpa · ḡ ñ est cētiale ipi mēdacio cē pctm̄. Itē sm ꝙ dicit Ambō nō solū est mēdaciū in verbis sz etiā in opibꝫ simulatis · sz facere pōt aliqs opa simulata absqꝫ aliq̄ pctō · Sicut fecit Josue q̄ simulauit se fugere añ hostes · Hai · t David q̄ simulauit se stultū añ regē Achis · t Iebu q̄ simulauit se cultorē Baal · t isti nō peccauerūt · sz ꝑtis ꝙ cōmē dant · ḡ vī pari rōne ꝙ possit fieri mēdaciū in verbis sine pctō · Itē maꝝ malū est homicidiū t furtū q̄ sit mēdaciū · sz furtū t homicidiū bñ pōt fieri · nec est necessariuz sq cē pctm̄ · sicut pz de hīs q̄ occidūt auctate legis · t furanť rge necessitatis · vel ex ꝓcepto sic filij isrl · ḡ vī multo forti⁹ ꝙ mēdaciū aliqō possit bñ fieri · ḡ nō est cētiale ei cē pctm̄. Itē mēdaciū q̄ḋs mentit ꝓmo est ꝺ mādatū scē tabule · sz in mādatꝫ scē tabule vt dic Bernō pōt dñs dispēsare vt bñ fiat · ḡ t in ipo mēdacio · g⁹ nō vī ꝙ cētiale sit ei cē pctm̄. Itē possibile ē ꝙ aliqs mentiat ꝓpter castitatē alteri⁹ cōseruādā quē diligit ex charitate · si g⁹ oīe qō fit ex charitate fit bñ t meritorie · et tale nō est pctm̄ · g⁹ si possibile ē mēriri ex charitate · pos
17 sibile est mēdaciū ñ cē pctm̄. Ꝓ⁹ · dōm ꝙ absqꝫ dubio oīe mēdaciū est pctm̄ · t adeo ē ipi mēdacio cētiale cē pctm̄ · vt nullo pacto · nullo fine · nulla dispēsatiōe · nec būana nec diuia · possit fieri bñ · Et hoc Aug. dicit exꝑsse t nitit mgr ꝓbare · t in hoc cōiter ꝺcordāt doctores · sz rōne huius est difficile assignare · Et ad hoc possum⁹ niꝰ diuersi mode · Una nāqz rō reddi pōt ex ꝑte ei⁹ cōtra qō est mēdaciū · Mēdaciū est cōtra ꝺ veritatē · homicidiū vo t furtū ꝺtra creaturā · Deus aūt ꝺtra suā veritatē nō pōt facere · nec pōt aliqs iuste contra diuinā veritatē ire · cui⁹ possit qualibz creaturā alī ꝓ voto subīcere · t eā disponere t ordinare. Jō licet possibile sit dispēsare in homicidio t furto · nō tn in mēdacio · Sz hec rō nō vī sufficere · qz nō oīe mendaciū est ꝺtra veritatē i creatura · Sicut cōis bonitas est creata t increata · ita etiā t veritas · Et sicut deus est supra creatā bonitatē · ita etiā ē supra creatā veritatē · ergo sicut pt dispēsare vt aliqs deserat aliqō bonū creatū · ita tn ꝙ nullū fiat ꝑiudiciū sue bonitati · ita vī silr de veritate · Jdeo ē alius modus dicēdi · ꝙ mendaciū nullo mō pōt bñ fieri · nec aliq̄ fine · nec aliq̄ ꝓcepto dispēsatiuo q̄ manet i eo ordinatio · q̄ ḋ est ex discordia vocis t intellect⁹ · nō sic aūt est repire in aliis · Nā diuinū mādatum suguentes tollit discordiā rationē illā que est i homicidio t furto · iō magis adhereꝫ malicia ipi mēdacio q̄ furto vel homicidio · Sz nec ad hoc vī hoc sufficere · qm̄ si ds pt facere duos homines discordare absinuicē sine pctō · sicut dicim⁹ de paulo t barnaba · vī q̄ silr manēte intellectus t ꝑmonis discordia possit ex dispēsatiōe diuina amoueri oīs culpa · t iō nō videt rō sufficiēs sumi ex ꝑte discordie intentionis et sermonis · Et ideo adhuc est tercius mod⁹ dicēdi ꝙ du 18
plicit dr cē aliq̄d malū · aut ex genere act⁹ · vtpote cū actus trāsit sup materiā indebitā · Aut ex malicia intentionis · Cū aūt trāsit actus sup materiā indebitā · h ꝑt cē dupliciter · vel respectu dei · vel respectu ꝓximi · Si respectu dei · sic est malū in se t sm se · nec vllo mō pt bñ fieri · sicut cōdire summū bonū t blasphemare deū · Si respectu ꝓximi · sic ē nocumētū inferre primo in ꝑsona vī in reb⁹ · sic est malū in se · t pt aliq̄ fine bñ fieri · qz pōt recta intētio supuenire ex dispēsatiōe · Cū aūt aliq̄d est malū ex malicia intentionis · tūc siue sit respectu dei · siue respectu ꝓximi · simplicit malū est t nullo fine pt bñ fieri · qz dicit ꝓpationē vbiti finis · Un facere hoc malū esse bonū · nihil aliud est facere q̄ aliq̄d simul cē bonū t malū · Tale aūt est mendaciū. Nā mendaciū nō solūmō dicit malū ex hoc ꝙ act⁹ transit sup materiā indebitā · sz etiaz ex intentōe indirecta · Cūm ad esse mendaciū ista duo cōcurrūt · vicz · dicere falsum · t intētio fallēdi · Et ꝓmū est malū in se t pt bñ fieri ab eo q̄ ignoranter dicit falsum · Ratione vō scī est malū sm se · t nullo fine pt bene fieri · nec circa ipm pt dispēsari · Sicut nullo mō pt bñ fieri ꝙ aliqs cognoscat alienā intentionē adulterādi sine ꝓhibitare voluntatis · Cōcedēde sunt igit rōnes hoc ostendentes ꝙ essentiale est ipi mēdacio cē peccatū · t ꝙ ipm mendaciū est malū sm se sicut dicit Aug. · cui⁹ rōe sui nois includit inordinatā intentionē · sicut ostensum est

Ad illud qō obiciť in ꝯrariū ꝑ exempla ve. test. de 19
mendacio abrahe · ysaac · t Joseph · dōm ꝙ nullus eorū mentitus ē · Nam t si abrahā vellet filiū suū immolare credebat tamē ex magnitudine fidei sue (sic dic apostolus) ꝙ dns eū suscitaret · sciebat em ꝙ firma erat ꝓmissio q̄ ei dctm̄ fuerat · in ysaac vocabit tibi semē · Similit 20
nec ysaac mēritus fuerat · qz rebecca soror erat t vxor · et dicēdo ipam cē suā sororē ꝑfitatē vtiqz nō tacuit · sz tamē falsitatē nō dixit · Similit etiā nec ioseph mēritus fuit 21
qz verba illa nō dicebat affirmādo sz ꝑtis ꝺ temptando cū dicebat eos exploratores esse · Unde ꝑtis ꝺ intelligenda sūt interrogative q̄ affirmative Quādo aūt dixit se ꝑitum i augurādi sciētia · large accipit verbū augurādi ꝓ futuro qđ ꝓuisione · Ꝓtereꝛea hoc ipm etiā interrogative dixit ꝑtis ꝺ exꝑmēs famā populi quam de hoc habebat q̄ si attribuere volēs famā illā · sic etiā t de ꝺ similibus videndum est. Ad illud qō obr de locutionib⁹ po 22
sitis in scꝑtura · Dōm ꝙ ea q̄ trāssūptiue dicūtur referūtur ad ꝺsequētem intellectū · t ꝓ illo intelligūtur · t qm̄ ꝓ illo habet veritatē · nullū est ibi mēdaciū · Et hoc cē qō dicit Aug⁹ in li. de mēdacio · quicḋ figuratiue fit aut dicit nō est mēdaciū · omnis em enūciatio ad id qō enūciat referēda est · Oīe aūt figuratiue factū aut dictum enūciat t significat eis quibus intelligendū ꝓlatū est t sic nullum est ibi mendacium · qz nō enūciatur ꝓ intellectu primo sed ꝓ secūdo qui vers⁹ est · Sic nec in disputatione est mendaciū cū ꝓponūtur aliqua falsa ad h ꝙ 23
per illa deducat homo ad malus fallū · t deducēdo ad

matus falsū reducat ad verū. In disputatōibus enī p/positiones magis sūt dubie cū veritatis assertōnes. ni si forte ī doctrinalibꝫ disputatōnibus in quibus oportet discētem credere. vbi sola vera ꝓponūtur. pbant ꝛ sup/
24 ponūtur. Ad illud quod obꝫcit de simulatōne in facto. Dōm q̄ est simulatio cautele. instructōnis ꝛ duplicitatis. Simulatio cautele fuit in iebu cū finxit se cultorem baal. ꝛ dauid qui finxit se stultū. Simulatio v̄o doctrine fuit in xp̄o cū finxit se longius ire. sic dī Luce vlti. in q̄ erudiuit discipulos in officio hospitalitatis quo coegerūt illum apud se manere. per quod meruēr illū cognoscere. Simulatio vero duplicitatis est ī hypocritis. qui in signo exteriori ostendūt se esse bonos. ꝛ interius replētur malicia. Prime due simulatōes nō tenent rōnem mendacij. sed tercia rōnem mēdacū tenet ꝛ illa nō est sine peccato. Pretera nō est simile de v̄bo ꝛ facto. q; factum nō est p̄cipaliter institutū ad significandū mētis ꝓceptum. Sermo aūt ad h̄ instituꝫ est. vt sit nūcius ꝛ interpres ipius mētis. ꝛ vt bō significet alteri q̄d est apud se. ꝛ vt astruatur veritas apd audiē tem que est apud loquētem. ꝛ ideo q̄ ad aliud vtitur ipso sermone. aburit ꝛ incurrit peccatū mendacij. non sic
25 aūt est ī re ex parte facti. Ad illud q̄d obꝫ q̄ maꝫ peccatū est furtū ꝛ homicidiū cū mendaciū. Dōm q̄ cuius grauius p̄m̄ sit vtrūq; eoꝝ q̄n fit mala intentōe ꝛ malo fine. q; tū ꝓtingit illa a malo fine separari. cū p̄t bene fieri. nō sic aūt est ī mendacio reperire. q; de ipius nomis
26 rōne nomīat intentōnis obliquatione. Ad illud q̄d obꝫ q̄ est ꝫ mādatum secunde tabule. Dōm q̄ ī mandatis secūde tabule q̄rum ad actū contingit bene deum dispensare. sz cū tū ad deordinatōnem intentōnis nunq̄. vt aliqs exeuict a pcō ꝓpter diuinū ꝓceptū manente ī
27 tentione deordinata. Ad illud q̄d obꝫ de eo q̄ ex charitate intuet ad mētiēdum. dōm q̄ charitas p̄supp̄it veritatez. vnde ad nihil mouet q̄d v̄itati repugnat. veritati dico ex parte anime. Unde dicit Bern̄. q̄ ad h̄ q̄ opus sit laudabile necesse ē q̄ sit charitas in intentōne ꝛ v̄itas in electōne. Et q; v̄itas nō seruat in platōe mēdacij. hinc ē q̄ mendacium ex charitate nō p̄t dici. Sicut em̄ ex charitate non p̄t scienter ꝓmitti malum. q̄d quidem maneat malum vt inde eueniat bonū. sic etiaz nō p̄t ex charitate dici falsum vt inde sequat vez aut bonū. Et est simile. q̄m sicut vis interpretatiua deseruit intellectiue. sic vis electiua affectiue. ꝛ sicut finis affectiue est bonū. ita finis intellectiue est verum. Sicut g̃ nullum opus p̄t ex charitate fieri nisi quis intēdat bonū ꝛ illud opus sit ordinabile ad bonū. sic etiā nullus ꝑmo p̄t ex charitate pferri. nisi in illius ꝑmonis prolatōne p̄mo intendatur vez. Et quia mendaciū ordinatur est ad contrariū veri. vicz ad iudicandum falsū ex ipsa intētione proferentis. ideo nō potest fieri ex charitate nec meritorie. sed semp male. ꝛ hec ratio tacta fuit in ipa responsione fcā ad questionem.

Questio iij c

Utrū mendaciū sit p̄m̄ mortale rationē sui generis. Et q; sic videtur ꝑmo p illud quod dicit in psal. Perdes oēs q̄ loquūtur mēdaciū. Glo. plus ē pdere q̄ odire. sz deus neminem odit nisi ꝓpter peccatum mortale. ergo omne mendacium est peccatū mortale. Jtē Sap. j. Os quod mētitur occidit aiaz. quod verbū tractās augustinus dicit in li. de ꝓfectu virtutꝫ ꝛ virtutum. nec officioso mendacio. nec simplici verbo oportet quemq̄ decipere. q; quōlibet mentiatur q̄s occidit aiam. sz nō occidit aliqs nisi p mortale p̄m̄. g̃ quōcunq; mentiat aliqs peccat mortaliter. Item sup illud Perdes oēs qui loquūtur mendaciū. Glo. Si q̄s nō vult hominez ad mortē pdere. verū taceat. sz nō falsū dicat. nec ꝓ corpore alterius animā suā occidat. sed nullū mendacium est leuius peccatū q̄ mendacium officiosum. g̃ si illud occidit aiam. ergo ꝛ omne aliud. Cū igit anima nō occidatur nisi per mortale peccatū. videt ꝛē. Item hoc ipm ostenditur rōne. Quod est ꝓtrarium veritati ꝛ eiꝰ peremptio est peccatū mortale. sed oīe mendacium repugnat v̄itati. sicut fornicatō castitati. ergo sicut fornicatio est p̄m̄ mortale ex rōne sui generis. ita ꝛ mendacium. Item oīis q̄ facit ꝓtra ꝓscientiā edificat ad gehennā. Sz oīis mentiens ꝓtra ꝓscientiā loquitur. q; dicit falsū cum intentōe fallēdi. g̃ ꝑ ferens mēdaciū edificat ad gehēnā. sed non dicit homo edificare ad gehēnam nisi q̄ p̄m̄ mortale. g̃. ꝛē. Item oīe p̄m̄ in quo est plenus ꝓsensus ꝛ fit ex certa sciētia est peccatū mortale. q; in pcō in quo est plenus ꝓsensus supꝛior portio rōnis manducat. peccatū aūt quod est ex certa scientia est p̄m̄ in spiritū sanctū quod est grauissimum. Cū ergo omne mendacium ex rōne sui generis sit peccatū ex certa scientia ꝛ in quo est plenꝰ ꝓsensus. vt q; oīe mendaciū sit p̄m̄ mortale. Sed ꝯ. Glo. sup j. Exo. Infirmis mētiri ꝓcedit. sz nullū mortale alicui ꝓceditur. g̃ mendacium nō est mortale peccatū. Jtē Grego. loquens de mendacio obstetricū dicit. hoc peccati genus facili credimus relaxari. sz peccatū quod facile relaxat est ī genere venialis. g̃. ꝛē. Item nihil est peccatū mortale nisi vbi libido interuenit vel ꝓemptus. sz mendacium officiosū ex sui ratione non dicit libidinem nec cōtemptū. g̃ nō vicxrur q; sit mortale peccatū. Jtē cum quis loquitur cum primo suo dicēdo ei fabulā nō facit ꝓtra aliquā ꝓhibitionem. g̃ nō videt q; peccet mortaliter sz mētitur mendacio iocoso. g̃ nō omne mēdacium est peccatū mortale. Rō dicēdū q; absq; dubio nō omne 28
mēdaciū est p̄m̄ mortale imo inq̄tū est ex rōne sui generis indifferēs est p̄m̄ ꝛ ad mortale ꝛ ad veniale. Et rō hui⁹ē. q; lingua posita ē in lubrico. ꝛ facili⁹ē loq̄ q̄ tacere. rō nō sp ponderat actꝰ lingue nec pōderari p̄t facilit. ꝓ p̄t q̄d dr Jac. iij. Qui nō offendit in v̄bo hic perfectꝰ est vir. ꝓ p̄t q̄d etiā p̄m̄ mēdacij nō est generaliter mortale. Sz mortale sit rōne materie circa quā. ꝛ rōne ꝓcēptꝰ 29
ꝛ rōne nocumēti. ꝛ etiā rōe libidis mētiēdi. q̄ faciūt mēdaciū ee p̄nicioſuz ꝛ mortale p̄m̄. ꝛ q; h̄ nō sp occurrūt ad ee mēdacij. ideo p̄t ee aliqn veniale. aliqn mortale. sic ostēdūt rōnes ad hāc ꝓpositionē inducte. Ad illud q̄d obꝫ de 30
auctē pōs. q; oēs ꝓdunt q̄ loquunt mēdaciū. dō. q; sicut glo. exponit nō intelligit h̄ dictū de mēdacio generaliter. sz ꝑm differētiā mēdacij ꝓnicioſi. Uel distributio illa nō fert ad ipm mēdaciū sz ad ꝑsonas mētientes illo genere mēdacij. Jō ꝛ in pcessu illo ē fallacia figure dictōis. q̄ cōmutatōz suppositōis ei⁹ q̄d dico mēdaciū. q; fit pcessus a dicē mista ad ꝓfusaz. Ad illud q̄d obꝫ de auctē 31
Sapie dici p̄t q; si r auctas illa nō intelligit de q̄libet mēdacio sz de mēdacio p̄nicioſo. Et si obꝫciat q; Aug⁹. exponit q; q̄cūq; mētit occidit aiam. dō. q; nec ibi intēdit Aug. distribuere p oīa differētias mēdacij. sz intelligēs de mēdacio p̄nicioſo q̄d ē in doctrina religiōis dicē q; nullo pacto. nullo fine p̄t q̄s mētiri q̄n occidat aiam ꝛ illud melꝰ p̄t colligi ex ītā sequēti. Ad illud q̄d obꝫ 32
q; homo nō debet mentiri p salute alterius ne aiam suā occidat. potest dici q; verbuz illud solummodo ad perfectos se extēdit. De q̄b loquitur Auguſt. in origi. vnde glo. illa sumpta est. Posset etiam dici q; verbū hoc dictum est consultorie. quia homo non tenetur mentiri p̄o aliquo. nec tenetur animam suam ledere p̄o salute

alterius corporali. Qm̃ g̃ quodlibet mẽdaciũ ꝛ si nõ in
ducat mortẽ. quia tamẽ peccatũ ẽ. ad mortẽ disponit iõ
ꝯsulit vt nõ mentiat̃ p salute alteriꝰ corporis seruandi
ꝛ sic er hoc nõ habet q̃ oẽ mẽdaciũ sit mortale peccatuz
33 ſz q̃ est mortale pcm̃ vel ad illud ꝓparat Ad illõ qõ
obꝫ q̃ omne mẽdaciũ est pemptoriũ virtutis ꝟtutis. dõ.
q̃ virtus ꝟtutis potius est voluntas dicendi veruz cũ
oporꝛet er expedit q̃ sit ꝯtinua enũciatio veri. Quam
uis aũt plato ipius mendaciũ repugnet actui dicẽdive
rũ. tamẽ nõ repugnat ipi veritati qua ꝙs refugit mẽda
cium pniciosũ. Nec ẽ simile de fornicatõne respectu ca/
stitatis. qm̃ actus ille vniuersaliter est ꝓhibitus. non
sic aũt omnis differẽtia mendaciꝫ. ꝛ h̃ est ꝓpter lubricum
ipius lingue. Unde quedã sũt mẽdacia exteriora q̃ non
opponũtur ipi veritati virtuti. sicut peccata venialia.
ꝛ sicut primi motꝰ castitati. Quedam ꝟo opponuntur
sicut pcã mortalia. ꝛ ista ꝓhibent in ꝙnto mãdato. in
34 q̃ dicat mgr̃ mẽdaciũ ꝛ pluriuz ꝓhiberi. Ad illud qõ
obiciꝫ q̃ q̃ facit ꝯ ꝯsciam edificat ad gehennã. dõm. q̃
ꝯscientia aliq̃d dictat refugiedũ sicut ꝯtrũ iusticie. ali/
quid sicut quod facit aliquo modo a iusticia declinare
Qui primo modo facit ꝯtra dictamẽ cõscientie peccat
mortaliter ꝓpter cõtemptũ interuenientẽ. ꝛ ille edificat
ad gehennã. Qui ꝟo secũdo modo. nõ edificat ad gehẽ/
nã. nec ꝓpe dicitur facere ꝯ ꝯscientiã sed ꝓter ꝯsciẽtiã.
Et primo mõ sũt ꝯtra ꝯscientiam mendacia pernicio/
sa. secũdo mõ alia. Cõscientia enĩ nõ dictat omnia mẽda
cia equaliter esse vitãda sed quedã. sicut mortalia. que/
dam nõ sicut venialia. Et si tu obꝫcias q̃ omnis menti/
ens quocũqꝫ genere mendaciꝫ mentiat̃. ſp dicit directe
ꝯtrariũ ei quod ꝯscientia dictat. Dõm q̃ conscientia di
ctat de aliq̃ qõ sit verũ. ꝛ de aliq̃ q̃ ñ sit dicẽdũ. vel eius
cõtrariũ. Et cum ꝙs pfert falsũ scienter. ꝛ si directe fa/
ciat cõtra conscientiã que dictat aliquid esse veruz. nõ
tamẽ facit ꝯtra ꝯscientiã illã q̃ dictat aliquid nõ esse di
cendũ. Et q̃ꝫtum ad secũdũ dictamẽ conscientie qõ di/
rigit in agendo pensat̃ q̃ꝫtas peccati. nõ q̃ꝫtum ad iu/
35 dicium cõscientie quod regit in cognoscendis Ad illõ
qõ obꝫciꝫ q̃ in omni mendacio supioꝛ ꝓs rõnis comedit
ꝛ certa scientia concurrit. Dõm q̃ sicut scõo li. fuit det̃
minatũ manducatio supioris portõnis facit pcm̃ mor
tale solũ in his quoꝛ actus sũt simplr̃ ꝛ vlr ꝓhibiti. sic̃
in pcõ carnis. hoc aũt locũ nõ habet in peccato mẽda
ciꝫ. Similiter nõ omne peccatũ qõ fit ex certa scia fit in
spũmsanctũ. sed illud in q̃ cũ certa sciẽtia cõcurrit ipsa
36 malicia. Et si tu obꝫcias q̃ omne mẽdaciũ impugnat ve
ritatẽ agnitã que est vna spẽs peccati in spũm sanctuz
Dõm q̃ nõ qualiscũqꝫ veritatis impugnatio. nec qua/
liscũqꝫ impugnatio ẽ pcm̃ in spũmsanctũ ſz impugna/
tio veritatis ꝟm pietatem. ꝛ vlteriꝰ impugnatio que ẽ
cũ quadã ꝓteruitate ꝛ mentis obfirmatõne. q̃uam nõ
est in quolibet mendacio reperire. Et ideo ex hoc nõ ꝓt
concludi q̃ omne mẽdaciũ sit pcm̃ in spũm sanctuz. nec
etiã q̃ vlter sit pcm̃ mortale.

Questio iiij. o

Utꝛ omne mendaciũ sit mortale viris pfectis. Et q̃ sic
videt ꝓmo sup illud psal. Perdes oẽs. ꝛc. Glo. Perfe
ctis omino mentiri nõ ꝯuenit Sed h̃ nõ dicit nisi q̃ al
terius generis pcm̃ est pfectis ꝛ imꝑfectis. qõ cm̃ omi
no non ſz iudicat̃ eẽ mortale. ꝯ ꝛc. Jtẽ Aug. de mẽda
cio. qũo incꝫt diligit ꝓximũ tãqꝫ scipz. cui vt ꝑfter tpale
vitã ꝓdit eternã. loqt̃ ꝟ pfect̃. ꝯ vr̃ q̃ ꝓ mẽdacio officio
so ꝓdit pfectus eternã vitã. ꝯ peccat mortaliter. Jtẽ.
Aug. tractãs illud puerb. xxix. ꝟm translã. lxx. Uerbũ
37 suscipiens filius a ꝓditõne longe aberit. ꝛ nihil falsi ex
ore eius ꝓcedit. h̃ exponẽs Aug. dicit sic. Filius suscꝰ/
piẽs ꝓgram ꝟbũ eternũ. tã clausũ sibi ꝛputat ad subue
niendũ homi ꝓ mẽdaciũ. q̃ si ꝓ stupꝛe trãsire cogat. Si ꝯ
ꝓ stupꝛe trãsire ẽ mortale pcm̃. vr̃ q̃ filius supne hierlm
mẽtiri ꝓter salutẽ alicuiꝰ sit mortale peccatũ. Jtẽ nl̃
li credẽdũ ẽ si viris pfectis nõ credit. ſz si viri pfecti mẽ
tirẽtur eis nõ eẽt credẽdum. Si aũt nulli credit̃ perit fi
des in terra. ꝯ mẽdaciuz pfectoꝛ fidẽ tollit ꝛ euacuat ꝓ
quã regũtur hoies ꝛ regnãt. Si igit̃ talis fides auser/
ri nõ ꝑt sine mortali culpa. vr̃ q̃ viri pfecti in qualibet
spẽ mẽdaciꝫ incurrãt reatũ mortalis peccati. Sed cõ
tra. circũstantia nõ aggrauat peccatũ i infinitũ. si ergo
status pfectiõis est circũstantia ex ꝑte psone. nõ aggra
uabit peccatũ in infinitũ. ſz mortale excedit veniale in
infinitũ. ꝯ q̃ erit veniale in imꝑfecto. nõ erit mortale i
pfecto. Jtẽ nõ mẽtiri omni genere mẽdaciꝫ aut ẽ ꝯsili
um aut ẽ ꝓceptũ. Si ꝓceptũ. ꝯ cũ ad ꝓceptũ oẽs obligẽt
oẽs q̃ mẽtiũtur peccãt mortaliter qõ sup̃ improbatũ est
Si ꝯsiliũ. ſz ad ꝯsilia nemo tenẽt nisi ex voto. ꝯ cũ viri
pfecti illõ nõ vouerũt. vr̃ q̃ nec mortaliter peccent in q̃
libet genere mẽdaciꝫ. Jtẽ si mẽdaciũ generaliꝫ repug
nat charitati pfecte. aut ꝯ inꝫtũ ẽ charitas. aut inꝫtũ
est pfecta. Si inꝫtũ ẽ charitas. ꝯ cuilibet charitati cr/
go q̃libet peccaret mortaliter. Si inꝫtũ pfecta. ꝯ videt
q̃ ꝓ mẽdaciũ nõ cadat vir pfectꝰ a charitate ſz solũ ap/
fectõne. igit̃ nõ peccat mortaliter ꝓ quodcũqꝫ mẽdaciũ.
Jtẽ vir pfectꝰ i verbo ocioso. in motu ire. ꝛ i morth
carnis. ꝛ in aliꝭ q̃ sũt venialia de rõe sui generis nõ dr̃
ficioso. cũ de rõe sui generꝭ sint venialia. Rõ. ad ꝓdi/ 37
ctoꝛ intelligẽtiã ẽ notãdũ q̃ circa h̃ ẽ triplex modꝰ dicẽ
di. Quidã nãqꝫ dicere voluerũt q̃ mẽdacia illa que sũt
venialia imꝑfectis. sũt etiã venialia pfectis viris. ſz tñ
q: pfecti minoꝛe hñt ꝓpositũ ad mendaciũ ꝯ imꝑfecti.
hinc ẽ q̃ grauiꝰ peccãt. Un̄ Aug. nõ vult oñdere vt di/
cũt q̃ oẽ mẽdaciũ sit mortale peccatũ pfectꝭ. ſz q̃ cũ nul
lũ mẽdaciũ possit h̃ fieri. magꝭ tñ indeces ẽ ꝛ inconueni
ens circa pfectos ꝯ circa imꝑfectos. nõ q̃ ipe pfectus
ꝓpt̃ qõcũqꝫ peccatũ aiam suã occidat ꝛ mereat ire i gdi
tionẽ. ſz q̃ ex h̃ ipo dũ minꝰ adherz ꝟitati. approriat inf
ctari. ꝛ dispõit se ad lapsũ ꝛ ꝓcipiciũ. Sz q̃m ꝟba aug.
ꝛpsse videtur ꝓdere q̃ ꝓiculosũ sit virꝭ pfectis mẽtiri
Dicit̃ ei i glo. sup illõ. ꝓdes oẽs q̃ loquũt mẽ. q̃ pfectis
nõ ꝯuenit mẽtiri. nec etiaz ꝓ tpali vita alicuiꝰ fuãda. Et
pꝰ subdit q̃ pscũs flm̃ ñ dicat. ne ꝓ vita alteriꝰ animaz
suã occidat. Et sic vr̃ ꝛpsse dicere q̃ mẽdaciũ officiosũ
sit viris pfectꝭ mortale. Jõ ꝟr̃ alr̃ eẽ dõm q̃ ẽ pfectio vo 38
tiue religionis. ꝛ pfectio ꝟitatꝭ ꝓ qua pfecte adherẽt
hõ sũme ꝟitati ꝛ bonitati ꝓ intellectũ ꝛ affectũ ꝓut possibi
le ẽ i vita. ꝛ ista dr̃ pfectio trãqllitatꝭ. De ꝓmis pfectꝭ n̄
intelligit aug⁹. ſz de scõis. Illi etiã ꝓfecti ꝓ eo q̃ marie
adherẽt sũme ꝟitati nõ hñt ꝓpositũ ad mẽtiẽdũ. ꝛ iõ cuz
mẽtiunt̃ nõ excusant̃. ſz inꝭuenit ꝟitatꝭ ꝯtrꝭ. ꝛ ẽ cis q̃
lecũqꝫ mẽdaciũ de liberatiue dictũ mortale pcm̃ Et po
nit exẽplũ de hoĩe ꝓmo q̃ i statu innocẽtie ꝓpt̃ trãquilli 39
tatẽ quã habebat nõ pot̃at peccare venialiter. q: nlla
erat i ipo ꝓpositas infirmitatis ipm excusans vt in pcõ
suo diceret̃ eẽ dignꝰ venis vel tpali pena. Sz illud ad/
huc calũniabile ẽ. q: pauciss̃imos aut nullos ẽ repire in
ista caritatꝭ pfectõe. Preterea ꝯtũcũqꝫ sit aliqs pfectꝰ p
fectõe trãqllitatꝭ. si dicat aliqd̃ ꝟbũ oẽ sũ ñ peccat mo
taliter. Et itez q: ꝯtto hõ ẽ maiorꝭ pfectõis i vita pñti. tã
to maiorꝭ ẽ pietatꝭ. ꝛ ꝯtto maioris pietatis. tãto ꝓpioꝛ

est ad subueniēdū aliene saluti cōpati vel spūali p falsi
tatē ꝺbi sui. vr̄ q; h̄ mēdaciū ꝺbeat inclinarę ex ipa pie/
tate ⁊ dulcedine. sic̄ videm⁹ q; magis pnus ē pat ad mē
tiendū p salute filij q̄ p salute vni⁹ extranei. Esto etiaz
q; nulla sit pnitas. cū mēdaciū iocosum ⁊ officiosum nō
sit phibitū. si aliq̄s ad h̄ se nō astrinxerit p votū. q̄tūcū
40 q̄ sit pfect⁹ nō vr̄ q; incurrat mortale pctm̄. Et ꝓterea
est tertio modo ꝺdi q; aliq̄d obligat hō specialit̄ p̄ter ali/
os. vel rōne voti emissi. vel rōne officij cōmissi. vel rōne
scādali alios inuitātis. vel rōne ꝺscie dictātis. Si g̃ di
cam⁹ viros pfectos obligari ad nō mētiēdū aliq̄ genere
peccati. cū h̄ nō sit ex p̄cepto. nec ex officio cōmisso. nec
41 ex voto. erit ꝓpt̄ scandalū ⁊ ꝺscie vinculū. Propter qō
nota q; q̄dā sunt pfecti publici. q̄dā sunt pfecti occulti.
Viris publice pfectis adhibet fides tāq̄ ꝺseruatoribꝰ
vitatis. ⁊ q̄m mēdaciū ꝺpbensuz facit vt hō alteri non
credat. si viri pfecti mētirent. iā nec ipis crederetur nec
aliq̄b⁹. ⁊ magnū ipi vitati fieret p̄iudiciū. ⁊ daret aliis
occasio scādali. ⁊ iō tales viri pfecti dñt habere ꝺsciam
q; p nulla re dicāt falsum sciēter. q̄n g̃ dicūt peccāt mor
taliter. tū q; faciūt ꝺ ꝺscie dictamē. tū etiā q; alios scā/
dalizant actiue. Nō sic aūt boies scādalizant ꝺ bis q̄
sunt impfecti. vel etiā ꝺ pfectis occultis. iō tales nō sic
obligant ad oīa mēdaciū vitandū. Et ē exemplū bur⁹.
q; si q̄s impugnaret fidē. licitū eēt impfect⁹ fugere ⁊ la/
tere. sz viri pfecti tenent stare ⁊ libere ꝺfiteri. ꝛ q ipoz
fugā ⁊ latitatōz ꝓb⁹ infirm⁹ cadat a fide. vñ ꝺsciētia ꝺ
ber eis h̄ rōnabilit̄ dictare. Pōt igit̄ ꝺcedi ꝑm Aug. q;
viris pfectis q̄z pfectio publica est. mēdaciū q̄tūcūq̄z
puū imputat in mortale pctm̄. q̄m ꝓpter scandalū vitā/
dū dictare ꝺz eis ꝺscia nullaten⁹ eē mētiendū. ne faciāt
vitatē venire in ꝺtemp̄ū. Et h̄ vr̄ sensisse Aug⁹. q̄ fuit
p̄cipuus vitaris amator. ⁊ oīs vir q̄ veritatē amat vehe
mēter odit mendaciū. Unū ꝺz Eccli. Pessi⁹ est fur q̄ as
siduitas viri mēdacis. Unū ⁊ auctes ⁊ rōnes ad hāc ptē
42 inducte ꝺcedēde sunt. Ad illud vo q̄ ꝓmo obz in cō/
trariū. q; circūstātia nō aggrauat pctm̄ in infinitū. ꝺz
q; illud est verū q̄tum est de se. sed vbi aliqua circūstan/
tia introducit scandalū alienū ꝺ ꝺscie vinculum p q̄ mu
tat peccati genus. ⁊ facit eē mortale q̄ alias eēt ve
niale. Vinculū em̄ ꝺscie etiā in indifferētibꝰ facit alios
peccare mortaliter. q̄to magis in h̄is q̄ dicāt rōnabi/
43 liter. Ad illud q̄ obz q; nō mentiri oīm genere men/
dacij aut est ꝺsiliū aut est p̄ceptū. ⁊c. ꝺdm q; q̄tuz ad q̄/
dam genera mendacij phibitū est. q̄tum ad aliq̄ nō est
ꝓpie phibitum sed cohibitū. Venialia em̄ nō dicunt p
phibita sed cohibita. scz q̄ ex diuino p̄cepto nō sunt ei no
phibita (quia p̄ceptū respicit oīes) ex ꝺscientie vincu
lo ⁊ scandalo. quod respicit speciales psonas efficiūtur.
phibita. Et sic intelligendū est se habere in ꝓte ista.
44 Ad illud q̄ obz q; mendaciū aut repugnat charita/
ti pfecte. ꝺdm q; mēdaciū repugnat vtriq̄z. Repugnat
em̄ charitati rōne pfectōis supaddite. q̄m ipa pfectio vi
ri iusti alīs manifesta. introducit occasionaliter scanda/
lum ⁊ ꝺscientie vinculū. ⁊ p ꝺsequēs peccatū. quod nō
45 tm̄ tollit pfectionē sed etiā ipam charitatē. Ad illud
quod obiicit q; vir pfectus nō peccat in verbo ociosо.
nec in p̄mis motibꝰ. sic nec alius impfect⁹. ꝺdm q; nō ē
sile. quia ex aliis venialibꝰ peccatis nō ita oritꝰ scanda/
lum. nec ita veritas venit in ꝺtemp̄ū sicut de menda/
cio si repiat circa virū pfectū. ꝑm q; supius est explana/
tum. Hec aūt sunt dicta de mendacio ꝑm q; ꝺba beati
Aug. p̄tendūt. q̄ ꝓpter magnū veritatis zelū maxime de
testat⁹ est mendaciū ab oībus excludere. saltē a viris p/
fectis ⁊ cū nō posset mendaciū ab oībus excludere. sal/
tem a viris pfectis voluit elongare vt veritas in aliq̄/
bus inueniret solidā sedē. Et ꝓtereas si q̄s vellet intelli
gere q; mendaciū quod est alīs veniale nō sit viris pfe/
ctis mortale. poterit ad ꝺba Aug. rñdere intelligēdo p
ea mendaciū sp̄ esse indecens ⁊ maluz viris pfectis. q̄m
mentiēdo disponunt se ⁊ alios ad malū. nō aūt q; sp̄ sit
eis mortale pctm̄. ꝛ q hoc ꝺclinari p̄t oēs rōnes adduc
te ad oppositū. Quicq̄d aūt hoz vez sit. viro tm̄ q̄ pfe/
ctionē p̄fitet sūmopere cauēdū est oīne mendaciū.

Questio v e

De ip̄ius mendacij diuisione. diuidit em̄ Aug. ⁊ ma
gister mendaciū p tres differētias p̄mas. vicz. in offici/
osum. iocosum. ⁊ pniciosum. Sz ꝺ istā diuisionē obiici
tur ꝓmo rōne p̄mi mēbri. Officiosum em̄ mendaciū dici
tur quod alicui pdest. sz q; mendaciū p̄sit hoc est valde
p accidens cum sit malū. g̃ penes h̄ q̄ō est pdesse nō est
aliquā spēm ip̄ius mendacij assignare. Itē idē mēda/
ciū p̄m spēm pōt pdesse ⁊ pōt obesse. g̃ penes istā nō cō/
tingit assignare ip̄ius mēdacij species diuersas. Itē
cōtra eēdem differentiā obiicit. q̄ eidem est mendaciuz
iocosum. q̄m sicut ꝺtingit pctm̄ mendacij ioco p̄petra/
ri. ita etiā ⁊ alias peccatoz differētias. g̃ si alia peccata
nō h̄nt diuidi p iocosuz ⁊ nō iocosum. vr̄ q; nec ip̄m mē/
daciū. Itē cū q̄s falsum dicit intendēs iocari. nō in/
tendit fallere. Sz mendaciū vt dicit Aug. est falsa vo/
cis significatio cū intētione fallendi. g̃ vbi iocus inter/
uenit ibi nō est mendaciū. vr̄ g̃ q; mendaciū iocosum nō
sit species mendacij imo pot⁹ defectus ⁊ diminutio ip̄i
us. Itē obz ꝺtra tertiā differentiā q̄ est mendaciū p/
niciosum. Si em̄ pniciosum ꝺz mēdaciuz quod inducit
mortē. ⁊ oīne peccatū mortale inducit mortē. esse pnicio
sum est generale oīni pctō mortali. g̃ nō ē differētia mē/
dacij. Itē mendaciū pniciosum si distinguit ab alīs.
aut hoc est rōne materie. aut rōne volūtatis. Rōne ma
terie nō vt videt. q; in q̄libet materia pōt hō mētiri gra
uiter ⁊ pnicioseſi mentiat ex malignitate. Nec rōne vo
luntatis. q̄m in q̄libet genere mendacij pōt volūtas in/
ordinate moueri ⁊ inducere mortē siue pniciē in mētien
te. g̃ō vr̄ q; sit differētia specialis mendacij. Itē obz
ꝺtra differētias p̄dictas. Q̄m Aug. diuidit mendaciū
in octo differentias. Aut g̃ diuisio illa est superflua. aut
ista est diminuta. aut necesse est vnā reduci ad aliā. Si
g̃ reducit. q̄rit g̃ p quā viam. querit etiā q̄s sit speciē
mendacij numer⁹ ⁊ q̄ sufficiētis. R⁰. ꝺdm ad p̄dictoz 46
intelligentiā. est notandū. q; cū mendaciū habeat p̄ fo/
ma ⁊ cōplemēto intentionē fallendi. ꝑm intentionē ip̄i
us mentiētis hz in species diuersificari. Mentiens aūt
aut intendit pdesse. aut ꝺlectare. aut ledere. Scdm q;
intendit pdesse est mendaciū officiosum. ꝑm q; intendit
ꝺlectare est mendaciū iocosum. ꝑm q; intendit ledere ē
mendaciū pniciosum. Ledere aūt pōt alīq̄s dupl'r. vel
damno tpali. vel damno spūali. Et si ledit damno tpa
li. hoc pōt eē dupl'r. aut simpl'r ledit. aut ita ledit vnuz
q; alteri pdest. ⁊ ꝑm h̄ sunt tres differētie mendacij pni/
ciosi. q̄z vna ꝺsistit in eo genere mēdacij q̄ quis mentit
in doctrina religionis. ⁊ h̄ q̄dem facit ad nocumentum
boni spūalis. s. fidei. Alia differētia ꝺsistit in h̄ vt mē/
daciū simpl'r obsit. Tertia vo differētia i h̄ q; mēdaciū
nō simpl'r obest. sed alicui pdest alicui obest. Si vo q̄s
mētit vt ꝺlectet. sic ē mēdaciū iocosū. Et h̄ p̄ter dupli
citer. Aut vt ꝺlectet alterz. ⁊ sic ē mendaciū simpl'r. aut
vt ꝺlectet semetip̄m in mentiēdo ⁊ sic est mēdaciū libi/
dinosum. Si vo q̄s mentit vt p̄sit alteri. aut mentit vt

pſit i reby. ꝛ ſic eſt vna differẽtia mẽdacꝫ officioſi. Aut vt pſit in ſalute ꝛ vita corpis. ꝛ ſic eſt alia. Aut vt pſit in ſanctitate ꝛ caſtitate mẽtis ꝛ ſic eſt tertia. ꝛ ſic ptz q̃ tria ſunt genera mendaciorꝫ. q̃ ſubdiuidunt in. viij. mẽbra. ita q̃ ytraq; diuiſio ſumpta eſt ſm variationẽ intẽtionis mẽtientis. ꝛ ita vna illaꝫ in altera hz includi. et hoc ſatis rõnabiliter ſicut tactũ eſt. Et p hoc ptz rñſio
47 ad illud qđ vltimo q̃rebat. Ad illud ⁊o qđ p̃mo obz in cõtrariũ q̃ accidit mẽdacio q̃ pſit. dõm q̃ verum eſt q̃tum ẽ de rõne ſui generis. qr tñ in moribꝰ intẽtio ſponit nomẽ opis. er ipa intentõe põt alia ꝺditio adeo fieri mendacio eſſentialis vt ſm ipam accipiant diuerſe ſpe
48 cies ipius mendacij. Ad illud qđ obijcit q̃ idem mẽdaciũ ſm ſpem põt obeſſe ꝛ pdeſſe. dõm q̃ illud eſt verꝫ loquẽdo de mẽdacio q̃tum ad ſmonẽ exteriorẽ. ſz nõ eſt verꝫ de ipo q̃tum ad interiorẽ intentõz. mẽdaciũ aũt nõ ſortit ſpem a falſa locutõe ſed portꝰ ab ipa intẽtione ſic
49 tactũ eſt. Ad illud qđ obz q̃ alia peccata hñt fieri loco ſicut ꝛ mendaciũ. dõm q̃ ænoiatiões nõ fiũt ab hijs q̃ raro accidũt ſz ab hijs q̃ frequẽter. licz g̃ ꝓtingat alia pcã p loca ꝑperari. qr tñ nõ ita frequẽter alia cõmittũtur loco ſicut ipm mẽdaciũ. hinc eſt q̃ eſſe locoſum nõ ẽ differẽtia alterꝰ peccati ſicut mẽdacij. Preterea ꝛ ſi oia opa ſortiant ænoiatõz ab ipa intentõe. maxime ſermo ab intentõe denoiat. ꝛ qr mẽdaciũ eſt in ſermone. inde ẽ q̃ magis ænoiat locoſum qñ fit intentõe ludẽdi q̃ alia
50 peccata. Ad illud qđ obz q̃ vbi interuenit locꝰ ibi nõ eſt intentio fallendi. dõm q̃ ſicut in ſra exꝑlanat. cũ dz mẽdaciũ eſt falſa vocis ſignificatio cũ intentõe fallendi. ſm q̃ generaliter accipit. nõ idem eſt fallere qđ decipere. ſed idem eſt fallere qđ falſum dicere. Uñ ſenſus ẽ. cum intentõe fallendi. hoc eſt falſum dicendi. ꝛ hꝫ vtiq; ꝺuenit mendacio locoſo. licet minus cõplere q̃ pnicioſo. Ad illud q̃ obz q̃ eſſe pniciioſuz ꝺuenit omni gene
51 ri peccati mortalis. dõm q̃ pniciioſum ꝺſignat ee differentia ipius peccati. nõ quia ſit ꝓpriũ eius ſimpliciter. ſed hoc eſt rõne mendacij officioſi. ꝺtra qđ diſtinguit pniciioſum. quia illud ꝓdeſt ꝛ iſtud obeſt. ꝛ q̃m alia genera peccatorꝫ nõ ita diſtinguunt q̃ officioſum ſic mẽda
52 cium. hinc eſt q̃ nec ita diſtinguunt q̃ pniciioſum. Ad illud quod obz vtꝫ diſtinguat rõne materie vel voluntatis. dõm q̃ rõne voluntatis p̃ncipaliter. licz etiã poſſz dici q̃ rõne materie q̃ꝫtum ad illã differentiã mẽdacij pniciioſi. q̃ idem ꝺſiſtit in doctrina religionis. Et ſi tu obijcias q̃ iſta prauꝫ volũtas põt eẽ in oĩ genere mẽdacij iã pz rñſio. qr hꝫ eſt falſum ſm q̃ explanatũ eſt. qr ſm q̃ verba deſeruiũt intentõi fit diuerſificatio ſpecierum mendacij. Queſtio vj f

De gradibus ſpecierꝫ mẽdacij. Dicit em Aug. q̃ primũ genus mẽdacij eſt grauiſſimũ. ꝛ vltimũ eſt leuiſſimũ Et qr to inter genera mendacij aliqđ mendaciũ accedit ad p̃mũ ꝛ tãto eſt grauiꝰ. q̃to magis elongat ꝛ accẽdit ad vltimũ tãto ẽ leuius. Primũ aũt mendacij genus vt dicit ẽ in doctrina religionis ꝛ vltimũ aũt ẽ vt dicit pro ꝓſeruatione aliene caſtitatis. Cõtra hꝫ q̃ dicit q̃ p̃muz eſt grauiſſimũ obijc. Eſto q̃ aliquis dicat xp̃m nõ aſcẽdiſſe ſup aſſellũ ex q̃dam vbanitate. ꝛ alicꝰ imponat falſum crimen p̃mo ex q̃ p̃mus morte damnat. ꝺſtans eſt q̃ grauiꝰ peccat ſcõs q̃ p̃mus. ſz p̃mus peccat p̃mo genere mendacij. ſcõs peccat ſcõ genere mendacij. ergo ſcõm genꝰ mendacij ẽ grauiꝰ q̃ p̃mũ. Item aliqs dicẽ aliqđ mendaciũ in doctrina religionis qđ corrũpit fidẽ i vno ſimplici. Alius ⁊o dicit mẽdaciũ q̃ qđ ſcindit vnitatẽ eccleſiaſtice pacis. Cõtrat q̃ grauiꝰ peccat ſcõs q̃ p̃ri
mus. qz ſemiat inter fratres diſcordias qđ maxime ꝺminus deteſtat. ꝛ tamẽ p̃mus peccat p̃mo genere peccati mendacij. ſcõs ⁊o ſcõ. g̃ redit idẽ qđ p̃ꝰ. Itẽ poſſibile eſt aliquẽ mẽtiri p̃mo genere mendacij ex infirmitate. ſcõ ⁊o genere mẽdacij ex certa malicia ſi g̃ petm ex certa malicia ẽ petm i ꝓpm ſcm qđ eſt grauiꝰ alijs. vꝝ q̃ ſcõz genꝰ poſſit ee grauiꝰ q̃ꝫ p̃mũ. Itẽ p̃mũ genꝰ mẽdacij ẽ ꝺ fidẽ. ſcõz ẽ ꝺ charitatẽ generaliter loq̃ndo. ſz maiꝰ bonũ ẽ charitas q̃ꝫ fides. ſi g̃ ꝓpoſitões p habitus ꝺnoſcunt. grauius petm ẽ ſcõm genꝰ mẽdacij loquẽdo generaliter q̃ꝫ p̃mũ. Eſt igit q̃ſtio q̃ p̃mũ genꝰ mẽdacij Aug. dicit eſſe grauiſſimũ. Itẽ obz ꝺtra vltimũ gradũ. Dicit em mẽdaciũ qđ fit p caſtitate alterius corpis ſeruãda eſt leuiſſimũ oĩm. ꝛ leuiꝰ eo qđ fit p ſeruãda vita. Sz ꝺ. Illud mendaciũ grauiꝰ eſt in q̃ magis ſaluat rõ mentiẽdi ſz mẽdaciũ qđ fit ſerio plus hz de rõne mentiẽdi q̃ꝫ mẽdaciũ qđ fit ioco. Si g̃ qõlibet mẽdaciũ officioſum fit ſerio. qõlibet mẽdaciũ officioſum ẽ grauiꝰ q̃ꝫ iocoſum. Itẽ caſtitate nõ põt q̃s amittere inuitꝰ. vitã corpis põt q̃s amittere inuitꝰ. g̃ magis indiget adiutorio ꝛ ſuccurſu p ſeruãda vita q̃ꝫ p ſeruanda ꝺtinentia. Uidet g̃ q̃ magis ſpectet ad officiũ pictatis ꝛ magis leue petm ſit mentiri p ſeruãda vita corpis q̃ꝫ p ſeruãda ꝺtinẽtia carnis. Itẽ q̃ dit vitã ꝺdit ſpaciũ merẽdi ꝛ penitẽdi. ñ ſic aũt q̃ dit carnis ꝺtinẽtiã. g̃ piculoſius ꝛ damnoſius ẽ alicui interfici q̃ꝫ carnaliter violari. g̃ magis piũ ẽ in tali caſu mẽtiri. Iuxta hꝫ querit ſi q̃s ẽ in piculo ꝺſtitutꝰ de caſtitate amittenda ſua vel aliena. qđ ſit ſibi magis eligendum. Utrũ mentiri. vel ſuſtinere ſe vel aliũ carnaliter violari. Et querit vtrũ melius faciat ille qui mentitur vt alium trahat de ſtatu piculoſo vt intret religionẽ. de quo vehementer ꝑſumit vt poſſit ipm per mendaciũ attrahere. an ille qui ſimpliciter negligit. ꝛ ideo nõ vult mẽtiri pro alicuius ſalute. Et videt q̃ p̃mus melius faciat. quia nõ magnũ eſt facere vnum peccatũ veniale vt alius eternã ꝺſequat ſalutẽ. Qt ãt ſcõs melius faciat videtur. qr maioris pfectõis eſt in nullo caſu mentiri aliqua de cã ſm q̃ mltipliter oñdit b. Aug. Rº. ꝺm q̃ ſm 53
q̃ brũs Aug. dicit. Gradus mendaciorũ ſequunt ordinem. ita q̃ p̃mũ eſt magnũ. ꝛ vltimũ minimũ. Et ratio huius ẽ iſta. q̃m ſm q̃ vult pbs. Si maximũ in vno genere excedit maximũ in alio genere. ſimpliciter hꝫ genꝰ excedit illud. Uñ ad hoc q̃ aliqđ genus excedat altez nõ eſt neceſſe q̃ ſingula illius generis excedant ſingula alterius generis ſed q̃ ſummũ in alio genere ſit maiꝰ oĩbꝰ ceteris alterius generis. Q̃m g̃ inter mẽdacia oĩa illud ẽ maximũ ip̃ q̃ intendit vnꝰ alteri nocere in via veritatꝫ ꝛ ſalutis. quia infert ei nocumẽtũ ſpũale irrecõpẽſabile. ꝛ q̃ꝫ tum ad maxima bona. hinc eſt q̃ mendaciũ quod ẽ in doctrina religiõis cũ ſit ad hoc ordinatũ. ẽ inter cetera mendacia maximũ ꝛ ſummũ. Ulterius. qr nõ põt aliquis moueri maiori cauſa ad mẽtiendũ q̃ꝫ p ſeruando bono ſpũali vel annexo ſpũali. hinc ẽ q̃ iſtud mẽdaciuz eſt leuiſſimũ qđ fit p ſeruanda caſtitate corpis vel p aliquo ſili. ꝛ ſic gradatim deſcendẽdo ꝛ aſcẽdẽdo oꝝet videre in ceteris alijs. Uñ valde rõnabiliter brũs Augꝰ. ſpes mendaciorꝫ diſtinxit. ꝛ gradus ordinauit. Ad 54
illud ergo qđ p̃mo obijcitur in cõtrariũ de illo q̃ mentit dicẽdo xp̃m nõ aſcendiſſe ſup aſſellũ. vel aliud conſimile. qui nõ ita mentitur ſicut ille qui ſuo mendacio p̃rimũ interſicit. dõ. q̃ verꝫ ẽ. ſz tñ ex hꝫ nõ ſequit q̃ gradꝰ ille nõ excedat iſtũ. p eo q̃ illud eſt minimũ mẽdaciũ. ſed q̃ñ q̃s ex certa ſcia vel malicia impugnat veritatem ſicut pictatem. vt fidẽ xp̃ianã et bonos mores ſubuertat.

hoc in3ꝫ mō mentiendi nō ꝓtingit repiri graui⁹ mēdacium in scōo genere · ⁊ per hoc patet responsio ad duas rōnes sequentes · vicz de mēdacio quod inducit scisma · ⁊ de mendacio quod est ex certa malicia · Quoniā mendaciū in doctrina religionis nō tm̄ inducit infidelitatē īmo ⁊ scisma ⁊ cetera mala · nec tm̄ est ex infirmitate immo ex certa malicia · Ad illud quod obꝫcit ꝙ primū
55 mendaciū genus opponit fidei · scōm vero opponit charitati · dōm ꝙ ratio illa dupliciter deficit · Primū q̄dez q̄ nō sequit̄ si aliqua duo bona sic se habent ꝙ vnuz excedat reliquū · ꝙ similiter sit ⁊ in eoz priuationib⁹ reperire · quoniā sicut negationes ecōtrario se habent affirmationib⁹ · sic etiā esse potest in priuationib⁹ ⁊ habitib⁹ Unde nihil impedit · ꝙ charitas sit maius bonum 3ꝫ fides · ⁊ tamen maius malū est infidelitas 3ꝫ odium · Et ratio huius est · quia plus priuat infidelitas 3ꝫ ipz odium · Alius etiaz defect⁹ est ibi · quia mendaciū qđ est in doctrina religionis nō tm̄ repugnat fidei sed etiā moribus bonis · veritas em̄ fm pietatē que est in doctrina religionis nō tm̄ ꝟsistit in credendis · verūetiā in agēdis Unde si quis diceret fornicationē nō esse vitandam · ⁊ parentes nō esse honorādos · mentiret̄ ꝑmo genere mēdacij · Et quia in doctrina religionis nō tm̄ docet̄ quid credēdum · sed etiam quid est fm singulas ꝟtutes opandum · hinc est ꝙ illud mendaciū potest opponi cuilibet virtuti ⁊ bono spirituali · licet ꝑmo ⁊ ꝑncipaliter oppo-
56 natur ipi fidei · Ad illud quod obꝫcit vlterius ꝙ mēdaciū ioco sum est magis leue 3ꝫ officiosum · dōm ꝙ falsum est · quia in neutro illoz mendaciorum intendit quis decipere aliū · intendit tamen dicere falsuz · in vno vt delectet · in altero vt pſit · Minus aūt inordinata est intētio quando intendit pdesse 3ꝫ quādo intendit delectari Cū ergo dicit ꝙ mendaciū ioco sum nō fit serio · dōm ꝙ falsum est · quia serio mentit̄ quis illo mendacio nō tamen ad seducendū sed ad delectandū · Ad illud quod
57 obꝫcit ꝙ maius peccatū est mentiri ꝓ seruanda vita 3ꝫ ꝓ seruanda ꝓtinentia · dōm ꝙ falsum est · licet enim nō possit aliquis alicui inuito auferre virtutē ꝓtinētie 3ꝫ trum ad id quod mentis est quia tamē potest auferre illud quod est ei annexum · vicz ꝓtinentia carnis · in cuius ablatione maxīmū est periculū ꝓpter carnis lubricum · ex hoc est ꝙ magis accedit ad pietatē mentiri ꝓ illa ꝓtinentia seruāda 3ꝫ ꝓ vita · fm ꝙ vita spūalis ꝑfert vite carnali · Un̄ ⁊ si pietas naturalis aliquo mō plus moneat ad seruandā vitam nature · tamē pietas gratuita que mouetur fm regulam fidei magis mouet ad cōseruandam vitam gratie ⁊ virtutis · Ad illud ꝫo qđ 58
obꝫcitur ꝙ qui aufert vitam aūfert spacium penitendi ⁊ merendi · dicendū ꝙ ⁊ simul cum hoc aufert spacium peccandi · ⁊ nescitur vtrum homo absumptus a morte vitam futuram expendit in bonis vel in malis · ideo nō est simile hinc ⁊ inde · Ad illud vero quod queritur 59
de aliquo qui est in periculo constitutus de amittenda integritate carnis · Dicendū ꝙ aut est ꝑfectus amator ꝓtinentie aut imꝑfectus · Si perfectus est vt possit de ꝓtinentia mentis confidere · non debet ꝓpter hoc mēdacium dicere ꝓ viranda corruptione carnis · quoniam sicut dixit Lucia · Si me inuitam violaueris · castitas mihi duplicabitur ad coronam · in tali periculo sustinere pollutionem illam potest esse sine culpa · sed mētiri non potest esse sine culpa · Si aut̄ est imperfect⁹ rationabiliter debet timere ne succūbat si ad illum statum venerit · ⁊ ideo tali ꝓpter infirmitatem suam cōceditur redimere periculum maioris peccat̄ per min⁹ peccatum · Unde si probabiliter videt ꝙ per mendacium posset declinare corruptionem · sanius consilium est isti aliquod falsum dicere 3ꝫ corruptionem illam sustinere · Et hoc est quod dicit beatus Auguſt · in lib · de mendacio · Illa peccata que ita committuntur in homine vt eum faciant immundum · etiam peccatis nostris euitare debemus · ac per hoc nec peccata dicenda sunt · ⁊ ideo fiunt vt illa immundicia euitetur · quod intelligendum est non ꝙ non sint simpliciter peccata · sed q⁹ non sunt grauia · Et sicut dicimus de viro imperfecto respectu lui · sic etiam intelligendum est de viro imperfecto respectu alterius viri imperfecti Et ita debet homo cauere periculum alienum sicut ⁊ proprium · Ad 60
illud quod vltimo queritur vtrum sanius sit consiliuz mentiri vt alius reducatur ad viam veritatis · dicendū ꝙ nec perfecto nec imꝑfecto conuenit mentiri ꝓpter hoc vt alterum ad viam veritatis prouocet · quia nō indiget deus nostro mendacio · nec debet aliquis credere ꝙ aliquis conuertatur a malo per falsi suggestionē sed potius per spūssancti inspirationē fm ꝙ dicit Brego · Inuanum laborat sermo ꝑdicatoris · nisi intus operetur gratia saluatoris ·

Distinctio · xxxix · de periurio ·

Dunc de periurio videamus ⁊c · Supra egit magister de mendacio quod opponitur quinto precepto secūde tabule · in hac vero parte intendit agere de periurio · hec autem pars continet presentē distinctionē · ⁊ diuiditur in partes tres · In quarum prima inquirit magister quid sit periurium · In scōa vero determinat qualiter sit iurandum · ibi · Queritur etiam vtrū liceat iurare per creaturam · In tertia vero qō iuramentum est ad implendū ⁊c · ibi · Nūc supest inuestigare vtrū oīe iuramentū sit adimplēdū · Prima ꝑs diuiditur in ꝑtes duas · In q̄rum ꝑma determinat de periurio ꝑ cōparationē ad mendaciū · In scōa ꝫo per cōparationē ad iurationē vel iuramentū · ibi · Si aūt querit vtz iurare sit malum · Hac secunda parte indiuisa remanēte · prima pars diuiditur in partes tres · In quarū ꝑma inquirit vtrum essentiale sit periurio esse mendaciuz ⁊ determinat fm opinionē alienā · In scōa vero determinat fm opinionem ꝓpriam · ibi · Sed melius creditur ⁊c · In tertia vero remouet dubitationē annexam · ibi · Cum vero quis iurat quod verum est ⁊c · Similiter secunda ꝑs in qua determinat quō sit iurandū diuidit in partes duas · In quarū ꝑma determinat de forma iuramenti licita · In secūda de forma iuramenti illicita · ibi · Post hec q̄ritur vtrū fide eius vtēdū sit ⁊c · Et hac ꝑte remanente indiuisa · ꝑma diuidit̄ in tres · In quarum ꝑma querit que sit forma iuramēto cōgrua · In secunda que forma sit magis obligatoria · ibi · Si aūt queritur q⁹ magis tenetur ⁊c · In tertia vero determinat que sit forme iurandi intelligentia · ibi · hic queritur quid sit ꝙ dicum iuro · Per hūc etiā modū tertia ꝑs ꝑncipalis diuiditur in ꝑtes duas · In quaz ꝑma determiat de iuramenti obligatiōe · In scōa ꝫo de honestate · ibi · Decreuit ⁊c · Et illa ꝑte remanēte indiuisa · ꝑma diuidit̄ in ꝑtes tres In ꝑz ꝑma determiat vtz iuramētū illicitū sit obligatoriū · In scōa vtz iuramētū sit dolosuz · ibi · h etiā sciēdū ē ꝙ q̄cūq; arte ꝫborꝫ ⁊c · In tertia ꝫo inq̄rit vtz iuramentū coactū sit obligatoriū · Queritur etiā si peccat q̄ boiez iurare cogit · Subdiuisio ꝑtiū satis manifesta ē in ꝑs ·

Dí. XXXIX

Jnqrit ḋ sit piuriū · t determiat fm opinionē alienā · vtr centiale sit piurio eē mēdaciū · a hiero · sū pbiere ·

Hunc de piurio videamus · Periuriū ē mēdacium iuramēto firmatū · Hic qrit vtr sit piuriū vbi nō ē mēdaciū · Qō ḋbusdā vr ex auctre a hiero · dicēt ſ · Aduertēdū est q iusiurādū tres hz comites · vita tē · iudiciū t iusticiā · Si ista defuerint nō erit iuramētū ſ piuriū · Ubi āt falsū iurat vitas deest · Si ḡ fm iurek · t si nō sit ibi i tētio fallēdi · vr eē piuriū q deest vitas · Quibusdā placet nō eē piuriū · vbi ꝯ ē mēdaciū · t sic dr aliq falsū sine mēdacio · ita iurak fm sine piurio · Falsū forte dixit apls cū se vētur ad corinthios pmisit · Nec tñ sic ei ponebak culpā mēdacij ptraxit q sic aio sentiebat · etiā si iuramēto illud firmasset · ñ piuriū incurrisset · q qrtū in ipo fuit vex dixit · Et si iuratōz addidisset · qrtū i se foret vex iurasset · t si alik euenerit qđ dixit · Jō sic ḋs si est mēdax nisi alik sentiat aio qđ dixit · siue ita sit siue nō · ita vr ḋbusdā neminē piurū ostitui nisi alik sentiat aio qđ loquak · siue ita sit siue nō ·

Dekmiat fm opionē ppriā · distinguēs triplicē mom piurij · h

Sz meliꝰ credik t ille peierare ḋ falsū volūtate fallēdi iurat · t ḋ fm putās ḋd vex ē iurat · t ḋ vex putās qō falsū ē iurat · Unī Aug · hoies fm iurāt vel cū fallūt · vel cū fallik · Aut putat hō vex eē ḋd fm ē t temere iurat aut scit vel putat falsum esse · et tñ p vo iurat · t nihilominꝰ cum scelere iurat · Distāt āt illa duo piuria q cōmemorauī · Fac illū iurare ḋ q vex eē putat · p ḋ iurat vex eē putat · t tñ falsū ē · nō ex anio iste peierat ſ fallik · Hoc p vo hz ḋd falsū ē · ñ p falsa re sciens iuratōz inꝭponit · Da aliuz ḋ scit falsū eē · t iurat tāqz verū sit ḋd scit falsū eē · Uidet ſ qz ista detestāda sit belua · Fac aliū ḋ putat falsuz eē · t iurat tāqz vex sit · t forte vex ē · Uerbigra vt intelligat ſ · Pluit i illo loco ſ · Jnterrogas hoiez t dic pluisse · t tūc pluit ibi · ſ si putat ñ pluisse · piurus ē · Jnk est quēadmodū vbū pcedat ex aio · Rea liguā ñ facē nisi rea mēs sit · Hijs euidēt tradik q tripliꝰ peierat hō vt ſ dixi mo · dū vel scies fm iurat · vl putās fm ḋd vex ē iurat · vel estimās vex qđ fm ē iurat · Sz hoc extremū ñ vr eē piuriū · etiā si piuriū noiek · eo q falsuz iurak ñ vre esse piurij ḋ sic iurat · qr ñ est mēs eiꝰ rea · t iō nec liguā · imo mēs eiꝰ rea ē · dū iurare pſumit · qđ pspicue vex ñ depbēdit · Nō ḡ oē piuriū mēdaciū ē · nec ois ḋ peierat mētik · ſ ois mētiēdo iurās peierat · t ois ḋ fm iurat siue mētiēs siue nō · peierat ·

Remouet dubitatōz ānexā · c

Cū vo ḋs iurat ḋd vex ē timēs eē fm · qr ḋ ḋd sit ibi piuriū · ipa ei significatio vl fm vl mēdaciū ē qz va ē · qz vex ne sciēt loqr · Nō ḡ ipa significatio vl fm vl mēdaciū ē qz va ē · t ḋd vex ē · piuriū ñ vr eē · Ad hoc dicē loq sic · ſ · ptra mētē ſb attestatione iuramēti eē piuriū · mētiri ḡ adhibita iuratōe piuriū ē · Periuriū ḡ ē vl iurādo loq fm cū in tētōe fallēdi · vl iurādo loq fm sine intentōe fallēdi · vl iurādo loq vex cū intētiōe fallēdi · Hic opponik · Si ois ḋ fm iurat peierat · tūc ḋ alicui pmittit dare ſb certo fmio aliq ḋd tñ ñ faciet · exā iurauit peierauit · qr fm iurauit · Nō ei ita futurꝫ erat vt iurauit · Ad hoc dici pt · qr ñ ois ḋ iurat ḋd fl ē · exā iurat piurꝰ ē · sic iste de q agim · · ſ exā ꝓposituz murat vl terminū trāsgredik · iuratio talꝭ fit piuriū reatu ·

An iuratio sit malū · d

Si āt qr vtr iurare sit malū · Dicim aliqñ malū esse · aliqñ nō · Spōte ei t sine nccitate iurare vl fm iurare · pctm grāde ē · Ex nccitate āt iurare · ſ · vel ad assedū inocētiā · vl ad federa pacis pfirmāda · l ad pſuadēdū auditorib ḋd ē eis vtile · malū ñ ē qz nccriū eis ē · vñ aug · Juramū tū faciendū ei nccijs cū pigri ſt hoies credere ḋd eis est vtile · qrik · Ad illō ho qđ obijcik ḋ vbi est vnum · videlicet iudicium · ibi sunt reliqua ergo alia sūt superflua · dicēduz q illa ratio non valet · Deficit ei talis modus loquendi in hijs q se habent per cōnexionem · quia enīz virtutes cōnexe sunt · si vna habetur habentur t omnes · et tamen nō sequitur q si vna habek q cetere supfluant · Alibi eīam deficit · vicz cū aliq se bñ q additionē · Posito enim posteriori ponitur prius · sic posita rationali in homine · ponitur sensibilis t vegetabilis · t tamen ex quo rōnalis habek · nō ppterea alie supfluūt · sic est in ppsito intelligendū · Qō dam em iuramētum fit iuste qō tamen nō fit vere · t aliqō fit vere t iuste t nō discrete · qr sine pmeditatōe · t iō illa nō valet · Ad illō qō qr q re magꝭ iuramētū hz istos comites ſ aliꝰ actus dō · q h est · qr iuramētū ē i assertione nīi fmōis · fmo āt nr dubitatē hz fm q dr Sap xi · Logitatōes mortaliū timide · t incerte puidētie · Jō ad h q fmo nr p diuinā volūtatē cō firmet directe t ꝓueniēt · indiget comitib ipm regētib · ne iuenīatur dissilis veritati inuocate ·

Questio ·

Solutio ·

Oppositio

Dekmiatō

Augꝰ · de sermōne dñi in mōte ·

Augu · de verb apl̄i sam p q · Scdm sermone xxvij ·

compationez ad eum a quo egreditur debetur sibi iudicium · fm cōpationē ad rē q fit ḋbeē sibi ḃitas · vt sit adequatio rei t sermonis · fm vero cōpatiōz ad cām de q sic ḋbeē sibi iusticia vt p iusta cā fiat · Et q/niā omne iuramētuz hz istas tres cōpatiōes · iō omne recū iuramētū hz istos tres comites · Et per hoc ptz rñsio ad illud qō vltimo

2 b Si aũt que
ritur ꝛc. Innu/
it mgr̃ q magis
teneꝫ qui iurat
Aug. sup epl̃am ad Gal. p deũ ꝯ ꝙ iurat
p creaturas vel
euãgeliũ. Et rõ/
nẽ buj⁹ assignat
q tanto mãj⁹ est
iuramentum ꝛc.
Sz J. iurans p
creaturaz nõ iu/
rat nisi p deũ. q
Augu. de fmõe dñi nõ intẽdit iuoca
re creaturã testẽ
sz creatorem. si ḡ
Hath. v idẽ est vtrobiꝯ
p qõ iurat. ḡ ea/
dẽ est obligatio
ꝛ vniformis. er/
go vnũ ẽ ñ majꝰ
altero. ꝛ ꝯto so/
lẽnius ẽ iuramẽ/
tũ. tãto trãsgre/
diẽs est infami/
or. ꝛ tanto obli/
gatio maior. sed
eũ maiori solẽni
tate ꝙsueuit fie/
Luc. xj. ri iuramẽtuz qõ
fit p euãgeliũ ꝯ
quod fit p deũ.
ḡ ꝛ. Itẽ magis
est ꝓtenere plu/
ra bona ꝯ vnuz
sed ꝙ iurat p cre/
aturã. si peierat
ꝓtemnit creato/
rem ꝛ creaturaz
qui vero iurat p
deũ ꝛ peierat cõ
temnit alterum
tm̃. ergo iuramẽ
tuz quod fit per
creaturã est ma/
gis obligatoriũ
Hath. v ꝯ iuramẽtũ qõ
fit p deum. Rõ.
dõm q respon/
sio magistri ꝛ cõ
Hiro. sup Hath. firmatio Criso.
regulariter vera
ẽ. quia ꝯto san/
ctius est p qõ iu/
ratur. tãto iura/
mentũ est magꝭ
obligatoriũ. hoc
dico ceteris pa/
ribus vbi solẽni
tas obseruatur.
Unde sicut dicẽ
Criso. magꝭ ob/
Gen. xlij. ligatoriũ est iu/
ramẽtũ quod fit
per deum ꝯ qõ

Juratio ñ ẽ bona. ñ tñ mala cũ
ẽ nccia. i. ñ ẽ appetẽda sic bõa. ñ
tñ fugiẽda tãꝯ mala. cũ ẽ nccia
ria. Nõ ẽ ei ꝓtra ꝓceptũ dñi iura
tio. ꝑ ita intelligiẽ dñs ꝓhibuis/
se a iuramẽto vt ꝯtũ in ipo est
ꝙsq; nõ iuret. Qõ multi faciũt
in ore habentes iurationem
tanꝯ magnũ atq; suaue aliq̃d.
Apls eñ nouit ꝓceptũ dñi ꝛ tñ
iurauit. Prohibemur eñ iura/
re cupiditate vel delectatõe iu
randi. Q ḡ xps ait i euãgelio.
Ego dico vobis nõ iurare oino
ita intelligiẽ ꝓcepisse. ne ꝙsq; si
cut bonũ appetat iuramẽtũ. et
assiduitate iurãdi labaẽ i piuri/
um. Qõ vo addidit. Sit sermo
vester est est. nõ nõ. bonũ ẽ ap/
petẽdũ. Qõ aũt amplj⁹ ẽ a ma
lo ẽ. Id est si iurare cogaris. sci
as de necessitate venire infir/
mitates eo ꝛ q̃b⁹ aliq̃d suades.
q̃ infirmitas vtiꝯ malũ est. vñ
nos q̃tidie liberari ꝓcamur di/
cẽtes. Libera nos a malo. Jõ/
ꝯ nõ dixit q̃d amplj⁹ ẽ malũ est
Tu eñ nõ facis malũ q̃ bñ vte/
ris iuratõe. ꝑa malo ẽ illj⁹ q̃ alit
nõ credit. i. ab infirmitate q̃ ali
q̃ pena ẽ. aliq̃ pena et culpa.
Ibi ḡ dñs ꝓhibuit malũ. suasit
bonũ. indulsit necessariũ.

Determiat de forma iuramẽ
ti licita. Et q̃rit q̃ sit forma iura
mẽto cõgrua. e

Queriẽ etiã vtꝛ liceat iura
re p creaturã. Q nõ vr. cũ i le/
ge scptũ sit. Reddes ãt dño iu/
ramẽta tua. Et xps i euãgelio
ꝓcipit nõ iurare oino nec p ce/
lũ. nec p terrã. nec p hieroſoly/
mã. nec p caput tuũ. Judeis q̃
puulis ẽ ꝓcessũ iurare p creato
rẽ ꝛ ꝓceptũ. vt si iurare ꝓtinge/
ret. nõ nisi p creatorẽ iurarẽt. ñ
p creaturã. qr iurãtes p angl̃os
ꝛ elementa. creaturas venera
bant honore. ꝛ meli⁹ erat ꝫ ex/
hibere ꝺo ꝯ creatis. Infirmis
ḡ illud ꝓhibuit. scts ꝺo q̃ i cre/
aturꝭ creatorẽ venerabant tm̃
nõ ꝓhibuit. Cũ ioseph p salutẽ
pharaonis iurauit. ꝺi iudiciũ i
eo venerat⁹ q̃ posit⁹ erat in infi

mis. Xps ꝺe ita p creaturas iu/
rare ꝓhibuit. ne vel aliq̃d diui/
nũ i eis crederet ꝙ q̃ reuerẽtia
eis debeaẽ. vel ne p ea iurãtes
falsuz. hoies se iuramẽto tenẽ/
ri nõ putarent.

Querit q̃ forma iuramẽti sit
magis obligatoria. f
b Si ãt q̃rit q̃s magꝭ teneaẽ. an b
q̃ p deũ an q̃ p euãgeliũ vel cre
aturas iurat. Dicim⁹ q̃ p deum
q; p deũ ꝫ facta sũt. Cñ Criso.
Si q̃ cã fuerit. modicũ vr facẽ
q̃ iurat p deũ. Qui vo p euãge
liũ magꝭ aliq̃d fecisse vr. Qui/
bus dõ. ẽ. Stulti scpture sctẽ p
pter deũ facte sũt nõ de⁹ ppter
scripturas. ita ꝛ creature facte
sunt ꝓpter deũ.

Determiat q̃ sit forme iurã/
di intelligẽtia. g

Hic q̃rit q̃d sit dicere p deuz
iuro. ꝫ ẽ testẽ adhibẽ deũ. Jura
uit eñ apls dicẽs. Testꝭ ẽ mihi
dõs. ac si dixisset. p deũ ita ẽ. Cñ
Aug. Ridiculũ ẽ putare ꝫ si di/
cas p deũ iuras. Quid est eñ p
deũ. nisi testis ẽ dõs. Aut q̃d ẽ te
stis ẽ dõs nisi p deũ. Quid ẽ ãt iu
rare. nisi ius deo reddere q̃ñ p
deũ iuras. Jus. s. ꝛitatis ꝛ ñ fal
sitatis. Itẽ. ecce dico charitati
vre. ꝛ q̃ p lapidẽ iurat falsũ piu
rus ẽ. qr nõ lapidẽ q̃ nõ audit. ꝑ
ei⁹ creatorẽ adhibet testẽ. Hoc
est ḡ iurare p quãlibz creaturã
scz creatorẽ ei⁹ testẽ adhibere.
Est etiã q̃ddã genus iuramẽti
grauissimũ qõ fit p execratõez.
Ut cũ hõ dicẽ. Si illud feci illud
patiar. vel illud cõtingat filijs
meis. Scom quẽ modũ accipiẽ
etiã interdũ cũ aliq̃s iurãdo di
cit p salutẽ meã vel p filios me
os ꝛ hmõi. Obligat eñ ꝫ deo.
Cñ aug. Cũ q̃s ait p salutẽ me
am. salutẽ suã ꝺo obligat. Cum
dicẽ p filios meos ꝓpiḡrat eos
ꝺo vt ꝫ veniat in caput eoꝝ qõ
exit de ore ipi⁹. si vez vez. si fal
sum falsũ. Et sicẽ p ꝫ iurãs aliq̃n
hoc ꝺo obligat. ita p deũ iurãs
ipz adhibet testẽ. In oi ḡ iurati
one aut ꝺs testis adhibeẽ. aut
creatura ꝺo obligaẽ ꝛ ꝓpigno

fit per creaturã
Ad illud ve/
ro quod obiciẽ
q̃ iurando p cre
aturam iurat ho
mo per deuz. di
cendum q̃ cum
quis iurat p cre
aturam. intentõ
fertur ad deum.
sed hoc tm̃ habi/
tudinaliter. Cũ
vero quis iurat
per deum nõ tm̃ Chrys.
fertur habitudi/
naliter sed etiaz
actualiẽ. Et q̃m
ampliozẽ ꝙuer/
sio actualiẽ ꝯ ha/
bitudinalis. hic
est q̃ fm ipsam
maiozẽ attẽditur
obligatio. ꝛ ma/
iozis culpe ẽ ipa
trãsgressio. Ad 3
illõ qõ obiꝛ de iu Quid ẽ di/
ramento facto p cere p deũ.
euãgeliũ qõ ẽ so
lenniꝰ. rñderi ꝓt Roma. j.
dupliciter. Primo q; ñ
tm̃ fit iuramẽtũ
p euãgelia sz per In fmõe ꝺ
euãgelia dei. ita iurio q̃ sic
q; ñ tm̃mõ fit ad incipit.
ipm ꝙuersio ha/ Quisq; ẽ
bitudialiẽ rõe sui prauꝰ et p/
affectꝰ. sz etiam uersꝰ cordis
actualiter se. ꝛ ad
assũptã hũanita
tẽ. ꝛ ad ꝓpalatã
hitatẽ. ꝛ ꝺ tle iu
ramẽtũ rõnabili
ter ꝺz fieri cum
maiozi solẽnita/
te. ꝛ ampliozẽ in Aug. sup
ducit obligatoz pz. vij.
Tilio nõ dicit ꝓ
ꝫ accidit ꝓpẽ
solẽnitatẽ supad
ditã quã oẽs in
forma illa obser
uãt. Ad illõ qõ 4
obiꝛ q; plꝰẽ ꝺtẽne
re duo ꝯ vnuz. In fmõe ꝺ
ꝺõ. q; creata cõ/ iurio.
patiõe creatoris
nihil ẽ. vñ q̃ ni/
hil addit s diui/
nã excellẽtiã. ꝛ p
ꝫ nec ꝺtẽptꝰ eiꝰ
sup ꝺtẽptũ dei.
Preterea ñ ꝺo
ꝺtẽnẽ ꝺs i crea
tura sicut conti/
nitur in scpo.

Zn li. de of heys.

In synonimis.

Zn li. soliarum.

Beda omel. xliij

Aug.

e Jurare ſcz deū teſtē adhibere. Cōtra ſi b̄ verū eſt. tunc vī q̄ forma iſta iurādi. æ mihi teſtz eſt. et iuro p̄ deū non ſint diuerſe forme iurandi.

Juxta h̄ q̄rit. cū Aug. aliq̄n iuremus q̄ b̄ac p̄poſitoz p. aliq̄n per hanc p̄poſitoz in. ſm q̄ dic̄ ap̄ls Roma. ix. Veritatē dico in xp̄o ieſu et nō mentioz. q̄ ſit inter has differētia. Itē q̄rit Cū in veteri teſtamēto iurarēt b̄ mō. viuit dñs et b̄ mihi faciat et b̄ addat. in p̄mitiua ẏo eccleſia b̄ mō. teſtis ē mihi ōs. et ī tp̄e moderno iuret p deū. vñ veniat iſta formaz differentia ſm diuerſa tp̄a. Ꝑ. dōm q̄ ī forma iuramēti introducit ipſa veritas ī teſtimoniū Et b̄ p̄t cē multipl̄r Aut inq̄ntum tz rōnē p̄cipiētis. et ſic iurat p deū ita q̄ ꝑ ipoztat habitudinez p̄n cipij. Aut inq̄ntū ipoztat habitudinē p̄cipiētis t cognoſcētis. et ſic ē iſta forma teſtz ē mihi deus ſiue ſit deus. qō idē ē. Aut ipoztat habitudinē retribuētis reſpectu bonoz. et ſic iurat. viuit dē q̄ vitā alīs tribuit. Aut inq̄ntum ipoztat habitudinē retribuētis reſpectu maloz et ſic iurat hac forma. hoc faciat mihi deus. et

In li. de officijs.

In ſinonimis.

In li. ſniarum.

Beda omel. xliij

c rat. Et hoc ſit iuuare. ſ. deuz teſtē adhibere. vl̄ deo aliq̄d oppignorare. h̄ ē g̃ iurare p̄ quālibet creaturā. ſ. creatorē ei⁹ teſtem adhibere.

Determinat de forma iuramenti illicita. h

Poſt hec q̄rit vtz fide ei⁹ vtē dū ſit q̄ p demonia vl̄ ydola iurauerit? De hoc Aug⁹. ſcribēs ad publicolā ait. Te p̄us p̄ſiderare volo vtz ſi q̄ſpiam p deos falſos iurauerit t fidē nō ſeruauerit. nō tibi videt bis peccaſſe Bis vtiq̄ peccauit. q̄ iurauit p quos nō debuit. t ꝓtra pollicitā fecit fidē qō nō debuit. Jō q̄ q̄ vtiq̄ fide illi⁹ quē cōſtat iuraſſe p deos falſos. t vtiq̄ nō ad malū ſ ad bonū. nō pctō illi⁹ ſe ſociat q̄ p demonia iurauit. ſ bono pacto ei⁹ q̄ fidē ſuauit t⁹ ſine dubitatiōe min⁹ malū ē per deos falſos iurare vaciter. q̄ p deū vez fallaciter Q̄to ei p qō iurat magis ſctm̄ ē. tāto magz eſt penale piurium.

d Determinat vtz iuramentū illicitū ſit obligatoziū. i

Nūc ſupeſt videre vtz oē iuramentū implendū ſit? Si em̄ q̄s aliq̄d iurauerit ꝓtra fidē t charitatē. qō obſeruatū peioze vergat in exitū. poti⁹ ē mutanduz q̄ ad implendū. Vñ Amb. eſt ꝓtra officiū dei nōnū q̄ p̄miſſū ſoluere ſacrm̄. vt herodes fecit Itē Jſidoz⁹. In malis p̄miſſis reſcinde fidē. in turpi voto muta decretū Qō icaute vouiſti ñ facias. ipſa ē p̄miſſio q̄ ſcelere adipleſ. Idē. Nō ē obſeruanduz ſacrm̄ q̄ malū incaute p̄mittit vt ſi q̄s adultere ppetuā fidem cū ea p̄manēdi polliceat Tolerabilib⁹ em̄ ē nō ip̄lere ſacrm̄ q̄ p̄manere ī ſtruplo. Itē Beda. Si q̄d nos icauti⁹ iurare cōtigerit q̄ obſeruatū peioze vergat in exitū. libere illō ſalubrioꝛi cōſilio mutādū nouerim⁹. ac magis inſtāte nēcitate peierandū ē nob⁹ q̄ p vitādo piurio ī aliō crīmē graui⁹ ēe diuertendum.

Deniq̄ iurauit dauid q̄ deū occidere Mabal. occidere virum ſtultū. ſed ad p̄mā itercessionē abygayl feminē p̄udentis remiſit minas. reuocauit enſem in vaginam. nec aliquid culpe ſe tali piurio cōtraxiſſe doluit. Item Aug. Q̄ dauid iuramētum per ſanguinis effuſionem non impleuit. maioꝛ pietas fuit. Jurauit dauid temere. ſ nō impleuit iuratiōnē maioꝛi pietate. Ex his alijſq̄ plurib⁹ ofꝛditur quedā iuramenta nō eſſe obſeruanda. et qui ſic iurat. vehementer peccat Qui aūt mutat bene facit. Qui aūt nō mutat dupliciter peccat. t q̄ iniuſte iurauit. et quia facit quod non debet.

Utrū at periurus qui nō facit quod incaute iurauit. k

Qui vero mutat. vtrū periur⁹ debeat dici. ſolet queri? Beda ſupꝛa tale iuramentū vocauit periuriū. Johes etiā apocriſarius oztētaliū ſediū dixit. Sermo patris noſtri ſophꝛonij ſignificat q̄ meli⁹ ē iurantem peierare. q̄ ſeruare ſacrm̄ in fractione ſanctaz imaginum. Sed periurium dicit tale iuramentū non obſeruatū: t peierare ꝺi qui nō implet q̄ falſū iurat. nō q̄ in de re⁹ ſit q̄ nō obſeruat. ſed q̄ iurauit iniuſtū ex quo reus eſt. ſicut ille qui peierat.

Utrum iuramentum doloſum ſit obligatoziū. l

Hoc etiā ſciendū ē. q̄ q̄cūq̄ arte vꝺoz quis iuret. deus tū qui ſcie teſtis ē ita b̄ accipit. ſicut ille cui iurat intelligit. Duplici citer aūt reus ſit. qui t nomen dei inuanū aſſumit. t primum in dolo capit.

Utz iuramentū coactuz ſit obligatoziū. m

Querit etiam ſi peccat q̄ hominem iurare cogit? De hoc Auguſti. ait. Qui exigit iuratōez multum intereſt: ſi neſcit illum iuraturum falſū an ſcit. Si em̄ neſcit. t ideo dicit. iura mihi vt hoc addat. Et q̄ niam ipa veritas nunc manifeſte adducit ad p̄fir mationez tanq̄z omnis veritatis p̄incipiū et creator. hinc eſt q̄ i noua lege dupli citer iurat. Et ne quod q̄ tpe p̄mitiue eccleſie veritas nōdū erat manifeſta. ſed indigebat maioꝛi euidētia. hinc eſt q̄ re nebatur tūc iſta forma teſtis eſt mihi ōs. Q̄ vero in ve. teſt. cōſiderabat diuīa veritas vt vindicans et vlciſcens. quia ſub ratione ſeueritatis et equitatis. hinc eſt q̄ duplicem formā in veteri teſtamento ſeruabant. ſ. vt ſit deus. et hoc faciat mihi deꝰ. et b̄ addat. Et b̄ patet p̄dictaz differentiaz diſtinctio et ſufficiētia. et vſus earum ſm diuerſa tp̄a. Ad illō q̄ querit que differentia importat q̄ hanc p̄poſitionem p. et q̄ hanc p̄poſitionez in. dōm q̄ q̄ magis dicit ipſam veritatem ſub ratione teſtificantis et p̄incipiantis hec aūt p̄poſitio in importat habitum diuine veritatis ſub ratione teſtificantis et exemplantis. Unde ſm rē idē eſt iurare in d ō et p̄ deum. et dicere teſtis eſt mihi deus. licet ſit differētia ex parte modi dicē di.

In ſermocinat. Jſidorus i li. ij. ſniaz.

6 d Sine dubitatione minꝰ malū est p deos falsos iurare veraciter q̄ p deū vez fallaciter. Contra. maiꝰ peccatū est idolatria q̄ periurū siue vez siue falsū. ꝛ idolatria in iurādo cōmittit idolatriā. qz idolū venerat p ipz iurādo. gꝰ si iurat vez p falsos deos. magis peccat q̄ ille q̄ iurat falsum p vez deū. ℟. dicendū q̄ in iuramento illo q̄ q̄s iurat p falsos deos duo sunt. vi delicet illud qđ asserit. et illud p qđ asserit. Respiciendo illud qđ asserit. sic est minꝰ malū. Et sic loquit Augꝰ. qz ex illa pte asserit vez et ex alia pte falsum. Respiciendo ꝯo ad illud p qđ iurat. maiꝰ malū ē iurare vez p falsos deos q̄ falsuz p vez deū. ꝛ fm istā viā pcedit. e Qui puocat hoiem ad iurationē ꝛ scit eū falsum iurare vicit homicidiā. Cōtra h̄ est q̄ iudex sciens aliquē iurare falsum tenet tū nihilominꝰ ex officio ab eo exigere iuramentum. gꝰ videt q̄ faciendo illud ad qđ tenet peccet mortaliter occidendo primū. ℟. dom q̄ exigēs iuramentuz fides ei sit. non est peccatū. tamen humana temptatio ē. Sz ꝯo scit eū fecisse ꝛ cogit eū iurare. homicida ē. Idē Qui puocat hoiem ad iuratōez scit euz falsum iurare vincit homicidā. quia homicida corpus occisurꝰ est. ille animā. immo duas aias ꝛ eius quem iurare puocauit ꝛ suam.

De concilio aurelianēsi. n

f Sancta synodꝰ decreuit. nisi p f pace facienda. vt oēs fideles ieiuni ad sacramēta accedant

f Sancta synodus decreuit ꝛc. Contra h̄ obijcit. qz iuramentū nō ē opꝰ p̄ilegiatuz imo p̄tinet tā ad imp̄fectos q̄ ad p̄fectos. ḡ nō videt q̄ circa ip̄m sit hmōi solennitas ieiunij obseruanda. ℟. dom q̄ h̄ nō est p̄pter p̄ilegiū sz magis propter periculū. qz post cibū ꝛ potū hō p̄nior est ad multiloquium. ꝛ iō faciliꝰ caderet hō in periurū. Preterea iō institutū ē vt ieiuno stomacho fiat iuramētū. qtinꝰ p h̄ diminuetur q̄ cū magna reuerēcia nom̄ diuinū ē in testimoniū invocandū ꝛ nō passim p q̄cūq̄ cā. Excipit aūt bonū pacis ppt̄ h̄. q̄ ipz est maxime appetendū. ꝛ eiꝰ oppositū maxime fugiendū. Vñ qz in reformādo pacē mora trahit periculū ad se. ppt̄ h̄ in casu isto nō ita seruat ieiunū.

7 os q̄ falsuz p vez deū. ꝛ fm istā viā p̄cedit. e Qui puocat hoiem ad iurationē ꝛ scit eū falsum iurare vicit homicidiā. Cōtra h̄ est q̄ iudex sciens aliquē iurare falsum tenet tū nihilominꝰ ex officio ab eo exigere iuramentum. gꝰ videt q̄ faciendo illud ad qđ tenet peccet mortaliter occidendo primū. ℟. dom q̄ exigēs iuramentuz

AD intelligentiā hui⁹ ptis fm ea q̄ magr̄ determinat incidit h̄ q̄stio circa tria. Primo q̄rit de culpa periurij. Scdo q̄rit de forma iurādi. Tertio q̄ritur de obligatōe iuramēti. Circa p̄mū q̄runt tria. Primo vtrū oīe periurū sit mendaciū. Scdo q̄rit vtrū oīe periurū sit peccatū. Tertio vtrū oīe periurū sit mortale peccatū.

Questio I q

Utrū oīni periurio ꝓueniat ad eē mēdaciū. Et q̄ sic videt. qz periurū p̄hibet p q̄ntū mādatū scde tabule. nō loq̄ris cōtra p̄mū tuū. falsum. Sz ibi p̄hibet falsitas i verbo q̄ nō p̄t eē sine medacio. gꝰ videt q̄ cū ibidē p̄hibeat periurū. q̄ oīe periurū includat in se mendaciū. Itē q̄ assumit summā v̄itatē in testimoniū v̄itatis. recte eā assumit. ꝛ q̄ recte assumit nō peccat. gꝰ q̄ sūma v̄itas adducit ad cōfirmatōz v̄itatis nullū est periurū. Ad h̄ gꝰ q̄ sit periurū necesse est ipam v̄itatē adducī ad cōfirmandū mendaciū. redit gꝰ idē qđ p̄us. Itē q̄ asserit qđ aliꝰ sentit nō peccat. qz vtit sermone ad id ad qđ institutꝰ ē. Si gꝰ periuras in assertōe sua peccat. aliud gꝰ gerit i aio aliud asserit in ore. sed oīs talis est mēdax. gꝰ mendaciū est de eē periurij. Itē periurū est peccatū ligue. sz linguā nō facit reā nisi mens rea ꝛ male sibi cōscia. gꝰ ad h̄ q̄ cōmittat periurij culpa necesse est q̄ fallendi intentio p̄cedat. sz illa facit hoiem mētiri. gꝰ ꝛc. Sz cōtra. hiero. super hieremiā dicit q̄ iuramētū hz tres comites. s. iudicium. iusticiā. ꝛ v̄itatē. Et sic ex defectu v̄itatis cōuenit fieri iuramētū inordinatū. ita ex defectu iudicij ꝛ iusticie. Si gꝰ periurū generaliꝰ cōplectit iuramentū inordinatū videt q̄ nō oīe periurū sit mendaciū. Itē aliqs intendens facere adulteriū ꝛ homicidiū h̄ iuramēto ꝓfirmat esto ita. Talis aūt aut recte iurat. aut periurat. cōstat q̄ nō recte. gꝰ periurat. ꝛ tū nō mētit. gꝰ nō est eēntiale oī periurio ad eē mendaciū. Itē q̄ iurat adducit deū in testimoniuz veritatis. esto gꝰ q̄ iuret falsum qđ credit eē vez. talis cū adducat v̄itatē in testimoniū falsitatis periurꝰ ē. sed qz credit ꝛ intēdit vez dicere nō est mēdax. gꝰ nō oīs periurꝰ mētit. nec oīe periurū est mendaciū. Itē ad esse mēdacij nō tm̄ mō req̄rit intentio fallendi sz etiā falsitas sermonis. sz cōtingit aliquē incurrere periurij crimē si vez iuret ꝛ intendat falsum iurare. ꝛ p iuramētū illud primū ledere. gꝰ videt q̄ alicubi repiat p̄fecta rō periurij. vbi nō repitur plena rō mendacij. gꝰ ꝛc. ℟. ad p̄dictoz intelligē 9
tiā est notādū q̄ hic est triplex modꝰ dicī. Quidā nāq̄ dixerunt q̄ periurū substernit sibi mēdaciū. Et isti dixerūt q̄ si aliqs iurat falsum qđ credit eē vez. nō periurat. qz nō mentit. Sz hec positio improbat p Aug. q̄ dic̄ q̄ cū hō iurat qđ putat eē vez. ꝛ tū est falsuz temere iurat. Et ex h̄ habet q̄ iuramētū illud est temerariū ꝛ inordinatū. et ita periurū. ꝛ tū nō est ibi mēdaciū. Iō dixerūt alij q̄ non oīe periurū est mēdaciū. p eo q̄ nō solūmō cōtingit incurrere crimē periurij p̄pter v̄itatis defectū. verūetiā p̄pter defectū iusticie ꝛ iudicij. Sz instātia ista q̄ fert videt magis habere locū in iuramēto obligatorio q̄s i iuramēto assertorio. In illo em̄ p̄mie repit iudiciū ꝛ iusticia. ꝛ iō adhuc remanet q̄stio. vtz oīe periurū qđ opponit iuramēto assertorio sit mendaciū. cū sit v̄itatis p̄uatiū. Propterea tertio p̄t adhuc rnderi q̄ sic patuit ex p̄cedēti distinctōe aliqđ est mēdaciū simpliciter ꝛ fm rōem cōpleram. aliud est mendacium fm q̄d. vicz q̄tū ad ipius mēdacij formā. 2 Mēdaciū simplr est qđ hz falsitatē in voce. sed nō in intentōe. 2 Mēdaciū fm q̄d ꝛ fm formā est qđ hz falsitatē in intentōe. sed non in voce. Cū gꝰ q̄rit vtrū periurio oppositū iuramēto assertorio v̄liter claudat in se mēdaciū. Si large accipiat mēdaciū extenso nōie ad mendaciū simplr ꝛ fm q̄d. sic oīe periurū in se includit mendaciū. Et h̄ est q̄ magr̄ dicit in lra. q̄ periurū est vel i iurādo loq̄ falsum sine mentōe fallēdi. vel iurādo loq̄ veruz cū intentōe fallendi. Si aūt p̄pe accipiat mendaciū. sic nō est eēntiale oīni periurio. nec periurio put opponit iuramēto obligatorio. nec periurio qđ opponit iuramēto assertorio. sicut dic̄ magr in lra. ꝛ rōnes p̄bant adducte ad ptē istā. Ad illud ꝛo qđ p̄mo obi in cōtrariū q̄ periurium p̄ 10
hibet in q̄nto mādato. dom q̄ nō solū ibi p̄hibet. imo etiam p̄hibet in scdo p̄me tabule. inq̄rū p ip̄m periurū facit ḡs p̄tumacia sūme v̄itati assumēdo eā inuanū dum assumit eā ad cōfirmatōz falsi sciti. vl falsi opinati. vel etiā

dubū. Posz tñ dici q̄ ī ānto mādato pbibet falsū testi
monīū. ñ solū q̄ntū ad falsitatē intētōis. sz rei z fmōis
cōīūctim z diuisim. z put diuisim pbibet nō dicūt mē
dacīū fm plenā rōnē. sz fm semiplenā tm. sicut pz ex p̄/
cedētib⁹. Ad illud qō obī q̄ qui adducit diuinā ve/
11 ritatē in testimoniū veritatis recte iurat. dō q̄ illud nō
sq̄ est vez. q̄ pōt eā adducere ī testimoniū ꝓuitatis. intē
dēs eā adducere in testimoniū falsitatis. z illa intētio
uersa reatū ꝑiurij introducit. q̄uis nō habeat ꝯpletā
rōnē mēdacij. Preterea aliq⁹ defect⁹ est in rōne illa. q̄ ñ
oē falsū est mēdacīū. z ꝓpterea nō seqūt q̄ si ꝑiurīū iclu/
dit falsū. q̄ ꝓpter h̄ includat mēdacīū. Ad illud qō
12 obī q̄ qui asserit quod in aīo sentit ñ peccat. dōm q̄ ve
rū ē si ita nouit in aīo q̄ possit exteriꝰ asserere ī fmōe. z
h̄ est qñ ē certus. sz qñ falsa credulitate decipit. si exteri
us ualeat affirmare ꝑ iuramētū nō excusat. q̄ fm q̄ cō/
scientia erronea ī moribꝰ nō excusat factū iniustū. sic esti
matio falsa in his q̄ creduntꝫ nō excusat iuramētū falsū
13 Ad illud qō obī q̄ lingua nō est rea nisi mēs ꝓpus sit
rea. rñdeti pōt duplicit. q̄ illud vez ē in sermōibꝰ ī dif/
ferētib⁹. sed ī sermōibꝰ malis z inordinatis z a dco pbi/
bitis excessus lingue introducit reatū mentis z cōscie.
Aliter etiā pōt dici q̄ mens z intentio rea dr. nō solum
14 mō q̄n iurādo ītendit fallere. sed etiā si intēdat iurare
id de quo nō habet certitudinē. p eo q̄ ipi summe veri/
tati subtrahit debitū honorē. Questio. ij. b

Utrū oē ꝑiurīū sit pctm̄. Et obī q̄ aliq̄s possit ꝑiura
re sine pcō. Esto em̄ q̄ aliq̄s iuret falsū qō putat eē ve/
rū ꝓpter utilitatē p̄rimi. iuramētuz illud nec ē ī diuine
veritatis cōcēptū. nec etiā in p̄rimi nocumētū. q̄ nō re/
pugnat mandato ꝑme rabule nec scōe. Igit nō ē pctm̄. z
tñ est ꝑiurīū sicut in p̄cedentibꝰ fuit ostēsū. ergo nō oīe
ꝑiurīū ē pctm̄. Itē nullꝰ venerādo z amādo deū peccat
Sed Aug. dicit q̄ illud p qō q̄s iurat venerat z amat.
cū q̄ aliq̄s iurat falsū per deū. venerat z amat ipm deum
q̄ nō cōmittit peccatū. z tñ cōmittit ꝑiurīū. q̄ ꝑiurīū nō
est pctm̄. Itē sicut peccatū opponit bonitati. sic ꝑiu
rīū veritati. sed veritas spectat ad itellectū. bonitas ad
affectū. sic etiā falsū z malū differūt. Cū q̄ vicīū z pctm̄
dicat oppositū veritati z bonitati q̄ se tenent exꝑte itel/
lect⁹. nō videt q̄ aliqō ꝑiurīū sit peccatū. Itē possi/
bile ē aliquē cogi ad h̄ q̄ iuret falsū. sed necessitas nō hz
legē. imo q̄ alias sūt illicita. necessitas facit licita. sicut
patet de eo q̄ furat z ē in extrema necessitate. ergo vī q̄ sal
tē ī tali cāu ꝑiurīū sit licitū. z sic nō ē essentiale ei eē pec/
catū. Sed ꝯ. grauiꝰ vicīū z magis deforme ē ꝑiuriz
q̄s simplex mēdacīū. sed necesse ē oē mēdacīū eē pctm̄ fm
q̄ Aug. dicit z habitū ē in p̄cedētibꝰ. vī q̄ q̄dlr sit circa
ipm ꝑiurīū. imo mlto fortiꝰ. Itē q̄cūq̄ ꝑiurat iurat ī
ordinate. z q̄ iurat inordinate iurat iniuste vl temerarie
z oīs talis peccat. q̄ z̄. Itē oīs q̄ ꝑiurat assumit no/
men dei inuanū. z oīs talis facit cōtumeliā diuīe ꝓuitati
h̄ aūt ē pctm̄ z malū fm se. q̄ necesse ē oē ꝑiurīū malū eē.

Itē oē illud ē malū cui debet pena. sz oī ꝑiurio debet
pena. fm q̄ dr. ꝑuer. xix. Testis falsus ñ erit ipunit⁹. q̄
si ꝑiurīū ē falsa testificatio. videt necessario q̄ oē ꝑiurīū
sit pctm̄. Rn. dōm q̄ absq̄ dubio ꝑiurīū ē malū. ñ so/
lūmō in se. sed ēt fm se. ita q̄ nullo mō pōt bñ fieri. Rō
15 aūt huiꝰ ē duplex. Una ꝓpē h̄ q̄ ꝑiurīū plerūq̄ claudit
ī se mēdacīū. qō ē fm se malū. Alia ro rō ē q̄nalis. quia
oīs ꝑiurās cōtūeliā facit sūme ꝓuitati. dū eā adducit ad
eiꝰ cōfirmatiōem ad qō nō deberet assumi. z iō quia nō
tantū dēordinat hominem ad ꝓximum. sed etiam de
ordinat hoīem ad deū. inde ē q̄ sp ē malū. Uñ cōcedēdꝫ
sūt rōnes q̄ h̄ oñdūt. Ad illud qō p̄mo obī in cōtrari
um de eo q̄ iurat falsū qō putat eē vez ꝓpter utilitatē ꝓ16
ximi. dōm q̄ talis peccat ꝓpter ꝓuitatis cōcēptū. q̄uis em̄
nō cōtēnat ipam veritatē ex certa scīa adducēdo eā in te
stimoniū falsitatis. cōtēnit tñ ex ipa temeritate. Adeo
em̄ est nomē dñi terribile z uenerabile q̄ nullus dz ipm
in testimoniū assumere. nisi nouerit quid loq̄t. Uñ igno
rantia nō excusat in tali iuramēto. Hoc em̄ dz vnusq̄sq̄
scire q̄ non dz iuramēto aliq̄d firmare nisi de illo sit
certus. Unde si talis ignoret rem de qua iuret. hoc ipo
scit se male iurare si eā iuramēto affirmat. z iō nō excusa
tur a culpa. Ad illud q̄ obī qō illud ꝑ qō q̄s iurat ve17
nerat z amat. dōm q̄ illud ē vez qñ recte z ordinate p il
lud iurat. sed qñ falle z inordinate p ipm iurat. z si vide/
atur venerari q̄ credulitatē. potiꝰ cōtēnit z cōtumeliam
sibi facit ꝑ inordinatā locutōez. Ad illud qō obī q̄ ꝑ
iurīū opponit veritati q̄ est in intellectu. dōm q̄ fm qō 18
duplex est cognitio. speculatiua et practica. sic duplici/
ter contingit loq̄ de ipa veritate. Aut put est regula me
re speculatōis. aut put ē regula ipi⁹ locutōis z operatio/
nis. Veritas em̄ fidei z prudentie dicitur q̄liter loquēduz
z q̄d agendū. Cū g̈ dr. q̄ mēdacīū z ꝑiurīū opponit veri
tati. h̄ nō intelligit de veritate ꝑmo mō. sed de veritate
secūdo mō. Et ista veritas scōo mō dicta iuncta ē boni
tati z tenet rōnem virtutis. z actus ei⁹ est in ꝓcepto fm
q̄ dr. Ephe. iiij. Loquimini veritatē vnusq̄sq̄ cū ꝓxi
mo suo. Ipe aūt obiecit de veritate put cōstituit in vera
speculatōe. iō rō illa nō valet. Ad illud q̄ obī de illo
qui peierat necessitate cōpulsus q̄ nō peccat. dōz q̄ fal 19
sum est. Est em̄ necessitas nature et necessitas coactōis
Necessitas inquā nature legē nō hz. z potest a toto ex/
cusare. Necessitas vero coactōis non excusat a toto in
his que fm se mala sunt. sed excusat solū a tanto. q̄ vo/
luntas sufficienter cogi nō potest. z ꝓpterea q̄ ꝑiuriuz
fm se malū est. quātūcūq̄ q̄s cōpellit ad illud. nō oīno
a pcō excusat. imo sibi a canone pena imponit. Dicit 10
em̄ canon q̄ si quis ꝑiurat ꝑ vita corꝑis seruāda. q̄ ma
gis dilexit corpus q̄ aiam. ieiunet tres quadrageſimas
Sicē sile de furto. q̄ furtū nō est ita malū nisi ꝓpter rez
appropriatiōem. Extrema aūt necessitas oīa facit cōia.
nulla aūt necessitas tollit ꝑiurīū de formitatē. eo q̄ nulla
necessitate licitū sit nomē dei inuanū inuocare. z ita nō
ē sile hinc z inde. De obligatōe aūt iuramēti coacti īfra
determinabit satis plane.

Questio. iij. c

Utrū oē ꝑiurīū sit mortale peccatū. Et q̄ sit videtur.
Aug. in quoda sermōe de iuramēto. Falsa iuratio est p/
niciosa. vera periculosa. nulla secura. sed qō ē pniciosum
est mortale peccatū. Cū g̈ oē ꝑiurīū sit falsa iuratō. g̈ ꝑiu
rīū est mortale peccatū. Itē qō directe ē ꝯ mādatum
z pbibitōez est peccatū mortale. sed ꝑiurīū directe ē cō/
tra pbibitōez secūde tabule z ꝑme. ergo videt q̄ semp
sit mortale peccatū. in vtraq̄ em̄ pbibetur ꝑiurium.

Itē cōtemptus introducit mortale peccatuz. sed oīs
periurans contemnit ipam summam veritatē dū ipam
adducit in testimoniū falsi. ergo oē ꝑiurīū ē peccatum
mortale. Itē mendacīū de se qñ seriosū est peccatū g̈/
ue est. cū g̈ iuramētū superaddit trahat ipm mendacīū in
aliud genus. videt q̄ qualecūq̄ mendacīū ꝑ iuramētū
superadditū fiat mortale pctm̄. Sed ꝯ. Sicut ꝓtingit
aliquē iocose mentiri. sic etiā ꝓtingit aliquē iurare fal/
sum. sed quod ioco fit non fit ꝓtemptu. si ergo aliquod
ꝑiurium poterit esse iocosum. non videtur q̄ omne ꝑiu/
rium sit mortale peccatū. Item sicut est aliquod mē/

dacīū quod nulli obest ⁊ alicui prodest · ita pōt esse alīq̄d piurium · sed tale piurīū magis procedit ex pietate q̄z ex libidine · cū ḡ libido sit radix omīs petī mortalis · vī q̄ nō oīe piurīū necessario sit mortale peccatū. Itez sicut cōtingit aliquē impmeditate loqui falsū · ita contīgit aliquē impmeditate iurare falsum · ſz peccatū nō est mortale nisi fiat ex deliberatōne ⁊ consensu · ergo non oīe piurīū est mortale petm̄. Itē sicut assumere nomen dei supflue repugnat mandato decalogi · ita etiam assumere inuanū · ſz nō sp cū q̄s assumit nomē dei inuanū peccat mortaliter · vt patz de his qui iurant pter necessitatē · ḡ vī simlīt q̄ nō sp mortaliter peccet qui assumit nomē dei supflue · ergo nō oīe piurium est mortale
21 peccatū. Rō · ad p̄dictoz intelligēt iam est notandum q̄ piurium duo dicit · vidz iurationē ⁊ inordinatōnem. Est igīt piurīū iuramētum indebitū ⁊ inordinatū. Jurratio aūt triplex est. Quedā est deliberata ⁊ solēnizata ſcz q̄n testes iurant supra scā dei euangelia in iudicīo p̄sentia · Quedam ē deliberata ſz nō solēnizata · quando q̄s i occulto iurat aliq̄d ex deliberatōne intēdēs illud p̄ diuine veritatis testimonium cōfirmare. Quedam aūt ē est nec deliberata nec solēnizata · sicut q̄n q̄s iurat in cōi fmōe nō attendēs quē inuocat ⁊ ad q̄d sed ex q̄dam cōsuetudine. Et fm̄ h̄ piurīū pōt cōmitti tripliciter · nā si cōmittat circa iurationē deliberatam et solēnizatam sic ē graue peccatū ⁊ enorme · ita q̄ reddit hominē infamē. Si vo cōmittat circa iurationē nō solēnizatam nec deliberatā sic nō est petm̄ mortale sed venīale · ꝓpter h̄ q̄ lingua in lubrico posita est. Si vo cōmittat circa iurationē deliberatā ſz nō solēnizatā · tūc distinguendum est · q̄z aut deliberat de dicto ⁊ de iuramēto · vtz vicz dictū sit vez ⁊ vtz sit iuramēto cōfirmandū · ⁊ tūc si piurat mortaliter peccat. Aut deliberat de dcō tm̄ · vtrum sit vez · nō tm̄ de iuramēto supaddito · ⁊ tūc p̄t esse venīale petm̄. Valde tm̄ ē cauēdum · q̄z venīale illud p̄iculosū ē · ⁊ multū appropinq̄t ad mortale petm̄. Lōcedēdum est igīt q̄ nō oīe piurīū est mortale petm̄ sicut illud q̄d nō est deliberatū · Lōcedēde sunt ⁊ rōnes que h̄ oñdūt licet alique ex eis nō necessario cogant. Ad illud vo q̄d
22 obīcit in cōtrariū q̄ falsa iuratio est p̄niciosa · Dicēduz q̄ Aug · intelligit nō generalīt de oīi · ſ · iuratōne · ſz de illa q̄ fit cū deliberatiōe · ⁊ de illa vez ē q̄ mortale petm̄ est. Ad illud q̄d obīcit q̄ oē piurīū directe repugnat
23 diuīe p̄hibitiōi · dicēdū q̄ illud nō est vez de quolibet sed de illo solū q̄d fit cū plena deliberatōe ⁊ cōsensu. Si ꝛu obīcias q̄ oīīs act⁹ fornicatōis ⁊ adulterīj repugnat illi p̄cepto · nō mechaberis · ⁊ tō est petm̄ mortale · Dicendū q̄ nō ē simile de verbo q̄d facile euolat · ⁊ de p̄petratōne petī carnalis · q̄m act⁹ ille sp̄ debet subiacere imperio rōnis · Vñ nunq̄ cōsūmat op⁹ carnis q̄n hō reputetur cōsensisse pleno cōsensu · Ideo magis generalīt repugnat p̄hibitōni q̄z act⁹ piurīj Ad illud quod ob
24 vicit q̄ in oīi piurio ē cōtempt⁹ sūme veritatis · Dicēduz q̄ q̄n aliq̄s iurat ex quadam consuetudine vel ioco · nō deliberans de excellētia veritatis in testimoniū inuocate · ⁊ si aliq̄ modo possit dici cōtemnere · q̄z nō adeo venerat sīc dz · tū p̄opē nō cōtēnit · q̄z potiꝰ est ibi debita honoris omissio · quedā etiā negligētia q̄z illatio cōtumelie. Sed si ex deliberatōe h̄ faceret · absq̄ dubio tūc graviter peccaret.
25 Ad illud quod obīcit q̄ iuramētum trahit mendaciū ad aliud genꝰ · dicēdū q̄ illud est verū q̄n iuramētū addit cū deliberatōe ipi mēdacio · tunc ēm h̄z plenaz rōz iuramēti · ⁊ trahit i aliud genus petī. Q̄n vo pter deliberatōz addit · tūc q̄dā ē circūstātia aggūās nō necessario trahēs i genꝰ mortal⁹ petī · p co q̄ iuramētū illud supadditū n̄ introducit plenū veritatis p̄tēptū · nec est ipi⁹ veritatis destructiuū · ſz aliq̄ mō disponat ad veritatis p̄riū · q̄z cōsuetudo frequent parit libidinē et p̄tēptū · ito valde cauendū ē piurīū · ⁊ ꝓp̄ incertitudinē sermōis frequēter piurīū iuramēto p̄iūgit · hic ē q̄ ipm̄ iuramentuz in xp̄ianis viris ⁊ maxime p̄fectis dz ee valde raz · fm̄ p̄silīū Eccl̄i · xxiij · q̄ dicit. Juratōi nō assuescat os tuum sunt em̄ multi casus in illa.

Consequēt ḡrit de forma iurādi · Et circa h̄ ḡrit tria · Primo ḡrit vtz liceat iurare p deum · Secdo vtz p aliq̄d creatū · Tertio vtrū liceat recipe iuramētū ab idolatris factū. Questio · j · ō

Utrū licitū sit iurare p deū · Et q̄ sit simpliciter illicitū videt · Oē illud q̄d ē p̄hibitū ē malū ⁊ illicitū · ſz iurare p deū est p̄hibitū · q̄ p̄ matb · v · Nolite iurare oīno · Sīc Jacobi · v · Alī oīa fratres mei nolite iurare · ḡ iurare p deū est malū ⁊ illicitū. Itē oīs act⁹ q̄ est p̄niciosus vel p̄iculosus est de se mal⁹ ⁊ illicit⁹ · sed iuratio p deum facta fm̄ q̄ dicit Aug · in quodā sermōe · aut ē p̄niciosa · aut p̄iculosa · ⁊ nulla secura · ḡ ꝛc. Itē oē illud q̄d sibi relictū ē malū simplicīt loq̄ndo · iudicādū ē malū et illicitū · ſz iurare p deū sine cā ē malū ⁊ illicitū · ḡ simpliciter loq̄ndo illicitū ē ⁊ malū iurare p deū. Itē oīs act⁹ cui⁹ p̄suetudo ē mala · ē de se mal⁹ ⁊ illicit⁹ · ſz p̄suetudo iurandi p deum est mala ⁊ reprobando · ergo iurare per deum est malū et illicitū. Sed contra Aug · in fm̄oe de verbis apl̄i · Si petm̄ eet iuratio · n̄ diceret i lege · Red de dño iuramēta tua · ſz dño reddim⁹ iuramēta q̄n iuramus p dñm · Lū ḡ h̄ sit i lege p̄cessū · vī q̄ iurare p deuz nō sit illicitū. Item nullus actus qui habet exemplar̄ bonū est malus et illicitus · sed iuratio p deū habet exemplar in ipo bono · q̄m ipe deus iurat p semetipm̄ fm̄ q̄ dicit ap̄l's Hebre · vj · Et in p̄s · Jurauit dñs ꝛc · Et Heñ · xxij · Per memetipm̄ iurauī ꝛc · ḡ iurare p deū nō est illicitū. Itē nullus act⁹ in q̄ exhibet honor ⁊ reuerētia ipi bono est illicit⁹ · sed cū iuramus p deū exhibemus honorē ⁊ reuerentiā ipi bono · ergo ꝛc · Minor p̄bat̄ p glo · matb · v · Doc p q̄ iurat quilibet h̄ reneraī · h̄ amat · h̄ timet · ō p̄hibet q̄ nō iuret nisi p deū. Itē oīs act⁹ transiēs sup̄ materiaz debitam est bonus et licitus · sed iurare p deum est actus transiens super materiam debitam · q̄ hoc est inuocare diuinam veritatē in testimoniuz · ergo iurare per deum est bonum et licitū. Item omne illō quod facit ad confirmationem veritatis · ⁊ ad confutatiōez falsitatis ⁊ dolositatis est bonū et licitū · ſz iuratio p deū ē hmōi · q̄ p testes ⁊ iuratōem boni explant · ergo ꝛc · Minor p̄bat̄ · q̄ testes ⁊ iuratōes boni exp̄lant · ergo iuratio p deum est bona ⁊ licita · Juxta hoc queritur · vtrum iuramentū bonum ⁊ licitum sit appetendum · Et q̄ sic videtur · q̄ pōt cē meritorium · Et si sic · ḡrit q̄re iuramentū fuit a dño p̄hibi 26
tum magis q̄z aliud bonum. Rō · ad p̄dictoz intelligentiā est notandum q̄ aliqui dicere voluerūt · q̄ omne iuramentū est illicitum · nō solū per creaturam · sed etiaz p ipm̄ deum · ⁊ hoc fuit ⁊ est positio hereticoz manicheoz · qui sui erroris occasionem sumpserūt ex verbo dñi Muth · v · ⁊ ex eo q̄ dr Jacobi · v · Quod q̄dem verbū male intellexerūt dupliciter · Primo q̄ crediderūt q̄ dominus ipsum iuramentū p̄hiberet ranq̄z de se malum. Secundo quia intellexerunt per hoc q̄ dicitur · nō iurabis omnino · q̄ dominus omne iuramentū p̄hiberet Et in p̄mo errauerunt · quoniā si lex euāgelica nō p̄hibet · nisi q̄ malū est de se · iurare autem p deū ⁊ adducere ipam veritatem in testimoniū · nec est cōrōnem rectam

nec ꝺ ꝯsuetudinem bonã · nec contra legẽ ꝺi · marie cuꝫ lex diuina dicat · Redde dño iuramẽta tua · quã legem ipi impij manichei dicũt a malo deo eẽ latã · in eo q̃ nõ intelligebãt dñm mẽdaciũ ꝓhibere · Per se errabãt · q; credebãt ꝓcepta euãgelij repugnare ꝓceptis legis veteris · repugnare etiã rõni recte ⁊ moꝛib bonis · Vñ et ip soꝛ erroꝛe elidens Aug · dicit q̃ iuramẽtũ nõ fuit ꝓhibitũ ꝓpter se sed ꝓpter vitandũ ꝑiuriũ · Aut em̃ sic ad publicolã · Dictũ ẽ in nouo testa · ne oĩno iuremus · qõ mihi ꝓpterea dictũ videtur · nõ q̃ iurare sit peccatũ · sed q; ꝑiurare est ĩmane peccatũ · a quo nos lõge eẽ voluit · q̃ ne oĩno iurarem⁹ cõmonuit · Jn alio etiaꝫ errabant · q; credebant iuratõꝫ vniuersaliter eẽ ꝓhibitã · ⁊ iste erroꝛ venit ex manifesta ignoꝛãtia · q; nesciebãt intelligere q̃ alium sensũ facit negatio ꝓposita signo vniuersali · alium sensũ facit postpositꝰ · Prepositꝰ em̃ facit eã ꝓllere ꝑticulari negatiue · postpositꝰ suo ꝺrio · Vñ differt dicere · nõ oĩs hõ currit · ⁊ oĩs hõ nõ currit · Dñs aũt nõ dixit · Oĩno nõ iurabis · sed nõ iurabis oĩno · Vñ nõ ꝓhibuit oẽm iuratiõem · ſꝫ ꝓhibuit q̃ nõ eẽt oĩ mõ ⁊ sine oĩ cã iurãdũ · Et tõ isto erroꝛe abiecto tanq̃ irrõnali ⁊ pnicioso · cõcedendũ ẽ q̃ licitũ est iurare ꝑ deũ · ⁊ ꝫ cõiter tenet vniuersitas fidelũ · Quia tñ nõ sic est licitũ ḋn aliq̃ mõ possit eẽ illicitũ · dubiũ ẽ inter doctoꝛes · vtrũ iurare ꝑ deũ dicat actũ bonũ in genere · aut actũ indifferentem Et aliq̃ꝫ visum fuit q̃ iurare ꝑ deũ est actꝰ bonꝰ in genere · rõne tamẽ pnitatis ipiꝰ iurantis malus est ꝓpocasionẽ · dicũt em̃ illũ actũ eẽ bonũ ĩ genere · ꝓ eo q̃ actꝰ transit sup materiã debitã · q; inuocare in testimoniuꝫ recte transit sup ipam veritatẽ · Alij aũt videt q̃ iurare ꝑ deũ ꝛe sit indifferens · q; diuina veritas põt inuocari ꝓ iuramentũ in testimoniũ veritatis ⁊ in testimõiũ falsitatis · et vnũ est bonũ ⁊ alterũ malũ · q; in vno fit reuerentia · in altero iniuria · Unde nota q̃ ḋdam sunt actus q̃ ꝑtinent ad diuinũ cultũ · vt laudare deũ · ⁊ isti sẽ boni per se ⁊ ſm se · Quidaꝫ ꝯo sũt actus q̃ sũt ad oppositũ · ⁊ isti sunt per se mali · vt blasꝑhemare deũ · Quidã aũt sũt medio mõ · sicut actus iurandi · q̃ si fiat reuerenter est ad cultũ dei · si fiat irreuerenter est ad oppositũ · Jõ dicũt q̃ iurare per deũ licitum ẽ sicut indifferens qõ põt fieri bene ⁊ male · Et q; indifferẽs diuersis ex causis põt eẽ occasio cadendi in malũ et vitandi malũ · hinc est qõ dñs aliq̃ mouet ⁊ inducit boĩes ad iurandũ ꝑ deuꝫ aliquando retrahit · Jn veteri lege inducebat ad iuranduꝫ ꝑ deũ · vt per hoc reuocarent a iuramento idolorũ cum dicebat · Redde domiõ iuramenta tua · Jn noua lege retrahit vt ostendat periurũ esse fugiendũ · ⁊ ꝓ tãto iuxta hunc modũ dicendi satis rõnabiliter vr̃ q̃ iurare ꝑ deũ sit licitũ tanq̃ indifferens · Siue aũt sit indifferẽs siue bonũ in genere · q; vtrũq̃ põt dici satis ꝓhabiliter hoc ꝓ certo tenendũ est · q̃ licitum est per deum iurare · ⁊ cõcedende sunt ꝓrationes hoc ostendentes · Ad illud ꝯo qõ obr̃ in ꝯrũ q̃ actꝰ iste ẽ ꝓhibitꝰ · dõm q̃ nõ ꝓhiberetur actus iste quia malus est · sed q; occasio ẽ malitie nec ẽt ꝓhibẽt vniuersaliter · ſꝫ ꝓhibẽt vt q̃s nõ iuret irreuerenter · Et ꝫ importat ipius verbi ſnia ſm q̃ explanatũ est supra · Ad illud qõ obr̃ q̃ iurare per deũ vel est perniciosum vel ꝑiculosum · dõꝫ q̃ periculosũ ꝺr aliq̃d dupl'r Aut q; ꝑiculi cã · aut q; ꝑiculi occasio · Jurare aũt per deũ ꝺr ꝑiculosum esse · nõ q; causa periculi · põt eniꝫ eẽ meritoꝛũ ⁊ bonũ · ſꝫ q; occasio periculi in eo q̃ nõ diligenter obseruat qualit̃ iurat · Ad illud qõ obr̃ q̃ oẽ illud qõ sibi ꝛelictũ est malũ de se · iudicandũ est maluꝫ et illicitum · dõm q̃ dupl'r ꝓtingit intelligere actũ iurandi ꝑ deũ sibi relinq̃ · Aut ꝯsiderãdo iuramẽtũ in se · ⁊ sic nõ ẽ malum · sed vel ẽ indifferẽs vel bonũ ĩ gñe · Aut ſm q̃ fit in ope ꝓter cãm ⁊ necessitatẽ · ⁊ sic malũ ẽ · ꝑ eo q̃ est ibi ꝓpria finis debiti ⁊ ꝓpria reuerẽtie · ex ꝫ q̃ aliqs ꝓter cãm ⁊ necessitatẽ diuinã ꝓpriã assumit in testẽ · Veꝝ iuramẽ ex ꝫ nõ põt ꝯcludi q̃ iurare ꝑ deuꝫ simplicit̃ sit malũ · Sicut em̃ nõ sequit̃ loqui sine cã ⁊ vtilitate ẽ malũ · q̃ loq̃ ẽ malũ · sic etiã nõ tenet illatio ꝓdicta · Ad illud qõ obr̃ q̃ oĩs actꝰ cuiꝰ ꝯsuetudo ẽ mala ꝛe se ẽ malꝰ dõ · q̃ hoc ẽ falsũ · q; multa sũt que bona sũt ꝓ loco ⁊ tẽpoꝛe · ⁊ si frequẽtent̃ generant vicios itatẽ · sicut bonuꝫ ẽ q; ꝑ aliquãdo ridere et letari · sed nõ est bonũ hoc frequẽtare q; ꝓducit ĩ dissolutionẽ · Sic etiam ⁊ de iuramento intelligendum est · quia assiduitas iurandi minuit reuerentiã veritatis · ⁊ quodammoꝺ ꝺisponit ad assertionem falsitatis · Ad illõ qõ querit̃ · vtr̃ iuramẽtũ ꝑ deũ licite factũ sit appetẽdũ · dõm q̃ nõ · ⁊ hoc est ꝓpter occasionẽ mali adiũctã Et est simile · sicut affluentia diuitiarũ q; distrahit hoĩem ne cultui dei intẽdat · nõ debet esse ĩ appetitu · licet possit licite ⁊ meritoꝛie possideri · sic etiam intelligẽdum est circa ipsũ iuramẽtum · Et ꝓpterea beatus Jacobꝰ dicit · Nolite iurare · nõ solũ ostẽdens vitandum esse actũ iuratõis sine causa · sed etiam affectũ · Vñ etiã monemur circa actũ iuratõis ꝓpter periculum ꝑiurij vitare ꝯsuetudinẽ · vitare etiam actum ꝓter necessitatem · ⁊ vitare affectũ · ⁊ ad iuramentũ nõ debet quis ire vltroneus sed coactus · Et huius simile reddit in pſidentia platõnis · cuius eni bonũ sit ⁊ licitu⁹ alijs ꝑesse · nõ tñ est appetẽdũ ſꝫ potiꝰ fugiendũ · ⁊ ad illud ꝛebet hõ trahi quasi inuitus · q; cũ amaꝝ platio · frequẽter adest rõ supbiẽdi · ⁊ quodammõ apostatandi et recedẽdi a ꝺeo · Sil'r intelligẽdũ est in ꝓposito · Vñ cuius iuramẽtũ licitũ sit ⁊ meritoꝛiũ · nõ tamẽ ẽ appetẽduꝫ ⁊ hoc vult innuere textus euangelij · ⁊ ammonitio ipsius beati Jacobi Questio. ij e

Utrũ liceat iurare per aliquod creatũ · Et q; non videt primo ꝑ ipm̃ textũ Matth · v · Nolite iurare · neq̃ ꝑ celũ q; thꝛonꝰ ꝺei est · neq̃ ꝑ terrã · ⁊c · ibi glo · Qõ ꝓfectõ ifs est ꝺocuit cũ dixit · nõ iurare oĩno · qõ superfluosũ ẽ resecauit cũ subiũxit neq̃ ꝑ celũ ⁊c · ĝ iurare ꝑ creaturam est superfluosũ · ⁊ nihil tale ẽ licitũ · ĝ · ⁊c · Jtẽ Pꝰ papa · xxij · q · j · Si q̃s ꝑ capillũ dei vel caput iurauerit · si in ecclesiastico ordie ẽ depõat · si layc⁹ anathematizet · Si ergo illicitũ est iurare ꝑ mẽbra xpi cũ ipa sint sãctiora oĩbꝰ aliꝭ creaturis · vr̃ q̃ ꝑ nullã aliã liceat iurare.

Jtẽ iurare ꝑ deũ ẽ inuocare deũ testẽ · ĝ iurare ꝑ creaturã ẽ inuocare creaturas in testimoniũ · ſꝫ irrõnalis creatura nõ põt aliq̃ mõ veritati testimoniuꝫ ꝓhibere · ergo stultum ⁊ vanũ ⁊ incõueniens ẽ per ipam iurare · Jtẽ q̃ iurat ꝑ ydolũ ꝓmittit idolatriã · ⁊ ꝫ nõ ẽ ob aliud nisi q; in iurãdo exhibet idolo qõ ꝺꝫ ꝺeo exhibere · ĝ iuratõ spectat ad cultũ latrie q̃ ꝛebeꝝ soli maiestati diuine · Sꝫ ꝯstat q̃ nõ ẽ licitũ creaturã aliquã venerari cultu latrie ĝ nullo mõ ẽ licitũ ꝑ creaturã iurare Sꝫ ꝯ · Beñ · xlij · Joseph iurauit ꝑ salutẽ ꝓharaonis · si ĝ ipe tanq̃ sctus bõ licitũ iuramẽtũ fecit · ⁊ salꝰ ꝓharaonis erat q̃d creatũ · vr̃ q̃ ꝑ creaturã iurare sit licitũ ⁊ ꝓcessũ · Jtẽ Paulus · j · Loꝛ · ij · Quotidie moꝛioꝛ ꝓpr̃ vr̃am gloriã · fres · vbi ſm q̃ dicit Aug · iurauit aplus · ſꝫ gliã eoꝝ erat q̃d creatũ · ĝ ⁊c · Jtẽ forma iuramẽti q̃ marie vtiq̃ vniuersitas fideliũ ẽ iurare per setã dei euãgelia · ſꝫ euãgeliũ est q̃d creatũ · ĝ licitũ ẽ iurare ꝑ creaturã · Jtẽ q̃tidie fideles iurãt ꝑ sanctos · vt pote ꝑ beatã ỹginẽ · ⁊ ꝑ beatũ Petrũ · nec illud iuramẽtũ arguit̃ · ĝ vr̃ q̃ forma iuramenti

licita nō solū habeat fieri p creatorē sz etiā p creaturam. Jurta h̄ q̄rit q̄re magis iurat p euāgelia q̄ p creaturas alias. Querit ḡ vtrū q̄ iurat falsū p lapidē sit ꝑiur⁹. Et q̄ nō videt. qz lapidi nulla ē reuerētia exhibēda. Cōtra riū aūt hui⁹ dicit Aug. sup illud ad Ro. j. Testis ē mihi d⁹ z hī in lra. Querit ḡ quō et q̄lit̄ liceat iurare p creaturā. R⁹. dōm q̄ iuramētū assertoriū duplicit̄ bz fieri. Quoddam p interp̄tatiōem. qdā per ipi⁹ ꝓtat̄ testimoniū intentionē. Per interp̄tatiōem aūt iurat cū ꝺ vt iurat fili⁹ meus vel pater. hoc ē dicere. Nisi ego impleuero qđ promitto vl nisi ipleuero qđ iuro. nō vtuat filius vel p̄ me⁹. z in hac forma iurādi creatura ad testificandū non inuocat. sz potī⁹ ipi creatori oppignorat fm q̄ dicit Aug. Et hoc q̄dē ē licitū. qz q̄uis oīs creatura sit ipi⁹ creatoris. tamē bonū vel solaciū qđ ex creatura ꝓcipim⁹. z a deo nob ꝺcessū ē. deo tanq̄ nr̄m oppignorare possumus. z iō licita ē hec forma. sz h̄ iuramenti gen⁹ fm q̄ dicit Aug. in lra sit grauissimū. Illud ꝺo iuramentū sit p ipi⁹ ꝓtatis testimoniū inuocatoz. qñ aliq̄s iurat per aliquē ad inuocādū illū in testē. Pōt aūt creatura duplicit̄ aduocari in testimoniū. Aut fm se. aut in quantū ē vestigiū veritatis diuīe. Si fm se. h̄ mō nō licet. qz si crederet q̄ aliq̄d diuinū eēt in ea. rōe cuius ꝓtas dici possit p hmōi testimoniū ꝺfirmari. Scḋo ꝺo mō inq̄ntū i ea relucet vestigiū diuīe ꝓtatis licitum ē iurare per creaturā. h̄ em nihil aliud ē q̄ iurare p eum q̄ in creatura relucet. et tūc nō venerat q̄s creaturā sed creatorē. Vñ sicut honor q̄ exhibet imagini refert ad ꝓtotypū. i. ad exēplar p̄mū. sicut dicit Dam. ita hoc mō iuratio facta p creaturā refert ad ipārū creaturaꝝ actorē. Et hoc ē qđ ꝺr. xxij. q. j. Sciēdū q̄ sancti nō tā p creaturas q̄ p creaturaꝝ actorē iurabāt. sicut Joseph q̄ per pharonē iurā. h̄ in eo venerabat q̄ dei iudicio p̄positꝰ erat i ifimis. Et qñ i oī creatura isto mō relucet d⁹ p creaturā oēm licite p̄t fieri h̄ mō iuramētū. Quia ꝺo p̄ncipaliter relucet in sc̄tis. z marie in ꝓbis euāgelice legis p q̄ diuina nob veritas illuxit. hinc ē q̄ p sc̄os z maxime p euāgelia cōsueuit frequēt̄ari forma iuratōis. q̄ q̄dem iurat p creaturā. Cōcedēdū ē igit̄ q̄ p creaturā licitū est iurare. siue imp̄recādo. siue creatorē ei⁹ in testimoniū inuocādo. Et sic p̄cedūt rōnes ad hāc p̄tem ꝺducte.

33 Ad illud qđ p̄mo obī in ꝺriū q̄ dñs ꝓhibet iuramētū p creaturas. z glo. dicit illud iuramentū eē superstitiosum. Dōm q̄ h̄ intelligit̄ fm q̄ ipe creature fm se considerate i ꝓtatis testimoniū inuocāt. z h̄ mō ē ibi superstitio q̄ eis reuerētia vltra debitū exhibet. Et q̄ntū ad h̄ intel

34 ligi bz glosa z ter. Ad illud qđ obī de auctoritate Pape. dōm q̄ canon loquit̄ cōtra illos q̄ credebāt deum fm diuinitatē habere caput z capillos. z tales erāt blasphemi. Aut certe ꝺ illos q̄ irreuerēt̄ noīant mēbra xp̄i. z q̄dā erāt sito mō iurādi diuidūt ipm q̄si mēbratim. qui valde rōabiliter sūt arguendi. Ad illud qđ obī q̄ qui

35 iurat p aliquid inuocat ipm in testimoniū ꝓtatis. dōz q̄ illud nō est h̄ vez. imo aliq̄n inuocat in testimoniū. aliq̄n ꝺo ipm inuocat. sed ꝑ illud ad qđ ipm refert. vel ertā obligat z deo oppignorat. Ex his modis nō ꝑmis-

36 sis licitū est z cōcessū iurare p irrōnalē creaturā. Ad illud qđ obī q̄ qui iurat p idolū venerat ipm. dōm q̄ h̄ est q. ille q̄ iurat p ydolū inuocat illud in testimonium tāq̄ deū. et ꝓpterea ē ibi idolatrie p̄cm. Non sic aūt est q̄n iurat p alias creaturas. qz iuramentū illud refertur totū ad veritatē eternam. Ad illud qđ q̄ritur vl-

37 terius quare magis iuratur p euāgelia q̄ per alias creaturas iaz patet responsio p ea q̄ dicta sunt. Sicut cū crucē xp̄i magis veneramur. ꝑ h̄ q̄ magis refertur ad ipm crucifixū. z scōs quia quadā maiori ꝑ inquitate se habent ad deū. sic etiā intelligēdū est in ꝑbis euāgelijs q̄ directe z imediate ducūt i ipam eternā ꝓtatez. Et si tu obijcias q̄ licet creatura ducat i creatorē. tū ꝑ h̄ q̄libet creatura non est adoranda. sed illa sola que est ad hoc instituta. videlicet imago crucifixi. Dicendum q̄ nō est sīle. qz exhibitio honoris cultus latrie respicit illud qđ honorificat fm illō qđ ē in eo dignissimū. et h̄ est ꝓpriū z singulare. sz inuocatio i assertōne respicit ip si⁹ ꝓtatis infallibilitatē z luminositatē. z hec in singul̄ creaturis relucet. sz fm plus z min⁹. ideo nō ē sīle hinc 38 z inde. Ad illud qđ qr̄. vtr̄ ille q̄ iurat falsū p lapidē sit ꝑiurus. Dōm. q̄ sic fm q̄ dicit Aug⁹. qm̄ iurās per lapidē. aut intēdit ipi lapidi reuerētiā exhibere. aut actori lapidis. Et si ipi lapidi intēdat reuerētiā exhibere dupliciter peccat. Si ꝺo actori lapidis. tunc absq̄ dubio peierat. qz ipi creatori lapidis ꝺtumeliā facit dum nomē eius p effectū creature intellectū assumit inuanū. Si q̄s tamē nō serio iuraret. sz q̄dammō ludere inēde ret. sicut mos est aliq̄bꝰ p bottas suas iurare. nō est dicendū ꝑiurū. qz iurare nō intēdit sz potius ludere. est tamen talis modus loquendi sat̄is repḧensibilis. z caueri debet a viris ꝓfectis. Questio iij f

Utr̄ liceat recipere iuramentum ab ydolatra factū Et q̄ sic videtur p̄mo exemplo Jacob. Ben. xxxj. Recepit enī iuramētū a labā. z ꝺstat q̄ laban idolatra erat sicut patet. qz Rachel furata fuit idola sua. ergo si Jacob recte fecit. nec eum scriptura repḧendit. vidētur q̄ liceat ipm q̄tum ad hoc imitari. Itē hoc ipm ostēditur exemplo Jude machabei in li. Machab. vbi Judas recepit iuramētū quādo inūt fedus z amicitiā cū Romanis. z cōstat q̄ iurauerūt p ydola q̄ colebant. Cum ergo Judas machabe⁹ nō repḧendat de cōtractu illius amicitie. vī z̄. Itē Aug⁹. ad publicolā. q̄uis dictuz sit ne iurem⁹. nunq̄ tamē i scripturis sāctis me legisse memini ne ab alijs iuramētū recipiam⁹. ḡ cū iuramētuz recipere i scḋra sc̄a nō ꝓhibeat. videt q̄ nullū sit peccatū a quōcūq̄ recipiat. Itē licitū est cū infidelibus mercari et treugas inire. sed fides mercatōis z federis ꝺfirmari habet p mutuū iuramētum. si ergo licet christiano iuramētū fidei exhibere infideli z ydolatre. videt similiter q̄ liceat ab ipo recipe Item ita mihi licet recipere elemosynā q̄ datur mihi cū murmure. sicut illā q̄ datur mihi cum bona volūtate. Et hoc est quia quod ali⁹ mala volūtate impendit. alius p̄t bona volūtate recipere ḡ licet ydolatra peccet iurādo p ydola. videt q̄ non peccet xp̄ianus in suscipiēdo ei⁹ iuramentū Sz ꝺ Rom j. Non solum q̄ talia agunt digni sūt morte. sz etiam q̄ cōsentiunt facientibꝰ. Ex quo verbo colligitur q̄ q̄ cōsentit peccanti mortaliter. peccat mortaliter. Cū ergo recipiens iuramētum ab ydolatra consentiat in illo iuramento in quo ydolatra peccat mortaliter. videt q̄ ipse peccet mortaliter. Itē Aug⁹. dicit q̄ q̄ petit ab alio iuramentū quez scit iuratuꝝ falsū. animā illius occidit fm q̄ habetur in fine istius distinctōnis. Cum ḡ sciat ydolatrā male z damnabiliter iurare. qui ab eo iuramētū petit. eadem rōne animā ipius occidit. sz nō licz animā ipius occidere. ḡ nō licz ydolatre iuramētum recipere. Itē magis debet q̄s diligere animā p̄rimi q̄ aliquā vtilitatē temporalem. qz fm Aug⁹. Nihil p⁹ deuz z ipm animū est adeo diligendū sicut p̄ximi salus. cū ergo ydolatra iurat ꝺtra salutē anime sue. videt q̄ ordinem charitatis peruertit qui iuramentū recipit p aliq̄

cõmodo temporali·sed nõ licet ordinem charitatis pertuertere·g̃ non licet ab idolatris iurantibus ꝑ ydola iuramentum recipe. Item idolũ nihil est in mundo·g̃ fides ab idolo nulla est·ſz qõ nihil habz fixi nõ potest ꝓbere ꝛ firmatõz sermõi·cũ g̃ iuramẽtũ ꝑ ydolũ fac̃ portꝰ ad fixi euersionem·q̃ ad euersionem videtur q nullo mõ sit recipiendum. Item vr̃ q non solum ab ydolatris·ſz etiã a nullis liceat recipe iuramẽtũ·q: sup illud Mat.v. Nõ ãplꝰ ẽ a malo ẽ. dic̃ glo. Nõ tuo ſz illius a q̃ cogerꝭ iurare·g̃ malũ ẽ alicꝰ iuramẽtũ recipe ꝛ exige re. Rº dom·q cõtingit ydolatrã iurare ī forma ꝛcessa ꝛ ī forma phibita·Si iurat ī forma ꝛcessa·non iurat fm q ydolatra·ꝛ hꝫ mõ in q̃dã casu licz ab eo iuramẽtuz recipe·in q̃dã vo minime·Quia ille q exigit·aut ẽ ꝑsõa publica·aut ꝑuata·Si publica ẽ q̃tũ ẽ ex ordie iuris ꝑt ꝛ dz exigere fm q iudex·Si vo ꝑuata ẽ·hꝫ tripliciter ꝑt exigere·aut enī exigit ad vitatis ꝛseruatõz·aut ī vitatis subuersionẽ·aut ad sue dubitatõis remotionẽ·Primo modo ꝑt exigi iuramẽtum sine aliq̃ petõ· vicz cũ ad hoc exigit solũ vt firmior ꝛ stabilior sit ipa ꝓmissio ꝛ vitatis assertio·Cũ aũt exigit ī vitatis subuersionẽ·hꝫ nõ ꝑt cẽ sine mortali petõ·ꝛ illud ẽ q̃n cõpellit aliquẽ iurare quẽ nouit iurare falsũ·Cũ vo exigit ꝓpr̃ dubitatõis sue remotionẽ·q: suspicat ne hõ sine iuramẽto dicat sibi falsitatẽ·tũc si suspitio illa stat ī generali·sic talis exactio tenet potius rõem pene q̃ culpe·Si vero descẽdat ad speciale·sic est petũ veniale·dũ ꝛ primo suo malã habet suspicatõz·Et ꝓpterea dicit glo·qõ ãplius ẽ a malo est·ſ. nõ credẽtis·nõ inq̃ſ p a malo culpe ſz etiã a malo pene·ꝛ sic ī forma errẽa ſz iuramẽtũ recipe ab ydolatris ꝛ infidelibꝫ·sic etiã a xp̃ianis ꝛ fidelibꝫ·ꝛ hꝫ nõ q̃rit ꝓncipaliter ī ꝓposita q̃stiõe·ſz q̃stio ꝓncipalis ẽ de iuramẽto·quo q̃s ydolatra iurat ꝑ ydolũ ꝛ ī forma nõ cõcessa vtz illud sit recipiendũ·Et ad hui⁹ intelligentiã ẽ notãdum q in iuramẽto facto ꝑ ydolũ est duo considerare vicz ipius ydoli veneratiõnẽ ꝛ exteriorꝭ ꝛbi confirmatiõnẽ·Habendo respectũ ad ꝓmũ·nulli licet iuramẽtũ ab ydolatra recipe·nec exigere·nec facere, quia ydoli veneratio est oĩno detestanda·Si vo habeatur respect⁹ ad secũdũ·sic licitũ est ab eis recipe iuramentũ maxime ꝓ vtilitate cõmuni·ꝛ sic recepit Jacob ꝓ pace sue posteritatis·ꝛ Judas ꝓ pace gentis sue·ꝛ sic xp̃iani a saracenis recipiũt ꝓ pace ꝛ vtilitate cõmuntatis·Vñ q̃nis illicitũ sit iurare ꝑ idolũ·quia forma illa est ꝓhibita·tamẽ vbi necessitas vel cõmunis vtilitas hoc requirit·licitũ est recipe iuramẽtũ tale·Vñ ꝛ rões concedi possunt que hoc ostendũt·Illa tamẽ auctoritas Augustini qua dr̃·non est ꝓhibitum in sanctis scripturis recipe iuramentũ·nõ cogit·q: hoc intelligik de forma cõcessa ab ecclesia. Ad illud vo quod ꝓmo obr̃ in contrariũ q qui recipit iuramẽtũ ꝑ idolũ factũ illi cõsentit Rº q cũ duo ibi sint·sicut ẽ tactuz ꝓmꝰ nõ cõsentit idoli veneratõni ſz vitatis cõfirmatõni·vt firmũ sit verbum ꝛ solidum maneat pactũ·ꝛ q̃tum ad hoc nõ est ibi peccatũ·q: recipit qõ suũ est·quod vo ibi malũ est detestak sicut paup indigens elemosyna recipit elemosynã cum murmure sibi datam·ꝛ nõ peccat·quia si placet sibi elemosyne datio, ita q displicet sibi annexa murmuratio

Ad illud qõ obr̃icitur de auctoritate Augustini q q exigit iuramẽtũ ab eo quẽ scit peierare animã eius occidit·Dom q nõ est simile·q: illõ cõ vitatis subuersionẽ· nec põt fieri bona intentõne·ſz iuramẽtũ ab idolatra factũ ꝑ idolũ·facit ad vitatis cõfirmationẽ·q: frequenter idolatre ꝛ infideles ita bene reputant se obligatos ꝑ iuramẽta illicita sicut christiani ꝑ licita ꝛ concessa. Ad illud q̃d obr̃ q magis debemus amare aiam primi q̃ vtilitatẽ rẽporalẽ·Dom q verum est de vtilitate ꝓpria ꝛ data·sed non oportuit intelligi de vtilitate cõmuni·Alia etiam est ratio·q: sine iuramenti illius expressiõe nihilominus idolatra idolũ venerak in corde·Unde positõ vel priuatio iuratõis exteriorꝭ nõ ponit ꝑ se salutẽ defectũ vel detrimẽtum·ideo charitas ꝛ hoc non dicit eẽ multũ curandum·sed si ille veller ab errore resipiscere ꝛ ad verã fidẽ cõuerti·tũc nullatenus tale iuramentũ debet ab eo exigi. Ad illud qõ obr̃ q idolum nihil est·et fides in idolo nulla est·Dicendũ q q̃uis nihil sit scõm veritatem·tamẽ idolatra estimat esse aliquid·ꝛ ex ipsa sua estimatõne et errore fortius adheret idolatra ipi vanitati·q̃ multi christiani ex fide adhereant ipi veritati· sicut etiã videmus in hereticis·ꝛ ex illa forti adherentia et erronea cõsciẽtia·cũ ꝑ idola iurãt·ꝛba sua cõfirmant Ad illud qõ obr̃ q nullũ iuramẽtũ licet recipe qr qõ amplius ẽ a malo ẽ·tam patet resp̃sio·q: recipere iuramentũ aliquãdo est culpe mortalis·aliq̃n venialis·aliq̃n cõtracte penalitatis·ꝛ fm hꝫ malum in textu et glosa habet differenr̃ accipi·vel ꝑ culpa mortali·vel venali·vel ꝑ ipo malo penali·Nisi enī interuenisset ī certitudẽ de veritate cõscientie aliene·et ꝓnitas ad decipiendũ et male suspicandũ·nõ esset necessariũ iuramentum·Et ideo ex hoc non põt generaliter concludi q iuramẽtum recipe sit illicitum.

Consequenter queritur de obligatõne iuramẽti Et circa hoc querũtur tria·Primo querit vtz obligatio ꝛtrahak ꝑ iuramẽtũ dolosũ·Secundo vtz cõtrahatur ꝑ iuramẽtũ coactũ·Tercio qr̃·vtrũ contrahak ꝑ iuramentũ incautũ siue indiscretum·

Questio j g

Utz obligatio cõtrahak ꝑ iuramentũ dolosuz·Et q sic videk ꝑ auctoritatẽ ysiõ quã mgr̃ adducit in lra·Litt ei sic Quacũq̃ arte ꝛbor̃ q̃s iuret·deus sic accipit·sic ille cui turak intelligit·Sz ille cui turak intelligit simpliciter et credit q alꝰ se velit ꝑ ꝛbum obligare·g̃ vr̃ q deus reputat ipm obligatum·igit fm vitatem obligatur quis per iuramentum dolosum. Item fraus et dolus nemini debet patrociari·sed si ille q̃ dolose iurat ab obligatõne esset absolutus·patrocinaretur ei fraus et dolus proprius·Si igitur hoc est inconueniens dicere· videtur q iuramẽtũ dolosum obligatõnem introducat

Item ꝛba sunt in quibus consistit contractus·ergo si forma verboz est obligatoria·necesse est interuenire cõtractũ obligatorium·ergo siue intendat siue non intendat·dum tamen verba iuramenti obligationez p̃reten dant·iurans obligatur·ergo ita obligatur homo ꝑ iuramentum dolosum sicut ꝑ iuramentũ simplex et vtz

Item si solummodo verba fidelia et pura obligarẽt ī iuramento·cũ nemini cõstet de fidelitate aliena·nemini constaret vtz aliquis esset obligatus per verba sua·sed homo redditur certus de obligatõne ꝑ iuramentuz exhibitum·videk ergo q siue ꝑ ꝛba fidelia siue per fraudulenta iuramentum fiat·iurans equaliter obligetur·

Sed contra Greg·verba deseruiunt intentõni·et deus talia verba iudicat qualis ex intimis ꝓferuntur·ergo si homo se non intendit obligare·quantumcũq̃ exterius loquitur·videtur q deus non reputet eum obligatum. Item fm illõ quod dicitur j. Reg. xvj. Nõ iudicat ea que parent·deus aũt intuetur cor·Unde q̃tumcunq̃ sint opa exterius laudabilia·non sunt tamẽ

dō placita nisi procedant ex mera intentione ⁊ pura · ergo deus obligationē iuramēti pēsat ꝑm intentionem cordis · ḡ si hō nō intēdat seipm obligare · q̄cq̄d exterius loquak · apud dēū nō erit obligatus · ḡ iuramētū dolosū ꝑm ꝓbitatē nō est obligatoriū. Itē obligatio iuramēti non ē a lege naturali tm · ꝛ etiā a lege naturali ⁊ actu ꝓ pio · ꝛ null⁹ obligak actu ꝓpo nisi velit ⁊ intendat seipsum obligare · si ḡ iurās iuramēto dolosō nō intēdit seipsū obligare ꝛ aliū dēludere · nō videk obligari ꝑm ꝓbitatē

Itē iuramētum nō est obligatoriū nisi qñ hz suos comites · vicz iudiciū · iusticiā ⁊ ꝓbitatē · ꝛ dolosū iuramentū caret veritate · ergo non videk q̄ introducat obligationē. Iuxta hoc queritur qñ ꝓba iuramēti sūt duplicia ⁊ iurās intendit i vno sensu · ⁊ recipiens i alio · cui⁹ intentōni sit standū. Et q̄ magis standū sit intentōi recipientis videk ꝓ auctē ysidori pus habitā. Q̄ ꝓbo magꝭ intentōni iurātis videk ꝓ auctoritatē Greg · prius habitam qua dicit q̄ ꝓba illi intentōni deseruiūt · ergo · ⁊c ·

46 Rō ad p̄dictoꝝ intelligētiā est notādū q̄ h est dupl⁹ modus dicendi · Quidā nāq̄ dicere voluerūt q̄ iuramētū dolosū simpliciter obligat · qm̄ etsi dolosus intendat aliū decipe · intendit tamē dicere ꝓba obligatoria · ⁊ dū illa volūtarie exteri⁹ ꝓfert · seipm simplicit obligat · nec aliquo modo excusak ꝓ cordis fraudulentiā · q̄ nō solū modo recipiēs sed etiā ipa ꝓbitas accipit ꝓba ꝑm sensuꝝ quē faciūt · ⁊ ita nō solum modo i conspectu hoim ꝛ etiam ꝑm ꝓbitatē dicūt q̄ iuramētū dolosum est obligatoriū · Sz qm̄ obligatio iuramēti ē obligatoria sicut obligatio voti ⁊ matrimonii · ideo videk aliꝭ dicēduz q̄ sic mrimonii nō est verum nisi intersit interioꝝ consensus nec est voti obligatorii nisi sit intentio obligandi · sic etiā nec ipm iuramētū dolosū dicendū est esse simpliciter obligatorium · in quo q̄s sic iurat · vt tm ꝓ illa verba seipm obligare nō intendat · Et ꝓpterea ꝑm istos distinguitur dupler forum · vicz foꝝ ecclesie ⁊ foꝝ ꝭscientie · Scōm forum ecclesie iuramētum tale est obligatorium Ecclesia enī iudicat de his que exteri⁹ obligare possūt · Unde cum verba illa obligationem exprimant iudicat sic iurantem ad id quod insinuant verba obligatoria · In foro autem dei qui iudicat scōm secreta conscientiet ꝑm veritatem iste q̄dem non obligatur · quia non voluit obligare seipsum · quia tamen dolose iurauit · ⁊ nomē dei in vanū assumpsit · statim i actu ipo commisit crimen periurij · Nec reportat cōmodum de malicia · quia apud deum ex illo iuramento iudicatur dignus pena eterna · ⁊ iste quidem modus dicendi satis probabilis esse videtur · Et ꝑm ipsum patet responsio ad questionem proposita · etiam pro magna parte patet respōsio ad obiecta · Nam rationes que probant illud iuramētum non esse obligatorium · ostēdūt hoc non simpliciter sed in foro dei qui iudicat ꝑm intentionē ꝑm quaz dolose iurās nō intendebat seipm obligare · Rationes aūt que ad oppositū inducūtur procedūt ꝑm foꝝ ecclesiasticum · aliter non concludunt · Unde ad auctoritatez
47 ysidori qua dicit q̄ deus accipit verba scōm intentionem recipientis · Dicendum q̄ hoc dicit non quia ipse deus ad hoc reputet hominem obligatum · sed quia ex hoc q̄ ille non intendit iurare · sicut ille intendebat recipere · deus qui hoc requirebat ex veritate et iusticia reputat ipsum obligatum ad penam Vel potest ille sermo causaliter intelligi vt dicatur q̄ deus sic accipit · et sic vult accipi ab ipsa ecclesia · et sic vult etiā iudicari ·

48 Ad illud q̄d obī q̄ fraus ⁊ dolus non debent alicui patrocinari patet respōsio ꝓ iam dcā · quia fraus ⁊ dolus nō patrocinak iste in foro ecclesie · imo compellitur ab ipsa ecclesia iuramentū tenere ac si iurasset fideliter · Non patrocinak etiam in foro dei · quia ex hoc ipso obligak ⁊ res efficit magna pena · Unde si veniat ad pniam est ei grauis pnia imponēda · ⁊ sanū ꝭsiliū ē ⁊ decens · vt merito culpe sibi imponak vt iuramētū ꝭpleat in q̄ prius decipe intendebat · ꝛ nō possit sibi ꝓbari in facie ipsius ecclie. Ad duo seq̄ntia silr patet rnsio · q̄ ꝓbonū 49
obligatio ⁊ certificatio ꝓ iuramentū supadditū respiciunt foꝝ eccliasticū · ⁊ iō obligatiōem cōcludūt nō simpliciter sed q̄tū ad illud foꝝ · Et hoc q̄dem ē ꝓcedendum ·

Ad illud qō querit quādo sūt verba duplicia ita q̄ 50
volus nō interuenit · cui⁹ intētioni standū sit · dōm q̄ ꝓba illa multiplicia · aut magis p̄tendūt vnū illoꝝ sensuuz ꝑm vsū cōem aut equalit ꝓtendūt vtrūq̄ · Si magis ꝓtendūt vnū sensū · illi intentiōi standū est que illū sensū intellexit · Si vo indifferenť se habent ad vtrūq̄ cū neutrū ꝓbari possit · standū ē iudicio bonoꝝ virorū · q̄ pensatis cōiecturis ⁊ rōnib⁹ · cōdescēdere debent sanioꝝ et purioꝝ intentiōi · Illa aūt autoritas ysidori nō facit ad ꝓpositū · q̄ ysidorus vocat illū arte iurare · cui⁹ iuratio ē dolosa · non optet aūt dolū vel artem interuenire semp quando verba sunt multiplicia ·

Questio · ij · b

De iuramento coacto · Utrū oīe iuramentū coactū sit obligatoriū · Et q̄ sic videk · Oīe iuramentuz q̄d h iudiciū et iusticiā ⁊ veritatē est obligatoriū · sed iuramētū coactū pōt hec tria habere · ḡ videk q̄ sit obligatoriū ·

Itē coacta voluntas vt vult Aug · vere voluntas ē · sed iuramentū dr coactū q̄ sit a volūtate coacta · ḡ iuramentū coactū a vera volūtate est sed cū aliqs ex voluntate aliq̄d iurat (nisi sit malum) seipm obligat · ergo ⁊c ·

Itē peccatū ex coactōe ꝓpetratū inducit obligatiōez ad penā eternā · si ergo iuramentū de sui natura obligat ad veritatē seruandā · sicut peccatū obligat ad penaz ꝓferendā · videk ꝓ sike q̄ iuramentū coactū sit obligatorium · Itē hoc ipm vr auctoritate Aug · Quidā coactus iurauit cuidam cōcubine vt eā duceret in vxorē ⁊ vlteri us nō aduerteret parentes suos · Rndet beat⁹ aug⁹ · ex ꝭsilio bri Amb · q̄ mrimoniū teneret ⁊ peniteret de residuo · ḡ vr ꝑm sniam bri Aug · q̄ iuramētū coactū sit obligatoriū · Sed ℈ · Uota coacta nō obligāt · qz votū ē coactio spontanea · sed iuramenti obligatio silr a volūtate nra ꝓcedit · ḡ nō videk q̄ iuramenta coacta sint obligatoria · Itē ꝓz dicit · ⁊ etiā Tull⁹ in rethoricis · q̄d vi vel metu factū est · ratū non habeo · Si ergo lex hz ratā oēm obligatōz iustā · vr q̄ iuramenta coacta ñ sint obligatoria · Itē cā met⁹ mortis cadit in virū ꝛstātē · sed met⁹ q̄ cadit in virū constantez excusat a toto ꝑm q̄ iurisperiti dicūt · ergo videk q̄ iuramentū q̄d fit ex tali metu nō sit obligatoriū · Item coactio excludit ℈ctū mrimonialē · sed tanti roboris ⁊ obligationis ē ipm matrimoniū quanti et iuramentum · si ergo matrimonium ex coactōe ℈ctum nō est obligatoriuz · eadem rōne videtur q̄ nec iuramentū · Rō · ad p̄dictoꝝ intelligentiā ē notandū q̄ hic est dupler modus dicēdi · Quidā em̄ dicūt q̄ cum duplex sit iuramentū · vicz ꝓmissoriū ⁊ assertoriū · Respectu iuramenti assertorij coactio nō excusat a toto sed a tanto · Si q̄s em̄ coactus iurat ⁊ asserit falsum eē vez · incurrit crimen periurij · In iuramento ꝭo obligatorio siue ꝓmissorio · coactō q̄ surgit ex metu que potest cadere in constantē virū a toto excusat · Tale em̄ iuram̄tum licitū est ⁊ non est contra deū quo quis ꝓmittit aliquid alicui se daturz vel facturū · Et iō respectu talis iu-

ramentū poteſt interuenire coactio ſufficiens ad inclinandū etiā ſtantem virū. Et quia coactio ſufficiens ī teruenit. voluntas illa non eſt iudicanda voluntas. ac per hoc nec iuramentū illud eſt vere obligatoriū vt dicunt. Sed qm̄ verba Aug. ⁊ conſiliū etiā eius videt cē in ꝺrtum. Videt em̄ beatus Aug. iudicare tale iuramētū obligatoriū. Ideo eſt alius modus dicēdi vt diſtinguat duplex foꝛ. vicz eccleſiaſticū ⁊ diuinū. ita q̄ obligatio iuramenti coacti ē contrario ſe habet obligationi iuramenti doloſi reſpectu huius duplicis foꝛi. Nam in foꝛo eccleſie iuramentū coactū non eſt obligatoriū. tum quia eccleſia preſumit. quia iſte q̄ coacto iurauit nō iurauit voluntate implendi iuramentum ſed potius euadendi periculum. tum quia etiam ille qui iurare cōpulit. cum malicioſe ⁊ doloſe proceſſerit. nullū ius acquiſiuit. nec de malicia cōmodū reportare debuit. vñ nullum hꝫ ius repetendi. In foꝛo autē dei iuramentū coactū obligatoriū eſt. quia cum deus aſpiciat voluntatē interioꝛē. ⁊ voluntas nō poſſit cogi coactiōe ſufficienti. ſz inducente. ⁊ ita voluntas coacta. voluntas fit. iudicat deus talem hoīem obligari. ⁊ iō in foꝛo conſcientie ꝑm theologos conſulendū eſt ei q̄ ſic iurauit. (niſi relaratio nem inueniat) iuramentū implere. ⁊ hoc dico ſi iuramētum illud fuit reſpectu rei licite. vnde rōes concedi poſſunt q̄ ſunt ad partem iſtam. 51 Ad illud vo qō obiciꝫ in cōtrariū de obligatione voti. dōm q̄ nō eſt ſimile. qꝛ votum reſpicit obligationem ad deū qui vult ſacrificia non coacta ſed volūtaria. ſiḋs tamen coactōe inducente cogaꝫ vt votū emittat. videlicet vt in piculo mortis exiſtens a domio liberetur. nō videt abſurdū dicere eū cē obligatū. Ad illud quod obī ꝺ ꝓꝛoꝛe ⁊ lege q̄ nō reputat ratū iuramentū factū per metum. dōm q̄ lex loquitur in foꝛo iudiciali. quia non intromittit ſe de foꝛo conſcientie. Unde ꝑm illud foꝛum vez eſt q̄ iuramentū coactū non obligat. Ex hoc tamē non poteſt ꝛcludi q̄ 52 non obliget q̄ſtum ad deum. Ad illud qō obī q̄ metꝰ qui poteſt cadere in conſtantē virū exruſat a toꝛo. dōm q̄ licet reſpectu actuū humanoꝝ poſſit cadere metꝰ ſufficiens in virum conſtantē. tamen q̄ſtum ad ea que iuſtitie ſunt non poteſt cadere metus ſufficiens in virum conſtantē. q̄ſtum em̄ ad illa dicit. Nolite eos timere q̄ corpus occidunt. Iō apud deū talis metus nō reputat cauſa ſufficiens ad excuſandū hominem a reatu peccati. vel ab obligatione iuramenti. Ad illud qō obī ꝺ 54 obligatione matrimonū. dōm q̄ non eſt ſile. qꝛ matrimoniū hoc habet ex ratione ſignificatōis ⁊ inſtitutiōis vt contrahat ex mera ⁊ libera voluntate. ſignat em̄ cōiunctōem xp̄i et eccleſie dei et anime. in qua nulla interuenit coactio. ſed mera benignitatis dilectio. non autē eſt ſic ex parte iuramenti. Et ſi tu queras ꝺ illo qui coacte iurauit contrahere matrimonium vtrum teneatur Dicendum q̄ tenetur. niſi ex cauſa ſuperueniente abſoluatur. Si tamen contrahat cum alīs. in contrahendo peccat mortaliter. nec amplius obligatur. ſz ꝓ culpa perurꝫ eſt ei penitentia imponenda. ⁊ ꝺ hoc amplius habetur in quarto tractatu ꝺ matrimonio.

Queſtio. iij. ī

Utrum iuramentum incautum ſit obligatoriū. Iuramentum autem incautum dicitur quod vergit in exitum malum. vel in exitum minus bonum. Et q̄ iuramētum incautum quod vergit in exitum malum ſit obligatoriū. ꝓbatur primo per exemplum Joſue. de quo dicit Ambꝛo. in libꝛo de officiis. Joſue pacem quam ꝺ erat reuocandā nō cenſuit. quia firmata erat ſacramēti religione. ne dum alienam pfidiam redargueret. ſuaz fidem ſolueret. tenebat q̄ Joſue iuramentū quod fecerat obſeruare. ſed illud iuramentū fuit incautum ⁊ vergebat in exitū malum. quia contra dei ꝑceptum quo ꝑceperat dominus ne cum gentibꝫ illis fedus iniret. q̄ vī q̄ iuramentū tale ſit obligatoriū. Itē aug. dicit q̄ meretur iurans ſe ſeruaturā fidez ſuo leccatoꝛi. peiꝰ eſt ſi non ſeruat fidem q̄ſ ſi obſeruaret. ſed iuramētū illud hꝫ malū exitū. ⁊ tamen obligat. alioquin non eēt peiꝰ in non obſeruando. q̄ iuramētū quod ſimpliciṫ vergit in exitum malū eſt obligatoriū. Item ꝺcīm videt ꝺ iuramento quod vergit in exitum minus bonum. vtpote qui iurat ſe non intraturum religionem. qꝛ aliquis ꝑ matrimonū vinculū pōt obligare ſe vt nō intret religionem ita q̄ matrimoniū illud vere eſt obligatoriū. q̄ pari ratione videt q̄ et ipſum iuramentū. Item licituz eſt alicui nolle intrare religionem. ⁊ quod licitum ē nolle. licitum eſt confirmare. et quod licitum eſt confirmare. licitum eſt iurare. ſed iuramentum licitum eſt iuramentum obligatoriū. ergo videtur q̄ cum aliquis iuret ſe nō intraturū religionē. q̄ per illud iuramentum obligaꝫ. ſed tale eſt iuramentum incautum quod vergit in exitum miꝰ bonū. q̄ videtur q̄ iuramentū illud ſit obligatoriū. Sed contra. Beda dicit et magiſter adducit in littera. Si quid nos incautius iurare contigerit quod obſeruatū peiorē vergit in exitum. libere illud ſalubꝛi conſilio mutandū nouerimus. ergo ꝑm hoc iuramentū incautū quod vergit in exitum malū vel minꝰ bonū nō ē obligatoriū. Item yſido. nō eſt obſeruandū iuramentū quo malū incaute ꝓmittitur. Si tu dicas q̄ autoꝛitas iſta intelligitur ſolū quādo quis iurat quod eſt malū ⁊ minus bonum. ſed nō q̄n quis iurat ſe non facturū bonum perfectū ad qō non tenetur. Obiciṫ contra hꝰ. qꝛ nullū iuramentū eſt iuſtū qō impugnat iuſticie perfectionē. ſed iuramentū quo quis iurat ſe nō intraturū religionē. nec aggreſſurū pfectionē. eſt perfecte iuſticie impugnatiuum. ergo et iuramētum iniquuz ſed nullum tale eſt obligatoꝛium. ergo videt q̄ nulliꝰ obligaꝫ q̄ iuramentū incautum quod vergit in exitum minus bonum. Item nullum iuramētū ē diſcretū quod eſt contra ſpūſſancti conſilium. ſed cū quis iurat ſe nō intraturū religionē. iuramentum illud eſt contra ſpūſſancti conſilium. ſed nullum tale iuramentum habet in comitatu iudiciū. ⁊ nullum tale eſt obligatoꝛium. ergo idem qō ꝓius. Juxta hoc queriṫ. Siquis iurat ſe nunq̄ recepturū ꝓlationem. vtrum q̄ tale iuramentum obligetur. Et q̄ ſic videtur. quia licitum eſt. prelationē fugere. ergo licitum eſt q̄ quis iurer eam non recipere. In contrariū eſt. q̄ maioꝛis pfectionis eſt vt cōmuniṫ dicitur ſtatus prelationis q̄ſ religionis. ⁊ bono priuato ꝑferendū eſt vtilitas cōmunis. Rō. ad predictoꝝ 55 intelligentiā eſt notandū q̄ multipliciter contingit iuramentū eſſe iuramentū incautū. Primo modo quando iurat aliq̄d qō ſimpliciter vergit in ſalutis detrimētum. ſicut cum aliq̄s iurat ſe facturū aliquid quod non poteſt ſine peccato mortali cōſummari. Secundo mō dicit iuramentū eſſe incautū cuz quis iurat aliquid qō vergit in ſalutis ſue diſpendium et perfectionis impedimentum. vtputa cum iurat quis ſe nunq̄ intraturū religionem. Tercio modo dicitur iuramentum incautum cum quis iurat aliquid in omnem euentum. quod vno caſu cōtingente vergit in ſalutis diſpendiuz. alio caſu contingente vergit in ſalutis profectum. ſicut cuz

turat aliqs se nūqz receptur̄ plationē. qō q̄dē est ī salutis dispendiū. si utilis sit ⁊ canonice eligat ⁊ a maiore si bi iniungat. tūc aūt vergit in salutis pfectū si sit psona inutilis sibi ⁊ alīs ad statū illū promouert. Si g̃ loquamur de iuramēto incauto pmo mō. sic absqz dubio non ē licitū nec obligatoriū. imo q̄ ipm obseruat cōmittit peccatū. Si vo loquamur de iuramēto incauto secūdo mō. sic nec ē licitū nec obligatorium. ⁊ ipm obseruare nō sit peccatū. q⁹ nō ē peccatū nō intrare religionē. graue tamē periculū ē iurare se nūqz ascēsurū ad gradū pfectiōis. q⁹ in hoc q̄dammō impugnat ipi⁹ iusticie pfectōez et spūs sancti inspiratōem. Si vo loquamur de iuramēto tertio modo. sic vnō cāu contingente est obseruādū. vicz cū vergit in salutis detrimentū. Et p hoc pz rñsio ad q̄stionē ꝓpositam. Cōcedendū ē igit q⁹ iuramētū incautū q̄ vergit in salutis detrimentū. vel q̄ directe vgit in pfectōis impedimētū. nō est obligatoriū. sicut rōnes ad
56 bāc ptē inducte oñdūt. Ad illud vo q̄ obr̄ pmo in ℨ riū de Josue. dōm q⁹ iuramētū illud nō obseruatū non vergebat in malū ei⁹. imo in bonū. Tripler ēm ratio fuit q̄re gabaonite fuerūt reseruati ⁊ nō interfecti. Una literalis. q⁹ melius erat vt damnarent̄ ꝑpetua seruitute q̄z puniremtur morte. maxime cū ꝑmpti essent seruire q̄z morē sustinere. sicut er ipō textu apparet. Alia vo rō est moralis. q⁹ in hoc significat q⁹ q̄z tū cūqz de⁹ minet alicui ⁊ indignet̄ in ꝑsenti vita. si tamē ad ipm reuertat toto corde. nō claudit mie viscera. Tercia vo rō ē gñalis quia in hoc significat q⁹ sēp in nob duo sūt populi. sm q⁹ duo fuerūt in terra promissiōis. scz amorreoꝝ ⁊ filioꝝ isrl. hoc ē motiuū rōnabiliū ⁊ brutaliū. sm q⁹ dicit bern. q̄z tūcūqz labores. necesse est vt intra fines tuos habitet Jebuseus. Uñ multiplici rōne obseruatio iuramenti illius nō vgebat in ei⁹ malū sed pti⁹ bonū. Et q̄ obr̄ de mandato dñi q̄ dñs ꝑceperat q⁹ cū eis fedus nō iniret. Dōm q̄z hoc intelligēdū ē q̄z tū ad eos q̄ erāt incorrigibiles. Ad illud q̄ obr̄ de meretrice q̄ iurat lecatori 57
suo fideliter adherere. dōm q⁹ in iuramēto illo ē duo cō sentirare. Unū q⁹ mererrit iurat se cōsensuram in nephariū actū cū suo lecatore. Aliū q̄ iurat se fidē alteri nō daturā. Et pmū quidem ē illicitū. ⁊ ad hoc nō obligat. Secūdū q̄dem licitum. ⁊ q̄z tum ad hoc obligat. Et rō dicit Aug. q⁹ peior est nō seruando q̄z si iuramentū seruaret. Per hūc etiam modū intelligendū ē si aliquis latro iuraret alī se predā cum illo diuisurū ⁊ postea retinerz totū. Ad illō q̄ obr̄ de eo q̄ iurat se nūqz religiōz 58
ītraturū. q⁹ sic licite pt intrare. sic licite pt cōtrahere matrimoniū. dōm q⁹ nō est sile hinc et inde duplici ex causa. Prima est. q⁹ matrimoniū nō tm mō dicit ꝑfectionē boni. qm̄ potius dicit boni positionē. sed iuramentū q̄ qs iurat se nunqz religionē intraturū. de sua pncipali intentione est boni perfecti ꝑfectoꝝ ⁊ impediriuū. ideo nō est iudicādū obligatoriū sed potius illicitū ⁊ iniquū. Alia etiā rō est. q⁹ q̄ matrimoniū ℨbit. siue ex ℨsensu mulieris siue ex morte potest aliqñ aggredi pfectōm. q̄ aūt iurat se nūqz intraturū. q̄z tum est de se reddit se ei sempiternū inabilē. Ad illud q̄ obr̄ q⁹ licitū ē nolle ītrare religiōnē. g̃ ⁊ iuramēto firmare. dōm q⁹ nō sequit. q⁹ nolle in 59
trare religionē est impfectionis. sed h̄ iuramēto firmare ē cuiusdam obstinatōis ⁊ impugnatōis g̃ie spūsscti. q̄ de repidis ⁊ negligētib⁹ fac̄ feruidos ⁊ pfectos. Et ideo q̄z tus illud sit licitū. illud tñ ē illicitū. Ad illud quod 60
q⁹it vlteri⁹ de eo q̄ iurat se ñ recepturū plationē tam patet responsio p illud quod iam dictū est. q⁹ iuramentū illud in cāu obligat. videlicet cū vergit in damnū pprium et alienum. in cāu vo nō vicz cum non tantū est psona sibi vtilis verūetiā alīs. Alteramē si iuramentū ꝑcesserit. nō debet qs se autoritate ppria a vinculo eius absoluere. sed superioris voluntatē. mandatū. et autoritatē sup hoc acq̄rere. cuius voluntati magis q̄z ꝓprie oz in h̄ casu obedire. ⁊c.

Distinctio. xl. de distinctiōe duoꝝ preceptorū in quibus ꝓhibetur duplex ꝓcupia. in cōpatione ad legis et euangelij dr̄iam.

Extū ꝑceptū est. Supra determinauit mg̃r de distinctōe mādatoꝝ decalogi q̄z tū ad ꝑcepta ꝑme tabule. ⁊ q̄z tū ad ꝑcepta sēde que attendunt circa opa exteriora. ⁊ de obliquitatib⁹ q̄ habent cū eis oppositionē ⁊ repugnantiā. In hac vero tertia ꝑte determinat de distinctōe duoꝝ preceptoꝝ in q̄bus prohibet

Ponit predictorū mandatorum de concupiscentia distinctionem.

DI XL. 1 a Sertum ꝑceptum est. Nō desiderabis vxo a rem proximi tui Contra. Si em̄ prius est concupiscere q̄m mechari. videtur q⁹ illud mandatum nō ꝓberet sexto loco ūmo in tertio loco poni inter precepta secunde tabule. Item nihil debet precipi nisi quod est in nostra potestate. sed natura

a Extū pre
ceptū ē. Nō desidera
b bis vxorē proximi tui. b Septimū ē. Nō ꝓcupisces domū proximi tui. nō seruuz. nō ancillā ⁊c. Sed videt ꝑceptū de nō cōcupiscēdis reb⁹ primi vnū eē cū eo quo dr. nō furaberis. Et ꝑceptū de non cōcupiscēda vxore vnum esse cū eo quo dicit. non mechaberis. Poterat enim ꝑceptum non furandi in illo generaliter intelligi. vbi de non concupiscenda re proximi precipitur. Et in eo quo dictum ē. non mechaberis. poterat illud intelligi. non concupisces vxorem proximi tui. Sed in illis duobus preceptis non mechādi et non furandi ipsa opera notata sūt ⁊ ꝓhibita. In his vo extremis ipsa concupia. Adulq̄diu corrupta est habet promptitatem concupiscendi. ergo videtur q⁹ concupiscentia non debeat ꝓhiberi. Ite sicut contingit concupiscere vxorem hominis ita et iam contingit concupiscere filiam et concubinam. ergo non videtur q⁹ in mandato illo sufficēr

Aug. su. Exod.

dñs duplicē concupiscentiā in cōpatione ad legis et euangelij dr̄iam. Diuidit aūt ista ps in tres ptes. In pma ponit ꝑdictorū mandatoꝝ distinctōem. In scōa rō quin ꝑdictis mandatis lex vet⁹ videt cōuenire cum noua. inquirit legis et euangelij dr̄iam. ibi. Sed cum hic prohibeat concupiscentia aliene vxoris ⁊c. In tertia vero breuiter decem mandata epilogat. ibi. Audistis decem cordas. Partium autem subdiuisio satis manifesta est in littera.

phibeat carnis cõcupia. R°. dõm q' mechia se hz ex additõe ad cõcupiam. q' mechari est in corde r ope. concupiscere ẽ in corde. r q' phibitio dicit negatiõem vtr uisq'. q' negatiões se habẽt ecõtrario affirmatõib'. iõ p/ hibitio ꝯcupie addit supra phibitiõez mechie. r gñaliẽ phibitõ pcti cor dis addit supra phibitõez pecca ti opis. Dr̃ eñ ẽ phibere pctm cordis q̃ pecca/ tum operis. q' peccatum ope/ ris ꝓsuppõit peccatum cordis Et iõo ista duo mandata in qui bus phibetur concupiscentia vltimo loco sũt ordinata. Et p hoc patet resp̃o sio ad illud qõ p mo obĳcitur.

Quare lex ꝓmere cõr manuz nõ animum.

2 Ad illud quod obĳcitur q' nihil debet p̃/ cipi quod non est in nostra po testate. dicendũ q' est concupis/ centia que con sistit in sen sualitate. r est concu piscentia que ẽ in consensu rati onis progressi/ uo ad op9. Prima est peccatũ veniale. nec phibetur sed cohibetur. Secunda vero est peccatum mortale. et phibetur inquantũ est pgressiua ad opus. Unde isti us mandati explicatio r intellectus insinuat Eccl. xiĳ. vbi dicitur. Fili post concupiscentias tuas nõ eas. vbi simpliciter non phibetur cõcupiscere. sed post cõcu/ piscentias ambulare consentiendo r in actum progre/ diendo.

lĳ. Co. iĳ.

3 Ad illud quod obĳcitur de concupiscentia filie r concubine. dicendum q' filia et concubina dupli citer põt concupisci. aut in possessionem vt redigatur in seruiturem et famulatũ. aut ad operis carnalis con/ summationem. Et p̃mum phibetur per septimum p̃/ ceptum. Non concupisces rem. Secundum vero pro hibet p mandatũ illud. q' phibet cõcupia carnis con tra legitimũ thoz. Uñ cõsiderare filiã alicuius in vtorez nõ est phibitũ. sed cõsiderare eam informatiõez r mere/

4 tricẽ. r hoc claudit in serta phibitõe. b Septimũ ẽ Non cõcupisces domũ proximi tui r cẽ. Contra. q' q̃ li/ citũ est acquirere p̃cio. est licitũ cõsiderare. sed domũ p rimi licitũ est p̃cio emere. g̃ licitũ est eã cõsiderare r con/ cupiscere. Si tu dicas q' ibi accipit concupiscentia pro inordinato cõsiderio. sic sil'r nõ licet ꝯcupiscere rem pro pam. Itẽ sicut contingit inordinate desiderare domum proximi. ita contingit inordinate desiderare dignitatem ꝓximi. g̃ sicut illud phibet. ita et illud cõbet phiberi. Si tu dicas q' illud claudit in hac prohibitõe. Contra h̃ ẽ q' ꝯcupia dignitatis spectat ad superbiam r vanã gloriã cõcupia dom9 ad auariciã. ergo cũ ista sint diuersoz̃ ge/ tũ ergo differt illa ab istis. Uñ illi p̃cepto nõ mechandi fit sup/ additio in euãgelio. vbi ois cõ/ cupia mechandi prohibetur.

Quia ĩ p̃dictis mãdatis lex vetus videt cõuenire cũ noua inquirit legis r euangelij differentiam. b

Sed cũ hic phibeat ꝯcupia aliene vxoris. r aliene rei. q̃re dicit lex cõp̃mere manũ r nõ animũ. euangelũ vo manum r animum. Illud de lege oz fm cerimonialia non fm moralia. Uel q' in lege non ẽ generalis phibitio ois mortifere ꝯcupie vt in euãgelio. vel fm eoz carnalem intelligentiaz.

Quid sit littera occidens. c

Si vo querit quã dicat aplꝰ litteram occidentẽ. Ea certe ẽ decalogus. q̃ non dicit lra occi dens eo q' mala sit lex. ꝙ q' pro/ hibẽs pctm̃ auget cõcupiaz et addit p̃uaricatiõem. nisi liberz gra. Que gra non sic abundat in legevt i euangelio. Lex g̃ bo na est. r tamen occidit sine gra cũ sit virtus peccati q̃ iubet qõ sine gra impleri nõ põt. Gra aũt deerat. r iõ lra occidens erat. Distat aũt euãgelij lra a legis lra. q' diuersa fr pmissa. ibi ter/ rena. hic celestia pmittũt. Di uersa ẽt sacra. q' illa tm̃ signifi cabant. hec cõferũt gram. Pre cepta etiã diuersa q̃tum ad ce/ rimonialia. Nam q̃tũ ad mora lia sunt eadẽ. sed plenius i euã/ gelio continentur.

Breuiter decem mandata epilogat. d

Audistis decẽ cordas psalterĳ vtriq; sexui impositas. q̃ charis/ tate tangende sunt vt viciorũ feces occidantur.

De legis r euãgelij di stantia.

Ad illud er/ go quod primo obĳcitur. quod licet precio acq̃/ rere licet concu/ piscere. dicen/ dum q' concupi scere dicit ibi appetitum im/ moderatum ba/ bendi cum damno proximi. r in hoc ipso etiam claudi tur appetitus immoderatus. prohibitio etiam respe/ ctu rei proprie penes quam consistit peccatum cupidi tatis et auaricie. Ad illud quod obĳcitur de ambiti one dignitatis et honoris. dicendum q' si dignitas et 5 honor appetatur in ratiõe sufficientie sic spectat ad cri men auaricie. r in isto mandato prohiberi habet. Si au tem in ratione excellentie. sic potest dici q' prohibetur per 9mum mandatum in quo precipitur reuerentia dei. Posset tamen dici q' vtroq; modo claudit in prohi/ bitiõe septimi. quia vtrobiq; est amor boni proprĳ. r vna est ratio deordinandi respectu proximi. licet multi/ plex sit ratio deordinandi respectu sui. Ideo sub vna p/ hibitione habet claudi vtrobiq; concupiscentia. r ma/ gis prohibetur concupiscentia domus q̃ concupiscen tia dignitatis. quia manifestior erat r sensibilior. et etiã iudei magis proni erant ad auariciam.

c Diuersa actiã sacramenta r cẽ. Contra hoc obĳcit q' 6 nullus saluari põt sine gratia. ergo si sacramenta vete/ ris legis gratiam non conferebant. vñ q' nullus in lege illa saluatus fuit. quod ẽ impiũ dicere. Si tu dicas q' in sacramentis illis dabatur gra. sed tamen nõ virtute sacramentorum illorum. In sacramẽtis aũt noue legis datur gratia virtute ipsoz̃. quia sunt ex sanctificatiõe sanctificantia sicut dicit Hugo. Obĳcitur contra hoc quia gratia est p creationem. g̃ solus deus habet virtu/ tem conferendi gratiam. ergo si in istis r illis confere/ batur. videt q' inf hec sacramẽta r illa nulla sit differẽ/

ria. ℞. intelligẽdũ est ad hoc q̃ dupler est circa questi
onem istam opinio celebris ⁊ famosa. Quidaz nanq̃
voluerũt dicere q̃ in vtrisq̃ sacris daℓ gr̃a. sed dr̃nter
q̃ in illis dabaℓ rõe fidei ⁊ deuotois ipius suscipientis.
ita q̃ nullo⁹ rõe sacri siue opis opati. In sacris ãt no. l.
sec⁹ ẽ. q̃ ꝯstat ex ℞bo ⁊ elemẽto. Iz cũ dñs instituit ℞bũ
dedit illi ℞turẽ p quã influit ⁊ agit i aiam. vel disponẽ/
do ad gr̃e susceptionẽ. vel imꝑmẽdo caracteris signifi/
cationẽ vel admiculãdo ipi gr̃e ad aie curationẽ ⁊ fomi
tis debilitationẽ. Et b̃ vr̃ dicere Aug. Que ẽ virt⁹ aq̃
vt corp⁹ tãgat ⁊ corabluat. nisi faciẽdo ℞bo. Et Hugo
de scõ Victore videtur id idẽ dicere. q̃ dicit q̃ sacramẽ/
ta no. le. ꝑus scificãtur p ℞bũ. ⁊ postmodũ sãctificant.
vt sic sint ex sanctificatõe sanctificãtia. Et hũc moduz
dicẽdi sustinẽt viri ꝓti ⁊ fide digni. Sz difficile videℓ
mihi intelligere ℞turẽ illã simℓ eẽ ℞bo ⁊ elemẽto collatã
q̃tũ ad eẽntiã ⁊ naturã. q̃ntũ ad eius exist̃etiã. q̃ntum
ad duratõis mẽsurã. ⁊ etiã q̃tũ ad op̃atõis efficaciã. q̃
oĩa ncẽe ẽ põere ⁊ explicare circa ℞turẽ illam. Si q̃s di
cat q̃ aliqua qualitas deℓ ℞bo ⁊ elemẽto p quã agat et
influat i ipam aiam. Difficile ẽ intelligere ipius ℞turis
eẽntiã. Cũ em̃ nõ sit substãtia sz accñs q̃ddaz ⁊ i genere
boni. dubiũ ẽ. vtz debeat reponi inℓ bona maxima. vℓ
media. vel minima. Et si inℓ bona maxima reponatur
iam gr̃a erit. gr̃a aũt existens i vn̄ subiecto. nõ hz ℞tu/
tẽ agẽdi in aliud. Si ℞bo gr̃a nõ est nec virt⁹. quo q̃ dici
tur ℈m ℞itatẽ sc̃ificare ipm sacramẽtũ. ⁊ eũ q̃ suscipit sa
cramentũ. Inq̃ etiã genere sit. ⁊ cuius spẽi sit. vtrũ vi/
deliceת in diuersis sacramẽtis diuersificeℓ formaliter il/
la ℞tus. q̃ homini parũ intelligẽti difficile ẽ capere. ⁊
si inter bona media vel minima reponiℓ. quo talis vir/
tus facit rectitudinẽ ⁊ sanationẽ ipius aiẽ que inℓ bo
na maxima cõputãtur. ¶ Nõ solũ aũt difficile ẽ intellige
re hui⁹ ℞tutis eẽntiã. sed etiã substãtiã. Alr em̃ accñs
substãtificaℓ i subiecto corꝑali. vel cuz nature ordinem
quẽ ds nõ puertit p miraculũ. substãtia fit nobilioz sua
ꝑpetate. Aut si põiℓ illa ℞tus spẽalis vt in subiecto in
℞bo ⁊ elemẽto. gr̃e nõ similiℓ ipa gr̃a q̃ dz infũdi anime
q̃ nescio si aliq̃s intelligẽs recte dicit. Aut si est i sub/
iecto corꝑali. quo vna ℞tus ⁊ q̃litas absoluta simul po
terit esse in duob⁹ subiectis. ℞bo vicz ⁊ elemẽto. ex q̃b⁹
⁊ si fiat vnũ sacr̃m. nõ tñ fit vnũ p naturã ⁊ eẽntiã. vni
tas aũt ℞turis ℈m q̃ dicit ⁊ vult Dam̃. correspõdz vni/
tati subẽ ⁊ nature. Aut g̃ i vno sacro nõ est vna virtus
sz plures. Aut illa ℞tus cõposita ẽ. aut vnũ accñs sim
plex ⁊ spũale. ⁊ imptibile. simul erit i diuersis subℓ
quod totũ valde difficile ẽ intelligere de illa ℞tute. ¶ Nec
solũ ista duo difficile est intelligere de illa ℞tute. Sz etiã
duratõis mẽsurã. Dubiũ enĩ est. vtz ds dedit ℞tutez il/
lã q̃n p̃mo instituit. aut de nouo det. Sz quo a p̃ncipio
dedit his q̃ nodũ erãt sicut ℞bis qui q̃tidie de nouo for
mantur. Si de nouo dat. tunc q̃ q̃tidie in sacris nõ so/
lũ grãm. sz etiã alia accẽtalia creat. ⁊ tñ ꝯsueuit dici q̃
creatõis op⁹ nõ currat nisi circa exitũ aiẽ in esse. ⁊ circa
infusionẽ gr̃e. ⁊ si desinat esse statim plato ℞bo. quo cre
auit ds tã nobilẽ ℞turẽ vt ita cito deficeret. Et rursℓ. si
daℓ ℞bo. cũ nõ deℓ ℞bo i sẽpto. nec i mẽte. daℓ i p̃nũcia/
tõne. ⁊ tunc difficile erit explicare. vtz deℓ in p̃ncipio.
vel i medio vel i fine. q̃ nec in principio verbi nec i me
dio ẽ actio illi⁹ virtutis. Si ℞bo in fine. tũc cũ verbũ de
sinat esse. et deficiẽte ℞bo desinat virt⁹ verbi. simul inci/
piet ℞tus ⁊ desinet. Aut si añ finẽ daℓ. q̃tum deℓ diffi
cile est insinuare. ¶ Nec tm̃ illud sed etiã multo difficilℓ
est explicare operationis illi⁹ virtutis efficaciam. vtrum
scz agat generatione equiuoca vel vniuoca generãdo
sibi simile vel dissimile. Difficile etiam est. vtz influat
omino aliq̃d ab extrinseco. aut educat aliq̃d de potẽtia
in actum. Primum est soli deo possibile. secundũ autez
difficile est explicare Difficile est etiam intelligere quõ
caracteris impssio possit esse ab illa virtute. cũ caracter
videaℓ esse in supiori parte. in qua solus deus põt influe
re. Unde substãtia intelligibilis beata. quantũcũq̃ ma
gne sit excellentie (℈m qõd dr Aug⁹) nõ põt facere ad no
strã iustificationem vel illuminationez aliquid interi⁹
formando. sed solum exterius exercitando. quomodo g̃
hoc poterit virtus data elemento vel verbo. cũ non vi
deatur esse capax tante virtutis. Postremo in sacram
to altaris in quo fit subito trãssubstantiatio panis ℈m
se totũ in corpus x̃pi. quod quidez non potest esse nisi
ab infinita virtute. quomodo verbum ꝓlatum ab hoie
(cũ sit finite ℞tutis) poterit ad istam trãssubstãtiatiõnẽ
aliquid operari. Et certe si illud verbũ virtutẽ non ha
ber agentem. multo minus ℞ba alioz sacramẽtoz. Hec
omnia ⁊ multa alia circa hẽ valde difficile est intelligere
⁊ explicare. q̃ nõ dicirro narro. q̃ credo eẽ insolubilia. vℓ
vt ipse istam improbem positionem. sed vt ostendã me
ipam non plene intelligere. ⁊ ideo nec affirmare nec ne
gare velle. q̃ et si ipam clare non intelligam. hoc tamẽ
scio ⁊ intelligo. q̃ plura põt ds facere. ⁊ etiã in ipis sa/ 7
cramẽtis facit. q̃ nos possumus intelligere. Unde con
fugiendo ad mirabilem dei potentiam omnia ista possu
mus facile declinare. ⁊ ℈m vnũ modũ dicendi satis pla
na esset responsio ad questiones propositã si ipius mo
di plana esset intelligẽtia. ⁊ hec positio in quarto libro
diffusius est explicata. vbi respondetur ad premissa.
Alius est hic modus dicendi suppositio q̃ in sacramen
tis no. le. diuina virtus secretius operetur. quia hoc ẽ
ipsius fidei et sententie communis. dixerunt aliqui sa
cramenta noue legis habere respectu iustificationis ℞/
tutem influentem. virtutem promerentem. virtutez dis
ponentem. et virtutem efficaciter ordinantem. Virtu/
tem influentem rõne spiritus sancti assistentis. virtutez
pmerentem rõne meriti passionis ad sacramentũ ꝯcur
rentis. virtutẽ disponentẽ ratione devotionis ipius fi/
delis sacramentum suscipientis. ℞tutẽ demq̃ efficaciℓ
ordinantẽ rõne diuine pactõis instituentis. Sic em̃ in
stituit dominus vt ad talis verbi platõem ⁊ sacramẽti
susceptiõem. mirabilis in suscipientib⁹ fieret opatio. et
suscipientiũ sanatio ⁊ iustificatio. ⁊ pro tanto dicũt sa
cramenta no. le. habere virtutẽ. ⁊ differũt in hẽ a sacris
legis ve. ꝑcipue q̃tũ ad ipam efficacẽ ordiatõz. q̃ nõ in
teruenichat ibi pactio in illis sacris p quã efficax et in/
fallibilis fieret ordiatio ad gr̃az. ℈m q̃ sacris no. le. vt
pz i instit̃õe baptismi vbi dixit. Qui crediderit ⁊ bapti
zat⁹ fuerit salu⁹ erit. In alijs etiã trib⁹ modis habẽdi ℞/
tutẽ differẽtia ẽ penes magis cõpletũ ⁊ minus ꝯpletz
q̃ in sacris no. le. spũsctus influens iusticiã pleni⁹ assi
stit. ⁊ passio x̃pi meritoria efficaci⁹ cõcurrit. In cui⁹ sig
nũ de latere x̃pi ꝓfluxerũt sanguis ⁊ aq̃. ⁊ p ꝯs sacra d
q̃b⁹ fũdaℓ eccla. Albũdãtioꝛ etiã ẽ devotio suscipiẽtis. tũ
ꝑter incremẽtũ fidei ꝓprie. q̃d factũ ẽ in no. le. tũ etiaz
ꝑter subsidiũ fidei totⁱ ecclie. q̃ in fide ecclie suscipi/
unt ecclĩastica sacra. Et propt istũ q̃druplicẽ modũ ha
bẽdi ℞tutẽ. dicũt sacra legis no. iustificare ⁊ esse cã gr̃e.
¶ Nec volũt q̃ hãc positionẽ sustinẽt in sacris no. le. am/
plius ponere. tũ q̃ ista satis videℓ sufficere ad nr̃am sa/
natiõz ⁊ iustificatõez. tũ q̃ ẽt existo q̃druplici mõ hñdi
℞tutẽ satis manifestaℓ nobilitas sacr̃ no. le. in seipis.

tū etiā q: nec exp̄ssa auc̄tas · nec rō videt cogere ampli⁹ illis dare · z būilitas fidei nō tm̄ debet refugere diminutiōez sed etiā supfluitatē · z laudabili⁹ quodammō videt diminute dicere q̄z ampliare · Hūc modū dicēdi z hui⁹ q̄nis determinatōz pl'es sustinēt bñ intelligēres · z dn̄s Guil · pisiēsis eps in determinando in scolis fm̄ minorū approbauit istū modū dicēdi coz̄ fratre Alexandro bone memorie · Et istū modū dicēdi dupliciter pōt̄ ꝯs sustinere z intelligere · Uel ita q̄ ōino affirmet nullo alio mō esse ꝓtutē in sacr̄is no · le · q̄z modis p̄dictis · Uel q̄ h̄ mō affirmet virtutē in eis esse · ita tn̄ q̄ nō neget alium modū p̄ter hos existendi ꝓtutē in sacr̄is eē possibilē · Et p̄mus q̄dem repugnat p̄ort mō dicēdi · scōs aūt modus dicēdi p̄ort opinioni nō repugnat · q: nihil dicit qđ illa nō dicat · imo etiā nihil dicit qđ cōis opinio nō teneat · Null⁹ em̄ recte sentiēs negat q̄n oīb⁹ dictis modis sacra no · le · virtutē habeāt · Sz sic̄s pl⁹ dicit · huic positiōi nō p̄dicit sed addit · Sed forte videbit alicui calūniabile q̄ dictū est virtutē spūsancti sacro assistere · q̄n pot⁹ i noie sacri claudi deberet intelligi tanq̄z de ei⁹ integritate · p̄ter h̄ qđ ōz · j · Joh · v · Tres sunt q̄ testimoniū dāt in terra · spūs · aqua · z sanguis · z hī tres vnū sūt · Et in li · de vnitate z vno ōz q̄ sunt vnū sacro · z tō nō debet dici q̄ spūsanctus assistat sacro tanq̄z cū eo cōnumerek · sed ꝓp̄ ipam vnitatē q̄ p̄dicta ē · quā efficit spūsanctus i sacro · ipi sacro dz attribui · Sz certe z si hic mod⁹ dicēdi videat differre a p̄dicto · tn̄ fm̄ rem idē ē lz vocabula sint diuersa · q̄ em̄ dicūt ista tria vnū sacro · hoc nō ē q̄ ex ipis fiat vnū q̄ essentiā · sed q̄ fiant vnū q̄ ordinē · q: scz ordinant ad vnū effectū · z hoc nihil est dicere q̄z vnū alteri assistere · Ite offic q̄ō est de integritate sacri · aut est res tantū · aut signum tantuz · aut res et signum · Si ergo spūs influens iusticiā ponit de vnitate sacri · cū nō sit signum · nec res · et signū erit tantūmō sicut res · z ita nō habebit rōnem causantis · sed pot⁹ nomē vel rōnē effect⁹ · z ita spūs nō staret p ipa virtute influente · sz pot⁹ p ipa g̃/tia spūsancti infusa ipi aīe in sacri susceptōe · Ite nō est q̄stio vtrū spūsanctus in sacro infundat gr̄am · sz de h̄ est q̄stio vtrū sacr̄m fm q̄ dr̄ inuisibilis gr̄e visibilis forma · ita q̄ similitudinē eius gerat · z cā existat · ꝓtutem hēat aliquā p quā influat in aiam · Nō vr̄ ergo h̄ facere ad ꝓpositū · Postremo spūsctus sanctificās · z meritū passionis · z elementū exteri⁹ · nō solūmō reqūk in sacr̄is leno · sed etiā in sacr̄is ve · le · hoc ergo nō sufficit ad assignādū dr̄iam istoz sacroz z illoz · aut g̃ iste mod⁹ dicēdi nihil aliud dic̄ · aut si dicit pauc̄ · z medicū ad ꝓpositū facit · Et tō sustineak q̄cūq̄z p̄dictoz modorū · magis placet · q: p̄mus satis pius ē · secūd⁹ ꝯo satis sobrius · si sustineak illo mō quo dictū ē · z hoc mō in quarto lib · sustinek sicut patet cōsideranti · ideirco hic repetū · non ꝓpk h̄ vt noua sup addereñ · sed vt oñderet q̄ a cōi positiōe nō dissonat · cui ꝑ viros meos i oīb⁹ p̄cedentib⁹ libris adhesi tanq̄z vie securioꝛ · z sicut scio z possū mihi z alīs cōsimilibus pauc̄ intelligentib⁹ psuadeo adherēdū · Et qm̄ p totū librū h̄ diligēt⁹ obseruaui (sicut aduertenti clarī⁹ apparebit) vt in istis q̄nib⁹ dubijs z difficilib⁹ in q̄b⁹ nō potui ꝓphēdere q̄ eēt via cōis (q: sapiētes opinantur contrarie sapientibus) sic vnam partē tanq̄z magis ꝓbabilē sustinerē · vt tamen aliam minime improbarē ·

HIc intelligētiā hui⁹ ptis incidit h̄ qō de dr̄ia no · le · et vete · circa quā tria q̄rūt · Pmo q̄rit de dr̄ia q̄ assignak penes radicē · Scōo ō dr̄ia q̄ assignak penes effectū · Tertio ꝯo de dr̄ia q̄ assignak penes exercitiū siue onus annexuz ·

Questio · j ·

De dr̄ia q̄ assignak penes radicez · Assignak aūt hec dr̄ia penes radicē fm̄ aug · q̄ lex vet⁹ radicabak in timore · z lex noua in amore · Unū aug · dicit q̄ breuis ē dr̄ia legis et euāgelij · timoz z amoz · z cū ex multis locis scripture possit ista dr̄ia trahi · maxīe accipit ex · Rom · vij · vbi dicit ap̄l's · Nō accepistis spm̄ seruitutis iterū in timore sz spm̄ adoptiōis · Sz ꝯ obr̄ multiplicit · Pmo ꝯ distinctōez ipaz radicū · Omnis em̄ timoz sicut dicit aug · ex amore ꝓcedit · q̄ si amor ē radix timoris · vnū ad alterū hz reduci · q̄ nō bñt abinuicē distingui · Ite cuz sint alie affectōes aīe · vicz gaudiuz · dolor · z spes · vr̄ q̄ si penes has affectōes dupler lex distinguit · q̄ pari rōe penes alias distingui deberet · q̄ vr̄ q̄ si penes alias ñ distinguit nec penes istas · Ite si due leges distinḡunt penes istas duas radices · cū lex nāe sit ab ist⁹ duab⁹ distincta · vr̄ qđ necessa eēt tertia radix p̄ter istas duas · Aut si lex nāe nō hz diversam radicē obseruātie a lege moysi · vr̄ q̄ nec penes h̄ differat lex moysi a lege euāgelij · Itez Deut · vj · ōz · Diliges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo · et ex tota mente tua z̄ · Et phil' ij · ōz · i lege noua · Cū metu z tremore salutē vram operamī · Si ergo amor ꝓcipit in veteri · z timor i lege noua · vr̄ q̄ fm̄ h̄ ñ arteāak istaz legū dr̄ia · Ite vtroq̄z lege fuit ꝓmissiones z ꝯminatōes sed ꝓmissiones attrahūt ad amorē · ꝯminatōes ꝯo inducūt timorē · igit timor z amor cōuenit vtroq̄z · q̄ penes h̄ ñ distinguūt abinuicē · Ite grauiores ꝯminatōes fuit i lege noua q̄z in lege ve · q: ibi puniebat hō pena tpali · hic aūt cōminak deus penā eternā · Si q̄ maioꝛ ꝯminatio est inductiua maioris timoris · vr̄ q̄ timoz magis deberet legi noue q̄z veteri approbari · vr̄ igit q̄ penes has duas radices nō recte assignet dr̄ia le · ve · z no · R⁰ · ad p̄dictoz intelligentiā ē notādū q̄ cū cōpam⁹ has leges adinuicē h̄ pōt ee dupliciter · vel fm̄ statū cōem · vel habito respectu ad statū spālis ꝓsone · Si habito respectu ad statū spālis ꝓsone · sic penes hec duo nō ē dr̄ia · nā multi in lege euāgelica ducūt spū amoris · multi etiā i lege ve · ducebāt spū amoris · Si ꝯo cōpem⁹ has leges adinuicē habito respectu ad statū cōez · sic q: lex moysaica respiciebat statū ipfectōis · q: neminē ad pfectū adduxit · lex fm̄ q̄ dicit ap̄l's ad Hebr · vij · euāgeliū ꝯo respicit statuz pfectōis fm̄ q̄ ōz Matth · v · estote pfecti sicut pr̄ vr̄ celestis pfect⁹ ē · z ipfectoz ē duci spū timoris · pfectoz spū amoris · hinc ē q̄ fm̄ statū cōem penes hec duo hz harū duarū legū dr̄ia assignari · Signū aūt hui⁹ dicte ꝓp̄h̄e dik i mō ferēdi hāc duplicē legē · q: lex vet⁹ data fuit cū clamore magno z timore fm̄ q̄ ōz Exo · xix · ita q̄ ꝓp̄s ñ audebat approp̄iare · lex aūt euangelij data ē cū magna benignitate z dulcedie · qm̄ ipe rex regū i medio discipulorū sedēs docebat eos dicēs · Bti pacifici spūc̄ · fm̄ q̄ scribit Mat · v · Et h̄ diuersus mod⁹ ferēdi legē · insinuat nobis diuersitatē hui⁹ duplicis radicis in obseruādo · q̄ bis duab⁹ legib⁹ ꝓperabat ꝓpe diuersā q̄litatē psonaz z status earū · ob quā oportebat diuersimode manuduci · vñ sic videm⁹ i disciplinalib⁹ q̄ ad hoies psuadibiles vtendū ē silogismo ostensiuo q̄ ducit directe ad vez · Ad homines ꝯo cōtentiosos vtēdū ē silogismo q̄ ipossibile q̄ ducit ad manifeste falsū · vt p illū reducat ad vez · Sic q: i tpe legis veteris erāt hoies dure ceruicis z ad malū p̄ni · dn̄s ꝓposuit ꝯminatōes · z taxauit ēt gues penas · vt h̄ icuteret eis timorē p quē a malo reuocarēt z ad bonuz stimularet · sz postmodū apparēte benignitate z hūanitate saluatoris nr̄i dei · cepert hoies ee psuadibiles · z tō ꝓposuit eis dn̄s magnas z multas ꝓmissiones · p quarū amorē et desiderū alliceret eos ad faciendum bonum · Et ꝓptereā lex vetus dicitur lex timoris · lex euangelij

10 dicit lex amoris fm testimoniū apli ⁊ bti Aug⁹. Ad illud vo qđ obz in ꝯriū q timor radicat in amore. dom q duplex est amor. s. q amat ds in cęterū bono⁹. ⁊ q amat i cęterū beneficio⁹. Ex primo amore exit timor filialis q timet prem offendere ppter hm q eū diligit. Ex secūdo oritur timor pene. q q ds timet pdere bñficia. ⁊ mala pene incurrere. Primus amor ⁊ timor venit legi euāgelice. Secund⁹ vo amor ⁊ timor venit legi moysaice. Et qm primus amor venit statui impfectois in q regnat timor. hinc est q licet vtrobiq sit timor ⁊ amor. lex tn euāgelij dr magis observari ex amore cę timore. lex vo moysi ecō
11 trario. Ad illud qđ obz q alie sūt anime affectiones dicēdū q et si alie sint. tn iste due sufficiūt p eo q oēs alie ad istas duas pnt reduci. Omis em affectio aut est respectu boni. aut respectu mali. Et si respectu boni reducit ad amorē. si respectu mali. reducit ad timorē. Unde iste due affectones dicūtur habere pncipatum inter alias. q maxime habēt rōem motiuī. vna inclinādo ad bonū. altera retrahēdo a malo. ⁊ ppterea magis cōpetit eis rō radicis cę affectonibus alijs. Et si tu obijcias
12 q tūc nō deberet esse nisi vna radix. q timor reducitur ad amorē. Dom. q due dicūtur fm imediatā compationē ad suū motiuū ⁊ ad actus imediatos q ab eis habēt ortū. Unde vbi est radix timoris. verū ē q ē radix amoris. sz alicui⁹ est radix imediata cpe timor. cuius nō est amor ita imediate. Ad illud qđ obz de lege nature. q
13 deberet habere terciā radicē. Dom q lex nature partiz venichat cū lege gre. ptim cū lege scpta. Cōuenichat cū lege gre cętū ad libertatē. cū lege scpta veniebat cę/tū ad impfectionē ⁊ obscuritatē. ⁊ iō fm diuersas rōdiones reduci habet qd ista duo motiua. nec oportuit q habeat radicē terciā. Ad illud qđ obz q i vtraq le
14 ge pcipit timor ⁊ amor. dom. q vez est. sz cū lex vet⁹ pncipaliter habeat ocm ad timorē. lex vo noua pncipaliter ad amorē. illud aūt tenet i lege rōem radicis. qđ pncipaliter mouet i mādatis eius obseruandis. Ad illđ qđ obz q vtrobiq fiebāt cōminatōes ⁊ pmissiones. di
15 cendū q i lege veteri fiebāt pmissiones tpales. fm q dicit Esa. j. Si volueritis ⁊ audieritis me bona trā cōdetis. In lege aūt noua pmissiones eterne. in q dns pmittit seipm nobis in pmiū. Silr ⁊ de cōminatonibus intelligendū est. Et qm ille cōminatōes ⁊ pmissiones pme cōpetebāt statui impfectois. iō abūdantius generabāt affectū timoris cę amoris. sed ecōtra est de pmissionibus ⁊ cōminatonibus legis noue. iō tō illa nō valer. Ad illud qđ obz q maiores cōminatōes fiēt in lege noua. resp̄deri pōt dupliciter. Primo. q homo carnalis et sensibilis magis exterretur cū cōminat sibi pe
16 na in pnti cę i futuro. sicut multi latrones magis timēt furari ppter patibulū ⁊ suspendiz cę ppter infernale supplicū. Unde et si maior sit cōminatio. nō tamen ita mouet. q nō est adeo nota. Alio mō pōt dici q in lege noua nō tm est cōminatio pene magne. sed abundans collatio gre. que q dē parit amorē ⁊ confidentiā. In lege vo veteri pmiatio pene erat. nec erat tāta collatio gratie. ideo magis eos sp̄us timoris agitabat. nō ppt cōminatōem maioris supplicij solū. sz ppt cōminatonem supplicij ⁊ defectū adiutorij. qđ cōsistit in desiderio boni ⁊ gra sp̄ussancti. Questio ij b

De differētia q assignat penes effectū. vicz q lex vetus erat lex occidens. lex vo noua est lex viuificās. qua magister ponit in lra. ⁊ hec accipit ex. ij. Cor. iij. vbi dicit apls. Lra occidit. sp̄us aūt viuificat. Et ex eo qđ dicit Rom. viij. ⁊ Gal. v. ⁊ j. Cor. xv. Virtus peccati lex.

Et ex pluribus alijs locis sumi pōt ex verbis apostoli.

Sz contra hāc differētiā obijcit primo rōne prime pr̄z q dr Rom. vij. Lex quidē sancta. ⁊ mādatū iustum et scm. Glo. Justū iustificās. sz nihil scm ⁊ iustū occidit. g lex nō occidit. Itē cū dr. lex occidens aut intelligit de lege seruata. aut de lege nō seruata. Si de lege seruata. cōstat q hm est falsū. Si de lege nō fuata. sz silr euāgeliū nō obſuatū occidit q peccat q nō observat legē euāgelicā. sicut peccabat q nō obſuabat legē scptā. g lex euāgelica est lex occidens. g penes hm nō dz assignari dīa.

Item si est lex occidens. aut ergo per causam. aut p occasionem. aut per ostensionem. Si per causam. ⁊ qđ est causa spiritualis occisionis est simpliciter malū. ergo lex mala est. verum ergo dixit manicheus q lex vet⁹ fuit a malo deo. Si per occasionem. cum ergo frequenter homo sumit occasionem peccandi de virtutibus et bonis operibus de quibus superbit. tunc ergo virt⁹ et bona operatio debent dici occidere. quod omnino absurdum est. Si per ostensionem. quia ostendit peccati morbum. ergo cum euāgelium similiter ostendat peccati morbum. tūc euāgelium debet dici lex occidens. ergo penes hec nulla est differentia. Itē obijcitur contra secundam partem differentie qua dicit q euangelium est lex iustificās. lex enī cōsistit in doctrina. sed iustificatio consistit in gratia. ergo videtur q iustificatio nihil pineat ad legē euangelicaz. Item si euangelīū dicit iustificare. aut sua instructōne. aut sua obseruatōe. aut alio modo. Sua instructōne nō. multi enī euangelium audiūt ⁊ nō iustificātur. nō em auditores legis sz fores iusti sunt apud dm. sicut dr Rom. ij. Si sua obseruatione. sic similiter lex vetus iustificabat scom q dicit matthei. xix. Si vis ad vitā ingredi serua mandata. Et beda dicit q iusticia legis suo tempore obseruata. non solum temporalia sed etiā eterna bona conferebat. Itē lex euangelij consistit in preceptis ⁊ consilijs. sed precepta ⁊ cōsilia cōsistunt in operibus bonis. iusticia autez non causatur in nobis ex operibus bonis. imo magis econuerso. nō videtur ergo q effectus legis euangelice
17 aliquo modo sit iustificatio. R⁹. ad pdictorum intelligentiā est notandū. q mltipliciter dicitur aliquid iustificare siue iustificās. Uno modo effective. ⁊ sic sol⁹ de⁹ dicitur iustificare. Alio modo formaliter. et sic gratia dicitur iustificare que informat ipsam animam expellendo iniquitatē culpe. ⁊ dando rectitudinem iustitie. Tercio modo dicitur aliquid iustificans non solū in habitu. verumetiam in effectu. ⁊ sic charitas iustificat siue fides que per charitatez operatur. Quarto mō dicit aliqđ iustificans in ipius iustitie exercitatione ⁊ vsu. ⁊ hoc modo mandata dei in quibus iusticia exercetur iustificare dicuntur. quando modo debito obseruātur. Dis pmissis ostenditur intelligendum est q in lege veteri
18 tria sūt cōsiderāda similiter z in lege noua. vicz mouentia. ⁊ ista erant promissa. dirigentia ⁊ ista erant precepta. adiuuantia. ⁊ ista erant sacramēta. Quia scōz q dicit Hugo Sacramenta sunt adiutoria. vt per precepta veniatur ad promissa. Similiter hec tria sunt i lege euangelica. sed differēter. quia in lege noua fm pmā facie ista oīa sūt spiritualia. quia promissa sunt eterna. precepta sunt spiritualia ⁊ sacramēta sāctificantia. Et ita promissa excitant hominem ad amorem eternorum qui est amor charitatis. precepta dirigunt sufficienter in via morum dicendo vitare oīe peccatum. sacramē-
19 ta sanant animā a vulneribus peccatorum. Et sic legi euangelice competit iustificare scom triplicē modū vi-

delicet formaliter rone gre sacrlis. z ineffectu ratione amoris spūalis. et exercitio rone multiplicis boni opis ad quod dirigit hō p cōsilia z pcepta. In lege aūt veteri
20 erat aliter hec tria cōsiderare. Quoniā lex vetus dupliciter potest obseruari z intelligi. vicz fm intellectū spūalem. z sic quodāmō cōcordat cū lege euāgelica. z q spūaliter legē obseruabāt viri euāgelici erāt. qz lex pregnans
21 erat euāgelio. Alio mō potest obseruari fm intellectum litteralē. z sic ab euāgelio distinguit fm tria p̄dicta. qz in lege erant pmissa tpalia. z pcepta exteri⁹ regulantia. z sacramenta figuralia. z sic rone pmissoz nō excitabat hō ad amorē spūalē. rone pceptoz nō dirigebat ad iustitiaz interiorē. rone sacroz nō adiuuabat vt posset faciliter le
22 gem ipam implere. z iō deerat sibi iustificatio. Et quia erat ibi oñsio culpe. z nō aderat adiutoriuz gre. dabat p cōsequēs occasio ipi cōcupiscētie vt traheret ad mortē. z ideo lex mosayca fm lralem sensum dicit lex occides. p occasionē nō p cām. Et hoc ipm dicit terr⁹ Roma. vij. Peccatū p mandatū occasione accepta seduxit me. et p illud occidit. Ibi glo. Ex phibitōe nāq vbi charitas deficit. desiderū mali crescit. quo aucto. dulcius fit quod phibet. z ideo peccatū fallit dulcedine falsa. z ira p mandatū occidit. qz reat⁹ p uaricatōis accessit. Bladio g quē portabas inimicus te occidit. armis tuis te interemit. Tñ sicut cū quis armat⁹ portat cultellū vt se defendat p quē ab inimico occidit. illa cultelli portatōe dicit occidi
23 nō p causam sz p occasionē. sic intelligendū est in lege. z sic patet intellect⁹ p̄dicte differentie. Ad illud vo qđ obi q lex sancta z mandatū iustū z sanctū. i. iustificans dōm q hoc vez est qz lex iuncta est gratie adiutrici. vez est etiā q̄tum est de se. z de p̄ncipali intentiōe legislatoris. nihil tñ phiber ex accidēti z p occasionē inducere oppositū. sicut cultellus fm p̄ncipalē intentionē ferētis est
24 armatura defensionis. z tñ occasionaliter cōtingit q sit instrumentū occisionis ipius portātis. Ad illud qđ obūcit. vtrū lex occidat obseruata vel nō obseruata. dicendū q nō obseruata. Et si obūciat q sil'iter euangeliū nō obseruatū occidat. Dicendū q nō est sil'e hinc z inde qz lex secū portat onus z nō habet annexū adiutoriū sed suū litteralē sensuz. Euāgeliū vero de se adiutoriū habet ipius gre. z iō nō p̄bet mortis occasionē. qz gra minuit cōcupiscentiā. que suo vigore in seruitutē peccati captiuabat. fm q dicit apl's Roma. vij. Video aliā legē in mēbris meis repugnantē legi mētis mee. z captiuantē me i seruitutē peccati. Et post clamat. Infelix ego hō. q̄s me liberabit de corpe mortis huius. gra dei p ihm xp̄m dōm no
25 strum. Ad illud qđ obūcit q lex nō dz dici occidere p occasionē. dōm q nō est sil'e. qz bona opa q̄tū est de se ñ efferūt. sz pot⁹ humiliāt z in gra seruāt. lex vo p scipam onerabat. z ī b q manifestabat peccatū. z nō dabat gratie adiutoriū. occasionē habat intēsionis libidinis z aggrauationis cōtempt⁹. Uñ q dicit esse occasio peccati hoc nō solū est ratione positionis sed etiā rone defectus Et si tu obūcias q qualitercūq occideret. nō debebat dominus dare legē cū querat nostrā salutē. Dicendū q dominus in latione legis z si daret eam aīalibus ad ꝛstringendam eoz duriciā. vt quodāmodo manuducerent ad gram. recognoscēdo infirmitatē suā. p̄cipaliter tñ dabat eam ppter spūaliter intelligentes. q saluabant z merebant in ipius obseruatione legis. Deus em̄ p̄ponderat saluationē vni⁹ iusti damnatōi multoz impioz. Ad
26 illud quod obūcit q cum lex euangelij spectet ad doctrinam q ideo nō iustificet tē. dōm q lex euāgelij nō dicit iustificare put legit z cognoscit. sed put in ope seruat z fm eā viuitur. hoc aūt fit per sacramentoz suscep̄tionē eternoz expectationē. z mandatoz impletionē. z fm h̄ assequitur planam iustificationē. z ideo ratio illa nō valet. Ad illud vero quod obūcit q sicut lex euangelica obſuata iustificat. ita lex mosayca sicut dicit Beda. dicendum q Beda intelligit non de obseruantia litterali sed de obseruantia spirituali fm quā lex cōformis erat euangelio. Nos autem dicimus occidentē legem eē fm obseruantiā litteralē que respiciebat ipsam communitatem sicut p̄dictum est. Ad illud quod obūcitur q lex euangelica attenditur in p̄ceptis que respiciunt opera. dicendū q nō tm̄modo lex euangelij claudit in se p̄cepta. imo claudit in se promissa z sacramenta. z magis dicitur iustificare ratiōe sacramentoz q̄ ratione p̄ceptoz. Nihilominus tamen ratione p̄ceptoz pōt dici iustificare q̄rto modo iustificādi. videlicz q̄tū ad exercitationē z vsum iusticie. nō aūt q̄tuz ad iusticie infusionē. Et sic patet quō intelligenda est ista differentia q lex mosayca est occidens. z lex euangelica est viuificans. p3 etiā q̄liter hec dicit iustificare z illa occidere.

Questio iij c

De differentia legis z euangelij q̄tum ad onus annexum. Dicitur em̄ lex mosayca esse lex grauitatis. z lex euāgelica lex suauitatis. Et ista differētia trahit ex Math. xj. Jugū enim meū suaue est z onus meum leue. Et xv. Act. dicit beatus Petrus. Hoc onus quod neq nos neq patres nostri portare. Contra istam differentiam opponitur sic. In secunda canonica Joh. v. ca. dicitur Mandata eius grauia nō sunt. ergo si lex vetus contineret mandata dei. videtur q nō sit onerosa nec grauis.

Item Roma. xiij. Qui diligit p̄ximū legem implevit. Sed hoc est valde facile. cum nō sit oīno in cordis sui potestate. ergo facile fuit obseruare legem. ergo lex illa debet dici lex facilitatis nō grauitatis. Item si lex mosayca dicitur lex grauitatis. aut hoc dicitur respectu hominis virtuosi. aut respectu peccatoris q̄ iusti. Si respectu virtuosi. Contra. qui virtuosus est charitatez habet z amat. z omnia facilia sunt amanti. Si respectu peccatoris. sed respectu talis lex euangelij nō tm̄ nō est grauis. immo omnino importabilis. ergo nō videtur q penes grauitatem debeat differentia legis noue z veteris assignari. Item obūcitur contra secundam partē quia ars z virtus est circa difficilia. ergo vbi maior est virtus. ibi maior dicitur esse difficultas. sed perfectioris virtutis sunt homines in lege noua q̄ veteri. ergo videtur q lex noua deberet esse maioris gratuitatis z difficultatis. Item difficilius est cohibere manuz z animum q̄ manum tm̄. sed euangelium cohibet manum et animum. lex vero manuum tm̄. ergo maioris difficultatis est lex euangelica q̄ mosayca. Item quod apponit ad alterum est illo difficilius. sed lex euangelij se habet ex additione ad legem veterē. sic patet ex. v Math. ergo maior est difficultas z grauitas in lege euangelica q̄ in lege veteri. ergo nulla est predicta differentia.

Respondeo ad predictorum intelligentiam est notandum q de his duabus legibus est loqui tripliciter. aut ratione p̄ceptorum obligantium. aut ratione affectionum mouentium. aut ratione sacramentorum adiuuantium. Si ratione p̄ceptorum obligantiū. sic se habent sicut excedentia z excessa. Nam q̄tum ad numerū lex erat grauior ppter multitudinē iudicialiuz z cerimonialium. q̄tum vero ad p̄fectionē z arduitatem grauj⁹

ꝛ difficilꝰ ẽ euãgeliũ. sic difficilꝰ ẽ viuere ſm exigentiaz
pfectois q̃ ſm ſufficientiã iuris cois. Et sic quodãmõ
rõne oneris ꝓceptoꝝ excedit lex i difficultate quodãmõ
euãgeliũ. Alio mõ est cõpare istas duas leges ad inui-
cẽ rõne affectõe mouentiũ. ꝛ sic leuꝰ est euãgeliũ. qz cum
obseruatio legis euãgelice moueat amore q̃ alleuiat onꝰ
ꝛ nõ sentit laborẽ sicut dic̃ Bern. sz potꝰ delectatõz i co
qõ facit. rõne affectois mouẽtis lex euãgelica ẽ facilis ꝛ
suauis. Sz ecõtra affectio mouẽs ad obseruantiaz legis
mosayce timoꝝ erat. ꝛ illi timori iũcta erat grauis puni-
tio. qõ fignificatũ ẽ Exo. xxij. vbi dr q̃ manꝰ moysi erãt
graues. Et qz timor de se penã hz. ꝛ exteriꝰ iunctꝰ ẽ pene.
hinc ẽ q̃ q̃tũ ad hoc lex mosayca multo grauior erat q̃ lex
euangelica. Tertio mõ est istas leges cõpare ad inuicez
rõne sacroꝝ aduuantiũ. ꝛ sic multo leuior est lex euãge-
lica q̃ mosayca. qz sacra illiꝰ legis multũ habebãt põde-
ris ꝛ paz de efficacia ꝓtutis. ecõtra est in sacris noue le-
gis. q̃ quã hñt, difficultatẽ. ꝛ multã hñt vtilitatẽ. hic est
q̃ ſm hanc cõparatiõz. lex noua nõ tm̃mõ dr leuior lege mo
sayca. imo dr iugũ leuitatis. ꝛ illa dr onꝰ grauitatis. Uñ
30 cõcedendũ est ꝓdictã differẽtiã eẽ recte assignatã. Ad
illud ẽo qõ ꝑmo obr̃ i cõtrariũ de auctẽ Joh. dõm q̃ du
pliciter ẽ loq̃ de ipis mãdatis. Aut p cõparatiõz ad naturã
sanã. aut p cõparatiõz ad infirmã. Sic̃ cõparatiõz ad naturã
sanã. sic dr mãdata eiꝰ nõ esse grauia. qz sunt nature con
sona. Si aũt p cõparatiõz ad naturã infirmã. q̃ hz difficul
tatẽ ad bonũ. ꝛ ꝓmitatẽ ad malũ. sic mãdata eiꝰ ꝛ grauia
31 sunt ꝛ difficilia. ꝛ q̃tũ ad hãc viã. vicz p cõparatiõz ad na-
turã infirmã. ꝛ lapsaz affignat. ꝓdicta differẽtia. Ad
illud qõ obr̃ q̃ q̃ diligit ꝓximũ legẽ iplenit. dõm q̃ lex ar
gat ibi ad mãdata decalogi q̃ spectãt ad secũdã tabulam
ſm q̃ ipe apl's explanat. Uñ in hoc nõ claudunt cerimoni
alia ꝛ iudicialia. marie illa q̃ ad ꝓximũ nõ ordinãt. ꝛ illa
q̃dẽ obseruare ẽ satis difficile. ꝛ iõ nõ sequit q̃ si facile sit
ꝓximũ diligere. q̃ ꝓpter hoc facile sit obseruare totã legez
Preterea aliꝰ defectꝰ est ibi. qz lz facile sit diligere ꝓximũ
ei q̃ ducit amore. ei tm̃ q̃ regit seruili timore valde ẽ diffi
cile q̃ diligat ꝓximũ sicut se. ꝛ i nullo ꝓximũ ledat. tunc
32 potissime qñ ab eo ledit ꝛ grauat. Ad illud qõ q̃ritur
vtrũ dicat ler grauis hoĩ ꝑtuoso vel nõ ꝑtuoso. dõm q̃
intelligit de hoĩe ꝑtuoso. cui etiã difficilia sunt opa ꝛ p-
cepta illa cerimonialia. sic̃ baptismata calicũ ꝛ vrceoꝝ.
ꝛ vitatio iudiciaz carnaliũ. in qbꝫ potiꝰ cõsistit iusti-
cie significatio q̃ exercitatio. Uñ qõ dr q̃ virtus reddit
33 opꝰ facile. hoc est verũ q̃tũ ad ꝓximũ actũ. Aliter põt dici
q̃ dupliciter est loqui de homine virtuoso. aut quãtum
ad ꝓfectum in bono. aut quãtum ad statum ꝓfectio-
nis. Licet ãt q̃tũ ad statũ ꝓfectois efficiant sibi oia faci
lia. tm̃ q̃tũ ad ꝓfectũ multa sunt hoi hñti ꝑtutẽ difficilia
ꝛ hoc rõne defectꝰ ipiꝰ nature corupte. cui difficile ẽ coopa
ri ꝑtuti ꝛ gre. nisi fulciat magno iuuamine. Ad illud 34
qõd obr̃ q̃ ars ꝛ virtꝰ ẽ circa difficile. dõm q̃ hoc est verũ de
difficili ſm q̃ sonat i ꝓfectoz arduitatẽ. nõ aũt ſm q̃ so-
nat in onꝰ grauitatis ꝛ laboris. ꝛ iõ nõ sequit q̃ euãgeliũ
sit difficilꝰ. q̃uis sit in eo ꝓfectꝰ ꝑtutis exercitiũ. Pre-
terea q̃ dr virtꝰ ẽ circa difficile. hoc ẽ circa difficile ipi na-
ture ꝓuate ꝑtute. nõ aũt respectu ipiꝰ nature informare
ꝛ eleuare p gram ꝛ ꝑtutẽ. p quẽ q̃dẽ modũ i lege euãgeliũ
obseruat ꝛ eleuat. Ad illud qõd obr̃ q̃ difficilꝰ ẽ cohi- 35
bere manũ ꝛ animũ q̃ manũ tm̃. dr q̃ verũ ẽ q̃tũ ẽ de ge
nere opis ꝛ respectu hois nõ hñtis charitatẽ. sz in lege
noua his q̃ volũt eã seruare ꝛ custodire dat gra ꝛ chari
tas. q̃ ita reddit facilẽ ad refrenandũ animũ. sicut timor
reddebat ad refrenãdũ manũ. Ad illud qõd obr̃ q̃ lex 36
euãgeliũ se hz vt additoz ad legẽ, veterẽ. dõm q̃ additio-
nes ille q̃ sunt i lege noua faciũt ad charitatis cumulũ.
ꝛ qz ſm q̃ charitas auget ſm hoc alleuiat pondꝰ. hinc ẽ q̃
additões ille potꝰ alleuiat q̃ grauat. Nõ em̃ oia addita 37
aggrauat. sz q̃dã alleuiat. sic̃ pẽne in nauibꝰ. ꝛ rote i curri
bus. ꝛ vela in nauibꝰ. qz sine istis multo grauiores sunt
Per hũc modũ intelligẽdũ ẽ in additõe facta i euãgelio.
q̃ q̃dẽ facit ad charitatis ꝓfectũ cuiꝰ ẽ nos sursum leuare
ad modũ pẽne. ad bona opa cõtinue ordinare ꝛ mouere
ad modũ rote. p aq̃s tẽptationũ ꝛ tribulationũ traduce-
re ad modũ veli. ꝛ ille solꝰ q̃ hanc charitatẽ hz spectat ad
legẽ euãgeliũ. quã multo meliꝰ et vtiliꝰ ẽ desiderare. q̃ ha
bere omne donũ scie ꝛ ꝓphetie. qz q̃ additũ sciam. addit et
laborẽ. q̃ ẽo charitatẽ addit. multiplicat sibi meritũ ꝛ cõ
solatoz. Lũcte nãq̃ res difficiles, nõ põt eas hõ explica-
re sermone. Sufficiat gꝰ in dubijs et grauibꝰ scire q̃d sa
pientes senserũt. nec est vtile cõtentiõibꝰ deseruire. Mul
ta dicimꝰ. et deficimꝰ in ꝓbis. Lõsummatoz aũt sermo-
nũ ipe est dñs nr̃ ihesus xp̃s de q̃ factꝰ ẽ sermo in isto ter-
tio libro. cui imensas gras ago. qz adiuuit me pucire ad
cõsummatõz opusculi. miseratꝰ pauperẽ sciẽtie ingenij
mei. Quẽ rogo vt faciat puenire mihi ad obedientie meri
tũ. et ad fratrũ ꝓfectũ. ꝓpter q̃ duo labor iste fuit a ꝓnci
pio assumptꝰ. Jpi gꝰ de q̃ factꝰ ẽ sermo dño nr̃o ihu xp̃o
regi seculoz imortali et inuisibili. q̃ ꝓ nobis factꝰ hõ. et
crucẽ subijt. et gram multiplicẽ cõtulit. et mãdata dedit
ſm q̃ in hoc libro explanatũ est. sit ois bonor et gloria p in
finita secula seculoz. Amen.

Ordo questionuz di

ui Bonauenture in tertium librum sentẽtiaꝝ

DI· I

Utrum diuina natura potuerit vniri cũ humana natura q·j·a

Utruz vna psona possit vniri sine altera·q·ij·b

Utrũ psona vna possit simul vniri cũ alia assumendo vnam ꝛ eandem naturã nũero·q·iij·c

Utrum quelibet triũ psonarũ possit incarnari per seipsam q·iiij·d

Utrum in opere incarnatiõis seruet debita cõgruentia ex parte dei ·q·j·e·

Que fuerit incarnationis ratio p̃cipua q·ij·f

Que trium psonaruz fuerit magis ydonea ad incarnatõem· q·iij·g·

Quo tempe fuerit magis cõgruuz filium dei incarnari q·iiij·h·

DI· II

Utrũ maioꝛ sit ꝯgruitas ad vnionez in rationali creatura q̃ in toto vniuso·an ecõtrario·q·j·a·

Utꝝ maioꝛ sit ꝯgruitas ad vnionẽ in hũana natura q̃ in angelo·an econuerso q·ij·b

Utrũ maioꝛ sit congruitas in tota spẽ hũana q̃ in vno indiuiduo q·iij·c·

Utrũ xp̃s assumpserit veram carnem q·j·d

Utrum xp̃s assumpserit aiam rõnalem·q·ij·e·

Utrũ xp̃s habuit cum alijs hominibus cõmunem speciem· q·iij·f·

Utrũ coꝛpus xp̃i vnitum fuerit mediãte spiritu humano siue anima q·j·g

Utrũ anima xp̃i fuerit assumpta a verbo mediante aliquo habitu gratuito q·ij·h·

Utrum verbum sit vnitũ humane nature mediante spiritusancto q·iij·i·

DI· III

Utrum caro virginis sanctificata fuerit añ animationem q·j·a

Utrũ aia beate virginis sctificata fuerit añ originalis peccati cõtractionẽ q·ij·b

Utrum beata virgo sanctificata fuerit añ natiuitatem q·iij·c

Utrũ p sanctificatiõis gratiã munda fuerit ab omni actuali peccato q·j·d

Utrũ in p̃ma sanctificatiõe in virgine fuerit fomitis concupiscentia· q·ij·e

Utrũ in secũda sctificatiõe ablata fuerit ab ea peccandi potentia extincta q·iij·f·

Utrũ aliqs decimari habeat in pentib⁹ q·j·g·

Utrũ xp̃s in abꝛaã fuerit decimatus q·ij·h

Utrũ caro xp̃i in abꝛaã ꝛ alijs p̃rib⁹ distincta fuerit fm qualitatẽ a carne alioꝝ filioꝝ q·j·i·

Utrũ caro xp̃i fuerit in pentibus aliter q̃ caro alioꝝ hoim fm legẽ ppagationis q·ij·k·

Utrum coꝛp⁹ xp̃i pductũ fuerit ad pfectã molẽ subito aut successiue q·j·l·

Utrũ membꝛorũ formatio ꝛ distinctio facta sit subito an successiue in coꝛpe dñico q·ij·m·

DI· IIII·

Utrũ filij dei incarnatio debeat appꝛopꝛiari patri an spũsancto· q·j·a

Utrũ xp̃s possit dici filius spũssancti· q·ij·b

Utrũ xp̃s possit dici filius trinitatis q·iij·c·

Utrum xp̃i conceptio vel incarnatio fuerit ex mera gratia·an hoc impetrauerũt patrũ merita sanctoꝝ q·j·d

Utrũ meruit beata vgo xp̃m cõcipe·an fuerit ꝯceptio illa solũ ex munere gratie diuie·q·ij·e

Utrũ gꝛa illa que fuit in ꝯceptiõe in cõpatione ad dignitatẽ nature assumpte teneat rõnem ppꝛietatis naturalis vel gratuite q·iij·f·

Utrũ in illa conceptione aliquid virgo Maria fuerit spũsancto coopata in aliquo mediante aliqua potentia q·j·g

Utruz illa coopatio beate virginis fuerit naturalis vel miraculosa q·ij·h

Utꝝ vgo maria sit genitꝛix dei appellãda·q·iij·i

DI· V

Utꝝ assumere sit actꝰ ꝯueniẽs diuie nãe·q·j·a

Utꝝ assumere ꝯueniat diuie psone q·ij·b

Utrũ assumere persone cõueniat rõne nature an econuerso q·iij·c·

Utrũ assumere possit conuenire diuine nature abstracta omni psona q·iiij·d·

Utꝝh sit ꝯcedẽda diuina nã ẽ caro facta·q·v·e

Utrũ cõcedendum sit q̃ humana natura sit assumpta a deo q·j·f·

Utrũ deus assumpserit hũanã psonã q·ij·g

Utꝝ sit ponere intentõem psonalitatꝫ in aia separata·oñi vnione circumscripta q·iij·h·

Utrum concedendum sit q̃ deus assumpserit hominem q·iij·i

Utrum hec concedenda sit filius dei assumpsit humanitatem q·v·k

DI· VI

Utrum xp̃s sit duo q·j·a

Utrũ psona xp̃i sit vna vnitate simplici aut cõposita q·ij·b·

Utrũ xp̃s fm q̃ hõ sit suba·an hõ predicet per modum habitus ꝛ accidentis q·iij·c·

Utrũ vnio diuine nature cũ hũana terminata sit ad vnitatem psone an non· q·j·d·

Utrũ mod⁹ illi⁹ vniõis sit singularis an repiatur aliqs vnionis modus ei ꝯsimilis q·ij·e

Utrum illa vnitas q̃tum ad gradum excellat omnes vnitates creatas q·iij·k

DI· VII

Utrũ illa ꝓpositio sit vera deus est hõ q·j·a·

Utrũ hec sit admittẽda de⁹ fact⁹ ẽ hõ q·ij·b
Utrũ hec sit ꝯcedẽda hõ ẽ fact⁹ deus q·iij·c·
Utrũ filius dei sit p̃destinatus· q·j·d
Utrum illa sit vera filius dei predestinatus est esse homo q·ij·e·
Utrum illa sit cõcedenda homo p̃destinatus ẽ esse filius dei· q·iij·f·

DI· VIII

Utrum hec sit cõcedenda diuina natura est de virgine nata q·j·a
Utrum nasci de virgine vere dicatur de natura assumpta q·ij·b
Utꝝ hõ veraciter dicat̃ de diuĩa natura·q·iij·c·
Utꝝ ꝯcedendũ sit xp̃m bis natũ eẽ q·j·d·
Utrũ in xp̃o sint filiatões due q·ij·e
Utrũ xp̃s sit filius naturalis rõne vtriusq; natiuitatis· vicꝫ tempalis ⁊ eterne q·iij·f·

DI· IX

Utrum cult⁹ latrie sit exhibendus humanitati siue carni christi q·j·a
Utrum cultus latrie exhiberi debeat imagini christi· q·ij·b·
Utrum cultus latrie matri eius debeat exhiberi. q·iij·c
Utꝝ cult⁹ latrie sit exhibẽdus cruci xp̃i· q·iiij·d·
Utrũ latria exhibẽda sit membris xp̃i q·v·e·
Utrum cult⁹ latrie possit exhiberi xp̃i aduersario sine peccato q·vj·f·
Utrũ latria sit ĩ genere virtutis q·j·g
Utrũ latria sit v̊tus gñalis vel spãlis q·ij·h·
U·latria sit virt⁹ cardĩalis an theologica·q·iij·i
U·latria sit virtus distincta a dulia q·iiij·k·

DI· X

Utrum hec sit admittenda christus ꝑm ꝙ homo est deus q·j·a·
Utꝝ illa sit vera xp̃s ꝑm ꝙ hõ est ꝑsona q·ij·b
Utrum ista sit vera xp̃s ꝑm ꝙ homo est indiuiduum· q·iij·c
Utrũ filiatio adoptiõis sit in xp̃o q·j·d·
Utrum filiatio adoptionis conueniat nobis ꝑ christum q·ij·e
Utrum filiatio adoptionis sit in nobis ꝑ comparatõem ad xp̃m q·iij·f

DI· XI

Utrum p̃destinatio xp̃i sit nostre p̃destinationi conformis q·j·a
Utꝝ p̃destinatio xp̃i respectu nostre p̃destinationis sit forma exemplaris q·ij·b
Utꝝ in p̃destinatõe xp̃i respectu nostre sit vera ratio causalitatis q·iij·c·
U·hec sit ꝯcedeẽda xp̃s est creatura q·j·d
Utꝝ hec sit ꝯcedenda iste homo incepit eẽ xp̃s xp̃o demonstrato q·ij·e·
U·hec sit ꝯcedenda hõ incepit eẽ deus· q·iij·f

DI· XII

Utrum decuerit filiũ dei assumere humanã naturã de massa ꝑditiõis siue d̃ genere adã·q·j·a
Utꝝ ꝯgruũ fuisset ip̃m adam assumi q·ij·b·
Utrum xp̃s potuit peccare q·j·c
Utrum xp̃s potentiam peccandi habuit vel assumpsit q·ij·d
Utꝝ decuerit deũ assumere mlĩebrẽ sexũ ad reparandũ genus humanũ q·j·e
Utrũ magis debuerit carnẽ assumere de viro sil⁹ ⁊ mulieri q̃ꝫ de muliere tm̃ q·ij·f·

DI· XIII

Utꝝ in christo gratia singularis ꝑsone sit gr̃a creata vel increata· q·j·a·
Utꝝ in xp̃o sit gr̃a finita vel ĩmensa q·ij·b
Utrũ gr̃a singularis ꝑsone in xp̃o fuerit gratia plena atq; ꝑfecta q·iij·c·
Quid sit gratia capitis ꝑm essentiã·vtrũ sit q̃d creatum vel increatũ q·j·d·
Utrũ sit alia q̃ꝫ gr̃a singularis ꝑsone ⁊ gr̃a vnionis q·ij·e·
Utꝝ mediante illa gr̃a deus influat sensum in oẽm aliã creaturam habentem gr̃am siue angelicam siue humanam q·iij·f·

DI· XIIII

Utrũ anĩa xp̃i cognoscat verbũ cognitõe alia q̃ꝫ illa que est ip̃m verbũ q·j·a
Utrũ anĩa xp̃i in cognoscendo cõprehẽdat ipsum verbum sibi vnitum q·ij·b
Utrũ anima xp̃i in cognoscendo deum defigat aspectum in ip̃m lumen eternum. an in aliq̃d circa ipsum q·iij·c
Utrũ aĩa xp̃i eadem cognitiõe q̃ cog̃scit verbũ cognoscat alias res in verbo q·j·d·
Utrũ anima xp̃i cognoscat in verbo actu om̃ia que cognoscit in habitu· q·ij·e
Utrũ anima christi cognoscat om̃ia in v̊bo que cognoscit verbũ· q·iij·f·
Utrũ christus habuerit aliam scientiã a verbo preter illã quam habuit in verbo q·j·g·
U·xp̃s ꝓfecerit ꝑm illud gen⁹ cognitiõis·q·ij·h
Utrũ deus cõicauerit anĩe xp̃i omĩpotentiam sicut cõicauit ei omni scientiã q·iij·i·

DI· XV

Utrum congruum fuerit humanos defect⁹ in christo repiri q·j·a
Utrum christus assumpserit om̃es defect⁹ nostros preter peccatum q·ij·b·
Utrum in christo fuerit huiusmodi defectus a natura an a voluntate q·iij·c·
U·xp̃s habuerit ignorantiã in rõnali q·j·d·
Utrũ in xp̃o fuerit passio tristicie q·ij·e
Utꝝ ĩ xp̃o fuerit passio vel affectio ire q·iij·f

DI· XVI

U·in xpo fuerit vera passio doloris q·j·a
Utrũ in xpo fuerit dolor acerbissimus q·ij·b
Utrũ xps nccitatẽ assumpserit patiendi· q·iij·c
Utrũ xps passus fuerit fm rõnez·an tm fm sen sualitatem q·j·d
Utr aia xpi passa fuerit fm supiorem portionẽ rationis· q·ij·e·
In qua pte aie fuerit dolor intensior utr in pte rationali aut in pte sensibili q·iij·f

DI· XVII

U·in xpo fuerit volũtatũ pluralitas q·j·a
De volũtatũ numero t sufficientia q·ij·b·
De illarũ voluntatũ cõformitate t concordia· vtrum iste volũtates essent in xpo cõformes vel repugnantes q·iij·c·
Utrũ decuerit xpm orare q.j·d·
U·xps in oĩi oratiõe sua fuerit exaudit⁹·q·ij.e
Utrũ illa oratio qua orauit in passione vt calix transferretur a se fuit a ratiõe vel a sensualita te· q·iij·f

DI· XVIII

Utrum christus meruit ab instanti conceptio= nis· q·j·a
U·xps aliqd meruit post conceptionẽ· q·ij·b
U·xps aliquid meruit in passione q·iij·c·
Utrũ xps sibi meruerit dei fruitõem siue pmiũ substantiale q·j·d
U·xps meruerit sui corpis glificatõem· q·ij·e
Utrum christus meruerit nobis ianue apertio nem· q·iij·f·

DI· XIX

Utrũ p passionẽ xpi fiat remissio pctõr q·j·a
Utrum per passionem christi facta fuerit cyro= graphorum deletio q·ij·b·
Utrum p passionem xpi liberati sumus a pote= state d yaboli q·iij·c·
Utrum per passionem christi absoluamur a pe na peccati q·iiij.d
Utrum solus filius sit redemptor aut etiam pr et spũssanctus q·j·e·
Scõm quã naturã xps sit mediator q·ij·f

DI· XX

Utrum congruum fuerit humanam naturã a deo reparari· q·j·a
Utr magis ꝯgruat genus humanũ repari p sa tisfactionẽ cr̃i p aliam viam q·ij·b·
Utrum aliqua creatura pura potuerit satisfacere p toto genere humano q·ij·c
Utrum aliquis adiutus gratia potuisset satis= facere pro seipo· q·iiij·d·
Utrum deus debuerit modũ satisfaciendi per passionem xpi acceptare q·v·e·
Utrum alio modo potuerit deus genus huma num saluare q·vj·f

DI· XXI

Utrum in morte anima christi separata fuerit a deitate· q·j·a
Utrum in morte christi diuinitas sit separata a carne· q·ij·b
Utrum verbum vnitum fuerit carni t anime duplici vnione· q·iij·c
Utrum post instans sepatõis anima xpi impas sibilis est effecta q·j·d
Utrum ex illa sapatione caro fuerit mortua an post eam habuerit vitam q·ij·e
Utrum ppter mortem carnis sit mors persone verbi attribuenda· q·iij·f

DI· XXII

Utrum christus fuerit homo in triduo q·j·a·
Utrum christus fm q homo fuerit in loco de= terminato an vbiq· q·ij·b·
Utrum corpus christi per triduum fuerit in se= pulchro q·iij·c·
Utrũ anima xpi descẽderit ad inferos· q·iiij·d
Utrum omnes animas que in inferno erant li berauerit· q·v·c·
Utrum statim post mortem introduxit eas in celum· q·vj·f

DI· XXIII

Utrũ fides sit virtus ppredicta q·j·a·
Utrum fides sit in parte anie cognitiua an ef= fectiua· q·ij·b·
Utrum fides sit virtus vna q·iij·c·
Utrum fides sit certior ẽ scientia q·iiij·d·
De descriptione fidei ab apl'o assignata qm ipa inter ceteras est magis autentica q·v·e·
Utrum fides informis sit in genere virtutis an non· q·j·f
Utrũ fides informis sit infusa an acq̃sita·q·ij·g
Utrũ fides informis sit in demonibus· q·iij·h
Utrum fides informis oino expellatur p aduẽ= tum gratie q·iiij·i·
Utrum adueniente gra fides informis fiat for mata q·v·k·

DI· XXIIII

Utrum fidei obiectum sit ita verus q ei nõ pos= sit subesse falsum q·j·a
Utrũ fides sit circa verus creatũ t increatum an circa increatum tantũ tanꝯ circa obiectus pprium· q·ij·b
Utrum fides sit circa complexum an circa in= complexum· q·iij·c
Utrum fides sit de his de quibus habetur visio sensibilis q·j·d·
Utrum fides sit de his de quibus habetur opi= nio pbabilis q·ij·e
Utrum fides sit de his de quibus habetur cog= nitio scientialis q·iij·f·

Utrũ illa diffinitio Richardi qua diffinit articulum. Articulus est indiuisibilis veritas de deo artans nos ad credendum. sit cõuenienter assignata q.j.g
Utrũ illa notificatio Isido. qua describit articulũ. articulus est ꝑceptio diuine veritatis tendens in ipam. sit ꝯueniẽter assignata q.ij.h.

DI. XXV.

Utrũ sufficiẽter cõtineant̃ i simbolo apostolico omnia illa que oportunum est credere ad salutem. q.j.a
Utrũ eis qui precesserunt aduentum xp̃i suffecerit ad salutem credere ea tm̃ que spectãt ad diuinitatem. q.ij.b
Utrũ omnes qui aduentũ xp̃i sunt subsecuti teneant̃ credere omnes articulos explicite post aduentũ xp̃i q.iij.c
Utrũ fides creuerit vel ꝓfecerit q̃tũ ad credẽdorum multitudinem q.j.d.
Utrum fides ꝓfecerit q̃tũ ad luminis plenitudinem q.ij.e
Utruz fides creuerit quantũ ad sensus certitudinem. q.iij.f

DI. XXVI

Utrum spes sit virtus gratuita q.j.a.
Utrum spes sit genus virtutis vel species specialissima. q.ij.b.
U. spes sit virt⁹ cardialis an theologica. q.iij.c
Utrũ virtus spei aliquãdo sit informis an semper sit formata q.iiij.d.
Utrum spes i actu suo sit certitudinalis an dubia q.v.e
Utrum timor ⁊ spes sint vnus ⁊ idem habitus vel diuersi q.j.f
U. spes ex bonis meritis habeat ortum. q.ij.g.
Utrum spes precedat charitatem ordine nature an econuerso. q.iij.h.
Utꝝ spes sit in bonũ sub ratione boni q.iiij.i.
Utrum spes sit in parte anime cognitiua vl affectiua. q.v.k.

DI. XXVII

Utrum charitas sit habitus ab alijs virtutibus distinctus. aut omnibus virtutib⁹ cõmunis et generalis q.j.a
Utrum habitus charitatis sit vnus indiuisus. an per species multiplicatus q.ij.b.
Utrũ habitus charitatis sit mere gratuit⁹. an aliquid addat vltra gratiam sicut habit⁹ aliarum virtutum q.iij.c.
Utrum habitus charitatis possit esse informis an semper sit formatus. q.iiij.d
Utrum motus charitatis per prius sit meritorius q̃ actus aliarum virtutum q.j.e
Utrum possibile sit motum charitatis esse mercennarium q.ij.f.
Utrum idem motus dilectionis possit esse i deum ⁊ in ꝓximum q.iij.g
Quis istoꝝ motuũ ꝑcedat reliquum q.iiij.h
U. act⁹ dilectiõis in deũ habeat modũ q.v.i
Utꝝ teneamur ad illũ modũ implendũ quem dñs in precepto implicat q.vj.k

DI. XXVIII

Utrum ex charitate diligende sint creature irrationales. q.j.a.
U. ex charitate diligendi sint demones. q.ij.b
U. ex charitate sint diligendi mali hoĩes. q.iij.c
U. ex charitate diligẽda sint corpa nr̃a. q.iiij.d
Utrum ex charitate dona gratuita sint diligẽda. q.v.e.
De diligendoꝝ nũero ⁊ sufficientia q.vj.f

DI. XXIX

Utrũ ordo sit in charitate diligibilium q.j.a.
Utrum charitas in diligendo preponat deum nobis. q.ij.b.
U. ꝑm ordinẽ charitat⁹ ꝑponendũ sit bonũ proprium bono ipius ꝓximi q.iij.c.
Utruz magis diligendi sint parentes q̃ filij an ecõuerso. q.iiij.d
Utꝝ domestic⁹ sit extraneo ꝑponẽdus q.v.e
Utꝝ ordo charitatis attendat̃ penes affectuz tm̃. an simul penes affectũ ⁊ effectũ. q.vj.f.

DI. XXX

Utrũ cũ q̃tulacunqꝫ charitate possit quis resistere quãtecunqꝫ temptationi q.j.a.
Utꝝ hõ in quãtulacunqꝫ charitate ꝯstitutus teneatur mortẽ ꝓ xp̃o subire. q.ij.b.
Utꝝ ꝑfectã charitatez hebentes teneant̃ ea q̃ sunt ꝑfectionis implere q.iij.c.
U. om̃es tã ꝑfecti q̃ imꝑfecti teneant̃ diligere inimicos q̃tum ad affectum q.iiij.d.
Utrũ omnes teneant̃ diligere inimicos q̃ntuz ad effectum q.v.e
Quid sit maioris ꝑfectiõis ⁊ meriti vtrũ diligere amicũ an diligere inimicũ q.vj.f

DI. XXXI

Utrũ charitas semel habita possit amitti. q.j.a
Utrum a charitate cadens possit resurgere inequali. q.ij.b.
U. possit resurgere i charitate minori q.iij.c
Utrũ fides in gloria euacuetur q.j.d.
Utꝝ spes euacuet̃ ꝑ aduentũ glorie q.ij.e.
Utrũ habit⁹ scientie euacuet̃ in patria q.iij.f
Utrum contingat charitat⁹ habitum in patria euacuari q.j.g
Utrũ charitas habeat i patria dilatari. q.ij.h
U. ordo charitat⁹ in patria hẽat imutari q.j.i.

DI. XXXII

Utrũ deus dilexerit creaturas eternalr. q.j.a.

Utrũ deus oẽs diligat generaliter q·ij·b·
Utrũ deus diligat omnes equaliter q·iij·c
Utꝝ deus magis diligat hominem q̃ angeluz an econuerso q·iiij·d·
Utrum deus magis dilexerit genus humanũ q̃ christum q·v·e·
U·magis dilexerit iohem q̃ Petrũ q·vj·f·

DI· XXXIII

Utrum oportunũ sit preter virtutes theologicas cardinales ponere· q·j·a
Utrũ omnes virtutes cardinales sint vna virtus an diuerse q·ij·b·
Utrum virtutes cardinales sint in parte anime rationali an in ea parte que solum obtemperat rationi· q·iij·c
U·tm̃ debeãt esse q̃ttuor an plures q·iiij·d
Utruz huiusmodi virtutes sint a dei dono vel ab assuetudine q·v·e·
Utrũ in patria maneant an euacuent̃ q·vj·f

DI· XXXIIII

U·dona ⁊ virtutes abinuicẽ differãt q·j·a
Utrum dona sint priora virtutibus an ecõuerso· q·ij·b· (q·iij·c
U·v̄tuttes sint excellẽtiores donis an ecõuerso
U·sint p̃cise tm̃ septẽ dona spũssancti q·j·d·
De donoꝝ ordine ⁊ combinatione que duo valde signanter innuit· q·ij·e·
De donoꝝ euacuatiõe vtrum scilicet dona maneant in beatis q·iij·f
Utrum timor seruilis sit donum spiritussancti diuinitus datum q·j·g·
Utrum vsus timoris seruilis sit bonus an malus q·ij·h
Utrum timoris seruilis expellatur gratia adueniente q·iij·i
Utrum timor initialis ⁊ filialis sint diuerse timoris gratuiti spẽs q·j·k
Utꝝ crescẽ te charitate timor decrescat q·ij·l·
Utrꝝ timor gratuitus in patria maneat an euacuetur q·iij·m·

DI· XXXV

Utrum actus ip̃ius doni sapientie attendatur penes cognitionem veri an penes affectionẽ boni· q·j·a
Utruz actus precipuus doni scientie ꝯsistat in actione vel in consideratione q·ij·b·
Utrũ donũ intellect⁹ simul ꝯsistat in ꝯtemplatione creaturis ⁊ creature q·iij·c·
Utrũ act⁹ ipsius doni consilij sit ꝯsiliari·q·iiij·d
Utrum actus doni fortitudinis p̃ncipaliter cõsistat circa passiones tolerandas·an circa cupiditates reprimendas· q·v·e
Utruz actus principalis pietatis cõsistat in religione respectu dei·vel in compassione respectu ꝓximi· q·vj·f·

DI· XXXVI

Utrum sit ponere connexionem in virtutibus gratuitis q·j·a
Utrũ dona spũssancti sint cõnexa· q·ij·b·
Utꝝ sit cõnexio in virtutib⁹ politicis q̃ vna habita necesse sit habere omnes ·q·iij·c·
Utrũ sit cõnexio in vicijs ⁊ peccatis q·iiij·d
Utrum sit ponere equalitatem in habitibus gratuitis q·v·e
Utrum charitas sit forma virtutum· q·vj·f·

DI· XXXVII

Utrum deus debuerit homini imponere mandata obligatoria q·j·a·
Utrum precepta decalogi obligent ad opa formata q·ij·b·
U·obligatio mandatoꝝ decalogi attendat̃ s̃m legẽ nature aut s̃m legẽ scripture q·iij·c·
Utrum mandata decalogi debeant esse decem an plura an pautiora q·j·d·
De ordine mandatorum decalogi q·ij·e·
De ordine ⁊ nũero mandatorũ ꝑ compatõem ad tabulariũ distinctionem· q·iij·f·

DI· XXXVIII

Utrũ essentiale sit mendatio esse falsum·q·j·a
Utꝝ eẽntiale sit mendatio eẽ pctm̃· q·ij·b
Utrum mendacium sit peccatum mortale rarione sui generis q·iij·c·
Utrum omne mendacium sit mortale viris ꝑfectis· q·iiij·d·
De ipsius mendacij diuisione q·v·e·
De gradib⁹ specieꝝ mendacij· q·vj·f

DI· XXXIX

Utrum omni periurio conueniat adesse mendacium q·j·a·
Utrum omne periurium sit peccatum q·ij·b
Utꝝ om̃e ꝑiuriũ sit mortale pctm̃· q·iij·c
Utrum licitũ sit iurare ꝑ deum· q·j·d·
Utꝝ liceat iurare per aliquod creatũ q·ij·e·
Utrum liceat recipere iuramẽtũ ab ydolatris factum· q·iij·f·
Utrum obligatio contrahatur per iuramentũ dolosum q·j·g·
Utrum omne iuramentum coactum sit obligatorium q·ij·h·
Utꝝ iuramentũ incautũ sit obligatoriũ· q·iij·i

DI· XL

De differentia noue legis ⁊ veteris que assignatur penes radicem q·j·a·
De differentia earundẽ que assignat̃ penes effectũ·videlicet q̃ lex vet⁹ erat lex occidẽs·lex vero noua ẽ lex viuificans· q·ij·b.
De differẽtia legis ⁊ euangelij quantũ ad on⁹ annexum· q·iij·c·

Rubrice sz̄m distinctionē·s·Bonauenture in tertiū librū sniaꝝ·

DI· I

Ostendit incarnatiōem factā esse in ꝑsona filij autoritate apostoli·a

Ratōem inquirit quare filius carnē assumpsit nō pater vel spūssanctus·b

Mouet dubitationē·vtꝝ spūssctūs vel pr̄ potuerit incarnari vel modo possit·c

DI· II

Determinat veritatez de natura assumpta q̄ꝫtū ad ꝑtium integritatem·a

De natura assumpta q̄ꝫtum ad ordinem· vel de vnione verbi ⁊ carnis mediante ania·b

Confutat errores hereticoꝝ qui non verū hominē filiū dei assumpsisse dicūt·c

Remouet dubitationem vtrum verbū simul assumpsit carnem ⁊ aīam·vel an caro prius ē cōcepta q̄ꝫ assumpta·d·

DI· III

De sanctificatione que precessit christi conceptionem qua scz beata virgo est sanctificata· ex qua assumpa est caro·Et que fuerit sanctificationis exigentia·c·

Que fuit sanctificationis causa·b

Que fuit sanctificatiōis efficacia·c

Vtrū caro xp̄i potuerit vel debuerit decimari ī abraam·d·

Elicit ex superiori determinatiōe ꝯclusionez q̄ caro xp̄i non fuit caro peccati·e·

Soluit dubitationem de formatione corporis dominici·an scz caro verbi ante fuerit concepta q̄ꝫ assumpta·f·

DI· IIII

De conceptione christi in compatione ad spiritūsanctū Et exprimit veritatem quare ī scriptura sepius tribuatur incarnatio que est opus trinitatis spūisancto·⁊ q̄ de ip̄o etiam cōceptus ⁊ natus dicatur·a

Confirmat veritatē p̄dictā aūcte Aug·b·

Mouet dubitationē ex q̄ sensu dicatur xp̄s conceptus ⁊ natus de spūsancto·c

Ponit dubitatōis mote solutionem·d

Addit maiorē explanatōem p̄dictoꝝ scz quare cristus dicatur natus de spiritusancto s̄m vnū modum Aug·a

Addit aliam explanatōem predictorū s̄m aliuz modum Aug·in ench·f·

De conceptione xp̄i in compatiōe ad virginem quare scz apl̄s dicat xp̄m factum cū nos eū eē fateamur natum·g·

DI· V

Mouet multiplicē q̄stionē circa vnionē duarū naturaꝝ ī ꝑsona·siue circa assumptionē humane nature a diuina·a·

Motā q̄stionē p̄ncipalē deteriat rn̄dens ad triplicē ei⁹ articulū· Et ꝑplexitatē oñdit eē q̄rtū articulū ꝓpter appentē ꝯtrarietatē aūctū·b

Quid in hac opinionū varietate sit tenendum reducens ad cōcordiam auctoritates appenter cōtrarias·c

Mouet et determinat q̄stionē incidentez an diuina natura debeat dici caro facta·d

Regreditur ad principalis q̄stionis explanationē·quare nō accepit ꝑsonam hominis cū hominem acceperit·e·

Soluit obiectionē sophisticā qua ꝓbare quidā volunt ꝑsonam accepisse ꝑsonam·f·

DI· VI

Proponit ambiguas locutiones scz deus fact⁹ est homo· de⁹ est homo·an his locutionib⁹ dicatur deus factus esse aliquid·vl̄ esse aliquid· vel nō esse aliquid·a·

Narrat varias opiniones circa modū vnionis diuine nature ⁊ humane· Prima opinio continens quattuor articulos·b

Confirmat primā opinionem·c·

Secūda opinio ꝯtinēs quattuor articulos·d

Confirmat secundā opinionē·e·

Tertia opinio ꝯtinēs quattuor articulos·f·

Confirmat tertiam opinionem·g·

DI· VII

Explicat locutiones ambiguas s̄m opinionem primam qua dicit̄ deus factus homo·⁊ homo factus deus·a

Dissoluit que p̄dicte opinioni vident̄ ꝯtraria·b

Explanat sententiaz locutionū scd̄e opinionis qua dicitur deus factus est homo·⁊c̄·c·

Autoritates p̄me opinionis q̄ isti vident̄ obuiare sententie explanat·d

Reducit ad concordiaz alias autoritates q̄ bis vident̄ aduersari·e

Determinat que sit p̄missarū ꝓpositionū intelligentia s̄m locutionē tertie opinionis·f·

Elicit ex p̄missis illā locutōem nō esse recipiendam homo dominicus·g

Q in p̄dictis opinionibus suspensam tenuit sētentiam ita q̄ nō magis vnā q̄ꝫ aliam determinauerit·h·

DI· VIII

Querit vtrum diuine nature competat nasci d̄ virgine quod est ꝓprietas hūane nature·Et determinat q̄ non·a·

Adducit aūctes ꝯtra determiatōez suā·b

Querit vtrū xp̄s debeat dici bis genitus·c·

Questionem ꝓpositam soluit·d

DI· IX

Querit an eadem sit adoratio humanitati xpi et deitati exhibenda·a
Respõdet qstioni fm opinionẽ cõmunẽ·b
Ponit alioz opinionẽ qua vnam adoratõnem vtriqz exhibendã tradũt·c
Adducit huius opinionis ꝓfirmatõez multiplici auctoritate·d

CI· X

Querit vtz ꝓditio ꝓsonalitatis ꝓueniat xpo fm q hõ fuit fm hũanã naturã·vel an xpus fm q homo sit persona vel aliquid·a
Dissoluit rõem sophisticã q̃ veritatez q xps sit persona impugnat·b
Querit vtrum filiatio adoptiõis fm humanaz naturam cõueniat xpo·vel an xpus sit adoptiuus filius fm q homo vel alio modo Et determinat q non·c
Oponit q sit adoptiuus filius·d

DI· XI

Utrum predestinatio dicatur de ꝓsona vel natura xpi·a
Querit vtrũ xps sit creatura siue creatus vl factus Et determinat hoc simpliciter t absqz determinatõe minus ꝓgruenter dici·b
Cõfirmat determiatõez auctib⁹ scrõz·c·
Dissoluit argumentationẽ sophisticã que videtur esse cõtraria veritati·d
Utrũ homo ille semp fuerit vel aliqñ cepit eẽ·e

DI· XII

Mouet q̃stionẽ t determinat de ꝓtradictione nature assumpte q̃tũ ad genus·vtrũ scz deus aliũ hoiem assumere potuit vel aliunde q̃ de genere Ade·a
Cõfirmat determiatõez suã auctẽ Aug·b
Mouet q̃stionẽt determiat veritatẽ decõditione nãe assumpte q̃tũ ad liberũ arbitriuz·vtrũ scilicet homo ille potuit peccare vel non esse deus·c·
Dissoluit sophisticas rationes quibus improbi q̃daz conant q hũana natura xpi vbo vnita potuerit peccare·d·
Mouet questionem t determinat de conditione nature assumpte quantum ad sexum·vtz scilicet deus potuerit assumere hominem i sexu muliebri·e
Confirmat determinatõem suã auctẽ Aug·f·

DI· XIII

Determinat veritatẽ q xps fm nãm hois in sapiẽtia t gra ꝓficere nõ potuit nec ꝓfecit·a
Ponit obiectõem contra determinationem suam autoritate euangelica t eam soluit t exponit·b
Oponit cõtra suam solutõem t expositõez auritate Ambrosij·c
Determinat qualiter predicta Ambro·verba sane t pie possint intelligi·d
Quomodo intelligendum sit illud sensus ꝓficiebat humanus·e·

DI· XIIII

Querit vtrum anima christi habuerit sapientiam parem cum deo et si oia scit que deus·a
Ponit determinationem fm aliquorum opinionem·b
Determiat fm suã opinionẽ osidens aiam xpi habuisse omniscientiã·c
Determiat quare aia xpi nõ habet oĩpotẽtiã sicut omniscientiam·d
Oponit ꝓtra suã determiatõez aucte Amb·e·
Dissoluit opositõem·t determiatõem suã multis rationibus adaptat·f·

DI· XV

De defectib⁹ repertis in xpo q̃tũ ad ꝓgruitatẽ ostendens q ꝓgruum fuit xpm defectus hũane nature in se habuisse·a·
Inquirit q̃tũ ad generalitatẽ vtrũ oẽs defect⁹ nros xps habuerit·b
Determiat q̃tũ ad causalitatẽ illos defectus in xpo fuisse nõ a natura sed a voluntate·c
Adducit auctoritates que faciunt ad veritatez xpm scz fm hoiem ve dolorẽs sensisse contra quosdam hoc negantes·d
Adiũgit auctes q̃ videnť eẽ ꝓtra veritatem·e·
Explanando ostendit in predictis non esse cõtrarietatem·f·

DI· XVI

Ponit dubitatõez circa passionẽ doloris i xpo q̃ ex verbis hylarij habet oztum·a·
Subiũgit xba hylarij q̃ videnť esse dubia·b·
Exponit illa verba hylarij·c
Mouet qõnem an in xpo fuerit necessitas pacienđi t moriẽđi q̃ ẽ defect⁹ generalis·d
Ponit determiatõez qõnis mote·e
Subiũgit dictũ notabile ad maiorẽ ꝑcedentiũ explanatõez q̃tuoz hois status assignans·et quid de quolibet xps accepit·f.

DI· XVII

Mouet dubitatõem an oĩs christi voluntas expleta sit·a
Determinat dubitationẽ motam fm cõem viã sanctoz ostendens duas in xpo fuisse voluntates·b
Determinationem suam auctoritatibus sãctorum confirmat·c
Auctem dubiã Amb. manifestat·qua dicit christum dubitasse affectu humano·d
Adhuc diligentius dubitationẽ motã explanat iuxta expositiõem hylarij specialẽ·e·

DI· XVIII

Determinat cui xps pncipaliter meruit·an sibi aut nobis ꝛ q̃d sibi ꝛ quid nobis·a
Determinat qñ mereri incepit ostendens q ab initio conceptionis·b
Determinat quid meruit ostendens q nõ tantum gloriam impassibilitatis sed etiam exaltationem nominis·c
Determiat qua necessitate ista meruit·d·
Proponit efficaciaz meriti christi respectu nostri·e.
Cõfirmatiã dicta aucte multiplici·f·

DI· XIX

De efficacia ꝛ vtilitate passionis xpi in remissione peccatorum·a
De efficacia passionis christi in deletione cyrographorum·b·
De efficacia passionis christi in liberatione a potestate dyaboli·c·
De efficacia passionis christi in solutione precij quomodo et a qua pena xps nos redemit per mortem·d·
Quare xps dicitur redemptor·e
Quare xps dicitur mediator·f
Quare sol⁹ filius dei & mediator·f·
Scõm quã naturã xps dicit mediator·g·

DI· XX

Qz modus redimẽdi genus hũanũ p passionez fuit ꝯgruus valde ꝛ rationabilis·a
Qz alio modo potuisset si voluisset redimere genus humanum·b
Inquirit a q̃ sit passio xpi· oñdens q tradit⁹ fuit a pre·a seipo·a iuda·ꝛ e iudeis·c
De differentia causarum passionis christi vtrũ bona fuerit vel mala·d

DI· XXI

Proponit q̃stionẽ vtz in morte xpi fuit sepatio anime vel carnis a verbo·a
Opponit ꝓm alioz opinionẽ ad ptem oppositaz scz carnem a deitate diuisam·b·
Determinat iam dictã opinionẽ·c
Resumit obiectionem ptis aduerse aliam inducens autoritatem·d·
Ponit determinationem·et expositionem auctoritatis inducte·e·
Confirmat autoritatibus a verbo carnẽ in morte non esse diuisam·f·
Qua ratione xps dicit mortu⁹ ꝛ passus·g·

DI· XXII

Querit vtrũ christus in triduo fuerit hõ ꝛ opponit q non·a
Soluit qꝫ in oppositũ ꝓbatum est·oñdens q in triduo fuerit homo·b
Vbi xps fuit in illo triduo ꝓm hũanitatem·c·
Vbi xps fuit in illo triduo ꝓm sui totalitatem·d

Inquirit ꝛ determinat vtrum filius homis descenderit de celo·e
Pro determiata in totali ista pte epilogat·f

DI· XXIII

Dicta dicendis continuat·a
Diffinit fidem·b·
Diffinit oẽm fidei explanat p triplicẽ eius acceptionem Et quo qualiter veritatem habet qõ dictũ est fides est virtus·c·
Comparat fidem informem et formatam adinuicem·d
Fides et si dicatur multipliciter ostendit tamẽ eam esse vnicam·e
Explanat qualiter fide creduntur que non videntur·f
Explanationem confirmat per diffinitionẽ apostoli·g
Inquirit vtruz illa diffinitio apostoli sit cõuenienter assignata·h

DI· XXIIII

Mouet questionẽ ꝛ determinat vtruz fides sit de his que sensu percipiuntur·a·
Epilogat ad remouendum incidentem dubitationem·b
Exẽplificat in speciali ad maiorem explanatiõnẽ de Petro an habuerit fidem passionis qñ vidit hominẽ illum pati·c·
Mouet questionem ꝛ determinat vtruz fides sit de his que intellectu cognoscunt·d·
Confirmat determinatõnem suam autoritate Augustini·e
Elicit quandam diuisionẽ circa ipa credibilia·f

DI· XXV

Inquirit de sufficientia fidei in generalitate·et quid est illud de fide sine qua nunq̃ potuit esse salus·a
Determiat quantũ sufficit credere·b
Cõfirmat autoritatibus ꝓbus determinata·c·
Inquirit de sufficientia fidei q̃tum ad spẽales differentias psonarũ credentiũ: ostendẽs qd vel quantũ sufficiat credere simplicibus qui precesserũt christi aduentum·d
Inquirit de ꝓuectioꝛib⁹ ante aduentum christi vtrum necesse fuerit eos credere omia que modo creduntur·e·
De fide Cornelij que fuit post christi aduentuz sed ante euangelium ꝓmulgatum·f
Compat fidem ad alias virtutes·g

DI· XXVI

De spe quid sit·a·
Compat spem ad fidẽ ꝓm conueniẽtiam·b
Compat spem ad fidem ꝓm differentiam·c·
Inquirit vtrum spes ꝛ fides fuerit in xpo·d·
Inquirit vtz spes et fides fuerit in istis ꝓbus

qui fuerunt in limbo·e

DI· XXVII

Continuat partem istam ad precedentis ptis inquisitionem·a

Ponit charitatis diffinitionem·b

Comparat charitatem ad diuini mandati duplicationem·c

Remouet dubitationē an eadem charitate diligatur deus ⁊ primus·d

Determinat quis modus circa actum charitatis reperiatur·e

Ostendit vbi ille modus circa actum charitatis insinuatur·f

Inquirit vtrū ille modus in via impleatur·g

Ostendit qualiter vnum preceptum charitatis in altero impleatur·h

DI· XXVIII

Inquirit et determinat que et quot sunt diligēda·et qualiter exprimantur p duo mandata·a

Confirmat determinationem suam autoritate Augustini·b

Remouet dubiū de angelis an in illo precepto contineatur dilectio angelorum·c·

Remouet dubium de xpo an in illo p̄cepto continetur dilectio xpi fm q̄ homo est·d

Quibus modis dicitur primus·e·

DI· XXIX

De ordine charitatis q̄tū ad ea q̄ diliguntur·a

De ordine charitatis q̄tum ad ea beneficia q̄ p eam impendunt·Et opponit ad ptem vnā autoritate Augustini·b

Opponit ad alterā ptem autoritate legis.c

Subiūgit opinionem suā q̄ nō pari affectu omnes diligendi sunt·d·

Soluit incidentes questiones·primam de parētibus bonis ⁊ malis·si scz parentes nostri mali sint·vel filij·vel fratres·an magis an min⁹ diligendi sint alijs bonis hac ratione nobis copulatis·e·

Soluit secundam questionem incidentalez de dilectione inimicorum simpliciter nō sub certa conditione·f·

Soluit terciam questionem incidentalem ō dilectione inimicorum ⁊ odio amicorum·g·

De ordine charitatis quantum ad gradus qui in ea reperiuntur·h·

DI· XXX

Mouet questionem ⁊ determinat fm suaz opinionem·vtrū melius sit diligere amicos q̄ inimicos vel econuerso·a·

Introducit autoritatem Augustini que sue respōsioni videtur obuiare·b·

Predictam Aug·autoritatem explanat·c

Introducit questionem que ex autoritate Augustini habet originem qua queritur de dilectione inimicorum quantū ad diligentem·d·

Ponit determinationem quorundam·e·

Subiungit determinationem suam·f

DI· XXXI

Inquirit vtrum charitas possit per peccatum amitti·⁊ adducit autoritates ad probandum in partem negatiuam·a

Adducit autoritates que sonant in oppositū·b·

Subiungit explanatōem illaz autoritatum ex quibus concludebatur falsum ꝓpter intellectum peruersum·c

Qualiter fides·spes·⁊ scientia dicantur euacuari et non charitas cum ⁊ ea ex pte sit·d

Vtrū ordo qui inest charitati in via·i xpo et in alijs beatis habeat inueniri·e·

DI· XXXII

Determinat quid sit ipa dei dilectio·⁊ q⁹ de⁹ nō omnia equaliter diligat·a·

Ostendit p quanto deus dicatur vnū magis diligere q̄ alterum·b·

Determinat quare vnum ⁊ eundem hoiez dicitur deus magis vel minus diligere vno tpe q̄ alio·c

Determinat quos non diligit deus·d

DI· XXXIII

De quattuor virtutibus cardinalibus q̄tuz ad numerū ⁊ distinctionem·a

De quattuor virtutibus cardinalibus q̄tuz ad nomis rationē·b

Questio de euacuatione virtutum cardinaliuz in futura vita·c

Questiōis determinatio quantū ad iusticie habitum·d

Questionis determinatio quantum ad habit⁹ aliarum virtutum·ostendens fm quos actus in patria remanebunt·e

Predeterminata epilogat·f

Autoritatem Augustini cōfirmat·g

DI· XXXIIII

Ponit prohemium ostēdens que ⁊ quod·velit determinare·a·

Determinat de donis incompatiōe ad habituz virtutis ostēdens dona esse virtutes·b

Determinat de donis incompatiōe ad xpm·c·

Monet dubitationem de timore domini ⁊ opponit·d

Determinat moram dubitationē·e·

Ponit distinctionem timoris fm quattuor differentias·f·

Reducit illas quattuor dias ad duas·g

Assignat diam inter timorem seruilē ⁊ castum tangens interdum de initiali·h·

Inducit quandam autoritatē q̄ videt̄ p̄cedēti-

bus ꝓtraria ꝛ intellectum eius determinat·i·
Ad maiorem dictorum euidentiã subiungit exemplum·k·
Subiungit alterius autoritatis expositõez quia timor seruilis ꝛ initialis dicitur initium sapiẽtie sed differenter·l
Oñdit ꝙ in xp̃o fuerit timor reuerentie·m·
Inquirit qualiter in xp̃o fuerit timor pene·n

DI· XXXV

Assignat differentiã inter sapiam ꝛ sciẽtiam·a
Assignat differentiaz doni intellectus ad donũ sapientie ꝛ scientie·b
Assignat differentiam intellectus ꝛ scientie ꝑ ut sunt acquisita·c
Assignat differentiam inter sapientiam donuz ꝛ sapientiam increatam·d

DI· XXXVI

Mouet questionem de virtutum cõnexione et determinat veritatem·a
Determiate veritatis reddit cãm ꝛ rationẽ·b·
Determinat ꝑm opinionẽ alienã questionẽ de equalitate virtutum·vtrũ scilicet omẽs virtutes equales sint in quocunq; sint·c
Determinat ꝑm opinionem ꝓpriã ꝛ magis veram questionem ꝓpositam·d
Mouet questionẽ·et determinat qualiter omnia precepta reducãtur ad duo precepta charitatis·e·
Concludit ꝙ ipa charitas est summa ꝛ plenitudo totius legis·f·

DI· XXXVII

Ponit numerũ preceptorum ꝛ distinguit ea respectu tabularum·a
De p̃ceptis p̃me tabule· Et primũ de primo·b·
De prime tabule secũdo p̃cepto·c·
De prime tabule tertio p̃cepto·d
De preceptis secunde tabule quorum q̃nq; breuiter exequitur·e·

DI· XXXVIII

Ponit trimembrẽ diuisionem mendacij·a
Ponit aliam mendacij diuisionem octo membrorum·b
Determinat quid sit mendacium et quid mentiri ꝑm rem·c
Quid sit mendaciũ ꝑm vicij deformitatem·d
Ostendit ꝙ non omnis deceptio est equal' peccati·e·
Inquirit vtrum Jacob mentitus sit·f

DI· XXXIX

Inquirit quid sit periurium· ꝛ determinat ꝑm opinionem alienam vtrum essentiale sit periurio esse mendacium·a·
Determinat ꝑm opinionem ꝓpriam distigues triplicem moduz periurij·b·
Remouet dubitationem annexam·c
An iuratio sit malum·d·
Determinat de forma iuramẽti licita· et q̃rit q̃ sit forma iuramento congrua·e·
Querit que forma iuramenti sit magis obligatoria·f·
Determinat que sit forme iurandi itelligẽtia·g
Determinat de forma iuramenti illicita·h·
Determinat vtrum iuramentum illicitũ sit obligatorium·i·
Vtrum sit periurus qui non facit quod incaute iurauit·k
Vtrũ iuramentũ dolosum sit obligatorium·l·
Vtrũ iuramentũ coactũ sit obligatoriũ·m·
De concilio Aurelianensi·n

DI· XL

Ponit mandatorum de concupiscentia distinctionem·a
Quia in predictis mandatis lex vet⁹ videt cõuenire cum noua· Inquirit legis et euangelij differentiam·b
Quid sit littera occidens·c
Breuiter decem mandata epilogat·d